

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

**CRONOLOGIA
VIETII
LITERARE
ROMÂNEȘTI**

PERIOADA POSTBELICĂ

XXXII

1986

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești: perioada postbelică. –

București: Editura Muzeului Literaturii Române, 2010-
vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 32: 1986 / Eugen Simion (coord. general), Lucian Chișu. – București:
Semne, 2021. – ISBN 978-606-15-1440-3

I. Simion, Eugen (coord.)

II. Chișu, Lucian (coord.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT), PN-III-P1-I.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Semne

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXXII

1986

*

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

EDITURA
SemnE

București, 2021

NOTĂ ASUPRA VOLUMULUI

Cronologia vieții literare românești postbelice (1986) a fost realizată în cadrul proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* INTELLIT (nr. 54PCCDI/2018).

Etaplele activității de cercetare au constat în parcurgerea, selectarea și ordonarea materialului publicistic existent în coloanele presei culturale naționale și a ziarelor (oficioase de partid și organizații de masă) din presa centrală, în scopul finalizării formatului tipărit (anii 1944-1989, completat cu perioada post-comunistă 1990 – 2000) și transferului acestuia *on line* pe o platformă digitală.

Defolierea fondurilor de presă (reviste literare, culturale, săptămânale și cotidiene de mare tiraj, suplimente) a fost efectuată în Biblioteca Academiei și Biblioteca Centrală Universitară din București.

Începând cu luna martie a anului 2020, bibliotecile au fost pentru o lungă perioadă închise, iar actualmente programul lor cu publicul funcționează cu unele restricții. Pentru continuarea cercetărilor am apelat la instituții similare din țară (aflate în activitate) solicitând fotocopii, materiale xeroxate ori scanate după ziarele și revistele inaccesibile în intervalul despre care am amintit. Este de datoria noastră să adresăm mulțumiri publice domnului Dragoș Neagu, directorul Bibliotecii județene „Panait Istrati” din Brăila, fără al cărui larg sprijin, proiectul ar fi avut de suferit.

De asemenea, exprimăm întreaga noastră grațitudine față de disponibilitatea d-lui prof. univ. dr. Nicolae Noica, membru de onoare al Academiei Române, directorul general al Bibliotecii Academiei, de a răspunde solicitării Institutului de Istorie și Teorie literară „G. Călinescu” și de a aproba, ca un număr de cinci cercetători să frecventeze, începând cu luna iulie 2020, sala de lectură Ioan Bianu. Astfel, în condiții de deplină siguranță, în echipe de câte cinci, membrii comitatimentelor din Institut au putut asigura continuitatea proiectelor aflate în derulare.

Respectând criteriul cronologic, publicațiile din tomul de față sunt înregistrate alfabetic în ordinea cotidiene, reviste săptămânale, formate tipografice cu apariție bilunară, sub data calendaristică a apariției lor. Revistele cu apariție lunară sau la două luni (cum e cazul celor studențești), au fost poziționate tot în ordine alfabetică, dar formând un capitol separat, în dreptul fiecăreia dintre

cele douăsprezece luni calendaristice ale anului astronomic. La prima lor „intrare”/semnalare din volum publicațiile conțin o casetă în care sunt înregistrate, referințe privind afilierea instituțională, seria și anul de apariție, numărul curent și, în paranteză, cifra numerelor însumate, periodicitatea (cotidian, săptămânal, bilunar, lunar etc), formatul tipografic, numărul de pagini (unde acesta este constant) și componența Colegiilor sau Colectivelor redacționale, așa cum acestea apar în organul de presă respectiv. Pentru a face economie de spațiu, editurile și anii de apariție a cărților au fost trecute majoritar în paranteză. Textele și numele scriitorilor din presa anului 1986 au fost adaptate cerințelor ortografice în vigoare.

Au fost parcurse 37 de ziare și reviste, redate aici în ordine alfabetică: „Albina”, „Amfiteatru”, „Argeș”, „Astra”, „Ateneu” (cu suplimentul „Caiete botoșănene”), „Cinema”, „Contemporanul”, „Convingeri comuniste”, „Convorbiri literare” (cu suplimentul „Pagini bucovinene”), „Cronica”, „Dialog”, „Echinox”, „Familia”, „Flacăra”, „Luceafărul” (cu suplimentul „Dunărea” – Brăila), „Munca”, „Opinia studentească”, „Orizont” (cu suplimentele „Danubius” – Drobeta-Turnu Severin, „Orizont arădean și „Semenicul”), „Presa noastră”, „Ramuri”, „România liberă”, „România literară”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Scânteia”, „Scânteia tineretului”, „Secolul 20”, „SLAST” (Suplimentul literar artistic al Scânteii tineretului), „Steaua”, „Teatrul”, „Tomis”, „Transilvania”, „Tribuna” (cu suplimentele „Alba-Iulia” și „Pagini sătmărene”), „Vatra”, „Viața militară”, „Viața românească” (cu suplimentul „Caiete critice”), „Viața studentească”.

În scopul oglindirii cât mai obiective a fenomenului literar din anul aferent acestei cercetări am apelat în cele mai multe cazuri la citate, în speranța că principiul *sine ira et studio* rămâne pe mai departe un obstacol redutabil în fața inerentei subiectivității umane. De asemenea, pentru a evita derularea monotona, de tip Proces-Verbal, a întregului conținut, am apelat la formule opționale precum „publică”, „recenzează”, „comentează”, „este prezent cu”, „scrie”, ș.a. S-a apelat la aceste sinonime în dorința de a se crea o distanță față de cunoscutul stil juridico-administrativ, foarte puțin ofertant în ceea ce privește ilustrarea proceselor diacronice, care conferă corporalitate acestei cronologii a vieții literare. Tot pentru obținerea unei lecturi cât de cât cursive, au fost selectate și adăugate unele fragmente, de mici dimensiuni, spre a da culoare epică întregului conținut informativ.

Printre constatările de ordin general referitoare la anul literar 1986, se numără migrarea articolelor ideologice și de propagandă comunistă din presa centrală către primele pagini ale tuturor revistelor culturale, unde sunt consemnate (cu adeziuni față de politica partidului) toate evenimentele de agendă politică majoră. Cultul personalității devine tot mai evident, răsfrângându-se și asupra „cabinetului 2”. O mică „pătură” de oportuniști, formată din scriitori de mâna a doua sau chiar a treia, la care se adaugă personalități aflate în sfera pu-

terii și, deci, datorită poziției lor, obligate să se conformeze, contribuie cu articole omagiale și producții lirice în toate campaniile, nu puține, derulate de-a lungul anului 1986.

Ziare precum „Scânteia”, „Scânteia tineretului” și „România liberă” alocă, altfel de cum o făcuseră în anii precedenți, un spațiu cu mult mai restrâns evenimentelor culturale, rezumându-se la unele luări de atitudine în ceea ce privește „îndrumarea” de către partid a culturii, mai ales privind abaterile de la linia trasată.

Între caracteristicile anului literar 1986 merită menționat că sistemul de evaluare practicat de critica literară rămâne fidel criteriilor estetice, fapt ilustrat de premiile naționale decernate, ca și de scara de valori instituită în paginile publicațiilor cultural-literare, ceea ce reprezintă o modalitate de respingere a celorlalte tipuri de promovări de tip propagandistic.

În provincie apar o serie de reviste literare locale găzduite în „marsupiul” unor publicații precum „Ateneu”, „Convorbiri literare”, „Luceafărul”, „Orizont” și „Tribuna”, al căror statut semioficial transpare sub camuflajul titlaturii de „supliment”.

Vizibilă devine propensiunea generației optzeciste care cucerește un teritoriu (literar) tot mai extins în urma „desantului” petrecut cu numai câțiva ani în urmă.

Nu în ultimul rând, ne exprimăm convingerea că numeroasele informații extrase din presa literară a anului 1986 vor contribui la o mai bună focalizare a fenomenului literar din perioada comunistă spre beneficiul viitoarelor cristalizări istorico-literare.

Și acest tom, al XXXII-lea din seria CVLR reprezintă, se poate supune, o invitație în atmosfera de liniște și meditație a bibliotecilor, fiindcă, vorba cronicarului, „nu este alta mai frumoasă și mai de folos în viața omului zăbavă, decât cetitul...”.

Lucian Chișu

IANUARIE

1 ianuarie

• [„Contemporanul”, Fondat în 1881, nr. 1 (2042); Săptămânal politic-social-cultural; Revistă editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste; apare vineri; format tipografic A3, 16 pagini; Redactor șef: Dumitru Radu Popescu; Redactor șef adjunct: Corneliu Leu; Secretar responsabil de redacție: Mircea Herivan]. Este reprodusă cuvântarea rostită de șeful statului și partidului cu prilejul Anului Nou. ■•Redacția se face mesagera „vibratului omagiu și urării din suflet a întregului popor, adresate conducătorului iubit, partidului și patriei luminoase”. Își exprimă *Gânduri pentru Anul Nou* George Macovescu (*An al nădejdlor*): „Intrăm în 1986. Paisprezece ani mai rămân până la sfârșitul acestui veac, al douăzecilea și până la finalul celui deal doilea mileniu al erei noastre. Fiecare secol a avut caracteristicile lui, personalitatea lui, intrând în istorie cu o efigie sau alta, mai luminoasă sau mai întunecată, dar întotdeauna adăugând ceva la cel precedent. Cum se va înscrie în povestea timpului veacul nostru? Cu ce se deosebește el de celelalte, el veac de încheiere, deci de bilanț al unui mileniu și de pregătire, de deschidere a altuia? E vremea să n gândim. [...] Intrăm într-un nou an, unul din cei puțini care ne-au mai rămas până să-l numărăm pe cel de al douămiilea. Nădejdea mea în făuririle lui izvorăște din credința în spiritul uman, în valorile lui. Nu de puține ori în trecut, vitregiile vremurilor au încercat greu acest spirit, dar el a ieșit mereu biruitor. Cum să explicăm, altfel, marile realizări ale omenirii, ascensiunile și aspirațiile ei continue spre adevăr, spre bine, spre frumos? Am crezut întotdeauna în forța de creație a ființei umane, în capacitățile ei de a se autodepăși, de a nu cădea în prăpăstiile deschise în fața ei de natură și de ea însăși, de a se scutura de tot ceea ce o înjosește și de a se înveșmânta în tot ceea ce o înalță. În fond, acesta este destinul «trestiei gânditoare». În fragilitatea-i aparentă, stau tăria, măreția și frumusețea ei. 1986, an al nădejdlor și al înălțărilor spiritului uman”. □•Constanța Buzea (*La cumpăna anilor*): „E Pace în creierul iernii noastre și între hotarele noastre cu Dunărea la picioare, cu colacul Carpaților pe inima țării. E pace în pădurosul nostru nord, și pe colinele noastre dulci, și la Marea pulsând sărată ca o lacrimă protectoare în dreptul soarelui răsărit. Și pacea e rămuroasă ca sufletul nostru păstrător al tuturor bunurilor și amintirilor. Pace în memoria noastră încăpătoare, în fragila noastră ființă, în veșnica noastră cuminenie care la noi este proprie pământului. Se cuvine să ne bucurăm deplin la cumpăna anilor, de viața acestei păci care este întregă a firii noastre, care ne hrănește dintru început, dându-ne un echilibru cum nu au

mulți pe pământ. La cumpăna dintre ani se cuvine să împodobim, cu tot ceea ce suntem, clipa care delimitează imaginar sfârșitul, începutul. [...] E pace, și pace vrem să rămână, ridicându-ne în speranța noastră foarte sus, și gândind la binele și liniștea întregului pământ. Urarea simplă și din inimă *La mulți ani!* ne aurește buzele, sufletul nostru pașnic petrece între lacrimă și surâs, între amintiri și glasurile viitorimii, între mărul roșu și creanga de brad verde, între cuvântul nostru rostit, zburător, și cuvântul scris, adânc, puternic, stâncos, între eternul început și eternul sfârșit care-și mută florile mari și reci pe harta eternității românești. *La mulți ani!*” □•Mircea Herivan (*Viitorul e cu noi!*): „Fericit poporul, fericită țară al cărei obiectiv politic central e Viitorul. Ani mulți conducătorului înțelept și clarvăzător care proiectează faptele noastre de mâine cu gândul permanent la Viitorul fericit, de cultură și civilizație superioară, al generațiilor care vor păși după noi în istoria mereu vie, nemuritoare a țării. «Vo-ua vă aparține viitorul!» – a spus în repetate rânduri, adresându-se tineretului, secretarul general al partidului, președintele Republicii. «Să aibă Viitor», este menirea străveche a poporului nostru, izvorâtă dintr-o înțelepciune multimilenară. [...] La Mulți Ani, deci, în Pace! La Mulți Ani, spre un Viitor fericit!“.

□•Despre *Jules Verne în România* scrie Ion Hobana. Acesta pornește de la articolul lui Simion Săveanu (*Jules Verne a vizitat și țara noastră*, în „Magazin”, nr. 182/ 1 aprilie, 1961) și aduce noi dovezi, după minuțioase informații despre cărțile lui Verne cu subiecte despre aceste locuri, corespondența cu români, familia scriitorului. Dăm citatul: „Jules Verne a dovedit un atașament nemaîntâlnit la vreun alt autor străin pentru România și poporul ei. Același atașament îi caracteriza pe mulți dintre conașionalii lui Jules Verne. Chiar Elisee Recules declară, în primul capitol al însemnărilor de călătorie care constituie principala sursă documentară a *Castelului din Carpați*: «Eram emoționat. Puneam piciorul prima oară pe un pământ locuit de români. Simpatia mea profundă pentru acest neam misterios făcea să-mi bată inima. De ce această emoție? mă întrebam. Oare pentru că națiunea română a fost nefericită și a suportat, multe secole la rând toate suferințele ocupației și ale robiei ? Oare pentru că limba ei are aceeași origine ca idiomurile latine ale popoarelor occidentale și instinctul mării familii vorbește în mine, fără știrea mea ?»”. Articolul are continuare.

• „*Tribuna României*”, An XV, nr. 1(307); *Revistă editată de Asociația „România”*; apare bilunar; format editorial A3, 16 pagini; Colegiul de redacție: Virgil Căndea (secretarul Asociației „România”) Petre Ghelmez (redactor șef), Pan Solcan (redactor șef adjunct); Gheorghe Milea] În *Calendar 1986* sunt nominalizate personalitățile de la ale căror zile de naștere ori de deces se împlinesc cifre cu semnificații-eveniment: George Topîrceanu, George Coșbuc, Timotei Cipariu, Eufrosin Poteca, Gheorghe Șincai. *Lista* este completată cu Academia Română, al cărei „act de înființare poartă data de 1 aprilie 1866”. □•În același prim număr, sub titlul *12 chipuri ale anului*, „Tri-

buna României” publică o antologie lirică având în centrul atenției lunile și anotimpurilor ilustrate prin creațiile poezilor Vasile Voiculescu, A.E. Baconsky, Lucian Blaga, Tiberiu Utan, Zaharia Stancu, Șt. O. Iosif, George Coșbuc, Ion Pillat, George Topîrceanu, Vasile Alecsandri, Ana Blandiana.

2 ianuarie

• [„România literară”, An XIX, nr. 1; Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; apare joi; format editorial A3, 24 pagini; Director: George Ivașcu. Redactor șef: Ion Horea; secretar responsabil de redacție: Roger Câmpeanu]. Numărul prim îi înfățișează pe Nicolae și Elena Ceaușescu ținând de mână pe foarte tânărul *An nou 1986*. În limbajul de lemn al propagandei politice, în editorialul *Cu fața spre viitor*, se arată: „pășim în anul 1986, nouă treaptă spre viitorul luminos al patriei”. □•Idei ce vibrează la diapazon politic se regăsesc în *Anul douăzeci și unu*, articol semnat de A. I. Zăinescu: „Pentru că în toate pulsează inima unui adevăr, trăsătură a propriei noastre identități, și anume faptul că istoria ultimilor douăzeci de ani poartă un nume, o operă imensă, o creație amplă, prodigioasă, o gândire novatoare, profund patriotică, un destin eroic și revoluționar și că în tot ceea ce s-a înfăptuit și se înfăptuiește a rămas și rămân sigiliul unei mari și proeminente personalități: secretarul general al partidului, cel dintâi președinte al Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] În acel imprescriptibil și statornic drept la viitor despre care vorbeam, anul douăzeci și unu face tangibile multe înălțimi. Prin coloratura lor economică și socială ele au toate argumentele de fond și toată anvergura creației”. ■•În cadrul rubricii *Confruntări*, Gheorghe Grigurcu evocă personalitatea prematur dispărutei Eta Boeriu, traducătoare și poetă: „Intrată în neființă, ne prezintă al cincilea și ultimul ciclu liric, din păcate mai sumar decât cele precedente sub titlul premonitoriu *La capătul meu de inserare* ? În chip firesc, răspunsul ar trebui să fie afirmativ”. □•Trecând în revistă romanele lui Constantin Țoiu (*Galeria cu viță sălbatică, Însoțitorul, Obligând-o*), precum și eseurile consacrate fenomenului literar-artistic, Constantin Trandafir, îl consideră pe un autor un *Aliat al realității*. □•Elena Tacciu devoalează *Trei formule epice* în scriiturile lui Dumitru Aug. Doman, Tudor Stancu și Dan Petrescu. □•La *Breviar*, Șerban Cioculescu se ocupă de două dintre cărțile recent apărute ale lui Vlaicu Bârna: „Afirmat interbelic, ca un poet personal, dar al tradiției transilvane, Vlaicu Bârna își pune în ultimele două culegeri de versuri, *Poligonul de Tir* (Cartea Românească, 1981) și *Monotonia metronomului* (1983), problema indirectă a finalității fenomenului belic, universal răspândit, în pofida idealurilor umaniste de pace. În *Orizont*, poemul liminar al primului din sus-numitele volume, ca într-un «insectar retro», apare o viziune sumbră a civilizației latine: «Cu mâinile legate,/ gladiatorii, parabolarii/ scoși din arena cu măciuca / și aruncați fiarelor pădurii și Întunericului / se mai încăpățânează să aștepte ora de grațiere».[...] În con-

trast cu această viziune sumbră, finalul strofei ne sugerează splendidă indiferență a naturii la suferințele oamenilor. „Și seară de seară, sus / pe meridianele cerului, / caligrafia cu țintă de aur a stelelor». În cel de al doilea poem al aceleiași culegeri, autorul se vede călătorind în pustiu / fără orizont al trecutului...“.

(*Călătorind*) Nu-l putem urmări pe poet în tot periplul acestei dezamăgite călătorii retrospective. De altfel, un ciclu întreg, cel titular, al celui de al doilea volum, *Monotonia metronomului*, sugerează ritmul țăcănit al istoriei, privită sub unghiul tiraniei, al crimei și al ororilor războaielor. Istoria omenirii, la Vlaicu Bârna, începe cu Adam, continuă apoi cu Moise, cu faraonii, cu Grecia antică și războiul troian, cu Xerxe biciuind demențial marea, cu Socrate, cu Alexandru Machedon și așa mai departe, până în zilele noastre, ale «războiului» petrolului, ridicat «la cote nebune», încheind cu versul final din ultima secvență, LXXXI: „Istoric, blestem ancestral și Ispită...“. Când războiul nu prinde în hora lui popoarele, se desfășoară între bărbații aceluiși neam: „Pompei îl vânează pe Cezar, / Cezar îl vânează pe Pompei. / Protejați fiecare de sublimii / Și imperturbabilii zei“ (XIII)”. Șerban Cioculescu își încheie astfel prezentarea: „Aceste derizorii potcoave sunt la talentatul poet Vlaicu Bârna sentimentele profunde: al naturii, al vetrei transilvane, al prieteniei peripatetizate și al trecutului național, viu sau arheologic. Lectura celor două culegeri ne demonstrează încă o dată, prin limpezimea unui pur mesaj umanist, deșertăciunea criptică dilematică în poezie și falsul ei prestigiu contemporan”.

□•Căutând sensurile ascunse din romanul *Cumpărătorii* (C.R., 1985), al cunoscutei ziariste Tia Șerbănescu, Nicolae Manolescu crede că originalitatea acestei scrieri constă în inteligența, ironică și fină, atribuită autoarei, dar și subiectului, în care transpare cazul tragic al Marcel Blecher.

□•O scurtă discuție cu poetul octogenar Mihai Moșandrei, din Câmpulung-Muscel, poartă Al. Raicu. Sub neutru titlu *Poeți și poezie*, se deapănă o viață de om, amintiri și corespondență din care nu lipsesc nume de referință ale literaturii noastre interbelice: Arghezi, Sadoveanu, Lovinescu, Perpessicius, Vianu, Rosetti.

■•Despre un talent poetic viguros scrie Eugen Simion, care analizează poemele lui Nichita Danilov din volumului *Arlechini la marginea câmpului* (C.R. 1985). Sub titlul *Peisaj cu păsări, îngeri și arlechini*, autorul fragmentelor critice reține: „Nichita Danilov reprezintă, în poezia tânără de azi, latura spiritualistă. Este un poet foarte talentat, decis, după câte îmi dau seama, să creeze o mitologie lirică originală. El bate, deocamdată, alte drumuri decât colegii săi, poeții ironici și livrești”.

□•Al. Piru scrie despre *Arcanele poeziei*, având în atenție cel de-al zecelea volum al lui Gheorghe Istrate, *Interiorul tăcerii* (C.R., 1986), pe care îl caracterizează raportat la primele sale apariții: „Gheorghe Istrate s-a schimbat mult față de cum îl știam de la debut și până când am scris despre el în 1973. Acum este mai în spiritul ultimelor volume din 1980 (*Rune*) și 1983 (*Oase de fluturi*), cel din urmă comparabil cu *Ossi di serpia* de Eugenio Montale. Poetul se închipuie «duhul runelor» și într-o poezie din interiorul tăcerii («sunt duhul

rimelor neîntâmpat / ochi așteptând pre sine să se vadă») se ascunde și în metafora cenușii albe de fluture «rotind în vis un cântec mic/ din pâlpare de nimic». Dacă poezia zisă de concepție nu se mai practică astăzi, mai există totuși poeți care gândesc, refac în poezia lor miturile, cosmogonia și ontogenia, când exprimă misterul existențial, misterul de a fi și misterul destinului artistic, misterul de a crea. Ca și Nichita Stănescu, el se întreabă ce sunt cuvintele și, refuzând sensul lor din dicționarul comun, încearcă să ghicească înțelesul lor original, pierdut, când erau tipare nemuritoare ale lucrurilor, cuvântul-mumă, cuvântul-tată, cuvântul smuls «însângerat din gura unui zeu-uitat». [...] *Interiorul tăcerii* n-a rămas o sintagmă goală, există și, odată cu el, un veritabil poet, unul din adevărații noștri poeți, din nobilii noștri poeți”. □•Ioan Holban se ocupă de *Spațiul narativ* din romanul lui Platon Pardău *Ultima tentație* (Ed. Eminescu, 1985): „Ca și în volumele anterioare, în *Ultima tentație* narațiunea este personajul principal, «tiranul» care «înhață» pe eroi purtând-i «încolo și înapoi», îl împinge «din urmă» și pe autor, stăpânind cu puteri discreționare spațiul textului care își alternează rapid planurile constituindu-ne într-o structură dramatică, aproape scenică, făcând din fiecare moment epic un spectacol «ca în viață». *Ultima tentație* nu este, probabil, ultimul volum al ciclului Dorinei, dar, cu siguranță, rămâne unul dintre cele mai bune; sfârșind seria celor trei *Tentații* (1, 2 și ultima). Platon Pardău păstrează încă destule fire pentru continuarea ciclului epic început în 1979, marca prezenței sale remarcabile în peisajul prozei noastre contemporane”. ■•Laurențiu Ulici îl are în centrul atenției pe Ioan Flora, poet de origine română, autorul volumului *Starea de fapt*, tipărit la Panciovo, (Iugoslavia): „În cele mai bune pagini ale sale, *Starea de fapt* recomandă în Ioan Flora un poet matur, preocupat cu obstinație de adâncirea și deschiderea căii de acces personale spre miezul clocotitor al existenței”. □•Sărac în minereu literar, primul număr se termină apoteotic, după cum și începuse, cu pagina intitulată *O rodnică activitate internațională*, semnată de Valentin Lipatti. Articolul se sprijină, la propriu, pe o mare de steaguri, portrete și lozinci pe care stă scris *Pace, Ceaușescu – P.C.R, Stima noastră și mândria – Ceaușescu-România, Ceaușescu-România – Pacea și prietenia*.

• [„Tribuna”, An XXX, nr. 1(1515); Săptămânal de cultură editat de Consiliul Culturii și Educației Socialiste; apare sâmbăta; format editorial A2, 8 pagini; Vasile Sălăjan (redactor șef), Al. Căprariu (redactor șef adjunct) Augustin Buzura (secretar responsabil de redacție)] Un salut, însoțit de urarea „Mulți ani trăiască!” trimite Fănuș Neagu: „mi-e drag să-i semăn cu grâu din Câmpia Brăilei pe toți semenii din desăvârșirea frumuseții care se numește Transilvania”. □•Gânduri pentru începutul de an are și Augustin Buzura: „Suntem... în zilele când facem bilanțuri, urări, când ne îndreptăm speranțele de mai bine, spre zilele înscrise sub o cifră cu care nu ne-am obișnuit: 1986.[...] De ceea, dacă credem în viitor și avem motive să credem că el va fi mai bun și mai drept, un viitor generos cu fiecare om, optimismul are

în substrat tocmai respectul pe care omul simplu, omul adevărat, omul bun – care nu mai poate fi ușor înșelat, deviat de la convingerile sale, care știe să aprecieze vorbele după acoperirea lor în fapte – îl are pentru valorile spiritului. Căci așezarea la locul cuvenit a valorii, a spiritului, a performanței reale este expresia respectului față de prezent și viitor. Suntem cât gândim. De asta depinde mâinele de mâine pe care îl invocăm mai ales acum, la pragul dintre ani”. ■• La rubrica *Dezbaterile „Tribunei”*, având subiectul *Realitate – literatură – receptare critică*, Adrian Marino își prezintă opiniile cu privire la *Moralitatea cronicarului*: „Ne preocupă de mai mult timp – poate de când am început să citim și să scriem «cronici» – problema moralității cronicarului, a condiției sale etice și profesionale, pe care am privi-o din două puncte de vedere. Cel dintâi se referă la o întrebare esențială, de eternă actualitate: în ce măsură critica, respectiv cronică literară, se adaptează cu obiectivitate și onestitate realității literare actuale? Suntem primii care să recunoaștem independența și libertatea de opinie a cronicarului (ne-am afirmat nu o dată opinia noastră, fermă, în această chestiune), dar faptul nu ne împiedică să observăm și reversul medaliei: existența autorilor despre care nu se scrie deloc, marginalizați, boicotați, a cărților merituose, chiar valoroase, dar dificile, despre care – practic – nu apar decât foarte puține comentarii și uneori chiar niciodată. [...] În felul acesta ajungem la al doilea aspect, poate și mai sensibil, cu implicații și mai grave: răspunde – în genere – cronicarul, foiletonistul, recenzentul sau cum dorim să-i spunem, exigențelor morale pur și simplu? Ale societății actuale, ale responsabilității față de buna sa condiție morală? Ale normalei, corectei și armonioasei desfășurări a vieții redacționale și literare? Câteva aspecte izbitoare mereu semnalate, dar etern nerezolvate, nu pot să nu ne rețină încă o dată atenția. Nu avem în vedere critica actuală în ansamblul său. [...] Politica literară, de grup, are o serie de urmări regretabile. Unii cronicari se văd marginalizați sau chemați brutal la ordine, unii scriitori sistematic ignorați. Aceste tendințe viciază viața literară. Ele se traduc, în același timp, prin campanii de «lansări» și «demolări», prin exagerări, adesea regretabile, în ambele sensuri. Dacă am urmări frecvența unor adjective ca «exceptional» și «extraordinar» din unele cronici, am crede că literatura noastră actuală este plină doar de Dante, Goethe, Eminescu, în ediție recentă. Invers, lungile seriale împotriva unor scriitori și critici, înverșunarea unor atacuri, personalizarea lor până la limita insultei, nu pot decât învenina atmosfera literaturii și a o compromite, grav, în ochii opiniei publice. Frica de răspundere se face și ea, nu o dată, semnalată. Cronică nu exprimă de fapt nici o judecată precisă, sau trece responsabilitatea asupra altora, prin citarea opiniilor anterioare. [...] Se «uită», poate prea ușor, că Tudor Arghezi a căzut total în disgrația ultimei generații de poeți, că Marin Preda a atacat brutal romanele «cu aristocrați» ale lui G. Călinescu etc. etc. Un istoric literar serios nu-și poate îngădui astfel de atitudini, întâlnite frecvent la anumiți cronicari. Aceștia ar voi să impună ei, ierarhia lor, a «generației»,

«grupului» sau «cenaclului» lor. Dar nu în numele unui program, sau manifest literar, atitudine legitimă, ci din rațiuni pur egocentrice, de «grup» sau «generație». Criticii din generația precedentă urmează a fi scoși din circulație, «desființați» sau ignorați pur și simplu, când își permit – culme a îndrăzelii! – să rămână încă în activitate, să aibă opinii personale, ierarhia și punctele lor de vedere. Dar ultimii Mohicani au încă vitalitate, resurse destule, realizări interne și externe și nu aspiră decât la coexistență și competiție liberă și onestă. Este loc pentru toată lumea. Acest caz – dar sunt și altele – pune din plin complexa, dureroasa uneori, dar imposibil de evitat problemă a statutului moral al foiletonului. Unii se afiliază scriitorilor cu «poziții», edituri etc., alții ei practică politica recenziei circulare, reciproc avantajoase. Dacă ești «șef de catedră» sau «director de editură» poți fi sigur că vei avea o presă foarte bună, sau o tăcere politicoasă constantă. [...] Spiritul critic, conștiința literară a unei epoci, nu este și nu poate fi confiscată doar de doi-trei critici «centrali» (care de altfel se detestă între ei). Se simte nevoia unei cât mai mari diversități și libertăți de opinie. Mitul criticii așa zise «autorizate», exclusive și exclusiviste, a apus. Noi înșine l-am combătut nu o dată. Total străine de exigențele morale minime, sociale și literare, sunt și atacurile calomnioase, afirmațiile nedovedite, amenințările («Deocamdată atât»), injuriile necontrolate, practicate de unii «cronicari» mai mult sau mai puțin improvizați. De un astfel de caz simptomatic s-a ocupat recent în spirit colegial, de rigoare morală și de superior profesionalism critic, Gheorghe Grigurcu, *Pe marginea unei «cronici literare»*, (chiar în această revistă (nr. 51/19 dec. 1985). Ceea ce dovedește că există *efectiv* o opinie critică publică sensibilă la abuzuri, insult și afirmații gratuite. «Dreptul la răspuns» trebuie asigurat oricând, oricui, oriunde și în orice condiții. Faptul că se înregistrează, în același timp, tot mai multe proteste și împotriva intimidării, la critici foarte diferiți ca vârstă, formație și orientare (situație de care ne-am ocupat și noi, în aceeași revistă, *O discuție necesară*, nr. 48/28 noembrie 1985), dovedește că cercuri literare tot mai largi sunt nu numai din ce în ce mai sensibile, dar tot mai decise să reacționeze împotriva unor practici de monopol, perimate și inacceptabile. Ierarhiile literare, imaginea constituită despre literatură, nu aparține, repetăm, numai unor redacții sau critici. Aceștia sunt numai unul din cei șase-șapte factori care stabilesc «recepția», cota unei valori. Există, mai presus de orice, invincibila opinie publică, bunul simț infuz în mulțime, care ne judecă pe noi toți și cu extremă severitate. Cine crede că a reperat o «victorie» doar într-un grup restrâns – termenii de «coterie» și «bisericuță» sunt cei mai frecvenți –, dar cu înstrăinarea sau sfidarea opiniei publice și literare largi, totdeauna conștientă de substratul neliterar al unor «polemici» (frustrare, răzbunare, invidie, complexe etc.) face o dublă eroare: și morală și de tactică personală. Sancțiunea legitimă intervine inevitabil. Pe ambele planuri». □•Comentând monografia Marianei Ionescu, *Introducere în opera lui Zaharia Stancu* (Minerva, 1985), Ion Vlad observă că aceasta „face

parte din familia, cam rară ce-i drept, a întreprinderilor rămase credincioase unei perspective echilibrate, doritoare să fixeze proprietăți ale discursului literar, poietica și poetica unei creații în contact cu varii direcții ale liricii românești, fără a neglija o bibliografie existentă, citind-o (fenomen atât de rar, încât poate impresiona prin probitate și deontologie, atribute de mulți abandonate!), invocând în favoarea lecturii contribuții anterioare și negăsind că face o mai bună impresie ignorarea acestor contribuții”. □•Despre *Vocația clasică* a artelor în Grecia antică, dar și cu trimitere la etosul autohton, scrie Liviu Petrescu întrebându-se: „Cât interes ar putea să răspundă această trăsătură a spiritului clasic (seninătatea lui esențială), pentru vremurile moderne? [...] Întrebarea (care se pune este dacă nu cumva această directivă clasică, dacă nu cumva acest ethos al seninătății – îndreptat împotriva jocurilor Destinului și vitregiilor Istoriei – dacă nu cumva ethosul acesta al seninătății, zic, aparține unei matrice culturale autohtone, dacă nu cumva nostalgia calmului spiritual (evidentă, în cazul atâtor cărturari români reprezentativi) este expresia mai degrabă a unor tipare străvechi, decât a unei influențe culturale ulterioare. Cu textul splendidei balade a *Mioriței*, dinainte, ne putem așadar întreba dacă vocația clasicității nu este cumva un dat definitoriu și o constantă a spiritualității românești, indiferent de eventualele îndemnuri pe care le-ar fi putut (sau le va putea primi) din partea modelului grecesc. Fiindcă *Miorița* nu ne vorbește, de fapt, despre resemnare dinaintea fatalității; *Miorița* nu învață, dimpotrivă, un drum al contemplării liniștite și al înălțării mai presus de disperare, *Miorița* conține o învățătură nu a înfrângerii, ci a unei biruinți asupra morții, învățătura unei înălțări peste zbuciumul sfârșitului”. □•Sub titlul *Recapitulări și speranțe*, Marian Papahagi face, în loc de cronică literară, feed-back-ul evaluator al anului literar precedent: „Anul literar care s-a încheiat a avut de toate: și aniversări importante (Gr. Alexandrescu, Mateiu Caragiale, Mihai Sorbul, Liviu Rebreanu, ultimul celebrat printr-un elegant volum colectiv organizat de Mircea Zăciu) și apariții neașteptate (precum romanul *Zenobia* al lui Gellu Naum, una din cărțile – insuficient discutate, după opinia noastră – sortite să devină ținta unor «eterne reîntoarceri» hermeneutice) și antologii necesare (*Un veac de poezie* – excepțională realizare a Cărții Românești – redactor Mircea Ciobanu – datorată Kirei Iorgovanu și lui Hristu Căndroveanu; *Romanul românesc în interviuri alcătuită de Aurel Sasu și Mariana Vartic și poezie înaltă (Ana Blandiana, Daniela Crăsnaru, Horia Bădescu, Mircea Dinescu, Sorin Mărculescu, Adrian Popescu. N. Prelipceanu. Petre Stoica)* și critica universitară sau nu (Dinu Flămând, Mircea Iorgulescu, Mircea Martin, Irina Mavrodin. Eugen Negrici, Edgar Papu, Ion Pop. Lucian Raicu, Eugen Simion, Mihai Ungheanu, Mihai Zamfir) și câteva cărți de proză, gen tot mai «riscant» și mai «citat», precum arată ultimele săptămâni. Demne de atenție (V. Andru, Radu Cosașu, Bedros Horasangian). A fost un an cu câteva reeditări (G Bălăiță, Eta Boeriu, Geo Bogza, A. Buzura., Gh. Grigurcu. Nichita Stănescu), capitol vital,

dar insuficient încă în editoria românească de azi, cu mari ediții (Eminescu, Rebreanu) cu traduceri în nota obișnuită (predomină clasicii), cu dispariții întristătoare, cu semne rele și semne bune, ca toți anii literari caro vin și se duc. [...] Compartimentul cel mai vital al acestui an a fost reprezentat, fără îndoială, de literatura tinerilor. Am avut revelația a doi excelenți esești (Constantin Barbu, Marius Ghica) și am înregistrat mai ales explozia unei extraordinare generații de tineri prozatori – poezia, dacă exceptăm numele lui Matei Vișniec, Dan Damaschin, Magdalena Chica sau debutul, prea puțin comentat, din păcate, al lui Andrei Zanca – a cedat în 1985 spațiul din prosceniu): Tudor Daneș, Dan Grădinaru. Ioan Groșan, Adina Kenereș, Ioan Lăcustă, Sorin Preda, Tudor Dumitru Savu, Cristian Teodorescu, Alexandru Vlad, Tudor Vlad, Daniel Vighi, unii debutanți, alții la a doua sau chiar (T. D. Savu, Al. Vlad) la a treia carte, dar formând laolaltă una din seriile ce vor avea ceva de spus în proza anilor următori”. □•Prelungire de ecou a sărbătorilor din preajma Noului An, revista conține *Parodii* de Mircea Micu și Ovidiu Genaru, scurte texte satirice semnate de Nicuță Tănase, Cornel Udrea și Petru Poantă. □•Tot o retrospectivă, dar teatrală (*Lumini în universul scenei*), propune Valentin Silvestru, în completarea căreia Liana Cojocaru adaugă opiniile unor directori de teatre din Capitală: Horea Popescu (director artistic al Teatrului național „I.L. Caragiale”), Ion Brad (Teatrul „Nottara”), Silviu Stănculescu (Teatrul de comedie). □•Un spațiu tipografic generos este oferit, din nou, teatrului de către Ion Cocora, autorul textului *Polivalența realismului scenic*.

3 ianuarie

• [„Scânteia” An LV, nr. 1 (13487), organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, cotidian, Format tipografic A 2; 4/6 pagini; nu se precizează componența redacției] Reproduce Mesajul de Anul Nou adresat întregului nostru popor, la posturile de radio și televiziune, de tovarășul Nicolae Ceaușescu: „... Începem noul an, 1986 – primul an al celui de-al 8-lea cincinal – cu un program cutezător și de mare perspectivă, care va asigura intrarea României într-o nouă etapă de dezvoltare, trecerea de la stadiul de țară în curs de dezvoltare, la cel de țară mediu dezvoltată [...] În anul 1985 situația internațională a continuat să se mențină gravă, complexă, ca urmare a cursei înarmărilor și îndeosebi a celei nucleare. [...] Întrăm în noul an cu hotărârea de a întări conlucrarea cu forțele democratice, înaintate, de pretutindeni, cu toate popoarele care doresc pacea, pentru a contribui la triumful rațiunii, la înlăturarea pericolului unei catastrofe nucleare, la victoria politicii de dezarmare, securitate și destindere, la asigurarea viitorului liber și independent, al poporului nostru, al tuturor națiunilor lumii”. □•Al. Andrițoiu este prezent cu o *Urare* (în versuri), iar Alexandru Balaci cu scurta intervenție intitulată *Pentru pace, pentru om*.

4 ianuarie

• [„România liberă” An XLIV, seria a II-a nr. 1 (12804), organ al Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, cotidian, Format tipografic A 2; 4/6 pagini; nu se precizează componența redacției] Pe prima pagină, Geo Ciolcan își dedică sentimentele *Patriei* și conducătorului acesteia: „[...] La mulți ani, în glas de pace, îți urează-ntr-un popor,/ Când e timpul tău de glorie și de fapte-naripate./ Noi, urmându-ne Eroul, Strategul, Conducătorul,/ Cu mândrie azi rosti-vom: Patria în inimi bate!”. □ În secunda Al.[ex] Ștefănescu, ale cărui gânduri se îndreaptă înspre *Sentimentul demn al responsabilității comuniste*: „Conștiința faptului că trăim într-o patrie, veche de mii de ani, dar nouă prin tot ceea ce înfăptuim, că toate bogățiile țării ne aparțin nouă, celor care le sporim neconținut, constituie factorul principal pentru întreținerea și stimularea acestei responsabilități. Totodată, sentimentul răspândirii patriotice și comuniste este *cultivat*, în mod *sistematic*, constituind o componentă importantă a procesului de formare a unui om nou, cu conștiință înaintată.[...] În orice epocă și în orice parte a lumii, sentimentul responsabilității a constituit o valoare morală dintre cele mai importante, un principiu de bază al existenței într-o colectivitate. În condițiile socialismului, această valoare se poate afirma deplin și devine, după cum am văzut, obiectul unei acțiuni complexe și susținute de educare a maselor largi. În accepția pe care i-o dăm azi, responsabilitatea reprezintă pentru fiecare dintre noi mult mai mult decât o obligație și anume o șansă de a ne realiza deplin ca oameni de a ne simți coautori activi și competenți, ai vastei opere de construcție socialistă și comunistă din țara noastră”.

• [„Cronica”, An XXI (1986), nr. 1 (1040); Săptămânal politic-social-cultural editat Comitetul județean pentru Cultură și Educație Socialistă Iași; zi de apariție: joi; format tipografic A3, 8 pagini; Colegiul de redacție: Ion Țăranu, redactor șef: Ștefan Oprea, redactor șef adjunct, Paul Balahur; secretar responsabil de redacție, Vasile Constantinescu]. Revista se deschide cu editorialul *Vibrantul Mesaj*: „Program mobilizator de muncă, de acțiune, Mesajul de Anul Nou a fost primit de întregul popor cu profundă emoție și cu hotărârea de a acționa fără șovăire pentru înfăptuirea tuturor obiectivelor puse în fața noastră de secretarul general al partidului și de cel de al XIII-lea Congres al partidului“. □ În primele pagini, sunt inserate numeroase articole-dovezi ale „stimei și mândriei, dragostei și recunoștinței față de tovarășa Elena Ceaușescu, savant de renume mondial”, etc etc, pe care și le manifestă academicienii, profesorii universitari, simplii intelectuali, oameni ai muncii din varii sfere de activitate, toți exprimându-și sentimentele într-un elevat limbaj de lemn. ■ Ioan Holban trece în revistă anul literar 1985 sub titlul ...*Din motive sentimentale*, dezvăluindu-le sub forma atașamentului față de „patriotismul local” și de literatura optzecistă: „Iată totuși, cărțile de proză ale anului trecut care mi-au plăcut și pe care le-aș reciti oricând: *Cu ochi blânzi* de Ioan Lăcustă, *Rochia de crin* de Adina Kenereș, *Firesc* de Petru Cimpoșu, *Maes-*

trul de lumini de Cristian Teodorescu, *Drumul spre Polul Sud* de Alexandru Vlad, *Caravana cinematografică* de Ioan Groșan, *Parțial color* de Sorin Preda, *Turnul* de Vasile Andru, *Firul principal. Cuadratura cercului* de Tudor Octavian, *Degetele lui Marsias* de Radu Țuculescu (ordinea este, desigur, întâmplătoare). Și iată, pe scurt pentru ce mi-au plăcut aceste cărți. «Momentele» din secțiunea a doua a cărții lui Ioan Lăcustă, *La ușa domnului Caragiale*, sunt narațiuni inconfundabil caragialiene; Ioan Lăcustă face aici un experiment dintre cele mai interesante pe care l-aș numi *parodia parodiei*. [...] Din volumul Adinei Keneres aș reciti primele două texte: *Terminus* și *Micuța*. [...] Din romanul lui Petru Cimpoesu aleg prima parte, *Prolog*, unde tânărul prozator băcăuan folosește un procedeu specific generației '80, acela al povestirii cu «eu». [...] Ceea ce frapează la Cristian Teodorescu este *obsesia sincerității* și grija pentru «prospețimea» faptului de viață relatat. Tipul de scriitor pe care îl ilustrează naratorul textelor lui Alexandru Vlad din *Drumul spre Polul Sud* se deosebește în chip flagrant de cel pe care l-a «acreditat» majoritatea prozatorilor din generația sa. [...] Prima carte a lui Ioan Groșan este, în perspectivă valorică, una dintre primele cărți ale anului trecut, fără a se complica defel în teorii ale textului, dar cu o bună cunoaștere a «mișcării» prozei contemporane și cu o cultură solidă, Ioan Groșan a scris în *Caravana cinematografică* patru povestiri care sunt, fără exagerare, antologice. *Parțial color* este un roman despre dragoste și însingurare, cu care Sorin Preda convinge [...] Schimbarea de structură a scrisului lui Vasile Andru, pe care a adus-o *O zi spre sfârșitul secolului* (1981) este adâncită încă mai mult prin ultimul său volum, *Turnul*, unde prozatorul care debutase în 1970 și care continuase prin a scrie în maniera impusă de generația «Preda» și apoi de promoția Ivasiuc se desparte de formula de început (care l-a și consacrat, în fond) pentru a se înscrie în direcția nouă a prozei noastre contemporane. [...] *Firul principal* și *Cuadratura cercului* sunt două romane cu totul remarcabile (publicate într-o singură carte) ale unui prozator care nu duce lipsă de subiecte și care își construiește narațiunile ca pe niște obiecte perfecte; proza lui Tudor Octavian impresionează prin modul conceperii structurii ansamblului, ca și prin știința folosirii detaliului pentru a contura o atmosferă și a defini conturul unor situații epice. În fine, *Degetele lui Marsias* este un text de virtuozitate al unui prozator care a convins până acum prin profunzimea unor investigații în social și care convinge acum prin subtilitatea folosirii metaforei și parabolei. A se observa că din cele zece volume pe care le-au ales motivele sentimentale, opt aparțin prozatorilor din generația '80; incontestabil, anul epic 1985 a fost un an al «tineretului». Apoi, trebuie observat că șapte din aceste volume sunt publicate la Editura Cartea Românească, șase dintre ele fiind «girate» de gustul Magdalenei Bedrosian. Un bilanț de serie și cu cifre. Dar cum anul editorial '85 continuă în cel calendaristic '86, adunarea și scăderea nu s-au încheiat, n-am citit încă următoarele cărți: *Logica* de Radu Cosașu, *Domnișoara și spiridușii* de Vasile Petre Fati, *Ieșirea*

la mare de Constantin Zărnescu, *Povestiri cu strada Depozitului* de Daniel Vighi, *Frigul verii* de Alexandru Vlad, *De-a lungul fluviului* de Tudor Dumitru Savu, *Drumuri de fum* de Corneliu Ștefanache”. ■•Zaharia Sângeorzan se ocupă, pe aceleași palier calendaristic, de *Critică și receptare*: „*Nostalgia sintezei* (Dan Hăulică) și *Sfîdarea retoricii* (Eugen Simion) dovedesc un fapt esențial: critica, în orice oră a istoriei își întemeiază fapta, la orice nivel existențial își produce textul, trăiește prin arta pe care și-o asumă în relație cu literatura, cu ideile, cu voința de a reactualiza teritoriile ale imaginarului, în acord cu fenomenul românesc și universal. [...] Sintezele lui Eugen Simion și Dan Hăulică au și un caracter de model. Cultura, literatura, ideile, valorile, comunică într-un spațiu românesc și european, au șansa să dovedească lumii originalitatea spiritualității unei națiuni. [...] Criticii actualității au răspuns și în 1985 ideii că literatura românească trăiește sub semnul valorii, specificului național, că menirea ei este să comunice cu curaj, cu artă, adevărurile vieții, neliniștea istoriei, dramele ei, evenimentele sociale, să pună în evidență realismul existenței, contradicțiile ei, morala unei epoci. Sintezele critice nu au întârziat să apară: *Scriitori români de azi* (I-III) rămâne radiografia cea mai exactă a literaturii actuale, oglinda cea mai pură în care îi recunoaștem chipurile și valorile. Eugen Simion este criticul ce și-a asumat destinul ei. Un critic cu totul modern, solid, fundamental, trecut prin amfiteatrele lui Roland Barthes și Jean Pierre Richard, cu vocația construcției portretului, memorabil prin penetrația intuițiilor, formulărilor, prin neobișnuitul său har de a crea textului o viață autentică, vie cuceritoare. Pe aceeași lungime de undă a receptării se înscrie și universitarul Ion Pop. El ne-a restituit în *Jocul Poeziei*, într-o admirabilă sinteză, «nevoia fundamentală a sufletului uman de a prinde sensul lumii...». [...] Clasificările lui Eugen Negrici din *Introducere în poezia contemporană*, cu excepția unor analize care suprasolicită textele mediocre (v. Constantin Abăluță) sunt rodul unui sistem de lectură structuralist. Universul operei este explorat din perspectiva unor teme, motive, obsesii, poezia răspunzând [...] ideii de prelucrare, transfigurare și substituire. [...] Genezei romanului românesc i-a fost dedicat un amplu studiu, de o remarcabilă valoare, dar respinsă de unii croniciari de ocazie, din motive nejustificate. Sinteza lui Anton Cosma e de referință și realizează vârstele romanului românesc. Tot o sinteză (cât de așteptată!) este și *Istoria exactă a literaturii române contemporane*, pe care Alex Ștefănescu o publică în revista «Tomis», spre disperarea lui... Nicolae Manolescu, care nu bănuia că fostul său student îl va «trăda» în... idea că o asemenea lucrare este absolut necesară, posibilă... [...] Contribuția teoreticienilor la consolidarea conștiinței literare românești, la definirea conceptelor, curentelor, ne apar ca fundamentală. Numele lui Adrian Marino, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Ion Biberi, Edgar Papu, Paul Cornea, Dan Grigorescu, Romul Munteanu, Al. Husar, Nicolae Balotă, Ion Vlad, Mircea Martin, Ion Vasile Șerban, Liviu Petrescu ne reamintesc de vocația lor pentru idei, pentru viața

lor, pentru un tip de sinteză unde erudiția și originalitatea reflecției nu sunt în dezacord, ci se sincronizează, luminează cerul hermeneuticii. [...] Opera scriitorilor de azi a cunoscut și o altă formă de recuperare critică: *studiul monografic*. George Gibescu ne-a dat un *Al. Philippide*, Sultana Craia și Mariana Ionescu un *Zaharia Stancu*, iar Natalia Stancu un *Horia Lovinescu*. Sunt anunțate să apară monografii consacrate lui *G. Călinescu* (Mircea Martin), *Lucian Blaga* (Ion Bălu), *Eugen Barbu* (Mihai Ungheanu), *Romulus Guga* (Doina Modola), *Nichita Stănescu* (Alex Ștefănescu). Tinerii critici au avut în 1985 un an fast. Ei sunt foarte receptivi la noile orientări ale criticii europene, la o altă înțelegere a literaturii. Marius Ghica *Facerea poemului*, Constantin Barbu *Rostirea esențială*, și Cristian Moraru *Ceremonia textului* au intrat în arenă fără niciun complex. Sunt critici de talent, cu vocația analizei și sintezei, profesând un demers original. Cu ei critica de mâine va ieși să întâmpine literatura unei generații ce își întemeiază de pe acum o operă. Au tot talentul de a o valorifica și pune sub zodia interogației. Critica anului '85 înregistrează și alte aspecte, aspirații: *mirajul literaturii*. Criticii își acordă și o nouă șansă: romanul. Alexandru George *Caiet pentru...*, Livius Ciocârlie *Un burgtheater provincial* și Marin Mincu *Intermezzo* sfidează o retorică descoperind o retorică a sfidării prin textualizarea experienței. Fapta lor ne convinge tot mai mult că destinul criticului român de azi nu poate refuza șansa literaturii. G. Călinescu rămâne eternul model de urmat, de atins".

■•Sub titlul *Personalități ieșene*, Dan Mănuacă face o scurtă prezentare a volumului care încheie seria: „Începută acum aproape cincisprezece ani, *Personalități ieșene* a ajuns la cel de al cincilea și ultimul volum. Discret și stăruitor, modest și tenace, afabil și îndatoritor, Ionel Maftעי a realizat un adevărat «omagiu» – cum își intitulează seria volumelor sale – adresat culturii acestor meleaguri. Este dificil s-și imagineze ceva care nu a trecut prin rigorile speciei ce înseamnă alcătuirea unui asemenea – să-i zicem – portret de lexicon. Este drept că sarcina lui Ionel Maftעי a fost ușurată de structura omagială generală a articolului. Cu alte cuvinte, punctele de vedere critice au fost excluse din principiu, rămânând să se recomande numai ceea ce este de valoare din activitatea fiecăruia. [...] Bogata iconografie resuscită, melancolic, figuri pe care, până nu de mult, le întâlneam pe străzile orașului: Mihai Avădanei, Margareta Baciu, Ștefan Bârsănescu, Nicolae Bumbăcescu, Ion Curievici, Mihai Dima, Theodor Economu, Vladimir Florea, Gheorghe Ghimicescu, Constantin Nonea, N.I. Popa, Victor Popovici, Costache Sava, Neculai Zaharia și încă mulți alții., Alături de *Umbrele* lui Aurel Leon, volumele lui Ionel Maftעי sunt restituiri care depășesc condiția educativă și se înscriu printre realizările deosebite ale culturii ieșene de azi".

■•Cronici literare. ■•Al. Călinescu la Eugen Negrici, *Pentru o teorie a poeziei*, C.R., 1986): „Eugen Negrici are o uimitoare capacitate de a simplifica lucrurile cele mai complicate. Acolo unde alții se încurcă în savante note și trimiteri, în paranteze și digresiuni, autorul *Introducerii în poezia contemporană* (Cartea Româneas-

că, 1985) merge drept la țintă. Nu-i stă în fire să bată apa-n piuă: partea propriu-zis teoretică a cărții, acea «Încercare de sistematizare», nu are mai mult de 50 de pagini. Teoretizează mai mult de nevoie decât din plăcere, lucru pe care – culmea! – îl și mărturisește chiar în fraza cu care se deschide volumul: [...] Eugen Negrici distinge trei tipuri de acțiune a eului poetic asupra *existentului*, adică asupra a ceea ce formează materia de care se servește poezia (împărțirea *existentului* în *obiectual* – lucruri, ființe și fenomene naturale – și *evenimential* – întâmplări și stări sufletești individuale și colective – este, într-un fel, o replică la călinescianul «univers» al poeziei). Dar iată cele trei tipuri: prelucrarea, transfigurarea și substituirea. Acestea, la rândul lor se ramifică în subclase. Prelucrarea poate fi cu atribuire de sens (Blaga), cu mediere de sens (Barbu) și cu atribuire zero (Sorescu). Transfigurarea (Nicolae Manolescu a observat cu justețe că termenul e întrucâtva ambiguu, prin transfigurare autorul înțelegând «destructurare», «deformare») poate recurge la recurență, la repetiții obsesive, sau la reprezentări disperate, fracturate. În fine, cazul substituirii întâlnim un delir imaginativ provocat cu «metodă» și un altul care ține de aleatoriu și de ludic. [...] Deocamdată, acest prim volum din *Introducere în poezia contemporană* ne pune în fața unei ipoteze teoretice de o remarcabilă rigoare, deschizând perspectiva unei cercetări fără precedent la noi, printre altele și fiindcă se apleacă asupra unui fenomen literar care se desfășoară sub ochii noștri“.

□•Din nou Ioan Holban la romanul lui Grid Modorcea, *Rudele* (Eminescu, 1985): „Cel de-al treilea roman, *Rudele* (Ed. Eminescu, 1985) este unul de moravuri; Grid Modorcea povestește aici un fapt divers dintre acelea care umplu rubricile de specialitate ale cotidianelor și care fac obiectul foiletoanelor duminicale din gazetele de provincie. [...] În esență, *Rudele* este o carte despre egoism, în care fiecare personaj dorește să-și demonstreze «dreptatea» sa, precum și dreptul la o existență cât mai plină, în afara obligațiilor care decurg din «calitatea» de rudă. Cu acest subiect cam arid, fără posibilități epice prea largi, Grid Modorcea a scris o carte de aproape trei sute de pagini, făcând apel la toate mijloacele pentru a o lungi și a-i da alura de roman.[...] Prea patetic și prea sentimental, trădând din această cauză însăși natura umană a personajelor, prozatorul ratează romanul său de moravuri care reprezintă din toate punctele de vedere un regres față de precedentele două cărți de proză.“

□•N. A. Ursu face dezvăluiri istorico-literare arătând *Cine este Gherasim, traducătorul lui Voltaire* (la 1792).

□•Specialistul în istoria limbii române literare, Gavril Istrate scrie despre originea ceangăilor, un subiect central al anului 1986.

□•Ion Chelcea și Septimiu Chelcea, tată și fiu, colaborează la subiectul *Teodor T. Burada și conștiința unității etnografice a poporului român*.

□•Numărul se încheie cu *Lirică din Cuba*, în tălmăcirea Danei Diaconu din poezii Nicolas Guillen, Cintio Vitier, Roberto Hernandez Retamar, Pablo Armando Fernandez și Fayd Jamis.

• [„Luceafărul”, An XXVIII, nr. 1(1235); Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; apare sâmbăta; format tipografic A2, 8 pagini; Redactor șef: Nicolae Dan Frunteletă, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct) Gheorghe Suci (secretar responsabil de redacție)] Tradiționalele urări de Anul Nou sunt orientate către cuplul Elena și Nicolae Ceaușescu, ale căror zile de naștere se apropie. Între semnături, Virgil Teodorescu îi urează *Din toată inima*, Elenei Ceaușescu, „tovarășa de viață a inegalabilului revoluționar și înflăcăratului patriot, vizionar conducător al Partidului și al țării ... din toată inima primei femei a țării ani mulți cu sănătate și bucurie, în durata eternității”. □•Semnături cu aceleași înalte vibrații politice mai au Ilie Purcaru (*Tovarășei Elena Ceaușescu – gândul de stimă și recunoștință al națiunii*) și poetul Ștefan Dincă: „Elena Ceaușescu – nume clar/Ce poartă-n suflet un curat izvor/ Continuă pe mării cărțurari/ Cu care se mândrește acest popor”. ■•*Poezii și partidul* (din *Antologia „Luceafărul”*) este o pagină ilustrată de Mihai Beniuc, Grigore Hagiu Ovidiu Genaru și Florin Costinescu. □•În partea literară a revistei, Artur Silvestri recenzează *Pietre pentru templul lor* (C.R., 1986) de Ion Dodu Bălan, apreciind că acesta a realizat „o interesantă colecție, cu totul consistentă sub raport calitativ, cuprinzând studii cu înfățișare academică, recenzii, evocări, câte un fragment memorialistic și, în general, o materie supusă clipei, evidențiind aci mai mult ca înainte pe autor”. □•Sub titlul *O istorie a profunzimilor*, Mihai Ungheanu evocă figura de istoric a cărturarului Nicolae Iorga, autorul a zeci de sinteze. Între altele, Mihai Ungheanu reține că „deși l-a eliminat pe Hasdeu de pe tabloul istoricilor, preferându-l în postura de filolog, Iorga mânuiește practic în istorie metoda *stratului și substratului*, formulată de Hasdeu pentru lingvistică. Iorga a urmărit faptele atât pe orizontală cât și pe verticala istoriei, acordând acesteia din urmă un rol cardinal. A studia istoria este pentru Iorga mai mult decât a colecționa informații și a descrie evenimente în succesiune imediată. A studia istoria a însemnat pentru prodigiosul savant a urmări aventura formelor și structurilor moștenite. Sub anecdotică evenimentului, istoricul descifrează o structură, iar acest lucru nu este de ajuns pentru Iorga, care caută originea însăși a acestei structuri și circulația ei”. ■•Costin Tuchilă și Dorel Filipescu semnează recenzii. □•Costin Tuchilă recenzează *Cimitirul ploilor* (Dacia, 1986) de Vasile Smărăndescu: „Poezia din *Cimitirul ploilor*, imagistă, ea însăși emblematică, utilizează în cea mai mare parte tiparul ilustru al haiku-lui. Tip de poezie, care, de altfel, nici nu s-ar preta să fie sădit în pagina de hârtie, pe piele fină ori de mătase, altfel decât în cadrul unei compoziții plastice. [...] Fondul etic, speculația nelipsită de ironie și sarcasm pe baza unui model mitologic evidente tematice în precedentul volum... rămân în continuare pânza freatică din care se trag unduirile majorității imaginilor”. □•Dorel Filipescu ține să sublinieze în romanul lui Daniel Drăgan, *Ursa mică* (Dacia, 1986) lupta permanentă de autodepășire ideologică și profesională a inginerului Petreanu,

clarificată la apariția lui Nicolae Ceaușescu în sala de ședințe: „Când a intrat în sală secretarul general al partidului s-a produs un miracol. [...] Omul care intrase în acel arc fierbinte al sentimentelor și ne saluta cu un zâmbet distins, era ... prezent de mult în gândurile mele, în gândurile noastre...”. □•Despre *Cele mai vechi texte de limbă românească* scrie Dumitriu Velciu. Rubrica se numește *Cronica edițiilor*, iar comentariile se referă la studiul semnat de Ion Gheție și Alexandru Mareș, *Originile scrisului în limba română*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985, însoțit de regretul mărturisit al lui Velciu: „Puținele, dar încurajatoarele momente în care se dovedește că scrisul românesc a existat înainte de 1521, ne îndreptătesc să păstrăm încrederea și ne obligă să cercetăm în continuare”. Dumitru Velciu face trimitere la „depozitele de manuscrise și vechi tipărituri din Uniunea Sovietică, din Polonia, Grecia, Bulgaria, de ce nu British Museum, Viena, Constantinopol, [care] ne-ar aduce satisfacția de a avea în față, concret, certitudinea vechimii, mult mai apropiate de începuturi, a scrisului nostru românesc”. ■•La *Prezența tânărului scriitor*, timișoreanul Al. Ruja scrie despre timișoreanul Ion Marin Almăjan, realizând o sinteză critică asupra romanelor publicate de acesta între 1972 și 1982. Referitor la ultima sa apariție editorială, cu volumul de nuvele *Întoarcerea spre asfințituri*, Ruja concluzionează: „Fără îndoială, Ion Marin Almăjan este un prozator de forță. Realitatea prozei sale este viața – trăită, închipuită, visată... Proza sa comportă unghiuri de abordare diferite, iar dincolo de anecdotică, semnificații multiple, în planuri variate. O dovedesc și nuvelele...”. □•În pregătirea cărții proprii, care se va intitula *Fantasticul, dimensiune a prozei românești*, Nicolae Ciobanu continuă serialului său despre proza lui Vasile Voiculescu cu segmentul al V-lea, *Magical „doctrinar” – realist, partea I*). ■•Centenarul Rebreanu, din anul precedent, își prelungește ecurile în comentariile Constandinei Brezu, care trece în revistă, sub titlul *Glusul pământului*, edițiile apărute din *Ion*, cel mai apreciat dintre romanele lui Liviu Rebreanu. □•Sub auriul *Anului internațional al păcii*, Corneliu Vadim Tudor salută trecutele, prezentele dar mai ales viitoare succese folosindu-se, la final, de versurile (urările) colindei *Florile dalbe*, din care este excerptat substratul religios, prin eliminarea respectivelor strofe: „Sculați, sculați boieri mar/ Florile dalbe/ Sculați voi români plugari/ Iată lumea că-nflorește/ Pământul că-ntinerește”. □•Numărul se încheie cu *Poeți din Voivodina*: Ioan Flora, Radu Flora, Ileana Ursu, Petru Cârdu, Mihai Avramescu, Cornel Bălică, Felicia Marina Munteanu, fără a fi necesară precizarea traducătorului, din motive lesne de explicat.

• [„Flacăra”, An XXXV, nr. 1(1593; Săptămânal editat de Frontul Democrației și Unității Socialiste; apare sâmbătă; format editorial A3, 24 pagini; nu se precizează componența redacției]. În paginile omagiale, alături de autori cvasinecunoscuți, apare Mihai Beniuc cu poezia *De sărbătoare*: „Căci țara noastră este România/ Ce-și află prin Eroul său vecia/ Când Fiica Ei în sărbătoare/ Primește a poporului urare”. □•Darie Novăceanu este prezent cu

Patria mea. La rubrica *Festivalul național „Cântarea României”*, își pun semnătura reportericească Tania Radu (*Osul de cerb*), Nicolae Stoian (*Permanențe ale ființei naționale*). ■ În aceeași pagină Radu G. Țeposu recenzează, sub titlul *Pisicile lui Malraux*, cartea lui Cristian Popișteanu, *Istoria clipei* (Albatros, 1984), carte al cărei obiect l-a constituit „contactul cu câțiva oameni de știință și cultură de prestigiu, pe care ziaristul i-a cunoscut la început din motive profesionale, dar în care a descoperit, apoi, niște modele umane impecabile, care au prelungit comentariul dincolo de granița convențională, împingând-o până la prietenia afectuoasă”. Printre cei evocați se numără Constantin C. Giurescu, Mircea Grigorescu, V.V. Tilea, Toma Caragiu, iar din afara granițelor întâlnirile cu André Malraux, Arnold Toynbee și „aceea, neîmplinită, cu Martha Bibescu”. Recenzentul reține, între altele, „momentul retragerii lui Toynbee, din Londra, când își împachetează bagajele cu un soi de oboseală melancolică”. ■ Secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* consacră o pagină cărților de publicistică: □ Victor Niță prezintă *Vedere din turnul de control* (Sport-Turism, 1985) de Ion Simion Pop: „Profesiune de credință și mărturie de sine, *Vedere din turnul de control* este un debut de excepție și ne promite o altă (sau alte) carte (cărți) despre oameni pe lângă care, mai mult sau mai puțin din întâmplare, am trecut și pe care, iată, îi putem înțelege mai de-adevăratelea prin ochii unui observator și comentator de marcă”. □ Alex. Ștefănescu se oprește la *Nimeni nu are nimic de ascuns*, (Eminescu, 1985) de Ovidiu Ioanițoaia: „Este vorba de elogierea omului de azi, care participă la construirea unei civilizații moderne în România. Ovidiu Ioanițoaia aduce un suflu nou în compunerea acestor articole «pozitive» și reușite să le facă pasionante.[...] Într-o prefață scrisă de criticul literar Radu G. Țeposu se evidențiază faptul că stilul operativ al lui Ovidiu Ioanițoaia se apropie mai mult de literatură decât literaturizările la care recurg în mod curent numeroși reporteri. Este adevărat. Într-o istorie a literaturii române contemporane, în capitolul rezervat reportajului, ar trebui să figureze în mod sigur și Ovidiu Ioanițoaia, care se numără printre elevii, dar și printre profesorii excelentei școli de gazetărie de la «Flacăra»”. □ Tudor Octavian recenzează volumul *Când muzele se destăinuie*, (Eminescu, 1985) de Radu Bogdan: „Meritul cărții lui Radu Bogdan: *Când muzele se destăinuie* (Editura Eminescu) e unul pasionant și complex. De multe ori recunoști meritul unei scrieri, chiar dacă ea nu e tocmai pasionantă. Volumul lui Radu Bogdan este. Aș spune în ciuda chiar a faptului că personalitățile interviewate se cheamă: Montale, de Filippo, Moravia, Pasolini, de Chirico, Manzu, Guttuso, de Sica, Sordi, Fellini, Mastrolani. În ciuda listei de nume, întrucât doar numele să fie și cartea merge cu credit la cititor. Din cauza numelui celui interviewat, ești tentat să nu observi că, de foarte multe ori, textul n-are conținut. Numele e o instituție care blochează îndeobște simțul critic. Radu Bogdan propune marilor personalități abordate cea mai proprie temă: cum își gândesc arta, cum muncesc”. □ Alexandru Andrițoiu scrie despre car-

tea *Cu stimă, frumoșii mei contemporani* (Eminescu 1985) de Răzvan Bărbulescu: „[...] Răzvan Bărbulescu debutează cu o carte sub buni auguri, dovădind că bunul reportaj, adevăratul reportaj nu mai pune probleme afilierii la literatură sau gazetărie, – fiind prin virtuțile sale reale, puntea de lumină care le leagă în dublă și frumos transfigurată paternitate“.

• [„Orizont”, An XXXVII, nr. 1(1985); Săptămânal politic-social și literar artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș; Format editorial A3, 8 pagini; zi de apariție: vineri; Colegiul de redacție: Ion Arieșescu (redactor șef); Anghel Dumbrăveanu (redactor șef adjunct); Viorel Colțescu, Nicolae Pârvu, Cornel Ungureanu] Prilejuit de iminenta sărbătorire a zilei de naștere a Elenei Ceaușescu, Lucian Bureriu îi oferă, sub formă versificată, *Garoafa bucuriei*: „Garoafa bucuriei o punem azi în piept / Sărbătorind fiica acestei țări străbune/ pe omul care pașnic știința o supune/Pe mama iubitoare, gândind frumos și drept”. □•Toate personalitățile locului, de la rectori, profesori din instituțiile de învățământ superior, la directori de întreprinderi ș.a.m.d., transmit sărbătoritei urări pline de emoție și patriotism. □•Corespunzător, sub titlul *Poezii cântă patria, partidul*, se produc poezii locale Ion Socol, Al. Jebeleanu, Ivo Muncian, Eugen Evu, Eugen Dorcescu, Slavomir Gvozdenovici, Constantin Tănase, Tudor Onceanu. ■•La cronică literară Olimpia Berca prezintă studiul Adrianei Iliescu, *Poezia simbolistă românească* (Minerva, 1985): „Parcursul recentului studiu al Adrianei Iliescu (autoare a numeroase cărți de proză și istorie literară, unele de certă referință) este considerabil facilitat de o *Introducere* care anunță decis, limpede, cu bogate disocieri istorico-literare, programul volumului. Pr de altă parte, chiar din unghi metodologic, textul în sine, dezvăluirile sale ulterioare depășesc cu mult ceea ce *Introducerea* anticipase. [...] Ce câștigă cunoașterea simbolismului prin aplicarea unei astfel de viziuni exegetice? În primul rând, Adriana Iliescu reușește să înlăture unele prejudecăți cu privire la geneza curentului în condițiile specifice ale literaturii române (Macedonski «a fost inițiatorul *versului liber* înainte de Kahn și Laforgue și teoreticianul *muzicii versului* înainte de R. Ghil în *Traité du verbe*, 1885» sau la departajarea valorică a autorilor (vezi, de pildă, felul în care este creditată opera lui Minulescu sau locul ce îl acordă «minorilor iluștri» în configurarea curentului). În al doilea rând, prin analiza «metaforelor obsedante» (*saltul, faunul și pietrele prețioase* la Macedonski, *floarea* la D. Anghel, *poarta, scara, cheia*, apoi *turnul și balconul* la Minulescu etc.) și a ceea ce numește «poezia elementelor» (*pământul, apa, focul, aerul*), simbolismul este eliberat de acele definiții autarhice, vag tautologice, care blochează, în fond, perceperea fenomenului. Or, Adriana Iliescu desprinde specificul mentalității simboliste din însuși modul în care reacționează acesta(prin autorii lui, în genere, prin fiecare individualitate creatoare, în parte) la impactul cu toposurile fundamentale ale poeziei. [...] Adriana Iliescu oferă o cuprinzătoare

monografie tematico-stilistică a simbolismului românesc, o lucrare utilă și originală atât prin deschiderea ei teoretică (privind poetica simbolistă, în ansamblu, cea românească în particular) cât și prin spațiul și perspectiva analitică acordate fiecărui autor”. □•Adrian Dinu Rachieru se oprește la Mihai Beniuc, *Rugul poeziei* (Minerva, 1985), o antologie în al cărei corp liric distinge mesianismul poeziei ardeleno: „În pofida molozului adunat de meșter, a versificărilor ocazionale (luând temperatura unei epoci), recenta inițiativă a Kirei Iorgoveanu confirmă spusele lui Al. Piru: antologat, Beniuc este un poet excepțional. Structural un luptător lipsit de filtru sever și neinteresat de inovațiile stilistice, apăsător de ani («vraf de oase roase») arzând nedomolit pe «rugul poeziei», cel ce scrisese *Ursul românesc* să fie acum un poet uitat ? Nicidecum, *Rugul poeziei* se vrea antologia unui mare poet, al cărui instinct migrator s-a topit, testamentar, însetat de somnul pământului” □•Valeriu Drumeș consemnează apariția celui de-al șaselea volum din *Caietele „Mihai Eminescu”* (1985): „Materialele acestui *Caiet* vizează câteva direcții de cercetare, fără ca sumarul să le separe rigid; întâlnim lucrări de istorie literară, alături de sondări ale universului intelectual al poetului, analize ale unor motive și dominante eminesciene și, în fine, câteva incitante studii comparative. Aceste cercetări se potentează reciproc, o rețea subiacentă legând unele materiale cu altele, ca într-o fascinantă arhitectură coralieră. Definitorii pentru formația și întinderea intelectuală a poetului sunt lucrările semnate de Zoe Dumitrescu Bușulenga, Marin Bucur, Constantin Noica, Răzvan Teodorescu. Utilă este punerea în adevărata lor lumină a unor aspecte mai puțin cunoscute de istorie literară; titlurile vorbesc de la sine: M. Bucur, *Un ignorat al bibliografiei eminesciene*, D. Vatamaniuc, *Biblioteca lui Eminescu*, B. Brezianu, *Chipul neștiut al celei care a inspirat «Pe lângă plopii fără soț»*, Augustin Z. N. Pop – Livia Maiorescu – *Dymysza despre Titu Maiorescu, Eminescu și alții*. Interpretările unor dominante eminesciene sunt dintre cele mai interesante: E. Papu privește «modelul Romei ca expresie de altitudine umană» în creația poetului; Dan C. Mihăilescu descifrează (într-un studiu excepțional) în motivul «plutirii» aspirația de «eliberare din polaritate și trecerea în starea unitar-originară a eului», Gr. Tănăsescu vede în «orizontul nemărginit» o dovadă «a tentației lui Eminescu de a matematiza poezia sau de a poetiza matematica»; I. Coja subliniază rarul simț al limbii dovedit de Eminescu; I. Constantinescu surprinde riguroasa construcție a poemului *Melancolie*, cu nivelele sale de semnificații. Studiile comparative avansează elocvente filiații: Cornel M. Ionescu (cu riscul unei prețiozități a erudiției) abordează interferențele eminesciene cu filosofia greacă și arabă; N. Georgescu, decelează «interferențe posibile cu Eschil» în «*Scrisoarea III*»; Michel Wattremez ne prezintă (în franceză), într-un pătrunzător studiu, o apropiere între M. Eminescu și G. de Nerval. Numărul VI înalță cota interesului și finalității acestor *Caiete*”. □•G.I. Tohăneanu ține cronică de cultivare a limbii, ocupându-se numită în numărul de față de expresia *Labuntur*

anni...: „Cinci dintre termenii denumind «răstimpuri», unități sau «repere» temporale, toți de obârșie latină, sunt prinși într-o ghicitoare, pe care Hasdeu o citează, cu mărturisită voluptate, în *Etymologicum*...: «Am un copaci cu doisprezece crăci; în fiecare cracă sunt patru cuiburi; în fiecare cuib sunt șapte ouă și fiecare ou o parte albă și alta neagră». Și de astă dată ni se învederează adevărul că ghicitorile reprezintă ipostaze primitive, rudimentare ale metaforei, realizate, în cazul nostru, prin echivalențele *copac-an, crăci-luni, cuiburi-săptămâni, o parte albă-zi «lumină», alta neagră-noapte, întuneric*. Dar nu numai *an, lună, săptămână, zi, noapte* sunt cuvinte vechi, moștenite din latină, ci deopotrivă, *primăvară, vară, toamnă, iarnă*”.

• **„Săptămâna culturală a Capitalei”, serie nouă (1986), nr. 1 (786); Revistă editată de Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al municipiului București; apare preponderent vinerea; format tipografic A3, 12 pagini; Redactor șef: Eugen Barbu; Colegiul de redacție: Cristina Angelescu, Raluca Bungărzan, Ileana Lucaciu (secretar responsabil de redacție), M.N. Rusu, Gheorghe Florea-Stanciu, Narcis Zărnescu**. Publicația se deschide cu Mesajul de Anul Nou adresat întregului popor, la posturile de radio și televiziune, de tovarășul Nicolae Ceaușescu. □•Editorialul *Împliniri și perspective comuniste*, urmat de numeroase articole-dovezi și „mărturii ale înaltei prețuiri”, dragostei și recunoștinței față de tovarășa Elena Ceaușescu, „savant de renume mondial” etc etc, ocupă integral primele trei pagini. Poetii Geo Ciolcan („Iubirile aprinse-n nestemate/ De stimă și de dragoste fierbințe/Pentru femeia ce în demnitate/Muncește lâng-al țării Președinte”; *Omagiu*), George Corobea (*Fiica patriei*) și Corina Soroceanu („Om de știință, mamă și soție/ O aleasă ființă devotată”; *Urare*) le înalță îi înalță ofrande lirice. ■•Se aduc *Omagii* din partea redacției. □•Marin Badea: „Exemplară este contribuția tovarășei Elena Ceaușescu nu numai în domeniul concret al cercetării chimice, suficientă prin ea însăși pentru a-i aduce aureola savantului de renume mondial, ci și în definirea locului și rolului științei în lumea contemporană, a forței cu care a militat și militează pentru ca știința și oamenii de știință să fie în primele rânduri ale luptei pentru progres, pentru libertate socială și națională, pentru libertate socială și națională, pentru înlăturarea războiului din viața societății și edificarea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră. [...] Însuflețiți de asemenea idealuri și orientări din partea conducerii partidului, de sentimentele înaltei responsabilități față de partid și popor, oamenii de știință și cultură sunt ferm hotărâți să răspundă chemărilor conducătorului partidului și statului, ale tovarășei Elena Ceaușescu, să desfășoare o activitate rodnică în câmpul creației spirituale, să acționeze ca adevărați revoluționari aducându-și astfel contribuția la ridicarea țării pe noi culmi de progres și civilizație. Cu aceste gânduri transmitem tovarășei *Elena Ceaușescu* în acest început de ianuar aniversar tradiționala urare de LA MULȚI ANI!”. □•Narcis Zărnescu: „Viața și activitatea revoluționară a tovarășei academician doctor inginer Elena

Ceaușescu constituie un exemplu pentru toate femeile României socialiste în exercitarea înaltelor sale contribuții la ridicarea țării noastre pe noi culi de progres și civilizație. Rostim, cu profundă stimă și înaltă prețuire, în acest moment aniversar, tradiționala urare «La mulți ani cu sănătate!».

■•Sunt anunțate *Premiile revistei „Săptămâna”* pe anul 1985: „General-locotenent dr. Ilie Ceaușescu – pentru importante contribuții la studierea istoriei moderne și contemporane a poporului nostru, a mișcării muncitorești din România, a istoriei militare a românilor și raporturilor externe ale statului român – Romulus Vulcănescu – pentru *Mitologia română* – Nineta Gusti – pentru întreaga activitate artistică; – Ion Voicu – pentru întreaga activitate artistică; – Ion Irimescu – pentru întreaga activitate artistică; – Alexandru Balaci – pentru întreaga activitate literară; – Dan Claudiu Vornicelu – mențiune pentru calitățile interpretative. Printre alții, au adresat felicitări premiaților: Mihai Constantinescu, profesorul micului premiat; criticul Mihai Ungheanu; poetul Adrian Beldeanu; publicistul Adrian Riza“.

□•Eugen Barbu își invită cititorii la *Judecata de apoi a poezilor* sub titlul *Surrealismul à la Pocreaca*, „sărmănându-l” pe Ion Gheorghe, în stilul său, greu imitabil: „Sunt nevoit să readuc în discuție câteva lucruri pe care i le-am reamintit și lui Nichita Stănescu când a fost vorba despre «libertățile» pe care ludicul le permite, după Huizinga (vezi *Homo ludens*). [...] Să ne oprim aici și să ne întoarcem la poeziile ludice ale lui Ion Gheorghe. Îndeplinesc ele măcar regulile pe care teoreticianul nostru le și ilustrează? Este această poezie a subiectului nostru «o joacă a jocului» sau, plusat, o «și mai joaca jocului»? Mai degrabă cred într-o neînțelegere a poetului față de intenția de a-și schimba fața lirică. [...] Limba zuluță mi se pare o jucărie pe lângă aceste compuneri care demult trebuiau publicate în revista «Ūrzica», specializată în umor, deși, la drept vorbind, mie nu mi se pare deloc humoristică”.

□•N. Mihăescu presară sămânța polemicii în *Cronica limbii românești*. Textul se numește, sobru, *O chestiune de principiu*: „Sub titlul *Față de unele opinii literare*, am scris, la *Cronica limbii românești*, în «Săptămâna» (nr. 39/1985), un comentariu, pornind de la concluzia cronicii consacrate de criticul Nicolae Manolescu (*România literară*, nr 24/1985) volumului de poezii *Sub semnul Capricornului* (autor: Alexandru Miran). Care este acea concluzie? Iat-o: «...o carte frumoasă în care moralistul e un poet profund și gingaș, *perfect stăpân pe o admirabilă limbă românească*» (subl. mea, N.M.) Dorind să știu pe ce se întemeiază o atare apreciere atât de laudativă și nelăsându-mă convins de unele forme lexicale fabricate de poet și citate de critic – cum sunt *Novdecembrie*, *toropeică* sau de altele ieșite din uz, învechite, ca: *astrucat*, *venindă*, am luat cartea respectivă și, bineînțeles, după ce am citit-o cu toată atenția, am scris în amintitul comentariu că acolo, dai «peste tot felul de forme inexistente în limba română» [...] Acestea, sub raport lexical și morfologic. Am întâlnit în cartea poetului despre care se făcuse afirmația că este «perfect stăpân pe o admirabilă limbă românească» și grave abateri de la regulile gramaticale. [...] Am constatat, totodată, că auto-

rul volumului *Sub semnul Capricornului* nu respectă, în numeroase cazuri, accentul tonic al cuvintelor, acesta fiind sacrificat sub presiunea ritmului impus de normele prozodice și am dat câteva exemple. [...] La capătul celor expuse în comentariul meu și reproduse în rândurile de mai înainte, întrebam dacă se poate afirma că autorul volumului de versuri în discuție este «perfect stăpân pe o admirabilă limbă românească»... Aceasta a fost părerea mea, așa am scris eu în stilul perfect urban pe care îl păstrez în comentariile mele, cu toată strictetea, căci așa se cuvine. Vine, acum un colaborator al revistei «Astra» – pe numele său George Pruteanu – și introduce într-un articol critic referitor la textele a numeroși autori și o notă despre cele înfățișate de mine în comentariul amintit. Ce și cum scrie numitul colaborator al Astei în această privință? Sub titlul *Multe oiști în multe garduri*, el zice: «Lingvistul N. Mihăescu crede că-l corectează pe N. Manolescu în ceea ce privește frumusețea și corectitudinea limbii folosite de Al. Miran (Săpt. Nr. 39, p.2). [...] Ce aveți de spus, N. Mih.?» Sunt, așadar, întrebat de autorul notei respective ce am de spus. Am de spus următoarele: «În primul rând, trebuie să condamn și să resping ca fiind cu totul intempestivă și deplasată legătura pe care o face colaboratorul «Astei» între felul cum pocește limba Alexandru Miran și modul creator de a se exprima inegalabilul faur de unice valori expresive: Eminescu – de vreme ce el implică acest nume sacru sub forma – fie și interogativă «alt siluitor?» în prizărita lui notă. [...] Acestea am avut de spus și-l las pe cititor să aprecieze ale cui sunt «oiștile și gardurile» despre care numitul colaborator al «Astei» vorbește cu atâta infatuare și cu atâta lipsă de bună-credință».

5 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 13489] Mihai Drăgan semnează articolul *Militantismul literaturii române*, în care amintește esențiala frază: „Crezul lui Maiorescu și, de fapt, al întregii grupări junimiste, se rezumă, în cele din urmă, la ideea să fim naționaliști cu fața spre universalitate, devenită emblematică pentru literatura română din toate timpurile”.

• [„Supliment literar-artistic al «Scânteii tineretului»” [„SLAST”], An VI, nr. 1 (224); apare duminică; format editorial A3, 12 pagini; nu se precizează componența redacției] Număr consacrat aniversării tovarășei Elena Ceaușescu. Redacția i se adresează cu un *Înalt omagiu* [și o] *aleasă recunoștință*: „Calendarul primelor zile ale noului an și cincinal înscriu la loc de cinste remarcabile fapte de muncă, succese deosebite care, prin ele însele, sunt relevante pentru climatul de înaltă angajare și răspundere patriotică, muncitorească, în care tânăra generație, întregul nostru popor acționează pentru materializarea îndemnurilor și orientărilor cuprinse în magistralul mesaj de Anul Nou al tovarășului Nicolae Ceaușescu, a obiectivelor stabilite de Congresul al XIII – lea al partidului în vederea trecerii societății socialiste într-o fază nouă, superioară a devenirii sale istorice, pentru ridicarea ei pe noi și tot strălucite culmi de

civilizație și progres. Printr-o emoționantă și deosebit de relevantă împrejurare în aceste prime zile ale anului sărbătorim ziua de naștere a tovarăsei academician doctor inginer Elena Ceaușescu. Omagiem astfel, astfel, un eminent patriot și revoluționar, un militant înflăcărat, de o exemplară dăruire și abnegație, care are un rol de o deosebită importanță în elaborarea și înfăptuirea politicii interne și internaționale a partidului și statului nostru, în promovarea marilor idealuri ale socialismului, păcii și progresului, în valorificarea, pe plan național și internațional, a tuturor cuceririlor științei și cunoașterii în slujba vieții și fericirii umanității. Formată și călită alături de mult stimatul și iubitul nostru ctitor de țară nouă, mândră, liberă și demnă – tovarășul Nicolae Ceaușescu – la marea școală a luptelor de clasă, organizate și conduse de partid în anii grei ai ilegalității, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu are meritul de a fi contribuit în mod magistral la elaborarea și înfăptuirea unor progrese de largă și cutezătoare perspectivă, prin care, în etapa istorică glorioasă inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, știința și învățământul au devenit cu adevărat forțe motrice, revoluționare ale progresului și prosperității patriei”

□•Cu poezii impregnate de festivism participă Emilian Marcu (cu repetiție, este prezent și pe prima pagină!), George Corobea, Nicolae Sinești, Cristian Petre, Chiriac Samoilă. ■•„Greii” care o firitesc pe Elena Ceaușescu se află pe pagina de închiderea publicației: Virgil Teodorescu, Victor Tulbure, George Țârnea, Ion Potopin, Mihai Beniuc, Violeta Zamfirescu, Virgil Carianopol, Rusalin Mureșan, Dan Rotaru. Câteva sintagme atrag atenția: „Figura-i luminată de ochi ce văd departe” (Virgil Teodorescu); „Spre marea ctitorie ați fost întâia treaptă” (Ion Potopin); „Româncă dârză a acestor plaiuri”(Virgil Carianopol); „Frunte sprijinind cu visul fiecare dimineață” (George Țârnea); „Elena Ceaușescu, prin vreme luptătoare” (Rusalin Mureșan); „Un destin-călăuză, o sublimă splendoare” (Violeta Zamfirescu); „Omagiind-o astăzi, noi slăvim seninul” (Dan Rotaru); „Dintre femei, cuvine-se s-o cânt pe-aceea care da atât de mult/ Gândirii sale spor spre fericirea-ntregului popor” (Mihai Beniuc); „Două inimi comuniste: sub mărețul tricolor” (Victor Tulbure). ■•Secțiunea *Viața literară* este completată de Aurel Codoban, care, sub titlul *Temeritatea proiectului*, comentează studiul lui Marius Ghica, *Facerea poeziei*: „Paradoxal poate părea faptul că încercând să lumineze răspunderea ontologică pentru fenomenul artei, Marius Ghica pornește tocmai de la Valery care nu o avut «înțelegeră și evlavie pentru calea gândirii speculative». De ce pentru o amorsa acest demers tocmai poeticii lui Paul Valery trebuie să ne adresăm ? Desigur, rațiuni multiple întră împreună într-o motivație teoretică complexă. Poate chiar caracterul ei hotărât a filosofic îndeamnă la o reacție în răspăr, la «tributul dreptei judecăți de apoi o filosofiei»“. □•Ramona Fotiade (*O lume în marginea câmpului*) scrie foarte metaforic despre recent apărutul volum de versuri al lui Nichita Danilov, amintindu-l și pe penultimul: „Dacă n-ar fi fost poet. Danilov ar fi fost cu siguranță zugrav de mănăstire și-ar fi pictat în loc de *Apoca-*

lipsă o brazdă de pământ negru neumblat. Cele 9 piese pentru orgă din precedentul volum ar fi fost cei mai frumoși psalmi din literatură”. □•Un Proces-Verbal despre consistenta activitate cenaclieră S.F. furnizează Voicu Bugariu. Improprietățile temporale par a fi cauzate de faptul că textul a fost redactat înainte de ianuarie 1986: „Aflată la cea de-a XV-a ediție, Conferința națională a cenaclurilor de anticipație tehnico-științifică a fost găzduită anul acesta [sic!] între 1-3 noiembrie, de orașul Lugoj. S-au întâlnit cu această ocazie delegați ai celor peste 50 de cenacluri de anticipație existente în țară în momentul de față”. □•La ancheta *Adevărul despre Școala de literatură*, răspunde Al. Căprariu: „– Care este rolul Școlii de Literatură în formarea dv. ca scriitor? – Așa cum am înțeles eu lucrurile – și nu am îngâmfarea să cred că scot în lumină în-săși inima adevărului -, cred, că eroarea fundamentală care a minat teritoriile interioare ale Școlii de Literatură a fost faptul că ne-a izolat într-o lume artificială. Era – cel puțin în plan teoretic – și creatoare și de bună intenție inițiativa de a edifica o oază în care tineri de talent (ori bănuți ca atare) să se dedice studiului sistematic al unor fundamentale probleme politico-filosofice, literare de estetică și multe altele, numai că – încă din fașă – buna intenție era ciuruită de dogmatism, diletantism, improvizatie, și, nu în ultimul rând, de programaticul efort de a stabili la noi, ca exemplare, modele care, poate, în alte părți dăduseră fericite rezultate – dar în harta de aur a spiritualității noastre nu și puteau afla solul firesc. M-ar nedreptăți cel care crede că judec cu obida unuia care, cândva, s-a socotit lovit. Am convingerea că descifrez faptele din chiar paginile concrete de calendar ale acelor vremi. La urma-urmei, ce adevăruri decisive putea să transmită – unor suflete tinere și în plin proces de țâsnire spre lumină creatoare – cei ce afirmau, cu inconștiența diletantismului și dogmatismului inculturii, că Eminescu este genial pentru că a scris *Împărat și proletar*, că inegalabilul Arghezi ne-a dăruit «poezia putrefacției», că Maiorescu poate fi eliminat din critica literară românească, iar Baudelaire este un tipic reprezentant al descompunerii burgheziei, că referirile la marile valori ale literaturii universale sunt – aproape fără greș – certe indicii de «cosmopolitism» Și mă opresc aici, precizând – exprimându-mă în stilul unui «titan» al aceluși timp – că nu am formulat nici «cinci la sută» din inimaginabilul ciclu de elucubrații care, azi, ne fac să zâmbim, nu fără a ne simți încă îndoliați că am fost obligați să risipim nespuse de multă vreme spre a despărți lumina de întuneric, dureroasă chirurgie ce putea fi evitată dacă am fi păstrat, în orice clipă legăturile firești și vitale necesare cu marile tradiții și izbânzii ale literaturii pământului natal și ale literaturii universale. – *Totuși...* – Am avut posibilitatea, în cadrul seminariilor care se țineau, să-mi clarific o scriere de probleme. De la Sadoveanu am avut ce învăța, de la alți scriitori foarte buni. Nici unul nu ezita să facă referiri de substanță la literatura dintre cele două războaie, considerați ca moment de vârf. Asta nu înseamnă că aruncau o umbră spre Eminescu, spre Caragiale...”. □•Constantin Sorescu semnalează faptul că poezia lui Constan-

tin Preda devine *Un caz de metamorfoză lirică* și are noi filiații: „Cele mai multe poeme din *Fiecare cu steaua lui* sunt, lucru nou la Constantin Preda, rimate și ritmate. Diferența nu e numai formală. Oricât ar ori poetul să-și conserve viziunea și mitologia, ele se modifică. Versul alb îi dădea o libertate pe care rima i-o răpește. Ea îl împinge spre modele noi și, într-o măsură, li-l subjugă. Strofa cu profil de salcie plângătoare a lui Ioan Alexandru din epoca *Imnelor* e foarte prezentă”. □•Istoricul literar Nicolae Scurtu prezintă informații despre ignorata Zoe. G. Frosin. □•Ale semnături în zonă literară a numărului de față aparțin lui Henri Zalis, care continuă articolul din numărul precedent, *Sensul primordial al literaturii române (II)*, cu trimitere la marii interbelici: „A construi într-o ordine frecventată cu asiduitate dinspre ambele capete se dovedește pe deplin posibil și în cazul Camil Petrescu, Mihail Sebastian, Liviu Rebreanu, Al. Philippide, Tudor Arghezi. A te autodepăși trece drept o regulă de activitate. Singura dificultate posibilă ține de structurarea inspirației într-o zonă ce privilegiază fie expresia fie expunerea. Fundoianu derivă de la poezie la cugetarea eseistică, îndepărtându-se de melodie. Ilarie Voronca încearcă ambele fluide, Camil Petrescu le cultivă alternativ. La fel Liviu Rebreanu, Mihail Sebastian, Arghezi, Ion Barbu”. □•Tudor Cristea, semnatul cronicii la antologia lirică *A doua zi* (Albatros, 1986) a lui Ioanid Romanescu – îngrijită de Laurențiu Ulici – arată în termeni de o oarecare prețiozitate: „Mecanismul acestei poezii spontane, rostite franc, fără false reticente, astfel încât postura romantică devine treptat o a doua natură, este (sau cel puțin pare) simplu: poetul se pune mereu într-o aparentă stare de inferioritate (socială, literară etc.), având grijă însă ca aparența să nu fie confundată cu esența. În fond este vorba de o deghizată hipertrofiere a eului, în care însă autorul pune multă conștiință a jocului, destul spirit al umorului și suficientă dexteritate verbală. Există similitudini cu anumită latură a poeziei bacoviene, și anume cea de atitudine proletară”.

6 ianuarie

• [„Scânteia tineretului”, An XLII, seria a II-a nr. 1 (11383), organ al Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist, cotidian, Format tipografic A 2; 4/6 pagini; nu se precizează componența redacției] Ion Segărceanu publică *Poem în sărbătoare*, în care cifra 65, indică vârsta partidului, dar reprezintă și forma prescurtată a anului instalării lui Nicolae Ceaușescu în fruntea acestuia. Poemul debordează de „ciocârlii în soare”, „hulubi albi”, „vulturi în avânt”, metamorfozați laolaltă în „Izvoare vii, cânturi și urări/.../ Vibrant omagiu al întregii țări”.

7 ianuarie

• [„România liberă” nr. 12806] Ion Segărceanu și Viorel Cosma contribuie cu câte o poezie la aniversarea tovarăsei Elena Ceaușescu, producții din

care redăm secvențial. Ion Segărceanu: „În grele vremi, scrutând adâncul zării/
Crezut-ați dârză-n comunista stea/ Și azi, lângă Bărbatul demn al țării/
Vegheați că munca rod bogat să dea“. Viorel Cosma: „Aducem în ianuarie, din
primăveri de inimi,/ Omagiul nostru sincer, vibrând înălțător,/ Celei ce este
omul – Elena Ceaușescu,/ Mulți Ani, urarea caldă a-ntregului popor“. □• Alți
ditirambi provin din partea poezilor Ion Mărgineanu („Un ideal îi e credința:
Partidul, Țara și Poporul!”), Florentin Popescu („...e clipa cea fierbinte/
Când stima și iubirea se adună în cuvinte”), I.I. Stoicescu („Alături de Eroul, de Fiul
națiunii/
Veghează libertatea acestui brav popor”), Violeta Zamfirescu, aceasta
din urmă cu textul (în proză) *Sărbătorind lumina minții*. □• Marelui cor liric i
se adaugă directori de întreprinderi fruntașe în întrecerea socialistă, profesori
universitari, muncitori și țărani care exprimă *Stima și omagiul întregii țări*.
□• Ultima pagină este ocupată aproape în întregime cu prezentarea noului vo-
lum *Cercetări în domeniul chimiei și tehnologiei polimerilor*, apărut în Italia
ca „expresie a înaltei aprecieri internaționale față de prestigioasa activitate a
tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu”.

• [„Scânteia”, nr. 13490] Ziarul titrează: *La aniversarea tovarășei Elena
Ceaușescu, eminent om politic revoluționar, savant de prestigiu mondial,
omagiul cald, sentimente de profundă stimă din partea întregului popor*. Între
semnatari, cu obișnuitele fraze de „înalță vibrație patriotică”, se numără acad.
Radu Voinea, președintele Academiei Republicii Socialiste România și Lina
Ciobanu, membru al C. P. Ex, al C.C. al. P. C.R. □• Dan Rotaru înmânează
sărbătoritei *Flori de aleasă cinstire* pentru că este „Demn patriot în spirit, în
faptă și visare/ cutezătoare minte și eminent savant”. Pe celelalte pagini sunt
prezenți versificatorii Mihai Negulescu și Ioan Vasiu, primul cu *Urare* („Ea
are țara-n suflet mai presus”) respectiv *La ceas de-aleasă sărbătoare* („Sub
tricolor destinul azi ne cheamă”). □• Cu *Stimă și recunoștință* o întâmpină pe
Elena Ceaușescu și Hajdu Győző: „Pentru dânsa înfloresc, azi, florile unice ale
profunde stime, supremei aprecieri profesionale și intensei recunoașteri inter-
naționale dobândite printr-o operă științifică de seamă, ridicată azi în chimie,
la rangul de carte fundamentală în domeniul sintezei, polimerilor cunoscută și
apreciată într-o serie de limbi de circulație mondială”. ■• Virgil Teodorescu se
află *În armonie cu țara*: „Viața sa, animată de idealurile nobile ale revoluției
încă din fragedă tinerețe, reprezintă pentru noi, un strălucit și mereu însuflețitor
exemplu de ceea ce poate să însemne consecvență și dăruire revoluționară,
spirit științific novator, o mare și perenă sensibilitate omenească, pusă în slujba
acestui popor...”.

• [„Scânteia tineretului” nr. 11384] Sărbătoarea zilei de naștere a tovară-
șei Elena Ceaușescu este prilej de omagiere lirică pentru Vasile Bardan (“Toa-
tă prețuirea noastră astăzi este îndreptată/ Spre savantul de renume și femeia-
eroină;/ Chiar din zorii tinereții luptătoare ne-nfrică/ Pentru demnitatea vieții
în a patriei lumină”), ale cărui versuri sunt poziționate sub articolul aniversar

semnat de Suzana Gâdea, președinta Consiliului Culturii și Educației Socialiste: „Intrată în tradiția națiunii, această luminoasă aniversare are o puternică și emoționantă semnificație: numele tovarășei Elena Ceaușescu, proeminenta sa personalitate, îndelungata sa activitate de militant revoluționar și om de știință, pusă în slujba poporului său și, astfel, în slujba umanității, au devenit un strălucit simbol al spiritualității naționale, al eroismului românesc exprimat în lupta neobosită pentru edificarea celei mai bune și mai drepte orânduiri sociale pe pământul patriei. [...]“ ■•„Urarea fierbinte a tinerei generații de creatori ai României Socialiste/Fiicea patriei, distins cărturar, / Prinos de cinstire, la ceas aniversar” se regăsește preponderent în pagina a doua, dar și în următoarele.

8 ianuarie

• [„România liberă” nr. 12807] Numărul de față pare o copie în oglindă a celui din ziua precedentă, fiind realizat cu alți contributory, și ei dornici să se alăture „omagiului fierbinte al țării, al întregii națiuni”. □•Nicolae Sinești (*Cu numele patriei în cuget*), Mihai Culman (*Înaltă cinstire*), George Corobea (*Anotimp de aur*), George Bera-Arădeanu (*Cântec de laudă*) spun „prezent!”. ■•Ca întreaga presă, „România liberă” reproduce *Scrisoarea Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. adresată tovarășei Elena Ceaușescu*, din care redăm un scurt fragment: „Cu cele mai alese sentimente de stimă, respect și prețuire, dorim ca, la aniversarea zilei dumneavoastră de naștere, să vă adresăm, din adâncul inimilor, calde felicitări și urări de ani mulți și luminoși, în deplină sănătate și fericire, alături de mult iubitul și stimatul conducător al partidului și statului nostru, ctitorul strălucit al României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] Întreaga țară prețuiește în mod deosebit activitatea remarcabilă pe care o desfășurați pe tărâmul științei și tehnologiei, contribuția de mare însemnătate pe care o aduceți – ca eminent om de știință de renume mondial – la dezvoltarea și înflorirea gândirii științifice, a învățământului și culturii românești, la unirea și organizarea forțelor din aceste importante sectoare de activitate în vederea asigurării progresului multilateral al patriei socialiste, a îmbogățirii vieții spirituale și lărgirii orizontului de cunoaștere și cultură al întregului popor. [...] Vă adresăm, din adâncul inimii, cu simțăminte de înalt respect și afecțiune tovarășească, tradiționala urare LA MULȚI ANI!“ ■•Dintre personalitățile momentului își fac cunoscută adeziunea acad. Șt. Pascu și italianistul Alexandru Balaci. □•Ștefan Pascu: „Conștiința de însemnătatea majoră a acestui țel, edificarea și consolidarea păcii în întreaga lume, membrii Comitetului național român *Oamenii de știință și pacea*, toți slujitorii științei din România își afirmă cu consecvență voința de a contribui la înfăptuirea idealurilor promovate de conducerea României în întreaga politică externă a țării, idealuri pentru care militează cu adânc devotament, cu neostenită energie, tovarășa Elena Ceaușescu, eminent om politic, prestigios savant, personalitate de amplă autoritate în lupta pentru un viitor al binelui și progresului

omenirii“. □•Alexandru Balaci: „Cu prilejul aniversării zilei sale de naștere oamenii de cultură din țara noastră adresează tovarășei Elena Ceaușescu cu grațitudine și respect, urarea de viață îndelungată, sănătate, noi succese în nobila activitate consacrată înfloririi spiritualității românești socialiste, științei, învățământului, culturii și artei“.

• [„Scânteia”, nr. 13491] A doua zi după aniversare, oficiosul de partid publică *Scrisoarea Comitetului politic Executiv al C.C. al P.C.R. adresată tovarășei Elena Ceaușescu*: „În aceste clipe de sărbătoare, dând glas gândurilor și sentimentelor întregului partid, ale comuniștilor și tuturor oamenilor muncii din România, vă dorim, din toată inima, ani mulți și fericiți, noi și noi succese în activitatea pe care o desfășurați în conducerea partidului și statului, pentru progresul și bunăstarea poporului român, pentru înflorirea continuă a patriei noastre socialiste“. □•Sunt inserate noi dovezi ale „contribuției marcante aduse la dezvoltarea științei mondiale”, mai precis, apariția, în Grecia, a volumului Elena Ceaușescu, *Cercetări în chimia și tehnologia polimerilor*. □•Victor Parhon este autorul unei *Pledoarii artistice pentru progresul moral*, text al luptei dintre bine și mai bine, dintre seriozitate și... seriozitate, din care extragem: „Printre cele mai izbutite manifestări de cultură teatrală a amatorilor, bucurându-se de o minuțioasă organizare, de o remarcabilă continuitate și de o largă participare a publicului se află *Zilele comediei* de la Caracal, deschise participării teatrelor populare și muncitorești. Ajungând în acest an la a V-a ediție, manifestarea a impus încă odată prin seriozitatea pregătirii ei, prin calitatea selecției spectacolelor și nivelul discuțiilor pe care le-a prilejuit, într-o fericită conjuncție a teatrului profesionist cu teatrul de amatori, pusă semnul mesajului educativ al artei”.

• [„Viața studentească” An XXX, nr. 1 (1077), revistă a Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România, Format tipografic A 3; 12 pagini; apare miercuri; format editorial A3, 12 pagini; nu se precizează componența redacției] Omagiul tinerei generații se concretizează în poema cu același titlu, semnată de Ileana Cernat și dedicată tovarășei Elena Ceaușescu: „femeii luptătoare cu frunte de savant”. O altă particularitate a textelor din primele trei pagini o reprezintă anonimizarea textelor cu caracter ultrafestiv, semnate, toate, „Viața studentească”

9 ianuarie

• [„România liberă” nr. 12808] Este recenzată, fără a se specifica numele autorului articolului, *Românească urare* (Eminescu, 1986), „antologie de versuri și proză dedicată tovarășei Elena Ceaușescu la aniversarea zilei sale de naștere”: „Scriitori din toate generațiile, fără deosebire de naționalitate, scriitori amatori, pionieri, muncitori, oameni de cultură, într-o caldă unitate au ținut să-și exprime prinosul recunoștinței lor față de cea care, alături de secretarul general al partidului, întruchipează cele mai alese virtuți ale omului nou, ale

revoluționarului adevărat și încercat, oferind, în felul acesta exemple clare în orientarea activității tuturor fiilor țării”. □•Henri Zalis este autorul reportajului *Bacău – mutații semnificative în viața spirituală*, semn al trecerii sale prin câteva din instituțiile culturale din județ: revista „Ateneu”, teatrul Bacovia, Casa Enescu de la Tețcani. Textul se încheie cordial: „Am putea spune că aici sunt la ele acasă artele. Nici nu ar putea să fie altfel de vreme ce, mărturisesc deschis, am cunoscut în Bacău numai oameni harnici. Oameni pe care istoria i-a învățat să trăiască frumos”.

• [„România literară”, nr. 2] Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. o sărbătorește pe „tovarășa Elena Ceaușescu” la împlinirea unei vârste canonice. Alte cinci pagini, de aceeași sorginte, sunt anunțate sub titlul *Omagiu*. Dintre semnatarii textelor encomiastice se detașează Pavel Pereș (cu versuri pe prima pagină), Mihai Negulescu (*Nobilul semnal dăruirii*), Ion Potopin cu pagina de suprem angajament liric *Mândră efigie de sori*, acad. Radu P. Voinea președintele Academiei R.S. România, poetul Dim. Rachici în ipostaza de eseuist care scrie despre *Inteligența românească* și Cristian Unteanu, care așază *Înalta recunoaștere și prețuire internațională a tovarășei Elena Ceaușescu*, în slujba *Științei, Păcii și Progresului* (supratitlu). Conținutul semantic, ideologic și oratoric-propagandistic este echidistant previzibil în toate aceste intervenții. Literatura își face cu greu loc în paginile numărului de față. ■•Roxana Sorescu, Valeriu Cristea și Eugen Simion semnează profiluri literare. □•În *Portret de poet în inserare*, Roxana Sorescu scrie despre lirica lui Al. Andrițoiu, pornind de la ultimul volum apărut (*Constelația lirei*, Minerva, 1985). □•Eugen Simion îl firitisește pe Leonid Dimov care a împlinit 60 de ani: „Am scris altădată despre toate cărțile lui și mi s-a părut că descopăr în ele o estetică proprie ce stă la egală distanță față de fantasticul romantic și față de dicteul automat al suprarealiștilor. Preferința pentru *metaforele în mișcare* și o anumită *ostentație a decorativului și spectaculosului* apropie pe Dimov de poezia barochistă, în varianta ei fastuos răsăriteană. Poetul însuși și-a creat un concept (*onirismul estetic*) care se revendică din mari fantăști de felul lui Eminescu (prozatorul), din vizionariștii naivi (aceia descifrați în cromatica frescelor mănăstirești) fin vizionarii și ludicii «balcanici» (de la Anton Pann la Ion Barbu și Arghezi) din neoromantismul lui Philippide și din alți poeți ai visului ... Dacă înțeleg bine, Dimov reactivează o tradiție a culturii, aceea în care intră caligrafii, constructorii de utopii grandioase (de tip Heliade), manieriştii, spiritele bogomilice (acelea care tulbură geometriile realului), poeții joviali și umoriști, dar și poeții enigmatici, experți în melancolie, ca autorul *Himerelor*. *Turnul nervalian* și *bâlciul* oriental, cu zarva lui policromă, se învecinează în poem. Un fenomen de sinteză care plasează lirica lui Leonid Dimov în sensul post-modernismului”. □•Valeriu Cristea analizează amply dramaturgia lui D.R. Popescu: „Piesele lui Dumitru Radu Popescu alcătuiesc un caleidoscop amețitor de epoci și spații. Arcul timpului se întinde de la cele două războaie punitice din

sec. III î.e.n. la cele două războaie mondiale din secolul XX era noastră, și chiar mai departe, până la anii '30 și până destul de aproape de zilele noastre (în aceste piese se vorbește, între altele, de Sarajevo și de Ialta, de războiul din Coreea și moartea lui Stalin, de ziua recoltei și desființarea cenzurii), trecând prin ororile (n-nu lipsit ele nici atunci!) secolului al XVI-lea în care Montaigne își bea, liniștit, apele sale minerale, filosofând de unul singur și citind din propria sa operă), prin tragica *La belle époque* a relațiilor Șt. O Iosif – D. Anghel sau prin perioada interbelică, a luptei ilegale. Ne aflăm (când știm exact unde) la Roma și la Bordeaux (cu domnul Montaigne), prin Europa sau prin fostul imperiu austro-ungar, la porțile Orientului sau în deltă, în Bucureștiul din jurul lui 1000 sau în provincia contemporană, în locuri solitare sau – dimpotrivă – în piețe și circuri, în lumea de aici și în lumea de dincolo. În fața ochilor noștri se perindă o mulțime scenică impresionantă, compusă din bărbați, femei, copii, bătrâni, români și de alte neamuri, soldați, negustori, preoți, spioni, circari, diverși travestiți, filosofi, savanți, diplomați, ingineri, actrițe ce joacă invariabil în piese grecești, turnători, prostituate, nimfomane, crescători de porci, pescari, deșrădăcinați, oameni cu gluga trasă pe cap (sau pe conștiință), personaje simbolice (tânărul care cosește), istorice (Iorga, Sextil Pușcariu, Sadoveanu, Caragiale, Goga, Agârbiceanu etc.) sau matusalemice spectre, morți și vii (și morți-vii, «înviați» – după cum am văzut), femei electrice și bărbați electrici (prea bine înzestratul Vasile Mitif), din întâlnirea cărora ia naștere, se poate spune, teatrul «electric» al lui Dumitru Radu Popescu; au loc crime, comploturi, execuții, dueluri, deshumări, pânde, lupte (lucruri nu prea vesele în general); răsună sfâșietoare cântece de jale, de cătănie, se aud împușcături și explozii de bombe, se semnaleză gaze – de front, prin văzduh plutesc dirijabile încărcate cu soldați sau «trece un sicriu acoperit cu frunze de aur»; scena e plină de baloane și de păsări (cuvinte despre păsări), mereu, obsesiv evocate, ca o întruchipare a purității, a instinctului vieții, a vieții. [...] Acest teatru spectaculos, modern – impetuos, stufos, arborescent, luxuriant, exploziv, care nu-și refuză nimic, împlinindu-și ca să zicem așa toate poftele, (un teatru violent sudic) este în același timp și un sobru teatru «tradiționalist» – de dezbatere, aproape tezig (un teatru de austeritate nordică). Temele și problemele abordate: singurătatea, puritatea morală, libertatea, fericirea, implicarea și neimplicarea, conformismul (epidermic și visceral), voința de putere etc. sunt mai mult sau mai puțin generale, comune; specific în schimb e modul în care cad accentele, și ele cad în așa fel încât în teatrul lui Dumitru Radu Popescu apare o supratemă: a dezumanizării alarmante, agresive”. □•Un subiect fierbinte tratează Șerban Cioculescu, glosând – la *Breviarul* său – pe marginea publicisticii eminesciene din *Opere XIII*: „O discuție specială ar comporta spectaculoasa, pentru noi, reintrare a lui Eminescu în publicistică, după penultima internare”. □•Z. Ornea consemnează apariția antologiei *Kalokagaton* (Ed. Eminescu, 1985) *Risipitorului Comarnescu*: „Acest studiu micromono-

grafic e cea dintâi analiză serioasă despre opera și personalitatea lui Comarnescu. Bogate, lămuritoare și la obiect se dovedesc a fi și notele mereu substanțiale. Deopotrivă cele de informație ca și cele – multe – de comentare sau rectificare. Mișcătoare e mărturia lui Valeriu Râpeanu, în spațiul căreia scrisoarea inedită a lui Comarnescu din 1967 e un document tulburător despre destinul agitat al acestui mare intelectual”. □•Nicolae Manolescu (*Treptele liris-mului*) comentează recentul volum al poetului Sorin Mărculescu: „*Fluviul întâmplător*, reprezintă opera unui poet neîndoielnic original și care, totodată, poate fi considerată încununarea unei tradiții din poezia modernă. Astăzi se observă destul de bine că două au fost orientările majore ale acestei poezii care se prelungesc în contemporaneitate. Cea dintâi este a modernismului inspirat de Poe, Mallarmé și Ion Barbu, a unui lirism pur și atras de absolut. Cea de a doua este a poeziei vieții moderne. Ilustrată de avangarda istorică, și având punctul de plecare în Rimbaud și Whitman. Sorin Mărculescu înfățișează un avatar al celei dintâi. Locul autorului *Imnelor* se află alături de al câtorva poeți care, cu începere din anii 70, au împins la limită spiritul liric absolut cum ar fi Mircea Ciobanu, Alexandru Miran, Daniel Turcea, Ion Mircea și alții, cu toate marile deosebiri dintre ei, asupra cărora nu o cazul să insist acum. E vorba de o poezie de înțelesuri ascunse și care se exprimă uneori sibilinic, cult ivind expresia solemnă și hieratismul. În vreme ce poezia opusă din care vom situa pe Geo Dumitrescu, Marin Sorescu, Mircea Dinescu, Florin Iaru, Mircea Cărtărescu se îndreaptă spre o poezie mult mai fățișă și mai «realistă», cu un substrat ironic, ludic și parodic. S-ar crede că fiecare dintre ele și-a avut «momentul» istoric privilegiat. Dacă anii '70 au înclinat balanța spre poezia de oficiere și de ritual, prezentă deja în deceniile anterioare la Șt. Aug. Doinaș și la alții, anii '80 aparțin poeziei directe și mai vădit inspirată din resursele cotidianului, și ea avându-și precursorii în deceniile anterioare. Putem discuta dacă lucrurile stau așa și mai ales putem discuta unde își află locul un poet ori altul. În orice caz, «familia» de spirite a lui Sorin Mărculescu este aceea la care m-am referit, el ilustrând-o cu o radicalitate pe care n-o întâlnim la mulți poeți de astăzi”. □• În secțiunea destinată comentariilor despre prea literară, au parte „numai de bine” revistele „Familia”, „Argeș”, „Vatra”, „Convorbiri literare” și „Transilvania”, prezentate succint și pozitiv fiindcă „muza” numărului a făcut să tacă polemicile”. □•Alte comentarii critice se referă la Violeta Zamfirescu (Emil Manu), Eugenia Tudor Anton (Costin Tuchilă) Mihai Coman (Cristian Moraru). □•Laurențiu Ulici își continuă periplul în arealul promoției 70, de această dată cu prezentarea moldovenilor George Damian (n. 1927,!) și Victoria Raicev-Voicescu. □•Sub titlul *Orfevrul*, Constantin Olariu scrie un panegiric adresat lui Kiss Jenö.

• [„**Tribuna**”, nr. 2] Oficialități clujene, reprezentând Institutul de chimie, mediile educaționale, de învățământ și cultură, salută pe prim pagină „luminile științei” întrupate, ca un moment de referință pe chipul Elenei Ceaușescu, în

portretul căreia toți văd „o mare personalitate a științei contemporane”. □•Tot pe prima pagină, Andrei Sida semnează articolul *Priorități ale dezvoltării*, pu-se sub pavăza „gândirii creatoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu”. ■•Despre romanele anului 1985 scrie argumentat Valentin Tașcu: „Au apărut destul de puține romane polițiste, comparativ cu anii anteriori (Bogdan Ghiu, D. Tache Marcu, Emil Coltofeanu, Vasile Florin Bratu, O. Ungherea. Rodica Padina, Solomie-Morogan, Dan Mihăescu, Rodica Ojog-Brașoveanu), și mai puține romane de aventuri (Ioan Iancu, Cornel Marandiuc), câteva romane fanteziste, deși importante valoric (Ion Dianu, Dumitru Dinulescu, Tudor Dumitru Savu) și câteva romane de dragoste, ele însele impregnate de problematica ardentă a actualității (Vasile Andru, Marta Bărbulescu, Petru Cimpoșu, Sorin Preda). Pare curioasă reducerea interesului pentru acest fel de roman, dar nu inexplicabilă. În limita normalității se înscriu romanele de evocare, de atmosferă sau cele eseistice (Maria Pop, Samoilă Monoliu, Doru Popovici, Grid Modorcea, Radu Tudoran, Mihai Bărbulescu, Livius Ciocârlie, Constantin Zărnescu), romane agreabile, cumva independente, cu o notă valorică. Un plus pentru simbolistica din *Un Burgtheater provincial* și pentru aventura spirituală din *Leșirea la mare* ale ultimilor doi autori. [...] Romane *politice* propriu-zise putem numi doar *Muzeul de ceară* de Dumitru Popescu (carte solidă, profundă, care urmărește fluxul, principal, și refluxul, omenesc, al Puterii marcate în destinul unui personaj de caracter precum Sergiu Harnagea), *Veghea* de Dan Plăeșu și *Rămile soldaților navigatori* de Corneliu Leu (carte nuanțată în complexul proces de înfruntare a vechiului și noului din ființa aceleiași Puteri). Romane dedicate mediului sătesc sunt câteva, semnate de Teodor Manta, Rodica Braga, I. Florian, B. Pandelea, Gheorghe Voica și Romulus Cojocaru (al cărui roman *Împărații* se impune prin coloratură și material factic selectat din originalitatea oltenească). [...] Actualitatea însăși, extrem de diversă (iată obiectivismul care a determinat acțiunea subiectivă), aflată pe mai multe cumpe-ne, se bucură de cea mai mare atenție din partea autorilor de romane. Este interesant și ilustrativ totodată faptul că, pe temeiul varietății aspectelor de viață, se manifestă o deosebită unitate de interpretare și chiar și o relativă unitate valorică. Nu putem înregistra în acest sector eșecuri grave, după cum nici creații de vârf. Nu avem în 1985 atât romane ca individualități (încă o respingere a separării de consens), cât o literatură romanescă, menită să servească actualitatea. Complexitatea realității obiective a făcut ca scriitorii să decupeze câte un fragment al acesteia pe care să-l definească și să-l adauge apoi întregului din care a fost desprins. Se constată o orientare către dezvoltarea temelor profesionale; probleme ale intelectualilor (George Arion, Platon Pardău, Elena Gronov-Marinescu, Gabriel Iuga, Mihai Tunaru, Sergiu Adam, Maria Luiza Cristescu, Ion Băieșu, Daniel Drăgan), ale muncitorilor (Mihai Marcu Deleanu, Voicu Bugariu), ale artiștilor și gazetarilor (Rodica Sfințescu, Tia Șerbănescu, Ion Dumitru, Radu Țuculescu), precum și ale tinerilor în general (temă

generată de activitatea Anului Internațional al Tineretului: Grigore Zanc, Ioan Gârmacea alături de câțiva autori citați mai înainte). Probleme generale de ordin social, psihologic, familial apar mai rar: Ștefan Pârvu, Al. Simion. Eugen Lumezianu, Sorin Preda, Oana Cătina ș.a.) Sesizăm un echilibru parcă programat între teme, preocupări, interese, între «cerere și ofertă». Anul 1985 este un an grăitor în ceea ce privește rezolvarea raportului realitate-roman-receptare». ■ În *Plăcerea lecturilor*, Ion Vlad discută „aserțiunile – numeroase, încărcate de sugestii, sau, alteori, derutante prin mulțimea punctelor de vedere controversate – despre lectură și despre cititor [care] subliniază valoarea sistemului de valori/referințe în absența căruia lectura, ca act valorizator și fertil în plan emoțional și intelectual, este greu de imaginat”. Autorul comentează opiniile lui Jean Ricardou (adeptul lecturii „prospective”) și Jaques Leenhardt (*Introducere la sociologia literaturii*) și amintește de studiul lui Mircea Martin în cazul operei lui B. Fundoianu. Din expunerea sa rezultă: „Încă odată se dovedește valabilă constatarea potrivit căreia lectura este un act/demers intertextual, locul întâlnirii, interferențelor, contactelor, comparațiilor, selecției și statuării unor modele pentru substanța și și finalitatea inițiativelor noastre”. □ Sub titlul *O poetică a „Gratuității”*, Marian Papahagi scrie despre *Rimbaud negustorul* (C.R., 1985) de Mircea Dinescu, „poet neclasificabil”, dar, împotriva a ceea ce se afirmă, cu apropieri Ion Barbu, Nichita Stănescu și Marin Sorescu: „Mircea Dinescu... are în comun cu scriitorii congeneri aceeași aplicație de orfevru, aceeași migală a construcției imaginii. «Gratuitatea» sa e încărcată semantic și organizată plastic. În *Guernica* totul e de o exemplară coerență: opoziția dintre miazănoapte și miazăzi nu mai are, însă, ca la Ion Barbu (în primele sale poeme) semnificația unei contrapunerii între răceala gândirii și căldura senzuală: e umedă invazie a frigului nordic peste vitalitatea meridională, în timp ce vulnerabilitatea și refugiul zeilor e un alt simptom al «maculării». Un poem de o frumusețe remarcabilă este *Pisicile din Vatican* felinele «comete de cartiere» în «Africa verde» a ochilor cărora s-ar refugia «licențiații în frică» sunt prinse într-o imagine sezisantă, cu o investiție de conotație demonică ce e însăși tradiția presantă post-baudelaireană a temei. Senzația de absurd e provocată și de contiguitatea compactă a metaforelor, ce nu lasă spațiu exprimării «nesemnificative»: dar expresivitatea ce se câștigă astfel e un beneficiu incomparabil unde «poanta» ușor de deslușit are o candoare soresciană și călinesciană: *Rimbaud negustorul* consolidează poezia lui Mircea Dinescu pe o linie inaugurată de *Proprietarul de poduri* (1976) și neabandonată în niciunul din celelalte trei volume succesive (*La dispoziția dumneavoastră*, 1979; *Democrația naturii*, 1981; *Exil pe-o boabă de piper*, 1983); o densitate metaforică agitata de sarcasm, o extraordinară capacitate asociativă ce nu se complace în pur hazard ci se compune în viziuni de o evidență plastică la îndemână numai temperamentelor poetice puternice, o franchețe având în ea ceva din impulsivitatea și candoarea unui «trouble-fête» care strică jocurile

gata făcute și se instalează în mijlocul pieței discursului cu verbele sale violente și substantivele sale suave, cu imperativele aiuritoare și cu oftaturile și diminutivele lui antonpannești, cu smațurile chinezești scânteietoare ale fulgurațiilor lui imaginative, transcrise cu migală de caligraf, cu impetuoșitatea sa de artist tânăr și năvalnic și cu finețe și stenahorie valahă, ce-l fac să scrie melancolice elegii („Cântărind cu ochii umejori / floarea prunilor/ visez uiumul / al acelei neoprite mori / ce le macină în cer parfumul“ – *Presimțirile fugarului*) alături de cântece însemnate violent de expresionism goliardic. Componenta etică tonificază această contrastantă conviețuire de trăsături distincte, armonizând-o fără s-o tempereze. Utopia «Gratuității» din care descinde Dinescu este turnată în formă, gravidă de sens”. □•Teoriile lui Northrop Freye, Wallace Stevens, Frank Kermode și ale altor „ideologi” ai literaturii fac obiectul articolului *Mit și ficțiune*, în care Radu Petrescu scrie despre mărirea, decăderea și resurecția (sub alte forme) a mitului: „Critica vehementă pe care școala ficționalistă a adus-o mitului a reușit să spulbere în chip dramatic popularitatea școlii mitico-arhetipale. Este oportun să reținem însă faptul că, în numeroase contribuții teoretice mai recente, datorate îndeosebi școlii structuraliste, asistăm la o energică reconsiderare a mitului ca factor configurativ pentru ficțiune. Fără să poată fi efectiv vorba de un răspuns la obiecțiile aduse de școala ficționalistă, mitul reintră în drepturi; elementul de noutate îl reprezintă aspectul pur formal, sub care tinde să fie, de data aceasta, pus în valoare mitul. După părerea lui I. M. Lotman (în *The Origin of Plot*, în *Poetics Today*, voi. 1: 1-2, 1979), s-a produs frecvent «o uitare a laturii conținutului, în cadrul complexului inițierii, până la completa formalizare a acestuia». Mitul devine, astfel, în numeroase demersuri structuraliste, un depozit de scheme abstracte, funcționând cu totul independent de înțelesurile lor originare. Revine, așadar, poeziei și criticii literare contemporane să adâncească, în continuare, rolul și funcțiile mitului, în cadrul procesului de modelare formală și direcția cea mai fertilă de cercetare pare să fie aceea a unei poetici a subiectelor”. □•Liana Cojocaru continuă seria chestionărilor pe marginea stagiunii teatrale trecute. La retrospectivă participă Dinu Săraru, Ion Besoiu și Elena Deleanu, toți directori ai unor teatre din București. Atrage atenția și recenzia Mariei Vodă Căpușan la monografia Nataliei Stancu, *Horia Lovinescu, o dramaturgie sub zodia lucidității*, Dacia 1985: □•Numărul se încheie cu ampla replică dată profesorului Achim Mișu de către Katherine Verdery de la catedra de antropologie a universității Johns Hopkins, Baltimore, M.D. S.U.A, în urma publicării celor cinci articole (în serial) despre cartea acesteia, *Transylvanian Villagers*, tipărită în Statele Unite. Articolele lui Achim Mișu, apărute în iulie 1985, primesc, peste o jumătate de an, în ianuarie 1986, *Replică profesorului Achim Mișu*, text reprodus în numărul de față. Și redacția adaugă o *Notă* la textul inserat, semn că subiectul este sensibil: „[...] În al patrulea rând, referirea la «contextul internațional» (ce ascunde parcă o ironie) dovedește că profesoara americană, în ciu-

da recunoașterii unor erori, recunoaștere în ansamblu corectă și de așteptat din partea unui om de știință, nu a înțeles total corect poziția afirmată de comentariul lui Achim Mișu: «Calificarea românilor într-o manieră ireverențioasă, așa după cum am spus, poate fi o stereotipie, și, în plus, poate fi explicată de psihologia socială. Dar o asemenea apreciere, când intră într-un context de interese contradictorii și cu încărcătură afectivă și politică, poate aduce prejudicii reale atât nouă românilor, ce putem fi percepuți greșit de cititorii americani ai cărții *Transylvanian Villagers*, sau prezentați cu *argumente* într-o lumină negativă de unele cercuri dușmănoase, cât și imaginii românilor despre antropologia culturală și cei ce o profesază »”.

• [„Alba Iulia”, An III, nr. 1 (15), supliment editat în colaborare cu Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Alba, format editorial A2, 4 pagini; Colegiul de colaboratori: Ion Buzași, Csávossy György, Ștefan Dincă, Gheorghe Jurcă, Ion Mărgineanu, Iacob Mîrza, Maria Lucia Munteanu, Nicolae Ota, Aurel Pantea, Ion Sângereanu, Mircea Stâncel] Suplimentul „Alba Iulia” conține un numeros colegiu de colaboratori, mai mulți decât semnatarii număr de număr ai suplimentului. □•Numai unii dintre aceștia se regăsesc în paginile revistei (Ion Sângereanu cu versuri omagiale dedicate Elenei Ceaușescu, Mircea Stâncel cu „*Explozia*” de tip Cipariu, recenzie la Timotei Cipariu, *Discursuri*, ediție îngrijită de Ștefan Măngiulea și Ion Buzași, Dacia, 1984). □•Ion Buzași scrie despre prozatorul Septimiu Popa, intitulându-și intervenția *Profil în absență* fiindcă autorul, considerat un epigon al lui Ion Agârbiceanu, în sensul eticist al literaturii cultivate, era aproape uitat. □•În supliment își mai aduc contribuția Vasile Muscă (eseul *Expresia integrală a sufletului românesc*, consacrat zilei de naștere a lui Mihai Eminescu, plin de locuri comune). □•Filosoful Al. Tănase scrie despre *Specificul, autonomia și funcția creatoare a artei*.

10 ianuarie

• [„Contemporanul”, nr. 2] Scrisoarea Comitetului politic Executiv al C.C. al P.C.R. adresată tovarășei Elena Ceaușescu, ocupă prima pagină având deasupra o fotografie a soților Ceaușescu. ■•Printre cei care își exprimă întreaga admirație și grațitudine față de „savantul de renume mondial” se află oameni de știință și cultură (Lucia Ifteni, Victor Em. Sahini, V. Luca, Elena Solunca, Marin Aifincă, Edmond Nicolau, I. M. Ștefan) din intervențiile cărora reproducem scurte fragmente. □•Conf. univ. dr. Lucia Ifteni, prorector al Institutului agronomic „Ion Ionescu de la Brad” din Iași: „Acum, în ceas aniversar, gândurile și sentimentele noastre se îndreaptă spre tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, iar omagiul adus distinsei personalități a vieții noastre politice și științifice are și valoarea unui angajament solemn de a spori aportul de muncă și creație pentru ca viitorul patriei să fie așa cum este prefigurată în documentele de partid, documente ale devenirii noastre comuniste”.

□•Prof. univ. dr. doc. Victor Em. Sahini m. c. al Academiei R.S.R.: „Vasta activitate științifică a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu s-a concretizat, de asemenea, atât în numeroase articole publicate în periodice de specialitate, cât și în patru volume fundamentale traduse în limbi de circulație mondială. Pentru recunoscutele sale merite științifice, tovarășa Elena Ceaușescu a fost aleasă ca membru a numeroase academii, societăți științifice și prestigioase institute de învățământ superior de peste hotare, i s-au acordat, în semn de înaltă prețuire pentru strălucita activitate științifică, numeroase distincții ordine și medalii. Sărbătorirea aniversării tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu oferă un binevenit prilej de a-i adresa, cu adâncă stimă respectuoase urări de sănătate, fericire, activitate îndelungată și rodnică pentru progresul științei, învățământului și culturii din România”. □•Edmond Nicolau: „O observație foarte simplă ne arată că progresul tehnic și științific este atât de mare în epoca noastră, încât la circa opt-zece ani volumul de cunoștințe se dublează în oricare domeniu. Este suficient să ne gândim la electronică spre a înțelege că după ce a studiat tuburile electronice și montajele cu ele, un inginer al anilor '60 a trebuit să învețe tranzistorii, apoi circuitele integrate, apoi circuitele integrate pe scară foarte largă. Un tânăr care studiază astăzi, va trebui să își completeze studiile, cu noile dispozitive care continuă să apară. Așa cum sublinia tovarășa *Elena Ceaușescu* în Cuvântarea rostită la Congresul științei și învățământului, în întreg procesul instructiv-educativ trebuie să se *«țină în permanență pasul cu schimbările determinate de desfășurarea revoluției tehnico-științifice în țara noastră»*. Pe bună dreptate s-a afirmat că actualii tineri absolvenți ai școlii reprezintă grupul cel mai bine informat din întreaga istorie a omenirii. Programele analitice elaborate de specialiștii noștri le asigură o informare la nivelul actual al științei și tehnicii. Dar acest nivel actual are și el o dinamică. Peste 10 ani el va aparține istoriei și adultul de mâine va trebui să învețe, spre a fi la nivelul *din acel moment* al informației de care dispune omenirea. [...] În epoca unor cuceriri ale medicinei atât de impresionante ca cele la care asistăm – chirurgie pe cord deschis, transplant de organe, inginerie genetică, tomografie computerizată etc., etc. – nu este legitim să dorim să cunoaștem cât mai mult despre posibilitățile pe care le avem în eventuala terapie a propriei noastre persoane? Toate acestea sunt o pledoarie pentru o literatură de informare la nivelul societății noastre, pentru dezvoltarea tuturor căilor prin care cunoștințele științifice și tehnice ajung la întreaga populație. Trăim într-o civilizație a științei și a tehnicii și avem obligația – ca oameni – de a înțelege această lume în mijlocul căreia trăim și muncim”. ■•Celor de sus li se alătură personalități de pe mapamond, Dorothy Crowfoot Hodgkin, laureată a premiului Nobel pentru chimie, Raymond Daudel, Emmanuel Merdinger, Robert Pitty Ferrandy, Giuseppe Montalenti care își exprimă un *Respectuos omagiu internațional*. □•Profesor Raymond Daudel, președintele Academiei Europene De Științe, Arte și Litere: „Sunt deosebit de onorat de prilejul pe

care mi-l oferiți, pentru a doua oară, după importanta acțiune pe care a reprezentat-o Simpozionul internațional «Oamenii de știință și pacea», de a vă întâlni în această țară latină și europeană care întreține de multă vreme relații de profundă prietenie cu Franța și care este atât de atașată menținerii păcii în lume și cooperării internaționale. Îmi este plăcut să reamintesc că Academia Europeană de Științe, Arte și Litere a fost înființată la propunerea dr. Lemaie D'Aggagio. După cum cunoașteți membrii săi sunt aleși dintre cele mai strălucite spirite creatoare din Europa. Aproape jumătate din membrii săi sunt laureați ai Premiul Nobel. Forul suprem al Academiei este Comitetul de Onoare, care cuprinde eminente personalități, ca domnul Tsatsos, fost președinte al Republicii Elene, și dr. Senghor, a fost președinte al Republicii Senegal. Am onoarea să vă confirm că ați fost aleasă membru al Academiei și al forului ei suprem – Comitetul de Onoare. Suntem încredințați că prezența dumneavoastră printre noi va contribui în cea mai înaltă măsură la înțelegerea faptului că între scopurile umaniste ale progresului națiunilor suverane în condiții de pace, dezvoltarea personalității umane și cooperarea dintre popoare există o legătură indisolubilă, pe care oamenii de știință, de artă și de litere trebuie să o mențină și să o promoveze”.

□•Prof. emerit. Emmanuel Merdinger, de la Universitatea din Florida S.U.A.: „De câteva ori am avut bucuria personală și onoarea profesională să discut cu doamna academician doctor inginer Elena Ceaușescu, reputat am de știință, întâlnirea cea mai impresionantă a avut loc la Washington, în 1978. În calitate de președinte al Academiei de Științe a statului Illinois, am avut onoarea ca, în cadrul unei reuniuni care a lăsat o impresie de neuitat, să înmânez doamnei Elena Ceaușescu diploma de membru de onoare al Academiei de științe a statului Illinois. În lume, domnia sa face parte dintre acei savanți care consideră că oamenii de știință își pot folosi munca și influența pentru a preveni războaiele și a dezvolta cooperarea între popoare“.

□•Robert Pitty Ferrandy, președinte executiv al Fundației Rotschild: „Apreciem mult confruntarea continuă a oamenilor de știință români cu problemele unei investigații tot mai complexe și mai aprofundate a realului. Apreciem mai ales ceea ce dumneavoastră, stimată doamnă, în calitate de președinte al Consiliului Național pentru Știință și învățământ din România faceți pentru ridicarea nivelului cercetării românești în domeniul chimiei și pentru armonizarea eforturilor cercetătorilor din diferite ramuri ale științei, orientându-le spre scopul important al lărgirii cunoștințelor privitoare la fenomenele și legile naturii. Mă refer în același timp și la ceea ce dumneavoastră faceți pentru progresul general al poporului român, pentru îmbunătățirea calității vieții sale de zi cu zi, pentru o tot mai mare capacitate de a stăpâni realitatea materială“.

□•Acad. Giuseppe Montalenti (Italia): „Am plăcerea și onoarea de a reprezenta Academia Națională Dei Linci la această valoroasă manifestare științifică prilejuită de prezentarea lucrării academicianului doctor inginer Elena Ceaușescu. Este pentru a doua oară când Academia noastră este prezentă la o acțiune menită să ilustreze

o operă de înalt nivel, consacrată unei ramuri a chimiei în care s-au obținut produse de o mare importanță industrială. În calitate de biolog, pot afirma că studiul compușilor macromoleculari a deschis noi orizonturi în interpretarea fenomenelor vieții. Biologia moleculară, această formidabilă cucerire a științei moderne, constă tocmai în studiul structurii și funcțiunilor macromoleculilor. Aș dori să pun în lumină un aspect care a reieșit cu pregnanță la Congresul Internațional de Istorie a Științei, care a avut loc la București și unde am avut onoarea să fiu prezent: ideea potrivit căreia cunoștințele științifice sunt rezultatul contribuției tuturor popoarelor, un bun comun de care trebuie să se bucure toate națiunile. Îmi amintesc cu deosebită plăcere că la simpozionul *Oamenii de știință și pacea* desfășurat sub înaltul patronaj al președintelui Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, unde s-au analizat marile responsabilități care revin astăzi științei și slujitorilor ei, ilustrul savant Elena Ceaușescu a adresat un vibrant mesaj în numele rațiunii și al păcii“. □• Valeria Deleanu, Al. Florin Țene și Vasile Zamfir îi dedică versuri sărbătoritei: „Sub tâmpla Ei izvorul se desface/ ca o livadă-n fragede culori, / Luminile chimiei spun de pace/ Și de uzinele ce cresc în zori” – (Vasile Zamfir). ■•Reeditarea memoriilor lui Nicolae Iorga, *O viață de om, așa cum a fost*, (Minerva, 1985), îngrijită de Sanda și Valeriu Râpeanu, este călduros primită de Ion Zamfirescu: „Monumentala carte de memorii a lui N. Iorga, *O viață de om așa cum a fost*, se află din nou într-o vie și cuprinzătoare atenție a publicului cititor românesc. [...] Inițiativa aparține Editurii Minerva. Este și în planul imediat, și în planul de perspectivă al acestei edituri, să restituie, cu rigoare filologică, tot ce în opera învățatului român poate reprezenta literatură și istorie literară. Figura lui N. Iorga, azi, dăinuie din ce în ce mai adânc în atenția sentimentului nostru public. Ceva, în cugetul românesc, răsună în acest sens cu forță imanentă. Lucrarea posterității, astfel, înaintează pe drumul ei necesar. Descoperindu-l pe N. Iorga, nu descoperim doar un om: pătrundem totodată și într-o întreagă sferă de date și înțelesuri, privind de aproape evenimente și stări de spirit din cuprinsul societății noastre contemporane. Serviciul adus de republicarea acestei cărți continuă să fie imens. Avem de-a face, propriu-zis, cu ceva mai mult decât cu o reconstituire sau o reconsiderare literară obișnuită. Personalitatea lui N. Iorga era o personalitate proteică. Acoperea cu manifestarea sa întinsuri vaste. Se confunda, într-o seamă de privințe, cu simțirea însăși a țării. Era, într-adevăr, savantul, profesorul, deținător de prestigii academice, purtător autorizat de cuvânt în foruri științifice mondiale: era, nu numai puțin, și o prezență comună, sinceră și efervescentă, gata permanent să vibreze laolaltă cu umanitatea din jurul său. În carte, ni se revelează ambele aspecte. Există în ea destăinuire, credință, patos și pasionalitate, scrutare hotărâtă până în aspre adâncuri ale cunoașterii de sine și ale sensibilității personale; există, deopotrivă, și iradierii sau chiar revărsări în afară, în situații punând în cauză forme de gândire și forme de reacțiune ale lumii noastre românești. [...] *O viață de om*, ca aceea

pe care ne-o încredințează cărturarul prin cartea sa, nu ar fi putut să se nască și să se dezvolte oriunde, adică într-o țară străină de puterile și chemările universalității. Destăinuirile lui N. Iorga ne ajută să înțelegem că societatea noastră contemporană este și mai plină, și mai substanțială, și mai complexă, și mai deschisă spre problematica superiorității umane, decât suntem tentați să judecăm cănte odată. Și toate acestea – trebuie să adaug! – nu spuse convențional, într-un stil rece și apodictic, ci într-unul generos, cu revărsări omenesti, un stil de vrednică, autentică și splendidă literatură“. □•Stancu Ilin, membru în colectivul de cercetători implicați în editarea lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, face un scurt istoric al tentativelor de până acum: „Institutul de Istorie și Teorie Literară «G. Călinescu», sub auspiciile Academiei de Științe Sociale și Politice, și-a propus, în urmă cu aproape un deceniu, realizarea unei ediții critice care să cuprindă, în 20 de volume, întreaga operă a lui Bogdan Petriceicu Hasdeu. S-a format, pentru prima oară, un colectiv de specialiști din mai multe domenii de activitate (istorie literară, folcloristică, filozofie, filologie și istorie), care și-a asumat această temerară sarcină. Inițierea prezentei ediții nu ar fi fost posibilă fără experiența acumulată prin tipărirea unor volume parțiale. În 1937, Mircea Eliade tipărea, la Fundația pentru Literatură și Artă, două tomuri reprezentative de *Scrieri literare, morale și politice*. În prefață, editorul-filosof mărturisea că a întrepris, timp de un an, cercetări preliminare în legătură cu planul unei ediții complete B.P. Hasdeu, după modelul ediției Goethe de la Weimar. Dar s-a convins curând că o asemenea monumentală ediție nu era încă posibilă: «era urgentă descoperirea lui Hasdeu de către publicul românesc; era necesară restaurarea acestui uluitor scriitor în istoria literaturii românești și integrarea lui, în locul pe care îl merită, în istoria vieții civile, morale și profetice a veacului XIX românesc». Prin eforturile a câtorva generații de istorici literari, dificultățile enunțate în prefața din 1937 au fost în mare parte depășite și, în consecință, o ediție critică B.P. Hasdeu, *Opere*, va apărea la Editura Minerva, în cunoscuta colecție *Scriitori români*“, □•Ion Hobana continuă să prezinte periplul lui Jules Verne pe meleagurile noastre, ar ținând foarte aproape de investigațiile anterior făcute, de Simion Săveanu, din care preia citat după citat: „În legătură cu pasajul din roman în care autorul se întreabă cine a construit *Castelul din Carpați*. răspunzând astfel: «îndrăznețul artist a rămas necunoscut, de n-o fi cămva românul Manole, cel atât de glorios cântat de legendele valahe, și care a zidit la Curtea de Argeș celebrul castel al lui Radu Negru», S. Săveanu susține că «Partea finală a citatului reprodus reflectă din plin cunoștințe uimitoare pentru un străin și ele nu puteau fi asimilate decât dacă ar fi călătorit prin acele locuri sau i-ar fi povestit cineva despre ele» (p. 67). E adevărat că nici Gérando, nici Recules nu se referă la legenda Meșterului Manole, dar Jules Verne a întâlnit-o într-o altă sursă documentară, folosită de el pentru prima versiune a *Pilotului de pe Dunăre*, intitulată *Frumoasa Dunăre galbenă*, al cărei manuscris l-am cercetat într-un sejur parizian. Este vorba despre «cozeriile geografi-

ce» apărute în «Le Tour du Monde», cu intermitență, între 1861 și 1868, sub titlul *De Paris à Bucharest* și sub semnătura lui Victor Duruy (până în 1865) și a lui M. Lancelot [...] Mai departe, *constatând* prezența unor «cuvinte românești, așa cum erau ele pronunțate de localnici», S. Săveanu scrie: «...pentru mine, este o nouă mărturie în sprijinul temei pe care o dezbat: vizita prozatorului pe pământul românesc» (p. 69). Cuvintele citate sunt: cucuruz, mămăligă, voievozi, barăci, intabulări, balauri, catrință, șerpi de casă, zmei... Pentru a nu transforma acest articol într-un obositor studiu comparativ, voi spune doar că toate aceste cuvinte se găsesc în sursele documentare folosite. [...] După cum se vede, fragmentele n-au fost puse între ghilimele, pentru că Jules Verne n-a transcris, ci a prelucrat informațiile necesare”.

● [„Cronica”, nr. 2] Număr consacrat aniversării datei de naștere a „tovarășei dr. ing. Elena Ceaușescu, savant de renume mondial”. Editorialul, asumat redacțional, se intitulează *Clipe de sărbătoare*: „Eroină unică în istoria neamului românesc prin activitatea sa pe multiple planuri – politic, științific, cultural, obștească – tovarășa Elena Ceaușescu întruchipează cele mai alese calități ale poporului român, calități ce-și găsesc în nobila sa personalitate o aleasă desăvârșire. [...] În numeroasele scrisori și telegrame care i-au fost adresate, cu prilejul aniversar, tovarășei Elena Ceaușescu răzbate aceeași unanimă admirație față de contribuția sa activă adusă înfăptuirii hotărârilor Congresului al XIII-lea al P.C.R., față de munca plină de abnegație și eroism, față de pasiunea devorantă și inepuizabila energie pe care cea mai bună fiică a poporului român le depune pe tărâmul cercetării științifice și învățământului, în orientarea acestora pe direcțiile hotărâtoare pentru înfăptuirea cu succes a operei de construcție socialistă.[...] Vă adresăm, din adâncul inimii, cu simțăminte de înalt respect și afecțiune tovarășească, tradiționala urare *La Mulți Ani!*” □•Conf. univ. de Elena Puha (prorector al Universității „Al. I. Cuza”- Iași) este autoarea articolului *Viziune revoluționară în orientarea cercetării și școlii*: „Desemnarea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu în funcția de președinte al Consiliului Național al Științei și Învățământului, încununare firească a prestigioasei activități desfășurate de eminentul savant și om politic, constituie garanția sigură a împlinirii vocației, științei și învățământului românesc. Datoria omului de știință de a fi prezent în lupta și activitatea neamului, de a contribui la înflorirea culturii și civilizației pe pământul strămoșesc, cu conștiința răspunderii pentru generațiile ce vin, și-au găsit cea mai vie concretizare în preocupările tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu pentru afirmarea științei românești, în devotamentul patriotic cu care îndrumă amplul proces de înfăptuire a politicii partidului în domeniul științei, învățământului și culturii. În preajma aniversării zilei sale de naștere aducem cu aleasă prețuire și profund respect urarea scumpă dintotdeauna poporului nostru, «Mulți ani buni și rodnici» în generoasa-i și nobila activitate ce o desfășoară”. memorialistul Aurel Leon, prefătează dezbateră cu tema *Știința și*

învățământul în slujba progresului – la care participă personalitățile ieșene ale celor două domenii – clipele de sărbătoare fiind continuate din numărul precedent. ■•Continuă evaluările anului literar precedent. Al. Călinescu îl prezintă titrând, *Confirmări*: „În mai mare măsură decât proza și critica, al căror «bilanț» a fost schițat în numărul trecut al revistei noastre, poezia publicată în 1985 indică o *consolidare* a tendințelor afirmate în vremea din urmă. Tendințe pe care ar trebui să le raportăm, pentru a le înțelege cu adevărat semnificația, la mișcarea de ansamblu (și în timp) a literaturii. E limpede astăzi pentru noi că, spre exemplu, înnoirile pe care le-a cunoscut critica în ultimii cincisprezece-douăzeci de ani au obligat poezia și proza să-și regândească propriul statut. [...] «textualism», «postmodernism» este inseparabil de reflecția teoretică pe care a instituit-o critica, și nu mai e o simplă butadă a spune că, acum, multe din cărțile de poezie și de proză includ, la un anumit nivel propria lor lectură, că nu doar literatura este obiectul criticii dar și critica este obiectul literaturii. [...] Revin, deci, la poezia anului 1985, cu mențiunea (previzibilă) că nu pretind cătuși de puțin că voi putea cita în însemnările ce urmează toate cărțile de poezie importante. [...] La o posibilă rubrică de «evenimente» literare, ar trebui trecută în primul rând apariția celor două volume reunind, sub titlul *Ordinea cuvintelor*, opera lui Nichita Stănescu, volume îngrijite de Alexandru Condeescu. Am putut astfel constata, o dată în plus, atât extraordinara noutate a poeziei stănesciene în anii '60, cât și unitatea în diversitate pe care poetul a reușit să o impună chiar și acolo unde s-a risipit și s-a «condamnat» la fragmentarism și simplă notație. Nu știu dacă cineva a remarcat strania relație ce există între două titluri-reper ale poeziei românești moderne: *Cuvintele potrivite* ale lui Arghezi și *Ordinea cuvintelor* a lui Nichita Stănescu: prima carte a lui Arghezi, ultima carte a lui Nichita... Doi mari înnoitori ai limbajului poetic introduc, în titlurile cărților lor, ideea de *ordine*, chiar dacă la unul cuvintele au devenit, la un moment dat, *necuvinte*... Dintre «consacrați», Ștefan Aug. Doinaș a dat în *Vânătoare cu șoim* o carte aflată sub dublul semn al rigorii și al «aventurii», confirmând structura duală a autorului, care exercită același riguros control asupra formelor permițându-și însă, nu o dată, surprinzătoare libertăți, mai ales în ceea ce privește imagistica abundentă și vizionară. Petre Stoica, în *Numai dulceața porumbelor*, rămânând același poet rafinat și lucid surprinde prin accentele polemice și prin ironia tăioasă cu care denunță inautenticul, *ersatz*-ul existențial și intelectual. [...] În volumul *Anei Blandiana, Stea de pradă*, Eugen Simion a observat o sensibilă schimbare de registru. [...] O poetă originală, impunându-se prin tensionata austeritate a spunerii, prin autenticitatea confesiunii este Florența Albu în *Terase*. Poate cea mai bună carte a lui Florin Mugur din ultimii ani este *Spectacol amânat*, din care remarc îndeosebi grupajele – la limita dintre «poemul într-un vers» și aforism – aflate sub genericul «Un minut fericit». Mai amintesc volumele publicate de Aurel Rău *Mișcarea de revoluție*, Constanța Buzea *Planta memoria*, Ion Pop *Soarele*

și uitarea, carte pusă oarecum «în umbră» de excelentul volum de critică apărut concomitent, *Jocul Poeziei*, Cezar Baltag *Dialog la mal*, Sorin Mărculescu *Fluviul întâmplător*, Nicolae Prelipeanu *Arma anatomică*, Bine primit de critică și la a doua lui carte a fost Ion Budescu *Omul interior*, poet care nu s-a grăbit cu debutul. Un solitar, mai puțin răsfățat de cronicari, este Cristian Simionescu *Maratonul*. Dintre cei mai tineri, despre Mircea Dinescu am scris nu demult. *Rimbaud negustorul* ne relevă în bună măsură un alt Dinescu, mai puțin spectaculos dar mai grav, mai dens, mai profund. Maturizarea și efortul către disciplinarea inspirației sunt evidente la Doina Uricariu – *Ochiul atroce*, Paul Balahur – *O ploaie de aripi* și Mircea Florin Șandru – *Viața în infraroșu*. Dintre poeții generației '80, s-au impus din nou atenției noastre, la a doua sau la a treia carte, Nichita Danilov *Arlechini de marginea câmpiei*, Matei Vișniec *Înțeleptul la ora de ceai*, Magdalena Ghica *O tăcere asurzitoare*, Domnița Petri *Celălalt*, Liviu Ioan Stoiciu *Când memoria va reveni*. Intrat în librării în ultimele zile ale anului, volumul lui Mircea Cărtărescu *Totul* ne întărește convingerea că autorul său e una din cele mai puternice personalități ale poeziei de azi, nu numai tinere. [...] Dar despre unele din aceste cărți, apariții foarte recente, critica nu și-a spus nu ultimul, ci nici măcar primul cuvânt“. ■•Alte articole consacrate receptării literare. □•Al. Călinescu, *Un ironist dezabuzat* (la Vasile Constantinescu, *Sfera cu raze inegale*, Junimea, 1985): „În *Sfera cu raze inegale*, Vasile Constantinescu e un poet interesant, obscur câteodată prea demonstrativ alteori, purtând, ca o soluție – existențială și poetică – provizorie, o mască dezabuzată“. □•Ioan Holban la Vasile Mihăescu: „*Anonim cu ceas de buzunar* (Junimea, 1985) este cel mai bun volum al lui Vasile Mihăescu, anonimul său primind drepturi depline în ideala cetate a arlechinilor și a râsu' plânsului“. □•Cristian Livescu la Nicolae Panaite, *Alergarea copacului roșu*, Junimea, 1985): „Sunt însă destule alte compuneri ale lui Nicolae Panaite care contrariază, prin frivolitatea lor dezarmantă. Un ciclu se intitulează *Lunetă* și imită hazardul suprarealist, fără însă nicio cotă de interes asociativ“. ■•Despre *Fericitul Ioanid* scrie Corneliu Ștefanache, evocând prima întâlnire în redacție și alte momente emoționante ulterioare: „Sunetul trompetei se preface mereu în altceva, iar eu, ascultându-l, mă trezesc tocmai într-un birou cu miros de redacție, față în față cu tânărul zburlit ca un arici, ce-și mijește ochii spre mine, arătându-mi-i nu atât pe ei, cât mai ales obrajii cam mongoloizi și fruntea umbrită de păru-i lins, ca al unui recrut de la țară, trimis să se tundă la frizerul cazarmii, și un deget afumat de țigară, răsucit când și când cu toată mâna, ca și cum ar vrea să atârne pe el, ca pe niște covrigi, vorbele care îi ies din gură. [...] Mă cheamă iar la telefon, să-mi cânte iar la trompetă. Deși este aproape miezul nopții, nu-l mai întreb despre vecini, îi cunosc răspunsul: Doar o fanfară i-ar mai putea trezi, una bubuitoare... și-apoi, știți bine, trompeta mea se face auzită numai de cine vreau eu... [...] Sunetul trompetei se preface mereu în altceva, iar eu, ascultându-l, mă trezesc tocmai într-un birou cu miros de

redacție, față în față cu tânărul zburlit ca un arici, ce-și mijește ochii spre mine, arătându-mi-i nu atât pe ei, cât mai ales obrajii cam mongoloizi și fruntea umbrită de păru-i lins, ca al unui recrut de la țară, trimis să se tundă la frizerul cazarmii, și un deget afumat de țigară, răsucit când și când cu toată mâna, ca și cum ar vrea să atârne pe el, ca pe niște covrigi, vorbele care îi ies din gură.[...] Aș vrea să-i întrerup pentru o clipă cântecul, să-i spun: Fericitule Ioanid, nu cumva să te atingi de vreun alt instrument, mai ales de vioară sau de flaut, tu te-ai născut pentru trompetă, iubitele, pentru părul zburlit, pentru privirea ciufulită și pentru vorba smulsă ca așchia din stâncă. Mai cu seamă pentru asta... Dar oare nu știe el mai bine ca mine pentru ce s-a născut? Așa că îl las să cânte, să-și ferească semenii cu nefericirea lui. Eu însumi numărându-mă printre ei. În această noapte și în toate nopțile, când voi întinde mâna spre rafturile de cărți, ca să-mi găsesc un sprijin clipelor de insomnie...“.

□•Versuri de Marin Sorescu: □•Se anunță încetarea din viață a lui Mihai Bordeianu, multă vreme director al Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași.

• [„Flacăra”, nr. 2] *Ziua bună se cunoaște de dimineața. Cincinalul, din primele zile de muncă*, este titlul generic sub care revista arată: „Grupăm sub acest generic relatările redactorilor noștri, martori ai prodigiosului efort creator, al trudei împlinite încă din aceste prime zile de ianuarie, zilele unui nou cincinal în care lesne putem citi temeiul izbânzilor viitoare”. Semnează reportajele Cornel Nistorescu (*Calitatea – emblemă pentru cinci ani*): „din urmă, calitatea asistenței sociale, a grijii față de om și o calitate a aerului pe care îl respirăm. Așezarea calității la rangul de cuvânt de ordine, la rangul de comandament a tot ceea ce întreprindem, realizăm și trăim înseamnă o revoluție în conștiință, în modul de a fi al fiecăruia. Iată de ce chemările președintelui țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, trebuie să aibă în fiecare un ecou fertil, calitatea vieții, a tot ceea ce înfăptuim și trăim fiind aspirație și ideal, dorință de a fi a fiecărui cetățean al României“. Dan Mucenic (*Orizonturi subterane*) și Ion Zubașcu (*An nou, produse noi*). □•La secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură*, Radu G. Țeposu scrie despre cel de-al cincilea volum din *Supraviețuitori*, în intitulat *Logica* (C.R., 1985): „Însă *logica* e mai mult decât o descriere, cu umor și inteligență, a mediului social și a tipurilor care îl populează; e, cum am spus, cartea unui destin. Personajul, în complicitate cu cititorul, dă la iveală propria biografie, devenită un stigmat, cu gândul unei reabilitări discrete sau, mai bine zis, pentru a o trece din registrul odios în cel simpatic. El are onestitatea să mărturisească fapte pe care, în principiu, le dezavuează și să ilustreze rememorările cu creații literare personale din epocă, sub forma bibliografiei. Procedul e jumătate ironic, deci artistic, jumătate justificator, etc. În acest chip, personajul ne apare infinit mai agreabil, iar stilul său umoristic și calamburiștii aruncă asupra întregi existențe a naratorului un aer de farsă tragică. El știe să-și pună cenușă în cap, lăsând să cadă și câte-o piatră prețioasă. Cenușă și diamant, așadar! Aceasta face tot timpul personajul lui Radu Cosa-

șu: amestecă, într-o manieră inimitabilă, confesiunea cu persiflarea, sugerând o penitență ironică”. □•Tania Radu prezintă volumul de proză al lui Eugen Mihăescu, *Numele tău, Ioane* (Eminescu, 1985): „Chiar dacă nu toate paginile cărții de reportaje a lui Eugen Mihăescu se ridică decis la nivelul literar propriu-zis, cartea în ansamblul plutește fără efort, bine etanșezată, pregătită (cu modestie) pentru drum lung. *Numele tău, Ioane* e o «laudă a țaranului român. □•La *Cap limpede*, Radu G. Țeposu anunță că *Ion*, romanul lui Liviu Rebreanu, a mai cucerit o limbă: „Traducătorul japonez Sumiya Haruya anunță cu o plăcere deloc disimulată, că a dus la bun sfârșit traducerea romanului *Ion* de Liviu Rebreanu. Volumul, ne înștiințează eminentul traducător, a apărut în librăriile din Tokio, începând cu data de 25 decembrie 1985, adică în anul în care am sărbătorit Centenarul Rebreanu”. □•*Prefațând pe Cezar Petrescu* Al. Piru vine cu precizări polemice față de Nicolae Georgescu: „În continuare sunt acuzat că nu citesc reviste, ci numai cărți, motiv pentru care mi-a scăpat articolul lui Pompiliu Constantinescu publicat în «Vremea» din 15 februarie 1931. Aș putea la rândul meu să obiectez lui N. Georgescu, pe dos, că citește numai reviste, nu și cărți, deoarece articolul lui Pompiliu Constantinescu invocat se găsește și în volumul său de *Scrieri*, 4, Minerva, 1970, la un loc cu toate articolele despre Cezar Petrescu”. □•În cunoscut-i expresie, „învechită artificial”, Gheorghe Tomozei scrie despre *Meșteșugul istoriei*: „Suntem păstrătorii plini de respect ai urmelor trecutului pe care chivotele vechilor tomuri le conservă cu netulburate alcătuirii. Semne de fală, patalamalele *Începuturilor* obștei, hri-soave de moșie, cântece rupte de pe buze de oșteni, toate nu sunt avut neîntinat și zestre”. ■•Thomas Carlson, cu poeme traduse de Lidia Vianu, apare sub titlul: *Criticul Eugen Simion vă prezintă un prieten al culturii române*: „Am cunoscut cu trei ani în urmă, la București, un american simpatic și prietenos, pasionat de Poe și pasionat, în genere, de poezie. Este el însuși poet, critic literar și profesor de literatură la Memphis State University. A predat timp de doi ani ca profesor Fulbright la secția engleză a Universității din București. Era interesat de receptarea operei lui Poe în România și, documentându-se în acest sens, a scris mai multe studii pe această temă. Traduce, acum, poemele lui Nichita Stănescu și are în vedere și alte scrieri din literatura română. Este un om cultivat, fără prejudecăți, cu spiritul deschis. A călătorit mult prin țara noastră și și-a notat impresiile”.

• [„*Orizont*”, nr. 2] În editorialul său, Ion Arieșanu țintește *Spre inima literaturii*, o inimă foarte receptivă la componenta ideologică a momentului: „Există în secolul nostru puzderie de concepții și «școli» contemporane nemarkxiste privind omul și dezvoltarea umanității. Unele tind să vorbească despre natura umană prin biologism sau psihologia abisală; altele, prin spiritualism, personalism sau neotomism sau altele, ca existențialismul heideggerian, prin izolarea omului de natură și societate. Ceea ce se revelează primordial însă în aceste poziții filosofice este contradicția lor flagrantă cu

elementele propuse de natură și de științele sociale despre om, această totalitate biosocială care confirmă un punct de vedere marxist. Încă în *Ideologia germană*, Marx și Engels vorbeau despre faptul că istoria trebuia luată în ambele ei laturi, ca istorie a naturii și ca istorie a oamenilor, și că cele două părți nu pot fi separate în timp, condiționându-se reciproc în istoria omenirii. Toate aceste teorii și altele, neamintite dar înregistrate de istoria filosofiei contemporane, ignorând această dublă condiționare, ignoră însăși «condiția umană» a omului contemporan, se desprind de esența personalității umane, care nu poate fi nicidecum izolată, împinsă în afara granițelor de manifestări, acțiuni, cerințe din această complexitate de laturi și manifestări concrete, din această «*unitate a contrariilor*». Evident, literatura, ca fenomen de suprastructură, ca reflectare a însăși condiției umane, nu va putea face nici într-un caz abstracție de aceste date ale realității biosociale, ale timpului istoric în care omului îi este dat să treacă“.

■•De dimensiunea unor recenzii, cronicile literare ale numărului de față poartă semnăturile lui Mircea Mihăeș și Lucian Alexiu. □•Mircea Mihăeș este interesat de *Liviu Rebreanu după un veac* (Dacia, 1985), cartea gândită și alcătuită de Mircea Zăciu: „Aproape cinci sute de pagini, împărțite în patru secțiuni, *Evocări, Comentarii critice, Perspective străine și Mărturii ale prozatorilor de azi*, inegal distribuite, formează conținutul volumului *Liviu Rebreanu după un veac*. [...]După cum era de așteptat, secțiunea cea mai puternică a cărții sunt *Comentariile critice*. Pe lângă ea, celelalte trei fac figură destul de palidă, mai ales *Evocările și Perspectivele străine*: cea dintâi irigată prea abundent de un festivism protocolar, cealaltă inconsistentă prin absența oricărei noutăți. Din ultimul capitol, *Mărturii ale prozatorilor de azi*, se rețin, totuși, câteva rotiri fericite pe orbita planetei Rebreanu. Ne-au plăcut rândurile emoționante ale lui Ștefan Bănuțescu, Augustin Buzura, George Bălăiță, Petre Sălcudeanu, Sorin Titel, Mircea Horia Simionescu, Eugen Uricaru, Mircea Nedelciu, Norman Manea. Cum spuneam, axul de rezistență al cărții îl formează analizele critice. Nu ne-au dezamăgit nici de această dată niciunul din comentatorii de primă mână ai fenomenului literar. Eugen Simion, cu un strălucit eseu, pornind de la *Jurnalul* recent editat, Lucian Raicu, autorul unor considerații surprinzătoare, în stilul său atât de personal, Gabriel Dimisianu, propunând un excurs avându-l în prim plan pe Rebreanu ca autor citadin, Gheorghe Grigurcu analizând, de asemenea, *Jurnalul* rebrenian, Ov. S. Crohmălniceanu, trasând o savuroasă schiță a romanului polițist modern, în care-l include, firește și pe Rebreanu, Mircea Zăciu, care analizează, cu binecunoscuta-i seriozitate, «conștiința istoriei» reflectată în proza marelui scriitor, Marian Papahagi, care trece în revistă ceea ce s-ar putea numi «moștenirea Rebreanu». [...] Nu putem încheia fără a semnală (nu din patriotism local!) masiva prezență a timișorenilor, autori ai unor studii foarte valoroase: Eugen Todoran, Șerban Foarță, Simion Mioc, Smaranda Vultur, Corneliu Nistor, Vasile Popovici“.

□•Lucian Alexiu vede în cartea lui Svetomir Raicov (*Un trifoi cu patru foi*,

traducerea în limba română de la Kriterion, 1985) „prima construcție romanescă a unui scriitor de limbă sârbă de la noi”. „Cu peste o duzină de volume de povestiri la activ și câteva romane – între care *Zori de zi* (1964) este prima construcție românească a unui scriitor de limbă sârbă de la noi – Svetomir Rai-cov rămâne o dată în plus, în cea mai recentă dintre cărțile sale un povestitor. Cu trei linii narrative (trei virtuale romane) și trei seturi de personaje care își intersectează existențele și mai ales și le duc independent unele față de altele în paginile volumului *Trifoi cu patru foi / Cetvorolista detelina* este, desigur, așa cum pagina de titlu o precizează, un roman. [...] Svetomir Raicov povestește, o spuneam și cu alte prilejuri, savuros, fraza sa are vivacitate și culoare, umorul de o netă extracție țărănească, al personajelor sale pigmentează un șir de istorisiri în care Banatul, satul de câmpie bănățean de acum cincizeci ori de acum o sută de ani, face pandant incursiunilor «la zi» într-un spațiu rural care, dacă nu-și trădează «specificul», este din ce în ce mai puțin asemenea imaginilor sale standard puse cândva în circulație de o literatură (idilică). [...] Autorul nu se dezmente, așadar, în ultimul roman apărut, nu abandonează, altfel spus, practica de a aduce «la zi», după un pătrar de veac, un deceniu ori mult mai puțin traseul existențial al eroilor săi. Nu ostenește să revină, o dată în plus, la universul uman care i-a furnizat materia scrierilor și e care îl ilustrează de mai bine de trei decenii: satul bănățean de câmpie“. ■•Cu *Glosse la Eminescu* este prezent I. Cheie-Pantea: „Editarea publicisticii eminesciene – act de mare semnificație culturală – deschide promițătoare perspective pentru aprofundarea ideilor poetului național în impresionanta lor bogăție și varietate: de la politică, sociologie și economie până la cultură în general, adică la artă, literatură, învățământ etc. Cititorul de azi rămâne de-a dreptul uluit în fața capacității uriașe a ziaristului Eminescu de-a se informa și pronunța cu dezinvoltură în domenii atât de diferite, unele reclamând o specializare strictă precum de pildă, problemele financiare sau juridice. Deși s-au înregistrat câteva succese în încercarea de a explora acest teritoriu fascinant, suntem încă departe de o adevărată familiarizare cu drumurile ce-l străbat și nenumăratele deschideri ce surprind la tot pasul. E nevoie de efortul conjugat al specialiștilor din câmpuri diverse pentru a putea ajunge la cunoașterea și aprecierea corectă a acestei vaste activități care nu numai «completează» opera de creație a poetului, dar o și luminează prin revelatoare interferențe, căci, și ca jurnalist. Eminescu s-a dovedit același geniu preocupat să descifreze în faptele particulare sensul generalului și să insuffle ideilor o miraculoasă putere de seducție, încât lectura articolelor scrise într-o limbă ce adună întreaga lamură a rostirii românești de până atunci. [...] Fără să ignore ori să subestimeze rolul științelor exacte, al tehnicii în progresul unei civilizații, poetul nu conținește să atragă atenția asupra faptului că numai prin cultură «se cântărește valoarea vieții unui popor pe pământ» (XI, 196). Științele naturii sunt pentru el, «cosmopolite», deoarece obiectul lor e studiu legilor generale ale universului. În vreme ce «Știința istoriei, a limbei, a

manifestărilor artistice ale unui popor, a vieții lui juridice, a datinilor, este o știință națională» (XIII 88). Ceea ce asigură identitatea spirituală a unui popor și îi garantează permanența în timp sunt tocmai așa-zisele «științe naționale», de unde și necesitatea dezvoltării lor, a încurajării oricăror inițiative în această direcție elogiindu-l pe Hasdeu pentru că în «*Columna lui Traian*», a început publicarea unor cercetări privitoare la istoria, limba și datinile românilor. Poetul avertizează că «*Ceea ce se dezgroapă prin aceste documente istorice și lingvistice nu sunt dar numai materialuri de interes arheologic, ci e România însăși, e geniul poporului românesc de pe care se înlăturează păturile superpuse de ruine și de barbarie»* (*Ibid*, 80)”. Spre finalul articolului, ca urmare a unei exprimări metonimice, I. Cheie-Pantea admite includerea întregului în parte: „Poetul îi anticipează pe Blaga și Noica în ideea că dăinuirea istorică a unui popor e condiționată în primul rând nu de mărimea sau nivelul civilizației lui materiale, ci de gradul în care, *prin cultură*, se integrează în spiritualitatea omenirii. Contribuția la acest patrimoniu universal trebuie însă, pentru a fi autentică, să poarte amprenta geniului național al poporului respectiv, care se dezvăluie în istorie, datinile, creațiile artistice etc., dar mai cu seamă în *limba* sa. [...] Limba, deci, era și pentru Eminescu un fel de «casă a Ființei» cum ar zice Heidegger, adăpostul sufletului celor ce o vorbesc. De aceea nu e deloc întâmplător că filosoful Constantin Noica, la strădania de a lumina frumusețile intraductibile, ale rostirii românești, pleacă de la cuvintele lui Eminescu, iar Nichita Stănescu, atunci când, în felu-i inimitabil, omagiază limba română ca pe o patrie minunată îl are în inimă și cuget tot «pe singuratecul de primul de Eminescu». Consonanța acestor gânduri dă seama de actualitatea unei opere ce își așteaptă încă exegeții“.

• **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 2]** Un fragment din Scrisoarea *Comitetului politic executiv* al C.C. al P.C.R. prezintă dovada iubirii exhaustive și ireversibile pe care oamenii muncii de pe cuprinsul țării o împărtășesc tovarășei Elena Ceaușescu. Prin exemplul abnegației față de Partid și ideile conducătorului său, precum și grație laborioasei activități științifice a sărbătoritei, se arată în document, este satisfăcută și reciprocă: „Slujind cu abnegație interesele țării, ale poporului român, cauza socialismului pe pământul României, dumneavoastră, mult stimată tovarășă Elena Ceaușescu, v-ați afirmat, totodată, ca promotor neobosit al celor mai nobile idealuri de înțelegere, colaborare și pace între națiuni, ca strălucit militant pentru apărarea dreptului fundamental al națiunilor, al oamenilor – la viață, la existență liberă și demnă, la independență și suveranitate, la pace. [...] În această zi aniversară dorim să vă asigurăm, mult stimată tovarășă Elena Ceaușescu, de hotărârea noastră neabătută de a urma minunatul exemplu pe care îl oferiți comuniștilor și întregului popor, de a acționa cu abnegație, răspundere comunistă și spirit revoluționar pentru a înlăturea obiectivele istorice stabilite de Congresul al XIII-lea, orientările și indicațiile secretarului general al partidului, pentru a asigura tre-

cerea României într-o etapă nouă, superioară de dezvoltare, pentru afirmarea continuă a patriei noastre, liberă suverană și independentă în rândul națiunilor lumii“. □•M.N. Rusu ajunge la cea de a treia parte din *Eminescu și problema istoriei*, serial cu luxuriante digresiuni biografice în care „firul istoriei” pare a se pierde în relieful și vegetația acestora: „Prin intermediul Societății «Carpați», Eminescu se dăruiește total problemei ardelenesti. Principalii ei factori de propagandă sunt tinerii ziariști de origine transilvăneană, de la *Epoca*, *România liberă*, *Timpul* și *Tranzacțiuni literare și științifice*. Printre aceștia se numără Mihail C. Brăneanu, ale cărui cercetări de aeronautică au, în viziunea lui Eminescu, o deosebită semnificație politică“. ■•*Judecata de apoi a poezilor* continuă depreciativ la poezia lui Ion Gheorghe: „După un drum atât de lung printr-un ogor liric cuprins de pălămidă îmi dau seama că o ambiție secretă de a părea cult, filosof, profet îl domină pe Ion Gheorghe, de unde o obsesie a unor sintagme nedigerate, aruncate și ele din nevoia rimei, a unei muzicalități ridicole, cum se întâmplă și în poemul (?) *La piept*. [...] Poate susține cineva că aceste glumițe de genul «se tot duce până vine» pot să fie numite poezie?” ■•Lucrurile se petrec la fel și în „*Săptămâna*” pe scurt, transformată frecvent într-o colecție de mici răutăți. □•„Vă recomandăm cu căldură *Păpușa mecanică*, povestire SF de Bogdan Ficeac. □•Alex. Ștefănescu despre Adrian Popescu: «Poetul își compune atitudinea unui conferențiar care vorbește doctoral despre zmeură, podul cu fân, brândușe, albine etc. Poezia sa, în general, stă sub semnul lui despre. [...] Cine și-ar fi închipuit, de pildă, că se poate scrie un fastuos poem despre un borcan de ciuperci? Adrian Popescu l-a scris. [...] Ne-au plăcut în special ciupercile“. □•N. Mihăescu, posesorul rubricii *Cronica limbii românești*, atrage atenția asupra unora dintre „aspectele” prezente în stilului publicistic al cronicarilor literari, plastici și muzicali: „Paginile ziarelor noastre centrale, ale întregii prese de astăzi, oferă, în acest sens, dovezi peremptorii de bogăție și diversitate a vocabularului, de mlădiere sintactică, de ingeniozitate stilistică. Am avut ocazia, nu o dată, și o vom face, cu deplină satisfacție, în continuare, să relieffăm aceste excelente însușiri ale scrișului cotidian, prin care patrimoniul limbii naționale dobândește noi valori, noi frumuseți. Totodată, am atras atenția asupra unor abateri – e drept, sporadice, dar, pentru aceasta, nu mai puțin dăunătoare – de la ceea ce constituie, îndeobște, grija pentru corectitudinea, pentru ținuta aleasă a exprimării. În mod special, am vizat, în această privință, anumite cronici literare scrise într-un limbaj păsăresc, uneori nu numai bombastic, dar și ininteligibil, practicat de autorii respectivi cu vădita intenție de a-l epata pe cititor – pe cititorul îndeajuns, astăzi, de avizat, spre a mai putea fi indus în eroare. Nu știu de ce nu vor să înțeleagă acești autori adevărul elementar – anume acel a că ideile, spre a fi înțelese, trebuie comunicate într-o formă fără zorzoane și alambicări care mai de care mai extravagante”. ■•C.V. Tudor titrează *Minciuna are picioare scurte*, într-un articol de-a dreptul lung (de două pagini), în care combate opiniile

apărute în presa occidentală cu privire la demolarea unor vestigii ale Capitalei. În contrareplică, sunt redată fotografiile unor *Monumente istorice ale Capitalei*, Mutarea Bisericii Mihai Vodă, Deplasarea Palatului Sinodal din Ansamblul Antim Ivireanul, Biserica Sf. Ilie: „Iată însă că, de la o vreme unii publiciști occidentali se agită suspect de mult pe această temă, apreciind că lucrările din București ar fi un fel de «calamitate națională». Pornind probabil de la convingerea că toate problemele concetățenilor lor au fost rezolvate cu succes, acești ziariști trag false semnale de alarmă, la mii de kilometri distanță, extrem, de grijulii față de soarta Bucureștenilor și a locuitorilor de aici. «În înfăptuirile mari e greu să fii pe placul tuturor» – scria înțeleptul Solon și credem că aforismul se aplică în bună măsură situației de față. Așadar, sistematizarea orașului și construcția Centrului Civic al său vor continua pentru că aceasta reprezintă însăși voința celor peste 2 milioane de locuitori ai Bucureștilor, pentru că progresul implacabil al unei țări nu așteaptă aprobarea cuiva din afară. Ceea ce supără însă în mod vizibil la unii publiciști străini certați cu etica profesională este vizibila rea-credință, calomnia cu orice preț, necunoașterea realităților românești. În mod cel puțin straniu, numeroase critici sunt formulate de către ziariști francezi, prin urmare dintr-o țară care a cunoscut și cunoaște încă, la rândul ei, sistematizări și primeniri urbanistice“.

11 ianuarie

• [„**Lucefărul**”, nr. 2] Editorialul redacțional întâmpină cu *Sentimente sărbătorești* principalele evenimente prefigurate la orizontul începutului de an: „În calendarul de evenimente ale acestui început de an se înscriu sărbători de inimă și conștiință ale națiunii, momente aniversare în care gândurile noastre ating pecetea istoriei și se încarcă de suflul mereu viu și proaspăt al timpului pe care îl trăim. Cu vibrante sentimente de stimă, de profund respect și prețuire, țara, poporul întreg, au trăit aniversarea zilei de naștere a tovarășei Elena Ceaușescu, proeminentă personalitate a vieții noastre politice și sociale, științifice și culturale.[...] *Ziua Unirii* face în calendarul acestui început de an o vie legătură cu ceea ce am putea numi și numim o zi simbol, emblemă a însăși ideii de unitate, sărbătoarea de naștere a secretarului general al Partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu [...] Vom sărbători în primăvară 65 de ani de la crearea Partidului, o vârstă eroică, înaltă, de care se leagă însăși istoria de azi a țării, revoluția și spiritul ei, ca o coordonată de fond a tuturor frământărilor și împlinirea care au alcătuit și alcătuiesc biografia câtorva generații. *Epoca Nicolae Ceaușescu* încununează un drum lung, o epopee de luptă și un destin”. □•Pe aceeași primă pagină apare Corneliu Vadim Tudor cu *Energiile națiunii*: „Credem cu tărie într-o idee românească, nu ne dezicem o clipă de opțiunile noastre istorice, suntem uniți în fața greutăților inerente pe carele mai întâmpinăm, ne este uneori greu, foarte greu, dar nu dăm înapoi pentru simplul motiv că o țară ca a noastră are o singură șansă: să

creadă în destinul ei. Iar acest destin înseamnă muncă, înseamnă iubire, înseamnă unitate de neclintit”. □•Al. Balaci, scrie despre *Sensul contemporan al culturii*: „Evoluția culturii și a răspândirii ei în țara noastră a făcut ca astăzi, în domeniul cunoașterii culturii universale, să putem afirma că, grație strădaniilor celor mai buni scriitori traducători, marea majoritate a operelor de valoare ale literaturii lumii din îndepărtata antichitate și până la contemporani, să fie cunoscute de un cerc mereu mai vast de cititori, în tiraje de sute de mii de exemplare, totdeauna considerate nesatisfăcătoare. Comunicarea spirituală, dialogul între culturi, în concepția românească este cea mai puternică expresie a politicii sale internaționale de coexistență, de considerare a științei și culturii ca elementul primordial pentru dezvoltarea progresivă a omenirii. Prețuirea libertății și solidarității spirituale este o axă cardinală, coordonatoare a umanismului contemporan pe care intelectualitatea României îi servește cu neabătut devotament. Oamenii de cultură, conștienți de marea influență pe care arta și literatura o pot exercita asupra marilor mase, au rolul și înalta responsabilitate de a crea și difuza opere puse în slujba omului și a existenței sale, într-un univers de pace și de construcție. [...] Orientați de viziunea nouă umanist revoluționară care nu știrbește viața și istoria, adevărul și frumusețea, oamenii de cultură ai României exprimă suma realității și existenței contemporane, căutând înțelegerea pentru noua demnitate a omului care se pregătește să treacă înaltul prag al anului două mii”. ■•În partea de jos (subsol) a paginii, apar textele dedicate poetului național, eclipsat de evenimentele politice și sărbătorești din calendarul lunii ianuarie. □•Între semnatari, Ioan Alexandru (*Eminescu*), D. Vatamaniuc (*Organicitatea de esență*) și Traian T. Coșovei cu scurta intervenție *La steaua lui Eminescu*, din care cităm: „Cu ce cuvinte ar trebui să ne apropiem de ființa lui Eminescu? La ce flacără ar trebui oare să-i citim ziua, numele, poezia, destinul, eternitatea? Și de unde ar trebui să smulgem această flacără – căror zei ai cuvintelor ori ai inimii – pentru ca ea să se aprindă încordată, plină de așteptare, ca un semn tainic de recunoaștere la întâlnirea cu lumina rece, înaltă, a stelei lui? Ce focuri ar trebui să aprindem pe țărâmul acestui pământ, acum la întâlnirea cu Eminescu, acum când ființa lui se mișcă după legile cosmosului, când el este tot mai mult al universului?”. ■•Totuși, sub titlul generic *Eminesciana*, sunt prezente și alte contribuții. □•Artur Silvestri evocă, protocronist, *Destinul poetului*: „Eminescu apăru, când a fost să apară, otrăvit de efemer, îmbolnăvit de clipă, și atunci se înțelese că a fi gazetar însemnează, la naștile pe care istoria le-a făcut înțelepte încercându-le până la celulă, însăși condiția de a rămâne fără lanțuri. Viața lui se confundă de acum înainte cu un destin popular căci Eminescu, în transparența solemnă a zilei de azi, este pentru totdeauna întors la poporul lui, la geți, la daco-romani, adică la români”. □•Într-o cronică a edițiilor, Nicolae Georgescu invocă imperativ o nouă biografie eminesciană: „Una dintre sarcinile integralei Eminescu trebuie să fie și reinterpretarea personalității poetului în funcție de noile teritorii redade operei

sale. Ne trebuie o nouă «viață» a lui Eminescu reanalizând mai ales perioada târzie a ei. Ce s-a întâmplat cu poetul între anii 1883-1889? Ce s-a întâmplat cu el mai ales după 1885, când a început să-și reia activitatea? De ce i s-a barat drumul spre București, spre publicistică în special? Teoria căderii totale este inacceptabilă, cu toată autoritatea celor care o susțin”. □•Cu un text despre *Universalele gândirii europene*, raportate la gândirea poetului și în consonanță cu „serialul Eminescu” din cronica literară a lui Mihai Ungheanu la *Opere XIII*, se înfățișează Ilie Bădescu: „Când Eminescu propunea *epoca voievodală* drept orizont tematic al «ieșirii noastre în modernitate» el intuia tocmai celălalt tip de dialectică a istoriei, în baza căreia lumea omului, ca lume a culturii, nu este o simplă devenire oarbă («devenire întru devenire») ci este o «devenire întru ființă» astfel încât omul are libertatea să-și aleagă propria-i tradiție atunci când își plămuește căile evoluției. Eminescu era deplin conștient de posibilitatea așezării actelor de creație culturală într-un orizont cultural deliberat ales. L. Blaga, și pe urmele sale, I. Em. Petrescu au dezvăluit mecanismul prin care universul spiritual al unei epoci, grup social, popor chiar, își poate trimite rădăcinile într-un «model adoptiv», care e posibil să se afle «într-un total dezacord cu modelul instituit [...] în epoca respectivă» (p. 14). Dar acest tip de relație temporală dă expresie unei *dialectici tematice*, unei mișcări în cerc concomitentă uneia în linie dreaptă. Aceasta este sensul ce ni se pare a se desprinde din *imperativul istoric* în baza căruia Eminescu cerea orientarea opțiunilor politice și culturale ale epocii sale în spiritul și tradițiile epocii lui Matei Basarab”. □•Nu în cele din urmă juriștii C.C. Jorjescu și Constantin Petrescu, prezintă *Ideea de drept și dreptate la Eminescu*. ■•Cronici literare. □•Voicu Bugariu, *Curajul*, Ed. Militară, 1985, este caracterizat succint de Paul Dugneanu: „Curajul este romanul unui proiect de roman, al pregătirilor și preliminarilor sale. Nu este însă niciun metaroman în genul prozei textualiste care glosează pe marginea raportului dintre cuvântul scris și realitate (ordinea termenilor nu este întâmplătoare, deoarece pentru autorii respectivi mai întâi a fost textul și după aceea lumea). Într-un anumit fel, cartea este chiar mai puțin îndrăzneată decât ne-am fi așteptat, prozatorul umplând o schemă narativă modernă cu materialul de observație al romancierului clasic: personaje, medii sociale, psihologii și caractere apăsate desenate”. □•Dialogul purtat de Aurelian Titu Dumitrescu cu Nichita Stănescu, *Antimetafizica* (C.R., 1986) intră în atenția concludivă a lui Valentin F. Mihăescu: „Sunt pagini nu doar de o strălucită expresie ideatică, ci căi de acces către miezul poeziei lui Nichita Stănescu, pe care viitoarele exegeze critice nu au dreptul să le ignore, Nichita Stănescu gândește lumea în simultaneitatea manifestărilor ei și, de aceea, asociațiile de idei se produc fără efort ori crispate, în mod natural. Farmecul unei discuții cu poetul ținea tocmai de această uluitoare capacitate de «a topi» în limbaj, pe măsura înaintării în subiect, zone tot mai largi ale realului. Mecanismul este asemănător cu acela al declanșării avalanșelor, dar, în momentul în care furtu-

na de idei amenință să-l spulbere pe interlocutor intervin ironia și autoironia ca forme de relativizare și distanțare. Nichita Stănescu «umanizează» astfel textul, așa cum îl invită uneori și în *Antimetafizica* pe Aurelian Titu Dumitrescu să o facă. Sunt, în totul, aici numeroase teme (unele – «teme pivot»), care ar merita, fiecare în parte, o tratare detaliată; odată apărut, acest volum va avea, și sub raport exegetic, soarta lui. Nu știu dacă Nichita Stănescu ar fi scris *Antimetafizica* fără stăruința obstinată a lui însoțitorului său. Meritul acestuia a sporit odată cu dispariția poetului. Cert este că, așa cum a apărut, cartea încheie în paginile ei ceva din geniul marelui poet”. □•*Contribuții la studiul literaturii române vechi* aduce Gheorghe Buluță: „Un prim grupaj este intitulat *Ideii despre educație în literatura românească veche* și urmărește mentalitatea epocii în cărțile populare și în literatura parenetică. Este vorba despre o istorie a ideilor pedagogice, grupate de cercetător pe câteva coordonate (terminologie, organizarea învățării, obiectivele de învățământ și metodele, mediul școlar, scopul învățării). Autorul analizează rolul cărților populare ca materiale didactice și asimilarea creatoare a conținutului acestora de către cititorii români, prin încorporarea elementelor acestora în gândirea pedagogică românească. Volumul de *Contribuții* al profesorului Dan Simonescu se încheie cu o cercetare asupra începuturilor oratoriei române. Elaborate din perspectiva pe care o dă o vastă informație stăpânită până la detaliu, cu elemente noi de descriere și interpretare, contribuțiile de istorie a culturii românești medievale reunite în această carte luminează aspecte mai puțin cunoscute și organizează sistematic o materie deloc amorfă, într-o modalitate în care metoda de lucru a bibliologului o completează admirabil pe aceea a criticului și istoricului literar”. □•Fănuș Băileșteanu stabilește printr-o comparație esența volumului de versuri al Kirei Iorgoveanu: „*Ramura de măslin* [C.R., 1986] este pentru poetă ceea ce Sadoveanu ar fi numit «creanga de aur», acel simbol al «lamurii» existențiale”. □•Nicolae Ciobanu semnează cel de-al doilea episod din *Vasile Voiculescu, fantasticul, dimensiuni ale prozei românești*: □•Despre Daniel Turcea scrie Marin Mincu sub titlul *Opțiunile unei poetici*: „Heliade urcă muntele Sinai al limbii române spre a ne purta misterioasele *table de legi ale poeziei*. Daniel Turcea pare a adopta ipostaza unui Heliade adolescent, pro bând din nou gradul zero al limbii poetice; el se comportă ca și cum limbajul poeziei nu ar fi traversat toate acele «avataruri» numite Blaga, Barbu, Bacovia, Arghezi, ci ar fi încă sub impactul aceleiași disponibilități adamice din timpul heliadesc. Această ingenuitate (mimată?) face ca demersul său să devină important, conținând desigur toate acele impurități de lexic și de sintaxă caracteristice textelor unui *poet de încercare*. [...] Am încerca să ne aplecăm puțin asupra unor sugestii textualiste ce pot fi identificate ca decurgând în primul rând din *poetica entropiei*, practică cu bună știință («în cunoștință de cauză» ar fi spus Ion Barbu) de către Poetul cu mers împleticit printre lucruri și ochii înghețați în lacul textual al imaginației sale premonitorii. Chiar dacă vor fi unii care să considere că această

ipoteză de lectură își supralicitează premisele, voi replica fără alte teoretizări că Daniel Turcea este cu adevărat un poet important doar în volumul *Entropia*".

□• Cu poezie vietnameză, balcanică și ucraineană se încheie acest număr.

12 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 13495] Este prezentată cartea *Românească urare* (volum omagial dedicat tovarăsei Elena Ceaușescu) despre care, încă din titlu, se spune că reprezintă *O emoționantă mărturie a stimei și alesei prețuiri*: „Realizat sub egida Consiliului Culturii și Educației Socialiste și Consiliului Național al Femeilor, tipărit la editura Eminescu, volumul înmănușează numeroase și emoționante mărturii ale scriitorilor, muzicienilor, plasticienilor, oamenilor de teatru, precum și ale unor creatori din rândul oamenilor muncii. [...] Volumul se constituie într-o vibrantă expresie a sentimentelor de dragoste, recunoștință și respect pe care întregul nostru popor le nutrește față de vasta și exemplara activitate politică și științifică, pusă în slujba patriei, a tovarăsei Elena Ceaușescu”. Între semnatarii nominalizați în recenzia redacțională se află: D.R. Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor, Radu Beligan, Nicolae Dragoș, Ioana Postelnicu, Ion Crânguleanu, Victor Tulbure („treci înfășurată-n pânza tricoloră/ ca Ana Ipătescu sub stindarde”), Niculae Stoian, Gheorghiuța Măleanu (poetă țărancă), Constanța Vlad (muncitoare), Aura Clara Marinescu (elevă), Virgil Teodorescu.

• [„SLAST”, nr. 2] Adrian Pop semnează editorialul *Generația în cultură*. Editorialistul face comentarii pe marginea studiului lui Constantin Schifirneț, apărut la editura Albatros, cu același titlu, despre care spune ceea ce, deja, se arată în titlu, anume că „abordează sub variatele sale aspecte problematica generației în raporturile sale cu cultura”. □•Sărbătoarea zilei nașterii lui Eminescu este consemnată de Constantin Sorescu sub titlul *Imagini eminesciene ale realității*. În fapt, textul lui Constantin Sorescu are drept pretext apariția volumului al XIII-lea din Eminescu, *Opere*, și se vrea a fi o provocare de tip gordian: „Cu mâinile lui Eminescu, *realitatea* fabrică o *retorică* de devine instantaneu *literatură*. Dar de ce numai cu mâinile lui ? Nimeni (și niciun semiotician) nu va putea răspunde niciodată”. □•Liviu Călin acordă un interviu Diane Nedelcu despre activitatea sa de editor: „Un adevărat editor are conștiința privilegiului și a responsabilității sale”. □•Revistele studențești „Universitatea comunistă” și „Convingeri comuniste” sunt prezentate de facto. □•La *Viața literaturii*, Alexandru Andrițoiu, comentează *După-amiaza poetului*, de Chiril Covalgi, tradusă la editura Univers, 1985. □•Doina Diaconu scrie despre Grigore Zanc și romanul acestuia, *Careul de fugă* (Dacia, 1986): „... este un roman tipic pe linia tematicii sociale și morale în proza românească actuală, primul volum dintr-o anunțată creație epică cu ambiții de frescă”. □•Aflat în căutare de literatură SF, Voicu Bugariu ajunge la *SF-ul comercial*. □•La ancheta săptămânală, *Tânăra generație de creatori, o generație din întreaga țară*

ră, răspunde poetul gălățean Viorel Dinescu: □•Mircea Dinescu, copiindu-l pe Fănuș Neagu, fost mentor al poetului ialomițean, face portretul lui Mircea Iorgulescu. Pastișa se vede de la prima frază: „Mircea Iorgulescu pare un pașoptist rătăcit printre literații bucureșteni, atât de stranie și de pregnantă îi e figura și atât de neobișnuit talentul său de orator și tribun” □•La fel procedează Carolina Ilica, în rubrica *Atelier*, cu profilul făcut lui Constantin Chiriță: „Îl bănuiești cu scrie în taină poezie; îl bănuiești că în intimitatea trăirilor sale este un Al. Severin, un Ion Mușat; ori, și mai mult, deopotrivă Dan, Tic, Ursu, Victor, «cireșari» cu temperamente deosebite, care au însă o trăsătură comună: entuziasmul și curătenia adolescenței. Oare albul *Trilogiei în alb* ce vrea să însemne? Prozatorul «primelor iubiri» e un sufletist; adică pune suflet în tot ceea ce face. Și un încrezător; și de o bunăstare cerească. Așa spun toți cei care îl cunosc mai de aproape”. □•În aceeași manieră procedează George Stanca (*Blânde catifele*) care, scriind despre eleganța vestimentară, cade pradă lirismului. □•Ion Cristoiu își continuă serialul *Lumea literaturii*. În acest episod comentariile lui I. C. se opresc la Stendhal, Montaigne, Gide, Camil Petrescu și, apoi, la Dostoievski.

13 ianuarie

• [„România liberă” nr. 12811] Sub genericul *Marile împliniri ale culturii noastre socialiste*, Al. [ex.] Ștefănescu semnează reportajul *Ploiești, centru industrial, centru cultural*: „Să încheiem însă aici cu constatarea că Ploieștiul nu mai este, din punct de vedere cultural, o anexă a Capitalei, că își constituie tot mai evident o spiritualitate proprie, căreia Mihail Sevastos, dacă ar mai trăi și astăzi, ar trebui să-i consacre o bogată monografie separată”. □•Florica Ichim arată în ce constă *Valoarea educativă a repertoriului teatral*, cu trimitere la teatrele dramatice din provincie: „Marca repertoriului, la teatrul brașovean, o reprezintă dramaturgia românească”.

14 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 13496] Pe prima pagină apare *Scrisoarea tovarășei Elena Ceaușescu adresată celor care i-au trimis mesaje, scrisori și telegrame de felicitare cu prilejul aniversării zilei de naștere*. □•Tot aici, Titus Vâjeu face câteva însemnări reportericești privind unele preocupări, îndeosebi anonime, pentru opera eminesciană care îi dau îndreptățirea să scrie cu ușoare „urme” de anacolut, despre *Puterea modelului eminescian*: „Cinstită de Eminescu prin ceea ce are mai bun opera sa, România urcă din potirul cântecului său în inima fiecărui locuitor al acestor pământuri prin faptele căruia «țara de dor» devine țara de rod a unor împliniri grandioase”.

15 ianuarie

• [„România liberă” nr. 12813] De 15 ianuarie, Dumitru Micu semnează textul comemorativ *Efigie a sufletului național*: „Cercetările lui G. Călinescu

au scos la lumină proiecte colosale: un «dodecameron dramatic» românesc, un ciclu al Mușatinilor, o epopee dacică, o dramă Decebal, un ciclu de *Horiade*, poeme despre Doja și Avram Iancu. Chiar dacă numai unele dintre ele au fost realizate, și doar parțial, multe dintre fragmentele redactate definitiv sunt piese de sine stătătoare admirabile, adevărate giuvaiere lirice“.

• [„Scânteia”, nr. 13496] De ziua nașterii lui Eminescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga (*Literatură puternică și sănătoasă – întemeiată pe baza largă a geniului național*), citează, referindu-se la permanența creației acestuia: „Eminescu este și va rămâne pentru multă vreme la noi un exemplu de neatins al poetului vizionar, patriot și modern, în concepția căruia creația, eliberată de efemer, e un domeniu sacru, un «pământ sfânt» în care palpită veșnic sufletul patriei. Conștiința poetică eminesciană, izvorâtă din adâncimea misterioasă a geniului demonic, reprezintă cea mai înaltă expresie a responsabilității scriitorului român din toate timpurile față de geniul și destinul limbii naționale. [...]“.

■•Prezentând recente apariții din seria de *Opere*, Eminescu, universitarul ieșean Mihai Drăgan, concluzionează: „Eminescu este și va rămâne pentru multă vreme la noi un exemplu de neatins al poetului vizionar, patriot și modern, în concepția căruia creația, eliberată de efemer, e un domeniu sacru, un «pământ sfânt» în care palpită veșnic sufletul patriei. Conștiința poetică eminesciană, izvorâtă din adâncimea misterioasă a geniului demonic, reprezintă cea mai înaltă expresie a responsabilității scriitorului român din toate timpurile față de geniul și destinul limbii naționale“.

•[**Viața studentească” nr. 2]** Constanța Buzea semnează un „cursiv” *Eminescu*: „Numele lui – răcoros adaos la eternitate. Numele lui, nume plural, nume-popor. Țintă sublimă, semn al celei mai vaste îmbrățișări, pe care cuvintele limbii române au râvnit s-o atingă vreodată și au reușit. Numele lui – miez pur al duhului acestui pământ apărat de cuvinte. Am căutat și am găsit copilul care nu s-a împotrivit să audă împreună cu mine vocea poetului, așa cum este ea“.

□•Fiindcă sunt sărbătoriți *20 de ani de învățământ superior la Craiova* („sub semnul de lumină al epocii Nicolae Ceaușescu”), I. Buduca adresează *O întrebare pentru Eugen Negrici* (pe atunci decanul Facultății de Filologie din capitala Băniei): „– *De ce binecunoscutul critic Eugen Negrici, autor al unei excelente, recent apărută, Introduceri în poezia contemporană, nu își continuă exegezele sale despre expresivitatea involuntară.* [...] – Simpatică și îndrăzneată, ideea aceasta ca să mă mai incite ar fi trebuit să fie în continuare prigonită, să scindeze opinia, să pună pe gânduri, să fie subversivă în raport cu dogmele și stereotipiile interpretative, să rămână un ghimpe în piele – atât pentru creatorii cât și pentru criticii care cred că pot să știe totul despre tot. Dar ideea expresivității involuntare nu mai înțeapă. Mi se par, mie, care i-am, fost baci, că e asimilată de critică și că se îndreptă către muzeul locurilor comune. Incitantă rămâne, totuși posibilitatea de a întoarce pe dos mânușa acestei idei. Profesorul Solomon Marcus lansa la Cenaclul dumneavoastră, zis, «din Tei»,

ceva de acest gen: *poeticitatea inevitabilă* a textelor nepoetice ale lui Ion Barbu. M-am gândit dacă e ceea ce mi-ar place [sic!] să caut eu însumi prin aruncarea acestei mănuși întoarse. Nu e. Acolo era vorba de natura axiomatică a gândirii barbiene. În acest fel și un tratat de geometrie euclidiană vădește expresivitate poetică. Expresivității involuntare – pentru investigarea căreia recunosc, iată, că am cheltuit și mult umor, pe care poate că nu îl mai am, nemaivând, de fapt, entuziasmul ironic al poziției mele polemice – nu i se poate opune decât expresivitatea voluntară. Scriu, acum, deci, despre acest balaur cu șapte pecetei de taină. Dar observi că tot mai mult expresivitatea involuntară este folosită cu intenție, voluntar. În prozele tinerei generații, chiar și în poezia tinerilor. Revalorificarea clișeelelor vorbirii cotidiene nu e, însă, tot una cu revalorificarea deșeurilor producției cotidiene, chit că similitudini de tehnologie pot fi detectate. E vorba în noua literatură ce se scrie azi, din acest punct de vedere, de o mai acută conștiință a expresivității și, deci, a literarității. Se poate face literatură, iată, și asimilând în producție repere non-literare: limbajul jurnalistic, textele de muzică ușoară, verbiajul cotidian, stilul administrativ etc. Importantă este, ca întotdeauna, nu materia primă ci produsul finit. Adică deschiderea lui spre infinit“.

• [„**Tribuna României**”, nr. 308 (2)] Virgil Cândea semnează scurtul articol *Urmuz în olandeză și engleză*: „Un volum elegant recent apărut în Editura Meulenhoff din Amsterdam cuprinde prima traducere integrală în limba olandeză a *Paginilor bizare* ale lui Urmuz sub titlul *Na het onweer (După furtună)*. [...] Este al zecelea volum din Ceder Editie (serie care include tălmăcirii din Bette Pesetsky, Leonora Garrington, Marguerite Yourcenar, Michel Tournier, Giacomo Debenedetti ș.a.), iar traducerea este datorată prof. Jan Willem Bos, perfect cunoscător al limbii și literaturii romane, cărora s-a devotat încă înainte de a veni în țara noastră, unde a petrecut timp de doi ani ca lector la Universitatea din București. *Paginile bizare* sunt traduse integral – antumele (*Pâlnia lui Stamate, Ismail și Turnavitu, Emil Gayk, Plecarea în străinătate, Cotadi și Dragomir, Algazy & Grummer, După furtună*), ca și postumele (*Fuchsiada, Puțină metafizică și astronomie, Cronicari*). [...] Jan Willem Bos prezintă cititorilor olandezi personalitatea și creația scriitorului a cărei faimă postumă «este una dintre cele mai spectaculoase din literatura română și poate din literatura universală». Prilej de evocare a influenței lui Urmuz asupra literaturii noastre de avangardă asupra câtorva dintre reprezentanții ei, ca Tristan Tzara, Barbu Fundoianu, Gherasim Luca și a traducerilor care au contribuit la introducerea scrisului urmuzian în alte literaturi (traducerile franceză – Eugen Ionescu – 1965, 1967, engleză – Miron Grindea, 1967, germană Oskar-Pastior, 1976). Patru din creațiile publicate acum apăruseră tot în limba olandeză, datorită aceluiași traducător – dar în altă formă – în revista «Koprol»”. ■•Despre *Unirea Moldovei cu Muntenia* scrie, pe larg, Liviu Papadima, arătând că „ac-tul” a fost o expresie a conștiinței românești”. □•I.M. Ștefan face o amplă pre-

zentare a cunoștințelor de tip enciclopedist pe care le avea Mihai Eminescu în mai multe ramuri ale științelor, unele dintre acestea foarte noi în deceniile al optulea și al nouălea din secolul al XIX-lea: matematica, astronomia, științele vieții, curba de infinit a universului, terminologia și stilul științific. □•Petru Mihai Gorcea semnează eseu *Luceafărul – un mit original*: „Critica română contemporană tinde să reinterpreteze poemul potrivit unei concepții mai moderne. În mod firesc, ea nu se mai împacă cu perceptul estetic post-hegelian conform căruia opera de artă ar fi o simplă ilustrare a unei idei anterioare idee detașabilă, concepută într-un alt limbaj; poemul nu mai apare ca o simplă transformare a unei idei într-o «formă sensibilă» – el este un mesaj, un corp verbal ce călătorește în timp și își generează singur semnificațiile, în funcție de «competența» receptorilor din fiecare epocă, deci în dialog cu sistemul de așteptare format, în viziunea specifică supra lumii, din concepțiile omului de cultură ale fiecărei epoci în parte. Reinterpretarea poemului este nu numai posibilă, ci și necesară, aceasta asigurând viața reală a oricărei capodopere. Analiza structurală, combinată cu o mai riguroasă abordare comparatistă, se impune. Din acest unghi de vedere. *Luceafărul* ne apare ca un basm frânt și convertit în idilă”. ■•Ion Murgeanu prezintă *O ediție a „Luceafărului” în zece limbi*: „Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România a avut inițiativa, în totul laudabilă, să dea pentru întâia oară o ediție în zece limbi a capodoperei lui Mihai Eminescu, poemul *Luceafărul*. S-a folosit ca punct de plecare, centenarul publicării vestitului poem, însă lucrarea propriu-zisă a cerut timp, încât cartea apare în librării la aproape doi ani de la lansarea inițiativei, îngrijirea ediției, precum și concepția de ansamblu a cărții aparține lui Vasile Vlad, unul din cei mai discreți poeți ai așa-zisei «Promoții '70», dar totodată unul din remarcabilii ei reprezentanți. Poetul și-a luat misiunea în serios, căci obiectul estetic finalizat, ediția *Luceafărului* în zece limbi, ne apare ca o reușită certă. Volumul, însumând 304 pagini (36 coli de tipar), imprimat în formatul 8/61x86, la întreprinderea *Poligrafică Arta grafică*, din București, s-a tras într-un tiraj de 17 555 exemplare și s-a tipărit în două culori, cu literă de tip Garamond, fiecare exemplar conținând portretul poetului (cel mai senin, din perioada «pletorică») o pagină de manuscris facsimilată și zece policromii. [...] Traducerile folosite și puse în circulație și cu această ocazie sunt ale unor nume binecunoscute, atât de eminescologi, dar și de cititorul de rând al marelui nostru poet național. Corneliu M. Popescu (engleză), Mihai Bantaș (franceză), Gunther Deike (germană), Iuri Kojevnikov și I. Mirimski (rusă), Omar Lara (spaniolă), H.G. Siruni (armeană). Mario Micheli și Dragoș Vrânceanu (italiană) Kiss Jenő (maghiară), Dan Caragea (portugheză). Asupra notorietății traducătorilor vom insista cu un singur exemplu: tânărul Corneliu M. Popescu (dispărut în mod tragic în cutremurul din 4 martie 1977 la vârsta adolescenței), a impresionat cu traducerea operei eminesciene în limba engleză, atât de puternic, încât numele său s-a dat în Anglia celui mai prestigios premiu acordat

în această țară unei traduceri de poezie dintr-o altă limbă. Ceilalți traducători sunt aproape toți, ei înșiși, cunoscuți poeți și oameni de cultură, notorii mai cu seamă în expresia limbii în care au tradus și *Luceafărul*". □•La *Tribuna Artelor*, Viorel Cosma (*Opera eminesciană și muzica*), Valentin Silvestru (*Dramaturgul Eminescu*), Dan Grigorescu (*Poetul național în viziunea sculptorului Gheorghe D. Anghel*) și Edgar Elian (*Interpretări celebre ale poeziei eminesciene*) își aduc contribuția la cunoașterea poetului prin intermediul altor arte. ■•Despre multiplicarea tipografică a hărții Moldovei făcută de Dimitrie Cantemir și descoperită de George Vâlsan la Biblioteca națională din Paris, scrie, documentat, Noe Smirnov: „De fapt, George Vâlsan știa că problema hărții adevărate a lui Cantemir fusese deschisă încă în urmă cu 30 de ani de istoricul V. A. Urechia, incitat de un fragment dintr-un studiu al geografului d'Anville și că profesorul o căutase și-n colecțiile de hărți de la Biblioteca Națională din Paris. Cunoștea, de asemenea, și părerea lui Papadopol-Calimah, potrivit căreia harta Moldovei realizată de Rigas în 1797 ar fi de fapt harta lui Cantemir...[...] Din fericire, cinci ani mai târziu, George Vâlsan însuși avea prilejul să cerceteze colecțiile de hărți ale Bibliotecii Naționale din Paris, păstrătoare a atâtor documente de valoare inestimabilă. Într-o zi, parcurgând buletinul secției de geografie, întâlnește în studiul bibliotecarului principal Isnard, cu privire la colecția rămasă de pe urma lui Delisle, o referire la o hartă intitulată: *Principatus Moldaviae. Descriptio Delineante Principe Demetrio Cantemirio*. Surpriză! Harta visată zăcea în arhiva geografului de două secole fără să fi fost atinsă de nimeni! [...] Era așa cum și-o închipuise: gravată în negru dar având celebrul «val al lui Traian» tras cu o linie roșie. Roșu era și punctul care marca pe marginea Prutului, Stănileștii, locul bătăliei lui Cantemir! Harta era împărțită în meridiane și paralele, avea o scară, o direcție a nordului, o delimitare îngrijită a județelor, o mulțime de râuri, tir guri, mănăstiri, cetăți, care toate la un loc confirmau că principele poseda o educație geografică foarte temeinică pentru vremea sa! [...] Oricum – după cum sublinia și comunicarea geografului George Vâlsan făcută ulterior în țară – important și minunat era că aveam în sfârșit imaginea adevăratei hărți a lui Dimitrie Cantemir și se impunea ca o datorie patriotică să fie cât mai bine reprodusă pentru a însoți cum se cuvine marea operă a luminatului voievod”.

16 ianuarie

• [„Munca” An XLII, nr. 3 (8841), organ al Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România; săptămânal, apare joi; Format tipografic A 3; 12 pagini; nu se precizează componența redacției] Mircea Colesiu semnează *Mai frumoși cu o poezie*, despre cenaclul Combinatului de utilaj greu Iași și muncitorii „artiști” de acolo: „Electricianul Adi Cristi a spus ...: «Ne străduim să fim la înălțimea timpului nostru nu numai în fapt industrial, ci și în poezie» (explicație curgând limpede ca și versurile lui

din poemul *Înțelepciunea semnelor*. [...] Membrii cenaclului nostru, spune Dumitru Popa, vicepreședintele comitetului sindicatului – sunt în primul rând muncitori. Și ca să-și respecte condiția de creatori de frumos, ei – fie că este vorba de Cassian Maria Spiridon, de Gheorghe Lupașcu Suhulițeanu, de Aurel Ștefanachi, de Nicolae Panaite, de Dan Moisil, de Constantin Hușianu (autorul unui roman ale cărui personaje sunt chiar oamenii combinatului – sunt printre primii care sosesc la locurile de muncă și se străduiesc să lucreze cât mai bine. [...] Chiar dacă discursul liric sau epic nu nominalizează acest univers, el transpare, ca spiritualitate, în fiecare poem sau proză. Ce vreau să spun: poeții care lucrează în combinat nu-și caută sursa inspirației «undeva», ei își extrag poezia din faptul de muncă, din gândul tovarășilor lor, alături de care lucrează, și faptul de muncă și gândul muncitorului se prefac în metafora iubitoare de țară. □•Aura Moldovan, oficiant poștal, Oficiul 66 București, este prezentă cu poezia *Albi porumbei*.

• [„România literară”, nr. 3] Vasile Băran anunță apariția volumului omagial *Românească urare*: „Sub egida Consiliului Culturii Educației Socialiste și a Consiliului Național al Femeilor, la Editura Eminescu a apărut un volum omagial ce cuprinde, înmănunchat, frumosul și deosebitul buchet de omagii, în versuri și în proză, pe care scriitorii ai țării îl înmânează, cu dragoste și recunoștință, tovarășei Elena Ceaușescu, sub cupola strălucitoare a aniversării zilei sale de naștere”. Sunt citați unii dintre autorii (prozatori și poeți) prezenți în volum insistându-se pe meritele politice științifice și de soție ale sărbătoritei. (* Vezi „România liberă”, din 9 ianuarie a.c. și „Scânteia”, 12 ianuarie a.c.). ■•Număr Eminescu, întins pe patru pagini. □•*Eminescu spre centenar* (Editorial): „Epoca noastră, epocă atât de fecundă pentru valorificarea tezaurului spiritual național, are privilegiul de a putea transforma marea aniversare din 1989 într-o sărbătoare a însăși culturii române, căreia Eminescu i-a fost «omul deplin». Expresia integrală a sufletului românesc, așa cum l-a denumit N. Iorga, își va găsi cu acest prilej, de pe acum pregătit cu grija dintotdeauna a poporului nostru pentru valorile sale esențiale, înaltul omagiu cuvenit, pe care i-l datorăm. În această perspectivă nobilă și angajantă, profund patriotică, se înscriu și se vor înscrie, de-a lungul celor doar trei ani care ne mai despart de momentul centenarului, toate faptele și acțiunile menite să arate cât și cum este azi prețuit în România poetul național. În opera lui, în spiritul creației lui ne regăsim și ne recunoaștem în fiecare clipă a istoriei noastre. Eminescu este emblema spiritualității noastre naționale și făclia de lumină veșnică a geniului românesc. A-l cinsti înseamnă de aceea a cinsti tot ceea ce numele său simbolizează și strânge laolaltă. Și, poate, un Muzeu Național Eminescu, în Capitala României, inaugurat la centenarul din 1989 va constitui expresia împlinită în trainic edificiu a prețuirii pe care timpul de azi știe să o arate valorilor noastre perene”. □•Versuri de Ștefan Aug. Doinaș, *La nașterea poetului*: □•Amplul studiu *Conștiință și cultură națională la Eminescu* este

semnat de criticul universitar ieșean Mihai Drăgan: „Consecvența sa cu sine a fost absolută pentru că absolut a fost efortul conștiinței sale întru căutarea și afirmarea nestingherită a adevărului. O însemnare manuscrisă din epoca ieșeană concentrează, simbolic, o *corelație* între *gândire*, *patimă* și *adevăr*: «sucul învietor al gândirii e *patima*. E vorba numai ca această patimă să albă un obiect nobil și desigur că cel mai nobil e adevărul». (*Fragmentarium*, p. 88). Astfel gândită și proiectată în spațiul manifestărilor geniului, *patima* nu este doar o simplă atitudine pasională, variabilă după împrejurări și stare sufletească, ci o credință adâncă în puterile spiritului, în idee, în capacitatea ei de penetrație, dacă ea izvorăște într-adevăr dintr-o asumare integrală a realității naționale și dintr-o înțelegere a mecanismului dezvoltării ei dincolo de tot ce este efemer, sortit să se piardă în pulberea timpului”. □•Alte studii despre Eminescu aparțin Roxanei Sorescu (*Unicitate și scindare în gândirea poetică eminesciană*), lui Al. Tănase (*Tema fantastică în proza lui Eminescu*) și I. Bogdan, *Noi perspective eminesciene*, articol în care se referă la cel de-al șaselea volum din *Caietele Eminescu*, îngrijit de Marin Bucur. □•La rubrica *Breviar*, sub titlul *Între știință și poezie*, Șerban Cioculescu prezintă cartea etnologului Paul Petrescu, dornic să prețuiască „în cel mai înalt grad talentul cu care omul de știință și-a însuflețit eseurile din recent apăruta carte, *Tentația confluențelor*, la Editura Eminescu. Fără intenția, desigur, de a face literatură, savantul etnolog ne-a dat în această lucrare de numai 200 de pagini tabloul întregii noastre țări, în spațiul carpato-danubiano-pontic, cu variatele ei aspecte stilistice, pe tot registrul trecutului ei”. Poezia, despre care Șerban Cioculescu amintește articolul său, constă în emoția degajată de revelațiile interpretărilor lui Paul Petrescu: „Acest clasicism, apropiat «rădăcinilor arhaice ale modului de viață și al artei populare» este surprins de eminentul etnolog și în ceramică, în scoarțele țărănești, în creștăturile obiectelor de lemn, în port și în unelte”. □•La *Actualitatea literară*, argumentele lui Nicolae Manolescu, în urma lecturii volumului de versuri al lui Florin Mugur, *Spectacol amânat* (C.R., 1985) pot fi rezumate în citatul: „Structura acestor cristale lirice este însă numai aparent simplă. O rețea de nevăzute vase sangvine o irigă pe dinăuntru. În carnea rece a poemului există galerii secrete, grote și abisuri, în care se desfășoară o fantezie bogată în «meraviglia» barocă”. De aceea, criticul consideră că „*Spectacol amânat* este una din cel mai frumoase cărți de poezie din ultima vreme”. □•Mircea Iorgulescu cercetează ipostaza de romancier a lui B. Elvin, *Colțurile cercului* (Eminescu, 1985), stabilind o seamă de legături între exercițiul critic al acestuia și preocupările în calitate de prozator: „De la primul său roman (*După o lungă și grea suferință*, 1973) și până la cel publicat anul trecut, B. Elvin și-a constituit un univers, o viziune, un stil și chiar o tipologie ce îl situează fără echivoc în tradiția cea mai bună a prozei analitice românești. Romancierul de acum nu-l dezmente pe eseistul care l-a precedat, B. Elvin. Cum se știe, începându-și cariera literară cu bune lucrări interpretative despre M. Sebastian și Camil Pe-

trescu: dar îi completează și îi extinde – sau îi și dezvăluie?! – afinitățile. Până la un anumit punct, de altfel, eroul narator din *Colțurile cercului*, lectorul universitar Anton Adam, este un Emil Codrescu, bărbat «în ultimul anotimp al vieții» îndrăgostit cu ispititoare frică de o femeie cam cu două decenii mai tânără decât el, ce i-a fost cândva studentă. Aceasta nu este însă o Adelă delicată, silită la timiditate și semiton de convențiile sociale, ci mai mult o agresivă Dania, ale cărei *jocuri* sunt nu atât capricios adolescente, cât inventiv eficiente. E drept, pe de altă parte, că Olga Verescu, eroina «tânără» a cărții lui B. Elvin este binisor mai în vârstă decât congenererele ei din romanele lui Ibrăileanu și Holban (are 34 de ani, mult. chiar foarte mult fată de cei 20 ai Adelei și cei 18 ai Daniei!), însă și bărbatul e încă mai copt decât Codrescu ori Sandu. Anton Adam având ceva peste 50. Dar timpurile s-au schimbat, epoca este alta și, cum se vede, plafoanele de vârstă pentru întâmplări sentimentale au crescut simțitor în literatură pentru ambele sexe, de unde și posibilitatea analizei unor iubiri ce au de luptat nu numai cu prejudecăți, dar și cu pericolul infarctului, suferințele inimii fiind resimțite la propriu”. □•Lucian Raicu prezintă monografia lui Stancu Ilin, *Liviu Rebreanu în atelierul de creație*, Minerva, 1985: „Scriitorul este observat aici din unghiul de vedere genetic al procesului creator, al «atelierului de creație», al modului cum s-a constituit ca romancier și al modului cum s-au constituit, de fiecare dată altfel, cărțile sale cele mai importante, aceasta întrucât «cunoașterea etapelor devenirii unei cărți, a unui mare scriitor introduce pe critic într-un adevărat univers, obișnuindu-l într-un fel, cu distanțele, uneori incomensurabile, de la materialul brut la materia sensibilă a capodoperelor». Dar cartea nu se limitează să respecte proiectul anunțat în titlu, mobilizând în jurul temei sale inițiale o multitudine de aspecte și elemente extrase din considerarea unui vast material documentar, dar și din lectura nemijlocită a operei, tot ce ar putea fi de folos pentru înțelegerea mai exactă a unui destin literar excepțional. Este de-ajuns să «sondăm» în câteva zone ale studiului, spre a re convinge de utilitatea și de interesul demersului întreprins și nu o dată de noutatea punctelor de vedere”. ■•Dana Dumitriu recenzează *Atelier continuu*, de Geta Brătescu: „Ar mai fi multe de spus despre finețea impresiilor de lectură ale Getei Brătescu, despre insistența cu care urmărește, adoptă și analizează figura emblematică a lui Esop, despre arta portretului așa cum se impune ea în carte, despre relația dintre desen și frază. *Atelier continuu* este una din acele tandre revelații de lectură prin care lumea artistului își deschide porțile, nu larg, nu necondiționat, ci atât cât să-i întrezărești misterioasa agitație lăuntrică”. □•La rubrica *Promiția 70/ Moldovenii*, Laurențiu Ulici prezintă, de la primul la ultimul, numeroasele volume ale gălățeanului Sterian Vicol: „Harnic și preocupat de edificarea unei geografii poetice personale, Sterian Vicol (n. 1943) a scris șase cărți de versuri, relativ asemănătoare ca factură, unitare sub raport tematic, a căror succesiune reprezintă și o evoluție, dar una prin acumulare și suprapunere precum a cărămizilor într-un zid, fără sal-

turi bruște sau schimbări de structură. [...] Poetul pare că își adună elementele disparate de univers din cărțile anterioare, relegându-le într-o coeziune nouă ce are drept suport acest sentiment ambiguu al singurătății”. □•Un text care evocă figura timidă a poetului și profesorului Stelian Cucu produce fostul său elev, Al. Săndulescu. □•Octavian Paler este prezent cu eseu *Trei vârste, trei lecturi*, destăinuind natura diferențelor de viziune asupra epicii din *Ion*, romanul lui Liviu Rebreanu: „Probabil, urmașii lui Ion nu mai sărută pământul, dar în măsura în care există eternitate literară, gestul său anteic, pătimaș, are multe șanse să înfrunte timpul și să dovedească odată în plus, că adevărurile mor, dar spuse, ele pot deveni uneori nemuritoare. În artă cel puțin”.

• [„**Tribuna**”, nr. 3] Folosind o seamă de idei extrase *Din gândirea creatoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu*, Liviu Zăpârțan arată ce se înțelege prin *Dialectica sistemului politic românesc*: „Un element definitoriu al gândirii secretarului general al partidului nostru este dat de considerarea caracterului concret-istoric al sistemelor politice. Acesta este determinat de faptul că prin originea, baza, principiile și metodele de funcționare, politicul are determinare exogenă, în sistemul social-economic, în valorile fundamentale globale ale societății”. ■•În acest număr comemorativ Eminescu D. Vatamaniuc semnează eseu *Eminescu la Cluj*: „De la Gherla, Eminescu se îndreaptă spre Cluj, unde face un nou popas, mai lung. Găsim în manuscrisul 2255:«Numele Clusiu – notează Eminescu – e probabil că format din imitarea numelui orașului etrusc Clusium care azi se numește Chiusi. Acest din urmă se numea odată *Cameis ad Clusium, quod Cameis vel Cemersolium olim appelabat Tit Liv IX, CXXV*»”. □•Nae Antonescu prezintă conținutul celui mai recent număr din *Caietele Mihai Eminescu*: „Ca și celelalte numere și al șaselea are un cuprins variat: publicarea de manuscrise germane ale lui Mihai Eminescu, descifrarea și propunerea unor lecțiuni, traducerea și apoi comentarea lor de către Marin Bucur, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Roxana Theodorescu, însemnări eminesciene despre arta veche de Răzvan Theodorescu, un text sintetic al lui Edgar Papu, *Modelul Romei la Eminescu*, temă investigată și în trecut de cercetător. Marin Bucur scrie despre Al. G. Djuvara ca prim editor în țară al poemului *Luceafărul* iar D. Vatamaniuc discută probleme în legătură cu biblioteca lui Eminescu. Studiul lui Dan C. Mihăilescu, *Motivul plutirii*, ține seama de rezultatele direcției criticii noi îndeosebi de cele ale lui Bachelard iar Grigore Tănăsescu”. □•Esteticianul Titu Popescu, autor al unei viitoare monografii (*D. Caracostea, un critic modern*, Dacia, 1987) îl evocă pe Eminescu etalând toate meritele lui Caracostea din exegezele acestuia: *Arta cuvântului la Eminescu*, 1938, *Studii eminesciene* 1939 și *Expresivitatea limbii române*, 1942). □•Alte contribuții în subiectul Eminescu aparțin următorilor: Al Căprariu (*La Eminescu*), Ion Buzași (*Un pedagog blăjean despre „eșecul” școlar al lui Eminescu*), Ioana Emanuela Petrescu (*Cartea meșterului Ruben*), Vasile Muscă (*Lumile și trecerile lui Eminescu*), Augustin Z. N. Pop (*Reverberații la un nou volum de*

eminescologie). □•Marian Papahagi își începe cronica literară la Sorin Mărculescu, citând din marii poeți ai lumii: „Există o anumită «monotonie» în toate acestea ceea ce, probabil, face din poezia lui Sorin Mărculescu un discurs fără public, iar străfulgerările ermetice, precum în Vicente Alexandre, nu sunt nici ele făcute pentru a ușura receptarea. Poetul nu face însă nimic pentru a și-l atrage: poezia sa, străduință arzătoare în jurul unui nucleu obsesiv de teme, e o Arte Magna lulliană (nu rezuma oare Menendez y Pelayo metafizica lui Lull într-o frază ce s-ar putea așeza ca *motto* al întregii poezii a lui Sorin Mărculescu: *Todo es tino y diferente*; (iar poetul nostru) preferă, între misticii medievali, pe Meister Eckhart, referință constantă a imnurilor de la sfârșit), străină de compromisul comunicativ, unde – ne va fi poate îngăduit acest nu tocmai inocent joc de cuvinte – aventura pronominală în căutarea esenței (sau a ființei) devine, propriu-zis, aventură pro-numenală”. □•Liviu Petrescu glosează pe marginea subiectului *Lucian Blaga – conducător de revistă*: „în ceea ce privește programul revistei, se mai cere, de asemenea, subliniat și un alt aspect; Lucian Blaga ține să îndepărteze cu toată hotărârea orice bănuială de orientare *pro domo* și de exclusivism din partea directorului publicației. Cert este, de pildă, că – la «Saeculum» – nu vor fi niciodată acceptate exegeze sau comentarii, consacrate operei lui L. Blaga; stă mărturie, în acest sens, scrisoarea pe care directorul revistei o trimite, la 19 aprilie 1943, Melaniei Livadă, căreia i se declină o ofertă de acest gen. La fel de spectaculoasă va fi și găzduirea pe care «Saeculum» a acordă unor adversari ideologici ai lui Lucian Blaga (în speță lui Petru P. Ionescu, în numărul 2, mart.- apr. 1943, ca și în nr. 6, noiembrie-decembrie 1943). «Saeculum» – într-un cuvânt – nu vrea deloc să fie «o oglindă a ideilor d-lui Blaga», ci, dimpotrivă, se vrea o publicație deschisă, încurajând dialogul și reflectând *Frământările personale* ale tuturor gânditorilor, care au fost sau vor fi invitați să colaboreze“. □•Proza deceniului nouă este ilustrată de textul *Seară liniștită*, de Tudor Vlad. □•Adrian Marino se ocupă de *Literatura română în R.D.G.*, așa cum o descrie Eva Behring în cele patru contribuții ale ei, din care rezultă că autoarea nu este un critic „impresionist, nici foiletionist”, ci unul „predominant ideologic și politic”.

17 ianuarie

• [„**Contemporanul**”, nr. 3] Numărul este intersectat de evenimente precum ziua de naștere a lui Mihai Eminescu și *Unirea* de la 24 ianuarie 1859. □•Despre *Panteonul Unirii* scrie Corneliu Leu: „Eroii unirii, eroii luptei pentru libertate, își capătă panteon în inimile noastre sub semnul triumfătoarei eliberări aduse de comuniștii români. Acum, în preziua aniversării izbânzilor Horei Unirii, ne gândim la o zi din august care întruchipează atât de măreț istoria jertfelor noastre pentru ideea de Unire și Libertate. O zi care înscrie în sufletele noastre panteonul eroilor“. □•Al. Balaci scrie, avizat despre conceptul de *Educație permanentă*: „Am făcut parte din comisii internaționale de experți

în probleme de educația a tineretului, am condus cândva la Paris, în cadrul lucrărilor Conferinței Generale UNESCO, Comisia de educație și informație, care a dezbătut, timp de 40 de zile, programul viitor al acestei importante organizații mondiale de educație, știință și cultură, în sfera acestei activități legate poate cel mai mult de viitorul întregii umanități. Am ascultat cu aceste prilejuri sau la alte întâlniri internaționale, mărturisiri emoționante din partea delegaților din toate colțurile pământului, din țările lumii aflate pe diferite trepte de dezvoltare. Unii dintre ei puteau vorbi despre tineri savanți care lucrează în domeniul comunicațiilor interplanetare, alții arătau că în țările lor tinerii intelectuali se pot număra pe degetele mâinilor! Dar toți subliniau unanim în cuvântările lor ardoarea tineretului, dorința lui extraordinară de a trăi și de a intra în istorie, pentru a-și afirma capacitatea de a reînnoi lumea. Toți acești delegați au arătat că în imensa lui majoritate tineretul este conștient de principalele probleme pe care și le pune lumea modernă: atitudinea și participarea la evoluția lumii care va fi lumea de mâine, confruntarea cu probleme fundamentale ca independența națională, relațiile între națiuni, segregarea rasială și națională, drepturile omului, inegalitatea dezvoltării economice și sociale. Toți delegații au putut să constate că tineretul este caracterizat prin gustul de concret și sensul nonconformist. Atracția pentru știință și tehnică, setea de seducție și de cunoaștere. [...] drept indispensabil pentru formarea tineretului contemporan necesitatea unei vaste informări și a unei educații permanente care completează modelarea pe care o dă familia și școala, în vederea înțelegerii și cooperării internaționale, în vederea integrării aspectelor social-economice, cetățenești și politice ale lumii actuale în activitatea mișcării și organizațiilor de tineret. În această activitate trebuie să se țină seama de contradicțiile lumii contemporane, de faptul că lumea contemporană este caracterizată de existența unor sisteme social-economice diferite, cu proprii ideologii, care pun probleme noi și diferite tineretului“.

■•Sub titlul *Viața spirituală a județelor și localităților țării*, Ion Parhon poposește la Hunedoara, ca să se intereseze de cinecluburi și să afle ca acestea au ajuns „la vârsta maturității”.

□•De la fața locului se exprimă Valeriu Bârgău și anume despre Neculai Chirica, *Poet al Hunedoarei*, al cărui cel mai recent volum *Simfonia în albastru* (C.R., 1983) este generos prezentat: „La 65 de ani, Neculai Chirica este unul dintre statornicii oameni de cultură hunedoreni. A tradus opera lui François Villon, i-a simțit vâna poetică rebelă, sufletul, gândul cel mai ascuns al artei poetice. Pe toate le-a adunat într-o limbă românească a poporului român dintotdeauna. [...] Volumul său *Simfonie în albastru*, apărut în anul 1983 la Editura «Cartea Românească», constituie o probă de poezie autentică, de poezie simțită și trăită; izul de vechi și de nou dându-și mâna prin inima versurilor, creează acea senzație de statornicie și durată. A dat sonetului o vibrație personală făcând să curgă prin venele bătrânei specii un sânge fulgerat și iluminat d puteri ancestrale. Mulți ani din viața sa poetul i-a dedicat Hunedoarei.

Cetatea de foc l-a fascinat, a condus și conduce încă cenaclul acesteia cu nume simbolic «Flacăra», a creat aici un mediu cultural, a scris o monografie a Hunedoarei, un roman istoric, a îngrijit cărțile scoase aici. La Hunedoara trăiește, scrie și servește cultura românească”.

□•La Arad, Florin Bănescu privește în *Oglinda presei-oglanda timpului*, comentând volumul *Revoluția europeană de la 1848 reflectată în presa arădeană* (Editura Politică), realizat de profesorul Iulian Negrilă și asezonat cu numeroase citate din Nicolae Ceaușescu: „«O importanță deosebită prezintă dezvoltarea gândirii și cercetării în domeniul științelor istorice. Aceasta cu atât mai mult cu cât, în prezent, în lume se formulează tot felul de interpretări denaturate, falsificatoare ale unor procese și realități istorice, în scopul justificării unor stări de lucruri inechitabile atât din trecut, cât și din prezent», subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu. Printre multele răspunsuri date acestui imbold se numără și volumul recent apărut la Editura Politică: *Revoluția europeană de la 1818 reflectată în presa arădeană*. Volum realizat de Iulian Negrilă (care semnează și un scurt dar dens studiu introductiv). Meritele autorului sunt revelate și de cuvântul înainte» aparținând prof. dr. Elena Bărbulescu. [...] Într-o primă parte este prezentată concepția președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, asupra revoluției burghezo-democratice de la 1848 – este vorba, de fapt, despre o analiză temeinică a cauzelor și însemnătății acestui eveniment istoric. Urmează, apoi, «oglanda presei» – documentul principal îl constituie publicația «Tribuna poporului» care, la aniversarea a 50 de ani de la revoluție, a publicat însemnări despre fiecare zi a revoluționarului an; «știrile» și-au păstrat, atunci, prospețimea – ba mai mult, pa vii și acum, lasă impresia de transmitere din plin eveniment, de trăire autentică în atmosfera ce domnea la Viena, Berlin, Pesta, Praga, Frankfurt, Pojon, München, Bresslau, de participare la frământările din Lugoj, Brașov, Blaj. Alba, Arad, «trecând», iarăși, prin Novi-Sad, Madrid, Roma. [...] O ultimă parte a volumului prezintă pagini din presă care au cinstit, prin vremuri, revoluția de la 1848. Cititorul de azi are posibilitatea de a cunoaște «în direct» evenimentele petrecute ieri. Cunoașterea aceasta îi dă credință în ziua de mâine. Ne trebuia o asemenea carte. Grație lui Iulian Negrilă, o avem. Folosindu-se de «oglanda presei» el ne oferă oglinda timpului, istoria adică. Și pentru felul în care îi joacă luminile pentru a scoate la iveală adevărul, își binemerită laudele”.

□•Din Onești, Cornel Galben oscilează între reportaj, evocare și recenzie, toate saturate de optimism, când prezintă *Viața în tablouri* și *Garsoniera 49*, volume de versuri semnate de Gheorghe Izbășescu: „Viața spirituală a municipiului de pe Trotuș, a cunoscut în ultimii ani o efervescentă deosebită. Existența unui puternic nucleu de animatori culturali – numărul intelectualilor l mia de locuitori este încă unul dintre cele mai ridicate din țară – a făcut ca și-rul manifestărilor inițiate să-și găsească nu numai un fâgaș trainic, ci să depășească demult importanța locală. Cine nu a auzit de «Zilele culturii călinesciene»? Cine nu știe de existența cenaclului «Junimea nouă» și a Socie-

tății culturale «G. Călinescu» a oamenilor muncii? Cine nu cunoaște performanțele de răsunet național și internațional ale copiilor oneșteni grupați în jurul cenaclului literar «Zburătorul» și al cercului de desen «Ion Diaconescu»? Cine nu s-a întâlnit măcar o dată cu poeții Constantin Th. Ciobanu, Gheorghe Izbășescu, Mihai Pauliuc, Viorica Mereuță, Vasile Buțan, cu prozatorii Emilia Done și Dan Dumitrescu, cu pictorii Gheorghe Mocanu și Dan Palade, cu muzicologul și artistul fotograf Dorin Speranția, cu latinistul Ioan Micu și compozitorul Ioan Cunțan, cu toți acei care fac din Cetatea petrochimiei și o cetate a spiritului? Cu alte cuvinte, la Onești, artele sunt la ele acasă, dar dintre toate, poezia pare a fi foaia de temperatură a cetății. În sprijinul acestui argument vin nu doar ședințele săptămânale ale cenaclului sau cele lunare ale secției de literatură a societății, ci și publicația «Jurnalul literar», plachetele colective editate de-a lungul anilor, volumele de poeme semnate de Constantin Th. Ciobanu, Mihai Pauliuc și Viorica Mereuță. Volume la care se adaugă iată, încă două, intrate în librării la scurt timp unu după altul, și care poartă aceeași semnătură, Gheorghe Izbășescu: *Viața în tablouri*, iar cel de-al doilea – *Garsoniera 49*. [...] Racordându-se prin structura poetică promoției '80, Gheorghe Izbășescu se instalează «la marginea culcușului posomorât al metaforei», limbajul său fiind adesea derutant, ca și cuvintele-cheie care ne introduc într-o mitologie decodată doar de cititorul avizat. [...] Ironic și elaborat, sobru și maur, posesor al unui discurs liric original, poetul Gheorghe Izbășescu, instalat în *Garsoniera 49* a unui bloc din municipiul de pe Trotuș, intră ferm și sigur de el prin porțile poeziei, determinându-ne să-i așteptăm cu încredere cărțile viitoare». □ În Tulcea, Tudor Octavian se întreține cu artistul plastic local Eugen Bratfanov. ■ În rubrica devenită permanentă *Mărturia marilor conștiințe scriitoricești* Victor Crăciun prezintă *Momentul Eminescu*: „... În 1945, așadar, G. Călinescu rostea: «Noi suntem aici spre a sărbători pe Mihai, pe Mihai Eminescu al nostru, care pentru noi e viu... Pentru noi Eminescu cel viu s-a născut după moartea lui trupească și în arterele lui ca atare nu curge sânge ci spirit”. Alte fragmente sunt selectate din texte ale exegeților Tudor Vianu, Vladimir Streinu și din eseurile poetului academician Al. Philippide. □ Doi poeți contemporani, Adrian Păunescu și Radu Cârneli, semnează, primul o *Glossă*, celălalt poezia intitulată *Eminescu*. □ I.M. Ștefan pătrunde în *Universul de erudiți al gândirii eminesciene*: „Era pe deplin conștient de forța și penetrația gândului și slovei sale. O însemnare fugară, parcă ascunsă – proprie sau transcrisă de undeva, așternută cu litere mici, pe un verso de pagină (ms. 2254, f. 18 v.) – consemna un gând pe care desigur îl simțea valabil pentru el însuși: «Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor, cum soarele soarbe un nor din marea de amar». Tragism și înălțare. Îți dădea seama de dimensiunea creației sale nemuritoare, ca și de capacitate fiecărui om de a da asalt marilor întrebări ale lumii și existenței, căci în orice faptură se oglindește și se exprimă Cosmosul întreg“. ■ Un incitant text inedit al matematicianului Grigore Moisil atrage atenția datorită scli-

pitoarelor observații – unele referitoare la distincția dintre esență și aparență, dintre realitate și prejudecată -, cu toate că este un „bruion”: „Cuvântul «știință» are diferite înțelesuri, după limba în care e pronunțat și după filosofia celui ce îl folosește. Am primit o revistă americană: «Science and Archaeology»; despre titlul ei vreau să vorbesc. Prin «Science», «știință», se pare că editorii înțeleg științele pe care noi le numim exacte: matematica, astronomia, fizica, chimia, precum și biologia, știință care mereu, mereu intră din ce în ce mai mult în cadrele «științelor exacte». O istorie analitică a biologiei ar fi foarte folositoare epistemologilor; nu a ideilor biologiei și a înlăturării caracterului mistic al fenomenului de viață. Unde să așezăm geologia? Cu mineralogia? Sigur. Și cu paleontologia? Fără îndoială. Dar geografia? Iată câteva exemple care ne arată că așezarea una după alta a științelor nu ne poate da o imagine a «lumii științelor». Nici nu ne-am atins de cercetările «de frontieră»: chimia fizică, chimia biologică, fizica biologică. În orice caz pare că ne-am făcut o idee despre cam cum ar fi (mai sunt) științele exacte. Acesta pare a fi înțelesul cuvântului «science» în titlul citat. Auguste Comte mai adăuga printre științe și sociologia. A fost un act de previziune, ca și cel care introdusese cibernetica într-o altă clasificare a științelor. Evident, se pune de atunci problema «științelor omului și societății»; nu numai sociologia dar și psihologia; ce facem însă cu științele care apar, ca scientica? Cu prognoza? Logica se pare că din ce în ce mai mult se subsumează matematicilor dar semiotica pare că ar vrea să scape de obsesia lingvisticii. Pretind că sunt științe, și au dreptul să o pretindă și științele umaniste; lingvistica, istoria, științele juridice și științele economice. Dar, bineînțeles, printre științele umaniste nu intră nici antropologia nici etnografia. Întrebarea care se ridică de unii este: conceptul de adevăr e oare același în grupul științelor exacte ale naturii, de la astronomie până la genetică și în grupul științelor omului și ale societății? Trebuie oare să acceptăm o formă a doctrinei dublului adevăr? E oare adevărul «corpurile se atrag invers proporțional cu pătratul distanței», de altă natură decât adevărul «Mihai Viteazul a câștigat bătălia de la Călugăreni»? Anunț fără a insista: eu nu ader în niciun fel la doctrina dublului adevăr.[...] Problema felului cum se stabilesc legăturile între științele fundamentale și științele aplicate e o problemă nu numai a organizațiilor la scări diferite; de la fabrică și catedră, la Minister și legislații. Am plecat mereu, în ultimii 24 de ani de când meditam la această problemă, de la principiul unității între teorie și practică. Acest principiu are și un aspect filosofic, asupra căruia nu voi insista aici, dar și unul aș zice «de organizare». Și mă voi mărgini la o problemă precisă, cea relativă la matematică. Mai precis: cea relativă la mecanica solidelor deformabile. [...] Acestea sunt fenomene. Experiențele ne permit să facem măsurători. Asta e mecanică? Și asta e mecanică. Mecanica asta e o preocupare de experimentator. Legile fizicii se scriu sub formă de formule matematice. Matematicianul face matematica despre ele. Dacă știe puțină, face puțină, dacă știe mai multă face mai multă, dacă știe

foarte multă face matematică. Studiul ecuațiilor mecanici este oare și el mecanică? Bineînțeles. E studiul problemelor matematice ale mecanicii. Uneori matematicianul găsește prin calcul fenomene noi. Atunci experimentatorul trebuie să regăsească aceste fenomene prin experiență. Dacă le regăsește e bine. Poate nu le regăsește la toate materialele. Poate nu le regăsește la niciunul. Poate că datele numerice calculate nu coincid cu cele date de experiență. Atunci trebuie refăcută teoria. Spune câte un deștept: alta e teoria, alta e practica. Nu. Dacă teoria nu e verificată de experiență atunci nu e teoria a nimic. E, zice deșteptul, un studiu. Un studiu trebuie să studieze ceva. Studiul unor fenomene de mecanică trebuie să se potrivească cu fenomenele constatate de experiență. Dacă nu? Atunci nu e nimic. Nu e un studiu. E vreme pierdută. □•Despre a treia carte pe care o publică Mihai Coman, *Mitos și Epos*, scrie Silviu Iosifescu declarând că și în acest caz, „elogiile cu care au fost întâmpinate volumele anterioare n-au fost retorice”. □•Pe ultima pagină, Dr. Traian Grozea afirmă cu impetuoasă semantică: *Istoria validează concepția românească de salvagardare a păcii*.

• [„Cronica”, nr. 3] Număr consacrat lui Mihai Eminescu. □•Despre *Astrul Eminescu* scrie, pe 17 ianuarie, Const. Ciopraga: „Sondând *Misterele nopții*, debutantul de la 1866 descoperă că noaptea doarme pe «stele aurii», vegheată de «razele din alba lună», mângâiată de «silfe șoșotind». La douăzeci de ani, astrul devine component a sublimului, acesta conceput ca manifestare a ideii de infinit și miracol. Astrul trebuie să fi fost, la rându-i, liricul Rafael, cel care «creat-a pe Madona dumnezeie, / cu diadema-i de stele», metaforă reluată în *Epigonii* și în *Înger și demon*. De aici până la desfășurarea dimensiunii cosmice a «oceanelor de stele», nicio hiperbola nu este evitată! Refractor constant privirii reci «ce nimica nu visează», imaginarul eminescian opune absurdului din *Mortua est* sau durerii existențiale din *Melancolie* deschideri spre oniric, reculegeri de alt gen decât la Musset, la Leopardi sau la prăbușitul Jules Laforgue. Poetul e, ca Novalis, «lunatic», un uranic fascinat de «cântarea sferelor» de armonie și singurătate”. □•Tudor Ghiddeanu cercetează *Raporturile constante* din filosofia poetului: „Grămăticii opaci și ofușcați discută la infinit – direct sau pe ocolite – despre «plagiatul» Eminescului, din *cutărică* – și câți dintre cei mari nu au rămas ei înșiși înglodați în acest gând de impas! – în vreme ce vigoarea geniului obligă a căuta un răspuns la întrebarea mereu prezentă – enormă, dar nu fără răspuns: *La ce îi trebuiau toate conspectele și însemnările din Caietele fiziografice*? Nimic întâmplător în cosmosul de idei al operei eminesciene. Un cugetător care și-a orientat creația către respectul Identității, nu putea rămâne, la sfârșitul secolului trecut, doar la ceea ce era viabil în acest mare gând. El trebuia, într-un fel sau altul, să reflecte, să aibă între obsesiile sale metafizice, o dominantă științifică a întregului secol al XIX-lea: căutarea și descoperirea *marilor legi ale naturii* și a *constantelor* de fundare. De altfel, nu mai încapă niciun dubiu că una dintre intențiile clare de lucrare

filosofică fundamentală a lui Eminescu poartă titlul: *Încercare de metafizică idealistă asupra raporturilor constante în mișcarea eternă* (v. T. Ghideanu, cap. *Mihai Eminescu*, în *Istoria filozofiei românești*, vol. I, ed. a II-a, Ed. Acad. R.S.R., 1985, p. 533), după cum Ms 2255 cuprind cealaltă încercare eminesciană de metafizică originală: *Despre nemurirea sufletului și a formei individuale*. Monismul eminescian, axat pe unitatea funciară dintre posibilitate și realitate, reiterează perpetuu ideea *deplinei consonanțe dintre ființă și cugetare*. □•*Chipul lui Eminescu în medalistică* îl preocupă pe Victor Macarie: „Marea personalitate a lui Mihai Eminescu a inspirat, de-a lungul anilor, întreaga pleiadă a artiștilor plastici în diversitatea formelor și tehnicilor de exprimare. Așa se face că și gravarea sau modelarea medaliilor are un număr apreciabil de reprezentanți, cunoscuți și necunoscuți, care au creat opere plastice cu chipul lucefărului poeziei românești. Acestea au devenit valoroase piese medalistice (numismatice) datorită realizării artistice, a valorii documentare sau a materialului din care sunt bătute.[...] Iată un sector, aproape necunoscut de mulți cititori, totuși cu mult realizări artistice și documentare privind chipul marelui poet. De la prima medalie, din anul 1889, și până în zilele noastre, figura poetului a apărut în sute și poate chiar mii de *asemenea* mici *opere de artă plastică*, făcându-l și pe această cale, cunoscut publicului iubitor de frumos”. □•Virgil Cuțitaru se oprește la Eminescu și anume *la Contemplarea trecutului*: „După ce pătrunde în negurile trecutului istoric, întârziind în mitologie și ridicându-se apoi către stratul cosmic al ființei umane, Eminescu se consideră pregătit să înlăture cortina ce acoperă propria lui existență. Această călătorie *in sine* îi dezvăluie poetului elementele din care este alcătuită geologia sa ființială. Rând pe rând îi ies acum în cale *alter-ego*-uri pe care le intuia ca fiind dintotdeauna în el, apariția lor pe ecranul memoriei îngăduindu-i să-și releve adevărata identitate spirituală. Contemplarea trecutului la Eminescu poate fi asemuită unui zbor de vultur, ale cărui grandioase rotiri se desfășoară în cercuri concentrice. Zborul de încercare a forțelor străbate fulgerător istoria și destinele poporului român, urmărind înfățișarea dramatică a ființei noastre naționale”. □•Eminescu se află în centrul atenției și în articolul semnat de Zaharia Sângeorzan, care face ample comentarii pe marginea ediției *Eminesciana* a lui Șerban Cioculescu: „Pentru Șerban Cioculescu, opera lui Mihai Eminescu nu a fost obsesia, iluminările unui destin critic, expresia unei vocații, ci un teritoriu deschis dialogului, spiritului critic inflexibil, disponibil să *revizuiască*, să dovedească până în pânzele albe ale adevărului, că poezia lui Eminescu nu trebuie să fie tratată superficial, răstălmăcită, trecută prin filtrele unei sensibilități nereceptive la valorile ei, că reeditările trebuie să respecte textul autentic. Studiile lui Șerban Cioculescu (*Eminesciana*, Editura «Minerva», București, 1985, 416 p.) au un caracter polemic, de necruțătoare revizuire. Nu există nicio toleranță, iertare când e vorba ca adevărul să fie restabilit. Polemistul Șerban Cioculescu este de o intoleranță fără margini. Recursul lui critic se naște dintr-

o superioară conștiință morală. Lecția lui E. Lovinescu a fost asumată total. Criticul nu se închină decât unui idol: adevărul, cu fața lui cea mai pură; *obiectivitatea*. Erorile de orice natură sunt deconspirate cu toată cruzimea, cu toată voința de a prelungi în viitor lumina ideii, a adevărului. Spațiul eminescian are în Șerban Cioculescu un mare și devotat critic, lucid, ironic, dublat de un sever filolog, dar nu și de un cordial iezuit. Prioritatea absolută a exactității este obsesia lui Șerban Cioculescu. Pronunțându-se asupra edițiilor critice eminesciene, analizând cu o privire de ciclop textele fundamentale, variantele, sintagmele, orice cuvânt, Șerban Cioculescu sancționează cu duritate lecțiunile greșite. Când fenomenul ia proporții de natură să devină «normă», iar «opera» diletanților proliferază, cu neliniște se întreabă: «Dar unde este Perpessicius să dea textul corect?» Filologul Șerban Cioculescu intervine, nu-l mai așteaptă pe Perpessicius, ci creează scenarii critice remarcabile, dovedindu-ne o superbă cunoaștere a problemei, temei. Erudiția vastă, vocația pentru adevăr și exactitate, dragostea pentru identitatea reală a poetului național, plăcerea «execuțiilor» de natură lingvistică, a descoperirii erorilor, limbajul ironic, replica ghilotină, comunică un stil foarte original de receptare estetică, de recuperare a valorilor amenințate de tirania mistificării. Polemica lui Șerban Cioculescu este pe măsura vulnerabilității textelor interogate. Edițiile eminesciene cunosc un tratament critic constructiv. Poemele lui Mihai Eminescu sunt confruntate cu textele reeditate de G. Ibrăileanu, Constantin Botez, Perpessicius, G. Călinescu, Mihail Dragomirescu, Augustin Z.N. Pop, Aurelia Rusu ș.a. E marea plăcere a lui Șerban Cioculescu de a pune față în față manuscrisul eminescian cu textul tipărit, de a verifica până la nuanță dacă în acest proces n-a fost trădat spiritul valorificării critice. Rezultatul? Nicio ediție apărută nu-l satisface pe temutul critic și filolog. Nici Perpessicius nu va fi cruțat *Postumelle – opt scrisori către Perpessicius*. Niciun act de generozitate sau toleranță sentimentală nu se produce. Unde criticul descoperă lecțiuni eronate, în dezacord cu realitatea operei, avalanșa de precizări, de rectificări umple pagina. Liste întregi de cuvinte din opera lui Eminescu sunt «traduse», explicate ca să-și redobândească înțelesul exact. Ele sunt probe de netăgăduit că editorul nu s-a pătruns de importanța actului de valorificare critică: «Imparțialitatea, obiectivitatea și buna-credință sunt condițiile care nu trebuie să lipsească unui editor de texte». Când erorile se țin lanț și întunecă chipul adevărat al poetului, Șerban Cioculescu nu-și înfrânge mânia și rostește adevăruri fundamentale: «Despre proza literară eminesciană și modul în care a fost editată de Mihai Drăgan scrie exprimându-și unele rezerve, Gavril Istrate: „În editura «Junimea» a apărut, recent, un volum selectiv din proza lui Eminescu, în care sunt incluse, pe lângă bucățile *Făt-Frumos din lacrimă; Sărmanul Dionis; La aniversară; Cezara* difuzate încă în timpul vieții autorului, și câteva alte creații rămase nedefinitivate, printre care *Geniu pustiu*, care dă și titlul volumului, și *Avatarii faraonului Tlâ*, care i-a servit lui G. Călinescu la elaborarea tezei de

doctorat. Selecția textelor a fost făcută de Mihai Drăgan, care este și autorul prefeței. Volumul se încheie cu o serie de note și cu o bibliografie selectivă. Din cele afirmate la pagina XXIX ar rezulta că «editarea științifică a prozei literare a lui Eminescu este astăzi, practic, încheiată» datorită eforturilor depuse de Eugen Simion și Flora Șuteu (ediția din 1964), de editorii volumului VII din *Opere*, precum și de Aurelia Rusu (*Opere VI. Proză literară*, 1982). Textele sunt, ni se spune, reproduse după volumul CII din *Opere* și, mai ales, după «ultima editare a prozei literare a lui Eminescu sub îngrijirea lui Petru Creția» (1984). Nu-i indicat, aici, și volumul VI (Perpessicius), în care a fost inclus, cum se știe, alături de textele de folclor, și basmul *Făt-Frumos din lacrimă*. [...]Numeroasele inconsecvențe, ca și unele erori evidente de transcriere, m-au dus spre concluzia că suntem încă destul de departe de ceea ce aş numi un text definitiv. Trebuie să spun, mai întâi, că lipsesc niște principii ferme în privința criteriului de transcriere și preluare a textelor transmise prin intermediul unor publicații periodice neunitare sub aspect ortografic. Uneori nu se face distincție între un fapt caracteristic limbii lui Eminescu și un simplu aspect ortografic“. □•Leonida Maniu analizează elegia *Melancolie* din ale cărei sensuri extrage: „Elegia *Melancolie*, publicată în toamna anului 1870, este expresia artistică a unei dramatice crize de conștiință cu dimensiuni existențiale. Fără să orienteze exegeza în această direcție, cei mai numeroși critici, impresionați de deznădejdea care răzbătea din fiecare vers, nu au pregetat să o raporteze la momentul de cumpănă pe care l-a traversat poetul în acea perioadă. Fără îndoială, că neputând fi că totul eludate în comentariile care se fac asupra lucrării, toate aceste date sunt departe de a explica magia lirismului și adâncimea cugătării poetice. Orice transfer dinspre eul empiric spre cel creator presupune un salt calitativ, cu urmări imprevizibile în planul artei. Din acest punct de vedere suveranitatea textului poetic nu poate fi clintită. Ceea ce se poate distinge numai de cânt, chiar și la o lectură lipsită de orice intenție critică, este dispoziția binară a poeziei. Eminescu însuși a marcat hotarul dintre cele două părți prin puncte de suspensie, lăsând câmp liber imaginației lectorului. Prima dintre acestea este reprezentarea cvasi halucinantă a unui cadru natural nocturn, care se cere privit de sus în jos: în înalt, luna, regina moartă a cerurilor, trece prin poarta deschisă a norilor, dedesubt, în planul depărtat, întinderile încărcate de promoroacă dormitează sub scânteierile văzduhului, iar într-un plan mai apropiat veghează un țintirim singuratic, pentru ca planul din față să fie dominat de imaginea unei biserici în ruină, prin ai cărei pereți nu se mai văd decât contururile chipurilor de altădată. Cea de a doua parte este confesiunea și meditația lirică a unui suflet profund dezamăgit, în care abia se mai deslușesc contururile credințelor de odinioară. Fire subtile, întinse cu multă discreție, stabilesc însă corespondențe pline de semnificație între acestea. Zadarnica strădanie de clarificare a conștiinței și-a găsit întruparea artistică într-o continuă alternare a ceea ce este (în afara noastră și în noi înșine cu ceea ce pare a fi) producând confu-

zia și deruta spiritului, faptul atrage după sine punerea sub semnul întrebării atât a existenței „vieții” poetului, cât și a lumii pe care acesta o contemplă. Ideea fundamentală a elegiei stă în imposibilitatea omului creator de a-și regăsi unitatea de esență în planul cunoașterii și, prim extensiune, de a reface în același plan unitatea lumii. Spre acest nucleu, pe care l-am relevat pentru prima oară în exegeza eminesciană converg toate liniile de forță ale *Melancoliei*. Prin mersul firesc al lucrurilor, creația ultimului mare romantic european nu putea să nu ajungă aici, iar dintre toate poeziile lui Eminescu, *Melancolie* rămâne poate dovada cea mai concludentă a acestui fapt”. □•Mihai Drăgan se ocupă cu *Relația Operă – cititor în gândirea lui Eminescu*: „Lectura, ca formă a libertății în fața operei altora, oferă spiritului creator posibilitatea să se regăsească pe sine în lăuntru cărții pe care visează s-o facă el. Năzuința lui Eminescu era, se înțelege, afirmarea unei concepții filosofice proprii, crearea unei noi metafizici tocmai într-un moment când metafizica europeană se afla într-o mare criză. O explicație mai adâncă a atitudinii reținute a poetului din scrisoarea către Maiorescu s-ar putea da apelând la observația lui Blaga după care «orice filozofie e mai mult expresia abstract-imaginară a unui temperament intelectual, a unei personalități, decât produsul unei tehnici pur intelectuale» *Zări și etape*, E.P.L., 1968, p. 257). Este adevărat că Eminescu n-a devenit nici profesor de filozofie, și nici n-a scris o operă filosofică. În schimb, perspectiva teoretică în care a gândit relația dintre *carte și cititor* (având în vedere și domeniul filosofic) este de maximă însemnătate și ea definește, prin modernitatea și profunzimea ei, o conștiință de cultură europeană cu semnificație de *model*. Întoarcerea continuă la o valoare stabilă ca Eminescu este o necesitate ca să putem merge înainte”. □•Despre cartea lui Aurel Petrescu, *Eminescu, metamorfozele creației*, (Albator, 1985) Ioan Holban afirmă că nu are aproape nicio valoare. Articolul apare sub titlul *Critica S.F.*: □•Mariana Mureșanu-Ionescu scrie, pe ultima pagină, despre *Poetica visului la Eminescu și Nerval*: „În contextul comparatismului eminescian, alături de identificarea influențelor și a surselor posibile ale operei poetului, un loc tot mai bine precizat își câștigă și stabilirea paralelismelor și convergențelor – ipostază extrem de fertilă a studiilor comparative. Pe această linie se înscrie și comparația Eminescu-Nerval ce pare a lumina dintr-un unghi nou anumite fațete ale operei eminesciene (v. articolul nostru din *Cronica nr. 24*, 1985 sau Michel Wattremez, *Mihai Eminescu et Gérard de Nerval. Etude comparative*», *Caietele Eminescu VI*, 1985). O întinsă zonă de incidențe este oferită de domeniul visului pe care, în bună tradiție romantică (dar anticipând și modernismul), cei doi poeți îl evocă și îl exploatează. Elementele identificate la cei doi autori se constituie, după opinia noastră, în puncte de reper ale unei poetici a oniricului – analog, în ceea ce privește statutul în aria mai largă a poeziei prozei, cu poetica fantasticului”.

• [„**Flacăra**”, nr. 3] Secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură*, se deschide cu texte consacrate zilei de naștere a lui Eminescu. A.I. Zăinescu,

Porni Luceafărul: „Ne trecem noi generațiile, ne trecem și noi cei care îndrăznim să ne numim poeți, mulți dintre noi poate că glumim chiar cu destinul nostru, Eminescu însă nu”. □• Gheorghe Tomozei, *La Eminescu*: „plenitudine și nu zbor frânt, zestre fundamentală a lacrelor noastre de sensibilitate, cheazășie a perenității poporului pe care l-a slujit și căruia i s-a jertfit. Eminescu e contemporan cu toate emoțiile alor lui, cu dorul lor de perfecțiune, cu intrarea în viitor”. □• Tania Radu se ocupă de *Festivalul național „Cântarea României”*, sub titlul *Zile, nopți...*: □• În rubrica *Viața culturală la zi*, Tania Radu și Dan Bârlădeanu prezintă scurte știri și precum *Prozatorul Mircea Horia Simionescu prezintă cititorilor noua sa carte (Licitația)* și un roman de familie și social, *Vitralii incolore*, de Dumitru Popescu (Dumnezeu). ■• Romul Munteanu semnează cronică literară la Nicolae Prelipeanu, *Arma anatomică*, Eminescu, 1985: „Poet al suprafețelor mișcătoare, Nicolae Prelipeanu eșuează uneori într-o cronică banală a cotidianului. Când ironia facilă se instalează în versurile susținute de poante, căderea este ireparabilă. Poemele sale mai lungi bazate pe un stil colocvial sunt redundante până la golirea de spirit poetic. Scriitorului i se potrivește atitudinea nostalgică, discretă, tonurile estompate. Când pe banda memoriei afective se instalează *erosul*, poezia lui Nicolae Prelipeanu se revitalizează: „Statură, în apă, pe uscat, trăită ca absență, imaginea”. ■• Sunt aduse la cunoștința cititorilor *Premiile revistei „Flacăra” pe anul 1985*: *Poezie*: Nicolae Dragoș; *Proză*: Radu Cosașu; *Critică*: Edgar Papu; *Istorie literară*: Niculae Gheran; *Dramaturgie*: Platon Pardău; *Contribuții la dezvoltarea gândirii originale*: prof. dr. ing. Kelemen Arpad și conf. dr. ing. Ioan Boldea; *Muzică*: Liana Alexandra; *Plastică*: Vasile Grigore; *Regie teatru*: Mihai Manolescu; *Regie film*: Mircea Veroiu; *Pentru întreaga activitate*: Alexandru Rosetti; prof. dr. Dan Alessandrescu; Alexandru Zub; *Promovarea unor tehnici de vârf*: Mr. dr. Ioan Codorean și dr. Gheorghe Bugeog; *Matematică*: Gheorghe Păun; *Publicistică*: L. Kalustian; Neagu Udroi; *Muzică populară*: Sofia Vicoveanca; Alexandru Mica; *Actori*: Olga Tudorache; Melania Ursu; Marin Moraru; Gheorghe Dinică; *Istorie*: Colectivului de autori ai lucrării „23 August – documente”, vol. III–IV și colectivului de autori *Teroarea horthystă-fascistă în nord-vestul României*; *Performanță sportivă*: Sorin Matei; *Fair-play*: Rodion Cămătaru.

• [„Orizont”, nr. 3] Mircea Mihăeș scrie cronică literară la Eugen Todoran, *Lucian Blaga, Mitul dramatic* (Facla, 1985): „Spectacolul critic în care se exersează profesorul Todoran se numește monumentalitate. Cărțile sale, masive și temeinice, trădează mai degrabă afinități cu implicabila școală germană, decât cu industria producătoare de fineturi franțuzească. Orice volum de Eugen Todoran este o garanți de soliditate și trăinicie, un punct concluziv în dispute intrate în prelungiri. [...] Nici cele trei volume, de până acum, dedicate operei lui Blaga nu ies din tipic. Cele două tomuri dedicate *Mitului poetic* sunt urmate, acum de al treilea, *Mitul dramatic*. Se poate spune, parafrazând, că aventura

continuă, că abia am intrat în a doua jumătate a ambițiosului proiect. [...] Operând cu distincția între temă și motiv, criticul propune o analiză a tragicului în teatrul lui Blaga. Un tragic definit, din perspectiva teoriei teatrului, ca un «conflict al omului cu lumea exterioară, ca dramă a acțiunii, către care tinde mitul dramatic modern, având ca fundal teatrul ritul-spectacol arhaic». Demersul analitic îl continuă în mod firesc pe cel din volumele anterioare, instrumentarul critic rămânând neschimbat. [...] Radicalizând cercetarea, de la temele și motivele mitice se avansează la studiul structurilor mitice ale reprezentărilor dramatice. Adică la ceea ce constituie *țesătura internă* a operei, numită de Eugen Todoran mitul *dramatic*. Din această perspectivă, creația teatrală a lui Lucian Blaga se îmbogățește, ca mit dramatic, cu o dublă moștenire: aceea a teatrului de idei și a teatrului poetic. [...] Și în această nouă lucrare, Eugen Todoran ne confruntă cu câteva aspecte fundamentale, nu întotdeauna ușor sesizabile, ale operei lui Blaga. Metoda fenomenologică și-a găsit, și de data aceasta, un obiect pe măsură și un iscusit adept“. □•Lucian Alexiu o prezintă pe traducătoarea Eta Boeriu în ipostaza de poetă. Cronica se intitulează *Poezie și cultură*: „Dacă nu cădem în eroarea – cum nu o face nici substanțiala prefață a lui Ștefan Aug. Doinaș – de a situa poezia Etei Boeriu în umbra travaliului de excepție al traducătoarei, nu ne putem împiedica a o pune în relație cu acesta din urmă atunci când ne propunem să-i explicăm rafinata articulare a stanțelor, relevanța erudit-plăsmuitoare a imaginației ori îndreptarea, tipic intelectualistă, de a-și plasa demersul liric în zone de recunoscută pondere estetică-vizionară. [...] Interesată de mituri, în câteva cazuri, poezia Etei Boeriu trăiește, mai cu seamă ca mod de reprezentare, în mit: într-un univers de-abia creat, de început de timp, în care cosmicul tutelează teluricul, banalul, cotidianul. O poezie circumstanțială (și lirică) devine, ca atare, pean, potrivită celebrării, gata a etala simbolurile sublimității: [...] Poezia Etei Boeriu nu e, desigur, exclusiv de conotații pozitive, sublimat muzicală, de o capacitate asociativă de excepție în registrele diafanului. Vigoarea unor reprezentări lirice în poemele ce intră în alcătuirea volumelor antume, ca și lamentoul, trenosul, elegia ori latura «de concepție» din ineditele recentei antologii sunt câteva direcții în care explorarea critică trebuie, mai mult decât spațiul de față o permite, adâncită“. □•Gabriela Adameșteanu este portretizată de Cornel Ungureanu: „E drept că popularitatea explozivă a Gabrielei Adameșteanu începe odată cu *Dimineață pierdută*, da nu trebui să uităm că mari speranțe începuseră a fi legate de numele ei chiar de la primul roman; că una dintre cele trei nuvele din *Dăruiește-ți o zi de vacanță* fusese selectată de Mircea Iorgulescu pentru o severă antologie de proză scurtă contemporană; o alta, de Cornel Regman, în *Nuvela și povestirea românească în deceniul opt*. [...] În seria literară care i-a dat prozei românești pe Mihai Sin, Paul Eugen Banciu, Dumitru Dinulescu, Gheorghe Schwartz, Mircea Opriță, Nicolae Mateescu, Gabriela Adameșteanu aducea o luciditate nouă, o capacitate analitică ieșită din comun; o forță a descripției

excepțională, spuneau comentatorii, uluiți și ei că doar trei nuvele solicită din partea lor atâta dragoste. Așa ceva nu se mai întâmplase de pe vremea lui Nicolae Velea: adică din anii în care Nicolae Velea reușea să oprească asupra lui dragostea criticii grație a vreo trei-patru nuvele; așa ceva nu se întâmplase din anii apariției *Iernii bărbaților*.” □ În cadrul anchetei *Spiritul revoluționar*, care a ajuns la a doua continuare, se pronunță și scriitorul Mircea Șerbănescu: „Într-o scenă dintr-un manuscris, în lucru, personajul meu central se descoperă pe sine nu în solitudine și în vestmânt de reverii și catifele, ci exact în imensitatea mulțimii și nu ca un strop pierdut în masa imensă a furtunii în tumult. *El* fiind în raport direct cu *ceilalți*, cei însuflețiți și puși în acțiune de un țel. Este momentul decisiv al lui, când trece de la «a cunoaște» la «a trăi» lumea. Consider trăsătura fundamentală a spiritului revoluționar – în literatură și în artă, în știință deopotrivă – tocmai acest «a trăi» lumea, a fi al ei, a merge, în pas cu ea, a-i împărtăși nevoile și aspirațiile, avântul revoluționar. Acest aspect de mare însemnătate a fost cu deplin temei accentuat strălucit la al XIII-lea Congres de tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] Trăim un timp revoluționar, care este al nostru, al tuturor celor ce zidim prezentul pentru viitor și în care literaturii îi revine covârșitoarea menire de a acționa constructiv asupra conștiințelor”.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 3] Rubrica *La judecata de apoi a poezilor*, continuă, în aceleași condiții, cu observații despre lirica lui Ion Gheorghe: „«De hăi, hăi» este o hăulită ca la Buzău, lucru care nu mai miră pe nimeni, întrucât Ion Gheorghe nu reușește să iasă din această rimare mecanică, lipsită de control, joc pur de cuvinte, adunate ca într-un sac de loto și scoase la iveală de o mână norocoasă sau nenorocoasă. [...] Ne aflăm în fața unui record absolut al surrealismului, fără îndoială. Ion Gheorghe trebuie revendicat urgent de strămoșii săi care măcar aveau dețența ca, după ce schilodeau limba cum o schilodeau, mai aruncau și câte un vers memorabil în compensație”. □ În „Săptămâna” pe scurt, fulguranta rubrică *Versurile săptămânii*, are mereu clientelă: „Versurile săptămânii culese dintr-o tânără revistă: «Vin lucruri dinainte, din urmă, te izbesc, se înfășoară, / formează spectre de tifon, molecule: / Un buric. Un ocean. Un buric. Un ocean. Eram / atât de mic încât purtam batic, de aceeași culoare / cu bluza mamei. Și mergeam pe plajă. Gol». (*Caius Dobrescu*, «Sturion» IV)”. □ N. Mihăescu, lingvistul care se ocupă de *Cronica limbii românești*, scrie despre *Arta cuvântului*, ilustrând „tema” cu versuri recente, dar și cu cele ale marilor artiști ai cuvântului: „Citind noua carte de versuri a poetului Vlaicu Bârna: *Monotonia metronomului* – cu încântarea pe care ți-o prilejuiește, totdeauna, originalitatea de conținut și de expresie a creațiilor din domeniul beletristicii – am ajuns la poezia *În vatra cuvintelor* din încheierea culegerii – piesă semnificativă pentru crezul artistic al autorului. [...] Dar pentru Lucian Blaga, cuvintele, cuvintele ce semnificație au? «...cuvintele sunt lacrimile celor ce ar fi voit / Așa de mult să plângă și n-au

putut. / Amare foarte sunt toate cuvintele / Fe aceea – lăsați-mă / să umblu mut printre voi. / să vă ies în cale cu ochii închiși» *Către cititori*. Și, totuși, câte nestemate ale expresiei nu s-au ivit prin cuvintele stihurilor poetului! Sub atracția magică a cuvintelor «strunite», se află și poetul *Vasile Voiculescu*: «M-am băgat surugiu la cuvinte: / Le momesc cu văpăi, le hrănesc cu jeratic, / Le strunesc în ham de gând, când lin, când sălbatec, / Le-ncing cu harapnicul dorului și mână înainte!...» *Poezia*. Mihai Codreanu, într-unul dintre clasicele sale sonete – cel intitulat *Către poet*, având mențiunea *Mie însumi* – ni se des-tăinuie ca neîncrezător în iscusința sa de a afla cuvintele pe măsura gândului: «Știi tu să pui în creator cuvânt,/ Esență de trăită cugetare?... Acestei revela-toare introspecții a poezilor – căreia îi datorăm ceva din inițierea noastră în tai-nele creației lor – i se integrează și poezia *În vatra cuvintelor* din noua carte a lui Vlaicu Bârna, *Monotonia metronomului*. Îndemnul poetului adresat poetu-lui reprezintă însăși rațiunea de a fi a creației artistice menite să îmbogățească mijloacele de expresie ale minunatei noastre limbi: «Cară cuvintele cu toată zestrea lor / la altarele unde zeei-și expun anatomia, / le trece prin apă lustrală și foc / și cunună-le cu veșnicia» „. □•Continuă rubrica despre *Eminescu* a lui M.N. Rusu care, în textul *Între posibilitate și realitate*, nu se arată de acord cu D. Vatamaniuc, reputat eminescolog, în privința colaborării poetului cu „Ro-mânia liberă”: „Suntem întrutotul de acord cu afirmația de principiu a lui D. Vatamaniuc, nu însă cu aplicarea ei la cazul concret al colaborării lui Eminescu la *România liberă*. Este regretabil faptul că acribia științifică a eminescologului n-a mers până la capăt. Adică să reproducă în acest volum nu numai cele două articole sigure ale lui Eminescu din *România liberă*, ci și pe al treilea, despre care avem date certe că îi aparține și, poate și asupra altora, dacă mer-gem pe drumul pe care îl deschide acesta. Este vorba de articolul din *13 ianua-rie 1889*, de fapt un pamflet la adresa lui Gh. Vernescu, ministrul justiției. În acest punct al discuției pe marginea volumului al XIII-lea, suntem, de aceeași părere cu N. Georgescu (*Luceafărul*, 11 ianuarie 1986) de care însă ne despăr-țim în unele probleme de amănunt, de precizie istoriografică“. ■•La *Revista revistelor*, sub pseudonimul Argus, se face caz de „zguduitorul portret” pe care Mircea Dinescu l-a furnizat despre Mircea Iorgulescu: „Un zguduitor portret al criticului Mircea Iorgulescu a publicat Mircea Dinescu în «Suplimentul literar-artistic» al «Scânteii tineretului» nr. 2/1986. Cu o vervă neobișnuită, cunoscu-tul poet scrie: «Mircea Iorgulescu pare un pașoptist rătăcit printre literații bu-cureșteni, atât de stranie și de pregnantă îi e figura și atât de neobișnuit printre scriitorii contemporani talentul său de orator și tribun» (n.n.: Dacă este vorba de barba criticului, ea nu este atât de stranie și de pregnantă, dacă e să vorbim de figura lui M.I. Dacă e să vorbim despre talentul său de tribun găsim că pic-torul exagerează). După această primă intrare în portretistică, Mircea Dinescu mai scrie: «Cu alura unui Sfânt Gheorghe descălecat din icoanele bizantine în sala de ședințe a Casei Scriitorilor, simți fluturarea unei mantii nevăzute și

sclipățul unei săbii de foc în răceala verbului său – și numai balaur al dogmatismului să nu fii în clipa aceea, corect îmbrăcat, cu geantă diplomat, cu limba încărcată de fraze tocite și obosite, blestemând în gând pe cei ce te-au pedepsit punându-ți stiloul în mână, poreclindu-te scriitor și îmbrâncindu-te între ei (vorba poetului: „De ce m-ați dus de lângă voi / de ce m-ați luat de-acasă...“)

» (n.n.: Din lunga frază a poetului portretist se desprind câteva erori pe care încercăm să le dregem: întâi și-ntâi, că-n icoanele bizantine Sfântul Gheorghe apare încălărat nu descălecat; 2. În sala de ședințe a Casei Scriitorilor nu poți să intri călare din motive binecuvântate; 3. Nu toți dogmaticii au fost sau sunt corect îmbrăcați, nu toți posedă geantă diplomat și nu toți au limba încărcată de fraze tocite și obosite. În termeni medicali, o limbă încărcată este semnul că ai gălci sau suferi de deranjamente stomacale.) [...] Dar unde portretistica lui Mircea Dinescu devine și mai sângeroasă este spre finalul compunerii sale, care ar putea obține o notă 6 la limba română: «Trăind noul gordian al unei cravate ce nu există, Iorgulescu scoate în scenă un prozator contemporan trecându-ne subtil pe noi, cititorii, pe sub toga solemnă a lui Machiavelli; poetului ce umblă la brâu cu un jungher de critic literar, – adică lui Marin Sorescu – îi deconspiră fisura (pozitivă de altfel) de a-l fi elogiât integral pe prea blândul Șerban Cioculescu; de unde semnificativa concluzie: «malițios la malițios trage» etc. Cu aceste zise, nu putem conchide decât că la așa critic, un așa portretist!“.

18 ianuarie

• [„**Lucefărul**”, nr. 3] Semnează articole de pagina întâi, adică texte de implicare, Nicolae Velea (*Voința poporului*), Dan Tărchilă (*Unire și adevăr*), Eugen Mihăescu (*Uniți acum ca și întotdeauna*), Nicolae Georgescu (*Cercul unirii*). □•Tot aici, Nicolae Dragoș este prezent cu poemul *Poetul și partidul*: „Poporul simplu numele-i rostește/ Din mari orașe-n cel mai mic cătun, / Azi Ceaușescu, spus pe românește,/ Îseamnă Cel Viteaz, Cel Drept, Cel Bun”.

■•Având deasupra un amplu citat din Nicolae Ceaușescu, revista titrează *Unirea – un fapt istoric ireversibil*, sub care se desfășoară, pe o pagină format A2, studiul lui Fl. Constantiniu, *Marele ideal*, însoțit de versificări pe tema Unirii, semnate de Valeria Deleanu, Elena Codrescu, Ion C. Ștefan, Nicolae Sinești, Nicolae N. Dâmbovițeanu. □•Sub titlul de pe frontonul paginilor următoare, *Continuitate – Unire – Axul istoriei românești*, se exprimă asupra semnificațiilor unirii de la 24 Ianuarie 1859 Vasile Netea și Florin Avramescu, primul sub titlul *La început a fost Dacia*, cel de-al doilea cu *Lección unirii*. □•Scurte citate, pornind de la Miron Costin la Nicolae Iorga, completează tematica numărului de față. □•Tot în dimensiuni urieșești, dar de această dată pe o pagină plus o coloană, „**Lucefărul**” reproduce din „Săptămâna” articolul lui Corneliu Vadim Tudor, *Minciuna are picioare scurte*, un răspuns la unele inadvertențe apărute în relatările posturilor *Radio Europa liberă* și *Vocea Americii*, despre

România ultimilor ani. □•La cronică literară, M. Ungheanu prezintă vol. XIII, de publicistică, din integrala eminesciană: „Tratarea problemelor nu are la Eminescu nimic convențional. Ea devine în chip automat profundă și istorică. Intrarea lui în scenă nu duce la un schimb de vorbe, pentru că textele lui Eminescu sunt fapte, iar intrarea lui în arenă exclude dialogul. Concretețea faptelor este atât de autoritară încât este ușor de înțeles de ce înscrierea lui Eminescu în sfera schimbului de idei asupra situației societății românești, asupra soluțiilor propuse sau al celor de viitor a fost resimțită ca prezența unui cavaler al Apocalipsei. Nici una din problemele abordate în epocă n-a fost primită indiferent de M. Eminescu și tratată în chip superficial. Așa se face că în toate aceste dezbateri de epocă statura poetului se înalță autoritară și justițiară, implacabilă prin radicalismul ei firesc, și că singura dorință, pe care o bănuim unanimă, la politicienii de duzină ai vremii, a fost eliminarea din arenă a acestui gazetar grandios și dislocant. Eminescu avea întotdeauna dreptate. Nu există polemică cu Eminescu. Se schițează replici, răspunsuri, dar ele rămân simplă gesticulație. Ieșirile în presă ale poetului fac parte din același bloc compact de idei care se ridică bazaltic în fața oricărei iscusințe gazetărești opuse”. □•Artur Silvestri scrie despre Ioan Alexandru și ale sale *Imnele Putnei* (C.R., 1986), găsim în prefața și poeziile acestuia prilejul unor teoretizări protocroniste: „E, fără îndoială, o specificație cu neputință de lăsat la o parte, căci rezultă de aici o semnificație pe care adeseori examenul modern o elimină cu totul fără temei. Acești protopsalți, acești citeți și copiiști, acești ermiți de veacuri neguroase și rele intonau cântece și iscăleau manuscrite pornind de la o literatură care e, spiritualicește, la originile Europei. Înainte de a fi răsăriteni noi eram, prin doctrină, universali și a conserva această universalitate consubstanțială (și care nu se adăogase peste o materie arhaică incompatibilă) făcea din orișice îndemnuri către acordul Europei o simplă suprafetație”. □•*Romanul istoric, roman politic?* se întreabă Marian Vasile, comentând *Speranța*, cartea lui Mihail Diaconescu, prozator specializat în subiecte/ teme preluate din „istorie”. În cuprinsul celei de față sunt conturate literar-artistic personalități revoluționare de la 1848. Trăgând concluziile, Marian Vasile alege calea de mijloc, acceptând ambele variante: „Așadar, lui Mihail Diaconescu nu-i lipesc mijloacele artistice pentru a realiza în *Speranța*, un exemplar dintre cele mai expresive din specia romanului istoric înțeles de autorul însuși, nu fără temei, ca roman politic”. □•Folosind aceleași coordonate, Sultana Craia scrie despre Francisc Păcurariu și tematica romanelor sale sub titlul *Un veac de neliniște*: „Singurul personaj permanent este Transilvania, iar cea mai activă dintre idei, aceea a unității naționale”. □•În prezentarea și traducerea lui Ondrej Štefanko, apare *Un interviu necunoscut cu Nichita Stănescu*, tipărit la editura *Smena* din Bratislava (R. S. Cehoslovacă). Conversația este prefațată de următorul text: „Anul trecut la Editura *Smena* din Bratislava (R. S. Cehoslovacia) a apărut o incitantă și masivă carte de dialoguri cu 50 de personalități ale literaturii europene. Cartea, al-

cătuită de prozatorul și publicistul slovac Lubos Jurik, poartă un semnificativ titlu: *Nepokojné dialógy – Dialoguri neliniștite*. Printre numeroși scriitori de marcă a bătrânului continent (de pildă Abramov, Bondarev, Leonov, Miejelaitis, Rojdesvenski, Sklovski din spațiul limbii ruse, Hervé Bazin, Romain Gary, Le Clezio, E. Roblés, L. Aragon, Françoise Sagan, Georges Simenon din spațiul limbii franceze, germanii Günter Grass, Siegfried Lenz sau iugoslavii Oskar Davico și Miodrag Bulatovic) în volum este cuprins și dialogul cu regretatul poet român Nichita Stănescu, realizat la București (din informațiile mele în apartamentul acestuia din piața Amzei, la care drept «susținător al tensiunii» a mai luat parte prozatorul Fănuș Neagu și drept tălmăcitor traducătorul și omul de cultură Corneliu Barborică.) Cartea se afla sub tipar când Poetul a trecut în nemurire, deci această veste n-a fost cuprinsă în paginile sale. Textul răspunsurilor lui Nichita Stănescu nu s-a păstrat, pentru că nici n-a existat un asemenea text, răspunsurile sale fiind notate cu autorul cărții direct în tălmăcirea slovacă. De aici poate și anevoioasa revenire la limbajul specific stănescian în retraducerea acestui dialog necunoscut încă publicului cititor din România. Un dialog care, sper, că va ajuta la o mai completă creionare a personalității marelui Poet”. Redăm câteva pasaje din această insolită traducere din română în slovacă și apoi din slovacă în română: [L. J.] - *Am să revin, dacă-mi permiteți, la discursul dv. rostit la înmânare Cununii de aur. Acolo ați spus «că nu există poeți, ci moașe ale poeziei și că este o tristă confuzie aceea care s-ar putea face sperând în meritul poetului iar nu în miracolul poeziei». Având în vedere cele spuse s-ar putea conchide că poezia există cumva în afara omului, în afara simțirii și experienței sale, în afara măsurii și valorilor sale... Dar așa ceva este imposibil!* [N. S.] – Văd aceasta în felul următor: poezia este peste tot în jurul nostru, este și în noi, este în experiența noastră, în sângele nostru, firește, este doar legătura cu ființa, fără ea n-ar fi nimic ce ar avea un sens anume pentru om. Aș vrea să spun, ca să mă puteți înțelege în acest sens, că poetul doar dezleagă de farmec poezia, o materializează în cuvinte, îi dă o formă, o ajută să vină pe lume, dar să nu greșim, ea este aici: în copaci, în bolboroseala sângelui, vine împreună cu Eros, stă ascunsă în tristețea peisajelor și a amurgurilor. Dacă am spus că nu există poeți, desigur nu m-am gândit atunci mot à mot, dar poate că și da. Poetul este doar mediumul, pe care și l-a ales poezia ca prin el să-și arate chipul deci, prin intermediul creației lui. Descoperirea poeziei este la urma urmei o faptă foarte individuală, la uni ține mult, la alții mai puțin. Rimbaud și preatânărul poet român, Labiș, au terminat repede cu descoperirea poeziei, dar de exemplu la Goethe acest lucru a durat mult. Dar aceasta este de fapt o altă problemă. – *Dacă acceptăm această teză a dv. – că nu există poeți, că există doar poezia – ce vom face atunci cu cuvântul? Căci poezia se compune din cuvinte, propoziții, idei... și nu putem spune, că nu există cuvinte și că există doar poezia. Sau acesta este adevărul? – Greșiți prin faptul că materia poeziei o confundați cu mesajul ei. Căci nu puteți judeca cum*

că poezia este arta cuvântului. Asta ar fi ca și cum ați confunda culoarea cu pictura. Cuvântul este doar un material. Da, cuvântul este de fapt materia fundamentală a poeziei, dar poezia este o operă imperfectă, căci este în continuă mișcare. De ce sunt în mișcare? Pentru că nu există interrelații precis determinate între cuvinte și aproape fiecare legătură între cuvinte trezește în fiecare om altfel de asociații. Avem în fața noastră o mulțime de variațiuni, fiecare vers poate rezona altfel, pentru că acționează pe un alt fundal sentimental și experimental. Am să mă întorc la ezitarea dv., cum că ce facem cu cuvântul. Dar poezia este și în muzică, și în piatră. Michelangelo a spus, că statuia zace deja în piatră, noi trebuie doar s-o scoatem de acolo. – *Imperfecțiunea cuvintelor... și totuși trebuie să vă bazați pe ele! Cum altfel ați putea dv., un poet, să vă exprimați senzațiile? Dv. ați scris de fapt și un volum de versuri pe care l-ați intitulat Necuvinte și apoi altul Opere imperfecte, și amândouă aceste volume sunt o luptă pentru expresie, sunt o polemică cu imperfecțiunea și unilateralitatea cuvântului, sunt o polemică despre identitatea cuvântului.* – Aș spune că titlul *Opere imperfecte* într-o oarecare măsură surprinde esența creației mele. Uneori spun că eu nu scriu poezii, că eu le declam doar și cineva le notează în locul meu. [...] Cum vă puteți baza pe ceva atât de vag, imprecis, mistic, cum este cuvântul? [...] Nemaivorbind și despre faptul că cuvintele sunt compuse din litere, și dacă ar trebui să ne ocupăm și de litere, ar ieși o harababură în lume. Cuvântul și necuvântul sunt ființa creatoare a poeziei, determină sensul lucrurilor în sensuri care se ascund după cuvinte, care au dimensiuni nebănuite, cosmice. Comunicarea nu decurge doar prin intermediul cuvintelor, ci și în afara vorbirii, și din această cauză și poezia este o încercare de a surprinde ceea ce este în afara acestei vorbiri, poezia este o luptă continuă cu cuvântul. Iar și iar ajung la prima idee, de la care am plecat: poeții nu există, există doar taina poeziei. – [...] *Poezia este însă, permiteți-mi să afirm acest lucru, problema tuturor. Poeții n-o scriu doar pentru ei, ci mai ales pentru cititori. Deci să privim problema din cealaltă parte: știm deja ce înseamnă poezia pentru poet. Însă ce înseamnă ea pentru cititor? Cum acționează ea asupra acestuia? Ce sens are ea de fapt?* – Deși aceste întrebări ale dv. par foarte simple, ele sunt însă foarte dure. La nici una din aceste întrebări nu se poate răspunde nici afirmativ, nici negativ. Dacă aș începe să exagerez meritele poeziei, asta ar fi o demagogie, dacă l-aș nega, prin aceasta s-ar pierde iubirea mea pentru poezie. Asta nu înseamnă că evit răspunsul. Numai că mi-e frică, că n-am să răspund exact. Poezia... prin prezența sa, prin ființa sa, n-a provocat niciodată moartea. Ea este viața. Dacă știința, uneori provoacă indirect moartea, arta trebuie considerată drept ceva ce este chiar o parte a eticii. În acest sens estetica trebuie considerată drept forma superioară a eticii. Spun: poezia este viața. Ce sens are poezia... Și ce sens are viața. [...] – *Dacă poezia, după părerea dv., nu influențează destinul individual, cu siguranță ea face măcar suportabil acest destin. Să zicem că în momentele grele ale vieții, în*

situațiile neplăcute din viață și poate că față-n față cu moartea... – Dacă omul se trezește față-n față cu moartea se gândește la alte lucruri, nu la poezie. Nu știu să vă spun dacă poezia face suportabil destinul uman. Nu prea-m vine să cred acest lucru. Poezia este ca mireasma florilor: ați putea afirma că mireasma florilor ușurează cuiva ceva? Când am avut greutăți, când am dus-o foarte greu sau când am fost foarte grav bolnav, când mi-era o frică îngrozitoare, atunci consideram existența umană drept un vid, viața mi se părea fără sens. Atunci încetam să mai cred în veșnicia pe care mi-a apropiat-o poezia. Paradoxul ființei umane constă în faptul că existența este îngrădită de posibilitățile biologice ale trupului, pe când creierul omului, sufletul său tind spre veșnicie. Dar poezia nu ajunge până aici, aici este neputincioasă. Pur și simplu suntem muritori. Poezia are probabil altă menire: este ca un duș de seară după ce ne întoarcem de la lucru, curăță, înlătură jegul de pe culoarea cenușie a creierului. În ciuda faptului că privesc la rolul poeziei în viața omului realist, mă gândesc totuși că fără poezie viața omului n-ar mai avea nici un rost. [...] – Vreau să vă atrag atenția asupra acestei probleme, dacă cunoașterea poetică a lumii – sau cunoașterea lumii prin poezie – este aceeași cu cunoașterea ei obiectivă? Această divergență, dacă o putem numi astfel, este prezentă în mai multe opere ale dv., mai ales în volumele 11 elegii, Necuvintele, Epica magna sau Noduri și semne. – Aceasta este o problemă foarte, foarte complicată. Risc că o voi simplifica, sau mi-e teamă să n-o vulgarizez cumva. În principiu se poate aplica ideea de dinainte, că poezia și literatura sunt unul din factorii care-l formează și determină pe om. La fel pot spun că cunoașterea poetică a lumii, cunoașterea lumii prin literatură și cu ajutorul ei, este doar unul din aspectele cunoașterii, este doar o singură pietricică dintr-un mozaic, în nici un caz nu putem să avem pretenții la o cunoaștere complexă”.

19 ianuarie

• [„SLAST”, nr. 3] Număr consacrat, pe prima pagină, unor mari cărturari. □•Despre Nicolae Iorga, *O viață de om – așa cum a fost*, volum reeditat de Valeriu Râpeanu, comentează auster Constantin Sorescu sub titlul *Romanul unui geniu*: „*O viața de om – așa cum a fost* face din Nicolae Iorga unul din marii acru lori ai literaturii române. Asupra excelenței ei se pronunță câțiva din cei mai intransigenți comentatori: Perpessicius vede în ea «una din rele mai puternice creațiuni ale geniului românesc ; Mihai Berza o primește ca pe «una din cele mai frumoase cărți din câte s-au scris în limba română» ; Șerban Cioculescu o înscrie «printre cele mai substanțiale produse ale spiritului românesc». În *Istoria* sa, G. Călinescu o apreciază, fără să-i dea titlul, la superlativ, căci «în memorii» crede a se manifesta geniul savântului”. □•La rubrica *Pentru o mai dreaptă cinstire a trecutului*, Mihai Coman semnează articolul *O personalitate incandescentă*, despre publicistica lui Iosif Vulcan, editată de Stelian Vasilescu: „Cu răbdare, meticulozitate și pasiune, autorul reface traseul

unei vieți și al unei intense activități publicistice. În fond, destinul lui Iosif Vulcan se identifică deplin cu acela al unei reviste: «Familia». O revistă și, mai mult decât atât, o adevărată instituție culturală, o tribună a spiritului patriotic militant». □•Lucian Avramescu atacă generaționist subiectul *Poezia confrăților*: „Îmi place poezia confrăților talentați, rău de talentați și de frumoși pe dinăuntru ca niște sufragerii publice pline de bibelourile dragostei de oameni”. Din „lista” lui Lucian Avramescu fac parte Mircea Dinescu, Dan Verona, Horia Bădescu, Doina Uricariu, Grete Tartler, Mircea Florin Șandru, Carolina Ilica, Daniela Crăsnaru, Gabriela Negreanu. □•Voicu Bugariu își prelungește de la un număr la altul aventura SF, disociind între *SF literar* și *SF jurnalistic*. □•Ion Hobana i se confesează lui Octavian Buruiană: „Arta scrisului nu se poate despărți de aspirația spre claritate și frumusețea expresiei”. □•La ancheta *Adevărul despre Școala de literatură* răspunde un alt (fost) elev al acesteia, Ion Grecea: „- *Ce a însemnat această școală pentru dumneavoastră ?* – Totul în cea ce privește formarea mea ca scriitor. Și ca să se înțeleagă exact ceea ce vreau să spun, voi, aminti aici cele rostite de mine la modestul nostru banchet ce a avut loc la sfârșitul celor doi ani de studiu: «Am intrat pe porțile școlii ca niște scripcari oarecare ce au știut să cânte după ureche și iată, ne socotim de acum adevărați violoniști cunoscători ai notelor muzicale! ». În definitiv, ce știam eu înainte de a fi student la «Mihail Eminescu» în ceea ce privește meseria scrisului ? Mai nimic”. □•Poetul hunedorean Valeriu Bârgău evidențiază progresle făcute de băcăuanul *Petru Cimpoeșu*, de la debut literar fast la cel de-a doua cartea sa: „Dacă *Amintirile din provincie* anunțau un posibil scriitor, romanul *Firesc* îl confirmă”. □•*Sorescu Europeus* se intitulează articolul scris de contemporanul acestuia, Mircea Dinescu: „*Homo Europeus* ca orice oltean, atras ce-i drept de partea mai umbroasă a continentului, nu s-a sfiit după descălțarea Descălțatului să tocească treburi, vapoare, avioane spre a experimenta natala iarbă a fiarelor – adică propria-i poezie – pe lacătele editurilor occidentale. Și înțepenitele chiar s-au deschis... Cu această ocazie s-a ales praful de frumoșii lauri ai fatalității ce încununau orgolios creștetul literaților români: «suntem mari, dar intraductibili»”. □•La rubrica sa *Lumea literaturii*, Ion Cristoiu pune, aparent, *Critica literară la lucru*. În fapt, autorul comentează aspecte mai puțin obișnuite din viața lui Cervantes și face comentarii pe marginea cunoscutului roman. □•Alex. Ștefănescu îi amână la debut pe Augustin Ioan („Versurile exprimă o anumită încordare a inteligenței, dar sună fals, neconvincător”), Cornel Galben din Bacău („Regret, dar nu pot publica versuri ale unor autori chinezi traduse de dvs din ...franceză”) și Viorel Moțoc (Rm. Vâlcea. „... sunt cam diluate și de aceea nu intenționez să le tipăresc. În orice caz, cred că merită să mergeți mai departe”). □•Pe ultima pagină sunt reproduse articole din revistele studențești, interviul lui Andrei Corbea cu George Ivașcu, din „Dialog”, publicație a studenților Universității „Al. I. Cuza” din Iași, și cel luat de Paul Nancă lui Dan Alexandru Condeescu, apărut în „Convingeri comuniste”.

22 ianuarie

• [„**Viața studentească**” nr. 3] „*Alături de întregul popor, în aceste momente sărbătorești pentru națiunea română, tânăra generație universitară aduce un fierbinte omagiu secretarului general al Partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Din adâncul inimii noastre tinere, La mulți ani! iubit conducător!*” (Fragmente preluate de pe frontispiciul revistei).

23 ianuarie

• [„**Scânteia**”, nr. 13504] Al. Hanță semnează *Unirea, Unitatea – idealuri fundamentale ale poporului*: „Unirea din 1859, pe care o aniversăm în aceste zile, a deschis drumul spre câștigarea independenței României în urma războiului din 1877 și spre împlinirea unității ei prin revenirea Transilvaniei la trupul țării, în 1918. A făcut posibilă, deci modernizarea țării, deplina ei situare printre țările libere și independente ale lumii, a creat premisele materiale ca deviza pusă de editori pe frontispiciul «Tribunei» din Sibiu *Soarele pentru toți românii la București răsare!* Să devină realitate. A rupt zăgăzurile înapoierii noastre interne și a creat o breșă în sistemul oprimirii externe, asigurând condiții prielnice pentru înfăptuirea unor reforme democratice, pentru progresul material și spiritual al României”.

• [„**Munca**” nr. 4] În apropierea zilei de naștere a lui Nicolae Ceaușescu, Ion Dodu Bălan publică textul *Epocă de cultură luminoasă*: „Cultura din perioada pe care o numim cu îndreptățită mândrie *Epoca Nicolae Ceaușescu* continuă pe o treaptă ideologică superioară atributele definiției ale culturii românești dintotdeauna, printre care se numără patriotismul vibrant, realismul și democratismul profund, specificul național, militantismul și umanismul, deschiderea către universalitate. [...] Într-un astfel de spirit de înalt umanism, oamenii de cultură și artă și-au pus întreaga energie și forță morală pentru a crea ca slujitori ai umanismului, ai frumuseții și ai cunoașterii, dând dimensiuni de înaltă ctitorie culturii socialiste. [...] Ei sunt conștienți de șansa primordială pe care le-o conferă orientările și ideile cuprinse în vasta operă social-politică și filozofică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, în cuvintele rostite de la tribuna marilor congrese ale partidului sau cu alte ocazii. [...] În acești ani de cuprinzătoare emulație creatoare, cultura românească și-a pus în drepturi valoarea moștenirii literare.”

• [„**România literară**”, nr. 4] Număr dedicat zilei de naștere a șefului partidului și statului, Nicolae Ceaușescu. Intitulat *Omagiu*, numărul conține articole preponderent encomiastice răspândite pe numeroase pagini – integral pe 1, 3, 4-8, 12-13, 18-19 și 24 – care conțin poezii, evocări, eseuri, studii politice ș.a.m.d. □ În editorialul *Din toată inima*, redacția arată: „Secretarului general al Partidului Comunist Român i se datorește, astfel, conceptul de socialism multilateral dezvoltat, conceptul de revoluție agrară, conceptul de om nou al civilizației socialiste și acela de umanism revoluționar, conceptul de cultură ca

factor de formare și dezvoltare a conștiinței înaintate și de educare în spirit comunist. Opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, carte de căpătâi a milioane de cetățeni ai patriei și tradusă în numeroase limbi, conține idei active, prețioase nu numai pentru actualitate, ci și în perspectiva mileniului următor”. ■•Pe intervențiile semnalate mai sus își pun semnătura personalității politice, culturale, științifice, de certă notorietate publică. □•Ion Horea scrie *În numele națiunii române*, articol a cărui înșiruire de argumente se încheie astfel: „Iată de ce ne îndreptăm gândul, în această zi de ianuarie, spre acela care, neam de neamul lui a cunoscut pacea și îndurările pământului, suferințele și speranțele oamenilor, și care acum, în ceasurile grave ale vieții planetei, este în rândurile marilor oameni politici a căror conștiință se afirmă în acte politice constructive, în propuneri și adevăruri la tot ce se poate face pentru stărpirea armelor nucleare, pentru înlăturarea cu orice preț a pericolului unui război nimicitor. Ce poate fi mai scump în viața oricărui om al acestor pământuri, decât să se călăuzească, în liniștea țării și în legile democrației, de idealul păcii și al conviețuirii popoarelor, pentru afirmarea, într-un asemenea orizont, a ființei neamului său ? Dar tovarășul Nicolae Ceaușescu tocmai aceste norme existențiale le afirmă și le apără prin autoritatea națiunii sale, în lumina lor înțelege ca poporul român să creeze pe mai departe mărețele edificii ale vieții și ale culturii. Istoria este fapta zilei și a conștiinței noastre. A nu recunoaște chemările ei, însemnează a nu înțelege propria ta menire, propriile tale îndatoriri. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, înlăturând inerții și piedici câte se ivesc în mersul vieții, în planul consolidării valorilor ei, dă un sens căutării și muncii fiecăruia, în numele iubirii de țară, de pace, cu încredere în viitorul României, în pacea lumii, în conviețuirea și colaborarea tuturor oamenilor pământului. Pentru toate acestea, pentru viața lui de luptă și de credință în dreptatea neamului său, în luminata zi de ianuarie, din anul tinereții și al păcii, îi urăm viață lungă, sănătate și putere de muncă, să poată arăta cu cinste în fața oamenilor lumii chipul frumos al națiunii române!” □•Ion Irimescu: „Astăzi, noi, cetățeni ai marii cetăți pe care cu mândrie o numim România, putem afirma cu legitimă mândrie, cu gratitudine și demnitate, că trăim glorioasele momente ale *Epocii de aur*, timp al marilor înfăptuiri socialiste în climatul căruia toate artele își găsesc cu prisosință terenul viu de românească sevă creatoare. Din darurile ei își extrage forța întreaga noastră *artă*, creând opere nemuritoare, complexe și reprezentative, demne de această strălucită *Epocă de aur* pe care, cu îndreptățită mândrie, o numim *Epoca Nicolae Ceaușescu*”. □•Dina Cocea: „Omăgiind astăzi Ziua de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, noi toți îi aducem florilegiul recunoștinței pentru tot ceea ce înseamnă lumină și perspectivă în epoca și timpul care îi poartă însemnele gândului și cugetării sale inspirate. Fie ca anii ce vor veni să adauge tinerețea patriei la tinerețea Președintelui, pe care i-o dorim, cu nemăsurată stimă și respect, întru tradiționala urare de La Mulți Ani!”. □•Virgil Teodorescu: „Vreau să-i urez de marea sărbătoare,/ La timpul vârstei lui sola-

re./ Să ne conducă ani fără de număr/ Mereu viteaz, cutezător și tânăr!”

□•Mihai Beniuc: „Poporul ? Țării el îi e stăpânul / Cum făr’ s-o spună știe tot românul, /Cum știe-aceasta orice cetățean /Cu moșii Decebal și cu Traian. / Această scumpă Țară-i o moșie” □•Alexandru Balaci: „Axa cardinală a activității Președintelui țării este originala sa concepție despre umanismul revoluționar, echivalentă cu dinamica generală politică și socială pentru edificarea în România a unui stat armonic, a unei culturi și civilizații în care să se manifeste integral facultatea de creator îndrăzneț a unui popor liber, stăpân pe destinul său istoric”. □•Ion Potopin: „El, chează ni-i, partinitatea/ prin El ne-afirmăm neabătut/ și-n friza vremii dăluim inscripții/în care El, ca un Luceafăr ni-i/lumina pârându-ne lumină...” □•Platon Pardău: „Literatura care se creează azi România își află majore resurse de inspirație în acest mod profund patriotic și exigent de a se raporta la lumea din trupul căreia s-a născut. Toate generațiile de scriitori o dovedesc prin opere durabile impregnate de real, de lumea acestei Români trezită la viață de o energie politică a edificării pentru azi și pentru mâine, de judecare a valorii omului prin valoarea faptei sale, prin sensul eforturilor și capacitatea de a se smulge inerției, pasivității, a înfrânge dificultățile, a-și mări și nuanța gradul de conștientizare că participă la zămislirea unei epoci hotar, care solicită pe toți și pe fiecare în parte. [...] Astăzi, omul de litere, cartea se înscriu în efortul general de maximă eficiență socială prin prisma căruia ne cere secretarul general al partidului să judecăm orice investiție de valoare. Este, implicit, omagiul adus de literatură unei epoci și excepționalului ei ctitor”. □•Anghel Dumbrăveanu: „În acest început de ziuă românească și de anotimp tânăr, când bucuria și munca exprimă sensul încrederii în viitor, îmi dau seama că în frumusețea și tinerețea patriei, în lumina gândului nostru și-n flacăra idealului spre care suim, în imnul poetului și-n fapta constructorului, în cântecul femeii și-n surâsul ei de floare, când își scaldă copilul, este ceva din truda dăruită, din visul cutezător, ceva din neodihna și clarviziunea ce au caracterizat întotdeauna marii luptători ai acestui pământ, este ceva din dreptul nostru de a trăi cum visăm și de a visa cum vrem să trăim, ceva din nepotolita dragoste de neam, a celui dintâi bărbat al țării, căruia i se urează astăzi în pragurile tuturor inimilor românești: La Mulți Ani!”. □•Radu Selejan: „... munții și câmpiile și pădurile și râurile/ și *Poporul!* îl ascultă fără șovăire”. □•Nicolae Arieșescu: „Și să-l cinstim, să fim demni de istoria noastră, așa cum azi suntem mândri și demni de personalitatea Președintelui țării noastre, îndemnurile tovarășului Nicolae Ceaușescu fiind far iluminărilor noastre, fiindu-ne chează tuturor succeselor noastre de zi cu zi”. □•Virgil Mocanu: „Iată de ce acum, în pragul aniversării cu profund ecou în istoria de astăzi și de mâine a țării, speranțele unui Ianuarie multiplu semnificativ capătă conturul certitudinii, prin raportarea la sensul și implicațiile evenimentului reprezentat de ziua de naștere a celui prin care artiștii, împreună cu întreaga țară, îl sărbătorească în ateliere, prin munca lor, parte din imensul șantier al României de as-

tăzi”. □•Din aria lor de preocupări, Cristian Popișteanu (*Comitetul național antifascist*), Ion Iuga (*Cu fața la istorie*), Ion Ardeleanu (*Epoca Ceaușescu – noua etapă istorică*). □•Anton Dogaru (*Cărți despre valorile muzicale naționale*), Al. Tănase (*Spiritul revoluționar în știință și cultură*) și Victor Duculescu (*Președintele României, strălucit teoretician al păcii și mesager al prieteniei între popoare*) contribuie cu articole festive, limbajul de lemn conținând la unison, aceleași variații stilistice, captive sub sloganul „Ceaușescu-România”, nelipsit de altfel din întreaga presă românească a lunii ianuarie. Deoarece revista apare cu ceva timp înaintea zilei sorocite ditirambilor, aceștia vor continua, cu energii neconținute și în numărul următor. ■•Chiar și texte literare, ori cele de critică, au acul busolei îndreptat spre o tematică „pe linie”, cu aspect sărbătoresc-patriotic. ■•Sub titlul *Un poet al prozei*, Nicole Manolescu, face observații pe marginea volumului lui Geo Bogza, *Cartea Oltului* și a modificărilor făcute de scriitor în edițiile ulterioare celei din 1943: „Reportaj artistic sau poem în proză, *Cartea Oltului* este o scriere obișnuită. Înlăturând orice ficțiune, Geo Bogza se lasă purtat de o mare imaginație a lucrului mărunț, pe care însă îl proiectează neconținut în plan cosmic. Probabil că trăsătura cea mai uimitoare a cărții aceasta și este. [...] Există însă în diversitatea comparațiilor din *Cartea Oltului* una recurentă care nu poate scăpa și anume aceea care conține termeni legați de limbajul marinăresc. [...] Am vrut să văd în ce au constat prefacerile limbii, în edițiile succesive, și am remarcat un lucru important: autorul a periat frazele și a eliminat numeroase adjective și adverbe. El a fost, se vede, sensibil la o anumită emfază stilistică, deseori reproșată mai ales ultimelor cărți, și a încercat să o reducă. Oricum ar fi, splendoarea stilului nu a avut decât de câștigat și *Cartea Oltului* ni se înfățișează, acum, în această ediție definitivă, într-o toaletă nouă, chiar dacă numai parțial refăcută, mai vie și mai proaspătă, care arată că Geo Bogza a rămas același puternic și original poet al prozei, după cum l-a caracterizat Pompiliu Constantinescu la apariția volumului în 1943”. □•Simion Bărbulescu deplânge indeciziile criticilor în ceea ce îl privește pe Ion Crânguleanu, autor de versuri patriotice și, în viziunea criticului, un poet „extrem de prolific – bibliografia lui ... însumează, până acum, numeroase volume de versuri cetățenești (patriotice și sociat-politice), dar și ale stărilor intime, cum și foarte multe plachete pentru copii (unele în proză) – și din cauza aceasta inegal, în aprecierile critice succedându-se între afirmație, negație sau tăcere. Un exemplu pozitiv îl oferă desigur volumul omagial *Eliberarea* – o temerară încercare epeică – de ilustrare a luptei poporului pe parcursul a două milenii, de la Burebista și până-n pragul marilor realizări ale vremurilor noastre, încheindu-se cu imaginea triumfală a carnalului Dunăre-Marea Neagră”. □•Șerban Cioculescu, la *Breviar*, salută condițiile create pentru editarea clasicilor: „În anii culturii socialiste și îndeosebi în ultimele două decenii, când glasul tovarășului Nicolae Ceaușescu, în sprijinul moștenirii literare, a constituit un îndemn

orientativ, normele editării științifice sunt aplicate pe o scară foarte largă, iar numărul echipelor de cercetători, acreditați în această specialitate, de multiplă și atentă colajonare a textelor clasice cu arhetipul și cu toate fazele intermediare, este într-adevăr impresionant”. ■•Valentin Lipatti aduce o laudă ostașului român, în analiza cărții de mărturie a lui Haralamb Zincă, *Ultima noapte de război, prima zi de pace* (Ed. Militară, 1965): „De la un capăt la altul, ancheta despre ultima noapte de război și prima zi de pace consemnează același comportament uman: oameni care și-au făcut datoria față de țară și care povestesc faptele lor de arme cu simplitatea și cu melancolia pe care timpul o așterne îndeobște peste ceea ce înfăptuim. Dincolo de analiza mai largă a sfârșitului celui de-al doilea război mondial, cartea-document pe care ne-a dat-o Haralamb Zincă devine, în esența ei, o laudă adusă curajului și omeniei ostașului român. Este o carte care-i poate învăța pe tineri și nu numai pe ei rosturile adevărate ale iubirii de neam și prețul faptei săvârșite cu demnitate și abnegație”. □•Continuându-și periplusul în rândul reprezentanților promoției 70, Laurențiu Ulici, forțează nota, arondându-l cu bună știință promoției șaptezeci și pe C. D. Zeletin: „Prin chiar aparenta ei vetustețe, poezia lui C. D. Zeletin este, în câmpul liric al promoției, o prezență de culoare”. □• Evenimentului de la 24 Ianuarie 1948, i se rezervă două pagini care conțin articolul lui Mircea Mușat, *24 Ianuarie 1848 – „zi de aur a veacului”*. ■În pagina consacrată artelor (dramaturgie-teatru-muzică) se anunță că lui Anatol Vieru i fost decernat *Premiul Herder* pe anul 1986.

• [„*Tribuna*”, nr. 4] Număr dedicat sărbătoririi „eroului” națiunii, Nicolae Ceaușescu: „Pe străvechile meleaguri de la Carpați și Dunăre, sub cerul *Mioriței* azi, sub incandescența steii comuniste, conducătorul nostru încercat ne veghează drumul spre noi și noi împliniri. *Îi dăruim în acest moment solemn, cu recunoștință, unanimitate emoție, florile iubirii noastre profunde, însoțite de strămoșescul „La mulți ani!”*. □•Primul dintre textele publicate aparține secretarului Comitetului Județean Cluj al P.C. R. Ion Sasu, flancat în dreapta de *Omagiul* redacției și de o poezie a lui Dan Rotaru: „Își pune țara strai de sărbătoare – / În cinstea celui ce-i conduce zborul/ Spre comunism – rostind cu glas de soare/ Partidul, Ceaușescu și Poporul”. □•Nicolae Ceaușescu este înconjurat de „stima și mândria” unor academicieni (Victor Mercea m. c. al Academiei), rectori și prorectori ai universităților clujene (prof. univ. dr. Aurel Negucioiu, prof. univ. dr. Alexandru Salontai, prof. univ. de. Nicolae Edroiu, prof. univ. dr. George N. Ionescu), universitari (Achim Mișu, Camil Mureșan, Ion Deleanu) și studenți (Adrian Vilău, *Adâncă recunoștință*) alți poeți, dintre care unii „de curte” (Ion Arcaș, Ion Socol, Márki Zoltán, Gabriel Pamfil, Petre Bucșa, Traian Iancu). Mai semnează: Eugen Uricaru (*A persevera*) și Petru Poantă (*Specific național, moștenire literară*). □•Sub deviza *Ceaușescu – Pace*, Al. Pintea scrie despre *Un om, o epocă, o țară, o voce distinctă și fermă prin lume*.

24 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 13505] *127 de ani de la formarea statului național român prin unirea Moldovei cu Muntenia*, editorial semnat redacțional, se deschide astfel: „24 ianuarie 1859 – 24 ianuarie 1986. Uriaș arc de timp boltit peste țară, drum eroic de muncă și luptă, de jertfe și victorii”. □•Sub genericul *Unirea, moment glorios în istorie patriei, eroică victorie a poporului*, Silviu Achim trece în revistă principalele evenimente, de ieri și de azi, care au jalonat acest traseu. ■•Apropierea zilei de naștere a lui Nicolae Ceaușescu apare, deja, semnalată pe numeroase pagini. Buzduganul este aruncat de vizita „de lucru”, efectuată de șeful partidului și statului în unități economice din Capitală. ■•Urmează articole și luări de poziție tot mai concrete. □•Agerpres dă publicității conținutul uni *Vibrant omagiu conducătorului iubit*, constând în manifestări prilejuite de iminentul eveniment. □•Dintre scriitori, Mihai Beniuc este prezent cu poemul *Strâns unit, întreg poporul!*,... Si-avu în frunte drept conducător/ Un Ștefan, Vlad, Mihai ori Nicolae”. □•Vasile Rebreanu își începe articolul pre...omagial astfel: „Spunem epocă de glorie, spunem Epoca Ceaușescu”. ■•Ca și în cazul celălalt, al zilei de naștere a Elenei Ceaușescu, „în Grecia a apărut volumul *Nicolae Ceaușescu, dreptul la viață, dreptul la pace*”. Ar fi de adăugat contribuția „aceluiași ambasador”, care a pregătit evenimentul editorial.

• [„Contemporanul”, nr. 4] Revista se deschide cu un *Fierbinte omagiu [adus] tovarășului Nicolae Ceaușescu, un imn din partea întregului popor lui Ceaușescu, brav conducător*. Ritualul de la momentul sărbătoresc al Elenei Ceaușescu, dar mult amplificat, urmează aceeași pași. □•Printre semnatori se numără membri ai conducerii de partid și de stat, reprezentanți ai culturii și științei. ■•Dumitru Popescu [-Dumnezeu], membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. Președintele Consiliului de Conducere al Academiei „Ștefan Gheorghiu”, *Cutezanța revoluționarului sau patosul înnoirii*: „Un sentiment de uimire și emoție admirativă mă încearcă la această a 68-a aniversare a Președintelui României. Cum? Tovarășul Nicolae Ceaușescu avea 47 de ani în acel moment memorabil când, la numai câteva luni după ce fusese chemat în fruntea partidului, prezenta programul strategic al înnoirii? Dar, evident, istoriei nu-i pasă de vârste. Ea caută anumite virtuți și, dacă le găsește investește în posesorul lor, cu toată încrederea, prerogativele cerute de împlinirea necesității obiective. Doar se știe că legitățile sociale își exprimă imperativul prin intermediul oamenilor, prin gândirea, voința și acțiunea lor.[...] La câteva luni deci, după investire, tovarășul Nicolae Ceaușescu creiona cu mână sigură liniile de forță ale înnoirii României, fizionomia unui socialism purificat de dogme, temeri și erori, plămădit din chiar vrerea și nădejdea poporului – pe care le cunoștea ca nimeni altul –, a unui socialism hrănit din tot ce are teoria revoluționară mai rațional și inspirat, opus prejudecăților de orice fel, din cuceririle civilizației umane. Rădăcinile viziunii înnoitoare aduse de tovarășul Ni-

colae Ceaușescu? Le-aș vedea în experiența revoluționarului călit în lupte, în dragostea fierbinte de neam și respectul, aș zice de-a dreptul pios, al demnității lui naționale, într-o exemplară libertate de gândire, neîncorsetată de niciun canon, și în cultul valorilor supreme ale omului. A face retrospectiva epocii ce-i poartă numele, înseamnă a deschide o panoramă aproape infinită de schimbări revoluționare și procese evolutive, de lepădări ale moștenirilor caduce și definiiri noi, în concepte teoretice și în concepte materializate social”. ■•Mihai Dulea, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, *Marele strateg al civilizației socialiste românești*: „O permanentă atenție și grijă acordă secretarul general al partidului creației literare și artistice, valorificării tezaurului cultural al poporului nostru. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a adresat în repetate rânduri creatorilor îndemnul de o mare noblețe de a se inspira din izvorul viu al vieții și muncii poporului nostru, din zbuciumata și eroica sa istorie. Istorie pe care fiul cel mai iubit al națiunii noastre o cunoaște și o prețuiește la cele mai înalte cote ale simțirii și trăirii patriotice. Istorie pe care a așezat-o drept carte de căpătâi a educației generațiilor de astăzi și de mâine. Istorie la a cărei zămislire și încununare a contribuit și contribuie cu o forță și dăruire menite să-i perpetueze pilda și numele în eternitate. Pentru acestea toate, pentru locul de demnitate pe care l-a asigurat națiunii noastre printre națiunile lumii, îi urăm în numele tuturor oamenilor de cultură și artă, din adâncul inimilor noastre, în semn de profund omagiu, cinstire și recunoștință, de înalt respect și aleasă stimă, multă sănătate și putere de muncă, pentru binele și prosperitatea poporului nostru, pentru triumful idealurilor socialismului și comunismului, ale păcii și colaborării între toate statele lumii. ■•Victor Crăciun realizează, în serial, grupaje cu titlul *Mărturia marilor conștiințe scriitoricești*: „Cu doar câteva zile înainte de cel de al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, titanul scrisului național din acel timp și unul dintre cei mai mari creatori de verb românesc, Tudor Arghezi, scria: «Coroana de lauri împlețiți cu secera, ciocanul și inima poporului din care au ieșit atâția martiri, izbăvitori și realizatori, va fi opera apropiatului Congres pe care o presimțim, Partidul și muncitorii au vorbit; Congresul dă răspunsul. Arată-te, comoară!». Era în iulie 1965 și încă din luna martie cârma partidului și a țării era încredințată tovarășului Nicolae Ceaușescu. Iar Tudor Arghezi, suflet din sufletul neamului, intuia împreună cu întregul popor comoara de înfăptuiri ce se zămislea spre înflorirea națiunii noastre socialiste. «Cârmaciul» – cum îl definise cel dintâi un alt poet, Zaharia Stancu – ducea cu vrednicie pe mai departe destinul României, întărindu-i prestigiul internațional, înflăcăându-i cu fapta construcției totale prezentul și viitorul“. □• După articolul omagial din „Cronica”, pictorul Dan Hatmanu adaugă un altul, *Chipul Omului iubit și respectat de întreg popor*, în „Contemporanul”: „O temă care mă preocupă în mod deosebit și pe care o reiau an de an, este un portret pe care mă străduiesc să-l realizez cu tot talentul, măiestria și priceperea mea, *Portretul unui OM* care întruchipează cele mai

înalte virtuți ale poporului, ctitor și arhitect al unei culturi valoroase, personalitate fără egal a istoriei noastre contemporane. Lucrez la acest portret fără modelul în față: îl am însă în minte clar și luminos, îl cunosc din fapte și cred că am reușit să-l realizez. Este portretul tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU”.

□•Acad. Emil Condurachi, *Respect pentru adevăr și istorie*: „Noi, istoricii, datorăm tovarășului Nicolae Ceaușescu impulsul novator de cercetării trecutului de viață, muncă, luptă al poporului în sensul unei cât mai depline și profunde cunoașteri a fenomenelor și proceselor socio-economice și politice, a tezaurului de valori ce definind specificitatea culturii și civilizației noastre se integrează în patrimoniul universalității“.

□•Hajdu Győző, *În inima poporului*: „[...] Îl sărbătorim în această zi pe cel care a întemeiat România modernă, imaginându-și cu temeritate țara înnoită, trecând apoi, cu stăruință și consecvență, la construirea ei. Pe marele strateg al epocii noastre – caracterizată printr-o revoluție a calității, pe cel care a aplicat și a perfecționat teoria și practica revoluționară a clasei muncitoare, adaptată la condițiile specifice ale țării noastre, pe cel care a conferit un nou chip patriei, în perioada care a trecut de la cel de-al IX-lea Congres al partidului, prin repartiția echitabilă, armonioasă, a mijloacelor de producție în toate județele țării, răsplămădindu-i astfel învelișul exterior – baza materială-economică și, concomitent, remodelându-i interiorul, profilul spiritual. Suflul Congresului al IX-lea se afirmă neîncetat, descătășând energii creatoare, purtând revoluționar spre izbândă *noul*, care irupe în mereu mai multe domenii. O eflorescență multilaterală, o evoluție cu un ritm fără precedent în istoria poporului nostru – iată esența Epocii Nicolae Ceaușescu. Și, între cuceririle care întrupează această esență, înscriem cu patriotică mândrie, rezolvarea revoluționară a problemei naționale, închegându-se și pe această cale unitatea indisolubilă a poporului nostru în jurul partidului, al cărei teme de frunte este deplina și reala egalitate în drepturi a tuturor fiilor țării. [...] Să-i mulțumim marelui nostru conducător pentru opera sa revoluționară, teoretică și practică, de o excepțională însemnătate, elaborată și înfăptuită de-a lungul a peste cinci decenii. Să-i mulțumim pentru strălucitoarea operă revoluționară cu care ne-a îmbogățit patria, întregul popor, existența. Îi urăm iubitului nostru conducător să aibă și pe viitor putere, sănătate, energie creatoare, pentru a fi mulți, mulți ani de-aici încolo în fruntea partidului și statului nostru, pentru ca a noastră corabie să spintece cu mândrie și pe mai departe valurile oceanului Timp sub agera și încercata sa cârmuire, înaintând, zburând în triumf, spre zărilor viitorului comunist”.

■•Semnează versuri omagiale.

□•Mihai Beniuc: „Peste talazuri agitate/ Faci să se simtă harnic brațul drept/...“.

□•Violeta Zamfirescu: „Sunt doar un ochi mai deschis lăudând aura firii/ Omului acestui pământ a iubirii / Dăruit cu ambrozia nemărginirii”.

□•Alexandru Brad: „A fi cum veșnic sunteți Dumneavoastră/ în simplitatea și-n iubirea noastră”.

□•Alexandru Andrițoiu: „Conducător iubit, doream să vii, / Chemat de țară și chemat de vreme, / În fruntea scumpei noastre Români/ Ca

soarele în fruntea unei steme...” □•Franz Johannes Bulkhardt: „Ca incandescentul oțel din furnale/ Țâșnește din inima noastră Recunoștința./ Așa cum pasărea salută triumfal/ Sosirea primăverii, / Așa răzbate bucuria din pieptul nostru și / Devine cântec. /.../ Vorbind aceiași grai: al muncii / Îți rostim numele: / Nicolae Ceaușescu, / Cu venerație și dragoste,/ Cu admirație și nădejde, / Cu cele mai calde urări/ Izvorâte din inimile noastre”. □•Niculae Stoian: „De aceea triumfând ca-n câmpuri, primăvara,/ Ca și la cel de-al treisprezecelea Congres,/ Toți comuniștii-n fruntea lor, în gând cu Țara,/ Pe Nicolae Ceaușescu-au reales“. □•Traian Iancu: „E Ceaușescu! Trup din trupul țării mele,/ Și Geniul Ei, ce vede mai departe”. □•Nicole Stoie: „În cuvintele lui/ răsare Soarele Țării/ și totdeauna e dimineată”. □•Virgil Teodorescu: „A dragostei păstrată-acum și pe vecie, –/ Urându-i sănătate, putere și tărie,/ Ani mulți și neumbrită bucurie,/ Urări pe care-ntreaga țară le închină/ La anii de avânt și de lumină“. □•Radu Boureanu: „Toată suflarea acestor meleaguri carpatice – / Marea de inimi pulsând de la munți, peste șes, către mare – / Ritmuri de mari împliniri epeice/ Vin să întâmpine ziua aceea care cuprinde un nume „□•Balogh Josef: „Nu are vârstă, el nu are/ Decât o epocă a sa, care-i dă viață,/ Și cu bătaia inimii marelui fiu al țării își privește/ Bătaia inimii sale“. [trad. Const. Olaru]. □•Ion Brad: Împărăția tristă a copilăriei/ l-a învățat de mic; nu te pleca!/ De-atunci conducătorul României / A preschimbât cuvintele în stea”. ■•Sunt revalorificate texte conținând aprecieri la adresa conducătorului de partid și de stat aparținând unor mari scriitori. Zaharia Stancu, *Cutezanța înțeleptului cârmaci*: „Am avut de multe ori fericitul prilej și bucuria de a mă întâlni cu tovarășul Nicolae Ceaușescu și de fiecare dată am tras un învățământ nou pentru munca mea de scriitor, pentru breasla noastră a scriitorilor. Îi port o adâncă recunoștință pentru acele momente minunate.[...]De câte ori mă așez să scriu o carte nouă, mă aștept ca această carte să fie deosebită de celelalte pe care le-am scris și mai bună decât tot ceea ce am scris. Această nădejde vine de la îndemnurile pe care el, cârmaciul, mi le-a răsădit în suflet”. □•Cicerone Theodorescu, *De la izvoare*: „Ca și în astronautica viitorului și în *tânăra literatură a viitorului pe care* o așteptăm cu încordare, cu încredere, cu «pumnii strânși» (așa cum am urmărit primii pași ai vieții pe lună) – colocoțiile cele mai uluitoare, dialogurile cele mai curajoase, cu planetele cele mai îndepărtate, cu aștrii cei mai enigmatici, nu vor exclude, după credința mea, și nu vor întrerupe niciodată, dialogul cu oamenii – această ineputabilă, pentru toți slujitorii artei, sursă de tinerete către care cu atâta căldură ne-a chemat cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu – pe care-l urmăim spre prosperitatea literaturii noastre”. ■•Grigore Hagi, *În slujba marilor idealuri*: „Arta se întoarce în primul rând asupra celui care o face. În chiar clipa când ai terminat versul scris și ai pus punct, el te cuprinde în gândul și emoția lui, hotărându-ți, într-o măsură incalculabilă, viitorul propriei tale personalități. O artă sinceră trebuie să țină seama de acest fapt – pentru că ea se adresează oamenilor – frații noștri pentru

car scriem. Cititorul este poetul rezumat numi la lectură. El trebuie să simtă însă, să fi cuprins în intimitatea lui de poezie, de parcă el însuși ar fi scris-o. Numai în felul acesta va acționa asupra vieții lui, nu din afară, impusă, ci din acel înăuntru iubit și admis drept miezul de taină al ființei. Aceste învățăminte minunate l desprind din marile îndemnuri pe care ni le-a adresat tovarășul Nicolae Ceaușescu“. □•H. Y. Sthal, *Om al păcii*: „Fără vrere ne aducem aminte de felul în care au fost denumiți câțiva conducători ai țării noastre, cel bun, cel viteaz... Și iată că mă întreb ce-aș găsi pentru fiul maicii noastre România, pentru cel ce luptă neabătut pentru pacea țării și a lumii, pentru cel ce conduce azi România? I-aș spune, cu convingere și încredere, *Om al Păcii*, și-i fac din inimă urări de victorie pe acest drum care este al nostru, al tuturor câți trăim în această frumoasă țară, pe care o iubește cu mândrie și înțelegere de fiu ales“. □•Nicolae Tăutu, *Visurile lor s-au împlinit*: „Ca un fir conducător al liricii mele este patriotismul, pe lângă celelalte permanențe poetice. Pentru mine, ca și pentru toți confrății mei, este limpede că poezia este mai întâi o odă adusă patriei nepieritoare, așa cum tovarășul Nicolae Ceaușescu ne-a îndemnat la toate întâlnirile cu scriitorii, atât de generoase în idei nobile și în minunate planuri de viitor“. □•Demostene Botez, *Cheia libertății*: „Este evident că literatura și direcțiile ei de dezvoltare nu-i sunt indiferente partidului. Este iarăși evident că literatura preconizată de partid este o literatură realistă și angajată, destinată cultivării tuturor nobilelor aspirațiuni ale omului. Este, în fine, evident că o asemenea literatură trebuie să fie legată de realitățile vieții pe care să le reflecte onest și complet. Partidul nu a stabilit literaturii nicio disciplină rigidă. El a avut consecutive întâlniri cu scriitorii, cu care prilej și-a exprimat concepția asupra literaturii și rostului ei, concepție care, prin conținutul ei, trebuie să constituie comandamentul interior al fiecărui scriitor“. □•Nichita Stănescu, *Exemplul*: „Demnitatea omului ca ins n-are nicio importanță dacă demnitatea națiunii și a statului nu este în vigoare. Ca să lupti și ca să merite să lupti pentru demnitatea personală nimic nu este mult când este vorba de organismul nostru comun, de viața noastră fundamentală, statul nostru, țara noastră, starea noastră generală și sublimă, în deplină viteză a luminii – iluminându-ne. [...] A-ți servi în mod total țara nu este o îndatorire ci un drept; a-ți servi în mod total țara nu este o obediență și o fericire! Iată exemplul pe care ni-l dă Președintele nostru, Nicolae Ceaușescu“.

• [„Cronica”, nr. 4] Număr consacrat zilei aniversare a lui Nicolae Ceaușescu, înainte de eveniment. □•Semnează Ion Țăranu (*Conștiința unei misiuni istorice*): „Aniversarea zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu – conducătorul României, care a dat poporului nostru o identitate distinctă între națiunile lumii – a dobândit dimensiuni de sărbătoare națională. Căci omagiind personalitatea de excepție a omului din fruntea țării, poporul nostru omagiază îndrăzneala și înțelepciunea, înzestrarea minții și hotărârea sa de a munci și exista aici. Înțelegem să ne reprezentăm conducătorul ca o sinteză fericită a

neamului românesc, o întruchipare a virtuților străbune și a năzuințelor noastre de a străbate prin furtunile timpului și a dura mereu pe acest pământ. [...] Aceste minunate calități umane de român și de militant comunist, de prestanță mondială, ale conducătorului nostru sunt motivul cel mai înalt pentru care dăm zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu semnificația de sărbătoare a întregului popor. Omului ce întruchipează azi geniul românesc și secretarului general al partidului comuniștilor români îi urăm din adâncul inimilor noastre vigoare, tinerețe și tăria care-i sunt în fire, sănătate înfloritoare, neobosită putere de creație revoluționară spre a conduce țara către prosperitate și belșug, spre progres și înălțare cu demnitate între statele cele mai civilizate. La mulți ani buni, spre binele și fericirea *României* socialiste!“.

□•Un al doilea articol, purtând tot semnătura redactorului-șef Ion Țăranu, se află în interiorul revistei, dar tratează aceeași temă ideologică, *Respectul pentru omenie și morala superioară*: „Am citit într-o vreme cărți în care anumiți scriitori – în virtutea libertății și diversității de stiluri asigurate după Congresul al IX-lea al partidului – și-au conceput personajele într-un timp imprecis; de asemenea și în privința spațiului operau cu aceeași ambiguitate. S-a văzut, în cele din urmă, că deși au beneficiat de toate premisele spre a crea conform unor formule novatoare de proză, de expresie modernă, respectivele scrieri nu au reușit să însemne ceva în patrimoniul literaturii. Pentru că impreciziunea de loc și timp, absența apartenenței la un popor și la un sistem de conduită morală devitalizează un personaj, până la a-l reduce la o umbră sau, în orice caz, la ceva fără consistență. Un personaj atemporal, ce contestă tot ceea ce-l înconjoară, va fi el însuși contestat. Dimpotrivă, omul nou se simte angajat în apărarea unor comandamente umaniste, și va fi întotdeauna implicat în istoria timpului său. Atunci când scriitorul afirmă memorabil, un nou model de om, el a izbutit să extragă, din viața a zeci și sute de semeni, din realitatea timpului și spațiului său istoric, o cantitate de sens moral și o anume calitate de umanitate. Investigarea condiției morale a personajelor dă măsura puterii creatoare a unui artist. [...]Un elan creator fără lumini, fără valori autentice rămâne un act suspendat. Adevărata literatură, arta în general, este și va fi mereu o reflectare veridică, exemplară, izvorâtă dintr-o realitate ce nu are nevoie nici să fie luminată excesiv, nici umbră și deformată. «Să redăm realitatea, ne îndemna secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, dar să găsim nu neghina, nu putregaiul din pădure, ci să găsim copacii tineri, să găsim tot ceea ce este bun și demn în societatea noastră, în munca și viața constructorilor socialismului. Poporul – în care tineretul are un rol de seamă – oamenii muncii sunt cei care au realizat tot ceea ce am obținut în dezvoltarea socialistă a patriei noastre. Ei sunt eroii care trebuie să-și aibă locul în film, în teatru, în poezie, în artă, în literatură, în pictură, în toate domeniile creației artistice! Pe ei trebuie să-i prezentăm»“.

□•Pavel Florea (*Sinteză emblematică a culturii noi*): „*Festivalul Național Cântarea României* definește comprehensibil opera unitară a unui

popor angajat în transformarea radicală a societății în care se dezvoltă prin puterile sale reieșite din capacitatea omului de a se cunoaște pe sine, de a se înțelege pe sine și pe ceilalți, de a se automodela și de a participa la modelarea altora, de a-și însuși valorile culturii și de a fi în același timp creator de noi valori culturale. Iată de ce secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, inițiatorul acestei cuprinzătoare manifestări a muncii și creației libere, ce definește o dimensiune a conducătorului partidului și statului nostru, vocația constructivă în planul realismului, umanismului și al armoniei totalității, aprecia Festivalul Național *Cântarea României* ca o «puternică manifestare a geniului creator al poporului nostru, a hotărârii sale de a îmbina munca de construcție a socialismului cu știința și cultura, de a crea o societate superioară».

□•Paul Balahur (*Cel ce privește-n ochii țării sale*): „Iluminat de timp împlinitor,/ El va privi, în ochii ei, o țară/ Și va purta-n privire un popor!”

□•Liviu Drăguș (*Doctrina Ceaușescu – model ideatic al transformării sociale*): „Așa cum însăși concepția marxistă s-a dezvoltat și îmbogățit continuu în funcție de etapele istorice parcurse și de personalitățile generate de acestea, de obiectivele propuse și condițiile concrete de realizare a lor, tot așa Doctrina Ceaușescu – apărută ca necesitate a dezvoltării social-economic a României – se îmbogățește odată cu fiecare perioadă parcursă, cu noi generalizări teoretice, cerute de viața însăși, de condițiile interne și externe ale societății noastre. Păstrând la baza gândirii sale revoluționare teoria socialismului științific, tovarășul Nicolae Ceaușescu – făuritor de istorie prin dinamizarea forțelor sociale din țara noastră – adaugă noi elemente teoretice de natură să impulsioneze dezvoltarea economică și socială, subliniindu-se, prin aceasta, caracterul original, profund creator al doctrinei pe care a întemeiat-o. Doctrina Ceaușescu este astfel modelul ideatic al transformării revoluționare a societății românești. Dinamismul contribuțiilor novatoare la dezvoltarea propriei teorii a construcției socialiste reprezintă garanția stabilității ei în timp, a obținerii de noi succese în lupta cu natura și cu forțele sociale ostile progresului uman”.

■•Alte contribuții apar sub genericul *Epoca Nicolae Ceaușescu – timp al marilor împliniri*.

□•Laurențiu Șoitu: „Așadar, în procesul de formare a omului nou intră și educația pentru pace, deoarece multilateralitatea înseamnă o *maturizare* prin însușirea tuturor responsabilităților de către om. Și dacă viitorul se prefigurează prin acțiunile prezente, putem crede și putem cere chiar ca omul viitorului – în determinările sale esențiale – să existe printre noi. Acesta este «revoluționarul de profesie» cum a fost definit în documentele partidului nostru. Stă garanție și netăgăduită dovadă exemplul strălucit al ctitorului României contemporane. Făuritorul celei mai luminoase Epoci din istoria socialistă a țării, prin opera și activitatea de neîntrecut luptător revoluționar, ne jalonează modelul teoretic și de exemplară viață comunistă. Lui, ziditorului de țară, gândire și societate nouă, îi aducem acum, în ajunul unei noi aniversări, urări de îndelungată viață și activitate spre binele națiunii și veșnicirea virtuților strămoșești”.

■•„Cronica”

promovează *Idei fundamentale ale viziunii revoluționare a tovarășului Nicole Ceaușescu*. □•Emilian Marcu se prezintă cu poemele *Omul și Făclie-n veacul douăzeci*. □•Liviu Leonte cu *Literatura unei epoci*: „Direcția social-politică este predominantă în întreaga literatură română actuală. Scriitorul ambiționează un tablou cuprinzător al societății contemporane, departe atât de idilismul prefabricat, cât și de simplificarea denigratoare. Complexitatea realității reclamă o complexitate pe măsură din partea literaturii. Nicio rețetă nu este operantă, criteriile rămân conștiința și talentul scriitorului. Literatura ne oferă imaginea unei lumi cu luminile și umbrele ei, o lume în care trăiesc oameni care participă efectiv la edificarea ei. Relevând realismul funciar al artei, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia, în *Cuvântare la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative* din 2-3 august 1983, capacitatea literaturii de a selecta elementele noului, prefiguratoare ale viitorului: «Desigur, nu este nevoie să înfrumusețăm, deoarece societatea noastră a obținut asemenea rezultate mărețe încât nu este nevoie decât să fie redată așa cum sunt. Să redăm realitatea, dar să găsim nu neghina, nu putregaiul din pădure, ci să găsim copacii tineri, să găsim tot ceea ce este bun și demn în societatea noastră, în munca și viața constructorilor socialismului». Consemnăm, astfel, cu satisfacție, opere literare aparținând scriitorilor din toate generațiile, inclusiv scriitorilor de primă mărime, consacrate omului nou. [...] Este marele merit al climatului instaurat de Congresul al IX-lea al partidului de a fi eliberat energiile creatoare, de a fi permis libera exprimare a personalităților artistice în dezbaterile unei problematice reale în spiritul unei înalte responsabilități. Au dispărut subiectele tabu, realitatea umană a pătruns în corpul operei de artă, nu prin date limitat concrete, ci prin implicarea ei în istorie, în transformările structurale ale întregii societăți românești. Literatura s-a «istoricizat» și în inspirația din actualitate, una din temele ei fundamentale este raportul dintre destinul individual și istorie.[...] O altă cucerire a literaturii contemporane a fost redescoperirea sensului activ al tradiției. Literatura nu-și caută modele în afară, ci cultivă prelungeste valori ale umanismului și ale angajării permanent prezente pe traseul istoriei sale. Problema specificului, care a preocupat atâta pe înaintași, se pune și astăzi în raport cu trăsăturile definiții ale națiunii socialiste. Fructificându-le în opere, scriitorii acced pe calea cea mai sigură la universalitate. Romanul condiției umane stă alături, fără să pălească, de cele mai bune producții cu acest profil scrise în literatura lumii, poezia română contemporană își dezvăluie originalitatea prin valorizarea în modalități moderne a unui strălucit legat al înaintașilor“. □•Constantin Coroiu (*Esența prezentului*): „Vorbind de omul contemporan ca prezență centrală a tot ceea ce au mai reprezentativ și mai durabil arta și literatura ultimelor decenii, avem în vedere figura sa morală, conștiința sa, modul de a gândi, concepția lui despre lume și viață, o mentalitate anume care-l definește și-l individualizează. Dacă în toamnă, de exemplu, omul zilelor noastre al epocii revoluției socialiste, este perso-

naj, și știm bine ce înseamnă personajul într-o construcție epică – un cunoscut romancier afirma că înseamnă totul –, în poezie îl regăsim și îl recunoaștem în starea lui lirică, dialogând în direct, prin vocea poetului, cu semenii săi, cu țara, cu lumea, interogând universul. Încât marea poezie a acestui timp atât de fertil constituie, în fond, expresia unui suflet profund recognoscibil care e al nostru, al celor ce trăim azi, iar poetul e acel vrăjitor care știe să capteze și să comunice în limbajul propriu artei sale cele mai adânci vibrații ale acestui suflet, neliniștile și speranțele sale, împlinirile și aspirațiile lui [...] Dar urmașii aceia îndepărtați nu vor ști aproape nimic esențial despre sufletul contemporanilor noștri care le-au construit, zidind în ele ceea ce au avut mai nobil în ființa lor, dacă arta și literatura acestei epoci nu se vor constitui în mărturii ale muncii, sacrificiilor și pilduitoarei lor dăruiri. Este o teză, aș spune un imperativ mereu subliniat, și pe bună dreptate, în documentele de partid. În cuvântările tovarășului Nicolae Ceaușescu; pentru artist, ieșirea din timpul său echivalează cu pierderea șansei de a dăinui prin vreme“. □•În numele artiștilor plastici, Dan Hatmanu semnează *Trăiri de o aparte noblețe umană*: „Vis care devine faptă prin munca noastră a tuturor, desfășurată într-o deplină unitate în jurul celui mai iubit fiu al poporului român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărui gândire creatoare orientează și domeniul artei, oferindu-ne astfel posibilitatea să fim părtași la marile biruinți ale României de azi. A le da expresie prin mijloacele artei, iată cea mai fierbinte dorință a noastră, a tuturor“. □•Ștefan Oprea scrie despre *Actualitate, idee, personaj*: „Aproape că nu există peliculă inspirată din viața contemporană în care să nu apară figura, cel mai adesea integră, dătătoare de siguranță și echilibru, a activistului. El e, de cele mai multe ori, punctul cheie al acțiunii, personajul care are o viziune de ansamblu asupra tuturor aspectelor vieții, care găsește întotdeauna soluția cea mai potrivită pentru orice situație de viață. Și asta pentru că, la modul ideal, activistul este, trebuie să fie, omul cel mai capabil dintr-un colectiv, cel mai bine pregătit profesional și politic, omul în stare să interpreteze corect fenomenele și să judece fără părtinire semenii și relațiile dintre ei, omul dinamic și inventiv, onest și eficient, sever și prietenos în aceeași măsură, omniprezent, popular, cunoscător de oameni etc“. □•Cătălin Bordeianu își pune semnătura pe poezia *Ideea de mai bine*: „Ideea de mai bine e-un statut/ Al devenirii noastre fără pată“. □•Ion Chiriac cu o *Doină de Ianuarie*: „Marea Neagră o să crească-n veci din apa ei preasfântă/ Preaslăvit Bărbatul care ne acoperă cu zări“. □•Sorin Mărășescu și Adrian Grăjdeanu, pe ultima pagină, realizează colajul *Președintele Nicolae Ceaușescu – om al păcii, înțelegerii și colaborării internaționale*. ■•Sentimentele „vibrante” de stimă, mândrie, și admirație ale localnicilor sunt concentrate sub un titlul ceva mai general decât adevărul din spatele cuvintelor: *Conducătorului iubit, omagiul întregii țări*. ■•Pe trei sferturi dintr-o pagină, „Cronica” amintește și de 24 ianuarie 1848. D. Ivănescu (*Problema Unirii Principatelor și opinia publică europeană*): „Problema constituirii statului na-

țional român a devenit, în contextul internațional al vremii, o problemă europeană, care a stat în atenția cabinetelor politice ale continentului, rezolvarea ei fiind determinată însă în primul rând de factorii interni. Puternica mișcare de masă, efect al participării întregului popor, a prilejuit numeroase și veritabile manifestări de patriotism al căror ecou se observă și în rapoartele diplomaților europeni, interesați să informeze cu exactitate guvernele pe care le reprezentau. Cabinetele diplomatice și politice ale continentului, ca și opinia publică, au urmărit cu atenție chestiunea românească din momentul în care aceasta, mai ales după 1855, a devenit un element de care depindea, în mare măsură, rezolvarea conflictului european. Deschiderea problemei orientale, provocată de războiul Crimeii, a pus în discuție în mod inevitabil situația Principatelor. Conferința de la Viena, la care reprezentantul Franței a propus unirea celor două țări, urmată de Congresul de la Paris din 1856, în cursul căruia problema românească nu și-a pierdut deloc importanța, și terminând cu Conferința din 1858, ce a avut loc tot în capitala Franței, și care, conform prevederilor Tratatului din 1856, a elaborat o convenție privind organizarea «definitivă» a Principatelor, constituie jaloanele principale ale eforturilor pe care Europa le-a făcut pentru a sprijini procesul de realizare a aspirațiilor legitime ale națiunii române. [...] Realizarea Unirii Principatelor n-a însemnat numai o ștergere de hotar între două țări locuite de aceeași națiune, având aceleași structuri politice și sociale, ci nașterea unui stat nou, cu instituții specifice statului modern“. Un alt text, de omagiere a trecutului pașoptist și de evocare – Unirea în conștiința românilor – semnează Mihai Vatavu: „Aceste considerații ne sunt prilejuite de aniversarea a 127 de ani de la Unirea Principatelor române, Moldova și Țara Românească. Actul de unire de la 24 Ianuarie 1859 finaliza un proces secular de dezvoltare unitară a poporului nostru, sub raport etno-cultural, lingvistic și economic, în pofida granițelor vremelnice ce fuseseră înfipte în trupul națiunii noastre, după cum spunea Barbu Delavrancea. Desigur, nici la mijlocul veacului trecut n-au lipsit adversitățile, derivând din dorința unor mari puteri de a perpetua fărâmițarea națiunii române, pentru a o stăpâni mai ușor într-o formă sau alta. Însă, în acel moment istoric s-au manifestat din nou în mod plener geniul diplomatic, tactul dar și energia aleșilor poporului nostru, care au știut să depășească dificultățile și să pună, astfel, temelia trainică a unității noastre politice“.

• [„Flacăra”, nr. 4] Se deschide cu urarea *La mulți ani tovarășe Nicolae Ceaușescu!*. Pe toate paginile stă scris *Partidul – Ceaușescu-România*. □•Tot pe prima pagină, Nicolae Giosan, președintele Marii Adunări Naționale, semnează textul *Cititor de țară, cititor de istorie*. ■•Întregul număr este marcat de importanța evenimentului, la care își aduc contribuția reprezentanți ai mai multor genuri literare. □•Mihai Beniuc: „[...] Iar cu partidul nostru vrem încalte / Să ne-nălțăm pe trepte mai înalte/ Sus printre brazi măreți, stejari și ulmi,/ Pe creste către comuniste culmi,/ Acolo unde toți vom fi ca frații/ Cu tinerele noastre generații.“ □• Virgil Teodorescu: „El, Ceaușescu, dătător de legi/

Strateg neîntrecut între strategi“. □•Horvath Dezideriu: „[...] Prin el, prin Ceaușescu, omul ce-l iubim,/ Drumul ne e sigur, ne e plin“. □•George Coroba: „[...] Înaltă cinstire,/ Eroului păcii/ de pe planeta Pământ“. ■•O pagină, ultima, intitulată *Slăvind un Om, sărbătorim o Țară*, cuprinde și alte condeie lirice: Nicolae Dan Frunteletă, Viorel Varga, Virgil Dumitrescu, Gheorghe Dincă, Mihai Culman, Sandu Stelian, Ion Iancu Lefter, Dumitru Savu. □•Ilie Purcaru vede în conducătorul partidului și al statului un *Creator al dinamiceii industriei românești*: „Drobeta energetică – o mare ctitorie a Epocii Ceaușescu și, deopotrivă, un ardent omagiu – purtând semnăturile a zeci și zeci de mii de constructori – adus unei epoci care le-a împlinit în major vocațiile și destinul“. □•Ovidiu Ioanițoiaia îl consideră *Strălucit promotor al noului*: „Știința românească, cercetarea, creativitatea maselor sunt chemate acum, mai mult ca oricând, să participe la binele și mai binele poporului, la edificarea unei României mai bogată și mai prosperă pe deplin stăpână pe destinele sale, liberă și independentă. Nu e o sarcină simplă, dar slujitorii acestui sector de captivitate și-o asumă cu responsabilitate și devotament, convinși că numai prin muncă, dăruire și seriozitate, pot răsplăti condițiile de care se bucură, statutul de demnitate și deplină afirmare a personalității, creat lor în anii de aur al Epocii Nicolae Ceaușescu. În această zi aniversară, zi pentru istorie, ei, lucrătorii din aria științei românești, care au câștigat din fiecare întâlnire cu cel mai iubit fiu al poporului noi și rodnice orientări, către marile probleme ale dezvoltării patriei, își unesc glasul cu cel al țării, urându-i tovarășului Nicolae Ceaușescu la mulți ani, sănătate și putere de muncă!“ □•Radu G. Țeposu este prezent cu *Inima uzinei*. □•Articolul lui Valeriu Râpeanu se circumscrie sloganului *Cultura – creație și bun al întregului popor*: „La cel de-al doilea Congres al educației și culturii, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea că nu poate fi concepută o educație patriotică fără cultivarea limbii și fără cunoașterea istoriei țării. Or, noile generații, cele care vin și vor veni după noi, vor avea acest sentiment în măsura în care ele vor primi în mod firesc aceste opere. De aceea problema circulației acestor lucrări, a ritmicității apariției unor serii de opere, a reluării la nivelul cerințelor și exigențelor de artă, al perspectivelor mult mai largi pe care le avem acum asupra istoriei noastre – nu reprezintă doar probleme organizatorice și administrative. Ele constituie acel răspuns pe care suntem datori să-l dăm interesului din ce în ce mai mare al tuturor pentru cultura noastră clasică. Ceea ce s-a realizat pe acest tărâm e impresionant“. □•Nicolae Dragoș, *Deceniile supreme ale demnității naționale*: „Omagiul suprem al partidului, al țării, al fiecărui fiu al patriei, nu poate fi altul, acum când este sărbătorită cu sentimente de înaltă cinstire și dragoste ziua de naștere a celui mai iubit fiu al poporului, decât acela de a face totul pentru a îndeplini istoricele obiective ale construcției social-economice, limpede dimensionată în documentele Congresului al XIII-lea al partidului, de a înscrie noi fapte glorioase în istoria contemporană a țării, România socialistă continuându-și astfel neabătut drumul

cutezător pe care s-a angajat, sub clarvăzătoarea conducere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, drum de muncă și luptă revoluționară, patriotică“. □•Gheorghe Tomozei, *A fi patriot, a fi patria*: „Poezii literaturii noastre (aflate și ea într-un proces de unire a trudei tuturor generațiilor, de unire a mândriilor și în luptă dusă spre confirmarea independenței sale) sunt cei ce au scris despre patrie din perspectiva ctitorului suferind pentru fiecare cărămidă a Zidirii sale, pentru fiecare fir de iarbă, de grâu ori de vers. A scrie despre patrie se cheamă a fi tu însuși, patria“. □•Fl. Constantiniu (*Strateg al luptei pentru independență*) □•La secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* Radu G. Țeposu scrie despre Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană*: „Preocupat mai de multă vreme de mecanismele poeticității, pe care le-a corectat din diverse unghiuri în cărțile precedente, Eugen Negrici ne dă acum volumul întâi dintr-o proiectată *Introducere în poezia contemporană (Cartea Românească)*, cu o impecabilă demonstrație teoretică și practică, în stilul elevat al celor mai rafinați esești“. □•Aflată într-un raport numeric strivitor defavorabil comparativ cu ziua de naștere a șefului partidului, ziua de 24 ianuarie trece aproape neconsemnată.

• [„**Orizont**”, nr. 4] Număr monotematic, fără cronici sau evenimente literare, aproape strivind de copleșitoarea însemnătate a zilei de naștere a șefului statului și partidului. *Nicolae Ceaușescu – eminentă personalitate ce sintetizează calitățile și aspirațiile întregului popor*, se numește articolul de fond semnat de prof. univ. dr. Ștefan Bunescu: □•*În eroismul său exemplar găsim adânci temeuri pentru întărirea unității noastre*, titrează lect. univ. dr. Ștefan Buzărnescu. □•*Rolul conducător al partidului în concepția secretarului general al P.C.R.*, se numește textul semnat de prof. univ. dr. Teodor Pop. □•O operă economică originală de înalt realism și clarviziune, scrie conf. univ. dr. Grigore Silași. □•Lect. univ. dr. Gabriela Colțescu contribuie cu *Funcția modelatoare a artei și culturii în opera teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu*, articol care încheie evantaiul de comentarii, din toate ariile de cuprinderea ale societății și spiritualității românești, toate tinzând să contureze sfericitatea momentului aniversar. ■•O nouă serie de articole, mai aproape de domeniul literaturii este grupată sub genericul *Înaltă cinstitie și gânduri curate întru slava marelui fiu și conducător al patriei*. Semnează versuri patriotice forțele lirice locale (Valeriu Armeanu, Eugen Evu, Al. Jebeleanu, Ileana Roman, Corina Victoria Stein). □•Cu titluri, și ele poetice (*A dăltui o eră, Clarvăzătorul cârmaci, Omul între oameni*), se adaugă „gândurile și urările” Luciei Nicoară, director al Teatrului Național Timișoara, Vasile Bolog, inspector general școlar al județului Timiș, conf. univ. dr. Zaharia Suci, secretar al Comitetului de partid al Institutului agronomic Timișoara. □•Până la finalul revistei, abia dacă este loc pentru un singur articol dedicat evenimentului de la 24 ianuarie 1859, Unirea Principatelor, apărut sub semnătura lui Vasile Duda și intitulat *Unirea – actul energic al întregii națiuni române*.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 4] Dumitru Dumitrică semnează poemul *Eroului neamului*, consacrat zilei aniversare a lui Nicolae Ceaușescu, înainte de eveniment: („Azi țara îți urează străbunul „La mulți ani!”). Pe o pagină din interior se exprimă ditirambic Corneliu Vadim Tudor (*Înaltă cinstire*: „... e prea înaltă slava în zi aniversară/ și oda bucuriei inundă ochii mei [...]//...eu îmi depun garoafa poemului în floare/ lângă portretul Mamei și-ți spun: îți mulțumesc!”) ■•Editorialul redacțional „calcă” la fel de apăsător: *Ctitor de istorie nouă*. □•Într-o consistentă pagină, intitulată sugestiv *Cântăreți ai patriei și partidului, cântăreți ai epocii Nicolae Ceaușescu*, sunt reproduse pasaje din textele acestora, nu puțini la număr și nu lipsiți ca importanță în climatul vieții literare. (* **Citatele sunt luate, s-ar părea, fără acordul autorilor**). ■•Din lungă listă nu lipsesc: □•Eugen Jebeleanu: „Acum, aproape treizeci de ani, într-o dimineață de vară, aveam prilejul să stau de vorbă cu unul dintre principalii acuzați din procesul intentat comuniștilor, la Brașov. «Are optsprezece ani (scriam mai apoi) dar a văzut și a pățit ca pentru optzeci». Tânărul luptător de atunci este astăzi secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Și nu este o satisfacție de toate zilele aceea pe care o resimți atunci când îl auzi consemnând adevăruri care sunt tot atâtea bucurii ale poporului nostru, ale României Socialiste, ale Partidului nostru...» „ □•Ana Blandiana: „De la tribună, pentru fiecare din noi/ privește cineva spre/ Viitorul ascuns în cifre și cântece încă/ Emoția ne rupe-n obraji linii aspre/ Precum pichamerele-n stâncă/ Fericirea-i un miting la care sunt convocată/ Sub flamuri imense ce-n gând/ se închid, se deschid –/ Pentru mine însemni minerii aceștia/ zâmbindu-și/ Negare a singurății, Partid“. □•Corneliu Vadim Tudor: „La fiecare 26 ianuarie ne reunim, de ani și ani, pentru a-l slăvi prin cântecele noastre pe înflăcăratul patriot care conduce în cinste și demnitate destinul național, președintele Nicolae Ceaușescu. Aniversarea zilei sale de naștere este o sărbătoare scumpă inimilor românești, o bucurie a spiritului și a conștiinței cu adevărat revoluționare. Zestrea imnurilor cu care scriitorii patriei îl omagiază pe marele bărbat de stat sporește de la an la an, se îmbogățește, capătă străluciri noi. [...] Autori de diferite vârste și formații intelectuale se reunesc cu consecvență sub faldurile tricolore și roșii ale dragostei față de Țară și partid, față de Ctitorul României moderne. Este o minusculă geografie spirituală a unei epoci, dar forța pe care o degajă este impresionantă și marchează irevocabil util biografia fiecărui autor, cât și întreaga literatură română în marșul ei triumfal spre autodepășire“ □•Geo Bogza: „Într-o seară, pe ecranul televizorului, apare o imagine pe care retina mea o reține: Nicolae Ceaușescu într-un lan de floarea soarelui, din Dobrogea. În fața uneia dintre ele, rămâne mai îndelung și mă gândesc că ea îi transmite un mesaj, și o îmbărbătare, din partea soarelui. Câteva clipe mai târziu, femeii și copiii îi oferă coșuri cu pișci, tot rod al soarelui, dar și al vastei rețele de irigație din Dunăre și Mare [...] Soarele răsare deasupra câmpiei acoperită cu lanuri de floarea

soarelui și mă gândesc la Nicolae Ceaușescu, care din Dobrogea trece în Ardeal și ține cuvântări ce emoționează mii de oameni, și are de făcut atâtea și atâtea în vara aceasta. În vara unor mari, apropiate evenimente, și a unei mari aniversări“. □•George Ivașcu: „Prin glasul tovarășului Nicolae Ceaușescu, înalte comandamente morale, de etică profesională, au fost adresate și scriitorilor [...]. Îndemnul secretarului general al Partidului de la istorica tribună a Congresului al X-lea deschide orizonturi încă nebanuite evoluției literaturii noastre, marilor ei imperative umane. Poporul le așteaptă sub semnul celei mai depline certitudini“. □•Paul Anghel: „Ceea ce m-a impresionat, în chip deosebit la președintele Ceaușescu în clipele în care am avut șansa să-i fiu aproape a fost cunoașterea oamenilor, simțul acut al oamenilor. [...] Cunoașterea oamenilor îi asigură profilul unui moralist. N-a fost altfel nici Alexandru Ioan Cuza, ca să ne referim la cei mai apropiați nouă, deși mai depărtați în timp. Ceaușescu e un OM, ca de altfel toți oamenii mari ai lumii. Ei sunt memoria istoriei și ei intră în marea memorie a istoriei“. □•Ov.S. Crohmălniceanu: „Cine crede în viitorul României socialiste, în cauza mișcării muncitorești de pretutindeni, în victoria comunismului nu-și poate precupeți puterile spre a susține aceste principii, fiindcă are sentimentul că ele traduc însăși rațiunea sa de a exista ca om“. □•Șt. Aug. Doinaș: „Acum câteva zile, la entuziasta întâlnire a conducătorilor de partid și de stat cu brigăzile tinerești de pe șantierele țării noastre, mi-am dat seama că expresia cea mai concretă a verbului *a fi* – singura care dă faptului de a exista un conținut și un titlu de noblețe spirituală, singura care pune în valoare calitățile noastre umane – este aceea de a fi prezent. Zeci de mii de tineri din toată țara au răspuns *Prezent!* la chemarea Uniunii Tineretului Comunist de a se întrece pe șantierele muncii voluntare, au fost prezenți și au însuflețit cu patosul lor măreața manifestație din Capitală, au demonstrat virtuțile lor active, afirmând că sunt gata să-și închine întreaga lor viață cauzei Partidului Comunist român, fremătând de înflăcărat entuziasm pentru conducătorii țării“. □•Florin Mugar: „Victorii ale celor care cresc/ Orașe noi cu fruntea până-n lună/ Victorii pe pământul românesc/ Întinerind o glorie străbună/ Victorii ale-ntregului popor/ Ce luminos poem vă poate spune?/ Cântăm partidul falnicului zbor/ Cântăm înalta lui înțelepciune/ Cu-o însoțire amplă de lumină./ [...] /Se-adună albi pe fruntea țării zorii/ Te-nalți, stejar al anilor ce vin/ Partid iubit al marilor victorii!“ □•Eugen Barbu: „Istoria vie a României îi datorează enorm secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care, cu o viziune profund patriotică și partinică, a repus în drepturi trecutul și a prefigurat un viitor pe care «sfintele firi vizionare», cum îi numea Mihai Eminescu pe înaintași, îl nutriră de-a lungul a secole întregi de lupte și aspirații“. □•Marin Preda (trecut ostentativ sub Eugen Barbu): „Prima impresie pe care o am ca invitat la Congresul Partidului este aceea a unei munci serioase, temeinice, care-și găsește în raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu o analiză aprofundată. Sentimentul este acela al participării unor largi categorii de oameni la

soarta țării lor. Ca scriitor, pleci acasă din sala Congresului și mai încărcat de obligațiile pe care ți le-ai asumat în meseria ta“. □•Nicole Breban: „Lucrările Congresului X al Partidului, unul dintre cele mai de seamă evenimente ale timpului nostru istoric postbelic, au început de o zi. Este inutil, sau poate nu, să mărturisesc emoția ce mă stăpânește și mândria, totodată, de a participa în calitate de delegat în acest for, cel mai înalt, al vieții noastre politice. [...] Problemele literaturii și ale vieții noastre culturale sunt de prim interes în cadrul lucrărilor Congresului și scriitorii prezenți aici, ca și ceilalți oameni de cultură, își aduc și ei contriția la rezolvarea lor cât mai fericită, în spiritul marxist-leninist și al îndrumării atente, competente, a Partidului nostru, a conducerii sale, a tovarășului Nicolae Ceaușescu“. □•Alexandru Andrițoiu: „E omul – Ceaușescu Nicolae –/ Iubit ca steagul nostru tricolor,/ Ca steagul roșu, limpede văpaie,/ În zborul liber către viitor.// Conducător iubit, doream să vii,/ Chemat de țară și chemat de vreme./ În fruntea scumpei noastre României/ Ca soarele în fruntea unei steme“. □•Maria Banuș: „Am avut prilejul să constat, în cele patru puncte cardinale ale continentului nostru, și dincolo de hotarele lui, răsunetul pe care-l au acțiunile președintelui român. Oameni de toate felurile, din toate straturile sociale, apolitici sau cu cele mai diferite convingeri politice, rostesc numele Ceaușescu parcă ar strunji în silabe simbolul viu al speranței lor de viață. În lume se cunoaște că România e un catalizator al voinței de pace de pretutindeni. Se știe că cel ce participă, cu tenacitate și admirabilă iscusință, la demersuri, neînchipuit de dificile, în slujba păcii, e președintele României. Nu-i de mirare că numele lui e rostit pretutindeni cu admirație cu încredere, cu speranță. [...] Am vrut să subliniez una din laturile esențiale ale prodigioasei sale activități, pentru a putea, împreună cu mulțimea imensă, de dincoace și de departe, dincolo de granițele țării, să urez președintelui nostru aceeași extraordinară putere de muncă și clarviziune politică, dedicate națiunii și omenirii, viață lungă și sănătate, pentru a se putea bucura de triumful deplin al nobililor țeluri cărora și-a închinat viața“. □•Augustin Buzura: „Așadar, – omului Nicolae Ceaușescu, comunistul intransigent care n-a renunțat niciodată la proiectele sale, conducătorului datorită căruia națiunea noastră are imaginea concretă a viitorului ei, să-i dorim din inimă ceea ce-i dorește țara – masa sa de lucru, în care tot ceea ce se face poartă amprenta personalității și gândirii sale. Să-i dorim ceea ce-i doresc milioanele de oameni ai muncii, constructorii, furnaliștii, minerii, țaranii, dascălii, savanții, tinerii și vârstnicii, femeile și copiii, care în vizitele sale de lucru îl aplaudă cu entuziasm sau îi ascultă cu deosebită atenție sfaturile prețioase. Să-i dorim ceea ce el ne dorește nou, tuturor. La mulți ani cu sănătate!“ □•Șerban Cioculescu: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu, după ce-și ridică privirea de pe textul scris, din care citise până atunci, începe a vorbi liber, cu fața la public. Pe măsura debitului său verbal, vorbitorul se încălzește, fraza se amplifică, în volute firești, pe ritmul gândirii, pe care o însuflețește cu toată căldura convingerii. [...] Prin forța însuflețită a cuvântului, precum și

prin omniprezența pe toate tărâmurile muncii, dând exemplul unei neistovite activități și mobilizând întreaga națiune într-un grandios elan creator, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, se înscrie printre marii animatori ai popoarelor din toate vremurile“. □•Ion Dodu Bălan: „Niciodată națiunea noastră nu a simțit și trăit ca acum, în această epocă, plenitudinea aspirațiilor sale cărora un mare erou al timpului nostru, conducător de țară și de partid, le închină întreaga viață. Niciodată ca azi un măreț prezent nu și-a vădit mai mult puterea de a-și alia un mare trecut, niciodată ca acum viitorul nu s-a văzut mai limpede și mai luminos într-un mare conducător care întruchipează cu strălucire virtuțile cele mai alese ale neamului românesc“. □•Domokos Géza: „Este unul din marile miracole ale existenței umane, ale istoriei popoarelor, apariția oamenilor de excepție. Despre nașterea eroilor care populează legendele din cele mai vechi timpuri ne povestesc miturile. Aici totul este frumos și simplu, pentru că exprimă imaginația unei colectivități dornice de poezie și de măreția nemuririi. Omul de seamă, bărbatul chemat să fie exemplu, pentru semenii săi, este nu numai creat de istorie, dar el însuși, la rândul-i, creează istorie. Nu prin mijloace supraomenești, ci prin trudă și cutezanță. Sărbătoritul întregului nostru popor este un asemenea om între oameni, trudit și cutezător. Prin el, o țară întreagă se recunoaște, își arată marile sale virtuți și valori“. □•Traian Iancu: „E-a lui iubire revărsată/ În largul firii românești,/ Din inima ce-a prins să bată/ Cu noi, prin noi, din Scornicești“. □•Pe ultima pagină, Corneliu Vlad scrie despre O gândire politică bună și dreaptă, pentru a edifica o lume bună și dreaptă, posesorul gândirii și eroul activ fiind, fără urmă de dubiu, Nicolae Ceaușescu: □•Fiindcă numărul de față este editat pe 24 ianuarie, M.N. Rusu explică necesitatea întocmirii unui *Dicționar al Unirii de la 1859* în articolul său, *Acorduri unioniste*: Nu lipsește *La judecata de apoi a poezilor*, în care Eugen Barbu pune un punct, concluziv, poeziilor de dată recentă scrise de Ion Gheorghe: „Și-atunci te întrebi unde a dispărut «fecioria» acestui poet, acea naivitate sfântă pe care o găsim pe icoanele de țară, unde Adam și Eva sunt atât de simplu și cu farmec pictați; unde este «inventia» atât de curată a acestor versuri care ni l-au impus pe Ion Gheorghe cu atâta putere? Victimă a modelor trecătoare? Cine știe! Orgoliu că poate face și el ca alții, ceea ce nu a reușit, după cum s-a văzut din aceste foiletoane? Ambiție susținută de o pregătire ca atare? Dorința de a trece de Arghezi și Blaga care aveau un capital ceva mai mare decât inventatorul «betoanelor arhaice» și al unor limbi născute numai în imaginația lui atât de fertilă? Lucrul se întâmplă atunci când desconsideri pe cititor, crezându-l în stare să ia drept bun orice improvizație. Moda tragerii pe sfoară nu e nouă, au încercat-o mulți și au fost uitați, cum era firesc. Există și la noi o cohortă de asemenea meseriași, nu lipsiți de talent, care vor să distreze lumea, ceea ce nu e o îndeletnicire rea, în acest secol în care s-a descoperit că nimic nu mai poate să fie serios, că toate dogmele s-au dovedit a fi ridicole, sigur că paiateria cuvintelor poate tenta pe oricine;[...] Să ne oprim

aici. Vreau să se înțeleagă că nu am genuri preferențiale, că-mi place orice fel de poezie, cu o singură condiție: să fie nouă, bună și, mai ales, să nu se izme-nească, pentru că, din nefericire, Ion Gheorghe în aceste ultime poezii din *Și mai joaca jocului s-a izmenit numai*“. □•Dispare din acest număr, cronica de zeflema intitulată „*Săptămâna*” pe scurt.

25 ianuarie

• [„**România liberă**” nr. 12822] Apropiata zi de naștere a șefului statului este prefigurată de inaugurarea primei părți a magistralei a II-a a metroului bucureștean; ■•Pe o altă pagină, din interior, se află titrat: *Tovarășului Nicolae Ceaușescu, omagiul înflăcărat al poporului român*. Scriu ample studii, Manea Mănescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Stat, prim-vicepreședinte al Consiliului Național al Frontului Democrației Socialiste și Mihai Gere, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghiară din R.S. România. ■•Numeroase prezențe cu poezii și „gânduri de bine”. □•George Chirilă: *Al țării fiu*, „Destoinic, fiul țării, cu țara dimpreună /Prefigurează clipei osmoze pe potrivă/ Cuvântul său e torță, îndemnul ce derivă/ Din vastele prefaceri sub soare și sub lună”; □•Ion Segărceanu ; *Se-nalță patria*: „Prin El, gândit-am timpul ca pe-o sferă/ De irizări și armonii depline/ În care gând, cuvânt și gest aderă/ La ctitoria de frumos și bine“. □•Dumitru Almaș, *Neobosit militant pentru cauza păcii*: „În epoca noastră, strălucit reprezentată prin victoria socialismului, prin politica partidului, a secretarului său general, președinte al României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, apărarea păcii a devenit unul din stâlpii înțelepciunii care ne susțin și ne guvernează întreaga concepție politică, întreaga filozofie a vieții“. □•Silviu Stănculescu (*Vibrant imbold de simțire și faptă comunistă*): „Înțelepciunea, omenia, spiritul constructiv, conviețuirea pașnică – principii care constituie esența orânduirii noastre și chintesenta tradiției milenare românești – se regăsesc în mesajele de pace al căror neclintit stegar este tovarășul Nicolae Ceaușescu“. □•Horvath Desideriu, *Înaltul semn al iubirii*: „Să suie lumina prin El spre viață,/ Azi, când întregul popor îl cinstește“.

• [„**Scânteia**”, nr. 13506] „Scânteia” se precipită în a sărbători ziua de naștere a lui Nicolae Ceaușescu. Deși, faptic, ea se produce în 26 ianuarie, întregul număr este ocupat de subiectul zilei următoare. Pentru început se arată că *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a inaugurat ieri o nouă linie a metroului bucureștean*. ■•*Opera și activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, strălucite contribuții la îmbogățirea socialismului științific*, titrează Gheorghe [Gogu] Rădulescu, membru al C. P. Ex, al C.C. al P. C.R., vicepreședinte al Consiliului de Stat. Instantanee înregistrate sub titlul generic *Ceaușescu și poporul* îl prezintă șeful partidului în varii ipostaze dialogând cu oamenii muncii. Pe fondul aceleiași iminente sărbători, o pagină găzduiește *Mobilizatoare chemări la întrecere*.

• [„**Lucefărul**”, nr. 4] Număr consacrat zilei de naștere a lui Nicolae Ceaușescu. Folosindu-se cerneală tipografică de culoarea roșie, pe fronton stă scris cu litere majuscule: *Urare din inimă marelui bărbat al istoriei noastre*. □•Nicolae Dan Fruntelată, redactorul șef al „Lucefărului” semnează versurile *Primul dintre noi*, încadrate tot într-un chenar roșu: „El – păzitorul sfintei iubiri/Trăind pe munții cei mai înalți ai/ Patriei sale/ prin inima noastră viitorul privește/.../ iarba-n Carpați cum, liberă, crește”. □•Alți semnatari ai momentului festiv, apar în paginile următoare: Virgil Teodorescu (*În spirit revoluționar*), Vasile Rebreanu (*Cu gândul și fapta cutezătoare*), Gabriela Hurezean (*Tipar al demnității naționale*), Mihai Ungheanu (*Valoarea tradiției*), Hedi Hauser (*Dinamism și creație*), toate aceste intervenții mustind de lexicul encomiastic și oportunist al „literaturii de curte”. □•Istoricul (oficial) al P.C.R., Ion Ardeleanu semnează *Istoria în gândirea secretarului general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu*. □•A. I. Zăinescu, secretar general de redacție al revistei publică *Poemul de ianuarie*, dedicat lui Nicolae Ceaușescu: „Poate fi văzut la ferestrele dimineții, /uneori,/ Poate fi văzut în amurg, /la amiază, / El ține o torță-a inimii și-n ea/ Pe toate părțile se arată soarele”. □•Texte de aceeași sorginte: Bokor Katalin (*Împlinire*), Viorel Sâmpetean (*Efigii la un portret*). ■•Printre poeții care își cântă conducătorul se mai află: Pavel Pereș, Viorel Varga, Cristian Petre Argeș, Constantin Ciocan, Ion Potopin, Nicolae Rotaru, Toma Grigorie, Constantin Atomii, Ion Trif Pleșa, Geo Ciolcan, George Corobea. □•Pe ultima pagină, sub titlul (tot cu roșu) *Prestigiul președintelui Nicolae Ceaușescu, prestigiul României*, sunt inserate extrase (relatări și comentarii) despre activitatea pe plan internațional a lui Nicolae Ceaușescu, selectate de Dumitru Constantin. ■•Cărțile recenzate în acest număr au ecouri în politică: □•N. Georgescu scrie despre Ion Potopin, *Măieutica luminii* (C.R., 1985), volum de poezii care este „rezultatul unui îndelungat, miștos travaliu meșteșugăresc de potrivire a versurilor; este un volum unic în felul lui, dovedind o mare dexteritate poetică, făurărească, în mânuirea ritmurilor și cuvintelor limbii române. [...] Termenul din titlu, *măieutică*, se referă la acest îndelung travaliu, de moșire a formelor; celălalt termen, *lumină*, trimite la o comparație în registru stelar. [...] *Măieutica luminii* propune, pe aceeași tehnică poetică, bine conturată și bine stăpânită de autor, o convertire a simbolului în retorică”. □•Ștefan Găitănanu (*Ipostaze politice*) se referă câteva dintre dramatizările cu subiect istoric (*Io Mircea Voievod, Marele soldat, Marele fluviu își adună apele, Scene din viața lui Vasile Lucaciu, Moartea lui Vlad Țepeș*) ale lui Dan Tărchilă: „Preocupat, se pare, de crearea unei mitologii politice a popoului român [...] Dan Tărchilă transfigurează în piesele sale istorice ipostaze din diacronia coordonatelor fundamentale ale conștiinței noastre etnice: aspirația spre libertate națională, socială și spre unire”. □•Z. Cârлуgea (*Clasicitate și cultură*) recenzează monografia lui Ion Dodu Bălan, *Ioan Slavici sau roata de la Carul Mare*, Albatros, 1985, arătând că demersul interpretativ al lui Ion Do-

du Bălan „pune în discuție raportul etic-estetic în opera lui Slavici și trage câteva tușe demne de reținut”. Același critic, apreciază scriitura criticului și istoricului lansat cu decenii în urmă, nu rigidă, ci „de o cursivitate universitară, menită a reaminti specialiștilor, problema încă deschisă a prozei slaviciene”.

□•Constantin M. Popa scrie despre romanele, mai toate cu subiect istoric, ale lui Eugen Uricaru: „Ceea ce se impune atenției, în cazul lui Eugen Uricaru, este înțelegerea, din perspectiva prezentului, a istoriei ca una dintre modalitățile ființării”.

□•Singurele mai puțin atinse de aniversarea marelui „conducător” sunt articolele lui Valentin F. Mihăescu (*Eminescu – integralitatea concepției*), dar și aici se insistă pe opoziția trecut-prezent, temă predilectă a ideologiei momentului: „Ideile social-politice, din publicistica eminesciană, se regăsesc cu precădere în poezia de factură socială. [...] Această compatibilitate între structuri, chiar dacă funcționează pentru o zonă limitată a creației poetice, dă naștere unei arii de interferențe semnificative a publicisticii cu poezia, în care ideea și imaginea se potențează prin reflectare reciprocă”.

□•Paul Dugneanu (*Marele nuvelist*) arată că și în nuvele, Liviu Rebreanu este același mare artist al cuvântului: „... noi am executat un decupaj, sperăm reprezentativ, pentru a demonstra că autorul este nu numai cel mai important romancier al literaturii române, ci și unul din nuveliștii ei de seamă”.

□•Serialul lui Mircea Micu (*Singur în Mongolia*, XVII) și Fănuș Neagu, care, în locul tabletei sportive, vine cu eseul *Se-aud văslind cocorii ?*, se adaugă numărului de față.

26 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 13507] Număr omagial consacrat tovarășului Nicolae Ceaușescu, la aniversare. ■•*Marelui erou al țării, înalta cinstire a țării*, exultă editorialul redacțional al acestui număr. ■•Printre cei care contribuie la puternica marcare a evenimentului sunt demnitarii Gheorghe Oprea, membru al C.P.Ex, al C.C. al P.C.R., prim vice-prim ministru al guvernului și Ion Ursu, membru al C.P.Ex, al C.C. al P.C.R., prim-vicepreședinte al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie. ■•Scriitorii și artiștii își aduc propriile ofrande: D. R. Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor (*Epoca de Aur*): „Luptând cu exemplară consecvență pentru dezvoltarea multilaterală a societății românești în ansamblul ei și a fiecărui cetățean în parte, pentru valorificarea la maximum a uriașului potențial creator al poporului nostru tovarășul Nicolae Ceaușescu a acordat literaturii și scriitorilor o mare încredere stimulând dezvoltarea literaturii contemporane, înălțarea ei valorică și îndeplinirea nobilei sale misiuni educative de formare a omului nou. La rândul-le, scriitorii români au răspuns acestei încrederi onorante cu opere pe măsura talentului lor, pătrunse de patriotism și de spirit revoluționar, într-o elevată expresie artistică. Acești douăzeci de ani s-au constituit astfel într-o veritabilă epocă de aur a literaturii naționale, integrându-se firesc, prin dinamism și fertilitate, celorlalte domenii ale existenței sociale și trăind, alături de acestea și în împletire cu ele,

incomparabile prefaceri, înnoiri și izbânzi. A devenit foarte limpede că literatura și cultura națională constituie – în programul Partidului Comunist Român de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate, a unei civilizații superioare – unul din țelurile cele mai prețuite, un obiectiv de primă importanță. Literatura română actuală reprezintă creația firească a acestui program de impetuoasă dezvoltare, exprimând plenar și nuanțat năzuințele sufletești cele mai înalte ale societății noastre.[...] Scriitorii din România, angajați cu toate resursele lor creatoare, în efortul unanim al oamenilor muncii din patria noastră, închinat construirii unui viitor luminos, urmăresc cu deosebită atenție și cu o înalta mândrie patriotică activitatea neobosită a secretarului general al partidului, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu nutresc cele mai alese sentimente de stimă și dragoste, de înflăcărată admirație pentru neprețuitul efort creator, pentru iscusința și dăruirea pe care conducătorul partidului și statului nostru le dovedește, zi de zi și ceas de ceas, în scopul bunăstării și fericirii poporului, al înțelegerii și conlucrării între popoare, al cauzei păcii pe planeta noastră. Neobosită activitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu, închinată binelui țării, viitorului ei luminos, preocuparea atentă pentru cunoașterea directă, pe viu, în toate componentele lor, a realităților patriei, reprezintă cel mai prețios îndreptar pentru propria noastră activitate. [...] Suntem convinși că substanța cea mai de preț a operelor literare pe care epoca noastră le va lăsa moștenire viitorului se va alimenta cu dărnicie din generosul izvor al acestei cunoașteri multilaterale și directe”. □•Virgil Teodorescu (*Spre fericire întregului popor*): „Îndreaptă-ți ochii spre cel în care cu orice clipită / Toate acestea palpită, / Zi și noapte, / Spre cel care prin mărețele-i fapte / Și prin jertfa de sine ne înalță și ne înobilează, / Spre cel a cărui odihnește o veghe trează, / Nădejdea noastră într-un măreț viitor, – / Urându-i mulți ani, sănătate, putere, / Pentru a împlini a țării vrere / Spre fericirea și slava întregului nostru popor”. □•Eugen Barbu (*Temeiuri ale marelui respect*): „Am făcut acest succint bilanț cu ocazia sărbătoririi zilei de naștere a Ctitorului nostru, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru că nimic nu e mai convingător la un bilanț decât Fapta, Faptele – mai bine zis! Urările de bine pe care i le adresăm sunt ale poporului, ale apelor învolburate la barajele și hidrocentralele pe care le-a ctitorit ; aplauzele sunt cele ale lanurilor desțelenite, hrănite cu irigări uriașe, uralele sunt ale munților care nu sunt numai niște monumente ale naturii, ci dovada vie a trăinicieii românești. Pe El îl salută sirenele vapoarelor românești de pe oceane și mări, locomotivele străbătând spațiile patriei, torsul motoarelor de avion și acest zumzet anonim al uneltelor din uzinele pe care le-a visat și le-a înălțat în acești ani sub ochii noștri”. □•Dina Cocea (*Cu poporul, pentru popor*): „Omagiindu-l pe secretarul general al partidului, președintele țării, cu prilejul zilei sale de naștere, slujitorii artei din țara noastră îi adresează cu profundă emoție cele mai calde urări de viață îndelungată, putere de muncă, o dată cu noi și strălucite succese în multilaterala și prestigioasa activitate pe care o desfășoară

pe tărâm politic și social, pentru afirmarea țării noastre pe drumul socialismului, pentru triumful ideii de dreptate și libertate și al păcii în lume” □• Mihai Negulescu (*Ora nestemată din Ianuar*): „Vin vechi urări, în graiul din părinți / spre ctitorul de bucurie clară, / cu forța adevărului de țară /părtaş dintâi al viselor fierbinți”. □• Mikó Ervin (*Marele arhitect*): „M-aș opri doar, mai aproape de mine, în câteva locuri ale acestui univers mereu viu al muncii clocotitoare care ne-a reșezat viața pe o treaptă superioară, deschizând orizonturi largi și spre mileniul care vine. Mă refer aici la generosul program de dezvoltare armonioasă a tuturor județelor țării conceput și transpus în viață în toți acești ani cu atita perseverență, constituindu-se într-un act de dreptate de o deosebită semnificație care face cinste României, asigurând o bază materială solidă pentru egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor țării, din toate județele ei”. ■•Pe ultima pagină este inserat textul *Președintele Nicolae Ceaușescu, eminent militant al nobilei cauze a păcii, demnității și progresului*, presărat cu citate din presa internațională.

• [„SLAST”, nr. 4] Publicația apare în preziua aniversării nașterii lui Nicolae Ceaușescu. La eveniment participă, cu semnătură proprie, reprezentanții tuturor breslelor artistice: Ion Brad (*Unitate și unire*), Ileana Berlogea (*Ctitor de țară, ctitor de cultură*), Ileana Balotă (*Eminent ctitor de țară*), Laurențiu Profeta (*Ctitor mareț, operă nepieritoare*), Silviu Stănculescu (*Demnitate și angajare*), Alecu Popovici (*Tinerețea timpului*), Anghel Mora (*Cunună de lauri*), Hans Leibarhdt (*Sub semnul înfrățirii*). □•Dan Rotaru și Emilian Marcu sunt prezenți cu câte un ciclu de poezii omagiale: „Slăvit să fie Omul ce stă în fruntea noastră, / Erou al națiunii și comunist lucid!” – Dan Rotaru; „De-aceea l-am ales pe El, / Bărbatul temerar, exemplu-n toate”- Emilian Marcu). □•Vio-rel Sâmpetean arată că *În jurul Președintelui țării este Unire-n cuget și simțiri*. ■•Supratitlul *Epoca Nicolae Ceaușescu. Efigii pe harta țării*, strânge dedesubt semnăturile lui Corneliu Tălmăciu și Marcel Ion Fandarac (*La pas prin București*). ■•Raluca și Victor Tulbure, fiică și tată, oferă, prin traduceri proprii, mostre din ceea ce „SLAST” numește *Omagiul poezilor lumii* față de liderul politic român. Autorii sunt din Siria, Turcia, Liban, Kuweit, Zair, China, Italia și Sudan. ■•Mihai Milca prezintă amănunțit *Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu asupra lumii și vieții – fundament al literaturii și artei noastre socialiste*. ■•Alte titluri, și înșiruri de comparații pot fi extrase din paginile realizate de Anca Ioana Andriescu: *Poporul, Ceaușescu, România, Partidul, Ceaușescu, Viitorul, Mareț precum Carpații*. □•Pe ultima pagină, Stelian Neagoe semnează articolul *Nicolae Ceaușescu: Pe calea luptei revoluționare a apărării demnității și fericirii națiunii*.

27 ianuarie

• [„România liberă” nr. 12823] Situația se repetă întocmai ca la sărbătorirea Elenei Ceaușescu, dar cu și mai mult fast. ■•Sunt date publicității *Scri-*

soarea Comitetului politic Executiv al C.C. al P.C.R., Consiliului de Stat și Guvernului R. S. România și Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu (a se vedea „Scânteia”, din aceeași zi).

• [„Scânteia”, nr. 13508] Oficiosul de partid publică *Scrisoarea Comitetului politic Executiv al C.C. al P.C.R. Consiliului de Stat și Guvernului Republicii Socialiste România, adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „În această memorabilă zi, devenită sărbătoarea scumpă a întregului popor, însoțim vibrantul nostru omagiu cu recunoștința fierbinte pe care v-o datorăm dumneavoastră, marele erou al națiunii române, ctitor al României socialiste moderne, înflăcărat militant revoluționar și patriot, care v-ați dedicat viața, din cei mai tineri ani, luptei pentru libertatea, demnitate ași fericirea poporului, slujirii cu credință a mărețelor idealuri de independență și progres, triumfului revoluției socialiste, înfloririi neconținute a patriei, cauzei colaborării, înțelegerii și păcii în lume”. ■•Nu lipsesc, *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*, fără trimiteri la sfera culturii, și o serie de informații privind *Manifestări omagiale în întreaga țară*, nerelevantă ca eveniment literar.

28 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 13509] Ecouri ale sărbătoririi zilei de naștere a lui Nicolae Ceaușescu, precum și mesaje primite din străinătate se prelungesc și în numărul de față. ■•Despre „marele erou al națiunii române” se exprimă Ion Dodu Bălan în articolul *Durabile ctitorii umaniste*: „Ctitor ilustru de țară și civilizație socialistă, suflet în sufletul poporului său, tovarășul Nicolae Ceaușescu și-a imprimat prin fapte mărețe efigia puternicei sale personalități în conștiința națiunii, pe construcții grandioase care vor învinge vremelnicia și vor rămâne în istoria eternă a românilor, precum Canalul Dunăre-Marea Neagră, Transfăgărășanul și Metroul bucureștean, pe fabrici și uzine moderne, pe impunătoare lăcașuri de învățământ, știință și cultură. [...] Cu fierbintele său patriotism, cu o cunoaștere profundă și complexă a istoriei neamului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a redat locuitorilor acestor pământuri, ca pe un aliat de preț, trecutul glorios al moșilor și strămoșilor lor. [...] Avem o moștenire culturală bogată și originală, o creație nouă, umanist-socialistă, plină de vigoare, avem cu prisosință ce să schimbăm cu alte culturi naționale. Avem o creație populară prețuită în toată lumea, expresie a geniului creator al poporului român, care în *Epoca Nicolae Ceaușescu* și-a descătușat toate resursele creatoare, afirmându-se plenar în amplul Festival național *Cântarea României*, inițiat de președintele țării, în marea neîntrecută sa grijă pentru continua înflorire a vieții materiale și spirituale a națiunii noastre socialiste, pentru cinstirea trecutului nostru glorios și cucerirea viitorului luminos al patriei. [...] Iată de ce ziua de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu este sărbătoarea îndrăgită a întregului nostru popor, care vede în ilustrul bărbat de stat pe fiul cel mai bun al său, cheazășia independenței, suveranității și prosperității sale pe drumul de-

mocrației, al progresului și al edificării cu succes a unei lumi mai drepte și mai pline de umanism. Felicitările și urările Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., telegramele și mesajele din întreaga țară adresate tovarășului Nicolae Ceaușescu se constituie într-o puternică, vibrantă expresie a adevărului purtat în conștiințele și sufletele noastre, ale tuturor, acela că ne simțim profund angajați, într-o deplină unitate de gând și simțire, pe drumul glorios al construirii socialismului și comunismului, pentru care militează cu pasiune și exemplar spirit revoluționar președintele țării; simbolul acestei epoci eroice și mărețele pe care o parcurge poporul român”.

29 ianuarie

• [„**Viața studentescă**”, nr. 4] Sunt date detalii (telegrama CPX al P.C.R., telegrama C.C. al U.T.C. scrisori, „prinosul de gând și faptă al studenției române”, alte intervenții), cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu.

30 ianuarie

• [„**România literară**”, nr. 5] Continuă *Omagiul*, de data aceasta în paginile 1, 3, 12-13, 18, ale numărului de față, care se deschide cu telegrama Uniunii Scriitorilor din R.S. România: „În această luminoasă zi de Ianuarie, scriitorii României Socialiste își unesc glasurile cu cele ale tuturor oamenilor muncii pentru a Vă ruga să primiți cele mai sincere urări de sănătate și viață îndelungată, de împlinire a proiectelor Dumneavoastră cutezătoare, având drept scop îndeplinirea idealurilor nobile ale partidului și poporului nostru, edificarea unei lumi noi pe străvechiul pământ al patriei. O experiență multiseculară confirmă faptul ca, în momentele hotărâtoare ale atât de încercatei sale istorii, națiunea noastră a dat naștere unor personalități de excepție, care au știut să-i întrupeze cu strălucire aspirațiile sale de neatârnat și de progres social, de a trăi în bună înțelegere cu celelalte națiuni. Acest adevăr și-a pus pecetea și pe pagina nepieritoare pe care o scrie astăzi poporul român, angrenat cu întregul său potențial material și spiritual în făurirea noului său destin, sub conducerea gloriosului partid al comuniștilor, în frunte cu cel dintâi bărbat al țării, înflăcărat patriot și eminentă personalitate a lumii contemporane. Mărturisindu-ne prin viu grai și prin cuvântul scris bucuria de a fi martori și părtași ai eforturilor și împlinirilor poporului nostru, Vă încredințăm, mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, ca, urmând exemplul Dumneavoastră înalt pilduitor, vom face totul, așa cum de atâtea ori ne-ați îndemnat, pentru a înălța scumpa noastră patrie sub soarele comunismului biruitor”. □•Ion Dodu Bălan semnează un poem omagial, din care cităm: „Fă-i buchet de-aniversare/ De la clasa muncitoare, / Dar din darul neamului/ Ca prinos de ziua Lui...”. □•Vasile Băran, care a scris și despre volumul dedicat Elenei Ceaușescu, *Românească urare* (vezi „România literară”, nr. 3), scrie prezintă *Un om, o epocă, o țară*, consacrat sărbătoririi din 26 ianuarie: „Astfel, suflet în sufletul neamului, scrii-

torii țării transmit, în acest ianuarie jubiliar, gândurile și sentimentele cele mai profunde mândrii patriotice pentru înfăptuirile naționale în epoca de aur care poartă numele secretarului general al partidului, și, totodată, ale mândriei pentru propria participare, sub gloria aceluiși neam, la construcția unei noi conștiințe, a unui om nou, a unei umanități mai bune”. □•Dan Rotaru, cu versuri patriotice, Ilie Purcaru în amplul reportaj, de două pagini, *Partidul – Ceaușescu – România*, Dinu Săraru cu fragmentul *O ninsoare de mătase* (din romanul în curs de apariție, *Cei care plătesc cu viața*), Virgil Mocanu (*Omagiu și angajare*) se încadrează în tematica (post)aniversară a numărului ilustrând în textele lor unanimitatea de gânduri, vederi, trăiri, sentimente dăltuite în monolitul celui mai explicit festivism. ■•Totuși, față de precedentul, în acest număr literatura respiră mai mult și mai în voie. □•Valeriu Râpeanu îl intervievează pe Radu Tudoran, amintindu-i pe criticii sonori care l-au remarcat, dar și cu întrebări privind ultimele sale cărți: „– *În cronică pe care Perpessicius o scria în septembrie 1945 pe marginea romanului Flăcări – cronică ce poate fi considerată un adevărat studiu – observa ca primă trăsătură a literaturii dumneavoastră un fapt asupra căruia aș vrea să ne oprim la începutul acestei convorbiri. Spunea Perpessicius: « Căci mai presus de calitățile superioare și variate ce se recunosc acestui tânăr maestru al romanului nostru contemporan, ceea ce ni se pare cu osebire demn de subliniat este stăruința cu care și-a urmat propriul său destin». Perpessicius avea în vedere primele dumneavoastră trei romane. De atunci, de când această cronică a văzut lumina tiparului, au trecut patruzeci de ani și dumneavoastră ați mai scris încă douăzeci de romane intrate în conștiința publicului și a criticii românești. Cum vedeți astăzi aprecierea lui Perpessicius ? – E atât de îndepărtată vremea când scrisesem primele trei romane, că nici nu mai țin minte ce spunea atunci Perpessicius despre ultimul dintre ele, *Flăcări*, citat acum de dumneavoastră ; de neuitat a rămas concluzia lui cu privire la primul, apărut cu patru ani înainte, fiindcă era nesperată: visasem cel mult o recunoaștere, oricât de modestă, și, când colo, acea carte, publicată cu multă îndoială din parte-mi, era socotită, generos, o consacrare. «Urmarea propriului meu destin», afirmată de Perpessicius la cea de a treia carte, devenise, încă înainte de a-i cunoaște vorba, linia mea de credință. [...] Odată cu scrierile care au urmat, ea a continuat să se precizeze și să se adâncească, și, oricâte asemănări s-ar descoperi între una și alta din cărțile mele, este singura trăsătură pe care o recunosc tuturora, în număr de douăzeci și una astăzi, dacă pun la socoteală și pe cele rezultate din transfigurarea impresiilor de călătorie și convertirea lor la ficțiune ; socotesc, cu un amestec de neutralitate și orgoliu, că toate sunt egale cu mine însumi, și în rău, și în bine. [...] – *Când ați publicat prima dumneavoastră carte, volumul de nuvele Orașul cu fete sărace, și după un an, romanul Un port la răsărit, aveați conștiința că proza noastră trebuie să înceapă un nou drum ? – Când m-am apucat de scris, cu aproape două decenii înainte de a îndrăzni să tipăresc prima carte, și chiar**

după ce o tipărisem, nu mă gândeam că proza noastră ar trebui să caute alte drumuri decât cele bătute până atunci, adică să descopere mijloace noi de cunoaștere a lumii și alte forme de exprimare. Este adevărat că în perioada de ucenicie și de visare, în adolescență, când suprarealismul tulbura apele liniștite și profunde, dar uneori stagnante ale unei literaturi numite aproape în bloc «gospodărească», fie că se datora marilor noștri clasici, am meditat și eu la o evadare, am căutat drumuri care să mă deosebească de alții, socotindu-i pe aceștia rămași în urma vieții, dominată atunci de automobil, de aeroplan, de radio și de teoria relativității. Dar, după încercări nici măcar dificile, fiindcă mergeam pe un teren nepăzit de nimeni și foloseam legi proprii, absolut arbitrare, putând, cu alte cuvinte, să-mi fac de cap după a mea voie, am constatat că nu puteam să demonstrez altceva decât ce fusese demonstrat mai înainte. Nu oblig pe nimeni să mă aprobe, încercări de felul acela continuă și astăzi și nici ele nu duc mal departe, pentru cine știe cu adevărat să citească. În ceea ce mă privește, nu socotesc deloc că m-am cumințit dacă am optat pentru exprimarea directă și am ajuns la un respect sacru pentru semenii mei dornici să simtă omenește și nu mecanic. Dezaprob cu tărie părerea unui scriitor la modă astfel, care susține, deși se dezmințe în propria lui literatură, că autorul trebuie să-și înfrâneze orice emoție când creează lumea lui pe hârtie, și să păstreze un suflet rece chiar și eroului, deși bietul om poate arde de doruri. Această idee ar fi doar o eroare, dacă am avea naivitatea să credem că reprezintă o teorie sinceră; în realitate, socotesc că nu-i altceva decât o scamatorie. Cine a rămas cu gura căscată de admirație în fața unei afirmații atât de aberante, să judece părerea mea și să se introspecteze. [...] Ca o surpriză amuzantă observ că unii comentatori de literatură remarcă înnoiri binevenite în compozițiile mele și le atribuie influenței, socotită laudabilă de altfel, a unei literaturi moderne, de care [...] – *Acum, în romanele grupate sub titlul Sfârșit de mileniu, nu mai întâlnim ceea ce Perpessicius numea «atmosfera» unei «așezări», ci evenimente, fapte, oameni atestate istoric sau reprezentând trăsăturile mai multor personalități ale istoriei noastre într-un personaj fictiv, cele care cu marcat istoria pe care personajul o cunoaște la diferite vârste, înțelegând-o, bineînțeles, în funcție de experiența și puterea sa de percepere. Cum ați înțeles și înțelegeți, pe parcursul elaborării acestei serii, relația personaj literar – eveniment istoric ? – Sfârșit de mileniu nu este nicidecum un roman istoric, dar nu poate fi înțeles în afara istoriei. Fiindcă el înfățișează oameni, din realitate și din închipuire, care este o altă față a realității, și vrând, nevând, ei construiesc istoria vremii când și-au trăit viața, precum și pe cea trecută, așa cum și-o aduc aminte, și pe cea viitoare, cum și-o închipuie». ■ Mircea Dinescu intră în atenția lui G. Dimisianu cu poemele din *Exil pe o boabă de piper* (1983) după cum arată și titlul articolului. Criticul trece în revistă și alte volume, mai vechi (*Democrația naturii*, 1981) ori de dată recentă (*Rimbaud negustorul*, 1985) spre a demonstra că „în orice împrejurare s-ar găsi, acest personaj al lui Mircea Di-*

nescu exemplifică așadar felul de a fi al unei ființe pentru care libertatea este o vocație. Nu doar în momentele de efervescentă, de mari combustioni vitale se comportă ca om liber, dar și în oboseală, în îndurerare și dezgust, în înfrângeri mărturisite fără surdina și fără menajare de sine”. [...] Să mai observăm că în reprezentările lui Mircea Dinescu. Printre miturile îmbolnăvite, maculate, decăzute din puritatea și noblețea lor originală se află și acela al poeziei. Titlul ultimei sale cărți, *Rimbaud negustorul*, nu este dat la întâmplare. El face desigur trimitere la acel Rimbaud din faza amuțirii poetice autoimpuse, dezis de mitul poeziei pe care odinioară l-a slujit și întruchipat. [...] Și totuși, poezia poate muri ? Să nu ne grăbim. Oricând poate ceva să reaprindă scânteia în sufletul amorțit al poetului, în insul rotofei «aiurit de căldură». În domolitul, inofensivul, acum, negustor care, trezit din letargie, poate redeveni, într-o clipită, «primejdios»: „Când va fi să-și rostească discursul solemn / aiurit cum îl știm de căldură / fiți atenți să nu-i pută-a corăbii de lemn / să nu-i sară maimuța din gură”. Și cu aceasta ajungem din nou la acel personaj al fricii lui Mircea Dinescu, evocat la început, în care autorul *Democrației naturii* atât de mult se transpune pe sine și care, în același timp, aduce în pagini bătaia îngerească din aripi a ființei Poetului: acest «bolnav de faruri» ce nu va găsi alt refugiu și «loc de odihnă» decât în exilul simbolic pe boaba de piper. Dar poate fi vorba acolo, cu adevărat, de odihnă, de reculeasă pacificare? Piperul e un ingredient care, în proiecție figurată, înseamnă concentrație de capacități expresive, causticitate potențială, spirit incitator. În nici un caz inacțiune, în nici un caz abdicare. Exilul poetului pe boaba de piper nu poate fi altfel decât unul activ”.

■•La rubrica *Primim*, atrage atenția scrisoarea trimisă redacție de Liviu Antonesei, nemulțumit că Z Ornea a catalogat unele observații din studiul său despre gruparea *Criterion*, drept „puerile, neavenite în câmpul exegezei”, precum și faptul că „violența de limbaj și tonul autoritar sunt vizibile cu ochiul liber, iar tinerețea unui autor nu poate fi nici circumstanță atenuantă, dar nici una agravantă”. În buna tradiție a expresie românești „nu mai spun că”, după care urmează exact ceea ce se promisese a fi păstrat ca un secret, Liviu Antonesei adaugă: „dacă aș folosi aceeași logică, l-aș putea învinui pe Z. Ornea de deformări datorate senectuții sau de sechele dogmatice, ceea ce refuz să fac”.

■•Nicolae Manolescu scrie cronică literară la *Joc și înviere* (C.R., 1985) volum semnat de Marius Robescu, apărut din nefericire postum: „*Joc și înviere* se menține în cadrul acestei din urmă orientări, în ciuda înfățișării eteroclite a pieselor care-l compun. Ce ar fi urmat nu mai putem ști. Impresia mea este că poetul nu se fixase deplin la o formulă și mai tatona. Pe coperta a doua a cărții de față a fost tipărită o mărturisire semnificativă. Cu multă franchețe, Marius Robescu recunoaște că nu-i sunt nici lui însuși lămurite «intențiile profunde» ale liricii sale, ale cărei «ascunzișuri interioare» le aseamănă cu o carapace de broască țestoasă incrustată cu hieroglifice, adăugând a fi preocupat mai ales de «destinul cuvântului». Să ne oprim la această din urmă constatare. În carte,

există câteva texte care reflectează deschis asupra rostului cuvântului în poezie. Una din problemele de care poetul e conștient este aceea a rezistenței pe care cuvântul o opune”. □•La rubrica *Promoția 70*, în care se referă mai mult la debuturile acelor ani și nu la generațiile acelei perioade, Laurențiu Ulici, face aprecieri la adresa poezilor gălățeni Simon Ajarescu și Paul Sâmpetru. ■•La *Fragmente critice* Eugen Simion are în vedere romanul *Licitația* (C.R., 1985) al lui Mircea Horia Simionescu: Observația se verifică și în romanul recent apărut. Citindu-l mi-am amintit de o propoziție a poetului supraréalist Joe Bousquet ; întrebat, în 1942, ce este romanul, el a răspuns: «Ceea ce nu era încă». Noii romancieri au dovedii că romanul nu era încă o aventură a scriiturii sau nu era (există precedentul Flaubert) într-o măsură hotărâtoare. Asta înseamnă ca romanul este un ansamblu do «cercetări formale» și că, în loc să învețe o artă a romanului, prozatorul este hotărât să înfățișeze «romanul ca artă». În cazul lui Mircea Horia Simionescu, romanul este o artă a fragmentului și, fapt și mai important, temă esențială a romanului său este înșiși tema fragmentului care poate sugera o continuitate și un ansamblu. Ideea de a include o estetică a romanului în roman este răspândită în literatura modernă. Mircea Horia Simionescu o preia și o continuă într-un moment în care romanul contemporan revine (cu o experiență nouă, inclusiv aceea oferită de *noul roman*) la romanesc. Va trebui, într-o zi, să vedem mai bine ce este cu această Școală de la Târgoviște, pe care o parte dintre prozatorii tineri o reclamă ca model epic și în ce măsură ea se înscrie într-o tradiție a modernității (de la Proust și Joyce modernitatea a avut timp să se constituie ca o tradiție în romanul secolului XX). *Licitația* de acum ne dă o idee despre ce reprezintă, în condițiile literaturii noastre, *romanul ca artă a fragmentului*. [...] Înainte de orice, el reprezintă o artă a scriiturii, o căutare a sensului într-un ansamblu de nonsensuri. O căutare prin intermediul unei caligrafii polisate și a unei compoziții care tinde să dea o sugestie despre ordinea haosului. Dacă înțeleg bine proza lui Mircea Horia Simionescu, a se configurează ca o adițiune de compoziții într-un timp și un spațiu în care glasurile și cronologiile se suprapun și, bineînțeles, se confundă. Cititorul este chemat să le dezlege și să le orânduiască după cum se pricepe. Naratorul îi dă oarecare ajutor prin precizările de ordin critic (estetic) pe care le face în timp ce se confesează. Lectura nu-i ușoară și bucuriile cititorului sunt condiționale. El trebuie să fie mereu cu ochii în patru și să observe la timp când scena se rotește, cine vorbește și despre ce, dacă faptele se petrec, cu adevărat, în realitate sau sunt, după obiceiul prozei livrești, ficțiuni în ficțiune, proiecții ale unui spirit care nu mai face nici o deosebire între literatură și existență”. □•Mihai Zamfir, despică înțelesurile dintre medieval și universal, cu trimitere la studiul lui Marian Papahagi, *Intellectualitate și poezie* (C.R., 1986). □•Neconsolat de pierderea unuia dintre cei mai efervescenti membri ai Cercului literar de la Sibiu, actorul, dramaturgul, poetul și traducătorul Dominic Stanca, Ștefan Aug. Doinaș îl evocă la trecerea a șaizeci de

ani de la naștere, în *Masca lui Dominic*: „Și totuși... în măsura în care și Dominic Stanca, asemenea personajelor sale, și-a pierdut sub propria mască înfățișarea, – în aceeași măsură, de fiecare dată când mă gândesc la el, înfățișarea lui reală, caldă, scapă de sub această mască, desfide moartea, și golește complet de conținut o propoziție ca aceasta: „În acest 31 ianuarie 1986, Dominic Stanca ar fi avut 60 de ani“... Imposibil pentru toți cei care l-au cunoscut, și iubit, și apreciat, acest lucru este cu neputință: masca Lui Dominic nu poate să aibă decât înfățișarea lui Dominic – tânără, tânără, tânără...”. □ • În *Casa de la Copou*, Profira Sadoveanu vine cu amintiri despre tatăl ei, Mihail Sadoveanu.

• [„**Tribuna**”, nr. 5] Textele festive din numărul precedent continuă și în cel de față, cu un nou *Omagiul* adus de „Tribuna”, marelui cititor al României, adăugat „omagiului întregii națiuni”. □ • În *Literatură și politică*, Ion Oarcăsu scrie despre numeroasele împliniri politice din literatura ultimelor două decenii: „Deschiderile politice și literare ale celui de al IX-lea Congres al P.C.R. au devenit realități de prim ordin. Diversitatea modurilor de expresie atitudinea antidogmatică, nerestrictivă ca principiu diriguitor; spiritul științific marxist deschis dialogului cu alte orientări estetice și ideologice contemporane, literatura, creația ca principale păstrătoare ale specificului național, cunoașterea și asimilarea valorilor umaniste produse pe alte meridiane – sunt astăzi forme de creativitate care ne îndreptățesc să privim la ziua de mâine cu Încredere legitimă”. ■ • Adrian Marino și Cornel Ungureanu participă la dezbaterile „Tribunei” pe subiectul *Realitate – literatură – receptare literară*. □ • Adrian Marino (*Critica filologică*) prezintă studiul lui Marian Papahagi consacrat poeziei italiene din secolul al XII-lea, arătând ce virtuți posedă critica filologică: „Italienist, cu bune studii la Roma, Marian Papahagi s-a format la școala filologiei italiene, care perpetuează și modernizează cele mai sigure tradiții germane în materie. Critica filologică este o sinteză de istorie literară și «explicație de text», de situare istorică și hermeneutică, lipsită total de grații impresioniste (obosite), dar plină de vigoare și de eficiență Calitatea esențială este contactul permanent, pas cu pas, cu textele, citite atent și «criticate» minuțios, sistematic Nimic în critică și hermeneutică nu poate înlocui lectura răbdătoare și metodică a textelor Hermeneutica înseamnă în primul rând filologie centrare pe text și dezbrăcarea sa de toate semnificațiile explicite și implicite posibile Procesul este inepuizabil fiindcă polivalența semantică textuală este și ea nesfârșită. Dar din această strânsă relație reciprocă lectură text (literal și latent) recepția critică nu are decât de câștigat pun stimulare, verificare și rectificare permanentă Aspectul nu este «eseistic» ci doar descriptiv, sistematic și solid. Există însă și o eleganță a stilului ideilor, nu numai a florilor de stil în acest mod procedează și Marian Papahagi în studiile sale despre literatura medievală Italiană a secolului al XII-lea: poezia iubirii și *dolce stil nuovo*, misticism și laicism, filosofie și poezie, iubire sacră și profană”. □ • Cornel Ungureanu desprinde din romanele, puține și realizate cu ani în urmă de Titus Popovici, *Un fel de a răspunde soli-*

citării. Criticul insistă asupra finalurilor din romanele lui Titus Popovici, puse față în față cu cele rebreniene: „Cititorul de roman ar putea face observația că Titus Popovici nu a mai publicat, din 1958, nimic important. Nuvela *Moartea lui Ipu* dă greutate acestei observații. Cititorul de proză ar mai putea spune că fiecare dintre filmele lui Titus Popovici sacrifică un roman. Temperament exploziv, Titus Popovici n-a mai avut răbdarea șlefuirii îndelungate, pe urmă a contactului cu cercurile, câteodată capricioase, ale publicului și ale criticii”.

□•Pe două pagini de mijloc este reprodus studiul „*Rectificarea*” istoriei sau *rectificarea frontierelor* ? de Florin Constantiniu. Articolul, o replică dată unor manifestări și atitudini iredentiste din străinătate, este preluat din „România literară”.

□•Victor Pușcaș și Mircea Scarlat, scriu despre „cărți de vizită” ale culturii noastre. Primul se referă la Keith Hitchins și la volumul acestuia *Studies on Romanian National Consciousness*, cercetare „extinsă și la problematica studiului «Gândirea». *Nationalism in a Spiritual Guide*”: „Deși, până acum, Keith Hitchins s-a preocupat mai mult de secolele XVIII-XIX, mergând și până la primul război mondial, prin acest studiu constatăm o trecere dezinvoltă, spre bucuria celor ce-i citesc lucrările, și la perioada interbelică din istoria românească. El păstrează opțiunea pentru istoria ideilor și a culturii, după cum dovedește și analiza pe care o face cunoscutei și discutatei reviste «Gândirea». În fapt, studiul la care ne referim dovedește interesul autorului și pentru istoria vieții intelectuale din România interbelică, percepută ca un dialog creator, fertil, între adepții *tradiționalismului* și *europicismului*. Totodată, trebuie neapărat remarcată profunzimea și justa înțelegere valorică a fenomenului cultural românesc dintre cele două războaie mondiale (a se vedea, de exemplu, minunatele pagini dedicate lui Blaga)”. □•Cel de-al doilea, Mircea Scarlat, salută, la apariție, „cartea lui Vasile Vlad, [care] se distinge prin faptul că prezintă o singură operă – cea mai reprezentativă – tradusă în toate limbile stabilite de editor. Opțiunea acordă *Lucașfărului* calitatea – absolut meritată – de text definitiv pentru o spiritualitate întreagă. Volumul apare drept o carte de vizită nu doar a literaturii noastre, ci chiar a culturii românești, dat fiind că între versiuni s-au intercalat și zece opere reprezentative ale plasticii contemporane”.

31 ianuarie

• [„*Scânteia*”, nr. 13512] Este anunțată editarea volumului omagial *Un om, o epocă, o țară*, dedicat tovarășului Nicolae Ceaușescu, în care se regăsesc grupate contribuțiile scriitorilor, oamenilor de artă și cultură, la recentul eveniment din 26 ianuarie: „[...] Volumul aniversar *Un om, o epocă, o țară*, dedicat zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, reunește mărturii ale poezilor, prozatorilor și publiciștilor, personalități ale scrisului românesc contemporan sau ale unor artiști amatori prezenți în *Festivalul național „Cântarea României”*, prin care creatorii aduc un nou și vibrant omagiu personalității proeminente a secretarului general al partidului, revoluționarului și patriotului,

omului de stat cunoscut și prețuit în întreaga lume, conducătorului încercat sub a cărui înțeleaptă cârmuire țara și-a împlinit într-un timp istoric scurt marile idealuri de construcție pașnică, de libertate, independență și suveranitate. Imaginea de excepție a unei biografii exemplare se alcătuiește prin sublinierea acelor laturi și momente semnificative ale devenirii acesteia. [...] «Avem în fruntea treburilor politice ale României un bărbat aflat la vârsta maturității, un om hotărât care, iată, are în biografia sa cuprinsă o jumătate de secol de activitate neîntrerupt în sprijinul ideilor comuniste » – afirmă scriitorul Eugen Barbu.[...] Expresii vibrante ale sentimentelor de dragoste, stimă și recunoștință cu care întregul popor în înconjoară pe cel mai iubit fiu al națiunii noastre, poeziile și articolele omagiale semnate de scriitori ca Anghel Dumbrăveanu, Radu Cârnelci, Al. Jebeleanu, Ilarie Hinoveanu, Eugen Frunză, Franz Johanes Bulhardt, George Țârnea, Mihai Negulescu, Traian Iancu, Rusalin Mureșanu, Cedomir Milenovici, Niculae Stoian, Octav Sargețiu, Andrei Ciurunga, Ovidiu Genaru, Corneliu Sturzu, Ion Dodu Bălan, Dinu Săraru, Corneliu Leu, Petre Ghelmez, Ion Hobana, Vasile Rebreanu, Ilie Purcaru, Hajdu Győző, Petru Poantă, Aurel Mihale, Violeta Zamfirescu, Dan Tărchilă ș.a. se constituie în tot atâtea mărturii ale conștiinței scriitoricești actuale hotărâte să urmeze neabătut marile îndemnuri și orientări pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a pus în fața întregului front artistic, pentru edificarea unei arte umaniste destinate poporului, ridicării nivelului său de cultură. Alegerea sa în fruntea partidului «Atunci, la al IX-lea Congres, / El, Ceaușescu a fost ales, / Deschizător de nouă eră, / Pentru o patrie prosperă / L-a vrut în frunte-ntreg poporul / Să-i fie, brav, conducător / Spre comunismul ideal, / El, Secretarul General, / Cutezător și dârz acum / Ne-arată suitorul drum, / Spre-o lume și mai bună și mai dreaptă / Ce omenirea o așteaptă / Drumul acesta-i Viitorul / Și-l urcă demn întreg poporul!». (Mihai Beniuc: *Deschizător de eră nouă*), a constituit un moment de cea mai mare importanță în devenirea patriei când «Începea un drum, deloc ușor, un suiș aspru, bărbătesc în care trebuiau comprimate parcă energiile latente, nefolosite ori risipite până atunci, ale unei națiuni ce primea șansa istorică a recuperării demnității și identității sale » – scrie poetul Nicolae Dan Fruntelată. [...] În toate, prin toate, se numește și se definește tinerețea spiritului revoluționar, tinerețea de structură a gândirii președintelui Nicolae Ceaușescu, a omului politic de anvergură mondială, care, la tribuna Congresului al XIII-lea al partidului, și-a reafirmat astfel crezul său de viață și de luptă: «Cine dorește să fie revoluționar va fi întotdeauna în fruntea transformării societății, a noului!». În această «construcție de conștiință» derulată în toate sferile vieții națiunii, recâștigarea identității noastre ca popor a devenit leitmotivul unei politici consecvente, superioare. Prozatorul Ion Lăncrănjan vede în aceasta o , *emblemă nepieritoare*: «Nimeni nu va putea să despartă, niciodată, numele președintelui Nicolae Ceaușescu de epoca aceasta a noastră, epocă măreață, epocă plină de izbândiri și de mari și esențiale clarificări. Esențială a fost

însă, pentru noi, pentru români, în acești ultimi 20 de ani de strădanii și de strălucite afirmări, regăsirea Patriei, regăsirea și înțelegerea ei, aducerea în prim-plan a trecutului ei de luptă, fapte și împrejurări determinante, care nu pot fi despărțite, în niciun fel, de numele președintelui Nicolae Ceaușescu, omul politic de mare pregnanță, care a înțeles, la timp, cât e de importantă această regăsire, această reevaluare a propriei măreții naționale, mai ales într-o vreme de răscruce, în cuprinsul căreia convertirile forțate și cotropirile, diversionile politice și hărțuiala economică șubrecesc popoare întregi, șubrezind astfel lumea, fiindcă lumea nu poate fi puternică decât prin tăria tuturor popoarelor». *Aceasta presupune nu numai un trecut, ci și un viitor*, subliniază dramaturgul Mircea Radu Iacoban. [...] *Puterea noastră constă în unitate!* întărește, la rândul-i, poetul Létay Lajos. [...] «Sub luminosul semn al umanismului revoluționar românesc, președintele țării a afirmat repetat că a fi activ în slujba păcii semnifică o permanență de acțiune și de conștiință care angajează pe fiecare om, pe fiecare locuitor al planetei – scrie Alexandru Balaci. În apărarea omului, președintele României socialiste arată că opinia publică universală trebuie să fie dinamizată permanent, pentru a fi integral conștientă de dramatismul situației internaționale actuale, pentru a fi conștientă de responsabilitatea sa față de destinele păcii, față de primejdia conflagrației mondiale». [...] În această epocă, cum releva academicianul Șerban Cioculescu, a fost descoperit în cotidian omul de omenie, când avem o literatură și o cultură cu adresant cunoscut – omul muncii, în cea de-a doua sa generație spirituală de om nou, când în societatea noastră s-a impus, tinzând firesc spre generalizare, acel subiect educat conform principiilor umanismului socialist, conform normelor eticii și echității socialiste. [...] Observă cu îndreptățire Pop Simion: «A scrie azi o carte despre viața unei așezări înseamnă a cunoaște dinamica orașelor României socialiste, rapida lor autodevenire, modul radical schimbat pe care îl legitimează viața urbană. A scrie azi despre «omul simplu» (denumire inexactă), despre omul de toate zilele, înseamnă a înțelege că acesta nu-i altul decât cel care lucrează, bunăoară, în mod curent în cibernetică, informatică, inginerie genetică, în lumea computerelor și roboticii industriale, devenite în vremea noastră locuri obișnuite de muncă». [...] Omagiul poezilor consacrați sau abia sosiți în teritoriul poeziei are adâncă vibrație umană și acuratețea clasică, dovedind prețuirea lor pentru neobosita activitate a celui care de peste cinci decenii și-a consacrat energia revoluționară devenirii țării. Versurile epice sau imnice cântă omul «ce poartă în suflet un popor»: «Acel pe care țara la cârma ei l-a pus / sădi în noi dorința de-a sta cu fruntea sus, / sădi necesitatea de-a ne simți, oricând / un neam al libertății pe-acest străbun pământ, / și năzuința noastră de-a ne simți în toate / cu limpezimea unei oglinzi mereu curate / ce-n apa ei răsfrânge un chip iubit de frate. // Prin el trăim noi astăzi fără cunoaște teama, / ne-apropiem de piscuri cu fiecare salt, / renaște orizontul mai pur și mai înalt, / mai trainice-i sunt gândul și fapta ca arama» (Virgil Teodo-

rescu, *Acel pe care țara*); Un nume drag: «Pentru toți simbol de eroism / Demnitate care nu se-ndoaie / Aliajul pur de comunism / Este Ceaușescu Nicolae». (Ion Brad, *Nume drag*) și călăuză spre viitor: «Cârmaci îi este țării și aripă spre zbor / Eroul României... Și-i fruntea ei semeață. / El patria slujind-o cu exemplară viață / E simbol vitejiei de românesc popor. // E Ceaușescu simbol în țara omeniei / Și-a faptei ce-și trimite aripa-n viitor / Prin el se nalță-n lume eternul tricolor / Și glas solemn de pare și vis al României». (Nicolae Dragoș, *Cârmaci îi este țării și aripă spre zbor*). Idealurile națiunii noastre, faptele de eroism făcute pentru progresul ei, înaintarea spre comunism devin tot atâtea certitudini, deoarece «Aici, în vatra noastră milenară / am fost și-om fi mereu unde suntem! / În fruntea țării un erou avem!» (Victor Tulbure: *Și pururi ostași îi vom rămâne*). Poeți amatori, la rândul lor, aduc prinos de gânduri și simțiri. Poeziile semnate de elevi au candoarea și prospețimea primilor muguri care se deschid în preajma luminii. [...] Vocea gingașă de copii este acompaniată de sunetul grav, matur al cântării rostite de minerii care dau cărbune țării prin munca lor plină de abnegație. De la aceștia vine un muncitoresc Noroc bun» spus cu limpezime.[...] Ca în datinile din bătrâni, versurile au valoarea urărilor străvechi pe care le adresezi celor dragi în momente sărbătorești.[...] *Un om, o epocă, o țară* – volum omagial apărut sub auspiciile Consiliului Culturii și Educației Socialiste la editura «Eminescu» – este o carte de suflet și meditație, o nouă mărturie a deplinului atașament al scriitorilor în politica partidului nostru călăuzită de îndrăznețele idei novatoare și viziunare ale conducătorului încercat al națiunii noastre, o carte de calde urări din inimă pornite, care reverberează împreună cu glasul întregii națiuni într-o cinstirea gândului și faptei celui ce ne conduce țara⁴. ■•Aurel Rău semnează textul *La izvoarele vieții*, periplu ce pornește de la „chemarea adresată de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, tuturor creatorilor de a merge direct la izvoare, constituie ideea ce călăuzește cele mai bune, mai valoroase căutări și opere literare” și trece prin Minulescu, Bacovia, Blaga, Camil Petrescu, abătându-se și pe la izvoarele folclorului (*Mănăstirea Argeșului, Toma Alimoș, Miorița*).

● [„Contemporanul”, nr. 5] În prima pagină, continuată cu alte texte de același profil pe parcursul următoarelor, este reprodusă *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*, prilejuită de aniversarea zilei sale de naștere. Discursul se referă la întreaga problematică, internă și externă, și se încheie cu urările sărbătoritului, adresate „comuniștilor, întregului popor”. ■•Printre semnatarii articolelor encomiastice se află, într-o veritabilă competiție, reprezentanții tuturor artelor. □•Cornel Radu Constantinescu (*Pentru viitorul comunist al țării*), pune la picioarele celor doi conducători, Nicolae și Elena Ceaușescu, într-teaga artă contemporană: „O amplă expoziție de artă plastică intitulată *OMAGIU* găzduiește sala Dalles din Capitală. Ea se consacră, în semn de aleasă cinstire, aniversării zilei de naștere a secretarului general al partidului, tovarășul Nicola Ceaușescu, operei sale revoluționare, inițiativelor sale îndrăznețe

și vizionare care au dinamizat într-un chip fără precedent energiile creatoare ale poporului, și care, – în răstimpul a numai două cecenii, – au condus la realizări cu adevărat impresionante în toate domeniile de activitate.[...] Imagini simbolice din viața și activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarășei Elena Ceaușescu, portrete ce se disting prin adâncime și noblețe, prin sentimentele de admirație și recunoștință ale creatorilor față de marile personalități ale istoriei noastre contemporane se împletesc pe simeze, în mod armonios și definitoriu, cu ceea ce am putea numi cronica muncii eroice, reprezentarea monumentelor trainice prin care țara a și pășit din prezent în viitor. Găsim aici exprimată cu elocvență în limbajul artei unitatea de simțire și voință a națiunii noastre, și mai ales unitatea ei de acțiune împlinită în lumina aceluiași mare ideal colectiv – construcția socialismului (Ion Bițan, Vladimir Șetran, Traian Brădean, Constantin Nițescu, Ion Musculeanu, Dan Cristian Popescu, Brăduț Covaliu, Dimitrie Grigoraș, Ion Jalea, Ioana Kassargian, Paul Vasilescu, Eftimie Bârleanu, Ion Vlasiu, Nicolae Kruch, Iulia Hălăuceșcu, Constantin Baciu, George Leolea, Natalia Matei Teodorescu, Imre Drocsay, Suzana Fântânanu, Ileana Balotă, Lucreția Pacea). Prin amplitudinea temei și capacitatea de sinteză, în alte cazuri prin forță percutantă a soluției plastice, de o profundă evocatoare simplitate, remarcăm lucrări ca acelea ale lui Constantin Blendea ori Vasile Grigore, ale Elenei Greculeși și Ion Sălișteanu, Geta Mermeze și Sabin Bălașa, Ovidiu Maitec și Gh. Iliescu Călinești, Bucur Pavel sau Horia Flămând, Costel Badea și Vintilă Făcăianu. Superbe întruchipări florale investite cu întreaga încărcătură emoțională a gestului omagial ne-au oferit Constantin Piliuță, Iacob Lazăr, Ion Gheorghiu, Elena Greculeși, Vasile Grigore. Tot ca pe un suprem omagiu, evocând din perspective luminoase frumusețea peisajului românesc, compoziții cu semnificații generoase, portrete cu valoare de efigie sub aspectul desăvârșirii umane, privim și lucrările semnate de Viorel Mărginean, Petru Popovici, Ion Grigore, Octav Grigorescu, Georgeta Năpăruș, Paul Erdős, Ion Irimescu, Gabriela Manole-Adoc, Corneliu Camarovschi, Mircea Spătaru ș.a. Artiști dintre cei mai valoroși, din toate generațiile, fapt întru totul elocvent, au celebrat în manieră stilistică proprie, ce dă și marea personalității artei lor, pe marele Erou al patriei, precum și pe tovarășa Elena Ceaușescu, exemplar om politic și savant de renume mondial, destinul nou al țării, transformările realmente istorice, față de care au încercat sentimentul unei justificate mândrii, sentiment încrustat mai apoi în fiecare operă. [...] Tot în Capitală, de astă dată la Galeriile de artă ale Municipiului București, s-a deschis o expoziție de desen și gravură sub genericul *Creăm pentru viitorul comunist al țării*. Tema care dă consistență și unitate selecției este munca, privită în toate ipostazele ei, dar mai ales sub fundamentala ei determinare morală și patriotică. Expoziția vădește nu numai un evantai destul de larg al posibilităților stilistice (individuale), dar și largi deschideri conceptuale asupra temei, începând cu reprezentări de tip fotoreportericesc și sfârșind cu cele care aduc în prim plan

capacitatea de sugestie a metaforei. Manifestarea este susținută de cei mai reputați graficieni. Este poate suficient să cităm numele lui Marcel Chirnoagă, Vasile Dobrian, Ileana Micodin, Corina Beiu Angheluță, George Leolea, Gheorghe Ivancenco, Lidia Ciolac, Eva Cerbu, Emilia Dumitrescu, Adrian Dumitrache, Simona Runcan, Suzana Fântânar, Wanda Mihuleac, Ianos Benesik, Mircea Dumitrescu și încă mulți alții. Firește, înaintea semnăturii, onorată întotdeauna cu seriozitate, opera este aceea care, dă o superioară ținută ansamblului, caracterul unei decise și vibrante angajări, dorința limpede – așa cum o degajă imaginile – de a fi prin mijloacele vocației, martori și participanți la istorie. Expoziția constituie și ea un călduros și ales omagiu adus activității neobosite a președintelui țării, marilor sale merite de ctitor al României moderne. Și este întru totul semnificativ că în omagiul pe care îl aduc plasticienii, în numele poporului pe care îl slujesc, se concentrează cel mai scump îndemn al tovarășului Nicolae Ceaușescu: să creăm pentru viitorul comunist al țării, să trăim și să muncim astfel, neprecupețind niciun efort, pentru a apropia visele cele mai scumpe ale națiunii noastre de realitate. A crea înseamnă a voi să trăiești în pace, a voi să construiești pentru binele și fericirea oamenilor. O astfel de temă în artă ne recomandă, și dincolo de artă, ca fire și formă de manifestare în istorie. ■ George Chirilă (*Florilegiu de sentimente și gânduri*) are privilegiul de a dezvălui conținutul volumului omagial al scriitorilor, consacrat zilei de naștere a lui Nicolae Ceaușescu: „În aceste zile de înaltă sărbătoare, a apărut o carte frumoasă, sugestiv intitulată, *Un Om, o Epocă, o Țară* (Editura Eminescu). În paginile ei sunt cuprinse sentimente de prețuire, stimă și iubire, gânduri de adâncă cinstire a vieții și faptelor revoluționare ale Bărbatului care conduce destinele României de azi. Reprezentanți ai tuturor generațiilor de scriitori de la noi își adună, ca într-o mirabilă grădină, uneltele, spre a aduce în lumină florile suave ale elogiului și ale prețuirii. Decantate în ritmuri vibrante, cuvintele prind în efigia lor însemne ale acestor vremuri de mari prefaceri, spun despre noi cei de azi, spun despre perspectivele lumii de mâine. Astfel, în al său elogiu numit *Un protagonist cu un generos destin epic* acad. Șerban Cioculescu stăruie pe larg asupra noțiunii de omenie, considerată a fi una dintre virtuțile fundamentale ale umanismului socialist românesc.[...] În versuri simple, profund mișcătoare, poetul Mihai Beniuc propune un portret liric al Președintelui patriei. [...]. Nicolae Dan Fruntelată – subliniază într-un eseu dens fizionomia neconținut tânăra a spiritului revoluționar așa cum epoca noastră îl impune. [...] «Acel pe care țara la cârma ei l-a pus / sădi în noi dorința de-a sta cu fruntea sus, / sădi necesitatea de-a ne simți oricând / un neam al libertății pe-acest străbun pământ» scrie într-o nobilă stare de grație, potul Virgil Teodorescu. Prozatorul Eugen Barbu definește epoca purtând numele celui ce a ctitorit și ctitorește patria de azi ca fiind «epoca în care ne-au fost restituiți Eminescu, Pârvan, Blaga, Arghezi, Călinescu și toți marii cărturari uitați prin biblioteci...» [...] Scriitorul Ion Lăncrăjan, Vasile Rebreanu, Ion

Brad, I.D. Bălan, Nicolae Dragoș, Corneliu Leu, Létay Lajos, Ion Hobana, Traian Iancu, Dan Tărchilă, Aurel Mihale, Violeta Zamfirescu, Radu Cârneli, Ilie Purcaru, Fr. J. Bulhardt, Ovidiu Genaru, Ilarie Hinoveanu, Teofil Bălaj, Cedomir Milenovici, M.R. Iacoban, Al. Balaci, N. Stoian, Anghel Dumbrăveanu, Al. Andrițoiu, Dinu Săraru, Al. Raicu, Al. Jebeleanu, Corneliu Sturzu ș.a. aduc alte și alte mărturii revelatoare în paginile cărții despre *Un Om, o Epocă, o Țară*. Această sărbătoare d suflet a marii noastre familii socialiste prilejuiește unui număr important de scriitori din generațiile mai tinere solemne și fierbinți ritmuri de gând și de vers. Iată aceste versuri-blemă semnate de tânărul poet George Țârnea: «N-am fi simțit ce-nseamnă adevăratul nume / Al fericitei patrii visată de Bălcescu / de n-ar fi fost să-și poarte lumina peste lume / Dinspre ființa noastră un astru – Ceaușescu». [...] Noi poeme și gânduri sunt închinată personalității și activității internaționale ale Președintelui României. Acestea poartă semnături tinere și foarte tinere de scriitori precum: Eugen Evu, Corneliu Vadim Tudor, Mihai Bărbulescu, Toma Grigore, Dumitru Titus Popa, Angela Suci, Sorin Teodorescu, Mădălina Predescu, Octavian Berindei ș.a. Așadar, avem bucuria să adăugăm lângă celelalte cărți de suflet tipărite azi, încă una, ca o floare într-un buchet purtând adierea înmiresmată a primăverii. ■•La fel procedează Călin Căliman (*Cunună de lauri*) text în care comentează filmul documentar dedicat aceluiași eveniment: „În contextul sărbătoresc al sfârșitului de ianuarie, când țara întregă a aniversat, cu sentimente de înaltă cinstire și dragoste, ziua de naștere a celui mai iubit fiu al țării, cei peste 50 de ani de activitate revoluționară, abnegația exemplară cu care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a militat și militează pentru a sluji interesele supreme ale poporului, a fost prezentat în premieră un nou film românesc, *Cunună de lauri*, prin care cinematografia noastră, alături de celelalte arte, a omagiat personalitatea marelui ctitor al României contemporane. Paginile cinematografice ale acestui film-sinteză – în car sunt evocați cei mai frumoși ani din întreaga istorie a pământurilor românești, cele două decenii glorioase ale *Epocii Nicolae Ceaușescu* – alcătuiesc un impresionant album în imagini al devenirilor fără seamă obținute de poporul nostru în anii de după cel de al IX-lea Congres al partidului, moment politic de uriașă însemnătate pentru destinele țării, cu vaste deschideri spre progres și civilizație socialistă. Pornind de la imaginile marelui spectacol popular desfășurat vara trecută, cu prilejul aniversării celor 20 de ani de când tovarășul Nicolae Ceaușescu, în fruntea partidului și a țării, conduce cu înțelepciune și cutezanță poporul în marea operă de construcție socialistă, filmul evocă prin mărturiidocument, principalele ctitorii ale unui timp de pilduitoare înnoiri revoluționare. Secvențele simbolice ale grandiosului spectacol popular – la realizarea căruia au participat aproape 20 000 de tineri, printre care numeroși laureați ai Festivalului național *Cântarea României* – sunt însoțite în film de secvențe documentare de ieri și de azi, din primii ani de după Congresul al IX-lea al

partidului și din imediata actualitate, când atâtea și atâtea gânduri temerare au devenit faptă, când atâtea și atâtea impunătoare edificii industriale, economice și social-culturale dimensionează orizonturile de mândrie patriotică ale prezentului socialist. [...] Imnul României socialiste, cu care se deschide maiestuos albumul de imagini al filmului *Cunună de lauri*, prilejuiește cineaștilor un «imn cinematografic» de mare rezonanță emoțională, în care secvențele rememorează istoria de lupte și jertfe a poporului român, din cele mai vechi timpuri ale viețuirii sale pe meleagurile carpato-dunăreano-pontice. [...] Vedem pe ecran secvențe memorabile din marea epopee a construcției Canalului Dunăre-Marea Neagră, vedem pe ecran noul drum de apă al țării, așa cum arată el astăzi, la ora împlinirii, operă grandioasă, impresionantă, a geniului creator românesc; cu forță de simbol, secvențele marelui spectacol popular potențează valoarea emblematică a acestei realizări epocale, ca semn nepieritor al prezentului socialist. Vedem pe ecran drumul șerpuitor al Transfăgărășanului, așezat și zidit peste culme de munte, ca simbol al curajului creator, al forței constructive, drum trainic peste piscuri al oamenilor spre oameni. Vedem pe ecran metroul bucureștean, realizare de vârf a științei și tehnicii românești, câteva dintre cele 250 de zone și platforme industriale ale acestor două decenii, chipul nou al orașelor și satelor patriei, elocvente izbânzi ale metalurgiei și petrochimiei ale industriei de autoturisme, marile complexe hidroenergetice ale anilor noștri, realizări de seamă ale științei și culturii: imaginile sintetizează măreția de gând și faptă a construcției socialiste, patria ni se înfățișează la dimensiunile unor izbânzi nemaiîntâlnite în lupta neostenită a contemporanilor noștri pentru mereu-mai-binele țării, al oamenilor ei. Noi pietre de temelie prefațează și prefigurează construcțiile tot mai temerare ale viitorului. Filmul subliniază, cu forță de convingere a faptelor, a imaginilor-document, o idee-efigie: toate realizările de seamă ale poporului nostru din ultimii 20 de ani sunt rodul gândirii înalt vizionare, al patrioticeii activități prin care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a slujit și slujește, cu exemplară dăruire și pasiune comunistă, țelurile supreme ale patriei, demnitatea, independența și suveranitatea ei, cauza înfloririi neconținute a României socialiste.[...] Filmul *Cunună de lauri* este un respectuos și fierbinte omagiu. Mulți operatori talentați – printre care Lviu Pojoni, Aurel Kostrakievici, Anghel Deca, Sorin Ilieșiu, Aurel Drăgușin, Gabriel Kosuth – au colaborat la filmarea marelui spectacol omagial din August '85 (regizat de Cornel Todea) și la înregistrarea pe peliculă a ritmurilor de faptă și de simțire ale României contemporane. Scriitorul Nicolae Dragoș a conceput un scenariu inspirat, cu nerv publicistic, iar tânărul regizor Anghel Mora și-a pus talentul și priceperea în slujba unui film pe care-l vedem cu puternică emoție și mândrie patriotică“. □•Elena Solunca scrie despre *Afirmarea multilaterală a umanismului revoluționar, principala forță de creație în epoca Nicolae Ceaușescu*. ■•Muzicologul Fred Popovici anunță că lui Anatol Vieru i-a fost decernat Premiul Herder: „Premiul Herder a revenit

acum compozitorului Anatol Vieru! După acordarea acestei prestigioase distincții lui Zeno Vancea, maestrul venerabil al componisticii românești, încă o dată reputatul premiu european consacră valoarea universală a muzicii care se face, azi, în România. Prilej de bucurie și de meditație asupra responsabilităților ce le incubă adevărata recunoaștere a valorilor. Prestigioasa distincție primită de Anatol Vieru încununează, deopotrivă, dimensiunea europeană a muzicii românești din ultimele decenii și destinul individual al unui creator, interferat exemplar cu noile dimensiuni ale faptului sonor din România.”

□•Octavian Schiau anunță că lingvistul Szabo T. Attila a împlinit 80 de ani: „Pentru filologii clujeni o întâlnire cu profesorul Szabo T. Attila pare a face parte din cotidianul obișnuit, fiindcă în ciuda vârstei (a împlinit de curând, la 12 ianuarie, 80 de ani!), el pare a fi același de totdeauna. [...] Bun cunoscător al limbii române, al multora din tainele și frumusețile ei, adevăr demonstrat cu prisosință și în *Dicționarul istoric*, profesorul Szabo T. Attila și-a consacrat mai multe din cercetările sale raporturilor lingvistice româno-maghiare. Rodul acestor consecvente preocupări s-a materializat într-o amplă lucrare ce urmărește împrumuturile din limba română în lexicul maghiar, din secolele XIV-XIX și care va vedea nu peste mult timp lumina tiparului. Prezență agreabilă și tonică în viața culturală și științifică a cetății universitare de pe Someș, a întregii țări, prin opera sa profesorul Szabo T. Attila și-a câștigat pe merit calitatea de doctor docent și de om de știință emerit. Este membru al *Societății finougrice din Helsinki* și membru de onoare al Academiei de științe maghiare din Budapesta. Dar chiar și aceste titluri atât de onorante n-au reușit să-l facă mai puțin tânăr și să-l scoată din cotidianul obișnuit“.

• [„Cronica”, nr. 5] Număr consacrat aniversării lui Nicolae Ceaușescu, după consumarea evenimentului. ■•Titlurile încep din prima pagină și se răsfrîră până spre ultima. □•*Țara în sărbătoare* (editorial): „Ziua de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu a devenit una din datele cardinale ale istoriei noastre, conducătorul partidului și al țării fiind el însuși un făuritor de istorie, o istorie care se clădește sub ochii noștri, căreia îi suntem deopotrivă părtași și martori. A fi contemporanii acestei epoci mărețe – fără precedent în existența patriei – epocă ce și-a înscris de pe acum numele în eternitate drept *Epoca Ceaușescu* – înseamnă pentru toți fiii României o favoare și o înaltă răspundere“. *Galeria marilor fii ai neamului*) și se termină în ultima: *Recunoașterea mondială a unei strălucite personalități* este titlul de pe ultima pagină a numărului omagial: „Izvorul unanimei prețuiri, al înaltului prestigiu dobândit de România și președintele ei pe toate meridianele lumii se află în viziunea profund științifică a tovarășului Nicolae Ceaușescu asupra fenomenelor vieții internaționale, în abnegația și pasiunea cu care slujește nobilele țeluri ale păcii și independenței popoarelor. De fapt, aria inițiativelor și demersurilor de politică externă ale țării noastre acoperă, practic, toate domeniile vieții politice mondiale“.

■• Conducătorului partidului i se dedică poezii scrise de Ion Vergu Dumitru

trescu (*Cuvântul lui*: „Fiecare literă e un șoim atingând soarele/ un vultur ce sărută adevărul”) și Viorel Cozma (*Inima mea te cântă*). ■•Sentimentele „vibrante” de stimă, mândrie și admirație ale locuitorilor județului sunt concentrate sub un titlul general: *Conducătorului iubit, omagiul întregii țări*. ■•Articolul lui Florin Constantiniu („*Rectificarea*” istoriei sau *rectificarea frontierelor*?) este preluat din „România literară” nr. 3/1986. ■•Componenta literară a numărului are irizări festive în amplul text semnat de Constantin Coroiu un articol de evaluare a literaturii contemporane în care înnoadă fire legându-le între ele sub titlul *Tradiție și actualitate*: „Redescoperirea tradiției l-a fortificat pe scriitorul român – am în vedere, firește, și criticul, teoreticianul, eseistul etc. – l-a făcut mai apt de a ieși în lume, așa zicând, fără complexe. Valorile trecutului, mai îndepărtate sau mai apropiate, contribuie, în primul rând prin spiritul lor la constituirea valorilor prezentului și literatura română se înfățișează astfel ca un tot unic și indivizibil, precum patria în care a fost creată și căreia îi conferă o culoare inconfundabilă. *Personalitatea literaturii române* (titlul solidului eseu semnat de Constantin Ciopraga) e, în fond, personalitatea noastră care, la rândul ei, împrumută mereu noi trăsături de la aceea a literaturii. E vorba, deci, de o interacțiune permanentă, complexă, cu efecte definitorii în planul conștiinței naționale, ale unui mod de a introspecta universul de la un anumit meridian. Racordarea la istorie, la tradiție, la spiritul scrisului românesc dintotdeauna, îl privește nu doar pe scriitor, ci și pe cititor. [...] Or, tabloul a ceea ce numim îndeobște valorificarea moștenirii culturale și, în acest context, a moștenirii literare este astăzi, la noi, de o mare diversitate și bogăție. O diversitate care e, în fond, expresia acelei *unități spirituale* a tradiției despre care scrie atât de nuanțat și profund Eugen Simion în volumul *Sfidarea retoricii*. Paralel cu inițierea și desfășurarea unor serii, colecții, ediții critice, consacrate clasicilor, în general scriitorilor care au contribuit la «creșterea limbii românești», în ultimele două decenii s-a desfășurat o vastă activitate de revalorificare critică, de reinterpretare din unghiul sensibilității actuale adesea exegeza românească beneficiind și de noile cuceriri din domeniul metodologiei critice. [...] Se impune apoi de 11 ani încoace, ca un adevărat *corpus Eminescu*, propunându-și să cuprindă tot ce s-a scris și se scrie astăzi despre poetul «nepereche» – *Colecția Eminescu* a Editurii «Junimea». Desigur, nu toate edițiile sunt la fel de valoroase. Dar, de la cronicari până la Blaga și Alexandru Al. Philipide sau Emil Botta (vezi colecția *Scriitori români*), de la *Colecția națională de folclor la Dicționarul literaturii române* elaborat de admirabila echipă a Centrului de lingvistică, istorie literară și folclor din Iași, bibliografia este impresionantă. Dintre edițiile exemplare prin acribie filologică, prin ținuta aparatului științific și a studiilor ce le însoțesc aş consemna doar două: ediția *Rebreanu* datorată lui Niculae Gheran și ediția *Constantin Negruzzi* realizată de Liviu Leonte. [...] Notam mai sus că rolul criticilor, al teoreticienilor, al istoricilor literari, al eseistilor – și avem câțiva străluciți – în procesul de valo-

rificare a moștenirii literare este extrem de important. [...] Autorii, așa zicând, demult clasicizați, citați cu consecvență, dar tot cu o consecvență necitiți, au ieșit surprinzător de înnoiți de sub ochiul critic proaspăt al unor spirite profunde. Este reconfortant să-l afli pe un critic de talia lui Eugen Simion retrăind *dimineața* poeziei românești, surprinzându-i pitorescul, cromatica particulară, reflexele unice, cartea sa, splendid intitulată *Dimineața poezilor*, fiind, zice chiar autorul – «o suită de lecturi noi a unor texte cunoscute, acelea venerate în școală și citite rar, foarte rar, cu simplă plăcere». De la G. Călinescu nu s-a mai scris atât de revelator (și... recuperator din punct de vedere estetic) despre frații *Văcărești*, *Vasile Cârlova*, *Ion Heliade Rădulescu*, *Grigore Alexandrescu*, *Dimitrie Bolintineanu*, *Vasile Alecsandri*, *Costache Conachi*, *Anton Pann* – poeți care «într-o superbă dimineață a imaginației lor au întemeiat poezia românească modernă». Ce altceva este trilogia *Arca lui Noe* a lui Nicolae Manolescu dacă nu o istorie «deghizată», din prezent la origini – cum i-ar place criticului să spună – a romanului românesc. În idea articolului de față, pentru că a venit vorba de Eugen Simion și de Nicolae Manolescu, să nu uităm cărțile lor despre Eminescu și Lovinescu și respectiv, despre Maiorescu, Odobescu și, mai ales, Sadoveanu. [...] La Iași, critici și istorici literari din toate generațiile au publicat, în ultimele două decenii, studii, eseuri consacrate lui Eminescu, Caragiale, Creangă, Macedonski, Sadoveanu, Bacovia, Ion Heliade Rădulescu, Constantin Negruzzi, Dimitrie Cantemir, G. Ibrăileanu, Eugen Lovinescu [sic!], G. Călinescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Ion Minulescu. Autori de formații diferite – Constantin Ciopraga, Mihai Drăgan, Liviu Leonte, Al. Călinescu, Elvira Sorohan, Daniel Dimitriu, Virgil Cuțitaru, Mihai Dinu Gheorghiu, Ioan Holban, Ștefan Avădanei, Grigore Țugui, I. Sârbu – și nu cred că n-am omis pe cineva – ilustrează o varietate de metode, de stiluri și formule. Tezaurul de valori al literaturii noastre este în continuare deschis înnoirilor. Operele clasicilor, mereu vii, rămân repere permanente, clasicii înșiși fiind – cu vorbele lui G. Călinescu – «eternii păzitori ai solului național», iar literatura «cea mai clară hartă a poporului român»⁴. □ Ștefan Avădanei o prezintă pe ultima pagină pe cea mai cunoscută poetă americană care aparține secolului trecut, Emily Dickinson, tradusă de către același Ștefan Avădanei cu patru poeme de mici dimensiuni: „Asemenea contemporanului ei britanic Gerald Manley Hopkins, cea mai mare poetă americană aparține biografic secolului trecut, iar literar-editorial secolului nostru; deși la câțiva ani după moarte Thomas Wentworth Higginson i-a publicat două volume cuprinzând peste două sute de poezii, întreaga ei creație a apărut abia în 1955. Anticipând această decalare în timp între destinul personal și cel al operei, Emily Dickinson (1830-1886), care își nota textele «epifanice» pe colțuri de hârtie, plicuri vechi, pungi sau note de plată, își creează adesea o voce poetică, o «persona» ce se adresează din altă lume cititorului: «Pentru că n-am putut că aștept moartea / M-a așteptat, galantă, ea pe mine....» [...] Trăind izolată aproape tot tim-

pul vieții în orașelul natal Amherst din Massachusetts (vechea casă din cărmidă este astăzi unul din cele mai vizitate muzee din Noua Anglie), Emily Dickinson pare să fi dispus de o excepțională capacitate emoțională în prezența celor mai obișnuite lucruri și întâmplări”.

• [„**Flacăra**”, nr. 5] *Într-o atmosferă de vibrant entuziasm, cu adâncă recunoștință și nețărmită dragoste Țara și-a sărbătorit marele erou, stă scris pe prima pagină: □•Urmează Cuvântarea Tovarășului Nicolae Ceaușescu, reprodușă în toată presa, cu mic cu mare. ■•Secțiunea Flacăra pentru minte inimă și literatură, Gheorghe Tomozei scrie despre semnificația expresiei Viața ca un roman. □•Din Retrospectiva 85 Un an de teatru, anchetă realizată de Tania Radu, reținem sintetic: „În mare, s-ar putea spune că anul teatral 1985 se caracterizează printr-o activitate de ansamblu fără precedent. Teatrele au programat un număr mult mai mare de premiere comparativ cu stagiunile anterioare. Lucrul se explică printr-o reală modificare de optică privind modul în care instituția de spectacol se implică în procesul muncii, modul cum este apreciat și finalizat efortul individual și colectiv, vizând o calitate superioară, corespunzătoare exigențelor stadiului de dezvoltare a societății noastre. Într-un cuvânt, ideea de eficiență, de rentabilizare, a început să dea roade în acest an în domeniul teatrului, conducând la soluții noi, tot mai mult alese din rândul celor cu acoperire artistică. Este de subliniat în mod deosebit prezența piesei românești, clasice și contemporane, în repertoriile teatrelor. Fiind tot mai mult programată la public, se mijlocește astfel în chipul cel mai adecvat influența profund modelatoare a artei dramatice. A te interesa în primul rând de cultivarea valorilor proprii este un semn de încredere în forțele proprii de creație, în capacitatea proprie de a ne defini și raporta la tot ceea ce se înfăptuiește în acest domeniu pe alte meridiane. Nu este însă mai puțin adevărat că «oferta» dramaturgilor nu este totdeauna pe măsura așteptărilor. Lucrările dramatice de referință, de autentică valoare, care să se racordeze tematic în primul rând la momentul contemporan românesc, care să găsească modul specific cel mai persuasiv de a transmite publicului ideile definitorii ale acestui timp se fac încă așteptate. În ciuda numărului mare de texte“.*

• [„**Orizont**”, nr. 5] Anul literar 1985 reprezintă provocarea la care dau răspunsuri colaboratorii (literari) constanți: ■•Marian Odangiu deplânge absența romanului din producția literară a anului precedent: „Din unghiul prozei, dacă nu cumva «prelungirile» vor decide altfel, prin cine știe ce spectaculoasă răsturnare, anul literar de curând încheiat aparține genului scurt. Pe de altă parte fără ca aceasta să încheie lista argumentelor posibile e de observat că nu întâmplător împrejurarea coincide cu afirmarea unei noi generații de scriitori, a cărei omogenitate vine mai puțin din identitatea de vârstă biologică a componentelor ei, cum s-a întâmplat, bunăoară, cu generația '60, ci dintr-o (deja) perceptibilă capacitate de a împropăta starea literaturii de azi. Protagonistii noului val au o vocație culturală aparte. Ei intră în literatură cu un bagaj teore-

tic, consolidat prin lecturi atente și scrupuloase, ale căror fișe nu sunt lăsate deoparte. Formația intelectuală devine astfel transparentă, se confundă cu disponibilitățile creatoare. [...] Judecând după felul în care au fost primite, în prima linie a anului editorial s-au situat cărțile tinerilor prozatori, câțiva debutanți, alții, la al doilea sau la al treilea volum. Important de observat în aceste cărți mi se pare lucrul care le și apropie: apetitul pentru povestire, pentru «dulcele stil clasic» al narațiunii, resuscitat după câțiva ani de experimente narațiogice și textualiste. [...] Aceste date pot fi descoperite în volumele debutanților – Ioan Groșan, *Caravana cinematografică*, Ioan Lăcustă, *Cu ochi blânzi*, Cristian Teodorescu, *Maestrul de lumini*, Daniel Vighi, *Povestiri cu strada Depozitului* –, cum și la acelea ale deja «consacrațiilor», fie în același gen – Ștefan M. Găbrian, *Garduri și leopardzi*. Antoaneta C. Iordache, *Cursiv de septembrie*, Adina Kenereș, *Rochia de crin* –, fie cu «antecedente» diverse: Ion Cristoiu, *Personaje de rezervă*, Dumitru Radu Popa, *Fisura*, Dumitru Toma, *Ioana și alte duminici*. [...] Mă grăbesc să adaug cărților pomenite, două antologii, oarecum impropriu numite volume colective: *Drumul cel mare*, apărută la Editura Facla, reunind proze de Acvilina Birăescu. Viorel Marineasa, Constantin C. Platon, Mircea Pora și Gheorghe Secheșan, și *Proze*, Editura Albatros având ca autori pe Dumitru Augustin Doman, Tudor Stancu și Dan Petrescu. Dintre ei, șanse deosebite îmi par a avea Marineasa, Pora, Doman și Petrescu. Trecând la roman, cu câteva notabile excepții – Ion Băieșu, Platon Pardău, Mircea Horia Simionescu, Petre Sălcudeanu, Mircea Șerbănescu (pentru timișoreni) – absența vedetelor a marcat anul literar. Ea a fost suplinită de câteva cărți care au prizat numaidecât la nevoia de lectură de toate zilele: *Parțial color* de Sorin Preda, *Turnul* de Vasile Andru, *Careul de fugă* de Grigore Zanc. *Student la istorie* de Pop Simion. Cărți, altminteri, scrise cu profesionalism”. ■ Lucian Alexiu se ocupă cu *Evoluția poeziei*: „Tentat de obicei să vadă în poezia contemporană mai curând voința diferențierii decit obșteștile căi de acces practicate de reprezentanții succesivelor valori lirice ale ultimelor decenii, cititorul volumelor apărute în contul anului 1985 este în situația de a conchide, dacă nu asupra unei standardizări a instrumentelor de lucru, cel puțin a stabilizării preocupărilor – a modului de a considera limbajul, imaginea, raporturile poeziei cu tradiția culturală [...] Care sunt, însă, cărțile care au întreținut, constant, interesul cititorului de poezie? Să amintim, mai întâi, cele câteva substanțiale volume apărute în colecțiile *Cele mai frumoase poezii*, *Hyperion* și *Biblioteca pentru toți*: *Marele scrib* de Mircea Ciobanu, *Rod* de Cezar Ivănescu, *A doua zi* de Ioanid Romanescu, *Poemele* lui Anghel Dumbrăveanu (în versiunea germană a lui Ludwig Schwartz). amplele selecții *Turmele soarelui* de Tudor George, *Constelația lirei* de Al. Andrițoiu, *Incandescențe* de Violeta Zamfirescu etc. ori, în afara colecțiilor menționate, antologia ce vine să fixeze, postum, efigia lirică a Etei Boeriu: *La capătul meu de inserare*. [...] Vom remarca, în această ordine de idei, volume cum sunt *Vânătoare cu șoim*

de Ștefan Aug. Doinaș, autor pentru care poezia pare să însemne, în mod tot mai vădit, o permanentă punere la încercare a cuvintelor, a viziunii și miturilor (chiar dacă baladescul se dovedește a fi, pe mai departe, o formulă suficient de încăpătoare pentru lirismul său interogativ-spiritualizat de dată recentă); *Fluviul întâmplător* de Sorin Mărculescu, cea de a patra secțiune din ampla construcție poetică purtând titlul *Carte singură*; *Spectacol amânat* de Florin Mugur, selecție ce consemnează o pe cât de surprinzătoare pe atât de plină de consecințe deschidere imagistică-reflexivă a poeziei *Joc și înviere*, remarcabila culegere apărută postum a lui Marius Robescu. [...] Un remarcabil; prospector; de imagini simbolice rămâne Aurel Rău în *Mișcarea de revoluție*, culegere amplă în care tensiunea conceptuală-imagistică a poeziei face pandant unor notații obiective, mizând – situație sesizabilă și în volume cum sunt cele publicate de Cezar Baltag, *Dialog la mal* și Slavomir Gvozdenovici, *Dezlegarea senină a pietrei* – pe textualizarea simbolurilor. Unor verificate ceremonialuri (clasiciste) li se atașează poezia lui Ion Horea din *Noaptea nopților*, a lui Vlăicu Bârna din *Monotonia metronomului* și Al. Jebeleanu din *Viziunile lui Narcis*, poemele im Nicolae Dan Fruntelată din *Sud, până la capăt*, ale lui Nicolae Dragoș din *Veghe le anotimpuri* ori Lucian Emandi din *Drumul pe ape*, autorii numiți parcurgând, altminteri, cele mai diferite registre lirice, de la acelea ale poeziei patriotice la accentele poeziei intimiste. Încă insuficient comentate datorită apariției recente, trebuie amintite aici volumele semnate de Ana Blandiana, *Stea de pradă*, A.I. Zăinescu, *Poeme*, Hans Mokka, *Peisaj lăuntric* (în limba germană), Ioana Diaconescu, *Uranus*, Liviu Ioan Stoiciu, *Când memoria va reveni*, Domnița Petri *Celălalt* etc., volume, în majoritate, relevând o evoluție firească în sensul datelor conținute în cărțile anterioare ale autori lor. [...] Nici ele încă suficient comentate, volumele *Culegătorul de alge* de Eugen Dorcescu, (cu preferința pentru rostirea esențializată apoftegmatică). *Interiorul tăcerii* de Gh. Istrate, *Scrisoarea femeii urâte* de Ștefania Plopeanu. *Soarele din palmă* de Ivo Muncian, *Cartea cu dragoste* de Miron Cordon, *Întrebare despre întoarcerea acasă* de Petru Ilieșu, *Sfera cu raze inegale* de Vasile Constantinescu; cu sunt în măsură să dea o idee despre câștigul de forță expresivă a unor autori de descendență culturală ori a unor lirici tentați de expresia ironică și nu lipsiți întotdeauna de plăcerea de a se rosti memorabil, situație ce poate fi și a Magdalenei Ghica. autoare capabilă de surprize mai mari decât le-ar putea releva volumul *O tăcere asurzitoare*. Un lucru, la capătul acestei treceri în revistă a anului editorial trecut, pare a se contura cu claritate. Cu destule volume de referință (între acestea și două surprize de ultim moment: cărțile lui Florin Mugur și Marius Robescu) 1985 a adus în prim plan poezii pentru care hotărâtoare este conștiința culturii, a valorilor consacrate, mai puțin experiențe care să consemneze intenția singularizării prin limbaj: în majoritatea cazurilor poezii activi ai momentului rafinând expresii poetice cunoscute”. ■•Cornel Ungureanu trece în revistă, sub titlul *Ediții: Competență și performanță*, ediții-

le critice elaborate în anul precedent: „Citesc cele două volume ale *Operele* lui Eminescu apărute în 1985 și mă gândesc că, dacă întâmpinarea lor a fost pe măsură, studiul publicisticii marelui poet are, abia acum cale liberă. Ce consecințe va avea, pentru literatura română, publicarea acestor volume ? [...] Altă ediție de o valoare deosebită, înscrisă în același arc al performanței, al monumentalității și al competenței este *O viață de om – așa cum a fost*. îngrijită, cu aparat critic și studiu introductiv, de Sanda și Valeriu Râpeanu, [...] *Kalokagathon* face dreptate unuia dintre cele mai strălucitoare spirite ale deceniilor patru-cinci: Petru Comarnescu. [...] A continuat cu succes seria *Scritori români* a editurii Minerva. Aș semnală aici primul volum al *Opere*-lor lui Cezar Petrescu, îngrijit de M. Dascal. La același nivel al competenței, seriile *Restituție* (Ed. Minerva) și *Restituiri* (Editura Dacia) au propus publicului un număr de autori citabili pentru contribuția lor la definirea unor epoci ale literaturii române. A continuat tipărirea edițiilor de *Scrieri*, *Opere* ale unor autori moderni, De același admirabil devotament (editor: C. Simionescu) se bucură Sadoveanu. Scrierile lui Arghezi au ajuns, sub îngrijirea Mitzurei Arghezi, la volumul 34. Aci ar fi de semnalat necesitatea ca, alături de Mitzura Arghezi, să participe la înfăptuirea acestui edificiu și un specialist. Aparatul critic îi este necesar nu numai celui care studiază, ci și cititorului comun, derutat de unele afirmații argheziene ce și-au avut contextul lor. Sub îngrijirea lui George Gană apare volumul 12 al *Operele* lui Tudor Vianu (*Arte plastice, Arte ale spectacolului, Critică și metodologie literară*). Așa cum scriam și altădată, ediția e remarcabilă. La editura Facla ar trebui semnalate edițiile îngrijite de un număr de universitari timișoreni. Încep cu *Versuri* de Ion Minulescu (ediție îngrijită, postfață, tabel cronologic, crestomație critică de Simion Mioc, istoric literar de recunoscută valoare, autorul, de altfel, și al unei ediții din *Scrierile* lui Gheorghe Brăescu. Excelent editat de Ion Neață, *Velerim și Veler Doamne*. C. Negreanu repune în circulație *Proverbele românilor* de I.C. Hîntescu [...]. În această prezentare (prea)selectivă am mai vrea să includem ediția (în două volume) a poeziei lui Nichita Stănescu. Ediția lansează un critic cu totul remarcabil, autorul unui studiu Introductiv de mâna întâi: Alexandru Condeescu. Și o premieră absolută a anului editorial, ediția intereditorială Rebreanu, în zece volume”. ■ Mircea Mihăeș (*Trei sute și ceva de zile*) face o retrospectivă a volumelor de critică literară: „Un an în care am găsit în librării volume de critică semnate de Eugen Simion, Lucian Raicu (două), Șerban Cioculescu (două), Mircea Martin, Ion Pop, în care Mihai Șora a mai dat la iveală o piesă de rezistență a proiectului său filosofico-spiritual este cu siguranță un an bun. [...] Eugen Simion radicalizează procesul, se pare ireversibil, început odată cu *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, în urmă cu câțiva ani, pentru a ne reda în *Sfidarea retoricii*, câteva noi nuanțe ale unui discurs care tinde să depășească, profitând de orice prilej, granițele genurilor. Între proză și analiza critica propriu-zisă, Eugen Simion avansază pe o strimț și spectaculoasă fâșie de teren

solid într-o desăvirșită, admirabilă echilibristică a spiritului. «Devierile» de la drumul critic obișnuit, memorabilele pagini memorialistice din *Fragmente de timp* sunt extinse de Lucian Raicu în recent apăruta sa carte, *Scene din romnul literaturii*. N-ar fi exclus să se vadă în ea cea mai bună carte a criticului. Stilul de-o frapantă originalitate își găsește, în formula de jurnal adoptată acum, posibilitățile de exprimare ideale. Să nu se înțeleagă, totuși, că 1985 a fost anul «demisiilor» critice. Din contră. Veteranul Șerban Cioculescu trasează o binevenită acoladă la tradiția criticii interbelice, redându-ne, în două culegeri de articole. *Eminesciana* și *Argheziana* înrudite cu mai vechea sa *Caragialiană*, ceva din altitudinea oficiului critic la vârsta sa clasicistă. De asemenea, profesorul Eugen Todoran adaugă încă un capitol *Mitul dramatic*, seriei dedicate operei lui Lucian Blaga.[...] *Jocul poeziei*, al lui Ion Pop, răscumpără în mare parte neajunsul cantitativ, printr-o excelentă survolare a poeziei ludice a acestui secol, primă sinteză asupra unei linii a din cele mai fertile direcții de dezvoltare a poeziei românești. Eugen Negrici, cu o *Introducere în poezia contemporană*, propune o înnoire dacă nu metodologică, cel puțin una a unghiului de abordare; stabilirea unui criteriu de clasificare a poeziei române de azi în funcție de mecanismele poeticității. Tot o sinteză, definită de «exactitate și coerență», cum spunea un tânăr critic, este cartea de debut a lui Silviu Angelescu, temeinică analiză a *Portretului literar*, căreia îi putem adăuga *Vocația sintezei* a timșoreanului Adrian Dinu Rachieru. Mai bogată a fost recolta de monografii. De la cea excelentă a lui Mircea Martin, *Introducere în opera lui Barbu Fundoianu*, la aceea, dezamăgitoare, a lui Emil Manu, consacrată lui *Dimitrie Stelaru*, se întinde un favorabil *no man's land* în care își înfig stegulețele studiul temeinic, solid, al lui Mircea Scarlat, dedicat lui Cezar Bolliac, varianta de interpretare la portretul lui Zaharia Stancu, schițat de Mariana Ionescu. sau tentativa de a scoate semnificații, așa cum face Ioan Holban. în monografia *Hortensia Papadat-Bengescu*, atât din documentele vieții, cât și din documentele creației. [...] Edgar Papu oferă o lucrare în care erudiția se însoțește cu vocația deschiderilor spre cele mai diverse zări ale cuvântului în *Apolo sau ontologia clasicismului*, în timp ce Ion Biberi publică o selecție din ceea ce i-a plăcut să numească *Ultimele eseuri* ale sale. [...] Criticul Mihai Ungheanu revine în atenție cu un volum explicit polemic, *Exactitatea admirației*. Un alt polemist de vocație, Mircea Irgulescu, se prezintă la apel cu un volum care se autodefiniște încă din titluria[...] Din păcate, debutului matur al Silviu Angelescu nu-i putem asocia decit pe cel al lui Cristian Moraru. Dar rezervoarele generației '80 încă n-au secăt: se pregătesc să intre scenă Ioan Buduca, AL Cistelean, Virgil Podoabă. Așadar motive de optimism".

□•Carmen Odangiu se ocupă de *Literatura pentru copii*: „Nici mai bogat nici mai sărac în apariții decât precedentii, anul editorial 1985 a oferit cititorilor de-o șchioapă reîntâlnirea cu genurile, speciile și temele obișnuite ale literaturii care li se adresează. Ceea ce reușește însă să distingă ultimul an față de cei

anteriori este o mai serioasă atenție acordată teatrului (gen, până acum, deficitar) precum și grija constantă pentru reeditarea operelor clasice, din literaturi pentru copii, ale lumii. [...] Alături de clasici, au revenit în librării, sub titluri și volume de succes, numele celor mai populari profesioniști de azi ai scrisului pentru copii: Alexandru Mitru, Gheorghe Tomozei, Elvira Bogdan, Elisabeta Preda, Ada Orleanu, Silvia C. Negru, Mircea Șerbăncescu, Pius Brinzeu și alții. Să mai observăm că anul care n trecut a făcut să crească numărul «donatorilor voluntari» proveniți din rândurile scriitorilor consacrați în alte sfere ale literaturii. Daniela Crăsnaru, Ion Horea se adaugă astfel ultimului val de autori, care de pe poziția unei largi experiențe poetice, vin să primenească aerul de mediocritate și supărător didacticism-pe care îl emană atâtea și atâtea volume de versuri publicate în diverse colecții”. □•Antoaneta Iordache ține seama literaturii dramatice: „Ideea de continuitate se susține, după opinia noastră, deîndată ce, plăcerii de a înregistra titlurile și numele anului 1985 i se alătură memoria titlurilor și numelor care, să spunem, au pregătit ochiul pentru întâlnirea cu, într-o iute enumerare: D.R. Popescu, Dumitru Solomon, M.R. Iacoban. Dan Tărchilă, Mihai Georgescu, Nelu Ionescu, Eugen Lumezianu, Rodica Padina. I.D. Sîrbu și apoi Natalia Stancu Ileana Berlogea, Constantin Paiu, Bogdan Ulmu, Cartea despre Toma Caragiu, și apoi, Victor Ion Popa, I.L. Caragiale, B.P. Hașdeu, Liviu Rebreanu, Mihail Sebastian, Cartea despre *Mitul Dramatic*, la Blaga, și apoi... Invocata «idee de continuitate» presupune concomitența existenței în librării a clasicii și contemporanilor, dar, deopotrivă, introduce în discuție volumele prin care, dramaturgia lui Romulus Guga, Marin Sorescu, Ion Băieșu, Dumitru Solomon și alții, cărțile criticilor de teatru ce s-au străduit să raporteze despre actualitate”. □•Adriana Babeți analizează traducerile din anul precedent, prezentându-le sumar sub titlul *Cursa de fond*: „În 1986, ianuarie, o evaluare a anului literar trecut. Bilanțul traducerilor din literatura universală pe 1985. Nu o punere în balanță (cu, să spunem, 1975 sau 1955), ci doar un bilanț în sine: anul 1935 pe ambele talere, cântărit cu propriile unități de măsură titlurile. Adunate la un loc (cele tipărite de *Univers*, *Minerva*, *Meridiane*, *Eminescu*, *Albatros*, *Cartea Românească*, *Ion Creangă*, *Sport-turism*, *Militară*, *Dacia*) se apropie de 75. Din care, mult peste jumătate – «clasicii». Din care, mult peste jumătate – «re-ediții» [...] Oricum, câteva sute bune de pagini, prin care revista «Secolul 20», periodicele culturale, almanahurile se străduiesc să aducă «la zi» traducerile, să ia pulsul literar de pe toate continentele să-și conecteze cititorii la imediata realitate literară. Desigur, traducerile nu «fac o literatură» (și, singure, nu o fac). Dar și mai sigur e că tocmai ele îi deschid (acelei literaturi) poarta spre «împlinirea faptei mari a civilizațiunii», spre edificiul numit *Biblioteca Universală*“. □•O succintă prezentare a recent apărutei culegeri de studii semnate de Șerban Cioculescu (*Argeziana*, Eminescu, 1985) este semnată de Liviu Petru Bercea. □•Între invitații revistei se numără Vasile Băran cu schița *Puterea dragostei*. □•În

traducerea lui Mihai Cernea, este publicat în foileton romanul *O iubire târzie a lui Marlowe*, de Raymond Chandler.

● **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 5]** Număr consacrat celei de-a 68 – a aniversării a lui Nicolae Ceaușescu: *Unanimă stimă și recunoștință marelui ctitor al României socialiste* (editorial). ■•Redacția reproduce un citat autoapreciativ [„Este, fără îndoială, plăcut – în asemenea împrejurări – să constați că anii care au trecut au fost folosiți în interesul poporului, al cauzei socialismului și comunismului, al păcii. Este o bucurie să constați că, în această activitate, ai adus o contribuția, împreună cu întregul partid, cu întregul popor, la mărețele înfăptuiri realizate de popor pe calea socialismului și comunismului”] din *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, cu prilejul aniversării zilei sale de naștere și omagierii îndelungatei sale activități revoluționare*. □•Pe aceeași pagină, Florian Tănăsescu scrie despre acest eveniment sub titlul *Restituirea istoriei*: „Consacrarea internațională a realizării unității depline a românilor s-a săvârșit în condițiile când un întreg popor găsisese calea cea mai firească a împlinirii dezideratelor sale esențiale: propriul demers și propria acțiune energetică concertată în unicul și ireversibilul sens al reconstrucției naționale. Se proiectează ca deplin îndreptățită, pe temeiul realităților de netăgăduit, următoarea afirmație a secretarului general al partidului: «A pune sub semnul întrebării *justețea* sau *oportunitatea* constituirii unor state naționale înseamnă în esență a face apologia dominației și asupririi, a nega rolul revoluționar, progresist al luptei de eliberare a popoarelor. Aceasta înseamnă a nesocoti nu numai principiile socialismului științific, ci chiar cele mai elementare concepții burghezo-democratice. Asemenea poziții sunt cu atât mai de neînțeles azi, în epoca celei mai impetuoase afirmări a voinței popoarelor de a scutura orice jug străin, de a se afirma ca națiune libere, cu drepturi egale în marea familie a națiunilor lumii». Marea Unire Națională a deschis largi perspective dezvoltării economice, sociale, politice, cultural-științifice a României, a creat un cadru nou de manifestare forțelor democratice și revoluționare, a avut efecte și în planul creșterii forței și combativității clasei muncitoare, al gradului său de conștiință și de organizare. În acest context, crearea în mai 1921 a Partidului Comunist Român a corespuns înseși schimbării sociale, în consens cu aspirațiile maselor de producători. Prin întreaga sa luptă și activitate revoluționară – arată tovarășul Nicolae Ceaușescu – Partidul Comunist Român a întruchipat idealurile cele mai înalte ale poporului, dorința lui nestrămutată de a clădi o societate nouă, întemeiată pe dreptate și echitate, de a fi liber și independent în propria lui patrie, de a beneficia deplin de cuceririle civilizației și științei”.

□•Eugen Barbu deschide un nou capitol în serialul său *La judecata de apoi a poezilor*: „Există în orice literatură o categorie de poeți pentru care îndeletnicirea lirică e, mai degrabă un *violon d’Ingres*. De obicei din această categorie fac parte intelectualii rafinați, răătăciți într-un domeniu către care tânjesc, fără ca

mulți dintre ei să reușească să se illustreze și asta tocmai din cauza balastului de cunoștințe. [...] S-ar părea că pledez pentru primitivul care dărâmă porțile și năvălește în literatură cu tumele lui, cu spontaneitate și numai neșlefuirea îl împiedică să alcătuiască versul, dar nu e adevărat. La origine, marii poeți ai lumii sunt, deopotrivă, culti și au în același timp și organul secret al lirismului, care le permite să facă din acumularea de cunoștințe un zaț, un pământ fertil în stare să-i elibereze de memorie, de raportări la alți poeți.[...] Între canoanele lirismului s-au ivit însă și paraziți, marginalii care trag din cele două direcții ceea ce le convine. *Urechistii* din naștere, în general cu o cultură precară, dar având un auz bine dezvoltat și o puternică factură mimetică (prima categorie) și *super rafinații* (instruiți dar nedotați pentru lirism, cei ce produc o *poezie de cap*, o *poezie rece* ce nu poate fi legitimată pentru că chelăria este evidentă și obscuritatea organizată) sunt de fapt cei mai periculoși pentru că fraudă la el e deliberată, contându-se pe nebăgarea de seamă a criticii care, Dumnezeu să ne ierte, se află în multe locuri în suferință, dar asta e altă problemă. Și, totuși, între aceste două categorii de poeți există și o a treia: a calofililor, oameni de bună credință, sânguincioși, iubitori de frumos, cinstiți fundamental, dar mai puțin dotați în inspirație. La el, fumurile culturale sunt mai abstracte, ba chiar o asimilare secretă, ce poate fi depistată în multe cazuri, îi trădează de cele mai multe ori prin absența suflului și, mai ales, prin neputința de a finisa o idee poetică, deși mijloacele de a scrie poeme există, cel puțin prin imitație, instinctivă sau deliberată. Ei, calofilii, fug, de asemenea, de clișee, de deja supusul, numai că nu au mijloacele necesare de a ridica, pe dărâmurile vechilor monumente, altele în stare să convingă.[...] Despre această categorie mi-am propus să scriu în continuare pentru că acest pluton de poeți există în lirica noastră și nu e de disprețuit atunci când voința de a păcăli nu există“.

□•La *Rubrica pe scurt* citim: „A apărut «Revista noastră», nr. 113-114-115/1985, din al cărei sumar spicuim: *Centenar Rebreanu, Prietenii «Revistei noastre», Dintre sute de catarge, Permanențe, Destine focșănene, Foști profesori ai Liceului «Unirea», Limbă și stil, Monumente vrâncene, Memoria peliculei*. [...] • *Versurile săptămânii*: «Pe stradă sub norul jilav / mersul tău pur / cum o scoică (...) surâsul tău / fără nicio legătură cu gura» (Gheorghe Grigurcu – *Instantaneu*)“.

□•*Cronica limbii românești* se referă la *Stilul cu ghilimele*. □•Corneliu Vadim Tudor prezintă pe larg *Pătimirile Ardealului*, textul său dorindu-se a avea rolul unor marginalii la o carte document, *Teroarea hortysto-fascistă în nord-vestul României*. □•La rubrica *Aveți cuvântul*, George Pruteanu se războiește profesional cu N. Mihăescu pe motiv că i-au fost răstălmăcite observațiile sale din „Astra”: „Stimate tovarășe redactor-șef, *Din lac în puț*. În stilul „perfect urban“ cu care se mândrește, dar care nu e, observ, decât un stil diluat, spălăcit, redundant, N. Mihăescu redactează un lung răspuns la observațiile mele din «Astra», fiind sistematic alături de obiect și săvârșind noi erori. [...] Mă opresc aici ca să nu abuzez de spațiul revistei: de va fi nevoie, mai am

exemple cu zecile. Cât privește competența, dacă, în gramatică, N. M., cu opinteli și boroboațe, se mai descurcă totuși, asupra frumuseții poeziilor lui Al. Miran, o discuție cu d-sa nu e cu puțință. De altfel, și pe aceasta, din punctul meu de vedere, o socotesc încheiată“.

[IANUARIE]

• [„Albina”, revistă pentru sate editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste; apare lunar; format editorial A3, 12 pagini; Spiridon Stănel: Redactor șef; Mircea Ichim: secretar responsabil de redacție; Colectivul redacțional: Dumitran Frunză, Vladimir Pană, Andrei Croitoru, Marilena Vulpe, Teodor Ioaneș, Alexandru Spănu, Emil Zeronian]. Genericul acestui număr se intitulează *Vibrant omagiu conducătorului iubit*. ■•Consiliul Culturii și Educației Socialiste îi urează *La mulți ani* prin intermediul unei scrisori-mesaj: „Sub calda Dumneavoastră grijă și îndrumare au cunoscut o înflorire fără precedent literatura și arta, a căror menire fundamentală o constituie dezvoltarea multilaterală a personalității umane, formarea conștiinței socialiste, a trăsăturilor de caracter ale omului nou, chemat să edifice România de azi și de mâine, să apere cuceririle revoluționare ale poporului român, pacea și integritatea patriei. În aceste momente sărbătorești, de profundă emoție și caldă mândrie patriotică, ne exprimăm din nou, împreună cu întregul popor, hotărârea de a vă urma neabătut pe drumul glorios al construirii patriei socialiste, adeziunea deplină la politica internă și externă a partidului și statului nostru, fundamentată cu atâta cutezanță și clarviziune de Dumneavoastră, angajamentul ferm de a nu precupeți nici un efort pentru traducerea în fapt a hotărârilor istoricului Congres al XIII-lea al Partidului Comunist Român, a sarcinilor ce revin culturii și artei din Programul ideologic al partidului, pentru ca acestea să reflecte cât mai adevărat și mai emoționant năzuințele și realizările oamenilor muncii, realitățile însuflețitoare ale României socialiste. Vă rugăm să primiți, mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, vibrantul mesaj al dragostei pe care v-o purtam, urările de sănătate și viață lungă, pentru fericirea și prosperitatea națiunii noastre socialiste, pentru înălțarea pe noi trepte de progres și civilizație a scumpei noastre patrii, Republica Socialista România. La Mulți Ani!”. □•Se alătură, cu aceleași urări, Dina Cocea, artistă emerită, președintă a Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale: „Pentru tot ceea ce gândirea revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu a prefigurat în toate planurile vieții noastre, pentru spiritul său avântat, clarvăzător; pentru devotamentul cu care a slujit și slujește cele mai scumpe idealuri ale poporului nostru, îi mulțumim din inimă. Îl asigurăm că nestrămutată e hotărârea noastră de a ne pune talentul în slujba artei noi, în slujba omului de azi și a celui de mâine. Urăm ctitorului României socialiste moderne, Eroului păcii, colaborării și înțelegerii între popoare, mulți ani, pentru fericirea României, pentru gloria și măreția ei!”. □•Un *Florilegiu aniversar*

conține versuri de Virgil Teodorescu, „Își are și-nțelesul, își are și firescu,/ privind în noi și-n tot ce ne-nconjoară, / inelul de logodnă ce-ncege-această țară/ să-i spunem, Vârsta țării: Ceaușescu”. Un altul îi aparține lui George Chirilă: „El, pentru noi, îndemn și cutezanță. El, pentru noțiune – vis și faptă,/ El, pentru comuniste zori – speranță, El, fruntea României înțeleaptă”. □•Paul Anghel semnează un scurt *Profil de medalie*: „Sunt realitățile istorice care aii pus temelile acestei Renașteri, ctitorită de Partidul Comunist Român, prin brațul și geniul poporului nostru. Modelul clasic, însușirile caracteristice modului nostru de a fi cristalizate în fapte istorice au fost potențate prin marele act al revoluției, redimensionate în acceleratorul de forță al epocii contemporane, iar în procesul complex de afirmare prin noi fapte constructive au ieșit la iveală noi însușiri ce îmbogățesc profilul spiritual al omului și al colectivității. Acest proces este legitim, el se află în plină desfășurare”. □•Pe aceeași pagină Dumitran Frunză scrie despre „Planeta” *Eminescu*: „Dacă urmărim demersul poetic al lui Eminescu, deslușim o deosebită predilecție a acestuia pentru sensul ideii de umanitate, ca produs al unui destin colectiv. Creator angajat. În accepție civică, militând pentru stârpirea din rădăcini a răului social și moral, el visa la plămădirea unor relații întemeiate pe echitate, pe normele binelui și ale sincerității, un mod viguros și continuu de a participa la istorie”.

• [„Amfiteatru”, An XX, nr. 1 (241); **Revistă literară și artistică editată de Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România; apare lunar; format editorial A3, 12 pagini; nu se precizează componența redacției**] Editorial intitulat *Un simbol și o eră*. Număr sărbătorec, consacrat zilelor de naștere ale Elenei și Nicolae Ceaușescu, servit „exemplar „de poeți în diverse stagii de consacrare: de la Traian Iancu („Prin Ceaușescu, noi și toți străbunii.../.../ Și înfloresc cireșii, merii, prunii”), tineri poeți (Claudiu Ene, Monica Pătruț, Ion Socol, Romeo, Elena Roșca), studenți (Luminița Iorga, Ion Iancu-Vasile, Chiriac Samoilă, Elena Codrescu, Constantin Urucu) care, toți, „cântă patria, pe fiul ei iubit”. □•În mod consecvent, ultima pagină este rezervată cultului personalității, intitulându-se *Ceaușescu – un nume ce înseamnă deopotrivă pace și tinerețe*. ■•Componenta literară a revistei se focalizează pe *Anul cultural 1985*. Traian Ungureanu califică proza anului precedent *Un spațiu dinamic al unei istorii dinamice*: „... Chiar dacă, așa cum aminteam, importanța prozei anului 1985 nu este reperabilă în (capod)opere, ci, mai ales, în definirea și activizarea unui front literar, acest lucru nu semnaleză absența valorilor. [...] Elaborând prioritar proză scurtă epica ultimilor ani s-a îndepărtat, probabil numai pentru a pregăti o viitoare revalorificare, de spectrul romanului, specia care s-a legat, în conștiința publicului de imaginea mării opere. Ce vor face în continuare prozatorii e greu de presupus, deși unii dintre ei, B. Horasgian, S. Tănase, M. Nedelciu, Șt. Agopian se anunță cu romane. În orice caz evoluția lor în 1985 a fost remarcabilă. Astfel, trebuie semnalate debuturile semnificative, pline de siguranță și promisiuni ale lui I. Groșan *Cara-*

vana cinematografică și C. Teodorescu *Maestrul de lumini*. [...] Daniel Vighi, și el un debutant, a adus cu *Povestiri din strada depozitului* o surprinzătoare probă de originalitate în materie de logică și tehnică narativă. [...] Grupul debutanților nu poate omite pe Maria Mailat *Intrare liberă*, prozatoare la fel de bine pregătită teoretic ca și ceilalți și, în plus, o căutătoare absolută a autenticului. Tot în grupul debutanților, dar într-o manieră ceva mai documentată istoric, își găsește locul Ioan Lăcustă, autorul subtilelor povestiri din *Cu ochi blânzi*, Adina Keneres e la al doilea volum *Rochia de crin*, aceeași interesantă prozatoare a «dialogicului» și cotidianului. Mai puțin comentat romanul *Firesc* al lui Radu Cimpoeșu rămâne o carte de recuperat în măsura în care ea ne pune în fața unui prozator cu o neobosită vocație pentru «pluralitate» un excelent mânuitor al complexelor și convențiilor narrative. Revendicabil de școala tradițional-ardeleană, Grigore Zanc e autorul unui roman *Cădere liberă* solid, impregnat de detaliile și viziune unui bun observator moral și social. [...] Să-i amintim pe Tudor Octavian *Firul principal / Cuadratura cercului*, Gellu Nănum – scriitor fără vârstă – *Zenobia*, Ion Băieșu, autorul unui roman *Balanța teribil* prin dialog și rapiditatea notației, Radu Cosașu *Logica – Supraviețuiri V*, același stilist și prozator – jurnalist – memorialist rafinat“. □•Pentru dramaturgie, Simelia Bron se ocupă de *Reevaluări, orientări, tendințe*. □•În linii generale și beneficiind de aceeași redundanțe stilistico-lexicale, se derulează și articolele consacrate filmului și muzicii. ■•De la *Anul cultural 1985* se trece la *Repere poetice contemporane*, expuse după cum urmează. □•Sever Avram comentează versurile lui Marius Robescu, din volumul *Joc și înviere* (C.R., 1985) în registrul funerar, comentându-le în registrul *Diafanului martiraj al cuvântului*, fiindcă Marius Robescu devenise deja o amintire: „[...]Poet cu o singulară vocație reflexivă, animat de o tentă experimental-polemică, Marius Robescu se recomandă mai ales drept un discret, seducător ascet al cuvântului-lege a devenirii. □•Ioan Buduca vede în *Rimbaud, negustorul* (C.R., 1985) o formă de manifestare a lui Mircea Dinescu, pe care o numește *Gavroche la maturitate*: „[...] Când a apărut, ca un veritabil copil teribil al poeziei noastre, publicând o pagină întregă în «Luceafărul» aceluia ’70, Mircea Dinescu nu scria nici în spiritul inaugurat/restaurat de generația labișiană a lui Nichita Stănescu, nici în tonul tinerilor poeți de atunci, primii echinoxști, primii de altfel și între egali. [...] Nicolae Manolescu a propus, cu prilejul cronicii sale la acest *Rimbaud negustorul*), congeneritatea dintre sensibilitatea avangardist-jovială, «de lume» a poeziei dinesciene și post-modernismul structurii de luni, de tip preeminent intelectual a poeziei optzeciste. Știu eu?! În fond, diferența dintre poezia lui Ion Mircea, să zicem, și aceea a lui Mircea Dinescu nu este nici mai mare nici mai mică decât (in)diferența dintre poezia lui Mircea Dinescu și aceea a lui Mircea Cărtărescu, să zicem. (O idee, pentru a-i așeza pe toți sub o singură pălărie, ar fi să vorbim de o generație de la Mircești): [...] *Rimbaud negustorul* dă o coerență în plus acelor calități ale retoricii dinesciene care,

puse la șmotru pentru binele unui mesaj peste puterile lor, par a se transforma în defecte. Nu se transformă. Pentru că poetul a găsit și viziunea ce exprimă adevărul. Una care se pliază firesc pe calitățile sale. Una pe care calitățile sale fac pliuri firești. De acordeon. Și de dezacordeon. [...]Mircea Dinescu reușește performanța de a fi un poet profund și autentic într-o formulă retorică condamnată ca superficială și minoră“.

▣•Adriana Bontea are în atenție *Fragmentul și totalitatea* în poemele Doinei Uricariu din *Ochiul atroce* (Eminescu, 1985): „Astfel, volumul de versuri al Doinei Uricariu se impune în primul rând prin modul în care o anumită dominantă tematică a versurilor își găsește o varietate a formelor de expresie. Varietatea privește subtila relație metaforică ce se instaurează între elementele componente ale lumii și leit-motivul poeziilor. În paradigma lumii descrise se inserează întotdeauna cel puțin un element care să trimită la dominantă. Acesta este, de altfel, punctul de plecare pe baza căruia afirmăm existența unei dominante tematice. Ea nu există în afara universului descris, ci se compune fragment cu fragment, din totalitatea elementelor care-l compun. Drumul dintre descrierea acestui univers și formarea dominantei volumului este poezia însăși.“

▣•La cartea de debut, temperând elogiile cu care întâmpinat la debut (Fănuș Neagu, Adrian Păunescu), Constanța Buzea crede totuși în „steaua” de poet a lui Constantin Preda: „[...]Talentat, într-adevăr, dar în limitele dictate de o experiență nu prea întinsă. Talentat, dar necomplacându-se însă, cultural nedepășind aria și gustul, astăzi abandonate evident, și la nivelul tuturor generațiilor, de către cei mai buni. Talentat, într-adevăr, dar nedezbărat de obiceiul stricător al unor teribilisme de limbaj poetic părăsit, și pe bună dreptate, de alții, metaforismul de atâtea ori delirant purtându-l pe poet într-o lume de capcane sonore într-o lume de capcane sonore, într-o lume care se dovedește, privită la rece, goală, sterilă, fără soartă. Talentat, dar numai atâta timp cât puritatea vârstei îl justifică și euforia descoperirii propriilor aripi fierbe între tâmplele și între umerii lui tineri. Vine o clipă a lucidității, a decantării, și din debutul atât de frățeste salutat, cine știe cât mai rămâne. Poate un lujer fără ghimpi ai unei flori sacrificate. Copilul teribil Constantin Preda vine dintr-un sat frumos a cărui lume parcă s-a luat după el pe drumurile lui de azi. Din familia unor obiceiuri omenești de o mare puritate, care-l țin trează și care-l obligă la reacții ecou, străbătând atmosfera orășenească înfășurat în haloul răcoros al sufletului său de-acasă, de neschimbat. Vine plin de nădejdea de a nu lăsa nimic să se piardă din sunetul pământului de câmp, din suprafața populată de plante, din căldura și din frigul înzăpezit al ținutului de baștină. El vine crezând cu putere și., poate definitiv, în steaua sa cum crede toamna într-o patrie de fagi“.

▣•Critica literară din acest prim număr cade în sarcina lui Ioan Groșan, mai bine cunoscut ca prozator. Acesta conspectează *Facerea poemului*, volum de eseuri critice al lui Marius Ghica: „Ceea ce se remarcă imediat în paginile lui Marius Ghica este altitudinea teoretică a discursului, faptul că, fără să uite o clipă că în centrul analizelor sale stă poetica lui Valéry, aserțiunile

eseistului vizează aproape de fiecare dată o problematică mai generală ținând de fenomenologia creației. Urmărind meandrele gândului valéryan, se țineste de fapt cu disimulată modestie spre încercuirea și luminarea unor zone obsesiv frecventate de teoreticienii literari ai secolului XX, zone ce-și datorează interesul mai ales relațiilor conținute de genul celei creator-operă sau operă-receptor“.

• [„Argeș”, An XXI, nr. 1 (173); revistă lunară, social-culturală, editată de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă; format editorial A2, 16 pagini; Colectivul redacțional: Sergiu I. Nicolaescu, Cornelia Alecu, Ioana Girardi, Dan Giurea, Dan Rotaru] *Conducătorului iubit, omagiul Argeșului!* stă scris pe frontispiciul primului număr. Articolul de fond este semnat de Constantin Zanfir, prim-secretar al Comitetului Județean Argeș al al P.C.R. □•Mihai Beniuc (*Cu soarele stă-n brațe stejarul românesc*). □•Rapsodul popular Ilie Dobre (*Pentru drag conducător*) transpun în versuri aceleași îndemnuri și vibrații din articolul program. □•*Modernitatea „nemo-dernilor”* constituie un punct de pornire pentru Damian Hurezeanu de a cita din Marx și Engels: „Destul de des se întâmplă în comentariile literare (dar nu numai în ele) sau cu ocazia reeditărilor unor opere să întâlnim mențiuni speciale cu privire la aspectele lor moderne. Se fac referiri la modernitatea demersurilor unor autori, la prospețimea observațiilor și chiar a viziunii acestora. Lucrări care par clasate, judecându-le într-o perspectivă obișnuită, se salvează prin anumite momente în acord cu sensibilitatea noastră de azi, cu spiritul unor preocupări sau frământări contemporane, cu ceea ce poate fi recuperabil, la o lectură nouă, eliberată de stereotipia unor păreri standard. Nu de mult Gabriel Dimisianu arăta în «România literară» că Mircea Scarlat a investigat într-o manieră nouă opera lui Cezar Bolliac scoțând din conul de umbră spațiile valoroase ale scrisului său și propunând în totul «un nou Bolliac», interesant mai ales prin scrierea sa de observație socială cu accente de pamflet și cu certe virtuți literare, *Mozaicul social*. Intens preocupată de recuperarea aspectelor valoroase (și moderne) ale operei lui C.A. Rosetti este și Dana Dumitriu într-o micromonografie dedicată publicistului și omului de acțiune întruchipând spiritul epocii pașoptiste. S-a vorbit de «modernitatea» unor demersuri ale lui Ion Heliade Rădulescu sau Ion Ghica, de «preiluminismul» lui Dimitrie Cantemir, ca să nu mai vorbim de demersurile «mondene» în receptarea unor piese de teatru ale lui Ion Luca Caragiale și ale altor dramaturgi. Câmpul este extrem de vast, planurile de judecată de o mare diversitate, punctele de pornire și obiectivele urmărite infinit de variate. Chestiunea ar merita, desigur, un demers analitic sistematic, care, dacă nu ar rezolva-o, ar oferi totuși câteva criterii și repere de înțelegere a fenomenului. În spațiul literar ideea de «modernitate» se interferează nu o dată cu cea de valoare (când e vorba de preluarea moștenirii literare ea operează mai ales în acest sens) știind că o operă cu adevărat valoroasă este, în substanța ei artistică permanent actuală și deci modernă. «Romanul

modern», «poezia modernă» evocă însă zone specifice de sensibilitate, modalități distincte ale tehnicilor literare, modificarea textului narativ, forme caracteristice de expresie artistică. Problema ține însă nu numai de fenomenul literar, ci vizează aproape întregul domeniu al culturii. În știință, ideea de modernitate se asociază, după noi, mai ales cu aceea de anticipare, cu capacitatea de previziune în desfășurarea unor procese, cu darul de a intuit fenomene aflate încă în stare embrionară, cu pătrunderea vizionară dincolo de ceea ce este azi. Desigur, orice om de știință autentic deschide orientări noi în spațiul cercetării sale, impulsionează investigația prin sporul creației proprii. De aici, decurge obligația ca fiecare generație, să intre în dialog cu realizările obținute anterior, inovând la rândul ei, cercetarea. Se pot însă foarte bine aduce contribuții remarcabile de ordin științific fără ca peste vreme să rețină atenția aspectele moderne ale unor demersuri sau metode de cercetare, fără ca aceste contribuții să conțină, în plus și nucleeele germinative ale unor preocupări care își vor dezvălui întreaga semnificație și își vor revela înțelesul abia mai târziu, peste vreme. Alte contribuții conțin, dimpotrivă și aceste pătrunderi spre direcțiile evolutive ale unor fenomene în viitor. [...] De la apariția *Manifestului Comunist* au trecut aproape 140 de ani. De atunci societatea a suferit uriașe transformări de ordin economic, politic și spiritual. Analști marxști și prestigiu ca Oskar Negt vorbesc, nu fără temeii, de necesitatea renovării marxismului pornind de la caracterul istoric al teoriei elaborate de Marx, de la limitele obiective ale acestei concepții epocale și de la nevoia integrării în structura ei a achizițiilor pe care gândirea socială și filozofică le-a acumulat timp de peste un secol. Totuși filele *Manifestului* care vorbea de saltul istoric produs de intrarea omenirii în epoca burgheză par și astăzi proaspete și vii. A trebuit o minte inspirată până la iluminare pentru ca atunci, la 1848, să despice sub învelișul unei istorii încă grea de realitățile trecutului acele fenomene și procese care vor dobândi consistență, maturitate și forță de afirmare evidentă abia peste decenii. De altfel, la Marx și Engels întâlnim în numeroase alte ocazii fulgurații anticipative de o frumusețe. Sunt frecvente mai ales în acele spații – relativ restrânse – ale operei întemeietorilor socialismului științific unde se vorbește de comunism. Dar ele se insinuează adesea ca niște tușeuri dintr-o pastă viguroasă și vie în vastul tablou al operei lui Marx și Engels“. □•Despre romanul *Speranța* al prozatorului Mihail Diaconescu, o vreme redactor-șef al revistei, scrie Ion Rotaru: „Neîndoios, Mihail Diaconescu este un mare virtuoz al culorii de epocă, al compunerii de ample tablouri specifice Iașului, Istanbulului, Berlinului, Parisului, Londrei, timpului în care își pasează acțiunea și personajele. Este, acest meșteșug, și principala cauză a plăcerii acaparante cu care se citește *Speranța*“. □•*Arghezi și revista „Argeș”* se intitulează evocarea lui Gabriel Țepelea. Aceasta cuprinde informații despre prima colaborare a lui Argezi la nou înființata revistă, cu un text publicat anterior în „Limba română” și returnat redactorilor de la „Argeș” cu modificări care le-a dat bătăi de cap

acestora. Totodată, Gabriel Țepelea invocă datele uni interviu luat maestrului, în care acesta își revendică pseudonimul de la hidronimul Argeș: „Pe lângă omisiunile subliniate de noi spre a marca deosebiri între textul trimis revistei «Limba română» și cel apărut în «Argeș», mai trebuie să consemnăm și *modificarea* unor sintagme ori propoziții și adăugarea altora.[...] O frondă ortografică în toată legea. Dar ce era permis lui Arghezi nu era permis altora și epilogul acestei insurecții ortografice a fost usturător pentru noi. Un număr gata cules a trebuit să fie revizuit în întregime din punct de vedere ortografic. Aceasta ne-a luat două nopți de corectură pe care a trebuit să o facem noi, redactorii în cauză, plus diferențele tarifare achitate tipografiei, care nu avea nicio vină. Cât de nesfârșite ni s-au părut mie și lui M. Diaconescu orele de la facultate după aceste nopți de corectură! Am gustat din pâinea unui mâine cu adevărat alungit...! Iată premisele acestei convorbiri și, revenit că poetului i-ar face plăcere lectura unor texte vechi, am poposit cu servieta plină de cărți, așteptându-mă ca Arghezi să intre direct în subiect, adică în discuția despre literatura veche. Dar, cum făceam parte din colegiul revistei «Argeș», întrebările au pornit de la revistă, colaboratori și regiune, în general. La un moment dat Arghezi, spre surprinderea mea, adăugă: – Știți că numele meu vine de la Argeș?”, Argeș-Argeși-Arghezi? – Este o precizare foarte importantă pentru istoria literară, mă grăbii eu să subliniez. Cred că ar trebui popularizată, mai ales că semnătura din tinerețe apare uneori cu doi z, Arghezzi și poate duce la o asociere cu un nume propriu italian. – *Pentru popularizarea aceasta ar trebui să mă întrebe cineva sau să mă atace*“. □•Stabilit în Câmpulung-Muscel, ajuns la o venerabilă vârstă și de aceea numit *Poetul Amintirilor*, Mihai Moșandrei dedică versurile sale lui Ion Barbu și D. Nanu: „Mihai Moșandrei face parte dintr-o generație intrată în conștiința noastră sub conul de lumină al marilor interbelici, pe care i-a însoțit «la pas», încredințat fiind că face parte dintre ei, trăind poezia și dându-i-se cu aceeași devoțiune de la începuturi și până astăzi, când cele nouă decenii se rotunjesc emblematic. Îi urăm poetului să aibă puterea să-și încordeze multă vreme lira, spre a ne dăruii clipe îmbrăcate în sărbătoreștile veșminte ale poeziei!“ ■•În luna nașterii lui Eminescu, apar două articole consacrate poetului. □•Ioan-Viorel Bădică, *Eminescu-Blaga*: „Cea mai bogată limbă, pentru că e esențializată, e limba poeziei; când limba română atinge culmea expresivității ei în poezia lui Eminescu, atunci se realizează primul moment al împlinirii ei. Iar cea de a doua dimensiune a spiritualității e dată de cugetare: spre deosebire de poezie, ea trebuie să dea seama de știutul și neștiutul ei. E vorba de cugetarea sistematică, ce se împlinește în forma ei exterioară de expresie ca sistem, la Blaga. Așadar, dacă Eminescu dă măsura puterilor de expresie ale limbii poetice, Blaga o dă pe cea a adâncimilor cugetării.“ □•Un comentariu la vol. al XIII-lea din Eminescu, *Opere* este semnat de Nicolae Oprea: „Fibra de pamfletar înnăscut reiese din fiecare rând al comentariilor politice alimentate de presa partidului de guvernământ. Mare

parte din întâmplările polemice ale anilor 1882 – '83 se îndreaptă spre cotidianul «Românul» condus de C.A. Rosetti. Se întrevide însă, la tot pasul, că iritarea lui Eminescu nu e provocată de «liberalismul» adversarilor, ci de susținerea unor forme fără fond». □•Dan Rotaru, redactor la „Argeș” are parte de o cronică ultrafavorabilă la recentul său volum de versuri, *Invitații la dragoste* (Scrisul românesc, 1985): „Aceste exemple de sensibilitate și tandrețe, de fragilitate, de comunicare afectivă, ne amintesc că mai există o posibilitate de integrare a eului într-o lume a armoniei, a dialogului, a cărei lege fundamentală să fie iubirea!”. Celor spuse le stau mărturie versuri de Dan Rotaru. □•Premiul revistei „Argeș” la *Festivalul concurs Moștenirea Văcăreștilor*, Târgoviște 1985, revine poetului Cornel Balaban, prezentat de M.N. Rusu. Pe ultima pagină Ion Simion Pop scrie ditirambic *Țară a păcii, erou al păcii*. „După două decenii și mai bine de pa acest eveniment politic de răscruce în destinele poporului român, abia intrați în Anul Internațional al Păcii, ne face plăcere, ca români și luptători din vocație pentru pace, să auzim aprecieri ca acestea, venite din toate punctele cardinale: «România – Țară a păcii, Președintele Nicolae Ceaușescu – Erou al Păcii »,.

• [„ASTRA”, An XXI, nr. 1(172) [Asociațiunea Transilvană pentru literatura română și cultura poporului român-1861], Editor: Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Brașov; apare săptămânal; format editorial A3, 16 pagini; Colectivul de redacție: Redactor șef: Daniel Drăgan. Dumitru E Popescu (secretar de redacție), Aurel Ion, Ion Brumaru, Ion Itu, Miruna Runcan] Număr dedicat aproape integral urcării în slăvi a cultului personalității de către scriitorii brașoveni. Titlurile care domină prima pagină sunt: *Modelul cultural național și omul nou, Ctitorii ale Epocii Nicolae Ceaușescu, Poezii lumii cântă România și pe președintele ei*, care ocupă 80% din număr. □•Un alt subiect dinainte anunțat se intitulează *ASTRA și Unirea* și ocupă o singură pagină, din care nu lipsește citatul „oficial” despre Unire, din cuvântările lui Nicolae Ceaușescu. □•Revista se deschide cu editorialul *Brașovul vă urează la mulți ani!*: „Dorim cu ardoarea ca inimile mereu tinere și neînfricate ale conducătorilor noștri să bată și de acum înainte, cu aceeași neistovită vigoare, pentru fericirea poporului, pentru propășirea în libertate și demnitate a patriei noastre”. □•Reportaje și relatări semnate de „oameni ai muncii”, însoțite de fotografii și gravuri despre activitatea politico-științifică a cuplului prezidențial sunt ilustrate, în titluri, prin cuvinte și expresii greu puse la încercare de folosința îndelungată: „prețuire” „Pământ românesc”, „Cinstim patria”, „Omagiu”, „recunoștință”, „angajare”, „destin”). ■•Ajunși la al șaselea număr consecutiv, A.I. Brumaru și Ion Itu continuă să dezbată subiectul *Modelul cultural național și Omul nou*. □•Versuri și scurte texte omagiale consacrate celor doi – Elena și Nicolae Ceaușescu – apar sub largă titulatură a paginilor poziționate față în față, *Partidul-Ceaușescu-România*. Printre semnatari se numără elevi, profesori, scriitori, iar printre cei mai

cunoscuți sunt Dan Tărchilă (*La o mare sărbătoare*), Eduard Huidan (*A fi patriot*), Ion Vergu Dumitrescu (*Un glas pentru eternitate*, versuri) Ștefan Stătescu (*Omagiu, primei fiice a țării*). □•Se adaugă contribuțiile din universalitate (Japonia, Liban, Grecia, Italia, Ecuador, India, Siria, Kuweit). ■•Un singur poet Salvatore Quasimodo – cu *Ore la Brașov*, trad. Mihai Beniuc, face umbră momentului, în care numele lui Ceaușescu apare tot atât de des ca și în cele românești, cu tot cu alternativele simboliste („cârmaci”, „conducător”, „veșnic tânăr”, „anotimp” și altele *ejusdem farinae*). □• Reportaje îmbibate de citate ideologice, în *Ctitorii ale Epocii Ceaușescu* – acestea sunt Întreprinderea de construcții aeronautice și universitatea din Brașov – despre ambele scriind Alexandru Handrea, respectiv Marius Vaida.

• [„Ateneu”, **Fondatori: George Bacovia și Grigore Tabacu (1925); Serie nouă, An 23 (sic!), nr. 1 (1944); revistă social-culturală a Comitetului județean de Cultură și Educație Socialistă Bacău; apare lunar; format editorial A3, 16 pagini; Redactor șef: George Genoiu; Colectivul redacțional: Sergiu Adam, Constantin Călin, Calistrat Costin, Carmen Mihalache-Popa, Victor Mitocaru, Stelian Nanaianu, dr. Vasile Sporic / * „Ateneu” editează lunar „Caiete botoșănene”]** Număr omagial de la un capăt la celălalt. Se deschide cu editorialul *Omagiu*, un citat din „opera” lui Nicolae Ceaușescu însoțit de fotografia oficială, plus *Scrisoarea* de felicitare semnată de Ion Bogdan Buluță, prim-secretar al Comitetului județean Bacău al P.C.R. □•Numărul continuă cu *Omagiul poeziei* (supra-intitulat *Antologia „Ateneu”*) în care semnează: Ovidiu Genaru, Victor Mitocaru, Dan Nemeș (...„poporul acesta, Conducătorul/ în inimi pururi îl poartă stindard”), Octavian Voicu, Sergiu Adam, Ioan Enea Moldovan, Calistrat Costin (...„Iată, poporul-ctitor/ ctitoru-și cinstește.”), Ernest Gavrilovici („De-aceea te cântăm acum/ cu vers de jar,/ de ziua Ta, măreț conducător”), Viorel Savin, Elena Codrescu („Cuvintele președintelui țării/ sunt vatra oțelului/Și-a pâinii/ Incandescentă /Ca și idealurile noastre”), Victor Munteanu. □•Alte pagini, de aceeași sorginte, poartă titluri precum: *Prețioase îndrumări și orientări pentru intensificarea cercetării științifice și perfecționarea învățământului* (consacrate, cu tot cu telegrama aferentă sărbătoririi zilei aniversare a tovarăsei Elena Ceaușescu), *Din gândirea social politică a tovarășului Nicolae Ceaușescu*, *Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu*. ■•Două pagini de literatură se intitulează *Literatura în epoca Nicolae Ceaușescu*. □•Vlad Sorianu, *Proza, pasiunea actualității*: „Prozatorii români din deceniile postbelice – și îndeosebi din cele cu îndreptățire numite *Epoca Nicolae Ceaușescu* – care au dovedit mai întâi o înclinație deosebită pentru romanul de amploare, spre a redescoperi virtuțile prozei scurte, reprezintă din acest punct de vedere un exemplu elocvent: fie că au scris romane în marea noastră tradiție realistă, precum Marin Preda sau Titus Popovici spre exemplu, fie că au cultivat și cultivă încă romanul polemic, – tot de factură realistă, dar cu detașare critică față de «umbrele»» istoriei, ca

bogata și valoroasă creație dedicată anilor '50 – pe cel «post realist», realist «fantastic», alegoric etc., fie că scriu în maniera «noii proze», ei aparțin unui flux al cărui criteriu de integrare este tocmai găsirea echilibrului stabil între ceea ce reprezintă căutări «de ultimă oră» și certitudinile confirmate de viață, de istoria literară.[...] Construcție socialistă, ca realitate, copleșitoarea a vremurilor, se află prezentă în toate genurile și speciile artistice actuale, de la muzica simfonică la cea ușoară, de la pictura în ulei, la acuarelă, după cum în scris – fie că e vorba de dramaturgie, lirică, roman, nuvelă etc. – ipostazele realității socialiste sunt surprinse prind-o mare varietate de modalități, formule și stiluri transfiguratoare. Dar ceea ce va fi comun tuturor generațiilor se personalităților notabile din proza, îndeosebi din romanul nostru postbelic, se dovedește a aparține unei estetici a transferului de realitate în text, păstrând, ba chiar potențând revelație lumii reale. Romanele lui D. R. Popescu, de pildă, s-au remarcat și se remarcă tocmai prin interferență specifică dintre ecourile savant reverberate ale unei realități omniprezente și cele ale temperamentului său artistic, capabil să ridice latentele semnificatoare ale lumii la valoare de simbol social-istoric. [...] Contemporani cu toți, scriitorii din această generație pregătesc, inițiază, însoțesc marile mutații din proza ultimelor decenii, pe care avea să le adâncească așa-zisa «școală de la Târgoviște» și să le consolideze în amploare generația anilor 70 («obsedantiști», cum le spun cu nejustificată maliție «noii prozatori», din anii '80), având drept cap de serie volumul II din *Moro-meșii și Intrusul*, ale aceluiași Marin Preda, însă arătându-și adevăratele resurse analitice, reconstitutive și polemice prin romanele lui Ion Lăncrănjan, Augustin Buzura, Constantin Țoiu, Petre Sălcudeanu, Dumitru Popescu etc. Lor li se adaugă numeroși alți romancieri care, mai rar sau cu totul insuficient citați, au contribuit și contribuie în continuare, alături de toate celelalte «generații», orientări, stiluri mai mult sau mai puțin bine definite, la configurarea climatului benefic al diversității de formule compoziționale. [...] Din acest punct de vedere nu există opoziție între proza diferitelor generații se cu atât mai puțin între aceea a unor anumite decenii, între «obsedantiști» și «desantiști», între autorii de romane-cronică, frescă, epopee – deci mari construcții epice – și romanele sau nuvelele-mozaic, în care trecutul se reconstituie fragmentar, nesigur, din memoria precară a martorilor. Căci dacă e vorba de inventivitate narativă, de un acut simț al observației, de o economicitate subtilă a scriiturii, de simțul deosebit al semnificativului, analiticului sau psihologicului, ele au fost prezente la noi încă din proza clasică. Relativizarea narațiunii sau a adevărului, implicarea cititorului în text, în actul relevării adevărilor, prezentarea realității viu, crud, carnavalesc, a omului banal, «de lângă noi», a faptului frustr și implicarea autorului în toate elementele vieții cotidiene – sunt toate acestea experimente, sunt ele o platformă inedită a tematicii banalului ? Ori poate asemenea literatură «la vedere», cu tendințe demitizante, destructurante dar și autoreferențiale, alegorizante și livrești, reprezintă o stare complementară a

căutărilor și cuceririlor din etape anterioare ? Vârstele se pot și contesta reciproc, dar nu cumva ele mai curând se împlinesc unele pe altele ? [...] Se cuvine să medităm mai pe îndelete asupra lor, într-un dialog solidar al generațiilor și credințelor. □•Calistrat Costin, *Poezia, glas al cetății*: „De la veritabila «erupție» de nume și valori ce s-au vădit durabile, marcată de scena anilor '60 a colecției de literatură «Luceafărul», și până la noile contingente din lirica actuală, înregistrăm acumulări cantitative și mutații calitative compatibile cu un extrem de consistent capitol de istorie literară. Critica, în timp, n-a ezitat să alcătuiască «tabloul» de rigoare al promoțiilor poetice din sfertul de veac abia scurs, și, se pare, suntem martorii uneia din cele mai fecunde epoci de creație poetică, și nu numai poetica, românească. Incontestabil anii '60 au însemnat un autentic «dezgheț», o reală «dezlănțuire» de vitalitate artistică în consens cu adevărata istorie a gândirii și sensibilității noastre naționale. Consecutiv «momentului Labiș», neomițându-i din fierberea anilor de până la el pe un Mihai Beniuc, A. E. Baconsky, Dan Deșliu, Maria Banuș, Virgil Teodorescu, Zaharia Stancu ș. a., au venit ani de nouă întemeiere, de recuperare, de reintegrări în destinul literelor române. Așa se face ca alături de «hyperionii» Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Cezar Baltag, Grigore Hagiu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Ioanid Romanescu, Ana Blandiana, Virgil Mazilescu, Radu Cârneli, Anghel Dumbrăveanu, Ovidiu Genaru, Mircea Ciobanu, Dan Laurențiu – și citarea de nume ar putea continua în mod impresionant – s-au «relansat» cu indispensabil aport în «panteonul» căruia de drept și de fapt aparțineau, Ștefan Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu, Gellu Naum, Vasile Nicolescu și ceilalți din «generația războiului» – cu toții alimentând și, până la un punct, constituind marea iluzie de tinerețe din *Epoca Ceaușescu*, în care autori de vârste diferite au generat un climat unic în felul său, făcând ca poezia – glas al cetății să răsune mai rezonant ca niciodată, pentru că în cele peste două decenii de inedită istorie, ideea de patrie – patria însăși! – a trebuit, mai mult ca oricând, «argumentată», susținută, întreținută vie, «argumentație» din care gândirea politică tutelară avea nevoie spre a spulbera «nedumeririle» unora și altora cum că noi românii, România, am fi și n-am fi cu drepturi depline prin aceste părți ale Europei! Se cuvine subliniat cu putere că alături de știința istoriei, literatura, poezia, proza, în toată această epocă de regăsire a conștiinței de sine, conștiință de România, au fost arme de nădejde ale politicii partidului și statului român. Și iarăși se cade a afirma că poezia, acest superb glas al cetății va fi întotdeauna aliatul de mare preț al conștiinței naționale a unui popor, în «concertul», nu rareori cu inflexiuni polemice, la care suntem chemați, obiectiv, a lua parte în ordinea istorică a lumii!». □•Constantin Călin, *Critica și demnitatea creației*: „Dezvoltarea fără precedent a criticii la noi în acești ani se datorează, fără îndoială, în primul rând climatului cultural instaurat după Congresul al IX-lea al partidului, un climat în care preocuparea pentru repunerea în circulație a valorilor clasice a coexistat cu pasiunea pentru actualitatea cea

mai vie, un cercetare statistică ar demonstra concludent, cu cifre, că, de pildă, numai în deceniul șapte, au revenit (ceea ce pentru unii a echivalat cu a redebuta) sau au intrat pe scena literară sute de scriitori, că în aceeași perioadă, s-au deschis numeroase șantiere editoriale, că a fost valorificată o parte importantă a patrimoniului. Toate acestea au făcut necesară extinderea criticii, creșterea rolului ei de apărătoare a demnității creației. În ce constă el ? În determinarea valorii prin criterii estetice, specifice, în disocierea între cultural și literar, în încurajarea experimentelor și inovațiilor artistice, în asigurarea unei reale «hygiène des lettres». O dată cu mărirea câmpului ei de acțiune, datoriile criticii s-au înmulțit. Prima dintre ele a fost (și a rămas) aceea de a milita pentru originalitate și diversitate și, implicit, de a descuraja epigonismul, monotonia și falsele valori. Consfințită prin documentele de partid, libertatea de creație incumbă o serie de responsabilități celui care scrie: acesta trebuie să fie «om întreg», deplin, iar creația lui o mărturie fidelă despre timpul său. În consecință, pe lângă datoria de a stimula îndrăzneala de a gândi original, neconvențional, critica o are și pe aceea de a aduce mereu în discuție rolul social al scriitorului, răspunderea lui morală față de cititori. În perioada la care ne referim, diversitatea creației a avut ca pendant pluralismul critic. Faptul se explică prin apariția unor talente critice puternice, cu opțiuni metodice și cu perspective de lectură diferite, în mai multe orașe ale țării. Critici demni de acest nume trăiesc astăzi în Capitală dar și în Iași, Cluj-Napoca, Timișoara, Oradea, Tg. Mureș, Brașov, Tg. Jiu, Craiova, Sibiu, Piatra Neamț, Câmpina, Suceava, Pitești, Constanța, Bacău. Teoretic vorbind, policentrismul constituie o excelentă șansă de diferențiere. Noua ordine critică, dacă mi-e permis să reiau o formulă utilizată frecvent în alte domenii, exclude din principiu uniformitatea opiniilor și favorizează dialogul. Efervescența criticii e, așadar, unul din fenomenele cele mai caracteristice ale vieții literare românești din ultimul sfert de veac. Funcționând, cel mai adesea, normal, critica a redobândit prestigiul pe care-l avusese odinioară în cultura noastră și și-a recâștigat încrederea publicului și a scriitorilor. Statutul ei actual se datorează comprehensiunii și fermității sale, loialității față de literatură înțeleasă ca artă a cuvântului”. □•Carmen Mihalach Popa, *Vocația politică a dramaturgiei*: „În această perioadă relativ scurtă, dar revelatoare, pentru amplul proces revoluționar în care s-a angajat eroic țara noastră, literatura dramatică a căpătat un spor de substanțialitate, de percutanță a mesajului, fiind solidară, în ansamblul ei, idealului unei umanități superioare, principiilor etice ale societății socialiste. Multiplele transformări prin care a trecut România în acest timp glorios și-au găsit reflectarea într-o adevărată dramaturgie a angajării, într-un teatru de esență revoluționară, cu impact direct asupra conștiințelor. [...] Eliberată de poncife și inhibiții ținând de ideologii perimate, dramaturgia contemporană își rafinează modalitățile de expresie, devine modernă ca viziune și problematizatoare, deschisă meditației filosofice. Implicată în frământările epocii, interesată de bunul mers al cetății, de perma-

nenta dorință de auto-perfecționare a societății noastre, creația dramatică își desăvârșește vocația politică și și-o consolidează pe cea populară, trezind un interes din ce în ce mai mare publicului prin franchețea discursului, prin forța vie a angajării în contextul social-istoric. Textele valoroase concepute în această perioadă refuză «prezentarea idilică a vieții», «dulcegăriile artistice», prin analiza aprofundată a realității, prin fina observație socială și adâncirea, nuanțarea psihologiei personajelor. Cele mai importante lucrări, scrise de Aurel Baranga, Horia Lovinescu, Teodor Mazilu, Romulus Guga, Paul Everac, D.R. Popescu, M.R. Iacoban, Ștefan Oprea, I.D. Sîrbu, C. Cubleşan, Iosif Naghiu, Leonida Teodorescu aduc în prim planul dezbaterii valorile morale cultivate, de societatea noastră, incriminând abaterile de la normele comuniste, derogările de la condiția umană exemplară, cu un viu simț polemic. Bucurându-se de o largă audiență în rândul spectatorilor, satira socială a atins performanțe valorice, atât prin scrisul autorilor mai sus amintiți cât și prin piesele lui Ion Băieșu, Tudor Popescu, Dumitru Solomon în care se întrevede proiecția luminoasă a unui nou tip uman, cu feroare visat de acești moraliști ai timpului nostru. Cu totul originală, de o factură spectaculos-inedită este opera teatrală a lui Marin Sorescu din care răzbate o filosofie populară, proprie românilor, surprinsă în piesele de inspirație istorică care au o extraordinară forță iradiantă a simbolurilor, a sensurilor pregnant «actualizate».[...] Rezultate remarcabile în această direcție fertilă în dramaturgia noastră contemporană, ținând de o restructurare a piesei de inspirație istorică, printr-un discurs dramatic de acută modernitate, antrenând un nou tip de limbaj teatral, sunt obținute de mai mulți dramaturgi actuali, autori ai unor lucrări de referință (D. R. Popescu, Al. Sever, Paul Anghel, Mihnea Gheorghiu, Al. Voitin, Dan Tărchilă, Paul Everac, V. Anania). Latent sau manifest, toate aceste piese în care istoria este sensibil «contemporaneizată» conțin valorile cardinale ale sistemului nostru socialist și determină în spectator adoptarea de poziții active față de problematica existenței sociale, teatrul asumându-și cu fermitate înalta sa menire educativ-formativă. [...] Artă a prezentului, noua literatură dramatică scrisă într-o glorioasă epocă de istorie este, cu certitudine, o componentă strălucită a concertului de valori edificate în contemporaneitatea socialistă”.

■•Fragmentul de proză *Balul* aparține Danei Dumitriu și face parte din volumul al III-lea al romanului în pregătire *Prințul Ghica*.

■•Sub titlul *Critici și istorici de azi*, [Virgil Brădățeanu], George Genoiu îi face portretul (din citate) al celui despre care își exprimă regretul că este „ignorat”.

■•Nicolae Manolescu (*Despre poetică*) se folosește de opiniile unor cunoscuți teoreticieni occidentali (Cohen, Barthes, Genette) spre a arăta accepțiunile pe care le ia limbajul poetic și a trage concluzia că „poetica modernă se află, hotărât lucru, într-o situație contradictorie”.

■•Un amplu text, continuat și în numărul următor, scrie Ștefan Augustin Doinaș. Tema este Prezența poeziei, și reperele identității europene ale ei: „Anticipând, încă de pe acum, încheierea acestei expuneri, mi-aș permite să reamin-

tesc ceea ce, în general, se știe: anume că, dacă în istoria culturii europene demersul filozofic a fost acela care a formulat prima, cea mai netă și cea mai gravă contestare a poeziei, și a rolului poetului în cetate, tot filozofiei i-a rămas sarcina de onoare – pe care de altfel și-a îndeplinit-o – de a reabilita poezia, prin fundarea teoretică a verbului poetic și a funcției aparte pe care o deține poetul. Denigrarea și glorificarea poeziei și a sacerdoților ei se desfășoară, istoric vorbind, între Platon și Heidegger ; principial, între sistemul metafizic al *Ideilor pure*, pe de o parte, și meditația asupra *Ființei (das Sein)* în diferența ei ontologică față de ceea ce ființează (*das Seiende*), pe de altă parte. Puțini, poate chiar dintre servitorii *Verbului*, își dau seama cât *parti-pris* se ascundea în verdictul, aparent fără apel, al lui Platon ; după cum poate și mai puțini cunosc, deocamdată, măsura și fermitatea cu care gândirea modernă a autorului lui *Sein und Zeit* a casat pentru totdeauna faimoasa condamnare pronunțată de autorul *Republicii*". □•Eminescu și publicul epocii sale se intitulează fragmentul publicat de Iulian Costache (dintr-o lucrare prezentată la *Colocviul național studentesc M. Eminescu*, Iași, 1985). □•Atrage atenția și *Ultimul interviu al unui laureat al premiului Nobel*, traducere a convorbirii pe care Margarete Limberg a avut-o cu Heinrich Böll, publicată în revista franceză „L'Eveniment”, nr. 40/1985. ■•Sumarul (selectiv) pe anul 1985 al revistei este întocmit de Măndica Mardare.

• [„Caiete botoșănene”, An IV, nr. 1(37); Editori: **Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă Botoșani și revista „Ateneu”, Format tipografic A 3, apariție lunară, 4. Pagini; Realizatori: Gheorghe Jauca, Dumitru Ignat, Emanoil Marcu, Lucia Olaru Nenati, Dumitru Țiganiuc, Lucian Valea**] Sărbătorirea zilei de naștere a secretarului general al partidului continuă, cu același aplomb, în „Caiete botoșănene”: *Nicolae Ceaușescu, conștiința vie a istoriei patriei*, consemnează Ionel Bejenaru. ■•Despre *Nicolae Labiș, poet al revoluției* scrie Dumitru Țiganiuc, cu trimiteri bibliografice la Blaga, Gilbert Durand și Eliade. Textul se încheie în termenii: „Nicolae Labiș se intuiește un fiu deosebit al acestui univers, mult mai apropiat decât alții de miezul său etern, ca o lacrimă de căprioară în stare să devină izvor nesecat. □•Maria Baciuc, cronică literară la *Ucenicia de aur și purpură* (Eminescu, 85) de Lucia Olaru Nenati: „Cultivând o poezie modernă în planul semnificațiilor Lucia Olaru Nenati, prin *Ucenicia de aur și purpură* a mai urcat o treaptă spre împlinire”. □•Revista conține o pagină de consultații școlare (literatură și gramatică), proza lui Mircea Oprea (*Peisaj cu terasă*) și un grupaj de versuri. Printre semnatori, Haralambie Țugui. ■•Alte semnături: Al Zub, despre monografia lui Grigore Vereș, *Charles Dickens*, (Eminescu, 1984) în textul *Etos dickensian*: „Cea mai de seamă cauză e bunătatea, o cauză imprescriptibilă și nemuritoare», conchide autorul după un excurs convingător, definind soluția pe care Dickens a voit să o opună dezlănțuirii haotice a răului, primejdiei de alterare progresivă a umanității deîndată ce a pătruns în ciclul modern. E una

din soluții, poate cea mai durabilă, căci se întemeiază pe iubirea dintre semeni. Marea iubire de oameni din care s-a înfiripat opera lui Dickens e un izvor limpede și revitalizant la care ne vom întoarce mereu cu profit. Noua carte a lui Grigore Vereș ne îndrumă cu siguranță în acest univers”.

• [„Cinema”, An XXIV, nr. 1 (277); Revistă a Consiliului Culturii și Educației Socialiste; Format tipografic A5; fără zi de apariție; ianuarie; 24 de pagini; Redactor-șef Ecaterina Oproiu; nu este specificată componența redacției] Primele pagini ale revistei sunt ocupate de fotografiile tovarășului Nicolae Ceaușescu cu ocazia împlinirea vârstei de 68 de ani. Cineaștii semnează scurte texte de angajament și felicitare, reunite sub titlul *Omagiul vibrant al întregului popor. Omagiul vibrant al cineaștilor*. Printre semnatari se numără și Francisc Munteanu (*Modelul comunistului înflăcărat*) și Nicolae Țic (*În societatea noastră nu există medii închise*), Ion Popescu Gopo, Nicolae Dragoș, Andrei Blaier și Ion Besoiu. □ Sub titlul comun „Călina Roșie” sau filmul *uneia dintre cele mai complexe personalități ale filmului contemporan* publică articole Bedros Horasangian (*Pornind de la o nuvelă*) și Sergiu Selian (*Dacă știi să te bucuri*).

• [„Convorbiri literare”, An XCII, nr. 1(1193); Revistă literară fondată de societatea „Junimea” Iași la 1 martie 1867. Editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; format editorial A3, 12 pagini; Colegiul de redacție: Redactor șef: Corneliu Sturzu, Secretar responsabil de redacție: Horia Zilieru. Andi Andrieș, Daniel Dumitriu, Ioanid Romanescu] Prima pagină a revistei se deschide cu articolul *Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la valorile spirituale*, semnat de prof. dr. Constantin Gh. Marinescu, șeful colectivului de Științe sociale de la I.M.F. Iași. □•Tot pe prima pagină, omagii lirice dedicate lui Nicolae și Elenei Ceaușescu. Le semnează Corneliu Sturzu („Ne ești stegarul timpului ales/ De lege, frumusețe, cutezanță”) și Emilian Marcu („De-aceea-ntreaga țară o serbează/ de-aceea inimile ne sunt garoafe arzând”). ■•Paginile suprintitulate *Patrie, Partid, Popor, Unitate*: conțin texte impregnate de activism. □•În acest aniversar ianuarie, gândurile lui Aurel Leon se îndreaptă spre „președintele țării, pe care îl sărbătorim alături de întâia fiică a țării, tovarășa Elena Ceaușescu, în aceste zile de după solstițiu când lumina crește zi de zi și cu ea speranțele unei primăveri noi peste țară”. □•Constantin Coroiu scrie despre *Literatură și istorie în epoca Ceaușescu*: „Literatura română actuală este, așa cum a apreciat tovarășul Nicolae Ceaușescu, de un înalt nivel. Ea constituie un tezaur de valori ce ne permite să-i privim cu optimism viitorul. Ea e o realitate și experiență fără de care numai e posibil să ne imaginăm spiritualitatea națională. O experiență care obligă și stimulează pentru că, zicea un celebru scriitor al veacului nostru: «Cine a încălecat pe tigrul nu mai poate altfel!»”. □•Ioan Agrigoroaie și V. Cristian ies, parțial, din tiparul prestabilit al numărului omagial consacrat celor doi, scriind despre semnificațiile altui eveniment din prima lună a anului, 24

Ianuarie. Ioan Agrigoroaie face, la modul general, o prezentare a datelor istorice de primă importanță din istoria națională. Intervenția sa poartă numele *României – sub o dezvoltare unitară*, iar din text nu lipsește „citatul” din gândirea lui Nicolae Ceaușescu. □ Parafrazându-l pe Mihail Kogălniceanu, V. Cristian, vede în 24 Ianuarie 1869 „actul energetic al întregii națiuni”. ■ „Sub declarația Zoei Dumitrescu-Bușulenga („... am crescut într-o casă în care literatura română era în cărți și în aer”) se dezvoltă dialogul lui Grigore Ilisei cu foarte cunoscuta profesoară universitară, la cel moment director al *Institutului de istorie și teorie literară* „G. Călinescu” din București. Redăm scurte fragmente din convorbire: „– În facultate studiul limbilor și literaturilor străine s-a însoțit, desigur în afara programei, de preocuparea pentru literatura română. Care din cele ce se întâmplau atunci în scrisul românesc v-au atras luarea aminte, ce scriitori ați cunoscut, când, în ce împrejurări ? – V-am spus că am crescut într-o casă în care literatura română era în cărți și în aer. Pe Perpessicius și pe Tudor Vianu i-am cunoscut de mică la noi acasă. Am întâlnit alți scriitori mult mai târziu, în timpul studenției. Îl socot printre maeștrii mei și pe scriitorul Dragoș Protopopescu, strălucit profesor, șeful catedrei de engleză, cu care am lucrat câțiva ani Shakespeare și romanul englez (îmi amintesc de un referat al meu la un seminar despre George Meredith care i-a plăcut foarte mult, și de surpriza pe care i-am făcut-o de data asta nu știu cât de plăcută, citindu-i primele mele traduceri din sonetele lui Shakespeare, socotite de el, pe buni dreptate, intraductibile). Ce m-a fascinat din literatura română în adolescența târzie (dincolo de cele două permanente) a fost opera lui Blaga și mai ales cea filosofică. De altfel toată generația mea, sau mai toată, punea *Spațiul mioritic* foarte sus în lumea valorilor contemporane și de altfel și întreaga trilogie a culturii și întreaga trilogie a cunoașterii). Alexandru Philippide m-a interesat mult și Beniuc ne promitea mult cu *Cântecele de pierzanie* din 1938. Iar în studenție, Ion Barbu ne devenise breviar poetic chiar nouă celor care studiam alte literaturi decât cea română. Îl puneam a lături de Poe, de Mallarmé, îi știam pe dinafară versurile și-l simțeam european și al nostru, clasic și viu în același timp. – *Unul din modelele dv., unul din modelele culturii românești, ale umanismului nostru, pe care îl evocați întotdeauna cu multa călduri și recunoștință, este Tudor Vianu. S-a afirmat că în acei ani, Tudor Vianu nr fi făcut concesii, că ar fi deviat de la constantele activității sale. Înclin să cred asemenea multora, că dincolo de erorile poate inevitabile, prezența lui Tudor Vianu a reprezentat atunci un factor de stabilitate în jurul marilor noastre valori. Ca unul ce ați trăit în miezul evenimentelor ne-ați putut duce, cred, spre adevăr.* – Păstrez marelui meu profesor un respect și o recunoștință înfinită neatinsă de nicio umbră. Și am asistat la drama acestei naturi profund etice, supuse traumelor provocate nu numai de împrejurări, dar și de oameni pe care nu vreau să-i numesc și ale căror atacuri directe, în ședințe penibile, l-au rănit amarnic. Imensa lui cultură era calificată de cosmopolitism, soliditatea gândirii sale profund

raționaliste era taxată de idealism și prezența lui fundamental benefică în mijlocul tineretului era considerată nocivă. Am mai povestit la o *Rotondă 13*, reprodusă într-un număr din «Manuscriptum», o întâmplare grăitoare prin ea însăși despre descumpănirea sfâșietoare a acestui «suflet frumos» în sens goetheean, în fața deformărilor adevărului în cultură. Cât despre concesiile făcute în deceniul acela, cine poate arunca piatra ? Se vorbește azi cu ușurință despre un timp greu prin care cultura adevărată se strecura ca într-un fel de ilegalitate. Și Vianu a trecut, cu demnitate și durere prin acel răstimp, subliniez fără să obțină nici o funcție publică semn tocmai al lipsei concesiilor. Și profesorul a murit, trist, în 1964, fără să se poată bucura de deschiderile care au urmat. – *În ce împrejurări l-ați cunoscut George Călinescu ? Temperamental și cărturăresc ați avut mai multe «afinități electiv» cu această vișoroasă și fascinantă personalitate ?* – Profesorul G. Călinescu fusese transferat la București unde desigur, faima îl precedase de mult prin originala, scânteietoarea sa operă. Și noi cei din ultimii ani, de la alte specialități ne-am dus să-l vedem și să-l ascultăm. Spectacolul a fost absolut fantastic. Călinescu făcea să explodeze toate criteriile noastre despre Universitate și atitudine academică, într-o Facultate unde spiritul lui Maiorescu stăpânea încă (înaintea reformei din 48 a Invățământului). Gesturile mimice, tonul erau atât de noi în vechiul amfiteatru, încât neconformismul profesorului a devenit o evidență de la primele cuvintele. În fața unui auditor admirativ la culme, dar și puțin descumpănit, se succedau în cascadă judecați de valoare amestor du noi. asocieri de o îndrăzneală care-ți tăia respirația o mișcare neîntreruptă a intelectului în cele mai diverse domenii. În fine, o splendidă echilibrică a spiritului creator s-a desfășurat în fața uimirii noastre, la început ușor sceptice, la sfârșit profund admirative. Am rămas cu aceeași admirație pentru scânteietoarea personalitate și în timpul puțin al colaborării la catedră și în anii colaborării la Institut. Era o prezență covârșitoarea, imprevizibilă în ceea ce privește direcțiile de orientare în fiecare clipă, a unui intelect de o strălucire și îndrăzneală a mișcării cum n-am mai întâlnit. Dar, «afinitățile electiv» au funcționat pentru mine mai mult mult cu profesorul și maestrul meu, Tudor Vianu. – *Conduceți Institutul de istorie și teoria literară „G. Călinescu“.* Cum vă gândiți să duceți mai departe programul pe care l-a lăsat, ca pe un testament, marele critic ? – Tot ceea ce se face în Institut poartă pecetea marelui său ctitor: școala de cercetare (deși de mult nu mai avem tineri printre noi), atelier de producere a instrumentelor de lucru indispensabile unei culturi (adică editare de documente, întocmire de bibliografii, publicare de ediții critice etc.), laborator de sinteze care vă conducă spre viziuni de ansamblu asupra istoriei culturii românești în concertul popoarelor lumii. Se lucrează tot mai bine, tot mai cu pasiune la toate rubricile planurilor noastre care se străduiesc să țină seama de necesitățile imediate, precum și de cele de perspectivă ale culturii noastre. Și vă amintesc de noua serie a «Revistei de Istoric și teorie literară», racordată la nevoile vremii noastre, ale integrării adusă în

bătaia publicului larg, nu numai la îndemâna specialiștilor. Și ca să înțelegeți cât suntem de tributari spiritului marelui critic, vă informez că am început publicarea integrală a operei sale într-o ediție critică, alcătuită de un colectiv din care fac parte câțiva foști colaboratori ai săi. Ni s-a părut omagiul cel mai firesc adus memoriei sale păstrate de noi toți cu atâta pioșenie. – *În încheiere o priviri spre atelier. La ce lucrați în prezent ? Ce gândiți pentru viitor ?* – Am dat în lucru, la Editura Eminescu un volum de cercetare comparatistă, *Eminescu și romantismul german*, rod al unor ani grei de lectură și reflecție. Colaborez cu Iosif Sava, neobositul muzician și muzicolog, la un volum despre *Scriitorii români și muzica* – Și înjgheb, treptat, o coleric *de Portrete literare...* La vârsta mea, cât viitor mat pot cuprinde?” ■•Paginile supraintitulate *Eminesciana* beneficiază de contribuții prestigioase. □•În *Fascinația grandiosului*, Constantin Ciopraga afirmă: „Până la *Mortua est*, colosalul eminescian se manifestă ca ridicare deasupra *chaosului*, a forțelor oarbe:treptat, urieșenia devine un atribut fundamental al omenescului. Luându-se la întrecere cu ordinea naturii, Omul eminescian esențial se vrea mai tare decât munții și astrele. Pe scurt, fascinația giganticului traduce eterna nostalgie a depășirii contradicției dintre pulbere și veșnicie”. □•Despre *Eminescu, omul romantic* scrie Mihai Cimpoi: „Enormul și fabulosul se instituie ca valori supreme ale universului. Mitul este, pentru romantici, o supraimagine în care semnificațiile sunt polarizate, dar, cu toate acestea, se integrează într-o unitate sugestivă. În mitologie și misterele antice a pătruns însăși ideea infinitului. Eminescu gândește de fapt în mituri, încoronându-și creația cu mitul suprem al Luceafărului”. □•Referitor la articolul lui Șerban Cioculescu, *Centenarul primei apariții de Poezii de Mihai Eminescu*, în care, după câteva informații privind succesiunea edițiilor Maiorescu, criticul și istoricul literar bucureștean afirmă că „în interval, cartea mai apăruse la Iași, în editura fraților Șaraga, în 1890, într-o ediție ieftină, populară, îngrijită de A.D. Xenopol, *Poezii* (complete) cu 96 de titluri”, Gavril Istrate arată în textul său *Eminescu. Precizări Bio-bibliografice*: „Dar, în editura pomenită, n-a apărut o singură ediție, ci trei, și nu în anul 1890, ci în 1893, 1894 și, respectiv, în 1895, Ele nu sunt identice sub raportul conținutului, și, bineînțeles, diferite sub raportul numărului de pagini”. ■•Sub un cunoscut vers eminescian, Stelian Dumitrăcel explică uzajul sintagmei „spectator la o reprezentație teatrală”, care „avea o tradiție în scrisul românesc”, ca să ajungă, apoi, la semnificațiile versului „privitor ca la teatru” (din *Glossa*). □•Lucian Dumbravă, face sinteza evenimentelor literare consemnate în urmă cu un secol (1886) în „Convorbiri literare”. ■•Val Condurache (*Manuscrise și cărți*) semnează două cronici la apariții recente. □•Prima se referă la Constantin Zărnescu:” În linie teoretică, *Ieșirea la mare* propune un model antropologic și combate altul, polemizând cu modele de altă dată și cu modele de azi, integrându-se într-un circuit care, dacă n-ar fi exprimat în imagini, ar putea fi luat chiar în considerație. Dar teoria alungă imaginea, imaginea compromite teoria. Viciul acestui roman

stă în faptul că, încercând să scrie o acoladă peste (sau de-a dreptul) tuturor cărților autorului, în loc să mizeze pe atuurile pe care le are în mână. Constantin Zărnescu povestește o noapte de înviere, cu elemente preponderent comice și cu o veritabilă vocație a parodierii în absolut”. □•Cea de a doua îl are în atenție pe Lucian Vasiliu într-o nouă ipostază, aceea de romancier: „... *Să alergăm împreună* e un roman care propune un scriitor complet, stăpân pe mijloacele poeziei și prozei, indiferent la despărțirea lor administrativă de genuri. [...] Scriitorul, în concepția generației '80, nu mai este individul specializat în confesiunea lirică sau în narațiunea epică, și nici autorul ratat în toate genurile literaturii, ca să poată fi criticul lor”. □•Al. Dobrescu (*Un roman de dragoste*) descoperă în cel mai recent roman al lui Corneliu Ștefanache, *Drumuri de fum* (Junimea, 1985) progrese majore ale autorului: „Marele câștig din *Drumuri de fum* vine tocmai de aici, din abandonarea opticii partizane și instaurarea unei perspective senine asupra lucrurilor. Naratorul recentului roman și-a dobândit, în fine, echilibrul, mulțumindu-se să relateze cu detașare faptele.” □•Constantin Pricop, *Istoria mentalităților*, survolează studiile lui Al. Duțu, din volumul *Călătorii, imagini, constante* (Eminescu, 1985) ajungând la constatarea că „Al. Duțu este unul din cei câțiva cercetători români ale căror incursiuni în biblioteci și arhive sunt ordonate de o doctrină critică adecvată”. ■•George Pruteanu, *Poezii sub și peste întrebări*, pune față în față trei cărți. □•Prima este *Tratat-ul de inspirație*, (Scrisul Românesc, 1985) a lui Marin Sorescu, pe care criticul îl felicită și pentru vârsta semicentenară: „Traducătorul lui Sorescu este unul de tip arghezian. Face el ce face și poeziile pe care le alege și traduce seamănă (cele mai multe)deparcă, rod al unui adulter, el le-ar fi tată. [...] Dar, inspirând poezia altora, Sorescu o expiră cu o inconfundabilă, idelebilă mireasmă personală. Fapt e că, de la *Panorama...* lui Bacovsky, literatura noastră n-a mai primit un florilegiu atât de copios și unitar. Cu ghirlanda unui zero lângă cinci facem cincizeci, cifra unui (*eheu fugaces...*) semicentenar, ocazie de a-i ura acestui Puck, argint viu, ba chiar Mercur al poeziei românești, izbânzi la domiciliu pe măsura celor în deplasare”. □•Volumul îngrijit de Gheorghe Tomozei, Nichita Stănescu, *Amintiri din prezent* (Sport-Turism, 1985) îi lasă un gust amar criticului: „E păcat că, după un *Album memorial* minunat întocmit, dens, logic, emoționant, G. Tomozei lasă pe seama viitoarelor ediții ceea ce se putea face (mai bine) azi”. □•În schimb, Nichita Stănescu însoțit de A.T. Dumitrescu, *Antimetafizica*, (C.R., 1985) i se pare binevenită și necesar de a se mai referi la ea: „Tirania coloanelor inextensibile mă obligă să amân pentru un articol viitor gândurile despre spiritul lui Nichita din cele două cărți. Dar țin să repet: *Antimetafizica* e cea mai importantă carte a lui Nichita Stănescu”. □•Recenzii semnează George Bădărău, Ion Popescu-Sireteanu și Al. Friduș, între cărțile nominalizare aflându-se cele scrise de Constantin Gheorghiu, *Locul*, Ion Boroda, *Corabia subpământeană*, Valeriu Stancu, *Soarele lup*, Nicolae Frânculescu, *Aligatorii*

de oțel, Constantin Dracsin, *Lacul Septemtrion*, Leonida Teodorescu, *Povestiri despre Irina*, George Mirea, *Junimea, implicații lingvistice*. □ În *Timpul în „fugile” lui Bach*, George Bădărău reface portretul de îndrăgostit al lui George Macovescu, așa cum rezultă din universul liricii sale. □ Eugenia Țărălungă, *Probleme ale valorificării literare*, în care chestiunea este dezbătută de-a lungul a trei secole, de la Dimitrie Cantemir la Al. Ivăsiuc. □ *România socialistă, președintele Nicolae Ceaușescu – promotorii unei politici de pace și colaborare, de largă audiență internațională*, frontispiciul ultimei pagini îi dă prilejul lui Const. Andronovici să dezvolte pe trei coloane, ceea ce titlul spusese pe numai trei rânduri.

• **[„Pagini bucovinene”, nr. 1 An V, nr. 1 (49) editat în colaborare cu Comitetul județean de Cultură și Educație Socialistă Suceava, format tipografic A3, apariție lunară, 4 pagini numerotate cu cifre romane; Realizatori: Ion Beldeanu, George Damian, Viorel Dârja, Ion Carp Fluerici, Mihail Iordache, Gh. Lupu, Marcel Mureșanu, Ion Paratici, Mircea Tinescu, Alexandru Toma]** În editorialul *Suflet din sufletul neamului* se mulțumeste și se fac urări conducerii de partid și de stat în numele locuitorilor Bucovinei: „Din Bucovina înnoitoare, le urăm tovarășului Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu, ani mulți cu sănătate, pentru binele României Socialiste!”. ■ Un *Autograf* oferă Ioan Alexandru: □ Andrei Moldovan, prezintă sub titlul *Sextil Pușcariu la „Glasul Bucovinei* activitatea publicației înființate în 1918, între ai cărei membri fondatori a fost și marele lingvist, arătându-se că „perioada sa de gazetar a fost scurtă, dar raportată la evenimente a avut o importanță deosebită”. □ Alte articole cu tentă istorico-literară sunt *Bâzdăgăniile neprețuitului Creangă* de I. Filipciuc, care se concentrează asupra basmului *Povestea lui Harap-Alb*; *Liviu Rebreanu, mărturii din presa vremii*, referitor la peregrinările scriitorului prin ținuturile bucovinene, semnat de Grațian Jucan, și *Dicționar XXI*, ajuns la litera G, apărut sub îngrijirea lui Octavian Nestor. Acesta dezvoltă bio-bibliografiile istoricului și prozatorului Ion Grămadă, și pe aceea lui Emanuel Grigorovitză, filolog, scriitor și traducător (inclusiv din oera eminesciană) în limba germană.

• **[„Dialog”, An XV, nr. 1-2 (110-111/ decembrie-ianuarie) ; Revistă fondată în 1969 sub titlul „Alma Mater” ; Organ al Consiliului U. A. S. C. de la Universitatea „Al. I. Cuza”; apare trimestrial; format editorial A3, 16 pagini; Redactor șef: Radu Andriescu; Redactori șefi adjuncți: Andrei Corbea, Ștefan Afloroaei ; secretar responsabil de redacție: Florin Cântec; Colectivul de redacție: Irina Adăscăliței, Dana Alexandrescu, Michael Astner, Gabriel Avram, Vasile Braic, Monica Broos, Marius Cristian, Marius Dumitrescu, Codruța Gavril, Aurora Hrițuleac, Vasile Largu, Răzvan Matei, Gheorghe Pricop, Cătălin Turliuc]** Revista se deschide cu „texte de serviciu”: *Un congres al viitorului*, de Răzvan Matei și *Dinamica socio-culturală și concepția omului total*, de Gh. Bourceanu. Datarea publica-

ție cuprinde și luna decembrie 1985. □ În anul centenarului nașterii lui Liviu Rebreanu (1985), Mihai Dinu Gheorghiu îi dedică prozatorului textul omagial cu insolitul titlu *Curs de economie politică*: „Politica „extrinsecă“, în care este angrenată cartea după publicarea ei, nu este fără legătură cu politica „intrinsecă“, așa cum rezultă din notele zilnice că a practicat-o Rebreanu în viața literară, artistică sau „pur“ politică a vechii României. A spune despre el că a fost un „scriitor politic“ (în sensul de scriitor oficial) și totodată un om politic (în sensul de demnitar cu un anumit rang în aparatul politic) nu înseamnă a-i nega calitățile de „scriitor autentic“, ci de a observa anumite interdependențe. După primul volum publicat din *Jurnal*, rămăsesem cu imaginea scriitorului care trăiește din scris, se retrage din politică, pentru că aceasta îi periclită scrisul și își consacră o bună parte din timp activității economice de la Valea Mare, de pe urma căreia speră să obțină o oarecare autonomie. Marele scriitor Rebreanu se transformă într-un mic producător, cel din urmă asigurându-i celui dinții „baza materială“ și, implicit, libertatea de mișcare intelectuală. Mica gospodărie țărănească reprezenta pe atunci mitul Salvării economice a întregii societăți românești, și să nu uităm că „scriitorul țărănimii“ era în același timp un apropiat”. ■ Prezențele bucureștene devin un fapt obișnuit în revista studenților ieșeni. Florin Iaru, Andrei Bodiu, cu poemul *Farsa cu balonul* (dedicat lui Leonid Dimov) și Ion Bogdan Lefter acesta în calitate de prefațator al poemelor postume ale lui Marius Robescu, din care „Dialog” publică șase texte. □ Alte poezii în „Dialog” semnează Andrei Bodiu și Ovidiu Nimigean. □ *Când va veni ea* (proză) aparține Adinei Kenereș. ■ Mai multe recenzii iau pulsul vieții literare. □ La rubrica *Poeți tineri*, Radu Andriescu scrie fără a-și putea înfrâna entuziasmul, despre Magdalena Ghica (Magda Cârneli) și volumul acesteia, *O tăcere asurzitoare* (C.R., 1985) afirmând că recenta apariție „este una din acele rare cărți care trebuie (și merită) citite ca întreg, esențială fiind eterna transformare a universului poetic propus. [...] Întreg volumul, din titlu pornind, propune o lume paradoxală, în care infernul se confundă cu paradisul, unde creierul este «crucificat pe nelimita lui limitare», o lume în care tăcerea asurzitoare se confundă cu scâncetul, «nu cuvântul, ci strigătul, / nu strigătul, ci țipătul, / nu țipătul, ci urletul, / nu urletul, ci hohotul, / hohotul, hohotul, hohotul / încăpătorul lui idiom». Simțurile sunt supuse maximei încordări («câtă intensitate în simțuri») până la limita de la care este posibilă alunecarea lumilor, schimbarea raporturilor dintre om și univers”. □ De la „tăcerea asurzitoare” din poeziile Magdalenei Ghica, se ajunge, în recenzia Codruței Gavril, la *Interiorul Tăcerii*, cartea lui Gheorghe Istrate: „Prin *Interiorul tăcerii*, Gh. Istrate nu se alătură spiritelor non-conformiste care încep a scrie poezie prin a o nega; discursul său poetic nu este o dezorganizare, o alterare voită a discursului general, o sfidare a poeziei tradiționale. Cuvântul care s-a mai spus nu i se pare impenetrabil; este un spațiu în care se mai poate «locui», ce nu s-a închis complet. Sau nu s-a închis pentru toți: poetul e înlăuntrul «cu-

vintelor» ce-au murit precum «păianjenul în grote oarbe». Nevinovata nepuțință nu mai e mimată de către Gh. Istrate, el simte că e un «altul». De aici orgoliul. Pentru autorul *Interiorului tăcerii* vremea «poemului înalt» n-a trecut, cuvântul nu este deloc «plicticos», iar poetul nu este obligat să-și declare nepuțința de a scrie. Pătrunderea în spațiul cuvântului nu e ușoară, dar nici imposibilă: presupune o inițiere, o «învățare», devine un ritual, dar, în egală măsură, un ritual de cunoaștere și de recunoaștere ; recunoaștere a poziției privilegiate a poetului („cuvântu-n liniște m-a uns / cu miezul lui de ursitoare)”. □ Sub titlul *Fragilitate și forță*, Simona Popescu, studentă la Universitatea din București, prezintă volumul de debut al lui Romulus Bucur, *Greutatea cernelii pe hârtie* (Albatros, 1984): „Poemul lui Romulus Bucur este unul fotografic. Imaginile se succed proiectate de un aspectomat. După mai multe fotografii se reconstituie o poveste, un topos , o dramă, Sensul se formează și se oferă treptat, pe măsură ce înaintăm, așa cjum în cărțile de colorat desenul întreg se profilează doar după ce colorezi fiecare parte cu câte o culoare. [...] Poezia lui Romulus Bucur e o poezie nu doar «imagistică», «reprezentativă», ci și una adânc reflexivă, fie și numai considerând selecția pe care o face din multele fapte cotidiene”. □ La volumul de eseuri al lui Ion Pop, *Jocul poeziei* (C.R., 1986) face trimitere Irina Adăscăliței: „Dar, bineînțeles, cel mai de seamă merit al lui I. Pop constă în reliefaarea într-un stil de o limpezime și claritate academică a unor noi posibilități de interpretare în poezia contemporană. Se subliniază că, deși este o permanență a spiritului uman, ludicul își primește adevărata dimensiune abia în perioada postromantică, atunci când interesul creatorilor se orientează spre lumea cuvintelor, iar cultului romantic pentru natură i se opune gustul marcat pentru artificiu, când poetul cedează inițiativa cuvintelor“. Poezia nu mai este privită ca rod al inspirației, ci da rezultat al unei arte combinatorii, a regizării lucide a recuzitei teatrale aflate la îndemână. Intre poet și recuzită apare o distanță ironică și lucidă ce permite manipularea. □ Vasile Braic, analizează *Zenobia* de Gellu Naum: „Autorul Zenobiei ține să ne dovedească faptic că – lirismul românesc, înăbușit acum câteva decenii de o ideologie culturală exclusivistă, nu și-a spus cuvântul din urmă. Cartea nu este însă cântecul de lebedă (neagră!) al Curentului. Revitalizarea încercată de Breton și ai săi prin anii '50 a avut ecouri și printre „supraviețuitorii” surrealiști autohtoni în deceniile următoare, dar fără a primi consistența și aderența din „la belle époque“. Motiv pentru care romanul lui Gellu Naum este în partea inițială (și inițiativă) o didactică implicită, o încercare de inducere teoretică a cititorului în asprul mecanism „fenomenologic” al operei suprarealiste. Starea mediomică înspre care este invitat dintru început cititorul reprezintă în judecarea operei un pact cvasi-obligatoriu pentru a intra în labirintul ficțional al scriiturii, un demers aprioric tacit și conștientizat, spre a servi drept călăuză pe tărîmurile aluvionare subconștienței”. ■ Dana Alexandrescu (*Apollo sau ontologia clasicismului*) pătrunde în universul teoretic al scrierilor lui Edgar Papu:

„Instaurând o tradiție prin abordarea, pe rând, a barocului, a romantismului și acum a clasicismului, Edgar Papu o «convertește» prin Apollo... într-o inovație (dacă ar fi să parafrazăm cu proprii termeni), în sensul că autorul încearcă o esențializare a principalelor trăsături ale clasicismului, văzut numai în plan european, – imaginea unui clasicism *in nuce* – și făcând apel la toate artele. «Claritatea concentrată» a discursului cere din partea lectorului o prealabilă pregătire. Cartea se adresează «acelora care știu ce este clasicismul» (p. 8) și, în special, «tinerilor studioși» (p. 6). Rândurile de față ar fi deci un posibil răspuns venit din partea «tinerilor, ilustrând modul în care cartea a fost receptată de către cei cărora le-a fost adresată».

■•*Destinul criticului tânăr* se intitulează intervenția din acest număr a universitarului bucureștean Mircea Martin. Acesta amintește perioada ieșeană a lui Adrian Marino și debutul său în paginile revistei „Însemnări ieșene”, condusă de G. Călinescu, spre a se opri, apoi, la *Destinul criticului tânăr*, articol publicat de Adrian Marino în „Revista Fundațiilor Regale”. Semnificațiilor conținute în acel text prefigurează, în date esențiale, portretul de mai târziu al marelui cărturar: „Adrian Marino se auto-definește, de fapt. Acum, când o operă impunătoare îi trasează ea singură profilul intelectual, ne este cu atât mai ușor să apreciem valoarea profund confesivă a rândurilor de atunci. Autorul vorbește de o «frenetică dorință de documentare», de «ambția dureroasă de cultură maximă». Acest deziderat nu îl concepe însă ca pe o «voluptate sterilă», ci ca preocupare de a crea, ca «pasiune de a dăinui într-o operă». Cum în domeniul criticii «creația e condiționată de cunoaștere», opțiunea lui e cât se poate de clară: capodoperele literaturii universale și cărțile de cultură sunt preferate volumelor recente de proză – «pretexte pentru recenzii». «Notorietatea locală și foarte relativă e disprețuită în favoarea unui «sentiment de clasicitate». Adevăratul critic tinde spre «studiile solide, durabile»“.

□•Marius Dumitrescu semnalează apariția tratatului lui Romulus Vulcănescu, *Mitologia română*, scos la Editura Academiei R.S.R., în 1985: „Aplecarea asupra cercetării miturilor și regândirea creatoare a acesteia, așa cum a întreprins-o Romulus Vulcănescu, are o deosebită relevanță întru descifrarea și soluționarea problemelor condiției omului și ale societății contemporane ; ea ajută la înțelegerea faptului că dimensiunile de ordin cultural care unesc popoarele sunt mai profunde decât cele ce le despart. Prin scoaterea la lumină a fondului comun indo-european a multiplelor culturi dezvoltate în Europa se aduc argumente peremptorii în favoarea unității culturii acestui spațiu privilegiat. Ne aflăm deci în fața unei contribuții notabile la conturarea ideii culturale de Europa și a temeiurilor de unitate care trebuie să domnească între țările și popoarele vechiului continent”.

□•Aurora Hrișuleac evocă întâmplări din imediata vecinătate existențială a volumului de studii și articole al regretatului Ion Frunzetti, *Pegas între Meduză și Perseu* (Minerva, 1985), dispărut în anul în care cartea sa vede lumina tiparului, la patru decenii după cele dintâi tentative: „Complexă, închizând între copertile ei eseuri de o

bogată varietate, nu de puține ori surprinzătoare prin explicația și poziția pe care Ion Frunzetti o adoptă față de unul sau altul din aspectele esențiale ale creației artistice, *Pegas între Meduza și Perseu*, e o carte ce reprezintă nu numai o documentată și incitantă lucrare de critică, ci și o responsabilă și autentică pledoarie pentru transformarea artei într-un nesecat izvor de înțelepciune și frumusețe”. ■ Florin Cântec își motivează alegerea lui Mihai Șora, autorul volumului de eseuri filosofice *A fi, a face, a avea*, (C.R., 1985), alegând titlul *Pre-texte*: „Cea am putea adăuga noi decât că îl bănuim pe Mihai Șora de a fi unul dintre puținii posesori ai unei secrete *expérience de l’extase*, mulțumită căreia el pur și simplu este”.

● [„Familia”, seria a V-a, An XXII (CXXII), nr. 1(245); revistă lunară de cultură editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Bihor; format tipografic A3, 16 pagini; Alexandru Andrițoiu (redactor-șef), Dumitru Chirilă, Radu Enescu (redactor-șef adjunct), Ioan Golban, Gheorghe Suciuc] *Luminosul timp al patriei* se intitulează editorial semnat redacțional: „De când poporul român își este «stăpân sie însuși», s-a împământănit tradiția ca fiecare nou an să-l depășească pe precedentul. Iar dacă drumul este jalonat de istorice izbânzi, dacă, în ciuda multor obstacole ce au trebuit să fie depășite, am reperat succese de o amploare fără precedent, aceasta se datorează faptului ca la cârma destinului nostru s-a aflat partidul comunist și bravul său conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu”. □ Numeroase „voci” bine cunoscute în spațiul public cultural și ideologic se pronunță cu privire la sărbătorirea celor doi, Elena și Nicolae Ceaușescu, adresându-le fie omagii fierbinți (Mircea Bradu), fie semnând texte de simbolistică ideologică: *Gândirea epocii Nicolae Ceaușescu O concepție avansată asupra științei ca factor de dezvoltare* (Ioniță Olteanu), *Umanismul și problemele fundamentale ale omului* (Dumitru Ghișe), *Progres social-politic – progres tehnico-științific* (Marin Voiculescu). □ Al. Andrițoiu este autorul articolului *Istorie și cultură pe noile coordonate*: „Cânva, peste ani de zile, când se va scrie cuprinzător și cu deamănuntul despre deschiderile și restituirile culturale ale acestor ani de după Congresul al IX-lea, se va vedea amploarea dar și efortul marilor ctitori, tradiția și originalitatea lor sub amprenta mării personalități a celui care le definește: tovarășul Nicolae Ceaușescu”. Și pe ultima pagină Cornel Banu tranșează totul în trei cuvinte: *Ceaușescu-România-Pace!* ■ Din secțiunea literară rețin atenția câteva texte de istorie literară. □ Teodor Vârgolici, *V. Alexandri, sprijinitor al lui Cuza în apărarea Unirii*, evocă și alte calități ale marelui poet: „În lumina tuturor acestor fapte putem spune că Vasile Alexandri a avut nu numai talent de poet și diplomat, ci și de strateg militar, misiunile încredințate de Alexandru Ioan Cuza pentru reorganizarea și întărirea armatei române fiind duse la îndeplinire în mod exemplar”. □ Gilda Stamatian insistă pe evadările în imaginație ale poetului în *Motivul călătoriei la Eminescu*: „Dimonul său lăuntric l-a purtat pe Eminescu pe drumurile vieții sale neli-

niștite, rătăcitoare dar și pe drumul fanteziei creatoare, îndrăznețe, fără preget , prin spații reale sau imaginare, reîntorcându-se mereu la locul acela paradisiac, la micul eden în care își petrecuse copilăria”. □•Traian Blajovici obține un scurt interviu de la Anita [sic] Bhowse despre *Eminescu și Tagore*: – *Credeți ca se poate stabili și o apropiere între preocupările și aspirațiile lor, așa cum apar ele din ceea ce avem, ca aleasă moștenire, de la ei?* – Într-adevăr, se poate vorbi, la amândoi, de genii multidimensionale – poeți, prozatori, gazetari, dramaturgi; Tagore, în plus, a fost (și) muzician, compozitor, actor, regizor, coregraf și pictor. Dar, cu toate acestea, fiecare a fost, înainte de toate, un mare poet. Amândoi s-au pronunțat pentru adevăr și dreptate; în acest sens au apucat drumul cugetării, ai meditației, spre problemele filozofice. Întrebările legate de noima vieții și a lumii, întrebări care i-au supus la mari frământări și-au găsit expresie în poezie și tot pe calea aceasta au mers spre, «aflarea» răspunsurilor. În felul acesta, poezia, pentru ei, n-a fost doar o muză; le-a fost viața însăși. Când au simțit pașii morții – Eminescu prea timpuriu, Tagore la 80 de ani – fiecare și-a semnat epitaful artistic în versuri. Eminescu și-a dorit reîntoarcerea în pământul natal și pe malul mării, Tagore și-a închipuit plecarea din lumea aceasta ca un voiaj etern, în infinit, – *Oceanul liniștii*, unde Steaua Polară să-i lumineze drumul”. ■•Cronicile literare se referă la *Antimetafizica* de Nichita Stănescu-Aurelian Titu Dumitrescu, pe care o analizează, cu observații critice la adresa lui Aurelian Titu Dumitrescu, Al. Cistelean: „E o șansă foarte rară – dacă nu unică – în cultura noastră și efortul lui Aurelian Titu Dumitrescu trebuie judecat și din această perspectivă amețitoare. Ce-i drept, el nu face exces de sine, dar nici n-a rezistat ispitei până la capăt. În orice caz, n-ar fi fost o scădere a cărții dacă Aurelian Titu Dumitrescu ar fi fost mai puțin scriitor. Paginile datorate lui însuși, în care evocă momente din istoria relațiilor cu Nichita sau descrie scene de interior și exterior, abundă într-o gândire tipic poetică, de pure analogii inabile stilistic. Străduindu-se mereu să nu facă literatură, ceea ce dă pasajelor o forță de izbire cu atât mai mare, acolo unde pagina îi poartă întreaga responsabilitate metaforita se întinde ca o iederă”. □•Alexandru Sereș scrie la *Frigul verii*, de Alexandru Vlad: „Cu acest roman, Al. Vlad impune dacă nu neapărat un stil, cel puțin un epic debarasat de obositorul balast sociologic tergiversant al prozei românești din ultimele decenii; roman al trezirii unei conștiințe, *Frigul verii*, este și o mărturie asupra unei conștiințe a romanului, o adevărată pildă de conștiință estetică”. □•Gheorghe Grigurcu analizează monografia lui Mircea Scarlat, *Introducere în opera lui Cezar Bolliac*: „Dar iată că un tânăr și înzestrat istoric literar, Mircea Scarlat, îl recheamă la o viață nouă, dacă nu de o mare strălucire, de o, în orice caz, onorabilitate, în cadrul căreia amintirea rangului deținut odinioară nu mai are un răsunset de scandal (*Introducere în opera lui Cezar Bolliac*, Ed. Minerva, 1985). Operația de restaurare devine posibilă printr-o energică regroupare a producțiilor sale. Poezia socială și studiile de arheologie, ce i-au asigurat

cândva notorietatea, sunt împinse în umbră, în favoarea pamfletului în proză și a textelor de doctrină literară. Axul activității scriitorului e considerat a fi prestația jurnalistică.[...] Greu de răspuns, cu toate că metoda folosită e cea mai rezonabilă: subordonarea unor texte cufundate în trecut, incerte, la criteriile moderne. Modelul principal rămâne G. Călinescu. Ca și acesta, Mircea Scarlat e un degustător, un rafinat, care alege de ici și colo, câte o bucată, o supune unui examen atent, în timp ce vaste porțiuni ale materiei sunt refuzate cu un aer de superioritate”. □•Un profil al poetului Chiril Covalgi realizează Ion Horea în articolul *După amiaza unui poet*. Despre autorul stabilit la Moscova, prefațatorul cărții (Ioan Grigorescu) spune că fiind „originar din sudul Moldovei Sovietice, el și-a petrecut o parte din copilărie, în anii războiului, în țara noastră”: „Prin structuras poeziei sale, Chiril Covalgi face parte din generația faimoasă a poezilor sovietici, reprezentată de Evtuşenko, Voznesenski, Solouhin, Rojdestvenski, Vieru ori Ahmadulina, generația altor deschideri și interogații, după zgduitoarea poezie a războiului, dar și după ieșirea din limitele dogmatismului. Poezia lui Covalgi, poezie a generației sale, continuă o tradiție a marelui poezii ruse, care s-a exprimat și în substanța celor mai îndrăznețe, revoluționare forme ale poeziei sovietice”.

• [„Presa noastră”, Serie nouă (1971), An XVI, nr. 1 (178); Revistă editată de Consiliul Ziariștilor din cadrul uniunii Sindicatelor din presă, poligrafie și edituri din R. S. România apare lunar; format editorial A4, 48 pagini; Colectivul redacțional: Aura Anghel (secretar principal de redacție), Milena Comarnescu, Virgil Dănciulescu (redactor șef), Cristina Dumitrescu]. Semn al angajării ziariștilor în frontul ideologic al propagandei de partid, primul număr conține Telegrama Consiliului Ziariștilor adresată „tovarășului Nicolae Ceaușescu, conducătorul iubit al partidului și statului nostru”, conținând „omagiul fierbinte al gazetarilor români, adus cu profundă dragoste și recunoștință”. Printre semnatarii fierbinților cuvinte și sentimente se află: Ion Cumpănașu, președintele Consiliului Ziariștilor (*Concepția revoluționară despre presă a tovarășului Nicolae Ceaușescu călăuzește permanent întreaga activitate a ziariștilor*), George G. Potra (*Nicolae Ceaușescu, nume al mândriei noastre naționale*). □•Același „ritual” se repetă cu tovarășa Elena Ceaușescu, salutată de Consiliul Ziariștilor, plus textul semnat de Victoria Iliescu (*Omagiu unei activități prestigioase, plină de dăruire revoluționară*) și *Creație științifică de înalt prestigiu mondial* (fără autor). ■•Un interviu al cărui interlocutor este Henri Wald se numește *Un articol bun depășește platitudinea expresiei*. Discuția are loc pe marginea diferențelor dintre orbire și scriere, precum și a componentelor orale, beletristice și științifice care concură la realizarea textului jurnalistic: – *Care este specificul mesajului de presă ?* – Pentru a răspunde la întrebare, ar trebui făcute trei distincții: în primul rând, distincția dintre comunicarea orală și comunicarea scrisă, a doua distincție, dintre un text științific și unul beletristic, iar cea de a treia, deosebirea dintre un articol de

presă, dintr-un ziar cotidian sau dintr-un săptămânal și primele două, adică textul științific și cel beletristic. Deosebirea fundamentală dintre comunicarea orală și cea scrisă este că expresia orală, preponderent dialogată, dă posibilitatea folosirii mijloacelor emoționale ale vorbirii, ale convorbirii. Folosește, ceea ce numesc lingviștii, suprasegmentalele, – intonație, debit, ritm, accent și paralingualele, adică mimica și gesturile. Toate acestea laolaltă fac ca mesajul să fie mai bine receptat, prin adaosul de emoționalitate. Aceste mijloace de sporire a emoționalității comunicării orale dispar în textul scris. În textul scris, suprasedimentalele și paralingualele sunt suplinate de anumite valori stilistice, care sunt proprii textului beletristic – metafore proaspete, un anumit echilibru al frazei, o anumită sonoritate a ei ș.a. Eu, de pildă, când scriu, îmi spun fraza ca să aud și cum sună. De aceea, scrisul meu este, la o analiză mai atentă, oral; o oralitate transcrisă”. □•La rubrica *Gazetari despre gazetărie*, Constantin Darie trece în revistă *Istoria presei românești* (1922) prima inițiativă de acest fel din țara noastră, semnată de Nicolae Iorga. O scurtă rubrică informativă stabilește legătura dintre jurnalism și literatură, ca preocupări comune ale aceluiași individ: „Cartea – a cărei valoare documentară își păstrează actualitatea – includea în partea finală și o «privire asupra presei românești din zilele noastre». semnată de C. Bacalbașa, președintele Sindicatului Ziariștilor. Nu știm dacă inițiativa de a sublinia calitatea de ziarist a marelui cărturar pe coperta unei istorii a presei românești a aparținut lui C. Bacalbașa sau lui Nicolae Iorga însuși. Un lucru e sigur: că acela ce debutase publicistic încă din 1890 la «Lupta» lui Gh. Panu, cel care se aflase un timp la conducerea «Semănătorului» și care, din 1906, își avea propria gazetă «Neamul Românesc» – pentru a nu mai cita numeroasele colaborări la diverse reviste și ziare din toată țara – a fost, în întreaga perioadă dintre cele două războaie mondiale, unul dintre cei mai neobosiți dar și cei mai iluștri condeieri din presa noastră, chiar dacă asupra unora dintre opiniile sale s-au exprimat și rezerve”. □•O altă rubrică „fixă” a publicației se intitulează *Cărți scrise de ziariști*. Reiese de aici, nu valoarea literar-artistică a cărților scrise de jurnaliști, ci strânsa și, uneori, păguboasa legătură a celor două profesii, care se folosesc de același instrumente de lucru, dar pentru scopuri fundamentale deosebite. În numărul de față este vorba despre un format *par lui même*: „În editura Minerva a apărut ediția a II-a a apreciatei cărți *Cum om devenit scriitor*, prezentare autobiografică a lui Panait Istrati realizată pe baza textelor originale de colegul nostru Alexandru Talex”.

• [„Ramuri”, An XIX, nr. 1 (259); Revistă lunară editată de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Dolj; apare în ziua a cincisprezecea a fiecărei luni; format editorial A3, 16 pagini; Redactor șef: Marin Sorescu. Redactor șef adjunct: Romulus Diaconescu; Redactori: Gabriel Chifu, Marius Ghica, George Niță, George Popescu]. Un *Profund omagiu Cîitorului României socialiste*, semnează Gheorghe Stoica, prim-secretar al Comitetului județean al P.C. R. Dolj: „Cu nemărginită dragoste și

adânc respect, cu vie și aleasă recunoștință, comuniștii, toți oamenii muncii din județul Dolj, mobilizați în amplul proces de înfăptuire a istoricelor hotărâri ale Congresului al XIII-lea al partidului nostru, a sarcinilor complexe de excepțională însemnătate ce le revin în acest a optulea cincinal, cinstesc, laolaltă cu țara, prin fapte exemplare de muncă și de conștiință, pe cel mai iubit fiu al națiunii noastre socialiste, genialul conducător al destinului României contemporane, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu prilejul aniversării îndelungatei sale activități revoluționare și al zilei de naștere”. □•Texte de aceeași factură, încărcate de patriotism vibrant, inclusiv liric, apar și în paginile următoare, printre autori numărându-se Ilarie Hinoveanu (*Vastă ctitorie*), Viorel Cosma (*Temeiuri pentru zbor*). Constantin Dumitru semnează, pe ultima pagină, articolul Un nume pentru umanitate, consacrat lui Nicolae Ceaușescu: „Este, deopotrivă, o mare satisfacție pentru întreaga noastră națiune că, în conștiința lumii, *identitatea Ceaușescu-România* are valoare de simbol. Este un adevăr ce generează optimism și încredere în destinele Terrei: Nicolae Ceaușescu e un nume pentru istoria vie a patriei, pentru umanitate! „. ■•Primul dintre articolele nepolitice îi aparține lui Eugen Simion, dar nu se referă la literatură, ci la Ernest Bernea, *Întoarcerea la elemente*: „Horia Bernea și-a propus, îmi dau seama, un pariu dificil. El merge împotriva curentului general, provoacă un anumit *conformism modern* și își asumă o sarcină aproape imposibilă: să recupereze ceea ce pictura a pierdut, să împace pictura cu lucrurile, apropiindu-se în acest fel de permanențele existenței. Nu-i un spirit tradiționalist pentru că nu-i un imitator al naturii. Este, dimpotrivă, un spirit modern, lucid, decis să supună arta lui unei probe aspre: proba confruntării cu ordinea naturii“. ■•În numărul din luna ianuarie al revistei, Marin Sorescu dă publicității *Eminescu și cartea lui, Eminescu și cartea noastră*, cuvânt rostit la Universitatea din Roma, cu ocazia simpozionului Eminescu din anul precedent: „Dacă s-ar putea închipui și un obiect pe masa tăcerii a lui Brâncuși, un obiect care să fie în același timp și ou și pasăre măiastră și cocoș năzdrăvan și coloană – furcă de tors infinitul – acest obiect n-ar putea fi decât o carte: Poezii de Mihai Eminescu. Ediția princeps, apărută acum un veac și vechindu-ne parcă din veac. Adică din veacul vecilor. Cum însă masa tăcerii nu fusese concepută pe atunci, există, cu o expresie eminesciană, «doar în germenii viitorului», cartea a fost depusă pios, de mâna lui Maiorescu, direct pe suprafața lucie a sufletului românesc. Transparent ca lumina și profund ca marea în furtună“. ■•La viața cărților sunt supuși analizei cinci autori. □•Mircea Iorgulescu, *Prezent* (C.R., 1985), despre care Mihaela Andreescu afirmă: „Cartea lui Mircea Iorgulescu *Prezent* (Cartea Românească, 1985), acreditează această imagine – nu există nici calofilie, nici anticalofilie, doar preocupare pentru adecvare și exactitate, însă cu un plus de culoare și interes pentru detaliul revelator, față de volumele sale anterioare. «Explicația» situată la început conține o afirmație despre implicare. În cazul lui Mircea Iorgulescu, ea sună de-a dreptul tautologic, căci implicarea se simte

imperios la lectură și nu e nevoie de explicații pentru a fi «decodată». Suprafața cuvântului acoperă, în fond, un complex de termeni și o sumă de condiții ale criticii de actualitate: spontaneitate de reacție, fermitate de opinie, consecvență, probitate. Mircea Iorgulescu se află departe de țărmurile liniștite ale seninătății. («Țărmurile neliniștite ale seninătății»: cred că există și ele; de exemplu, la Eugen Simion.) Nu pare că are timp să își aleagă subiectele, căutând îndelung prin rafturi. Mai curând, se poate spune, i se impun, cu necesitate». □•Constanța Buzea, *Planata Memoria*, C.R., 1985) aflată în atenția lui George Popescu: „Se resimte în întreg volumul acesta o voință de cristalografie, fără nicio condescendență calofilă; nu poemul, ci versul e asumat prin puritatea sticlei neiertătoare cu «restul», un filtru imperativ stăruie asupra cuvintelor, lirismul se încarcă de parabole și descinde suveran, cu bucurie și candoare, în albia unui gnomism care înalță gestul poetic la dimensiunea unui ritual. Poemul e aici o instanță pentru tot, o exigență pentru sine însuși, versurile sunt interogative, anchetatoare, clătinând edificiile convenționale ale logosului, spaima pândește la tot pasul, spaima de sfârșit, se înțelege, acea obsesie a «vidului vital» insinuant încă într-o mai îndepărtată etapă a poeziei autoarei». □•Ion Dodu Bălan, *Pietre Pentru templul lor*, adnotat de Marian Barbu: „Prin ultima sa carte, *Pietre pentru templul lor*, Ion Dodu Bălan ne oferă un model posibil al criticii constructive. Titlurile secțiunilor: *Atitudini, Elemente de etnopsihologie românească, Oameni care au fost, Opere ce vor rămâne, Scriitori de azi și Scrisul – un act de conștiință* sugerează că volumul este alcătuit din studii, eseuri, cronici și profiluri literare.[...] Pe rigoarea observațiilor este grefată o sensibilitate ardelenescă, de nobilă extracție, care vibrează la întâlnirea cu adevărata creație literară». □•Marin Mincu, *Intermezzo* (Albatros, 1984), considerat de Emilia Parpală un roman postmodernist: „Cartea lui M. Mincu are meritul de a incomoda inerțiile narative, prin (re)punerea unor probleme de interes teoretic, într-o construcție integratoare, de incontestabilă originalitate. Trebuie precizat însă că maniera reflexivă este proprie romanului (post) modernist / semiotic, în care problema tehnicilor, a proceselor interne și a funcționării textuale prevalează asupra «conținutului» tradițional». □•Corneliu Mircea, *Ființă și conștiință*, asupra căreia se oprește unul din foștii învățaței ai lui Constantin Noica, Constantin Barbu: „Prin *ființa și conștiința* scrisului său, Corneliu Mircea este fără odihnă «test al Prezenței»». □•Nicolae Diaconu prezintă succint debutul a nouă poeți, prezenți în corpore, pe coperta editurii Cartea românească. În numărul curent, criticul se referă la Ioan Morar, *Decorul sau urmarea*, „care nu numai amintește de, dar pare chiar scris de Mircea Ivănescu”; Nicolae Jinga, *Viziunea unei miriști arse*: *Pe miriștea* îndelung pregătită se trag cele dintâi brazde și încolțesc în sfârșit primele semne de lirism”; Nicolae Rotaru, *Statui de humă arsă*: „Cum procesele verbale ale acestei *vrednicii* nu interesează decât, eventual, în contabilizarea unor vagi drepturi de autor, Nicolae Rotaru va trebui pe viitor ori să facă altceva din ma-

terialul avut la dispoziție ori să-l schimbe”. ■•O rubrică originală ține Șerban Cioculescu, după modelul dialogurilor din antichitate, face distincția ontologică dintre *Aer și „aere”*, dintre Eudoxiu („cel cu ușurință la înțelepciune”) și învățăcelul său. În numărul de față, dialogul se sprijină pe una dintre poeziile lui Mircea Dinescu (*Aer*), din volumul *Rimbaud negustorul*, despre care magistrul afirmă: „... Mircea Dinescu ne arată o altă față a sa, mai autentică decât giumbușlucurile teribiliste – care i-au atras, ce-i drept, o celebritate printre amatorii liricii absurde. Critica ar face bine să nu treacă prea ușor peste câte o rarisimă poezie ca aceasta”. ■•De ancheta *Generația 70 – o generație între generații*, se ocupă Gabriel Chifu, care pune aceleași trei întrebări interlocutorilor săi, alții la fiecare număr:”1. Aparțineți, ca scriitor, generației '70. Dar ce înseamnă generația '70? Este doar un nume generic pentru a aduna pe acei scriitori care, apropiați ca vârstă sau nu, întâmplător sau nu, au debutat în jurul anilor '70? Ori generația '70 presupune niște afinități de creație între scriitorii care o compun? Dacă e așa, atunci care sunt trăsăturile distinctive ale acestei generații în contextul literaturii române, față de repere relative – nesfârșita orgolioasă rotire a generațiilor (promoțiilor) și față de repere fixe – valorile perene ale literaturii? 2. Vorbiți-ne despre arta dv. de scriitor. (Modele, izvoare cărturărești ale scrisului dv.; acele direcții literare care vi se par novatoare, originale; relația scriitor-operă, operă-public, scriitor societate... În fine, renunțăm la sugestii, convinși că aici încap atâtea alte idei). 3. Cum apreciați actualul moment al literaturii române? Care este datoria scriitorului față de cultura română privită ca întreg și ținând seama că legea ei de creștere e dată și de opera fiecărui scriitor în parte?”. □•În cazul de față răspunde Marian Păpăhagi: „În ceea ce mă privește, nu mă simt în niciun fel reprezentativ pentru o generație sau o promoție, dar începuturile în ale scrisului le-am făcut alături de câțiva prieteni (Eugen Uricaru, Marcel Constantin Runcanu, Adrian Popescu, Dinu Flămând, Ion Mircea, Olimpia Radu, Peter Motzan, Petru Poantă, N. Diaconu și alții, câțiva) care au format nucleul inițial al *Echinoxului*. «Istoria» formării acestei grupări și a revistei ce a urmat (în impunerea căreia rolul lui Ion Pop, de îndrumător echilibrat și plin de idei, a fost și el de atâtea ori amintit) a fost spusă de mai multe (adesea în versiuni divergente), de prea multe ori pentru ca să mai aibă vreun sens să dau și eu o variantă suplimentară. Nu cred că există prea multe lucruri în comun între noi, sub raportul intereselor artistice sau critice concrete, al temperamentului, «stilului» etc. [...] «Generația» noastră a acumulat experiența a aproape două decenii de scris: evoluția ei e poate mai lentă și aș îndrăzni să spun că, dintr-un anume punct de vedere, ea își va da întreaga măsură abia de-acum încolo. Și când spun «generație» nu mă gândesc numai la cele câteva amintite: căci cum aș putea să-l uit pe Ion Vartic sau Alexandru Călinescu, pe Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu, pe Victor Stoichiță și Mircea Dinescu, pe Marcel Pop-Corniș, Horia Bădescu, Doina Uricariu, Alex. Ștefănescu. Aurel Șorobetea, Ioan Radin, Grete Tartler, Mircea Muthu,

Liliana Ursu, Daniela Crăsnaru, Al. Dobrescu, I. Iovan, Gabriel Chifu, I.M. Danciu, Mircea Florin Șandru, Dumitru M. Ion sau pe Ștefan Agopian și Bedros Horasangian, doi excepționali prozatori ai aceleiași «generații», indiferent de data debutului lor, pe Val Condurache, Daniel Dimitriu, Vasile Sălăjan, Aurel Sasu, și pe alții încă, ale căror nume nu le mai transcriu aici (și-i rog să mă ierte dacă n-o fac), căci ceea ce vreau să spun se poate lipsi, în fond, de liste și pomelnice. [...] «Scriitorul» – în sensul cel mai larg al cuvântului – are, sau i se atribuie, tot felul de datorii: ar fi stupid sau imprudent din parte lui să le ignore. Cred însă că ar merita să discutăm odată despre datoria scriitorului față de el însuși. N-aș vrea să fiu înțeles greșit: nu e vorba de «datorii» pe care i le-ar dicta interesele sale foarte circumscrise, egoismul și așa mai departe. E vorba de imperative de ordin intelectual și moral a căror semnificație generală se dezvăluie numai în măsura în care asumarea lor se face la un nivel adânc personal. În această optică, a-și face datoria față de sine ar putea deveni suprema obligație – nu individuală, ci socială, dacă se admite paradoxul aparent – a oricărui scriitor. [...] 2. Nu sunt scriitor ci, mai degrabă, cititor. Întrebarea a doua ar avea nevoie de mult spațiu pentru un răspuns cât de cât complet. În ce mă privește cultiv, cu toată umilința și cu tot entuziasmul, o singură artă: arta lecturii, ale cărei «modele» pot umple bibliotecă întreagi“. □•Premiul revistei „Ramuri” la Festivalul național de poezie Sighetul Marmației (1985) revine lui Ioan Lascu, colaborator asiduu și viitor membru în redacție: □•Printre autorii care primesc încurajări din partea Vameșului (pseudonimul curierului literar) se numără Bogdan Octavian Hrib din București și Sandrino Gavriloaia din Câmpina.

• [„Steaua”, An XXXVII, nr. 1(464); Revistă a Uniunii Scriitorilor din R. S. România; format editorial A4, 64 pagini; apare lunar; Colegiul de redacție: Redactor șef: Aurel Rău, Redacția: Virgil Ardeleanu (secretar responsabil de redacție), Octavian Bour, Mircea Ghițulescu, Aurel Gurgianu (redactor șef adjunct). Leonida Neamțu, Petru Poantă, Adrian Popescu, Aurel Șorobetea, Eugen Uricaru] Reprezentanți de vârf ai partidului de la nivelul județului, precum și ai celor mai importante instituții din învățământul superior, semnează articole festive dedicate P.C.R. și secretarului general al Partidului: Ioachim Moga, prim-secretar al Comitetului județean Cluj al P.C.R. scrie despre *Epoca Nicolae Ceaușescu – anii celor mai rodnice și strălucite realizări din istoria patriei*. □•Constantin Crișan, prim-secretar al comitetului Municipal Cluj-Napoca, primarul municipiului Cluj-Napoca este prezent cu *Gândirea Ceaușescu*. □•Camil Mureșan și Vasile Vesa descoperă în prezentul cotidian *Spiritul revoluționar și acțiunea creatoare*. □•Academicianului Ștefan Pascu (*Omagiu Președintelui*), li se alătură prof. dr. ing. Ion Drăgan, prof. dr. Alexandru Salontai, rectorii Institutelor Politehnic și de Agronomie, prof. dr. Vasile Marcu, directorul Institutului de Chimie. ■•Contribuții de același fel vin din partea unora dintre scriitori. □•Létay Janos: „Spunem Epoca Nicolae Ceaușescu și în fața noastră se înfățișează o țară în-

floritoare, înnoită în toate, înaintând într-un ritm vertiginos, spre noi culmi de progres, tinzând spre locuri de frunte, bucurându-se de admirație și [de] recunoștința întregii lumi”. □ Petru Poantă, *Pentru o literatură a păcii*: „Secretarul general al partidului are o perspectivă grandioasă asupra eroismului scriitorului de a fi, alături de celelalte forțe progresiste, un salvator posibil al omenirii de la un dezastru nuclear. Acestui romantism realist, revoluționar, literatura română contemporană îi răspunde prin vocația ei fundamental patriotică, superior educativă și umanistă. Căci, strâns uniți în jurul partidului, scriitorii români promovează o literatură a păcii pentru a trăi într-o lume a păcii”. □ Aurel Rău, *O metaforă*: „Dar meșterul din spațiul carpatic, care li-a umplut de căldură o seară din începutul acestui an, și pe care sper să nu pierd prilejul de-al admira cel puțin odată nemijlocit, lucrând, nu-l iau ca pe o realitate, ci ca o metaforă. [...] Aceasta, grație amplei mișcări de emulație și competiție, gândită ca permanență, inițiată de conducătorul României de astăzi. O metaforă particulară, pe care o aleg dintre multe altele posibile, pentru o zi aniversară sărbătorită de întregul nostru popor”. □ Eugen Uricaru, *Înalte idealuri*: „O viață pusă în slujba acestui ideal, un popor care trăiește în numele acestor idealuri – iată imaginea României și a Președintelui ei pentru o întregă lume ce dorește mai mult ca orice împlinirea acestor idealuri – dreptate și pace pe pământ”. □ Adrian Popescu, *Sensul construcției*” „Privind în urmă vedem cât de mult și cât de avântat s-a construit în ultimele două decenii de când în fruntea partidului și statului se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, și cât încă ne rămâne pentru a împlini un vis de mare viitor”. □ Un *Vibrant omagiu și devotament* aduce, în versuri, Aurel M. Câmpeanu: „Mărețe constelații pământești / Răsar și jalonează viitorul; / Deasupra lor străluce tricolorul / Cu trei cuvinte scumpe românești: / Partidul, Ceaușescu și poporul”. □ Alte ofrande aparțin lui Ion Arcaș cu poemul *26 ianuarie*: „Slăvită zi-simbol ne dă tăria / De-a veșnicii columna trinitate: / Partidul, Ceaușescu, România / Sublimă-n rodnicii unicitate”, Negoiță Irimie, cu poezia *Cântec în ianuarie*: „Mulțimile ca o conștiință trează / Slăvesc azi țara și Conducătorul” – Ianuarie”, Radu Felecan cu versurile intitulate *Portret*: „Leonida Neamțu („Acum, ca-ntr-un mirific curcubeu, / Străbatem Epoca Ceaușescu”). ■ „Capitolul” din revistă consacrat *Unirii principatelor* adună semnăturile lui Ioan Silviu Nistor, Ștefan Pascu, Vasile Pușcaș și Olimpia Deșliu, ultima cu poezia *Unire*. ■ Un altul, consacrat lui Eminescu, rememorează câteva dintre semnificațiile operei acestuia, în scurgerea timpului. Vasile Muscă semnează eseu *Anotimpurile vieții lui Eminescu*: „Trecerile lui Eminescu de la un anotimp al vieții la altul nu sunt dureroase și violente, nu iau aspectul de negații, ele au în continuitatea procesuală a naturii și a vieții pe care aceasta o conține un caracter firesc, și poetul nu se atașează în mod deosebit de un anotimp oarecare, nu este în mod special cântărețul vreunui din ele, ca de pildă, în lirica noastră Bacovia și Blaga. Poeti ai toamnei, cu toate diferențele care se cuvin menționate între cei doi”. □ Vasile Voia scrie despre

Ipostazele receptării, metafizicii eminesciene: „Influența filosofului este recunoscută de Wagner ca fiind «extraordinară și hotărâtoare în orice caz pentru întreaga mea viață». Ca mai târziu, Eminescu, el descoperea prestigiul unui sistem care îi organiza gândirea, o doctrină expresie a propriilor idei existente în profunzimea ființei sale, fiindcă, exact ca și Eminescu, înainte de a-l fi gândit, l-a «trăit» pe Schopenhauer ca filosof al lumii și ca filosof al artistului. Contactul lui Eminescu cu filosofia schopenhaueriană (cât și cu drama wagneriană, ambele la ordinea zilei în perioada studiilor sale la Viena și Berlin) însemnase tot o devansare a artistului în raport cu filosoful, manifestarea intuitivă a pesimismului înaintea descoperirii lui în sistem”. □•Nicolaie Iuga se pronunță interogativ (*Eminescu-spirit metafizic?*) cu privire la ocuparea de către poet a unei catedre de filosofie la Iași, scop în care Titu Maiorescu îi ceruse acestuia să obțină un doctorat la Viena sau Berlin: «Așadar, metafizica se restrânge la „câteva încercări geniale, pe care cei mai mulți, dar îndeosebi profesorii de filosofie, nici nu sunt în stare a le pricepe». Atunci și filosoful specializat devine inutil: „«Nouă ni se pare – spune mai departe poetul – că un profesor onest ar trebui să facă cu elevii cel mult exegeza scrierilor recunoscute de bune ale antichității și a vremii moderne, să se abțină de la crearea de teorii ieftine [...], căci lucruri pozitive și așa nu are de predat. Pentru aceste treburi se potrivește mai bine un filolog, care să cunoască bine sanscrita pentru imnele vedelor, grecește pentru filosofia greacă și latinește pentru filosofia Evului mediu și a Renașterii» (idem). Eminescu însuși întâi a șovăit și mai apoi a renunțat să se abiliteze pentru ocuparea unei catedre de filosofie ...”. □•*Visul ontologic* eminescian o preocupă pe Ruxandra Cesereanu: „Oriunde poate să strecoare formula deja rodată a vieții ca vis, poetul justifică devenirea realității ca vis prin insuficiența și superficialitatea existenței reale în care Semnul divin al vieții nu poate fi decodificat sau este confundat cu un semn oarecare. Visul devine realitate datorită imposibilității lumii reale de a descifra misterele și el pare să fie o uneltă magică care descântă realitatea. Odată cu devenirea visului ca realitate începe murea decodificare a lumii. Eminescu indică o schemă ontologică tic a deplasa visul în realitate”. □•V. Fanache furnizează *Noi amintiri despre Lucian Blaga*: „Mărturisirea Leliei Rugescu atesta un talent de evocator privilegiat în raporturile sale cu scriitorul pentru unele perioade din viața acestuia constituind singurul martor care privește din interiorul familiei. Dar cine este autoarea acestor pagini de neprețuită vibrație? Nepoata de sora a lui Blaga, Lelia Rugescu face așadar parte din «cercul aceleiași vetre», iar prin vârsta și interferența unor momente din viața lor, cei doi, Lucian și Lelia, s-a simțit profund atașați unul altuia. Scriu «unchi» în ghilimele deoarece Lucian, fiind cel mai mic dintre frații Blaga, iar mama cea mai mare, între noi nepoții și dânsul nu era o diferență de vârstă prea mare”. □•Cu un titlu mai puțin obișnuit (*Erotism și meditație*), contrariant prin repetatele apropieri de Eminescu sub aspectele de mai sus, Ioan Oarcăsu analizează poezia lui George

Macovescu, supralicitând în mod constant valoarea estetică a volumului, *Un-deva. Toamna, cândva...* (Eminescu, 1985): „Ciclul se încheie cu un frumos cântec de vârstă, imn melancolic al trecerii prin viață – pagină memorabilă în erotica meditativă românească”. ■•O cronică literară semnată de Gheorghe Grigurcu (*Prezentul ca metodă critică*) îl are sub observație pe Mircea Iorgulescu, autor al recent apărutului *Prezent* (C.R., 1985): „Raporturile lui Mircea Iorgulescu cu prezentul nu sunt, bineînțeles, lipsite de complexitate, lineare. Nici măcar în momentele profund aderenate, nu trădează acea lânchezeală și pasivitate a satisfacției, care duce lesne la conformism. O tensiune musculară a textului, un sistem de bune reflexe intelectuale și expresive însoțesc, dimpotrivă, refuzul ori aprobarea. Cronicarul e un «cuceritor», un ins dornic de a se impune, de a «poseda» materia asupra căreia se aplică. De unde decurge o strategie nu odată complicată, de atracție-respingere, încărcată de pasionalitate glacială, într-un echivoc comportamental, care, uneori, poate trece drept flatare, alteori drept violență. Un donjuanism poate fi decelat în acest cult cerebral și senzual al prezentului. În unele clipe, criticul ni se relevă suspect de indulgent, pierdut într-un «discurs amoros». I se pare mai avantajos a închide ochii la defecte, a supralicita meritele în chip izbitor. Ascendentul său se produce prin poza admirației necondiționate, obiectul e capăt de privire strălucitoare a aprobării absolute”. □•Versurile lui Corneliu Sturzu, cunoscut mai mult în calitate de prozator, dar și autorul a nouă volume lirice, apar în reeditate antologia *Ziggurat* (1982), căreia Valentin Tașcu îi dă interpretarea: „Era de presupus că poetul să nu se țină de promisiunea pe care sieși ai-a făcut-o și iată-l revenind la poezie, nu ca la Canossa, ci ca la «prima iubire»”. □•Cel de-al șaptelea volum selectiv al lui Bazil Gruiă (*Miraculoșii Alter ego*) este comentat de Petru Poantă: „Poetul convocă cu dezinvoltură un lexic extrem de abundent din te miri ce domeniu (uneori așa ca în poezia ultimei generații) construind surprinzătoare analogii (fabule), bunăoară între destinul uman și regulile de circulație ale automobilului, între un meci de fotbal și exuberanța fantastă a neprevăzutului ori apel erotic – apel telefonic: totul proiectat în niște scenarii cosmice. Acesta ar fi registru cvasiludic al lui Bazil Gruiă. ■•Alte recenzii. □•N. Steinhardt despre Teohar Mihadaș, *Înstelatele oglinzi*: „Aspre-s versurile lui Teohar Mihadaș,aspre, dure, potrivnice oricărei dulcegării – și parcă strunite a nu îngădui sentimentelor să înduplece întrucâtva rigoarea poetului cu aromânească obârșie”. □•Cristian Moraru scrie o cronică de întâmpinare la *Povestiri din strada Depozitului*, C.R., 1985, cartea optzecistului bănățean Daniel Vighi. Operațiunea de racordare cu celelalte forțe are un evident caracter metaforic-publicitar: „Spre deosebire de restul plutonului tinerilor prozatori proaspăt desantați, grupul junilor bănățeni sosește pe teatrul operațiunilor literare cu o mică întârziere. Parașutele unor Viorel Marineasa, Mircea Pora, Daniel Vighi s-au deschis – din pricini meteorologice dintre cele mai felurite felurite – puțin mai târziu, ale primilor doi nici măcar complet, ei

debutând, deși ar fi meritat mai mult, într-un volum colectiv care mult aplati-zează decât reliefează. Daniel Viḡhi este, deocamdată, singurul performer ce trebuie felicitat pentru «saltul» efectuat după regulile artei și chiar dacă textele colegilor săi sunt suficiente pentru a face proba unor înzestrări de excepție pe linia ironiei savuroase, descriptivismului sarcastic și parodicului, *Povestiri cu Strada Depozitului* este până una-alta probabil actul de naștere, parafat editorial și înregistrat în consecință la notariatul criticii, al tinerei proze bănățene. Una, ma gârbesc s-o spun, de cel mai înalt interes, de o izbitoare maturitate stilistică și proiectând la suprafața textului un foarte interesant portret al spiritului creator activ în profunzimile acestuia. Un spirit identic, în esență, cu acela al junimiștilor bucureșteni, de pildă, clar având totuși mărcile sale personale. Proza lui Daniel Viḡhi aderă și ea la o poetică de generație – lucrul e ușor constatabil. O face însă de o manieră adecvată, astfel încât adeziunea nu obscurizează filigranele irepetabile ale eului ei, dimpotrivă, le pune în lumină pe un fundal de modernitate. Odată în plus, e clar că asumarea corespunzătoare a unei poetici omogene e de natură să producă diferențierea, după cum gândirea riguroasă a diferenței implică recunoaștere unor «comandamente» textuale de ordin general («generaționist»). Cu alte cuvinte, preumblarea *autentica*, pe Strada Depozitului are a descoperi intersecția cu bulevardul frenetic al lui Horasangian, rumorile curții interioare a lui Nedelciu. Iată prin urmare, o identitate tematică, citadinismul, textul încercând o radiografiere a străzii, a acestui *topos* de-acum simbolic pentru modul în care apar complexitatea realului, amalgamul existențial. Strada este, dacă pot spune așa, locul *in-di-ferenței* «di-egetic»: loc al caruselului evenimential în care autorul nu intervine a selecta prezumțios «semnificativul», loc al aparentei amestecări a registrelor faptice”.

□•Irina Petraș salută apariția noului volum de versuri al lui Vasile Smărăndescu, *Cimitirul plopilor*, Dacia, 1985: „O voce lirică, acum, la al patrulea volum, originală, consecventă unui registru ale cărui resurse n-au fost încă epuizate”.

□•Se arată că, la Reșița, cu prilejul împlinirii a cinci decenii de la nașterea prozatorului, s-a desfășurat, postum, *Simpozionul Sorin Titel*. □ *La Confluențe*, rubrică destinată întâlnirii cititorilor cu alte literaturi, Gabriela Dragnea atrage atenția asupra unor *Convergențe româno-neerlandeze*: „Tălmăcirile din limba română apărute până acum în Olanda stau mărturie pentru interesul crescând față de fenomenul literar românesc, interes întărit de Primul colocviu internațional de limba și literatura română, ținut la Amsterdam în 1974, cu participarea unor poeți români de prestigiu ca Marin Sorescu și Leonid Dimov la Festivalul internațional de poezie, organizat de către *Fundația pentru arte* din Rotterdam și, nu în ultimul rând, de înființarea la Amsterdam a unei catedre de limba și literatura română, care a dat până acum mulți cititori ai literaturii noastre în original și pe traducătorii cei mai activi: Liesbeth Ziedses des Plan-tes și Jan Willem Bos”. □•Ca în fiecare început de an, „Steaua” conține *Cu-prinsul revistei pe anul precedent*, 1985.

• [„Teatrul”, Anul XXXI, 1986, nr. 1, revistă lunară a Consiliului Culturii și Educației Socialiste; componența redacției: Theodor Mănescu, Virgil Munteanu, Ilie Rusu, Doina Tarhon și Paul Tutungiu] Colegiul de redacție semnează un articol dedicat *Aniversării tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist, președintele Republicii Socialiste România*, accentuând „valoroasa” contribuție a acestuia în sfera culturală, literară, artistică, economică etc. □. D. C. scrie despre *Un succes al dramaturgiei românești în lume*, referindu-se la traducerea și la montarea piesei lui Horia Lovinescu, *Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă*, la Teatrul din Bialystok din R. P. Polonă. □ În cadrul rubricii *Caleidoscop*, printre varii manifestări teatrale, se menționează reprezentarea, în premieră, a *Cadrilului* de Liviu Rebreanu la Teatrul de Stat din Sibiu. □ Adriana Popescu prezintă aspecte din viața și activitatea literară a Luciei Demetrius, într-un prim articol. inserând secvențe critice despre creația acesteia. Astfel, spre exemplu, D. Micu și N. Manolescu [v. *Literatura română de azi*, ed. Tineretului, 1965, p. 305] notează: „Lucia Demetrius dezvăluie un conflict interior [...]. Rezolvarea dramatică a acestui conflict dezlănțuit în conștiință lasă, evident, foarte mult de dorit; incontestabil rămâne adevărul sensului în care conflictul se rezolvă, afirmând etica omului nou”.

• [„Tomis”, An XIX, nr. 1 (191) Revistă lunară editată de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Constanța, format tipografic A3, 16 pagini; Colegiul de redacție: Constantin Novac, redactor șef; Nicolae Motoc, secretar responsabil de redacție; Carmen Tudora Chehiaian, Nicolae Fătu, Eugen Vasiliu] Număr aproape integral consacrat evenimentelor din luna ianuarie (7 ianuarie ziua de naștere a Elenei Ceaușescu, 26 ianuarie ziua nașterii lui Nicolae Ceaușescu). Comitetului județean Constanța al P.C.R. îi adresează o telegramă cu titlul „Mult iubite și stimate...”, urmat de titluri și generice precum Ctitorul erou al României Socialiste (sub care își pun semnătura – de la primul secretar al comitetului municipal Constanța, Gheorghe Marinică până la prof. Octavia Ivan și Olga Duțu, președinta comitetului de cultură și educație socialistă a județului Constanța, respectiv inspector general școlar. 24 ianuarie este aproape „sărit” din listă. Omagiul liric îi conține pe Ion Brad (*Alesul aleșilor*), Violeta Zamfirescu (*Gânditorul*) Virgil Teodorescu (*Cel care biruie-n furtună*) în calitate de invitați de la centru, dar și pe localnicii Andreea Nicolaescu (*Partidul-Ceaușescu*), Constantin Băjenaru (*Odă stejarului din Scornicești*). Revista se întinde ca o panoplie de la prima la ultima pagină, pe care stă scris *Președintelui României – Prețuirea întregii lumi*, cu citate alese pe sprânceană, de la șefi de stat și lideri de pe toate continentele: Javier Perez de Cuellar (Secretar general ONU), Li Xiannian (președintele republicii Chineze), Mohamed Hosni Mubarak (președintele Republicii Arabe Egipt), Ferdinand E. Marcos (președintele republicii Filipine), Sam Nujoma (președintele S.W.A.P.O). Cu *Știință și umanism în cercetarea chimică româ-*

nească, de Stan Vlad, rezolvă indirect problema polimerilor, luând un interviu prof. dr. docent Constantin Luca, de la Politehnica din București și, totodată, director al centrului de Chimie-Fizică ICECHIM. Toate răspunsurile duc la contribuția excepțională a „tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu” (scris cu majusculă) mai ferm și mai eficient decât vechiul, anticul adagiu, că „toate drumurile duc la Roma”. □•Un interviu luat lui Liviu Ciulei se abate tot spre semnificația festivist-sărbătorească a numărului: „*a face teatru este un gest politic*”. ■•Aproape stingheră, dar nu inutilă, este pagina semnată de Alex Ștefănescu. Acesta scrie despre Gheorghe Grigurcu, tot omagial și întregitor sub titlul *Istoria exactă a literaturii române contemporane*. Prezentarea este encomiastică, plină de reverențe făcute când poetului, când criticului, cu asociații de idei și persoane, dar ușor contradictorie (prin titlu), când Alex. Ștefănescu afirmă paradoxul: „În numeroase cazuri – și cazul cel mai flagrant îl constituie negarea poeziei lui Nichita Stănescu – Gheorghe Grigurcu deviază de la adevăruri de ordinul evidenței. Însă aceste devieri, departe de a fi expresia unor interese extraliterare sau a fluctuațiilor stării de spirit, ilustrează un mod consecvent de a înțelege literatura. Gheorghe Grigurcu are dreptate chiar și când nu are dreptate, adică are dreptate din punctul lui de vedere”. Rezultând de aici că „dreptatea” nu este un etalon ci o atribuire de grație divină, Alex. Ștefănescu amintește – s-ar putea deduce – și alte situații în care, având doar dreptatea proprie, nu și dreptatea *de facto*, Gheorghe Grigurcu a primit replici tăioase din partea unor colegi de breaslă literară (Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Eugen Simion, Nicolae Manolescu). Aceste derapaje sunt catalogate de autotul profilului critic ca fiind uneori nesăbuite, alteori... subtile.

• [„Transilvania”, Serie nouă, An XV (XCII) nr. 1, Revistă politică, social-culturală și literară, Editată de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Sibiu; colegiul de redacție: Mircea Tomuș (redactorșef) Mircea Braga, Mircea Opreșiu, Teofil Șleam, Ștefan Tancou (secretar responsabil de redacție); Apariție lunară, Format A4, număr de pagini: 56] ■•Primul număr al revistei se deschide cu omagiul adus tovarășului Nicolae Ceaușescu, intitulat *În slujba intereselor vitale ale poporului român, ale socialismului, progresului și păcii în lume*. Autoarea panegiricului, Elena Nae, invocă numele conducătorului „clarvăzător al partidului și statului nostru” de 12 ori, dar și al „tovarășei academician doctor inginer ELENA CEAUȘESCU” de patru ori, pentru a marca aniversarea zilei de naștere a acesteia, „care a constituit una din sărbătorile de seamă ale ale poporului nostru în luna ianuarie”. □•Un alt zelator al cultului lui Ceaușescu este și conf. univ. dr. Alexandru Grad, care își exprimă admirația față de documentele Congresului al XIII-lea și expunerile vizionare ale președintelui României, în *Permanența spiritului revoluționar*. □•În aceeași arie tematică și stilistică se înscriu și articolele omagiale ale prof. univ. dr. Dumitru Ciucur, Dan Popescu, conf. univ. dr. Constantin Popescu. ■•Sărbătorirea semicentenarului unirii Transilvaniei cu Ro-

mânia readuce în actualitate texte publicate în vechea „Transilvania”, momente ce prilejuiește asocierea mesajului din 10 februarie adresat de Al. I. Cuza către Adunarea Țării Românești, de cel al lui Ceaușescu din *Expunerea* la ședința jubiliară Marii Adunări Naționale, consacrată aceluiași eveniment. □•Următoarele pagini cuprind articole dedicate aceluiași moment festiv. ■•Rubrica *Eminesciana* cuprinde o serie de articole semnate de Ion Dur, Iordan Datcu, Cristina Neagu, Grațian Jurcan. □•Ion Dur în «*Ultimul*» (gazetar) *Eminescu* își exprimă credința că „Dacă judecăm după performanța de anul trecut, când s-au editat două din celecinci volume ... ale publicisticii lui Eminescu, atunci sunt speranțe reale ca, până în 1989, să avem *opera omnia*”. □•Iordan Datcu scrie despre *Șeban Cioculescu – eminescolog*, făcând o sinteză utilă asupra studiilor și articolelor publicate de criticul literar de-a lungul întregii sale cariere cu privire la opera lui Eminescu: „Între alte merite, Ș. Cioculescu le are și pe acelea de a fi susținut consecvent necesitatea fundamentării criticii axiologice pe întreaga operă a lui Eminescu, antumă și postumă, de a fi propus, între primii, facsimilarea tuturor manuscriselor poetului”. □•Cristina Neagu realizează o analiză în oglindă a motivului *Insula ca hiperspațiu* în «*Cezara*» de *Mihai Eminescu* și în «*Furtuna*» de *William Shakespeare*, concluzionând: „Spațiile insulare din *Furtuna* și *Cezara* se suprapun în final, în sensul că amândouă reprezintă insula ca spațiu transcendent, simbolizând realitatea absolută, deosebindu-se de restul creației stăpânite de devenire și moarte”. □•O analiză comparativă între temele abordate de Eminescu în *Epigonii* și alți autori consacrați ai literaturii clasice universale – latini, italieni, francezi, dar și români – este realizată pe scurt de Grațian Jucan în «*Epigonii*» – *un motiv universal (câteva note)*. ■•În rubrica *Studii*, Adrian Marino publică un comentariu despre *Specializările literaturii*, care reprezintă un capitol din volumul aflat în pregătire, *Hermeneutica ideii de literatură*: „Ceea ce a preocupat ... au fost, pe de o parte, implicațiile disocierii și pulverizării literaturii, pe de alta continuitatea acestei duble tendințe fundamentale: totalitatea scrierilor se rupe în permanență, dar fiecare nou gen de scrieri constituie la rândul său o nouă totalitate de structură și mecanism identic. Dilatare, dizolvare, hipertrofie și explozie în lanț a ideii de totalitate, aceasta este schema generală. Rezultatul? O permanentă și inevitabilă specializare a ideii de literatură. [...] Domeniile devin tot mai diferențiate, terminologia literară sporește considerabil, dar în aceeași măsură crește și ambiguitatea accepțiilor specializate raportate la ideea centrală a literaturii”. Autorul face câteva delimitări metodologice, definind specializările literaturii în funcție de criteriul timp-istorie, al totalizării spațiale, al dimensiunii geografice și geo-politice, ajungând în final la ideea de literatură universală. Acestor specializări temporale și spațiale li se adaugă și clasificarea analitică – criteriul calității -, accentul fiind pus pe ceea ce este esențial și axiologic. ■•Rubrica *Literatură și actualitate* cuprinde o serie de recenzii asupra unor lucrări în proză și versuri recent editate, sub semnătura: Vasile Chifor,

Resursele prozei; Irina Petraș, *Poezia Doinei Uricariu*; Tania Radu, *Lunga zi a criticului*; Titu Popescu, *Jurnal de lectură*. □ În *Cartea de istorie*, Nicolae I. Nistor prezintă succint câteva studii și articole ale unor renumiți istorici din București, Iași, Cluj-Napoca, Sibiu, în *Transilvania în istoria și conștiința românilor*. ■ Justificând prin șirul lung al anilor (14 la număr) în care redacția a realizat un „tur de forță asupra principalelor fortărețe ale scrisului românesc”, în *Cronica lunară* se sugerează că autorii rubricii prezintă suficiente garanții de maturitate în formularea unor opinii potrivit cărora „beletristica, și mai cu seamă poezia, care apar de mai mulți ani în paginile *Familiei* – stând aproape exclusiv sub principiul unui localism înțeles îngust și precar [...] e sub demnitatea unui publicații în care a debutat genialul Eminescu; după cum ținuta grafică a revistei *Orizont* ni se pare total potrivnică perspectivei pe care o deschide însuși numele ei și compoziția precumpăntor feminină și surprinzătoare a celor ce semnează poezie în destul de mohorâtele-i pagini”.

• [„*Vatra*”, *Serie nouă* (1971), An XVI, nr. 1 (178); *Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din R. S. România și Comitetul de cultură și educație socialistă al Județului Mureș* apare lunar; format editorial A3, 16 pagini; *Redactor șef: Cornel Moraru; secretar responsabil de redacție Mihai Sin; Colectivul redacțional: Nicolae Băciuț, Ion Calion, Radu Ceantea, Anton Cosma, Dan Culcer, Dumitru Mureșan, Ioan Radin*]. Articole ale notabilităților locale, politice și culturale, însoțite de numeroase imagini sau reprezentări plastice ale cuplului dictatorilor Elena și Nicolae Ceaușescu, o „antologie” de poezii din care nu lipsesc Mihai Beniuc, Violeta Zamfirescu, Victor Tulbure, Nicolae Stoian, Traian Iancu, se împletesc ca să realizeze *Omagiul* adus „iubiților” conducători, tot astfel cum se împletesc cele două zile de naștere ale Elenei și Nicolae Ceaușescu, din care nu se poate reține nimic notabil. □ Conținutul literar al „*Vetrei*” se distanțează de profilul primelor pagini. □ Anton Cosma prezintă *Romanul românesc* în interviuri: „Confesiunile și declarațiile autorilor constituie un material documentar valoros pentru cunoașterea nu numai a bucătărei interne a producerii romanului românesc, ci și a personalității scriitorului român de odinioară și de azi, a culturii și convingerilor sale moral-politice și estetice, a relațiilor sale cu mediul literar contemporan și cu tradiția, a raporturilor specifice dintre romanul nostru și realitatea social-istorică. E semnificativ și reconfortant să citești profesiuni de credință sau evocări care, aparținând unor scriitori de diferite vârste, structuri creatoare și formule estetice, dau glas, explicit sau implicit sentimentului fundamental al datoriei scriitorului față de semenii”. □ Ștefan Borbely analizează cartea lui Ion Pop (*Jocul poeziei*, C.R., 1985) „care vizează reliefația, printr-un eșantion reprezentativ de poeți și opere, a câtorva dintre momentele și semnificațiile, ludicului în lirica românească a secolului nostru”: „Fascinat de această intuiție culturală derivată, care este ludicul, criticul lasă câteodată impresia că își absolutizează tema, ignorând conexiuni, relații. Astfel, în cazul unora din numele cercetate

avangardiștii Marin Sorescu, Nina Cassian, Leonid Dimov chiar) elementul ludic e primordial, constituindu-se în nucleu genetic cu o puternică arie de iradiere; în alte cazuri, însă, cum sunt Bacovia, Arghezi, Ion Barbu, D. Stelaru, Nichita Stănescu, ludicul este doar un clement derivat, subsumat unei problematice superioare. La Bacovia e doar o ipostază o unei engrame a artificialului și «gesturilor făcute», ne «naturale».

□•Radu Ceonte se ocupă de fenomenul nociv al Kitsch-ului, prezentând cartea recent apărută la editura clujeană Dacia a lui Gavril Máté: „Cu *Universul kitschului*, Gavril Máté îmbogățește literatura de specialitate de la noi, nu prea bogată, rămasă mult urma expansiunii fenomenului însuși, alăturându-se temerarilor care de pe poziții estetice se angajează împotriva persuasiunii cu care, explicabil, kitschul le propagă, instalându-se cu îndărătnicie și fiind gata pentru cele mal fanteziste acomodări și diversificări, în funcție de o anumită cerere, «rafinându-se» înlocuind cu surrogate mai mult sau mai puțin penibile ceea ce oamenii râvnesc prin naturala lor nevoie de frumos”.

□•Cornel Moraru semnează cronica literară la studiul lui Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană* (C.R., 1985): „Criticul pare și el conștient de limitele încercării sale de sistematizare teoretică. O spune cu luciditate și pe un ton de franchețe, ce impune respect. Deocamdată preferă să avanseze numai idei cu caracter de ipoteză. Bănuim că nici semiotica sau alte teorii nu-l satisfac pe deplin, din moment ce nu prea le invocă. Oricum, ar fi ceva de împrumut. Spirit original și independent, criticul vrea să fie și în teorie el însuși. Vom regăsi în paginile cărții ideile moderne de interpretare critică, dar în spiritul nu în litera lor. Este remarcabilă simplitatea ia care ajunge în excursul teoretic, aproape fără egal în critica noastră de asemenea orientare”.

□•Despre poemele lui Ion Cocora, din *Plante de dincolo*, Dacia, 1985, scrie Dumitru Mureșan arătând că „în noua sa înfățișare, poezia lui Ion Cocora este ceva mai riguroasă, mai aproape de logos, geometrie, retorică și umanism”.

□•Fără a fi însoțite de vreun comentariu redacția pune la dispoziția cititorilor *Scrisorile lui Vasile Goldiș către Nicolae Iorga* risipite pe anii 1910, 1011 și 1919.

□•O scrisoare inedită a lui Ion Ghica se bucură de atenția istoriografică a lui Constantin Manolescu și Mihai Oproiu.

□•Având ca supra titlu vocabula *Seismograme*, Dan Culcer analizează unele *Modificări din proza scurtă*, prilejuite de apariția cărții lui Daniel Vighi. Criticul nu este de acord cu opiniile lui Cornel Ungureanu despre *Povestiri cu strada depozitului*: „Nu credem, cum afirmă Cornel Ungureanu („Orizont, 46/1985), că *Povestirile* lui D. Vighi n-ar avea nimic cu avangardismul anilor 60 sau 80. E adevărat că *autorul nu-și afișează programul cu ostentație*, dar programul există: nu altul decât acela al unei literaturi necanonice pentru care lumea nu este cunoscută, ci se cuvine descoperită în chiar măreța-i inerție”.

■•Ioana Emanuela Petrescu scrie în ianuarie despre publicistica eminesciană, din recentul volum de *Opere*, îngrijit de un colectiv condus de D. Vatamaniuc: „Diagnosticând «patologia epocii de tranziție», în publicistica eminesciană, unitară ca viziune și ideologie, se înre-

gistrează, de la an la an, o modificare a tonului. În 1880, polemistul e scânteietor satiric, pe alocuri de o savuroasă ironie”. În corpul textului sunt incluse și traduceri în italiană ale poemelor *Stelele-n cer* și *Ca mâne zilele-ți adaogi...*, în traducerea lui Geo Vasile: □•După o veche (și bună) obișnuință, revista publică în primul său număr un *Sumar „Vatra”* 1985, util sub varii aspecte. □•Nicolae Băciuț obține de la Aurel Rău un interviu, datat Cluj-Napoca 22 decembrie 1985. Discuția se poartă, în special, referitor la receptarea de către critică, a cărților de poezie ale lui Aurel Rău și afinitatea acestuia cu poezii traduse. □•Al. Dobrescu răspunde unei întrebări tip interviu, formulată de N. B., deci tot Nicolae Băciuț. Sub genericul *Dreptul la timp*, Al Dobrescu găsește de cuviință să afirme: „*Noi avem obiceiul de a descoperi cam des generațiile literare*”. □•Gheorghe Grigurcu este prezent cu *Jurnalul lui Alceste*, de astă dată format nu din așchii de gândire, ci de eseul *Despre cititor*: „Cititorul e necesar scriitorului ca un *alter ego*, întrucât creația, în esența sa, pe caro nici o solitudine oricât de densă, nici un insolit expresiv, oricât de izbitor, nu izbutesc a o aliena. Nu e altceva decât comunicare. Unul îl creează pe celălalt spre a se citi pe sine însuși. Între ei, opera se scrie pe sine la rândul său, ironic, impersonală, conținând însă această dublă, inevitabilă, personalizare care o autentifică întru uman”.

• **[„Viața militară”, nr. 1. Revistă ilustrată de literatură și artă, editată de MAPN, Consiliul Politic Superior; format tipografic A4; apare lunar; 32 de pagini; Colegiul de redacție: Ion Jianu (redactor-șef), Nicolae Boghian, Adrian Mierlușcă (redactor-șef adjunct), Ancu Stanciu, Constantin Strună]** Număr festiv, dedicate aniversărilor Elenei și lui Nicolae Ceaușescu, însoțite de versurile omagiale semnate de Traian Iancu, Pavel Pereș, Dan Rotaru, lt. col. Mihai Avram. Cpt. Vasile Preda, cpt. George Florin Cozma. Un gând de *Înaltă cinstitie* (la aniversarea tovarășei Elena Ceaușescu) publică acad. Ana Aslan. Rusalin Mureșan este prezent cu poezia *În demnitate și iubire* în care o descrie (pe aniversată) „Prima femeie-a patriei iubite,/ Tovarăș de viață minunat”. Nicolae Ciobanu prefațează poeziile lt. maj. Vasile Ursache, care au constituit „un motiv de reală și plăcută surpriză” în cadrul oferit de cenaclul „Viața militară”. ■•Ca de obicei, paginile revistei sunt larg deschise scriitorilor. □•Pornind de la ziua de naștere a lui Eminescu, Petre Ghelmez scrie ...ostășește despre poet insistând asupra semnului de noblețe al trudei: „Eminescu a învățat de la el însuși și de la cei din jurul său că fără bobul aspru de sudoare cinstită, izvorât din încordarea muncii, nu poate exista aurul pur al gândirii și al faptelor noastre de fiecare zi care să ne justifice trecerea pe pământ”. □•Alături de o fotografie a lui I. Al. Brătescu-Voinești în uniformă militară, Gheorghe Istrate reface fișa de dicționar a scriitorului. □•Florentin Popescu prezintă locuri încărcate de istorie (inclusiv literară) în reportajul *La drum prin „dulce târgul ieșilor”*, ajuns la al doilea episod. □•Cristina Bălțeanu se întreține cu Titus Popovici, romancier și scenarist, pe tematica filmelor

cu subiecte istorice apărute în ultimii ani. □•Se anunță *O importantă lucrare premiată de Academia română, La Transylvanie – ancienne terre roumaine*, apărută la editura militară și difuzată înainte de apariția în format de carte de presa noastră („Săptămâna”, „Suplimentul literar al «Scânteii tineretului»”, „Familia”, „Tribuna”, „Viața militară”). □•Același Nicolae Ciobanu prezintă pentru cititorii din armată ai revistei câteva date istorico-literare și de teorie a genurilor despre *Cântecul de vitejie* (partea a II-a)

• **[„Viața Românească”, Serie nouă, An LXXXI nr. 1, Revistă politică, social-culturală și literară, Editată de Uniunea Scriitorilor; colegiul de redacție: Ioanichie Olteanu (redactor-șef); Gheorghe Pituț (secretar responsabil de redacție); Apariție lunară, Format A5, număr de pagini: 96]**
*Număr execrabil sub aspect tipografic. Cerneala trece prin hârtie și face literalmente ilizibile textele, de necitit ■•Numărul se deschide cu *Omagiu tovarășului Nicolae Ceaușescu*. Semnatarii articolelor sunt: □ Alexandru Balaci, *Marile aniversări*: „Marile aniversări ca cea a zilei de naștere a Președintelui Țării, sunt și un prilej fast de rememorare a drumului pe care l-a străbătut întreg poporul român, în perioada istorică de când i s-au încredințat destinele României. [...] Totdeauna secretarul general al Partidului s-a preocupat de destinul culturii, al literaturii și artelor, fundamentând, teoretic și practic, datele unei originale concepții despre umanismul revoluționar românesc, indicând, cu claritate deplină, căile pentru continua dezvoltare a spiritualității. În numeroase întâlniri și dezbateri cu creatorii valorilor spirituale, tovarășul Nicolae Ceaușescu a afirmat că literatura este o activitate specifică de înaltă valoare de cunoaștere și modelare a minții și sufletelor acelora care construiesc cu desăvârșire noua orânduire, structural umanistă. [...] El îi cheamă pe intelectuali să învețe de la istorie, să-și însușească etica revoluționară, să se ridice, în operele lor de altă, împotriva șablonizării și uniformizării omului”. □•Ion Ardeleanu, istoric oficial, scrie despre *Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la istoria patriei*: „Cu strălucita sa viziune asupra cursului vremurilor, semnificând dezvoltarea creatoare a tezaurului materialist dialectic și istoric, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a aplecat asupra istoriei noastre, i-a deslușit permanențele, i-a detașat și i-a valorificat marile sensuri, conferind înalte dimensiuni relației dialectice de nedespărțit trecut-prezent-viitor”. □•Poeta Violeta Zamfirescu nu uită să o amintească și pe tovarășa Elena Ceaușescu, consemnând *O intensă vibrație a spiritului*: „În această clipă de proaspete speranțe, de noi deveniri luminoase și armonioase ale națiunii noastre, omagiul pe care îl aducem unui mare destin contemporan, omagiul pe care îl aducem vieții sale exemplare, este un omagiu adus țării, un omagiu adus Partidului Comunist Român care cu miezul ideilor lui a crescut deosebita ființă, o strălucită luptătoare comunistă, ilustră femeie română, pildă fără precedent de voință, tenacitate și inteligență înălțare a forțelor spirituale. Tovarășa Academician doctor inginer Elena Ceaușescu, descoperitoare în filioanele științei a unor adevăruri

necunoscute încă în lume și a aplicării lor practice, este marea susținătoare a afirmării valorii omului prin știință, învățământ și cultură”. □•Pandant omagiului vin poemele semnate de Nicolae Dragoș, Ion Vergu Dumitrescu, Ana Lungu și Florin Popescu, exemplificabile nu atât prin versuri, cât prin titluri: *Cârmaci îi este țării și aripă spre zbor, Stăpânind etern palat, Un real de torțe* (N. Dragoș), *Astăzi* (Ana Lungu), *Temei de zbor, Partidului* (Fl. Popescu): „Când spunem Ceaușescu, noi glorie rostim”. ■•Mircea Martin comentează ipostaza de publicist a lui Adrian Marino, realizând o rapidă incursiune cronologică în lucrările autorului consecvent critic al superficialității și improvizației care câștigă tot mai mult teren prin critica jurnalistică. Oprindu-se asupra câtorva lucrări relevante ale criticului, din perspectiva tematicii acestui articol, Mircea Martin încearcă să pună în evidență „structura dublă a personalității” lui Marino: „De ce respinge atunci jurnalismul Adrian Marino și, mai ales, de ce se respinge pe sine ca jurnalist? [...] Operele lui cele mai abstracte ne propun, alături de un spirit doct, clasificator, impersonal, un altul subiectiv, chiar pătimaș uneori. În orice caz, regimul acordat subiectivității nu diferă esențial de la «jurnale» la *Dicționar* sau la *Critica ideilor literare*”. ■•Nicolae Steinhardt face comentarii pe marginea *Realului ca prezență poetică*, argumentând că poeticul este, *lato sensu*, o expresie a realului, iar poetul nu face altceva decât să scoată la lumină „virtualitățile poetice” existente în realitatea înconjurătoare: „Potențele poetice ale realului apar deslușit la Shakespeare, Dostoievski (fantasticul i se părea indisolubil apropiat de realitate), Mauriac; la Emil Botta, Bacovia, Crainic, Utrillo etc. Poeticul poate învălui realitatea, o poate estompa (Poe), pierde în aburi, poetiza prin reducerea masivității întregului și clarității contururilor: efect de ceață.” Exemplificând, Steinhardt consideră că poetul pornește neîncetat de la real, pe care îl desăvârșește pentru că „el cunoaște realitatea nespus mai intens, intră nespus mai intim în contact cu ea și o percepe integral, nu numai sub aspectul ei primar, de suprafață”. ■•Despre *Alexandru Odobescu editor de literatură română veche* scrie G. Mihăilă, activitate puțin cunoscută și apreciată în cadrul preocupărilor scriitorului legate de cercetarea culturii și literaturii române vechi. În afară de editarea și exegeza comprehensivă a operei primilor poeți moderni români, Văcăreștii și Vasile Cârlova, este amintită contribuția lui Odobescu la descoperirea și editarea operelor lui Dimitrie Cantemir, dar mai ales tipărirea în transcripțiune cu litere latine a *Pravilei celei mici de la Govora* (1640). Studiul critic este însoțit de un bogat suport bibliografic, menit să argumenteze eforturile anonime ale scriitorului cunoscut mai mult prin nuvele istorice și eseurile sale de vânătoare, de a aduce în mâinile cititorilor ediții ale textelor vechi de literatură română. ■•*Comentariile critice* din acest număr aparțin următorilor: □•Mihai Dinu Gheorghiu, *Istorie și raționalism*, scurtă expunere analitică generată de apariția celei mai recente cărți a lui Z. Ornea (*Actualitatea clasicilor*, Editura Eminescu, 1985), „o culegere de articole relativ modestă în raport cu impunătoarele sale studii despre

junimism, sămănătorism, poporanism și socialismul «cultural» de la *Contemporanul*, sau cu nu mai puțin impunătoarea și recenta sa monografie dedicată lui C. Dobrogeanu-Gherea”. □•Ion Bogdan Lefter, *Vocația realistă» și distanța față de text*, un studiu cu privire la Cristian Teodorescu, pornind de la unele probleme interesante generate de felul în cum critica a primit proza „generației ’80”. ■•*Texte și documente despre Ion Barbu și E. Lovinescu în corespondență cu Mihai Moșandrei* comentează Adrian Săvoiu. ■•Scurte recenzii produc: Sever Avram, care apreciază lectura selecției de poezii *La marginea împărăției* (Editura Cartea Românească, 1984) de Alexandru Grigore, o revelație. □•Dumitru Micu, scrie despre monografia *Tudor Vianu*, volum publicat de Ecaterina Țărălungă la Editura Cartea Românească (1984) că poate fi considerat un ghid pentru o mai bună cunoaștere a întregii opere a scriitorului. □•Nicolae Oprea, în *Poezia erotică „reală”* îl caracterizează pe Ovidiu Genaru (*Flori de câmp*, C.R., 1984) ca fiind un poet care „aderă la proza vieții, vrând să dovedească, astfel, că lirismul se poate isca și în absența misterului”. □•Costin Tuchilă (*Singurătatea în alb*) face o retrospectivă la volumele de versuri publicate de Florența Albu, remarcând amănuntul că poezia din ultimii ani „este dominată de motivul sălcii al singurătății”. □•Cristian Moraru (*Sfidarea retoricii – retorica sfidării*) consideră *Sfidarea retoricii. Jurnal german* (C.R., 1985) de Eugen Simion „actul de naștere al «retoricii sfidării», noua critică acoperă de ridicol pozitivismul clasic pentru a produce, odată cu operele corifeilor inabili, un neopozitivism, o nouă atitudine inclementă față de misterul literaturii”. □•Mircea Nedelciu crede că volumul de debut al lui Daniel Vighi (*Povestiri cu strada depozitului*, C.R., 1985) „este nici mai mult nici mai puțin decât un scut al lui Ahile într-o *Iliada* încă nescrisă”.

FEBRUARIE

1 februarie

• [„Scânteia”, nr. 13513] Se anunță: „în Belgia a apărut volumul *Filozofia păcii în concepția președintelui Nicolae Ceaușescu* [...] elaborat de cunoscutul publicist Jaques Frennet [...] cu o prefață de Anne-Marie Lizin, membru al conducerii Partidului Socialist Belgian. ■•În pagina consacrată culturii, Constantin Coroiu scrie articolul *Cartea – mesager al noului, al spiritului revoluționar*: „Iată nobila misiune a literaturii, a cărții actuale în complexul proces de edificare a unui om nou, cu înalt orizont cultural – obiectiv major al întregii activități politico-ideologice și cultural-artistice desfășurate în instituțiile noastre culturale, în case de cultură, cămine culturale, cluburi, biblioteci etc. Bibliotecă și librăria, alături de școală, au devenit puncte cardinale ale vieții spirituale a satului românesc de azi și de mâine, temelii ale dezvoltării sale continue. În acest context se înscriu și acțiunile ce vor avea loc în *Luna cărții*

la sate – manifestări ce nu se limitează, desigur, la acest interval. Pentru că, de fapt, «luna» cărții la sate are, trebuie să aibă... 363 de zile”. □•Despre *Literatură și educație*, vine cu un punct de vedere propriu, Costin Tuchilă: „Strategia modernă a predării pornește de la ideea că trebuie să-i oferi elevului nu «cunoștințe prefabricate», ci *drumul* pe care îl are de urmat pentru a ajunge la ele. [...] S-a spus, pe drept cuvânt, că în școala de azi «principala sarcină a profesorului este, așadar, aceea ca – prin însuși felul în care conduce activitatea de învățare a elevului – să-i facă acestuia evident faptul că a învăța nu înseamnă a-ți însuși, prin memorare, un repertoriu de cunoștințe”

• [**„Luceafărul”, nr. 5**] Continuă momentul aniversar din numărul precedent cu telegrama expedită de Uniunea Scriitorilor tovarășului Nicolae Ceaușescu (sunt amintite toate funcțiile și rangul înalt al acestora; pentru textul telegramei a se vedea „România literară”, nr. 4). □•Florentin Popescu exclamă, pe prima pagină: „*Tara la început de cincinal*. Pretutindeni satisfacția unor împliniri se alătură privirii cutezătoare și încrezătoare în viitorul comunist al patriei”. □•Emil Poenaru semnează *Un gând de recunoștință* pentru că „într-o lume hărțuită de foamete, înarmări și războaie, sleită de atâtea jertfe de sânge și suferințe ignobile, orbita pe care înaintează mereu luminată de soare România socialistă, este un drum al liniștii și luminii, al certitudinii și al împlinirii pe care i-l datorăm integral celui care ne conduce destinele, tovarășului Nicolae Ceaușescu, alături de care nu vom obosi vreodată să fim, să credem, să izbândim”. □•În *Antologia „Luceafărul”*, având subiectul supra-tematic *Poezii și partidul* Mihai Beniuc semnează poema *Poarta*: „Primeam pătruns de-acest statornic gând, /Dreptatea tuturora pe pământ!/Și nu știam secretul comentariile cum deschidu-l.../Dar poarta am găsit-o: E Partidul”. ■•*Cununa de lauri* strânge sub forma unui buchet comentariile consacrate celor două evenimente – ziua de naștere a șefului de partid și a soției acestuia. □•Călin Stănculescu, reprezentându-i pe slujitorii celei de-a șaptea arte, consideră că filmul documentar cu acest titlu, *Cununa de lauri* (scenariul de Nicolae Dragoș în regia lui Anghel Mora) „a reușit să se facă purtătorul de cuvânt al cineaștilor țării, angajați să traducă în acte de elevată cultură, demnă de epoca pe care o trăim, omagiul unanim al întregului popor față de iubitul său conducător”. □•Vasile Macoviciuc comentează amănunțit volumul omagial *Un om, o epocă, o țară*, citând din autori ca Mihai Beniuc, Vasile Rebreanu, George Chirilă, Alexandru Andrițoiu, Eugen Barbu, Dinu Săraru, Vasile Zamfir. Cităm spre exemplificare: „Majoritatea textelor din volumul pe care îl avem în vedere scot pregnant în evidență ideile creatoare pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a formulat în raport cu realitățile și perspectivele de dezvoltare ale societății noastre, precum și cele referitoare la problemele cu adevărat importante ale lumii contemporane. Aceste idei sunt și ocazii de adeziune și angajare, personală și colectivă. Întregul popor, stăpân pe soartă și participând efectiv la deciziile care îi stabilesc soarta, a devenit conștient de faptul că democrația noastră

socialistă ne dă drepturi, dar și îndatoriri pe măsură, solicitând, pentru a fi reală și eficientă, individualități care, prin convingeri și pregătire competentă, prin muncă efectivă construiesc prezentul și viitorul cu luciditate de arhitect [...]. Dinu Săraru, de pildă, descrie o vizită pe șantier (*Floarea de oțel*): „«- Vă felicit – l-am auzit spunând cu voce plină, puternică, de o robustă sănătate și ochii i se luminaseră de bucurie » În fața noastră, uriașa piesă metalică, asemenea unei flori, strălucea cu oțelul ei șlefuit în soarele amiezii de iunie. Însă adevărul este că nici noi, scriitorii și artiștii prezenți atunci la acea vizită, nu mai cutezam să trecem cu imaginația dincolo de rigoarea cifrelor care acum și nouă ni se păreau singurele capabile să definească acea piesă complicată altfel splendidă și amintind o floare. – Și astfel de flori – l-am auzit atunci pe Conducătorul nostru spunând – merită să fie cântate de poeții epocii noastre! Nu-i așa?! Ochii îi râdeau fericiți, o lumină atât de vie, strălucitoare scâldea chipul lui întreg, o mare căldură iradia glasul lui, rigoarea matematică a cifrelor făcuse loc poeziei.[...]”.

□•Alături, Costin Tuchilă prezintă volumul omagial *Românească urare*, Eminescu, 1986, dedicat Elenei Ceaușescu: „Alternanța de texte în proză și versuri dă volumului, în prima lui parte, expresivitate și ritm. Afirmările din tabletele omagiale se regăsesc în materia sensibilă a poeziei sau în armonia poemului în proză, ca în frumoasa urare. [...] Cartea este dominată de rostirea fermă, vibrantă, a dorinței de pace, exprimată în cele mai multe tablete, portrete, poezii. Acestea sunt formele pe care semnatarii le aleg, urarea lor fiind totodată și o expresie a angajării, a punerii artei în slujba idealurilor celor mai nobile ale poporului nostru, ale umanității”.

□•Al. Horia se ocupă de o laudabilă inițiativă a poetului George Chirilă, aceea de a alcătui „o antologie cuprinzând unele din cele mai frumoase poezii dedicate păcii și înfrățirii umane, intitulate sugestiv *Nu ucideți pasărea albă*, în care îmbină criteriul tematic cu cel estetic, relevând conștiința civică a scriitorilor români care, alături de ceilalți slujitori ai artei, luptă prin mesajul creației lor împotriva pericolului distrugător al războiului”.

□•Viorel Crețu anunță că „Sala mare a Ateneului Român a fost gazda unui *Concert vocal-simfonic omagial*, organizat pe 26 ianuarie de Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor și Inspectoratul general al Muzicilor Militare în colaborare cu Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Municipiului București, concert de înalt nivel calitativ, bucurându-se de aprecierile unei săli pline până la refuz”. Autorul mai arată că între momentele de excelență sa-u numărat cantata *Slăvim pe-al țării Președinte* de Emilian Ursu, versuri de Jean Gheliuc, „lucrare de dinamism și măreție, de etos și nobile aspirații”, și *Omagiu tovarășei Elena Ceaușescu*, lucrarea muzicală a lui Sergiu Eremia pe versurile aceluiași Jean Gheliuc, care „poartă un profund lirism”.

■•Mihai Rădulescu, Ion Spânu, Șerban Cionof și Z. Cârlegea își unesc forțele pe marginea subiectului retrospectiv *Cărți și repere* 1985. □•*Mitologia românească* (Ed. Academiei, 1985), întinsul studiu al lui Romulus Vulcănescu primește din partea lui Mihai Rădulescu următoarele aprecieri: „Care este, în

context universal, locul acestei opere fundamentale pentru cultura românilor? Pe planul culturii, spiritualitatea unui neam se mărturisește cel mai complet prin mitologie. Or, cartea ce ne preocupă folosește toate instrumentele inteliecției pentru a discerne, limpezi și prezice spiritualitatea românească. «Mitul este starea unei culturi», a scris undeva autorul. Prin această impresionantă sinteză, R. Vulcănescu înscrie gândirea mitică a stirpei noastre într-un domeniu vast unde prea puține neamuri au avut norocul să pătrundă. În secolul XIX, frații Grimm reconstituie – cu mijloacele literaturii – mitologia germană. Elias Lönnrot făcea același lucru, în același veac, pentru popoarele nordice. Celelalte încercări europene nu au avut respirația necesară. Astăzi suntem martori ai unei renașteri a genului de cercetare, spre bucuria noastră, în spațiul Carpato-Dunărean, cu lucrarea lui Romulus Vulcănescu; ea nu numai că reconstituie, dar și restituie mitologia românilor de azi și de mâine». □•Șerban Cionof se ocupă de colecția „biblioteca de sociologie”, condusă de Septimiu Chelcea. □•De *Romantismul permanent*, așa cum îl găsește în cartea lui Ov. Ghidirmic, *Poeți neoromantici* (Scrisul românesc, 1985) se ocupă Z. Cârлуgea: „În general, *Poeți neoromantici* se constituie ca o lucrare utilă, binevenită, plăcut scrisă, reformulând idei esențiale și glosând fără a epata, dezvoltând și argumentând o teză în spiritul unei interpretări universale (a cărei acoladă în câmpul poeziei contemporane ar putea fi și mai extinsă). Ea e dovada grăitoare a unui critic ajuns la maturitate, căruia i se refuză confortul istoriei literare”. □•Ion Spânu se află *Pe urmele utopiei getice*, descriind conținutul studiului scris de Al. Busuioceanu cu trei decenii în urmă și editat acum: „Cu toate acestea, ideile puse în circulație de Alexandru Busuioceanu s-au bucurat de un mare succes la vremea respectivă, prin 1950-1954, în rândul cercetătorilor care le-au putut cunoaște. «Studiul este pur și simplu extraordinar», scrie Mircea Eliade, gândindu-se încă de pe atunci la o traducere în limbile de mare circulație, căci «deschide perspective nebănuite în înțelegerea și valorificarea miturilor istoriografice medievale... și nu numai la noi, adică în Europa». Cu un asemenea certificat de atestare valorică, *Zalmoxis*-ul lui Alexandru Busuioceanu se impune în rândul cercetărilor fundamentale. [...] În fine, să subliniem meritul lui Dan Slușanschi, îngrijitorul acestei ediții, care a dus la capăt o muncă nu tocmai ușoară pentru manuscrisele autorului, făcând astfel posibilă apariția acestei contribuții esențiale de istoria comparată a civilizațiilor, cu atingere în imagologie”. ■Precizând rolul important pe care l-a deținut Al. Oprea la realizarea volumului al XIII-lea din Eminescu, *Opere*, Mihai Ungheanu continuă parcurgerea, pagină cu pagină a tomului, evidențiind, alături de temperamentul, romantic al poetului, calitățile morale și etice ale acestuia, care trebuie scrutate, arată Mihai Ungheanu, raportat la timpul când a trăit Eminescu. □•Paul Dugneanu recenzează două volume de versuri: Eugenia Miulescu, *Cântec înainte de cină*, C.R., 1986, și Vasile Mihăescu, *Anonim cu ceas de buzunar*, Junimea, 1985, pe care le prezintă contrastiv: „Eugenia Miulescu a

debutat în 1981 la Editura *Junimea*, cu un microvolum, *Cetatea fâgăduinței*, alături de plachetele altor poeți, într-o casetă colectivă, intitulată 11 poeți. Autoarea arăta o notabilă înclinație pentru lirismul interiorizat, pentru versul scurt, concentrat și pentru un imagism fin desenat. Calitățile promițătoare ale debutului sunt nu numai confirmate dar și ridicate pe o treaptă superioară în *Cântec înainte de cină* (Editura Cartea Românească, 1985). O poezie densă, grea de sensuri, cu virtuți aforistice ne întâmpină încă de la primele pagini. Lapidaritatea poetei nu este numai un efect verbal, ci traduce o concentrație semantică, o aglomerare de aluzii și simboluri prinse în agrafa unor imagini cioplite din materiale masive, pline, dure, dar îndelung șlefuite. [...] La polul opus ca formulă lirică este Vasile Mihăescu, poet de o grațioasă fragilitate. Versurile sale au prospețimi gingașe și cruzimi suave, ce amintesc de poezia lui Emil Brumaru, însă fără senzualitatea amețitoare a acestuia. Autorul volumului *Anonim cu ceas de buzunar* (Editura *Junimea*, 1985) este mai degrabă un manierist prețios în sensul superior al cuvântului”.

• **„Dunărea”, fără număr, pagini realizate cu concursul membrilor cenaclului literar „Panait Istrati” din Brăila al Uniunii Scriitorilor; realizatori: Lucian Chișu, Ion Bălan, I. Budeș, A.M. Buricea, Corneliu Ifrim, Gh. Lupașcu, Vasile Rusescu** Anunțat încă de pe pagina de gardă, suplimentul literar „Dunărea”, realizat cu concursul *Cenaclului literar „Panait Istrati” al Uniunii Scriitorilor* din Brăila apare fără numerotare spre a nu atrage atenția asupra caracterului autonom al publicației „Dunărea”, care nu primise încă aprobările Consiliului Culturii și Educației Socialiste. „Dunărea” devine în acest număr *Cenaclu brăilean*, deși, inițial avusese formatul unei publicații independente (plasată în „marsupiul” săptămânalului literar bucureștean). ■ În [„Cenaclu brăilean”/ „Dunărea”] semnează Fănuș Neagu, *Scrisori de-acasă*, nostalgice amintiri cu un pronunțat caracter (auto)biografic. □ Editorialul *Tradiție și continuitate* îi aparține lui Lucian Chișu: „Cuprinderea celor peste o sută de „nume”, adunate în fișierele cercetătorilor locali, într-un nerealizat încă *Dicționar al scriitorilor brăileni* ar fi singura cale metodică de a susține afirmația, până la proba edificator orgolioasă, a existenței unei atmosfere literare de proporții încă necunoscute în zona brăileană. La această îndrăzneată ipoteză de lucru trebuie adăugați numeroși scriitori care n-au aparținut prin certificat și biografie locului, dar au contribuit salutar la realizarea climatului literar de aici, la dimensionarea lui. Unii dintre ei, Ștefan Petică, Panait Cerna, Jean Valjean, ca să-i amintim pe cei invocați de Perpessicius, au fost asimilați de orașul care le devenise o a doua localitate natală. Toți și-au umplut sufletul cu vibrațiile de frumusețe ale unui peisaj ce îngemăna Bărăganul cu apele, au contemplat măreția anotimpurilor hibernale sau clocotitoarele seve ale primăverilor coborâte în sufletele când viforoase ale oamenilor acestor ținuturi”. □ Într-un al doilea editorial, politic, Valeriu Stoiu (*Un început*), secretar cu propaganda la nivel județean, nu pregetă să exprime mulțumiri conducerii de partid și de

stat: „Regăsim firesc, în acest act, încă unul din multele acte de generozitate ale conducerii țării, pentru care zidirea neamului românesc înseamnă oțel, înseamnă pâine, înseamnă poezie, înseamnă siguranța și bucuria zilei de azi și de mâine. Înseamnă, de fapt, ceea ce prin glasul cel mai autorizat, mai înțelept, mai clarvăzător om al destinului românesc, un îndemn spre muncă și creație, menite să ducă la fericire și bunăstare, la afirmarea personalității umane”.

□•Alți semnatari: Ionel Cândea (*Alexandru Ioan Cuza la Brăila*), Ion Smeu (*Credința în partid*), Vasile Ruscescu (*Brăila și țara*). Cronicile literare privesc repere literare locale și sunt semnate de Valentin Popa (la Gheorghe Lupașcu, *Întoarcerea arlechinului* (1980) și Viorel Coman la Vasile Ruscescu (*Moartea fântânii*, C.R., 1983). Alte semnături configurează portretul celui mai cunoscut scriitor brăilean, Panait Istrati, căruia îi consacră texte Corneliu Ifrim, *Pepeni de baltă*, Ioan Munteanu, *O viață, alte vieți*, Dumitru Anghel, *Elevul Gherasim Panait Istrati dintr-a IV-a*).

• [„**Tribuna României**”, nr. 309 (3)] Gheorghe Buluță face un gest de restituire scriind despre *Memorialistica lui Nicolae Iorga*. □•Liviu Papadima prezintă *Trepte în poezia românească*, pornind de la observația că „nu e om să nu aibă conștiința, cât de obscură și că «vorbind în versuri» intri pe un alt tărâm al rostirii, o lume aparte și întrucâtva ciudată, în care cuvintele sunt și totodată nu sunt cele pe care credeam să le știm atât de bine”. □•Lingvistul Grigore Brâncuș face etimologia cuvântului *cuvânt* arătând: „Cuvânt, un termen prin excelență abstract astăzi, provine din latinescul *conventus*, care însemnează «adunare, întrunire» (de la verbul *convenio* «a se aduna, a se întruni, a se înțelege», un derivat de la *venio* «a veni»). Această evoluție semantică este cât se poate de logică: întrunirea mai multor persoane ca prilej de conversație, de... cuvânt. S-ar putea spune că acest termen poartă încă de la nașterea lui, pecetea naturii sociale a limbii, considerată ca mijloc de comunicare între oameni”. ■•Un fragment din *Antimetafizica* de Nichita Stănescu este însoțit de comentariile lui Nicolae Manolescu, semnatul articolului *Nichita Stănescu postum*: „Deși de obicei mai tânărul confrate a întrebat și Nichita Stănescu a răspuns, *Antimetafizica* este mai curând un monolog decât un dialog. Poetul *Elegiilor* a fost un om extrem de inteligent, eu o puternică imaginație, dar nu un teoretician sistematic, în stare să fie făcut să-și expună opiniile printr-un «interogatoriu» metodic. Purtat de umoarea lui de artist, de capriciul limbajului său, Nichita Stănescu se dovedește – și e meritul lui A.T. Dumitrescu de a fi știut cum să-l ia – un extraordinar prozator și «ideolog literar»”. □•Eliza Roman furnizează comentariile aferente unei pagini documentare, cu fotografia având o bună rezoluție, consacrate matematicianului și poetului Ion Barbilian/ Ion Barbu.

2 februarie

• [„**Scânteia**”, nr. 13514] Ion Zamfirescu semnează articolul *Patriotismul artei de inspirație istorică*: „Reflectarea – în cadrul proceselor de renaștere

națională – a evenimentelor din cronică neamului și chiar a unor împrejurări contemporane care intrau în istorie, «făcând» istoria – a fost considerată ca o chemare spirituală majoră de către dramaturgii români din secolul al XIX-lea. Alături de numeroase alte lupte ale românilor pentru libertate și dreptate socială, independență națională, Unirea – cu multe din tensiunile și bătăliile politice și ideologice pe care le-a presupus – a reținut insistent condeii scriitorilor și chiar al unor artiști-interpreți ce aspirau să-și definească poziția patriotică. Dramaturgia Unirii (ca și cea a revoluției de la 1848) urmărea să pledeze pentru realizarea marelui act istoric, apoi – acest act înlăptuit – să formeze o opinie publică conștientă, activă, să mobilizeze masele în direcția consolidării cuceririlor dobândite. [...] Teatrul născut sub inspirația și în febra acestei idei s-a dovedit în multe privințe un teatru viu, militant, în acord cu chemările vremii, în măsură – prin sinceritatea lui – să pună în stare de vibrație corzi adânci ale simțirii naționale.[...] În ce privește marea piesă a Unirii, în măsură să reflecte cu putere clasică acest capitol de înțelepciune și de soartă românească, aceasta rămâne pe seama viitorului. Evenimentul este prea definitiv, pentru ca vreodată să poată aluneca în vreo tăcere sau alta a memoriei noastre ca popor; și, de asemenea, vocația românească pentru creația de teatru este prea ancorată în realitățile istoriei naționale, pentru ca într-o zi să nu găsească pentru acest eveniment noi și viguroase împliniri, de apoteoză“.

• [„SLAST”, nr. 5] Suplimentul continuă cu „ecourile” sărbătoririi lui Nicolae Ceaușescu, care se strâng pe prima pagină: □•Fără vreo schimbare de tonalitate, chiar supralicitându-se, apar noi și noi dovezi de „înlaltă prețuire și respect”: Nicolae Dragoș (*Un imn la anii țării*). □•Nicolae Băciuț afirmă despre Traian Furnea, autorul volumului de versuri *Steaua secretă*, Albatros, 1985: „Sunt în această secțiune a cărții poeme memorabile și cartea s-ar fi putut rezuma, fără prejucii, doar la ele. Așteptăm ca Traian Furnea să se ia în serios, să-și ia în serios înzestrarea sa. Căci e poet născut iar nu făcut”. Și Doina Diaconu semnează recenzii la cartea de proză a lui Mircea Constantinescu, *Aleargă pentru viața ta*, Albatros, 1985: „Mai puțin convingător prin construcție epică și psihologie, deși experiențele dialectale sau argotice ale unor personaje sunt notabile pentru surprinderea exactă a tipului de gândire, Mircea Constantinescu se impune prin forța de a delimita simptomatic actualitatea unui spațiu de existență infinit de complex”. □•Voicu Bugariu începe serialul *Șansa românească*, referitor la literatura de anticipație. În primul articol, autorul atrage atenția asupra constatărilor din antologia întocmită de Florin Mihăilescu: „În judicioasa sa carte despre anticipație (*Literatura SF*, Univers, 1980) Florin Manolescu ajunge la următoarea concluzie în ceea ce privește componența genului: «într-o proporție de aproximativ 90 la sută, literatura S.F. este o literatură populară (numită și literatura de consum sau *Trivialliteratur*) cu o valoare estetică și de cunoaștere foarte redusă. Adeseori se întâmplă ca normele care se instituie la acest nivel. și care sunt în esență norme de consum, să

exercite o presiune asupra întregului domeniu». Există suficiente motive pentru a afirma că la noi această presiune este actualmente foarte puternică, până la aproape a sufoca textele exprimate prin celc zece procente ramase (conform terminologiei aceluiași autor) SF-ului «exigent și grav». □•La rubrica sa, *Lecturi complementare*, Constantin Sorescu scrie prima parte a cronicii la *Antimetafizica*, considerată „un roman pe viu”: „Mai pot fi descoperite în proza Anti-metafizicii: „poeme (într-un vers, stufoase, multicolore, bulversante, zăpăcite, câteva sute la un loc) ; tablete de pus pe suflet și anecdote de presărat pe rană; calambururi și aforisme ; un Bildungsroman ratat din plăcerea de a rata ; mai multe antiromane izbutite din bucuria de a izbuti; blesteme și bocete ; sonete și cimilituri; declamații și dedicații; o încercare de eglogă ; multe epigrame cu chipul grecesc al speciei și vreo câteva, ca mostră, cu chipul superficial de astăzi ; fabule cu animale, plante și mai ales cu idei cu funcția lor ; glose și anti-glose; sferturi, jumătăți de cioburi de hagiografie ; în fiecare frază, cel puțin câte un halku ; elegii și elogii caro se trag unele din altele; câteva schițe de culegeri de folclor ; ceva mai multe conspecte de filosofie, o bibliografie a cărților de căpătâi”. □•Despre Alexandru Pelimon, de curând reeditat se exprimă Calinic Argatu, o față bisericească: „Republicarea acestei cărți, precursora a *României pitorești*, reprezintă unul din actele de restituire, binevenite și concludente (realizate întotdeauna în condiții grafice ireproșabile și însoțite de o ilustrație pe măsură) cu care ne-a obișnuit *Editura Sport-Turism*“. □•Sub titlul *Adevărul despre Școala de literatură*, Ion Grecea își continuă confesiunile începute în fața Elenei Ștefănescu în numărul trecut: „Așa după cum foarte bine a arătat Vera Hudici în intervenția sa din paginile acestei reviste, selecția candidaților pentru viitorul examen de admitere s-a făcut de către o comisie pe țară care timp de multe luni, urmărind creațiile literare ale multora din județe, posibilitățile lor, ale autorilor de proză sau poezie de a se perfecționa în meșteșugul scrisului, talentul acestora, s-a hotărât, pe baza dosarului fiecăruia, în parte, propunerea de a-și susține șansa pentru a deveni studentul școlii. Noi, viitorii candidați nu ne-am prezentat la examen având profesiunea de scriitori și nici nu ne-am gândit că la absolvire vom căpăta certificate prin care să ni se ateste această calitate, așa după cum urmând școala de șoferi poți conduce o mașină în baza carnetului eliberat de miliție sau. după absolvirea unei școli profesionale UCECOM poți repara mașini de spălat rufe sau depana televizoare”. □•În buna tradiție a stilului fănușian, pasișat sută la sută, Mircea Dinescu (*Balzac sau Alex. Ștefănescu sau Dumas, tatăl și fiii...*) îl compară, dacă se ține seamă de ordinea enunțărilor, pe Balzac cu... Alex. Ștefănescu: „Ajutat de un fizic pe măsură, Alex Ștefănescu ar avea toate șansele să devină un soi de Balzac al comediei scriitoricești contemporane dacă va ști să reziste lui Dumas-pere și nenumăraților săi fii legitimi și nelegitimi, specializați în reverențe de epocă ce-i locuiesc încăpătoarea-i făptură. [...] Reușind să-și piardă rapid prietenii exacti ficați, trebuie să-i recunoaștem lui Alex Ștefănescu trăsătura

ambitioasă de Sfinx incoruptibil, ce privește, dinspre Constanța, via Făurei, deșertul literaturii contemporane, înregistrând beduinii și caravanele, oazele și dunele mișcătoare, c-un ochi frigorific pe care puțini critici de-a lungul istoriei și l-au îngăduit. Ce-i drept, speriat de propria-i măreție, Alex își vindecă răcea-lă prin alte reviste și pe cât de necruțător e cu miturile contemporane pe malul mării, pe atât de blind și de catifelat e cu autorlăcul prin Capitală sau mai la șes...". □•Vocația analitică a operei lui Zaharia Stancu este pusă în evidență de Tudor Cristea în urma analizei monografiei consacrată scriitorului de Mariana Ionescu: „Fără îndoială că analiza propriu-zisă merită o mențiune specială. Efectuând un studiu minuțios, Mariana Ionescu stabilește preponderența a două teme fundamentale, *erotică* și *tanatică*, și decelează o multitudine de motive prin care acestea se conjugă (al înfloririi interioare, al fiarei, anatomic, cultul strămoșilor, adolescența grațioasă, metalele, al «licorii vieții, piric, al bestiarului, pânda, faunul, «pomul vieții», somnul, șarpele, calul, diavolul etc.). Simpla înșiruire nu spune mai nimic despre pătrunderea analizelor și mai ales despre felul în care criticul urmărește circulația și interferența motivelor nu doar în poezie, ci și în celelalte sectoare ale operei. Remarcabilă este de asemenea punerea în relație a poeziei de maturitate (mai ales *Iarba fiarelor* și *Pomul roșu*), cu spiritul modern și cu oozia de avangardă”. □•Ioan Vieru și Zaharia Sângeorzan sunt prezenți cu versuri. □•Alex. Ștefănescu se arată intolerant față de craioveanul Nicolae Coande: „Modernitatea nu constă în elucubrării [...] În orice caz, aici la București plouă cu totul altfel”), între timp reabilitat”. □•Ion Cristoiu deapănă impresii la rubrica sa *Lumea literaturii*. În acest număr, despre Cervantes și Marin Preda.

4 februarie

- [„România liberă” 12830] Este comentată apariția unei noi *Antologii omagiale dedicate tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Un om, o epocă, o țară, antologia, apărută la editura Eminescu, sub egida Consiliului Culturii și Educației Socialiste, se înscrie în rândul nenumăratelor dovezi de afecțiune și atașament față de inițiativele constructive ale politicii noastre interne și externe atât de strălucit elaborate și reprezentate de președintele țării, omul care, în conștiința maselor întregi a devenit simbolul unei epoci, care-i poartă numele: «Epoca Nicolae Ceaușescu»“.

6 februarie

- [„România literară”, nr. 6] În editorialul *Dinamismul literaturii* sunt amintite succesele în proză ale momentului însoțite de încredințarea că „acum prozatorii din toate promoțiile literare, dar în special tinerii, au descoperit expresivitatea conciziei, investigând noii modalități de a capta realul, existența noastră de zi cu zi, de o mare concentrare”. □•O poezie, *Țară*, patriotică dar nu partinică semnează Ion Horea: „Țară zugrăvită-n sânge/ ca într-o iconă

sfântă/ apa cerului te stinge,/ iarba câmpului te cântă”. □•Cu titlul *Rebreanu după un veac*, Gheorghe Grigurcu trece în revistă volumul gândit și alcătuit de Mircea Zăciu, *Rebreanu după un veac. Evocări. Comentarii critice. Perspective străine. Mărturii ale prozatorilor de azi* (Ed. Dacia, 1985) stabilind că ne aflăm în fața unei radiografii a situației la zi a scriitorului □•Un alt articol despre date învârstate îi aparține lui Nicolae Manolescu. Amintind că se împlinesc 85 de ani de la nașterea poetului, criticul face observații pe marginea monografiei *Adrian Maniu* (Ed. Albatros, 1985) scoasă de Gheorghe Lăzărescu: Sunt trecute în revistă opiniile comentatorilor și descrise operele. „Un capitol se ocupă de poezie, altul de teatru și cel din urmă de publicistică. Deși, bunăoară, din considerațiile referitoare la poezie nu lipsește nimic din ceea ce trebuia spus (influențe, maniere, teme etc.), impresia este mai curând de lipsă a unei idei generale”. □•Mihai Moșandrei (n. 1896) are parte de un profil poetic prilejuit de împlinirea a 90 de ani, semnat de Emil Manu: „Mihai Moșandrei e printre ultimii poeți români ce mai frecventează scrisul artist, la limita dintre tehnica neoclasicilor și a simbolștilor, tehnică paradoxală pentru un sentimental cum pare a fi în fondul său intim poetul nonagenar. Lirica sa, chiar cea mai recentă, conturează foarte figurativ sentimentul unei epoci în care poeții purtau lavalieră”. □•Vasile Netea arată că, la împlinirea a 70 de ani, profesorul Gabriel Țepelea continuă să fie o *Prezență susținută*: „Activitatea publicistică a lui Gabriel Țepelea, desfășurată pe o perioadă de 50 de ani, se distinge printr-o informație bogată, concizie și probitate. □•La rubrica *Ediții*, Z. Ornea, scrie despre Brunea Fox, *Prințul reportajului*: „Volumul care prilejuiește aceste însemnări nu este, propriu vorbind, o ediție, după cum probează notează pe pagina de titlu, o antologie. Lisette Daniel-Brunea, devotata soție a marelui reporter, care a alcătuit în 1979 o antologie (*Reportajele mele, 1927-1938*) știind să o constituie și pe aceasta din urmă cu inteligență, pricepere și o profesională punere în pagină.[...] A ales. cu grijă, mai tot ceea ce a rămas în presa vremii din scrisul soțului ei, organizând materia pe cicluri și teme [...] Aceste cicluri, cum se întâmplă cu acela intitulat *Lentile*. încalcă uneori cronologia strictei apariții în favoarea organizării tematice. Iar procedeul mi se pare cu totul inspirat și la locul lui. Textul, în general acurat iar locul sau data apariției fiecărui reportaj sunt indicate scrupulos. Ceea ce sporește mult valoarea și interesul antologiei este prefața lui Dan C. Mihăilescu, el însuși un dotat editor și istoric literar, care este – prin dimensiune, substanță și demers analitic – cel dintâi serios studiu despre opera, importantă, a lui F. Brunea-Fox. Studiul acesta va rămâne cu siguranță o contribuție de referință pentru cunoașterea operei scriitorului”. ■•În rubrica sa, *Fragmente critice*, Eugen Simion consideră că volumul de versuri al lui Horia Bădescu, *În apărarea lui Socrate* (Ed. Eminescu, 1965) se înscrie în *Succesiunea generațiilor*: „Nu vreau să mă amestec într-o discuție al cărui rost nu-l văd, dar îmi este greu să accept ideea că generațiile sunt unitare în literatura română postbelică și, dacă sunt, ele se

succed din zece în zece ani. În realitate, generațiile literare au alte ritmuri și se constituie la distanțe mai mari de timp. De la Nichita Stănescu, Dimov, Sorescu până la Mircea Dinescu se afirmă o singură generație spirituală, cu valori, personalități și stiluri poetice diferite. Cu mici diferențieri (de formație intelectuală, de vârstă, de natură temperamentală...), scriitorii desfășurați pe un spațiu de 15–20 de ani au cunoscut aceeași istorie și au trecut prin experiențe sensibil asemănătoare. Chiar și modelele lor culturale nu diferă prea mult.[...] În timp ce alți poeți echinoxști merg spre o poezie de tip expresionist, cu o viziune mai violentă și un limbaj mai acut modern, Horia Bădescu, liric cultivat, se întoarce la miturile și solemnitățile reveriei blagiene. Unele notații sunt anemice, manieriste („desăvârșita toamnă a sânilor”), dar acestea nu sunt prea multe, și tonul general în *Apărarea lui Socrate* este dat de poemele autentice”.

■•Laurențiu Ulici realizează un patruleter critic – poezie, proză, critică, dramaturgie – care îi cuprinde Constantin Preda, Lucian Strochi, Natalia Stancu și Viorel Savin. □•Constantin Preda, *Fiecare cu steaua lui* (Ed. „Scrisul românesc”): „Candoarea atitudinii lirice și prospețimea imagistică sunt caracterele remarcabile ale poeziei tânărului craiovean despre care Fănuș Neagu, cu o bună intenție ce, grație unui ton prea categoric, e mai curând o «îngropare» decât o «înălțare», crede că «este, poate, cel mai talentat poet tânăr din România». Indiscutabil talentat (în nici un caz însă «cel mai» pentru că «cel mai» sunt foarte mulți), poetul prelungește, fără a o repeta, adolescența lui adolescența lui Mircea Dinescu spre o vârstă mai «coaptă» (are cel puțin 25 de ani), tratând cu fervoare lirică și exuberanță specific adolescentină împrejurările vieții sale afective și insistând, cu încredere stimabilă și dintr-o perspectivă narcisistă, nu mai puțin specifică, asupra propriului destin poetic...” □•Lucian Strochi, *Penultima partidă de zaruri* (C.R., 1986): „Proză scurtă, scrisă fluent, cu har de povestitor modern, adică unul care asociază memoriei afective o imaginație hrănită de lecturi”.

□•Natalia Stancu, *Horia Lovinescu*, Ed. Dacia: „Efortul principal, abia în final mărturisit, a fost de a strânge pe fărașul ideologic dovezile coerenței de ansamblu a operei lovinesciene și ale prezenței unei temelii unice la nivelul viziunii auctoriale. *Dimensiunea intelectuală* și «scenariul luptei cu demonul» ar fi astfel proba coeziunii operei și, respectiv, temelia viziunii dramaturgului. Pentru a le pune în lumină justă, Natalia Stancu reconstituie, cum ziceam, pas cu pas, devenirea ideologică a teatrului lovinescian, sprijinindu-și adesea observațiile pe evocarea sau invocarea unui „martor” socotit prețios și semnificativ pentru lumea ideilor lovinesciene; e vorba de eseu-teză de doctorat pe care tânărul Horia Lovinescu l-a dedicat lui Arthur Rimbaud. Personal, nu sunt foarte convins că această „grilă” e cea mai potrivită pentru „citirea” ideilor din piesele dramaturgului; cred, mai curând, că o raportare mai insistentă la Dostoievski ar fi avut un plus de eficiență”.

□•Viorel Savin, *Jocul de dincolo de ploaie*, (Ed. Junimea): Debutul domniei-sale e o carte cu două texte de teatru, ambele puse în scenă cu câțiva ani în urmă, la un teatru de

amatori... Virtuțile ce fac onoare oricărui bun dramaturg: știința replicii, abilitatea de a crea tensiune dramatică din puțin epic, naturalețea dialogurilor, aptitudinea de a gândi teatral sunt prezente, în doze diferite firește, în amândouă textele”. ■•Impresii confortabile despre „Tribuna”, „Ramuri”, „Tomis”. □•În discuție intră și „Convingeri comuniste”, nr-ele 5-6, revista studenților bucureșteni, care „acordă din nou un spațiu amplu literaturii și artelor: „Mai întâi, un interviu în care Paul Nancă (actualul coordonator al „Convingerilor“) solicită lui Al. Condeescu detalii despre ediția de la Cartea Românească a poeziilor lui Nichita Stănescu. Apoi o pagină de *Atelier literar* cuprinzând promițătoare grupaje de versuri propuse de Simona Popescu, Ramona Fotiade, Caius Dobrescu și Marius Oprea. Paginile de comentarii culturale includ cronică literară de Caius Dobrescu (despre Ștefan Aug. Doinaș) și Horia Gârbea (despre Domnița Petri), o prezentare a *Galei spectacolelor de teatru pentru tineret de la Piatra Neamț* (de Daniela Cristescu) și cronică muzicale (de Mircea Stoescu și Manuela Manuilă), sectorul de artă plastică fiind susținut de Andrei Pleșu, care a oferit textul de catalog al recente expoziții a lui Aurel Burlacu (sunt reproduse și cinci dintre lucrările graficianului). În centrul revistei, sub titlul Festival, e publicat un supliment de 12 pagini consacrat de curând încheiatei ediții a Festivalului Național al Artei Studentești. Redactorii și colaboratorii suplimentului comentează secțiunile festivalului în articole alerte, însoțite de grupaje fotografice ocolind șabloanele curente. În paginile rezervate fazei finale a secției de literatură sunt publicate versuri de Andrei Damian, David Ioachim și Horia Gârbea, o proză scurtă de Călin Iuliu Țiu și un articol în care Dan-Silviu Boerescu analizează dezinvolt creațiile colegilor săi. Un substanțial număr de revistă, a cărui linie se cuvine continuată”. □•Ion Băieșu îi acordă Liane Cojocarului un interviu axat, în principal, pe dramaturgia sa. Totuși, între răspunsurile scriitorului este loc și de comentarii literare: „– *Vă mulțumesc felul cum ați fost discutat despre critică până acum ?* – În general, nu. De câte ori scriu ceva – grav, serios, mi se aduce aminte Că sunt un tip contradictoriu, care trece prea... repede de la facil la grav, că nu sunt chiar consecvent. Atunci când scriu o carte sau o piesă cu mijloace dramatice, mi se găsește, neapărat, o intenție comică. Până și *Balanța* a fost considerată un roman satiric, ceea ce nu a existat în intenția mea cătuși de puțin. Dar s-ar putea să mă înșel, cine știe, Nu îndrăznesc, însă, să le reproșez criticilor că nu m-au înțeles, atâta vreme cât eu însumi nu m-am limpezit. În ceea ce privește scrisul meu îmi plac doar câteva lucrări din tot ceea ce am scris și, dacă aș avea răgazul și puterea, le-aș rescrie și pe acestea de ia un capăt la altul. ■•Filosoful Radu Florian evocă figura lui Emil Cioran. Titlul, *Imprevizibila întâlnire*, amintește prin el însuși de structura contradictorie a gândirii lui Cioran: „Este o idee care revine insistent în cărțile sale: «Un escamotage prestigieux, telle est la philosophie». (*O escamotare prestigioasă, astfel este filosofia*). De ce această judecată aspră la adresa filosofiei pe care într-o mare măsură nu pot să n-o împărtășesc ? Pentru

că filosofia nu arată – sau o face prea rar – cum fie suportată viața! – îmi răsună în minte parafrizarea unui gând al lui Cioran. Într-un sens, solitarul moralist are dreptate deoarece filosofia veacului n-a răspuns nici pe departe cu responsabilitate și la timp multiplelor probleme umane și etice, a căror soluție corectă putea influența salvagardarea conștiințelor în brutalitățile și monstruozi-tățile derutante ale epocii. Probabil că de aceea Emil Cioran a ales calea proprie a meditației aforistice, care concentrează gândul într-o expresie literară, a cărei culoare și sunet prelungesc rezonanța ideii: „*Plus encore que dans le poème, c'est dans l'aphorisme que le mot est dieu. (Mai mult ca în poem, cuvântul este Dumnezeu în aforism)*”. Mi-am luat rămas bun de la gazda mea cu sentimentul unic al neașteptatului petrecut, al imprevizibilului realizat, al miracolului unui dialog al spiritelor. Alături de lungă serie a întâmplărilor crude și viclene, există uneori și întâmplări fericite, benefice”.

• [„**Tribuna**”, nr. 6] Sadoveanu, *Opere* (2. Vol., Minerva, 1985) este prezentată de Ion Vlad (*Noua ediție Sadoveanu*), care face comentarii și pe marginea edițiilor precedente, de până la cea îngrijită de Cornel Simionescu și Fănuș Băileșteanu, cu studiul introductiv *Scritorul și lumea lui*, de Constantin Ciopraga. ■ A.I. Brumaru scrie despre *Specificul național*, ca despre o „privire în actualitate”. În fapt, în textul său, este vorba despre Constantin Noica și Emil Cioran, la început de carieră și în momentul anilor 80. Ambii și-au pus problema sufletului românesc, temă pentru care au dat răspunsuri disjuncte. Pentru Noica, „în viziunea românească [...] omul nu gândește lumea, ci lumea gândește în om. Omul nu e subiect, ci parte”. În ceea ce îl privește pe Cioran, lucrurile se complică, luând aspecte paradoxale: „Rândurile lui Emil Cioran, observă Noica pot nedreptăți sau nu neamul românesc. Deci le va condamna sau, pe câte una, alta, le va lăsa în pace. Marele scriitor și filosof de azi, de o unicitate, după cum se știe, inviolabilă, a mai *nedreptățit* poate de atunci neamul românesc. Dar cum? În cazul lui e nevoie de măsură și cumpătare. Îmi amintesc, tocmai, că el și nu altcineva a vorbit odată de *minunea ascunsă a unei Români subterane*. E. M. Cioran: neconsolatul, privind parcă dintotdeauna numai la soarele negru al melancoliei. [...] Filosoful și moralistul din familia lui Montaigne – pentru care, cu vorba cuiva, o maladie contează cât o metafizică – a spus recent într-un interviu că spre a scrie (glorios) în franțuzește a eliminat complet limba română, și-a impus să o uite; a scos-o din vise, somnul lui era cotropit o vreme, fără rost, de vorbele străine. Dar, iată, (își continuă Cioran spovedania), limba lui maternă, limba română a prins să-i revină, de la un timp încoace, în memorie: se înfripă, leneș se iscă, uneori rupe, dă năvală, urcă. «Da – spune el – pe măsură ce îmbătrânesc îmi revine din ce în ce mai des». E o reamintire a ființei aici, în care este cuprins și de care de altminteri nu e cu putință a te fi dezlipit vreodată. Face spiritul românesc istorie? Aceasta e întrebarea pe care și-o pun, în felul lor, cei doi tineri intelectuali, întrebare suferind și ea de pe urma istoriei ce atunci în chipul ei, se făcea.

Vremea, chipurile noi ale istoriei vădite după acel ceas au dovedit că istoria românească e lucrătoare, că lucrarea a intrat în lume și merge înainte cu eternitatea. Azi – în anii noștri, cu deosebire în ultimele decenii – am putea rosti așa cunoscutele vorbe: câtă istorie atâta veșnicie”. ■•Se anunță că Premiul *Herder* pe anul în curs i-a fost decernat compozitorului Ioan Vieru. □•În *Poezia poeziei de azi*, Pentru Poantă descrie sintetic tabloul personajelor lirice din studiul lui Valentin Tașcu. Alături de analiza din *Șase portrete în culoare* (Ioan Alexandru, Alexandru Andrițoiu, Anghel Dumbrăveanu, Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu, Romulus Vulpescu) se adaugă: „Dar mai este ceva: deși nu face o profesiune de credință. Valentin Tașcu are, totuși, o anume concepție despre poezie. O deduc din comentariile sale. Ca prioritate absolută, sensibilitatea, talentul adică, de unde accentul pus pe expresivitate; însă nu atât cea spontană, cât una elaborată (invocă secțiunea de aur); dezicerea de ermetism (exceptându-l pe Ion Barbu) însă și de «generația '80», demitizantă și libertină; epicul, în variante baladești sau de «poveste», refuzul informalului etc. Prin urmare, o adecvare la materie; cea selectată, bineînțeles, de critic. E și acesta un punct de vedere; auster, însă, în nici un caz perimat. În încheiere: cred că articolul cel mai bun (exact, cum spune adeseori Tașcu) este cel despre Aurel Șorobetea, un poet într-adevăr profund, lipsit întru totul de «vocația» gloriei. Și altă încheiere (contaminare de la răsfațul lui V. T.): *Poezia poeziei de azi* trebuie privită doar ca o introducere în «provinciile» liricii românești, ea fiind, de fapt, depășită chiar și de spațiul de referință. Un excelent poet se anunță, de exemplu, Ioan Noja care în 1985 publică al treilea volum. Ieșit din comun, el nu poate lipsi nici măcar dintre clujeni. Dar asta e altă poveste. Prin urmare, răsfoind cartea lui Valentin Tașcu, posteritatea va reține și pe Gabriel Pomfil, Virgil Nistor, Pavel Bellu, Nicolae Țatomir, Nicolae Irthol, Ion Chiriac, Haralambie Țugui, ori Vasile Constantinescu. O carte utdă și o reverență în fața poeziei”. □•Victor Felea se ocupă – la cronică literară – de poezia de curând dispărutei Eta Boeriu, amintind totodată prefața lui Ștefan Aug. Doinaș: „Volumul antologic din poamele Etei Boeriu poartă titlul ultimei culegeri pe care poeta o pregătea pentru tipar. *La capătul meu de inserare* (Dacia, 1985), titlu ce s-a dovedit, din nefericire premonitoriu, căci din toamna anului 1984 autoarea acestei formulări atât de ferme și definitive ne-a părăsit pentru totdeauna, Intrând în *Împărăția subpământeană* a zeiței Hecate pe care tocmai o evocase într-unul din poemele sale din urmă. [...]Nu putem încheia aceste rânduri fără a aminti excelenta prefață a lui Ștefan Aug Doinaș care însoțește volumul selectiv al Etei Boeriu. E vorba de o adevărată exegeză, pătrunzătoare și de o «geometrică» exactitate în simpatetica ei comprehensiune, constituind cel mai bun ghid de lectură, pentru o poezie care abia acum își începe veritabila carieră publică”. □•Începuturile, ipostazele și perspectivele romanului românesc, din cartea lui Anton Cosma, *Geneza romanului românesc* (Eminescu, 1985) îl preocupă pe Mircea Muthu: „Oricum, dincolo de coerciția – reală – exercitată

de modelul străin, romanul românesc de început își păstrează, în multe secvențe, caracterul de «spunere», tot mai ajustată, mai diminuată pe parcursul sinuos de dezvoltare a formelor epice. Interesul cărții lui Cosma rezidă tocmai în sondarea curajoasă a acestui proces prezidat de «răspunsul inadecvat». Faptul că discuția nu se poartă și pe terenul propriu-zis estetic («fenomenologic», spune autorul), limitează apoi aria unei cercetări ce, într-un limbaj destul de greoi, extrage totuși criteriile interne de evoluție a romanului”. □•Arșavir Acterian deapănă, mai mult anecdotic, amintiri *Despre Goga, Davila, Eugen Lovinescu (sic!) și Gala Galaction*, oameni pe care i-a cunoscut: „Relatez aici unul din ultimele momente din viața lui N. D. Cocea. Gala Galaction – grijuliu de viața viitoare a prietenului său – venise la căpătâiul acestuia să-l catehizeze și să-l convertească. Zis și făcut. Gala Galaction încearcă să-l salveze pe prietenul lui de o viață, pe ateul înverșunat, în ultima clipă a existenței lui de la definitivă pieire. După ce preotul Pișculescu (Galaction) își făcu deplin datoria, plecă inundat de bucurie. Cocea, cu fața scaldată de tot atâta bucurie, spuse: «Am simțit cea mai mare satisfacție din viața mea: l-am lăsat să creadă că m-a convertit»”. ■•Pe ultima pagină din „Tribuna” începe, în serial, traducerea celui mai recent roman scris de Gabriel Garcia Marquez, *Dragoste în vremea holerei*, în tălmăcirea Luciei Uricaru. □•Tot aici, Ion Cristoiu descrie atmosfera din jurul catedralei emblemă (Notre Dame) a Parisului la rubrica sa, *Călătoriile subiective*.

• [„Alba Iulia”, nr. 2] La rubrica *Lecturi perfectibile*, Aurel Pantea comentează eseistic *Tema cărții lui Florin Mugur*: „Cartea e un limbaj ale cărui coduri de descifrare s-au pierdut, ea constituie un mod de funcționare a unei lumi peste care s-a suprapus o alta, cu alte atribute, cu alte coduri. Aceasta din urmă nu e decât o epifrază a celei din urmă. Atributele ei sunt dezordinea, retorica gestuală exagerată, rumoarea epiforică și anaforică, norma absturză, precaritatea. Corespondentul conotativ al Cărții este regele (ucis)”. □•Mircea Cenușă selectează analitic din cartea Liviei Rebreanu-Hulea, *Familia Herdelea, Amintiri*. □•Ion Buzași anunță apariția unei noi antologii despre Horea și Iancu.

7 februarie

• [„Scânteia”, nr. 13518] Ion Coja semnează articolul *Limba română ca valoare spirituală*: „De un interes însă mai mare pentru cititori, pentru publicul larg, ar fi să ne întrebăm în felul următor: dacă este adevărat deci că limba unui popor este un tezaur spiritual inestimabil – cum pe bună dreptate se afirmă – dacă graiul părintesc este deci ceva care determină și desăvârșește formarea noastră ca ființe umane, inteligente și sensibile, atunci ne întrebăm, în ce măsură școala și știința limbii sunt orientate de acest adevăr? Limbajul trebuie văzut ca o vastă instituție socială, poate cea mai cuprinzătoare, cu o acțiune teribil e importantă asupra dezvoltării noastre intelectuale, umane. Ne întrebăm

aşadar în ce măsură acţiunea aceasta a limbii este sprijinită de felul în care este studiată în şcoli şi universităţi limba română. Mai pe scurt spus şi împrumutând fericita expresie a lui D. Caracostea, ne întrebăm în ce măsură este studiată *limba ca valoare*, aşadar limba română ca tezaur de valori spirituale! ...După părerea noastră, într-o măsură extrem de mică! [...] Adică vina, dacă e să fie o vină a cuiva, vine de foarte de departe, de la ceea ce s-a numit structuralismul lingvistic şi toate teoriile şi metodele ce i-au urmat, caracterizând secolul nostru ca extrem de formalizant în materie de lingvistică (şi nu numai de lingvistică), ca şi de la tradiţia gramaticilor de tip logicizant, de asemenea incapabile să dea seama despre specificul unei limbi şi despre tezaurul de spiritualitate adunat în structurile limbii.[...] A studia limbajul în sine şi pentru sine – acesta a fost cuvântul de ordine în lingvistica secolului nostru – este un mare nonsens, pentru că limbajul nu există el în sine, necum să-l mai studiem noi așa, adică în contradicţie cu propria sa natură, cu modul său de existenţă. Limbajul este creat de om şi prin aceasta lingvistica este un capitol al antropologiei, şi nu al matematicii. Limba română este creaţia poporului român, ca atare ea trebuie studiată ca orice operă, ca orice creaţie, în relaţie strânsă cu autorul ei, cu biografia acestuia, făcându-i astfel pe cei cărora le înfăţişăm rezultatele cercetărilor noastre, elevi şi studenţi, să ajungă prin limba română la o mai nuanţată cunoaştere şi înţelegere a celor ce vorbesc şi au vorbit limba română de-a lungul secolelor de istorie, la al cărei capăt româna şi-a mlădiat chipul ei cel de azi“.

• **[„Contemporanul”, nr. 6]** În editorialul *Existenţa socială, literatura şi critica*, Alexandru Balaci stabileşte raporturile existente între aceste entităţi şi criticul literar: „Critica trebuia să fie condusă pe căile istoriei şi ea trebuie să apere literatura de valoare împotriva elocinţei goale de conţinut şi de elevaţie. Ideile despre arta moderatoare şi arta consolatoare, despre scriitor ca militant continuu pentru libertate, justiţie şi adevăr, despre necesitatea de a cunoaşte istoria timpurilor şi a popoarelor pentru a putea înţelege literatura, sunt idei predominante pentru un critic”. □•Reportaje despre *Viaţa spirituală a judeţelor şi localităţilor ţării* scriu Vasile Băran (*Culorile primăverii*) şi Florentin Popescu, *Istorie contemporană la Țândărei*: „Privind dincolo de aceste date revelatoare, scriitorului sau reporterului ajuns la Țândărei i se înfăţişează, însă, pe de altă parte, o multitudine de aspecte caracteristice pentru ceea ce înseamnă pulsul înnoitor al unui oraş din Bărăgan, un oraş în care locuitorii lui trăiesc, muncesc şi visează la înaltele cote ale vieţii socialiste. «Țândăreii – îmi mărturisesc cu justificată mândrie Alexandru Culina, secretar al Comitetului oraşenesc de partid, primarul localităţii – s-a înscris, zi de zi şi an de an din cei aproape 21 de ani ai *Epocii Ceauşescu*, în armonia generală a ţării şi acesta mi se pare a fi adevărul cel mai frumos, cu atât mai mult cu cât în el regăsim ritmuri spectaculoase de creştere economică şi de împliniri social-culturale“.

• **[„Cronica”, nr. 6]** Din primele rânduri ale editorialului *Ogîndă fidelă*, se lasă impresia că Ion Țăranu, redactorul şef al „Cronicii”, face trimitere la

cele două decenii de existență. În realitate, revista textul este ofrandă depusă pe „altarul” Congresului al IX-lea al PCR: „Peste câteva zile *Cronica* împlinește 20 de ani de existență. Cele două decenii ale revistei se înscriu firesc în anul 65 și aniversării făuririi partidului nostru, aniversare ce evidențiază izbânzile unei politici profund patriotice, având ca țel făurirea socialismului în România. Faptele impunătoare ale celor peste patruzeci de ani de revoluție, angajarea de azi în realizarea unor obiective de dimensiuni epopeice nu ar fi fost posibile în istoria poporului român fără gândirea îndrăzneată și lupta comuniștilor de ieri și de azi. Înființarea revistei noastre, la o jumătate de an de la Congresul al IX-lea, era semn al unei noi perioade de creație în cartea vieții națiunii române. Este meritul partidului nostru, al tovarășului Nicolae Ceaușescu de a fi produs o viziune de intensivizare a culturii și de a o fi transpus în social. Citoririle unei publicații *săptămânale* și apoi a unei edituri, la Iași, nu apar ca acte izolate, ci sunt parte a unui program de amplă anvergură și eficiență formativă. Un program menit să întrețină vii marile adevăruri despre ființa poporului nostru. Un program propulsor al înnoirilor în toate domeniile. [...] În cei 20 de ani *Cronica* și-a afirmat permanent atașamentul față de politica partidului comuniștilor români, față de programul ei de săptămânal politic-social-cultural. *Cronica* a fost și este o oglindă fidelă a activității creatoare din Iași, din Moldova și din întreaga țară. A contribuit la schimburi constructive de opinii în probleme de economie, știință, educație, arte. S-a angajat în inițiative publicistice. A sprijinit debutul unor talente în poezie, proză, teatru și a susținut afirmarea unor nume în filozofie, logică psihologie, literatură. Acestui program îi vom rămâne credincioși“.

■ Sărbătorirea revistei este mutată pe penultima pagină, în „chenarul” „*Cronica*” 20: □ În *Ultimul Rebreanu*, Al. Călinescu comentează romanul *Amândoi*, o carte ratată, dar bine primită de critică în momentul apariției, la exact douăzeci de ani după *Ion*: „Cred că nimeni nu și-a imaginat, după apariția lui *Ion*, că Rebreanu își va încheia cariera de romancier cu *Amândoi*. Exact două decenii despart aceste romane, interval în care scriitorul experimentase, cu mult sau cu puțin succes, alte câteva formule românești, neoprindu-se la niciuna din ele de parcă, așa cum foarte bine a observat Vladimir Streinu, ar fi făcut pariul de a nu se repeta. Că *Amândoi* este o carte ratată, lucrul e în afară de orice discuție; totuși, cred că nu e lipsit de interes a ne întreba asupra cauzelor acestui eșec, cu atât mai mult cu cât atunci când tipărește romanul, Rebreanu nu e doar un scriitor reputat ci și un personaj public important (e anul primirii la Academie!), neputându-și deci permite, tocmai în acel moment, luxul – și fantezia – unui «divertisment». Or, nici Rebreanu nu și-a considerat ca atare. Din *Jurnal* aflăm că schițase proiectul cărții încă din 1936, în vremea când lucra la *Gorila*. Notele pe care le face atunci sunt precedate de această precizare fără echivoc: «pentru romanul polițist». [...] Faptul cel mai surprinzător este că *Amândoi* s-a bucurat, la apariție, de o bună primire din partea criticii. Mai nimeni nu insistă asupra inabilității, atât

de evidente totuși, cu care Rebreanu mânuiește cele câteva elemente pe care le socotește, cam pripit, ca ilustrând «rețeta» genului. Singulară și neașteptată, dar fără acoperire în text, este opinia lui Vladimir Streinu după care romanul ar avea implicații parodice, ar fi o «satiră a romanului polițist». [...] *Amândoi* ilustrează, de aceea, un caz limită al impasului la care poate ajunge un scriitor: și anume atunci când consideră că un subiect în aparență «minor» cere fatalmente, o scriitură lipsită ea însăși de pretenții. Caracterul *rezumabil* al romanului i s-a părut lui Rebreanu, de la început, semn al unui deficit de valoare: handicap pe care, în cele din urmă, n-a mai avut puterea să-l depășească“.

■ În cadrul aceleiași rubrici, Ioan Holban analizează cel de-al doilea roman al lui Alexandru Vlad, pe care îl binecuvântează la final cu afirmația că „este un eseu scris impecabil despre câteva fapte și despre alterarea, prin ele, a condiției umane”, la care adaugă ușor eliptic: „La sfârșitul celui de-al doilea roman al său, *Frigul verii* (Ed. Militară, 1985), Alexandru Vlad opune o notă în care își explică textul și deconspiră sursele de informație, atâtea câte vor fi fost, privitoare la o perioadă de care generația tânără de scriitori nu se poate apropia decât folosindu-se de diverși intermediari: «Cartea de față este în întregime o operă de ficțiune, s-ar putea spune chiar un exercițiu de ficțiune. Autorul, din fericire, nu a cunoscut experiența războiului și nu descrie evenimentele retroversiv, a încercat mai degrabă să sugereze criza în care diacronismul faptelor aruncase oamenii». [...] Subiectele acestui roman sunt degradarea umană și mutațiile din psihologia oamenilor, care au loc în momentele de criză a societății, iar «decorul» epic este cel de-al doilea război mondial. Conceput pe o confruntare intelectuală, care o repetă în fapt pe aceea a armelor, textul se dezvoltă pe o componentă eseistică. [...] Dintre prozatorii generației '80, Alexandru Vlad este cel mai aproape de Alexandru Ivasiuc“.

■ Evocator al vieții literare ieșene, Aurel Leon amintește de clipele petrecute *Cu Profira Sadoveanu la Copou*: „Ultimul volum al Profirei Sadoveanu *Foc de artificii* (Editura Ion Creangă) e anume scris la nivelul cititorilor editurii, într-o manieră de povestire calmă, negrăbită și la obiect, fără metafore și digresiuni, dar în schimb cu o mare încărcătură afectivă. E și firesc să fie așa deoarece eroul principal e Familia, și nu o familie oarecare, ci clanul Sadovenilor dintr-un Iași mirific, în măsura în care aparține copilăriei și adolescenței autoarei. De o sinceritate cuceritoare, Profira Sadoveanu se mărturisește pe manșeta cărții: «Aveam de mult în plan să scriu un album de familie și nu-i găseam încă forma și tonul în care să-l prezint. Materialul era gata să deie la lumină aspecte și obiceiuri mai puțin știute ale tatălui meu, precum și lucruri ce i-au stat în preajmă și i-au atins ființa. Îmi propuneam, pe de altă parte, să fac pe cât se poate portretul fizic și moral al mamei mele, Ecaterina, rămasă cu desăvârșire în umbră, de parcă n-ar fi existat pe lume. De asemenea, pe fratele meu, Miti, nădăjduiam să-l scot din întuneric, căci merită cu prisosință. La fel pe Paul-Mihu, care a fost model lui Sadoveanu pentru Ionuț din *Frații Jderi* și care a fost și el un

exemplar rarissim. Și acel Copou, cu atmosfera lui de basm, care-i acum Muzeul Sadoveanu. Iar tainic, îndepărtat și nebulos, orașul Fălticeni, acum aproape o sută de ani. Și mi-a străfulgerat deodată acest... *Foc de artificii*. [...] Procedând cu tact în adevăr sadovenian, Profirița reușește ceea ce și-a propus fără a jigni vreo susceptibilitate și, indirect, aduce Iașului dintotdeauna un omagiu de o sinceritate de jurnal intim realizat cu credința că «falsificarea speranțelor începe cu falsificarea memoriei»⁴. □•Liviu Leonte semnează textul *Structura și relațiile clasicismului*, în care supune analizei teoriile lui Edgar Papu din volumul *Apolo sau ontologia clasicismului*, Eminescu, 1985): „Edgar Papu publică *Apolo sau ontologia clasicismului* (Editura Eminescu, 1985), rod al unei mai vechi pasiuni. Cuvintele de început ale *Prezentării* trebuie înțelese ca o pledoarie «pro domo sua»: «Clasicismul este semnul unei maturități, și poate și al unei renunțări bărbătești». Cărturarul care a dat o carte fundamentală, sistematic și istoric, despre baroc și a abordat prin romantism tot ca formă deschisă, se întrebă, de astă dată, cum va reuși să se restrângă la limitele formei închise reprezentate de clasicism. Se observă de la primele pagini că, metodologic, tot prin extensie, Edgar Papu oprindu-se la trăsături cunoscute ale clasicismului, clarificându-le nuanțat prin confruntarea artelor între ele și raportarea artei, în general, la alte valori. El își propune «un fel de anatomie micro și macrocelulară a clasicismului, disecat în toate nervurile, fațetele și funcțiunile *fîinței* sale». De aici intenția ontologică a cercetării care, altfel, are obiective declarat mai modeste, «*rezumat* al unei posibile cărți». [...] Ultimul capitol, fidel, poate prea fidel titlului, *Schiță sumară pentru un clasicism românesc*, abordează probleme tot dintr-un unghi al confluenței artelor, dar cu exemple paupere, mai ales din domeniul literaturii. În *Barocul ca timp de existență*, fără prea multe precedente, Edgar Papu propunea numeroși exponenți pe teren românesc, vorbea chiar de un *Siglo de oro*. Discuțiile sau convingătoare, exemplele atestau o parcurgere atentă a unui vast material prima dată sistematizat pe traseul întregii istorii⁵. □•Poetul ieșean Haralambie Țugui este sărbătorit la împlinirea vârstei de 70 de ani, printr-un interviu luat de mai tânărul confrate N. Turtureanu, la care se adaugă o coloană de versuri: □•George Pruteanu îi provoacă pe cititorii sub titlul *Conversație între nouă maeștri și un învățăcel cu prilejul apariției unei tălmăciri*: „Cititorul a înțeles că vorbele lui Voltaire din *Prolog* sunt apocrife. Cele al conlocutorilor din *Polilog* sunt cu strictețe reproduse din următoarele opuri din G. Călinescu, *Scriitori străini*, EPLU, 1967; Emil Faguet, *Hist. De la Lit. Fr.*, Plon, 1900; id., *Studii literare*, Univers, 1975; Gustave Lanson, *Hist. De la Lit. Fr.*, Brodard, 1912; Mihai Ralea, *Portrete, cărți*, EPLU, 1966; Albert Thibaudet, *Fiziologia criticii*, EPLU, 1966; Tudor Vianu, *Voltaire*, ET, 1955; Paul Zarifopol, *Pentru arta literară*, I, Minerva, 1971”.

• [„**Flacăra**”, nr. 6] În secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură*, George Arion se întreține cu Platon Pardău. □•Recenzia la *Ultima noapte de*

război, *prima zi de pace* (militară, 1985) Haralamb Zincă, este semnată de Ilie Purcaru: „Și *Ultima noapte...* proiectează o vie lumină asupra contribuției românilor într-un război în care nu s-au tocmit la jertfe, la care au participat cu sufletul, până la ultima răsuflare, cu trupul, până la sânge și cămașă. Într-un moment în care proza românească despre ultimul război este staționară, ca să nu zicem chiar absentă, oricum rămasă cu mult în urma cercetărilor istoriografice în domeniu, întreprinderea lui H. Zincă – «roman-document», cum o subintitulează autorul – merită salutăată“.

□•La cronică literară, Al. Piru prezintă *Ceremonia textului*, un studiu aparținând lui Cristian Moraru despre patru poeți români: „Criticul nu subscrie la teatralitatea poeziei lui Emil Botta ca Radu Călin Cristea, fiind mai aproape de formula dramei existențiale, a adevărului subiectivității cucerit prin locuirea alterității pe care i-a atribuit-o în eseul său Doina Uricariu, dar numai în sensul de ceremonie a textului văzut mai sus. În plus se vorbește de o fază mai veche de constructivism prin modelul Viena înțeles ca «abstractizare, excesivă uneori și o mecanicizare a limbajului poetic». De fapt constructivismul era la Viena o formă de futurism fără efecte notabile în poezia sa (altul e constructivismul zis și suprematism, militând pentru unitatea artelor în mediul grupului Bauhaus după primul război mondial)“.

■•Mircea Suciuc face un anunț surprinzător: *Un nou izvor istoric*, în care este vorba despre faptul că „în biblioteca de la Sorbona s-a descoperit un necunoscut *Jurnal de călătorie*, prin Țările Române, scris în urmă cu două secole: „Tânărul medievist francez Jacques Pavlet, de la Unitatea Asociaată de Istorie Maritimă din cadrul Universității Sorbona, a depistat în fondurile Bibliotecii Municipale din Bourg-en-Bresse (departamentul Ain) jurnalul de călătorie aparținând lui Joseph Gabriel Monnier (1745-1818), care cu numai trei ani înainte de Revoluția franceză, a întreprins o călătorie prin țările române. Întrucât autorul descoperirii și-a rezervat dreptul de a publica într-unul din periodicele noastre de specialitate împrejurările și relatarea completă a acestei călătorii din 1786, ne mărginim să rezumăm câteva date asupra ofițerului francez și a imaginii realităților românești, așa cum se reflectă acestea în *Journal de mon voyage de Constantinople à Paris par la Turquie et l'Allemagne*“.

□•I.D. Goia vine cu ipoteza, preluată din presa internațională, *O poezie necunoscută a lui Shakespeare ?*

• [**„Orizont”**, nr. 6] Sub genericul *A fi patriot, a fi revoluționar*, Ion Arieșanu realizează interviuri cu prof. univ. dr. ing. Ion Anton, vicepreședinte al Academiei Române, și ing. Arke Marcus, directorul întreprinderii ElectroTimiș), care – întreșute de citate din Nicolae Ceaușescu, M. Eminescu, G. Topîrcăanu, Socrate, Titu Maiorescu, V. Hugo, H. Ibsen, Rabindranath Tagore – iau aspectul unui „car” alegoric expus privirii cititorilor.

■•Despre *Nichita Stănescu în trei ipostaze*. Scriu despre acest subiect-eveniment trei redactori i revistei.

□•Lucian Alexiu prezintă în termeni nu foarte elogioși, cele două volume (*Ordinea cuvintelor*, C.R., 1985) îngrijite de Alexandru Condeescu:

„Tentația de a confisca pentru sine un domeniu cu un prestigiu public cum este cel reprezentat de lirica lui Nichita Stănescu nu va fi fost mică – iar „documentarul“ propus de editor, scris frumos, iar uneori într-un stil (că- linescian) excesiv de căutat și cu un surplus de superlative poate facilita cititorului mai puțin pretențios un prim contact cu poezia.[...] Nu e în intenția noastră să minimalizăm, prin aceste observații, utilitatea acestei ediții populare a poeziei lui Nichita Stănescu, cea mai amplă de la antologia apărută în „Biblioteca pentru toți”. Gîrul pe care autorul l-a acordat selecției în discuție nu elimină, însă, posibilitatea unor alte opțiuni nici necesitatea de a restitui într-o ediție critică și integrala operei stănesciene. Integrarea ei într-un orizont al valorilor poeziei contemporane o reclamă – ca și exegezele lucide pe care poezia lui Nichita Stănescu o așteaptă”. □•Cornel Ungureanu recenzează *Amintiri din prezent* (Sport-Turism, 1985), carte îngrijită de Gheorghe Tomozei: „Stilul înalt al elogiului, patosul extraordinar al iubirii, repolicele și aforismele scilpitoare, ukluitoarele așezări de cuvinte aparțin unei inteligențe cum puține și-au desfășurat harurile în literatura română. „Publicistica lui Nichita Stănescu e o revelație: rămâne de găsit o formulă editorială care să o cuprindă în antregime”. □•Despre *Antimetafizica* (C.R., 1985, volum realizat de Aurelian Titu Dumitrescu) se pronunță Mircea Mihăieș: „... privită dinspre podea, întreprinderea NS. – A.T.D. se bălângăne asemeni unui boxer salvat de la dezagreabilul groggy doar de voința disperată de a rămâne între corzi. Onestitatea și minimul spirit de observație ne semnalizează de îndată că sub privirile noastre se desfășoară, de fapt, două spectacole cu totul și cu totul deosebite. De pildă, un balet de mare clasă și o partidă de catch. Nu e nevoie să distribuim noi rolurile pentru că ele au fost distribuite de multă vreme. [...]. Altminteri, *Antimetafizica* e un admirabil exemplu de recuperare prin confesiune, în zilele lui bune, Nichita Stănescu putea să figureze în orice antologie a spiritului, în orice colecție de maxime. Volumul reud imaginea unui Nichita uman, prea, uman, a cărui biografie se compune încet – parcă în în ciuda mărturisitorului –, din fragmente, din imagini dispartate. Păcat că timpul n-a îngăduit aprofundarea acestui portret (iată și o scuză valabilă și pentru A.T.D., care publică doar fragmente din ceea ce, mai cu armele Xantipei, mai cu forcepsul, a reușit să scoată la lumină: imaginea unui causeur fermecător, de-o seducătoare inteligență, practicînd o amețitoare echilibristică peste hâurile sublimului). Și chiar dacă, prin *Antimetafizica*, n-am reușit să avem decât un Socrate parțial, ironic și ploieștean, Aurelian Titu Dumitrescu are cel puțin meritul de a ni-l readuce în memorie pe stimabilul Pristanda: „o făcurăm și p-asta ... și tot degeaba!” □•Haralambie Țugu este sărbătorit la 70 de ani cu versuri proprii și câteva cuvinte de apreciere aparținând lui Valeriu Ganea. □•Versuri publică și Ilie Măduța.

• **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 6]** *Un om, o epocă, o țară*, îi dă prilejul lui M.N. Rusu, autorul textului, să treacă în revistă contribuțiile literare aparținând lui Valeriu Ganea. □•Versuri publică și Ilie Măduța.

„Sub acest titlu atotcuprinzător a apărut la Editura «Eminescu» un volum dedicat tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, secretarul general al partidului, președintele României, cu prilejul aniversării zilei sale de naștere și a îndelungatei sale activități revoluționare pusă în slujba partidului, spre binele și fericirea poporului. [...] aspecte ale personalității sale pe care le întâlnim reverberate liric sau eseistic în articolele și poeziile semnate de scriitori ca: Șerban Cioculescu, Virgil Teodorescu, Eugen Barbu, Nicolae Dragoș, Violeta Zamfirescu, Ion Brad, Ion Dodu Bălan, Pop Simion, Alexandru Andrițoiu, Hojdu Gyözö, Ilie Purcaru, Franz Johanes Bulhardt, Eugen Frunză, Niculae Stoian, Dinu Săraru, Petre Ghelmez, George Țârnea, Radu Cârnci, Anghel Dumbrăveanu, Traian Iancu, Corneliu Sturzu, Ion Hobana, M,R. Iacoban, Dan Tărchilă, Geo Ciolcan ș.a. Prin volumul «On om, o epocă, o țară», scriitorii oferă viitorimii monografia sentimentelor lor de dragoste și recunoștință față de Eroul epocii noastre, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, strălucit model de luptător revoluționar și umanist“.

□•*La judecata de apoi a poezilor* Eugen Barbu depășește momentul surrealist cu trimitere la toponimul *Pocreaca*: spre a se ocupa de... *Calofili*: „Calofili vor fi fost și mai sunt următorii, dacă ne-am lua după opera lor: Philippide, Felix Aderca, Voronca, Fundoianu, Ion Vinea, Dan Botta, Sașa Pană, Gellu Naum, Stephan Roll, Virgil Teodorescu, Traian Chelariu, Traian Lalescu, Vladimir Streinu, Emil Botta și ca să venim mai încoace: Vasile Nicolescu, Grigore Arbore, Barbu Cioculescu, Gh. Grigurcu, Șerban Foartă, Mircea Vaida, Emil Manu, Petre Stoica, Emil Brumar, Mircea Ivănescu, Cezar Ivănescu, Cezar Baltag, Leonid Dimov, Dan Mutașcu, Marcel Gafton, Romulus Vulpescu, Modest Morariu, Virgil Mazilescu și alții. Evident că nu o să ne putem ocupa de cei ce nu mai sunt printre noi, cum nu o să ne ocupăm de cei ce nu au mai publicat de multă vreme sau au decăzut din această categorie. Ar mai trebui precizat că, din toată această listă de mai sus, au mai fost recenzați câțiva poeți, și anume, în primul volum din *Istoria polemică și antologică* (apărut sub titlul *Poezia română contemporană*) ce va fi continuată de ciclul *La judecata de apoi a poezilor* care va constitui cel de-al doilea tom, dar nu ultimul. Până atunci...”

□•N. Mihăescu folosește *Cronica limbii românești* ca să-i răspundă lui George Pruteanu (readus la inițiale numelui) și căruia îi reproșează că nu a înțeles nimic din afirmațiile sale care apelaseră la un registru aluziv, în sensul că laudele trebuiau înțelese ca ironii, iar citatele drept greșeli flagrante: „În practica scrisului, am cunoscut, de-a lungul multor ani, destui veleitari, care, avizi, cu orice preț, de publicitate, intră, zgomotos, în câte o discuție, nu, firește, pentru a aduce o contribuție utilă – căci le lipsește competența în domeniu – ci pentru a crea confuzie. Despre ce și despre cine este vorba? Acest G.P. care, emfatic, face atâta caz de cunoștințele sale gramaticale, habar nu are de o regulă elementară. I-o pun sub ochi spre a o învăța pe dinafară, dacă are ținere de minte.[...].

□•Corneliu Vadim Tudor apare cu noi poezii și nu puține, semn că deține un *green card* pentru publicarea în revistă: □•Săptămâna pe

scurt: „Stranii și dubioase, versurile publicate în revista «Orizont», de Marcel Turcu: «Jocul zăpezii, al pătratelor acelora distilate și / Fine ce-ating respirația / Precum Menada dansând a lui Scopas... / Jocul zăpezii, pătratelor fine / Clin-tite din loc auzite departe / Și chemate pe nume: pătrate! / Jocul zăpezii flutură cuplul: / Numim că se zice / Numim că se face / Numim că există cuvântul, cuvânta – / Numim că există zăpada zăpezii / Ogorul emană nume numite / Ce vin din brăzdar când pământul sedus e...» (*Zăpada civică*) [...] Și un alt titlu al săptămânii *Urechea de cârpă* (Nichita Danilov) [...] Nicolae Manolescu se declară încântat de versurile: «Primele cinci degete își luară zborul / trăgând mâna după ele hăt departe / trăgând în cer brațul // următoarele cinci degete și ele / își luară zborul răzlețe / trăgând mâna trăgând brațul ..toate la un loc se strânseseră pe o cracă / ciripind trupului ciripind capului / găinățându-se // atunci capul se urcă mai sus / se îmbracă în raze / și se făcu de minune soare // iar trupul se lăasă mai jos / sugându-și pântecul / și în totul deveni mare / uite cum se clatină de nimic universul / cum se duce și vine / pe bielele omului două picioare!» [...] Ce crede Nicolae Băciuț despre volumul de versuri *Steaua secretă*, al lui Traian Furnea, apărut la Editura Albatros, București 1985: «Odată cu un eros adolescentin, – este recuperat și un topos al inocenței, al purității, al unei lumi neagreate de civilizație: «Alerg prin grâul ud / Cu ea / Cu fata desculță» *Prin grâu*, «...locuiam / Nu departe de moară / Într-un sat / Mult departe de ea» *Cântec*, «Tu îți strigi găștele / Eu alerg nebun peste câmp / Sărutând în zborul lor / Cuvintele tale» *Sărutând în zbor*, «Am urcat azi prin pădure / Să caut vechiul lac / În care carnea / Și anii noștri tineri / Ni i-am scaldat împreună cândva» *Lacul*, Nicolae Băciuț crede că «Sunt în această secțiune a cărții multe poeme memorabile», iar despre Traian Furnea că «e un poet născut iar nu făcut». Stelian Filip ne oferă, sub formă de versuri, în «Urzica», ultimul număr, câteva «arabescuri» care numai versuri nu sunt? «Omu cinstit / Când muncește / E fericit, / Mulțumit, / Plin de zel. / Cel necinstit / Se bucură / Numai când / Muncește altul / Pentru el». Proză perfectă!». □ Narcis Zărnescu dă un calificativ metaforic de o certă asprime romanului *Moștenitorii* de Bujor Nedelcovici, devenit prin revizuirii succesive o trilogie: *Fără vâsle. Fără cârmă*: „Problema opțiunii, a libertății de conștiință, transformată în slogan și tic de romanul și teatrul existențialist, constituie, așadar, una dintre dimensiunile «originalității» și «adevărului», determinat istoric și localizat de B.N. la... poalele Carpaților. Ni se pare aici a întrevădea o semnificativă fisură între «conținut» – drama unui intelectual român în anii '50 și «formă» – o «dezbateră» pseudo-sartriană. [...] Autorul însuși simte o plăcere deosebită în a se lăsa asaltat de interogații, unele de o perfectă naivitate. Așadar – se întreabă el – cum putem ști cât suntem de manevrați și cât suntem de liberi? [...] Dacă romanului i se reproșează cumva monotonia, absența sensurilor majore, ni se replică imediat că «tematica romanelor mi-a impus să aleg reprezentarea. Nu „aventura“, ci urmările ei, semnificația în banalitatea cotidianului». Diminuând

rolul naratorului și așezând câte un «raisonneur» în fiecare fragment, romancierul și-a asigurat «obiectivitatea» și în același timp și-a găsit un «argument» imbatabil pentru discontinuitatea narativă, pentru răsturnarea perspectivei temporare (astfel încât trilogia se poate citi începând de oriunde, în toate direcțiile, fără teama de a interpreta greșit vreo nuanță, adică se poate călători... «fără vâsle» și fără cârmă!). Ce mai rămâne, deci, din adevăr, când el este un cocteil, în care se amestecă «amintirile, contemplațiile, reveriile»? Să mai fie vorba de un «roman-document», când «fabulosul credibil se naște într-o experiență a realității»? În niciun caz! *Somnul Vameșului* este, și la ediția a II-a, «jurnalul» unor romane sau în cel mai bun caz o înseriere de schițe, nuvele etc. Faptul este recunoscut de scriitor: «Romanul începe când s-a terminat cartea. Când dintr-o aparentă (!) incoerență s-a născut o lume». Pe scurt, *Somnul Vameșului* rămâne să fie scris de fiecare cititor, poate chiar cu mai mult talent.[...] Iar *Somnul Vameșului* – deși ar fi fost o nuvelă oarecare – rămâne doar un mic tratat de entomologie, pe care Fabre l-ar fi citit cu interes“.

8 februarie

• [„**Luceafărul**”, nr. 6] Prima pagină este ocupată de semnăturile lui Ion Lăncrăjan (*Măreția Carpaților*), Ioan Alexandru (*Pădurea*), Violeta Zamfirescu (poezia *Patria îi cântă numele*) și Mirela Roznoveanu, care propune dezbaterea cu titlul *Câte „critici” sunt?*: „Instrumentele noi de abordare a textului literar, a literaturii, sunt la fel de necesare pentru formele de gândire și cunoaștere culturală ale acestui final de secol ca și microscopul, acceleratorul de particule sau telescopul spațial. Întrebarea este ce face criticul cu acestea? Dacă le respinge, el se află în situația cercetătorului care dorește să manipuleze enzimele folosind cuțitul de bucătărie. Dacă le absolutizează, devine la fel de prețios și lipsit de eficiență ca și aceia care au studiat ani întregi efectul ozonului asupra trompelor de elefant. Câte critici sunt deci? [...] Deosebim pentru început o critică orbită, voluntar sau involuntar, de infrastructurile textului literar până într-atât încât ea nu mai este capabilă să facă o disociere între un text valoros și unul fără valoare pentru simplul motiv că nivelul la care se instalează face superfluă ideea de valoare. La acest nivel toate textele se aseamănă atât de mult încât nu se mai poate ști care ar fi diferența dintre proza lui N. D. Carpen și aceea a lui Cezar Petrescu. Această critică ce-și flutură ca un blazon super-specializarea crezând că prin aceasta poate cumva șterge spectrul inevitabil al eșecului poate fi folosită și invers, pentru a nega prin trimiterea la un ipotetic sau real model negativ. [...] O altă critică este aceea de perspectivă șocantă prin metoda aplicată. Un autor este privit din cu totul alt unghi decât ne-am așteptat folosindu-se cu bună știință o grilă de lectură derutantă. Să ne amintim de voga descoperirii în poezia și proza românească a elementelor după rețeta Bachelard. Apariția unei metode inedite de abordare critică provoacă de obicei un val de reevaluări literare. Ceea ce e bine și e rău. Texte mai mult sau mai

puțin clasice sunt reexaminat din respectiva perspectivă, ceea ce poate să fie pozitiv pentru că acestea sunt forme interesante de încercare a rezistenței valorii, dar ele pot conduce în planul criticii de exegeză la o uniformizare a demersului sau chiar a concluziilor. Din aceste tentative rămân de obicei acelea care au descoperit în mod real latențe ignorate sau au îmbogățit metoda sub presiunea textului literar și a creativității critice. [...] Nu de ignorat sunt tehnicile de valorizare a ceea ce nu există prin punerea în funcțiune a bateriilor grele a ipotezei cu confirmări, e adevărat, insuficiente. Se observă demonstrații strălucite pentru a se susține că ceea ce nu există, există, și vai de bietul neîncrezător! El va fi strivit cu dispreț deoarece dă dovada că nu este echipat metodologic, la curent cu tot ceea ce este de ultimă oră. [...] Funcționează, asemănător, în câmpul literaturii o critică ce disprețuiește din diverse motive formele moderne de abordare a textului literar, considerându-le fie mimetice, fie dovezile unui scientism regretabil. Acești critici absolutizează fenomenele negative inerente noului laborator critic sau nu înțeleg pur și simplu ceea ce se întâmplă. [...] Nu ne propunem să facem un bilanț al formelor de critică apărute în procesul de metamorfozare a criticii acestui secol ci să amintim că, în fond, critica este un fenomen care nu se poate limita la nici una dintre acestea. Alături de critica judecătorească, de susținere a valorii și de respingere a nonvalorii, funcționează, ca dintotdeauna de altfel, și o critică de manipulare a valorilor. Această critică există, putem spune, în civilizația noastră, din păcate, încă din clipa în care școala socratică a tras vâlul uitării peste uriașa cultură asiatică, sau din momentul în care noua cultură creștină a perioadei de tranziție de la cultura imperială romană la evul mediu a interzis cu desăvârșire fie prin edicte (cel al lui Iulian) sau prin exegeza ca atare, splendida cultură greco-latină, așa-zis păgână”. ■•La cronică literară, Mihai Ungheanu comentează, *Eminescu, Opere, vol. XIII?*: „Ziaristica lui de caracter politic, mai ales după venirea la București, este însăși rațiunea lui de a fi. Gravitatea abordării tuturor chestiunilor abordate, modul absolut al tratării lor de către poet, care pleacă întotdeauna de la o cunoaștere surprinzătoare pe toate fețele a obiectului intervenției lui, indică pentru cine se mai îndoia că M. Eminescu nu scria ca să nu moară de foamă, ci scria articole de sociologie politică pentru că nădăjduia clarificarea spiritului public prin ele. Influențarea în bine a mentalității politice curente, intimidarea pornirilor excesive ale guvernanților. Prin articolele sale M. Eminescu este factor politic cu un rol incontestabil în epocă. Vocea aceasta care era vocea unei culturi vechi în acțiune de reconquistă prin inițiativa unui om de geniu era respectată chiar de adversari. [...] Dialogul cu M. Eminescu nu este posibil decât prin cunoașterea acestor realități, iar aceste realități nu se găsesc nici în Roland Barthes, nici în Umberto Eco și nici în Z. Ornea cu care încerca să se legitimizeze în chip deplasat cineva în fața poetului. Realitățile sunt în viața trecută a societății românești, iar opera sociologică a lui Eminescu, ca și actuala ediție de *Opere*, reușită a unei concepții generoase de restituire a valo-

rilor, este o invitație la adevărata cunoaștere a societății românești”. □•O recenzie este semnată de Dorel Filipescu, la Dan Cojocaru (*Hidro-tele bicicleta*, Albatros, 1986): „Efectele estetice rezultate din situații și limbaj la care se adaugă acel ceva inefabil – simțul comic pe care Dan Cojocaru îl are fără putință de tăgadă, fac din *Hidro-tele-bicicleta* o autentică proză umoristică. Prozele sale scurte, care posedă adevărul lăuntric al comediei înseamnă reabilitarea schiței umoristice și a momentului comic care degenerază în tot felul de creații hazlii revuistice, ușurele, de «deconectare» și «distracție» a publicului”. □•Adrian Dafir scrie despre irizările protocroniste din volumul de eseuri al lui Adrian Dinu Rachieru, *Vocația sintezei*, (Facla, 1985): „Critic tânăr, Adrian Dinu Rachieru publică recent cea de-a doua carte a lui, un foarte substanțial și sagace volum de „eseuri asupra spiritualității românești”: *Vocația sintezei* (Ed. Facla, 1985). Ideea protocronismului românesc – notează autorul într-un text din finalul volumului – desemnând cu un termen recent, de imediat succes, o veche preocupare, este definitorie pentru harta literară a contemporaneității, intrând în suma de probleme ce agită peisajul critic postbelic. Refuzând spectacolul „alternativelor fatale inventat de adversarii protocronismului; el, departe de a desconsidera rețeaua comparativă, vestejește închiderea în local și delirul localist. Dar bibliografia în jurul acestei polemici, îmbrăcând aspectul unei dispute care nu s-a încheiat este în extensie”. □•35 *de sonete*, adunate într-un buchet liric intitulat *Imn de pace*, îi aparțin lui Tudor George, mai cunoscut prin supranumele Ahoe. □•Sultana Craia prezintă antologia de lirică aromână *Un veac de poezie aromână* sub sugestivul titlu *Grai românesc*: „Nici una dintre antologiile anterioare, de altfel foarte apreciate la vremea apariției lor, nu poate egala însă excelentul volum intitulat *Un veac de poezie aromână*, alcătuit de Hristu Cândroveanu și Kira Iorgoveanu. Cartea este expresia cea mai complexă și cea mai elocventă a împlinirilor, caracteristicilor și potențelor creației literare aromâne, reintegrată astfel, printr-un gest de recuperare, în patrimoniul culturii române. [...] Nu trebuie uitat că în secolul al XVIII-lea la Moscopole, vatră aromânească de cultură, funcționa o tipografie înființată înainte de 1730 și chiar o Academie ce data din 1744, promotoare a unui iluminism aromânesc în directă legătură cu Școala Ardeleană și desigur influențată de aceasta, cum era și normal, reprezentanții ei având de asemenea o limpede și nestrămutată conștiință națională, exprimată fără echivoc în ideea că aromânii sunt o parte a aceluiași popor român unitar”. □•Despre un *Eminescu necunoscut* scrie viitorul eminescolog Nicolae Georgescu, articol în care acreditează ideea că „ultima polemică a lui Eminescu” l-a avut ca țintă pe ministru Vernescu, în „România liberă” din 13 ianuarie 1989: „P.S. Nu punem, desigur, la îndoială faptul că articolul din «România liberă» îi aparține lui Eminescu. Nu numai argumentul Victor Hugo – ori cel filologic – ne susține, ci însăși tema materialului, care este o resurecție a eminescianismului în timpul vieții poetului, de natură de a derula lumea din «era nouă» ruptă de cinci

ani de verbul de foc al adevărului. Am dorit numai să arătăm unul dintre aspectele cercetării eminescologice și să prezentăm necesitatea unei bibliografii cât de largi cu putință a operei poetului. În acest sens, demersul nostru este o pledoarie pentru profesie și dorim să fie înțeles ca atare”. Este reprodus și textul din „România liberă”, la care se face referire. □ În secțiune *Mapamond*, consacrată literaturii în lume, Al. Balaci descrie fenomenul numit *Pirandellismul*: „Au trecut cincizeci de ani de la moartea lui Luigi Pirandello, cel de-al treilea scriitor italian care a primit premiul Nobel pentru literatură. [...] Nu se poate de nimeni ignora caracteristica actualității lui Pirandello în contemporaneitatea noastră, când omenirea se află într-un echilibru instabil, între afirmarea condiției de solidaritate sau de anihilare. Viața și aneantizarea converg în mesajele lansate de Pirandello în urmă cu decenii, involuția spiritualității coborând spre limita dizolvării, când oamenii care au atins astrele au în mâna lor și taina distrugerii planetei albastre. Din prăpăstiile în care fuseseră coborâte de scriitorul italian, martorul credincios și fibra sensibilă a primului conflict mondial, personajele lui Pirandello își strigă disperarea dar și încrederea în lumini-le unei aurore, pentru oamenii zilelor prezente. Așa se poate explica reînvierea interesului pentru reprezentarea dramelor sale, oriunde în lume”. □ Tot aici, Gabriela Negreanu publică un sonet de Paul Valéry (*Vinul pierdut*) în traducere proprie.

9 februarie

• [„SLAST”, nr. 6] La rubrica *Scriitorii tineri și cărțile lor*, Valeriu Bârgău realizează un profil Bedros Horasangian: „Pe spații de o filă jumătate, două-trei (uneori mai multe) Horasangian dezvoltă adevărate spectacole, lumi care se pun în mișcare cu tot cu ființele și lucrurile care le locuiesc (alcătuiesc). De pildă una din prozele întiiel cărți Începe astfel: „Când m-a mușcat prima oară un câine aveam bilete la „Tristan și Isolda“... Maturitatea prozei lui Horasangian din primele sale două volume ne face să avem speranțe mari în acest prozator și totodată să credem că el nu va deveni robul propriei tehnici”. □ De partea a doua a *Șansei românești* se ocupă Voicu Bugariu Cu toate că amintește de Ov. S. Crohmălniceanu (*Istoria insolite*, 1980), autorul este în continuare nemulțumit de proliferarea SF-ului publicistic: „Cum se prezintă lucrurile în stricta actualitate ? Istoria se repetă. SF-ul comercial, realizat cu mijloace jurnalistice, domină în mod net «piața», autorii părând a-și fi asumat cu resemnare rolurile modeste ale unor participanți la acțiunile de rentabilizare ale unor edituri. Realizându-se astfel o simetrie eu adevărat uimitoare, permisivitatea lansată cândva de Adrian Rogoz la Colecția *Povestiri științifico-fantastice*, este practică acum de către Alexandru Mironov, care, ca un adevărat Napoleon al anticipației jurnalistice-comerciale a cucerit, în câteva fulgerătoare campanii, aproape toate editurile compatibile, prin profil, cu genul. Bunătatea proverbială a lui Adrian Rogoz a fost înlocuită de către Alexandru Mironov prin frene-

zia unei tornade aspiratoare de texte (cele mai multe dintre ele fiind doar vandabile). O nouă generație de autori re trăiește, în cu totul alt context, dulcile iluzii literare generate de ideea că SF-ul este ușor de scris și de publicat. Printre argumentele care au „fardat” SF-ul comercial în ultimii ani au existat și unele susțineri teoretice. Astfel, a fost repetat sofismul (foarte ușor de răsturnat) unui SF care nu pretinde calificare literară, fiind un produs intelectual de sine stătător, autonom față de literatura obișnuită ; s-a spus, drept urmare, că realizarea literară nu prea contează, cu adevărat importantă fiind doar «ideea SF».[...] Așa stând lucrurile, este important și încercăm a răspunde la unele întrebări. Cum «marketizăm» SF-ul ? Cum alcătuim o antologie sau mai multe, ce recomandăm spre publicare revistelor, ce fel de referate editoriale semnăm, ce le spunem cenacliștilor ? Cum îi sfătuim pe diferiții simpatizanți ai genului ? Meditând la aceste întrebări, trebuie să ținem cont de faptul că SF-ul jurnalistic-comercial are dreptul sau la existență și că ar fi o pură utopie dacă cineva și-ar închipui că este în măsură să îl înlocuiască în întregime cu un SF «exigent și grav». Trebuie, de asemenea, să avem în vedere unele aspecte legate de specificul național al anticipației noastre”. □•Articolele lui Grid Modorcea, strânse sub titlul *Perspectiva creației* (Univers, 1985) sunt analizate de Gheorghe Achitei: „Perspectivele creației se sprijină cu precădere pe experiențele teatrului și ale literaturii. Problemele abordate și rezultatele la care se ajunge pe baza analizelor întreprinse permit însă concluzii cu un mult mai mare grad de generalitate, îndeosebi în legătură cu unii termeni de bază ai esteticii. Autorul cărții la care ne referim consideră astfel că alături de estetica, înțeleasă drept corp de principii și idei valabile pentru grupuri mari de cazuri, trebuie avută în vedere și infra-estetica, adică acele convingeri privind natura, esența și rosturile artei, materializate în operă, iar nu declarate ori expuse într-o formă sistematică. Autorul distinge infraestetica de poetică, așa cum o înțeleg italienii, ca sistem de convingeri mărturisite – profesiunile de credință – ale unui artist sau scriitor, observând că printru s-a bucurat de puțină atenție până acum din partea cercetătorilor. Desigur, ne aflăm pe un teren unde opiniile «pro» și «contra» pot co-exista, sprijinindu-se pe numeroase argumente. Chiar dacă nu împărtășești părerile lui Grid Modorcea, nu poți totuși să nu le recunoști, până într-un anumit punct, plauzabilitatea”. □•Ioan Vasiliu scrie despre versurile lui Tudor Oprea, *Omul cu iubirile* (Albatros, 1985): „Trebuie spus în finalul acestor rânduri că Tudor Oprea ni se dezvăluie, surprinzător, la debutul său întârziat în poezie, voit sau nevoit!, ca un poet deosebit de matur, ca un virtuoz al cărui talent nu poate fi pus la îndoială. Cu acest volum, el adaugă câteva pagini meritului poeziei noastre de dragoste, suave, remarcându-se prin rigoarea și disciplina exprimării, prin tonul elegiac și romanțios al versurilor și prin dezinvoltura stărilor afective care se nasc”. □•Constantin Sorescu se află la episodul al doilea din *Antimetafizica, un roman pe viu*, în care discută despre interlocutorul lui Nichita Stănescu: „Dimensiunea metaliterară, adică meditația asupra

facerii cărții – o dimensiune inferioară – îi acutizează modernitatea. Neostoita nevoie lăuntrică de a reflecta asupra actului creator, ca și clămpăneala dimprejur au imprimat *Antimetafizicii* o structură mai mult decât sincronă: una care anticipează o specie ce ar putea să fie. [...] Geniul lui Nichita Stănescu nu se poate dezminți”. ■•Începe cu acest număr este redat textul unei înregistrări inedite cu Marin Preda, prilejuită de dialogul susținut cu pasionații literaturii sale la 10 octombrie 1975 (în Aula Magna a Universității din Timișoara) și reprodus parțial în „Orizont” (nr. 42/ 1975) a fost găsit, „printr-o întâmplare fericită” la Biblioteca „V. A. Urechia” din Galați, posesoarea unei „copii exacte a acestei înregistrări magnetice”. SLAST o pune pe dispoziția cititorilor săi în serial. □•Nu lipsesc rubricile susținute de Mircea Dinescu și Ion Cristoiu. Primul scrie *Entre nous... familiștii*, cu trimitere fără ocolișuri la Mirea Cărtărescu: „Curajul lui Mircea Cărtărescu de a expune hălci de realitate în vitrina poemelor sale imaginare, pregătindu-ne pentru un uriaș banchet ca eventuali absolvenți ai mileniului doi, e subminat de mici spaime existențiale de făt proaspăt ieșit din pântecul studenției, terorizat de perspectiva junglei cotidiene. [...] Fii liniștit, Mircea Cărtărescu! Totul se aranjează! Consolează-te cu ideea că mai toți marii noștri poeți moderni au cam fost familiști și gospodari. Și Arghezi, și Blaga, și Bacovia, și Ion Barbu, și Pillat... Și apoi ai cântat destul: I.O.R.-ul, Ateneul și A.D.N.-ul, fructoza, glucoza și celuloza, crema Dior și magazinul Bucur-Obor, feriga și pe Felix Aderca, tramvaiul 23, 27 și 26, mașina 119 și teatrul Tănase, pe Palux și Dero... Lasă-te odată maturizat! Fiindcă la urma urmelor, noi, familiștii, trebuie să ținem piept generației '90 care vine, vine, vine...”. □• Cel de-al doilea analizează *Dramele comunicării* în romanul *Jocurile Diane*, al lui Anton Holban: „Spre desoebire de *O moarte care nu dovedește nimic*, unde certitudinea trebuie obținută dintr-un trecut deja întâmplat, *Jocurile Diane* pune în fața eului narator un efort infinit mai dificil: de a ști adevărul despre un prezent în mișcare”. □•Marin Mincu traduce din *Poeți italieni contemporani* (Dino Campana, Umberto Saba, Vincenzo Cardarelli, Gisuseppe Ungaretti, Eugenio Montale, Guido, Ballo, Franco Fortini, Edoardo Sanguineti, Franco Cordeli, Valerio Magrelli).

13 februarie

• [„Scânteia”, nr. 13523] Al. Andrițoiu este prezent, pe prima pagină, cu *Nobila tradiție a familiei românești*, un text în care este vorba despre „relansarea pe plan republican a apelului tovarășului Nicole Ceaușescu, a recentului decret privind natalitatea”. □•Natalia Stancu scrie despre *Imaginea satului în filmul românesc*, care se dovedește a fi tributară mai degrabă idilismului decât realităților contemporane: „Totuși, o comparație oricât de sumară între metamorfozele satului și pulsul vieții de azi în mediul rural, frământările țăranului chemat să dea viață proiectului grandios al revoluționării agriculturii – și transformările lui filmice atestă mari datorii neonorate de cineăștii noștri”.

• [„România literară”, nr. 7] Vasile Băran și A.I. Zăinescu sunt autorii textelor de serviciu ale publicației. Temele abordate se numesc, primul, *Cartea și viața* (un fel de reportaj despre cum sună cartea, „gol” sau „plin”, cu morală că este „un mod necesar prin care ni se redeschide mereu cartea vieții”). □ În cel de-al doilea se manifestă *Militantismul culturii*, pe care A.I. Zăinescu îl desfășoară în fraze propagandistice și îl rezumă ca „metaforă a izvoarelor limpezi”. □ Valentin Silvestru se întreține cu Marin Sorescu pe *Temele vitale ale teatrului*: – *De ce i-ați spus cărții dumneavoastră de Teatru comentat* Ieșirea prin cer? Ați dat acest titlu și unei piese ce vi s-a jucat în străinătate. – Într-adevăr, așa am numit piesa *Pluta meduzei* în versiunea franceză. Spectacolul de la Paris cerea un alt titlu, fiindcă *Pluta meduzei* pentru francezi era prea legat de pânza lui Gericault. Atunci m-am gândit că un alt titlu posibil ar putea fi *La sortie par le ciel*, care sună bine în franțuzește. Reluând metafora aceasta, a naufragiului unui grup de oameni puși într-o situație-limită – soluția nemaiputând fi găsită acum nici pe apă, nici pe uscat – singura ieșire ar fi fost aceea de a zbura, de a ieși pe calea aerului. Aceasta însemnând și respirație, deci revitalizare, însemnând și o despărțire de o anumită tradiție, în general, teatrul meu are undeva, în adânc, o notă polemică față de diverse acceptări sau tendințe. Aici ideea ar fi că textul dramatic poate fi mult mai spiritualizat. Trebuie să i se insuflă mai mult duh. De aici alunecarea pe nuanțele cuvântului *cer*. Continui să răspund la întrebarea dumneavoastră: Ați amintit de cele zece piese. Încerc un sentiment de tristețe, de neîmplinire, gândindu-mă că am scris prea puține. Aș, fi putut scrie mai multe. Metoda mea de scriere este o metodă nefericită – ca să zic așa – lucrez mult la un text și îl pritolesc până când aproape că mi-e lehamite de el și atunci închei repede. Munca aceasta, care se întinde pe durata mai multor ani, dă la iveală câteva variante. Fiecare text are câteva variante aproape definitive – flecare din ele puțin să-l înlocuiască pe cel publicat. Până la urmă optez pentru una. Mi-am propus de mai multe ori să-mi schimb formula de lucru și să fiu mai spontan în elaborare. Mă izbesc însă de această proastă educație a mea de a face ca textul dramatic să-mi sune în urechi ca și când ar fi o poezie. Fiecare replică să albă concentrarea unui vers și totul să aibă o unitate – care uneori poate fi dăunătoare ansamblului teatral. În general mai apropiat de limba vorbită, de improvizatie și de intervențiile neașteptate. Nu știu dacă în viitor o să-mi schimb metoda. Vreau să spun numai, ca o dorință generală, că intenționez să scriu mai multe piese, și în primul rând să le termin pe cele începute. Faptul că nu mă grăbesc să le isprăvesc are și un alt sens: vreau să revăd, după un interval oarecare, cu ochi proaspeți, din afară, textul respectiv, pentru a-mi da seama dacă «ține» și dacă noile mele exigențe mai suportă o viziune veche de doi-trei ani. – *Sunteți ispitit, fie după re-lectură, fie după spectacol, să rescrieți piesa?* – O singură dată mi s-a întâmplat acest lucru. Cu *Matca* atunci când am făcut «regia» ei, la Piatra Neamț și unde mi-am dat seama că textul, care îmi plăcea, era totuși prea abstract.

Trebuia explicitat. Ținând seama și de actorii de acolo, și de o anumită familiarizare cu scena, am simțit nevoia unei infuzii de magmă teatrală și de fapt aproape prozaic. Era momentul când elaboram ciclul *La Liliaci* și eram îmbibat de lumea satului. [...] – *Dacă nu mă înșel, ați scris de cel puțin două ori Există nervi. Sau de. trei ori. Prima oară, era o piesă într-un act. A doua oară, în două acte. A treia oară ați rescris-o – pe dimensiunea aceasta, ultimă – după ce ați văzut-o în repetiție sau în spectacol la Teatrul de Comedie. Este adevărat?* – Da? Aș fi bucuros să trăiască oricum. E o primă manifestare spontană a unor predispoziții. Sunt legat de ea și sentimental. Prima lectură publică a fost făcută de Vladimir Streinu, în casa sa, spectatori fiind printre alții Dinu Pillat, Al. Paleologu, G. Muntean – cu soțiile. Vladimir Streinu avea o voce plăcută, citea frumos – și făcea mici pauze pentru hohote de râs. În contexte asemănătoare au fost citite *Iona* și *Paracliserul*. Tot la capitolul evocări aș aminti prima ieșire în lume a piesei *Răceala*: momentul teatral organizat de dumneavoastră, în cadrul *Cenaclului umoriștilor*, la Casa Scriitorilor, unde Octavian Cotescu a citit fragmentul cu Pânzaru. *A treia țepă* a beneficiat de un frumos local al primei lecturi; casa distinsului Istoric literar – și aș putea adăuga și teatral – Șerban Cioculescu. Vreau să spun în concluzie că generațiile mai vârstnice au primit cu căldură piesele mele și atmosfera aceasta particulară mi-a priit. [...] – *Vin la un alt titlu generic al dumneavoastră, Setea muntelui de sare. Ați numit în felul acesta un volum și ați reluat în cartea de «teatru comentat» denumirea Setea muntelui de sare, pentru trilogia Iona, Paracliserul și Matca. Ce unește aceste trei piese, în afară de titlu, care a fost înțeles de comentatori ca o aspirație spre absolut?* – În primul rând, ideea de personaj unic. Ideea pe parcurs s-a perfecționat, ca să zic așa: am început cu un singur personaj în *Iona*; în *Paracliserul* mal apare unul, care este mut. Am simțit în continuare nevoia trecerii de la monolog la dialog. Dar, în general, trilogia se leagă prin prezența personajului unic. Absolutului căutat de unul singur. Aceste piese exprimă idei, o filosofie pe care inițial intenționam s-o prezint «vorbită» în formă de eseu. Cartea ar fi avut în centru Eul liric. Teatrul pornește de la poezie, cum a fost de la început, în trilogie, personajul se caută pe orizontală și pe verticală. Orizontala ar fi *Iona*, un fel de planetă pe apă; apa reprezintă trei sferturi din glob. *Paracliserul* înălțarea pe verticală a omului, căutarea de sine, zbuțumata căutare de celest, care există în fiecare om conștient. *Matca* ar fi rezolvarea dialectică a celor două dibuiri: o femeie care rezolvă ecuația simplu aducând pe lume un alt personaj. Într-un fel poate fi judecată și hegelian toată această poveste în trei acte. – *Ca o triadă dialectică ?* – Da, ca o triadă cu teză, antiteză și sinteză. Aș fi vrut ca toate să fie jucate într-un singur spectacol mare. Ar dura vreo patru-cinci ceasuri. Poate că ar merita să se încerce”. □ • Volumul Camil Petrescu *Versuri și nuvelele* (Ed. Minerva, 1985), apărut sub îngrijirea lui Ion Cristoiu este discret desființat de Șerban Cioculescu: [...] „Cum este bine știut că Waterloo a fost cauza prăbuși-

rii imperiului napoleonian, și cum se mai știe că *Mioara* a rămas cel mai usturător eșec teatral al lui Camil Petrescu, deducem că operele metaliterare cad sub disprețul lui Ion Cristoiu. Dacă ne înșelăm, ierte-ni-se, pentru că, spre deosebire de d-sa, ne-am sesizat la timp, de «buna tradiție a metaliteraturii». Există oare o asemenea tradiție, bună sau rea ? Nu credem. În *Dicționar de estetică literară* din 1972, acest concept nu figurează încă. Îl ignora, cu patru ani înainte, și prestigiosul *Dictionnaire des littératures* de sub direcția lui Philippe Van Tieghem; „Noțiunea e încă în discuție, domeniul ei operând adesea nu în cadrul literaturii însăși, că în ceea ce am numi genurile proxime. Astfel, cunoscutul etnolog Lévy Strauss încadrează metaliteraturii unele din științele omului, cum ar fi antropologia și sociologia, dar și critica literară. Dacă am lua prefixul *meta*, care înseamnă, pe grecește, pe lângă, dar indică și o transformare, nu ne miră că și critica literară ar fi metaliteratură. Pe lângă «literatura de creație», critica impresionistă își arogă și ea calitatea de literatură. N-ar fi mai drept să se mulțumească a fi «metaliteratură»?“. □•Un profil liric, sub semnul transparenței, mirajului și fluidității, realizează Gheorghe Tomozei despre Doina Sălăjan: „În vreme ce majoritatea autoarelor noastre își refuză condiția de femeie, Doina Sălăjan nu se sfiește să fie «arhaic-feminină», așa cum nu se desparte de versul «cu muzică», de cuvântul frumos prin capacitatea de a transcende, cuvânt solitar și adevărat. Acum, «la aniversară», noi cei ce l-am trăit în preajmă între anii '52 – '54 în frumosul palat de pe șoseaua Kiseleff 10, până de curând străjuit de Eminescu lui Han, vedem încă în Doina Sălăjan poeta unor «confesiuni» esențiale, prietenul curajos și discret, colegul cu care ne aflăm pururi în mers, pe o șosea a Himerelor” □•Prozatoarea Alice Botez se află în atenția lui Dan Culcer. Acesta observă *Rumoarea duratelor stinse*: „Sintetizând nu doar experiența epică sau existențială a autoarei ci și experiența ei morală, situate la condițiile eseului, monologului programatic și ficțiunii epice de mare densitate ideatică, textele Alicei Botez fixează imaginea unei reîngrădiri, creatoare de spații și timpuri îngemănate, textură aflată în stare de dinamică desfășurare, unde finețea observației, desăvârșitul echilibru și gust se împletesc pentru a ne oferi orgolioasa lor întruchipare în romane și povestiri care o așează pe autoarea lor printre reprezentanții de frunte ai prozei intelectuale românești”. □•Nicolae Manolescu scrie despre *Facerea poemului* (Ed. Scrisul Românesc, 1985), monografia lui Marius Ghica, intitulându-și cronica *Valéry și anti Valéry*: „Marius Ghica este un eseist informat și serios, care a știut să citească textele scriitorului francez (și, uneori, printre rândurile lor), profitând și de strădania altor glosatori, procedând cu sistem în vederea degajării unei anumite idei. Dar n-a putut evita decât în foarte mică măsură efectele unor comparații, să le zicem, stilistice. Frazele sale par deseori, din această cauză, fade și cam banale, încât te întrebi (dat fiindcă nu le lipsește miezul) dacă se poate cu adevărat imagina un comentariu mai bun al lui Valéry decât citarea lui pur și simplu. [...] Nu neg nici îndreptățirea, nici folosul acestei perspective speculative

asupra poeziei, deși nu mă prenumăr printre entuziaștii de ea. Nu mă pot obișnui însă cu gândul că ea se poate afla la capătul unei reflecții consacrate poieticii lui Valéry. Pe ce ocolite și bizare căi se poate trece de la una la alta ? Această întrebare, Marius Ghica era dator să și-o pună în chip deschis, spre a ne cruța impresia de paradox pe care studiul său ne-o face. Un studiu, de altminteri, care merită să fie citit pentru destule din sugestiile sale, cu atât mai mult cât, fiind cel dinții al autorului, n-a vrut să fie unul oarecare, ci a pătruns cu temeritate în sfera marilor probleme ale poeziei: nu știu deocamdată dacă el promite în autor un poetician ori un filosof al artei, dar știu că ratează un critic”. □•Despre poezia tânără și *Timiditatea discursului*, se exprimă, foarte critic, Marin Mincu: „În *Strada castelului 104*, Alexandru Mușina propune cu o nonșalantă suspectă niște «întâmplări adolescente» prin care aproximează deocamdată cu o timiditate netrucată figurile textuale ale discursului [...] Alexandru Mușina schimbă mai multe «limbaje»; mai precis, el probează mai multe registre stilistice și tot atâtea tonalități afective fără a conta însă o miză mai înaltă a actului poetic în sine. Poetul se lasă permanent antrenat într-un joc textual nu atât de grav pe cit o cere măsura jocului. [...] Frisonul amoros pare atât de candid că trebuie învăluit, ferit, supus unei «răcirii» treptate prin cufundarea în baia manieristă îmbibată pervers cu subtile damfuri afrodisiace. Și nu este decât o șansă în plonjonul în maelström textual cu toată luciditatea dată de timiditatea intransigentă a unui discurs amoros incipient. Deși aparent optează pentru, «la vie en rose», ca modalitate radicală de textualizare, Alexandru Mușina eșuează până la urmă într-o retorică sentimentală. Chiar dacă nu se întrevăd deocamdată semnele unei reale originalități, punerea în atenție a discursului amoros pe linia cărtăresciană, sau mai precis, selectarea acestui tip de discurs ca nouă posibilitate de textualizare, anunță un teren fertil de explorare pentru poezia tânără”. □•Laurențiu Ulici o ia pe urmele celor 1001 de nopți în serialul *Moldovenii* (cuprinși în sfera de atracție biografică a anilor '70 În acest număr ajunge la episodul al XVII-lea, în care analizează scrierile literare, nu sportive, ale lui Grigore Ilisei: „Oarecum la fel stau lucrurile și în proza de ficțiune a lui Grigore Ilisei ; cu observația că în vreme ce povestirile au îndeobște un caracter subiectiv, lirico-poematic, «sadovenian», crescut pe un sâmbure epic biografic, romanele se vor «obiective». Din pricina alunecării lirice și a economiei de fantezie epică, povestirile nu deconspiră pe reporter dar nici nu-1 anunță pe roman”. □•Despre prozatoarea Maria Mailat și nuvelele ei, adunate sub titlul *Intrare liberă* (C.R., 1985) se exprimă G. Dimisianu, care își încheie cronica optimist: „un debut în proza scrută care fâgăduiește mult”. □•Fănuș Neagu este prezent cu fragmentul *Mugetul Sudului*, din romanul în pregătire, *Scaunul singurățății*.

• [„**Tribuna**”, nr. 7] *Dezvoltarea intensivă a economiei*, așa cum rezultă *Din gândirea creatoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu*, este subiectul abordat de Gheorghe Postelnicu, pe prima pagină. □•Contribuția lui Horia Bădescu

din rubrica *Privirea în actualitate* se numește *O oră de liniște*, un text liric dedicat păcii, în care „plouă cu gloanțe. E prea mult vacarm în lumea aceasta. Am avea, parcă, nevoie de un ceas de liniște. O oră măcar în care să ne putem înțelege”. □•Victor Felea reface din amintiri portretul lui Dominic Stanca la cei șaiszeci de ani de viață, cât ar fi împlinit scriitorul, adăugând regretul absenței acestuia dintre prieteni și admiratori, deja de un deceniu: „S-a mulțumit să rămână într-un statut incert de scriitor marginal, permițându-și să acumuleze scrieri diverse, până când, tocmai la vârsta deplinei maturități, s-au anunțat neîndurătoarele Parce”. □•Continuă și în acest număr investigarea noii ediții Sadoveanu de către Ion Vlad: „Spuneam, la finele primei părți din articolul consacrat ediției critice a lui Cornel Simionescu (în colaborare cu Fănuș Băileșteanu), că volumele «anului 1904 sadovenian» reprezintă mult mai mult decât anunțarea unor acorduri tematice sau a unei opere ulterioare; suntem încă de pe acum în centrul universului numit Sadoveanu și suntem în fața unei opere ce se întrecește în trepte menite să consolideze un edificiu netrădat de începuturi ci inaugurat prin ele. *Motivele* sunt ale operei viitoare, discursul are invarianți narativi consacrați definitiv: naratorul/naratorii sunt povestitori, martori, protagoniști, ori primesc investitura rapsodului dispus să-și asume o istorisire dintr-un timp trecut, evocând în accente nostalgice lumi do demult etc”. ■•Adrian Marino se ocupă, cu prioritate, de *Cărți și lecturi critice*, iar cum acestea sunt îndeajuns de multe încât să nu încapă într-o singură relatare, se vor derula în serialul aflat, pe moment, la primul episod. Pentru început, atenția îi este atrasă de „publicația postumă a filosofului clujean Theodor Sperantia, *Carte despre carte*, îngrijirea ediției și Cuvânt înainte de Octavian Chețan (Editura Științifică și Enciclopedică, 1984) despre care Adrian Marino afirmă că „este o primă sinteză românească pe această temă”. □•Cea de a doua, se referă la Theodor Codreanu, *Eminescu, dialectica stilului* (C.R., 1984), o carte densă, lucrată, ale cărei rezultate depind exclusiv de acceptarea sau respingerea metodei cu care a fost gândită și scrisă”. Aprecierile teoreticianului au în unele cazuri caracter limitativ: „Critic de «provincie», profesor de liceu la Huși (și nu punem nicio nuanță peiorativă în această caracterizare), el nu are mediul prielnic unui dialog larg și al unei documentări exigente. Informația bogată, dar inegală, încărcată, este deci inevitabilă. Intelectualul care lucrează în aceste condiții citează mult, tot ce știe, pentru a nu părea depășit, nedocumentat etc. Schrödinger și... Mircea Herivan își dau deci mâna”. ■•Cronica literară semnată de Marian Papahagi anunță împlinirea *Unui veac de poezie aromână*: „Lor li se datorează de fapt cele mai importante realizări în planul editării creației populare și culte aromânești: prin cărțile și antologiile publicate până acum, au determinat un adevărat reviriment în acest domeniu. Mulțumită energiei lor se mai poate spera că astfel de întreprinderi nu sunt menite să fie considerate cândva pură arheologie, că mai există poate o șansă pentru supraviețuirea dialectului. Sprijinirea eforturilor lor este o datorie”.

14 februarie

• [„Contemporanul”, nr. 7] Valeriu Râpeanu este autorul editorialului *Cu cartea la sate*: „Întâlnirea organizată cu prilejul deschiderii *Lunii cărții la sate* ne-a prilejuit bineînțeles, aici, comentarii îmbucurătoare. Un public numeros, atent, interesat, a participat la întreaga manifestare și a ascultat nu numai o expunere privind satul-izvor al civilizației și culturii românești, un recital de poezie susținut de scriitorii din Arad și Nădlac, dar și prezentarea a două noi volume de proză a tinerilor și talenților scriitori din Arad, Dumitru Toma și Dorel Sibii, recent apărute la Editura Eminescu”. ■ Sub titlul *Istorie și tradiție*, Dumitru Almaș stabilește un dialog între poezie și mentalități, invitând la o dezbatere pe acest subiect: „Între Istorie și tradiție se creează, permanent, o legătură ca între cauză și efect. [...] Istoria ar fi asemenea rădăcinii stejarului care aglomerează mii de substanțe, ca să selecteze, eliminând și reținând tot ce este necesar devenirii unei societăți umane, popor, țară, în curgerea vremii. Acolo, în rădăcină, în istorie, funcționează marele laborator, unde se mișcă, se combină sau se resping sevele faptelor, întâmplărilor, creațiilor, ca apoi să răzbată prin tulpina viguroasă a tradiției spre ramuri, frunze, flori și rod. [...] Evident că tradiția e forma cea dintâi a continuității în orice domeniu al devenirii. Ea se manifestă în cele mai diverse domenii ale activității umane, înregistrate de istorie, de știință, de etnografie, de literatură, de arte, de muzică, de cultură în general. Tradițiile se nasc, se dezvoltă, își joacă rolul în istorie și se sting, atunci când viața nu le mai oferă substanța hrănitore a viețuirii: utilitatea și frumusețea. [...] Un aforism al lui Lucian Blaga suna? «Ceea ce istoria uită devine istoriografie». Dacă-i așa între tradiție și legendă funcționează multe legături genetice și asemănări spirituale. Răspund invitației Romulus Vulcănescu și Răzvan Theodorescu. ■ Romulus Vulcănescu: „Între ereditate și tradiție concepute ca două modalități de creație, acumulare și transmitere a unor caractere psiho-somatice și cultural-istorice există o consubstanțialitate de ordin etnologic. Ambele modalități de ființare complinesc și dinamizează reciproc viața etnică sau națională a unor comunități sociale. [...] În structura lor binară contrastele se complinesc reciproc, deși acționează competitiv când prin ponderea unuia, când prin a altuia, în funcție de cauzele materiale și condițiile istorice concrete în timpul și spațiul etnic. [...] În esența și funcțiunea ei tradiția continuă creditarea în planul culturii și al civilizației. În alți termeni, desfășoară o activitate complexă de acumulare, transfigurare, transsimbolizare și transmitere a trăsăturilor etnoculturale ce țin de uzanțe, obiceiuri, comportamente, de limbă, credință, datini, mentalitate, modalități particulare de manifestare sau, într-o formulă generală, de tot ceea ce caracterizează specificitatea etnotonusului cultural (și implicit de etnotonusul civilizației), propriu unei etnii în plină dezvoltare. Însă tradiția nu se reduce numai la procesul formal de transmitere, ci incontestabil și la cel de fond, la conținutul transmițerii, adică la ceea ce numim: autocunoașterea etică, ideile-forte ce animă creativitatea în

toate domeniile vieții, sentimentele de valoare intrinsecă, rezultate din dezvoltarea progresivă a «capacităților și veleităților culturale, idealurilor și destinelor etnice». În acest caz tradiția este imaginea originală, permanentă, activă și mobilizatoare a dinamismului unei societăți de tip etnic sau național: sinteza integratoare a sistemului de activități și comportamente, de aspirații și mesaje culturale a *vechiului neperimat* și a *noului incorporat*. În ultima accepție istorică, tradiția este capacitatea de incorporare permanentă a noului în sistemul de activități permanente și de mobilizare a forțelor spirituale degajate din această incorporare, în sensul *unității în continuare și a continuității organice a trecutului prin prezentul permanent*. [...] Ereditarea etnotonusului psihosomatic reduplicată de tradiția etnotonusului cultural, atestă fiecărei etnii sau națiuni supraviețuirea creatoare proprie de valori și bunuri culturale și, prin aceasta, personalitate istorică diferențiată, unică în viața omenirii, calității ce nu pot fi însușite și nici contestate ca atare de nimeni în lume”. ■ Răzvan Theodorescu: „Dacă s-ar întâmpla ca noi, românii, să locuim în Peninsula Pirineilor sau în Insulele Britanice poate că am striga mai mult, dar ne-ar păsa mai puțin. În poziția geografică în care suntem însă, ne pasă mult, deși vorbim puțin. Aflăm aceste cuvinte într-un articol de ziar tratând despre locul destinelor românești la punctul de interferență al atâtor interese ale marilor imperii vecine. Cel ce le-a scris, în 1889, se numea Eminescu, iar la mai bine de un veac, tâlcul lor adânc nu ne apare deloc estompat. Există pe alocuri, la noi și aiurea – am auzit-o nu demult, proclamată vehement sau timid, la un congres mondial –, judecata potrivit căreia știința despre istorie, despre istoria gândului, a scrisului, a operei de artă, despre istoria faptului politic, social sau religios, nu ar trebui să mai fie atașată afirmării unor drepturi naționale în concertul, tot mai complex și mai subtil, al civilizațiilor. [...] Argumentul artei convertit în argument al istoriei explică nu doar originalitatea etnogenezei românești – într-o jumătate orientală a continentului cu trăsături morale și estetice altele decât cele ale latinității –, ci și atâtea dintre confluențele cultural-istorice, ba chiar și nu puținele sincronisme stilistice ale civilizației «romanicilor Răsăritului» cu restul Europei. O Europă regăsită din veac în veac, în interpretări pline de «românitate», pe drumul, sinuos dar neîntrerupt, al culturii noastre dinspre medievalitate spre evul modern”. □ Artur Silvestri recenzează versurile lui Ion Iuga: „*Casa poemelor* (Editura Cartea Românească, 1984), de Ion Iuga, e un tulburător document de adopțiune substanțială, rezultată din inițierea într-o cultură fără legătură aparentă cu aceea românească. Caz rar, un poet al Marmăției, așadar al Maramureșului, a nimerit în India și, sforțându-se să o înțeleagă, nu a lăsat deoparte îndeletnicirea lui curentă, aceea de a scrie poezii. Din această experiență care a dat în proză, mai demult, *Maitreyi* de Mircea Eliade, a ieșit această *Casă a poemelor*. [...] Acea perspectivă de timp infinit, acea magie a arheilor, în sfârșit hieratismul naturist al eroticii se întâlneau, la Eminescu, și cu fenomenul hindus. Din moment ce poezia românească, conține asemenea

strat, este în afara îndoielii că legăturile noi trebuiau să pornească de aici. S-ar putea zice că, înconjurându-se de substanțialitatea indiană, lirica lui Ion Iuga ar fi trebuit să se eminescianizeze în chip pronunțat, mai ales pe latura unei înțelegeri constitutive a lumii, consolidată la Eminescu până la altitudinea unui model. În linii mari, așa se prezintă această poezie, care este și mai eminesciană decât este în mod curent lirica românească, întrucât a reformulat, la dimensiunile modern, un consistent izvor eminescian. Cu toate că pornește de la Eminescu, poetul nu obține aceeași soluție: India lui nu a ieșit din filosofia lui Schopenhauer și din consultul tratatelor de mitologie hindusă, din *Upanișade* și din *Vede*, ea este în principal geografie, viață curentă, biografie și mai apoi spiritualitate. Acesta e, de altfel, mecanismul înțelegerii lirice a exoticiului, atunci când o asemenea legătură ajunge la valoare: de la pitoresc și reportericesc – la spirit. Cine rămâne la suprafață, adică la exoticiul pur, nu creează durabil“. □ Valentin Tașcu scrie despre recenta apariția a prozatorului stabilit la Cluj, Tudor Dumitru Savu: „Romanul *D-a lungul fluviului* de Tudor Dumitru Savu (Editura Dacia, 1985) se înscrie în continuarea celorlalte două cărți ale sale, sub semnul a ceea ce s-a numit cu exactitate «realism magic». Autorul creează, în linia acestui curent de impresii sud-americane dar cu destule rădăcini în proza românească (V. Voiculescu), o lume cu aparente reale (date geografice fixe, date sociale confirmabile etc.), dar cu prestație psihologică fantastică, mitologică. Spațiul urban numit *Cantacuzina*, care apar și în celelalte romane ale prozatorului, este «inventat» în lumea mirifică a Deltei, cu ieșiri pe tot parcursul dunărean și cu un orizont marin, evident, infinit. Astfel, cea dintâi magie a autorului se remarcă în realizarea unui teritoriu continuu între limitele precise ale unui pământ verificabil. Drept urmare spațiul însuși devine creator de imagini prin reverberații și insinuări. Timpul este «desfăcut» în aceeași manieră, dinspre real spre fabulos, este desfășurat ca durată și succesiune, devenind ritm magic, vizionar. [...] Romanul este foarte bine scris, într-un limbaj colorat și atrăgător. Tinde către o arie a esteticului pur, pe care îl și selectează de regulă povestirea dezafectată de social. Autorul nu caută să agresioneze realitatea, cu toate că o dizolvă în cele din urmă. Pe el îl interesează sfârșitul de legendă, de poezie (așa cum și cadentează ultimele rânduri ale cărții) al epicului său imaginar. Cu o calitate deosebită, de sorginte artistică, întru totul verificabilă în timp, Tudor Dumitru Savu se impune drept unul dintre prozatorii de talent ai generației tinere. □ În *Tânărul poet și satul său*, Adrian Păunescu îi face un profil liric răsfățatului (de către presă) Constantin Preda: „Plec precipitat într-o zi înaltă, din cele pe care primăvara ni le-a așezat amăgitor în plină iarnă, să particip la întâlnirea dintre un poet tânăr și satul din care s-a ridicat. Tânărul poet se numește Constantin Preda, comuna lui se numește Sadova și se află în zona mirifică a Văii Dunării, acolo unde se petrecu (și ca un glonț prin tâmpla unui sinucigaș trecu) și copilăria mea. Cartea poetului poartă titlul orgolios și juvenil: *Fiecare cu steaua lui*. Și totuși C. Preda știe, cu un

deosebit simț practic, să ne dea și nouă din steaua lui, să ne dea s-o purtăm și să ne molipsim de steaua lui. Acolo, la Sadova, într-un capăt de lume, vin nu numai localnici, dar și Tudor Gheorghe, cunoscutul, marele cântăreț, în formă de bibliotecă națională cantabilă, remarcabilul critic literar oltean Ovidiu Ghidirmic, ziaristul de la «Înainte», Dan Lupescu, și chiar și eu. [...] Așadar a plecat Constantin Preda trăgând câmpia după el, dar nu chiar pe toată. Făclia a rămas și dulcea negare, sfânta provocare a destinului, se arată din satul, chiar din casa nașterii tânărului poet. Ianuarie, 1986, Sadova – Dolj. Buletin de știri: Poezia română continuă”. □•Sorescu 50, este un eveniment aniversar consacrat de Natalia Stancu. Aceasta supune analizei dramaturgia soresciană: „Piesele lui Marin Sorescu încep, cum a precizat-o scriitorul însuși «după ce s-a dat drumul la destin». Identificabil cu lumea, cu legile implacabile ale universului, destinul apare în raport cu omul, ca o condiționare, limitare inacceptabilă și chiar ca o «viitură» îngrozitoare ce tinde la aneantizarea acestuia. Destinul lovind în însăși rădăcina, esența ființei – replica umană devine absolut necesară, vitală. Reacțiile posibile la «starea de destin» implică neliniștea, investigația, mânia, revolta, gestul apt să afirme superioritatea umanului. Prin *Iona*, *Paraccliserul*, *Maica*, reunite sub titlul *Setea muntelui de sare* care traduce uriașul nesaț al omului de «a fi» și de a exista, totodată, în lumina unui sens, a unui absolut chiar, Marin Sorescu a reactualizat tragedia și mai ales a revitalizat, în filiația teatrului antic grec, categoria estetică a tragicului, atât de rară în arta secolului nostru, propunând – totodată – un nou timp, de mare modernitate, al monodramei poetice. [...]Tragicul operei lui Marin Sorescu este deopotrivă profund original și reprezentativ pentru spiritualitatea românească. Continuând o filieră autohtonă ilustră, Marin Sorescu pare a confirma adevărul aserțiunii lui O. Spengler că fiecare cultură posedă în chip necesar propria ei idee de destin. Diferit de eroii shakespeareni, la care A.C. Bradley remarca mai ales o tendință fatală de a identifica întreaga existență cu «un interes, obiect, pasiune sau mentalitate» – Iona, Irina, Paraccliserul, Toma Papuc, Vlad sugerează apartenența teatrului lui Sorescu la drama greacă ce nu este una de caracter, ci una de *situație*. Niciunul din eroi nu *experimentează* limita tragică. Ei execută singura acțiune posibilă în cadrul unui «scenariu» dramatic existențial, social-istoric dat – «scenariu» sugerat de dominantă unor simboluri precum: chitul, catedrala, potopul, «răceala», țeapa etc“. □•I se alătură Ion Dodu Bălan, care scrie despre poetul, prozatorul și eseistul cu același nume: „[...] *Tușiți* (zâmbiți) vă rog, maestre Marin Sorescu, suflete bun la toate. Omorâți-vă ceasul! Stați într-un unghi în care să nu vă întunece norii. Vi se face portretul și pe dinăuntru și pe dinafară, adică și psihic și fizic, cum ar zice prietenii matale criticii literari, dar degeaba zâmbiți că tot nu se vor vedea cei *Trei dinți din față* de poet modern, de sub mustața stufoasă, anacronic sămănătoristă... Se vor vedea, însă, multe altele care immortalizează trecerea dumneavoastră prin lume până la vârsta aceasta frumoasă de 50 de ani... deși, se știe, fotografia nu

e decât portretul unei clipe. *Privirea* scrutătoare, cu niște vioi și frumoși ochi de viezure, asupra lumii zidită prea repede în șase zile pentru a fi perfectă, umorul inteligent și mucalit, îndrăzneala de a-și căuta identitatea proprie și de a lua în răspăr lucruri mitizate vreme de milenii, curajul de a se socoti «singur printre poeți», de a lua peste picior atâtea tabu-uri și stiluri poetice individuale, puterea miraculoasă, pe care o au numai eroii basmelor, de-a plânge cu un ochi și de a râde cu altul în lirică și dramaturgie, de a face haz de necaz, cu o dezinvoltură profund responsabilă, căci râsul și sarcasmul său sunt scutecele unor drame, capacitatea demiurgică de a crea parabole-simbol, mituri și universuri artistice noi, cinismul nobil de a lua cuvintele de urechi și a le trezi din somnul lor de moarte pentru a împrăștia cu focul și lumina lor lenea gândirii, inerția simțirii și plictiseala spiritului, toate acestea și multe alte însușiri de excepție trebuiau să poarte un nume în literatura noastră, și îl poartă: Marin Sorescu! Un nume devenit renume, răsunând, pe deasupra tuturor mârâielilor colegiale, cu autoritate în spațiul cultural al feluritelor popoare de pe toate continentele, un nume așezat pe coperțile unor cărți traduse în limbi de mare circulație, pe pagini de ziare și reviste prestigioase, pe afișele teatrelor. Am văzut cu ochii mei, la Roma, popularitatea, prestigiul, prețuirea de care se bucură scriitorul și opera lui în străinătate. [...] Aș vrea urarea să fie: Mereu la o asemenea joacă, Marin Sorescu! Ești tânăr; trăiește cu tinerețea veșnică a neamului care te-a născut și pe care îl reprezinți în creația ta”.

• [„Cronica”, nr. 7] Editorialul „Cronica”-20 este semnat de președintele Comitetului de Cultură și Educație Socialistă, Pavel Florea: „Nu de mult *Cronica* își însuma numerele și ajunsese la 1 000, acum privește retrospectiv anii și înseamnă cu demnitate pe răbojul timpului prea frumoasa cifră de 20, vârstă deschisă noului, stăpânită de elan creator și făuritoare de valori eterne în spațiul culturii. Numărându-și anii, publicația ieșeană se măsoară cu timpul prin care a străbătut (anii '66, '68, '71... și până azi) și pe care l-a reflectat în paginile sale cu minuțiozitate și limpezime, un timp vizionar determinat de gândirea înaltă și cutezătoare a creatorului noii epoci de istorie românească, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele României“ □•Sub titlul *Publicul în conștiința creatorilor*, Al. Zub, Tudor Ghideanu, Titus Raveica, Vasile Constantinescu, Constantin Ciopraga, Corneliu Ștefanache, Liviu Leonte, Al. Călinescu, Al. Dobrescu, Ioan Holban, Ștefan Avădanei, Paul Balahur, Dan Hatmanu, Nicolae Turtureanu, Radu Negru, Ștefan Oprea, Al. I. Friduș răspund (complement) la întrebările redacției cu privire la „imaginea” pe care o deține publicul în conștiința lor, cum definesc aceștia publicul și ce semnifică îi atribuie. ■•O pagină de versuri, cu semnături ale poeților locali (Paul Balahur, Ion Chiriac, Cătălin Ciolca, Vasile Constantinescu, Nichita Danilov, V. Filip, Ovidiu Genaru, Ion Hurjui, Ioanid Romanescu, Lucian Vasiliu, Horia Zilieru, Valeriu Stancu, Corneliu Sturzu, Zaharia Sângeorzan, Emilian Marcu, Nicolae Țațomir susține liric

momentul festiv. ■•Prezența în numărul aniversar a amplului articol *Jocul periculos al falsificării istoriei*, preluat din revista „Contemporanul”, unde a apărut sub semnăturile istoricilor Vasile Cristian, Augustin Deac și Nicolae Edroiu indică fie o opțiune, fie executarea unui „ordin” de implicare a publicației ieșene în dezbaterile ideologice și istorice ale momentului. □•Al. I. Friduş consideră că „un sondaj de opinie [asupra statului publicisticii] ar putea arunca o oportună lumină asupra acestei probleme, care nu ne preocupă poate în suficientă măsură”: □•Natalia Cantemir semnează prezentarea *Vișoțki – o imensă cheltuire pentru oameni*: „Acest «rezonator» al poeziei și «revelator» al societății s-a cheltuit pentru oameni fără că țină ceama, iar publicul, prin excelență schimbător, nu l-a trădat. Fenomenul care durează douăzeci de ani și se împletește cu legenda este o excepție remarcabilă. A existat probabil o potrivire de vederi, o regăsire a bucuriilor și lașităților, a singurătății și nevoii de duioșie, a speranțelor și ipocriziilor, o anumită furie de a trăi, un anume stil de viață care a corespuns unor așteptări sau a venit să umple un gol. Căci iată, de spune Evtușenko: «Sărmanul nostru geniu din anii șaptezeci / sărmani rămași în alte genii / Okudjava fiindu-ne un Cehov cu chitară / Tu ne-ai fost Zoșcenko-n cântec, cu o scânteie eseniană»“. □•Dinu Flămând traduce din lirica portugheză poezii scrise de Antonio Maria Lisboa, „una din figurile cele mai interesante din poezia portugheză de la sfârșitul primei jumătăți a veacului”, care a trăit numai 25 de ani.

● [„Flacăra”, nr. 7] Mihai Beniuc publică poezia *Stăpânii*: „Dar stai și te întrebi: azi unde sunt?/ Căci după Decebal, Traian, stăpânii/ Ai țării lor, pe veci, își sunt Români”. □•N. Grigore Mărășanu recenzează antologia scoasă de Hristu Cândroveanu, *Un veac de poezie aromână*: „Spre deosebire de alte antologii, autorii elei în discuție, Hristu Cândroveanu și Kira Iorgoveanu, au fost conduși, constatăm, de o bună idee: de a da echivalențe artistice în limba română literară (uneori superioare originalului) și nu o traducere justă (lineară), care ar fi sărăcit mesajul liric. Antologia *Un veac d poezie aromână* adună, față de cele anterioare, un număr dublu de autori, de la cei dintâi, până la cei de azi. Prin ea, literatura aromână se integrează organic în ansamblul creației spirituale românești, căreia de fapt și de drept îi aparține”. □•Romul Munteanu semnează cronică la Mircea Cărtărescu, *Totul* (C.R., 1985), atrăgând atenția cititorilor că scrie despre *Un poet în blugi*, deci aparținând altei generații: „Mircea Cărtărescu pare să fi studiat harta poeziei, așa cum savanții cercetează tabelul lui Mendeleev, cu scopul evident de-a găsi un spațiu (artistic) liber în care să se instaleze cu succes. Când scriitorul se găsește într-o competiție nemărturisită cu unele modele literare (Eminescu, Arghezi, Prévert, Minulescu, Bolintineanu, Dimov), subminarea modelelor vine din interior. Ingeniozitatea verbală practică de Mircea Cărtărescu este remarcabilă. Cuvintele cele mai eteroclitice intră în același context și strălucesc ca un frumos foc de artificii. Dar când aglutinarea lexicală iese sub cenzura eului, textualizarea cultivată de el

vizează un «parter» îndoielnic, nu un public cu adevărat nou și cultivat, capabil să înțeleagă mica sa «revoluție» artistică“. ■•Scurte interviuri/ intervenții ale unor personalități din varii domenii ale momentului sunt selectate sub imperativul titlului *Gândind la ceasul ce-a trecut, lucrând la vremea care vine*.

□•Răspund, printre alții, Edgar Papu: „Nici în acest veac, nu și-a făcut loc chiar din primele momente. În primele decenii această problemă s-a văzut umbrită de interesul acordat aproape exclusiv polarității tradiționalism-modernism. De când, însă, unii poeți de prestigiu ai lui Arghezi, al lui Blaga și, ceva mai târziu, al lui Ion Barbu au contopit aceste noțiuni, inițial polare, sub amprenta excepționalei lor personalități, o atare discuție și-a pierdut virulența. Ultima lovitură i-a fost dată în zilele noastre, de când conceptele de tradiție și inovație s-au dovedit, ambele, deopotrivă de necesare ca termeni obligatorii ai unor mari sinteze artistice. [...]Numai odată cu acest ultim fenomen din cultura noastră s-a lăsat tern liber unei serioase preocupări, cu profil de obiectivitate științifică. Contribuții fundamentale – fie în analizarea pertinentă a unui stil, fie a altuia – au adus Tudor Vianu, G. Călinescu, Adrian Marino, iar în cele din urmă I. Constantinescu, Romul Munteanu, Paul Cornea, Ion Ianoși, Const. Păcurariu și încă mulți alții. În acest amplu context de interese actuale, cu largi orizonturi deschise către viitor, s-a integrat, în ultimii zece ani, și semnatarul rândurilor de față. Așa se explică apariția lucrărilor mele consacrate succesiv barocului, romantismului și clasicismului. Seria urmează a se încheia în acest an printr-o succintă privire asupra manierismului“. □•Al. Zub: „Care e deci rostul istoriografiei? Ca să rezum în câteva propoziții un răspuns ce reclamă dimensiunile unei cărți, voi spune doar că istoriografia e un domeniu pluridisciplinar, menit a restitui evoluția omenirii de la origini până în prezent, cu scopul de a-i oferi puțința unei mai bune cunoașteri de sine, iar actualității puncte de sprijin în orientarea ei spre viitor. Definiție imperfectă, desigur, ca orice tentativă de a fixa o realitate fluentă și extrem de complexă, din care vom putea cunoaște mereu mai mult, niciodată totul. Aproape la fel de veche ca și istoria, chiar dacă inițial ea semăna mai mult cu inscripția funerară sau cu pomelnicul bisericesc, istoriografia e în adevăr o disciplină de extremă complexitate. Ca să ajungă la formele de azi (pluralul e de rigoare) ea a trebuit să parcurgă un drum lung și sinuos, să se apropie și să ia distanță, pe rând, față de teologie, de literatură, de filozofie, de sociologie, să dorească restituții mărunte ori vaste sinteze, să instituie un sistem de auxiliare în jurul ei ori să se sprijine, orgolioasă și naivă, pe intuiție, să se creadă produs erudit ori mai cu seamă rezultat al divinației, să se intereseze cu precădere de eveniment sau de forțele profunde ale dezvoltării, să-și restrângă ambițiile la un tărâm perfect controlabil cu instrumentarul de care dispune ori să accepte aventura pe spații întinse, să fie – în strategia ei secretă – restrictivă ori «imperialistă». Seria opțiunilor, însemnând tot atâtea dileme sau false dileme, poate continua. Ea definește o disciplină ce aspiră la nomotetism, conștientă de tăria, ca și de slăbiciunile

proprii“. □•Niculae Gheran: „Depistarea urmelor bibliografice într-o presă cu peste 10.000 de periodice și compararea tuturor versiunilor antume ale unor opere cu trei până la unsprezece ediții, făcută paralel cu cercetarea manuscriselor care au stat la baza primelor tipărituri, constituie doar o parte din operațiile filologice ce concură la pregătirea unei ediții critice consacrate unui scriitor interbelic. Între ei, Rebreanu ocupă un loc deosebit, făcând parte dintre prozatorii care, spre fericirea și ghinionul editorilor săi postumi, și-a rescris adesea operele păstrând, variantele în arhivă, și-a revăzut mai de fiecare dată șpalturile diferitelor ediții – efectuând, de regulă, modificări minime în textul anterior, suficiente totuși pentru a ne obliga să-i parcurgem, literă cu literă, toate versiunile. [...]Am schițat acest cadru pentru a sugera cititorului proporțiile șantie-rului pe care s-a pregătit și se pregătește în continuare prima ediție critică a operelor celui mai mare romancier român. Prima, dar nu ultima, căci este în tradiția cărții de pretutindeni ca, periodic, să se revină asupra aceleiași opere, fie doar pentru a corecta lecțiunile greșite, erorile de tipar, dacă nu și ale sumarelor, cu bază documentară în presă și manuscrise – fără a mai aminti comentarea operei, mereu de actualitate“. □•Ioan Voicu semnează articolul Liviu Rebreanu la New York: „În *Cassell's Encyclopaedia of World Literature*, publicată la New York, în editura William Morrow and Co., Inc., la p. 391-392 este inserat un articol de 27 de rânduri despre viața și opera lui Liviu Rebrea-nu. Articolul este semnat de F.J. Barnett, care subliniază, între altele, că roma-nele lui Liviu Rebreanu «care demonstrează un înalt și permanent standard de măiestrie artistică, se numără printre cele mai bune din literatura română. Re-breanu excelează în zugrăvirea vieții satului și în mânuirea scenelor de masă». În consens cu opinia criticii literare românești, încheiem aceste însemnări cu sublinierea convingerii că Liviu Rebreanu este un scriitor român cu adevărat universal. În anul în care a fost sărbătorit pe toate meridianele, în cadrul marilor aniversări UNESCO, opera sa este o nouă și puternică mărturie a capacității creatoare a poporului român, a contribuției sale la îmbogățirea tezaurului spiri-tual al umanității“.

• [„**Orizont**”, nr. 7] *Un partid al întregului popor* se intitulează articolul omagial semnat de conf. univ. dr. Gh. Oancea la împlinirea a 65 de ani de la fondarea PCR.: „Născut din realitățile stadiului de dezvoltare a societății românești, trăgându-și seva din devotamentul față de interesele vitale ale țării și având rădăcinile adânc împlântate în istoria multimilenară a poporului român, Partidul Comunist Român a fost rezultatul firesc al evoluției societății românești, expresia necesității istorice obiective românești de realizare, la scară națională, a unității de conducere și organizare a clasei muncitoare. [...] În felul acesta, Partidul Comunist Român devenea mandatarul intereselor și năzu-ințelor tuturor oamenilor muncii. Partidul Comunist Român a ridicat pe o treaptă superioară lupta clasei muncitoare și a aliaților săi pentru apărarea libertăților democratice, a independenței și unității naționale a statului român”.

□•Continuă *Ancheta „Orizont”*, cu titlul *Propagatorul de cultură*, la care își aduc contribuția lect. univ. dr. Gabriela Colțescu (*Activismul cultural cu patos patriotic*), asist. univ. dr. Viorel Boldureanu (*Un model cultural socialist*) și prof. secundar Sabin Popescu (*Fapte de cultură progresistă, revoluționară*). Toți se referă la fenomenul educațional, ca formă de propagandă politică.

□•Conf. univ. dr. Ion Neață se simte în largul ideologiei momentului când scrie despre *Demnitatea literaturii*: „Concepția secretarului general al partidului nostru, privitoare la diversitatea stilistică, precum și concepția privind necesitatea de a zugrăvi societatea cu luminile și umbrele ei au dat posibilitatea apariției unor opere de o mare complexitate, printre cele mai complexe ale literaturii române. În epoca deschisă de Congresul al IX-lea al P.C.R. literatura română a devenit mai profundă și mai angajată, mai responsabilă față de solicitările tradiției și mai activă în opera de formare a omului nou, constructor al societății socialiste multilateral dezvoltate”.

□•La cronică literară, Brândușa Armanca face observații pe marginea volumului de eseuri al lui Adrian Dinu Rachieru, (Facla, 1985): „Polemică (*G. Călinescu și complexe literaturii române*, de Mircea Martin, este parțial o țintă), Vocația sintezei înglobează ea însăși polemici, și încă una dintre cele mai interesante din cultura română: disputa protocronismului. Dacă protocronismul nu este o simplă erată a unor miopii sau neglijențe de evaluare a propriei culturi, atunci este cert un refuz obligatoriu al unui defect de viziune, defect numit «tradiția respingerii propriilor valori». Reluarea discuției despre protocronism se deplasează spre ideea unei atitudini active față de propriile valori, înlăturându-se ideea «minoratului cultural», lăsându-se spațiu pentru împământarea ideii de «policentrism cultural»; «protocronismul trebuie discutat ca pandant al sincronismului», susține Adrian Dinu Rachieru, o susține tranșant și convingător, pentru că aceasta este concluzia unei sondări în adâncime a problemei și a unui program critic. Ieșirea în larg se face în Vocația sintezei nu doar teoretic, ci și printr-o opțiune concret-valorică; Adrian Dinu Rachieru își alcătuieste trei serii literare, grupând scriitorii după cum în opera lor se aude «chemarea Orientului», «glasul autohtoniei», sau «obsesia sintezei». Seriile – astfel stabilite – sunt posibile, iar argumentele de clasificare nu sunt imprudente. Însă analitismul criticului este sumar, el se păstrează în preajma evidențelor, fiindcă, aici, pe teritoriul analizei, își pierde vioiciunea și siguranța. [...] Dacă minusul analitic există (și există!), el se datorează unui defect (să-l numim nerăbdare) de cronologie: între Orizontul lecturii și Vocația sintezei lipsește o carte”.

□•Într-o altă cronică (*Etica originarului*) Livius Bercea stabilește că „prozele lui I. F. Panduru pornesc de la o dureroasă constatare: impactul cu civilizația, cu unele forme ale ei, poate avea repercusiuni morale neașteptate – și nu dintre cele mai fericite”. Cronicarul își încheie evaluările critice aproape intrinsec: „*Calul de lângă no-uri* [Facla, 1985] este tematic și stilistic un volum reprezentativ pentru vocația de prozator a lui Ion Florin Panduru”.

■•Mircea Mihăeș convorbește cu Eugen

Simion: „– *Sunteți partizanul (și teoreticianul) întoarcerii, după un îndelungat exil, al autorului între propriile cărți. De unde s-a întors Eugen Simion? Ce ar însemna, pentru el, o ipotetică despărțire de cărți?* – Mai degrabă scriitorul pleacă din cărțile lui pe măsură ce le scrie. Rămâne ca altcineva (criticul și, în genere, cititorul) să-i descopere urmele în text și să-l aducă înapoi. Autorul abstract (*omul de hârtie*) și, dacă simte nevoia, autorul concret, acela de pe copertă. Uneori scriitorul se întoarce singur la cărțile din care a evadat. Adică la obsesiile, fantezmele lui [...] – *Afirmați, în urmă cu mai mulți ani, că un critic literar «există în măsura în care există valorile pe care le apără».* *Considerând aserțiunea aceasta exactă, care sunt valorile pe care le apărați acum, la finele anului 1985?* – Acelea despre care scriu, acelea despre care am scris de două decenii, căci s-au împlinit 20 de ani de când am publicat prima carte. E mult, e puțin? E spațiul de afirmare simultană a forțelor din trei generații. Când am publicat primele articole trăiau Arghezi, Philippide, G. Călinescu, și tocmai debutaseră Nichita Stănescu, Baltag, Sorescu, Blandiana, D.R. Popescu, Păunescu, Velea... Azi debutează o altă generație. Încerc să-i vin, cum pot și cu cât înțeleg, în întâmpinare. O idee absurdă circulă în articolele scrise despre mine: cum că eu aștept întâi ca un scriitor să devină consacrat, să capete autoritate și după aceea mă apuc să-l comentez. Nu știu cine a spus prima oară acest neadevăr, dar observ că e repetat cu satisfacție. Din curiozitate m-am uitat într-o zi în hârtiile mele și am remarcat că am scris aproape despre toți scriitorii generației mele, la debutul lor, și am scris în același timp despre scriitorii importanți din generațiile mai vârstnice și acum în urmă (adică de zece-cincisprezece ani), despre scriitorii mai tineri. Nu mai este, azi, un act de curaj să scrii despre Nichita Stănescu, Blandiana, Constanța Buzea, Sorescu, Breban, Ioan Alexandru, Ivăsiuc dar acum 20 de ani a scrie (și a miza pe ei), reprezenta un act de opțiune critică. Iau alt exemplu. Preda era un scriitor consacrat când am început eu să fac cronică literară. A venit însă volumul doi din *Moromeții* și el a avut nevoie să fie apărat împotriva agresiunii unei bune părți din critica momentului. Tot astfel s-a întâmplat cu *Intrusul* și tot astfel se întâmplă azi, după moartea marelui prozator. Valorile pe care le apăr, așadar, la finele anului 1985 se întind de la Marin Preda până la tinerii scriitori despre care am scris în ultima vreme Cristian Teodorescu, Ioan Groșan, Bedros Horationian, Alexandru Vlad, Daniel Vighi, Ioan Morar, Florin Iaru, Vișnec, Danilov, Lucian Vasiliu, Alexandru Mușina, Ion Bogdan Lefter, Adriana Bittel și alții care nu-mi vin acum în minte. Un critic trebuie judecat în și cu totalitatea opțiunilor sale pe o distanță mai lungă de timp. [...] – *Ați susținut, nu în puține ocazii demnitatea condiției de scriitor și implicit, a aceleia de critic. Într-un rând ați propus chiar o identitate (oare nu prea grăbită?) a criticii literare și a filosofiei. Care ar fi, din această perspectivă, definiția criticului literar?* – Critica literară nu se identifică în niciun caz cu filozofia, dar poate avea în spatele ei un sistem filozofic și tinde să-și depășească în anumite clipe condiția în

direcția filozofiei. Ea are un obiect precis (oprea) și trebuie să justifice estetic obiectul. Libertatea ei este condiționată. Unii metafizicieni fac deosebirea între *cunoaștere* (o descriere și o situare rațională) și *înțelegere* (o apreciere și o re-creare a obiectului). Critica literară este, cred, o formă de înțelegere. Să acceptăm această definiție simplă: criticul este un om care *înțelege* opera literară și, înțelegând-o, o re-crează în termenii imaginației sale. – *Aveți un model în materie de critică literară?* – Am avut mai multe. Mi-am creat, apoi, un model propriu, pe care nu-l respect însă totdeauna. Nu sunt un om de metodă. Nu este orgoliu, nu este nici resemnare în ceea ce spun. Cunosc mai multe metode, dar sunt de părere că obiectul (opera literară) își oferă o anumită cale de aceea Restul stă în puterea (și în talentul) criticului. – *Nu puțini comentatori au semnalat deschiderea stilistică pe care au adus-o ultimele dumneavoastră cărți (îndeosebi după Jurnalul parizian încât unele voci au vorbit chiar de o proză critică. Ne puteți explica această modificare?* – Nu pot explica această modificare. De altfel, ea nici nu există. *Simțul epic* este un dat al criticii mele și, în mod sigur, este și un dat (dar) al altor critici. G. Călinescu îl are, indiscutabil, în grad maxim. Orice critic autentic este un *prozator de idei*, are un scenariu, pune conceptele, judecățile într-o fabulă. El reconstituie opera pentru a putea, apoi, s-o analizez. Face acest lucru și dintr-o obligație față de cititor. Este o strategie cu dublu sens: pune pe cititor în temă și-l face în același timp martorul și complicele său. [...] Am nevoie de această iluzie (iluzia că lectorul *participă* la demonstrație, nu-i ținut în afara operei și a interpretării operei) pentru a-l determina să mă creadă și să mă urmeze în judecățile mele. Și mai este ceva: ideile au nevoie să respire într-o narațiune a ideilor... Și cititorul nostru la fel. Iată de ce *proza critică* rezistă și când ideile au devenit bunuri publice. [...] – *Nu vă întreb la ce lucrați acum (știu că pregătiți al patrulea volum de Scriitori români de azi), dar am să întreb care vă sunt proiectele pentru viitorul mai îndepărtat?* – O carte despre Preda. O carte despre fantastic. O serie e *jurnale* din care să elimin descripția muzeelor (le las în grija lui Adrian Marino). O carte, poate, despre Nichita Stănescu. Cine știe?! Multe din cărțile pe care le-am scris (*Jurnalul parizian, Dimineața poezilor, Întoarcerea autorului...*) nu intrau în proiectele mele. Și uite că le-am scris înaintea altora, care așteaptă de 15 ani: despre *închipuitul Mateiu Caragiale!*). În mod sigur voi reveni la *întoarcerea autorului*. O temă care a intrat, azi, în atenția criticii occidentale. *Poétique* i-a consacrat recent un număr întreg. Genette o comentează în noul său *discurs asupra povestirii*...Suntem, cum vezi, spirite sincronice”. □•Adriana Babeți scrie sau traduce o pledoarie pentru portret. *Eseu despre portret*, preluat se pare din „Corps écrit”, adăugând în final propriile considerații: „De ce, în ultimii ani, la noi și pretutindeni, autorii semnează în numele lor, cu numele lor propriu înscris pe copertă, atâtea cărți–depoziție? Jurnale, memorii, confesiuni, autobiografii, corespondență. De ce criticii semnează, și ei, cu tot mai multă ardoare, atâtea cărți «de poziție» față de tocmai aceste depuneri de

mărturie. O poziție, o atitudine, aprobatoare, prielnică, părtinitoare, m chiar. O critică «de partea» autorului, a celui care își mărturisește în operă, declarat ori în tăcere, eul. Zeci de cărți, de științe intersectate în focarul acestei probleme (între care, simptomatic, multe reeditări: *Bahtin, Freud, Rank, Lacan, Benveniste, Hocke, Bianchot*). Dar mai ales «noutăți» (de 10-15 ani). Tot atâtea noi ipoteze de lucru pentru tema – atât de sugestiv intitulată de un critic român, *Întoarcerea autorului*. Le consemnăm, prin semnătura autorilor, pe cele mai importante: M. Foucault, J. Derrida, R. Barthes, G. Deleuze, D. Anzieu, Béatrice Didier, M. Beaujour, Ph. Lejeune, J. Rousset, J – L. Nancy, Luce Irigaray, C. Ahastado, R. Jean, J.P. Richard, D. Sibony, Sarah Kofman, M. Jeanneret. După cum, la fel de simptomatic este interesul unor prestigioase reviste pentru acest subiect. Numere tematice consacrate autorului, autobiografiei, confesiunii, acelor «*récits de vie*». Între ele, de un interes cu totul aparte, numărul tematic pe care îl dedică «*Autoportretului*», «*Corps écrit*». Revistă de anvergură intelectuală, editată de PUF, «*Corps écrit*» e condusă de Béatrice Didier (director) și un comitet în care regăsim nume de marcă: M. Butor, M. Duras, P. Emmanuel, Etiemble, R. Huyghe, G. Poulet, J.P. Richard, binecunoscute și cititorului român”.

• **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 7]** M.N. Rusu se înrolează, în calitate de editorialist cultural, *Sub flamura lui Tudor Vladimirescu*: „Revoluția lui Tudor a fost prima revoluție care a strâns la un loc marile clase sociale, împreună cu exponenți ai intelectualității, în vederea realizării nu numai a eliberării imediate de sub asuprirea de tip feudal, întreținută de fanarioți, dar și în vederea reactivizării conștiinței naționale a idealurilor de libertate, egalitate și unitate ale poporului român. Nimic nu poate fi mai ilustrativ în acest sens decât faptul că, deși conducătorul ei este ucis mișelește, spiritul de sacrificiu al acestuia, ideea de revoluție, de a lupta până la capăt, sunt perpetuate de aceiași cărturari și scriitori români care au pregătit-o prin libelurile difuzate între anii 1800-1821, în Capitala Țării Românești. După tragica sa dispariție nimeni nu se lamentează sau demobilizează, ci, dimpotrivă, o nouă chemare la luptă răsună prin textele redactate de membrii Societății literare aflați la Brașov, refugiați aici din calea represiunilor otomane. Conducătorul acesteia este Iancu Văcărescu, același care la București patronase primele spectacole de teatru revoluționar alegoric, dar nu mai puțin incendiar. Aici, în «republica Ardealului», el pune în scenă spectacolul *Eliberarea Țării Românești*, al cărui erou principal este Tudor Vladimirescu. Din replicile acestuia ori ale «corului» se aude același program ideologic care putea fi citit și în pamfletele care au premerat revoluției. Scriitorii, așadar erau în continuare alături de marele luptător”.

■ De la *Calofili*, Eugen Barbu ajunge la *Un rafinat*, Vasile Nicolescu, pe care îl primește laudativ *La judecata de apoi a poezilor*: „Cum scriam și atunci, Vasile Nicolescu este un rafinat, ușor artificios, muzical, livresc, elegiac, subtil, plin de rigori, ilustrând o artă poetică profund patetică, având însă oroare de

lamentație, deși practică o suferință discretă, absconsă, abia ghicită sub rânduri, cu noblețe. Hermeneutica sa poartă aceeași pecete, o claritate nobilă însoțește mereu poemul, o transparență sugerează ceea ce altcineva ar fi spus direct, cu stângăcie. Când intervine artificiu, el e cusut cu fir de mătase, aluzia livrescă scutește ostentația din alte părți, pentru că e și bine aleasă“. □•La *Cronica limbii românești* N. Mihaescu se ocupă de *Stilul științific*: „Cum scriam și atunci, Vasile Nicolescu este un rafinat, ușor artificios, muzical, livresc, elegiac, subtil, plin de rigori, ilustrând o artă poetică profund patetică, având însă oroare de lamentație, deși practică o suferință discretă, absconsă, abia ghicită sub rânduri, cu noblețe. Hermeneutica sa poartă aceeași pecete, o claritate nobilă însoțește mereu poemul, o transparență sugerează ceea ce altcineva ar fi spus direct, cu stângăcie. Când intervine artificiu, el e cusut cu fir de mătase, aluzia livrescă scutește ostentația din alte părți, pentru că e și bine aleasă“.

□•„*Săptămâna*” pe scurt aduce în discuție revista „Manuscriptum”, apărută „așa cum ne-a obișnuit, într-o aleasă ținută grafică” și un articol din „Scânteia” al lui Ion Coja despre importanța cultivării limbii române. „• A încetat din viață scriitorul Grigore Băjenaru, autorul romanului *Cișmigiu et. Comp.* • „Contemporanul” continuă să publice, sub genericul «Coordonatele dezvoltării unitare a poporului român în vatra străbună a Daciei», fragmente edificatoare din lucrarea *Teroarea horthysto-fascistă în nord-vestul României*, septembrie 1940-1946». [...] • Reproducem, din «Scânteia» de vinerea trecută: «Limba română este creația poporului român, ca atare ea trebuie studiată ca orice operă, ca orice creație, în relație strânsă cu autorul ei, cu biografia acestuia, făcându-i astfel pe cei cărora le înfățișăm rezultatele cercetărilor noastre, elevi și studenți, să ajungă prin limba română la o mai nuanțată cunoaștere și înțelegere a celor ce vorbesc și au vorbit limba română de-a lungul secolelor de istorie, la al cărei capăt româna și-a mlădiat chipul ei cel de azi.» *Limba română ca valoare spirituală* – Ion Coja „.

□•Terente Robert, autorul cărții *RZ*, (Albatros, 1982) îi stârnește lui Adrian Dăfir *Dilema textualistă*: „Fără îndoială, *RZ* de Terente Robert, cu această formă monotonă, exasperantă și săcâitoare de expunere a motivelor întru literatură, poate fi clasificat fără nicio greșală ca fiind un metaroman textualist în care beția de cuvinte și extazul narcisist merg mână în mână cu o ciudată și abstractă autocontradicție și o imensă suferință. Am spus că volumul lui Terente Robert este un metaroman textualist și aceasta nu întâmplător întrucât, așa cum vom vedea ceva mai târziu, există, oricât ar părea de curioasă diferențierea noastră, și metaromane netextualiste izvorâte totuși în linii mari, din aceeași metodă personală inventată cândva de André Gide și folosită ulterior cu varii rezultate de Musil, Doblin, Durrell sau Thomas Mann. Într-o intervenție rostită în toamna trecută la radio, N. Manolescu spunea că după ce a fost preluată și de scriitorii noștri, respectiva metodă a căpătat denumirea de metaroman sau textualism ceea ce în mod greșit, ar însemna că cele două noțiuni se confundă, diferența fiind numai una de termino-

logie critică. Nu, după opinia noastră cele două noțiuni nu se confundă deloc chiar dacă ele au izvorât din aceeași modalitate vremelnică, narcotizantă de folosire a cuvintelor.[...] Mărturisim că prima imagine care ne-a venit în minte după citirea ciudatei cărți cu titlul de mai sus a lui Terente Robert (carte apărută în 1982 la Editura Albatros având pe ultima copertă o prezentare oarecum neutră semnată de Dana Dumitriu) a fost una sugerată de bătrânul Hegel prin intermediul a numai șase cuvinte: «Sănătatea este proporția [...]Boala este [...] o disproporție». O a doua imagine la care ne-am gândit a fost acea bizare-rie caricaturală a lui Giuseppe Arcimboldo intitulată *Biblioteca* și care prezintă un om alcătuit în întregime numai din cărți, bustul fiind format dintr-un mănunchi de tomuri, fața alcătuită din colțurile și muchiile unor volume așezate simetric iar părul constituit dintr-o carte cu foile deschise în evantai. Văzută în acest mod, cartea se poate transforma fără dubii, cu o ușurință incredibilă dintr-un edificiu de leac într-un edificiu de boală. Nu altfel stau lucrurile cu volumul de față al lui Terente Robert. Asimilând caleidoscopic aproape toate modalitățile ideale sau numai ocazionale de a scrie roman apărute până acum, Terente Robert ajunge la un moment dat la un refuz copilăresc și violent al tuturor acestor modalități de a scrie roman, la o respingere aproape totală a realității ferme de până acum. O primă reacție a acestei alergii la realitate răbufnește în dorința de a scrie el însuși o carte care să nu semene cu nimic din ce s-a scris până la el. Concret, autorul nostru vrea să scrie un altfel de roman dar, o mărturisește chiar el, nu știe cum. Urmează deci o lamentație cumplit de dezlănată pe această temă, respectiva lamentație urmând a fi, lucru surprinzător și nu mai puțin ilar, însuși romanul RZ. Ideea aceasta a scrierii despre scriere nici măcar nu este nouă și asta o mărturisește chiar Terente Robert în chiar una din paginile cărții sale“.

15 februarie

• [„Luceafărul”, nr. 7] Fl. Constantiniu semnează editorialul *Istoria partidului-istoria noastră*. Alături de citatele redundante din editorialele politizate ale anului 1986, o frază atrage atenția prin caracterul ei cu totul surprinzător: „Partidul nostru apare, așadar, ca produsul, necesar al unei întregi istorii, pregătit cum ar fi spus desigur Nicolae Bălcescu, de lucrarea înceată a veacurilor, și tocmai de aceea, puternic și curajos”. □ În rândul nominalizărilor din rubrica intitulată *Cărțile anului 1985* se află, în opinia lui Costin Tuchilă, și ultima dintre aparițiile editoriale datorate regretatului Marius Robescu, *Joc și Înviere* (C.R., 1985): „Poezia lui Marius Robescu ne-a părut întotdeauna o poezie «de cameră», în sensul că explozia afectivă se consumă într-un spațiu închis și redus, în «încăperea» puțin concretă ce se sustrage mișcării cotidiene pentru a face loc meditației. În ultimele volume acest consum căpătase o tușă agresivă. «Partea cealaltă» devenea cuvântul de ordine al viziunii; partea ascunsă: «Amurgul – funerariile soarelui/ îmi trece cu pumnul prin inimă // o

clipă dacă aş putea să privesc / asemenea lui, celui dus,/ de pe partea cealaltă// scufundându-mă apoi/ în somnul păianjenului...»". ■•Masa rotundă cu titlul *Originea românească a ceangăilor*, anunţată pe prima pagină, îi are ca protagonişti pe Ion Coja, Mihail Diaconescu, Valeriu Rusu, Gabriel Țepelea, M. Ungheanu, V.M. Ungureanu. □•În aceeaşi ordine de idei, Ov. Papadima prezintă cartea profesorului Dumitru Martinaş, *Originea ceangăilor din Moldova*, despre care se arată că „este indiscutabil o contribuţie decisivă pentru lămurirea problemei atât de complexe şi atât de aprig discutate a trecutului şi prezentului acestor români din acea parte a României, în care trăieşte şi azi, amintirea lui Ştefan cel Mare”. □•Mihai Ungheanu continuă prezentarea volumului de *Opere XIII* (Ed. Academiei, 1986), ajungând la episodul al IV-lea: „Se ştie că Titu Maiorescu a neglijat manuscrisele poetului şi că n-a făcut nici o revenire la opiniile sale anterioare, atunci când poetului amarelor decepţii, i s-a adăugat imaginea proletarului intelectual militând pentru o cauză socială. Dacă adăugăm că această viaţă de gazetar a lui Eminescu îi era prea bine cunoscută criticului ajuns politician, Titu Maiorescu fiind implicat direct în ancorarea lui Mihai Eminescu la publicaţiile conservatoare, şi că principial se găseau pe acelaşi teren politic, ignorarea de către Titu Maiorescu a acestei ipostaze eminesciene de mare rezonanţă la vremea ei ne conduce gândul către lacuna deliberată”. □•Valentin F. Mihăescu se pronunţă despre *Zori şi ceaţă* (Eminescu, 1985) de Eugen Teodoru cu argumente călinesciene: „Carte inegală, cu pagini valoroase dar şi cu căderi neaşteptate, *Zori în ceaţă* este, pe ansamblu, un tipic roman popular, destinat unei largi categorii de cititori. Conformismul său nu reprezintă un handicap ci, dimpotrivă, sporeşte accesibilitatea lecturii. Vorbind despre poezie, dar referindu-se, de fapt, la întreaga artă. G. Călinescu extrăgea, în al său *Curs de poezie*, următorul «pseudo-precept» estetic: «Aşadar în orice operă mare proporţia dintre conformism şi noutate este în favoarea celui dintâi». Dacă eliminăm adjectivul, atunci poziţiunea călinesciană devine operantă şi în cazul romanului lui Eugen Teodoru. Mai mult chiar, în *Zori în ceaţă* al doilea termen lipseşte cu desăvârşire. Prin urmare, gradul de receptare a cărţii din partea cititorului obişnuit poate fi maxim. Căci, rămânând la termenii călinescieni, în acest roman toate raporturile dintre personaje «intră într-o structură apercceptibilă de la început». Ceea ce, să recunoaştem, nu este puţin lucru”. □•Istoricul literar Pavel Țugui scrie despre volumele de versuri ale lui A. E. Baconsky preluând titlul din 1957, al acestuia, *Fluxul memoriei*: „Ca redactor şef al revistei «Steaua», A.E. Baconsky, împreună cu colaboratorii săi Aurel Rău, Aurel Gurghianu, Victor Felea, Mircea Tomuş, Leonida Neamţu, G. Munteanu şi alţii, a militat pe calea înnoitoare a literaturii noastre, criticând consecvent dogmatismul şi proletcultismul. Principiile nonconformiste apărute de colectivul de la «Steaua», au căpătat valoare naţională cu Prilejul Congresului Scriitorilor din vara anului 1956. [...] Considerînd dogmatismul şi versificarea «realistă» «permanentă primejdie,

mai cu seamă pentru poezie», Baconsky s-a disociat spectaculos și dramatic de propriile compuneri proletcultiste. [...] Conștiința baconskyană relevă confruntările din epocă, seismele imprevizibile dominate de neliniști și căutări izbăvitoare ale scriitorilor români din generația sa supuși și vântul primăvăratice ce a provocat în anii 1955–1956 dezghețul ireversibil. [...] Versurile *Dincolo de iarnă* și mai cu seamă memorabilul volum *Fluxul memoriei* (ambele din 1957) reprezintă, alături de poeziile originale ale lui Tudor Arghezi, Al. Philippide, Mihai Beniuc, Nicolae Labiș, Eugen Jebeleanu, Ion Horea, Nina Cassian, Geo Dumitrescu, Șt. Aug. Doinaș, Al. Andrișoiu și ale multor tineri (N. Stănescu, Cezar Baltag, M. Sorescu, Ion Gheorghe, H. Zilieru și alții) tipărite în edituri sau în paginile publicațiilor vremii, evenimentul decisiv al resurecției lirismului românesc contemporan. [...] Lucid și sentimental, optimist și sceptic generos și mizantrop, obsedat de cunoașterea altor lumi și ars de dorul de acasă, A.E. Baconsky a fost un peregrin orgolios al timpului nostru cu onestitate pendulând între jocul iluziilor și himerelor și spaima, până la exasperare față de prezent și concret, fascinat însă continuu de mirajul culturii, premisă obligatorie a făuririi operei. Căutările spiritului baconskyan – firești la orice mare conștiință și talent! – sunt efectele credinței nestrămutate în valorile trainice ale Poeziei, ale Artei, în idealurile revoluției socialiste, ale convingerii neumbrite în propășirea patriei și înflorirea culturii române”. □•Un grupaj de versuri inedite Grigore Hagiu completează structura numărului. □•La *Mapamond*, versuri de Brenda Walker.

15 februarie

• [„SLAST”, nr. 7] Gheorghe Grigurcu deschide seria dezbaterilor cu tema *De ce nu avem o istorie a literaturii române contemporane?* (I), care se încheie cu un „atac” la adresa lui Nichita Stănescu: „Mi se va putea reproșa că vina cade tot asupra cronicii literare! În bună parte da, însă trebuie relevată situația că tot în zona acesteia au apărut și singuri atitudini lucide, vocile care cereau reexaminarea unor exa gerări izbitoare, a unor plasări valorice exorbitante. Aproape nicio excepție însă în cercetările mai ample, în tentativele «panoramice» și în «micromonografiile» dedicate favoriților actualității. Sub forma unui lot de autori mereu situați în fruntea ierarhiei, începând cu câțiva poeți, «generația '60» a fost exaltată ca nici una alta la noi Din sânul său a luat naștere și un mit, cel al lui Nichita Stănescu. [...] El bântuie cu o furoare incendiatoare pe întregi hectare de hârtie tipărită. Se reduce tot mal mult la nucleul său irațional-incandescent, care este evocarea omului, extazul, prosternarea în fața unui idol, indiferent de faptul că se întrupează într-un text, într-o fotografie, într-o amintire. Suprema vedetă corespunde și ea unei gesticulații a veacului hiper-sensibilizat. Care sunt criteriile entuziasmului ? Desigur, nebuloasa e prea autoritară pentru a se desprinde cu claritate cele estetice. Un sentimentalism compensator își înalță vâlvătăile în numele poeziei abia aproxi-

mate. Deși atâția critici reprezentativi și-au pus parafa sub această glorie, simțul critic se află, aci, în impas. Cum va trece imaginea zeescului Nichita în istoria literară ? *Imediat după Eminescu, și înaintea unor Blaga, Arghezi, Ion Barbu, Bacovia.* așa cum propunea, dezinvolt, un confrate, până mai ieri reținut ? Cum va arăta obrazul celui ce a așternut *Necuvintele*, după ce *voga* sa, temporară ca orice vogă, va fi declinat ? ■•Despre Nichita Stănescu scrie și Mircea Dinescu, la rubrica sa cu orgoliosul titlu *Ei sunt contemporanii mei*. Dinescu scrie despre *Fenomenul Tungus*, arătând că este un bun cunoscător al fulgurațiilor nichitastănesciene: „*Poliglot de limba română*, el n-a prea coborât cu poezia în stradă. Ci a invitat strada să-și ia notițe în apartamentul său. Multe urechi veștejite și-au redobândit clorofila”. □•Oarecum în consens cu Gheorghe Grigurcu, Constantin Sorescu atacă aceeași problemă în articolul *Pentru un tratat de superlativitate*, în care dezavuează proliferarea encomiului din critică: „În momentul literar '85, cea mai prodigioasă cauză a supelativitei o constituie înscrierea autorilor: în cenacluri, promoții, generații, direcții, curente. Fenomenul contemporan a atins proporțiile fenomenului similar interbelic și reeditează, concomitent cu aspectele pozitive (despre care am mai vorbit) și pe cele negative.[...] Aproape oriunde sunt două cenacluri într-o aceeași zonă geografică sau spirituală, ele se contestă cu vehementă – pe de altă parte, în interiorul tuturor acestor grupuri, a fost legiferată egalitatea valorică: nu se mai vorbește de autori la început de drum și de autori cu experiență ; nici de autori majori și de autori minori: nici de virtuozii ai speciilor esențiale și de virtuozii ai speciilor periferice Toți sunt o apă și un pământ. dar o apă tare și un pământ nobil. Ideea de diferențiere și de stratificare valorică a fost abolită. Prin urmare, vor reprezenta ceea ce se numește «curentul organicist» considerat de unii ca singurul compatibil cu specificul culturii române, nu numai Paul Anghel, Ilie Bădescu, Mihai Ungheanu. Ion Gheorghe și Ion Alexandru, ci și ba chiar mai mult decât aceștia, Ilarie Hinoveanu, Ion Potopin, Petre Ivancu, Paul Tutunțiu. A. I. Zăinescu, Ion Segărceanu, Dumitru Stancu. Într-o optică asemănătoare, în alte proiecte tipologice, poezia intelectuală va fi ilustrată nu numai de Gheorghe Grigurcu, dar și de Ion Bogdan Lefter; poezia de sorginte rimbaldiană, nu doar de Mircea □•În secțiunea *Colegi ide creație, colegi de generație*, Mircea Florin Șandru se află în dialog cu Doina Uricariu: „– *Ai susținut o vreme la Universitatea cultural științifică un ciclu de prelegeri despre poezii tineri contemporani.* – Am ținut un an de zile un curs despre generația Hyperion (colecția Cărții Românești) și despre promoția '70. Apoi un curs de un an despre Emil Botta. Problema noastră este să fim poeți dincolo de sufragiile unui critic sau altul, și dincolo de aplauzele unor suporteri. *Să fii poet în lumea mare* asta-i problema. Poezia saloanelor, a cafenelei și a cenaclurilor e depășită. Poezia cumplită e cea care trece examenul multor limbi – trei-patru cel puțin, – poezia care-i sufocă până și pe cel ce nu știe să pronuțe bine numele poetului pe care-l citesc și care-l zguduie. Asta ar trebui să ne doară, nu câte

promoții scoatem pe deceniu și câte sandvișuri facem din ele, din care unele sunt mijlocul și altele pâinea ce se poate și neglija la nevoie. Câțiva critici să universalizeze poezia română, s-o lanseze în cărți moderne”. Discuția este intitulată *Poezia este natură și cultură în același timp* și este acompaniere, pe aceeași pagină, de *Opinia criticii* (cu aprecieri aparținând lui Geo Dumitrescu, Laurențiu Ulici, Nicolae Manolescu, Mircea Iorgulescu, Edgar Papu ș.a, dar și nominalizarea contestatarilor în persoana lui Victor Atanasiu și M.N. Rusu), plus un *Eșantion*, în care este reprodusă o poezie a autoarei. □•Ion Grecea continuă destăinuirile despre prezența sa în rândul membrilor *Școlii de literatură*: „– *Ce amintiri, mai deosebite, aveți despre foștii dumneavoastră colegi?* – Foarte multe și foarte frumoase. Dintre foștii colegi cu care am început cursurile ...unii, care n-au dovedit «chemare» pentru arta scrisului. s-au înapoiat la vechile lor locuri de muncă și deci n-au mai urmat cel de-al doilea an de studii. Apoi dintre absolvenți nu toți s-au remarcat în timp ca autentici scriitori și au „clacat“, cum se spune, înainte chiar de a-și înscrie numele pe vreun volum de poezie sau de proză. Cei mai mulți însă, prin talentul lor, prin munca lor, prin vocația lor, au devenit nume dragi cititorilor din întreaga țară, fie că sînt poeți, prozatori, autori de teatru sau critici literari. Mă gândesc la Ion Gheorghe, Gheorghe Tomozei, la Nicolae Labiș, Nicolae Motoc, Niculae Stoian, Mihai Negulescu, Rusalina Mureșanu, Elena Dragoș, Doina Ciurea, Doina Sălăjan, Ștefania Popovici, Rodica Toth, Constanta Moscu, Adrian Beldeanu, Irimie Străuț, Ioana Zamfir. Ana Ioniță, Ștefan Luca, Anton Breitenhofer, Radu Coșău, Al. Popescu-Vergu, Florian Grecea, Aurel Storin, Lucian Raicu, Sin Arion, Athanasie Toma, Dumitru Carabăț, iar dacă din grabă am uitat pe careva, vitrinele librăriilor îi vor pune și pe aceștia în evidență, așa că să fiu iertat”. □•La rubrica *Scriitorii tineri și cărțile lor*, Valeriu Bârgău îl prezintă pe timișoreanul Lucian Alexiu, cu volumul acestuia din *Ideografii lirice contemporane*, Facla, 1977: „Nu mai țin minte dacă vreun comentator al cărții de debut (al unei sale cărți) a lui Lucian Alexiu a remarcat un fapt aparent banal: critica sa devine strălucitoare cu adevărat doar atunci când se exercită asupra unor poeți autentici, asupra unor creații ce au o structură proprie”. □•Paul Dugneanu radiografiază lirica lui Marius Robescu, descoperind aici „figurile spiritului și ale limbajului”: „Din raportul de contrarietate dintre real și spirit (menținându-mă în granițele dialecticii propuse de poet încă din titlul volumului), din atracția și respingerea lor se naște universul imaginar al liricii lui Marius Robescu. De la început însă, este bine să spun că la Marius Robescu spiritul nu este atât însetat de realul *real* cât de proiecțiile și formele lui în ceara materiei. Spațiul natural ca și cadrul ambiental nu au consistență și densitate obiectuală, fiind reduse la un desen ușor convențional, la un număr de *panouri* – simbol, ilustrative în cel mai înalt grad pentru stările psiho-sufletești ale poetului”. □•Textul inedit, început din numărul precedent, *Marin Preda în dialog cu cititorii* (text stabilit și transmis de pe bandă magnetică), continuă și în numărul de față.

• [„**Tribuna României**”, nr. 310 (4)] Liviu Papadima se întreține cu matematicianul Solomon Marcus, cunoscut în calitate de promotor al lingvisticii și poeziei matematice, a celei computaționale, în țara noastră, O înrâurire asupra preocupărilor de lingvistică ale savantului matematician a avut soția acestuia, Paula Diaconescu, lingvist-profesor universitar. Interviuul, din care redăm unele pasaje, reprezintă un omagiu adus profesorului Solomon Marcus la împlinirea vârstei de 60 de ani: „– *Vă rugăm să ne spuneți ce v-a determinat apropierea, din perspectivă matematică, de disciplinele umaniste ?* – Împărțirea culturii pe parcele între care comunicarea este, dacă nu interzisă, cel puțin redusă la minim, constituie o prejudecată frecventă cu care ne-a hrănit o întreagă tradiție de exacerbare a spiritului analitic și de ultra-specializare. Un scriitor pe care-l admir, Teodor Mazilu, scria în 1973 că «Științele și artele nu se pot elucida reciproc». Dar, în mod ironic, acest articol apărea alături de un altul, în care se susținea că matematica este o artă. Formația mea de matematician nu putea decât să potențeze interesul meu pentru poezie, interes manifestat încă din adolescență. Non imixtiunea celor două teritorii, preconizată de Mazilu, nu este posibilă deoarece se opune unității organice a culturii. Orice creație artistică include și o componentă științifică (nu totdeauna conștientizată de autor), după cum în orice creație științifică arta are și ea partea ei. Iată și ce scrie Șerban Cioculescu (în «România literară», 16 ianuarie 1986): «Numesc poet pe oricine, în proză sau în versuri, în știință sau în literatură, reușește să pună în vibrație simțul frumosului și să ofere cititorilor emoția estetică». – *Ce puteți să ne spuneți despre calea străbătută de lingvistica matematică spre a-și demonstra oportunitatea, în ciuda prejudecăților de care vorbești ?* – Dacă în urmă cu 25 de ani, când lingvistica matematică se afla abia la începutul dezvoltării ei, argumentele mele își așteptau confirmarea, acum oportunitatea demersului matematic în lingvistică este demonstrată de întreaga evoluție a lingvisticii în ultimul sfert de veac. Prezența unui articol care se prevalează de formalismul logico-matematic a devenit un fapt curent în revistele internaționale de lingvistică. Cel mai mare elogiu care a putut fi adus lingvisticii matematice este tocmai inutilitatea menținerii denumirii de lingvistică matematică. În anii '60 această expresie era necesară, ca un artificiu de ordin retoric prin care se atrăgea atenția asupra unui fenomen nou. Intre timp s-a înțeles că utilizarea gândirii, a tehnicilor logico-matematice, decurge firesc chiar din dezideratele interne ale lingvisticii. [...] Cred însă că este important să amintim că în 1959, când au fost inițiate la noi în țară preocupările de lingvistică matematică și când era nevoie de o înțelegere anticipatoare deosebită pentru a realiza perspectivele noului domeniu, un lingvist, acad. Al. Rosetti și un matematician, acad. Gr. C. Moisil, au luptat pentru promovarea acestei colaborări interdisciplinare. – *Care a fost evoluția poeziei matematice în ultimul timp ?* – În privința poeziei matematice se produce o evoluție asemănătoare lingvisticii matematice. [...] Revista «Revue Roumaine de Linguistique – Cahier de Lin-

guistique Théorique et Appliquée», înființată de profesorii Rosetti și Moisil în 1962 publică regulat cercetări de lingvistică și matematică fără o indicație specială în acest sens. [...] De asemenea, au fost primite cu interes cercetările privind semiotica matematica a folclorului. Cartea colectivă pe care am coordonat-o în 1975 la Editura Academiei a apărut, în versiune ameliorată și amplificată la Paris (*Semiotique formelle du folklore*. Klincksieck. 1978) iar capitolul cel mai amplu, de vreo 50 de pagini, din această carte, intitulat *Gramatica basmului* – (pe care l-am elaborat împreună cu specialistul în folclor Stanca Fotino) a apărut acum în versiune rusească, la Moscova, într-un volum colectiv în care mai figurează Claude Levi Strauss. A. J Greimas și Pierre Maranda. [...] Un ecou deosebit, bogat și în reacții critice, l-a avut teoria celor doi poli ai limbajului uman, științific și poetic, pe care am elaborat-o pornind de la punctul de vedere al lui Pius Servien și am prezentat-o într-o primă versiune în *Poetica matematică*. Între timp, aceste cercetări au evoluat atât de mult, încât am elaborat o nouă monografie, *Artă și Știință*, pe care am predat-o Editurii Eminescu, în care sintetizez cercetările privind statutul limbajului poetic în raport cu cel al limbajului științific, discutând cu precădere reacțiile critice la *Poetica matematică*. [...] – *Inițiativele dvs. s-au bucurat de o frumoasă preluare și continuare în domenii multiple*. – Preocupările de teoria limbajelor formale s-au scufundat în domeniul mai vast al informaticii teoretice și al teoriei limbajelor de programare. Unii dintre foștii mei doctoranzi sunt acum nume cunoscute specialiștilor din întreaga lume”. □•În tentativa „de a înlătura câteva prejudecăți curente și de a propune o definiție mai mult prescriptivă decât laborios indusă din suma de fapte existente”, despre eseu, Petru Creția semnează articolul *Eseu despre eseu*. În ceea ce privește accepțiunea eseului la noi, autorul este de părere că „în literele românești de astăzi s-a statornicit, mai mult pe tăcute, un sens cumva peiorativ în acest domeniu. Astfel a spune că cineva scrie eseistic revine foarte adesea la a spune că nu își ia osteneala de a trata subiectul temeinic, complet și sistematic, adică științific, că nu dă note și trimiteri, că nu-și citează, erudit, sursele, nu dă o îmbelșugată bibliografie, dar mai ales că nu dă o demonstrație riguroasă și că scrie prea «literar», înflorit, imagistic sau, cum iarăși se spune adesea, impresionistic. Pe scurt, a scrie eseistic înseamnă la noi a nu scrie serios.[...]. Nu oricine are de propus un gând al său, o vedere asupra unui aspect al lumii ori al culturii, este obligat să scrie un tratat academic, să facă, chiar având prilejul și răgazul, inventarul și critica tradiției în chestiunea respectivă, să construiască un aparat demonstrativ și o structură sistematică, să aspire la deplina istovire a subiectului său. O bună economie a vieții spirituale nu numai permite ci și reclamă prezența în cultură a unui mod de expresie a ideilor mai rapid, mai nedesfășurat, mai liber de anumite constrângeri. O cultură vie nu are voie să alunece în academism și în plictisul corelativ, ea are mereu nevoie de oameni care să practice seriozitatea gândului cu ceva din grația și elanul literaturii bune”. ■•În *Trepte în poezia*

românească, Liviu Papadima își propune să creioneze, *ab ovo ad mala*, lirisul românesc. Primul dintre texte se intitulează *Originile: creația populară*. Grigore Brâncuș scrie, etimologic despre *Aur*. □•Același Liviu Papadima își prezintă impresiile despre cărțile a doi poeți: Ioanid Romanescu *A doua zi* (colecția *Cele mai frumoase poezii*): „Neantizarea în care se scufundă, de la o vreme încoace, poezia lui Ioanid Romanescu, dospește de înțelesuri”. □•Mircea Dinescu, *Rimbaud negustorul* (C.R., 1985): „Iconoclastia, umoarea persiflantă, jocul sprințar, dezinvolt, cu cuvântul, boicot al solemnității, vorbesc toate despre pervertirea gravelor, ocrotitoarelor temeinicii dintru început. Demitizări au fost, demitizări sunt încă (poetul o spune cu destulă bruschețe, regândind «nunta», fecunditatea miturilor, ca pe o mahmureală după petrece-re)”. □•Nicolae Manolescu are în observație *Două istorii literare reeditate*: „Într-o serie, recent inaugurată de Editura Eminescu, au apărut în 1985 două dintre cele mai cunoscute istorii literare românești: *Literatura română modernă* a lui Ovid Densusianu și *Istoria literaturii române moderne* de Șerban Cioculescu, Tudor Vianu și Vladimir Streinu. [...] Cea de a doua este o operă de colaborare, în care Șerban Cioculescu a scris partea despre literatura de la 1848, Tudor Vianu pe aceea din vremea Junimii, iar Vladimir Streinu pe aceea de la finele secolului XIX (Macedonski și «estetismul»). Apărută în 1946, după marea istorie călinesciană, și reeditată de două ori de atunci (în 1968 și astăzi), cu unele schimbări și adaosuri, *Istoria literaturii române* are un aspect didactic superior. Ambele reeditări se cuvine semnalate atenției iubitorilor de literatură română ca studii valoroase și, în unele puncte, nedepășite până azi”.

20 februarie

• [„Scânteia”, nr. 13529] Victor Crăciun semnează eseu *Chipul luminos al mamei*, un model al literaturii române: „Am fost, cu câțiva ani în urmă, martorul unei scene copleșitoare prin simplitatea emoției: Nichita Stănescu, om în deplina forță a celor aproape 50 de ani, poet încununat cu lauri în țară și peste hotare, primea, de la celălalt capăt al firului telefonic, sfaturi, îndemnuri, învățăminte... Am deslușit de îndată: vorbea cu Mama sa. În picioare, în fața receptorului, poetul exprima o copilărească bucurie, micșorat parcă din statura lui masivă, sub cuvintele pilduitoare ale Mamei. De la Ploiești, prin cabluri și butoane veneau alte și alte îndemnuri de inimă, iar poetul, un copil de cinci decenii, le primea cu tremurări și suavitate în glas, răspunzând: «Bine mamă scumpă și iubită. Auzi, mama? Fii atentă, că noi doi avem un pact. Atâta timp cât dumneata trăiești, eu nu mor»...», ca apoi să improvizeze un cântec, un ritual și minunat cântec, în care două versuri născute din veche și veșnic proaspătă dragoste, sfredeleau ca o obsesie: «Mamă, mamă, te iubim,/ Alta nu găsim.../ Mamă, mamă, te iubim,/ Alta nu găsim...». Și cântecul acesta ar fi putut dura pe calea cablurilor și a butoanelor, ca un nesfârșit imn al bucuriei... Cercetăsem, îndelung, întreaga literatură românească, din care am extras paginile ei

cele mai fascinante pentru antologia *Gânduri închinare mamei*, primită cu căldură și bucurie îndeosebi de tinerii cititori ai «Bibliotecii școlarului». Dar în clipa aceea, alături de Nichita Stănescu, revelația devenise certitudine. Sentimentul dragostei de mamă era cu mult mai puternic în viața creatorilor decât, poate, reușiseră unii din ei să o exprime în opere. Ei, poeții și povestitorii, au lăsat pagini tulburătoare despre *Mamă*, mulți scriind cu majuscule cuvântul dătător de viață, ca și cuvântul *Țară* – cel care dă temeinicie vieții individuale și colective. Pentru că Mamă și Țară sunt constantele străvechi ale simțămintelor omului de la Carpați și Dunăre, ele au străluminat fapte și durata acestui popor, iar sufletul lui artistic le-a înmlădiat în vers și cântec. [...] Aidoma acestor gânduri, întreaga noastră literatură, începând cu doinele, baladele și basmele populare și continuând cu scrierile istorice și cronicărești și cu creația modernă, este un imn adus cuvântului «sacru – mamă», cum îl denumește Victor Eftimiu”.

• [„România literară”, nr. 8] Editorialul din acest număr se intitulează *Devenirea literaturii*: În completarea ideilor, Victor Ernest Mașek pledează *Pentru o etică a receptării*: „În ordinea intrării în pagină, semnează texte critice următorii: Mariana Sipoș, Mihai Dascal, Mihai Coman, Nicolae Manolescu, Mircea Iorgulescu, Grigore Smeu, G. Dimisianu, Laurențiu Ulici. □•Mariana Sipoș scrie despre *Tentațiile* lui Platon Pardău: „Acțiunea ultimelor cărți ale lui Platon Pardău se petrece într-un timp concret, așa numit al zilelor noastre. Cu toate acestea ele conțin nenumărate proiecții spre un timp istoric, al „scrisorilor imperiale“ deseori evocate, timp cu semnificații mitice în stare să amplifice un mod de a fi în lume al personajelor, o anumită filosofie existențială care învăluie ca o aureolă chipurile cele mai diverse care se perindă prin fața cititorului. Așa cum cotidianul devine ușor extraordinar, tot așa trecutul, atins de nuielușa magică a imaginației scriitorului, devine fabulos, amănunte trecute uneori cu vederea de istorie capătă proporții fantastice. Frecvențele digresiuni în timp sunt conectate la discursul general prin tehnica de flash-back care cere un mare simț al măsurii (nu îndeajuns de bine controlat în *Diavolul de duminică*, dar excepțional în *Limita de vârstă*) și în care memoria are rolul de a decanta trecutul (mai îndepărtat sau mai apropiat) care invadează textul precum o vegetație sălbatică”. □•Mircea Iorgulescu recenzează pe Nicolae Calomfirescu (*Știucă în vin roșu*, C.R., 1985): „Noul roman vădește, de altfel, existența unei acumulate experiențe a scrisului. mai ales printr-o anumită siguranță prudentă. Autorul și-a precizat, s-ar putea spune, o formula epică suplă, mai mult convenabilă decât originală, pe jumătate realistă și pe jumătate ironică, împăcând cele două direcții într-un mod ingenios, prin multiplicarea perspectivelor narrative. [...] *Știucă în vin roșu* este o carte în care fantezia se hrănește din observația realistă a unui mediu în care intimitatea și colectivitatea fac una”. □•Grigore Zmeu scrie la Mihai Tunaru, *Șarpele împăcării* (C.R., 1985): „Romanul lui Mihai Tunaru, *Șarpele împăcării noastre*, e o proză intens poemati-

că, seducătoare prin firescul coeziunii unor trăsături aparținând la genuri literare diferite. Șansa cărții – din acest punct de vedere – stă în faptul că poematicele se răsfrânge spre interior, ca o implozie”. □•G. Dimisianu face cronică volumului *Scene din Romanul literaturii* (C.R., 1985), al lui Lucian Raicu: „Prin toată factura ei, *Scene din viața literaturii* este o scriere care se refuză comentariului sistematizator și mai ales aceluia care ar ține cu tot dinadinsul să ierarhizeze intențiile unei astfel de cărți: anume aspecte sunt în primul rând semnificative pentru ...în cutare direcție autorul avansează cu cel mai mare folos spre a dovedi că...etc. Rămânem în afara spiritului ei dacă procedăm astfel cu o carte, atât de puțin însuflețită de ambiții arhitecturale și atât de puțin întemeiată pe intenția de a «demonstra».”: □•Continuă serialul lui Laurențiu Ulici, cu un profil făcut lui Constantin Munteanu: „*Zaruri de cretă* (1976), *Ziua magnoliilor viscolite* (1979). *Cursa rapidă* (1982), *Vremea brândușelor* (1984). O colecție de întâmplări din viața unui mare combinat industrial și o alta de peripeții amoroase, și unele și altele aparținând cam acelorași personaje ce trec dintr-un roman în altul asigurând unitatea de ciclu epic a tuturor celor patru cărți. Prozatorul, identificabil în inginerul fizician Mihai Viădeanu, evocă lumea uzinei și viața sentimentală a eroilor, inclusiv a alter-ego-ului său, în două maniere distincte: reportericească, prima, cu abundență de dialoguri și economie de imaginație ; lirică, a doua, cu amănunțiri picante, denotând înclinații erotomane din perspectivă narcisistă, uneori cu vagi puseuri auto-ironice. Cum secvențele uzinale și cele sentimentale alternează în spațiul fiecărui roman în parte, impresia generală e de roman sentimental”. □•Polemica se încinge între Mihai Dascal și Zigu Ornea. Primul, nemulțumit de tratamentul aplicat ediției sale răspunde cu un drept la replică intitulat *Cezar Petrescu povestitor și dilemele cronicarului improvizat*: „Cred să seria Cezar Petrescu, *Opere* este mai importantă în ordine culturală decât supradimensionata biografie consacrată de Z. Ornea lui Gherea, în care pe parcursul a nu mai puțin de 516 pagini glosează anodîn în marginea unor evenimente nu totdeauna cu pondere și semnificație literară, și la fel de importantă ca volumul în care se ocupă separat, pe un număr cvasi similar de pagini (512). de opera aceluiași autor. Am citit cărți splendide, având ca obiect autori fundamentali, care nu depășeau 300 de pagini. Să te «lăfăi» pe 1 026 de pagini pentru a face o monografie mi se pare – ceea ce recenzentul îmi reproșă mie, fără să albă un asemenea suport – «elefantiazis și grandomanie a lipsei de proporții». Tot de «grandomanie» și chiar de «grafomanie» se mai face vinovat Zigu Ornea când consumă cerneală și hârtie retipărindu-și atât de des revizuite și adăugite, lucrări mai vechi (dar nu într-atât încât să depășească trei ani: *Junimea și junimismul*, 1975, 870 p. ; Idem, 1978, 744 p. etc). [...] Nu știu dacă mi-am propus să scriu «distins» ; flecare scrie conform capacității sale spirituale de a se adapta la progresul lingvistic al momentului, formației intelectuale și, în ultimă instanță (cum afirmă Buffon), conform unor imponderabile temperamentale. Un singur lucru știu

însă: că mi-am propus totdeauna să nu scriu monocord ca preopinientul meu și în ignoranța regulilor gramaticale. Cine nu creditează erorile semnalate în scrișul Iul Z. Ornea acum câteva luni de o revistă săptămânală (în cuprinsul mai multor coloane) e suficient să deschidă la p. 105 ultimul său volum, *Actualitatea clasiceilor*. Va găsi acolo, în frontispiciu, cules cu majuscule, următorul titlu: *Din scrierile interbelicilor și a celor din deceniul precedent*. El se repetă la *Cuprins*. În aceeași formulare care violentează simțul gramatical și tot cu majuscule. Pentru o astfel de greșeală, un elev de curs elementar ar primi notă minimă. Cine să i-o dea însă aprigului nostru recenzent, dacă, improvizat ca arbitru al muncii textologice (fără să albă formație filologică și fără să fi realizat vreo ediție critică în sensul consacrat al cuvântului), împarte el însuși note de la înălțimea unei asemenea austere demnități”. □•Despre *Aspecte ale polemicii* scrie și Mihai Coman, vexat de afirmațiile lui Cristian Moraru: „Întâi surprins și apoi amuzat am citit în «România literară» nr. 2/1986 articolul lui Cristian Moraru *Aspecte ale mitului*, articol care se referă la lucrarea mea *Mitos și epos* (ed. Cartea Românească, 1985). Surprins, deoarece autorul recenziei nu dovedise vreodată un interes anume pentru cercetările de antropologie culturală; amuzat, deoarece eforturile sale de a găsi nod în papură unei lucrări dintr-un domeniu pe care, se vede evident, nu îl stăpânește, nu pot stârni altă reacție decât un surâs amuzat. Poate că nu i-aș fi răspuns lui Cristian Moraru dacă articolul său nu ar pune în discuție nu atât o carte, cât un principiu: acela al competenței. Căci nu critica ori negarea poate deranja, cât suficienta cu care un domeniu al științei fiind cazul de față antropologia culturală) și un efort de construcție științifică silit denaturate prin simpla acumulare de cuvinte și formule pretențioase. [...]După ce mă ceartă pentru acest «exces de polemică» (făcând, după cum se observă, o regretabilă confuzie între polemica literară și analiza în spirit critic, specifică oricărei construcții științifice!), Cristian Moraru își schimbă cu 180° tirul artileriei, și-mi reproșează faptul că mi-aș fi construit cartea prin «dezinvolte compilații» și «lungi și conștiincioase rezumate» după operele Iul J. Frazer, M. Eliade, Ch. Kerényi, E. Cassirer, C. Jung, S. Reinach, V.I. Propp ș.a. Mărturisesc că mi-ar fi trebuit două cărți, nu una pentru a rezuma – succint – lucrările acestor reputați savanți. Iar dacă i-aș fi rezumat corect și «conștiincios», cum aș fi putut polemiza cu o «întreagă tradiție hermeneutică»? În ceea ce privește conținutul ideatic al lucrării *Mitos și epos*. Cristian Moraru nu are – se pare – obiecții. Nu are sau nu găsește. Este supărat de faptul că am dat o definiție «restrictivă» conceptului de mit. Am însă Impresia că recenzorul nu a citit cu suficientă atenție capitolul respectiv, în care am subliniat în repetate rânduri că propun nu o definiție universal valabilă (lucru pe care îl cred imposibil), ci una operațională, adică una adecvată obiectului cercetării și scopului cercetării...”. ■•Texte aniversare semnează D. R. Popescu și Ioan Adam. □•În *Privind din căruța Europa*, D.R. Popescu se referă la Marin Sorescu: „La Sorescu personajele trec ce puțin prin trei vămi și se

trezesc într-un alt univers decât cel strict cotidian (pântecul chitului, altarul, istoria!...) ; apoi au o revelație a stării în care se află ; mai apoi ies din această limită-capcană cum pot (prin cer, prin burta balenei, prin propria moarte, cu ajutorul cuțitului, al țepii...). Importantă rămâne număratoarea inversa: momentul încercării desprinderii din limita pe buza căreia stau, și care nu o dată este neantul. Această sfortare-iluminare-însingurare-ardere-moarte este esența ființei-ființelor pusă-puse în ecuație. Și în *La Liliaci* lucrurile se petrec cam la fel: o față a lumii descrisă minuțios, realist, autohtonist, țărănește, cu sare și piper, ascunde o altă față – cea care dă greutate și semnificație... Sorescu experimentează întruna, se mută din poezie în teatru, în eseu, proză, rămânând mereu el însuși. Singur – cu el însuși. Singur – cum trece și acum printre literați, singular, cu ale lui. Interesant este faptul că încă de la începuturile sale beletristice, Sorescu a fost «prizat» de criticii cu vechi «state de serviciu»: de către «bătrânii înțelepți» ai cetății literelor (Călinescu, Streinu, Cioculescu). Deci: «vechea critică»! Sorescu și-a citit scrierile prin mai multe cenacluri: adepții au fost entuziasmați! Deci putem spune că autorul care a intrat în căruță în Craiova a intrat în literatură într-o... căruță aurită.. Zic astfel pentru a mă apropia cumva de sandalele lui Darie care au bătut tot mapamondul. Sorescu este și el un mapamondist. La cincizeci de ani el a intrat cu căruța sa plină de cărți prin foarte multe orașe ale lumii: Ave!”. □•Textul *Poetul și cuvintele* este consacrat de Ioan Adam vikingului Tudor George, „încărunțit și vehement, pe care-l descoperim, iată, în neașteptata postură de sexagenar”. Cunoscut și sub apelativul Ahoe, boemul îi apare, celui care îl sărbătorește aici, astfel: „Sfășiat de toți poeții de tip baroc, de impulsuri contrarii, Tudor George trăiește în febra falselor plecări, ritualul simbolist al evaziunii, încât nu e de miare că poemele abundă în proiecțiile «formelor care zboară»”. □•Emil Manu omagiază împlinirea de către Haralambie Țugui a șaptezeci de ani: „Cele peste cincisprezece cărți de poezie publicate până acum de Haralambie Țugui (n. 10 februarie 1916) îl recomandă în primul rând ca pe un poet chtonic, ale cărui confesiuni lirice, gândite a fi ale pământului natal (un volum din 1983 se intitulează chiar *Confesiunile pământului*), ale istoriei și ale proiecției acestor valori în viitor, au devenit un laitmotiv”. Textul se intitulează *Un poet al spațiului național*. □•Un ferpar scrie George Muntean la moartea lui Iulian Vesper: „Cele peste cincisprezece cărți de poezie publicate până acum de Haralambie Țugui (n. 10 februarie 1916) îl recomandă în primul rând ca pe un poet chtonic, ale cărui confesiuni lirice, gândite a fi ale pământului natal (un volum din 1983 se intitulează chiar *Confesiunile pământului*), ale istoriei și ale proiecției acestor valori în viitor, au devenit un laitmotiv”. □•La rubrica sa, *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre cartea lui Constantin Bostan, *G. T. Kirileanu, viața ca o carte*: „Erudiția sa era reală, dar ea și aceea a lui V. Bogrea, nu a lăsat nici o importantă lucrare, din acele zone „de referință“. A stat însă, cu vastele lui cunoștințe filologice, istorice, folclorice și etnografice, la dispoziția oricui,

răspunzând tuturor scrisorilor și solicitărilor de tot felul”. ■ În cunoscuta sa rubrică *Trapez*, Geo Bogza oferă o prețioasă informație istorico-literară, despre cum s-a născut ideea *Cărții Oltului*, și ce gesturi de solidaritate scriitoricească au însoțit-o: Mihail Sebastian apărea rar pe la «Viața românească», și poate n-a apărut decât în acea zi, providențial. Trecuse o lună și încă una de când îmi venise în minte ce carte să scriu – prima oară, celelalte alcătuiindu-se din textele publicate prin reviste –, răstimp în care proiectul nu încetase să-și dezvăluie noi fețe, atragându-mă tot mai mult și întărindu-mi voința de a-l împlini. M-am gândit că Al. Rosetti, directorul Editurii Fundațiilor, unde în toamnă urma să apară *Țări de piatră, de loc și de pământ*, ar putea să semneze un contract pentru o nouă carte și să-mi dea un avans. Spre marca mea surpriză și consternare, – s-ar putea ca eu, neobișnuit cu asemenea situații, să nu-i fi prezentat destul de limpede lucrurile – generosul editor n-a manifestat nici un interes față de propunerea pe care l-am făcut-o. A trecut un timp al descumpăririlor. Simțeam că războiul se apropia și îmi dădeam seama că după izbucnirea lui totul va fi mal greu sau cu neputință. Rosetti fusese singura mea șansă, pluteam în derivă, nu știam ce aș mai putea încerca. [...] Până în acea zi în care Sebastian a apărut la «Viața românească». [...] În acea zi, la «Viața românească», stând pe două scaune alăturate, în față cu fereastra prin care se zărea clădirea cam faraonică în care își avea sediul *Asociația mării finanțe și industriei* căreia i se spunea și *Clubul miliardarilor*, la un moment dat i-am mărturisit că îmi propusesem să fac. Nu credeam că epopeea unui râu ar putea entuziasma un om cu atât de evidentă înclinații proustiene, dar am văzut că-și ia palmele din jurul genunchilor și că-și desface brațele într-un gest larg: « – Ce idee generoasă! » Câteva clipe mai târziu, când i-am pomenit de felul cum se spulberase singura speranță de a o realiza, timpanul meu a vibrat de o frază a cărei intonație mă lăsa să înțeleg că lucrurile vor putea fi luate de la început: « – Mâine seară, eu și Mircea Eliade mâncăm cu Rosetti... ». Fără acea masă a trei intelectuali români, într-o seară din vara în care Europa trăia în așteptarea catastrofei, ce s-or fi întâmplat ? Îmi dau perfect scama cât de neadunat în mine însumi și cât de vulnerabil aș fi fost după război. [...] Rosetti mi-a avansat 10 000 lei pe o chitanță. Toamna, când m-am întors din călătorie și m-am dus să semnez contractul – manuscrisul urma să fie predat în primăvara următoare iar eu eram convins că îl voi preda – acesta nu menționa că aș fi primit vreun avans. Ridicînd întrebător ochii spre editor, el a izbucnit într-un magnanim hohot de rîs. Rosetti rămăsese Rosetti. [...] Manuscrisul n-a fost predat în primăvară. Dar peste cinci primăveri se afla în tipografie”. ■ Nicolae Manolescu vede în *Urcarea muntelui*, volumul Ilenei Mălăncioiu, o lirică a marilor simboluri: „Între o expresivitate (și o simțire) de tip arghezian și una de tip bacovian pendulează poezia Ilenei Mălăncioiu din *Urcarea muntelui*, volumul uneia din cele mai bune poete de astăzi. Indicarea «genului proxim» nu înseamnă afirmarea unei influențe directe și poate nici, totdeauna, a unei afinități: înseamnă, mai degra-

bă, în cazul de față, desenarea unui contur capabil să sugereze o vecinătate ; și care, în sfârșit, ține mai puțin de calitatea sensibilă a poeziei decât de tematica ei. [...] Aproape de la început, de la *Sora mea de dincolo*, poezia Ilenei Mălăncioiu are o solemnitate maiestuoasă și un sâmbure patetic. Ea nu cunoaște jumătățile de măsură. Trece, fără nuanțe, de la tragic la comic, de la cotidian la sublim. [...] Deși câteodată lasă această impresie, poezia Ilenei Mălăncioiu nu este niciodată una strict erotică. Document sufletesc de o mare sinceritate și vigoare etică, scutită de concesii, această poezie nu trebuie privită dintr-o simplă perspectivă «realistă». E mult mai mult decât atât. În fiecare din elementele ei componente, în atmosfera însăși, rezidă o forță care înalță banalul, circumstanța, biografia comună, la nivelul ethosului, al principiului moral și filosofic. Voi încheia, pentru că se leagă nemijlocit de ideea din titlul volumului, cu o poezie foarte frumoasă, în care toate aceste lucruri se văd cu limpezime: „Munte-n sorit, aș putea să mă bucur de vară / Aș putea să mă bucur de viață, aș putea urca / Până dincolo de zona aceasta întunecoasă / Până dincolo de umilința prin care-am trecut cândva // Dar după această umilință ce mai poate să fie / Decât un alt vis searbăd de înălțare / Și-un urcuș iluzoriu și un ceas de odihnă“.

□•Despre trecerea lui Vasile Petre Fati de la poezie la proză: Vasile Petre Fati nu știe să se facă simpatic ca romancier. Este distant și e lipsit de solitudine și face greșeala de a încerca să-și corecteze această lipsă de comunicativitate prin introducerea în text a numeroase – până la urmă exasperant de numeroase – expresii familiare. [...] În concluzie, deși are o, structură complexă și este bine gândit, romanul nu funcționează așa cum ne-am fi așteptat. Poezia i se potrivește mai bine lui Vasile Petre Fati”.

□•Poeziile acestui număr sunt semnate Ioanid Romanescu și Nicolae Neagu.

□•Constantin Țoiu publică fragmentul de roman intitulat *Ziua trăsurilor engleze*

□•Mijlocul revistei (p. 12-13) este ocupat integral de recenzarea volumului *Contribuția P.C. R., a tovarășului Nicolae Ceaușescu la dezvoltarea teoriei și practicii revoluționare și construcției socialiste*. (Ed. Politică) realizat de un colectiv de politicieni (Ion Popescu-Puțuri, Gheorghe Surpat, Dumitru Dumitru, Marin Nedelea, Viorica Nicolau, Dumitru Ciucur, Elena Mureșan, Constantin Vlad, Vasile Popescu, Nicolae Copoiu, Aculin Cazacu, Gheorghe Cazan, Constantin Botoran, Augustin Deac, Ion Ciubotariu, Constantin Ene, Radu Bogdan, Traian Chebeleu, Cristian Popișteanu, Costin Murgescu, Gheorghe Unc, Alexandru Boboc, contribuție pentru care Cristian Popișteanu se dovedește a fi un fals profet: „Așadar, metaforic vorbind, România socialistă se îndreaptă spre orizontul anului 2000 cu toate pânzele sus”.

• [„**Tribuna**”, nr. 8] Victor Felea își continuă seria de reflecții pe tema *Scriitorul și epoca sa*: „După anii '60 s-a produs o conclucrare mai echilibrată între omul condeiului și factorii istoriei contemporane. Relația scriitor-epocă și-a redobândit aspectele-i firești. Dovadă stau în acest sens numeroasele opere de valoare apărute în răstimpul respectiv și diversificarea necentenită a peisa-

jului literar, înmănușind tendințe și orientări dintre cele mai originale. Sensibilitatea față de istorie, conștiința responsabilității personale au devenit mai accentuate la generațiile scriitoricești de azi și credem că acest fapt nu va rămâne fără consecințe favorabile asupra muncii lor: de a redimensiona «portretul» epocii noastre cu trăsături cât mai veridice și mai viabile”. ■•Bucureșteanul Sorin Paliga începe o serie de eseuri despre *Ardeal, Transilvania*, care au, la origine, etimologia acestor cuvinte. □•La Rubrica *Revista revistelor* apar informații despre premiile decernate la Struga (R.S.F. Jugoslavia). □•Nae Antonescu amintește (în scris) despre centenarul Dinu Nicodim, autor despre care aflăm că „a fost o apariție ciudată, cu îndrăzneli omenești mai puțin auzite și văzute, un mare financiar legat de cercurile cele mai avute ale societății românești interbelice. Pe numele lui civil Dinu C. Ioanid, era și un pasionat sportiv, exersat în călărie, bun trăgător și vânător, nu uita pescuitul și în ultima parte a vieții lui devenise morfinoman incurabil. Mai fusese mason dintre cei mai vestiți și foarte atent cunoscător al trecutului istoric, mai cu seamă în latura lui pitorească. Din acest punct de vedere, anecdotică era în mare cinste la acest scriitor, amator de petreceri prelungite în tovărășia cărturarilor dar și a oamenilor de condiție mai modestă, cărora uneori le căuta prietenia. Și, pe deasupra. Dinu Nicodim a fost un scriitor de o factură cu totul ieșită din comun pentru epoca în care și-a desfășurat activitatea. Toate cărțile lui au o suprafață originală, o poveste personală – ele au fost gândite și scrise numai din plăcerea artei, nici prin gând nu-i trecea că ar putea încasa drepturi de autor; situația lui materială îi înlesnea posibilitatea să se lipsească de ele”. □•Iosif Sava prezintă în câteva rânduri *Posteritatea lui Cuclin*: „Centenarul Dimitrie Cuclin o trecut dar anul acesta am avut mal mult ca oricând certitudinea că o sosit momentul ca marile spirite ale muzicologiei și esteticii românești să se ocupe de impunătoare opera a gânditorului, a muzicianului, că a sosit momentul ca Dimitrie Cuclin ca și mulți alți muzicieni români ce și-au durat opera în prima jumătate a secolului nostru (de la Sabin Drăgoi la Mihai Andricu și de la C.C. Nottara la Ion Nonna Otescu) să dobândească locul necesar în viața muzicală, să atragă spiritele dornice de a analiza și lumina una din cele moi importante epoci ale dezvoltării artei muzicale românești”. □•Zaharia Sângeorzan este interesat de romanul lui Traian Filip, *Subconștientul Veneției*, despre care scrie sub titlul *Veneția în oglinzile romanului*: „Traian Filip *excelează* în radiografii care au ca temă lumea morală. Privirea romancierului sancționează, pune diagnostice, condamnă viciile, demască fără milă relațiile de compromis pe care le favorizează puterea politică, financiară, setea de a stăpâni și de a străluci. Scriitorul ne ajută să cunoaștem o Veneție dominată de ravagiile terorismului, violenței, corupției, Desacralizând, Traian Filip definește structuri sociale, pătrunde în casta venețiană, nobiliară și aduce la suprafață agonia ei, simbolizată prin devastarea și amenințarea pe care o produce Marea, dar și prin «fuga» din Veneția, prin abandonarea ei. Traian Filip urmărește vârstele unei clase, înfrân-

gerea ei în fața istoriei, calvarul pe care îl suportă”. □•Studiul lui Ov. Ghidirmic are parte de reproșuri, formulate de recenzentul acestuia, Ilie Radu – Nandra, devenit ulterior Ilie Rad: „Dincolo de aceste insuficiențe ale stilului critic (evitabile în viitor printr-o exigență sporită), noua lucrare a lui Ovidiu Ghidirmic poate fi consultată cu folos de către cei interesați de metamorfozele fenomenului liric contemporan”. □•Același recenzent se ocupă și de teatrul lui I.D. Sîrbu în textul *Un comedialograf*: „Din piesele scrise de-a lungul a patru decenii actualul volum selectează doar șase «comedii-eseu», mereu rescrise și «aduse la zi»; ceea ce face ca în ele să se vorbească despre multe probleme ale acestui sfârșit de secol «nu prea vesel și nici prea inteligent»: crize, economii de energie și materiale, pace și dezarmare, pericolul unui război atomic etc. Fondul lor ideatic rămâne însă cel general-uman, autorul oferind dezbateri incitante despre adevăr, libertate, țară, natură, dragoste, moarte, despre marile valori care conferă «trestiei gânditoare măreție și demnitate»”. □•Marian Papahagi se întreține *3 minute cu Marin Sorescu*, prilejuit de împlinirea de către poet a vârstei de 50 de ani, dar și de semnificațiile pe care le are Clujul pentru sărbătorit: „– Prin ce se distinge poezia românească de azi? – S-a debarasat de complexe. S-au cristalizat câteva voci. Noțiunea de lirism a căpătat o expansiune fără precedent. Momentul, prin valori, e comparabil cu cel dintre cele două războaie, fără să jignim nici unul din momente și fără să jignim nici unul din războaie. – Ce înseamnă pentru un poet o jumătate de secol de viață? – O jumătate de secol sună colosal, dar cincizeci de ani nu înseamnă mult. Te afli la jumătatea distanței dintre «încă în formare» și «în plină putere creatoare». Îți poți permite să spui «am citit enorm în tinerețe». Sau: «Am o oarecare experiență de viață, încât pot să atac chiar proza». Vârsta de avânt *systematic*. Nici vorbă de *memorii*. În ce mă privește, toate simțurile au ținere de minte. Iar dacă mă întreabă cineva: «Ce faci»? , răspund la fel ca înainte: «Bine». – Ce semnificație are Clujul pentru Marin Sorescu? – Cultural-artistică în primul rând. Focar al unei spiritualități efervescente și centrul de radiație, Clujul înseamnă Bлага și prima resurrecție lirică împotriva dogmatismului și proletcultismului prin contribuțiile aduse în anii '50 de revistele «*Steaua*» și «*Tribuna*». Sunt legat de Cluj-Napoca prin multe fire vizibile și invizibile”. ■•Aflat *Pe urmele lui Nichita* în R.S.F. Yugoslavia, pe ruta București-Belgrad-Skopje-Struga, Ion Horea, Miron Georgescu, Dumitru M. Ion, Negoită Irimie descoperă cu plăcere cartea *Jedino moi živol*, pentru care Adam Puslojic a fost onorat în 1985 cu *Marele premiu pentru traduceri*: „Sosiți la Struga în Casa Poeziei, scriitorul Iovan Strezovsky, «*Strezo*», directorul Festivalului internațional, ne arată un vas «simplu, smălțuit ca o cană» (cum ar spune Ion Barbu) pe exteriorul căruia citim emoționați: «Un pumn de pământ de pe mormântul poetului, 24 august, 1984», vasul cu acest pământ numit Nichita este îmbrățișat de un vibrant ecuator liric: «Pământ de carne ești,/ pământ de carne.../ pentru un om, o, câtă lume/ Nichita Stănescu... »”. □•În tălmăcirea lui P.[apahagi] Marian și Nicolae

Prelipceanu sunt publicați poezii și eseistii Justo Jorge Padrón (Spania) și Jean Follain (Franța), primul cu o poezie dedicată lui Marin Sorescu. □•Corin Braga traduce din Julio Cortazar, povestirea *Zile de vară*.

21 februarie

• [„**România liberă**” nr. 12845] Al. Ștefănescu scrie despre *Accesul marelor largi la cultură*, sub genericul *Concepția științifică, profund revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu la temelia înfăptuirilor de azi și de mâine ale României*: „Datorită profundului său spirit revoluționar și unui înflăcărat patriotism, datorită capacității de a sesiza dimensiunile fundamentale ale existenței contemporane, tovarășul Nicolae Ceaușescu a imprimat activității din domeniul cunoașterii caracterul unei adevărate renașteri. S-a declanșat un amplu și complex proces de valorificare a tot ceea ce s-a dovedit viabil în cultura noastră și, totodată, s-a realizat o deschidere de orizont spiritual care ne-a conectat deplin la circuitul valorilor spirituale universale. Și toate acestea pe bazele unui nou sistem, mai eficient, de distribuire a valorilor culturii și în condițiile implicării unui tot mai mare număr de membri ai societății noastre în edificarea culturii și civilizației socialiste. În momentul de față se poate spune că, la fel ca în domeniul producției de bunuri materiale oamenii muncii din țara noastră sunt cu adevărat proprietari, creatori și beneficiari ai bunurilor spirituale“.

• [„**Contemporanul**”, nr. 8] *Viața spirituală a județelor și localităților țării* îi are printre semnatari pe scriitorii de toate vârstele. □•Sorin Preda (*Contemporana oră*, care se petrece la Giurgiu): □•George Chirilă (*Iașii unor destine de excepție*): „*Iașii – oraș al marilor destine* se intitulează, pe drept cuvânt, recentul album tipărit în condiții artistice deosebite de Editura Meridiane, avându-l ca autori (deși textul e cam sumar) pe Gh. T. Zaharia, I. Arhip. A. Karețki, Liviu Rusu, Dumitru Văcariu și un cuvânt înainte de Leonard Constantin.[...] Scriitorii de astăzi ai Iașului, pictorii, oamenii de știință, studenții – duc mai departe în timp mesajul de adevăr și înțelepciune propriu spiritualității socialiste românești“. □•Gheorghe Glodeanu (*Chemarea amintirilor*, la Satu Mare): „După o prezență promițătoare în revistele noastre literare, Ion Vădan debutează editorial cu un original volum de versuri, *Borgum centenarium*, (Editura Albatros).[...] Ion Vădan scrie o poezie cu vădite accente medievale, baladești. Alteori, creatorul frământat de neliniști existențiale caută ținutul de aur pur al Poeziei. [...] O nostalgie a originilor se poate decodifica în multe din poeziile ciclului final al volumului. Ruptura de locurile natale nu este dureroasă, dar lasă în sufletul poetului o nuanță de melancolie [...] În peisajul liricii noastre contemporane debutul acestui poet sătmărean se prezintă mai mult decât o promisiune“. □•George Muntean, (*Siret un oraș care se deschide*). □•Prilejuit de împlinirea a 110 ani de la nașterea lui Brâncuși, Dan Grigorescu este de părere că opera marelui sculptor a devenit o *Piatră de hotar*

spre eternitate: „Ultima lui lucrare s-a numit *Piatră de hotar*. Hotarul, poate, dintre existența sa pământească și eternitatea operei. Sau, mai curând, între arta de dinaintea lui și aceea căreia el i-a dat sens și formă. Când începe era Brâncuși în sculptura lumii: William Tucker, unul dintre comentatorii importanți ai culturii vizuale din secolul nostru, autor al unei cărți, *Limbaajul sculpturii*, publicată la Londra în 1974 și retipărită de mai multe ori, trasează hotarul în dreptul anului 1937, când, la Târgu Jiu, se înălța *Coloana*, «simbol al satului românesc și simbol care unește pământul și cer, coloană care e pasăre umanizată, semn al unei aspirații nelimitate», cum o definea Mario de Micheli. *Coloana*, «portret al lui Brâncuși însuși», așa cum o înțelegea Jean Arp. [...] Venea din acest spațiu spiritual dar a fost înțeleasă și preluată, în abrevierea ei aspră, de întreaga artă modernă a lumii. Acesta să fie hotarul? Poate că, de fapt, fiecare operă a lui Brâncuși trasează limitele între arta de dinaintea ei și cea care o va urma. De aceea, mi se pare că e cel mai potrivit să fim de acord că istoria sculpturii moderne începe cu 110 ani în urmă, în ziua de 19 februarie, în satul Hobița, din ținutul Gorjului“.

□ Adrian Păunescu introduce un nou cuvânt în vocabularul său uzual, făcând o *Pledoarie pentru empatie*: „Am 42 de ani și jumătate și parcă de abia acum aș avea chef să învăț, cum am învățat, într-o seră recentă a vieții mele, un cuvânt nou: empatice. Și, poate, nu numai un cuvânt. Poate o atitudine căreia îi simțisem nevoia dar pe care n-o puteam defini decât cu prea multe cuvinte. Afară, doar, de cel exact: empatie. Empatie, lăudată fii! Pentru că tu îmbraci o realitate de care avem nevoie în relațiile noastre de zi cu zi și în relațiile noastre de sărbătoare. Nu putem trăi, la nesfârșit, egoist și meschin, doar în antipatii și simpatii, doar în rigiditatea a două stări de suflet neunite de nicio punte. [...] Probabil că dezarmarea nucleară e doar o idee și nu se realizează cum am dori și cât de repede am dori tocmai din cauza felului cum acționează interesele asupra empatiei. Și între doi îndrăgostiți, dacă empatia nu funcționează, sfârșitul e fatal. Empatia nu e concesie ci e cunoaștere și pare a fi tratamentul cel mai eficace împotriva egoismului devastator. Vă propun să ne gândim la ea“.

• **[„Cronica”, nr. 8]** În prima pagină începe interviul luat de George Pruteanu lui Marin Sorescu: „– *Stimate Marin Sorescu, ne aflăm în camera dv., de lucru. Pereții sunt bine acoperiți de cărți. Vă rog, ca și pe ceilalți interlocutori, să vă puneți problema dacă aceste ziduri de cărți vă dau un sentiment de protecție, de siguranță sau, dimpotrivă, unul de angoasă, de zădărnice?* [...] – Fiindcă sunt – cu voie și fără voie – un călător, m-am obișnuit să scriu în orice mediu, însă cel mai bine scriu acasă, în tihna bibliotecii, lângă cărțile pe care le-am citit și lângă cele care așteaptă să fie citite, privindu-mă prietenește. N-aș putea spune că pe toate le-am citit, dar declar că am de gând să citesc cât mai multe. [...] – *O cugetare a lui Toma d’Aquino sună așa: «Timeo hominem unius libri» (Mă tem de omul unei singure cărți). Puteți, așa, stante pede, să dați o interpretare?* – Cred că este un dicton împotriva dogmatismului. Cel

care se *cramponează* de o singură idee, cel care are doar o idee în cap, o idee fixă, cel care iubește o singură carte este un om periculos. Cărțile sunt făcute să se completeze, o carte cheamă pe alta și tot așa. Borges, pe care l-am întâlnit de câteva ori și care este, prin excelență, omul bibliotecii, mărturisea că simte nevoia, pornind de la un tom să refacă mereu un lung itinerariu. O carte îl poate îndruma într-o direcție aparent bizară, care, în cele din urmă, se va dovedi bună. Deci: eu nu mă tem de oamenii mai multor cărți. – *Ca o paranteză: nu v-a surprins că anul trecut n-a luat premiul Nobel, Borges, care e totuși un om de o anumită vârstă...? Obiectiv vorbind, Claude Simon e un autor mult mai obscur, în toate sensurile.* – Cred că nici nu-l va lua, pentru că, din câte am înțeles, Academia Suedeză are anumite obiecții. Claude Simon a constituit pentru mine și pentru foarte mulți o surpriză. – *Să ne oprim aici, ca să nu lăsăm impresia că ne amestecăm în treburile Academiei Suedeze. În interpretarea de mai înainte ați folosit cuvântul dogmatism. Știm prea bine că, datorită mai ales Congresului al IX-lea, tarele crunte ale dogmatismului au fost măturate din cultura noastră. Desigur, este oricând loc pentru mai bine. Aș vrea să vă întreb dacă, după părerea dv., mai există, în viața literară, sechele ale mentalităților dogmatice?* – Da, s-ar părea că există: în reviste, în capul unor redactori, al unor scriitori. Și cred că e bine a căuta să îndepărtăm aceste sechele. Lumea noastră este o lume deschisă, în care noul este apreciat și care iubește spiritul liber. – *Care credeți că ar fi antidotul împotriva recrudescențelor dogmatice?* – Cât mai multe cărți și cât mai bune. – *Teancul cărților pe care le-ați scris a crescut odată cu dv. Și, într-un fel, vă văd ca pe un Manole care se încheie în zidul propriilor sale volume. Care Sorescu vă e mai drag: cel al operei din urmă sau al celei din față, abia întrezărită?* – Nu-mi renege cărțile, mi-s apropiate, dragi, fiecare reprezintă o etapă. Cu fiecare carte am încercat să-mi talmăcesc o parte din experiență și să înțeleg lumea, înțelegându-mă pe mine. Sigur că pe cele mai bune abia aș vrea să le scriu. Am gânduri și proiecte. [...] – *Reintrând pe firul roșu al acestei discuții (cărțile și cititul): un mare gânditor de origine română zicea că e mai ușor să citești fie și o pagină din Hegel, decât să scrii cea mai simplă carte poștală. Cum luați această aserțiune? [...]* – *Vă împărtășesc stima pentru acea categorie, pentru că și cărțile sunt dintre cele mai importante evenimente ale trăitului. Dar ați spus un lucru care m-a surprins puțin. E patent că există un stil Sorescu, e și foarte răspândit, aveți cohorte de imitatori. Dar, atunci când scrieți, sunteți conștient că scrieți «în stilul dv.»?* – Nu, nu vreau neapărat să scriu în stilul meu. Nu caut să mă-nchid într-o formulă, fie ea și «soresciană». Mi-am și schimbat-o de câteva ori. – *La lilioci a fost un șoc.* – Scrisul meu ia forma gândirii din momentul respectiv. Adică este fidel unei undulații universale (dacă ne gândim la cunoscuta teză), care trece și prin mine. Nu știu dacă e bine sau nu, dar pentru mine singurul criteriu al adevărului este de a fi precis cu mine însumi, de a spune exact ce gândesc și de a nu încerca să trișez: să gândesc una și să spun

alta, sau să «înfloresc», să literaturizez. Poate că secretul (dacă există) acela de a face literatură fără să te gândești că faci literatură. O literatură care înseamnă o trăire de viață. – *Îmi amintesc, nu fie cu supărare, de o răbufnire a dv., parcă în SLAST, cu prilejul unui volum de teatru care vă apăruse: că în critică n-a fost bine, și nici suficient receptat. Era o oareșicare enervare. Cum stați cu critica?* – Toată lumea mă întrebă de ce nu mă împac bine cu critica. Trebuie să spun că mă împac destul de bine cu critica, chiar o și practic, așa că mă aflu și pe unele și pe celelalte dungii ale acestei «zebre» creatoare. Mă simt un spirit critic și trăiesc într-o bună conviețuire cu procesul interpretării. – *Insist. Am sesizat atunci un pronunțat năduf. Vă cășuna pe superficialitatea cu care fuse-se tratat volumul ?* – Da. «Drumul». – *Exact, din B.P.T., un lapsus. Scuze.* – Da, probabil că a fost un «năduf», ați spus bine, care a răbufnit, dar nu la adresa criticii în general, ci la adresa unui moment al receptării. O anumită apatie. Ce se întâmplă la noi se confundă uneori, literatura cu scandalul. Adică dacă faci o literatură ce își propune să continue anumit obsesii, un univers început mai demult, pe care să-l finiseze și căruia să-i adauge noi fațete – unii exegeți, care au impresia că te-au înțeles de la prima carte, trec ușor peste efort [...] – *Am citit demult în «Ramuri» o notă foarte aspră privitoare la o istorie... literară în curs de scriere; era muștrată și revista care o găzduiește, în foileton. Nu era prea...prea?* – Nu. Eu am chiar o pagină întreagă în legătură cu acest subiect, pe care – încă – n-am publicat-o ca să nu mă pripesc. Alex Ștefănescu este un critic bun. Dar în acea istorie literară, în afară de faptul că imită un anumit stil... – *Pot să vă întreb la ce vă referiți?* – Chiar de stilul meu e vorba, cel puțin în cele două «cronici» capitole pe care mi le dedica; însă stilul meu are multe capcane. Cu aerul, cu pretenția de a pune lucrurile la punct și de a lămurii cazul literaturii mele, criticul trecea foarte ușor și bășcălios peste ce am scris eu. Și mie îmi place umorul, îl practic, dar trebuie să aibă o anumită ținută. La fel a fost și în analiza asupra operei lui Ivasiuc. – *Mă interesează discuția de principiu, nu sunt avocatul lui Alex Ștefănescu. Eu cred că o lucrare în curs de constituire trebuie lăsată să existe în deplină libertate, și fiind vorba de o sinteză, să fie judecat ansamblul.* – Chiar dacă e în curs de constituire, cuvintele trebuie bine cântărite, eu, și când vorbesc de un debutant, sunt atent să nu greșesc, să nu jignesc, deși cronicile mele par spontane, toate cuvintele sunt bine socotite. Am salutat acea istorie pe care o face Mircea Scarlat, un lucru temeinic, de pe cu totul alte poziții. – *Istoria poeziei românești.* – Și ntr-o cu totul altă manieră. Când va fi gata, această istorie va fi un eveniment. – *A și prilejuit luări de poziție foarte contondente.* – Sunt cu totul de partea acestei lucrări. În ceea ce-l privește pe Alex Ștefănescu, pentru că-l și stimez, i-al dori să mediteze mai mult atunci când se lansează în caracterizări globale care, dacă nu sunt adevărate, trebuie să aibă măcar dicție. E nevoie de dicție.[...] – *Să ne întoarcem la masa de citit și de scris. Întrucât «anch'io son pittore» (datorită unor mai vechi preocupări pe Dante) sunt curios ce înseamnă, pentru un*

poet atât de original cum sunteți, traducerea (de care, încă de la Pasternak, vă agățați «ca un copil de poala mumii»). – Un exercițiu și o școală. E bine să te apropii de maeștri recunoscuți și care-ți sunt dragi, căutând echivalența muzicalității versului lor – al unui Pasternak, Eliot, Poe – începi chiar să descoperi limba română. Traduc cu pasiune. Am fost atras mai ales de mirajul poeziei universale contemporane, încercând a surprinde o unitate în această mare diversitate, plus curiozitatea de a vedea ce aducem noi în acest peisaj. Poezia română de azi este surprinzător de vie, e fascinantă, o poezie cu o tentație a metamorfozei pe care n-o întâlnești în nicio altă parte în Europa. Călătorind, m-am făcut într-un fel apologetul școlii românești de poezie, de la Eminescu, trecând prin perioada dintre cele două războaie și până la cea actuală“. Intitulat *În zorii creierului nostru*, interviul este prilejuit de faptul că în februarie este ziua de naștere a poetului, care împlinește o jumătate de secol de viață.

□•Valentin Silvestru semnează un articol aniversar, intitulat *Marin Sorescu, pe șoseaua dintre două jumătăți de veac*. ■•Al. Călinescu și Virgil Cuțitaru prezintă, fiecare, câte o carte de poezie. □•Al. Călinescu se ocupă de Ana Blandiana cu *Stea de pradă* (C.R., 1985): „Ceea ce dă, înainte de toate, tensiune și profunzime poemelor din noua carte a Anei Blandiana, *Stea de pradă* (Cartea Românească, 1985) este, cred, sentimentul frustrării, al unei absențe resimțite – și conștientizate – ca neîmplinire, ca nefinalizare. Frunza, spune poeta, dă impresia că îi lipsește ceva, desenul de pe aripile fluturului pare și el neisprăvit, după cum liniile din palmă sunt doar eboșa unui tablou; toate își așteaptă întregirea, care însă «nu se poate distinge / În orbitoarea lumină / De la celălalt capăt». Nicicând nu a fost atât de manifestă în poezia Anei Blandiana ceea ce aș numi – reluând o celebră formulă – tema negativității; sunt cu insistență evocate lucruri care nu există dar care – din punctul de vedere al imaginației poetice – ar fi putut (și chiar ar fi trebuit) să existe [...] Imaginile trădează tot mai insistent obsesia destrămării și a extincției. Norii, scrie fără sațiu» dospesc pe cer.[...]a fost înainte...». În pofida aparențelor, în pofida evidențelor, poezia se încapățânează să încerce regăsirea sensurilor pierdute”.

□•Virgil Cuțitaru îl are în vedere pe N. Țațomir, venerabil autor al volumului de versuri *Anabasis* (C.R., 1985): „Poezia acestei cărți are un pronunțat caracter autobiografic, autorul ținând să-și releve, *en détail*, punctele maxime ale sinusoidei propriului spirit și este formularea, aproape concretă, a stărilor sufletești trăite, vreme de o viață, de scriitorul și cărturarul Nicolae Țațomir. Versurile topesc laolaltă întrezăririle apolinice și fastul dionisiac, pentru ca, paradoxal, peste aceste arderi înverșunate să plutească aburul opac al unor suferințe primare“. □•Sub titlul *Cartea bibliotecarului*, Ion Holban este binevoitor cu miniromanul lui Lucian Vasiliu, *Să alergăm împreună* (Junimea, 1985): „Anticipam cu prilejul unui comentariu la ultimul volum de versuri al lui Lucian Vasiliu, *Despre felul cum înaintez*, trecerea poetului spre roman; lucru care s-a și întâmplat cu (deocamdată) un «mini-roman» intitulat *Să alergăm*

împreună (Ed. «Junimea», 1985). [...] Mini-romanul său se îndepărtează vizibil de nucleul «textualist» al aceleiași promoții epice; *Să alergăm împreună* este ceea ce se poate numi un text romantic sau, mai exact, neoromantic, Lucian Vasiliu reluând aici una dintre temele des frecventate de poeții și prozatorii care erau tineri acum două veacuri. Deși sugerează o tematică erotică, mini-romanul (și coperta) lui Lucian Vasiliu urmăresc în principal figura unui însingurat, chipul ușor convențional al cărturarului abstras, cu obiceiuri ce pot părea ciudate, îndepărtat de lume, prins între rafturile unei biblioteci îngrămădite într-o mansardă“. □•Și în cadrul scurtei rubrici de informații, intitulată *Zilele „Cronicii”* – după cum rezultă din „cronica” lor – au fost date/dedicate ...Partidului (după cunoscuta transformare semantică a sintagmei *Odă partidului*, în omofona și parțial omografa *O dă partidului*).

• **[„Flacăra”, nr. 8]** George Arion îi ia un interviu lui Aurel Rău: „– *Există un vers în poezia dumneavoastră care să vă exprime ca o parolă în fața celorlalți?* – Există. Dar vi-l spun altădată. Când mai veniți la Cluj. – *Totuși...* – Fie. «Era bun, / huiduiți-l cu blândețe...»“. □•Carolina Ilica este prezentă cu poezia *Alba Iulia*: „Pe sub brațele tale intră pe cal alb/ Mihai cel Viteaz./ Ce nuntă divin românească!/Ce cununie din veac așteptată! □•Radu G. Țeposu scrie despre *Pasiunile criticii*, un elogiu adus lui Lucian Raicu: „Modul acesta al divagației libere, lipsite de prejudecăți și de rigoare, atinge în acest volum limita cea mai înaltă, căci autorul e hotărât să rupă cu orice perspectivă consacrată asupra criticii, căutând, cu o înfrigurare pe care doar patetismul confesiunii o poate da, o manieră cu totul personală de a comenta literatura, la limita dintre eseu liber și jurnal, dintre reflecție și mărturisire, în fapt un fel de proză a cărei temă este căutarea sinelui, a propriei identități. Literatura îi servește lui Lucian Raicu, mai ales în *Scene din romanul literaturii*, ca pretext de elucidare a creației, față de care el însuși nu mai are atitudinea gomoasă și cârcotașă a criticului, ci aceea sensibilă și vibrantă a scriitorului frământat de problemele fundamentale ale existenței. [...] Fie că relatează în ton reflexiv, confesiv ori analitic, autorul *Scenelor din romanul literaturii* păstrează un stil adulator, cu cadențe și inflexiuni ciudate ale frazei, prin care izbutește marea performanță de a reda demnitatea creației și de a ne convinge de această demnitate“. □•Valeriu Râpeanu salută, la cronică literară, *Triumful poeziei* lui Vasile Nicolescu, prin *Magnolii de fum*: „Poezia lui Vasile Nicolescu, așa cum ne apare din volumul *Magnolii și fum*, așa cum s-a alcătuit de-a lungul a patru decenii, s-a născut la confluența unui suflet de poet cu ardoarea unui intelectual ce a asimilat organic o cultură care a fost însăși viața lui. Nu e o poezie cerebrală, uscată, nu e o poezie de transcriere seacă a unor impresii dintr-o expoziție. Vasile Nicolescu a vibrat la tot ceea ce e frumos, la tot ceea ce geniul uman a creat mai ales și mai subtil surprinzând esențele. De aici noblețea poeziei lui, acea noblețe interioară, acel suflu învăluitor de frumusețe pe care-l simțim prezent, fie că se oprește în fața pânzei unui maestru flamand, fie că se

întoarce la universul copilăriei sale de la Podenii Prahovei, fi că poposește pe Acropole, fie că descifrează tainele lumii animale. De aceea, din titlurile volumelor și ciclurilor“.

■•*Gândind la ceasul ce-a trecut, lucrând la vremea care vine* se metamorfozează în rubrică săptămânală. □•Răspunde Al. Rosetti: „De-a lungul veacurilor, limba literară și-a sporit neconținut strălucirea prin opere în care originalitatea gândirii, a imaginației și-au găsit corespondențe desăvârșite în creația estetică. Începând cu marii noștri cronicari, aspirația spre desăvârșirea cuvântului scris sub îndemnul nobilelor idealuri umaniste, și până în contemporaneitate, generații succesive de scriitori au contribuit la ceea ce constituie astăzi patrimoniul literaturii naționale. Fără a transforma opera marilor scriitori în fetiș, exemplul lor va fi întotdeauna îndemn la meditație, fiind menită să dăinuiască în viitor“.

● [„**Orizont**”, nr. 8] Carmen Odangiu trece romanul lui Mircea Șerbănescu (*Inimi în primejdie*, Ed. Ion Creangă, 1985) în rândul speciilor „de frontieră”. Argumentele sunt: „Scris la persoana întâi, romanul lui Mircea Șerbănescu este o carte pentru copii care se hrănește din resursele mai multor teritorii convenționale ale literaturii. Este vorba de câteva specii «de frontieră», ca jurnalul de călătorie, jurnalul «vârstă», literatura de aventuri, genul policier sau povestirile pionierești. Performanța de a le reuni se datorează fondului psihologic pe care este proiectată întreaga fabulație față de modelele morale și profesionale alese. [...] O anume limitare intervine, însă, atunci când motivațiile intrării în acțiune a personajului principal decurg doar din dubla lui demnitate, de pionier și ucenic marinăr. În acest sens, un amănunt vestimentar precum acela că Lucian adoptă, de-a lungul întregii călătorii, ținuta pionierească, este un clișeu mai mult tendențios decât semnificativ, o prețiozitate care anulează firescul prin festivism. Mentalitatea, în genere plăcut inocentă a personajului, devine și ea câteodată obositoare prin inerțiile ei școlărești sau prin nota forțată a adulației □•Lucian Alexiu prezintă volumul de versuri *Innere landschaft (Peisaj lăuntric)*, Ed. Albatros, 1985) și cartea cu povești *Traumhansl und traumlieschen* (basmе scrise în dialectul șvăbesc din zona Timișoarei), ambele aparținând poetului român de origine germană Hans Mokka, cu mai multe referințe și concluzii despre poet: „Excelent alcătuit, cu o severă selecție a textelor, volumul de poeme al lui Hans Mokka afirmă o personalitate a liricii de expresie germană de la noi cu totul remarcabilă”. □•Anghel Dumbrăveanu scrie un *remember* Mihail Sadoveanu *De-a lungul anilor de primăvară*: „Poate că una din cele mai mari seducții ale creației sadoveniene este vraja inanalizabilă a artei sale. Când am descoperit, fără-ndrumări, cum descoperi florile pădurii sau cântecul păsărilor, cartea numită *Hanul Ancuței*, am citit-o și răscitit-o, în pajiștile copilăriei, într-un fel de întrebătoare uimire, căutând ascunsele secrete ale unei vrăjitorii ce va rămâne întotdeauna prilej de extaz și nemăsurată învățătură. [...] El pare a fi trecut cu pasul pe toate drumurile ținuturilor românești, meditănd și convorbind, ca nimeni altul, cu elementele naturii, pentru

care avea graiuri numai de el știute, și mai ales cu stăpânii și truditorii din veacuri și milenii ai țării, descoperind, cu rare intuiții și măiastră chemare, dulceața inefabilă a rostirii românești, focurile sacre ale unei înțelepciuni nepereche, care definește sublim acest neam făuritor de frumuseți nemuritoare” □•Cu *Îndrăznind, îndrăznind*, Cornel Ungureanu, se apropie de Nobelul lui Marin Sorescu: „În revistele străine, numele lui Marin Sorescu apare între cele mai de seamă ale scrisului de azi. E omul de succes al literaturii noastre, scriitorul care, la 50 de ani, a dat *o operă* pretutindeni competitivă! Definitiv pentru spațiul spiritual românesc. Să-i urăm și dreapta așezare în ierarhia premială. Mitologicul Nobel, care, bănuiesc, nici măcar nu-l) mai interesează”.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 8] Anton Stanciu scrie oda *Partidului*, comparând emanația ideologiei comuniste cu „eterna primăvară”. □•Dan Zamfirescu consideră că *Istoria literaturii române*, de Nicolae Iorga, respinsă de la Premiul Academiei în urma manevrelor de culise, a fost și este *Un monument al culturii române*: „S-au împlinit la 21 ianuarie, 85 de ani de când o comisie a Academiei Române în frunte cu B.P. Hasdeu s-a reunit spre a-și rosti verdictul asupra manuscrisului *Istoriei literaturii române* în secolul al XVIII-lea după în toamna anului 1900 pentru premiul Adamachi. Tema concursului fusese formulată în martie 1897 de P.B. Hasdeu, care o dată mai mult, ne apare în postura unui universal stimulator al ascensiunii culturii române la statutul de mare cultură europeană, comparabilă cu oricare dintre marile culturi europene. Nedând el însuși o istorie a literaturii române, Hasdeu a provocat-o în opera singurului dintre emulii săi care-i putea semăna și se putea ridica la înălțimea lui. Din păcate, în momentul când a văzut ce s-a născut ca urmare a îndemnului său, genialul bătrân, nu prea generos cu confrății tot geniali, a recunoscut imediat în autorul anonim pe furtunosul și incomodul tânăr Neculai Iorga și a mobilizat pe colegii din juriu, afară de A.D. Xenopol, să respingă manuscrisul de la premiu. Și astfel, trecându-se peste referatul lui Xenopol, care salvează în timp obrazul fostei Academii, ceilalți membri ai juriului au votat respingerea de la premiul Academiei a primei adevărate *Istorie a literaturii române*, operă genială și înnoitoare nu numai în granițele culturii române dar și în istoriografia literară europeană. [...] În ce a fost o revoluție și a rămas unică până astăzi sinteza lui Nicolae Iorga? În capacitatea ei de a cuprinde, în totalitate, viața națiunii ce a născut literatura pe care o înfățișa; de a arăta cum această viață pulsează și se exprimă prin această literatură, și totodată de a da neuitate caracterizări și portrete oamenilor și operelor ce o compun. Istoria «totală», formulă care a devenit la modă în timpul nostru, mai ales că vine de la Paris și de la Maro Bloch, era deja o realitate în istoriografia românească la 1900 când Iorga își termina, la Brașov, întâia sa capodoperă. După cum și «la longue durée» fusese descoperită și teoretizată deja de A.D. Xenopol, profesorul său de la Iași. Această forță unică de a intui devenirile organice, VIAȚA dincolo de factologie, și marile unități ce le naște, a devenit, prin Nicolae Ior-

ga, specificul spiritului științific românesc și a individualizat acest spirit în cultura europeană ilustrându-l prima oară prin acest genial moment în dezvoltarea istoriografiei literare europene“. □•Eugen Barbu continuă analiza poemelor lui Vasile Nicolescu, sub același titlu *Un rafinat*, secțiunea *Calofili*. □•La *Cronica limbii românești* N. Mihăescu se ocupă de *Aparentele sinonimii lexicale...* □•*Săptămâna pe scurt* este, de astă dată, densă în comentarii literare: „• Ce versuri îi plac lui Marin Mincu? «Cadavrul unei întâmplări (sic!) adolescente / Îi plutea în mâini: albe, desfăcând aerul / Ca pe staniolul unei ciocolate: crierul meu // Încetineala venea de unde va de sus. Din tavanul / Mozaicat al cofetăriei. Trebuie să fie prudentă / Întotdeauna. Exact ce nu a spus. // Le simțeam respirația. Le simțeam / Pielea flască. Eu: un bărbat obosit / De-ndepărtate întâmplări, adolescente». (Alexandru Mușina – *Portretul unei doamne*) [...] • Mircea Mihăieș despre *Antimetafizica*: «Dar dacă originalul nu ține pasul cu săptămânalele obligații de apariție în presă, nicio tragedie: hebdomadarul handicapat e surmontat de tânărul co-antimetafizician cu un firesc ce l-ar fi uimit și pe părintele republicii de la Ploiești. Absențele de la datorie ale maestrului sunt suplinite ori prin vivace poezii titudumitresciene, ori prin contrafaceri ale limbajului stănescian, ținând la metaforă generalizare și revelație, pe scurt, la antimetafizică însă poticnindu-se pe treapta de jos a prea-fizicului kitsch. A.T. Dumitrescu își dă brânci în pagină cu un aplomb de concurent la slalomul uriaș, uitând că în graba competiției s-a prezentat la rampă fără schiuri. [...] Și chiar dacă prin *Antimetafizica*, n-am reușit să avem decât un Socrate parțial, ironic și ploieștean, Aurelian Titu Dumitrescu are cel puțin meritul de a ni-l readuce în memorie pe stimabilul Pristanda: «O făcurăm și p-asta... și tot degeaba!» *Orizont*. • Romul Munteanu despre poezia lui Mircea Cărtărescu. Reținem din cronica sa *Un poet în blugi* M.C. «este deplin conștient de faptul / „cât de mult sens are permanentul efort estetic, veșnica invenție / chipul de a fi nou pe fiecare vers“ [...] textualizarea cultivată de el vizează un , «parter» îndoielnic, nu un public cu adevărat nou și cultivat, capabil să înțeleagă mica sa, «revoluție» artistică: / «tu ești speranța mea, ești sofia mea deznădejde, / tu ești femeia cu nume de recamier / ne potriveam ca sacul și vanzetti, ca isac și petică / eram ca turcul și revolverul, ca tătarul și abbeyroad». [...]. Spiritul parodic presupune o fermă superioritate artistică, iar cursa după efecte comice este plină de riscuri. Garofița întoarce multe situații din Bolintineanu pe dos. Poezia este hazoasă, dar atracția ei credem că se va exercita cu precădere asupra lăutarilor amatori de la periferie: «– Mumă-mea, duduie, astăzi m-a trimis / Să îmi dai pachetul de i l-ai promis / pentru excelenturi, două amandine / și ilone șase, glazurate bine, / cinci cutii de frișcă, albă ca zăpada / și fursecuri unse gros cu șocoladă. [...]». Erosul funcționează în poezia lui Mircea Cărtărescu în maniere diferite. El poate genera un simplu delir verbal, menit să sugereze dorința de identificare / aș vrea să fiu amicul tău / aș vrea să fiu boala lui basédof / aș vrea să fiu trompa lui eustache... / Alteori poezia erotică devine un strigăt vis-

ceral, destinat să releve nu simpla dereglare prin dragoste, ci aneantizarea totală / «iubește-mă, distruge-mă ciolan după ciolan, vână cu vână / orbește-mă, fă-mă să nu mai pricep nimic, nimic». Cine va studia motivul erosului în poezia de la Petrarca și Dante până la Mircea Cărtărescu (pentru care Laura este și ea doar o biată făptură bună de mușcat) va constata cum s-a schimbat (?) motivul iubirii cu superlativul său existențial în opera poetului nostru din spațiul carpato-dunărean». □•Despre *Proze cu autoaprindere* scrie peiorativ Narcis Zărnescu, acum despre Mircea Nedelciu: „Până nu de mult se mai auzea ici-pe acolo vorbindu-se de moda așa-zisului metatext. Între timp, entuziasmul a scăzut sub zero, mijloacele literare s-au dovedit a fi ineficiente, iar «proza» năpădită de manierisme, de repetiții inutile s-a autodistrus. De altfel, se pare că «autoaprinderea» și aneantizarea făceau parte din «programul» estetic al celor câțiva experimenterii care au revenit treptat la punctul de plecare, îmbogății desigur cu noi clișee și prejudecăți stilistice. Printre ei Mircea Nedelciu deține recordul în testarea procedeelelor narrative, în demontarea textului și exasperarea sau chiar – de cele mai multe ori – excluderea cititorilor din biografia cărților sale. Tânărul scriitor folosește cu aparentă dezinvoltură parodia, ironia (fără subtilitate), umorul (involuntar), colajul, *qui pro quo-ui* [...] În fond, M.N. încearcă printre altele să dovedească inutilitatea și ineficacitatea modalităților «clasice» de a scrie proză: «procedee învechite, naive, convenționale (care) nu servesc unei reale comunicări cu cititorul...» De aici furia... controlată (ca și...«ecoul» v. supra) cu care demolează formulele de succes ale literaturii din toate timpurile. Și, vorba latinului: *cui prodest?* Cui folosește totuși această defrișare nemiloasă care, din fericire, nu-l înspăimântă nici pe Homer, nici pe Balzac? Mai ales că – așa cum ar fi fost de așteptat – după tabula rasa nu urmează nicio semănătură de primăvară sau de toamnă, nu se înalță nicio construcție. Criticul pe de altă parte, se află într-o situație paradoxală, căci el trebuie să demonstreze că în textul cutare semnat M.N. sau altcumva... nu se demonstrează nimic, adică să aplice riguros o grilă logică, sistematică pe un text a cărui singură rațiune de «a exista» este absența oricărei logici. [...] Kant credea că frumosul este gratuit, Mircea Nedelciu că este arbitrar și fără noimă. Ultimul are, fără îndoială dreptate, nu doar pentru că ar fi venit mai către anul 2000 ci... cu condiția să se refer numai la propriile-i producții». □•Dilema textualistă, din numărul trecut, se prelungește în actualul, în care Adrian Dăfir scrie despre *Șarpele cu clopoței furați*, de Dan David, comparându-i frecvent cartea cu cea a lui Terente Robert, demolată cu o „Săptămână” mai înainte: „Intrat complet în mrejele proprie sale creații și dorind să scrie un roman baroc și colorat, Dan David n-a reușit decât să decadă în cea mai tristă platitudine, în precaritate, facil și industriuos. Frenezia de a avea un traseu de regularitate editorială nu poate până la urmă decât să se întoarcă totalmente împotriva sa. Stimatul autoriu ar fi putut căpăta aprecieri și străngeri de mină cu mult mai puternice decât aceasta dacă ar fi avut sensibilă, solemna și autocritica idee de

a asculta cu mai multă supunere de părinți. Ar fi rezultat poate, o creație mai restrânsă dar mai logică și mai puțin dezolantă ca aceea de până acum“.

22 februarie

• [„Scânteia”, nr. 13531] O scurtă tabletă, intitulată *Familia*, scrie Ioan Alexandru. Înainte de apariția acesteia publicația a susținut o veritabilă campanie privind natalitatea – cei născuți ca urmare a acestei decizii politice vor fi numiți „decreței” – cu titluri precum *Casa cu mulți copii* și sau *Copii cel mai prețios tezaur al țării*: „Circulă o literatură a orașelor, a lumilor închise, unde nici familia, nici Patria nu există. Lumea Mannze-lor, cum o numea un învățat german, a așa-zis emancipatelor și emancipaților ce-și refuză familia, dar nu plăcerile vieții, care după câțiva ani, risipitori plătesc tributul pustiirii ființei.[...] Ce sunt stelele pentru ceruri, asta sunt pruncii pentru viața omului. Aceste adevăruri le trăiesc transilvanii mei, sau moldovenii, sau muntenii și nu sunt speriați de greutățile vieții, chiar, dimpotrivă, se simt mai datori să le învingă cu abnegație. [...] Îmi stăruie înaintea ochilor în pridvoarele ctitoriilor noastre frescele votive, șirul impresionant întotdeauna de copii alături de părinții lor care au bucurat sufletele și au educat ochii satelor și târgurilor noastre de-a lungul veacurilor. Mă gândesc la mândrele case ale Ieudului Maramureșului, la cele ale Maierului, la superioara lor rânduială într-un adevăr ce le oferă cale și mai multă în viață în virtutea iubirii copiilor. Și mă gândesc că astăzi avem nevoie de copii ca întotdeauna în istoria noastră pentru că prin ei, prin viața din viața noastră, nu ne rostim numai noi cu ființa noastră, ci facem să ne rostească istoria, timpul în eternitatea lui“.

• [„Lucefărul”, nr. 8] O poezie inedită de Tudor Arghezi deschide numărul. Cităm: „Mă muștră cugetul cu vorbe grele/ Și-i glasul chiar al gândurilor mele./ Și să-nțeleg îmi vine greu/ Mă muștră el. Mă muștru eu?” ■•Semnează cronici literare: Mihai Ungheanu, partea a V-a la Eminescu, *Opere XIII*, oprindu-se la polemicile purtate de poetul gazetar cu adversarii politici ai conservatorilor, în „cazul” Tudor Vladimirescu: „Polemica lui Eminescu cu organele liberalismului român nu e una de cuvinte. Eminescu opune revendicărilor de tot felul ale acestora o concepție și o viziune istorică în care Tudor Vladimirescu, «modernul», este marele său punct de sprijin”. ■•Pandant comentariilor lui Mihai Ungheanu, C.D. Iscriu evocă 165 de ani de la *Revoluția lui Tudor Vladimirescu*. □•Paul Dugneanu scrie la *Pasagerul* (Sport-Turism, 1985), de Nicolae Ioana, volum de nuvele apărut după romanul *Pavilionul* (1981) „care nu a atras atenția criticii”. Trăgând concluzia că între cele două volume nu există apropieri de stil, Paul Dugneanu afirmă: „În ansamblu, nuvelele din *Pasagerul* acreditează în Nicolae Ioana, prin sobrietatea stilului, observația pătrunzătoare, maniera originală de tratare unor motive, și, dacă nu ne sperie termenul, eficiența mijloacelor narrative, un prozator cu cele mai promițătoare calități”. Câteva dintre povestiri ar putea foarte bine ar putea foarte

bine să fie caracterizate prin emblema mateină, sub pecetea tainei”. □•Valentin F. Mihăescu, la *Casa dintre spini*, roman de Ștefan Pârvu: „Una dintre defecțiunile importante ale romanului lui Ștefan Pârvu stă în inadecvarea (perfectă, aș spune) a limbajului și gesturilor personajelor la statutul lor social și profesional. Iată cum vorbesc cei doi țărani, «adevărați», «neași» din satul Căinele (sublinierile îmi aparțin): «L-am rugat cu ceru’, cu pământu’ să-mi [...] Romanul nu rezistă nici din punct de vedere al construcției. Capitolele se succed arbitrar, secvențe întregi sunt introduse fără legătură cu fondul chestiunii (nu sunt în chestie – cum ar spune Maiorescu), personajele se modifică aberant. [...] Cu un roman cum este *Casa dintre spini* nu se poate rămâne pe poziție”. □•George Țârnea și Aurelian Titu Dumitrescu sunt prezenți cu câte un grupaj de versuri, iar Fănuș Neagu cu fragmentul *Pe decindea Dunării*, parte din romanul *Scaunul singurățății*: □•N. Georgescu scrie despre *Edițiile Pompiliu Constantinescu*, prezentând strategia editorilor în realizarea celor șase volume de-a lungul a două decenii: „Așadar, șase volume masive, respectabile, ce pretind a cuprinde reperele unei activități critice de aproape 20 de ani. Este o ediție dicționar: autorii la care se referă criticul sunt ordonați strict alfabetic, de la A la Z, în volumele I-IV; volumul IV se subintitulează impropriu „Sinteze”: el cuprinde articole ce nu pot fi prinse sub numele unui singur autor: bilanțuri anuale, dezbateri pe teme culturale, studii de literatură românească veche (cel despre Grigore Ureche și-ar fi găsit foarte bine locul la litera U, dar, fiind printre singurele abordări ale domeniului, nu prea „rima” cu numele de acolo). Pompiliu Constantinescu răspunde la un alfabet întreg de autori (mai puțin litera K, dar dintr-o simplă omisiunea a autoarei; criticul a scris, de pildă, despre C. Kirîțescu). O bibliotecă într-o carte, fiecare nume la locul lui, cu cronicile aferente organizate cronologic. Iată de ce, între altele, el este atât de des consultat și citat: ordinea l-a impus împlinind legea minimului efort – care funcționează impecabil atât în evoluția limbii cât și în.. stagnarea criticii literare. Îți trebuie opinia despre T. Arghezi?”. □•Sub titlul *Lecturi infidele din istoria românilor*, Dan Zamfirescu polemizează, cam pe ocolite cu Dinu Giurescu și pe față cu George Macovescu. Motivul gâlcevii îl constituie câteva aserțiuni, înlocuite de tot atâtea întrebări puse lui G. Macovescu, în privința cărora Dan Zamfirescu își eșafodează răspunsurile: „Apariția, în versiunea românească, a celebrei cărți a lui Nicolae Iorga, *Locul românilor în istoria universală*, a prilejuit «României literare» două pagini compacte, scrutate din colț de privirea severă și parcă întrebătoare a marelui istoric. *Locul românilor în istoria universală* este titlul amplului articol în care istoricul Dinu C. Giurescu încearcă să rupă, cu eleganța-i și ponderea cunoscute, o tradiție de familie și să ne spună în spațiul permis de articolul din revistă, prin ce este importantă această carte și ce cuprinde ea. Toată admirația pentru efortul spre obiectivitate și impersonalitate, dar, până la urmă, ponderea rezervelor formulate cu desăvârșită civilitate răstoarnă balanța, astfel încât cititorul se întrebă care e, de

fapt, rostul acestui articol pus așa de fastuos în pagină. [...] Probabil ceea ce Dinu G. Giurescu nu reușise să extragă din cartea lui Nicolae Iorga: o idee despre ce a fost cu adevărat acest lucru, despre ce au făcut cu adevărat românii în istoria universală. Dacă istoricul nu a reușit să ne-o spună, măcar să ne-o spună George Macovescu? Și ce aflăm din acest articol? Că autorul lui își pune trei întrebări rămase, pentru dânsul, fără răspuns: de ce Brâncoveanu nu a putut fi salvat de numai 12 (doisprezece) turci veniți să-l ridice; de ce Vodă Cantemir a trebuit să se salveze în caleașca țarinei, fără ca nimeni să-l salveze și să-l rețină în Moldova; de ce Nicolae Iorga a putut fi luat de la locuința lui și asasinat de o minusculă echipă de legionari fără ca nimeni în România să ridice degetul în apărarea lui. În numele adevărului istoric și al bunului simț răspundem. [...] Ceea ce nu ne spune însă G. Macovescu este tocmai momentul când «drama» s-a făcut *jertfă*: căci nu în fortăreața Edicule au fost uciși Brâncovenii, ci în teribilul spectacol la care au fost chemați ambasadorii străini să vadă cum se leapădă un domn român, de frica morții, de neamul său. Și au văzut ceea ce știm că au văzut, și ceea ce nici un alt popor din Europa nu mai are în istoria sa. Brâncoveanu nu s-a gândit o clipă că ai săi ar fi cu ceva vinovați de cumplita condiție în care așezaseră cei mari această parte a lumii. De aceea el s-a jertfit, cu fiii săi cu tot, pentru ca neamul să țină fruntea sus și să apuce ziua când îi vor răzbuna pe toți: la Grivița, la Plevna, la Smârdan. Când vor pune umărul la scufundarea în neant a călăilor de pe malul Bosforului. [...] Întrucât două dintre ele se referă la amănunte istorice legate de [...] «faptul că la 1711 D. Cantemir nu era public, decât autorul unei singure cărți – *Divanul* – și nicidecum marele savant care s-a impus abia după aceea»... [...] în privința pasajului despre uciderea lui Nicolae Iorga, fără nicio legătură cu genericul paginii la care colaborează G. Macovescu, vom fi scurți: Dacă N. Iorga ar fi avut norocul profesorului Iorgu Iordan, ar fi fost scos la timp din mâinile călăilor, în același mod în care a fost salvat și viitorul academician”.

23 februarie

• [„SLAST”, nr. 8] Numărul se deschide cu cea de a doua parte a dezbaterii *De ce nu avem o istorie a literaturii române contemporane?* (II), semnată de același Gheorghe Grigurcu, cu noi atacuri la adresa a doi autori care nu se mai află în viață și, în consecință, nu pot să dea un drept la replică. Aceștia sunt Nichita Stănescu și Marin Preda: „Nu va părea atunci o anomalie împrejurarea că unii foarte însemnați poeți de azi, precum Gellu Naum și Ștefan Aug. Doinaș, Mircea Ivănescu și Leonid Dimov, toți la un loc, nu au primit nici măcar un sfert din atenția ce s-a acordat preafericitului Stănescu? Pentru că reprezintă tabuizarea lui Marin Preda, prozator de vază, dar asupra căruia pogorât, de asemenea, harul factice al admirației globale, interzicând opinia spontană, disocierea, analiza. Scriitorul a devenit, din păcate, obiect de cult, ceea ce nu e recomandabil nici măcar pentru un clasic mai ... vechi. În locul

unei exegeze vii, s-a instalat o inhibiție, prin clișeu admirativ al căreia își face loc o veritabilă mistică. Situație pe cât de stânjenitoare, pe atât de provizorie, căci dacă despre Mihail Sadoveanu și Camil Petrescu, despre Liviu Rebreanu și Mateiu Caragiale s-au emis păreri atât de ramificate, nu odată antitetice, cum ar fi cu puțință ca autorul *Moromeților* să constituie o excepție? *Pantha rhéi!* Mai devreme ori mai târziu, se va vedea că opera sa înfățișează un relief puternic, deosebiri de structură și distorsiuni violente, că însuși duhul ce o animă poate fi socotit eterogen, susceptibil de explicații nu neapărat ultramăgulitoare. De la *Moromeții* la *Risipitorii* și *Delirul* e un drum pe care exegeții s-ar putea să-l taxeze drept dezamăgitor, spre a nu mai vorbi de acea mină de auto-observații nu totdeauna obiectiv favorabile pe care o constituie *Viața ca o pradă*. [...] Opera și personalitatea marelui scriitor vor configura un subiect extrem de atractiv, bogat, ca puține altele, în latențe interpretative. [...], □•Constantin Sorescu scrie despre „*Echinox*” astăzi: „Se poate vedea în această împrejurare acțiunea modelatoare benefică a unei tradiții: și echinoxiste și ardelenești. Căci se poate vorbi de *un mod echinoxist de a fi* în lume și în artă. Noul nucleu și l-a asumat, dar e datoare să-l reîntemeieze teoretic, fie și cu riscul de a se delimita de nucleele creative magice. Nu poate fi nicio supărare: a (te) delimita nu înseamnă a nega. E nevoie, așadar, de un program!”. □•Cu partea a doua, dar nu ultima, este prezent Paul Dugneanu despre Marius Robescu. □•În *Băran ante portas*, Mircea Dinescu îl descrie în culori vii, nu lipsite de ironii cu subânteles, pe autorul microsioanelor satirice: „Cu limba mai mult vanilată decât pipărată, a plugușorit la mese oficiale și semioficiale. particulare și semiparticulare în trenuri, în creșe, în mine (de cărbuni, în cantine, în biblioteci, pe stadioane, în stații meteorologice, în podgorii și în cazărmi, seara și dimineața, la prânz și după închiderea programului, croșetând biografiile romantate ale mesenilor închinând cu vin cu ceai și cu sună toastând muzical și nazalizat, hâtru și evlavios (prodigioasa activitate de paracliser din copilărie marcându-l evident)”. □•Adrian Marino prezintă, în premieră, fragmentul *Literatura frumoasă*, din studiul *Hermeneutica ideii de literatură* (I), în pregătire la Dacia, 1986).

25 februarie

• [„România liberă” 1288] Al. Ștefănescu scrie despre *Valori restituite*: „Activitatea editorială de la noi înregistrează în ultima vreme succese remarcabile în valorificarea unor opere literare ale trecutului. Se pare însă că aceste succese nu se bucură de o prezentare suficientă și meritată, deoarece puțină lume știe, de pildă, ce muncă, ce competență și ce responsabilitate față de cultura națională implică realizarea unor «ediții critice». [...] Luând în considerare aceste ediții critice, nu se poate să nu observăm cu satisfacție că, pe lângă specialiști cu experiență în domeniu, în munca de restituire a valorilor trecutului se implică și oameni tineri – sau relativ tineri – cum sunt criticii și istoricii lite-

rari Fănuș Băileșteanu și Mihai Dascal. Apropierea tinerilor cercetători de această muncă dificilă și adeseori anonimă, dar atât de necesară pentru a continua punerea în valoare a patrimoniului culturii naționale, constituie o garanție că în acest domeniu există o continuitate, că făclia se transmite din generație în generație“.

26 februarie

• [„**Viața studentească**” nr. 8] Însoțită de scurte extrase din cronicile lui Valeriu Râpeanu, Dan Grigorescu și Grigore Arbore, prezintă cartea lui Petru Comarnescu *Kalokagathon*, (Eminescu, 1985), considerând-o un eveniment editorial și cultural de primă importanță. „[...] A fost însă un ferment extraordinar în cultura timpului său, măsurabil în două etape. Va trebui probabil să recapitulăm în curând și rolul său în «primenirea» aerului din cultura noastră, survenită la începutul și mai ales mijlocul anilor '60. Se poate spune de pe acum că a fost exemplar. Așa cum exemplară este și imaginea restituită cu rigoare filologică de autorii ediției de la Eminescu, completată cu emoționanta mărturie a lui Valeriu Râpeanu“.

27 februarie

• [„**România literară**”, nr. 9] În tandem, Mihai Negulescu și Platon Pardău fac oficiul de a scrie textele de angajament politic ale acestui număr. Alături de editorialul redacțional, în care se amintește cu venerație despre apropierea aniversării a 65 de la întemeierea P.C.R., Mihai Negulescu semnează articolul de primă pagină *Incandescențe*, în care relatează despre „temperatura” reportajelor pe care le-a scris și despre intensa lumină umană care străbate țara, dinspre fabrici și uzine. □ Platon Pardău face nod legăturii dintre *Literatură și angajare*: „Deceniile de după 23 August 1944 au întregit și înobilat o stare de spirit existentă la scriitorul român, au sporit în valoare și posibilitate reală acest flux reciproc dintre literatură și societate, au nuanțat transferul de vitalitate și exigență. Audiența de care se bucură la cititorul român literatura contemporană își are drept acoperire în aur încărcătura de social, de actual, transpus în valoare artistică. Relația de reciprocitate poate fi urmărită în numeroase ipostaze, una dintre ele fiind tocmai cea a adeziunii la adevărata angajarea literaturii și a respingerii falsei angajări, idilismului, simplismului, subculturalului etc. de către literatura însăși, dar și de un cititor conștient de nevoia de luciditate, ca dimensiune a propriei sale valori. Astfel, mimarea adevărului, a artei, evaziunea de la datoria literaturii de a fi nu doar simplă imagine a prezentului, ci sintetizator de idealuri și, totodată, factor de respingere a falsului și imposturii pe orice plan, în condițiile unei lumi la a cărei zămislire ea însăși a contribuit, sînt lipsite de șansele duratei. Construită pe temeliile din care s-a ridicat însăși România modernă, literatura noastră de azi rămîne credincioasă idealurilor de creație și muncă ale poporului și propriilor

idealuri: artă a cuvîntului, spre nemurirea spiritului acestui neam”. ■•La rubrica *Viața literară*, este anunțată apariția unui număr din „Caiete critice”, suplimentul „Vieții românești”, consacrat lui Sorin Titel, în paginile căruia își aduc contribuția Lucian Raicu, Valeriu Cristea, D. R. Popescu, Mircea Iorgulescu, Eugen Simion. □•O altă publicație specializată filologic și amintită în numărul de față este „Manuscriptum”, nr 4 (65) pe anul 1985. □•Un salut amical este adresat reviste ieșene „Cronica” la împlinirea a după decenii de existență: „«Cronica» din Iași a împlinit 20 de ani de apariție (primul număr ia 12 februarie 1966). Evitînd nota retrospectivă sentimentală, redacția a avut ideea de a-și marca – în nr. 7 din 14 februarie 1986 – aniversarea nu prin articole de gen, ci prin adunarea redactorilor și colaboratorilor principali într-o dezbatere cu tema Publicul în conștiința creatorilor. Un grup de «întrebări orientative» (cum sînt numite în cartușul de prezentare a dezbaterii) a condus la intervenții variate, multe substanțiale, unele grave, altele ironice, compunînd o imagine bogată a ideii de «public». ■•Paginile critice supraintitulate *Confruntări* găzduiesc analize la proza lui Ștefan Bănulescu și poezia lui Gheorghe Grigurcu. □•Monica Spiridon (*Bizant după Bizant*) este de părere că literatura lui Ștefan Bănulescu și-a creat propriul canon: „A-și reaminti, a se declara succesori, a se așeza voit în scheme și în stereotipii, în Canon, echivalează totdeauna, în creație, cu o interpretare de sine. Așa cum ne este înfățișată în lumea fictivă de la Metopolis, conștiința și voința ascendenței îmbracă haina unei poetici metaforizate care se sprijină pe o serie de alegorii hermeneutice. Ni se vorbește astfel despre o latură a existentului și a cunoașterii, a înfăptuirii și a înțelegerii, despre un fel anume de a scrie și despre unul corespunzător de a citi. Constantă a oricărei arte, afilierea retroactivă e o dimensiune esențială și perenă a literaturii. Ea coexistă cu o alta – gustul pentru noutate, invenția, emulația cu creația primordială – așa cum cele două orașe surori și rivale se oglindesc și se înfruntă, de o parte și de alta a fluviului. Într-o ipostază însemnată a sa, literatura este o «urmașă» (o copie) a literaturii: o practică a re-suscitării, a re-memorării făcînd din succesori în toate variantele sale (de la plagiatul imaginar la sinonimic, de la repetiție la parafrază) o lege și o valoare a creației”. □•Mircea Martin caută și descoperă *Arta portretului la Grigurcu*: „Numeroase recenzii din volum încep ori se încheie cu un portret, Grigurcu fiind astfel cel dintîi comentator de la noi care generalizează procedeele în aplicații asupra criticilor. Portretul fizic este întotdeauna prelungit într-unul moral, dar acesta poate fi prezent și *fără* vreun «pre-text» fizionomic. Inițiativa nu e lipsită de îndrăzneală și nu sfidează puțin prejudecata perenă care face din impersonalitatea criticului un semn al aservirii sale. Socotitor mărunț al unor merite oriistice pe care le râvnește fără să le poată atinge, măsurător terestru al zborurilor altora în absolut, acesta nu are de ce și prin ce să intereseze, nu-i așa ?, pe portretist. Dincolo de prejudecată se află însă dificultatea. Prin sobrietatea ținutei și raționalitatea scrisului său, prin normalitatea acțiunii sale (dar nu cumva e vor-

ba de alte prejudecăți ?), criticul se pretează mai puțin la modelajul unui artist. Nu întâmplător, mai cu seamă atunci când se ocupă de critici, demersul lui Grigurcu este unul de sensibilizare a ideologicului. În vreme ce majoritatea interpreților își raționalizează obiectul, el îl... de-raționalizează. În loc să verifice coerența ipotezelor critice străine prelungindu-le într-un posibil teoretic, el le re(a)duce la origine, le descoperă sau le redă o coerență concretă”. □•Un prim capitol (dintr-un serial) acordă Șerban Cioculescu *Literaturii cinegetice*, subiect în care sunt reuniți Al. Odobescu, Nicolae Gane, Mihail Sadoveanu, Alexandru Cazaban și Mihai Moșandrei, căruia i se acordă un spațiu mai generos, prin intermediul comentariilor arondate volumelor *Profesorul meu de vânătoare* (proză) și un altul de versuri (nume neprecizat, dar este de presupus că se referă la *Alt cer* (poezii), C.R., 1983.: □•La fel continuă rubrica fixă lui Geo Bogza cu titlul *Statuia unui râu*, care ajunge, enumerativ, la fragmentele 9-15. □•O cronică literară a lui Nicolae Manolescu, intitulată *Dialogul științelor*, se referă la insolita apariție editorială numită *Cartea interferențelor*: „Citind textele din volum, am observat că există două feluri principale de interferență: într-o categorie ar intra toate acele «colaborări» prin care științele se sprijină reciproc, furnizindu-și una alteia un limbaj, o metodologie sau un criteriu de a se cunoaște mai bine ; în cealaltă, întâlnirile datorate epistemei comune la un moment dat, sau, cum se mai spune, «nousferei», care răspund de interese și organizări similare, în pofida faptului că între științele respective poate să nu existe nici un contact nemijlocit. [...] E foarte greu să dai, într-o recenzie, o idee completă de spiritul și de atmosfera acestor conferințe. Ar fi fost bine să pot cita și câte ceva din discuții, deși acestea n-au fost reproduse integral, din motive de spațiu. Ar fi fost, poate, necesare mai multe detalii despre conferințari și despre circumstanțele concrete în care au vorbit, ceea ce ar fi sporit sentimentul de autenticitate. Dacă nu greșesc, nu și-au găsit loc în *Cartea interferențelor* toate conferințele rostite. Oricum ar fi, inițiativa organizării și a publicării acestor intervenții mi se pare demnă da laudă. Citiți *Cartea interferențelor* și vă veți convinge cât de instructiv și de captivant poate fi dialogul științelor”. ■•Cronica de poezie este susținută de Valeriu Cristea, mai precis la poemele lui Ion Pop, *Soarele și uitarea* (Ed. Dacia), pe care îl consideră un poet cărturar: „Volumul său e un scenariu savant despre Pythia, Apollo, Delphi, Omphalos și o contemplație nu mai puțin savantă (fereastra e un simbol multiplu la Ion Pop) a unor înalte probleme (precum general și particular, parte și întreg, absolut și relativ); și în același timp un «cântec simplu». Poemele lui Ion Pop evocă deopotrivă «lucruri fundamentale» și lucruri (pur și simplu)”. □•Eugen Simion se oprește asupra antologiei îngrijite de Valeriu Dinu, cu o prefață de Șerban Cioculescu, *Ipostaze ale pădurii în lirica românească*: „Valeriu Dinu dovedește că pădurea este pentru poezii români mai mult decât un *peisaj sentimental*, o *stare de suflet*, este, putem spune, un model în sferă naturală, un loc de refugiu (*spațiu securizant*), un obiect liric, în fine,

complex pe care modernii nu l-au eliminat din opera lor”.[...] Valeriu Dinu reproduce, într-un capitol masiv, foarte erudit, și contextele poetice în care apar termenii din lexicul forestier. Aici se vede modul în care comparația poetică a cedat, progresiv, locul metaforei. Și cum *codrul* s-a constituit, în poezia din secolul al XIX-lea, ca o *țară imaginară*. Ar trebui un alt tip de cercetare și o altă carte pentru a reconstitui, din această perspectivă interioară, peisajul românesc. Volumul lui Valeriu Dinu ne poate da câteva sugestii. Cea care apare întâi, la lectura poemelor antologate, este că lirica modernă, preponderent urbană, intelectualizată, nu a eliminat pădurea ca obiect liric. [...] Este imposibil de definit, în câteva rânduri, rolul marilor poeți în această veritabilă poetică a pădurii. Arghezi și Blaga ocupă, în orice caz, un loc central. [...] Natura continuă să fie, totuși, un ceasornic cosmic”. □•Ștefan Aug. Doinaș evocă figura de curând dispărutului Ovidiu Cotruș: „Nimeni nu îmbina mai desăvârșit ca el considerația abstractă, privirea intelectuală cuprinzătoare, cu spiritul analitic, cu atenția – aproape feminină – la amănuntul revelator, uneori picant: îi plăcea la fel de mult să vorbească, extrem de serios, aproape catedratic, despre – să zicem – Hegel, ca și să povestească, fie fapte trăite de el însuși, fie trame românești: povestirea romanului *Război și pace*, în nu-știu-câte «episoade», constituie un «serial» care a intrat de mult în legendă. Încă de la prima sa apariție la Sibiu, în 1944, adusesse în «Cercul Literar» o undă de gravitate etică, pe care la un moment dat Radu Stanca o ironizase: «Ești prea serios, tinere!». Dar «specialitatea» lui Cotruș era aceea de a problematiza: când o situație devenise, pentru noi toți, clară, și chiar se părea că nu mai e nimic de adăugat, «tânărul prea serios» venea cu un nou punct de vedere, și totul se relua de la capăt. (Cât joc simplu și pur al inteligenței acide și vioaie se ascundea, în această pasiune a «punerii din nou în discuție», și-a dat singur seama când – mai târziu – avea să respingă, în aprecierea operei literare, așa-numita «critică a punctelor de vedere», optând pentru o hermeneutică a ontologiei obiectului artistic). Prezența sa în cenaclurile noastre, destul de rare în acea perioadă, aducea mereu un asemenea ferment de dezbatere pasionată”. □•Cartea de proză îi este încredințată lui Mircea Iorgulescu, care îi are în vedere pe Elena Gronov Marinescu, *Recurs pentru memorie* (C.R., 1985), Viorel Cacoveanu cu *O dimineață de luni* (Ed. Dacia, 1985), și Ion Olteanu, *Dealurile din Sirți* (C.R., 1985), prima și ultimul, autori despre care s-a auzit, în viitor, mai puțin. □•*Moldovenii* (XIX) continuă să-l preocupe pe Laurențiu Ulici în tentativa sa de a face ordine în promoția 70. I-a venit rândul lui Ion Trandafir (n. 1924), debutat editorial în 1969. □•Universitarul ieșean Mihai Drăgan scrie, pe două pagini, despre „*Viața Românească*” – 80: „Ca moment de orientare și sinteză națională, „*Viața Românească*” reprezintă o etapă fundamentală în dialectica internă a culturii și literaturii noastre. Îmbrățișând critic și cu largă simpatie intelectuală tradiția autohtonă și pe marii noștri scriitori clasici (argumente decisive ale puterii creatoare a spiritului românesc), revista a privit cu totală rezervă epigo-

nismul și imitațiile după literaturile străine și cu prudență înțeleaptă înnoirile poetice din epocă, pledând, prin critica lui Ibrăileanu, pentru *originalitate artistică și modernitate* văzute într-o evoluție organică a literaturii române, singura condiție pusă scriitorului fiind numai aceea *de-a avea talent*, iar opera să fie *frumoasă*” . □•*La Ediții*, Z. Ornea comentează *Opere IV* din Ediția Ion Heliade Rădulescu, ieșită sub îngrijirea lui Vladimir Drimba: „Totul în ediția Drimba e sigur, întemeiat ca punct de vedere și regulă, urmărindu-se, cu precizie, principiul (criteriul de transcriere) stabilit de la început. Solid este și aparatul critic din secțiunea de note și variante. Variantele, năucitoare ca efort de descifrare și transcriere, se reproduc cum se cuvine. [...] Într-adevăr, notele sunt strict bibliografice, ocolind, cu strictete, orice aprecieri, receptare în epocă și mai târziu, care se fac de obicei în comentariile editorului. Necesare, aceste comentarii, ar fi fost. Dar nu uităm că Vladimir Drimba nu este istoric literar ci un remarcabil filolog, așa spune chiar un savant în acest domeniu, și a voit să se păstreze exclusiv în sfera competenței sale”. □•*Despre Tinerețea lui Paul Celan*, invocând o carte de curând apărută, aceea lui Israel Chalfen, Andrei Corbea, arată că aceasta „privește un capitol de istorie literară, de ce nu ? românească, unde, suntem convingși, nu s-a spus încă ultimul cuvânt. □•Inițiativa de a fi publicat o *Mică gramatică portugheză* (Ed. Științifică) a Micaelei Ghițescu este comentată emoțional de Mihai Zamfir, *Îndrăgostită de Iberia*. □•Poemele din acest număr poartă semnătura unei prestigioase personalități, recuperate de literatura română, George Uscătescu. □•Tot cu versuri sunt prezenți Violeta Zamfirescu, Ion Brad, Profira Sadoveanu. □•Cunoscutul admirator al lui Mateiu Caragiale și al ritualurilor *Crailor de curte veche*, Radu Albală publică proza *La Paleologu*, fragment din volumul *Făpturile Paradisului*.

● [*,Tribuna*”, nr. 9] Ioana Petrescu semnează articolul *Eu, cititorul*: „În marea liniște din jur, când toate vocile transcendente au tăcut, Eu, *Cititorul*, îmi înving singurătatea, răspunzând celeilalte mari singurătăți care mă cheamă, singurătatea Poetului; din întâlnirea noastră – o spune Sartre – se naște Opera. Eu, cititorul, am descoperit acum 50 de ani că eternitatea cărții e o iluzie, că opera se naște în spațiul de reciprocă cedare a două libertăți: a mea și a poetului. Și-n acest spațiu de interferență a tuturor singurătăților care e cartea, eu, cititorul, asist la lenta agonie a ceea ce a fost orgoliu demiurgic în conștiința scriitorului. Cartea-obiect sacru sau, pur și simplu, cartea-obiect a intrat într-o zonă crepusculară, odată cu lumea obiectelor ferme, stabile, odată cu lumea-obiect pe care epistema posteinsteiniană a destrămat-o, așa cum a destrămat iluzia transcendentei quasi-demiurgice a subiectului cunoscător. De vreme ce (o spune și Einstein, o spun și experimentele fizicii quantice) obiectul observat se modifică în funcție de procesul observării, transcendența conștiinței subiectului, ca și identitatea cu sine, închiderea obiectului, se vădesc iluzorii într-un univers în care singura realitate e, sartrian vorbind, «punerea în situație» sau, în termeni mai generali, interreloționarea fenomenelor înțelese ca pură proce-

sualitate. Aici, în spațiul noii episteme, eu, cititorul, devin producător de sens și, uitând că sensul e proces, adică interrelaționare, încerc să-mi iau revanșa substituindu-mă poetului care m-a instituit odinioară ca răspuns la propria-i singurătate. Dacă sunt «cititor profesionist» – critic sau neo-retorician –, mă amuz dezvăluind sforile – retorice – de (și pe) care vrea să mă tragă poetul. Dacă am, ca Jaus, nostalgia paradisului obiectivității științifice, dacă experiența esențială (și renegată) a vieții mele a fost lectura lui Gadamer, atunci caut noi criterii ferme în lunecătoarea lume posteinsteiniană și le descopăr în măsurarea farmaceutică a relațiilor între receptarea contemporană și cea istorică a uneia și aceleiași opere. Dar dacă sunt, pur și simplu, acel biet cititor care-și ia în serios propria lui condiție și care se numește «critic»? «Propria lui condiție» înseamnă de fapt, acum, o condiție ambiguă, în care vocea reprimată a poetului se răzbuună. Pentru că eu, criticul, conștiința fermă a cititorului emancipat, mi-am descoperit și conștiința – conștiința mea vinovată – de scriitor, și sunt pe cale să-mi asum, în numele Poetului cu care tind subconștient să mă identific, refrenul baudelairean: «Hypocrite lecteur-mon semblable, mon frere!». Dacă mă cheamă Derrida, deconstruiesc cu infinită satisfacție discursul literar și discursul filosofic, construind fraudulos, la interferența umbrelor lor, un nou discurs critic. Dacă mă numesc J. Hillis Miller, demontez iluziile unei critici care propune sensuri într-o lume de opere aduse în stare de criză semantică, și dau scriitorului meu funcția de demascator al textului ca punct de tensiune și criză a sensului; o demascare artistă, care se substituie, ea însăși, universului ficțional deconstruit prin această superioară manipulare a textului, Eu, Cititorul, m-am substituit poetului redus la statutul de pur accident prin care textul se țese pe sine. Dacă sunt critic deconstructivist, această substituie se face în deplină ingenuitate. Dacă nu sunt, conștiința mea de critic oscilează vinovat, iubite cititorule, între conștiința dumitale și o conștiință neconvins renegată de scriitor”.

□•Ion Vlad începe prezentarea intitulată *Lumea ca spectacol (I)* în proza lui D. R. Popescu: „O *suprarealitate* creată prin multiple amplificări, prin hiperbola proprie eposului de totdeauna e servită de discursul verbal, *logos* și *lexis*, aflându-se sub zodia fabulosului, a miturilor, basmului și istoriei. Fascinantă și miraculoasă, asemănătoare unor miraje, – capcane pentru iluziile unei umanități suferinde, lumea acestui roman, mai degrabă asemănător textelor baroce, se povestește pe sine precum într-o fabulă unde alegoria, simbolul și parabola sunt perfect justificate”.

■•La *Cronica ideilor literare*, Adrian Marino se oprește asupra a doi tineri critici: Radu Călin Cristea și Mihai Dinu Gheorghiu.

□•În volumului de debut al lui Radu Călin Cristea (Emil Botta. *Despre frontierele inocenței*, Albatros, 1984) Adrian Marino descoperă că „același tip de lectură simultană (dar nu exact și același mod de a construi o carte) cultivă și Radu Călin Cristea, într-un volum de debut, Emil Botta. *Despre frontierele inocenței* (București, Albatros, 1984, 227 p.). Eseul, de inspirație net arhitectonică, poate documenta, în primul rând, despre influența gândirii și metodei

Bachelard – Jung – G. Durand – Mircea Eliade la noi. Este chiar simptomatică această «vogă bachelardiană», ale cărei scheme și tipologii ale imaginarului în jurul celor patru elemente oferă (în aparență) o schemă sigură și comodă de orientare. Ceva a semănător, pe baze pur intuitive și inductive, a întreprins în spirit – s-ar zice – total independent și G. Călinescu în *Universul poeziei* și Radu Călin Cristea știe acest lucru. Tânărul critic procedează cu dezinvoltură la o lectură pătrunsă de «simpatie echilibrată» (p. 43) a operei lui Emil Botta, în căutarea «descoperirii unui *cogito* al scriitorului» în care este comprimată «întreaga forță a originalității» sale (p. 5). *Pământul*, apa, *focul* și *aerul* sunt reperele bachelardiene ale acestui examen, condus cu vervă și personalitate, uneori – în treacăt fie spus – ușor ostentativă. Se ia distanță chiar și de Bachelard, dar nu în sensul unui plus de rigoare, ci de eliberare (p. 23, 56). Tonul spontan, degajat, confesiv, eseistic fără mari complexe, simpatic-juvenil, exprimă două aspecte definitorii ale tânărului critic la acest stadiu al dezvoltării sale”. □ Referitor la cel de-al doilea, Mihai Dinu Gheorghiu Adrian Marino folosește prilejul de a face o succintă caracterizare a criticii tinere ieșene: „Doream mai de mult să ne ocupăm și de Mihai Dinu Gheorghiu (*Reflexe condiționate*, București, Cartea Românească, 1983, 208 p.) din intenția de a ne forma o imagine cât mai completă despre «critica ieșeană» actuală. Criticul face parte dintr-un grup: Val Condurache, Andrei Corbea, germanist, comparatist și teoretician literar, dintre care cel mai bine conturat este deocamdată Al. Călinescu. Că sunt propriu-zis «critici», în sensul curent, foiletonistic, al cuvântului avem destule motive să ne îndoim. Din acest punct de vedere, adevăratul «critic ieșean» actual este Al. Dobrescu, la care este de subliniat în orice caz independența și onestitatea, două calități indispensabile. Colegii săi tind, de fapt, spre altceva: critică de idei, eseu, metodologii noi aplicate, sociologia literaturii, ideologie literară (umbra și tradiția «Ibrăileanu» se profilează puternic). Sunt doar indicii, tendințe, aspirații neduse încă până la capăt, cu excepția lui Al. Călinescu, spirit format, de valoare, cu personalitate distinctă. Lectura lui Mihai Dinu Gheorghiu este concludentă. El are permanent aerul că se documentează cu seriozitate și probitate în vederea unui proiect nedezevăluit. Face «fișe», vrem să spunem că rezumă meticolos, glosează, conspicează, adnotează. Cronica propriu-zisă nu-l prea «prinde»“. □ Petru Poantă scrie despre cartea de versuri a lui Marius Robescu, *Joc și înviere* (C.R., 1985), apărută în anul morții poetului: „Avem, iată, în față, cartea postumă, inedită, *Joc și înviere*, (editura *Cartea Românească*, 1980), a cărei obsesie revelatoare, după o mărturisire a autorului, rămâne problema limbajului: «Mărturisesc, cu toată sinceritatea, că nu-mi cunosc intențiile profunde. Știu însă, din cel mai superficial strat al conștiinței melc, că în clipele de față mă preocupă destinul cuvântului. Nu-mi place când e suflat ca pleava în ochii cititorului. Pentru el, pentru cuvânt, am imaginat o serie de contexte noi. Dar nu în scopul de a-l obloji, ci pentru a-l mai pune o dată la încercare“. Dincolo de un anume răsfaț, e vorba

aici de proclamarea anti-retorismului care, în ordinea poeticilor acestui secol, nu mai reprezintă mare lucru. Numai că, în creația propriu-zisă (asertiunile teoretice ale poeților sunt adeseori niște ingenuie locuri comune)”. □•Marian Papahagi consacră o cronică lui Tudor Daneș, ale cărui scrieri îl „apropie, într-o anumită măsură... de tonalitatea generală a prozelor lui Bedros Horasangian”.

• [„Pagini sătmărene”, An III, nr. 1, 7, Editori: **Comitetul de cultură și educație socialistă Satu Mare și revista „Tribuna”**. Format editorial A2, 4 pagini; **Realizatori: Ion Ghiur, Vasile Savinescu, Radu Ulmeanu, Ion Vădan, George Vulturescu, Alexandru Zotta**] Este cel de-al doilea supliment cultural găzduit de revistă, după cel intitulat „Alba Iulia”. □•Tematica numărului este tipic regională și vizează subiecte precum *Anul 1918 în județul Satu Mare* de Viorel Ciubotă, (redactate sub forma unor „procese-verbale”), ori texte complezent ideologice (Radu Ulmeanu, *Verticala orașului*). □•Nae Antonescu este prezent cu articolul informativ *Centenare literare '86*, în care își exprimă regretul de nu avea în 1986 centenare de aniversarea celui al nașterii lui Liviu Rebreanu, din anul precedent. Centenarele anului în curs sunt Dinu Nicodim, George Gregorian, Ion Tomescu, Emil Isac și Alice Călugăru. ■•Cronicarii literari sătmăreni se ocupă de teatrul lui D. R. Popescu (Alexandru Pintescu): „Numindu-l «dramaturg fundamental» Valentin Silvestru nu a făcut decât să rostească un adevăr ce se impune cu pregnanță și anume acela că, indiferent de scepticismul unor critici, dramaturgia lui D. R. Popescu se situează în imediata proximitate valorică, prozei. Declarația patetică aflată și pe supraperta volumului (reprodusă în prefața-interviu după ce făcuse și obiectul unui vast interviu în «*România literară*»), este edificatoare: «Văd teatrul ca un templu, un loc sacru, unde oamenii să se întâlnească, și să se purifice nu la modul total, fiindcă nu suntem atât de naivi încât să credem că mergem ca la oracolul lui Apollo; dar solidaritatea care se naște între spectatori în fața unui act teatral este benefică. Dacă cititorul de literatură este un om singur cu cartea în față, cu propria inteligență în fața inteligenței personajelor și a autorului respectiv, la teatru se naște un flux între spectatori, o solidaritate, un magnetism ce creează din toți spectatorii un singur personaj». De altfel opiniile autorului sunt consemnate în preambulul fiecărei piese, alături de câte o scurtă și comprehensivă prefață aparținând lui V. Silvestru. La finele fiecărui text publicat se face auzită «vocea» criticii, respectiv sunt consemnate opiniile celor mai reprezentativi comentatori ai dramaturgiei lui D. R. Popescu”. □•Poezia lui Mircea Cărtărescu devine, în cronică lui Radu Florian *Totalitatea ca viziune poetică* și se încheie inconsecvent concesivă: „Apărând într-o perioadă saturată de poezia bună, volumul lui Mircea Cărtărescu are totuși caracter de eveniment”. □•*Cinci prozatori în cinci feluri de lectură*, cartea lui Ov. S. Crohmăniceanu, este comentată manierist, cu „toane” și tabieturi de lectură finalizate cu o nedismulată prețiozitate: „Cu toate că volumul profesorului Crohmăniceanu își leapădă veșminte academice, scrobite și serioase și se înfățișează în

fața noastră în haine de lucru, rămânând (aceiași pe care îl cunoaștem) serios, minuțios de o probitate științifică fără reproș, adăugând acum dezinvoltura, speculația, fervoarea limpidă a discursului critic”. Titlul textului, *Critica prin lentile*, este, și el, neclar în privința „purtătorului de lentile” și, mai ales, a semnificațiilor pe care se dorește să le preia termenul. □•Același lucru se petrece cu Ion Vădan, care, în loc de a scrie despre colegul său pe ipotenuză, folosește apoteoza și optimismul ditirambic, inclusiv anacolutul: „Debutând magistral în 1974 (Premiul Uniunii Scriitorilor) cu romanul *Clodi Primus*, Constantin Zărnescu și-a configurat, încă de la prima lui carte o «lume» inconfundabilă, un spațiu și un timp al relatării neîntrerupte și voluptoase, în care «personajele» se destăinuie cu o frenezie rar întâlnite, în măsură ca prin cuvânt să se iște o realitate anume, să o impună receptării noastre, să o individualizeze prin aglomerări de date și întâmplări ieșite din comun, dar care, paradoxal, nu părăsesc cadrul unei verosimilități în stare să atribuie autenticitate deplină scriitorului”. □•Gheorghe Glodeanu recapitulează momentele principale ale trilogiei lui Dumitru Popescu [Dumnezeu] sub titlul, cu semnificații clare, *Muzeul de ceară*: „Prin publicarea trilogiei *Pumnul și palma*, Dumitru Popescu a devenit, indiscutabil, unul dintre cei mai semnificativi exponenți ai romanului politic românesc de azi. Numărul redus de personaje, predilecția pentru confesiune, vocația de moralist, diminuarea epicului în favoarea meditației reprezentată calități ce pot fi regăsite și în noua carte a prozatorului, *Muzeul de ceară*, apărută la Editura Eminescu în 1984. Romanul nu se impune prin substratul său epic, destul de deficitar, ci prin virtuțile sale eseistice. [...] Scriitorul nu ne oferă însă «numai» un *bildungsroman* asociat cu un roman despre putere, ci este atras în egală măsură și de experimentul literar. Narațiunea se supraetajează, relatarea propriu-zisă fiind întreruptă și completată – ca în epopeile antice – de comentariile scriitorului. [...]Romanul *Muzeul de ceară* ne prezintă cele două fețe antitetice ale lui Sergiu Harnagea, personaj prin intermediul căruia teoria lui Mircea Eliade despre coincidența contrariilor își găsește o remarcabilă ilustrare. Dumitru Popescu se dovedește și de această dată un fin analist, investigând metamorfozele suferite de conștiințele oamenilor, pe drumul sinuos al afirmării”.

28 februarie

• [„Scântea”, nr. 13536] Al. Balaci își intitulează intervenția ideologică *Dimensiuni umaniste*: „Numele de umanist (de la latinescul *humanus*) pune accentul pe caracterul laic al culturii și finalității ei primordiale – satisfacerea deplină a înclinărilor și tendințelor umane. [...] În țara noastră se afirmă puternic viziunea comunistă despre om, raporturile dintre om și istorie, liniile de forță ale eticii social-revoluționare, apte să modeleze pe fiecare cetățean conștient al patriei. Creatorii culturii contemporane din țara noastră, conștienți de funcția modelatoare, totdeauna umanistă, a literaturii și artelor, se străduiesc să

oglindească în operele lor existența și activitatea complexă a contemporanilor care s-au ridicat la un nivel înalt de cunoaștere și trăire, necunoscute în trecut.[...] Forța morală, ardoarea de a înțelege, de a ști și de a crea sunt germeii stimulatori ai unei mișcări continue și ai unei transformări perpetue, echivalente cu întreaga efervescență creatoare a unui popor de constructor⁴ multilaterali. Se trăiește și se activează într-o zonă a libertății și a eticii, a frumuseții și a adevărului – noi principii ale orânduirii umanismului revoluționar românesc. Spiritualitatea noului umanism echivalează idealul unui om determinat de echilibru, de dominarea rațională a naturii și realității, angajat integral, lucid și inteligent în activități în care se dezvoltă energia sa cu o singură finalitate, crearea viitorului cel mai umanist posibil al patriei, viitorul comunist“.

• **[„Contemporanul”, nr. 9]** Rubrica *Viața cărților* este ținută de Emil Manu, care scrie despre volumul lui Alexandru Andrițoiu, *Constelația lirei* (Minerva, BPT, 1986): „Al. Andrițoiu e un poet prolific și spontan, un sentimental în înțelesul bun al cuvântului, cultivând elegia și simțindu-se în livresc în largul lui. O definiție sintetică a poeziei sale ne-o oferă în prefața cărții de față Eugen Simion: «Risipitor de imagini și risipit uneori în poezia ocazională, Al. Andrițoiu este în creația lui mai pură un poet de vocație, elegiac și livresc. Cultivă filonul clasic și reactualizează speciile uitate ale poeziei sentimentale printr-o fantezie inteligentă»”. □ Ion Dodu Bălan acordă un spațiu generos cărții lui Dumitru Popescu [- Dumnezeu], *Vitralii incolore*, dându-i alura unui eveniment și plasându-l în vecinătăți literar-artistice mai mult decât onorante: „Romancier modern, ispitit de probleme epistemologice, analist pătrunzător, din stirpea lui Proust, Camil Petrescu, H.P. Bengescu sau Gib Mihăescu, – Dumitru Popescu a dăruit ființă creatoare sălășluește un autentic poet, a dat cărților sale titluri nu doar metaforice, ci și simbolice, echivalente cu miraculoase chei de decodare a textului până în straturile lui cele mai adânci și mai sugestiv și mai convingător în acest sens este noul său roman *Vitralii incolore*. Sociologia literaturii și teoria receptării textului în special acordă o justificată atenție titlului unei opere literare, căci așa cum arată, printre alții, și Arnold Rothe, din perspectivă semiotică titlul unei creații beletristice este un semn lingvistic ce nu se referă la o realitate extralingvistică, ci la un alt semn lingvistic, respectiv la text și la context în totalitatea lui. Dintr-o atare perspectivă, titlurile cărților lui Dumitru Popescu aruncă mari fascicule de lumină asupra textului și îmbogățesc comunicarea dintre autor și cititor, dintre emițător și receptor. [...] Romanul *Vitralii incolore*, având un pronunțat caracter analitic și psihologic, dezbate cu vădit interes epistemologic problema dragostei în universul existențial al unor intelectuali rafinați, care, deși petrec multă vreme împreună în spațiul închis al unui spital, ce-i apare eroului principal «o scenă turnantă» unde au loc «tot felul de spectacole derulate concomitent» sau în medii sociale asemănătoare și deschise, trăiesc, totuși, în esență, pe diferite paralele ale mentalităților și concepțiilor de viață, care-i fac să nu se întâlneas-

că, să nu comunice în adâncă lor intimitate.[...] Romanul *Vitralii incolore* surprinde individul uman în stăruitoarea lui aventură spre cunoaștere, spre dezlegarea unor mistere și a unor complicate ecuații sufletești, spre descoperirea tainelor și nuanțelor din cuvinte ceea ce, bine făcut artisticeste, întreține viu interesul cititorului și-i creează o stare de reală bucurie intelectuală. Teoriile eroilor despre comunicare, efortul lor de a găsi cuvântul cel mai apropiat de adevăr, provoacă o adevărată încântare intelectuală, te îndeamnă pe tine însuși să te autostudiezi. Poterașu, în fond, caută esența lucrurilor ca un Gelu Ruscanu din piesa lui Camil Petrescu *Jocul ielelor*. El trăiește drama lucidității unilaterale și a lui Hyperion. Să se observe, dealtfel, că erotica din romanul lui Dumitru Popescu are multe asemănări de profunzime cu erotica eminesciană, și în primul rând faptul că femeia este aceea care are *întotdeauna* inițiativa în dragoste. [...] Romanul lui Dumitru Popescu *Vitralii incolore*, ne transmite cu o artă modernă, originală, într-o viziune și un stil contemporan, mesajul profund umanist că trăirea superficială a vieții, după rețetele altora, automatizarea, filistinismul, foamea de materia vulgară, puținătatea curajului, netrăirea pe picioarele proprii în toate împrejurările, căutarea apelor călduțe în rada ferită de furtună, transformarea omului într-o fărâmă de *vitraliu incolor*, în care se sărută îngerii, e un fals ce se plătește scump, poate chiar cu pierderea sensului vieții“. Ioana Lipovanu anunță că Eugen Lumezianu debutează a doua oară, de data aceasta ca dramaturg: „E. Lumezianu, scriitor constănțean, o vreme redactor la «Tomis», autor a două volume de nuvele și povestiri (1968, 1971) și al romanului *Fluxul apei dulci* (Ed. Dacia, 1985), a debutat editorial anul trecut și în teatru, cu volumul *Musafiri pe viață* (Ed. Junimea), care, printr-o serie de calități, îl situează deasupra mediei onorabile a dramaturgiei românești actuale“. □•Spectacolul cu *Jocul ielelor*, atrage atenția lui Dinu Kivu, care pune în dezbatere *Legitimitatea unei interpretări*. □•Tiberiu Iovan face prezentarea traducerii liricii lui Lucian Blaga în limba bulgară: „Tălmăcirea realizată de poetul Nikolai Zidarov și de traducătorii Ognean Stamboliev și Rumeana L. Stanceva reprezintă un act de valoare și dovedește capacitatea celor trei de a se modela pe cele mai diferite stiluri poetice și modalități lirice. Pentru Rumeana L. Stanceva trecerea este de la Ana Blandiana, pentru Ognean Stamboliev continuarea a numeroase alte traduceri (printre ultimele o menționăm pe cea din versurile lui Nichita Stănescu), ar în cazul cunoscutului poet Nikolai Zidaov, un veteran al traducerilor din Eminescu, Argezi și Bacovia, prietenii săi din România salută o revenire mult dorită. Semnificația volumului nu este pur editorială. Încă de mult, în condiții istorice vitrege, oamenii de cultură din cele două țări s-au unit în eforturile lor de cunoaștere reciprocă și întrajutorare. Preocupările ambelor părți de a traduce tot ceea ce spiritualitatea lor are mai reprezentativ nu constituie decât o dovadă în plus a strânselor legături existente și în domeniul culturii între popoarele român și bulgar“.

• [„Cronica”, nr. 9] Despre *Spiritul critic al „Vieții românești”*, revistă de la a cărei înființare s-au împlinit opt decenii, scrie pe prima pagină Mihai Drăgan: „Este vorba de existența, la «Viața românească», a unei *direcții critice* de puternică și responsabilă ținută intelectuală, de implicare adâncă în actualitate, apoi de existența unui ascuțit spirit polemic, întotdeauna necesar în confruntarea liberă a punctelor de vedere, în impunerea ideilor pentru care se militează și, totodată, a valorilor literare și științifice care se afirmă. Fermitatea punctelor de vedere, în fapt a *direcției* revistei, izvora din principii riguroase și parametri de referință meditați atent și în perspectivă, fără timorări sau oscilații de ordin conjunctural. Asemenea atitudini de directivă se formulau polemic până și în unele scurte notițe apărute la incisiva rubrică *Miscellanea*, conferind revistei o dată mai mult o ținută critică inconfundabilă în ambianța ideologică a epocii”. ■•Fostei capitale a Moldovei îi sunt consacrate textele *Cuvânt despre Iași* (de Leonard Constantin), un citat din Nicolae Iorga („Orașul acesta a fost creat nu din capriciul unui domn sau dintr-un hazard al dezvoltării istoriei moldovenești. Orașul acesta este o creație organică a vechii Moldove, care ea însăși, este o creație organică a poporului românesc) și fotografia copertei celei mai recente monografii dedicate urbei, *Iași, oraș al marilor destine*: ■•Ștefan Lemny semnează articolul *Unitatea românească în viziunea lui N. Iorga*: □•La cronică literară, Al. Călinescu prezintă *Poezia lui Ioanid Romanescu*: „Impresia de continuitate, chiar și acolo (sau mai cu seamă acolo) unde etalarea și asumarea contradicțiilor sunt evidente, vine și din faptul că Ioanid Romanescu este unul din poeții contemporani la care reflecția asupra condiției creatorului și a statutului poeziei ocupă un loc considerabil.[...]Nu mulți sunt, în paranteză fie spus, poeții de azi care au exprimat atât de tranșant, cu atâta seriozitate, tenacitate și vigoare ideea demnității creatorului, a rostului său inconfundabil în lume. Preferințele mele (și sunt convins că nu doar ale mele) nu se limitează însă la aceste «profesii de credință». [...] Dar, dincolo de preferințele fiecăruia (și de impulsul – explicabil – de a propune o – vorba lui Cornel Regman – «selecți din selecție»), antologia de la Albatros ne oferă o imagine limpede, convingătoare a unui poet important și original”. □•Ioan Holban se referă la ultimul roman al lui Corneliu Ștefanache, *Drumuri de fum* (Juni-mea, 1985): „Deși scrie încă emoționante pagini despre sat, Corneliu Ștefanache descoperă în aceste romane *orașul*, faptul implicând importante modificări în structura narativă, schimbări de registre, de limbaj și comportament ale personajelor, de mod al abordării relațiilor sociale și umane. Acestea din urmă – obiectiv mereu aflat în atenția prozatorului – sunt întregite în *Drumuri de fum* de *relațiile profesionale*, marcând și prin aceasta specificul noului spațiu epic. [...] Pe această structură tematică, prozatorul a scris un roman remarcabil, dacă nu chiar cel mai bun tezt al său; *Drumuri de fum* este într-adevăr o carte reprezentativă pentru Corneliu Ștefanache, nu numai prin structura și calitatea de a cuprinde în «întreaga» sa adevăruri, oameni și fapte «din viață», dar și

prin fragmentele sale, ca acest drum al copilăriei, impecabil descris în câteva rânduri nostalgice“. □•Stilisticianul și specialistul în traducerea textelor biblice în românește, este vorba despre universitarul Al. Andriescu, este sărbătorit de Liviu Leonte la împlinirea vârstei de 60 de ani: „Cercetările lui Al. Andriescu se înscriu în revirimentul stilisticii din deceniul al șaselea, reviriment legat de numele lui Tudor Vianu, ale cărui lucrări dăinuit până astăzi cu prestigiul unor modele. În ceea ce-l privește pe Al. Andriescu, preocupările sale datează din anii '50, explicabile în ambianța orelor de curs și de seminar ale lui Gr. Scorpan, dar impulsul inițial se află, ca să zic așa, la purtător. Aparținând unei generații care nu a avut prea mulți dascăli, el a abordat foarte sigur, de la început, atât stilistica literară, cât și cea lingvistică, problemele limbii literare din unghiul normelor constituite de-a lungul istoriei. Este o cercetare pe căile încă fertile deschise de Charles Bally, Leo Spitzer, Karl Vossler sau Maurice Grammont. Dar, indiferent că avem de-a face cu direcția tradițională sau cu cea din ultimii ani și decenii, structuralistă și poststructuralistă, stilistica nu-și are rostul decât ca un complement al criticii literare. E ceea ce a înțeles încă din perioada «Iașului literar» Al. Andriescu, atunci când a ținut mai bine de un deceniu, cu destulă consecvență, cronică literară pe care o va continua cu un plus de asiduitate la «Cronica». [...] Foarte sigur în opinii, practicând o critică preponderent de afirmare, Al. Andriescu simte permanent nevoia de a argumenta prin delimitare polemică. Nu întâmplător, primul său volum, care ar fi putut fi al cincilea sau al șaselea dacă ar fi antologat toate studiile, eseurile și cronicile publicat prin reviste, se intitulează *Disocieri*. A polemizat cu «faimosul Aladin», folosit de un critic ce pozează astăzi în mare fost liberal pentru a pune ordine în literele românești în obsedantul deceniu, a apărat *Princepele*, a vestejit încifrarea comunicării în lirică, ajunsă la pierderea coerenței și a gramaticii elementare. Critica sa bătaioasă, scrisă cu talent și cu plăcerea demonstrației elegante, universitare (e folosită totdeauna persoana întâi plural), derivă tot din preocupările de stilistică“. ■•Un nou text de polemică istorică, găzduit inițial de revista „Contemporanul” este reprodus și în „Cronica”. Titlul și autorii sunt: *Idei revizioniste găzduite într-o publicație a Academiei de Științe din Ungaria*, de istoricii Constantin Botoran și Ion Calafeteanu. □•Despre *Literatura română în lucrări de referință anglo-americane* se pronunță Ștefan Avădanei, pentru început cu un *Argument*: „Cercetarea noastră nu se vrea decât o tentativă de familiarizare a specialiștilor, angliști și româniști, cu o stare de fapt, cu o realitate mai mult «consemnațională» și, ca orice altă realitate (nu numai culturală) – în evoluție, în continuă mișcare, cu multe disponibilități și latențe care se cer și ele dezvoltate. Deoarece e mai greu să ne așteptăm ca limba română să devină o limbă internațională sau măcar să fie vorbită mult și de mulți oameni în afara granițelor țării (deși, în ultimele decenii, s-au făcut remarcabile eforturi în această direcție), și, prin urmare, vom rămâne «dependenți» de traducere, ne propunem să rămânem datori, pentru o perioadă mai

lungă sau mai scurtă, cu alte aspecte ale circulației valorilor literare românești: reprezentarea istoriei noastre literare în manuale școlare și universitare din țările vorbitoare de limbă engleză (acestea nefiind numai Statele Unite și Anglia), cum sunt traduse romanele, piesele, poeziile și eseurile noastre în limba engleză în care apar anumite reviste românești destinate străinătății ș.a. „,

• [„**Flacăra**”, nr. 9] Sub genericul *Trasele păcii, prieteniei și colaborării*, se anunță prezența șefului statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu în fruntea delegației Partidului Comunist Român participă la lucrările celui de al XXVII-lea Congres al P.C.U.S. ■•La secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* Fănuș Neagu scrie *Din insomniile albastre*: „Vasile Rebreanu, alături de Bănulescu, D.R. Popescu, Velea, locuiește în timpul, pe colina și-n miracolul darului de-a ști să povestească. Pe ochiul acela de pământ, legănat de ape, înconjurat de brazi, colindat de ninsori, plin de greieri nerozi, bătut de vântul salcâmlor, umblat de insomniile albastre, care-s starea de veghe a spiritualității unei generații ce se vrea înscrisă în istoria neamului, cuvintele se încarcă, vrăjtit, cu mirare, izbânzi, suferință, cântec și tot ceea ce viața, în inconfundabila ei stăruință de-a fi, are mai aproape de inimă, și pornesc să se atârne ca umbre sfinte în pacea odăilor, sub ochii îndurerăți de frumos, pe când afară trece, prin plaiurile gheții, catargul păunului alb“. □•Un poem pentru patrie înalță Radu Cârnelci: „...ce foc de neam: putere din putere,/ ce clopote vuid întru veghere/ lin legănând în armonii Carpații,/ cu aripi mari urcând în constelații,/ ce frumuseți în ceea ce nu pierd,/ ce foc de neam: putere din putere...“ ■•Radu G. Țeposu îi face un portret lui Marin Sorescu intitulat *De vorbă cu poezia*: „La fl cum alții trag starea poetică din visare, Marin Sorescu o extrage din persiflare. Pentru a se naște, poemele sale au nevoie de un bobârnac, ele însele nefiind decât grimasa pe care o face spiritul la așățarea acestuia cu gândul. Nu există un stil propriu-zis al poeziei soresciene, deși felul acesta de a scrie a devenit atât de popular, încât s-ar putea spune că numărul epigonilor e mai mare decât numărul poemelor autorului. Aceasta fiindcă poetul scrie împotriva tuturor canoanelor și prejudecăților artistice, alternând oralitatea cu anecdota metafizică, calamburul cu descântecul în doi peri, descrierea neutră cu incantația. Întrucât se raportează mai „, □•Al Piru supune analizei studiul lui Cornel Ungureanu *Introducere în poezia românească*. ■•„Teatrul este o instituție politică”, declară Horațiu Mălăele în interviul acordat lui Radu G. Țeposu: □•Dezbaterea pe marginea originii ceangăilor, prezentă în coloanele multor publicații, migrează și în paginile „Flăcării”, preluată de Ilie Purcaru.

• [„**Orizont**”, nr. 9] Cornel Ungureanu, Adriana Babeți și Mircea Mihăieș sunt realizatorii grupajului *Argument pentru redescoperirea orașului*: „Care ar fi prima frază a romanului dumneavoastră, dacă ați scrie un roman despre oamenii acestei mari, acestei eroice întreprinderi timișorene? Cum ar arăta eroii principali ai romanului dumneavoastră – L-ați recunoaște între eroii despre care vorbesc zilnic ziarele, reportajele și fotoreportajele – Ce face sectorul de

critică al unei reviste care se respectă, decât să organizeze o întâlnire între Autor și posibilele sale personaje, între scriitor și dublul său? Aș spune, o întâlnire oarecare, una între multe. Am fi numit-o *Despre nașterea și înfăptuirea operei*, dacă am fi explicat, în prealabil și pe larg, că această întâlnire face parte dintr-un șir de întâlniri care își propun, pe parcursul unor ani, redescoperirea orașului. A Timișoarei muncitorești, eroice, mitologice, a locurilor de ieri și a proiectului urban de mâine. Fiecare dintre cei înscriși în această acțiune lucrează, de mai multă vreme, la o imagine a orașului. Încearcă a oferi cititorului, încearcă a rescrie pentru contemporani, documente. O parte dintre autorii care vor semna lucrează ei înșiși, în întreprinderi, alții au rămas vreme îndelungată în biblioteci, pentru a redescoperi adevărurile unei Istории”. ■•Printre care își expun punctele de vedere se numără Corina Victoria Stein, Iosif Costinaș, Viorel Marineasa, Ion Dumitru Teodorescu, Traian Pop Traian. □•Corina Victoria Stein (*Casa prezentului*)” [...] Cum aș începe un roman aici? Poate că așa: «Porneau să bată motoarele. Le simțeam aproape, tot mai numeroase. Îmi cereau să iau act, să mă implic în ceremonialul lor. În mod ciudat sau, dimpotrivă, firesc, mă risipesc în mai multe părți». [...] La Uzinele mecanice aș dori să scriu un roman care să presupună permanență. De aceea m-aș întoarce printre oamenii de acolo. Să învăț ceva din naturalețea și din vigoarea lor. Romanul ar trebui să se bazeze pe presiunea cotidiană a vieții. [...] Sărbătoarea pomului de iarnă, cu cei peste 6700 de copii, fii și fiicele muncitorilor de la I.M.T., care n-au împlinit încă vârsta de paisprezece ani. Prin ei, în această unitate se poate spune că oamenii trăiesc o tinerețe fără bătrânețe. Munca este una din marile plăceri ale vieții. Tot petrecându-se pentru a exista, ea are nevoie de forța omului, dar are nevoie și de sufletul lui”. □• Iosif Costinaș (*Portret în oglindă*): „Termin de consemnat acest crochiu de portret în oglindă și rămânem câteva clipe, toți trei, în tăcere. Printr-o ciudată inducție, simt, în acest scurt răstimp, suflul puternic al mării uzine. Prin fereastra înaltă a biroului vedem că afară fulguiește. «Ninge cu soare!», exclamă, copilăros, maestrul Filip. Ninge cu soare. Un soare sfios și palid de februarie. Un posibil început de roman...”. □•Viorel Marineasa (*Gustul șpanului*): „Dacă ar fi să încep un roman cu I.M.T.-ul, m-aș gândi în primul rând la muzeul satului din imediata apropiere. Crescând și trăind la țară, trecând apoi într-un univers cvasi-livresc, angrenajele, închegările metalice mi-au provocat întotdeauna un fel de crispare, mi-au dat crampe. [...] Căzând, fatalmente, din nou în lumea cărților, citeșcu uimire și cu invidie pagini memorabile despre fabrici și șantiere, de Marin Preda, Augustin Buzura, Eugen Uricaru, Cinghiz Aitmatov, Gheorghe Vlodi-mov, Alan Sillitoe. De la sat au plecat, din sate bănățene pe care le știu și le iubesc, au plecat Ion Sârbu și Nagy G. Ștefan: Leucușești, Partoș. Îi bănuiesc și pe ei de nostalgia satului cu discreție dezvăluită. Sârbu stă în «rezervație», în blocurile între [...] Ca un posibil personaj s-ar arăta șoferul Câmpan Iosif, ins lunecos, mărunț, aparent dezarticulat, însă ager, care se pregătește pentru un

drum lung «până la Leipzig», la Târgul internațional de mașini. Va merge cu automacaraua telescopică A.M.T, de 12,5 tone ... Deci, s-ar putea scrie o poveste cu I.M.T.-ul, dar aceasta cred că ar începe, într-un loc conservativ, din cochetărie, dintr-o nevinovată strategie, la Muzeul Satului, din imediata apropiere...». □•Ion Dumitru Teodorescu: (*Geniul bun al locului*): „Vizita, fie ea de «documentare» într-o mare unitate industrială – respectiv la I.M.T. – e când entuziasmul unui coleg, cărturar om, deci, de bibliotecă și de litere frumoase, dornic, asemenea lui George Călinescu, să iasă în lumea celor care produc civilizație materială, a celor cărora, în definitiv, le datorăm șansa de a exista ca aplicați cronicari ai prezentului. [...] Iată, așadar, la I.M.T., aproape (către) zece prozatori, față-n față cu o realitate nebănuită, uimitoare prin adevărul de necontestat al autenticității. Nu eroi de roman, ci oameni vii, mai vii și mai complecși decât în oricare roman posibil (imaginat, și nu trăit!), oameni pentru care uzina nu reprezintă un termen abstract, o definiție de dicționar, ci însuși mediul natural care le definește personalitatea, cum, de altfel, uzina însăși este definită ca personalitate distinctă de către elementul uman care o populează».

□•Traian Pop Traian (*Zece mii de concetățeni*): „Ce altceva decât literă de reportaj, de roman, în cea mai latentă dintre stările posibile, poate fi considerat acest punct de întâlnire al necesităților, dorințelor și speranțelor din cele mai îndepărtate colțuri ale planetei. Nu-ți rămâne decât să alegi una dintre ele și să pornești de-a lungul ei. Nu înainte decât să alegi una dintre ele și să pornești de-a lungul ei. Nu înainte, însă de a culege un ciob de sticlă. În urmă cu unsprezece ani, unul din cei șapte, frați ai unei familii obișnuite, din părțile Vrancei, poposește pe meleagurile Banatului, de care se îndrăgostește subit și, nevenindu-i să-l mai părăsească, se încadrează, ca simplu muncitor, în secția pe care astăzi o conduce. «Unsprezece ani». Atâta poți scoate de la tânărul îndrăgostit care, fidel până în pânzele albe primei sale iubiri, a rezistat cu strășnicie avansurilor, mascate sau nu, ale tuturor reprezentantelor sexului slab ce au cutezat să-i iasă în cale». □•Dintre participanții la grupajul *Argument pentru redescoperirea orașului*, Corina Victoria Stein și Ion Dumitru Teodorescu au parte de noi prezențe în acest număr. Ion Dumitru Teodorescu semnează proza *Străinul de dimineață*, iar Corina Victoria Stein beneficiază de un portret literar elaborat de Adrian Dinu Rachieru, care începe contradictoriu: „*Inelul de fum*, ultimul roman al poetei, conservă impulsul confesiv. [...] Notăm cu un alt prilej că prima voce a Corinei Victoria Sein rămâne poezia. Lectura ultimului roman, semnat de poetă, conservând știutele calități și vicii ale anterioarelor apariții, nu-mi schimbă vechea opinie. Prozatoarea se păstrează la echidistanță de tentațiile conștiinței artisanale, lunecoase, suficientă sieși sau față de epica frustră, gălgâitoare, irigată de sevele tari ale concretului. Tragismul, bântuit de obsesia purității, își pierde, astfel, din vigoare, deoarece Corina Victoria Sein, – privind lumea prin fereastra sensibilității – sentimentul covârșește evenimentul”. ■•Mircea Mihăieș semnează o cronică literară generoa-

să și ca spațiu și prin comentarii la cartea concitadinului Cornel Ungureanu, *Proza românească de azi* (C.R., 1985): „Despre ambianța proiectului vorbește, de la prima luare de contact, masivitatea cărții. Aproape opt sute de pagini, trădând o poftă pantagruelică de scris. Opt sute de pagini pe care titlul nu reușește să le țină, totuși, sub control strict. O primă la îndemână observație este că autorul scrie mai mult decât o istorie (cronologică, evenimentială, psihologică etc.) a prozei românești din ultimii patruzeci de ani. [...] Clasificările autorilor beneficiază de o recuzită minimă: *Proza deceniului unu* îi cuprinde, într-o primă secțiune, pe M. Sadoveanu, pe Camil Petrescu și pe G. Călinescu, apoi o puternică falangă, alcătuită de cei mai importanți reprezentanți ai *vârstei necesare*: de la Zaharia Stancu, Geo Bogza și Laurențiu Fulga la autorii resurecției din proza actuală: Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici. La fel și *Postumele deceniului unu*, reprezentate de V. Voiculescu, la fel și cele două promoții ale Generației '69. [...] Spectacolul dat de aceste secțiuni într-un recif vast e mai important decât analiza microscopică a coralilor, a madreporilor sau a plantelor care-l compun. Prea puțin interesat de perspectiva nouă asupra unui autor, criticul e mult mai atent la rimele interne, la organizarea subterană a materiei. [...] Așadar, viața scriitorului, ca și opera sa, nu e relevantă pentru sine, ci pentru breaslă. Pentru viața prozei, cea văzută și cea nevăzută. [...] De altminteri, seducția *documentării* surclasează tentația analizei. În Cornel Ungureanu stă ațipit un excelent istoriograf al literaturii. Accentul criticii sale se deplasează, nu arareori, dinspre istoria literară înspre istoria pur și simplă. [...] Critica lui Cornel Ungureanu vizează, așadar. Reperete nețăr-muritul realism. Împletirea dintre re-facere și transcriere e una din obsesiile criticului. Altele ar fi Arhaicul, Tradiția, Miturile, Magia, Provincia, Utopia. Toate majusculate. Împrumutate unui context generos, în care sensurile inițiale se rescriu imperceptibil, încât până și realismul se îmbogățește de conotațiile nevisate ale verosimilității dovedite, și ea, prin elipsă. În mod fundamental, critica rămâne, pentru Cornel Ungureanu, o artă a dezvăluirii. A dezvăluirilor în trepte, a dezvăluirilor ironice. A dezvăluirilor nu întotdeauna nevinovate. [...] Prim tom al unei proiectate trilogii. *Proza românească de azi* propune, prin *Cucerirea tradiției* (cum se intitulează volumul de față), o fascinantă trecere în revistă a celor mai importanți autori de azi. Nu a tuturor, încă nu a tuturor. Scrisă de un desăvârșit stilist, interesat în egală măsură de idee și de efectul estetic al literaturii propuse și produse, cartea de față nu intră în categoria celor sortite să se uzeze, prin oboseală și repetiție, precum cele așa-zise de «bibliografie școlară». Nu pentru că i-ar lipsi ideile. Din contră, ideile îi priso-sesc. Am avut chiar senzația că, furat de pana inspirației, criticul nu are răbdarea să le ducă pe toate până la capăt. Lui Cornel Ungureanu îi ajunge faptul de a le fi enunțat. Poate le va dezvolta altădată. Poate le vor dezvolta alții. El, criticul, e și un bun exportator de idei. Cu sau fără copyright. Oricum, scrisul său depășește necesitățile restrânse ale unei programări, ale viziunii înguste, didac-

ticiste. Pentru că ceea ce scrie el este, înainte de orice, literatură pură. Și, deci, inclasificabilă”. □•Margareta Gyrcsik traduce fragmentul *Traversarea fluviului*, selectată din „cartea anului 1984” din Franța, *L'amant*, de Marguerite Duras.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 9] *Omul care a vestit noua istorie a României* este nimeni altul decât Nicolae Ceaușescu, lasă a se înțelege M.N. Rusu: „Aflat în inima țării «pe culmea cea mai înaltă a munților Carpați», Brașovul se transformase – alături de celelalte orașe ale industriei ceferiste, textiliste metalurgiste și petroliste – într-o citadelă a unor multiple forme de manifestare a luptei revoluționare și politice în mediul industrial muncitoresc. Aici, între anii 1931-1936 și mai târziu, se înregistrează o luminoasă și nu mai puțin dramatică pagină din noua istorie a luptei revoluționare și politice a comuniștilor, a forțelor democratice și antifasciste din România. Ea va deveni, printr-unul dintre reprezentanții noii generații de revoluționari de profesie – militantul comunist Nicolae Ceaușescu – , simbolul atotcuprinzător și vestitor, în același timp, al vremurilor care va să vină”. □•„Comentând carte de carte a calofilului Vasile Nicolescu, Eugen Barbu îi rezervă un al treilea capitol în istoria sa *La judecata de apoi a poezilor*: „Volumul *Întâlnire în oglindă* începe cu un capitol intitulat *Seisme*, prima poezie numindu-se *Premoniție*, pe care nu o reproduc, iar în poemul care a dat titlul ciclului poetul visează la «oamenii-cărții», mai mult un discurs prozos, indicând predispoziții de lectură, dar din care aș cita numai finalul: «Divanul lui Cantemir / și multe altele, / Într-o noapte însă, / bântuit de muzica unei idei (ca în Cioran, n.n.) / întinse mâna în raft după o carte. / Atunci golul / s-a prăbușit peste el ca un zid uriaș / izbit de moarte»”. □•*Săptămâna pe scurt* reproduce un lung citat din „Vatra”: „În aceeași revistă, sub titlul *De ce nu avem o istorie a literaturii române contemporane? (II)*, Gheorghe Grigurcu emite derutante *judecăți de valoare*: «Nu va părea atunci o anomalie împrejurarea că unii foarte însemnați poeți de azi, precum Gellu Naum și Ștefan Aug. Doinaș, Mircea Ivănescu și Leonid Dimov, toți la un loc, nu au primit nici măcar un sfert din atenția ce s-a acordat preafericitului N. Stănescu? Pentru că, orice s-ar întâmpla, nu ne putem imagina ca măcar aceștia să nu fie așezați cel puțin pe treapta sa, după cum nu ne putem imagina că vreun alt cititor avizat de poezie ar putea, chiar azi, simți altminteri. [...] Un alt caz simptomatic îl reprezintă tabuizarea lui Marin Preda, prozator de vază, dar asupra căruia a pogorât, de asemenea, harul factice al admirației globale, interzicând opinia spontană, disocierea, analiza. Scriitorul a devenit, din păcate, obiect de cult, ceea ce nu e recomandabil nici măcar pentru un clasic mai... vechi. [...] De ce nu se mai aude nimic, absolut nimic, despre Cicerone Theodorescu, Marcel Breslașu, Miha Dragomir, Eusebiu Camilar, Ion Călugăru, Veronica Porumbacu, Savin Bratu, Mihail Petroveanu ș.a.m.d.? Și nici măcar despre Miron Radu Paraschivescu, dulcele M.R.P., mentorul iubit, alintatul și slăvitul animator, declarat – de câte ori? – *mare poet*? De ce s-a lăsat asupra lor o tăcere la fel de artificială precum era artificială

suprasolicitarea producției lor celei mai vulnerabile, oportuniste și simpliste? [...] În aceeași ordine, se cuvine menționați și acei companioni ai lor, care au avut șansa de a-și redresa creația, prin dezvoltarea (Reciclarea) sa într-o direcție neconstrânsă, în ultimele două decenii, precum Eugen Jebeleanu, A.E. Baconsky, Maria Banuș, Nina Cassian, tratați unilateral, ca și cum perioada *obsedantului deceniu* nu și-ar fi aplicat amprenta și asupra lor. [...] Mie personal, dacă mi se îngăduie o mărturisire, conceptul de generație mi-a fost mereu suspect, întrucât reprezintă, atunci când nu există suportul unei coagulări de valori remarcabile (ce se verifică, de regulă, *a posteriori*), un cal troian burdușit cu ocazionali, minori, veleitari. Îmi amintesc de cuvintele rostite de către Camil Petrescu, cu prilejul unui interviu acordat lui Felix Aderca, tipărit în *Mărturia unei generații* (1929): „Au talent scriitorii care trăiesc izolați, individualizați – individualități. Scriitorii în clan nu sunt niciodată artiști, au numai talent [...] asemenea unor copii paralitici, ei se mișcă, sub supravegherea părinților, de la un pat la altul“. Evident, nu se poate nega evoluția scriitorilor într-o formulă ciclică, prin presiunea unor grupări constituite programatic, ori pur și simplu cronologic (biologic), uneori mai invederată, alte dăți mai puțin, până la deplina independență a personalităților. Cei mai mari însă nu au generație! Care e generația lui Rimbaud? Dar generația lui Goethe? Dar, generația lui Eminescu sau a lui Blaga?». [...] Cugetare: «Creierii munților, uneori mai numeroși și mai periculoși decât ai omului» (Ileana Dănălache «Viața Studențească». Citim în «Vatra» nr. 1/1986, la rubrica *Dreptul la timp* semnat (N.B.) – Al Dobrescu: «Noi avem obiceiul de a descoperi cam des generații literare: *Generația* e solidară, nu suportă să-și vadă aderenții în dificultate. Cine contestă înzestrarea literară a unuia, lovește în *generație*. Întotdeauna criticii au sprijinit, în grade diferite, noile promoții de scriitori, dar parcă niciodată cauza *generației* n-a devenit pentru unii propria lor cauză [...] S-a mers chiar până la argumentarea modernității unor poeți ce au în spate o operă prin comparație cu producțiile ultimei *generații*: „Ca și Lefter, Grigurcu...“. Cum ca și Lefter, când începuturile poetice ale acestuia numai concludente nu sunt? Dintre cei care au debutat în preajma lui 1980 (Ion Mureșan, Liviu Ioan Stoiciu, Nichita Danilov, Mircea Cărtărescu, Mihai Vișniec – în poezie, Mircea Nedelciu, Ștefan Agopian, Paul Eugen Banciu, Adina Keneres) fie au publicat volume mature, fie promit evoluții demne de a fi urmărite. Dar despre alți vreo treizeci sau rostit propoziții de o spăimoasă lipsă de relativism. [...] Avem încă printre noi persoane cărora o propoziție călinesciană le-a marcat definitiv biografia, fără a le spori și talentul. După cum avem și exemplul unui autor industriuos, Gheorghe Tomozei, promovat și el cu *generația*, și care nici acum nu are conștiința măsurii proprii, închipuindu-se printre aleși. [...] Admir la unii tineri critici inteligența, eleganța frazelor, ingeniozitatea și ... nu în ultimul rând, bine dezvoltatul simț al relațiilor sociale, dobândit încă prin naștere. Nu talentul literar le lipsește acestora ci – în diferite grade – independența. Fapt oare-

cum de înțeles. Ca să te afirmi trebuie să publici; și ca să publici trebuie să fii măcar agreabil. De aceea câțiva s-au înscris de la început pe orbite convenabile, gravitând în jurul diverșilor aștri la modă, la o adică părăsiți pentru alții, de presupus că mai profitabili. *Accidentul* suferit de C. Sorescu e, în ciuda aparentei singularități, reprezentativ pentru regimul etic al tinerilor critici. Șocantă în cazul său, pentru că e bruscă și la vedere, metamorfoza celorlalți s-a petrecut pe încetul și mai puțin bătător la ochi, fără declarare publică, multă lume, de bună credință, fiind de părere, tocmai de aceea, că ea nici n-a avut loc. O bună funcționare a reflexelor condiționate și un crâmpei de fantezie pot crea impresia rectitudinii». [...] Autofelicitându-se, Tudor George, scrie în Sonetul *Jubiliar* din ciclul *Sonete homeopatiche*: «La 3 Februarie, ăst an, plinii șaizeci! / Și nici nu știu când anii-mi s-adunară. / Homeopatic strănși ca o povară – / E tot ce-am străns și-am pus de-o parte, deci! »“.

□•Narcis Zărnescu, perpetuu nemulțumit în chestiunea textualismului generației optzeciste, se arată ca atare față de Sorin Preda, *Povestiri terminate înainte de a începe*: „Una dintre caracteristicile binevenite ale meta-textului este că povestirea se termină înainte de a începe, după cum – semnificativ – se intitulează și un volum de proză scurtă, semnat de Sorin Preda *Povestiri terminate înainte de a începe*. Cartea Românească, 1981. O altă particularitate, nu neapărat foarte nouă și foarte originală, este că asemenea proze își explică rosturile, îl lămuresc în permanență pe cititor asupra mecanismului textual, dezvăluie secretele unei miraculoase *ars combinatoria*, ale cărei rezultate sunt cel puțin lamentabile. [...] J.J. Rousseau avea o cutie, pe care scrisese cu majuscule: « Capete de sfoară care nu slujesc la nimic». Sorin Preda are o carte: *Povestiri terminate înainte de a începe*. Diferența este minimă și, oricum, este în favoarea lui J.J. Rousseau“.

□•După ce a polemizat cu George Pruteanu, lingvistul N. Mihăescu primește o nouă scrisoare de la Iași, din partea prof. Mariana Priboi: „Stimate N. Mihăescu, Urmăresc de mult timp acțiunea Dvs. patriotică și riguros științifică de cultivare a limbii românești, așa cum o întreprindeți în revista „Săptămâna“. Ca profesor de limba română, încerc și eu, cu modestele mele mijloace, să creez, prin școală, deprinderi de exprimare atentă și frumoasă, de comunicare precisă și clară a gândului. Faptul că, scriind despre Lucian Blaga, un autor nu cunoaște reguli gramaticale pe care elevii mei le știu și pot să le respecte, mă îndreptățește, cred eu, să vă semnalez un «caz» spectaculos. Că în publicații de specialitate anume critici literari dau dovadă de ignoranță construindu-și greșit formele de comunicare, frazele și propozițiile (ca să nu mai vorbim de derivări forțate, de lipsă de discernământ în folosirea neologismelor și de... pleonasmul nostru de toate zilele) mi se pare complet nejustificat. Și mai de nejustificat apar însă abaterile de la indicațiile normative în cuprinsul volumelor. Într-un raft de bibliotecă publică dăinuie o carte scrisă de un agramat, despre unul dintre cei mai mari scriitori români, foarte îndrăgit de elevi și de noi toți. E vorba despre

volumul *Lucian Blaga și cultura populară românească*, semnat de Alexandru Teodorescu și tipărit de Editura Junimea din Iași, în 1983“.

[FEBRUARIE]

• [„**Albina**”, nr. 2] Numărul se deschide cu poezia lui Mihai Beniuc, *Firul de grâu*, o poezie pe specificul publicației. □•Persoană generică în chipul căreia vede pe „sfetnicul de neînlocuit”, Gheorghe Tomozei semnează eseul liric *Mama*: „În general, tot ce învățăm despre lume punem în acord, în primul rând, cu imaginea mamei. Ideea de puritate. De eroism. De candoare. De statornicie. De curaj... Chem, lângă aceste puține cuvinte, umbra doamnei Raluca Eminovici, nevasta căminarului Gheorghieș din Ipotești matcă de stea – odrasla sa fiind Mihai Eminescu – *Și copiez* pe fila de ziar *stihurile de taină ale Poetului*”. □•Mircea Dinescu este prezent cu poezia *Aici*: „Zăpada n-o să cadă pe floarea de cireși,/ aici păzim cu toții înțeleși,/ nici apele străine n-ar trece peste dig/chiar de-o să fie noapte, chiar de-o să fie frig”.

• [„**Amfiteatru**”, nr. 2] *Voința de pace* (editorial) și cei 65 de ani de la crearea P.C.R. dau contur ideologic, oferindu-i lui Marin Badea oportunitatea de a scrie articolul *Cultura în slujba ideii de progres social*. În plus, autorul arată necesitatea multiplicării lucrării *Probleme de geografie istorică* (1985) de Lucian Boia: „[...] Cursul de *Probleme de geografie istorică* aici analizat are o importanță virtuală deosebită. Lucrare de pionierat, cu implicit scop introductiv, ea deschide perspective până acum vagi în istoriografia românească și constituie în același timp o pledoarie pentru o istorie globală. Direcțiile propuse de autor trebuie să marcheze faciesul cercetării noastre istorice iar ca o condiție, [se impune] reeditarea acestui curs într-un tiraj sporit (tirajul actual a fost d 100 de exemplare) pentru ca accesul la aceste generoase sugestii să fie un fapt împlinit“. ■•Florin Berindeanu, Traian Ungureanu și Cristian Moraru sunt semnatarii celor trei cronici literare. □•Cu un titlu împrumutat de la Mircea Iorgulescu, Florin Berindeanu se ocupă de ediția realizată de Ion Cristoiu (Camil Petrescu, *Versuri. Nuvele*, Minerva, 1985): „Reapariția unei ediții care cuprinde versurile și proza scurtă a autorului *Patului lui Procust* are, așadar, un rost aparte. Însoțite de un bine argumentat studiu al alcătuirii ediției, Ion Cristoiu, textele întregesc figura unui creator care și-a luat întotdeauna (și ce-i rău în asta?) rolul în serios. [...] Versurile izbesc într-adevăr prin aerul ostentativ prozaic cum formulează Ion Cristoiu, ceea ce fusese anunțat în epocă și de G. Călinescu care observase în «prozaismul» liricii camilpetresciene, «punctul poetic cel mai pur»”. □•Despre Mircea Iorgulescu scrie Traian Ungureanu, transformând *Prezent* (C.R., 1985) în *Prezentul continuu*: „[...] Mircea Iorgulescu e, în acest volum ca în tot ceea ce a scris până acum recenzie sau studiu, analiză critică sau demonstrație istorico-literară, un impecabil observator al generalității, al contextelor, sistemelor, relațiilor, a tot ceea ce face unitatea literară“. □•Cristian Moraru plasează poemele lui Mircea Cărtărescu,

din volumul *Totul* (C.R., 1985) între tangibil și mitizare: □•Marin Mincu se află la cel de-al optulea episod (de răspunsuri) la întrebarea retorică *Moda jurnalelor*? În numărul de față, pare că se abate de la titlu, sedus de suprarealism: „Gellu Naum, poetul suprarealist al *Drumețului incendiar* (1936) și prozatorul experimentalist din *Teribilul interzis* (1945), revine spectaculos la proză după patruzeci de ani cu romanul *Zenobia* (Cartea Românească, 1985). Cartea mi se pare un mic basm onirico-autobiografic, compusă alert și vioi, pe alocuri cu înmlădieri de adevărată scriitură. S-ar putea ca romanul să nu fie la origine decât dezvoltarea într-o structură ceva mai complexă a scurtei proze «Patul de crini» din volumul *Teribilul interzis*. S-ar putea presupune numai la prima impresie de lectură, căci, în realitate, avem de-a face, aici, cu orgolii mult mai mari; scriitorul își divulgă ardoarea contemporană stimulată de căutări experimentale, «concurrente în absolut» (cum ar fi spus Ion Barbu) cu cei mai tineri textualiști ce au debutat de curând. Am susținut mai de mult (vezi *Introducere la avangarda literară românească*) și vreau să reafirm acum că avangarda noastră (în mod special, suprarealiștii) conține în fiecare latură «experimentalistă» spre care va evolua concepția literară post-avangardistă“. □•A treia intervenție a lui Valeriu Deac despre „actualitatea criticii călinesciene” este un simplu pretext ...actualizator. În fapt, discuția pornește de la articolul lui Nicolae Manolescu („România literară”, nr. 49/1985), care „din punct de vedere stilistic...utilizează afirmații descriptive de genul *extraordinara proștețime a impresiilor lirice*”: „[...] Trebuie remarcat, în final, prezența perspectivei specifice asupra lumii și omului inerente oricărei modalități critice. Acest orizont este produsul unei ideologii ce apare, prin concordanță, în poezia tradițională care idealizează, care ascunde realitatea contradictorie într-o sinteză coerentă unică și armonică. Esența ei este limbajul figurat – metafora. Ea concepe adevărul și natura umană unică și proiectează lumii principiul armonizării contrariilor. Acest cadru mintal se află în opoziție cu viziunea modernă asupra lumii, care neagă limbajul figurat și în care greutatea este acceptată în forma ei fundamental contradictorie. Pentru mentalitate modernă tensiunea este menținută ca atare devine o cale de cunoaștere atât în literatură cât și în critică sau în știință.“ ■•Anul cultural 1985 intră și în circuitele valorificatoare din numărul de față. □•Poezia anului precedent și forțele ei proaspete se fală în atenția lui Sever Avram: „[...] Pentru poezie momentul de excepție a fost apariția celui de-al treilea volum al lui Cristian Simionescu *Maratonul*, unul dintre cei mai profunzi și mai înzestrați autori, aparținând așa-numitei generații *Hiperyon* promovată cu lăudabilă, nobilă stăruință de una dintre colecțiile Editurii Cartea Românească. [...] În ceea ce privește antologiile de autor, numărul deja redus al acestora a oferit rare satisfacții de lectură. Printre acestea, remarc, mai ale, *Marele Scrib* de Mircea Ciobanu, volum editat în colecția «Cele mai frumoase poezii» (la «Albatros») (pe care l-am comentat chiar în paginile revistei, clasat de altfel pe primul loc și în opțiunile cititorilor din cadrul «Superlativelor anu-

lui». Tot aici au mai apărut volume de Ioanid Romanescu și Cezar Ivănescu. Dintre antologiile apărute sub emblema «Bibliotecii pentru toți», doar volumul semnat de Alexandru Andrițoiu, cu o prefață de Eugen Simion *Constelația lirei*, mi s-a părut cu adevărat reprezentativ pentru profilul exigent cu care ne-a obișnuit pentru această colecție. Editura Minerva. [...] Anul care a trecut a consolidat îndeobște prin noi cărți prestigiul mai multor nume din generația maură. [...] Volumele Florența Albu *Terase*, Grigore Arbore *Din toate părțile*, Cezar Baltag *Dialog la mal*, Constanța Buzea *Planta memoria*, Sorin Mărculescu *Fluviul întâmplărilor*, Alexandru Miran *Sub semnul capricornului*, Florin Mugur *Spectacol amânat*, Petre Stoica *Numai dulceața porumbelor*. Doi dintre cei mai importanți poeți din perioada postbelică ce își dublează opera cu o fecundă activitate de traducători și comentatori ai fenomenului poetic românesc și universal – Ștefan Aug. Doinaș și Aurel Rău – au fost prezenți cu volume trăind o perioadă densă de auto-clarificări și prospecțiuni în vederea viitoarelor «ofensiv» ale cuvântului. Este vorba de *Vânătoare d șoim* (apărut la Cartea Românească (și, respectiv, *Mișcarea de revoluție* (tipărit la Dacia). Două dintre cărțile notabile de poezie ale anului precedent au apărut, din nefericire, ca postume. Ele aparțin lui Grigore Hagiu și Marius Robescu, autori de care nu ne putem nicicum despărți suflețește... [...] Demne de un interes aparte sunt noile cărți scrise de Daniela Crăsnaru *Niagara de plumb*, Dan Damaschin *Trandafirul și elepsidra*, Mircea Florin Șandru *Viața în infraroșu* sau Doina Uricariu *Ochiul atroce*. [...] Cea mai însemnată parte dintre așa numiții «optzeciști» – deși au trecut majoritatea de treizeci de ani – de abia dacă au reușit să publice o a doua carte, și aceea la patru-cinci ani de la debut. [...] Printre norocoșii care au prins trenul pornit prin '78-'79 unii s-au găsit, în acest an abia încheiat, la al doilea sau al treilea voiaj poetic, promițător în continuare în toate cazurile: Mircea Cărtărescu *Totul*, Nichita Danilov *Arlechini la marginea câmpului*, Magdalena Ghica *O tăcere asurzitoare*, Domnița Petri *Celălalt*, Dorin Sălăjan *Ceremonia de trecere*, Matei Vișniec *Înțeleptul la ora de ceai*. [...] Nu pot încheia aceste sumare notații recapitulative fără a consemna publicarea unui splendid ton plurilingv, sub supravegherea lui Vasile Vlad, conținând poemul *Luceafărul* (la Cartea Românească), precum și triplul eveniment editorial dedicat lui Nichita Stănescu (volumul de opere *Ordinea cuvintelor*, cel de confesiuni din ciclul *Antimetafizica* și antologia de articole *Amintiri din prezent*, apărută la Sport-Turism). Editura Cartea Românească a tipărit, de asemenea, un amplu volum sub titlul *Un veac de poezie aromână*, datorat Kirei Iorgoveanu și lui Hristu Căndroveanu“. □▪Radu G. Țeposu realizează un interviu cu conf. univ. dr. Ion Pop, deopotrivă poet și specializat în poezie și avangardele literare: „[...] – Probabil că mulți s-au întrebat, stimate Ion Pop, cum se face că dumneavoastră ați publicat în 1969 două cărți ale căror titluri par a se contrazice: volumul de poezii *Biata mea cumințenie și cel de eseuri*, Avangardismul poetic românesc. [...] – Trebuie să-ți spun că nu e

vorba tocmai de o contradicție. Amândouă cărțile au fost scrise, nu-i așa, de aceeași mână... Iar în privința *ironiei*, poate că e vorba, mai degrabă, de o ironie cu două... tășuri. Puse alături, cele două titluri ar sugera, desigur, o atitudine autoironică, în măsura în care «cumințenia» particularizează un subiect liric conștient că nu dispune, prin datele sale temperamentale, prin poziția lui socio-cosmică (iată o vorbă mare!), nici de săbiile, nici de alăturile avangardiste, pe care, de altfel, nici nu e sigur că ar dori să le posede. [...] – *Fiindcă tot s-a ivit prilejul, spuneți-mi care sunt foloasele reale ale criticii de identificare pe care o practicați? Cât de mult trebuie să-și asume criticul opera, ca ea să nu sucombe sub presiunea admirației?* – E vorba, dacă nu mă înșel, de cronica pe care o consacri cărții mele despre universul liric al lui Blaga, în raport cu care ți se părea că monografia anterioară, din 1980, dedicată poeziei lui Nichita Stănescu, vădea un anume exces de «identificare» cu lumea acestui mare poet. Asigurându-te că nu m-a «necăjit» o asemenea remarcă, voi încerca să mă explic, simplificând inevitabil unele date. Pentru mine, orice lectură – cu, sau fără încuviințarea lui Georges Poulet, a cărui *Conștiință critică* am tradus-o în 1979 – presupune drept moment esențial o anume comunicare, cât mai intimă cu textul comentat. În ce sens? Cred că nu poți vorbi credibil despre un scriitor dacă nu încerci (și nu reușești) să te situezi – cel puțin într-un prim moment – în «punctul lui de vedere», să-i descoperi, adică, modul de a gândi, să-i descifrezi felul specific în care-și structurează universul imaginar, căutându-i unitatea profundă, obsesia (sau obsesiile) modelatoare ce-i asigură, prin sau sub diversitatea formelor în mișcare o «logică» internă. Identificarea cu opera înseamnă, în acest caz, o identificare a structurilor imaginare, a unui aproximativ «sistem», a unei *coerențe* interne, care, dacă poate fi relevată, atestă implicit, cel puțin parțial, incomplet, valoarea operei. Nu de «adoratie» este vorba, cât de o anume fidelitate față de text, de urmărirea atentă (Jean-Pierre Richard vorbea despre o «lectură lentă») a dinamicii textuale, a procesului de coagulare a *viziunii*. Căci e important, nu-i așa, să știi ce vrea să spună scriitorul, ce spune textul și *cum* o spune, care e – prin comparație și situare în context – specificul limbajului său, pentru a putea reliefa validitatea, organicitatea viziunii, aportul novator sau subordonarea față de o tradiție, așezându-l astfel într-un ansamblu de valori naționale și universale. Istoria internă, individuală a operei, se conjugă în felul acesta cu dinamica mai amplă a istoriei literaturii. În cazul lui Nichita Stănescu, care, încă în 1980, era pentru mulți un poet «discontinuu», lipsit de coerență, am crezut necesară demonstrarea, dimpotrivă, a unei asemenea unități de adâncire a tuturor etapelor și nivelelor operei, încercând conturarea aceluia nucleu generator, acelei «obsesii modelatoare» ce-i particularizează, de-a lungul și dincolo de metamorfozele formale detectabile de la o carte la alta. Cartea se intitula, de altfel, *Nichita Stănescu – spațiul și măștile poeziei... – Știm cu toții că metodele și tehnicile de investigare a operei literare evoluează și nu e critic acela care întoarce spatele evoluției. Aș*

vrea să vă întreb însă ce părere aveți despre un critic, să zicem, care ieri era semiotician, azi e psihanalist, iar mâine naratolog? – Cred că fascinația înnoirii metodologice nu e criticabilă în sine. Interpretarea literară a ultimelor decenii își chiar recunoaște caracterul parțial și «părtinitor», în măsura în care apelează în mod explicit la precise «sisteme de lectură» – fie ele de natură tematist-arhetipală, sociologică, psihanalitică, semiotică, stilistică etc. Suspectă e, din punctul meu de vedere, doar prea rapida schimbare la față, instabilitatea, contrazicerea radicală a propriei opinii de la o carte la alta. Cineva care, din conformism, a negat la un moment dat pe Arghezi sau Barbu ca poeți «decadenți» și care, peste un deceniu, îi elogiază pe aceiași poeți numai pentru că ambianța ideologică s-a schimbat, nu mai poate avea credit în ochii cititorului serios. Tot atât de rău mi se pare ceea ce aș numi mimetismul metodologic, superficiala preluare a unei terminologii, fără acoperire reală în substanța comentariului, transcrierea unor banalități impresioniste într-un limbaj artificios.

– *E o întâmplare că dumneavoastră nu comentați decât cărți de poezie și, foarte rar, de critică?* – Mi-e destul de greu să răspund. Debutând cu versuri, m-am simțit de la început mai în interiorul poeziei decât în alte spații. Fenomenul poetic m-a atras și mă atrage, apoi, mai mult, poate pentru că angajează în mai mare măsură prezența unei subiectivități confruntate cu marile probleme ale existenței, ale limbajului. Demersul criticii e, oarecum, mai rece, mai distant; ca meta-metalimbaj, «critica criticii» agravează această distanță. Pe de altă parte, ca dascăl, mi-a fost dat să susțin mai mult cursuri sau seminariile de poezie... Chestiune, deci de temperament, de afinități și ținând într-o oarecare măsură și de un anumit scepticism cât privește trăinicia actului critic în raport cu creația poetică.

– *Colegii dumneavoastră de generație au invocat, ca să zică așa, absența unei instrucții serioase în perioada formării lor. Personal, ați resimțit acest lucru? Nu de alta, dar eu am observat întotdeauna contrariul în ceea ce vă privește și pot afirma acest lucru cu siguranță, fiindcă v-am fost student și discipol într-ale criticii la revista «Echinox».* – Anii mei de formare nu se pierd chiar în negura timpului... O parte dintre frustrările și interdicțiile culturale ale știutului deceniu le-am apucat, totuși, și eu. Din fericire, am avut încă în liceu (terminat în 1959) profesori minunați și colegi cu biblioteci părintești «interbelice», din care se mai putea citi câte-un poem al luminii. Era, apoi, revista «Steaua», cu începutul ei de deschidere descoperită, mie de, pe atunci, studentul Gheorghe Grigurcu, cu care am locuit o vreme în aceeași casă... Întârzierile, câte vor fi fost, am încercat să le recuperez apoi în vremea Universității, ce se desprindea încet, dar sigur, de obsesiile trecutului imediat. – *Nu pot trece peste admirabila revistă studențească Echinox, în jurul căreia atâtia tineri și-au petrecut cei mai frumoși ani ai lor. Chiar dacă nu mai conduceți această revistă, perioada petrecută în camera cu boltă de pe strada Universității nr. 7 din Cluj-Napoca face parte din biografia dumneavoastră. Cum vă apare acum experiența Echinoxului, când nu mai sunteți implicat în*

redactarea ei? – Așa cum am mărturisit și în alte ocazii, Echinoxul și anii lui – aproape cincisprezece! – rămân pentru mine perioada cea mai frumoasă, mai dinamică, mai generos-încurajatoare, mai romantică, dacă vrei... Pentru că «Echinoxul» s-a cristalizat de la început ca expresie a unei superbe voințe de creație, manifestată firesc, organic, din interiorul unei spiritualități tinere, fără constrângeri exterioare și artificiale. Un moment, aș zice, de autentică democrație creatoare, al unei libertăți a gândului constructiv pe care, împreună cu toți «echinoxistii», am încercat să le menținem și cultivăm cât mai mult posibil, înfruntând, nu o dată, neînțelegeri, opacități administrative, presiuni veleitare. Formula *unității în diversitate*, atât de vehiculată și rămasă, nu o dată, fără acoperire, s-a concretizat, mi se pare, deplin în acest spațiu de minunată solidaritate spirituală, dar în care orice intenție de nivelare a personalităților în formare s-a voit absentă. Cei ce ne-am asumat răspunderea îndrumării revistei am înțeles «școala» echinoxistă ca un cadru de generoasă și mereu exigentă confruntare a ideilor, de largă receptivitate, de educare (și autoeducare) în spiritul respectului față de valorile autentice ale culturii naționale și universale, de cultivare a spiritului critic, sub semnul unei etici a scrisului ce înglobează, de fapt, toate aceste exigențe. Am crezut că a trăi și a scrie în inima Transilvaniei, cu Școala Ardeleană în istorie și în noi, poate fi un îndemn major și o obligație la demnitatea intelectuală“. □•Două „debuturi” colective la editura Junimea (unul numit *Invocații*, celălalt *Solstiții*) atrag atenția Constanței Buzea, care își arată dezamăgirea în fața numeroaselor neglijențe de corectură (inclusiv numele autorilor apar greșit scrise), care descalifică literalmente aceste debuturi: „[...] Sub aceste titluri generice editura Junimea din Iași tipărite la finele anului trecut zece dintre poeții concursului său de debut. Zece nume strânse în sufletul de hârtie a două plachete, nume, unele dintre ele cunoscute, altele mai noi. Fiecare poet premiat debutează distinct, partea lui de poezie, chiar dacă modestă numeric, beneficiază de un titlu propriu. Înzestrarea lor cu talent este diferită, valoarea lor inegală. [...] Cine sunt, deci, cei zece colegi tineri despre care voi încerca să scriu de-a lungul câtorva cronici în spațiul acestei rubrici? Ioan Iacob cu fascicula intitulată *Netrecătoare patria*, Carmelia Leonte cu *Lumina-întunericului*, Bianca Marcovici cu *Marii anonimi*, Gheorghe Simon cu *Fulgere captive* și Horațiu Stamatini cu *Echinoxul necesar*. Apoi, Adrian Alui Gheorghe cu *Ceremonii*, Radu Andriescu cu *Întinderi*, Maria Baciuc cu *Cercuri*, Ștefan Bratosin cu *Neconținută întoarcere* și Ion Cârnu cu *Olimpiada mugurilor*. În fine, aș mai avea de semnalat, și o fac cu toată tristețea, câteva neglijențe care aparțin, nu știu dacă neapărat serviciului de corectură al editurii Junimea“. □•Pe ultima pagină, la *Evenimond*, Petru Cârdu, Dinu Flămând și Grigore Arbore traduc din mari poeți ai secolului al XX-lea: Ivan Gadjanski, Fernando Pessoa și Paoilo Volpini,

- [„Argeș”, nr. 2] Florentin Popescu este prezent cu patru *Poeme de pace*.
- Abia pe a doua pagină, apar inserate poezii publicate în urmă cu două dece-

nii în primele numere ale revistei. Numele semnatarilor spune mai mult: Tudor Arghezi și Vasile Voiculescu. □•Damian Hurezeanu integrează „*Viața românească*” și mișcarea culturală europeană: „Așadar, pentru «Viața Românească» reflectarea mișcării culturale din Europa n-a fost o chestiune sporadică, întâmplătoare, lăsată în voia unor știri cu caracter răzleț și fragmentar. Se observă din paginile revistei efortul de a surprinde mișcarea de idei ca totalitate, chiar dacă, bineînțeles, forțele redacției și ale colaboratorilor își restrângeau, inevitabil, demersul a anumite aspecte, fenomene sau lucrări. Prin ele se căuta să se sugereze însă sensul mai larg și pulsul mișcării culturale a epocii. În mod special aceasta se desprinde mai ales în partea științifică a revistei. Se cuvine de altfel subliniat (cu atât mai mult cu cât aspectul nu a fost pus în valoare cum se cuvine) că textele cu caracter științific ocupă un loc important în «Viața Românească», iar articolele de analiză socială și politică (internă și internațională) dau nota specifică orientării publicației și îi sporesc capacitatea de comunicare a pulsației vremii, a frământării aceluși timp“, □•Fiindcă a fost un fiu al Argeșului, Constantin D. Aricescu este evocat de prof. dr. Ion Hurdubețiu, în *Aricescu și Câmpulungul*: „Puține localități, constată poetul, au farmecul Câmpulungului când îl privești toamna sau primăvara, la lumina lunii pline sau în răsăritul zorilor, de la Flămânda *Inst. Câmpulungului II*, p. 117. Câmpulungul, după el, «este o grădină cu mulți măracini, are însă și multe flori, cari cultivate, ar putea forma buchete și ghirlande pentru România regenerată» (op. cit., p. 121). [...] C.D. Aricescu era convins că trăiește într-o epocă de transformări revoluționare și prevedea că în secolul viitor omenirea va fi liberă, formând o adevărată «familie de frați întemeiată pe splendoarea libertății». O asemenea societate nu putea fi după părerea sa decât cea socialistă. În ciuda unor limite metodologice, meritele lui C.D. Aricescu în propășirea istoriografiei și arhivisticii românești rămân indiscutabile. Optimist și încrezător în destinul viguros al națiunii române, C.D. Aricescu va ocupa un loc luminos în tradițiile luptei revoluționar-democratice în știința și cultura românească“. □•La cronică literară, Al. Th. Ionescu abordează *Proza lui Alexandru Vlad*, arătând că elogiile aduse acesteia vin de pe poziții contrare: „Dintre cele două cărți publicate de Alexandru Vlad în 1985. *Drumul spre Polul Sud* (Cartea Românească) a provocat, în contextul de care vorbeam, o serie de comentarii critice, toate entuziaste, în cea ce privește valoarea artistică, dar diferite în situarea prozatorului în peisaj. De la Iași, Val Condurache îl apropie pe prozator de textualiști, remarcând faptul că în textul *Cenușă în buzunare* «scriitura unei aventuri, e concurată de aventura unei scriituri». Din celălalt capăt de țară, de la Oradea, Virgil Podoabă neagă orice apropiere a lui Alexandru Vlad de textualism, pentru că: «Aventura nu va cădea [...] pe producerea literaturii din literatură și pe conștiința acestui act, ci pe conștiința creației și stării de creație». Selectând în limite firești și păstrând linia de mijloc – nu de dragul poziției geografice – poți vedea în Alexandru Vlad un textualist moderat (chiar dacă

ar trebui inventată formula), nu numi în *Cenușă în buzunare*, dar și în *Antract*. Valoarea «teoretică» a acestui text este evidentă“. □•Un profil Bacovia aparține Victoriei-Ana Tăușan: „S-a amintit, dar nu s-a stăruit îndeajuns asupra ironiei conținute în opera sa, o ironie ca o substanță revelatoare a modernității poeziei, ca un surâs de un anume fel al poetului modern în lumea dimprejurul său. Cel puțin unii dintre poeții actuali s-ar putea revendica în descendența ironiei bacoviene. Și poate le-ar fi mai spre folos în propria lor evoluție, decât de a fi lăsați să aibă impresia unei «noutăți» [...] Ironia bacoviană se umple de sarcasm, atunci când «aduce» în versurile sale «Eroua lume muncitoare». Ca și poetul, muncitorul are, de Armindenul său «plăceri de-o zi. Ca muncitorul, poetul este și el un înrobît al muncii. Ambii resimt în profilul de «burg gigant» un «Amar parfum de liliac». Sentimentul de fraternitate este conținut în întreaga poezie (Arminden), ironia verbului bacovian abia se întrevede, dar se întrevede totuși, din toată amărăciunea realității: «Spre câmp se duce / Și dumbrave / Eroua lume muncitoare. / Și după altă zi, / Post festum – / îndemânări de cruci / Pe străzi / Și în tramvaie, / Spre necesarul randament / Din monotona Muncă.» Am citat numai din volumul *Stanțe burgheze*, apărut în 1946. De n-ar fi decât acest volum, și totuși Bacovia ni s-ar revela ca mare precursor și maestru al ironiei din poezia modernă de la noi”. □•Nicolae Oprea și Alexandrina Mustețea se ocupă, primul de Cezar Baltag, autor al volumului *Dialog la mal*: „Unitatea *Dialogului la mal* decurge dintr-o obsesiv-reluată experiență a cunoașterii poetice. De altfel, poemul titular al volumului conține premisele unui posibil pact orfic («Îți dau înapoi lumea / pe care ai pierdut-o / Tu / spune-mi numai / Cuvântul / încredințat ție»), fiindcă poetul vizează obținerea cuvintelor sacre care să fie rostite, dincolo de mal, la capătul drumului. Lirica lui Cezar Baltag e tensionată de această nevoie imperioasă a verbului creator, este căutarea neobosită a logosului, înțeles ca «termen mediu» între impulsul energetic (creator) și cosmosul creat. Condiția de inițiat poate fi atinsă îndeobște prin levitație, de unde și motivul frecvent al «zborului» în poemele vizate“. □•Alexandrina Mustețea de oprește asupra prefeței lui Mihai Gorcea la editarea poemului *Luceafărul* (C.R., 1986) într-o ediția jubiliară, „prilejuită de împlinirea a o sută de ani de la publicarea poemului eminescian într-un modest almanah studentesc al *Asociației «România Jună»*”: „Era de așteptat ca o astfel de interpretare, care se abate de la canoanele instituționalizate prin autoritatea unui Călinescu sau a unui Vianu, să nu întrunească prea multe sufragii. Există întotdeauna o firească reticență în îmbrățișarea noului, precum și o perpetuă reeditare, într-o formă uneori acută, alteori mai moderată, a clasicei «querelle des anciens et des modernes»/ Dar, fie că suntem ori nu suntem de acord cu Petru Mihai Gorcea, nu putem să nu recunoaștem rigoarea demonstrației sale, fondată pe parcurgerea și aprofundarea unui imens material bibliografic, articulația logică a discursului critic, eleganța construcției. Autorul își asumă, cu deplină responsabilitate, un risc care ar trebui să ne bucure *Luceafăr* nu se va

spune niciodată ultimul cuvânt“. ■ În continuarea textelor festive care au fost publicate în momentul de vârf, sărbătorec, al împlinii a două decenii de existență a revistei, Mihail Diaconescu scrie despre *Gabriel Țepelea, profesorul*. □ La rubrica *Scriitori de Argeș*, Dumitru Anghel prezintă *Pintenu de aur*, (Ion Creangă, 1985), carte pentru copii scrisă de Marin Radu Ene. □ „*Cunoașterea limbii române – element fundamental pentru întărirea relațiilor noastre de prietenie*” declară Lauri Lindgren, membru al delegației Asociației de prietenie Finlanda-România, director al Departamentului de limbi romanice din Universitatea din Turku, cu prilejul primei sale vizite în județul Argeș. Din interviul realizat de dr. Petre Popa, aflăm că Lauri Lindgren este unul dintre traducătorii runelor finlandeze în românește: „Asemenea preocupări s-au extins însă, cu deosebire, în perioada postbelică, în mod special începând din anul 1970, de când la Universitatea din Turku s-a introdus, în catedra de limbi romanice, limba română, alături de limbile franceză, italiană și spaniolă. Printre primii absolvenți ai cursurilor de limbă română sunt și eu. Apoi, m-am specializat în țara d., prin intermediul stagiilor de la Sinaia și București. Anul 1975 marchează începutul activității lectoratului de limbă română, cu activitate permanentă, la Universitatea din Turku. Ne-au ajutat, cu foarte bune rezultate, să ne perfecționăm însușirea limbii române, cadrele dv. universitare – Petru Mihai Gorcea, Nicolae Constantinescu, Florian Vlădică și, în prezent, Ion Stăvăruș. Împreună cu acesta din urmă am tradus, foarte recent, în limba română, culegerea de rune tradiționale finlandeze, apărută în cadrul colecției de publicații a departamentului de limbi romanice a Universității din Turku. Pentru a vă reaminti de vizita noastră la Pitești, vă ofer exemplarul cu numărul 161, cuprinzând cele mai semnificative rune din tradiționalitatea finlandeză“. ■ În interiorul numărului este livrată, în format A 4, „Biblioteca Anticipația”, la realizarea căreia contribuie, printre alți, matematicianul Edmond Nicolau, autorul articolului *Reîntâlnire cu Jules Verne – anticipatorul*, și scriitorul Voicu Bugariu: „M-am întrebat, adesea, de ce totuși Jules Verne s-a impus cu atâta vigoare printre scriitorii de literatură numită și de anticipație? Cred că aici e vorba de o întâlnire aparte între un talent deosebit, de o documentare temeinică și de un moment aparte în evoluția tehnicii. Se știe că Jules Verne a început prin a scrie literatură convențională, piese de teatru care nu au avut niciun succes. A trecut apoi la romanele de călătorii și mai ales la cele în care arăta rolul tot mai puternic pe care îl poate avea tehnica. Toate acestea pe fondul generos al luptei pentru eliberarea sclavilor, pentru o lume mai dreaptă. [...] Jules Verne a îmbinat însă viziunea științifică globală cu o documentare solidă – dovadă miile de file pe care le-a întocmit. Și nu trebuie să uităm viziunea sa științifică. Poate că el nu este întotdeauna un vizionar, poate că unele din realizările tehnice popularizate de el preexistau. Ca exemplu se dă faptul că Fulton crease submarinul înainte ca să apară Nautilus. Dar aș aminti de o idee mai puțin cunoscută, dar foarte valoroasă și poate actuală

a lui Verne. Este vorba de o idee ce apare în aventurile misiunii Barsac. Aici, într-un anume episod, romancierul face să intervină transmiterea dirijată și la distanță a energiei prin unde hertziene de diferite lungimi de undă”. □•„*Eu sunt căpitanul Nemo din Nautilus*”, afirmă Steven Spielberg într-un interviu oferit revistei germane „Spiegel”, reluat pe ultima pagină în traducerea Elenei Roșu.

• [„ASTRA”, nr. 2] A.I. Brumaru și Ion Itu continuă și în acest număr dezbaterea pe tema *Modelul cultural național și Omul nou*, enumerând fastidios autori și citate, inclusiv din opera lui Constantin Noica și Emil Cioran. ■•Un interviu acordă revistei Augustin Buzura. □•La cronică literară, A. I. Brumaru scrie despre *Ioan Căianu Valahus, magister musicae și patriot român*, recent tradus în franceză: „Misterul și, ca urmare, farmecul nu lipsesc acestei cărți, altfel ea impunând prin erudiție și acribie arhivistică. [...] O filosofare de calitate oferă romanului o notă gravă de totalitate ce lent s-a smuls și a pornit, alte pagini mai pline de patetism adăugând lucidității accente tragice. Epoca descrisă în carte era epoca barocului și prozatorul i-a surprins nu doar ideatica dar a povestit-o cu vorbele ei. Vrednică de admirație e, de aceea, și osteneala traducătorului, o ărestigioasă săecialistă în franceză, Anca Cosăceanu”. □•Același interpret critic, prezintă debutul litric al lui Dan Ciachir, autorul volumului *Muzică și memorie*, C.R., 1985: „Cât îl ajută pe Dan Ciachir (să-i spunem) « programul», aceasta se observă fără rest din destule poeme: o strună e atinsă și memoria se pornește, sigur, cum știe și cum vrea ea, tainița se deschide scurt, adâncul trimite puțin dar esențial; muzica depinde însă de felul în care atingi coarda și de acest lyucru autorul e știutor, e versat, dprins, lucrează așadar numai pe notele proprii lui”. □•Sub titlul *Trei poeți, trei generații*, Simion Bărbulescu recenzează trei noi apariții: Nicolae Țațomir *Anabasis*, C.R., 1985: „Liric sensibil, Nicolae Țațomir se dezvăluie și-n acest volum același sublim curier al unor stări de grație, tentat să-ntruchipeze «un sunet mai fierbinte» în ciuda faptului că «totu-n toate va să treacă»...”; Corneliu Șerban, *O carte*, C.R., 1985: „În spiritul înflăcăării revoluționare a lui Nicolae Labiș (mereu invocat în propria-i poezie), Corneliu Șerban se evidențiază, în ultimul volum, și prin explorarea altor zone existențiale, a unor noi trăiri, a unor doruri și neliniști cărora «încă/ nu le-a[m] aflat pacea»...”; Magdalena Ghica [Magda Cârnecki], *O tăcere asurzitoare*, Eminescu, 1985: „Departate de a fi intonare sumbră a unui *exitus*, admirabilul poem al Magdalenei Ghica este o proiecție grandios-apolinică a triumfului integrării în unitate – devenirea luminându-se sub semnul stenic al bucuriei”. ■•Reportate din nr. trecut, paginile consacrate Mihai Eminescu, schimbă decorul. □•Alexandru Surdu scrie despre *Mss. 2289*: „Independent de sursele utilizate, caietul Ms. 2289 a fost conceput ca «indice filosofic», intenția lui Eminescu fiind, după modul de notare a filelor, de a elabora un dicționar filosofic amănunțit. Ca cele mai multe dintre proiectele sale «indicele» a fost început și abandonat. Dar chiar și în forma aceasta,

el dovedește seriozitatea cu care Eminescu începuse studiul filosofiei. Trebuie amintit faptul că primul dicționar filosofic românesc va apărea abia după un secol de la încercarea temerară a celui care a fost numit pe bună dreptate «omul deplin al culturii române»». □•Ion Itu semnează articolul *Poetul național*: Numai Editura Junimea din Iași, prin colecția Eminesciana – inițiativă de mare importanță pentru cultura română – a tipărit, în zece ani de la constituire, mai mult de trei volume pe an consacrate personalității și operei lui Mihai Eminescu, ceea ce sugerează un efort editorial greu de egalat pentru orice casă editorială din lume. Cel de-al 33-lea volum al colecției, consacrat comentariilor eminesciene datorate lui Perpessicius, conceput și ca un omagiu adresat celui mai de seamă editor al scrisului eminescian, semnifică proporțiile efortului național de recuperare a tot ce este valoros și progresist în cunoașterea și difuzarea gândirii despre Eminescu, paralel cu editarea operei eminesciene integrale. O societate se impune în fața istoriei și prin capacitatea de a promova marile ei valori. Anii de după Congresul al IX-lea sunt anii în care cultura națională și-a redobândit conștiința valorilor. Promovarea lor în procesul de educație socialistă a poporului constituie o datorie patriotică inalienabilă». □•În aceeași ordine evaluatoare, Radu Săplăcan se referă la Nichita Stănescu: „Prin urmare, prima și cea mai importantă ființă mitologică a lumii nichitastănesciene este... limbajul! Un limbaj poetic de esență supra-semantică, muzicală am zice, urmărind relevarea tensiunilor metafizice dintre ființe și ființe, dintre ființe și lucruri, cu o violență dureroasă. Se poate afirma că Nichita Stănescu înalță la rang de lege absolută a creației vocația autarhică a limbajului. Căci marea obsesie a poetului este reușita, sau posibilul eșec al punerii sale în comunicare cu lumea și, încă într-o și mai mare măsură, a dominării unor forțe adesea obscure, conținute chiar în masa limbajului». □•La rubrica *Poemul comentat* este oferit spre comentare poemul lui Teohar Mhadaș, *Laudă limbii române*, cele mai bune analize urmând a fi publicate. □•Pornind de la *L'Home Revolte*, al lui Albert Camus, Zorin Diaconescu ajunge la *Scurta viață fericită a personajelor rebreniene*. □•În *Galaxia Gutenberg*, George Pruteanu ajunge, și el, la cea de a patra serie de *Găuri negre (tipografice și auctoriale, IV)*. Pe lângă plăcerea de a cita în limbile latină și italiană, vânătoarea de mici inexactități, scoate în evidență pasiunea de expune, ornamental, trofee, uneori mascată de formula atenuatoare *Bonus dormitat Homerus*: „I. În prefața la *Paidiema*, Meridiane, 1985, p. 10, regretatul Ion Frunzetti vorbea de «atitudinile sufletești antinomice, de cucerire (*katabasis*) sau de retragere (*anabasis*)», pe când lucrurile stau exact viceversa. *Katabasis* înseamnă nu «cucerire», ci retragere, coborâre, iar *anabasis* – înaintare. II. Un literat de amplă anvergură, pentru a cărui erudiție și pentru a cărui opera concep o mare stimă, e vorba de Adrian Marino, cade și el victima unei iuțeli de condei, pe care – respectuos – i-o semnalez. Citez din hermeneutica lui Mircea Eliade, Dacia, 1980, p. 134: «Se poate deci vorbi de un sens metonimic (*pars pro toto*) dar și de unul sinec-

dotic (*toto pro pars*)». Inversând expresia *pars pro toto*, rezultatul corect este nu *toto pro pars* ci, conform flexiunii *totus pro parte*”.

• [„Ateneu”, nr. 2] Numărul se deschide cu textul *Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu despre politica de industrializare a țării* de Gheorghe Boca (director adjunct la Școala interjudețeană de Partid Bacău) și continuă cu alte intervenții, ale unor autori de marcă: criticul de artă Radu Negru (*Intellectualul, prezență activă în destinele societății*). □•Marcel Crihană dialoghează cu Dumitru Micu în scopul realizării unei cărți de interviuri despre Perpessicius: „Afinități structurale cu Perpessicius nu mi-am descoperit până în clipa de față și nu știu dacă le am. Poate, o anume delicatețe, o notă de omenie, dacă se admite că le posed și eu. Altfel, numai deosebiri. Altă natură psihică, altă sensibilitate, alt temperament, altă formație intelectuală. Are însă vreun sens schițarea unei paralele ? Interesează pe cineva cum este D. Micu, sau, mai ales, cum crede el însuși că e ? Fiindcă mă întrebați – și, mai cu seamă, pentru definirea prin contrast a lui Perpessicius – am să spun, totuși, că, natură spontană, prefer, în opoziție cu autorul *Mențiunilor critice*, părții totalitatea, detaliului, oricât de fermecător, ansamblul, modului protocolar, ceremonios, riguros codificat, modul franc (bineînțeles, în limitele perfecte decențe), liniei grațios sinuoase linia dreaptă, pasul obișnuit – piruetei, colonadele – arabescurilor. Mai în tinerețe aproape nu aveam simț pentru ornament, practicile «formaliste» mă indis puneau realmente, sau mă lăsau rece. Cu timpul, m-am deprins a prețui și ornamentul ca atare, lucrătura artistică, indiferent de sens, de finalitate, am ajuns a fi chiar complexat față de arta bijutierilor, resimt neputința de a împleti cuvintele în jerbe și filigrane, asemenea celor dăruite limbii române de Anghel, Arghezi, Lovinescu, Zarifopol, Perpessicius ca o infirmitate. Ce pot să fac ? Nu-mi rămâne decât să-i admir pe maeștrii stilului măiestrit artificios la superlativ, și să scriu – despre ei și despre alții – cum pot. Cu subînțeleasa deosebire calitativă și în marginile propriei sfere restrânse, de activitate. cred că mă integrez tipologic mai curând în categoria spiritelor diametral opuse naturii lui Perpessicius: Călinescu, Camil Petrescu, Mircea Eliade. În categoria spontanilor și anticalofililor”. ■•Sub titlul *Scriitorul tânăr și actualitatea*, Constantin Vișan organizează dezbateră la care participă Nicolae Iliescu, [Ion] Bogdan Lefter, Mircea Nedelciu, Ștefan Agopian, Cristian Teodorescu, Dumitru Savu și Ioan Groșan: *Debutul dumneavoastră scriitoricesc este legat de schiță și povestire. Cultivindu-le cu predilecție, ați determinat o adevărată resurrecție a prozei scurte în literatura noastră contemporană. [...] Interesul manifestat de cititori și de critica literară față de acest demers demonstrează că unele genuri intră la un moment dat în desuetudine nu pentru că și-ar fi trăit traiul, ci din cu totul alte motive. Așadar, de ce proza scurtă ?* □Mircea Nedelciu: – Eu aș avea încă de la început un amendament la felul în care se desfășoară discuția noastră. – *V-ați învățat cu «amendamentele»...* □M. N: – Apropo de felul cum ați formulat această întrebare, problema genurilor literare

ar trebui mai degrabă discutată. Eu cred că așa-numita resurrecție a prozei scurte provine, paradoxal, din faptul că noi mai ținem foarte mult seama de diferențele între genuri. Adică este mai degrabă o întâmplare faptul că mulți dintre noi am debutat cu proză scurtă, deși aici de față este și Agopian, oare a debutat cu roman și continuă să scrie romane. Nediferențierea genurilor mi se pare mai degrabă o problemă de discutat, nu atât resurrecția unui gen anume. Pentru că ceea ce numim acum proză scurtă, nu este același gen literar... – ...*Cu proza scurtă din vremea lui Negruzzi sau a lui I. L. Caragiale.* □•M. N.: – Sunt niște reguli ale genurilor, așa cum erau ele practicate și un fel de spargere a limitelor genului în cazul de față. – *Anumiți critici au încercat să vă prezinte proza drept un experiment. Un experiment formal. Lectura ei demonstrează însă că la mijloc este vorba despre idei, despre o problematică de actualitate, despre o viziune nouă, modernă de-a înfățișa realitatea, de a povesti despre ea. E vorba chiar despre o implicare foarte activă a autorilor, a naratorilor în actualitate.* [...] □•Nicolae Iliescu: – Nu este vorba de un experiment, ci mai degrabă de o estetică, hai să zicem, a faptului frust, a banalului și de implicarea autorului în toate elementele vieții cotidiene. Cred că trebuie vorbit, aici și acum, de evenimentul la care pe referim. – *Asta și intenționează discuția noastră. Să explice dinlăuntru ce se urmărește prin proza pe care o scrie această generație.* □•Ion Bogdan Lefter: – O să încerc să formulez niște opinii care să prezinte o dublă perspectivă: una dinăuntru, cum spuneți, pentru că am publicat proză în *Desant*, dar și una dinafară, ca unul dintre criticii ultimei serii de scriitori. Întrebarea la care a încercat să răspundă Nicolae Iliescu o prelungea pe cea dintâi, la care Mircea Nedelciu a deschis foarte mult discuția, vorbind despre o nouă retorică a genurilor literare, în fond. încerc să reformulez ce-a spus el mai la concret, adică având în vedere experiența efectivă a colegilor mei prozatori. Proza pe care o scriu ei a încercat de la bun început să facă figură polemică vizavi de o dublă uzură: una iernatică și una de scriitură, de mijloacele tehnice ale prozei. [...] – *O calitate de prim-plan a prozei pe care o practicați este ancorarea în actualitatea imediată.* □•I. B. L.: – Exact. Prin urmare, la uzura tematică s-a venit cu o contrapropunere privitoare la o mult mai vie priză la ceea ce face viața de zi cu zi de astăzi. – *Prozatorii de față fac o literatură «la vedere». Scriitorii apar în narațiune ca personaje distincte. Procedul este în măsură să șocheze cititorul, ca și critica de factură mai conservatoare. Ce argumente teoretice aduceți în susținerea acestei metode de creație ?* □•Ioan Groșan: – Faptul că prozatorii din generația '80 s-au orientat în ultimul timp spre o tematică diferită de cea a prozatorilor din generația '60, trimite imediat și la o schimbare a tehnicii narative. După faza aceasta a generației '60, în care miza prozatorilor era un soi de vendeta asupra unor evenimente întâmplare în «obsedantul deceniu», cum îl numea Marin Preda, prozatorii generației '80 se îndreaptă cu aceeași atenție nu numai spre tematica propriu-zisă a scrierilor, ci și spre mijloacele efective de scriitură. Este proba-

bil maturitatea unei vârste estetice, pe care sper s-o atingem, dacă nu cumva am atins-o cu toții. [...] – *Omul acesta de lângă noi este, în proza dv., omul de rând. Arătați o atenție plină de căldură față de biografiile lipsite de spectaculos, dovedind în felul acesta cit de bine pot fi puse în relief caracteristicile vieții noi și prin intermediul unor astfel de destine, de personaje.* □•I. G.: – Cea mai mare parte dintre noi nu a cunoscut acele destine în alb și negru, de care a făcut atâta tapaj proza anilor '60 și cunoaștem cel mai bine omul de lângă noi, omul contemporan. Astfel reușim să ne cunoaștem pe noi înșine. □•Ștefan Agopian: – Proza publicată în ultimii cinci ani nu a apărut numai ca opoziție la romanele obsedantului deceniu, ci a apărut și pe un teren foarte fertil. M-aș referi la «Școala de la Târgoviște», respectiv la Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu și Costache Olăreanu, care deja cu 20 de ani înaintea noastră experimentau și noi suntem oarecum în continuarea acestei generații. □•I. B. L.: – La numele rostite de Agopian se mai pot adăuga și altele: Breban, Bălăiță, D. R. Popescu și alții care au încercat între timp să miște din loc inertiile din câmpul prozei. Discutându-se despre proza nouă, ca despre o proză ancorată în cotidian, se spune un mare adevăr despre ea, un adevăr însă restrictiv, și-am să mă folosesc de exemplul romanelor aceluiași Agopian, care sunt foarte contemporane, în felul lor foarte viu, crud, carnavalesc de a prezenta epoci trecute. Prin urmare, există un fel de a fi actual și de a fi în miezul realului de la un punct încolo, indiferent de tematica și de starea istorică a prozei. [...] – *S-a mai făcut observația că ochiul prozatorilor din «generația '80» este foarte acut, observă fără menajamente realitatea înconjurătoare.* □•Cristian Teodorescu: – Aș vrea să spun că eu unul nu cred în existența aceasta a omului banal. Omul banal este individul pe care nu vrei să-l privești cu atenție, este omul pe lângă care treci fără să-ncerci să-i descifrezi trăirile, pariul cu existența. În momentul în care focalizezi un astfel de ins, așa-zis banal, descoperi că înlăuntrul său pulsează o lume tot atât de interesantă, după mine, ca și, știu eu ce lume interioară, pe care o oferă un personaj exemplar. [...] □•Tudor Dumitru Savu: – Mi se pare că șansa literaturii care se scrie în deceniul 8 este aceea că scriitorul își dă seama că în literatură, ca și în viață e foarte greu să dai verdicte. Adevărul e foarte greu să pui mâna pe el și să-l scoți în față ca pe o pâine. Această încercare foarte conștientă de) a aproxima adevărul care se află în jurul nostru face bine chiar realității. □•Cr. T.: – Vreau să spun un lucru referitor la relația cu realul, pe care o are această nouă generație de prozatori. Cred că în momentul în care scriitorul are curajul să intre ca personaj în textul său, el produce un tip mai democratic de relație și cu personajele, dar și cu realitatea. Și cu cititorul, firește. [...] Modul acesta de a relativiza narațiunea sau de a face ca personajul să fie un purtător de mesaj, mi se pare definitoriu, pe de o parte, pentru noua relație autor-personaj-cititor, iar pe de altă parte pentru posibilitatea de a relativiza adevărul, în așa fel încât acesta să iasă oricum la vedere, indiferent de poziția pe care autorul, ca ins subiectiv, o adoptă. – *Poate*

că la acest lucru contribuie și progresul unor științe noi, așa-numitele «științe de frontieră». □•I. B. L.: – ...al științei textului. – *Prozatorii generației '80 au încercat să inoveze în ce privește tehnologiile scriiturii și asta se vede în absolut orice pagină pe care o scriu ei.* □•I. B. L.: – Spuneați mai devreme că felul în care autorul, naratorul devine personaj în proză bruschează niște inerții și a pus în dificultate, în anumite cazuri, cititori și critici. V-aș fi întrerupt ca să spun ceea ce spun acum și anume, că aceleași caracteristici ar putea fi cauza unei atracții speciale, pe care își propun s-o exercite asupra cititorului și, respectiv, a criticului. [...] □•M. N.: – ...Sigur că noi am desprins din discuția noastră mai multe trăsături ale generației actuale de prozatori, dar derivând din ultima pe care am ținut s-o precizez, dezvoltarea spiritului critic, așa zică că trebuie să vedem dacă nu cumva una dintre problemele aflate în conștiința tinerii generații de prozatori, cea a *Desantului*, dacă nu cumva riscăm o percepție globală din partea cititorului, a celui specializat sau a cititorului oarecare ; riscăm adică să fim mult prea asemănători unii cu alții și așa vrea să propun celor care sunt de față să discutăm și despre ce fel de eforturi face fiecare dintre noi pentru a se diferenția de ceilalți. [...] □•Șt. A.: – Cred că în *Desant* apare primejdia ca autorii să fie confundați între ei. Această primejdie dispare în momentul când autorii din *Desant* care grupează mai mult proze de cenaclu, acești autori apar cu volume pe piață. Cred că este necesar ca toți «desantiștii», pentru a se demonstra că ei nu seamănă între ei, să apară cu volume. Deja, mulți dintre ei au apărut cu volume și se vede clar că fiecare are o linie a lui proprie și că nu se mai pune problema unui experiment de grup, de cenaclu. [...] – *Ce idei considerați că n-ar trebui să lipsească dintr-o discuție despre literatura noastră de azi ?* □•I. G.: – Poate că una din ideile care n-ar trebui să lipsească din orice discuție despre literatura contemporană este ideea valorii și a responsabilității ei în circuitul valorilor mondiale. Ar trebui ca operele noastre de valoare, exact așa cum piesele noastre economice de valoare sunt puse într-o lumină favorabilă prin integrarea lor într-un circuit universal de valori, la fel operele scriitorilor care și-au dovedit talentul să fie mai bine reprezentate peste hotare. □•Cr. T.: – În afară de spusele lui Groșan, cred că nu trebuie să lipsească ideea autenticității. Unde există autenticitate apare, imposibil să nu apară și valoarea. □•M. N.: – Una dintre problemele care ar merita să fie discutate în contextul de față, sau ar necesita o altă discuție, ar fi aceea a adecvării mijloacelor critice la înnoirile care s-au produs în proza actuală. □•I. B. L.: – Cred că o discuție privind înnoirea limbajului critic, problema autenticității, și am rezumat ce-au spus colegii mei, ar fi în fond o discuție care să aibă nevoie de un climat destins și de aceea simpatie exigentă, în afara cărora nu poate fi, practic, judecată literatura. □•N. I.: – Tot ce s-a spus până acum, plus ideea adevărului. – *Care sunt opiniile dumneavoastră în legătură cu răspunderile scriitorului ?* □•M. N.: – În primul rând scriitorul are o responsabilitate față de propriu-i popor, în situația prezentă. Mă refer deci la prezentul în care el scrie.

În același timp are o responsabilitate față de literatură – și-aici e vorba de toate timpurile. Această dublă responsabilitate a scriitorului revine în cele din urmă a fi una față de umanitate în general, și eu consider că a scrie înseamnă de fapt, a face o operă de antropologie, de a interveni în constituirea omului. [...] □•N. I.: – Părerea mea este că scriitorul trebuie să-și asume lumea, deci propriul său destin, deci toate destinele în mod democratic. Asta este obligația lui. /□•Cr. T.: – Subscriu și eu la cele spuse de Mircea Nedelciu, cu precizarea că la răspunderea aceasta dublă față de omul care este și față de omul care trebuie creat prin literatură, se adaugă și răspunderea scriitorului față de pagina pe care o elaborează. [...] □•I. B. L. : – Eu cred că lucrurile pe care le-au spus colegii mei se pot re-formula în felul următor: prima responsabilitate a scriitorului, înțelegând responsabilitatea în sensul profesional al cuvântului, este responsabilitatea față de propriul text. Decizia mea de cititor și critic în fața unei opere literare, indiferent că-i vorba de proză sau de alt gen, cred că poate fi văzută drept o decizie față de poziția scriitorului în actul creator. [...] Responsabilitatea scriitorului cred, deci, că este a perfectului control asupra textului său. În felul acesta creează valoare și poate modifica omul, lumea”. □•În consonanță cu tema dezbaterii, beneficiază de cronici literare Ioan Lăcustă, *Cu ochi blânzi* (C.R., 1985), despre care scrie Cristian Livescu sub titlul *La ușa domnului Caragiale*. □•Cristian Moraru răspunde întrebării pe care singur o lansează (*De ce noua proză ?*) prin analiza făcută cărților semnate de Ioan Groșan, *Caravana cinematografică* (C.R., 1985) Cristian Teodorescu (*Maestrul de lumini*), Bedros Horasangian *Curcubeul de la miezul nopții* (Albatros, 1984) și *Închiderea ediției* (C.R., 1984). Sunt amintiți, în treacăt, Gheorghe Crăciun, Constantin Stan, Nicolae Iliescu și George Cușnarencu: „O teribilă frenezie a textualizării, a a perceperii lumii în literaritatea (profunzimea) ei nebănuită și deopotrivă în stereotipiile cele mai semnificative, uniformizatoare, deci și în literalitatea sa cea de toate zilele, o surprinzător de bine articulată viziune a Textului Universal și Originar care justifică și generează totul, iată câteva dintre mărcile cele mai evidente ale prozei tinere. [...] Noul val are, în momentul de față, efectivul cvasi-complet și aceasta grație unui proaspăt contingent de autori epici desantați la momentul oportun. Sosiți în câmpul de aplicații al literaturii contemporane ei își iau misiunea în serios. E poate singura justificare a faptului că volumele lor, cele mai numeroase fiind chiar debuturi, refuză să fie simple cartușe de manevră menite unor exerciții lipsite de risc, fără «miză». [...] Dacă există în textele celor mai tineri prozatori insurgente unificatoare cum ar fi cele ce vizează tabieturile unei literaturi docil-mimetice, există în aceeași măsură forme distincte de asumare a tradiției și de delimitare de aceasta. Spun asumare pentru că exclud din discuție o contestație integrală din moment ce, dacă ne referim fie și numai la proza contemporană, putem identifica imediat o anume linie a epicii care este astăzi dusă mai departe de noua proză. George Bălăiță, Paul Georgescu, Marian Popa și, bineînțeles, școala târgo-

vișteană sunt «modelele» acesteia (ghilimelele indică o modificare a noțiunii de model și a atitudinii – dezinhibată – față de acesta). Formele personale de textualizare reperabile în interiorul prozei tinere provin nu atât dintr-un rețetar retoric diferit, ci din unghiul mobil sub care este surprinsă realitatea. [...] Din o seamă de variabile de ordin poetic, original dozate cel mai ades, din artificii retorice preferențiale rezultă o proză unitară totuși pentru că se revendică de la o poetică de generație comună, cum afirmam și altădată, nu numai scriitorilor dintr-un singur gen, ci și poezilor, criticilor, eseistilor etc. Unitatea acestei poetici conferă omogenitate și o lesne motivabilă forță de impact seriei literare, după cum pomenitele variabile o salvează de la monotonie. Cazonă este numai metafora critică aplicată autorilor debutanți în grup, nu și docilitatea cu care fiecare dintre ei acceptă să bată același pas de paradă îndelung exersat. Asemănarea nu exclude diferența, o presupune aș zice, și nu din slăbiciune pentru paradoxurile facile, o impune chiar analizei și o supune procesului de individualizare artistică. [...] *Caravana cinematografică* (Cartea Românească, 1985) cu care debutează absolut entuziasmant (n-am ce face, sunt obligat să fac o mărturisire în fața căreia criticul ce se respectă dă de regulă înapoi) Ioan Groșan este un bun punct de plecare într-o asemenea călătorie comparatistică delicată și imprezvizibilă totuși, ca orice călătorie adevărată. [...] *Caravana cinematografică* este, de aceea, un debut la a cărui maturitate pot râvni nu prozatori cu o duzină de cărți la activ, ca de altfel și *Maestrul de lumini* al lui Cristian Teodorescu (publicat tot acum la aceeași editură). Unul dintre principalele merite ale ambelor cărți este poate inteligența exploatare a unor calități pe care mulți le consideră imposibil de proliferat în afara prozei clasice. Vorbind despre Groșan sau Cristian Teodorescu, după Mircea Nedelciu (și el un neascultător «ucenic la clasic»), Crăciun, Cușnarencu, Sorin Preda, Constantin Stan sau Nicolae Iliescu, trebuie să ne referim, că ne place sau nu, la o seamă de virtuți emblematice ale prozei noastre considerate de unii, cum spunem, a se afla astăzi într-o nemeritată decădere. Să pomenim, așadar, despre o remarcabilă inventivitate epică și un acut simț al observației, despre economicitatea subtilă a scriiturii și harul evident al povestirii, despre simțul semnificativului, tipologicului, psihologicului și analiticului. Partea cea mai interesantă este însă că, făcând asemenea considerații serioase și respectabile în formulările lor consacrate, nu spunem mare lucru despre specificitatea discursului epic. În capcanele acestuia au căzut destui critici (de-ar fi să trimit numai la cronicile și consemnările cărții lui Teodorescu și tot ar fi destul) care au operat cu paradigme conceptuale valide într-o altă serie literară, cea a lui Marin Preda, să zicem. Însă doar cu marile haruri prediste, tinerii autori, chiar dacă ar fi continuat cu excelență marșul triumfal pe calea moromețiană (invasiuciană etc.) n-ar fi avut de parcurs decât un drum deja jalonat, așa cum turiștii cumiști se mărginesc să urmeze numai trasee marcate. Realismul celor doi scriitori, apoi, e unul sensibil diferit de realismul prozei de până la ei, oare-

cum apropiat de „postrealismul“ (Nicolae Manolescu) cinic al lui Breban. [...] Nu altceva încearcă să surprindă Bedros Horasangian în *Curcubeul de la miezul nopții* (debut la Albatros, 1984) și imediat următoarea *Închiderea a ediției* (Cartea Românească, 1984). El e un Mușina al prozei dar, paradoxal, uneori mai puțin epic, scrie texte mai scurte ce conțin de cele mai multe ori câteva clipe din viața unui individ, dar clipe esențiale, artisticește vorbind, pentru că sunt apte să pună în evidență datele fundamentale și să deducă de aici reperatele de bază ale unei caracterologii cel mai adesea aparținând unui tip «cenușiu». [...] Mai livresc și mai pronunțat ludic, Bedros Horasangian este și el un moralist ce se respectă, adică servind morala pe nesimțite o dată cu textul (precum medicii iui Lucrețiu care ofereau copiilor pelinul amar în cupe unse cu miere) și nu adăugând-o ca pe o «lecție suplimentară». Schițele sale, micile consemnări și divagații pe teme și situații banale, inteligente și spirituale cel mai adesea, vin să umple un loc gol în peisajul unei proze a cărei existență se justifică prin valoare”. □•Constantin Pricop recenzează *Dialog în bibliotecă* (Eminescu, 1985), cartea lui Alex. Ștefănescu despre care arată: „Nu pot să nu mă opresc aici mai pe larg la toate ipotezele acumulate în prima parte a cărții ; incitantă provocând un ascuțit simț în depistarea verigilor slabe ale raționamentelor critice, ea ascunde însă o contradicție ; cu toate că se pledează pe toată întinderea dialogului pentru o abordare rațională a realităților literare, pentru pingerea concepțiilor desuete, menținute din inerție în circulație se observă nicăieri intenția de a înlocui prin altceva mijloacele criticii curente. Parcurgând cele zece profiluri devine explicit motivul unei asemenea atitudini. Alex. Ștefănescu este un critic impresionist de cea mai pură speță, înrudindu-se, în acest sens cu majoritatea criticilor generației '60. Îl stăpânește aceeași magie a implicării prompte în actualitatea vieții literare, aceeași iluzie a puterii de a hotărî ceva în destinul literaturii la a cărei formare asistăm. Magie însoțită, în cazul de față, de voluptatea mărturisită a limbajului plastic, a virtuților «beletristice» ale discursului critic”. □•La rubrica *Jurnal*, Eugen Simion scrie despre *Spontaneitatea poetică*: „Există o poetică a apoeticului care, în cazul jurnalului ca jurnal, are o latură pe care Barthes o ignoră. Ea ar putea fi definită printr-o dorință de cunoaștere altminteri decât sub forma ficțiunii (forma obișnuită a literaturii). Găsesc într-un interviu dat recent de Julien Green („Lire”, 118–119) o mărturisire care mă pune pe gânduri. Întrebat de ce ține de 60 de ani (60!) un jurnal, prozatorul răspunde: „pentru că găsesc viața interesantă, cu adevărat. Sunt un spectator foarte curios de viața mea și de secolul meu. Citesc, călătoresc, întâlnesc oameni, ascult zgomotul lumii și iau note. Toate acestea pentru a încerca poate, să mă înțeleg pe mine însumi. Există în fiecare din noi un mister incomprehensibil. O parte din noi înșine scapă la analiză, scapă cuvintelor. Nu ne putem vedea cum suntem. A ține un jurnal contribuie fără îndoială la a înțelege mai bine cum trăim și cum se învâрте lumea“... În care *motiv*, semnalat de Barthes, intră justificarea lui Julien Green ? Desigur în cel *utopic*, cel puțin

la acest prim nivel, explicit, al conștiinței. El scrie pentru că vrea să dea o imagine a umorilor, aprehensiunilor sale. Dar Green ține de atâta vreme un jurnal și din alt motiv: să vadă cum se *învârte lumea* și să prindă, mai ales, acea parte a ființei sale care scapă la analiză. Așadar: pentru autorul de jurnal lumea se prezintă ca un spectacol și ființa interioară ca un mister, refractar față de orice încercare de analiză. Jurnalul este, pe scurt, graficul unei voințe de cunoaștere a lumii din afară. A asculta și nota zgomotul lumii – iată responsabilitatea autorului de jurnale. Una dintre responsabilități, căci scriitorul nu se uită pe sine și acea *parte a ființei* care-i scapă”. □•Nicolae Manolescu semnează un altfel de jurnal, pe sărite, intitulat *Fragmentarium*, din care redăm: „*Elogiul seninătății*. Un prieten, poet, pe care-l simt adesea ca pe un *alter-ego* al meu, și cu care mă împac și mă răfuiesc așa cum o fac numai cu mine însumi, îmi vorbea deunăzi despre seninătate. O consideră o extraordinară bucurie, fără de care ar muri, rămânând asemenea unui corp din care spiritul a plecat. O opune mohorelii. Seninătatea reprezintă o plăcere de a trăi, un *panaceum* la suferințe, lovirii, umilințe. Șansa noastră ar fi de a ne păstra seninătatea în mijlocul fricii și al urii. Dacă înțeleg că seninătatea este opusul posomorării și antidotul suferinței proprii, mă întreb cât valorează ea când e vorba de suferința Celuiilalt. Nu devine (sau nu seamănă cu) o iresponsabilitate? Cu o lașitate? Pot eu să fiu senin în vreme ce altul suferă ? Prietenul meu poetul are și la aceasta un răspuns. E mai bine, spune el, să-l reconfortez pe cel umilit ori batjocorit prin seninătate, care inspiră tărie, ca și optimismul, decât să-l compătimesc, oferindu-i mila mea. Seninătatea mea, adaugă el, nu e optimistă, ba e chiar profund sceptică. Dar asta n-o știu decât eu. O țin pentru mine. Suferinzii și bolnavii au nevoie să mă creadă tare, nu slab, semn, nu doborât. Moralul meu e temelia moralului lor. Mă cred mai util lumii în felul acesta, încheie prietenul și alter-ego-ul meu, decât cei care sunt veșnic mohorâți și se lamentează neîncetat”. ■•Este publicată partea a doua a textului lui Ștefan Aug. Doinaș, pe tema *Prezența poeziei. Identitate europeană – idei și repere*: „Heidegger și-a găsit argumentele unei atari pledoarii în texte lirice germane, semnate de Hölderlin, George, Trakl, Rilke. Eu i le voi descoperi, deocamdată, într-un mic poem al lui Lucian Blaga, intitulat *Inima pădurii*, care pare scris anume pentru a lumina, prin intermediul cântecului liric, argumentele filozofului. După cum se știe, Heidegger revalorizează modul de a gândi și de a scrie al presocraticilor – Anaximandru, Heraclit, Parmenide – la care găsește atitudinea adevăratului gânditor, care este aceea de a se mira de ceea ce este, de a-și pune fără încetare întrebarea ciudată care lezează oarecum bunul simț: «De ce există ceva, în loc de nu există nimic ?». [...] Poetul român reia această afirmație, în felul său propriu, ancorând-o în melodia unei mirări care se arată a fi sălășiuire extatică într-un luminiiș ontic: «Mire-te, dezmire-te / zilele pădurii, / zile ale facerii, / zilele răsuri. // Mire-te, dezmire-te / văile răsuri, / care-i vădesc miresmele, / mândrele și nurii. // Mire-te, dezmire-te / cântecul făpturii, / locul unde toate

cresc, / inima pădurii». Rareori un limbaj mai pur, mai simplu și mai firesc, a cuprins atât de deplin în genuina sa naivitate sensul amețitor al adâncimii fund a ceea ce există. Ceea ce poetul celebrează aici nu e un loc oarecare, ci un Kairos: Locul însuși Luminișului heideggerian în care *Dasein* se deschide spre *Sein*, în care Ființa pare a ieși de esențiala sa ascundere, pentru a rămâne totuși ocultată ; acest Loc nu e un spațiu oarecare, ci orizontul de tâlcuri – destinat exclusiv omului – care se numește Lume. (După unii interpreți mai noi, misterioasa Ființă heideggeriană ar fi chiar Lumea). După cum momentul celebrat aici este smuls din curgerea lui liniară sau circulară, a oricărui Timp investit cu un Prezent perpetuu care, în dimensiunea sa atot-temporală, constituie deopotrivă geneză și apocalipsă, mister și relevare: plus intim al tuturor prezentelor, în care Ființa – nenumită – se afirmă grație «cântecului» ecumenic al «făpturilor».

■•Din volumul *Sylogismes de l'amerture*, al lui Emil Cioran, Dan Ciachir traduce câteva mostre: „Genul acesta de amărăciune pe care-l resimți de îndată ce încerci să-ți imaginezi viața cotidiană a marilor deprinderea aceasta. spirite... Pe la două după-amiază, cam ce putea să facă Socrate ?”.

□•Un interviu mai vechi, din 1972, al lui Jorge Luis Borges, traduce Roxana Marfievici.

□•Octavian Opriș, scrie despre *Axiologie și antropologie la Eugeniu Speranția*, încredințat că gânditorul român aparține deopotrivă valorilor românești și universale:

□•Vlad Sorianu semnează conica literară la *Orașul lunar* (Eminescu, 1985) de Al. Simion: „Sentimentul inefabil pe care îl încerc la lectura cărților lui Al. Simion sugerează gestul intim al confesiunii. Nu în sensul mărturisirii autobiografice, al trimiterii la o «experiența de viață» proprie. Poate ca e vorba de ceva mai complex: de parabole, alegorii, toposuri transfigurând acte sau gânduri ale generației sale, de reflecțiile recapitulative ale unei vârste care, într-o astfel de biografie, presupune participarea sau măcar marturia la faptele majore ale ultimei jumătăți de veac politico-social. Personajele lui pornesc de la ceea ce o eroină din *Orașul lunar* numește anotimpul pe care mi-l imaginam veșnic, al speranței, al freamătului neîntrerupt».[...] De la debutul editorial din 1962, tot cu un roman (*La marginea orașului*, E.P.L.) și până la acest de al unsprezecelea volum, Al. Simion a parcurs cu siguranță calea împlinirii artistice, vădită în arta cu care conturează destine individuale și le corelează în conflicte sau stări de conștiință tot mai verosimile, mai profund semnificative. Ceea ce mi se pare a-i reuși îndeosebi este reconstituirea atmosferei de început al revoluției, în orașul de provincie al anilor '50, sau chiar mai înainte. [...] Ceea ce aduce el în plus. însă, față de alte cărți ale romancierului mi se pare a fi o anumită tensiune dar și șovăială între tendința detașării ironice de trecutul nu mereu compatibil cu asemenea regim, și asumarea sa lucidă, uneori nostalgică”

□•Cristian Livescu (*Spațiul povestirii*) îl prezintă pe Ion Cristoiu în ipostaza de prozator: „Ion Cristoiu știe să însceneze fabulosul, din elemente compozite, toate surprinse instantaneu de un duh rău, de o boare malefică. Locurile sau fenomenele sale magice surprind oamenii – țărani și târgoveți ai

unui ținut de câmpie, din sudul Moldovei – intrați într-o panică instinctuală, nepregătiți să se înfrunte cu stihiiile sau cu «vocile» neștiutului. Întâmplările de acest fel sunt cedate ulterior fie reveriei de relatare, care face și desface straniul în toate detaliile sale, fie grotescului produs de curiozitatea intrușilor, cel mai adesea prin grupuri de ziariști sau de studenți în practică (la folclor, la sociologie etc.), încercând anchete superflue de reconstituire. Iarăși captivante sunt povestirile de aglomerație pitorească – baluri la căminul cultural iarmaroace, ședințe, chefuri în bufetul sătesc, serbări câmpenești – zone de buimăceală colectivă, în care personajele lui Cristoiu își pierd firea, cedează unei moliciuni sau unei rătăcirii, din care se trezesc, într-un târziu, însingurate”.

□•Prozatorii acestui număr sunt Mureș Covataru, cu povestirea *Hotărârea* și Petre Anghel cu *O discuție de familie*. ■•Alte semnături: Iosif Sava, *Democratismul lui George Enescu*.

• [„**Caiete botoșănene**”, nr. 2] Cronica literară a numărului este semnată de Emil Iordache și îi are în centru atenției pe Sergiu Adam (*Chipuri și voci*): „Remarcăm în legătură cu acestea tentația exercitată asupra autorului de bigrafiile neordinare, marcate de o spectaculozitate care nu dăunează defel întregului. Din alăturarea acestor biografii, adesea năprasnice, se obține impresia de temeinicie a satului, siguranța că acesta va găsi resurse să dăinuiască. Acesta este tulburătorul mesaj al cărții, care pare a-și aștepta și un al doilea volum. În orice caz, ultima ei propoziție este: «Cine mai ia cuvântul ?». Sperăm că o va face Sergiu Adam într-un nou roman”. Mai severe se arată criticul cu placheta colectivă *Solstiții*, editată de Junimea: „Titlu arbitrar de plachetă colectivă, așa cum și alăturarea poezilor se face în virtutea democrației absolute a alfabetului care derutează la lectură prin faptul că, în locul unei cărți propriu-zise unitară și coerentă, găsim între coperti cinci propuneri de cărți, cinci oferte, pe baza cărora este foarte greu să ne dăm seama de exigența cererii, adică de eventualele prag valoric avut în vedere de juriu. Pentru unii dintre debutanții din această plachetă vecinătatea imediată este însă avantajoasă, deoarece mai modestele disponibilități poetice ale celorlalți le servesc drept fundal de raportare, adeziunea lecturii fiind câștigată mai ușor datorită insatisfacției resimțite pe alte segmente.[...] În placheta de care ne ocupăm – ciclurile *Întinderi și Olimpiada mugurilor*, semnate de Radu Andriescu și, respectiv, de Ior Cărau. Primul propune un fel de poeme în proză, cu epic ilizibil și fior liric subțire, texte făcute, pline de obsesii erotice și marșând spre niște semnificații prăpăstioase ale cărnurilor, în prelungirea aceli; balcanism estetizant care răbufnește din «bube, mucegaiuri și noroi».[...]. *Olimpiada mugurilor* a lui Ion Cărnău propune câteva recorduri de banalitate (Ana, Frunzele), dar și fulgurații de oarecare sensibilitate poetică... [...] Adrian Alui Gheorghe, cu ciclul *Ceremonii* (care distilează într-un mod foarte personal ecouri imagistice și stilistice din cele mai diverse, cum ar fi cele venind dinspre poezia lui Virgil Mazilescu sau a generației '30). [...] Frate geamăn cu Adrian Alui Gheorghe în privința acestei poetici, dar po-

sedând parcă un plus de miză, este Ștefan Bratosin [...] Maria Baci debutează matur, aparent în afara modelor cu un grupaj coerent, impregnant de acel aproape uitat farmec al rostirii clare și armonioase, în texte de valoare apropiată” □•Gellu Dorian semnează recenzii „poetice”. Ioan Morar, *Vară indiană*, Albatros: „Poezia lui Ioan Morar ... pare ca aduna în ea (sintetizând) tot ce-a ieșit mai bun din mina promoției '80 ochii lui fiind ațintiți, ca și cei al lui Narcis, mereu spre sine”. □•În cartea subțire și de debut – *Poemele Nordului*, Ed. Albatros – a lui Andrei Zanca, poezia dă mereu în clocot; într-un poem e atâta poezie încât nu mai încapе în el, îți sare direct în ochi, în suflet”. ■•Alte semnături: Al. Zub, despre Nicolae Iorga, *O viață de om...*: „Sunt chestiuni pe care Valeriu Râpeanu, cel mai statornic dintre exegeții de azi ai lui Iorga, le urmărește cu atenție, pe multe pagini, supunând textul autobiografic la o subtilă anchetă și înlesnindu-i înțelegerea mai deplină în raport cu epoca. Perpessicius a văzut în ea, din capul locului, cu temei, o «vastă și ramificată istorie critică a culturii noastre în ultima jumătate de veac». Se poate spune chiar că *O viață de om* e una dintre lucrările de bază ale acestei culturi. Infirmă ea legenda cu privire la autor sau o fortifică? Și una și alta, în funcție de lectura ce ni se propune. Mai multă precizie de fapte, de substanță biografică într-un caz, un mai vast halou mitologic în altul. Lectura propusă de Valeriu Râpeanu pare a voi să împace ambele modalități de abordare, aducând pe de o parte un spor de cunoștințe pozitive, iar pe de alta proiectând într-un spațiu fabulos, generator de aură legendară, imaginea memorialistului”. □•Lucia Olaru Nenati semnează *Eminescu și Bălcescu*, articol subintitulat „fișe pentru o paralelă posibilă”.

• [„Cinema”, nr. 2] Numărul se deschide cu o suită de articole dedicate sărbătoririi anului 1986 ca „An internațional al Păcii” □•Călin Căliman (*O eră nouă. Puterea și Adevărul*) discută filmul *Puterea și Adevărul* (după scenariul omonim „dens și bogat în fapte de conștiință al scriitorului Titus Popovici”). □•Radu Cosașu continuă să semneze articole în rubrica (*Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului*), anunțând totodată continuarea seriei *Spectatori, nu mai fiți spectatori!*: „Așteptăm opiniile dumneavoastră până la 1 aprilie (fără păcăleală)”. □•Ov. S. Crohmălniceanu semnează articolul „*Ghepardul*” – o dovadă că o capodoperă literară poate crește o capodoperă cinematografică.

• [„Convîngeri comuniste”, nr. 1/ februarie; Organ al Consiliului Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din Centrul Universitar București; apare lunar; format editorial A3, 12 pagini; Coordonatorul revistei: Paul Nancă; Colegiul de redacție: George Baci, Dan Silviu-Boerescu, Romeo Bușegescu, Daniela Cristescu, Iulia Dumitrescu, Elena Ene, Horia Gârbea, Monica Stănescu, Bogdan Teodorescu, Dan Tinca, Dan Văireanu, Paul Zaharia]. Revista studenților bucureșteni se deschide cu urarea „*La mulți ani, iubit conducător!*”, tabloul lui Sabin Bălașa, poema eminesciană *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*, probabil fiindcă revista apare în preajma zilei

de naștere a poetului. □•Urmează textul semnat de Vasile Bostan, președintele Consiliului U. A. S. C. din centrul universitar București, *Omagiul fierbinte al studenților bucureșteni, iubitului conducător al partidului și statului, cititorul învățământului modern românesc, tovarășul Nicolae Ceaușescu*, plin de angajamente luate în numele „sarcinilor ce revin din documentele celui de-al XIII-lea Congres al Partidului și prețioaselor orientări și indicații pe care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a formulat cu privire la nivelul pregătirii profesionale, în strânsă legătură cu cerințele economiei de piață...” ș.a.m.d. (frază continuă pe încă 10 rânduri ale respectivei coloane). □ Tot în legătura cu manifestările, devenite tradiționale, din preajma zilei de naștere a lui Eminescu, redacția găzduiește texte fie din creația poetului (poema *Epigonii*), fie despre opera sa (*Fragment din Eminescu și poeziile lui*, de Titu Maiorescu), generația care va purta supranumele de „nouăzecistă”, păstrând, odată cu respectul față de poet, o apreciabilă distanță temporală de acesta. ■•Urrea adresată șefului partidului și statului se perpetuează ...artistic în paginile de mijloc cu aportul tuturor generațiilor: Ion Potopin, Mihai Beniuc, Traian Iancu, Violeta Zamfirescu, Nicolae Stoian, dar și cu trei versificări patriotice ale unuia dintre membrii redacției, Romeo Bușegescu. □ Paul Năncă semnează textul encomiastic *Ctitoriile unei epoci de aur*, iar studenți de la diferitele facultăți bucureștene își aduc, și aceștia, prinosul de gânduri bune și mulțumiri. □•Horia Gârbea recenzează *Totul*, C.R., 1985, volumul de versuri al lui Mircea Cărtărescu: „Principalele atuuri ale lui Mircea Cărtărescu mi se par a fi, în ordinea importanței, imaginația debordantă, buna stăpânire a tehnicilor poetice (neomițând aici rima savantă, aliterațiile, normele prozodice cele mai stranie și, aparent, cele mai inactuale) și completarea celor de mai sus cu o privire capabilă să înregistreze totul, o privire de ...prozator”. □ Ramona Fotiade analizează *Drumul spre afirmare* al lui Alexandru Vlad, mai precis romanul acestuia, *Drumul spre Polul Nord*: „Nota oroginală prin raportae la modelele consacrate o constituie detașarea față de textul care începe mereu să se scrie, aproape independent de autor. Expresia concentrată pe observarea propriei alcătuirii, întoarsă spre sine, reprezintă modalitatea (desigur, nu cu totul nouă) prin care prozatorul controlează mai abil evoluția narațiunii spre o țintă determinată deja din start. Antiretorismul instituie evident o altă retorică dar până în momentul în care cititorul nu o recunoaște ca atare, tentativa rămâne valabilă. *Drumul spre polul sud*, proza care dă și titlul cărții lui Alexandru Vlad, se deschide semnificativ cu următorul fragment: « O să încep cu o imagine, ca să vă seduc. Doar imaginile au putere. Cuvintele încep să reverbereze silențios – primul stadiu al uitării, sentimentele se aliază confuz și până la urmă se dovedesc neașteptat de sprace în nuanțe, în doar câteva unități de timp. Imaginea însă e mai rezistentă și prolifică – atunci când presimte că moare se desface în variante, în variațiuni pe aceeași temă. Deci imaginea, vă rog! »”.

• [„Convorbiri literare”, nr. 2] Editorial din acest număr se intitulează *Artă și educație* și dă asigurări că „Arta a jucat întotdeauna în istoria societății românești un rol de frunte. Criticii, istoricii, teoreticienii, alți cercetători care s-au ocupat cu studierea fenomenului artistic au remarcat angajarea oamenilor de litere, alături de ceilalți creatori, în toate evenimentele politice și sociale importante din prin care a trecut țara noastră”. □•Pagină ideologică se referă la *Doctrina Ceaușescu*; ■•Esteticianul Al. Husar, ajuns la Iași mai mult dintr-o întâmplare – a fost absolvent al Universității din Cluj-Napoca, apoi asistent al istoricului David Prodan, unul dintre cei care l-a cunoscut pe Lucian Blaga și ulterior al lui Tudor Vianu – este intervievat de Gr. Iișei asupra începuturilor sale: „– *Cartea dvs. Metapoetica în germene lucrarea de doctorat, a fost încununată cu premiul Academiei. Este careta vieții dvs.? Prin ce credeți că a atras luarea aminte?* – Deși o purtam în gând din facultate (eram student în anul II când i-am formulat titlul) *Metapoetica* nu este cartea vieții mele. Cartea vieții mele ar fi (sau cel puțin aș vrea să fie) alta la care mai bine de 30 de ani mă gândesc în cele mai grele și uneori mai elevate clipe ale vieții. După *Ars longa*, care s-a bucurat de o neașteptată înțelegere în presă, finalizând sinteza anunțată acolo. *Metapoetica* a atras, cred, luarea aminte prin documentația care o susține, dacă nu prin tăcuta bătaie a unor aripi în zbor”. □•Const. Coroiu, descoperă în volumul *23 August 1944 – documente*, scos la editura Științifică și enciclopedică, sub direcția a două instituții, Direcția generală a Arhivelor statului și Centrul de studii și Cercetări de istorie militară, *Un roman fluviu din documente*. □•De *Prezentul etern poetic în mitul prometeic* se ocupă George Popa. □•În *Gravitatea poetului*, Constantin Ciopraga face un portret exhaustiv liricii lui Alexandru A. Philippide: „Clasicist nu prin invocarea umanităților antice, ci prin cultul parnasian al expresiei elaborate, poetul din *Monolog*, unul dintre cei mai mari ai veacului, e romantic, înainte de orice, prin tranzițiile neașteptate de la magnetismul astral și vis la teluric și dramă”. □•Adrian Oprina semnează studiul „*Viața românească*” și *G. Ibrăileanu* în care prezintă activitatea de îndrumător a lui *G. Ibrăileanu* în direcția poporanismului.” La 1906, Ibrăileanu se iluziona că paginile „*Vieții românești*” pot fi acoperite numai cu producțiuni care să-i illustreze programul literar. Însă forțele poporaniste, fidel poporaniste, erau destul de firave. Cu I. Ciocârlan, Jean Bart, Spiridon Popescu și alții de nivelul lor nu se putea edifica o mișcare literară solidă. Cât despre Sadoveanu, lăsând deoparte faptul că poporanismul povestirilor sale era de tot îndoielnic, sămănătoriștii aflând în ele motive mai serioase ca să-l revendice, acesta mersese până la a contesta, în paginile „*Luceafărului*”, existența unei asemenea orientări”. ■•Un omagiu aduce Aurel Leon poetului Haralambie Țuguș, care a împlinit șaptezeci de ani. În final, Aurel Leon afirmă: „Tânărul nostru septuagenar a fost și a rămas un luptător”. Textul este acompaniat de versurile proaspătului septuagenar. □•Un alt sărbătorit, dar pentru o vârstă cu 10 ani mai tânără, este Al. Andriescu, profesor al Universității ieșe-

ne, specialist în literatura veche, stilistician și critic literar, prezentat în acest moment aniversar de Constantin Pricop: „La îndeletnicirea concomitentă (și cu foloase reciproce) de critic literar și de stilistician trebuie să o adăugăm pe aceea, susținută cu acribie, de editor. Ediția Gib I. Mihăescu pe care a inițiat-o, în pofida unor vremelnice hiatusuri, își propune să ne ofere, pentru prima oară, imaginea întregă a operei unuia dintre scriitorii „noștri importanți. Activitatea literară și științifică o completează pe aceea de profesor al atâtor generații de studenți ai Universității „Al. I. Cuza” ; pe scurt: cei 60 de ani pe care îi numără acum Al. Andriescu își arată, în acest „arbitrar” prag cronologic, roadele”.

□•Poezii publică Gheorghe Grigurcu și Aurel Dumitrașcu. ■•La cronică literară Val Condurache prezintă *cititorilor Un poet și un prozator*, mai precis pe Ioanid Romanescu, autorul antologiei *Demonul* (C.R., 1985): „Ioanid Romanescu a reținut pentru această antologie majoritatea poeziilor „insurgente”, de tip eseninist, în care definește statutul de poet în raport cu limbajul, de la *Preșiunea luminii* la *Poezia mea* și la *Vă rog să revizuiți statutul meu de poet*, probabil cea mai cunoscută dintre toate. „Insurgența” clamează romantic destinul ales al poetului și al poeziei și revendică pentru artă și pentru artist – paradisul visării”.

□•Cealaltă cronică se referă la Tudor Dumitru Savu, *De-a lungul fluviului* (Dacia, 1985): „Talenta îl îndreptățește pe Tudor Dumitru Savu la o proză de conciziune, radicală și îndrăzneată în idee. I-aș sugera să se apropie de un subiect contemporan, angajant și fierbinte. Mijloacele literare pe care le are sunt, deocamdată, deasupra subiectelor. Oricum, Tudor Dumitru Savu se numără între stilisții de marcă ai generației sale”.

□•Al doilea cronicar al numărului de față este Al. Dobrescu, iar textul este consacrat lui Lucian Răicu (*Scene din viața literaturii*) și se numește *Cărțile din viață și viața din cărți*: „Citite cursiv, ca un roma al criticului, impresia pe care o lasă e copleșitoare. Regăsim, desigur, în ele bineștiutele calități ale autorului: ascuțimea observației, finețea analitică, prospețimea ochiului”.

□•Constantin Pricop, *Resentiment și valoare*, scrie despre eseurile lui Vasile Dem Zamfirescu, *Logica inimii și logica minții* (C.R., 1985) carte în care „literatura e atinsă mai degrabă accidental... domeniul vizat este acela al filosofiei culturii, așa cum ne poate apare privită dinspre psihologie și dinspre o disciplină mai nouă – etologia”.

□•Sub titlul unic *Monstrul delicat*, George Pruteanu stabilește ceea ce au în comun cărțile următorilor: Dumitru Dinulescu, *Îngerul contabil* (C.R., 1985), Tudor Vasiliu, *Vânătoarea de perne* (C.R., 1985), Mircea Horia Simionescu, *Licitația*, Albatros, 1985) și anume ratarea, dar a fiecăruia în mod propriu. În literatura lui Dumitru Dinulescu este „prea mult kitsch”. În ceea ce îl privește pe Tudor Vasiliu, „nuvelele și povestirile sale din *Vânătoarea de perne* suferă de neseriozitate. În fine, „*Licitația* este (încă) un roman ratat”. Dar „cititorul competent înțelege că, la nivelul lui MHS, o carte ratată nu înseamnă pur și simplu o carte prost scrisă”.

■•Recenzii: Ioan Adam la Traian Olteanu, *Adâncul oglinzii* (Junimea, 1985), despre care supralicitează: „După *Domnul*

Vucea și *Parada dascălilor*, *Adâncul oglinzii* confirmă nu numai bogăția, ci și actualitatea unui vechi filon satiric”. □•Mariana Condruț scrie la Domnița Petri, versuri, *Celălalt*, C.R., 1985: „Autoarea volumului *Celălalt* face parte din rândul acelor poeți în mâinile cărora totul se transformă în poezie. Și, încă, în poezie adevărată, de o tulburătoare frumusețe și profunzime”. □•Daniel Dumitriu la Petre Got: „Beneficiind de experiența a cinci cărți (debutul editorial s-a produs în 1969), Petre Got surprinde și în cea de a șasea (*Paranteza lunii*, Cartea Românească, 1985) prin ezitanta, neinspirata apreciere a tonalității convenabile și a întinderii vocii”. □•Valeriu Gherghel la Mihai Șora, *A face a avea*: „Acest monolog în trei, e, de fapt, un dialog în trei, care e, de fapt, un trialog în unu, ceea ce vrea să zică de unul singur, de fapt, cu încă doi însoțitori (T. P. și D. A.) și ei, la rândul lor, singuri-singurei, căci dacă Unu (M.Ș.) e trei, nu e mai puțin adevărat și viceversa și nici mai puțin adevărat contrariul”. □•Nicolae Cobadin recenzează *G.T. Kirileanu, sau viața ca o carte*, apărută prin osârdia lui Constantin Bostan și considerată „o inițiativă editorială remarcabilă”. □•Ion Popescu-Sireteanu (*Legendele din Moldova*), elogiază inițiativa Elidiei Agrigoroaie de a strânge într-o carte o seamă de astfel de legende, volumul conținând „adevărate lecții de patriotism”. □•Marina Mureșan Ionescu, emite ipoteze în favoarea dualității literare *Eminescu – Nerval*, dincolo de absența unor certitudini istorico-literare: „Apropierea Eminescu-Nerval (propusă sporadic de exegeza eminesciană) se justifică după opinia noastră, ca ipostază și exemplu privilegiat al unei relaționări mai largi privind romanismul românesc și cel france (indirect și german) □•Redacția primește și publică un drept la replică al lui Nicolae Stoian față de insinuările lui Irimie Străuț, făcute chiar în „Convorbiri literare” nr. 12/ 1985 (textul se numește *Labiș între întrebări*)” Lăsând la o parte calomniile incalificabile la adresa mea și a câtorva colegi, care au făcut în orice caz mai mult pentru memoria lui Labiș decât să profere amenințări revanșarde, acest personaj strecurat întâmplător în matricola *Școlii de literatură și critică literară „Mihai Eminescu”*, ca și în efectivul presei (cel puțin din punct de vedere al preceptului caragialian „cinste și gramatică”) se dedă la unele mistificări de date reale care nu pot fi în niciun caz tolerate, din ele putând să decurgă aprecieri de ordin cultural”. ■•Universală: □•„*Sărmanul Heinrich*” de Andrei Corbea este o parafrază folosită după articolul cu acest titlu, publicat de Hans Magnus Enzensberger în revista germană «Der Spiegel» din 22 iulie, „cu nefericitul prilej al morții, la 16 iulie, 1985 a cunoscutului scriitor vest-german Heinrich Boll, text pe care Andrei Corbea îl rezumă aici □•Literatură universală: Interviu cu Boris Vișinski, prezentare și traducere de Doina Florea-Ciornei, □•*Un premiu internațional pentru o personalitate a culturii române*, se intitulează interviul luat de Dragoș Văleanu profesorului Const. Ciopraga care, la împlinirea vârstei de 75 de ani, a devenit laureat al premiului Mediterraneo, acordat pentru întreaga operă. Înființat în 1976 și prezidat atunci de Giancarlo Vigorelli, în

1986 acest premiu a fost înmănat de Mario Sansone, președintele Asociației criticilor literari italieni.

• **[„Pagini bucovinene”, nr. 2]** La rubrica *Autograf*, slavistul G. Mihăilă semnează scurtul articol *O adevărată explozie cultural-lingvistică*. □ În *Bâzdâgâniile neprețuitului Creangă* (II), I. Filipciuc își continuă observațiile pe marginea celor 5 eroi (bâzdâgâni) din povestirea *Harap-Alb*: Cronică literară: □ Mihail Iordache comentează *Peisaje* (Junimea, 1985) reportajele strânse sub acest titlu de Grigore Ilisei: „Din perspectiva scriiturii impresionează unitatea de ansamblu a tonului. Talentul de prozator al lui Grigore Ilisei este susținut de un profesionalism incontestabil”. □ Versuri inedite de T.V. Ștefanelli (din perioada cât a frecventat ședințele „României June”, sunt redată după manuscrisul aflat în posesia lui N.I. Manoliu, autor și al unor precizări cu privire la contextul în care Ștefanelli le-a compus. □ Un *Dicționar*, ajuns la cel de-al XXII-lea episod, în fapt fișe bibliografice prezentate narativ, alcătuiește Octavian Nestor. În numărul de față se dau referințe despre poetul și prozatorul contemporan Ștefan (Iațentiu) Gruia, apoi, în ordine alfabetică, despre Alexandru și Gheorghe Hurmuzachi, primul publicist și critic dramatic, cel de-al doilea publicist și om de cultură, ambii frați cu Eudoxiu și Constantin Hurmuzachi.

• **[„Echinoc”, An XVIII, nr. 1-2; Revistă de cultură a Consiliului U. A. S. C. de la Universitatea din Cluj-Napoca; apare lunar; format editorial A3, 24 pagini; Redactor șef: Aurel Codoban; Redactori șefi adjuncți: Ion Hirghiduș, Liviu Malița, Carmen Negulei; Redactori: Balogh F. Andras, Eugen Baican, Alexa Gavril Bâle, Ioana Bot, Sanda Cordoș, Karlheinz Gierling, Brigitt Hellmann, Puiu Hiticaș, Jóna István, Cristina Müller, Dan Rațiu, Felicia Sicoie, Adrian Sârbu, Vasile Verdeș]** Un *Gând sârbătoresc* deschide primul număr al revistei: „Ziua de 26 ianuarie este întâmpinată de întregul nostru popor cu sentimente de aleasă stimă și adâncă prețuire față de cel mai strălucit fiu al poporului român, strategul vizionar al revoluției socialiste de pe meleagurile patriei, luptător neobosit pentru ridicarea națiunii noastre pe noi culmi de progres și civilizație, personalitate de prim rang pe scena politică internațională unde, prin vocea lui, se afirmă cu hotărâre voința națiunii române de pace, libertate, într-o lume mai bună și mai dreaptă, tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, secretar general al Partidului Comunist Român”. □ Aceleași idei se regăsesc în articolul lui Dumitru Mățiș (*Din inimă – „La Mulți Ani!”*) și Ovidiu Șincai, autor al amplului text *Nicolae Ceaușescu – strateg al dezvoltării României*. ■ După depășirea momentului ideologic, cele două numere ale publicației sunt structurate tematic pe cercetarea folclorică, abordate fiind și zonele interferente ori tangente. □ Dumitru Pop scrie despre *Poluare și kitsch în cultura populară*, termeni ale căror semnificații sunt explicate astfel: „În liniile cele mai generale, poluarea în domeniile culturii populare ar putea fi definită drept rezultat al unei înnoiri forțate a tradiției, o înnoire scăpată de sub controlul acesteia, ceea

ce provoacă un dezacord frapant între conținutul creației și condiția noilor ei beneficiari”. Apoi „rod al acelorași condiții generale și având aceleași efecte nocive, kitsch-ul se afirmă de obicei prin lipsa de autenticitate, prin absența trăirilor afective ale creatorului. Nu atât lipsa de talent trebuie incriminată în cazul kitsch-ului, cât lipsa de sinceritate, ceea ce duce la realizări sterpe, neîn-sufleteite de un mesaj propriu-zis și sărace totodată sub raport estetic”. □ În același context, Licia Borcea recenzează studiul lui Adrian Fochi, *Cântecul epic și tradițional al românilor*, Ed. Științifică și Enciclopedică din Cluj Napoca (sic!), apreciindu-i „caracterul unitar și rigoarea științifică”. □ Despre *Mentalitate arhaică în basmele cu scenariu inițiativ* scrie Ruxandra Ivănescu. Folosind un titlu ușor tautologic, autoarea își fixează reperele în *Antologia de proză populară epică* (2 vol, 1966) a lui Ovidiu Bârlea. ■ Un omagiu adus contribuțiilor fundamentale ale lui Ov. Bârlea în domeniul folcloric, îl constituie cele trei articole consacrate acestuia. □ Ruxandra Ivăncanu prezintă *Folclorul românesc* (2 vol., Minerva, 1981) sub titlul *Sinteza necesară*. Alte rezumări și concentrări teoretice se referă la tomurile *Istoria folclorică*, despre care scrie Achim Stoian și *Poetica folclorică* (Univers, 1979) conspectată de Cristina Muller. □ În plus, Achim Stoian semnează eseu *Motivul somn-trezie în colinde*: „Acestei prime referințe ținând de contextele generale ale obiceiului i se adaugă o a doua legată în mod direct de sosirea colindătorilor și de actul performării. Îndemnul « Sculați, sculați boieri mari... » se referă la actul de ascultare a colindelor în picioare, fapt ce vine să demonstreze tocmai importanța de excepție a momentului, clipa unică de comuniune a sacrului cu profanul, element de culme și desăvârșit echilibru al întregului obicei”. □ Două dintre articolele numărului dublu apelează la *Descriptio Moldaviae* și la *Hronicon a vechimii româno-moldo-vlahilor*, scrise de către Cantemir în bejanie, dar cu substanțiale informații despre folclorul și etnografia noastră. Gelu Florea prezintă *Resursele etnografice în „Descriptio Moldaviae”*, iar Denisa Legenda semnează succintul articol *Dimitrie Cantemir și înțelepciunea neamului său*, text care se deschide cu celebra afirmație călinesciană „Dimitrie Cantemir este Lorenzo de Medici al nostru” din la fel de celebra *Istoria literaturii de la origini...*, a sa. □ Cu „Erori” ale infinitului în basmul românesc se ocupă Ion Hirghiduş, pedant, prețios și filosof pe alocuri, inspirat de textele lui Constantin Noica. □ Ioana Bot analizează *Reminiscențele totemice într-un basm indo-european*: □ Mircea Micle vine cu explicații despre etnologia popoarelor, via A. Inkeles, D. J. Levinson, *National character the study of Modal Personality and Sociocultural System*, New York, 1969, foarte tehnice deși cu o bibliografie vetustă. Același Achim Stoian se este preocupat de *Motivul somn-trezie în colinde*, iar Aurelia Vălean pune o conjuncție deegalitate (coordonatoare) între *Magie și cultură populară*. □ Ion Cercel este semnatarul unui concis studiu intitulat *Lucian Blaga și cultura populară*. □ Cristian Bolog este preocupat de *Orizont fantastic, prezența fantastică și bucuria origini-*

lor, studiu nutrit din bibliografia unui singur autor, Mircea Eliade. □ Liana Buta traduce din Valdimir Propp (micile fragmente *Natura socială a folclorului și Folclorul și literatura*). □ Ioana Bot prezintă *Reminiscente totemice într-un basm indo-european*, pornind de la tipologia Aarne-Thompson, evidențiate în culegerea de rune tradiționale finlandeze alcătuită de Elias Lönnrot și tradusă de Ion Stăvăruș la editura Univers (1985), precum și a culegerii de basme românești, întocmite de Lazăr Șăineanu, în care acesta regăsește motivul AT 510B, dar îl interpretează greșit. Autoarea consideră că, prezența AT 510B are o răspândire indo-europeană. □ Alte subiecte se numesc: *Raportarea la mit a creației populare*, de Ioan Cercel, Claude Levy-Strauss. *Perspectiva asupra mitului*, de Sanda Corodș, Țin „aproape” de tematică Tudor Vadim (*Cunoașterea și sens*) Mircea Țicudean („*Psyche*”. *Cronica unei iluzii*) și Eugen Baican (*Concept și simbol*: „Cele de mai sus arată că și conceptul și simbolul, fundamentează moduri de construcție ideatică distincte dar sunt entități semantice complementare (simbolurile sunt și concepte, la naștere). Ambele au avantaje și dezavantaje: pe planul conținutului conceptul are avantajul exactității dar și dezavantajul limitării în ceea ce privește încărcătura semantică, în timp ce simbolul are încărcătură semantică virtual nelimitată, dar prezintă dezavantajul ambiguității și al exaltării afectivului”.

• [**„Familia”, nr. 2**] După o scurtă evidențiere a celor mai importante cărți de poezie apărute în anul 1985 (antologiile poezilor Nichita Stănescu și Cezar Ivănescu, cărțile de versuri semnate de Cezar Baltag, Aurel Gurghianu, Gabriela Negreanu, Dorin Mărculescu, Lucian Avramescu și Carolina Ilica) Miron Blaga prezintă la rubrica *Vitrina cu cărți*, sub titlul *Ipostaze lirice* alți cinci poeți: „În cele ce urmează, am dori să prezentăm cititorilor cinci apariții editoriale, cărți inegale ca valoare, definatorii însă pentru peisajul nostru liric atât prin reușitele cât și minusurile pe care le relevă”. Autorii și cărțile sunt: Corneliu Popel, cu *Vocea eternă. Pro Patria*, Junimea, Paul Balahur, *O ploaie de aripi*, Junimea, Corneliu Ostahie, *Existența de probă*, Eminescu, Constantin Dracsin, *Lacul Septentrion*, C.R., și Arcadie Donos, *Cetățile de probă*, apărută la editura Albatros. O caracteristică a opțiunii lui Miron Blaga ar putea-o reprezenta și faptul că primii trei autori, au fost colegi cu el în cenaclurile și revistele studențești ieșene. □ La cronică literară, Al. Cistelean se oprește asupra volumului de versuri al Anei Blandiana, *Stea de pradă*: „Elementele noi din «Stea de pradă» țin tocmai de această eticizare a somniei și vegetativului, fără ea, de această dată, textul să se mai lase antrenat în discursivitate. De la viziunea eticistă din junețe, Ana Blandiana a trecut astfel, la o etică vizionară a maturității, lăsând, însă prim-planul poemului ocupat de epifania concretă a imaginarului senzual. [...] Intervine acum în poezia Anei Blandiana o a doua decizie de sine, o nouă reșezare a valorilor din spațiul viziunii, ceea ce creează – pe fonul unei organicități exemplare a devenirii poetice – o tensiune plină de contrarii a evoluției”. □ Virgil Podoabă scrie la *Închiderea ediției*,

romanul lui Bedros Horasangian: „Înscrise, aşadar, într-un «orizont de aşteptare» bine precizat, elementele de bază ale prozelor lui Bedros Horasangian nu sunt chiar noi şi nu ele, fiecare în parte, au putut şoca, în primul rând conştiinţa receptoare, ci compoziţia inedită ieşită din combinarea lor. Iar aici, mai degrabă decât elementele, factorul decisiv va fi catalizatorul – personalitatea bine întocmită şi individualizată a prozatorului”. □•Gheorghe Grigurcu îl are în vedere pe Val Condurache cu *Portret al criticului* la tinereţe (C.R., 1986): „Textele (scurte, esenţiale, aristocratice) apar migălos ţesute din contrarii, din formule izbitoare, paradoxale. O tensiune a spiritului e mereu prezentă, cum suflarea lucrătorului care transformă un pumn de aluat într-un balon graţios de sticlă. Ambiţia secretă e a purificării maxime, a cristalizării. Din pricina ardenţei interioare, de tip adolescentin, criticul nu-şi îngăduie a se dezvălui decât prin configurare antitetică, aparent neutralizatoare. Patetismul afirmaţiei iniţiale e «blocat» de contrariul său, de asemenea patetic”. □•Sergiu Vaida îl prezintă pe redactorul şef al „Familiei”, poetul Al. Andriţoiu, folosind titlul unei cunoscute poezii a lui Ion Barbu, *Joc secund*: „Ca un vajnic apărător al tradiţiei, poetul are nostalgii bucolice, după ce a turnat în versuri irizările eglogelor şi epitalamului. Starea după care tânjeşte este starea de tihnă, de împăcare, de aceea în poezia sa există o adevărată stratagemă de evitare a grotescului, a negativului, căci lupta dintre malefic şi benefic este câştigată, de regulă, de cel din urmă...Scenariul poetic este prevăzut aproape totdeauna cu happy end. Poetul îşi concepe discursul ca pe o binecuvântare, iar toga horaţioană îi vine de minune; el este un depozitar al tradiţiei şi un executor testamentar («Sacrificat, s-aru răstignit în mine / imaginile fostului păstor, / sub pajere şi clopote latine. / Moderne astăzi versurile mor»»”. ■•Redacţia reproduce articolul apărut în „România literară” nr. 3/1986 cu următoarea introducere: „În ultimul timp diferiţi istorici contestă continuitatea românilor pe teritoriul patriei noastre, denaturează adevăruri elementare ale istoriei, ba mai mult chiar reclamă, voalat sau făţiş, rectificarea frontierelor noastre. Pentru a restabili adevărul obiectiv şi a arăta falsitatea unor cercetători de rea credinţă, socotim oportun să reproducem acest articol apărut în nr. 3/1986 din «România literară»”. □•Sub titlul *Expresivitate şi rigoare*, Viorel Horj scrie despre poemele lui Ion Budescu, *Viaţa cu mine, viaţa fără mine*: „«Omul interior» este o carte excepţională, un eveniment editorial al anului precedent care consacră dintr-odată un nume în peisajul atât de divers al liricii româneşti contemporane”. □•Scurtissime însemnări se referă la *Trecutul literar al Oradiei* (prezentat de Eugen Gluck) „Adevărata importanţă a acestei poezii constă în publicarea unei lucrări de acest fel în perioada de formare a literaturii naţionale. Ea este imprimată cu litere latine, ceea ce exprimă tendinţa de emancipare din cătuşele slovelor chirilice. Publicarea la Oradea dobândeşte o semnificaţie sportivă întrucât autorităţile habsburgice se opuneau răspândirii alfabetului latin. Limba poeziei conţine unele latinisme ceea ce denotă influenţa Şcolii Ardelene”. □•Împlinirea de

către Gabriel Țepelea a vârstei de 70 de ani: „Gabriel Țepelea este autorul a peste 25 volume: cursuri universitare, proză, publicistică, lingvistică etc. Ca filolog a studiat cu rezultate remarcabile vechi monumente de limbă: «Noul Testament de la Bălgrad», «Alexandria», «Biblia de la București» etc. Colaborează intens la multe din revistele din țară. În calitate de propagandist al culturii și științei, participă la sesiuni de comunicări științifice, simpozioane, în presă, la radio etc. Despre exemplare sa activitate în atâtea domenii au scris de a lungul anilor George Călinescu, Șerban Cioculescu, Perpessicius, Al. Piru, D. Macrea, Vasile Netea, Gh. Bulgăr, Ion Simionescu, Ladislau Galdi, A. Lombard, Traian Blajovici, W. Nomen, Victor V. Grecu, Nae Antonescu etc. [...] Cu prilejul împlinirii vârstei de 70 ani, «Familia» se alătură celor ce urează distinsului profesor și scriitor La mulți ani cu sănătate!” ■•La *Posta redacției*, Al Cistelecan publică *Elegie de iarnă*, semnată de viitorul critic Iulian Boldea: □•Pe ultima pagină, rezervată confluențelor literare românești cu cele universale Al. Andrițoiu traduce din poetul italian Antonio Contiliano, iar Ștefan Aug. Doinaș, în *Arno Holz sau gâlceava subiectului cu obiectul*, prezintă și traduce din creația premiantului Nobel pe anul 1929.

• [„**Presa noastră**”, nr. 2] Din secțiunea *Cărți scrise de ziarști aflăm*: „Două recente apariții editoriale datorate unor gazetari din Argeș: volumele de poezii: *Invitație la dragoste* (Editura Scrisul Românesc) semnat de Dan Rotaru, redactor la revista «Argeș», și cartea lui Marin Ioniță, corespondent al ziarului «România liberă», *Capul lui Decebal*, Editura Albatros, colecția Cutezătorii. [...] Ziaristul *Ion Andreiță* («România liberă») publică în Editura Militară o nouă carte de reportaje: *Secante la omenie*. În colecția *România de azi* a Editurii Eminescu a apărut o nouă carte de reportaje, *Steaua de pământ*, de Valeriu Bârgău. *Volumul* reunește dialoguri cu mineri și siderurgiști, reprezentând o adevărată incursiune în «planeta cărbunelui». □•La rubrica *Gazetari despre gazetărie*, Constantin Darie apelează la scrierile lui Ion Pas, din ale căror învățăminte citează: „Un articol de ziar trebuie scris fără alambicuri și zorzoane inutile”, punctând diferențele dintre cele două stiluri, jurnalistic și literar-artistic, unul care trebuie să redea realitatea, concretul, celălalt jocul ideilor și metaforele imaginației: „Că în același spirit, al unora din marii săi înaintași și-a înțeles și Ion Pas activitatea jurnalistică, ne-o spun limpede câteva fraze din volumul său memorialistic, o adevărată profesiune de credință a scriitorului-gazetar: «Se discută din când în când asupra legăturii dintre genul gazetăresc și cel literar; dacă un scriitor, făcând ziaristică, izbutește să-și ridice nivelul său, dacă meseria de gazetar ajută la cunoașterea vieții. Aș vrea să lămuresc întrucât mă privește, dar aș fi mâhnit dacă s-ar întâmpla să las impresia prezumțiozității» și a ingratitudinii, că ea nu a fost pentru mine determinantă în a cunoaște viața, în a stabili, cum suna acum câțiva ani chestionarul unei anchete «legături directe cu poporul». Eu de unde veneam dacă nu din rândurile poporului și ce cunoscusem, în condițiile venirii pe lume, dacă nu viața în tot cea

avea mai adânc, mai greu, mai plin de învățăminte? [...]. Școală scriitoricească ? Da, în sensul că ziaristica oferă puțința unui contact viu, nemijlocit, cu problemele și manifestările vieții înconjurătoare. În acest înțeles, munca de gazetar a venit în sprijinul activității mele pe planul literar atunci când mi-am propus să oglindesc o societate pe care altminteri n-aș fi fost în măsură s-o cunosc”.

● **[„Ramuri”, nr. 2]** În editorialul *Omagiul țării*, redacția recapitulează evenimentele prilejuite de ziua de naștere a „tovarășului” Nicolae Ceaușescu precum și de cele referitoare la îndelungata sa activitate revoluționară, în numele cărora întregul popor își îndreaptă „nețârmurita stimă și prețuire spre marele fiu al partidului”. Nici un cuvânt despre tovarășa de viață a conducătorului iubit, semn că, în Oltenia, o anume cutumă este (încă) respectată cu sfințenie: „Cu un uriaș fluviu s-au îndreptat în zilele lui ianuarie mărturiile de vibrantă iubire, de nețârmurită stimă și prețuire spre marele fiu al țării și al partidului, cu prilejul zilei de naștere și a îndelungatei activități revoluționare a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Legându-și indestructibil numele de cea mai înfloritoare epocă din istoria patriei, consacrandu-și cu un impresionant devotament și o mobilizatoare energie revoluționară întreaga activitate propășirii României, dezvoltării generale a țării, afirmării ei ca un stat liber, demn și independent în concertul națiunilor tovarășul Nicolae Ceaușescu sintetizează cele mai nobile, mai luminoase și mai reprezentative trăsături ale poporului nostru“. ■• „După uimitoarea ecloziune a liricii, începând ...cu generația 60, urmată apoi de roman și proza scurtă”, pe prima pagină Cornel Moraru se întrebă dacă nu e timpul a se vorbi poate mai răspicat și despre de *Un moment al criticii* în literatura română actuală: „E de așteptat, în continuare, un proces de radicalizare a criticii românești; ca atitudine, ca înviorare a spiritului critic și mai ales ca finalizare a unor lucrări de sinteză indispensabile sau istorii ale literaturii, unele deja în stadiu de elaborare. Critica nu și-a spus încă definitiv cuvântul în descrierea, trierea și ierarhizarea valorilor literare contemporane. În acest sens, rolul criticii ni se pare decisiv. Nici când literatura română actuală n-a depins atât de hotărâtor de verdictul criticii. Poate că tocmai la acest aspect m-am gândit când am formula întrebarea (din titlu) dacă se poate vorbi azi de un moment al criticii“. □• Folosind subtitlul *Al. Rosetti – o piață bună a literelor române*, Marin Sorescu face cronica volumului de *Călătorii și portrete*, a lingvistului și editorului, începând astfel: „Al. Rosetti trăiește de peste 90 de ani în casa în care s-a născut”: „[...] Să ne întoarcem la portrete. Ne-am și întors, de altfel. O tehnică a clepsidrei, zgârcită cu risipirea conținutului, cu orar, și niciodată în pericol de inflație. Abundența materialului, stăpânit de o minte luminată și prodigioasă, este cenzurată sever, în așa fel încât îl putem numi pe Al. Rosetti autor de esențe de portrete – un sonetist al portretului. Galeria chipurilor înfățișate, impresionante prin numele pe care îl poartă, este momită cu vrăji să-și concentreze în ochi toată personalitatea și farmecul, iar scriitorul parcă fotografiază sufletul lor din ochi, dezvoltându-l în fraze iuți și energice.

Se întâmplă și altceva, ca în toate cazurile asemănătoare. Vorbind despre alții, autorul realizează și un autoportret“. □•Despre I.D. Sîrbu (*Bieții comedianți*, Scrisul românesc, 1985) scrie Romulus Diaconescu: „Cel care i-a urmărit creația teatrală se obișnuiseră cu tonul grav, înclinația spre dramă și stările conflictuale apărute; e drept, nu era greu de întrevăzut și o undă comică, ce fășnea uneori la suprafață, deturnând rigorile încrâncenării. Scriitorul Ion D. Sîrbu este, nu spun o noutate, un cărturar, asta se simte imediat în scrisul său, un scriitor erudit, care așază în frază atât cât trebuie – o parte din vasta sa cultură – dar este știut că actul creator se bazează pe câteva principii proprii, care includ spontaneitate, fantezie, jocul subtil al stărilor dramatice (în privința teatrului), fluența epicului. Toate acestea se regăsesc, benefic, în *Bieții comedianți*, volum de incontestabilă unitate stilistică și estetică. Piese cuprinse în volum au avut un destin comun și, deopotrivă, ciudat: niciuna nu a fost jucată pe scenele teatrelor. Într-o spumoasă...“.

□•Marian Papahagi (*Intellectualitate și poezie*, C.R., 1985) intră în realitatea literară a momentului grație interpretărilor lui George Popescu: „Metoda pe care mizează autorul evită, și ea, ispitele unui nou dogmatism: refuzând (și denunțând), pe urmele amplei și decisivei experiențe estetice întreprinsă de un H.R. Jauss ori Robert Guette, postulatul, de sorginte clasică, al coerenței permanente a autorilor, pozitivismul exegezei exhaustive, ca și toate convențiile negative declanșate în lanț până în miezul romantismului și mai încoace, Marian Papahagi îndepărtează, totodată, ispitele veleitarismului «spontaneu» și caută fertila interferență dintre subiectul cercetător și obiectul cercetat“.

■•*Facerea poemului*, cartea de debut a lui Marius Ghica, are parte de o frumoasă primire în paginile redacției, care a organizat o dezbatere, ridicând debutul la rangul de eveniment.

□•Printre cei care se exprimă sunt Mircea Martin, cu un titlul în deschidere de arc (*De la poietică la ontologie sau despre un debut matur*): „Nu știu dacă formația lui Marius Ghica este filologică sau filosofică, în orice caz competența lui tinde să acopere ambele teritorii, ceea ce trebuie semnalat și aplaudat. Autorul știe să «citească» un text teoretic, să-i dezvolte implicațiile și să descopere în el – fără abuzuri – ceea ce ... știa ori dorea dinainte. Debutantul nu se «vede» în carte decât cel mul în ambiția de a spune «tot» și, poate, în «evlavia» cu care ne vorbește despre gândirea speculativă ca despre «jumătatea mai bună a omenescului din noi». Fără să doresc nicidecum înlocuirea acestei evlavii cu zeflemeaua noastră neîntrecută, i-aș sugera tânărului confrate à propos de această definiție – și fiindcă tot excelează în exercițiul «dezmiardător» al etimologiei – să mediteze tot pe linie etimologică, la termenul însuși de «speculație». Ar fi mai multe lucruri de spus despre «intrarea în silogism» a lui Marius Ghica, despre constelația sub care se așază și despre ascendența uneori chiar stilistică a lui Constantin Noica. Cu darurile pe care le are și cu măștri de gândire precum Noica, Șora și Doinaș, debutul lui Marius Ghica mi se pare de bun augur“.

□•Celălalt comentator, Dinu Flămând găsește resurse în relația cu alte modele (*Platforma*

Valery): „Dar *Facerea poemului* este o carte incitantă și prin secțiunea ei de la sfârșit, adică în acele «Cărări spre o po(i)etică în temeiul Ființei». Într-un moment când deriziunea și spiritul persiflant, traducând diverse crize de credință, predomină, mi se pare extrem de semnificativ, prin contrast, crezul lui Marius Ghica în rostul creației: «Stăm sub zodia ființei, iar ca încununare a firii, omul are prin excelență un destin poietic. Suntem atâta timp cât *creăm*. Restul e viață și ardere într-o ardere»“. ■•Sărbătorind cei 50 de ani tineri ai lui Marin Sorescu (poetul este născut pe... 29 februarie), Șerban Cioculescu realizează dialogul *Pașaportul*: „[...] *Eudoxiu*: – Te văd venind cu niște cărți subsuoară. Vii de la librărie? Ce mai e nou? *Învățăcelul*: – Nu, magistre, vin de-acasă cu trei cărți din operele lui Marin Sorescu, ca să dumiriți. *Eudoxiu*: – Și ce te-a nedumerit? *Învățăcelul*: – Felul lui de a spune: în aparență limpede, transparent, cu vorbele noastre ale tuturor, în sintaxa obișnuită și totuși până la urmă criptic. Îmi scapă ce a vrut, în definitiv, să spună, vorba dascălului dumneavoastră, Mihalache Dragomirescu: ideea principală. [...] Iată, magistre, m-am culcat după ce citisem și răscitisem poezia *Pașaportul*, din culegerea *Poeme*, versuri, 1965. E, mi-am zis, un pașaport, cum se spune astăzi, metafizic. Vreți să-mi lămuriiți, așadar, «metafora pașaportului»? *Eudoxiu*: – Ești pe calea cea bună. Mă mir că noaptea nu ți-a dezlegat enigma. *Învățăcelul*: – Am uitat să vă spun. Am recitat poezia după ce m-am deșteptat. Nimic, același Întuneric!”.

■•La Marin Sorescu se referă și Eugen Simion, în *Aventura poetului*: „Sorescu continuă, am impresia, această tradiție gospodărească a creatorului care nu se lasă bătut de vânturile istoriei, deși nu le poate ocoli totdeauna. Trăiește retras în cochilia lui, ca melcul, dar când iese de acolo devine un om de lume. Nu-i un orator și din această cauză n-a încercat, probabil, să intre în diplomatie. În conversație evită cu obstinație temele literare, mai ales pe acelea legate de propria-i literatură. Este și aici o abatere de la regulă, căci regula este ca omul de litere să vorbească numai despre el și despre opera lui. Cioran scrie (*Exerciții de admirație*), referindu-se la taciturnul Beckett, că nu oți discuta niciodată cu el despre literatură. *Cu scriitorii care n-au nimic de spus și care n-au o lume a lor nu poți vorbi decât despre literaturi* – adaugă moralistul. Cu Sorescu poți discuta despre orice, este comunicativ, lipsit de morgă, n-are țâfnă (țâfna aceea nenorocită și ridicolă a omului de litere dâmbovițean), succesul lui nu i-a alterat caracterul. N-am observat la el dorința să facă pustiu în jurul lui pentru a rămâne unicul și cel mai mare scriitor român (ambii sinucigași). Este un om simpatic și, dacă te primește în casa lui, se poartă ca un boier valah“.

□•Poezia lui Dan Ioan Nasta și titlul neobișnuit al recentului volum editat (*Căderea Zilei*) este surprinsă de Constantin Barbu sub prețiosul titlu *Traducerea și locuirea poetică a numelui*. Însă, cu mult mai prețios este comentariul: „A doua «grijă» a *Căderii zilei* – realul (trans)scriptibil nu i voi mai discuta, *hic et nunc*, (nu numai din lipsa spațiului necesar), ci (și) din dorința de a pune această întrebare: nu cumva libertatea absenței de a intra în prezență înaintea

prin literară și spirit în carte prin cădere? Massin, Etiamble, Maréchal și alții – nu ne răspund”. ■•Cele cinci recenzii ale numărului de față îi autori pe Adriana Iliescu, Mihaela Albu, Constantin M. Popa, Ioan Lascu și Magdalena Popescu-Marin. □•Despre Nicolae Dragoș, *De veghe la anotimpuri*, scrie Adriana Iliescu: „«Anotimpul» a fost mereu metafora-cheie prin care s-a putut pătrunde în universul liric al lui Nicolae Dragoș. Exprimând pendularea dintre «clipă» și «veșnicie» (ca în poezia *În loc de răspuns*), trecerea veacurilor, perindarea anotimpurilor, el instituie o « instanță » ce stă «de veghe» la o lucidă interpretare a acțiunii umane desfășurate într-un timp uman“. □•Mihaela Albu prezintă monografia Ecaterinei Țarălungă, *Tudor Vianu*: „Dacă Ion Biberi realizează primul studiu complet închinat lui Tudor Vianu (la scurt timp după moartea sa), iată că la aproape două decenii de la aceasta, personalitatea lui Vianu a suscitat interesul unei mai tinere cercetătoare, Ecaterina Țarălungă. Ea n-a avut privilegiul de a-l cunoaște direct pe omul și profesorul Vianu, dar poate tocmai de aceea, prin detașare și pornind aproape exclusiv de la *operă* (singurul «semn» al trecerii omului pe pământ sau, mai exact, cum ea însăși observă, al spiritului care a conceput-o), reușește să ofere cititorului de astăzi un studiu amplu, riguros științific, bogat documentat și în care punctele de înțelegere personală a operei studiate apar la tot pasul. [...] Dualitatea contradictorie din care s-a conturat personalitatea lui Tudor Vianu (așa cum o cunoaștem astăzi) se lasă așadar cel mai bine întrezărită în opera sa și cercetătoarea se referă adesea la sfâșierea lăuntrică ce se naște din încercarea de conciliere a două tendințe: omul «neliniștit, frământat, deseori copleșit de stări depresive» și cel «sobru, distant, privind cu suspiciune și liniște nehotărârile celui dintâi»”. □•Constantin M. Popa are în vedere *O prestigioasă instituție școlară...*, monografie întocmită de Nicolae Andrei și Gheorghe Pârnuță, consacrată împlinirii unei secol și jumătate de la înființarea Liceului de filologie și istorie din Craiova. □•Ioan Lascu scrie sub titlul *Repetarea metaforei*, despre volumul lui Corneliu Șerban, *O carte*, arătând că versurile sale se insinuează drept „o reinterpretare discretă, pe alocuri monocordă, a trecerii”. □•Cu partea a doua a prezentării celor *Nouă peți* debutați (C.R., 1984) Nicolae Diaconu îi are în vedere pe textualiștii Gheorghe Iova („Asemenea texte, vădind nu un program, ci, atât cât este, har poetic, mă conving că nu-i un păcat să fii textualist, ci să rămâi așa”); Bogdan Ghiu, „care semnează ciclul *42 de caligrame ajutătoare*, s-a format probabil în același cerc (literar) cu Iova și ceilalți, dar mi-l închipui așezat în ultima bancă, scriind pe cont propriu sau conspectând tratate de semiotică, în timp ce pe masa de disecție din față, se producea special pentru textualiști întâlnirea prestabilită prin definiție dintre o umbrelă și mașina de cusut”, și George Enache (*Holograme*), care „debutează promițător cu un poem fastuos, neoparnasian (*Corăbiile scufundate*) dar eșuează începând cu următorul (*Răspundem*) în pagini convenționale, penibile prin nonșalanța sonoră cu care se vehiculează majoritatea lucrurilor comune acumulate în poezia

noastră de după Bolintineanu”. □•*Performanța stilistică* se numește articolul lui Marian Beșteliu, aplicat dramaturgiei lui I.L. Caragiale, articol care seamănă izbitor de bine cu un Referat pentru examenele intermediare de doctorat. □•*La Evocări* Constantin Șerban-Ion Ghica, nume ce indică o îndepărtată relație de rudenie) se scrie, apelând la amănunte istoriografice, despre *Prezența lui Ion Ghica* la conacul de la Ghergani (Dâmbovița), unde și-a trăit ultimii ani din viață. □•La rubrica Meridiane, destinată scrierilor din alte culturi, Sonia Cuciureanu arată ce utilizare dădea François Mauriac tehnicii travestiului: □•Raoul Becousse face o succintă *Panoramă a poeziei lyoneze contemporane*, cu traduceri de Florica Ciodaru – Courriol din poezii René Plantier, Gabriel Vartore-Neoumaviakine, Didier Pobel, Paul Gravillon, Geneviève Metge, Charles Juliet, Annie Salager, Paul Etienne, Andrea Genovese, Pierre Ceysson, Raoul Becousse (cu o poezie dedicată Colombei Voronca) Jaques Imbert. Traducătoarea leagă aceste traduceri de evenimentul sosirii lui Marin Sorescu la Universitatea din Lyon: „[...] În urmă cu o toamnă, când ultimele stoluri de păsări părăseau orașul de pe malurile Rhonului și ale Senei, luându-și zborul spre Mediterană, în sens invers venea la Lyon potul Marin Sorescu, dinspre... Sahara! Întâlnirea sa cu numeroșii studenți care urmează cursurile de limba română de la Universitatea Lyon III-Jean Moulin, se metamorfoza într-o veritabilă întâlnire cu publicul lyonez mai larg și cu publicul «de specialitate» în materie: poezii lyonezi. Erau prezenți și Genovese și Plantier și cel căruia Marin Sorescu i-a sugerat ideea micii antologii de față, neobositul «activist» al poeziei lyoneze, Raoul Bécousse. Iată deci prezentarea elaborată de dânsul, pe care am tradus-o împreună cu poeziile selectate tot de acest poet și fin cunoscător al poeziei din cea dintâi capitală a Franței (pe atunci altfel numită Galia)“.

• [„**Steaua**”, nr. 2] Cu textul lui Ioan Bojan (*Partidul Comunist Român în lupta pentru libertate socială*), revista se achită de obligațiile ideologice curente. ■•Melania Livadă scrie textul *Apologia pro arte sua*, consacrat lui Tudor Arghezi: „În idealul său poetic rar apare aspirația spre muzicalitate, – spre armonia sonoră. Despre poezia sa s-a spus chiar că nu e muzicală. Natură puternic senzuală și artist dotat cu o excepțională acuitate a valorilor plastice transpuse poetic într-o materie verbală densă, trebuia să exceleze în arta cuvântului. În poetica sa, făcând cu atâta ferveur apologetică acestuia, a făcut, de fapt, *apologia propriei sale arte*. El e poetul care a legat indisolubil poezia de viață și a pus cuvântul în toate drepturile și facultățile lui poetice. Deși în reflecțiile sale estetice apare și concepția mistică a harului, inspirației, lucrului venit de «undeva», credința sa predominantă și vigouros creatoare este că poetul e un om de meserie, un meșteșugar trudnic, legat pe viață, cu de un blestem și tot pe atât ca de o grație cerească, de uneltele ei. Toate confesiunile și reflecțiile sale cu caracter estetic se colorează în acest chip de o anume umanitate prin sensul lor moral, derivat din ideea de muncă, de sacrificiu, de ideal”. ■•Sub unghiul de incidență al simbolismului privirii, Corin Braga scrutează lirismul

lui Nichita Stănescu: „Ochiul lăuntric este un organ viitor prefigurat de avatarii săi actuali, ochii fizici. Imaginarea ființei perfecte din viitor, spre care se îndreaptă cca prezentă, determină intrarea în scenă a necuvintelor. Servind la dematerializarea prezenței în cazul Increatului, ele procedează la densificarea absenței în cazul ochiului lăuntric. Dna inefabilul actual, prin îngroșarea contururilor, ele încearcă să deducă portretul «invizibilului organ», «cel fără nume find, „neazul, nevăzul,/ ,nemirosul, negustul, nepipăitu/ cel dintre ochi și timpan,/ cel dintre deget și limbă». (*Elegia a zecea*). Ochiul interior are deci o influență unificatoare asupra ființei restructurind-o în vederea cunoașterii. Scopul este transformarea eului într-un organ de simț, adică subsumarea întregului organism funcției cognitive. Cunoașterea prin apropiere, posesie și înghițire miza pe ființa limitat-contingentă a eului, încercând să adapteze infinitul cosmic la dimensiune umană. Ochiul în schimb dă naștere reveriilor transparente, organizate de schema vitrificării, care marchează o încercare simbolică de delimitare, de ștergere a conturului opac care individualizează și separă eul de lume. Proprietatea fizică a ochiului, de a permite trecerea luminii pentru a-i decoda mesajul, este extinsă la ființa în totalitate, operație pregătită de unificarea și cristalizarea prin ochiul lăuntric”. ■•Vasile Voiculescu apare în dublă perspectivă, analizat de V. Fanache și Victor Crăciun. □ Primul, V. Fanache, scrie despre romanul *Zahei Orbul* făcând ample trimiteri spre literatura universală cu același subiect: „Tema orbului constituie din vremuri vechi un subiect literar tratat în variate semnificații. Clasică este asocierea orbirii cu muzica, poezia sau cântecul, acestea văzute ca niște haruri compensatorii ale ființei nevăzătoare; la fel de frecventă este imaginea orbului bătrân și înțelept, posesor al unei experiențe interiorizate, așadar al unei lumini spirituale (lumina cea adevărată), în măsură să vadă mai profund decât oamenii cu privire obișnuită. Korolenko relatează biografia unui orb care își biruie prin muzică neliniștile dureroase ale sufletului (*Muzicantul orb*). Personajului orb i s-a dat o accepțiune malefică. În romanul *Despre eroi și morminte*, Ernesto Sabato include terifianta *Dare de seamă despre orbi*, supranumiți zei enigmatice ai răului. Sabato sugerează distincția posibilă între orbii din naștere, stăpâni absoluți ai întunericului și ai melancoliei, ai somnului și ai morții și cei care și-au pierdut vederea din pricina unui accident, cum e și cazul lui Zahei. Aceștia din urmă sunt evaluați ca un soi de venetici în imperiul dominat de Principele Întunericului, iar «convertirea» lor definitivă la existența tenebră nu se petrece ușor. Un «venetic» în lumea orbilor, la care nu numai că nu se adaptează, ci o contestă voindu-se omul de altădată, este de asemenea personajul voiculescian. Călugărul orb, Jorge de Burgos, personajul lui Umberto Eco din *Numele trandafirului* se profilează în schimb sub influența infernului. Termenii la care aspiră Zahei sunt alții. Personajul peregrinează nu în numele orbirii de care a fost lovit, ci împotriva ei, drumurile lui ostenitoare semnifică neîmpăcarea cu un destin hărăzit brutal. Zahei nu se acceptă ca orb și consideră starea în care a căzut drept

tranzitorie, cu speranța de mai multe ori reîmprospătată că boala lui e vindecabilă. «Romanul» sau povestea lui Zahei se poate înscrie în rândul alegoriilor despre «voința (din nefericire, eșuată) de a ieși din groapa oarbă în care te aruncă întâmplarea. Din momentul în care cade victimă orbirii, destinul lui Zahei ia o întorsătură neașteptată. Până atunci liber, puternic și nepăsător – „un voinic năstrușnic” –, el devine dintr-o dată un dependent în imposibilitatea de a trăi alt fel decât manipulat. Incorigibil și voluntar altădată, orbul se trezește imobilizat incapabil de a mai face un pas prin liberă opțiune: «Trebuia să-l cârmuiască altul. Era în stare să-i puie piedică și să-l trântască un copil și neputința asta îl sfârâmase». Întregul roman se construiește din cupluri succesive, în care nu orbul este cel care își alege partenerul, tocmai pentru că îi lipsește privirea, ci altuia îi revine șansa de a-l selecta și de a-l târî într-o experiență ce-i rămână străină”.

□•Cel de-al doilea, Victor Crăciun, aduce noi informații despre *Data nașterii lui V. Voiculescu*: Centenarul nașterii lui V. Voiculescu a repus în discuție, cum era și firesc, problema datei exacte când viitorul scriitor, unanim recunoscut astăzi, a văzut lumina zilei”. După confruntarea a numeroase surse, Victor Crăciun alege o varianta „Voiculescu s-a născut la 27 noiembrie 1884”, citat coroborat de un altul, e de presupus, silogistic, dar, cu toate acestea, aproape bizar: „Eminescu s-a născut la 15 ianuarie 1859”.

■•Între *Temele* pariziene ale lui Nicolae Manolescu se află și căutarea *Femeii din vis*, omagiu detectivistic adus lui Roger Caillois.

□•Tot un omagiu, ultimul, semnat de Mircea Popa, se numește *Profesorul Liviu Rusu*, un text în care deplânge dispariția celui plecat din această lume cu o lună în urmă, în decembrie 1985: „S-a dus dintre noi pe neașteptate, într-o cernită zi de iarnă, profesorul Liviu Rusu, ultimul reprezentant al strălucitei generații interbelice din învățământul filologic universitar clujean”.

□•Ion Simuț caută și găsește *Satiră și umor la I. D. Sîrbu*: „Câteva constante pot fi reținute concluziv pentru comediile lui I. D. Sîrbu: obsesia tematică a ridicolului și a adevărului, includerea unui experiment grotesc înscenat de personaje, alunecarea de la firescul realității înspre nefirescul unei parabole sau alegorii, caracterul de demonstrativ, aproape tezist, al mesajului, fervoarea ideatică, aluziile livrești în spiritul literaturii corintice. Adevăratul și puternicul scriitor I. D. Sîrbu nu se vede pe deplin decât în două din cele șase piese ale acestui volum și anume în *Legenda naiului* și în *Plautus și fanfaronii*. Comedia nu pare să fie specia favorizantă a afirmării talentului său în teatru. Partea cea mai rezistentă a creației lui stă în drame ca *Arca bunei speranțe*, care, aceasta, i-a adus și i-a consolidat prestigiul și în prozele ironice din *Șoarecele B și alte povestiri*, un volum cu multe pagini foarte bune. Cele două registre de rezistență ale scrisul lui I. D. Sîrbu, așa cum îl cunoaștem până acum, sunt deci teatrul de idei (realizat nu numai în *Arca bunei speranțe*, dar și în *Iarna lupului cenușiu*, în *Simion cel drept* sau în *Pragul albastru*) și, în al doilea rând, proza de o cuceritoare invenție satirică și ironică”.

□•Ion Pecie cercetează *Pasiunea pentru sculptură a lui Don ... Bre-*

ban: „Să botezăm încă o dată romanul lui Nicolae Breban în apa înțelepciunii aristoteliene; textul hegelian poate fi interpretat, la rândul lui, mai liber. O *tabula rasa* este orice femeie intrată în raza de acțiune a lui Don Juan. O tablă sau o carte ce are mângălit pe ea un text confuz, cum ar fi, în cazul Toniei, învățătura ei «burgheză», text pe care Don Rogulski îl șterge. Prima lui grijă. Cucerind, va povesti, povestind, va cuceri; va șterge și va rescrie această pagină albă. Va inventa iubita frază cu frază, paragraf cu paragraf, capitol cu capitol. Biografia Femeii este un imens palimpsest șters și rescris de 1003 ori; biografia seducătorului va fi cronică tuturor acestor bătălii câștigate de un om învins. Ștergând tabla, Rogulski șterge biografia anterioară a femeii descoperindu-i o nouă biografie. O va inventa, zicem, la modul gramatical învățând-o un nou vocabular, propunându-i o nouă morfologie, dezvăluindu-i o nouă sintaxă. îl vedem pe Don Juan fără pălăria cu pană, fără spadă, fără gulerul înalt, fără chitară și fără zâmbetul lui impertinent. Doar cu buretele sau guma într-o mână, cu creta sau tocul în cealaltă mână. El este în acest roman *gramăticul* ce va impune nu numai femeii, dar și romanului, o nouă înfățișare, o nouă retorică”. □•Gheorghe Glodeanu alege drept titlu al evocării prozelor lui Sorin Titel *Lunga călătorie a prozatorului...*, în fapt o pastişă după titlul folosit de scriitor cu ani în urmă: □•Constantin Crișan trece în revistă întreaga activitate lirică a lui Corneliu Ostahie, al cărui cel mai recent volum este *Existența de probă* (Eminescu 1985): „În generația sa – care nu poate fi alta decât aceea a momentului 1970 – Corneliu Ostahie se distinge prin culoarea și lumina puternică a cuvântului, prin patetice explozii îndelung organizate, printr-o stare de permanentă agresiune emoțională a cititorului, habitudini care au devenit atitudini, edificare relativ lentă dar cu o rigoare tot mai remarcabilă. Ceea ce fusese ciăști-gat încă odată cu volumul anterior [*Experiențe pe sufletul viu*] capătă în *Existența de probă* un drept legitim de autentificare, sporește în claritate și în precizie tehnică. Mă exact la mai vechea obsesie estetică a poetului de a construi poemul pe un soclu cu două personaje; gândul exprimat cu voce tare devine o a doua și adevărată poezie asupra unui prim gând parentetic sau ghilimetat, extras dintr-o zonă mai îndepărtată a sufletului”. □•La cronică literară, profesorul Ion Vlad face aprecieri elogioase pe marginea romanelor semnate de către Dumitru Tudor Savu: „Narator simbolic, povestitorul lui Tudor Dumitru Savu își pierde vederea pentru ca Dafnula să-i dea vederea după o veche și tainică rețetă (lentile din ochi de calcan), însemnând, cred, trecerea spre revelarea lucrurilor în substanța și esența lor. Un «Homer» etern e proiectat, după legile inalterabile ale narațiunii și ale eposului, astfel enunțat: „Am început să văd tot felul de lucruri care nu sunt...care s-au petrecut de mult”; „Mă întrebi acum și mi-e greu să-ți răspund, cum se întâmplă când începeam să văd mi-e greu să-ți răspund pentru că nimic din ceea ce ști tu ca unul care are ochi buni, buni, dați de la naștere nu se aseamănă cu ceea ce puteam eu vedea atunci“. Istoriile «negustorilor de povești» din familia, rară, a lui Agachi

Gherasim («Sunt negustor de povești»), au, totdeauna, dimensiunea simbolică, și alegoria își proiectează umbrele pentru a lăsa învăluite în tainice înțelesuri faptele propriu-zisc. De aici fabulosul ca un termen organic al narațiunii lui Tudor Dumitru Savu. Sub semnul fabulosului, al jocului și al spectacolului lumii (Pantelimon Calcatînge aduce în oraș «o trupă de actori și de circari hămesiți», amintindu-ne – întocmai lui Gabriel Garcia Marquez – de motivul lumii ca teatru, de rolul măștilor și al travestiurilor), istoriile povestesc despre fantomatica reparație a șalupei *Haricleea* a căpitanului Marcozi, despre moara lui Kanazis ce „va trece din veac în veac“, despre „farse, miracole“ ale acestui teritoriu al basmului și al poveștii tâlcuitoare. Fiindcă Tudor Dumitru Savu acordă acestei forme funcțiile superioare ale semnificației și ale elogierii existenței în datele cele mai profunde ale acesteia”. □ Ion Pop este autorul a două cronici, prima fiind *O perspectivă asupra întâmplărilor materiei lirice*, așa cum aceasta apare în cartea lui Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană* (C.R., 1985): „Clasificarea propusă de Eugen Negrici suportă deci o anume relativizare, dacă ne referim la individualități creatoare, și nu la poezie în general. [...] Promisiunea făcută de critic în sensul reinterpretării materiei sale din unghiul unei estetici a receptării va îngădui, pe de altă parte, nuanțarea demersului său taxinomic, după cum atenția față de istoricitatea fenomenului liric, programatic absentă acum, va fi de natură să-i amplifice perspectiva. Partea propriu-zis aplicativă a lucrării dovedește cât de productiv este unghiul de vedere propus de Eugen Negrici. Căci, organizându-și comentariile în funcție de categoriile schițate criticul nu numai că restructurează unele analize și observații făcute de alți comentatori, ci reînnoiește în multe privințe lectura operelor. Un poet remarcabil, de cele mai multe ori minimalizat de critică precum de exemplu, Constantin Abăluță, se bucură de o adevărată reabilitare abordarea unitară a poeziei Ilenei Mălăncioiu evidențiază tot un perfect articulat „cosmos himeric“; la Ioan Alexandru se urmărește cu finețe procesul prin care „s-a schimbat chiar sensul actului poetic, care nu va mai fi unul de creație în sine, ci unul de celebrare, de proslăvire în slujba Logosului“. □ În cealaltă cronică literară, criticul urmează itinerarul lui Marian Papahagi, în căutările acestuia asupra istoriei liricii italiene. Articolul se numește *Intelectualitate și poezie*: „Scriindu-și masiva și densa carte despre lirica italiană din Duecento (*Intelectualitate și poezie*, C.R., 1985), Marian Papahagi e deplin edificat asupra condiției sale de cititor distanțat cu șapte secole de obiectul său. Rezultatele reflecției asupra instrumentarului hermeneutic actual și le expusese deja în chip de introducere la volumul său anterior, *Critica de atelier* (1983), încât noua cercetare avea asigurată de la început armătura conceptuală necesară și coordonatele sigure ale unei viziuni moderne, aplicabile deopotrivă oficiului critic în general și, în particular, exegezei textelor medievale întreprinsă acum”. □ Privitor la Marius Robescu, Gheorghe Grigurcu arată că, la acesta, *Complexul modern* se manifestă în forma unei neobișnuite apetențe: „Sub as-

pectul de inapetență, scepticism, devitalizare, se află în structura poetului un gust al somptuoșității jubilate, al exploziei vitale în tropi, divulgând un suflet orgiastic, dar stăpânit, care doar arareori se da pe față: „Sub șaua în care mă clatin/ ca un călăreț beat/ cu scările rupte/ tropotul vieții/ bidiviu invizibil (*Inimile de platină*). Acea „impuritate“ inevitabilă a creației de care vorbea cel ce a scris *Așa vorbit-a Zarathustra și-a* asumat cu o superbie ce l-a îndrumat către elaborarea complexă, către polivalența lirismului său acut cerebral. Naturii efervescente, „inspirate”, i-a opus filtrul unui discurs rece, conștient de valoarea ce și-o poate da. Fluidele pătimase au fost îndreptate către forme inso-lite și, după solidificarea lor, îndelung lustruite cum obiecte. Un nou roman-tism, al orașului de la finele veacului XX, și-a aflat limbajul prin mijlocirea acestui poet dispărut prematur, victimă parcă a unui duel cu fatalitatea. „Un erou al timpului nostru”, Marius Robescu și-a scris versurile precum un Peciorin reeditat, devenit poet” □•O notă „bună” primește și Ion Noja (*Geamantanul cu greieri*, Dacia, 1985) din partea lui Valentin Tașcu: „Analizată la nivelul formei, poezia lui Ion Noja dovedește inspirație și profesionalism. Poetul nu se lasă contaminat de direcțiile creației recente (oricum aparține altei generații). Aderă în schimb la o tradiție a versului, nerefuzând un anume ton transilvan, strunit pe la școlile severe ale decenței și penetrației. La nivelul cuvântului poetul lucrează minuțios, cu prețuire și emoție. Respectă imens poezia ca ființă de sine stătătoare. Încărcătura cuvântului său e autentică. Chiar dacă volumul nu se distinge prin cantități de comunicare, fiind expresia clară a unei trăiri excesiv personale, el deține o serie de calități artistice, destule versuri «frumoasc» care să-i dea personalitate. Și este de apreciat în ultimă instanță perseverența poetului într-un gen de poezie cu desfășurare mai lentă, mai puțin răsfățată (în prezent doar) de succes. Desigur, această poezie are o mai sigură șansă de rezistență la coroziunea timpului”. □•Ion Lungu cercetează *Iluminismul sud-est european* în variantă bugară, maie precis studiul lui Ilia Konev, Renașterea bul-gară și iluminismul, față de care are atât aprecieri pozitive, cât și ironice repro-șuri: „Intuind și importanța contribuției slavone în acest domeniu (probabil, cu temei), nu este omis nici rolul îndeplinit de Valentin Vodnik pentru perioada începuturilor literare iluministe naționale ale poporului său. Probabil că, pe această linie, profesorul I. Konev ar fi putut să-i menționeze și pe preiluministul Ion Neculce (cu cele 45 de legende istorice, constituind anexa la *Cronica...* sa și cunoscută sub numele de *samă de izvor* de inspirație – sub aspect literar – pen-tru Ion Creangă și literar-documentar – pentru Mihail Sadoveanu), ca și pe mai puțin talentatul, dar laboriosul iluminist Gheorghe Asachi, cu ale sale nuvele și texte dramatice pe motive istorice naționale. Cât despre greșelile de tipar (în deosebi la numele de autori și titlurile de cărți, – cele românești aproape toate sunt incorecte) ele se datoresc, desigur, în primul rând Editurii Academiei Bul-gare de Științe (cum nu mai puțin neplăcută este situația și în cazul unor scrieri tipărite de Editura Academiei R.S.R.), dar care, apelându-se la autorul cărții,

suntem siguri că, în majoritatea lor, ar fi fost evitate. Esențial rămîne faptul, demn de subliniat cu toată îndreptățirea, că o carte cum este *Renașterea bulgară și iluminismul* a profesorului Iliia Konev ne obligă la meditație, la o cercetare mai largă și aprofundată a propriei culturi (îndeosebi a istoriei și literaturii), a implicării ei în lupta pentru libertate și independență națională a tuturor popoarelor balcanice, la o mai dreaptă și științifică apreciere a valorilor autentice din această parte a Europei”. □•Aproape niciuna dintre cărțile recenzate în acest număr nu a avut parte de consacrare sau măcar notorietate în viitor; Este vorba despre Andrei Zanca (*Poemele Nordului*, Albatros, 1984), Marcel Petrișor (*Temeri*, Eminescu, 1985), Constantin Zărnescu (*Ieșirea la mare*, Dacia, 1985) și de un debut colectiv, sub titlul *Drumul cel mare*: „Practica editurilor în ultimii ani, a debuturilor în volume colective, cu cât se extinde cu atât parc să devină mai lipsită de sens, pentru că oricum nimeni, dintre cei publicați, nu-și poate constitui un profil pe dc-o parte, și tot nimeni, pe de altă parte, nu-și poate formula o părere clară din cele câteva bucăți tipărite pe câteva zeci de pagini. Să nu mai adăugăm și faptul că deruta cititorului se mai accentuează prin asocierea în cadrul aceluiași volum a unor scriitori de stiluri și temperamente diferite, dacă nu chiar contradictorii. Și, firește, nici prezenta antologie nu face excepție”. ■•Maria Vodă Căpușan descoperă *Catharsisul comic* în *Numele tandafirului*, al lui Umberto Eco, roman și ecranizare cinematografică în vogă, încă neajunse oficial, prin traducere ori difuzare în România: „O posibilă poetică a receptării – deslușită din mulțimea ilustrărilor aflate în roman și mai apoi teoretizată cu privire la catharsisul comic – se întemeiază tocmai pe această... forță pasională. Personajele citesc cu «lăcomie», ajung să «devoreze» cartea în sensul propriu al termenului. Și aici, tema lecturii dă noi sensuri poftelor lor pentru bucatele lumii. Sunt întotdeauna «tulburate» până la halucinare, «narcotizate» în fața semnelor, ce li se înfățișează în spectacole și viziuni. Dar dincolo de ele, se impune eliberarea supremă – lipsa spaimei, prin pasiunea și conștiința de a râde. Ele plâng uneori, în clipe de deznădejde, când arde cartea mult râvnită; dar rămâne râsul salvator, în comedia universală”. □•Norman Manea traduce din Aharon Appelfeld (născut în 1932 la Cernăuți, deportat într-un lagăr de exterminare din Transnistria, scriitor stabilit în Israel) nuvela *Kitty*, inclusă într-o antologie a prozei israeliene, Paris, 1980). □•Este anunțată apariția la Sofia a unui „elegant și voluminos volum de versuri, prima antologie reprezentativă din lirica blagiană. Volumul este intitulat în mod semnificativ *Nepodozirani stîpala*, adică *Nebănuitele trepte*, și cuprinde «versuri alese» în traducerea a trei cunoscuți traducători bulgari din limba română: Nicolai Zidarov, Ognean Stamboliev și Rumeana Stanceva”.

● **[„Teatrul”, nr. 2]** Într-un al doilea articol pe care îl semnează, în cadrul rubricii *Dramaturgi români de la A la Z*, Adriana Popescu continuă prezentarea operei dramatice a Luciei Demetrius, incluzând referințe critice aparținându-le lui Vicu Mândra, Ecaterina Oproiu, D. Micu, N. Manolescu, Radu Popescu ș.a.

• [„Tomis”, nr. 2] Apărută „în prag de nou cincinal”, revista se achită, pe primele pagini, de obligațiile socio-politice ale momentului, de tot soiul de succese, fără nicio legătură cu literatura. □•Când această oportunitate se ivește, ea reflectă, în speță, viața literară locală. Un *Dicționar al scriitorilor dobrogeni contemporani*, întocmit de Ovidiu Dunăreanu, îi are în vedere pe Marin Porumbescu și pe Mircea Popescu, primul bucureștean autoexilat la Pontul Euxin cu o activitate de prozator și folclorist, de monograf local, celălalt epigramist, cu volum la editura Litera. ■•Sub același titlu (de rubrică) *Istoria exactă a literaturii române contemporane*, din care va dispărea, peste două decenii vocabula „exactă”, Alex. Ștefănescu se îl are ca personaj pe Nichita Stănescu, surprins postum în ipostaza de poet „despre care nu se mai poate spune nimic”, însă autor al unei opere „în continuă expansiune”. □•O interpretare *sui generis* are Vladimir Bălănică la cartea lui Mircea Cărtărescu, *Totul*: „Tineretea (sau adolescența?) poeziei înseamnă arderea euforică a rezervelor de imaginație. Secătuierea acestora anunță intrarea într-o altă vârstă: «cartilajele de creștere ale imaginarului meu se vor osifica și voi deveni un om matur». Teroarea maturității nu înseamnă regretul (real, dar nu obsedant) după ce a fost, cât obligativitatea conformismului (nevastă, casă, mașină, uniune, cărți etc.). Volumul acesta, frumos și profund, se încheie ca un roman-foileton, cu constatarea (generatoare de suspans) pentru evoluția ulterioară a poetului: «maturitatea bate la ușă»”. ■•Studiul lui Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană* (C.R., 1985) este prilej de discuție între Mircea Iorgulescu, Marian Papahagi și Constantin Sorescu, o garnitură de critici împrumutați din Cluj și de la Capitală (unii colegi la *Slast* cu Alex. Ștefănescu), cărora li se adaugă Nicolae Rotund. □•Titlul folosit de Mircea Iorgulescu este atât de neobișnuit încât criticul simte nevoia unei precizări în *infra* articolului său: „Eugen Negrici propune un sistem de lectură și interpretare a fenomenului poetic românesc din ultimii ani, practic de la jumătatea deceniului al șaptelea încoace, ilustrându-l printr-o suită de analize, un fel de portrete-eșantion ce dau o idee despre posibilitățile criteriilor teoretizate și totodată despre aspectul poeziei contemporane. Sistemul nu e atât de ingenios, cât riguros, în punctul de plecare, ca și în dezvoltări. Se pornește de la anticul postulat că poezia este reprezentare – a *realității*, a *existentului* etc. termeni întrebuițai într-o accepțiune destul de largă. În funcție de atitudinea producătoare (vechiul *cum*) sunt deosebite trei clase (*prelucrare*, *transfigurare* și *substituire*), în interiorul cărora funcționează mai multe tipuri. În linii mari, această construcție teoretică are înfățișarea inevitabilă a unei Utopii, din perspectiva căreia urmează a fi modelată realitatea concretă a poeziei românești de azi. [...] * Termenii *inginer* și *meșter* sunt folosiți pornindu-se de la distincția operată de Claude Lévi-Strauss, în *Gândirea sălbatică*”. □•Marian Paphagi: „Analizele particularizante ocupă, de altfel, mai bine de două treimi din carte, ele afirmând strălucit un mod de lucru ale cărui premise stilistice și semiotice sunt modulate specific de

o sensibilitate comună ce întonează paginile cel mai bine scrise ale cărții. Autorul vrea poate să se propună în ipostaza de teoretician auster: el demonstrează, desigur, o gândire riguros articulată, dar este, înainte de orice, un critic atent la nuanțe. Chiar modelul său teoretic are o elocvență plastică – dacă se înțelege ce vrem să spunem: schema *aridă* foșnește de literatură trăită! Ne mai rămâne, exact, atâta spațiu, cât să încercăm să spunem câteva cuvinte despre fraza critică a lui Eugen Negrici, ca marcă a unui stil și a unei situații față de obiectul interesului său”. □•Constantin Sorescu: „Analistul înzestrat cu o excelentă intuiție critică, stăpân pe o scriitură superbă, neîncifrată, în orice caz perfect inteligibilă, norocos în imagini pregnante, sagace, fin, atent la nuanțe, îl obstrucționează pe teoretician, fie acesta oricât de strălucit. Un paradox? Da, dar un paradox minunat. Nu există motive de a regreta la sfârșitul lecturii, pierderea iluziei în eficacitatea clasificării cu care Eugen Negrici pleacă la drum. Prin propria-i analiză biruie opera însăși”. □•Nicolae Rotund: „Deceționat de clasificările care porneau de la *temă* sau *generație*, inconsecvente și nefuncționale, autorul propune ca suveran criteriu acela care «vizează mecanismele poeticității, poate singurele structuri sistematizabile», adică al implicării *subiectului* în *obiect*. Cât de valabilă se dovedește astfel de clasificare este o chestiune asupra căreia vom insista. Valoarea unei opere stă, de fapt, în afara oricărei clasificări, ea (valoarea) impune opera și clasificarea se dovedește amăgitoare și caducă. Ceea ce impresionează, însă, la Eugen Negrici, sunt ordinea și rigurozitatea demonstrației”. □•Despre Mircea Dinescu și cartea acestuia *Rimbaud negustorul* (C.R., 1985), ca un ce va să devină poetul...poezia, se pronunță Gabriel Rusu: „Poemele lui Mircea Dinescu, așa cum ni se înfățișează ele în ultimul volum apărut, fac dovada unui livresc subtil, ce ține mai mult de conștientizarea fluxului culturii și mai puțin de exprimarea accentuat revendicativă. [...] Sonuri cunoscute adie insidios dinspre poezia românească: Arghezi, Barbu, Bacovia, avangarda, simbolisții chiar minori, poezia populară sau cea șugubeață de început de secol XIX. Ceea ce poetul folosește fără sfii-ciune de neofit este, însă, doar aparența, înlănțuirea anume de sunete. Esența îi păstrează amprenta de neconfundat; poemele se ivesc din frământările tulburătoare ale contemporaneității și se adresează direct acestei contemporaneități, iar autorul lor zâmbește subțire când își administrează și administrează și cititorilor doza necesară de chinină”. Ana Blandiana (*Poezia va fi mereu sufletul care nu dorește să se desprindă de materia care există totuși*) acordă un interviu Cristinei Tamaș privitor, între altele, la conceptul de poezie: „– *La apariția primului volum de versuri, Persoana întâia plural, Geo Bogza vă așeza numele alături de cel al lui Nichita Stănescu. Cum ați văzut atunci, cum vedeți acum această alăturare?* – Am văzut-o, am înțeles-o ca pe dovada unei deschideri uimitoare pe care marele scriitor o avea față de tinerii care veneau atunci în literatură. Pentru mine, mai mică cu aproape zece ani decât Nichita, a fost o mare încurajare. Timpul care a trecut și care continuă să treacă, fără să șteargă

nimic din sensurile de atunci, adaugă noi înțelesuri, mult mai dramatice, mult mai puțin încurajatoarea gândului altruist de atunci al lui Geo Bogza. – *Recunoașteți un maestru, un dascăl în marii poeți ai literaturii române sau universale?* – Nimeni nu apare din pustiu. Dimpotrivă, până în ultimele secole ale culturii europene preocuparea artiștilor era de a semăna și de a nu se deosebi de maestri, obsesia de a fi original aparține mai ales ultimilor decenii și ține nu de esența artei, ci de criza ei. Aș vrea să fiu înțeleasă bine însă: ceea ce pun în discuție nu este originalitatea artei, ci obsesia acestei originalități. Faptul că Giotto a continuat arta lui Cimabue nu l-a împiedicat să fie atât de unicul pictor care a fost. Dintre poeții români, cel mai aproape mă simt de Eminescu și de Blaga, asta neînsemnând că n-am învățat de la Grigore Alexandrescu, Ștefan Petică, D. Iacobescu și de la marii moderni Bacovia și Barbu. Dintre străini mă simt înrudită cu Rilke și Emily Dickinson. – *V-aș invita, în încheierea dialogului nostru, să ne vorbiți despre poezia românească în contextul poeziei universale.* – A devenit un loc comun afirmația că poezia actuală românească este o poezie competitivă mondial sau, cum ar spune Lovinescu, sincronică. Există la această oră, în România, răspândiți în toate generațiile, excelenți poeți care ar putea intra – și adesea intră – în mari antologii de poezie universală. Împărțirea lor pe categorii și pe generații mi se pare mai puțin importantă decât faptul că ei există, că scriu, sunt publicați, citați și iubiți de un public uimitor de mare și de avizat. N-aș avea curajul să-i numesc pe cei care mi se par cei mai extraordinari dintre ei (îmi respect prea mult subiectivitatea), dar ceea ce s-a observat de către toată lumea este că, în ultimele decenii, în lista de poeți reprezentativi intră foarte multe nume feminine. Îmi pare rău că feminitate, ca și lipsa mea de feminism mă împiedică să subliniez această realitate cu adevărat eclatantă”. ■ În traducerea lui E. Brudiu apare proza lui Gabriel Garcia Marquez, *Relatarea unui naufragiat*.

● [„**Transilvania**”, nr. 2] Radu Selejan publică patru poezii într-o evidentă manieră patriotică, *Partid* făcând deschiderea: „Ne-ai învățat cum se-implinește fapta/ ce-i dă cuvântului întruchipare,/cinstirea tricolorului, înalta,/ ne-ai învățat rotirea după soare,/ iubirea vetrei românești./ Ne-ai învățat să fim cum tu însuși ești.” ■ Mircea Braga își continuă studiul *P. P. Negulescu despre fenomenul cultural și specificul național*, consemnând unele dintre comentariile deosebite ale filosofului, autorului de studii de istoria filosofiei și exponent de frunte al vieții publice: „El amintește opinia lui Bacon care, în *De dignitate et augmentis scientiarum*, afirmă că, prin artă, se edifică o lume ideală; dar autorul *Genezei formelor culturii* se arată surprins că o atare teză putea fi îmbrățișată și de un creator («Că aceasta este concepția unui filosof nu e nicidecum de mirare» – preciza el fără a arăta în ce constă această «normalitate»), menționându-l pe Richard Wagner. «Dacă am avea viața, n-am mai avea nevoie de artă», credea compozitorul german, iar P. P. Negulescu comenta: «Dacă am avea viața, însemnează evident: dacă am avea-o așa cum voim, dacă am putea-

o modela după dorințele noastre. Și fiindcă n-o putem face în lumea reală, o facem într-o lume imaginară, creând opere de artă. Dorințele noastre găsesc astfel o satisfacție închipuită într-un surogat al realității. De aceea, la cuvintele de mai sus, Wagner avea obiceiul să adauge: «Arta este o mărturie de neputință». Important de reținut sunt și comentariile filosofului cu privire la „pericolul deplasării «teoriei» specificului național de la nivelul unui ritm explicativ înspre un act dogmatic, de doctrină programatoare, de «dictat» cultural care, cum s-a văzut, nu se poate sprijini pe o paradigmă cunoscută în toate articulațiile și flexiunile sale». ■•La *Cronica edițiilor*, Mircea Anghelescu se ocupă, sub genericul *Moștenirea lui Cezar Petrescu, de Opere*, vol. I. ediție critică, note comentarii și variante de Mihai Dascăl. Studiu introductiv de Al. Piru (Editura Minerva 1985), concluzionând: „... numeroase observații prilejuite de această ediție se vor aduna treptat într-un corp de fapte și de constatări care vor impune cu vremea, dacă nu o *reevaluare* a operei și figurii lui Cezar Petrescu, măcar o *altă evaluare* a lor, pe o altă bază, mult mai sigură”. ■•Despre *Fenomenul de atracție a realului* scrie C. Trandafir la rubrica *Literatură și actualitate*. Analizând romanul lui Sergiu Adam, *Chipuri și voci* (Editura Cartea Românească, 1984) autorul concluzionează: „Da, romanul lui Sergiu Adam se citește cu interes, pentru umorul lui, pentru obsesia adevărului, măcar că acest adevăr este trădat uneori de ficțiune”. □ Alte cărți recenzate în aceeași rubrică apar sub semnătura: Ion Dur, Titu Popescu, Iulia Cubleşan și Vasile Chifor, acesta di urmă analizând cartea de critică a lui Mihai Ungheanu, *Exactitatea admirației* (Editura Cartea Românească, 1985). □•Adrian Mariono recenzează *Internationale Bibliographie zu Geschichte und Theorie der Komparatistik*, scrisă de von Hugo Dyserinck și Manfred S. Fischer (Stuttgart, Anton Hierseman Verlag, 1985), salutând apariția acestei recente bibliografii comparatiste „care înlocuiește și – practic – elimină lucrarea anterioară a lui Fernand Baldensperger – Werner Paul Friedrich *Bibliography of Comparative Literature* (Chapel Hill, 1951), pentru a nu mai vorbi de depășitul, «istoricul» și prematurul eseu bibliografic al lui Louis-Paul Betz (1899) – este utilă, binevenită și umple un gol considerabil”. Marino remarcă totuși că „Lacunele cele mai numeroase – și într-un fel cele mai semnificative – pot fi semnalate în domeniul relațiilor Est-Vest (unde ponderea unor mari precursori ca Goethe, Herder, frații Schlegel, Hammer, ar fi trebuit să fi fost, după noi, cu totul alta)”. ■•Liviu Antonesei traduce din Rene Char câteva poeme din volumul *Retour amont* (editura Gallimard, Paris, 1971). ■•Vasile Adam vine cu *Noi ipoteze în exegeza mioritică*, din care rezultă că „Probabil nu vom înceta niciodată să vorbim și să scriem despre *Miorița*, în ciuda sutelor sau poate miilor de studii ... care i-au fost consacrate de un secol și mai bine încoace. Fapt explicabil din mai multe puncte de vedere: calitatea ei de *model* al spiritualității româneștii, înalta valoare etico-estetică a principalelor variante, dar și – element din ce în ce mai important – permanenta ei raportare la mit.” ■•La *Revista revistelor*

sunt de semnalat recenziile la versurile lui Șt. Aug. Doinaș, publicate în nr. 1/2 ianuarie 1986 în „România Literară” și la cele ale lui Marin Sorescu, din „Cronica” (nr. 2/10 ianuarie 1986), proza lui Bedros Horasangian, *Pasărea de foc* (în „România Literară”, nr. 52/1985) și comentariile asupra unui „impresionant corpus de documente privind biografia și creația lui Liviu Rebreanu, într-un număr consacrat centenarului nașterii creatorului *Răscoalei*”, oferit de „Manuscriptum” (nr. 3/1985).

● [„*Vatra*”, nr. 2] Tematica anteanunțată are titlul *Dialoguri*. Conținutul pur-literar al numărului se deschide cu versuri semnate de Grete Tartler și cu eseu lui Victor Ernest Mașek despre *Arta spectacolului între tradiție și inovație*. □•Cornel Moraru scrie cronică literară la Mircea Iorgulescu și studiul monografic al acestuia, *Spre alt Istrati*, care însă, este numai pretextul considerațiilor, în marea lor majoritate măgulitoare la adresa lui Mircea Iorgulescu: „În critica noastră de azi, Mircea Iorgulescu e un reper important; în raport cu el se definește un întreg climat literar și o direcție de creație dintre cele mai efervescente – deși cea mai puțin impozantă. E ceea ce înțelegem, sub aspect global, prin eficiența acțiunii sale critice. Cărțile publicate, de un dinamism rar întâlnit în critică, înfățișează un tablou în mișcare al scriitorilor și tendințelor din literatura contemporană. Situarea în actualitate implică deopotrivă activarea valorilor clasice: se fac tot mai des auzite, în textele criticului, «vocile istoriei literare». În comentariul critic, Mircea Iorgulescu impresionează îndeosebi ca diagnostician literar. Analizele sale sunt exacte, având capacitatea de a specifica în puține cuvinte trăsăturile individualizante ale unui autor, fără a se pierde însă din vedere latura generală a fenomenului artistic. Concizia în exprimare, care tinde spre rafinament, ține de acuratețea ideilor; le conferă pregnanță. Buzuindu-se în primul rând pe text, adică pe valoarea intrinsecă, nu socialmente validată a acestuia, nu dă greș nici când scrie despre tineri”. □•Volumul de debut al Mariei Mailat (*Intrare liberă*, C.R. 1985) se bucură de exclusivitatea folosirii aceluiași titlu, desprins din orizonturile paremiologiei: „*Fiecare pre limba lui pier*”: „În mai toate prozele modalitatea de asumare a realului e una «rea», «înăcrită», sarcastică, fără niciun pic de bonomie, de îngăduință, de înțelegere ori de compasiune distantă. Autoarea e înciudată pe toți și pe toate, nu-și iubește niciun personaj. E ca un entomolog care se bucură cu sadism de zbaterile insectelor prinse de vii în insectar. Fraza e sacadată, scrâșnită, personajele sunt divizate, fragmentare și din această cauză, cu puține excepții, inconsistente. Din fiecare pagină transpare o mare grabă, execuția trebuie să se realizeze cât mai repede fiindcă numai astfel naratorul își ia revanșa asupra personajelor sau, întâmplărilor reale care le-au generat pe cele imaginare”. ■•Recenzii semnează Anton Cosma, Cleopatra Lorințiu și Gheorghe Glodeanu. □•Primul se ocupă de Grigore Zanc, *Careul de fugă*: „Acest convins în continuare al tehnicilor tradiționaliste, Grigore Zanc refuză și acest al treilea roman al său (primele două fiind *Conul de umbră*, 1975, și *Cădere*

liberă, 1978) ispita unei modernizări superficiale prin intelectualizarea scriiturii. Preocupat cu obstinație de adevărul social-istoric al unei lumi pe care o investighează, el rămâne credincios narațiunii realiste tradiționale. Un narator impersonal filtrează avaturile personajelor cu imparțialitate și cu o vagă ironie, atent la semnificațiile istorice și nu la cele poetice ale faptelor. Ca și prozatorii de odinioară, scriitorul e cucerit (în aceeași manieră obiectivă) de spectacolul mediilor socio-umane contemporane. El caută să nu piardă în text, de dragul sensurilor transcendente, culoarea și viața concretă a tipurilor și a mediilor”. □•Cleopatra Lorințiu consideră că romanul „de-a dreptul dramatic” al lui Leo Butnaru este *O probă de autenticitate*: „Trecerea este un roman, înainte de toate, autentic. Iar această probă, a autenticității, este proba de substanță a prozei care nu poate fi trucată. Stilul, frazarea, ritmul interior al cărții, alternanțele, tot ce ține de organizarea interioară a unui roman sunt lucruri asupra cărora se poate, la o adică reveni. Dar suflul de viață, energia acumulată acolo și descătușată este sau nu este. Pur și simplu. Autenticitatea acestui roman girează încrederea în puterea narativă a autorului”. □•Analizând cel de-al treilea volum al lui Tudor Dumitru Savu, *De-a lungul fluviului* (Dacia, 1985), Gheorghe Glodeanu concluzionează despre literatura acestuia: „Cărțile lui T. D. Savu sunt expresia unui talent autentic, a unui povestitor de vocație, care poate fi inclus în tradiția literaturii române de influență balcanică și orientală”. ■•Pentru că fac tematica numărului, *Dialogurile* din acest număr sunt multiple. □•La împlinirea a cincizeci de ani, Gheorghe Grigurcu se bucură de cel mai generos saptău, în amplul interviu pe care i-l acordă lui Nicolae Băciuț. Unele dintre răspunsuri se regăsesc în interviurile date de poetul-critic revistelor de cultură, în același an: „– Aveți judecăți de valoare radicale, pe care acum le considerați erori? De pildă, punctul de vedere față de poezia lui Nichita Stănescu e același ca altădată? – Vedeți, «radicalismul» e un termen strict dependent de context. Sunt destule situații în care păreri socotite la început șocante au fost larg preluate de conștiința publică, devenind chiar truisme. Îndeobște, nu redactez nimic din ceea ce am scris, cu excepția unor poezii vechi, pe care acum le răsucesc jenat, socotindu-le doar ca pe niște bruioane ale unei evoluții mai anevoioase decât media. Nichita Stănescu, a cărui moarte am regretat-o omeneste mult, dând glas simțământului meu într-un text apărut în revista «Viața Românească», de unde a mai fost reprodus în câteva rânduri, a devenit un mit. Mitul nu poate fi judecat cu măsurile comune, fie ele și estetice, adresându-se unui fond al nostru ocult. Neîndoios, un mit al poeziei slujește ideea de poezie, indiferent de rezistența suportului său, conform calculului ingineresc. Ca la scufundarea Titanicului ori la dispariția prematură a lui Rodolfo Valentino, rumoarea lamentuoasă cuprinde o întregă lume, sfârșirea căpătând o tandrețe, o eleganță romanțioasă, o patină ce o preface în blazon. Simțul critic tace o clipă, apărând impiu. În ultimii ani, se discută readucerea la suprafață a rămășițelor falnicului transatlantic de la începutul

secolului și cu toate că se mai aud proteste sentimentale, referitoare la profanare, probabil că evenimentul se va petrece, cu concursul unor avansate mijloace tehnice. Nici un artist nu se poate sustrage unei analize cumpănite, oricât de glorios ar fi fost. Mai devreme ori mai târziu, momentul acesteia sosește ca un semn al libertății suverane a spiritului. Să așteptăm ca și pentru autorul *Necuvintelor* să sosească o asemenea ocazie afectiv pacificată, expurgată de strigătele idolatriei, pentru a se vedea câtă valoare și câtă exagerare intră în compoziția neverosimilă a profilului său în versiunea actuală. – *Vrem nu vrem, ca scriitori, aparținem lumii literare, cu plusurile și minusurile ei. Ce vă intrigă cel mai mult în această viață?* – Mă intrigă indiferența, torpoarea, inerția, absenteismul intelectual. Mersul prin stereotipii, printr-un limbaj convenit, fastidios, amabilitatea din comoditate, din interesul care e, adesea, îndeajuns de bine mascat. Lipsa de sinceritate, care e moartea criticii. Spunea Goethe: «Pot fâgădui că voi sincer, nu însă imparțial». Și câte aranjamente oneroase nu se săvârșesc sub scutul «imparțialității», ipocrize, sterile, care nu semnifică decât fuga de atitudine personală! Clamând «confortul Procust», câți «căldiceii» nu se pun la adăpost de efectele răspunderii proprii! – *Un alt moment al biografiei dv. îl reprezintă «momentul Familia», al cărui redactor ați fost aproape un deceniu. Cum ați ajuns la «Familia», ce vă leagă de ea?* – Angajarea mea la «Familia», la reînființarea periodicului, în 1965, a reprezentat singura verigă fastă a unei «carriere» cenușii, terne în mai toate privințele, sub nivelul celei a unui mic «cânovnic» al lui Gogol. Data marchează «profesionalizarea» mea ca scriitor. Însă luminile și umbrele (foarte puternice umbrele) acestei perioade de «excepție» sunt foarte recente, pentru a putea vorbi despre ele cu minima plăcere care să justifice o evocare. Poate altădată?”. □•Celălalt, mai mic și admitând permisiunea *Dreptul la timp*, este luat prozatorului Tudor Vlad: „– *Mi se pare că proza scurtă a tinerilor autori e un teren destul de disputat, cu autori supralicitați și cu autori ignorați. Unde te plasezi în acest context, ca tânăr romancier? Simți că ai afinități comune cu unii dintre cei mai tineri romancieri?* – Au existat întotdeauna autori supralicitați (aproape) ignorați. E cu neputință să se evite asemenea «alunecări». Numai să nu se ajungă la o confuzie valorică totală sau la tentative orchestrate de a impune, fără nicio rezervă, sau de a «demola» cu orice preț. [...] În ce privește posibilele mele afinități, cred că ele nu sunt determinate de modul asemănător de a gândi și alcătui proza, ci de plăcerea de a-i citi pe câțiva tineri romancieri. Pe Agopian, una dintre vocile cele mai originale și îndrăznețe ale prozei de azi, pe Tudor Dumitru Savu sau pe Nedelciu, care, iată, pare să treacă tot mai convins spre roman, pe Groșan, pe care-l văd înzestrat pentru spații ample. Dacă socotim lucid, fără a mai înșira nume, e un moment bun al prozei și e o mare bucurie să citesc cărțile prietenilor și să-ți placă nu din cauza amicitiei ci chiar datorită valorii textului. Și aș mai adăuga ceva referitor la problema asta a valorii unora sau a altora: că prozatorii se cunosc destul de bine între ei – adică s-au citit

reciproc, ceea ce înseamnă foarte mult – și pentru ei scara valorilor e destul de limpede, în ciuda unor posibile false ierarhii alcătuite de alții”. □•Maria Mailat alege drept titlu al interviului luat Doinei Uricariu, aceeași „idee” – sub care i-a fost recenzată cartea: „...scriitorul pre limba moralei creației sale câștigă sau pierde”. Discuția, feminist-literară, vizează abilitățile de poetă și critic ale interviewatei: „– *Ce impulsuri sau ce inhibiții simți când treci de la poezie la critică sau când revii la poezie?* – Nu știu dacă în cazul unui scriitor «polivalent» e vorba de inhibiții, când se trece de la o formă de expresie la alta. Nici nu știu apoi dacă e vorba chiar de o trecere, într-acolo dintr-un aici. Manolescu din «prozele» lui, cel din eseuri și cel din *Arca lui Noe* e același și nu-i văd inhibițiile. Limbajul se schimbă, firește, și teologia lui, dar persoana nu e nici alta, nici decapitată și nici amputată. Experiențele lui Goethe cu plantele, rocile sau culorile își au o independență a lor față de *Faust* dar *Faust* e construit pe demonia și realismul acestui Goethe «biolog», «alchimist», «geolog» sau «optician». Mircea Eliade, istoricul religiilor, e totuși altul, fiind același cu scriitorul Mirea Eliade”. □•Vasile Dan se întreține cu Gheorghe Schwartz: „– *Gheorghe Schwartz, ai debutat editorial în 1972, cu romanul Martorul. Îți mai amintești de acel moment? Care era starea prozei de atunci?* – Prin 1972 intra discret în scenă un grup de scriitori care, prin comparație cu cei pătrunși după ’60 și cei din jurul lui ’80, a primit numele de generația ’70. A existat într-adevăr această generație ’70? S-a vorbit în presa noastră în ultimul timp atât de mult despre conceptul de generație încât, cel puțin deocamdată, nu am să mă refer la acest lucru. Pot însă să spun (să repet) că autorii care am debutat în jurul lui 1970 nu am beneficiat nici de entuziasmul celor de imediat înaintea noastră, «în sensul că venind care dincotro, necunoscându-ne măcar, nefiind organizați în niciun fel de batalion de asalt, lipsindu-ne, de altfel, chiar persoana care să ne piloteze ca pe un grup omogen, a trebuit să ne găsim drumul pe cont propriu. Era perioada în care autorii dintre cele două războaie mondiale dispăreau treptat de pe scenă și se pierdeau în uitare și «clasicii» anilor ’50, fiind deci nevoie de noi figuri de prim-plan, figuri care s-au născut firesc din încă tinerii, pe atunci, scriitori ai așa-zisei «generații ’60». Deci, rând pe rând și în mod logic, autorii cu doar vreo zece ani mai în vârstă ca noi deveneau liderii momentului literar, în timp ce noi, abia simțindu-ne scriitori, percepțam deja respirația grupului compact și foarte bine organizat al celor care ne-au urmat cronologic. Și, până să ne dezmeticim, ne-am pomenit că sita a triat vârtos, că am rămas foarte puțini din câți am pornit. – *Crezi în prietenii literare? Dar în alianțe? Dar în generații?* – Cred categoric în prietenii literare, la fel cum cred în prietenie în general. Alianțele sunt altceva: ele fac parte din campionatul nostru literar. Pot să spun că nu cred în ele atunci când este atât de evident că aceste alianțe există, chiar dacă uneori îmbracă o formă atât de extraestetică? Și povestea cu generațiile mi se pare astăzi un clișeu parfumat. Unii zic plini de mândrie că fac parte din aceeași generație cu

marii scriitori cu care s-au nimerit să fie colegi de grădiniță, școală sau companie. Alții extind sfera și pretind că sunt colegi de generație cu Faulkner și alții cu Șolohov. Amintește-ți de câți «colegi» de-ai lui Marin Preda sau Nichita Stănescu a trebuit să ținem cont la două zile după moartea fiecăruia dintre acești doi mari scriitori! Pe vremuri se spunea că ești rudă cu contele X și asta inspira un oarecare respect. Păi, ce? Să fii coleg de generație cu Shakespeare e puțin lucru? Asta înseamnă că te-ai jucat cu el și de-a v-ați ascunselea? Dar sunteți co-geniali?”. □•Marica Grigorescu aduce *Noi mărturii despre Mateiu I. Caragiale*, pe care îl prezintă în ipostaza, de altfel cunoscută, aceea de desenator heraldist. □•Serafim Duicu scrie despre *Corifeii Școlii Ardelene*, observând pentru început că „datorită puternicei sale implicări în destinele nației, scriitorul iluminist n-a avut aceeași conștiință auctorială atât de acută, cu care vor veni veacurile următoare”. Mai apoi, la aceștia „cartea devine elementul primordial de sincronizare a noastră cu Europa. [...] Samuil Micu recomanda să se observe faptul că că nemții, itali, frâncii, anglii și alte neamuri [...] toate învățăturile le au în limba sa prin cărțile tipărite, iar românii să ia aminte la cele ce sunt spre zidirea neamului și spre fericirea cea de obște și să caute la neamurile cele mari și învățate pre acelea să le urmeze și științele și învățăturile în limba lor să le învețe...”. □•*O scrisoare inedită a lui I. Bianu* către I.G. Bibicescu, economist și foclorist, este comunicată fără alte comentarii de George Șt. Sorescu. ■•De genul epistolar ține și traducerea Marinei Vlasiu din corespondența – nu se precizează de cine tipărită – dintre Reiner Maria Rilke și Auguste Rodin. □•Din capitolul universal fac parte și traduceri din poezii italieni Vincenzo Cardarelli, Adriano Spatola și Rolando Certa, tălmăciți de Viorica Bălțeanu, Ștefan Damian și Ion Milea. □•Acesta se încheie cu literatură S.F., mai exact cu povestirea *Molima*, preluată din „Isaac Asimov Science Fiction Magazine” și aparține lui Lewis Shiner.

● **[„Viața militară”, nr. 2]** Publică versuri cu specific militar, patriotic și ideologic Titus Vâjeu (*Partid*), Ionel Tecșa (*În epoca de glorie*), Traian Reu (*Prezența ostășească*), Vitalie Cliuc (*Soldatul*). ■•„Viața militară,” inserează amplul editorial *Sub conducerea Marelui Erou al Națiunii Române, tovarășul Nicolae Ceaușescu, În strânsă unitate, pe calea dezvoltării socialiste a patriei:* „Armata țării își încredințează comandantul suprem că va îndeplini întocmai Directiva privind pregătirea militară și politică pe perioada 1986-1990, că nu va precupeți niciun efort pentru a fi gata în orice moment să-și îndeplinească cu cinste și demnitate nobila misiune de a străjui cu fermitate, împreună cu celelalte forțe ale sistemului național de apărare, integritatea teritorială, independența și suveranitatea patriei”. □•Radu Theodoru se află la al doilea episod din *Întregitorii de țară*, în care sunt creionate „fapte revelatoare care, însumându-se, pot desena profilul moral al luptătorului din primul război mondial, angajat cu toate resursele lui spirituale și fizice într-o înclăștare gigantică, cu forțe mult superioare numeric și tehnic, dar mereu în inferioritate morală”. Re-

latările de față evocă ziua de 26 august 1916, cu evenimente pe valea Mureșului, nu departe de Toplița. □•La rubrica *Cenaclu*, Nicolae Ciobanu face cunoștință cititorilor revistei cu viitorul poet militar Ion Țepelea. □•La *Cronici literare*, Aurel Martin îl prezintă pe Olimpian Ungherea, *Agent secret. Eroul Andrei Ritter*, Junimea, 1986: „Al șaselea roman al lui Olimpian Ungherea se numără, oricum, printre performanțele personale ale unui prolific autor. De la care mă aștept, încredzător, la noi surprize. La fel de interesante. *Agent secret* e un argument”. Costin Tuchilă dialoghează cu George Bălăiță despre totalitatea cărților sale, dar mai ales despre *Conversând despre Ionescu*, volum ce cuprinde câteva povestiri cu tematică de război.

● [„**Viața Românească**”, nr. 2] G. Mihăilă continuă cu partea doua a studiului *Alexandru Odobescu – editor de literatură română veche*, în care face cunoscute eforturile scriitorului de a edita o altă operă a cărturarului Udriște Năsturel, *Viața lui Varlaam și Ioasaf*, completând astfel profilul de filolog al lui Odobescu. ■•Versuri publică Mihai Beniuc, Elena Ștefoi, reprezentanți ai celei mai vârstnice, dar și celei mai tinere generații (Ștefoi). ■•Ion D. Sîrbu îi încredințează lui N. Carandino un *Post-Scriptum* al unei epistole care, în aprecierea sa ar coincide cu urcarea în „ultimul tren”. Ceea ce se dorește a fi un paragraf adăugat la o scrisoare, este de fapt un fel de testament literar, redactat într-un stil ironic, ușor emfatic, un aide-memoire care se configurează într-o moștenire spirituală transmisă urmașilor cititori sau viitorilor trudituri ai condeiului, dublat de profunde introspecții filosofice: „Să nu uit că în afară de inteligența legată de meditație și atenta observare a lumii, există și o înțelepciune ce se obține prin scris, în timpul scrisului, ascultând sugestiile condeiului; să nu uit că trebuie să am mereu grijă să nu pierd, pe parcurs ideea – sinteză metaforică între o problemă psihologică, pe fundalul social, cu implicații filosofice, dar totdeauna cu ascunse finalități metafizice sau morale; [...] să nu scriu decât la temperatura spiritului, la ordine primite de Sus și la comenzi venite din cele mai adânci resorturi ale omeniei mele (fiind atent numai la: «dacă te-ar citi Maiorescu, Lovinescu, Blaga?»); [...] să-mi citesc și să-mi recitesc epitaful de uz intern: «Trecătorule, nu mă judeca după cele ce le-am făcut, ci după cele ce le-am refuzat a le face» – străduindu-mă în permanență să-l depășesc scriind frumos până și despre refuzurile de a scrie”. ■•În *Antropomorfism și antropocentrism (cu o aplecare asupra Mioriței)* Gheorghiu Geană încearcă să elucideze unul dintre „misterele” baladei Miorița, și anume relația omului cu lumea exterioară, de la mediul proximal în care trăiește, la cosmosul văzut ca „una din problemele rostuitoare ale filosofiei înseși”, al solidarității om-cosmos, concept care a stârnit interes deopotrivă în literatură, în artă, în filosofie, într-un cuvânt, în spațiul cultural al umanității încă din cele mai îndepărtate timpuri: „*Miorița* începe cu două splendide imagini antropomorfe care descriu cadrul acțiunii («Pe-n picior de plai, / Pe-o gură de rai ...») și se termină, cum am văzut, cu o imagine antropocentrică (nunata cosmică), nu mai pu-

țin sublimă![...] *Miorița* ne spune așadar – între altele – că omul e natura naturii, esența și existența ei laolaltă, ființa întru care natura devine, rostul și destinul ei”. ■•Lucian Raicu anunță că s-au împlinit 10 ani de la apariția romanului lui George Balotă, *Lumea în două zile*. Criticul folosește acest prilej pentru o nouă lectură din care rezultă că însușirile romanului care l-au atras de la început – strălucirea, inventivitatea, savoarea textului – au rezistat neștitbite în timp, „poate chiar mai bine decât prevăzusem, criticii cărții n-au întârziat să le recunoască și să le sublinieze cu toată patima necesară”. Raicu remarcă însă tendința acestora de a acorda o pondere exagerată „unor factori de tipul: deriziunii, bufoneriei, parodiei, carnavalescului etc. etc., neglijând sub impresia (acaparatoare) a acestora, puternica umanitate (și «umanizare») a perspectivei, dureroasa «strângere de inimă», o anumită zguduire provocată de contemplarea «eternului uman». A cărui expresie mai palpabilă este: «eternul feminin»”. ■•Andrei Cornea, tânăr clasicist, comentează câteva dintre „expresiile rutiniere” în *Paradisul pierdut al cărții* folosite de cumpărătorul, cititorul și chiar creatorul de carte – „m-am aplecat asupra cărții cu pricina”, „s-a scufundat sau s-a adâncit în lectură”, „se pogoară asupra cărții” – pentru a prezenta lectura în ipostaza de „katabază», de «coborâre» la modul fizic și material, mai întâi, al ochilor ce, refuzând, pentru un moment, lumea înconjurătoare, se pogoară asupra cărții, spre a afla acolo altă realitate”. Lectura se transformă într-o arheologie a textului care îi prilejuiește autorului o incursiune în tiparele lecturii, încă din antichitate. ■•La *Comentarii critice* îți prezintă opiniile: □•Gheorghe Grigurcu, urmărește textele lui Geo Bogza (*Ca să fii om* întreg, Editura Cartea Românească, 1984), *De la avangardă la moralizare*, texte care permit observarea evoluției autorului care „a pornit de la o avangardă șocantă, ofensivă până la extrem, frizând «scandalul». [...] Ceea ce era, inițial, exprimat cu violență, încorporat în agresiune nu numai poetică ci și morală (antifilistină ori antitotalitară), mergând până la postura ce, în epocă, a fost încredințată drept «huliganism», transpare acum sub chipul unor moralități ...” □•Valeriu Cristea face scurte comentarii (*Tensiune și zbor*) asupra poemelor lui Cezar Baltag din *Dialog la mal*, Editura Eminescu, 1985. ■•O cronică la *Balanța* de Ion Băieșu semnează Aureliu Goci. □•Sub titlul *Divanul istoricului cu poezia*, Cristian Moraru prezintă cele trei volume ale lui Mircea Scarlat din ambițioasa *Istorie a poeziei românești* □•Mircea Mancaș scrie un necrolog la moartea profesorului *Liviu Rusu*, cunoscut estetician de o solidă informație filosofică.

MARTIE

1 Martie

• [„**Lucefărul**”, nr. 9] *Partidul și independența* se intitulează articolul semnat de Fl. Constantiniu: „Unul dintre cele mai luminoase exemple ale tota-

lei identificări a comuniștilor cu idealurile și simțămintele permanente ale poporului român a fost atașamentul lor față de principiul independenței și al suveranității naționale. Secole de-a rândul, împotriva invadatorilor și cuceritorilor veniți din toate orizonturile, românii au apărut prin forma specifică a războiului întregului popor, bunul lor cel mai de preț: neatârănarea. A fost o luptă îndelungată, o rezistență tenace, în cele din urmă, de neînfrânt. Grație ei, am putut păstra – singurii în această parte a continentului dominat de împărăția otomană – structurile politice proprii, al căror ansamblu alcătuiește statul. [...] Când, în 1918, prin luptele și jertfele acestui popor, statul național unitar român – aspirația și visul cel mai scump al neamului – a devenit realitate, apărarea independenței lui constituia un interes național pe care comuniștii români l-au perceput pe deplin. Așa se explică promptitudinea viguroasă cu care Partidul Comunist Român a reacționat la primejdia de moarte, reprezentată de politica de expansiune și agresiune a Reichului nazist, pentru existența liberă a statului român. «Noi, comuniștii – se spunea într-un document de partid din 1 noiembrie 1935 – suntem gata să apărăm independența României, dacă țara noastră ar fi silită să ducă un război național de apărare contra imperialismului fascist»". □•*Poezie în infraroșu*, califică Z. Cărlugea creația lui Mircea Florin Șandru: „Autorul *Elegiei pentru puterea orașului* cultivă acest crez într-o elegiacă artizanalitate. S-a vehiculat excesiv o imagine critică asupra poeziei sale, indicându-se o temă a orașului, ca și când aceasta ar spune totul despre poezia sa. A-l țintui pe poet de un topos anume și a-l vedea în atare relație în toate ipostazele sale înseamnă a-l supune unui procustianism critic amuzant”.

■•Semnează cronici literare: □•Figura emblematică a lui Tudor Vladimirescu, așa cum apare în publicistica eminesciană, ocupă pe mai departe locul principal în cronică la Mihai Ungheanu, partea a VI-a la Eminescu, *Opere XIII*: „Ca orice gânditor modern, Eminescu privea trecutul dinspre prezent, fără a ignora un moment nici cursa inversă a devenirii istorice. Matei Basarab este convocat în chestiunea atât de acută a situației societății românești de sub Carol Îngăduitorul. Să observăm mai întâi că în comparație cu Ștefan, el nu este prea depărtat în timp. El face parte după expresia lui Eminescu din «suta a șaptesprezecea» și ocupă în demonstrația eminesciană locul de lângă Tudor Vladimirescu. Altfel zis, pentru susținerea rolului axial al lui Tudor Vladimirescu în istoria vieții moderne românești, Eminescu are nevoie de Matei Basarab. Epoca și numele domnului sunt folosite inițial fără a fi incluse în marea demonstrație, care se țese cu timpul fiind rodul necesităților polemice ale gazetăriei eminesciene. Matei Basarab este citat pentru epoca de înflorire a Țării Românești, pentru bogata ei poporație, pentru „bugetul” ei, pentru numeroasa ei armată, altădată pentru rolul ei cultural”.

□•Artur Silvestri comentează apariția tratatului realizat de Ovidiu Drimba, *Istoria culturii și civilizației*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985, întocmire de erudiție de bibliotecă: „Îndărătul acestor propoziții cam didactice și, în orice caz, despletite, cu nervul mai puțin

viu (dar, fără discuție, adevărate) stă o idee care trebuie semnalată. Istoricul, care nu teoretizează ci descrie, a vrut să spună că o «civilizație istorică» e, în optica lui, aceea care aduce cât mai aproape realitatea creației de virtualitatea creatoare prin raport la un organism etnic ideal”. □•Valentin F. Mihăescu la *Zilele, vârstele, anii* (Eminescu, 1985) poeme de Grigore Hagiu: „«Marfa» lăsată de Grigore Hagiu este poezie dintre cele mai autentice, care-și așteaptă exegeții pe mărirea staturii sale artistice. Între numele importante care alcătuiesc reductabila «generație '60», cel al lui Grigore Hagiu semnifică noblețea și generozitatea ideilor, talentul pus în slujba credinței nestrămutate în poezie, gândite ca mod superior de existență”. □•Mircea Constantinescu semnează reportajul *Marea, Constanța, portul, oamenii*. □•La rubrica *Opinii*, Gheorghe Suciuc scrie despre *Doi prozatori veritabili* arătându-se deranjat de faptul că Tudor Gherman și Cornel Nistea, despre care oferă referințe afective, sunt literalmenteocoliți de critică: „Îmi plac intervențiile poetului și prietenului George Alboiu în zbaterea lirică de astăzi. Știind el însuși ceea ce-i poezia, știe să discearnă și la alții cătu-i aurul și cătu-i balastrul. De multe ori nu se potrivește cu părerea de oficiu a criticilor, dar mai cu seamă în asemenea cazuri are dreptate. [...] Doi prozatori, ca etate apropiindu-se de cincizeci de ani, ca prospețime de condei încă tineri au tipărit în anul din urmă fiecare câte o carte – unul ardelean, altul bănățean – și încă (?) n-am observat intervenția criticii. Cu o excepție, recunosc. Este vorba despre prozatorii Tudor Gherman și Cornel Nistea. Despre acesta din urmă am citit o excelentă cronică în «România literară» a lui Valeriu Cristea. Sub semnătură, vă propun lectura cărților lor ca o frumoasă căutare a adevărului artistic. «Desantistii» sau nu (eu am câțiva prieten în acest *pluton!*), Gherman și Nistea sunt prozatori pentru care jur cu inima mea încercată în iubire”. □•Sub titlul *Despre paternitate și ignoranță*, Nicolae Georgescu își varsă năduful pe RITL fiindcă a găzduit un articol al lui Zigu Ornea, în această problemă: „Citim, și noi, în «Revista de istorie și teorie literară», nr. 35 2/1985 (abia apărut!), un articol intitulat *Din nou despre integrala Eminescu* și semnat de Z. Ornea. Dintr-o notă înțelegem că revista își va oferi spațiul oricărei intervenții de acest fel, «în conformitate cu statutul de tribună a democrației» – dar că își rezervă, natural, dreptul de a-și publica propriul punct de vedere exclusiv *sub semnătură*. Rezultă, din notă, cel puțin două lucruri: că revista deschide o dezbatere despre ediția Eminescu (dar nu orice fel de dezbatere, ci una despre autenticitatea materialului eminescian din secțiunea de publicistică a ediției) – și că punctul de vedere al redacției este *rezervat, natural* și va apare *sub semnătură*. Cu alte cuvinte, va fi un arbitraj pe care «Revista de istorie și teorie literară» se hotărăște să-l patroneze. [...] Articolul lui Z. Ornea ne ține legați în trecut, la finele anului 1984 când a apărut vol. XI din ediția Eminescu, la care se referă. Nici nu rezum articolul în chestiune, nici nu răspund la toate ideile ce frământă mintea autorului; într-o învălmășeală de patimi mari, sunt amestecate acolo probleme de istorie, istorie literară, istorie a căilor

ferate, sociologie, editare, paternitate, comentarii, etc. – încât o discuție ordonată nu poate fi posibilă (poate doar redacția să aibă cheia ordinii în această privință). În mare parte, sunt chestiuni ce au intrat în catehismul eminescologiei; Z. Ornea nu poate să înțeleagă problema Eminescu pentru că nu a înțeles, de atâția ani de când se ocupă de ea, lucrul elementar: că trebuie să devină eminescolog el însuși ca să-l comenteze pe marele nostru poet național. [...] A intrat Z. Ornea în *cadena interioară a autorului* pentru a-și permite opinii în legătură cu paternitatea articolelor eminesciene? Ș. Cioculescu mărturisește că a stat 3 (trei) ani la anii 1878-1879 din «Timpul»: Z. Ornea a citit de două ori, în 1961 și în 1972, colecția pe 8 ani a ziarului. Ș. Cioculescu adaugă ediției sale – Z. Ornea vrea să scoată din ediția altora. Pe cine credem?”. ■•La *Revista revistelor* este semnalat primul număr din „Caiete critice” (1, 1986) consacrat lui Sorin Titel, (de la a cărui dispariție, a trecut un an) cu „excepționala reconstituire *Viața lui Sorin Titel povestită de Iosif Titel, tatăl scriitorului*, text de o densitate faptică și de o acuitate portretistică atât de vii încât e lucru neîndoielnic că viitorii biografi ai prozatorului îl vor utiliza ca pe o sursă primordială. De asemenea textele inserate în despărțitura *Ultimele confesiuni* (două interviuri ale lui Sorin Titel) se citesc cu adâncă emoție. Diferite ca ton și substanță (nu lipsește, din nefericire, în câteva locuri, nici impudica laudă de sine a semnatărilor), marele număr de tablete și articole inserate în despărțiturile *Gânduri despre Sorin Titel, Amintiri, evocări, Privire asupra operei*, între alții, sunt semnate de Fănuș Neagu, Nicolae Velea, Eugen Simion, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Dumitru Micu, George Bălăiță, Anghel Dumbrăveanu, Mircea Ivănescu, Radu Tudoran, Ada Orleanu, Lucian Raicu, Zina Molcuț, Valeriu Cristea, Marius Robescu, Florin Mugur, Horia Pătrașcu, Radu Cosașu, Mihai Nicolae, prof. Vasile Brânzănescu, Andriana Fianu, Ciprian Radovan, dr. Mircea Lăzărescu, Șerban Foarță, Veronica Matei Popescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Ion Vlad, Nicolae Ciobanu, Ileana Mălăncioiu, Marcel Mihalaș, Mihai Coman, Vasile Popovici, Daniel Vighi, Jan Willem Boos, Stere Gulea, Valentin Silvestru. Utilă, deși vădit lacunară la partea consacrată receptării critice, *Bibliografia prozatorului Sorin Titel* întocmită de Viorica Nancă”. □•La rubrica *Mapamond*, în traducerea Luminiței Voina-Răuț, este redat interviul acordat de Jorge Luis Borges publicației „Clarín” din Buneos Aires (martie 1985).

• [„**Tribuna României**”, nr. 311 (5)] Pe prima pagină Const. Ciopraga semnează tableta *Spiritualitate românească*: „Între dispariția lui Neculce, ultimul mare cronicar, și prima poezie a lui Eminescu, nu s-au scurs mai mult de 120 de ani. Tot ce e specific național, de la *Viața lumii* până la Blaga, de la *O samă de cuvinte* până la Sadoveanu și Marin Preda, marchează o linie de continuitate, într-o vizibilă ascendență. Valori precum Eminescu, Caragiale, Creangă, ca Arghezi, Blaga sau Ion Barbu, Sadoveanu, Rebreanu, Călinescu, cărora li se adaugă importanți scriitori în viață, configurând dimensiuni ale

geniului românesc, pot sta alături de personalități ale oricărei literaturi”.

□•Liviu Papadima obține un interviu de la Dan Grigorescu. – *Știm, ne-am adresat distinsului profesor, că preocupările dvs. se ramifică în multiple direcții. Care socotiți că ar fi punctul lor de convergență ?* – Punctul de convergență al preocupărilor mele s-a format, cred, încă din facultate, la cursurile lui Tudor Vianu, care m-au fermecat și mi-au determinat formația spirituală. Tudor Vianu încerca să dea coerență și contur unei discipline cu oarecare tradiție la noi, literatura comparată, căutând o redefinire a acesteia dintr-o perspectivă larg cuprinzătoare. Pentru el, literatura comparată însemna o sinteză a literaturii și a esteticii. Mi s-a părut că evoluția acestei discipline de pe la începutul anilor '60 tindea spre realizarea unei sinteze care aparține mai ales teritoriului istoriei culturii.[...] – *Cum a evoluat arta românească în acest răstimp ?* – Acum cincizeci de ani, un strălucit istoric al artei. Henri Focillon, a formulat o propoziție care ne măgulește, și care mi se pare cu totul îndreptățită: «România este o țară de pictori». Există, la noi, o sensibilitate pregnantă în această direcție, o civilizație vizuală venind dinspre arta țărănească veche. – *Ce rezonanță a avut arta românească în ultima vreme pe plan internațional ?* – Arta românească se bucură la ora actuală de interes în lume, așa zice, însă nu suficient față de valoarea ei reală. Merită – o spun fără nici un orgoliu de circumstanță – să fie mai bine cunoscută. A devenit mult mai activ schimbul de expoziții, personale sau de grup. Editura Meridiane publică monografiile sau sinteze asupra artei românești în diverse limbi de circulație, unele prin coeditare. Artiștii români sunt mai des prezenți în enciclopedii, în dicționare străine. Se fac și unele traduceri din cărțile poezilor noștri clasici și contemporani. Dar acesta este numai un început. Drumul urmează a fi străbătut încă”.

□•Tot Liviu Papadima semnează textul *Studiu asupra baladei românești*. ■•Același Liviu Papadima recenzează două cărți de poezie. □•Al. Andrițoiu, *Constelația lirei*, Meridiane, 1985: „Temele poetice abordate de Al. Andrițoiu fac parte din repertoriul peren al lirismului. Urma timpului în om, iluzia sau nostalgia veșniciei, dragostea șerpuiind între dorință și amintire, singurătatea, rezonanța naturii în lumea lăuntrică, revin în multiple ipostazieri în paginile volumului”.

□•Mircea Cărtărescu, *Totul*, C.R., 1986: „Ceea ce îl singularizează pe Mircea Cărtărescu – și nu numai între poeții de o seamă cu el – este *tonusul liric* copleșitor, emanația unei sensibilități tensionate până în unghii, care își revarsă magma amplu și tumultuos”.

■•Viorel Cosma salută faptul că lui Anatol Vieru i s-a decernat Premiul Herder: „După Mihail Jora și Zeno Vancea, un nou compozitor a obținut această distincție prestigioasă Anatol Vieru. Prezența autorului operei *Iona* pe lista laureaților din anul 1985 nu trebuie să surprindă (ca în alte cazuri) pe nimeni, deoarece Anatol Vieru deține deja un bogat palmares de distincții artistice care l-a impus printre personalitățile de seamă ale artei sonore contemporane: premiul național *George Enescu*, premiul internațional *Reine Marie José* din Geneva, premiul internațional *Serge Kousse-*

nitsky din Washington. Recenta distincție survine exact când Anatol Vieru împlinește 60 de ani, vârsta maturității artistice a oricărui mare compozitor ce și-a aflat calea originală, inconfundabilă, de exprimare a ideilor”. □•În serialul *Trepte în poezia românească*, Liviu Papadima ajunge la episodul al III-lea, *Miorița*: Grigore Brâncuș se ocupă de etimologia verbului *a pune*, „exercițiu de analiză din care rezultă importanța extraordinară de mare pe care o reprezintă în limba noastră fondul lexical moștenit din latină”.

2 martie

• [„Scânteia”, nr. 13538] Fănuș Neagu semnează elogiul limbii române intitulat *O zestre nobilă*: „Pentru mine, limba română e distanța dintre inimă și umbra ei care, se numește suflet”.

• [„SLAST”, nr. 9] Despre *Implicarea prin critică* scrie Ramona Fotiade, pornind de la două modele: Lucian Raicu și Mircea Iorgulescu: „Întâlnirea a două spirite atât de deosebite dar egale ca forță de manifestare, cum sunt Lucian Raicu și Mircea Iorgulescu echivalează cu întâlnirea a două *lumi* ale discursului despre literatură. Șansa criticii de azi este de a le putea cunoaște simultan. Pentru că între capacitatea de sinteză și puterea anticipării, între *metaliteratură* (sau *literatură critică* mai bine decât *critică literară* – termen puțin sugestiv) și *vizionarism*, se scrie istoria”. □•Tot pe prima pagină, Constantin Sorescu găsește pe Ioan Alexandru, din *Imnele Putnei* (C R., 1985), *În căutarea propriei identități*: „Se poate aștepta o adâncire a ceea ce pare a fi o nouă și benefică schimbare la față a lui Ioan Alexandru? Va scrie el și o Apocalipsă, așa cum a scris și Ioan al Luminii cu care – după Eugen Negrici – autorul imnelor ar năzui să se identifice? Se va apropia el cumva de zodia îndoielii? *Ioan* va redeveni *Ion*? Oricum ar fi, poetul care ezită astăzi la răscruce de vânturi nu și-a performat niciodată cu mai multe concretețe năzuința spre spiritual ca în *Imnele Putnei*, ca, adică, pe banii albi pe care *Ion* și-a pus probabil, la păstrare pentru zilele negre ale lui *Ioan*”. □•Val Condurache pune ghilimele în titlul său, la *Drumuri de fum* (Junimea, 1985), considerându-l pe Corneliu Ștefanache „un scriitor profesionist”: „Nouă, în romanul *Drumuri de fum*, este și tema *scribului*, pe care aș compara-o, dar în direcție gravă, istorică, cu tema *condeierului* din romanul lui Llosa, *Mătușa Julia și condeierul*”. □•Octavian Buruiană se întreține, pe o pagină de revistă, cu prozatorul George Bălăiță. □•Pe mai departe, revista își perpetuează textele, cam mari, de la un număr la altul: Obișnuiți să continue cu aceleași texte, dar în altă concepție grafică, Paul Dugneanu semnează cea de a treia parte din articolul *Marius Robescu; figurile spiritului și ale limbajului*, Ion Grecea vine cu impresii finale despre *Școala de literatură*: „Închei aceste scurte considerații despre fosta Școală de literatură și critică literară Mihai Eminescu cu gândul mărturisit că aș fi foarte bucuros dacă cineva ar lua inițiativa editării unei cărți, sub generoasa egidă a «Scânteii tineretului», volum în care toți absolvenții celor patru

serii să insereze unele amintiri din anii de studiu, amintiri ce fără doar și poate fac parte din propria lor biografie literară. Cartea ar constitui, sunt sigur, un interesant material documentar, anexă la o viitoare istorie a literaturii române”. □•Mircea Dinescu realizează un crochiu pe marginea poeziilor scrise de criticul și teoreticianul Marin Mincu. Textul se numește *Câinele care latră nu mușcă*, aluzie discretă la diferența existentă între ceea ce obișnuiește să facă atirpul și verurile sale. □•Partea a doua a articolului lui Adrian Marino, *Literatura frumoasă*, încheie numărul.

4 martie

• [„**România liberă**” 12854] Sub titlul *O sinteză a prozei contemporane*, Tia Șerbănescu apreciază noul volum al criticului Cornel Ungureanu, *Proza românească de azi*, C.R., 1985: „Pentru Cornel Ungureanu timpul istoric, – social-politic – are un rol determinant în viața prozei. Iată de ce cartea sa, dincolo de faptul că este o carte despre viața prozei este și cartea unei epoci literare pe care o descoperă și o analizează odată cu proza pe care a produs-o. Ele se explică una prin alta, împletindu-se atât de strâns încât lecția prozei din primele două decenii ale literaturii noastre noi este nu numai literară ci și istorică și politică”.

5 martie

• [„**Viața studentească**” nr. 9] Adriana Bontea prezintă volumul de versuri al Domniței Petri, *Celălalt* (C.R., 1986) sub titlul *O poetică a sugestiei*: „[...] Această observație asupra tehnicii formale a construcției poemelor își găsește justificarea în planul structural interne a poeziilor, în sensul că autoarea încearcă și reușește obținerea unui efect de discurs continuu, în care se alătură mereu noi paradigme semantice. De aici, și impresia unei poezii al cărei sens pare să scape la o primă lectură, iar atunci când acesta este surprins rămâne în continuare greu formulabil și greu traductibil în limbajul noțional. O consecință imediată a acestui efect de continuu (realizat în parte și prin lipsa punctuației) este dificultatea alegerii citatului, a operării unei tăieturi”.

6 martie

• [„**România literară**”, nr. 10] Număr dedicat *Zilei Femeii*, despre a cărei semnificație scrie, Ion Horea (*8 Martie*) și Platon Pardău (*Inscripție*). Traian Podgoreanu aduce o serie de argumente în privința a ceea ce numește *Conștiința de sine a literaturii*: „Prin procesul de creație, conștiința se transpune în exterioritate, se obiectivează (ar zice Marx), dobândind un mod de existență generic, universal. Conștiința creatorului devine conștiința unei trepte a evoluției artistice, în mijlocul unui popor, conștiința aceluia popor, conștiința că rostul ei este de a se obiectiva în forme determinate, care să constituie o consolidare, dar și o negare a tradiției, pe care s-o includă însă și s-o depășească.

[...] Nu interesează aici că astfel criticul poate sesiza intențiile autorului, ci faptul că își ușurează calea spre a descoperi problemele artistice și umane încorporate în operă, starea conștiinței artistice, mesajul secret al operei, coordonatele ei vizionare și mitice. Urmându-l pe creator, analizându-i opera, criticul poate sesiza și el limita (starea tradiției) și necesitatea de a fi transformată într-o „limitație care nu limitează“, adică într-o depășire. Dar adevărata, radicala depășire o realizează creatorul ; abia prin „opera lui conștiința critică atinge punctul culminant: opera critică cea mai desăvârșită și mai plină de urmări este marca creație însăși, afirmă Călinescu cercetînd raportul dintre critică și creație. Ea e totdeauna revoluționară, surprinde prin nouitatea ei, reface concepția despre lume și implicit judecă literatura veche“. Așadar, conștiința de sine a literaturii, – sălășluind în creație, este de natură primară, originară, fiind elaborată din perspectiva autorului, pe cînd criticul accede la instituirea ei pe cale secundă, re-elaborînd-o din perspectiva receptorului. Pe cale secundă, dar nu secundară. Critica este un epifenomen, care s-ar anihila pe sine în lipsa creației, dar care nu se reduce la un simplu apendice. Acesta este de fapt un paradox al criticii: în raport cu creația, ea se naște ca o realitate de gradul doi, secundă, dar odată născută devine relativ autonomă, capătă valoare proprie, cel puțin în sensul că noi o receptăm nu numai pentru a ne pune în contact cu opera pe care o justifică, ci cu critica însăși, ea puțînd să ne producă nu numai satisfacții intelectuale, ci și estetice”. [...] Prin urmare, principial, posibilitățile criticii sînt în primul rînd posibilitățile pe care i le oferă creația ; din trecut sau din prezent. În ultimă instanță, tocmai marile creații sunt cele care declanșează admirația, făcînd posibilă întemeierea vocației și a edificiilor critice impunătoare. Marile creații nu reprezintă doar conștiința de sine a artei, ci și conștiința de sine a unei comunități și a unei epoci, iar în măsura în care dobîndesc perenitate și universalitate, ilimitare, ele se instituie ca o conștiință de sine a istoriei, a umanității. Dar să dăm cezarului ceea ce este al cezarului: în societățile moderne, culte, critica devine un aliat indispensabil al creației în acțiunea de înălțare a „conștiințelor scufundate în ființa vieții – la conștiința de sine și de lume“. □ Alex Ștefănescu obține un interviu de la Radu Boureanu, proaspăt octogenar. Convorbirea se numește *Privind în urmă și privind în viitor*: „– *Îmi iau îngăduința de a vă adresa o întrebare mai incomodă. Există mari diferențe – de viziune, de stil – între poezia publicată de dv. în perioada antebelică (Zbor alb, 1932, Golful sîngelui. 1936. Cal de apocalips, 1939) aceea din primul deceniu de după război (Sîngele popoarelor, 1948 etc.), și aceea de dată mai recentă (Cheile somnului. 1967, Cocoși de vînt, 1968, și până la Planeta curată, 1976, sau Snop de fulgere. 1985). V-ați adaptat la fiecare moment cultural ? Se poate vorbi de o succesiune de renegări? –* Întrebarea, dragă Alex. Ștefănescu nu este deloc incomodă. Este cit se poate de firească. Desfid ca în opera scrisă sau zugrăvită a majorității creatorilor de frumos și adevăr să nu fulgere un cât de mic reflex al unor oglinzi deformante. Nu după

formula „cine muncește mai și greșește”, ci după secvențe de timp în care în conștiința oricât de ferită de „exagerațiuni”, vorba lui Caragiale, se impun și unele gesturi și idei care exprimă o dezorientare. Diferențe de viziune, de stil ? Acestea ființează pe diferența de trepte evolutive. după cum pornind de La *Mențiunile critice* ale lui Perpessicius, de la aprecierile lui Pompiliu Constantinescu și, urcând în timp. privirile asupra scrisului meu au fost varii. Primii observau acea prezență a misterului, neliniștea efluviilor selenare și viziunile poemelor. Unele condeie critice nu insistat asupra cromatismului scrisului meu. Despre ultimele volume s-a spus ca aş fi o conștiința a timpului meu. Sunt fericit că am putut isca în atâtea conștiințe superioare atâtea revelații și afirmări valorice. [...] – *Privind în urmă, ce adevăr esențial puteți extrage din vasta dv. experiență scriitoricească pentru a-l transmite, cu valoare de memento, scriitorilor tineri de acum ?* – Privind în urmă și privind în viitor, numai din experiența proprie este greu să fii, să pozezi în distribuitor de sfaturi. „Nu-mi dați sfaturi – știu să greșesc și singur” – atâtea experiență plurimilenară ne arată că omenirea greșește mereu. De ce ? De ce să dau sfaturi tinerilor ? Cred că în generația mea au existat multe voci personale. În ce mă privește, nu în-am împăcat nicicând cu ideea de tutelă. Nu mi-a plăcut să trăiesc la lumina lămpii altora. Înrudire spirituală și viziune asupra lumii apropiată – da! Dacă nu văd progresul în detalii, în zadar îl caut în fond, spune undeva Cehov. Nu concep lupta între generații decât structural intelectuală, artistică, luptă de idei – să nu existe persoane care să nu îngăduie dialogul. Nu vreau prin asta să joc rolul de balanță echilibrată. Michel Foucault spunea: „A avea creier cât mai suplu și coloana cât mal dreaptă.” Este un sfat de urmat. Există în societatea umană spiritul gregar, al neputinței de a-ți direcționa propriile judecăți, păreri, căzând fatal sub imperiul unor voințe care-și impun legile de îndrumare și înțelegere celor neorientați. E de gândit”. □•Motivul aniversar se regăsește și în textul lui Valentin Lipatti, *Zidar de lumină*: „Radu Boureanu nu este un om bătrân, nici pe dinăuntru, nici pe dinafară. Inteligența sa a rămas vie și mobilă, presărată de o fantezie suavă și de o ironie care nu rănește. Sensibilitatea lui față de frumos este omniprezentă: o regăsim în felul ales cum se îmbracă și cum își mobilează casa, în tablourile și cărțile pe care le iubește, în constanta relațiilor sale de prietenie cu oameni de calitate. În bucuria de a trăi. Gustul lui estetic este sigur și judecățile despre alții mai totdeauna sugestive și amuzante. Din meseria de actor, i-a rămas un gust pronunțat pentru imitație, în care este adesea neîntrecut, ca și pentru anecdota bine povestită. În ciuda unui entuziasm tineresc adesea greu de stăvilit. Radu Boureanu are un echilibru interior și acel *esprit de gentillesse* generate poate de originile sale în bună parte galice. Creația și omul emană deopotrivă o strălucire care, fără a orbi, încălzește și seduce. De mai bine de o jumătate de veac, el este o prezență vie și înaltă în peisajul literar românesc, pentru că a știut să-și păstreze neîntinat harul care-l face să fie, în vers, pe pânză sau în gura sobei, un „zidar de lumină” și un om de

omenie”. □•Două poezii subliniază momentul aniversar. La *Breviar*, Șerban Cioculescu trece prin amintirile proprii pe cel ale Mioarei Minulescu, *Amintiri despre Minulescu* (Sport-Turism, 1985): „Ion Minulescu și-a intitulat un volum de versuri Nu sunt ce par a fi. Este și ceea ce a vrut să dovedească Mioara Minulescu, talentata artistă plastică, în pioasa ei carte, de pe urma căreia rămânem cu impresia că fiica a împlinit în felul d-sale o autentică misiune testamentară. Se vorbește din ce în ce mai mult de „eul profund“ al scriitorilor și artiștilor, în studii critice sau numai biografice. Adevărul este vechi ca lumea: deosebirea dintre aparență și realitate. Cine alta ne putea da răspuns la întrebarea asupra „adevărului“ Ion Minulescu, decât aceea căreia defunctul și-a arătat exclusiv fața plină de dragoste și de bunătate?”. ■•Numărul conține cronici, recenzii și articole istorico-literare semnate de reprezentanții mai multor generații. □•Al. Piru, analizează cartea colegului său de catedră de la universitatea bucureșteană, Al. Hanță, autorul studiului *Idei și forme literare până la Maiorescu* (Ed. Minerva): „O prevenire pe care autorul o mai face în introducerea este că întreprinde o cercetare a elementelor de teoretizare, de promovare a unor concepții referitoare la creație, specificul și rolul ei, înainte de a avea o adevărată literatură. Chiar dacă multă vreme literatura e subordonată fenomenului cultural, iar preceptele diriguitoare sînt adesea împrumutate din alte arii, „trebuie să privim la adevărata lor importanță pledoariile înaintașilor privitoare la propășirea limbii române, la imitarea exemplului popoarelor mai avansate pentru a avea în limba țării cuvântul evangheliei și înțelepciunea istoriei, cursul anilor, meditația asupra existenței omului și îndemnul de a se sluji moșia“.;Un merit esențial al lucrării lui Al. Hanță pe care ținem să-l subliniem de la început este că niciodată nu face confuzie între fenomenul cultural și cel literar, că privește chiar fenomenul cultural obiectiv, fără să descopere la noi o prerenaștere, o renaștere și un baroc aproape contemporane cu cele din Apus, deși la bibliografia citează cărțile lui Dan Horia Mazilu. Literatura română în epoca Renașterii și Barocul în literatura română în secolul al XVII-lea. Nu vorbesc, ca alți cercetători mai noi, de cultura și literatura străromână”. □•George Muntean face *Precizări asupra literaturii române*, pornind de la fascicula cu același titlu (Eminescu, 1986) semnată de Al. Rosetti, în care sunt condensate informații despre istoria limbii române și formarea limbii literare: „Acestea ar fi noutățile față de prima ediție a celor *Câteva precizări...*, însoțite de scurte caracterizări, mereu competente și la obiect, adesea, „telegrame sugrumate de emoție“, cum îi caracteriza G. Călinescu unele observări, văzând în el un „erou plin pentru un roman posibil“, textele alese sunt mai totdeauna reprezentative pentru scriitorii avuți în vedere și în orice caz constant remarcabile. Secțiune personală în literatura română, cartea de față este în același timp îngemănată cu celelalte scrieri ale lui Al. Rosetti. un prilej de cunoaștere a marii lui personalități și a complexelor ei înzestrări”. □•Ion Dodu Bălan se oprește asupra volumului de publicistică a lui Onisifor Ghibu, editat recent de

Vasile Popeangă, cu o prefață de Nadia Niculescu: „Volumul de publicistică pedagogică. În esență, al lui Onisifor Ghibu. studiul introductiv și notele docte ale lui Vasile Popeangă și excelenta postfață a Nadiei Nicolescu ne-au adus o carte frumoasă, utilă și plăcută și nu o dată cu pagini cutremurătoare. Citind asemenea pagini din articolele atât de înflăcărate în apărarea drepturilor românilor, văzând strădaniile lui de a face din școala românească și din silabele limbii române adevărate cazemate în lupta pentru salvagardarea ființei naționale a românilor din imperiul austro-ungar. parcă vedeam pe frontispiciul școlilor românești din Transilvania dictonul țâșnit din patriotismul și înțelepciunea Școlii Ardelene, pe care-l simt azi ca motto la opera marelui cărturar: „Luminează-te și vei fi, voiește și vei putea!“

□•Nicolaie Manolescu se regalează cu volumul lui Dumitru Popescu [Dumnezeu], *Vitralii incolore* (Ed. Eminescu, 1985). *Jurnal domestic* se numește cronică lui Eugen Simion la Nora Iuga, *Piața cerului* (C.R., 1985). Constantin Crișan scrie o scurtă recenzie la Aurelian Titu Dumitrescu, care și-a scos la editura Litera, volumul intitulat *Antume*.

□•Tot despre poezie scrie și Dim. Rachici, la un coleg de generație, Ioan Șerb, și volumul acestuia *Triumful vieții* (Ed. Eminescu, 1985): „Operând cu simboluri și concepte, în general cunoscute, poezia lui Ioan Șerb este austeră. învăluită într-un abur de solemnitate. Pe coperta exterioară a cărții, într-un fragment reprodus dintr-o cronică la o carte mai veche a autorului (*Legenda Umanității* – 1978). academicianul Șerban Cioculescu scoate în evidență această trăsătură definitorie pentru poezia lui Șerb: „Această scriere (*Legenda Umanității*) solemnizează oarecum conceptele, care de fapt se ridică deasupra naturii cosmice, integrând universul propriu-zis gândirii filosofice, atât al celei cosmologice, cit și al celei ontologice. Așa fel înțelege poetul lirica de gândire. ca dialog permanent între om și universul care-i răspunde și-i corespunde“.

□•Tânărul Ion Bogdan Lefter, se pronunță supra celei de-a șasea cărți de versuri a Doinei Uricariu, *Ochiul atroce*, Ed. Eminescu, 1985: „Mai mult decât atât poezia nu avansează în direcția notației „eseistice“, rămânând în zona acelei „senzorialități cerebrale“: dintr-o instinctivă opțiune a sensibilității, desigur, dar și – îmi permit să-mi închipui – pentru a se păstra cit mai departe posibil de câmpul magnetic al clișeului critic despre care am vorbit la început. Și pe care nu ne rămâne decit să-l depășim printr-o (încă) necesară tautologie: poezia Doinei Uricariu nu e „decât“ poezia unei poete“.

□•Foarte tânărul Corneliu Băran este atras de cartea de reportaje a lui Ilie Purcaru, *Vorbesc, țărani...: Ilie Purcaru ne „descoperă“ sufletul țaranului astăzi, într-o carte în care el, țaranul, reprezintă personajul principal. Desigur, prin meserie, autorul este obligat să fie insistent, să descopere ce și-a propus. Având vocația scriitorului-reporter, Ilie Purcaru „știe“, însă, să-și lase interlocutorul să vorbească, să-și aducă aminte, să se destăinuie cu sinceritate. Vorbele și acțiunile personajului nu sunt „mistificate“ de scriitură, publicistul redând faptului divers proporții semnificative și intensitate omenească. [...] Se intilnesc în autorul lor prozato-*

rul și poetul. Dialogând permanent despre rostirea țaranului din zilele noastre, Ilie Purcaru ne oferă o lectură „pentru toate anotimpurile”. □•Paginile de mijloc ale revistei sunt ocupate de Mircea Iorgulescu, cu un text istorico-literar intitulat *Panaît Istrati – jurnalistica socialistă*: „Morală sa existențială, revolta tânărului Istrati va fi modelată de militantismul său sindical și socialist. Idealurile mișcării. așa cum erau popularizate, înțelese și practicate în epocă, nu îi asigură însă doar un cadru și o direcție, care sunt vizibile și au un caracter precumpănitor social: devin. În realitate, principii formatoare profunde. Literatura și socialismul, visul și acțiunea: niciun dezacord între aceste țărâmurii, cărora scrisul, prin dubla lui natură. Ic relevă și le consfințește o năzuită unitate. Istrati consideră Jurnalistica un bici al adevărului – Iar adevărul se află, nesmintit, de partea socialiștilor. Nu este însă vorba de un adevăr al lor, socialist, de un adevăr al cauzei pentru Istrati, ca și pentru ceilalți socialiști de atunci, cauza însăși este generată de lupta pentru adevăr și se legitimează prin ea. În convingerea că socialismul se află în serviciul adevărului își găsește tânărul Istrati îndreptățirea și forța de susținere a publicisticii lui din acești ani, el socotindu-se unul dintre cei care aduc și seamănă „lumina binefăcătoare“, risipind negurile minciunii și trezind conștiințele”.

● [„Tribuna”, nr. 10] Ziua internațională a femeii și Festivalul de dramaturgie de la Cluj-Napoca țin prima pagină a revistei. □•Despre *Misiunea civică a teatrului* scrie Ileana Berlogea. □•Un text inedit al scriitorului-medic Victor Papilian se numește *Amintiri din teatru*. □•*Homodiegeza creatorului teatral* îl preocupă și pe Valentin Silvestru: „Homodiegeza autorilor și artiștilor dramatici îmi pare, în sfârșit, prețioasă pentru identificarea semantemelor limbajului specific și filozofemelor unei creații atât de caracteristice, în tripla-i determinare, hotărâtă de natura ei sintetică, factura colectivă, conjuncția indispensabilă cu publicul. La care s-ar adăuga, poate și prezenteismul rațional, inerent”.

■•Alți bucureșteni se alătură paginilor din „Tribuna”. □•Dimitru Solomon vine cu *Ipoteze de spectator*, iar Marian Popescu cu articolul *Dramaturgul Sorescu*. □•Tudor Vlad realizează un scurt interviu *Cu Ion Caramitru despre Hamlet*. ■•Semnăturile locale aparțin Mariei Vodă Căpușan și lui Ion Cocora, interesați laolaltă în a descrie *Un eveniment teatral – Hamlet*: ■•În zona literaturii nedramatice, Marian Papahagi semnează articolul *Personajul Nichita Stănescu*, referitor la *Antimetafizica*, cartea dialogurilor lui Aurel Titu Dumitrescu cu poetul, convorbiri care nu-l impresionaseră la prima lor apariție în SLAST (1983): „Nichita Stănescu apare din carte în toate nuanțele unicității sale din cuvinte și gesturi recunoașterea este sigură, chiar dacă un anume histrionism (tema o mereu atinsă în volum) unilateralizează, poate, până la un punct imaginea sa. E obsedat de poezie și – mai mult sau mai puțin explicit – de locul său în poezie. Își afirmă cu o candoare copilărească toate convingerile. («Dacă ai despre tine însuși și despre talentul tău o idee măreață, o idee măreață în adevăratul sens al cuvântului, și ești chiar un scriitor autentic, în adevăratul

sens al cuvântului. ai mult mol multe șanse de a te realiza decât cel care are o idee instabilă și contorsionată despre propriul său talent»), dar se lasă surprins și pradă umorilor negre, e frământat de destin”. □ În *Lumea ca spectacol (II)* Ion Vlad continuă prezentarea romanului *Orașului îngerilor*, al lui D. R. Popescu: „Suprapuse, interferate, alternate sau labirintic insinuate în discurs, imaginile își asociază, ca într-un colaj, evenimente, iar inserția lor decide unul dintre straturile acestei structuri narative la care nu poți privi cu indiferență chiar dacă nu împărtășești întotdeauna soluțiile adoptate de prozator. Ca roman al semnelor, *Orașul îngerilor* propune, într-adevăr, un univers semiotizat, un sistem de referințe extrem de deschis prin magnetismul unor cuvinte sau al unor sintagme: «o lume a semnelor, înfricoșătoare, suavă, și nu o realitate, așa cum era ea cu adevărat...» Marile motive ale eposului sunt prezente și aici, iar cronică evenimentelor devine, implicit, cronică unor teme fundamentale ale literaturii. Adolescența, ca vârstă și ca impact al unor experiențe dramatice; viața, moartea, imposibilitatea de a te sustrage istoriei și determinărilor produse de evenimente; refuzul universului concentraționar și al tiraniei; absurdul războaielor dar și generozitatea unor acte de sacrificiu sunt motive însoțite, în acest spațiu al semnelor, de referințe intelectuale, de semnificația miturilor și de dimensiunea lor strict estetică (basm și mit, poveste și fabulă, descântec și filă de vechi poeme ale devenirii umanității)”. □ •Petru Poantă scrie despre Al. Căprariu, colegul de redacție aflat în poziția de redactor-șef adjunct: „Modul acesta de a scrie, grav și patetic, elegant și inspirat, se poartă astăzi din ce în ce mai puțin. Lui Al. Căprariu îi este structural. El nu știe truca sensibilitatea și nici n-are de ce, din moment ce impune prin tranzitivitatea ei. Așa ca mulți dintre colegii generației sale: Ion Brad. Ion Horea, Al. Andrițoiu. E o probă de conservare a lirismului. Poezia aceasta încă vrea să exprime *ceva*, deși s-ar părea că se află în anticamerele modernismului, ale nonfigurativului. Ea își absolvă, astfel, propriile-i *teme*, este optimistă tocmai prin resuscitarea acestei sincerități. În orice caz, deși continuă o structură de adâncime a creației anterioare, *Asfințiturile zilnice* reprezintă un punct de răscruce în creația poetului. Omul începe să fie absorbit de creație”. □ O prezență insolită este literatura turistică a lui Ion Cristoiu, vizitator pe mai departe al catedralei Notre Dame din Paris.

• [**„Alba Iulia”, nr. 3**] Doru Popovici semnează textul *Lucian Blaga și muzica*. Rubrica se numește *Zări și etape* ■ *Către domn profesor Ioan Popescu*, aceasta este dedicația care însoțește poezia inedită (cu datare precisă, martie 1981), unul dintre sutele, posibil miile de texte olografe împrăștiate cu generozitate de Nichita Stănescu celor pe care îi cunoștea, ori se aflau întâmplător în preajma-i. □ •Aurel Pantea găsește că Ion Sângereanu (membru al colectivului de realizatori ai suplimentului „Alba Iulia”) este un goliard moderat: „O lărgire a teritoriului unor motive fertile, o mai mare atenție la tensiunea intrinsecă a imaginii, precum și o mai mare deschidere spre real ar face serioa-

se servicii poeziei lui Ion Sângereanu și i-ar consolida statutul”. □ În recenzia la Alexandru Brad, *Ora ceasului din turn, Eminescu*, 1985, Alexandru Stâncel îl afiliază pe poet liricii transilvănene mai vechi și mai noi: „Despre destinul cuvântului la un poet de dincoace de munți s-ar putea spune foarte multe. S-ar putea spune că el vine foarte greu din acele adâncimi. La Alexandru Brad împerecherea distractivă a cuvintelor este aproape inexistentă. Nimic nu pare a fi joacă de dragul ei și asta am putea-o proba începând cu Aron Cotruș și terminând cu cea mai tânără generație echinoxistă (Ion Mureșan și Aurel Pantea). De ce nu ne putem juca atât de ușor cu limbajul este o întrebare la care nu vom putea răspunde în câteva cuvinte. La Alexandru Brad găsim dimensiunea amintita interesant structurată în câteva teme aparținând tradiției”. □ Nicolae Bocșan se ocupă de prezența lui Horea în publicistica secolului al XIX-lea, din cartea îngrijită de Nicolae Edroiu, *Horea în publicistica românească de acum un veac*, Dacia, 1985. □ Se inoportunează reciproc textele *Cetatea Târnavei*, de Andrei Adrian Rusu, *Tăblițele de la Tărtăria* (autor Ion Al. Aldea), *Partid al demnității românești* (generic sub care revista organizează un concurs de proză, poezie, scenete, montaje imnice) și versurile lui Allen Ginsberg, mai exact poezia sa *Cântec*, tradusă de Elisabeta Cisteianu.

7 martie

● [„Contemporanul”, nr. 10] De *Ziua femeii*, Radu Cârneli semnează editorialul *Minune de cer și pământ*: „Timpul modern a adus cu necesitate mereu mai în centrul atenției generale femeia, această „minune de cer și pământ“ cum o numea Shakespeare. Dar chiar și în antichitate, ca și în evul de mijloc, femeia a jucat un rol considerabil în viața socială, ca să nu mai vorbim de greul pe care l-a dus veacuri de-a rândul în viața de familie. Emanciparea, începută în veacul trecut și în curs de desfășurare, pe plan mondial, în vremea noastră dă femeii acea aură morală și etică ce ține de demnitatea acestui secol. *Mamă, soție, iubită* – acestor trei ipostaze esențiale în care se așează cu permanență istorică – femeia își adaugă, în zilele noastre, pe aceea de *egală în drepturi a bărbatului*, fapt care i-a deschis drumul spre cele mai diverse împliniri și înalte magistraturi politice și administrative. Această nouă situație, care tinde să devină planetară, a impus, nu o dată, și continuă să dea o tentă subliniat umană epocii noastre, în a cărei atenție și grijă ardentă se află viața și fericirea omului. [...] Admirată, cântată și prețuită, femeia este și va fi, desigur, și mai mult unul din factorii hotărâtori în ceea ce privește viitorul umanității. Pe ogoarele lumii, în uzine, fabrici și laboratoare, în școli, universități ori în așezămintele sociale și de cultură ea demonstrează cu strălucire capacitatea-i de implicare și rezolvare a problemelor vieții și societății, rămânând, totuși, așa cum spunea George Călinescu, «eternă măsură frumosului și visului nostru despre frumos». În aceste idei, femeia din România de azi dă familiei sale, societății și acestui pământ înfloritor puterea-i de gândire și înfăptuire a unei lumi care este tot mai

mult a binelui și puterii binelui. La sărbătoarea sa și a începutului de primăvară, un buchet de poeme, din cele mai minunate poeme!...”. □•Simbolul zilei de 8 Martie este dirijat în paginile următoare către cultul personalității, ofrandă pusă la picioarele Elenei Ceaușescu. □•Versuri de Constanța Buzea, Passiona-ria Stoicescu, Virginia Carianopol, Lucia Negoită și Valeria Deleanu, comple-tează tabloul fesitiv(ist). ■•În domeniul literaturii, același subiect reapare sub titlatura *Sensibilități poetice feminine*. □•Ecatarina Țărlungă o evocă pe Margareta Sterian, pictor și poetă: „Artista care alcătuiește pe pânză lumea unei sensibilități pline de tandrețe însingurată, melancolia, o uriașă căldură omenească fășnind ca un freamăt dureros de pretutindenii și păstrând într-un prezent continuu amintirea clipelor fericite, dezvăluie în versurile acestui vo-lum *Ecran* (Editura Eminescu) explicitări necesare ale acestui univers de for-me și culori, reconstituie crezul unei vârste despre menirea artistului și sensul vieții. [...] Care este, în această clipă de cumpănă când privește mai mult spre ieri decât spre mâine, mesajul Margaretei Sterian? Eu știu, ne spune în catrenul final al volumului, că «în creațiune am statornic rol și se cuvine eu să mor, ca tot ceea ce trebuie să dăinuiește / din devenire o clipă să nu se oprească» *Sta-tornic rol*. Este împăcarea înțeleaptă și tonică pe care săgeata poeziei o trimite pictoriței în așteptarea acelor pânze care să ne spună încă lucruri asemănătoare în forme și culori“. □•Florin Costinescu pe Tania Lovinescu (și noul ei volum, *Pescărușul*, C.R. 1985): „Discretă, atrasă mai ales de fragilitățile universului uman, Tania Lovinescu este în *Pescărușii* (Editura Cartea Românească), noul ei volum de versuri, o poetă a nostalgiei blânde, atitudine ce pune în mișcare un tainic resort interior producător de cuvinte și imagini ce se organizează, aproape filmic, într-o ipostază a vârstei rememorative. Ni se propune, deci, o poezie a desprinderii, a întomnării, a intrării sub o zodie nouă, a coacerii de-pline, o poezie care permite poetei să se regăsească atât în timpul trecut, cât și în cel prezent“. □•Valeriu Bârgău pe Doina Cetea: „Într-o vreme când majori-tatea talentelor poetice feminine se străduiesc din rășputeri să-și ascundă femi-nitatea, evadând în durițăți, e plăcut să-ți reamintești printr-un volum intitulat *Agave* (Editura Dacia („cazul“ unei poete care nu-și tăinuiește delicatețea sufle-tească. Ea se numește Doina Cetea și a tipărit până în prezent cinci cărți de poezie. Autoarea își realizează cu discreție cărțile și nu pare influențată de ni-ciun „star“ al poeziei de azi. Poezia ei răsfrânge în zeci și zeci de fațete un chip neliniștit, ros de întrebări existențiale, aburit de o forță interioară iradiantă. [...] Fără să fie ostentativ modernă, poeta evită sentimentalismul, proclamând independența propriilor imagini printr-o transpunere grafică și acustică a reve-rii. [...] Deși aria motivelor poetice este restrânsă, volumul Doinei Cetea con-stituie o reușită: autoarea este o poetă demnă de toată atenția“. □•Hristu Cândroveanu o citește pe Elena Indrieș, pentru culegerea *Trepte sub pleoape*. Pornind de la exemplele amintite, recenziții se străduiesc să releve, sub toate aspectele, conturul feminității (frumusețe, iubire, sensibilitate): „*Comunicare*,

punți între oameni, comunicare intensă și totală trebuie să fie poezia, arta, ne spun în esență versurile din culegerea *Trepte sub pleoape* a Elenei Indrieș (Albatros, 1985). Și poate că, mai ales, punți între mine și mine, între treptele *eului*, această celulă a umanității. Cuvântul rămânând precar, limitat-expresiv, poeta încearcă inițierea în sine și în tainele lumii pe calea *nichiană*, a comuniunii cu lucrurile. [...] *Trepte sub pleoape* este însă, în tot ce are mai bun, o restituire esențială a trăirii sentimentului iubirii, acut-necesară comuniune existențială, atât de umană“.

■•Laurențiu Ulici scrie despre *Melancholia inteligenței*: „Nicăieri însă ca în *Antimetafizica* (Ed. Cartea Românească, 1985) nu e mai frapantă inteligența marelui poet și mai evidentă acea «profundă melancolie» care-i girează viziunile, ideile și imaginația. Cartea întreagă poate fi socotită drept o călătorie a lui Nichita Stănescu în «infernul» propriei inteligențe (firește, și al psihologiei și vieții intelectuale în genere), o călătorie la care poetul a fost provocat și însoțit de tânărul Aurelian Titu Dumitrescu, poet la rândul-i, dublat de un gazetar cu intuiție și de un discipol orgolios, adică unul ce-și iubește «învățătorul» dar nu vrea să-l imite. Somat să coboare în inaparentul propriei ființe și să traducă intraductibilul, Nichita Stănescu face primul pas, coboară adică în ceea ce s-ar putea numi memoria originară a ființei, se autospectează și își conspectează biografia, dar nu face și al doilea pas, nu traduce misterul, și n-o face pentru că știe ceea ce tânărul său companion n-a aflat încă și anume că «amintirea este o stare de spirit» iar a-i clasifica statistic depozitul înseamnă a ieși practic din raza ei, situație pe care profunda melancolie a poetului n-o îngăduie. De aceea, avertizându-și totuși interlocutorul asupra unor pasămite, defectiuni de memorie, Nichita Stănescu preferă să pună evocării biografice aripile imaginației. [...] Asta este *Antimetafizica* din punctul de vedere al lui Nichita Stănescu: o provocare inteligentă a fenomenelor, reale sau fictive, o încercare orgolioasă a spiritului de a sfida convențiile bunului simț comun, un demers intim și melancolic spre esențialul «trestiei gânditoare» din perspectivă reflexiv-lirică, și, nu în ultimul rând, o confesiune fabulistică. [...] În plan general *Antimetafizica* este spectacolul inteligenței melancolice a lui Nichita Stănescu, marele poet pentru care Poezia «este o lacrimă care plânge cu ochii»“.

■•Marin Bucur prezintă *Bibliografia românească modernă* (1831-1918, vol. I, A-C): „O asemenea lucrare grandioasă, de referință, rămâne ca o operă de conștiință retrospectivă și de perspectivă pentru destinul culturii noastre“.

■•Adrian Păunescu declară revoltat: *O minciună, Dracula*: „Nu e prima oară când ciudate interese dindărătul unor așa zise opere artistice din străinătate se unesc spre a mânji, spre a compromite istoria națională a românilor. Uneori atacul la istoria unui popor poate fi mai grav decât atacul la politica momentană a statului aceluia popor. În cazul de față nici nu știu ce e mai grav. Concomitent cu acțiunea concertată, a reacționarilor de toate culorile, de compromitere a renumelui României de azi, se încearcă, de fapt continuă să se încerce, deposedarea noastră de istoria noastră. Nu știu cum s-ar simți, spre

exemplu, americanii, dacă noi, românii, am face un film, în care l-am transforma pe George Washington în vampir. Așa, ca să meargă bine comerțul de filme. Nu știu cum s-ar simți englezii dacă la Televiziunea Română ar apărea un serial în care un Charles al Marii Britanii ar fi prezentat ca un deklasat, și asta ar fi considerată de noi o informație despre Anglia, Rău s-a simțit, după cum reiese din scrisoarea pe care mi-a trimis-o, o admirabilă femeie de spirit și de inimă, frecventând, când e acasă, tot ce e cultură română, născută ea însăși în România, la Gighera – Dolj, și trăind o parte din fiecare an în Anglia, la Darwen, 5 Summerton, Walk, BB3 OHQ, împreună cu soțul ei, englez de baștină, rău s-a simțit în fața unui film calomnios. [...] Sigur că filmul acesta există, și în numele dreptului inalienabil al artiștilor de a se inspira de oriunde și cum vor, dar este și dreptul inalienabil al unui stat să difuzeze sau nu, chiar pe canale particulare, informații, opere de artă despre o realitate sau despre o legendă, așa cum sunt ele prezentate de un artist sau altul, de o companie de industrie artistică sau alta. În fapt, stimată și preabună d-nă Hoggett, ceea ce dumneavoastră v-a produs atâta mâhnire și indignare face parte dintr-o operă mai largă, ale cărei dimensiuni nu le știm exact, dar a cărei finalitate este limpede: discreditarea României. Filmul cu *Dracula*, ca întreaga literatură cu Dracula, din Occident, este doar o pagină din marele tratat de pornografie politică la care dușmanii României lucrează împotriva noastră“. □ În contrast cu textul despre Dracula, Gheorghe Lăzărescu face portretul Elenei Ghica, una dintre cele mai cunoscute autoare de origine română: „În a doua jumătate a secolului trecut, timp de câteva decenii, nicio altă femeie nu a fost glorificată în lumea intelectuală europeană, ca aceea cunoscută sub numele de Dora D’Istria. Ea nu era alta decât Elena Ghica, născută la București la 22 ianuarie 1828, fiica banului Mihalache Ghika și a soției acestuia, Catinca Ghika, una din cele mai învățate femei din Țara Românească. [...] Scriitorul Heinrich Hurz o compara cu scriitoarea M-me de Staël, floria literelor franceze iar alții, ca Mario Ruffini, socotind-o chiar superioară acesteia, prin noblețe sufletească și caracter. Pentru Garibaldi, de asemenea, Dora d’Istria era o «adevărată soră pentru eroismul și pentru spiritul deschis la cele mai înalte aspirații». [...] «E de uimit – spunea Nicole Iorga – câte cunoștințe se adunaseră în mintea acestei excepționale femei și cu câtă ușurință le putea ea scoate în front ori de câte ori era o bătălie de dat. Căci ea a fost o predicatoră de crez luptător. Liberalismul anticlerical a găsit în ea o neobosită apărătoare. Și tot așa dreptul de a trăi al națiunilor». [...] Prin erudiția și pasionantele pledoarii în apărarea drepturilor umane, Dora D’Istria-Elena Ghika merită să ocupe un loc printre cele mai de seamă personalități din istoria culturii românești“.

• [„Cronica”, nr. 10] Număr dedicat cu preponderență zilei internaționale a femeii, care devine tot mai mult prilej de omagiere a Elenei Ceaușescu, „prima femeie a țării”, dr. inginer și savană de renume mondial, căreia redacția îi oferă în editorialul Flori de primăvară, acest rol tutelar: „Românca de azi

este strălucit reprezentată de femeia om politic, care, alături de dâzeul bărbat ce stă în fruntea partidului și a țării – Nicolae Ceaușescu – participă cu patriotică dăruire revoluționară la conducerea destinului neamului pe calea unanim aleasă a socialismului: de femeia -savant ce conferă noi valori tezaurului științific românesc; de femeia-sol al păcii și prieteniei planetare”. În acest sens, imaginea de pe prima pagină este explicită. ■•Continuă sărbătorirea celor opt decenii de la apariția „Vieții românești”. În viziunea lui Constantin Ciopraga, semnificațiile acestui eveniment se traduc prin *Valoare și specific național*: „Frapantă rămâne și în cea de a doua serie ieșeană (1920-1933) pledoaria pentru o cultură *organică*, de aspect *specific* inconfundabil. Din propria-i experiență, G. Ibrăileanu – consecvent în linii mari, principiilor estetice verificate – păstrează obișnuința de a opune oricărui subiectivism realitățile determinante. Astfel spus, criticul raportează *literatura momentului* la imperativele istoriei în mers pentru a formula criteriul cu valoare obiectivă. Relativ în sine, un calificativ ca *nou* nu coincide neapărat cu o treaptă cronologică, încât un Macedonski, contemporan cu Eminescu, e «nou», iar Goga și Topîrceanu îi apar ca «vechi». La Mihai Ralea, principalul colaborator al lui Ibrăileanu, termenul de *rațiune* revine sistematic; la rândul lor, D.I. Suchianu, Al. Philippide, din când în când Tudor Vianu, se pronunță împotriva exceselor modernizante“. □•Liviu Leonte scrie despre reapariția în 1920, la Iași, a „Vieții românești”: „Până în septembrie 1940, când – pentru programul său democratic, ostil fascismului – va fi interzisă, «Viața românească», larg deschisă dezbaterilor contemporane, continuă să fie o baricadă. Majoritatea scriitorilor reprezentativi din epocă îi sunt colaboratori. Reapărând într-un nou cadru istorico-social, acționând consecvent pentru promovarea și impunerea potențialului nostru spiritual, în seria prezentă «Viața românească» e una din publicațiile de ținută“. □•Același eveniment este comentat de Zaharia Sângeorzan sub titlul *Suflet românesc*: „«Viața românească» nu a fost o simplă revistă, ci o Carte scrisă de «sufletul românesc». Nu și-a pierdut nici azi valoarea, actualitatea, înalta lecție de profesionalitate, spiritul critic. Ea rămâne un model de revistă, un model de a gândi critic destinul unei literaturi“ □•Al Husar, *Continuitate și tradiție*: „Scopul urmărit de revista «Convorbiri literare» de a «reproduce și răspândi tot ce intră în cercul ocupațiilor literare și științifice, de a supune unei critici serioase operele ce apar din orice ramură a științei și de a servi ca punct de întâlnire și de înfrățire pentru autorii naționali» era și cel al «Vieții românești». Revista se anunța ca o publicație cu un profil complex, cu subtitlul «literară și științifică», o publicație «pentru toată românimea», care «să ajungă în adevăr oglinda vieții românești», reluând, ca și «Convorbiri literare», obiectivele «Daciei literare»... Pe firele mari ale unei tradiții impunătoare, ea continua deci linia marilor publicații ieșene din veacul trecut, «Dacia literară», «Propășirea», «România literară», inclusiv «Contemporanul» lui Gherea. Ea devine o sinteză a acestor publicații și orientări literare pe un fond unitar. *Programul*

nostru, pe care Ibrăileanu îl rezuma în două vorbe: *naționalism și democrație*, sau «un program democratic și național», nu era – în fond – străin acestei tradiții“. □•Doru Scărlătescu privește *Atitudinea față de avangardă* a revistei, în timp ce Lenuța Drăgan și Maria Saliniuc, tratează subiectul *Rebreanu la „Viața românească”*: „Pentru cel interesat de evoluția avangardei noastre, cu manifestări mai pregnante începând din deceniul al treilea, odată cu închegarea grupărilor de la «Contemporanul», «Punct», «Integral»..., este indispensabilă, credem, înregistrarea ecoului ei în conștiința publică, în primul rând, în paginile publicațiilor literare ale vremii. Între acestea, «Viața românească» ocupă un loc de excepție, prin interesul major, constant, obiectiv, nelipsit, desigur, de «spirit critic», față de fenomenul artistic și literar modern, ceea ce-i îndreptățește pe redactori să respingă calificările de «învechiți», «reacționari», «tombarere», atribute de adversari. [...] Interesul pentru avangardă se menține la «Viața românească» mai ales la un nivel teoretic și în contextul preocupărilor pentru înregistrarea fidelă a «pulsului» și a «simptomelor» artei și literaturii contemporane. Presupunând deopotrivă, detașare, spirit critic, dar și implicare. În actualitate, el pune într-o nouă lumină conținutul și orientarea revistei, impunând revizuirea judecăților privind «tradiționalismul» excesiv al acesteia“. □•Partea a doua a serialului *Literatura română în lucrări de referință anglo-americe* susținut de Ștefan Avădanei, continuă cu *Preliminarii*: „Cum întrebările colegilor de la «literatură română», ale unor scriitori și redactori vizau «destinul lui Eminescu în spațiul american» și cum acest destin se limitează cel mai adesea la rafturile bibliotecilor și la foarte puțini specialiști în literaturi est-europene, vom încerca, în continuare, să refacem imaginea pe care și-o poate forma un cercetător din cealaltă emisferă care pornește de la asemenea instrumente de lucru“.

• [„**Flacăra**”, nr. 10] Mariana Ionescu anunță apariția volumului lui Șerban Cioculescu, *Argheziana* (Eminescu, 1985): „În orizontul cuprinderii tematic, lucrarea deține meritul cercetării creației argheziene în multipla ei diversitate – poezia, proza, publicistica, dramaturgia, cronică de teatru, traduceri etc. – la nivelul științific recunoscut criticului și istoricului literar Șerban Cioculescu. Studiile și articolele incluse în volum (primul, datat 1926, precede apariția *Cuvintelor potrivite*), indiferent de anul publicării se mențin pe meridianul analizei sagace, datorată în primul rând informației vaste a istoricului literar. Investigația creației argheziene se completează cu date de istorie literară privind portretul scriitorului, realizat ca profil viu colorat care dezvăluie într-un stil captivant aspecte surprinzătoare. Cartea echivalează o amplă monografie“. □•Ion Sofia Manolescu este prezent cu poemul *Pământul meu*. □•Cristian Livescu scrie impetuos despre *Omul armonios*, adică despre eseurile lui Petru Comarnescu din *Kalokagathon*: „Prin repunerea în circulație a multora din textele publicistice, dar mai ales a lucrării sale *Kalokagathon*, una din cele mai importante lucrări de estetică din patrimoniul culturii noastre,

posteritatea critică a lui Petru Comarnescu se află pe un drum drept“. □•*Atenție, se uită la noi ochiul critic!* clamează Romul Munteanu: „Ca orice pot manierist, Liviu Ioan Stoiciu aduce în creația sa elemente reziduale, dar năzuința sa rămâne căutarea porților de intrare în viitor. De aceea, când am terminat lectura acestui volum de versuri îmi venea să spun: *Liviu Ioan Stoiciu, și-acum, încotro?* Trecutul pare ocupat și zăvorât, iar viitorul nu-ți oferă încă un traseu personal fertil pe care să te poți situa în mod definitiv“.

● [„*Orizont*”, nr. 10] „Avem nevoie de o literatură revoluționară. Avem nevoie de romane, de piese de teatru care să oglindească munca entuziastă, grea, dificultățile ce trebuie depășite, dar și succesele pe care le înregistrează poporul nostru în edificarea celei mai drepte societăți din lume, în urcușul spre înaltele piscuri luminoase ale comunismului”. Pornind de la citatul de mai sus, extras din unul dintre discursurile lui Nicolae Ceaușescu, Antoaneta C. Iordache realizează ancheta cu titlul *Cât de actuală este dramaturgia noastră actuală? (I)*. Răspund „pe linie” Ilie Gyrcsik (director al Teatrului de păpuși – Timișoara). Din intervenții: □•Dumitru Solomon (*A scrie pentru contemporanii noștri*): „De câte ori se pune în discuție conceptul de actualitate (în dramaturgie mai abilitat decât oriunde...), nu-mi pot reprima un gând năzdrăvan: oare cum ar fi arătat o astfel de dezbatere la începutul secolului al XVII-lea în Anglia și cum ar fi fost calificată, din acest punct de vedere opera dramatică a lui Shakespeare... [...] Nu întotdeauna a fi «la zi» înseamnă a fi actual. Conceptul de *actualitate* nu coincide cu acela de *efemeritate*, așa cum, de pildă conceptul de *național* nu coincide cu acela de *local*. Sunt piese «la zi», care durează exact o zi, piese care mimează actualitatea. Ele nu spun nimic despre actualitate fiindcă, de fapt, nu spun nimic despre nimic. Cred că avem datoria de a scrie pentru contemporanii noștri, dar și pentru urmașii lor. Piese nu de o zi sau de o săptămână, ci piese de o sută sau de mai multe sute de ani. Se pare că acestea din urmă capătă o pondere din ce în ce mai mare în spațiul literaturii noastre dramatice și se cuvine să capete aceeași pondere și în spațiul scenic”. □Victor Ernest Mașek (*Idee, atitudine, limbaj*): „Un lucru e sigur: dramaturgia noastră de calitate (pentru că, deși se uită adesea acest adevăr, calitatea este o condiție esențială a actualității) este mult mai actuală decât [...] ne-ar lăsa să bănuim simpla trecere în revistă a tematicii pieselor românești contemporane, jucate sau publicate în reviste și volume. [...] de teatru inspirate din prezentul cel mai fierbinte și totuși profund inactuale, prin lipsa lor de angajare, prin caracterul lor doar expresiv și declarativ, prin banalitatea mesajului și precaritatea artistică. Și, invers, scenele teatrelor noastre ne-au oferit, nu o dată, piese inspirate din evenimente istorice, petrecute cu secole sau milenii în urmă (precum *Muntele* de D.R. Popescu sau *A treia țepă* de Marin Sorescu), ori teme și sentimente general umane, ce constituie o permanență tematică a artei din toate timpurile, care au interesat și au incitat acut conștiința contemporaneității, vădindu-și astfel actualitatea. Pentru că, din perspectivă estetică, actuală (sau nu)

poate fi doar *atitudinea* față de evenimentul abstras din prezentul cotidian, și nu simpla sa transcriere mimetică. [...] Un alt indiciu sigur al actualității dramaturgiei noastre contemporane este revigorarea puternică în ultimii ani, prin autori de prestigiu, ca Teodor Mazilu, Marin Sorescu, Tudor Popescu, Ion Băieșu sau Viorel Cacoveanu, a comediei și satirei, deci a lucidității și angajamentului ei critic. Și, deoarece așa cum ne învață materialismul dialectic și istoric, nu există societate perfectă, care în dezvoltarea ei să nu cunoască forme contradictorii, stagnări și neîmpliniri de moment, actualitate înseamnă și capacitatea de a sesiza și critica acele manifestări ce împiedică progresul social. În sfârșit, pentru a fi actuală și în plan artistic propriu-zis, o piesă de teatru trebuie să fie expresia unei personalități artistice moderne, ce a asimilat toate achizițiile viabile ale progresului mijloacelor de expresie artistică. [...] Un Horia Lovinescu, Marin Sorescu, Dumitru Solomon, Tudor Popescu, Paul Everac sau Teodor Mazilu pot demonstra pe orice scenă a lumii, dar și pe scenele noastre, actualitatea de conștiință și de măiestrie a dramaturgiei contemporane românești”. □•Vasile Popovici semnează cronică literară la poeta timișoreancă Simona Grazia Dima, *Ecuatie liniștită* (Albatros, 1985): „Viața literară își are favoriții ei. Unii, nu puțini, sunt creatori autentici, alții – simple fabricate, ieșite din rumoarea vorbelor punând în jurul numelui lor o aureolă înșelătoare. Dar valorile apar și neanunțate, oarecum din afara vieții literare, și la care ea trebuie să ia totuși seama, mai devreme sau mai târziu. Între acestea – Simona-Grazia Dima, debutată cu adevărat abia acum, căci așa-zisul debut în volumul colectiv din urmă cu câțiva ani, prin forța împrejurărilor (nefericite), a rămas, ca mai toate amestecurile similare, fără ecou. Poezia din *Ecuatie liniștită* vine, aceasta se simte, dintr-un fond sufletesc frământat uneori însă insuficient stăpânit. [...] Se rețin mai cu seamă două spații tematice. Unul aparține poeziei *Lucrului* (în termenii poetei), altul – poeziei *ființelor mici* (secțiunea cea mai bună a volumului, remarcabilă din punctele de vedere). [...] Sunt semne că avem de-a face cu o poetă”. □•Tudorel Urian face cronică romanului scris de Marcu Mihail Deleanu, *Barajul* (Dacia, 1985): „Romanul lui Marcu Mihail Deleanu, *Barajul*, este asemenea acelor reproduceri oferite de vânzătorii ambulănți de pe litoral care prezintă un pictor și niște fete tolănite în iarbă la marginea unui lac, în timp ce pe șevaletul artistului din tablou se vede exact aceeași scenă mult micșorată, același pictor, exact în aceeași poziție, pictând aceleași fete în același peisaj. În romanul lui Marcu Mihail Deleanu este vorba despre un autor care scrie un roman despre un autor care scrie un roman. Există, așadar, trei nivele ale romanului: al autorului (fictiv), al naratorului și al acțiunii. Toate aceste nivele, și în special cel de-al doilea, sunt discontinue temporal, cu rememorări și anticipări care fisurează linearitatea discursului și sugerează fluctuațiile memoriei și ale inspirației. În ciuda evidentelor dificultăți de lectură, pe care intercalarea acestor falii temporale le generează, cititorul poate observa cu ușurință că, de fapt, se află în fața unei cărți a mecanis-

mului care duce la producerea romanului, altfel spus a unui roman al romanului. [...] Prin noutatea, modernitatea și problematica deosebit de complexă pe care le abordează, noul roman al lui Marcu Mihail Deleanu nu este numai o carte foarte interesantă, ci un roman deschizător de drumuri □•Pe marginea jurnalului lui Radu Petrescu glosează Mircea Mihăieș, în „*Am scris șase rânduri*”: „*Jurnalul intim* este cel mai avid dintre genurile literare. Prin forța împrejurărilor, el tinde să nu-i scape nimic. Să devină, altfel spus, o formă de *cunoaștere a limitelor*. Dar jurnalul, pe lângă aceste contrarii, pe care trebuie să le suporte, să le facă credibile, jurnalul e un permanent *pericol*. Inventând un personaj, autorul începe să semene cu propria-i plăsmuire. [...] De altfel, traseul lui Radu Petrescu urmează calea clasică a cunoașterii de sine. Drumul spinos al obiectivării. Al calității pe care și-o recunoaște fără ezitare. Și încă nu în grade mici, nu la nivele derizorii, ci foarte sus și atât de rar întâlnită. [...] Prizonier al datoriei, al actului ritualic al scrisului, nu suferă decât din *nepuțința de a se izola*. Se gândește, desigur, la izolarea creatoare, nu la senzația de a fi *închis într-un sac*. În sacul, în spațiul închis al textului, în prizonieratul dorinței de a scrie. Dorință conștientizată, dorință teoretizată. În funcție de care trăiește, de care își ordonă pulsul, trăind cu un imaginar stetoscop la ureche, făcând din *ascultarea foilor scrise* un exercițiu de respirație liberă. Radu Petrescu nu e măcinat de ceea ce se numește graba creatorului. [...] Simte, ce e drept, nevoia de confruntare, impulsul comparării momentului inițial, al *înfrângerii compasului*, cu gesturile marilor creatori, însă o dată pus în mișcare mecanismul, nimic nu-l mai întrerupe din ascensiunea lentă și continuă spre ultima rotire, spre punctul care închide cercul. Și chiar dacă punctul de plecare se dovedește *nefavorabil*, continuă să scrie, să îndrepte, să corijeze, să transcrie și, prins de vârtej, ar fi în stare și de *trei foi pe zi*. Un ritm infernal, o cifră amețitoare, m de care îl desparte doar sfiala. Sfiala, cel mai radupetrescian sentiment, cel mai supus eroziunii dintre coordonatele conștiinței. Cel împotriva cărui" a scrie, zi de zi, omițând cât mai puțin. Adică mințind cât mai puțin". □•În traducerea și prezentarea lui Marcel Pop-Corniș, apare fragmentul *Prefe rințe*, de Robley Wilson Jr. □•Un poem al lui Fernando Pessoa (*O, fericite nave...*) este tălmăcit de Darie Novăceanu.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 10] *Omul care a vestit noua istorie a României* ajunge la partea a doua și nu dă semne că s-ar termina prea repede. Avându-l în centrul subiectului pe Nicolae Ceaușescu, M.N. Rusu se ocupă de „înaltele virtuți de militant comunist ale tovarășului Nicolae Ceaușescu” demonstrate la constituirea Comitetului Național Antifascist, în 1933: „Despre activitatea sa în cadrul Comitetului Național Antifascist, cel mai bine ne vorbesc documentele oficiale și mărturiile unora dintre membrii săi. Din prima categorie face parte revista *Cuvântul Nou* de la Brașov (25 august – 8 decembrie 1934). Aici a apărut un reportaj despre un episod petrecut pe bariadele luptei antifasciste, desfășurată de comuniștii aflați în fruntea forțelor

democratice, în care este subliniată activitatea militantă de excepție a tovarășului *Nicolae Ceaușescu*, care avea să se afirme plener și eroic, peste doi ani, în procesul de la Brașov“. □ În preajma zilei internaționale a femeii, Florian Tănăsescu aduce un *Elogiu femeii luptătoare*, care devine, spre final, al unei singure femei luptătoare, Elena Ceaușescu, „personalitate de seamă a vieții noastre sociale și politic, savant de recunoscut prestigiu internațional“. □ Prezentarea calofilului Vasile Nicolescu, ajunge la episodul al cincilea, episod în care Eugen Barbu adaugă la cele spuse până aici: „Aflăm la acest poet o «minunare», un fel de naivitate esențială. Aceasta te trimite la unii poeți care suferă mai întâi și mai întâi de aceste uimiri ce te ard și te fac să cânti pe o coardă răsunătoare sau pe un fir de mătase, ceea ce nu li se întâmplă multora, rămași numai impostori. Acelora numai neputința câtorva de a înțelege poezia adevărată și reclama deliberată a altora le asigură o prezență în lirică“. □ „*Săptămâna*” pe scurt: „Excelent interviul realizat de Radu G. Țeposu cu conf. univ. dr. Ion Pop, sub titlul *Poezia modernă a fost (și a rămas) pentru mine un teritoriu mereu fascinat* din «Amfiteatru» nr. 2. [...] • Interesant articolul *Câinele care latră în text, nu mușcă* (exceptând virgula dintre subiect și predicat) de Mircea Dinescu din «Suplimentul literar-artistic al Scânteii tineretului» nr. 9. [...] • Remarcabilă, proza *La Paleologu* de Radu Albala din «România literară», ultimul număr. [...] • Mircea Martin crede că Gheorghe Grigurcu este capabil «de a face din nimeni alții decât chiar unii dintre criticii noștri contemporani niște personaje, puterea de a sufla asupra-le un abur de irealitate, le are din plin Gh. Grigurcu. El începe prin a observa ceea ce toată lumea observă cu ochiul liber, pentru a stiliza apoi tot mai mult desenul, accentuând numai trăsăturile convenabile viziunii sale, de obicei hiperbolice: «O bizară asemănare fizică se poate stabili între Zaharia Sângeorzan și Sadoveanu, așa cum ni-l arată fotografiile în preajma vârstei de patruzeci de ani. Pe un trunchi mai mult decât masiv un cap rotund, imenși obraji roșcovani, o privire azurie ce, rotindu-se alene în această masă carnală, apare insidioasă»“. □ Sub un titlu foarte angajat, *Cunoaștere și implicare*, C. V. Tudor se referă la antologia de dramaturgie *Teatrul ca lume* (Meridiane), îngrijită de Amza Săceanu).

8 martie

• [„**România liberă**” 12858] De 8 Martie – Ziua femeii, Geo Ciolcan: „Alături de Fiica poporului meu/ Spre piscul de glorie pășiți împreună,/ În frunte – Cărmaciul conduce mereu/ Spre zări Comuniste Patria Română“. □ Victor Tulbure îi dedică versuri: „Noi o numim cu dragoste adâncă/ pe drumul tău cern glorie cutează:/ Elena Ceaușescu! O vitează/ și neînfricată comunistă! O româncă!“ □ Ana Mureșan, președinta Consiliului Național al Femeilor semnează textul *Femeile, remarcabilă forță socială, deplin angajată în progresul multilateral al patriei*. □ Ion Segărceanu prezintă *Cuvinte-se femeii buchetelor cinstirii*: „În complexul proces al devenirii noastre, în care este angrenat întreg

poporul, strâns unit în jurul partidului, înconjurând cu deosebită stimă și considerație pe cel mai iubit fiu al patriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe tovarășa Elena Ceaușescu, femeile aduc energia brațelor și ascuțimea spiritului lor, contribuind la dezvoltarea generală, la înălțarea României socialiste“.

● [„Scânteia”, nr. 13543] În ziua de 8 martie, sub titlul *Înaltă cinstire tovarășelor noastre*, Dan Rotaru semnează poemul *La temelia țării*. Ziarul are și un supliment de pagini „cu prilejul zilei de 8 martie” în care apar □•Lucian Avramescu (*Toată dragostea dintr-un an*: „Cinstim, la , nu numai jumătate din populația României (ba chiar un pic peste), ci și dispariția ireversibilă a unei prejudecăți. [...] Supremația masculină nu abdica decât în fața leagănelui unde, vrând-nevrând, bărbatul nu-și putea aroga un merit exclusiv. Într-o vreme nu tocmai îndepărtată, înjosirea femeii, atinsese limite greu de imaginat, iar mânășa nedantelată a sclaviei fizice și sufletești părea croită dintr-un material etern. [...] Primăvara, încă în cămașa de împrumut a zăpezii, moștenire scrobită de la anotimpul care sucombă cu fiecare ghiocel răsărit, ne dă semnal de seve jucăușe printr-o sărbătoare de amploare cosmică aș zice, fiindcă iată, coaleză stele, natură, suflet. Buluciți la tarabele cu flori, bărbații vor parcă să adune într-un gest toată dragostea dintr-un an. Și dragostea aceasta, tandră sau aspră, reținută sau năvalnică, se cuvine împărtășită celor ce sunt mai mult de jumătate din sufletul acestei țări. Îngădui-ne-vom, deci, la rându-ne, de pe colțul acestei pagini, înmuind pana în călimara unei iubiri nesecate, să le adresăm urările cuvenite, sărutându-le respectuos dreapta, mâna muncitoare, mâna grăitoare, mâna mângâitoare de peste leagănel pruncilor când aceștia tresar în somn sau zâmbesc sub razele binevoitoare ale visului neștiut“.

□•Mara Nicoară (Omagiu) □•Horia Bădescu (*Lumina*), imaginea tutelară fiind a femeii erou tovarășa Elena Ceaușescu: La literatură, Ion Adam scrie despre *Proza de actualitate între „reflectare” și „refracție”*: „[...] Un critic de autoritatea lui Al. Piru avea, așadar, dreptate când punea astfel degetul pe rană: «De o bucată de vreme se practică proza [...] de născocire a cât mai multor excесе din anii 1950-1960, cu o curioasă stăruință asupra senzaționalului pur». Desigur, privind atent lucrurile, nu s-ar putea spune că în operele ei de vârf această literatură dominată de «efectul de distanțare» nu tindea și spre zarea prezentului. Spiritul actualității se simte în atâtea cazuri prin viziunea antidogmatică, prin patosul dezvăluirii adevărului, prin abordarea mai decisă a unor medii explorate anterior doar sub zodia pitorescului sau, mai rău, a convenționalului. *Suferința urmașilor* sau *Fiul secetei*, romane semnate de Ion Lăncrănjan (două exemple din multele posibile), reiau astfel teme sanctificate prin uz și compromise prin abuz, redându-le durosul ascuțit inițial. O tentativă similară e de aflat în *Pumnul și palma* (de Dumitru Popescu), în *Niște țărani* (de Dinu Săraru) sau în *Galeria cu vișă sălbatică* (de C. Țoiu). Reflexe ale actualității pot fi depistate în noul destin epic al unor personaje sau categorii ori chiar în apariția de protagoniști inediți. O schimbare de optică e vizibilă în privința in-

telectualului, prezentat (vezi *Clipa*, de Dinu Săraru, *Mierea* de Eugen Uricaru) în ipostaze noi, îmbinând luciditatea cu fapta efectivă. În asemenea situații, reflexivitatea nu reprezintă decât preludiul necesar al actului, nu mai este o facultate dizolvantă care predispozează la eșec și inadaptare. O serie de excepție, cuprinzând eroi ca Filipache (*Facerea lumii*, romanul lui Eugen Barbu), dar și pe Ion Marina (*Cunoaștere de noapte* de Al. Ivasiuc), Gherasim Drăgan *Patriarhii* și mulți alții, însumează convingător ipostazele contemporane ale învingătorului dăruit colectivității în numele unui ideal superior. Prin intermediul unora dintre ei (il avem în vedere pe Gherasim Drăgan, eroul ciclului epic al lui Corneliu Leu), romancierii sunt preocupați să țină pasul cu istoria, să convertească în pagina literară ambianța imediată. Operație plină de răspunderi, cum este de presupus să fie în romanul politic., Căci romanul politic – avea dreptate criticul care constata aceasta – este *răspunzător* pentru toate opiniile sale fie că acestea privesc trecutul, prezentul, fie că vizează chiar viitorul, înțeles ca o consecință logică a estimărilor de azi. [...] Romanul, mai cu seamă cel de actualitate, e un model al realului, o reflectare și o re-constituire a vieții. Prin el, *conștiința* dă seamă de *existență* într-un proces care nu este nici instantaneu, nici pasiv, care presupune, așadar, o implicare activă a scriitorului, o ideologie și o situație. Absolut necesară în ordinea creației, *cunoașterea* vieții devine eficientă dacă e însoțită și de înțelegerea ei, de justa descifrare a sensurilor evoluției sociale. În absența acestei calități, primordiale, «realismul» poate aluneca în anecdotică sau în narațiuni ce mizează pe subtext, în dauna textului (artistic) sau a contextului (social). [...] Dacă în romanul unui autor matur, situat prin natura lucrurilor mai aproape de evenimentele evocate (vezi *Student la istorie* al prozatorului Pop Simion), trecutul e «viu», căci se manifestă voința autorului de a se simți solidar cu el, de a-l explora în profunzime, urmărindu-i reverberațiile în actualitate, în altă scriere epică *Patul cu cenușă*, semnată de un tânăr scriitor, momente istorice esențiale se conturează minimalizator. Există și situații când romancierii experimentați se lasă seduși de plăcerea unor diagnostice «dintr-o bucată» care păcătuiesc prin regretabila simplificare și chiar deformare a unor procese și fenomene cu implicații largi, benefice. Într-un recent roman satiric este de observat că adesea concizia – mereu caracteristică unui scriitor temeinic exersat și în dramaturgie – lasă loc și unor precipitate considerații. Emitentul lor este un țăran «înțelept» cu «experiență de viață». Destăinuirile la chef (e interesant de semnalat fenomenul de transformare, în unele romane actuale, a «banchetului» spiritual într-un zaiafet de tot terestru), aprecierile nefondate privind cursul dezvoltării economice fac *casă* bună cu nedumeritoare opinii asupra omogenizării societății și structurii profesiilor, opinii aparținând unui primar *gureș* și *vulgar* în momentele, bănuim des repetate, de euforie bahică, Firește, un personaj poate gândi eronat, fără ca opiniile lui să fie imputabile celui care l-a plăsmuit. Cu condiția indispensabilă încă ca «perspectiva» unui asemenea personaj, enormitățile pe care le de-

bitează să fie convingător infirmate de viziunea generală a cărții, de argumentele altor personaje, creându-se astfel necesara distanțare de o mentalitate simplificatoare asupra dialecticii sociale, asupra evoluției contemporane. [...] O adevărată înclinație spre literatura de «cazuri» (adică preocupată, vorba unui mare romancier clasic, de lucruri care s-au întâmplat, poate, dar care artisticește nu se pot întâmpla) se manifestă în epica de inspirație rurală. Un vechi tic sămănătorist, brusc reînviat, introduce false distincții în umanitatea sătească. În romane de dată recentă eroi excesiv idealizați odinioară, precum activiștii, primarii ș.a., sunt prezentați caricatural, tarați de toate păcatele lumii, ranchiunoși, vindicativi, libertini, tranzacționali ș.a.m.d. Un compendiu nescontat al schemelor noi ale genului e de aflat în romanul *Noaptea nu se împușcă*. În acest volum, net inferior celui prin care debuta autorul, primează retorica subtextului, senzaționalul, pitorescul facil. Autor, narator, personaje se exprimă în devălmășie într-un limba sumar, degradat uneori până aproape de gradul zero al comunicării. [...] Impasul acestei «imagini», ce se dorește «autentică», «realistă» este probat de tentația includerii în narațiune – în registrul caricaturalului – a unor motive literare celebre, ca și de înclinația ca satul [...] să fie «pictat» pe pânza derizoriului, a marasmului generalizat. Autorul acestui roman, perseverând în direcția primitivismului, a reducției lexicale, renunță la cuceririle unei ilustre tradiții literare. [...] Nefirească este și înmulțirea acelor cărți în care contemporaneitatea e oglindită prin prisma, inevitabil limitată, a «nevrozatului». Un scriitor de prestigiu, recunoscut pentru forța expresivă a literaturii sale, propune într-una din cărțile lui să privim actualitatea prin prisma unei eroine, Ioana Olaru, traumatizată printr-un șir de inimaginabile brutalități. [...] Posibile în ordinea vieții, unde ocupă totuși locuri marginale, asemenea personaje nasc întrebări legitime dacă sunt aduse în prim planul literaturii. Pot și merita ele să depună mărturie despre realitățile contemporane? Cât de cuprinzătoare, definitorie și, nu în ultimă instanță, creditabilă este poziția unui astfel de «erou»? Un timp al construcției, al oamenilor de acțiune, într-un cuvânt, al *faptei*, nu poate fi explorat convingător în cărți ce indică o atenție supradimensionată pentru clinică și cazuri clinice. [...] Curios e totuși că aceste «studii de caz» captează uneori atenția editorului de literatură, care le acceptă cu ușurință, însoțindu-le cu prezentări elogioase. Se uită, în aceste circumstanțe, că editorul nu e un intermediar inert între autor și public, ci un reprezentant cu o importantă investiție estetică și ideologică al societății, al vastei obști a cititorilor. Menirea lui este de a fi un «specialist în literatură» exigent, capabil să distingă și valențele artistice, și mesajul ideatic al unei scrieri. [...] Editorul e dator să distingă în scrierile propuse spre publicare și modul în care acestea exprimă cu adevărat, fără șarjări, spiritul timpului, sensurile fundamentale ale actualității. Pentru atingerea acestui deziderat e, neîndoielnic, tot atât de necesară o preocupare sporită pentru ridicarea gradului de pregătire estetică și ideologică a lucrătorilor din edituri, asigurarea unui climat de res-

pensabilitate și exigență, de competență profesională și politică în colectivele tuturor editurilor, în așa fel încât fiecare dintre ele, în funcție de profilul său, să promoveze acele creații cu valoare de reper pentru contemporaneitate și de mărturie sugestivă pentru viitorime“.

• [„**Lucefărul**”, nr. 10] Olimpiu Maticescu scrie despre *Unitatea, independența și suveranitatea națională în gândirea politică a Partidului Comunist Român*. □ Aurel Mihale pledează pentru *Permanența caracterului social al literaturii*: „Așadar, ca formă a conștiinței sociale și creație specific umană, literatura e socială prin însăși natura, structura, sensul și semnificația esenței sale. Socialul nu este prin el însuși literatură; dar literatura nu poate exista fără a-l avea ca element constitutiv al esenței sale, intraestetic expresiei sale artistice. Înțelegerea justă a socialității organice a literaturii e întărită de o clară viziune antropologică a acesteia, în opțiunea noastră cea a materialismului dialectic și istoric. Din această perspectivă deopotrivă umană și intraestetică ajungem a evidenția caracterul social al literaturii, ca fiind propriu unității de esență și finalității estetice a acesteia. Numai astfel idealul social al societății noastre devine – prin acțiunea specifică a transfigurării lui artistice – idealul estetic al literaturii noastre, umanist-socialist din perspectiva noii condiții umane, fapt ce determină în mod semnificativ valoarea influenței deosebite a literaturii în opera de făurire a lumii noi, socialiste”. □ În întâmpinarea *Zilei femeii*, Ioan Alexandru evocă *Floarea de măr*. □ Corneliu Vadim Tudor își întitulează articolul, pe același subiect, *Mama* și citează adevăruri ale momentului dintr-o revistă veche de un secol:” O mamă valorează cât o sută de profesori”, din „Femeia Română”, 1886. □ Un *Elogiu științei* aduce Șt. Popescu, cu transfer spre finalul articolului în elogiu politic: „... generoase și nobile, aceste idei și-au găsit aplicarea deplină după Congresul al IX –lea al partidului, în climatul fertil și efervescent creat de acesta, când s-au petrecut cele mai ample și mai profunde cercetări și realizări tehnico-științifice.” ■ Modelul Tudor Vladimirescu, din publicistica eminesciană, capătă noi interpretări în ampla cronică literară consacrată de Mihai Ungheanu ediției de *Opere. Eminescu* Vol. XIII, ajunsă la episodul al șaptelea „În disputa asupra trecutului liberalilor știm că ei își arogă o descendență politică ilustră, pe care Eminescu le-o contestă. Liberalii vor să se tragă din Tudor Vladimirescu, iar Eminescu îi trimite la fanarioți. Acest litigiu este rezolvat de Eminescu în chipul său drastic implacabil pentru că folosește date și fapte istorice necontroversabile, cel puțin pentru epoca polemicii. Interesant este că liberalii, (și când zice liberali Eminescu se gândește mai ales la facțiunea conspirativă, mazzinistă, a acesteia, la „roșii”) refuză o asemenea afiliere, ei voind să fie cu Vladimirescu și nu cu fanarioții”. □ În privința volumului *Incandescență* (Minerva BTT, 1985) al Violetei Zamfirescu, Paul Dugneanu se manifestă fără menajamente față de prefațator, criticul și romancierul Paul Georgescu: „O antologie de autor, corectă și alcătuită cu simț critic este volumul *Incandescențe* (Editura „Minerva”,

B.T.T., 1893) de Violeta Zamfirescu. Dintr-o creație întinsă, mult prea masivă cantitativ, și inegală, poeta a operat o tăietură fermă, oprind un corpus limitat de texte ce o reprezintă semnificativ. Interesant este că în sumar figurează și poeme din perioada deceniului cinci, perioadă pe care alte poete se fac a o fi uitat complet ca aparținând și operei lor. Dar nu numai temperamente mai sensibile, atinse de o uitare angelică trec peste această fază delicată a creației lor, ci și critici atunci foarte activi și energetici sunt cuprinși de o subită amnezie trucând prin omisiuni tabloul literaturii române postbelice. Este și cazul schiței de istorie literară din prefața volumului, ce ar fi întru-totul modestă dacă nu ar intriga prin schematism, partizanat și falsificarea adevărului literar. Autorul ei nu este altul decât Paul Georgescu, unul din entuziaștii anilor '50. Scopul distinsului critic este mai puțin de a comenta poezia Violetei Zamfirescu tratată cu condescendență și la un nivel elementar, cât de a menține în actualitate sau a reaminti indiferent sub ce pretext și în ce conjunctură, anumite nume. Pentru că, într-adevăr, ce legătură poate fi între romanele interbelice ale Henriettei Yvonne Stahl și poezia Violetei Zamfirescu? În mod logic nici una, absolut nici una. Criticul găsește totuși o verigă prin Hortensia Papadat Bengescu, care este femeie ca și Violeta Zamfirescu și prozatoare ca Henriette Yvonne Stahl. Imensa diferență de valoare dintre autoarea ciclului *Halipilor* și producătoarea romanelor minore *Voica*, *Marea bucurie* etc. nu mai intră în vederile prefațatorului. Dar să urmărim mai departe cum funcționează lanțul asociaționismului. Despre H. P. Bengescu au scris E. Lovinescu și G. Călinescu, iar de gîtul lor sînt agățați Dana Dumitriu, Ovid Crohmălniceanu, Florin Mihăilescu etc. care și ei, nu-i așa?, au scris despre aceeași autoare”. ■•În aceeași categorie de texte, analitice și exegetice, intră, având ca supra titlul *Repere literare contemporane*, alte trei recente apariții. □•Artur Silvestri vede în *Insula albă* (Ed. Eminescu, 1985), culegere de povestiri aparținând scriitoarei Alice Botez, o mostră de *Realism magic european*: „Când nu este descriptivă și rafinată, proza Alicei Botez este liturgică și vizionară, căci, în ultima analiză, ea *ilustrează un realism magic, de substrat danubian*, pornind, adică, din Europa centrală și până în Pont”. □•Z. Cărlugea consideră monografia Doinei Uricariu (*Apocrife despre Emil Botta*, C.R., 1985) un fenomen apropiat de *Lectura-anamorfoză*: „Remarcăm stilul de o concentrată și precisă forță eseistică, lucrătura artizanală și tăietura deseori gnomică a frazei, în general o inteligență filtrată de politropismul unui veritabil scenariu. Intuiție și cultură și originalitatea unui demers, care nu numai că-și propune dar și reușește să fie «apocrif», înțelegînd prin *apocrifism* și *ecorșeu* critic pecetea inconfundabilă a metodei. O erudiție care, cochetînd stilul critic înalt, sfîrșește prin a deveni ea însăși stil”. □•Privind lirica Ioanei Diaconescu, Sultana Craia scrie despre volumul de versuri *Uranus* (Eminescu, 1985) sub titlul *Sufletul ca un trofeu*: „Confesiune lirică în registru elegiac, rostită cu discreție și constituită în jurul câtorva obsesii și metafore dominante, poezia Ioanei Diaconescu se aude ca o voce

distinctă în lirica feminină, nu atât prin atitudine și structură, comune unei tipologiei destul de cuprinzătoare, cât prin nuanțe și prin inventarul reprezentărilor”. ■•Recenzii de mici dimensiuni compun □•Costin Tuchilă (la Otilia Nicolescu, *Spectacol interior*, Eminescu, 1985): „Poezia Otiliei Nicolescu nu cultivă în nici un fel excesul, „spectacolul imaginar” constând mai degrabă în a închipui modalități de captare a realității, de explicare a ei, ca o topire în surâs: „Am văzut realitatea / târând umbra schimbătoare / nebuloase albastre / ghemuite-n coada ochiului / apusul epuizat / ținându-l un colț de cer”. □•Alexandru Horia, la Angela Nache, *Femina*, Dacia, 1985) declarându-se impresionat de *Vitalitatea imaginației poetice*: „Ostilă cartezianismului, autoarea nu dorește să fie «prizoniera pasiunilor reci» (iată o mărturisire sinceră) și de aceea cultivă logica vie a sentimentelor, opunându-se canoanelor silogistice. Fragmentarizarea discursului are, în cazul acestei poezii, o justificare interioară venită din urgența confesiunii lirice, patosul rostirii dizolvă structurile gramaticale, scenariul semănând cu o cascadă de imagini dionisiace într-o polifonie exaltată. Uneori vertijul sentimental își încetinește mișcarea lăsând să se audă melancolia discretă a solitudinii când «Pereții tristeții sunt brăzdați de lacrimi de argint», relevând în surdină o muzicalitate elegiacă”. □•Vasile Macoviciuc vede în monografia Mariane Ionescu, *Zaharia Stancu* (Minerva, 1985) o exegeză de consolidare, cu merite în ceea ce privește interpretarea critică preexistentă studiului ei: „Mariana Ionescu reușește un excurs abil în motivele, stările de spirit și coardele afective prin care Zaharia Stancu se individualizează în literatura română. Jaloanele și coordonatele de respirație largă ale actului critic sunt cele deja propuse și impuse de nume cu autoritate”. □•Tot în secțiunea teoriei și istoriei literare, Nicolae Ciobanu își continuă incursiunea în universul fantastic al prozei scurte aparținând lui Vasile Voiculescu. Aceste fragmente sunt părți componente ale cărții sale *Între imaginar și fantastic în proza românească*, care va apărea în anul următor. □•La *Revista revistelor* A.[rtur] S.[ilvestri] semnaleză contribuția lui Dan Zamfirescu din ancheta referitoare la „vocația europeană a culturii române”. □•Tot despre reviste, de astă dată sub anonimat se consemnează prestația „foi” studențești „Convingeri comuniste”: „Preocupările poetului, elogiata de recenzentul Caius Dobrescu, ar fi următoarele: «Dar gramăticul din paranteză nu notează deloc ce i se spune. Deviază continuu discursul stăpânului, penibilizându-l (curioasă exprimare, de tot neliterară – n.n.). Marile Probleme cu care se confruntă poetul nostru sunt aici prefigurate: /.../ dilema superestetului superintelectual în fața unui stil abuziv ca diriguire, colapsul oricărei speranțe de comunicare interumană». Astfel de idei sunt categorisite de comentator drept «impecabile». Confuzia, care nu e, hotărât, numai «literară», nu se oprește aici. Recenzentul descoperă, salutând cu emoție, în volumul comentat și alte elemente, extrase cu o anumită filosofie. Despre ce ar fi vorba? Despre «spaima unui biet intelectual în fața mașinăriei puse pe picioare de răutate, prostie, demență, isterie», care ar ilustra un «principiu

general»: despre «forțe malefice, de o culoare sau alta» (cum vine asta? – n.n.) care manevrează exprimarea, care o împing înspre autoanihilare; despre un «demers de recuperare a demnității». Nu e cazul să ne întrebăm unde am mai întâlnit astfel de cuvinte, combinate atât de delirant, dar observăm impulsivitatea unor «convingeri», care nu-s cele invocate în titlul publicației. Revista în chestiune mai conține și un «supliment» inspirat de umorul frivol al altor foi asemănătoare”. □•Teofil Bălaș traduce împreună cu Dima Bălan din poetul sovietic Igor Liapin. □•Dumitru M. Ion tâlmăcește din versurile poetei iugoslave (la vremea aceea) Desanke Maksimovic.

9 martie

• [„SLAST”, nr. 10] Pe prima pagină a suplimentului Marcel Ion Fandrac publică versuri nonconformiste intitulate *Cântec de 8 martie*: „unde te duci de-ți saltă sânul/ un giuvaier, un mărtisor/ o decorație pe vremea de liniște și pace/ și în urma ta lampadarele încep să se dezbrace;/ raze line lunecând peste siluete/ opaline de îndrăgostiți”. □•Cornel Nistorescu recenzează cartea de reportaje a lui Ovidiu Ioanițoaia (*Nimeni nu are nimic de ascuns*, Eminescu, 1985). □•Nicolae Băciuț îl prezintă pe Petru Sfetca în ipostaza de publicist, realizator a douăzeci și șase de dialoguri, apărute sub titlul *Agora* (Facla, 1982): „Sunt intervievați poeți, prozatori, critici, istorici literari, artiști plastici, compozitori etc”. Din păcate „nu pot fi trecute cu vederea scăpări de genul: absența I.D. Suciului din înșiruirea numelor de pe coperta 1 a cărții; grafia Perpersicius (sic!)”, care, totuși, este corectă. □•Miruna Ionescu se întreține cu marele teatrolog Ion Zamfirescu. ■•Apodictic, Constantin Sorescu revine cu un nou text, partea a II-a, la articolul publicat cu câteva numere mai înainte, *O specialitate care n-are voie să moară: istoria literară de pură erudiție (II)*, deplângând faptul că nu avem specialiști sub 40 de ani, în domeniul istoriei literare și al edițiilor critice: „Aceasta este situația: istoria literară de pură erudiție este la noi în anii 85 o specialitate deficitară”. □•Traian T. Coșovei trece în revistă cele trei cărți publicate de-a lungul a peste un deceniu de Vasile Speranța, *Sunt ultimul poet romantic* (Litera, 1973), *Polifonie albastră* (Eminescu, 1979) și *Dor de dor* (Eminescu, 1984), oprindu-se, pentru concluzii, la ultima: „Sunt poeme din acest ultim volum publicat care mă îndreptățesc să cred că autorul va ști să găsească noi resurse spre a adânci o stare poetică autentică, incontestabilă, de care a dat dovadă în cele trei cărți tipărite până în prezent”. ■•Mircea Dinescu vede în Tudor George pe *Doctor docent Ahoe*: „Odată cu apariția lui Tudor George în colecția Bibliotecii pentru toți se spulberă definitiv mitul boemei sterile și vagante, extrăgându-și opiul trufaș al gloriei din exaltarea înflorită a câtorva inițiați. Poet de-o invidiabilă popularitate, Ahoe își sfidează oarecum trecutul de *mare anonim* fiind primul autor clasicizant a generației singapoorene”. □•Valeriu Bârgău își continuă prezentările din rândul tinerilor scriitori, cu Ion Tudor Iovan: „La doar un singur volum, poezia lui

Iovan se distinge net în peisajul liricii celor mai tineri autori, mai apropiată fiind de cea a confrăților: Liviu Ioan Stoiciu și Nichita Danilov”. □•Henri Zalis găsește că literatura deceniului trei dă mari semne de maturitate: „Vasta activitate a celor mai de seamă scriitori și critici români precum Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Felix Aderca, Anton Holban, Mihail Sebastian, respectiv G. Ibrăileanu, E. Lovinescu, G. Călinescu accentuează într-o constelație și așa extrem de bogată în talente o experiență profundă la temelia căreia așezăm o stare de spirit: deschiderea de orizont estetic. Ea comportă prefigurări, considerații integratoare, demonstrații pe text. Factorul unificator trebuie căutat în orizontul spațial al sufletului românesc care năzuiește spre completitudine”.

■•Comentând versurile lui Florin Mugur, de la primul volum până la *Spectacol amânat* (C.R., 1985) Tudor Cristea arată: „De la Roman (1975) până la volumul recent apărut..., poezia lui Florin Mugur devine cu adevărat memorabilă. [...] Florin Mugur este și în acest volum un poet cu totul remarcabil (care ar trebui situat mai ferm ca unul dintre cei mai de seamă de azi) mai ales când poezia sa reușește să evite retorismul, filosofarea, excesul de umilință, poza prea apăsătoare a modestiei, momente rare de sentimentalism, cu alte cuvinte atunci când, în manierismul ei incontestabil, ea reușește să atingă visul mallarméan al poeziei pure: *a sugera*”. □•„SLAST prezintă două tinere creatoare de „azi”: poeta Gabriela Negreanu și Mirela Roznoveanu, autoarea romanului *Timpul celor aleși*. □•*Visul poeziei* se intitulează intervenția din acest număr a lui Ion Cristoiu.

12 martie

• [„**Viața studentească**” nr. 10 | Dan C. Mihăilescu recenzează romanul lui Nicolae Neagu, *Somnul* (Eminescu, 1986) sub titlul *Poemul memoriei*: „[...] Nu din prejudecată sau printr-o superficială asociație susținem că structura epicii lui Nicolae Neagu este una poematică. Nu de lirism sunt contaminate romanele și povestirile autorului, nu de metaforică, peisagistică superfluă și ritmică melancolizant-reflexivă. Dimpotrivă, fraza lui Nicolae Neagu degajă mai degrabă un aer de sală de discuții, de mișcări precise, tăioase, dramatice și convulsive prin substanță, dar lucide și rectilinii în expresie devine obsesie». Dificultatea cu care se întrevăd articulațiile textului este, poate, mai puțin o carență de construcție și mai mult o invitație pentru o lectură palimpsest. Invitație din mai multe puncte de vedere profitabilă“.

13 martie

• [„**Scânteia**”, nr. 13547] *Omul nou și bucuria creației* se numește eseu semnat de C. Stănescu: „O particularitate de seamă a timpului nostru dinamic și deschis înnoirilor pe toate planurile constă în sustragerea creației, indiferent de momentul istoric ori domeniul în care s-a ivit, de sub regimul obiectului muzeal, rezervat elitelor sau păzit cu o dragoste avară de un colecționar gelos

pe orice privire «profanatoare». Departe de a se feri de privirile avide ale mulțimii, arta, creația sa expun, ele însele, cu ferveare, recucerindu-și astfel dreptul de a se adresa celorlalți, îmbogățindu-se, înnoindu-se neîncetat. Mai mult, domeniul lor încetează de a mai fi, nu numai teoretic, o rezervație exclusivă: pe cărările acestui relativ vast domeniu pot fi întâlniți tot mai frecvent călători sau exploratori până mai ieri necunoscuți, oameni care, prin natura ocupației lor, nu par să fie nici pictori, nici poeți, nici actori sau prozatori, dar sunt câte puțin din toți aceștia. Acest subtil, dar permanent transfer de identitate spirituală dă seamă despre un fenomen care, depășind aspectul cantitativ, este din punct de vedere calitativ, abia la început: baza largă, de masă, a accesului la creație constituie temeiul unei selecții din care cultura, arta noastră [...] Apariția și manifestarea unor asemenea *valori* nu ar fi fost posibile dacă scena țării nu s-ar fi prelungit până la ei. [...] Pe scurt, acestea sunt rezultatele concrete, palpabile a ceea ce denumim, în termeni curenți, accesul maselor la cultură, la artă, la creație. Aceste rezultate, pentru cine știe să le vadă și să înțeleagă, aruncă în desuetudine murmurul filistin al îngrijorării că arta «coboară» și creația se «degradează». Ele îmbogățesc, în chip neîndoielnic, viața spirituală a societății noastre de azi și o vor îmbogăți, mâine, și mai mult. Într-un plan mai înalt, dar cu o largă suprafață situată încă în viitor, ele semnifică ceea ce va însemna, la un moment dat, dispariția deosebirilor esențiale dintre munca fizică și intelectuală, prefigurând, în ultimă instanță, omul multilateral dezvoltat sau, cum spunea Marx, omul total». Acel om din universul mintal al căruia dispare opoziția dintre muncă și «timpul liber» și a cărui prezență tot mai accentuată în viitor, are puterea de a risipi teoriile unor ideologi contemporani care văd în muncă o funcție a timpului liber – un tribut sau un bir pentru a câștiga mai mult timp pentru sine – sau în timpul liber doar un instrument al producerii forței de muncă“.

• [„**România literară**”, nr. 11] *Glorioasă aniversare* se intitulează explicit editorialul scris de redacție. Pe aceeași primă pagină, Ion Potopin exclamă ditirambic: „De-acum, pe șantiere se văd neconținut/cum prin granit se taie mărețe magistrale/ căci comunism înseamnă al patriei zenit/ Arc de triumf al păcii sub bolțile astrale!” □•Despre *Activa participare a femeii la propășirea umanității* amintește și filosoful Al. Tănase, neuitând să citeze din cuvântările secretarului general al Partidului. ■•La o jumătate de veac de la moarte, lui G. Ibrăileanu i se rezervă fastuoase rememorări. □•Ion Bălu îl consideră pe critic „contemporanul nostru”, dar profilul moral, fizic și intelectual pus în fața cititorilor provine de la contemporanii criticului: „Din viață, G. Ibrăileanu a intrat direct în legendă. Ionel Teodoreanu îl lua, în *La Medeleni*, mentorul spiritual al lui Dănuț Deleanu; elevii, care l-au avut profesor de literatură la Liceul Internat, studenții, care, aproape două decenii, i-au ascultat prelegerile la Universitatea din Iași, au rămas fascinați de mobilitatea ideatică și imaginația creatoare a profesorului. [...] T. Arghezi nu a putut uita ochii «de catifea» ai profesoru-

lui: «Erau singurii, cu o expresie unică: o căutătură iconografică, dreaptă, sinceră, neiscoditoare, adâncă ; surâs de încredere și de suferință. Pe omul cu ochii aceia puteai să întemeiezi o certitudine definitivă și de intelect, și de caracter.» De unde a izvorât această constantă și nedezmințită venerație ? întrebării l-a răspuns, cu intuiție identic de adâncă, G. Călinescu: «Ibrăileanu scria pentru a sluji pe scriitori. Dacă uita vreo idee, el se întorcea din drum. Dacă mai avea ceva de adăugat, mai punea o notă. Dacă își închipuia că cititorul nu va înțelege cum trebuie ideea, o explica pe toate fețele. Articolul său nu e frumos, dar e frenetic, persuasiv, plin de reveniri și de subtilități pe care nu le bagi în seamă decât când îl citești pentru adevăr. De aici a rezultat pentru Ibrăileanu un cult extraordinar. Nimeni n-a fost mai venerat ca el și mai crezut pe cuvânt». □•Mici inserturi, din presa timpului îl aduc în centrul atenției prin intermediul lui C. Stere și Mihai Ralea. □•Alexandru Paleologu vede în Ibrăileanu un artist, scriind, evident, despre *Adela*, cu prețioasa informație: „În *Adela*, la sfârșit, în antepenultima pagină, când landoul, de la geamul căruia *Adela* îl mai făcea lui Emil Codrescu semne fluturând un voal, dispare după cotitură, dăm, la începutul aliniatului următor, de această propoziție izbitoare: „În acest moment începu trecutul. Trecutul are totdeauna un început hotărât. Cel mai adesea nu-l percepem. Perceperea lui e cutremurătoare. Numai el e irevocabil, numai el e absolut. Și din ce în ce mai tainic”. □•Ana Blandiana avansează o ipoteză, bine explicată de titlul intervenției ei, *O experiență de nerefăcut*, considerându-l „singurul critic din lume despre care scriitorii au scris mai mult decât a scris el despre ei”. ■•O prezență insolită o reprezintă *Și totuși Ibrăileanu*, conjuncția urmată de adverb, insinuând odată în plus determinarea lui Mircea Dinescu de a scrie despre opera critică și artistică a profesorului din universitatea ieșeană. „Pipăind” câte ceva din ce s-a scris despre Ibrăileanu, Mircea Dinescu trece la apelativul „domnul” Ibrăileanu și îl califică printr-un enunț mai degrabă de cazinou contemporan: „Neajutoratul Ibrăileanu, ce-a ținut în mână sa *quinta roială* a literaturii române din preajma și de după primul război mondial”. □•Antologia *Proza umoristică românească*, realizată și prefătată de Alexandru George, îi prilejuiește lui Șerban Cioculescu, pe lângă amintirea unor figuri literare ale genului (Bacalbașa, Caragiale, I.A. Bassarabescu, Eugeniu P. Botez, G. Brăescu, Damian Stănoiu, Tudor Mușatescu), și noua garnitură de tineri care va să vină. Aceștia sunt, în ordinea intrării în pagină: Dominic Stanca, N. Velea, Teodor Mazilu, Radu Cosașu, Mircea Horia Simionescu, Alexandru George, Barbu Cioculescu, Costache Olăreanu, Valentin Silvestru, Ion Băieșu, Dumitru Dinulescu, Mircea Nedelciu și G. Cușnarenco. Venerabilul critic adaugă: „Mijloacele-s mai moderne, dar nu totdeauna convingătoare”. □•La rubrica sa, *Promoția '70*, Laurențiu Ulici poposește la Focșani spre a-l prezenta pe Dumitru Pricop (n. 1943), autor a patru volume de versuri: „Tradiționalist cu program, adică unul care și-a convertit înclinațiile structurale, de temperament poetic și de mentalitate în opțiune estetică, Dumii-

tru Pricop (n. 1943) scrie, în toate cele patru cărți de până azi (*Patima munte-lui*, 1978 ; *Lumile din strigăt*, 1981 ; *Locuitor în Oedip*, 1984 ; *Lacrima arlechinului*, 1985) o poezie elegiacă, pătrunsă de fior htonic, hrănită de eresuri, riguros ordonată prozodic, metaforică și discursivă” .

• [„**Tribuna**”, nr. 11] Al. Dobrescu și Mircea Muthu (*Recitind „Creație și analiză”*), evocă, pe prima pagină, pe cele două personalități de la „Viața Românească”, revistă care împlinește opt decenii de la apariție. □•Al. Dobrescu (*Stere, Ibrăileanu la începuturile poporanismului*) este de părere că, în privința poporanismului, Ibrăileanu se ...revizuieste: „... Oricât ar prea de necrezut, la distanță de abia câțiva ani, Ibrăileanu ajunge să opereze cu un alt concept de poporanism, părăsindu-l definitiv pe precedentul, însă angajându-se în apărarea celui din urmă cu neschimbată ferveare. Tradiționala imagine a ideologului consecvent cu sine o viață se dovedește, până la urmă, o mistificare de proporții, zămislită în mințile servil devotate ale câtorva sărmani adulatori, pentru care nu există adevăr, ci numai înfățișări convenabile ale acestuia □•Mircea Muthu, *Recitind „Creație și analiză”*, distinge: „Autoritatea criticului este fructul unui întreg complex de însușiri, între care se cuprinde și respectul principiilor, privitoare însă la un plan de largă generalitate Criticul e dogmatic doar întrucât acceptă să nu încalce câteva norme elementare, ce nu compun, propriu-zis actul critic, dar îi condiționează existența. Autonomia esteticului în judecata de valoare, spre a aminti numai unul, și pare-se cel mai important, dintre principiile a căror dogmatizare e de înțeles, este o condiție de existența a acțiunii critice. De la acest punct înainte, în schimb, orice canonizare devine aberantă. Căci nu exista metoda infailibilă, apriori eficientă, de pătrundere în intimitatea operei ci o mulțime de metode, fiecare în parte îndreptățită în felul ei. Cu totul alta e situația ideologului, a cărui autoritate e condiționată nu numai de coerența teoriei pe care o reprezintă, dar și de consecvența față de ea”. ■•În episodul al treilea din *Lumea ca spectacol*, privitor la romanul lui D.R. Popescu, *Orașul ingerilor*, Ion Vlad deduce sensul desfășurărilor caleidoscopice din ampla narațiune: „Ca o succesiune aparent haotică (sau, probabil, voit haotică, de imagini, urmând unei ordinare *înscenări*, proza fixează momente memorabile sau obligă privirea să accepte un gest o siluetă, un act comun. Exorcizând timpul, celebrând amintirile și condamnând toate imaginile turburi ale lumii, spectacolul povestit în acest roman-epopee este viața însăși și Timpul ieșit din convențiile lui acceptate pentru a se rosti despre mari sensuri și despre marile întrebări ale oamenilor”. □•Adrian Marino apelează la însuși titlul cărții lui Marius Ghica, *Facerea poemului*, ca să explice teoriile poetice elaborate de autorul craiovean, pe care le consideră „mai mult decât o încercare de poietică pe marginea textelor lui Paul Valery”, un dialog cu celebrul text al poetului francez: „Se poate chiar afirma că prin astfel de lucrări marginale și marginalizate începe să se contureze o (deocamdată restrânsă) ontologie românească a limbajului poetic și a poeziei”. Insistând asupra înțelesului cuvântului

„facere”, din titlul cărții lui Marius Ghica, Adrian Marino concludă: „Ne place deci să încheiem rândurile noastre despre Valery și talentatul său exeget român cu acest gând cultural pe care-l socotim capital. Cultura română are nevoie de *muncă* și de *facere*, de *poesis*. De diletantisme, «eseisme» și însăilări din vârful acului avem destule...”. □ „Tribuna” reproduce din „Magazin istoric” studiul lui Ștefan Pascu, *Răstălmăciri și falsificări ale istoriei*, cu trimitere la disputele dintre istoricii români și maghiari, foarte atent urmărite datorită proximității lor sub toate aspectele, istorice, sociale, politice.

14 martie

• [„Contemporanul”, nr. 11] Revista se deschide cu amplul articol *Partidul Comunist Român – stegarul împlinirii năzuințelor fundamentale ale poporului nostru*, consacrat împlinirii a 65 de ani de la înființarea sa. □ • *Viața spirituală a județelor și localităților țării* îi poartă pe redactorii revistei pe meleagurile Bacăului (Luminița Vartolomei, *Prima ediție a „Zilelor muzicii contemporane”*), Feteștilor (Ion Mărgineanu, *Cu perseverență și pasiune*), Ploieștilor (Tudor Stănescu, *Colocviile bibliotecii prahovene*), la Constanța (Stoica Lascu, *Utilă apariție editorială*, lucrarea se numește *Educația patriotică, militant revoluționară a elevilor*), în Râmnicu Vâlcea (Ion Parhon, *Dimensiunea „terapeutică” a satirei*). □ • *La Viața cărților*, Gh. Bulgăr scrie despre *Magnus Cantus*, al lui Mihail Diaconescu, roman dedicat lui Ion Căianu-Valachus: „Acum, iată, a apărut ediția nouă în franceză a *Marelui cântec*, sub titlul sugestiv, conotativ chiar: *Magnus Cantus*, în traducerea Ancăi Cosăceanu (Editura Muzicală, în excelente condiții grafice, 475 pag., 1985), un adevărat eveniment literar, pentru că printre puținele difuzări de opere autentice românești în limbi de mare circulație, aceasta are meritul de a oferi altora, pe alte meridiane, o imagine originală și expresivă a unor realități istorice românești dintr-o epocă de confruntări și de eroism în fața asupritorilor acestui popor neolatin, o insulă a romanității în Orient, rezistând asalturilor destinului advers; popor uimitor prin fidelitatea și forța latinității sale, cum avea să scrie în secolul nostru Fernand Lot: *O enigmă și un miracol: poporul român*, în a sa sinteză istorică de mare răsunet *Invaziile barbare în evul mediu*, Paris, 1937, după care a urmat replica și completările elevului său Gh. I. Brătianu în cartea cu același titlu din 1940 (tipărită în patru limbi). Cartea lui Mihail Diaconescu prefigurează prin bogăția documentării istorice și prin registrul opiniilor de ordin cultural, în speță muzical, începutul contactelor reluate cu Occidentul străbătut de atâtea controverse fertile, prin Transilvania, cum avea să se întâmple mai târziu prin Școala Ardeleană. [...] *Magnus Cantus* în versiunea franceză este o carte excelentă prin conținutul și forma ei, înțelegând atât versiunea franceză în sine, cât și condițiile grafice în care a apărut. Ea face un bun serviciu propagării valorilor noastre spirituale în străinătate, constituind și un punct de reper în relațiile istorice românești în conexiune cu cele europene, într-un

secol de mari aspirații umaniste...“ □•Mircea Herivan se pronunță cu privire la studiul lui Valentin Tașcu (*Poezia poeziei de azi*, Junimea, 1985), despre care crede că „Prin *Poezia poeziei de azi* (Editura Junimea) Valentin Tașcu se înscrie drept una dintre excepțiile «ordinului criticii» sau, folosindu-i propria sintagmă, nu se numără printre criticii critici, deși severitatea înfățișării maior-sciene te predispune inițial în a-l institui drept un prototip al acestora. Dar nu! Valentin Tașcu încearcă să despartă apele învolburate ale poeziei *cum grano salis*, știind prea bine că demersul său nefiind primul de acest fel, nu va fi nici cel mai puțin expus contestărilor. Oricum este una dintre abordările cele mai deschise, mai lipsite de ifose științificoase și mai cordiale. Însăși limitarea opțiunilor din volum la poezii cuprinși în doar două arii spirituale – Clujul și Iașii (cu excepția prologului reprezentând și el o opțiune de afinitate electivă pentru Ioan Alexandru, Alexandru Andrițoiu, Anghel Dumbrăveanu, Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu și Romulus Vulpescu) se revendică drept profesiunea e credință a unui sentimental generos: «De ce toți poezii din Cluj și Iași? Pentru că există și nu sunt întotdeauna cunoscuți la reala lor valoare». [...] Fapt e că indiferent de adecvarea perfectă sau mai puțin perfectă la obiect – poet și operă deopotrivă – a versurilor emblematice, portretele lui Valentin Tașcu reprezintă, toate, o călăuză nu numai competentă ci și «de-a casei» spre intimitatea unor personalități poetice. Din această perspectivă nu putem fi de acord cu avertismentul adresat de critic cititorului, de altfel singurul orgolios didactic: «Este aproape obligatorie cunoașterea în amănunțime a operelor celor analizați, pentru că numai pe baza textelor se justifică unele opinii critice». Opiniile critice din *Poezia poeziei de azi* incită la lectură mai ales în cazul unor opere mai puțin cunoscute. Ceea ce, în ultimă instanță, este, credem, un elogiu nu o imputare“.

□•Artur Silvestri îi nominalizează la titlul de *Tineri autori* pe Eugen Uricaru, Gabriel Gafița, Stelian Tănase, Mircea Nedelciu, Titus Suciuc, Mircea Opreț, Gabriela Adameșteanu, Ioan Groșan, Cristian Teodorescu, Ioan Lăcustă, Bedros Horasangian, folosindu-se de acest prilej și ca să pună la îndoială textualismul literar: „Cu mult mai întinsă tipologic și cu valori de acum sigure din perspectiva istoriei literaturii, proza românească tânără este un proces în mișcare și cu un tablou catagrafic multicolor. Sunt aici, așezați alături, și Eugen Uricaru, cu marile lui perspective istorisite închegate în vedere unei imagini a lumii românești văzute dinspre arhetipal, și Gabriel Gafița, romanțierul psihologiilor singurate și al observației sociologice acute, și Stelian Tănase, rapsodul eseistic al *Luxului melancoliei*, și Radu Anton Roman, cu lumile lui naturale, aproape de prototipurile pe care le încercase, odată, Sadoveanu tânăr, și Apostol Gurău, care vine cu soluția fabulosului, de asemenea și Ion Dan Nicolescu, obsedat de fantasticul, cheilor oculte și mai apoi de parabola extrasă din cuprinderea istoriei românești. Aceștia, și alții, indică o înaintare omogenă de unde nu lipsesc direcțiile verificate prin capodopere ale literaturii naționale și cine ar sta să descrie, printr-o imagine integrală, evoluția

prozei tinere ar observa că înfățișarea ei e, în ultimă analiză, aceea a marilor momente de creație fericită. Această hemoragie de talent cuprinde, în definitiv, și proza țărănească și arhaică a lui Titus Suci, din *Movila albă*, și romanul investigației genealogice, al lui Constantin Stan, din *Noapți de trecere*, și inteligența iluminării de medii, din *Dimineață pierdută* de Gabriela Adameșteanu, și fantasticul metamorfozat în arhaic, întemeiat pe o mitologie, a lui Mircea Oprița, grandiosul lirism impur al lui Constantin Zărnescu, de asemenea, rusticismul cu parabolă închisă în observație pură, din nuvelistica lui Vasile Ruscescu, rigoarea reconstituirii de epoci scufundate, izbitoare la Ion Dumitru Denciu și, cu un accent stilistic baroc, la Ștefan Agopian. Pe scurt, prozatorii tineri cei mai dotați sunt analiști, psihologi, înclinați către înțelegerea lumii prin intermediul istoriei, tind adeseori către o imagine integrală a lumii și au în vedere o filozofie care să explice chiar și în temeiul unei hieroglifice. [...] Proza tânără, privită din această perspectivă, e fără nicio îndoială creația unei înțelegeri irepetabile a lumi. Că așa se înfățișează realitatea estetică a acestui moment, și nu altul, e în afara îndoielii și cine studiază chiar și «documentele» literare experimentaliste înțelege că acestea nu exemplifică sun nicio formă categoria axiologică a prozei tinere, de acum cea mai de viitor. [...] Cine examinează nuvelistica lui Ioan Groșan, Cristina Teodorescu, Ioan Lăcustă, Bedros Horasangian, a altora, de asemenea, observă numaidecât vocația de prozator adevărat și sustras tiraniei metodelor tehniciste, care acelea mai degrabă reduc individul la mediocru, și la gregar. [...] Proza care rămâne dincolo de asaltul vremilor nu poate să fie întocmită din variații în jurul lui Cănuță om sucit.“

□•De o pagină aniversară are parte și Radu Boureanu, pe care îl evocă și fericită în același timp Alexandru Balaci, Vlaicu Bârna, Gheorghe Tomozei.

□•Alexandru Balaci: „Radu Boureanu este o prezență permanentă, o manifestare intensă a vieții și a poeziei, a prieteniei intelectuale extinsă la toți aceia care se împărtășesc de la valorile spirituale. Ca avea *usque ad finem*, silueta fină de spadasin și profunda înțelegere a legilor și mișcărilor din lumea artelor polivalente. [...] Întreaga operă a lui Radu Boureanu demonstrează o vastă deschidere către o concepție fermă în care arta transfigurează realitatea sub un semn grav, de sensuri și de simboluri. Din paginile sale caracterizate de permanența elevației intelectuale, nu lipsesc niciodată nici visul unei frumuseți absolute, nici neliniștea, atât de umană, față de inexorabila trecere. Nimeni, și mai ales scriitorul, nu poate să-și refuze idealul de a nu muri fără însemnele creației, mai trainice decât bronzul. [...] Radu Boureanu nu confundă niciodată starea elevată a artei verbului cu grandilocvența și retorismul. Între rigorile disciplinei sale de artă nu are loc mimetismul, iar simetria literaturii sale se revendică de la ordine și ritm armonic. [...] Literatura lui Radu Boureanu este un bloc armonic, o albă coloană a spiritului unui umanist modern cu atributele de frumusețe și profundă sensibilitate“.

□•Vlaicu Bârna: „Poezie, proză, pictură, teatru, într-o succesiune niciodată planificată dar reluată mereu. Iar dacă

Ustîne a fost o nuvelă antologică, *Viața Spătarului Milescu* ce i-a urmat a însemnat la rândul ei un model de reconstituire istorică, la fel ca și *Frumosul principe Cerceș* de mai târziu. Astfel, bogata și valoroasa operă a marelui poet figurează ca o coloană vertebrală pe care s-au grefat într-o armonioasă arborescență celelalte produse ale artelor surori, de nu mai puțină importanță. La palmaresul lor se poate adăuga cu justificată îndreptățire, mult prețuita activitate de traducător din poezia flamandă din care autorul *Cailor de apocalips* a făcut operă de re-creare. [...] În acest moment aniversar, la împlinirea a opt decenii de viață, artistul total Radu Boureanu întrupează un spirit tânăr și ca totdeauna, plin de amenitate și de umor. Îl poți găsi în fiecare zi în atelierul său polimorf și multifuncțional, cu mânele suflecate, în dialog cu propriile sale fantasmе, ostentînd să le dea viață perenă, transformându-le în prețuite valori de artă. Încheind sumarul bilanț schițat aici, îi urăm sărbătoritului sănătate și viață lungă, cu noi și luminoase împliniri, pontînd totodată și vârsta unei prietenii care ne leagă pe un îndelung parcurs”. □•Gheorghe Tomozei: „Sunt scriitori cu doar o vîrstă. Alții, cu numai două... Radu Boureanu a trecut prin mai multe și în toate a pășit frumos și tânăr. E și acum superbul cavalier învîluit în enigme romantice, e și azi imaginea heraldică a Poetului. [...] Fiecare cerc de vîrstă îl află pe Radu Boureanu la fel de tânăr și de brav și frumos. El, poetul, El «doar poetul» cu al cărui profil leonin, herbul literaturii noastre s-a îmbogățit, cu a cărui existență exemplară ne iluminăm, cu versul căruia ne îndulcim iarna...”. □•Vlad Țepeș – *realitate și mit* Arătîndu-se că, „pe marginea articolului publicat în numărul trecut al revistei..., [se] simt[e] nevoia unor precizări de natură istorică”, apare scurtul text aparținînd istoricului Fl. Constantiniu, care trebuie pus în relație cu articolul semnat de Adrian Păunescu în numărul precedent, cu unele referințe ce vizează și literatura: *Pe marginea articolului publicat în numărul trecut al revistei sub titlul „O MINCIUNĂ: DRACULA” simt nevoia unor precizări de natură istorică*: „Profesorii Radu Florescu și Raymond T. McNally (S.U.A.) au urmărit într-o carte de succes *În search of Dracula* geneza mitului și au fixat rolul romanului lui Bram Stoker în difuzarea imaginii denaturate a voievodului român. Vampirul Dracula, ca și Frankenstein din romanul scris de Mariy W. Shelley (dealtminteri Radu Florescu a și scris o carte *În search of Frankenstein*), a devenit un personaj lesne de explorat în filme de mister și groază, produse pentru delectarea unor anumite categorii de spectatori sau telespectatori din lumea occidentală, dornici de «senzații tari», mai ales în noaptea week-endului. Există vreo legătură între Vlad Țepeș și Dracula, vampirul din filmele de oroare: Doar numele, sau, mai exact această poreclă derivată din «dracul». [...] Să amintim doar concluzia lui că «românii nu i-au spus Dracula, ci Țepeș», astfel cum el apare, pentru prima dată, într-un document din 21 ianuarie (1506): «Vladul voievod cel numit Țepeș». În istoria poporului român, Vlad Țepeș aparține galeriei marilor domni de oaste ș de țară, care i-au apărat neatîrnarea și i-au dat temelii trainice

de alcătuire. [...] Istoriografia românească dispune de monografii solide consacrate lui Vlad Țepeș (N. Stoicescu, Ștefan Andreescu), care au pus în lumina adevărată personalitatea domnitorului muntean. Corneliu Leu ne-a dat un excelent roman *Plângerea lui Dracula* (reluat și îmbogățit într-o nouă ediție sub titlul *Romanul unui mare caracter*), care ni-l înfățișează pe marele voievod cu mijloacele specific ale beletristicii. În conștiința poporului nostru, Vlad Țepeș este marele moralizator, evocat de Mihai Eminescu. Ar fi timpul ca vampirul popularizat de o anume cinematografie să fie tras în țepa marelui Vlad!”.

• [„Cronica”, nr. 11] Ilustrația întregului număr este realizată cu reproduceri din „albumul dedicat Iașului [Sic!], apărut recent la Ed. Meridiane”, despre care s-a scris în numărul precedent. ■•Pavel Florea și Aurel Leon, evocă urbea sub genericul *Iași-oraș al marilor destine*. □•Pavel Florea: „Din această idee a izvorât gândul nostru despre vârstele Iașului pe care le vedem ca pe niște vârste eterne. Succesiunea lor legică, influența uneia asupra celeilalte, interferențele de tot felul nu au determinat modificarea întregului, Iașul păstrându-ți specificul pe care locuitorii săi îl explică simplu, fără a se întreba prea mult de ce o fac așa, asociind două adjective, ce la prima vedere se resping: *bătrân* și *tânăr*. Iașul ne apare bătrân și tânăr, totodată; bătrânețea venindu-i din timp, tinerețea din spirit. Ieșenii se simt de o vârstă cu nemuritorii purtători ai civilizației cucuteniene, cu marii voievozi care au vegheat pentru unitate și neatâr-nare, au sentimentul contemporaneității cu cronicarii, cu Varlaam, Dosoftei și Cantemir, cu Alecsandri, Kogălniceanu, Eminescu, Maiorescu, Sadoveanu sau Ibrăileanu, cu toți cei care au dat un nume acestei țări, nume devenit azi – și prin valorile epocii Ceaușescu – unic și distinct între țările lumii“. □•Aurel Leon: „În eseuul său despre Leonardo da Vinci, Paul Valéry afirmă că «cine desenează un copac e obligat să se gândească la cerul sub care va crește acel copac». Cerul sub care crește falnicul nostru oraș între teiul din Copou și plopii fără soț din Bucium e un smalț de albastru voios, ales exact pe coperta acestei cărți cu anfiladă de voievozi legați de marile noastre destine“. □•Despre album se pronunță și I. Țăranu (redactor-șef): „La urma urmelor, din ce izvorăsc aura, prestigiul și farmecul acestui «loc unic»? (sintagmă fericită pentru Iași – de la Sadoveanu citire). Din clocotul istoriei sale neobișnuit de plină în înfăptuiri cardinale pentru întreaga române. Din numărul mare de personalități naționale ale căror destine s-au împlinit aici ori s-au încrucișat cu Iașii, și fără de care cultura și știința românească nu ar fi de închipuit. Din zeci și zeci de argumente și, mai presus, din întrupările în premieră ale unor capitole fundamentale pentru existența politică și spirituală a națiunii. Cel mai strălucit este desigur cel al unității românești“. ■•Începând cu numărul de față, revista reproduce, în serial, prefața volumului *Teroarea hortysto-fascistă în nord-vestul României – septembrie 1940 – octombrie 1944*: „Recent a apărut volumul *Teroarea horthysto-fascistă în nord-vestul României, septembrie 1940 – octombrie 1944*. Autorii lasă faptele, documentele, mărturiile și declarațiile

autentice – pe care le-au adunat, selectat și grupat cu rigoare științifică – să vorbească despre ororile și crimele săvârșite de regimul horthysto-fascist în teritoriul din nord-vestul României cotoplit de Ungaria horthystă prin odiosul dictat fascist din august 1940. Este evident că, în cadrul preocupărilor istoricilor din țara noastră de a-și aduce contribuția, în spiritul adevărului științific, alături de istoricii din alte țări, la demascarea rădăcinilor sociale, politice și ideologice ale fascismului, revizionismului și șovinismului, la combaterea pericolului oricăror tendințe și manifestări de recrudescență a acestor flagele ale omenirii, se făcea resimțită nevoia apariției unor lucrări care să demaște crimele și ororile greu de imaginat dezlănțuite din prima zi a cotopliterii părții de nord-vest a României de către trupele horthysto-fasciste și până în ziua izgonirii lor de pe pământul strămoșesc. O asemenea lucrare a fost impusă și de situația în care o serie de elemente dușmănoase, îmbibate cu idei revizioniste, revanșarde, care și-au trădat patria fugind din R.P. Ungară și s-au aciuat în diferite țări occidentale, se îndeletnicesc tot mai mult cu falsificarea adevărului privind dreptul istoric al poporului român asupra întregului teritoriu național, consecințele dezastruoase pe care regimul horthyst de ocupație le-a avut asupra poporului român, asupra tuturor forțelor democratice, antifasciste, fără deosebire de naționalitate, în acest colț de țară românească, cotoplit în anii 1940-1944. În același timp, volumul s-a impus și datorită faptului că în ultimii ani în R.P. Ungară au apărut lucrări și alte materiale care încearcă să reabiliteze horthysmul, să-l absolve de crimele și atrocitățile comise de acesta împotriva poporului român, a altor popoare vecine, a umanității în general. Pentru a reliefa caracterul odios al dictatului fascist de la Viena din august 1940 impus României de Hitler și Mussolini, dictat ce a generat întregul cortegiu de crime și orori, de distrugerii și nelegiuiri atât de zguduitor înfățișate în lucrare, autorii redau succint, în introducere, coordonatele dezvoltării unitare a poporului român în vatra sa strămoșească din cele mai vechi timpuri și până la săvârșirea monstruosului verdict. Începând cu acest număr, revista noastră va publica, în serial, Introducerea la volumul Teroarea horthysto-fascistă în nord-vestul României, septembrie 1940 – octombrie 1944“. □ În continuarea sărbătoririi a opt decenii de la apariția „Vieții românești”, Mihai Drăgan se oprește la *Critica de interpretare a lui G. Ibrăileanu*: „Ibrăileanu însuși, răstălmăcit adeseori și suspectat p nedrept de cantonare decisivă în spațiile criticii sociale și istorice, a prevenit în mai multe rânduri că *psihologia și sociologia «sunt numai instrumente de analiză. Sunt mijloace, și nu scop»*. Credința sa ca teoretician al *criticii totale* era aceea că, în mod indiscutabil «critica *literară*, așa cum s-a constituit ea de o sută de ani încoace, este un tot. Critica *estetică*, critica psihologică, critica științifică etc. sunt părțile acestui tot. Critica literară, când privește opera din toate punctele de vedere, este *complectă» Greutățile criticii estetice*, (în «Viața românească», nr, 1, ian 1928, p. 144- *subl. G.I.*). Spre un asemenea *tot* de profundă coerență interioară a tins mereu Ibrăileanu, aspirația

de a traduce într-o formulă cuprinzătoare nota specifică a unui artist, sunetul unic al operei analizate transformându-se, datorită imposibilității pătrunderii secretului ei, într-o atitudine sceptică, de relativitate înțeleaptă, vegheată însă detașat de luciditate și nu de capriciu sau de întâmplare“. □•Elvira Sorohan este autoarea studiului de mici dimensiuni *Ibrăileanu – motivația unei teorii*: „Apariția spre sinteză îi este mereu contrazisă de un mare talent analitic pretutindeni observabil, indiferent ce articol i-am reciti astăzi. *Spiritul critic în cultura românească* este cea mai grăitoare probă, atât pentru genul de polemică reprezentată de Ibrăileanu, ca mod de gândire și stil, cât și pentru puterea de a examina, pe rând, părțile fenomenului cultural românesc, interpretate interesat de o anumită concluzie. În «probă» trebuie să includem, ca revelatoare complementare, și replicile date de autor la obiecțiile unor Iorga, Lovinescu sau Zarifopol la această selectivă, tendențioasă istorie a «spiritului critic» manifestat în cultura unei țări mici deschisă culturii europene a țărilor latine și nelatine. Dacă n-am cunoaște data publicării studiului și dacă am face abstracție de plasarea în a doua jumătate a secolului al XIX-lea a celor mai mult dintre personalitățile invocate în argumentație, luând în considerare ideea de bază a polemicii: locul de naștere a «spiritului critic», am fi tentați să-l datăm în perioada anteunionistă“. ■•Cronicle literare sunt semnate de □•Al. Călinescu la Doina Uricariu, *Ochiul atroce* (Eminescu, 1985): „Poezia pe care o practică acum Doina Uricariu nu seamănă aproape deloc cu aceea a colegilor de generație, ca să nu mai vorbim de acea a ultimelor promoții. Lipsesc, spre exemplu, ironia, intertextualitatea, spiritul parodic, valorizarea banalului și a cotidianului, demistificarea. Influențele – altă deosebire – nu sunt nici afișate nici denunțate, ci filtrate, integrate în țesătura textului: mă gândesc la jocul baroc și manierist al antinomiilor, la accentele expresioniste, la un anume mod – blagian? – de a surprinde frăgezimea și prospețimea realului și de a trece, apoi, la reflecția asupra perisabilității ființei“. □•Ioan Holban scrie o recenzie la Eugenia Tudor Anton la romanul *Vară vrăjmașă* (C.R., 1985): „Inegal și poate prea aspru, romanul «critic» al Eugeniei Tudor Anton mizează pe amintita galerie de portrete care se animează în limitele jocului de-a umilirea: *Vară vrăjmașă* nu depășește în niciun sens nivelul pe care textele precedente, *Caruselul și Prețul singurătății*, l-au stabilit pentru proza Eugeniei Tudor Anton“. □•Cristian Livescu recenzează cartea de versuri a lui Lazăr Lădariu (*Câmpuri cosite cu ceață*, Dacia, 1985): „Imputabilă este, în poemele lui Lazăr Lădariu, decuparea textului crispat al ființei prin porțiuni de observație facilă, neînsemnată, ceea ce denotă lipsă de discernământ în selectarea materialului liric“. Același critic scrie despre mai puțin cunoscutul Ion Baci (*Rădăcini de aer*, Litera, 1985): „Puține lucruri se pot spune deocamdată despre poemele lui Ion Baci *Rădăcini de aer* (Editura Litera, 1985), autor de prin părțile Vrancei, versificând tumultuos pe varii teme, fără o țintă precisă. Inflexiunile trubadurești, se pare, îl avantajează cel mai bine“. ■•Cel de-al treilea episod din *Literatura română*

în lucrări de referință anglo-americane susținut de Ștefan Avădanei, are în centrul atenției opera eminesciană tradusă în graiul lui Shakespeare, subiect pe care îl transformase în carte încă din 1982: „Unul din lucrurile încurajatoare pe care îl putem extrage din această scurtă înregistrare cronologică a modului cum personalitatea lui Eminescu se prezintă cititorilor de engleză din întreaga lume (evident, asemenea dicționare și enciclopedii se găsesc nu numai în bibliotecă din Anglia și Statele Unite) este acela că, chiar dacă spațiul acordat operei sale a scăzut, accentele s-au modificat în bine, locul lui în istoria noastră literară este apreciat mai corect iar erorile au scăzut simțitor“.

• [„**Flacăra**”, nr. 11] Ilie Purcaru aduce un *Omagiu gorjean* sculptorului Constantin Brâncuși: „Cu prilejul aniversării a 110 ani de la nașterea lui Brâncuși, aniversare petrecută în acest februarie, ne-am dus din nou în Gorjul lui natal, la Târgu Jiu, «lângă pietre și lângă fier», cum spunea un cercetător-poet, lângă adevărurile elementare și sublime ale artei lui, trăind surpriza redescoperirii unor obârșii de gând, a unei țări scufundate – țara din dedesubturi, țara – matrice a ființei și ființei noastre artistice – pe care opera geniului din Hobița a întors-o spre noi, așezând-o vie și teafără în lumină, punând-o în centrul de focal al cugetului nostru“. □ Pe aceeași pagină, Mihai Beniuc semnează poezia, de sezon, *Prima brândușă*: „Floarea de brândușă/ Este ca o ușă/ Pentru-o primăvară”. ■ Valeriu Râpeanu scrie despre *O nouă ediție Sadoveanu*: „Cele două volume ale noii ediții a operei lui Sadoveanu vin după celelalte ediții apărute în timpul vieții scriitorului. După cum am spus, destinul nu le-a fost favorabil. Iată că a intrat pe fâgaș, recent, o întreprindere cu sorți de izbândă, debutată sub cele mai bune auspicii. O singură nedumerire: ediția este proiectată în douăzeci și cinci de volume. Deocamdată între apariția primelor două au trecut patru ani. Dacă slabele mele cunoștințe de matematică nu mă înșală, în acest ritm apariția ultimului tom al ediției va avea loc peste o sută de ani, ceea ce e cam mult și nici măcar cei ce învață acum să citească nu pot spera să o vadă integral“.

• [„**Orizont**”, nr. 11] Editorialul numărului de față se numește *Glorioasa aniversare* și este consacrat împlinirii a 65 de ani de la fondarea P.C.R.: „În concepția clarvăzătoare, profund revoluționară, a secretarului general al partidului nostru, tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, istoriei patriei i se acordă o înaltă prețuire, fiind considerată hronicul măreț al poporului român, cartea de aur a națiunii noastre. În lumina orientărilor marelui ctitor al istoriei de astăzi a patriei, avem o viziune științifică asupra coordonatelor dezvoltării poporului român, asupra relației dialectice: trecut-prezent-viitor. Din această perspectivă, cinstirea istoriei patriei e investită cu valențe dimensionate în autentice resorțuri și semnificații. [...] Astfel, glorioasa aniversare a 65 de ani de la făurirea P.C.R. se înscrie sub semnul activității creatoare pentru înfăptuirea mărețului program de edificare a societății noastre socialiste multilateral dezvoltate, a întăririi continue a partidului, a rolului său în vasta operă de înflorire a noii

orânduiri sociale pe pământul patriei”. ■•Cronicile literare sunt semnate de Lucian Alexiu și I. Cheie-Pantea. □•Primul se referă la *Spectacol amânat* (C.R., 1985) cartea de versuri a lui Florin Mugur: „Este *Spectacol amânat* o placă turnată în scrisul lui Florin Mugur – Un ochi mai bănuitor care ar căuta prin fișierul critic al anilor '70 și '80 ar putea scoate la lumină destule fraze care să acrediteze ideea că, la un deceniu o dată măcar, poezia lui Florin Mugur iese triumfătoare dintr-o mereu reiterată cursă de fond, dintr-o dificilă încercare pe terenul accidentat al modelelor și modelelor poeziei. Triumfătoare și, cumva, tot mai aproape de ceea ce ar putea fi autenticul ei spațiu interior și de soluțiile lirice care să îl releve. [...] Ce, și mai ales cât din toate acestea pot fi regăsite în volumul de curând apărut? Un lirism al rolurilor, desigur, deși îndatorat unui principiu liric sensibil schimbat. Ce frapează imediat în *Spectacol amânat* este rostirea incisivă, articularea netă a propozițiilor prin care poezia își definește propriile-i reprezentări. E, cumva – și când spune aceasta nu ne referim exclusiv la «fragmentele» unui memorial sui-generis, purtând, toate, titlul generic *un minut (fericit)* – un lirism specular, ce nu pornește, neapărat, dintr-o aspirație teoretică, disociativă. [...] Privirea lucidă cu care moralistul întâmpină lumea nu-i paralizează imaginația și nici ingeniozitatea metaforei, cum nici parabola nu-l constrânge la o conversiune a lirismului în narativ: *marea, poem, dacă, vorba, din adolescență* etc. Da ce se remarcă, acum, mai ales, este capacitatea de plasticizare a ideilor, densitatea vizionar-simbolică a discursului liric – o gravitate nouă în felul în care personajele, auguri melancolici ai unei vârste, își propun monologul. Nici el absent din recitativele acestui *Spectacol amânat*, actorul încetează a mai fi prezența tutelară a liricii lui Florin Mugur: poezia își are, pare să descopere autorul în acest foarte substanțial volum, propriile ei mituri care să-i satisfacă orgoliul și demnitatea”. □•Cel de al doilea analizează studiul lui Marian Papahagi, *Intellectualitate și poezie* (C.R., 1985): „După ce ne-a obișnuit cu subtilele-i eseuri de literatură modernă, română și străină, criticul își asumă de data aceasta sarcina, de mai multe ori dificilă, a explorării liricii medievale italiene. Dificultatea provine din intertextualitatea literaturii studiate, «impuritatea» unei poezii ce întreține raporturi intime cu filosofia, teologia, morala, dar și cu lumea vieții practice, toate înscriindu-se într-un context de mare complexitate, ce-l obligă pe exeget la o informație amplă în variate domenii. Fostul student al Universității din Roma nu numai că se dovedește la curent cu tot ce s-a scris semnificativ în materie, dar își domină cu autoritate și dezinvoltură informația avansând, nu o dată, ipoteze și idei plauzibile, în contradicție uneori cu «voci» dintre cele mai avizate. [...] Interpretul fin al literaturii contemporane, care este Marian Papahagi, nu putea ignora, desigur, în aceste texte de o valoare estetică excepțională, semnele unor fenomene cam, pripit socotite astăzi achiziții exclusive ale modernismului. El descoperă, astfel, în Duecento o adevărată conștiință de sine a poeziei ce se actualizează sub cele mai diverse și neașteptate forme, de

la expresionismul și «urâtul estetic jaconian», până la disocierea eului empiric de eul poetic în lirica lui Ciccio Angiolieri. Între aceste două «borne», se găsesc atâtea alte elemente, imposibil de rezumat aici, care pun sub semnul întrebării trănicia multora din teoriile științei literare moderne. Carte de mare erudiție, străluminată de harul și adeziunea sufletească a împătimitului de cultură, *Intellectualitate și poezie* este o apariție singulară în cuprinsul literelor noastre din ultimele decenii, care-l impune pe autor printre cei mai distinși italieniști români”. ■•Cu prilej aniversar, Cornel Ungureanu scrie, în unele momente malițios, despre Romul Munteanu: „Prezența lui Romul Munteanu între asceții școlii clujene putea apărea ca o ironie benignă. Omul pare mai degrabă datat bucuriilor pământului decât râvnei între prăfoasele cărți, și mai mult un degustător de fericiri terestre decât un autoexilat în patria ideilor. Parcurg savantele tomuri care s-au adunat pe raftul destinat lecturilor liniștite; sunt *la zi*, sunt arhipline de idei și de bibliografii, rod al unor lecturi multe și temeinice, dar și al unei libertăți de gândire tremediabile. Când și de unde le-a adunat fericitul cărturar? Iau cele trei *Jurnale de cărți*, opere mai lumești, scrise cu feroare participativă; aici sunt otrăvurile criticului, dar și balsamurile, mărturiile de devotament și veșnica prietenie! Când scrie despre poeții sau prozatorii români contemporani Romul Munteanu o face ca un european, așezând între teorii și nume ilustre concetățeni care ar merita un ecou mai larg. [...] Despre Romul Munteanu se va scrie mult, căci profesorul, editorul, scriitorul a avut și are un important rol în devenirea culturii din ultimele două decenii. A afirmat un stil de angajare și a propus un model cultural, a dat tradiției «ardelene» a scrisului. [...] Provincialul ce sunt privește către înfăptuirea-i de spirit și imagine nu cu o respectuoasă și paralizantă uimire, ci mai degrabă cu o devoțiune ce ar sublinia acordurile sublime ale numelui. El este Romul nostru din Havana, schardul marilor cauze culturale, dar și certitudinea, că pe înălțimile care le-a atins, viața nu este deloc mohorâtă. E veselă, în definitiv și la urma urmei. Să ne bucurăm că Profesorul împlinește această vârstă. Cultura noastră merită această sărbătoare”. ■•Valeriu Drumeș (*Între prezent și amintire*) anunță că recent ivita publicație „Caiete critice” (din marsupiul „Vieții românești”) a dedicat un număr omagial lui Sorin Titel: „«Revista Viața Românească» a tipărit, recent, în seria «Caietelor critice», un număr omagial dedicat lui *Sorin Titel*, într-o sobră și emoționantă, totodată, evocare. Sumarul cuprinde câteva secțiuni prin care se urmărește proiectarea unor lumini din diferite unghiuri asupra omului Sorin Titel și asupra operei sale, pentru a se obține imaginea unui admirabil creator. «Gânduri despre Sorin Titel» mărturisesc o seamă de scriitori care l-au cunoscut mai mult sau mai puțin direct, gânduri comprehensive, «contribuții la un portret al scriitorului», deci la o mai bună cunoaștere a lui Sorin Titel, la o mai justă punere în evidență a calităților sale sufletești și artistice. «Sorin Titel – spune Z. Dumitrescu-Buşulenga – a avut charisma aceasta care i-a îngăduit cunoașterea deplină a omenescului în viață și recrea-

rea lui vie în operă». Anghel Dumbrăveanu subliniază, printre meritele lui Titel, «fenomenul legitimării spațiului bănățean în proză românească». L. Ciocârlie sesizează că în opera romancierului «este viața așa cum o trăiește individul, cu bucuriile, generozitățile, dar și micimile și opacitățile lui» – o pledoarie despre autenticitate. D. Micu observă că «realul, în viziunea lui Titel, include fantasticul ca expresie a nevoii de vis și care nu este decât „unul dintre modurile umanizării universului”» Cornel Ungureanu ne ajută să înțelegem că «Sorin Titel trăiește din plin realitățile barocului bănățean». Lucian Raicu intuiește unul din mecanismele sufletești care declanșa, la prozator, actul creației: «Era al acestei lumi și era străin de ea. Din sentimentul unei maxime apartenențe și al unei maxime desprinderi s-a născut literatura sa»⁷. □•Ion Arieșanu recenzează poeziile lui Ion Budescu, *Omul interior*, Eminescu, 1985) în termeni foarte favorabili. Textul se numește *O voce inconfundabilă*: „într-o limbă poetică vie, proaspătă, voluntar originală, în metafore virile, violente și într-o stilistică, învăpăiată de tragism, de sarcasm și ironie și de o candoare patetică, Ion Budescu devine, în al doilea volum, o voce inconfundabilă”. □•I Pantea reproduce un fragment din interviul acordat de istoricul Fernand Braudel revistei pariziene „Magazine Littéraire”. □•Darie Novăceanu își continuă periplul liric pe alte meridiane, traducând poemul *Sud*, al poetului argentinian Jorge Luis Borges.

• **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 11]** Cu o ritmicitate de metronom, Dumitru Dumitrică publică versuri patriotice pe pagina primă. Cele de acum sunt intitulate *Țara sub zodia primăverii*. „Numărul acțiunilor revoluționare întreprinse de tânărul militant comunist Nicolae Ceaușescu este foarte mare mai ales dacă se are, în vedere că el nu împlinește vârsta de 18 ani”, argumentează M. N. Rusu la începutul unui nou episod din *Omanul care a vestit noua istorie a patriei*. □•Continuă survolarea liricii lui Vasile Nicolescu în serialul justițiar *La judecata de apoi a poezilor*. □•La *Cronica limbii românești* N. Mihăescu scrie despre *Necesara simetrie a expresiei*. □•Partea literară din „*Săptămâna*” pe scurt are în atenție: „Ce versuri îi plac lui Alex. Ștefănescu? «O adevărată bijuterie este – în aria acestei teme – scurtul poem *Definiție*: „Să fii frunză / Și obligată / Să te porți / Asemenea tuturor frunzelor, / deși înțelegi / Și chiar poți / Cu totul și cu totul / Altceva; / Fapt din care / – Ulterior – / Să nu tragi concluzia / Că ești altfel decât frunzele, / Ci că ele, frunzele / Sunt altfel decât ele însele, / Iată o definiție“». (Ana Blandiana). [...] Ne-au plăcut foarte mult poeziile patriotice ale Gabrielei Negreanu din ultimul număr al suplimentului literar-artistic al «Scânteii tineretului». [...] *Folclor comercial*: «Valurile vâlurește, / Malurile mălurește, Salcia încet șoptește; / Nici o masă fără pește» (cele mai reușite versuri ale săptămânii din ultimii câțiva ani). Apelăm la bunăvoința I.T.H.R., pentru a afla *numele talentatului autor*. Nu de alta, dar ne-ar face plăcere să-l propunem pentru oarece premiu“. ■•Dan Zamfirescu semnează articolul *B.P. Hasdeu și statutul culturii române*: „Unul – Hasdeu – i-a redat măsura monumentală și respirația universală pe care le

pierduse după Cantemir. El a insuflat poporului român o nouă încredere în sine, o nouă conștiință de sine, ilustrând prin propria-i carieră și operă virtuțile geniului creator național, capacitatea lui de a se impune la scara europeană și chiar universală. Hasdeu este primul român, după Cantemir, care forțează străinătatea să ia act de existența și scrisul său. El este primul român, după autorul *Istoriei Imperiului Otoman*, care-și pune pecetea geniului propriu pe întregi discipline științifice, contând ca deschizător de drumuri. Astăzi, savanți autorizați au arătat cât de departe au bătut ideile sale, mai ales în lingvistică și folclorică, dar descoperim cu fiecare zi, acolo unde nu o dată am fost obișnuiți să vedem improvizație și fantezie romantică, extraordinara pregătire și geniala intuiție a lui Hasdeu istoric. Hasdeu este cel care a insuflat unei națiuni întregi credința în măreția trecutului istoric și cultural românesc și în steaua neamului. Fără cutezanța hasdeiană și fără dezinvoltura lui suverană față de «complexul fanariot» ce mâna pe atâția; fără ochiul său care vedea în adâncul încă nebulos, sau chiar întunecat, al trecutului istoric, știind să descopere clipele de lumină și măreție și să le dovedească prin documentul revelator și convingător: fără «nebulonia» lui de a proiecta existența istorică și culturală românească pe ecrane uriașe, aparent fanteziste, dar pe care azi le descoperim neîncăpătoare în raport cu realitatea; fără toată această prezență hasdeiană în cultura noastră modernă, în conștiința și admirația publică, în climatul epocii, nu ne putem explica diferența geologică dintre ceea ce fusese până la Hasdeu și ceea ce cultura română a devenit, în numai trei decenii, în mare măsură datorită lucrării și exemplului său“. □•Comentând monografia Anastasiei Iordache, *Pe urmele lui Dumitru Brătianu*, C.V. Tudor trage concluzia că D. Brătianu a fost *Un om al veacului său*: „Nu demult, a văzut lumina tiparului, într-o valoroasă colecție a Editurii Sport-Turism, volumul *Pe urmele lui Dumitru Brătianu*, de *Anastasia Iordache*. Este o carte necesară, de fapt prima monografie de după război, dacă nu mă înșală memoria, consacrată unuia dintre membrii marcanți ai familiei Brătienilor. Este o carte scrisă sub semnul libertății totale de expresie care domnește în România acestor ani, alcătuită de pe pozițiile luminoase ale valorificării superioare a moștenirii înaintașilor, ale repunerii în drepturi a istoriei naționale“. □•Păstrându-se aversiunea față de textualism, Adrian Dafir își continuă campania recenzând cartea lui Bedros Horasangian, *Închiderea ediției*: „Cea mai năstrușnică, mai frapantă și mai inexplicabilă invențiune a textualismului este... proza fără subiect! Extremismul însuși al formulării, inversarea totală a legii fundamentale a literaturii șocheză, iată, într-un mod cu totul deconcertant, consecvența și formalismul întru această invențiune neputând avea decât un interes infraestetic, medical, fantezist, cu totul secundar literaturii. De unde atunci oare atâta entuziasm și pasiune față de o metodă literară atât de ciudată și limitativă? Un răspuns posibil la această întrebare deloc simbolică este acela că, prin adoptarea textualismului ca metodă de scriere, am mai amintit o dată acest lucru, oricare om cult,

oricare intelectual cu o cât de vagă pregătire și instrucție în domeniu poate deveni oricând, indiferent dacă are sau nu talent, un producător de cărți, deci, folosindu-ne puțin de imaginație, un scriitor. [...] Cu atât mai de neînțeles este adoptarea acestei metode de către un număr important de tineri scriitori care dovedesc în multe dintre scrierile lor un indiscutabil talent, o putere de reproducere artistică a realității aflată dincolo de orice îndoială. În cazul lui Bedros Horasangian, autorul volumului de proză scurtă intitulat *Închiderea ediției*, apărut în 1984, la Editura Albatros, textualismul, ca metodă literară aflată acum în mare vogă, nu a acționat decât pe jumătate. *Închiderea ediției* ne aflându-se în totalitate sub zodia textualismului intolerabil, rece și distant. [...] Deși *Închiderea ediției* a lui Bedros Horasangian nu are decât cel mult o legătură pur teoretică, flexibilă și conjuncturală cu textualismul propriu-zis, includem această carte în sumarul acestui studiu tocmai pentru această afinitate teoretică, deloc organică a autorului (și, vom vedea, a autorilor) cu o modă literară extrem de ușor abordabilă și, perfect posibil, tocmai de aceea abordată. Textualismul funcționează aici aproximativ ca un efect al ecoului confuz, aliterat, sau al unei game muzicale dezordonate multiplicată la modul onomatopeic. Perfecte sunt aici nu intenția ci efectul și cauzalitatea, o particulă de diversificare estetică personală calculată cu un ritm sugestional matematic, muzical cu intenții prestabilite“.

15 martie

• [„*Luceafărul*”, nr. 11] Ca în fiecare număr, prima pagină conține versuri patriotarde, sub dublul generic *Antologia Luceafărul / Poezii și Partidul*:
 □•Ion Trif Pleșa se conformează cu poema *Partidului*: „Cuvântul tău e grâu și poți să-l sameni, / Pe-ogorul limbii noastre românești”. ■•Apelând la memoria arhivelor, Fl. Constantiniu evocă împlinirea a 65 de ani de la făurirea P.C.R. și realizează o selecție de documente sub titlul/ versul *Ziua venea de demult...*, încât ideea este documentată cu *Raportul Administrației Minelor din Transilvania* din 17 martie 1785 și *Ancheta* comisiei instituite de domnitorul Țării Românești, Al. Moruzi, referitoare la greva din 1799 a lucrătorilor de la manufactura de postav din Pociovaliște. □•Vasile Netea amintește cititorilor că s-au împlinit 195 de ani de la *Supplex Libellus Valachorum*: „În 1784, în urma opresiunii și nelegiuirilor la care erau supuși și după mai multe intervenții zadarnice la împăratul de la Viena (Iosif al II-lea), țărani din Munții Apuseni s-au răscolit împotriva nobililor. Răscoala a fost cruntă. Zeci de castele și curți domnești au fost incendiate. Numeroși nobili au fost uciși. Conducători ai răscoalei au fost Horia, Cloșca și Crișan care se afirmaseră și pînă atunci prin acțiunile lor pentru apărarea iobagilor. Deși lupta răscolaiților a fost eroică pînă la urmă armata împăratului a sfîrșit prin a înfrînge pe iobagi. Horia, Cloșca și Crișan, împreună cu mai mulți din tovarășii lor, au fost condamnați la moarte crâncenă. La executarea lor au fost aduși să asiste mii de țărani. Frica n-a în-

spăimîntat totuși pe nimeni. Răscoala de la 1784 a făcut pe români să reflecteze asupra unor noi mijloace de luptă și să caute o acoperire legală pentru viața și drepturile lor. În anul 1791, învățații românilor au inițiat un memoriu, ce avea să se numească apoi *Supplex Libellus Valachorum*, care a fost înaintat în luna martie împăratului Leopold al II-lea (fratele lui Iosif al II-lea)”. □•Alexandru Ruja apare, la rubrica *Prezența tănărului scriitor*, cu textul *Luminile „graiurilor populare”* în care aduce elogiul tănărului poet ieșean Paul Balahur: „Poezii cantabile, melodioase, de sonorități pure ce dezvăluie în Paul Balahur un suflet sensibil, capabil de filtrări afective în zona liricii de valoare, se întîlnesc în toate volumele, de la *Anotimpul corăbiilor* (1974), la *O ploaie de aripi* (1985). Descoperim în Paul Balahur un poet avînd cultul cuvîntului, într-o asociere a *graiului* cu *lumina*, dualitate cu sensuri constructive pentru poezie (excelent semnificată în lirica lui Ioan Alexandru). Paul Balahur înțelege poezia prin supremația logosului, într-o mișcare specifică: a cuvintelor”. □•Cezar Tabarcea cu observații cu privire la *Starea poetică*, text omagial consacrat împlinirii a două decenii de la apariția celor *11 elegii*: „Cu Nichita Stănescu poezia română a intrat în poezia sfârșitului de secol al XX-lea la nivel universal” □•Despre „viața cărților” scrie Gh. Buluță (la Maria Matei Popescu, *Sculptura medievală în piatră din Țările Române*, Meridiane, 1985) în buna tradiție a revistei de a promova sub felurite aspecte protocronismul: „În cunoscuta serie *Comori de artă din România*, a apărut de curând o nouă carte de o valoare deosebită, semnată de Marin Matei Popescu. O lucrare care urmărește un mileniu de artă, de la perioada premergătoare întemeierii statelor feudale românești până la sfârșitul secolului al XIX-lea. [...] Textul analizează raporturile dintre ornament și concepția arhitecturală, semnificația lementelor decorative, modificările repertoriului de motive și reprezentări” □ Paul Dugneanu semnează cronică literară la Octavian Simu, *Prizonierul deșertului*, C.R., 1985): „*Prizonierul deșertului* este romanul unui om al condeiului, rupt de la rosturile lui firești, aruncat în valurile unei istorii tulburi, ostile, și dobîndind o lecție de cunoaștere a existenței, amară și pesimistă. Îl salvează totuși întoarcerea la vocația și menirea lui inițială. Luat ostatec împreună cu rămășițele armatei mongole de către japonezi, el este singurul cruțat pentru erudiția lui și trimis la un templu budist din insulă. Este și aici o morală: a spiritului care supraviețuiește seismelor sociale și politice. Acest roman interior este scris cu suplețe intelectuală și remarcabilă informație, în schimb romanul exterior este deficitar sub raportul imaginației materiale și al capacității de evocare a amănuntului istoric. În totul, *Prizonierul deșertului* este o carte interesantă și originală în peisajul prozei noastre actuale”. □•Ioan Iacob scrie despre cartea de reportaje a lui Victor, *Însemnări mehedintene* (Scrisul Românesc, 1986): „*Însemnări mehedintene* este o carte care nu se încadrează – spre meritul ei – în „canoanele tradiționale” ale reportajului”. □•Alexandru Condeescu atrage atenția asupra debutului lui Gheorghe Bogorodea, cu proză scurtă, *Cocoșul*

(Scrisul românesc, 1985): „Adie în aceste povestiri «tradiționale» scrise cu economie de cuvinte, simplificate pînă la esențial, un aer nu vetust, ci străvechi. În senzaționalul evenimentelor petrecute în mijlocul naturii stihiale plutește o tensiune tragică de destin și mit arhaic care ar putea anunța un prozator de forță în Gheorghe Bogorodea, dacă autorul va ști să-și exploreze acest filon epic cu măsură, fără a cădea în efecte literare ieftine”. □•Constantin Pelmuș rememorează momentele petrecute alături de G. Ibrăileanu la Văratec. Amintirile sunt, însă, romanțate și continuă mult după încetarea din viață a lui Ibrăileanu, amintind în aceste versuri eminesciene „... va vorbi un mititel/ nu slăvindu-te pe tine ... lustruindu-se pe el”. □•Fănuș Neagu face o scurtă urare profesorului și criticului Romul Munteanu, la împlinirea a 60 de ani: „Sceptic la bine, cinic în înfrîngeri, ghemuit în suferința trădărilor, ridic pentru Romul Munteanu un pahar cu vin galben (amîndoi iubim dealurile subcarpatice) și, din cotul unde Dunărea rupe din fruntea Brăilei, dăruindu-i nemurire, îi urez încă mulți ani luminați de tainele și-n desfrîul aurului Transilvaniei, de necuprinderea pustiului în durere. El, care se apleacă pe carte ca deasupra inimii, va fi, n-am nici o îndoială, prezent la masa anului 2000 mîhnit că pasărea tinereții noastre va fi pierdut prea multe boabe de sînge prin turmentările veacului XX sau pe zăpezile lui. Era dreptul și datoria noastră, totuși. Mileniul trei va fi al oamenilor. Ar trebui!”. □•Amintind de trecutul peste care s-au perindat deja câteva decenii, publicația face loc informației, cu textul aferent, că la uzinele Republica, câțiva dintre reprezentanții clasei muncitoare (strungari, laboranți, subingineri, proiectanți) s-au alăturat vorbitorilor Corneliu Leu și Al. Horia, primul autor al volumului *Romanul unui mare caracter* (Militară, 1985), cel de-al doilea bibliotecar la biblioteca „Sadoveanu”, în cadrul dezbaterii despre roman. □•Un *remember* pe marginea volumului *Degetul de gheață* (1984) al lui Nicolae Prelipceanu, efectuează George Alboiu: „Această concentrare a versului este favorabilă tipului de lirism practicat de N. Prelipceanu”. ■•În secțiunea *Mapamond*, Ileana Vulpescu oferă în traducere cuvîntul rostit de poetul Léopold Sédar Senghor, la cel de-al VIII-lea Congres Mondial al Poetilor, desfășurat în insula elenă Corfu: „Acestea fiind spuse și reținute, am să închei în câteva cuvinte. Trebuie să luptăm împotriva tendinței unei anumite poezii moderne, care nu mai cultivă decît imaginea și o anumită obscuritate. Pentru asta, pe pagină se înmulțesc spațiile albe, care sunt ca niște gropi negre ale memoriei. Trăgînd aceste învățăminte din poezia mediteraneană, să ne amintim că poemul însemnează cuvinte plăcute inimii și urechii. După modelul poeziilor mediteraneene, vom cultiva melodia și ritmul”. □•Sub titlul *Cultura românească în lume* suntem informați despre prezențele românești de la Tîrgul de carte de la Leipzig. Între acestea, un loc de seamă ocupă opera lui Nicolae Ceaușescu.

• [„**Tribuna României**”, nr. 312 (6)] Henri H. Stahl semnează textul *O carte a confluențelor culturii populare*: „Astfel, Paul Petrescu, sociolog, etno-

graf, istoric și critic de artă, a publicat în 1983 volumul *Arcade în timp*, viziune de stăruitoare îmbinare a trecutului cu prezentul, «fereastră deschisă» spre istorie, «punte de legătură», «arcade» adică, între ce a fost și ce continuă încă a fi. De curând, dânsul a publicat și un volum *Tentația confluențelor*, care de data aceasta e închinat imperioasei necesități de a lămuri nu numai ce e comun între prezent și trecut, ci și între diversele «culturi» locale, atât românești cât și alogene, care având între ele «confluențe», pun în evidență nu numai asemănările, dar și deosebirile, deschizând astfel drumul metodic spre o precizare a «specificului național», în a cărui căutare, fără rezultat până acum, s-au străduit atâtea generații. Procedeu literar folosit de Paul Petrescu este în primul rând cel al notelor de călătorie, care permit consemnarea senzațiilor, sentimentelor și științelor pe care le are un etnograf când parcurge țara în lung și în lat. Țara românească este, după cum prea bine se știe, unitară, fără dialecte culturale. Dar este totuși «plină de țări» mai mici, cum sunt Țara Vrancei, a Bârsei, Almașului și Făgărașului, Oașului, Bihorulului, Lăpușului ș.a.m.d., toate semănând între ele ca frații gemeni, având totuși fiecare caracterele lor specifice ; cum sunt de altfel toate creațiile folclorice: infinite variații în jurul unei teme comune.[...] «Confluențe» apar însă nu numai între diferitele tipuri culturale existente pe același teritoriu, ci și între diversele elemente componente ale fiecăruia din ele, atunci când le considerăm din punct de vedere estetic. Paul Petrescu procedează deci și la o astfel de analiză a creațiilor populare, în variatele lor domenii de manifestare. Este astfel atacată problema arhitecturii populare, a modului de îmbinare a diverselor încăperi, a foișorului și prispei, într-un același spațiu construit, unitar încheșat, exemplificat prin câteva eseuri privind orașele nord-dobrogene, vechea arhitectură a orașului Botoșani, precum și a fântânilor din București. Li se adaugă apoi și analiza domeniilor de creație, în meșteșugul textilelor, al cioplitului în lemn, al olăritului, al picturii, de asemenea, desfăcute în elementele lor componente”. □•În serialul *Trepte în poezia românească*, Liviu Papadima ajunge la episodul al IV-lea, *Doina*: „Dacă balada purcede în primul rind dintr-o memorie colectivă, dând glas răsufului spiței, doina, «cântec singuratic» se cântă despre sine și pentru sine – sau, cum ar zice filosoful, «întru sine»”. ■•Același Liviu Papadima recenzează două cărți, una de poezie, cealaltă în proză. □•Gheorghe Istrate, *Interiorul tăcerii*: „Melodiosă dar nu volatilă, apăsată în temeiul ei, călcând numai pe loc plin în constelația simbolurilor lirice, având însă de înfruntat primejdia închistării, a uzării sugestiei poetice, creația lui Gheorghe Istrate dovedește încă o dată, cu acest volum, forța de impact direct și pătrunzător”. □•Mircea Horia Simionescu, *Licitația* (Albatros, 1985): „O astfel de proză, chiar atunci când își zice roman, sacrifică programatic întregul de dragul fragmentului, virtutea ei aflându-se la polul opus arhitecturii epice: în rostirea alertă, în expresia pregnantă, strălucitoare, în fantezia fiecărei meandre a povestirii”. □•Grigore Brâncuș se ocupă de etimologia cuvântului *lume*. ■•Pe ultima pagină, Gheorghe Istrate pre-

zintă, pe scurt un eveniment: *Centenar George Topîrceanu*: „Fire duală, pendulând între jovialitatea senină și melancholia cu nuanțe tragice, G. Topîrceanu e unul din creatorii umorului liric în literatura româniei. «Ideologia» sa literară implică o anume moralitate a artei, divulgată prin permanența umorului fin și a inteligenței ironice, prin filtrele melancoliei lucide, toate acestea exprimate într-o prozodie perfectă, inimitabilă”.

16 martie

• [„SLAST”, nr. 11] Lucian Avramescu este invitatul lui Mihai Coman în pagina intitulată *Colegi de generație, colegi de creație*, în care, pe lângă dialogul celor doi, profilul lui Lucian Avramescu este completat cu *Opinii ale criticii* (Valeriu Râpeanu, Alex. Ștefănescu, Nicolae Manolescu, Costin Tuchilă, Paul Dugneanu, Victor Atanasiu) și de poezia *Eșantion*. □•□ Despre Al. Căprariu și recentul său volum de versuri, *Asfințiturile zilnice* (Dacia, 1985) scrie Mihai Bărbulescu: „Și, în ultima sa carte de poezie, *Asfințiturile zilnice*, Al. Căprariu se confirmă ca un lucid cenzurat de sentiment. Debutând în volum în 1964, odată cu generația lirică din care fac parte între alții Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Adrian Popescu, Marin Sorescu, Grigore Hagiu – el aparține totuși, structural, familiei poezilor deceniului cinci, cu precizarea că teritoriul liric al lui Al. Căprariu acoperă preponderent trăirile interioare. Caligraf al propriilor stări, sentimentele și simbolistica pe care i le atribuie vor fi derivate ale acestora, ale stărilor, din care se vor nutri într-o dependență totală. Este aici o transparență a țesăturii fiecărei poezii, unde tonul confesiv uzează nu o dată de suportul referinței livești”. La rubrica *Un tânăr autor, o carte*, T.T. Coșovei perzintă cartea de *versuri Cinci cântece pentru eroii civilizatori*, Albatros, 198, scoasă de colegul său, Ion Stratan: „Poet din stirpea vechilor căutători ai armoniei, ai proporțiilor ideale, Stratan nu se mărginește să aspire spre perfecțiune, ci, aidoma geometriilor de altădată, încearcă să afle și o expresie sensibilă a acestei armonii; metafora lui tinde spre aceeași cantitate de idealizare ca și numărul de aur al spiritului antic”. □•□ La rubrica sa, dedicată literaturii de anticipație, Voicu Bugariu descoperă câțiva *Tineri prozatori*. Lista începe cu Mihail Grămescu: „Surprinde plăcut și ceea ce aș numi gustul literar. Cu dezinvoltură de artist naiv, Mihail Grămescu face abstracție de codurile cunoscute ale genului, prozele sale se nasc parcă sub imperiul unei prea ridicate presiuni a inspirației. Uneori, după cum arătam, *iese bine*, dar nu de puține ori nemaipomenitul său aplomb îi joacă feste”. □•□ Constantin Sorescu semnează cea de a doua parte a articolului *O specialitate care n-are voie să moară: istoria literară de pură erudiție*: „Dezinteresul învățământului filologic universitar și al instituțiilor de cercetare a limbii și a literaturii române față de asigurarea schimbului de istoriografi literari se înscrie în acolada unei mentalități proliferante, al cărei semn distinctiv îl constituie minimalizarea ideii de istoriografie. Distincția pe care G. Călinescu o operează între *istoria literară de pură erudi-*

ție și istoria literaturii în înțelesul propriu a fost receptată în anii '70 ca ierarhie discriminatorie: s-a înțeles anume că istoriografia ar fi o specialitate minoră, dispensabilă și dezonorantă”. □ În căutarea adevărului despre Școala de literatură, Elena Ștefănescu se consultă cu Alexandru Vergu: „Ce amintiri păstrați despre Școala de literatură? Prezentați-ne câteva date despre dv. ca elev (student) al acestei școli. Cum ați ajuns aici? Ce colegi ați avut? Unde ați lucrat după terminarea școlii? Sunteți mulțumit despre ce s-a scris până acum despre Școala de literatură? Argumentați răspunsul. – Școala de literatură n-a fost fabrica de scriitori, așa cum au afirmat unii dintre foștii ei elevi. N-a ieșit niciun fabricat. Scriitor a ieșit doar acela care a avut talent. Să ne amintim ceea ce spunea Sadoveanu, cu prilejul deschiderii cursurilor, des citat la această rubrică: «Numai cine a intrat scriitor...» Cuvinte memorabile care s-ar fi cerut să fie săpate în zid, ca motto, deasupra ușii de la intrare a școlii. Nu toți, aspirând la gloria literară, câți fuseseră *recrutați*, vor ieși la terminarea școlii, scriitori. Am absolvit (seria de 2 ani, 1952-1954) doar câteva zeci, din cei peste 160 reușiți la admitere. Dar câți și dintre aceștia puțini aveam certitudinea că *am ieșit*, sau că vom deveni, peste ani (probând cu opera scrisă) adevărați scriitori? Cuvintele maestrului, rostite molcom în fața tinerilor învățăcei, aveau să ne urmărească încă mulți ani și de aici încolo. Poate toată viața! Nu, școala nu era (nu putea fi!) fabrica în care aduci materia primă și supusă unei tehnologii speciale, va scoate (ca să ne exprimăm în termeni de *producție*) niște obiecte utile. Ci, proba concretă, obsesia acelor ani de căutări, tatonări, cu scopul de a strânge laolaltă tinerele talente native și a le da o direcție unică, precisă. Că, mai apoi, adevăratele talente, autentice (și n-au fost puține), au fost scoase din școală (paradoxal), îndepărtate în mod abuziv, este adevărat. Mașinațiile, dintre cele mai perfide, erau manipulate de către aceia nechemați din conducerea instituției care, îndepărtând cu bună știință talentele din școală, îi deturna acesteia menirea. Practici asemănătoare se consumau dramatic, în acei ani de început, și în alte domenii, în special în instituțiile de cultură. Cu atât mai mult, nu putea fi ocolită școala din Kiseleff 10, cu specificul ei aparte, de a pregăti viitoarele condeie. Mecanismul de selecție, privind depistare talentelor native din rândurile muncitorilor și țăranilor nu va fi funcționat ireproșabil, nici el. Mulți s-au trezit în fața comisiei de examinare, ca sculați după somn. Pe autorul acestor rânduri, telegrama să se prezinte la examen l-a luat prin surprindere. Nu știam de existența unei astfel de instituții de învățământ (deși ea ființa de 2 ani) și nici nu-mi aminteam să fi făcut cerere, sau dacă mi-a făcut cineva să-mi întocmesc dosarul pentru înscriere. Eram chemat la examen ca un adolescent. Și peste asta, aveam destule pe cap”. Referindu-se la deceniul al treilea, H. Zalis pledează în continuare *Pentru o mai dreaptă cinstire a trecutului* (episodul al III-lea): „Consacrarea în deceniul trei a constanței critice printre scriitori facilitează succesive cuceriri, asigură un mare punct de reazim maturității triumfătoare a literaturii române. Întruparea dublului concept evocat acum: al

criticii creatoare și al creației vital orientată de spirit critic demonstrează actualitatea deceniului trei din literatura românească a veacului XX. Procesul devenirii ei întru universalitate înregistrează ca deplin autentică o actualitate perenă, deloc cantonată într-un perimetru îngust. A crede că acest deceniu reprezintă un moment trecător, pierdut în umbra trecutului – nu ar fi decât un simptom de orbire”. □•Mircea Dinescu îl invocă pe Marquez, făcând portretul șarjat al lui Romul Munteanu: „Refuzând să se mute în categoria *țestoaselor culturale*, eliberat de carapacea blazării el a rămas cu aceeași francă predispoziție de a capta misterul personajelor donquijotești ale realei noastre lumi”. □•La rubrica *Atelier*, Carolina Ilica îl portretizează pe Ion Gheorghe, nu în calitatea acestuia de poet, ci în ipostaza de scormonitor a însemnelor trecutului de pe dealurile copilăriei sale.

19 martie

• [„**România liberă**” 12867] Ion Toboșaru scrie despre *Vitalitatea teatrului politic*: „În evoluția literaturii dramatice din ultimele două decenii teatrele, privite ca instituții de spectacol s-au oprit la lucrările cele mai reprezentative și, evident, la dramaturgii are au contribuit la afirmarea teatrului consacrat umanității revoluționare actuale. Dramaturgi clasici români contemporani Horia Lovinescu, Aurel Baranga, T. Mazilu, Romulus Guga, au oferit teatrelor semnificative opere. [...] Opera dramaturgică a lui Paul Everac, complexă sub raport problematic, structură și expresie îmbogățește scrisul dramatic contemporan prin esența politică a câtorva reprezentative momente integrate în arta scrisului. [...] Epopeea istoriei noastre și-a găsit o sensibilă transfigurare în scrisul lui D.R. Popescu de la *Mormântul călărețului avar* (Teatrul Bulandra) la *Ca frunza dudului* (Teatrul Mic), *Rezervația de pelicani* (Teatrul Bulandra), *Hoții de vulturi* (Teatrul Creangă); sfera de cuprindere a teatrului politic remarcă dramaturgia Ecaterinei Oproiu prin *Interviu* (Teatrul Bulandra) și *Cerul înstelat deasupra noastră* (Teatrul Mic), dramaturgia lui Teodor Mănescu prin *Politica* și *Trestia gânditoare* (Teatrul Mic), redimensionarea scenică a epicii lui Dinu Săraru *Niște țărani* (Teatrul Mic) autentică operă dramatică închinată mediului rural în perioada prefacerilor sociale, drama morală *Iubirile de-o viață* de Platon Pardău (Teatrul Național). [...] Vitalitatea teatrului politic înseamnă astăzi vitalitatea energiei creative într-un domeniu al artei integrat în creația literar-artistică solicitată de public“.

• [„**Scânteia**”, nr. 13552] Constantin Coroiu semnează eseu *Carte din luminoasa carte a țării*: „Iată nobila misiune a literaturii, a cărții actuale în complexul proces de edificare a unui om nou, cu înalt orizont cultural – obiectiv major al întregii activități politico-ideologice și cultural-artistice desfășurate în instituțiile noastre culturale, în case de cultură, cămine culturale, cluburi, biblioteci etc. Biblioteca și librăria, alături de școală, au devenit puncte cardinale ale vieții spirituale a satului românesc de azi și de mâine, temelii ale dez-

voltării sale continue. În acest context se înscriu și acțiunile ce vor avea loc în *Luna cărții la sate* – manifestări ce nu se limitează, desigur, la acest interval. Pentru că, de fapt, «luna» cărții la sate are, trebuie să aibă... 363 de zile”.

20 martie

• [„**România liberă**” 12868] Având drept supratitlu *Orizonturi ale culturii noastre socialiste*, Tia Șerbănescu semnează articolul *Responsabilitatea scrișului* în care prezintă câteva reflecții asupra a două cărți de critică literară. Prima reprezintă o prezență insolită, începând cu titlul, *Ușor cu pianul pe scări*, și terminând cu autorul ei, poetul și dramaturgul Marin Sorescu: „Carte incitantă, cartea lui Marin Sorescu (care cuprinde firește și alte articole atât savuroase cât și «exacte») este încă o probă privind «policalificarea» scriitorului. Este un volum care, ca să-i parafrăzăm o expresie, «parcă a fost scris ca să placă»“. □•Cea de a doua se numește *O ușă abia întredeschisă (Teme 6)* semnată de, și este „cartea unui critic aflat pe teritoriu său de când lumea, un teritoriu bine cucerit, bine demarcat”, Nicolae Manolescu: „Cartea lui Nicolae Manolescu se folosește de cărți, de fraze sau de imagini din cărți pentru a extrage din ele pretextul unei asociații literare, al unei meditații, al unei confesiuni. Nicolae Manolescu nu poate, așa se înțelege, să povestească o întâmplare, oricât de banală, fără să aibă în minte o întregă literatură pe tema respectivei întâmplări“.

• [„**Scânteia**”, nr. 13553] Costin Tuchilă deprinde *A învăța drumul cunoașterii*: „Strategia modernă a predării pornește de la ideea că trebuie să-i oferi elevului nu «cunoștințe prefabricate», ci *drumul* pe care îl are de urmat pentru a ajunge la ele. Or, spre a avea realmente o funcție dinamizatoare și eficientă, drumul acesta se cuvine să fie exact drumul parcurs de știință, pentru cunoașterea adevărului – pentru dobândirea unei imagini a obiectului investigat. S-a spus, pe drept cuvânt, că în școala de azi «principala sarcină a profesorului este, așadar, aceea ca – prin însuși felul în care conduce activitatea de învățare a elevului – să-i facă acestuia evident faptul că a învăța nu înseamnă a-ți însuși, prin memorare, un repertoriu de cunoștințe“. □•Sorin Preda ajunge la Alba Iulia, iar reportajul său se numește *Inscripții noi pe poarta cetății*.

• [„**România literară**”, nr. 12] Victor Nișteea semnează poemul *Patria limbii române*: Pe aceeași (primă) pagină, asumat redacțional, se află editorialul *Tradiții eroice, prezent dinamic*, care converg, cum se întâmplă număr de număr, spre a 65-a aniversare a P.C.R. □•Pentru Ion Dodu Bălan partidul este *Suflet în sufletul neamului* (după cum se intitulează articolul său): „Astfel, se poate spune cu toată convingerea că principiile estetice ale partidului nostru din această epocă de aur își au rădăcinile adânc înfipte în tradițiile cele mai valoroase ale culturii românești, în gândirea înaintată a acelor scriitori care s-au vrut și au fost «suflet în sufletul neamului lor». Partidul Comunist Român – forța conducătoare a națiunii noastre socialiste – solicită scriitorilor de azi, din

perspectiva unor asemenea nobile tradiții încorporate ideologiei marxist-leniniste, să fie și ei suflet în sufletul poporului lor., să contribuie la plămădirea omului nou, să mobilizeze masele la edificarea socialismului, să veștejească tot ceea ce e vechi și înapoiat, să ofere oamenilor muncii eroi demni de a fi urmați în viață, să sporească prin opera lor cantitatea de Omenie, de Bine, de Frumos și de Adevăr, din societatea noastră, să facă din creația lor o cronică nepieritoare, de înaltă valoare artistică a acestor vremuri eroice”. □•Ioan Holban (*Variante la un autportret*) analizează romanele lui Norman Manea, amintindu-i toate scrierile, de la *Noaptea pe latura lungă* (1969), *Captivi* (1970) *Atrium* (1974), *Primele porți* (1975) *Cartea fiului* (1976), *Zilele și jocul* (1977) până la *Anii de ucenicie ai lui August Prostul* (1979): „Proza lui Norman Manea își asumă fragmentarea ca procedeu esențial de construcție ; structura textului său este una poemă, cu segmente reluate, interpusă, rescrise, conexe, intersectate respectând regula jocului cu ghebele decolorate. Într-o altă ordine, anii de ucenicie (literară) ai naratorului din proza lui Norman sunt anii de lectură ai lui Mann, Musil și Gide”. □•Tot o retrospectivă realizează și G. Dimisianu (*Obsesia Caragiale*) text în care, pornind de la povestirile lui Ion Groșan (*Caravana Cinematografică*) și Bedros Horasangian (*Cu ochi blânzi*), autori despre care a mai scris, se oprește consistent la cartea Ion Lăcustă, *La ușa domnului Caragiale*, din care cităm: „Textele din *La ușa domnului Caragiale* sînt proză, desigur, sînt povestiri din moment ce însușesc personaje, desfășoară acțiuni, pun în mișcare mecanisme narative, dar întreg acest capitol al căr- ii lui Lăcustă cred că trebuie citit, de fapt, că un document de adeziune spirituală și, dacă vrem, ca un plin de originalitate manifest literar. Este de aceea cazul să se țină seama mai mult, discutîndu-se aceste pagini, de textul așezat de autor la urmă, un text confesiv și în esență liric, mărturisind fără ocoliuri obsesia Caragiale. Este ceea ce am putea numi, preluînd o vestită formulă, un discurs îndrăgostit, o invocare a măreței umbre, mentor spiritual și duhovnic”. □•O manșetă de poeme postume, din creația lui Marius Robescu, apare în acest număr. □•Preotul Gheorghe Cunescu îl evocă pe Gala Galaction: „La 25 de ani de la moarte (8 martie 1961) se poate afirma, în concluzie, că, prin sentimentele, ideile, convingerile și eforturile sale democratico-progresiste, generoase și umaniste ; prin atașamentul fidel și activ la lupta revoluționară socialistă ; prin literatura, cu substanță populară și reprezentativă românească și contribuțiile la îmbogățirea limbii literare: prin dorința nestrămutată de pace și coexistență pașnică, Gala Galaction își menține locul și valoarea de scriitor clasic și actual, și după 25 de ani de la moarte. Este viu!” □• Romul Munteanu este sărbătorit de Irina Mavrodin într-un *Portret la o aniversare*: „Mereu înscris în modernitate, Romul Munteanu nu va fi niciodată un «critic tradițional». Dar el intră încă de pe acum într-o mare tradiție”. □•Ediția Blaga trece prin fața lui Z. Ornea: „După ce primele două volume (1982, 1984) au publicat poezia (antună și postumă), acest al treilea volum apărut de curînd inaugurea-

ză publicarea dramaturgiei. În acest volum se publică primele cinci drame (*Zamolxe, Tulburarea apelor. Daria, Ivanea, învierea*), urmând ca al doilea (volumul patru al ediției) să le adune pe celelalte. [...] Studiul introductiv analizează întreaga dramaturgie a lui Blaga într-o manieră a seriozității și adecvării deosebite. Revelator mi s-a părut faptul că, deși editorul a publicat, în 1976, o monografie despre opera literară a lui Blaga, cu un capitol amplu și dens privitor la teatru, nu a repetat aici pur și simplu ceea ce a spus acolo. Sub raport filologic, textul reprodus e efectiv fără cusur, luându-se ca text de bază ediția în două volume, din 1942, celelalte (piese publicate, manuscrise) devenind aici, firesc, variante. Foarte bogată e secțiunea de comentarii (geneză, istorie, variante, receptare), croită generos și în detalii, cum se cuvine să se procedeze numai la edițiile din opera scriitorilor fundamentali” □•Nicolaie Manolescu realizează *Portretul (literar) al scriitorului Sorin Titel*, comentând recentul număr din „Caiete critice”. □•G. Muntean scrie, larg, despre volumul de versuri *O ploaie de aripi*, Junimea, 1986: „Noul volum al lui Paul Balahur atestă o maturizare remarcabilă a mijloacelor de expresie, o conștiință vie asupra capacității lor de a-1 sluji în investigațiile pe care le întreprinde în diverse teritorii lirice. Acestea, delimitate în ansamblu în volumele anterioare, sunt fie restrăbătute și restructurate, fie descoperite chiar acum în detaliu, deși conturul general le fusese trasat cu mai mulți ani în urmă. [...] Tensiunea generală e către simplitate și mai ales către limpezime, ceea ce conferă versului său o fluentă ce atinge uneori limita riscată a prozei involuntare (căci cea voită poate avea rosturile ei în poezie), de care se depărtează printr-o ingenuitate a discursului, printr-un unghi insolit de abordare a lucrurilor. [...] Poeziilor sale le stă bine mai ales împreună, fiind mai convingătoare, consistente și învăluitoare decât când sunt citite separat. Poetul și-a dat el însuși scama de aceasta grupându-le cel mai adesea în cicluri sau dispunându-le astfel încât să pară a curge una din alta”. □•La *Fragmente critice*, Eugen Simion prezintă *Poezia tânără (feminină)*, mai exact cele trei volume de versuri ale Domniței Petri (*Eclipsa, Celălalt și Fratele*) spre a concluziona: „Domnița Petri este o poetă pierdută printre generații, promoții, stiluri lirice. Ea își caută un stil propriu de exprimare și, trebuie spus, îl caută cu talent”. □•Laurențiu Ulici se îndreaptă *Spre Mecca*, părăsind adică Generația '70, căreia i se consacrase, pentru a prezenta, în același timp, un poet și un actor, pe artistul Mircea Albulescu, autor al versurilor din *Vizite*, C.R., 1985. □•Sever Avram preferă *Spațiul infraroșu* din volumul lui Mircea Florin Șandru, *Viața în infraroșu*, în care vede „un document de un patetism difuz, reținut, asuupra unei vârste interioare, cea a îndoielilor fertile și a uneia artistice, aceea a devenirii mature”. □•Paginile de mijloc ale revistei găzduiesc centenarul nașterii lui George Topîrceanu, însoțite de un scurtissim text inedit (*Legile comicului*) documentat de George Sanda, cel care, cu acest prilej, a alimentat cu inedite și alte publicații culturale. □•Corina Ciocârlie este prezentă cu eseul *Starea de conversație*.

• [„**Tribuna**”, nr. 12] Petre Pârvu semnează articolul *Partidul Comunist Român – centrul vital al societății noastre socialiste*, consacrat celebrării a 60 de ani de la înființarea P.C.R.. □•Pe aceeași primă pagină, ieșeanul Cornel Galben îl interviewează pe George Sbârcea, care afirmă că Enescu este compozitorul secolului al XXI-lea, recunoscându-i-se astfel locul în universalitate. ■La rubrica *Privirea în actualitate*, Mircea Nedelciu se întreabă: *Cine vorbește limba celor tineri?*, text ce trebuie pus în relație cu un altul, fiind așadar „buzduganul” care anunță *Învățați limba scriitorilor tineri fără profesor!* semnat de Ion Bogdan Lefter, în „**Tribuna**” nr. 20. □•Publicația primește mulțumirile cercetătoarei americane, de origine maghiară, Katehrine Verdery, pentru modul în care a dat curs polemicii dintre aceasta și universitarul clujean Achim Mișu (vezi nr.-ele 26,27, 28, 30, 31 din1985). □•Victor Felea recenzează ultima apariție editorială a lui Mircea Cărtărescu (*Totul*, C.R.,1985). Profitând de versul „acum știu că sunt matur”, criticul își încheie discursul astfel: „Volumul *Totul* confirmă, neîndoielnic, maturitatea lui Mircea Cărtărescu, adevărurile sale sunt demne de luat în seamă, ca și arta sa încântătoare (cu toate complicațiile ei) de a le pune în lumină”. □•Iuliu Pârvu anunță împlinirea unei jumătăți de secol de la stingerea din viață a poetului și publicistului Ilie Ciura, acum aproape uitatul director al primului liceu de băieți din Cluj (Liceului „Gh. Barițiu”) înființat după Unire. Ignorat de critica literară a timpului, mai mult decât alți confrăți, Ilie Ciurea a demonstrat că avea simțul limbii literare și capacitatea exprimării, limpezi, curate, elevate. □•Ideile lui Solomon Marcus, din cartea sa, *Timpul* (Albatros, 1985), sunt consemnate de Carmen Vlad în articolul *Un itinerar în temporalitate*. □•Ion Cristoiu este colaborator „pe sărite” al „**Tribunei**”. Textul său, *Notre Dame de Paris*, ajunge la al treilea episod întretăiat de articolul publicat de Al. Pinteș, deci după o sincopă de o săptămână.

21 martie

• [„**Contemporanul**”, nr. 12] Editorialul *Partinitatea creației* se referă în chiar 21 martie, la Aniversarea PCR: „De aceea, în cinstea aniversării a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, eveniment de vârf în istoria contemporană a patriei, revista noastră își propune să găzduiască, în numerele viitoare, o suită de dezbateri a căror tematică va fi axată pe revelarea modalităților și căilor prin care angajarea partinică poate și trebuie să constituie fermentul și stimulentele făuririi unor noi opere de înaltă ținută artistică și implicare umană. Continuând și potențând astfel una din liniile de forță ce caracterizează cultura românească în ceea ce are ea mai reprezentativ”. □•Pe aceeași pagină, acad. Em. Condurachi evocă 2500 de ani de la prima atestare istoriografică a geților, integrând evenimentul din antichitate sub titlul mai mult decât mobilizator *Cu demnitate, construindu-ne omenia*: „Dar geții «cei mai viteji și mai dreپți dintre traci» ce au făcut în primăvara anului 514 î.e.n.,

ce făceau altceva decât să-și apere «patria și libertatea»? Aceste două cuvinte, «patria și libertatea» aparțin istoricului și filosofului Dio Crisostomul, care le-a folosit atunci când a subliniat curajul, îndrăzneala, dragostea de patrie și libertate a strămoșilor noștri pentru care niciun sacrificiu nu era prea mare. Burebista «cl dintâi și cel mai mare dintre regii tracilor», trebuia să fi cunoscut exemplul pe care strămoșii săi l-au dat cu patru secole înainte implicându-se în raporturi complexe cu un imperiu și mai mare decât cel al lui Darius – acela roman. Nechibzuți? Poate, fiindcă nu și-au plecat capul. Biruiți? Nu, deoarece Darius, știm astăzi cu siguranță acest lucru, a transformat în provincie persană Tracia de la sudul Balcanilor și foarte probabil Macedonia, însă Dobrogea noastră nu a devenit o «satrapie. Nu spun acest lucru fiindcă, istoric fiind, aș avea dreptul să subvaluez puterile și bogățiile acestui antic «colos cu picioare de lut» și cu atât mai mult nu aș avea dreptul să subvaluez importanța imperiului persan în cultura umanității. Am însă tot dreptul, în același timp, ca istoric și ca român, să relievez valoarea politică și etică a cuvintelor lui Herodot. Da, în primăvara anului 514 î.e.n., geții au dat un exemplu de demnitate, de neînfrântă luptă pentru propria lor libertate“. ■•Centenarul Topîrceanu este menționat, prin date istorico-literare de Virgiliu Ene. □•D.R. Popescu semnează *Cronica spectacolului amânat*, un mic eseu despre ce este fericirea, cu trimiteri în literaturile tuturor epocilor, folosite ca pretext, pentru ontologia liricii lui Florin Mugur: „Noi luăm cartea poetului Mugur nu ca pe o culegere de poeme, ci ca pe un singur poem, ca pe un volum «unicat». Asta ne și place. Structura (ah! ce cuvânt), construcția, inefabilul – o nouă Americă! pe care poetul a descoperit-o și-a transcris-o. El este și actorul și spectatorul din această, ș al acestei Americi. El, ca să vezi cum e și viața, cum se repetă formulările! Până și ilustrul nepot Niels Bohr zice că în teatrul vieții suntem și spectatori, dar și actori. Deci noi facem și «jocul», și-l și consemnăm. E ca și cum Ulise ar fi scris opera lui Homer, după ce luase parte la cele bătălii și la cele preumblări pe pământuri și ape! Sau ca și cum Homer s-ar numi de fapt Ulise. Sau cam așa ceva. Poate și Homer a fost un minut fericit. Un minut de frumusețe. Care minut nu se mai termină, de! S-o luăm ca Florin Mugur, între certitudine și incertitudine: «frumusețe, minutul acesta l-am trăit de parc-ai exista». Homer a existat, din moment ce minutul acesta l-am trăit, și-l mai trăim... Poetul a existat, poetul există. «Ocupația mea?» se întreabă F.M. într-«un minut» – și răspunde: «încerc să trag lucrurile spre fericire»“. □•După ce în numărul precedent, istoricul Fl. Constantiniu amintea, printre altele, cartea *Plângerea lui Dracula*, scrisă de Corneliu Leu, redactor șef adjunct la „Contemporanul” (aceasta este poziția redacțională pe care o deține romancierul), însuși Corneliu Leu se confesează pe subiectul Vlad Țepeș sub titlul *Istoria și anume istoria literară*: „Începe să devină de interes dezbaterea care a lua naștere în paginile revistei noastre pornind de la lucrurile de bun simț, ca și de la cele discutabile, susținute de colegul Adrian Păunescu în articolul intitulat «O minciună: Dra-

cula». Întrucât am fost implicat în discuție prin citarea romanului pe care l-am dedicat celebrului personaj al istoriei noastre, îmi permit mai întâi câteva precizări care țin de autenticitatea faptelor: [...] 3. În legătură cu tipăriturile despre Vlad Țepeș: Marele voievod muntean a avut (ne)șansa de a fi primul personaj din contemporaneitatea sa istorică al cărui nume a fost pus în circulație prin litera tipărită la nici două decenii de la invenția lui Gutemberg. Mai mult decât atât: a fost primul om din lume căruia i s-a înscenat ceea ce am numi astăzi «o campanie calomnioasă de presă», devenind prin aceasta un antecesor al semnificației de «popularitate mass-media». [...] Era în primele decenii de la inventarea tiparului care îndeplinise până atunci scopuri strict religioase și acest *libellus* în șase foi a început să circule prin lume întâi în limba germană, apoi în latină, apoi în slavă. [...] Apoi s-a așternut uitarea. Așa că, la sfârșitul secolului al nouăsprezecelea, la urechile lui Bram Stoker au ajuns vagi ecouri mult deformate. Iar el, spre a «localiza», a studiat prima hartă a Carpaților care i-a căzut în mână și a considerat drept cel mai nimerit loc al acțiunii romanului său intitulat «Dracula» tocmai o trecătoare la care voievodul muntean nu ajunsese niciodată – cea dintre ținutul Năsăudului și Bucovina, adică cea mai depărată cu puțină de pasurile Munteniei. [...] Întrebare care se pune este ce folos am avea dacă, luând lucrurile patetic și văzând peste tot reavoință, am protesta, apărând o memorie care nici măcar nu este a domnitorului nostru, c a unui personaj de secol nouăsprezece inventat de o modă comercial-literară. Nu ar fi mai înțelept ca, folosind circulația pe care o are acest nume, să ne străduim a-i arăta adevăratul conținut istoric, adevărata semnificație de eroism în folosul întregului continent, înlăturând treptat asociațiile care se fac numai din ignoranță? Așadar, nu e cazul să ne coborâm la nivelul de cultură al reclamelor turistice. Suntem o țară cu prestigiu în fața omenirii și cu un cuvânt din ce în ce mai ascultat. Avem capacitatea intelectuală de a face cunoscut adevărul despre un mare personaj al istoriei noastre, fără să ne rușinăm de numele lui, ci făcându-i pe alții să se rușineze de necunoașterea adevărului. Pentru că, prin marele său caracter, prin copleșitoarea sa biografie, Vlad al doilea, supranumit Dracula și supranumit Țepeș, trezește mult mai mult interes la un public mai larg decât amatorii de oroare și sânge. Făcându-se cunoscută omenirii, personalitatea lui complexă ofilește orice imaginație literară sau paraliterară, orice invenție hagiografică... venind în numele acelei realități prin care ne-am afirmat în istorie“. □•O interpelare face Adrian Păunescu în *Femeia eminesciană*: „Nu pot să cred și nu mi-e bine să accept că poemul fundamental *Lucaefărul* al lui Mihai Eminescu, cel mai mare poet al românilor, poate fixa, pentru eternitate, în conștiința cititorilor săi, imaginea nedreaptă a femeii ingrata, în raport cu Lucaefărul, cu bărbatul onest și tenace, neamurilor și sfânt, care se lăsase înșelat de micimea ei drăgălașă. Mai la începutul vieții, ceva indescifrabil din mine însumi mi-a cerut să resping viziunea aceasta, cu privire la iubirea dintre Bărbat și Femeie (căci în ultimă instanță Lucaefărul

este și asta) astfel încât hotărâm că *Luceafărul* nu trebuie să-mi placă. Deși îmi plăcea. Mă tulbura. Mă însenina. Mă făcea să cred în poezie. [...] În ceea ce mă privește, sunt fericit să fi putut descoperi în Eminescu însuși dezlegare de acest coșmar: condamnarea nedreaptă a femeii. Orice s-ar spune, cel mai mare poet al românilor nu poate rămâne generațiilor următoare, în toată nefericirea sa fără cauze, decât adorat de femeie, precum el însuși o adora“. □ Într-un text cu vagi irizări literare, aflat pe ultima pagină și semnat de Valentin Lipatti (*Ce este și cum funcționează colonialismul cultural*), apar doi poeți greci contemporani (Nikos Pappas, Takis Varvitsiotis, în traducerea lui Nicolae Velea și a lui Geo Vasile).

● [„Cronica”, nr. 12] Centenarul Topîrceanu beneficiază de un text semnat de Ion Apetroaie: „La rigoare, și el este un sentimental cu devoțiune pentru *mimesis*, gata însă să se detașeze de agresiunea lirismului pentru a-și conserva fondul de luciditate. Nu e întâmplător faptul că predilecția sa este erotica, mai adesea parodiată, și peisajul natural pe care îl «reproduce» cu savoare. Stările sentimentale se consumă discret, feminin, riscând chiar portativul minor, într-atât dispoziția parodică le agrează. Oricât ar opera însă frâna lucidității și orgoliul creatorului, îi «scapă» multe dulcegării ca recuzită de gen, acolo unde simțul parodicului se află în suferință. Iuita e, în tonuri minor-pășoptiste, «iubire dulce» și comparată adesea cu floarea, e «dulcea mea captivă», oh-urile nu sunt suficient economisite, cum nici figurația banală a cadrului erotic: castanii, plopii, florile, «cerul plin de stele», «țărmlul tristei mări» etc. Versuri de album, multe improvizate și căzute sub aripa grea a timpului, nu sunt puține la Topîrceanu, altminteri un artizan abilitat, de bun rafinament. Se răsfăță și faptul divers, pe ton de ușor badinaj, sau versuri de revistă, de cântat, de mult perimate. Tot astfel, unele cad în discursivități didactice (poezii pe teme date) sau în imitația involuntară a lui Eminescu și Coșbuc. Descriptivul Topîrceanu are însă unele valori de marcă fie și numai în cuprinsul pastelului clasic. O dialectică a «naturalului» îl obsedează și-l ține în timidități cu greu depășite. Nici aici nu se manifestă în voie afectivul, care, intens, ar duce ușor la accente mitice, dacă demonul parodic nu s-ar furișa în plină dispoziție idolatră. Plasticitatea, inclusiv feericul, nu-i displac însă poetului, și atât cât se produc, înregistrează efecte notabile. El consemnează, adesea linear, sunete, zgomote și culori ce identifică un peisaj, înfiorat de unde lirice care duc la imagini relevante, de autentică frumusețe. «Veșnica Natură» e cântată rapsodic precum – pe același ton – destinul uman, ca în splendida *Baladă a morții*, cu un aer tulburător sugerat melodic. [...] Coexistă însă cu aceste idei limitative, inacceptabile, unele foarte prețioase de orientare nu mai puțin modernistă. Topîrceanu subscrie, de pildă, principiului modern al poezicii după care «poezia lirică e condiționată de expresie», după cum e tentat, în chip surprinzător, să nu acorde credit mult lăudatei inspirații, luând-o chiar în deriziune. Nu acestea, e drept, sunt principalele linii orientative ale liricii sale propriu-zise. El jertfește în

esență, pentru o lirică moderată în optică și în formule, războindu-se cu iconoclaștii care au netezit, în fond, calea marilor inovatori ai ultimelor șase decenii de lirism“.

■•*Conversând despre Topârceanu* este evocarea – transformată în proză dialogată cu Otilia Cazimir – a lui Aurel Leon. ■•Mihai Drăgan își continuă articolul despre *Critica de interpretare a lui G. Ibrăileanu*: „Fermitatea lui Ibrăileanu în teoretizările și opțiunile sale estetice nu poate fi automat socotită exclusivism. Dimpotrivă, ea formează o trăsătură prețioasă și proeminentă a personalității sale care n-a conceput niciodată critica drept o formă neutră sau una de impresionism facil și agreabil pentru toată lumea, ci ca pe o *atitudine* de permanentă delimitare și de afirmare clară a unei poziții intelectuale, chiar dacă aceasta nu putea să aibă – cum este și normal – o audiență generală. Nu este posibil ca un critic să-i citească pe toți scriitorii vremii sale și să nu prefere pe nimeni. *Delimitarea* este o condiție a credibilității actelor sale interpretative, a temeiniciei judecăților sale de valoare. Critica lui Ibrăileanu, indiferent dacă se aplică scriitorilor mari ai trecutului sau contemporanilor săi, este supravegheată de luciditatea intelectualului preocupat mereu, în virtutea temerilor formației sale intelectuale, să atingă *obiectivitatea* omului de știință (în realitate, pură himeră!), dar care a înțeles în același timp că în fața operei, mai ales în fața uneia de autentică valoare, nu poți afișa o atitudine distantă și rece. Creația literară este un domeniu al sensibilului și cine încarcă să și-l asume trebuie să aibă un suflet de artist care să știe să se implice și să vibreze în intimitatea frumosului, să-l trăiască intens, ca pe propria sa creație, critica fiind, după părerea lui Ibrăileanu, «și o artă, în acel sens că ea *constituiește personalitatea artistului*». Un asemenea critic a fost Ibrăileanu și elementele rezistente, precum și insuficiențele, câte sunt, ale interpretărilor sale își au sorgintea în această structură de intelectual romantic și lucid, care ar vrea să spună *totul* despre opera analizată, dar știe că este imposibil, de unde zbaterea în nehotărâri și adeseori tristețea în fața «secretului» operei“.

■•Din serialul lui Ștefan Avădanei, *Literatura română în lucrări de referință anglo-americane*, ajuns la al patrulea episod, desprindem: „Constatarea că articolele despre Eminescu au câștigat în acuratețe de la un volum la altul nu se aplică, din păcate, și la poezia română în general. «Poezia română» este sintetizată de Leon Feraru în aproape două pagini din *Enciclopedia Princeton*. [...] Între cele 967 de biografii din *Autori europeni*... numai patru sunt ale scriitorilor români: Eminescu (trei sferturi de pagină), Carmen Sylva (mai mult de o pagină și portret), Alexandri/Alecsandri (o pagină și portret) și Caragiale (3/4 p.) [...] În 1969 *The Penguin Companion*... al lui Thorlby, pe lângă eseuri – unul despre «Junimea» (câteva rânduri semnate de E.D. Tappe, care îi menționează pe Eminescu, Creangă, Maiorescu, precum și revista «Convorbiri literare»), și unul foarte general despre *Literatura română până la 1850*, tot d Tappe (Scrisoarea lui Neacșu, traduceri din Biblie, balade, basme, cronici, Biblia de la 1688, influența greacă, Școala ardeleană, Heliade, Asachi, Negruzzi, Alexandrescu, Alec-

sandri) – mai conține șaisprezece scurte (unele foarte scurte) articole despre autori români.[... *Enciclopedia Cassell...*, cea mai bună de acest fel (sau, oricum, cea mai bună dintre cele consultate) este organizată în trei secțiuni generale – «Istoria ale literaturilor lumii», «Subiecte literare generale» și «Biografiile de autori» – la care se adaugă prefețe, note, appendixuri. «Literatura română» este tratată la paginile 489-490 de către Francis Joseph Barnett de la Trinity College, Oxford, și D.J. Deletant de la Universitatea din Londra (acesta din urmă redactează și biografiile scriitorilor români). [...] În *Ghidul Funk și Wagnall...* «Literatura română» poate fi găsită la pp. 927-933; șapte pagini așadar, față de cele nouă pagini dedicate literaturii albaneze, treisprezece literaturii cehoslovace sau șaptesprezece celei maghiare“.

• **[„Flacăra”, nr. 12]** Rubrica lui Gheorghe Tomozei (*Desene pe asfalt*) apare pe prima pagină, cu titlul *Pentru cei mulți*: „Cei mulți: ei ne sunt aleșii. Pentru ei scriem și nu pentru snobii cernelii și ai cafenelii“. □ În secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură*, Radu G. Țeposu recenzează volumul de versuri al lui Florin Mugur, *Spectacol amânat*: „Predilecția poetului pentru împletirea contrariilor într-o țesătură căreia nu i se văd nodurile este și mai explicită în acest volum și în această deturnare a sugestiilor, în coexistența lor aproape neverosimilă, trebuie să vedem o tehnică a oximoronului. Manieristă în fond, împlânzirea discordanțelor e, în fapt, un mod de a comprima toate nuanțele trăirii într-o stare verosimilă, de a desena fără teză chipul încâlcit și paradoxal al ființei“. ■ Al. Piru comentează pe Niculae Gheran, autorul monografiei *Tânărul Rebreanu*: „Cum ne așteptam, este o lucrare foarte bine documentată, bizuită pe o cercetare severă, îndelungată și încercând să lămurească toate punctele rămase obscure din existența scriitorului. În măsura posibilităților, autorul a explorat toate sursele, arhive românești și străine, corespondența, presa, manuscrise, mărturii, atestări, totul în spirit critic. Respectul adevărului este principiul de bază al cercetării. [...] Dreaptă ni s-a părut integrarea lui Liviu Rebreanu nu la școala lui M. Dragomirescu și nici la aceea a lui E. Lovinescu mai târziu. Argument: «Primele caiete de creație ale viitorului romancier, cu numeroase conspecte după însemnările criticului de la *Viața Românească* (G. Ibrăileanu), după articolele sale teoretice privind arta obiectivizării artistice, stau la baza travaliului său inițial. Simple preferințe? Afinități? Cert este că, peste ani, cu diferite prilejuri, romancierul va repeta, aproape involuntar, unele teze preluate, cu mulți ani în urmă, din articolele criticului (criticilor) de la *Viața Românească*““. ■ *Eroii prozei contemporane* se intitulează dezbateră moderată de Radu G. Țeposu, autorul monografiei *Viața și opiniile personajelor*: „Coloana vertebrală a unei opere literare în proză este, cu siguranță, personajul. Protagonistul, pe care unii l-au numit ființă de hârtie, iar alții erou, trage după el nu doar acțiunea, coagulând semnificațiile și întregind arhitectura ansamblului, ci însăși viața, cu tot registrul ei de semnificații (sociale și politice), mutând esența realului în artă, decantând, transfigurând și înălțând la

rangul modelului comportamente, idealuri și viziuni pe care exponenții societății, oamenii zilelor noastre, le întruchipează firesc, în fiecare moment. Personajele nu fotografiază nediferențiat lumea din care răsar, ele nu ilustrează lenș niște realități, nu exemplifică pur și simplu, ci încheagă o sinteză din cele mai reprezentative manifestări umane, propunând modele, întorcându-se adică în viață sub forma deplină a reprezentativității. Intervențiile critice din acest număr sunt, în acest sens, o radiografie, limitată, în mod fatal, a celor mai reprezentative personaje din proza contemporană, a acelor protagoniști care se înscriu într-o tipologie, rupând cu schematismul și comportamentul convențional. Aceste opțiuni, care sunt în fond niște propuneri pentru galeria de portrete a muzeului literaturii noastre, pot fi sporite, și e normal și necesar să fie astfel, fiindcă proza noastră contemporană, vitală, scrisă la cea mai înaltă tensiune, e, în fond, o creație continuă și nu încapă îndoială că personaje exemplare vor continua să apară, așa cum viața însăși continuă să ne propună oameni de excepție, printre chipurile cărora vom întrezări, cu siguranță, reflexele modelatoare ale literaturii“. Răspunde Cornel Ungureanu, primul referindu-se la personajele care au schimbat fața literaturii din comunism: „Asistăm odată cu *Moromeții* al o nouă înțelegere a satului, dar și a vieții spirituale a personajului. Rebreanu și Sadoveanu, Zaharia Stancu și chiar Eusebiu Camilar puteau fi citiți altfel, personajul lui Marin Preda modela dar și stimula înțelegerea lor! Marin Preda descoperea o verticală a spiritualității, dar și o nouă profunzime a romanescului. Dădea o nouă șansă literaturii cu și despre țărani. D.R. Popescu și Velea, Sălcudeanu și Mazilu, ca și numeroși alții, au fructificat descoperirea. Cititorul ce a descoperit lângă marele personaj gustul replicii artiste, poate chiar pasiunea libertății, poate chiar mândria de a aparține unei țări care nu era decât o țară de sate. [...] Dar eroul lui Marin Preda era modelator și prin investiția de inteligență. Propunea o civilizație a ideii, așa cum propunea și Ioanide, expulzat din literatură în 1953 și acceptat, cu amendamente, în 1960, așa cum vor propune alte personaje ale deceniilor șapte și opt.. [...] Eroul lui Marin Preda, precum și eroii celor care l-au urmat în imediata apropiere, inaugura o epică a autenticității și pregăteau un timp al reflecției. Ofereau cititorilor de proză personaje complexe. Înlouciau gândirea rudimentară din romanele proliferante altădată cu spiritul subtil, cu fervoarea analitică. Defineau noua tradiție a umanismului românesc și i se încadrau ca puncte de reper, îndepărtându-se de eroii cu sau fără pete care stârniseră înainte dispute aprinse, așa cum s-a întâmplat în cazul povestirii. În *treacăt*, de N. Velea (1962) sau *Leul albastru* (1965). Teama în fața adevărilor prozei de reală profunzime a caracterizat o seamă dintre amintitele dezbateri, privind personajul modelator“.

▣•Radu G. Țeposu abordează problematica romanului politic, cu personajele sale, amintind de eroii lui G. Bălăiță, din *Ucenicul neascultător*, Dumitru Popescu (*Pumnul și palma*), Dinu Săraru (*Dragostea și revoluția*): „Întrucât politica u e o dominată doar a vremurilor noastre, ar trebui să admitem că nici

romanul politic nu e o descoperire exclusivă a prezentului. Totuși, niciodată nu s-a vorbit mai acut despre romanul politic decât astăzi și aceasta, fiindcă omul contemporan nu mai înțelege politicul ca o fatalitate a istoriei, ci ca un act conștient ce emană din însăși percepția realității. Între *a face politică și a scrie istoria* nu mai este o prăpastie, căci ambele acte se determină reciproc, luptând fiecare cu limitele și cu excesele specifice. Un roman cu adevărat politic nu se mai mulțumește să ilustreze, preferând să problematizeze. [...] Ceea ce trebuie să reținem din desfășurarea unei astfel de tipologii e faptul că nu doar identificarea mimetică a voinței cu idealul politic conferă protagonistului o imagine eroică, ci raportarea lucidă, asumarea conștientă și prospecția sistematică a fondului politic îmbracă personajul în demnitate, care e o formă de noblețe a conștiinței, un triumf al umanului adică“.

• [„**Orizont**”, nr. 12] Celebrarea celor 65 de ani de la înființarea P.C.R. continuă cu *articolul Partidul Comunist Român – apărător consecvent al suveranității și independenței patriei*, semnat de prof. univ. Traian Bunescu, demonstrație clară a faptului că elevația „limbajului de lemn” nu se poate ridica de la nivelul solului din cauza forței gravitaționale a citatelor (din același ideolog). ■•Despre Eminescu scriu G.I. Tohăneanu și Eugen Todoran. □•Primul, G. I. Tohăneanu se folosește de sintagma eminesciană *Cuvinte cumpănind...*: „Dintre numeroasele imagini privitoare la zămisirea și încheierea operei poetice, identificabile în atâtea locuri din Eminescu una profund originală și surprinzător de modernă, distingându-se net de toate celelalte, o aflăm tocmai în *Nu mă înțelegi*. Mă refer la secvența cuvinte cumpănind, pe cât de generoasă în «trimiteri» pe atât de lapidară în formă. Iată versurile: «*Căci pentru care altă minune decât tine / Mi-aș risipi o viață de cugetări senine / Pe basme și nimicuri, cuvinte cumpănind / Cu pieritorul sunet al lor să te cuprind, / În lanțuri de imagini duiosul vis să-l ferec. / Să-mpiedic umbra-i dulce de-a merge-n întunec*» [...] pare să fie unul din tâlcurile îmbinării aliterante cuvinte cumpănind, căci simbolul scrutării treze a lumii, dinăuntru și dinafară, este *Recea cumpănă-n gândirii*, iar limba ei – a cumpenei – cată să rămână neclintită de-a pururi. Prin afirmarea unui crez poetic atât de original, Eminescu se reconciliază, ca «poeta vates», cu «porta artifex», anticipând, într-o anume măsură, pe marele «potrivitor» al cuvintelor, care avea să fie Tudor Arghezi”. □•Eugen Todoran semnează prima parte din studiul „*Timpul*” lui Eminescu, joc de cuvinte care implică deopotrivă biografia bucureșteană a poetului și publicația pe care a condus-o o vreme Eminescu: „Este aproape de necrezut cum un poet ca Eminescu, romantic prin temperament și formație intelectuală, mai adesea «cufundat în nouri și în stele», a putut să fie atât de aproape de evenimentele timpului său, într-o muncă obositoare de redacție și cu o consumare de forță intelectuală care îl va duce la istovire, fără altă răsplată morală decât satisfacția de a fi prezent într-o lume a pasiunilor și idealurilor nu odată considerate de el, în filosofia sa poetică, zădărnicii umane. Dincolo de restricțiile

formale ale încadrării în tactica unui oficios politic conservator, descoperim în fiecare articol o notă personală a gânditorului, într-o consecvență ideologică a cărei justificare era clar enunțată: o politică bazată pe tradiția istorică a poporului român, care ține seamă de nevoile dezvoltării lui interne, în împrejurările acomodării ei la factorii externi ai vieții politice internaționale, în perspectiva intereselor lui economice și culturale. [...] Iar organizarea aceasta are în vedere, după concepția lui Eminescu, cerințele statului național. Indiferent dacă indivizii care supun dezvoltarea lor proprie dezvoltării României sunt de origine pură traco-română sau de altă origine: «Chestiunea de căpetenie pentru istoria și continuitatea de dezvoltare a acestei țări este ca elementul românesc să rămâie cel determinat, ca el să dea tiparul acestei forme de stat, ca limba lui, înclinările lui oneste și generoase, bunul lui simț, cu un cuvânt geniul lui, să rămâie și pe viitor norma de dezvoltare a țării și să pătrundă pururi această dezvoltare. Voim statul național, nu statul cosmopolit, nu America dunăreană. Voim ca stejarul stejari să producă, nu meri pădureți». Din metafora poetului se vede ce statul trebuie să fie național și nu cosmopolit, pentru că dezvoltarea este «dinăuntru» în afară, este o «pătrundere» a geniului propriu, al înclinărilor poporului în «formele de stat», fiecare popor, după concepția gazetarului, trebuind să se dezvolte după natura lui proprie, ca un organism viu. «Stejarul» este «copacul» cu care Hegel exemplifica «spiritul» poporului în «creșterea» lui, care este «istoria» într-o filozofie pe care Eminescu va aplica-o la «realitățile» istoriei poporului român, pentru a motiva prin ea «ideea» istorică a României». □•La cronică literară, Pia Teodorescu Brânzeu prezintă versurile lui Anghel Dumbrăveanu (*Gedichte*, Albatros Verlag, 1985), apărute cu aportul lui Ludwig Schwartz, traducătorul poemelor. □•Lucian Alexiu analizează *Magnolii și fum* (Minerva, 1986) antologia poetică am lui Vasile Nicolescu, apărută cu o prefață semnată de Eugen Simion: „Poezia lui Vasile Nicolescu nu a urmat, poate constata cititorul amplului volum apărut în colecția «Biblioteca pentru toți». *Magnolii și fum*, o neîntreruptă cale regală. [...] Ce se schimbă acum ține de sensul interogațiilor, de plăcerea introspecției – și nu în ultimul rând de gustul recâștigat al frazei sentențioase, al meditației. Mai mult decât din reflexul luminii ce restituie privirii universul, poezia recentă a lui Vasile Nicolescu își trage substanța dintr-o reflecție ce pune înaintea artei existența. Consecința imediată – o gravitate nouă în modul de a percepe lucrurile, un laconism al expresiei pregătit parcă a da glas unei experiențe esențiale”. □•Părintele preot Gh. Cunesco este semnatarul unui scurt studiu, mai degrabă memorial decât istorico-literar, *Cu Gala Galaction prin Transilvania și Banat*: □•Din lirica greacă traduce Andreas Rados, univrsitar de la Iași (Nikiforos Vretakos, Kostas Asimakopoulos, Iorgos Vafopopoulos, Miltos Sahtouris, Thomas Maras).

• **„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 12** Ioan Alexandru salută, pe prima pagină, inițiativa Școlii de muzică George Enescu, de a-și trimite „din

elevi, cu instrumentele în fața unui public restrâns, dar atent...” □•M.N. Rusu, în *Omul care a vestit noua istorie a României*, scrie despre ședința Comitetului Național antifascist și rolul deținut de Nicolae Ceaușescu în acest context. □•Odată cu numărul de față continuă survolarea liricii lui Vasile Nicolescu, pe care Eugen Barbu aflat a efectuat-o *La judecata de apoi a poezilor*: „Se poate vorbi de monotonie a mijloacelor lirice la Vasile Nicolescu? Cred că da, dar e o monotonie elegantă, detașată, o poezie scrisă pe o hârtie de mătase”. □•La *Cronica limbii românești* N. Mihaescu se ocupă de *Unele construcții ... dereglate*: □•Observator, semnatarul rubricii „Săptămâna” pe scurt are a se răfui cu Nicolae Manolescu: „La Casa Centrală a Armatei a avut loc, în seara zilei de 12 martie, în prezența unei numeroase asistențe, o manifestare închinată comemorării a 25 de ani de la moartea scriitorului *Cezar Petrescu*. Cu acest prilej a vorbit, evocând omul și opera, prof. univ. dr. Dan Smântânescu. • Citim cu întristare cronica lui *Nicolae Manolescu* din «România literară» privitoare la ultimele două volume publicate de Șerban Cioculescu: *Eminesciana* și *Argheziana*. Asupra părerii pe care criticul N.M. o are despre Ș.C. n-o să ne pronunțăm. Ciudat este numai faptul că Nicolae Manolescu regretă, din culegerea de articole *Eminesciana* a lui Șerban Cioculescu, lipsa comentariilor criticului academician despre «cartea doctorului C. Nica, în care se discuta boala lui Eminescu». Și mai curios ni se pare faptul că în articol găsim subliniate câteva rânduri care aparțin lui Șerban Cioculescu privitoare la «grava boală a lui Arghezi din perioada corespondenței cu Aretina Panaitescu». Boala ar fi fost o «neurastenie foarte sâcâitoare» pe care academicianul nu a uitat-o, cum nu a uitat că «Rozalia Arghezi a murit în spitalul de cronici mintali din comuna Bălăceanca». Cu o falsă uimite, N.M. se întreabă: «Să fie vreo relație între supărările cu nervii ale poetului de 23-24 de ani și locul în care a murit mama sa?». [...] • *Nicolae Diaconu* apreciază versurile? «Înot în gura / lupului / incendiat / și nu mă poate / spune / și nu mă poate / urla» (Bogdan Ghiu)“. □•Adrian Dafir comentează în aceeași termeni inclementi textualismul, reprezentat de această dată prin Gheorghe Crăciun, autorul romanului *Acte originale/ Copii legalizate*: „Gheorghe Crăciun pare a fi (fost) un fel de *leader* textualist de la care se aștepta mult mai ales în privința definirii ceva mai ferme a noului stil textualist încă improbabilizat, la vremea scrierii romanului cu titlul de mai sus, de un talmeș-balmeș al unui aceluiași motiv exersat individual pe struna nesigură a unui instrument de creație rudimentar și dezacordat aflat încă la porțile unei afirmări inductive de proveniență aproape totalmente oculară și alogică. Apariția cărții *Acte originale / Copii legalizate*» (titlu nesigur întrucât însuși autorul îl ortografiază de câteva ori *Acte originale. Copii legalizate*. Nu ne-am mira deloc să aflăm că ambele variante sunt valabile) a decepționat însă nu numai critica neutră ori cea aflată într-o stare de expectativă malițioasă și a unei derute de moment, ci chiar critica de nimb care apare în genere aproape imediat în jurul unui fenomen literar considerat drept nou ori

măcar vrednic de a fi îmbrăcat în haine noi. [...] Cărți construite pe principiul oglinzilor sparte au mai fost și probabil vor mai fi scrise și de aici înainte. Notatea experimentalismului contemporan pare a fi acest subliniat regim textual care este, din câte înțelegem noi, o nouă problemă de stil, nefiind vorba deci, așa cum observa critica de nimb, de o nouă viziune asupra literaturii. Dezordinea pe această temă devine, iată, și mai enigmatică și semnificativă, primele victime ale acestei paradoxale dezordini fiind înșiși textualiștii care pur și simplu nu-și pot găsi deloc identitatea. În plus, ce poți vedea privind mereu în cioburile unei oglinzi sparte decât propriul rău chip pe care încerci, din amintiri sau numai după pofta inimii să-l recompuți într-un mod cât mai veridic sau cât mai ambițios și mai eclatant posibil? Mai ales că această reconstituire se face după canoanele unui regim textual pe care tu însuși n-ai reușit încă să-l înțelegi pe deplin. [...] Inițial, am crezut și noi că textualismul vine în literatură cu intenția unui simplu amuzament teribilist bun pentru copii ori pentru adolescenții încă neformați, eventual chiar și pentru adulții plictisiți de o prea multă și strepezită seriozitate. [...] Compătimim sincer acum pe Gheorghe Crăciun numai bănuind ce calificativ usturător ar fi găsit Tolstoi pentru cumplitul trăsnet lingvistic și gramatical din *Acte originale / Copii legalizate*, o manifestare crudă, terorizantă, distructivă și de o falsitate și o nesinceritate atât de dezarmante încât cea mai politicoasă atitudine a cititorului față de carte este să întrerupă vără niciun regret lectura pentru a nu o mai relua niciodată. Întrucât declinul textualismului este, cum se vede, absolut categoric nu putem înțelege deloc de unde vine totuși contagiozitatea cu totul surprinzătoare a metodei în sine printre tinerii creatori, singura explicație valabilă părând a fi aceea a ușurinței cu totul remarcabile cu care poate fi utilizată metoda, deci ușurința și rapiditatea cu care pot fi scrise și publicate un număr aproape nelimitat de cărți de acest gen. [...] În fine, ar fi eronat și dizgrațios, tragic chiar să vorbim că scrierea lui Gheorghe Crăciun ratează un roman, întrucât din oricare unghi ar fi privită cartea ea nu poate fi socotită un roman. Cartea lui Gheorghe Crăciun nu este nici roman, nici nuvelă, nici basm, nici realitate ci este ceea ce probabil s-a și urmărit să fie, adică text. [...] Meritul principal al textului *Acte originale / Copii legalizate* este acela de a fi reușit să atragă atenția generală asupra sa dar, vai, cu prețul teribil și ciudat al unui fel de harakiri extraestetic, o sinucidere de bâlci în care orice țesătură a iluziilor despre viitor nu poate fi realizată decât printr-un eventual amuzament viclean al divinității suferind că pe mapamond la o ultimă socoteală băbească ieșise în minus o aberație spirituală, pe care ulterior n-au reușit s-o înțeleagă pe deplin nici protagoniștii ei cei mai însemnați. În acest caz, arta nu este văzută în sensul ei literar, ci, cu o foarte amabilă concluzie limitată aici strict la subiect, în accepțiunea ei literală, tectonică, trupească. Adică un lucru manufacturat în grabă, un lucru obișnuit, deloc superior tuturor celorlalte obiecte pe care le folosim de-a lungul mult prea scurtei noastre existențe“.

□•La rubrica *Aveți cuvântul*, Viorel Predoșanu și

Marius Pop îl atacă pe Ion Chirilă (*Zile și nopți pe stadion*, Sport-Turism, 1985) pentru unele inexactități din relatările sale pe marginea sportului cu balonul rotund.

22 martie

• [„**Scânteia**”, nr. 13555] Corneliu Leu scrie despre *Temeliile orașului nou*: „Splendid simbol a ceea ce înseamnă o dialectică a construcției socialiste a devenit, la țărmul Mării Negre, Constanța! Simbol în timp, simbol peste timp, mărturie a ceea ce poate face avântul epocii noastre dintr-o străveche așezare. Din cea mai veche așezare a țării. Dintr-una dintre cele mai vechi așezări ale continentului, pentru că, să nu uităm, întemeierea ei este fixată de mitologie prin legenda argonauților. Dar, cert lucru: ar fi rămas mai mult în legendă, dacă n-ar fi beneficiat de larga cuprindere a edificării noastre moderne. [...] Frumoasă și atotcuprinzătoare dialectică a unor vremuri de glorie în istoria țării! Pornind de la asemenea înalte premise, rândurile de față se constituie ca un îndemn la inițiativă și imaginație; adică la ceea ce poate înfrumuseța și înnobila, prin contribuția proprie a celor implicați, prin aportul local și dăruirea personală, efortul general de continuare a edificării noastre. [...] Un oraș în plină continuitate milenară e mai frumos și emoția în fața zidurilor lui vii este mult mai mare decât în fața celor conservate prin dispariția așezării umane. Un asemenea oraș trezește în suflete sentimentul forței de dăinuire și al continuității“.

• [„**Luceafărul**”, nr. 12] Editorialul redacțional al numărului de față se intitulează *Destinul creator*: „Este și aceasta una din lecțiile despre patriotism pe care partidul și secretarul său general le-au transformat într-un adevărat edificiu moral, politic și social în rezonanță căruia intră și literatura și arta. Și intră, mai ales, întreaga semnificație a destinului creator”. □•Despre *Spiritul „ASTREI”* scrie cu aplicație Vasile Netea: „Acel criteriu sau acea sumă de criterii ale inspirației îndreptate la izvoarele veșnic vii și limpezi ale realității, această metaforă în formularea și aplicarea căreia vedem un adevărat cod etic și estetic precum și o largă paletă de cerințe și semnificații ideologice, acel orizont permanent al existenței prin creație și asumarea, trăirea lui la nivelul și în profunzimea vocației autentice, creatoare. Creație și angajare sînt termenii de fond ai istoriei culturii și artei în epoca prefigurată în urmă cu mai bine de două decenii și ei, acești termeni, fac poate sinteza cea mai cuprinzătoare și mai fertilă a actului creator”. □•*Geologia și antropologia românească*, întruate în concepția artistică a lui Paul Anghel, îl preocupă pe Artur Silvestri, începând de acum, de-a lungul mai multor numere de revistă: „*Cutremurul* (Ed. Cartea Românească, 1986), de Paul Anghel, este al optulea roman din uriașul ciclu închipuit de autor și intitulat „Zăpezile de-acum un veac”; proiect ambițios, aflat acum la câțiva pași de încheiere și care, totuși, este orînduit după o regulă interioară foarte severă, aptă să răspundă de aci înainte unor îndemnări

de tot imprezvizibile. Este de imaginat că un examen cum se cade nu se va produce, pe tema aceasta, decît la sfârșitul giganticei construcții, impunătoare, de pe acum, din toate punctele de vedere și, cu toate acestea, îndeajuns de puțin liniștitoare pentru exegeza grăbită. Prin raport la proiect, Cutremurul este o noutate absolută și planurile originare nu-l cuprindeau. [...] Această modificare nu este capricioasă ci explicabilă prin necesități de natură endogenă; materia din *Cutremurul* stătea, cu forțe germinative, pretutindeni în acest ciclu românesc, și prozatorul nu a făcut decît să aducă mai aproape realitatea creației de idealitatea unui proiect”.

■•Centenarul Topîrceanu adună mai multe contribuții.

□•Nicolae Georgescu: Topîrceanu este o poartă de intrare – dintre cele mai fastuoase – în domeniul cercetării istorico-literare. S-a impregnat în timpul său cum nimeni altul n-a mai făcut-o în același timp. (Nici Eugen Lovinescu [sic!] nu polemizează atât de extins). De aceea editarea polemicilor sale este dificilă: cere mult spațiu și cercetare îndelungată. Anul 1925 îi aparține – premiul din 1926 fiind recunoașterea de fapt și de drept a acestei situații, cu toate protestele lui E. Lovinescu (de altfel, acesta nu-și va introduce pamfletul citat în *Istoria...* sa – gest de subțire atenție). Iată o perspectivă din care G. Topîrceanu nu ne apare de loc un autor minor, dimpotrivă – unul dintre cei mai importanți”.

□•Vasile Macovicuic: „Topîrceanu, într-adevăr, nu este un prozator asiduu. Cu toate acestea, ni se pare eronată încercarea de a situa și recepta prozele sale doar în umbra reușitelor poetice. Căci, dincolo de varietatea lor stilistică și tematică, se poate vorbi de căutarea perseverentă a unui ton propriu, distinct. Simptomatică este, în această privință, reluarea motivelor legate de experiența războiului și prizonieratului în valuri și variante care, cel puțin pentru autor, nu sînt doar simple șanse editoriale: *Amintiri din luptele de la Turtucaia* (1918), *În gheara lor* (1919), *Amintiri din Bulgaria* (1920) sînt experimente lăuntrice care pregătesc formula estetic împlinită din *Pirin-Planina* (1936). În al doilea rînd, semnificativă este – pentru coeziunea latentă a prozelor lui Topîrceanu – direcționarea eforturilor spre a obține sinteze tensionate și tensionante între vesel și trist, tragic și comic. Se simte la Topîrceanu grija pentru a struni și cultiva cîmpul semantico-afectiv al cuvintelor spre a deschide orizonturi atitudinale contrarii”.

□•Valentin Uban: „Scriitorul devine un concurent al creației, pe care o provoacă la o rafinată întrecere în a descoperi noi căi și moduri de structurare a cosmosului, noi fețe ale lucrurilor, imagini nebănuite ale ființei. Însă ludicul e, spre a-l deosebi de caricaturi moderne ale lui, o formulă a moralismului. În ceea ce are mai profund, G. Topîrceanu ilustrează un model etic, un spirit activist, care privește lumea dintr-un cerc înalt de valori. Poetul e format în grupul „Vieții Românești” și s-a manifestat în polemici cu adepții unui „modernism” superficial. Putem, așadar, să deducem că valorile promovate de el sînt valori de restaurație. El promovează o estetică formată dinspre teoria „specificului național”.

□•George Sanda comunică și comentează textul inedit (din arhiva personală) *Diverse reacțiuni verbale (comice și ironice)*,

constituind un mic îndreptar stilistic despre metaforă în: „«Le rire et les lois du comique». Dacă și-ar fi terminat studiul la care lucrase aproape un deceniu, G. Topîrceanu ar fi devenit autorul uneia dintre lucrările fundamentale privind geneza comicului și a râsului. A lăsat în manuscris circa 500 de pagini în limbile română și franceză, a încercat să descopere norme și reguli pentru realizarea comicului în formă de artă literară. Pornind de la *Le rire* de H. Bergson, de la Aristotel, Tomas Hobbes, Kant, Schopenhauer, James Sully, Alexander Bain etc., a revenit obsedant asupra unor idei, descoperind altele, originale, a refăcut unele paragrafe pînă la maxima lor expresivitate și concizie. A meditat îndelung asupra problemelor de limbă, de stil, a încercat să descopere mecanismul de realizare a comicului verbal prin capacitatea pe care o are cuvîntul-imagie, metafora, de a fi asimilat cu un fenomen comic, „ea seamănă cu procedeul obișnuit al omului spiritual, care fabrică «des mots» (comiques) pe cale artificială”. Din numeroasele pagini în care s-a ocupat de metaforă, un capitol se intitulează chiar *Comicul și metafora*; reproducem cîteva pagini dintr-un caiet intitulat *Rețete practice* (colecția noastră)”. □•Florentin Popescu se arată entuziasmat de *SUNETUL TRĂIRII*, pe care îl aude în lumina directivelor de partid și a celor 65 de ani de la nașterea P.C.R.: „Cutreierînd țara, cunoscînd oamenii acolo unde ei își trăiesc propriul destin – adică pe șantiere, în școli, în fabrici – și apoi surprinzîndu-le – fie în reportaj, în articolul de ziar sau chiar în pagina literară propriu-zisă – ceva din incandescența vibrațiilor și dăruirilor, într-un anume fel mă cunosc și scriu, de fapt, despre mine, despre gândurile și întrebările, despre neliniștile și bucuriile mele ... [...] Iată de ce profesiunea mea de credință, deopotrivă în poezie și în reportaj, a fost dintotdeauna cuprinderea în metaforă a clipei prezente [...] Iată de ce mai vechile îndemnuri dar întotdeauna actualele îndemnuri ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, adresate scriitorilor, au primit de la înalta tribună a Congresului al XIII-lea o și mia largă și totodată polivalentă deschidere în ce privește tot ce avem și cum avem de scris de aici înainte”. □•Ideile de mai sus continuă și în pagina consacrată temei *Cărți și eroi contemporani*, pagină la realizarea căreia contribuie Nicolae Sârbu cu reportajul despre brigadierii de la Anina (*Lumina unei vârste*) și veleitățile lor... literar-artistice. □•Ion Spânu își intitulează articolului *Eroi înfăptuitori*, și are ieșire spre cărțile scrise de Platon Pardău (*Ore de dimineață*, 1972, *Ciudata mișcare a inimii în aprilie*, 1974, *Cu ochii dragostei*, 1976), care „fac din activistul de partid nu numai un personaj exemplificator, ci și un erou al vieții obișnuite”. □•Radu Vaida dezvoltă subiectul, luînd drept reper cărțile scrise de Radu Teodoru, de la debutul său (*Croitor pentru săraci*) și *Zori în ceață*. □•La împlinirea a 80 de ani de viață, Henri Zalis scrie *Un dulgher de lumină*, portretul literar dedicat sărbătoritului, Radu Boureanu: „Sînt uimit fără înconjur: Radu Boureanu a împlinit 80 de ani. Artistul, desigur, nu are vîrstă; contemplarea lucidă ca și tumultul temperat de cunoaștere împrumută poeziei palpitul veșnic viu. Omul, deschis, curtenitor, comunicativ,

numără tot atâtea primăveri cîte dimensiuni afective știe să cultive. Structurat armonic, ca o apă pură, octogenarul sfidează evidențele calendaristice”. □•Valentin F. Mihăescu semnează cronică literară la Alex Rudeanu, *Capcana albă* (Militară, 1985), un romancier în care crede, dar nu în toate situațiile: „Ei, da! Romanul lui Alex. Rudeanu este, preluând opiniile despre scris ale personajului său, o carte muncită, care încearcă, și reușește în bună măsură, să prezinte adevărul despre curajoșii vînători de munte. Instructiv, educativ, fluent scris, fără improprietăți de limbaj (totuși, „blugii galbeni”, care apar de cîteva ori, nu pot fi galbeni din cauză că „blue-jeans”...) *Capcana albă* oferă o lectură agreabilă unui cititor dispus să-și menajeze confortul intelectual”. □•„Caravana” comentariilor lui Mihai Ungheanu (*Eminescu, Opere*, vol. XIII) face al opt-ulea popas în numărul de față subiectul comentat fiind polemica gazetarului Eminescu dusă cu liberalii, trecută prin istorie și, din acest moment, adusă la zi: „Acel criteriu sau acea sumă de criterii ale inspirației îndreptate la izvoarele veșnic vii și limpezi ale realității, această metaforă în formularea și aplicarea căreia vedem un adevărat cod etic și estetic precum și o largă paletă de cerințe și semnificații ideologice, acel orizont permanent al existenței prin creație și asumarea, trăirea lui la nivelul și în profunzimea vocației autentice, creatoare. Creație și angajare sînt termenii de fond ai istoriei culturii și artei din epoca prefigurată în urmă cu mai bine de două decenii și ei, acești termeni, fac poate sinteza cea mai cuprinzătoare și mai fertilă a actului creator”. □•Nicolae Ciobanu se află la episodul nr. 5 (Vasile Voiculescu) din viitoarea sa carte, din *Fantasticul, dimensiune a prozei scurte românești*, episod în care „mărunțește” Magicul „doctrinar”- realist, partea a șasea. □•La *Poșta redacției*, Ion Gheorghe dă o lungă listă de corespondenți din ale căror lucrări poetice a reținut câte ceva. Între cei nominalizați apare Varujan Vosganian. □•O *Errata* vine cu precizarea că la dezbateră literară de la uzinele Republica din Capitală, care nu a avut drept subiect *Romanul unui mare caracter*, ci *Rănilor soldaților învingători. Un actor care a traversat secolul* a fost Alexandru Giugaru, despre care scrie Adrian Dohotaru: Valentin Negoită traduce *Scribul familiei*, din volumul lui E.I. Doctorow, *Lives of the Poets*, New-York, 1984).

23 martie

• [„Scânteia”, nr. 13556] Teofil Bălaj scrie, însoțindu-și cu versuri, articolul *Întotdeauna fapta*: „Republică a muncii și demnității prin muncă, România socialistă și-a ctitorit prezentul prin gândiri și fapte care au alcătuit – mai ales în ultimele două decenii – o certitudine a împlinirilor, care înobilează cea mai lăudată prin fapte dintre toate perioadele istoriei noastre de două ori milenare. [...] Apropiata aniversare a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român se citește tocmai de aceea, pretutindeni în țară, într-un gând de pace continuu, scris cu toate faptele de eroism al muncii pe care le vedem, le-am dorit și le vrem mereu mai întregi. [...] De aceea spuneam că, în limba română, cu-

vântul pace se înscrie întotdeauna prin muncă... *Partid i-a spus mulțimea și Comunist i-a spus/ Ca să rămână martor în lupta neuitării/ Un nume ca și țara: cinstit, cu fruntea sus...*“.

□•Eugen Marinescu arată că *Realitatea social-istorică, viața poporului – izvoarele artei umaniste patriotice*: „Congresul al IX-lea al P.C.R. a deschis culturii românești un drum nou, de amplă reconsiderare și valorificare plenară a direcțiilor fundamentale specifice evoluției prin veacuri a creației și vieții noastre spirituale. Sentiment tutelar al operelor reprezentative, al creațiilor durabile făurite pentru popor, patriotismul definește substanța întregii arte românești, este cheia de boltă a ei, către care secretarul general al partidului i-a îndemnat pe toți creatorii să-și îndrepte atenția ca spre marele izvor de apă vie, menit să asigure tinerețea veșnică a culturii naționale. În acest fremătător și puternic proces creator s-au întâlnit și se întâlnesc scriitori din toate generațiile, pentru care crezul lui Bălcescu «și cei din urmă al meu cuvânt va fi un imn șie, țara mea mult dragă», sau versul lui Coșbuc «sunt suflet în sufletul neamului meu» reprezintă o pildă emoționantă, un îndemn cutezător. [...] Mărețul act revoluționar de la 23 August 1944 a marcat începutul unei noi ere pe pământul greu încercat al României. Războiul nu se sfârșise, dar în spațiul românesc viața spirituală se înviorează. [...] Toate generațiile de scriitori, depășind unele rigidități și formule dogmatice, s-au aflat unite într-un front nou, frontul însuflețitor și entuziast al construcției socialiste. *Trăind în miezul unui ev aprins*, scriitorii s-au implicat în marile probleme ale contemporaneității, conștienți fiind că arta adevărată nu a fost niciodată ruptă de determinantele ei sociale. Congresul al IX-lea al P.C.R. a redefinit rolul activ al literaturii în transformarea revoluționară a societății, a omului, în slujirea și promovarea progresului social, în elevarea vieții spirituale a poporului. În acest cadru generos, literatura, sublinia tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, «trebuie să-și tragă seva din realitatea social-istorică în care se naște, ca fiind incompatibilă cu înstrăinarea de viață, cu lipsa de țel, cu gratuitatea, cu așa-zisul principiu al artei pentru artă, înfirmat de întreaga dezvoltare a culturii universale». Din acest contact regenerador au autenticele surse de inspirație s-au născut opere încărcate de idealuri umaniste, ce reprezintă un legământ cu înaintașii și punți încărcate de responsabilitate către generațiile viitoare. Umanismul ce caracterizează literatura contemporană nu se confundă cu o adeziune la o formulă estetică, ci încorporează o concepție nouă și amplă cu privire la rolul omului în societate, cu multiple funcții educative și formative. Sincronizate cu marile evenimente și probleme ale timpului, izvorâte din mijlocul lor, operele durabile ale literaturii române au promovat, promovează și vor promova mereu valențele autentice ale umanismului, demnității și responsabilității în fața succesivelor generații de cititori, pentru că fiecare creator a aspirat și aspiră mereu să fie «suflet în sufletul neamului»“.

• [„SLAST”, nr. 12] În preajma celei de-a 65 aniversări a P.C.R., suplimentul își schimbă fizionomia primei pagini. □•Șerban Cionoff scrie despre

Congresul al IX-lea, eveniment hotărâtor al destinului culturii naționale.

□•Florentin Popescu privește prin *Ferestre spre viitor*, reportaj preluat din volumul *Carte de dragoste pentru București*, „în curs de apariție la editura Eminescu”: „De câțiva ani în viața României s-a încetățenit o sintagmă – Epoca Nicolae Ceaușescu – și încercând să pătrunzi dincolo de ea, adică să afli (la modul concret posibil și cu datele cele mai exacte ale realității) în ce constau realizările ei, descoperi că este vorba de o dezvoltare multilaterală și simultană a întregii țări”.

□•Grigore Traian Pop, scrie despre *Tânărul Rebreanu*, monografia lui Niculae Gheran, dar nu înainte dea prezenta toate etapele recuperării operei acestuia, adică monografiile scrise de Al Piru, Aurel Sasu, Al. Săndulescu: „Să contabilizăm numărul petelor albe șterse cu migaie de Nicolae Gheran din romanul vieții lui Rebreanu, ori cu al mistificărilor și erorilor pe care le suprimă în urma unui riguros examen documentar, logic și, nu în ultimul rând, moral? O vor face, poate, alții. Oricum, multe din corecturile și ipotezele lui Niculae Gheran trebuie să devină certitudini ale istoriei literare”.

□•Despre ...tânărul C.T. Popescu, viitorul CTP, prezentat în tandem comparativ cu Mihail Grănescu, Voicu Bugariu emite următoarele judecăți: „Atenuarea unei explicabile nesiguranțe inițiale a gustului literar a fost reușită de către Cristian Tudor Popescu într-un ritm susținut, el devenind o reală capacitate de a computeriza rapid informații diverse (referitoare la tehnici narrative, idei critice, ipoteze tehnico-științifice, sofisme specifice genului) și de a le folosi creator în textele sale. Promițătoare este și consecvența acestui autor în tentativele sale de a depăși palierul SF-ului facil, prin *calcularea* unor *mize* speculative. [...] Cristian Tudor Popescu a publicat încă relativ puțin în periodice și antologii: volumul său de debut este depus la Editura Albatros și așteaptă, cu îndârjită cuminenție, să fie luat în considerare”.

□•Constantin Sorescu adjucecă în rândul lecturilor sale complementare *Arta lui Marin Sorescu de a admira*, dar transcrie greșit titlul cărții acestuia, în loc de *Ușor* apărând *Încet cu pianul pe scări*: „Cineva ar putea spune că Marin Sorescu alege pe cine alege fiindcă se caută pe sine în toți: la Cioran vânează paradoxul, figura caracteristică a propriului stil; Noica îl ademenește prin radiografia la care expune cuvântul românesc, ceea ce face el însuși; Ionescu îi oferă un model de gravitate și graviditate a negației; din Eliade își procură materie mitică de poetizat; la Breban îl interesează ipostazele eternului feminin. [...] prezența lui Lăncrănjan e un reflex al propriului interes creativ pentru mediul țăranesc; cu Bogza se întâlnește pe teritoriul *măreției umile*; în avangardiști își recunoaște orgoliul novator în timp ce în Voiculescu își percepe legătura cu spațiul răsăritean. Ce mai, s-ar grăbi malițiosul să încheie, ne aflăm în fața unui permanent schimb de experiență al poetului. De aici, lipsa lui de partizanat în critică!”.

□•În dorința de a configura la adevărata sa dimensiune optezecismul literar, T.T. Coșovei îl (re)descoperă pe Eugen Suci (*Bucuria anonimului*, Albatros, 1979: „Remarcabil în puținele poeme publicate până acum, consecvent cu sine nu

într-o *ipostază*, ci într-o atitudine poetică, Eugen Suciuc face, în volumul său de versuri, dovada, deopotrivă, a unui mod de a scrie și a trăi”. □•Folosind un titlu arhaizant, Mircea Dinescu îl prezintă, cu admirație dar și ironie caustică, pe *Biv vel Velea*: „Prozator de șansă europeană (vorba unei bocitoare culturale: «Unde te-ai ascuns Niculae, că-ntreabă Europa de tine»), Velea a refuzat un premiu Nobel ce nu are nicio importanță că nu i s-a oferit vreodată”.

□•Valeriu Bârgău îl aduce în fața cititorilor SLAST pe Ion Lazăr, care este „un critic de film trecut prin filiera prozatorului”. □•*Dramatismul liniștii*, acesta este oximoronul prin care Victor Atanasiu „asociază” calitățile liricii Constanței Buzea, la rubrica *Valori de azi*: „Căci eul poetic se instalează la Constanța Buzea în chip confortabil în propria condiție tragică”. □•Sub frontonul *O nouă vârstă a poeziei patriotice* este prezentat Aurelian Titu Dumitrescu, autor al poemului *Patria mea, România*: □•Aurel Maria Baros este prezent cu un fragment din noua sa carte, *Pământul ne rabdă pe toți*: □•Alexandru Vergu își continuă amintirile de la *Școala de literatură*: „Am avut unica șansă să-l întâlnim și să-i cunoaștem, vizitându-ne la școală, pe Sadoveanu, Arghezi, Zaharia Stancu. Reputați scriitori aflați în plină activitate creatoare, ne împărtășeau din chinurile creației, cum își elaborează operele. Camil Petrescu mărturisea fericit și-l vedeam profund emoționat, după ce ne-a citit capitole întregi, în manuscris, din romanul său istoric *Un om între oameni*, povestindu-ne cum consultase el săptămâni întregi, prin documente, prețurile din Mercuriarele din piață, din epocă, cât costa oul, legătura de pătrunjel, kilogramul de praz. Într-o altă ședință de *lectură*, s-a arătat tare necăjit, aproape transfigurat, că după ce îi apăruse volumul I din roman, a dat peste o carte poștală expediată de Bălcescu, din Paris, de care nu știa și care nu concorda cu ceva din textul tipărit” □•Câteva întâpături colegiale, de generație, dar deloc colegiale apar în nota *Școala ludică de pe baricadele „Urzicii”*: „După ce-a amușinat ani de zile prin hățșurile revistelor studentești, apriga școală ludică a prins în sfârșit vânatul cel mare: «Urzica». Cu această ocazie colțunașul și-a găsit brânza potrivită, fiindcă noi așteptăm de multișor poveste evenimentul, umoriștii mușchetari de școală nouă posedând din pornire viza «Urzicii» pe pașaport. Nu ne-au mirat, ba chiar am admirat chipurile de sfinți pictați ale celor trei înnașcuți urziciști: Ioan Buduca, Radu Călin Cristea și Radu G. Țeposu, puși pe descâlcit căile umorului. [...] Cei trei care au speriat «Urzica», dotați cu sintagme celebre de la Creangă, trecând prin Carl Sandburg până la Gică Petrescu: «Nu știu alții cum sunt dar noi suntem...», «Unul care trăiește pe uscat dar vrea să zboare», «Blond, tobă de carte, iubind femeia blondă sau brună», nu se dau în lături nici de la armele poeziei la o adică. [...] Excesul de caragialisme ca și efectul de medicamente poate avea efect contrar. Chichirezul e următorul: numai nenea Iancu știe să abuzeze genial de nenea Iancu”. □•În *Atelier-ul Carolinei Ilica* poposește Mihai Beniuc, cu puțin înainte de a deveni octogenar. Poeta nu ratează prilejul de a face aluzie la versul „știutorului de șapte limbi”: □•Tratatul

lui Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*, Ed. Academiei, 1985), bine primit în presă, devine în ochii lui Mihai Coman *O sinteză discutabilă*: „Nu vreau să încarc paginile acestui articol cu numeroasele formulări ori fraze prețioase, confuze, adevărate obstacole în calea unei înțelegeri juste a fondului culturii populare. La limită, și acest stil ar putea fi scuzat dacă miezul cărții s-ar impune prin valoarea sa de excepție, dacă interpretările științifice ar releva aspecte reale, profunde ale mitologiei românești. Din nefericire însă, departe de a se apropia de tezaurul spiritual creat de poporul român, Romulus Vulcănescu se îndepărtează adeseori de inima vie a civilizației populare și ne poartă pe căile labirintice ale unor interpretări frecvent discutabile ori eronate”. Analiza, care trădează în subsidiar, umorile unei „marcări” ...teritoriale – M.C. are preocupări similare – se perpetuează în numerele următoare.

25 martie

• [„România liberă” 12872] Al. Ștefănescu scrie reportajul *Spiritul revoluționar, comunist, normă de muncă și de viață*.

27 martie

• [„România liberă” 12874] Henri Zalis este semnatarul textului *Romanul – amplă deschidere spre problematica realității*: „Romanului românesc contemporan îi este proprie o amplă deschidere spre problematica realității noastre socialiste, spre deslușirea direcțiilor definiției ale acesteia. Patrimoniul literar al acestor ani s-a îmbogățit cu opere de primă mărime, grație unor talente remarcabile care au făcut posibilă apariția unei noi serii de clasici, datorită climatului spiritual propice instaurat de revoluție, îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului. [...] Într- anumit fel tendința de a lumina parabolic conflicte prin prisma unui realism al demistificării și încrederii în forța binelui corespunde cu viziunea despre umanism a numeroși alți prozatori contemporani. I-aș aminti pe Const. Țoiu, George Bălăiță, Ion Lăncrăjan, Platon Pardău, Bedros Horasangian, Gabriela Adameșteanu, Eugenia Tudor, Mircea Ciobanu. [...] Curba ascendentă a formării și afirmării scriitorilor ce sugerează liniile de forță ale realismului și vitalismului pedagogic (în sens superior) primește acum un conținut distinct. [...] Așa îmi explic cum a devenit posibilă (încă de la titlu) explorarea acelor biografii și momente cruciale din istoria patriei, ca în *Labirintul* lui Francisc Păcurariu sau în *Caloianul* lui Ion Lăncrăjan“.

• [„România literară”, nr. 13] *Partidul – făuritor de istorie*, se intitulează editorialul numărului de față. Pe aceeași temă și cu aceleași idei se prezintă și A.I. Zăinescu, sub titlul *Creație și angajare*. De asemenea, în mijlocul revistei – *Comuniștii în destinul național* -, Ilie Purcaru scrie pe orizontală și pe verticală despre *Epoca Ceaușescu și marile ei împliniri*. Reportajul se încheie într-o apoteotică și copleșitoare situație, univocă: „Aceștia sunt ei, comuniștii români”. □•Versurile din acest număr aparțin pictoriței Margareta Sterian și lui

Eugen Evu, cel de-al doilea cu poezii îmbălsămate ideologic (*Partidului, Tot ce rămâne*). ■•Geo Șerban semnează, pe două pagini, materialul de sinteză *Itinerar al spiritului dornic să se depășească*. Prezentarea îl are în centrul atenției pe G. Călinescu: „*Ioanide*, gândit în anii războiului, în prelungirea simbolicului *Șun*, intuiește *Sensul clasicismului*, îi enunță principiile în saloanele pe unde e invitat și apoi le traduce arhitectonic și civic. Cu obstinția lui pentru edificiul monumental întărește în conștiințe ideea de *agora*, simțul comunității ca la greci, o mândrie de corp, de solidaritate în acțiuni, eliberați nu doar de obsesiile naturii, dar și de teroarea zeească, potrivit legendelor lor profund umane. El trata *prezentul grecește*, trăia *aproape de Elada*, evident în numele cui îl trimisese pe lume. Atitudinea superb-ingenuă a lui *Ioanide* exclude cortegiul *fantasmelor*, ca în exuberantele defilări de centauri mimetici despre care Călinescu prevenea că amenință să întunece temporar *percepția lumii concrete* – dimpotrivă, îl înșurubează în realitate, îi limpezește înfinit mai mult decât altora, și orizonturile, și personalitatea. Este ceea ce preconiza deliberat Călinescu în momentul când se decide să urce la catedră pentru a trimite contemporanilor un apel aparent atât de puțin practic, formulând *Sensul clasicismului*”. □•Șerban Cioculescu îi conferă poetului din Bulzești Olteniei un nou titlu cărturăresc-nobiliar: *Marin Sorescu, critic literar* (în rang de polemist): „Lector și critic penetrant, căruia niciuna din valorile autentice nu i-a pus la încercare capacitatea de recepție, Marin Sorescu este și un polemist de clasă, dovadă paginile provocate de niște comentarii pătimașe. Replica umoristului e strivitoare”. □•Nicolae Manolescu semnează cronica la cartea lui Tudor Țopa, *Punte* (C.R., 1985). Sub titlul *La aniversare*, Irina Mavrodin face următorul anunț: „Romul Munteanu – această adevărată «instituție» a culturii române contemporane: criticul, profesorul, editorul – împlinește șaiszeci de ani. Pentru numeroșii săi cititori, discipoli, colaboratori, aniversarea aceasta este un eveniment (care întrucâtva îi surprinde însă: «Șaiszeci de ani ?»). Dar «Profesorul» pare mult mai tânăr!). Pentru literele românești, de asemenea, în cadrul cărora Romul Munteanu a deține un loc bine circumscris și răspunzând unei necesități de primă importanță pentru viața unei literaturi: el menține larg deschisă o poartă către toate literaturile lumii, de ieri și de astăzi, în spiritul «modernității» acestui sfârșit de secol XX. O poartă ca loc al unui dialog între literatura noastră și toate celelalte literaturi: ne facem ascultată propria rostire numai dacă știm să ascultăm o altă rostire, care ne îmbogățește și pe care o îmbogățim”. □•Liviu Papadima descoperă *Deschideri umaniste* în antologia Roxanei Sorescu, *Permanența umanismului românesc*, Eminescu, 1986). □•Laurențiu Ulici continuă să scrie despre latura moldoveană a *Generației '70*, reprezentată în acest număr de Emil Nicolae și Constantin Popa. □•Cărțile de proză, poezie și exegeză eseistică îi au ca protagoniști pe Corneliu Ștefanache (*Drumuri se fum*, Junimea, 1985), despre care scrie Mircea Iorgulescu, pe Toma George Maiorescu (poeme, Eminescu, 1985) comentat de

Elena Tacciu și Andrei Pleșu, cartea sa *Ochiul și lucrurile* (Meridiane, 1986) fiind o revelație în lumea literaților. Despre eseurile de aici scrie Eugen Simion: „N-am spațiul potrivit pentru a nota toate ideile, conceptele, categoriile estetice cu care operează Andrei Pleșu. Pot spune însă ceva despre modul în care le nuanțează în eseurile sale, de felul inspirat în care le plimbă și le combină într-un text care stă în egală distanță de poziția academică (în sensul ei tradițional) și de atitudinea teoreticianului modern «terorizat de prestigiul nou-tății obligatorii». Poziție bună, fecundă, criticul trebuie să fie mereu în ariergarda avangardei, cum recomanda Barthes”. □ În calitatea-i de martor peste timp, Profira Sadoveanu scrie câteva rânduri evocative despre G. Topîrceanu în anul centenarului nașterii acestuia. □ Atrage atenția și textul Lidiei Vianu, *Mircea Dinescu tradus în englezește*, articol din care aflăm Andreea Deletant-Caracostea și Benda Walker au redat în limba engleză cea mai recentă apariție editorială a sa, *Exil pe o boabă de piper*.

• [„**Tribuna**”, nr. 13] Al. Căprariu scrie despre *Mirabilul Brâncuși*, una dintre valorile românești în universalitate: „Asemenea altora mie, pe Brâncuși l-am întâlnit, cu sufletul, în Țară, apoi la Paris, New York, Stockholm. Datorită lui m-am simțit cetățean al lumii...”. ■ Cornel Ungureanu, Ion Pop și Cornel Moraru contribuie la realizarea paginii denumite *Repere pentru istoria culturală a unei epoci*. Cei trei analizează *Posteritatea lui Nichita Stănescu* din varii perspective. □ Cornel Ungureanu, *Dreptul la timp*: „O carte recuperată, în primă instanță, în ultimă instanță. Putem citi cu oarecare încredere, oarecum derutați replicile fantasmă ale jurnalistului poet. Ele fac parte din regula jocului. Întimpinarea necesită o ceremonie iar tânărul poet era în măsură a-i servi replica. A respecta regula jocului când Poetul se dezlanțuie, când e în vervă, tânărul prieten știe să asculte și să noteze Unii, nu numai fiindcă erau grăbiți, îi cereau poezii și Nichita le oferea poezii. Aurelian Titu Dumitrescu stăruie și obține cea mai inimoasă carte de proză ce ne rămâne de la marele poet. În Aurelian Titu Dumitrescu poetul nu are un biograf ci un hagiograf”. □ Ion Pop, *O temă cu variațiuni*; „«Partiturile», bunăoară, din ciclul *Temă cu variațiuni*, ambiguizează mult ecuația în cauză, îi conferă tensiune, o dramatizează într-un scenariu în care eul liric apare deopotrivă ca posibil agent perturbator al ordinii cosmice constituite, dezvăluind o incompatibilitate sau o înstrăinare, dar și ca spectator-contemplator. Considerând cu o detașare abia atinsă de umbra melancoliei, cutremurul și zvârcolirile realului amenințat de imixtiunea turbulentă (și tulburătoare) a Verbului; pentru a sfârși într-o decisă ruptură, ce implică și un elogiu al cuvântului victorios- «înecând» făptura, integrând-o propriei lui ființe «Tema» apare concretizată aici în «figura» lacului Însăpăimântat de prezența umană, smulgând-se într-un zbor panic din tiparele sale firești”. □ Cornel Moraru, *Opera fără sfârșit*: „Poezia lui Nichita Stănescu e suficient de speculativă pentru a încerca – în compensație – să transpună o întregă mitologie lirică în real (s-o convertească cel puțin în semnul lingvistic), desacra-

lizând totodată actul rostirii. Așa cum în poeme își lua o mai mare libertate față de cuvinte, poetul încearcă în *Antimetafizica* să-și ia o mai mare «libertate față de moarte». Credem că a reușit. În ciuda aparențelor, viața poetului a fost un dezastru. Ceea ce l-a ținut în picioare a fost numai credința în poezie. Dacă în scrisul lui Nichita Stănescu este vădită tendința spre real, spre concretul fizic, în planul biografic (niciodată pur) accentul rade pe convertirea în spirit a celui mai banal gest. Imaginea ultimă și exactă cu care rămânem este aceea a artistului complet. Convingerea noastră, acum în final, e că tot ce a scris și întreprins poetul e o antimetafizică de esența metafizicii”. □ În rubrica sa de evocări postume, intitulată *La masa tăcerii*, Mikó Ervin relatează ultima întâlnire cu Mihail Sadoveanu, la casa acestuia de la Mănăstirea Neamț și drumul făcut până acolo, pe urmele *Baltagului*. □ *Niște amintiri* publică și Victor Felea, filtrate din întâlnirile avute cu autorul *Poemelor luminii*. □ *La Viața literară*, Maria Vodă Căpușan, recenzează volumul selectiv Camil Petrescu, *Versuri, nuvele*, (Minerva, 1985) îngrijit de jurnalistul Ion Cristoiu: „Cartea recent apărută reunește, nu fără temeii, extremele operei în timp dar și din perspectivă de gen”. □ Dragoș Nisioiu încredințează revistei fragmentul *Eminescu și muntele*, „din lucrarea cu același titlu”, probabil o teză de doctorat, după exprimările prețioase din text. Dargoș Nisioiu stabilește patru ipostaze ale muntelui eminescian, iar dintre acestea alege să ilustreze, prin versuri și comentarii, pe cea intitulată *muntele-spațiu*: „Viziunea muntelui la Eminescu ocupă parcurge mai multe etape, după faza de cunoaștere a muntelui și după gardul de pătrundere în conștiința poetului a datelor esențiale ce se vor contura cu fermitate în omul-poet și omul-gânditor reflectând ipostazic și unitar muntele”. □ *Despre Coșbuc – „poetul țărănimii” ?* scrie I. Filipciuc care, punând semnul de întrebare, vine cu argumentul greu de susținut, că poetul avea orgoliul, inclusiv în aria semantic-sinonimică, de a se fi considerat poet al „neamului” nu al țărănimii, cum l-a numit Dobrogeanu-Gherea. Și, adaugă Filipciuc, „mai mult, în momentul în care avem curiozitatea să urmărim traiectoria devenirii imaginii «sunt suflet în sufletul», vom constata că George Coșbuc s-a vrut înainte de toate un poet al lumii, nu doar al neamului și doar al țărănimii neamului românesc”. □ Adrian Marino își continuă cronică ideilor literare, abătându-se de la traseele inițiale, cele europene, spre a face un popas în comparatistica românească. Articolul îi este consacrat lui Romul Munteanu, la împlinirea vârstei de 60 de ani: „Discreția omului, formația ardelenesc-germanică, sobrietatea în relații și, dacă nu ne înșelăm, și o anumită timiditate nu lipsită de un inevitabil orgoliu, au făcut ca pozițiile pe care le deține să nu fi fost deloc exploatare în sensul publicității. Romul Munteanu nu este numai profesor universitar, dar am spune, mai ales directorul editurii de literatură universală Univers unde a jucat și joacă un rol cultural considerabil”. ■ Ion Mușlea face o scurtă prezentare fragmentelor excerptate din exercițiile de admirație cioraniene, sub titlul *E.M. Cioran, mărturisire prescurtată*. □ Pe ultima pagină, Traian Filip dialo-

ghează cu romancierul spaniol Jesus Pardo de Santayana, între altele și despre Alexandru Busuioceanu și „creația lui consacrată cercetării rădăcinilor comune hispano-române, ca și despre „locul lui George Uscătescu în cultura spaniolă”.

28 martie

• [„Contemporanul”, nr. 13] Alexandru Balaci semnează editorialul *Patriotismul spiritualității românești*: „Partidul cheamă pe creatorii de artă să manifeste o înaltă responsabilitate pentru conținutul și forma operelor lor, pentru a afla drumul cel mai direct spre mintea și inima celor mulți. Esențial este ca fiecare creator, în stilul său propriu, afirmându-și puternica sa personalitate, individualitatea artistică, să-și afle izvorul viu al creației, în vântul de energii constructive al poporului, în cuprinderea, într-o formă armonică, a faptelor și idealurilor omului contemporan, într-o concordanță perfectă între estetic, etic și social/ Datorită noilor realități și orientări, se făuresc în literatura română tipologii umane complexe, se abandonează factologia și descriptivismul, se supun unui sever examen critic convenționalul și reminiscențele perimate. Există un sens fundamental dinamic, o stare încordată a tensiunii spirituale în lupta intensă cu inerția, voința permanentă de a schimba liniile istoriei și ale vieții. Destinul omului este «deschis» oricăror metamorfoze umaniste, sub semnul setei de cunoaștere și de adevăr. Adevărul trebuie să fie modelul oricărei creații, din orice zonă a activității umane. Sarcina primordială a artei contemporane românești este deci adevărul, și creatorul de valori spirituale va transfigura realitatea nealterând-o, ci cristalizând-o, cu magica forță a poeziei care poate explora dincolo de orice existență și aparență. Sub semnul umanist, literatura cu antenele infinitei sale sensibilități și facultăți creatoare este chemată să caute determinări umane, sensuri dinamice ale existenței, pentru permanenta desăvârșire a patriotismului spiritualității românești dirijată de înalte concepții ale partidului ei comunist”. □•Tot pe prima pagină, Nicolae Țic scrie despre *Ștafeta generațiilor*. □•Printre colaboratorii numărului de față se numără și George Pruteanu care, de la Iași, trimite textul *Un romantic românios*, recenzie la placheta lui Dorian Obreja, ziarist la „Flacăra Iașului”. □•Sub titlul *Opinii. Controverse. Ecouri*, dr. N. Stoicescu reia subiectul Vlad Țepeș/Dracula, dar folosind comentarii proprii pentru vechile argumente extrase din surse străine. ■•Centenarul Topîrceanu revine în actualitate prin reproducerea tipografică cuvântului (rostit) de Constantin Chiriță la Iași cu ocazia sărbătorii centenarului nașterii poetului: □•Laurențiu Ulici semnează cronică literară la *Știucă în vin roșu* (C.R., 1985), volumul de povestiri umoristice al lui Nicolae Calomfirescu: „A trecut destulă vreme de când n-am mai citit un roman satiric autohton și mai mult decât destulă de când n-am citit un roman satiric bun; să fi pierdut cititorul român, de la Teodor Mazilu, încoace, gustul pentru această specie de roman, cu oarecare tradiție totuși la noi?!; să fi ieșit romanul satiric din linia «orizontului de așteptare» al cititorului nostru de azi!?”

[...] În scurt, satira se bizuie pe o îngroșare a «scrisului» vieții – dar când acest «scris» este el însuși în chip natural, îngroșat, scriitorul satiric începe natural, îngroșat, scriitorul satiric începe să trăiască cu sentimentul că face fotografii, «copii după natură», că în loc să releve abaterile de la regulă revelă regula însăși, simțindu-se parcă mai aproape de Balzac decât de Swift. [...] Un roman satiric ilustrativ pentru tendința readaptării este *Știucă în vin roșu* (Ed. Cartea Românească, 1985) de Nicolae Calomfirescu. Mediul explorat este al satului, «țesutul» selectat din mediu pentru «biopsie» este școala, «celulele» puse sub lupă sunt în special profesori și învățători. Bun cunoscător al universului școlar, Nicolae Calomfirescu probează, în ciuda caracterului realist descriptiv al romanului său, virtuți de scriitor satiric care preferă sarcasmului ironia și îngroșării caricaturale a liniilor de comportament și de caracter tratarea realistă, în serios, a factologiei epice. [...] În totul, *Știucă în vin roșu* e un roman satiric disimulat în roman realist și sentimental“.

□•Despre *Centenarul Topîrceanu*, aflat în atenția redacției de mai multe numere, se ocupă acum scriitorul Constantin Chiriță: „Sărbătorind astăzi centenarul nașterii poetului, predându-l deci sau fiind preluat de cea de a patra generație, și întâmplându-se aceasta cu emoție și onoare, dilema Topîrceanu, cea discutată atât de clar, în opera sa fundamentală de George Călinescu, încetează și mai fie: Topîrceanu a fost și rămâne al poeziei române, al istoriei literaturii noastre și mai ales al cititorului român, al trecătorului prin poezie și degustătorului de poezie. Îndrăznesc să spun aceasta după multe gânduri și ezitări, după amintiri și reveniri, după uimirile de care nu poți scăpa când te confrunți cu marea poezie română. Să nu uităm, stimați colegi și prieteni, că Topîrceanu a fost contemporan cu cei mai mari cinci poeți români de după Eminescu: Goga, Arghezi, Blaga, Barbu, Bacovia, cu alte mari somități ale poeziei noastre: Pillat, Voiculescu, Maniu, Vinea, Cotruș, Minulescu, cu neastâmpărații și novatorii: Fundoianu, Voronca, Bogza, Tzara, cu ieșenii Mihail Codreanu și Demostene Botez și cu atâția și atâția alții, pentru a căror nenumire mă scuz sincer, convins că fiecare nume nerostit ar putea însemna glorie în alte poezii. Și totuși, în această pleiadă de stele de mărimea întâi, Topîrceanu a fost cel mai citit și cel mai recitat, uneori, chiar, poezia dominându-i numele, sau suprimându-i-l“.

■•Alocuțiunea lui Wole Soyinka (premiul Nobel pe anul în curs și președintele Institutului Internațional de Teatru), apare în numărul de față.

□•George Macovescu prezintă *Un mare roman chinez*: „Unul dintre aceste romane scris, se pare, între 1568 și 1602, publicat pentru prima dată în 1610, cu repetarea tipăririi în 1617, 1621 și 1627, este cel apărut recent în românește, în traducerea semnată de Mira și Constantin Lupeanu și care poartă numele: *Lotus de Aur, Vaza și Prunișor de Primăvară*. Autorul? Legendă. Tradiția spune că ar fi fost un anumit Lanling Xiaoxiao Sheng, care în traducere românească a devenit: *Cărturarul mucalit de pe măgura cu magnolii*. Interesant, romantic și... mucalit nume, dar cum se va fi numit adevăratul autor care și-a ascuns identitatea sub

acest pseudonim și a fost obligat ca din motive politice, întreaga poveste a romanului, petrecută în timpul dinastiei Ming, să o transpună în vremea dinastiei Song ce domnise în China cu câteva secole mai înainte? [...] Transpunerea în românește a unui roman de peste o mie două sute de pagini, dintr-o limbă atât de diferită de a noastră, a unui roman din secolul al șaptesprezecelea a pus traducătorilor Mira și Constantin Lupeanu multe probleme de ordin istoric, literar, stilistic. Notele din josul paginilor, cât și substanțiala prefață îl ajută pe cititor să înțeleagă realitățile unei lumi dintr-o exotice țară de acum mai bine de trei sute de ani. Limba română folosită de traducători este ferită aflat – le-ar fi impus textul original, dar redă atmosfera și a epocii și a locurilor prezentate. Strădania lor, literară și culturală, cât și a Editurii Cartea Românească merită subliniată cu prisosință. Cititorul român face cunoștință cu o capodoperă a unei mari literaturi, căreia cultura din România trebuie să-i acorde atenția cuvenită“.

• [„Cronica”, nr. 13] De la alegerea lui Nicolae Ceaușescu în funcția de președinte al României s-au scurs 12 ani, se arată în editorialul *Simbolică aniversare*: „Există în istoria oricărui popor momente de o deosebită semnificație, capabile să exprime, la dimensiunea unui fundamental simbol devenirile lui hotărâtoare pe drumul realizării aspirațiilor intens afirmate de-a lungul vremurilor. Un asemenea moment îl reprezintă, în istoria țării noastre, alegerea, în martie 1974, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, ca președinte al Republicii Socialiste România. [...] Strălucitor sunt încrustate în diadema acestor împliniri cele peste două decenii de istorie de când în fruntea partidului se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, Congresul al IX-lea al partidului reprezentând, din această perspectivă, un moment hotărâtor, menit să deschidă o nouă epocă în istoria țării. O dată cu acest Congres, lupta poporului nostru pentru prosperitate și pace s-a situat tot mai fecund sub semnul puternic angajatei, înaintatei conștiințe politice, ilustrate de spiritul militant, creator, care guvernează munca și viața comuniștilor, călăuzită de înțelepciunea, eroismul, clarviziunea și dăruirea exemplară a celui mai iubit fiu al neamului. [...] Cei 12 ani care au trecut de la alegerea, pentru prima oară, a tovarășului Nicolae Ceaușescu drept președinte al României, au confirmat cu strălucire încrederea investită de poporul nostru în cel care a dat nume unei epoci fără egal în istoria patrii, realitate edificatoare căreia îi răspundem cu toții prin devotamentul nostru nemărginit față de cauza partidului, față de destinul României socialiste, destin glorios, făurit prin munca noastră de zi cu zi pe marele șantier al construirii socialismului și comunismului în patria noastră“.

□•Emilian Marcu întărește spusele din editorial în poezia *Jurământ pentru țară*: „Pe sceptrul țării a jurat Eroul / și jurământul Lui ne-a devenit model”.

■•Redacția inițiază ancheta intitulată *Monografia scriitorilor contemporani*: „Studiile monografice dedicate scriitorilor contemporani reprezintă un semn că literatura actuală a atins o cotă valorică ridicată, că interesează efectiv

spiritul critic. Apariția unor cărți cu caracter monografic despre G. Călinescu, Tudor Arghezi, Al. Philippide, Emil Botta, Marin Preda, Zaharia Stancu, F.R. Popescu, Nichita Stănescu, Horia Lovinescu, Nicolae Labiș, Marin Sorescu ș.a., ne îndreptățește să așteptăm de la critica românească noi studii, noi contribuții care să valorifice opera celor mai reprezentativi contemporani. Pentru a lua temperatura acestei acțiuni revista «Cronica» a întreprins o anchetă printre critici și istorici literari, cărora le-a adresat următoarele întrebări: 1. *Au reușit monografiile apărute până azi să definească opera scriitorilor analizați, să fie cu adevărat restituiri critice?* 2. *Vă rugăm să ne vorbiți despre condiția și despre șansele monografiei asupra operei scriitorilor contemporani.* 3. *Ce vă nemulțumește, de insuficiențe ați descoperit în studiile monografice apărute?* 4. *Care dintre scriitorii contemporani socotiți că ar merita o monografie critică și de ce?* 5. *Scrieți în momentul de față vreun studiu critic despre un scriitor actual?* Publicăm în acest număr două din răspunsurile primite, lăsând deschise paginile și altor opinii". □ Ion Apetroaie (*Dreptul la timp al valorilor*): „În așteptarea panoramelor literaturii de azi studiile mai limitate, ca de pildă monografiile de scriitori, încă puține față de necesități, au contribuit la sedimentarea unor valori, iar altele, mai prețioase, sunt chiar niște surse metodologice ce pot fi invocate eficient în viitoarele interpretări critice. [...] Criticul ca monografist trebuie să fie înainte de orice un excelent «diagnostician», să aibă tăria, cum spunea cândva Ibrăileanu, să redevină cititor, adică să «absoarbă» substanța vie a literaturii comentate, nucleele ei fierbinți în vederea recunoașterii, prin intuiție, a formelor și sensurilor ei perene. [...] Spiritele răbdător constructive, metodice și aplicate, recomandabile pentru acest travaliu dur, trebuie să fi dublate de o anume exuberanță și suplețe care să le permită survolarea întregului teritoriu, fără acele prejudecăți și reticențe ce respectă măsura mijlocie. [...] Nu excludem, dimpotrivă, pledăm pentru exersarea în prealabil a criticului pe terenul interpretării clasice, care să-i consolideze o metodă de lucru, să-i dezvolte spiritul critic, să-l propulseze spre o cât mai pronunțată autonomie de zbor. Lipsa, între altele a acestor date pregătitoare a și dus, de pildă, la semieșecul Mihaelei Andreescu în încercarea de sintetizare a operei lui Marin Sorescu: lipsa perspectivei critice dar și inconvenientul pentru autoare că scriitorul e în «plin mers» și-au spus cuvântul în atâtea inconsecvențe și labilități interpretative. Mai aproape de sensul clasic al monografiei, cu vii accente hermeneutice, sunt cele două monografii ale lui N. Balotă consacrate lui Arghezi și Philippide, criticul fiind tentat mai curând de *spiritul exegetic* decât de unul strict *valorizator*. Monografia Arghezi, dată fiind și complexitatea proteică a scriitorului, rămâne încă un deziderat, apariția ei viitoare marcând de bună seamă și măsura superioară a spiritului critic de azi. Din altă perspectivă sunt de salutat cele două studii ale lui Ion Pop consacrate lui Blaga și, respectiv, lui Nichita Stănescu, ambele din unghiul unei lecturi moderne, cu grile preponderent structuraliste, cu fine disocieri, mai ales în cazul lui Blaga, pe terenul for-

melor mitice proprii celor doi poeți. Alături de acestea, masivul studiu al lui D. Micu despre G. Călinescu, superior didactic și de onestă cuprindere. [...] În manieră mai curând «impresionistă», și de aspect preponderent eseistic, cu dispuneri adecvat de accente critice se remarcă perspectivele propuse de Lucian Raicu asupra lui Labiș, de către Doina Uricariu asupra lui Emil Botta, cât și, cea mai recentă, a Nataliei Stancu asupra lui Horia Lovinescu. Rămânem, chiar după încercări mai ample, cu nostalgia unor studii monografice consacrate celor doi prozatori care au traversat cu opere proeminente «obsedantul deceniu»: Marin Preda și Zaharia Stancu. 4. Suntem perfect îndreptățiți, cred, să așteptăm monografiile despre o seamă de scriitori care, fie că și-au definit cu mai mulți ani în urmă universul propriu, ca de pildă Eugen Jebeleanu și Al. Ivasiuc (privit într-o manieră deficitară de către I. Vitner), fie că au de acum un solid fond bibliografic de natură să-i propulseze în atenția prioritară a criticii, ca Ștefan Aug. Doinaș, Eugen Barbu, C. Țoiu și Augustin Buzura. Dintre ele cred că de primă urgență ar fi studiile, ce se lasă prea mult așteptate, despre Al. Ivasiuc și Ștefan Aug. Doinaș, doi scriitori exemplari ai literaturii contemporane. [...] 5. Încerc să-mi alătur eforturile celor angajați în prospectarea monografică a unor scriitori contemporani prin câteva eseuri și studii care sper că și vor găsi locul într-o carte proiectată”. □• Alex. Ștefănescu (*Să ne gândim și la utilitatea unei monografii*): „1. [...] În ceea ce mă privește, mărturisesc că mi se întâmplă frecvent să mi se restituie diferite recenzii pentru că nu sunt elogioase. Mi se spune: «Dacă nu vă place cartea, cine vă obligă să scrieți despre ea? Scrieți despre una care vă place!». Cum, cine mă obligă? Profesia de critic literar! Este nevoie ca de aer în momentul de față de o revistă în care să se discute deschis cărțile care apar și să se formuleze în legătură cu ele opinii neechivoce. [...] Dar îmi fac iluzii. Aproape toate cronicile literare intră în categoria criticii «de interpretare», care s-a transformat de multă vreme într-o tehnică de eschivare de la obligația de a spune *da* sau *nu* în legătură cu o carte. În acest climat n-au cum să apară – și nici nu prea apar – monografiile interesante despre autori contemporani. 3. Am explicat ce mă nemulțumește, este momentul să dau și câteva exemple. Mă gândesc în primul rând la monografiile consacrate lui Marin Preda, Alexandru Ivasiuc, Geo Bogza, Dumitru Radu Popescu, Marin Sorescu, Fănuș Neagu, Eugen Barbu – importanți scriitori contemporani, care nu și-au găsit încă adevărații exegeți tocmai din cauza tendinței mai generale de a scrie studii evlavioase și lipsite de relief. [...] 4. Monografiile critice ar merita, în primul rând, scriitorii pe care deja i-am menționat. Lor ar trebui să li se adauge autori ca Nicolae Breban, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, Emil Brumaru, Mircea Dinescu, Mihai Sin, Gabriela Adameșteanu, Nicolae Manolescu – aceștia îmi vin acum în minte – adică autori cu o personalitate artistică distinctă și pasionantă, unii cu statut de vedete, alții prea puțin cunoscuți. [...] 5. Da, scriu o carte despre poezia lui Nichita Stănescu. Am ca model de utilitate lucrarea lui Tudor Vianu, *Introducere în poezia lui*

Ion Barbu“. □•Al. I. Friduș recenzează *Ochiul și lucrurile* (Meridiane, 1986), despre care afirmă: „Principalul merit al lui Andrei Pleșu este acela de a face plăcută pentru cititori estetica, în general, istoria artei, în special. În timp ce atâtea texte, aride și sofisticate, mortifică frumosul, operând apoi asupra lui disecții total irelevante, distinsul exeget, autor al cărții *Ochiul și lucrurile* ne oferă unul în care prima grijă este aceea de a nu strivi corola de minuni a lumii“. □•Un „profil” al lui Cezar Ivănescu face Zaharia Sângeorzan pornind de la recenta apariție a „celor mai frumoase poezii” ale sale, *Doina*, (Albatros, 1985): „Cu *Doina*, mitologia lirică a lui Cezar Ivănescu își îmbrățișează destinul cu o nouă rigoare și cu un alt înțeles. Profundele meditații ale poetului creează mitul dragostei și morții din perspectiva Baaadului asediat de o vocație interogativă, de o imaginație fără granițe. Poemele sunt elegiile unui spirit tragic, dezvăluindu-ne cu cruzime și jelanie folclorică drama sineluji cuprins de deșertăciunea lumii. Discursul liric e numai esență. Cuvintele au o solemnitate profetică. *Doina* intrupează bocetul pur, *inima* ideii, cântecul crescut pe rana sufletului. Trăirea cunoaște o neobișnuită intensitate, repede trecută în structura elegiei, absorbită de setea ei. Elegiile vorbesc de suflet și de trup, de raportul lor existențial într-un desăvârșit limbaj gnomic. Poemul e muzical, esoteric împăcându-și ritmurile cu motivele folclorice ce măresc impresia de ritual muzical. Poetul îmbracă veșmintele inițiatului ajuns la Baaad, nu ca să se împace cu neliniștea morții, ci să răspundă întrebărilor vieții. Sunt întrebările unui mare poet contemporan, care își scrie Cartea («această Carte / se scrie negându-mă mântuindu-mă»), cu privirea sărbătorind destinul, cu har întrebând ce sens poartă rodul, poezia în lume: «dacă tot murim cu totul, / înviem apoi de tot? / spune-mi, Doamne, care-i Rodul / încarnării noastre-n Tot? / spune-mi, Doamne, care-i Rodul / încarnării noastre-n Tot?»“.

• [„Flacăra”, nr. 13] Radu G. Țeposu anunță *Centenar Topârceanu* și își intitulează articolul *Subtila alianță*: „Desigur, autorul *Rapsodiilor* n-a prea fost acceptat în elita poeziei românești, dar el continuă să rămână viu în conștiința cititorilor și chiar a criticii care, somată să dea seamă despre această lirică, se vede pusă în comica încurcătură de a nu putea lămuri pe deplin de ce este totuși prețuit Topârceanu în ciuda unor prejudecăți la fel de vii. Prejudecăți? Da și nu, fiindcă a spune despre scriitor că e lipsit de lirism tocmai din cauza inteligenței sale trufașe, cum a decretat Ibrăileanu, nu e tocmai adevărat, fie și pentru faptul că această cenzură e o formă de dirijare a emoției, iar nu de oprinare a ei“. □•Gheorghe Istrate este prezent cu poemul *Invocație*: „Dă-mi palma ta, copile, să desnod/ din roiul visurilor tale, rod/ să-alegem vârsta care ne așează/ în trunchiul țării – rază lângă rază“. □•Doina Uricariu realizează profilul Șerban Cioculescu: „Faptul că un critic și istoric literar a consacrat sute de pagini unui mare scriitor fără ca cercetarea lui să-și fi arogat titlul de monografie nu răpește studiilor și articolelor sale acel liant pe care-l dă opțiunea pentru o anume valoare. Fragmentarismul exegezelor cioculesciene vine, cred,

și din oroarea de hagiografie. Și totuși «monografiile» sale se scriu chiar împotriva voinței afișate. Clădite din texte disparate, din studii tipărite la *Breviar*, din conferințe și articole polemice ori omagiale, «monografiile» își trăiesc (sau mimează) timp de decenii condiția de *fragmentarium*, pentru a rămâne deschise, vii, creditabile, disponibile în fața unor acumulări. Ulterioare. Ele au ceva din geologia arhipelagului“. □•Radu G. Țeposu semnează recenzia la *Joc și înviere* (C.R., 1985), volumul de poezii de Marius Robescu: „Niciodată n-a fost mai săracă imaginația poetică a lui Marius Robescu decât în ultimul său volum, *Joc și înviere* (Cartea Românească, 1985), apărut postum, la scurtă vreme după ce autorul a încetat să mai fie printre noi. Observația aceasta nu vrea să însemne numai decît un reproș, ci vrea să spună că discursul liric și-a modificat substanțial înfățișarea, trecând de la inflorescențele imagistice (din primele volume) la parabola și anecdota metafizică, de la melodicitatea confesiunii (din *Inimile de platină*) la fabula lirică și narațiunea candidă. De la poezia cu transparențe boreale, Marius Robescu a ajuns astfel la o lirică bazată pe structuri logice riguroase, pe enunțul limpede, aproape denotativ însă elegant și ceremonios“. □•Tudor Octavian îl prezintă pe scriitorul brăilean Corneliu Ifrim, autor al unei cărți de proză scurtă, *Trufie și umbră*: □•Ilie Purcaru comentează *Mielul vărgat*, „prima carte de fabule a lui Vasile Mihai“: □•C. Stănescu scrie, la cronică literară, despre *Idei și forme literare până la Titu Maiorescu*, studiul lui Al. Hanță: „Ea însăși o pledoarie argumentată, bazată pe fapte de natură istorică, filologică, retorică și poetică, lucrarea lui Al. Hanță indică o solidă cale de acces către originalitatea unor secole minimalizate sub raport literar și cultural; secolele eroice ale unui mare dinamism spiritual ce închipuie trunchiul pe care se va înălța coroana culturii și literaturii noastre moderne“. □•În cadrul rubricii *Opinii și controverse*, Dan Brudașcu expune punctul său de vedere despre obiectivitate și acuratețe, într-o chestiune blagiană, mai precis cartea Leliei Rugescu, nepoată de soră a poetului: „În colecția *Testimonia* a Editurii Dacia a apărut, spre sfârșitul lui 1985, sub semnătura Leliei Rugescu, volumul intitulat *Cu Lucian Blaga*. Lucrarea oferă unele informații inedite și aruncă încă o lumină asupra vieții și activității unuia din titanii culturii române din toate timpurile. Urmând cronologic firul evenimentelor, autoarea nepoată de soră a poetului și filozofului, rememorează câteva întâmplări interesante cu «Lulu» sau cu familia sa. Cartea este [...] Ba adesea, furată de povestire L. Rugescu uită de poet și oferă în schimb date, din abundență – fără legătură cu acesta, – despre membrii propriei sale familii., [...] Desigur că, privită în ansamblu, făcând abstracție de aspectele la care ne-am referit ceva mai pe larg în virtutea nevoii de respect față de adevăr, cartea Leliei Rugescu oferă o lectură plăcută, interesantă și emoționantă chiar“.

• [„Orizont”, nr. 13] *Partidul comunist, stegar al luptei poporului român pentru libertate*, sub acest titlu ambiguu din punctul de vedere al istoriei noas-

tre, conf. univ. Gh. I. Oancea își restrânge totuși argumentele la perioada implicării României în cel de-al doilea război mondial. □•Marian Odangiu semnează cronica la D.R. Popescu, *Orașul îngerilor* (C.R., 1985) intitulând-o *O odisee a inocenței*: „*Orașul îngerilor* este un roman despre război căruia îi lipsește tocmai personajul principal – războiul. «Lipsește» e un fel de a spune, gândindu-ne la o întreagă literatură ce a ajuns să concureze și cele mai documentate studii reconstitutive. Mai exact, lipsește războiul ca desfășurare de forțe, ca tablou cinetic, ieșire din matcă a «istoriei obiective», conflict deschis între armate, cu mișcări ample, victorii imprevizibile distribuite, până la dislocarea totală a uneia dintre părți. Cu frenezii eroice care numai în miezul cataclismului se nasc. Cartea propune, în schimb, reversul medaliei, fața nevăzută a lucrurilor. Acea unde nu generalul contează, ci individualul. Nu întregul ci partea. Insul. Omul concret, ale cărui destin și psihologie sunt oribil mutilate de presiunea evenimentelor. La intersecția dintre nuvelistica și romanele lui Dumitru Radu Popescu, *Orașul îngerilor* actualizează «modelul Rebreanu» – cel din *Pădurea spânzuraților* – într-o formulă românească deopotrivă originală și profundă”. □•În schimb, Mircea Mihăieș, scrie ilimitat și ...securizat despre noile apariții lirice ale optzecistului Mircea Cărtărescu (*Totul*, C.R., 1985) în *Totul despre Cărtărescu*: „Cele două cărți publicate anterior de către Mircea Cărtărescu, două transoceanice încărcate cu exploziv, puteau face din autorul lor fie o victimă, fie un erou. Întrecând toate așteptările, ele au reușit și una și alta. Mesianismul, dogma extraterestră și vuietul intergalactic captat de versuri l-au transformat pe poet în transmițătorul unei încă nenăscute religii poetice. Departe de a-i împiedica pe nenăscuții critici să latre în fața noii galaxii, poetul și-a văzut de aventurile sale spațiale, de aventurile sale domestice. El nu are decât o singură prejudecată: literatura. [...] Și în noua sa carte. Uimește nonșalanța pătrunderii în pagină a cuvântului cultural. [...] Cruciat al noii sensibilități, educat la școala moleculei, a atomului și, vai, chiar a protonului, Mircea Cărtărescu nu pornește la asaltul poeziei până nu și-a asigurat spatele cultural. Privirea caleidoscopică aruncată lumii, viziunea fantasmagorică a imaterialității, care se întrupează în forme din cele mai bizare, dau poemului aerul unei mitografii ce așteaptă revelarea. Iminența faptului estetic, de care vorbea Borges. O lume suspendată, o lume primejduită de imposibilitatea condensării în forme virtuale – un ocean al posibilităților. Acesta e mesajul poeziei, acesta e drumul în poezie al lui Mircea Cărtărescu. Aritmetica posibilităților arată că «închegarea» poemului se supune regulilor constrângătoare ale esteticului. Alchimia, tradiționalul refugiu al celor obsedați de perfecțiunea cuvântului, nu mai ajută în acest caz, la nimic. Alchimia e neputincioasă în fața valurilor de vorbe ce ies din cele mai bizare cărți ale imensei biblioteci mentale cărtăresciene. Cert este că Mircea Cărtărescu scrie o extraordinară poezie a imaginarului, o poezie care, strivită de obiecte, de lava incandescentă a unor gadgeturi materiale, expulzate de un ineputabil crater poetic, găsește resursele

descrierii perfecte a metabolismului literaturii. Înainte de a fi o poezie despre poezie, ea este o anatomie și o fiziologie a spiritului creator. Niciunul din poezii tinerei generații nu s-a apropiat atât de mult de «materialitatea spiritului», niciunul dintre ei nu a fost atât de aproape de o înfrângere decisivă. Dar și de un mare triumf. Și niciunul n-a știut să suporte cu atâta stoicism purgatoriu jocurile mecanice ale poemului. Mircea Cărtărescu este un hedonist care, din motive greu de găsit în altă parte decât în versurile sale, preferă compania asceților. Dar punțile de legătură n-au fost tăiate, după cum nimic nu e imposibil în această poezie care, cotropitor, se răscumpără de tragism prin ironie. A treia carte a lui Mircea Cărtărescu, excepțională și ea, confirmă un destin poetic de zile mari”. □•Brândașa Armanca schițează un profil *Alexandra Indrieș*: ■•Pe locul de regulă rezervat cronicilor literare sunt inserate două interviuri. □•Titus Crișcu se întreține cu poetul Radu Cârneli: „– *Se cere, azi, din partea poetului, nu numai poezie patriotică, dar și una revoluționară. Cum înțelegeți acest lucru?* – Cred că aceste două noțiuni sunt implicate una într-alta. O bună poezie patriotică, scrisă în momentul de față, nu poate decât să aibă un accent în plus, accentul poeziei patriotic-revoluționare, pentru că patriotismul are rostul nobil de a-l înflăcăra pe cititor, de a-l face să vibreze în mod deosebit, de a-l pregăti și de a-l face apt pentru transformarea societății, de realizarea noului în viața socială, de construcție a unei vieți noi. Numai o poezie patriotică de tip nou, de atitudine nouă față de realitatea politică din patria noastră este și o poezie revoluționară, iar, la rândul ei, poezia revoluționară nu poate să fie decât patriotică pentru că face această educație esențială de a-l face pe om să-și iubească patria de ieri, dar, mai ales, patria de astăzi cu atât mai mult pe cea viitoare. Înțeleg prin poezia patriotică și revoluționară acea operă în care aceste două noțiuni sunt conținute una într-alta, așa cum am spus. – *Faceți parte dintr-o generație poetică ce a ajuns – să ne exprimăm prin cuvintele unui mare poet – «la cumpăna apelor».* Cum se simte generația dumneavoastră și dumneavoastră personal față de «noul val» al poeziei de azi, care se pare că neagă puțin școala tradiționalistă. Vă pun această întrebare și pentru faptul că fiica dvs., *Magdalena Ghica*, face parte din acest «nou val». – Într-adevăr, generația mea, a celor ajunși la cincizeci de ani, este o generație a marilor împliniri, în ceea ce-i privește pe creatorii acestei generații, sunt la apogeul puterii lor de realizare. [...] Aceasta nu înseamnă că am să neg ceea ce vine după noi, din contră, semnificația acestor generații care se succed nu este antagonică. Cei care vin după noi, desigur, uneori, încearcă să nege, prin opera lor, cât și prin atitudinea lor de zi cu zi, o anumită parte a creației de astăzi; mi se pare normal și mai ales necesar, pentru că nu tot ceea ce a realizat generația noastră e de nota zece sau de ordinul sublimului. [...] Această tânără generație de care spuneți, trebuie să vină cu tonul ei. Înțeleg foarte bine atât generațiile intermediare dintre noi și cea mai tânără generație. De exemplu, generația lui Mircea Dinescu ar fi o generație intermediară între generația Nichita Stănescu și

generația Magdalenei Ghica sau Mircea Cărtărescu. Fiecare vine cu tonul său, cu puterea sa de receptare a noului, a realității politice, a realității sociale, fiecare vine nu cu o nouă filozofie, dar cu o filozofie înnoită cu un punct de vedere care să se reclame de la niște realități noi. Dacă noi privim cu un anumit ochi critic o serie de lucruri de ordin politic, social și economic din patria noastră la această dată, este firesc ca creația artistică, creația poetică în speță să aibă un ton mai ironic, mai critic, nu criticist, necesar absolut evoluției noastre și unei noi calități. – *Ați fost socotit drept un «poet al iubirii». De ce această opțiune?* – În primul rând, nu am scris numai despre iubire. Am scris poezie ca o necesitate de suflet, ca o necesitate a unui timp pe care l-am trăit. Am scris în aceeași măsură poezie patriotică, poezie de dragoste, poezie socială, dacă vreți, poezie politică, toată, însă, am dorit, nu știu dacă am reușit, să fie o poezie adevărată. Este drept că, într-o bună măsură, poezia de dragoste m-a stăpânit, m-a cucerit încă din fragedă tinerețe, poate că am o înclinație mai specială spre acest gen liric. [...] – *Ați tradus din Leopold Sedar Senghor, din iugoslavul S. Kosovei. I-am numit pe aceștia pentru că mi se par diferiți ca mijloace de expresie poetică. Care ar fi motivația intimă a acestei alegeri?* – Am tradus din mai mulți poeți; am tradus din poezia franceză, din poezia neagră-africană de expresie franceză, din poezia sârbo-croată și din poezia arabă. Cei doi poeți pe care i-ați pomenit: L.S. Senghor și S. Kosovei mi-au convenit pentru că primul se potrivea într-un anume sens firii mele, există o anumită asemănare între preocupările și motivele de inspirație ale acestui mare poet, gânditor, om politic, primul președinte al Senegalului, unul din marii gânditori ai acestui veac. În ceea ce privește poezia lui S. Kosovei, acesta m-a prins în mod deosebit. Acest mare poet slovan, poetul lor național, tradus în numeroase limbi, constituie un mod exemplar de a întrona un timp nou, pentru aducerea între oameni a unui climat de libertate, de dreptate socială, idei scumpe nouă tuturor, fapt pentru care a fost primit cu atâta căldură și entuziasm de tânăra generație de scriitori și cititori din România”. □•Doina Bogdan-Dascălu convorbește cu lingvistul Marius Sala, disputat, datorită obârșiei sale, atât de „Orizont, cât și de „Familia: □•Scurte recenzii apar sub genericul *Viața cărților*. Liviu Bercea prezintă culegerea *Proverbele românilor*, Facla 1985: „I.C. Chițimia apreciază, în *Cuvânt înainte*, gestul cultural al celor doi editori, subliniind importanța reeditării unei asemenea culegeri, un act de dreptate, pentru autorul ei și o completare a patrimoniului cultural al României. Un studiu destul de substanțial, cu date noi despre biografia și preocupările literare ale lui I.C. Hîntescu, se așează înaintea corpusului propriu-zis de proverbe. Editorii, Constantin Negreanu și Ion Bratu, cercetători temeinici și bine informați în paremiologia românească, fac un scurt istoric al unor preocupări de culegere a proverbelor, anterioare lui I.C. Hîntescu, reliefând, prin contrast cu acestea, importanța, complexitatea și întinderea cărții care se reeditează acum”. □•Gh. Mocuța vi-rează spre proza de evocare patriotică a lui C. Marandiuc, *Inimi cât să cuprin-*

dă cerul patriei, Eminescu, 1985: „Ideea de a recupera fragmente de istorie de la supraviețuitori și prin ei este un merit de excepție, dar și un risc, un nobil risc, pentru că, de cele mai multe ori, eroul unei astfel de întâmplări nu are perspectiva necesară și nu mai știe să povestească. Intrând în pielea eroilor săi pe care i-a văzut, i-a intervievat, despre care a citit multe pagini, Cornel Marandiuc se află în postura unui suflor care a învățat volens-nolens lecția despre zbor și care, acum, după ce a cunoscut toate șiretlicurile din spatele cortinei, are curajul să-l înlocuiască pe protagonist. [...] Cornel Marandiuc, cel dintre copertile ultimei cărți, face parte din categoria marilor visători. Destinul său literar este legat cu fire invizibile de acela al minunaților oameni zburători: risc, performanță, profesionalism. [...] Document spiritual și reportaj de excepție, relevând noi aspecte ale epocii aerului, referitoare atât la campania anti-americană cât și la cea antigermană, de după coterura războiului, romanul lui Cornel Marandiuc poate fi socotit un monument al recunoștinței fără sfârșit, dedicat eroilor aerului”. □•Lucian Alexiu evocă la *A.E. Baconsky ethosul poeziei*: ■•Ion Arieșanu realizează ancheta *Umanismul culturii românești*, cu mai mulți participanți, G. I. Tohăneanu, Nicolae Boboc, Nicolae Țirioi, Deliu Petroiu, Gabriela Colțescu, Corneliu Mircea. După un mai vechi obicei al redactorilor de la „Orizont”, ușoar predispuși spre emfază, dacă nu chiar mai mult, ancheta este „împănată” cu citate din G. Călinescu, Seneca, Cervantes, Protagoras, Argezi și, niciodată absent, Nicolae Ceaușescu □•Redăm din intervenții: G. I. Tohăneanu (*Mesajul nostru ferm, al iubirii iluminate de țară*): „Cu îndreptățită mândrie observă Eminescu: «Limba noastră e singura în Europa care se vorbește aproape în același chip în toate părțile locuite de români», iar «moldovanul se-nțelege tot așa de bine cu crișanul ca și acesta cu oamenii din Banatul Craiovei» (*Opere*, XI, E.A. 1984, p. 157). Cert este că unitatea lingvistică – subliniată și cultivată cu perseverență de cărturarii noștri umaniști – a constituit o condiție esențială, un factor decisiv pe lungul și anevoiosul urcuș către Unire. Comprindând într-o propoziție cât o ... bibliotecă, destinul unui neam înfrățit cu munții, istoricul latin îi reazemă de Carpați pe băstinașii străvechimei noastre: *Daci montibus inhaerent* va să zică «Dacii sunt înfipti în munți». În mod aproape paradoxal, Carpații n-au însemnat niciodată o stavilă, un zid despărțitor pentru românii de pe versantele lor opuse, ci dimpotrivă, o largă și înaltă punte a dorului de întâmpinare și regăsire, înlesnit de multele și pitoreștile «trecători» sau «pasuri», ferestruite pe ape iuți cu nume frumoase. Oltul lui Octavian Goga și al lui Geo Bogza devine astfel un simbol al Dorului împlinit la Alba Iulia, turnat, astăzi, în arcul de beton al Transfăgărășanului”. □•Nicolae Țirioi (*Dimensiunea omenească a literaturii*): „Tehnica literară e necesară dar nu suficientă în procesul de creație și mi se pare cu totul semnificativ că vocația artistică a unui prozator atât de deschis metodelor moderne, ca Sorin Titel, a început să se impună redescoperindu-și realismul viziunii, care îi fructifica tulburător de sugestiv, spiritul de observație în psihologia omului

simplu și nesofisticat. La ora actuală se poate vorbi, cred, de o valoroasă pleiadă de prozatori timișoreni. Alături de eforturile lui Mircea Șerbănescu și ale Sofiei Arcan (care urmăresc mai mult formarea personalității feminine în condițiile societății noastre), romancierii ca Ion Arieșanu, Ion Marin Almăjan, Ion D. Teodorescu, Paul Eugen Banciu, Laurențiu Cerneț, Al. Deal, Teodor Bulza, Ion Jurca Rovină – pentru a nu pomeni decât pe cei mai cunoscuți – reputează frumoase succese numai întrucât, dobândind o mai dezinvoltă putere de strunire a inspirației și de pătrundere în mecanismul comportamental, pun în lumină trăsături mai puțin rutinare și mai puțin dezvăluite ale structurii profund omeștești a personajelor”. □•Pe ultima pagină, în prezentarea și traducerea lui Șt. Aug. Doinaș, apar eseul *Rainer Maria Rilke sau lumea ca spațiu interior* plus prima parte din *Sonete către Orfeu*: „Am susținut întotdeauna că adevăratul mit al lui Rainer Maria Rilke – dincolo chiar de figura, neîncetat slăvită, a lui Orfeu – este acel Weltinnenraum, spațiul lumii lăuntrice a poetului. Acesta este mitul modern creat de Rilke, mit care face parte din galeria acelor plămuziri fabuloase ce țin exclusiv de limbajul poeziei, care n-au nevoie să coboare din nicio mai veche mitologie, și nici nu mai posedă înfățișare și comportament antropomorfic. Că lucrurile stau așa, o dovedesc nu numai atâtea pasaje din poeziile rilkeiene, ci și aceste rânduri din *Tagebücher aus der Frühzeit*: «Nu va exista nimic în afara lui (a artistului-zeu)... Dacă face un gest, el va crea, el va proiecta în infinit numeroase milioane de lumi... Câte alte lumi îndepărtate se vor pârgui în zei, nu știu. Dar pentru noi calea este arta... Simt deci că noi suntem străbunii unui zeu». Compenetrație între suflet și lume, lirismul lui Rilke va fi mărturia unui univers sensibilizat, animizat, și a unei interiorități afective înglobante, preajmă lăuntrică *sui generis*; este celebra intimitate rilkeiană cu lucrurile. Dar ea nu e posesiune: dimpotrivă. Încă de la *Stundenbuch*, sărăcia este o temă majoră a poeziei sale, străbătută mereu de o undă de franciscanism; atât de puternică e această intimitate-desprindere față de lucruri, că însuși erosul rilkeian, de tip platonice, se deosebește, de pildă, de erosul-desideriu al unui Goethe, după cum subliniază Hans Urs von Balthasar”. ■•Tot după o obișnuință a timpului, în numărul de față sunt incluse două suplimente culturale, „Orizont arădean”, editat în colaborare cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă Arad, anul III, martie, și „Danubius”, editat în colaborare cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă Mehedinți, anul III, martie. „Orizont arădean” conține un interviu cu scriitorul Florin Bănescu, autor a zece volume, și poezii semnate de Nicolae Nicoară, Iulian Negrilă, Mircea M. Pop, creatori din partea locului., cărora li se adaugă Alexandru Ruja cu recenzie/cronica la Gheorghe Schwartz, *Maximele-minimele*, Dacia, f.a.: Însuși Gheorghe Schwartz este prezent cu o cronichetă la Paul Georgescu, *Mai mult ca perfectul*: □•Din „Danubius” sunt de reținut (a) consemnarea lui Nicolae Jiplea (la Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană*, C.R., 1985) „Ultima carte a lui Eugen Negrici, la fel de incitantă,

își propune să recompună câteva portrete scriitoricești într-o perspectivă originală, care produc rezultate demne de luat în seamă. Față de studiile consacrate, până acum, poeziei românești, istoriste și descriptive, acela al lui E. Negrici vine cu un criteriu de clasificare semiotic. [...] Acceptând o atare înțelegere a actului interpretativ, trebuie să subliniem meritele autorului, care știe să-și susțină tezele și să nege convingător metodele de investigație ce se pretind riguros științifice doar pentru că analizează opera în imanența ei, adică rupând-o de factorii ce-i sunt exteriori, cu metode care «simplifică și descărnează». [...] Eugen Negrici discută, în acest prim volum, doar zece poeți, grupați în cele trei direcții cea Ivănescu în prelucrare, Vasile Vlad și Mirgil Mazilescu, la transfigurare, Emil Brumaru, Ileana Mălăncioiu și Mircea Ciobanu, la substituire”. □•Un grupaj liric îi reunește pe Gheorghe Florescu, Doina Iovănel, Mihai Antonescu, Gheorghe Nănău și Claudia Mutașcu.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 13] Editorialul redacțional al numărului de față se intitulează, ca multe alte texte apărute în ultima decadă a lunii martie, *Gloriosul jubileu*: „Într-o ședință recentă, Comitetul Politic Executiv a dezbătut *Planul de măsuri privind aniversarea a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român*. Comitetul Politic Executiv a subliniat că gloriosul jubileu trebuie să constituie pentru întregul nostru partid un prilej de a intensifica munca politică și ideologică, de educare și dezvoltare a conștiinței socialiste a întregului popor, de mobilizare largă a energiilor creatoare ale națiunii în munca și lupta pentru înfăptuirea exemplară a planurilor de dezvoltare economică și socială a țării, a hotărârilor istorice adoptate de *Congresul al XIII-lea*, a Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism. [...] Într-adevăr, în acest al 65-lea an al existenței glorioase a partidului nostru comunist, poporul român se află puternic angajat pe un nou drum de muncă eroică. Întregul popor, întreaga forță muncitorească a României socialiste a trecut cu energie la realizarea celui de-al optulea cincinal, etapă în care, sub adâncă înrâurire a hotărârilor *Congresului al XIII-lea*, țara noastră va urca noi trepte pe drumul socialismului multilateral dezvoltat, spre comunism. [...] Această fermă voință de a merge neabătut înainte este temeinic susținută de convingerea că există o bază trainic clădită prin neîntrerupte eforturi de creație materială și spirituală, sub conducerea clarvăzătoare a Partidului Comunist Român, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. «Marile succese obținute de România socialistă – subliniază secretarul general al partidului – sunt nemijlocit legate de uriașa activitate politică și organizatorică desfășurată de partidul nostru, care-și îndeplinește cu cinste misiunea istorică de forță politică, conducătoare a societății. Partidul se afirmă tot mai puternic ca centru vital al întregii națiuni, de la care emană gândirea cutezătoare menită să asigure transformarea revoluționară a societății, forța ce însuflețește toate energiile creatoare și pune în valoare geniul întregului popor român, deschizând patriei minunate perspective

de progres și civilizație»⁴. □•Pandant cu editorialul vine poemul lui Corneliu Vadim Tudor *Făurirea partidului*: „Și-n fruntea ta e-o torță veșnic vie/ ce ne-a redat definitiv mândria –/ trăiască și-nflorească în frăție/ Partidul, Ceaușescu, România!”.

□•În *Omul care a vestit noua istorie a României*, M.N. Rusu evocă drumul parcurs de către tinerii „în fruntea cărora se afla tovarășul Nicolae Ceaușescu” pe jos, legați în lanțuri, de la București la Brașov, moment ce prefațează celebrul Proces de la Brașov: □•Inepuizabilă prezentarea liricii lui Vasile Nicolescu, *La judecata de apoi a poezilor* de Eugen Barbu. □•*Misterul cuvintelor* se intitulează articolul lui N. Mihăescu de la *Cronica limbii românești*: „Într-o documentată expunere intitulată *Formarea cuvintelor și cultivarea limbii* (vol. *Limbă și literatură*, vol. IV, 1983), autoarea, Mioara Avram, apreciată, pe bună dreptate, pentru valoroasele sale contribuții la cercetarea și cunoașterea caracteristicilor fenomenului lingvistic românesc, se ocupă, la un moment dat, și de acele pleonasme provenite din îmbinarea cu determinante care dublează sensul unui element de compunere savantă, cum este hemoragia sângelui. D-sa citează și o sintagmă întâlnită în revista «Flacăra» (nr. 27, 1980, p. 11, col. 4), anume «hemoragie de nume străine». Este ea greșită? După opinia autoarei articolului semnalat, răspunsul nu poate fi decât afirmativ⁵. G. Topîrceanu, Ioan Lăcustă și Radu G. Țeposu sunt „comentați” la rubrica „*Săptămâna*” pe scurt: „Poetul al cărui centenar îl sărbătorim anul acesta zicea: «După-atâta frig și ceață / Iar se-arată soarele. / De-acum nu ne mai îngheață / Nasul și picioarele». Să sperăm că meteorologii n-au de gând să ne prezică «șliboviță și ninsoare», vorba poetului popular... [...] • G. Dimisianu ne asigură *Obsesia Caragiale*, «România literară» nr. 12, joi 20 martie 1986: «O reprezentare și mai elocventă a relației simbiotice, reciproc incitatoare, dintre trăire și scris, o avem la Ioan Lăcustă în narațiunea *Închipuind ninsori*», din care citează enunțul: «Scrise propoziția care-i venise, pe la prânz, în minte și pe care, dezvoltând-o, se gândea s-o transforme în povestire: „Arhitectul Tiberiu B. Marcu descoperise uimit, în acea dimineață, că-i crescuse un furuncul în ceafă”. Reciti propoziția, o tăie cu câteva linii și scrise din nou. În acea dimineață, trezindu-se, Tiberiu C. Mocanu descoperi uimit că-i crescuse un furuncul la ceafă». Ne este dificilă sesizarea relației furuncul – arhitect – Caragiale. [...] • Radu G. Țeposu despre Florin Mugur: «*Spectacol amânat*, unul din cele mai frumoase volume de poezie apărute în ultima vreme, aduce în biografia operei lui Florin Mugur un subtil tratat de fericire poetică, deghizare a supliciuului în extaz artistic, triumf al cărții în toată splendoarea ei». Același avizat comentator de poezie remarcă «această foarte frumoasă și gravă viziune a somnului insidios: „și nebunul care pune urechea aici și aici / și nu mai aude niciun zgomot / și nu-și mai ascultă decât propria ureche plină de păr // în care doar-me / sforăind ușurel / un păianjen»» *Spital*“.

□•Narcis Zărnescu îl califică pe Ioan Groșan (*Caravana cinematografică*) *Un fabulist întârziat*: „Scriitorul, deși nu mizează – după cum se vede – doar pe o singură carte, ci pe o întregă

biblioteca, rezultatul este același: «o năvelă morocănoasă, o povestire șoptită, dramatică sau...». Așadar, povestirea-parabolă este agresiv-expresionistă și artificioasă, în ciuda unor fragmente smălțuite frumos; în schimb, povestirea «realistă» rămâne prizoniera detaliului insignifiant, autorul nereușind încă să mânuiască simultan mai multe destine, să descifreze hieroglifile istoriei, să-i întuiască metafora esențială și simbolul». □•Petre D. Anghel se străduiește să-l illustreze pe Pompiliu Marcea în postura de foiletonist: „Structural, recentul volum are, în general, aceeași configurație ca precedentele sale cărți de foiletonistică. Prima secțiune se ocupă de probleme generale cultural-literare, următoarele analizează, pe genuri, volume de proză, poezie, istorie și critică literară, iar ultima secțiune, consacrată în principal statutului limbii și literaturii române în școală și universitate, apărării și îmbunătățirii acestuia, este intitulată *Didactica*. Atitudini critice se deschide cu o dedicație sui-generis, unde citim pagini de un tulburător atașament față de țăranul român de care criticul însuși, fiu de țăran, a evitat să se dezrădăcineze. [...] Ceea ce trebuie subliniat din capul locului este că, în critică. *Pompiliu Marcea* este adeptul «adecvării la obiect», al demersului critic care trebuie să explice, să interpreteze, să aprecieze și să clarifice opera, cerând, de asemenea, criticului să-și spună deschis și direct opinia despre o anumite carte și nu altceva. Cel care uită pe drum obiectul asupra căruia trebuie să se pronunțe, divagând steril, «creator», în marginea textului până la pulverizarea mesajului și chiar «trișarea» acestuia, nu face critică și nu-și justifică menirea. [...] După lectura integrală a foiletoanelor lui Pompiliu Marcea strânse, în cea mai mare parte, în cele patru volume amintite, o imagine persistă: aceea a criticului în permanentă campanie». □•Revistei „Contemporanul” i se rezervă un tratament de tip *Săptămâna pe scurt* la *Revista revistelor*.

29 martie

• [**„Luceafărul”, nr. 13**] Începând cu acest număr al revistei intră pe tur-nantă *Anul internațional al păcii*. C.C. Jornescu prezintă sub titlul *Un drept al popoarelor*, cartea lui Dumitru Mazilu, *Dreptul păcii*: „*Dreptul păcii* se prezintă astfel ca un elogiu constitutiv– ca un pilon important – al unei noi științe: știința păcii, prefigurată în următoarele cuvinte la începutul lunii mai 1929 de către N. Titulescu în celebra sa conferință *Dinamica păcii* rostită de Reichstag: «Politica îmi apare ca o coordonare a științelor existente, din care va trebui să izvorască o știință nouă: știința păcii»”. □•Olimpiu Maticescu semnează articolul *Angajarea intelectualității*, în care argumentează apropierea intelectualilor față de comandamentele P.C.R de la înființarea partidului până în prezent: „Din mai 1921 și până în evul nostru socialist, timp de 65 de ani, nimic de seamă nu s-a petrecut și nu se petrece în România fără contribuția activă a partidului comunist. Ca forța politică revoluționară și patriotică, Partidul Comunist Român s-a afirmat cu putere în viața social-politică a țării, militând în mod

consecvent pentru transformarea revoluționară a societății românești, pentru devenirea poporului nostru pe căi de libertate și de progres social. Deși scos în afara legii, partidul comunist român și-a spus cuvântul în momentele cruciale pentru destinele patriei, s-a situat cu fermitate, în anii interbelici, în fruntea luptei împotriva primejdiei fasciste și de război, împotriva revizionismului, a ținut mereu trează grija moștenită pentru soarta țării, pentru apărarea integrității teritoriale, independenței și suveranității naționale a patriei strămoșești. [...] Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din august 1944 a găsit intelectualitatea patriotică a României alături de întregul popor – gata de a răspunde misiunii sale în societate. Sub conducerea partidului comunist, intelectualii s-au angajat plenar în fluxul marilor prefaceri determinate de revoluție”.

■•*Cărți și eroi contemporani* devine rubrică permanentă, pe care o onorează în acest număr Vasile Macoviciuc (*Eroi ai reconstrucției morale*), Costin Tuchilă (*Privire și analiză*): „Cu o privire în oglinda retrovizoare poate fi comparată viziunea din *Clipa* lui Dinu Săraru. S-ar crede că pulverizăm astfel, printr-o metaforă desprinsă din text, romanul. Privirea în oglinda retrovizoare, nu trebuie uitat, pe lângă certitudinea de *spațiu limitativ*, de decupaj care omoară complexitatea imaginii, aduce un singur simț al perspectivei. Obligă la perspectivă. Privești înapoi, dar *în perspectiva dinapoi*. De aceea pasajul nu e o simplă notație. *Clipa* este un roman în care, înainte de a se defini prin acțiunea prezentă, ori prin intuiția viitorului (nu cu totul absente), eroii delimitează un trecut. Îl readuc după legile perspectivei, mai precis ale mișcării în perspectivă, ce poate părea la un moment dat iluzorie. Iluzorie precum clipa care trece, semănând însă eternitate”.

□•Sultana Craia, *O vârstă a lumii rurale*: „Condiția țărănească a făcut subiect de reflecție, de elogiu și de interogație pentru mai multe valuri de autori. Dintre cei de vârstă mijlocie, care au dat roman real după 1970, păstrează această tradiție Gheorghe Suciuc, cu al său volum *Botează-mă cu pământ* (1974). Există în cartea lui Gheorghe Suciuc o *dinastie* țărănească, al cărui destin este ilustrat în varianta a trei generații. Lucru observabil în aproape toate romanele țărănești, personajul cel mai interesant este întotdeauna *bătrânul*, șeful familiei, cel care reprezintă ipostaza țaranului din deceniile *doi-patru*. Ilie Moromete rămânând capul de serie”.

□•Cărțile și autorii intrați în discuție sunt Ion Lăncrănjan, cu *Suferința urmașilor* și *Fiul secetei*: „Ion Lăncrănjan își antrenează, de obicei, personajele într-un spațiu al reconstrucției sociale și morale. *Caloianul*, *Suferința urmașilor*, *Fiul secetei* sunt titluri ce aparțin liniei românești actuale a cărei priză la real nu mai este alimentată de iluzii steno-fotografice și de instinctul retușului protector, ci e recuperată, la adevărata-i semnificație, în sfera plăsmuirii unor modele estetice care fac mai inteligibilă lumea omului. Imaginarul operei decodifică stări, situații, gesturi, dezvăluie retorte sufletești. Ființele ce-l populează depășesc interesul anecdotic, ies din convenții, sunt dense, pătimașe în lentoarea ritmurilor interioare, se lasă mistuite de pasiuni obsesive, afișând o

transparență încețoșată, o vitalitate încrâncenată. [...] Autorul însuși, pentru a fi sigur că nu rămân urme de îndoială în clarificarea morală a ceea ce personajele sale fac, intervine cu tușele de culoare adecvate, mânuie discret prim-planurile și fundalul în așa fel încât cititorul va respira atmosfera trebuincioasă. Validarea estetică a romanelor lui Ion Lăncrănjan solicită, deci, integrarea unor prelabile straturi de reflecție psiho-sociologică. Motivele lăncrănjănene sondează capacitatea de rezistență a individului în raport cu un fond social în schimbare, și reflexul acestor confruntări în planul percepției și priceperii”. □•Dinu Săra-ru (*Clipa*): Gheorghe Suci *Botează-mă cu pământ*, recenzat de Sultana Craia, care face o introducere în tematica rurală a prozei românești, începând cu Rebreanu, Agârbiceanu, Sadoveanu, Panait Istrati, Zaharia Stancu, Marin Preda, apoi de scurta serie a scriitorilor în viață care au descris viața universul rural (Titus Popovici, Ion Lăncrănjan, Fănuș Neagu). □•La același subiect, *P.C.R. 65* (1921-1986), Mihai Pelin este prezent cu reportajul *Pietre de temelie* în care scrie despre combinatele de mașini și utilaje grele la Cluj, Iași și Craiova: „În urmă cu un deceniu, înainte de a fi o investiție industrială de rând, Combinatul de utilaj greu din Iași, ca și întreprinderile similare din Cluj-Napoca și Craiova, a fost o investiție de suprafață. O orientare prioritară a industriei românești, aceea de a-și făuri singură mașinile-unelte, instalațiile indispensabile într-o etapă de dezvoltare, a înregistrat într-un timp record împliniri care-i confirmă integral clarviziunea. Nu numai din punctul de vedere al rațiunilor economice ca atare, ci și ca opțiune întemeiată pe o lucidă apreciere a resurselor țării, a capacității ei productive, a puterii de inițiativă a inginerilor și specialiștilor ei”. ■•Cronica literară ajunge la numărul nouă al prezentării *Eminescu, Opere*, vol. XIII, iar Mihai Ungheanu se întoarce la Tudor Vladimirescu, cel din proza politică a lui Eminescu: „Marele litigiu dintre Eminescu și gazetarii roșii, dintre el și Erodoții *Românului* a fost asasinarea lui Tudor. De ar fi fost îndrăgostit de decor voevodal Mihai Eminescu l-ar fi ales pe Mihai Viteazul, ucis și el pe pământ românesc de mâna străină. Dar el nu s-a dus la 1600, ci foarte aproape în timp și spațiu, la 1821, reproșând de fapt prin orice rând adversarilor săi de idei, suprimarea mișelească a lui Tudor, în care a văzut istoric și polemic pe urmașii veșnicilor intruși. Umbrele prelungi ale asasinării lui Tudor plutesc peste radicala gazetărie eminesciană dinaintea propriului sfârșit”. □•Paul Dugneanu analizează *Lut ars*, (C.R., 1984) de Maria Urbanovici: „Volumul de versuri al Mariei Urbanovici relevă o sensibilitate poetică gravă, polarizată în jurul unor motive ce iradiază cu intensitate obsesivă și dau profunzime demersului său liric”. □•Alexandru Horia prezintă pe Dan Emilian Roșca, *Arhipelagul pasiunilor*, Facla, 1985: „E de așteptat ca, pe viitor, Dan Emilian Roșca să-și conștientizeze adevăratele resurse poetice evitând experimentalismul lingvistic de suprafață”. Ion Pachia Tatomirescu vede în Dumitran Frunză un rapsod al lui Avram-Iancu: □•Matei Gavril scrie la *Ceremonia de trecere*, volumul scos de Dorin Sălăjan la editura Albatros, 1985:

□•Pornind de la o observație a lui Nicolae Ceaușescu, Pompiliu Marcea aduce *Literatura în fața adevărului*: „Scriitorul este și el un cercetător, contemplând viața și o apreciază, o judecă în felul său, în modul de alcătuire a conflictului, de dirijare a destinului, de exprimare, firește implicită, subtilă, a opțiunilor sau, cum se mai spune, a *mesajului*. Altfel, nu rămâne decât alternativa, prozaic de plastic exprimată, a scrie *din burtă*, adică inventând două capricii. Dar o atare alternativă nu are șansa duratei (criteriu decisiv al valorii), se demodează, se compromite iremediabil. Așa cum s-a întâmplat, din păcate, cu o bună parte a literaturii deceniului '50-'60 devenită rebut. Dar ciudățenia este următoarea: o bună parte din aceiași scriitori, dispunând, prin urmare, de același talent, atunci când, după 1965, s-au devotat criteriului fidelității față de viață renunțând la improvizațiile de circumstanță și la idilism au dat opere durabile. Credem, deci, că un asemenea argument, peremptoriu, conduce de la sine, către concluzia ponderii speciale a adevărului în judecata literară”. □•N. Georgescu așază sub lupă edițiile Pompiliu Constantinescu (partea a II-a), pe care le comentează fără a găsi prilej de satisfacție filologică: „În concluzie, vreau să spun că o ediție – măcar satisfăcătoare – Pompiliu Constantinescu, nu avem. Ceea ce ni se oferă în cele 6 volume de *Scrieri* este o colecție de citate din opera sa. Pe baza acestora se încearcă reconstituirea personalității criticului. Un așa-zis studiu al Melaniei Livadă în această problemă nu este altceva decât o entuziastă monografie a acestei ediții și numai a ei (nu este locul aici să enumerăm numeroase erori ale studiului respectiv: o vom face cu altă ocazie). Ce rămâne de făcut de aici înainte, lăsăm pe fiecare în parte să gândească. Până când vom avea o ediție bună a criticului, singurul lucru de făcut este, în ceea ce-l privește să consultăm revistele sale. Parada de citate din ediții trufașe, făcute în grabă și neștiințific – nu mai trebuie luată în considerație”. □•Radu Anton Roman are amintiri cu *Actorul cel mare*, de curând plecatul de lângă semeni Alexandru Giugaru. □•La rubrica *Mapamond*, este anunțată apariția poeziilor lui Nichita Stănescu în limba slovacă. Ion Băieșu și Tahsin Gemil traduc din poetul turc Yahya Benekay.

30 martie

• [„SLAST”, nr. 13] *Cultura românească de azi – cultură făurită sub îndrumarea partidului*, este textul de primă pagină al Mirunei Ionescu. □•Următorul pe „lista” de tineri prozatori ai literaturii de anticipație, întocmită de Voicu Bugariu, este Alexandru Ungureanu (*Marele prag*, 1984), autorul unei „scriituri remarcabil de fluide /la care/ trebuie să adauge într-o mai mare măsură discernământul în ceea ce privește armonizarea ansamblurilor”. □•Tudor Cristea recenzează volumul antologic *Constelația lirei* (Minerva, 1985) al lui Alexandru Andrițoiu, care se bucură de o prefață semnată de Eugen Simion: „Mă limitez la a-mi exprima părerea că poezia lui Al. Andrițoiu este interogată de critic din perspectiva imaginii ei acceptate de toată lumea”.

□•Tentativa craioveanului Marius Ghica, de a scrie o poetică a textelor lui Paul Valery, este primită cu entuziasm de Constantin Sorescu. Acesta combină titlul cu preocupările lui Constantin Noica, numindu-și intervenția *Un Valery gândit în orizontul ființei*. Totodată, criticul se sprijină, concesiv-protector, pe umărul lui Ștefan Aug. Doinaș: „În proiectul pe care și-l face cunoscut eseiștul, *Facerea poemului* are o clară valoare de prospecțiune. Ștefan Aug. Doinaș nu greșește când distinge în această carte o lectură hermeneutică «aplicată cu atenție și subtilitate», nici când observă că aplicația e dublată de «subtilitate și pătrundere» și e în dreptul său s-o considere una «substabilă». Erudiția evidentă, deși neclamată, rigoarea viziunii, finețea disociativă... limbajul limpede și articulat, în ciuda unor pasaje poetizante – toate aceste calități recomandă un poetician și, poate, un filosof”.

□•T.T. Coșovei, semnaleză *Intrarea în scenă* (Albatros, 1984) a lui Daniel Corbu, în a cărui lirică se confruntă două atitudini: „pe de o parte retractilitatea, timiditatea impusă până la complex..., pe de alta răbufnirea orgolioasă în contra «tehnicismului» dezumanizant...”. Coșovei înclină spre prima dintre ele: „Îl prefer pe Daniel Corbu în ipostaza poetică din început: reticent, de o timiditate ambițioasă, retractil și orgolios totodată, apărându-și sensibilitatea. Îi prefer versurile care-i trădează «acea ușoară bălbâială în fața lucrurilor». Nu e nimic rău în gestul de a vedea lumea printre degete. Un mare poet izbutise s-o privească prin unghiile de la mâna stângă”.

□•*Locomotive și poeți* își intitulează Mircea Dinescu intervenția din acest număr, deși se referă numai la Al. Alboiu: „Poeții *accidentați* de prima carte se aseamănă cumva cu persoanele lovite de locomotivă, scăpate ca prin minune, cu micuțul defect, însă, că începând din acea clipă fac tot timpul ca trenul: u-u-u, u-u-u, u-u-u...”.

□•Lecturi cu refracție face pe mai departe Mihai Coman, în partea a doua a articolului *O sinteză discutabilă*, în continuare plin de reproșuri la adresa lui Romulus Vulcănescu: „Tratează foarte succint, cu o regretabilă indiferență, reprezentări mitologice zoomorfe de o mare densitate, beneficiind de texte și atribute specifice numai culturii populare românești, unice adeseori pentru mitologia indoeuropeană, precum ariciul, vidra, broasca, oaia, câinele, cucul, barza, păianjenul etc. Aceste omisiuni contrastează cu redundanța unor alte aspecte, reluate și analizate de două sau trei ori pe parcursul cărții (Zamolxe ca zeu-urs, antropofagia funerară, copacul cerului, cultul mistrețului, uricii etc.)”.

□•Elena Ștefănescu și Alexandru Vergu tăifăsuiesc pe mai departe în căutarea adevărului despre *Școala de literatură*: „Nu, școala de literatură n-a fost *instituția bizară* și nicio *caraghioasă întreprindere*. Școala a avut rostul ei, cu un mare câștig pentru tinerele vlăstare ale literaturii. De aceea, m-a durut intervenția distinsului poet Mihai Beniuc, spunând că a avut un sentiment de jubilarie la desființarea școlii. Și după câte îmi amintesc, poetul se simțea foarte bine, în largul său, în compania tinerilor elevi, atunci când ne ținea lungi prelegeri despre arta poetică, farmecul stihurilor, iar aspiranții la vers priveau la măriștea sa, ca la un zeu!”.

[MARTIE]

• [„**Albina**”, nr. 3] Dumitru Almaș celebrează cei 65 de ani de la fondarea P.C.R. în articolul consacrat zilei de 8 Mai, intitulat *Făurar de istorie contemporană*. Ion Sofia Manolescu este prezent cu poemul *Pământul meu*, potrivită cu programul revistei. Centenarul nașterii poetului G. Topîrceanu începe pe prima pagină cu textul lui Vladimir Pană, *Locuri de baladă*, în care acesta arată că *Balada popii din Rudeni*, beneficiază de un personaj real. Dumitru Frunză (*Statuia poetului*) și Mihai Cernat, *Ieșean prin adopțiune*, completează subiectele centenarului Topîrceanu.

• [„**Amfiteatru**”, nr. 3] *Partidul și cultura*, subiect perpetuu al rubricii 65 de ani de la crearea P.C.R., ține pagina întâi sub semnătura lui Nicolae Copoiu: „Evocând poziția intelectualității românești în marele act istoric de la 23 August 1944, tovarășul Nicolae Ceaușescu aprecia pe bună dreptate că «cea mai mare parte a intelectualității, cei mai de valoare oameni de știință și cultură au fost alături de popor și-au adus contribuția la victoria luptei revoluționare a clasei muncitoare, la cauza celor ce muncesc din patria noastră»“. □ În locul lui Florin Berindeanu, la cronică literară apare Dinu Flămând, cu un text despre D. R. Popescu, *Orașul îngerilor*: „Peste cinci sute de pagini are masivul roman recent al lui Dumitru Radu Popescu – *Orașul îngerilor*, Ed. Cartea Românească – însă paradoxala întindere faptică a evenimentelor ce constituie trama lui abia dacă depășește cu puțin durata unei zile. O cronică într-o zi, cronică evenimentelor care, în cel de al doilea război mondial au dus la eliberarea Ardealului și la împingerea trupelor fasciste și hortiste dincolo de Oradea. Acesta ar fi fundalul istoric cu deosebire insistențe asupra dramei deportării evreilor de către hortiști, dar și cu studierea delicatelor raporturi multinaționale, redefinindu-se în vâltoarea evenimentelor“. □ Celuilalt Dumitru Popescu, supranumit „Dumnezeu” îi răspunde critic Traian Ungureanu, cu un titlu aluziv, *Parțial color*, replică nu doar la titlul cărții, *Vitralii incolore* (Eminescu, 1985), ci și la vremurile trăite atunci: „Recentul volum publicat de Dumitru Popescu stă, ca și celelalte de până acum, sub semnul contradictoriului, la jumătatea drumului între ambiția pariului artistic și puternica dar corupătoare vocație ideologică a autoului. Semnele unui anume decalaj între artistic și ideologic, decalaj nerezolvat de romancier, nu întârzie să se arate. Umbra schemei ideologice va urmări permanent dezvoltările literare libere pe care le va sancționa prompt sub ochii unui povestitor neputincios chiar dacă sincer doritor de o cu totul altă evoluție a evenimentelor. Ca într-o partidă de șah în care jucătorii cunosc perfect istoria și teoria jocului dar nu pot depăși bibliografia, D. Popescu recurge rapid la un soi de deschidere, jucată cu ochii închiși. [...] Sustrase rețetei ideologice care domină romanul, câteva capitole și personaje (doamna Dora în special) depășesc net construcția de ansamblu și demonstrează în ce fel filonul ideologic poate deveni adversarul sintezei artistice. Punctul forte al prozei lui Dumitru Popescu a fost și rămâne viziunea,

analiza și expunerea ideologică“. □•*Spectacol amânat*, cartea de versuri a lui Florin Mugur, este prizată de către Cornel Moraru sub un titlul aproape neofertant, *Poezie și spectacol*: „[...] De fapt, banalitatea, uzura cotidiană, rutina cu toate fervorile ei reale ori trucate fac casă bună în poezia lui Florin Mugur cu excepționalul, alcătuiind o atmosferă tensionată în care poetul se achită cu distincție de oficiul de gazdă a intempestivelor sale iluminări“. □•Dorin Sălăjan, autor al cărții de poeme, *Ceremonia de trecere* (Albatros, 1985) este recenzat de Sever Avram: „Debutul lui Dorin Sălăjan *Nașterea cea mare*, 1980 (a trecut la vremea lui aproape neobservat în revistele literare. Iată-l acum, la cea de-a doua apariție editorială, hotărât în efortul de a-și depăși și a-și confirma valențele probate în prima sa carte. Noul volum *Ceremonia de trecere* se deschide sub însemnul înalt al lui Hölderlin spre a fixa atât teritoriul de combustie al poeziei sale, cât și criza de autenticitate, atrofia timpului sacru căreia poetul trebuie să-i față față, pe care el îl substituie cu propria sa deschidere înfrigurată spre revelație“. □•*Logica* (C.R., 1985) lui Radu Cosașu intră în vederile critice ale lui Ioan Groșan, la capitolul *Livrescul ca firesc*: „Noutatea de viziune și scriitură pe care proza lui Radu Cosașu o duce în literatura problematicii «obsedantului deceniu» capătă relief cel mai pregnant în ultimul volum, al cincilea apărut în seria *Supraviețuitorilor*. Epoca pentru care a curs în cantități îndestulătoare și cerneală simpatică și cerneală neagră, este văzută poate pentru prima oară într-o întreprindere epică de amploare sun specia acelu «râsuplânsu» nichitostănescian, într-un inextricabil amestec de haz de necaz. Să adăugăm imediat că tonalitatea specifică recognoscibilă a prozei lui Radu Cosașu nu exclude dramaticul ci-l potențează discret, deoarece naratorul relatează mereu dintr-o dublă perspectivă: una interioară, a celui care a trăit «pe viu», cu patos chiar, vremurile respective, și alta autoironică, de fină distanțare față de trecut, înclinându-se și «erorile» eroului. [...] N-aș putea încheia fără să spun că în puține alte cărți de acest fel am observat exprimat un atât de profund și continuu elogiu al literaturii. În fond, eroii neînvinși, dar trecuți pe sub furcile vremurilor tulburi de-atunci sunt acele adevăruri simple care se numeau Stendhal, Mairaux, France, Babel. În aceasta stă, cred, și «logica» subtilă a romanului lui Radu Cosașu, ce se citește pe nerăsuflăte și-n care, asemenea rețelei nervurilor unei frunze, memorialistica hrănește o remarcabilă capacitate de a imagina“. □•Radu Țurcanu prezintă *Patria din centrul lumii*, recenzie la *Imnele Putnei* (C.R., 1985) de Ioan Alexandru: „Deși nu puține au fost reținerile exprimate de critică cu privire la creația imnică a lui Ioan Alexandru, acesta a continuat să cânte, în aceeași tonalitate tradițională, aceleași trăiri în exaltare și smerenie, seama că ele sunt o pecete ființială pentru poet. În ultimul volum, patria ca loc al darului omenesc spre înalt, este izvorul unor rememorații ale întâmplărilor Cărții, ale sărbătorilor și datinilor legate de aceste secvențe de istorie sacră“. □•Florin Berindeanu se ocupă de sinteza critică semnată de Cornel Ungureanu (*Proza românească de azi*, C.R., 1985): „Există

în acest prim volum pe care ni-l oferă Cornel Ungureanu, și va exista probabil și în următorul, o intenție totalizatoare, aproape exhaustivă, care conferă analizelor și judecăților răspândite în el o fizionomie uneori prea concentrată, alteori datorită informațiilor dense, nu foarte lesne descifrabilă. Proza de azi e foarte adevărat bogat reprezentată; ca să nu mai vorbim de tentațiile care decurg din examinarea, chiar exclusiv istorico-literară, noilor raporturi între istorie și individ, între mentalitățile (și ele recente) profesiunii de scriitor și modul cum acestea se lasă dirijate la un moment dat de precipitarea istoriei“.

□•Studiul lui Constantin Schifirneț, *Generație și cultură* (Albatros, 1985) îl nemulțumește pe Ion Bogdan Lefter: „[...] Constantin Schifirneț caută determinările sociale – deci extraliterare – ale conceptului, în loc să le investigheze pe acelea «intraliterare». Ca urmare, recunoașterea adevărului că «o generație literară este judecată prin opere» și «se afirmă prin gradul ei de originalitate și prin capacitatea de creație» (p. 230) vine abia către sfârșit, după raportări sistematice la alte «categorii și concepte» (vârsta, cohorta, epoca, generația familială și cea socială etc.) și după o lungă traversare a sociologiei vârstelor biologice, cu oprire asupra tineretului și a influențelor formative pe care i le imprimă cultura. Împrejurarea pune în evidență o situație mai generală: tentativele de investigare sociologică a câmpului literar sunt de cele mai multe ori făcute *dinspre* și nu *înspre* social, drept pentru care tind să pună în paranteză tocmai specificitatea reală a domeniului-țintă; iar atunci când se pornește dinăuntrul acestuia din urmă, nu se prea mai ajunge la deslușirea semnificațiilor sociologice ale caracteristicilor strict textuale, căci atenția cade întâi de toate pe datele paraliterare, de atmosferă a momentului și de manifestare în viața culturală, mod de a fi – paradoxal – exterior domeniului chiar în... interiorul lui! Vreau să spun că pentru o definiție a conceptului de generație *literară* unghiul de atac perfect adecvat nu poate fi altul decât *dinspre* zonele de omogenitate a creației propriu-zise *înspre* eventualele ei determinări contextuale“.

■•Recent apărutul tratat de *Mitologie românească* (Ed. Academiei, 1985), datorat lui Romulus Vulcănescu, este amplu prezentat de Silvia Chițimia: „Într-un moment când în sud-estul Europei se fac eforturi de reconstituire a unor mitologii complete (bulgară, sârbă neo-greacă) prin cercetări cu chestionare speciale și inițierea unei uriașe munci de organizare a materialului mitic, lucrarea lui R. Vulcănescu este prima mitologie cinică redactată în baza unui sistem științific unitar cuprinzând întreg ansamblul de măsuri laolaltă cu o istorie a mitologiei românești. Privită astfel, în context sud-est european *Mitologia română* constituie o premieră“.

□•Din întreitele *Invocații, Solstiții și Incantații*, titluri ale editurii Junimea, sub care au fost ...desantați 15 tineri autori din vechea provincie istorică, poeta Constanța Buzea reține, în prezentarea de față, două nume: „În așteptarea întâlnirii și cu cea de a treia plachetă ieșeană a debutanților, despre care am aflat cu plăcere că a apărut. (gestul generos al editurii *Junimea* de a publica dintr-odată cincisprezece poeți premiați în Concursul

de debut, mi se pare salutar), încerc să trec în revistă două din autoarele *Invocațiilor*. Carmelia Leonte este cu certitudine posesoarea unui talent viguros și semnificativ. Își intitulează fascicula nu altfel decât *Lumina întunericului* nepăsătoare călcând un loc comun, simțindu-se poate capabilă de a emite pe această lungime de undă lucruri mai importante și mai bine făcute decât oricine altcineva până la ea. [...] Cel de-al doilea nume, cel al *Biancâi Marcovici*, stă deasupra unui univers neconturat încă și exprimă un talent ceva mai palid care ar fi fost evident și într-un context mai modest“. □•La *Evenimond*, rubrica destinată contactului cu ale culturi, Adriana Bontea comentează recent apăruta *Textul și interpretul* (Univers, 1985) carte a lui Jean Starobinski, în traducerea lui Ion Pop: „[...] Odată început demersul critic își urmează drumul firesc al conexiunilor și interpretărilor. Argumentarea prin diferite citate intervine nu numai pentru a justifica interpretarea, dar și pentru a marca un punct de tranziție către o nouă etapă a interpretării, pe care textul nou citat o permite și o impune. Interpretarea se desfășoară în etape succesive, prin rafinări continue, datorită pătrunderii mai adânci în opera literară fără să lipsească revenirea și pasajele sintetizatoare. O particularitate predominantă a demersului critic al lui Starobinski este reprezentată de faptul că momentul concluziei nu corespunde întotdeauna finalului unui studiu, finalul permițând de multe ori o reformulare a păstrând problema deschisă, așa cum se întâmplă, de exemplu, în finalul eseului. «Scara temperaturilor». Căci pentru criticul genovez interpretarea nu reprezintă o închidere a textului un cuvânt ultim și exhaustiv care s-o reducă la o unică realitate interpretativă, ci dimpotrivă deschide câmpul sugestiilor. În vederea apropierii de text Interpretarea se oprește în vederea apropierii anumit «văl al Popiei» a fost înlăturat în mod convingător conform unei intenții critice scrupulos urmările de-a lungul întregului discurs critic înainte ca vreo absolutizare a sensurilor să se fi produs“.

• [„Argeș”, nr. 3] În *Fundamentul teoretic al făuririi Partidului Comunist Român*, Damian Hurezeanu primește sprijinul poezilor argeșeni, folosesc metafore versificate ale aceluiași idei: „Sub aspect istoric, P.C.R. este nu numai moștenitorul tradițiilor înaintate ale mișcării muncitorești și socialiste din țara noastră și purtătorul mesajelor mișcării precedente; istoriografia noastră a arătat, bazată pe ideile-forță cuprinse în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, că Partidul Comunist se înscrie în chiar linia de continuitate a întregii mișcări anterioare, că făurirea sa s-a sprijinit nemijlocit pe premisele, acumulările și valorile edificate de-a lungul evoluției acestei mișcări“. □•Otilia Nicolescu: „Ești aburul stelar curgând peste câmpie/Primordialul sunet din sânul maicii supt/Ești marele stejar din marea Românie“. □•Nicolae Badi: „Partid călit sub torțe de istorii/ cu tunetul victoriei în grai“. □•Ion Socol: „suntem români, Cârma-ciul ne-mpreună“. □•Același autor, semnând cu inițialele D.H. scrie despre *Cărți de referință privind istoria poporului român*: „Printre realizările de ținută ale istoriografiei se înscrie suita de ediții documentare asupra unor momente

cheie din trecut. În odinea succesivă au apărut: *1848 la români* (2 volume), 1983. *Românii la 1859* (2 volume, 1984); *1918 la români 2 volume*, 1983) precum și colecția *23 August 1044. Documente*, în patru volume. Colecția însumând aproape 1400 de documente este realizată de un colectiv de specialiști de la Arhivele Statului din București, și de la alte instituții centrale, coordonat de Ion Ardeleanu, Vasile Arimia și Mircea Mușat. Toate cele patru volume au fost publicate în Editura Științifică și Enciclopedică: două au apărut în 1984 și două în 1985“.

■•La 100 de ani de la nașterea lui George Topîrceanu, istoricul literar Nicolae Mecu, care se trage din obârșii argeșene, scrie despre importanța și semnificațiile evenimentului: „În ciuda popularității sale, Topîrceanu este astăzi un poet ce revine rar sub pana comentatorilor, iar atunci când acest lucru se întâmplă, sunt foarte puțini aceia care scriu despre el de pe o poziție simpatetică (Șerban Cioculescu, spirit în atâtea privințe congenar poetului, este unul dintre ei). Una din cauzele acestui fapt (nedrept, desigur, dacă îl privim cu ochiul istoricului literar) stă în particularitatea enunțată mai sus: distanța poetului față de limbajul poeziei moderne, o distanță pe care el însuși a întreținut-o cu bună știință și de care se leagă și nu prea fericitele sale atacuri la adresa modernismului și a susținătorului acestuia. E. Lovinescu. O altă cauză este supraevaluarea poetului în anii '50, supralicitarea lui atunci a provocat în deceniul șapte, reacția inversă, explicabilă și normală până la un punct, de multe ori însă exagerată (manifestată într-o anumită *jenă* de a scrie sau vorbi despre poet și într-o considerare condescendentă a sa)“.

□•În același context, Ion M. Dinu comentează, fără a prezenta facsimilul, un autograf al Hortensiei Papadat-Bengescu pentru Topîrceanu: □•Prof. Ion-Dan Constantinescu, originar din Câmpulung-Muscel, semnalează existența „corosivei” bucăți literare *Chibriturile* (reprodusă aici, fără dovada originalului) ca text inedit al lui Topîrceanu. □•Ion Cruceană completează tema centenarului cu scurtul articol *Pe urmele lui Topîrceanu la Văleni*, identificând eroi din *Balada popii din Rudeni*: „Puterea de imaginație a poetului se confundă în acest poem cu însăși natura, iar eroul principal, preotul, expres numit în versul patru din strofa întâia «Popa Florea din Rudeni», nu este o plăsmuire narativă, o închipuire, ci un adevăr. La fel, hangița, identificată în persoana Elisabetei Ionescu, a fost stăpâna hanului din Șuici, situat la gura drumului județean, din care o arteră urcă prin București în Jiblea și apoi la Călimănești, dând în valea Oltului, iar traseul principal se continuă spre Văleni – Sălătrucu – Căineni – Sibiu, pe vechiul drum al negustorilor și oierilor“.

■•Este editat suplimentul „Biblioteca Poesis”. □•Liviu Grăsoiu se întreține cu Victoria Ana Tăușan, poetă din partea locurilor, lansată în coloana poezilor șazeciști. Redăm din interviu următoarea întrebare: „– În mai toate volumele dv. Am întâlnit poezii patriotice, unele dintre ele fiind printre cele mai frumoase, din câte s-au scris în ultimii ani. De altfel au și fost antologate cu diverse prilejuri. –Nu cunosc să mi se fi antologat poezii. Cei ce alcătuiesc antologiile au obiceiul să ia ce le place și de unde

le place, fără să mai aducă la cunoștința autorilor. Probabil alcătuiesc antologiile în mare grabă. Un minim gest colegial ar fi să știe și autorul sub ce coperte se poate trezi într-o zi. Există ce să mai vorbim, și o etică profesională, care ar îndemna să ceri asentimentul unui autor, dacă autorul este în viață. Sigur, să iei dintr-o carte o poezie și s-o republici, se poate. Dar trebuie să știe și autorul și să fie și el de acord cu republicare sau nerepublicarea, care poate să modifice mesajul“.

□•Nicolae Oprea scrie despre Florin Mugur, *Spectacol amânat* (C.R., 1986): *Spectacol amânat* (Edit. Cartea Românească, 1986) se înscrie pe aceeași orbită a desolemnizării discursului, cu câteva note în plus pe care le voi puncta la timpul lor. Traectoria urmată este, așadar, o curbă închisă, cu largi volute în jurul unui hipocentru desemnat convențional prin «viața obligatorie». Din aspirația către ordinar și firesc decurge retorica simplității subminată la tot pasul de un fel de repulsie, o repudiere organică a clișeeilor. Refugiul, spațiul securizant, se află în «arta săracă și răvășită», altfel spus, în punctul de interferență a comicului cu tragicul. Desprins din compania prinților și regilor de altădată [...] Notă aparte fac, în structura geometrică a *Spectacolului amânat*, poemele în proză sau versurile aforistice, nu m-aș decide să le spun într-un fel, fiindcă sunt și una și alta deopotrivă. Florin Mugur le denumește mai bine «minute» *un minut, un minut fericit, încă un minut*, sunt cu totul 14 și voi prelua formula ca atare. [...] Volumul recent, ca orice carte cu sigiliul Florin Mugur, dispune de o temă (nouă) integratoare: schimbându-și periodic vestmintele, poezia lui își păstrează coloana vertebrală intactă. Cu *Spectacol amânat* se adaugă o piesă de rezistență în structura acesteia“.

□•În *Camil Petrescu poet și nuvelist* (I), Tudor Cristea se referă aproape exclusiv la autorul prefeței volumului de poezii și nuvele ale lui cunoscutului prozator, recent editate cu o prefață aparținând lui Ion Cristoiu: □•Marian Barbu realizează profilul *Emil Botta, romantic și baroc*: Precizându-se că este vorba despre un „debut”, rezultă că autorul nu este una și aceeași persoană cu frecventul colaborator din „Ramuri”: „Omul dialoga monoton lancinant, amintind de obsesivele ploii bacoviene. Nedreptățit cândva de Camil Petrescu, mărturisirea nedumeririlor unui om pătimaș la modul sublim. Felul cum rostea replica, adâncă în dureroasa ei vibrație, timbrată de cadențe ușor năuce, hamletiene, trăda un temperament excepțional, ghemuit asupra unui punct de iluminare. Poezia lui, crescută pe un humus arid, exfoliază somptuoșități bolnave și gingășii carnale. În intimitatea ei romantică, atinge grandilocvențe cosmogonice sub soarele negru al melancoliei. Dar versul își păstrează autenticitatea în freneticul fanatism de iconar care își muncește opera «în pristolul nopții, sub cerești arcade»; execuția este impecabilă, rememorând vignete de psaltichie tânguitoare, ritualică și simplă ca la Dosoftei, încărcând metafora cu mierea începuturilor de lume“.

□•În partea a doua a II-a din *Arborele*, parte a uni propus *Dicționar de simboluri* Cezar Baltag aduce în discuție „cultul mărului”, alături de prun unul dintre pomii cel mai des cultivați în livezile din zona muscelor: Mihai M.. Robea anunță ree-

ditarea volumului scos de G. Dem Teodorescu *Poeziile populare ale românilor* (1885), cu sprijinul „arhivei vii” care fusese Petrea Crețu Șolcanu, „lăutarul Brăilei”: „Cartea se deschide cu o *Prefață* (p. V – XXXIII), semnată de cunoscutul folclorist O. Papadima, care s-a ocupat în mai multe rânduri de G. Dem. Teodorescu. În realitate, *Prefața* este o exegeză documentată și amplă despre viața atât de tumultuoasă și activitatea atât de variată a lui Teodorescu – cu relevarea formației sale spirituale, cu intensa activitate publicistică și științifică și, în fine, cu preocupările folclorice intense, care i-au fixat o reputație incontestabilă în istoria folcloristicii“. □•Edmond Nicolau se confesează: *Cum la-m cunoscut pe ... Grigore Moisil*: „Ceea ce impresiona pe toți care veneau în contact cu Gr. C. Moisil nu era nici talia sa și nici îmbrăcămintea sa, ci cultura și inteligența. Era de o vervă scânteietoare, de o informare amplă și lucra foarte mult. Își iubea nespuse de mult profesiunea – era un înflăcărat propagandist a tot ceea ce era nou în matematică și în gândire. Cultiva în permanență paradoxul și se înflăcăra pentru cauza dreaptă a științei. Strâns legat de viața universitară a Bucureștiului, dar și de cea a Iașului, unde activase o vreme, avea un simț deosebit pentru a identifica tinerii cu talent la matematică: îi detecta, îi sprijinea, le oferea posibilități mari. [...] Gr. C. Moisil, «Gri-Gri» pentru intimi, avea și un chip. Pentru mine, el era foarte asemănător cu Socrate. Un Socrate viu, mânat de un demon care îl făcea să ia poziție în orice problemă. Și în special în cele care priveau știința, matematica. Locuința sa era impregnată atât de prezența sa, cât și de a soției sale, Viorica Moisil. Pe pereți se aflau imagini diferite. Țin minte un plan vechi al Cișmigiului și o imagine de Epinal reprezentând «scara vieții»“. □•Completări din numărul precedent: interviul luat lui Spielberg („*Eu sunt căpitanul Nemo din Nautilus*”) de către revista „*Spiegel*”. □•În prezentarea și adaptarea lui Mugur Popovici, este reprodus articolul lui Alain Robbe-Grillet despre Claude Simon (Premiul Nobel pentru literatură, 1985) incluzând povestirea *Dragonul timid*: „Reproducem aici fragmente din confesiunea lui Alain Robbe-Grillet, publicată în revista «*Paris Match*» din 1 noiembrie 1985. Portret al omului și scriitorului, emblematic numit «dragonul timid», rândurile celui ce a parcurs alături de Claude Simon dificilele căi ale *Noului Roman*, pot fi citite și ca o pledoarie pro-domo pentru resuscitarea interesului pentru un curent literar ce părea deja apus, acum, când, iată, «tipicul său reprezentant» se bucură de o consacrare mondială, fie ea și tardivă...“.

• [„*ASTRA*”, nr. 3] Studii ample care continuă număr de număr semnază Ștefan Petraru (*ASTRA și Marea unire*, „o limbă, o literatură, un popor”) aflat acum la al patrulea episod. ■•Continuă și dialogul dintre Aurel I. Brumaru cu Ion Itu, pe tema *Modelul cultural și național al omului nou* (episodul 8). Ion Itu vorbește savant despre „statutul bradului” și al „stejarului”, care trebuie privite „dintr-o perspectivă a baștinei”. A. I. Brumaru răspunde: „Niciuna din vocațiile și competențele vieții spirituale românești (ca să folosesc o expresie din *Programul partidului nostru*) n-a fost ignorată (și nu a putut fi ignorată) de

cercetările întreprinse în domeniu” □•Dan Brudașcu se ocupă de o evocare a istoricului Ioan Lupaș privitoare la relațiile sale cu Octavian Goga, din perioada studiilor făcute de cei doi împreună la Sibiu, Brașov, Budapesta și Berlin. Documentul dat publicității ca inedit a declanșat o polemică istorico-literară între Dan Brudașcu și Ion Șerb găzduită de paginile revistei „Săptămâna” (nr. 14, 23, 27): „Am descoperit între coperțile acestei «cărți» de însemnări câteva pagini (nr. 141-144) scrise la 1 septembrie 1958 de Ioan Lupaș. Este vorba despre un text autobiografic, care oferă câteva date noi și detalii interesante cu privire la raporturile lui cu Octavian Goga. Confruntate, însă, cu datele consemnate de istoricii literari și de biografia poetului, constatăm unele discrepanțe, unele nepotriviri”. □•Laurențiu Ulici prefațează *Nod 25*, din rubrica *Poemul comentat*, cu aprecierile și observațiile sale, făcute pe marginea textelor tuturor celor care i-au trimis contribuții personale. Rubrica riscă să devină, tot mai clar, un fel de *Poșta redacției* pentru texte de critică. Organizatorul acestor interpretări ...comandate îi promovează, publicându-i, pe doi dintre aceștia. □•Viorel Ștefănescu (*Nod 25*): „N-aș fi vrut să emit în comentariul meu judecăți de valoare asupra poemului, dar nu pot să nu constat (de vreme ce i-am semnalat ambiguitățile) că William Empson avea dreptate să răspundă afirmativ la întrebarea: « este de presupus că întreaga poezie bună este ambiguă?». Observațiile declanșate de ambiguitățile poemului *Nod 25* confirmă, cred, faptul că ne aflăm în fața unei opera majore”. □•Ion Alex. Anghleuș (*Postmodernismul și spaima de noduri*): „Regretând că timpul nu ne permite adâncirea acestor simple păreri, să-i lămurim pe cititorii noștri (eventuali!) că *nod* în concepția marelui poet (cel mai abstract și mai rafinat al secolului al XX-lea românesc) vine, probabil, de la *nod gordian*! Dar pentru asemenea noduri, era nevoie de sabia foarte ascuțită și strălucitoare a inteligenței sale artistice”. ■•Versuri inedite și apoftegme ale lui Marius Robescu, de curând dispărut în lumea umbrelor, apar în acest număr, din care spicui: „Nu umilința, nici ridicolul nu pot compromite un scriitor. Doar puterea!”; „Detest crizele de conștiință și pe amăgitorii care ni le propun. Din ele au ieșit câțiva sfinți și o serie de criminali”. □•Radu Săplăcan este autorul scurtului eseu critic *Ciuleandra sau mitografia obsesiei*: „Iată deci că titlul romanului este mult mai profund decât pare, sugerând ideea de ritm imanent implacabil de destin. Ciuleandra ca joc în cerc figurează lanțul închis din care ieșirea se pedepsește prin moarte. Ea imaginează de o manieră elocventă și soluția ispășirii eroului, fiind instanța spre care se îndreaptă Faranga în a-și dobândi conștiința de sine. Titlul conține și o sugestie premonitoare cu valoare teleologică, Ciuleandra fiind în egală măsură horă a sorții dar și a morții. Rebreanu a construit în *Ciuleandra* o parabolă din cele mai convingătoare: alienarea mintală este consecința logică a unei alienări sociale grave. Așa-zisa degenerare a sângelui din clanul faranga este de fapt degradarea unui univers valoric. Minciuna, ipocrizia, falsul, parvenitismul, plăcerile ușoare, sunt simptomele unei grave maladii moral-

spirituale”. □•La *Cronica literară* sunt supuși atenției criticilor revistei, următorii: Alexandu Țion prezintă cea mai recentă apariție a lui Mircea Horia Simionescu (*Licităția*): „Scriitor complet, Mircea Horia Simionescu exploatează toate palierele limbii, de la cel fonetic până la cel sintactic și, apoi, limbajul. [...] În fața unui univers romanesc aparent baroc, a unei construcții sofisticat arborescente (disertații, divagații, fragmentări, ocolișuri etc.), a unui atac declarat ... care nu permit cititorului o posibilitate de destindere/ întindere pe canapea, este firesc ca acestea să aibă o reacție de apăsare asupra propriului confort sub protecția obișnuințelor”. □•Adrian Dinu Rachieru (*Vocația sintezei*) și Cristian Moraru (*Ceremonia textului*) intră în vizorul critic al lui Al. I. Brumaru: „Remarc la Adrian Dinu Rachieru pregătirea filosofică și plăcerea de a reflecta afară de canon și de prejudecăți, însă sub cincepte tari, asimilate. Așa nu e anexat la o anume metodă, drumul lui are o bună șerpuire și întoarcere, împlinește cum s-a spus, cercul conștiinței teoretice: aceasta în timp ce unii părtași la aceeași lucrare a spiritului vin spre – n-am cum să-i zic altfel – critică, înzestrați doar cu manifeste dubios amestecate ori entuziasme iscate de lectura grăbită a modelelor – de ultimă oră câteodată sau, mai des, îmbătrânite irevocabil de vremea care mereu nu iartă. Conștiința teretic întreabă și va chema sinteza: aceasta e «obsesia» bună a autorului”. □•Cristian Moraru: „Ce și-a propus tânărul autor al *Ceremoniei textului* va fi așadar o foarte personală introducere în opera a patru mari poeți români din secolul 20: Bacovia, Fundoianu, Emil Botta, Nichita Stănescu. Îi abordează fără nicio inhibiție, intuiește și oferă neașteptate deschideri acolo unde exegezele anterioare erau convinse că au epuizat totul, stratul secret al latențelor operei îl atrage mai mult decât jocul colorat al suprafeței”. □•Florian Tănăsescu și M.N. Rusu fac, împreună, o prezentare a volumului *Teroarea hortysto-fascistă din nord vestul României Septembrie 1940 – octombrie 1944*, care „prin conținutul său se constituie într-un vsritabil document acuzator la adresa acelor vremuri de tristă amintire. Ea invită la meditație, noutate și rațiune în numele memoriei martirilor neamului, în numele dreptului popoarelor de a trăi libere și independente, în numele idealurilor de pace, înțelegere și colaborare”. ■•Alte pagini se referă la scena dramatică: Marian Popescu (*Povestea unui pariu*), Ermil Rădulescu (*Critica de caracterizare*) și Ion Itu (*Dialectica receptării*) □•Miruna Runcan se ocupă, încă din numărul precedent de rubrica intitulată *Creșterea limbii românești*, de *Banalul acord*, din tot ce afirmă rezultând că, în gramatică, acordul nu e nici pe departe nici simplu, nici banal. □•George Pruteanu, *Găuri negre (tipografice și auctoriale (V) traductoriale și un dicționar) în Galaxia Gutenberg*, comentează *Dicționar de epitete al limbii române*, Ed.Șt. și Enc., 1985: „Ce înseamnă, mai ales (culme a impresionismului lingvistic) «capacitatea lor de a atrage în mod deosebit epitete» ? [...] Însuși principiul lucrării e tulbure (*Dicționarul epitetelor...banale*), de vreme ce, în funcție de context, de registrul stilistic, orice substantiv poate primi orice epitet”. □•Constantin Maximilian,

Șeful compartimentului de Genetică de la institutul de endocrinologie „C.I. Parhon” din București răspunde întrebării, incitante pe atunci, privitor la clonare: „Firește vor fi multiplicați și marii artiști – deși au fost emise rezerve asupra necesității de a avea serii de Mozart sau Bach”. □•*Nota bene* este un „cartuș” de idei reportericești furnizate de edituri și presa literară: „România literară”, „Tribuna”, „Slast”, „Manuscriptum”. ■•*Proză* de Witold Gombrovitz, Hristo Pelitiev, Mario Benedetti, Ephraim Kishon, S. Fowler Wright sunt, în traducere, „ofertele” literaturilor străine, anunțate încă din prima pagină a revistei.

● [*Ateneu*”, nr. 3] *Gloriosul jubileu al Partidului și Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu despre fundamentarea revoluției agrare* (de Gheorghe Antochi, secretar al Comitetului Județean Bacău) deschid acest număr. ■•Const. Ciopraga îi face un portret lui G. Topîrceanu, la centenar: „Destinul lui G. Topîrceanu în posteritate este al unui scriitor foarte popular, reeditat frecvent. Personalitate originală în orice caz, chiar dacă o voce sau alta exprima rezerve”. ■•Un amplu interviu îi ia Constantin Vișan lui D. R. Popescu: „– *Ce este pentru dumneavoastră scrisul ?* – Probabil este o eliberare, este o muncă, așa cum munca este pentru orice om ceea ce face cu plăcere și ceea ce crede că-i dă o personalitate. Este, desigur, și o responsabilitate, este și un chin, este și o bucurie, este și o dorință de a face ca lumea să fie mai bună, este o speranță ca prin scris să contribuim la înaintarea binelui. – *Cum scrieți ? Care este drumul de la fixarea unui subiect, de la schițarea personajelor până la carte ?* – Practic, nu am nici o metodă, ceva stas, care să mă conducă să scriu la fel flecare lucrare. Fiecare se scrie altfel, este concepută altfel și uneori poate să plece de la un titlu, alteori de la o idee, alteori de la un personaj. N-aș putea spune că am o rețetă pe care-o aplic la fiecare carte-n parte. Geneza fiecărei cărți este alta și scrierea ei în fiecare caz este alta. – *S-a spus despre proza scurtă că ar constitui o bună școală pentru roman. Afirmția este adevărată și-n același timp puțin minimalizatoare. [...] Am impresia că scriitorii români contemporani au un complex al prozei scurte. Împlinirea, cred el, o dă numai romanul. [...] – Cred că e mai ușor să scrii un roman decât o schiță. Fiindcă o schiță sau o povestire presupune existența tuturor datelor unui roman în miniatură. Deci, nu neapărat că romanul este o dilatare a schiței, dar schița cred că e mai greu de scris fiindcă nu permite acele divagații pe care le permite romanul. Ea este mai aproape de perfecțiune, este ca un sonet, ca o poezie de mare gravitate care toată-ncapă într-o pagină. [...] Mă bucur că există o nouă întoarcere către schiță și către povestire. Asta nu vrea să însemne însă că romanul este un gen minor și că făcând elogiul schiței și povestirii eu diminuez valoarea unui roman. [...] – *O dimensiune definitorie a prozei dumneavoastră o constituie caracterul ei pictural, cinematografic. Calitatea a- ceasta au remarcat-o la timp regizorii de film. [...] Mă-ntrcb de ce nu ndrăznesc regizorii de film să abordeze și epica de anvergură a lui D. R. Popescu.* – Un roman e mai greu de ecranizat, având mai multe piste, mai multe straturi, deci fiind mai stufos și*

mai greu de aglutinat ideea principală. O nuvelă e mult mai ușor de transcris pe ecran. – *Istoria literaturii și artei românești se împletește creator cu istoria atât de frământată a poporului nostru, cu luptele oamenilor de pe pământul de la Dunăre, Carpați și Marea cea Mare pentru libertate și independență, pentru dreptate socială. [...] Legătura aceasta de suflet cu poporul este cu atât mai firească astăzi, în condițiile unității de idealuri și interese ale tuturor fiilor națiunii noastre.* – Tot ce se petrece în patrie formează, trebuie să formeze substanța cărților noastre. Și este firesc să fie așa O literatură fără țară nu există, cum nu există plantă fără pământ, cum spunea Liviu Rebreanu. Adevărul acesta l-au susținut și l-au argumentat cu strălucire cei mai de seamă creatori ai poporului nostru. Sadoveanu scria, că «străbunii noștri au suferit, au luptat iar cântecele bătrânești și doinele au fost izvoare de viață și de energie și de la aceste fermecate izvoare de apă vie, cată să se adape toți cei care cântă și se simt ai acestui popor și ai acestui pământ». Cred că este de datoria noastră să ne aplecăm cu toată dragostea, asemenea predecesorilor în fața virtuților contemporanilor noștri care, prin munca și viața lor sunt o oglindă a acestui timp, o măsură a zilelor pe care le trăim. Suntem martorii unei etape hotărâtoare a autoafirmării noastre naționale, etapă în care accentul este pus pe dezvoltarea intensivă a cuceririlor științei și tehnologiei în toate domeniile sociale, o etapă a înnoirii ce presupune o valorificare intensă a resurselor naturale și umane, o descătușare și înflorire a potențialului uman, o eficiență politică și morală care să înalțe România pe treptele visate de premergătorii noștri. Rolul scriitorilor este important în bătălia pentru nou, pentru progresul săvârșit de om. Prin tot ceea ce a creat mai de seamă, literatura actuală este o parte integrantă a înfăptuirilor poporului nostru în epoca de mari afirmări creatoare deschisă de Congresul al IX-lea. – *Într-o antologie a prozei contemporane nuvela Dor se detașează în mod deosebit. În paginile ei se întâlnesc în chip fericit cele mai caracteristice trăsături ale scrisului dumneavoastră, O proză de un realism crud, străbătută în același timp de poezie. Se spun în această proză adevăruri esențiale despre psihologia lumii satului românesc, se descriu caractere cu un puternic relief.* – Această nuvelă, după cum ați menționat, pleacă de la un fapt real, petrecut în județul Cluj. Bine-nțeles, faptul rămâne doar un pretext și doar o schemă fiindcă dincolo de el sunt dezvăluite ideile mele. De fapt, în această întâmplare se află o idee veche dintotdeauna, o idee mitică, o idee pe care au mai avut-o în vedere și alți scriitori încă din antichitate. Poate acest lucru m-a atras, ca să scriu nuvela *Dor*?. □ Mihai Drăgan începe un serial despre *Personalitatea lui G. Ibrăileanu*: „Critica literară este posibilă numai dacă opera examinată există ca realitate estetică pe deplin constituită, Ibrăileanu gândea, în viziune modernă, ca opera literară este o structură estetică deschisă, nepuizabilă prin valorile ei latente, cu subtexte niciodată descifrate definitiv. Marea aspirație a criticului a fost să decodeze «sunetul unic» (expresia îi aparține) al operei, deși, practic, aceasta are un «duh inanalizabil» în fața căruia, mai ales

atunci când ea aparține scriitorilor de excepție (Eminescu, de pildă), intuiția rămâne neputincioasă. Ibrăileanu năzuia totuși, într-un elan de superbă frumusețe intelectuală, să-și justifice, pe cit este posibil, admirația penru un scriitor sau o formă literară, să confere emoțiilor și bucuriilor sale estetice de cititor rafinat un grad de credibilitate cit mai înalt prin raționalizarea și obiectivarea impresiilor. Există, în *Creație și analiză*, excepționalul studiu din 1926 un pasaj care atestă în Ibrăileanu un critic pentru care analiza și definirea completă a unei opere presupune o aspirație inflexibilă și o adevărată dramă în fond, o măsurare cu o limită pe oare spiritul nu o poate depăși de unde mereu năzuința spre un absolut mișcător în oceanul planetar al literaturii”. □•Vlad Sorianu semnează cu titlul *O tăcere asurzitoare*, cronica literară la Magdalena Ghica, *Mărginită în nemărginire* (Eminescu, 1985): „Scriind un poem cu titlul oximoronic – care îl dă și pe al volumului (*O tăcere asurzitoare*), Magdalena Ghica nu sugerează doar un holocaust al vorbirii, chiar dacă alfabetele, silabele, dialectele, ard, cad, tac și totul se transformă într-un «idiom al hohotului». După cum se poate desprinde din citirea atentă a textelor, transformarea poetică a realității unifică eterogenitatea lumii prin aventura exprimării, dar nu transformă arta poetei, într-o lirică a evitării raportului cu realul prin limbaj. În metaforele sale recunoaștem acel «vârtej emanator de raze, prin care fulgeră idei», cum spunea un poet modern.” □•La rubrica *Autori și cărți*, Ion Apetroaie scrie despre *Poezia lui Marin Sorescu*: „Poezia lui Marin Sorescu este tocmai o demonstrație de forjă a acestor facultăți ce interoghează realul, tinzând să-i releve ascunzișuri și capcane. M. R. Paraschivescu avea motive serioase să spună că poezia este instigație la real. Jocul inteligenței literare pe acest fundal al cunoașterii și desfătării are forme foarte variate de la inocenta constatare pură, la detașarea prin ironie și până la formele oale mai evolute ale logicii întoarse, absurde. Și dacă formele primare ale actului intelectual, senzația și percepția, în fond observația simplă ca prim contact cu lumea, nu primează, sunt, în schimb, prizate celelalte, în care fantezia și forța combinativă a spiritului se afirmă emblematic. De unde, viziunea sintetică ce se răsfață la Sorescu (în teatru prin parabolă) și, în subsidiar, șansa poeziei lui de a fi ușor tălmăcită în alte limbi. Este, de altfel, dintre poeții noștri contemporani poate cel mai cunoscut în afară prin mulțimea traducerilor pe toate meridianele. O replică parcă ostentativă la acest mod al interogației și al imaginii sintetice, bazate pe jocul combinatoriu, chiar speculativ, al gândirii poetice, o înregistrează poemele mai recente din volumele *La Lilieci* și *Descântoteca* ce își trag seva din etimonul specific al rusticității oltenești, deci al unui fel de *genius loci*, cu care poetul se dovedește mai aproape de fondul de poeticitate autohton. Efectele de culoare locală, atât în vocabular cât și în detaliile etnopsihologice, scapă, după cum se știe, mult mai ușor traducătorului. Schimbând temele de inspirație, viziunea și vocabularul, Sorescu parcurge, evident, o nouă etapă lirică cu chiar riscul de a se «condamna» la un anume specific local, fapt

cu totul obișnuit în tradiția noastră literară, denumită metaforic de Blaga drept coborâre sau urcuș la «curțile dorului». Li avem în vedere pe poeți ca Pillat. Maniu, Blaga însuși ș. a., care la vârsta deplinei maturități au ancorat «lângă pământ» (Maniu), înscriindu-se astfel într-un orizont cu evidență românesc”.

■•Eugen Simion glosează pe marginea a două romane polițiste scrise de George Arion: „M-am gândit la această relație citind două romane în gen polițist (*Atac în bibliotecă*, 1983, și *Profesionistul*, 1985), scrise de George Arion, poet și jurnalist. Nu cunosc bine situația romanului polițist românesc și, din această pricină, evit să introduc cărțile pe care le-am citit într-o ierarhie și sa le determin modelele imediate (dacă există). Romanele, în sine, sunt scrise tu talent și, lucru rar, cu un umor de bună calitate. Alex. Ștefănescu ii recunoaște autorului (într-un text reprodus pe coperta primului volum) «perfecta asociere între comicul spumos și suspans» ... *Atac în bibliotecă* și *Țintă în mișcare* (a doua povestire din volumul *Profesionistul*) ni se par narațiunile cele mai bine închegate și cele mai îndepărtate de modelul tradițional al genului. Există, aici, toate datele romanului polițist (o crimă sau o tentativă de crimă, un detectiv amator, un polițist sever și bănuitor, un alt polițist, deghizat, în fine, complici abili și, inevitabil, o femeie tânără și frumoasă care tulbură pe detectivul amator și încurcă ancheta), dar există și ceva în plus: încercarea de a crea un personaj cu identitate psihologică și, deci, cu posibilă identitate literară, puțină pictură socială și analiză a moravurilor sociale, umor, vervă, limbaj argotic, evadare din acțiune și, din loc în loc, reflecții în marginea acțiunii, adică tot atâtea elemente care apropie ficțiunea polițistă de literatura propriu-zisă”.

■•Cristian Livescu scrie despre *Nichita Stănescu-post-modernul*, referindu-se la cele două recente cărți, comentate în mai toare revistele laolaltă, *Antimetafizica*, scrisă împreună cu Aurelian Titu Dumitrescu, și *Ordinea cuvintelor*, ediția îngrijită „cu acordul poetului” de Alexandru Condeescu. □•Despre *Antimetafizica*: „Un Nichita Stănescu ușor legendarizat și comercial, surzând din afișe și fluturași cu tente cupețe, se substituie pe nebăgate de seamă celui-lalt Nichita, retras, de o sfioșenie boemă, ostentativ în conformism și indigență. Citind-recitind pasaje din *Antimetafizica – Nichita Stănescu însoțit de Aurelian Titu Dumitrescu* (Ed. Cartea Românească, 1985) mi-am spus că aceasta dualizare a naturii poetului nu face altceva decât să continue în postumitate un efect de dedublare pe care poetul însuși l-a cultivat în timpul vieții, făcând referire la un «eu impersonal» (sau «o stare de spirit impersonală») care îl ferește pe creator «de exacerbarea eului său și îi îngăduie duminica anonimatului»; câtă vreme producerea «sentimentelor impersonale» se soldează cu reducerea considerabilă a «vieții personale». Mai mult, iată ce spune Nichita despre confesiunea sa, provocată de mai tânărul însoțitor: «Eu încerc, în spațele acestei opere, să creez un personaj. Un autor posibil al versurilor mele. Dacă ele au un caracter – ca orice poezie lirică – metafizic, încerc să fac din personajul meu un personaj concret fizic [...] Montăm împreună un personaj în

spatele operei... »". □•Nichita Stănescu postmodernul se numește articolul lui Cristian Livescu, în care acesta amintește în treacăt de volumele recente consacrate lui Nichita Stănescu (Gheorghe Tomozei, *Respirări*, Aurelian Titu Dumitrescu, *Antimetafizica*) spre a se opri amănunțit la *Ordinea cuvintelor*: „În prefața la ediția *Ordinea cuvintelor*, realizată „cu acordul autorului“ (Ed. Cartea Românească, 1985, seria *Mari scriitori români*), Alexandru Condeescu – căruia îi reproșez faptul că nu a conceput o ediție cu adevărat critică – încadrează lirica lui Nichita Stănescu într-o «modernitate esențială», depășind prin anvergură modernitatea propriu-zisă, concluzie cu totul apropiată de a noastră. Este însă prematur să deducem, de aici, că intervalul 1960–1980, înglobând mare parte din evenimentele operei stănesciene, ar însemna neapărat «situarea poeziei românești în avangarda valorică a poeziei mondiale», pentru simplul motiv că valorile nu s-au decantat nici la noi, nici aiurea și nu știm în ce măsură ocupăm o asemenea poziție privilegiată. Dacă «avangarda valorică» ar avea, pentru Al. Condeescu, sensul de prelungire pe un plan superior de reușită a avangărzii interbelice, lucrurile nici așa nu ar sta în picioare, deoarece regenerarea poeziei românești din deceniile amintite – chiar de luăm în considerația și movimentul onirist de la un moment dat – nu a avut nici pe departe radicalismul acelor inițiative, și nici coeziunea manifest-ideologică a lor. Nichita Stănescu e dincolo de avangardă cu orice preț în poezie și ofensiva sa modernă – ca și a colegilor de generație – denotă dorința unor decantări și asimilări deliberate, în afara exceselor împinse în sterilitate. Poetul aglutinează nu cuvinte, ci situații în care se află cuvintele – ba, mai mult, situații sintactice și situații semantice, obligând gramatica să-și recunoască criza de admisie a acestor transferuri. De altfel, punerea cuvântului în spectacol, înscenarea sa retorică devin ele însele surse de poezie (cuvântul este primordial lumii, era convingerea lui Nichita), sporind astfel deslușirea misterului. Invenția de situații în care se află cuvintele (Al. Condeescu vorbește – și aici nu pot să nu-i dau dreptate – de «simțul luminos al cuvintelor» la poetul nostru, încercând prin «parabole, întrebări și enigme» să aprofundeze lumea) este una din marile pasiuni moderne și Nichita Stănescu va adopta în folosul ei un ton sapiențial, preschimbat în livresc de către admiratorii săi mai tineri”. □•Lucia Olaru Nenati arată *Pentru cine scriem*. □•Semnează versuri Elena Ștefoi, Carmen Foțșă, Victoria Miles-cu ■•Pe Nicolae Manolescu îl preocupă dubletul Bolintineanu și Lautréamont: „Asocierea celor doi poeți în titlul acestui articol este, vreau s-o spun de la început, mult mai puțin șocanta, în fond, și când se va vedea despre ce este vorba, decât s-ar putea să pară înainte de a ști acest lucru. M-am gândit să ilustrez cu ei un mic paradox care rezultă din diminuarea rolului funcțional (adică, economic) al metaforei în discursul poetic modern ; paradoxul constă în aceea că poezia este cu atât mai... poetică cu cât este mai dezordonată în minunea «figurilor» sale sau, inversând perspectiva, ea devine proză dacă vrea să controleze strict această mânăuire. Din însăși natura poeziei tradiționale, carte este

mai discursiv- analitică decât aceea modernă, putem deduce caracterul funcțional superior al metaforelor ei. E ca și cum figurile de limbaj ar asculta fidel de exigențele instanței supraordonate a discursului, ca părțile de întregul care le include. Scopul vechii poezii fiind simțit ca o comunicare verbală, figurii îi revenea sarcina de a o înviora sau de a o împodobi. Ideea figurii-ornament este indisociabilă de vechea poezie. Paul Ricoeur afirmă în *Metafora vie* că ideea respectivă este un corolar al faptului că teoria semnificației s-a întemeiat, în toată retorica veche, pe cuvânt. Ornamentul e simțit ca accesoriu, deși e gândit întotdeauna în funcție de economia enunțului. Poetul nu-i acordă o valoare în sine, ci una ajutătoare”. □ În prezentarea și traducerea lui Șerban Velelescu apare primul capitol din Mircea Eliade, *Mitul eternei întoarceri*. □ Alte semnături: Octavian Paler și Ștefan Aug. Doinaș.

• [„**Caiete botoșănene**”, nr. 3] Lucia Olaru Nenati se produce și în paginile suplimentului botoșănean cu textul *Un simbol profund*. □ Poet pe prima pagină, Dumitru Țiganiuc devine critic literar într-a doua, scriind laudativ despre, Ion Beldeanu, *După-amiaza unei amintiri*, pe care îl apropie când de Sadoveanu, când de Anton Holban. □ Tot critică semnează, cu o oarecare superioritate ...provincială, Emanoil Marcu recenzent al volumului de versuri recent apărut al lui Mircea Dinescu *Rimbaud negustorul*, (Eminescu, 1986): „Nu vedem în această poezie originalitate sau noutate ostentative, și chiar ne vine greu (poate pentru că nu avem destul recul) să apreciem dacă poetul are sau nu o «voce» a lui proprie, printre atâtea voci poetice contemporane. De altfel se pare că «vocea» – înțeleasă ca răsfaț estetic – nici nu-l mai preocupă excesiv («sub morminte Doamne iartă / numai artă pentru artă...») și nici n-ar mai fi cu putință acum, când «pun degetul pe rană și rana nu mai cântă». Mai de interes îi pare acum limba, în organicitatea ei vânjoasă, chemată să spună, fără vocalize, aceea ce este de spus (și de aceea, poate: «cine mai are limba întreaga s-o declare»). Este Mircea Dinescu un poet «mare»? Sau e doar un poet la modă? Întrebarea nu-mi pare de actualitate. De actualitate este însă, cu siguranță. Mircea Dinescu; el este un poet al timpului nostru, iar dacă acest timp l-a produs pesemne că-i este necesar, pentru că – vorba unui alt poet român – «Nimic nu e fără sens în dialectica devenirilor» □ Un profil liric Ion Horea, realizează școlărește, cu bibliografie, prof. Sergiu Șerban: „Poezia este în întregul ei o amplă structură metaforică, de o tonalitate vag argheziană, în care ideile nu sunt exprimate direct, ci sugerate prin intermediul unor simboluri poetice. Versul de lungimi diferite, variind între două și opt silabe, alternanța rimelor masculine cu cele feminine, intercalarea între acestea a două rime dactilice (*mugure, strugure*) conferă variație discursului liric, stimulând atenția cititorului. Evidențiind o structură simetrică interogație / răspuns / interogație răspuns), poezia *Cartea* este o frumoasă meditație asupra operei literare ca finalitate artistică, mesajul operei căpătând adâncime prin implicarea tuturor factorilor vizați: creator, obiect artistic, receptor”.

• [**„Cinema”**, nr. 3] Radu Cosașu (*Demnitatea ca bucurie eroică*: „Bariera”) și Nicolae Țic (*Un timp între libertate și moarte*: „Lupeni” și „Golgota”) discută producții cinematografice în cadrul rubricii *Pagini de istorie, pagini de antologie. 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român*. □ Rubrica *Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului* este semnată de Radu Cosașu. □ Discutând (*Orgoliul de a deveni un „om carte”*) ecranizarea romanului *Fahrenheit 451*, în viziunea regizorului francez François Truffaut, Bogdan Lefter notează: „Mi se pare perfect posibil să descoperim cândva, în acest «biografism» al filmelor sale, una dintre primele ipostaze ale postmodernismului împletit cu o permanentă conștiință a propriilor mijloace și ea tipic postmodernă, cel mai limpede vizibilă în apariția fugară a unui exemplar din «Cahiers du Cinéma», unde Truffaut a scris ani în șir critică cinematografică”.

• [**„Convorbiri literare”**, nr. 3] Pornind de la articolul lui *Epoca Ceaușescu – epoca unor istorice înfăptuiri*, al lui Eugen Barbu, prezentat cu titlul de membru corespondent al Academiei R.S.R., Paul Micu își intitulează intervenția *Vibrant omagiu*, încercând să pună în lumină, ca și autorul pe care îl citează, tocmai acele fapte de referință istorică. □ *Doctrina Ceaușescu: Specificul național și forța morală a idealului comunist* (I) îl preocupă pe Iuliu Moldoveanu. ■ Liana Cojocar u obține un amplu interviu de la Edgar Papu. Alături de mărturisirile cărturarului asupra afinităților (cu G. Călinescu) și legăturilor strânse cu Tudor Vianu, sunt evocate „stagiile” sale ieșene și colaborarea la „Jurnalul literar”, revista lui G. Călinescu. Un loc aparte dețin întrebările despre protocronism cu formele sale de manifestare” pasaje din care redăm: „- *Ce credeți că v-a marcat evoluția spirituală a dv.? A existat, pe moment, un anumit univers care vă aparținea și care vă definea?* – Da, întrebarea este foarte subtilă și cere să mă gândesc la ea. Un univers spiritual pentru mine a fost acela preocupat de destinul culturii noastre, ori acesta într-adevăr m-a determinat să gândesc asupra fenomenului românesc. Aceasta este aria spirituală care m-a atras în mod deosebit, mai ales în ulimele decenii, când în legătură cu spiritul românesc s-au enunțat foarte multe idei de mare însemnătate, cum ar fi cele ale lui Constantin Noica în legătură cu «rostirea românească» dar și altele. Eu am căutat, în special aplicând la artă, aă văd care ste acest specific al spiritului românesc, și mi-am dat seama și cred că nimeni până acum nu m-a contrazis că, spre deosebire de alți artiști sau alte arii culturale în care artistul se află în fața naturii, având-o ca model, creatorul român adevărat este în lăuntru naturii, nu în fața ei. El nu reproduce natura, ci o perfecționează în sensul voit de ea. Astfel este cazul lui Brâncuși sau Eminescu, al cărui prim vers în Memento mor era: «Turma visurilor mele, eu le pasc ca oi de aur». Prin urmare, artistul român «paște» materialul, este în lăuntru lui, nu se luptă cu el, ca să-l reproducă din afara lui. Aceasta mi se pare una dintre trăsăturile cele mai specifice ale spiritului românesc. – *Niciodată artistul român nu a fost în relație conflictuală cu materia, ci de armonie...* – Mai mult chiar, de afecțiune. [...] 1977, respectiv

studiul *Barocul ca tip de existență* și volumul *Din clasicii noștri. Contribuții la ideea unui protocronism românesc* au stârnit comentarii și au reverberat peste ani dând nu rareori naștere unor interpretări exagerate. – *Doriți să comentați în perspectiva timpului scurs, această mult dezbătută problemă a protocronismului?* – Cred că, de fapt, nu este o teorie, ci o constatare contabilă. Am urmărit deci creațiile românești în anul și în luna când sunt elaborate înaintea de alte echivalente lucrări străine. Deci, pe câtă vreme Eugen Lovinescu susținea că noi trebuie să ne sincronizăm cu ceilalți, eu, în momentul de față, când ne considerăm sincronizați, cred că este cazul să descoperim și ceea ce noi am anticipat în cultura universală. Acest lucru nu s-a făcut numai în literatură. A încercat în matematică Solomon Marcus, în tehnică I. N. Ștefan, s-a făcut și în teatru. Eu m-am mărginit doar la literatură. – *A existat o operă sau o mișcare literară românească care să-i influențeze pe ceilalți?* – Vedeți, eu de aceea am folosit termenul de protocronism și nu de avangardă, pentru că nu întotdeauna i-am influențat pe alții. Este un tânăr sociolog foarte dotat, Ilie Bădescu, care vorbește de cele trei sociologii, printre care sociologia metropolitană, adică existența unui cerc închis al occidentului, urmărindu-se evoluția unei idei, primatul ei, în interiorul exclusiv al aceluia cerc; ceea ce se întâmplă în afară lui nu se cunoaște. Ori eu am căutat să sparg puțin acest cerc și să arăt că dincolo de el există anumite anteriorități pe care noi le-am creat, chiar dacă nu s-au reverberat. Altele s-au reverberat, și-n acest sens Brâncuși este un exemplu. Este foarte adevărat că în literatură, din cauza faptului că limba noastră nu este de circulație universală, nu a avut influență ceea ce noi am gândit înaintea celorlalți. Dar că un Eugen Ionescu, să zicem, a avut atât de imens succes pretutindeni și a fost considerat ca un mare inovator în străinațate nu se datorește oare faptului că ideea aceasta a absurdului s-a frământat aici, la noi, încă din acele *intermezzo-uri* din NU? Imposibilitatea comunicării prin limbă pe de o parte și acea sociologie metropolitană pe alta, sunt motivele pentru care literatura noastră nu a fost receptată în lume cum ar fi meritat. – *Ce-i este specific secolului nostru și implicit artei sale?* – Manierismul. Muzica este manieristă și este o expresie a întregului nostru secol. Ce vreau să spun prin manierism? O savantă deformare, care reprezintă o anumită rațiune, nu este un capriciu, este expresia unei epoci care a avut o mulțime de tulburări: cele două războaie, amenințarea atomică. Deci, nu mai putea fi o creație clasică în care forma își urmărește perfecțiunea ei în acord cu epoca în care a fost elaborată, într-înșă există această deformare, proprie timpului. – *Ce nuanță capătă aprecierea de «artă angajată» în spațiul nostru temporal?* – Orice artă adevărată este angajată întru propria ei desăvârșire ca reliez viu al momentului pe care îl exprimă. Una dintre esențialele trăsături ale literaturii române contemporane este faptul că este sincronizată într-adevăr cu arta celorlalte nații, ca moment al evoluției, dar se caracterizează prin faptul că umple cu substanță anumite goluri, care există în arta țărilor occidentale. Adică, acea dezolare și acea lipsă de energie

chiar, acea inerție care aapre în noi forme occidentale de artă, există și la noi dar umplute cu o sevă proaspătă. Aicea mă refer la ideea lui Blaga care spunea că există anumite manifestări care sunt nucleare pentru unele culturi și periferiale pentru altele. Bunăoară, spunea că realismul este periferial pentru apus, ale cărui mari momente au fost clasicismul și romantismul, și nuclear pentru Rusia, care a creat pe marii scriitori realiști. La noi se întâmplă același lucru. Ceea ce este acum periferial pentru occident, devine nuclear pentru noi. De exemplu, Nichita Stănescu, a cărui operă este plină de sevă, pe lângă cea foarte uscată a unui Alain Bosquet, bunăoară. Secolul acesta, pentru occident, este un moment de criză. Există însă acel meridian pe care l-aș numi baltica-egeic, în care intră și Polonia, și Ungaria, și Iugoslavia, și Bulgaria, și Grecia, în a căror artă se simte pulsația unei vieți proaspete. Gândiți-vă la americanul Faulkner, total golit și la romancierii noștri, de exemplu Buzura sau D. R. Popescu, ale căror romane colcăie de viață. Și în muzica noastră contemporană avem compozitori care merită a fi numiți alături de cei mari ai celorlalte culturi: Tiberiu Olah, Doru Popovici, Pascal Bentoiu, Aurel Stroeie, Anatol Vieru, Teodor Grigoriu, Sigismund Toduță. – *Literatura română contemporană, existența noastră spirituală, întreaga creație românească se află într-un moment bun acum. Avem opere egale cu cele crate în momentele de vârf ale culturii noastre?* – Hotărât, da! Avem un moment bun în care au fost scrise romanele lui Buzura, ale lui Dumitru Radu Popescu, ale lui Breban, ale lui Bălăiță, ale lui Eugen Barbu, mulți poeți, foarte mulți și mari în afară de Nichita Stănescu cum ar fi Tomozei, Baltag, Ghelmez, Ion Gheorghe, și desigur, Ioan Alexandru (cred chiar că poemul acestuia *Ascensiune* din volumul *Pământ transfigurat* este unul din marile poeme ale lumii), deci cred că suntem pe același plan cu marea noastră literatură din trecut. În contextul literaturii universale, suntem mai greu receptați, este drept, dar în marele dezavantaj pe care ni-l creează limba avem și marea șansă că vorbim o limbă romanică. Spunea profesorul Alexandru Balaci, care s-a întors de la o conferință organizată la Paris a latinității, că, în acest cadru, limba română este o limbă în care se pot face comunicări pe plan universal.” ■ • Supratitlul *Repere în valorificarea moștenirii culturale* adună mai multe contribuții. □ • Const. Ciopraga, *Generații la „Viața Românească*: „Se vede de aici că generația care succede lui G. Ibrăileanu reprezintă un ferment ideologic proaspăt. Timpul a ratificat funcția ei pozitivă.” □ • Pavel Florea, *Eminescu în viziunea critică a lui Ibrăileanu*: „Concepția criticului despre poezie se sprijină pe cea a spațiului operei lui Eminescu. Apropiind poezia de muzică, în *Eminescu – Note asupra versului*, dar și în alte articole, Ibrăileanu analizează formele sugestiei auditive: măsură, ritm, rimă, sonoritatea silabelor. Muzică prin fond ca și prin formă, poezia lui Eminescu – spune Ibrăileanu – nu mai are nevoie de nicio altă melodie.” □ • Sub titlul *O restituire necesară*, Mihai Drăgan repune în circulație un articol al lui [G. Ibrăileanu] despre [T. Arghezi]. □ • Doru Scărlătescu celebrează centenarul nașterii lui G. Topîrcea-

nu, folosind titulatura *Un modern*. ■•La rubrica *Valori ale literaturii socialiste*, Ion Pătrașcu scrie despre despre Marin Sorescu (*O operă*), acesta fiind sărbătorit la 50 de ani de la naștere: „Cunoscut peste hotare mai bine decât oricare dintre colegii săi de breaslă ca reprezentant al literaturii române contemporane, reușind în același timp să exprime profund specificul literaturii căreia îi aparține, Marin Sorescu pare să fie întruparea desideratului potrivit căruia pentru a fi universal trebuie să fii în primul rând național. Dincolo însă de asemenea definiții, la 50 de ani scriitorul se poate mândri cu o Operă: el a marcat semnificativ literatura română de azi, pe care nu ne-o putem imagina în complexitatea ei fără cărțile sale și a deschis în arta scrisului o cale pe care, recunoscând-o sau nu, mulți dintre autori tineri o urmează”. □•Pornind de la cartea comună Nichita Stănescu – Aurelian Titu Dumitrescu (*Antimetafizica*), George Pruteanu evocă ... *spiritul lui Nichita*: „Poeziile vocal zămislite erau, unele, făcute cadou scriitorilor și, cele mai multe, neantului. Generozitatea lui Nichita a avut dimensiuni eminesciene. Transformând totul în gând, poetul nu avea nevoie denimic. Toate ale sale cu el le purta Monede, poeme, ceasuri, cărți, bani, timp – poetul dăruia TOT și scrisul său a fost, fără nicio vorbă mare, o formă îndârjită a dăruirii și a risipei de sine. Incălcit ștrengar el însuși, ar fi putu răsuci, cred, vechea spusă anulându-i sensul de alienare și dăruindu-i-l, în forma nouă, pe cel de dizolvare în alteritate. *Moi, c'est les autres!* («Am fost absolut liber și egal atunci când am înțeles că ideea de frumos nu-mi aparține mie, ci ne aparține tuturor. S-a mistuit în mine dintr-o dată ideea de geniu, ca un fum de țigară.» (*Antimetafizica*, p 338).” □•La rubrica *Literatură și istorie*, Florin Faifer semnează articolul *Un eremit în agora*: „Darul evocării și harul portretistic fac din N. Iorga un mare scriitor, sub orizonturile unei opere de o neobișnuită anvergură, aproape că intrată în legendă.” □•Vasile Netea este prezent cu *Noi documente despre revoluția pașoptistă*: „Prin structura și documentarea ei, noua lucrare consacrată revoluției de la 1848 aduce o nouă și amplă contribuție la cunoașterea și valorificarea marelui eveniment. Ea este destinată mai ales tineretului, dar și cititorilor maturi, precum și specialiștilor, fiind o dovadă a muncii și competenței prof. Iulian Negrilă.” ■ La *Cronica literară*, Val Condurache (*Teatru și joc*) prezintă volumele de teatru a doi autori. Primul este Dumitru Solomon (*Iluzia optică*, C.R., 1985), în accepțiunea criticului „aceasta fiind «cartea de joc» a unuia dintre cei mai importanți dramaturgi”. Cel de-al doilea volum de teatru aparține lui Viorel Savin, *Jocul de dincolo de ploaie*, Junimea, 1986), în persoana căruia Val Condurache vedea „un dramaturg format, mai puțin prozator și mai mult practician”. □•Al. Dobrescu, are în vedere două cărți, din care una are în prim plan poezia, iar cealaltă despre poetul. Despre Mircea Dinescu, *Rimbaud negustorul*, criticul lasă să se înțeleagă că „Rimbaud negustorul este mărturia unei conștiințe poetice treze, purtând pe trup toate rănile omenescului”. □•Cealaltă carte la care Al. Dobrescu se referă este îngrijită de Gheorghe Tomozei și consacrată amintirii lui Nicolae Labiș (

...*Urmele Poetului*, Sport-Turism, 1985, „aduce mai degrabă a gest de pioșenie, plată a unei datorii neștiute decât în biografie”: „Pentru Gheorghe Tomozei, poet industriios, Labiș e un fel de propiretate privată, spre a cărei cultivare și valorificare a depus și continuă să depună mari stăruințe. Ceea ce nu poate trezi decât admirația noastră încredințați cum suntem că e cea mai vrednică a scăpa de neuitare dintre activitățile sale. A îngrijit, singur, o spune, cinci culegeri din versurile poetului, a alcătuit și un colaj documentar (*Moartea unui poet*), iar acum s-a hotărât să-i scrie biografia, o primă biografie – ni se aduce la cunoștință, pentru care s-a socotit vrednic, din cel puțin patru motive.”

□•Sub titlul *Reveniri*, Constantin Pricop îl are în atenție retrospectivă pe Nicolae Prelipceanu (*Arma anatomică*, Eminescu, 1985): „Vroiam însă să subliniez că, aflat la vârsta deplinei maturități artistice, Nicolae Prelipceanu ne face să vedem, și în ultimele sale texte, rezultatele uneia dintre acele grave reveniri care pot fi hotărâtoare pentru destinul unui poet.” □•Același critic vede o mutație semnificativă în cel mai recent volum al lui Vasile Mihăescu, *Anonim cu ceas de buzunar*, Junimea, 1985: „Tânărul poet a scos până acum (cu regularitate de...ceas de buzunar), carte după carte fără să fi atras în mod deosebit atenția criticii”. □•G.P. [ruteanu] face *Analiza sintezelor*; ai căror autori sunt timișorenii Cornel Ungureanu și Adrian Dinu Rachieru. □•Cornel Ungureanu: „Cartea nu e impecabilă. M-a nemulțumit o anume «dezordine» în unele capitole (Preda, D.R.P.) în care demrsul, fertil în sine, parcurge o traiectorie obositor de zigzagată, fără de logică; după cum am regretat, pe alocuri, scăderea intransigenței axiologice pe măsura apropiării de prezent: analizele sunt fine, dar aș fi dorit verdicte mai tranșante asupra unor dintre cărțile slabe ale contemporanilor. Ironia trebuia egal distribuită între 48 și 65, fără nico amabilă escamotare, fără nico voită *amaurosis litteraria*. Dar ceea ce este valid și impunător domină și de aceea cu vanitoasa bucurie că azi când scriu, sunt primul care jubilează, conchid că Proza românească de azi consacră un critic herculean cu o mar forță de forare și de cuprindere: Eugen Simion, Gh. Grigurcu, Marian Popa – lărgiți rândurile, aveți un nou coleg!” □•Adrian Dinu Rachieru: „Deocamdată ezitant. Ingrijorător de inegală, această carte a lui Adrian Dinu Rachieru! Teza ei e o evidență, de o simplitate...strigătoare la cer. Suntem între Orient și Occident, așadar spiritualitatea noastră va reprezenta o sinteză între cele două pulsuni posibile. Nimic ocnestabil, nimic original. Cele două uși sunt demult deschise și A.D. Rachieru nu scoate ceva nou din curentul creat între ele. Partea teoretică a cărții, cuprinsă în prima și ultima secțiune, nu face decât să compileze onest și destul de clar (nu întotdeauna: nu-l pot, de pildă, în niciun chip pricepe pe A.D.R. când vorbește despre «deschiderea noastră alternativă spre Orientul pragmatic sau Răsăritul metafizic» la p. 238; tiparul?)».” □•Recenziile din acest număr aparțin lui Constantin Coroiu, care scrie despre Blaga în amintiri sub titlul *Un destin sumă*: „De la prima pagină și până la *arborele genealogic* care încheie volumul Leliei Rusescu, citim croni-

ca (desigur, condensată) a unei familii, o familie scoasă dintr-odată din cvasianonimat și pusă în lumina strălucitoare a spiritului unei personalități excepționale. Pare că toată ascendența scriitorului și filosofului Lucian Blaga nu a existat decât în vederea unui singur scop: apariții sa. Insuși autorul *Hronicului...*, de altfel întotdeauna (de la vârsta fragedă) conștient de valoarea și menirea lui, hotărât să se consacre toată viața «blestematei» sale opere (epitetul pus în ghilimele îi aparține: îl găsim într-o scrisoare reprodușă în carte) lasă impresia, în diverse împrejurări, că are această idee, poate chiar convingere.”

□•Mariana Condruț o prezintă pe Doina Popa, *Apelul de seară*: „Doina Popa are darul observației pătrunzătoare, care reține detaliul individualizant, purtător de esență; multe psihologii sunt revelate cu deosebită intuiție, capacitate care, cred eu, caracterizează numai pe cei aleși, Doina Popa și-a câștigat în mine un cititor fidel.” □•Dan Mănuacă se referă la *Un veac de poezie aromână*: „Firava culegere de acum un deceniu a fost amplificată, numărul autorilor a sporit, textele sunt mult mai diverse și mai reprezentative, aparatul critic – substanțial îmbunătățit. Omagial din acest volum este doar titlul, antologia fiind realizată la un nivel deosebit. Se impune astfel poeziei românești moderne un univers distinct, cu rezonanțe particulare, care completează un peisaj oricum divers.” □•George Bădărău recenzează *Timpul neprobabil* de Petre Solomon, arătând că acesta „scrie cu dezinvoltură despre orice. Preferințele sale se îndreaptă spre viața liniștită d ela țară, spre filozofia omului simplu, pe care o exprimă metaforic, cu simț al măsurii și uneori cu ironie: «căci, în definitiv, era un om foarte nobil/ chiar dacă singura carte pe care o citise/ vreodată/ era cartea lui de imobil»”. □•I. Popescu-Siretanu, dialectolog el însuși, comentează cartea lui Romulus Todoran, *Contribuții de dialectologie*: „Cartea lui Romulus Todoran se încadrează de pe acum în fondu de bază al cercetărilor de dialectologie română, fiind un exemplu de studiere aprofundată a unor capitole din evoluția limbii și dialectologiei române.” □•Ion Cristoiu este atent la *Avatarurile logicii retrospective* (la Anton Holban): „Dintr-o simplă rememorare, Anton Holban reușește să facă o zguduitoare dramă.” ■•La rubrica *Tinerețea lui Don Quijote*, Nichita Danilov pronunță cărtărescian *Odor, amar, amor*: „În final, i-aș reproșa lui M. Cărtărescu o oarecare facilitate a rimelor din prima parte a volumului. Totul, o anume schemă de construcție a poemelor și, poate, lungimea lor. Cartea, după părerea mea, e prea încărcată, multe imagini se repetp, poeziile devin la un moment dat previzibile. Nu mai intru în amănunte. Cee ce-i rămâne de făcut este să criatalizeze această lume pe care, în mare și cu efort, a construit-o.” □• Cesare Pavese (cu versuri) și Giuseppe Ungaretti cu un text despre *Motivațiile poeziei* apar în traducerea lui Mihai Leoveanu.

• [„**Pagini bucovinene**”, nr. 3] La rubrica *Autograf*, Șt. Ștefănescu, semnează evocarea *Dimitrie Onciul și idealul Unirii*. □•Ion Cozmei este prezent cu poezia *De veghe*. O veghe ideologică: „Pretutindenii/ ca o torță împrăștiind întunericul/ ca un zid înconjurând cetatea/ vegează cuvântul Partidului”.

□•Mircea Filip realizează un „periplu cotidian” *Între coloanele istoriei*, în dialogul spu cu prof. univ.dr. Dinu C. Giurescu. □•Cronica literară, a Corneliei Mănicuță îl are în atenție pe Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*: „Cartea lui Romulus Vulcănescu proune foarte mult. Rămâne însă de văzut cum va fi receptat și «re-format» acest *mult*”. □• I. Filipciuc, în partea a treia din *Băzdăgăniile neprețuitului Creangă* atribuie personajelor din *Povestea lui Harap-Alb* câte ceva din simbolistica elementelor: Setilă (focul), Flămânzilă (pământul), Ochilă (lumina).

● [**„Echinox”, nr. 3**] Fără precizarea lunii de apariție și fără acroșări ale evenimentelor politice în viața culturală – Ioana Moraru semnează editorialul *Salvgardarea păcii și a independenței – parte integrantă a politicii naționale*, „temă” ce apare generalizant spre finele anului în toată presa tipărită din România, „Echinox” cultivă, cu sau fără intenție, imprecizia, ubicuitatea. □•Și acest număr al revistei studențești clujene este unul tematic, cu trimitere la „joc” și literatură, prima dintre noțiuni având „valențe” și compatibilități cu majoritatea subiectelor din paginile afectate numărului, de la filosofie greacă, la literatură, pictură și dans, până la antropologie. □•Având drept *motto* un citat din Paul Valéry, Ștefan Damian își exprimă, în 5 postulate, opiniile despre *Locul jocului în poezie*. Informațiile provin din scrieri și tratate mai vechi ori mai noi, de la Aristotel la ...Heidegger, acest „tot” preexistent fiind prezentat savant și însoțit de bibliografie științifică în infra. □ La rubrica *Permanența jocului*, Dan Rațiu vine cu două contribuții. Prima se intitulează *Ucenicia libertății și recâștigarea copilăriei*: Joan Miró Cea de a doua este un interviu luat Eugeniei Pop: *Căutarea jocului și jocul căutării*, cu observații comune, de bun simț, confortabile care se închid discuția cu un frison metaforic și metafizic: „Am oprit aici convorbirea noastră, care ar fi putu continua foarte mult. Acum, din nou, din spatele ușii în fața ei. Și întunericul de afară mă cuprinde ca o coajă. Pornesc la drum”. Cele două pagini sunt prefațate de următorul *Argument*: „În cartea sa, *Homo ludens*, Johan Huizinga afirma că, spre deosebire de domeniul poeziei, muzicii și dansului, în cel al artelor plastice legăturile cu jocul sunt mai puțin evidente. [...] De aceea voi încerca să aduc două argumente contrare opiniei sale. Unul este (pentru mine) mai degrabă de natură documentului artistic: creația marelui pictor Joan Miró. Celălalt «argument» e oarecum de altă natură, elocvent (din nou pentru mine) prin forța cunoașterii directe. L-am ales tocmai pentru că *Argumentul* se concretizează în persoana și creația ceramistei Eugenia Pop. Bineînțeles, nu se poate trage o concluzie generală de aici, dar exemplele, cred, s-ar putea înmulți. Toate cele ce vor urma, repet, nu se vor o concluzie, ci doar un argument”. □•Un interviu oferă și Adrian Popescu lui Gavril Alexa Bâle: ■•Cronicile literare din acest număr sunt semnate de Ioan Cercel și Sanda Cordoș. □•Primul scrie despre poeziile lui Virgil Bulat (*Nocturnalia*, Dacia, 1985), găsim volumul ca fiind „unul dintre cele mai interesante din anul 1985 oferit *degustătorului* de poezie”. Nici

finalul, care plutește în gratuități de circumstanță, nu este convingător: „Cu *Nocturnalia*, editura Dacia ne-a oferit o surpriză și un poet de la care suntem îndreptățiți să așteptăm o activitate publicistică (sic!?) mult mai bogată”. □ Cel de-al doilea text nu este o cronică, fiind mai degrabă o trecere în revistă a întregii creații ce poartă semnătura lui Liviu Ioan Stoiciu, „reprezentant al deceniului nouă și al generației postmoderniștilor”. Aici, Ioan Cercel este dubitativ și nu de puțin ori prețios ori prolix: „Abandonată rafinamentului lingvistic memoria lirică a poetului este în consonanță cu sintaxa particulară ce conferă dese rupturi de ton și ritm ce sugerează posibila fragmentare a memoriei. Este un artificiu predilect pentru o acută dislocare a trecutului în prezent și invers”. În concluzie „Liviu Ioan Stoiciu face parte din categoria rară a poezilor ale căror poeme implică o imanență dificultate de lectură datorate unei vitalități și mobilități a inteligenței caracteristice volumelor mature”. Textul se intitulează „*Memoro ergo sum*”. □ • Concis și la obiect se pronunță *Sanda Cordoș* despre *Caravana cinematografică* (C. R., 1985) a fostului echinoxist, prozatorul Ioan Groșan: „Foarte aproape de experiență textualistă, de una existențialistă sau chiar de una a parabolilor, Groșan are surprinzătoarea abilitate de le escamota, propunând un mod *sui generis* de a face literatură. Încheie un fel de acord neexplicit cu realitatea imediată transformând-o în material literar prin neagresiune: realitatea care comunică suficient prin sine însuși, ca un *summum* simbolic în subsidiar. De aici, actul scrierii se instituie – conferind libertate scriitoricească prin însăși simplitatea modului propus – ca simplă transcriere.[...] Ceea ce a realizat, după părerea noastră, Groșan în acest prim volum este accederea la un anumit echilibru interior al scrierii. Fantast sau real (oarecum simplistă această departajare), materialul literar este supus convenției acceptării depline, a (falsei) transcrieri”. □ • Ultima pagină se numește *Atrofia verbului* și este ocupată de aforismele lui Emil Cioran, traduse din volumul său *Syllogismes de l'amertume* (Gallimard, 1957) de către Dan Ciachir. Reținem: „Shakespeare: întâlnirea dintre un trandafir și o secure”. Cu *Marginalii „spectrale” în problema iraționalului grec* (sau despre jocul ca algebrizare) se prezintă Adrian Sârbu.

• [„**Familia**”, nr. 3] Participant la *Dezbatere* pe tema anului internațional al păcii propune Mircea Malița face un rezumat al lucrărilor, din care se detașează, printre altele, ideea: „Cred, a spus ea, că distinsul profesor (așa e la mesele rotunde: numești «distins» pe cel a cărui poziție vrei s-o distrugi), înfățișează unilateral și convenabil lucrurile. Ar fi prea frumos ca în producerea războaielor cultura să nu poarte nici o vină. Conflictelor ar fi puse numai pe seama foamei de piețe economice, a dorinței militare de a stăpâni puncte strategice și a voinței politice de a domina sau controla arii și populații. Cultura iese basma curată, prietenă a păcii. Ca și cum poți face război fără idei, mentalități și valori războinice. Acestea își au sediul în capul oamenilor. Cine le formează, le întreține și le cultivă acolo, dacă nu cultura? Originile ei sunt edi-

ficatoare”. ■•Gheorghe Grigurcu semnează cronică literară la *Eminesciana* de Șerban Cioculescu, moment prilejuit de împlinirea a 120 de ani de la debutul lui Eminescu: „Clasic la clasic trage. Patriarh al criticii noastre, Șerban Cioculescu își adună, treptat, contribuțiile închinat marilor scriitori naționali. După *Caragialiana* și după *Argheziana*, un nou volum impozant, *Eminesciana* (Ed. Minerva, 1985), ne pune la îndemână totalitatea sau măcar marea majoritate a paginilor sale ilustrând grandioasa temă circumscrisă de titlu. Departe de unitatea proiectului bio sau monografic, o sârguincioasă adăugare de aspecte parțiale, de precizuni, glose ocazionale, detalii etc. poate atinge, totuși, prin masivitate, un țel apropiat.[...] „Migala stabilirii contururilor exacte, acel militantism «în tranșeele amănuntelor și considerațiilor de ordin bibliografic» (E. Lovinescu) ce-l distinge, echivalează, la un moment dat, cu spontaneitatea. Fără generalități fastidioase, fără clișeele cvasiinevitabile, pagina oglindește cu fidelitate «spiritul vioi, vindicativ», nu o dată chiar «agresiv» al autorului său, spre a cita din nou aceeași sursă. Numai mușchi și nerv, evitând adipozitățile inexpressive, revelă un mod temperamental de adecvare la obiect. [...] Austeritatea studiului cu lupa, «chițibușar», apare sistematic contrabalansată de manifestările unei atitudine umorale, a unei bogate paletă stilistice. Un mecanism vital intră în joc, însuflețind mișcarea abstractă, dându-i o notă de individualitate.[...] Ager, dezinhibat, deloc idolatru, Șerban Cioculescu nu ezită a aprecia că «pe plan erotic, antumele și postumele se bat cap în cap», a ne comunica impresia că «Eminescu era, așadar, fetișist ca un colegian la 26 de ani!» și chiar a se autoamenda, interogându-se în chipul acesta: «Dar astea-s observații belfericești, nu-i așa?» O singură exagerare, după opinia noastră, în judecata de valoare: Romanul lui Eminescu de Cezar Petrescu ar fi nu mai puțin decât «o viguroasă operă, de strânsă factură și de solidă arhitectură»”. □•Același subiect este susținut și delingvoști, academicienii Iorgu Iordan și Al. Rosetti. Iorgu Iordan □•„Așadar, Eminescu a avut la dispoziție – cer iertare pentru această afirmație naivă, care cred că este necesară – același material lingvistic ca și predecesorii, contemporanii și urmașii lui, cu deosebiri, în fond, neesențiale. Și dacă el este totuși cel mai mare poet al nostru, aceasta se datorește faptului că a știut, ca nimeni altul, să folosească acest material cu o artă desăvârșită, produs al geniului său poetic, care însemnează și geniu lingvistic, adică simț profund și în același timp subtil pentru limba sa maternă. [...] În această privință, el este, trebuie să fie, mereu un model vrednic de urmat. Și urmașii lui, imediați sau de mai târziu, când au fost poeți autentici, l-au imitat, fără pagubă, dimpotrivă, cu câștig și pentru ei și pentru poezii românească”. □•Al, Rosetti: „Eminescu pune în valoare virtualitățile estetice ale limbii românești. Armonia eminesciană nu este irațională, căci aceasta ar însemna a ne interzice cunoașterea unor fapte materiale și, deci, raționale”. de Marin Sorescu: „Eminescu a mers pe urma înaintașilor ca și când ar fi mers pe urma propriilor pași, într-atât de intim legat se simțea de strădaniile lor, el «epigonul».

A izbutit tocmai de aceea să facă doar în câțiva ani saltul de la debutantul încă neformat, supus influențelor, din versurile alese cu mână de aur de Iosif Vulcan în «Familia», la tânărul poet de geniu din *Epigonii*. A ars etapele, la început cu un foc scăpărat arhaic precum în baladă, din două lemne frecate între ele, apoi la un foc ivit din iască și amnar, pentru ca aproape imediat să descopere laserul stelar, raza de luceafăr”. □• Adrian Păunescu este prezent cu un grupaj de versuri care refac, mai degrabă într-o formulă epic versificată, nervurile biografiei poetului, prin titluri precum: *Nașterea, Copilul, Presupusul cuvânt al lui Iosif Vulcan, Botezul în Ardeal, Biet sufleur, În cerc*. □• Alte semnături. □• Gheorghe Glodeanu (*Un virtuoz al fantasticului*): „Deosebit de important este faptul că Eminescu introduce în proza fantastică românească o serie de teme și motive care nu vor fi reluate în deplina lor amploare decât de Mircea Eliade. Se poate vorbi chiar de o obsesie eminesciană în literatura lui Mircea Eliade, care aproape în toate nuvelele, povestirile și romanele sale face referiri la creația marelui poet, unele lucrări precum *Șarpele* sau *Domnișoara Christina* putând fi interpretate ca niște replici la *Cezara*, respectiv la poemul *Luceafărul*. Eminescu este cel care introduce în proza fantastică românească dimensiunea filozofică, fapt ce constituie și principala caracteristică a literaturii semnate de autorul *Noaptea de Sânziene*. În acest sens, rămâne semnificativă nuvela *Sărmanul Dionis*, pe care Eminescu o scrie atât sub influența unor filozofi germani – Kant, Schopenhauer, Leibniz – cât și prin cunoașterea mitologiei orientale, îndeosebi a filozofiei indiene”. □• Elena Tacciu („*La Heliade*”): „Proza de factură onirico-metafizică a lui Mihai Eminescu reprezintă în evoluția fantasticului românesc un moment de referință, opera sa de întemeiator impunând un bogat arsenal de teme și motive reluate în timp de o adevărată «școală» de prozatori de excepție, din rândul cărora pot fi amintiți Gala Galaction, Liviu Rebreanu, V. Voiculescu, L. Fulga, Ștefan Bănuțescu și, înainte de toate, Mircea Eliade. [...] Fără a egala stilistic ansamblul pe care-l numim eminescianism, *La Heliade* nu se arată lipsit de interes ca program estetic. Abjurând poezia voluptăților cvasi-anacreontice ale unui Alecsandri orchestrate în propriul debut (*De-aș avea*), Eminescu, cel de la 17 ani îmbrățișează la numai câteva luni o altă artă poetică, – a asumării existențial-totale. Or, modelul acestei atitudini va fi, cel puțin deocamdată, «bardul» *Biblicelor*, «bătrânul Heliade»”. □• O recenzie se referă la *Rochia de crin*, de Adina Kenereș, și este semnată de Radu Călin Cristea: „Deloc hazardat, cele mai multe întâmplări se petrec în concedii, vacanțe etc. Proza toarea instaurează astfel din start un climat care-i este propice, un timp al repausului amical și al delectărilor calme. Cadrul este întotdeauna de *plein-air*, de reprezentare după natură. Creată sub cerul liber, limpede și senină, proza Adinei Kenereș se recunoaște numai decît prin firescul ei, nu ca excepție, ci ca intenție”. □• *Culegătorul de alge*, de Eugen Dorcescu, intră în raza de interes a comentariilor lui Marin Chelu: „Autorul *Culegătorului de alge* e un cerebral prin excelență, care știe că poezia nu

se face cu sentimente, nici cu idei, ci, cum spunea Mallarmé, cu cuvinte. Astfel încât, pe lângă severitatea formală cu care, cărămidă cu cărămidă, sunt construite aproape toate poemele, constante rămân spiritul metodic și analitic, precizia și disciplina desenului afectiv, moderația efortului imaginativ, echilibrul și discreția tonalității. [...] O altă certitudine ar fi înclinația către sonoritățile ușor de scandat, aranjate în hexametrii solemni ai odei și imnului, dar și în formula aparent desuetă a romanței, de unde și aerul de inocentă teatralitate, ca să revenim la ideea anterioară privind spectacolul poetic”. □•Grigore Zanc, *după trei romane* se numește analiza făcută de Ion Simuț la *Conul de umbră* (1975), *Cădere liberă* (1978) și *Careul de fugă* (1985), narațiuni pe care, pentru tematica lor, criticul le apropie de romanele „politice” ale lui Marin Preda și Augustin Buzura: „Deși, fără voința mai tânărului autor, numai prin identitatea de subiecte și atitudini, se vede vag umbra lui Augustin Buzura răsfrântă benefic peste paginile prozei sale, Grigore Zanc și-a găsit un drum propriu ce se distinge din ce în ce mai bine în vastul și controversatul teritoriu al romanului politic. [...] Obsesia prozei lui Grigore Zanc o putem considera «etica spiritului revoluționar», cu tema eseul de debut al prozatorului. În consens cu ea sunt lupta împotriva prostiei, a lașității și a imposturii, pledoariile pentru instalarea într-o eră a competenței și pentru autoritatea ce nu se sprijină manifest pe puterea politică. Conștiința suferă impactul trist cu poluarea morală datorată constrângerilor impersonale impuse de adaptarea alienantă la conjunctură. Idealul este a gândi și a acționa după logica adevărului, singura firească”. □•Al. Cistelecan participă cu articolul *Mircea Dinescu, la porțile grațuității*: „Rămas, între cei încă tineri, favoritul nr. 1 al grațiilor și cititorilor, chiar și după ce Cartea Românească l-a «tradus» pentru a opta oară, Mircea Dinescu catindează acum – dar și el catindează de mult, firește – până la o vacanță la percepția poeziei românești de azi. Șansele sale sunt eclatant de egale atât pentru postul de încheietor de pluton al leatului 70, cât și pentru cel de port-drapel al contingentului 80, propunere căreia N. Manolescu i-a dat greutatea ce-i lipsea. Trăgând cu forțe echilibrate de fiecare capăt al funiei, criticii noștri implicați în afacere n-au ajuns încă la o soluția deși s-ar putea aranja un compromis onorabil considerând poezia lui Dinescu un punct obligat de trecere pe direcția principală a prefacerilor lirismului nostru actual, un fel de balama fixă pe care se hâțână ușa învărtejită a generațiilor în continuă regroupare. [...] Cu o sintaxă plină de avânt, lux și voluptate și cu o euforie creativă ce poartă stigmatele momentului auroral postbelic, el «s-a proțăpît la ușa meschinului țarc al realității», cu un picior în paradisul limbajului poetic și cu celălalt în infernul cotidianului. [...] Cu *Rimbaud negustorul* Mircea Dinescu a făcut un capăt de pot pe malul disperării spiritului: exasperarea sa în fața falsității a ajuns la un prag de acumulare explozivă, dinamică, încărcat acum și cu suspiciunea de sine. Dar în această febră a lucidității demascatoare, ahtiată de supliciu existențial și împinsă înainte de un ritm tragic al revelațiilor dezumanizării, simpatia ire-

presibilă a versurilor – marcă tipic dinesciană – face tot mai mult impresia de boală grea, dacă nu incurabilă. Încurajată de pe margine, această atitudine imediat șarmantă ce ține de veșnica juvență amenință să devină, în noul climat problematic, piatra de moară a poemului. În lirica modernă numai Esenin a dus până la capăt acest privilegiu-blestem ce ține, probabil, de structură, dar la Mircea Dinescu el devine tot mai mult o circumstanță atenuantă a acuității viziunii. Dacă într-adevăr «poezia se naște mai degrabă dintr-un anumit dezagrement între lume și poet», cum zice Claude Roy, – și la Dinescu ecuația pare destul de adevărată – atunci agreabilitatea sa excesivă e un vector alarmant”. □•Crăciun Bejan semnează textul *Ovidiu Cotruș și miza adevărului*: „Credința și cultura creează personalități, oameni vii, care sunt capabili să-și asume existența, în tot ceea ce ea le oferă, pe când ideologia creează forme hibride care nu pot rămâne în memoria transcendentă a umanității. Gânditorii autentici așa cum arată scrierile lor, nu umilesc pe nimeni, nu arată cu degetul. De aceea ei inspiră toleranță și încredere pentru toți ceilalți. Proiectul intelectual al lui Cotruș era născut din asemenea izvoare și modele. În momentul în care ai învins durerea și suferința creației nu mai cunoști frică, iar dacă nu cunoști acest lucru devii un om liber”. □•Victor Parhon recenzează monografia pe care Natalia Stancu a scris-o despre dramaturgul Horia Lovinescu, *O dramaturgie sub zodia lucidității*, titlu care trimite la un celebru articol al lui Camil Petrescu la adresa lui Horia Lovinescu, unchiul de frate al dramaturgului. Recenzia dezvăluie și altceva: „Indispensabilă în abordarea critică viitoare a creației lovinesciene, cartea Nataliei Stancu realizează nu numai o importantă și judicioasă sinteză a tuturor investigațiilor critice asupra operei, făcute în timpul vieții autorului, ci și o binevenită și necesară situare a dramaturgiei lovinesciene în context european, oferind totodată un punct de vedere original și o viziune integratoare pentru înțelegerea operei. [...] Această ipoteză de lucru constă în citirea operei prin grila eseului de tinerețe al lui Horia Lovinescu despre Rimbaud (scris în 1946 și publicat deabia în 1983, însă fără nici o modificare), eseu cu valoarea mărturisitoare pentru personalitatea literară pe deplin constituită a autorului, încă de la data scrierii lui, dar și cu o valoare secretă, de punct de pornire a viitoarei creații dramaturgice, care-și află configurate aici principalele sale motive și teme, într-o alteritate ce va deveni obsesivă pentru dramaturg și definitivă pentru personajele sale”. □•Despre montarea piesei lui Ion Brad în Capitală (*Arheologia dragostei*), se pronunță însăși redactorul-șef, Al. Andrițoiu: „Literatura lui Ion Brad, – poeziile, proza, piesele, scenariile, monografia Isac – toate operele luate aparte sau în bloc, se caracterizează prin spiritul realist și clasic parcă anume, intenționat, programatic până la gospodărire lui tacticoasă de ardelean. Tocmai de aceea o piesă ca *Arheologia dragostei*, cu punctul de plecare oniric și cu miros de săruri anatomiche, cochetând apoi cu viziunile moderniste de amestec și suprapunere a planurilor, poate mira.[...]Piesa are despletirea unui arbore genealogic dar pe un

trunchi în care biografia se contopește cu istoria și idealul unui popor. Cu pivotul în geografia și istoria Ardealului, durerea și lupta capătă dublă tărie, prin drama națională”. ■•Serialul prin intermediul căruia Ștefan Aug. Doinaș selectează, comentează și traduce aproape număr de număr și (în mai multe reviste) *Capodopere ale literaturii universale*, se oprește aici la *William Balke sau inocența construită*, însoțit de poema *Tigrul*.

• [„Opinia studentească”, An XIII, nr. 1 (90); Organ al Consiliului U. A. S. C. din Centrul Universitatea Iași; apare lunar; format editorial A3, 12 pagini; Ștefan Berbece (redactor șef) Daniel Condurache, Valeriu Gherghel, Constantin Andrei (redactori șefi adjuncți) Silviu Alupei (secretar responsabil de redacție); Valentin Gora, Florea Ioncioaia, Silviu Lupașcu, Doru Mateiciuc, Cătălin Ochișor, Cornel Popa, Sterian Pricopie, Alina Sorohan, Radu Eugeniu Stan, Dorin Țigănuș (secretar de redacție) Camelia Varvara] În mod constant, pe prima pagină apar versuri ale unor autori canonizați literar, cum este cazul de față, cu Lucian Blaga și poezia *Răsărit magic*. □Dan Culcer publică un interviu cu prof. univ. dr. doc. Solomon Marcus, intitulat „*M-am considerat un supraviețuitor norocos*”. □ Scurtul omagiu pe care Valeriu Gherghel i-l aduce lui Mircea Eliade, de curând dispărut, se încheie astfel: „Oricum, odată cu moartea lui Mircea Eliade, ceasurile și-a încetinit ritmul...” ■•Tot în legătură cu tristul eveniment, Ștefan Lemny așază împreună două *Genealogii spirituale: N. Iorga – Mircea Eliade*: „Fascinat o vreme de acesta, asemenea multora dintre contemporanii săi, Mircea Eliade a găsit totuși calea necesară a detașării, care nu era însă și una a desprinderii de filonul tradiției ilustrată de marele istoric. Drumul său a fost acela al slujirii unei singure discipline, e drept «imposibilă», cum spunea el despre istoria religiilor, dar cu ce deschideri! Fiindcă într-un atare domeniu, inspirația spre totalitate – nostalgia lui Hasdeu sau Iorga– se resimțea ca o necesitate a explorării: «să știi tot, să culegi documente din cel puțin 20 de discipline auxiliare (de la preistorie până la folclor), să umbli tot timpul după surse sigure, consultând neconținut specialiști de tot felul». Unui asemenea imbold i-a răspuns opera lui Mircea Eliade, o operă situată în prelungirea tradiției enciclopedice autohtone dar sensibilă, în egală măsură, la rigorile strictului profesionalism, așa cum erau ele formulate pe plan mondial. Odată cu angajarea sa pe calea din urmă, depărtarea de modelul lui Iorga era inerentă. Lui nu i se poate contesta însă funcția formativă în anii tinereții, lămurind astfel doar un aspect dintr-o posibilă genealogie spirituală a culturii române”. □•Texte din opera și gândirea unor Constantin Noica, N. Steinhardt, D. Stăniloae, Marguerite Yourcenar și Karl Jaspers (ultimele două în traducere) definesc într-o a nime măsură orientarea sau spiritul care îi animă pe redactorii de la „Opinia studentească”.

• [„Presa noastră”, nr. 3] Conferința Uniunii Sindicatelor din Învățământ, Știință, Cultură, Poligrafie, Presă și Edituri, trimite o nouă telegramă șefului

statului, dându-se depline asigurări că „împreună cu întregul nostru popor, ziaristiți întâmpină puternic angajați în spirtul revoluționar. gloriosul jubileu al partidului”. □•La *Cărți scrise de ziarști*, Corneliu Leu este transferat temporar domeniului jurnalistic, cu toate că este cu mult mai cunoscut în calitate de scriitor: „Colegul nostru Corneliu Leu, redactor șef adjunct al revistei «Contemporanul» este prezent în librării cu cartea *Romanul unui mare în caracter sau Plângerea lui Dracula*, apărută la editura Militară”. □•Constantin Darie (*Gazetari despre gazetărie*) reproduce din opiniile lui Miron Radu Paraschivescu despre jurnalism și rolul acestuia sub titlul *A vorbi poporului, în numele și pe limba lui, cu sentimentele și cuvintele lui*”.

• [„*Ramuri*”, nr. 3] *Luminile viitorului și Un drum glorios*, concentrează învățăminte trase de la Partid: „Din primele momente ale existenței sale, Partidul Comunist Român a activat neobosit pentru realizarea unității de acțiune a clasei muncitoare, pentru înfăptuirea unui front popular antifascist, pentru apărarea independenței naționale a României. Vorbind în numele istoriei neamului nostru, al cărui destin și l-a asumat, Partidul Comunist Român a fost organizatorul și conducătorul rezistenței antifasciste, a acționat ferm pentru încheierea unității de acțiune a forțelor progresiste, democratice și patriotice în vederea triumfului revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944. [...] Marile înfăptuiri ale acestor ani, ctitoriile de seamă ale «epocii Nicolae Ceaușescu» reprezintă perioada cea mai luminoasă, cea mai densă în fapte mărețe, cea mai bogată în împliniri din glorioasa istorie de șase decenii și jumătate a Partidului Comunist Român”. ■•Mihaela Andreescu și George Popescu participă la dezbateră pe marginea studiului lui Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană* (C.R., 1985): [Mihaela Andreescu, *Inteligența critică*]: „Cartea nu este o *Didactica magna* a poeziei. Vitalitatea paginilor analitice este partea puternică, fiindcă exemplificările nu sunt ilustrative, nu se dezvoltă din planul teoretic cu o dependență strictă și schematică, mai curând gravitează în jurul lui, conform legilor fizice ale textului. Factorul ordonator al logicii și factorul entropic al intuiției – și ea capabilă, în ultimă instanță, de organizare – funcționează pe același teren al poeziei contemporane, fără să-și producă, prin rivalitate, răni reciproce”. [George Popescu, *Prudență și aventură*]: „Indiscutabil, e dificil de sugerat printr-un rezumat, printr-o operație cu caracter restrictiv, întreaga intimitate a unei poezii sau a unui univers poetic, povara panoramei interioare. Analizele lui Eugen Negrici sunt, ca orice incurs critic, nimic mai mult decât aproximări, simptomatizări, dezvăluiri; nu însă înșiruiți și rânduiești de reliefuri tematice, cât timp criticul înarmat de-acum cu o *metodă*, are în arsenal un criteriu care-i oferă căi de acces bine supravegheate de un spirit ordonator. O capcană e ocolită: parcurgând textele critice de aplicație te aștepți fie la o lipsă de apel, o trădare a metodei ori la «înfundări» ale discursului. Criticul nu forțează însă în direcția taxinomică (totuși), păstrând suveranitatea textului, a universului poetic și,

atunci când simte pericolul, virează cu îndemânare spre orizontul stilistic al demersului care conferă, în plus, strălucire și, cum spuneam, relevanță“. □•La numai o pagină distanță, părintele D. Stăniloae este prezent cu *Buna-cuviință, formă a nobleței*: „«Buna-cuviință», sau chiar «Cuviința», așa cum o înțelege poporul nostru, este intraductibilă în altă limbă. Dar chiar nouă ne este indefinibilă. Ea seamănă cu «delicatețea» franceză, dar are o spiritualitate atât de bogată pe care nu o are aceea. Derivă de la latinul «convenientia», dar aduce în corectă relație cu alții, exprimată de aceea, o atenție deosebită a celui ce o trăiește, la sine însuși, o grijă de a nu spune vreo vorbă, de a nu face vreun gest care să nu placă celorlalți și care să dezvăluie vreo mișcare dizgrațioasă de gând, de simțire“. ■•Ascultând rostirea limbii se numește interviul pe care Marius Ghica îl obține de la Ștefan Aug. Doinaș: „– *Provocați actul scrierii sau așteptați ivirea unui punct de plecare?* – Și una, și alta. Mi s-a întâmplat să provoc nașterea poemului prin lectură (nu neapărat poetică), prin rememorare (nu întotdeauna plăcută), prin extragere de cuvinte din dicționar (nu toate rare sau vechi), prin desen, prin joc etc. Sunt dator tuturor artelor, și multor artiști. [...] – *Sunt factori exteriori care declanșează sau favorizează actul creației; de pildă: ambianța, culoarea cernelii, vidul, albul imaculat al paginii care așteaptă să fie umplut, cafeaua, tutunul; vă influențează în vreun fel: Există o perioadă anume din zi, vreun anotimp care vă sunt mai propice în privința scrisului?* – Nefiind nici vicios, nici maniac, nici tipicar, – am un comerț decent cu substanțele obiectele și mediul înconjurător; nu le duc lipsa, le accept, le suport și le stăpânesc; apoi, odată ce-mi devin elemente ale universului intim, adică lucruri în toată puterea cuvântului, mă familiarizez cu ele, încep să-mi placă, fără a-mi deveni fetișuri. Desigur, cu un creion bine ascuțit scriu mai comod; dar dacă nu-l am, încep să-mi memorez versurile. [...] – *Impuneți obstacole, disciplină, rigori spiritului creator, acceptați convențiile formale sau sunteți adeptul libertății totale în creație? Ați scris poezii cu formă fixă? Socotiți că acesta este un test necesar pentru orice poet? Care considerați că sunt avantajele și neajunsurile versului liber? Credeți că versul și prozodia clasică au apus dintr-o necesitate, și-au încheiat rolul, sau acest fapt este urmarea dorinței de noutate și libertate poetică?* – Îmi iau îngăduința de a nu răspunde pur și simplu da sau nu la aceste multiple întrebări, concentrate în una singură, ci de a încerca să degajez sensul și valoarea unei anumite practici lirice. [...] Cum Valéry a fost nu numai primul poet străin interesant pe care l-am descoperit, ci și primul poet care m-a ajutat să mă descopăr pe mine însumi, – o parte din poetica sa a guvernat și activitatea mea. Pojar necesar al copilăriei mele lirice, poate că urmele acestei poetici se mai văd și astăzi pe fața mea... Ca și pentru el, travaliul poetic a fost pentru mine luptă cu obstacole pe care mi le propuneam eu însumi. Dar aceste obstacole nu erau pur exterioare: a-ți impune o structură baladescă formată din trei (nu mai multe!) momente narative; [...] Purismul estetic are loc numai într-o lume cu aer rarefiat, ca aceea a Spiritului

pur, care nu poate fi decât artificială, nu artistică. Așa cum în sport performanța – depășirea cu brio a unui obstacol – nu este o biruință exclusiv a corpului, în poezie triumful inteligenței artistice nu ține numai de atmosfera aseptică a intelectului. [...] – *Ce rol acordați inspirației? Între har și meșteșug, care credeți că vă slujește mai mult sau pe care-l slujiți cu mai multă credință? Dacă ar fi să vă așezați, ca poet, sub o emblemă, pe care ați alege-o, dintre acestea două: poetul iluminat sau poetul artizan?* – În concepția mea, inspirația își recâștigă statutul de factor important al procesului creator. Pentru mine, ea se prezintă ca un simptom inconfundabil: când am inspirație, simt sfârșitul poemului în chiar începutul lui, am sentimentul unui cerc interior încheiat, aproape jubilent; e ca și cum două borne interioare – una inițială, alta finală – ar coincide, s-ar suprapune perfect, peste transparența intermediară a unui spațiu de pure potențialități. De aceea, pentru mine inspirația are o formă și un conținut, o formă care strigă continuu după un conținut. Ca formă, ea e ceva – dacă nu absolut vid, în orice caz o adiere ce dă senzația vidului lăuntric“. ■•„*Carnetele*” lui G. Călinescu sunt prezentate de Geo Șerban: „O masă de conșpec-te, excerpte, note rezumative, bruioane lasă să răzbată până la noi, în filele acoperite cu scrisul mărunț, prolific, precipitat, decis al lui G. Călinescu, starea de tensiune dinaintea elaborărilor definitive, amestec de curiozitate infatigabilă și jubilație aproape senzuală a intelectului, pe măsură ce obține noi edificări în confruntarea cu alte spirite și căpăta, astfel, o mai mare siguranță de sine. Scria pe caiete de școală, pe foi volante, pe jumătăți de coli decupate în lung, pe hârtia avută la îndemână indiferent de calitatea ei, în ritmul comandat de capacitatea sa de a devora cărțile. Le parcurgea cu creionul alături, folosit pe loc pentru a bara discret pasajele ce i-au frapat atenția, cum se poate constata din unele volume păstrate încă în rafturile casei-memoriale“. □•Scriind despre dramaturgia lui Marin Preda, Eugen Simion invocă *Omul de acțiune și omul de sistem*: „Martin Bormann este o piesă politică, discutabilă, poate, ca ficțiune, construcție dramatică, dar interesantă prin problematica ei. Preda pune în discuție sistemul totalitar de tip fascist și piesa este, într-un anumit sens, o parabolă. Tema ei ar fi: individul și *fatalitate relației* (veche temă predistă). Raportată, acum, la mecanismul represiv al puterii. Tema va fi reluată în cărțile ulterioare (de la *Intrusul la Cel mai iubit dintre pământeni*). Paginile cele mai bune, ca literatură, în *Martin Bormann* sunt acelea de ordin ideologic: discuțiile dintre jurnalistul parizian și șeful coloniei, Schaeffer (presupusul Bormann). Regăsim, aici, pe Preda din romane și eseuri, pasionat de istorie și de latura morală a acțiunilor umane. Un exemplu: discuția, în stil Malraux, dintre Paulescu (reprezentantul gândirii libere, adept al unui *eroism moral* și al acțiunii lucide în istorie) și Schaeffer, omul de sistem, cinicul obstinat, fanaticul corupt de ideea forței“. □•Discipol al lui Constantin Noica, în *Starea de Absolut și limba română universală*, Constantin Barbu scrie despre Eminescu în maniera magistrului: „Nu vom putea spune niciodată că Eminescu ne-a dă-

ruit o limbă română universală. Nu vom putea spune pentru că Eminescu însuși știa: *că limba este stăpânul nostru* și nu noi stăpânii limbii. Din fericire limba care ne vorbește este o *lingua universalis*. M-am gândit întotdeauna de ce oare Leibnitz o căuta cu atâta fervoare; și numai Pascal cu al său «nu m-ai fi căutat dacă nu m-ai fi găsit» ar putea propune o rezolvare. Cine va căuta starea de eminescianitate o va găsi, cred, abia pierzând-o. Numai o despărțire de Eminescu va lumina ceva din strălucirea eminescianității. Gândul l-ar putea purta, pe cel ce citește aceste rânduri, spre acea *Despărțire de Goethe* a lui Noica, numai că despărțirea de eminescianitate are alt înțeles. Înțeles care nu depinde de mine ci de un fel de apă vie a logosului care, tot așa precum martirul noului eon historial, pare a fi făcut să existe în agonie până la sfârșitul lumii“. ■•Trei opuri au parte de comentarii la rubrica *Viața cărților*. □•N. Iorga, *Orizonturile mele. O viață de om așa cum fost*, este considerat de George Popescu, „*Romanul*” unei *Istории într-o ediție monumentală*: „Ediția de față nu este o reluare a celor anterioare; îmbogățită atât în materia ei însăși, în textele istoricului purtând emblematic amprenta memorialistică, ea prezintă avantajul, deloc neglijabil, de a prezenta cititorului interesat, dar mai ales specialistului, un întreg aparat adiacent (studiu introductiv, note și comentarii) *adus la zi*, restructurat în funcție de noi exigențe și sugestii ale criticii primelor ediții. Impresionează în această *aventură* (nu exagerăm deloc) a editorului nu numai sau nu atât întinderea și exactitatea informației cercetate, dar în primul rând înalta și profunda comuniune cu opera marelui istoric, sentimentul de intimitate cu mesajul pe care îl relevă și îl subliniază ori de câte ori i se pare necesar. Regăsim în acest demers al editorului ceva din marea lecție a savantului luminat, a cercetătorului genial care a fost Nicolae Iorga”. □•*Tirania Visului (II)* cartea de poeme a Carolinei Ilica, este recenzată de Ioan Lascu: „Enunțurile din cele două cicluri ce alcătuiesc volumul (primul: *Moartea m-a făcut să uit de dragoste*, secundul: *Dar dragostea de moarte?*) deconspiră, de altfel lucru verificabil prin analiză, o antinomie și nu o complementaritate. Ponderele termenilor poetici, a frazării în general, cărnosă și umorală, este reperabilă aproape de la prima vedere. Melancolii corosive rezonează de la bun început, e multă toamnă între copertile cărții, deși umbra verii stăruie nu prea departe. Volumul se deschide neașteptat, cu un splin cvasisimbolist. Sufletul se situează în spațiu la fel cum spațiul se situează în suflet, mișcarea lumii fiind fenomenale fiind armonică cu mișcarea interioară. Din multe poeme răzbate durerea indusă de severa determinare temporală, se strigă de îmbătrânire și aneantizare“. □•Bedros Horasangian, cu cele două cărți apărute una după alta, *Curcubeul de la miezul nopții și Încheierea ediției*, se află în atenția lui Liviu Papadima, care le consemnează sub titlul *Refuzul solitudinii*: „Un adept învederat al croșetării în text a stereotipiilor de tot felul se arată Bedros Horasangian, în cele două cărți apărute la scurt timp una după alta, *Curcubeul de la miezul nopții și Închiderea ediției*. O proză a maximei permisivități tematic: fără tabuuri, fără

inhibiții, fără idolatrii. Uneori schițele se mulează pe scurte crochiuri reporterești. Literatura devine un privilegiu al vederii (autorul compune uneori «cinematografic», în crâmpie de scenarii ce se îmbucă unul cu altul ca într-un joc de puzzle fantezist). Ce e arhicunoscut, tocit și plat, ce nu lasă urmă fiindcă e însăși urmă a anonimatului obștesc, capătă drept de încetățenire în litera textului. [...] Cele două volume aproape simultane, marcând împreună debutul autorului, relevă multiplele disponibilități ale unui prozator capabil să-și asume literatura atât la modul ludic cât și «serios», capabil de fertile explorări și nuanțări în câmpul convențiilor și tectonicii literare“.

□•Nicolaie Diaconu semnează cea de a treia parte (și ultima) în care îi prezintă pe scurt pe Romulus Brâncoveanu (*Focul concentric*), care „debutează printr-un fel de sentințe (embleme) sub al căror prim strat, înainte ca acesta să devină la rândul său subtext, descifrăm aplice embleme, alte semne pe care lectura le sincronizează, deși au fost așezate în straturi succesive de scribi aparținând mai multor epoci, dar stăpâniți de aceeași obsesie”; pe Valentin Dumitrescu (*Metamorfozele unei neliniști*), autorul unui discurs „provenit în esență din expresionism” care se manifestă „surd la vocile care l-au declarat mort de mult”; și, la final, pe Mircea Damaschin, ale cărui *Pastorale* nu stau în „reconstituirea unui orizont etnogeografic, oricum condamnat, ci în sugestia ritmului cosmic al unei deveniri fără revenire, a unei succesiuni de forma suspendate”.

□•Discuția inițiată de Maria Vodă Căpușan sub titlul *De la structură la coerență în cercetarea textului literar*, are ca punct de pornire două studii apărute în occident, M. Charolles, *Coherence as a principle of interpretation of discourse* și W.D. Dressler, *Introduction to Text linguistics*, nu adaptate, ci scrise pentru lumea scenei.

□•Cu *Măștile moderne ale mitului*, titlu care caută cu vădită intenție oximoronul, se ocupă Monica Spiridon, analizând scrierile cu caracter mitic ale lui Gide: „Adevărat «ulcior al lui Philemon» – cum zice undeva scriitorul – fabula împrumutată mitologiei a fost un recipient primitiv pentru experimentele, tropisme, obsesiile neliniștitului și «neliniștitorului» Gide. Dintre figurile mitice care au interesat pe scriitor, am ales numai trei: Narcis, Prometeu și Tezeu – «treime» semnificativă, jalonând în chip interesant meandrele unui destin creator“.

□•Urmând *O consultație folclorică*, acordată de Iordan Datcu, Eudoxiu (Șerban Cioculescu) îi demonstrează învățacelui său că versurile „*Munții noștri aur poartă/ noi cerșim din poartă în poartă*” sunt de origine cultă, nu populară: „*Euxodiu*: – Sunt și eu de aceeași părere. Opinia lui Iordan Datcu mi se pare indiscutabilă, ca o sentință judecătorească, bine motivată. Nu e însă mai puțin adevărat, că din aurul apelor și al Munților Apuseni s-au clădit marile monumente ale unei capitale cotropitoare, în timp ce acei ce îl spălau sau îl extrăgeau, de-abia își trăgeau sufletul. Cele două versuri exprimă așadar o nefericită realitate istorică: sunt documentare, dar și exponențiale. Grație lui Iordan Datcu, căruia-i aduc călduroase mulțumiri, am fost, în sfârșit, edificați“.

□•Folcloristul Ion Nijloveanu realizează, din păcate sub forma unui omagiu

postum, portretul intitulat *Adrian Fochi sau revelația folclorului comparat*. □•Despre *Actualitatea creației lui Dimitrie Cuclin* scrie, la centenarul nașterii compozitorului, Viorel Cozma: „Centenarul nașterii compozitorului Dimitrie Cuclin (1885-1978) a prilejuit o investigație de ansamblu a moștenirii sale artistice și științifice, o reevaluare a operei de excepție a acestui creator prea repede uitat. În pragul acestui an, Editura muzicală a tipărit *Lieduri pentru voce și pian*, pe versuri de Ioan Meîțoiu, și volumul *Convorbiri cu Dimitrie Cuclin* de Ella Istratty și Dan Smântânescu, marcând începutul acțiunii de publicare ritmică a creației acestui prolific gânditor și creator român (manuscrisele păstrate în colecția prof. Constantin Vladimir Mașala depășesc 10 000 de file numai de texte teoretice, pedagogice, filosofice, traduceri literare, exceptând partiturile muzicale)“. □•Doi poeți chinezi, Zou Difan și Xiong Zhaozheng, sunt prezentați și traduși de Constantin Lupeanu.

• [„Secolul 20”, an 1986, nr. 1-3 (301-302-303) Revistă de sinteză: Literatură universală – Arte – Dialogul culturilor; Editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; Format editorial A5, apariție lunară, nr. de pagini 90 (variabil); Colegiul redacțional: Dan Hăulică (redactor-șef) Ion Hobana, Vasile Nicolescu, Ștefan Aug. Doinaș, Alexandru Baci, Geo Șerban] Nucleul tematic al revistei se dezvoltă tematic în jurul orașului Sankt Petersburg și a comoriilor sale culturale. □•Dan Hăulică semnează articolul introductiv *Istoria ce se deschide* în care valorifică farmecul Petersburgului, din care se desprinde imaginea muzeului Ermitaj, cu ale sale colecții de artă și bijuterii. □•Apar pasaje din jurnalul de călătorie al lui G. Călinescu (*Kiev, Moscova, Leningrad*). Fragmentul reprodus are titlul *O piesă unică* și descrie orașul Leningrad: „Pictorii din epoca lui Salvator Rosa, Claude Lorrain, spre exemplu, pictau astfel de mări panoramice și familiare pe care corăbiile intră spre cheiuri de marmură, cu coloanade, ieșind aproape din apă. Când e ceață noțiunea de contur dispare și te simți părăsit într-o incertitudine de inundație.[...] Ceața se rostogolește peste imensele poduri, șterge conturile apei languroase, intră pe bulevardele drepte și infinite ca decorurile de operă, brumează cupole aurii, face să tremure șirurile de coloane. Astfel totul capătă o finețe crepusculară.” Descrierea Nevei amintește de pictorii impresionisti. ■•Este reprodus un fragment publicat de Octavian Goga din 20 mai 1917, denumit *Petrogradul revoluționar* în care scriitorul laudă avântul revoluționar rusesc, dorința de progres. ■•Tatiana Nicolescu scrie despre romanul lui Alexei Remizov. Articolul se numește *Originalitatea unei viziuni*. Și arată că Remizov se apropie, prin temele tratate, de scriitori precum Dostoievski și Gogol: „Coșmarul existenței umane dă o proiecție fantastică orașului. De la Gogol pornind această trăsătură devine o etichetă stabilă a Petersburgului. Dostoievski i-a dat dimensiuni noi, mai ample, definind-o ca o caracteristică de bază. La Remizov fantasticul Petersburgului derivă din absurdul vieții, din demența și coșmarul unei existențe ce pare a fi lipsită de orice sens. Acest absurd al vie-

ții, relevat de autor încă din primele sale nuvele (*Flașneta nestăpânită*, de pildă), trăiește în cotidian, se contopește cu existența umană de fiecare zi[...]. Leitmotivul conștientizării («numai să vadă, să audă și să simtă») duce în final la o concluzie negativă. Nu se poate trăi fără scop, «pentru nimic», numai «ca să vezi, să auzi și să simți». Absurdul și inutilitatea vieții i se dezvăluie lui Marakulin cu o forță ce nu poate fi respinsă cu nici un fel de argument. Și Marakulin «cere pace» veșnică».

● **[„Steaua”, nr. 3]** Între primele texte ale acestui număr se află *Arta literară*, de Adrian Marino, reprezentând un capitol din *Hermenutica ideii de literatură*, cu precizarea că „toate indicațiile de metodă și referințele noastre” se vor găsi în volum. □•Liviu Petrescu ține *Jurnalul unei iubiri din alt veac*, scriind despre *Adela*, romanul lui G. Ibrăileanu și posibilele lui confluențe simbolice cu *Luceafărul* eminescian: „Asupra îndreptățirii unei asemenea relații intertextuale (*Luceafărul – Adela*) depune cu prisosință mărturie textul publicat de G. Ibrăileanu în 1925, în *Adevărul literar și artistic*, sub titlul *Idealism*. Analizând situația erotica atât de caracteristică pentru *Adela*: iubirea dintre «un domn bătrân, intelectual subțire» și o tânără fată, scriitorul ajunge să se refere, inevitabil, la povestea lui Hyperion («Cunoscutul Hyperion...etc»). Recapitulând: pentru a stabili sistemul de lectură cel mai plauzibil pentru *Adela*, este nevoie să plecăm de la premisa că – atât prin codurile ideologice de care ascultă, cât și prin relațiile intertextuale definatorii – G. Ibrăileanu este un scriitor ce aparține esențialmente sfârșitului de veac XIX. Aceasta – indiferent de actualitatea artistică eternă a romanului său”. □•Prilejuit de împlinirea a 60 de ani, Mircea Popa semnează articolul omagial *Romul Munteanu și aspirația spre sinteză*: „Acțiunea critică a lui Romul Munteanu capătă o valoare sporită dacă o privim prin prisma rezultatelor obținute de el în trei direcții care ni se par deosebit de semnificative în acest caz: 1) munca de integrare a literaturii române în literatura europeană și mondială, prin traduceri și demers de valorizare critică; 2) efortul de popularizare la noi a marilor capodopere ale literaturii universal și 3) exemplul personal de deschidere, dialog și participativitate la viața literară a epocii sale.” □•Marian Popescu verifică *Proba labirintului în dramaturgia lui Mircea Eliade*: „Ideea labirintului în culturile vechi ca și în concepția istoricului religiilor care este Eliade, reprezintă «drumul spre centru», drumul de la întuneric spre lumina. În piesă, Coloana și Monumentul de la Indor sunt doi poli, două simboluri cu forță dramatică remarcabilă. Personajul Brâncuși este răstignit de aceste forte care-i cutreieră ființa ani de zile. Ca și Labirintul, Coloana este un drum spre lumina, un drum al singurătății. Ca și în Labirint, în Monumentul de la Indor «nu se poate intra – spune Brâncuși în piesă – decât coborând întâi sub pământ». [...] Solitudinea celui care coboară sub pământ pentru a ajunge la lumină, modalitate a morții ritualice, trimite cu gândul la drumul spre moarte al Ifigeniei care, la capăt, în centru, se găsește față în față nu cu Minotaurul, ci cu ea însăși. [...] Regăsim în aceste cuvinte o

întregă problematică a omului modern pentru care curajul de a se privi pe sine, la capătul drumului în labirintul determinațiilor de tot felul, al propriilor obsesii, idei și năzuințe care îi modelează sau alterează ființa, se dovedește a fi o adevărată *probă a labirintului*.” □•Cornel Ungureanu începe o călătorie în biografia celor trei frați Bogza, poposind la Alexandru, Geo și Radu: „Greu am putea să ne imaginăm itinerare de creație mai divergente decât acelea ale fraților Alexandru, Geo și Radu Bogza ultimul cunoscut sub pseudonimul *Radu Tudoran*. E drept că Alexandru, probabil cel mai complex și mai profund între cei trei, nu se bucură de notorietate nici măcar după apariția unui volum care anunță o operă filosofică de reală originalitate. Mult mai comentat, cel puțin în deceniul al șaselea, Geo Bogza nu a fost pus niciodată”. □•Despre *Cartea românească și geneza națională* aduce dovezi Ioan Chindriș: „Cartea românească de dinaintea epocii clasicilor literaturii române a fost, așadar, oglindă și corolar în același timp ale evoluției și dezvoltării națiunii române, din clipa desprinderii primelor elemente care o distingeau de entitatea veche și unidimensională a poporului. Timp de trei secole și jumătate, după perioadizarea pe care o preferăm aici, cartea românească depune mărturie pentru fundamentul sincron al demersului amintit, fundament din care își trage ea însăși rațiunea și substanța”. □•V. Fanache este preocupat de *Nestinsa flacără a poeziei* lui Adrian Popescu: „Simplificând, dintr-o nevoie de ordine critică, am spune că în limbajul lui Adrian Popescu percuția semnificativă este dominată de cuvintele *lumânare* și *diamant*, prezente de la întâiul volum, *Umbria* (1971), la cel din urmă apărut, *Proba cu polen* (1984). Prin intermediul acestor cuvinte se structurează principalele coloane ale unui univers liric original în modul cum reinventează infinitele corespondențe dintre eu și totalitate. Lumânarea și diamantul sunt, ambele, simboluri ale luminii, însă din categorii diferite, primul sugerând lumina vie, în necurmată ardere, viața însăși cu nedespărțita-i umbra, cel de al doilea lumina cristalizată, nepieritoare. [...] În jurul celor două simboluri se nasc constelații de semne și de sensuri, în desfășurări de mare acuitate. Din același corp metaphoric, al lumânării aprinse, sunt albina, ceara și polenul, mierea, dulcele fluctuant al existenței, dar și „hoardele nesfârșite de viespi”; lumânarea semnifică dependența de flacără și sărbătoare, cea dintâi interpretată ca intensitate a spiritului, cea din urmă ca ecou emoțional în conștiința semenului. Flacăra de lumânare (complexă imagine a fragilității spiritului în perpetuă dăruire) se transfigurează în duhul sărbătorii, aureolat de magia cântecului.” ■•Sărbătoriții acestui număr sunt Emil Isac la centenarul nașterii și Marin Sorescu, la semicentenar. □•Celui dintâi, Ioan Oarcăsu îi prezintă avatarurile biografice sub titlul *Un profil ideologic*: „Ales în 1948 membru corespondent al Academiei Române, Emil Isac ține să-și onoreze locul slujind *ideea socialistă*, în care vedea, ca și în trecut, posibilitatea unei radicale înnoiri pe plan politic și social.” □•Virgil Mihaiu nu rezistă tentației e a parafraza titlul de debut al lui Marin Sorescu, pe care îl salută cordial

la împlinirea vârstei de 50 de ani, în articolul, *Singur printre poeții lumii*: „...o mare parte a textelor acum reunite într-o carte făcuseră deja deliciul lectorilor unor reviste literare (*Ramuri*, *Secolul 20*, *România literară*). Dar recitite în impozantul volum – comparabil eventual, până la un punct, cu *Panorama poeziei universale contemporane* a lui A. E. Baconsky – toate aceste conversații, mărturii, meditații, traduceri, își păstrează intactă o prospețime realmente poetică, incite, provoacă, țin trează atenția lectorului, acolo unde optica «de specialitate» ar fi eșuat probabil în monocorde teoretizări soporifice. [...] O memorabilă explicație ne-o oferă el însuși, într-o analiză mai recentă asupra lui E. M. Cioran (*Ramuri*, nr. 9/ 1985), unde afirmă, referindu-se la eseistul nostru de expresie franceză: «Că i-a depășit pe stiliștii francezi, nici nu era greu, după ce îi depășise pe cei români!». [...] Cu toate că împarte cu toți (cei din carte și cei din fața paginilor) pâinea poeziei, Marin Sorescu știe că un asemenea altruism se plătește cu luarea aventurii pe cont propriu. Așa cum și-o asumă el, la vârsta de 50 de ani, împlinită de curând, literatura nu are decât de câștigat.”

□•Petru Poantă se oprește la *Sahia, azi*, comentând destinul literar al unui autor intrat în manualele școlare ale obsedantului deceniu, uitat apoi, în pofida potențialului operei și a enigmelor din biografia autorului, care și-a falsificat actul de naștere și, în buletin, se numea Alexandru Stănescu: „Meliorismul lui, inițial de nuanță creștină, se transformase definitiv, după 1931, în imperativele morale comuniste. Omul își construise un destin, fără îndoială mai puternic decât stilul scriitorului. Biografia este adevărata lui operă, implacabilă, dogmatică în patetismul ei, extrovertită acum, riscantă, internațională și, de aceea, puțin misterioasă. Cum au observat majoritatea comentatorilor săi, creația propriu-zisă[nu iese din orizontul acestui proiect existențial.”

□•Un profil artistic oferă și Octavian Paler în *Reverie cu Boticelli*, text însoțit de un fragment din volumul *Un muzeu în labirint. Istoria subiectivă a autoportretului*. ■•În *Lucian Blaga, începuturile muncii sale ca atașat de presă*, Pavel Țugui probează cu documente activitatea diplomatică a poetului din Lancrăm. ■•Cronicile literare sunt susținute de Gheorghe Grigurcu, Liviu Petrescu și Ion Pop. □•Sub titlul *Între continuitate și discontinuitate*, Gheorghe Grigurcu analizează volumul de versuri al lui Mircea Dinescu, *Rimbaud negustorul*: „Dacă Mircea Dinescu e sau nu un precursor al optzeciștilor? Cred că da, în măsura în care la ei balcanismul transpare ca o buclă inedită a spiralei sale evolutive, într-un baroc recondiționat, revitalizat cu garderobe la zi, practicând cu sânge rece jocul de societate al (non)sensurilor. Incredulitatea, dezabuzarea, condescența, ironia sunt tot atâtea dovezi erfutable în sprijinul concluziei lui Dinescu că «a fi înger nu-i o meserie» (*Lecția de geografie*). Candorii declarate, vulnerabile, imprudente, i se întoarce tot mai decis spatele, în numele unei lucidități amare. [...] Căci în perimetrul atitudinilor, dispozițiilor, gagurilor, informațiilor, sintagmelor știute ori cel puțin deductibile, Dinescu se înfățișează cu un set de accente inedite, fermecătoare. O atmosferă binecunoscută favorizează într-un

grad mai mic pasișă, decât o experiență puternic individualizată, izbitoare. Sugestiile venind mărinimoase din toate părțile, creând un climat voluptuos-tolerant, îndeamnă către o ars combinatoria compatibilă cu sentimental inovației. Mircea Dinescu ne introduce în câmpul unor asociații ce-i aparțin numai lui, de o turbulentă binedispusă și de o bună dispoziție turbulentă, putând fi răsturnate aidoma cărților de joc pe care se află un desen cu două capete. [...] Imagistica zglobie a poetului e plebe, dar fin amuzată, de o «grosolănie» aidoma unui nobil ce umblă în travesti. Ea absoarbe ca un burete cele mai diverse substanțe ale ambianței, se vrea prezentă *hic et nunc*. Lacomă de real, umblă incognito spre a-l observa, în felul său fantast, spre a-i surprinde și sugera mișcările adânci, inaparente. Deambulatorie, înregistrează oarecum de la sine, pasiv, însă nu fără consecințe calculate, aspectele întâlnite, aidoma filmului dintr-un aparat fotografic”. □ • *Ceremonial și meditație* se intitulează cronică lui Petru Poantă la Horia Bădescu: „Desigur, Horia Bădescu nu duce acest «stil al arbitrarului» la ultimele consecințe. Nu obscurizează și nici nu parodiază (el de departe de «hermetismul» livresc cât și de «comedia literaturii»), însă asemenea rețele culturale îi permit confesiunea obiectivă, o contemplație neutră, indeterminată, dincolo de registrul natural al sentimentului. Altfel, el rămâne în linia unei poezii tranzitive, a comunicării, preponderent sapiențială și asta începând cu ciclul *Plângerile lui Solomon* din *Recurs la singurătate* și cu *Ascunsa trudă*.” □ • Ion Pop scrie despre poezia lui Mircea Cărtărescu, plasând-o în hiperealitatea imediată: „Alcătuindu-și astfel cartea, dintr-un mosaic de atitudini caracteristice pentru filoanele sensibilității sale lirice, Mircea Cărtărescu a făcut-o desigur din nevoia realizării unui soi de bilanț: el vrea să spună «totul» și despre sine, așa cum e în acest moment al evoluției, în care se pregătește – cum promite o mare parte din paginile volumului – pentru o nouă etapă. Ea va accentua, probabil, latura neliniștit-vizionară a acestei poezii, atenuând dezinvoltura ludică a vârstei «adolescentine» și îmbogățindu-i substanța confesiv-reflexivă. Cartea de astăzi consolidează și nuanțează, înnoind-o substanțial, o fizionomie lirică original, a unuia dintre cei mai înzestrați reprezentanți ai tinerei generații. [...] Regimul în care imaginația lui Mircea Cărtărescu se simte în largul său este unul al profunzimii: belșugul de obiecte și evenimente, de gesture și stări, antrenând o imensă masa verbal niciodată satisfăcută parcă de cât poate cuprinde, numi, mobiliza în discursul mereu avid. [...] În cazul lui Mircea Cărtărescu era evidentă încă de la început necesitatea resituării în raport cu limbajele moștenitea «retrăirii» critice a lor, a trecerii lor prin filtrul unei sensibilități și conștiințe actuale: totalizare-asimilare, firească luare de distanțe, de- și re-structurare, într-un proces în care «moștenirea culturală» devine o componentă inalienabilă a experienței intelectuale și trebuie, ca atare, să se confrunte cu o actualitate inevitabil priectată pe orizontul ei. O asemenea proiecție nu putea însă să lase neobservate diferențele, mutațiile, atitudinile, schimbările la nivelul «lumii obiectelor» și la acela al conștiinței ordonatoare.

Ba tânărul poet își făcuse chiar un program din absorbția, ca să spunem așa, a datului imediat, recunoscându-l «realist» ca singurul apt să autentifice discursul liric; singura valabilă era totuși o perspectivă posibilă”. ■ G. Topîrceanu este evocat de Irina Petraș și Valentin Tașcu: „În formalitatea titlului *Balade vesele și triste* George Topîrceanu a introdus un și cu aparență (doar) copulativă. De fapt, lectura atentă și verificată în timp a poemelor selectează o nuanță vesel/tristă care întreține în cele din urmă și mai cu seamă în perspectiva timpului valoarea filozofică a unui discurs poetic prezentat de către poet în marginea ideii de divertisment. [...] Mitul tristeții sale proverbiale, precum și popularitatea hazului și spritului sau incisive au conturat două structuri alăturate, antagonice, când în realitate ele nu aveau cum să fie decât părți concurente ale unui întreg afectiv complex. [...] Pe de altă parte, să recunoaștem, poetul *Migdalelor amare* nu mai este citit cu entuziasmul de acum două-trei decenii. E posibil ca generațiile mai noi să refuze într-o oarecare măsură dimensiunea gratuită (veselă) pe care Topîrceanu a dat-o mai tuturor problemelor. [...] Succesul rapid, recunoașterea unanimă din partea publicului, clasicismul de paradoxală modernitate al scrisului său, o întreșesere de circumstanțe istorice și literare l-au îndepărtat pe George Topîrceanu la câțiva pași siguri de scriitorii minori oprindu-l, însă, la un pas de marea literatură. O stare de lucruri capabilă să întrețină interesul posterității pentru opera sa, să incite la controverse, polemici și, deci, noi lecture. O soartă, să recunoaștem, nicidecum ingrată” ■ Recenziile acestui număr, semnate de □•Ion Buzași (Alexandru Brad, *Ora ceasului din turn*, Eminescu, 1985): „Într-o vreme când poezia este în căutarea unor modalități lirice inedite, unele cu puține șanse de audiență la cititori, Alexandru Brad preferă lirica patriotică direct, cu ton direct și vocabular poetic accesibil. Aceasta este poezia în care reușește. [...] Alexandru Brad este un poet al valorilor tradiționale și al satului”. □•Cristian Livescu (la Vasile Constantinescu, *Sfera cu raze inegale*, Junimea, 1985), □•Virgil Nistor la Titus Suci, (*Ceața, Facla*, 1984); „...dincolo de obiectiile noastre, Titus Suci rămâne în continuare un prozator interesant cu reale posibilități de împlinire”.

• [„Teatrul”, nr. 3] Victor Parhon analizează montarea operei lui Camil Petrescu, *Jocul ielelor* pe scena Teatrului Național din București, în regia Sandei Manu, apreciind *înfățișarea obiectivă* a personajelor piesei în spectacol. □•Alice Georgescu prezintă scrie despre reprezentarea scenică a piesei lui D. R. Popescu, *Acești îngeri triști*, la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, considerând opera dramatică „aproape clasică nu numai în contextul creației autorului, ci și în acela al dramaturgiei originale contemporane”. □•Ileana Berlogea analizează piesa lui Paul Everac, *Dulapul*, reprezentată scenic la Teatrul de Stat din Oradea, afirmând că: „reprezintă un simbol al reificării, al mărginirii idealului, al coborârii omului la nivelul obiectului transformat în scop al adorației [...], urmărind cu rigoare nu numai deteriorarea relațiilor unui cuplu normal, ci și procesul pe parcursul căruia omul devine o primejdie publică, neom

față de semenii săi”. □•Adriana Popescu semnează un al treilea articol dedicat operei Luciei Demetrius. Dintre opiniile critice pe care le reproduce, poate fi menționată cea a lui Ion Cazaban din „Teatrul”, 3/1965: „De la *Vadul nou* la *Oamenii de azi*, de la *Vlaicu și feciorii lui* la *Prietenii*, autoarea schițează [...] o adevărată istorie – socială și morală – a satului românesc în nestăvilită dezvoltare socialistă”. □•Mariana Brăescu recenzează monografia Nataliei Stancu, *Horia Lovinescu – o dramaturgie sub zodia lucidității*, apreciind „scrupulozitatea uneori barocă a documentației” în realizarea lucrării, dar considerând că atributul „lovinescian” ar trebui utilizat doar în raport cu cel ce l-a consacrat, respectiv doar pentru E. Lovinescu.

● [**„Tomis”, nr. 3**] Două teme majore întâmpină „Tomis” pe luna martie: a 65 aniversare a Partidului și *Literatura și marea*. Sub genericul *Partidul – conștiința de sine a națiunii*, se pronunță, în scris, Marian Badea și Mircea Poenaru. ■•Un interviu (*De la „Mare Clusium” la „Mare liberum”*) i se ia lui prof. univ. dr. Dumitru Mazilu, membru corespondent al Academiei de Științe Sociale și Politice, „personalitate marcantă a dreptului maritim românesc și internațional”, dar și mai bine cunoscut după decembrie 1989. □•. Discuția se poartă în jurul resurselor nebănuite pe care le deține partea de mări și oceane care acoperă 71% din suprafața globului terestru. ■•Un reportaj despre navele de pescuit oceanic și *Întreprinderea de pescuit oceanic Tulcea*, cunoscută și sub denumirea argotică de al doilea „Conservator” al țării – deoarece totul se livra sub formă de conservă -, semnează Sorin [Roșca] Stănescu. ■•*Dicționarul scriitorilor dobrogeni*, alcătuit de Ovidiu Dunăreanu, îi conține pe buzoianul Arthur Porumboiu (poet) și pe brăileanul Cristian Pricop, ambii deveniți scriitori „la locul de muncă” adică în Constanța. □•Alex. Ștefănescu revine cu cea de a doua parte a studiului despre Nichita Stănescu (din proiectata sa istorie având deocamdată titlul provizoriu, *Istoria exactă a literaturii române contemporane*): „De mare succes s-a bucurat și se bucură în continuare opinia că poezia lui Nichita Stănescu este o «poezie de idei». Contribuie la aceasta numărul nunc de neologisme folosite de poet (dintre care multe provin din terminologia filosofică, matematicii, fizicii, astronomiei etc.), ca și o anumită inaccessibilitate a textelor, similară cu «ermetismul» poeziei lui Ion Barbu, despre care se crede, în mod irevocabil, că reprezintă o incursiune în «castelul de gheață» al gândirii. Curios este faptul că, de la un moment dat, Nichita Stănescu însuși a început să se considere un inițiat în marile probleme ale existenței și – în diferite interviuri (îndeosebi în convorbirile din *Antimetafizica* – a enunțat solemn și sibilinic tot felul de adevăruri nemuritoare. În realitate, poezia sa nu conține nici mai multe, nici mai puține idei decît creația oricărui alt poet.[...] Este adevărat că Nichita Stănescu, în unele poeme ale sale, și anume în cele în care nu se manifestă ea un sentimental, regizează o atmosferă inițiatcă. comunicând într-un stil sentențios diferite revelații în legătură cu Universul. Dar, dacă analizăm aceste revelații, constatăm că în esență ele nu sunt

decât ipoteze paradoxale puse în circulație de fizica modernă (care, îndeosebi prin contribuția lui Albert Einstein, a devenit o bogată sursă de inspirație pentru mitologia secolului douăzeci) sau enunțuri aforistice din texte antice orientale (Nichita Stănescu raliindu-se, astfel, la o modă a preferinței europenilor pentru filosofii și mitologiile neeuropene). Este vorba, în orice caz, de idei aflate la îndemâna oricui, care fac parte din ceea ce numim «cultura generală» a unuia din azi. Poetul are meritul de a activa din punct de vedere liric aceste idei, de a le aduce într-o stare de reverberație, însă trebuie spus că nu cu ajutorul lor își asigură marile reușite. Se întâmplă chiar adeseori ca «reflecția» să fie răspunzătoare de eșecuri evidente, transformând poezia în a-ride exerciții de silogistică.[...] Așa se explică și preferința, de nenumărate ori exprimată, pentru ciclul *11 elegii* care a devenit, până la urmă, celebru și s-a transformat într-o emblemă a poeziei lui Nichita Stănescu. Studii critice, subiecte de examen, teze de licență i-au fost concurate insistent de-a lungul anilor. Până și faptul că cele unsprezece elegii sunt, în realitate... douăsprezece (deoarece cuprind și un poem nenumărat, *Omul-fantă*) a fost luat în considerare cu evlăvie și interpretat ca o aluzie în «cina cea de taină» printre ai cărei participanți se afla, după cum știm, și unul nenumărat. [...] Cele *11 elegii* sunt poeme adunate la un loc în absența unui principiu integrator și nu intră în categoria celor mai valoroase sirieri ale lui Nichita Stănescu”. □ Octavian Georgescu este prezent cu meditații la starea poeziei: „*Tratat de inspirație*, noua carte a lui Marin Sorescu, a cărei primă parte conține dialoguri și portrete, fiind urmată de un număr considerabil de traduceri, oferă cititorilor un excurs interesant, substanțial, în lumea poeziei contemporane, fiind, totodată, o meditație și invitând cititorul să mediteze la starea, rostul și sensurile poeziei acestui secol. Se înțelege, nu avem de-a face cu un «tratată de poetică» (sau poietică) sistematic, alambicat, alunecând greoi pe terenul subiectiv și, adesea imaginar al poeziei, riscând să piardă din vedere starea de grație din care se naște poezia, mobilurile ei și tocmai pe cei care o fac, pe poeții înșiși. [...] Demersurile sale, de-a lungul călătoriilor prin lume, de a investiga resorturile intime a numeroase personalități poetice, au dus la încheierea unui corpus de dialoguri și portrete, agrementat cu texte în traducere, în care poeții înșiși vorbesc despre poezie în genere și despre propria lor creație, în special, rezultatul concurând la titlul de «tratată», cu avantajele concreteții, autenticității și varietății punctelor de vedere exprimate, reunirii atâtor experiențe poetice.[...] Cartea este salutară, apărând ca un act de cultură, în linia unei mai vechi tradiții, memorabile fiind, în anii interbelici, Portretele lirice ale lui Ion Pillat sau frumoasa, rară carte de tălmăcirii a lui Miron Radu Paraschivescu, cărora le-au urmat, în anii noștri, eforturile de exeget și traducător ale regretatului A.E. Baconsky, adunate într-o amplă *Panoramă ...*, florilegiile lui Virgil Teodorescu, Ștefan Aug. Doinaș sau Aurel Rău. Reiese însă că meritul acestui *Tratat de inspirație*, miza și originalitatea sa constau nu doar în quantumul de informații sau ineditul textelor cuprinse, ci,

prin acestea și dincolo de ele, în jocul ideilor, experiențelor mărturisite, ce converg către o înțelegere mai adincă și mai firească a poeziei contemporane, cu meandrele, frământările și speranțele ei. [...] O carte vie, am zice, care se păstrează ca o invitație mereu deschisă la reflecție, fie și pentru că ne aduce aminte adevărul comun, dar fundamental, al poeziei ca interpretare și veghe a frumuseților și caratelor vieții, ca modelare a omului, în mișcarea și varietatea lumii”. □•Despre Mircea Iorgulescu, colaborator fervent al revistei, scrie Doina Jela: „Dar, din acest punct de vedere, critica practică de Mircea Iorgulescu nu se distinge, în principal, prin nota ei . «artistă», acesta nefiind decât unul din mijloacele de persuasiune folosite și nu cel mai important. Importantă este chiar această decizie de a persuadea, de a impune un punct de vedere, așa încât, chiar și atunci când comentariul lui Mircea Iorgulescu nu este explicit polemic, el este polemic în chip implicit. Aspectul acesta dă textului vivacitatea pe care orice comentariu de actualitate trebuie să-l aibă, nepierzând niciodată din vedere faptul că publicistica se adresează unui cititor dornic să-și confrunte impresiile do lectură cu opinia unei instanțe autorizate. Rareori imaginea pe care Mircea Iorgulescu o propune asupra unei cărți este neconvingătoare. [...] Este, poate, regretabil că autorul n-a inclus în carte și acele texte cu caracter explicit polemic, întrucât, dacă din această prețioasă însușire decurg puținele neajunsuri semnalate, tot din talentul de polemist se alimentează subteran verva, prospețimea, ritmul alert al scrisului său”. ■•Debutanții Constantin Preda și Cassian Maria Spiridon, sunt întâmpinați de către Vladimir Bălănică, cu vorbe de bine. □•Despre poezia lui Constantin Preda (*Fiecare cu steaua lui*, S.R., 1985), care „a fost întâmpinată cu rafale de elogii din partea unor nume din raftul întâi (Fănuș Neagu, Gheorghe Tomozei, Mircea Dinescu, Adrian Păunescu, Laurențiu Ulici, Alex. Ștefănescu ș.a.)”, Vladimir Bălănică se exprimă în termeni la fel de elogioși: „Obsesia destinului străbate volumul de la titlu până la ultimul vers. [...] Conștiința destinului duce către un tip de rostire pe care am numi-o «oraculară», în sensul că discursul liric este articulat din scândări studiate, cu rezonanțe de bocet uneori. Hieratismul unei astfel de expresii este însă evitat prin recursul la o imagistică debordantă, copleșitoare [...] În ciuda prea vizibilelor, pe alocuri, rezonanțe argheziene, volumul lui Constantin Preda impune un poet venit la «marea întâlnire» împodobit cu «cercelul Poeziei» la ureche, iar la butonieră, cu «floarea de tei ca emblemă»”. □•Față de cel de-al doilea, autorul volumului de versuri *Pornind de la zero*, Junimea, 1985, entuziasmul criticului este ceva mai rezervat: „Cassian Maria Spiridon are acea seriozitate a poezilor inteligenți, cerebrali, care îl ferește încă de la început de greșeli evidente, dar implică totodată și un inconvenient: tentația abstractizării excesive, uscarea discursului liric până în pragul apoftegmaticului. [...] Cassian Maria Spiridon se dovedește stăpân pe mijloacele poeziei – ceea ce nu-i puțin lucru –, dar dă sentimentul unei aridități ce vine poate dintr-o exagerată (deși cumva explicabilă pentru un debutant) rețineră în fața propriilor po-

sibilități. Care există”. □•*Literatura și marea*, anunțată drept piesa de rezistență din acest număr se restrânge la traduceri din Gabriel Garcia Marquez (*Relatarea unui naufragiat*) și Theodor Roethke (la rubrica *Antologia mării*) și la autohtonii Radu Theodoru, Nistor Bardu și Dan Mutașcu. □•O pagină de poezie pe tema anunțată semnează, în corpore, Al Raicu, Gil Păsculescu, Lavinia Dumitrașcu și Emilia Dabu. ■•Rubrica *Repere culturale europene* susținută de Valentin Silvestru conține relatări din București (cu Marin Sorescu, dramaturgul), Moscova (cu Emil Loteanu și Nicolae Ungureanu) și Belgrad (cu teatrologul Radoslav Lazic): □•Carmen Tudora scrie conica dramatică la piesa lui D.R. Popescu, *Acești îngeri triști*. □•Nicolae Motoc (*Rubrica deschisă*) amână debutul a doi viitori scriitori, care bat la porțile literaturii. Nu primesc avizul dramaturgul Petre Barbu și editorul și scriitorul Bogdan Octavian Hrib, primul invitat să nu pastîșeze pe Constantin Țoiu, cel de-al doilea, cu două schițe S.F.

● **[„Transilvania”, nr. 3]** *Gloriosul jubileu* al Partidului se află în fruntea preocupărilor redacției revistei *Transilvania* și în acest număr: „Supremul omagiu pe care comuniștii, toți oamenii muncii din patria noastră, fără deosebire de vârstă, sex ori naționalitate, sunt hotărâți să îl aducă strălucitului jubileu al partidului îl constituie intensificarea activității de construcție socialistă și comunistă, în consens cu planurile și programele ce guvernează dezvoltarea țării. Este evident din însăși activitatea și și realizările prin care toate colectivele de oameni ai muncii participă la marea sărbătoare a întregului nostru popor că aniversarea acestor 65 de ani de glorioasă istorie românească duce la întărirea mai puternică a rolului conducător al partidului în toate sectoarele vieții economice și sociale, în organizarea și conducerea vastei opere de făurire a noii orânduiri pe pământul României”. ■•În acest număr sunt publicate versuri de Nichita Stănescu (*Patria*), Ioana Diaconescu, Ștefan Aug. Doinaș. Acesta din urmă îi dedică poetului și prietenului său poezia *Nichita lăudând „Miorița”*. ■•Esteticianul Titu Popescu omagiază frumusețea într-un eseu despre *Simbolistica feminității în artă*: „Înțeleasă ca triumf și împlinire, simbolistica femeii în artă oferă un excelent mijloc de comunicare tensionată, vie, incandescentă”. Evocarea unora dintre celebrele opere de artă dedicate femeii prilejuește regăsirea bucuriei și confirmarea adevărului „după care contemplarea frumosului este o operațiune adânc umană, înrudită cu alte date originare ale eului profund, toate ducând la regăsirea cuplului primordial. [...] Feminitatea artistică relevă totdeauna ceva inițial, o esență a vieții ca bucurie, ca în figurile deo arhitate noduroasă, înfățișate de Picasso, sau ca în versurile-dedicație din *Epitaful pentru Euridice*: «Când nicăieri nu mai ești, / ești în mine. Ești, iată, Aducere-aminte, / singur triumf al vieții / asupra morții și ceții» (Lucian Blaga). ■•Adrian Marino promovează conceptul deschiderii, diversificării, adâncirii fecunde a procesului considerat, în mod fals, ca fiind o disociere între literatură și poezie: „Dacă «literatura frumoasă» este prima specializare și autonomizare precis definite terminologic ale literaturii, un adevărat contra-

concept cultural, o desprindere, o negare, un refuz hotărât al culturii (=«gramatică», «literatură»), dominarea categorică a poeziei are o nouă consecință tradusă prin apariția unui nou concept: literatura poetică, a cărei vocație este de a se identifica, mai devreme sau mai târziu, cu ideea însăși de poezie. Poezia care a luat locul literaturii se simte autorizată să-i preia și termenul, să-și însușească definiția și să devină literatură poetică, respectiv «poezie a literaturii». În felul acesta, literatura se poetizează, monopolul cultural dispare”. Adrian Marino apreciază că „ideea de literatură intră într-o nouă fază, primind încă o semnificație definitorie”. Prin „specializarea” poeziei în „poezie epică”, „poezie lirică”, „dramatică”, noțiuni devenite deja extrem de răspândite, „ideea de literatură nici nu se îngustează, nici nu se pulverizează. Dimpotrivă, ea își reface în permanență, doar sub o altă denumire, unitatea originară”. ■ În rubrica *Literatură și actualitate*, „Tribuna” pledează pentru o artă angajată, patriotică. Apelul la Raportul prezentat de Nicolae Ceaușescu la Congresul al XII-lea al PCR se dorește a fi mobilizator: „Literatura și artele – se arată în Raport -, care au cunoscut o puternică dezvoltare în anii socialismului și care în cincinalul trecut au dat noi opere de valoare, având un rol important în întreaga activitate cultural-educativă, trebuie să promoveze cu mai multă îndrăzneală spiritul revoluționar în noile creații”. „Tribuna” consideră că partidul are un rol esențial în îndrumarea artei și culturii prin acțiunea sistematică de pregătire ideologică a creatorilor. ■ În cadrul aceleiași rubrici, redacția îl felicită pe Romul Munteanu la împlinirea vârstei de 60 de ani. ■ Vlădescu Lupu scrie *Un poem dramatic al elementelor* despre dramaturgia lui Marin Sorescu, pe care îl consideră „singur și printre dramaturgi”. ■ Centenarul lui Liviu Rebreanu se află în continuare în atenția revistei. Dan C. Mihăilescu realizează în articolul *Rebreanu după un veac* o prezentare detaliată a conținutului volumului omagial dedicat lui *Liviu Rebreanu după un veac. Evocări, comentarii critice, perspective străine, mărturii ale prozatorilor de azi* (Editura Dacia, 1985), „o carte gândită și alcătuită de Mircea Zăciu”. ■ Paul Abrudan prezintă cititorilor câteva *Documente inedite privind activitatea lui Timotei Cipariu în conducerea Astei*. ■ Literatura este prezentă și cu *Lirică de limbă slovacă din România*, iar cea străină în traduceri ale Gretei Tartler din poezia lui Casimiro de Brito, președintele Festivalului European de Poezie pentru perioada 1985/1986.

● [„Vatra”, nr. 3] Omagiu marelui eveniment *P.C.R. – 65 de ani de istorie* se intitulează editorialul numărului de față. □ La cronică literară, Cornel Moraru îl are în vedere pe Marin Mincu -poetul, cu antologia de versuri *Pradă realului*, C.R. 1985 (un volum cu același titlu fusese editat în 1980), prilej de a comenta fugitiv precedentele apariții – *Cumpănă* (1968), *Calea Robilor* (1970), *Eterica Noapte* (1972), *Văile Vegherii* (1974), *Discurs împotriva morții* (1977), *Pradă realului* (1980) sub titlul *Totul despre real*: „La sfârșitul lecturii, rămâi cu impresia că ambiția poetului e să spună totul despre real. Greu de anticipat ce va mai urma. Poemele de până acum ne apar deopotrivă prozaice

și experimentale, exacte și inefabile, senzuale și austere. Dau senzația că poezia se află peste tot în jur, fiindcă peste tot plutește ființa realului”. □•Dumitru Mureșan deschide o linie de credit (critic) poeziei lui Mircea Ciobanu, pe care o comentează în mai multe numere, în primul sub titlul *Gravitate și candoare (I)*: Poetul lucrează cu alte materialuri decât cele sistematizate de G. Călinescu în *Universul poeziei*. Deși în versurile de tinerețe, încă nedecantate, sugestiile acesteia, duse mai departe, edifică un univers poetic singular, neîndatorat predecesorilor” □•O recenzie de mici dimensiuni, în care sesizează mari ...schimbări de tematică, semnează Ștefan Borbely la Radu Enescu *Ab urbe condita* (Facla, 1985). □•Anton Cosma scrie la Ion Cristoiu (*Personaje de rezervă*), plasându-i scriitura în context generaționist: „Ca și alți tineri scriitori iviți acum, scriitura este primordial un mod al lecturii. Lectura sa însă se ferește de exclusivismul în care unii colegi de generație cad. Mai degrabă se poate spune că, la fel ca și, de exemplu, Ioan Groșan, Ioan Lăcustă sau Bedros Horasangian, Ion Cristoiu clădește pe o lectură fundamentală (tradiția Caragiale), pe care altoiește sugestiile moderne, inclusiv textualiste, dar totodată și de o lectură autohtonă mai recentă (în cazul lui, Marin Preda). Prin această grilă este citită literatura deceniului șase și literatura rurală tradițională, iar în această lectură, se pare, autorul găsește resurse fructuoase pentru un drum propriu”. □•Nicolae Băciuț trece în revistă debuturile colective de la editura ieșeană Junimea, din anul 1985, arătându-se aproape dezamăgit de prestațiile celor cinci debutanți: „*Incantațiile* de la Junimea probează cât se poate de edificator «sentința» «mulți chemați, puțini aleși»”. ■•*Jurnalul lui Alceste* continuă eseuistic și în episodul al V-lea, în care Gheorghe Grigurcu glosează pe seama termenilor cultură și literatură, amintind și de perioada nefastă a proletcultismului denaturant: „Cultura scriitorului e un fapt ce ține tot mai mult de evidență. Geniului spontan, cântând precum pasărea ori izvorul, i se dă replica, mereu mai articulată, a unei conștiințe filtrate prin timp, a unei înmagazinări de cunoștințe, experiențe, sensibilități, energii, din care creația pornește cum dintr-un strat nutritiv”. □•În sfera de acțiune a *Seismogramelor*, cum se numește rubrica lui Dan Culcer, intră debutul lui Cristian Teodorescu (*Maestrul de lumini*, C.R., 1986), „autor strict «realist», producător ale cărui texte sunt validate drept *verosimile*, în raport cu un obligatoriu plan referențial, structurat, descriptibil și codificabil fără ambiguități”. În concluzie: „Autorul evită tezismul, se limitează la instrumentele epicii pentru a ne orienta, conduce și persuadea, apelând la o subtilă retorică a gesturilor, limitând comentariile auctoriale și apelând la banal pentru a nu trezi suspiciuni. Specia pe care o numeam sociografie ficțională se poate menține deci în mod natural între formele epicii scurte. Nu operează cu realități ci cu reprezentări despre realități, ceea ce înseamnă că imaginarul social este astfel eliberat, scos de sub tutela univocității”. ■•Un interviu de mari dimensiuni oferă „dr. Virgil Cândea” lui Grigore Ploieșteanu: „– *Interogând trecutul cultural istoric, căutați rădăcinile unor idei, atitudini, mentalități,*

moravuri ale unor fenomene și procese și sunteți astfel foarte contemporan! Cum înțelegeți de fapt, actualizarea istoriei și ce rosturi îi atribuiți acesteia în activitatea unui istoric? – Se poate scrie în două feluri istorice: actualizând imagini acreditate de generația precedentă de specialiști, adică rescriind în manieră contemporană ceea ce au spus ei, completându-i și corectându-i pe ici pe colo (modalitate confortabilă dar greșită), sau reevaluând întregul material documentar asupra unei teme și reexaminând critic tot ce s-a scris – bun sau rău – despre ea, manieră desigur dificilă, dar care sigură poate duce la rezultate valabile. [...] Reaparitia periodică în publicistica străină de azi a falsei «teorii a lui Roesler» este un exemplu de toți cunoscut. Este adevărat că, în mod ideal istoria a fost scrisă o dată, de autorii ei, de cei care au făurit-o prin strădania, lupta, adesea sângele și sacrificiul vieții lor. Dar fiecare generație are dreptul la o imagine limpede, completă asupra trecutului, într-un limbaj nou, cu o înțelegere sporită. Istoriografia poate fi comparată cu un telescop mereu perfecționat, mereu mai puternic. Aceasta înseamnă, cred, actualizarea istoriei sub raport științific. Dar și sub raport moral, actualizarea istoriei trebuie să câștige de la o generație la alta, pentru că mai buna cunoaștere a trecutului sporește o serie de convingeri cu relevanță etică, de exemplu că politica de agresiune nu este, pe lung termen, avantajoasă; că drepturile națiunilor mici sfârșesc prin a se impune; că pacea este mai ușor de asigurat prin negocieri decât prin amenințarea cu forța etc. (am ales într-adins teme actuale). – *Ce șabloane, clișee, deficiențe, ați dori să fie definitiv înlăturate din lucrările cercetătorilor din domeniul istoriei?* – Improvizația, superficialitatea, retorismul, tendința spre inflamația informației, lipsa de exigență față de sine și de respect față de colegi și cititori, alunecarea în publicistică. [...] Să mă explic: prin improvizație mă refer la nerespectarea normelor cercetărilor științifice; prin superficialitate – graba de a trage concluzii, fără analiza severă și completă a izvoarelor și ipotezelor de lucru; prin retorism trecerea tacită de la stilul științific definit printr-o sobrietate care nu exclude eleganța, la un stil redundant, bombastic; prin tendința de inflație a informației, obișnuința repetării, până dincolo de sațietate, a ceea ce s-a spus și se cunoaște despre subiect. [...] Înțeleg prin lipsa de exigență față de sine comoditatea de a repeta teorii acreditate fără osteneala de a le verifica, iar prin dispreț față de colegi sau cititori ascunderea conștientă sau din neglijență a unor informații pe care ești dator să le dai atunci când tratezi un subiect. [...] În sfârșit, prin alunecarea în publicistică înțeleg confuzia de stiluri. Deseori, articolul științific, de fapt un raport de cercetări care ar trebui să fie precis și sobru ca o depozitie, devin fragment de roman istoric de ficțiune, bun pentru almanahuri și serbări, dar pe care bibliografia istorică nu-l poate înregistra. Aș adăuga că de asemenea deficiențe nu sunt răspunzători numai cercetătorii tineri de azi, dar în bună măsură dascălii care i-au format fără severitatea necesară. La fel, redactorii revistelor de specialitate și redactorii de carte din diverse edituri care publică asemenea alcătuirii fără să impună autori-

lor să respecte criteriile scrisului științific. O ultimă remarcă: pe dumneavoastră nu vă enervează cărțile, altminteri de valoare, la care facem frecvent apel, lipsite de elementarul, obligatoriul *Indice de nume și locuri*, lipsite numai pentru că autorul s-a grăbit să publice fără a-și lua această osteneală, laborioasă și prost plătită și pentru că redactorul de carte, din confort, n-a simțit că este dator să ceară autorului această ultimă contribuție – atât de importantă totuși – la cartea sa? -*Ne-am bucurat mult de descoperirea cea mai recentă pe care ați făcut-o. Personal, nu cred în caracterul întâmplător al unei descoperiri de asemenea importantă. Sunteți doar reputatul cantemirolog, îngrijitorul ediției academice de opere complete ale lui Dimitrie Cantemir și cel ce a mai descoperit anterior două manuscrise arabe ale Divanului, tocmai în Liban.*- Vă referiți la descoperirea manuscrisului latin al Istoriei Imperiului otoman a lui Dimitrie Cantemir, ultima formă a acestei opere, în Biblioteca Houghton a Universității Harvard din Cambridge (Massachusetts, SUA). Descoperire, într-adevăr, neașteptată (un manuscris cantemirian peste Ocean?), dar nu întâmplătoare pentru că cine caută cu asiduitate creații culturale românești nu le găsește «întâmplător». De câte ori manuscrisul pe care l-am descoperit la Harvard anul trecut a fost luat în mână de bibliotecari și specialiști americani care n-au considerat că s-ar afla în el nimic senzațional pentru cultura universală sau românească. De ce? Pentru că ei nu urmăreau, ca mine, destinul operelor înaintașilor noștri în lume. Eu sau altul, dar numai un român putea descoperi în străinătate un manuscris cantemirian, pentru că numai un specialist de la noi îi putea de îndată ghici valoarea. La fel mi s-a întâmplat în 1970, când am găsit în bibliotecă libaneză cea mai veche versiune a *Letopiseșului Țării Românești* din 1920-1968, în limba arabă, și traducerea, tot în arabă, a *Divanului* lui Dimitrie Cantemir. Nu eram primul istoric care examinase aceste manuscrise. Dar predecesorilor mei le lipsea mobilul descoperirii: căutarea de opere ale cărturarilor națiunii lor, obișnuința cu ele, emoția întâlnirii cu ele ... □ În rubrica de dialoguri *Dreptul la timp*, apare un scriitor... muntean, optzecistul Ion Bogdan Lefter, care răspunde câtorva întrebări formulate de Vasile Dan: „- *Există un complex de... superioritate al autorului domiciliat în București?* - Dacă-ar fi să mă iau după câteva exemple din provincie, ar trebui să am unul de... inferioritate. [...] În București – cum să spun – lume multă, înghesuială mare. [...] Să mai adaug ceva, fiindcă tot e vorba despre locuri din țară. Majoritatea scriitorilor generației '80 se cunosc între ei, știu unii de alții. Ceea ce înseamnă că felul lor de a scrie reflectă – cel puțin pe o latură – un grad avansat de tipicitate, datorat unor condiții germinative comune. Structura literară pe care o propun constituie la nivelul invariantei reacția necesară la anumite condiții literare, culturale, social istorice. [...] Nu e singura reacție posibilă, însă amploarea cu care se manifestă îi indică un bun grad de reprezentativitate pentru epocă. [...] Harta unei generații depinde de creația propriu-zisă și nu de voia creatorului; dacă o anumită structură literară se străvede dincolo de

suprafața textului, apartenența la generația creatoare definită de acea structură se impune oricum, vrei – nu vrei, bucureștean ori «provincial»». □•Sub titlul *Scriitorii clasici și critica tânără*, Victor Atanasiu scrie, de fapt, despre cunoscuta carte a lui Radu G. Țeposu, *Viața și opiniile personajelor*, optând comparativ pentru exercițiul critic al lui Radu G. Țeposu în defavoarea celui practicat de Alex. Ștefănescu: □•O pledoarie la *Documentele continuității* este studiul lui Vasile Pop, care devoalează *Ce ne destăinuie toponimul Drăculea*: □•Deși pare mai degrabă de interes istorico-literar local, *Noi considerații privind activitatea Editurii Miron Neagu (II)*, este un studiu cu numeroase amănunte, precum acesta: „Bucurându-se de un asemenea prestigiu, editura instituie, în toamna anului 1938, un premiu de 30.000 de lei pentru roman. Din juriul constituit de editură făceau parte: Liviu Rebreanu ca președinte, și Perpessicius, Șerban Cioculescu, Dan Botta, Ion Chinezu, Octav Șuluțiu și Emil Giurgiuca, ca membri. Romanul premiat trebuia să fie de o «valoare excepțională»”. □•De filosoful Mihai Șora și de cărțile sale se ocupă Oliv Mircea, în dreptul cărora așează prețiosul titlu *Ivirea bucuriei bătuite de infinitul viu*. □•Marius Iosif publică prima parte a articolului cu titlul obliterat, *Lumea prin Nichita Stănescu*, uzând bibliografic de lucrările lui Const. Noica: „Înțelegem parcurgând primele două volume ale lui Nichita Stănescu – *Sensul iubirii* (1960) și *O viziune a sentimentelor* (1964) – că senzația și percepția conștientizate îi alcătuiesc lumea. Unei conștiințe în trezire la viață totul îi este splendoare. Este în aceste volume Întâlnirea sau mai bine spus Reîntâlnirea pentru că «prima dată nici nu există». «Trebuie să vii a doua oară» spunea poetul asemeni lui Pavese. O întâlnire de conștiință are loc, o întâlnire care pune obiectele în relație sistematizându-le în jurul eului”. ■•Angela Marinescu este prezentă simultan cu poezii și textul teoretic *Ostentația antidiscursului poetic*: „De aceea ostentația, atât cât există într-un act în care îmi convertesc cuvântul în opusul lui (în Viață) și invers, este, pentru mine, mai de înțeles decât lipsa de ostentație în care nimic nu se preschimbă în nimic. Și chiar dacă ostentația nu este apanajul intelectualismului, deoarece intelectualismul se consumă în direcția structurii lui atotcuprinzătoare, atotcunoscătoare, atotdemocratice, tot ostentația este aceea care definește esența lui, ca fiind conștiință pură”. □•*Poezie poloneză contemporană*, cu autori traduși de Nicolae Mares, nu atât de spectaculoasă pe cât fusese anunțată pe prima pagină.

• [**„Viața militară”, nr. 3**] Pavel Pereș publică poemul *Deschideri spre înălțimi*. ■•Sub genericul *Partid, popor și țară – singură voință*, semnează versuri Haralambie Țugui (*Puterile biruitoare*), căpitan Eugen Pelin (*Comuniștii*), Traian Reu (*Ție, partid comunist*), căpitan Vasile Preda (*Devenire*), Marius C. Nica (*Eterna noastră carte*), Luca Onul (*Patria*). □•În cadrul rubricii dedicate *Zilei de 8 martie*, cadrele militare femei ocupă prim-planul textelor. Sub titlul generic *Cu dragoste, respect și recunoștință*, Mircea Nedelciu (*Dialog cu poezia*) prezintă o „recitatoare de excepție”, ale cărei premii obți-

nute la *Cântarea României* ar ocupa prea mult spațiu tipografic: „Ca pe o scenă de mare concurs, ca le un debut se emoționează când spune că, uneori, propria-i viață îi pare un poem cu tristeți, bucurii și speranțe. O tânără a zilelor noastre – căpitan Carolina Orza”. □•La rubrica *Permanențe*, Radu Theodoru semnează episodul intitulat *Treceți batalioane române Carpații*. □•Rubrica *Scriitori și cărți* este deschisă de Cristian Livescu. Acesta vede în cercetarea lui D. Vatamaniuc, *Publicistica eminesciană*, Junimea, 1986, „un studiu de referință, deschizând și propunând noi sugestii de evaluare a ideilor și procedeele existente în gazetăria eminesciană”. □•Nicolae Boghian recenzează *Amintiri din prezent*, Sport-Turism, 1986, volumul postum al lui Nichita Stănescu, alcătuit de texte în proză capabile să redea în final oglinda gândirii etice, estetice și filosofice a poetului. □•Aurel Martin comentează parafraza (după Camil Petrescu), pe care Haralambie Zincă o folosește drept o cronică a jertfelor ostașilor români participanți în cel de-al doilea război mondial: *Ultima noapte de război, prim a zi de pace*. ■•Simona Buia obține un interviu de la Paul Everac, intitulat, cu spusele dramaturgului, „*Armata se leagă de sensibilitatea noastră patriotică*”. Nu lipsește întrebarea referitoare la modalitățile de implicare ale dramaturgului în ...viața militară: □•La sport, articole semnate de cunoscutul reporter sportiv Cristian Țopescu sunt însoțite de gradul acestuia, ca angajat al MAPN: colonel Cristian Țopescu.

APRILIE

1 aprilie

• [„*Scânteia tineretului*” nr. 11456] Ion Segărceanu publică *Poem în sărbătoare*.

• [„*Tribuna României*”, nr. 313 (7)] Ion Murgeanu se ocupă de semnificațiile unei aniversări, „*Viața Românească*” – 80: „Spiritul critic al «Vieții Românești» va pleda, prin acest mentor al ei, devenit în cultura noastră simbol, pentru originalitate artistică, pentru o modernitate neostentativă, punând drept condiție de bază dezvoltării literaturii, aceea ca scriitorul să aibă talent iar opera lui să fie frumoasă. Deziderate valabile, prin noblețea mesajului lor, și astăzi, când, consemnând data aceasta aniversară, ne facem o datorie de onoare în primul rând față de memoria marilor cititori și înaintași ai «Vieții Românești» □•Nicolae Manolescu prezintă pe scurt cel de-al patrulea volum din proiectata ediție Lovinescu, aflată sub îngrijirea Mariei Simionescu și a lui Alexandru George „bun cunoscător al operei lui E. Lovinescu, de care s-a ocupat și într-o monografie”: „Cum se vede, numai anii tinereții lui E. Lovinescu (născut în 1881) au pretins editorilor patru volume compacte, însumând aproape 1400 de pagini. [...] Au existat și obiecții din partea comentatorilor. Era și firesc. Chiar dacă soluția Mariei Simionescu și a lui Alexandru George

nu e fără cusur, e greu de propus alta mai bună. Și oricum ar fi, a avea în bibliotecă, peste câțiva ani, totalitatea operei lui E. Lovinescu va fi o mare izbândă a autorilor ediției prezente, ca și a noastră, a cititorilor”. □•Livi Papadima scrie amplul articol *Un mit al poeziei*, Nichita Stănescu, în care salută apariția a două cărți consacrate poetului. Prima se numește *Ordinea cuvintelor*, și a fost „concepută de autor împreună cu criticul Al. Condeescu, care o duce la bun sfârșit. Referitor la cea de a doua se arată: „Concomitent, Gheorghe Tomozei publică un volum de scrieri în proză ale lui Nichita Stănescu, *Amintiri din prezent*, cuprinzând pagini de publicistică, tentative de exegeză literară, notații eseistice, într-o formulă pregnant personală”. □•În serialul *Trepte în poezia românească*, Liviu Papadima ajunge la episodul al V-lea, continuând să vorbească despre lirica populară, de data aceasta sub forma unor *Regenerări* (culegeri de texte folclorice), unele editate, aparținând lui Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu și Lucian Blaga. □•Grigore Brâncuș se ocupă de etimologia cuvântului *munte*: „Din familia lexicală a lui *munte*, cei mai interesanți, în afara de toponimul discutat mai sus, este *muncel*, care însemnează «colină, deal, parte mai joasă a muntelui, măgură» și care ar fi mai degrabă moștenit (din lat. *monticellus*, un diminutiv) decât format pe teren românesc din *munticel*”. ■•Pe ultima pagină sunt redată câteva din *Aforismele lui Constantin Brâncuși*, din rândul cărora îl reținem pe cele mai pilduitoare: „Lucrurile nu sunt greu de făcut, ceea ce este greu – este să ne punem în starea de a face”. Și: „Să muncești ca un rob, să poruncești ca un rege, să crezi ca un Demiurg”, iată portretul moral, în numai trei «linii», al celui mai mare sculptor al modernității”.

2 aprilie

• [**„Viața studentească” nr.13**] Tania Radu scrie cronică la volumul *Trațat e inspirație* de Marin Sorescu: „[...] Cronici pur și simplu (poate doar cele din secțiunea *Neadăugitele*), portrete literare, divagații încântătoare, profiluri, studii serioase, aplicate (contând și ele ca demonstrații de aptitudini) despre autori români și străini lasă loc concluziei că, mai ales în spațiul literaturii contemporane, Marin Sorescu este capabil de comentarii critice de o mare aderență, prin intuiție, la text. Mai mult nu se poate spune, pentru că, vorba autorului, «nu știu cum o fi pe lumea cealaltă, dar pe aceasta judecata de valoare costă foarte mult»“.

3 aprilie

• [**„România literară”, nr. 14**] Vasile Băran, Viorel Cosma și Octav Sargețiu acoperă prima pagină cu elogii la adresa lui Nicolae Ceaușescu. Viorel Cosma vede în Partid *Simbolul demnității*: „Partidul scrie trainic istoriei temeri/ Pentru prezentul falnic și mândrul viitor”. □•Octav Sargețiu îi aduce un *Omagiu*: „E astăzi larga muncii demnitate și cutezanța faptului deplin,/ Ce-o suie către piscuri avântate / Și-i rotunjește murele destin!” □•Poezii mai dedi-

că, în paginile de interior, Victoria Milescu (*Partidului*) și Gabriel Cheroiu (*Patrie*). ■•Mircea Mușat glorifică cea de-a 65 aniversare a partidului, sprijinit de un citat din Nicolae Ceaușescu: „Niciodată în România nu a existat un alt partid politic cu o istorie atât de bogată și glorioasă, care să fi luptat cu abnegație și să fi realizat atât pentru fericirea poporului român. Partidul nostru s-a născut și a crescut odată cu proletariatul, destinul său este strâns legat de cel al clasei muncitoare, al întregului popor român”. În esență, articolul întins pe două pagini dezvoltă ideile cuprinse în citat”. □•Din volumul omagial, dedicat celei de-a 65 aniversări a partidului, în pregătire la editura Cartea românească, având drept titlu *Patriei – Partidului* sunt reproduse versuri de Emil Isac, Mihai Beniuc, George Călinescu, Gheorghe Tomozei și Magda Isanos. Selecția este de „nume” și nu de „opere”, între „mesajele” poeziilor existând mari falii valorice. În cadrul aceluiași eveniment se înscriu reportajul realizat de Marian Constantinescu (*Reșița-Ritmuri contemporane*) și eseurile lirice *Mereu mai tânără, Patria* (Areta Șandru) și *Măreața cauză a Partidului* de Eugen Teodoru. ■•Despre *Tânărul Rebreanu* scrie Șerban Cioculescu în cunoscuta sa rubrică *Breviar*: „Romanele principale ale lui Liviu Rebreanu, fără a-și umbri calitățile obiective ale creației epice, ne oferă numeroase trimiteri la elementele biografice ale autorului. Prin aceasta însă nu se pot încadra între romanele-cheie ce se susțin exclusiv prin interesul anecdotic contemporan, ca de pildă, *Ciubăreștii*, al șaselea volum din romanul ciclic al lui Constantin Stere. Ne oprim deocamdată în pragul primei „descălecări” a celui ce nu fără temei a fost numit ctitorul romanului românesc modern”. □•Între cărțile de critică, atrag atenția Vicu Mândra, *Istoria literaturii dramatice românești* (vol.1), Minerva, 1985, recenzată de Nicolae Manolescu: „Capitolele de analiză din *Istorie* sunt, adesea, remarcabile, în pofida semnelor de întrebare ridicate de preambulul teoretic de care se lasă, desigur, călăuzite, dar fără dogmatism. Un astfel de capitol este acela intitulat *Forme dramatice în literatura populară*. Consecvent ideii sale, V. Mândra crede că narațiunile orale (basmul, de pildă) nu o importanță mai mare în apariția unui teatru folcloric decât sunt dispuși să accepte folcloriștii.[...] Capitolul despre Caragiale este cel mai solid din toate. Cu aceasta, spun foarte mult despre meritul *Istoriei*, căci autorul *Scrisorii pierdute* era piatra de încercare a acestui întâi volum al ei. V. Mândra analizează comediele lui Caragiale atât în raport cu tradiția teatrului comic, cât și în valoarea lor, așa zicând, intrinsecă. [...] Aș putea cita și numeroase analize de detaliu: antroponimia hipocoristică (p. 243), calcul parodic din *O noapte furtunoasă* (p. 248), paroxismul «fricii burgheze» din *Conu Leonida* (p. 253), încălcarea regulamentului farsei, – etojarea și dublarea conflictului, relația dintre pasajele reprezentate și rele relatate în *Scrisoarea pierdută* (p. 254 și urm.) sau definierea piesei *D’ale carnavalului* drept «o comedie a formelor fără greutate, în care noțiunile sacramentale plutesc într-o veselă stare de Imponderabilitate» (p. 263). Am unele obiecții, mai ales la interpretarea *Năpastei*, dar nu mi se

pare important să insist pe astfel de inevitabile deosebiri de opinie, cu atât mai mult cu cât e vorba de un capitol dens și interesant.[...] Volumul următor al *Istorici literaturii dramatice românești* (dacă nu vor fi, cum bănuiesc, mai multe) va întregi un studiu care merită să fie discutat cu mai multă aplicație docil s-a făcut pînă acum (și decît am putut-o face cu însumi într-o recenzie), căci este cel dintîi din perspectiva amintită și foarte bine articulat critic. Vor avea de spus un cuvânt și istoricii teatrului, căci studiul comportă, cum e și normal, o latură documentară, asupra căreia nu mă simt capabil să mă pronunț”. □•*Din unghiul diversității* (C.R., 1986), volumul lui Pompiliu Marcea, este analizat de Henri Zalis: „Este evident că opinia critică, astfel formulată, nu nesocotește recente contribuții semnate de Roland Barthes. Tzvetan Todorov, Greimas ori Bahtin. Dar rafinamentul gustului (și al metodei aplicate) se subordonează mereu exigențelor interpretărilor avansate de marii noștri profesori întru spirit critic: T. Maiorescu. E. Lovinescu. G. Călinescu, T. Vianu. Conștient că printre criticii tineri sunt și unii tentați să-i revizuiască drastic pe predecesori în favoarea celor în marcă vogă la un moment dat, Pompiliu Marcea le cere să nu se autoexproprieze. Are dreptate. Excesiva modernizare a instrumentului critic în dauna celor socotiți eronat drept depășiți compromite însăși ideea de noutate. Acest mod de a recomanda prudența față cu exhibiționismul metodologiilor formalizante îl definește pe Marcea, în respectul pe care îl purta valorilor certe, pilduitoare. Interesul manifestat de critic pentru realitatea fremătătoare a epocii postbelice, pentru scriitorii ei exponențiali: Stancu, Preda, Barbu, Țoiu. Dumitru Popescu ș.a. probează fidelitatea cu care a identificat în opera acestora destinul nostru ca indivizi chemați să descifrăm sensurile evoluției sociale. Nu este ușor să alegi între atâtea cazuri pe cele mai elocvente. Totuși Marcea a încercat în mai multe rânduri. Conform cu temperamentul său echilibrat, criticul înclină spre personajul în stare să confiște atenția cititorului spre eroul ce pune întrebări și, în context, găsește răspunsuri potrivite. Revenind la acest personaj în care se unifică două dispoziții complementare (vezi eseul *Literatura română în universitate*), Marcea se vrea solidar cu personajul activ, descifrând existența. Prin el omul-martor se transformă în omul-conștiință. Observația acută se întregeste prin maturitatea atitudinii. Notând această propoziție definitorie «..o Elveție a literelor n-ar interesa pe nimeni», criticul vrea să spună că nu au căutare în contemporaneitate nici neutralismul steril, nici rafinamentul exterior, găunos. În orizontul său intelectual revenirea la Maiorescu și Coșbuc, la Lovinescu și Arghezi, la Bacovia și Blaga probează un principiu superior de obiectivitate. Este ceea ce Tudor Vianu a numit palingeneză literară. Anume nevoia de a recurge, dincolo de orice gest efemer, la «marile instanțe», la purtătorii de cuvânt cei mai autorizați să între «și să rămână în plămada sufletului nostru». Cele spuse au adus în discuție o formulă de simț critic prob și constructiv. Mai ales acum, când știm că ne va lipsi unul din exponenții săi cei mai pertinenti, volumul atât de divers și totuși atit de

unitar al profesorului, editorului, istoricului și criticului literar Pompiliu Marcea îl evocă în ipostazele ce i-au fost proprii, convingătoare prin experiență, autoritate, consecvență”. ■•Valeriu Cristea despică firul romanului *Turnul* (C.R., 1985) de Vasile Andru: „Prin reușitele sale frapante, *Turnul* impune (confirmă) un prozator remarcabil. Ceea ce mi-a plăcut din romanul lui Vasile Andru: în primul rând «cartea mică a clipei», mi-a plăcut foarte mult”. □•Ion Simuț regretă că *Degetele lui Marsias* (Dacia, 1985), cartea lui Radu Țuculescu, a trecut aproape neobservată: „Construită cu migală, *Degetele lui Marsias* este cea mai bună carte a lui Radu Țuculescu, fiind în același timp unul dintre cele mai frumoase romane ale anului trecut. Prin construcția lui după modelul unei arhitecturi muzicale nu are echivalent în imediata apropiere a literaturii noastre contemporane. E regretabil că romanul nu a beneficiat de primirea cuvenită. Penumbrelor rezervă întotdeauna surprize, pentru care atenția critică nu pare pregătită”. □•Laurențiu Ulici ajunge cu *Moldovenii*, la episodul XXII în care îl are în vedere pe de mult bucureștenizatul George Chirilă. □•Aureliu Goci (*Generația de sacrificiu*) arată de ce dramaturgul I. Valjean își manifestase preferința pentru piesele într-un act: „Dramaturg uitat astăzi, dar prețuit și jucat în perioada interbelică, I. Valjean este restituit cu opera sa teatrală quasi-completă de editura „Minerva“, dar în afară colecției specializate. Undeva Valjean (Vasilescu Al. Jean, 1881–1960) afirmă că preferă comedia într-un act, la care spectatorii să rîdă de personaje, piesei în trei acte la care lumea să rîdă de autor. Poate că de la o asemenea mărturisire a pornit G. Călinescu în *Istoria literaturii...* unde l-a caracterizat succint: «V. Al. Jean e un comodiograf spiritual și plin de vervă, specializat în piesa de un act”. □•Gheorghe Grigurcu realizează *Fișele vitalității*, scriind despre poezia *Otiliei Nicolescu*: „O atitudine vitalistă stă la baza versurilor Otiliei Nicolescu. Pornind din tulburi străfunduri organice, ele au suficient fler estetic pentru a păstra semnalele acestora, pentru a pune în pagină rumoarea lor obscură. Se obțin astfel fișe nervoase, febrile, inegale ca semnificație, ale unei existențe «sincere» cu sine, într-o unitate care e mai puțin de ordinul organizării lucide, cât al instinctului. Poezia se alcătuiește din «fulgerări», unele constând doar din ciâeva seânteii, altele despicând întunecimea fiziologică precum un tăiș. Desigur, autoarea se subordonează unui stil al prospețimii, al îndrăzelii expresive, care presupune cooperarea cu imaginarul”. ■•Despre marii filosofi ai Franței scrie Eugen Simion la rubrica *Fragmente critice*: „Când discutăm despre filosofi Franței, să nu uităm să spunem ceva și despre modul lor de a fi filosofi: ei sunt de regulă mari prozatori de idei, creatori fini în sfera conceptelor. Un text asupra metodei poate fi citit și admirat pentru frumusețea demonstrației. Spiritul francez nu vrea să fie numai clar, vrea să fie și frumos în claritate. Este filosofia subminată, în acest fel, de literatură? Mor conceptele în proza strălucitoare a eseistilor? Aș spune, mai degrabă, că fantezia împiedică filosofia să îmbătrânească. Uneori îi ajută pe filosofi (cazul Camus, Sartre) să tragă generațiile

tinere după ei, să le formeze gustul și să le determine opțiunile politice. Are Franța mari filosofi? Are, în orice caz, destule spirite strălucite care să cultive îndoiala în marii filosofi și în sistemele lor vaste și complicate. Fără ei (moralisții îndoielnici, creatorii de aforisme) Europa filosofiei ar muri de congestie cerebrală”.

• [„**Tribuna**”, nr. 14] Editorialul *Vibrantă chemare pentru pace* se face ecoul demersurilor întreprinse de toate forumurile, organismele și organizațiile conduse de partid, adăugându-se aspirațiilor întregii națiuni. Perspectivele politice privesc și *Formarea omului nou – sensul profund al activității politico-ideologice* (autor Petru Pârvu) și *Socialismul, generator al eficienței economice* maxime, temă abordată pornind de la documentele de partid de către Gheorghe Postelnicu. □•Pe aceeași primă pagină N. Prelipceanu publică interviul *Limba și literatura română, în școală și pe stradă*, în care îi este interlocutoare Zoe Dumitrescu-Buşulenga. Discuția pornește de Olimpiadele de profil, de limba și literatura română, la care redactorul clujean a fost participant în 1960, în timp ce intervievata este președinte al comisiei naționale în anul de față. Conversația alunecă spre ...stradă, unde, se nutresc speranțe că „ecologia în cultură va reuși mai mult decât cealaltă”. □•La *Viața literară*, Marian Papa-hagi își intitulează cronică la al șaselea volum manolescian de *Teme, Scrisul ca plăcere*, care „nu dă prilejul unei mici maliții ce nu se satisface, totuși, în sine, ci devine, la rândul ei o cale pentru o mai exactă înțelegere a firii eseistului.[...] Criticul, ca și scriitorul e, în definitiv, un cititor., spune el în textul intitulat Un risc splendid, unde argumentează tocmai stupefianta evidență a responsabilității primei întâlniri cu o carte. Mai înainte, însă, discociind între cititorul de literatură și criticul literar, autorul apăruse o teză paradoxală: Că nu toți cititorii sunt critici, asta înțelege oricine, dar că un critic nu e un cititor, asta ridică oarecari dificultăți bunului simț. Nicolae Manolescu vede în opinia cel mai greu de apărut o poziție demnă să fie îmbrățișată și, ca atare, susține că scrisul contează pentru critic mai puțin decât cititul, căci în timp ce cititorul obișnuit se caută, mai mult sau mai puțin conștient, pe sine în cărțile parcurse, aspirând la limită să fie scris, criticul dorește să fie citit, el instrumentalizează literatura atunci când i se devotază., de unde și această mărturisire ce pare a se opune nu numai celor spuse pe alte pagini ale aceleiași cărți, dar și a celei nedisimulate plăceri a lecturii, declarate în alte volume de *Teme*”. □•Criticul ieșean Al Dobrescu a ajuns la episodul al doilea, de astă dată mai concentrat, din *Stere, Ibrăileanu și începuturile poporanismului*: „Dar chiar textele cu caracter declarat programatic, în majoritate rămase în paginile «Evenimentului literar» și actualizate după mai bine de un deceniu de Ibrăileanu, nu aduc precizări de natură să clarifice înțelesul poporanismului literar. [...] Să ne mai mirăm atunci că, în primii ani de propagandă poporanistă, Stere se arăta prea puțin pretențios, vorbind de «un sentiment general, o atmosferă... intelectuală și emoțională», nu de o «doctrină și un ideal bine hotărât»? Că, mai târziu, ideologia lui

social-politică va prinde contururi ferme, cristalizând într-un sistem, e cu totul altceva. Atunci, însă la cumpăna veacurilor, ea era prezentată ca o nebuloasă, despre care se știu câteva lucruri și acelea vag. Atât de vag că o demarcație netă între poporanism și socialism era greu, dacă nu imposibil, de făcut. [...] Limpeziri? Să fi fost el ambiguu numai din neputința de a fi precis? Dar dacă lipsa lui de fermitate era premeditată?”. □•După ce în numerele precedente, Victor Felea depănase amintiri despre Lucian Blaga, în prezenta ediție cel aflat „în preajma poetului” este Ion Lungu: „În anii din urmă m-a tratat ca pe un adevărat prieten. La aniversarea a 65 de ani ai săi, am participat, împreună cu Ion Oarcăsu și Al. Căpăriu, fiind invitații săi personali, cu un sentiment de sinceră mândrie și cu o extraordinară satisfacție moral-culturală pe care ni le-au prilejuit discuțiile avute cu sărbătoritul. Între altele ne demonstrase valoroasa contribuție a teatrului polonez la montarea capodoperei sale dramatice *Meșterul Manole*. Îl simțeam, totuși, puțin întristat că redactorul șef și redactorul șef-adjunct al revistei noastre «Tribuna», nu participau, deși fuseseră invitați”. □•În *Notre Dame de Paris*, partea a IV-a, călătorul Ion Cristoiu se alătură grupului de turiști care urcă la impresionantul clopot – este situat la 35 de metri înălțime, cântărește 15 tone și se aude în tot Parisul – , prilej de a cita din „moralistul” Marin Preda, înainte de a sesiza eroarea fatală că este victima unei situații în care „intrarea se plătește”.

● [„Alba Iulia”, nr. 4] Se deschide cu editorialul *Partidul – întemeietor de prezent și viitor*, în care se spune cu mândrie: „În acești ani, partidul nostru, prin gândirea și acțiunea de uriașe energii creatoare a mult iubitului nostru conducător, a dobândit un prestigiu fără egal între partidele comuniste și muncitorești de pe întreaga planetă”. □•Mircea Cenușă comentează *O biografie așteptată*, aceea scrisă de Nicolae Gheran despre viața și opera lui Liviu Rebreanu. Elogiile aduse „celui mai indicat să ne dea o biografie a lui Rebreanu” sunt însoțite și de câteva note critice referitoare la unele neglijențe de tipar și lecțiuni greșite: „Cum spuneam însă, acestea sunt doar mici scăpări, care nu umbresc nicidecum valoarea primei biografii științifice și, după cum a început, foarte complete [sic!] a «ctitorului romanului românesc modern». □•Mircea Popa îi consacră un profil lui Ion Breazu, de la a cărui absență dintre semeni au trecut zece ani, rememorând contribuțiile acestuia în calitate de critic și istoric literar care a „jinduit întotdeauna la realizarea unei panorame a scrisului literar transilvănean”. □•Paginile suplimentului conțin poema lui Keith Wilson (S.U.A.) *Prin ținutul cu arbori uscați și încovoiați*, pe care Ioan A. Popa a tradus-o.

4 aprilie

● [„Contemporanul”, nr. 14] Împlinirea a 65 de ani de la înființarea P.C.R. ocupă în continuare un spațiu generos. Tema începe cu editorialul *Expresia superiorității gândirii și acțiunii comuniste*: „Este în logica întregului

proces de perfecționare a activității sociale ca în primele rânduri să se afle comuniștii, care acum reprezintă 15 la sută din întreaga populație a țării, o adevărată forță de progres pentru ca fiecare membru de partid la locul său de muncă, trebuie să fie un exemplu de competență și responsabilitate revoluționară. Lucrările Plenarei au pus încă o dată în evidență unitatea partidului și poporului, unitatea tuturor oamenilor muncii, hotărâți să nu-și precupețească eforturile de muncă și creație pentru a asigura ritmuri superioare de progres și prosperitate, pentru a asigura afirmarea liberă și demnă a României socialiste. Și, în conștiința tuturor, această unitate de monolit are un nume simbol, numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, revoluționarul de omenie și erou al păcii, ctitorul României socialiste“.

■•Poeme omagiale adresate „gloriosului stegar al victoriilor noastre” semnează Mihai Beniuc „*Aud cum geme-nfricoșată marea, / Odată vom striga, eu, tu sau altul, / De sus veghind și largul și înaltul, / Nu doar atât: Pământ, pământ, pământ!! (Atunci și spațiul cosmic fi-va-nfrânt)/ Ci vom striga: Comuna comunistă/ A-nvins din plin, trăiește și există!*” □•Zaharia Stancu: *Țara e plină de flori și de soare,/ De cântec țara întreagă e plină,/ De cântece și de lumină. / Pentru aceasta s-a născut pe lume Partidul,/ Pentru aceasta a venit pe lume Partidul*”.

□•Ion Parhon scrie textul *Teatrele populare și muncitorești repere importante ale politicii culturale a partidului*. Pe prima pagină, Gheorghe Tomozei salută *Primăvara românească*: „Să fie vinovați poezii? Se poate, ei sunt totdeauna vinovați de câte ceva și sunt nespuse de puține erorile ce li se iartă... Iată una: ei desfoliază fastuos desenele toamnei, laudă aromele verii îndeobște strânse în cupe, ei evocă zăpezile arhaice ale iernilor dar primăvara ei nu se pricepe s-o cânte așa cum s-ar cuveni! Fiindcă, în fiecare nou an trăit de ei, inima le bate ca sub capace tencuite în argint; sunt tulburați de mirabila mărire a Măriei-Sale Ziua, pare că pentru prima oară țin între degete florile dintâi, părelnice, și tot pentru prima oară devin hanurile la care poposesc păsările deltelor primordiale. [...] Distileriile subtile ale iernii fac din pământ un inefabil mortar (e vremea meșteșugului zidăresc, așadar!) și lemnul dulce se sporește cu încă un cerc în pădurile ce sunt și bărbi de zei dar și brațe, milioane de brațe ridicate spre cer pentru a corecta mersul orelor, lunecarea sevelor, ivirea luminii“.

□•Dezbaterea Vlad Țepeș/ Dracula ajunge la cel de-al doilea episod, întreținut tot de dr. N. Stoicescu: „Ca să înțelegem până unde se poate merge cu exagerările în ce-l privește pe «Dracula» (dracul), vom aminti că, în anul 1968, un reporter italian, dornic de senzațional, venit în Transilvania în căutarea lui «Dracula», afirma că ar fi văzut între Vatra Dornei și Bistrița o cruce ci inscripția: «Doamne, apără-ne de dracul», înlocuind pe dracul (diavol) cu Dracula, reporterul scria că acest text este singura «probă» găsită de el despre supraviețuirea în Transilvania a unor credințe populare relative la vampiri! Dispărând asemenea «probe», care nu pot exista decât în imaginația înfierbântată a unor oameni în căutare de senzațional, nu rămâne nicio legătură între «Dracula» și vampir“.

□•Gabriela Omăt, dă cărții lui Nicolae

Oancea o înaltă apreciere sub titlul *Viața e o șansă*: „Nicolae Oancea este statornic în a-și păstra timbrul propriu, contaminările de recuzită sunt rare și discrete, ia aspirația spre un fel de clasică limpiditate se conturează tot mai decis. Nota particulară a poeziei lui este curajul de a se situa la dimensiunea insului de rând, fără fățarnicie, cu o simplitate netrucată, cu o autoasumare demnă a măsurii puținătății omenești. [...] Așadar, fremătând ca un liric și încercând a cugeta ca un înțelept, poetul vede firea cu uimire sau nedumerire, cu întristare sau jubilație. [...] Poezia atât de sinceră a lui Nicolae Oancea – vreau să spun o poezie care atinge expresia lirică a sincerității – nu șovăie să-și declare nici traumatica spaimă de moarte (...mi-e teamă de moarte până la rușine / Mi-e teamă de ea»), dar nici credința în străvechea, sublima iluzie a salvării prin iubire, autenticată prin aceeași *uluire* mai sus semnalată, stare de spirit elementară a liricii. [...] În spectaculoasa bogăție a liricii noastre de astăzi, poezia lui Nicolae Oancea își păstrează o demnă ținută literară și, lucru nu tocmai la îndemână, o «voce» a ei“. ■•Începe să se contureze o nouă tematică în paginile rezervate actualității pe glob: Anul internațional al păcii. □•Ion Mărgineanu semnează textul *Glasul de pace al Românei, al președintelui Nicolae Ceaușescu*: „Încă din prima zi a existenței sale, Partidul Comunist Român a scris pe steagul său de luptă, în programul său politic că socialismul și pacea sunt de nedespărțit și chiar în perioada cea mai întunecată a dictaturii, comuniștii au fost în primele rânduri ale luptei împotriva războiului, pentru pace, înțelegere și colaborare între națiuni. Un asemenea nobil țel a fost ridicat la nivelul politicii de stat devenind obiectivul prioritar al activității internaționale a partidului și statului. Este meritul nepieritor al tovarășului Nicolae Ceaușescu de a fi autorul unor inițiative și propuneri înnoitoare în viața internațională. Chemările sale la rațiune și luciditate, la oprirea evoluției periculoase a evenimentelor și preîntâmpinarea unei catastrofe nucleare, pentru apărarea dreptului fundamental al popoarelor, al oamenilor la libertate și independență, la existență, la viață și pace sunt înseși chemările întregului nostru popor“. □•Grupaj de versuri intitulat *Poezie contemporană din țări socialiste*: cu poeți, maghiari, polonezi și bulgari în traducerea lui Constantin Olaru, Nicolae Mareș și Valentin Deșliu.

● [„Cronica”, nr. 14] În acest număr se fac observații și comentate sub titlul generic *Scriitori români în ediții critice*. Gavril Istrate scrie despre Mihail Sadoveanu, *Opere*, II: „În ediția actuală se reproduce textul revizuit din *Șoimii*, cel din ediția din 1940 (pag. 1-135), iar în note și comentarii și prima variantă a cărții, intitulată, inițial, *Frații Potcoavă* (pag. 405-446). Nu vom stărui asupra deosebirilor, importante, dintre cele două variante (din 1902 și 1904, adică); ne vom mulșumi, doar, să spunem că în *Frații Potcoavă* autorul nu folosea decât în cazuri rare neologismul, de unde rezultă că prima redacție a cărții se deosebește, fundamental, și din acest punct de vedere, de ediția din 1904. [...] *Notele și comentariile* volumului se datoresc editorului și colaboratorului său, Fănuș Băileșteanu. Ele sunt bogate, fără a fi exhaustive. Este o măsură

bună, aceasta, nu numai din motivul că reproducerea tuturor referințelor ar fi încărcat, în mod inutil, aparatul critic, ci și din cauză că cititorul se poate edifica, din ceea ce i s-a dat, asupra felului în care au fost receptate, în epocă lucrările respective“.

□ Zaharia Sângeorzan se referă la îngrijitorul ediției din Cezar Petrescu, *Opere, I*: „Să spunem un adevăr invulnerabil: Mihai Dascal cunoaște ca nimeni altul tema – viața și opera lui Cezar Petrescu – probând un admirabil devotament”.

■ Între Mihai Drăgan și Gavril Istrate, ambii profesori ai Universității „Al. I. Cuza” din Iași, despărțiți de câteva decenii prin vârstă, se iscă o polemică legată de autorul ediției: „În «Cronica» nr. 3, din 17 ian. a.c., profesorul Gavril Istrate consacră un articol volumului M. Eminescu, *Geniu pustiu*, o *antologie* publicată de noi la Ed. «Junimea» în 1985. Evident, autorul, specializat de multă vreme în compararea lecțiilor din diferite ediții eminesciene, și nu numai, procedează și cu acest volum în consecință, făcând însă o mică eroare pe care mă grăbesc s-o rectific. Precizez mai întâi că autorul ia act, în treacăt, de faptul că această *antologie republică textul «prozei literare a lui Eminescu de sub îngrijirea lui Petru Creția»*. Ca urmare, observațiile de limbă pe care le aliniază profesorul Gavril Istrate nu se cuvin făcute acestei *antologii*; ele ar fi trebuit să fie făcute de d-sa, ca filolog, în momentul când au apărut *Opere, VII, Proza literară* (Ed. Academiei R.S.R., 1977), volum realizat de un colectiv de sub coordonarea lui Petru Creția, sau în 1978 și mai ales în 1984, când reputatul editor a republicat proza literară a lui Eminescu la Ed. «Cartea românească». Acest lucru ar fi permis editorului să dea răspunsurile cuvenite privitoare la lecțiunile luate în discuție. [...] Dar cel mai concludent exemplu ni-l oferă Eminescu însuși care și-a republicat *Scrisoarea III* în «Timpul» din 10 mai 1881 (după ce ea apăruse în «Convorbiri literare», din 1 mai 1881), făcând o seamă de corecturi esențiale la câteva erori de tipar din revista *junimistă* (vezi comentariile lui Perpessicius la *Opere, III*, 1944, pp. 319-320). În fine, profesorul Gavril Istrate notează că trebuie corectată afirmația noastră că autorul nuvelei *Lanțul de aur*, (tradusă de Eminescu), ar fi *Onkel Adam*; azi – spune d-sa – «știm că el se numește *C.A. Wetterbergh*». Corectura propusă este însă inutilă deoarece *Onkel Adam* este pseudonimul literar al lui *C.A. Wetterbergh*, deci este vorba de unul și același scriitor suedez. Remarc bucuros că este în totul binevenită *completarea de natură bibliografică* făcută de profesorul Gavril Istrate, și anume că din romanul *Geniu pustiu*, îngrijit de I. Scurtu, a apărut și o a IV-a ediție care, spre deosebire de celelalte trei, toate de câte 183 de pagini, aceasta are cu treizeci mai mult (223). Întrucât n-am văzut această ediție (rară) nu ne putem pronunța dacă are cu treizeci de pagini mai mult, ceea ce, de fapt, nu prezintă niciun interes pentru editarea și studiul operei lui Eminescu“.

□ Investigațiile lui Ștefan Avădanei privitoare la *Literatura română în lucrări de referință anglo-americeane*, ajung la concluzia catastrofică a inexistenței unei imagini veridice a literaturii noastre în lume, având în vedere că se referă la istorii și dicționare scrise în en-

gleză, cea mai răspândită expresie de pe glob. Episodul are drept subtitlu *Poezia și dramaturgia*: „Creangă nu se numără printre cei patru (0,4 la sută din numărul total) autori români din *Autori europeni 1000–1900...* (1967); cei doi scriitori din *Literaturi romanice moderne* au fost deja menționați. În dicționarul din 1968 (corespunzând colecției noastre «Biblioteca pentru toți») sunt nouă rânduri despre Creangă. [...] În *The Penguin Companion* din anul următor – șapte prozatori români: Creangă (tradus de L. Byng în 1930 și de M. Nandris în 1952; autoritățile critice sunt Călinescu și Boutere), Caragiale (traducerea lui F. Knight din 1956; vioiciunea dialogului și comicul din schițele sale, ironicul și supranaturalul din *La hanul lui Minjoală*, informația că *Kir Ianulea* este o adaptare după Belfagor de Machiavelii), Zamfirescu, Iorga, Sadoveanu, Rebreanu și Cezar Petrescu (comparat cu Anthony Trollope). *Enciclopedia Cassell...* îi menționează doar pe cronicari și apoi pe Rebreanu și Sadoveanu. Autorul cel mai cunoscut și mai amplu tratat în *Ghidul Funk și Wagnall...* este Petru Dumitriu; ceilalți prozatori sunt Duiliu Zamfirescu, [...] Sadoveanu [...] Rebreanu [...] și Cezar Petrescu [...] Atât în 1973; cu trei ani mai târziu, Martin Deymour-Smith își informează cititorii «ghidului» sau că România a dat în secolul douăzeci trei poeți, un dramaturg, niciun prozator și niciun critic. În 1980 (*Columbia Dictionary...*) [...] Eseul general despre «Literatura română» din *Enciclopedia...* lui Kelvin comentează asupra realismului și a observației sociale la Galaction și Agârbiceanu, e menționat Hogaș ca «maestru al propozițiilor întortocheate, periodice», apoi efectele sale comice și aluziile la mitologia clasică; în continuare sunt înregistrate cele mai semnificative nume din proza românească de astăzi, inclusiv ale autorilor care scriu în germană și maghiară. Articolele pe autori se referă la Călinescu, Voiculescu, Urmuz, Sadoveanu, Rebreanu, Camil Petrescu, Blecvher, Eliade, Mateiu Caragiale, Preda («*Cel mai iubit dintre pământeni* a apărut cu două luni înainte de moartea lui și a fost imediat interzis» – iată un tip de dezinformare motivată extraliterară), D.R. Popescu. Prima dintre aceste lucrări care menționează un dramaturg român este dicționarul de *Autori europeni...* al lui Kunitz și Colby (1967); trei pătrimi de pagină oferă informații minime despre Caragiale; patru pagini și jumătate din *O bibliotecă...* se referă la «dramaturgul francez Eugène Ionesco»; în *Dicționarul pentru toți...* găsim cinci rânduri scurte despre Caragiale și douăzeci și șase despre Ionesco; în *Enciclopedia dramei universale* din 1969 putem citi două pagini despre «România». Aici, profesorul Edward Quinn de la New York City College însoțește fotografia lui Caragiale tânăr cu câteva note despre istoria țării noastre (izolarea ei de Europa mai ales din cauza dominației turcești), despre teatrul popular, influența franceză, importanța culturală a lui Heliade și Asachi. [...] *The Penguin Companion...* îl prezintă pe Alecsandri și ca dramaturg, iar «iritabilul» și «sarcasticul Caragiale» este autorul aceluiași trei piese menționate mai sus; celălalt dramaturg român este Sebastian; deci trei în total. În *Enciclopedia Cassell...* teatrul românesc este

reprezentat de Caragiale, Sebastian, Ionesco și Baranga; dar prezentarea cu adevărat derutantă a dramaturgilor noștri apare în *Ghidul Funk și Wagnall...* din 1973. Pentru Martin Seymour-Smith și, în consecință, pentru cititorii săi, Caragiale a fost «părintele teatrului românesc din secolul XX și e considerat ca principalul promotor al realismului socialist –» (p. 928). [...] În următoarea «contribuție» a lui Martin Seymour-Smith (1976) Ionesco este singurul dramaturg și unul din cei patru autori români incluși. *Dicționarul Columbia...*, în articolul de ansamblu, îl prezintă pe Caragiale drept «cel mai mare dramaturg român», iar lista este îmbogățită cu Davila, Mușatescu, Eftimiu, Ion Popa (*sic*), G.M. Zamfirescu, Sebastian, Lovinescu, Davidoglu și Baranga. [...] În *Enciclopedia...* lui Klein singurul dramaturg român din secolul XX este Ionesco, dar Rosette C. Lamont nu ezită să afirme că, de fapt, el e «dramaturg, eseist și romancier francez», uitând că titlul îi era «Literatura română».

• [„Flacăra”, nr. 14] *Flacăra pentru minte inimă și literatură* se deschide cu poezii din *Antologia „Facăra”* consacrate celei de a 65 – a aniversări Partidului. □•Al. Andrițoiu: „El merge înianțe și ne-așteaptă/ Pe culmi pornind, din nou, iscoditor”. □•Ana Blandiana: „Se-aude, se-aude, se-aude/ Din adânc, din vecii, din mereu./ Sufletul, cântecul, sângele./ Poporului meu”. □•Paul Bala-hur: „Vor fi lumină trează./ Vom lua ca pildă-n toate/ Pe cel care lucrează/ De pe acum la chipul/Istorie de mâine”. □•Neculai Chirică: „Să pot cinsti, precum e obiceiul/ Acestui neam dintru acest pământ,/ Pe Cel ce-i este patriei temeiul/ Și împlinirii noastre legământ”. □•Eugen Evu este autorul scurtului eseu *Eroul timpului nostru, comunistul*: „Acești oameni, acești comuniști au acționat și vor acționa tot timpul în numele adevărului. Viața mea și-a multora din prietenii mei de copilărie, de-adolescență sau de oameni maturi, cum am ajuns și noi, a deplâns de multe ori de dreapta lor judecată Hunedoara nu este numai orașul plămădirii oțelului, ci și orașul plămădirii omului nou, iar marii sculptori ai acestui infinit de greu travaliu sunt ei, comuniștii. Lor, acestor oameni, li se închină versurile mele. Dar le-am dedicat paginile romanelor mele aflate sub tipar. Truda mea scriitoricească, despre care am vrut să spun că are privilegiul de-a se naște în imediata apropiere a acestor oameni, se sprijină, mai întâi și-ntâi, pe sensul adânc și major al vieții lor, o viață pusă în slujba țării, a idealurilor ei de propășire, de continuă devenire”. ■•Un interviu cu Romul Munteanu, luat de Victor Niță, începe pe prima pagină culturală din revistă: „[...] – *Ce v-a îndemnat să deveniți filolog, când majoritatea colegilor dumneavoastră s-au îndreptat spre alte profesii, în special siderurgice?* – Deși tatăl meu era metalurgist și țăran, eu n-am avut nicio înclinație pentru activitățile practice. Când eram elev la Deva conduceam cenaclul literar și scriam versuri. Marile mele idealuri în poezie erau Blaga și Bacovia. Făceam o poezie intimistă, sumbră până în ultimii ani de studenție. Când un activist de partid de la Cluj mi-a atras atenția că versurile mele sunt *decadente* (nu erau), am renunțat la poezie și am optat definitiv pentru *istoria literară*. [...] – *Cărțile dum-*

neavoastră de până acum ne arată că ați fost mereu preocupat de marile teme ale culturii: iluminismul, clasicismul, barocul, noul roman francez, critica modernă europeană... Aceste sinteze vin dintr-un elan lăuntric, sunt efectul impresionantei erudiții dobândite, sau ele fac parte dintr-un program pe care mi l-ați stabilit, firește, încă din studenție? – Programul meu inițial nu se configurase limpede din anii studenției de la Cluj. Stimulat de regretatul profesor D. Popovici, interesul pentru epoca luminilor, de pildă, s-a configurat mai clar în anii petrecuți la Leipzig. Tot în acest răstimp s-a cristalizat orientarea mea către anumite fenomene de avangardă (Brecht și teatrul epic. Farsa tragică și vag Noua critică). [...] – Imaginați-vă că ați veni dintr-o altă spiritualitate (franceză, germană, spaniolă, engleză, italiană, rusă) și ați face cunoștință cu cultura română. Ce anume credeți că v-ar fi trezit un interes deosebit? – Consider că fenomenul cel mai interesant pe care-l poate oferi cultura română specialiștilor din alte arii mari de artă este poezia. În evoluția literaturii române teatrul lui Caragiale constituie o excepție fericită (de geniu) care nu s-a mai putut repeta. Amintirile lui Creangă ne dau puțința de a-l prevedea ca o posibilitate nouă în timp pe M. Sadoveanu. Deși poezia este foarte greu traductibilă și recognoscibilă ca o frumusețe totală în altă limbă, creația lirică românească reprezintă calea cea mai elocventă de pătrundere a spiritului românesc pe alte meridiane ale lumii. Opera lui M. Eminescu reprezintă primul nostru certificat incontestabil de intrare în universalitate într-o epocă în care acest ultim mare romantic era contemporan cu Baudelaire [...] Mallarmé, Rimbaud etc. Poezia pură cultivată de M. Eminescu nu avea absolut nimic desuet prin raportarea sa nu doar la romantism, ci la simbolismul francez. Caracterul universal al poeziei noastre a căpătat în perioada interbelică un nou relief prin opera lui Blaga, Bacovia și Argezi. Dar de ce să nu ne amintim că și contemporanii noștri (N. Stănescu, M. Sorescu, M. Dinescu etc.), continuă să intre pe *calea regală* în muzeul universal al literelor“. □•Radu G. Țeposu scrie despre prozatorul D.R. Popescu, căruia i-a apărut de curând *Orașul îngerilor*: „Aș zice că, mai mult decât o epică, avem în acest roman o poetică a realului, o transfigurare, prin mijloacele cele mai rafinate, a istoriei în simbol. Chiar procedeele romanești, moderne, relativizante (intertextul, pastașa, stilul ludic, alternarea vocilor și perspectivelor) sunt exploatate mai mult în latura lor sugeratoare de atmosferă decât în aceea tehnică, retorică. *Orașul îngerilor* este romanul unei mari capacități fabulatorii, cu un discurs proteic și stufos, în care imaginația înflorește ca într-o junglă“. □•Dan Zamfirescu prezintă ciclul romanesc al lui Paul Anghel, considerându-l *Un elogiul poporului român*: „Această construcție unitară, înălțată volum cu volum, ne apare deja ca un uriaș monument închinat poporului român, o «Columnă traiană» săpată în marmura limbii române și povestind o epopee în care noi, românii, nu mai apărem cum spunea Călinescu despre daci. Suntem biruitori, nu numai asupra unor inamici multiseculari, ci asupra «destinului» însuși. [...] Dacă acum cinci ani am putut părea paradoxal afirmând că

«așa ceva nu s-a mai scris niciodată în limba română și că în felul acesta n-a mai scris nimeni» acum, când ciclul se apropie de sfârșit și peste întreaga construcție începe a se arca cupola, sunt sigur că la întoarcerea ultimei file din acest volum cititorul o va constata singur“. □•Despre *Iorga, contemporanul nostru* convorbește Valeriu Râpeanu: „La cumpăna anului 1985, când se împlineau patruzeci și cinci de ani de la tragica moarte a lui N. Iorga, cel care a dovedit că este un erou al istoriei noastre naționale, și a anului 1986, când se împlinesc o sută cincisprezece ani de la nașterea sa. Editura Științifică și Enciclopedică și Institutul de Istorie «N. Iorga» au tipărit *Istoria poporului românesc*. Operă a unui om de treizeci de ani, cum spunea însuși autorul, operă scrisă la îndemnul unuia din marii istorici ai lumii, Karl Lamprecht. *Istoria poporului românesc* împlinea și ea optzeci de ani de la apariție. Oare numai conjuncturile aniversare să fi determinat cele două instituții și pe îngrijitoarea ediției, Georgeta Penelea, să dea la lumină această carte? Ce interes mai poate prezenta după opt decenii o sinteză scrisă de un tânăr de treizeci de ani, care, după cum mărturisea el însuși în prefața la traducerea românească apărută când avea cincizeci de ani, nu ar mai fi întrebuițat *sistemul* pe care îl considera «partea cea mai personală» a cărții sale?“. ■•Gheorghe Tomozei semnează *Sburătorul*. □•Din culegerea de poezie, proză și reportaj închinată aniversării a 65 de ani de la crearea P.C.R. „în curs de apariție la editura Cartea românească”, revista reproduce poemul lui Nicolae Dragoș, *Ostașul de rând al Partidului*: „Cum copacii se-nchină/ La ivirea zorilor/ Cum păsări își caută glasul înalt / Să le spună, zorilor, numele/ Cum marea-și adună oglinda/ Să-nvețe razele zilei/ Când seva în plante/ Devine, deodată, solemnă/ Așa ne-ndreptăm privirea/ Spre EL/ Ostașul de rând al partidului/ Traversând istoria/De la trecut spre viitor“.

● [„Orizont”, nr. 14] Adrian Dinu Rachieru semnează, pe prima pagină, articolul de angajament *Vocația păcii*, text din care nu lipsesc multiple trimiteri la „vibranta chemare a președintelui Nicolae Ceaușescu adresată tuturor statelor și popoarelor, la recenta Plenară a F.D.U.S.”. □•Sub un nou titlu de rubrică (*Scriitori de azi*), Florin Berindeanu se pronunță bervilocvent pe tema *Dialectica spiritului*: „Alexandru Ivasiuc își limpezește substanțial «profilul» conștiinței estetice îndată ce-i citim eseurile. [...] Recitind volumul *Radicalitate și valoare*, ne dăm seama ce mică distanță e, totuși, între Ivasiuc gânditorul – nu știi de ce, dar parecă cel mai puțin i se potrivesc determinanți ca: eseistul, publicistul... – și Ivasiuc practicianul literaturii, romancierul. Ideile, tezele multor eseuri de aici inventează acolo romanul, într-o țesătură aparent prolixă, dar la fel de răspicată din punctul de vedere al mentalității estetice. Într-un sugestiv eseu, *Avatarurile eroului*, Ivasiuc delimitează poetica romancierului modern de cea a predecesorului său: «Autorul modern se așează la masă ca să spună ce a văzut, ce a experimentat, ce a observat cu meticulozitate, dezvelindu-și apoi cunoașterea prin scris – ca o problemă acută». [...] Cel care mani-

pulează cel mai aproape de Ivasiuc o astfel de ontologie estetică e Camil Petrescu. Nevoia de idei și de abstracții e uriașă la amândoi, prozatorul ardelean e, totuși, parcă mai încrezător în comunicare. Tragică, e adevărat, ca orice act profund, dar comunicare”. □•Îl urmează Smaranda Vultur, autoarea intervenției *Mircea Ivănescu și cuvântul făptuitor*: „Poezia lui M. Ivănescu este o îndelungată înaintare către un liman imaginar și de neatins altfel decât printr-o continuă reluare a drumului spre el. Acest drum e în mod programatic unul cu ocoluri și reveniri, care străbat, prin numeroase popasuri, adăstări în tiparele unei imagini migălos construite, neliniștea, detaliată până la fărâmițare. [...] Ritmul discursului poetic, ca și formula construirii figurii textului vorbesc de o grea încercare: aceea de a da identitate prin imagine obiectului dorinței, mereu asediat de fantasme, de acel supliment, excedent de «urme», prin care subiectul trasează în exprimabil (imagine sau verb) agresivitatea, făcând din semn un simptom și împingând reprezentarea din domeniul ordinii simbolice în acel al specularului fascinant (J. Kristeva). [...] Corelată cu o dimensiune a specularului fascinant, de care vorbeam mai sus, latura magică și exorcizantă a unei poezii despre care s-a acreditat, în general, imaginea unei poezii livești, a unei poezii joc lucid cu vorbele, ar trebui, credem, să fie luată în seamă printr-o mai justo cântărire a polesis-ului inclus în text. O poezie care își examinează continuu traseele obsedante ale unui repertoriu pe care și l-a creat și impus este nu doar o poezie care la distanță față de sine, ci și o poezie care se autodevoră. Citită ca un mod de a învinge acest obstacol, poezia lui M. Ivănescu este și o limpede biruință a cuvântului făptuitor”. □•La *Antologia poezilor contemporani* Anghel Dumbrăveanu spune prezent cu 9 poeme. □•Sub semnătura lui Nicolae Sârbu se dezvăluie cititorului o adevărată salată orientală literară intitulată *Starea de creație*. Reportajul, puternic adjectivat, are drept ingrediente citate din Nichita Stănescu (textul cu același nume) referințe la șeful statului, aforisme ale interlocutorilor, care trăiesc clipă de clipă „starea de creație”, folosită de Nicolae Sârbu ca metaforă a muncii. Câteva exemple sunt găitoare: „Tânărul inginer Gheorghe Românu – specialist cu studii în străinătate, cel care a refuzat o catedră universitară pentru acest șantier ...privea totul ca pe o dovadă de patriotism în acțiune”. Sau „Inginerul Ion Văcaru, căruia nu-i displace rostirea frumoasă, poezia, îți poate vorbi ore în șist, metode, indicatori eficiență: «Puține țări din lume au tăria unei asemenea creații. A fost aici tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ne-a felicitat, ne-a sfătuit, ne-a dat indicații»”. În apoteoza finală se arată: „Atunci când, de la Reșița, din secția de motoare navale, condusă de inginerul Iosif Gurămare, pornește spre oceanele lumii primul motor românesc cu consum redus de combustibil, când, la Caransebeș, unde în urmă cu zece ani nu se prășea decât porumb, iar de azi se fabrică turbine hidraulice, când, la Bozovici, un tânăr comunist, crescut în aceste două decenii este ales președinte al unei unități agricole și se înțelege de minune cu bobul de grâu, e semn că Starea Creației poate fi scrisă cu litere mari și poate fi cău-

tată pretutindeni în România socialistă de azi și de mâine”. Numărul se încheie cu *Poeți sloveni contemporani* (Katja Spur, Branko Hofman, Tione Kuntner) traduși de Marius Ilie Oros.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 14] Un citat din cuvântarea rostită de șeful statului și partidului cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea P.C.R. reprezintă directiva numărului de față: „Acum, când se împlinesc 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român și aproape 100 de ani de existență a primului Partid Muncitoresc în România, putem afirma cu îndreptățită mândrie că avem un partid puternic, unit, urmat de încredere de întregul popor, că partidul nostru nu are și nu va avea niciodată țel mai înalt, suprem decât interesele poporului, ale bunăstării și fericirii sale, ale independenței și suveranității României, decât cauza socialismului și comunismului”. □•*Omul care a vestit noua istorie a României*, de M.N. Rusu, stăruie cu noi și noi amănunte asupra anilor 1933-1936 din activitatea de luptă revoluționară a lui Nicolae Ceaușescu: „Majoritatea acestor «capete de acuzare», considerate de autorități ca niște grave «delicte» politice, îi nominalizau pe militantul comunist *Nicolae Ceaușescu*. Într-adevăr, în calitatea sa de conducător al Regionalei Prahova a Uniunii Tineretului Comunist, tânărul luptător revoluționar *Nicolae Ceaușescu* izbutise să concretizeze importate acțiuni politice în domeniul organizatoric al muncii U.T.C., al *Blocului pentru apărarea libertăților democratice* și în sectorul propagandistic prin difuzarea materialelor conspirative de partid”. ■•Încetează survolarea liricii lui Vasile Nicolescu, pe care Eugen Barbu aflat a efectuat-o. În scurta trecere de la un „calofil” la alții, Eugen Barbu se răfuieste, din motive deja bine cunoscute, cu Marin Sorescu (nenominalizându-l): „Mi se pare un lucru de necrezut ca sub ochii noștri să înflorească o maculatură lirică, agresivă, aplaudată la scenă deschisă de către unii couturieri șefi ai criticii literare, în timp ce, nebăgați în seamă, poeți mai bine dotați, cu respect pentru adevărata poezie sunt ignorați cu bună știință. «Moda» este de fapt o acțiune bine gândită, o dinamitare premeditată a adevăratelor valori care prin prezența lor singulară umbresc pe veleitarii instalați cu arme și bagaje în coloanele unor reviste literare. Unul dintre ei, concurentul cel mai îndrituit al lui Ion Pribeagu în materie de versificație hilară, anunță că o să ia premiul Nobel, ceea ce mi se pare cea mai reușită glumă a secolului. Și unii o cred. Nu au luat ei Mircea Eliade și Ionescu această distincție, nu au intrat în competiție, din motivele pe care le știm cu toții, Arghezi și Blaga, ca să nu mai vorbim despre alții mai iluștri de dincolo de hotarele noastre, și o să-l ia un oarecare poetaș care umblă prin lume, pe la șezători de cucoane, traducându-le scriitura și traducându-se, numai și numai să ia gura târgului. Să-l ajute Dumnezeu și zidarii falsului său prestigiu ca să avem și noi de ce ne minuna, dar nu despre asta e vorba acum. Iată că din stivele de volume care așteaptă în rafturile bibliotecii, la o privire dreaptă îmi apar ultimele volume ale unui poet discret, nefăcând zgomot în jurul lui, aproape ignorat de critica literară, pe numele său:

Grigore Arbore, părăsit de noi în paginile *Istoriei polemice*, prin anii '75, cu un diagnostic favorabil, poet aflat acum la o maturitate evidentă“. □•Abia apoi, cel vizat *La judecata de apoi a poezilor* este Grigore Arbore, poziționat tot la *Calofili*, dar *Sub semnul lui Phaon*: La final, articolul conține următorul avertisment: □•Despre *Locul românilor în istoria universală*, amintind de timpuri străvechi, dar și de fenomenul continuității, scrie Virgil Cândea: „Civilizația română în spațiul carpato-pontic-danubian a produs cărturari de seamă: Casian Romanul și Auxențiu din Durostor, Dionisie Exiguul din Tomis. Iar dacă o istorie aspră cu Romanitatea orientală n-a îngăduit înflorirea aici, a unor gânditori ca Lactanțiu, Augustin, Arnobiu sau Ciprian în Africa, nici a unei școli de drept ca aceea din Beirut, anticul Berytos, vom observa că în Maghreb sau Liban au rămas numai somptuoase monumente romane, mai numeroase decât în Dacia, în timp ce România de azi după două milenii continuă o parte a lumii romanice. În Panonia și Balcani dominația Imperiului a fost mai lungă dar această dominație ține, în Ungaria, Iugoslavia sau Bulgaria de o istorie revolută, în timp ce pentru români ea înseamnă un fenomen care explică însăși geneza națiunii, un inel de legătură niciodată rupt cu cei mai îndepărtat trecut al său“. □•Leonard Gavrilu prezintă, extrem de critic, volumul de eseuri *Între logica inimii și logica minții* (C.R., 1985) de Vasile Dem Zamfirescu: „Omul ar avea, crede V.D.Z., tot atâtea conștiințe morale («cugete») câte iubiri sau prietenii trăiește, conștiința morală fiind astfel (în vădită contradicție cu ceea ce va susține el însuși, mai departe, cu referire la «descoperirile» epocale ale etologiei) un simplu castel construit din cărți de joc și care poate fi reclădit în cele mai diverse stiluri, în raport de partenerul afectiv, V.D.Z. găsindu-se de data aceasta într-o și mai scandaloasă contradicție cu concepția blagiană a «câmpului stilistic», expusă în eseu *Filosofia culturii și psihanaliză la Lucian Blaga* (pp. 124-152). Simptomatică pentru lipsa de discernământ critic a autorului este și «lectura etologică» a psihanalizei freudiene, lectură făcută cu autentică competență, încă de mult, de către Konrad Lorenz însuși, care și-a însușit de altfel idei fundamentale din *Das Ich, und das Es*. Există, de fapt, o autentică filiație psihanaliză-etologie. Nu insistăm, pentru că spațiul nu ne-o permite. Pretenția lui V.D.Z. de a îmbogăți psihopatologia vieții cotidiene a lui Freud, ca rezultat al unor «lecturi psihanalitice» aplicate unor texte de La Rochefoucault și Max Scheler, eșuează în ridicol“.

■•Săptămâna pe scurt: „*Versurile săptămânii*: «Osul meu albit la pol / – poate cam devreme – / ar mai bea un monopol, / când secunda geme» (*Inventar*, Ovidiu Someșan, «Orizont», nr. 12/1986). Jocul bursei e în floare! [...] • Cronicarii (anonimi) ai revistei «Transilvania», nr. 2/1986, apreciază versurile publicate de Ștefan Aug. Doinaș în *România literară*, nr.1? «Pasărea ce-și ceartă zborul, / pasărea ce-și arde glasul, / pasărea ce-și moaie pliscul / zilnic în extaz, – / numai ea surprinde – ogorul, / numai ea conjură ceasul, / numai ea-și asumă riscul / pustiirii în amiază. // Ochii ei de aur dă-mi-i: / ce-au văzut, să-mi vadă văzul: / trilul ei cel

sfânt măsoare / cântecul meu prost! / Suflet la zenitul vămii, / vreau să ard cum arde-ovăzul / ce-a găsit un loc sub soare / și-ntr-un dinți de cai un rost». De ce oare? [...] • La exemplara cronică literară dedicată de Dumitru Radu Popescu volumului de versuri *Spectacol amânat* de Florin Mugur («Contemporanul» nr. 12), se adaugă și cronică literară semnată de Cristian Moraru în «Amfiteatru, nr. 3: • Titlu: «Reflexul de îmbrățișare» (Răsvan Popescu – «Viața studențească») • La Mangalia se vor desfășura, în acest an, primele întreceri hipice pe noul hipodrom. • Rondul de la Universitate a fost plantat cu lalele. Curând, curând, ochii și sufletul se vor bucura. • Specialiștii unei firme americane au pus la punct un fotoliu muzical despre care ne asigură că ar oferi cele mai minunate condiții de audiție. Sperăm să-l utilizăm la magazinul *Muzica*. • Anunțuri comerciale bucureștene: «Grefe – 18 kg»; «Ouă proaspete»; «Avem odogi» (Hot Dogs, care vra-să-zică cremvurști calzi în înveliș de pâine). Cu câțiva ani în urmă se putea citi anunțul: A. SOSIT OO PROASPETE, care a făcut să vibreze de emoție numeroase suflete de grămătică! • Se anunță o primăvară secetoasă. Să credem? „□•La *Cronica limbii românești* N. Mihaescu se ocupă de *Unele construcții ... dereglate*: „Sub titlul *Creșterea limbii românești*, revista «Astra» (nr. 3/1986) publică un comentariu în care autoarea, *Miruna Runcan*, se ocupă de ceea ce d-sa, numește *banalul acord...* Țin să subliniez, din capul locului, că respectivul articol îmi apare a fi semnificativ din mai multe puncte de vedere, suscitând – vreau să spun – unele observații cu privire atât la mijloacele de expresie folosite, cât și la însăși interpretarea unora dintre faptele de limbă luate în discuție acolo. [...] În pofida celor ce au făcut obiectul observațiilor de față, trebuie menționată ideea salutară a revistei «Astra» de a găzdui, în paginile sale, o cronică destinată cultivării limbii naționale“. □•La rubrica *Aveți cuvântul*, Dan Brudașcu salută apariția unor texte și documente Octavian Goga în „prestigioasa „Revistă de Istorie și Teorie Literară“. Asupra comentariilor din *Un manuscris inedit a al lui Octavian Goga*, semnate de I. Șerb, își exprimă unele nelămuriri: „Prestigioasa Revistă de Istorie și Teorie Literară înserează, în nr. 2/1985, p. 157-160, cu o prezentare sobră și competentă a dr. Mircea Mușat, un prim fragment din Jurnalul politic (1931) al lui Octavian Goga. În cuprinsul aceleiași reviste întâlnim și articolul «Un „manuscris inedit“ al lui Octavian Goga» semnat de I. Șerb. Acesta afirmă: «Printre manuscrisele inedite rămase de la Octavian Goga, păstrate la Ciucea de către văduva poetului se afla și un Jurnal (însemnări zilnice) cuprinzând 265 pagini scrise, după dictarea acestuia, într-un caiet școlar, de unul din secretarii acestuia. Din acest document numai un fragment de 14 pagini a fost publicat de Veturia Goga, în volumul *Pagini noi*, Editura tineretului 1967. Cu îngăduința Veturiei Goga am copiat în întregime manuscrisul acum 15 ani. Tot atunci am realizat o serie de fotografii după cele originale, în vederea pregătirii unei ediții critice a lucrării». [...] Înainte de decesul Veturiei Goga, jurnalul original al poetului a dispărut în condiții neelucidate nici până azi. În arhiva de

la Ciucea așa cum am spus, a rămas doar un exemplar din textul dactilografiat personal de către Veturia Goga, text descoperit de mine, cu sprijinul profesorului Aurel But, directorul muzeului memorial din localitate. De altfel, fapt necunoscut lui I. Șerb, un fragment purtând data de 13 aprilie 1931, însoțit de multe din datele de mai sus, l-am publicat în nr. 5/1984 al revistei «Orizont». Un alt lucru care ne surprinde este afirmația lui I. Șerb că: «*la Ciucea... se afla și un Jurnal...*» [...] Ar trebui lămurit și de ce, dacă deține de 15-16 ani copia făcută, să zicem, personal după originalul jurnalului, I. Șerb nu l-a publicat mai devreme, spre exemplu în timpul vieții Veturiei Goga, bucurându-i astfel, ultimele clipe? Pregătirea ediției critice despre care vorbește să-i fi luat, oare chiar atâta amar de vreme?“

5 aprilie

• [„**Scânteia tineretului**” nr. 11460] Sub frontispiciul *Tineretul României dorește Pacea*, urmat de un citat din gândirea șefului Partidului, Cleopatra Lorințiu, Carolina Ilica, Emilian Marcu și Florentin Popescu cinstesc prin scrișul lor partidul, tricolorul și cred în viitorul păcii pe pământ.

• [„**Luceafărul**”, nr. 14] Despre *Patriotismul creației* se glosează în editorialul cu același titlu: „Într-o asemenea sintagmă – patriotismul creației – pot fi cuprinse și înțelese în toată semnificația lor momentele de o deosebită importanță politică și socială pe care actualitatea noastră le trăiește din plin și adună vibrația de inimă și conștiință a întregii națiuni. Astfel, în această primăvară, care este a unui glorios jubileu – 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român – Plenara C.C. al P.C.R., documentele adoptate și îndeosebi ampla și importanta cuvântare rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu vin să releve cu forța de pătrundere a ideilor și acțiunii patriotice, revoluționare, imaginea unui partid și a unei țări în indisolubilă unitate, dialectica lor istorică, această convergență de luptă și muncă pe calea progresului și civilizației socialiste”.

□•Traian Gânju scrie despre *Revoluția valorilor*, care sunt ilustrate prin antologia *Poeții și partidul* (Mihai Beniuc, Ion Gheorghe, A. I. Zăinescu) de *Alianța cu istoria*, lui Fl. Constantiniu cărora li se alătură titlul generic *Literatură și angajare*, sub care se relatează despre prezența masivă a membrilor Uniunii Scriitorilor la Buzău (28-29 martie) care au deschis „seria de manifestări culturale, politico-educative consacrate aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român”, printre participanți numărându-se D.R. Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor, Ion Adam, Ion Băieșu, Radu Cârnci, Fl. Costinescu, Dinu Flămând, Ion Gheorghe, Traian Iancu, Gheorghe Istrate, Florin Muscalu, Gheorghe Pituț, Florentin Popescu, A. I. Zăinescu.

□•*Pro pace*, se pronunță Radu Cârnci în versuri, dramaturgul Dan Tărchilă așijderea (*Condiția umanității*). și Alexandru Balaci în textul *Argumentul rațiunii*: „Credincios orientării sale umaniste tradiționale, grație căreia a fost întotdeauna, în istorie, un factor constructiv al progresului umanității, poporul român este gata

să sprijine orice inițiativă ori acțiune, apte să asigure dreptul fundamental al omului și al popoarelor, dreptul la existență, la pace. Iar scriitorii, reprezentanții elevației, conștiinței popoarelor lor și a întregii umanități, au datoria scară de a-și uni vocile lor de cristal într-un cor unanim de protest împotriva cataclismelor pe care le-ar putea provoca forțele demente ale războaielor. Martori credincioși ai contemporaneității lor, scriitorii sunt și faruri și permanente sentinele de veghe împotriva distrugătorilor vieții și culturii universale”.

□•Intitulat *Memento*, fragmentul reproduce pasaje din articolele lui Scarlat Calimachi (supranumit „prințul roșu”). □•Sub cupola altui titlu generic (*Tradiții progresiste ale presei românești*) mai multe intervenții comentează activitățile de această natură de la „Viața românească”.

□•Gheorghe Suci: □•Vasile Macoviciuc: „G. Ibrăileanu se detașează polemic de idilismul în care eșuase sămănătorismul, dar fără a evada de la adevărata ipostază a sincronizării:priza la realitățile naționale” . □•Nicolae Georgescu: „Poporanismul n-a dat rețete pentru devenirea artistică, n-a decretat poezii, n-a ținut să ridice ierarhii; el a creat oameni – prin scrisul, dar și prin activitatea precursorilor lui. C. Stere rămâne, în acest sens, cel mai bun exemplu – mai ales prin influența pe care a avut-o asupra celor care i-au stat în preajmă. Este un mare model de intelectual român”. □•Marian Vasile: „Poporanismul romanesc e unul dintre cele mai puternice, ca doctrină social-economică și culturală, dar și ca rezultate. Eugen Lovinescu, adversar neîmpăcat al «Vieții românești», a recunoscut totuși democratismul său, *sub raportul ideologiei politice*. [...] datorat în bună parte acțiunilor lui Stere, se completează cu democratismul cultural izvorât din gândirea sa, dar sistematizat ideologic de G. Ibrăileanu”.

■•Cronici literare scriu Valentin F. Mihăescu, la Marcel Petrișor, *Temeri* (Eminescu, 1985): „Miza romanului nu stă, însă, nici în descrierea scenelor de viață rurală, nici în etalarea pitorescului, și nici în acreditarea exemplarității personajului principal. Proiectul autorului, prezentat în avertismentul adresat cititorului, este altul: Lumea acestei cărți e o lume apusă, trecută, dar în care grija față de rânduială, măsură și așezare, constituie principala trăsătură a eroilor ei. De unde și temerile lor, față de ceea ce li s-ar putea întâmpla, uitând că omului îi este dat să aibă numai atât cât poate iubi și să stăpânească așa cum se poate stăpâni pe sine”. □•Paul Dugneanu la Dumitru M. Ion, *Scribul și închipuirea* (C.R., 1985): „Autorul se lasă purtat de valurile prodigioasei lui fantezii, fără a o mai controla cu rigurozitate și înecând astfel ideea în viitura de imagini. Și, totuși romanul *Scribul și închipuirea* trebuie citit în primul rând ca o scriere poematică cu nebănuite frumuseți de limbaj, adică mai puțin în spiritul cât în litera textului”. □• Alexandru Condeescu la Lucian Strochi, *Ultima partidă de zaruri* (C.R., 1985): „Un scriitor atras de arabescurile intelectuale ale fanteziei, cu gust pentru misterul psihologic, parabola fantastă și cazurile insolite, nu o dată la limita senzaționalului și a melodramaticului, este Lucian Strochi în primul său volum de proze scurte”. ■•Alte pagini consacrate evenimentului

din martie 1921 sunt virate către vocația păcii, reportaje semnate de Gabriela Hurezean, *Surâsul din visul copilului*, Dim. Rachici, *Vatră a păcii*, Victor Niță, *O singură cale*, Florentin Popescu, *Forța de gând și de suflet* și Mircea Constantinescu, *Mai mult ca oricând*. □•Ilie Purcaru semnează reportajul *Democrația în haine de lucru*. ■•Poeme închinatē partidului scrie •Theodor Răpan („...partidul/ săgeată aprinsă/ la poarta sărutului/ ca o lumină din lumina gândului...”) □•Ion Meșoiu. Și la rubrica *Mapamond* este cântată pacea, de astă dată de către Rafael Alberti, Rolando Certa, Juan Octavio Prens, Titos Patrikos și Slavko Janevski. □•Pe aceeași pagină este anunțată traducerea *Moromeților* în limba franceză, la editura Minerva.

6 aprilie

• [„SLAST”, nr. 14] *Cultura românească de azi – cultură făurită sub îndrumarea partidului* ține prima pagină număr de număr. În siajul acestei temeidei, Constantin Sorescu (*De la reportaj la literatură, o responsabilitate unică*) face o anchetă pe cont propriu: „Cât de profund triumphiul *Realitate-Reportaj-Literatură* preocupă generația tânără mi-a fost dat să înțeleg o dată mai mult din solitudinea cu care câțiva din exponenții ei (în ordine alfabetică: Horia Alexandrescu, Cornel Nistorescu, Sorin Preda, Constantin Stan, Areta Șandru, Monica Teiușan-Zvârjinschi) au primit să mediteze în scris asupra lui: toți au experiența reportajului, nu vorbesc deci din auzite despre realitate, ci din cunoașterea ei metodică și profesională. Înainte de a le da cuvântul, îmi voi mărturisii o căutare de ordin compozițional. [...]Fiind vorba de *Realitate-Reportaj-Literatură* și cum ele, textele au o frumoasă ținută eseistică, parcă interzicând glosa, m-am îndemnat spre... reportaj”. Sub acest pretext, criticul își prezintă colegii de redacție, față de prestațiile cărora nu-i ajung superlativele: □•Tudor Cristea scrie despre amplitudinea studiului al lui Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană* (C.R., 1985): „Trebuie spus că această provocare de clarificare se justifică și devine operațională în primul rând prin ceea ce i s-ar putea reproșa: gradul accentuat de generalitate. Tocmai din acest motiv ea nu face din obiectul criticii un simplu pretext, iar din actul critic un act de narcisism. Deopotrivă, devine o cale de acces către operă. Fără îndoială că s-ar putea contesta (s-au și contestat) unele încadrări (de pildă, Ileana Mălăncioiu ar putea fi trecută și la prelucrători). De fiecare dată însă, și aceasta contează, încadrarea poate fi și justificată”. □• Matematicianul Gheorghe Păun este prezent în serialul lui Voicu Bugariu, consacrat literaturii de anticipație: „Gheorghe Păun a publicat în 1984, în colecția *Fantastic Club*, a Editurii. Albatros, culegerea de povestiri SF intitulată *Sfera paralelă* (titlul, după cum a arătat autorul într-un interviu apărut în *Biblioteca Anticipația* a revistei «Argeș», este „aberant din punct de vedere matematic“, dar reușește să sugereze natura speculativă a textelor). Ca prozator, el se dovedește abil. Modul său de a scrie nu este epatant prin originalitate, dar nu coboară niciodată sub un nivel convenabil. Procedul

preferat este o anume acrobație de idei, explicabilă la un matematician”.

■•Revista revistelor continuă să fie locul viran în care tinerii redactori de la SLAST plătesc polițe colegilor de generație (și facultate) care scriu în „Luceafărul”, „Ateneu”, ori „Amfiteatru” . □•Primul „servit” este luceferistul Artur Silvestri: „Distinsul pedagog de școală nouă pe care-l credeam înțepenit pentru eternitate în chihlimbarul frazei caragialiene începe din nou să miște. Nu mai târziu de săptămâna trecută, dl. Marius Chicoș Rostogan și dat drumul la vocalize, semnând ce-i drept cu pseudonimul Artur Silvestri. [...] La pășăreasca veche a domnului Chicoș, A. Silvestri a adăugat un frumos mănunchi de proaspete pene: «Ori de câte ori, istoria cuprinsă în anale s-a făcut ca și cum la Dunărea de Jos ar fi fost pustiu, răspunsul venit de acolo a pătruns adânc în categoriile negației». Bănuiam noi mai demult că-n pieptul criticului A. Silvestri bate o inimă de poet, fiindcă numai un poet cu o viziune micuriniană putea altoi pe tulpina aceleiași fraze și «murături» și «hemoragii»: „În vreme ce Congresul de pace produce hemoragii de cartografie, un ofițer de manutanță român pune gospodărește murături pentru iarnă”. Un alt „client” al rubricii semnate cun un nume hâtru (Ion Creangă) este Cristian Moraru, care se află, cu excesele, la antipozii: „Gripa textualismului bântuie și prin provincie. În revista «Ateneu», junele critic Cristian Moraru *ambetat* de proza anilor '60, profită de temperatura ridicată ce însoțește de obicei orice gripă mai cumsecade și se dedă la oracole și viziuni, înfășând proaspăt născuta proză în foile de varză ale frazelor sale, de nici nu mai știi de unde s-o apuci: «O teribilă frenezie a textualizării, a percepției lumii în literaritatea (profunzimea) ei nebănuită și deopotrivă în stereotipiile cele mai semnificative, uniformizatoare, deci și în literaturitatea sa». [...] Mai rămânea să spună că duhul sfânt plutește deasupra textului și am fi fost martorii unei noi Geneze. Oricum sperăm să ne comunice dacă nu în scris, măcar telefonic la redacție, de ce *Textul Universal și Originar* (care-o fi ăla?) justifică și în același timp mai și generează *totul*. [...] Criticii «care au operat cu paradigme conceptuale valide într-o altă serie literară, cea a lui Marin Preda, să zicem», ar trebui, după opinia înfierbântatului, să-și schimbe bisturiile, foarfecii și pensetele, pentru că, vezi doamne, realismul tinerilor textualiști «e unul sensibil diferit de realismul prozei de până la ei». Realismul prozei lui Marin Preda, Mazilu, Nicolae Velea, Sorin Titel, Eugen Barbu, Breban, Cosașu, Ștefan Bănulescu, Bălăiță, Norman Manea, Lăncrănjan, Fănuș Neagu, Săraru, D.R. Popescu, Virgil Duda, Petre Sălcudeanu, Ivăsiuc, Romulus Rusan, Ion Brad, Vasile Sălăjan, Eugen Uricaru, Mihai Sin, Buzura, Țoiu, nu mai corespunde carevasăzică. Trebuia să apară cristoforii și columbii textualismului, cu manșetele doldora de teritorii virgine, iar majestatea sa Cristian Moraru să-i ungă drept Cavaleri ai Textului Universal și Originar. Și pentru că *Gorki al Balcanilor bunăoară*, e un calificativ prea îngust pentru un textualist, în același articol e lansată o nouă sintagmă a măreției: Cristian Moraru îl înalță pe Bedros Horasangian la rangul de un *Mușina al prozei*. Bată-vă să vă bată,

privighetori!”. □•De același „tratament” are parte și Ion Bogdan Lefter, în postura de teoretician al optzecismului literar: „Ca-n serialele americane de groază, I.B.L. ne anunță că toate sectoarele culturale – literatură, film, muzică, plastică ba chiar și sociologie – au fost invadate de extraterestrii optzeciști cărora trebuie să li se predea cât mai degrabă volanul și cutia de viteze (căci băieții sunt tare grăbiți!). Ne întrebăm și noi ca naivii: oare cometa Halley n-o fi reapărând ea pe firmament tot cu ocazia manevrelor de primăvară ale trupelor optzeciste?”. □•Prilejuit de *Anul internațional al păcii*, în paginile suplimentului își aduc contribuția Emilian Marcu (*Pentru liniștea Planetei*), Petre Ivancu (*Pacea ca eternitate*) și Ioan Vieru, acesta din urmă cu patru poeme: *Când spunem Ceaușescu*, *Colind de pace*, *Inima română și Pacea*. □•Mircea Dinescu semnează textul *Șerban Cioculescu la Scala din Milano*: „Sunt nevoit să recunosc public o inculturală lașitate. N-am îndrăznit să dau mâna vreodată cu Șerban Cioculescu din frica de-a nu fi electrocutat. Acest agil faraon al criticii contemporane, ce poate fi văzut zilnic în haine de lucru (vreau să spun, necostumat în piramidă), pe Calea Victoriei, cu *picamerul* în buzunarul de la piept, gata să sfredească tociții munți ai manuscriselor aflate-n biblioteca Academiei, ar fi putut înmagazina în palma sa dreaptă energia unei hidrocentrale, dacă luăm în considerare *atingerile* sale cu *mâna moale* a titanului Iorga, cu cea a lui N.D. Cocea, urmând o celebră înșiruire de electrocutante amprente: Tudor Arghezi, E. Lovinescu, Camil Petrescu, Mihail Dragomirescu, Ion Barbu, Adrian Maniu, Lucian Blaga, Ionel Teodoreanu, și, ca să nu lungesc prea mult, cu aproape toată galeria vie a personajelor interbelice, cu, cât de cât *cazier* în Istoria lui Călinescu”. □•Ion Zubașcu, autorul volumului de versuri *Gesturi și personaje* (Albatros, 1982) se află în atenția lui T.T. Coșovei: „Un număr de șaisprezece ipostaze ecologice ale ființei alcătuiesc substanța volumului de versuri al lui Ion Zubașcu, *Gesturi și personaje*, Albatros, 1982: „Pendulând pe nevăzutul fir al unei Ariadne ontologice, căutind prin cunoaștere o cale de întoarcere din labirinturile și abisurile ființei, Ion Zubașcu are asupra umanității o viziune detașat-generalizatoare – ca și cum *Homo sapiens* ar fi un ciudat exemplar de studiu prins în complicate și obscure populații, biocenoze, ecosisteme: sertărașele etichetate de un *fatum* științific dintr-o (nu chiar balzaciană) ecologic umană. Din ipostazierile «ecologice» ale ființei, (o ființa din trăsăturile căreia putem reconstitui cu ușurința unui Cuvier eul poetic al autorului) rețin atenția: *Omul holografie* (va să zică cel tridimensional), *Om de la recepție* (aliat la celălalt «capăt» al comunicării, receptorul) – poeme interesante ca sugestie dar mai puțin realizate artistic, *Om de Neanderthal și omul de Cromagnon*, *Om antigravitațional*, *Om statistic și Căldura umană* – poemele de marc expresivitate ale volumului și, în fine, poemul final, *Om disponibil*, din păcate prolix, pradă unor teme parazitare centrifuge”. □•Având drept supra-titlu, *O nouă vârstă a poeziei patriotice*, pe o pagină a spulimentului se dezlănțuie liric Mihail Gălățanu. Autorul este prezentat apoteotic: „Mihail Gă-

lățanu aduce un suflu nou în poezia de inspirație patriotică, asemenea lui Nicolae Labiș. Temele pe care alții le tratează convențional, el și le-a asumat din totdeauna – într-un mod dramatic și pasionant.[...] Limba română este folosită cu patos și voluptate de un foarte bun (și inspirat) cunoscător ale ei. Tânărul și talentatul poet ni se înfățișează ca un violonist virtuoz care ar ține sub bărbie nu o vioară, ci dicționarul limbii române”. Exemplificăm cu titluri de „partituri”: *Cordahicântec, Cap de bour, neobliterat, Moldoia, Moldovenire întru, însoțindu-le de un scurt citat, din ultima nominalizată.*” Cu Moldova mă tot laud/ Pre Moldova înălbind-o/ Și tot beau de beau și beau/ cu câmpia înverzind-o// Și adulmec pe suhat/ brazi dezvoltând sămânța/ care-n munte leat de leat/ joacă dansul din Săpânța”. □•Mihai Coman finalizează comentariile la tratatul lui Romulus Vulcănescu, *Mitologia românească*, despre care s-a pronunțat câteva numere la rând numind-o „discutabila sinteză”, cu următoarea, ceva mai binevoitoare concluzie: „Memoria timpului și memoria arhivelor naționale au păstrat comori de artă și gândire populară inestimabile, documente vii ale continuității neamului nostru, ale capacității sale creatoare, «ale umanismului culturii românești. Mitologia populară, domeniu de mare vechime, mărturie a spiritualității naționale și a valorilor morale și filosofice de bază ale civilizației rurale, constituie una din cele mai fascinante și necesare teme de cercetare. De aceea, cunoașterea ei exactă, analizarea ei în spiritul obiectivității științifice și al gândirii materialist-dialectice reprezintă una din sarcinile de prim ordin ale folcloristicii contemporane. În acest context, editarea cărții lui Romulus Vulcănescu, prin încercarea de sinteză în acest domeniu, poate reprezenta un bun prilej de dezbateră lucidă, responsabilă atât a cărții în sine, cât și a subiectului cercetat. Importanța acestui domeniu, implicațiile sale deosebite, solicită participarea tuturor cercetătorilor, a tuturor acelor care cunosc în profunzime viața satului și cultura populară, la un dialog fertil, responsabil, pentru relevarea meritelor și scăpărilor acestei lucrări, a problemelor pe care ca le-a clarificat și a acelor pe care nu a reușit să le rezolve, a câștigurilor și pierderilor ei. Avem această datorie, atât față de tezaurul culturii populare străvechi, cât și față de publicul larg, dornic de cunoaștere, public ce urmărește cu atenție și salută cu bucurie reușitele din acest domeniu”. □•Nici de această dată Viorel Moțoc nu are trecere poșta redacției, ținută de Alex. Ștefănescu. □•Pe ultima pagină apare anunțul: „La editura Minerva a apărut versiunea franceză a romanului *Moromeții (Les Moromete)*. Traducerea de Maria Ivănescu. Prefață de Mihai Ungheanu”.

9 aprilie

• [„România liberă” 12885] În cadrul campaniei inițiate de cu prilejul Anului internațional al păcii, Ion Dodu Bălan semnează eseu *Să triumfe rațiunea!*: „Într-un asemenea context de răspundere și luciditate, literatura, artele, cultura în genere, expresia cea mai fidelă a vieții popoarelor, sunt chemate să

apere pacea, să contribuie tot mai mult la cunoașterea reciprocă a oamenilor și națiunilor, să realizeze, pe această bază, o apropiere și o încredere tot mai mari între popoarele lumii”.

• [„Scânteia”, nr. 13570] Emil Vasilescu face unele „însemnări despre poezia în reviste” (sic!) sub un titlu care include atitudinea de îndrumare ideologică a lirismului: *De la profunzime și sinceritate lirică la „banalități obscure”*: „O cuprindere panoramică a poeziei noastre actuale nu poate fi realizată prin simpla parcurgere a revistelor literare sau culturale curente. Lipssește, în general, perspectiva istorică sau dacă, totuși, poate fi câștigată, sorgința ei se află în afara cadrului temporal, îndeobște scurt, oferit de reviste. Un asemenea impediment, real și adesea invocat, nu poate îndepărta, cu atât mai puțin susține critica de la exercițiul ei curent de explorare a tuturor mediilor unde poezia, literatura în întregul ei se expune contactului nemijlocit cu publicul. Tăcerea sau absența motivate de perceperea excesiv dilatată a perenității originare a oricărei publicații, lipsa de implicare a criticii în evaluarea după criteriile proprii a materialului literar au marginalizat fără suport teoretic, cu atât mai puțin practic, intervenția de întâmpinare în spațiul de gânduri și sensibilitate ale. [...] Diversitatea tematică pune deopotrivă în evidență marea varietate de stiluri și formule poetice. Revistele oferă peisajul valorilor reale poetice dintr-un moment oarecare, tendințele estetice majore sau modele trecătoare. Poezia bună publicată în revistele ultimului an poate fi citată cu îndestulare. Am întâlnit, din acest punct de vedere, poezii remarcabile și în alte publicații: «Luceafărul», «Transilvania» «Ramuri», «Tribuna». Poezia bună domină atât calitativ cât și numeric paginile revistelor. De aceea, discrepanța dintre nivelul remarcabil al multor poezii și al altora cu valoare îndoielnică, aproape constante prezente, este cu atât mai evident cu cât, de multe ori, sunt adăpostite pe aceeași pagină sau în același număr. [...] În ansamblul generos, îndeobște valoros al unei asemenea poezii, apar uneori și note discordante prezente în versuri de un declarativism plat, devenite de câțiva timp apanajul câtorva diletanți, cam aceiași. Este oare cazul să reamintim că tema patriotică se cere slujită de cele mai alese virtuți, că simpla ei frecvență diletantistică nu produce neapărat poezie ? Situația promovării nediferențiate a unor asemenea versuri are alteori o replică opusă: se ignoră «poezia originală» de acest fel și cu îndreptățire, recurgându-se la republicarea programatică a unor «antologii lirice». Totuși, este cel puțin paradoxal să afli în publicații «de cultură», cu o glorioasă tradiție literară, unde în ultimele decenii Arghezi sau Călinescu i-au înnobilit blazonul cu versuri sau tablete nemuritoare, o absență aproape totală a poeziei scrise azi. [...] Se începe uneori de la formularea unor arte poetice puerile, în cel mai bun caz, când nu sunt nemijlocit rizibile. Cineva crede, astfel, a fi deosebit de original când susține că „un poet miroase-a metaforă / doi poeți miroso a metaforă / trei poeți merg să bea la cârciumă / în colț” («Steaua», 4/C5, p. 27) ; un altul descoperă slujitorilor muzei îndeletniciri cu mare profit culi-

nar: «Poetul spintecând un pește și sângele inundă masa, / celălalt poet alege leușteanul, țelina, cimbrul și recită un poem: Cine a privit cu ochi frumusețea este aproape azvârlit în moarte («Transilvania». 2/85, p. 26). [...] Că ne aflăm în fața unui «vacuum liric» drapat în vorbe mari este limpede pentru oricine. Nu este la fel de limpede mobilul unui asemenea ton însoțind năluci peste care, se spera, că poezia a trecut. Un fel de abulie somnambulică a coborât în vers ca umbra: « planeta tristăț sângerând/ la glezna mea/ inimă, umblând/ goală pe/ buzele părinților mei» sau aceeași umbră «lovindu-mă/ de pietre, / îmbrățișându-le / cu sângele meu» («Tribuna», 45/85, p. 6)”. [...] Nu de puține ori asemenea «meditații» lugubre în formă sunt cât se poate de goale poetic, baloane sortite distrugerii la primul contact cu realitatea, sfârșind nu o dată în divagație: «Cineva asemănător cu așteptarea / Eliberează aerul de malformație / Și peisajul coboară cu mine-n câmpie / Așteptând decizia bunului acar / Care nu va ridica bariera / Dacă-n mersul trenurilor au omis să treacă / Expresul-natura» («Vatra», 2/84. p. 12). Cuvintele mari, tonul fals oracular însoțesc ceea ce este de multe ori o pseudopoezie cu încărcătură filozofică și, ceea ce este curios, spre acest gen care presupune maturitate și cultură se îndreaptă îndeobște poeți aflați în căutarea unei voci proprii. Sfatul competent e, în acest caz, mai necesar ca oricând. [...] Obscurizarea servită de cuvinte mari se asociază uneori cu opusul ei, banalitatea descriptivă, prozaică: «Lucram la o fabrică prăfoasă / în mica noastră localitate / Mâncam și stăm la mama / Să fac economii / Să strâng niște bani să mă-mbrac» («Transilvania». 6 83, p. 34). Ceea ce apare bizar este proliferarea aerului ușor carnavalesc în poezia erotică. Vibrația profundă face loc vetustului și caricaturalului, «dragostea mea cocoțată / s-o vadă întreg cartierul» («Tribuna», 45/85, p. 3) sau lamentației prețioasă: «Ocroțește-mă! pedepsindu-mi înfloritele mele săruturi / și privirea scăldată / în amurg vinovat / când sub pleoapa ninsorii / dorm izvoare de fluturi». «Tomis», 4/85, p. 8), când nu este de-a dreptul grandilocventă: «Iată-mă: / înflorită ambrozie divină pentru latentă nădejde! a veșniciei tale / fără umbra tristeții / și fără căință! înrouată de daruri / pe câmpii verticale...» («Tomis» 5 85, p. 9). Stăruie și aici, ca și în poezia de meditație, «stilul căutat», excesiv, banal uneori până la vulgaritate sau pretențios, de un exotism fără acoperire, ceea ce face adesea să sune fals o poezie ce și-a aflat, întotdeauna, gloria în sinceritatea simplă și profundă. [...] În general, critica literară poate și trebuie să facă mai mult în ceea ce privește analiza lucrărilor de proză, poezie, teatru publicate în reviste, cu deosebire ale autorilor aflați la început de drum, să dezbată în mod responsabil conținutul și realizarea lor artistică, contribuind astfel atât la orientarea creatorilor, la determinarea unor evoluții scriitoricești semnificative, cit și la cultivarea gustului și receptivității cititorilor. Prin toate acestea își vor putea face, un loc și mai consistent, în paginile revistelor, acele creații, poezii reprezentative pentru valoarea înaltă a lirismului zilelor noastre”.

• [„**Viața studentească**” nr.14] Valeriu Deac semnează articolul *Limita textului critic*, vizând studiul lui Cornel Ungureanu, *Literatura română contemporană*, C.R., 1986) „Autoritatea criticului se manifestă prin prezența afirmațiilor categorice, nedemonstrate, rezervându-și poziția privilegiată de instanță supremă: «acesta e adevărul gol-goluț, confirmăm și noi aici» (pag. 470), «fără nuvele mare lucru nu valorează cântecele, așa cum nici reportajele de debut n-au prea mare valoare» (pag. 470). Modalitate stereotipă de a-i aminti lectorului de poziția sa subordonată, de rolul său de ascultător obedient; fapt ce confirmă judecata comună asupra rolului social al criticului de jurnal. Instituția retorică e supusă constrângerii exhaustivității. Argumentația și descrierea pretind surprinderea integrală a vieții autorului prezentat și a universului său ficționat. Structura textului criticului calchiază structura lumii imagine a operei literare. Limita textului e limita universului descris. [...] În final, remarcăm cum formula critică al lui Cornel Ungureanu e generată de o dublă opțiune retorică reprezentabilă ca dublă transparență. Ea ilustrează calculând mentalitatea bunului simț comun manifestat stilistic și structura lumii operei literare. Ea exemplifică cum articolul de jurnal poate deveni volum printr-o expansiune schematică, despre care s-ar putea sune că este «bun, dar nu foarte-foarte», folosind o evaluare proprie autorului fără încă a deveni o carte.“

10 aprilie

• [„**Scânteia**”, nr. 13571] Despre *Angajarea militantă a eroului literar* se pronunță H. Zalis: „Printre procesele momentului literar actual, schimbarea de statut a personajului exprimă mai mult decât apropierea de realitate a creației – deși, neîndoios, și acesta este unul din aspectele notabile ale noțiunii de «om nou». În principal, literatura contemporană deplasează centrul de greutate *de la eveniment la erou ca făptuitor al actelor de muncă, de trăire, de angajare*. [...] De la Mihail Sadoveanu și I. Al. Brătescu-Voinești până la Cezar Petrescu, sau mai recent Paul Georgescu, preocuparea față de *psihologia lăncezelii* nu a încetat să exemplifice *o realitate de fapt* a unor vremuri demult apuse. [...] Când a observat procesul, E. Lovinescu l-a pus pe seama alegerii unor exponenți sentimentali, dezadaptați la cerințele clipei. Cu moșieri plângăreți, fete bătrâne, cucoane bovarice și tineri deprimați, literatura antebelică nu putea decât să alunece în prozaic, în lirism minor, în confesivul devitalizat. Această afirmație nu cuprinde în orizonturile ei, se înțelege, opera majoră a unor scriitori cu o puternică înzestrare, cum a fost marele Sadoveanu. [...] Când istoria națională a cunoscut marile înnoiri de după Eliberare, mai ales cele de după Congresul al IX-lea, resurecția personajului a primit cea mai convingătoare explicație. S-a dovedit că acolo unde lucrează acțiunea transformatoare a societății, nici individul nu rămâne deoparte. Ar fi fost și nefiresc, de vreme ce legitimitatea transformărilor profunde se regăsește în suma învățămintelor propuse celor care li se asociază pentru a le duce mai departe. [...] Ea se dezvoltă sub semnul gândi-

rii, a filozofiei de viață în scrisul lui D.R. Popescu și Platou Pardău, al lui Dumitru Popescu și Fănuș Neagu, al lui Eugen Barbu și Constantin Țoiu, al lui Ion Lăncrănjan și Dinu Săraru, al lui Paul Anghel și Fr. Păcurariu, al lui Ion Brad sau G. Bălăiță. [...] Nu e de neglijat cum a absorbit portretul – veritabilă oglindă a peisajului interior – mutația discutată. În locul unor trăsături ale disperării, neputinței sau resemnării – personajul activ, viu, primește, în cele mai valoroase creații literare contemporane sigiliul realizării de sine. Indiscutabil, viziunea despre insul bovaric aparține unei psihologii alternând între himeric și mizantropie. [...] Rolul jucat de el ca expresie a trecerii de la societatea închisă la societatea în schimbare, [...] El valorifică mai ales natura ofensivă a argumentelor individuale, argumente afective, profesionale, politice, ideologice. Decantările ce intervin au un caracter profund umanist, experiența personajului se transforma în acțiune, în conștiința cititorului. Chiar și contradicțiile se desfășoară cu parte dintr-un întreg dăruit cauzei. [...] Este suficient să ne gândim la atâtea naturi concentrate și sincere care au, în romanul românesc contemporan, un *sentiment al prezentului*. Al prezenței diferențiate de însăși varietatea psihologiilor. Țiru din romanul *Ore de dimineață* (una din primele cărți semnate de Platou Pardău), Dumitru Dumitru din *Dragostea și Revoluția*, creație a lui Dinu Săraru, Tică Dunărințu, cu imensele lui puteri sufletești din ciclul românesc al lui Dumitru Radu Popescu, Chirii Merișor, intelectualul educat în respectul propriei libertăți din *Galeria cu viață sălbatică* al lui Const. Țoiu, Ilie Chindriș din *Intervalul* lui Al. Ivasiuc sunt numai câteva din personajele unei vaste galerii de individualități memorabile. Ele întrupează, prin maniera de a trăi, o perspectivă de adâncime, își canalizează existența spre un țel, nu abdică dacă nu-l ating, se mobilizează, uneori se și sacrifică pentru că se recunosc în el. Sunt foarte puțini cei care în scrisul de azi nesocotesc o cerință de prim ordin, cei care simplifică paleta de nuanțe organizate în jurul energetismului convins. Sunt, în schimb, tot mai numeroși autorii care dau sens substanței psihologice, nevoii de angajament a personajului literar. [...] A fi activ devine a fi eficient psihologic, etic, profesional. Cu alte cuvinte, cum se și exprimă undeva arhitecta Alexandra Rudeanu din *Dragostea și Revoluția*, suntem înscrși într-o bătălie, confrunțați cu nevoia de a construi, de a privi spre viitor în numele drumului cu care ne-ani contopit. Numai o simbioză esențială conferă opțiunii perfectă credibilitate. Iată, schimbarea de optică ce a dat în anii din urmă noul său rol personajului literar și strălucire facultății de a fi purtător de cuvânt în domeniile care îi reclamă intervenția, de a fi, prin dezvoltări succesive, martor și părtaș, glasul înțelept și brațul harnic al unei unice înțelegeri. Ceea ce se petrece înlăuntrul său corespunde cu realitatea din care își hrănește zestrea spirituală. Și pe care fluența realului, a dinamicii sociale și politice o ratifică pe măsura exemplarei sale efervescențe”.

• [„România literară”, nr. 15] Nicolae Arieșescu și George Corobea semnează versuri dedicate Partidului pe prima pagină, urmați, pe a treia, de Ion

Mărgineanu și Maria Olteanu. Titus Vâjeu le ține isonul în proză (*Afinități conștiente*). □•Emil Manu scrie despre anii împotrivirii din deceniul al IV-lea secolului, invocând revistele de stânga „Șantier”, „Era Nouă”, „Bluze albastre”, „Cuvântul liber” în studiul intitulat *Ofensiva reportajului*. Racordul „la zi” îl realizează Florentin Popescu (*Mărturie a realității în mișcare*) cu trimitere la cei mai apreciați scriitori-reporteri ai momentului: F. Brunea-Fox, Geo Bogza, Ștefan Bănulescu, D.R. Popescu, Al. Andrițoiu, Constantin Chiriță, Paul Anghel, Ilie Purcaru, Petru Vintilă, Fănuș Neagu, Marin Sorescu, Nicolae Velea, Nichita Stănescu, Alexei Rudeanu, Romulus Rusan, Ilie Tănăsache, Vasile Băran, Nicolae Țic, Pop Simion, Constantin Chiriță. □ Un nou grupaj de versuri *Patriei – Partidului* conține o selecție de poezii patriotice sub semnătura lui Zaharia Stancu („Prielnic e vântul. Meșter cârmaciul./ Mândră corabia... Meșter Cârmaciul”), Virgil Teodorescu, Radu Boureanu, Grigore Hagiu și Constanța Buzea. □•Șerban Cioculescu continuă prezentarea *Tânărului Rebreanu*, monografia lui Niculae Gheran și în numărul de față, apelând la numeroase informații cu valoare istorico-literară. □• La *Actualitatea literară*, Nicolae Manolescu semnează textul *Poetul după 20 de ani*, consacrat creației lui Ovidiu Genaru: „Este momentul ludic extrem din creația lui Ovidiu Genaru. Oricum ar fi, limitele între care se mișcă imaginația lirică a poetului se văd cu ochiul liber și, parcurgându-i versurile de la un capăt la altul, cu ocazia antologiei de față, remarcăm că variația și infidelitatea, greu de ignorat, sunt reglate de o constanță lăuntrică la fel de evidentă. Ovidiu Genaru ne apare astăzi mult mai unitar în jocurile lui lirice – sentimentale și ironice – și, încă, ne apare ca un poet al iubirii, unul din cei mai fermecători ai deceniilor din urmă”. □•Cristian Moraru scrie despre *Revanșa lui Fundoianu*. Textul este un comentariu la monografia publicată de Marin Bucur, *B. Fundoianu/Benjamin Fondane – privescările poeziei*, Albatros, 1985: „Marin Bucur îi separă – cu toată dreptatea – pe Fondane de Fundoianu. Autorul lui *Ulysse* sau *Titanic* e unul complet altul și, sincer vorbind, mă îndoiesc că poate fi salvat din clamoarea mai puțin fastă a verslibrismului său. Rămâne însă marele eseist, cu o operă suficientă pentru a întregi o prezență creatoare absolut fascinantă. Marin Bucur are meritul de a fi contribuit substanțial la luminarea ei”. □•Sever Avram își intitulează scurtul articol critic *Preludii la poeme neîncepte*. Cartea, semnată de Miron Georgescu, se numește ... *Epiloguri la poeme neterminate* (C.R.,1986): „Stăpân pe o ingenioasă disciplină combinatorie, Miron Georgescu este preocupat, în primul rând, de acea poezie a poeziei căreia el știe să-i insuflă plasticitate reală, aptitudini reflexive, dar și rigoare emoțională”. □•Despre Radu Tudoran, *Victoria neînăripată* (Eminescu, 1985) scrie, intitulându-și intervenția *Privește înapoi fără complexe*, Mircea Iorgulescu: „Există la Radu Tudoran, și această însușire este din plin prezentă în *Victoria neînăripată*, un gust al trăirii în concret, al trăirii netrucate de convenții și de scheme, cu acea simplitate esențială proprie împlinirii actelor autentice ale

existenței. Din această perspectivă totul se redimensionează: *marea istorie* își dezvăluie întreg absurdul în raport cu *mica istorie* a oamenilor, cu viața lor cotidiană, împărțită între obișnuințe, griji, iubiri, visuri, năzuințe”. □•Lucian Raicu vede în Nicolae Velea *Ideea de scriitor*: „La drept vorbind, Velea n-a renunțat nici mai târziu, în nuvelistica mai de maturitate (termenul îl resimt ca inadecvat, stilistic el fiind de la început un scriitor *format*), n-a renunțat nicio dată, în folosul politicoasei respectabilități literare, la nucleul fericit *imatur* al debuturilor sale. Magia ușor șovăitoare a zicerii asigură oricărui text încredințat (din ce în ce mai rar, dar cine știe!) tiparului, acel contur inconfundabil, inteligența ascuțită, plină de prospețime, prospețimea săgetător de inteligentă a fiecărei pagini”. □•*Drumețind cu Dunărea* se intitulează reportajul semnat de Pavel Perfil la jumătatea revistei. □•Despre memorialistica istoricului Alexandru Lapedatu scrie Z. Ornea. □•Ion Pop le amintește cititorilor revistei că Tristan Tzara ar fi împlinit 90 de ani: „Celebrele *Manifeste Dada* au împins oarecum în plan secund opera poetului, ale cărui prime versuri, datând din 1912-1915, scrise în românește, indicau deja prezența unui talent autentic, de o acută modernitate, și care avea să câștige în relief după spectaculoasa traversare a *purgatoriului* dadaist. [...] Prin transcrierea de mai jos – omagiu la împlinirea a nouă decenii de la nașterea autorului – încercăm să aproximăm, la rândul nostru, câteva din accentele unei opere care merită, fără îndoială, o reactualizare în conștiința cititorului român de azi”. Cu acest prilej, în traducerea lui Ion Pop este publicat poemul *Omul aproximativ*.

• [„**Tribuna**”, nr. 15] Scriind despre „avalanșa de critici și atacuri antisocialiste... declanșate și întreținute în prezent de pe pozițiile neoliberalismului de dreapta, sub egida celui hegemonic american, cu ecou și reverberații în cel european”, Andrei Sida are, încă din titlu, soluția: *Socialismul – necesitate logică, obiectivă*. □•Antologia „Tribuna” reduce în prezent versuri patriotice din poezia *Cu tot ce am*, de A.E. Baconsky: „Cu tot ce am aparțin acestui timp./ Lumina comunismului în zare/ Deasupra Carpaților mei ca un nimb/...”. □•*Epoca Nicolae Ceaușescu. Deceniile marilor împliniri*, cum sigilează paginile revistei, îl determină pe Petre Bucșa să scrie despre *Pasiunea acelor oameni minunați*, minierii de la Uricani. □•Pe aceeași pagină, își face loc documentarul *Ce vor socialiștii români ?*, scos și datat, bucată cu bucată, din arhive. ■•Revista găzduiește dezbateră cu tema *Proza contemporană – imagine a realității socialiste*, la care își aduc contribuția Corneliu Leu, Platon Pardău, Mihai Sin, Marian Papahagi, □•Eugen Uricaru, □•Dan Rebreanu, □•Marcel Constantin Runcanu, Tudor Vlad, Tudor Dumitru Savu, din ale căror intervenții redăm: □•Corneliu Leu: „... nu pot răspunde decât menționând ce aș dori eu ca istoriografia literară să consemneze în legătură cu acest moment: aș dori ca paginile ei să sublinieze caracterul militant al prozei noastre contemporane, patriotismul inspirației de natură istorică și partinitatea abordării problemelor actualității noastre”. □•Dan Rebreanu: „Sub raportul tumultuoșității, al com-

plexității vieții, al factorilor nu o dată contradictorii ce acționează asupra ei, cred că personajele literare ale ultimilor ani – luate în ansamblu – sunt insuficient de reprezentative. Nu nerealizate artistic, nu falsificate tipologic, ci observate pe căi, în împrejurări colaterale, în zone minore ale existenței, căreia nu-i suportă întrutotul «șocul», determinările, viața, munca, lupta nu sunt doar un șir de succese, de mulțumiri, de semnificații majore imediate. A nu respecta adevărul vieții – care cuprinde și aspirații, dar și posibile neîmpliniri, M iubire, dar și suferință personală, și dăruire, dar și stăruința în eroare – înseamnă a amputa, conștient ori inconștient, unii din dimensiunile umane ale personajului literar” □•Platon Pardău: „Cine va avea răbdarea nepărtinitoare să facă socoata luând de bune împărțirile, tot mai frecvent folosite în diverse judecăți critice, pe generații și promoții, va ajunge la singura concluzie demnă a fi luată în seamă, că proza de astăzi e în mișcare și fiecare autor dintre cei care și-au câștigat statutul de scriitor nu mai fost”. □•Scriind *Despre condiția morală a criticului*, Adrian Marino arată că, prin întreaga sa activitate de critic, Mircea Iorgulescu ar putea fi un exemplu de moralitate în actul judecății literare: „Sobru, neostentativ, onest, fără fumuri «magistrale» și veleități «șef de cenaclu», Mircea Iorgulescu este un critic ce reușește să-și afirme și să-și facă pe deplin credibilă figura distinctă în critica noastră actuală. Tot ce i-am dori ar fi doar o individualizare și o distanțare și mai accentuată. L-am urmărit și-l vom urmări în voințivă cu interes și solidarizare morală și intelectuală. Ne unesc mult mai multe decât ne despart”. □•La rubrica *Interferențe culturale*, Ioan A. Popa se întreține cu Robert Cochran (S.U.A.), prozator, autorul a numeroase articole și nu în cele din urmă lectorul american de engleză la Universitatea clujeană.

11 aprilie

- [„Contemporanul”, nr. 15] La rubrica permanentă *Viața spirituală a județelor și localităților țării*, Pavel Pereș scrie despre *Peisajul modern a culturii noastre*, oportunitate de a face o prezentare a Muzeului Literaturii Române, instituție al căreia director era în acel moment: „Pe acest temei de mare însemnătate în sfera educației și cercetării literare își înscrie coordonatele Muzeul Literaturii Române. Instituție de prestigiu, prezență vie în peisajul modern al culturii noastre. Muzeul înființat în 1957, ilustrează întreaga literatură națională; alcătuind un tezaur care se îmbogățește an de an, activitatea sa nu s-a rezumat numai la adunarea, conservarea și expunerea de materiale originale, ci a urmărit popularizarea largă a operei și vieții scriitorilor, studierea lucrărilor fundamentale, valorificarea moștenirii literare, evidențierea specificului național. [...] În Muzeu s-au întâlnit într-o simplitate cuceritoare scriitorii tuturor generațiilor, susținând bolta de aur a limbii române, luminând același ideal rostit întru frumusețea și binele pământului strămoșesc și în numele urmaților: o inimă uriașă. A patriei, bătând neconținut prin însăși viața făurarilor de grai și vise care se prelungește prin memoria operei lor și care va dăinui totdeauna.

Loc de meditație, de învățăminte, de pătrundere calmă în intimitatea epocilor, a personalităților, a incandescentului act creator. Muzeul Literaturii Române reprezintă, prin expoziția sa de bază, o dinamică a literaturii, iar prin preocupările sale un centru de cercetare în scopul valorificării și receptării moștenirii spirituale. Din început aceasta a fost premisa. Mărturia primului director al Muzeului, acad. Perpessicius, este evidentă: «Muzeul Literaturii Române cată să fie altarul pe care flacăra verbului românesc, întrupat în cele mai frumoase opere ale scriitorilor, să continue să ardă, să lumineze și să încălzească.» [...] Cu adevărat se poate spune că Muzeul Literaturii Române susține, prin bogatul său fond documentar, atât o asiduă muncă de cercetare – editarea ediției naționale Eminescu de către colectivul Muzeului este incontestabilă în acest sens, ca de altfel și valorificarea și publicarea ineditelor în revista Muzeului, «Manuscriptum», cât și o imensă strădanie de permanentizare a manifestărilor destinate publicului de varii categorii socioprofesionale; Rotondele 13, expozițiile, simpozioanele, recitalurile, Teatrul Manuscriptum, dezbaterile, comunicările, medalioanele literare ș.a. sunt realizate nu numai în cadrul strict al instituției, ci și pe platforme industriale, în întreprinderi, facultăți și școli. [...] Pentru afirmarea culturii naționale, în folosul tuturor celor de azi și celor ce vor urma, Muzeul Literaturii Române și-a înscris, așadar, ca obiectiv prioritar, valorificarea moștenirii literare. În perioada imediată vor fi întreprinse numeroase manifestări: «Împliniri ale Epocii Nicolae Ceaușescu», «Valorificarea patrimoniului cultural național: Ediția Mihai Eminescu», «Poezia pământului natal – Adrian Maniu – Ion Pillat», «Rotonda 13 – Alexandru Kirițescu», «Imnuri pentru țară și partid», «Limba și literatura română – arte componentă a marii epopei a poporului nostru», «Creația românească în universalitate: Eminescu-Enescu», «Tradiție și inovație în critica literară contemporană» ș.a. Va fi organizat un ciclu de ample activități dedicat aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român: «Izvorul marilor creații», «Teatrul politic – mărturie a epocii noastre», «Tradiții militante ale presei comuniste», «Literatura română – înaltă școală de patriotism» etc. Muzeul Literaturii Române își practică activitatea prin verbe aleatorii ale căror semnificații sunt: a educa, a descoperi, a cerceta, a valorifica, a investiga, a reevalua, a reconstitui. Totul în slujba politicii de afirmare a marilor valori naționale pe care Partidul Comunist Român a promovat-o și o promovează cu consecvență“. □ Împlinirea de către revista „Viața românească” a 70 de ani de la înființare, dar și de activitate este salutată de Radu Boureanu (*Orizontul social-literar*): „Este foarte adevărat ce spunea acum zece ani (la aniversarea a șapte decenii a revistei) academicianul Iorgu Iordan, că «Viața românească» a fost pentru epoca ei de început (1906-1916) cât și pentru cea următoare, cel mai important periodic al țării noastre și din punct de vedere literar. Profesorul Iorgu Iordan o pune în paralelă cu «Convorbiri literare», dar că niciuna din revistele apărute concomitent în epoca respectivă, sau după, nu se poate compara cu «Viața românească» din punc-

tul de vedere al prestigiului, al influenței de care se bucura printre oamenii de cultură, scriitori și chiar al publicului cititor. [...] Faptul că atât «Viața românească» cât și «Convorbiri literare» s-au strămutat de la Iași la București nu aceasta le-ar fi dăunat, le-ar fi încorsetat și schimbat linia directoare, profilul de autoritate și creatoare de cultură, literatură, artă, nu fetișismul locului, ci schimbările de structură diversă și neînțelegerea plenară a unor date care fac, care deschid căi libere spre orizonturi unde actul de cultură și artă se confruntă cu universalul și mișcările spirituale ce duc mai departe, spre viitor, liniile generatoare de viață și viață spirituală. Am fost prin timp, cititor interesat și devotat pentru ca odată cu trecerea vremii, intrând în aria scrisului, să leg prietenii cu unii din permanenții ei ca: Al. Philippide, Ionel Teodoreanu, Păstorel, Lesnea și veneratul Mihail Sadoveanu, a cărui simpatie ocrotitoare am simțit-o uneori. [...] Privind «à rebours» timpul de apariție al prestigioasei reviste, ne dăm seama că evoluția de până azi, când ne aflăm la cel de-al optulea deceniu, a marcat și perioada de alb, de cenușiu, cu reveniri, cu urmărirea tonului și profilului propriu pe care și-l durase prin decenii. În anii socialismului, în perioada în care mi-a revenit sarcina de a veghea, de a duce mai departe ceea ce s-a creat dintru început și s-a urmărit să dureze prin această publicație de tradiție, am căutat să imprim, fără intenția de a părăsi linia pornită, ci de a se împlini hiatusurile pricinuite de acele perioade de alb, unele scurte altele de oarecare durată. [...] Dacă procesul creației și definirii personalității nu exclude răsturnările de planuri, avem însă o sarcină, fie ea unica: să căutăm cu gelozie să păstrăm o linie egală în promovarea literaturii bune, angajate în paginile revistei. O spuneam atunci și o dorim și acum. Tradiția bună a revistei impune respectarea acestei cerințe“.

□•Constantin Ciopraga consemnează sub forma unor lungi liste numele colaboratorilor revistei în etapa de început și în cea ieșeană (*Promovarea valorilor literare*).

□•Z. Ornea (*Ideologia unei publicații*): „În noul climat postbelic, «Viața românească» redevine ceea ce fusese și mai înainte, una dintre cele mai importante publicații democratice. Prestigiul cucerit mai înainte e repede consolidat, reluând militantismul pentru apărarea valorilor democrației. Din 1924 lui Ibrăileanu i se alătură Mihai Ralea și alți câțiva, atunci, tineri (D.I. Suchianu, Al. A. Philippide, Dem. Botez, frații Ionel și Al. O. Teodoreanu și mai vârstnicul Paul Zarifopol). [...] Revista va ști să păstreze un just echilibru între tradiția cumpănit înțeleasă și modernismul exagerat. Noile polemici vor avea drept obiect predilect deviația ortodoxistă a specificului național și ofensiva forțelor de extremă dreaptă în viața politică. Ibrăileanu și Ralea s-au distins cu deosebire în aceste dispute, secondați o vreme de D.D. Roșca, iar în a doua jumătate a deceniului patru de Lucrețiu Pătrășcanu, Andrei Șerbănescu, Ilie Constantinovschi, Miron Radu Paraschivescu, Ștefan Voicu“.

□•În directă legătură cu „gloriosul stegar al victoriilor noastre”, rubrică devenită între timp *Antologia „Contemporanul”*, Virgil Teodorescu și Victor Eftimiu sunt prezenți cu câte o poezie. Primul îl evocă pe

Nicolae Ceaușescu, în persoana căruia vede „conștiința țării pe care o veghează”; *Gândindu-ne noi timpul, ar spune drept oricine,/ că ctitoria acestei frumoase țări, de tânăr,/ a dus-o Ceaușescu pe-al său puternic umăr/ cum se zăresc pe șesuri înaltele coline*”. □•Cel de-al doilea își dedică versurile, încă din 1966, *Partidului*: „Istoria va scrie cu litere de aur/ În cartea României eterne, ca un zid/ Etern, înalt, puternic, eroicul Partid”. □•Dumitru Nicu scrie cronică la *Cea mai frumoasă poveste de dragoste* (C.R., 1986) a lui Constantin Chiriță: „Cărțile semnate de C. Chiriță sunt primite de cititori cu interes și se poate spune că le nu au înșelat niciodată așteptările. Valoarea artistică a romanelor, mesajul lor persuasiv, expresivitatea imaginilor și plauzibilitatea situațiilor, dar mai ales frumusețea morală a eroilor reprezintă virtuți capabile să declanșeze o autentică participare emoțională a publicului. Ceea ce impresionează, de asemenea, este capacitatea reală de observator al vieții pe care scriitorul a dovedit-o cu prisosință. Personajele trăiesc, se mișcă se integrează în structuri construite cu o remarcabilă forță epică, acțiunile și atitudinile au semnificații adânci, ritmul narațiunilor își păstrează tensiunea de-a lungul unor pagini de o densitate deosebită. Dimensiunile prozei lui Constantin Chiriță se conturează inconfundabil și în *Romantica* (prima carte se cheamă *Cea mai frumoasă poveste de dragoste*), roman recent apărut în Editura Cartea Românească. [...] Întâia carte a noului roman al lui Constantin Chiriță ne polarizează atenția prin armonie compozițională, credibilitate și complexitate. Scrisă cu același talent viguros, imediat recognoscibil, propriu scriitorului, narațiunea se înscrie în datele literaturii angajate. Suntem curioși să urmărim devenirea ulterioară a personajelor, maturizarea caracterelor, definirea unor psihologii care nu și-au dezvăluit încă toate fațetele”. □•Alte recenzii de carte au în vizor *Prezența scriitorului și publicistului militant* (este vorba despre *Ion Vinea, interpretat de...*) a lui George Chirilă, care discriminează opera literară a lui Vinea în favoarea publicisticii de stânga a acestuia: „În răspândita colecție «Biblioteca critică» a Editurii Eminescu, Gh. Sprințeroiu publică antologia de texte critice *Ion Vinea interpretat de...* o suită de prestigioși oameni de litere. Se cuvine să amintim că între 1972-1978, în colaborare cu Mircea Vaida, Gh. Sprințeroiu ne-a dat o ediție remarcabilă în patru volume – poezia, proza, publicistică, (nu și traducerile) la Editura Dacia, din opera lui Ion Vinea, scriitor afirmat în perioada interbelică, publicist și traducător de primă mărime. [...] În «Contemporanul (numărul 3 din nov., 1987), G. Ivașcu, ocupându-se de presa progresistă românească interbelică, sublinia că «Revista care a marcat cel mai pregnant, după înființarea P.C.R., la 8 mai 1921, prezența activă a clasei muncitoare în conștiința intelectualității a fost *Contemporanul*, publicație editată și condusă de Ion Vinea». Campaniile scriitorului împotriva războiului și a amenințărilor fasciste (1930-1941) s-au desfășurat cu deosebită ferveur, articolele sale dobândind virulența unor veritabile pamflete: *Puntea săptămânii, Sânge pe străzi, Eșecul hitlerist, Între Hitler și Mussolini, Germania în cămașă de*

forță, *Odiseea unui lup*, *Corabia cu guzani* ș.a. [...] Între «diagnosticele» critice de azi privind comentarea cu subtilitate a acestei lirici, de o nobilă scriitură, se cuvine să-l cităm pe cel al lui Laurențiu Ulici: «Poezia lui Vinea nu are o unitate de timbru care să faciliteze receptarea. Există în schimb o concentrare a lirismului la un centru tematic ce pare a fi convenabil structurii poetului și în care se regăsește cel mai ușor pe sine: erotica». Același critic raportează orizontul poeziei lui Vinea la «sinuosul drum al însingurării». Așadar, sub îngrijirea lui Gheorghe Sprințeroiu, imaginea lui Ion Vinea re apare într-o carte fertilă în idei, oferind celor mai tineri trăsăturile esențiale ale unui mare scriitor și publicist român din acest secol. □•Ov. Papadima prezintă culegerea *Un veac de poezie aromână*. □•Mircea Anghelescu vede în recuperarea critică a valorilor spirituale ale trecutului „o prețioasă moștenire culturală”: Lucrarea lui Gorovei publicată de Iordan Datcu (folclorist și istoric al folcloristicii cu competență recunoscută în materie) oferă specialistului de astăzi un material de primă importanță asupra unui spațiu încă puțin cercetat, ale cărui deschideri virtuale sunt mai numeroase decât am putut schița noi aici. Subliniem totodată că textele cuprind în sine versuri sau fragmente mai întinse a căror frumusețe și capacitate simbolică de cuprindere nu este cu nimic mai prejos decât a celor din cântecul liric. [...] Comentariile lui Iordan Datcu prezintă cititorului și un amplu dosar al receptării critice de care s-a bucurat cartea lui Gorovei, între cei care au apreciat-o prin recenzii, scrisori directe sau în lucrări ulterioare în același domeniu figurând personalități de talia lui N. Iorga, Densusianu, Gaster sau Mario Ruffni. Mai mult, unul dintre cei mai reputați folcloriști și etnografi ai vremii, francezul Arnold Van Gennep, îi propunea autorului să colaboreze cu el în vederea traducerii și publicării lucrării sale într-o limbă de mare circulație, care să o facă accesibilă specialiștilor din lumea întreagă, și numai lipsa unei subvenții, imposibil de obținut în anii marii crize din 1929-1933 a dus la abandonarea proiectului Cartea lui Gorovei, respectiv al doilea volum din prețioasa serie care apare la Editura Minerva sub titulatura generală *Literatură populară*, îmbogățită cu notele, glosarul și bibliografia lui Iordan Datcu, autor și al pertinentei introduceri și al comentariilor, face parte dintre recuperările necesare în istoria culturii noastre. Apariția ei este reprezentativă pentru nivelul cercetării noastre folcloristice și a stimula, fără îndoială, noi cercetări“. □•Călin Căliman face o trecere în revistă a producțiilor cinematografice consacrate eroilor de film ai „anilor ilegalității”, găsim-o extrem de consistentă. Dintre peliculele comentate, desprindem *Speranța* (închinată lui Ștefan Gheorghiu), *Labirintul* (în care este vorba despre I. C. Frimu), ambele realizate de regizorul Șerban Creangă, *Falansterul* în regia lui Pavel Stiopul, *Străzile au amintiri*, *Lupeni 29*, *Cerul n-are gratii*, *La patru pași de infinit*, *Cartierul veseliei*, *Duminică la ora 6*, *Canarul și viscolul*, *Bariera*, *Întoarcerea lui Magellan*, *Zidul*, *Actorul și sălbaticii*, cu multe adjectivări la adresa interpreților actori și regizorilor care le-au dat viață. Concluzia autorului: „Cineaștilor

noștri le rămâne și generoasa îndatorire politică și artistică de a evoca pe ecran, în pagini cinematografice reprezentative, momentul istoric e importantă crucială al făuririi Partidului Comunist Român de la care se împlinesc, în această primăvară, de neasemuite izbânzi comuniste, 65 de ani”. Cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la încheierea *Acordului de colaborare culturală dintre România și Uniunea Sovietică*, Valentin Silvestru publică reportajul deplasării sale la Moskova, plină de evocări ale dialogurilor prietenești, pe teme de artă dramatică, purtate în țară sau în marea Uniune cu dramaturgi și regizori sovietici, între alții apărând dramaturgul Ion Druță și regizorul Ion Ungureanu, foarte apreciați în Capitala Sovietelor. □•Scurte notații despre *Centenarul Emil Isac* oferă Florentin Popescu: „Născut la Cluj la 17 mai 1886, scriitorul, de la a cărui naștere se împlinesc o sută de ani, a urmat studiile liceale în orașul natal și la Năsăud, apoi Facultatea de drept și științe sociale a Universității clujene. După absolvirea acesteia a deținut funcții importante: șef al Biroului de presă al Consiliului Național din Transilvania, inspector al artelor pentru aceeași regiune (1920-1940), profesor de estetică la Școala de Belle-Arte din Cluj; după Eliberare s-a angajat cu entuziasm în activitatea publicistică, remarcându-se ca unul dintre cei mai activi ziariști comuniști, în 1949 fiind ales membru corespondent al Academiei“.

• [„Cronica”, nr. 15] Editorialul revistei se întoarce cu fața spre *Pacea-aspirație planetară, vocație românească*: „La numai câteva zile după ce plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste a adoptat *Declarația-Appel adresată partidelor și organizațiilor democratice, guvernelor, tuturor popoarelor din țările europene, din Statele Unite ale Americii și Canada*, de pe alte continente, forul legislativ suprem al țării, întrunit în prima sa sesiune din acest an, a adoptat, la rândul său, *Declarația Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România cu privire la Anul Internațional al Păcii* – nouă și strălucită expresie a neștirbitei voințe de pace a poporului nostru, a supremei sale aspirații, a vocației pe care a probat-o în atâtea rânduri în multimilenara sa istorie. [...] Multitudinea ideilor cuprinse în acest deosebit de important document, semnificațiile lor majore, mai ales, nu pot fi epuizate nici dacă ne-am propune simpla lor enumerare; vom încerca doar să desprindem acele idei-forță care, în ultimele peste două decenii, au propulsat politica externă românească în avangarda luptei pentru înfăptuirea marilor idealuri ale umanității, care au impus în conștiința lumii pe clarvăzătorul ei arhitect – președintele Nicolae Ceaușescu – printre marii eroi ai contemporaneității“. □•O nouă dezbatere, de data aceasta ideologică, este inițiată de către redacție. Se intitulează *Omul-esență, sens și forță motrice ale dezvoltării (I)*: ■•Referitor la volumul de critică literară al lui Marin Sorescu (*Ușor cu pianul pe scări*, C.R., 1985), dar și la cel intitulat *Tratat de inspirație* (Sc. Românesc, 1985), Al. Călinescu le comentează *Allegro giocoso*: „Inteligența disocierilor și inventivitatea expresiei sunt caracteristicile criticii pe care o practică Marin Sorescu încă

de la începuturile activității sale literare. Din anii '60, autorul introduce în *Ușor cu pianul pe scări* (Cartea Românească, 1985) câteva recenzii – la Constanța Buzea, Nichita Stănescu – ce atestă pătrundere, finețe și o oarecum surprinzătoare lipsă de complezență (te-ai fi așteptat mai curând la o critică „de susținere» a exponenților generației). Ulterior, Sorescu n-a devenit cu adevărat un critic: a scris cronică intermitent, iar în volume și-a adunat eseurile. Cronicile reunite în noua carte ascultă, în fond, tot de formula eseului; se tinde către «portret», către surprinderea notelor definitorii, către formule sintetice, paradoxale și memorabile. Și aici sunt la mare cinste vorbele de duh, imaginile fulgurante, calambururile, turnurile familiare menite să de-solemnizeze fraza. [...] Altfel, critica practică de Marin Sorescu e una tipică – și superior – gazetărească (înțelegând prin aceasta percutanță, vioiciune, inteligență), chiar dacă autorul nu-și publică textele săptămânal, ci la două-trei luni odată. Scrie despre autori dintre cei mai diferiți, Eliade, Noica, Lăncrănjan, Stănescu, Hăulică, Păunescu, Preda, Maiorescu, Macedonski (un articol mai convențional, cu unele locuri comune), Borges, Michaux, Voiculescu, George Magheru (fructuoasă tentativă de «reconsiderare»), Cioran etc. E un polemist vijelios, lovind în serii scurte, dur și precis. Are, în sfârșit, și în primul rând, umor, calitate rară astăzi, nu numai printre critici“. □•Ineditul cronicii scrise de Ioan Holban constă în faptul că, deși se referă la *Ioana și alte duminici* (Eminescu, 1985) carte semnată de Dumitru Toma, ilustrația îl contrazice, fiind a romanului lui Traian Oltean, *De dimineața până seara*: „Mini-romanul *Obrazul cenușiu al dimineții* este textul de referință al volumului întrucât aici se întrevăd atât calitățile de prozator ale autorului, cât și opțiunea sa «teoretică»; făcând distincția dintre textul care *scrie* și cel care *se scrie*, Dumitru Toma relatează în ambele registre, lăsându-se «scris» de o poveste melodramatică și scriind, la rândul său, câțva fragmente dintr-un *jurnal de prozator*, o «specie» bine reprezentată în proza noastră contemporană de cărțile generației '80. Plecând de la observația că în orice povestire serioasă melodrama este «ca sarea în bucate», Dumitru Toma oferă cititorului satisfacția secretă» pe care o caută acesta în orice text epic (anume, un soi de identificare afectivă cu protagoniștii), luând însă câteva măsuri de precauție în ceea ce privește raporturile naratorului cu paginile care sunt scrise de povestea respectivă“. □•N. A. Ursu face o importantă descoperire istorico-literară: „Printr-o fericită întâmplare, eruditul cercetător și om de cultură Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, a descoperit, între hârtiile rămase de la Conon Arămescu-Donici, fost profesor la Iași, apoi episcop la Roman, la Huși și, între anii 1912-1919, mitropolit primat al României, un pachet cu manuscrise autografe ale lui Lazăr-Leon Asachi, în care se aflau unsprezece traduceri ale sale, integrale sau fragmentare: *Loghica lui Condillac*, tradusă probabil după textul original, în anul 1818 (fiind deci cu șapte ani mai veche decât traducerea aceleiași lucrări, prin intermediar neogrecesc, datorată lui Vasile Vârav, și a doua traducere a unei logici în limba română, după cea a

lui Samuil Micu, tradusă în anul 1781 și tipărit în Buda, în anul 1799)“.

■•Ștefan Avădanei (*Literatura română în lucrări de referință anglo-americe*) abordează în numărul de față *Critica*: „Cronologic, primul și cel mai promițător (din titlu) este *Dicționarul universal de termeni literari, forme, tehnici, critică* din 1970 editat de Joseph T. Shipley și scris de «alte două sute șazeci de autorități». [...] «Listă selectivă de critici și lucrări din alte țări» (douăzeci și cinci la număr); aici, «lista română» are numărul nouăsprezece și se află la pagina 468; lista e atât de concentrată încât ne putem permite să o cităm în întregime (o parte din paranteze marchează omisiunile): «Titu Maiorescu (1840-1917), *Despre scrierea limbei române*, 1866; (*O cercetare critică asupra poeziei / a române/ă (de la 1867)*, 1867; *Beția de cuvinte*, 1873; *Critice*, 3 v., 1874; conservator; artă pentru artă; Ivan (*sic*) Dobrogeanu-Gherea (1855-1920), *Studii critice*, 1890, 1891, 1897: social; Taine; Marx; Con. (*sic*) Stere (1865-1936), revista *Viața R.*, 1906; *Poporul în artă și literatură (?)*, 1893; Garabet Ibrăileanu (1861-1936), *Spiritul crit.*, 1909, pentru țărani; H. Sanislevici (*sic*), n. 1875, *Eseuri critice*, 1903, 1916; Tain; Studii, 1920; M. Dragomirescu, n. 1868; *Teoria elementară a poeziei*, 1906; personal, pentru natură; Ovid Densusianu, n. 1873, conservator; tradiția fr.; N. Iorga, ed. *Sămănătorul*, 1903; național, pentru țărani; Ilarie Chendi (1872-1913), cale de mijloc; Eugen Lovinescu [*sic!*], n. 1881, ed. *Sburătorul*; Perpessicius (D. Panaitescu), nr. 1891, *Mențiuni critice 1928-36*, contemporan.» Așadar: erori, omisiuni, inconsistențe. *Dicționarul Columbia*... include un articol aparte despre Maiorescu, «primul critic cu sistem» propriu, care semnează *O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867* și «Despre reforma învățământului public»; este mentor al *Junimii*. Urmează Iorga, autor a opt sute de volume între care și *Istoria literaturii românești* și redactor al «*Sămănătorului*» în care «se subordonează factorii estetici». Ibrăileanu, «redactorul marxist al revistelor *Viața românească* și *Însemnări ieșene*, e cunoscut pentru «*Spiritul critic în cultura românească*», *Scrotori (*sic*) români și străini*, *Studii literare cât și pentru insistența lui asupra «necesității obiectivității absolute în judecata critică», «energismul» său și teoria asupra temperamentului artistic (A. / *sic* / Piru și M. Drăgan sunt criticii lui de astăzi); E. Lovinescu este unul din marii critici – polemist și impresionist *Istoria civilizației române moderne, Istoria literaturii române contemporane, Memorii și studii despre Alexandrescu, Negruzzi, Asachi, Maiorescu*); G. Călinescu este ultimul autor român din cei optsprezece incluși aici, însă accentul cade asupra romancierului, poetului și dramaturgului mai mult decât asupra criticului. Lovinescu și Călinescu sunt singurii critici români din *Enciclopedia*... lui Klein, deși, în «prefața» despre «*Literatura română*» este menționată «construcția socială» a lui Ibrăileanu și Stere, urmând cele mai multe nume de critici din secolul nostru. Concluziile sunt atât de evidente încât însușirea lor aici ar putea părea inutilă. Și totuși: 1. – nu mai de vreme de douăzeci-douăzeci și cinci de ani literatura română era ca și*

inexistentă pentru anumiți autori (și cititori) din America și Anglia; 2 – atunci când exista, ea apărea ca fiind destul de săracă sau era sărac și fals reprezentată; 3 – poetul nostru național și, fără îndoială, potrivit oricăror criterii, unul din marii poeți ai tuturor locurilor și timpurilor, e adesea ignorat, minimalizat, interpretat greșit și numai arareori tratat în mod corespunzător; 4 – ceilalți poeți, prozatori, dramaturgi și critici sunt frecvent selectați cu totul subiectiv, tendențios sau la întâmplare, citați sau plasați greșit, influențele străine sunt exagerate; 5 – istoriile literare românești, dicționarele și cercetările critice, chiar dacă sunt uneori menționate, cel mai adesea sunt neglijate și deformate; 6 – redactorii pentru literatura română fie că nu se întâmplă a fi dintre cei mai nepărtinitori, fie că nu sunt tocmai avizați; oricum, puțini dintre ei sunt autorități în domeniu sau, în general, personalități literare de prestigiu; 8 – suntem siguri că multe alte concluzii vor (putea) fi trase, fie și numai din notele noastre «intermediare», de către specialiștii în literatura română – profesori de toate gradele, cercetători, critici și istorici literari. La fel și rațiunile: traduceri slabe și/sau făcute la întâmplare – nu numai a capodoperelor literare românești, ci și a studiilor critico-istorice care ar fi putut să le indice valoarea «din interior»; inconsistența contactelor culturale cu lumea vorbitoare de limbă engleză (programe editoriale comune, schimburi de reviste și alte publicații, întâlniri între editori, scriitori, personalități culturale – deși, să nu uităm, ne-am oprit cu cercetarea noastră în 1981, deci la volume care se elaborau cu mulți ani înainte); [...] În consecință, chiar faptul că angliștii și americaniștii noștri nu și-au făcut încă din plin datoria sau nu li s-a oferit prilejul să și-o facă; mai sunt, probabil, și alte motive similare sau corelate, a căror simplă enumerare nu poate fi niciodată suficientă“.

• [„**Flacăra**”, nr. 15] *Flacăra pentru minte inimă și literatură* continuă să-și consacre întreaga activitate redacțională sub semnul sărbătoririi celor 65 de ani de la înființarea P.C.R. □•A. I. Zăinescu este semnatar la rubrica *Eroul timpului nostru, comunistul*, cu eseu *Ca o lumină în inima partidului*: „Istoria partidului este în bună măsură însăși istoria culturii noastre ajunse azi la constanta propriei sale identități și, mai mult, în sfera de interes a întregii societăți“. □•*Antologia „Flacăra”* conține poeme semnate de Ion Brad: „În noua ctitorie de țară/ El a clădit înăuntru, a clădit în afară./ În hotarele inimii, în gândul fără hotare/Ca o desprimăvărare“. Șt. Aug. Doinaș: „Ci rareori pâlpâie mierea pe buzele noastre/ Și tot ce rostim s-a rostit din adânc, lăcrimată/ Înainte de lacrima noastră, e apa,/ iar Patria – strigătul lor“. și Negoită Irimeie: „Un fald imens sub soare acum își răsfrânge/ Incandescentul roșu ce-n inimi urcă pur „. □•Gloriosul jubileu este omagiat și de Ioan Alexandru, Nina Cassian și Virgil Teodorescu, toți trei cu versuri. Cităm din lirica Ninei Cassian: „Aparțin comunismului cu tot ce am mai bun/ cu cele mai tinere idei ale mele,/ cu dragostea mea cea mai întemeiată,/ cu actele mele cele mai fecunde“. □•Gheorghe Grigurcu este intervievat de Radu G. Țeposu: „– *Dv. Comentați cu*

predilecție actualitatea. Cum se vede istoria literaturii noastre din prezent? – Deși, așa cum am arătat într-un articol recent apărut în *Suplimentul literar-artistic al Scânteii tineretului*, se manifestă acum o dilatare a sentimentului de actualitate în abordarea fenomenului literar, în dauna integrării lui în contextul diacronic, nu cred că există, în principiu, o incongruență între critica «de întâmpinare» și istoria literară. E, mai curând, o panică provocată de înnoirea uneltelor, implicând o presupusă schimbare a gărzii. Ambele regiuni suportă o punere în chestiune metodologică. Riscurile sunt, la un capăt, inerția, ignorarea completă a noilor achiziții teoretice (ignorare prin care se prefiră un spirit îmbătrânit, dedat la tabieturi), iar la celălalt capăt supralicitarea lor, prin ideea că s-ar putea renunța la modul consacrat, «impresionist», al comentariului (supralicitare în care se răsfăță spiritul frigid, incapabil de un contact lăuntric cu opera; eternă doctrină justificativă a infirmității). Ambele riscuri, după cum știți și dv., sunt reprezentate cu brio în critica noastră curentă. [...] – *Ce înseamnă tradiția culturală, istoria pentru un critic? –* Cu cea mai mare modestie posibilă, mă declar, alături de întreaga obște scriitoricească, un autor de istorie. Istoria se făurește aici și acum, fără o graniță precisă, căci și ziua de ieri intră în raza autorității sale sacrosante. Dar atenție! Există primejdia unei crispări, a unei blocări psihice, din dorința de a fi «la înălțime». O anume spontaneitate, o doză de lejeritate și de abandon sunt necesare chiar atunci când încercăm a așterne texte definitive, «istorice», care altminteri pot ieși deshidratate, desfigurare de pasiunea excesivă de a le sorti duratei. Iezuitele opreliști în fața prezentului se repercutează negativ în materia acesteia. Să ne cufundăm în literatură fără pedanterie, doar în virtutea instinctului care, atras de valorile ei, se perfecționează pe sine. Să nu ne sfiim a fi, măcar din când în când, cititori-cititori și... foiletioniști! [...] – *În mod convențional, criticii se împart în două categorii: artiștii și științistii. Fără talent, critica se poate învăța? Se poate ea reduce la pura deprindere? Vă întreb asta, fiindcă oricine poate avea păreri despre literatură.* – Pentru a nu reveni la cele spuse mai înainte, să remarc doar artificialitatea acestei, foarte reale, de altfel, polarizări. Criticul se cuvine a acoperi o zonă a competenței sale sensibile, explicative și autoexplicative în egală măsură, în aglutinarea unui act personal. Competență sensibilă înseamnă talent. În absența unei vocații (necesare și pentru tehnică și pentru sport, nu numai pentru arte), exegeza u poate evolua decât prin coordonate modeste, mimetice, precum pianul și pictura exersate de către domnișoarele de familie. Tipul legitim de critic e cel artist. Criticii științisti (fie că dublează, în aceeași persoană, pe artiști, fie că sunt simpli colaboratori ai altor specialități) își propun a găsi principiile de funcționare, laturile formalizabile, deci impersonale, ale textului literar, operație, indiscutabil, utilă, întrucât instituie un «limbaj secund» al altui «limbaj secund». În instrumentarul analizei aplicate misterului estetic, aduc un adjuvant. Dar orice înfăptuire efectivă a unei epoci nu e, de regulă, amplificată de un halou al iluziei? De la o vreme, critica în-

cearcă o ispită julesverniană, o avântată, deși nu de puține ori, tautologică, proiecție în viitor a potențialității sale, transpuse în coduri mecanomorfe, într-o terminologie insolită. Cu mare regret pentru decepția ce o produc amatorilor de delicatețuri futurologice, îmi exprim credința că peste teza tradițională de bun simț, pe care o redau cu permisiunea dv., în concentratele cuvinte lovinesciene, nu se poate (încă) trece: «Critica nu este o știință și, probabil, nu va fi niciodată. Toate criteriile de ordin obiectiv, chiar când sunt temeinice, n-au o valabilitate universală: îndărătul lor stă gustul variabil de la epocă la epocă și de la loc la loc, de la om la om. Instrumentul critic nu este un instrument de precizie, ci e supus la aproximații simțitoare chiar și în mâini pricepute și oneste, pentru că gustul e o ecuație personală...». Atât și nimic mai mult! [...] Spre consolarea celor ce ar fi crezut că multe metode posedă în sine virtuți magice, ca niște roboți ai personalității, îngăduindu-i să doarmă, în timp ce ei lucrează, să reamintim faptul că numeroși exegeți de seamă, dintre cei care au introdus metodologiile, precum Gaston Bachelard, Georges Poulet, Jean-Pierre Richard, Roland Barthes, Gerard Genette etc., s-au dovedit și scriitori de seamă, adică magiștri ai cuvântului, capabili a fixa o substanță emoțională în logica absconsă a unicatului! V-ar supăra o deviză care ar suna așa: metodele trec, scriitorii rămân! [...] – *Să lămurim o suspiciune? S-a sugerat uneori că intransigența cu care ați tratat generația poetică '60 ar fi efectul unei idiosincrazii, al faptului că dv. Înșivă sunteți poet. E adevărat, ori sunt numai vorbe? Calitatea de poet a influențat cu ceva «meseria» dv., de critic? – Suspiciunea plutește într-adevăr în aer, chiar și în arul urbei în care locuiesc. Dar cum aș putea-o risipi? Să examinăm câteva procedee posibile. Să mă declar eu însumi membru al sus-numitei generații, fie și ca un outsider? Să nu admit în ruptul capului noțiunea de generație, arătând că am avut în vedere poeți și nu un soi de balaur cu șapte capete? Să-mi fac mea culpa, proclamând, cu prilejul de față, că avem a face doar cu autori de valoare excepțională, care nu suportă nicio diferențiere, nicio nuanțare, care nu pot fi atinși nici cu o floare? Să mă sinucid literaricește, azvârlindu-mi condeiul? Vă rog să-mi dați un sfat! Altminteri, mă tem că bârfele vor continua, poetul Grigurcu fiind negat în numele criticului Grigurcu și... viceversa, cu toată seninătatea (care e și a mea!)“.*

„Istoria se făurește acum și aici”, se intitulează interviul oferit lui Radu G. Țeposu. □•Tania Radu scrie p recenzie la Nicolae Manolescu, *Teme 6 – O ușă abia întredeschisă*: „[...] tură mai degrabă cu «zona epică» a volumului (*Trei întâmplări cu obiecte, Ruleta*). Prezența unei autentice proze în miezul unui volum de eseuri trebuie să fie (nu ne iluzionăm a fi găsit tocmai cheia potrivită) textualizarea însăși a rolului de provocare estetică și intelectuală pe care N. Manolescu îl conferă «temelor». Și ca să nu pară că ne ferim de capcană, vom recunoaște că ea e foarte plăcută, întocmai ca o ușă abia întredeschisă. Forțarea ei ar însemna moartea surprizei; farmecul nu e nici dincolo, nici dincoace (de lectură), ci întotdeauna la mijloc“. ■•Sub un titlu pe jumătate bizar, prin *Bal-*

cania Morgante trecea, Romul Munteanu semnează cronica literară, la *Scaunul singurătății*, al lui Fănuș Neagu: „De altfel, de multă vreme Fănuș Neagu ar putea să nu-și mai semneze cărțile. Semnătura care indică marca personalității sale a intrat definitiv în arta sa de-a povesti, în modul imprevizibil de-a gândi prin metafore, ca și în felul de-a fi al personajelor sale. Fănuș Neagu este recognoscibil în timp doar după lectura unei singure pagini. Metaforele sale nu sunt repetiții, ci nuanțe de desen al limbajului, asemănătoare cu acelea țesute pe covoarele orientale. Autorul de povestiri mirifice“. □ În *Vinificație și versificație*, Gheorghe Tomozei scrie despre oenologul Ion M. Pușcă: „Un cunoscut oenolog, Ion M. Pușcă, se produce cu o carte plină de savori («Periplu dionisiac», Editura Sport-Turism) semn că deși se au bine în de ele, înaintea vinotecii a ființat – totuși – biblioteca. Subtitlul ei, «De la Panciu la Jerez» îi deconspiră dintru început intențiile: de a aduce lauda cuvenită podgoriilor românești și de a arunca fructuoase ochiri asupra surorilor de ginte latină (mai ales) propunându-ne un fabulos Drum al Vinului european, ce lesne consumă cu Drumul Mățășii și cel al Mirodeniilor“. □ O voce aparte este aceea a lui Valeriu Râpeanu, care, în calitate de redactor șef al editurii Eminescu, arată: Alte exemplificări aparțin lui Florentin Popescu, Virgil Teodorescu, Ioan Alexandru și Nina Cassian, din care cităm: „În cinstea aniversării a 65 de ani de la crearea P.C.R., Editura «Eminescu» va tipări mai multe volume de poezie, proză, teatru, critică și reportaj. În primul rând, va vedea lumina tiparului o amplă antologie de poezie patriotică și militantă. [...] Antologia va cuprinde, prin urmare, peste două secole de poezie românească, militantă, patriotică și revoluționară, fiind prezenți prin creația lor cei mai importanți poeți din toate generațiile. Din Săraru va publica romanul politic *Cei ce plătesc cu viața*, reprezentând cel de-al doilea volum dintr-o amplă frescă politică și socială care a debutat cu romanul *Dragostea și revoluția*. Editura mai pregătește o antologie de poezie patriotică, intitulată *Cu tot ce am aparțin acestui pământ*, realizată de George Mirea, și o alta de reportaje, *Călătorie spre izvoare*, în colecția «România azi», în care sunt incluse cele mai frumoase reportaje inspirate din realitatea socialistă. În aceeași colecție, Ștefan Mitroi va publica volumul de reportaje intitulat *Nimic despre singurătate*. Florentin Popescu a scris special pentru acest eveniment important, volumul de reportaje *Carte de dragoste pentru București*, aflat în curs de apariție. Acestor volume li se adaugă un altul, tot de reportaje, semnat de Horvath Dezideriu și intitulat *Țara văzută de aproape*, apărut recent. În cadrul aceleiași acțiuni editoriale se înscriu antologia de teatru semnată de Al. Voitîn, cu piese inspirate din lupta partidului, din activitatea revoluționară de construcție și reconstrucție a societății, volumul *Politica* de Theodor Mănescu (colecția «Teatru comentat») și cel semnat de Dorel Dorian, cuprinzând piesele *Cu toată dragostea* și *Confesiune târzie* (colecția «Rampa»), inspirate din actualitate. Critica literară va fi reprezentată de volumul *Lumea literaturii* de Ion Cristoiu, consacrat celor mai reprezentative creații

literare ale actualității. De curând a apărut romanul lui Ștefan Zidărița, *Din vară până în vară*, care se înscrie în aceeași serie de lucrări dedicate aniversării partidului „. ■•I. M. Ștefan semnează articolul *Eminescu și teoria relativității*, reluare a unor texte mai vechi.

• [„**Orizont**”, nr. 15] *Șase scriitori pentru prezentul literaturii* reprezintă o selecție de texte critice despre unii dintre cei mai cunoscuți autori români ai momentului. □•Cornel Ungureanu scrie despre Marin Preda: „Un om care avea superstiția talentului – noi ne amintim din ce în ce mai rar despre talent și rău facem –, un om care știa că marile talente se nasc rar și capodoperele și mai rar vorbea, nu fără o ciudată uimire, de investiția de muncă pe care o reclama profesiunea de scriitor. Nu mai era țaran – cum să mai fie ? – dar serile în care, el și ai săi, întorși de la câmp, degustau liniștea, odihna i-au prilejuit câteva pagini antologice. [...] Apărut în literatură într-un timp al romantismului revoluționar, voia să fie luptător și, fără îndoială, a fost. Unul dintre luptătorii de seamă pentru afirmarea clasei sale. Munca era înscrisă pe blazonul său: fîresc, fără ostentație. A fost un soldat disciplinat, am spune, citindu-i azi discursurile, intervențiile la diverse congrese, conferințe, întâlniri. Credincios solicitărilor timpului său, căruia i-a dat, uneori jertfit, opere; credincios misiunii sale de scriitor. Atât de credincios încât era mândru să lupte împotriva șirului de stupizenii care amenințau să mutileze fața literaturii. În 1956, la primul Congres al scriitorilor, spunea: «Pentru eroul prozei epice, de pildă, problema libertății sociale devine la un moment dat atât de individuală, unică și majoră, încât se transformă în marea sa problemă, iar celelalte rămân... de importanță secundară». [...] «În privința aceasta în fața creației epice din țara noastră, se deschide un univers aproape infinit de probleme». Probleme specifice timpului nostru, probleme demne de rezolvat cu mijloacele specifice artei literare. Un excepțional luptător a fost Marin Preda, observăm azi, recitindu-i cărțile, eseurile articolele. Ideile timpului său erau asumate în aceste romane în care investiția gigantică de muncă, de efort puneă, mereu, în valoare, condiția scriitorului. Un excepțional portret al lui Fănuș Neagu se încheie cu o imagine deosebit de expresivă pentru autorul *Moromeților* – o imagine care poate sluji drept reper: «Soldatul Marin Preda, apărându-și nemurirea ca o lopată Line-mann». Să o reținem”. □•Vasile Popovici îl prezintă pe Ștefan Aug. Doinaș sub titlul *Poezia și numai ea*: Opera sa este o oglindă întoarsă, în ale cărei ape se reflectă doar formele de fum: fantomatice apariții visând în adâncul ei. Nu cunosc în literatura noastră o poezie care să vorbească mai mult și mai profund despre poezie: exclusiv despre poezie. [...] Scăpărând de senzualitate, ea e expresia unei beții reci. Trebuie să subliniem ambii termeni, deși sunt contradictorii. O beție, desigur, fiindcă un duș pătimaș animă strălucitoarele viziuni ale poetului, strălucitoare ca și sonoritățile versurilor lui într-adevăr perfecte, dar de o perfecțiune în a cărei imobilitate (nimic nu poate fi clintit și nu ne dă sentimentul că ar trebui să fie clintit) se zbate sufletul unei vietăți străine nouă:

o sirenă, o zeitate, un personaj luminos și plin de mister dintr-un mit păgân. O beție rece, însă, fiindcă peste această jubilație a formelor întrezărim umbra riguroasă a ideii. [...] Poezia lui Ștefan Aug. Doinaș ne exaltă cu imaginea unor lucruri a căror percepție nu am avut-o niciodată. El atinge, se vede, o altă zonă, ascunsă și suprasensibilă, a afectelor, ce nu are nevoie de o experiență anterioară spre a fi stârnită”. □•Marian Odangiu îl pastișează, în titlu, pe Al. Dumas-tatăl intitulându-și articolul despre Eugen Barbu *După douăzeci de ani: „Jeșirea din scenă*. Jurnalul e, într-un fel, o formă de inițiere, în care autorul își este lui însuși Dascăl și Învățăcel. O ficțiune cu iluzia obiectivității; o fișă de temperatură a devenirii. A evoluției pe care o suportă, moment de moment dublul raport al eului actant și martor – termeni, aici, oricând, intersanjabili –, cu sine și cu realul. O relatare pândită mereu din trei părți. O transpunere în pagină a ceea-ce-s-a-petrecut, ceea-ce-am-vrea-să-fim ori să-părem a fi. Totul mânat de insașiabila poftă de a conserva trecătorul *Clipa cea repede*. După douăzeci de ani (și mai bine de un deceniu de la prima lectură) cea mai cuceritoare parte din *Jurnalul* lui nu e expresia pură a unei crize erotice firești; ea funcționează ca un element de echilibru, de compensare a nevoii de singurătate («Ce bine e câteodată când mă întorc acasă și nu găsesc pe nimeni care să mă aștepte, care să mă scoată din universul meu»), este expresia dorinței absolute de afectiune. De a fi și de a se ști iubit a Scriitorului. Suportul și motivația condiției de a crea. *Sfârșit de preludiu*. «Jumătatea din mine, în care n-a murit acel dulce scepticism care ne-a otrăvit tinerețea, mă chinuie cu întrebări. Celălalt om, pe care l-am dobândit în această așteptare, optimistul, entuziastul, mă cheamă în stradă și mă silește să văd. Nu-mi rămâne decât să împac aceste ființe tiranice ce se sfâșie între ele: una, agonică, fermecătoare în melancolia ei, în stare să mă subjuge, cealaltă, generoasă, curioasă, tânără cu adevărat». Aceasta e încheierea ciclului inițiativ săvârșit prin *Jurnal*: conștiința tragică a Alterității, a Dublului. A ființei divizate: jumătate – aparținând realului, capricioasă, imprezizibilă; jumătate – definitiv zăvorâtă între ochiurile scriiturii. [...] *Istoria paralelă*. De obicei, evenimentul de natură istorică formează în jurnal un pretext. El îndeamnă la comentariu personal provoacă opinii. *Jurnalul* lui Eugen Barbu se referă la o perioadă – 1942-1952 – nu tocmai lipsită de evenimente. Din contră! Dar de puține ori ele sunt altfel relatate decât într-o formulă lapidară, rar afectată de comunicarea vreunei reacții. Autorul e de o precimie care întărește senzația că *Jurnalul său* e o construcție a cărei elaborare l-a preocupat intens. În curgerea ei paralelă, istoria pare o boltă fragilă susținută de pilonii amănuntului (auto)biografic. Singuri, aceștia au consistență. Dar, fără boltă, construcția n-ar fi fost întregă. *Nevoia de afectiune*. Sub masca «plictiseli», autorului îi place să creeze iluzia că e un mizantrop. Dacă n-ar fi însoțit de o senzualitate cu greu ținută în frâu, mizantropia sa ar putea părea chiar veridică (de nu cumva, într-o măsură, și este, ca stare inerentă vârstei!) Dar această senzualitate nu e expresia pură a unei crize erotice firești; ea

funcționează ca un element de echilibru, de compensare a nevoii de singurătate («Ce bine e câteodată când mă întorc acasă și nu găsesc pe nimeni care să mă aștepte, care să mă scoată din universul meu»), este expresia dorinței absolute de afecțiune. De a fi și de a se ști iubit a Scriitorului. Suportul și motivația condiției de a crea”. □•Adrian Dinu Rachieru semnează *Călătoriile poeziei* lui Marin Sorescu: „Trăgând ultima linie la acest profil poeticesc, aș zice că obsesia (nu tocmai nouă) a liricii soresciene ar fi – în subtext – lupta cu timpul. Or, gloria lui Marin Sorescu nu e locală. Biruind spațiul, poezia sa călătorește în lume și lecția soresciană, poate se cuvine învățată și de alții, la fel de merituoși. Marin Sorescu călătorește spre petele albe ale viitorului purtând pe umeri universul poemelor sale. Sub masca miticismului, descoperim în cotidianul foșgăitor și lovace sâmburele grav al Existenței”. □•Florin Berindeanu se oprește la *Adevăr și creație* în opera lui Augustin Buzura: „Augustin Buzura, vreau să zic proza lui Augustin Buzura, mizează totul pe cartea gravității creatoare. [...] Pentru un astfel de scriitor a fi autentic înseamnă a găsi limbajul adecvat – o cale științifică ar fi cu atât mai în spiritul său – spre a exprima propriile experiențe, «cauzistica» strânsă în atâția ani de căutări românești. Realitatea dinafară (exterioară) antrenează realitatea dinăuntru (interioară), iar răspunsul acesteia nu va întârzia: se va adresa acelei lumi care i-a motivat chinul zbaterii cu expresia. [...] Augustin Buzura instaurează prin proza sa o dominație a rațiunii asupra ficțiunii. [...] Sunt de observat aici două lucruri: întâi, că există un filon socratic mai mult sau mai puțin vizibil în romanele sale. Și socratismul, orice socratism începând cu Socrate, probează din partea celui care-l exercită și o vocație de moralist pe măsură. [...] Alexandru Ivăsiuc crea parabole și ficțiuni, întotdeauna particularul își pierdea din concretețe pe măsură ce intra în dansul vertiginos al abstracțiunilor. Prolixitatea prozei sale rezulta, poate, dintr-o excesivă metaforizare a istoriei, care pierdea cruditatea amănuntului. La Buzura lucrurile stau aproape invers. Lupta se dă sub ochii noștri. E o luptă aparent pasivă, pentru că, dedesubt, sub ceea ce spun personajele, locuiește istoria care are și funcția unui mecanism ce detectează anomalii. Cea mai gravă dintre acestea este, nu știu dacă coincidența e chiar întâmplătoare ori de-a dreptul logică (ceea ce n-ar fi exclus în cazul lui Buzura), depersonalizarea. Pierdere personalității e totuna cu cea a caracterului, și acest lucru nu îl admite o adevărată conștiință artistică. Romanele lui Augustin Buzura sunt, în cele din urmă, construcții optimiste. El face parte dintre acei creatori care nu fac un efort să-și mascheze certitudinile și îndoielile, lăsând pe un plan secund ambițiile estetice. Cred că Augustin Buzura nu va intra niciodată în istoria literaturii în strai de clasic. Nu sugerează acest lucru nici problematica romanelor sale și, la urma urmei, nici scriitura în sine”. □•Ionel Bota are în vedere *Criteriul și opera* la D.R. Popescu: „O «logică» a înscenării, fundată pe diversitatea criteriilor, traversează povestirile și nuvelistica lui Dumitru Radu Popescu, prozatorul situându-se de fiecare dată la egală distanță

de atitudinea cu care personajele se raportează narațiunii și justificarea acesteia în context. [...] «Prejudecata» celui care vrea să anexeze prin lectură acest teritoriu e labila formulă (dar singura) de a și-l apropia, căci, odată recuperat din fragmentele întregului, teritoriul capătă contururile unei superbe Utopii. [...] Nu de puține ori, aspectul de tărâm patriarhal, aparent fără legături cu timpul concret, ne întâmpină în povestirile lui D.R. Popescu. Peste oameni și lucruri și întâmplări, mirajul, fabulosul, își exercită funcția unificatoare, întocmai teoremei din fizică pe care lipsa unui singur element ar anula-o. Sub zodia «începuturilor de lume» pare așezată astfel povestirea intitulată *Ora cincii (Umbrela de soare)*. «Noaptea trecea de pe mal pe apă, dusă de vânt, neagră, și densă. Nu știai unde începe marea și unde se sfârșește pământul. Și nici în larg, unde începe cerul». Senzația de «inaugural» și indefinit copleșește, deși exprimarea ei e lapidară. [...] Subsumat Operei, criteriul o justifică, adăugându-i-se ca determinare metodologică a demersului artistic. Criteriul «explică». Opera durează». □•O *Schiță de portret* face Șerban Foarță. Cel portretizat este infatigabilul Gheorghe Grigurcu, prezent și cu un grupaj de veresuri: „Dacă judecata de valoare constituie, încă, actul prin excelență critic, atunci Gheorghe Grigurcu (16 aprilie 1936) e, între criticii români de azi, unul din cei mai autentici. Că ea, această judecată, comportă nu puține riscuri, de ordina nu numai estetic, adică daune morale (și, uneori, și administrative): reprimande publice, boicoturi, «tăceri avare», e un lucru evident. Gheorghe Grigurcu, el, îi illustrează: are mereu, acerbi potrivnici, care-și exercită asupra-i instinctul «defensiv»+feroce, adică: *ungues & rostrum*. El e, de obicei, numai polemic; ei, îndeobște, sumbri libeliști – Poate că nu atât acuitatea, tranșanța de scalpel, de laser critic, nici, dacă vrei «scandalul» însuși sau eventuala justete a judecății de valoare/de nonvaloare, grigurclene, sunt de natură să-i rabieze (și, la nevoie, să-i adune) cât, mai cu seamă, spiritul-i integru, independent și netranzaționist (de unde și opțiunile-i decise și, nu o dată, în răspăr cu ale criticii gregare) – accentul deplasându-se, într-astfel, de pe estetic pe «abisul» psihologic, când nu pe visceral și pe alergic...”. □•Deși rubrica se numește *Figurine*, Ion Arieșanu scrie aici despre *Valori poetice distincte*, mai exact prezintă antologia de la *Argonauții* (Facla 1986), întocmită „sub privegherea poetului și criticului Eugen Dorcescu, redactorul-șef al editurii”. Selecția îi cuprinde pe Nicolae Aniței, Gheorghe Baș, Gheorghe Mocuța, Ioan Dragoș, Ion Chichere, Nicolae Roșianu, Marcel Tolcea, toți „premiați la concursul de debut al editurii”. Prezentatorul dovedește resurse inepuizabile de generozitate.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 15],...în luna mai a anului 1936, tânărul secretar al Regionalei Prahova a Uniunii Tineretului Comunist, Nicolae Ceaușescu, putea înregistra o satisfacție de pe urma activității depuse în cadrul acesteia, a dinamismului și clarviziunii arătate în munca de crearea a unui larg front popular antifascist [...] Această victorie a Comitetului regional al P.C.R. era, deopotrivă, și victoria tinerilor revoluționari comuniști, aflați în

boxa Tribunalului”. Citatul, de la începutul și sfârșitul episodului din serialului *Romanul care a vestit noua istorie a patriei*”, este explicit în privința „liniei melodice și ideologice” activate de către autor, M. N. Rusu. □•Creația lui Grigore Arbore este arondată celei a lui Dan Botta, care devine un sistem liric de referință în comentariile lui Eugen Barbu *La judecata de apoi a poezilor*: „La Grigore Arbore este vădită o încercare de a da un sens existenței, alături de o natură la fel de indiferentă care te influențează sau nu, te face liric sau nu, căreia îi acorzi vreun credit sau nu”. □•Leonard Gavriluși își continuă prezentarea la volumul de eseuri *Între logica inimii și logica minții* (C.R., 1985) de Vasile Dem Zamfirescu: „Eseurile lui cartea lui Vasile Dem Zamfirescu par construite pe baza unei foarte discutabile «logici a inimii», nu a minții, eșuând flagrant în paralogisme”. □•Articolul scris de Mircea Mihăieș, *Totul despre Cărtărescu* (din «Orizont», nr. 13) este primit, la *Revista Revistelor*, cu ironia și ostilitatea *Săptămânii pe scurt*.

12 aprilie

- [„**România liberă**” 12888] Poezia lui Ion Brad, *Cuvântul țării mele* conține în paranteză referința: din antologia poeziei românești pentru pace.

- [„**Luceafărul**”, nr. 15] Continuă sărbătorirea a *65 de ani de la făurirea P.C.R.* □•În context, Șerban Cionof scrie despre *Cultura socialistă și valențele spiritului revoluționar*. □•Un articol prezintă mai multe apariții recente din opera savantului Nicolae Iorga: „Importanța capitală a operei vorbite a lui N. Iorga, în primul rând a *cursurilor universitare* din țară, a cursurilor de la Sorbona, a cursurilor de la Școala de Război și Academia Comercială (unde unchiul meu, I.N. Angelescu, i-a oferit cel dintâi o tribună pe care N. Iorga avea să o transforme cu timpul în cel mai vehement mijloc de combatere a totalitarismului hitlerist în ascensiune) a cursurilor de la Universitatea de vară de la Vălenii de Munte și a sutelor de conferințe ținute în țară și străinătate, constă în faptul că, în totalitate, ea ne dă posibilitatea să luăm act de *cum se gândește*, cum se *percepe*, și cum *se înfățișează pe românește* uriașa realitate a existenței umane în timp pe care o numim *Istoria*. Istoria politică, socială, economică și spirituală, parțială sau *totală* (cum se zice azi). N. Iorga, deși a disprețuit pe filosofi, este cel dintâi român care a intrat în stăpânirea unui *facies* mental absolut original. El a modelat nu o *filosofie*, ci o *mente românească*, așa cum Descartes a inventat o *mente franceză*, Bacon o *mente engleză* sau Hegel una *germană*, așezate în fața realității”. Textul aparține lui Dan Zamfirescu, se numește *Marele patrimoniu* și, deși este plasat, în mod surprinzător, la rubrica *Sub semnul Congresului al IX-lea*. □•Mihai Stoian scrie eseistic despre *Setea de real* în publicistica meometului, cu accentul pus pe reportaj: „Este, deci, și de datoria celor care practică reportajul, să-și perfecționeze scrisul, însă pe temeiul cunoașterii realității sub toate aspectele ei. Simpla confruntare a *binelui* cu *mai binele* nu acoperă, nici pe departe, uriașa arie a vieții noastre și ne poate

văduvi scrierile de substanța însăși a acesteia. Luând constant pulsul adevărului de viață, urmăm cu consecvență imperativul criteriului-prim: *reportaj* egal a documenta! Documentând, emoționând, mobilizând conștiințele, ne facem datoria și ne înnobilăm opera”. □•Lucian Chișu consideră *Facerea lumii*, cartea lui Eugen Barbu, un roman „dedicat epocii de început a victoriei comuniste din patria noastră [...] Epoca este descrisă din numeroase perspective, iar scrierea, pe măsură ce avansează, dobândește caracter de frescă, caleidoscopul social fiind reductibil, în cele din urmă, la imaginea a două lumi”. □•Despre romanul lui Francisc Păcurariu, *Tatuajele nu se lasă la garderobă*, scrie Vasile Macoviciuc, insistând asupra personajului Onisifor Suci, „croit dintr-o cromatică omenească bogată, complexă, ieșită din obișnuitele canoane românești: el ilustrează un factor moral, este o expresie a moralei înțeleasă ca densitate a umanului”. □•Poeme înălțate partidului semnează Ion Dodu Bălan (*Nu mor eroii niciodată*) Nicolae Dan Frunteletă („... un popor veghează ningerea luminii”), Virgil Carianopol (*Celui ce înflorește țara*), Mara Nicoară (*Eroul*) și Florin Costinescu (*Partid și țară-i una*), secondați de mai tinerii Eugen Evu (*Partidul*) Valentin Bontaș („E patria Columnă și poartă de sărut”), Ilie Bădiuț („.../ Ne ești cârmaci, și far și-nalt catarg”) și Radu Cange („Eu sunt născut în zodia cu lună/ a Leului din falnicii Carpați”). ■•În cea de a XIII-a cronică la *Eminescu, Opere*, XIII, Mihai Ungheanu comentează episoadele sărbătorii de la Putna și dezvelirii statuii domnitorului Ștefan Cel Mare la Iași. Criticul se află în căutarea biografiei politice a lui Eminescu: „Biografia politică a lui Mihai Eminescu nu începe la «Timpul», nu începe la «Curierul» din Iași, ci în studenția lui vieneză, de unde pleacă generoasa idee a întrunirii românilor din mai multe state în jurul mormântului lui Ștefan cel Mare unde a venit o mulțime de popor, ca și reprezentanți de seamă ai vieții politice și intelectuale românești a vremii. Acesta era drumul ales de tânărul Eminescu. [...] Cine are îndoieli, să privească articolele din 1883 ale poetului și să le compare cu cele trei din «Federațiunea» din Pesta apărute la 1870: *Să facem un congres, În unire e țaria, Echilibrul* și va regăsi pe Eminescu întreg cel din gazetăria «Timpului» aici în aceste articole de tinerețe. [...] Cunoaștem până acum, biografia sentimentală, biografia literară și intelectuală a lui Mihai Eminescu. Biografia lui politică, de care doar Mihai Gafița s-a ocupat cu adevărat, deși numai parțial, începe încă de la 1870 și reprezintă un tot. Tiparul maioreșcian al biografiei lui Mihai Eminescu este astăzi anacronic”. □•Despre poezia lui Ion Rotaru se pronunță Artur Silvestri: „E o poezie adânc subiectivă, apropiată de *jurnal* și de *album* și ocazională în sensul biografiei care determină creația precum incidența unui fenomen natural; poetul liricizează atunci când stările sufletești ajung la cunoștința spiritului apt să înțeleagă creația. Și totuși, el nu rămâne la *naivitatea* exprimării directe, voind să facă literatură dintr-o materie care și-a lustruit, prin exercitare în urma experiențelor tradiționale, înfățișările. Cu *Grădina suspendată*, tradiționalismul liricii lui Dan Rotaru individualizea-

ză un poet”. □•Marin Mincu consemnează apariția cărții *Cu Lucian Blaga*, Dacia, 1985, semnată de Lelia Rugescu, nepoată de soră a poetului, dar exprimându-și unele rezerve cu privire la veridicitatea absolută a celor relatate în carte. □•O pledoarie pentru viitorul Europei concepe Valentin Lipatti. □•Tot aici, versuri ale poetului italian Salvatore Giubilato, în traducerea lui Al. Andrițoiu.

13 aprilie

• [„SLAST”, nr. 15] Prima pagină a suplimentului este ocupată de Glorioasa aniversare a Partidului Comunist Român. □•Mihai Milca scrie despre *Concepția partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu – fundamentul artei socialiste*: „În concepția revoluționară a partidului nostru, în viziunea secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cultura socialistă îndeplinește o funcție socială de covârșitoare importanță. Ea reprezintă cadrul de referință în care valorile literare și artistice proprii orinduirii noastre se nasc și se manifestă, terenul fertil din care își trage substanța o nouă spiritualitate ce continuă pe un plan superior tradițiile înaintate, progresiste ale culturii naționale.[...] În pragul gloriosului jubileu al partidului, sentimentul tonifiant al apartenenței noastre la marea și nobila cauză a socialismului, a edificării unei civilizații superioare pe pământul străbun al patriei, este mai puternic și mai viu ca oricând. Suntem părtași la făurirea istoriei, la făurirea celei mai drepte și mai înalte orândurii sociale cunoscute de-a lungul întregii existențe a omenirii. Sintem părtași la ascensiunea unei noi spiritualități. Acest privilegiu ne onorează în cel mai înalt grad, obligându-ne nu mai puțin de a da întreaga măsură a vocației noastre creatoare, de a fi mereu prezenți acolo unde clocotește viața, unde se naște viitorul”. □•Tot pe prima pagină, Simona Vărzaru se referă la *Cultura românească de azi – cultură făurită sub îndrumarea partidului*. Folosind termeni ușor tautologici, autoarea își exprimă punctele de vedere cu privire la *Portret – un gen actual al contemporaneității și istoriei deopotrivă*. □•George Ceaușu este nominalizat de către Voicu Bugariu printre cultivatorii genului de anticipație: „Deși este un prozator pe deplin format, de real talent, deși textele sale, de o frapantă originalitate, dovedesc o bună stăpânire a mijloacelor narative, deși a dovedit, prin câteva încercări critice, că a depășit, în cea mai mare măsură, handicapul unor acumulări autodidactice, George Ceaușu nu a reușit să debuteze editorial. Alături de câteva debuturi remarcabile, cel al lui George Ceaușu ar fi putut să fie încă un argument serios, pe deplin convingător, în favoarea anticipației românești”. □•Florin Mugur semnează articolul *Gheorghe Grigurcu și plăcerea de a da nume*: „Dacă în cazul lui Arghezi s-a putut vorbi de un «geniu verbal», așa cum a făcut-o Vladimir Streinu, la Grigurcu, la care opțiunile active notate prin verbe sunt refuzate cu hotărâre, s-ar putea vorbi, dimpotrivă, de o atitudine antiverbală. [...] .Poetul are oroare de tot ce seamănă cu povestirea, satisfacția lui fiind aceea de a lua foarfecă (sontem liberi să

ne închipuim că e o foarfecă de argint) și de a tăia legăturile dintre poeme, dintre versuri, uneori și dintre cuvinte. Retezat, nervul scoate scânteii dureroase, în ciuda alăturării mai multor poeme scurte pe aceeași pagină de carte, fiecare rămâne singur și e compus din versuri singure. Le adună doar durerea de a fi singure. Un volum de Gheorghe Grigurcu e o așezare (umană!) în care nu există cai de comunicație. Dacă o carte de Adrian Păunescu seamănă cu un uriaș vârtej de frunze vii, una semnată de Gheorghe Grigurcu are ceva din pânzele vameșului Rousseau în care fiecare frunză a copacului e pictată cu minuție alături de celelalte, toate laolaltă oferindu-ne priveliștea insolită a unor frunze ce refuză să formeze o coroana vegetală și-și apără, tăios ori cu blindețe, independența. [...] . Lucru surprinzător la un poet care, fiind și critic literar, e la curent cu noile teorii asupra poeziei, aparent uzata comparație e folosită mereu și cu vădită plăcere. De altfel poetul pare să privească legile esteticii cu un ochi sceptic, de vreme ce scrie: „Nu există alte legi estetice / decât cele adunate de-a lungul anilor / asemeni unei igrasii”. Comparate cu igrasia, doamnele legi se vor simți pe drept cuvânt ofensate. [...] . Cântăreț al «minuțiozității afectuoase» («asemeni firelor de păr»), convins că «abisul e-n lucrurile mărunte», căutînd și găsind nu numai «abisul» (cuvintele mari au în poezia lui un rost precis, acela de contrapondere față de «amănunte») ci și mulțumirea de a fi în viață, Grigurcu utilizează vechiul trop fără sfială ori cu o caracteristică sfială sfidătoare. Pentru el arta comparației nu are secrete. [...] Ștefan Aug. Doinaș descoperea la Grigurcu «o poetică a ascunderii» și pe drept cuvânt sublinia necesitatea unei asemenea poetici la un autor ce se afla mereu la limita dintre poetic și filosofic. [...] Așa cum îl vede Mircea Martin, într-un excelent volum recent apărut (*Singura critică*, 1986), înfățișarea poetului pare a fi asemeni celei a poeziei sale (portretul e strălucit): [...] Să acceptăm definiția pe care o dă Grigurcu poemului: «o întâmplare în care nu se petrece nimic»? Nu, se petrece totuși ceva: viața unui om. E, orișicât, un lucru important. Mai ales că e vorba de viața unui poet a cărui operă rămâne. Poezia aparent rece a lui Grigurcu ascunde trăirea, patetică fără gesticulație, a unui mare însingurat A unui însingurat ce se simte solidar cu contemporanii săi, îndrăgostit de Transilvania, a unui însingurat («Tot mai plăpând tot mai stingher / tot mai ofilit mai visător / mai neajutorat mai întrebător / tot mai ridat mai pur / / tot mai copil»). A unui însingurat care a ajuns la întrebările esențiale: «Cui să-i vorbesc? Cui să-i explic / câ încă mai exist? »”. □•Constantin Sorescu recenzează cel mai recent roman al lui D.R. Popescu, *Orașul îngerilor* (C.R., 1986) „În fond, unitatea romanului o dă atmosfera, aceeași ca în majoritatea romanelor lui Dumitru Radu Popescu: de lume întoarsă pe dos, dezechilibrată, în care legea e abolită, valorile consacrate sunt eludate sau terfelite, anormalitatea trece ca firească, atrocitatea devine monedă curentă, amoralitatea e înălțată la rangul de opțiune existențială exemplară, iar imoralitatea lasă impresia de viciu benign. Doar motivația istorică e alta. Grotesca lume justifică tirania, în ordine

romanescă, n unui Eros decăzut (în paranteză fie spus, în *Orașul îngerilor* e atâta erotism, bine și, uneori, excepțional pus în pagină, cât nu e într-o întregă recoltă editorială anuală), invită la verism, hiperrealism și naturalism, solicită recursul la tehnica Faulkneriană (adică la fragmentarism, distorsiune repetată a firului epic, divagație meditativă și meditatundă, paranteză confesivă. [...]) Superior *Iepurelui șchiop* și *Podului de gheață*, *Orașul îngerilor* nu egalează totuși nici unul din marile romane ale lui Dumitru Radu Popescu”. □•Mihai Coman semnează *Un generos apel de pace, înțelegere și colaborare*, text însoțit de versurile consacrate păcii de poeții Dan Rotaru, Petru Novac Dolângă, George Enache și Viorel Cozma. ■•Răspunsul la „întepăturile” din numărul precedent nu întârzie să apară. Le semnează Ion Bogdan Lefter: „Oricum ar fi, țin să-i asigur pe I. C. că rămân un fidel cititor al *Amintirilor din copilărie*: acolo condeii nu șovăie, «anecdotele» sunt pline de haz și cititorului nu-i rămâne docit să se predea. Ceea ce voi face și eu, încă o dată, cu delicii, imediat ce voi termina de bătut la mașină prezenta, amânând orice manevră de primăvară...” ■•T.T. Coșovei comentează versurile Denisei Comănescu din *Cușitul de argint*, (Eminescu, 1983), punând accentul pe fenimism: „Față de o timidă, ce-i drept, direcție a poeziei feminine aflată sub impulsul Tudor Cristea revine cu un nou episod la *Sistematica poeziei*, mai exact la Eugen Negrici: „Spre a ilustra tipul prelucrătorilor (cel mai productiv) sunt analizați cinci poeți, ticluind o distincție pe care Eugen Simion o făcea vorbind despre Roland Barthes, s-ar putea spune că, în analizele sale pătrunzătoare și pline de sensibilitate, Eugen Negrici încearcă și reușește să concilieze atitudinea guelfului cu cea a ghibelinului, adică tentația codificării cu plăcerea reflecției libere. Ca și Barthes („ceea ce ne interesează este să arătăm punctele de pornire a sensurilor, și nu sosirea lor“). Eugen Negrici nu țintește analiza exhaustivă, epuizarea operei, ci descoperirea unghiului favorabil de lectură”.[...] Ca în atâtea cazuri, metodele noii critici (fie ea și de nuanță semiotică) se dovedesc capabile să reformuleze (în acest caz mai convingător) adevăruri evidențiable și pe alte căi. Există însă în toate analizele lui Eugen Negrici o impresie foarte puternică de rigoare și seriozitate. Departe de a simplifica, reducția la un mod de producere dominant ordonează gândirea critică, dă impresia unei mari discipline a discuției și, de ce să n-o recunoaștem, face ordine într-un gen foarte divers și nu rareori contradictoriu și derutant, așa cum este poezia contemporană. În comparație cu atâtea Interpretări mal mult sau mai puțin sistematice, tinde intuițiile cât de juxte, par totuși, în înlănțuirea formulărilor, mai mult sau puțin rodul inspirației și improvizăției de moment, sistemul de clasificare și de lectură propus acum are nu „măcar scuza rigorii” cum cu (falsă?) modestie se pronunță criticul, ci meritul ei. Critica pe care o profesază Eugen Negrici dă impresia reconfortantă de lucru temeinic și serios. De altfel rămâne loc suficient pentru reflecția liberă, pentru speculație și chiar pentru mici entuziasme S-ar putea aduce numeroase argumente nu doar în legătură cu exactitatea codifi-

cării, ci și cu tăiatul analitic și plasticitatea formulărilor. Mai important este însă că în general clasificarea este operațională și este manevrată în acest sens”. □•Noul text, de astă dată urmuzian, al lui Mircea Dinescu, îl privește pe *Tuchilă psihi-mu!*: „Identificându-se cu versificatorii din urbe, Tuchilă a întâmpinat exact cu oiștea, gardul subtil și zeflemist pe care i l-a așezat în față poetul. Aidoma unui îngrijitor de păsări costumat în frac, Tuchilă caută metafizica de ou numai prin cuibarele solemnității. După demonstrația (atât de bine tuchilată pe după text încât n-am dat de ea) asupra poeziei dimoviene, primim telegramele Emil Brumaru, trecute prin metoda Tuchilă. [...] De o sută de ani se zbate critica universală să găsească un nou limbaj și iată că prin orificiu sau nu principiul esesității protocroniste a fost valorificat de un dimbo- vițean deal nostru. Ptiu să nu te deochi – Tuchilă psihi-mu!” □•Cu *Pilde despre veșnicia Patriei mele*, Ștefan Bratosin ilustrează noua generație a poezilor. O mostră din întinsul poem (de o pagină) din numărul de față sună astfel: „printre măruntaiele acestui oraș/ rostul nostru este să ducem pe umeri/ Patria veșnică”. □•*Antologia cenaclului prin corespondență* îi alocă un spațiu lui Radu Aldulescu, prezentat în termenii următori: „Radu Aldulescu lucrează ca muncitor la o uzină din București. În fiecare săptămână îmi aduce câte un plic albastru cu un nou fragment din romanul său *Sonata pentru acordeon*. Scrie cu predilecție despre oameni simpli cărora le evidențiază bogăția aufletească, în genul prozatorilor sovietici din noul val. În literatura română, precursorul său este Panait Istrati. Fragmentul ales pentru a fi prezentat cititorilor «Suplimentului» se remarcă și prin umor, prin ingenioasa valorificare literară a contradicției dintre bogăția sufletească despre care vorbeam și precaritatea mijloacelor de exprimare ale personajelor în cauză”. Titlul textului/ romanului: *Sonată pentru acordeon*. □•Roxana Sorescu își îndeamnă cititorii: *Să mai citim odată Hamlet...*: „Nu cred că am asistat de multe ori la un spectacol în care fiecare actor în parte să-și submineze atât de eficient ideea de bază a regiei, ideea tuturor posibilităților de interpretare. Ceea ce e interesant o că ansamblul actorilor ilustrează această idee, căci fiecare joacă în altă piesă cu numele *Hamlet*.”

15 aprilie

• [„*Tribuna României*”, nr. 314 (8)] Fănuș Neagu semnează tableta *O zestre nobilă: limba română*: „Pentru mine, limba română e distanța dintre inimă și umbra ei, care se cheamă suflet”. ■•La rubrica *Meridiane* apare informația *Eminescu la Avignon*: „Facultatea de Litere din Avignon, și *Asociația culturală franco-română* din regiunea Vancluse, organizează în perioada 16-17-18 octombrie 1986, un colocviu internațional cu tema *Eminescu și mișcarea romantică*. Pentru cei interesați – și credem că universul artistic și filosofic al marelui poet Mihai Eminescu, nu-i poate lăsa indiferenți pe oamenii de litere, critici și gânditori, cunoscători ai operei sale – informații suplimentare, în

legătură cu condițiile de participare ș.a., se pot obține de la d-na Ilinca Barthouil Ionescu, din partea Comitetului de Organizare a Colocviului Eminescu, Faculté des Lettres, Rue Violette-84000, Avignon, France”. □•Al Piru prezintă *Două cărți de Șerban Cioculescu: „Introducere în poezia lui Arghezi* a fost și a rămas până azi cea mai bună sinteză asupra operei lirice a lui Tudor Arghezi din prima perioadă de creație (1927-1943). Lucrarea a apărut în 1945 și n-are în culegerea actuală decât 120 de pagini. După război, Șerban Cioculescu a mai adăugat până în 1971, când și-a publicat o nouă ediție, doar opt pagini, prea puțin pentru celelalte două etape (1947-1957 și 1961-1967) în care Arghezi își triplează producția anterioară. În *Argheziana* sunt adunate în continuare toate articolele despre poezia lui Arghezi din 1926 până în 1984, încă 120 de pagini, tot mai mult despre poetul de până în 1943 cu câteva referințe la postume și edițiile complete (ediția Pienescu din 1980). Urmează 80 de pagini despre prozator, câteva articole omagiale, polemici pro-Arghezi (50 de pagini) și diverse însemnări privitoare la om. [...] Făcând parte din pleiada criticilor din perioada interbelică, Șerban Cioculescu și-a alcătuit la sfârșitul anului trecut două volume compacte, la un loc, de peste 900 de pagini, despre titanii poeziei românești ai secolului al XIX-lea (Eminescu) și secolului nostru (Arghezi), intitulate simplu *Eminesciana* (Ed. Eminescu) și *Argheziana* (Ed. Minerva). A devenit aproape un clișeu afirmația că Eminescu este piatra de încercare a criticului român. Șerban Cioculescu nu a scris o carte despre Eminescu, de care s-a ocupat îndeosebi G. Călinescu, el consacrandu-se lui I.L. Caragiale (*Viața lui Caragiale*) și lui Arghezi (*Introducere în poezia lui Tudor Arghezi*). Actuala *Eminesciana* se comune din articole despre omul Eminescu și opera sa, mai puțin în propria viziune, deși nici aceasta nu lipsește, și mai mult în exegeza altora”. □•Gheorghe Buluță prezintă cercetările profesorului Emil Turdeanu în domeniul culturii române vechi. □•Liviu Papadima ajunge la episodul al VI-lea, *Începuturile poeziei culte*. □•Grigore Brâncuș se ocupă de etimologia cuvântului *vale*. ■•Două pagini sunt rezervate prezentării de *Cărți. Autori. Generații*: „Revista noastră, care o urmărit cu consecvență aparițiile editoriale semnificative din literatura română actuală, prezintă în acest număr un grupaj mai larg de cărți de beletristică apărute în ultimul timp. Alăturarea unor scriitori de vârste diferite, de la cei pe deplin consacrați, binecunoscuți publicului cititor, până la debutanți, din zone diferite ale țării, cu maniere, stiluri, «voci» diferite, poate prilejui, dacă nu chiar o vedere panoramică, măcar surprinderea câtorva repere dintr-un moment editorial specific pentru actualitatea literară românească. Scriu despre cărțile pe care vi le prezentăm cinci critici tineri din larga pleiadă care se afirmă acum în presă și în producția editorială”. La numărătoare, cei cinci ies ...șase: Ioan Buduca, Alexandru Condeescu, Ion Bogdan Lefter, Liviu Papadima, Traian Ungureanu și Rodica Zafiu. □•Despre cartea lui Radu Cosașu, *Logica* (C.R., 1985) se pronunță Liviu Papadima: „Miezul problematicii volumului îl formează, cum era

de așteptat, asumarea condiției scriitoricești, a perfidiei cuvântului. Frământărilor, revelațiile, deziluziile protagonistului, dureroasele rupturi ale conștiinței survenite în timp, se petrec în acest teren minat, între dorința de a fi scriitor și nevoia de a înțelege ce poate să însemne așa ceva”. □•Corneliu Șerban, *O carte*, este recenzat de Rodica Zafiu: „Melancolia, tristețea difuză, uneori cu un nor ușor desuet, de romanță, se aliază cu înțelegere liniștită a perisabilității a ciclicității lucrurilor lumii și cu blânda euforie pe care o aduce străvechea soluție a trăirii clipei, a prețuirii vieții în sine”. □•Alexandru Dan Condeescu prezintă „romanul de sine stătător” al lui Nicolae Frânculescu, *Aligatorii de oțel*: „Formula narativă e funcțională, cartea nu trenează nici o clipă, frumuseții lirice a figurilor de stil fiindu-i preferată forța de a emoționa a faptelor și psihologiiilor surprinse mereu în acțiune sau în rezolvarea unor situații dramatice”. □•Magdalena Ghica, *O tăcere asurzitoare* (Eminescu, 1985), se află în atenția lui Ion Bogdan Lefter: „Păstrându-și retorica seacă, sacadată, puternic neologizată, sclipind scurt în câte o imagine crudă, poezia Magdalenei Chica e acum mult mai complicată în plan ideatic”. □•Liviu Papadima scrie la Constantin Severin, *Duminica realului* (Junimea, 1985): „Dacă evoluția pe mai departe a lui Constantin Severin va coti către o manieră ludică, către o explorare mai dezinvoltă a incongruenței și a surprizei verbale, sau își va limpezi nervul trăirilor, găsimu-i expresia adecvată, nu se poate prognoștica deocamdată. Premise există pentru amândouă alternativele”. (sic!). □•Același Liviu Papadima se pronunță și cu privire la Tudor Octavian, *Firul principal. Quadratura cercului*: „Inteligente, alambicate, capricioase, microromanele lui Tudor Octavian favorizează scriitura, jocul implicit al ideilor, contrapunându-le epicului”. □•Traian Ungureanu consemnează despre Ion Beldeanu, *Armura solară*: „Discurs liric de mare fluentă, cultivând statornic imaginea naturală venită dintr-o înțelegere calmă a organicului, poezia lui Ion Beldeanu mărturisește un poet al orei crepusculare, retras în melodicitatea și eleganța versului”. □•Același Traian Ungureanu, se exprimă și asupra volumului de versuri *Apărarea lui Socrate*, al lui Horia Bădescu: „O adevărată «poetică a dispariției», pe care o putem numi, odată cu poetul, «arta scăderii»”. □•Tot Traian Ungureanu recenzează *Candoare cu lănci* de Valeria Victoria Ciobanu: „Candoarea cu lănci, delimitează universul unei poezii discrete, subtile, consecvente până la capăt cu rigorile trăirii portice” □•Daniel Vighi, cu *Povestiri cu strada depozitului*, intră atenția și aprecierile critice formulate de Ioan Buduca: „În *Povestiri din strada depozitului* se întâlnesc două maniere stilistice cu totul opuse, sprijinite pe două feluri de a vedea lumea. Una e aceea a descrierii minuțioase a înregistrării neutre a obiectelor, a aglomerării detaliilor. [...] A doua perspectivă se întemeiază, dimpotrivă, pe rafinament, pe percepția stilizată”. □•Ion Bogdan Lefter, scrie la Dan Radu Stănescu, *Scrisori către Ariel* (ed. Eminescu, 1984): „Dan Radu Stănescu dovedea o sensibilitate autentică și o manieră curată, spontană, «naturală» de intelectualizare a versurilor – sau, combinând, o

sensibilitate evident cultivată.[...] Răbdător ca și până și acum, Dan Radu Stănescu rămâne a-și urma calea către sine”.

16 aprilie

• [„**Viața studentească**” nr.15] Cristian Moraru comentează *Degetele lui Marsyas*, C.R., 1986, de Radu Țuculescu: „[...] Romanul se dezvoltă, în ansamblu, în afara unui spațiu și a unei tipologii realiste prin lipsa unor contextualizări cât de cât precise, spațio-temporale, a epicului și printr-un anume poematism când duios, când patetic al scriiturii, cu destul de dese momente de euforii mai puțin inspirate, cu repetiții și reveniri ce încearcă probabil să transmită obsesii, dominante psihologice dar care nu exprimă decât tot obediența față de clișeu“.

17 aprilie

• [„**România literară**”, nr. 16] Așezat sub genericul sărbătoririi a 65 de ani de la înființarea P.C.R., numărul dispune de o consistentă armătură politică, prezentă în paginile de început. De la *Partidul făuritor de istorie* (editorial redacțional) până la *Patriei – Partidului* (selecție de versuri patriotice semnate aici de Nicolae Labiș, Ioan Alexandru (*Manifest la aniversarea Partidului*), Franz Johannes Bulhardt, Demostene Botez și Corneliu Sturzu). Și nu în ultimul rând, „România literară” își deschide, de la începutul anului, paginile de mijloc ditirambilor din politică. În acest context, Al. Tănase semnează eseu *O concepție umanistă, revoluționară despre Cultură, Literatură, Artă*, care se încheie cu îndemnul (citată) lui Nicolae Ceaușescu: „Numai trăind și scriind împreună cu poporul, pentru popor, participând activ la făurirea prezentului și viitorului patriei noastre, creatorii de literatură și artă pot da opere de înaltă valoare, își pot îndeplini misiunea în formarea conștiinței revoluționare, în promovarea adevăratului umanism revoluționar al societății socialiste în care tot ce se creează este destinat înfloririi patriei, omului bunăstării și fericirii sale”. □•Episodul encomiastic continuă cu Dan Mucenic (*Nesfârșita primăvară a patriei*), Nicolae Arieșescu (*Câmpia în aprilie*) și Radu Selejan cu *Drumurile țării*. □•Despre Nicolae Titulescu consemnează Șerban Cioculescu. □•*Drumul creației lui Liviu Rebreanu* este descris de Valeriu Râpeanu: „Nuvelele sale au încununat un drum pe care el mergea odată cu ceilalți lărgindu-l neconținut, aflându-i perspective pe care nici cei mai vârstnici, nici cei de-o seamă cu ei nu le întrevedeau, iar de la un moment dat nu-l puteau însoți până pe culmile pe care el a ajuns, ducând – așa cum a spus Maurois despre Camus – *piatră în vârful cel mai înalt al muntelui*. Ceea ce s-a întâmplat deopotrivă și pe tărâmul romanului”. □•La *Actualitatea literară*, Nicolae Manolescu prezintă *Orașul îngerilor* de D.R. Popescu: „Impresia ciudată, de hazard și de încălcare a regulilor prozei clasice pe care ne-o lasă *Orașul îngerilor*, constituie reflexul acestei viziuni fundamental diferite de aceea din vechiul roman. N-aș imputa,

de aceea, autorului că apelează la coincidențe și la absurdități. Standardele de lectură s-au schimbat ele însele. Realismul trebuie privit prin această prismă. [...] Există, desigur, o mecanicitate bizară care reglează faptele epice în *Orașul îngerilor*, dar neverosimilul și senzaționalul sunt permise – sau determinate – de un aleatoriu esențial și nu în capricii compoziționale. Nu numai realitatea – anii războiului – este smulsă din tipare, ci și formula romanescă. *Această lungă și întortocheată poveste*, cum spunea autorul, contrazice multe din deprinderile noastre de lectură, ceea ce nu înseamnă că este lipsită de logică. Trebuie însă căutate criteriile care i se potrivesc. [...] Mi-ar fi plăcut ca autorul să procedeze mai inginereste și să calculeze mai exact proprietățile materiale ale edificiului construit. El se lasă uneori purtat de condei, cum se spune, adică de o imaginație prodigioasă, care tinde să facă obscură ideea”. □•Pe aceeași pagină Gheorghe Tomozei îl felicită, însă deosebit de caustic, pe Gheorghe Grigurcu, la împlinirea unei jumătăți de secol de viață. Cei doi sunt „de un leat”: „Jupuitorul de icoane, sarcasticul e (poezia îl trădează) un melancolic, un păgubos, un defensiv. În ciuda programului său estetic. În ciuda (adică exact la din contra) apăsatei stăruinți cu care ar vrea să le impună scriitorilor români o înaltă etică a actului de creație. Vom ciocni, zilele acestea, o cupă aniversară. O vom ciocni de aisbergul Grigurcu (ca să-i fac plăcere am utilizat o imagine nichitiană), urându-i și urându-ne un turn de cărți, bucurie (care orișicât contează enorm) și inspirație. Va fi (este) un soldat glorios, cu numai un singur război pierdut (cel cu Nichita Stănescu) și cu celelalte toate, câștigate. Cândva, criticul și poetul de care tocmai vorbim certa Academia pentru nesăbuitul act de a-i acorda premiul ei de poezie – în fapt doar o diplomă școlară sucălită într-un tub de carton – mai jos-iscălitului. «Steaua» din Cluj i-a cules cu voluptate mărturisirea și vreo câțiva ani am plimbat în cap proiectul unui răspuns dur. N-am avut noroc să ajung să-l scriu, poetul-critic găsindu-mi atât de multe calități pentru o carte, alta, apărută între timp, cât mi-am zis că trebuie să-l cred. Remarcându-i o calitate în plus: mobilitatea, puterea de a (și a se) reciti. Nu știu ce mă leagă de destinul acestui Grigurcu. Sigur, suntem amândoi scriitori români, poeți ambii. Ne-am născut amândoi în aprilie. În același an. Purtăm același prenume... E mult? E puțin?”. □•Nicolae Boghian și Dumitru Țiganiuc, sunt doi dintre reprezentanții șaptezeci-ismului literar moldovean, în accepția lui Laurențiu Ulici. □•La *Fragmente critice*, Eugen Simion consemnează apariția celui de-al doisprezecelea volum din seria *Opere* de Tudor Vianu: „Sunt grupate aici însemnări despre *artele plastice și arte ale spectacolului*, unsprezece studii privitoare la *Critică și metodologie literară* și un număr de notații pe teme genrale de cultură (*Varia*)”. □•Dana Dumitriu prezintă monografia Irinei Mavrodin (*Scriitură și cunoaștere*, Albatros, 1986) despre Stendhal. □•Emil Manu comentează cel mai recent roman al lui Eugen Teodoru (*Zori în ceață*, Eminescu, 1985), carte care „se citește cu voluptate și interes, cu voluptate, pentru cu autorul narează cursiv, fără complicații analitice și fără trans-

ferul acțiunii în parabole onirice, cu interes pentru că e vorba de o istorie recentă, surprinsă în câteva secvențe inedite. Romanul e scris cu participare sentimentală, autorul fiind martorul direct al evenimentelor, dând faptelor narate un aer de autenticitate”. ■•N Steinhardt îi prezintă, la *Cartea străină*, pe Anna de Noailles și Marcel Proust: „Scrisorile lui Proust (compun volumul II din *Correspondența generală publicată* de NRF) sunt în număr de numai cincizeci; pe unele Ana de Noailles nu a vrut să le comunice editorilor, socotite de ea inoportune, ca deținătoare de *prea malițioase portrete*; [...] Relațiile dintre două caractere atât de subtile, complexe și complicate ca Anna de Noailles și Marcel Proust nu au fost, desigur, simple. [...] Nu s-a putut ca Anne de Noailles să nu-și fi dat seama că adeseori hiperbolele lui Proust izvorau din vârful condeiului mai degrabă decât din adâncul inimii și cugetului. Dar îi erau pe plac și se desprinsese, probabil, a le da crezare. Iar Proust, scriindu-le, migăindu-le, înțelegea că nu stau departe de adevăr, lua din ce în ce mai limpede aminte că Anna de Noailles nu e numai o rafinată doamnă din lume mare înzestrată cu talent literar, ci o poetă autentică, de nu o egala în orice caz o parteneră, o persoană căreia îi poți vorbi nu numai protocolar, ci și deschis, îi poți face unele confidențe ca fiind – măcar în parte – din aceeași plămădă ca și tine, din ceata oamenilor pentru care *fericirea e o eroare*”. □•Grid Modorcea punctează împlinirea a trei decenii de la încheierea acordului de colaborare culturală dintre România și U.R.S.S., iar Eugen Jebeleanu apare în dubla ipostază, de *Tălmăcit și tălmăcitor*, după cum spune textul de însoțire semnat de Marcel Mihalăș.

● [„**Tribuna**”, nr. 16] Încă din prima pagină este anunțată o nouă dezbatere, cu titlul *Reportajul, mărturie și actualitate*. Mircea Vaida pledează astfel: „S-a observat, nu o dată, că filosofia și reportajul țin opera literară strâns legate de reperele concrete ale realului. Orice mare romancier e implicit un reporter obiectiv, atent la fapte, la anecdotică evenimentelor, din analiza cărora trage concluzii etice, morale, din care nu lipsește semnificația filosofică. Se poate vorbi cu serioase argumente estetice despre arta de reporter a unui Liviu Rebreanu, Zaharia Stancu sau Marin Preda”. □•Grigore Ilieși se pronunță în privința subiectului: „Cândva, într-un aumit context cineva a botezat specia drept reportaj literar, unsă fiind cu dreptul de a exista, vezi bine, între speciile literaturii. Dar reportajul nu-și avusese oare locul acolo, atunci când pana se găsea în mâna unui om care știa a desfereca și cuvântul și frumusețea artsitică? Atunci când scriitorii adevărați iau condeiul în mână și scriu despre ceea ce se întâmplă în lume, scriu cu acel *colț al inimii* despre care vorbește Nichita Stănescu, paginile ivite au dreptul indiscutabil de a fi considerate literatură”. ■•Alături de aceștia, mai contribuie scriitorii Ion Lungu, care evocă *Peregrinul transilvan*, al lui Ion Codru Drăgușanu, în „ediția critică a eminentului om de litere Șerban Cioculescu”. □•Ion Oarcăsu este atent la contribuția reprezentanților autorizați „nu prea mulți la număr”, prin care „reportajul împrumută

procedeele prozei realist-analitice”: Geo Bogza, Eugen Barbu, Pop Simion, Vasile Nicorovici, Petru Vintilă, Ion Grigorescu, Paul Anghel, Mikó Erwin, Sânziana Pop, Radu Cosașu, Romulus Rusan, Ilie Purcaru. □•Pentru Constantin Zărnescu „genul reportericesc este cel care înregistrează, profund, stadiile și temperatura, entuziasmul și energia unui efort cu adevărat național”. □•Tudor Vlad exemplifică „tema” cu textul *Oamenii șantierului*, subintitulat *Realități clujene*. ■•O secțiune se numește *Cartea de reportaj* și e constituită din recenzii la volume de profil. □•Dan Rebreanu se arată aproape fascinat de realizarea lui Constantin Mateescu, *Puterea unui sat în fața lumii*, (ed. Eminescu, 1985): „O formulă ingenioasă îi permite lui Nicolae Mateescu să-și susțină, plastic și credibil, teza, dând reportajului vigoarea prozei epice, dramatism, încărcătură emoțională: aceea a jocului temporal, a articulării moment 1973 – moment 1983 în fiecare din capitolele cărții, respectiv în fiecare din sectoarele, *feliile de viață* cercetate. Aici sunt, în primul rând, oamenii cu personalitatea, cu problemele, cu evoluția personală”. □•R. Marin recenzează *Fotograme* (Eminescu, 1985) cartea lui Grigore Ilisei, apărută după două romane: „Prozatorul, romancierul se afirmă însă ca umbre (*însoțitori*) necesare ale reporterului, într-o reciprocitate profitabilă în ambele direcții. Cele mai bune pagini din *Fotograme* o probează cu prisosință”. □•Tudor Dumitru Savu prezintă *Steaua de pământ* (Eminescu, 1985), volum de reportaje al hunedoreanului Valeriu Bârgău. □•Ilie Radu-Nandra se referă la rememorările unui „veteran al mișcării ilegale”, Paul Bojan, autorul cărții *În acțiune* (Albatros, 1982), arătând că... „scrise la persoana întâi, memoriile trădează o autentică vocație de reporter”. □•Ion Butnaru contribuie cu un interviu luat lui Petru Vintilă în care cei doi iau la mână cărțile de reportaje ale acestuia, discuția încheindu-se cu întrebarea: „*Iată-ne ajunși la condiția originalității în reportaj. Cine o asigură în primul rând: tema, structura, formula, scriitura?* – Eu nu am prejudecata temelor sau a formulilor, a subiectelor sau a efectelor. Cred că, în orice loc unde lucrează un om sau un colectiv de oameni, un reporter autentic descoperă lucruri inedite, interesante, chiar senzaționale, care merită să fie comunicate cititorului. Cum o face este, deja, o chestiune de vocație, de talent...”. ■•O atenție specială i se acordă lui Geo Bogza. □•Achim Mihu, *Geo Bogza, reportaj și sociologie*: „Însă părintele de necontestat al reportajului, înnobit prin interferență literară, e unul singur: Geo Bogza. Iar cine vrea să știe, cu seriozitate și cinstit, ce se înțelege prin această specie a artei scrisului trebuie să ia în mână creionul și să studieze *Țara de piatră*”. □•Marian Papahagi, *Cartea Oltului, ediție definitivă*: „Tonul predominant al cărții e acela al înfloririi în fața cosmosului. Poem al teluricului, al temporalității și al destinului, *Cartea Oltului* e pătrunsă de o solemnitate egală cu sine în toate punctele ei, ce nu lasă spațiu niciunei ironii, niciunui alt registru expresiv”. □•Miko Erwin, *O școală*, invocă pentru început un citat din Goethe: „Cenușie e orice teorie, dar arborele vieții înverzește mereu”. Apoi exemplifică: „La mine aca-

să în Maramureș, pe piatra de sub care își are izvorul Mara am găsit gravat în stâncă numele lui Geo Bogza de însuși autorul *Cărții Oltului*, drept poruncă pentru noi toți să ne înscriem numele în fieștece colț de țară. Învăț asta și astăzi de la Ioan Grigorescu, Ilie Purcaru, Sânziana Pop, Romulus Rusan, Nicolae Prelipceanu, Vasile Băran, Victor Vântu, Ion Arcaș, Beke György, Kenéz Ferenc, Orbán Ferenc, de la freneticii reporteri ce ne invită tot timpul la noi incursiuni în nesfârșita aventură a cunoașterii”. ■•La rubrica *Lecturi*, Ion Vlad scrie, sub titlul *Suprema lecție a literaturii*, despre *Jurnalul* lui Lucian Raicu (*Scene din romanul literaturii*, C.R., 1985): „Cred că *Scene din romanul literaturii*, titlu inspirat și adecvat, întru totul, este una dintre cele mai patetice – prin refuzul patetismului și al retorismului – confesiuni de cititor pentru care textul, scriitorul și mesajul comunicat sunt mai mult decât exercitarea unui act intelectual, pretențios și total, fiind o experiență fundamentală, retrăirea unei aventuri esențiale. [...] *Romanul* lecturilor lui Lucian Raicu pune în discuție nu doar teme, ci mari conflicte ale literaturii, dilemele acesteia precum aceea a treptatei intelectualizări a scrisului, deschisă – ca proces – unei substanțe autentice a literaturii, sensul etic al scrisului, marile încercări ale scriitorului aflat în impasul creației și al *producerii*, jocul parodic al creației. Mai presus de temele și *scenele* acestei aventuri trăite prin lectură, cartea lui Lucian Raicu este confesiunea unei mari iubiri. Literatura e trăită cu patimă, cu o devoțiune absolută, chiar dacă cititorul refuză, cu decență, mărturisirile, vanitatea unor interpretări voit spectaculoase”. ■•Cornel Ungureanu caută în paginile *Orașului îngerilor*, al lui D. R. Popescu, *Ipostazele personajului*: „În ultimul roman al lui D.R. Popescu istoriile se desfășoară în Transilvania de nord, după *Diktatul* de la Viena. Într-un loc al silnicilor și al constrângerii. De altfel, eroii trăiesc într-un fel de spital-cazarmă-lagăr: un câmp concentraționar. Sunt aparent liberi. Tot în aparență au dreptul la o viață normală. În realitate, timpul și locul provoacă mari de-reglări de la ideea de normalitate. În spitalul-lagăr își derulează firul nu numai întâmplările sinistre, ci și povestirile *drôlatiques* dintr-o lume asediată. *Spectacolul popular* convulsionat al naufragațiilor. *Decameronul* unei alte epoci desfigurată de ciumă”. □•Radu Ulmeanu prezintă *Spectacol amânat*, cartea de poeme a lui Florin Mugur: „Tăria poetului rezidă în conștiința vulnerabilității sale. Săgețile ce pornesc în direcția lui îi aparțin, sunt strunite de el, sunt oprite apoi de el însuși frângându-se de un scut din a cărui izbire izbucnește o ploaie de scânteii orbitoare. Florin Mugur nu mai face acum *portretul unui necunoscut* ca într-o carte anterioară cu acest titlu, ci pe al aceluia ce a ieșit învingător din confruntarea dramatică cu propria existență”. □•Tudor Daneș, consideră *Ceremonia de trecere*, cartea de versuri a lui Dorin Sălăjan, o dovadă a maturizării artistice: „Fostul poet-adolescent, purtând încă după sine urmele unor mai vechi tribulații, precum și unele gesturi minore de ripostă (menținute saprofit într-un mod cu totul inutil) a făcut un pas

convingător spre condiția de poet matur”. □•Semnează versuri Petre Bucșa, Negoită Irimie și Teofil Răchițeanu.

• [**„Pagini sătmărene”, nr. 2, publicație editată de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Satu Mare și de revista „Tribuna”**] Revista corespunde, ca o hologramă, formatului oricărei publicații din anul 1986, conținând adică texte politico-ideologice și poezii patriotice pe prima pagină și „normalizându-se” literar în paginile următoare. Cazul de față este exemplificat de titlurile *Făurirea Partidului Comunist Român – necesitate istorică obiectivă*, semnat de Sergiu Vasile-Marinescu; *Aspecte din lupta sătmărenilor pentru socialism*, de Viorel Ciubotă; poeziile *Partidul* (Radu Ulmeanu), *Poem pentru Partid* (Ion Vădan), *Primăvara patriei* (Ion Bala), *Copacul cu inel de soare* („Partid, tu ești copacul cu inel de soare”) de Florin Dincă, urmate de o generoasă pagină de versuri cu titlul *Cinstire patriei, partidului*, în care sonore acorduri de liră apar însoțite de drâmbele a doi poeți țărani și se încheie cu *Manifestări închinare aniversării a 65 de ani de la crearea P.C.R.* ■•Singurele, puținele, texte de literatură sunt cronica literară, semnată de Radu Ulmeanu la *Spectacolul amânat* (C.R., 1985) al lui Florin Mugur. □•În recenzia sa, Tudor Daneș salută progresele făcute în cel de-al doilea volum de versuri de către Dorin Sălăjan (*Ceremonial de trecere*): □•O consistentă prezentare a Edițiilor Nichita Stănescu face Radu Florian: „Nu se poate spune însă același lucru despre *Ordinea cuvintelor*, care ne aduce doar o satisfacție de ordin statistic, ca o nouă reeditare a poeziei stănesciene, nu însă totalitatea ei, cum ar fi necesar. Criticul literar Alexandru Condeescu, cel care a realizat, cu aprobarea poetului, selecția textelor, invocă exemplul lui Titu Maiorescu, autorul selecției care a avut ca rezultat publicarea primului volum antum al lui Eminescu și, pe de altă parte, cazul lui Bolintineanu, care nu s-a bucurat de o asemenea selecție. Ambele argumente sunt mai mult decât șubrede [...] Căci o asemenea ediție are pretenția de a da imaginea definitivă a poeziei lui Nichita Stănescu, imagine pe care nu o poate da nimeni în momentul de față, numai pentru că un număr mare de poezii își așteaptă încă ieșirea la lumină, dată fiind subiectivitatea nu doar a unui om, ci a unor întregi generații. Imaginea definitivă a lui Eminescu nu ne-au dat-o contemporanii și nici posteritatea lui; mă îndoiesc că ar putea cineva să afirme, astăzi sau mâine că se află în posesia acestei imagini. Același lucru se poate spune despre Nichita Stănescu. Nu de selecții din opera lui avem nevoie acum, ci de opera lui completă. Selecții vor veni oricum, mai târziu”. □•*Adela – Prisma și fețele*, după toate aparențele un fragment de lucrare gr. I didactic, poartă semnătura lui Gheorghe Achim.

18 aprilie.

• [**„Contemporanul”, nr. 16**] *Partidul gând și faptă în era celor mai mari împliniri ale națiunii socialiste*, ocupă prima pagină, prin semnătura acad. Ștefan Pascu: „Un eveniment istoric ce înseamnă nu doar concretizarea, sub o

formă sau alta, a unor acțiuni sau hotărâri, ci, mai cu seamă, drumul lung al unui proces istoric, ce-și înscrie începuturile cu decenii mai devreme, urcă mereu pe treptele înaintării, ocolind obstacole, înfruntând piedici, învingând greutăți. Fiecare însemnând un nou pas spre maturizare, spre împlinire. Așa cum a fost cuprins în strălucita expunere din 7 mai 1966 a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului: *Partidul Comunist Român – continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, a tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*. Titlu care statornicește deopotrivă rădăcinile și totodată temeiurile luptelor revoluționare și democratice ale poporului român și ale tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România într-o sinteză care înseamnă, în același timp, corolarul, încununarea victorioasă a amândurora”. □•*Rațiunile păcii* se intitulează editorialul lui Mircea Herivan: „Acestor țeluri le-a răspuns de mai bine de două decenii politica internațională a partidului și statului nostru, sub îndrumarea clarvăzătoare a președintelui Nicolae Ceaușescu. Prin luările ei de poziție, prin inițiativele pe care le-a prezentat în toate problemele majore ale contemporaneității. România s-a situat în avangarda luptei pentru pace, dezarmare și securitate internațională, pentru o colaborare largă, neîngrădită, cu toate țările lumii. Acțiunile sale politico-diplomatice și-au găsit fundamentarea firească în larga adeziune a maselor din țara noastră la lupta pentru pace și dezarmare. Justețea pozițiilor românești, dinamismul și consecvența principială a politicii noastre externe nu u încetat să se bucure de o largă apreciere pe toate meridianele lumii. Sunt tot atâtea temeiuri care dovedesc că poporul român are o adevărată vocație de pace și că înțelege în mod responsabil să-și aducă contribuția la soluționarea problemelor majore cu care omenirea este confruntată“. □•Dintre paginile propriu-zis literare se detașează convorbirea lui George Chirilă cu Violeta Zamfirescu. Poeta insistă în ideea că „scriitorul trebuie să fie în primul rând un om politic, asta e convingerea mea”: „– *Ați scris drame istorice având în centrul acțiunii figuri legendare: Șincai, Ilorea. Ce v-a determinat pe dumneavoastră, olteancă de obârșie, să vă apropiați de acești eroi ai Transilvaniei?* – Vedeți, pentru mine ca și pentru alți colegi de condei, țara dintotdeauna, cu eroii și istoria ei atât de zbuciumată în timp, a fost și a rămas una. Provinciile românești, care prin hotare vremelnice erau separate, în structura lor intimă erau apropiate, se raportau la același cosmos, își reclamau același orizont spiritual. Pentru mine Ilorea și Tudor și Ștefan cel Mare sunt eroi ai aceleiași istorii, ai aceleiași *unice istorii*, pe care noi, cei de azi avem datoria să o scriem și să o interpretăm așa cum a fost. Concepția partidului nostru, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, conferă dimensiuni nebănuite științei istoriei, interpretării ei. Aș vrea să mai adaug că istoria de lângă noi, făurită de noi, se cere privată și tratată cu obiectivitate și înțelegere nuanțată a mutațiilor care se petrec necontenit în toate sferele vieții. Deceniile Epocii Nicolae Ceaușescu conferă creației o nouă demnitate. Ne simțim pe deplin implicați în vasta operă de edificare a

socialismului pe pământul patriei. De aici, deschiderea către lumea din preajmă, către pulsațiile clipei, a cărților pe care ni le dorim tot mai aproape de altitudinea creatoare a comuniștilor români. – *Tocmai, țineam ca, în convorbirea noastră, să punctăm câteva virtuți ale poeziei patriotice și cetățenești, poezie pe care dv., Violeta Zamfirescu, o cultivați cu pasiune și fidelitate...* – Poezia patriotică nu se scrie deloc ușor. Vreau să spun că exclude retorica, improvizația, desuetudinea. Acuitatea unui sentiment puternic, penetrația și vibrația unor idei care celebrează eroismul înaintașilor, sacrificiile și truda întru idealul de dreptate națională și socială ne obligă pe noi, poeții, la tot mai spoita exigență față de cuvântul scris. [...] – *Responsabilitatea în fața propriei istorii, precum ați exprimat-o în atâtea poeme notabile, ține de structura interioară a omului care sunteți, de convingerea apartenenței politice și sociale exprimată precis, cu claritate și bun simț. Fără a folosi cuvinte mari, fără a apela la declarații, avem colegi valoroși care scriu o veritabilă poezie patriotică și cetățenească, poezie în care ascultăm convingător exprimate în plan artistic ritmurile pământului și ale istoriei.* – Vedeti, mai sunt unii critici estetizanți, care deși trăiesc în perimetrul acestei istorii și acestui timp, reacționează strepezit de câte ori aud vorbindu-se de poezia patriotică, de poezia politică și angajată. Comentariile acestor «domni» conțin, de aceea, un ghiveci special preparat cu de toate, numai trimiteri la această poezie, nu. De ce oare? [...] – *Suntem foarte aproape de începutul Mileniului Trei. Și totuși trăim un timp al nostru, cu frământările și grijile lui, cu marile lui probleme: politice, economice, militare ș.a. Care credeți că este rolul literaturii și artei întru apărarea condiției umane?* – Știința, poezia, filosofia încep să înrâurească tot mai puternic destinul omenirii și al omului individual. Într-un secol al ciberneticii, al adâncirii cercetării dar și experiențelor nucleare, artele au menirea să-i insufle omului sentimentul încrederii. Să-l determine să-și întoarcă fața mai mult către sine, către marile valori ale civilizației umane, dar și către frumusețile naturii din preajmă. Avem nevoie de tandrețe ca și de liniște. Opera Președintelui României tovarășul Nicolae Ceaușescu, în toată desfășurarea ei, pledează pentru pacea planetei, pentru apărarea vieții și a valorilor Planetei Pământ. Nimic nu este mai de preț ca viața. Iată de ce, ca om al acestei țări, ca om de litere al acestui timp, sprijin cu toată ființa mea acțiunile energice întreprinse de eroul comunist al națiunii române în direcția salvării omenirii de la o catastrofă nucleară. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, eminent om politic al lumii contemporane, ne solicită nouă tuturor un plus de gând și faptă, de acțiune și încredere, întru triumful păcii. Poezia răspunde prezent fiecărui apel de asemenea generoasă natură umanistă. Astfel își justifică forța li viabilitatea“. ◻•*La Civilizația cărții*, Sultana Craia scrie despre monografia Mariane Ionescu sub titlul *Contemporaneitatea lui Zaharia Stancu*: „Volumul *Introducere în opera lui Zaharia Stancu*, de Mariana Ionescu, probează această actualitate deopotrivă prin demonstrația critică și prin interesul cu care a fost primit. [...] Pornind de la con-

vingerea să «teritoriul» operei se extinde proporțional cu receptarea ei, Mariana Ionescu selectează trimiterile bibliografice după afinități (cele polemice rămân cu discreție subtextuale și accesibile, din păcate, numai cunoscătorilor), nu pentru a face din acestea «pietre pentru templul» său, ci pentru a stabili un dialog cultural necesar relevării mesajului artistic al creației stanciene. Considerând că «poetul a lăsat aspectul cel mai prețios al creației scriitorului», criticul urmărește cu atenție procesul definirii personalității poetice, inventarul de motive, organizarea imaginarului, etc. [...] Spiritul analitic al Mariane Ionescu, exersat e pamfletul arghezian, valorifică această experiență în cazul publicisticii lui Zaharia Stancu. [...] Aceeași analiză de profunzime dar în același timp ramificată în interior până la a nu lăsa să scape niciun aspect al operei (deși formula este numai de *introduce*), este consacrată prozei. [...] Mariana Ionescu aplică un sistem de lectură foarte detaliat și în același timp cu perspectivă asupra operei ca întreg, privită astfel încât să i se evidențieze în același timp și structurile și tectonica, și liniile de continuitate și transferurile unor nuclee în materia altor compoziții. Se contrazice astfel dubla prejudecată a „realismului liric» stancian ca trăsătură tutelară și a unui romancier-care-a-fost-și-poet, în favoarea ideii că Zaharia Stancu a fost în primul rând un poet care a avut și o spectaculoasă carieră de prozator”. □•Vintilă Mihăilescu vede în folclor „spațiul filosofiei populare”, demonstrație susținută prin intermediul cărții lui Ernest Bernea, *Cadre ale gândirii populare românești*, C.R., 1986: „Asupra acestor «orientări ale spiritului» s-a aplecat cu migală, timp de câteva decenii, Ernest Bernea, încercând să ni le restituie cât mai complet și adecvat în lucrarea *Cadre ale gândirii populare românești*, recent apărută la Editura «Cartea românească». Este o întreprindere care depășește cu mult ceea ce se cheamă «valorificarea tradiției populare», adică acel act plin de respect de recuperare și teaurizare a ceea ce a realizat mai reprezentativ poporul nostru în decursul istoriei sale. Demersul lui Ernest Bernea este de o mare îndrăzneală și originalitate: «filosofia populară», despre care s-a vorbit adesea, Bernea nu o abordează în desfășurările sale, inevitabil «minore», ci în înseși condițiile sale de existență, din perspectiva unui inedit soi de «criticism etnologic». Cartea sa se prezintă astfel ca o trilogie a «acțiunii etnice», în care sunt analizate pe rând reprezentările despre *spațiu*, *timp* și *cauzalitate* la țaranul român. Iar această analiză nu poartă nici speculativ asupra produselor spiritului, nici hermeneutic asupra limbii, ci aproape experimental asupra interpretărilor spontane pe care țărani din diferite zone ale țării le fac referitor la problemele legate de spațiu, timp și cauzalitate. Metoda avansată de Bernea ar fi nu numai complementară, într-un fel, celei a lui Piaget, dar ar putea să-i aducă, în principiu, corectivul necesar. Până atunci însă lucrarea lui Ernest Bernea ne aduce nouă surprinzătoare iluminări asupra resorturilor intime ale modului nostru de a gândi și a simți, ca popor și chiar ca indivizi. Și, poate mai semnificativ decât atât, conturează un câmp germinativ profund și ascuns prin raportare la care înțelegem

parcă mai bine de unde provine acel «aer comun de familie» pe care îl descoperim la cele mai diverse dintre marile împliniri ale culturii noastre, de la Eminescu și Sadoveanu la Blaga și Noica. [...] Pornind de la datele de teren cuprinse în lucrare, cititorul ar putea, dacă ar crede-o de cuviință, să-și elaboreze propria sa interpretare, să o completeze sau să o corecteze pe cea a autorului. Prin aceasta, cartea lui Ernest Bernea nu face decât să capete o dublă valoare: prin ceea ce este și prin ceea ce nu este, încă”. □•George Macovescu aduce elogii unui debutant, pre numele său George Eduard Gugui, care va deveni celebru după 1989, în calitate de patron al revistei „Baricada”, dar și a faptului că, în poezia, era persecutat de talent: „Citit în grabă, volumul: *Amprente pe o planetă albastră*, de Eduard Victor Gugui, apărut nu de multă vreme în Editura Albatros, ar da impresia unei scurte și grăbite istorii a marilor descoperiri, a unei povești scrise «pe înțelesul tuturor», care îl plimbă pe cel ce se lasă cuprins de ea printr-o lume când miraculoasă, când aridă. În realitate, sub forma unui reportaj scris într-un stil alert, autorul prezintă marile realizări ale omului care au lăsat «amprente pe o planetă albastră», arată implicațiile lor în evoluția societății și a ființei umane, îi sugerează cititorului idei și îi pune, fără încetare, tot felul de întrebări. Și totul se concentrează în scopul înțelegerii prezentului și al descifrării viitorului. Dialogul autorului cu cititorul este continuu, ceea ce face lectura atrăgătoare și interesantă. Nu este, oare, acesta unul din rolurile unor cărți care ne invită să privim, cu seriozitate, dincolo de cotidian?” □•Se anunță încetarea decesul Simonei de Beauvoir: „A încetat din viață, la vârsta de 78 de ani, scriitoarea franceză Simone de Beauvoir, un simbol al emancipării femeii, tovarășa de viață, timp de 51 de ani, a scriitorului Jean-Paul Sartre. Dispare astfel una din cele mai prestigioase personalități ale lumii intelectuale franceze de după război, participantă, alături de Sartre, la toate marile acțiuni ale stângii franceze împotriva tradițiilor burgheze, a ordinii sociale instaurate”. □•Valentin Lipatti prezintă, pe ultima pagină, rolul deținut de șeful partidului și statului în pacea mondială. Textul se intitulează *Rațiunile păcii*.

• [„Cronica”, nr. 16] Spre deosebire de ancheta *Monografia scriitorilor contemporani*, care s-a încheiat înainte de a începe, cea dedicată ideologiei, adică *Omul-esență, sens și forță motrice ale dezvoltării (II)* crește de la nivelul inițial la rangul de dezbatere: ■•După o pierdere în anonimatul a două săptămâni, ancheta este reluată odată cu răspunsurile formulate de □•Al. Dobrescu (*Ce așteptăm?*): „1. Monografiile consacrate scriitorilor contemporani, câte au apărut (și n-au apărut prea multe), sunt oricum, numai critice nu. Mustesc de calitate, însă le lipsește spiritul critic. Ele ocolesc cu atâta nonșalanță judecățile de valoare, mulțumindu-se cu acelea de existență, de parcă valoarea scrierilor de care se ocupă ar fi neîndoielnic. Or, tocmai ea ar trebui, înainte de orice altceva, dovedită. [...] Cu puțină, foarte puțină bunăvoință, orice text poate fi discutat în fel și chip, descoperindu-se în cuprinsul lui teme obsedante, mituri

personale ș.a.m.d. Ce dovedesc însă aceste «tururi de forță» analitice? Nimic altceva decât familiarizarea autorilor de monografii cu metodologiile critice aproximativ recente, cum și limpedea dorință de a le testa eficiența. Dacă e adevărat că găsim în afară doar ceea ce există deja în noi înșine, atunci se cade a recunoaște că intimitatea «monografiștilor» e prea plină de lecturile critice la modă. Ceea ce n-ar constitui motiv de reproș dacă punerea la lucru a metodologiilor ar fi precedată de o judicioasă delimitare a valorilor. Cine citește însă monografiile despre contemporani deduce că toate cărțile autorilor cu pricina sunt fără cusur, ce zic! – extraordinare. Ce nu reușiseră clasicii literaturii noastre (Eminescu, Caragiale, Arghezi), să producă adică în serie capodopere, izbutesc, în compensație, contemporanii noștri. Bravos! Ne-am procopsit! Principala cauză a acestei optici deformatoare vine din proasta idee că orice persoană cu oarecari îndemânări analitice poate, ba chiar e datoare să elaboreze monografii. [...] Autorii de monografii stăpânesc în cel mai fericit caz tehnica disecției. Ca să vadă din ce e alcătuită, ei obișnuiesc a ucide opera, pe care ne-o oferă apoi, ciopârțită, spre contemplare. Cadavrele saturate de formol, indiferent cui vor fi aparținut, îi servesc de minune. Lipsite de viața ce reușea să le deosebească, trupurile inerte seamănă ca picăturile de apă: aceiași mușchi, aceiași nervi, aceleași oase. Știm, evident, multe lucruri despre ele după o asemenea operație. Unul singur ne rămâne inaccesibil: secretul vieții ce le însuflețise altădată, când aveau măcar o identitate. Opera vie are nevoie de diagnosticieni, nu de autopsieri. Și încă ceva: monografiile despre contemporani, tocmai pentru că sunt scrise de inși cu o sumară orientare în cuprinsul literaturii de azi, tratează opera scriitorului analizat desprinsă din context, fără trimiteri la celelalte experiențe literar ale momentului. [...] 2-3. Sigur că e mai delicat să scrii o carte despre un contemporan decât despre un clasic. Clasicul, orice i-ai pune în seamă, are bunul obicei de a nu protesta. Pe când contemporanul e mai pretențios, nu îngăduie decât admirația deplină și, în plus, dispune de eficiente mijloace de convingere. Adagiul: «despre morți numai bine», nu se prea verifică în literatură, unde binele revine în primul rând celor vii, rămânându-le defuncțiilor bucuria de a suporta rigorile spiritului critic. Și, apoi, pericolul de a greși cu clasicii e minim. Reputația le e temeinic stabilită, bibliografia critică – bogată. Prin contrast, despre contemporani s-a scris puțin, poziția în literatură nu le e încă fixată definitiv, de unde și amploarea riscurilor. Însă, tot răul își are partea lui de bine. Șansele de a furniza noi imagini critice sunt de departe mai mari în cazul scriitorilor de azi, despre ale căror opere încă nu s-a spus – cum se repetă cum aerul de scuză în legătură cu valorile constituite – totul. Și nu e unicul avantaj. Monografiile consacrate contemporanilor n-au nevoie, ca cele închinat clasice, de investigații de istorie literară“. □•Mircea Popa (*Reactualizarea operei*): „1. Totuși se poate afirma că în bună măsură monografiile consacrate scriitorilor contemporani au reușit să răspundă obiectivului pe care și l-au propus, adică să reactualizeze opera unui

scriitor, să-l readucă în atenția criticii și a opiniei publice, să reexamineze locul pe care el îl ocupă în mișcarea literară contemporană, în ierarhia de valori a literaturii noastre. [...] Să ne amintim doar de realul succes al cărții lui Mihai Ungheanu, *Marin Preda. Vocație și aspirație*, de controversatul studiu al Ilenei Vrancea despre Călinescu, de incitanta carte a lui Alexandru George consacrată lui Tudor Arghezi, de monografiile dedicate vieții și operei lui Nicolae Labiș, dintre care și un penibil «eseu monografic, care și-a ucis, se pare, pentru totdeauna autorul... Altele au trecut evident neobservate (și nu toate din vina autorilor lor), după cum unele n-au reprezentat, nici atunci nici mai târziu, decât... o simplă trimitere bibliografică, fără nicio consecință în planul receptării critice a scriitorului abordat, însemnând cel mult intrarea acestuia în zona unui interes critic preferențial. Să ne gândim de pildă la modestele începuturi exegetice consacrate poeziei lui Ion Barbu (excepție face mai vechea carte a lui Tudor Vianu) și la nivelul atins de curând de această exegetică prin lucrările lui Mándics György sau Marin Mincu; de drumul parcurs în receptarea critică a operei lui Bacovia, de la timidul studiu al lui Mihail Petroveanu la deschiderile operate în acest sector de lucrările lui Gheorghe Grigurcu sau Dinu Flămând; de la viziunea modestă, simplificatoare oferită de Maria Luiza Cristescu despre Hortensia Papadat-Bengescu, până la profundul și bogatul în sugestii critice studiu al lui Ioan Holban. [...] Iată de pildă sugestivul caz al lui Mihail Sadoveanu, cu multitudinea de unghiuri critice din care i-a fost privită opera, ca semn al vitalității și complexității ei indiscutabile, operă ce a constituit un adevărat continent invadat de conchistadori, de la debarcarea lentă și timorată a lui S. Bratu *M. Sadoveanu, o biografie a operei*, la acea obsecvios-mimetică a lui N. Micu *Sensul etic al operei lui Sadoveanu, la adevăratele încercări de situare critică datorate lui Al. Paleologu, N. Manolescu, Z. Sângeorzan, Fănuș Băileșteanu, P. Marcea, Mircea Tomuș*. S-au înlăturat astfel clișeele critice perimate, prejudecățile, preluările nefondate, ceea ce a dus, și în cazul acestui scriitor, ca și al altora (Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Rebreanu, Călinescu etc.), la o cu totul altă înțelegere față de perspectiva pe care ne-o oferise asupra lor critica anilor 50-60, a perioadei dogmatice, ceea ce reprezintă în sine un câștig de valorizare inestimabil. 2-3. [...] Vorbind din acest punct de vedere aștept de la monografie mult mai mult decât de la eseu sau de la articolul critic de rutină. Ea este și construcție și incursiune documentară, și analiză riguroasă și sistematică a operei, dar și prilejul consolidării unei viziuni personale asupra acesteia. Consider încă că această viziune nu trebuie să fie exterioară, fortuită, impusă dinafară cu ceva preconceput, ci ea trebuie să decurgă organic din însuși materialul studiat, să derive firesc din substanța operei. [...] de foarte multe ori, monografiilor noastre le lipsește una sau mai multe din aceste calități. Unele sunt deficitare în ceea ce privește surprinderea epocii, a modului în care este reconstituită mișcarea literară, suflul viu al dezbaterilor de idei, altele oferă date atât de sumare și schematice, încât ești obligat să refaci singur întreg

traseul bibliografic. Iată de exemplu monografiile consacrate criticilor literari. N-ai putea spune că vreuna dintre ele poate fi dată drept model al genului. Incursiunea Ilenei Vrancea despre Călinescu a fost din capul locului eşuată prin eliminarea din discuție a părții celei mai rezistente a operei, prin analiză tendențioasă și subiectivism; Vianu al Ecaterinei Țărălungă n-are vitalitatea unei construcții robuste și durabile, la fel ca și precarul Pompiliu Constantinescu al Melaniei Livadă. Nici Perpessicius n-a fost mai norocos în găsirea unui monografist de certe «afinități electivă, iar Ralea, încăput pe mâinile unui romancier improvizat în eseist, a rămas pe mai departe un scriitor fără monografie. Alți scriitori au fost însă mai norocoși, cum e cazul lui Emil Botta, ale cărui *Aporcife*, descifrate de Doina Uricariu, se citesc cu multă plăcere la fel ca și cartea despre D.R. Popescu a lui Valentin Tașcu (monografia Mirelei Roznoveanu a rămas mai mult în stadiul de promisiune), cea a lui Ion Pop despre Nichita Stănescu, a lui M. Martin despre G. Călinescu, a lui Ion Vartic despre Radu Stanca sau a lui Emil Manu Despre Dimitrie Stelaru. [...] Nu străine de spiritul monografic sunt și lucrările de tipul *Viața lui G. Călinescu* de Ion Bălu sau *Viața lui Ghenea*, de Z. Ornea, foarte bogate în mărturii sugestive, în genul celor aduse în discuție mai sus, încât apariția lor trebuie salutăată și susținută cu căldură. În perioada interbelică asemenea lucrări s-au bucurat de o bună primire de public și suntem convinși că și acum disponibilitățile genului încă nu s-au epuizat. 4-5. Sunt încă foarte numeroși scriitorii asupra cărora nu s-a oprit încă interesul nici unui monografist» contemporan, dar care ar merita din plin o asemenea întreprindere. Ar fi vorba mai întâi de scriitorii cu operă așa-zisă finită, fie prin decesul prematur al autorilor, (D. Botez, D. Popovici, Ion Breazu, Eugeniu Speranția, D. Ciurezu, Radu Petrescu, Octav Șuluțiu, Ion Chinezu, Al. Ivăsiuc, A.E. Baconsky, Sorin Titel, Romulus Guga etc.), fie a decanilor de vârstă ai literaturii noastre contemporane, precum Șerban Cioculescu și Edgar Papu în critică, Eugen Tudoran și Henriette Yvonne Stahl în proză etc. Urmează apoi o categorie de scriitori făcând parte din generația de mijloc, dar care reprezintă deja cote valorice de seamă ale noii noastre literaturi, cum ar fi Ștefan Aug. Doinaș în poezie, Adrian Marino în critică, Fănuș Neagu, C. Țoiu și Ștefan Bănuțescu în proză. Lor li s-ar mai putea adăuga nume ca Marin Sorescu, L. Dimov, Cezar Baltag, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Ion Gheorghe, Nicolae Breban, Augustin Buzura, George Bălăiță, Ion Lăncrăjan și poate și alții. Unii, evident ar mai putea aștepta, dar socot ca o mare nedreptate a criticii noastre contemporane faptul că nu a consacrat până acum nici o carte unuia dintre cei mai de seamă poeți, jurnaliști și oameni de cultură ai noștri, marelui nostru contemporan, Eugen Jebeleanu. Socot că această nedreptate ar trebui reparată cât mai curând, și poate, dacă nu se va încumeta altcineva, mă voi hotărî s-o repar eu“. □•Ioan Holban semnează cronică literară la D.R. Popescu, *Orașul îngerilor*, (C.R., 1985): „Această psihologie a mișcării și instabilității pe care o «probează» fiecare personaj din *Orașul îngerilor* reprezintă «cheia»

problematicii întregului ciclu românesc în care Dumitru Radu Popescu scrie o *istorie contemporană*, tălmăcind – cum spune naratorul său – propriile vise; urmărind atent etapele constituirii conștiinței și implicând cititorul în universul de semne al textului, prozatorul face efortul cuprinderii *totale a lumii* între copertile cărții: în *Orașul îngerilor*, ca și în *Iepurele șchiop* și *Podul de gheață*, Dumitru Radu Popescu nu epuizează un subiect, ci o lume, romanul definind în chip absolut autorul, personajul și epoca, recuperând, totodată, dinamica și istoricitatea unor forme și valori ale socialului, politicului și omenescului, care s-au opus haosului și au modelat în sens creator oamenii.“ □•Al. Călinescu se oprește la Florin Mugur (*Spectacol amânat*, C.R., 1985) descoperind că: „Din acest punct de vedere, noua sa carte, *Spectacol amânat* (Cartea Românească, 1985), reprezintă nu doar rezultatul – excepțional, trebuie spus de la început – al unor îndelungi acumulări, ci și o înnoire atât a universului poetic cât și a mijloacelor, înnoire vizând mai cu seamă înlăturarea complicatei rețele tematice (cu implicații folclorice și «livrești»), sublimarea confesiunii, purificarea expresiei. Câteva (puține) din motivele mai vechi au rămas: personajele simbolice ale actorului, clovnului, regelui, viziunea bibliotecii în flăcări, obsesia tremurului. [...] Surpriza pe care ne-o oferă cartea vine tocmai de la această artă a concentrării, a lapidarității cristaline, ce își găsește formula ideală în ciclurile intitulate *un minut* și *un minut fericit*. Întregul volum, trebuie precizat, tinde către epurarea și rigoarea expresiei: [...] *Spectacol amânat* este cea mai originală și cea mai îndrăzneță, ca formulă, carte a lui Florin Mugur“.

• [„**Flacăra**”, nr. 16] *Flacăra pentru minte inimă și literatură* se deschide cu textul semnat de Ion Dodu Bălan, *Aidoma Meșterului Manole*: „Eroul comunist este un om al vremii noastre, un om autentic, în carne și oase și nu un supraom. El are și calități, și defecte, ca orice ființă omenească, dar ceea ce-l caracterizează este faptul că viața sa e străbătută de patosul revoluționar al idealului socialist, că e capabil să pună mai presus de interesele-i proprii pe acelea ale colectivității, că se dăruiește cu toată pasiunea cauzei poporului „ □•*Partidului și patriei cântare* fac Dan Rotaru, Mircea Micu și Radu Selejan, din care reproducem: „După fala cu care poartă-n lume tricolorul / Poporul își alege eroii,/ Poporul își slăvește eroii,/ Poporul n-a greșit niciodată, poporul/ Cititor al României comuniste,/ El, Nicolae Ceaușescu, omul,/ Ales de popor,/ Iubit de popor,/ Următ de popor,/ Părtaș poporului în gând și-n faptă,/ Drept și de omenie și cutezător“.” ■•Despre *Proza românească de azi* scrie Al. Piru: „Meritele mi se par de la început indiscutabile. Lectură stăruitoare, analize pertinente, plăcere a divagației, ironie, vervă ne întâmpină mai la fiecare pas. Putem fi de acord și cu proporțiile stabilite pentru fiecare autor sau operă (de pildă Marin Preda 66 de pagini, Ion Lăncrănjan 22 de pagini, Paul Anghel 10 pagini). Rămâne totuși o impresie de prolixitate, demonstrația critică fiind adesea arguțioasă. Afară de asta, intenționând o prezentare de ansamblu, criticul sacrifică ideile sintezei în favoarea prezentărilor de tip monografic pe baza

unei clasificări care nu are în vedere stilurile de creație, tipologia, ci desfășurarea cronologică”. ■•Autorul scurtului profil *Piliuță* este Fănuș Neagu. □•Radu G. Țeposu formulează serioase rezerve față de studiul Sultanei Craia, *Orizontul rustic în literatura română* (Eminescu, 1985): „Sultana Craia se mulțumește să strângă în carte un șir de analize, aplicate cel mai adesea, însă fără relevanță pentru subiectul pe care și l-a propus. Ilustrativistă și lipsită de orice capacitate a demonstrației, volumul Sultanei Craia (numit impropriu *Orizont rustic în literatura română*, întrucât se exercită și pe acela rural) e o carte amputată, întrucât îi lipsește minima orientare teoretică. Cufundată în analiză, autoarea pare a fi abandonat pe dată ce și-a propus la început, de teamă să nu rămână cu tema nefăcută”. ■•Gheorghe Tomozei le cere tuturor celor care țin la literatura română *Implicare*: „Scriitorul care scrie face politică. Nu e chiar un truism. Scriitorul care nu... scrie face și el politică. Și nici aici nu avem de-a face cu un truism. [...] Poate exista creație, poate exista artă în afara vieții poporului? Iată de ce îmi întemeiez credința că refuzul implicării în domeniul politicului e o absurditate. Contrazisă de tot c compune literatura română de totdeauna în ce are ea mai durabil, nemuritor”. □•*Gloriosul jubileu* este omagiat de reporterii realității imediate Victor Niță, Costin Tuchilă și Dan Mucenic.

● [„*Orizont*”, nr. 16] Adriana Babeți realizează, pe două pagini, *Biblioteca de filosofie a culturii românești*. Alături de nelipsitul citat din „opera” conducătorului partidului și statului, își aduc contribuția Ștefan Buzărnescu (*Constantin Rădulescu Motru – restituiri necesare*), Viorel Colțescu (*Teoria formelor culturii la P.P. Negulescu*), Victor Neumann (*Victor Papacostea – descoperirea valențelor universale ale naționalului*), Eugen Todoran (*Gh. I. Brătianu și mitologia ca știință istorică, I*) și Cornel Ungureanu (*Petru Comarnescu – Kalokagathon*). □•Redăm din intervențiile ultimilor doi: Eugen Todoran: „Studiul lui I. Brătianu, *Tradiția istorică despre întemeierea statelor românești*, recent retipărit, nu este numai o replică la obiecția că istoricii români n-au reușit să-și asimileze rezultatele obținute de istorii străini în domeniul criticii izvoarelor privind întemeierea statelor românești, ci și repunere a întregii problematice într-o interpretare printr-o anumită filozofie a istoriei pentru explicarea faptelor, atât prin confruntarea cu documentele contemporane, cât și cu tradiția, populară și cultă, din care eliminând anacronismele și fanteziile, rămâne pentru istorie, pentru cercetarea faptelor consemnate în documentele, și altul ce ține de filozofia istoriei, care dă faptelor o semnificație prin descoperirea substratului lor în relație cu legendele și miturile de circulație universală, adaptate la aspectele specifice ale anumitor condiții istorice”. □•Cornel Ungureanu (*Petru Comarnescu – Kalokagathon*): „Ediția pe care ne-o oferă *Biblioteca de filosofie a culturii românești* (*Antologie* de Dan Grigorescu și Florin Toma, Studiu introductiv, și note de Dan Grigorescu, cu o mărturie de Valeriu Râpeanu) reprezintă un efort exemplar în drumul, încă anevoios, de înțelegere a culturii române din deceniile trei, patru și cinci, o

contribuție însemnată în recucerirea imaginii reale a unui mare cărturar. O «totalizare» demnă de stima noastră”. ■•Anghel Dumbrăveanu reamintește cititorilor că în 1986 Marin Sorescu a împlinit 50 de ani. Textul se numește *Trecând mereu pe-acasă*. □•La *Micro antologia poezilor contemporani* publică versuri (patriotice) Traian Iancu. □•În cadrul anului internațional al păcii, pe ultima pagină sunt redată producții lirice ale unor cunoscuți poeți: Ana Ahmatova în traducerea Madlenei Fortunescu, Octavio Paz, tradus de Mirela Pop, Kanero Mitsuharu (în românește de Petre Stoica), Panas Panaghiotounis, tălmăcit de Andreas Rados.

● [**„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 16**] Geo Ciolcan semnează poemul *Patria și partidul*: „Îi e dat acestei Patrii să privească-n Viitor/ Cu mândrie și cu fală, cu încredere deplină,/ Îi e dat să aibă-n frunte brav Partid conducător/ Și pe Omul CEAUȘESCU, într-o Epocă-lumină!” □•*Omul care a vestit noua istorie a României*, de M.N. Rusu, se află la cel de-al opt-ulea episod: „La Plenara C.C. al P.C.R. din februarie 1935 a fost analizată situația politică internă și internațională. S-a apreciat că raportul forțelor politice înclină în favoarea democrației. S-a adoptat tactica realizării Frontului Popular Antifascist, menit să grupeze pături și categorii sociale largi (muncitori, țărani, intelectuali, meseriași, mici negustori, funcționari, pensionari ș.a.) în vederea îmbunătățirii condițiilor lor de viață, a apărării drepturilor și libertăților democratice, a luptei contra primejdiei fasciste. [...] Un rol însemnat la transpunerea în viață a acestor obiective l-a avut tovarășul Nicolae Ceaușescu care, precum se știe, la acea dată, era membru activ în Comitetul Național Antifascist și instructor pentru Oltenia al Uniunii Tineretului Comunist, – o personalitate revoluționară de excepție. [...] Deși la încheierea alegerilor parlamentare din județul Mehedinți, a nenumăratelor ședințe de instructaj și a difuzării de broșuri și manifeste ale P.C.R. tovarășul Nicolae Ceaușescu este arestat, presa consemnează răsunătoarea victorie în alegeri a maselor populare, a spiritului lor antifascist. «Bătălia electorală de la Mehedinți și Hunedoara s-a terminat printr-un succes al democrației – scrie Ion Vinea în «Facla» din 21 februarie 1936. [...] o avangardă ageră și conștientă». În această «avangardă ageră și conștientă» se afla tovarășul Nicolae Ceaușescu. Acțiunile sale revoluționare desfășurate în Mehedinți îi cereau să intre cu fruntea sus în sala de judecată a Tribunalului militar din Brașov“. □•Dan Botta intră, în tandem cu Grigore Arbore, în aprecierile lui Eugen Barbu *La judecata de apoi a poezilor, Sub semnul lui Phaon*: „Dan Botta îl cita undeva pe Aristotel: «Cel mai frumos lucru din câte sunt e să fii un maestru al metaforei. E singurul lucru ce nu se învață de la alții și e un semn de geniu, căci o bună metaforă implică percepția intuitivă a similitudinii, în lucruri diverse». Mă folosesc de această frază tocmai pentru a spune că decorul, fie el mitologic, fie dantesc, nu face singur poezia. O descriere, pur și simplu, să zicem a unei feerii marine sau montane, o căznire a cerului de a construi cetăți aburoase, plimbate de vânt în vastul spa-

țiu aerian, nu fac, neapărat, poezia oricât ne-ar înfricoșa talentul autorului. [...] Simpla fotografiere a acestor zbateri uriașe nu aduce decât cu acele «marine» de gang, semnate de pictori proști. Când Dan Botta pomenește despre «*irishii ideilor răsărind*» avem de-a face cu un poem într-un vers, individul banal ar fi enunțat acest lucru mai simplu, spunând că «*s-au ivit undeva idei*», ceea ce mi se pare cu totul altceva. Încercătura e și la îndemâna celor mai puțin familiarizați cu poezia: ideilor li s-a acordat o formă materială: *irishii, care răsar*, nu se *ivesc* sau *se arată*. Pare simplu, dar nu e deloc, nu o să încerc să învăț pe amatori să scrie poeme chiar în acest loc, dar într-un fel sunt tentat să-i conduc pe un drum mai puțin banal. Tot acest poet aproape necunoscut, Dan Botta, numise *Pasărea de aur* a lui Brâncuși o *vigilență în spațiu*, ceea ce mi se pare la fel, de genial ca și opera sculptorului care rezumase cu o simplitate dumnezeiască *zborul*, acea țâșnire spre absolut a pasărei, dar și a omului care a ajuns dincolo de stele. Despre ce e vorba: despre esențialitate, despre comprimarea ideii într-o metaforă. Fără această mistificare, în sensul fericit al cuvântului, poezia dispare. Același Dan Botta scria despre muzica lui Schubert că este o *marmură îngândurată*, cum despre poezia lui Hölderlin, credea că e *augurală ca un zbor de vultur* ceea ce nu e deloc banal“. □•Textul lui Virgil Cândea, despre *Locul românilor în istorie universală* are și continuare și urmare. □•Scriind despre *Literatura națională*, C.V. Tudor aduce următoarele argumente: În cadrul rubricii „*Săptămâna*” pe scurt se dau noi exemple de „fraudă literară”: „Cercetând modul în care este prezentată literatura română în lucrări de referință anglo-americane, Ștefan Avădanei trage niște concluzii care ar trebui să ne îngrijoreze: «redactorii (unor importante dicționare literare) pentru literatura română să fie că nu se întâmplă a fi dintre cei mai nepărtinitori, fie că nu sunt tocmai avizați». Cauzele: «traduceri slabe și/sau făcute la întâmplare...»; «inconsistența contactelor culturale cu lumea vorbitoare de limbă engleză...»; «lipsa noastră de informare asupra modului cum ne este reprezentată literatura în lucrările de referință...»; «chiar faptul că angliștii și americaniiștii noștri nu și-au făcut din plin datoria sau nu li s-a oferit prilejul să și-o facă...» [...] • Dar să vedem cum mai scriu școliiții noștri poeți, mult apreciați de critici și colegi? «mi-am amintit cum demult mâncam noapte de noapte / dantela cearșafurilor sperând ca din ea s-apară barbă-cot / (așa îl vedeam eu pe barbă-cot, din dantelă tot / ca și cum de un nou sân'nicolae mama mi-ar fi în / șoșon păpușa aceea hidoasă cu bandaj în loc de gură / iar eu mi-aș fi sechestrat pentru totdeauna în minte bucuria ucisă» *Despre pierdere*, Denisa Comănescu. [...] • Marian Papahagi despre *Școala de literatură*: «câci, iată cu toate că în amintita «școală» conferențiau Mihail Sadoveanu și Zaharia Stancu, din ea n-a ieșit niciun prozator important, în timp ce fără Radu Petrescu literatura română de azi ar fi incomparabil mai săracă (am împinge chiar erezia până la a spune că în proza românească postbelică nu i se poate găsi măsura de comparație decât în Marin Preda, oricât de diferite ar fi – cum sunt – între ele operele lor». Chiar așa?».

19 aprilie

• [„Luceafărul”, nr. 16] Sub genericul *65 de ani de la făurirea P.C.R.* se prezintă, pe prima pagină, Ilie Bădescu (*Timpul nostru cultural*), Fl. Constantinu (*Revoluție și continuitate*), A. I. Zăinescu (*Ca o ființă, grâul*), Gabriel Iuga (*Sunetul păcii pe pământ*), Florentin Popescu (*Reportajul ca mărturie de conștiință*) prelungindu-se în corpul publicației prin rubricile *Cărți și eroi contemporani*, *Dicționar român de idei și sentimente* și *Poezia angajării în dreptul căreia semnează Virgil Teodorescu* (pe prima pagină), Grigore Hagi, Victoria Ana Tăușan, Ion Trif Pleșa, Smaranda Jelescu, Valeria Deleanu și în a căror lirică vibrează ori clocotesc marele realizări contemporane. ■•La *Cărți și eroi contemporani* sunt vizați doi autori. □•Despre *Marele singuratic*, roman al lui Marin Preda, exprimă Gh. Negrea: „Idealul visat de Niculae Moromete este, fără cea mai mică îndoială, un ideal al sufletului trecut printr-un fel de clepsidră a cotidianului, care acționează printr-un prestigiu imens acordat raționalismului. Drama lui Niculae este un tribut social dat naturii umane ce se împarte continuu între simțire și rațiune, între necesitate și iubire. Și niciodată neștiind ea, această lunecoasă natură umană, unde se află acel extraordinar ideal căutat”. □•*Cordovanii, Caloianul și Fiul secetei*, scrieri ale lui Ion Lăncrănjan, comentate de Nicolae Georgescu: „Prin asumarea destinului individual și colectiv, prin acceptarea senină a greutăților și, în ultimă instanță, a sacrificiului pentru o idee – personajele lui Ion Lăncrănjan devin adevărate pasiuni întruchipate, contacte incisive cu lumea ideilor, exemple de iubire de patrie”. □•La rubrica simetrică, dar cu trimitere la poezie, Lucian Chișu semnează articolul *Odă pământului meu*, prezentând volumul cu același titlu al lui Mișu Dragomir. „Discurs poetic cu adânci ecouri umane, orientate spre steaua timpurilor noi, care înviorau conștiințele, lirica lui Mișu Dragomir explică prin întinsa materie poetică (mereu redimensionată prin publicarea altor și altor volume cu versuri inedite), ascensiunea poetului printre reprezentanții notorii ai perioadei postbelice și aduce, din orice unghi am privi-o, în centrul discuției un autentic sentiment patriotic, ca reflex al atitudinii militante, angajate politic a lui Mișu Dragomir. Ei i s-ar potrivi, ca termen generic, *oda*, specie a genului liric în care poetul compune sub îndemnul mereu actual, al versului formulat memorabil de unul dintre primii noștri poeți, *a patriei cinstire*”. □•Z. Cârlușea scrie despre *Poezia energiei revoluționare* (din poemele lui Mișu Beniuc): „Niciodată Mișu Beniuc nu s-a dezis de idealurile sale și, oricâte unde de nostalgie și regret l-ar încerca, poetul mărturisește că oricând ar fi gata s-o ia de la capăt și pe același drum neabătut (v. eseul *Drumul poeziei* din *Scrieri*, 1, 1972). Beniuc rămâne poetul exemplar al revoluției. El vede în poezie «și un document, o secțiune transversală și longitudinală în viața poetului sau a epocii și, astfel, o mostră, o *Stichprobe* istorico-socială». Și nu se sfiește s-o spună că așa i-a plăcut să fie *actual și angajat* (*Actualitatea poeziei*, op. cit.). Beniuc rămâne *herald și rapsod al vremii sale*, poetul social cel mai expresiv și repre-

zentativ al unei epoci de mari prefaceri”. □•Artur Silvestri evocă *Umanitatea descătușată* din lirica lui Teodor Balș: „Aceste exerciții de lirism populist ușurează indiscutabil stilul atunci când, în *Pasărea de sunet*, poetul zugrăvește episoade ale Griviței, la 1933. [...] poetul avea, fără de îndoială, un simț al dramei care trebuie să fi fost consubstanțial. El ilustra, în linia cea mai robustă a liricii românești, poziția unei clase pozitive cu instinct natural al justiției, ținând partea alor lui”. □•În partea literară, tot mai împuținată, V. F. Mihăescu semnează cronică literară la Ion Florin Panduru, *Calul de lângă nouri* (Facla, 1985): „Deși inegală, cu pagini excelente (în special povestirea care împrumută titlul volumului) dar și cu (multe) pagini terne, cartea lui Ion Florin Panduru rămâne o încercare notabilă de pătrundere a problematicii satului contemporan și a comportamentului țăranului bănățean. Cunoscător, la sursă, al acestor realități, autorul are și talentul probat convingător în volumele anterioare, și parțial în acestea, de a le investi cu verosimilitate artistică”. □•Arătând că „în locul sabiei lui Vladimirescu, al cărui *creștet sfânt* îl venera, Mihai Eminescu a întrebuițat un toc cu cerneală violetă”, Mihai Ungheanu își încheie cronică urmată de acest Post Scriptum: „Înterupem aici seria noastră de articole declanșată de apariția volumului de *Opere, XIII* de Mihai Eminescu, cu conștiința că ele nu epuizează nici informațiile, nici problemele pe care volumele de până acum le conțin. Elemente noi aduse de cartea lui D. Vatamaniuc, *Publicistica lui Eminescu*, Ed. Junimea, 1985, întăresc și depășesc unele din încheierile noastre”. □•Fănuș Băileșetanu îi face un portret lui Gheorghe Tomozei în *Poetul și temeile lui*: „Se subînțelege de aici că volumul nu-și refuză un anume ton idilic, o exaltare optimist evlavioasă, o anume jubilație. De altfel, poetul chiar *teoretizează* undeva nevoia de optimism în abordarea subiectelor din istoria națională. Întemeiată pe o observație de bun simț, pe o judecată realistă, convingerea lui Gheorghe Tomozei are toate argumentele în favoarea sa”. ■•Pe ultima pagină, sunt publicate articole dedicate păcii. □•Nicolae Dan Fruntelată: „Nu mă interesează justificările acestui act, nu poate avea justificări acest act. Mesajul președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, adresat președintelui Statelor Unite ale Americii exprimă limpede adâncă îngrijorare a poporului român în fața violării legii fundamentale a planetei Pământ, legea păcii”. □ Constantin Stan luptă pentru pace (și încetarea recurgerii la forță): „Puternicele reacții de dezaprobare, apelurile repetate la înțelegere, la soluționarea oricăror conflicte pe calea tratativelor – pentru că nu există problemă, oricât de spinoasă, care să nu-și afle rezolvarea în timpul discuțiilor bazate pe încredere și dorința reciprocă de rezolvare – dovedesc, dacă mai era nevoie de acest conflict pentru ca adevărul să-și afle drum către toți oamenii – cât de întemeiate sunt propunerile României de stingerea oricăror focare de război, cât de întemeiate sunt propunerile privind raționalitatea în tratarea oricăror probleme. Omenirea trebuie să reacționeze acum, prompt și ferm, pentru ca să nu se ajungă din nou în situația de a trăi un coșmar. Sperăm că visurile de

pace ale României vor triumfa”. Constantin Stan luptă pentru pace (și încetarea recurgerii la forță) □ Celor de mai înainte li se alătură Radu Budeanu care scrie despre același subiect sub *titlul Dreptul vital*: „Suita extrem de vastă de demersuri românești în acest domeniu cardinal al vieții planetei, recente acțiuni ale României, Declarația Marii Adunări Naționale cu privire la Anul Internațional al Păcii sunt mai mult decât elocvente pentru angajarea lucidă, generoasă, de o profundă umanitate a României pe drumul complex, dar necesar al edificării păcii. După cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, caracterul vital al păcii derivă, printre altele, și datorită corelației obligatorii între dezarmare și progres”.

• [„SLAST”, nr. 16] Traian Gânju semnează eseu de primă pagină *Miza filosofică a literaturii*: „Întemeiată pe o analiză lucidă, de mare finețe a istoriei omenești, în toate componentele ei esențiale, filosofia marxistă concluzionează în cunoștință de cauză și pe terenul realității. Nu doar voința și dragostea de om, cât în primul rând adevărul, un adevăr fundamental și fără termen de comparație, ca amploare și vitalitate. Literatura se află ea însăși în interiorul acestui adevăr, iar observațiile lui Marx în marginea unor opere literare și în prelungirea ideilor lui filosofice nu fac altceva decât să emită un certificat de autenticitate acestei afirmații”. □•Versurile consacrate anului mondial al păcii, aparțin următorilor: Ion Segărceanu, Carmen Focșa, Nicolae Trandafir și Nicolae Sinești. □•Scriind despre ciclul romanesc al lui Paul Anghel, mai precis la *Cutremurul*, vol. VIII din *Zăpezile de-acum un veac* (C.R., 1986), Constantin Sorescu vede în acest ciclu romanesc *Mai multe atuuri și o miză parțial ratată*. T.T. Coșovei scrie despre Mariana Codruț (*Măceșul din magazia de lemne*, Junimea, 1982): □•Disputele din interiorul generației se aprind cu noi comentarii ale lui Ion Creangă (pseudonim sub care se ascunde Ion Cristoiu ?) și *Drepturile la replică*, primite (în acest număr de la Artur Silvestri): □•Mircea Dinescu anunță prăpăstios, dar cu semnul întrebării: *Despărțirea de Paleologu?*: Al. Paleologu a tăiat nodul gordian al eseisticii, reducând pur și simplu bunul gust al numitorului bunului simț. În bucureșteana snobilime, numele lui Al. Paleologu e pronunțat cu graseiată evlavie și sincer vorbind nu îi înțeleg motivația. Vor cu toții, cum s-ar spune, *nuntă cu generalul*, numai că generalul își păstrează în continuare bastonul în rucsacul de soldat și, una peste alta, își pierde vremea cu recruți de-alde noi”. □•La rubrica *Scriitorii tineri și cărțile lor*, Valeriu Bârgău îl are în centrul atenției pe ieșeanul Alexandru Dobrescu: „Alexandru Dobrescu e un duelgiu profesionist, cunoscător al unui număr însemnat de mișcări în fața cărora puține săbii rezistă. Consecvența criticului și omului față de propriile păreri și judecăți și prejudecăți este uluitoare. De la Gheorghe Grigurcu și ceva mai înainte de la «răul» Cornel Regman, critica românească n-a mai primit un curent de aer proaspăt cu un asemenea debit, cu o asemenea viteză”. □•Printre „prezențele” editoriale la *Marea Sărbătoare*, adică glorioasa aniversare a P.C.R.) se află și Ștefan Mitroi cu volumul *Nimic despre singurătate*, în curs de

apariție la editura Eminescu. □•Cel de-al doilea nominalizat este Florentin Popescu, autorul aici al reportajului *Carte de dragoste pentru București*, care se deschide cu fragmentul călinescian din Enigma Otiliei. În textul său, Florentin Popescu scrie explicit că toposul se numea *Podul calicilor*, tocmai de aceea nefiind de mirare că în titlu apare: *De la Podul Caliței la bulevardul Victoria socialismului*: □•Invitatul din acest număr al Carolinei Ilica se numește George Bălăiță: „Ce roman înspăimântător e *Lumea în două zile!* Primele pagini... Apoi ți se dezvăluie splendoarea acestei cărți unice, în care descoperi toate procedeele romanului modern, stăpânite și orchestrate cu pricepere de demiurg. Multă fantezie, multă ironie. Fantasticul pare real, realul devine fantastic. Eroii săi nu sunt niciodată leneși; prezența lor atrage, ca un magnet, lucruri, ființe, întâmplări. George Bălăiță știe să lucreze cu foarte multe personaje; se face că le pierde pe drum și ele apar când nu te aștepți. Cu meșteșugul unduirii orientale a narațiunii se pricepe să înnobileze amănuntele și să organizeze totul după tehnica simfoniei. Are grijă să nu plictisească cititorul și ambiția să-l întărească mereu”. □•La *Antologia cenaclului prin corespondență* i se alocă un spațiu (cu repetiție) lui Radu Aldulescu. Nu se precizează titlul textului.

22 aprilie

• [„**România liberă**” 1286] Vasile Băran semnează articolul manifest *Pacea, imperativ al întregii planete*.

23 aprilie

• [„**Viața studentescă**” nr.16] Sorin Avram scrie despre Nora Iuga și versurile acesteia din *Piața cerului*, C.R., 1986: „Scenografia recentului volum semnat de Nora Iuga este destul de alambicată și de bizară pentru a ne lăsa oarecum nedumeriți. El disimulează, sub masca însemnărilor întinse, fragmentar, de-a lungul unui an și a vocilor-poeme intercalate între acestea, proiectul unui bilanț, existențial / imaginar, conturat în pofida oricăror falii sau traume ivit, ori tocmai datorită impactului lor asupra intenției artistice originare. Alegerea bucătăriei ca spațiu sordid-închis al consumării dramei interioare, una ce ține esențialmente de provizoratul și efemeritatea oricărui gest uman decisiv nu e deloc accidentală ori adoptată dintr-o înclinație provocator-pitorească. Ținând, așadar, descrierea fără excesivă ostentație, a însăși precarității condiției actului de a scrie cât și a orizontului de obiecte și atitudini poetic-inspiratoare, Nora Iuga își pecetluiește opțiunea pentru o poetică a derizoriului și a banalului, cu posibilități ilimitate de insolit și «agresivitate» stilistică. Dintr-un astfel de context. Autoarea deconspiră singură raportul schimbat cu cuvintele ce intră în raza sa de atenție, cu un denunț auster al propriei crize. [...] „Forțând o anume stare a paradoxului, Nora Iuga imploră o condiție umilă pentru poezie, umilitate pe care harul său autentic reușește să-l convertească, pe nesimțite, în cale regală, substanței înnoită, a formulei sale lirice“.

24 aprilie

• [„România literară”, nr. 17] *Partidul clasei muncitoare* se intitulează editorialul redacțional al publicației, însoțit de poemul lui Radu Selejan, *Pute-rea poporului nostru, eternă*, care are drept refren, de opt ori, cuvântul Partid!

□• *Despre o conștiință vastă*, scrie A. I. Zăinescu: „Angajarea este în acest fel intrinsecă spiritului creator. O conștiință vastă luminează orizonturile creației și prin ea, prin această conștiință, lumea gândurilor și sentimentelor noastre dobândește puterea de a se exprima”.

□• *Patriei – Partidului* (selecție de versuri patriotice nelipsită din nici un număr al acestui an, îi are ca exponenți ai nețârmuririi sentimentelor față de partid și (mai ales) conducerea acestuia pe Ion Brad, Nicolae Dragoș Eugen Jebeleanu, Violeta Zamfirescu și Eugen Frunză.

□• Mijlocul revistei este consacrat celor 65 de ani aniversari ai P.C.R.

□• Sub semnătura lui Victor Duculescu, sunt trecute în revistă toate marile evenimente din biografia P.C.R. de la Congresul al IX-lea până la cea mai recentă Plenară.

□• Al Săndulescu prezintă *Noua istoriografie literară*: „Noua istoriografie literară se înfățișează sub o varietate de forme, ea ținând la o Istorie a literaturii române, care pe anumite perioade a și fost scrisă de către unii dintre istoricii noștri literari. O istorie care să surprindă întreg fenomenul românesc de la primele documente în limba română până la cea mai tânără generație poetică, iată un ideal către care merită să privim neîncetat. Așa după cum este necesar să continuăm opera de recuperare a tuturor valorilor prin ediții, prin culegeri de documente, prin monografii. Aceasta înseamnă o permanentă îmbogățire a tezaurului culturii noastre naționale, adică a avea una dintre cele mai nobile meniri, în spiritul unui înalt profesionalism și al unei implicite conștiințe patriotice”.

□• Tot pe întinsul a două pagini sunt reportajele lui Dim. Rachici (*Partidul are forma inimii noastre*) și Eugen Teodoru, *Continuitatea primăverilor*.

□• *La Revista revistelor* un loc de seamă ocupă „Convingeri comuniste”, publicația tinerilor aspiranți la literatură, trecuți binișor și prin ideologie: „În numărul 2/aprilie 1986 al revistei Centrului Universitar București, deschis sub semnul aniversării a 65 de ani de la înființarea P.C.R., omagiată într-un editorial despre *Forța exemplului eroic al luptei comuniștilor*, sunt câteva puncte de atracție în ordine culturală. Mai întâi, retipărirea unui poem (*Invocare*) al lui Nichita Stănescu din volumul *Dreptul la timp* (1963), însoțit de o însemnare redacțională. Apoi, un interviu inedit obținut de Smaranda Găiculescu de la Gabriel García Márquez! Marele columbian lasă la un moment dat să-i scape o notă de tristețe a celebrității: „toată lumea îl caută pe celebrul Gabriel García Márquez. Toți vor autografe, favoruri și bani. Pe Gabo îl caută mai puțini”. Alte puncte de interes: fragmentele din dialogul purtat de regizorul Mircea Daneliuc la o întâlnire cu studenții bucureșteni, traducerile după Bob Dylan de Alexandru Andrieș și o serioasă dezbatere despre poezia actuală, la care participă foarte tinerii autori Ramona Fotiade, Horia Gârbea, David Ionchim, Dan Silviu Boerescu și coordonatorul revistei, Paul Nancă. La concurență cu

Márquez, noutatea numărul unu a revistei este totuși lansarea unei simpatice colecții intitulată *Cartea cea mai mică*: este; vorba de un supliment așezat la mijlocul revistei ; împăturit și tăiat, el se transformă într-o plachetă de 32 de pagini, format ceva mai mic decât „Livre de poche“! La prima apariție, colecția publică sub titlul *Copilăria secretă* un grupaj de poezii de Horia Gârbea. În *Argumentul* prefățator, criticul Mircea Martin îl consideră pe autor «un poet deja matur». Cele douăzeci și nouă de poezii publicate în *Copilăria secretă* indică o manieră a scrisului lapidar, în versuri precis tăiate, cu o anumită cruzime a notației, deviate de obicei spre paradoxuri tăios-ironice”. □•N. Manolescu se ocupă de *Inducții critice și sentimentale*, extrase din cartea lui Alexandru George, *Petrețeri cu gândul și inducții sentimentale*, C.R., 1986: „Citind eseurile lui Alexandru George, ne facem lesne o idee de importanța ca exactitatea (fineața, nuanța) să meargă la un loc cu adevărul. Acest adevăr nu e numai decât unul strict critic, cum am indicat deja, sfera eseisticii autorului fiind mult mai cuprinzătoare. Aș menționa, mai ales, problemele psihologice și morale prezentate în cartea lui Alexandru George”. □•Despre *Ființa morală a poetului*, scrie Florin Mugur: „Puncte de plecare. Tomozei are un singur înaintaș și, în ciuda aparențelor deconcertante, a urmat cursurile unei singure școli, cea cu numele *Mihai Eminescu*. Puțini își dau seama că, scriind uneori – conștient, vizibil, afișat – în stilul vreunui înaintaș sau al vreunui contemporan, Tomozei nu dovedește câtuși de puțin că se află sub influența lor, ci, dimpotrivă, arată că, stăpân pe sine, bântuit de îndoielile oricărui artist înăscut, dar de niciuna cu privire la talentul și meșteșugul său, dă glas unei totale lipse de complexe. Își permite”. □•Laurențiu Ulici face o paranteză la *Generația '70*: ■•Sărbătoritul acestui număr este Eugen Jebeleanu, despre care scriu Al. Călinescu (*Recitind „Hanibal”*): „Materia poetică din *Hanibal*, de la nivelul *fragmentului* la acela al ansamblului, apare alcătuită din câmpuri de tensiune, din elanuri și replieri, din paralelisme și opoziții. Fragmentarismul, fracturarea discursului, distribuirea lui pe porțiuni mici de text în jurul unor imagini-nucleu duc la impresia de structurării spațiului textual, pe care însă rețelele tematice – prin recurența motivelor – îl restructurează și îi conferă o coerență remarcabilă”. □•Eugen Simion (*Respirația invizibilului*, din al cărui articol extrem de scurt citat: „Voind să scriu un articol despre Eugen Jebeleanu mi-a venit deodată în minte o metaforă din *Arma secretă*, cartea sa de poeme din 1980. «Poezia este o respirație a invizibilului». M-a surprins această definiție când am citit-o prima prima oară, mă surprinde și azi când îmi amintesc de ea. Jebeleanu este cu precădere un poet al realului, el vorbește despre ceea ce vede și întreține cu lucrurile o relație încordată de veghe și suspiciune.[...]Și, totuși, poezia este o respirație a invizibilului, zice Jebeleanu într-un splendid vers embelmatic”.

● **[„Tribuna”, nr. 17]** *Umanismul rezolvării problemei naționale de către P.C.R.* este subiectul atacat de Ioan Chișu: „Succesul rezolvării depline a pro-

blemei naționale în România rezidă în abordarea ei multidimensională, globală, completă [...] . Izvorul tuturor acestor mari împliniri se află în mărețele cuceriri din anii socialismului, și, cu deosebire, cele obținute în perioada de după Congresul al IX-lea din 1965 – Epoca Nicolae Ceaușescu – epoca cea mai înfloritoare din întreaga noastră istorie națională. □•Poezia *Întotdeauna* este semnată de Ion Brad: „Întotdeauna, Țara, clar izvor/ Acestui neam, prin ea nepieritor/ Care ne mută fluviile-n vine,/ Roză de vânt a timpului ce vine”.

■•Dezbaterile organizate în prezentul număr se intitulează *Resursele poeziei militante și patriotice*. Redăm extrase din luările de cuvânt. □•Ion Haineș (*Coordonate ale poeziei patriotice contemporane*): „Mesajul umanist al poeziei române contemporane, caracterul ei profund angajat vin dintr-o modificare a concepției despre lume a poeților înșiși care, într-o deplină libertate de creație, neabandonând problematica complicată a eului intim, se fac ecoul sensibil al marilor frământări ale lumii contemporane, traversată de profunde contradicții. [...] Se poate afirma însă că niciodată poezia română n-a dezvoltat cu atâta generozitate ca astăzi motivul poeziei patriotice, care a căpătat, în noile condiții istorice, accepțiuni noi, ca și conceptele de *patrie, popor, erou*, îmbogățite substanțial prin raportarea la o nouă dimensiune, umanismul socialist, viziunea materialist-dialectică asupra lumii. Coordonată esențială a literaturii române dintotdeauna, patriotismul trebuie înțeles astăzi, într-un mod mult mai complex, mai nuanțat, el definind o *atitudine politică* angajată, care nu exclude poezia, ci o presupune”. □•Teohar Mihadaș (*Poezia Patriei*): „Idea de patrie stă sub semnul unei misterioase și absolute tăceri... Ea nu este marfă de preocupare, de uz personal, nici de distracție, și nici tiribombă de bâlci. Iată de ce cuvântul, atunci când se încumetă a vorbi despre Ea, trebuie să vină la rândul său cu o încărcătură de frumuseți tot atât de misterioase în grăitoarea lor tăcere”. □•Ion Lungu (*Excepție și normă*): „O soartă, numai în parte asemănătoare cu *Marseilleza* francezilor, o are *Un răsunset*, devenită și ea cântec de luptă prin muzica lui Anton Pann, fiind consacrată sub titlul *Deșteaptă-te, române* (primul vers al poeziei), care a însuflețit atât pe revoluționarii români de la 1848 din toate provinciile în năzuința lor, cât și ulterior pe făuritorii statului român unitar, nepierzându-și forța sa emoțional-mobilizatoare nici în zilele noastre, cum s-a întâmplat și cu alte cântece patriotice excepționale, ca *Tricolorul*, devenit în zilele noastre imn național”. □•Miron Scorobete (*Asemenea pământului*): „Dacă în arterele unei poezii ce se vrea patriotică nu curge măcar un strop din sângele ce s-a vărsat pentru ca patria să existe, ea nu-și merită numele și e un sacrilegiu să fie publicată”. □•Negoită Irimie (*Poetul – ca soldatul*), □•Ian Oarcăsu (*Tema patriotică*): „Poetul este un Amfion modern, exemplar: cântă și zidește. El se luptă cu propria-i inerție; trăiește eroic, purificat, *în miezul unui ev aprins*; se dăruiește semenilor anonimi; își pune întrebări capitale, de un radicalism etic neîntâlnit înainte; încearcă să rezume și să exprime arderile și elanurile colective”. □•O altă temă a numărului de față este

dată de evenimentul marcat de *Concursul național de limba și literatura română „Mihai Eminescu”*, desfășurat în acest an la Cluj, semnalat ca atare încă din nr. 14, cu interviu luat de Nicolae Prelipceanu profesoarei Zoe Dumitrescu-Buşulenga. Tema este reluată la finalul Olimpiadei □•Din partea locului semnează Iuliu Pârvu (inspector școlar de specialitate): „Sinceri să fim, ne așteptam la un progres față de edițiile precedente. Pe de o parte, pentru că an de an s-a înregistrat un sens ascendent al acestor rezultate, dar înainte de toate pentru că urmând primului Congres al Științei și Învățământului și desfășurându-se în preajma aniversării a 65 de ani de la făurirea P.C.R., mărețul jubileu, era de așteptat ca toți participanții să se mobilizeze exemplar, pentru a onora cum se cuvine aceste importante evenimente”. □•Dintre invitați se pronunță Anghel Gâdea, în articolul *O mare sărbătoare*. □•Un interviu acordă și Constanța Bărboi, director general adj. în Ministerul Educației și Învățământului, forum care organizează concursul. □•Laureații anului 1986 sunt, între alții: Laura Pavel (*Eminescu și noi*, pseudo-jurnal, Liceul de Filologie-Istorie Cluj-Napoca), Alexandra Ciocârlie (*Râmân amintiri*, Liceul de Filologie-Istorie Timișoara), Gabriela Fruntelată (cl. A IX-a, Liceul de Matematică-Fizică „Nicolae Bălcescu”, București). ■•Ion Butnaru oferă „Tribunei” un interviu cu Radu Boureanu: „- *După o viață întregă dăruită Artei, ce înțelesuri dați travaliului poetic, ce resorturi intime i-ați descoperi?* – Trebuie să mărturisesc că niciodată nu m-am autoproiecat valoric! N-am fost broasca din fabulă umflându-mă de orgoliu și nici n-am așteptat să fiu umflat, să fie dilatate datele vieții și cele spirituale. [...] - *Ne-ar interesa opinia dv. despre statutul estetic al liricii patriotice*. – Acest statut nu poate face abstracție de sinceritate, de autenticitate, de adevărul crezurilor colective, al năzuințelor ce animă obștea într-un moment sau altul al evoluției sale. Poezia patriotică nu poate fi un teren pentru aventuri și aventurieri spirituali. E un spațiu sacru al conștiinței estetice. Eu o văd ca pe un copac uriaș, cu rădăcinile înfipte în pământul natal. Poezie de substanță artistică și emoțională, ca o simfonie în care toate instrumentele să se audă armonios, iar acordurile lor ample și profunde să umple cupola sufletului colectiv. – *Există prejudecata că mijloacele de expresie în acest gen de poezie se regăsesc într-un arsenal... consacrat!* – Fiind vorba despre o poezie majoră, substanțială, neconținut nouă și înnoitoare, mijloacele de expresie, modalitățile și tonalitățile folosite se cer continuu adecvate conținutului de idei și sentimente. Ritmurile clasice, tradiționale chiar, se pot îmbina fericit cu ritmicitățile moderne, cu imaginile ce apelează la relația sinestezică, la metafora, alegoria sau simbolul ce încorporează achiziții ale filosofiei, ale gândirii științifice. Totul e ca sudura lor să fie desăvârșită, sinteza lor intimă să fie în consonanță cu puterea de receptare și de reprezentare lăuntrică a publicului actual”. Plus poezia acestuia, *Magnet*: „Ciocârlia/ cade glonț atrasă de magnetul/ dorului pământului/ Precum eu mereu de miracolul cuvântului/ România”. □•Ion Cocora își reproșează că „Iată. Au trecut cinci ani de când nu am mai

scris despre Eugen Jebeleanu”. Din lectura articolului rezultă că Ion Cocora îl sărbătorise pe Eugen Jebeleanu la împlinirea vârstei de 70 de ani, lucru pe care îl repetă acum, la împlinirea a 75 de ani: „Chipul Poetului și chipul Poeziei în cazul lui Eugen Jebeleanu au aceeași dimensiune existențială, întruchipează același destin, aceeași ordine a vieții și timpului. Măsura lor morală și filosofică o dă, fără îndoială, credința că omul este «împrumutat vieții de către moarte»”. □•Mircea Popa recenzează două cărți de poezie. Prima este *Răstimp între cuvinte* și aparține lui Toma George Maiorescu: „E limpede că în fața unei asemenea avalanșe de materie versificată, controlul de calitate să funcționeze slab, căci dacă e adevărat că orice atingere se transformă în poezie, nu orice poezie se naște la orice atingere. Eterogenitatea și exotismul, extravaganta și discursivismul devin astfel principalele caracteristici ale acestei poezii, născute la convergența dintre suprarealism și picto-poezie”. □•Cea de a doua este *Paranteza lunii* și a fost concepută de Petre Got: „În esență, poetul are pentru cuvânt un respect aparte; el celebrează grav și solemn momentele diurne dându-le aura inefabilului, într-o direcție care le colorează sentimental și le orientează spre laturile de adâncime ale unei purități ontice”.

25 aprilie

• [„Contemporanul”, nr. 17] Corneliu Leu este prezent pe prima pagină cu un *Gând de pace*: „Înălțător lucru pentru un popor să aibă în fruntea lui un om care-i limpezește neconținut direcțiile crezului de construcție socialistă. Dar, mi-aș permite să spun, nici oamenirii nu-i poate fi indiferent când un om politic de genul Președintelui Ceaușescu vorbește în numele nevoii ei de pace!... Pentru că, iată, în acest 1986 decretat An Internațional al Păcii, programul românesc de afirmare a acestui țel propus, se arată a fi unul dintre cele mai concrete și mai edificatoare pentru ceea ce are de făcut omenirea. [...] Vine aceasta dintr-o tradiție românească de responsabilitate față de continentul pe care, viețuind, noi dorim să conviețuim. Tradiție istorică de prim rang. Să nu uităm că, în evul mediu, clopotele Europei sunau în cinstea victoriilor domnitorilor români care apărau independența continentului făcând aici, la Carpați și Dunăre, zid în fața năvălitorilor! Astăzi, nu numai clopotele, ci toate glasurile rațiunii acestui experimentat continent, vin să răsune în consensul ideilor pe care le-a clarificat Președintele României socialiste. Tocmai întru ideea sfântă și străveche a apărării independenței și securității popoarelor!”. □•Ion Dodu Bălan semnează editorialul *Partidul umanismului revoluționar*: „Satisfacerea nevoilor materiale și spirituale ale poporului nostru constituie una din trăsăturile fundamentale ale umanismului socialist și de aceea prezentarea lui complexă în literatură și artă este o cerință esențială, fără de care creația contemporană nu poate fi la postul ei și la nivelul exigențelor cititorilor. Omul acesta complet și complex, cu o formație multilaterală, se cere să fie în centrul literaturii noastre umaniste dacă vrem ca ea să fie o oglindă a epocii de azi, să

intereseze oameni i și să exprime înalta înțelegere filosofică a politicii partidului nostru. Literatura noastră actuală este parte organică, un vlăstar din trunchiul mare al creației spirituale românești stimulate și îndrumate de partid, printre ale cărei trăsături definitorii – patriotismul, democratismul, militantismul, simțul istoriei, vocația universalității –, *Umanismul* ocupă un loc de prim rang. Umanismul literaturii actuale are tradiții bogate, rădăcini adânci, vizibile sau ascunse, în opera unui Nicolaus Olahus, Neagoe Basarab, Mihail Halici, Miron Costin, Constantin Cantacuzino, Nicolae Milescu, Dosoftei, Dimitrie Cantemir, Gh. Brancovici și mulți alții care au cunoscut culturile antice, le-au integrat vieții spirituale ale vremii lor, au cultivat filosofia, istoria, filologia, morala și au exprimat în opera lor idealurile populare, acordând un interes deosebit pentru tot ceea ce ține de *om* și militând pentru dezvoltarea liberă a personalității umane“. ■•Antologia „Contemporanul” care are de mai multe numere genericul *Gloriosul stegar al victoriilor noastre*, este reîmprospătată cu versurile lui Victor Tulbure (*Mândrie*), Dragoș Vicol (*Cuvântul partidului*) și Majtényi Erik. □•Victor Tulbure: *Partid iubit, sub steagurile tale, / De-atunci bat o neînțoarsă cale, / De-atunci stăpân îmi ești. Și-ți sunt oșteanul / Ce se căleşte-n focul luptei grele. / «Aceasta e mândria vieții mele!»*. □•Dragoș Vicol: *„Este-un cuvânt pe care-l port cu mine / oriunde și oricât spre tot mai bine; / ni l-am cuprins în sânge și în vreme / mereu spre împlinire să ne chema!”*. □•Variantele pledoariei etice din romanul Eugeniei Tudor Anton (*Vară vrăjmașă*) o preocupă pe Rodica Florea: „Fără a fi, propriu-zis un roman politic, romanul de analiză psihologică al Eugeniei Tudor Anton își propune – și realizează – apropierea, fără contrafaceri, de autenticitatea epocii noastre, predominant rămânând criteriul adevărului din planul etic și social politic. Eugenia Tudor Anton n-a aderat la formulele românești care pulverizează epicul și fură identitatea personajelor. Silul e modern, incitant, formula epică suplă, adoptând diversificarea și multiplicarea perspectivelor narative, dar păstrându-și, nealterată logica interioară. *Vară vrăjmașă* e o carte neliniștitoare dar profund benignă prin apelul ferm la responsabilitate, atât față de destinele individuale cât și față de colectivitate“. □•Majtényi Erik: *„Acest partid îl preamăresc, prin care / baladele și cântecul au sens – / partidul ce trasează – adânc pe zare / conturul comunismului, imens”*. Despre □•Sub un titlul care își descoperă parțial semnificațiile (*Patriotismul textului de teatru*), Emil Manu analizează piesa dramatică a lui Dan Tărchilă, care se abate de la cursul pe care balada *Mănăstirea Argeșului* (cunoscută și ca balada *Meșterul Manole*) îl avușese în creația folclorică și cea cultă: „Autorul reformulează mitul medieval punându-l de acord cu «sufletul oamenilor de pe pământul nostru», înțelegând prin această metaforă, concepția românească despre jertfă. Și, aici, se află, în această idee, sensul parabolei pe care ne-o propune Dan Tărchilă în *Zidarul*. Reformularea este conținută implicit în textul dramatic și explicit în cele cinci eseuri (comentarii) publicate într-o secțiune aparte a cărții. [...] Piesa lui Dan

Tărchilă nu are o acțiune suprapusă conținutului legendar al baladei, ci continuă în timp prezentarea evenimentelor, reformulând pe plan narativ textul original. [...] Dar drama visului îngropat în ceva, în cazul de față, într-o mare operă de artă, era deja anunțată de Dan Tărchilă, într-o piesă anterioară, *Hoțul de vise*. Aici, însă, în cele unsprezece variațiuni dramatice, pe tema legendei *Meșterul Manole*, drama visului unui creator este detaliată în secvențe simbolice, gândite să aibă nu numai o trimitere generală pe linia unui ethos românesc, ci chiar o trimitere la adevăruri care ne sunt contemporane. Drama se citește și cu senzația unui poem dar și a unui eseu dramatizat, unui comentariu insolit ce ne convinge că *Zidarul* nu este numai o piesă istorică, cu o acțiune inventată, ci chiar o comunicare intimă de artist, ce conține o întrebare fundamentală asupra creației. În dramaturgia lui Dan Tărchilă, *Zidarul* este un reper“. ■Laurențiu Ulici scrie câteva cuvinte la despărțirea de Mircea Eliade în articolul *Vocația Universalității*: „Într-o generație cu multe piscuri, formată, intelectual și moral-psihologic, în deceniul al treilea, afirmată prin operă în deceniul următor, Mircea Eliade a avut în chipul cel mai fățiș vocația universalității. [...] Vorbind despre această moștenire pe care ne-o lasă Eliade, trebuie să subliniem faptul că acest spirit luminat și universalist a avut neînduplecatul și sublimul orgoliu de a scrie proză în limba română, dovedindu-și astfel patriotismul, unul de speță rară, perfect adecvat vocației sale, racordat adică la universalitate. Cu Mircea Eliade dispăre un mare savant și un mare scriitor dar rămân în urma lui nu numai niște cărți de prim raft ci și ideea, iradiind, dăătoare de speranță, din toată opera lui, că omul vrea, poate și merită să fie cunoscut el însuși în aceeași măsură în care vrea, poate și merită să cunoască“. □•Lirică din Republica Democrată Germană și Zilele dramaturgiei bulgare se adaugă conținutului literar ar numărului de față.

• [„Cronica”, nr. 17] Al. I. Friduș dialoghează pe tema *Spiritul patriotic și revoluționar în arta românească* împreună cu Dan Hatamnau, Radu Negru, Viorel Mărginean, Alexandru Ichim, Mircea Ispir, Dan Covataru în partea de „încălzire” a discuției intrând nume precum cele ale lui Davinci, Brâncuși, Shakespeare. ■•La ancheta *Monografia scriitorilor contemporani*, intrată în linie dreaptă, răspund N. Steinhardt și Mircea Braga. □•N. Steinhardt (*Ieșirea din sine*): „Este însă în afară de orice îndoială că pe tărâmul monografiilor și restituirilor critice s-au obținut rezultate interesante. Mai mult, poate, în domeniul acesta decât în altele. Erudiția obiectivă atrage prin ea însăși – ca exercițiu spiritual calmant și relaxant precum și ca îndeletnicire de nu chiar psihosomatică în orice caz ergopsihică, deci cu efecte prielnice întregului organism –, dar și ca un prilej de slobodă exprimare indirectă a multor idei, păreri, simțăminte greu de dat în vileag la persoana întâi. Monografiile ajung astfel a deveni un soi de autobiografii ori spovedanii, moduri de istorisire și vădire a eului prin personaj interpus, *par truchement* zic francezii, iar *truchement* nu-i decât deformația lui *dragoman*, despre care prea bine știm că înseamnă interpret. Situa-

ție pirandeliană, aș fi ispitit a spune: nu caută oare autorul studiului un autor-erou care să poată sluji drept personaj (*persoana*: mască) sfiiciunii sale scenice și să poarte publicului un mesaj lăuntric întrupat *pro causa*? 2. Șanse, prin urmare, din pricinile sus-menționate, sunt. Atmosfera erudit-comentatoare și indirect-expozitivă favorizează monografiile, biografiile (exemplare, desigur: a lui Eminescu de G. Călinescu, a lui Titu Maiorescu de E. Lovinescu, a lui Dui-liu Zamfirescu de Mihai Gafița, a lui Macedonski de Adrian Marino), studiile purtând asupra unor școli sau curente literare (pilde: lucrările lui Z. Ornea, Ov. S. Crohmălniceanu, Eugen Simion, Dumitru Micu, Mircea Zăciu și destul de multe altele). Sunt dispus a crede că există la noi condițiile necesare apariției unei opere de ansamblu și gravitate în genul *Port-Royal*-ului lui Sainte-Beuve. 3. Nu se acordă, gândesc, nu se acordă în general suficientă atenție părții biografice. Rămâne schematică, sumară, prea seamănă cu un tabel cronologic (fie el dezvoltat). Se tinde mai degrabă spre studiul critic al operei. Biografia e mai dificilă (Impune cercetări mai anevoioase, mai îndelungate. Stăruință, așadar, timp și spirit detectiv, iscoditor). Asupra ei ar trebui să se insiste, nu din poftă de amănunțimi picate ori senzaționale, ci pentru a întregi tabloul, a reînvia o epocă, o lume un stadiu al culturii și civilizației. Stabilirea raporturilor dintre operă și viață poate – cu precădere în perioadele istorice denumite critice – dobândi puteri revelatoare. [...] 4. Înșir, la întâmplare, câteva nume: Ana Blandiana, Radu Petrescu, Ileana Mălăncioiu, Ioan Alexandru, Cezar Baltag, Augustin Buzura (romancierului acestuia remarcabil, puternic, fecund, atât de original, i se acordă prea puțină luare aminte). Despre Emil Botta au publicat studii cîntre cele mai însuflețite Doina Uricariu și Radu Călin Cristea. Am dori totuși o biografie mai dezvoltată a sa. La fel și pentru Marin Preda și Laurențiu Fulga (să nu devină un scriitor uitat!). Cu privire la Mateiu I. Caragiale s-a făcut mult în ultima vreme. (Dovadă: *Dosarul lui Al. Oprea*). S-a scris cu migală (Șerban Cioculescu, Radu Albală, Ovidiu Cotruș, Alexandru George), cu entuziasm, cu o bucurie care nu înșală, cu desfătare. Ce biruință postumă! Mai este loc, cred, pentru o mare exhaustivă biografie analogă celei întocmite de englezul George Painter pentru Proust. Tot astfel aștept adevărate biografii pentru Paul Zarifopol, N. Iorga, Octavian Goga... Despre Sadoveanu s-a scris enorm și subtil; totodată, aș zice, *pedantă* și *spunătoare*. (Aceeși observație pentru Arghezi: Alexandru George a mers departe, nu deajuns, nu s-a intrat deocamdată în faza explorărilor în adâncime). [...] Biografii solide, *serioase* (*fără* omisiuni, *fără* salturi, *fără* fereli), documentate și – pe cât posibil – nu reci și solemne și cu miros și gust de praf scuturat de pe cărți de circumstanță. Acesta-i secretul bine știut (dar nu îndeajuns pus în practică), al genului: îmbierea erudiției cu viața, a *metodei* cu *grația*. A început de curând scoaterea din umbră a operei lui Ștefan Nenițescu, poet, filozof, critic de artă, om universal. Bun lucru și acesta. Și despre Anton Holban știm încă prea puțin. Ori despre Camil Petrescu. Ar trebui să li se dedice studii ample și atente lui Ștefan Bănu-

Ilescu și lui Ștefan Aug. Doinaș. Condițiile de lucru se simplifică (ori se complică?) atunci când există un jurnal sau memorii ale scriitorului: cazurile Maiorescu, Gala Galaction, Rebreanu, Lovinescu, Iorga... De cele mai multe ori jurnalul sau memoriile nu suplinesc biografia; o fundamentează, ba o și provoacă, îi sunt ca o sfidare, ca un magnet. 5. Răspunsul meu e din nefericire negativ. Mărturisesc însă: dacă aș întreprinde o asemenea lucrare mi-ar fi pe plac să o consacru unui autor de care nu mă leagă afinități spirituale, preferințe mintale. Ci, dimpotrivă, unuia dintr-o tagmă adversă. Întâi pentru a mă obișnui să citesc fără nerăbdare și acrimonie ceea ce nu-mi merge de-a dreptul la inimă; al doilea, ca să deprind lucruri (pentru mine) noi; al treilea ca să cunosc terenuri, drumuri și poteci pe unde trec rar; în sfârșit pentru a da un modest exemplu al puținței de a trata oamenii, cărțile și ideile altfel decât prins în dezolanta strânsură a cleștelui: apologie sau desființare! ori înfruntat de atroce dilemă: opinie sinceră sau solidaritate de gașcă! [...] Biografia mi s-a părut întotdeauna un gen filotime, îngăduitor, neorgolios, și potrivit temperamentului românesc: din străvechime și neîncetat pornit spre mărinimie. Deoarece biografia ori studiul critic, să n-o uităm, se întâmplă a fi o mărturisire acoperită; este mai înainte de toate un act de smerenie și de ieșire din sine, adică o faptă de iubire, adică o jertfă“. □•Mircea Braga (*Valoarea creației*): „Să fi de observat, mai întâi, că noțiunea de „monografie» și-a pierdut sensul original, cel care a consacrat-o, devenind un soi de generic: în majoritatea cazurilor, numim astăzi monografie orice tipăritură mai întinsă, consacrată operei (uneori și vieții!) unui scriitor (creator), indiferent de suprafața «obiectului» propus, de ținta urmărită și, mai ales, indiferent de metoda folosită. E drept, câteodată funcționează o anume circumspecție, drept car apar notificările: «studiu monografic», «micromonografie» etc. Nici colecțiile unor edituri nu delimitează tipul de demers, optând pentru sintagme, nu întotdeauna cu acoperire în text, ca *Introducere în opera lui...*, «Contemporanul nostru» ș.a. Personal, nu găsesc nimic de condamnat în această situație; o văd chiar decurgând dintr-o necesitate care exprimă, în fond, un nivel cultural superior. Fiindcă monografia, să-i zicem: «clasică», aceea de factură – bunăoară – lovinesciană, mai recent numită (peiorativ) «universitară», reprezintă doar un al doilea instrument de lucru pentru criticul și istoricul literar (primul reprezentându-l, evident, ediția critică – dacă există!) [...] Cum s-a putut observa, n-am delimitat – în rândurile precedente – critica de istoria literară, tocmai fiindcă nu consider monografia drept «spațiu vital» numai al uneia din cele două «discipline» (mi s-a reproșat, uneori, abundența ghilimelelor în textele mele; pentru al doilea cuvânt ghilimetat aici, precizez că nu consider nici critica, nici istoria literară drept discipline în sens obișnuit; dar orice alt termen aș fi folosit, s-ar fi impus... ghilimelele). Așadar, de ce criticul n-ar fi autor de monografii, inclusiv asupra operei unor scriitori contemporani? [...] Cu toate acestea, câteva bune «studii monografice» (să nu le zicem, deci, m monografii, au apărut, altele,

probabil, vor apare. Dar trebuie necondiționat să înțelegem prin «monografie» cartea compactă având drept titlu un nume? Dincolo de încadrări în tendințe, de ritmuri cronologice etc., m ținând de sinteza unei istorii a literaturii actuale, cele trei volume de *Scriitori români de azi* ale lui Eugen Simion nu se întemeiază, oare, pe demersul monografic? Studii monografice au semnat și alți critici, și să-i amintim numai pe Gh. Grigurcu (despre poeți și critici), iar, m mai recent, Alex. Ștefănescu (v. istoria sa «exactă»). Mai putem parcurge, apoi, în același fel, câteva din studiile apărute în ultimul volum al lui Ion Pop, *Jocul poeziei* chiar uitând că universitarul clujean este și autorul unei mai vechi micromonografii asupra lui Nichita Stănescu. Și exemplele pot fi înmulțite. Nu înțeleg, oare, bine deschiderea noțiunii de monografie? Aș putea răspunde că prefer un incitant studiu monografic de 40 pagini unei monografii, diluat și neinspirate, de 400 de pagini, care povestește pedestru subiectele și detaliază disciplinat în marginea adecvării formei la fond. Dar e o chestiune de preferință...“.

■•Al. Călinescu se oprește, la cronică literară, asupra a doi esești și critici literari, Alexandru George și Constantin Coroiu. □•Alexandru George: „*Petreckeri cu gândul și indicații sentimentale* de Alexandru George (Cartea Românească, 1986) continuă, după toate aparențele, o «serie» începută cu *Simple întâmplări în gând și spații*, carte apărută acum patru ani, pe care am citit-o, atunci, cu încântare și am comentat-o în consecință. Calitățile pe care le relevam cu acel prilej reapar pregnant și în noul volum: uimitoare capacitate de a scrie despre cele mai diferite subiecte, permanentă preocupare de a contrazice ideile primite și locurile comune, farmec al evocărilor și al incursiunilor autobiografice, înzestrare literară în fine, această din urmă însușire fiind probabil aceea pe care autorul o prețuiește cel mai mult, căci de o bună bucată de vreme el ține să ne încredințeze că nu e decât un «diletant» în critică și că adevărata lui vocație e de prozator. Numeroase pagini din *petreckeri...* – narațiuni, portrete, scene, întâmplări – sunt într-adevăr literatură (sau, mai exact spus, ficțiuni) «en puissance» și unul din texte se intitulează chiar *Subiect de literatură*“.

□•Constantin Coroiu, *Dialog în actualitate*, Junimea, 1985): „Constantin Coroiu adoptă poziția de observator al fenomenului literar contemporan și, pe de altă parte, insistă asupra caracterului militant al actului publicistic. Pasivitatea pe care o investește în această din urmă ipostază, e incontestabilă. Autorul e fascinat de politică și descoperă peste tot, în cărți, în fapte, în cele mai neînsemnate gesturi, implicații și semnificații politice. Militantismul e înțeles aproape *ad litteram*: literatura e o armă, criticii sunt combatanți angajați în bătălii, formula prin care un reputat critic s-a definit drept «ostaș al condeiului» e cântată cu neascunsă satisfacție. Cu toate acestea, publicistica practică de Constantin Coroiu e rareori polemică și bătaioasă, iar atunci când e, se menține în sfera ideilor generale, ocultând țintele precise. Nota caracteristică e, dimpotrivă, admirația. Critici și scriitori dintre cei mai importanți sunt menționați la tot pasul (numele lor apar de altfel, practică simptomatică, subliniate în text) și

invocați cu autoritatea cuvântului și exemplului lor“.

□•Ioan Holban prezintă titrează *Însemne ale duratei*, comentând cartea de reportaje a lui Grigore Ilisei: „*Fotograme* (ed. Eminescu, 1985) este un fel de arhivă sentimentală a lui Grigore Ilisei, orizontul curiozității publicistului fiind trasat nu atât de faptul senzațional, cotidian ori depășind «seriile» acestuia, ci de lucruri statornice, de locuri și oameni care trec din realitate în carte numai în măsura în care există printre sentimentele autorului“.

□•Trei nume noi ale poeziei ieșene fac obiectul interesului critic manifestat de Cristian Livescu, acest scriind despre *Promoția '95 a Junimii*, pentru început, despre Adrian Alui Gheorghe, Radu Andriescu și Maria Baciuc, cu promisiunea revenirii în numărul următor): „Sub trei generice inofensive *Solstiții*, *Incantații* și *Invocații*, Editura Junimea a pus recent în circulație – de data aceasta comasat – laureații ultimului ei concurs de debut în poezie, reunind nu mai puțin de 15 plachete-drageu și tot atâția autori, flancați alfabetic. În pofida acestei aglomerații, câteva voci lirice se disting totuși ridicând într-un fel media generală a ansamblului. Un anume senzualism al trăirii, pe care colegii de generație l-au cedat în schimbul ironiei sau înscenărilor textuale, întâlnim la *Adrian Alui Gheorghe* (cu mini-placheta *Ceremonii*). [...] Cu elementele unei rusticități arhaice, obosite în rezistența ei anti-modernă, Adrian Alui Gheorghe propune o poezie de sugestie mitică, puțin spectaculoasă în gesticulație, dar de un neobișnuit, pentru un debutant, freamăt imagistic. Incitația textuală funcționează. [...] Cu un serial de poeme în proză *Întinderi* se impune atenției *Radu Andriescu*, omagiind în ton solemn pământul și neodihna rodirilor sale, pe modele din Ramuz și Giono, în special din primul, cu ale sale *La Guérison des Maladies* și *Le Grand Printemps*. Patetismul abundent-interrogativ e împerecheat imagisticii naive, incapabile să se desfășoare în simbol“.

□•Liviu Pendefunda prezintă pe ultima pagină cartea lui Ioan Guția, *Significato della Madonna di Raffaello nella poesia di Eminescu* (Goliardica Editrice, Roma, f.a.): „După *Sentimentul timpului în poezia lui Eminescu* apărută la Roma în 1957, iată o nouă lucrare ce se apleacă asupra poeziei eminesciene. Pornind de la poemul *Venere și Madonă* scris la douăzeci de ani, la Viena, și mai ales începând de la a treia strofă, autorul relevă apropierea imaginii lirice nu de o veneră a spiritului grec, ci de cea raffaeliană, mai ales de Galatea de la Farnesina, în contrast cu Madona, lucrare expusă la Muzeul de Artă din Dresda. Apropiindu-se de poetica romantică germană, cu precădere amintindu-l pe Wilhelm H. Wackenroder (1773-1798), autorul arată că de fapt marele nostru poet tinde să idealizeze frumusețea și sensul feminin în contextul romantic al dragostei. Studiul despre poezia de dragoste a lui Eminescu în contextul artelor europene aduce o nouă contribuție la cunoașterea literaturii române în Italia și în lume“.

• [„**Flacăra**”, nr. 17] *Flacăra pentru minte inimă și literatură* se deschide cu articolul lui Al. Hanță, *Vocație și menire*: „Capătă extensie, devine acum obiect predilect de investigație și analiză, omul social, activ, *omul comunist*,

purtător de idealuri înalte, demn, altruist, neînfricat în fața greutăților vieții, care transformă gândirea, talentul și munca în supreme titluri de noblețe, contribuția lui la perfecționarea existenței devenind rațiunea sa supremă de a fi. Acest om al adâncilor transformări de conștiință și de atitudini civice, creator al tuturor valorilor materiale și spirituale, stăpânit de elanuri optimiste și îndrumat de o ideologie înaintată, revoluționară, dușman al inerției și al atitudinilor echivoce, care își face cu simplitate datoria, străduindu-se ca prin truda brațelor și inteligența minții să asigure un loc demn României socialiste printre țările civilizate ale lumii, acestui om literatura noastră îi aduce și trebuie să-i aducă un binemeritat și permanent omagiu. Prin aceasta, scrisul românesc continuă o veche și strălucită tradiție, își respectă vocația și menirea“.

□•Mihai Beniuc, Sașa Pană și Tiberiu Utan sunt prezenți în *Antologia „Flacăra”*.

□•Emil Șimandan se întreține cu prozatorul Florin Bănescu, care declară fără echivoc: „Zilele de sărbătoare ale Partidului sunt sărbătorile noastre”. Extragem din interviu: „– Cui se datorează totuși împlinirea dumneavoastră ca scriitor? – Climatul favorabil creației, aidoma ca-n alte orașe ale țării, și-a spus și aici cuvântul. Toate cărțile noastre importante (fără excepție) au fost scrise în ceea ce numim, cu justificată mândrie, epoca Nicolae Ceaușescu. Noi suntem urmașii firești ai celor care au făcut Unirea, și ai celor care, cultivând tradițiile de luptă ale înaintaților, au creat Partidul Comunist Român. Zilele sale de sărbătoare sunt sărbătorile noastre. De aceea, apropiata aniversare a partidului e întâmpinată în toată țara în mod deosebit, și de scriitorii arădeni, născuți și maturizați rapid (proces pe care l-am putea caracteriza ca fiind unul revoluționar) sub glorioasele lui însemne“.

□•În acest număr, Gheorghe Tomozei abandonează *Desenele pe asfalt*, apărând cu cinci poeme aparținând *Constelația lirei*:

□•Proza lui M.H. Simionescu se află în atenția Taniei Radu: „Proza lui M.H. Simionescu «îmbină evocarea vieții cu studiul artei» spune Nicolae Manolescu. În felul acesta, ingeniosul este în permanență bine temperat. De la observația caracterologică M.H. Simionescu a fost nu o dată socotit un moralist care se reprimă) de la plăcerea tabloului de atmosferă zugrăvit cu metodă, textul se ridică în zbor pe aripie puternice ale invenției epice, pentru a-și contempla de dus caligrafiile aeriene. Așadar, la sol, cu toată artileria, scriitorul; sus, aviația nemiloasă a (auto)-criticii, unite prin tactica și strategia unui război pașnic, a cărui victorie se numește *literatură*“.

□•*Identificări* se numește recenzia lui Radu G. Țeposu, scrisă pe marginea cărții *Singura critică*: „Îndărătnicie benedictină. Iubirea și înțelegerea merg mână în mână în scrisul lui Mircea Martin și, m pentru a putea prețui opera în cât mai mare măsură, strădania sa e de a o înțelege în întregime. Criticul nu e speculativ, spre a fi exact și este exact, spre a fi comprehensiv. Personalitatea sa se clădește, prin urmare, tocmai pe această fidelitate care e o formă de generozitate și de onestitate intelectuală“.

□•Același Radu G. Țeposu semnează câteva impresii de „cap limpede”, desprinse după lectura presei culturale, în *Delimitări*: „După ce termenul de *pro-*

tocronism a cunoscut în presa noastră cele mai ciudate accepții, Edgar Papu revine cu câteva precizări de bun simț, într-un dialog realizat de Liana Cojocaru în *Convorbiri literare* (nr. 3/1985), serios și substanțial. Pentru a evita orice răstălmăcire de acum încolo, distinsul eseist afirmă răspicat: «Vedeți, eu de aceea am folosit termenul de protocronism și nu de avangardă, pentru că nu întotdeauna i-am influențat pe alții». Nu altceva a susținut Edgar Papu și în volumul său *Din clasicii noștri*, însă fiecare a tras spuza pe tura lui“. ■•Când muzica ușoară e prea ușoară, Radu G. Țeposu scrie un articol răzbunător în fața avalanșei de texte „literare” care însoțesc muzica ușoară:

● [„**Orizont**”, nr. 17] Cezar Apreotesei se întreține cu Gabriel Țepelea într-un moment aniversar, obținând de la acesta, epigrama (autoironică ?) pe care Gabriel Țepelea și-a scris-o sieși la împlinirea a 70 de ani: „Am împlinit atâția ani ?/ Cred c-au greșit la primărie/Când editori contemporani/ Și azi mi-arată... cum se scrie!”. □•Vasile Popovici îl prezintă pe G. Ibrăileanu, numindu-l după o scrisoare trimisă de critic lui I. Al. Brătescu-Voinești, *Soldatul unei singure idei*: „Imaginea «finală» asupra lui G. Ibrăileanu, aceea lăsată de ultima sa perioadă ce creație, că o cu totul altă idee despre criticul de dinainte a primul război mondial. [...] În 1913, G. Ibrăileanu îi scrie lui I.Al. Brătescu-Voinești: «trebuie să scriu, sunt dator să scriu, *pentru că sunt soldatul unor idei*» (s.m.). Cuvintele sunt rostite cu tonul unui om care a renunțat la sine pentru comandamente mai înalte decât «simplele» nevoi și chiar aspirații personale. Când ideile al căror «soldat» (nu mai mult!) au fost și-au jucat «rolul istoric» – atât cât i-au îngăduit suferințele fizice și morale (deși nu se făcuse vinovat față de nimeni, doar, eventual, față de sine), a mai apucat să scrie un număr, nu prea mare, de aforisme și *Adela*, care, ca o blândă ironie, nu pot fi trecute nici în contul naționalismului și nici al poporanismului. Se vede însă că e posibil: și atunci când și-a făcut datoria de «soldat» al unor idei și atunci când și-a făcut datoria față de sine, G. Ibrăileanu și-a făcut-o bine – urmând, în ambele cazuri, o exigență morală care azi ni-l apropie”. ■•Pe două pagini de revistă sunt etalate forțele literare locale. *Scriitori timișoreni pentru prezentul literaturii* constă din șapte recenzii-prezentări ale operei, în următoarea ordine: Valeriu Drumeș despre Al. Jebeleanu: „Parcurgând o durată bântuită de multiple tendințe și isme literare. Alexandru Jebeleanu are acest merit fundamental: de a rămâne, în cele din urmă, consecvent față de un crez poetic, ce consună cu structura sa intimă, Destinul său literar, după cum s-a mai remarcat, însoțește o întreagă epocă istorică, din zorii acesteia chiar, ilustrând, ca un caz particular, diacronia literaturii noastre contemporane”. □•Același autor prezintă *Predilecția pentru destinul omului comun* la Laurențiu Cerneț: „Rezeva unei părți a criticii față de proza lui Laurențiu Cerneț, autor prolific și efervescent, se datorează unor factori de sociologie literară, între care etichetările și jocul sferelor de influență nu sunt cele din urmă. Vedem în aceste stări de lucruri expresia unei prejudecăți literare, care din păcate, pare greu de învins. Este drept că, de

la un punct încolo prozatorul poate lăsa impresia de a fi industriuos, dar se pare că nu s-a manifestat întotdeauna nici răbdare, nici discernământul de a se sesiza liniile de forță ale prozei sale. [...] În ce are mai bun proza sa, Laurențiu Cerneț rescrie cu o peniță subțire, pe un mereu reluat palnnpsest, diagrama unei realități metamorfice”. □•Mircea Mihăieș abordează *Contextul criticii* lui Cornel Ungureanu: „Nu întâmplător, cartea de debut a lui Cornel Ungureanu se deschide sub semnul *demnității lecturii*. Ar fi putut, la fel de bine, să înceapă sub semnul *plăcerii scrisului*. Dar miza criticului era alta, iar calitățile scrisului său veneau doar ca niște completări firești, ca niște *addende* înțelese de la sine. [...] Critica lui Cornel Ungureanu, mobilă, activă, plină de idei, refuză lectura inocentă. Ea răspunde, înainte de orice, comandamentelor superioare ale moralei. Iar lucrul de cea mai decisivă inactualitate, ce s-ar putea spune despre ea, acum, când criticul se află în interiorul impresionantului său proiect, este că acceptă agresiunea paralizantă a convențiilor. Din contră, liberă de orice prejudecăți, ea nu ezită să treacă, demonstrând, implicit, o uimitoare libertate a spiritului, dincolo de granițele exegezei, spre proză”. □•Cărțile lui Eugen Dorcescu se află în grija lui Alexandru Ruja: „În structura artistică a poeziei lui *Eugen Dorcescu* se îmbină armonios fulgurația inspirației lirice și a scânteierilor imaginative ca temeinicia organizării poeziei și a studiului pe textul poetic. El este și autorul a două volume de critică (stilistică) – *Metafora poetică* (1975) și *Embleme ale realității* (1978). O voluptate a construcției clasice, prin idealul perfecțiunii, al modelului și al motivelor proliferate întâlnim în toate volumele de versuri ale lui Eugen Dorcescu – *Pax Magna* (1972), *Desen în galben* (1978), *Arhitectura visului* (1982), *Culegătorul de alge* (1985). Pentru orice cititor, izbitoare, la prima lectură, apare exactitatea alcătuirii poetice, limpezimea formală și rotunjimea textului”. □•Despre Ion Marin Almăjan își exprimă opiniile V. Mustețiu: „O vocație de prozator tenace, cu voința construcției, preocupat de condiția personajului ca focar al conștiinței sociale și istorice – acestea sunt datele esențiale ce definesc temperamentul artistic al lui Ion Marin Almăjan”. □•Gh. Mocuța găsește proza lui Florin Bănescu *La confluența dintre tradiție și modernitate*: „Din cele opt cărți publicate de Florein Bănescu până acum, există trei care sunt strâns legate de geografia spirituală a Banatului natal. *Moara de apă* (Facla 1984) marchează sfârșitul acestui ciclu despre colectivitatea Slatinei Timișului, care mai cuprinde *Ierni peste tei* (1978) și *Calendar pe o sută de ani* (1982). Poveștile s-au sfârșit, nu însă și povestirea, care stă sub zodia hedonismului rostirii. Scriitorul este un plasis care nu-și reprimă savoarea depănării firului; epic și a degustării legendelor. Putem vorbi de o povestire nețărnută care, dacă uneori coboară la izvoarele nealterate ale folclorului (nu întâmplător scriitorul ține la oralitatea povestirii), alteori tinde pe culmile amețitoare ale alchimiei borgesiene”. □•Brândușa Armanaca are în vedere *Povestirile de câmpie*: „Teodor Bulza a intuit, profitând de o bună moștenire slaviciană, în ce mod se pot surprinde mișcările de subtili-

tate ale psihologiei colective, plasând colectivitatea pe spațiile ei firești de desfășurare. Locul de confruntare a destinelor particulare cu viața colectivității este *piața*, așa cum *câmpia*, prelungită într-o misterioasă «pustă», este spațiul de purificare a individului în conjuncție cu natura». ■•Și cronica literară își stabilizează rădăcinile în solul literar timișorean. Adrian Dinu Rachieru supune analizei critice primul volum din *Muflonul* (Facla, 1986) al lui Paul Eugen Banciu: „La Paul Eugen Banciu, marea poftă de scris, acel regim prolific (observat de Laurențiu Ulici încă de la debut) se revarsă într-un context mitic. Narațiunea curge despletită, dar nu amenință strânsa logică epică. Încâlceala e voită, autorul domină suveran această aglomerare de întâmplări colorate, stăpânind invidiabil tehnica montajului. În laboratorul său, la înalta temperatură a ficționalizării, obsedat de terifianta senzație a «ultimei cărți», el (ne) cucerește realul, propunându-ne un spațiu recognoscibil. Întrebarea dacă Paul Eugen Banciu e povestitor sau constructor s-a pus dar, ridicând-o, ne împotmolim într-o falsă dilemă. Prozatorul timișorean e și una și alta. Are apetitul «dunărenilor», descinși dintr-o «țară magnifică de povestitori», înclinând înspre stufozitate și inserturi lirice; dar și neascunsă grijă pentru arhitectura narativă, asimilând formele moderne, vădind subtilități compoziționale, variind registrul de la o carte la alta. [...] Prozator infatigabil, dezinvolt, de apreciazabilă mobilitate tematică, Paul Eugen Banciu urcă în topurile criticii, stârnind comentarii care nu sleiesc textul, năzuind, acum, îndreptățit, la acea carte «de căpătâi». Sinopsisul scenariului ultimului roman, lângă parabolele enunțate și interferențele problematice schițate (acoperind un teritoriu pe care crește, viguros, o operă) explicitează această nouă etapă, «mai pe măsura unei adevărate literaturi». *Muflonul* este, indiscutabil, o nouă reușită a unui prozator de forță, la care conștiința de scriitor și talentul merg, din fericire, alături. Paul Eugen Banciu este un profesionist, crucificat pe albul paginii, de la care – cum se observă – așteptăm cărți fundamentale. Noi le dorim: el, spre deosebire de atâtea libelule literare, producând multă zarvă, le poate scrie”. □•Cornel Ungureanu descoperă în cea mai recentă apariție editorială ce poartă semnătura lui Ion Arieșanu un *Roman sentimental*: „În recomandarea pe care o face romanul *O pasăre în iarnă*, Gheorghe Grigurcu scrie: «...Ion Arieșanu aparține foarte vizibil tradiției ardelene. Aceasta nu e transpusă mecanic, ci cultivată pe un sol nou, cu decență și talent. Contează nu atât elementele literare concrete (prezente și ele) cât liniile de forță ale unui temperament, un climat afectiv, o rigoare etic-ideologică ce străbat o producție a timpului nostru. [...] Pe urmele lui Rebreanu, Arieșanu are cultul proceselor fundamentale ale existenței, a căror solemnitate provine din chiar caracterul direct, neliteraturizat, al relatării, iar eticismul eroilor are ca impuls perpetuarea nemistificată, curată, a vieții». Observații valabile atât pentru romanele, cât și pentru povestirile, cât și pentru reportajele lui Ion Arieșanu. [...] *O pasăre în iarnă* trebuie citită – mi se pare – nu ca o carte autonomă, ci ca ilustrare a programului unui scriitor polivalent,

oricând gata a se lăsa răpit de avântul unei idei și de entuziasmul unui proiect românesc”. □•Sub semnătura lui Ion Neață, reappare rubrica *Demnitatea literaturii*, articol pus de la un capăt la altul să-l glorifice pe marele conducător: „O formă a demnității este și această maximă libertate pe care o au creatorii de a-și spune părerea deschis despre frământările majore ale timpului în care trăiesc, despre bucuria de a trăi în cea mai glorioasă epocă pe care a cunoscut-o România, *Epoca Nicolae Ceaușescu*, epoca marilor împliniri sociale și umane”. ■•Suplimentele editate în colaborare cu Comitetele pentru cultură și educație socialistă ale județelor Mehedinți („Danubius”, III, aprilie, 1986) și Arad („Orizont arădean”) se adaugă numărului de față. □•„Danubius” conține pe prima sa pagină *Suprem Omagiu*, adus „partidului erou, marelui bărbat din fruntea sa, celui de numele căruia se leagă cele mai înalte năzuințe ale poporului român...”. □•Nicolae Calomfirescu folosește prilejul de a-și exprima *Înalta venerație* față de toți eroii războaielor încheiate în mai (*9 Mai – ziua victoriei*), însă, în tectonica paginii, Omagiul său apare marginal și subaltern. □•„Orizont arădean” beneficiază de trei texte, aproape minuscule, semnate de Alexandru Ruja la debuturile poezilor Romulus Bucur (*Greutatea cernelii pe hârtie*, Albatros, 1986) și Eugen Suciș (*Bucuria anonimatului*, Albatros, 1985), ambii plecați în viață și în literatură de prin părțile Aradului. □•Gheorghe Schwartz salută apariția romanului lui Tudor Vlad, *Ascensiune nocturnă*, iar Florin Bănescu (*Semne*) leagă între ele lucrurile în așa fel încât Castanul din curtea redacției ziarului arădean „Românul”, de pe vremea lui Vasile Gol-diș să devină un semn ... statornic „care să îndemne la aducere aminte de lupta pentru unitatea națională, cinstind-o se poate spune chiar acum în această primăvară românească pe care o închinăm sărbătoririi Partidului nostru, păstrător de curată istorie veche și făuritor de luminoasă istorie nouă”.

• **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 17]** „Săptămâna” dă o importanță cardinală *Congresului Uniunii Generale a Sindicatelor din România*, despre care se comentează amplu și neîncăpător pentru alte subiecte de pagina întâi. □•*La judecata de apoi a poezilor* se observă că Eugen Barbu revine mai consistent la creația lui Grigore Arbore, fără a renunța întrutotul la comparațiile cu Dan Botta, alături cu Ion Barbu: „Pe Grigore Arbore o supraveghere funciară a versului îl obligă la răceala sa programatică, la vidarea imaginii de orice voluptate coloristică sau eufonică. Iată ce explică așezarea lui mereu alături de Dan Botta. [...] Poetul suferă de o oarecare discontinuitate, de o dilatare ce putea fi supravegheată, iar ultimul vers, cu toată proprietatea imaginii, putea fi mai fericit, dar în ansamblu, poemul mi se pare cu totul remarcabil”. □•Flash-uri din „*Săptămâna*” pe scurt: „N. Steinhardt despre Anna de Noailles: «Darurile – sociale, naturale, mintale – n-au încetat de a o îndrepta spre o cât mai hulpavă și mai aprinsă înțelegere (voință de înțelegere ar fi mai exact) a tuturor aspectelor și chipurile pe care le îmbracă pe acest pământ misterios puterea numită viață». *Hulpavă înțelegere!* [...] Semnalăm din *Informația* de

luni articolul lui Ion Butnaru *Poezie sau versificări facile?* Reproducem, cum spune I.B.: «începutul bucății (poezie nu o putem numi!) intitulată *Întoarcerea fiului strigător* (de Silviu Rusu) „Patru noi / cu lanțu-n coarne / pământul sub ei doarme / patru boi / în patru cară / dorm de se omoară...”» [...] • A încetat din viață marele savant și scriitor de origine română Mircea Eliade“. □•La *Cronica limbii românești* N. Mihăescu comentează *Inoportunele repetiții*: „Apropo de acest cusur al exprimării, mi-am amintit de o observație a lui Tudor Arghezi. Chiar dacă o cunoașteți și dv., o menționez totuși: «A repeta un cuvânt de două ori într-o pagină e deja nițeluși cam plictisitor. Ce naiba, dacă practici meșteșugul caracterizării ideilor prin expresii, parcă se cuvine și grija respectivă de cititor...». Cum să mai adaug ceva la această apreciere arghezia-nă?...“ □•C.V. Tudor face din *Starea de pace*, ideal poetic și patriotic: „Ape-lul l-au semnat deplin/ Un Președinte și o Țară!/ Am scris pe-al cerului senin/ cu ramuri albe de măslin:/ Trăiască pacea Milenară”.

26 aprilie

• [„*Lucefărul*”, nr. 17] Un nou episod din *65 de ani de la făurirea P.C.R.* se derulează, din prima în ultima pagină a numărului de față: Dumitru Bălăeș scrie despre *Literatura unei construcții: omul nou*: „Grigore Hagiu a oferit, prin întreaga sa poezie patriotică, un exemplu elocvent de cum se poate scrie o astfel de poezie, fără a-i compromite temele și spiritul. El înlătură lozinca patriotardă, stereotipiile și clișeele, festivismul searbăd și retorica goală, dând o bătaie estetică lungă acestui vers, ce ia formele unei sensibilități și înzestrări poetice de netăgăduit. Multe din poeziile sale pe această temă pot figura la loc de cinste în orice antologie de poezie patriotică românească”. □•Florin Bănescu se poziționează *În lumina libertății de creație*. □ Virgil Teodorescu prezintă eseistic *Aspirația spre înalt*: „Socialismul este, astăzi, în România, biruitor. Este o biruință reală, întremătoare, vizibilă, o victorie pe care o datorăm poporului nostru, partidului nostru, faptului că la conducerea țării destinul istoriei noastre a știut să așeze un fiu al poporului prin chiar sorgintea familiei sale, un om al prezentului prin toate acțiunile sale, un exemplar luptător comunist: – veșnic tânăr prin suflet, energie și pătrunderea minții, prin angajare și jertfă, prin putere de muncă și prin clarviziune revoluționară, printr-un înflăcărat patriotism comunist. Acest om al cărui nume și ale cărui idealuri le urmăm, care s-a identificat adânc cu idealurile partidului și ale poporului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este o garanție că binele va sta neclintit și de acum înainte în zodia poporului nostru, într-o continuă aspirație spre mai înalt”. ■•*Poezia angajării* (rubrică) găzduiește mai multe comentarii. □•Z. Cârlegea este prezent cu un text despre Grigore Hagiu (*O „sărbătoare” a întemeierii*): „Grigore Hagiu a oferit, prin întreaga sa poezie patriotică, un exemplu elocvent de cum se poate scrie o astfel de poezie, fără a-i compromite temele și spiritul. El înlătură lozinca patriotardă, stereotipiile și clișeele, festi-

vismul searbăd și retorica goală, dând o bătaie estetică lungă acestui vers, ce ia formele unei sensibilități și înzestrări poetice de netăgăduit. Multe din poeziile sale pe această temă pot figura la loc de cinste în orice antologie de poezie patriotică românească”.

□•Alexandru Horia explică în ce constă *Forța morală a metaforei* (la Nichita Stănescu): „În creația lui Nichita Stănescu volumul *Roșu vertical* marchează o tulburătoare convertire a verbului poetic în mesaj militant, mobilizator. Există în general în lirica stănesciană un patriotism immanent care derivă din morfologia profund românească a viziunii, din faptul că limba românească e centrul universului său liric ridicat la puterea revelației universale, cu atât mai mult poezia angajată exprimă iubirea din țară ca sentiment nucleic, ființialist”.

□•Valentin Uban vede în versurile lui Ion Gheorghe o manifestare a *Politicului – model de spiritualitate*: „Între aceste coordonate se înscrie și volumul *Elegii politice* (1982) în care lirismul agitatoric se manifestă în raport de dimensiunea politică a poeziei, așa cum apare ea la Eminescu sau A. Cotruș. Atenția poetului se deplasează acum din străvechime spre contemporaneitate; volumul cuprinde două mari teme ce ilustrează întâia, condiția politicului la români și, cealaltă, poezia politică a clasei țărănești. O viziune lucidă, a unei conștiințe iscoditoare, marchează lirica plină de simboluri a *Elegiilor...*; învățămintele istoriei, pe care neamul le-a crestat în stratificațiile înțelepciunii sale milenare, sunt observate de către poet în desfășurarea lor simplă, firească, întotdeauna profundă”.

□•Publică versuri de largă devoțiune patriotică Violeta Zamfirescu, Victor Tulbure, Marius Stănilă, Ion Trif Pleșa, dar mai ales Ion Potopin, care îi dedică poemele *Celui mai iubit din cei ce sunt iubiți*.

■•Pe două pagini, având titlul generic *Scriitorii la izvorul veșnic viu al realității*, redactori și colaboratori ai revistei contribuie cu propriul lor angajament (literar) la momentul politic:

□•Nicolae Velea (*De la realitatea vieții la realitatea cărților*): „Cunoscând îndeaproape lumea aceasta, descoperi că asemenea sentimente trăiesc în ea cu intensitate, că nu sunt abstracțiuni și cu atât mai puțin *ciudățenii*. Desigur, nu pledez pentru un personaj, pentru un erou de roman care chiar dacă nu este un *normativ*, în sensul că, prin traversările sale epice, trebuie să dea numai norme de conduită exemplare. Vreau să fie *un om de rând viabil* în care să te regăsești într-o linie posibilă a unei biografii”.

□•Florin Costinescu (*Spre împlinirea umană*): „Am în față când scriu aceste rânduri imaginea unor săli pline cu oameni care, din mai multe posibilități de a-și petrece timpul liber, au ales-o pe aceea de a asculta poezie. Văd sau mai bine zis, revăd chipuri; în același timp memoria scoate la lumină atitudini, gesturi semnificative”.

□•Doru Moțoc (*Întrebări de o clipă, răspunsuri de o viață*): „Scriu pentru oameni. Pentru semenii mei. Îndeosebi pentru oamenii spațiului și timpului în care mi-a fost dată șansa sublimă de a trăi. Scriu despre viața lor, cu gândul la posibila lor reacție atunci când se vor întâlni (dacă se vor întâlni) cu piesele mele. Scriu cu sentimentul unei covârșitoare datorii față de toți aceia prin a căror trudă am pe masă pâinea și vinul. Cu dorința de a nu-i

dezamăgi prin ceea ce, la rândul-mi, cu truda mea, le dau în schimb. Și scriu, în sfârșit, de ce n-aș mărturisi-o, și pentru mine. Fiindcă, – iarăși nu am pretenția că spun lucruri noi – creația este ea însăși un fel de foc în miezul căruia, purificându-ne, devenim mai buni, mai curați”. □•Radu Sălăjan (*Vetre înmiresmate*): „Participarea scriitorului la cetate pornește nu numai dintr-un sentiment de participare ci și din revelația unei misiuni. Integrarea în făptura de conștiință și la înfăptuirea de spirit a epocii noastre socialiste este cea mai importantă dimensiune a poeziei de azi”. □•Mircea Florin Șandru (*Despre oameni și pentru oameni*), Dumitru Matală (*Substanța tuturor cârților noastre*) și Mara Nicoară (*Infinita putere a limbii române*) se circumscriu tematicii anunțate. ■•Mihai Ungheanu vede în Ilie Purcaru, un reporter mai înainte de toate: „*Vorbesc țăranii* înseamnă o carte despre țăranii la ei acasă, despre adaptarea lor surprinzător de simplă, de logică, la cele mai complexe solicitări. Calitatea de căpătâi a acestor țăranii este inteligența. [...] Vorbele țăranilor constituie și ele o fizionomie definitorie a timpului nostru, pe care Ilie Purcaru a știut s-o scoată la suprafață, subliniindu-i caracterul de univers ignorat, necunoscut suficient în toate cutele lui. Reporterul și-a făcut și aici datoria”. □•Ocupându-se de cartea lui Dan Amedeo Lăzărescu, *Imaginea României prin călători*, I (1716-1789, Sport-Turism, 1986, Artur Silvestri arată că acesta n-a prospectat un teren cu totul vid. În cadrul rubricii *Note-Atitudini*, Vasile Macoviciuc decriptează în „despărțirea de Noica” a fostului discipol G. Liiceanu, *O variantă a „orgoliului” elitist*. □•Rubrica *Poezia și pacea* este ilustrată cu traduceri, de Ion Segărceanu, din Artur Lidquist (premiul Lenin pentru Pace, 1957) și Harry Martison, premiul Nobel, 1974. □•Aurel Dragoș Munteanu (*Un mare cărturar*) evocă figura recent dispărutului Mircea Eliade: „Oriunde s-a aflat în cursul vieții sale atât de neobișnuite, Mircea Eliade a trăit cu obsesia condiției sale de român”.

• [„SLAST”, nr. 17] Număr sărbătoresc alocat zilei de 1 Mai. □•Nicolae Dragoș și Dan Verona sunt prezenți cu poemele *Tinerețea, primăvara...*, respectiv *Pentru anii noștri tineri, pace vrem*: ■•Constantin Sorescu scrie de pe poziția de critic oficial al revistei despre *O nouă vârstă a poeziei patriotice* arătând, pe lângă ilustrativele nume de condeieri ai patriotismului literar, care sunt inițiativele Slast în această privință: „Pe lângă motivația care ține de dialectica evoluției fenomenului literar, de la această realitate a pornit «Suplimentul literar-artistic» al «Scânteii tineretului» când a lansat *acțiunea O nouă vârstă a poeziei patriotice*. Scopurile ei sunt multiple. Să redea poeziei patriotice autenticitatea, adică statutul de imperativ lăuntric, deopotrivă de *minte, inimă și literatură*. Să reactualizeze principiul că, dacă literatura în genere se înnoiește neconținut, trecând la pasiv unele modalități ■•Eugenia Vodă crede în *Educația prin ecranizare*. □•Octavian Buruiană (*Eroica, superba noastră clasă muncitoare*) își ia „partea leului” din cele două pagini destinate *Glorioasei aniversări a P.C.R.* □•Restul, adică numai o jumătate de pagină îi

revine lui Marcel Ioan Fandarac, cu textul *Uzinele 23 August primăvara*: □•Mircea Dinescu se află *În căutarea Ion-ului pierdut*: „Poetul primește de câțiva ani aceeași carte în lucrătura unor coperti croite diferit. Moise, Ieremia, Iacob, Abraham, circulă nestingheriți prin *Imnele Moldovei*, prin *Imnele Transilvaniei*, prin *Imnele Țării Românești*. Din păcate, biografiile romanțate ale sfinților nu aduc nimic nou în cazuistică. Îndoiala din primele volume se dovedise, în felul ei, sfântă. Credința din ultimele opuri – doar productivă. *Quo vadis* Ioan Alexandru?”. □•În cadrul anchetei *Adevărul despre Școala de literatură*, îi vine rândul la dialog cu Elena Ștefănescu lui Pop Simion: „Atunci să sfârșesc cu începutul: Școala de literatură a decernat diplome de poeți, prozatori, dramaturgi etc. Consider că spusa asta a fost o scăpare regretabilă (*Errare humanum est*) a lui Mihai Beniuc, a fost o metaforă ori o umoare nelalocul ei. Mult stimabilul poet știe mai bine ca nimeni altul care este *adevărul adevărat*, a fost președintele breslei și *notar al timpului*. Școala de literatură a decernat diplome de absolvire și a *repartizat* pe împlicinații ei la ziare, reviste, teatre, edituri, radio (televiziune nu exista), cinematografe etc., deci i-a decretat redactori, ziariști, secretari literari; eventualele posibilități scriitoricești ale acestora rămânând a se adeveri ori ba pe alt plan și fără amestecul apelor”. □•La *Antologia cenaclului prin corespondență*, Radu Aldulescu este prezent, pe mai departe, cu un căruia nu i se precizează titlul.

29 aprilie

- [„**România liberă**” 12902] , Sub genericul *Anul internațional al păcii*, Mihai Stoian semnează articolul *Dacă iubim Planeta albastră...*

30 aprilie

- [„**Scânteia tineretului**” nr. 11481] Florentin Popescu semnează poezia *Urcând cu patria spre viitor*: titlu perfect integrat în tematica utecistă a ziarului: „Suind cu patria spre mâine-n zbor/ Neconținut și demni, și liberi noi muncim./ Ni-s anii flacăra ’nălțată-n viitor/ Și-un viitor de aur mândri ctitorim”.

- [„**Cronica**”, nr. 18] Despre *Acel memorabil 1 Mai 1939* scrie Aurel Kereșchi: „Patriotismul fierbinte al comuniștilor, conștiința înaltei răspunderi pentru soarta și viitorul României, hotărârea de a apăra cu orice sacrificii independența națională și integritatea teritorială a statului, grav amenințate de Germania hitleristă și aliații ei, s-au manifestat în impunătoarele demonstrații antifasciste și anti războinice de la 1 Mai 1939 din București și din alte centre ale țării. În organizarea acestor uriașe demonstrații, la care numai în Capitală au participat peste 20 000 de muncitori, *un rol hotărâtor l-au avut tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu*. Demonstrația de 1 Mai 1939 din Capitală, ca și manifestările din țară, au ilustrat, încă o dată, fermitatea maselor largi populare, în primul rând a clasei muncitoare, de a lupta cu arma în mână împotriva Germaniei hitleriste, pentru apărarea integrității teritoriale a

țării“. □•*Spiritul patriotic și revoluționar în arta românească* ajunge la episodul al treilea, dar cu alți combatanți: Vasile Spătărelu, Anton Zeman, Viorel Munteanu, Cristian Misievici, Liliana Gherman și Mihai Cozmei: ■•*Literatura tinerilor* este titlul generic al cronicilor elaborate pentru numărul de față.

□•Constantin Preda, *Sora mea, înserarea* (Scrisul românesc, f.a.) și Dan Ion Nasta, *Căderea Zilei* (Eminescu, 1985) se află în atenția lui Al. Călinescu. Despre primul poet recenzat, acesta concludă: „Ceea ce frapează înainte de toate, este capacitatea de a utiliza și redistribui elementele unei recuzite destul de vechi și cunoscute și de a scoate din ele efecte proaspete, surprinzătoare. Debutul lui Constantin Preda impune un poet autentic“. □•La fel de generos este și cu Dan Ion Nasta: „Hiperlucidă, elaborată, reflexivă, poezia lui Dan Ion Nasta e o tentativă de a surprinde vibrația și complexitatea «micului infinit», întreprindere comparabilă cu «ghicitul pagodei într-un bob de orez»“. ■•Ioan Holban se exprimă pe marginea a volumelor a doi autori: Nicolae Ariton și Lucian Strochi. □•Despre Nicolae Ariton (*Sfârșitul jocului de lupi*, Junimea, 1985): „Nu lipsită de calitate este cartea de debut a lui Nicolae Ariton, *Sfârșitul jocului de lupi* (Editura «Junimea», 1985), unul dintre puținii prozatori tineri care își caută subiectele în universul rural pe care îl evocă mai puțin cu mijloacele realismului (îndepărtându-se astfel de «matca» stilistică impusă de prozatorii mai vârstnici) și mai mult cu cele ale prozei fantastice și așa-zisului «realism magic». În fapt, cele două narațiuni ale volumului își caută această filiație printr-o zonă explorată, mai recent, de Fănuș Neagu *Câmpia* și Tudor Dumitru Savu *Dunărea*“. □•Lucian Strochi (*Penultima partidă de zaruri*, C.R., 1985) se exprimă Ioan Holban: „Ceea ce frapează înainte de toate, este capacitatea de a utiliza și redistribui elementele unei recuzite destul de vechi și cunoscute și de a scoate din ele efecte proaspete, surprinzătoare“. □•În secțiunea de proză, Gabriel Mardare scrie la romanele de ...tinerețe ale lui Teodor Parapiru (*Medalionul*, 1979, *Copacii de cristal*, 1981, *Suspiciunea*, 1984, spre a ajunge la *Relief cu metamorfoze*, Junimea, 1985): „În permanentă gâlceavă cu propriile ipostaze, cu propriile procedee, Teodor Parapiru este un prozator aparte, capabil în orice moment de surprize remarcabile, datorită unei acuități deosebite a percepției socialului și unei disponibilități tehnice totale“. □•Partea a doua a cronicii lui Cristian Livescu, privitoare la *Promoția '95 a Junimii* folosește cartușe de calibrul mic pentru Ion Cârnu, Irina Ioana Cațighera, Ion Dumbrovă și Ion Enache: „Poet de promisiune, Ștefan Bratosin este un imagist încă verbos, deși elanul său halucinant, cu pasaje crispate, nu te poate lăsa indiferent. Ion Cârnu, cunoscut ca pasionat colecționar de «antichități» (monede, călimări, dispozitive fonice, medalii, ceasloave, ilustrate și câte altele), colecționează cu aceeași perseverență stări poetice și posibilități de discurs, în Olimpiada mugurilor (?!). Scrie fluent, fără complexe, oriunde i se ivește prilejul. [...] Proză poematizată scrie Irina Oana Cațighera – compuneri miniaturale, beneficiind de oarecari suavități și desinențe sentimentale, dar de

o exasperantă (cel puțin aici) facilitate. Autoarei îi place să facă exerciții de închipuire, să preschimbe asemenea plâsmuiri în amintiri sau în visuri și aceste jocuri nici nu supără nici nu entuziasmează prin frivolitatea lor cumpătată. În specia poeziei cultivate de încă tânărul «val '80», cu deosebire de Lucian Vasiliu și Daniel Corbu, apar poemele lui Ion Dumbravă Natură vie cu autoportret, menținând recuzita caleidoscopică, fără să frecventeze dedublarea ironică și arlechinadele de stradă ale acelora. Tonul e mai degrabă unul parodic, subliniind posibilele legături între noul lirism din deceniul nouă cu simbolismul de la începutul secolului. [...] Cu această «Scrisoare deschisă dintr-un sat coborând din pădure» se deschide ciclul lui Ion Cozmei, Subiect pentru o nuvelă, cuprinzând instantanee reminiscente din lumea copilăriei, petrecută într-o ruralitate senină, patriarhală. Place mai peste tot sălbăticia scenelor decupate, tratată cu o frustețe expresivă remarcabilă, amintind de debutul unor Ioan Alexandru sau Gheorghe Pituț. [...] Variațiuni pe tema jertfei de sânge a țaranului român și a martirajului său milenar realizează Ion Enache, în Duminica sângelui. Predilect vocative, poemele sale țâșnesc parcă dintr-un orgoliu lezat, nu îndeajuns răsplătit de arșița istoriei, pe măsura sacrificiului acestor «donatori de sânge pentru revoluții».

■ Pe ultima pagină, Viorel Cosma recenzează ultima carte a lui Yehudi Menuhin, în care este vorba despre „pedagogul Enescu”.

● **[„Luceafărul”, nr. 18]** Număr consacrat integral celor *65 de ani de la făurirea P.C. R.*, titlu fixat pe frontonul tuturor paginilor. Sub cupola acestei semnificații sunt plasate temele fiecărei pagini, teme ce urmează neabătut sloganul înainte amintit. □ Editorialul redacțional se numește *Gloriosul jubileu*: „Sărbătoreșcul florar cuprinde cu lumina lui țara care și ea, la rândul ei, a trăit și trăiește anotimpul marilor și multiplelor sale înfloriri. Întâiul de Mai din acest an se petrece sub semnele unui glorios jubileu, șase decenii și jumătate de la făurirea Partidului Comunist Român, act politic revoluționar profund patriotic și întemeietor, de cea mai mare importanță pentru întreaga devenire a luptei noastre sociale și naționale, în scopul împlinirii aspirațiilor și idealurilor fundamentale ale poporului, ale înaintării neabătute pe calea progresului și civilizației socialiste”. □ *Tinerețea revoluționară* este titlul articolului reproduș din „Scânteia”, An I, nr. 1, 21 sept. 1944, număr în care se consfințește intrarea în legalitate a ziarului. ■ M. Ungheanu face o sinteză a romanelor și cărților de proză care au putut să apară datorită deschiderilor din orizontul pecetluit de Congresul al IX-lea: „Cea mai bună definiție a literaturii române după Congresul al IX-lea al P.C.R. ar da-o un șir de titluri, ele însele expresive prin semnificația și prestigiul lor. Ne putem închipui de pildă ultimii douăzeci de ani de literatură fără *Marele singuratic* și *Delirul* de Marin Preda ? Desigur, nu. Dar, întrebare mai importantă, ar fi fost posibile aceste cărți, atât *Marele singuratic* și *Delirul* înainte de 1965 ? Ar fi fost, cu alte cuvinte, posibilă viziunea asupra dezvoltării sociale și politice din România postbelică înfățișată de Marin Preda în *Marele singuratic* fără declarațiile de principiu ale Congresului al IX-lea ?

Ne putem imagina înainte de 1963 un roman ca *Delirul* asupra evenimentelor convulsionate din iama lui 1941 la București ? Noua optică asupra fenomenului și demnitatea ei și-ar fi făcut loc în afara brazdei tăiate de hotărâtoarele afirmații ale Congresului al IX-lea ? Critica noastră literară preocupată prea mult de forme, de tehnici și mai puțin de conținuturi, de idei, de problematică, nu subliniază îndeajuns noutatea unor asemenea cărți. Iar cărțile lui Marin Preda nu sunt singurele, nu sunt întotdeauna idei primele care au pășit în teritoriul până atunci neabordat al unor realități românești care-și așteptau ca fata adormită din poveste pe cel care să le facă să vieze. *Caloianul* și *Fiul secetei*, amândouă romanele lui Ion Lăncrănjan, constituie și ele probele unei noi mentalități și viziuni literare emancipate de optica anterioară și în polemică evidență cu ea. Ar fi fost posibil un erou ca Vasile Pozdare înainte de Congresul al IX-lea? Traectoria lui biografică completă și radicală în semnificațiile ei ar fi putut deveni materie românească în afara unul climat de reexaminare a drumului parcurs în spirit critic ? Ne oprim la exemple de la sine elocvente deși demonstrația se poate susține și cu alte titluri. Policromia și fantezia din *Săptămâna nebunilor*, din *Pierdut în Balcania* poate fi concepută fără diversitatea de stiluri principial statuată de concepția acestui Congres de hotar ? Dincolo de deschiderile tematice, dincolo de libertățile de abordare, ceea ce rămâne extrem de important este spiritul nou al schimbării de perspectivă. Cea mai importantă breșă în zidul prejudecăților vechi și noi, izbit de Congresul al IX-lea, este dată de redefinirea fenomenului românesc pe toate laturile și datele pe care le presupune. Fizionomia lui se precizează, se adâncește, își adaugă elemente noi, se scutură de veșminte vechi, strâmte. Este vorba mai întâi de un proces de cunoaștere, de recuperare. Literar vorbind este un alt fapt mai elocvent în acest sens decât seria de romane a ciclului romanesc *Zăpezile de acum un veac*, în care Paul Anghel rescrie din unghi auctorial epopeea obținerii Independenței românilor la 1877 ? Romanele lui Paul Anghel scot la suprafață cu un gest al facerii, tipic oricărui, romancier adevărat, un continent scufundat, lumea românească de acum o sută de ani, o fizionomie sociala ignorată, o perspectivă regeneratoare, care ne restituie convingător un univers uman opus celui compromis de privirea acidă a lui Caragiale. Actul de recuperare și de justiție umanistă al acestor romane, unghiul de abordare al spinoaselor chestiuni sociale și politice pe care le implică războiul Independenței românești la 1877 pot fi rupte de ideile privind independența și suveranitatea națională pronunțate definitiv de Congresul al IX-lea? După cum restituirea amplă în volume monumentale a publicisticii eminesciene de dinaintea războiului din 1877 și de după aceea, lungă lui dispută politică, atât de tendențios și de rău interpretată de contemporanii și urmașii poetului, ar fi fost posibilă fără revizuirea produsă pe terenul valorificării patrimoniului cultural național de Congresul al IX-lea al P.C.R. ? Seria de *Opere* Eminescu, ce se înfățișează astăzi cititorului, se înscrie în alt climat ? Întrebările de mai sus, care pot fi înmulțite, iar în-

mulțirea lor n-ar face decât să arate amploarea unui fenomen, nu cer neapărat un răspuns, pentru că el se presupune de la sine. Aceste cărți, aceste inițiative editoriale exprimă o direcție și o deschidere. Iar dacă ele nu sunt întotdeauna pe atât de prompt sau pe atât de numeroase pe cât le dorim, faptul se datorează fatalelor inerții, inevitabilei lupte dintre vechi și nou, pentru că trebuie spus limpede, Congresul al IX-lea înseamnă noul, marea șansă a culturii și literaturii postbelice”. □•Mihai Beniuc își motivează gestul de a scrie un *Elogiu primăverii*: „Omagiul gândului care a așezat în mai ziua muncii: a fost gândul unui poet”. ■•George Țârnea, Virgil Carianopol, C.V. Tudor și Mihai Negulescu reprezintă „artileria grea” a poeziei dedicate Partidului din acest număr. □•George Țârnea: „El, Omul – Ceaușescu, veghează libertatea, /Și definindu-i viața, ne definim pe noi”; □•Corneliu Vadim Tudor: „Și-n fruntea ta e-o țară veșnic vie/ ce ne-a redat definitiv mândria – / trăiască și-nflorească în frăție/ Partidul, Ceaușescu, România!”; □•Virgil Carianopol: „Vei fi prin Ceaușescu totdeauna/ Dreptatea, viața, libertatea-n mers”; □•Mihai Negulescu: „De unde sunt, spre care zi mi-e drumul/ doar tu cu limpezime vii să-mi spui”. □•Nu lipsesc reportaje patriotice așezate sub titlul *Marile ctitorii ale unei epoci mărețe* scrise de autori cu notorietate în acest gen jurnalistic: Sânziana Pop (*Mărețe ctitorii ale unei păci mărețe*), Mihai Stoian (*Transfăgărășan*), Ion Andreiță (*Canalul Dunăre – Marea Neagră*), Traian Coșovei (*Lotru*), Pavel Perfil (*Porțile de fier*). ■•Tot prin intermediul reportajului sunt publicate și alte materiale publicistice intitulate *Redescoperirea patriei*. □•Nicolae Georgescu (*Înțelegerea cu pământul*) citește cu interes cele două cărți ale lui Nicolae Mateescu, *Războiul pâinii* (1974) și *Puterea unui sat în fața lumii* (1985) descoperind cu acest prilej „un remarcabil prozator și unul dintre cei mai talentați reporteri ai momentului”. □•Artur Silvestri (*Rădăcinile unei civilizații*) îi găsește justificări protocroniste lui Mihai Pelin: „Reportajul etnografic este o redescoperire a României, în aspectul ei deopotrivă contemporan cu noi și cu veșnicia”. □•Vasile Macoviciuc (*Lumini de amiază*) scrie despre ipostaza de reporter a lui Eugen Barbu. □•Adrian Dafir (*Geografie spirituală*) se referă la reporterul Paul Anghel. □•Z. Cârlușea (*Poemul efortului colectiv*) scrie despre retrospectiva poetică pe care și-a publicat-o cu ani urmă Mihnea Gheorghiu, oprindu-se la și mai vechea *Primăvară în Valea Jiului* (1949) pentru a scoate în evidență dimensiunea politică a poeziei acestuia. □•Al. Ruja (Tornada) scrie despre conjuțeanul său, prozatorul Ion Marin Almăjan. □•Ion Spănu comentează, sub titlul *Imagini ale eroismului cotidian*, dramaturgia lui Paul Everac. □•Radu Vaida (*Tabloul cu întemeietori*) prezintă bogata încărcătură morală din romanul lui Nicolae Țic, *Lege și anexă*. ■•O altă „temă” este *Literatura tinerilor despre tineri* în care scriu despre colegii de generație tineri critici. În prezentarea generală se specifică: „Dacă în alte etape literare prezența tinerilor în literatura avea nevoie de pledoarii astăzi nu mai există autor la începutul carierei sale literare care să nu vorbească despre tineri.[...] De la

bun început trebuie observată varietatea mică a personajelor și a temelor, de unde și o anume uniformitate de preocupări. Cauza stă principial vorbind în inexperiența sau experiența limitată a vârstei, după cum și într-o formulă care se repetă. [...] Micul romantism al dezamăgirilor vârstei tinere străbate unele pagini în care un anume narcisism juvenil marchează încercarea literară. Este de obicei o lume prea închisă în ea însăși pentru a încerca să se lase trasă sau câștigată de lumea cealaltă, dinafară, de marile contexte umane. Precumpănit, proza cu tineri se bizuie pe observația psihologică și în al doilea rând pe aceea a mediului. [...] Dincolo de această înfățișare a prozei tinerilor despre ei înșiși mai există una, aceea a tinerilor care încearcă să înțeleagă faptele și împrejurările peste cercul intereselor imediate, care încearcă să-și asume un trecut, să se înscrie într-o problematică umană și socială mai largă. Această a doua categorie de proze rămâne cea mai interesantă și cea mai promițătoare în cărțile de povestiri, în romanele sau microromanele noilor veniți în literatură. Încercarea de a cuceri prezentul și trecutul în profunzime, prin experiența directă înfățișată în câteva din cărțile pe care le avem aici în vedere constituie premiza de viitor a acestei literaturi. Tinerii vorbesc despre tineri în literatură lor. Este un câștig cert, cu cât însă universul acestei literaturi cu tineri va deveni mai cuprinzător, cu atât această literatură a tinerilor despre tineri va deveni mai reprezentativă, iar priceperea și talentul cu care este scrisă își va găsi o destinație generoasă”. □•Paul Dugneanu (*Confruntarea cu istoria*) trece în revistă activitatea de romancier a lui Constantin Stan: „Romanul de debut, *Carapacea*, este, în fapt, o dezbatere sau, mai bine zis, un proces de o remarcabilă ardență etică, pe care un tânăr al anilor șaptezeci îl face tatălui și familiei sale pentru atitudinea din perioada imediat următoare celui de-al doilea război mondial. Fără a se erija în anchetator justițiar, eroul încearcă să se definească față de generația anterioară, față de ezitățile și greșelile ei, pentru a se clarifica pe sine și a-și găsi un drum și un mod de viață al său. *Nopti de trecere* reia într-o oarecare măsură situația din romanul precedent, dintr-o perspectivă modificată. Reapare același cuplu fiu-tată, și aceeași structură temporală binară, anii războiului-contemporaneitate, însă viziunea tânărului nu mai este rechizitorială, ci de explicitare, justificare și înțelegere. [...] Ultimul roman. *Vară târzie*, Editura Militară, 1983, nu se depărtează prea mult de obsesiile cărților anterioare (războiul, părinții și mai mult decât în celelalte romane, dragostea), dar din nou, variază unghiul de reflecție asupra evenimentului. Fără a neglija raportul dintre insul obișnuit și istorie, prozatorul își mută câmpul de observație asupra relației dintre text și istorie. Sau, într-o formulare mai apropiată de spiritul cărții, între istorie ca text și textul ca istorie”. □•Mariana Brăescu (*Universalitatea unei vârste*), analizează personajul tânăr din romanele lui Apostol Gurău: „Între cei mai interesanți prozatori tineri pe care i-u dat literatura ultimilor ani, Apostol Gurău se remarcă pe linia realismului miraculos românesc. Cotidianul, la el, scriam cândva, se supune docil prelucrării în

imensa mașinărie folclorică. Aceasta se întâmplă atât în nuvelele strânse sub titlul *Începutul verii astronomice*, cât și în romanul care a absorbit pe cele mai importante dintre ele, *Defonia*". □ În *Experiment și demonstrație*, Alexandru Horia face apel la tratamentul fabulatoriu existent în scriitura celui mai modern dintre optzeciști: „Mircea Nedelciu, ca de altfel toți reprezentanții generației sale, experimentează, în primul rând, noi formule de abordare a realității. Aceste formule merg (în cazul autorului nostru) pe direcția «behaviorismului». Comportamentismul, practicat de Nedelciu, este secondat de procedeul textualizării într-o ecuație personală, recognoscibilă. Provocarea și controlarea strictă a fluxului narativ după niște formule prestabilite sugerează un principiu cibernetic al construcției epice. Prozele sale par programate la calculator pe baza unor cartele. Există permanent un «autocontrol» (feed-back) al narației care dă o certitudine glacială scrierilor.[...] Nuvelele lui Mircea Nedelciu pot fi considerate niște demonstrații marcusiene ale existenței unidimensionale. Răceala textuală ascunde, în fond, pustietatea unor «oameni fără însușiri». Limbajul pozitivist aplicat pe destinele personajelor dă impresia unui proces-verbal în care viață e stereotipizată până la grotesc. [...] Nuvelele lui Nedelciu radiografiază procesul de instrumentalizare a omului lipsit de autenticitate. Autorul decupează aspecte do realitate și le manevrează ca pe niște moduli independenți accentuând senzația de robotizare. Folosește eșantioane de viață (imagini-tip) ca în tehnica sociometrică a stabilirii relațiilor cantitative între indivizi. [...] .La Mircea Nedelciu manevrabilitatea stilistică traduce manevrabilitatea existențială. Modulii epici sunt jonglați cu o nedisimulată satisfacție auctorială, textul fiind și el la nudul său o proprietate a autorului, precum personajele o proprietate a convenționalismului social. Tenta autoreferențială secondează mesajul prim existențial al acestor nuvele, ca o umbră parodică". □ Corneliu Vlad semnează, pe ultima pagină, textul de mari dimensiuni *România-Ceaușescu, legitimare a demnității noastre în conștiința lumii contemporane*. Poezii dedicate României de către poeți din Guatemala (Miguel Angel Asturias), Grecia, China și Zair, completează panoplia politicului din acest număr.

[APRILIE]

• [„Albina”, nr. 4] Întreaga țară omagiază *Gloriosul jubileu* al Partidului: „Aniversând șase decenii și jumătate de când Marele Congres din 8 Mai 1921 a hotărât făurirea Partidului Comunist Român, poporal nostru aduce un fierbinte omagiu stegarului înaltelor noastre crezuri și împliniri revoluționare, drumului său de luptă și glorie”. □ Radu Boureanu semnează poezia *Partidul*: „Partidul este fruntea ce se înalță vie /Cum soarele ce suie deasupra tuturor,/ Să lumineze lumea de-acolo, din tărie./ Și nu-s furtuni să-l darme, nici să-l umbrească nor”. □ Tot în cinstea Partidului, Dumitran Frunză scrie eseu *Literatura și viața*: „Așadar, pentru a face din literatură o forță a educației naționa-

le, cea mai mare parte a scriitorilor români se străduiesc să pună la dispoziția cititorilor literatură de calitate, în deplin consens cu ideologia și politica partidului nostru, abordând marile probleme ale omului și ale umanității din trecut și din contemporaneitate, ca experiență de viață adevărată și ca mijloc de cunoaștere verificată în timp”. □•Întăresc acest sentiment cu propriile versuri doi importanți poeți. □•Virgil Teodorescu, *Spre comunista vreme*: „Cu Ceaușescu-n fruntea Partidului și-a Țării./ Sporită ni-i puterea și toți muncim mai bine./ Stăpâni pe soarta noastră, cu suflete senine./ Cutezători sub bolta de azur curat a zării”. □•Cezar Baltag, *Patria*: „Văzul meu e o trecere, auzul/ meu e o trecere,/ sângele meu e cea mai frumoasă călătorie spre inima/ dulcelui Măine, pe care îl voi *numi* fiul meu”. Ion Păun-Pincio, poet aparținând altui secol, este readus în atenție cu poezia *Întâi mai*. □•La *File de antologie*, este redat fragmentul *Îndrăzneala* de Marin Preda.

• [„Amfiteatru”, nr. 4] Alături de editorialul redacțional *Idealurile unei istorii revoluționare*, și de alte citate și titluri cu un pronunțat caracter ideologic, într-o casetă minusculă, stă scris: „În paginile 6-7 și 10-11 sunt publicate lucrări literare puse sub egida concursului *Anii de glorie ai devenirii României socialiste*, inițiat de redacția revistelor «Viața studentescă» și «Amfiteatru» și dedicat aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român”. Dintre cei nominalizați se disting: Dorin Țigănuș, la proză, Răsvan Popescu, Sterian Pricopie și Florin Pasnicu pentru reportaj, Chiriac Samoilă, Constantin Sletcov, Tania Paruba, Constatin Urucu, Raluca Voina, Georgeta Brocea, Elena-Camelia Popa, Gabriela Haja și Nistor Tănăsescu la poezie. ■•Ion Bogdan Lefter se ocupă de *O nouă geografie a criticii literare*, în coordonatele căreia introduce generația criticilor optzeciști: „... Aici vroiam – mărturisesc! – să ajung: un subiect bogat de meditație, și în același timp unul mai dificil decât altele legate de noua literatură a deceniului în curs. Dovadă faptul că despre o poezie '80 și apoi o proză '80 s-au purtat și se poartă încă discuții furtunoase, în timp ce despre o critică '80 s-a vorbit în mai rare ocazii, și mai arareori căutându-se liniile unui posibil proiect critic comun (în sensul general al cuvântului) și ale unui portret de grup în consecință. Dacă fenomenul n-a prea fost explorat în ansamblu, în omogenitatea lui supraindividuală, în schimb n-au trecut neobservate o serie întreagă de prezențe noi pe frontul criticii curente, atât de numeroase încât a apărut evidentă un fel de predare a ștafetei într-ale comentării literaturii zilei. [...] Numele cele mai semnificative: la *Familia* – Al. Cistelean, Virgil Podoabă, Ion Simuț, la *Astra* – Gheorghe Crăciun, Alexandru Mușina, Radu Săplăcan; la *România literară* – Cristian Moraru; la *Flacăra* – Tania Radu, Radu G. Țeposu; la *Convorbiri literare* – Mihai Dinu Gheorghiu, Val Condurache, Valeriu Gherghel; la *Cronica* – Ioan Holban, Sorin Antohi; la *Orizont* – Vasile Popovici, Adriana Babeți, Mircea Mihăieș; la *Vatra* – Gheorghe Perian, Ștefan Borbely; la *Ramuri* – Ion Pecie, Marius Ghica, Constantin Barbu; la *Tomis* – Vladimir Bălănică; la *Tribuna României* –

Liviu Papadima; la *Amfiteatru* – Ioan Buduca, Radu Călin Cristea, Traian Ungureanu, Florin Berindeanu, Ioan Groșan. Semnăturile mai și circulă bineînțeles, de la o publicație la alta, n-au avut întotdeauna constanță și nu sunt acestea chiar toate. Alte nume, fără ca «lista» să se închidă: Mircea Scarlat Dan C. Mihăilescu, Mircea Nedelciu, Andrei Corbea, Liviu Antonesei, Luca Pițu, Dan Petrescu, Mariana Vartic, Monica Spiridon, Doina Uricariu, Nicolae Oprea, Al. Th. Ionescu, Constantin Hârlav. [...] În ce privește educația universitară, decisivă în ordine profesională, «noii critici» sunt formați în cinci centre universitare: Cluj, Iași, București, Timișoara, Craiova. Ordinea e conformă unei scări a productivității. Primele trei dețin nota preponderentă cantitativă: la Cluj, în jurul Universității și al revistei *Echinox*, s-au format (în ordinea în care i-am numit mai înainte) Cistelecan, Podoabă, Simuț, Săplăcan, Țeposu, Perian, Borbely, Pecie, Buduca, Groșan, Mariana Vartic, Oprea, Al. Th. Ionescu, Hârlav; la Iași, în jurul Universității și al revistelor *Dialog* Ghiu, Condurache, Gherghel, Holban, *Alma Mater* și *Opinia* – Antohi, Corbea, Antonesei, Pițu, D. Petrescu; iar la București – Crăciun, Mușina, Moraru, Tania Radu, Bălănică, L. Papadima, Tudor Cristea, T. Ungureanu, Berindeanu, Scarlat, Mihăilescu, Monica Spiridon, Doina Uricariu, Nedelciu. Timișoreni (cu formație universitară) sunt Popovici, Adriana Babeți și Mihăieș, iar craioveni Ghica și C. Barbu. [...] Problema fiind pusă, amănunțirile vor urma. Un singur lucru mai e de adăugat în punctul de pornire – și anume o declarațiune personală: cred enorm în rolul pe care îl joacă și mai ales în cel pe care l-ar putea juca scrisul colegilor mei critici la vivacele «spectacol» al noii literaturi românești”.

□ Tentativa sintezei o ispitește și pe Ramona Fotiade care analizează, după grila manolesciană, *Aspecte ale romanului politic*: „Evoluția romanului românesc de-a lungul ultimelor două decenii pune în evidență preponderența unei orientări către sfera politicului. Abordând astfel frontal un aspect care pare a fi definitiv, trebuie făcută precizarea că nu atât tematica aparte, comună mai multor scriitori ar configura această dominantă, cât preocuparea generală (direct sau indirect observabilă, prezentată în maniere diferite) pentru fenomenul politic. Fiind vorba de o perioadă în care genul epic a cunoscut modificări echivalente cu restructurarea radicală a formelor ce-i erau tradițional subsumate, aspectul în discuție nu poate fi absolutizat, sau doar izolat, fără riscul de a provoca o simplificare nepermisă, o reducere a complexității reale a problemelor noului tip de roman. Dacă astăzi putem afirma, fără ezitare aproape, că există un «nou roman» românesc, faptul nu se datorează includerii politicului în domeniul genului epic. [...] Așa cum nici tentativa anterioară de a aborda sfera politicului (în primul rând *Un om între oameni*, apoi *Sfârșit de veac în București*, mult mai târziu *Lunatecii*), care anticipează cumva o lungă perioadă de tranziție, nu reușesc să conjuge fără tensiuni «teza» propusă cu realizarea artistică, multe din romanele imediat următoare «obsedantului deceniu» par azi neinteresante datorită adoptării unor tehnici naratoriale depășite, neconforme

cu evoluția firească a genului epic de până atunci. [...] Un punct important al tranziției spre ceea ce am numit *roman politic* propriu-zis, este acum prin noua scriitură neintrodusă de Alexandru Ivasiuc. Odată cu romanul *Vestibul* proza românească recuperează perspectiva psihologică, pluralismul și raportarea complexă, nuanțată la real. Mai mul, după ezitățile celei de-a doua etape a creației lui Alexandru Ivasiuc (în care putem include *Păsările* – 1970, *Apa* – 1973 și *Iluminări* – 1975, înrudite ca factură cu romanul tradițional, *doric*) se produce adevărata desprindere de tiparele epicii «ideologizante», simplist contextualizate istoric – la nivelul «cronicii de fapt» sau documentarului. Cu *Racul* – 1976 începe seria romanelor în care politicul depășește statutul unei terne îndeobște convențional tratate și devine, s-ar putea spune, o structură, un mod de reprezentare specific al lumii înțelese ca sistem. [...] Genul va fi abordat – cu mijloace tehnice diferite dar și cu limpedea voință a proiectării experienței existențiale a personajelor în acea zonă conflictuală unde faptele implică efecte și sunt generate de cauze solicitând întrebări, răspunsuri și provocând reflecții asupra responsabilităților colective și individuale, în fața timpului și istoriei – de autori precum: Francisc Păcurariu, Dumitru Popescu, Dinu Săraru, Ion Lăncrănjan, Petre Sălcudeanu, Augustin Buzura și mulți alții. Un capitol important al prozei românești din ultimele decenii și-a asumat astfel prin romanul politic, misiunea de a dezbate importante curente de idei și prefaceri din societatea românească. [...] Dumitru Radu Popescu, sau Constantin Țoiu (pentru a numi doar doi din exponenții romanului care privesc politicul întâi ca temă, apoi ca structură a lumii și textului) tratează problematica «obsedatului deceniu» cu un simț aparte al farsei macabre, al istoriei ajunse scenă pentru un teatru absurd în care eroii demitizați sunt simple măști, uneori mășcărîci, destine lipsite de sensul tragic al situațiilor când viața, moartea, nedreptatea, lașitatea și crima sunt semne goale, provocând atitudini burlești“.

• [„Argeș”, nr. 4] 1 Mai 1939, o filă memorabilă din lupta muncitorimii române, nu este tocmai un articol, ci o preambulă prin sălile Muzeului de istorie a partidului. □•Arhivele locale pun la dispoziție, prin Teodor Mavrodin, director, *Momente ale mișcării muncitorești și socialiste din zona Argeș – Muscel*: □•Publicația primește un ajutor de neprețuit din partea Academiei „Ștefan Gheorghiu”, mai exact prin textul conf. univ. C. Voineag intitulat *Partidul – promotor al stilului revoluționar în conducerea societății*: □•Sub emblema celor 65 de ani de la înființarea P.C.R. se situează și textele literare, după cum se arată în *Argument*: „Trăim ani eroici, ani de veritabilă epopee, de prefaceri revoluționare nemaîntâlnite până azi, de înălțări în spirit și luptă, de îndepliniri de visuri, de împliniri de destine. Este, în acest adevăr, un motiv de mândrie, de satisfacție că suntem contemporanii *Epocii Nicolae Ceaușescu*, ai aceluia care reprezintă sensul și izvorul izbânzilor noastre, ale afirmării noastre multilaterale în lume, ai aceluia care ne-ndeamnă, de fiecare dată cu aceeași dragoste, să scriem cărți care să vorbească lumii, viitorului, despre Timpul

nostru. Trăim un Timp propice marilor Cărți. Literatura acestor ani poate da oricând samă de felul cum scriitorii, fideli vremilor în care s-au născut, înțeleg să vorbească despre acest timp, în cărțile lor. Despre câteva din aceste Cărți ale Timpului nostru, despre câțiva din scriitorii acestui Timp vorbesc paginile de față“.

□•Artur Silvestri socotește că acesta este „*Timpul*” creației ideale: „*Organicitate, specificitate, idealitate istorică* – iată ceea ce dă unei creații materia aptă să o facă să trăiască și în *etnic* și în *universal*. Atunci când opera e, prin ideea care o generează, dedicată acestor întreprinderi îndemnări, se poate zice că avem în ea un compendiu de *doctrină a creației*, adăugată unei înțelegeri a literaturii ajunsă la fundamental. Pentru lumea românească de azi, această e poziția unui admirabil ciclu românesc, *Zăpezile de-acum un veac*, de Paul Anghel. E pretutindeni, în «Cutremurul», cel mai recent dintre volume, imaginea unui popor cu simț al cosmicului, unde stratificațiile succesive ajung până la instinct, ca la migratoare“.

□•Sergiu I. Nicolaescu, redactorul-șef al revistei, vede în *Patriotism – militantism – umanism*, opțiuni structurale ale creației: □•Al. Th. Ionescu (*Istoria despre prezent*) se ocupă de tema războiului așa cum este ilustrată ea în proza tinerilor prozatori Mircea Nedelciu, Alexandru Vlad, Constantin Stan: „În literatura ultimilor ani, dincolo de fenomenul dacic și post-dacic, dincolo de evul mediu românesc sau de secolul al XIX-lea, se conturează tot mai pregnant o nouă proză a ultimului război. [...] Pentru Mircea Nedelciu în *Zmeura de câmpie*, Ed. Militară, 1984 «a povesti despre război e imposibil» și de aceea el urmărește mecanismul de «conectare a ființei cu absurdul» și de înlocuire a «principiului absurd», care reprezintă esența războiului. [...] În *frigul verii* (Ed. Militară, 1985), Alexandru Vlad construiește un roman despre război cu vădite intenții polemice, foarte ușor de detectat în serie tipologică. [...] O frază din cartea lui Constantin Stan dezvăluie noua viziune a războiului, așa cum începe să se contureze ea în literatura de astăzi. [...] □•Depun ofrande lirice *Partidului, Patriei*: Florentin Popescu și Ion C. Ștefan: □•*Izvoarele lumii trec prin inima poetului* declară, cu argumente care lasă de dorit, Marin Ioniță, veteran al „Școlii de literatură”: „Astfel stând lucrurile, nici opera literară nu poate fi o copie după realitate sau a unei părți, a unei «felii» din aceasta. Dar ce este ea atunci, care este raportul ei cu realitatea? Ca să folosesc o comparație minoră, raportul operei de artă cu realitatea este cel al lăptișorului d matcă cu polenul și nectarul florilor. Actul artistic înseamnă, în primul rând, elaborare. Înseamnă o nouă valoare creată prin muncă. [...] Izvoarele lumii trec prin inima poetului. Șansa lui este să treacă clipa în eternitate. Iar dacă ratează, nu poate da vina pe nimic altceva“.

□•Tema *Eroul comunist model și modelator* este urmărită și ilustrată de Dan Giurea prin intermediul dramatizărilor montate pe scena piteșteană în stagiunea în perioada 1965-1985 cu exemplificări ce au în vedere dramaturgi precum Francisc Munteanu, Titus Popovici, Ștefan Berciu, Eugenia Busuioceanu, Corneliu Marcu, Paul Everac, Doru Moțoc, Theodor Mănescu, Adrian Dohotaru. Abordarea

este statistic-triumfalistă: „Dacă ar fi să reconstituim, prin acele date relevante pe care se sprijină viața unei instituții artistice, dialogul stabilit între cele peste 24 000 spectacole și cei peste 7,5 milioane de spectatori care, în perioada 1965-1985, au trecut pragul Teatrului «Al. Davila» din Pitești, rezultanta unui asemenea demers nu ar putea fi decât aceasta: teatrul piteștean a rămas fidel unui program politic și estetic responsabil, nutrit din elanuri militante. Căpătând în timp, prin eforturi artistice deloc neglijabile, maturitate, conștiința că nu poate rămâne doar un martor (artistic) al prefacerilor de esență revoluționară, teatrul s-a impus – prin unelte specifice – ca un factor colectiv de conștiință, ca un reflex al vieții politice și sociale specifice vremii pe care o trăim“.

□•Gabriel Țepelea se îndepărtează de subiect scriind despre cei 120 de ani de la înființarea Astei (*Astra și conștiința națională*): „Întemeierea revistei «Transilvania» ca organ al Asociațiunii etc. Programul «Astei» s-a îmbunătățit odată cu trecerea anilor prin discuțiile din comitet și în cadrul Adunărilor generale ținute mereu în altă și altă localitate din Transilvania. Erau aceste adunări prilej de întâlnire între români, de îmbărbătare, de încurajare a producțiilor teatrale, corale, literare etc., constituind evenimentul major al vieții culturale românești din Transilvania până la Unire. Mai trebuie să consemnăm și faptul că de la început «Astra» a proclamat ca membri de onoare personalități din toate provinciile românești ca M. Kogălniceanu, C.A. Rosetti, Al. Odobescu, Constantin Hurmuzachi, B.P. Hasdeu“.

□•Narcis Zărnescu îi ia un interviu (amplu) scriitorului Mihail Diaconescu, Dialogul este centrat pe specificul celor patru cărți ale intervievatului: „– *Ați putea indica, prin contrast, unele atitudini estetice la care nu adevați?* – Există mari creatori și mari teoreticieni care concep arta, inclusiv arta literară, ca joc. Atitudinea ludică este, într-adevăr, prezentă în artă. Această atitudine nu mi se pare însă esențială. Discutabile mi se par de asemenea ideea de artă ca simplu amuzament, ca divertisment, hedonismul estetic facil, improvizația agreabilă sau, la polul opus, prețiozitatea, construcția sofisticată, ermetismul compact. Total străină ca atitudine de viață îmi rămâne literatura absurdului, atât de rafinată și de subtilă, de acaparantă în unele din manifestările sale. Nu uit, firește, că în raport cu propria noastră percepție, arta este infinit mai cuprinzătoare, mai variată. Fiecare modalitate estetică, fiecare atitudine are dreptul inalienabil la existență. Cultura le poate cuprinde foarte bine pe toate. Cultura nici nu poate exista fără o înfiorare a tuturor modalităților posibile în artă. Atitudinile față de care mă simt străin sau la care, din contră, ader, caracterizează doar propria mea situație în raport cu ideea de artă și cu cărțile pe care le-am scris și le scriu. – *Credeți că acest cult al tradiției mai are vreo șansă de afirmare în artă, într-o epocă a tuturor inovațiilor și prefacerilor, a celor mai neașteptate reforme artistice: Poate fi tradiția un punct de plecare, un teren ferm, pentru construcțiile menite să-l semnifice în artă pe omul de azi și de mâine?* – Așa cum am mai arătat și în alte împrejurări, eu cred că numai cultul tradiției, al specificului, al aces-

tui *mirabilis spiritus loci* poate conferi artei de azi și de mâine adevărata ei demnitate. Mai mult chiar, eu cred că neotraditionalismul activ poate fi un nou umanism, cuprinzător și activ. Mă gândesc anume la faptul că într-o lume a inovațiilor tehnice neîntrerupte, a micșorării distanțelor de la un capăt la altul al continentelor, a contactelor din ce în ce mai strânse și mai diverse între oamenii de pretutindeni, a ciberneticii, robotizării și comunicației de masă, fără de care existența noastră nu mai poate fi concepută, există pericolul standardizării și implicit al simplificării, al aplatizării unui mare număr de aspecte de viață prin care omul se poate semnifica. Standardizarea, de la aspectele modei până la arhitectură, urbanism sau obiectele de uz casnic are numeroase avantaje. Dar are și dezavantajul că anulează brutal specificitatea și creativitatea ca mod de afirmare umană. Anularea creativității înseamnă alienare, mecanizare psihică și comportamentală. Cultul specificului, al creativității, al originalității înțelese în relație cu puterile harismatice ale locului, cu imperativele lui acum și aici, au disponibilitățile profund subiective ale personalității și, în mod special, cu valorile binefăcătoare ale tradiției, reprezintă o situare fermă a propriei noastre identități în raport cu pericolul standardizării. În creație, ca și în atitudinile spirituale curente, raportarea la tradiție, la localismul creator, la tot ce este al nostru și numai al nostru, ne semnifică mai puternic, mai limpede. Ca întotdeauna, tradiția vie e o șansă de afirmare. [...] – *Se apropie împlinirea a două decenii de existență a Revistei Argeș. Ați fost primul ei redactor șef. Cum priviți această aniversare?* – Eu sunt adânc implicat în apariția a două reviste – *Astra și Argeș*. Mai întâi am luat parte efectivă, alături de alți scriitori, la eforturile care au premers apariția revistei de la Brașov. Actualul ei redactor șef, prietenul, romancierul și tovarășul de idealuri literare Daniel Drăgan, a purtat atunci greul răspunderilor. Am fost chemat de la Brașov la Pitești tocmai pentru a fi implicat în apariția unei reviste argeșene. M-am lăsat implicat. Cu bucurie, cu o putere de dăruire și o risipire de energie pe care n-am să le regret niciodată. *Argeșul* a apărut cu puțin înaintea *Astrei*. *Argeșul* mi-a schimbat viața. În bine. Și nu numai mie. *Argeșul* a fost o mare șansă pentru mine și pentru mulți alți autori tineri dornici de afirmare. Faptul că am fost susținut atunci de autoritățile locale la toate nivelele și de colegi de o mare competență jurnalistică explică, în bună măsură, succesul revistei. Atunci, ca și acum, atitudinea tradiționalistă, cultul istoriei și al specificului etnic, localismul creator imprimat revistei *Argeș* au direcționat modul în care eu personal am înțeles să mă implic în viața literaturii. Am rămas consecvent. Parafrazându-l pe un mare critic aș zice că nici nu mi-ar fi stat bine altfel. Eu sunt de la țară. Port în mine valorile străvechi ale satului meu. Realizatorii de azi ai revistei sunt colegii și prietenii mei. *Argeșul* este, așa cum toată lumea o știe, o prezență activă, dinamică, în viața noastră literară și culturală. De fapt, fără această prezență eu personal nu pot concepe evoluția literaturii noastre de azi“. □•Pe ultima pagină, *Poezii lumii cântă pacea*: Magda Isanos, Vitezslav Nezcal, Vasko Popa,

Harry Martison, cei străini traduși de Virgil Teodorescu, Nichita Stănescu și Ion Segărceanu.

• [„ASTRA”, nr. 4] Articolele politice al numărului de față, se intitulează *Partidul Comunist Român – continuatorul unor glorioase tradiții revoluționare* (semnat de Gheorghe Ioniță). Întregul număr focalizează pe apropiata sărbătorire a celor a 65 de ani de la înființare. □•Tot despre 8 Mai 1921, simbol al forței și unității partidului clasei muncitoare din România, scrie în interiorul revistei N. Copoiu. □•O cronică a evenimentelor politice, face Mircea Calotă. □•*Întâmplări petrecute la Brașov* în urmă cu o jumătate de secol, evocă Emil Poenaru în articolul *Amintirile noastre*. Din construcția textuală ies în relief vocabule precum „lumină”, „căldură”, „speranță”, „mândrie”, „încredere”, „tărie”, „devotament”, betonate cu „oțel” și „ciment”: „Model exemplar de comportament revoluționar oferit de tovarășul Nicolae Ceaușescu în primăvara anului 1936, acea flacăra care a luminat întunecata sală de tribunal militar și a încălzit cu speranță și mândrie atâta cugete, are astăzi pentru noi valoarea unei amintiri care ne însuflă încredere și tărie, ne oțelește devotamentul față de partidul nostru și înțeleptul său secretar general, ne cimentează hotărârea de a fi demni purtători ai unei asemenea emoționante și exemplare amintiri”. ■•În partea literar-umanistică a revistei, Miruna Runcan găsește și alte exemple, culese de la radio, dar și din literatură, pentru a ilustra ignorări sau greșeli privitoare la *Banalul acord* [gramatica]. □•Cu o bibliografie politică la zi, înfruptându-se consistent din cuvântările șefului statului, dialogul lui Aurel I. Brumaru cu Ion Itu pe tema *Modelul cultural național și omul nou*, atinge noi obiective. În marea lor majoritate, ideile lui Aurel I. Brumaru reproduc o altă voce: „Noi comuniștii – afirmă secretarul general al partidului...” □•La fel de convins, interlocutorul Ion Itu, are (unele) temeri cu privire la capacitatea literaturii de a urma fidel acest drum: „Toate artele și toate științele au privilegiul de a se alimenta dintr-o realitate atât de benefică. Mă tem că nici arta scrisului nu trebuie să se considere absolvită de obligația de a mai învăța, în asemenea condiții, câte ceva”. □•Ștefan Petraru se adaugă celor care sunt prezenți cu subiectul *ASTRA și Marea Unire*. ■•Cele trei cronici literare îi au în vedere pe Mircea Iorgulescu, Traian Vedinaș și Ion Cristoiu. □•Dan Culcer scrie despre volumul *Prezent* (C.R., 1986) al lui Mircea Iorgulescu sub titlul *Patriotismul criticii*: „O logică internă veghează parcă la selectarea subiectelor acestor eseuri, care pot fi considerate momente definitorii ale automodelării, prin consens sau prin opoziție, unei personalități eliberate temporar de constrângerile activității de cronicar – căruia evenimentele i se impun –, atingând libertatea asociativă a eseistului, producător de evenimente literare. Este traseul unei radicalizări proiectat prin trei lecturi, trei moduri dale identificării în sens psihanalitic. De unde și tonalitatea încordat patetică a frazelor, demonstrația strânsă, apropierea, simetriile, relevante, unitatea metodologică a eseurilor care, deși scrise la mari intervale, se integrează regulilor unei analitice a actualizării,

fără să se piardă nimic din valoarea, stringența și adecvarea unor studii fidele contextelor istorice vorbind concomitent despre trecut și prezent. Rețin la Mircea Iorgulescu pentru exactitate, precizie, claritate”. □•Aurel Ion sintetizează ideile de bază ale monografiei lui Traian Vedinaș (*Coresi*, Albatros, 1986): „Vedinaș a optat adică pentru «perspectiva unei semnificații culturale». Proiectul autorului, izbutit în chip remarcabil, se desface astfel unei problematici ea însăși de ordinul sintezei: spiritualitatea românească ca sinteză a lucrării între orient și și occident a unui etnotop cu funcții și efectuări proprii, producător al unei mentalități originale. Expusă succint, demonstrația monografistului e aceasta: aflându-se între cărturăria strălucită bizantină și variantele transilvănene ale Reformei, opera lui Coresi sintetizează pentru prima dată «în cuvânt românesc» tendințele emanate de la această răspântie, dând în consecință, socoteală (pentru întâia oară pe deplin) de un loc etnic de demult statornicit, pregătit impecabil pentru manifestări înalte și complete ale spiritului”. □•Aurel I. Brumaru scrie, sub titlul *Lumea la Vintileasa*, despre nuvelele publicistului prozator Ion Cristoiu, din *Personaje de rezervă*, C.R., 1985): „Personajele cu straniile lor reacții și apucături, întâmplările din cartea lui Ion Cristoiu compun o lume foarte caracteristică, reconesabilă îndată după pecetea pusă aici de autor. [...] O lume cu legi proprii, care – mai mult – ne provoacă numai într-un fel anume. Univers în duhul românesc, lumea Vintileasa: faci haz de necaz, însă până la nod (ca să ne amintim acum de cunoscuta opreliște), nod de care netrecând, îl tai: și lumea aceasta se răsuțește acum, închipuind forme neașteptate, enigme, hibridi”. □•Aforisme, despre care nu se precizează dacă sunt inedite, ale lui Marius Robescu (1943-1985, în 1986 va fi editat volumul *Ideogramă: arta insomniei, cugetări*, București) apar, postum, pe aceeași pagină. □•*Un proiect al surâsului înțelept* îi aparține lui Mircea Horia Simionescu. □•*Poemul comentat* în cadrul concursului de receptare critică a poeziei contemporane, inițiat de Laurențiu Ulici, are drept obiect de admirație critică poezia *Orașul aflat* de Mircea Ciobanu. ■•Semnează articole pe teme de artă dramatică Miruna Runcan, iar cu subiect muzical I. C. Vulcan. Din sfera recuperărilor editoriale ori ale evocărilor trecutului, atrag atenția Romulus Cioflec, *Pe urmele destinului*, reeditare la Dacia, (colecția *Restituiri*) a volumului din 1943, când acesta a „apărut pe hârtie de război”, de care se ocupă Mircea Braga. □•Dan Ciachir, semnatarul cronicii la Pericle Martinescu, *Umbre pe pânza vremii* (C.R., 1985) reamintește că Pericle Marinescu a debutat editorial în 1936 cu romanul *Adolenștii din Brașov*. □•O pledoarie pentru „teatrul citit” semnează Ermil Rădulescu, pledantul luând apărarea lui I.D. Sîrbu. □•Ștefan Ion Ghilimescu se întrebă *Proza scurtă – o eternă promisiune pentru roman?* Răspunsul e amplu și privește noua generație literară a momentului, pe optzeciștii Mircea Nedelciu, Ion Groșan, Cristian Teodorescu, Bedros Horasangian, Gheorghe Crăciun, Ioan Lăcustă, Sorin Preda, George Cușnarencu, între ale căror invocări apar, din când în când, reprezentanții generației precedente,

Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu: □•Dan Brudașcu continuă să-i prezinte documentar pe istoricul Ioan Lupaș și poetul Octavian Goga, prin impresiile celui dintâi. □•Placheta subțire, de numai 58 de pagini, în care versurile ei intră, ca într-un dialog armonios cu ilustrațiile realizate de Simion Pop” îl conduce pe Ion Moldovan la concluzia că „*Proba de polen* este o veritabilă probă de poezie”. □•La întrebarea *Ce este holografia?* răspunde Solomon Marcus: „proprietatea fundamentală a hologramei constă în aceea că, dacă holorama este sfârâmată, atunci orice parte, oricât de mică, a ei reconstruiește întreaga imagine”. □•În Rubrica *Nota bene* sunt consemnate aparițiile culturale ale lunii în curs din publicațiile „Ateneu”, Echinox, „Luceafărul”, „Secolul 20”, „Tomis”, „Vatra”. □•Cu ticuri de „grămătic”, George Pruteanu continuă vânătoarea de *Găuri negre în galaxia Guttenberg*. □•Sunt traduse povestiri și schițe ale unor prozatori contemporani din Franța, S.U.A., Cehoslovacia și U.R.S.S.

• [„Ateneu”, nr. 4] Primele pagini ale revistei conțin citate din Nicolae Ceaușescu și referințe ultra-elogioase la adresa operei sale politice (*Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la educarea materialist-științifică a maselor*). Contopit cu conducătorul, sub titlul *Pagini de glorie*, sunt sărbătoriți 65 de ani de la fundarea P.C.R. □•În același spirit are loc dezbaterea *Literatura, înțelegerea realităților și formarea omului nou*, la care își aduc contribuția membrii redacției: „Articolele pe care le publicăm mai jos constituie, fiecare, un punct de vedere referitor la următoarele teme pe care redacția le-a pus recent în dezbaterea unuia dintre redactorii și colaboratorii săi: 1. *Scriitorul-militant pentru nou în viață și literatură* 2. *Scriem cu poporul, pentru popor*, 3. *Literatura și înțelegerea realităților*. Am inițiat această dezbatere, convinși de necesitatea de a medita odată mai mult asupra rolului și responsabilității scriitorului astăzi. Datoria lui e – cum s-a arătat adeseori în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, în documentele de partid – să înfățișeze transformările profunde produse în structura socială a țării noastre, universul spiritual tot mai bogat al constructorilor socialismului, virtuțile și trăsăturile morale ale omului nou. [...] Revoluția l-a solicitat pe scriitorul român să pășească în rând cu poporul. Democrat prin tradiție, el a făcut totul ca să se încadreze cât mai repede și mai bine în marșul politic și social condus de partid, dovedindu-și în intervalul de la Eliberare și până azi, simpatia și solidaritatea cu clasa muncitoare”. ■•Se pronunță asupra temei Vlad Sorianu, Calistrat Costin, C. Th. Ciobanu și Ovidiu Genaru. □□•Vlad Sorianu 1, 3. „Cea mai tulburătoare pledoarie pentru om și valorile sale o găsim desigur în creația folclorică, numai că acolo, frumosul are parcă ceva instinctiv, asemănător produselor miraculoase ale naturii. [...] Mai mult, cerându-i artei să se identifice cu sufletul și sentimentul omenesc, admitând cugetarea și reflexia ca dimensiuni ale artelor frumoase, se puneau bazele unei teorii durabile, conform căreia opera de artă nu este doar reflexul iluzoriu al realității empirice ; arta conferă veridicitate estetică și sens fe-

nomenelor adevărate ale vieții, frumosul trebuind să fie semnificativ, să releve aspectul conotativ al superficialului. [...] Teza creației „cu poporul și pentru popor“, a Partidului Comunist Român, afirmată la Congresul al XIII – lea de tovarășul Nicolae Ceaușescu („Numai trăind și scriind împreună cu poporul, pentru popor, participând activ la făurirea prezentului și viitorului patriei noastre, creatorii de literatură și artă pot da opere de înaltă valoare...“) este ea însăși și implantată organic în tezaurul de gândire care a fundamentat pentru istorie filosofia marxistă a artei. □•Calistrat Costin: „1–3. M-a marcat profund, la un moment dat, pe firecul drum al cunoașterii, al înțelegerii lumii, lucrurilor, o propoziție semnată de un critic marxist: «cine mai admite astăzi o problemă de literatură și una de viață, separate, este un trișor»! Și ori de câte ori îmi pun sau mi se pune întrebarea-adagiu *gen* «încotro literatura ?» sau «încotro lumea, viața, istoria ?».[...] A reaminti asemenea lucru este deosebit de util astăzi, când cititorul, ca și creatorul par excedați de multitudinea «divagațiilor» nepăsătoare față de cea mai elementară accesibilitate, a concesiilor făcute unei «imaginații sălbatice și lipsite de frână». Si de aceea, poate, se înregistrează în lume o tot mai stăruitoare tentativă «postmodernistă», ceea ce face ca deducțiile lui să pară nu numai de bun simț, ci de un raționalism stenic, dătător de încredere în destinul umanist al creației. [...] S-ar părea că „ficțiunea pură“, zborul spiritului în ideală gratuitate spre zonele rarefiate ale esențelor ultime au început să pălească față cu vulcanul în continuă expansiune al realității din ce în ce mai presante. [...] Dacă literatura, prin chiar „natura“ și „realitatea“ sa, participă la procesul deloc lesnicios de pătrundere în inima realului, „datoria“ sa de a contribui efectiv în acest efort conjugat de înțelegere, este în afară de orice îndoială, aportul ei fiind necesar obiectiv, dincolo de orice „sugestie“ ori „exigentă“!“. □•C. Th. Ciobanu: „Cu fața spre lume, contemplând-o și reflectând-o în opera sa, scriitorul aspiră să o și schimbe. [...] Schimbarea-începe cu scriitorul însuși, prin simpla lui situație în termenii cunoașterii, căci a contempla înseamnă-înțelegere cu discernământ, opțiune și integrare, iar a transfigura presupune trăirea contemplării la o expresivitate specifică. [...] Apoi fixând-i în față oglinda operei, oferă lumii prilejul să se vadă așa cum este, cum poate fi“. □•Ovidiu Genaru: „Despre funcția socială a scriitorului se tot scrie și n-nr fi lipsit de interes să citim odată și-odată un studiu al evoluției acestei funcții deloc simple și supuse atâtor imperative mai mult sau mai puțin presante ale existenței [...] Noul nu are un nume, uneori o oprimat prin cabale de grup, e pus la colț să aștepte ca un elev obraznic, e privit cu dispreț și superioritate de adevărurile mai vechi care, o dată instaurate nu renunță la a avea dreptatea de partea lor mai ales acum când și puterea li se adaugă printr-o investiție administrativă oarecare, și mă gândesc banal la un biet directorăș gipsat într-un post prin cultivarea de favoriți: pe când competența lui e de mult depășită...“. □•Un interviu acordă Ion Dodu Bălan: – Cunoașteți, desigur, modificările survenite, o dală cu acest an școlar, în programele de limbă și literatură română

pentru liceu. Sunt ele oportune ? Care este viziunea dv. asupra modului cum trebuie eșalonată predarea noțiunilor de teorie și istoric literară în ciclul liceal ? – Profesorii apreciază mult preocuparea MEI, de a îmbogăți și perfecționa neconținut programele analitice și manualele școlare. Programele la care vă referiți, fără a fi perfecte, constituie un început bun. Mai întâi pentru că nu se poate preda literatura în mod corespunzător și satisfăcător fără noțiuni de teorie literară. Noțiunile propuse sunt binevenite, dar uneori prea tehnice și tradiționale. Ar trebui lămurite și introduse mai organic în procesul de învățământ noțiuni de teorie literară de mare actualitate, la care nu o dată s-a referit secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu: realismul, umanismul, eroul model, lupta dintre vechi și nou, tradiție și inovație, raportul dintre literatura populară și cea cultă, funcția educativă a artei, patriotismul ei, spiritul revoluționar etc., etc.[...] – Într-un amplu eseu, intitulat A patriei cinstire, ați pledat patetic și inspirat, în favoarea unei literaturi litanie, angajate plenar în problematica actualității. Acum, în ajunul aniversării a șase decenii și jumătate de existență revoluționară ai partidului nostru, am dori să definiți – dacă se poate, – operând disocierile necesare conceptele de literatură militantă și patriotică. – Nu numai în eseu citat m-am ocupat de asemenea problematici în toate cărțile mele de critică literară, în Delimitări critice, Condiția creației, Țara omeniei și, recent, în Pietre pentru templul lor. În toate aceste volume se găsesc articole și eseuri despre necesitatea caracterului național, militant și patriotic, al creației literare, despre spiritul de partid, rolul social și funcția educativă a artei. După câte am văzut, profesorii și elevii au citit col puțin unele dintre ele. Aș vrea să precizez aici doar două-trei idei: (1) Nu tot ceea ce înfățișează realitatea e și artă realistă. Depinde foarte mult de unghiul ideologic din care e reflectată realitatea, de concepția autorului despre lume și viață. (2) Nu tot ce e corect realizat artistic e și literatură patriotică, așa cum afirmă unii. O lucrare corect realizată artistic poate fi nu numai nepatriotică. ci chiar ostilă patriotismului și nocivă. (3) Trebuie să fim conștienți că noțiunile de realism, spirit militant, partinic și revoluționar, umanism socialist și patriotism și-au îmbogățit și nuanțat foarte mult, în ultimele două decenii, sfera semnificativă. Să înțelegem, de asemenea, că singură tema – oricare ar fi ea – nu asigură și valoarea estetică a operei literare. Să manifestăm maximă exigență față de opera literară care intră în programele analitice, în manuale, în bibliotecile școlilor și în mâinile elevilor. Să nu facem, ca dascăli, nici o concesie nonvalorii, falselor inovații și să nu ne ghidăm după gusturile neprincipale ale unor critici!” □•Având drept supratitlul *Valori promovate de P.C.R.*, Emil Nicolae semnează articolul Opțiunea scriitorilor, text în care sunt înseriați numeroși cărturari, scriitori, publiciști sub faldurile Partidului: „Și a fost firesc ca, în 1921, la crearea Partidului Comunist Român (și după 1924, la intrarea sa în ilegalitate), acesta să-și găsească nenumărați aliați în rândul scriitorilor, programul său progresist coincizând cu modul de a gândi al majorității intelectua-

lilor. După o serie de experiențe dureroase, scriitorii au aderat necondiționat la valorile promovate de P.C.R. – pacea, libertatea, integritatea națională – realizând că prin ele își puteau menține dreptul de a exista în deplinătatea meseriei lor. Dacă am încerca să stabilim acum o listă a scriitorilor care au militat în rândurile partidului sau alături de el, în perioada 1921–1944, cu siguranța că lucrul ar fi extrem de dificil, din cauza abundenței de nume. Scriitorilor care făceau parte din rândul partidului, ori care simpatizau cu el, li s-au adăugat de-a lungul celor două decenii toți aceia care s-au simțit solidari cu programul propus. Pentru că, la urma urmei, opțiunea se radicalizase în acele momente: a fi sau a nu fi patriot. Iar partidul comunist chema la acțiuni de un patriotism funciar, cărora nu li se puteau sustrage scriitorii adevărați, patriotismul devenind – în condițiile date – un atribut al profesiei”. □•*Vocația partinică a poeziei* este evocată de Liviu Chiscop: „Sub conducerea Partidului Comunist Român, literatura română transmite acum mesajul patriotic al societății noi care, întemeiată pe moștenirea vitejeștilor tradiții străbune, este purtătoarea marilor idealuri umanitare ale comunismului. Exprimată metaforic, ideea simbiozei patrie-partid e sugerată, printre cei dintâi, de Mihai Beniuc în poezia Sub steagul tău: «Partidul ești cu noul foc în vatră / Lumina ridicând pe vechea peatră / Din gândul celor ce visau dreptate / în drumul lor de lupte-ndelungnte // Cu tricolorul înfrățit pe veci/ Cărări croiești spre mine și poteci/ Și faci din muncă legea noastră sfinți /Sub steagul tău întreg poporul cântă». □•Aceeși osmoză patrie-partid a fost sintetizată și de Ștefan Augustin Doinaș într-un poem profund, intitulat *Întrupare*: «Din când în când, ființa cea de brume a țării – ncremenește-n stâlp de foc: / e ca și când însângerate mume / își concentrează în același loc / și zorile și-amurgul și lucrarea / pe jos prin care Patria își ia suind din mii de fețe-nfățșarea / Partidului învăluit de-o stea». Dragostea profundă a creatorului contemporan față de patrie este corespondentă, identică în fond cu devoțiunea aceluiași creator față de partid. «Identitatea aceasta este-tică – remarca criticul Constantin Crișan – este nu mai puțin o reflectare a realului civic, militant, încorporând, se știe, unitatea de idealuri dintre patrie, partid și popor. Osmoza acestui real politic și spiritual sugerând unitatea moral-politică a poporului român o reprezintă, în ordine literară, însăși osmoza noii poezii despre patrie în România socialistă, adică tocmai aceea ce nuanțează sau deosebește această poezie de înfățșările ei anterioare” (*Sinteze de literatură română*, 1931. p 211). În sfârșit, în ultimul deceniu, mai ales, elogiul patriei și partidului se confundă practic, de multe ori cu omagiul adus personalității de excepție a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a cărui activitate neobosită dedicată propășirii României socialiste constituie pentru toți poeții noștri o sursă permanentă de inspirație și o realitate generatoare de nețărmurite sentimente de respect și venerație. «Cărmaciul“ – cum plastic îl definise cândva un mare poet, Zaharia Stancu, în Țara – duce cu vrednicie pe mai departe destinul României, întărindu-i prestigiul internațional, înflăcărand-i cu fapta con-

strucției totale prezentul și viitorul. Era firesc, deci, ca poeții, tineri și vârstnici, să-și înalțe inspirata liră pentru a cânta în ritmuri avântate grandioasa personalitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Un portret liric al Președintelui țării, realizat în versuri simple, ne propune Mihai Beniuc: «Cutezător și dârz acum / Ne-arată viitorul drum, / Spre-o lume și mai bună și mai dreaptă / Ce omenirea o așteaptă...» Triada *Partidul-Ceaușescu-România*, aflată în titlul multor poezii și cântece de puternică vibrație emoțională, simbolizează tocmai unitatea organică a poporului în lupta pentru demnitate, pentru afirmarea liberă a valorilor gândirii și sensibilității umane. Glorificarea Eroului epocii pe care o trăim se întruchipează astfel într-o poezie de Corneliu Sturzu: «Când spunem Ceaușescu, noi spunem România, / Când spunem Ceaușescu, noi spunem tricolor, / El ni-i îndemnul sacru și vrerea și tăria / De-a crede-n pacea lumii și-al lumii viitor. // Acesta-i Ceaușescu – o inimă și-o lume / De năzuinți și vise, de pline și de-avânt, / Din tot ce facem astăzi, rămâne și rămâne! / El, Ceaușescu ne este o lege legământ!». Ideea unității granitice a întregului popor în jurul partidului, a secretarului său general s-a impus cu impresionantă putere de convingere în versuri viguroase și sugestive, precum cele aparținând lui Virgil Teodorescu: «El a clădit în nou nu stranii goluri, / Deșarte-nchipuiri, uscate frunze, / Ci gânduri de-nțeleș adine pătrunse / Elanurile noilor simboluri / În-cununând înaripatul mit / Al visului în albia străbună. / Din sânge plămădit și din țărână / Cu fapta sa înaltă, conducător iubit». Și tot Virgil Teodorescu este cel care transfigurează liric ideea că eroismul revoluționar constituie trăsătura dominantă a președintelui Nicolae Ceaușescu: «Acel pe care țara la cârma ei l-a pus ! sădi în noi dorința de-a sta cu fruntea sus, / sădi necesitatea de-a ne simți oricând / un neam al libertății pe-acest străbun pământ». Un alt poem, aparținând lui Al. Andrițoiu, evocă locul statornic al tovarășului Nicolae Ceaușescu în memoria istoriei și în sufletul oamenilor acestui pământ: «El – Omul Ceaușescu Nicolae ! Iubit ca steagul nostru tricolor / Ca steagul roșu. limpede văpaie / În zborul liber, către viitor». Dintre dovezile de grațitudine ale generației tinere de poeți se cer menționate și aceste versuri semnate de George Țârnea: «N-am fi simțit ce-nseamnă adevăratul nume / Al fericitei patrii visată de Bălcescu / de n-ar fi fost să-și poarte lumina peste lume / Dinspre ființa noastră un astru – Ceaușescu». Aflat, de peste două decenii, la cârma țării, a națiunii române, biruind cu o forță deplină furtunile vremii, conducătorul iubit, al poporului nostru este – ca să utilizam titlul unui poem de Nicolae Dragoș – Cărmaci țării și aripă spre zbor: «La orizontul muncii, în anul două mii, / Se-arată-o țară demna și pe destin stăpînă. // Și urcă-n unitate, cu visele-mpreună, / Spre zarea comunistă, uniți ai țării fii // Cărmaci îi este țării și aripă spre zbor / Eroul României... Și-i fruntea ei semeață. // El patria slujind-o cu exemplară viață / E simbol vitejiei de românesc popor. // E Ceaușescu simbol în țara omeniei / Și-al faptei, ce-și trimite aripa-n viitor / Prin el se-nalță-n lume eternul tricolor / Și glas solemn de pace și vis al României“. □•Tatiana

Mihuț se pronunță cu privire la *Dimensiunea unui timp istoric în romanele lui Dinu Săraru*: „Iată de ce obsesia personajelor lui Dinu Săraru este veghea permanentă a conștiinței de sine, a actelor întreprinse, vizând ecoul retrospectivei lor istorice. De aici impresia puternică de actualitate a romanelor sale și aderența totală a cititorului față de atitudinea personajului central”. □• Sub un alt supratitlu cu semnificații politice supradimensionate, *Politica P.C.R. de valorificare a moștenirii culturale*, Nicolae Manolescu și Mihai Drăgan scriu, primul, despre Eminescu și Creangă (*Clasicii și cultura națională*), cel de-al doilea despre G. Ibrăileanu (continuare din numărul precedent). Elevi de toate vârstele (de la clasa a V-a la ultima de liceu) îi aduc un Omagiu lui Nicolae Ceaușescu. Între aceștia apare și elevul Laurențiu Sebastian Lăzăroiu, viitor consilier prezidențial între anii 2007-2011: Partid. „În adâncimea ideii/ ne naștem/gând prin aceeași faptă,/ prin aceeași dragoste/ din care înmugurim./Mai presus de tot și de toate/ e iubirea pentru El, Cărmaciul,/cugetare limpede și înțelepciune./Deasupra măreției/ne ridicăm îmbrățișând/ideile tale, Partid Comunist/ dătătoare de viață în România”.(clasa a X-a Liceul industrial Comănești). □•Sub titlul *Partidul, Ceaușescu, România* se produc și talentele locale mature. Semnează aceste *Cântece la marea sărbătoare* Radu Felecan, Al. Florin Țene, Ion Machidon. □•Alte pagini omagiale poartă semnături cunoscute sau foarte cunoscute. Ileana Berlogea scrie, dens, despre *Eroul comunist, prilejul unor mari creații actricești pe scena națională*. Sunt vizate piese de Radu F. Alexandru, Paul Everac, D.R. Popescu, Al. Voitin, Horia Lovinescu, Th. Mănescu, Titus Popovici, Dinu Săraru: □•Despre *Lupta comuniștilor sub conducerea partidului*, o temă generoasă în creația cinematografică, scrie Ștefan Oprea, având în atenție interpretările actricești din peliculele *Canarul și viscolul*, *Procesul alb*, *Duminică la ora 6*, *Puterea și Adevărul*, *Setea*, *Zidul*, *Punga cu libelule*. □•Cele mai multe dintre articole au citate introductive din Nicolae Ceaușescu. Așa se petrec lucrurile cu textul *N. Iorga, locul românilor în istoria universală*, de Ștefan Gorovei și cu Prezențe culturale românești de Virgil Câdea, în care este vorba despre Dimitrie Cantemir, Constantin Brâncuși și George Enescu.

• [„**Caiete botoșănene**”, nr. 4] Versuri dedicate Partidului și editoriale cu titluri precum *8 Mai* sau *Botoșanii la a 65-a aniversare a Partidului*, deschid suplimentul găzduit de revista din Bacău. Ionel Bejenaru semnează o cronică literară la o carte despre... *Diplomația păcii* (Albatros, 1985), al cărei autor este Victor Duculescu, profesor de drept.

• [„**Cinema**”, nr. 4] Radu Coșașu (*Destinul patetismului revoluționar*) discută scenariile lui Titus Popovici: „Avem puțini scenariști care să ne aducă o asemenea curată plăcere în a se cufunda, cum se spune, «până în gât» în materia și valurile revoluției antifasciste, antiburgheze, antiimperialiste, s-o numim clar, fiindcă nici unul din eroii lui nu suferă de confuzia țelului”. □•Nicolae Ulieru (*Întoarcerile acasă*) formulează o serie de impresii cu privi-

re la activitatea scriitorului Eugen Barbu: „Iscată dintr-un imbold eminent cinematografic (a se reconsidera, din acest punct de vedere, utilizarea flashback-urile (sic!) în roman: noaptea apatică ce-l cotopește pe erou se vede – când și când – străbătută de fulgerul amintirii, a cărui lumină împrumută oamenilor, lucrurilor și evenimentelor o stranie strălucire), *Săptămâna nebunilor* marchează întoarcerea unui marea scriitor la marea (sa) literatură”.

□•Augustin Buzura, Radu Cosașu și Ion Băieșu discută producții cinematografice contemporane în coloanele rubricii *În lumina indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru crearea epopeii revoluționare a actualității*.

□•Declarând că se va mărgini să aștearnă pe hârtie „câteva impresii și atât”, Nicolae Manolescu discută filmul *Hiroshima, dragostea mea*: „Ceea e mi-a atras atenția la Resnais este o anumită «scriitură» a filmelor sale. S-a spus că este regizorul care a apropiat cel mai mult filmul de literatură”.

• **[„Convîngeri comuniste”, nr. 2/ aprilie]** Deși numărul este editat în aprilie, publicația se deschide cu minusculul text *Ultima zi din martie*, un omagiu adus zilei de naștere a lui Nichita Stănescu (31 Martie), din care nu lipsesc apăsătoare cu privire la faptul că poetul încheie modernismul liric românesc, o altă generație urmând a-i lua locul:” Într-un posibil calendar al poeziei prima lună de primăvară este legată de nașterea lui Nichita Stănescu, contestat și incontestabil poet al nostru, mai curând simbol al poeziei moderne. [...] Paradoxal, în mijlocul exploziv al primăverii s-a născut un poet melancolic purtând semnul modernismului ajuns la crepusculul său. După Nichita Stănescu modernismul românesc devine istorie și o nouă generație vine să impună într-o primăvară poeziei idealurile ideaurile sale noi. Nichita Stănescu – un început și un sfârșit de drum totodată, el însuși sfâșiat ca poet între aspirația spre realitatea proaspătă și neputința de a se desprinde de mituri și tradiții culturale”.

□•Tot aici este inserată poezia acestuia, *Invocare*. ■•Un consistent *Atelier literar* se transformă în *Dezbaterile „Convîngeri comuniste”* la care participă membrii redacției. □ Paul Nancă: „Ne aflăm la sediul revistei «Convîngeri comuniste» cu o serie de tineri creatori din sfera ultimei generații literare, dejansați în circuitul literaturii noastre contemporane. [...] Am dori ca din masa noastră rotundă de azi să reiasă cam care ar fi crezul vostru poetic și opțiunile voastre literare plecând de la eventuale modele și influențe pe care le recunoașteți. Cum înțelegeți modernitatea literaturii și în literatura voastră în primul rând, deci cum priviți această modernitate și controvertata problemă a generațiilor în literatură? [...] □Horia Gârbea: „O direcție, pe care toți cei prezenți aici și, în afara lor, numeroși alți tineri o ilustrează, este aceea de a depăși în mod constructiv experiența predecesorilor, prin luarea în posesie a unui teritoriu liric conform tendințelor proprii. Această direcție include o oarecare asemănare firească între formulele poetice, dar exclude șabloanele. Cealaltă, destul de prezentă, și de care multe publicații, între care și «Convîngeri comuniste» se dezic, este aceea a unei poezii care se pretinde «angajată» dar nu este.

În timp ce poezia adevărată nu poate fi decât «angajată»: ea este un spațiu al implicitului și nu o alternare de zece-douăzeci de termeni intrați în «repertoriul consacrat».[...] Aș vrea să spun că raporturile noastre cu «generația 80» sunt cele firești în sensul că este normală succesiunea tipurilor de poetici. Adversitatea bănuită generațiilor literare este în planul ideilor și de altfel nu consider că «generația 80» are un statut de grupare cu program explicit. După cum iarăși nu cred că valorile «generației 80» pot fi un obstacol pentru posteritatea sa poetică. [...] Aceste cuceriri se referă în primul rând la dezinhibarea vis-à-vis de marile modele culturale și de «marile teme» ale literaturii. În afară de asta, vrem și avem capacitatea de a ne impune propria noastră strategie generală poetică precum și, în particular, pentru fiecare din noi, tehnicile pe care le considerăm adecvate. □•Ramona Fotiade: „Dacă ar fi să facem o distincție între poezia noastră și cea a generației imediat anterioare, deci a autorilor deja consacrați, aș spune că nu există o diferență foarte mare la nivel formal, ci poate, într-un plan de profunzime, al substanței. Lucrul acesta mă bucură și am mare încredere în faptul că în curând, nu știu cât de curând, s-ar putea impune o formulă distinctă de ceea ce s-a făcut înainte. □•Dan Silviu Boerescu: „Din acest punct de vedere aș distinge între poezii ultimului «curent» două tipuri. Cei care, pornind de la experiența «generației 80» și de la modelele ei (pentru că efectiv sunt printre noi mulți care au pornit de acolo), încearcă să facă altceva, să depășească modelele, și cei ce și-au propus din start cu totul altă poezie”. [...] □•Horia Gârbea: „Ceea ce vreau să zic aici este că poezia noastră este o poezie a realității, legată de reperele existenței mai mult decât de modelele literare. Este de precizat că este falsă ideea că noi (ca și predecesorii imediați de altfel) am fi foarte asemănători între noi ca scopuri și mijloace artistice. Îndrăznesc să dau exemple nominale prin care poezia noastră, apărută în revistele studențești, mai ales în «Convingeri comuniste», se arată a fi departe de orice uniformitate. Există imense deosebiri de recuzită și tehnici literare între poezia Simonei Popescu și cea a lui Marius Oprea, între poezia lui Caius Dobrescu și cea a lui Andrei Demian (ca să citez doar autori absenți de la această discuție. [...] □•David Ioachim: Aparținând aceleiași grupări, pe de o parte, având aproximativ aceleași lecturi pe de altă parte, și trăind o aceeași realitate în același timp, o oarecare asemănare este inevitabilă. [...] Da, e un lucru bun și absolut necesar. Pentru că necesară este raportarea la ceilalți colgi care scriu. În știință, dintotdeauna marile idei au venit ca rod al întâlnirilor dintre oameni cu aceleai preocupări. [...] Același lucru e valabil și în literatură. Izolarea într-o mansardă pentru a-ți desăvârși opera nu mai ține de secolul nostru. [...] □•Paul Nancă: „Posibilitatea înființării unei ediții de tipul plachetelor «Luceafărul» ar fi poate o soluție chiar în condițiile renunțării la concursurile de debut... [...] Chair acesta e gândul nostru: să încercăm cu mijloacele modeste de care dispunem, să atragem atenția asupra acestui nou val de literatură valoroasă. Deci să atrage atenția presei și editurilor asupra unei creații de calitate [...]

Aș mai vrea să vă rog să vă puneți în relație cu literatura scrisă din alte centre universitare. [...] □•Horia Gârbea: Trebuie să remarcăm că suflul literaturii tinere de calitate animă toate centrele universitare. I-am întâlnit la Galați pe talentații poeți Andrei Bodiș și Simona Umbreș (de la Timișoara), pe eseistul Florin Cântec de la Iași, alți autori de valoare de la Galați, Cluj. Am văzut numere frumoase ale revistelor din provincie care se deschid mai mult pentru autorii din alte centre universitare decât o fac revistele noastre bucureștene. [...] □•Ramona Fotiade: „Consider că atât revistele studențești cât și tinerii scriitori care publică în ele formează un grup foarte puternic și valoros. Printre altele, ca să mă refer la generația anterioară, aș vrea să amintesc numele unor poeți care se află mai departe de centru mișcării culturale care este capitala, la poeți ca Liviu Ioan Stoiciu și Nichita Danilov, care pot în egală măsură să constituie pentru noi puncte de reper. L-aș considera chiar pe Stoiciu între liderii generației” . ■ Horia Gârbea este prezent cu versuri (ciclul *Copilăria secretă*) editate separat în cadrul Atelierului literar, în total 30 de poezii, însoțite de un *Argument* semnat de Mircea Martin: „Cred că nu exagerez afirmând că Horia Gârbea este cel mai activ membru al cenaclului *Universitas*. Primul care ține întotdeauna să ia cuvântul spre a comenta textele colegilor, e temut pentru acuitatea critică a observațiilor sale. Iată-l acum supunându-se el însuși judecții altora.[...] Lirismul se retrage aici într-un spațiu de concavitate lăuntrică unde așteaptă cu modestie, dar nu cu indiferență, să fie descoperit. Căci Horia Gârbea, deși disprețuiește «recuzita melancoliei» este un elegiac discret, revoltat uneori împotriva propriei duioșii, mai exact împotriva emfazei lirice a păcatului – considerat de el capital – al patetismului. [...] Horia Gârbea e un poet deja matur a cărui apariție în volum nu mai constituie o problemă de debut. Iată de ce consider inițiativa revistei «Convîngeri comuniste» nu numi binevenită, dar exemplară prin sugestia ei”. ■Smaranda Găiculescu reușește performanța de a-i smulge un interviu lui Gabriel Garcia Marquez, din care rezultă că marele prozator sud-american fuge de glorie în timp ce ea, gloria, nu-i dă pace fiind tot mai obositoare. În cele din urmă, Smaranda Găiculescu obține dreptul de a încredința discuția, din care redăm scurte pasaje: „– *Cum lucrați ?* – Organizat, îngrozitor de organizat. Fără ordine nu se poate face nimic bun. Când am un subiect în minte, lucrez la el ani și ani fără să mă atragă altceva. Redactarea unui roman ca *Cien anos de soledad* a durat 10 ani, la *El Otono del Patriarca* m-am gândit vreo 15 ani. [...] *Cum lucrez practic ?* Mă scol di-mi-nea-ța. Stau închis în birou și scriu la mașină – e mai rapid și mai economic (fără secrete...). Fac pauză după prânz. [...] – *Credeți în criza limbajului?* – Este o epocă a crizelor. Cred că e la modă cuvântul criză. Limba, limbajul, totdeauna au fost o problemă. Îți trebuie un simț al cuvintelor și multă voință dublată de răbdare ca să le schimbi cu unele și mai bune. Munca, perseverența sunt cele care atestă și înmiesc valoric calități sensibil superioare. Dacă e vorba de invazia limbajului tehnic în vorbirea curentă, acesta e poate primul pas spre limba

internațional valabilă, spre limbajul comun al progresului. [...] – *Ce este un romancier ?* – Un romancier este acela care poate scrie orice cu condiția să fie crezut”.

• [„**Convorbiri literare**”, nr. 4] Editorial intitulat *Biruitoarul mai*. Corneliu Sturzu apelează la recuzita religioasă în poezia *Noi, Partidul*: „Untdelemn arzând în candela nestinsă a țării/ [...] /Către secolul ce va să vină”. □•Cuvântul *Omagiu* este peste tot însoțit de argumentul *65 de ani de la Făurirea P.C.R.* ■•Toate articolele sunt scrise sub acest comandament. □• În *Tradiții ale literaturii militante*, Ion Apetroaie se referă la tânărul George Ivașcu, studentul care conducea revista „Manifest” și, în general la publicațiile militante: „În pofida unor exagerări simplificatoare, a unor rigidități dogmatice care au făcut să se neglijeze uneori, sau oricum să se diminueze rolul artei în campaniile militante, publicațiile de stânga de acum cinci-șase decenii, cu ecou larg în cultura și literatura interbelică, aduc o contribuție remarcabilă atât în apărarea valorilor spirituale ale trecutului, cât și, mai ales, în afirmarea unor valori și a unor idei de vădită actualitate privind sensul angajant al literaturii.” □•Zaharia Sângeorzan, prezintă impresii despre romanul contemporan folosind titlul *Contactul cu viața*: „Romanul s-a deschis ca niciodată contactului cu viața, cu trăitul, s-a sincronizat tot mai mult cu memoria lor existențială, și-a redescoperit temele nu în false conflicte, nu în artificial, ci în istorie, în concret, în fapte. Literatura românească a devenit un teritoriu al contactului cu realitatea socială. Mai întâi de toate romancierul și-a dobândit o altă perspectivă asupra condiției și artei sale: scoasă nu dintr-un șir solemn și inflexibil de abstracții, ci dintr-o experiență de viață trăită. □•Virgil Cuțitaru descrie *Spiritul de partid și creația contemporană*: „Temele mari și, desigur, eterne, unesc într-o perfectă rodnicie spiritul. Acest adevăr devine axiomatic pentru oricine citește literatura apărută la noi în ultimii 20 de ani, sau mai exact, de la Congresul al IX-lea al P.C.R. și până în clipa de față. Cărțile acestei epoci subliniază încă o dată faptul că Patria, Partidul Comunist Român, președintele României socialiste – Nicolae Ceaușescu – ființează adânc în sufletul scriitorilor și le înobilează creația. Poezia și proza noastră de azi reflectă înfățișarea viguroasă a perspectivelor de înalt umnism al politicii dusă de Partidul Comunist Român, de conducătorul statului nostru – președintele Nicolae Ceaușescu. În acest sens, robustețea spirituală a unui popor se manifestă și în modul în care acesta știe să-și distingă *imaginea adevărată* din atâtea posibile câte i le poate oferi, la un moment dat, poezia și proza lui. Dintre fabulele literare c eni s-au propus de-a lungul vremii, noi am optat pentru expresia viguroasă a predicatului existenței singurul capabil să convertească lumea fanteziei în lumea realității. Cine privește atent evoluția literaturii române desprinde cu ușurință concluzia că *valoarea și împlinirea* eposului nostru stau dincolo de cuvântul abscons. Mireasma pământului și aerul purificator al munților noștri au făcut ca marii scriitori români să rămână ei înșiși în ruma unui oricât de spectaculos salt în imaginație. Muza lor

a iubit munca, lupta eroică pentru demnitate, simplitatea iubirilor adevărate și gestul direct al mândriei de *a fi*.” □•Dumitru Ignea este prezent cu *Reflecții la aniversarea partidului*: „La aniversarea partidului, ai cărui ani marchează vârsta deplinei înțelepciuni, reînnoiesc angajamentul de a fi și în viitor același ostaș fidel spiritului său revoluționar.” □•Corneliu Ștefanache semnează textul *Scriitorul și publicul său*: „Nu pot să cred că ar exista vreun scriitor care să ignoreze publicul. Chiar atunci când declară asta, nu-și face decât să-și mascheze suferința nerecunoasterii muncii sale de către respectivul public. În ceea ce mă privește, am pus totdeauna, în aceeași stimă, alături de critic, pe cititor. Dacă aș transcrie aici numeroasele scrisori primite de la cititori, de-a lungul anilor, s-ar vedea că, atât aprecierile pozitive, ca și cele negative, la adresa cărților mele, sunt foarte aproape de cele ale criticilor. Vreau să spun că, în această relație benefică, scriitor-cititor, are de câștigat nu numai ultimul, ci și primul. Reacția publicului, de cele mai multe ori promptă, luând-o înaintea criticii, este un real stimulent pentru scriitor. Cel puțin așa o simt eu. La urma urmei, fără el, cel de astăzi, pentru cine și pentru ce aș mai scrie? Fiindcă nu cred că, dacă publicul de acum m-ar ignora, aș mai putea găsi vreo audiență cine știe când.” □•Emil Manu (*O frescă socială*) recenzează primul volum din *Castelana*, de Elena Zafira Zanfir, roman „scris cursiv, bazat pe o bună documentare sociologică și politică, fără ca documentația să jeneze fluxul epic al acțiunii”. □•Ion Sârbu scrie despre *Eternitatea spiritului românesc*, cartea lui Marin Voiculescu: „Iar la întrebarea: ce este eternitatea spiritului românesc? – am putea răspunde: Este o mare demnitate spirituală care te obligă să-ți trăiești veșnicia în pământul țării tale.” □•Semnează versuri patriotice Ion Puha, Emilian Marcu, Traian Iancu, iar Ion Chiriac publică reportajul metaforizat *În lumină de mai, cu o creangă de liliac înflorit*. □ Grigore Ilisei prezintă în teremni festivi albumul de artă *Iași – oraș al marilor destine*, larg mediatizat în presa ieșeană și centrală. ■•Titulari ai cronicii literare, substituită în acest număr cu o altă denumire, *Cărți și idei*, își aduc contribuțiile scriind fiecare la două, uneori chiar trei cărți. □•Val Condurache, sub titlul *Poezia ca o rană deschisă* comentează cărțile semnate de Constantin Popa și Vasile Constantinescu. □•Constantin Popa, *Împăcarea cu Faust*, Junimea, 1986: „Se aude, în volumul acesta, o bătaie de gong. Constantin Popa, la fel de patetic în viață, ca și în literatură, are, și în poezie, gustul efectelor «teatrale» și, la fel ca în teatru, cele mai reușite scene nu sunt acelea în care «actorul» mizează pe sinceritatea comunicării. Distanța, în care poetul se simte înstrăinat, și chiar este!, îl avantajează. Aș spune că «personajul liric» cel mai «verosimil» nu este cel patetic, cu toate că mai aproape de adevărul ființei, ci, dimpotrivă, «personajul dramatic», o voce mai degrabă impersonală, care împrumută numai câteva din trăsăturile autorului ei. «Despărțirea de sine» ar trebui să fie și o «renunțare la sine», spre binele artistului, care, cel puțin în ultimul an, a dat câteva dovezi convingătoare, în teatru (cu *Regulamentul de bloc*) și în poezie (cu poemele

ironice și parabolice din *Impăcarea cu Faust*), asupra talentului său.” □ Vasile Constantinescu, *Sfera cu raze inegale*, Junimea, 1985: □ În *Biografi și croniciari*, Al. Dobrescu își îndreaptă investigațiile către Niculae Gheran, autorul volumului *Tânărul Rebreanu*, Albatros, 1986: „Biografia întâiului Rebreanu, încă nuvelist, dar pe cale a deveni romancier, lipsit încă de notorietate, nu și de ambiția dobândirii ei, o scrie Niculae Gheran în *Tânărul Rebreanu*. Este, o spun din capul locului, o cercetare în toate privințele captivantă. Riguros documentată, fără a fi și seacă, interpretând, însă numai sub directul control al dovezilor, polemică atunci când împrejurările o cer, și o cer în permanență, este o carte vie și funcțională, fără pretenții de literatură, însă bătând măcar în câteva rânduri la porțile biografiei literare. E aproape de necrezut că atâtea neadevăruri au circulat până acum nestingherite, și nu referitoare la un autor din zorii literaturii române, ci la unul din plină amiază a ei. Un impediment în clarificarea lucrurilor va fi fost acela că parte din actele originale odihneau în arhive străine.” □ Cel de-al doilea subiect al cronicii îl constituie *Ușor cu pianul pe scări*, C.R., 1985, volum format din cronicile literare publicate de Marin Sorescu: „În patru sute de pagini, Marin Sorescu urcă pe scări în pas gimnastic vreo câteva zeci de plane. La destinație, le încearcă pe rând, improvizând scurte linii melodice. Unele clape sună fals, dar cum să dai vina pe melomanul cărăruș? Se vede că erau de la bun început dezacordate. Două instrumente, în schimb, îi zgârâie urechea și, supărat că le-a purtat atâta în spinare, pune mâna pe topor și le face surcele.” □ Constantin Pricop scrie despre *Ochiul și lucrurile*, Meridiane, 1985, o carte care a atras privirile criticilor, deși conține eseuri despre artă ale lui Andrei Pleșu: „Întâlnim în *Ochiul și lucrurile* repetate elogii aduse spiritului creator pus în evidență de opera de artă. Faptul e, fără îndoială, în legătură cu specializarea autorului. Dar el mi se pare că mai vorbește și despre altceva: într-o vreme în care sistemele filosofice au pierdut autoritatea pe care o aveau altădată, când specializarea pe ramuri (există, cum bine se știe, o filosofie a matematicii, una a fizicii, alta a limbajului ș.a.m.d.) îngustează sever orizonturile altădată nelimitate, când cuceririle științelor tind să se substituie concluziilor la care avea dreptul altădată filosoful, gânditorul au redescoperit, în artă, un domeniu încă necorupt de o dogmatizare excesivă, un spațiu în care gândirea își poate fructifica virtuțile speculative.” □ George Pruteanu (*Neoclasicism între parafrază și suspin*) îi are în vedere pe Vasile Nicolescu și Al. Andrițoiu.: □ Vasile Nicolaescu, *Magnolii de fum* (Minerva, BpT, 1986): *Poezia după poezie*. Poezia lui Vasile Nicolescu este a unui romantic temperat prin cultură. Omul e uncărturar multiplu, traducător eminent, eseist delectabil și bun comentator de pictură. Ca editor, a zămislit colecții ce fac onoare oricărei biblioteci: «Romanul secolului XX», «Poesis», «Orfeu», «Mythos». Ca un disc al lui Newton, albul poeziei sale însumează și transfigurează toate aceste preocupări. Poezia lui Vasile Nicolescu e un spațiu de sinteză. În două înțeleșuri. În primul rând, e un spațiu de singeză a pulsionilor și apetențelor spiritua-

le ale autorului. In ea se disolvă și impresiile exegetului picturii, și experiențele traducătorului, și reflecțiile eseistului.” □•Alexandru Andrițoiu, autorul antologiei Constelația lirei, Minerva, BpT, 1985: „*Poetul multelor iubiri*. Alexandru Andrițoiu este ultimul poet al dulcelui stil vechi. Meșteșugar de clasă înaltă, eul său liric este al unui desăvârșit cavalier, coborâtor din stirpe tristanescă. Horațian și petrarchizant, Andrițoiu este de departe, cel mai de seamă, azi, poet al amorului”. □•Pe un colț de pagină, aproape ascunse, apare scurte informații, despre centenarul Topîrceanu și manifestările culturale organizate cu acest prilej. □•Constantin Coroiu atacă subiectul *Publicistica – expresie a conștiinței politice*: „Este ceea ce au înțeles în profunzime toți cei care au slujit (în perioade de restriște – cu mari riscuri, sacrificii și, uneori, cu riscul vieții) presa democratică, presa socialistă (să ne amintim de Contemporanul de acum un veac, revistă pe al cărei frontispiciu stătea înscris un nume parcă predestinat: Ioan Nădejde) și , mai presus de toate, presa comunistă. Colecțiile atâtor și atâtor publicații influnțate sau conduse de partidul comunist – unele cu o existență scurtă dar densă, altele cu apariție îndelungată – în paginile cărora întâlnim nume sonore de scriitori-gazetari ca N.D. Cocea, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Miron Radu Paraschivescu, George Macovescu, Mihnea Gheorghiu, George Ivașcu, Radu Boureanu, Geo Dumitrescu și mulți alții – ca și paleta bogată și diversă a publicisticii românești de azi, aceasta continuând pe noi trepte tradiția fecundă a presei militante din țara noastră – stau mărturie.” □ La rubrica de recenzii Liviu Antonesei scrie despre numeroasele debuturi de la editura Junimea: Ioan Iacob, Carmelia Leonte, Bianca Marcovici, Gheorghe Simon, Horațiu Stamatini sunt plasați sub titlul *Invocații*. Lui Ion Cozmei, Irina-Oana Cațighera, Ion Dumbravă, Ion Enache, Dan Moisii li se rezervă titlul *Incantații*. Adrian Alui Gheorghe, Radu Andriescu, Maria Baci, Ștefan Bratosin și Ion Cârnau sunt grupați la *Solstiții*. □ George Bădărău descoperă că Viorel Alecu, experimentează în proză „tehnica romanului în roman”, subiect foarte aproape, prin personaje, de *Enigma Otiliei*, fără a se preciza că autorul, Viorel Alecu, a fost studentul lui G. Călinescu și pentru o scurtă vreme asistent al acestuia. □•Doru Scărlătescu semnează textul *Eugen Jebeleanu sau certitudinea spiritului*. „Într-o evocare a lui Marin Preda, din 1980, Eugen Jebeleanu încerca să schițeze trăsăturile dominante ale personalității sale morale: «o certitudine: cea a Spiritului» și «o conștiință depunând mărturie și pledând de fiecare dată pentru adevăr și acuzând și condamnăm nedreptatea și minciuna...» Aceste însușiri ale marelui prozator dispărut sunt, în același timp, nobile deziderate ale Scriitorului, pe care, printre cei dintâi, autorul lui *Hanibal* le-a împlinit într-un mod exemplar.” □•Mihai Dinu Gheorghiu ține rubrica *Sociograme*: „Un bun prilej de discuție în acest sens ni-l oferă recenta și tematic actuala lucrare a lui Constantin Schifirneț, *Generație și cultură* (Albatros, 1985). Autorul, sociolog, în cadrul Centrului de cercetări pentru problemele tineretului din București, a fost rareori prezent în publicistica

literar-culturală, astfel încât numele său e puțin cunoscut de către literați. Spun asta deoarece ultimul capitol al studiului său se intitulează «Generația literară» și cuprinde referințe inclusiv despre «generația 80», motive deci pentru toți cei ce sunt preocupați de fenomenul respectiv să consulte volumul fie și numai în scop informativ. Ținând seama de profilul editurii și de domeniul în care sociologul și-a desfășurat activitatea științifică, orientarea didactică, de inițiere a acestei cărți (de debut!) apare destul de transparentă.” □•Cristian Dumitrescu prezintă în termeni ultra elogioși politica de pace a președintelui României, Nicolae Ceaușescu.

• [„**Pagini bucovinene**”, nr. 4] Dan Grigorescu semnează la rubrica *Auto-graf, Sensurile culorii*. □•La cronică literară, Mihail Iordache scrie despre *Imnele Putnei* de Ioan Alexandru: „Nu avem orgoliul ridicul al prezicerii viitoarelor evoluții ale poetului. Ne mulțumim să consemnăm decantarea lirismului, poate cea mai de seamă primenire pentru opera unui poet care n-a ambiționat niciodată alura proteică și inovația ca scop în sine.” □•I. Filipciuc continuă să prezinte *Bâzdăgăniile neprețuitului Creangă (IV)*: „Apoi, pentru că acest cal vorbește și din alte texte folclorice românești știm că animalele vorbesc fie în noaptea de Sânziene (solstițiu de vară), fie în noaptea de Crăciun (solstițiu de iarnă) – sau între Crăciun și Bobotează, în cele 12 nopți de colindare, când la casele oamenilor se rostesc colinde cu un *mirel* ce vânează cerb, leu, bour, scorpie sau galbenă păioasă, avem întreg temeiul să ne întrebăm dacă nu cumva calul de *mire* încălecat de Harap-Alb nu este chiar calul menit să-l ducă într-un tărâm cosmic spre a se însura cu o ființă fantastică? Dar pentru asta ar trebui să știm cine e *mireasa* lui Harap-Alb.”

• [„**Echinox**”, nr. 4] Dacă se ține cont de titlul editorialului (*Glorioasa aniversare*) ar rezulta că acest număr a fost tipărit în luna mai, când s-au împlinit 65 de ani de la fondarea partidului comuniștilor români. □•De altfel, mai multe articole, însumând numeroase pagini, sunt consacrate momentului aniversar. □•Despre *Concepția P.C.R., a tovarășului Nicolae Ceaușescu despre locul și rolul tineretului în societatea socialistă* (un titlu „standard” în presa pentru tineret) se ocupă Lupean Zenu. □ Lucia Otravă studiază pe o pagină de revistă, tipărită cu corp de literă 8, *Făurirea P.C.R. și contextul internațional al mișcării muncitorești*. Bibliografia ambelor articole sugerează că avem în față texte elaborate științific, ca și cel semnat de Ionuț Isac, *Unitatea dintre teorie și practică și promovarea ei în documentele P.C.R.* □•Dipticul rural-urban este prezent prin intermediul traducerilor din Rolando Certa (*Ruralul și urbanul în poezie*, efectuate de Ștefan Damian, plus grupajul de versuri tălmăcite de Doina Cetea și Ștefan Damian): „În frecvențele mele călătorii prin lumea balcanică, în Iugoslavia și România mai ales, am putu să remarc că natura este încă intactă, neprejudiciată de furia devastatoare a omului atras de mirajul urbanizării. [...] De ce oare o poezie ca cea a lui Lucian Blaga, pe care am citat-o mai înainte, ne atrage atenția interesându-ne foarte mult? Fiindcă în

aceștia există o legătură adâncă cu pământul pe care nu trebuie să o piardă, chiar dacă intrăm tot mai mult în era robotizării și informaticii, a unui industrialism care adeseori îl atrage pe om din locul său de naștere, îl constrânge la emigrare din rațiuni de supraviețuire cu riscul ca rădăcinile să-i fie tăiate.[...] Fie ca natura să ne salveze încă și pentru totdeauna de necurătenie și alienare! Ca să se împlinească aceste două deziderate, natural, trebuie să ne adresăm în primul rând rațiunii”. □ Alexandru și Ovidiu Pecican se întrețin cu prof. univ. dr. Petre Pânzaru, care declară că „*Dialogul dintre filosofi români e anemic*.” un portret de cărturar al lui Petre Pânzaru realizează S.L. Sevianu ■ În secțiunea culturală a „Echinoc-ului” semnează „tineri de toate vârstele”: Nicolae Steinhardt, Liviu Malița, Andrei Justin Hossu. □ Nicolae Steinhardt, de pildă, scrie despre cartea lui Cornel Marandiuc, *Inimi cât să cuprindă cerul patriei*, (Dacia, 1985), spre a arăta subiectul acestui demers documentar: „Eroismul, iată esența cărții lui Cornel Marandiuc, iată lecția ei”. Autorul mai observă: „Talent literar, la acest documentarist, din belșug! Îmi pare mai cordial decât Truman Capote ori Cornelius Ryan ori Collins și Lapierre”. □ Mai mult decât entuziast, Liviu Malița este categoric în afirmațiile pe care le face despre debutantul Mihai Giugariu și romanul acestuia: „Roman ambițios al unui prozator îndrăzneț, *Mesagerul* polemizează cu o întreagă literatură. E provocată ireverențios literatura de aventuri și chiar proza tradițională, cu tramă epică.” Spre final mai atenuază tonul: „Romanul e scris fără prea mari virtuozități stilistice, într-o frază strict funcțională. Materia epică – fără diferențieri – curge ca un flux, dialogurile sunt estompate într-o tensiune ce stă să izbucnească la orice pas, dar care e mereu sugrumată”. □ Un alt tânăr colaborator este Adrian Marino, care oferă redactorilor studenți articolul *Specificul literar*, cu precizarea că este vorba despre un fragment din *Hermeneutica ideii de literatură*, în pregătire la Dacia). Ioan Cercel scrie prima parte a studiului *Radu Stanca – Elemente de filosofie a stilului*: „Eseul *De la stilul istoric la stilul filosofic*, este una din primele încercări de după Eugen Lovinescu [sic!] de a pune problema promovării «europenismului» și de frondă față de «neosămănătorism» ori «poporanism». Autorul consideră că în cultura românească a avut loc o trecere de la stilul istoric la cel filosofic ce schimbă «peisajul general» al culturii românești, aducând «probleme și problematici de cu totul altă natură». Această trecere provoacă «entuziasmul pentru formele sintetice ale teoriei», elementul de importanță capitală pentru noi fiind că «ne angajează tot mai mult într-o actualitate care, punându-ne și nouă aceleași întrebări pe care le pune concomitent și Apusului, ne face – în sfârșit – contemporani cu timpul nostru». Această veritabilă «translație» de statut a culturii într-o zonă ce unifică problematica generală a organismului cultural are o descendență evidentă din sincronismul lovinescian, dar într-o reluare adaptată unor realități mult mai complexe”. □ În pagina finală a revistei, Traian Rotariu îl prezintă, scurtissim, pe Peirre Bourdieu cu fragmentul *Pentru o „critică vulgară” a criticii pure*.

• [„Familia”, nr. 4] Împlinirea a 65 de ani de la înființarea P.C.R. înroșește tipografic prima pagină. Alături de editorialul redacțional *Însemnele devenirii*, istoricul oficial Mircea Mușat semnează textul *Istorie glorioasă*. □ Tot aici, Al. Andrițoiu (*Pentru minte și inimă*) implică redacția în marea sărbătoare: „Această implicare a «Familiei» încă în prologul epocii Ceaușescu a imprimat destinului revistei noastre măreție și sens. Vreme de 20 de ani, redacția și colaboratorii revistei orădene, în armonie cu toate publicațiile, din toate zonele patriei, s-au străduit să fie, dincolo de profesionalismul îngust, adevărate organe de presă ale partidului, tribune ale spiritului de partid în cultura națională, iar, după ce –, creație revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu. [...] Din ceea ce s-a publicat în paginile revistei, în cei 21 de ani de reeditare, s-ar putea edita o monografie vastă a județului Bihor și a zonelor limitrofe, cu capitolele de istorie, economie, etnografie, sociologie, cultură și arte” □ Poezii patriotice, adecvate momentului, publică Viorel Horj (*Șaizecișicinci*), Pavel Pereș, Ioan Țepelea, Ionel Tecsa, Anghel Dumbrăveanu. □ Lingvistul Marius Sala cu obârșii bihorene, colaborează cu un text de specialitate, *Unitatea limbii române*. □ Filosoful Al. Tănase scrie despre o lucrare fundamentală a culturii noastre, *Mitologia română* (Ed. Academiei, 1986), alcătuită de Romulus Vulcănescu: „Un adevărat etnolog (nu etnograf) cum este Romulus Vulcănescu nu poate să procedeze altfel, pentru el perspectiva filosofică a unui fenomen de cultură atât de complex, precum mitul nu este un lux inutil sau un adaos neneccesar, ci o condiție de esență a analizei și explicării mitului, deoarece acesta este el însuși străbătut de reflexele gândului filosofic incipient, sau o manifestare rapsodică a acestui gând, un minereu sufletesc în care fuzionează gândul poetic și cel filozofic ca o axă gravitațională a formelor potențiale de cultură (morală, științifică, religioasă etc.); monumentală este această lucrare și prin structura ei, care mi se pare extrem de bine gândită și elaborată, ținând seama deopotrivă de criteriul istoric și de cel structural; să mai adaog la cele spuse (fără a epuiza însușirile pozitive ale acestei lucrări), ceea ce la un autor de talia și prestigiul lui Romulus Vulcănescu este aproape inutil: erudiția, documentarea vastă și de bună calitate un strălucit efort de sinteză spre a extrage cât mai mult din bogăția derutantă a minereurilor de spirit pre proto românesc propriu-zis, deplina claritate și frumusețe expresiva a stilului”. □ Despre *Romanul experiențelor istorice*, implicând contribuția scriitorilor la evocarea trecutului nostru de luptă se pronunță Gheorghe Glodeanu, cu trimitere la Eugen Uricaru, autorul unei serii narative de acest fel, constituită din lucrări precum *Rug și flacără* (1977), *Antonia* (1977), *Vladia* (1981) *Memoria* (1983), *1784. Vreme în schimbare* (1984) cu finalul: „Dincolo de aceste dimensiuni și perspective, romanele lui Eugen Uricaru impun în centrul atenției un prozator viguros, care și-a elaborat o manieră proprie de investigare a evenimentului istoric”. □ În *Patria* „în calda ei claritate”, Radu Enescu ilustrează profilul liric al lui Ion Davidescu: „*Mutatis mutandis*, Ion Davidescu

profesează o lirică în măsură să comunice prin factura ei echilibrată, apolinică, un aer de «clasicitate», prin dozajul priceput între temperatura morală și transparența formală, armonizate fericit într-o «caldă claritate». □ Cornel Banu reapare, la o distanță de patru numere cu același titlu: *Ceaușescu-România-Pace!* care vizează, în principal, *Imperativul major al politicii noastre externe* și epocala contribuție a lui Nicolae Ceaușescu la salvarea păcii mondiale.

• [„**Ramuri**”, nr. 4] Jubileul partidului este întâmpinat cu un mănunchi de articole grăitoare prin înseși titlurile lor: *Începuturile mișcării comuniste în Oltenia* (Virgil Joița), *Strategia dezvoltării multilaterale a societății românești* (prof.univ.dr. Constantin Bărbăcioru), *Remarcabile contribuții la dezvoltarea gândirii marxiste contemporane* (V. Pârvu). □•Paginile de elogii la adresa trecutului partidului continuă cu o serie de *Reportaje din actualitatea socialistă*, semnate de scriitori (Romulus Diaconescu: „Vizitând și alte orașe din țară, se observă o remodelare urbanistică făcută cu îndrăzneală. Se edifică o nouă arhitectură, pe măsura acestor ani, o arhitectură care dă seamă despre acest sfârșit de mileniu, captând în dantelăria ei sunetul specific epocii noastre. Dar să dăm cuvântul arhitecților Craiovei, pentru a afla lucruri mai exacte despre ceea ce se va întâmpla în viitorul apropiat în această mare și străveche așezare oltenească“). □•Ilarie Hinoveanu, Florea Miu, Dan Lupescu, Mihai Milca, Mircea Canțâr, Adrian Fulga) și poezii patriotice inclusiv redundant numita *Partidul-Ceaușescu-România*. Redăm din intervenții: □•Ilarie Hinoveanu: „Tot mai accentuata implicare a literaturii în problematica realității actuale, în universul fertil al umanismului militant, revoluționar – în măsură să-i asigure perenitatea și durabilitatea, pecetea specificului național – își are izvorul în genialele îndemnuri ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, adresate în repetate rânduri, cu aleasă grijă și prețuire, creatorilor de frumos“. □•Florea Miu: „M-am întrebat adesea cum va fi fost primăvara aceea de an 1921, când se constituia partidul comunistilor din România! Ceva din lumina de-atunci s-a răsfrânt, oricum, și în mine, de vreme ce simt cum timpul meu crește pe trunchiul altui timp, în care s-au contopit lupte, sacrificii, victorii, idealuri ale uni întreg popor ce își sărbătorește astăzi dreapta călăuză“. □•Dan Lupescu: „Concomitent cu dezvoltarea economico-socială în ritmuri nemaiîntâlnite, s-au creat condițiile înfloririi, în deplină libertate, a învățământului, științei și culturii, a literaturii și artei. Să nu uităm că, în acei ani, și-au reluat apariția revistele culturale și social-politice din principalele centre ale țării, au fost reînființate ori ctitorite o serie de edituri și centre universitare. «Ramurile», «Scrisul Românesc». Universitatea din Craiova sunt doar câteva dintre instituțiile culturale din Oltenia al căror destin este pentru totdeauna legat de aceste prefaceri înnoitoare fără precedent, de numele ctitorului «Epocii Nicolae Ceaușescu»“. □•Tot *Sub semnul Congresului al IX-lea*, Grigore Smeu enumeră contribuții ale lui C. Rădulescu-Motru, P.P. Negulescu, Gh. I. Brătianu, Mircea Florian, Mihai Berza, Tudor Vianu,

Petru Comarnescu, sub titlul generic *Valori ale culturii românești*, așezate *Sub semnul Congresului al IX-lea al Partidului*. □•Pe fondul aceleiași teme, Constantin Popescu recitește *Cel mai iubit dintre pământeni*, cunoscutul roman al lui Marin Preda: „Situțiile create în *Cel mai iubit dintre pământeni* îl apropie foarte mult pe Marin Preda de Albert Camus. Ca și scriitorul francez, în *L'Evers et Pendroit*, el va oferi lui Petrini privilegiile unei trăiri intense în prezent în defavoarea viitorului, clipei în defavoarea eternității, pământului și teluricului în defavoarea idealului. Totuși, lecția contradictorie a lui Petrini este că există în oameni mai multe lucruri vrednice de admirație decât de dispreț. Încercare de a se îndepărta de o gândire pesimistă în favoarea fericirii se va realiza în bucuria cathartică a creației, singura în măsură să justifice încercarea de a iubi și a înțelege. Din această perspectivă titlul nu ne mai apare paradoxal“. □•Marian Popescu scrie despre dramaturgul D.R. Popescu, al cărui prim volum din opera dramatică apare în colecția *Teatru comentat*, a editurii Eminescu: „Este pentru prima dată, în istoria acestei colecții editoriale, când un singur critic realizează o ediție critică de acest tip. Este vorba de criticul Valentin Silvestru care a ales piesele, a dialogat, în introducere, cu autorul, a selecționat referințele critice și a realizat *Bibliografia*. Fiecare piesă este deschisă de un cuvânt al autorului iar întreg volumul are, ca o altă prefață decât dialogul menționat, ideile despre teatru ale lui D.R. Popescu. [...] Dramaturgia sa, configurând la această dată un corpus impresionant de texte, aduce în literatura română de azi o densitate de excepție a faptului de viață, o atentă elaborare – deși nu ascuțită de imperfecțiuni – a planurilor simbolice, o parafrizare inteligentă a marilor mituri. Chiar în cuprinsul pieselor ce apar în prezentul volum se întâlnesc formule, proceduri și zone problematice prin care se face simțită aviditatea creatorului de a invada realul și nu de a se lăsa subjugat de acesta. De acum cunoscute, prin volume și spectacole, câte au fost, piesele propun conflicte etice între adevăr, curajul și rezistența morală, malformările conștiinței, în general, o problematică a umanului care se revelă și în partea sa de lumină și în cea de umbră“. □•Mihaela Albu trece în revistă succesele romanului românesc contemporan, enumerând, printre cele mai izbutite, creațiile pe care le consideră a deveni *Coordonate ale romanului românesc contemporan*: „În ultimele decenii de roman românesc, principalele teme care se repetă ca un laitmotiv într-o orchestrație de mare complexitate ar fi următoarele: *restabilirea adevărului și cercetarea greșelilor unei anumite perioade*. (*Fețele tăcerii*, *Biblioteca din Alexandria*, *Orgolii*, *Ucenicul neascultător*, *Galeria cu viță sălbatică*, *Pumnul și palma*, *Niște țărani*, *Clipa* etc.; cercetarea și interpretarea filozofică a forței și puterii, (sunt valabile și aici exemplele de mai sus, dar adăugăm în plus ciclul lui Bujor Nedelcovici, romanele polemice ale lui I. Lăncrăjan, sau *Racul*, *Apa* de Al. Ivasiuc); meditația asupra rolului ființei umane în făurirea istoriei, ca și asupra rolului istoriei în prefigurarea destinului uman

(*Fascinația, Delirul, Incognito*, ciclul care culminează cu *Vânătoarea regală*, sau *Rug și flacăra, Labirintul etc.*); investigarea aproape microscopică a omului nou, a lui *Homo politicus*, care, dezbrăcat de hainele convenției și inautenticului, începe să capete dimensiuni umane (*Pumnul și palma, Fețele tăcerii, Clipa, Dragostea și revoluția*). [...] Proza actuală, modernă și narativă totodată, cu personaje și intrigă, subsumate nevoii de sincronizare cu sensibilitatea omului contemporan, este o proză a echilibrului, grandioasă ca un fluviu ajuns la vărsare după ce s-a frământat sorbind cei mai diverși afluenți“.

□ George Popescu este mai limitativ: se oprește la *Valori ale scrisului oltenesc*, acestea fiind suma scriitorilor olteni de ieri și de azi, consemnați conștiincios, cu precizarea rolului jucat de Marin Sorescu pentru tinerii de la „Ramuri”, aflați în formare: „Apariția revistei «Ramuri» în Craiova, în primii ani ai veacului, întemeia și valorifica această moștenire trademistă, continuată multă vreme și prin operele unor scriitori precum Elena Farago, în primul rând, dar și N. Milcu, N. Vulovici, M. Romanescu, Eugen Constant ș.a.: însă, în paralel, se manifesta în deceniul al doilea al acestui veac și gustul pentru deschidere și înnoire al spiritului oltean, ale cărui prime «agenții» aveau să devină publicații precum «Flamura», «Radical» și, îndeosebi «Meridian», toate insuficient cercetate și redat circuitului de valori. «Meridian», mai ales, a adus acel suflu modern – sincronizare necesară cu problematica majoră a literaturii naționale și europene, cu scriitori preocupați să convertească protestul social și nonconformismul în atitudini eminentamente estetice, propunând în paginile sale dense semnături prestigioase, precum Geo Bogza, Ilarie Voronca, Stephan Roll, Tiberiu Iliescu etc. [...] Scriitori ca Ilie Purcaru, Ilarie Hinoveanu, Petre Dragu, Sina Dănciulescu, susținuți de C.D. Papastate, Iancu Constantinescu, Ion Schinteie, iar mai apoi Ovidiu Ghidirmic, Mihai Pelin, Romulus Diaconescu și alții s-au impus prin opere de inspirație socială – fie cărți publicistice situate în imediata vecinătate a marii tematici a contemporaneității, fie proză de factură realistă, o poezie cu caracter predominant tribunic sau o cercetare istorico-literară realizată cu instrumentele criticii tradiționale. Sigur, orice încercare de taxonomie, ca aceasta, asumă riscuri deloc neglijabile și demersul nostru trebuie înțeles în acest context. [...] O cale de mijloc se insinua pe la 1968 – 1970, când, sub influența lui Al. Piru, se afirmă la Craiova câteva personalități critice precum Eugen Negrici, ale cărui cărți de critică semiotică aveau să devină curând autentice repere ale fenomenului literar contemporan, și Dorin Teodorescu care anunța o carieră strălucită prin cercetarea monografică a operei poetice a lui Ion Barbu, ca și Marin Beșteliu, cu lucrări de restituire în domeniul istoriei literare. [...] O situație specială, aducând și în acest fel întreaga încărcătură particulară a operei sale, îl reprezintă Marin Sorescu, a cărui vocație a deschiderii europene a vegheat, și nu doar din umbră, la apariția și afirmarea, în ultimii ani, a unui nou *val* de scriitori (tineri) situați într-o diversitate de stiluri, domenii și forme literare: în

poezie, universuri singulare, cu profunde peceti de originalitate precum cele ale lui Gabriel Chifu, Patrel Berceanu, Florea Miu, Marian Drăghici, Nicolae Diaconu, Ioana Dinulescu, Mihaela Andreescu, Dan Lupescu, cu o proză de profunzime și sorginte metaforică (Doina Pologea) și o critică eseistică, cu substrat ontologic (Constantin Barbu și Marius Ghica) ori foiletonistică (Ion Pecie, Mihaela Andreescu, Nicolae Diaconu). Efortul este și de această dată constructiv; nutriend obsesia valorii, fără de care o cultură riscă anonimatul și rutina, fiecare din tinerii afirmați în prezent în paginile revistei «Ramuri» tinde ca prin propria zestre creatoare să elibereze opera de povara închistărilor expresive, înglobându-și demersul într-o perspectivă cu ferestrele larg deschise spre universal, susținând astfel dialogul cu lumea (literaturii)“. □•Cu *Dimensiunea umanistă a literaturii contemporane* se ocupă Doina Băghină și Constantin Popescu. În *Vitalismul contemplației*, Doina Băghină recurge la portretizarea lui Darie din romanele lui Zaharia Stancu: „În mod programatic, eroul nu se dezvăluie. În ciuda indicilor formale, nu găsim niciun pasaj cu adevărat confesiv. Acesta este un alt argument al ființării solitare și libere. Universul închis al ființei și lumea exterioară nu fuzionează. Nu apare starea de șoc, nu intervin mutații în conștiință, seisme ale eului; personajul e scutit de cazuistică. Darie nu are inocența de a se implica în realitatea exterioară întâmplătoare, în schimb, ca orice personalitate puternică posedă capacitatea de a crea evenimente, viață – lui mereu i se întâmplă ceva. Aceasta este o virtute a spiritului contemplativ. Darie este un spirit profund contemplativ pentru că nu acționează deci pentru a supraviețui“. □•Pe ultima pagină, cum se petrece în toată presa culturală, poet fi citit un text despre Nicolae Ceaușescu, de această dată în calitatea acestuia de „promotor al păcii“: „Activitatea prodigioasă a tovarășului Nicolae Ceaușescu consacrată promovării păcii și colaborării internaționale se bucură de unanimă considerație, de profundă stimă și respect în lumea contemporană. O grăitoare mărturie; peste 100 de înalte ordine, medalii, titluri de *doctor honoris causa* și alte distincții din partea a numeroase țări, precum și din partea unor prestigioase institute și organizații naționale și internaționale. Și tot ca o expresie elocventă a viului interes generat pe toate meridianele de bogata sa activitate sugestiv este faptul că tot mai numeroși editori străini au tipărit texte din opera sa sau studii monografice, lansate în țările în care au apărut într-un cadru festiv, cu participarea unor fruntași ai vieții politice. Iată de ce afirmația lui J. Frennet este total îndreptățită: «Dacă ar exista un premiu al popoarelor pentru pace, el ar reveni incontestabil președintelui României»“.

● [„Steaua”, nr. 4] Număr consacrat sărbătoririi P.C.R. în care se intersec-tează și alte teme politice majore: *Pace și dezvoltare* (editorial), *Partidul Comunist Român – Partid al națiunii* (Ovidiu Șincai), *Un om pentru destinul oamenilor* (Ion Arcuș), *Comuniștii români și valorile statului național* (1938-1945) de Vasile Pușcaș, *Congresul de constituire a P.C.R. în oglinda vremii*

(Gheorghe I. Bodea), *Democrația socialistă: factor hotărâtor al progresului istoric* (Liviu Zăpârțan). □•Grupaje de poezie patriotică se fac ecoul acelorași idei: Traian Iancu semnează poemul *Procesul de la Brașov*: („Printre castanii din Brașov/ Mergea un tânăr înfruntând urgia,/ Un doctrinar, în vreme de istov,/ Ce comuniștii o urau în România”). □•Un poem, *Când rostesc numele*, aparține Elenei Codrescu. Alte prezențe, unele dintre cele „sonore”, sunt: Horia Bădescu, Nicolae Dragoș, Aurel Gurghianu, Ion Horea, Virgil Teodorescu, Adrian Popescu, Teohar Mihadaș, Chiriac Samoilă. Negoită Irimie, dar cu versuri cât de cât lirice, nu consacrate tabuurilor politice. □•Eugen Uricaru semnează eseu *Literatura și socialismul*: „Congresul al nouălea al P.C.R. a repus pe deplin în drepturi justiția în societate și estetica adevărului în literatură. Realizările artistice sunt remarcabile și mai mult ca altă dată se poate spune că după cel de al nouălea Congres al P.C.R. literatura română s-a regăsit pe sine, a reușit să dea lumii imaginea sufletului și gândirii românești. Bogăția temelor, nenumăratele voci particulare, respectarea deplină a expresiei stilistice, continua primenire a creației, căutarea neîncetată a adevărului și frumosului sunt o realitate a literaturii române de azi. O realitate care își are rădăcini îndepărtate, în acei ani în care o lume nouă începea să se contureze în gândul îndrăzneț și sufletul plin de noblețe al celor dintâi socialiștii români care au hotărât să se numească din acea zi de mai înflorit – comuniști”. ■•Secțiunea *Literatură și actualitate* ia alura unei dezbateri la care se participă, nu prin dialog ci cu articole individuale. □•Aurel Rău (*Viață și atitudine*): „Invitația adresată de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, tuturor creatorilor, merge la surse nu la imitații, e conformă cu tradițiile majore ale oricărei literaturi și e un nobil, constructiv îndemn. În ea se regăsesc și cele mai bune cărți ale zilelor pe care le trăim, romanele, poemul sau culegerea de poeme, dramaturgia în care contemporanii noștri își au un real partener de dialog, după cum și tezaurele literaturii populare, din care strălucesc și reflectă universalitate pietre rare ca *Miorița* și *Soarele și luna*, *Toma Alimoș* și ciclul *Novăceștilor*, doinele și toate celelalte genuri care au contribuit prin vremuri la păstrarea ființei unui neam vechi și tânăr, pe bună dreptate deschis spre viitor”. □•Mircea Muthu (*Permanențe*): „Dacă nu se ridică, decât cu câteva excepții – (un Marin Preda sau Nichita Stănescu) – la cotele înalte pe care înregistrează epoca interbelică să zicem, nu e mai puțin adevărat că media, estetic vorbind, a prozei și poeziei contemporane este net superioară celei din perioada amintită. Este probabil și efectul procesului – consumat cu meandre și nedorite interludii – de democratizare a culturii literare și aceasta în consens, iarăși, cu deschiderea programatică a societății noastre (în calitate dublă: de creator și beneficiar) spre valorile spirituale, constitutive civilizației contemporane. Este și motivul pentru care, succedându-se în timp, generațiile literare evoluează însă nu oricum, ci pe firul continuității amplificată și ritmată specific de sensibilitatea artistică anului de azi”. □•Tudor Dumitru Savu, *O privire*: „Ar mai fi ceva la

aceste simple notații: literatura de după 1944 își pune cu mai multă acuitate chiar propria-i problemă în chei ironice sau grave, teziste sau fanteziste, dar într-un mod, hai să-i spunem, profesionist, critic. Proza se gîndește pe sine, dar nu într-o oglindire fără sens. O extraordinară voluptate se simte în fiecare roman pentru descifrarea adevărului. Este, poate, cea mai profundă nuanță a prozei contemporane. Și nu de puține ori, el, adevărul, apare multiplicat, proteic. Aceasta este, de altminteri, maturitatea unei literaturi. Adevărul general, suprem, pe care prozatorul nu pregetă să-l caute, să-l vâneze, ca să zic așa, se construiește din însumarea tuturor adevărilor individuale”. □•Leonida Neamțu: *O literatură a umanului*: „Eroul sau eroii prozei noastre (am omis intenționat poezia), e omul generos, harnic, plin de inițiative, de fantezie. Personaje ce sparg barierele și se aliniază cu vervă eroilor, personajelor din literatura universală”. □•Gheorghe Grigurcu (*Poezie și conștiință*): „A devenit un loc comun afirmația că poezia română a intrat, de vreo două decenii încoace, într-o perioadă deosebit de fertilă. Un binecuvîntat Nil al duhului nostru național îi scaldă teritoriile. [...] Redescoperind și ducând înainte marea noastră tradiție lirică, ne-am sincronizat, spre a relua conceptul lovinescian, cu această a doua jumătate a veacului. Ca unul ce a cunoscut jena, imensa jenă morală a unui timp în care poeții de seamă erau citați într-ascuns, așa cum elevii incorecți «copiază» la teză (cu deosebirea că e vorba de învățăceii cei mai conștiincioși, de pe atunci, ai literei poetice), a unui timp în care poezia bună se producea «pentru sertar», adică pentru o indefinită, dureroasă, așteptare, pot măsura distanța parcursă și fără a pierde din vedere neajunsurile ce încă le întâmpinăm, pot atesta enormul progres săvârșit. Poezia actuală este ceea ce este. Adică, teoretic, egală cu forțele ei, publicată, comentată, aflată în lumina propriei conștiințe, a conștiinței publice. E o sumă de texte pe care putem conta, pe care, incontestabil, va conta și viitorul. N-aș crede că se mai găsește pe undeva, complet ascuns, vreun mare talent, decât, eventual, din propria sa voință. Dacă un Ștefan Aug. Doinaș ori un Leonid Dimov ori un Mircea Ivănescu îmi erau, până pe la mijlocul anilor '60, cu desăvârșire necunoscuți, urmând a se ivi maturi, înzăuați în strălucirea vizionară, precum Athena din capul lui Zeus. [...] Are loc o pogorâre în mulțime a harului poetic, reflectat de o ireducibilă pletoară de aptitudini de toată mâna, de un incredibil număr, probabil de ordinul miilor, de cenacluri literare. Poezia a căpătat o dimensiune colectivă, care, dincolo de grafomanie, veleitarism, impostură oportunistă, constituie un fapt pozitiv.[...]Din restrângerea apriorică, din jugularea posibilității autorilor de a lua contact cu publicul (care e și un mod de a lua contact cu ei înșiși), n-ar decurge decât o micșorare a șanselor creației în genere. Evident, toate la locul lor. Rubricile de poșta redacției, cele de debut, culegerile colective etc. trebuie tratate cu un spirit critic vigilent, elogiile aduse începătorilor încă neformați, chiar dacă «promițători», se cuvine a fi formulate *cum grano salis*. Altminteri, ajungem la o inflație a judecății critice, care e cu totul altceva. Dar să ne în-

toarcem la linia majoră a poeziei actuale, nescutită de epigonism, ca orice poezie substanțială. Dacă încercăm a-i aprecia ansamblul, suntem derutați de multitudinea aspectelor, de «babilonia» vocilor care o compun, împiedicând stabilirea unui numitor comun, a unui principiu de unitate. S-ar zice că în acest spațiu, multă vreme vitregit de canoanele dogmatice, energiile vitale s-au năpustit cu atâta forță, înecat nu mai respectă nici un factor structurant, într-o dezordine radioasă ce face cu putință coabitarea neoclasicismului cu onirismul, a rolului oracular cu cel ludic a bucolismului tradițional cu avangarda resuscitată, a limbajului parabolic cu cel ermetizant ș.a.m.d. Și cu toată această învălmășire de discursuri eterogene, credem a putea distinge macar doua coordonate ale întregului. Mai întâi o pregnantă intelectualitate a actului poetic, o trecere a lui prin canalele unei rațiuni sui generis. Poezia nu mai e înțeleasă drept un efect spontan al inspirației, al sentimentului, al trăirii, ci un produs al unei tensiuni imanente spiritului liric, o cristalizare a acestuia, cu fațetele puse în valoare de luciditate. E resimțită tot mai mult așa cum spunea G. Călinescu, drept «un proces intelectual de cunoaștere a esențelor lumii» [...]. O a doua trăsătură generală e cea *etică*. Prin accentuarea naturii intelectuale a lirismului, crește răspunderea sa globală, puritatea de conștiință funcționând ca un element de coeziune a creației și a structurilor umane. Ferindu-se de impuritatea neasimilabilă esteticului, poetul se ferește de compromis în genere (adevăratul poet, firește!), asemenea oricărui onorabil producător de bunuri. Poetul de vocație și care se respectă încearcă o chietudine sufletească, de muncitor mulțumit cu rodul efortului său. Poezia de valoare oglindește o armonie a mentalității autorului sau pe plan moral, dezvoltând, la rândul său, o atare armonie, ca o consecință inefabilă. între etic și estetic se instituie un raport de reciprocă determinare. [...] Eul empiric și eul creator se înlănțuie în aspirația comună către o valoare, sub semnul deminutității și al intehrității morale și tocmai în aceasta constă eficacitatea exemplului pe care creatorul îl oferă obștii. Dacă se manifestă o ruptură la un nivel sau la altul, dezechilibrul se extinde fatalmente, intervine, până la urmă, o dezagregare atât a texturii ethosului, cât și a celei literare. Excepții, practic, nu există. Nu poți fi imoral în viața de toate zilele și totodată un mare poet, nu poți fi imoral ca poet și totodată un om de caracter în viața de toate zilele. Personalitatea etică a artistului e unică pe cele două fețe ale impactului său cu Lumea. Poetul e folositor societății atât timp cât creația sa, întruchipând o valoare estetică reală, dă, implicit, o dovadă de consecvență, atâta timp cât, sporind domeniul armoniei sensibile, oferă o pildă de conduită umană”. □•Adrian Popescu, *Adevărul vieții*: „Tradiția, atât de fertilă, a spiritualității noastre românești, precum și imperitivele și exigențele prezentului ne obligă să fim mereu deschiși experiențelor și omului de azi, educându-l și îmbogățindu-l cu opere de valoare, făcându-l conștient de forțele sale lăuntrice”. □•Mircea Ghițulescu, *Eroismul cotidian*: „În ansamblul creației istorice și social-economice românești a ultimelor decenii, una din am-

prentele ce clei i- nesc fizionomia acestei creații este, fără îndoială, atitudinea eroică, înțeleasă ca încredere într-o cauză, tenacitate, încordare, obstinație și viziune de perspectivă în atingerea țelurilor, înțelegerea vieții de fiecare zi nu ca o confortabilă petrecere a timpului ci ca luptă neconținută, ca bătălie pentru o cauză – ce poate fi un scop imediat sau unul îndepărtat, îndeplinirea unor indicatori de plan sau edificarea societății comuniste – este fundamentul acelu eroism cotidian ce caracterizează spațiul moral contemporan. A evalua „nu în monedă mărunță“ ci în perspectivă ideală raportul dintre procesul de creație social-istorică și rezultatele concrete ale acestui proces, a răsturnat cu generozitate raportul egoist dintre merite și beneficii. A binemerita cit mai mult – aceasta a fost dintotdeauna esența morală a eroismului care nu poate exista în afara unei cauze altruiste. Interesant este că în literatura contemporană, dramaturgia a fost aceea ce s-a arătat în mod deosebit sensibilă la rezonanțele eroismului de fiecare zi, la consecințele lui în planul actualității poate și datorită specificului «vorbit», «retoric» al genului. De aici și prestigiul ipostazelor eroice ale omului contemporan produse de dramaturgie precum și bogata «galerie tipologică» plină de surprinzătoare inovații literare, creată de cei mai de seamă autori dramatici de astăzi. Problema ar necesita, desigur, o analiză aparte dar este de domeniul evidenței că de la luptătorii cu arma în mână ai lui H. Lovinescu și de la minierii și siderurgistii lui Davidoglu sau ai lui I. D. Sîrbu până la variatele ipostaze ale omului contemporan din dramaturgia lui Paul Everac, D. R. Popescu, T. Mănescu, M. R. Iacoban, T. Popescu, eroismul static și statuar a fost înlocuit cu un eroism la îndemâna tuturor, omenesc și problematic. Nu mai poate fi vorba, desigur, de eroismul absolut împins până la jertfa supremă ca în dramaturgia războiului sau a insurecției ci ne o înaltă atitudine morală, de o sobrietate nobilă și de răspundere față de solicitările sociale”. ■•O nouă serie de texte care interferează ca subiect închide acest număr: □•Petru Poantă, *Deschidere și angajare*: „... Spațiul, oniric chiar, presupune o anume intimitate pe care ți-o poate oferi și cel mai abstract poem. Restrângând observațiile la tema articolului nostru, vom spune că lirica română contemporană a descoperit asemenea spații ale unei intimități unanime, îndeosebi prin ceea ce foarte restrictiv se numește poezia peisagistică. Peisajul este, la urma urmelor, sufletul poetului. Contemplat, descris pur și simplu, mitologizat, ironizat, el este, oricum, organizat. Și în această arhitectură inefabilă individul își recunoaște poate nu relațiile sociale dar cu siguranță relația fundamentală cu geografia spirituală a patriei. Se versifică mult și adeseori foarte bine pe această «temă», însă există poeți contemporani care au o deosebită sensibilitate (dimensiunea majoră a poeziei patriotice) a peisajului (rural ori urban, înțeles deci, ca spațiu liric)”. □•Valentin Tașcu, *Timpul romanului politic*: „Ce sunt aceste fapte dacă nu încercarea culturii române de a străbate dincolo de limitele valorii, dincolo de granițele frumoasei noastre limbi. Aspirațiile către universalitate fac parte din gândurile intime (și publice) ale scriitorilor de azi, și ele dețin o în-

temeiată îndreptăţire. Viitorul literaturii noastre este conţinut în prezentul ei. În măsura în care a dorit şi a reuşit să răspundă la cele mai grave întrebări ale timpului, ea îşi depune opţiunea pentru viitor. Partea ei care a ocolit aceste frământări nu are cum să treacă dincolo de timp. Şi acest factor de perenitate depinde tot de dificultatea creaţiei în artă. E mult mai simplu şi mai comod să pluteşti pe deasupra timpului tău, decât să «sapi», cum zice poetul, în adâncurile lui, până dai de stele. E mult mai uşor să mergi pe lângă timp, decât să te afli în fruntea lui. Dar măsura reală a talentului, a «voinţei» de literatură este dată de puterea de sacrificiu pe care o presupune avangarda. Noi generaţii de scriitori se afirmă în ultimii ani. Ele deja selecţionează, traiază în valorile deceniilor trecute. Esenţial este că ele au avut ceva de «învăţat» din experienţa acestui timp şi se pregătesc a-l depăşiri recunoscându-l”. □•Mircea Popa, *Trecut şi devenire*: „Avântul creator, efervescenţa dezbaterilor şi confruntărilor de idei din domeniul criticii şi al istoriei literare a fost pe măsura acestei etape fertile, dinamice, active, cu ample deschideri de orizonturi, cu veritabile schimbări de perspectivă şi de natură valorică. Căci, în cea mai mare parte, actul recuperator a echivalat cu unul valorizator, de *re-situare critică şi estetică* a scriitorului sau operei respective în constelaţia de valori a vremii. Beneficiind de o metodologie de investigaţie evoluată, de o perspectivă critică nouă, de o mai bună informare documentară asupra timpului şi fenomenelor literare luate în discuţie, critica românească a făcut enormi paşi înainte în punerea la îndemâna publicului larg cititor a unui dosar cât mai complet şi mai exact cu putinţă relativ la destinul estetic şi ideologic al scriitorului studiat, la conturarea contextualităţii istorice în care el a creat, ceea ce a permis o mai bună situare în timp, în raport cu epoca sa, şi, mai ales, cu aceea a noastră, de astăzi. Deoarece, aşa cum bine ştim, recepţia fiecărui scriitor, fenomen sau operă literară suferă o vizibilă corecţie, o conotaţie nouă, – variabilă, necesară şi inevitabilă –, în raport cu timpul care o receptează, cu nevoile momentului care o reclamă. Astfel o epocă agitată ideologic, străbătută de largi curenţi de înnoire, ca aceea a noastră, era şi firesc să reţină din marele tezaur de opere ale trecutului, pe acelea care exprimă mai bine timpul de astăzi, cu frământările şi căutărilor lui, cu liniile unei continuităţi de progres social, ideologic, politic şi estetic pe acele opere care întruchipează mai bine năzuinţele şi aspiraţiile spre dreptate socială şi naţională a maselor care transmit actualităţii un mesaj înaintat, progresist şi care, cum e şi firesc, sunt reclamate cu prioritate de publicul larg cititor. Căci, din acest punct de vedere cititorul receptor nu este un element pasiv, ci o forţă de comunicare şi asimilare reală cu un staut sociologic foarte bine precizat, pentru care literatura, ştiinţa, cultura în genere reprezintă spaţiul unei participări cât mai active la operaţiunea de explorare sistematică (şi sistemică) a lumii, la lărgirea orizonturilor sale de cunoaştere...”. □•Despre Emil Isac – omul şi scriitorul, face câteva aprecieri critice Ion Oarcăsu în textul istorico-literar *O „doină nouă”*: „Pornită din vecinătatea po-

eziei lui Octavian Goga, de ale cărei structuri specifice o apropie *motivul durerii*, lirica lui Emil Isac anunță, prin teme și obsesiile sale tulburi, insinuante, marea neliniște metafizică a lui Lucian Blaga. Rolul ei în epocă a fost unul dinamic, incitant: a propus o «doină nouă», puternic impregnată de viziunea militantului socialist care a fost Emil Isac, reușind mai târziu să atingă maturitatea prin câteva poeme ample, rafinate, grele de sensuri umane și de răsfrângeri estetice semnificative”. ■ Sub titlul *Dialoguri cu Nichita Stănescu*, Ion Pop recenzează *Antimetafizica*, volum realizat de Aurelian Titu Dumitrescu și Nichita Stănescu: „Existența unei cărți de dialoguri cu Nichita Stănescu este aproape neverosimilă. Nu pentru că poetul ar fi fost dificil de abordat (pentru foarte mulți, chemați și nechemăți, ușa casei sale rămânea chiar prea mult deschisă), dar pentru că parea prea puțin dispus să accepte, oricând și oricum, o discuție sistematică cu privire la propria operă. Interviuurile, câte le-a acordat, sunt în general niște conversații foarte libere și degajate, în care firul ideilor e adesea deviat sau întrerupt de exploziile feerice ale fanteziei, de asociații insolite, transformând toul într-un poem vorbit, în al cărui spectacol verbal scheletul ideatic e, nu o dată, pulverizat. *Cartea de recitare* din 1972 și, încă mai mult, *Respirările* publicate cu un deceniu mai târziu, revelau totuși, sub același înveliș poetic, o reflecție departe de a fi lipsită de organicitate, de o deplină coerență, conturând o poetică de pregnantă modernitate. Aveam de-a face, și în aceste cazuri, cu o «gândire mitică», în înțelesul dat sintagmei de Lucian Blaga, remodelată la temperatura meditației literare (și științifice) actuale, în care structurile conceptuale erau dezvoltate în termeni vizionari: un univers imaginar de al doilea plan, ce se substituie reflecției austere. E ceea ce se întâmplă de fapt și în surprinzătoarea carte realizată de Aurelian Titu Dumitrescu (*Antimetafizica*, ed. „Cartea Românească”, 1985), «dictată» în majoritatea paginilor ei de către poet. Carte scrisă, așadar, pe viu, lăsând să transpară uneori și «protocolul» întâlnirilor. Dăruit total unei întreprinderi ce-l fascinează, mai tânărul poet transcrie în ipostaza acceptată de «grefier», rostirile interlocutorului; dificultățile nu sunt puține, fie că este vorba de perioada primelor apropieri, de indispozițiile de moment apărute de parcurs (cînd poetul mărturisește cu nu are «tangență la real») fie de refuzul mai franc sau mai ocolit, al celui intervievat de a urma o anume schemă, preconcepută, a dialogului. Cel ce întrebă înțelege, cu vremea, că trebuie să se modeleze după firea poetului, lăsând-l să evadeze din tiparele trasate pentru a se abandona propriei dispoziții. Lui Aurelian Titu Dumitrescu, se vede limpede că nu i-a fost de la început prea comodă o asemenea situație și, de aceea, în câteva rânduri, întrebările lui sunt mai stângace, iar altădată, poate tot dintr-un soi de timiditate comentariile pe care le face sau unele schițe de portret suferă într-o oarecare măsură de un exces de literaturizare. [...] Cartea realizată de Aurelian Titu Dumitrescu este astfel o mărturie, substanțială în majoritatea paginilor ei, de neocolit pentru oricine va vrea de acum înainte să caute, în spatele operei, pe «personajul» Nichita Stă-

nescu”. □•Traian Vedinaș comentează monografia *Hortensia Papadat-Bengescu* (Albatros, 1985): „Atent cu înălțimile și scăderile romanelor, Ioan Holban numește *Concert din muzică de Bach* «textul-efigie» al autoarei, iar *Rădăcini* nu este altceva decât manifestarea unui «epigonism», o pastișă după romanele anterioare. O precizare de acest fel este îmbucurătoare, chiar dacă este vorba de autori ai unor capodopere. Dar mai ales este importantă o atare judecată, pentru a sublinia persistența unei anumite discontinuități estetice în opera unor scriitori români. Monografia lui Ioan Holban, scrisă cu nerv și spirit incisiv, ar fi avut de câștigat, cu siguranță, dacă alături de metoda analitică ar fi apelat și la sugestiile metodei comparative, atât prin punerea în relație a romanelor Hortensiei Papadat-Bengescu cu cele ale unor scriitori români și nu în ultimul rând cu universuri epice din prima jumătate a secolului al XX-lea care au afinități de sensibilitate și structură cu epica bengesciană. Dincolo însă de acest fapt, cartea exprimă o voce critică viguroasă, pentru care plăcerea lecturii și a scrisului sunt o constantă”. □•Dan Burlacu scrie despre F. Brunea-Fox, *Memoria reportajului* (Eminescu, 1985). □•O traducere din *Istoria literaturii române* (autor Eva Behring), datorată lui Petru Forna se intitulează *Despre proza scurtă românească* și apare la *Confluente*: „Considerațiile unui comentator străin privind literatura română contemporană oferă un binevenit prilej de comparație propriei noastre optici cu cea din «exterior». De aceea publicăm postfața Evei Behring la volumul *Explorări* // în traducere românească. [...] Acum însă, din cauza discreditării autoritare a povestitorului decăzuse la starea de croitor ambulant ocazional, abia mai fiind în stare să-și câștige existența în locul autorului «atotștiutor» apăruse în acea vreme principiul «credibilității», fapt ce contribuie la o mai puternică individualizare și subiectivare a povestitorului. Printr-o riguroasă dilatare a perspectivei și prin aceasta printr-o totală relativare, autori ca Ștefan Bănulescu, Alexandru George, dar mai ales Dumitru Radu Popescu, au realizat în deceniul precedent ruptura definitivă cu strategiile narațiunii tradiționale, precum și cu criteriul credibilității. A fost experimentată o multitudine de planuri și perspective ale povestirii, despre care înainte nici nu putea fi vorba în literatura română. Aceasta a condus la o conjunctură favorabilă povestirii fantastice, plasată tot mai mult în centrul interesului, și ca urmare a dezbaterilor referitoare la poetica genului din cea de a cloua jumătate a anilor șaizeci. În această literatură dominau pe atunci momente de mister magic și absurd, exemplare fiind în acest sens povestirile lui Ștefan Bănulescu sau Dumitru Radu Popescu. Apelând la particularitățile geografice și etnice ale spațiului balcanic, la mitologia națională și la folclor – ca de exemplu Vasile Voiculescu (1884–1963) și Fănuș Neagu – acești scriitori au conferit povestirii o sugestivă plasticitate și o puternică ancorare în autohton. Funcția acestui fel de literatură fantastică consta pe atunci în pune sub semnul întrebării aparentele certitudini și adevăruri ale viziunii simplificatoare despre lume și om din anii cincizeci”.

• [„Teatrul”, nr. 4] Cu ocazia desfășurării în data de 7 aprilie a Simpozionului organizat de revista „Teatrul” și de Teatrul Mic, cu tema *Revoluționarul român, erou al dramaturgiei naționale*, odată cu sărbătorirea a 65 de ani de la „făurirea Partidului”, este reprodusă cuvântarea lui Ion Ardeleanu, directorul adjunct al Muzeului de istorie a partidului, care își exprimă opinia cât privește fenomenul teatral românesc pe aceeași linie enunțată de Nicolae Ceaușescu, respectiv că „istoria partidului și a patriei” reprezintă „temelia dezvoltării teatrului istoric, teatrului politic”. Comitetul redacțional anunță că în numărul 5/1986 vor fi publicate și comunicările ținute de Ileana Berlogea, Emil Poenaru, Victor Parhon, Paul Tutungiu și ale altora. □•La ancheta revistei „Teatrul”, intitulată *Arta teatrală românească – militantism și angajare*, sunt intervievați secretarii organizației de partid de la câteva teatre, mai exact: Dumitru Chesa [Teatrul de Comedie], Nicolae Dinică [Teatrul Mic], Valeriu Dogaru [Teatrul Național din Craiova], Virgil Ogășanu [Teatrul „Bulandra”], Ion Pavlescu [Teatrul Giulești] și Ion Punea [Teatrul „Nottara”]. Lauda „Partidului” și a lui Nicolae Ceaușescu este mai mult decât pregnantă în toate replicile reproduse, influența „magistralei epoci” reflectându-se în textele dramatice scrise și montate. Iată o secvență mai mult decât sugestivă din răspunsul oferit de Ion Punea: „Nicio problemă importantă privind activitatea teatrului nu se rezolvă fără a fi discutată de către biroul organizației de bază și conducere”. La rândul său, Virgil Ogășanu afirmă că „organizația de partid este cadrul în care se discută critic și autocritic activitatea teatrului, în care se argumentează proiectele noastre de viitor”. În aceeași direcție, exemple ar putea fi multiple, dar viziunea, imixtiunea și condiționările sunt evidente. □•În rubrica *Dramaturgi români contemporani de la A la Z*, Adriana Popescu prezintă activitatea literară a lui Dorel Dorian. Piesele pe care le semnează dramaturgul sunt însoțite de observații critice. Spre exemplu, despre *De n-ar fi iubirile...*, Mircea Alexandrescu nota în revista „Teatrul”, 8/1962, că „inginerul Andone, eroul central [...], merge un timp pe calea înfruntării, mai precis a ignorării acestui principiu, situând o ambiție personală deasupra cauzei comune. Aici este, de fapt, miezul acțiunii piesei”. În „Contemporanul” din data de 6 noiembrie 1964, despre *Ninge la Ecuador*, Călin Căliman nota: „Problematika răspunderii revine în teatrul lui Dorel Dorian, de data aceasta, într-un alt context istoric și pe alte coordonate etice”, teatrul său „alcătuind o cronică despre oamenii și evenimentele specifice zilelor noastre”.

• [„Tomis”, nr. 4] Peste două treimi din ediția lunii aprilie ocupă manifestările omagiale consacrate celor 65 de ani ai partidului. Aliniată precum niște cărămizi suprapuse, titlurile primei pagini anunță belșugul de encomium: *Trepte spre inima primăverii, Istorie și contemporaneitate, Democrație și umanism, Momente ale devenirii, Eroul păcii, Strategia comunistă a viitorului în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu*. ■•Din cele 16 pagini ale publicației, două sunt arondate literaturii momentului, poartă titlul *Larga deschidere*

umanistă a literaturii române contemporane și abordează semnificații din sfera socialului. □•Le deschide, cu un text de angajament comunist, Zoe Dinulescu: „Literatura română de azi se împlinesc pe fondul unei tradiții bogate și puternice, pe fondul continuității și permanenței valorilor umaniste. Se poate afirma că în societatea noastră socialistă, conceptul de umanism își îmbogățește înțelesul, dobândește noi dimensiuni. Caracterul umanist al literaturii românești contemporane este determinat de realitatea socială, de mărețele transformări socialiste prezente în toate domeniile existenței noastre. Anticul dicton „Omul este măsura tuturor lucrurilor“ își justifică valabilitatea pe deplin astăzi, într-o societate al cărei scop îl constituie împlinirea multilaterală a omului nou. Acest om, contemporanul nostru, își află convingerile, rațiunea de a fi, pe măsură ce se descoperă pe sine în postura de participant activ implicat în procesul de construcție a unei societăți noi. Este firesc, deci, ca literatura să fie un reflex complex al valoroaselor realizări de astăzi, să deschidă noi orizonturi umanismului românesc”. „Când vorbim despre dimensiunea umanistă a literaturii, trebuie să pornim de la ipostaza creatorului, a constructorului de cuvinte și, implicit, de valori spirituale, a scriitorului român de azi aflat permanent în miezul fierbinte al zbaterii timpului său”. □• Alex Ștefănescu (*Pledoarie pentru demnitatea omului*) despice sensurile publicisticii eseistice a autorului romanelor *Moromeții* și *Cel mai iubit dintre pământeni*: „Marin Preda a jucat în viață și continuă să îndeplinească *post-mortem* rolul de conștiință a colectivității noastre. Este curios cum oamenii astăzi – de oriunde, nu numai din România – au nevoie, exact ca niște copii, de cineva care să le spună ce trebuie să facă în anumite momente. Se pricep să construiască calculatoare electronice și să zboare în cosmos, dar când vine vorba de dragoste sau moarte, de fericire sau suferință nu se mai descurcă și așteaptă o îndrumare din partea cuiva autorizat. Chiar dacă nu primesc o îndrumare propriu-zisă, vor ca măcar să știe că există un arbitru competent și integru, un semen cu o atitudine paternă față de ei, care urmărește atent, comprehensiv tot ce li se întâmplă. [...] Temele meditației lui Marin Preda nu sunt noi. El se întreabă cum trebuie să privim moartea, ce înseamnă astăzi dragostea, de ce și în ce s-a transformat civilizația rurală, cum se manifestă adevăratul spirit revoluționar, de ce l-au inventat și de ce l-au renegat oamenii pe Dumnezeu, cum se declanșează războaiele și așa mai departe. [...]. Cu toată bibliografia imensă existentă, este greu de găsit, de exemplu, un răspuns clar, da sau nu, la o întrebare de genul „merită cultivată prietenia?”. De altfel, nici nu se prea mai pun asemenea întrebări, pentru că par simpliste, specifice diletanților în filosofie. [...] Profund preocupat de soarta omului la sfârșitul secolului douăzeci, *îngrijorat* chiar. Marin Preda ar vrea să-l vindece de toate frământările și să-i readucă seninătatea. Nu deține medicamente sofisticate pe care să i le ofere; dar face ceva, ceva derizoriu și totuși extrem de important: își lipește palma pe fruntea lui înfierbântată”. □•Vladimir Bălănică (*Iubirea într-un spectacol de excepție*) prezintă, în sinteză, utlimul

roman al lui Dumitru Popescu, *Vitralii incolore*, Eminescu, 1985): „Dumitru Popescu ne-a obișnuit, din romanele sale precedente, cu tehnica unui realism robust și sensibil totodată, mână de un moralist situat de partea socialului, a politicului, ca să fim mai exacti. De data aceasta, formula este modificată în sensul abordării unei perspective subiective, mai accentuat psihologice. Tema predilectă a romancierului, cea a raportului dintre individual și general, constituie însă și acum scheletul pe care se construiește cartea, numai că ea apare cumva umanizată prin renunțarea la perspectiva auctorială. [...]Trecerea de la această imagine a unui vitraliu-simbol, la pluralitatea vitraliilor prin care se dezvăluie lumea constituie substanța ascunsă a noului roman al lui Dumitru Popescu, autor care posedă arta rară de a nu-și dezamăgi cititorii cu nici- una din cărțile sale”. □•Gabriel Rusu (*Un edificiu românesc original*) face condiții generale despre opera lui D.R. Popescu, oprindu-se prioritar la *Orașul îngerilor*: „D.R. Popescu alcătuiește o mitologie românească personală, apelând numai la acele materiale ce s-au dovedit neperisabile. Folosește elemente cunoscute din tabloul mendeleevian al culturii (iepurele șchiop, Fulger, calul cel alb, Agnes născând în iesle, Ioniță înviind etc.), dar le situează în contexte noi, înglobându-le organic textului său, le revitalizează semnificația. El se identifică din ce în ce mai mult în literatura română de azi nu cu autorul unor romane, ci cu alcătuitorul unei *saga* contemporane, cu ambițiosul creator al unei comedii/condiții umane a secolului nostru. Face acest lucru cu o altă voce decât cea a predecesorilor, puternic individualizată, și într-o altă încăpere a literaturii universale”.

• [„**Transilvania**”, nr. 4] *65 de trepte de istorie comunistă* se intitulează editorialul semnat „Transilvania”. Este o retrospectivă asupra istoriei PCR, fiind prezentate „treptele” glorios urcate de acesta, de la înființare până în prezent. Un spațiu generos este alocat perioadei „pe care cu profundă mândrie o numim «EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU»”. Marile înfăptuiri obținute de poporul român în dezvoltarea puternică a forțelor de producție, în înfăptuirea consecventă a industrializării, în dezvoltarea agriculturii și a celorlalte ramuri economice, mutațiile profunde petrecute în toate planurile societății noastre, sunt indisolubil legate de munca și activitatea secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, promotor genial al noului, al deschiderilor teoretice și practice, adversar neîmpăcat al oricăror dogme, aplicând în mod creator adevărurile generale ale materialismului dialectic și istoria la condițiile concrete ale țării noastre.” □•Alte articole omagiale semnează: Miron Moldovan (*Primăvara muncii*); Alexandru Grad, *65 de ani de slujire devotată a poporului* („Vreme de 65 de ani, marile evenimente din viața României au fost marcate de prezența activă a Partidului Comunist Român, care a realizat numeroase pagini de eroism și abnegație revoluționară în lupta împotriva exploatării sociale și asupra naționale, punându-și decisiv pecetea pe evoluția societății românești, pe destinele țării și ale poporului nostru”), articol însoțit de biblio-

grafie politică sub semnătura lui Nicolae Ceaușescu; Dumitru Ciucur, *Rolul hotărâtor al gândirii tovarășului Nicolae Ceaușescu în elaborarea și înfăptuirea strategiei progresului și propășirii României* („Grație gândirii tovarășului Nicolae Ceaușescu, aleșelor sale virtuți de om politic și de stat, strategia progresului și propășirii patriei noastre în actualul cincinal implică sporirea accentuată a eficienței economice, a productivității muncii, prin valorificarea superioară a resurselor materiale, energetice și umane din toate sectoarele, productivitatea muncii urmând să se dubleze față de cincinalul precedent”); Al. Hudîțeanu, *Partidul – centrul vital al națiunii*; Gheorghe I. Bodea, *Procesul luptătorilor comuniști și antifasciști din anul 1936, de la Brașov*: „Activitatea revoluționară care făcea obiectul procesului a fost organizată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, care îndeplinea pe atunci funcția de secretar al Comitetului Regional Prahovabal Uniunii Tineretului Comunist. [...] Marea majoritate a acestor așa-zise „delicte politice” îl vizau, așa cum rezultă din textul ordonanței definitive, în primul rând pe tânărul militant al partidului comunist, Nicolae Ceaușescu, în calitate de inițiator și conducător al acțiunilor revoluționare amintite”. ■•Poezii concepute între anii 1984 și 1986 semnează Mihai Beniuc. □•Corneliu Sturzu este prezent cu versuri patriotice (*Noi, comuniștii*: „Cu unghiile scormonind în rănilor torturii / Scriam cu sânge pe ziduri: P.C.R. / Pereții i-am întors apoi cu fața spre lume / Cu mândria suveramității soarelui [...] De aceea suntem aici și săpăm prin cremenea zilelor / Drumul spre veacul ce va să vină”). ■•Un alt segment politizat al revistei este marcat de articolele consacrate *Contribuției României la victoria asupra fascismului*, și care au ca semnatari pe Paul Abrudan, Gheorghe I. Bodea, *Tradiții ale presei progresiste, socialiste și muncitorești din Sibiu*, Vasile Ciobanu, *Comuniștii sibieni în fruntea luptei maselor populare împotriva exploatării și a pericolului fascist, pentru apărarea independenței naționale și a integrității teritoriale a patriei, 1921 – 1944 (I)*. ■•Mircea Muthu realizează o interesantă incursiune în metafizica poeziei lui Nichita Stănescu: *marele A*: „Luam – își amintește în *Amintiri din prezent* (1985) – câte o literă în mână, pe A să zicem, și o ridicam sus în dreptul ferestrei, îi vedeam scheletul subțire de hipocamp și, deodată în vis, mi-am dat seama că litera A este o literă a tuturor limbilor lumii» [...] Regășibilă la infinit, aidoma nucleului în structura materiei, A susține edificiul poeziei (= «tensiune semantică spre un cuvânt care nu există»), construită adeseori ludic, așa cum iarăși își aduce aminte în *Antimetafizica ...*”. □ Cu titlul *Singur printre critici*, Mircea Tomuș scrie despre cronicile literare „piezișe” ale lui Marin Sorescu, intitulate, cum altfel decât *Ușor cu pianul pe scări*. În numărul anterior al revistei, Andreea Vlădescu îl poziționa pe Marin Sorescu drept *Singur printre dramaturgi*. □•Continuă sărbătorirea prof. Romul Munteanu la 60 de ani. În *O sinteză temeinică*, Mircea Ivănescu pornește de la cartea lui R. Munteanu, *Clasicism și baroc în cultura europeană din secolul al XVII-lea*, pentru a contura portretul complex al profesorului Munteanu „care nu numai în calita-

tea sa de îndrumător universitar unde susține de un sfert de veac catedra de literatură comparată, ci și aceea de însuflețitor al Editurii Univers, a contribuit într-o măsură fundamentală la valorificarea și difuzarea cărților esențiale despre cultură ...”. □•Vasile Chifor descoperă *Arta romanului* în proza lui Mircea Horia Simionescu. □•Ilie Guțan scrie cu deferență despre Dumitru Popescu (Dumnezeu) și romanele acestuia (*Vitralii în degradare*), apoi despre studiul cu caracter monografic *Introducere în opera lui Zaharia Stancu* (Editura Minerva, 1985) realizat de Mariana Ionescu. ■•La *Cronica edițiilor*, Mircea Angelescu comentează *O viață de om așa cum a fost*, ediție îngrijită de Valeriu Râpeanu (Editura Minerva, 1984).

● [„**Vatra**”, nr. 4] Sub lozinca *Angajare în cultură*, care provine din numere și ani precedenți, Anton Cosma, Serafim Duicu, și Nicolae Băciuț, vin cu proprii contribuții. □•Cea a lui Anton Cosma se numește *Construcția culturii*: „Ce înseamnă angajare, în perimetru criticii literare, mai precis în practica zilnică și în desfășurarea în timp a unei cariere de critic? Este angajarea o înregimentare sub steagul unei grupări sau tabere literare? Presupun că oricine va respinge o asemenea definiție a termenului. Este angajarea subordonare (onestă, nu conjuncturală) față de o ideologie literară sau politică? De data aceasta răspunsul poate fi bănuit afirmativ, cu amendamentul însă imediat introdus că trebuie făcută distincția între ideologie și ideologie. Au existat, într-adevăr, ideologii «bune» și ideologii «rele», juste și injuste, progresiste și reacționare. Cine stabilește gradul de adevăr al unei ideologii? Materialismul dialectic răspunde fără ezitare: verificarea în practica istorică. Cu alte cuvinte când e vorba de angajarea ideologică, invocăm un criteriu de verificare prealabilă a ideologiei și acest criteriu este istoria. Mai precis, în cazul de față istoria remanentă, memoria istoriei sau ceea ce numim cu un cuvânt cultura”. □•Serafim Duicu ține cont, în primul rând, de ceea ce reprezintă *Partinitatea*: „Limbajul direct este al științelor și al politicului. Arta uzează de limbaj indirect, figurat. Concluziile, idealurile, ideile, mesajul sunt însă aceleași. Doar drumurile diferă. Și trebuie să difere. Concluziile duc la subproduse. Ce-ar fi dacă s-ar cere ca un discurs politic sau un articol de fond să fie redactate în versuri, cu metafore și hiperbole, cu comparații și personificări? Faptul ar produce hilaritate. De aceea nici poeziei nu trebuie să i se ceară să devină discurs politic. Compromite și politicul și poeticul. Scriitorul adevărat știe foarte bine ce are de făcut, își cunoaște foarte bine meseria, știe cum să se implice în destinele națiunii sale și cum să slujească programul partidului al cărui membru este sau în care crede. Doar veleitarii nu știu și lor trebuie să li se rostească din când în când maioreșcianul «în lături!»”. □•Nicolae Băciuț scrie *Simple note despre patriotism*: „Temele patriotice sunt nenumărate și generoase. Acest fapt trebuie înțeles în întreaga sa complexitate. Generozitatea temelor nu presupune renunțarea la discernământ. Simpla rostire a cuvântului Patrie (pământ, țară, mamă – totdeodată) nu este o garanție a frumosului și adevărului, nu dă măreție expresiei po-

etice”. □ Se aduc cele cuvenite ideologiei, mai exact o întregă serie de articole triumfaliste pe teme politice: Partidul Comunist Român – partidul întregului nostru popor (de Vasile Rus), *Spirit revoluționar* (Ioan Movilă), *Vocația de pace a României* (editorial), Mișcarea muncitorească socialistă – forța progresistă a societății românești (Ion Pop), *Din istoricul Zilei de 1 mai la Târgu-Mureș* (Ionel Mureșan). □•La cronică literară, Dumitru Mureșan continuă să cerceteze ce înseamnă *Gravitate și candoare* în lirica lui Mircea Ciobanu. □•Sub titlul *Modelaj*, Dan Culcer o sesimogramează pe Alexandra Stănescu, autoarea a trei romane și a unei culegeri de proză scurtă: „Primele cinci proze din volumul *Singurătăți* mi se par mai degrabă exerciții stilistice. Textele grupează sub genericul *Canoane: Eu (romanță); Tu (pamflet); El (legendă); Voi (elegie); Ele (satiră)* sunt expresii ale unei virtuozități exersate pentru obținerea unor efecte de insolitare. În *Eu (romanță)* monologhează o casă părăsită dar reanimată de prezența unui vagabond a cărui incursiune aduce însă distrugerea, decăderea fizică (era să zic morală!) a casei. Transferul de la obiect la subiect, de la inanimat la ființă este specific personificării, figură de stil pe care prozatoarea o reînvie amplificator. Dar convenționalitatea mi se pare excesivă, analogia fizică și morală dintre riturile umane și condiția obiectuală fiind totuși greoaie azi”. □•Gabriel Țepelea propune *Scurte glose la un roman istoric*, în tentativa de a urmări documentarea istorică și adecvarea stilistică din romanul lui Mihail Diaconescu, marele cântec, al cărui personaj principal este Ion Căianu: „Epoca prinde viață din abundența de izvoare istorice, filosofice, culturale, muzicale, multate în tipare lingvistice mergând de la limba contemporană – în scenele realist-naturaliste imaginate de autor, – până la discuții, scrisori ale personajelor presărate cu citate și termeni străini, ori, creații sau reluări în sistemul limbii vechi. Barocul cultural și artistic al unei epoci de răscruce din viața poporului român e transpus pe plan literar într-un stil baroc; baroc, în sensul originar al spaniolului *baruecco* (perle, podoabe ce atârnă) dar și în sensul estetic propus de Wölfflin de căutare, mișcare tumultuoasă, pasiune clocotitoare. Și se poate afirma că într-un asemenea context politic, social și uman veșmântul baroc e la el acasă”. □•Mircea Cenușă restituie un interviu al lui Liviu Rebreanu, care prezintă particularitatea de a conține atât întrebările cât și răspunsurile scrise de autorul *Răscoalei*. ■•Versurile din antologia „Vatra” aparțin lui Nichita Stănescu, Geo Dumitrescu, Al. Andrițoiu, Ovidiu Genaru, Gheorghe Pituț, George Țărnea și Petre Bucșa: Mihai Pinteia declară: *L-am cunoscut pe Lovinescu*: „-Vezi, un singur cuvânt nepotrivit poate slăbi o poezie. Versurile acestea îmi plac. Sunt versurile dumitale, fără aburul influențelor de dinafară. D-ta ești un entuziast, chiar dacă viața ți-a fost mamă vitregă, după cele povestite de d-ta. Îmi place ce scrii. Trudește pe versul dumitale că nu trudești fără rost. Dar îți mai trebuie ceva: să citești mereu, poezie mare, din poezia noastră și din poezia lumii. Un prim ajutor în orientare d-tale. Te rog să primești această carte cu poeți și despre poezie (*Evoluția poeziei lirice*) cu toa-

tă prețuirea mea. Așa mi-a dăruit marele critic volumul citat cu dedicație: «Dului Mihail Pinte, poet de la Teaca-Mureș, amintiri cordiale de la un critic bucureștean, 6 iunie 1936». O aveam, dar...”.

• **[„Viața militară”, nr. 4]** Număr dedicat apropiatei împlinirii a 65 de ani de la crearea P.C.R. În Editorialul semnat redacțional se arată: În mod invariabil, titlurile și imaginile în care apare Nicolae Ceaușescu ocupă locul central îl ocupă și sunt grăitoare de la sine: *Ciitor de vremuri noi, strateg al devenirii noastre comuniste; Vocația construcției* (de Petre Ghelmez), *Partidul-Ceaușescu-România, solidaritatea militantă cu toate popoarele în lupta pentru pace, independență și progres, File din activitatea Partidului Comunist Român pentru transformarea revoluționară a armatei române*, (1944-1955). □•Sub genericul *Partidului, slavă!* publică versuri Al. Andrițoiu (*Porțile de aur*), Ștefan Aug. Doinaș (*Întrupare*), Franz Leibhardt (*Unitate*), Haralambie Țugui (*Glasul etern al țării*), Dumitru Grigoraș (*Partidului*), Miklos Laszlo (*Cu versul revoluției îl cânt*). □•Radu Theodoru se întoarce în timp la *Decebalus per Scorigo!* spre a arăta că inscripția gravată pe un vas de lut este o „răscruce de istorie de la care purcedem!”. ■•Sub semnătura lui Aurel Martin apare cronică la romanul *Vremea crizantemelor*, (ed. Militară, 1985), publicat de Nicolae Mărgăneanu, □•Costin Tuchilă prezintă *Un roman de analiză*, mai precis pe Al. Vlad, cu *Frigul verii*, (ed. Militară, 1985): □•Titus Vâjeu scrie despre reportajele lui Ion Andreiță, *Secante la omenie*, ed. Miliatră, 1985: □•Nicolae Ciobanu continuă serialul intitulat *Eposul epic*, ajungând, de la folclor la istoriografie.

• **[„Viața Românească”, nr. 3 – 4]** Număr dublu, aflat *Sub semnul glorioasei aniversări a Partidului Comunist Român*, conține în primele 74 de pagini texte dedicate evenimentului amintit. Din editorialul redacției *Partidul – factor hotărâtor în dezvoltarea culturii* reținem: „Fără să fie scutite de greutățile inerente propriei edificări, literatura și arta contemporane, sub îndemnul partidului, au știut să le depășească, urmând caleaumanismului revoluționar și cunoscând că procesul istoric este dependent de omul însuși, că viitorul poate fi elaborat conform aspirațiilor, că jocul destinului poate fi controlat, că ele pot oferi oamenilor tăria cu care să-l înfrunte și să-l modeleze. S-a creat astfel o literatură și artă a căror caracteristică principală este un umanism profund, cu rădăcini adânc înfipte în realitatea istorică și contemporană a patriei, un umanism militant și social, ce tinde să întruchipeze modele, așa cum vocea cea mai autorizată a partidului, cea a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cerut (...)”. □•Procesul de la Brașov, *O pagină de eroism*, în cadrul căruia se profilează figura distinctă a lui Nicolae Ceaușescu, este comentat, cu simbolistică la vedere. Ion Ardeleanu citează, în mod ilustrativ, un comentariu din presa vremii: „Chipul neînfricatului revoluționar era astfel conturat în ziarul *Arena* din 11 iunie 1936: «Fiu de țăran, ieșit din popor, acest tinerel intrat în viață la o vârstă fragedă începe să știe că trebuie să vrea. Și își revendică mereu ale lui Vreri. Eri la București, la Craiova, apoi la Ploiești și în Valea

Prahovei, în căutare și efectuare de lucru își spunea tovarășilor de muncă, a lui și a lor durere, a lui și a lor dorinți. Și de aceea simțit efectele hipnozei cu vâna de bou. De aceea a fost dus în fața Consiliului de război din Brașov [...] „■•Câteva pagini de poezii semnează Dan Verona. ■•Damian Necula se arată interesat de noile *Dimensiuni ale literaturii contemporane*. Analiza sintetică asupra fenomenului literar actual îl „îndreptățește” să concluzioneze „că literatura contemporană în plină desfășurare va continua cursa de restituire a adevărului integral al omului atât prin confruntarea cu realitatea inedită pe care o desfășoară în fața scriitorilor transformările socialiste prin care țara noastră trece, cât și prin confruntarea cu literaturile cele mai reprezentative ale lumii, într-un efort de căutare și înnoire a mijloacelor artei scrisului pentru a oferi răspunsul cel mai adecvat sensibilității epocii”. ■•Scriind despre *Literatura în dezvoltare*, Cornel Regman îi prezintă pe scriitorii care au asigurat continuitatea ideii de literatură cu profunde semnificații naționale, începând cu *Moromeții* lui Marin Preda, continuând cu Ștefan Bănuțescu, *Cartea milionarului*, Constantin Țoiu, *Însoțitorul*, dar și cu o selecție riguroasă din rândul poezilor – Al. Philippide, Leonid Dimov, Marin Sorescu sau Dominic Stanca – și terminând trecerea rapidă în revistă cu câteva lucrări de critică reprezentative ale lui Ciopraga, Crohmălniceanu, precizând însă că lucrările la care vrea să ajungă în mod special în finalul articolului sunt două: „un «eseu despre începuturile poeziei române» și o monografie critică, astfel spus *Dimineața poezilor* de Eugen Simion și *Opera lui Mateiu Caragiale* de Ovidiu Cotruș, printre cele mai incitante apărute în ultimii zece ani, deși pentru pricini care diferă apreciabil. Cartea lui Eugen Simion purtând un titlu atât de fericit, e în toate privințele, spre regretul multora, un fruct cules prea devreme, obținut însă dintr-o nobilă încrucișare a cărei idee criticul a avut-o cel dintâi la noi. [...] La polul opus, cel al perfectului control asupra avansurilor, se plasează Ovidiu Cotruș în cartea sa consacrată lui Mateiu Caragiale. E o monografie pe toate planurile avertizată, și dacă aceasta echivalează cu un exces, adversarii viziunii prea scotocitoare a lui Cotruș pot căuta din nou partea de umbră, fără a mai putea conta de-acum înainte pe obișnuinții locatari ai cotloanelor: falsele mistere.” ■•Culegerea de texte *Prezența în istorie sau scris și realitate (I)* cuprinde autori care niciodată nu vor fi visat că vor fi de partea ideologiei comuniste. Printre semnăturile selectate se află: Vasile Voiculescu, Octavian Goga, Cezar Petrescu, Lucian Blaga, Panait Istrati, Emil Isac, George Bacovia, G. Ibrăileanu, Tudor Arghezi, Perpessicius, Aron Cotruș, Gh. Dinu, Demostene Botez, Geo Bogza, Petre Pandrea, N. D. Cocea, Eugen Jebeleanu, Mihai Ralea, George Ivașcu, Nicolae Iorga, Zaharia Stancu, Miron Radu Paraschivescu, Liviu Rebrenu, Emil Botta, Ion Vineanu, George Călinescu, Ion Agârbiceanu, Pompiliu Constantinescu. ■•Constantin Noica face o incursiune în *Sistemul lui Lucian Blaga în lumina veacului XX*, text susținut în cadrul Conferinței din mai, 1984, de la Lancrăm, dar fără finalitate în cadrul revistei, deoarece următoarea jumătate are lipsă

nenumărate pagini sau repetate, care îngreunează lectura articolelor. ■ În *Centenarul lui G. Topârceanu*, Al. Paleologu face o incursiune între poezie și lirism, încercând să îl poziționeze corect pe autorul baladelor vesele și parodiilor originale în cadrul poeziei lirice: „Topârceanu, evident, nu aparține marii poezii. [...] Topârceanu se apropie însă de marea poezie (și am subliniat «se apropie» fiindcă o face deliberat și conștient) când sursa de inspirație e luată din cultură”. ■ Andrei Pleșu încredințează cititorilor revistei „Viața Românească” un fragment din viitorul său volum, *Minima moralia*. Serialul ajunge la episodul al VI-lea și se intitulează *Judecata morală și problema destinului*. ■ La *Comentarii critice*, Gheorghe Grigurcu scrie despre volumul de eseuri critice *Confort Procust* (Editura Eminescu, 1983) al lui Laurențiu Ulici care-l surprinde în primele pagini ale cărții prin considerațiile pe care le face asupra cronicii literare, dar despre care consideră că rămâne, în continuare, un „virtuoz al analizei pe care o practică precum un ins ce ar suferi de agorafobie” („Perspectiva amplă, sintetică, îl îndispune, drept care o implică, în răsucirea securizantă a aprecierii ocazionale, minuțioase și înflorite. Observațiile de ordin general sunt îndesate într-un spațiu restrâns, topite într-o lapidaritate studiată. Impresia e, în momentele izbutite, de densitate, de încercuire pertinentă a imanenței estetice.”), și despre „eseurile de mică întindere” *Coridoarele de oglinzi* (Editura Cartea Românească, 1984), de Ana Blandiana („Plecând de la un «subiect» /«Orice carte este o stică aruncată în mare»/ Ana Blandiana îl dezvoltă într-o retorică sânguincioasă, corectă, necomplexată de eventuala banalitate, printr-o înflăcărare precis desenată. Tonul moralizator se strămută, prin cadența solemnă, prin ciorchinii de adjective cuviincioși, prin aerul onctuos, într-unul predicator: « Va fi sau nu va fi găsit de cineva (mesajul – n.n.), aceasta e întrebarea, și cel care îl va găsi va cunoaște limba în care e scris? Și, dacă va ști să citească, va fi în stare să înțeleagă ce a citit? Și, dacă va înțelege, o va face într-un moment în care sufletul lui va fi poros, dornic să absoarbă, așteptându-și într-o blândă feminitate întregirea sau, dimpotrivă, închis și implătoșat de orgoliu, suficient sieși ...»”). ■ Cristian Moraru prezintă sub titlul *Realism și melancolie* debutul Mariei Mailat (*Intrare liberă, schițe și povestiri*, Editura Cartea Românească, 1985), pe care-l apreciază a fi demn de tot interesul: „... un volum suficient de compozit pentru a provoca întrebări și investigații în profunzimile textelor, dar nu mai puțin îndestul de unitarspre a intui în spatele acestei diversități o «individualitate creatoare» suficient de precis și unitar conturată”. ■ Între recenzii din secțiunea *Cărți – Oameni – Fapte* se află și cea semnată de Dumitru Micu (*Dorul de infinit*) la volumul de versuri al Monicăi Pillat, *Ieșirea din contur* (Editura Eminescu, 1985). □ Cristian Moraru este prezent, cu a doua semnătură, la eseistica Danei Dumitriu, *Introducere în opera lui C. A. Rosetti* (Editura Minerva, 1984). □ Despre *Livius Cicârlie* scrie Șeban Foarță. □ Gh. Bulgăr comentează studiul lui I. Fischer despre latina dunăreană.

MAI

1 mai

• **[„România liberă” 12904]** Ziarul relatează pe larg despre Adunarea festivă cu prilejul sărbătoririi zilei de 1 Mai. □•Ion Segărceanu publică, în același context, poemul *Prin munca noastră – dârz, unit popor*. Ion Dodu Bălan semnează tableta *Efigii în mai*.

• **[„Scânteia”, nr. 13589]** Sărbătoarea oamenilor muncii este întâmpinată de poezia lui Rusalin Mureșan, *Cu steagul roșu-n soare*: „Un tânăr – Ceaușescu – neînfrică fire,/ Menit să-i fie țării viteaz conducător,/ Tovarășa-i de viață, de crez și năzuire,/ Au îndemnat spre luptă acest iubit popor“.

• **[„Scânteia tineretului” nr. 11482]** În numărul festiv, consacrat zilei de 1 Mai, Victor Gh. Stan este prezent cu poezia *Dulce Românie*, care nu sună deloc ...eminescian: „Noi tinerii de la gurile Dunării bătrâne /Cu dragoste de muncă, de viață și de mâine / De ziua noastră tinerească/ Urăm: Mulți ani să ne trăiască!/ Eroul națiunii – Ceaușescu Nicolae!”.

• **[„Contemporanul”, nr. 18]** Sărbătoarea zilei de 1 Mai este salutată de Florin Costinescu în editorialul *1 Mai sărbătoresc – omagiu muncii*: „De peste 40 de ani fiecare început de primăvară, fiecare bătaie de ornice a lunii mai găsește poporul nostru în plin efort de edificare a civilizației socialiste și comuniste, în deplin consens cu aspirațiile sale; de peste 20 de ani, națiunea noastră evaluându-și marile realizări în toate domeniile vieții materiale și spirituale trăiește cu bucurie adevărul, probat la orice pas, că înfăptuirile realizate în această perioadă n-au egal în istoria României. Iată, deci, ne aflăm în al 21-lea început de mai al *Epocii Nicolae Ceaușescu*, epocă prin care ne-am definit magistral puterea de a crea, știința de a înălța, capacitatea de a visa cu luciditate; prin această Epocă, al cărei nume este încrustat în conștiința întregului popor român, România și-a făurit un nume de înalt prestigiu. Întâiul de mai românesc reprezintă o vârstă distinctă în întâiul de mai universal, în țara noastră această sărbătoare a muncii, a înfrățirii și a solidarității celor ce sporesc frumusețea lumii aflându-și, dintru început, marile ei rosturi“. □•*1 Mai 1939 – o dată memorabilă a devenirii noastre istorice*, titrează Marin Badea: „Punctul terminus al demonstrației l-a constituit Mormântul Eroului Necunoscut existent în Parcul Carol (azi Parcul Libertății) unde s-au depus coroane de flori. Era acesta un gest simbolic, deosebit de semnificativ, însemnul concret al prețuirii pe care poporul român o acorda eroilor neamului, celor care, de-a lungul timpurilor, se jertfiseră pentru cauza unității și independenței naționale. Și prin acest gest, simbolic desigur, dar având în contextul istoric specific primăverii anului 1939 o semnificație cu totul deosebită, clasa muncitoare, partidul comunist, care prin activitatea sa organizatorică și politico-ideologică – activitate ce a încorporat în conținutul ei aportul deosebit al neobositului militant comunist Nicolae Ceaușescu, al tovarășei Elena Ceaușescu – a reușit

să înrăurească pe adevăratul ei făgaș marea sărbătoare a muncii, să arate opiniei publice românești și unei bune părți din opinia publică internațională că «Această armată a muncii este în permanență armata țării». S-a probat, astfel, în mod elocvent forța patriotismului clasei muncitoare, al comuniștilor“. ■ În *Antologia „Contemporanul”*, Virgil Carianopol oferă *Lalele roșii, partidului*, George Lesnea este prezent cu foarte cunoscuta sa *Partidul-e-n toate*, iar Veronica Porumbacu participă cu *O singură inimă*. □ Virginia Iorga, citând TASS, scrie despre *Premiile Lenin pentru literatură*: „Premiul «Lenin» pentru literatură a fost acordat scriitorului bielorus Vasil Bikov pentru romanul *Semnul sărăciei*, a cărui apariție a fost apreciată ca fiind unul din cele mai remarcabile evenimente ale prozei sovietice din ultimii ani. Cartea reprezintă o parte a acelei fresce artistice inspirate lui Bikov de Marele Război pentru Apărarea Patriei, distingându-se prin profunzimea investigării realității, analiza personajelor, psihologismul fin. Premiul special pentru publicistică literară a revenit lui Ivan Vasilev, autorul cărții *Calea deschisă pentru inițiativă* și al reportajelor *Laudă casei mele*, *Întoarcere pe pământ* și *Scrisori de la țară*. [...] În domeniul cinematografiei, Premiul «Lenin» a fost decernat unor cineaști de la studioul «Gruzia-film» pentru filmul *Pământule, fiul tău*: Revaz Ciheidze, artist al poporului din U.R.S.S. [...] Premiul «Lenin» pentru muzică i-a revenit compozitorului Andrei Eșpai, artist al poporului al U.R.S.S. și anume datorită Concertului său pentru oboi și orchestră și suitei de «Cântece populare din [...] Evgheni Lebedev, artist al poporului din U.R.S.S., este laureatul din acest an al Premiului «Lenin» în domeniul artei dramatice, pentru rolurile interpretate în ultimii ani pe scena Teatrului Mare Academic «M. Gorki» din Leningrad“.

● **[„România literară”, nr. 18]** Este sărbătorită Ziua Muncii, *1 Mai*. În mod surprinzător, eseu ideologic din acest număr este semnat de Șerban Cioculescu și se numește *Șantierul unanim*: „Într-adevăr, alta este treaba noastră, a sedențiarilor studioși, în mâini cu cartea și cu condeiul, aplecați asupra unor probleme ce nu comportă alte riscuri decât acelea ale autonemulțumirii față de rezultatele scontate. [...] Cei mai vârstnici dintre noi nu vom apuca acest liman al șantierului unanim, însuflețit de îndemnul și exemplul tovarășului Nicolae Ceaușescu, care în intervalul dintre al IX-lea și al XIII-lea Congres al Partidului a dinamizat oamenii muncii din toate sectoarele: industrial, agricol și intelectual”. □ *Scriitorii despre 1 Mai*, de Z. Ornea, *Partidul și cultura*, de Al. Tănase și *Climatul de muncă*, de Nicolae Țic, sunt urmate de alte „contribuții” notabile: *Democrația muncitorească* de Dan Mucenic și *Minunea* de Petre Sălcudeanu. □ Texte de aceeași sorginte semnează Dan Petre, *Cercuri socialiste, cercuri și cluburi muncitorești* și Nicolae Crișan, *Pe o filă de album aniversar*. □ *Sub aura gloriosului jubileu* se aliniază Ilie Purcaru care prezintă *Epoca Nicolae Ceaușescu* din 1939 adusă la zi. □ *Sărbătoarea muncii*, o retrospectivă a zilei de 1 Mai în timp, acoperă alte două pagini ale revistei literare, urmate de

alte două intitulate *România-Ceaușescu. Elogiu și prețuire, înaltă stimă internațională*, documentar realizat de Cristian Unteanu și continuat, pe pagina următoare, de articolul lui Ion Dodu Bălan, *Pace și cultură*. □ La fel, publicația se încheie cu textele lui Corneliu Basarab, *O politică de pace pentru o lume a păcii*, și *Fântâna vieții*, de Vasile Băran. ■ În partea literară a acestui număr se remarcă Valeriu Cristea, cu o cronică la romanul-anchetă al lui Nicolae Țic, *Intermediarii* (C.R., 1985) și Hristu Cândroveanu, care analizează *Oriizontul rustic în literatura română* (Eminescu, 1985), eseul Sultanei Craia. □ Stelian Gruia și Ion Roșu, ambii poeți născuți în Bucovina formează profilurile celui de-al XXIV episod al serialului *Moldovenii*, semnat de Laurențiu Ulici și proiectata fi un instrument de lucru tip dicționar.

● [„*Tribuna*”, nr. 18] Marcel Știrban semnează textul *1 Mai 1939 – O încununare a luptelor de clasă*, în care evidențiază rolurile deținute de Nicolae și Elena Ceaușescu la sărbătoarea muncii din acel an: „Pentru generațiile de azi are o semnificație profundă, deosebită și în același timp constituie o îndreptățită mândrie patriotică faptul că printre organizatorii de frunte ai marilor demonstrații antifasciste și antirăzboinice din 1 mai 1939, se afla tovarășul Nicolae Ceaușescu, tânărul comunist, patriot și revoluționar înflăcărat, devotat trup și suflet intereselor clasei muncitoare, partidului și poporului, luptelor neînfricate pentru cauza libertății și fericirii poporului, pentru apărarea independenței și suveranității naționale. Un rol deosebit în desfășurarea acestor acțiuni, în mobilizarea largă a tineretului progresist la exprimarea deschisă, cutezătoare, asertivă a sentimentelor ce îl animau l-a avut tânăra militantă comunistă Elena Ceaușescu (Petrescu)”. □ Pe aceeași primă pagină, Corneliu Sturzu este prezent cu pomul *Partid*. ■ Al. Căprariu evocă „plecarea” lui *Mircea Eliade, iluminatul*: „De la legendarul *Meșter Manole* la *Mircea Eliade*, mitologia spiritualității creatoare românești parcurge încă un drum de aur. Și astfel, plecarea lui *Mircea Eliade* nu este decât începutul marii dăinuiri prin *Operă*”. □ Valentin Tașcu scrie, la cronică literară, despre romanul lui *Mircea Vaida, Vânătoare de vrăjitori* (C. R., 1986) care continuă cele două apariții anterioare, *Soarele de la miezul nopții* (1978) și *Zile în cuibul păsării* (1980): „De aceea, dacă facem o ușoară comparație a prozei lui *Mircea Vaida* cu ciclul asemănător ca problematică inițiat de Francisc Păcurariu cu *Labirintul*, nu vom afla deosebiri de cunoaștere. Este acesta un merit deosebit al romanelor lui *Vaida*, o dovadă a meditației profunde asupra temei (atât de dificilă, de altfel), pe temeiul unei scriituri remarcabile care, de ce nu, întrunește benefic criticul și poetul”. ■ Pe ultima pagină a publicației, grupajul *Elogiu Clujului contemporan* poartă semnăturile următorilor: Ion Brad, Romulus Rusan, Ioan Alexandru, Negoită Irimie, Aurel Rău, *Mircea Vaida*, *Horia Bădescu* și *Aurel Gurghianu* (ultimii patru cu versuri), Francisc Păcurariu, Vasile Sălăjan, Augustin Buzura. Spre a evita manifestarea în exces a patriotismului local redăm numai două intervenții. □ Negoită Irimie: „Să ni-l reamintim pe *Lucian Blaga*, *mut ca o lebădă*,

trecând spre Biblioteca universitară, unde poate își desăvârșea traducerea capodoperei *Faust*, traducere din care a citit în fața unui cerc restrâns la muzeul limbii române. M-am numărat printre cei care au avut privilegiul de a-i asculta magistrala traducere...”. □•Augustin Buzura: „Clujul înseamnă cultură, simbolizează cultura. Fără școlile sale, fără atâtea generații de robi ai spiritului și ai luminii, el n-ar fi fost decât un oraș medieval oarecare, o mare aglomerare urbană. Fără forța spiritului zidurile, cât ar fi ele de trainice intră în penumbra istoriei. Clujul așadar există și astăzi mai ales prin carte, prin școlile sale, prin mințile sale și va trăi atâta timp cât va putea să răspândească lumina, să nu se îndepărteze de carte. Căci regula aceasta nu prea are excepții”.

• [„Alba Iulia”, nr. 5] Are numeroase texte ideologice, care copleșesc cu mult conținutul literar al numărului, restrâns la *Rudele lui Moromete*, de Aurel Pantea: □•Ioan Dumitraș scrie despre *Versul buciumenilor*, baladă și cronică rimată (492 versuri) care „constituie un autentic document: „cu ceruza pe papir/ Am scris tot din fir a fir/cu ceruz-am însemnat? Toate ce s-au întâmplat”. □•Ion Istrate realizează profilul în absență al celui de curând plecat dintre semeni, Iosif Pervian: „Din nefericire, adevărata operă, cea din care am auzit adesea minunate fragmente și de care ne-am bucurat împreună cu alții, Iosif Pervian n-a scris-o”.

• [„Tribuna României”, nr. 315 (9)] În *Scriitori români de azi, afirmarea și renumele lor*, Liviu Papadima rezumă pe două coloane proza, poezia și dramaturgia contemporană: „Înnodarea firului cu tradiția înseamnă, paradoxal, un factor de propulsare către modernitate. De altfel, o seamă de scriitori de prima mărime, ca Arghezi, Blaga, Voiculescu, Philippide, Ion Vinea, Camil Petrescu, a căror operă e cuprinsă, în cea mai mare parte, în perioada interbelică, își continuă creația și după război. Acest fapt îl îndreptățește pe criticul Eugen Simion să îi includă, în lucrarea sa de referință, între «scriitorii români de azi». Un revirement spectaculos, care readuce poezia în perimetrul ei subiectiv, arc loc în prima parte a deceniului șapte. [...] O poezie frapant imaginativă, învăluită de un halo oniric, scrie Leonid Dimov. Ioan Alexandru dezvăluie, în primele sale volume, un cutremurat sentiment al tensiunilor ce înlănțuie și macină universul uman, proiectând angoasa morală în temeliiile existenței. În prelungirea expresionismului ruralist al lui Blaga vine poezia lui Ion Gheorghe, exploataând, din folclor, mai ales latura ezoterică, a eresurilor, a descântecelelor. Se deschide astfel calea prin apropierea față de un mai vechi «model» poetic, pentru o serie de poeți ai himei, ai misterelor germinative, ai spaimei de absorbția în elementaritatea materiei: Gheorghe Pituș, George Alboiu. Gheorghe Istrate. [...]Expansiv, exuberant, temperament heliadesc placat pe o neobișnuită volubilitate a rostirii, Adrian Păunescu readuce în poezie, cu un răsunset mult mai dezinvolt, prototipul poetului așezat la o tribună planetară. Ana Blandiana cultivă un lirism de o seducătoare armonizare a ingenuității și a lucidității. Marin Sorescu eliberează lirica de crispări, făcând din libertatea jocului un instrument

al seriozității. În fine, Nichita Stănescu dă poeziei elevate, abstracte, conceptuale, bulversanta corporalitate a unei exprimări ce răscolește resursele limbajului. [...]Mai apropiat, inevitabil, de conjunctural decât poezia, romanul ultimelor decenii își ascunde mai bine rădăcinile, adesea îndepărtate în timp. Pe coordonatele prozei muntenești, ale balcanismului infuz, aplecat spre pitoresc, complicându-se în universuri crepusculare, se situează o scrie de scrieri ale lui Eugen Barbu. Marin Preda conectează zone disparate ale literaturii ruraliste: pulsația copleșitoare a vieții în opera lui Rebreanu, tipologia rafinată a personajelor la Creangă. Profilul psihologic inedit al eroilor din lumea salului, conturat cu penetrantă precizie a observației, dă măsura forței de creație a prozatorului. Îndepărtându-se apoi de cadrul rural, asimilând experiența de lectură a prozatorilor ruși, [...] La D. R. Popescu confruntarea apare sub forma unei halucinante căutări a adevărului într-un joc de oglinzi deformante. Petre Sălcuteanu alege parabola, inspirată de Thomas Mann, cu o surprinzătoare virulență a grotescului, Augustin Buzura e un exersat analist, neîntrecut în portretizarea mediilor sociale. [...] La granița dintre pitoresc și mitologie, proza lui Fănuș Neagu și a lui Ștefan Bănuțescu poartă mai departe savoarea scrierilor lui Panait Istrati sau Gala Galaction. George Bălăiță, sub formula romanului joycean, dă o probă de virtuozitate prin puterea de captare a realului în narațiune. Paul Anghel se îndreaptă către romanul istoric de largă respirație. Proza lui Nicolae Breban construiește personaje pregnante, vădind o îndrăzneală imersiune în psihologia abisală. Apare apoi o nouă serie de romancieri, cu o acută conștiință a artificului beletristic, ironici prin hiperluciditate, cunoscători subtili ai mecanismelor scriiturii, în manevrarea și testarea cărora descoperă prilejuri de bucurie estetică: Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu. Costache Olăreanu, Paul Georgescu. [...]Dramaturgia impune și ea autori de primă mână. Teatrul satiric al lui Aurel Baranga, explorarea complexității umane din piesele lui Horia Lovinescu, topometria eticului dramatizată de Paul Everac, umorul lui Ion Băieșu, expresionismul liric al lui Marin Sorescu, sunt doar câteva repere în acest domeniu”.

2 mai

• [„Scânteia tineretului” nr. 11483] În numărul consacrat zilei de 2 Mai (*Ziua tineretului*) Mihai Bărbulescu semnează poezia *Tineretea țării*: Și alți poeți se exprimă sub genericul *Tinerii eroi ai țării vin la marea sărbătoare*.

• [„Flacăra”, nr. 18] Pe prima pagină, N. Grigore Mărășanu publică poezia *Imn*: „Întâi Mai depace, stea independentă,/te salut din slava munților Carpați!” □•*Flacăra pentru minte inimă și literatură* conține poeme patriotice de Traian Iancu, Victor Tulbure și Geo Dumitrescu. □•Virgil Cândea răspunde întrebărilor lui Radu G. Țeposu pe teme de prioritar de culturologie, nu de literatură actuală. □•Același Radu G. Țeposu scrie cronică la volumul de proză *Legea timidității universale* (Eminescu, 1985) a lui Adrian Lustig. □•Despre

versurile lui Ion Budescu („prezență, din păcate, însă sporadică, în peisajul atât de divers și de dinamic”) scrie Victor Niță.

• [„**Orizont**”, nr. 18] *Țara în Mai* se intitulează editorialul revistei, în care sunt strânse toate evenimentele (1 Mai, 8, Mai, 9 Mai) din această lună și de-puse la picioarele șefului statului: □•Ilie Bădescu semnează micro-studiul *Cultura marginalilor*: „Critica unei teorii economice și, deci, a unui model economic dominant nu se poate dezvolta niciodată în «centrul» sistemului ci la «marginea» sistemului. Și, într-adevăr atunci Germania era o «margine» «centrul» sistemului fiind Anglia. [...] Așadar, centrul este funciar incapabil să-și cunoască limitele și, deci, si conceptualizeze impasul. Acesta poate fi teoretizat numai la «marginea» sistemului, ceea ce și explică de ce, de regulă, centrul este legitimist, inerțial, pe câtă vreme «marginea» sau «periferia» sunt, obligatoriu, revoluționare, inovatoare etc. Pentru a ieși din starea periferială, o societate de «margine» trebuie să devină obligatoriu protocronică, altminteri ea riscă să se instaleze într-un periferialism cronic, într-un soi de boală a organismului istoric al unei civilizații. [...] Cu aceasta, formulăm fatalitatea legii protocroniei periferiilor și a deplasării tilogenetice a liniei progresului istoric. Așa se și explică două fapte aparent bizare: a) dificultatea nașterii noii societăți, chiar atunci când toate condițiile istorice ale acestei «nașteri» sunt coapte și b) posibilitatea protocronismului cultural în condițiile «periferialismului» economic, așa cum am încercat să arătăm pe cazul României, în cartea noastră pe care, probabil, unii cititori o cunosc. [...] Prin urmare, legea potocroniei este mult mai generală decât legea sincroniei, formulată de un român, mai întâi, de Eugen Lovinescu [sic!] Numai la cadrul legii protocroniei putem înțelege corect modul de acțiune al legii siocroniei. Însă ambele legi au căpătat prima lor elaborație organică într-o societate de la «margine» nu într-una de la «centru». Tot astfel putem să ne explicăm și fenomenul de-fază-rilo în ceea ce privește creativitatea pe domenii. Dacă vom cerceta perioadele de «explozie» creatoare a literaturilor naționale, de pildă, vom constata că, de regulă, ele coincid cu momentele în care respectivele societăți europene au fost la «margine». [...] Dar asupra acestei chestiuni vom reveni într-o referire specială la această inspirată cercetare a profesorului E. Papu. Iată-ne, așadar, în posesia unei legi istorice descoperite de către teoreticienii români în mediul efervescent creat de Congresul al IX-lea al P.C.R., inteligibil și el ca expresie a acțiunii aceleiași legi istorice. Această lege îți așteaptă încă utilizarea în cercetările socio-umane. Dezbaterile în jurul chestiunii protocronismului au reprezentat momentul de naștere al acestei originale idei românești, iar noi n-am făcut altceva decât am încercat să examinăm extrem de sumar nivelul analitic la care se plasează această idee”.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 18] Sub lozinca *Trăiască 1 Mai*, apar editorialul *Muncă, angajare, pace*, și poezia lui C.V. Tudor *Elogiu muncii*: „Întâi mai e steagul de veghe pe redate [...] *Întâi Mai* e pâine, *Întâi*

Mai e Pace”. Dan Rotaru, George Corobea, Nicolae Sinești, Ion Ursulescu, Dumitru Dumitrică semnează, în ordinea enumerării poeziile *Sărbătorind partidul, Din geniul seminței Odă muncii, Măreață primăvară și De ziua oamenilor muncii*. □•Narcis Zărnescu este prezent cu textul, și el mobilizator, *Tânăra generație, în primele rânduri ale istoriei contemporane*: „Iată de ce, acum, în ajunul gloriosului jubileu al celor șase decenii și jumătate de la făurirea Partidului Comunist Român, crezul revoluționar al tinerei generații, legământul ei neclintit de a face totul pentru continua înflorire a patriei au o semnificație adânc marcată în conștiința noastră colectivă. Pentru că ea, tânăra generație, se identifică total și irevocabil cu viitorul comunist al României“. □•Din cauza densității textelor ideologice – semnatari Florian Tănăsescu (*Simbol al muncii înfrățite*), Mircea Cristea (*Tradiții revoluționare*), Trăilă Cernescu (*Fluxul ideilor progresiste*) Gelcu Maksutovici (*Mărturii documentare* □•*La judecata de apoi a poezilor* se ocupă din nou de Grigore Arbore și este plasată undeva spre paginile de final.

3 mai

• [„SLAST”, nr. 18] *Înflăcărat omagiu, prinos de recunoștință partidului* se intitulează editorialul semnat de Mihai Milca. Îl acompaniază, liric, Dan Rotaru. □•În paginile următoare, Mihai Bărbulescu se produce cu un fel de istorie a P.C.R. versificată în 18 ipostaze poematice, discutabile ca titlu și unitate: unele poeme se numesc *Mai 1921, 1 Mai 1939, 23 August 1944, Iunie 1965*, iar altele *Dâmbovița, apă dulce, De la mine către tine*, ș.a.m.d.: „Partidului, la zi aniversară, /Cârmaciului destoinic ce-l conduce, / Le spunem: Aibă ani vrednici pentru țară/ ca România-n comunism să urce“. □•Anca Ioana Andriescu (muzică) Miruna Ionescu (teatru), Simona Vărzaru (plastică) și Constantin Sorescu își unesc forțele ca să realizeze, pe cuprinsul a două pagini, *Galeria eroilor exemplari*: Aceștia sunt: Chilian (din *Francisca*, de Nicolae Breban), Licărete (din *O lume de câștigat* de Eugen Barbu), Ion Cristian (din *Orgolii* de Augustin Buzura), Maria (din piesa *Dreptul la Dragoste* de Teodor Bratu), Ioviță (din *Curtea lui Ioviță*, de Paul Everac) și Maria Boitoș (din *Piticul din grădina de vară*, de D.R. Popescu). Opțiunile Simonei Vărzaru (plastică) sunt Camil Ressu, *Semnând apelul pentru pace*, Henri Catargi (*Muncitorul*), Ștefan Szönyi, *Tipografie ilegală*. Grid Modorcea semnează textul *Filmul politic – expresie a deplinei maturități a cinematografului românesc*: „Filmul politic trebuie să fie deci genul cinematografic cel mai popular, pentru că este legat de idealurile poporului, de condițiile și obiceiurile sale, de speranța lui. El trebuie să fie, prin universalitatea sa, cel mai frumos din lume!”. □•Valentin Silvestru este prezent cu un articol eminent omagial, *Teatrul românesc în lume*: □• Carolina Ilica scoate din *Atelierul* ei câteva poeme înfățișate drept *Omagiu al artei*: Sunt semnate de Zaharia Stancu, Miron Radu Paraschivescu și Ion Gheorghe: □•Pe ultimul rând din ultima pagină

stă scris: „Important! La Muzeul de Artă al R.S. R. s-a deschis Expoziția omagială de pictură, sculptură, grafică și artă decorativă *65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român*”.

7 mai.

• **[„România liberă” 12908]** În întâmpinarea glorioasei aniversări a partidului, de la a cărui înființare se împlinesc 65 de ani, apar tot mai numeroase texte omagiale, unele implicându-i, ca atitudine, și pe scriitori. Vasile Băran vede în apropiata sărbătoare a partidului un *Simbol al năzuințelor supreme*. George Coandă, mai mult ziarist decât scriitor, semnează poemul *Lumină vie*: Viorel Cosma este prezent cu poemul *La ceas de aniversare istoria-ți cinștim*.

• **[„Viața studentească” nr.18]** Sub genericul *În miezul unui ev aprins*, se dau informativ Premiile Concursului de creație literară Ani de glorie ai devenirii României socialiste, organizat de revistele „Viața studentească” și „Amfiteatru”: „[...] Dacă problema criticului – Nicolae Manolescu o spune cu toată detașarea, cu toată siguranța îndelungatei experiențe, cu o nostalgică, deși fermă, conștiință a relativității – problemă estetică și morală, e una singură («a vedea clar în text și a spune clar ce vede»), dilema scriitorului, cuprinsă în mai vago sintagmă *Tot restul e literatură*, abia dacă ia act de propria-i existență. Certitudinile lui Nicolae Manolescu se mărginesc, încă, la domeniul critic. E singurul teren pe care calcă ferm. Celelalte, spațiile prozei, ale confesiunii, chiar dacă se află mult mai aproape de simbolică persoană întâi a creatorului, sunt abia tatonate. [...] Se petrece, în această carte, o foarte ciudată substituție a, cum să-i spunem, priorităților în protocolul scrisului. Eseurile urmează, în principal, două modalități practice de realizare. Fiecare ține de un grad, mai înalt sau mai scăzut, al implicării autorului. Cea dintâi dintre ele se rezolvă în circuitul închis al lecturii și al scrisului. Cititorul-critic are în față o carte în care găsește un context și semnificații noi. Este modalitatea clasică a eseului. A doua, mult mai spectaculoasă, și care, în volumul de față, e cea mai frecventă, urmează un drum întortocheat. Subiectul eseului e premers de o introduce-re, care, aparent, nu are decât menirea unui artificiu de creație. De fapt, explicațiile sunt mult mai profunde. Preambulul eseurilor subliniază implicarea afectivă (existențială, morală) în subiectul pur literar. Ruptura dintre literatură și viață dispăre cu totul. Sudarea desăvârșită a celor doi termeni provoacă o tensiune în care valoarea literară a confesiunii devine plus-valoare a textului. Există în acest subterfugiu și o tot mai frecventă mărturisită fugă de critică, dar și multă plăcere a scrisului. *Fragmentarium*–ul publicat la finele volumului reprezintă cea mai bună dovadă a delictului pe care prozatorul și omul-de-idee Manolescu îl comite împotriva criticului Manolescu. Profesiunea scrisului alcătuiește un comando, din ce în ce mai bine instruit, contra profesiei cititului. □•O prezentare a revistelor din mai multe centre studentești (Cluj, Iași și București) este consemnată sub inițialele S.B. De la acesta aflăm că „lista”

revistelor studențești este mult mai mare, alături de cunoscutele „Echinox” (Cluj-Napoca), „Convingeri comuniste” (București), „Opinia studențească” (Iași) aflându-se „Napoca universitară”, „Tribuna studentului economist”, „Forum studențesc”. Analizele urmăresc două coordonate, una politică, în care excelează – se arată – „Napoca universitară”, „Forum studențesc”, cea de a doua culturală, reprezentativă pentru publicațiile „Echinox”, care alocă un spațiu generos centenarului Rebreanu, „Convingeri comuniste”, în care este salutăta prestația studentului Horia Gârbea, și „Opinia studențească”, publicația de la Iași adunând colaboratori de renume din toată țara. În numărul din februarie-martie, apar semnăturile semnăturile Danielei Crăsnaru, Denisei Comănescu, Maria Mailat, ale lui Nichita Danilov, Liviu Antonesei, Ștefan Afloroaei, Luca Pâțu, unii dintre aceștia trecuți de anii studenției

8 mai.

- [**„România liberă” 12909**] Număr festiv, în 8 pagini, consacrat împlinirii a 65 de ani de la înființarea P.C.R. Victor Tulbure publică poezia *P.C.R.*: Toate paginile sunt ocupate de eveniment și exprimă, în fiecare articol „omagiul vibrant” al contemporanilor pentru partid și conducătorul său. Conf. Univ. dr. Aculin Cazacu realizează pagina *Gândirea profund novatoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu la temelia edificării socialismului și comunismului în România*. Cu sprijinul corespondenților ziarului, Al. Ștefănescu și Constantin Antim umplu două pagini cu *Epoca Nicolae Ceaușescu – Epopee a marilor noastre împliniri*.

- [**„Scânteia”, nr. 13594**] Aniversarea a 65 de ani de la făurirea P.C.R. îl inspiră pe Alexandru Andrițoiu, al cărui poem dispune de o grafică bogată din care nu lipsesc nici însemnele Partidului nici lozinca *Partidul, Ceaușescu, România*: „E Omul – Ceaușescu Nicolae/ Iubit ca steagul nostru tricolor“. □•Alte omagii semnează în cuprinsul acestui număr Eugen Frunză (*La gloriul jubileu*): „Azi, unde gându-i curcubeu/ și unde brațul dă lumină/ spre-a fi renașterea deplină –/ acolo e partidul meu“. □•Victor Tulbure (*Partid al demnității*): „Partid al păcii și al demnității,/ prin tine, din străbune rădăcini,/ ne înălțăm sub cerul libertății/ ca o pădure-n freamăt de lumini“. □•George Țărnea (*Eroul patriei*): „N-am fi simțit ce-nseamnă adevăratul nume/ Al fericitei patrii visată de Bălcescu/ De n-ar fi fost să-și poarte lumina peste lume/ Din spre ființa noastră un astru – Ceaușescu“.

- [**„Scânteia tineretului” nr. 11487**] Trăiască-n demnitate, urcând spre viitor Partidul, Ceaușescu și-acest viteaz popor! stă scris pe frontispiciul numărului din 8 mai, „ziua de naștere” a Partidului. Florentin Popescu este pregătit pentru eveniment cu un *Omagiu*.

- [**„Cronica”, nr. 19**] Revista este ocupată aproape în întregime de *Glorioasa aniversare a Partidului Comunist Român*: Editorialul conține marcat, în acrostih, cuvântul JUBILEU. □•Paul Balahur semnează poezia *Partid*: „Nu-

mai prin tine vârsta-i fecundă împlinire/ Când sevele în cântec statornic se deschid –/ Și cerul din fântână e-o osie subțire. // A veacului trecută prin ochiul tău lucid, /Și mă cunosc în cea mai puternică iubire / Numai fiind prin tine și înrodind, Partid”. ■•Sub genericul *Literatura militantă și valorile actualității – expresii ale spiritului revoluționar comunist* sunt publicate texte din provenite de la scriitorii ieșeni reprezentativi. □•Corneliu Ștefanache (*Amintirile*): „De câte ori am fost întrebat cum îmi aleg personajele pentru un roman, sau cum ajung la ele, dezamăgindu-mi în mare măsură interlocutorii, am spus câteva cuvinte despre amintiri. Ale mele, am precizat eu, care, la urma urmelor sunt și ale lumii care mă înconjoară. Cele de ieri, de alaltăieri, de-acum un an, zece, treizeci... De fapt cam asta ar fi tot ce-ar putea spune un romancier, rostul lui nu este să explice cum a făcut, ci să convingă prin ceea ce face, adică prin lumea adunată între copertile cărților sale. Mi s-a replicat, cum, numai amintirile, numai trecutul? Prezentul, viitorul? Am răspuns că în ce privește viitorul nu sunt prezicător, că până și calculatoarele greșesc uneori amarnic, darămite oamenii. Cât despre prezent, el se află întreg în aceste amintiri. Oare peste câteva minute, le-am mai sus eu, când vom încheia discuția aceasta, ea nu va fi o amintire? Nu știu dacă i-am convins cât de cât, știu însă că pentru un scriitor amintirile nu sunt un fel de frunze și flori presărate într-o carte, ci, ca să mă exprim astfel, o bancă proprie de stocat cele mai diverse informații, una din care umbrele pot redeveni oameni... Nu m-au fascinat niciodată cuvintele, oricât de colorate au muzicale le-am văzut și le-am auzit, nu cred să fi rămas încremenit vreodată în fața unui apus de soare ori a unei furtuni revărsată să răscolească podurile sau apa mării. Sigur, toate m-au impresionat în felul lor, dar cu adevărat fericit am fost, de pildă, când am auzit primul țipăt al copilului meu și nicidecum durerea n-a mușcat din mine mai sălbatică decât în clipele în care am văzut mâinile unor oameni dragi, împreunate pentru totdeauna. Vreau să spun că amintirile mele sunt populate mai ales de oameni, de vorbele lor, de privirile și gesturile lor, așa cum au fost, așa cum sunt, că nimic nu-i poate înlocui și, fără ei, m toate și-ar pierde rostul. Unii oameni din amintirile mele îmi sunt atât de apropiați, încât nu o dată încerc să le repet gesturile, alții, dimpotrivă, îmi repugnă. Dacă pot să fiu părtinitor, ca om, cu ei, nu pot să nu le dau la toți dreptate, ca scriitor. Acești oameni, adică lumea mea, au trăit și trăiesc un timp care a răsturnat până și măsurătorile sale. De peste patruzeci de ani, pentru noi ceasul a început să macine vremea altfel. Am putea spune că anul a devenit lună și ora secundă. Deceniile lăsate în urmă înseamnă orașe renăscute, imense platforme industriale, râuri puse la lucru, într-un cuvânt, civilizarea întregii țări. Far acest timp nu a fost un fel de marș triumfal cu flori și fanfare, bucuriile împlinirilor nu o dată s-au îngemănat cu sacrificii și chiar cu lacrimi. Nu pot cuprinde aici, în aceste însemnări, amplul proces care a schimbat fața țării, el este d altfel prea cunoscut. Ceea ce vreau să spun este că aceste transformări, realizate prin oameni, au atins însuși sufletului omului. Și aici, pe

acest tărâm, s-a dat și se mai dă încă bătălia cea mai fascinantă. Pentru că vechi mentalități și prejudecăți ce umileau pe marea majoritate dintre semenii noștri, n-au putut fi abolite prin legi. Și omul în general, această măsură a tuturor lucrurilor, nu se desparte ușor de cele ce s-au considerat eterne. Nu, nimeni nu este un înger, dar toți acești oameni la un loc, milioanele care formează poporul nostru, printr-un efort fără ... Și asta s-a datorat suflului înnoitor, al socialismului, comuniștilor ce au știut să descătușeze dintr-un fel de letargie, care și ea părea de neschimbat, generoasa și creatoare energie a oamenilor acestei țări. Iată de ce acum, la sărbătoarea partidului și a poporului, mă gândesc că noi, romancierii n-am cuprins încă în toată amploarea lui procesul de răsturnări și prefaceri al acestui timp prin care am trecut. Și nu mă gândesc decât la zbu-ciunata hartă a sufletului omului trăitor în această vreme. Revărsat ca un râu vijelios, de cele mai multe ori, i-am urmărit acestui suflet doar direcția curgerii și nu meandrele, coturile făcute, stagnările, învârtiturile în loc... Din toate acestea nu s-a ieșit decât printr-un imens efort, care și-a lăsat urmele întipărite pe fețele tuturor. Se spune că ceea ce se obține ușor nu dă prea multă bucurie. Cele durate în această țară nu s-au ridicat decât sprijinindu-se pe mintea și pe brațele noastre, care n-au încetat o clipă să-și arate puterea, chiar atunci când efortul a fost prea trudnic. De aceea pentru noi bogăția materială și spirituală agonisită are un preț care nu poate fi evaluat. Pentru că acest preț înseamnă milioane și milioane de vieți, iar viața unui om nu se poate plăti prin nimic... Voi răspunde și de acum înainte la întrebarea cum îmi aleg personajele pentru romanele mele, prin aceleași cuvinte: din amintiri. Din cele de ieri, de alaltă-ieri, de-acum zece, treizeci de ani. Amintiri care, într-o zi, s-ar putea să se prefacă în fresca amplă a timpului trăit de mine". □•Ioan Holban (*Implicarea scriitorului*): „Pentru istoria romanului românesc, ultimele decenii sunt o durată de referință, romanul contemporan reușind în acest interval să refacă legătura cu tradiția epocii interbelice și să se sincronizeze valoric, nu doar numai tematic și «tehnic», cu evoluția speciilor narrative în lume. Privind lucrurile din punctul de vedere al istoriei literare, se poate spune că această perioadă continuă sub multe aspecte drumul deschis, la 1920, de «poezia epică urbană», marea creație a unor Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Anton Holban, Liviu Rebreanu, G. Călinescu (romancierul), M. Blecher, M. Sebastian determinând în chip decisiv o anume configurație de început a conștiinței și cărților prozatorilor din generația '60. De numele acesteia se leagă redescoperirea *romanului politic* care impune legi și repere noi în arhitectura genului narativ, trasează ferm liniile unui spațiu al trăirii intense, guvernat de coordonatele afirmării unei noi condiții umane, o zonă a confruntărilor dure între personalități puternice pentru care adevărul și minciuna, viața și moartea, teoria și practica se supun definitiv ordinii ascunse a imprevizibilului *psihologic*. Relația cu psihologicul devine principalul plan al dezvoltării romanelor lui Marin Preda, Augustin Buzura, Constantin Țoiu, Dumitru Radu Popescu, Petre Săl-

cudeanu, Nicolae Breban, Sorin Titel, George Bălăiță. Imagina realității este mult mai complexă, romanul politic vizează, în esență, ceea ce s-a numit «mitul puterii», textul evoluând pe dimensiunile unei dezbateri profunde, cu aspect eseistic, asupra resorturilor și a mecanismelor politice care determină devenirea unor existențe umane. Stilistic, romanul politic este cel al unei *atitudini* ferme față de realul pe care textul îl vizează înainte de toate; sub aparența unei investigații în istorie (cele mai multe romane ale acestei generații se referă la «obsedantul» deceniu șase), prozatorii modelează prezentul pentru că de buna cunoaștere a trecutului depind alternativele timpului prezent. Romanul politic are o mare aderență la real, constituind o formă de manifestare a *implicării* scriitorului în timpul istoric pe care îl parcurge propria sa generație. Promoția '70, care începe cu Alexandru Ivasiuc, înțelege și mai exact raportul dintre operă, realitate și conștiința scriitorului; resortul esențial îl constituie ceea ce Ivasiuc numea *angajare*, un concept pe care prozatorii din deceniul șase l-au considerat doar în latura sa politică și ideologică: pentru noua promoție literară, care se afirmă începând cu anul 1967, angajarea «nu mai este un deziderat politic sau ideologic, numai, ci și unul estetic, valoric». Altfel spus, în cadrul unei opțiuni *ideologice* comune, scriitorii de după 23 August 1944 se diferențiază prin înțelegerea deosebită a raportului literaturii cu istoria, cu socialul și cu teoria marxistă a devenirii acestora; ceea ce reușesc prozatorii promoției din care fac parte – alături de Al. Ivasiuc – Virgil Duda, Mircea Ciobanu, Corneliu Ștefanache, Maria-Luiza Cristescu, Norman Manea, Ovidiu Genaru, Romulus Guga, Platon Pardău, Bujor Nedelcovici, Dana Dumitriu, este asumarea unui mod de a «gândi istoric și social» – cum spune autorul *Apei* – și de «a avea o viziune largă, globală asupra societății, a nu te opri de la niciun nivel, a vedea marile determinante istorice, liniile lui majore, așa cum s-au realizat ele concret, în sfășiere și forme vechiului, nu rareori un conflict interior». Perspectiva integratoare și radicalitatea analizei, eliberarea de prejudecăți, plonjarea în materia realului și descoperirea «formelor mișcătoare» ale acestuia – iată premisele realizării *operei majore* a Romanului care «nu poate fi decât social» și care își propune să exprime raporturile omului cu lumea prin intermediul *întrebării istorice*; din această perspectivă, proza acestei promoții se înscrie în efortul noii literaturi de a accentua istoricitatea formelor sociale, de a sublinia acțiunea timpului și a factorului psihologic asupra acestora. Pe temeiul aceleiași corelații dintre viață și literatură evoluează și scrisul generației '80 care se impune prin unitatea de atitudine față de realitatea socială și față de realitatea literară. În proza lui Mircea Nedelciu, Radu Țuculescu, Ștefan Agopian, Constantin Stan, Sorin Preda, Tudor Vlad, Stelian Tănase, Gheorghe Crăciun, Nicolae Iliescu, George Cușnarencu, Adina Kenereș, Petru Cimpoeșu, Bedros Horasanghian, Ioan Lăcustă, Daniel Vighi, Maria Mailat, Cristian Teodorescu, Ioan Groșan, Lucian Strochi, Nicolae Ariton des invocata «priză la real» devine *anexare* a acestuia, pentru prozatorii tineri teritoriile epice importante fiind

«aici» și «acum». Dincolo de înnoirile stilistice firești, scriitorii generației '80 se întâlnesc cu cei ai generațiilor precedente, cu Marin Preda și Al. Ivasiuc, în spațiul aceluiași demers cognitiv, agitați de aceeași mistuitoare «foame de real» și, mai ales, cu o aceeași concepție generală conform căreia viața, experiența trăită, determină nașterea și existența literaturii“. □•Grigore Ilisei (*Lecția vieții*): „Nu numai romanele nonfictive, ca acel *Cu sânge rece* al lui Truman Capote, își au izvoarele în întâmplări reale. Sursele primare sunt uneori o notă apărută într-un ziar de mai mic sau mai mare tiraj, dosarele judiciare, istorisirile și, cei mai adesea, trăirile proprii. Dacă pentru scrierea cărții amintite Capot proceda la o anchetă de proporții, la o reconstituire fidelă, la tragerea de limbă a tuturor vinovaților și martorilor, anchetă ce a durat cinci ani și din care a rezultat un dosar de mii de pagini, în cazul romanelor fictive nu sunt străbătute asemenea trasee. Chiar dacă pleacă de la realitate, scriitorul își îngăduie libertatea firească de a țese o altă pânză și de a zugrăvi alte portrete. Și atunci când apropierea cu un fapt petrecut în realitate sunt mari, rămân destule deosebiri, ceea ce, la urma urmei, justifică, uneori, avertismentele așezate pe prima pagină, că este exclusă orice asemănare între întâmplările din carte și cele din realitate. Câteodată aceste avertismente au un caracter voit comercial, altădată exprimă adevărul adevărat. În cazul literaturii de ficțiune personajele reprezintă, lucru bine știut, suma unor observații îndelungate asupra mai multor oameni pe care un scriitor i-a cunoscut mai bine sau mai puțin bine, dar, care, cu toții, i-au atras atenția prin ceva deosebit. Din acest proces mai lung sau mai scurt de cunoaștere se nasc eroii cărților. Unii ți se dezvăluie dintr-odată, ca într-o iluminare. Pe alții îi descifrezi mai greu, chiar dacă nu sunt lunecoși și nici dintre aceia pe care nu ai de unde să-i apuci. Trebuie să ai răbdare, să pândești clipa prielnică. Există o taină care îți șoptește că de la acel om te vei alege cu ceva, evident nu cu un câștig material ci cu unul mai de preț, cel sufletesc. Un asemenea lucru mi s-a întâmplat să trăiesc în timpul cât mă pregăteam să scriu romanul *Masa de biliard*. Primarul Vălenilor, Toader Amnar, unul dintre personajele cărții, întruchipează multe din calitățile acestor oameni ai zilelor noastre. Punctul de plecare îl constituie primarul unei localități din Nordul țării, un om care, fără îndoială, reprezenta, prin biografie și activitate, un model. Dar în înțelegerea vieții lui, despre care știam atâtea, îmi lipsea parcă o cheie. Încercam să intru și nu puteam să deschid, n-aveam cu ce. Acestui om, de care aveam să mă leg tot mai mult sufletește, nu-i plăcea să vorbească prea mult despre dânsul. S-a ivit însă o clipă favorabilă. Venise vorba despre sistematizarea orașului și în ochii lui am simțit deodată o lumină neobișnuită. Bucuria lui era nestăpânită, ceea ce nu-i stătea în fire. Tresălta de mulțumire și se încrunta, totodată, aducându-și aminte. Într-una din casele acelea vechi, părăginite, în locul cărora se ridicaseră noile construcții, el fusese umilit în adolescență. Lucrase un an întreg la pădure pentru un proprietar care nu-i plătiese atât cât îi făgăduise, îl dusesese cu vorba, chemându-l apoi la oraș, chipurile să-i

dea banii. Îl dusesese într-o magazie și acolo îi plătise cu pumnii. Îl ascultam și mi se deschideau căi de înțelegere a omului, a destinului său de revoluționar. Personajul cărții mele prindea viață“. □•Dumitru Ignea (*Oameni devotați și sinceri*): „În decursul anilor, încă de pe vremea când eram adolescent, am avut fericitul prilej să cunosc îndeaproape câțiva tovarăși care activau în rândurile partidului, în ilegalitate. Am scris deseori despre activitatea lor, unii dintre ei servindu-mi ca prototipuri pentru eroii unui roman. Majoritatea acestor vechi membri de partid, cu care păstrez o neîntreruptă legătură, au ajuns pe nesimțite la vârsta înțelepciunii. Sunt bătrâni? Mai întâi de toate sunt vii, și vii fiind, și comuniști fiind, sunt veșnic tineri. Cu prilejul jubileului partidului simt imboldul de a schița un sumar portret colectiv al acestor autentici eroi, oameni harnici și devotați, oameni sinceri. Oameni de omenie care poartă, cu toții, un nume comun: *comuniști*“. □•Constantin Coroiu (*Un dialog permanent*): „Dialogul dintre literatură și ideologie este un dialog perpetuu și de mare profunzime problematică. Un dialog înlesnit adeseori de critica literară, căreia meditația ideologică îi este consubstanțială, criticul însuși fiind, mai ales în epoca noastră, și un ideolog, de vreme ce, așa cum mărturisea o personalitate de prim rang în domeniu, el interoghează opera: în numele cui, al cărei clase, concepții vorbește autorul? În fond, fără a se confunda niciun moment, ideologia și critica literară, al căror obiect de introspecție și de influențare este conștiința, reflectă în ce măsură scriitorul și cititorul sunt deopotrivă participanți la formarea unei anumite voințe politice“. □•Ion Țăranu (*Eroismul românesc-o temă etern deschisă*): „Este deosebit de semnificativ că lupta armatei române în războiul împotriva cotropitorilor hitleriști și hortiști – tematică de mare complexitate și semnificație – a preocupat pe cei mai însemnați dintre scriitorii literaturii contemporane: Zaharia Stancu, Marin Preda, Horia Lovinescu, Laurențiu Fulga, Geo Bogza, Eugen Barbu, Titus Popovici, D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Ștefan Bănuțescu, Corneliu Leu ș.a. „. □•Ștefan Oprea (*Un teatru al epocii*): „Teatrul românesc de astăzi se implică atât de adânc în viața societății încât publicul – fără a neglija valențele estetice ale acestei arte – înclină adesea să confunde (conștient) teatrul cu via/a Imperativul cunoașterii vieții și al reflectării ei în pagina scrisă și în imaginea scenică e, în cazul teatrului, intrinsec, se cuprinde în substanța vie a acestuia, ceea ce face superfluă orice cerință exterioară lui. Dramaturgia noastră contemporană și-a câștigat – mai ales după marile deschideri ideologice și estetice marcate de Congresul al IX-lea al partidului – un statut egal cu al celorlalte genuri literare, fapt evident în ciuda opiniilor care mai circulă în sfera criticii literare și care consideră încă valorile dramaturgiei ca mergând în urma prozei și poeziei“. □•Poezia e reprezentantă de nume aparținând tuturor vârstelor, de la Otilia Cazimir, George Lesnea, Horia Zilieru, Nicolae Țațomir, Viorel Cozma, la Ion Costachi, Ion Boroda, Chiriac Samoilă, Vasile Popa, Emilian Marcu). □•Pe ultima pagină Sorin Mărășescu, Adrian Grăjdeanu și Andrei Călin semnează

articolul *Partidul – Ceaușescu – România, simboluri ale unei identități înalt revoluționare*.

• **[„România literară”, nr. 19]** Apărut pe 8 mai, ziua înființării P.C.R., întregul număr este consacrat evenimentului. Din activul de partid sunt prezenți, în ordinea intrării în rol, Ion Mitran (*Forța constructivă a ideologiei revoluționare*), Ion Ardeleanu (*Partidul Comunist Român – centrul vital al națiunii*), Mircea Mușat (*Pe marea poartă a istoriei*), Andrei Udreanu *Gândirea și acțiunea președintelui Nicolae Ceaușescu – contribuții exemplare la îmbogățirea patrimoniului universal*) și Valentin Lipatti (*Pentru o lume a păcii și colaborării*). □•Din sfera literară, între cele mai notorii semnături, de la prima până la ultima pagină, se află George Ivașcu (65), Ioana Postelnicu, Ion Brad (*Vocație și doctrină*) Ion Horea (*Cu toți oamenii țării*), Corneliu Sturzu, Geo Bogza, Șerban Cioculescu, Petru Vintilă, Platon Pardău (*Ucenicia dragostei*), Petre Ghelmez, Liviu Leonte, George Muntean, Vlaicu Bârna (*Un grandios bilanț*), Vasile Chifor. □•Oferim câteva „mostre” de literatură din numărul de față: „În unele seri, Ilie Pintilie venea la ziarul la care lucram, iar eu, știind în numele cui vine, îl ascultam atent. În perioada de ascensiune a fascismului, mulți au fost cei ce au ascultat atent îndemnul unui partid aflat în ilegalitate. [...] În unele seri, Ilie Pintilie venea la ziarul la care lucram, iar a doua zi îl putea citi cu satisfacție” (Geo Bogza); „Cititorul rămâne, într-adevăr, elementul de referință și, întru sporirea rândurilor iubitorilor de cultură, un rol major revine Festivalului național *Cântarea României*, acest laborator la care cei ce cultivă artele devin creatori și în chip firesc mari consumatori de artă”. Șerban Cioculescu, *Coordonate literare*); „Și este cazul să spunem răspicat, odată și încă odată, că tot ce am realizat, ori dorim să realizăm, în arta noastră, a scrisului, le datorăm Partidului Comunist Român” (Corneliu Sturzu, *File de jurnal*). „După 23 August am aflat că acel tipograf cu ochi negri, jucăuși, cu un zâmbet pe față, cu o glumă pe buze, cu gesturi prietenești care mi-au înfrumusețat tinerețea era membru al Partidului Comunist Român.” (George Macovescu, *Faptul simplu*). □•Poezii patriotice publică Violeta Zamfirescu („Partid, mângâiere de om, raza soarelui, floare/Aleasă a sevei pământului, Gândire de preț”), Dan Rotaru („Când spun Partid, coboară-n poeme/ Primăvara”) Viorel Varga („Prin el noi scrie astăzi istoria ta vie/ Prin el credința noastră îți este pururi scut/ Prin Ceaușescu – Omul de omenie”), Constanța Buzea, Nicolae Arieșescu și Ion Potopin („Azi, Ceaușescu-nseamnă România/ precum partidu-nseamnă azi popor”). Și reprezentanții altor generații își pun iscălitura pe „reușita” acestui număr: Ioan Lăcustă (*A fi în primăvara Patriei*) Viorel Sâmpetean (*Demnitatea muncii, a tinereții constructive*). □•Critica și istoria literară este reprezentată de Liviu Leonte, care glosează pe marginea *Romanului politic*, prezentat drept o componentă a caracterului militant al literaturii noastre, încă din secolul al XVII – lea. Sunt enumerați autori, titluri și eroi: „Despre romanul politic s-a scris mult și foarte probabil că se va mai scrie și de aici înainte. Conceptul

rămâne în continuare destul de limpede și doar dorința unei interpretări subtile care se joacă cu sensul noțiunilor duce la obnubilarea lui. [...] Nu orice producție literară cu caracter politic este obligatoriu valoroasă, nu orice operă valoroasă este și politică, altfel decât dacă, printr-un șir întreg de deducții, spunem că este reprezentativă pentru un curent sau o întreagă literatură. Fără îndoială că tema are o mare importanță, dar nu una hotărâtoare. Concepția aduce elementul decisiv, ea creează și materia în spiritul ei, astfel că trilogia *Cel mai iubit dintre pământeni* este mai puțin o carte despre mitul fericirii prin iubire, cum crede personajul narator, ci, fundamental, un roman politic”. □•George Muntean comentează studiul lui Teodor Vârgolici, *Scriitorii clasici și armata română*, Editura Militară, 1985) arătând că „atât tema, cât și literatura ce-o abordează sunt generoase, cu deschidere spre public, încât cartea ce le-ar aborda în toată complexitatea ar avea un ecou pe potrivă”. □•Romul Munteanu este prezent cu o concentrată *Deschidere spre universal*: „Traducerile literare au fost însoțite în mod firesc de tălmăciri din critica actuală din diferite țări. De la R. Barthes, T. Todorov, S. Dubrovski, G. Genette, P. Ricoeur până la U. Eco, Maria Corti, C. Segre sau Bahtin și Lotman, la care se poate adăuga un strălucit specialist în hermeneutică ca H.R. Jauss, spațiul gândirii critice, mediat de traducători români, cu precădere universitari, a cunoscut modulații variate și fertile pentru viața noastră intelectuală”. □•Și Teofil Bălaj discută despre *Literatura română peste hotare*. □•Alți semnatari: Dan Berindei, *Ziua independenței naționale – ziua victoriei*), Petre Ghelmez, *Mărturiile timpului, mărturiile cărților*. Indiferent de conținutul articolului, numele partidului sau al conducătorului apare invariabil.

• [„Tribuna”, nr. 19] Număr omagial, consacrat împlinirii a 65 de ani de la făurirea P.C.R. Titlul editorialului, lung cât o lozincă, se numește *Unitatea în jurul partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu – un temelie și forța conducătoare a societății noastre socialiste*: „Când, la 8 Mai 1921, proletariatul a înălțat deasupra frunților asudate steagul roșu cu însemnele muncii și ale speranței, steagul comunist, când s-a semnat actul de conștiință al întemeierii partidului marxist, revoluționar, a început să bată pentru poporul nostru o inimă generoasă și demnă, măsurând nestăvilite cadențele unui alt timp. Cronica atât de bogată în evenimente a acestei epoci demonstrează temeinicia năzuințelor puse la temelie partidului, importanța sa covârșitoare în făurirea unității de luptă a muncitorilor, rolul jucat în marile bătălii de clasă, în marșul spre deplină libertate socială și națională”. □•Antologia „Tribuna” conține poemul lui Mihai Beniuc, *Deschizător de eră nouă*: „Drumul acesta-i viitorul/Și-l urcă drept întreg poporul”. □•O altă deschidere editorialistă este *Partidul, Ceaușescu, România*: □•Alte texte: □•Daniel Drăgan (*Moment istoric*), □•Achim Miha (*Temeiuri filosofice al idealului comunist*), □•Al. Tănase (*Umanismul socialist, revoluționar*), Gh. Marcu (*Știința românească, factor decisiv de progres*), □•Ion Deleanu (*Omul nou*), Ioan Bojan

(Noțiunea și problema națională în concepția P.C.R., a tovarășului Nicolae Ceaușescu). □•Dinspre așchiile literare se poate spune că nici ele nu sar prea departe de trunchiul tematic. Semnăturile aparțin lui George Genoiu (*Eroul model al zilelor noastre*) Ion Mitrea (*Șevaletul – precum înaltele schele*), Victor Radu (*Omagiu de mai*), Viorel Cacoveanu (*O pace adevărată*).

9 mai

• [**„România liberă” 12910**] Primele trei pagini ale ediției de față, fiecare având șase coloane, reproduc Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu ținută în cadrul Adunării solemne organizate cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român. Textul este înțesat de peste 50 de paranteze în care au fost inserate: „Aplauze puternice; Vii și puternice aplauze; se scandează îndelung: «Ceaușescu – P.C.R.», «Ceaușescu și poporul», «Ceaușescu- România, stima noastră și mândria»”. □•Alexandru Balaci semnează articolul omagial *Climat spiritual favorabil marilor elanuri*. Ion Crânguleanu este prezent cu versurile intitulate *Independența României*.

• [**„Scânteia”, nr. 13595**] Pe lângă documentele de ideologice esențializând cei 65 de ani de viață a P.C.R., care apar în întreaga presă, „Scânteia” își omagiază Partidul și prin versurile lui Nicolae Dan Fruntețelă: „Partid al meu,/ lumina mea de țară,/ istorie în mers, ca o *baladă*/ mi-e timpul un *copac frumos, carpatic*/ și poți să faci din mine baricadă” și Ion Vasii, acesta din urmă, muncitor.

• [**„Contemporanul”, nr. 19**] *Partidul – Ceaușescu– România* stă scris pe prima pagină, din 8 mai 1986. Ample citate din gândirea politică a liderului comunist se regăsesc în paginile revistei. ■•De asemenea, grupaje de poezii patriotice și „gânduri/ urări” adresate partidului. □•Mihai Beniuc: „Dar cin’ deschise buneii stări izvorul?/ Putea fi altul? E Conducătorul!”. □•Niculae Stoiian: „De-aceia cu dreptate eu adevăr zic vouă, / Făcându-mă al zilei comandament-ecou: / Să-nvingă-ntotdeauna, prin noi Congresul Nouă / Fiind în toate câte-mplinește țara, nou“. □•Valeria Deleanu: „Dragostea de țară, de viață, / sunt de slăvit / îmi oferi mii de inmuri, partid!”. □•Teofil Bălaj: „Un om s-a născut să ne-arate, cinstit,/ Și drumul trecut și cel nou, de-mplinit”. □• Ioan Vasii: „Aniversară zi, impuls și sens / spre-o mult râvnită nouă Primăvară/ prin care visul nostru curge dens /având drept maluri un Partid și-o Țară”. □•Radu Felecan: „Poporul în frunte și l-a ales cu/ ochiul clar deschis previziunii /pe El întruchipând cu-ntreaga viață/ efortul creator al națiunii“. □•Haralambie Țugui: „Trecem cu el mereu din azi spre mâine /prin anotimpuri arcuite lin“. □•Sculptorul Ion Irimescu semnează textul *Partidul – ziditor de frumos*: „Pentru poporul român frumosul e binele și binele e frumosul. Ziditor de frumos și de bine partidul, omul ales care se află în fruntea sa, ne vor călăuzi către realizări pe care astăzi abia le visăm, dar pentru împlinirea căroră, cu cea mai adâncă încredere, suntem hotărâți să îi urmăm, să punem toată puterea noastră de muncă și tot talentul nostru. Opera de artă cu mesaj umanist și

revoluționar este și opera partidului, opera celui care și-a legat numele de tot ce semnifică mare gând și faptă de artă românească. Pentru aceasta le aducem acum, ca pe o mărturie a angajării noastre și a unei prețuri nemărginite, un călduros omagiu“. □•Dumitru Ghișe invocă umanismul revoluționar: „Înfăptuirea umanismului revoluționar nu poate fi – așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu – un rezultat ce ar apare spontan, c o emergentă mecanică a condițiilor economico-sociale, a relațiilor de producție în cadrul cărora munca nu-l mai înstrăinează pe om. Înfăptuirea umanismului revoluționar, a umanismului autentic este indisolubil legată de activitatea ideologică și politico-educativă a partidului, desfășurată în scopul modelării unui om nou, înzestrat cu o concepție științifică, materialist-dialectică despre lume, cu un larg orizont de cultură generală și profesională, condus de principii și valori morale noi, în întreaga sa conduită socială.. În acest context socio-economic și cultural-educativ personalitatea umană își găsește o împlinire esențială prin cultură, știință și învățământ. Creația valorilor spirituale devine, alături de aceea a valorilor materiale, o modalitate fundamentală de obiectivare a omului, de realizare a acestuia ca «ființă generică».[...]Prin condițiile create de socialism omului și dezvoltării personalității acestuia, *nevoile* launtrice, spirituale, ca și cele ale confortului material cresc mereu, într-o organicitate dialectică, odată cu progresul general al societății. Umanizarea vieții devine ea însăși o «operă deschisă» la împlinirea căreia fiecare este chemat să-și aducă o contribuție proprie. Partidul – din inițiativa și sub directa conducere a secretarului său general – a desfășurat o intensă muncă organizato“. □•Marin Constantin, dirijorul corului Madrigal, înalță un *Imn de slavă și credință*: „Noi, slujitorii prin artă al strădaniilor spre necurmat progres, ridicăm azi imn de slavă și credință partidului stegar al nației române, izvor de bucurie și eternă fericire pe plaiurile *Mioriței*“. □•Dina Cocea, *artistă emerită, președinta Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și musicale* întâmpină evenimentul *Cu emoție și recunoștință*: „Slujim teatrul, artă nobilă și străveche, și slujim în același timp patria și poporul român, cu înfăptuirile lor nepieritoare. Încercăm ca, prin efortul și talentul nostru, să transpunem în viață un crez comunist pe care îndemnurile vibrante, de atâtea ori exprimate cu claritate și cu forță mobilizatoare de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, l-au făcut să ne fie țel și măsură supremă a muncii noastre“. □•O cronologie *Din istoria mișcării socialiste, uncitorești și comuniste*, realizează istoricul Dan Petre: 1986, 1-2 aprilie. Plenara C.C. al P.C.R. Plenara apreciază cuvântarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu ca document de o importanță excepțională, indicând ca orientările, indicațiile și sarcinile cuprinse în această cuvântare să stea la baza întregii activități de partid, economice și sociale pentru înfăptuirea politicii partidului de dezvoltare economico-socială a țării în perioada următoare „.■•Cu un *Omagiu gloriosului jubileu* se prezintă, în numele editorilor, Cornel Popoescu, redactorul șef de la editura Cartea Românească: „În aceste zile aniversare va

apărea la Editura Cartea Românească o cuprinzătoare antologie de texte reprezentative ce pun în lumină mari momente din istoria patriei și partidului. Intitulată *Omagiu gloriosului jubileu*, ea reprezintă, desigur, un eveniment editorial deosebit și se constituie într-o amplă frescă a ideilor poporului român despre libertate, neatârnat, unitate, independență națională, suveranitate și pace. Alcătuită sub egida Uniunii Scriitorilor din R.S.R. cartea evidențiază ideea, în adevărul căreia trăim astăzi cu toții, că Partidul Comunist Român este moștenitorul și continuatorul celor mai valoroase tradiții de luptă ale maselor populare pentru afirmarea plenară a națiunii române, pentru edificarea aceluia viitor de aur pe care l-a întrezărit, în genialitatea sa nepereche, Poetul. În acest spirit, cartea a fost concepută pe trei secțiuni. Prima secțiune a cărții cuprinde texte care ilustrează momente politice importante ale istoriei poporului român. [...] Cea de a doua secțiune este axată pe alte momente importante ale mișcării de eliberare socială și națională desfășurate sub conducerea partidului. [...] În sfârșit, ultima secțiune cuprinde mărturii de suflet despre marile citorii ale *Epocii Nicolae Ceaușescu*. [...] O altă idee prezentă în antologie este ideea păcii, scumpă poporului nostru, privită totdeauna de el în strânsă legătură cu acel climat propice construcției, dezvoltării, cunoașterii și apropierii dintre popoare. Prezența acestui volum între cărțile acestei perioade d timp evidențiază încă o dată angajarea scriitorilor români – prin cuvânt și faptă – în opera de construcție materială și spirituală a României socialiste. O angajare pe coordonatele unei atitudini revoluționare de substanță, deosebit de relevante“.

□•Dinu Kivu se ocupă de *Eroul Comunist în dramaturgie*: „De la bun început, autorii noii dramaturgii au încercat să impună caracterul de exemplaritate al eroului comunist. Dar dacă – în primele piese ale acestei dramaturgii (să ne amintim de *Cetatea de foc* de Mihail Davidoglu, *Arcul de triumf* de Aurel Baranga, *Surorile Boga* de Horia Lovinescu, *Pasacaglia* de Titus Popovici și multe altele) – această exemplificare a personajului care întruchipa și înfăptuia ideologia comunistă era rezultatul unei gândiri romantice, ea s-a transformat în timp în produsul unei alchimii din ce în ce mai subtile. [...] De fapt, o nouă înțelegere a acestei «exemplarități» a eroului (în speță – eroul comunist) a apărut și s-a impus cu temeinicie – nu numai în teatru, ci în întreaga literatură și arta noastră – odată cu momentul Congesului al IX-lea al Partidului Comunist Român, când s-a formulat prin glasul secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, – conceptul cu adevărat revoluționar de «umanism socialist». Odată cu această deschidere ideologică de semnificație istorică, vechiul semn de egalitate exemplar – bine se înlocuia cu altul mai propriu și – de ce nu? – mai adecvat mentalităților și spiritualității românești, exemplar – adevărat. De unde și sarcina mai complexă, poate și mai complicată, a eroului dramatic, care nu se mai limita doar la a personifica un ideal, ci avea de încorpora – în vorbele, în gesturile și acțiunile sale – o întreagă problematică legată de formarea unui nou model uman și de construirea unei noi societăți. Or, – se afirmase

de la tribuna aceluiași Congres – o astfel de problematică nu fusese niciodată și nu putea fi nici în continuare calmă, lipsită de asperități, ea este sinuoasă, nu o dată contradictorie, plină de neprevăzut. [...] Eroii comuniști exemplari sunt și Maria, din *Piticul din grădina de vară* de D.R. Popescu sau Ordonanța din *Epoletii invizibili* de Silvia Andreescu și Theodor Mănescu, dar – chiar dacă și în cazul lor dimensiunea morală este inflexibilă – implicarea lor în conflict este covârșitoare, uneori totală. Pavel Cristian, din *Camera de alături* de Paul Everac, Marcu, din *Goana* de Paul Ioachim, Tudor, din *Nu ne naștem toți la aceeași vârstă* de Tudor Popescu sunt, la rândul lor, exemplari, reprezentativi pentru un mod de gândire comunist, dar ei nu folosesc acest mod de gândire de la înălțimea unei funcții sau condiții speciale, ci în virtutea unui bun simț cotidian, a umanismului devenit el însuși exemplar în societatea noastră socialistă. Unul dintre cele mai interesante personaje apărute în galeria eroilor comuniști este cel al aparentului nonconformist. Nonconformismul de acest gen – profestat de Ion, din *Acești îngeri triști* sau de Nae, din *Rugăciune pentru un disjockey* de D.R. Popescu, de Eugen, din *Noaptea pe asfalt* de Theodor Mănescu, de Mușă, din *Mârâiala* de Paul Cornel Chitic, de Ioviță, din *Cartea lui Ioviță* de Paul Everac (și exemplele se pot înmulți) – se manifestă însă față de structurile sclerotizate pe care aceștia le întâlnesc în căutarea și realizarea adevăratului ideal comunist. [...] Față de un asemenea trecut – în care unii au fost participanți, alții doar martori – se simt datori să acționeze eroi ca Mihai Duma, din *Puterea și Adevărul* de Titus Popovici, Nea Mihai, din *Cazul profesorului Enăchescu* de Eugenia Busuioceanu, Dumitru Dumitru, din tripticul după romanele lui Dinu Săraru *Niște țărani*, *Clipa*, *Dragostea și revoluția*. Tot un timp istoric revolut este amendat, în numele moralei comuniste, și de Ion Băieșu, în *Iertarea*. Dar personajele sale, George și Lia, își consumă drama cu totul ne-eroic, eroic și exemplar fiind în schimb reflexul în conștiință pe care îl produc. Nici despre Irina, din *Matea* lui Marin Sorescu, nu se poate spune cu certitudine că este un erou comunist. Despre apartenența ei politică nu se vorbește nicăieri în piesă. Dar atitudinea ei în fața dezlănțuirii forțelor oarbe, demnitatea ei, sensul de continuitate pe care-l incumbă, toate acestea vorbesc despre o mentalitate tipic comunistă, cu un specific românesc foarte pronunțat. Două tipuri aparte de eroi comuniști din dramaturgia ultimilor ani sunt *Bărbatul din Politia I* și *Politica II* de Theodor Mănescu și Zlate, din *Ceața* (sau *Cabana*) de M.R. Iacoban. Primul se caracterizează mai ales ca o conștiință aflată într-un dialog continuu – deschis și sincer – cu Partidul («partidul» nostru) – subliniază eroul) și cu Istoria, în numele iluminării și clarificării petelor de umbră ale prezentului. Al doilea – o reușită scriitoricească – nu există în fapt în piesă, ci doar se vorbește despre el, amintindu-i-se calitățile și scăderile. Dar acest fantomatic fost activist de partid este mai prezent, mai credibil decât toate celelalte personaje ale dramei, pentru că adevărul său este mai cuprinzător și mai substanțial decât al tuturor celorlalți. În el, morala se întâlnește cu viața, în tot

ce au ele bun și rău, sublim și perisabil. În ultimă analiză, ar trebui să vorbim despre eroul comunist din dramaturgia contemporană ca despre un întreg cu sute de fațete, ale căror mii de răsfrângeri, umbre și lumini, se recontopesc într-o imagine solară, vie și emoționantă, care vorbește – mereu altfel, apropiindu-se tot mai mult de adevăr – despre oamenii, mulțimile de oameni în mijlocul cărora trăim și sperăm”. ■ În calitatea sa, de reprezentant al criticii artistice, C.R. Constantinescu (*Statuile – o existență proiectată în istorie*), prezintă realizările din acest domeniu: „Despre un program monumental în adevăratul înțeles al cuvântului nu se poate vorbi decât odată cu afirmarea partidului comunist ca putere conducătoare, odată cu transformările revoluționare pe care le-a cunoscut societatea noastră sub toate aspectele. [...] Accentul care s-a pus pe arta de for public nu face decât să sublinieze o altă înțelegere a raportului creației cu oamenii, să dea, într-o formă simbolică, măsura atingerii unor supreme idealuri sociale și naționale. [...] În ultimii patruzeci de ani, dar mai cu seamă în ultimele două decenii, s-a săvârșit în materie de artă monumentală cât nu s-a săvârșit într-un secol. Ne aflăm în fața unei realități cu tot ceea ce semnifică ea mai generos și înalt și nu a unei simple faze frumoase. Patrimoniul artistic național s-a îmbogățit cu câteva mii de lucrări de artă monumentală și aceasta s-a făcut cu un efort notabil atât din partea artiștilor, cât și a societății. [...] Am preamărit în lucrări de certă valoare momente importante ale istoriei naționale, figuri de luptători pentru emancipare națională și socială, cărturari și creatori care au devenit simboluri ale spiritualității românești, ipostaze emblematice ale victoriei socialismului în patria noastră. E suficient să amintim lucrările *Decebal* a lui Ion Jalea, *Ștefan cel mare* a lui Mircea Ștefănescu, *Mihai Viteazul* a lui Oscar Han, *Monumentul dedicat răscoalei lui Horia, Cloșca și Crișan* a lui Ion Vlasiu, *Școala Ardeleană* a lui Romul Ladea, *Eminescu* lui Gheorghe Anghel, *Electricizarea* lui Constantin Popovici, *Monumentul Independenței*, datorat Gabrielei Manole-Adoc și lui Gheorghe Adoc, *Gărzile patriotice* de Iulia Oniță, *Fântânile* lui Constantin Lucaci, de la Constanța, *Drobeta Turnu-Severin* și *Reșița*, iar mai nou *Monumentul Brigăzilor* de tineret de la Canalul Dunăre-Marea Neagră, conceput de Bucur Pavel. Est suficient poate să evocăm impozantul ansamblu pictural de la Iași al lui Sabin Bălașa, mozaicurile lui Traian Brădean, Lazăr Iacob, Constantin Piliuță și Gheorghe Spiridon, Eugen Popa, Ion Stendi, fresca lui Ion Bițan, Vladimir Șetran, din Constanța, tapiseriile Ilenei Balotă, Elena Haschke-Marinescu, Cornelia Ionescu, Dimitrie Grigoraș, Acela Neamtu ș.a. Șirul de autori și opere este impresionant. Practic, nici nu poate fi cuprins într-o astfel de privire retrospectivă. Nu cunoaștem însă artist important care să nu fi fost antrenat în această amplă construcție artistică monumentală datorată anilor socialismului, modului în care partidul a gândit și a înlăunțuit ridicarea spirituală a maselor, formarea complexă a personalității umane. Multe din aceste lucrări împodobesc instituții de cultură, sociale, de învățământ, uzine case de cultură și cluburi muncito-

rești. Prin aceasta arta își vedește prezența vie în întreaga plenitudine a existenței și în toate structurile unei așezări. Monumentele par să se înalțe dintr-o adâncă necesitate istorică abordând teme grave și importante, la dimensiuni și în soluții îndrăznețe, și reflectând la toate acestea nu poți să nu invoci acea sursă de energie fără egal care a stimulat forțele creatoare în susținerea unui atât de ambițios program artistic, acea gândire lucidă și vizionară care l-a proiectat, acele îndemnuri patriotice de a servi poporul și făurirea noii sale istorii. Partidului, la acest glorios jubileu, secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ctitori de țară și cultură, ctitori de renaștere artistică, le închină astăzi creatorii întregului prinos al recunoștinței lor. Operele care poartă șansa perenității primesc, din mândria tuturor, în semn de prețuire și omagiu, numele de monumentele EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU“. □ În același context, George Genoiu, arată în ce constă *Afirmarea forței creatoare*: „La întrebarea din interviul acordat ziarului elvețian «Tribune de Genève» cu privire la drepturile omului, tovarășul Nicolae Ceaușescu făcea considerații profunde cu privire la *«afirmarea forței creatoare fără niciun fel de discriminare»*. Într-adevăr, partidul nostru în cele patru decenii de istorie nouă, mai ales în anii care au trecut de la Congresul al IX-lea al P.C.R., a stimulat forța creatoare a maselor, a investit ființa umană cu încredere și demnitate, despovărând-o de inerție și dogmatism; a înnobilat-o cu puterea de a-și împlini aspirațiile, de a înfăptui și nădăjdui, de a se simți stăpână pe propria capacitate de creație: a făcut omul unit cu ceilalți în idealuri și speranțe. [...] Platformele progresului socialist, ale industrializării și urbanizării, noua revoluție agrară, dezvoltarea fără precedent a științei și învățământului, înflorirea culturii socialiste în prelungirea bogatei moșteniri a patrimoniului național, toate marile înfăptuiri ale Epocii Nicolae Ceaușescu demonstrează adevărul că afirmarea forței creatoare a maselor se exprimă convingător prin fapte de eroism, înalte idealuri împlinite, destine umane care și-au aflat rostul în vatra de hărnicie și dor, de încredere și omenie a patriei libere și independente“. ■ *Înnoirea țării sub grija patriotică a Partidului Comunist Român* este titlul sub care „de-a lungul anilor construcției socialiste” au semnat personalități ale culturii și literaturii noastre: Dintre numele sonore existente în acest număr, desprindem: Geo Bogza, Henry Coandă, Mihai Ralea, Al. Philippide.

● **[„Flacăra”, nr. 19]** *Glorie marelui nostru partid comunist! Glorie marelui său conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu*: stă scris pe frontispiciul revistei. □ Toate paginile sunt supraintitulate *Partidul-Ceaușescu-România* și conțin articole, poezii, declarații elogiase semnate de redactorii publicației ori de colaboratori. Între acestea se disting, în poezie, Geo Ciolcan cu versurile intitulate *Înalță patriei cinstire*, Dumitru Ion Dincă (*Leagăn sfânt*), Ion Segărcăneanu (*Patria*), Ilie Bădicuț (*Partid*), Viorel Varga (*De ziua ta*), Nicolae Stancu (*Se-aprind în mai...*). ■ Pe ultima pagină stă scris *O răsunătoare performanță a sportului românesc ... Steaua București – campioana Europei*.

• [„**Orizont**”, nr. 19] Număr eminent festiv, ocupat de „aniversarea a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român” și „vibrant omagiu partidului erou, strălucitului său conducător...” □•Depun (în acest sens)... *Mărturii*, poezii Ioan George Șeitan, Ion Vergu Dumitrescu, Eugen Evu și Anghel Dumbrăveanu: „Cărțile mele, toate sunt o laudă adusă Patriei și Partidului nostru, acestui timp care este al luminii oamenilor. Strădania mea rămâne mereu aceea de a exprima în vers, cât mai convingător, mândria de a participa la opera de transformare revoluționară a realităților Patriei, la făurirea unei societăți libere și demne, la ridicarea României pe culmi tot mai înalte de cultură și civilizație socialistă. Cartea care reprezintă adevărul meu debut, *Iluminările mării*, a fost scrisă în primii ani de după Congresul a IX-lea al P.C.R., a fost scrisă așadar la adevărul tânăr al unui început de epocă nouă, pentru spiritualitatea națională, Epoca NICOLAE CEAUȘESCU. [...] Ultimele două decenii reprezintă, în cultura, arta și literatura românească, o perioadă atât de bogată în opere de referință încât ea poate fi așezată între momentele cele mai strălucite ale spiritualității noastre, în vasta ei perspectivă istorică. Cărțile mele, toate, sunt o laudă adusă Patriei și Partidului, acestui timp care este al luminii oamenilor”. □•Ca în multe alte reviste de cultură, pagina finală se numește *Partidul – Ceaușescu – România* (semnatar aici Radu Moldoveanu)

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 19] Revista este ocupată aproape în întregime cu *Omagiul partidului*, de ziua nașterii sale: „Personalitate proeminentă a lumii contemporane, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, și-a adus o contribuție de valoare inestimabilă la afirmarea capacității de acțiune și la orientarea teoretică a partidului, factor conducător al întregii noastre națiuni, la elaborarea strategiei științific fundamentate de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, în care lupta pentru progresul și prosperitatea patriei se împletește permanent cu acțiunea hotărâtă pentru edificarea unei lumi a păcii și colaborării între națiuni”. □•Geo Ciolcan versifică evenimentul în două ipostaze, prima intitulată în buna tradiție a anilor 50 *La aniversarea partidului*, cealaltă metonimic, *Izvor de apă vie*: O poezie consacrată altui eveniment datat tot 9 Mai în trecutul istoriei patriei noastre se numește *Independența*: „La 9 Mai poporul un vis a proclamat/ [...] Iar astăzi se cuvine adânc să mulțumim/ Eroului prin care ne-am regăsit mândria/Partid, popor și Țară în glasuri ne unim/ glorificând statuia acestui timp sublim:/Trăiască Ceaușescu! Trăiască România!”. □•Textele ideologice, semnate de aceeași colaboratori – Trăilă Cernescu, (*Aniversarea partidului*) Mircea Cristea (*Dialectica spiritului revoluționar*), Florian Tănăsescu (*65 de ani*) însoțesc ample grupaje lirice și epice, întinse pe două pagini ce recomandă literar-artistic *Glorioasa aniversare a Partidului Comunist Român*, formează o panoplie din care nu lipsesc fragmente/citate aparținând unor personalități. □•Al. Andrițoiu: „Căci tuturor ne ești în veci mândria/ Și conștiința trează luminând/ Partidul, Ceaușescu, România/ E tot ce-avem mai scump/ pe-acest

pământ”. □•Alexandru Balaci: „Marile aniversări sunt echivalente și cu rememorarea și cu evocarea unui drum străbătut de un întreg popor în efortul unanim de a transforma, în toate planurile sale, existența complexă a contemporanilor. Oamenii de cultură ai României sunt conștienți de șansa lor primordială de a fi contemporani cu o unanimă operă de creație, sub orientarea partidului, al cărui conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu, semnifică însumarea tuturor energiilor unui popor hotărât și unitar“.

□•Eugen Barbu: „Marile aniversări sunt echivalente și cu rememorarea și cu evocarea unui drum străbătut de un întreg popor în efortul unanim de a transforma, în toate planurile sale, existența complexă a contemporanilor. Oamenii de cultură ai României sunt conștienți de șansa lor primordială de a fi contemporani cu o unanimă operă de creație, sub orientarea partidului, al cărui conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu, semnifică însumarea tuturor energiilor unui popor hotărât și unitar“. Când se spune , «Epoca Ceaușescu» eu înțeleg epoca în care dogmatismul a dispărut, epoca în care ne-au fost restituiți Eminescu, Pârvan, Blaga, Arghezi, Călinescu și toți marii cărturari uitați prin biblioteci închise cu lacătul. Eliberarea unui teritoriu, să ne înțelegem, nu înseamnă nimic fără acea eliberare spirituală de care o națiune are nevoie mai mult decât de orice. *Să gândim cu mintea noastră*, ne cere Conducătorul acestui Stat, asta neînsemnând că refuzăm ceea ce este sănătos și folositor în alte gândiri. Ce ni se mai cere? Să veghem ca lumina ochilor din cap la independența națională; să ne apărăm Patria cu prețul sângelui dacă ea va fi vreodată în primejdie; să îngrijim de limba strămoșilor noștri, s-o îmbogățim, nu s-o slujim; să privim în trecutul nostru din care putem scoate mari lecții de orice gen; să ne iubim înaintașii și să nu credem că numai alții sunt promotori în unele domenii. [...] Suntem, cum spunea Călinescu, *vechi, nu bătrâni*, avem o istorie multimilenară în spate; în sfârșit, în această epocă atât de controversată am reușit să ne dovedim și un popor dinamic, capabil să joace roluri importante în toate domeniile. Președintele nostru are de multă vreme un renume bine stabilit pe arena politică internațională, faima sa e legată de mari probleme mondiale ce au fost duse cu strălucire la capăt și ale căror detalii le vom alfa la vremea lor. Când spui undeva pe glob *România*, răspunsul străinului este: *Ceaușescu!* S-au dus vremurile când, în ce mă privește, aflat pe cine știe ce meridiane, eram silit să aud că avem alte capitale decât Bucureștii”.

□•Ion Dodu Bălan: „Unirea – scria Geo Bogza – stă la temelie lumii, ea e cea dintâi poruncă a genezei“. Cât adevăr exprimă această splendidă sentință! Istoria poporului nostru reprezintă un șir neîntrerupt de strădăni și lupte pentru unire, pentru libertate națională și dreptate socială, pentru progres și democrație, pentru înflorirea vieții lui materiale și spirituale. La rândul lor, în tot ce au mai bun și mai înălțător arta și literatura română sunt o cronică elocventă și concludentă a acestor lupte în care cultura s-a integrat organic, contribuind ca istoria să ne-o făurim nu numai cu sabia, ci și cu condeiul. Fără condeiele inspirate și îndrăznețe ale scriitorilor

noștri, istoria ne-ar fi fost mai săracă și mai neîmplinită, ca o poveste pe care ai spune-o de pe la mijloc și cu pasaje sărite. Scriitorii români, oamenii noștri de cultură, au fost prezenți la toate actele istorice de răscruce ale poporului nostru, ținând mereu aprinsă flacăra ideii de Unire și Unitate națională. Au fost prezenți fizic sau cu scrisul lor la 1859, la 1877, în Războiul de Independență, la 1918, când s-a săvârșit *Marea Unire de la Alba Iulia*, la 23 August 1944, când a început revoluția noastră națională, antifascistă și antiimperialistă, iar după această dată memorabilă, așa cum sublinia Secretarul General al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, «cea mai mare și cea mai valoroasă parte a intelectualității, de toate vârstele și categoriile s-a alăturat luptei maselor largi, a sprijinit activ politica partidului, participând nemijlocit la toate marile transformări revoluționare cu care se mândrește astăzi societatea noastră». Actul de la 23 August 1944 a deschis largi posibilități pentru consolidarea unirii și întărirea unității noastre naționale”. □•M. Beniuc: „Sub fruntea lui sencheagă/ Constelații/De visuri pentru cei ce sunt ori/ vin“. □•Ana Blandiana: „Ostașul tânăr asculta țipătul de/ pornire-al cocorilor/ Tulburător ca glasul lui Lenin./ Și sub mestecenii roșii, sub vâslirea / Cocorilor/ Spre-o vreme mai bună prin / Moartea văzduhului greu/ Ostașul tânăr pricepu Revoluția/ și merse-nainte/ Ca un arc de triumf greu“. □•Nina Cassian: „...a fi prezent atât în ceasul grav, cât și în ceasul surâsului; a respira mereu aerul demnității și al libertății – ce destin mai măreț își poate dori un om?!“. □•Augustin Buzura: „La Cluj, la memorabila întâlnire cu intelectualii, desprins de canoanele hârtiei, l-am văzut de aproape: a fost de-a dreptul uluitor. Ideile expuse atunci, cu o claritate perfectă, demonstau că aparțin unui om care a meditat cu gravitate, îndelung asupra rosturilor culturii și gândirii libere, creatoare, că ele vin de la un autentic spirit creator care are noul în întreaga sa ființă; atunci am înțeles mai bine ca oricând că dogmatismul, închistarea, mărginirea, incultura, carierismul perfid și lichelismul au în Ceaușescu cel mai puternic dușman.Iar acum, în aceste momente sărbătorești, îmi dau seama că omului și conducătorului de excepție, a cărui masă de lucru – cum bine s-a spus – este întreaga suprafață a țării, nu i se poate dori decât să se îndeplinească întocmai vrerea țării, pe care el o vrea demnă, liberă, o țară a oamenilor liberi, fericiți, independentă“. □•Franz Johannes Bulhardt: „Ar fi, și-atunci, cu-a inimii dogoare/ să fiu, la ani o sută și mai bine,/ părtaș la glorioasa sărbătoare/ a celui care hărăzit ne ține/ în mâini destinul patriei!/ În care/el însuși un destin al ei devine!“ □•Ștefan Aug. Doinaș: „Cel ce-a umblat desculț și-a pus/ pe toată/ îrsura carnea lui înmiresmată-/, el însuși e văpaie, spadă, crin// La fruntea lui de marmură ce poartă/ un arc melodios, ca la o poartă/ a soarelui, urc astăzi și mănchin“. □•Șerban Cioculescu: „Astăzi, când avem o literatură și o cultură cu «adresant cunoscut» – omul muncii, în cea de-a doua sa generație spirituală de om nou, când în societatea noastră s-a impus, tinzând firesc spre generalizare, acel subiect educat conform principiilor umanismului socialist, conform nor-

melor eticii și echității socialiste, prozatorii actuali nu pot trece cu vederea, fără riscul capital de a-și sărăci umanitatea operelor, peste marile exemple de eroism, de omenie comunistă pe care le propune realitatea. Tocmai de aceea mi se pare profund mobilizatoare chemarea Secretarului General al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, chemare rostită de la înalta tribună a celui de-al XIII-lea Congres al partidului“. □•Ov. S. Crohmălniceanu: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu este întruchiparea vie a aspirațiilor celor mai profunde, experienței și conștiinței poporului nostru. Secretarul general al Partidului Comunist Român a crescut, s-a călit și a învățat arta conducerii maselor odată cu avangarda clasei muncitoare. Trăsăturile acesteia le găsim în puternica lui personalitate, devotamentul absolut față de popor, patriotismul fierbinte, demnitatea marxist-leninistă, curajul, hotărârea, sentimentul de răspundere istorică, realismul robust și avântul revoluționar. Conducătorului nostru iubit i se datorește introducerea, cu o valoare principială a termenului moral, popular, de «omenie» în limbajul politic. Faptul nu este întâmplător, ci rezumă admirabil o concepție asupra vieții în care umanismul socialist capătă o originală concretizare națională. Tovarășul Nicolae Ceaușescu are câteva însușiri prin care și-a câștigat un respect și o dragoste unanime. El este înainte de orice o expresie a dinamismului comunist. Neobosit colindă țara, se află peste tot acolo unde clocotesc eforturile creatoare, printre mineri, oțelari, constructori, țărani, oameni de știință și artiști. În cunoștință perfectă de problemele fiecărei regiuni, stimulator priceput al energiilor populare, țara întregă se recunoaște în chipul lui. Același dinamism, tovarășul Nicolae Ceaușescu îl poartă peste hotare în promovarea unui tip de raporturi noi internaționale, bazate pe egalitatea tuturor statelor, pe respectul independenței și suveranității naționale. Astăzi, România a devenit cunoscută oriunde și cine rostește numele ei adaugă: Ceaușescu. Avem de-a face cu o identificare simbolică, elocventă, între poporul nostru, politica partidului și acela care o duce la îndeplinire cu o neclintită consecvență. □•Mircea Radu Iacoban: „Având în frunte partidul comunistilor, cu înțelepciune condus de Secretarul său General, tovarășul Nicolae Ceaușescu, românii știu, simt, înțeleg că destinul întregii națiuni și-a asumat componenta fundamentală a certitudinii depline în perspectiva luminoasă a mersului nostru înainte. Înțelegem istoria viitoare a României, eliberată de orice apăsare nefericită a întâmplării ori ingratitudinii soartei. Și-o înțelegem astfel, fiindcă o construim astfel. Înfiptuirea prevederilor celui de-al XIII-lea Congres, a deciziilor de importanță majoră adoptate de forurile noastre legislative, investigarea interdependențelor dintre domenii și previziunea realistă a viitorilor posibili, spre a alege viitorul necesar – totul implică activitate conștientă, dăruită, responsabilă a fiecăruia dintre noi. Și necesită un cârmaci ferm, iluminat de patriotismul înflăcărat, dăruit cu nestăvilită energie, însuflețit de omenia și eroismul marilor personalități ce-au auzit filele cronicilor române“. □•George Ivașcu: „În tumultuoasa istorie a României nu puține au fost și momentele când

stima și afecțiunea pentru un conducător s-au manifestat amplu și intens. Căci există o memorie a unor secvențe în timp și a unor anume fapte gravându-se firesc în conștiințe, ele făurind astfel acel lanț de gând și de simțire care – sintetizare – se înscriu pe spirala devenirii, a destinului unei țări, a unei națiuni. Rolul personalității în istorie a fost definit în deplină pregnanță ideologică de clasicii marxism-leninismului și nu puține sunt exemplele de confruntare între parametrii teoretici și realitatea faptică, – aceasta oferind suficiente puncte de referință și în propria noastră devenire ca stat și ca națiune. Cu atât mai încărcată de semnificație devine această confruntare pentru un slujitor, pe calea cuvântului tipărit, al partidului comunist încă din anii grelei ilegalități, când cu emoția trăirii unei profunde convingeri constată astăzi armonia uriașei harfe de coarde ale cugetului și inimii întregului popor vibrând atât de intens pentru acela care-i întruchipează identitatea existențială, care-i potențează voința de a fi pe culmile civilizației și culturii contemporane, prin năzuința de progres într-o pace și prosperitate, prin umanismul, cu rădăcini bimilenare în istoria europeană, prin conștiința de sine racordată la tot ceea ce e mai nobil în omenire“.

□•Valeriu Râpeanu: „Sensul umanist al gândirii despre artă a tovarășului Nicolae Ceaușescu de aici pornește: de la considerarea omului nou ca principalul inspirator al operei de artă, care prin faptele sale este generator nu numai de bunuri materiale, dar configurează și o conștiință revoluționară despre viață și muncă“.

□•Virgil Teodorescu: „Acel pe care țara la cârma ei l-a pus/ sădi în noi dorința de-a sta cu/ fruntea sus“.

□•Hajdu Győző: „Pentru această Înaltă Vreme, strălucitoare în deplinătatea ei, cu alte cuvinte pentru idealurile Congresului al IX-lea, dătătoare de imbold revoluționar se cuvine să aducem un prinos de mulțumire tovarășului Nicolae Ceaușescu. Deopotrivă, pentru cele două minunate decenii care au urmat Congresului al IX-lea, pentru politica internă și externă științific fundamentată a anilor Congreselor care au urmat, pentru viziunea strategie a construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, pentru înfăptuirile noastre grandioase, pentru programele noastre de viitor deschizătoare de perspective însuflețitoare, pentru tate acele temeuri care înscriu această epocă glorioasă de-a pururi și veșnic în memoria poporului nostru, epocă purtată de noi în inimi și denumită, cu patriotică mândrie, Epoca Ceaușescu“.

□•D.R. Popescu: „Un rol deosebit în impunerea României ca o țară a păcii, în impunerea dorinței noastre de pace, ca o condiție fundamentală, firească, a vieții, a creației, i-a revenit tovarășei Elena Ceaușescu, eminent om de știință și personalitate politică de prestigiu, care a inițiat, a impus pe toate meridianele ideea reunirii oamenilor de știință și cultură sub emblema generoasă: *Oamenii de știință și pacea*“.

* **Unele dintre aceste texte au mai apărut și cu prilejul zilei de 26 ianuarie** (Șerban Cioculescu, Aug. Buzura, D.R. Popescu): □•*În numele libertății și păcii* se pronunță și Narcis Zărnescu: „Iată de ce președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a subliniat în repetate rânduri că problema fundamentală a epocii noas-

tre o constituie oprirea cursei înarmărilor și, în primul rând, a celor nucleare, trecerea la dezarmare, înlăturarea primejdiei unui nou război mondial, apărarea dreptului suprem al oamenilor, al națiunilor la existență, la viață, la libertate și pace. Făcându-se ecoul năzuințelor arzătoare ale celor ce muncesc în patria noastră, în consens cu orientările cuprinse în documentele de partid, cu gândirea profund revoluționară a președintelui țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, atât Declarația Marii Adunări Naționale, cât și Apelul adresat oamenilor muncii, organizațiilor și centralelor sindicale din țările europene, S.U.A. și Canada, de pe alte continente de către Congresul Uniunii Generale a Sindicatelor din România reafirmă voința fermă a partidului, a comuniștilor, a întregului popor de a acționa, împreună cu toți cei cărora le sunt scumpe pacea, viitorul omenirii, ca acest an să favorizeze trecerea la adaptarea unor măsuri concrete pentru o schimbare radicală a cursului vieții internaționale de la confruntare la destindere; de a-și uni cu toții eforturile, alături de cele ale altor forțe progresiste și democratice, ale popoarelor din întreaga lume pentru a determina guvernele, parlamentele, oamenii politici să treacă la măsuri concrete privind încetarea tuturor experiențelor nucleare, înfăptuirea dezarmării, în primul rând a dezarmării nucleare, prevenirea militarizării spațiului cosmic, oprirea amplasării de noi arme nucleare în Europa, eliminarea și lichidarea rachetelor cu rază medie de acțiune de pe continentul nostru și din alte zone ale lumii”. □•Eugen Barbu cu a sa *La judecata de apoi a poezilor*, apare în spațiul penultimei pagini și se referă, pe mai departe, la Grigore Arbore: „Unii poeți se «golănesc», cum se întâmplă cu Mircea Dinescu, de pildă, și asta le stă bine; alții au ales calea unei prețiozități culturale pe care o exploatează cu sârguință, dar cu mai puține efecte lirice, cum e cazul cu regretatul autor al *Epifaniei*, cu care deschidem un serial al livreștilor, mai degrabă. *Poezia de cap* nu e o invenție recentă, o făcea până și Călinescu, jucându-se și scriind versuri ocazionale de un anumit farmec cam vetust. Daniel Turcea e autorul unor frumoase poeme, *construite*, și așa dori ca termenul să fie reținut, cam artizanale, dar nu mai puțin interesante. Regretatul dispărut avea o finețe ce nu scapă observatorului, un fel de delicatețe provincială, mai puțin obișnuită, dacă îl excludem pe Stamatiad, și el autor de haikuuri când avea ocazia, adică al unei poezii grațioase, de album, ceea ce nu e cazul cu cel citat de noi la începutul acestor rânduri”. □•Pe ultima pagină, Neagu Udroui nu dă semne de originalitate nici în titlu nici în conținut: *România-Ceaușescu-Pace*.

10 mai

• [„**România liberă**” 12911] Continuă manifestările consacrate împlinirii a 65 de ani de la fondarea P.C.R. Sub genericul *Partidul-i tot ce are națiunea mai demn de cinste în ființa ei*, Violeta Zamfirescu semnează textul *Partid al marilor năzuințe și împliniri*. Nicolae Stoian este prezent cu versuri care au un titlu care amintește de proza lozincilor, *Mereu cu noi, prin noi, și pentru noi*.

• [„Scânteia”, nr. 13596] Printre semnatarii rubricii *Partidul – conștiință supremă a țării*, se află și filologul Al. Hanță: „Concomitent cu sporirea posibilităților de cunoaștere a naturii și societății, de accentuare a conștiinței revoluționare a omului acestui timp eroic și al acestor pământuri muncite, apărute cu indrjire și iubite cu patimă de înaintași, se urmărește perfecționarea existenței lui individuale, a capacității sale de a înțelege și promova frumusețile existenței, modul nostru specific de a fi și de a simți, eforturile și năzuințele noastre. În această privință, pentru oamenii de știință, cultură și litere, expunerea secretarului general al P.C.R. este în același timp atât tabloul înălțător al unei epoci de tumult și realizări revoluționare, cât și un program și un îndemn. Program care, prin împlinirea lui, asigură temeiul propășirii României prin vremuri și un îndemn de a fi mereu noi înșine, dar înarmați cu cele mai noi și eficiente mijloace pe care ni le oferă, prin muncă și învățătură, știința și cultura, civilizația materială spirituală a umanității”.

• [„Lucefărul”, nr. 19] *Partidul, inima și conștiința noastră*, se intitulează amplul editorial redacțional, în paragrafele căruia sunt prezentate evenimente precum a 65 aniversare a Partidului, Congresul al IX-lea, lupta pentru salvagardarea păcii, toate cu larga contribuția a lui Nicolae Ceaușescu. □•Ovidiu Genaru și A. I. Zăinescu înalță odele *Patria, partidul comunist*, respectiv *Al patriei*. În viziunea (prescurtată) a lui Ovidiu Genaru, patria este „auricolul soarelui”, iar partidul „energia cunoașterii”. □•Apelând din nou la brevilocvență, A. I. Zăinescu vede în *Al patriei*, întruparea în de-o ființă a partidului și propune: „Eroul să-l cinstim deplin/ Cu inima o cupă de rouă peste țară”. Alte producții lirice, impregnate de vibrații patriotice se regăsesc sub titulatura *Poezii și Partidul*. Virgil Teodorescu (*Deținător al dreptelor balanțe*), Nichita Stănescu (*A munci, gândind*), Cezar Baltag (*Poetul și patria*). ■•*Cele Cinci forumuri comuniste ale epocii Nicolae Ceaușescu*, mai precis Congresele de la al IX-lea la al XIII, au ca autori pe: □•Ion Băieșu, *Visul la rang de lege*. □•Niculae Stoian, *Partidul ne veghează zborul*, Congresul al IX-lea): □•Gheorghe Tomozei, *Grandioasa frescă*, și □•Nicolae Velea, *Timpul înalt al Patriei*, Congresul al X-lea): Petre Ghelmez, *Stă în puterea noastră să ne construim viitorul* și Dan Verona *Marele poem*, Congresul al XI-lea): □•Francisc Păcurariu, *Graiul comun al muncii*: □•Marin Sorescu, *Cuvânt pentru om*, Congresul al XII-lea): Nicolae Dan Frunteletă, *A fi al țării tale* și Nicolae Dragoș, *Patria de azi patria de mâine*, Congresul al XIII-lea): □•Ca și în numerele precedente, Ilie Purcariu este prezent cu reportajul *România contemporană, marile platforme ale noului*: □•Printre evenimentele momentului se numără ziua de 9 mai, expediată într-un al doilea editorial intitulat *Ziua independenței, ziua victoriei*. ■•Celelalte pagini ale revistei conțin texte de aceeași factură, indiferent dacă au ca subiect literatura sau se referă de-a dreptul la omagierea partidului. □•Participantii la simpozionul organizat de Consiliul Culturii și Educației Socialiste îi adresează o *Telegramă* tovară-

șului Nicolae Ceaușescu, reprodusă integral. □•Sub titlul *Fresca unei întregi istorii*, George Traian Roman prezintă volumul *Omagiu 65. Partidul Comunist Român* (C.R., 1986): □•Valentin F. Mihăescu se ocupă de antologia *Cu glas de aur te cânt, țară*, consacrată aceluiși eveniment. □•Versurile iau turnura unei *Embleme a încrederii*: □•Artur Silvestri vede în poezia lui Gheorghe Pituț, *Vitalitatea mitului* și coboară mult, foarte mult, în istorie sub genericul 65 de ani de la făurirea P.C.R.: „...Este imaginea agatârșilor lui Herodot, a căror lume viețuiește nu doar în cultul pentru zăcământul aurifer, ci și în acela pentru ceruri și pentru soare, căci în optica lui Gheorghe Pituț, Transilvania e pământul unei populații astrale”. □•Volumul *Partidul și poetul*, al lui Paul Tutungiu, cunoscut mai degrabă în calitate de cronicar dramatic, „rezumând în mare parte, sensurile poeziilor din celelalte cărți ale acestui autor. O poezie, în esență, patriotică, elogiind partidul și patria, elementele de statornice...” □•Și în acest caz, de sărbătorire a partidului, se produce imersiunea în mit, cu trimiteri la Deceneu și Zamolxis. □•Fănuș Băileșteanu îl prezintă pe Nicolae Dragoș în postura de admirator al lui Tudor Arghezi. □•Al. Horia găsește în reportajele lui Ilie Purcaru un autentic manifest liric: ■•*Rubrica Literatura tinerilor despre tineri*, găzduiește comentarii semnate □•Z. Cârlușea îl prezintă pe Ioan Dan Nicolescu, „un autor tânăr, peste măsură de înzestrat, cu un modern simț al construcției epice”, autorul volumelor *Rana statuilor* (1977), *Legătura de chei* (1980) și *După mine, o zi...* (1983), cărora criticul le găsește afinități și alianțe cu marea proză, citându-i în acest sens pe Vasile Voiculescu, Eugen Barbu și Paul Anghel. □•Ceea ce îl atrage pe Al. Ruja la Radu Anton Roman este „explzia de concret, pasta groasă de realitate specifică Deltei, bălților dunărene”. În concluzie „... Radu Anton Roman a realizat romanul unei lumi pe care au surprins-o și scrierile sadoveniene. Prin acest simț al dimensiunilor fundamentale, probat puternic în *Zile de pescuit*, Radu Anton Roman mi se pare remarcabil între tinerii prozatori”. □•Nicolae Georgescu glosează pe marginea romanului istoric al lui Ioan Dumitru Denciu, *Luminile zeiței Bendis*: □•Constantin M. Popa vede în prozele lui Jean Băileșteanu (*Clopotul viselor* 1975, *Dealul lupului*, 1978, *Poveștile de fiecare zi*, 1982, un ucenic al lui Nicolae Velea, care „poate aspira spre realizări notabile în proza actuală”. □•*Strălucitul mesaj de pace și colaborare*, din opera lui Nicolae Ceaușescu, este prilej pentru Teofil Bălaj de a folosi, cu ghilemele citatului, două dintre cele mai uzitate expresii lignificate: „unul dintre cei mai remarcabili șefi de stat ai epocii noastre” și „un mare om de omenie”. □•*Pentru apărarea păcii pe pământ* pledează și Al. Balaci: ■•Nu lipsește nici *Omagiul poezilor lumii*, reprezentați de Rafael Alberto, *O doină spaniolă pentru România* (Spania!?), Ciu-Ți-Ci (*Vitează Românie!*, China) și Lambros Zoga (*Acesta-i bravul președinte al bravei Românie!*, Grecia). Tot la capitolul interferențelor culturale se adaugă și prezența a trei *Tineri poeți din Cehoslovacia*.

• [„SLAST”, nr. 19] Din *Magistrala cuvântare a tovarăşului Nicolae Ceauşescu – document programatic pentru munca şi lupta revoluţionară a tinerei generaţii, a naţiunii noastre socialiste*, sunt redade flashuri textuale.

□•Un sfios omagiu aduce Theodor Răpan: □•Sunt redade noi fragmente, de astă dată din volumul al II-lea, al romanului semnat de Cornel Brahaş, *Până la capăt şi mai departe* (roman document). □•Pavel Pereş publică 8 poeme din *Columna comunistă*, posibil o viitoare carte de versuri. ■•Dintre articolele de substanţă literară, sunt de reţinut: □•Constantin Sorescu, *Privirea lui Dan Laurenţiu*, cronică la volumul *Privirea lui Orfeu*: „În totul, poezia lui Dan Laurenţiu e, într-adevăr, într-un sens foarte modern, cosmogonică: indiferent în care din variantele sau detaliile sale, lumea apare la el mărită. Armonios supradimensionată, ca şi cum ar fi privită prin lupă. Nu este efectul unui gest ludic, ci al unei irepresibile nostalgii după *starea de graţie a începuturilor*”.

□•Luându-l drept pretext pe un mare regizor italian (*Pe când Fellini se oprea la Dolhasca*) Mircea Dinescu scrie despre poezia lui Emil Brumaru: „Şi peste toate, o dulce molimă de călătorii neîmplinite: poştalioane înţepenite în păienjenişuri, împotmolite în sticle cu bulion; halte cotropite de o vegetaţie luxuriantă; cerbul găsit fără bilet şi coborât de domnul conductor la prima staţie. Scoateţi o carte de Emil Brumaru din raft şi citiţi sau recitiţi cu voce tare tablele de legi majore ale pierdutei noastre copilării”. Scurte referinţe de T.T. Coşovei, despre cartea lui Dan David, *Loreley* (C.R., 1984). □•Victor Atanasiu este preocupat de Liviu Petrescu şi de *Calea de acces a intuiţiei critice*: „Liviu Petrescu, eseist excelent, este opus în egală măsură *metodologizanţilor*, aşadar celor care vor să descopere *cheia* operei aplicând cu obstinaţie o *anume* metodă, dar şi *eseiştilor* teribili care în propoziţii format şocante emit banalităţi”.

□•Aureliu Goci semnează eseu *Mutaţii în receptarea unui scriitor*, referitor la G. Topîrceanu, de la a cărui naştere s-au împlinit 100 de ani: „Legile receptării au efectuat, în timp, rocade imprevizibile în interiorul operei lui Topîrceanu, altfel valorizată astăzi decât în contextul apariţiei. La o sută de ani de la naşterea autorului, opera sa, sclipitoare prin spirit şi inteligenţă, continuă să placă şi să incite aşa încât putem să spunem cu propriile vorbe, când se exprima despre altcineva: «n-a fost un scriitor din talia celor mari, dar a fost din aceeaşi familie»”.

□•Gheorghe Grigurcu, atacă rubrica *Atitudini, Dezbateri, Controverse*. În mijlocul discuţiei se află Nora Iuga, *Lirism domestic*: „Cu volumul *Piaţa cerului* (Ed. Cartea Românească, 1986), Nora Iuga săvârşeşte un interesant experiment. Şi anume acela de a trata bucătăria (culegerea de versuri se doreşte *un jurnal de bucătărie*) drept un spaţiu al obsesiei organicului. E vorba de o variantă a poeziei cotidianului, ce aduce însă nota originală a unei coagulări simbolice. Umilul e potenţat prin includerea sa într-o ordine secretă. Derizoria bucătărie ni se relevă drept o teribilă instituţie, drept o structură iniţiatică, instruind asupra condiţiei biologice în genere”.

12 mai

• [„Scânteia tineretului” nr. 11490] O pagină de interior prezintă omagiul creatorilor de literatură și artă la aniversarea a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român: Sunt prezentate, între altele, cele două antologii, *Omagiu 65* și *Cu glas de aur te cânt, țară*. □•„Căci tuturor ne este mândria / Și conștiința trează luminând / Partidul, Ceaușescu, România / E tot ce-avem mai scump pe-acest pământ». Acesta este *moto*-ul volumului *Cu glas de aur te cânt, țară*, care este titlul recentei antologii de versuri patriotice și revoluționare dedicate celei de-a 65-a aniversări a Partidului Comunist Român, tipărită la Editura Eminescu. [...] Firește, primele poeme înscrise în volum aparțin unor autori cu opere deja constituite, unii intrați definitiv în istoria literaturii, alții fiind prezențe binecunoscute în contextul literar actual: Zaharia Stancu, Victor Eftimiu, Violeta Zamfirescu, Otilia Cazimir, Franz Liebhardt, George Lesnea, Camil Baltazar, Gellu Naum, Létay Lájós, Veronica Porumbacu, Geo Dumitrescu, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Miha Dragomir, Nina Cassian, Franz Storch. Elocventă pentru o întregă stare de spirit ce animă versurile acestor poeți este poezia, pilduitoare, începând de la titlul ei – *Vârsta țării: Ceaușescu* – de Virgil Teodorescu: «Cursivitatea zilei în muncă și gândire, / ritmată înlănțuire minut după minut, / își află în Congresul al IX-lea-nceput. [...] Acestor scriitori li se adaugă și cei din generația de mijloc de astăzi, sau, cum i se spune îndeobște, «generația '60», care, fiecare în modalități vizionare și stilistice, purtând pecetea inconfundabilă a propriului talent, închină impresionante elogiul partidului clasei muncitoare, ctitorului României moderne. Omul care a făcut să crească într-un mod impresionant prestigiul țării noastre în lume, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Într-un *Poem de slavă*, Radu Cârneli formulează un nobil îndemn: «Să fim! și să răsunе peste vreme / imensul cor din suflete-nălțat: / ...Slăvit să fie-n cânturi și-n poeme / El, Ceaușescu, Marele Bărbat!». [...] Cu aceeași îndreptățire pot fi reproduse stihuri de Corneliu Sturzu și Dumitru Bălăeț, de Ana Blandiana și Ioan Alexandru, de Darie Novăceanu și Cezar Baltag, ca și de atâția alți poeți ai generației mai tinere. Cităm din poemul *Ctitorul* de Lucian Avramescu «nu-i plac cuvintele mari / – cuvintele lui sunt cuvintele unui om / nu-i plac lenea, trufia, lauda de sine / – el simte cu simțirea unui om, / și totuși inima lui este mai vie decât inima tuturor”. □•O antologie în egală măsură voluminoasă și acut substanțială, expresivă într-un grad înalt asupra calității literaturii române ca și a publicisticii cu un vădit caracter militant, progresist, în special celei dedicate momentului aniversar pe care acum întreg poporul l-a sărbătorit, este Antologia *Omagiu 65 – Partidul Comunist Român* (Editura Cartea Românească), tom jubiliar dedicat de scriitorii din Republica Socialistă România partidului, secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] [...] Sunt cu totul elocvente considerentele exprimate de G. Dimisanu în articolul *Tema revoluției*: „Moment decisiv în viața social-politică a României contemporane, Congresul al IX-lea al partidului a deter-

minat și în literatură, ca și în toate domeniile, un mare curent regenerativ. Prin clarificările aduse în legătură cu împrejurări ale istoriei noastre mai vechi sau mai noi, prin relevarea îndrăzneț a factorilor care au decis din profunzime cursul evenimentelor din ultimele decenii, prin abordarea deschisă, eliberată de prejudecăți și închistări dogmatice, a evoluțiilor complexe din societatea românească postbelică, s-au creat fundamentele pentru o dezvoltare literară capabilă să realizeze, cu mult mai mult decât o făcuse anterior, expresia integrală a adevărurilor vieții și a spiritului obiectiv al istoriei. După 1965, în spațiul prozei mai ales, și îndeosebi al romanului, cum este și firesc, problematica socială, politică, filozofică, reintră masiv, receptată din perspectiva meditației grave, oportun edificată, asupra caracteristicilor revoluției noastre, asupra sensului unor evenimente care au marcat epoca. [...] Partidului, României e azi, tovarășului Nicolae Ceaușescu, îi închină paginile lor de versuri sau proză, de roman sau publicistică Nichita Stănescu, Dumitru Radu Popescu, Nicolae Dragoș, Cezar Baltag, Constanța Buzea, Ștefan Augustin Doinaș, Niculae Stoian, Paul Anghel, Ion Lăncrănjan, Dumitru Popescu, Marin Sorescu, Gheorghe Tomozei, C. Stănescu, Mircea Iorgulescu, Alexandru Ivăsiuc, Titus Popovici, Mihai Ungheanu, Radu Vaida, Dan Zamfirescu, Adrian Păunescu, Darie Novăceanu, Eugen Jebeleanu, Ion Iuga. [...] Dintre tinerii autori sunt prezenți: Nicolae Dan Frunteletă, Mircea, Florin Șandru, Mircea Dinescu, Lucian Avramescu, Areta Șandru, Eugen Uricaru, Traian T. Coșovei și foarte mulți alții“.

15 mai

• [„**România liberă**” 12915] Continuă manifestările consacrate împlinirii a 65 de ani de la fondarea P.C.R. Sub genericul Elogiu Partidului, conducătorului iubit, Tia Șerbănescu face aprecieri pe marginea volumului *Omagiu 65. Partidul Comunist Român* (C.R., 1986). Articolul se intitulează *Inspirate și grăitoare mărturii ale dragostei și recunoștinței față de gloriosul nostru partid comunist, față de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu* și cuprinde o descriere detaliată a conținutului acestuia. □•Florica Ichim comentează pelicula *România -Ceaușescu- Pace*. Mihai Culman publică poemul *Timp fără țarmuri*.

• [„**Scânteia**”, nr. 13600] Fără semnătură este amplu prezentată antologia *Cu glas de aur te cânt, țară*, apărută, ni se spune, *Sub semnul iubirii de țară, de partid*: „De la nobilele versuri testamentare ale Văcărescului la cele ale lui Pannait Cerna, G. Călinescu, Geo Bogza. A. E. Baconsky, Tudor George, Ion Brad, Vasile Nicolescu. Romulus Vulpescu, Aladár, Lászlóffy, Franz Liebhard ori la stihurile lui Mircea Florin Sandru și Mircea Dinescu poezii descoperă noi cuvinte de omagiu, de emoționantă și statornici închinare pentru *Casa eternă* a patriei, pentru limba noastră, pentru tot ceea ce învederează, sub raza prelungă, strălucitoare a poeziei, dăinuirea și ascensiunea noastră glorioasă, adică toate acele argumente care îndreptățesc pe orice poet adevărat al acestui pământ să

cânte «cu *glas de aur*» patria, partidul, revoluția, bărbatul care ne conduce spre comunism”.

• [„Cronica”, nr. 20] Jumătate de secol de la procesul de la Brașov, ocupă prima pagină a întregii prese, deci și în „Cronica” ■ George Pruteanu convorbește cu Constantin Ciopraga. Interviu este prilejuit de împlinirea de către Const. Ciopraga a vârstei de 75 de ani. Titlul interviului: *Viața e mișcare și literatura e viață: – La mulți ani, Constantin Ciopraga! Sunt – ca și dv. – puțin emoționat înaintea acestei convorbiri. Mi-amintesc că, nu demult, într-o împrejurare festivă, ați conferențiat despre Topîrceanu și, citând din memorie câteva versuri, din cele mai cunoscute, ale poetului căruia i-ați consacrat o monografie de câteva sute de pagini, v-ați «împleticit», v-ați «făstăcit». Asta a dat o notă de căldură, de participare emoțională. Literatul Constantin Ciopraga este față de literatură ca și Emil Codrescu față de Adela... Acea delicatețe a raporturilor, acea sfială plină de dragoste... V-am privit biblioteca: e luminoasă, senină, ordonată ca și dv. Totuși, vă pun întrebarea cu care obișnuiesc să încep: zidurile ei, ale bibliotecii, vă apără sau vă apasă? – Aș începe prin a spune că incertitudinea de moment din timpul conferinței despre Topîrceanu nu provenea din ne-amintirea versurilor, ci dintr-o participare vie la subiect. Trecând la obiectul esențial al întrebării, aș vrea să precizez că acea comparație cu Emil Codrescu îmi face mare plăcere. Am admirat întotdeauna la Ibrăileanu (și, prin el, la «delegatul» său, Emil Codrescu) acea finețe sufletească care pentru el era. [...] – Care ar fi «căderile de tensiune» pe care vi le-ați reproșat dv. Înșivă? (Nu pentru momentul actual, ci în genere; diacronic, nu sincron). Pentru ce «dormitări» i-ați muștra pe «bunul Ciopraga»? – Căderile de tensiune sunt inerente oricărui scriitor, oricărui creator. Nimeni nu poate fi egal cu sine însuși. Iată: Maiorescu. Jurnalul său divulgă cea de-a doua față a «omului de bronz», «imperturbabil», de o «seninătate olimpiacă». În interiorul său, era de fapt chinuit, se îndoia de sine, ajunsese chiar în pragul sinuciderii. Căderile mele de tensiune sunt căderi, să spunem, de ordin temperamental, în primul rând. Au provenit uneori din orientarea spre subiecte care nu conveneau spiritului meu, obligându-mă să scriu fără plăcere. [...] Dar asta m-a dus la contacte cu autori mai puțin atrăgători despre care nu am putut vorbi cu aceeași pasiune, participare, empatie ca și despre cei care mi erau apropiați – Ați spus că ați «iubit în totalitate» literatura? E oare doar o figură de stil? Prietenul tuturor nu e prietenul nimănui. – Literatura trebuie iubită. Nu «în totalitate», pentru că aceasta ar duce la o egalare, la o comasare a ceea ce e rău cu ceea ce e bun. [...] – Îmi puteți da un exemplu de critică care nu iubea literatura? – Un astfel de om n-ar fi un critic. Critica presupune un «comerț» de idei, o colaborare. Critica e și ea literatură. A proceda, în critică, în felul cui-va care ar fi ca într-un cal troian, încercând să distrugă totul în jur, ar fi de domeniul patologicului. Nu-i înțeleg pe acei critici care se pronunță aproape întotdeauna la modul negativ. Este, în zelul lor de a nega, de a denigra uneori,*

de a subestima, este, în toate acestea, ceva nesănătos. Pentru că, dacă o carte a ajuns tipărită, se presupune că a avut un minimum de calitate care să-i justifice apariția în public. – *Îngăduiți-mi ca, în privința acestei idei (că orice carte, dacă a apărut, are și ceva bun), să mă «despart» puțin de dv. Apar milioane de cărți. Valoarea e rară. Premisa pe care ați formulat-o nu e oare, întrucâtva, samariteană?* – N-aș crede. – *Apar 50 de romane: prin legea lui Gauss, e sigur că peste un veac, doar 3-4 se vor mai citi. Struggle for life. 47 sunt mediocre sau rele, ceea ce e, în absolut, în perspectivă istorică, aproape același lucru.* – Există scriitori care parosesc drumul pentru gloria cătorva. E bine să apară 47 de romane care sunt mai puțin interesante, dar care creează totuși un climat. Dacă n-ar fi cele 47, celelalte 3 n-ar apărea sau n-ar spune nimic. [...] – *Ce sens dați butadei lui Călinescu «Biblioteca mare, pricepere literară mică» (Cr. Opt., 1964, p. 84)?* – Se referă, cred, la acei care adună cărți nu atât ca valoare spirituală, cât ca mobilier, ca ornament. Nu numărul cărților dintr-o bibliotecă îi asigură valoarea, ci selecția operată la adunarea lor. [...] – *Ce citiți? Ce recitiți?* – Mă pasionează deopotrivă și ce este nou, după cum revin cu afecțiune la opere care m-au încântat odinioară. Faptul că în momentul de față scriu un volum despre poezii români de la Arghezi până la Labiș demonstrează că iubirile mele de altădată sunt încă vii. [...] – *Mă gândeam la cele pe motive literare. Oprostie literară nu vă agasează? O scriere stupidă dar pretențioasă nu vă provoacă?* – Modul meu cel mai obișnuit de a reacționa este de a ignora asemenea lucrări, de a le scoat din sfera atenției mele, de a l considera ca inexistente. – *Să deduc că tragica experiență a războiului v-a îndepărtat de spiritul polemic?* – De cele mai multe ori, războiul e nedreptate. Polemica trece adeseori de principiu la prejudecăți, la atac personal, la lovitură nedreaptă. Vedem, în polemici din trecut, sclipirea săbiilor, dar, de multe ori, și veninul. Iar eu disprețuiesc veninul. – *Totuși, un critic trebuie să spună și «În lături!»* – Da, trebuie să spună. – *Altfel își face numai jumătate din datorie.* – Da. Când am avut d spus ceva negativ, am făcut-o în forme în care cei care trebuiau să înțeleagă, înțelegeau. [...] Aceasta este și modalitatea mea de expresie: a spune lucrurilor pe nume, dar într-un fel care ocolește violența, brutalitatea și, mai ales, grosolănia. Îmi repugnă acea critică literară care coboară discuția de la tribună. [...] – *Plutește, de multă vreme, în aer, un roman de Constantin Ciopraga. Ce se întâmplă?* – Cartea este predată de trei ani Este un roman-meditație despre condiția omului claustrat (e vorba de experiența mea de prizonierat). – *Ați citit în prizonierat?* – Da, foarte mult. – *Ce puteați citi?* – Multă literatură franceză, literatură germană și engleză. Mi-am perfecționat, de asemenea, cunoștințele de limbă italiană (citind tot ce se găsea); m-am inițiat și în limba engleză. [...] – *Mă bat peste gură și spun că acest imens rău a avut și un bine.* – Da, a avut. – *Sub aspect formativ...* – Sub aspectul acesta, da. Pe lângă cărți, de mare interes a fost observarea modului cum oamenii își trăiesc drama. Claustrarea... – *Cânt a durat?* – Patru ani. Ea implică modificări: fizio-

logice, psihologice, căderi în conștiință, năruiri urmate de redresări. Acestea constituie și motivele romanului. – *Ași și scris acolo?* – A, scris. Un volum de versuri. Scris de mână pe o hârtie de culoare crem. Legat apoi de un alt prizonier, profesor de italiană, o legătură foarte frumoasă... – *Avea timp...* – Da, era timp... I s-a făcut chiar și o casetă, din placaj. Lucrul cel mai frumos din toate, pentru care regretul mi-e și mai mare, erau vignetele, făcute de un tânăr pictor, Aurel Vlad, care mai apoi a ajuns profesor la Institutul «Nicolae Grigorescu» din București și a fost și decanul facultății de arte plastice. Într-un tren niluminat, cum erau multe atunci, în 1947, volumul mi-a dispărut. – *Revenind la roman: în ipoteza că ar fi apărut, părerile căror critici v-ar fi interesat?* – Sunt mulți. În special părerile confrăților din jurul vârstei de 50 de ani, dar și din cei mai tineri. Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Cornel Ungureanu, Al. Călinescu și alții. [...] – *Vă urez să le-mpliniți pe toate și vă mulțumesc.*

□•Sărbătoritul Const. Ciopraga este prezent cu în rubrica sa *Fragmentarium*: „A pătrunde afectiv în limba lui Eminescu, a lui Sadoveanu și Arghezi, a capta și reține străluciri și reverberații, înseamnă a participa la miracole concretizate. Dar a admira rezultatele fără a fi cunoscut etapele, procesul devenirii lor, e ca și cum la o dramă de Shakespeare ai asculta numai deznodământul“. □•Ioan Holban (*Cuvânt și culoare*) comentează volumul *Un gând pentru partid* (Junimea, 1986) care cuprinde poezii precum: „Cu prilejul aniversării a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, Editura «Junimea» a tipărit volumul *Un gând pentru partid*, care se constituie ca un omagiu prin cuvânt și culoare al scriitorilor și artiștilor plastici ieșeni, participanți, prin mijloacele specifice creației lor, la acest moment aniversar cu profunde implicații în viața societății noastre. Apărut în condiții grafice deosebite, volumul omagial este ilustrat cu reproduceri după creații plastice ale unor cunoscuți pictori, graficieni și sculptori ieșeni, de la Dan Hatmanu, D. Gavrilean, Dan Covătaru, Liviu Suhar, Adrian Podoleanu, Gh. Brădățean, Bogdan Bârleanu la Corneliu Ionescu, Vl. Florea, Dumitru Căileanu, Lucreția Filioreanu, Al. Ichim, Vasile Istrate, Mircea Ispir, V. Condurache, I. Neagoe. Succesiunea acestor reproduceri, ca și structura tematică a textelor literare, impun ideea continuității tradițiilor revoluționare ale artei pe aceste meleaguri. Scriitori din diferite generații omagiază prin versuri, proză și reportaje prezentul socialist al țării; se remarcă astfel poeziile lui Corneliu Sturzu, Emilian Marcu, Ioanid Romanescu, Vasile Constantinescu, Paul Balahur, Ion Chiriac, Angela Traian, Dorian Obreja, Vasile Filip, Ovidiu Genaru, Cătălin Bordeianu, Vasile Mihăescu, a căror lirică patriotică este bine reprezentată în această carte. Tematica generoasă a versurilor este trecută prin filtrul unor modalități lirice diverse, fiecare poet omagiind patria și partidul în felul său propriu de exprimare artistică. Într-o aceeași perspectivă tematică scriu reportaje, fragmente din biografii contemporane, eseuri și articole cu caracter teoretic Dumitru Ignea, Liviu Leonte, Grigore Ilisei, Mircea Radu Iacoban, Corneliu Ștefanache, Ion Țăranu, Constantin Coroiu, Virgil Cu-

țitaru, N.V. Turcu, Stelian Baboi, Vicențiu Donose și Andi Andrieș, în care se reliefează caracterul angajat al artei și se evocă, în maniere diferite, spațiul ieșean, cu elementele ce definesc profundele sale transformări sociale, politice, economice și culturale“.

■•Al. Călinescu se oprește la Mircea Cărtărescu și volumul acestuia *Totul* (C.R., 1985): „Într-adevăr, așa cum s-a remarcat, titlul noii cărți a lui Mircea Cărtărescu – *Totul* (Cartea Românească, 1985) – mărturiseste cât se poate de clar intenția poetului de a cuprinde (atât cât e omeneste și... poetic posibil) totalitatea realității, într-o viziune pe cât de realistă» (dată fiind precizia notațiilor) pe atât de halucinantă, căci descriptivul se convertește în narativ și pune lucrurile anodine în cele mai neașteptate relații. Lumea apare ca o imensă și complicată mașinărie sau, mai ales, ca un organism complex analog (tema revine cu insistență) aceluia uman. Se stabilește așadar pe de o parte, o echivalență între micro și macrocosm, iar pe de alta existența e văzută «ca o imensă mașinărie cu conducte vopsite în galben și roșu / cu manometre și cazane, robinete și table și prese / în fața căreia stau tandru ca un copil». Lumea e asemenea unei străni și uriașe orgi cu sute de tuburi multicolore, pe ale cărei clape mâinile poetului aleargă neobosit, producând sunete când pure când stridente, când catifelate când ascuțite și frângându-se brusc. Ca și precedentele două cărți ale lui Mircea Cărtărescu, *Totul* are o arhitectură elaborată, prin ea însăși semnificativă. [...] Două lucruri mai vreau să semnalez în încheiere. Mai întâi, Mircea Cărtărescu este în *Totul* un excepțional poet al Bucureștiului («ultim poet cu Bucureștiu-n glas», cum l-a numit, inspirat, Mircea Dinescu) evocat în secvențe și imagini de o uimitoare sugestivitate. În al doilea rând, o calitate esențială a poeziei lui Mircea Cărtărescu este, cred, umorul: oricât de insolite par – și sunt – de atâtea ori textele lui Mircea Cărtărescu, ele comunică o anume bună dispoziție, care este, la urma urmelor, expresia unui mod ingenuu, sincer și autentic, de a-și asuma și trăi viața, cu toate contrastele și distorsiunile ei“.

□•Cea de a treia analiză consacrată de Cristian Livescu *Promoției '85* de la Junimea îi are în vedere pe Ioan Iacob, Bianca Marcovici, Gheorghe Simon și Horia Stamatini: „Pe un amplu registru cetățenesc se înscriu poeziile lui Dan Moisii *Pământ de poezie*. Imaginile, generoase în intenție, eșuează în împrejurări forțate de cuvinte [...] Poeme predominant patriotice scrie și *Ioan Iacob*, în *Netrecătoare patria*. De remarcat o anume cadență a metaforelor. [...] Un tumult romantic (și intermitent romanțios) străbate poemele Carmeliei Leonte *Lumina întunericului*. [...] Poemele Carmeliei Leonte denotă un spirit cultivat, familiarizat cu marile pasiuni ale poeziei, dar suferă de uscăciune declarativă în dialogul pe care îl întreține între un eu «cuminte», discret, și un altul tentat de hazarduri spăimoase («alergi înlăuntrul tău dar ești ținut de tine»). Harnică în consemnări cotidiene este Bianca Marcovici *Marii anonimi*. [...] Feminismul vexat al Biancăi Marcovici e susținut cu multe pasaje de un lirism frust, pătimaș, neputându-se însă smulge din zona unei aluzivități minore. În urmă cu vreo zece ani, presa studentească ieșeană

aducea în prim-planul ei numele lui Gheorghe Simion, care își făcea pe atunci o cu totul promițătoare stagiatură publicistică, în special prin eseuri critice (de o discretă calofilie) și poezii. A câștigat apoi, din câte știu, un concurs literar, cu un eseu despre Sadoveanu (preluat de revista «Luceafărul») și are gata un volum de aforisme selectate din opera lui Marin Preda. Cum se poate vedea, criticul îl urmărește ca o umbră pe poetul Gheorghe Simon *Fulgere captive*, fapt ce se poate remarca și în poemele sale, unde vocea lirică, a reminiscențelor infantile, venite din «susurul de lumină» al autenticității naturiste, se lasă mereu filtrată, cenzurată, comentată, de o altă voce, lucidă, radicală, neînduplecată în obiecții. [...] Nu lipsite de interes sunt poemele lui Horațiu Stamatin *Echinocțiul necesar*, la care puritatea emisiei se împletește cu un hieratism compozițional de bună factură. [...] Și Horațiu Stamatin are șanse să evolueze pe făgașul poeziei adevărate. Așadar, din 15 poeți incluși în antologia '85 a Editurii Junimea, rezervată debutanților, putem vorbi de 5 certitudini: Adrian Alui Gheorghe, Ștefan Bratosin, Ion Cozmei, Carmelia Leonte și Gheorghe Simon. E mult? E puțin? Să le așteptăm reconfirmate.“ □•Lirică din R.S.S. Moldovenească îi cuprinde pe poeții Vasile Romanciuc, Ion Berghea, Liviu Damian, Leonida Lari și Grigore Vieru, ultimul cu poezia *Ascultând Enescu*: „Totuși, dincolo, ah,/ De izvor și de măr,/De floarea soarelui,/ Vecia este săracă”.

• [„România literară”, nr. 20] Numărul se deschide cu editorialul *Bilant generos, mărețe perspective* și cu anunțul că paginile 3, 4, 5, 6 și 12-13 sunt aduse ofrandă *Partidului – Omagiu*. □•Un citat, din recenta *Cuvântare* rostită la aniversarea a 65 de ani de la făurirea P.C.R., readuce aminte: „Trebuie să nu uităm niciodată că socialismul îl construim cu poporul și pentru popor”. □•Contribuția lui Vasile Băran, eminentă politică stă sub titlul *Tinerețea partidului, tinerețea Patriei*. Omagii, la modul propriu și concret exprimă Florentin Popescu, Alexandru Balaci (*Omul, creația supremă a naturii*), Al. Tănase (*A fi revoluționar*), Mihai Negulescu (*Arc peste timp*) Dim. Rachici (*Asumarea responsabilă a viitorului*). □•Și Ion Potopin se face util, clamând, poetic, *Partidul, Ceaușescu, România*: „trei coloane de lumină-n vreme/ trei stâlpi în marele pridvor de aur/ care susțin tot cerul românesc”. Alți versificatori sunt: Pavel Pereș (*Vis incandescent*), Ion Machidon (*Partidul călăuză*), Dumitru Grigoraș (*De gândul tău, Partid*). □•De literatură se ocupă Z. Ornea care analizează, la cronica edițiilor, *Estetica lui Ștefan Nenițescu*. □• Un profil Aurel Martin, realizat de Haralamb Zincă începe cu biografia comună a celor doi: „Privind în urmă, căutăm, de fapt, adevăruri. Le aflăm sau nu, le recunoaștem sau le constatăm, totul depinde de cinstea și de vigoarea conștiinței noastre. O tânără ziaristă, scrutând trecutul, întreabă care este adevărul despre Școala de literatură. Adevărul acelei școli, cu fața văzută sau nevăzută, îl reprezentăm noi, absolvenții. Fiecare absolvent în parte, cu „dosarul” destinului său, cu evoluția sa pe scena vieții literare. [...] La un moment dat, datorită lui

Mihu Dragomir, celui ce a fost un mare animator al vieții noastre literare, drumurile noastre s-au unit. Poetul ne-a dorit pe amândoi în conducerea revistei «Tânărul scriitor». [...] Îi întâlnim numele pe mai multe cărți: *Întoarcere în opera lui Nicolae Filimon, Metonimii, Acolade, Paranteze*. Suntem în fața unor contribuții mature la cunoașterea literaturii române. Și totuși, nu pot să nu spun: colegii i-au întâmpinat cărțile cu prea multă răceală. Cu toate acestea, privind în urmă, constat, cu bucurie, că Aurel Martin și-a legat numele nu numai de revistele «Tânărul scriitor», «Luceafărul» și «Viața militară» (din al cărui colegiu face parte și acum), dar și de o mare editură – Minerva. Sub conducerea sa competentă, cadrele editurii au realizat un mare și definitiv act de cultură națională. Dar, Aurel Martin are pentru ce să stea cu fruntea sus și de ce să fie mândru. Prietene, îmi iau îndrăzneala să te îmbrățișez în văzul cititorilor «României literare». La mulți ani!» □•Laurențiu Ulici deschide o paranteză la rubrica sa consacrată generației '70, spre a se opri la *Școala și revistele* respectivei generații: „Criticii promoției '70 s-au format ca intelectuali în miezul deceniului al șaptelea, după deschiderea explozivă de la începutul anilor șaiszeci și înainte de reorientările de la începutul deceniului următor; cu studiile făcute într-un climat general de emulație și căutări fertile, într-un peisaj universitar caracterizat de accesul neobturat la toate rafturile Bibliotecii și într-un câmp critic dominat de disputa dintre «creatori» și «științifici», ei au avut răgazul și, mai ales, posibilitatea de a se informa în detaliu despre tendințele criticii universale contemporane, de a opta pentru una sau alta din metodologiile cu răsunet și de a-și însuși bagajul teoretic propriu actului critic veritabil. Ei n-au fost implicați în dezbaterile din jurul criticii «creatoare» și a celei «științifice», susținută de criticii promoției anterioare dar ecourile acesteia le-au marcat, în mai mare sau mai mică măsură, devenirea critică. Revizuirea ecuației Gherea-Maiorescu prin reconsiderarea celui din urmă, atâta vreme uitat sau, mai rău, mistificat a avut și ea o anume influență asupra viitorilor critici, încă studenți (majoritatea în filologie); dar, pe măsură ce de la restabilirea corectă a ecuației s-a trecut la o nouă dezechilibrare prin accentuarea aproape exclusivă a însemnătății criticii maioresciene, criticii acestei promoții au încercat operația de restabilire în sens invers, subliniind adică argumentat și dintr-o perspectivă nouă contribuția criticii gheriste. La rândul-i, mișcarea europeană a ideilor critice, de la structuralism la sociologie, de la psihocritică la «noua critică», a atras atenția multor critici din această promoție, nu doar a celor care au îmbrățișat cariere universitare, dar și a foiletoniștilor. Tendința iconoclastă, vizibilă la nivelul fiecărei promoții, n-a fost, totuși, în lăuntrul promoției '70 foarte activă și asta din pricină că, în chiar anii formării lor, criticii promoției își însușiseră, din Instrucție și din educație deopotrivă, un fel mai tolerant de a privi direcțiile limbajului literar propriu-zis și, implicit, pe cele ale gândirii critice. Diversitatea, astăzi de domeniul evidenței, s-a structurat în perioada de formare a promoției ca expresie cu conotații mo-

rale a democrației intelectuale și, totodată, a înclinației proprii acestei promoții spre așteptare, a caracterului ei imploziv. Evoluția promoției în general și a criticilor ei în special a fost favorizată încă de la debut de generozitatea revistelor literare și culturale: în «Contemporanul» (Florin Manolescu, Marin Minu, Dinu Kivu), în «Echinox» (Ion Pop, Marian Papahagi, Ion Vartic, Petru Poantă), în «Convorbiri literare» (Al. Călinescu, Daniel Dumitriu, Al. Dobrescu), în «Cronica» (Zaharia Sângeorzan), în «Ramuri» (M. Iorgulescu, Ov. Ghidirmic, Eugen Negrici), în «Vatra» (Dan Culcer), în «Viața Românească» (Cornel Moraru, Roxana Sorescu), în «Luceafărul» (Alex. Ștefănescu, Nicolae Baltag), în «România literară» (Dana Dumitriu), în „Orizont“» (Cornel Ungureanu, Eugen Dorcescu, Livius Ciocârlie), în «Familia» (Valentin Tașcu) și în alte reviste și ziare tinerii critici din anii 65-70, încă studenți sau proaspeți absolvenți, găseau spațiu de afirmare și, lucru încă mai important, erau luați în considerație cu toată seriozitatea și încrederea. Fără această încurajare practică din partea revistelor afirmarea lor ar fi fost mult întârziată, cu urmări dintre cele mai neplăcute pentru că nimic nu poate Impieta mai mult asupra evoluției unul critic (profesiune care se exercită în public și pentru public) decât absența unui loc de desfășurare”. ■•Volumul de versuri scos de Vasile Nicolescu, *Magnolii și fum* (Minerva, BPT, 1986, cu o prefață de Eugen Simion) o preocupă pe Roxana Sorescu, sub un titlu mai degrabă mistic. Autoarea prezintă *Vămile spiritului* (astfel se numește articolul!). Vasile Nicolescu a ajuns, deocamdată, la acesta: „A șasea vamă, a spațiului, e străbătută sub cununa de lauri a patriotismului aciv. Poetul se îndreaptă melancolic și glorios spre cea de a șaptea vamă, a simplității simbolice, pe care o cultivă insistent în ultimele volume și în ciclul de inedite”. □•Un omagiu îi este adus și lui Constantin Ciopraga. Acesta vine din partea fostului său student, acum coleg de catedră la filologia ieșeană, Liviu Leonte: „Constantele literaturii române, în viziunea lui Constantin Ciopraga, rezultă din interdependența modelatoare a factorilor exteriori și a individualităților creatoare. Istoricul literar reține, în pofida unei istorii agitate, clasicismul structural al poporului, vădit în folclor. «Raționalizarea lirismului» ar fi expresia aceluiași clasicism, ca și rezistența la curente care îi amenințau echilibrul structural. Autorul cărții a reluat și cu alte prilejuri ideea că expresionismul sau suprarealismul au avut o situație precară pe teren românesc, că avangardismul și-a asigurat viabilitate numai când a restabilit legătura cu tradiția. Estomparea sau dedramatizarea tragicului este o altă dominantă, întâmplările adverse ale trecutului creând cel mult o melancolie a istoriei, iar privirea morții nu a dus la o reacție tragică întrucât a intervenit raportarea la cosmos, la forța regeneratoare a naturii. Desigur că se poate și altfel, dar o carte, chiar o asemenea carte nu are cum spune totul, criticul însuși lasă loc pentru alte ipoteze, citind, de pildă, excepțiile de la regula specificității regionale. *Personalitatea literaturii române* rămâne, oricum, o carte fundamentală la care vom apela și vor apela multe din generațiile care vor urma.

[...] Îmi este cu neputință să cred că profesorul Constantin Ciopraga este septuagenar” își încheie Liviu Leonte panegiricul. □•Lucian Raicu prezintă antologia *Memoria reportajului*, (Ed. Eminescu, 1985) o cronică la ediția de gen jurnalistic a lui F. Brunea-Fox îngrijită de soția cunoscutului jurnalist și prefată de Dan C. Mihăilescu. Despre lirica lui Mihai Minculescu, *Poemele cuminți* (Ed. Albatros, 1985) se pronunță Adriana Iliescu. □•O strașnică punere la punct are loc sub titlul *Fermă împotrivre*, la articolul lui N. Copoiu, cercetător științific la *Institutul de studii istorice și social-politice*, apărut în revista „Cântarea României”, nr. 3: „În articolul amintit, N. Copoiu introduce *teze și noțiuni* neștiințifice, aberante și periculoase, privind procesul real al formării limbii și poporului român, negând, ca și *roeslerienii*, originea daco-romană a acestuia. În concepția sa fantasmagorică, limba dacilor, care ar fi cea *mai importantă moștenire istorică*, s-ar identifica întocmai «cu limba populară românească, a țărănimii, prezentă în literatura noastră până în sec. XIX, când a fost invadată de neologismele latino-franco-italiene»”.

• [„**Tribuna**”, nr. 20] Numărul se deschide cu articolul *50 de ani de la procesul politic de la Brașov împotriva fascismului și războiului*, semnat de Al. Matei. □•Al. Tănase se referă la *Umanismul socialist, revoluționar*, text din care rezultă că „solidaritatea organică, adevăratul umanism se realizează pentru prima dată în condițiile revoluției socialiste”. Restul e fără comentarii. ■•Ion Bogdan Lefter vine cu îndemnul optzecist: *Învățați limba scriitorilor tineri, fără profesor!*, articol ce se lasă cu o adevărată „urechială” în presa ideologică („Scânteia” nr. 13668/ 2 august; „Săptămâna culturală a capitalei”, nr. 32 / 8 august) „SLAST”), ca urmare a acestei atitudini cu urme (reale) de propagandă sauvage: „Să fie, oare, o întâmplare faptul că aici și acum, începând din jurul lui 1980 și nu cu cinci sau zece ani mai devreme sau mai târziu, a apărut în literatura română o serie numeroasă de tineri în textele cărora critica de orientare – cum să-i spun – *constructivă* a trebuit să constate o masivă și omogenă înnoire de limbă și de atitudine? Și nu sunt, oare, normale și reacțiile de respingere în bloc venite din partea acelor pe care toate datele îi indicau *a priori* opaci (în sensul *pasiv*, dar și în acela *activ* al termenului!) față de schimbare și noutate? Nu pot – și nimeni nu poate deocamdată, lipsindu-ne perspectiva istorică – să garantez sută la sută că noutatea în cauză e reală; însă putem dacă avem sentimentul ei, să-i aducem în sprijin argumente, inclusiv în ordinea sociologiei receptării, care ne poate furniza date extrem de elocvente”.

□•Entuziasmat, Victor Felea scrie despre cartea lui Florin Mugur, *Spectacol amânat* (C.R., 1985): „Poemele din *Spectacol amânat* aduc, incontestabil, ceva nou, noutate ce se referă la un proces de radicalizare firească, așa spune, a atitudinii față de sine, față de lume, și totodată față de modul de a mânui instrumentele limbajului poetic. Radicalizare ce semnifică în același timp și o reechilibrare a resorturilor prea sensibile printr-o mai susținută infuzie de reflexivitate. Acest lucru se răsfrânge și asupra versului ca atare, utilizat și de

astă dată cu o invidiabilă dezinvoltură, dus uneori până la o țintă aforistică, ingenios elaborată”. □ În volumul recent apărut al lui Al. George, *Simple întâmplări în gând și spații* (C.R., 1986) Marian Papahagi întrevăde, sub titlul *Criticul și moralistul*, potențialul memorialist și autor de jurnal, al cărui profil, nu lipsit de elemente pitorești, este tentat să îl facă: „Dar greșim dacă citim ultima carte a lui Alexandru George ca pe o operă de critică literară, chiar dacă autorul nu se uită niciodată pe sine în principala lui calitate. Un fel de a-l citi (și s-ar putea găsi pentru aceasta un cititor mai aplicat) ar fi acela al reconstituirii din aceste pagini a unei biografii și a unei structuri temperamentale. Alexandru George este subtil și cusurgiu în același timp, polemic și detașat, implicat până la pasiune dar și destins, raționalist, ironic, paradoxal și curios și această varietate de ipostaze face ca pagina să se citească nu numai cu plăcere, ci și cu permanentă așteptare a surprizei, teren pe care cititorul său nu va fi niciodată dezamăgit”. □ Fără nicio acoperire critică se pronunță Cristian Stamatoiu despre versurile din cel de-al patrulea volum al lui Lazăr Lădariu, *Câmpuri cosite de ceață*, Dacia, 1985: „Spațiul liric pe care și-l adjudecă poetul, printr-o modestie seniorală, este unul al originalității firești, care nu trebuie demonstrată, ci doar savurată”. Criticul nu tresare la folosirea superlativelor și nu-l încearcă vreo emoție în fața enormităților debitate despre poemele debutantului: creația acestuia este „un demers cartezian, prin intermediul căruia se acordă credit raționalismului și eticii cristalizate”. Aprecierile nu se opresc aici: „Atemporalitatea versului la Lazăr Lădariu are sorginte beckett-iană”. □ Semnează versuri în numărul de față „prințul Tom” sărbătorit de „Tribuna” și intervievat de Mikó Ervin, la împlinirea vârstei de 50 de ani. Gheorghe Tomozei, își face planuri care, din păcate, nu se vor adevăra: „– *Vreți să mă călăuziți prin etapele principale ale creației Dvs.?* – Etapele vieții fac și din mine un clasic. Nașterea, copilăria, maturitatea, presimțirea bătrâneții, apropierea bătrâneții, certitudinea bătrâneții, apoi... M-am născut exact acum 50 de ani, la 29 april 1936 în București, culoarea de galben. M-am școlit la Târgoviște, fostă capitală. Scriu la Câmpulungul Muscel, altă fostă capitală. Am condus revista «Argeș» (altă capitală) dar n-am ajuns capitalist. Visul meu e un sat. Care să-mi poarte numele. Modest, nu ? Etapele creației? Abia încep să scriu...[...] – *Proiectul pe anul 2000 ?* – Nu mă obsedează Anul Două Mii. Mi-aș dori un revelion cu toți prietenii, câți îi voi mai păstra, la cumpăna dintre anii 2000-și 2001...”. □ Miron Scorobete așază o floare peste amintirile despre Lucian Blaga: „Aduceam și noi în Lancrăm o floare. Era 9 Mai, ziua nașterii lui Lucian Blaga, ziua când el era adăugat la ai săi și era coborât în pământ. A fost o înmormântare simplă, de țară, neanunțată de *mica publicitate*, așa cum desigur el și-ar fi dorit-o. Preotul a vorbit despre el ca despre unul din geniile ce ne înstelează bolta poeziei, dar și ca despre un fiu al satului, al acestei țărâne la care se întoarce, numindu-l în cântecul ritual ca pe oricare, numai Lucian, desprins de tot ce e pământesc, fie aceasta și glorie. Nu erau de față decât familia

și consătenii. Noi, câțiva, eram singurii străini care stingheream cu iubirea noastră o înmormântare obișnuită de sat, firească și cutremurătoare ca toate înmormântările. Dintr-un sat însă în care sub ochii noștri se naștea veșnicia”.

□•Emiliu Dragea anunță că, după Anatol Vieru, cunoscutul compozitor care a pus pe muzică *Iona* și *Paracliserul*, ansamblul cameral *Ars Nova*, dirijat de Cornel Țăranu, a înfățișat recent la *Conservatorul „George Dima”* din Cluj-Napoca, *Matca* (sub forma unei opere de cameră în două acte): „Cornel Țăranu a ales o trupă de interpreți care au exprimat creator veșmântul sonor al piesei lui Sorescu”.

■•Sunt publicate articole despre Mircea Eliade, la dispariția acestuia. □•N. Steinhardt: „Opera e aceea care rămâne. Dar poate că și într-însa se furișează câte ceva din noblețea de caracter a scriitorului. Poate că și omul – în mod tainic – o permeabilizează și-i transmite mesaje codate ale ființei sale, ale seriozității, altruismului și bune sale credințe. Citindu-i romanele, nuvelele, eseurile, articolele, cărțile științifice: pretutindeni veți da de un soi de bunăvoire, de un calm, o dreaptă socoteală, o bucurie – bucuria de a împărtăși celorlalți din ce știa, din ce gândea, ce bănuia, ce închipuia, ce nădăjduia. Nimic arogant ori prea sigur de sine la savantul acesta enciclopedic. Nimic rece ori tăios la artistul acesta zglobiu. Ci numai calmul acela pătimaș și strunit atât de specific oamenilor pe care talentul înăscut ori rezultatul trudei încrâncenate nu izbutesc a-i despărți pe semenii lor. Ferice de cei care l-au cunoscut, ferice de cei care-l citesc, între cele două categorii de admiratori nu există soluție de continuitate, îi copleșește inefabila senzație a frecventării unui mare spirit. Căci dacă-s numai ale minții ori numai ale inimii tabloul e incomplet; de îmbinarea amândurora depinde unicitatea uimitoare”.

□•Dan Ciachir: „În clasamentul bibliografiilor individuale românești, ar trebui să constatăm că Mircea Eliade vine imediat în urma *polihistorului* Iorga... (De altfel, cele trei modele de urmat, propuse de Constantin Noica tânărului intelectual român sunt: *Eminescu*, *Iorga*, *Mircea Eliade*)...”.

□•Ion Cristoiu își continuă periplul parizian ajungând pe *Champs-de-Mars*.

• [„**Tribuna României**”, nr. 316 (10)] Virgil Cândea semnează necrologul *Universalitatea unui savant: Mircea Eliade*: „Dar în ce privește destinul mare-lui cărturar român plecat dintre noi, împrejurările vieții și ale sfârșitului său ne sugerează asocieri tulburătoare cu viața și sfârșitul unui alt mare învățat al nostru, căruia Mircea Eliade îi admira «minte vastă», dorind să se înscrie pe «linia istorică deschisă» de el: Dimitrie Cantemir. Au aparținut amândoi tradiției enciclopedice a culturii românești ; au creat o parte a operei lor departe de țară, păstrând loc prioritar scrisului și temelor românești în cadrul acesteia ; s-au integrat încă din viață culturii universale și au dobândit faimă și admirație în republica literelor. Iar sfârșitul le-a fost grăbit și întunecat de drama pierderii ireparabile a unor manuscrise, ale lui Cantemir în naufragiul de pe Marea Caspică, ale lui Mircea Eliade în incendiul de la Swift Hali din decembrie 1985”.

□•Despre *Evoluția ideilor și formelor literare*, studiul lui Al. Hanță, scrie Li-

viu Papadima: „Minuțios documentată, colaționând o informație bogată, capabilă să ofere o imagine în detaliu a epocii de cultură studiate, lucrarea se abate însă de la formula consacrată a unei istorii (fie și parțiale) a literaturii române, prin faptul că, după cum însuși titlul dă de înțeles, ea se axează pe o anumită problematică, care conturează orientarea de ansamblu a investigației și, la un nivel mai amănunțit, criteriile de selecție a datelor relevante. În locul unei istorii care să urmărească evoluția literaturii naționale ca pe o succesiune de autori și opere, ce configurează, în diferite etape, curente, direcții sau grupări literare distincte, Al. Hanță propune un alt filon de cercetare, al «ideilor» și «formelor» literare. Revenind la titlu, trebuie menționat că fragmentarismul pe care acesta îl sugerează este o figură a modestiei, fiind vorba în realitate de un demers unitar, aproape o «narațiune» a studiului, care leagă, verigă cu verigă, ascensiunea căutărilor, a tatonărilor ce duc la formarea conștiinței de sine a literaturii române” □•Liviu Papadima ajunge la episodul al VII-lea, *Două veacuri în două ipostaze poetice*: □•Grigore Brâncuș se ocupă de etimologia cuvântului *cal*. ■•Recenzii în numărul de față. □•Ion Bogdan Lefter la Marius Robescu, *Joc și înviere*, volum apărut postum: „Într-un dozaj puțin spectaculos Robescu a topit în versurile sale toate caracteristicile modernismului românesc postbelic, găsim și nota personală într-o anume caligrafie a notației, într-o cursivitate subtilă, ascunsă sub o aparentă „ștearsă” nu rareori voit-prozaică. Insuficient înțeles și cercetat, teritoriul acestui tip de poezie, jalonat – zicem – la un capăt de creația lui Florin Mugur și la celălalt de poemele lui Vasile Vlad, ale Norei Iuga ori ale lui George Almosnino, își are în scrisul lui Marius Robescu un punct de reper”. □•Ioan Buduca, la Vasile Andru, *Turnul*: „De altfel, titlul acestui roman experimental spune totul despre intențiile sale: este vorba despre un Babel, dar nu unul al separării limbilor, ci unul al despărțirii pronumelor personale. Vasile Andru visează să descrie o lume jumătate reală, jumătate fictivă, în care unica voce să fie aceea a Marelui Tunet de la originea universului, teză de altfel mărturisită. Credem că experimentul merită toată atenția”. □•Radu. G. Țeposu, la Lucian Vasiliu: „*Să alergăm împreună* e un roman de dragoste cu teză filosofică premeditată, ostentativă”.

16 mai

• [„Scânteia”, nr. 13601] Aurel Rău semnează *Solie de pace*: „Când te apropii de România îți admiri munții, câmpurile, industriile, și înțelegi că oamenii de aici vor, ca-n veacuri, „bună pace!”. E o lege a pământului, evlavie de străbuni și de urmași, dar este și un comandament al actualității. Bărbați, femei, copii, și-o spun cu fețele lor de lumină, cu cântul, cu dansul, cu glasul uneltelor, cu o conștiință a identității și unității”. ■•O nouă antologie patriotică, de peste 1000 de pagini, apărută la Editura Cartea Românească, este prezentată, fără nicio semnătură auctorială, dar cu firească mândrie patriotică: „Valoarea literaturii de azi, solidaritatea morală, civică, politică a creatorilor,

uniți parcă într-un «singur mare poem» sunt, o dovedește plenar volumul omagial dedicat de scriitorii marelui jubileu al partidului, consecința dezvoltării impetuoase a României socialiste în *Epoca Nicolae Ceaușescu*, a climatului armonios, prielnic dezvoltării personalității, a emulației și afirmării valorilor, climat în care întregul nostru popor trăiește de două decenii încoace, de când la cârma națiunii oastre se află *tovarășul Nicolae Ceaușescu*, «omul pentru istorie», înflăcăratul apărător al păcii și demnității umane”.

● [„**Flacăra**”, nr. 20] De pe ultima pagină, știrea din numărul precedent ajunge pe prima: *Tovarășul Nicolae Ceaușescu i-a felicitat pe câștigătorii Cupei campionilor europeni la fotbal și a urat sportului românesc noi și strălucite izbânzii*: □•Nicolae Dragoș este prezent cu poezia *Eternă*: „Din câte sunt menite să rămână/ Drept semnul de izbânzii și sărbătorii/ Noi vom păstra, sub cele trei culori,/ Eterna, de ne-nvins Limba română”. ■•*Flacăra pentru minte inimă și literatură* prezintă trei antologii emblematice din punct de vedere ideologic și apoi artistic. □•Alexandra Cristea scrie despre antologia *Cu glas de aur te cânt țară*: „Citite într-o înlănțuire afectivă dar și tematică, poeziile incluse în antologia apărută la Editura «Eminescu» ne oferă una din cele mai sintetice imagini, atât cât poate să ofere o selecție asupra disponibilităților elogiative ale liricii noastre de-a lungul vremii și, în egală măsură, o probă de participare intensă, tradusă artistic în cele mai insolite maniere, la destinul ființei noastre naționale”. □•N.[iță] Victor prezintă culegerea *Cu tot ce am aparțin acestui pământ*: „Alcătuită de George Mirea, care semnează totodată un pertinent și aplicat studiu asupra a ceea ce reprezintă în poezia română ideea de patrie, antologia *Cu tot ce am aparțin acestui pământ*, apărută în aceste zile la Editura Eminescu și omagiind astfel sărbătoarea împlinirii celor 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, reușește, așa cum antologatorul însuși spera, să dea «o imagine cât de cât apropiată patriei din inima fiecăruia, o rază din lumina ei nepieritoare». Exceptând câteva”. □•Antologia consacrată aniversării Partidului este comentată de Ioan Iacob sub titlul *Lumină și putere*: „Culegerea de poezii, proză și reportaje, pe care Editura «Cartea Românească» a pregătit-o în întâmpinarea importantului eveniment de la 8 Mai, este concepută pe ideea relevării celor mai nobile tradiții de luptă ale poporului nostru, m pe care partidul le-a continuat în spirit revoluționar, cu maturitate și clarviziune și, desigur, pe ideea accentuării acestor achiziții spirituale și politice în anii construirii socialismului. Totodată, antologia, apărută sub egida Uniunii Scriitorilor, cu o dedicație omagială a Consiliului Uniunii, în care sunt reafirmate realizările remarcabile sub conducerea partidului, însemnătatea istorică a anilor scurși de la Congresul al IX-lea, această antologie deci sugerează, într-o succesiune a faptelor relatate, istoria unor idei fundamentale pe care poporul nostru s-a bizuit de-a lungul vremii, o istorie simbolică, tradusă artistic în poeme, proze, confesiuni angajate ori reportaje”. ■•Rubrica *Repere ale literaturii române contemporane* este semnată de Tania Radu și Radu G. Țeposu.

□•Tania Radu îl evocă pe Eugen Jebeleanu, prin volumele sale cele mai reprezentative: „Marcată invariabil, ca orice metal prețios, de temperatura specifică timpului scrierii, poezia lui Eugen Jebeleanu, deși cultivă parabola, refuză, cu glacială duritate, măștile cu care ne-a deprins, de la Rimbaud și Lautréamont încoace, lirica modernă. Fascinația ipostazierilor, a mesajelor suprapuse ori intercalate există, fără doar și poate, registrele variază câteodată chiar deconcertant, reflexivitatea coexistă cu tonul pamfletar, ethosul se lasă nu o dată cuprins de senzualitate, figurile extincției sunt dublate de elanuri constructive, moartea și libertatea, pacea și durerea, anxietatea și jubilația anulează programatic orice tentație a monovalenței, însă toate se supun unei irepresibile și, într-un fel, paradoxale voințe de unitate în plurivalență“.

□•Radu G. Țeposu, face un survol al lirici de dragoste din volumele lui Gheorghe Tomozei: „Feria aceasta domestică, impecabilă sub raportul afectivității protectoare, e semnul cel mai elocvent al unei distincții sufletești, pe care poetul continuă s-o afirme în tot ce scrie, evitând morozitatea și vetustețea, chiar și acum, când a împlinit cincizeci de ani. Sub pana lui, textele continuă să respire candoare și proșpețime“.

□•Ioan Buduca face un joc de cuvinte în tentativa de a surprinde și în acest mod, prozele foarte scurte ale lui Nicolae... *NuVelea*: „[...] Gestul noului nuvelist nu era, însă, lipsit de ironie polemică: textele sale nu depășeau decât arareori 5-6 pagini. Ce nuvele vor mai fi fiind și astea? Dar aste personaje? Critica tânără a vremii fu încântată de talentul și originalitatea noului prozator și proclamă cu bucurie reînțoarcerea genului scurt la uneltele sale. Dar specificul pur literar al personajului (nu)velistic nu-și putea întâlni atunci orizontul de așteptare. Chiar și judecățile criticii noi rămân marcate de perfidul joc al clișeeilor dogmatice pe care le mai ascund uneori atitudinile strictamente antidogmatice“.

□•Este semnalată apariția romanului scris de Dinu Săraru, *Cei care plătesc cu viața*, „în fond al doilea volum din *Dragostea și revoluția*”, prin care Dinu Săraru impune un stil captivant, o problematică incitantă, o dezbateră aspră, tăioasă și lucidă asupra a ceea ce s-are numi ordinea de zi a vieții de zi cu zi, și nu în ultimul rând, o frescă în timp contemporaneității noastre, un fel de radiografie a marilor prefaceri prin care a trecut și trece țara”.

• [„**Orizont**”, nr. 20] Cronica literară a numărului de față este ținută de Valeriu Drumeș și Cornel Ungureanu. □•Primul scrie despre *Fântâna cu apă vie* (Facla, 1985) a prozatorului Mircea Șerbănescu, găsind că autorul „dovedește că se poate scrie antrenant despre realități cunoscute (sau presupuse cunoscute) despre problemele cotidiene ale omului din uzină”.

■•Cornel Ungureanu are în vedere *Singura critică* (C.R., 1986), scos de Mircea Martin, volum care s-a bucurat de numeroase comentarii: „Ultima carte a lui Mircea Martin este, înainte de toate, o carte recuperatoare. *Am fi scris justițiară*, dacă cuvântul nu ar fi avut conotații menite să supraliciteze duhul ei polemic. Duh care plutește întotdeauna deasupra criticii adevărate. Așadar, nu polemică gratuită, ci, întâi, o așezare a criticii ideologice în drepturile ei. De o mare concentrație

și precizie, eseurile lui Mircea Martin analizează, cu dezinvoltură, condiția criticii și a criticului. Stilul colocvial nu face concesii stilului lejer; criticul vorbește liber, dar în dosul *frazelor* «artiste», în dosul expresiei libere se află armătura solidă a tomurilor fundamentale. O înaltă practică intelectuală, am zice. Un criteriu care îl preocupă pe Mircea Martin în această carte, care este a publicului literaturii, este succesul. Sub acest semn, adică al relației imediate cu cel mai larg public al culturii, Mircea Martin propune, dacă nu o ordine nouă a valorilor critice, o înțelegere mai largă a necesităților momentului literar. O ordine «nouă» care ăi ilustrează, de fapt, consecvența programului. [...] Cartea lui Mircea Martin urmărește «reabilitarea» criticii dificile, capabile a ne fixa locul în competițiile europene ale culturii, dar cuvintele scrise în apărarea foiletonului nu sunt mai puțin convingătoare. Sub titlul *Însemne ale spiritualității românești*, Liviu Petru Bercea realizează concomitent o recenzie la cartea *Cuvinte românești* (Facla, 1986) și un profil al autorului acesteia, Gh. I. Tohăneanu: „Cartea de față se înscrie firesc și își găsește locul potrivit, alături de cele dinainte, în activitatea generală a profesorului timișorean. Ea a izvorât dintr-o permanentă «confruntare» cu cei care i-au audiat cursurile și dintr-o neconținută «stare de veghe» alături de cuvânt. Și, dacă ar trebui să caracterizăm acest volum, ca și întreaga muncă de cercetare a lui G.I. Tohăneanu, am putea preciza că ele însumează: o mare risipă de cultură (în cel mai nobil înțeles al sintagmei), o cunoaștere temeinică a valorilor literare și o imensă dragoste față de limba românească”. ■•Leonard Gavrilu se întreține cu Paul Miclău pe teme de semiotică. Interviu se numește *Semiotica – o știință la granița dintre aparență și esență*: „– *Semiotica este una din științele afirmate în cea de-a doua jumătate a secolului XX, alături de cibernetică, informatică, bionică, robotică, genetica moleculară, ingineria genetică și altele încă, reprezentând domenii de vârf în planul cunoașterii omenești în plină ofensivă. Care este obiectul de studiu al semioticii și cum se delimitează acesta, de pildă, de obiectul unei mai vechi discipline medicale, numită semiologie, disciplină care se ocupă de studierea simptomelor bolilor în vederea stabilirii diagnosticului.* – Dat fiindcă de fapt trăim într-un univers de semne, la urma urmei putem spune că nu există nicio știință care să nu studieze «semne», adică fenomene, aspecte ale realității, ale existenței, căutând să degajeze legile de producere a acestora și, în ultimă instanță, semnificația lor pentru om și societate, pentru practica din diverse domenii. Din acest punct de vedere, fiecare știință are semiologia sau semiotica sa particulară. [...] Există, însă, și o semiotică generală, de sine stătătoare, disciplină științifică al cărei obiect de studiu îl constituie semnele și sistemele de semnificații în aspectele lor generale, privind relațiile semn – om, semn – semnat, sau relațiile dintre semne, codurile, mesajele, funcțiile referențiale ale semnelor, și altele. Cea mai abstractă expresie a semioticii este ramura cu același nume a logicii simbolice, care se ocupă de relațiile matematice dintre semne. [...] – *Deoarece unul din domeniile de cercetare predilectele ale*

semioticii îl reprezintă literatura și arta, cu ale lor coduri polivalente, vă propun să avem în vedere îndeosebi acest domeniu, în care și dumneavoastră ați întreprins și întreprindeți investigații din cele mai interesante. Care ar fi aici utilitatea semioticii? – Semiotica ne este de un mare și real folos în analiza și interpretarea textelor literare, în mod special a poeziei, unde se impune mai întotdeauna o lectură de adâncime, în stare să sesizeze toate nuanțele conotative pe care le implică, pătrunzând cu competență în subtexte, în zonele sensurilor esențiale, estomplate sau invizibile pentru privirea neinițiată și neexersată în actele de semioză. În acest fel, semiotica fundamentează o lectură totală, exhaustivă, putând da uneori la iveală veritabile «poeme latente», cum nu o dată ni s-a întâmplat să descoperim în cazul unor texte semnate de Tudor Arghezi, Ion Barbu, Lucian Blaga, G. Bacovia sau V. Voiculescu, ca să cităm doar nume românești de mult intrate în conștiința publicului cititor. [...] Așadar, semiotica înlesnește o transcendere a receptării pasive, stimulând creativitatea chiar și pe planuri care păreau improprii pentru aceasta”. ■•Adriana Babeți îl prezintă cititorilor pe Mario Varga Llosa, traducând interviul acordat de celebrul prozator publicației „L’Express”: „– *Schematic s-ar putea spune că romanescul are trei surse: confesiunea, amintirea și imaginația. Iar arta romancierului ar fi tocmai găsirea optimă a dozării acestora. [...] Care sunt atunci zonele de autobiografie și care cele de imaginar? În ce măsură v-ați expus sau trădat în acest roman?* – Cred că literatura începe acolo unde se încheie autobiografia. Adică ea nu este niciodată doar un document despre real. Firește că poate fi și așa ceva, dar trebuie să meargă mai departe. După cum, nu cred nici că ar putea exista fantasmă dură, în afara proiecției unei ființe din carne și sânge. [...] – *Așadar, libertatea să fie însăși scriitura?* – Scriitura e invenție, minciună, deghizare, amestec, capcană pentru cel care citește, pentru cel care scrie. O întreagă alchimie prin care transpare adevărul literaturii. – *Dar nu în deplină libertate, deci?* – Ba da, o libertate personală, interioară. Mai exact, o eliberare totală, după fiecare episod, să zicem, autobiografic. – *Ce se poate face în literatură cu acest sentiment de eliberare totală?* – După mine, cu adevărat important în literatură e ca, alături de această libertate, de acest elan al imaginarului, prin limbaj, să existe totuși o priză la real. [...] – *Atunci când scrieți, lectura vă ajută? Citiți opere importante sau cărți ușoare?* – Pentru documentare, am lecturi obligatorii, dar și cărți care mă ajută în sine, mult. – *Care anume?* – Corespondența lui Flaubert și anumite pasaje din opera sa. De exemplu, sinuciderea doamnei Bovary – un episod pe care l-am citit și recitit de nu mai știu câte ori. Sunt pagini cu adevărat uluitoare, care m-au ajutat mult întotdeauna. Apoi mai e Faulkner, de care «mă sprijin» adesea, mai ales cu «*Lumină de august*». – *Se știe că sunteți un «flaubertian» pasionat. Stă mărturie studiul dv. despre Flaubert, «Orgia perpetuă», în opoziție totală cu faimosul studiu al lui Sartre, «Idiotul familiei», consacrat marelui prozator, m pe care îl consideră, la un moment dat, ca un fel de prototip al micului burghez*

sfâșiat, totuși, de contradicții. Cum vă explicați această opinie a lui Sartre? – Da, nu sunt de acord cu nimic din cartea lui, deși există acolo lucruri foarte frumoase. Întâi de toate, cred că Flaubert e fondatorul autentic al modernității în literatură. Problemele pe care le pune el sunt legate de statutul prozatorului însuși, iar marii romancieri anglo-saxoni au și recunoscut acest lucru: Joyce de pildă. Iar Pound a scris cu mâna lui: «Flaubert e primul dintre cei mari». Tot el, Pound, a notat undeva: «Dacă vrei să fii un bun poet, trebuie să citești mulți alți foarte buni poeți, dar primul să fie Homer. Iar dacă vrei să fii un bun prozator, trebuie să începi cu Flaubert». – Atunci cum a putut fi făcut Flaubert mic-burghez? – Să fim serioși! După părerea mea, Flaubert a fost un scriitor rebel. A scris despre grandoarea anti-conformismului. Mulți cred că doamna Bovary e o femeie conformistă și alienată. Eu cred, dimpotrivă, că problema e falsă. Această femeie își refuză condiția impusă, iar această răzvrătire e, desigur, alienată, pentru că ea nu putea alege altfel în lumea în care trăia. Emma Bovary a fost o răzvrătită, exact ca, pe vremuri, Don Quijote. Ca, de altfel, propriul ei autor, Flaubert”.

• **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 20]** Dumitru Dumitrică își declară *Iubirea mea eternă: Țara: □•Mircea Cristea semnează Partidul și poporul, O singură voință: □•La judecata de apoi a poezilor*, Eugen Barbu se întoarce, din nou cu fața spre *Calofili și livrești*. Aceștia sunt: Mircea Dinescu și Daniel Turcea: □•În cadrul rubricii „Săptămâna” pe scurt se pescuiesc perle din revistele de cultură: „Al. Călinescu este sensibil la versurile lui Constantin Preda: «îmi putrezesc dorințele în oase / bezmetic eu mai cer arginții din femei / gura-mi paște aurore arse / ochiu-mi paște cimitire mirosind a tei // despre mine nu vă pot spune multe lucruri / știu să-nham amurgul la o claie cu fân / frăgezi-mi-ar gura ploaie de săruturi / pete sâniului cui? n-o să vă spun». [...] • Colegul de pagină al criticului mai sus amintit, Cristian Livescu, ne recomandă «poemele» lui Ion Dumbravă, caracterizate prin «zbenguială epigonică». Iată o mostră: «n-am să te mai văd n-am să te mai văd n-am să te mai văd / ce prăpăd în sufletul meu ce prăpăd / ce lacrimi cânt planeta pe obrazul meu stâng / cât de nătâng / destin...» Același critic despre poezia lui Ion Enache: «Grandoarea gestuală de debordează în epopee și Ion Enache așterne opt invocații preliminare și alte câteva „cânturi” de probă (spațiul nu-l avantajează). Epopeea devine și ușor comică pe alocuri (“Cu oasele așezate în formă de fugă / bătrânul cal mort e un verde popas” – sic!). [...] • Ce versuri îi plac unui *cronicar anonim* de la «Flacăra»? «ca un recin singurătatea înoată prin sângele meu / ... / Însă eu îl cunosc. Din întâmplare cândva / am intrat cu ochii deschiși / în propriul meu sânge. Teroare și umbră. Veșnic / la pândă / rechinul are forma regală a singurătății / ... / Știu! Sunt dator să-l hrănesc. Din belșug. Cât mai proaspăt / oul speranței / pentru meniul fix al rechinului / El este stăpânul, lui deci măruntele cuiburi de pești argintii / lui larvele chiar ale eroilor cățarate pe / zidul de sânge / lângă care azi-noapte ai adormit / împăcată, iubi-

re!» (Ion Budescu). Pe semne, s-a sfiit să-și facă public numele!“.

■•C.V. Tudor îți desfășoară argumentele la Marin Sorescu, *Ușor cu pianul pe scări* (Scrisul românesc, 1986) pe o pagină de revistă tipărită cu corp 8. Cronică, răutăcioasă de la un capăt la altul, se numește *Critica și coviltirul*: „Eh, dacă s-ar face literatura și critica numai cu ambiție și pe bază de invidie!“ – cu această corectă cugetare își încheie Marin Sorescu recentul volum intitulat *Ușor cu pianul pe scări* (Editura Cartea Românească, lector Sorin Mărculescu). Intențiile autorului sunt cu mult mai grave decât gama ironică în care își plasează, încă din titlu, produsul. Reunind «cronici literare», după cum stă scris chiar pe pagina de gardă, cartea pare a fi o selecție personală a celor mai reprezentative articole în materie pe care poetul, dramaturgul, romancierul și eseistul de la Craiova le-a scris în ultimul sfert de secol. Se intenționează ca ele să fie ceva mai mult decât simple articole, așa cum reiese din Prefață: «Am adunat în această carte cronici literare; nu mă feresc nici de cuvântul studii...» (pag. 7). Excluzându-se cu fermitate din categoria acelor care profesază critica numai cu ambiție și pe bază de invidie, Marin Sorescu își lămurește cititorii încă de la început că efortul său a fost pe cât de nobil, pe atât de serios. [...] Autorul îi mai reproșează lui Grigurcu o serie de vulgarități, așa cum de altfel o face și în cuprinsul unui articol despre poezia lui Nichita Stănescu. Să fi uitat domnia-sa valul de imprecășii și trivialități cu care a măturat plajele cărților sale? Și am în vedere, mai ales *Viziunea viziunii* și *La Lilieci*, analizate ca atare și de revista noastră. Chiar în selecția sa de versuri din colecția *Cele mai frumoase poezii* (Editura Albatros, 1976), unde se impunea o rigoare acceptabilă, se scrie că Dumnezeu l-a chemat pe Adam și «l-a sictirit dumnezeiește», că elegiile lui Ovidiu «îl făceau să râgâie» pe împăratul Augustus etc. Ironia soartei face ca și în acest volum de «studii» cu pretenții universitare, unde strâmbă din nas la așa-zisele vulgarități ale unor confrăți, Marin Sorescu să fie nepermis de slobod la gură și să maculeze pagina cu urdori incredibile. [...] Unor autori, Marin Sorescu le reproșează cacofoniile, pe bună dreptate, dar de ce nu s-o fi uitat mai întâi în ograda lui? [...] Alți autori sunt admonestați pentru o deficitară folosire a limbii, dar rareori am văzut mai multe dezacorduri gramaticale și improprietăți ca la Marin Sorescu. Este inadmisibil, pentru un autor care cochetează cu universul și cu congresele internaționale și care mai are și iluzia că elaborează «studii», să comită asemenea gafe. [...] Erorile de acest gen sunt mult mai numeroase, așa încât consider că titlul volumului *Ușor cu pianul pe scări* este total nepotrivit, mai firesc ar fi fost acela *Ușor cu limba română prin edituri*. Isteț cum îl știm, Marin Sorescu ar putea pretinde că toate acestea sunt erori de tipar, sau de corectură dar nu ține și, vorba domniei-sale, ar fi «de-a moaca». Sau poate le consideră greșeli minore, așa că îi voi satisface curiozitatea și am să-i furnizez în episodul următor o seamă de cugetări abisale care bat orice record în materie de perle“.

■•*Prețioasele ridicule* este titlul replicii pe care redacția „Săptămânii” o dă Cristianeii Hâncu, autoarea unei intervenții

masive, care a îndrăznit să-l contrazică pe Eugen Barbu, în calitatea de admiratoare a poeziei tinerilor Mircea Cărtărescu, Florin Iaru și Ion Stratan: „A proliferat în ultimul timp un foarte ciudat soi de «apărătoare din oficiu» ale unor autori pe care revista noastră – și nu numai ea – a îndrăznit să-i mai și critice. Tonul l-a dat o «scriitoare» care, din vanitatea de a se vedea «polemizând» cu Eugen Barbu și de a fi publicată în 150.000 de exemplare, a încercat să convingă publicul cititor că Mircea Cărtărescu, Florin Iaru, Ion Stratan ar scrie o poezie remarcabilă. Demersul ei a fost pe cât de comic, pe atât de inutil, întrucât o sumară comparație a «versurilor» celor în cauză cu pledoaria exuberantă a laudătoarei era de-a dreptul zdrobitoare. Următorul «avocat», de care ne vom ocupa în rândurile care urmează, se numește Cristiana Hâncu. Conform democrației care domnește în presa noastră, reglementată printr-o lege binevenită, și pe care revista «Săptămâna» o respectă și o cultivă constant, interminabilul său «eseu» a fost publicat întocmai. Cred că nici domnia-sa nu se aștepta la atâta sollicitudine, mai ales că textul în cauză era plin de atacuri la persoană împotriva redactorului-șef. Pentru un cititor care n-ar fi cunoscut ultimele volume ale lui Ion Gheorghe, ca și criticile formulate în serialul *La judecata de apoi a poezilor*, cele trei episoade ale Cristinei Hâncu ar fi constituit o surpriză de proporții și ar fi produs indignare față de o revistă care a cutezat să critice pe nedrept un asemenea poet. [...] Așadar, ce rămâne din toată depoziția Cristinei Hâncu? Absolut nimic serios, doar o agitație sterilă de persoană cu nostalgie de pension, o beție de cuvinte zgomotoasă, un gust amar pe care îl produce îndeobște amatorismul agresiv. Singurul care pierde din toată afacerea este Ion Gheorghe care a scris odinioară lucruri remarcabile, dar care astăzi citește monede în cioburi de oglindă și dezgroapă oasele de prin curțile oamenilor, în speranța grotescă de a descoperi piatra filosofală și graiuri antediluviene. Cât despre Cristina Hâncu, să încheiem cu o frază alambicată de-a domniei-sale care i se potrivește de minune: «paranoia pansexuală rămâne, încă, un capitol cu taxinomie deschisă în psihiatria clinică»⁴. ■C.V. Tudor care însoțește echipa de fotbal Steaua peste tot în străinătate, scrie despre *Miracolul de la Sevilla*, prezentând, din interior, atmosfera meciului care a adus echipei militare Cupa campionilor Europeni și celebritatea.

17 mai

• [„Scânteia tineretului” nr. 11495] Pe prima pagină se relatează (cu numeroase imagini fotografice) despre *Vizita prietenească de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu în U.R.S.S.* Atrage atenția sintagma „vizită de lucru”, folosită intens în reportajele consacrate deplasărilor șefului statului prin județele patriei, în care prim-planul era ocupat de ideea că România reprezintă „birul de lucru” al lui Nicolae Ceaușescu. În acest context, vizita primește și alte semnificații, autonome, în raport cu o deplasare la „marele prieten de la Răsărit”. De altfel, în numele următoare ale „Scânteii tineretului” vor fi făcute ample rela-

tări de la „vizitele de lucru” efectuate de șeful partidului și țării în câteva din județele din nord-vestul țării: Satu Mare (21 mai), Maramureș și Sălaj (23 – 24 mai), continuate de Cuvântarea de la al III-lea Congres al Consiliilor de conducere din Agricultură (30 mai).

• **[„Luceafărul”, nr. 20]** Împlinirea 50 de ani de la Procesul de la Brașov este noul eveniment politic care ține prima pagină. Este reprodusă telegrama adresată eroului din Procesul de la Brașov de către „participanții la manifestările consacrate omagierii a 50 de ani de la procesul comuniștilor și militanților antifasciști de la Brașov”. □•Sub titlul *S-a întâmplat în anul 1936...* anului 1936 însoțesc telegrama Folosind extrase (pe ore și minute) din „Curentul” și „Universul”, Emil Poenaru le transformă proză: „Moment de solemnitate dramatică. În cadrul procedurii numită de «identificare», grefierul face strigarea arestaților [...] Nicolae Ceaușescu... Răspunsul celui strigat răsună clar, rostit cu fruntea sus, ceea ce îl face pe grefier să se oprească câteva clipe, înainte de a continua. O privire fugară ajunge pentru a reține portretul unui adolescent frumos, dar cu o expresie dărză, neînduplecată, pe față, de om matur.” Autorul își încheie fragmentul document cu fraza: „La vârsta când alții abia se desprind de jocurile copilăriei, de lumea basmelor, deschizând mirați ochii spre înțelegerea lumii, tânărul Nicolae Ceaușescu pășea cu hotărâre spre afirmarea personalității sale, spre împlinirea destinului său de revoluționar cu conduită exemplară. □•Cercetătorul clujean Mircea Popa îi consacră poetului din vechime, Emil Isac, la centenarul nașterii acestuia articolul *Un poet al socialismului*: Tot despre Emil Isac semnează texte □•Vasile Netea, *Gazetarul militant*, Vasile Macoviciuc (*Poematica Ardealului*) □•Z. Cârlogea (*Insurgența modernismului*). □•Scriind despre noua apariție a lui Stelian Neagoe Nicolae Iorga, *Ultimele*, Ilie Bădescu consemnează în textul *Marele umanist* faptul că „în «testamentul științific» găsit pe masa de lucru a lui Nicolae Iorga... se putea citi această tulburătoare frază: «Aș fi voit să am mai mult talent poetic pentru a fi mai aproape de adevăr»”. Și adaugă: „Aceste *Ultime...*, ale lui Iorga sunt cele mai patetice mărturii ale unei conștiințe naționale ofensate de brutalitatea absurdă a unui nou imperiu care apăruse în orizontul medial al istoriei europene. Începând cu anul 1938 și până în ultimele clipe de viață, N. Iorga va desfășura unul dintre cele mai neobișnuite războaie în care își aflau înfruntarea *omul național și omul imperial*. □•La cronică edițiilor, Nicolae Georgescu face comentarii pe marginea ediției scoase de Eugen Barbu cu două decenii în urmă. În față de a se aminti că ediția Al. Oprea-Eugen Barbu a reprezentat, în accepțiunea lui N. Georgescu, tentativa de a schimba optica asupra scriitorului prin strângerea la un loc a „proprietății sale”, cronică nu este una de ediții ci un eseu pe marginea apartenenței lui Istrati la literaturile română și franceză: □•În anul internațional al păcii, Nicolae Țic (*Să servim viața!*) iar omul de televiziune Nicolae Melinescu, evocă, dintre ideile fertile ale păcii, *Dreptul la cultură – componentă fundamentală a dreptului omului*. ■•M. Ungheanu sem-

nează cronică literară la ciclul românesc *Zăpezile de-acum un veac*, al lui Paul Anghel, mai precis la *Cutremurul*, pe care îl califică drept un roman politic: Cutremurul e un roman care fixează condiția dramatică a României în context european”. □•Artur Silvestri se oprește al *Autoportret*-ul lui Mihai Duțescu, în care devoalează reprezentarea orfică a mitului cu același nume: □•La *Note. Atitudini*, rubrică în care se mai poartă polemici stradale, Artur Silvestri ia în răspăr activitatea unora dintre redactorii studenți (dacă mai sunt, adaugă autorul articolului) etichetați drept necunoscuți „reprezentativi”. Oximoronul se naște din cauză că A. S. nu se arată de acord cu Paul Nancă, liderul de la revista „Convingeri comuniste”, de a-i numi autori reprezentativi și nici cu auto-decretata opinie că ar fi „reprezentativi”. Cei vizați sunt Dan Silviu Boerescu, Horia Gârbea, Ramona Fotiade. □•I. Nestor se întreabă, de această dată oprindu-se asupra Suplimentului literar artistic al „Scânteii Tineretului” dacă Mircea Dinescu este *Contemporan cu ei*?: „Într-o rubrică veselă (care amintește palid de *Cartea cu prieteni*, a lui Fănuș Neagu), *Ei sunt contemporanii mei*, Mircea Dinescu se arată a fi cât de poate de sever cu cei aflați, din motive lesne de înțeles, în imposibilitatea de a se apăra”. Sunt amintiți Al. T. Stamatiad și D. I. Suchianu. □•La *Cartea de debut*, Alexandru Condeescu recenzează *Un poet tipograf*, cartea lui Sandu Ștefănescu, *Poemele dragostei de țară* (Albatros, 1986). □•La rubrica *Revista străină*, se oferă informații despre „profesorul Marshall McLuhan, cunoscut teoretician al mijloacelor de comunicare în masă” și declarațiile acestuia făcute cu prilejul unui interviu acordat revistei pariziene „Realités”, fără a se preciza că McLuhan părăsise această lume în urmă cu șase ani. □•După succesul de la Sevilla al echipe de fotbal Steaua București, proaspătă campionă europeană, Fănuș Neagu nu pierde ocazia să adauge la rubrica sa, *Sport*: „Ultima ora: Aflu că ghinion, în spaniolă, se zice «El Ducadam»”. ■•Suplimentul „Dunărea”, care la prima sa apariție se numise „Cenaclu brăilean” conține, grafic, un *Omagiu 65*. Fănuș Neagu semnează editorialul *De început*: „În aceste câteva pagini, loc fermecat de lumină în viața nouă a Brăilei, vor încerca să-și ia zborul spre scânteietoarele spații ale împlinirii creatorii de frumos... din marele oraș portuar și din câmpia grâului în care aceasta își leagă prin veacuri legenda”. □•La rubrica *Scrisori de acasă*, N. Grigore Mărășanu își evocă, pentru început, locurile natale, satul Mărașu, unde nu se poate ajunge pe uscat și de la care a împrumutat numele său literar □•Despre Miha Dragomir, poet cu obârșie brăileană, scriu Gh. Lupașcu (*Metaforă și Istorie*), Petre Vaduri (*O poetică a angajării*), Lucian Chișu (*Căutătorul de comori*) și Cornelii Ifrim (*Prietene, aceste versuri...*). □•Două poezii inedite ale lui Miha Dragomir prefătează, pe prima pagină din „Dunărea”, textele consacrate poetului. ■•Articolul lui Panait Istrati, *Întâi Mai la Brăila*, în care este vorba și despre militantul socialist Ștefan Gheorghiu, asigură coloratura ideologică a numărului. □•Despre ziarul socialist „Lampa” care apărea în urbea de la Dunăre face referiri istoricul Ionel Cădea.

• [„SLAST”, nr. 20] Grigore Traian Pop și Aurel Codoban comentează, sub titlul *Pentru o mai dreaptă cinstire a trecutului*, relativ recent apărutul volum al lui Petru Comarnescu *Kalocagathon* (Eminescu, 1985): Pe aceeași primă pagină, Mihai Beniuc este prezent cu poezia *Veacul nou*: „Ani șaizeci și cinci. Iar vârsta-i crește,/Dar el, Partidul, nu îmbătrânește./ El an de an mai tânăr se tot face/ În truda lui și lupta pentru pace”. ■•Apare, restituită în segmentul de proză, rubrica *Viața literaturii*: □•Voicu Bugariu îl trece în rândul prozatorilor de anticipație pe Lucian Ionică: „Fără a se exprima prin țâșniri spectaculoase, dar curgând într-un fir constant, talentul real al lui Lucian Ionică (de el țin intuițiile psihologice, scriitura curată, cu unele întorsături stilistice agreabile) s-a exprimat și în câteva articole de critică SF, unde apar argumente judicioase în favoarea unei anticipații situate la nivelul oricărei literaturi”. □•Ioan Vieru îl are interlocutor pe criticul și istoricul literar Constantin Ciopraga, care tocmai a împlinit 75 de ani: „- *Catedra desăvârșește un critic literar?* – Pentru omul de la catedră, obligat prin însăși misiunea sa la actualizarea continuă, contactele cu generațiile în formație constituie negreșit factori stimulatori. Catedra implică orientare sistematică, rigoare efort spre sinteză, aspirație de a crea perspective. Seminarul e atelier și laborator, spațiu spiritual în care ideile circulă alternant de la catedră spre amfiteatru și invers”. □•După cunoscutul volum de aforisme al lui Lucian Blaga, Constantin Sorescu folosește același titlu pentru a comenta cartea lui Constantin Barbu, *Rostirea esențială. Eseu despre reamintirea Ființei* (S.R., 1986): „Pietrele pe care le-a sortat Constantin Barbu sunt de o foarte bună calitate. Cum răspunsul îl deține, ca noi toți, de la Eminescu (*Archaeus este singura realitate pe lume*), nu-i rămâne decât să proiecteze și să înalțe *templul*. Dacă aș fi filosof, aș spune: iată, s-a născut un filosof”. □•T. T. Coșovei salută entuziast prezența lui Gheorghe Iova cu *Texte* (în antologia de debut *Nouă poeți*, C. R., 1984): „Rare sunt momentele când de sub clopotul de vid al textului evadează moleculele emoției poetice – ca în poemul *bătrânul în marginea drumului*... Este acesta semnul că Gheorghe Iova va trebui, cel puțin în poezie, să renunțe la textualizarea strugurilor prea înalți și, firește, prea acri ai vreunui sentiment. Altminteri, el va rămâne autorul dezolant în naivitatea sa al unor texte despre «o amintire în locul unei tristeți [...] un model de propoziție în locul unei propoziții/ un strigăt în locul spaimei»”. □•Mariana Panduru răspunde foarte pe scurt întrebărilor din cadrul anchetei *Tânără generație de creatori, o generație din întreaga țară*. □•Nicolae Panea se oprește la *Rostire și transparență la Cezar Ivănescu*: „Exclamativul ca act al rostirii este mereu primul semn al poeziei, celelalte sunt semne ale produsului rostirii și sunt indisolubil legate de organizarea strofico-semantică, apărând la începutul fiecărei strofe sau mai bine spus, nucleu semantic. Poezia trăiește prin rostire, textul prin interpretare. Poezia este unică, textul este infinit, poezia este invarianta, textul – variantele”. □• *Elefantul de porțelan* întruchipează, în viziunea lui Mircea Dinescu pe Gheorghe Tomozei

et comp: „După executarea unor reușite autoportrete arctmboldiene (tomatele, strugurii, cartofii – împrumutați ce-i drept de la Arghezi, Dimov, Brumaru -) Tomozei și-a cules proprii nervi într-un ierbar original, superb și înmiresmat. Drama i-a jucat și de data asta renghiul. Elefantul pe care și l-a introdus în magazinul de teracote și porțelanuri fine – în speranța mult visatului dezastru – s-a dovedit a fi (din fericire sau din păcate) tot din porțelan”. □•Pe ultima pagină a acestui număr, Roxana Sorescu semnează studiul *Creangă și Sadoveanu. Scenarii justițiare sau nici o faptă fără plată*.

20 mai

● [„**Scânteia tineretului**” nr. 11497] Se prezintă informativ *Premiile pentru creație literar – artistică ale UTC pe anii 1984 și 1985*: „În cadrul unei festivități care a avut loc sâmbătă, 17 mai 1986, în Capitală, s-au înmănat premiile pentru creație literar-artistică ale Uniunii Tineretului Comunist pe anii 1984 și 1985. La festivitate a participat și a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim secretar al C.C. al U.T.C. Participanții la manifestare au dat expresie voinei tinerilor creatori din țara noastră de a-și spori aportul la îmbogățirea patrimoniului cultural-artistic al patriei cu lucrări al căror conținut să oglindească munca și viața nouă a poporului nostru, a tinerilor, implicarea activă, responsabilă a tineretului în realizarea mărețelor obiective de dezvoltare economico-socială a României stabilite de istoricele hotărâri ale Congresului al XIII-lea al P.C.R., să contribuie la formarea conștiinței socialiste a tinerelor generații, la cultivarea sentimentului datoriei de a face totul pentru a înfăptui neabătut Programul partidului, indicațiile și orientările tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România. Au fost acordate următoarele premii: *Premiul special*: Stelian Neagoe – „*Marea unire a Românilor în izvoare narrative*“, Editura Eminescu; – „*Pagini din cartea rezistenței naționale antifasciste și antiimperialiste a poporului român*“ (vol. I), Editura Eminescu; Literatură social-politică: Mihai E. Ionescu – *Puterea cuvântului (Propaganda mișcării de rezistență în România 1940-1944)*, Editura Științifică și Enciclopedică; Poezie: Patrel Berceanu – *Întâmplarea cea mare*, Editura Eminescu, Marin Lupșanu – *Între viață și moarte*, Editura Cartea Românească, Ioan Moldovan – *Exerciții de transparență*, Editura Cartea Românească; Debut: Daniel Corbu – *Intrarea în scenă*, Editura Albatros, Constantin Preda – *Sora mea înserarea*, în volumul colectiv *Zboruri lirice*, Editura Scrisul Românesc, Constantin Severin – *Duminica realului*, Editura Junimea, Nicolae Sava – *Fericit precum mirele*, Editura Junimea, Rodian Drăgoi – *Către iarnă*, Editura Albatros, Viktor Ernst Peppel – *Vizită acasă (Besuch zu Hause)*, Editura Albatros; Proza: Constantin Stan – *Noapți de trecere*, Editura Cartea Românească, Tudor Vlad – *Ascensiune nocturnă*, Editura Cartea Românească; Debut Eugen Mihăescu – *Țăranii de plati-*

nă, Editura Eminescu, Critică și istorie literară: Marian Odangiu – *Romanul politic*, Editura Facla, Mircea Scarlat – *Istoria poeziei românești*, vol. II, Editura Minerva; Debut: Victor Atanasiu – *Viața lui Ilie Moromete*, Editura Cartea Românească; Publicistică-Reportaj: Simona Vârzaru – *Prin țările române – călători străini din secolul al XIX-lea*, Editura Sport-Turism, Petre Domșa – *Corăbii în inima Dobrogei*, Editura Albatros, Cornel Brahaș – *24 de ore pentru destinul României*, Editura Eminescu; Literatură de anticipație tehnico-științifică: Alexandru Ungureanu – *Marele prag*, Editura Albatros, Constantin Schifirneț – *Generație și cultură*, Editura Albatros; Poezie: Carolina Ilinca – *Tirania visului II*, Editura Cartea Românească, Domnița Petri – *Celălalt*, Editura Cartea Românească; Debut: Tudor Cristian Roșca – *Memorii*, Editura Junimea; Proză: Petru Cimpoeșu – *Firesc*, Editura Cartea Românească; Debut: Dumitru Toma – *Ioana și alte duminici*, Editura Eminescu, Cristian Teodorescu – *Maestrul de lumini*, Editura Cartea Românească, Tudor Stancu – *Mirosul prafului de pușcă*, în volumul colectiv *Proze*, Editura Albatros, Lucian Vasiliu – *Să alergăm împreună*, Editura Junimea; Critică și istorie literară: Mihai Dascăl – *Ediție critică Cezar Petrescu*, Editura Minerva, Ion Holban – *Hortensia Papadat-Bengescu*, Editura Albatros; Debut: Sultana Craia – *Orizontul rustic în literatura română*, Editura Eminescu, Constantin Barbu – *Rostirea esențială*, Editura Scrisul Românesc, Marius Ghica – *Facerea poemului*, Editura Scrisul Românesc; Publicistică-reportaj: Monica Teiușan-Zvirjinschi – *Ah, această viață ca la Holly-wood*, Editura Albatros, Ion Simion Pop – *Vedere din turnul de control*, Editura Sport-Turism; Literatură de anticipație tehnico-științifică: Biró László Péter – *Verigi posibile*, Editura Kriterion.

22 mai

- **[„Munca” nr. 21]** Ion Văduva Poenaru face o prezentare a volumului *Omagiu*, apărut la editura Eminescu.

- **[„România literară”, nr. 21]** Editorial consacrat lui Nicolae Ceaușescu se intitulează *Cu țara, pentru țară*: „Acest nou și fecund dialog cu țara, cu oamenii muncii, cu reprezentanții organelor locale de partid și de stat, cu cadre de răspundere din industrie și agricultură reprezintă cu strălucire stilul de lucru propriu activității secretarului general al partidului, concepției sale revoluționare, înaltului său umanism socialist. Marile sarcini care stau în fața întregii noastre națiuni, efortul susținut și responsabil pentru asigurarea unei înaintări ferme către socialism și comunism constituie obiectivul primordial al dialogului neîntrerupt al secretarului general al partidului cu poporul, cu oamenii muncii, cu țara. Un dialog pentru țară, pentru viitorul său luminos și fericit”.

□•Ideii i se alătură Ion Horea cu articolul-reportaj *Drumuri în istorie*: „Am venit aici să cunoaștem mai bine legea zilelor noastre, de edificare a prezentului și viitorului țării, să cunoaștem oamenii din mâinile și din priceperea cărora se ivesc atâtea minunății, am venit într-o istorie care se mărturisește la fiecare

pas, de foarte departe, și din timpul propriei noastre biografii, am venit să omagiem în spiritul mărturisirilor noastre Partidul Comunist Român, poporul român și pe conducătorul țării, pentru jumătatea de veac din istoria luptelor întru dreptate socială, libertate și independență națională, în această primăvară aniversară, încărcată de marile probleme ale lumii care cer sinceritatea, participarea și ardoarea ființei noastre, a fiecăruia”. ■•Pe prima pagină este anunțat *Centenar Emil Isac*, autorii textelor omagiale fiind, toți, transilvăneni. □•Ion Brad teoretizează un conceptul *Homo Militans*: „Să-i urmăm exemplul noi, cei care l-am cunoscut îndeaproape, cei care-l cunosc doar prin operă, ca să-i cinstim memoria cum se cuvine unui adevărat *homo novus, homo militans*, după denumirea ce i-au dat-o criticii încă din tinerețe”. □•*Doina nouă* se intitulează intervenția lui Dumitru Micu: „Cel dintâi poet modernist din ținutul traversat de Mureș, Târnave și Someș este, la o sută de ani de la naștere, un autor ce nu trebuie doar *citat*, obligatoriu, printre reprezentanții simbolismului. Poate fi și *citit*, pentru el însuși”. □•Gheorghe Grigurcu deapănă *Pseudoamintiri*: „Stângăciile, ezitățile, ca și doleanțele, eventual stridente, ale poetului pot fi socotite notele unui jurnal, ale unei confesiuni netrucate, peste intenția ca atare a scriiturii lirice. De unde și ținuta de laborator a acestei creații, plină de unelte pe care le-au preluat alții, cu o mână mai sigură, din substanțele de care s-au folosit alții, într-o combinatorie mai norocoasă. În sensul cel mai nemijlocit, n-am putea vorbi, în cazul lui Emil Isac, de un poet-experiment? Oricum, cred că mai ales într-o astfel de înțelegere i-am putea prelungi prezența vie între noi, acum, la un veac după naștere”. □•Ion Dodu Bălan evocă *Schimbătoarea soartă a poetului*: „Poezia lui Emil Isac, profund modernă ca expresie și viziune, reprezintă alături de aceea a lui Aron Cotruș, un moment de vârf în evoluția liricii sociale românești pe care l-au scăldat și razele unei glorii solare, dar l-au bătut și vânturile dușmăniei și obtuzității estetice, care bântuiau din când în când prin vlășia literelor noastre”. □•La *Breviar*, Șerban Cioculescu comentează *Corespondența lui Vasile Alecsandri* (2): „Recitându-i în zilele noastre poemele eroice și corespondența în jurul lor, resimți aceeași emoție ca aceea a contemporanilor săi, dar unora dintre noi le e rușine să-și mărturisească procesul, în ochii lor, de ocară, al lacrimației”. □•În paginile de critică și istorie literară Mircea Mancaș (*Alexandru Philippide, critic literar și eseist*), plasează inclusiv cugetarea poetului sub semnele romantismului: „Nu este greu de observat că majoritatea studiilor și eseurilor din *Scriitorul și Arta lui*, ca și a celor din volumul amintit mai sus, atestă indirect afinitatea lui cu predispoziția sau preferințele literare ale celor marcați de un fond romantic structural. Căci – după părerea autorului – «romantismul, înainte de a fi o mișcare literară, este o predispoziție sufletească, o atitudine bine caracterizată față de viață și lume... Firea romantică e atrasă de propriile-i adâncuri». Philippide e aici în perfect consens cu ideile lui Fr. Schlegel despre esența poeziei, care acordă primordialitate spiritului romantic, căci «specia romantică de poezie este... oarecum arta

poetică însăși: Într-un anumit *sens*, orice poezie este sau trebuie să fie romantică». □•Monica Spiridon (*Metafora vie*, comentează *Lumea în două zile*, de G. Bălăiță: „În toate privințele, *Lumea în două zile* este un roman al balansului, pândit de fatalitatea lui doi: vara și iarna; credința și gluma; adevărul și minciuna; ziua și noaptea; casa *de apă* și cea *de turtă dulce* etc. *Romanul transformă tensiunea – cea a metaforei – în obiect și totodată în mit structural*: literatura, la fel ca lumea fictivă a lui George Bălăiță, se întemeiază pe un paradox ontologic, al cărui model ar putea să fie Metafora, *ea nu este niciodată ce este și spune totdeauna altceva/ mai mult decât arată* „. □•Sub titlul *Romanul autobiografic*, Ioan Holban, care scrie, despre *Logica* lui Radu Cosașu: „Admirabil scrisă, *Logica* este cartea unei etape a existenței despre care literatura lui Radu Cosașu nu se rostise; acolo unde se sfârșește biografia (lui Radu Cosașu), firul vieții fiind astfel refăcut, întregit, din perspectiva integratoare a aventurii conștiinței: *Logica* este romanul *vieții* de până la *text* și, în același timp, una din cărțile (alături de *Viața ca o pradă* de Marin Preda și *Vârstele rațiunii* de Paul Georgescu) despre cărțile și scriitorii unei importante generații literare postbelice. În altă ordine, *Logica* este un încântător roman despre *obsedantul deceniu*”. □•Sunt prezentate cele mai recente două apariții ale revistei „Caiete critice”. Primul, stârnește comentarii la anchetă-dezbatere: Din cel deal doilea se detașează rubrica finală: □•Nicolae Manolescu scrie despre *Ritm și rimă în prozodia românească*, o tentativă de ordonare în lirica noastră, datorată matematicianului Mihai Dinu: „Autorul este un matematician căruia nu-i lipsește pregătirea lingvistică și el încearcă prima abordare generativistă (sau, cum se mai spune, transformățională) a problemei ritmului și rimei în poezia noastră. Trebuie să subliniez din capul locului că ambiția declarată a lui Mihai Dinu este de a elabora un model original și nu de a aplica unele străine concepute să răspundă exigențelor altor limbaje poetice, chiar dacă reține din acestea din urmă ideea existenței unei metrici ritmice abstracte și a unei colecții de reguli care permit realizarea ei concretă”. □•Studiul lui Romul Munteanu (*Clasicism și baroc*, Ed. Univers), devine prilej pentru Mihai Zamfir de a-l felicita la cea de-a 60-a aniversare: „Monografia despre *Clasicism și baroc* marchează încă o etapă pe un drum ascendent, tot mai dificil în condițiile abundenței bibliografice – tot mai riscant în condițiile accesului dificil la cărțile recente de specialitate. Autorul monografiei de față a împlinit de curând 60 de ani: pentru genul de contribuții căruia Romul Munteanu i s-a consacrat, este vârsta marilor realizări. O vârstă care, din păcate, va trece întotdeauna abia observată în cazul unui om de cultură și va fi atent notată în cazul unui scriitor, chiar dacă acesta are înălțime medie. Pe regizorul spectacolului baroc nu credem că acest lucru să-l mire: cine a studiat cu pasiune desfășurarea infinită a literaturii proteice a barocului s-a pătruns probabil și de vanitatea ei”. □•*Critica formă de ucenicie*, se intitulează cronică lui Mircea Iorgulescu la recenta cartea a lui Ion Cristoiu: „Privind cu ochi de prozator *Lumea literaturii*, Ion

Cristoiu decupează situații, replici, gesturi, comportamente, corespunzând propriei viziuni narative. O viziune lucidă, atentă la «micile semne», coerentă și personală”. □•Despre *Temele romanului* [*Schimbarea la față*, C.R., 1986, de Mihai Sin] Eugen Simion arată: „Cine vrea să-și facă o idee despre stilul și temele romanului românesc de azi poate citi cu folos cartea recentă a lui Mihai Sin, un analist subțire preocupat de psihologia cuplurilor sentimentale. Dar cum drama *erotică* depinde enorm, în lumea modernă, de psihologia socială, prozatorul face și un studiu atent al mentalităților, urmărește evoluția grupurilor socio-culturale și introduce din loc în loc în roman scurte eseuri pe teme acute de politologie (despre mecanismul puterii și apariția mitului politic, despre «micul șef» și psihologul succesului). Romanul nu mai are, în acest caz, o intrigă unitară, temele apar și dispar după o lege imprevizibilă, scenariul epic este fragmentat, naratorii își pasează povestirea ca într-un joc rapid, cu multe obstrucții, penalizări, reluări etc. [...] Autorul transcrie într-o proză densă, inteligentă, stările eroilor săi și lasă timpul din afara cărții să rezolve dramele care s-au declanșat în interiorul ei. [...] Romanul, în ansamblu, este substanțial, are o tipologie originală și iese din rând prin calitatea speculației intelectuale. Nu i-aș reproșa lui Mihai Sin (prozator deosebit de înzestrat) decât abuzul de fragmentarism într-un gen care trebuie să aibă, totuși, coerență și armonie. Eseurile despre *micul șef* și despre *cum a fost posibil ?* din *Cartea întâi*, bine construite, în sine, sunt complet detașate de scenariul romanului. Integrarea lor în substanța epică a cărții era necesară”. □•Laurențiu Ulici își continuă peregrinările printre scriitorii moldoveni ai generației șaptezeci, ajungând la cel deal XXV-lea episod, în care o prezintă, la început, pe Mariana Filimon: „Percepția cromatică și preferința pentru floral și acvatic caracterizează lirica Marinei Filimon, poetă cu evoluția lentă și șovăitoare, interesată mai puțin de performanță în peisaj și mai mult de eliberarea unor impresii vechi, devenite în timp săcâitoare pentru cronicizare romanțioasă”. □•Îi vine rândul, apoi, lui Nicolae Ionel: „Captiv voluptuos al mirajului orfic, contemplator narcisist și iconofil al Cuvântului, poetul a dezvoltat în trei plachete unul și același motiv liric într-una și aceeași atitudine: motivul e mistica verbului, accesul titanic la dezmarginire prin topirea identității în cuvânt”. □•Poezia și proza numărului sunt asigurate de Șt. Aug. Doinaș, Petre Ghelmez, Al. Jebeleanu, respectiv Tudor Dumitru Savu (*Fortul Cardon*) și Profira Sadoveanu.

• [„*Tribuna*”, nr. 21] Numărul interferează cu ediția a VI-a a festivalului Lucian Blaga, desfășurată la 25 de ani de la moartea poetului. Majoritatea celor prezenți la manifestările omagiale participă cu evocări, eseuri, comentarii critice ori istorico-literare în prezentul număr, care devine unul tematic, consacrate marelui poet. □•Ion Vlad semnează eseul *Lucian Blaga și orizontul spațial*: „Scriind despre *orizontul temporal* al conștiinței și asociindu-i acesteia *orizontul spațial*, Lucian Blaga instituie, nu numai în *Trilogia culturii*, la care ne referim acum, un sistem conceptual de natură să proiecteze discursul filoso-

fic și să confirme motivele creației, ale confesiunilor și ale existenței Poetului. Opera însăși produce argumentele viziunii dominate de coordonatele spațio-temporale ale unei lumi ce-și caută reprezentările cele mai elocvente pentru un univers luminat și ordonat de sentimentul istoriei și al unui *topos* esențial”.

□•Al. Căprariu scrie *Cu albastru de Lancrăm*: „Un crâmpiei de hazard a făcut ca, în urmă cu mai mulți ani, la o palmă de vreme după moartea Poetului, să mă aflu pe lângă Zaharia Stancu – într-un drum de la Sibiu spre cetatea de poezie clujeană. Ieșisem din Sebeș spre Lancrăm, iar pe partea dreaptă a șoselei se făcea o curte mare unde se aflau tractoare, camioane, mașini – cred că era o *oază de reparații* – iar printre ele, culcată la pământ, bine-cunoscuta statuie a lui Blaga, aceea pe care o datorăm mâinilor binecuvântate ale lui Romul Ladea. Uimirea și îndurerarea tuturor au fost imense. Sosit la Cluj, Zaharia Stancu a făcut, atunci, ceea ce era datoria și dreptul să facă un Președinte al Uniunii Scriitorilor pentru un confrate. La scurt timp, bronzul statuii lui Blaga și-a recâștigat dreptul la starea firească, aceea verticală”.

□•Pe aceeași pagină, *Antologia „Tribuna”* conține poezia *Vară în jurul cetății* de Lucian Blaga: Sub genericul *Permanența clasicilor*, apar și alte articole, informații, poezii, portrete și comentarii critice: Petru Poantă privește dinspre actualitate spre *Blaga, postbelicul*: „Blaga, ca de altfel și Arghezi sau Bacovia, sunt principalii catalizatori ai liricii contemporane, însă prin opera lor interbelică, Blaga postbelicul era deja un mit, mai mult evitat decât cultivat și sunt convins că (supremă ironie) a făcut totul să-și alinte existența; dar nu a abjurat. Teribilă trebuie să fi fost fericirea, de un păgânism rafinat, a lui Lucian Blaga. Nu a vrut să învețe nimic din vicleniile lui Arghezi, s-o fi amuzat, probabil, de viclesugurile reportericești ale lui Dan Deșliu, și, după cum se știe, l-au mâniat enorm insinuările lui Mihai Beniuc. Marginalizat fiind, cu siguranță a profitat de genialitate. O întâlnire ilicită cu Blaga era, în deceniul șase, o favoare, dacă nu cumva chiar o temă pe care mulți și-o revendică astăzi ca un act de eroism. Lucian Blaga rămâne, în fond, un mare mister, ca toți marii ardeleni”.

□•Achim Mihu scrie despre discipolul lui Gergson, *Georges Sorel și Lucian Blaga*, legătură pe care nu o consideră doar „livrescă”.

□•Liviu Zăpârțan prezintă *Ideea unității naționale* la Blaga: „Blaga se înscrie în acest sens într-o filiație de idei ce-și are începuturile scrise în Nicolae Olahus, în lucrările lui Grigore Ureche și Miron Costin, ale lui D. Cantemir și Petru Maior căci pentru toți ideea unității popoului român se întemeiază pe originea sa comună, pe unitatea de limbă, pe cultura materială și spirituală unitară”.

□•Aurel Codoban este prezent cu eseul *Metaforă și ontologie*: „Din această diferență, sau din faptul că incognoscibilul nu este totodată și nesemnificabil, mai rezultă de asemenea că misterul Ființei, deși de necunoscut potrivit statutului ontologic, contribuie totuși la modelarea lumii omului pe calea semnificării”.

□•Maria Vodă Căpușan, *Metaforă și cunoaștere*: „Recitim fraza lui Blaga despre cunoașterea luciferică și împărăția ei și o recunoaștem deopotrivă ca pe o minune a lumii și a Logosului”. Vasile

Sălăjan (*Năzuința constructivă*): „Cineva a observat că tehnica blagiană de construcție a discursului dramaturgic e, citez, «mitizarea în prelungirea unor repere istorice»; observație cred, restrictivă, ce nu ține cont de specificul dramatic și ideologic al operei. [...] Este un înțeles, și cel mai adânc, al opțiunilor ideologice și estetice ale unei secțiuni a operei lui L. Blaga, cea dramatică”.

□•Petre Bucșa îi dedică poema *Lucian Blaga*: „La curțile dorului și ale nemuririi/ajungând/ Lucian Blaga e numai cântec/ numai cuvânt...” □•Mircea Vaida i se alătură cu o *Petală de mai*: ■•Marian Papahagi comentează în cadrul cronicii literare *Două ediții Blaga*: „Într-o concurență ce nu poate fi decât stimulative apar, cu o bună periodicitate, volumele celor două inițiative distincte de reeditare integrală a operei blagiene: ediția Dorli Blaga (începută în 1974) și ediția George Gană (începută în 1982). Mai avansată prima (a ajuns la volumul al nouălea), ce nu se vrea o întreprindere critică, ci mai mult un repertoriu definitiv, aflată, cealaltă, cu al treilea volum, la începutul retipăririi teatrului, ele își au, ambele, rostul lor „. □•În aceeași ordine de idei, Pompiliu Teodor evocă perioada când Lucian Blaga a funcționat ca director al Bibliotecii Academiei din Cluj. □•Teohar Mihadaș descrie „plecarea” poetului spre biserică și cimitirul din Lancrăm, prefațată de următoarele amănunte: vizita (la morga spitalului) a Veturiei Goga, a unei tinere admiratoare, a pictorului băimărean Mihai Olos, refuzul și răspunsul – „e al vostru, nu mă interesează, faceți ce știți” – al președintelui Uniunii Scriitorilor, autorul romanului *Pe muchie de cuțit*, într-un moment penibil și birocratic, drumul cu camionul Academiei la Lancrăm și înmormântarea poetului. Ion Buzași îl prezintă pe Blaga în ipostaza de personaj literar în romanele lui Marin Preda, Ion Lăncrăjan și Ion Maxim, convenind că „Lucian Blaga apare ca un personaj episodic, nuanțând și conturând climatul cultural și literar al epocii. Este în afară de orice îndoială că Blaga-poetul și filosoful – nu se suprapune exact peste imaginea personajului literar Lucian Blaga”. Sub titlul Valori românești în perspectivă universală, Keith Hitchins este prezent cu textul *Lucian Blaga – literatură și filosofie*. ■•La *Cronica idelor literare*, Adrian Marino dezvoltă eseistic ambiguitatea pe care i-a produs-o ultima carte a lui Ion Pop, *Jocul poeziei* (C.R., 1985): „Trebuie s-o spunem deschis, căci altfel critica devine anunț la mica publicitate sau simplă formalitate: ultima carte a lui Ion Pop, *Jocul poeziei* (București, Cartea Românească, 1985, 430 p.) ne-a produs impresii oarecum ambigue. Pe de o parte, simpatizăm deschis cu tema lucrării sale și cu nivelul general de abordare. Pe de alta, unele repere și orientări, în special teoretico-istorice, nu dau chiar deplină satisfacție. [...] Constatăm doar că un distins critic și eseist român mai tânăr (care este și poet) nu simte nevoia să se integreze, să se revendice și de la o tradiție culturală internă, pe care apoi s-o îmbogățească. Noi vedem critica și estetica literară română ca o creștere organică prin momente variabile de accelerare. Alții cred că istoria începe cu ei și că înainte de textul lor n-a fost decât *tabula rasa*, situație destul de generalizantă. Deose-

bire de puncte de vedere, fără relație directă cu volumul de față, imposibil de arbitrat în acest cadru. Ne-a făcut sinceră plăcere, descoperirea în schimb, în aplicațiile analitice ale lui Ion Pop, un bogat material pe tema *antiliteraturii*. [...] Furat de regula jocului său critic, Ion Pop pare mai curând înclinat să acorde o conștiință poetică (*ludică, jocul de-a literatura*) mult prea dezvoltată unor poeți mai curând empirici, supraevaluați, inegali (Topîrceni ai epocii, de pildă), în orice caz fără *artă poetică* foarte subtilă, în toate cazurile. [...] Când obiectul jocului devine limbajul, literatura, poezia însăși, asistăm la ceea ce s-a numit (epigonic în poezia și critica noastră) *comedia literaturii*. Jocul liber devine atunci o formă de *antiliteratură*. Contribuția cea mai originală a lui Ion Pop merge tocmai în această direcție: semnalare și punerea în lumină a unui întreg filon *antiliterar* în poezia română, începând cu Bacovia, până la poeții anilor '80. Comentariul este scris cu pătrundere, dar și cu un aer – pe alocuri – cam aproximativ și *flo*”. ■•Eugen Uricaru anunță că s-au împlinit fix 1400 de ani, mai precis diferența dintre 1986 și 586, când s-a auzit prima dată pronunțat *torna, torna, fratre*, ca un strigăt în graiul străromân, nu ca o comandă militară: „în acest vârtej nemaipomenit de întunecat, nelăsând nicio zare de lumină către cei care viețuia cu urmași ai Romei și ai Daciei, neclintiți pe aceleași vetre de secole, pe neașteptat se aude un strigăt, un țipăt de nou născut”. Comentariul care urmează este istorie literarizată ficțional, cu morală adusă la zi, tot pe căile imaginației creatoare: „samarele contemporaneității sunt mult mai fragile, mult mai scumpe, mult mai înspăimântătoare”.

23 mai

• [„**Contemporanul**”, nr. 21] A.I. Zăinescu (*Un destin eroic*) evocă vizita scriitorilor bucureșteni la Brașov, prilejuită de sărbătorirea, cu fast, de către întreaga presă, a împlinirii unei jumătăți de secol de la Procesului în care a fost judecat tânărul Nicolae Ceaușescu, la Brașov: „Un tânăr comunist, așadar, era prigonit și purtat spre judecată acum cincizeci de ani, îi erau judecate și primeau sentințe drastice idealurile în urma cărora lupta și pentru înfăptuirea căroro partidul îi încredinșase sarcini și răspunderi deosebite. Era cunoscut și urmărit mai dinainte, pentru că aceste idealuri aveau și o biografie de acum, purtau și un nume, aveau și fișe în dosarele organelor de urmărire dar aveau fișe deja în istorie, cartea era abia la început, cartea începea să se scrie., Iar la Brașov acum cincizeci de ani, s-au scris printre cele dintâi capitole. O biografie de excepție și un destin de excepție. Un nume de tânăr erou comunist, un destin revoluționar. Era în 1936 și peste alți trei ani istoria care ieșea în piețele publice și înflăcăra la întruniri ale celor care o făureau, la un întâi mai, avea să-l reîntâlnească pe noi baricade. [...] Procesul de la Brașov îi pecetluia pentru un timp soarta și tocmai de aceea cartea care începea să se scrie este și glorioasă și dramatică și eroică, unică prin întregul său conținut. [...] Am poposit, scriitori din toată țara, tocmai în aceste zile, la Brașov, să omagiem prin scrisul

nostru însuși chipul său eroic și înălțător”. □•Laurențiu Ulici deschide prima pagină cu *Primăvara culturală*: „Poezia, muzica, dansul, artele plastice, filmul, științele sociale și științele fizice, tot ceea ce intră în complexa sferă semantică a culturii poate fi regăsit în fiecare acțiune din oricare colț al țării. Și totuși, nu sunt două asemenea acțiuni la fel. Există un specific al locului și există, mai ales, oameni feluriți, care, implicați într-o manifestare culturală, îi dau un aspect inconfundabil, eliminând astfel riscul repetiției și al monotoniei. [...] În fond «primăvara culturală» este o angajare a spiritului de inițiativă și de răspundere al unor oameni în fața alor oameni, al celor care făptuiesc actul de cultură în fața celor care se hrănesc cu el, în ultimă instanță al creatorului de valori spirituale în fața receptorului și judecătorului acestora. Așadar o angajare prin dialog și pentru dialog ale cărei consecințe: împlinirea spirituală, înnoibilarea sufletului, cunoașterea mai adâncă a celor văzute și nevăzute sunt incompatibile cu orice viziune birocratică. Câtă pasiune atâta eficiență în acțiunea culturală – spunea o mai veche lozincă din vremea pionieratului nostru. [...] Și poate că prima bucurie pe care mi-a dat-o această «primăvară culturală» prin diversitatea și amploarea manifestărilor ei se constituie într-o dovadă imperativă că investiția în cultură, în creșterea spirituală a oamenilor este calea certitudinilor în conservarea dinamică a specificului ființei noastre naționale”.

■•O altă orientare tematică a numărului de față, o constituie articolele privitoare la cultivarea și păstrarea limbii române departe de influențele străine și efectele poluatoare ale argoului. Pledoariile sunt semnate de Ion Coja (*Un efort de lungă durată*: „E bine să se discute problemele limbii române, dar numai discuțiile nu sunt suficiente. Spuneam mai sus că «exprimându-ne metaforic, limba română a știut ăș se apere». Am folosit cuvântul *metaforic* pentru a nu fi greșit înțeles: limba română propriu-zis nu se poate apăra. Ea trebuie apărată.[...] Școala nu cultivă limba română, ci o corupe... Facultățile de filologie nu pregătesc nici ele profesori de limba română cu o concepție anumită, clară despre cultivarea limbii române. [...] Cred că înșiși profesorii de limba română (deci și subsemnatul) s-ar cuveni să e recalifice în calitatea lor de vorbitori în public ai limbii române, să dea, deci, exemplu, mai ales plecând urechea și înțelegând vorbirea autentic populată, populară nu pentru că se vorbește «în popor»” ci pentru că respectă câteva precepte de-ale noastre străvechi, de a vorbi deci ca lumea, și nu ca nelumea, așa cum se străduie atâția dintre noi”.

□•George Muntean își alege ca subiect *Graiul în spațiul românesc*, text din care desprindem observația: „Cât și cum comunică cu semenii (incluzând aici și actul receptării), așa și atâta ești”.

□•Nicolae Iuga, profesor din Sighetul Maramației semnează textul *Închinare limbii române*.

□•Același lucru îl fac, dar în versuri, Horia Zilieru și Mihai Duțescu

□•Din îndepărtatul Maramureș, Corneliu Leu trimite un *Reportaj despre starea de patrie*.

□•Cornel Ungureanu realizează profilul de critic literar al lui Mircea Martin în scurtul eseu *Consecvență și fervoare*: „*Singura critică* e cartea care cheamă la

înțelepciune și pe foiletoniști și pe universitari, și pe adepții recenziei și pe cei ai monografiei. Ea ne amintește – și prin primele secțiuni dar și prin interviurile pe care și le anexează – că autorul *Identificărilor* a debutat cu o excelentă culegere de cronici, *Generație și creație*, carte care definea un moment al cronicii literare. Care *opta* cu fermitate și eleganță, pentru o seamă dintre numele anilor 65-70. Dar nu numai despre «generație» și și despre criticii care intrau sau *reapăreau*: în *Generație și creație* Mircea Martin scria despre *Viața lui Alexandru Macedonski* de Adrian Marino, *Călătoriile Renașterii și noi structuri literare* de Edgar Papu, *Liviu Rebreanu* de Lucian Raicu, *Lecturi infidele* de N. Manolescu. Scria, cu alte cuvinte, despre cărți și autori care deschideau noi orizonturi în critica românească. Cum arată tabloul criticii după «douăzeci de ani»? *Singura critică* este cartea în care, în subtext, criticul *repetă* propozițiile de altădată. Nu a greșit, nu s-a afla în eroare; opțiunile lui de atunci au fost cele juste, chiar dacă unii dintre «preferații» de atunci au dispărut din atenția foiletonului curent. De ce au dispărut? Care au fost motivele? *Singura critică* este o carte despre jocul iubirii și al înțelepciunii în actualitatea literară. O carte precisă, profundă, demistificatoare despre bursa actualității. O carte care «reabilitează», care corectează câteva dintre imaginile create de critica foiletonistă. Edgar Papu, Adrian Marino și Gh. Grigurcu sunt autorii care beneficiază de forța polemică, de talentul portretistic și de inteligența analitică a lui Mircea Martin. Aș cita foarte multe rânduri din paginile pe care criticul i le consacră lui Edgar Papu. Mă opresc doar la acesta, sigur fiind că ele sugerează destul privind eleganța discursului critic practicat de Mircea Martin. [...] Arta portretistică a lui Mircea Martin nu evită exclamațiile, confesiunile, paginile colocviale, toate însă urcate repede pe cerul înstelat al ideilor generale. Îndemnurile apar și ele pe acest teritoriu al exigențelor: „Ca să accezi la o asemenea seninătate – ni se spune în cadrul aceluiași splendid eseu – e nevoie să concepi cultura nu ca un refugiu sau ca un reazem, dar ca pe unica rațiune, posibilitate ori șansă de a fi, de a supraviețui. [...] *A iubi cultura în orice condiții* – cam aceasta ar fi ideea acestei cărți de pedagogie numită *Singura critică*“.

□•Romanul lui Corneliu Ștefanache (*Drumuri de fum*, Junimea, 1985) îl preocupă pe George Pruteanu: „Recentul roman al lui Corneliu Ștefanache, *Drumuri de fum* (Junimea, 1985), ilustrează foarte clar cele două tendințe lăuntrice care animă scrisul acestui tenace prozator, profesionist imperturbabil. Pe de o parte, el face efortul apropierei de modalitatea obiectivă de a privi oamenii și faptele; pe de alta, însă, firea sa, puternic înclinată către evaluarea etică explicită, îl face să-și «trădeze» net simpatiile și antipatiile față de personaje. [...] Nu o cronică mi-am propus, ci doar niște adnotări. Exacte, și nu amabil protocolare. N-am să spun că romanul – clar și serios – e o minunăție. M-a iritat o anume ostentație a problematizării. Tensiunea epică scade uneori prea jos. Dar – dacă nu *multe* fapte omenești, măcar câteva întrebări omenești au sânge și nerv în această carte. *Drumuri de fum* e un roman hieratic, trist, sever”.

□•George Chirilă vede în activitatea poetică a lui *Emil Isac, un rapsod militant*: „Antologia și prefața sunt semnate de Ion Oarcăsu, care în decursul anilor s-a ocupat de opera cărturarului și militantului socialist aparținând Transilvaniei. [...] Fiu al Ardealului, bătut de multe suferințe, apropiat oamenilor care trudesc ogoarele nimănu, anunțând prin notele sociale și vizionare, marea poezie a lui Goga, Emil Isac rămâne prin cele mai încheigate poeme ale sale un liric sensibil și adevărat, un militant întru ideea de bine“.

■•Sub titlul generic *Cinstire patriei și partidului*, apar trei recenzii despre literatura militantă.

□•Constantin Davidescu prezintă antologia *Cu glas de aur te cânt, țară* (Eminescu, 1986): „O mărturie impresionantă despre statornicia și profunzimea sentimentului patriotic, despre valențele perene ale atitudinii militante în creația literară o aflăm în cuprinzătorul volum intitulat frumos și sugestiv *Cu glas de aur te cânt, țară*, apărut de curând la Editura Eminescu. Antologie de versuri patriotice și revoluționare dedicată celei de-a 65-a aniversări a Partidului Comunist Român, acest volum oferă o adevărată constelație a celor mai alese gânduri și simțăminte decantate în polifonia versurilor, inspirate din dragostea de patrie, de partid, de istoria noastră glorioasă, trecută și prezentă, din faptele marilor eroi ai neamului. [...] Privită astfel, antologia *Cu glas de aur te cânt, țară* constituie un prețios omagiu adus partidului și conducătorului său, țării și poporului ei, oferind în același timp o imagine pilduitoare despre filonul principal ce a străbătut fără întrerupere cultura noastră în tot ce are mai reprezentativ ca personalități și creații“.

□•Dan Bistrița, mai degrabă pseudonim, recenzează volumul omagial *Un gând pentru partid*, editat de omenii de cultură ieșeni: „Un frumos album antologic, într-o simbioză a culorii și cuvântului scris, tipărește Editura Junimea în această primăvară a patriei. Cartea se constituie într-un vibrant omagiu adus de creatorii ieșeni gloriosului jubileu al partidului: *cei șaiszeci și cinci de ani de la întemeierea sa*. Scriind despre destinul cetății în acești ani de concludente împliniri socialiste în toate sferile de activitate, Mircea Radu Iacoban stăruie mai ales asupra luminilor care dau grandoaarea acestei epoci istorice: «Dacă ar fi să rememorăm zi cu zi eveniment cu eveniment, izbândă cu izbândă, drumul ce l-am parcurs în anii de glorie al EPOCII NICOLE CEAUȘESCU, am afla pretutindeni și totdeauna, gândul inspirat, fapta cutezătoare, demersul vizionar și înțelegerea plină de omenie ce caracterizează rodnică activitate a secretarului general, spre binele țării, spre slava României socialiste». Creatorii ieșeni de astăzi, în emoționante metafore plastice și literare, reconstituie câteva dintre momentele edificatoare ale devenirii orașului lor în aceste ultime două decenii. În reproduceri de artă și articole se subliniază contribuția oamenilor muncii conduși de comuniștii români la dezvoltarea patriei socialiste, a acestei părți de țară pe care secretarul general al partidului a vizitat-o în repetate rânduri. Rezultatele acestor vizite se văd azi de către noi toți. [...] Noile dimensiuni ale culturii, umanismul artei noastre contemporane, prezența eroului comunist în lucrările creatorilor ieșeni sunt

câteva dintre ideile cuprinse în articole semnate de Liviu Leonte, Andi Andrieș, Ion Țăranu, Corneliu Ștefanache, Vicențiu Donose, Virgil Cuțitaru, N.V. Turcu ș.a. Poeții ieșeni, de la cei consacrați la cei mai tineri, aduc în imagini alese omagiul lor patriei, partidului, conducătorului strălucit al națiunii noastre socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] Febrilitatea acestor clipe de construcție, mișcarea de seve în trunchiul arborilor falnici, a semințelor în tulpine sunt surprinse în poeme aparținând lui Ovidiu Genaru, Emilian Marcu, Paul Balahur, V. Constantinescu, Angela Traian ș.a. O mențiune specială se cuvine acordată ilustrațiilor semnate de artiștii plastici ieșeni: Dan Hatmanu, Liviu Suhar, Lucreția Filioleanu, Al. Ichim, Gh. Brădățean, D. Gavrilean, V. Condu-rache ș.a. *Un gând pentru partid* este cartea de inimă a creatorilor ieșeni afirmați în aceste anotimpuri de rodnicie și soare. □•C. Teodorescu scrie despre antologia *De la clipă la istorie*, scoasă la editura Militară: „Cum poate deveni o antologie de reportaje o veritabilă frescă a realizărilor din vremea noastră o dovedește volumul recent apărut la Editura Militară, *De la clipă la istorie*. Autorii, reporterii ai «Scânteii», realizează această performanță printr-un montaj inspirat de texte scrise cu talent, cu priză la eveniment, în care, deopotrivă, este înregistrată *clipa* cu fidelitate și pulsează un acut sentiment al *istoriei*. Citez din poemul prefață de Nicolae Dragoș: «Cu pasiune și talent autorii acestei cărți de reportaje, născută dintr-o inspirată inițiativă a Editurii Militare, și-au împletit itinerarele vieții lor cu itinerarele mereu semnificative, profund simbolice ale celor ce – învățând din lecția de măreție și demnitate a generațiilor înaintașe – înalță noile și impresionantele monumente ale muncii, superbele cariatide ale prezentului, temeliile durabile ale viitorului comunist al patriei!» [...] Noile poduri «sărind cu eleganță, la Cernavodă, Medgidia, Basarabi și Agigea, peste proaspetele ape ale celui de-al patrulea braț al fluviului – cunoscut sub numele de Canalul Dunăre-Marea Neagră» prilejuiesc lui Victor Vântu o pasionantă incursiune în istoria construcției de poduri în țara noastră. Mircea Bunea derulează pentru cititori povestea Întreprinderii «Progresul» din Brăila: de la «Franco-Română». [...] Înfățișând prezentul nuvelisticii românești, imaginea celui mai mare port al țării, Constanța, chipuri de navigatori de pe vapoarele României contemporane, Adrian Vasilescu evocă momentul emoționant al lansării la apă a primului vas construit în țara noastră. Scriind despre performanțele tehnice ale constructorilor de avioane ROMBAC, despre solemnitatea zborului inaugural al aeronavei ROMBAC 1-11, Victor Vântu și Ilie Tănăsache amintesc de pionierii aeronauticii românești Vuia, Vlaicu, Coandă. În reportajul său despre ceea ce inspirat numește *Un oraș numit...Portul Oțelului*, Ilie Tănăsache scrie: «Pe platoul Smârdanului, acum, un sfert de veac, Partidul Comunist Român, gloriosul partid comunist, a hotărât aici locul celui mai puternic izvor de metal». Cheia de boltă a volumului, reportajul lui Dionisie Șincan *Oameni la răscrucea istoriei* evocă file de istorie, evenimente, premergătoare prin semnificațiile lor actului de la 23 August '44 Ziua aceea de la răs-

crucea istoriei este reconstituită, fierbinte, culegând amintirile unora dintre cei care atunci s-au aflat în miezul evenimentelor. Vorbind despre evenimente ale prezentului, cu un acut sentiment al timpului, George-Radu Chirovici descrie schimbările petrecute în viața și în felul de a gândi ale piteștenilor după apariția în orașul lor a uzinei de autoturisme. [...] În reportajul dedicat unei alte împliniri de anvergură a zilelor noastre, *Gorjul mineresc*, Anica Florea scrie emoționant despre înfrățirea în muncă a oamenilor veniți din toate colțurile țării, nu ca «detașați în minerit», ci ca «atașați ai meseriei de miner» pe meleagurile gorjene. În *Pentru cununa de rod a Câmpiei Române* Mihai Negulescu înfățișează eroismul în vreme de pace al geniștilor care răspund prezent pe «frontul» de pe ogoare. Despre acest eroism în vremuri de pace al militarilor scrie Mihai Caranfil reconstituind momente pline de dramatism din istoria monumentalei căi a Transfăgărășanului. Scrise când alert, când în desfășurări ample, pline de culoare având acea poezie pe care o emană faptele de viață, reportajele cărții alcătuiesc împreună un adevărat roman, în același timp istoric și de actualitate“.

• [„**Cronica**”, nr. 21] Lică Rugină stă de vorbă cu Nicolae Velea. Prilejul îl constituie vârsta lui Nicolae Velea, sărbătorită prin intermediul acestui interviu: „[...] –*Ați împlinit în această primăvară (13 aprilie) cincizeci de ani, fapt care și determină, într-un fel, prezența mea la dumneavoastră; care-i plăcerea de căpetenie a lui Nicolae Velea, acum, la 50 de ani?* – Să visez că râd prin somn și să mă trezesc râzând. [...] – *Între cititorii «Cronicii» sunt – lucru firesc – foarte mulți tineri, socotesc că i-ar interesa (noi, mai vârstnicii, mai cunoaștem câte ceva) împrejurările, momentul în care ați debutat. Poarta... – Poarta este debutul editorial, însă pentru mine contează – cel puțin la fel de mult – debutul ca scris, ca «ieșire în lume». Acesta a fost sub forma unor scurte însemnări în «Viața studentescă». A contat și faptul că eram cam strâmtorât cu banii, aveam doar bursă de merit – nu și obișnuită – pe care o cheltuiam în cea mai mare parte în talcioc! Pe cărți... [...] – *Mi se pare că sunteți un fost viitor critic literar.* – Da, am fost la «Gazeta literară», tot în faza de pre-debut editorial, o dată și împreună cu G. Dimisianu, Șt. Cazimir... Scriam despre cărțile care apăreau atunci, am scris și despre Leonov, care, repet, mă umilește. – *«Umilește», ați spus?* – Da, pentru mine sunt asemenea autori – nu foarte mulți. Dar vreau să vă mai spun ceva: am avut prilejul să-l cunosc pe Leonov. L-am întâlnit în drum spre Iasnaia Poliana. Era un bătrânel împuținat de vârstă, cu care n-am schimbat prea multe vorbe: el nu știa românește, eu, cu rusa mea din facultate... ne-am înțeles mai mult din priviri. [...] – *Anii șizeci, când v-ați afirmat dumneavoastră, au marcat o etapă de referință în literatură, în istoria noastră literară. E vorba de o generație, de o «echipă de talente, care apar mănunchi», ca să vă citez iarăși. Aș nota câteva aprecieri, câteva precizări, cum să spun?, mai «la obiect». – Orice om se eschivează să numere, să enumere, așa că mă voi eschiva și eu. V-am spus: colegii mei de generație,**

foarte mulți dintre ei, au scris, scriu admirabil. – *Nu știu, în cazul meu o fi vorba de structură, o fi vorba de profesiunea de gazetar, dar întotdeauna m-au deranjat (la lectură) aceste reticențe – foarte frecvent întâlnite, foarte ome-nești, recunosc. Mă gândesc să nu mai fie și alți cititori ca mine, de aceea in-sist să îngustăm un pic din spațiul «eschivelor», cum ziceți dumneavoastră.* – Bine, voi face o excepție de data asta pentru Bănulescu, care a adus o victorie a prozei și pentru prietenul meu Fănuș Neagu. – *Fiindcă suntem la proză, mie îmi impune, ca romancier, și Augustin Buzura: construiește solid, cu temeini-cie și gravitate ardelenească, este tenace și surprinzător în analize și, spre deosebire de ardeleni, adică de prejudecata legată de ei, are (adică personaje-le sale au) umor – de calitate și memorabil. Un lucru este cert: Buzura e unul din cei mai citiți scriitori de astăzi.* – Este un scriitor remarcabil; soția mea – ea însăși prozatoare – a făcut o adevărată pasiune pentru cărțile lui; dar dacă tot am depășit granițele «generației mele», mai citez și pe tinerii Mircea Ne-delciu și Ștefan Agopian, aflați într-un foarte promițător orizont. Spun «promi-țător» pentru că încă sunt revoltător de tineri. – *Dintre poeți?* – Tomozei și Baltag; restul... toți îmi plac. – *Generația dumneavoastră a afirmat și o critică literară puternică...* – Critica, în general, mi-a fost favorabilă... – *Nu-mi amin-tesc afirmațiile și argumentația lui Manolescu, nu pot controla pe loc, cât de gravă este «cârtirea», dar de Eugen Simion, de G. Dimisianu, de ceilalți care au scris atât de mult și entuziast despre dumneavoastră ce mai ziceți:* – Și Eu-gen Simion – din pricina lui am avut și discuții cu soția, care-mi reproșează că de ce nu-l laud pe Eugen Simion, care mă laudă. Eu spun că nu-i suficient și important acest lucru. El mă scoate un fel de emul al lui Marin Preda. – *Ei, face niște aprecieri, care la o lectură grăbită ar putea lăsa o asemenea impresie, însă e de recunoscut că «dă cezarului (Velea) ce-i al cezarului».* – De, s-ar putea. Dar eu voiam să spun altceva, când ați început iarăși cu exemplificările, anume că, fără îndoială, critica literară își are importanța ei într-o cultură, într-o literatură. Dar pentru scriitor, luat în parte ca individ, pentru destinul, pentru traiectoria lui literară critica nu are niciun rol. – *Afirmație cam dură...* – Nu, exact”. ■•La distanță de mai bine de o lună, reacția polemică a mai vârstnicu-lui Gavril Istrati față de mai tânărul Mihai Drăgan ajunge la publicul cititor. Se numește *În jurul unei „precizări”*: „Într-o *Precizare* pe care Mihai Drăgan o semnează în «Cronica» din 4 aprilie, el mă face atent că lecțiunile respective, considerate nepotrivite de mine, provin din ediția a doua a lui Petru Creția (M. Eminescu, *Poezii, Proză literară*, 1984) și mă socotește vinovat că nu-i împăr-tășesc punct de vedere. Mă acuză că aș fi săvârșit «o mică eroare» în ceea ce am spus. I se pare că n-am citit «întregul și filologic» textele eminesciene, deși nu era greu să se convingă, din articolul meu, de faptul contrar. O lectură ca *amiază-noaptea*, pe care nu ne-o confirmă nici textul inițial din «Convorbiri literare», nici cele controlate de mine din aproximativ douăzeci de ediții, de mai târziu, printre care și cea a lui Petru Creția, din 1978, este preferată de Mi-

hai Drăgan pe motivul că apare în ediția a doua a lui Creția (1984). El nu s-a întrebat, încă, de unde vine aceasta și ce motive avem s-o preferăm celeilalte. Nu ne dă, se înțelege, niciun fel de lămurire, ci se mulțumește să afirme: «am reluat textul, potrivit unei uzanțe editoriale actuale, după această ultimă editare a prozei literare a lui Eminescu». Nu mi se pare a fi un argument acesta și m-am adresat ediției pe care a îngrijit-o Aurelia Rusu, după mărturisirea lui Creția, însuși, care în vol. I (1984), pag. 6, spune textual: «Pentru *Făt-Frumos din lacrimă* am folosit textul din *Opere alese, III* (1974), colaționat cu textul priniceps din «Convorbiri literare» (1871). Ni s-a părut însă de stricta noastră datorie să ținem seama de toate corecțiunile acceptabile propuse de Aurelia Rusu în volumul CI din *Opere alese*, publicat la Minerva în 1982 și consacrat prozei literare. [...] Nu insist asupra nedelicateței, și neadevărului, pe care îl conține afirmația că aș fi făcut observațiile formulate pe baza unei lecturi care s-ar rezuma la câteva fraze, pe sărite. Reaua credință n-a constituit și nu va constitui, niciodată un argument în discuție. Nu pot ascunde faptul că încerc un sentiment pe care îmi vine greu să-l definesc văzând pe un fost student al meu nu ocolește, cu știință, adevărul și încearcă să-l deformeze. De aceea mă opresc aici, deși s-ar mai putea întârzia asupra altor afirmații asemănătoare, ca și asupra unor insinuări sau atitudini cel puțin nepotrivite, de care sper să nu mai am prilejul să mai vorbesc. Regret că am fost pus în situația, jenantă, de a «polemiza» cu unul dintre foștii mei studenți. Nu m-a supărat și nu mă supără nicio observație întemeiată, asupra părerilor mele, indiferent de cine ar fi făcută. Dar n-am să fiu niciodată de acord cu cei care abat, intenționat, discuția din făgașul ei propriu și îți atribuie păcate pe care nu le-ai săvârșit». ■ În *Leonardo Da Vinci, gândire (creier) și creativitate*, Liviu Pendefunda, medic și poet, semnează cu titlul dr. (în medicină) articolul său *Scrierea „în oglindă”*, în care pune față în față argumentele unor neurologi, cu privire la faptul că scrierea cu mâna stângă ar fi rezultatul unei hemiplegii. ■ Cronicile literare din numărul prezent se referă la Nicolae Manolescu (*O ușă abia întredeschisă*, C.R., 1986), în fapt volumul al șaselea din *Teme*, pe care îl analizează Al. Călinescu: „Umbla, la un moment dat, zvonul (pornit, cum se întâmplă, din surse și pricini misterioase) că Nicolae Manolescu va publica la începutul acestui an o carte de proză. Zvonul nu s-a confirmat: *O ușă abia întredeschisă* (Cartea Românească, 1986) este un titlu care «maschează» un nou volum – al șaselea – din seria de *Teme*. Mai mult, răspunzând la întrebarea: «De ce nu scriu roman?», autorul arată că acceptă, ca cititor, codurile, regulile și convențiile literaturii, dar că ar fi incapabil să le respecte și să le utilizeze ca scriitor: i-ar «mirosi» imediat a artificiu, a clișeu, a ceva «déjà lu». Explicația e plauzibilă, dar mă îndoiesc că ne putem mulțumi cu ea. Oare prozatorii moderni nu au și ei conștiința artificiuului, nu știu că se încadrează în anumite serii literare și că se raportează (prin acceptare sau respingere) la anumite modele? Nu e oare tocmai capacitatea de a stăpâni convențiile semnul vocației de prozator? Din punctul

său de vedere, Valéry avea neîndoiebnic dreptate, dar afirmația sa ar trebui răsturnată: romancier e acela care e capabil să scrie, fără să se crispeze: «marchiza ieși la ora cinci». Totuși, volumul lui Nicolae Manolescu include și o proză «propriu-zisă» intitulată *Ruleta*. Povestirea (amintind de atmosfera prozelor lui Eliade) e construită la un moment dat în jurul unui laitmotiv în care nu mă pot împiedica să nu văd un ecou (involuntar?) al butadei valéryene: «hoțul vine la ora zece». Alungat pe ușă, clișeu reintră – deghizat sumar, în speranța că nu va fi recunoscut – pe fereastră; însă nu asta e, ca să zic așa, «hiba»; dând răspunsul pe care l-am citat mai sus, criticul găsește de fapt încă un prilej de a pune în evidență *adevărata* sa vocație, precum și gradul înalt de «profesionalizare» la care a ajuns scrisul său. [...] «Omul e stilul», mai spune undeva Nicolae Manolescu, înțelegând prin aceasta că «dacă scrisul exprimă pe cel care scrie, la rândul lui, cel care scrie ia cu timpul chipul scrisului său». *Teme-le*, așa cum s-a remarcat, exprimă poate – dat fiind și caracterul lor nu o dată direct confesiv – cel mai bine personalitatea lui Nicolae Manolescu; dar, totodată, autorul lor a luat, în timp, chipul *Teme-lor* sale. Citind, criticul se (re)citește pe sine: iar cititul, la rândul lui, «cere» – am văzut – scris...“. □•Ioan Holban folosește titlul *Duplex Iași-Cluj* pentru a prezenta cartea clujeanului Valentin Tașcu, *Poezia poeziei de azi*, apărută la Junimea, 1985, pe care o critică în ansamblu arătându-se mai concesiv spre final: „Titlul noului volum de critică al lui Valentin Tașcu, *Poezia poeziei de azi* (Ed. «Junimea», 1985), este voit ambiguu; cititorul se poate întreba, firește, dacă autorul are în vedere realizările de excepție ale liricii noastre (titlul fiind citit, în acest caz, ca un superlativ absolut) sau dacă nu cumva scriind despre poezie, criticul produce el însuși text poetice. Observând sumarul și trecând la lectura articolelor, titlul și «miza» cărții se dezvăluie în orizontul celei de-a doua înțelegeri: Valentin Tașcu se lasă provocat, în chip deliberat, de obiectul său de studiu, poetizând mai mult decât interpretând. [...] Autorul «ascunde» judecățile de valoare «printre rânduri», mărturisind a nu crede că «menirea criticii ar fi execuția». Dar ocolirea verdictului, a ierarhiei valorice, privează actul critic de unul dintre rolurile sale cele mai importante: a selecta doar în virtutea «preselecției» editurilor și a te baza doar pe gustul editorului este cu totul insuficient dacă nu chiar aberant pentru a întocmi un volum de critică. Altfel ar sta lucrurile, poate, dacă autorii analizați ar face parte dintre valorile sigure ale literaturii noastre contemporane. [...] Profilurile autorilor clujeni și ieșeni se constituie în general din descrierile cărților acestora, în succesiunea lor, articolele lui Valentin Tașcu fiind niște colaje ale recenziilor «de întâmpinare» scrise la data apariției volumelor de poezie. [...] Clujul poetic ocupă cea mai mare parte a volumului, portretele poezilor de acolo fiind în genere exacte și oferind, cu câteva excepții (Ion Pop, Adrian Popescu), o imagine apropiată de realitatea valorică a scrisului acestora. Profilurile ieșenilor sunt însă incomplete dacă nu chiar greșite. [...] Lipsesc apoi din acest volum două minime articole de sinteză în care Valentin Tașcu ar

fi putut trasa direcțiile de evoluție a poeziei zonelor explorate, precum și relația lor cu *tradiția* acestor teritorii lirice. [...] Chiar dacă primează «dialogul cvasimetaforic» cu textele poetice, vizibil și în «licențele» critice (basmic fiorelnic, străbunăitate, catedratică, inșanjabilă) nu numai în absența judecăților de valoare, volumul lui Valentin Tașcu interesează, totuși, în secțiunile sale mici (analiza unui volum sau altuia) și în câteva observații cu caracter general care privesc literatura populară, «egoismul» universului poetic, semiotica și poezia”. □•Volumul al doilea al romanului Silviei Obreja-Cernichevici, *Efemeride II*, Junimea, 1985 (primul volum apărut în 1981) este prezentat de Zaharia Sângerzan. Criticul îl consideră o cronică de familie reconstituită cu mijloacele povestirii, scrisă cu multă pasiune pentru faptele de viață concrete, pentru adevărul existenței omului: „Romanul ne amintește de târgurile de provincie ale lui Mihail Sadoveanu și Cezar Petrescu, de «durerile înăbușite»... [...] *Efemeride* este radiografia morală și socială a unei lumi care trăiește drama imposibilității de a-și depăși condiția. Filmul acestui clan este pentru Silvia Obreja-Cernichevici o bună ocazie de a-i acorda o identitate epică“. □•În pagina consacrată literaturii străine, Ștefan Avădanei îl prezintă pe Jerry McGuire, poet american din Buffalo „marele oraș de lângă Niagara, care predă literatură contemporană și poetică la Universitatea «Al. I. Cuza» din Iași”, traducându-i poemele *Balet pentru două urechi*, *Cele trei animale*, „*Cultivați și faceți muzică*”, *Două poezii despre jocuri* și scurtissima *Autostopist/ Poet*: „«Oh, nu» spuse el. / Sunt de cealaltă parte”.

• [„**Flacăra**”, nr. 21] Ilie Purcaru semnează amplul text *Un tânăr curajos vorbea în numele viitorului*: „Primul bărbat al României socialiste, omul care numește cu numele lui o epocă, secretarul general al P.C.R. și președintele Republicii, acoperă cu statura sa mai bine de cinci decenii din istoria partidului și a neamului; deceniile cele mai zbuțumate, dar și cele mai dense, m cele mai glorioase din trecerea prin vremuri a românilor. Ce daltă va sculpta această statură, ce daltă va izbuti să surprindă încordarea eroică, bărbătească, neslăbită de cinci decenii, efortul de smulgere – vezi «Gigantul» lui Paciura! –, cu doar două mâini, a pământului românesc din chingile beznelor și de proiectare a lui cu fața spre soare, în universul și în viitor? Nimic nu i-a fost și nu-i este mai sfânt decât partidul, poporul, țara. Pe care nimeni altul nu le-a slujit cu atâta credință, cu atâta neșovăire, cu atâta ardoare, umplând până la desăvârșire un străvechi ideal popular, cel al Eroului preocupat nu de sine, ci de cei mulți. Nicolae Ceaușescu – Erou între eroii națiunii române“. □•Prilejuit de același eveniment, o jumătate de secol de la Procesul de la Brașov, Al. Balaci publică scurtul articol *Speranțe împlinite*: „Am făcut parte din grupul numeros de scriitori care, în aceste zile ale primăverii și speranțelor umaniste, au călătorit în inima țării, la Brașov, pentru evocarea unor evenimente istorice din lupta comuniștilor, reprezentată emblematic de procesul militanților comuniști și antifasciști, din urmă cu cincizeci de ani, și dintre care se profilează lumi-

noasă figura tânărului patriot revoluționar, devenit conducătorul destinelor prezentului și viitorului poporului român, tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] Omagiind la Brașov, istorice pagini din trecutul de luptă al partidului și al aceleia care astăzi este conducătorul poporului român, scriitorii și-au exprimat o dată mai mult deplina încredere într-un univers dimensionat de libertate spirituală și de echitate, în care se însumează toate energiile creatoare pentru gigantică operă comună, de construire a celei mai luminoase dintre orânduiri, și în al cărei creuzet umanist se modelează omul nou, făuritorul și stăpânul viitorului“.

■ *Flacăra pentru minte inimă și literatură*, găzduiește un interviu luat poetului Al. Andrițoiu: „Așa v-ați reîntors, deci, în orașul în care, până mai ieri, alaltăieri erați adolescent, licean, visând prin preajma statuii lui Iosif Vulcan, marele dirigitor al Familiei, descoperitorul lui Eminescu. Sunt convins că rați copleșit de emoție, de visuri... – Despre acele emoții și acele visuri ce m-au încercat atunci și care încă mă mai încearcă și azi aș vorbi cu nesaț o zi și-o noapte și tot n-aș termina. Dar nu cred că asta ar fi chiar așa de important. Important ar fi faptul că am marșat, cum se spune, pe încrederea ce mi se acorda, întrucât gazetarul și omul de cultură din mine simțeau încă din prolog noua deschidere a politicii noastre culturale proaspăt legiferată spiritual de Congresul al IX-lea, – «Familia» fiind prima revistă ctitorită imediat după istoricul Congres. În noua atmosferă culturală, am putut alcătui o redacție solidă, de oameni tineri cu toții, culți și serioși, nu numai prin formația mea culturală și prin flerul meu de gazetar, ci și printr-o confrerie literară pe care aș dori-o perpetuă. *Ioanichie Olteanu* mi l-a recomandat pe *Nicolae Balotă*, *Titus Popovici*, pe *Ovidiu Cotruș*, *Eugen Barbu*, pe *Ion Popovici*, ca secretar de redacție. Pe *Radu Enescu* l-am adus de la Cluj și l-am aclimatizat total, făcându-l orădean pe toată viața. [...] Pe *Gheorghe Grigurcu* îl știam de când era elev ca pe un adevărat fenomen de însumare și de fină decantare a culturii, drept pentru care i-am încredințat încă de la primul număr cronică literară pe toate genurile literare. De peste două decenii a rămas cronicarul revistei, publicând în paginile ei, cu fluență, peste 250 de cronici, așa că mă miră «dezamăgirea» pe care i-aș fi produs-o, cum zicea el, recent, în interviul din revista dumneavoastră. Dar nu mă supăr, îl iubesc și-l prețuiesc în continuare și rămâne același, al nostru, mereu. *Dumitru Chirilă*, după mine unul din cei mai buni cronicari dramatici din România, era la angajare, un condei format. *Stelian Vasilescu*, istoric al teatrului, un pasionat încă de pe atunci. Iar *François Pamfil*, pe care mi-l recomandase, *Mircea Bradu*, un condei bine exersat în cronică plastică. Adăugați, vă rog, la acestea, modestul meu merit de a-i convinge pe fostul meu coleg de liceu, *Mircea Malița*, să se urnească din lumea cifrelor și din dialectica diplomației în aria ademenitoare a frumosului [...] transfigurat, încă la zenitul ei și azi, care este eseul de filozofie a culturii și, în mare, la colaborarea foștilor cenacliști de la Sibiu, polarizați în destinul revistei și vă veți da seama că am avut șansa și mi-am creat șansa de-a alcătui o redacție și un cerc de co-

laboratori în sensul cel mai fericit al cuvântului“. □•Al. Piru prezintă *Poezia simbolistă românească*, antologia în trei volume îngrijită de Zina Molcuț: „Din lectura poezilor școlii simboliste, autoarea deduce, mai totdeauna plauzibil, cu numeroase exemple, neevitând să se repete, în zece capitole, care este arta poetică a reprezentanților, cum concep ei noțiunea de poet, preocuparea lor de parfumi, culori, sunete, corespunderi și sinestezii predominarea la simbolisti a stărilor de melancolie, splin, ennui, urit, prezența unor metafore obsedante (termenul e al lui Charles Mauron), tendința evaziunii, erotica simbolistă, perspectiva ironică și existența ca spectacol, orgie sau carnaval, comicul și tragicul, cum se structurează poezia elementelor (pământul, apa, focul și aerul, după Bachelard, *La Terre et les reveries de la volonté, essai, sur l'imagination des forces, La Terre et les reveris du repos, essais sur les images de l'intimité, L'eau et les rêves, essai sur l'imagination de la matière, La Psychanalyse du feu, L'air et les songes, essai sur l'imagination du mouvement*), cum apar spațiul și timpul în poezia simbolistă (Bachelard, *Poétique de l'espace*, Poulet, *Etudes sur le temps humain*, Blanchot, *L'espace littéraire*). Cu oricâtă grijă, granița aspectelor nu este totdeauna respectată, din cauză că fenomenele sunt interpretate din perspectiva lor simbolică, multilaterală“. ■•Despre *Gala teatrului istoric* scrie Tania Radu. ■•La *Atelierul literar* ținut de Geo Dumitrescu și consacrat debuturilor, sunt publicați cu scurte creații lirice Varujan Vosganian și Iulian Boldea.

• [„**Orizont**”, nr. 21] *Anghel Dumbrăveanu în BPT*, este evenimentul săptămânii, pe care îl anunță cei doi cronicari literari timișoreni, Mircea Mihăieș și Cornel Ungureanu. Urmează analiza volumului, făcută de ambii, din care desprindem: □•Mircea Mihăieș: „Am scris aceste rânduri în chip de introduce-re la o sumară analiză a antologiei publicate de Anghel Dumbrăveanu în cea mai prestigioasă colecție literară de la noi «Biblioteca pentru toți». Așadar, *Iarna imperială* ne propune un Anghel Dumbrăveanu sărbătorec. Un poet în ediție definitivă, dacă se poate spune așa, un poet ce nu mai are de trecut decât o singură vamă: a luptei cu timpul. Selecția de acum, cea mai substanțială, publicată până în prezent de către poet, redă cu maximă fidelitate, caracteristicile creației lui Anghel Dumbrăveanu. De la melancolia romantică a primelor versuri până la ceremonialul sobru, cu inteligența lui poetică devenită principal autor al scenariului liric, și până la etapa actuală, a ultimelor două sau trei cărți, în care discursul poetic este înlocuit de o astrologie a iluziei, drumul poeziei lui Anghel Dumbrăveanu s-a modificat simțitor. [...] Cele cinci secțiuni de organizare a volumului sporesc de tot atâtea ori drumul unei deveniri. Al unei posibile, dorite, calculate transformări. În fiecare din aceste cicluri, în noile nuclee de închegare a discursului se produce o identică, tulburătoare dislocare a cuvintelor și a sensului. Versul nu mai comunică, versul constată. O răceală de bun augur s-a așternut peste pagină, fixând-o în așteptarea marilor glaciațiuni poetice. Eul poetic, multiplicat până la obsesie, este și un receptor

al «fluidelor cosmice» (după cum observă Marcel Pop-Corniș, în excelenta prefață a volumului). [...] Poet al iubirii, în primele cărți, dar și al «emblemelor soarelui» și al «euritmiilor mării», Anghel Dumbrăveanu se dovedește, citit retrospectiv, unul din poeții definitiv seduși de fascinația poeziei existențiale”.

□•Cornel Ungureanu: „O apariție în *Biblioteca pentru toți* iese din cadrul obișnuit al premierelor literare, atrăgându-ne atenția asupra unei relații de obicei mitologice: prezentul și viitorul literaturii sunt prinse într-o acoladă, menită să sublinieze investiția de încredere a publicului în opțiunile unui scriitor. Clasicizarea, cu alte cuvinte, își caută și își găsește, și astfel, argumentele. Ieșirea din timpul consacrat al literaturii – al generației – în numele căreia intraseră în arenă uimitorii tineri ai anilor '60 – nu înseamnă, în poezia lui Anghel Dumbrăveanu, desolidarizare față de valorile începutului. [...] Aceasta este *Iarna imperială*. Geografia frigului primește conotațiile și forța timpului sărbătoresc. El, poetul, e acela care transfigurează. Care poate da lumii sensurile ei adânci, care poate reda peisajului strălucirea eternității. Lumea strălucitoare a lui Anghel Dumbrăveanu ne redescoperă sensurile vechii credințe în Poet. Între inedite, câteva excepționale care subliniază, sensurile vechii credințe în Poet. Între inedite, câteva excepționale care subliniază, din alt unghi, drepturile poeziei în cetate, statuează opțiunile unui clasic”.

□•Un scurt portret, făcut de Gh. Mocuța lui Gheorghe Schwartz se intitulează *Strategii narrative*: □•Despre *A treia față a lui Umberto Eco*, traducând unul dintre articolele de presă ale acestuia, strânse recent în volumul *Războiul falsului*, amintește Margareta Gyrcsik: „Investigând civilizația cotidianului și inventariind, cu un surâs ironic, «minunile» lumii moderne, semioticianul pătrunde într-un univers al falsului căruia încearcă să-l descifreze – pe înțelesul tuturor – mesajele. După teoria semnului și după misterele Evului Mediu, este rândul civilizației cea de toate zilele. După Umberto Eco teoreticianul pentru specialiști, după Eco romancierul pentru erudiți, are cuvântul Umberto – ziaristul pentru toți”.

• **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 21]** *La judecata de apoi a poezilor*, Cezar Baltag este trecut de Eugen Barbu în categoria *Calofili și livrești*: „Cezar Baltag publică rar și cred că bine face spre deosebire de alți poeți industrioși, autori de volume masive în care zac și lucruri notabile, dar și multe versificări, ceea ce înseamnă altceva decât poezie. Anecdotiști de profesie, aceștia din urmă nu au viitor și înregistrarea lor în suita noastră de foiletoane este exclusă. [...] Ca și în alte poeme, există câteva versuri parazitare sau, mai bine zis, mai prozoase, explicite, ceea ce strică unitatea și rigoarea de care poetul e condus, dar toate dificultățile dispar, răscumpărate de, să zicem, acest vers: *marea cu noi s-a umplut*, unde o proliferare uriașă de ființe umane ar secătui imensitatea apelor, ocupând-o. [...] Cu o asemenea poezie putem să ne înfățișăm oriunde în lume, ea, această poezie, făcându-ne să uităm lirica urâtă, cultivată de o generație mai zglobie care dorește înainte de orice să distreze pe cititor, dar pentru acest lucru există comici vestiți ai ecranului, poezia cerând

taină, rigoare, iluminare“. □•Partea a doua din *Critica și coviltirul* este la fel de întinsă, ca și în numărul precedent, ocupând în întregime spațiul tipografic rezervat zonei polemice a revistei: „Metoda critică utilizată în volumul *Ușor cu pianul pe scări* este deosebit de originală. De la declaratele intenții academice și până la realizările propriu-zise, care sunt cât se poate de grotești, autorul a făcut un pas hotărât. [...] După cum nagâțul este cea mai curioasă pasăre de baltă, tot astfel unii critici își agită creasta mirată mai prin toate domeniile, cotrobăind într-o perpetuă stare de agitație, dorind să afle cele mai mărunte și mai picante indicii. Din acest punct de vedere, *Ușor cu pianul pe scări* este cea mai curioasă carte de «studii» pe care am parcurs-o vreodată. [...] Când ai făcut parodii la tinerete, apoi ai tras cu furtunul din produsele lui Prévert și ai continuat cu miștoul ieftin, de baltă, atât în poezie, cât și în romane sau dramaturgie, este imposibil să ceri publicului și criticii să te vadă în purpură împărătească. E ca și cum Louis de Funes l-ar fi jucat pe Hamlet și ar fi cerut asistenței să-l ia în seros. În realitate, Marin Sorescu nu iubește pe nimeni, în afara propriei sale persoane creatoare. Cu aerul că laudă, de fapt el depreciază grosolan operele unor scriitori ca Lucian Blaga, Nichita Stănescu, Ion Lăncrănjan ș.a. [...] Pregătirea culturală a criticului de la Ramuri» a devenit legendară. [...] Rezumând acest ultim volum al lui Marin Sorescu este un monolog ilar, cu ifose academice care ne face să regretăm monologurile mai reușite ale lui Amza Pellea. Dacă în poezia sa prevertiană poate că mai mergea să distragă atenția cu o poantă îndoielnică sau cu un calambur pusilanim în materie de critică și istorie literară lucrurile s-au complicat rău de tot. Texte confuze și aventurări agresive în domenii mult prea grele pentru puterile sale, elogiile celor care l-au lăudat sau de care are nevoie, pe de o parte, și invective pătimașe la adresa aceluia care au cutezat să îl critice (totul conform unui procedeu schematic, manicheist), erori penibile de informație culturală și istorică, dezacorduri gramaticale incredibile, un limbaj argotic și de multe ori trivial – iată ce caracterizează «studiile» lui Marin Sorescu. Aici, o parte de vină pentru această lipsă de măsură o au și anumiți critici, care îl sanctifică pe hituri din Bulzești. Unul, bunăoară, îl așeza lângă Brâncuși, altul în numea «autor cult» ș.a.m.d. De asemenea, se cuvine să formulăm obiecții serioase la adresa pregătirii culturale a doctorului e carte Sorin Mărculescu, ca și în privința conducerii editurii «Cartea Românească», ce a îngăduit apariția unei asemenea lucrări. Și, totuși, în cartea *Ușor cu pianul pe scări* există un final de «studiu» care arată că nu e totul pierdut și că Marin Sorescu mai are o urmă de simț autocritic: «Drept care, ca analfabetul, pusei și eu deștiul»“.

24 mai

• [„*Luceafărul*”, nr. 21] 50 de ani de la *Procesul de la Brașov*, continuă să ocupe prima pagină dimpreună cu istoria romanțată a lui Emil Poenaru, titrată acum *Sub steagul luptei revoluționare*, pavată cu amintiri preluate din

scrierile lui Ion Popescu – Puțuri, secretarul organizației locale București a P.C.R.: □•„Tema” păcii o are loc pe prima pagină în editorialul *Pentru popor, împreună cu poporul*: ■•*Sub semnul Congresului al IX-lea* stă și interviul pe care Mihai Ungheanu i-l ia lui Ion Lăncrănjan, interviu care se deschide cu declarația: „Am jurat și jur pe scriitorii care au perpetuat prin veacuri puterea epică a epopelor homerice”: „- *Romanele dumneavoastră, închinete toate unor momente de cotitură ale societății românești, își aleg eroii și locul de desfășurare din Transilvania. În Cuvânt despre Transilvania nu ați făcut doar o evocare a pământurilor și oamenilor dintre Carpați, ci și o istorie a Transilvaniei, din unghiul dramatic (filonul tragic) propriu viziunii dumneavoastră de prozator. Prefigurează aceste cuvinte despre Transilvania o intrare a roman-cierului Lăncrănjan în problemele istoriei Transilvaniei?* – Cartea amintită de dumneata – *Cuvânt despre Transilvania* – e desprinsă, dintr-o preocupare mai veche, fără a fi totuși o carte de istorie. Ea a fost și este o carte de atitudine, mai mult decât necesară, cum s-a dovedit ulterior. Am fost surprins, tocmai de aceea, de reacțiile negative pe care le-a stârnit, unele dintre ele de-a dreptul furibunde. Unora dintre acuzații le-am răspuns, în scris (a se vedea în acest sens cele două articole din «Vocația constructivă»: *Răstălmăcire după răstălmăcire și În așteptare*) după ce ele s-au produs, altora le-am răspuns dinainte de a se produce, prin tot ceea ce am scris. – *Toată lumea este de acord că în ultimii patruzeci de ani literatura română s-a înnoit de mai multe ori și că ne putem raporta la ea ca la un fenomen reprezentativ al timpului. Care este după dumneavoastră momentul de hotar al literaturii române de după război?* – Un asemenea moment a fost legat de anul 1965, când a avut loc cel de al IX-lea Congres al partidului nostru. Pe drept, aș spune eu, fără a uita însă să adaug că semnele schimbării s-au manifestat mai înainte, cum se întâmplă în orice fenomen, datările propriu-zise marcând ceea ce devine dominant, ceea ce nu ar fi devenit dominant, e cât se poate de clar, dacă nu ar fi avut loc o schimbare de fond. Evenimente istorice de seamă relevă mult mai bine această idee. Actul de la 23 August, a cărui importanță nu mai e nevoie să fie subliniată, nu ar fi putut avea loc, oricât de impecabile ar fi fost organizările, dacă nu ar fi existat o nemulțumire de fond, a întregului popor. Iar nemulțumirea aceasta s-a adunat în sufletul poporului (al întregului popor) în timpul războiului, și mai înainte, în cumplitul și atât de tragicul an 1940, și mai înainte, concretizându-se în cele din urmă în participarea întregului popor la actul istoric amintit. Aș stăruii puțin asupra acestui eveniment, dar nu pentru a duce până la capăt paralela schițată, ci pentru că am aflat că există *teoreticieni* care susțin că poporul român – poporul care a făcut Unirea din 1918, poporul care a participat desculț și dezbrăcat la Războiul pentru independență, poporul care a făcut prin secole dovada unei energii inepuizabile! – s-ar afla într-un stadiu de dezvoltare echivalent cu *vegetalul (!?)*, el nefăcând altceva decât să se înfioare – abia dacă se înfioară – în fața evenimentelor. Dincolo de reproșul acesta se află altceva,

bineînțele, denigrarea rămâne însă denigrare, lipsa ei de îndreptățire vădindu-i, pe de-a întregul, josnicia. Se va spune, din nou, că sunt dur și că m-am lăsat călăuzit de mâine în categorisirea acestei *bâiguiei ideologice*, se va spune degeaba așa ceva deoarece adevărul, de data aceasta cel puțin, se află de partea mea, și nu de partea mea, de fapt, ci de partea poporului român în care nu are voie nimeni, dar mai ales cei ce pretind că vorbesc în numele lui, să arunce cu noroi. – *Este indiscutabil că proza a ținut și ține afișul literaturii române de multă vreme. În ce constă interesul pentru proza românească de după război?* – Abordarea aceasta e un bun câștigat la care nu trebuie să se renunțe cu niciun preț. Ea singură nu naște valoare, fără ea însă nu ar fi existat un număr destul de mare de lucrări valoroase, o întreagă literatură, de fapt. Iar literatura aceasta, la rândul ei, dovedește, fără putință de tăgadă, că realitatea socialistă e viabilă și complexă. Fiindcă o literatură mare, o literatură puternică nu se naște într-un loc unde nu se întâmplă nimic, unde nu au loc confruntări și schimbări. Spun asta deoarece «mărunțitorii de idei și de gânduri» (despre care am vorbit altădată) au cârâit și tot cârâie de pe margine: că nu e bine să mergem înainte pe acest drum; că s-a scris mult prea mult despre *obsedantul deceniu* (formularea aceasta fiind denaturată complet, față de înțelesul ei inițial!); că nu are rost să cultivăm romanul politic, limitându-ne la *romanul critic* (textualizându-l, eventual); că ar fi mai potrivit să ocolim contradicțiile din realitate, înfrumusețând pe cât se poate lucrurile etc., etc. Ba eu cred că e bine și că are rost să mergem înainte pe acest drum, nu oricum, sunt de acord, dar de mers trebuie să mergem înainte. A ne întoarce astăzi, în anul de grație 1986, la *realismul în trei trepte*, la redările și la lustruirile din 1950, sau chiar din 1960, înseamnă a renunța la tot ceea ce s-a câștigat greu, cu muncă multă și cu tot atât de multă căutare, ceea ce ar fi mai mult decât o greșeală, ar fi un atentat la dezvoltarea însăși a literaturii noastre. -*Atrocitățile petrecute în teritoriul ocupat de trupele Ungariei lui Horthy în urma dictatului de la Viena. Sunt acolo crime de război, atrocități asupra cărora până acum s-a tăcut. Ce înseamnă o astfel de carte pentru prozatorul român?* -Cartea aceasta e zguduitoare, într-adevăr. Poate că ea e incompletă, poate că ar fi trebuit să apară mai demult, e bine însă și așa. Niciodată nu e prea târziu, din nefericire, să le arăți unora unde se poate ajunge dacă se merge pe drumul nefast al *revanșei*. Pentru că anul 1940 a fost o culminație a unei întregi perioade de agitații șovine, horthysmul însuși fiind rodul revanșelor fără nicio șansă, pe cât de stăruitoare, pe atât de absurde. Poporul maghiar nu avea nimic de împărțit cu poporul român, împărțirea (reîmpărțirea de fapt) era dorită de reacționarismul feudalo-maghiar, groful și magnatul neputând trăi fără domeniile și fără averile pe care le stăpânise în Transilvania. Nu întâmplător a fost anulată, în 1940, după ocuparea de către horthyști a unei părți din Transilvania (a unei părți din România) reforma agrară din 1922. Nu a fost numai atâta, cum o atestă cartea amintită, cum o atestă și alte documente, deposedările și expulzările, deportările și asasinatele ținându-

se lanț în cei patru ani de chin și de înrobire. Dacă au mers *ei* până acolo încât au scrijelat până și numele scrise pe crucile din cimitire, să nu mai fie nici urmă de români! Dar de ce să nu mai fie!? Mai ales că scrijelirile acestea, ca și asasinatele și atrocitățile care le-au însoțit, nu au adus niciun bine poporului maghiar, Ungaria fiind lipsită ea însăși de independență, horthysmul neputând să-și atingă sinistrele sale scopuri decât așa: servind cu osârdie rapacitățile imperialiste din epoca respectivă. Sensul publicării acestor documente poate fi rezumat, după socotința mea, prin rostirea, fără nicio urmă de scrâșnire, a unui limpede și ferm: *Așa ceva e bine să nu se mai întâmple niciodată!* Dacă noi mergem, de pildă, la Mărășești, cinstindu-ne eroii care și-au jertfit viața în 1916, în luptă cu trupele inovatoare germane, nu o facem pentru că am cultiva răzburarea – nici pomeneală. Iar dacă mâine vom poposi la Ip și Treznea, și la Moisei, o vom face, tot așa, ca să ne cinstim, pe drept, eroii, nu pentru că am vrea să spulberăm pe cineva de pe lume – niciodată n-am dorit așa ceva. – *Credeți că se poate scrie o proză fără oameni, o proză a descrierilor aparent indiferente, neutre, alunecând pe deasupra tuturor celor văzute, amestecând oamenii cu obiectivele și tinzând a simula înregistrarea obiectivă? De fapt pentru ce tip de proză optați?* – Se poate orice, mai ales că făcăturile se alcătuiesc mai repede, mi ales că ele au fost și sunt socotite inovații. Se inventează școli, se nascocesc tendințe, ba chiar și curente, se descoperă ceea ce a mai fost descoperit de două-trei ori. Se constată apoi, cu trecerea inevitabilă și cam nemiloasă a vremii, că nu a rămas mare lucru în urma acestor învăpăieri de suprafață – nici măcar *sfârâiac artistic*. Nu-i nimic, după un timp istoria se repetă, cu aceeași frenezie, cu aceiași participanți de multe ori, cu aceiași dirijori câteodată. E și acesta un mod de a fi și de a te risipi, aduce și el foloase onora, nu literaturii însă. Dar nu pentru că literatura nu ar avea nevoie în permanență de înnoiri, ci pentru că înnoirile care se fac în dauna conținutului sunt false, ducând în cele din urmă la o coborâre sub gradul zero a nivelului calitativ al literaturii. Am optat tocmai de aceea, în opoziție deliberată cu pendulările pe care le-am evocat, pentru o poză în centrul căreia se afla omul – omul de azi dar și cel de ieri. Am fost și sunt preocupat, ca scriitor, de starea normală a omului, mai puțin de stările accidentale (detenție, boli etc.). [...] Am considerat și consider, asumându-mi riscul de a fi demodat, că *literatura nimicului*, literatura care înjosește omul prin vulgaritate și prin dezarticularea aspirațiilor lui nu poate vâdi cărți memorabile. Nici elogiarea goală și deșartă a omului nu poate vâdi asemenea cărți. Problema e așadar, de a merge la *esență*, de a fi cu adevărat alături de om, de a-i aminti, când e la greu, că e om și merită să-și apere cu orice preț *verticalitatea*. Nu e ușor de mers pe acest drum, ținând cont de complexitatea neobișnuit de mare a vremii prin care trecem. [...] – *Ce înseamnă din acest punct de vedere, al recrudescenței exclusivismului, caietul de critică închinat romanului cu ceva timp în urmă?* – Numărul acesta din «Caiete critice» (Nr. 1-2/1983) e cel mai clar exemplu în acest sens, parțialitatea și exclusivis-

mul dominând o dezbatere care ar fi putut fi folositoare, dacă ar fi avut un program, un program mai obiectiv și mai cuprinzător, de fapt, pentru că un program există, orientarea discuției făcându-se de la început, prin formularea însăși a întrebărilor, organizatorii acestei debateri, E. Simion, M. Iorgulescu, I. Buduca știu exact ce vor, realizându-și pe urmă *obiectivele* cu ajutorul (predominant, programatic predominant) al unui anumit fel de colaboratori. Un câștig tot se realizează, caietele acestea constituindu-se într-un vast document revelator, dar nu în sensul visat de organizatori (dimpreună cu apropiații lor colaboratori) care au fost și sunt convingși că au lămurit lucrurile pentru totdeauna (am făcut însă un *desant*, cu *nonvaloare*, noi suntem totul, am fost și vom fi!), în alt sens, complet opus, zbaterile acestea (predominant neliterare) ținând, toate, de recrudescența, în forme noi, spiritului dogmatico-revanșard. Așa cum e un document, cam de aceeași factură, *antologia aniversară Literatură și contemporaneitate*, apărută în 1964 în care erau reunite o serie întreagă de bilanțuri privind dezvoltarea literaturii noastre noi (merită să o cercetezi, zău, e plină de minuni, ca și amintitele *caiete*). Iată ce spunea atunci despre Sadoveanu, părintele declarat al decadentiștilor de azi: «E un loc comun azi că *Păuna Mică, Mitrea Cocor, Nada Florilor* se înscriu într-o lungă dezbatere a literaturii sadoveniene, ca niște concluzii edificatoare». Concluzia, mi-aș îngădui eu să spun, parafrazându-l pe *teoretician*, e mai mult decât edificatoare, atât în legătură cu *antologia* din 1964, cât și în legătură cu caietele critice ale «Vieții românești» și ale cui vor mai fi aceste *caiete*. Fiindcă ale cuiva sunt, iar dacă sunt ale cuiva de ce nu sunt numai ale «Vieții românești»? De ce să aibă unii, și cam aceeași, încă o tribună la dispoziție?! Cui folosește politica desfășurată prin aceste caiete (și nu numai prin aceste caiete!), literaturii sau unei anumite grupări literare, celor ce domină totul, prin tot felul de combinații?!”.

□•Ecouri de la masa rotundă *Originea românească a ceangăilor*, strâng, dimpreună cu „argumentele limbii române” pe Ion Mărtinaș, Sorin Paliga, Aurel David și Martin Bursuc. □•La *Poșta redacției*, Ion Gheorghe publică un grupaj de poeme ale brăileanului Stoica Găgeanu, reprezentând debutul acestuia. □•Rubrica *Mapamond* găzduiește versuri *Din lirica Africii*, cu poeți din Senegal, Ruanda, Niger, Congo și Camerun. ■•Cronica literară este semnată de Mihai Ungheanu, care continuă analiza ciclului romanesc *Zăpezile de-acum un veac*, de Paul Anghel: „Condiția dramatică a României în contextul european al vremii îi interesează în primul rând pe români și constituie rostul *Zăpezilor de acum un veac*. Omătul nu este numai cel al anotimpului natural, ci și al celui politic. Materia, în sens concret, este grăitoare în chip subliniat la Paul Anghel. Amănuntele nu circulă gratuit în cartea lui, fiecare element fiind prezentat în roman având de exprimat ceva direct sau prin relație cu contextul. Semnele circulă în fiecare pagină a ciclului, detaliul aparent nesemnificativ fiind purtător de sens. Mușuroiul de furnici călcat pe roata unui tun într-un început de roman, iepurii care rod nepăsător varza în timpul carnaajului, mon-

struoasa scară telescopică și inutilă, căpița aurie de paie ridicată ca un monument pe malul Dunării, pentru a alege la întâmplare, sunt imagini care depășesc dorința de pitoresc înscriindu-se într-un cod de semne și semnificații. Romanele se intitulează scurt, sintetic, dar cu atât mai concentrat ca încărcătura de sens: *Fluviile, Noroaiele, Zăpezile, Cutremurul*". □•Valentin F. Mihăescu îl prezintă pe Aurel Antonie sub titlul *Scrisoare către animale mici*. „Rigoarea compoziției, gustul parabolei (cu modelul în proza lui Borges), ironia subtilă cu funcție relativizantă, ingeniozitatea finalurilor, acestea erau calitățile evidente ale scrisului lui Aurel Antonie la debutul său, în 1983, cu volumul de schițe și povestiri *Mozaicul*, carte bine primită de critica literară, și pe bună dreptate. La data debutului, autorul, fără a fi un răsfățat al paginilor de proză din revistele literare, nu era, totuși, un necunoscut. Publicase, puțin, dar extrem de convingător, în «Luceafărul» [...] La sfârșitul lecturii *Scrisorii către animale mici* am simțit nevoia să reiau prima sa carte, *Mozaicul*, pentru a-mi explica un vag sentiment de insatisfacție, care stăruia. Comparând acum cele două cărți, constat că parabolele scurte, concentrate din *Mozaicul* au o mai mare forță de impact. Pe spații mari, cum se întâmplă în *Scrisoare către animale mici*, rarefierea epicului, parțial compensată de excelența tehnică a suspansului, reclamă o capacitate speculativă pe care autorul nu o are încă. De aici, o anume fadoare, de care se resimte romanul. Oricum însă, *Scrisoare către animalele mici* confirmă talentul și inteligența artistică a unuia dintre cei mai interesanți prozatori din noul val". □•Monografia *Coresi* (Albatros, 1985), a lui Traian Vedinaș este comentată de Z. Cârlogea: „Monografia lui Traian Vedinaș, însă, mergând pe linia de specialitate, se adresează totuși unui public mai larg, făcând accesibile orizonturi culturale noi (filologice, istorice, filosofice, sociale și estetice). Teza lui Traian Vedinaș contravine acelei tradiționale imagini conform căreia orizontul tipăriturilor coresiene ar cădea definitiv sub sfera de interes a *literaturii religioase*". □•Adrian Dafir descoperă *Capcanele epicului* în proza lui Mihai Caranfil, *Țărnuțelul îngândurat* (C.R., 1985): „În orice caz, romanul *Țărnuțelul îngândurat*, dincolo de relativele obiecții numite de noi mai sus, arată în Mihai Caranfil un autor înzestrat și inteligent care prezintă într-un mod viu și implicat o realitate fierbinte căreia însă nu i se simte totdeauna duhul, distincția aceea uneori insesizabilă dintre viața prezentată și viața pur și simplu". □•Radu Vaida are în atenție romanul polițist al unui scriitor polițist, Olimpiu Unghelea (*Agent secret*, Junimea, 1985): „Suntem convinși că despre această excelentă carte se va mai vorbi, ca și despre autorul ei, Olimpiu Unghelea, care se dovedește tot mai mult a fi un prozator talentat și fecund, posesor al unei bune tehnici de construcție a romanului". □•Versuri publică în numărul de față Gheorghe Tomozei. Atrage atenția poezia *O portocală în iarnă*, cu unele conotații la faptul că portocale vedea poporul român numai în pragul noului an, deci în plină iarnă: O portocală în iarnă: „Pe farfuria, pat roman de ospăț,/ lasciva portocală. Înainte de a o privi/ pune-ți-vă

ochelari negri și baston alb./ Înainte/ de-a o atinge, pune-ți-vă mânușile groase!”.

• [„SLAST”, nr. 21] Expresie „a angajării revoluționare a artei tinere”, *Premiile pentru creație literară* devin o răsplată pentru mulți dintre redactorii ori colaboratorii „SLAST”. Premianții sunt: Mihai E. Ionescu – *Puterea cuvântului* (Propaganda mișcării de rezistență în România 1940-1944), Editura Științifică și Enciclopedică”. *Poezie*: Patrel Berceanu – *Întâmplarea cea mare*, Editura Eminescu; Marin Lupșanu – *Între viață și moarte*, Editura Cartea Românească; Ioan Moldovan – *Exerciții de transparență*, Editura Cartea Românească; *Debut*: Daniel Corbu – *Intrarea în scenă*, Editura Albatros; Constantin Preda – *Sora mea inserarea*, în volumul colectiv *Zboruri lirice*, Editura Scrisul Românesc; Constantin Severin – *Duminica realului*, Editura Junimea; Nicolae Sava – *Fericit precum mirele*, Editura Junimea; Rodian Drăgoi, *Către iarnă*, Editura Albatros; Viktor Ernst Peppel – *Vizită acasă* (Besuch zu Hause), Editura Albatros; Proza: Constantin Stan – *Noșii de trecere*, Editura Cartea Românească; Tudor Vlad – *Ascensiune nocturnă*, Editura Cartea Românească; *Debut*: Eugen Mihăescu – *Țăranii de platină*, Editura Eminescu; *Critica și istorie literară*: Marian Odangiu – *Romanul politic*, Editura Facla; Mircea Scarlat – *Istoria poeziei românești*, vol. II, Editura Minerva; *Debut*: Victor Atanasiu – *Viața lui Ilie Moromete*, Editura Cartea Românească; Publicistică-reportaj: Simona Vărzaru – *Prin țările române – călători străini din secolul al XIX*, Editura Sport-Turism; Petre Domșa – *Corbii în inima Dobrogei*, Editura Albatros; Cornel Brahaș – *21 de ore pentru destinul României*, Editura Eminescu; *Literatura de anticipație tehnico-științifică*: Alexandru Ungureanu – *Marele prag*, Editura Albatros; *Literatura social-politică*: Liliana Mihuț – *Tineretul – omogenizare și diferențiere*, Editura Dacia; Matei Simardan – *Participarea tineretului la conducere*, Editura Științifică și Enciclopedică; Constantin Schifirneț – *Generație și cultură*, Editura Albatros; *Poezie*: Carolina Ilica – *Tirania visului II*, Editura Cartea Românească; Domnița Petri – *Celălalt*, Editura Cartea Românească; *Debut*: Tudor Cristian Roșea – *Memorii*, Editura Junimea; Proză: Petru Cimpoeșu, *Firesc*, Editura Cartea Românească; *Debut*: Dumitru Toma – *Ioana și alte duminici*, Editura Cartea Românească; Cristiana Teodorescu – *Maestrul de lumini*, Editura Cartea Românească; Tudor Stancu, *Mirosul prafului de pușcă*, în volumul colectiv *Proze*, Editura Albatros; Lucian Vasiliu – *Să alergăm împreună*, Editura Junimea; Critică și istorie literară: Mihai Dascăl, Ediție critică *Cezar Petrescu*, Editura Minerva; Ion Holban – *Hortensia Papadat-Bengescu*, Editura Albatros; *Debut*: Sultana Craia – *Orizontul rustic în literatura română*, Editura Eminescu; Constantin Barbu, *Rostirea esențială*, Editura Scrisul Românesc; Marius Ghica – *Facerea poemului*, Editura Scrisul Românesc; *Publicistică – Reportaj*: Monica Teiușan-Zvirjinschi – *Ah această viață ca în Holly wood*, Editura Albatros; Ion Simion Pop – *Vedere din turnul de control*, Editura Sport-Turism. □•Mihai

Coman recenzează *Profesionistul* (Eminescu, 1985), romanul lui George Arion. Iar Tudor Cristea cartea lui Marin Ioniță, *Capul lui Decebal*, Albatros, 1986, fost cursant al Școlii de literatură. □•Voicu Bugariu își oprește derularea dicționarului literaturii de anticipație, pentru o *Întâlnire cu SF-ul ceh*: ■•Nicolae Băciuț se întreține cu Aurel Rău, poet și conducător al revistei „Steaua” pe tema operei de artă și a frumosului estetic. „Opera de artă poate fi morală, spune Aurel Rău, prin intermediul frumosului”. ■• Constantin Sorrescu aruncă o privire asupra operei și vieții lui Sorin Titel, care este, în fapt, o lectură „pe diagonală” a numărului din „Caiete critice” consacrat prozatorului. □•T. T. Coșovei se arată preocupat de poezia cu tentă filosofică a lui Matei Vișniec, din volumul *Înțeleptul și ora de ceai*, C.R., 1984. □•*Al mai tare om din lume* îl numește neaoș, Mircea Dinescu, pe Nicolae Breban folosind titlul cunoscutei poezii a lui Victor Vlad Delamarina: „*Edictul* lui Breban întâiul, *strigat* la toate răspântiile și *acompaniat* de tobele criticii: «Numai romanțierul e prozator – tot restul e literatură» a avut darul să stârnească aida filoxerei nobila viță a nuveliştilor contemporani”. □•Valeriu Bârgău scrie despre Sorin Preda: □•Doina Diaconu începe serialul *Între miraculos și fantastic*, pe marginea prozelor lui Ștefan Bănuțescu. □•Val. Condurache o prezintă pe Elisabeta Lăsconi, în calitatea de prozatoare, postură pe care o va abandona în favoarea criticii literare.

25 mai

• [„Scânteia”, nr. 13609] Dan Verona publică, pe prima pagină, un *Poem de pace*.

28 mai

• [„Scânteia”, nr. 13611] Ion Brad celebrează centenarul nașterii poetului clujean Emil Isac în textul *Mesajul încrederii în destinul luminos al poporului*: „Aș putea continua și cu alte trăsături ale portretului artistic, moral, filozofic și politic al lui Emil Isac, acum la celebrarea a 100 de ani de la nașterea sa, fiindcă, într-adevăr el a fost unul din precursorii noștri cei mai autentici, un contemporan al nostru, un *homo novus*, un *homo militans*, cum l-au numit criticii încă de la începutul carierei sale literare, un spirit care a ars până la epuizarea totală pentru credința sa în destinul luminos al poporului român, în rolul pe care poate și trebuie să-l joace acesta în destinele umanității”.

• [„Viața studentescă” nr. 21] Premiile *Concursului de creație literar-artistică ale UTC pe anii 1984 și 1985*: *POEZIE Premiul I*: Nistor Tănăsescu (Centrul Universitar București); *Premiul II (ex aequo)*: Tania Paruba (Centrul Universitar București – Georgeta Brocea (Liceul industrial textil din Lugoj); *Premiul III (ex aequo)*: Anisia Boris (Liceul «Dragoș Vodă» din Sighetul Marmației, Constantin Urucu (Centrul Universitar Craiova); *Mențiuni*: Raluca Voina (Liceul pedagogic din Sighetul Marmației), Stanca Maria Gănescu (Li-

ceul industrial nr. 9, București); PROZĂ: *Premiul I*: Petre Barbu (Centrul Universitar Galați); *Premiul II*: Bogdan Teodorescu (Centrul Universitar București); *Premiul III*: Silviu Lupașcu (Centrul Universitar Iași); REPORTAJ. *Premiul I*: Răsvan Popescu (Centrul Universitar București); *Premiul II*: Silviu Alupei (Centrul Universitar Iași); Mențiuni: Dorin Țigănaș (Centrul Universitar Iași); Florin Zamfirescu (Centrul Universitar Iași); ESEU: *Premul I (ex aequo)* Ramona Fotiade (Centrul Universitar București), Anca Romeci (Centrul Universitar București); *Premiul II*: Dan Silviu Boerescu (Centrul Universitar București); DRAMATURGIE: *Premiul I*: nu se acordă; *Premiul II*: Horia Gârbea (Centrul universitar București); *Premiul III*: nu se acordă; INTERVIU: *Premiul I*: Simona Secherneș (Centrul Universitar Cluj-Napoca); *Premiul II*: nu se acordă; *Premiul III*: Ilie Lăudat (Centrul Universitar Timișoara); PUBLI-CISTICĂ: *Premiul I*: Florin Pasnicu (Centrul Universitar Cluj-Napoca); *Premiul II*: Sterian Pricopie (Centrul Universitar Iași); *Premiul III (ex aequo)* Silviu Popescu (Centrul Universitar Craiova); Florin Diaconu (Centrul Universitar Craiova); Mențiuni: Dan Tenescu (Centrul Universitar Craiova); Isabela Radovici (Centrul Universitar București). Ioan Buduca scrie despre *Critica sârbătorească*: Solomon Marcus și Octavian Știreanu anunță apariția unei cărți eveniment, Ilie Pârvu, *Infinitul și infinitatea lumii* (Ed. politică, 1986):

29 mai

- [„Scânteia”, nr. 13612] Sub titlul *Poezia între autenticitatea inspirației și mimetism*, Costin Tuchilă lucrează cu două liste atunci când face aprecieri cu privire la nivelul lirismului momentului: una pozitivă (în care sunt incluși „calsicii” contemporani, dar și tineri precum Dan Verona sau Adrian Popescu) și o a doua negativă în care îi are în vedere pe Dad David („snobism, o gândire poetică întrutotul superficială, confuză”), Ion Stratan („pretinsă lirică a intelctului, dar care nu se ridică peste nivelul platitudinii”), Mircea Cărtărescu („simplu delir verbal”) și Matei Vișniec („textul e o moară care macină în gol”). În concluzie: „Automulțumirea – așa cum se desprinde din unele volume sau grupaje din versuri publicate în reviste de unii poeți tineri – încrederea lor în noutăți de mult învechite, încercarea de a teoretiza și absolutiza opțiuni lirice minore, discutabile, alături de supralicitarea apologetică a unor atari producții în unele cronici literare, scrise chiar de critici cu îndelungată experiență, nu pot da alte dimensiuni «experimentelor» amintite și, cu atit mai mult, nu pot umbri valoarea mării poezii românești de azi”.

- [„România literară”, nr. 22] Traian Podgoreanu semnează articolul *Critica între tradiție și inovație*: „Chiar dacă în anumite momente istorice, creații sau generațiile privesc mai mult spre trecut sau spre viitor, critica trebuie să fie ca un fel de Ianus heraclitian care respinge exagerările tradiționaliste, ca și pornirile nihiliste, pentru a realiza o perspectivă integratoare, unitatea dialectică a continuității și discontinuității, a tradiției și inovației. Astfel, critica va

contribui la crearea unui climat de emulație și stimă reciprocă între scriitori, de apropiere între generații. Prin atitudinea ei complexă, elastică, de stimulare și exigență, de ocrotire selectivă, critica este în măsură să ajute spiritele revoluționare, radicale, în primul rând generațiile tinere să priceapă că întotdeauna o literatură are un trecut, pe care se sprijină prezentul, pentru a asigura viitorul, că fiecare creator și fiecare generație trebuie să-și transforme radicalitatea și entuziasmul, poate juvenile, poate și intolerante, în fidelitate matură, superioară față de creație, pentru a deveni un strat de unitate națională și de umanitate pe care să se rezeme cei ce vor veni”. ■•În pagina a doua apar nominalizate *Premiile pentru creație literar artistică ale UTC pe anii 1984 și 1985*. □•Printre laureați se numără: Patrel Berceanu, Daniel Corbu, Constantin Preda, Rodion Drăgoi, la poezie, Constantin Stan, Tudor Vlad, Eugen Mihăescu la proză, Marian Odangiu, Mircea Scarlat și Victor Atanasiu pentru critica literară, Simona Vărzaru și Cornel Brahaș la publicistică. □•Premianții anului 1985 sunt Constantin Schifirneț pentru literatură social-politică, Carolina Ilica, Domnița Petri (poezie), Petru Cimpoșu, Cristian Teodorescu, Lucian Vasiliu și Tudor Stancu (proză), Mihai Dascal, Ioan Holban, Sultana Craia, Constantin Barbu și Marius Ghica (critică literară), Monica Teiușan-Zvirjinschi. □•De *Permanențe mitice în dramaturgia lui Lucian Blaga* se ocupă Ion Bălu: „Recapitulând, observăm că, indiferent de forma concretă de desfășurare a conflictului dramatic, în toate piesele menționate își afirmă prezența tiranică un sfârșit și un început, o polaritate antitetice exteriorizată la nivel individual, ori extinsă la scara întregii umanități, afirmată la dimensiunile timpului istoric sau concretizată la stadiul rotației anotimpurilor. Totdeauna, un nou început se ivește din cenușa sfârșitului, aducând efectiv certitudinea sau numai sugerând promisiunea unei irevocabile regenerări morale, a unei primeniri spirituale, ori a unei reînnoiri a materiei. Continua recurență a sfârșitului și a începutului constituie proiecția în universul secund al literaturii a două mari teme ale mitologiei universale: eschatologia și cosmogonia. Decelarea lor în opera dramatică probează existența unui anumit aspect al gândirii mitice ca element constitutiv al imaginarului blagian. În viziunea dramaturgului român, ideea regenerescentei absolute constituie elementul esențial al viitoarei cosmogonii. Redobândirea stării paradisiace inițiale echivalează cu întoarcerea, la propriu sau la figurat, spre origini, spre starea dinaintea creării premiselor care au dus cu necesitate la apariția sfârșitului”. □•Este anunțată apariția suplimentului literar „Dunărea”, găzduit de revista „Luceafărul”, care oferă date și informații despre viața culturală a urbei. □•Șerban Cioculescu semnează un portret istorico-literar consacrat transilvăneanului Ionel Pop: „În interval de 25 de ani (1960-1984), Ionel Pop a publicat douăsprezece cărți de bună literatură cinegetică și chiar una de inițiere, despre urmele ce le lasă jivinele, cu ilustrațiile respective. [...] Se arată și dânsul mirat, nu de alta, ci de faptul că la începuturile sale i se recunoștea o *fărămamă de talent*. Adevărul este că pe lângă interesul ce-l

stârnea noutatea aspectelor revelate, descoperirea cea mai plăcută este aceea a poetului ce se ignora, cu simțuri proaspete, percepând natura în nesfârșita ei varietate”. □•Ion Ardeleanu evocă împlinirea unei jumătăți de secol de la procesul militanților comuniști antifasciști. □•O nedumerire cu privire la gestul revistei croate „Vjesnic” în care apare articolul *Transilvania*, ostil României: „Recent cotidianul iugoslav «Vjesnik» a publicat un articol sub titlul *Transilvania*, care poate lăsa impresia că poartă girul redacției, deoarece nu este semnat. Acest cotidian, principal organ politic de presă din Republica Socialistă Croația, apare la Zagreb, în limba croato-sârbă, sub egida Uniunii Socialiste a Poporului Muncitor din Croația. După câte cunoaștem, această publicație se bucură de un înalt prestigiu în țara vecină, este, practic, cel mai citit cotidian din Croația și se adresează și publicului iugoslav de peste hotare. Mare ne este însă nedumerirea și mâhnirea atunci când constatăm că în articol sunt proliferate teze răuvoitoare, reacționare, care defăimează istoria poporului român. Surprinderea noastră este cu atât mai mare cu cât acest articol apare într-o publicație dintr-o țară prietenă de care ne leagă vechi și luminoase tradiții comune de luptă pentru libertate, neatânare și unitate națională, de care ne leagă, totodată, pagini memorabile ale unei istorii comune zbuciumate, articol care este în flagrantă contradicție cu prezentarea obiectivă a unor momente cruciale ale istoriei noastre naționale” . ■•Nicolae Manolescu recenzează volumul *Singura critică* (C.R., 1986) recentă apariție sub semnătura lui Mircea Martin: „Trebuie risipită de la început enorma confuzie, foarte răspândită, dintre noțiunea de text lingvistic și text literar. Textul lingvistic poate defini orice tip de enunț sau discurs verbal, cel literar doar expresia și discursul verbal căruia-i recunoaștem, dintr-un motiv sau altul, caractere *specific literare*. O convorbire orală este un text verbal. Un roman, o poezie este tot un fenomen (text) verbal, dar cu finalitate sau rezultat *artistic, poetic* etc. [...] Toate analizele, interpretările și *explicațiile de text* au în vedere doar acest gen ultim de text”. □•Un scurt portret aniversar îi face Maiei Belciu, colega ei de școală bănățeană, Cornelia Ștefănescu. ■•Apariția lui Tudor Dumitru Savu cu proză în numărul trecut al revistei, continuă să rețină atenția datorită recenziei pe care Eugen Simion o consacră sub titlul *Proza mitică* romanului *De-a lungul fluviului*, (Dacia, 1986): „Liviu Petrescu crede (într-un text reprodus pe coperta cărții) că este vorba de o metaforă a scriiturii: harta labirintului, uriașa pânză de păianjen care învăluie portul ca o ceață, fardul și masca actorului ambulant, decorul de carton de pe ostrovul generalului... Elemente care, într-adevăr, pot sugera o metaforă textuală. Întâmplările fabuloase din romanul lui Tudor Dumitru Savu pot fi interpretate și în acest chip. Să adaug în sprijinul acestei idei că naratorul însuși (tânărul care vede mai bine decât toți ceilalți locuitori din Cantacuzina) vrea să reconstituie istoria orașului și asistă la trecerea evenimentelor recente în legendă. O sugestie, desigur, a creatorului care dă o cronologie (și o semnificație) unui șir de fapte greu de controlat... Însă romanul este mai mult

decât o metaforă a textului care se scrie pe măsură ce este trăit, deturnat, complicat. Este o bună proză mitică, un basm încântător cu oameni ciudați și întâmplări simbolice”. □•Despre proză scrie și Valeriu Cristea, care îl are în centrul atenției pe Constantin Chiriță, în articolul *Romantica* (după titlul cărții cu același nume): „Undeva (la p. 20 a volumului), eroul-narator afirmă despre Coșbuc că este *poate cel mai etic dintre poeții noștri*. Parafrazând am zice că (în ciuda erotismului clocotitor din noua sa carte) Constantin Chiriță este cel mai etic dintre prozatorii noștri de azi, în sensul că el, ca scriitor, nu are ochi decât pentru Bine. Așa cum alții, sau altele, nu au ochi decât pentru Rău. Desigur, exclusivismul nu e bun, dar din moment ce există unul, nu strică să-l avem și pe cel contrar. Pentru echilibru. Cu tot riscul convenționalizării și manechinizării, o viziune simpatice, posibil *idealizantă*, ca aceea a lui Constantin Chiriță, scriitor cu vocație modelatoare, ce vrea să facă din oameni – cum se spune într-un loc (p. 109) – *niște oameni mai oameni* (ce bine ar fi să reușească, să reușim!), nu poate fi, nici ea, respinsă. Mai ales când se integrează firesc în *romantica* literaturii unui autor”. ■•Iritat că fenomenul debuturilor colective continuă să prolifereze, Laurențiu Ulici se oprește asupra a două dintre acestea. „În zadar, cu vreun an în urmă, încercam să atrag atenția asupra lipsei de semnificație și chiar a absurdității debutului colectiv în antologii cu mulți autori și puține texte pentru fiecare; fenomenul continuă să prolifereze astfel încât nu mai avem practic la această oră debuturi poetice reale. [...] Mărturisesc că nu am nicio plăcere să comentez asemenea opuri și doar o încăpățănare de aprilie-mă mai face să le citesc, cu iluzia că aș putea abolii hazardul. [...] Un loc de *ghici cine iese din grămadă* e totul. Să ghicim, deci. [...] *Alpha '85* (Editura Dacia): 16 autori; media de vârstă a *echipei*: 35 de ani și jumătate; mai mult de două treimi din sumar sunt autori întâmplători, foarte potrivii pentru un *deocamdată nu la orice poștă a redacției* onorabilă. [...] Ruxandra Cesereanu: *Strada mare*; cea mai tânără prezentă din antologie (23 de ani), reprezentantă a ultimului val echinoxist de o anume violență a percepției, cultivând prozaismul cotidian și un imagism din elemente ale vieții domestice, însă cu destulă siguranță colportat. [...] *Solștiții* (Editura Junimea): 5 autori, mai bine reprezentați și mai cu grijă selectați decât cei din antologia de la Dacia. [...] Radu Andriescu: *Întinderi*; un poem în proză în unsprezece episoade, puțin hermetic grație ambiguității unor substituiți, precum și sugestiilor freudiene eliberate de situațiile imaginate de autor; cu o valoare mai mult de exercițiu, prozopoemul (din care nu se poate cita fără riscul pierderii semnificației întregului) deconspiră virtualități de eseist tematist cu imaginație de poet romantic”. □•Primul este *Alpha* (Dacia, 1986) și are 16 autori, din creația cărora sunt extrase scurte citate (versuri). Printre cei nominalizați de Laurențiu Ulici se numără: Ruxandra Cesereanu, Viorel T. Sălăgean, Ion Suci. □•Cel de-al doilea, apărut la Iași intitulat *Solștiții* și îi cuprinde pe Adrian Alui Gheorghe, Radu Andriescu. ■•Apropiatul *Congres al țărănimii* este prefațat de Fănuș Neagu, cu textul

epico-liric *Țăranii* („Acolo unde sunt Țăranii României va fi mereu și aroma casei mele”). În același context, un amplu reportaj intitulat *Uzina câmpiei*, este Florentin Popescu. Poeții Eugen Evu și Valeria Deleanu sunt cu tematică rurală. □•Doi istorici, prof. univ. dr. Gh. Ioniță și conf. univ. dr. Nicolae Edroiu semnează articolul *Un avocat întârziat al unor teze perimate*: □•Adrian Marino oferă cititorilor un fragment din *Hermeneutica ideii de literatură*. ■•Ion Jianu se întreține cu Jean-Louis Courriol pe seama *Lectoratului de limba română* de la Universitatea din Lyon. □•Sub titlul *Poveste adevărată*, Rodica Ștefan traduce din Nadine Gordimer (Premiul Nobel pentru literatură, 1991).

• [„*Tribuna*”, nr. 22] Tema politică a celor *50 de ani de la procesul de la Brașov împotriva fascismului și războiului*, revine pe prima pagină, ajungând la cel de-al treilea episod. □•Despre *Coordonatele definițiilor ale mitologiei populare românești* scrie Mihai Coman. ■•Dezbaterile inițiate de revistă vizează subiectul *Civilizație populară, patrimoniu, valorificare* și sunt generate de desfășurarea *Festivalului Folcloric al tineretului și studenților din Balcani*. □•Răspund pe această temă: Marian Bocșe (*Știința populară*), Tiberiu Graur, *Pater, patrimoniu, patrie*, Eugen S. Cucerzan, *Spiritualitatea populară și proiectele filosofiei românești*, Ion Matei Mureșanu, *Doina – o dimensiune a liricii culte românești*; □•Pe ultima pagină, în consonanță cu tematica numărului, se dau informații despre *Festivalul folcloric al tineretului și studenților din Balcani*, prin relatările lui Zamfir Dejeu, Aurel Bodiu și Ion Cuceu. ■•În strânsă legătură cu tematica numărului, cronica literară semnată de Marian Papahagi îl are în centrul atenției pe Paul Drogeanu, debutant cu *Practica fericirii. Fragmente despre sărbătoare* (Eminescu, 1985): „Paul P. Drogeanu își alege, de altfel, o temă ce i-a interesat și pe unii dintre autorii mai sus amintiți (pe Mircea Eliade și, mai ales, pe Vasile Băncilă, ale cărui studii asupra sărbătorii sunt amplu valorificate acum, alături de cercetările mai vechi sau mai noi ale lui Gh. Vrăbie, P. Caraman, O. Bârlea, Mihai Pop, R. Vulcănescu) atât în cadrul mai amplu al unor preocupări de istorie a religiilor cât și ca problemă etnopsihologică și sociologică. [...] În acest eseu ce încearcă să conjuge o *filosofie a sărbătorii* cu o *etnologie a fericirii* există, desigur, mult mai mult decât am izbutit să surprindem și să rezumăm aici. Aplicațiile literare ar putea fi destule: de la bogata carieră europeană a toposului *locul amoenus* (amintită de autor), la *sărbătoarea de neuitat* care e Parisul pentru Hemingway sau, registru diferit, la negativizarea principiului *sabatic* în tematica literară simbolistă (*spleen-ul* duminical etc.). Ne gândim, de asemeni, , la fertila continuare pe care ar reprezenta-o o analiză a anulării prin intensificare a *sărbătorească* însuși”. □•Nae Antonescu recenzează, în aceeași complicitate tematică, opul lui Ernest Bernea, *Cadre ale gândirii populare românești*: „*Cadre ale gândirii populare românești* de Ernest Bernea are în vedere definirea etosului românesc, așa cum se desprinde el din țesătura sistemului de reprezentare a credințelor tradiționaliste. Este o carte vie, mai cu seamă prin numărul mare de citate

din gândirea concretă a țăranilor de altădată, cât și prin concluziile pe care le formulează. [...] O cercetare de pionierat ce asigură și noi posibilități de investigație în miraculosul domeniu al filosofiei populare tradiționale, un merit nu lipsit de importanță”.

30 mai

• [„Contemporanul”, nr. 22] *Copilăria – lumină pentru fiecare vis* prefațază tematic, înainte de 1 iunie, numărul de față: „România Epocii Nicolae Ceaușescu propune, între multele imagini de reală densitate umanistă, și pe aceea a copilăriei fericite, a copilului pe drumul devenirii lui întru continua afirmare a virtuților creatoare, a demnității întemeiate pe cunoaștere și construcție istorică. Prezența copilăriei și a copilului în viața de zi cu zi a societății noastre socialiste este o prezență sensibilă și dinamică, de mare și negrăită frumusețe. În copilul de azi, crescut în cultul ideilor de muncă, de demnitate, de libertate și independență națională, de progres material și spiritual, societatea, partidul văd muncitorul, țăranul, intelectualul de mâine, văd constructorul istoriei de mâine, arhitectul viitoarelor bolți ale României. Cu gândul la acest om în devenirea lui permanentă, sub semnul unor generoase idei, am realizat aceste pagini scrise cu ochii spre copii, spre universul copilăriei, ca spre un răsărit continuu de soare. Copilul, această statuie vie de lumină...”. □•Recenzii scurtissime despre cărți pentru copii semnează: Florin Costinescu la Ana Blandiana, *Întâmplări din grădina mea*, George Chirilă, la Gheorghe Istrate (*Poezii în șoaptă*), Viniciu Gafița la Marieta Nicolae (*Lacrimi de curcubeu*), Mara Nicoară la Passionaria Stoicescu (*Cartea pădurii*) și la G. D. Vasile la *Oglizile apelor și ale nisipurilor*: Se mai precizează că „toate aceste lucrări au apărut la Editura Ion Creangă, ceea ce denotă o lăudabilă preocupare”. □•Tot în rândul lăudabilelor preocupări de a sărbători ziua internațională a copilului trebuie privite textele de mici și poeziile elaborate în acest scop de Mara Nicoară, Sânziana Pop, Cristian Teodorescu, Radu Cârneli, Marta Bărbulescu, Florin Costinescu și George Chirilă. □•O cronică literară redactează Sultana Craia, la Virginia Carianopol: „Poet care cultivă lirismul discret, intelectual fără ostentație, estet fără artificiu, sensibil fără excese, astfel ni se dezvăluie cu fiecare carte mai mult Virginia Carianopol. Starea de melancolică reverie, murmurul interior, imaginea diafană definesc toate volumele de până acum ale Virginiei Carianopol, de la *Tapiserii cu lună* (1977) la *Vânătoarea de foc* (1986)”. □•Pornind de la clasificarea romanelor făcută de Thibadeau, Henri Zalis le prezintă pe cele „active”, sub titlul *Proza în dialog activ cu realitatea*: „Cum să nu admitem însemnătatea romanului activ, impregnat de impactul epocii asupra destinului și structurilor evenimentiale, de vreme ce asemenea mutații denotă că se produc transformări dramatice, se confruntă mentalități, se ciocnesc soluții (unele temeinice, altele derizorii) în chiar sânul existențelor umane, particularizate istoric, moral, spiritual: Este vorba, firește,

de o înțelegere a romanului care înclină mai mult spre descătușarea extraordinară a istoricității, evident nu în accepție ilustrativistă. Vom descoperi, citind cu ochi proaspăt un număr de cărți apărute în aceste ultime decenii, că romanul activ include în materia epică maturizări de conștiință, evoluții elocvente de la simplu la complex, petrecute la nivelul cotidianului, în fine, adevărate salturi în ordinea culturală. Este, deci, o modificare de proporții cu cele mai rodnice consecințe, în romanul românesc contemporan. [...] Teoretizând sumar, amintim că înstrăinarea de progres declanșează în *Vestibul* de Al. Ivasiuc și *Labyrinthul* lui Francisc Păcurariu o divergență între om și istorie. O înstrăinare care poate fi curmată prin schimbarea cursului evenimentelor. În numele vocației umaniste și justițiare a socialismului. [...] Dacă Eugen Barbu realiza în *Face-rea lumii* transferul de la singurătatea Evei spre prietenie și dragoste, iar al lui Filipache de la visul generos până la edificarea noii orânduiri, independența de spirit a lui Chiril Merișor, scump plătită, conferă *Galeriei cu vișă sălbatică* o amară combustie lăuntrică. Criza lui Manole Suru din *Pumnul și palma* de Dumitru Popescu (vezi *Marșul cariatidelor*) sancționează aproape demonstrativ conflictul cu adjunctul său Vladimir Cernea. Din restrâns și localizat, conflictul lor se confundă cu o stare de spirit incompatibilă cu principiile partinice. [...] D.R. Popescu ne-a dat în ultima vreme *Podul de gheață*, după ciclul *F* și *Vânătoarea* regală. Naturile omenești urmează în scrisul său o regulă ascunsă, sunt deopotrivă fabuloase (nesățioase) și pedestre (indiferente). Instinctul lor e mai tare decât morală. [...] Fascinația legalității se intersectează în cazul lui cu nevoia de recuperare morală. [...] Nu altfel a procedat Marin Preda în *Moromeții*. [...] Criza în care intră purcede din punctul acelei așteptări: Moromete este setos de normal într-o epocă mai degrabă anormală, ieșită din comun. În asumarea, chiar justificarea adeziunii la normal aflăm sursa dramei moromețiene. O dramă întoarsă justițiar într-o salvare primește la Dinu Săraru cu paginile din *Dragostea și revoluția*, despre arhitecta Rudeanu, o dezlegare simbolică. Arhitecta nu are biografie. Sumar vorbind tână Rudeanu, nepoată de boieroaică, construiește pentru comuniști, împreună cu ei. «Biografia» e rezumă un fragment de istorie, nu una oarecare, anodină. Iuțea cu care romanul activ îmbogățește registrul de sensuri date noțiunii de *implicare*, de *angajare civică* nu mai are nevoie de argumente suplimentare. În fond analogia social/literar convertește toate analogiile românești, le încarcă de savoare și autoritate. [...] În acest mod, paradoxal, romanul activ clarifică integrări de individualități, orchestrează nu puține evenimente dispersate, destine ce își urmează un drum propriu, dar care converg într-o afirmare a *Revoluției*». ■•Laurențiu Ulici salută traducerea volumului de versuri al lui Marin Mincu în italiană: La Editura milaneză „Vanni Scheiwiller“ a apărut de curând sub titlul *În agguato (La pândă)*, o selecție din poezia lui Marin Mincu în versiunea italiană a lui Alfred Giuliani și a autorului însuși, cu o prefață semnată de Mario Luzi, unul din cei mai importanți poeți italieni de azi, și o prezentare a aceluiași Alfredo Giuliani, poet

și eseist el însuși. Sumarizând 55 de texte din cele ce figurau în volumul *Pradă realului* apărut anul trecut la editura «Cartea Românească», placheta scoasă la Milano reprezintă, fără îndoială, încă un pas pe care poezia noastră contemporană îl face spre cititorul de pe alte meleaguri, o lărgire a ariei de penetrație; asemenea pași s-au mai făcut în ultima vreme și bine ar fi dacă apariția unor scriitori români cu cărți în străinătate ar avea un caracter, cum să zic, mai metodic, dacă ar constitui adică o preocupare a forumului scriitoricesc de la noi și nu s-ar limita la inițiativele și eforturile private ale unui scriitor sau altul cum de fapt, se întâmplă și cum de altfel, s-a întâmplat cu cartea lui Marin Mincu, poet și critic care, funcționând de mulți ani ca profesor asociat la Universitatea din Florența a avut posibilitatea nu numai de a se implica în mediile literare italiene dar și de a intra în contact nemijlocit și convingător cu editori italieni; mai mult încă, el a făcut de-a lungul anilor o bună propagandă literaturii, în special poeziei române moderne, editând o antologie și comentând fenomenul poetic românesc în presa literară italiană”. □•*Lirica Africană* este ilustrată cu traduceri ale unor poeți proveniți din Martinica, Africa de Sud, Camerun, Madagascar și Senegal).

• [„Cronica”, nr. 22] De *Ziua Copilului* apar versuri dedicate partidului ale elevelor Francisca Osian (*Partidul*, cls. A VII-a, Baia Mare) și Mioara Mihalache (*Omagiu*, cls. A V-a, Galați). □•Și alte pagini conțin versuri ale participanților la concursul *Autori: Copiii!*, fiind însoțite de o foarte bogată „listă” cu premianții celei de-a X-a ediții. □•Al. I. Friduș discută cu Viniciu Gafița, directorul editurii Ion Creangă, despre *Fascinația copilăriei*: „– *Ce aduce specific și revelator în sfera creației artistice copilăria, ca subiect al operei literare?* – Îmi amintesc că George Călinescu, pe care l-am avut profesor în anul întâi de Facultate, demonstra în unul din cursurile sale că «dl. Goe este personajul principal al operei lui I.L. Caragiale» Parafrazându-l, putem completa că în opera lui Ion Creangă personajul principal este copilăria. Să ne amintim și de Niculae Moromete al lui Marin Preda, cu dorința arzătoare de a învăța carte. Iar Zaharia Stancu investește și el cea mai bogată zestre de sentimente în copilul Darie. [...] Candoarea copilăriei umanizează până la sublim multe pagini din povestirea Micul Prinț de Saint-Exupéry. Bineînțeles că pentru cititorul copil toate acestea se leagă de minunata promisiune din deschiderea basmelor românești care începe cu «a fost odată». [...] – *Ce s-a schimbat, din perspectiva cititorului, în planul receptării literaturii pentru copii?* – Calitatea cititorului copil este cu totul alta decât cu 30-40 de ani în urmă. Școala, radioul, televizorul, cinematograful au deschis tot mai larg gustul pentru carte al copiilor. Orice cart bună citită contribuie la îmbogățirea sufletească a cititorului, creând necesitatea unor noi lecturi bune. Revistele și presa pentru copii, bibliotecile, cercurile de specialitate din școli și de la casele pionierilor și șoimilor patriei, concursurile de creație ale copiilor, toată efervescenta viață culturală din patria noastră contribuie la creșterea calității cititorilor copii, la îmbogățiri-

rea gustului lor artistic. Deci, copiii din patria noastră au nevoie de cărți tot mai multe, mai frumoase, mai interesante“. □•Margareta Murariu oferă, pe ultima pagini din acest număr, câteva traduceri din lirica universală grupate sub titlul *Copilul în literatura lumii*

• [„**Flacăra**”, nr. 22] *Variațiuni artistice* se intitulează articolul lui Radu G. Țeposu din secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură*: □•Alex. Ștefănescu comentează cartea lui Ion Cristoiu, *Lumea literaturii*: „Obiectul supus investigații este de data aceasta, într-adevăr, cu totul altul, în comparație cu preocupările de până acum ale autorului. Atenția lui Ion Cristoiu se îndreaptă acum, avidă, spre creații literare din țări și epoci dintre cele mai diferite, ca o compensație pentru menținerea ei un timp îndelungat asupra unei singure secvențe – primul deceniu de după război – din istoria unei singure literaturi. Vom avea astfel plăcuta surpriză să descoperim în *Lumea literaturii* referiri la Shakespeare și Kafka, la Kirkegaard și Gide, la Gogol și Faulkner, la Camil Petrescu și Preda, la Eugen Barbu și Velea și la numeroși alți autori care alcătuiesc «lumea literaturii»“. □•Romul Munteanu face câteva notații referitoare la Otilia Nicolescu, poetă din Argeș, sub titlul *Poezia blândă*: „Otilia Nicolescu nu cultivă poezia agresivă. Notele stridente, evidente în versurile sale mai vechi au dispărut. Scriitoarea a aderat la discursul liric blând, unde cuvântul este abia susurat, iar ideea moare în cuvintele-simbol, colorate în roșu, alb, gălbui, liliachiu etc. Poeziile de acest gen pot crea efecte de surditate semanticală, fluxul liric transformându-se în muzică pură“. ■•Sub genericul *Limba noastră* au intervenții Paula Diaconescu și Șerban Cioculescu. □•Prima se referă, gramatical, strict tehnic, la *Pronume și emfază*: □•Șerban Cioculescu devolează înțelesurile a trei cuvinte: *Cârjalii, crai și apelpisiți*, încheind în notă ironică despre obiceiul republicării articolelor cu titlul de inedite: „Cu ocazia centenarului lui Mateiu, anul trecut, vorba aceasta a generat niscaiva polemici exegetice, deși încă din 1966, în *Viața Românească*, dăduse cheia enigmei, care-l pasionase pe cel mai ilustru «matein», Ion Barbu. De aici am dedus adevărul observației lui Victor Eftimiu, care-și republica de mai multe ori câte un articol festiv: «La noi, și cele publicate sunt inedite». *Tempi passati!*”

• [„**Orizont**”, nr. 22] Redacția găzduiește cea de a doua parte a dezbaterii *Cât de actuală este dramaturgia noastră actuală ?* Între noii invitați se numără dramaturgul Tudor Popescu, regizorii Cătălina Buzoianu și Ioan Eremia, plus criticii de specialitate Marian Popescu, Ion Toboșaru, Liana Cojocaru și Mircea Ghițulescu. □•Din intervenții: Marian Popescu: „Actualitatea, pentru dramaturgie, trebuie să fie dinamică, în raport cu punerea în lumină a *problemelor omului* ce trăiește într-o perioadă determinată. Cât de importante «pentru vremea de față, de acum» sunt acestea, nu e cazul să conving pe nimeni. Le regăsim, oare, în dramaturgia noastră actuală? Spun că da, în privința operelor dramatice ale lui Horia Lovinescu, Teodor Mazilu, D.R. Popescu, Marin Sorescu, Ion Băieșu, Dumitru Solomon, Tudor Popescu. În unele din piesele lui

Mircea Radu Iacoban, Paul Everac, I.D. Sîrbu. Gândindu-mă, în special, la sensurile 2 și 3 ale cuvântului «actual», nu restrâng sau, mai bine zis, nu suprapun exact «actualul» peste «contemporan», astfel că mai adaug la autorii citați și pe Ion Luca Caragiale”. „Omul contemporan trăiește într-o stare continuă de mișcare socială și spirituală foarte rapidă, care-l poate deruta, și teatrul are misiunea de a-i limpezi aspecte mai greu de pătruns ale acestei continue schimbări. Teatrul nostru actual a urmărit aceste schimbări, s-a achitat de misiunile sale mai sus consemnate? Cred că, în ansamblu, da. Există numeroase piese de teatru cu o tematică majoră, populate de eroi exemplari. De la *Omul din Ceatal* și ciclul familiei *Arjoca*, până la piesele recente ale lui Nicolae Țic și Plator Pardău se desfășoară un larg evantai de opere dramatice imporante. În dramaturgia lui Paul Everac, D.R. Popescu, H. Lovinescu, Titus Popovici, Th. Mănescu, George Genoiu etc. sunt prezente personaje puternice, unele memorabile, intrate în conștiința publicului: comuniști care și-au dăruit viața revoluției. Personal, sunt bucuros când aflu că destinul eroului meu Ștefan, din *Nu ne naștem toți la aceeași vârstă*, este urmărit, la Craiova, cu mare emoție, de un numeros public. La nivelul comediei satirice, Baranga, Mazilu, Băieșu, Solomon, Cacoveanu, Chitic, Mihai Ispirescu, întrețin în public o atitudine reprobatoare, cu un tonus ridicat, în fața deficiențelor morale și de caracter, incompatibile cu structura societății noastre. S-a înțeles că, în anumite condiții, o ezitare cât de mică în atitudinea critică, satirică, devine, automat, un gest de încurajare a răului. Un fenomen curios: încercarea de blocare a atitudinii critice”. □•Tudor Popescu: „Omul contemporan trăiește într-o stare continuă de mișcare socială și spirituală foarte rapidă, care-l poate deruta, și teatrul are misiunea de a-i limpezi aspecte mai greu de pătruns ale acestei continue schimbări. Teatrul nostru actual a urmărit aceste schimbări, s-a achitat de misiunile sale mai sus consemnate? Cred că, în ansamblu, da. Există numeroase piese de teatru cu o tematică majoră, populate de eroi exemplari. De la *Omul din Ceatal* și ciclul familiei *Arjoca*, până la piesele recente ale lui Nicolae Țic și Plator Pardău se desfășoară un larg evantai de opere dramatice imporante. În dramaturgia lui Paul Everac, D.R. Popescu, H. Lovinescu, Titus Popovici, Th. Mănescu, George Genoiu etc. sunt prezente personaje puternice, unele memorabile, intrate în conștiința publicului: comuniști care și-au dăruit viața revoluției. Personal, sunt bucuros când aflu că destinul eroului meu Ștefan, din *Nu ne naștem toți la aceeași vârstă*, este urmărit, la Craiova, cu mare emoție, de un numeros public. La nivelul comediei satirice, Baranga, Mazilu, Băieșu, Solomon, Cacoveanu, Chitic, Mihai Ispirescu, întrețin în public o atitudine reprobatoare, cu un tonus ridicat, în fața deficiențelor morale și de caracter, incompatibile cu structura societății noastre. S-a înțeles că, în anumite condiții, o ezitare cât de mică în atitudinea critică, satirică, devine, automat, un gest de încurajare a răului. Un fenomen curios: încercarea de blocare a atitudinii critice”. □•Liana Cojocaru: „Tot ce se scrie acum este dramaturgie «actuală», in-

spirată din actualitate. Problema care se pune este în ce măsură mesajul creației contemporane va mai fi receptat ca actual peste timp. Toată opera dramatică a lui Camil Petrescu tulbură prin adevărul acut pe care ni-l împărtășește. Trecerea deceniilor nu a estompat, ci, dimpotrivă, parcă a revigorat adevărul scrisului său. Pe Caragiale îl simțim mai prezent la noi decât l-au simțit, poate, contemporanii lui”. □•Mircea Ghițulescu: „Specificul literaturii de actualitate nu este, atunci, permanența ci, dimpotrivă, tranziția? O lucrare literară de actualitate este obiect de utilitate imediată. Să nu cerem, deci, acestui sector al literaturii mai mult decât poate să facă, împovărând-o cu pretenții grele. Privind lucrurile din această perspectivă, putem observa că literatura noastră dramatică este încă bogată în «actualități». Fenomenul are chiar o notă de neobișnuit, pentru că nu literatura include în terenul ei un sector al literaturii de actualitate, ci este inclusă. În cazul dramaturgiei, lucrurile sunt și mai clare, aceasta fiind, printr-o anume chemare a ei, *cea mai deschisă actualități*. Putem afirma fără ezitare că, din perspectiva înfățișată, avem o bogată dramaturgie de actualitate. Problema se complică în momentul în care punem în contact conceptul de actualitate cu acela de valoare. Dar, și în acest caz, o evaluare optimistă a situației poate duce la concluzii pozitive. Mulți dintre cei mai importanți autori dramatici români au avut abilitatea de a descoperi o medie, o cale de contact între «actualitate» și «permanență»”. □•După ce în numărul precedent cronicarii revistei omagiaseră apariția poemelor lui Anghel Dumbrăveanu în BPT, în cel de față se ocupă de bucureștenii Lucian Raicu (*Scene din romanul literaturii*, C.R., 1986), respectiv Doina Uricariu (*Ochiul Atroce*, Eminescu, 1985). Despre cartea lui Lucian Raicu, Mircea Mihăieș afirmă: „Polemica delicată, discretă dar necruțătoare, surdă dar nu mută, a devenit, în *Scene din romanul literaturii*, specialitatea numărul unu a lui Lucian Raicu. Scriitorul promitea să se adăpostească în perpetuitate în spatele unei propoziții de genul *Mirările nu sunt niciodată greșite*. N-a fost să fie. Emblema de acum este echivalentul heraldic al întrebării quasi-retorice, al întrebării pline de perfidie *Oare nu sunt prea multe cuvinte?* Nu sunt, nu sunt, se grăbește și nu prea, să răspundă criticul. Cuvintele bune nu sunt niciodată prea multe. Cuvintele care formează cu adevărat o literatură nu supraabundă. Abundă, câteodată, lucrurile de la sine înțelese, când, se știe, o știm, și Lucian Raicu mai bine decât noi, nimic nu e de la sine înțeles. Nimic nu trebuie să fie de la sine înțeles. Nici măcar marea literatură. Totul este o luptă. Până și literatura, acest *concret al gândirii*”. □•Lucian Alexiu delimitează *Spațiul liric* din poemele Doinei Uricariu: „Muzicală, fluidă, pe cât îi îngăduie o tot mai acuzată lipsă de interes pentru «efecte», pentru propriile-i mijloace de seducție, supusă ori supunându-se unui ritm particular, ce va fi fiind mai curând al unei respirații secrete decât al vorbirii –, consecință, așadar, mai mult a unei deliberări «din mers» asupra opțiunilor care o întemeiază decât a ilustrării consecvente a unui «program» liric, cum și a unei rare plăceri de a devansa, scriptic, semnificația propriilor

gesturi de întemeiere, poezia Doinei Uricariu nu ni se pare a înregistra, în cel mai recent dintre volumele publicate, *Ochiul atroce*, o schimbare radicală a sistemului de referințe. O precipitare, doar, în modul de a se rosti – în a-și rosti și impune experiențele, o nerăbdare, o grabă mai greu de definit în a-și proclama liricele adevăruri și revelații. Experiențe și revelații, să o spunem, ce decurg din moralismul sui-generis al poemelor, din situarea autoarei nu, nu neapărat, sub semnul vreunei înțelepte detașări, al unei netulburate seninătăți contemplative. [...] Ar fi fastidios, poate, să căutăm la astfel de poeme chiar propozițiile teoretice care sunt de obicei la îndemâna eseistei Doina Uricariu, fastidios, nu, totuși, și imposibil. Nefeminine după canonul acceptat al liricii feminine, versurile din *Ochiul atroce* interoghează, dialoghează, propun confesiuni. Interlocutori ori termeni de referință sunt însă nu atât cei obișnuiți după cutuma speței lirice la care ne-am referit – cât emblemele unui spațiu cultural propus existenței ca exercițiu al spiritului și normă morală”. □•Pia Teodorescu-Brânzeu îl portretizează pe Franz Liebhard: „Răsfoiesc *Aurul înălțimilor* în căutarea celui mai bun vers produs de Franz Liebhard și mă lovesc de mici bijuterii. O poezie a generației mai vechi, densă în sensuri și gravă, așa cum este și chipul poetului atins de senectute. Migrația cuvintelor, în confluența lor de la avangardism la expresionism – principalele surse liebhardenne –, asezonate cu puțin Whitman și Rimbaud, nu tulbură limpezimea străfundurilor creatoare. Vorbele se arcuiesc calde preluând viața pământului și a apei și a gândului în poezii cu formă fixă: sonete și miniaturi. Pline de prospețime și astăzi, ele rămân elocvente investigații ale unor teme ancestrale, teritorii lirice binecunoscute și totuși pline de miraculoase pulsații. [...] O poezie calmă se depune peste suflet, o muzică stinsă, discretă, transpunând senzorialul în meditație și ritual. Un popas de caldă învăluire pentru cel ce privește înapoi, obosit de asaltul ironic al tinerelor și foarte tinerelor generații de poeți”. □•Eugen Todoran revine, după o destul de lungă tăcere la analiza volumului Eminescu, *Opere*, XIII, Editura Academiei. Ca și în primul caz, cronică se intitulează „*Timpul*” lui Eminescu: „Dar filosoful face loc poetului, care propune un remediu dorit de el: «Literatura și artele în general sunt chemate să vindece inteligențele de această boală a pesimismului, după modelul artei antice, în amintirea căreia ca una ce poate face asemenea minuni, redacția i-a pus revistei numele *Fântâna Blanduziei*» Și, tot în același spirit al concordanței *ideii* cu *realitatea*, poetul adaugă, după o logică susținătoare a întregii lui activități publicistice de până atunci, că, dacă în autorii antichității clasice vom găsi un remediu contra regresului intelectual, «nu vom uita că și în timpurile noastre există un asemenea izvor pururi reîntineritor, poezia populară atât cea de la noi cât și aceea a popoarelor ce ne înconjoară». □•Se anunță, fără semnătură, că o traducerea a poeziilor lui Anghel Dumbrăveanu a fost tradusă în limba albaneză cu titlul *Cântecul sturzului*. Își fac simțită prezența, din nou, cele două suplimente literare, ale județelor Arad și Mehedinți. □•În „Orizont arădean”,

Florin Bănescu semnează cursivul *Primăvara*: □•Al. Ruja prezintă *Revoluția de la 1848* apelând la surse arădene, mai precis la volumul *Revoluția europeană de la 1848 reflectată în presa arădeană* (Ed. Politică, 1985). □•„Danubius” se ocupă, prin intermediul lui Nicolae Jiplea, de două volume recent apărute cu semnătura lui Marin Sorescu. *Tratat de inspirație* (Scrisul Românesc, 1985) și *Ușor cu pianul pe scări* C.R., 1985): „Marin Sorescu face parte dintre artiștii a căror biografie a trecut în operă ca o scrisoare deschisă. El experimentează într-una, mutându-se din poezie în teatru, în eseu, proză, rămânând el însuși mereu. [...] O căutare a identității prin confruntarea cu ceilalți sunt și recente cărți *Ușor cu pianul pe scări* și *Tratat de inspirație*, în care autorul strânge un număr impresionant de eseuri critice, de convorbiri cu cei mai reprezentativi scriitori contemporani și numeroase tălmăciri (unele în colaborare) din lirica universală a zilelor noastre. Farmecul dialogurilor din *Tratat de inspirație* constă în felul inimitabil al autorului de a discuta cu interlocutorii săi, ca și când aceștia ar vorbi românește dintotdeauna, El pare, în convorbirile sale cu Borges, Bosquet, Capuano, Ferlinghetti, Hamburger, Pasternak, Rozewicz, Zidrov și ceilalți că-și devoră partenerul, ieșind mereu învingător. Sorescu rămâne totdeauna el însuși. În *Ușor cu pianul pe scări*, Sorescu urmărește fenomenul literar românesc, creionând portretul scriitorului pornind de la operă. Grupajul de portrete, deși bogat și compus uneori din simple creionări ocazionale, e foarte caracteristic pentru autor și lasă impresii excelente. [...] Sorescu își privește subiectele dintr-o perspectivă ce îmbină scepticismul amuzant, elanul liric și pornirea ironico-satirică. Cele mai substanțiale ni se par eseurile despre Mircea Eliade, Ion Lăncrăjan, Nichita Stănescu, Marin Preda, D.R. Popescu, Eminescu, Bacovia, unde analizele exacte și formulările revelatoare produc reale satisfacții. Sorescu știe să descompună și să recompună un mecanism poetic, să releve o frumusețe singulară, să dezvăluie accentul unic al unui destin poetic”. ■•Pe ultima pagină, Margareta Gyrcsik traduce nuvela *Logodnica* de Hermann Hesse.

• [**„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 22**] Doina Popescu semnaleză că au trecut *50 de ani de la procesul de la Brașov*: „În «Cuvântul liber» din 6 iunie 1936, referindu-se la atitudinea eroică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, se arăta că datorită comportării sale curajoase, având «inimă tânără și generoasă», i s-au dat cele mai grele condamnări. Pe adresa Tribunalului Militar din Brașov soseau zilnic numeroase telegrame de solidaritate cu cei arestați și de protest față de modul în care erau judecați. [...] În presa vremii s-a oglindit pe larg această stare de spirit a poporului român. Dezbaterile de la proces au fost tratate și în presa din străinătate cu deosebire în Franța. În limba franceză a apărut și o lucrare despre eroii României antifasciste, iar scriitori și oameni politici ca Romain Rolland, Henri Mineur, Francis Jourdain, Jérôme Ferrucci și alții au trimis scrisori de protest și s-au solidarizat public cu lupta și atitudinea celor 21 de tineri revoluționari români implicați în procesul desfășurat la

Braşov între 27 mai – 5 iunie 1936, intrat în istoria contemporană a României ca şi în a mişcării muncitoreşti internaţionale ca una dintre importantele manifestări împotriva fascismului, revizionismului şi războiului“. □•În *Tineretea revoluţionară a Partidului* Florian Tănăsescu se ocupă exclusiv de activitatea comunistă şi antifascistă a tânărului Nicolae Ceauşescu: „Numele tânărului revoluţionar era cunoscut nu numai în rândul propriilor tovarăşi de luptă, membri ai Partidului Comunist Român, ai Uniunii Tineretului Comunist, al sindicatelor revoluţionare sau ai altor organizaţii de masă constituite din iniţiativa P.C.R., dar şi în cadrul larg de manifestare al opiniei publice româneşti. Se remarcase în activitatea Comitetului naţional antifascist, în acţiunile de solidarizare cu militanţii revoluţionari implicaţi în Procesul de la Craiova (1934), în activitatea organizatorică şi de masă a Uniunii Tineretului Comunist, pentru care fusese arestat, anchetat şi judecat în cursul anilor 1933-1934. La Procesul din 27 mai – 5 iunie 1936, judecat de către Consiliul de război al Corpului V Armată Braşov, militantul comunist Nicolae Ceauşescu avea reputaţia unui dârz şi neînfricat luptător, a cărui activitate revoluţionară constituia obiectul unei permanente atenţii din partea autorităţilor centrale sau locale. [...] Atitudinea fermă, demnă şi curajoasă devedită în timpul dezbaterilor procesului era pe potriva prestigiului tânărului militant comunist care, la numai 19 ani, proba un profil revoluţionar puternic conturat. «Inima tânără şi generoasă», cum admirativ îl prezenta pe comunistul NICOLAE CEAUŞESCU un corespondent al publicaţiei «Cuvântul liber», avea să fie condamnat la 2 ani şi 6 luni privaţiune de libertate, la o substanţială amendă şi la domiciliu forţat timp de un an după eliberarea din închisoare, cum avea să mai fie condamnat, nu după multă vreme, la noi ani de detenţie şi de lagăr“. ■•*La judecata de apoi a poetilor*, Modest Morariu este introdus prin intermediul unei caracterizări a lui Mircea Scarlat, care îl compară pe acesta cu Mircea Ivănescu, desigur, tot la *Calofili şi livreşti*: „În postfaţa volumului *Naşterea nostalgiei* de Modest Morariu, Mircea Scarlat îl caracterizează pe autor cu destulă precizie. El ar «senzualiza motivele livreşti», ar face parte din «familia lui Baconsky, Petre Stoica, Mircea Ivănescu, Cezar Baltag», şi de ce nu ar fi un ultim Doinaş, căzut în parabole seci, fără niciun fel de virtuţi, adăugăm noi. Poezia sa cultivă voit prozaismul şi ironia, deliricizarea, arbitrar, se mai afirmă că ar face parte şi din tribul lui Whitman de la care ar fi împrumutat inventarele, discursivitatea şocantă, cultivarea arbitrarului, ceea ce, după noi, a venit mai încoace, poetul american părăndu-mi-se mai degrabă retoric, zgomotos şi pe alocuri găunos, nu numai vitalist, cum afirmă Scarlat, pentru că poezia lui Modest Morariu nu e deloc vitalistă, ci mai curând ironic-meditativă, sceptică“. □•Gabriel Iosif Chiuzbaian salută apariţia articolelor şi studiilor lui Petru Comarnescu antologate sub titlul *Kolokagathon*: „Apariţia lucrării constituie un major act de cultură, aşezându-se în mod firesc pe linia unei generoase tradiţii consacrate deja de colecţia «Biblioteca de filozofie a culturii româneşti», ce

apare sub competența îngrijire a directorului editurii, criticul și istoricul literar Valeriu Râpeanu, care semnează și o valoroasă mărturie cu privire la autorul antologat. Antologia, îngrijită de Dan Grigorescu și Florin Toma (primul fiind și autorul unui substanțial studiu introductiv și al notelor aflate sub semnul rigorii științifice), este împărțită în patru secțiuni – *Texte de filozofia culturii, Specific românesc, Deschideri spre cultura universală și Atitudini* – care reflectă diversitatea domeniilor abordate de Comarnescu. Recitind astăzi la distanță de mai multe decenii, scrierile lui Comarnescu, ni se relevă adevărata dimensiune a unui mare critic și, totodată, importanța deosebită a magistraturii sale în opera de selectare obiectivă a valorilor autentice din masa eteroclită a nisipului mișcător, caracteristică oricărei culturi. [...] Sperăm că această primă secțiune a lucrării să ofere temeinice argumente pentru corectarea unor omisiuni, cum sunt cele semnalate mai înainte și totodată să conducă la o mai bună înțelegere a gândirii filozofice a lui Comarnescu. Suntem alături de Dan Grigorescu în credința că paginile lui Comarnescu despre Berkeley, Louis Lavelle, Maurice Blondel, John Dewey, despre filozofia chineză, despre Blaga, Eugeniu Speranția, D.D. Roșca ș.a., ar fi completat în mod fericit portretul unei remarcabile personalități a culturii noastre și că publicarea unei ediții complete de scrieri filozofice este necesară“.

□•În cadrul rubricii „*Săptămâna*” pe scurt interviul acordat, în „*Luceafărul*”, de Ion Lăncrăjan lui Mihai Ungheanu este masiv reprodus (a se vedea „*Luceafărul*” nr. 21) cum de asemenea, este reprodus comentariul la revista „*Caiete critice*” [...] Remarcând recrudescența exclusivismului, I.L. afirmă: «Numărul acesta din „*Caiete critice*” (Nr. 1-2/1983) e cel mai clar exemplu în acest sens, parțialitatea și exclusivismul dominând o dezbatere care ar fi putut fi folositoare, dacă ar fi avut un program, un program mai obiectiv și mai cuprinzător, de fapt. Pentru că un program există, orientarea discuției făcându-se de la început, prin formularea însăși a întrebărilor, organizatorii acestei «dezbateri», E. Simion, M. Iorgulescu, I. Buduca știu exact ce vor, realizându-și pe urmă «obiectivele» cu ajutorul (predominant, programatic predominant) al unui anumit fel de colaboratori. Un câștig tot se realizează, «caietele» acestea constituindu-se într-un document revelator, dar nu în sensul visat de organizatori (dimpreună cu apropiații lor colaboratori) care au fost și sunt convinși că au lămurit lucrurile pentru totdeauna (am făcut încă un desant, am mai ocupat un teritoriu, s-a terminat cu nonvaloarea, noi suntem totul, am fost și vom fi!), în alt sens, complet opus, zbaterele acestea (predominant neliterare) ținând, toate de recrudescența, în forme noi, spiritului dogmatico-revanșand. Așa cum e un document, cam de aceeași factură, «antologia aniversară» *Literatură și contemporaneitate*, apărută în 1964, în care erau reunite o serie întreagă de «bilanțuri» privind dezvoltarea literaturii noastre noi“.

■•*Săptămâna pe scurt*: „Augustin Pop și-a ales *trei modele literare*: «Ezra Pound era un pasionat al tâmplăriei / și se arăta întotdeauna dispus să repare / mobilierul prietenilor săi. / David Herbert Lawrence

spăla vasele / cu o rară meticulozitate. / La sfârșitul operației / nu numai obiectele de bucătărie / erau uscate și strălucitoare, / dar și cârpele pe care le-a folosit / puteau fi găsite / într-o curățenie ireproșabilă. / Lui James Joyce îi era frică de câini. / El purta mereu cu sine patru ceasuri: / în eventualitatea că unul sau două se opreau. / celelalte îi indicau oricum ora exactă» [...] • Mircea Diniescu despre Nicolae Breban, în postură de *discipol al lui Dostoievski*: «În bucuricul Europei discipolul dă o replică idolului său, ducând mai degrabă o pravoslavnică existență culturală. Într-un soi de chilie, la o masă de brad, cu spatele la zumzetul orașului, prozatorul încearcă să-și dreseze romanele în așa fel, încât la întrebarea *Parlez vous français* ele să răspundă în cor: *Oui, monsieur Breban*» («Al mai tare om din lume»). «Ce să hie, ce să hie / Iaca-n târg minăjărie / Un comediu ghel cu hiară / Și-mprejur lume și țară / O mamucă mîncă nucă / Ș-alta, blăstămată, șoadă / Să ținea numai în coadă»“.

31 mai

• [„**România liberă**” 12929] Întrucât 1 iunie pică duminică, iar „România liberă” nu apare atunci, *Ziua internațională a copilului* este marcată cu texte realizate de Pia Rădulescu, cărora li se adaugă imagini ale „copilăriei fericite” și poezii de exprimare a recunoștinței față de partid și conducător, semnate de Geo Ciolcan și de copii, membri ai cecului de literatură al Casei Centrale a pionerilor și șoimilor patriei (Ruxandra Constantinescu, Justina Bandoi, Mărgărita Aldea).

• [„**Lucefărul**”, nr. 22] Începând cu acest număr, *Sub steagul luptei revoluționare*, devine serial, iar detaliile despre *Procesul de la Brașov*, se opresc la data de 25 mai 1936. □•Editorialul redacțional, ca și tematica întregului număr, sunt dedicate unui alt eveniment politic de actualitate imediată, *Congresul țărănimii*. □•Consonant cu editorialul, Vasile Rebreanu semnează eseuul critic *Satul, o lume în transformare*: „Atunci când scriu despre țărani, scriu despre mama și despre tatăl meu. Scriu despre rudele și vecinii mei. Despre cei care locuiesc pe cele cinci uliți ale satului. Fiecare uliță este un continent. Știu că o rudă îndepărtată de a mea, o rudă îndepărtată în timp se numea Mihai Românul. El a luptat și a fost unul dintre eroii răscoalei de la Bobâlna. E trecut în hrisoave”. ■•Subiectul este dezbătut și pe alte pagini. □•Ion Țugui, *Cărți care se scriu când ne-am născut*: „Dintr-un complex sau poate că din orgoliu n-am scris despre Bacovia pornind de la cărțile de istorie, adică subordonându-mă literei lor, ci din ograda și livada casei, din ulițele și munții satului, de la oamenii în mijlocul cărora m-am pomenit viu și mirat, încă de pe la vreo trei ani, că nu-mi dispărea prima imagine ce-avea să mi se întipărească pentru totdeauna în simțuri: cămașa albă a mamei pe când mă ducea într-o zi de sărbătoare să văd una din minunile satului – apa râului Suceava cu păstrăvi mai iuți decât valurile”. □•Nicolae Velea, *Întemeietori*: „Am scris un articol, pe vremuri, cum că terminologia lui Caragiale a pătruns în lumea satelor noastre,

țăranul zicând lesne *trotal* în loc de trotuar din moment ce satele românești nu văzuseră vreodată asfaltul pe harta lor. Acum asistăm la o rapidă familiarizare a muncitorilor agrari și cu tehnica de ultimă oră și cu numirile ei, fiindcă și asfaltul și mașinile agricole au pătruns în lumea satelor noastre, fiind ușor stăpânite de lucrătorii pământului. Dăltuind pământul se dăltuiește pe sine însuși, mereu de veghe, mereu la izvoare, prezent mereu pentru încercările vremurilor”. □•Nicolae Mateescu, *Veșnicia se mai naște încă la țară*: „Nu poți să te cunoști pe tine însuși printre străini; în orice caz, te cunoști mult mai bine lângă cei de-o seamă cu tine – care gândesc, trăiesc și simt la fel cu tine; țăranii sunt încă o parte importantă din simțirea și spiritualitatea românească; fără ei ne-am cunoaște și ne-am înțelege mai puțin pe noi înșine; eternitatea încă se mai naște la țară, deși nu putem să-i vedem decât prezentul”. □•Ilie Purcaru este prezent cu reportajul – eseu *Țăranii, eroii acestui pământ*. ■•Mirela Roznoveanu își continuă preocupările teoretice printr-un nou studiu consacrate prozei de mari dimensiuni, *Structură și arhitectură în roman*: „Discutând deci despre roman, îl vom putea vedea ca un sistem complex alcătuit dintr-o structură, o arhivă banală de materii epice, și o arhitectură proteică dată de o seamă de funcții interne ale romanului, dar și de interferențele acestora cu realitatea culturală, arhitectura gândirii creatorului sau a receptorului, întreaga realitate estetică aflată într-o continuă metamorfoză în trecerea sa prin culturi, timp și subiectivități. De aici și o altă realitate: critica limitată la a reliefa structura, încurajată de structuralismele epocii, a fost resimțită de la un timp ca sărăcăcioasă și parțială. A te limita la structura romanului înseamnă, într-adevăr, a te limita la primul nivel, acela al inventarului de elemente și al organizării lor. Demersul critic integrator trebuie însă să promită și să tindă spre mult mai mult, și anume să încerce să surprindă arhitectura epică – proces în care n-ar fi hazardat să se vorbească și de o critică arhitecturală”. ■•În pagina rezervată cronicilor literare, Mihai Ungheanu revine la comentarea volumului al XIII-lea din Eminescu, *Opere*, ancorându-și cronică în relația de prietenie dintre Eminescu și Creangă, ca subiect adaptat evenimentului politic al săptămânii, Congresul țărănimii: „Lider al claselor pozitive în gazetărie Mihai Eminescu ajunge după plecarea din Iași, dar în temeiul unor credințe și idei manifestate încă din «Curierul de Iași», practicând în «Timpul» o critică extremă a stărilor de lucruri din societatea românească și mai ales a politicianismului român parazit al claselor pozitive. Acestea înseamnă mai ales țăranul pentru Eminescu, iar în Ion Creangă el vedea pe reprezentantul de cultură și geniu al clasei țărănești, lucru pentru care-l va stimula să se exprime ca atare dincolo de limitele manualelor pe care le redacta. Era firesc să-și caute aliați acolo unde ei erau, să și-i alinieze, să-și argumenteze prin contribuția lor culturală, propriul program, propria direcție. Scrierile lui Ion Creangă, începând de la cele din manualele școlare, au fost pentru Mihai Eminescu piese probante, convingătoare, câștigătoare ale unei demonstrații și pledoarii necesare. Învățați a citi pe scriitorii nu-

mai în litera lor, trebuie să-i citim și în spiritul lor, adică în ideile pe care le au, de tot felul, dar mai ales politice, atunci când acestea susțin edificiul unei creații de prima mână. Este cazul lui Mihai Eminescu dar nu numai al lui, ci și al lui Ion Creangă. Să nu uităm că *Popa Smântână* era un vestit om politic”. □•Paul Dugneanu dă un calificativ bun poeziilor lui Grigore Arbore arătând că poetul „nu se dezmente nici în acest volum al său”, adică este „un poet original, cultivând o formulă lirică dificilă, cerebrală, animată însă de curentul unei sensibilități poetice vii”. □•Până și rubrica *Mapamond*, consacrată literaturii universale, conține o traducere din Fulvio Tomiza, intitulată *Un sat fără nume*.

• [„SLAST”, nr. 22] Număr consacrat Zilei Copilului: Una dintre ideile adiacente subiectului se regăsește pe ultima pagină, în care Stelian Neagoe se referă la *Tineretul revoluționar în acțiune*, în mod special la „tânărul” Nicolae Ceaușescu, implicat în procesul comuniștilor și militanților de la Brașov: □
■•Ioan Holban analizează două cărți, *Licitația* (Albatros, 1985) de Mircea Horia Simionescu și *Îngerul contabil* (C.R., 1985) a lui Dumitru (Puși) Dinulescu. Cităm din ambele: □ MHS: „Păstrând nivelul valoric al textelor colaterale ciclului *Ingeniosul bine temperat*, romanul *Licitația* este oglinda fidelă a unei concepții asupra prozei, de o frapantă modernitate, în care evenimentul este instrument, biografia – bibliografie, iar textul – o *estetică a fragmentului*”. □ Dumitru (Puși) Dinulescu: „*Îngerul contabil* este, în perspectiva acestui nivel, un roman despre iubire și despre uitare, în care, alături de poveștile amuzante, există multe note sumbre, ale *umorului negru* și ale unei tristeți ce se insinuează printre zâmbete și hohote de râs”. □•Mariana Ionescu scrie despre poziile Kirei Iorgovanu, din volumul *Ramura de măslin*, (C.R., 1985): □•Areta Șandru convorbește cale de o pagină de ziar cu prozatorul ieșean Corneliu Sturzu. Discuția are titlul „Am avut și am încredere deplină, aproape oarbă, în tinerele talente”, aluzia despre „orbire” a lui Sturzu, putând fi în legătură cu acuzațiile de plagiat, de care scriitorul avusese parte cu un deceniu mai înainte: □•Oprindu-se asupra premiilor pentru creație litera-artistică ale UTC pe anii 1984 și 1985, Constantin Sorescu dorește să evidențieze *Douăsprezece feluri ale gravității poeziei*: „Fără îndoială, premiile pentru poezie ale U.T.C. pe anii 1984 și 1985 nu epuizează lista tuturor cărților care ar fi meritat lauri. De exemplu, dintre poeții cu mai multe volume. Matei Vișniec, care a tipărit în 1984, *Înțeleptul la ora de ceai*, ar fi fost un bun coleg de clasă valorică pentru Patrel Berceanu și Ioan Moldovan, iar dintre debutanții alături de Daniel Corbu ar fi putut sta Ioan Morar cu *Vară indiană*. Ceea ce reușesc aceste premii e să reprezinte fenomenul poeziei tinere din anii '85 în ansamblul și complexitatea lui și dincolo de faptul binevenit că ignoră conjunctura și direcțiile de suprafață, (de)limitate artificial, ele dau seama despre capacitatea poeziei române de a se înnoi perpetuu și în acord cu datele ei specifice fundamentale”. □•T. T. Coșovei atrage atenția asupra Smarandei Cosmin, o tânără poetă lansată cu un an în urmă, *Sărbătoarea lui Alexandru* (C.R., 1985). □•La rubrica *Tânăra gene-*

rație de creatori – o generație din întreaga țară, Vasile Neagoe (București) răspunde ferm: „Orice cuvânt în plus este un furt din timpul de viață al cititorului”: □•Mircea Dinescu folosește drept titlul una dintre spusele frecvente ale lui Fănuș Neagu: „Iar dacă azi par a mă fi dedulcit la toate cele, vinovat nu-i altul decât tot Fănuș Neagu, ce m-a extras dintre ciulinii Bărăganului și m-a ținut de mână să nu mă muște tramvaiele și eseștii prin Capitală. Ce reușit scriitor de vagoane aș fi fost altminteri în halta Ghimpați și în ce relații minunate m-aș fi aflat cu toți contemporanii mei...”. *Toți sunt geniali, numai Fănuș Neagu e doar talentat*: □•Gheorghe Grigurcu face din poezia lui Sorin Mărculescu un adevărat tratat de *Arhitectură lirică*: „Unitatea secretă, clădită pe o vastă rețea de semnificații ezoterice, a operei sale se dorește o oglindă a unității universului”. □•Doina Diaconu publică partea a doua a studiului consacrat operei lui Ștefan Bănuțescu, *Între miraculos și fantastic*: „Nuvela cea mai complexă narativ, amintind de structura epicii faulkneriene, *Masa cu oglinzi*, este cea mai realistă. Lumea câmpiei, într-o ipostază citadină precară, alunecă sub tirania istoriei și se desacralizează. Evenimentele se înmulțesc, dau la iveală viața socială în împrejurări istorice autentificate. Scriitorul nu-și dezmente totuși nici în acest caz predispozițiile pentru fantastic”. □•Paul Dugneanu încheie articolul în două părți. *Un romantic modern*, consacrat lui Ioanid Romanescu: Odată însă cortina trasă peste arlechiniada poetului, peste giumbușlucurile lui vesel-amare, peste *fanările* și *paradele* ironice, ceea ce supraviețuiește este adevărul sceptic al poeziei sale”. □•Ana Ioniță face noi consemnări despre școala de literatură.

[MAI]

- **[„Albina”, nr. 5]** Editorialul din acest număr focalizează asupra omagiului Partidului: „Aniversarea a 65 de ani de la făurirea partidului, moment de rezonanță istorică în viața poporului nostru, a prilejuit ample și emoționante dovezi de dragoste din partea tuturor oamenilor muncii față de stegarul morilor noastre împliniri revoluționare”. □•Nicolae Dragoș semnează poemul *Eterna*: „Din câte sunt menite să rămână/ Drept semnul de izbânzi și sărbători /Noi vom păstră, sub cele trei culori, / Eterna, de ne-nvins Limba română”. □•Mihai Cernat (*Hărăzit pentru viitor*) scrie despre centenarul Emil Isac. □•În *Patos și luciditate*, Dumitran Frunză anunță că Eugen Jebeleanu a împlinit 75 de ani. Celor doi sărbătoriți li se publică poeziile *Oceanul de sânge*, respectiv *Argint și aur*.

- **[„Amfiteatru”, nr. 5]** Editorialiștii revistei își aleg, ca repere, prezentarea în *Etape istorice* a celor 65 de ani de la fondarea P.C.R. și *Cinci decenii de la Procesul de la Brașov*, text în care Alexandru Avram face *Portretul eroului*, folosindu-se de cuvintele lui Eugen Jebeleanu: „[...] Autoritățile văd cu stupeoare cum se naște un erou de numai 18 ani, erou ce catalizează în jurul personalității sale nu numai mișcarea de tineret dintr-o regiune, dar și întreaga

mișcare comunistă și democratică din țară. Pe bună dreptate au rămas celebre cuvintele în care tânărul ziarist de atunci, Eugen Jebeleanu, îl descria în «Cuvântul liber» pe acest condamnat ce reușise să-și condamne el acuzatorii: «Ceaușescu e un copil. Dar un copil cu o inteligență de o maturitate surprinzătoare. E scund, slab, cu ochii mici, două boabe de piper. Vorbește limpede, puțin prea repede, parcă voind să spună deodată tot ce știe. Are 19 ani, dar a văzut și a pățit ca pentru 80». Ecoul stârnit de acest proces începea să se amplifice în țară și peste hotare“.

■•Cronicarii literari Cristian Moraru, Florin Berindeanu și Adriana Bontea își împart atribuțiile astfel. □•Cristian Moraru scrie despre lirica lui Ioanid Romanescu, din antologia *Cele mai frumoase poezii* (Albatros, 1985): „Excepționalele inedite din ultimele pagini ale antologiei confirmă și ele vocația singulară a lui Ioanid Romanescu de a transforma percepția evaporării lumii într-un instrument al provocării revelațiilor, acelor iluminări atât de rare pentru că sunt rezervate celor atât de puțini“.

□•Constanța Buzea este necruțătoare cu următorii (doi) poeți prezenți în antologia ieșeană, *Invocații*: „Gheorghe Simion (sau Simion?), autorul secvenței intitulată *Fulgere captive*, îți deschide neinspirat grupajul cu un poem încâlcit, *Cei care au lovit*, poem dincolo de care nu mai speri să găsești vreo oază, vreun drum și e oprești aici din lectură, iar în viitor, orice carte purtând semnătura lui, credincios memoriei odată dezamăgite, o vei trece cu vederea. [...] Lucru valabil pentru Horațiu Stamatini, în *Echinocțiul necesar* cuprinzând 12 titluri. Poetul se poate drapa, dacă vrea, într-un nedreptățit. Rămâi, după lectură, cu sentimentul că firea lui îi stă împotrivă, că nu va înțelege decât foarte târziu cât de mare a fost riscul pe care și l-a asumat“.

□•Florin Berindeanu privește spre *O ușă abia întredeschisă*, carte de critică scoasă recent de Nicolae Manolescu: „Critica și persoana lui Nicolae Manolescu nu suferă, o declară el însuși, de vreun complex oarecare legat de pretinsa aservire a acestora la creația și personalitatea celui despre care scrie. Chiar dacă e bine în general să păstrezi o anume rezervă față de confesiunile prea tranșante, risc spunând că de această dată nu suntem trași pe sfoară. Critica nu e cu un etaj mai jos decât poezia sau romanul (în fond, și cu atât mai mult pentru un critic, astea-s prejudecăți aparent de bun simț, dar nocive) cum se susține cu încăpățănare de către cei care, nu-i așa, pot fi și ei acuzați că nu știu să scrie critică, dacă tot sunt ce-i care o fac persiflați pentru incapacitatea lor în a construi un roman. Multe din «temele» recente pleacă, ca de obicei, de la carte sau eventual chiar de la o «temă»“.

□•De *Formele liricii portugheze*, studiul lui Mihai Zamfir, apărut la editura Univers tot în 1985, se ocupă Adriana Bontea: „... Dincolo de o perspectivă globală asupra formelor liricii portugheze, cartea lui Mihai Zamfir dovedește un critic avizat și rafinat de poezie. De aceea sugestiile interpretative, modelele de lectură sunt foarte frecvente, de-a lungul excursului critic. Avem în față un exemplu reușit de sistematizare și ordonarea domeniului liricului, atât de greu catalogat în fond. O sistematizare care nu diminuează cu nimic specificul liri-

cului“. ■ În cadrul rubricii panoramice (de două pagini) *Generația tânără – mărturie a unei epoci de înflorire a culturii socialiste*, semnează poezie incandescent partinică Sorin Trocan (*Omagiu, Tu, comunistul*). □ Andrei Bodiu și Augustin Pop sunt prezenți cu poeme și poezii neoxidate ideologic. Primul semnează *Marele meu poem de dragoste*, remarcabil în multe privințe, cel deal doilea, poeziile *Trei modele literare* și *O floare kantiană* („o ploaie intensă/ ca-n basmele evului mediu./ O ploaie care corespunde exact/ definiției date de Kant/ sublimului“). □ Ion Bogdan Lefter își continuă incursiunile în noua geografie a criticii literare, scriind, sub titlul *Romanul criticului de autor*, despre cele două cărți ale criticului literar și sociologului Mihai Dinu Gheorghiu, *Ibrăileanu, Romanul criticului* (Albatros, 1981) și *Reflexe condiționate* (C.R., 1983): „După două cărți «pregătitoare» și înaintea acelor importante care se anunță, știm sigur un lucru: «cetățenia» litară a lui Mihai Dinu Gheorghiu e indubitabilă“. □ Un fel de cronică a edițiilor face Traian Ungureanu, la rubrica *Reevaluări*, sub titlul *Rebreanu romancierul*: „Discuția în jurul clasicului» Rebreanu e, de fapt, în plină desfășurare iar ediția datorată lui N. Gheran și Editurii Cartea Românească ae darul de a crea toate premisele unor noi concluzii. Pe lângă meritele tocmai amintite, noua ediție mai cumulează unul de natură filologică. Actuala ediție a romanelor lui Rebreanu nu s-a înfăptuit prin simpla «fotografiere» a numeroaselor ediții anterioare. Editorul a comparat edițiile existente năzuind la acuratețea desvâvârșită a textului final. Eforturile și reușita lui Niculae Gheran și ale Editurii Cartea Românească trebuie salutate ca un eveniment cultural excepțional“. □ Continuând să cerceteze tematic *Aspecte ale romanului politic*, Ramona Fotiade se oprește la *Formule narrative în deceniul opt*, pentru început la Marin Preda, autorul romanelor *Moromeții*, *Delirul*, *Risipitorii*, *Cel mai iubit dintre pământeni* – despre care autoarea amintește în treacăt. Referințe consistente sunt oferite la *Galeria u viță sălbatică*, de Constantin Țoiu: „*Galeria cu viță sălbatică* are calitatea unui «excurs asupra metodei» prin raportare la creația anterioară a autorului (dar și a multor scriitori până atunci afirmați). Cât privește substanța cărții, se poate spune – în spiritul aceleiași afirmații – că propune o amplă (și amară) meditație pe tema valorii morale, pe tema relațiilor de ordin social și mai ales politic în care sfera eticului intervine inevitabil. *Galeria cu viță sălbatică* este într-un fel o convingătoare pledoarie pentru reconsiderarea poziției individului, a destinului său, față de sistemul supraindividual...“. □ La *Evenimond, Lirică universală anti-războinică*, ilustrată de poeți spanioli (Miguel Hernandez și Justo Jorge Padron), italieni (Elio Pagliarani), brazilieni (Carlos Drummond de Andrade), finlandezi (Liisa Laukkaraninen) și maghiari (György Somlyó) texte având drept unic traducător pe Dinu Flămând.

● [„**Argeș**”, nr. 5] Geo Ciolcan semnează poezia *Partidul ni-i lumina*: „PARTIDUL ni-i luminează pe Carpați,/ Raza-i nestinsă, viața ne veghează./ De șaizeci și cinci de ani, de-un vis înaripați,/ Urcăm cu El și Patria-n amiază”.

□•Nici Ghorghe Ion Păun (*Șaizeci și cinci de trepte*) nu se lasă mai prejos: „Șaizeci și cinci de trepte de cinste și putere,/ Urcate prin istorii cu omul de Partid,/ Sunt toată măreția și singura avere/ Menită să rodească în mugurul lucid”.

□•Dr. Marin Nițulescu scrie despre *Procesul de la Brașov*, care conține pagini de glorie din lupta comuniștilor români: „Prezența militantului comunist NICOLAE CEAUȘESCU în rândurile muncitorilor, printre țărani, în legăturile cu intelectualii, clocotitoarea sa activitate politică, revoluționară au fost evocate la proces, de numeroși martori, care au relevat faptul că tânărul revoluționar era un cunoscut luptător antifascist, un înfocat apărător al drepturilor celor mulți“.

□•Sunt luate la rând *Ctitoriile epocii Nicolae Ceaușescu* din județul Argeș, redacția mobilizându-se dimpreună cu unii dintre colaboratorii cei mai fideli să „acopere” cât mai multe dintre marile realizări. Apar, de aceea, titluri insolite: *Când bacteriile sunt învățate să scoată fiței, Livada – poligon de lansări. Când pomii merg la școală*.

□•Dan Rotaru salută Armindenii și ziua istorică de 9 Mai: „Florarul românesc debutează ca întotdeauna cu un romantic hei-rup revoluționar – sărbătoarea internațională a armindenului – , urmat de entuziasta zi a tinerimii din România. Tot în mai talmăcim primele litere ale cuvintelor Viață și Viitor prin două simboluri de eternă primăvară românească – Victoria și Independența, aniversate în aceeași istorică zi (de) nouă „

■•În sfera literară se intră cu articolul lui Ion Argeșanu, autor al articolului *Comunistul, eroul zilelor noastre*, are apreciază importanța „noului lăsat în gândirea și subconștientul nostru de meandrele și dramele veacului». O societate în plină desfășurare de forțe ca a noastră nu poate fi ilustrată cu destinele șchioape ale unor marionete; într-un timp dominat de politici și știință, personajul literar se definește prin gradul său de participare, prin cantitatea de prezent pe care o poate absorbi. Astfel și-au gândit personajele Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici, Augustin Buzura, Nicolae Breban, Ion Lăncrănjan, Paul Anghel, D.R. Popescu, Al. Ivasiuc, Dumitru Popescu, Dinu Săraru, Laurențiu Fulga, Constantin Țoiu, Fănuș Neagu, Bujor Nedelcovici, Nicolae Țic, Norman Manea, Francisc Păcurariu, Paul Georgescu, Platon Pardău, Vasile Rebreanu etc., etc. Personajul romanului românesc contemporan, de la *Bietul Ioanide*, *Ion*, la *Cel mai iubit dintre pământeni și Pumnul și palma*, de la *Șoseaua Nordului*, la *Clipa*, de la *F la Orgolii* este o conștiință în luptă cu propriile inerții sau fascinații, care se descoperă treptat cunoscând lumea, visând să o transforme, dar și o «ființă vie», care suferă, are nevoi și interese, ridică probleme, înlătură dogmele, se află pe șantiere, în uzine, în laboratoare, pe ogoare, îndeplinește sarcini de partid, altfel spus, el, cel din ficțiune se mișcă simultan cu noi, cei din realitatea istorică, pentru că este incompatibil cu înstrăinarea de viață, cu lipsa de țel, cu gratuitatea. [...] Autenticitatea eroului n-ar fi posibilă, desigur, fără democrația culturii noastre – parte integrantă a democrației socialiste. Ca atare, abordarea sistemului românesc contemporan – personaje, narațiune, stil – nu poate fi eficientă decât din această perspectivă globală. Omul nou, comunistul,

activistul de partid – fațete ale aceleiași entități – ca erou al timpului nostru – este piatra de încercare, dar și piatra de boltă a romanului românesc actual prin receptivitatea la nou, deschiderea către istorie, – asumându-și dialectic trecutul, identificându-se cu prezentul, comunistul este o șansă de eternitate a romanului românesc contemporan“. □•Poezia lui Miron Codru, este, ca și poetul, plasată în albia tradiției de către Dumitru Anghel: „Miron Codru se destăinuie pe sine, metodic și cu melancolie, colindându-și vârstele până la epuizare încât – cum zice el, în textul ce-i prefațează placheta – se uită: «de nu mai știu pe unde-mi trag / fala de vreri, darea de vremuri...» *De vină*. Pe fondul aparentei oboseli, poetul etalează aerul medieval de descompunere lentă a elementelor, ajungând cu actul contemplării la prag de extaz. Încarcerat în text, ca-ntr-un labirint, el combină în chip bizar duritatea cu tandrețea, fastul cu insinuarea“. □•Sergiu I. Nicolaescu continuă să scrie despre triada *Patriotism – militantism – umanism* în dramaturgie: „... Începând cu *Bălcescu* de Camil Petrescu (1948), dar mai ales cu piesele scrise în ultimele două decenii, luptătorii pentru dreptate socială fac parte intrinsecă din repertoriul teatrelor noastre. Horia și Avram Iancu, Tudor și Vasile Lucaciu, cei care au dus războaiele de eliberare națională, dar și socială, de la 1877, 1916 – 1918 și nu mai puțin din 1944 (și acesta, de acum, o pagină de istorie). Astfel se confirmă strălucit dialectica național-social definită de către tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU. «O dată cu apărarea gliei strămoșești și a ființei sale, poporul nostru a luptat cu hotărâre pentru dreptate socială, pentru a fi stăpân pe destinele sale»“. □•Crina Zărnescu comentează lirica lui Gh. (sic.!) Tomozei, nu fără a recurge și la alte volume de versuri ale poetului care a fost la un moment dat (1969) redactor-șef al revistei „Argeș“: „Viziunea poetică este la Gheorghe Tomozei sub semnul fluidității. Fluiditatea este identificată curgerii timpului, istoriei, iar disoluția și lichefierea lucrurilor și ființelor îi sunt subsumate. Astfel, în poezia sa se plânge «pe deșelate», cuvintele sunt solubile în vin, crengile sunt de apă, inima se prelinge ca o lacrimă de sare, iar lacrimile se preling și pe glezne, peste îndrăgostiți crește o crustă de apă, versul e rețezat de ploaie, oasele sunt fluide, într-un cuvânt «lumea e fluidă și în clătinare». În această lume supusă ireversibilului, dar și repetiției (anunțată de bătrânul Will și notată astfel de Tomozei – «înaintăm cu măști schimbate»), poetul caută refugiul clipei în care timpul să fie suspendat, iar eul integrat unei ordini atemporale. Prezentul este singurul timp real în car trecutul și viitorul se virtualizează“. □•Trecând în revistă opțiunile de creație pe subiectul *Personajul pozitiv*, Victor Atanasiu face următoarea observație: „Concluziile acestor însemnări sunt limpezi: pe de o parte, exemplele concrete de aici dovedesc puțința conturării personajului pozitiv în literatura de azi, epurat în alcătuirea sa de orice maculare a clișeeilor; pe de altă parte, atari structuri sunt concepute pe o dominantă esențială, de regăsit din orice unghi ar fi privite, profunzimea nerezidând în inutilă complicare, așadar din ambiguitate irelevantă estetic, ci din capacitatea de a prezenta o entitate

formal cristalină și, tocmai de aceea, de o acută complexitate”. □•M. N. Rusu plasează *La frontiera cosmicului* opțiunile creației noi: „Cărțile lui Nichita Stănescu sunt produse ale timpului său, dar timpul Operei sale nu a venit încă. Numai astfel îmi explic tăcerea care a început să înconjoare noile apariții editoriale ale marelui poet, tentativele, din ce în ce mai timide și mai aproximative, de a-l explica și interpreta. Desigur, însemnările de față nu fac excepție de la regulă. Dacă limba poetică a lui Eminescu reprezintă sinteza dintre limbajul preclasicilor și al romanticilor, trasând cotele clasicismului românesc, limba poetică a lui Nichita Stănescu unește modernismul cu clasicismul, stabilind cotele actuale și viitoare ale literaturii noastre moderne. Cu alte cuvinte, Nichita Stănescu reușește să returneze modernismul în clasicism și clasicismul în modernism, să arate cât poate să fie clasicismul de modern și cât de modern este clasicismul”. □•La rubrica *Scriitori din Argeș*, Florentin Popescu, recenzează cartea lui Gheorghe Marin, *Pagini despre frumusețe. De la Ghilgameș la Făt-Frumos*, (Ed. Ion Creangă, 1985): „Gheorghe Marin reușește – performanță rară și greu de atins! – veritabile sinteze beletristice, capabile să rețină viu și nealterat interesul lectorului pentru text”. □•Pe ultima pagină „în exclusivitate pentru «Argeș»”, „tovarășii Zang Zae Sok, profesor doctor docent, ziarist emerit, șeful catedrei Școlii superioare de partid de pe lângă C.C. al Partidului Muncii din R.P.D. Coreeană și Li Gi Yong, șeful secției internaționale a Uniunii Ziariștilor din R.P. D. Coreeană fac o declarație care dă fiori: „În Argeș ne-am simțit ca acasă.”.

• [„ASTRA”, nr. 5] *Partidul Comunist Român – forța politică conducătoare, centru vital al națiunii noastre și Stegar al destinului istoric al poporului român* (autor Mircea Mușat) ocupă întreaga primă pagină a publicației. Un portret al conducătorului și un citat asigură quadratura cercului, la fel de generos reprezentată și în paginile ce urmează, prin titluri precum: *Cititorii ale epocii Nicolae Ceaușescu (H-2 Brașov*, de Alexandru Handrea, *Romlux Târgoviște* de George Coandă), *Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu privind făurirea noii orânduiri – contribuție creatoare la dezvoltarea teoriei revoluționare*, autor Dumitru Borțun, care nu prididește citând din Marx și Ceaușescu: „„Cu atât mai presantă devine necesitatea perfecționării și diversificării activității teoretice cu cit în ultimii ani, propaganda burgheză a relansat, cum am mai spus, teza «crizei marxismului». Reprezentanții ideologiei comuniste se văd puși într-o situație întrucâtva similară cu aceea în care se găseau Marx și Engels în anii 1847–1848, atunci când au redactat *Manifestul Partidului Comunist*. Dacă ei își începeau lucrarea prin cuvintele « O stafie umblă prin Europa – stafia comunismului», arătând că scrierea *Manifestului* a fost necesară pentru că «A venit timpul ca comuniștii să-și expună deschis, în fața lumii întregi, concepția, scopurile, tendințele și să opună basmului despre stafia comunismului un manifest al partidului însuși, astăzi se pune problema de a lupta cu «stafia anticomunismului», opunând basmului despre «criza socialismului» realită-

țile din țările socialiste, inclusiv din țara noastră, iată de ce această sarcină ideologică se împletește cu cerința unui amplu efort teoretic, creator, de interpretare filosofică a practicii sociale și de tatonare a unor soluții viabile pentru depășirea actualelor lipsuri și greutăți”. □•Ofranda intitulată *Partidului, inima și gândul*, este adusă de Dan Tărchilă (*Într-o unică istorie românească*). □•Ion Vergu Dumitrescu („el/ conducătorul/își află nemurirea/slăvită fie clipa/privirii lui de vultur”/...) și alți poeți mereu prezenți în numerele omagiale, alături de portretele cuplului ideologic, reprodus după picturi de Constantin Piliuță, Traian Brădean, Cornelia Ionescu. Emil Poenaru, Constantin Soroceanu și Vasile Țentea refac pe trei pagini format A3, *O glorioasă pagină a luptei revoluționare. Procesul tinerilor comuniști și antifasciști din județele Prahova și Dâmbovița*. □•Secțiunea omagială este întreruptă de o pagină rezervată continuării studiului (în serial) semnat de Ștefan Petraru, *ASTRA și Marea Unire*. ■•Despre istoria momentului sub toate dimensiunile ei, contemporaneitate din care nu lipsesc defel marile contribuții ale „tovarășului” și „tovarășei” se scrie cu aplomb. □•Stelian Bădrăgan (*Anul internațional al păcii*: „De peste douăzeci de ani expresia sintetică Ceaușescu – Pace reprezintă, pe orice meridian, emblema păcii, a cooperării, a dezvoltării libere a popoarelor, a apărării dreptului fundamental al oamenilor la viață.”) □•Ioan Vlad, *Dimensiunea istorică a contribuției României la marea victorie asupra fascismului*: „În concluzie, putem reafirma, ceea ce istoriografia a dovedit, că, în afara de Uniunea Sovietică, Statele Unite și Marea Britanie, nici un alt stat nu a avut prin acțiunile sale militare o influență strategică defavorabilă Reichului hitlerist în desfășurarea războiului în Europa, comparabilă cu cea exercitată de România”. ■•Chestiunile strict literare ale acestui număr sunt puține. □•Cronica literară a lui A. I. Brumaru se referă la D.R. Popescu, *Orașul îngerilor*, C.R., 1985): „Realitatea acelei lumi de orori e percepută dinlăuntru, n-o putem cartografia, liniștiți și senini, de deasupra, nu-i putem de acolo fixa punctele cardinale, nu-i aflăm capetele, cine adică s-o sistematizeze? Formele toate s-au degradat, sunt vâscoase, curg, e în totul o mișcare bezmetică, terifiantul și grotescul stau împreună, mai precis: aici reacția la frică e gestul nepotrivit, neputințele, slăbiciunea, durerea, forța etc. se oglindesc într-o conștiință care vede fragmentar, pe dos, aberant. Impresia e de: apăsător, imposibil, incontrollabil. O comedie umană de mari proporții. O apocalipsă care a amestecat totul, o infinită dezagregare, neantul care implacabil absoarbe. Cum e lumea aceasta, așa e, la eminentul prozator, și descrierea ei. Încurcarea șirurilor narrative, fragmentarismul, culorile violente, sintaxa paroxistică. Vorbele năvălesc, se ciocnesc între ele, se fracturează. O proză liberă de canoane, iubind eterogenitatea, mulțimea perspectivelor, deschiderea neîncetată a altora, chiar cu abandonarea lor pe parcurs. O proză care nu reconstituie, dar mereu inventează: ceea ce urmărește nu e doar carne epică unor teze sau scheme abstracte dar a semnifica și, dacă pot spune așa, a polisemnifica. Istoria reală, însă, nu pierde, nici nu se

pierde. Așa cum am spus, ea se vădește în paginile romanului cu momentele ei cruciale. Ele sunt însă astfel tratate ca să devină chiar mai mult de atâtă: să devină momente simbol”. □•Laurențiu Ulici trage concluziile comentariilor la poemul comentat, *Laudă limbii române*, de Teohar Mihadaș, Dorin Barna și Mircea Olariu fiind autorii celor mai reușite interpretări: □•Din rândul prozelor traduse din autori străini, atrag atenția Curzio Malaparte (*Conversație*) și Heinrich Boll (*Figura mea cea tristă*)

• [„**Ateneu**”, nr. 5] Focalizarea asupra personalității conducătorului Partidului se schimbă spre *Procesul de la Brașov al militanților comuniști și antifasciști*., de la care s-au împlinit 50 de ani. Pe aceeași primă pagină, sub semnul altei aniversări (65 de ani de la întemeierea P.C.R.) este publicat editorialul redacțional *Partidul Comunist Român, conștiința revoluționară a poporului*. □•Despre *Spiritualitatea patriei în epoca Nicolae Ceaușescu* scriu, pe larg, Liviu Leonte și Theodor Codreanu. Titlul „intern” al celor două intervenții este *Literatură și angajare*: □•Liviu Chiscop arată în ce constă *Vocația partinică a poeziei*: □•Des pomenitul (în articolul despre *Procesul de la Brașov*) Eugen Jebeleanu face obiectul unei prezentări analitice semnate de Constantin Trandafir: □•Pe tema *Scriitorul ca meditator*, face observații Nicolae Manolescu: □•Un medalion intitulat *Cărți ale scriitorilor băcăuani*, îi are în fața ochilor pe Ernest Gavrilovici, cu romanul *Viața bunilor Ioan* (Albatros, 1981) analizat de Vlad Sorianu: □•versurile lui Gh. Izbășescu din *Garsoniera 49* (recenzat de Ion Tudor Iovian) și drama *Jocul de dincolo de ploaie*, a lui Viorel Savin, despre care scrie Constantin Călin. □•Ioan Enea Moldovan anunță într-o scurtă intervenție: *Prozatorii băcăuani Petru Cimpoșu și Alexandru Ungureanu distinși cu premiile C.C. U. T. C. pentru literatură*. □•Poezii de Radu Cârnecki și o proză semnată de Mihai Giugariu, completează numărul. □•*Climat literar la Bacău* este o scurtă prezentare a vieții culturale locale, cu unele vizite bucureștene. O nouă și nesfârșită convorbire se deapănă Constantin Vișan cu D.R. Popescu: □•Ștefan Augustin Doinaș este prezent cu *Eseul poezie și poetică*, iar Eugen Simion cu *Intelocrații*, titlu mai puțin obișnuit, chiar bizar, sub care se vorbește despre moda literară pariziană și despre Roland Barthes. □•Octavian Paler despre *Oreste, fratele lui Hamlet*, un eseu despre dramaturgie și artă care amintește și de alte meridiane și paralele europene (Roma, Paris, Atena). □•Ion Alex. Angheluș se întreține cu proaspătul laureat al Premiului Herder, Adrian Marino.

• [„**Caiete botoșănene**”, nr. 5] Reține atenția reportajul lui Gellu Dorian, *Pe Miletin, în jos*. Sub titlul *Urare partidului*, Constantin Lupu îi trece în revistă pe versificatorii imnico-patriotici. Neștind la marea literatură, nici măcar la mica literatură, redacția continuă să-și școlească cititorii, prin consultații Școlare. La rând sunt George Coșbuc (cu analiza poemului vara, făcută de prof. Nicolae Cârlan și Liviu Rebreanu, ctitor realist al romanului modern, nesemnăt.

• [„Caiete critice”, nr. 1 – 2 Publicație editată de „Viața Românească” în colaborare cu Biroul secției de critică și istorie literară a Asociației scriitorilor din București; Format tipografic A5, apare de patru ori pe an, 80 de pagini; Colectivul de redacție al numărului: Eugen Simion, Mircea Iorgulescu, Ion Bogdan Lefter, Damian Necula *Consultanți pentru acest număr: Monica Spiridon și Ștefan Stoenescu] Cele 192 de pagini consacrate *Post-modernismului*, plasează dezbateră într-o fază de pionierat. Este una dintre primele anchete pe marginea acestei noțiuni, reprezentativă prin personalitățile și persoanele care iau parte la dezbateră, cât și prin structurarea pe domenii, de la literatură la muzică, artă plastică, până la conceptul de societate contemporană. Multe dintre idei se bat cap în cap, ecoul surd al impactului lor putând fi pus sub auspicii zodiacale greu de anticipat. Dezbateră despre *Post-modernism* strânge jurul ei 25 de autori români, critici și istorici literari, poeți, romancieri, traducători, lingviști, filosofi, arhitecți, muzicologi și specialiști în artele plastice, majoritari fiind cei dintâi. Trecând peste faptul că subiectul se prezenta extrem de incitant, cei antrenați în discuție îl cunosc și nu-l prea cunosc, sunt de acord că reprezintă o noutate, dar au și unele rezerve, unii mirându-se, alții arătându-se temători, unii sfâșiați de incertitudini, alții chiar oripilați. Argumentele din intervenții se arată sagace, dovedindu-se încă o dată, după celebra spusă a unui geometru al Antichității, că în teorie totul este posibil, amendabil și perfectibil. □ Prefix(oidul) „post” își contrazice sensul – fiind antepus spre a realiza înțelesul... „după”. □ În pagina interioară a revistei, post-modernismul este abordat sub denumirea *Un model teoretic: repere, premise...*, punctele de suspensie insinuând prezența unui anume vacuum interpretativ, care invită la prudență în fața acestui autentic conglomerat de fapte, specific determinației spațiu (economic și politic)/ timp (social), România părând izolată, dacă nu aproape exclusă. Reperele la care s-ar putea apela – se observă – provin din mediile culturale anglo-americane (Ihab Hassan, Leslie Fiedler, David Antin, Charles Russel, George F. Butterick, John Barth și Gerald Graff, ultimii doi prezenți cu traduceri în acest număr), unde termenul se bucură de o amplă circulație fiind preluat și în Europa (Anglia, Franța, Italia) prin câțiva dintre cei mai redevabili: Umberto Eco, Lyotard, Guy Scarpetta ș.a. □ Din simpla enumerare a titlurilor se poate constata imposibilitatea de stabilire a unui numitor comun pentru eficiența dezbaterii. Unitatea de viziune, care să coaguleze temele, motivele, subiectele, dându-le o turnură expresivă distinctă, este absentă. Lipsa de consecvență merge atât de departe, încât unii dintre autori îl scriu cu cratimă, alții aglutinat. □ Contribuțiile participanților la dezbateră pot fi relativ lesne departajate după criterii ce țin de vârstă (generație), domeniul specializării, utilizare a mijloacelor creației și chiar de caracter și ambitus temperamental. ■ Ovid S. Crohmălniceanu (*Ce se spune și ce nu*) formulează în termeni memorabili, paradoxul dezbaterii: „Un lucru frapează în ceea ce se spune azi despre postmodernism, pe lângă natura flagrant contradictorie a parti-

cularităților care îi sunt atribuite. E monstrul din Loch Ness al criticii contemporane, toți mai mulți inși declară că l-au văzut cu ochii lor, dar dau fabuloasei lui înfățișări descripții absolut diferite”. ■ Eugen Simion (*Un concept care își caută sensurile*) consemnează: „Știm, așadar, dar cu aproximație, când începe epoca modernă, știm și mai puțin când se încheie ea. Cum se situează față de aceste vârste ale spiritului modern și față de diversitatea stilurilor moderne spiritul postmodern? Am citit mai multe studii pe această temă și trebuie să mărturisesc că nu m-am lămurit prea bine. Postmodern este, după unii, și Marquez, și Alain Robbe-Grillet, Nabokov și Sollers, Italo Calvino și Peter Hanke, Beckett și Borges, Roland Barthes și John Barth, Faulkner și Michel Butor. O definiție care să-i cuprindă pe toți e, totuși, greu de imaginat [...] O idee mi se pare totuși limpede în privința postmodernismului și anume că fiecare așteptăm altceva de la el. Și acest «altceva» depinde, între altele, de formele pe care le-a luat și de rolul pe care l-a jucat modernitatea într-o cultură specifică. Neînțelegându-ne în privința modernității, e greu să ne înțelegem și în privința direcției care se pregătește să-i ia locul. Pentru noi, românii, spiritul modern s-a afirmat mai târziu și nu sunt încă sigur că rolul lui s-a încheiat definitiv în cultură. [...] Avangarda din anii '20-'30 nu mai reprezintă pentru poezii din generația lui Nichita și Marin Sorescu o soluție, un punct de plecare. Ei vor să impună alte formule literare și, judecând lucrurile din perspectivă estetică, ne dăm seama azi că poezii generației '60 sunt cu un picior în câmpul și cu altul în afara lui. Manierismul lui Nichita Stănescu (iubirea lui de cuvinte și, ulterior, miza lui pe «necuvinte», estetica jocului, viziunea unei poezii «metalingvistice» care să sintetizeze și să depășească modelele modernității... nu reprezintă, oare, o atitudine postmodernă în poezia românească? Dar barochismul («onirismul estetic») al lui Leonid Dimov? Și ce semnificație poate să aibă ironia metafizică a lui Sorescu, trecerea lui de la o poezie demitizantă (aceea din primele cărți) la o poezie care recuperează epicul și reinventează mitologia unei lumi pe cale de dispariție (poezia din *La Liliaci*) dacă nu o depășire a modernității în sensul unei noi sinteze lirice?”. ■ Nicolae Manolescu (*Poezii pereche*) evită „nodul gordian” teoretic: „Se vorbește de la un timp despre post-modernism. E drept, prea puțin sau aproape deloc în legătură cu poezia. [...] În momentul de față, confuzia continuă să fie destul de mare în privința post-modernismului și există cam tot atâtea păreri câte capete și-au pus la contribuție materia cenușie. Să mai spun că, în aceste condiții, într-un mod absolut contradictoriu și că uneori aceleași argumente servesc la concluzii opuse? Nu mă simt în stare să discut problema în ansamblul ei și nici exhaustiv. [...] Privind astfel fenomenul postmodern nu pot accepta ideea care circulă, mai ales în articolele criticilor tineri de astăzi, că linia de demarcație între modernitate și postmodernitate desparte, în poezia românească, generația '80 de generația '60. Chiar dacă generația '60 n-a folosit niciodată termenul, ceea ce ar putea indica faptul că ea nu a avut conștiința că aparține epocii postmoderne, spre deosebire de generația '80, care o are, și încă

în mod acut, contribuția celei dintâi la postmodernitate este considerabilă. Nichita Stănescu nu seamănă cu niciunul din poeții interbelici [...] Tendința unora de a considera postmodernismul ca fiind de dată foarte recentă se explică prin aceea că în postmodernism ei văd doar anti-modernismul”. ■ De-a dreptul circumspect se arată Livius Ciocârlie, în *Presupuneri despre postmodernism*: „Ca orice epocă literară, postmodernismul își va avea simulacrele. Opere care vor da unor cercuri largi sentimentul postmodernității, dar care, deși nu lipsite de însușiri, nu vor fi decât fața perisabilă a acestuia. O elevată literatură de consum”. □ *Secvențe despre scrierea unui „roman de idei”* își intitulează Ion Bogdan Lefter intervenția pe tema post-modernistului. Ca introducere în temă, autorul invocă propria-i biografie și apartenența la generația optzecistă: „O discuție asupra postmodernismului literaturii actuale, pe care o văd teribil de necesară, ar putea însemna o revenire la mersul înainte al «romanului secund» despre care tot vorbesc. Se va vedea mai departe că n-am recurs la fără intenție la o introducere care să plaseze chestiunea într-un mai larg context postbelic. Să mi se permită mai întâi, înainte de a-mi dezvolta demonstrația, o a doua introducere, mai la obiect și în notă biografică. Student fiind (la engleză), am avut împreună cu colegii mei privilegiul de a-l vedea și auzi, în 1979 sau 1980, pe Tony Tanner, critic de mare reputație, autorul unei cărți (*City of Words*, 1971) celebre în lumea anglo-saxonă, dedicate prozei americane dintre 1950 și 1970. Într-o prelegere ținută la facultate, Tanner ne-a vorbit despre romanul american la zi, atingând și problema caracterului său postmodern. [...] Și nu cred că greșesc, dacă trag din această mărunță împrejurare personală concluzia că între 1970-80 problematica postmodernității culturale nu era încă de actualitate pentru noi și că a fost de-ajuns să treacă doi-trei ani pentru ca problema să se pună și alți doi-trei pentru ca ea să devină un subiect de primă importanță la ordinea zilei. [...] Voi fi probabil bănuț (mi s-a mai întâmplat!) de partizanat «generaționist». Să mă «dezvinovățesc»? Mă dezvinovățesc, da! – spunând că de câte ori am discutat literatura «optzecistă» am făcut-o (cine mă poate crede – să mă creadă!, cine nu – nu! cu credința că în planul «romanului de idei» se întâmplă ceva important, ceva în chip «obiectiv» important, și chiar că «întâmplarea istoriei» a distribuit acestei generații de creație sarcina de a deschide porțile postmodernismului românesc”. □ Titluri sau atitudini contradictorii: „A fi contemporan înseamnă, la această oră, a fi postmodern.”: „...a elibera adevărul de postmodernist vreunui autor din literatura română e încă mai grav ca aiurea!”. ■ Marin Sorescu răspunde unor întrebări- chestionar, din care oferim o mostră: „– În încheiere, o întrebare perfidă: există vreun autor [de primă mărime] de care v-ați simțit influențat? – Rămân deschis tuturor orizonturilor, sunt capabil să mă entuziasmez în fața tuturor talentelor mari dar nu mă apropiu prea mult de ele pentru că simt un pericol: le-aș influența”. ■ O categorie aparte o formează creatorii (poeți, prozatori) al căror discurs se baza, între altele, pe intuiții și metafore. □ Vasile Andru își intitulează intervenția

Postmodernismul prozei, ora de dezvățare. □ *Cuvinte împotriva mașinii de scris*, îți numește Mircea Cărtărescu articolul: „Nu numai poezia, dar și viața mea însăși datează inevitabil. Sunt un scriitor legat de mașina mea de scris. Nu pot gândi decât în fața ei. Nu-mi pot imagina nimic în lipsa zgomotului familiar, torsul acestei pisici mecanice. [...] Sunt însă foarte departe de a aduce un elogiu mașinii de scris. Dimpotrivă, a scăpa de sub tirania ei a devenit pentru mine o necesitate vitală. Mașina de scris mecanică este simbolul cel mai concret al ultimului veac de poezie, este chiar simbolul modernismului. [...] Dacă vrea să redevină o plăcere și o generatoare de plăcere, să redobândească un mesaj omenesc, să aibă din nou acces la acea căldură a vocii și a pielii în lipsa căreia poezia rămâne un joc cu mărgelile de sticlă (lucru care mie, cel puțin, mi se pare de neacceptat) poezia va trebui să iasă din modernism. Postmodernismul nu este, deci, pentru mine, un concept, ci o necesitate reală. Va trebui să abandonăm mașina de scris”. □ În calitatea lor de buni cunoscători ai fenomenului cultural american și european, alți autori (Mihaela Simion Constantinescu, Geta Dumitriu, Mircea Mihăeș, Monica Spiridon, Radu G. Țeposu) apelează la sursele externe. În aceste texte sunt comentate ori rezumate conștiințios contribuțiile unor teoreticieni ca John Barth, William Grass, Arnold Joseph Toynbee, Gianni Vattimo, Northop Frye, Paul Feyerabend, Thomas Kuhn, Walter Benjamin, Th. Adorno, Herbert Marcuse, Umberto Eco, Leon Bloom ș.a. q Tot din rândul surselor externe provin și cele cinci traduceri care formează o *Addenda* la număr: John Barth, *Literatura reînnoirii: Ficțiunea postmodernistă*; Gerald Graff, *Mitul apariției postmodernismului*; Jean-François Lyotard, *Răspuns la întrebarea ce este post-modernismul*; Ihab Hassan, *Sfășierea lui Orfeu: Spre un concept de postmodernism, Postfață* (1982); Guy Scarpetta, I. Viena – mod de întrebuintare, „II. Viena fără mitologie – o discuție cu Karl Schorske).

● [„Cinema”, nr. 5] Este adusă în discuție importanța filmului documentar în care reprezentanții clasei muncitoare „nu mai sunt secundanți minori ai ficțiunii [...] reportajul, ca și poemul, ca și romanul nu se ridică nici ele în afara acestui verb: a construi [...] Nu cunosc construcție decisivă a economiei noastre care să nu-și aibă documentarul ei, imaginile strânse în letopisețul cinematografic. Bicazul, Argeșul, Someșurile au născut opere care se pot numi clasice ale documentarului nostru” (Radu Cosașu, *Documentariștii și dimensiunea umană a șantierului*). □ •Rubrica *Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului*, semnată de Radu Cosașu, propune o incursiune în producțiile cinematografice străine. □ •Ion Bogdan Lefter („Străinul” dincolo de neorealism) urmărește întâlnirea dintre roman și producție cinematografică, evidențind autonomia acesteia din urmă: „Structura cărții [...] e urmată de Visconti cu o singură excepție: filmul începe cu debutul anchetării, lasând spectatorul să bănuie sensul evenimentelor. Se pierde astfel o parte din efectele de surpriză epică, dar se câștigă cel puțin o sugestie de coerență a ansamblului”.

• [„**Convingeri comuniste**”, nr. 3/ mai]. *P.C.R.* – *văstarul cel mai viguros al întregii noastre istorii* se intitulează editorialul semnat de prof.dr. Gh. Ioniță: Cu excepția grupajului de versuri *Peisaj cotidian*, aparținând lui Romeo Bușegescu și editat de *Atelier literar*, având de data aceasta și supra titlul *Cartea cea mai mică*, a poeziei lui Emil Isac, *Veți fi voi mai fericiți*, reprodusă pe prima pagină, numărul conține, ca să cităm, *Omagiul studenților bucureșteni*, cu texte semnate de membrii redacției și *A fi student comunist*, în care se face un loc celor care ne reprezintă (pagină realizată de Dan Tinca).

• [„**Convorbiri literare**”, nr. 5] Nicolae Țatomir scrie cursivul *Scriitorul și pacea*: „El mai știe că prestigiul politicii noastre externe, arată printre altele, «legătura ei organică cu cerințele contemporaneității». Om al cetății, ființă etică prin excelență, scriitorul urmărește corelarea dreptului în sfera normelor și metodelor morale de care este și trebuie să fie pătrunsă opera sa. Scriitorul dorește un front al păcii, care să cuprindă întregul glob, întreaga umanitate.” □ La rubrica *Viața noastră* se anunță, plus imagine, constituirea cenaclului uniunii Scriitorilor din Galați. □ Un interviu cu Gavril Istrate obține Grigore Ilisei: „– *Ați făcut parte cum v-ați confesat, din ultima serie de studenți care l-au mai ascultat pe Garabet Ibrăileanu și din prima peste care s-a revărsat la Iași verbul lui George Călinescu. Ați afirmat cândva că dacă nu ar fi murit Ibrăileanu poate ați fi îmbrățișat literatura și nu limba. George Călinescu nu a putut eercita o asemenea înrăurire?* – Am făcut, într-adevăr, parte din seria de studenți care cei din urmă l-au putut audia pe Ibrăileanu și am fost cei dintâi care l-am urmărit, la curs, pe George Călinescu. Eu sunt cel dintâi absolvent care și-a trecut licența cu o comisie din care a făcut parte și Călinescu. Autorul celebrei *Istorie a literaturii...* se deosebea, fundamental de Ibrăileanu, în manifestările sale exterioare. Dar existau între ei și note comune. E suficient să spun că amândoi s eidentificau cu subiectul pe care îl tratau. Am afirmat, altădată, că dacă nu s-ar fi îmbolnăvit Ibrăileanu, și aș fi avut norocul să-i audiez cursurile patru ani la șir, orientarea mea ar fi fost alta: m-aș fi specializat, probabil, în literatură. Când a venit Călinescu la Universitate era târziu și problema nu se mai putea pune. Eu optasem, în mod definitiv, pentru lingvistică, și, apoi, fiind în ultimul an de studenție, nu mai eram în căutarea drumului pe care trebuia să-l urmez.” □ Constantin Coroiu este prezent cu *Poezii lumii cântă Româna* □ Paulian Micu scrie despre *Continuitatea și unitatea spiritului revoluționar*: „Partidul nostru s-a născut și a crescut odată cu proletariatul, destinul său este strâns legat de cel al clasei muncitoare, al întregului popor român.” Perioada inaugurată de cel de al IX-lea Congres al P.C.R., prin profunzimea și dinamismul transformărilor pe care l-a cunoscut, prin marile perspective deschise, se înscrie drept cea mai cutezătoare din întreaga istorie a devenirii noastre socialiste.” □ Asemănător procedează și Virgil Cuțitaru, în articolul *Consonanța cu epoca*: „De-a lungul tuturor timpurilor, la noi și pretutindeni, poezia a rămas sub semnul acut al simultaneității și al consonanței cu epoca. De aceea,

raportul *artist-realitate* trebuie receptat în înlănțuirea sa dialectică, în finalitatea lui cognitivă, conștiința umană neputând fi situată deasupra realului care-o determină și pe care, la rândul ei, îl oglindește. Amplitudinea unei opere, a unei creații, este dată de condensarea în fondul ei a *timpului estetic*, marcat de punctul inițial și poziția maximă a desfășurării subiectului creator. Or, privită din aceste perspective, *unitatea* poeziei noastre actuale stă în *diversitatea* ei, în diferența specifică și timpbrul personal – inconfundabil – al fiecăruia dintre autorii lirici convocați la acest mare festin.” □ Zaharia Sângeorzan semnează eseul *Romanul actualității*: „Romanul actualității nu se poate scrie la modul delcarativ – festivist. El este un examen de conștiință, de înalt profesionalism, unul dificil de trecut, dar posibil într-o epocă unde talentul și adevărul se recunosc în aceeași oglindă. Actualitatea romanului românesc de azi este o probă fundamentală pe care orice romancier trebuie să o treacă. Vocația lui nu poate fi decât romanul actualității.” ■ Cronicile literare din acest număr sunt: □ Alex. Ștefănescu, *Câteva tablouri din colecția lui Nichita Stănescu*; prezintă volumele *Roșu vertical și Dreptul la timp*. □ Geo Prut, prezintă sub titlul *Întâlniri admirabile*, volumul miscelaneu *Cartea interferențelor*: „Ideea interferențelor a impregnat aerul acestui secol. Disciplinele și-au revizuit frontierele – dar, spre deosebire de politică, aici, în teritoriul cunoașterii, aceasta nu a dus la război, ci la reciprocă îmbogățire. Totul participă la Tot. Paradoxul e că, pe cât specializarea înaintea și se intensifică, pe atât «independența» disciplinelor devine tot mai iluzorie. Nu poți face, bunăoară, în 1986, critică literară, fără să ai noțiuni de electronică, de fizică atomică, de chimie, de geologie, de medicină, de economie politică, de sport, de astronomie, de geometrie – ca să nu mai vorbim de istorie sau de filosofie. Devenit dominatoriu și blazonic pentru acest veac sentimentul nu e însă și nou. În secolul trecut foiesc exemplele. Engels declara că învață mai multă economie politică din Balzac decât din tratate. Sainte-Beuve aplica în critică metode de anatomie și fiziologie.” □ Întră în rol și *Procesul de la Brașov al militanților comuniști și antifasciști în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu*: semnat de L. Eșanu. ■ Sub genericul *Omagiul scriitorilor către partid și țară*, Val Condurache scrie, folosind titlul *Critica militantă*, recentul *Omagiu 65. Partidul Comunist Român*, C.R., 1986, apărut cu largul concurs al scriitorilor contemporani, ca și al celor intrați în istoria culturii. Apoi, criticul se justifică în termenii următori: „Acest comentariu sumar ar putea fi privit și ca un mod de angajare a criticii nu numai în problematica literaturii, ci în istorie. Critica nu a încetat să fie militantă. Volumul *Omagiu* ne dovedește că, departe de-a ocoli problemele contemporaneității, criticii literari români s-au situat, nu de puține ori, în avangarda lor, anticipând asupra evenimetelor, înrâurindu-le cursul. «Oficiul de cronicar literar», nota Pompiliu Constantinescu în articolul *Unitate în spirit*, din care am citat și la începutul acestei discuții, «nu este un simplu recensământ al bunurilor spirituale, într-un sezon, o epocă sau un moment cultural în spatele acestui exercițiu

de orientare stă îngreaga libertate națională, cu trecutul ei, cu valorile ei permanente, cu vastul ei peisagiu sufletesc, care ne domină perspectiva fragmentară a fiecărui articol».” □ Al. Dobrescu exclamă: „*Cu glas de aur te cânt, țară*: „Așa se intitulează masivul volum de contribuții poetice, «antologie – cum precizează subtitlul – de versuri patriotice și revoluționare dedicată celei de-a 65-a aniversări a Partidului Comunist român», realizat de Editura Eminescu. Sunt prezenți în paginile lui aproape toți poeții români, de la Ienăchiță Văcărescu și Heliade la Horia Bădescu și Mircea Dinescu. Fiind o antologie tematică, neîndatorată prin urmare relativelor considerente estetice, ea uzează de un criteriu sigur și eficient, alegând din scrierile poeților noștri acele tete ce exaltă în mod limpede sentimentul patriotic, glorifică trecutul istoric al neamului, apără ființa lui națională, exprimă atașamentul și spiritul revoluționar.”

■ Titlul migrează în rubrica *Omagiul scriitorilor către partid și țară*, în care cei patru cronicari ai revistei. □ Constantin Pricop scrie despre *Poezia angajată*: „Textele din *Un gând pentru partid* vorbesc, de altfel, de la sine: nu mai e nevoie de cuvintele comentatorului. Ele sunt adresate, cu o inegalabilă dicție a declamației, celui mai iubit fiu al poporului: «Dac-ar fi să rememorăm zi cu zi, eveniment cu eveniment, izbândă cu izbândă, drumul ce l-am parcurs în anii de glorie ai Epocii Ceaușescu, am afla, pretutindeni și totdeauna, gândul inspirat, fapta cutezătoare, demersul vizionar și înțelegerea deplină de omenie ce caracterizează rodnică activitate a Secretarului general, spre binele țării, spre slava Românei socialiste». (Destinul cetății – Mircea Radu Iacoban) [...] „află, îmbelșugat, izvorul/ Și anotmpul tânăr de rod și de cules.// Numai prin tine vârsta-i fecundă împlinire/ Când sevele în cântec statornic se deschid- / Și cerul din fântână e-o osie subțire. A veacului trecută prin ochiul tău lucid...”

□ În contextul dat, George Pruteanu alege să comenteze *Structurile reportajului*: „Am încercat, prin notele și citatele de mai sus, să creionez un portret-robot al aparatului circulator, ca să zic așa, pe care se întrupează reportajul actual de ziar luând ca model de studiu textele antologate de Editura Militară. Firește că, pe aceste coordonate, valoare lțierară a fiecărei lucrări e stabilită exclusiv de înzestrarea autorului. Nu trebuie însă uitat că, poate înaintea țelurilor literare, stau, la acest gen, cele de a informa și de a convinge într-un mod militant.” □ În *Anul internațional al păcii*, pe ultima pagină, I. Codrescu, scrie despre *Vocația de pace a literaturii române*.

● **[„Pagini bucovinene”, nr. 5]** Ion Dodu Bălan semnează autograful acestui număr: *Ivor și obârșie*: □ Cronică literară, semnată de Mihail Iordache are în atenție *Orașul Îngerilor* (C.R., 1986): „Câteva cuvinte, absolut necesare, despre stil. Categorie, toate romanele sale posedă un fel de fosforescență stilistică prin care devin mai captivante. *Orașul îngerilor* pare a fi, și din acest punct de vedere, superior celor mai multe dintre ele. Cunoscând «secretele» limbii române ca puțini prozatori, lasă uneori impresia că se joacă, trece, uneori pe suprafața aceleiași pagini, prin mai multe moduri și registre ale scriiturii.

Lexicul este mai frust decât în alte romane, dar nu acesta este lucrul cel mai important, ci inventivitatea ieșită din comun, piruetele sintactice, spontaneitatea năvalnică, imprevizibila gama coloristică. Baroc? Desigur, dar depinde cum. Adică, ceea ce e greu de conceput, un baroc stilistic perfect funcțional. Nu, categoric, stilul nu se învață: îl ai sau nu-l ai, ca și urechea muzicală. A trebuit să ajungem la sfârșitul acestei recenzii pentru a ne da seama că majoritatea lucrurilor care trebuiau spuse au rămas în afară. Inclusiv, ceea ce-i mai jenant, obiecțiile. Rămân toate, ca o datorie, pe altădată. Oricum ele nu pot afecta convingerea noastră că, alături de *F* și *Vânătoare regală*, *Orașul îngerilor* este unui dintre cele mai bune romane ale scriitorului. Prin el, D. R. Popescu a reușit să depășească nu numai un punct critic al propriei creații, ci și un baraj al prejudecăților de viziune asupra recuperării unui trecut apropiat care, din numeroase motive, nu și-a epuizat forța de șoc asupra actualității.” □ Este prezentată și comentată o scrisoare expediată a lui G.T. Kirileanu către geograful Ion Simionescu. □ Augustin Z.N. Pop se află, scriind eseistic despre Bucovina și personalitățile ei, *Pe urmele vredniciei istorice și culturale*. □ Mircea Șerbănescu anunță că au trecut peste cinci decenii de la apariția revistei „Muguri”, al cărei inițiator, George Drumur, la rândul său, împlinește 75 de ani. □ I. Filipciuc, *Băzdăgăniile neprețuitului Creangă (V)*.

• [„**Echinox**”, nr. 5] Pe prima pagină, *Partidul Comunist Român – centrul vital al națiunii noastre*: □ Din numărul precedent reapar N. Steinhardt, de această dată cu un articol nou, *Cunoașterea: luciferică ori paradisiacă?*: „Să-mi fie așadar îngăduit a încheia reamintind poezia *Legendă*, care metaforic și paradoxal se slobozește din confuzie. [...] Poezia aceasta, magnifică, tabloul acesta veridic de Goya, de Zurbaran și de Roault, constituie, sunt convins, cheia concepției blagiene despre cele două modalități de cunoaștere, în fond una și aceeași, cumpănită pe două povârnișuri, *ab initio* complexă, antinomică și sfidătoare pentru rațiunea omenească, de-a pururi ademenitoare pentru omenească poftă de cunoaștere”. □ Ioan Cercel, blindat cu note de subsol, revine cu partea a doua a studiului *Radu Stanca – elemente de filosofie a stilului*: „Intenția noastră este de a pune în lumină o ipostază vag cunoscută a dramaturgului și poetului (prozator e numai ocazional), a regizorului: aceea de estetician, mai precis de teoretician al stilului, se impune ca fiind justificată de o realitate ce nu poate fi contrazisă. Eseistica sa din domeniul filosofiei culturii nu e încă receptată aproape deloc deși în multe aspecte ea a hrănit pe alții cu idei. Nu numai că opera sa este publicată incomplet (sunt numeroase creații care au rămas *documente de familie*) dar în prezent nu dispunem de studii asupra eseisticii sale filosofice”. □ Același Ioan Cercel semnează, în cadrul rubricii *Ocean*, o revistă a revistelor având în atenție „RITL” și lunarele „Ramuri”, „Vatra”, „Astra”, Argeș” „Convorbiri literare”, „Orizont”, „Tomis”: „Cele cinci cicluri ale volumului marchează, fiecare în parte și după o regulă proprie, trecerea prin timp a poetului. Selecția (pentru că este vorba de o amplă antolo-

gie selectivă) a fost făcută cu subtilitate și inteligență, astfel încât discordanța lipsește aproape cu desăvârșire: iar atunci când există, ea este în mod automat anulată, grație unei țesături fine de relații intra-textuale ce stabilesc noul traseu al discursului liric. Evident, se pot opera o serie de disocieri (sub aspect tematic, de expresie ș.a.m.d), dar ele nu se justifică în cazul acestei cărți care se vrea, înainte de toate, o viziune amplă și unitară asupra unui întreg univers de creație”. Tot Iulian Boldea îl prezintă critic pe Marin Sorescu sub titlul *Conștiința poeziei*: „Poezia lui Marin Sorescu deși mizează pe desacralizarea și desolemizarea obiectelor sau sentimentelor frumoase, își are inefabilul ei, poeticitatea ei de netăgăduit. În fond, ea e o perpetuă și mereu reînnoită interogație asupra lumii, condiției umane, asupra poeziei și a șanselor ei, o interogație și, desigur, un posibil răspuns”. Îl secondează Cristina Müller, cu *Sorescu - ieșirea la cer*: „Teatrul lui Sorescu este astfel o dramă a individului universal, a luptei lui cu pustiirea și moartea unui cosmos întreg”. □•Ultimul comentariu la opera lui Marin Sorescu aparține Feliciei Sicoe, *Concert pentru pian și scări*, cu aluzii, încă din titlu la cronicarul literar Marin Sorescu: Inventarul volumului cuprinde o galerie impresionantă de nume cum ar fi: Nichita Stănescu, Marin Preda, Constantin Noica, Octavian Paler, A. E. Baconski pentru a aminti doar câteva din literatura română sau nume de referință ale literaturii de dincolo de granițe: Mircea Eliade, Borges, O. Henry, Henri Michaux, [...] Imprevizibilul de cele mai multe ori, tonul cronicilor literare oferă lectorului un spațiu critic inedit prin care sunt manevrate cu o dezinvoltură uneori exagerată verdictele critice”. □•Un amplă convorbire – Gheorghe Grigurcu în dialog cu Șerban Foarță – ocupă o pagină și jumătate din „Echinox”. Ca și alte interviuri acordate de Gheorghe Grigurcu de-a lungul anului 1986, și acesta are o componentă aniversară □•Fără nicio trimitere coerentă, pe ultima pagină se derulează un dialog Borges – Sabato, preluat, fără a se cunoaște inițiatorul și traducătorul, de la *Orlando Barone*.

• [„Familia”, nr. 5] „Suntem mulți ca boabele de grâu”, citează Mihai Storian așezând figura tânărului luptător Nicolae Ceaușescu în centrul articolului său *Iubind istoria, făurind istoria*, scris în amintirea celor 65 de ani de la făurirea P:C:R. □•Ample reportaje și eseuri se extind pe mai multe pagini, în continuarea cărora apare, preluat din „Magazin istoric” studiul lui Mircea Mușat, *Dualismul austro-ungar – o nefastă experiență a trecutului*. ■•Cronicile literare ale numărului îi au în centrul atenției pe Dan Damaschin (*Trandafirul și clepsidra*) analizat de Al. Cistelean: „În poezia noastră tânără nici o linie nu pare mai exigentă – și nici mai ambițioasă – decât cea pe care s-a angajat cu ferveare Dan Damaschin, ultimul nostru orfic, deși în întreprinderea sa se ascunde și primejdia unei restaurări muzeale a viziunii. Austeritatea și rigoarea poeticii sale îi blochează productivitatea (texte întregi sau doar fragmente sunt reportate de la un volum la altul), dar febra inspirației atinge mereu o limită halucinatorie”. □•Despre *Facerea pomului* (Scrisul românesc, 1985), la origi-

ne o lucrare de doctorat, se exprimă Gheorghe Grigurcu: „Năzuind, pe urmele, respectuos recunoscute, ale lui M. Șora, la «așezarea poeziei în temeiul adevărat al gândirii», la «gândirea speculativă atingătoare de ființă», preocupat de «punctul origo» al operei și de «devenirea acestuia spre acel punct terminus», mistuit de întrebarea «cum se transformă o revelație, care în sine este inefabilă, în operă de artă», Marius Ghica se dovedește a fi reprezentantul unei aspirații și a unei terminologii de tip filosofic, iar nu propriu-zis critic. [...] Salutăm în Marius Ghica pe unul dintre cei mai promițători esești ai seriei optzeciste, poate un viitor creator de sistem, dacă va proba că posedă în personalitatea sa ceea ce Valéry se plângea, atât de spiritual, că-i lipsește: «*Il me manque un Allemand qui achèverait mes idées*»». □• Gheorghe Glodeanu se ocupă de *Orașul îngerilor*, roman al lui D.R. Popescu, a cărui acțiune se petrece în Oradea, unde apare „Familia”: „Deși nu continuă nici unul din ciclurile narrative ale lui D. R. Popescu (*F, Viața și opera lui Tiron B.*), *Orașul îngerilor* se găsește, totuși, în prelungirea acestora. Mai mult decât în romanele anterioare, scriitorul dă dovadă în această carte de excelente calități de dramaturg și de neîntrecut virtuos al limbajului”. □• Maria Mailat, cu *Intrare liberă* (C.R., 1985) se află în atenția lui Ștefan Borbely: „Înscriindu-se cu aplomb în falanga tinerilor textualiști, ea compune în *Intrare liberă* (Ed. Cartea Românească, 1985), cu talent, sagacitate și luciditate pe alocuri chiar cinică o proză de observație acută, neceremonioasă, făcută parcă să-l violenteze pe cititor, subminându-i toate habitudinile de lectură. Agresiunea asupra acestuia, insinuantă în unele cazuri, fățișă în altele, e evidentă, cum de asemenea evidentă e și voința de radicalizare a expresiei”. □• Sub titlul *Simetriei și transparențe*, Grigore Scarlat proiectează la dimensiunea ei reală lirica lui Al. Jebeleanu: „Printre puținii poeți de astăzi, Al. Jebeleanu manifestă în tot ce a scris un respect față de Formă, nu în înțelesul didactic al cuvântului.[...] Nu întâmplător, foarte multe poezii sunt dedicate femeii iubite și admirate, aptă să stârnească furtuni în câmpul său poetic. Și nu întâmplător, sonetul, romanța, madrigalul vor servi poetului tiparele în care să-și consume neliniștile, interogațiile, descumpănirile, bucuriile (mai rare, ce-i drept) unei erotici vii ori stinse, adeseori amintirea trăirilor devenind precumpănitoare. Dar și acest aspect mi se pare deosebit de important – clamorile poetului sunt mai moderne decât s-ar aștepta cei ce ignoră forma fixă și dură a sonetului”. □• Alte „profiluri” semnează Radu Călin Cristea (*Poezia ca somație a lecturii*), la Ștefan Aug. Doinaș: „Lirica lui Doinaș are ciudatul har de a-și inventa cititorii printr-o senzațională abundență de instrumente, de la aluzia culturală la vibrația aproape denudată de sens, ca o coardă indiferentă zbârnâind în vid, a ritmului rostirii. Eugen Simion scria despre Doinaș că acesta «nu-i un poet, în orice caz, al crizei și, dacă a cunoscut rupturi, tragedii interioare, le-a dat, traducându-le în poem, o coerență și un echilibru care înlătură ideea de convulsie, dominantă în poezia modernă» (în *Scriitori români de azi*, I, p. 141). Cel care traduce este însuși poemul: plonja-

rea în criză, exersarea unui delir imaginativ, invocarea monstruosului, a incretului lincezind în „melasa vârstelor”, dezarticularea logicii discursive prin transplanturi aberante de planuri ori, în fine, exploatarea suculenței unui limbaj succulent-rebarbativ sunt realități comune ale universului doinașian. Cu un amendament însă – toate sunt traduse numai în limba poemului, toate își descarcă maleficul energetism numai între pereții impermeabili ai versului”.

□•Virgil Podoabă poziționează cel mai recent roman al lui Eugen Lumezianu *Între modele*, pe care le comentează pedant: ■•La capodopere ale literaturii universale, Ștefan Aug. Doinaș semnează textul *Percy Bysshe sau inocența construită*, însoțit de traducerea poemei *Odă la vântul de vest*. Al Andrițoiu face traduceri lirice din poezii canadieni Alain Granbois și Pierre Trottier.

● [**Opinia studentească**], nr. 3-4 (92-93) *Biografie*, poezia lui Lucian Blaga ocupă prima pagină, semn al unei opțiuni redacționale în contradicție cu patriotismul și festivismul aproape generalizat din presa acelei perioade comuniste: „Unde și când m-am ivit în lumină, nu știu, /din umbră mă ispitesc singur să cred/că lumea e o cântare./ Străin zâmbind, vrăjit suind/ în mijlocul ei mă-mplinesc cu mirare./ Câteodată spun vorbe care nu mă cuprind, /câteodată iubesc lucruri care nu-mi răspund./ De vânturi și isprăvi visate îmi sunt ochii/plini.// De umblat umblu ca fiecare:/ când vinovat pe coperișele iadului,/ când fără păcat pe muntele cu crini./ Închis în cercul aceleiași vetre/ fac schimb de taine cu strămoșii,/ norodul /spălat de ape supt pietre./ Seara se-întâmplă molcom s-ascult/ în mine cum se tot revarsă/ poveștile sângelui uitat de mult./ Binecuvânt pâinea și luna./ Ziua trăiesc împrăștiat cu furtuna./ Cu cuvinte stinse în gură am cântat și mai cânt marea trecere, / somnul lumii, îngerii de ceară./ De pe-un umăr pe altul/ tăcând îmi trec steaua ca o povară”.

□ Geo Dumitrescu este prezent cu poemul *Dar priviți-mă-n ochi...*, ca moment liric de autentificare a textelor din mijlocul revistei consacrate istoriei României anilor 1940-1944, cu supratitlul *Ceasul în care zorile au început să lumineze*, în care sunt înglobate articolele de istorie relativ recentă semnate de Emilian Bold (*Semnificațiile unei zile istorice*) și I. Saizu (*Năzuințele neamului rostite liber și Războiul din umbră 1940-1944*).

□ Deși preponderent socială, fiindcă este revistă a centrului universitar, „Opinia studentească” face popasuri culturale. Unul dintre acestea îl reprezintă interviul luat de Radu Eugeniu Stan muzicologului Iosif Sava, în care se spune: „Într-o vreme în care se face, parcă, totul pentru a se îndepărta publicul de muzica autentică, mai există câțiva oameni care se împotrivesc acestei evidențe, oameni care încearcă să facă imposibilul. Unul dintre ei este Iosif Sava”.

□ Publică versuri Liviu Cangeopol, Ovidiu Nimigean, Maria Mailat, Carmelia Leonte. ■ „În fiecare an la Iași, în orașul de suflet al Poetului, are loc, de mai bine de un deceniu, o prestigioasă și fertilă manifestare dedicată unei mai bune cunoașteri a operei și personalității Luceafărului poeziei românești, Colocviul studentesc „Mihai Eminescu”, ajuns acum la a XII-a ediție. Desfășurate pe parcursul a trei zile (16–18 mai) lucrările Co-

locviului au fost structurate pe cinci secțiuni: I. *Mit și istorie la Eminescu* (cu lucrări în plen – secțiune cu temă variabilă de la o ediție la alta) ; II. – *Exegeze eminesciene* ; III. – *Poetica și stilistica motivelor* ; IV. – *Stilistica și poetica textului* ; V. – *Eminescu în context universal* ; cuprinzând astfel, într-o bună măsură, principalele direcții în exegetica eminesciană de azi. Și la această ediție, lucrările Colocviului s-au bucurat de prezența unui mare număr de studenți din toată țara cu lucrări de o certă ținută ca și a unor cunoscute personalități culturale de la noi precum: Ioana Petrescu, Elvira Sorohan, Alexandru Piru, Paul Miclău, Ion Sârbu, Mihai Drăgan, Dumitru Irimia, Liviu Leonte, Ștefan Avădanei, Alexandru Andriescu și alții. Din numeroasele comunicări evidențiate în cadrul Colocviului, revista noastră propune atenției cititorilor două dintre cele premiate, aparținând unor promițătoare condeie ieșene”. Două dintre „comunicările științifice” susținute în cadrul *Colocviului studențesc Mihai Eminescu* (ediția a XII-a) sunt inserate în paginile acestui număr. □ Liliانا Ciucașu este autoarea studiului *Eros și Thanatos în „Strigoii”*: „Exegeții eminescieni au încercat să situeze în istorie pe cei doi eroi, recunoscând în Maria pe Dochia ca regină creștină din epoca de formare a poporului român, iar în Arald pe regele get împlinind blestemul lui Decebal. Istoria nu consemnează însă existența unui asemenea cuplu, ceea ce ne îndreptățește să considerăm alegerea numelui reginei mai ales din perspectiva semnificației lui simbolice, și nu istorice. Maria este numele Fecioarei Celeste, simbol romantic al eternității iubirii, al feminității ce are rol de „principiu mediator, armonizator al universului”. □ Codruța Gavril prezintă *Motivul muntelui la Eminescu*: „tentativei înaltului, maximei deschideri, i se opun închiderea totală a spațiului boltit, replierea în sine. O închidere care se realizează nu prin dinamismul înălțării, ci prin concentrarea în sine. Proiecția în negativ nu anulează visul dezamăgirii. Acest spațiu negru se opune ca o lume în sine, suficientă sieși, vastă, complexă, suficientă sieși, asta, complexă, pentru ca încorporează «multiple moduri de existență» (Mircea Eliade). Negrul cuprinde toate culorile sublimat; peștera conține lumile posibile: «la grotte de l’effroi» sau «la grotte de l’emeiveillement» (Bachelard). Intrarea în peșteră este un act ritualic, care corespunde unei inițieri. De aceea, nu se face fără ezitări: pragul continua să existe. «Porțile», mereu închise, sunt mai mult o cale de acces virtuală: «muntele» și «peștera» sub semnul unei spiritualități pure. rămân însă inaccesibile”. □ *Cartea interferențelor* este prilej de dezbatere la care participă Liviu Antonesei (*Întâlniri și interferențe*) și Alina Sorohan (*În căutarea echilibrului*). Primul vede în această alianță între științe și cultură, pentru prima dată aflate între copertele unui volum cu intenția unificării lor, o nouă filosofie a culturii „sintetică și critică, totodată într-o critică a rațiunii simbolice”. Alina Sorohan se întreabă cine va fi cititorul unei asemenea cărți: „Cui se adresează, deci, această carte cu adevărat de cultură generală ? Poate că este o întrebare de evitat pentru cine nu vrea să descopere limitele (nu prea îndepărtate) ale propriei sale culturi. Nu sunt mulți

cei familiarizați cu toate domeniile atinse (chiar în trecut) de *Cartea interferențelor*, care de fapt nu se adresează unui public, ci încearcă să formeze un public. Interesul pe care l-a stîrnit *Cartea interferențelor*, la fel de mare în cercurile științifice și artistice, ne îndreptățește să credem ca va reuși”. ■•La rubrica intitulată *Cărți și destin* sunt reproduse fragmente din opere ale istoricului Alexandru Zub și matematicianului Solomon Marcus. □ Despărțirii de Mircea Eliade, al cărui deces fusese anunțat încă din numărul precedent, îi este rezervată o nouă pagină în care Dan Ciachir semnează textul *Vitrine și izvoare (Notă despre Mircea Eliade)*: Cine crede azi că G. Călinescu – personalitate uriașă și, poate, om de geniu – a deschis un cerc, credem că se înșeală. *L-a închis*. Cu el se sfârșește topografia olimpică și imperială aplicată culturii noastre. *Izvoarele* intra însă în lotul lui N.Iorga și Pârvan, apoi în cel al lui Nae Ionescu, al lui Mircea Eliade și al generației sale. Anul viitor se vor împlini șaiszeci de ani de când Mircea Eliade a publicat ciclul de articole *Itinerariu spiritual*, manifest al generației sale. Șaiszeci de ani de când în cultura noastră s-a deschis o nouă perspectivă și un nou drum. Poate cele mai fecunde din istoria ei”. □ Valeriu Gherghel mijlocește prin traduceri accesul la *Jurnalul Indirect*: „Fragmentele de mai sus fac parte din jurnalul ținut de Mircea Eliade în perioada celor aproape trei ani petrecuți în India (1928–1931). O parte a acestuia a fost tipărită de autor sub titlul *Șantier. Roman indirect* la editura *Cugetarea*. Cum prefața este datată *aprilie 1935* presupunem că acesta este și anul – pe copertă nespecificat – publicării jurnalului. Transcrierea ca și subtitlurile aparțin subsemnatului”. □ *Omul unei singure cărți* este descris de Gheorghe Grigurcu. Acesta pornește, în eseuul său, de la primejdiile lecturii critice care tinde să devină singura cale a cunoașterii pentru ceilalți: „A rămâne la o singură carte e un semn de obscurantism, cu efecte incalculabile, în nocivitatea lor, pentru individ ca și pentru obște. Un *adevăr* imuabil, înconjurat de săbii, spre a se putea menține, nu e decât o colcăire de sofisme și de intenții dubioase. Nu ne putem realiza decât prin lectura deschisă, umanistă, aidoma unei ferestre prin care pătrunde întreaga lumina a Universului”. □ Pe ultima pagină, Gabriel Liiceanu oferă, însoțită de o scurtă prezentare, traducerea textului *Despre esența filosofiei*, de Martin Heidegger.

• [„**Presa noastră**”, nr. 4-5] Cei 65 de ani de la înființarea P.C.R. reprezintă tematica celor două numere care apar împreună. Salutăm evenimentul: Nicole Dragoș, *Să fim mereu la înălțimea marilor tradiții ale gloriosului nostru partid*. □ Ilie Purcaru scrie despre *Competența și măiestria gazetărească la nivelul complexității problemelor economico-sociale, al înfloririi patriei noastre*. □ Corneliu Leu se preocupă de *Promovarea concepției partidului nostru privind înflorirea personalității umane, o nobilă îndatorire a presei*: □•La rubrica *Gazetari despre gazetărie*, Constantin Darie recurge la cuvintele lui Gheorghe Dinu (Stephan Roll): *Gazetarul comunist – soldatul permanent la postul său*. Pe subiectul *Dicționarul – instrument de lucru al gazetarului*, Ion

Butnaru obține un interviu de la dr. Mioara Avram, redactor responsabil al Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM). O rubrică nelipsită – *Cărți scrise de zariști* – manipulează voios „statutul” celor două profesii ale condeului (scriitor și jurnalist) contabilizând orice apariție editorială în folosul jurnalismului, chiar dacă autorul este, cum se spune, jurnalist de ocazie, ori, dacă ar fi întrebat căreia dintre aceste profesii aparține, s-ar declara scriitor fără urmă de echivoc. Intră în rândul scrierilor jurnalistice, următoarele cărți care, în opinia noastră, aparțin exclusiv genurilor literaturii: eseurile intitulate *Un muzeu în labirint* de Octavian Paler, romanul lui Nicolae Țic, *Intermediarii*, noul volum de eseuri al „cunoscutului publicist și muzicolog Octavian Sava, *Prietenii muzicii*.

● [„**Ramuri**”, nr. 5] Revista reproduce ample pasaje din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, rostită la *Adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român*. □ În siajul marelui eveniment, Marin Ionescu, director al Universității politice și de conducere Craiova, semnează articolul *Partidul Comunist român – centrul vital al națiunii noastre socialiste*, aducând și în felul acesta un omagiu strălucitului jubileu, iar Otilia Gherghe scrie despre *Procesul de la Brașov – important moment al luptei poporului român împotriva fascismului*: □ Romulus Diaconescu, George Popescu, Emil Lăzărescu, semnează reportaje tot pe marginea tematicii jubileului P.C.R. □ Ion Nijloveanu pune *Valorificarea folclorului* sub protecția aceluiași eveniment, consemnând într-un articol gen Proces-verbal, toate aparițiile recente, inclusiv cu autocitări: „Dintre colecțiile publicate în *Folclor din Oltenia și Muntenia*, menționăm *Cântece populare oltenesti*, a lui Teodor Bălășel, *Folclor din Câmpia Dunării* a lui Gh. I. Neagu, *Folclor din Oltenia și Muntenia*, a lui Gr. Crețu, *Fântâna dorului*, a lui C. Mohanu și *Basme populare românești*, a lui Ion Nijloveanu“. □ Constantin M. Popa caută și descoperă *Substanța poeziei patriotice*: „Fruntea mi-o arde sărutul acestui pământ...». Spațiul ne împiedică să cităm și alte versuri antologice. Vom aminti totuși în aria poeziei patriotice vizionarismul plastic la Nichita Stănescu, hermeneutica participării la Șt. Aug. Doinaș, impactul cu lumea la Geo Dumitrescu, ruralismul netraditionalist, de pictură etică și revoluționară, la Marin Sorescu, poemul manifest la Adrian Păunescu. Existența «spiralată» a liricii românești include și demersul unor poeți notabili ca Aurel Rău, Alexandru Andrițoiu, Aurel Gurgăianu, Ion Brad, Nicolae Dragoș, Ilarie Hinoveanu, Adrian Popescu, Horia Bădescu, Mircea Dinescu, Gabriel Chifu, Florea Miu, Traian T. Coșovei interesați în descifrarea măreției eroice, romantice a timpului nostru, în afirmarea subiectivismului ca suport al redescoperirii concretului vieții sau în subminarea clișeelelor, a tuturor convențiilor”. □ Fără nicio legătură cu jubileul partidului, Ov. Ghidirmic face, s-ar putea zice, opinie separată, fiindcă scrie despre un alt profil aniversar, acela al lui C.D. Papastate: „Fiu adoptiv al Craiovei, C.D. Papastate (născut la 26 februarie 1907 la Pitești și cu

studii universitare la Dijon, în anii 1929-1930) s-a integrat repede, ca și Elena Farago, căreia i-a consacrat mai târziu o monografie, în viața spirituală a orașului, impunându-se, de mai bine de o jumătate de veac, ca o prezență culturală marcantă și oferindu-ne o lecție de discreție și de modestie, de eleganță și de perfectă urbanitate intelectuală. G. Călinescu afirma, undeva, că de la Ibrăileanu tinerii au de învățat «arta timidității». Același lucru îl putem spune, *mutatis mutandis*, păstrând proporțiile firești, și despre C.D. Papastate, ajuns astăzi la venerabila vârstă a senectuții. ■•Și actualitatea literară intră sub aceleași incidente, prin atenta alegere a cărților recenzate. □•Despre Nicolae Firuleasa (*Lumină peste țară*, Scrisul românesc, 1985) George Popescu are numai cuvinte de laudă: „Nicolae Firuleasa și-a semnat prima sa carte de versuri *Lumină este țară*, sub girul aceleiași edituri, confirmând și ilustrând cu probe de înregistrare autentică o vocație lirică a chtonului. Simptomele esențiale ale acestui lirism, într-o veche și strălucită tradiție a poeziei naționale, circumscriu un spațiu al luminii, al legăturii indisolubile cu pământul natal, sentimentul, resimțit cu acuitate, al apartenenței necondiționate la un timp al prefacerilor și al înnoirilor în patrie. Poetul își asumă destinul fast de cântăreț al cetății, atent la nuanțarea expresiei lirice, conferind diversitate și densitate tonalității versurilor, filtrând marile teme ale comportamentului civic prin plasa unei sincerități depline“. □•Valeriu Bârgău, cu reportajele din *Steaua de pământ* este primit la fel de binevoitor: „Cartea lui Valeriu Bârgău depune mărturie pentru o realitate dinamică a acestor ultimi ani de excepție din multimilenara istorie a acestor plaiuri“. □•„Poetul muncitor Ion Prunoiu, om al muncii la marea citadelă craioveană *Electroputere*, este cunoscut cititorilor atât din revistele literare în care semnează cât și din cele două cărți ale sale”, este ceea ce îl recomandă pe autorul volumului de poeme *Sub fald de tricolor* (Scrisul Românesc, 1984). □•*Corăbii în inima Dobrogei*, de Petre Domșa, carte de reportaje dedicate Canalului Dunăre-Marea Neagră este bine apreciată de Ion Spânu pentru că „ea nu prezintă totuși în mod idilic «gigantica» înălțare a Canalului: există nenumărate pagini care vorbesc despre încheștarea, dramatismul, orele de nesomn și nesiguranța oamenilor care au trudit acolo“. ■•Într-un nou număr din „Ramuri” Eugen Simion și Marin Sorescu se dezic de subiectele profesiei lor, dar nu și de uneltele scrisului. □•În *Maitec și pădurea română* (Marin Sorescu) și în *Liniștea și forța* (Eugen Simion), cei doi pun în valoare conținuturile simbolice ale sculpturilor cunoscutului artist. □•O altă surpriză (plăcută) a numărului de față o reprezintă *O que mutatio rerum*, cu însemnări dintr-un uita început de teatru studentesc, de Ion D. Sîrbu, care se încheie cu următorul epilog: „Profesorul meu (la cei 81 de ani ai săi) nu numai că și-a adus perfect aminte de acel unic, de neuitat, spectacol teatral (din mai 1912), dar fără nicio ezitare, doar întinzându-și mâna spre raftul potrivit, îmi scoase o foaie tipărită și mi-o întinse s-o citesc. Nu aveam la mine ochelarii. «Nu-i nimic, mîmi spusese magistrul, poți să păstrezi aceste foi, sunt copii, nu dau niciodată din mână

originalul. Te sfătuiesc și pe tine să...» [...] La hotel am observat că Liviu Rusu îmi dăduse de fapt două foi de hârtie: pe prima era distribuția din piesa *Heidelbergul de altădată*, iar a doua conținea distribuțiile la comedia *O scrisoare pierdută*, reprezentată în două etape: prima oară la Sibiu, 1 Iunie 1943, la Teatrul Municipal (acest teatru-bijuterie ce a ars câțiva ani mai târziu) – și a doua oară, cu distribuția ușor schimbată, în Cluj, sala Colegiului Academic. [...] O mare parte din cei care au figurat în distribuțiile de atunci sunt astăzi nume de referință în medicină, învățământ universitar, literatură, dacă nu ar fi decât să îi amintesc pe Dan Constantinescu, Ion Oana, Cornel Regman, Ștefan Aug. Doinaș, Radu Stanca, Romeo Dăscălescu, N.D. Pârvu, Stela Crețu și... Ion D. Sîrbu. [...] În vara anului 1982, cu ocazia unei vizite făcute la bunul și înțeleptul meu profesor, Liviu Rusu, nu știu cum a venit vorba despre Sibiu și despre teatru. Am discutat îndelung despre arte, despre istorie – dar mai ales despre acei ani în care, într-un Sibiu sub camuflaj, tinerețea noastră, rănită de Diktate și dictaturi, își încerca totuși aripile cu care avea de gând să se înalțe din cenușă după război. – Domnule Profesor, i-am spus, am trecut pe la mormântul lui Radu Stanca. Și acolo, nici eu nu știu cum, mi-am adus aminte de *Heidelbergul de altădată*, un spectacol cu care, dumneavoastră singur, aproape «ex nihilo», ați pus bazele unui teatru studentesc. Nu aveți distribuția de atunci?“. □ „„Ramuri” se încheie cu *România – vocația păcii*, de Dumitru Constantin: „Viziunea românească asupra păcii este consistentă și amplă, lucidă și concretă! Dominanta acesteia este teza mobilizatoare potrivit căreia: când pacea este amenințată, nu se răspunde cu războiul, cu organizarea păcii într-o dinamică pe măsura aspirațiilor nobile ale popoarelor de pretutindeni!“.

• [„*Steaua*”, nr. 5] Sunt sărbătoriți 65 de ani glorioși. Asupra evenimentului se abat și alte texte Partidul Comunist Român – centrul vital al construcției socialiste (I. Maxim Danciu), *Activitatea PC.R. pentru o nouă unitate în mișcarea comunistă și muncitorească internațională*, de conf. univ. dr. Ioan Chișu. □ Poeme de Negoită Irimie și Petre Bucșa precedă pe Traian Iancu (*Profeți ai păcii*), Mircea M. Pop (*Eroilor*), Mihai Beniuc (*Spirală în timp*), Ion Brad (*Steme*), Grigore Hagiu (*Un steag, în mai...*), Miron Radu Paraschivescu (*Toast de ziua Partidului*). □ Despre *Opera tovarășului Nicolae Ceaușescu în conștiința politică internațională* scrie Teofil Bălaj. □ *Un om, o epocă, o țară*, titrează Adrian Popescu făcând trimitere la volumul cu același titlu despre care se scrie în toată presa. ■ Culminația este atinsă cu o serie de citate purtând titlul *Tovarășul Nicolae Ceaușescu despre literatură*. ■ Ca și în numărul anterior, membrii redacției dezbat subiectul *Literatură și actualitate*, abordând tema din unghiuri de vedere proprii. □ *Între teorie și practică* (Valentin Tașcu): „Desigur, literatura contemporană a încercat în anii imediat următori o opoziție firească și s-a crezut și la noi că se poate crea în termeni mai depărtați de social și istoric. Dar realitatea artistică a ultimilor ani a dovedit din nou refuzul de care se lovește acest mod de creație, atât din partea celor che-

mați să-l reprezinte, cât și din partea celor în drept să-l acopere. Am presupus astfel și cu alte ocazii că, *în contra direcției* prea pronunțat abstractizantă și estetizantă din deceniul trecut, literatura actualității va reveni la un mod de a gândi artistic preponderent social și, mai ales politic”. □•*Iar ca argument, viața* (Petru Poantă): „Există aici premisele unei veritabile poziții de avangardă, căci această concepție revoluționară presupune refuzul dogmatismului, uniformizării, șablonismului și rigidității. Și cum ar fi posibil aceasta decât păstrând în permanență contactul cu viața (socială și politică) a societății noastre, în continuă transformare. Ar fi, adică, mereu în actualitate, în procesualitatea ei. Literatura ultimelor două decenii și-a asumat în profunzime un asemenea deziderat: de la proza ori dramaturgia politică și de moravuri până la *realismul* celor mai tineri poeți”. □•*Dialectică și reflectare* (Costin Tuchilă): „Poezia ultimilor ani, aproximativ a ultimului deceniu, aduce în discuție și un alt fel de sensibilitate. Cotidianul, existența *prozaică*, ritmul obișnuit al vieții, trăirea directă și exprimarea ei *crudă* constituie *obiectul* multor creații lirice. Rezultatele vizează, de la texte consistente, reflectând coerent plăcerea poetului de a dialoga cu o realitate comună, cu faptul simplu, de a încerca să-i redea *demnitatea poetică*, dacă nu o anumită identitate ontologică, la experimente superficiale, sofisticate. De reținut e însă efortul al multora *de a prinde pulsul vieții*, de a deconspira iluzia și iluzionarea *artistă*, de a încerca formule noi de limbaj poetic, într-o certă bogăție stilistică – într-un cuvânt, de a se angaja în actualitate”. □•*Prezentul literaturii* (Ion Simuț): „În deceniul 1955-1965, actualitatea în proză înseamnă romanul industrializării socialiste, lichidarea chiaburimii, problemele cooperativizării. Țăranul Moromete este al epocii prin frământările lui, dar este al literaturii dintotdeauna prin viabilitatea lui ca personaj. Marin Preda a știut în mod exemplar să fie scriitor al epocii lui, atât în *Moromeții* și *Intrusul*, cât și în *Imposibila întoarcere* și *Cel mai iubit dintre pământeni*. Dimensiunea politică a romanului este de asemenea frumos și durabil întruchipată în cărțile lui D. R. Popescu, Augustin Buzura, Constantin Țoiu ș.a. Exemplele ar putea continua. Cum ne-am restrâns puțin observății la evoluția prozei, mai semnalăm ca un fenomen important din deceniile șapte-opt deplasarea interesului dinspre obsedantul deceniu înspre imediata actualitate și, în privința personajului reprezentativ, de la activistul politic la condiția politică și cotidiană a omului obișnuit. [...] Explorarea nu trebuie să se oprească la suprafețe, ci să meargă în adâncime, spre adevăratul și complexul profil al omului nou, fără eroizarea exagerată, fără reducerea falsă la aspectele pozitive, fără o viziune uniformizatoare a diversității umanului. Este mereu actual ceea ce este permanent în om. Literatura autentică se face cu fața la viitorul omului, la viitorul literaturii, din perspectiva unui prezent determinat și determinant. Unei actualități pline și complexe, așa cum este ea prezentă în literatura de azi, nimic din ceea ce este omenesc nu poate să-i fie străin. Valoarea autentică are un prezent perpetuu”. □•*Efervescentă și diversitate* (Mircea Popa): „În această

etapă s-a creat și cadrul adecvat ca în prim-planul actualității literare să pășească romanul politic, acel roman consacrat cu precădere analizei atente a raportului dintre putere și adevăr, dintre întâmplare și necesitate, dintre subiectiv și obiectiv, într-o dialectică a transformărilor de profunzime supusă unor legități istorice imanente. Romane ca acelea ale lui D.R. Popescu, I. Lăncrăjan, C. Țoiu, G. Bălăiță, P. Sălcudeanu, A. Buzura, Dinu Săraru, Platon Parău, C. Ștefanache cât și cele ale generației mai tinere, de la E. Uricaru la Gh. Schwartz și la Gabriela Adameșteanu la M. Nedelciu au stimulat conștiința critică a cititorului, i-a întărit convingerea în valorile și misiunea istorică a maselor muncitoare, în lupta lor pentru adevăr și dreptate. Am avut astfel un roman al uzinei, al industrializării, al colectivizării agriculturii, al marilor șantiere naționale, al transformărilor revoluționare din anii Congresului al IX-lea, scrieri care au ilustrat pregnant tabloul înnoitor al patriei și al vieții oamenilor. Majoritatea acestor romane sunt romane sociale, romane politice și de introspecție psihologică și nu în puține cazuri, formulele se amestecă și coexistă într-un discurs epic complex, în interiorul căruia structurile narative coabitează și se susțin reciproc. [...] Înflorirea fără precedent a romanului românesc contemporan e o probă de vitalitate, de forță și de maturitate a literaturii noastre, manifestată atât de plener și în forme atât de diverse, în dialogul ei cu actualitatea, proba de foc a oricărei creații durabile, reprezentative”. □•*Turnul de fildeş* (Horia Bădescu): „Poetul este cronicarul evoluției și revoluției spiritului. Și nici o evoluție și nici o revoluție într-un spirit nu se înfăptuiește în afara evoluției și revoluției istorice. Actualitatea, adevărata actualitate, din perspectiva poeziei, este dată de capacitatea creatorului de a da o imagine cât mai apropiată de adevăr a acestor vremuri interioare, a acestei istorii nevăzute care poate fi uneori imaginea cea mai obiectivă a istoriei înseși. [...] Poetul este și el un om. Un om al clipei mai înainte de a fi unul al eternității. Poate ar trebui să fie mai om decât oamenii. Nu în alt chip decât în acuitatea perceperii clipei. Fiindcă adevărul acesteia este și adevărul lui. Sau în primul rând al lui. Fiindcă acest adevăr al lui este partea de eternitate”. □•*Romanul ca teritoriu fascinant al umanului* (T. Tihan): „Romanul se constituie astfel, nu întâmplător, ca teritoriu al unor experiențe sociale și existențiale insolite, capabile să dea contur umanității unei lumi surprinse în dialectica ei de neconfundat. Paginile sale sunt tot mai permeabile la adevărurile vieții, punând în relief mutații sufletești și de conștiință de-a dreptul simptomatice pentru configurația morală și spirituală a prezentului. Năzuind să fie cronicarii inspirați ai acestuia, prozatorii noștri încearcă să-i recompună cât mai veridic imaginea”. □•*Cărțile care vorbesc despre noi* (Virgil Ardeleanu): „Am simțit nevoia să reiau aceste lucruri, formulate mai mult sau mai puțin manifest de-a lungul a 20 de ani de critică pe marginea cărților *la zi*, deoarece cred că nu există misiune mai onorantă pentru un scriitor decât aceea de a deveni cronicarul (*grefierul*) vremii sale. Dar și că simpla extragere a materiei din actualitate nu înseamnă nimic în afara artei. Cu

alte cuvinte, câtă artă, atâta actualitate”. □•*Coordonate ale literaturii militante* (Irina Petraș): „Statura proletarului, a comunistului mai apoi este atât de impunătoare, de greu de ignorat în peisajul social încât intrarea sa în literatură se petrece masiv, firesc. Nu numai în creațiile celor care publică în periodicele socialiste și care și-l fac subiect exclusiv, ci în toată literatura. Am putea transcrie nume după nume scriitorii de un veac și mai bine încoace într-un repertoriu al ecourilor mișcării muncitorești revoluționare, comuniste în literatură, mișcare amplă, de covârșitoare complexitate care de 65 de ani are în fruntea sa un Partid Comunist”. □•*Patriotismul dramaturgiei istorice românești* (Mircea Ghițulescu). ■•Episodul al treilea din *Emil Isac – omul și scriitorul*, are drept invitata, pe lângă titularul de drept al subiectului (Ion Oarcăsu) și pe Agneta Onea, autoarea articolului *Un poet al confluențelor sociale*: „Poeziile lui Emil Isac au cunoscut mai multe ediții apărute sub îngrijirea unor Ion Brad, Miron Radu Paraschivescu, Mircea Tomuș, Ion Oarcăsu. După o selecție, *110 poezii*, apărută în 1981, Ion Oarcăsu semnează acum o nouă antologie ilustrată de Ioachim Nica (Dacia, 1986). Riguros întocmită, reține fără ezitări cele mai reprezentative poeme ale lui Emil Isac. Scurta și extrem de densa prefață a editorului izbutește să numească toate coordonatele personalității poetului clujean – voința de noutate, orientarea simbolistă și social-umanitară a primului volum, gustul rafinat al înscenării lirice din poemele ample, apropierea de expresionism, poza. La centenarul nașterii poetului rolul să întru dezvoltarea poeziei naționale se cristalizează cu mai multă pregnanță. «Modern și revoluționar într-o vreme când prin modernism se înțelegea spargerea cumiștilor tipare de factură mai mult sau mai puțin clasică, măsurată și îngrijită, el a știut și a putut fi profund personal fiindcă, odată cu poporul, privea în viitor» (M.R. Paraschivescu)”.

● [„Teatrul”, nr. 5] Comitetul redacțional semnează articolul „angajat ideologic” prim, intitulat *Ascensiunea spre viitorul comunist al României*, subliniind importanța „dezvoltării creatoare a socialismului științific, aplicării principiilor filozofiei marxist-leniniste la condițiile concret istorice ale țării noastre”, bineînțeles aplicate și sferei culturale și, implicit, teatrale. □•În cadrul rubricii *Ideii la rampă*, Marian Popescu semnează articolul *De la citire la teatru [V]. Forme de prezentare a operei dramatice [2]*, în continuarea celor din numerele 6-10/1985, propunând un demers analitic și comparativ[iv] ce demonstrează un simț critic abil cât privește sfera teatrală, apropiind modele ale literaturii dramatice universale de piese românești aparținându-le unor autori precum Marin Sorescu, D. R. Popescu, Alexandru Sever ș.a. □•Dinu Kivu analizează apreciativ reprezentarea operei lui Ion Băieșu, *Jocul*, pe scena Teatrului „Victor Ion Popa” din Bârlad. □•Miron Popa prezintă montarea la Teatrul Dramatic din Baia Mare a piesei *O casă onorabilă* de Horia Lovinescu, considerând că acest text este, în creația dramatică a autorului, unul „de planul trei”. □•Ileana Berlogea recenzează elogios *Două cărți consacrate dramatur-*

giei originale, pe cea a lui Romulus Diaconescu, *Dramaturgi români contemporani* (ed. Scrisul românesc, Craiova, 1983) și pe cea semnată de Mircea Ghițulescu, *O panoramă a literaturii dramatice române contemporane, 1944-1984* (ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1984), precizând că, fiecare în parte, reprezintă „o pasionantă demonstrație a faptului că dispunem de piese valoroase, multe dintre ele jucate, altele încă insuficient cunoscute de public”.

● **[„Tomis”, nr. 5]** Aceeași deschidere pentru evenimentul politic și spre glorificarea lui se manifestă și în ediția din luna mai. Sub titlul *Un imperativ al conștiinței istorice*, George Șerban scrie despre Procesul comuniștilor de la Brașov, proces în al cărui prim-plan s-a aflat tânărul comunist Nicolae Ceaușescu. Glorios drum de luptă și victorii, semnat de Mircea Poenaru, completează, cu alte virtuți, portierul șefului partidului și statului. ■ Tematica, în sine, afectează și literatura prin texte precum *Comunistul, protagonist al romanului românesc*, articol semnat de Liliana Lazia: „În ultimii ani, critica literară a conchis aproape în unanimitate că începând de după 23 august 1944 și până astăzi literatura română a parcurs două etape distincte: prima așezată sub semnul unui concept deteriorat despre realism, un realism limitativ, închisat într-o viziune maniheistă asupra lumii; a doua beneficiind de o deschidere atât în ceea ce privește noțiunea de *revoluție*, cât și în direcția multiplicării modalităților de expresie artistică subsumate artei militante. Periodizarea este îndeosebi funcțională în planul teoretic al tendințelor, dar atunci când se aplică în mod nediscriminat operelor literare ea este pasibilă să determine erori de receptare. Ambele etape au cunoscut împliniri – este adevărat că, numeric vorbind, cea de a doua se dovedește a fi din acest punct de vedere, superioară. [...] *Sunt comunist* – aceasta este afirmația replică, rostită cu forță de simbol, explicită, în text, sau implicit, prin atitudine, care circumscrie destinul multor personaje din romanul românesc de azi. Ipostaziat multiplu, fie ca luptător în anii tensionați ai ilegalității, fie în postura de activist, fie având chipul unui simplu om între oameni, comunistul este, așa cum îl numea pe bună dreptate Dinu Săraru, «cel mai reprezentativ personaj al acestei lumi noi». Dacă în unele cărți ale anilor '50 el apărea ca un colecționar al tuturor virtuților, neconvincător artistic în planul umanului [...] în ultimele două decenii comunistul, ca personaj, parcurge un drum inițiativ spre umanizare și problematizare. Perspectiva romancierului asupra ființei umane nu mai este univocă, ea devine plurivocă. Scriitorii precum Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici, Al. Ivăsiuc, Dumitru Popescu, Platon Pardău, Constantin Chiriță sau Dinu Săraru simt obligația morală să scrie despre cei care au conștiința istoriei pentru că au făcut istoria. Ei adoptă un punct de vedere dialectic asupra omului văzut ca entitate complexă aflată în permanentă evoluție. [...] Privirea scriitorului este acum interesată să cartografieze universul interior al personajului, să surprindă modul în care acesta reacționează la impactul cu evenimentele. Comuniștii, ca personaje, încep să se diferențieze tipologic. Așa cum afirma Platon în *Limită de vârstă*, «fiecare

om e o cheie spre adevăr». [...] În egală măsură interesați de decelarea adevărului uman și istoric al revoluției se arată a fi și Manole Suru și Vladimir Cernea în lungile lor discuții din *Pumnul și palma*, ciclul românesc al lui Dumitru Popescu. [...] «Socialismul e o idee construită de oameni», spune Dumitru Dumitru în *Dragostea și revoluția* de Dinu Săraru. În acest spirit trebuie înțeleasă revoluția. În romanul românesc contemporan comunistul, ca protagonist, a încetat să mai fie o conștiință doar reflectorizantă, el a devenit o conștiință activă”. □•Nici fragmentul despre Titus Popovici, nu pare o alegere întâmplătoare, ci, mai degrabă una exactă, în *Istoria* pe care o susține Alex. Ștefănescu: „Publicând un roman bine scris și voluminos, de aproape șase sute de pagini, la vârsta de douăzeci și cinci de ani – *Străinul*, 1955; ediția a cincea în 1979 -, Titus Popovici s-a instalat repede și pentru multă vreme printre prozatorii contemporani importanți. Poziția lui s-a consolidat în 1958 când i-a apărut *Setea*, roman la fel de impunător (ajuns, până în prezent, la șapte ediții). Criticii au etichetat imediat aceste scrieri: *Străinul* – o reprezentare a condiției intelectualului, obligat să opteze fără echivoc în împrejurările actului de la 23 August 1944, și *Setea* – o frescă a vieții țărănești din timpul reformei agrare de după război, frescă gândită ca o «replică la romanele rurale ale lui Liviu Rebreanu». Repetarea insistentă a numelui scriitorului și prezentarea lui ca un exemplu de seriozitate au produs până la urmă un fenomen de saturație. S-a uitat că Titus Popovici este prin structură un intelectual de stânga, cu o gândire liberă și îndrăzneată (ca Nicolae Labiș în poezie) și s-a încetățenit impresia că are o plictisitoare onorabilitate de conformist. Așa se face că scriitorul a pierdut multe simpatii spontane în rândurile cititorilor, iar prețuirea lui a ajuns un fel de formalitate (nici ea respectată în ultima vreme). Această situație constituie o nedreptate flagrantă. O altă în Justiție care i se face se datorează prejudecății – active la noi – că un scriitor care se lasă absorbit de cinematografie este pierdut pentru literatură. [...] N-au greșit, deci, criticii când l-au situat pe Titus Popovici în descendența lui Ioan Slavici și Liviu Rebreanu, ca pe un nou și valoros reprezentant al realismului nostru tradițional. Însă tot un critic – Cornel Ungureanu, în *Proza românească de azi* – remarcă o însușire care constituie o dovadă de modernitate: *ritmul acțiunii*. [...] Proza lui Titus Popovici pare o răsfoire nerăbdătoare a existenței, o expresie a inșițietății unui om pe care nu-l mai miră ceea ce iese din comun și care vrea mereu *altceva*. În această proză nu există mistică, metafizică, profunzimi abisale, mister. Totul se desfășoară la lumina zilei și este analizabil. Scriitorul are o obsesie, una singură și anume contestarea spiritului burghez, de pe poziția romantismului revoluționar. [...] Critica filistinismului se bazează pe ideologia marxistă, însă are accente adolescentine care amintesc modul romantic în care unii scriitori europeni din secolul optsprezece, reprezentanți ai unei burghezii în plină ascensiune, atacau stilul de viață aristocratic. [...] Aproape tot ceea ce a scris T. Popovici înfățișează opoziția activă – dar și cam naivă – a unor personaje de acest fel față de

alienanta existență burgheză. Asistăm, în fond, la o luptă între bine și rău, binele fiind spiritul revoluționar, iar răul – spiritul burghez”. □•Ovidiu Dunăreanu îi înregistrează în rândul scriitorilor dobrogeni pe Alexandru Protopopescu (născut la Fălticeni, cu studii la Iași) și Enache Puiu, dobrogean „get-beget”, născut în localitatea Caramurat, fost student al lui G. Călinescu, remarcat de marele critic, care l-a invitat să publice în „Națiunea”. □•De *Spectacul poetic* „marca Al. Andrițoiu” se ocupă Gabriel Rusu (*Constelația lirei*, Minerva, 1985): „Poetul se autocaracterizează ca fiind «scribul suav ce-și dase chiar inima-n arendă» și recunoaște că imaginează «eposuri suave când fac(e) literatură» (*Aripi de legendă*). O mare ușurință în a determina cuvintele să nască ritmuri dulci îi este marca specifică. Între descrierea entuziastă și minuțioasă a palpitului ființei în istorie (ipostaziată social, biologic și cultural), sentimentalismul discret provocat de inexorabilitatea ritmurilor cosmice și funcția de panaceu a poeziei, euritmiiile constituie liantul ideal. Constelația lirei mărturisește o fantezie lirică policromă și un spirit pentru care liniștea este posibilă numai în limanul poeziei”. □ Vladimir Bălănică scrie la Vasile Nicolescu, *Magnolii și fum*: „Volumul oferă prilejul unei priviri proaspete asupra întregii creații poetice a lui Vasile Nicolescu, el fiind o *antologie de autor*, selecție din cele mai reprezentative versuri scrise de acesta de-a lungul a patruzeci de ani, cuprinzând treisprezece volume, la care se adaugă un ciclu de inedite. Unitatea poeziei lui Vasile Nicolescu iese astfel în evidență, mai mult ca oricând. Teme, motive, tehnici își răspund într-o țesătură rafinată, dincolo de aparenta diversitate a imaginației. Nu întâmplător primul volum antologat este *Semnătura fulgerului* (ultimul apărut în ordinea cronologică): de fapt, toată această carte încearcă să sugereze o «semnătură» a poetului, să schițeze, ca într-un desen, o identificare a autorului prin prisma vârstelor poeziei sale. Eugen Simion observă, în *Prefață*, că Vasile Nicolescu scrie «o poezie [...] care transformă cultura în obiect de reflecție lirică și chiar în spațiu de existență lirică». Este acesta un aspect ce ne pare esențial pentru creația poetului, cu deplasarea însă a accentului pe transformare. [...] Poezia lui Vasile Nicolescu își înfinge rădăcinile în solul mustind de esențe al culturii pentru a scoate de acolo expresia diafană a originalității sale, într-un registru – cel baroc – care se dovedește o dată mai mult plin de vitalitate”. ■ Cu versuri patriotice sunt prezenți Petre Vald, Ion Roșioru, Irimie Străuț („În Mai partidul păcii din flăcări s-a născut, / Ne-a fost drapel în luptă și crez și far și scut./ Eroul Ceaușescu ne poartă spre lumină./ Spre comunista Eră, mai dreaptă, mai senină”) și Constantin Bejenaru (*Partidului*), iar câteva pagini mai departe Teofil Bălaj (*Laudă în Mai, Cinstire*), Cătălina Cucu (*Statornicie, Țară-legendară*) și Mircea Lungu, care adaugă registrului liric (*Poem pentru patrie, O pasăre*) și un *Poem pentru pace*. □•Călin Căliman prezintă *Filmul documentar și ritmurile contemporaneității*, text scris în maniera celui intitulat *Cunună de lauri*, din „Contemporanul” nr. 5. □•Valentin Silvestru semnează *Personalități și personalizări*,

articol ce se deschide cu aprecierea. „Perioada socialistă a istoriei culturale românești a însemnat și o impetuoasă afirmare și proliferare a personalităților creatoare în toate domeniul vieții spirituale”. Urmează o prezentare a celor mai cunoscuți actori și regizori ai scenei naționale.

• [„**Transilvania**”, nr. 5] Continuă editorialele *Sub semnul gloriosului jubileu al Partidului Comunist Român*. Citatele sunt reciclate de la un număr la altul, promotorul fiind același: Nicolae Ceaușescu. □ Alte texte cu încărcătură politică sunt: *Virtuțile spiritului revoluționar; Procesul militanților comuniști și antifasciști de la Brașov (27 mai – 6 iunie 1936) – moment deosebit în lupta împotriva pericolului fascist, pentru apărarea independenței și suveranității naționale*, o reluare a tematicii din numărul trecut, dar sub semnătura lui Vasile Ciobanu; *Partidul Comunist Român – promotor al unei noi concepții despre om, despre locul și rolul său în societatea socialistă*, de Alexandru Grad; *Învățământul în Epoca Nicolae Ceaușescu* de Miron Moldovan. ■•Mai multe pagini ocupă și subiectul *Școala sibiană*, cu articole despre *Liceul pedagogic din Sibiu în anul bicentenarului, Primul dosar al celei mai vechi școli românești de fete din Sibiu*. □ Tema se prelungește cu articolele *Năzuințe pentru o universitate românească în Transilvania* de Livia Dumitru și *Universitas Napocensis* de Ion Vlad. □ Sub genericul *Din panteonul școlii românești*, Vasile Muscă îi evocă pe Lucian Blaga și D. D. Roșca, „care s-au reîntâlnit, pentru o perioadă (1938-1948), ca profesori ai Universității din Cluj”. □ Despre *Tudor Vianu* scrie Mircea Ivănescu. □ Alte contribuții sub titulatura *Învățământ, cultură, literatură* semnează Alexandru Balaci, Constantin Ciopraga, Ion Ianoși, Eugen Todoran, Mihai Zamfir, Mircea Braga. ■•Despre rolul educativ al literaturii scrie Valentin Tașcu în „*Pedagogia*” artei, cu exemple din literatura didactică. □ La *Figura dascălului în dramaturgia română* se referă Eugen Onu, când prezintă portretele evocate de V. Alecsandri în vodevilul *Rusaliile*, N. Iorga în *Gheorghe Lazăr*, M. Sebastian, *Steaua fără nume*, Horia Lovinescu în *Citadela sfărâmată* sau în *Rețeta fericirii* de Aurel Baranga, pentru a aminti doar câțiva autori renumiți la care se face referire în articol. □ Ion Mircea și Vasile Avram vin în contemporaneitatea tematicii despre învățământ cu ancheta *Șase întrebări și șase răspunsuri* cu privire la profesia de dascăl. □ *Călinescu, autor de manuale* este semnat de Mircea Anghelescu. □ Tot despre rolul școlii scrie și Mircea Datcu în *Cultura populară și școala*. ■•Octavian O. Ghibu încredințează revistei un fragment din scrierile lui Onisifor Ghibu, *Activitatea publicistică a lui Gheorghe Lazăr la Brașov*.

• [„**Vatra**”, nr. 5] Numeroase imagini cu șeful statului, aflat în vizite de lucru, sau în plină activitate, întâmpină cei *65 de ani de istorie*. Conf. univ. dr. Ioan Ardeleanu scrie amplul articol *Partidul Comunist Român în viața societății românești*; Traian Udrea evocă *Procesul de la Brașov*. Vasile Rus vede în *Partidul Comunist Român – strategul și făuritorul societății românești moderne*; Florin Ciotea semnează textul *Eroul României – erou al păcii*. ■•La rubri-

ca *Angajarea în cultură* își aduc contribuția următorii. □ Mircea Iorgulescu, *Critica – o implicare*: „Orice lectură este o reînviere. Opera este impregnată de existență – cine ar putea să o conteste? – și critica se impregnează ea însăși de această existență, cel puțin prin contaminare dacă nu prin participare. Întoarcerea în literatură a criticului presupune însă ceva mai mult: o implicare. Estetică prin natura însăși a obiectului, va fi nu mai puțin o implicare morală, existențială, politică, spirituală. Critică de implicare, așadar. Sau critica – o implicare asumată”. □ Alex. Ștefănescu scrie despre *Utilitatea literaturii*: „Avem un exemplu chiar în istoria noastră recentă. În deceniul șase, deși în principiu i se atribuia o mare importanță, literatura nu «funcționa» și avea o utilitate redusă, foarte apropiată de zero. După 1965, însă, când se instaurează un climat favorabil, creația literară devine în mod evident un factor de progres, participând la redescoperirea valorilor naționale, la realizarea unei deschideri spre universalitate, la cultivarea spiritului critic și a lucidității”. □ *Militantismul artei* este subiectul abordat de Constantin Zărnescu: „În istoria spiritului carpatodunărean există și un fundament traco-helenic, recognoscibil și astăzi nu numai arheologic, ci prin monumente vechi, sau moderne de gândire și artă, care trebuie cultivat ca o permanență: spirit specific toposului omului sud-estic. Așa se explică într-un caz personal că am simțit nevoia într-o mă angaja pentru permanentizarea spiritului Mamelor (căutat între maica din *Oedip Rege* și cea din *Miorița*), născându-se, astfel, piesa politică. *Regina Iocasta*, un semn în spirit modern al emancipatei femei contemporane. Există un exemplu clasic românesc de artist militant, care nu ar trebui ignorat niciodată: îi aparține lui Constantin Brâncuși și anului 1940. În urma Dictatului de la Viena, sculptorul a simțit nevoia să participe, să militeze, cu personalitatea sa de glorie mondială, alături de poporul nostru, printr-o mare operă de artă: e în discuție *Piatra de hotar*”. □ Cornel Moraru crede în *Spiritul critic*: „Tentația literaturizării s-a extins periculos de mult în discursul critic. Avem sentimentul că demersul critic se află în pericol să-și uite adevăratul obiect, încercând artificial să inventeze totul de la început: textul, contextul și pe sine însuși. Firește. Critica a ajuns să fie citită pentru sine, nu pentru opera pe care o interpretează. Cu atât mai mult obligația de bun simț e de a nu ne depărta prea mult de obiectul inițial. Critica rămâne o lectură de gradul întâi și o creație de gradul al doilea. Ea nu poate lua locul literaturii propriu-zise, deși e considerată aproape unanim de către cei care o practică un gen literar”. □ Mihai Sin își exprimă călduros *Șansa de a fi creator de cultură*: „În proza ultimelor decenii s-a întâmplat un fapt uluitor, cu adânci semnificații: a fost redescoperit individul, universul lui de probleme, după ce în anii cincizeci preocupările prozei aveau în vedere – cu rezultatele cunoscute – doar colectivitatea, masele. Da, individul, cu cortegiul lui de trăiri, cu sufletul lui amenințat de părăginire, a fost redescoperit, reabilitat. A fost aceasta o șansă ce trebuie susținută în continuare de cărți puternice, adevărate, care să aibă în centrul preocupărilor și individul și ansamblul socie-

tății românești, cu problemele ei reale, cu marea și nestinsa aspirație spre mai bine, spre progres, spre împlinire a unui destin benefic”. ■•„Vatra” publică un dialog între George Macovescu și Valentin Lipatti având ca subiect nu literatura, ci *Despre virtuțile păcii*. □ Cartea lui Marian Odangiu, *Romanul politic*, Facla, 1985, este recenzată de Anton Cosma: „Conceptul de «roman politic» acoperă o realitate precisă în literatura noastră contemporană și actuală. Teritoriul său e acela unde spațiul securizant al lecturii se deschide palpitând spre istoria vie, în curs. El poate fi egalizat romanului condiției umane, dar numai întrucât scriitorul reușește să aprofundeze condiția poetică a omului de azi până la punctul de a verifica în ea condiția umană de totdeauna. Prin producția concretă de texte din ultimele decenii, romanul politic ocupă într-adevăr un loc proeminent în literatura noastră și de aceea un merit ce nu trebuie neglijat al autorului este chiar acela de a fi argumentat prin cartea sa necesitatea sintezei în acest domeniu”. □•Ion Dumbravă, cu *Argument pentru ziua care vine* (Albatros, 1985) intră în atenția lui Dumitru Mureșan: „În poemele mai noi din carte, îl găsim pe Ion Dumbravă refugiat undeva la «capătul lumii», adresând de acolo elegii patetice celor apropiați și dragi, ori confesând retrospectiv un dramatic traiect biografic. Uimește cum repeziciunea cu care se așterne peste lucruri uitarea, starea de fericită amnezie. E vorba de o poezie a privirii, de o cunoaștere îndeosebi vizuală, de o deschidere și o eliberare a privirii, ale cărei lacăte sar și ale cărei porți se deschid dintr-o dată”. □•„Masiva și foarte bine primita *Antologie a dramei istorice românești, Perioada contemporană* (Eminescu, 1986)” oferită de Ion Zamfirescu este atent citită de Serafim Duicu: „Prin studiul sau introductiv, amplu și adânc, prin considerațiile critice despre fiecare piesă și autor în parte, prin fișele biobibliografice și fragmentele critice însoțitoare, Ion Zamfirescu ne oferă prin această antologie și un «semn» al nivelului atins de dramaturgia noastră de inspirație istorică la 1980–1966, un foarte util instrument de lucru și o propunere de meditație pentru ceilalți dramaturgi, pentru istoricii și criticii literari, pentru toți oamenii de teatru”. □•Antologia de poezie „Vatra” îi reia în aceste pagini pe câțiva dintre poeții numărului trecut (Nichita Stănescu, Al. Andrițoiu, George Țârnea).

• [„**Viața militară**”, nr. 5] *Strălucitul succes al sportivilor militari dedicat aniversării gloriosului nostru partid comunist*, stă scris pe frontispiciul numărului din luna mai al revistei. În interior este publicat *Decretul prezidențial de conferire a ordinelor de Steaua Republicii* (pe diverse clase) componentilor echipei campioane europene. După, într-adevăr strălucita victorie a fotbalului românesc, repede însușită de ideologie și de MAPN ca lovitură de imagine, revista se întoarce cu toate forțele redacționale, plus colaboratorii spre celebrarea momentului sărbătorec: omagierea celor 65 de ani împliniți de la acel 8 mai 1921. Nicolae Dragoș și Mircea Micu semnează poeziile *Omagiu*, respectiv *Demnitate*: „Partid, noi creștem din lumina ta,/ culori de mai vin ochii să ni-l spele. /Apărători de vise pe pământ/ înfășurați în vitejești drapele”. □•Sub

faldurile partidului victorios, militari de toate gradele și funcțiile dedică versuri partidului. □•Prof. univ. dr. Gheorghe I. Ioniță semnează *Un episod de neuitat din lupta glorioasă, neînfricată a Partidului Comunist Român, a tovarășului Nicolae Ceaușescu*, în care este vorba despre de-acum celebrul Proces de la Brașov. ■•Nu este uitată nici ziua de 9 mai (cu dublă semnificație pentru noi). □•Haralambie Țugui îi dedică poemul *La ziua victoriei!*”. ■•Cronicile numărului sunt semnate de Aurel Martin (la Eugen Teodoru, *Zori în ceață*, Eminescu, 1985: „În ciuda unor inflexiuni melodramatice sau idiliste, identificabile ici-colo, și a unor evidente neglijențe stilistice, cartea se parcurge cu interes. Pentru mesajul ci umanist”. □•Dumitru Micu, la cartea lui Pompiliu Tudoran, *În slujba domniei* (Facla, 1985): „Primă parte a unei narațiuni în mai multe volume, cu subiect dintr-un trecut mai îndepărtat, cartea de debut a lui Pompiliu Tudoran, *În slujba domniei* (Fditura Facla, 1985), e un roman de tipul *Mușchetarilor* lui AI. Dumas, adică un roman istoric de aventuri.[...] Conform cerințelor genului, scrierea are ca principal erou un bărbat tânăr, iscusit și curajos, care, pentru a-și îndeplini țelul nobil, întreprinde acțiuni riscante, înfruntă mari adversități, trece prin cele mai grele primejdii. [...] Antrenant construit, însă scris într-un stil cam desuet, de povestire romantică sau de roman popular de la începutul secolului, *În slujba domniei* e, în primul volum, un roman care, fie că reconstituie fapte istorice reale, fie că narează întâmplări extraordinare fictive, întocmește un tablou autentic al epocii evocate”. □•Despre „cadențele ostășești” ale romanul prozatorului militar Eugen Burghilea, *Roua solstițiului de vară*, apărut la editura MApN, scrie Mircea Constantinescu: „Instructiv și tonic, demersul temerar al maiorului Eugen Burghilea, din *Roua solstițiului de vară* determină pe cititori să-i urmărească fidel activitatea viitoare de scriitor angajat în oglindirea vieții militare”. □•*File de letopiseț (2)* se numește noul episod din serialul intitulat *Eposul epic*, de Nicolae Ciobanu. □•Centenarul Topîrceanu este prezentat cititorilor revistei de către Gheorghe Istrate. □•La rubrica *România pitorească*, Florentin Popescu este prezent cu *Popasuri orădene*.

• [„**Viața Românească**”, nr. 5] Cei 65 de ani de la făurirea PCR sunt prezenți de-acum sub triada *Partidul! Ceaușescu! România!*. Editorialul redacțional se intitulează *Gloriosul jubileu al partidului*, eveniment care „găsește poporul român mai unit ca niciodată în jurul conducerii sale, al secretarului său general, animat de hotărârea nestrămutată de înfăptuire a noilor obiective îndrăznețe, destinate să ridice patria noastră pe cele mai înalte culmi de civilizație și progres”. □•Generalul lt. dr. Ilie Ceaușescu, istoric și frate al liderului PCR, semnează textul *Partidul Comunist Român în istoria poporului român*. □ Ilie Purcaru scrie „reportajul” inspirat de istoria partidului *Străluciri dintr-o primăvară de aur*. □•Scriu versuri patriotice care iau *Forma inimii noastre*: Mihai Beniuc, Dim. Rachici, Alexandru Andrițoiu, Cedomir Milenovici, Pavel Pereș și Chiriac Samoilă. ■•Cea de-a doua parte *Scris și realitate* din secțiunea

Prezența în istorie (prima parte a apărut în nr 3 – 4 al revistei) îi are ca semnatari pe: M. R. Paraschivescu, Mihai Ralea, Emil Isac, Mihail Sadoveanu, Maria Banuș, Hortvath Imre, Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Ion Barbu, Nicolae Labiș, Eugen Barbu, A. E. Baconsky, Lucian Blaga, G. Călinescu, Tudor Argezi, Ioan Alexandru, Ion Horea, G. Ivașcu, Constanța Buzea, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ștefan Aug. Doinaș, Emil Giurgiuca, Zaharia Stancu, Fănuș Neagu, Vladimir Streinu, Ștefan Bănulescu, Titus Popovici, Marin Preda, Al. Ivasiuc, Geo Dumitrescu, Mircea Dinescu, Augustin Buzura, Emil Botta, Ion Gheorghe, Virgil Teodorescu, Gheorghe Pituț, Edgar Papu, D. R. Popescu și Ana Blandiana. Selecția este deconcertantă prin diversitate, de la scriitori dispăruți și „aduși cu forța” (prin creațiile lor) în acest „cor de elogii”, la texte neutre, dar cu simbolistică de context, până la „vinovatele” declarații patetice, de iubire față de partid, patrie și conducător, care nu lipsesc niciodată când se ivește ocazia: □•Mihai Ralea, *La reparația „Vieții Românești”*: „Perspectivele deschise la 23 august trebuie consolidate. Ele se cer cucerite definitiv mai ales în domeniul spiritual. Le vom cere mereu în literatură, în artă, în filosofie, în modul de a gândi al fiecăruia. Trebuie să creăm, în locul stupidelor dogme obscurantiste, iluminare umanitară”; □•Mihail Sadoveanu, *Cărturarii*: „Cu cât mai vârtos trebuie să mergem pe calea aceasta, cu cât soluții potrivite cu stările noastre speciale ne pune la dispoziție experiența atât de vastă și de concludentă a Uniunii Sovietice, unde, după veacuri de opresiune, muncitorii de pământ au aflat în sfârșit izbăvire”; □•George Călinescu, *Misiunea scriitorului*: „... Construcția socialismului este pentru noi o problemă națională, și a solicita scriitorului să fie un magistral incitator la fapta de ridicare a civilizației materiale și a culturii poporului român este a face apel la patriotismul său.” □ George Ivașcu, *Eflorescența talentelor și stilurilor*: „Expresie a profunde analize științifice îmbrățișând toate sectoarele de activitate ale desăvârșirii socialismului în România, Raportul Comitetului Central la cel de-al IX-lea Congres acordă artei și literaturii un rol de seamă în dezvoltarea culturii noastre, în formarea conștiinței socialiste a omului nou. De aici și îndemnul atât de vibrant [...] Rostind acest îndemn, tovarășul Nicolae Ceaușescu a evocat un întreg univers de inspirație, pe ale cărui multiple meridiane talentul creatorilor noștri să dea viață artistică prodigioasei realități în mijlocul căreia propria lor inimă bate atât de intens”. □•Constanța Buzea, *Laudă României Socialiste*: „Luminat pământ eroic, patrie socialistă, / Românie, timp de aur, spațiu cu cetăți de foc”. □•Alexandru Ivasiuc, *Literatura, expresie directă și angajată*: „Prețuirea arătată de tovarășul Nicolae Ceaușescu dezvoltării literaturii române, ca și îndemnul de participare și mai manifestă la viața socială prin cărțile noastre deschid o perspectivă încurajatoare dezvoltării tocmai acestei tendințe de expresie directă și angajată”. ■•Ca o noutate la vechea tematică, articolul lui Mircea Nicolaescu (*Tradiție, actualitate și perspectivă în politica externă a partidului și statului nostru*) aduce în atenția cititorilor citate din expunerile

făcute de Nicolae Ceaușescu în cadrul congreselor și plenarelor partidului. ■•Un nou capitol, *Lucrând împreună la epopeea acestui timp*, începe cu un citat din Nicolae Ceaușescu, și conține texte semnate de mai mulți autori: Ioan Alexandru, Cezar Baltag, Gheorghe Grigurcu, George Macovescu, Mircea Mancaș, acesta fiind singurul care se remarcă prin comentarii laudative la adresa partidului și conducătorului său (*Pentru afirmarea sensului etic*: „Militând pentru ideologia revoluționară și aducând un neprecupețit elogiu ritmului construcției socialismului, el descoperă mijloacele de apropiere, adeziune și solidaritate a maselor a căror încredere o câștigă grație valorii concrete a artei sale. [...] «Avem nevoie de o literatură militantă revoluționară – arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în Expunerea la Plenara comună a C.C. al P.C.R. și a Consiliului suprem al dezvoltării economice și sociale ...» [...] ...prezența elementului poetic ..., ca și preocuparea literar-estetică generatoare de valori artistice pe un larg portativ, atestă caracterul complex al procesului creator, care a adus opere de incontestabil prestigiu literaturii contemporane în lumina umanismului socialist, promovat constant de politica culturală a partidului”), Emil Manu, Fănuș Neagu și Edgar Papu.

IUNIE

1 iunie

• [„*Scânteia*”, nr. 13615] Alături de textele politice (telegrame, hotărâri, luări de cuvânt ale participanților la Congresul al III-lea al Agriculturii), „*Scânteia*” publică și versurile lui Ion Crânguleanu sugestiv intitulate *Lumina Pâinii*: „Și-n toate-i cutezanța, imens biruitoare/ A bravului bărbat ce-ntemeiază țara: «Epoca Ceaușescu» încununează-n soare/ Istoria întreagă. E însăși primăvara”. □•Din paginile aceleiași ediții, aflăm care au fost *Premiile Concursului de cântece și poezii patriotice pentru copii* și cine sunt câștigătorii lor: Premiul I la secțiunea de poezie, *Țara noastră* (Nicușor Constantinescu). Premiul al II-lea a revenit lui Nicolae Tache (*Culori nemuritoare; Ce poate fi mai minuat*), premiul al III-lea Iuliu Rațiu (*Țara păcii, Sărbătoare*) și Victor Mihalache (*Tării*); □•Premiul Consiliului Culturii și Educației Socialiste – *Omagiu tovarăsei Elena Ceaușescu*, muzica Nicolae Tache și *Partid, iubit părinte*, muzica Anton Dogaru, versuri Nicușor Constantinescu.

• [„*Tribuna României*”, nr. 317 (11)] Pe prima pagină este inserată cunoscuta poezie *Limba noastră*, a lui Alexe Mateevici, însă fără a se preciza autorul: □•Se dau informații minime despre *Poezie românească la Londra*: ■•Virgil Cândea vede în persoana lui Nicolae Iorga *Un savant în fața istoriei poporului său*: □•Pe aceeași pagină, sub titlul *Nicolae Iorga despre locul românilor în istoria universală*, sunt inserate fragmente din cele mai reprezentative dintre studiile sale privind istoria românilor ■•Liviu Papadima și Rodica

Zafiu prezintă doi critici literari □•Despre Nicolae Manolescu (*Teme* 6), Liviu Papadima afirmă: „Critica lui Nicolae Manolescu are întâi de toate, darul de a place – «semnul celor aleși», cum ar zice Titu Maiorescu. Farmecul ei stă într-o armonioasă cumpănire de transparență, eleganță și inteligenta. *Steaua Sudului* în critică este, după opinia lui N. Manolescu. claritatea. O spun dintr-o suflare primele rânduri ale celui de al șaselea volum din seria de *Teme*, apărut la Editura Cartea Românească sub titlul *O ușă abia întredeschisă*: «Nu-i rămâne criticului care vrea să se facă ascultat decât să se exprime cu toată claritatea: tocmai pentru că vorbește de literatură, care este un domeniu al ambiguității». Ceva mai încolo ideea e reluată în termeni și mai categorici: «Problema – și estetică, și morală – a criticului nu poate fi prin urmare decât una singură: a vedea clar în text și a spune clar ce vede»”. □•Rodica Zafiu se ocupă de Lucian Raicu, autor al recent apărutului volum *Scene din romanul literaturii*: „Pentru Lucian Raicu scrisul este generat de conștiința unei situații-limită, a unei necesități interioare: nu merită să fie spus decât esențialul (dar esențialul nu e întotdeauna ce pare a fi, el stă – în literatură și în viață – într-un detaliu, într-un gest sau într-un vers – mai curând decât într-o idee generală, abstractă). Însetat «de cele câteva lucruri simple și decisive», criticul arc sentimentul unei evoluții interioare – în sensul adâncirii în sine, al desprinderii de întâmplător – pentru a ajunge, prin literatură, la adevărurile profunde ale vieții, la valorile care ne pot întemeia spiritual [...] Ecurile grave ale experienței autentice creează tensiunea unui veritabil roman – al literaturii, dar mai ales al cititorului de literatură ; a cărui existență nu este deloc lipsită de evenimente dramatice. Proliferarea deconcertantă a textelor e creatoare de neliniște: ea pare să pună o clipă sub semnul întrebării chiar rostul scrisului, vanitatea de a adăuga o voce Turnului Babel, haosului. Depășirea crizei nu este urmarea unui raționament, a unui contra-argument – ci regăsirea unei vocații și a admirației pătimeșe pentru marile valori.[...] Dramatismul confruntării ideilor este sporit de proiectarea lui pe fundalul trecerii timpului: se insinuează o nouă obsesie, a celui ce se află «cu moartea pretutindeni în jur, cu ea în suflet». Raportarea la trecut ia forma «experimentală» a transcrierii și comentării unor pagini din tinerețe (așa cum se întâmplă, paralelism semnificativ, și în *Logica* lui Radu Cosașu): în căutarea propriului destin, fundamentat prin lectură și scris, amalgam de constante și modificări. [...] Alături de critic, personajele «romanului literaturii» sunt Tolstoi, Gogol. Cehov, Dostoievski, Flaubert, Thomas Mann, Joyce, Sartre, Malraux. Kafka, Koestler, Borges, Rebreanu, Sadoveanu, Vianu, Mazilu – și mulți alții, unii revenind aproape pe fiecare pagină. Citatele (foarte adesea mărturii, fragmente din jurnale) și discursul criticului interferează, tinzând spre fuziune. Obsedat de nevoia de a păstra sentimentul valorii, sensul fundamental al culturii, criticul regăsește, în cel mai firesc mod, simplitatea dialogului cu Celălalt”. □•La rubrica *Cei care vin*, Radu G. Țeposu îl portretizează pe Micea Nedelciu: „Nu încape nici o îndoială că, sub raport metodologic, proza lui Mir-

cea Nedelciu nu e deloc străină de chestiunile teoretice dezbătute cu sârg de noua semiologie (în special de cea promovată de «Tel Quel») și de viziunea postmodernistă asupra literaturii, care încearcă să încline, încet dar cu metodă, balanța în favoarea construcției lucide, teoretizante și canonice. Fiind (alături de Carmen Francesca Banciu, Gheorghe Crăciun, Dan Petrescu și Tudor Daneș) un reprezentant activ al textualismului în proza nouă, dar având și o oarecare toleranță față de doctrina noii literaturi, Mircea Nedelciu pare un Ianus cu două fețe, un scriitor cu dublă disponibilitate: vocație teoretică și apetit pentru narațiunea clasică, spirit ironic și elan constructiv, observator realist și estetician ingenuu”. □•Liviu Papadima ajunge la episodul al VIII-lea, *Poezii Văcărești: lirism și retorică*. □•Grigore Brâncuș prezintă etimologia cuvântului *ochi*. □•Pe ultima pagină a „Tribunei României”, Petre Ghelmez scrie o scurtă prefață la volumul de versuri pentru copii al lui Gheorghe Istrate, și el redactor al revistei, prezent acum cu zece poeme: „Colegul nostru Gheorghe Istrate, autor al mai multor volume de poeme pentru oamenii mari, mult apreciate de cititorii și criticii literari, s-a gândit să scrie și o carte de poezii pentru copii. O carte subțire și frumoasă ca o aripă de rândunică, în vârful căreia se împleticesc luceferii beți de lumină și firele de iarbă curată ale primăverii, zarzării înfloriți pe neașteptate, lângă streășina caselor, cântecele de greier și nechezatul mânjilor cu botul umed de rouă grâului copt în câmpiile românești.... Cartea lui Gheorghe Istrate se cheamă *Poeme în șoaptă*. Suntem siguri că poeziile sale se pot spune și cu voce tare, fără să i se piară catifelările de gând și suflet copilăresc”.

2 iunie

- [**„România liberă” 12931**] În chestiunea păcii se pronunță, după ce o făcuse în mai multe rânduri, din nou, Alexandru Balaci (*Voința popoarelor*).

- [**„Scânteia”, nr. 13617**] Marian Popescu, tânăr teatrolog, semnează articolul *Mesajul de pace al dramaturgiei noastre*: „Este un semn al timpului nostru, preocuparea unora dintre cei mai valoroși dramaturgi români de azi de a considera, cu mijloacele unei arte – aceea a teatrului – de mare suprafață publică, neliniștile lumii de azi. garanțiile pentru o viață normală, netulburată de dezechilibre periculoase, catastrofale. Văzute în spectacole teatrale. unele din aceste piese – altele așteptând confirmarea scenică a valorii lor literare – relevă impactul puternic asupra, unui public apt să privească cu gravitate un pericol real – războiul – și să susțină cu energie o stare normală – pacea. Dramaturgia română actuală propune deci scenei teatrale lucrări dramaturgice valoroase, profund implicate în problematica lumii contemporane, în care ideea de pace trebuie să iie apărată cu orice preț”.

- [**„Viața studentescă” nr. 22**] Ioan Buduca scrie despre Alexandru George, *Petreckeri cu gândul și inducții sentimentale* (C. R., 1986) sub titlul *Un mixer literar*: „[...] Al. George refuză consecvent condiția radu-cosașiană a

naratorului. E mai aproape, din acest punct de vedere, de Radu Petrescu, în al cărui jurnal, eul empiric se dizolvă cu perfectă dignitate în ceaiurile tari, deloc exotice ale eului auctorial. Nu tensiunea ironică dintre cei doi poli ai eului – ca la Radu Cosașu –, așadar, ci numai tensiunile inteligenței auctoriale în momentele sale de grație. De altfel, inteligența e chiar stilul acestor eseuri petrecărețe ce evită orice beție de cuvinte, orice delir de idei; evită e puțin spus, câtă vreme chiar le condamnă deschis. Dar dacă inteligența algeorgică e stilul și dacă stilul e, în continuare, omul rezultă – nu-i așa? – că... Ceea ce nu e o rușine nici pentru Al. George a recunoaște; o și face cu umorul modestiei nevanitoase dar nu lipsită de firești orgolii. [...] „

5 iunie

• [„**România liberă**” 12933] Omagiind cei 50 de ani de la procesul luptătorilor comuniști și antifasciști de la Brașov, eveniment considerat de către redacție un a fi un „măreț exemplu de abnegație și cutezanță revoluționară, [de]fapte înscrise cu litere de aur în istoria contemporană a României”, Alexandru Andrițoiu dedică șefului statului versurile intitulate *Balada neînfricatului luptător*: „Copilul a venit să fie/ La numai cincisprezece ani,/ În focul luptelor solie/ De muncitori și de țărani// Cumplită s-a stârnit prigoana/ Adolescentului bărbat/Purtat în lanțuri spre Doftana,/ Prin fragezi ani întemnițat./ Dar lanțuri n-au fost să-l abată? Nici cruntul temnițelor zid,/ Inima lui neînfricată/ Bătea cu foc pentru partid.// Iar azi în fruntea României/ E-alesul unui brav popor/ Chezaș al muncii și-omeniei/ Spre comunism, spre viitor”.

• [„**Scânteia tineretului**” nr. 11511] Articolul *Tradiții istorice* este dedicat împlinirii a 50 de ani de la procesul militanților comuniști și antifasciști de la Brașov. Viorel Cozma semnează, pe prima pagină, poezia *Simbol al luptei*: „Simbol mereu al luptei necurmate/ Dusă de comuniști în anii grei,/ Un tânăr, Nicolae Ceaușescu,/ Înmgurea în luptă lângă ei“. □•Dr. Gh. Tudor face o prezentare a materialelor apărute în presa timpului („Arena”, „Zorile”, „Universul”) despre *Procesul de la Brașov*: „În viața, opera și activitatea strălucită ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, noi toți, tinerii în mod deosebit, găsim un permanent izvor de tărie și încredere în noi înșine, izvor de energie pentru a ne afirma mereu prin fapte de muncă și creație în calitate de revoluționari, comuniști și patrioți înflăcărați, așa cum ne-o cer partidul, conducătorul său iubit, așa cum ne-o cer interesele vitale ale patriei căreia îi aparținem. [...] O imagine-simbol a virtuților tânărului militant comunist ne-o oferă însăși documentele emanate de organele de anchetă, ordonanța de trimitere în judecată conturându-i concludent portretul de activist revoluționar: «Nicolae Ceaușescu, în vârstă de optsprezece ani, domiciliat în București, strada Vasile Lascăr, este membru activ, agitator și bun propagandist comunist și antifascist, cunoscut de multă vreme ca atare de autoritățile siguranței și justiției», Actul de acuzare completează imaginea prodigioasei sale activități”.

• [„România literară”, nr. 23] Revista găzduiește două pagini (de mijloc) consacrate împlinirii a 50 de ani de la *Procesul militanților comuniști și anti-fasciști de la Brașov*, scrise de istoricul Mircea Mușat. Dan Tărchilă semnează *Pe o stradă în Brașov*, arătând că strada pe care tinerii visează acum era strada pe care Nicolae Ceaușescu luptase împotriva fascismului. □•Și rubrica de *Plastică* este puternic contaminată de evenimentul politic. Sub titlul *Eroism și împliniri*, lucrări constituind „un corpus iconografic omologat, dedicat personalității secretarului general și activității sale revoluționare de peste cinci decenii, tovarăsei Elena Ceaușescu, noilor realități ale României contemporane”.

■•Virgil Mocanu vine cu o lungă listă de pictori, graficieni, sculptori, precum și de alți artiști plastici care au ilustrat artistic aceste contribuții eroice, devenite împliniri politice: Elena Palade, Vasile Pop Negreșteanu, Doru Rotaru, Eftimie Modâlcă, Ignat Ștefanov, Corneliu Ionescu, Gh. Ioniță, N. Kruch, Ion Bițan, Vladimir Șetran, Mihai Coșan, „fiecare dintre ei propunând o ipostază relevantă pentru un chip complex al revoluționarului și conducătorului”.

□•„Trebuie să reținem – adaugă Virgil Mocanu – pictura cu sensuri profunde, pe care ne-o propun nume ca: Sabin Bălașa, Elena Greculesei, Geta Mermeze, Maria Blendea, Viorel Mărginean, Virgil Almășanu, Iacob Lazăr, Brăduț Covaliu, Dimtrie Grigoraș, Traian Brădean, Rodica Lazăr, Angela Brădean, Ion Grigore”. Aceștia sunt „cronicari ai realităților contemporane, poeți ai culorii și simbolurilor, fiecare cu o prezență distinctă”.

□•La fel „sculpturile semnate de Horia Flămând, Iorgos Illiopolos, Zoe Băicoianu, Iulia Oniță, Dumitru Păsima, Gabriela Manole Adoc, Gh. Iliescu-Călinești, Paul Vasilescu, C. Comarovschi, Pavel Bucur sau tapiseriile realizate de Șerbana Drăgoescu, Mimi Podeanu, Graziela Stoichiță, Ileana Balotă, Elena Haschke-Marinescu”.

□•Graficienii Adrian Dumitrache, Drocsay Imre, Greta Bosusz, Alex. Alexe Matyas Josif, Alina Roșca, Șt. Găvenea, Feszt Ladislau, Iulian Olaru, George Leolea, M. Aciocoitei, Traian Vasai. □•*Sticlărie-ceramică*: Dan Băncilă, Vasile Cercel, A. Popescu, Alex. Antick, Titu Tonceanu „având același sens de omagiu”.

□•Hristu Cândroveanu are impresii despre *Universul satului*: „În fața conceptului de *literatură românească rurală*, închinată deci satului, problematicii țărănești, două nume îți vin în minte stăruitor în acești ani: Liviu Rebreanu și Marin Preda. Două nume-reper, între care se desfășoară o întreagă și strălucită literatură în chestiune. [...] Tabloul nostru însă schițat aici fugar, este departe de a fi complet, când e vorba de fețele multiple ale componentei rurale a literaturii noastre. Și este departe de a fi complet pentru că nu am amintit încă atâtea nume de prestigiu, manifestate pe acest tărâm al scrisului; atât înainte, cât și după război”.

□• Despre Mircea Ciobanu și poezia sa consemnează Dumitru Micu în articolul *Un stil al dicțiunii lirice*: „Infernală și apocaliptică, care e sensul viziunii create în *Patimile*? Comunicându-se ca voce anonimă a umanității damnate, poetul se legitimează exclusiv prin logosul său. Poetul nu e nimic altceva decât logos. [...] Atribuie poetul virtuți soteriologice cuvântu-

lui? Nu, sau nu direct. Dar este evident că, în reprezentarea lui, tot ce rămâne din existență e cuvântul, de vreme ce, trecând, toate sunt prinse cu *arcanul* său. [...] Pierind în cazne, ființa se autogenează astfel prin logos. *Patimile* sunt o metaforă (de tip eminamente modern) a nașterii poeziei din suferință”.

□•*Teatrul lui Mazilu* este analizat de G. Dimisianu, care pornește de la *Acești nebuni fățarnici*, ultimă apariție editorială, editată prin grija lui Victor Parhon: „Criticului Victor Parhon îi datorăm această nouă ediție, după cât se pare cea mai bogată, a teatrului mazilian. E o realizare căreia puține cusururi i se pot găsi. Sub aspectul selecției este fără doar și poate reprezentativă, materializând, cum se precizează, opțiunile lui Mazilu însuși, încă în viață când Victor Parhon și-a început munca la ediție. A apucat să-l consulte. Au rămas în afară, potrivit criteriilor stabilite împreună cu autorul, câteva piese într-un act și scenele după schițe dramatizate (incluse, unele dintre ele, în ediții). [...] De mare interes este secțiunea care grupează opiniile al lui T. Mazilu despre arta sa, despre literatură în genere, formulate în diferite interviuri sau intervenții publicistice. [...] N-am înțeles de asemeni sentimentul, transparent, de nemulțumire, exprimat în prefață de meritosul alcătuitor, față de nivelul interpretării critice de până acum a operei lui Mazilu, interpretare aflată, după cum se susține acolo, *de abia la începuturile ei*. Multe din textele critice pe care chiar dorința sa le-a selectat în volum invalidează această opinie”.

□•Șerban Cioculescu se ocupă de *Autoportretistică în pictură*, mai exact despre volumul de eseuri al lui Octavian Paler, *Un muzeu în labirint, istorie subiectivă a portretului* (C.R., 1986): „Ce caută însă labirintul în această suită de autoportrete? El nu este altceva decât expresia metaforică, sau mai limpede spus, dublul simbol al inextricabilei ordini universale și al complicațiilor sufletului modern, graficește vorbind, rătăcit în labirintul propriei sale structuri morale, căreia îi corespunde, într-o oglindă fidelă, opera fiecărui artist. [...] O altă notă menționabilă este ridicarea lui Octavian Paler împotriva mitului artistului damnat. De acord, dar în acest caz, cum rămâne cu labirintul? [...] Încheiem prezentarea elogioasă a acestei pe cât de vibrante, pe atât de savante istorii subiective, așteptând cu nerăbdare suita anunțată, în completare!”.

□•La rubrica sa *Trapez*, Geo Bogza emite următoarea apofetejmă: „Probabil că la un moment dat limba lui Dumnezeu a căzut pe pământ și au pus mâna pe ea englezii. Altminteri nu-mi închipui cum de își spun *Eu* cu literă mare”.

□•Despre *Galaxia Coresi* (sintagmă calchiată după McLuhan) și *umanismul românesc*, se exprimă Aureliu Goci, ridicând la acest înalt rang monografia lui Traian Vedinaș, *Coresi* (Ed. Albatros, 1986).

□•Teza de doctorat a lui Nicole Constantinescu, *Lectura textului folcloric* (Ed. Minerva, 1986) este disecată de Nicolae Manolescu cu ajutorul ghilimelelor ce dau drept rezultat „textul” folcloric și „lectura” lui: „Fiind vorba de chestiunea *literarității* în folclor, putem nota că s-a petrecut aici un lucru asemănător cu acela bine cunoscut criticilor literaturii culte și anume o deplasare a accentului, în deceniile din urmă, de la cercetarea împrejurărilor

externe, în care se nasc și se propagă operele, către examenul în sine al acestor opere. [...] Invocând studiile lui I. Lotman de tipologie a culturii, Nicolae Constantinescu identifică folclorul cu tipul cultural semantic sau simbolic și privește, prin această prismă, tradiționalitatea, oralitatea, variabilitatea și caracterul colectiv al creațiilor populare”. ■•Scurte prezentări. □•H. Zalis la Gheorghe Izbășescu (*Garsoniera 49*) . □•Despre Vasile Constantinescu (*Sfera cu raze inegale*) ambele apărute al editura Junimea (1985) scrie Ioan Holban: □•Alte interpretări critice oferă Ion Bălu, Mircea Iorgulescu, Marian Papahagi și Andrei Pleșu. În ordinea prezentării, Ion Bălu se referă la Al. Căprariu (*Asfințiturile zilnice*, Dacia, 1986: „În contrast cu mulți dintre colegii de generație, devenirea continuă constituie un element constitutiv al propriei ființe lirice. Poezia de azi a lui Al. Căprariu năzuiește mereu spre un echilibru de esență clasică. Și, în acest sens, este foarte vizibilă o regândire și o redefinire a statutului propriului eu, o conceptualizare a imaginii lirice și o adâncire a semnificațiilor simbolice”. □•Mircea Iorgulescu la Romulus Rusan, *O călătorie spre marea interioară*, vol. I ; *Imperii seculare* (C.R., 1986): „Scriitorul-narator e soțul laureatei unui important premiu internațional: însă atât călătoria cât și relatarea ei nu au nimic protocolar, oficial, solemn. Dimpotrivă, nota caracteristică este, se poate spune, dacă nu ar fi oarecum pretențios, o democrație a deplasării și nu mai puțin a povestirii. Cu câteva excepții, aproape neînsemnate, când Romulus Rusan cedează tentației de a inventaria cunoștințe istorice și culturale, jurnalul său de voiaj scoate în prim-plan o adevărată mitologie a călătoriei moderne”. □•Marian Papahagi îl recenzează pe Dan Damaschin, *Despre inocență*, (Albatros, 1985): „Dan Damaschin e un poet pentru care creația nu sfârșește nici în joc și nici în retorică: ea angajează în modul cel mai adânc ființa celui ce scrie. [...] Prin forța lucrurilor, ea nu găsește rapid calea unui succes facil: spectaculosul ei nu vine din scânteierea imaginilor, deși calitatea lor e neîndoielnică, iar *cazna* rostirii poate chiar să îndepărteze”. □•Atipic, este prezentată Maria Holban, recuperată de Andrei Pleșu cu o carte din 1953, sub titlul *Mierea erudiției*: „Maria Holban este o Miss Marple a istoriografiei românești: ea poate duce la bun sfârșit – cu o perfectă adresă – orice întreprindere, având aerul de a nu fi vrut decât să-și omoare timpul în mod agreabil. *Fierea* nedizolvabilă a erudiției de tip contabil își află, astfel, un salutar antidot: farmecul dulce al cunoașterii, omenescul, mierea ascunsă a erudiției. O indiscreție: domnișoara Holban (căci, așa i se spune dintotdeauna, între prieteni și colegi) a împlinit, de curând, optzeci și cinci de ani. Și nu se cuvine să facem prea multă zarvă. Lucrează!”. □•*Dramaturgia lui Liviu Rebreanu (pe scenă)* îl preocupă pe Ion Horea. □•Apare o nouă rubrică; *Pelecinema*, consacrată debutului campionatului mondial de fotbal. Conștient că îmbinările sale de cuvinte ar putea fi reprimate de cenzori, autorul arată: „...Cabrinii, un gânditor al jocului cu piciorul rotund (lăsați expresia așa, nu e moarte de om)”. □•Z. Ornea scrie, la *Cronica edițiilor*, despre Hasdeu, poetul: „Primul volum al ediției e îngrijit de

Stancu Ilin, ajutat de colaboratori. Cum era firesc, ediția s-a inaugurat cu poezia. Firesc, pentru că Hasdeu a început prin a scrie poezie. Aceasta e rămas multe decenii nereeditată. Dar ediția din 1960 a lui Andrei Rusu și, mai ales, aceea din 1975, a lui Mircea Zăciu au restituit lirica magului de la Cămpina. Ceea ce aduce nou această bună ediție a lui Stancu Ilin e adunarea întregii opere poetice: cele două plachete antume, producția rămasă uitată în periodice, postumele descoperite în manuscrise și, într-o amplă *addenda*, poezia de început fie scrisă în limba rusă, fie traduceri românești din aceeași perioadă”. □•Emil Manu vede în persoana lui Ion Vinea *Un clasic al avangardismului românesc*: „Scriitorul-narator e soțul laureatei unui important premiu internațional: însă atât călătoria cât și relatarea ei nu au nimic protocolar, oficial, solemn. Dimpotrivă, nota caracteristică este, se poate spune, dacă nu ar fi oarecum pretențios, o democrație a deplasării și nu mai puțin a povestirii. Cu câteva excepții, aproape neînsemnate, când Romulus Rusan cedează tentației de a inventaria cunoștințe istorice și culturale, jurnalul său de voiaj scoate în prim-plan o adevărată mitologie a călătoriei moderne. [...] În cartea de față ni se prezintă un Ion Vinea privit din varii puncte de vedere, dar, prin selectarea textelor critice, editorul a căutat să găsească o dominantă ideatică și estetică a operei și a găsit-o, proiectându-l ca pe un clasic al avangardismului românesc. Ideea este ilustrată, în primul rând, de comentariul critic al lui Șerban Cioculescu”.

● [„*Tribuna*”, nr. 23] Două subiecte din prima pagină au tangență mai mult cu politicul: *Forumul democratic al țărănimii*, editorial consacrat celui de-al treilea *Congres al Consiliilor de conducere ale unităților agricole socialiste*. □•Celebrarea celor 50 de ani de la *Procesul politic de la Brașov*, trece ca un fir roșu de la un număr la altul. ■•Ion Oarcăsu realizează un *Portret în timp*, consacrat lui Emil Isac cu ocazia centenarului nașterii poetului, eveniment despre care mai scriu și alți redactori ai revistei: „Alături de continue și organice neliniști sau oboseli, datorate vârstei sau bolii înaintate, mulțumirile poetului nu erau deloc puține. Emil Isac și-a văzut împlinite profețiile politice, idealurile sale de scriitor militant intrat încă de mult, din tinerețe, în rândurile mișcării din Transilvania și Ungaria. Devenise cu vremea, cum spunea un confrate maghiar, profesorul și istoricul literar Janesó Elemér, un factor important în colaborarea culturală dintre popoare”. □•Constantin Cubleşan, *Un portretist*. „Publicistica lui Emil Isac, așa cum ne apare ca începând din 1912 și chiar după 1981, până în ultimii ani ai vieții sale, se axează cu certitudine mai ales pe două coordonate esențiale, ce se completează reciproc. Una este aceea a notației fruste a faptului cotidian în manieră simbolistă, până la strălucirea unor veritabile poeme în proză; cealaltă este dominată de verbul unei atitudini angajate pe ideea afirmării neatârării naționale, ajungând la performanța pamfletului politic, în care un loc aparte îl are și portretul literar. Emil Isac nu este, însă, un acuarelist, un ilustrator idilic. El preferă, cum am văzut, linia viguroasă, sugestia de generalizare simbolică a personalității asupra căreia își concen-

trează atenția, dând mai ales măsura diagnozei tranșante, afirmând mereu, așa cum au făcut-o toți artiștii autentici a Transilvaniei din acea perioadă, nevoia luptei neîncetate pentru afirmarea națională. Căci, așa cum spuneam la început, Emil Isac este descendent direct din stirpea temerarilor bărbați ai națiunii noastre, ce nu și-a precupețit forțele și talentul afirmând continuu un autentic și înflăcărat crez național”. □•Mircea Popa, *Chestiunea modernismului în Transilvania*: „În peisajul literar al începutului de secol, dominat, mai ales în Transilvania, de tradiție și de ruralism, apariția lui Emil Isac reprezintă un act de ruptură într-o continuitate de structură și de orientări. Modernismul declarat al versurilor sale, ca și atitudinea bătaioasă în apărarea noii orientări deconcertase și șocase lumea literară a vremii, stârnind nu numai reticență, dar și proteste. [...] Internaționalismul strident afișat de poezia sa, aroganța obositoare și infatuată a unor ieșiri publice, coborâte nu de puține ori în reclamă și polemică gratuită, ajunsese să-l exaspereze și pe ponderatul Lovinescu, el însuși campion al noului și al orientărilor sincroniste europene”. □•Ion Buzași, *Publicistul militant*: „În concepția lui Isac, scriitorul trebuie să fie un activist social și politic. Scriitorul este o parte vie și sensibilă a poporului din care s-a ivit”. □•Traian Vedinaș recenzează poeziile lui Emil Isac din antologia prefăcută de Ion Oarcăsu: „Emil Isac, în poezia pe care a dăruit-o limbii românești, are afinități cu simbolismul și modernismul, unele imagini consună spre Bacovia, altele spre Blaga, ba chiar într-o recentă *istorie* a poeziei românești e socotit un precursor pentru *Florile de mucigai* argheziene (Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești*, II, p. 272), ceea ce înseamnă că universul său poetic este unul eclectic, tranzitoriu, iar personalitatea poetică a lui Emil Isac este una de relief secund, cu merite importante în geneza spiritului poeziei interbelice românești”. □•Marian Papahagi semnează cronică la volumul de eseuri al lui Octavian Paler, *Un muzeu în labirint*: „De fapt rafinamentul evocării și organizarea literară a intuiției estetice sunt dominantele acestei cărți: în subtextul căreia interesul psihologic și moral situează, în fond, aceste considerații literare în marginea capodoperelor în sfera unei meditații asupra excepției înțelese ca intensificare a omenescului”. □•Adrian Marino scrie entuziast despre *Proza românească de azi*, volumul de aprecieri critice al lui Cornel Ungureanu, pentru că „în ciuda tuturor precauțiilor sale, Cornel Ungureanu adoptă totdeauna o poziție independentă, diferită în orice caz de opiniile care circulă într-un domeniu care pare a fi «monopolul» altora”. Adrian Marino arată, în plus, că autoul are „simț și perspectivă istorică”. □•Pe ultima pagină sunt prezenți substanțial *Tristan Tzara – 90*, cu poemul *Omul aproximativ* în traducerea lui Ion Pop, și Marguerite Duras, cu *Amantul*, tradus de Călin Manilici.

6 iunie

• [„**Contemporanul**”, nr. 23] Publicația se deschide cu *Ecourile marelui forum democratic al țărănimii*: „Când rostim cuvântul țărănime ne vine în

minte, în modul cel mai firesc, cuvântul țară. Această asociere spontană e cât se poate de naturală de vreme ce țaranii, timp de multe secole, au fost purtătorii și făuritorii civilizației pe aceste meleaguri, apărătorii lor neclintii, marele subiect colectiv al istoriei naționale. Cultura noastră, în tot ceea ce are mai durabil și autentic, își regăsește matca și modelul, arhetipurile inconfundabile în cultura populară care este, în esența ei de sorginte țărănească. Sunt lucruri prea bine cunoscute, dar care se cuvin mereu readuse în prim planul memoriei. Ca și faptul, atât de trist în caracterul lui paradoxal, că țărănimea, «talpa țării», a constituit în trecut și problema cea mai acută prin situația social-economică atât de ingrată în care se afla. Prefacerile structurale, de profunzime și mare anvergură pe care le-a cunoscut societatea românească în anii socialismului au avut un rol covârșitor în asigurarea unui statut social cu desăvârșire nou și clasei țărănești“. □•Articolul *Înaltul ideal comunist și patriotic* este semnat de Florin Costinescu: „Sunt în istoria patriei noastre, în existența de luptă, de dăruire și de sacrificiu a Partidului Comunist Român momente de amplă și generoasă semnificație socială și umană. Luminând intens într-un anumit timp al dăinuirii noastre, aceste momente își păstrează, la nivelul unor mari simboluri, flacăra inițială. A le omagia, a le reliefa sensul, a extrage din ele puterea mereu vie a adevărului, iată tot atâtea datorii de onoare ale contemporaneității, tot atâtea semne de prețuire a istoriei, a oamenilor celor mai străluciți, tot atâtea moduri de perpetuare, în condițiile de azi, a valorilor autenticului spirit revoluționar. Partidul, poporul, țara – trei cuvinte simbolizând o aceeași vreau, un același drum istoric spre viitor; partidul, poporul, țara au sărbătorit, cum se cuvine, în respect,. În demnitate și sub auspiciile unității de monolit, unul dintre aceste momente ale luptei revoluționare din România: momentul procesului de la Brașov din primăvara anului 1936 al cărui principal erou, prin prezența sa luptătoare, dârză, neînfricată a fost Eroul de astăzi al patriei noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ctitorul celei mai înfloritoare epoci din istoria noastră națională”. ■•Sub titlul *Dezbaterile „Contemporanului”*, Vlad Sorianu semnează eseul *Tradiție și continuitate în poezia contemporană*: „Poetul, prozatorul, criticul român au cu deosebire un dezvoltat simț al apartenenței la patrimoniul valoric al națiunii, la istoria poporului lor, iubitor de nobile tradiții ale frumosului. Orice ar fi întemeiat în tărâmul cugetării și simțirii, scriitorii noștri premergători și-au căutat mereu obârșia dăătoare de înțelept echilibru, care nu se poate găsi în afara solidarității cu un trecut atestat de vechime. [...] Se poate constata, în genere, că marii noștri exegeți și istorici literari au fost potrivnici fluctuației spectaculoase a opiniilor cu privire la unele personalități scriitoricești, deprecierii lor ostentative, doar pentru că au fost supraevaluate de predecesori. [...] Făcând o firească disociere între valoarea istorico-literară a operei, circumscrisă și circumstanțială spațio-temporal, și capacitate ei de a satisface pe deplin gustul cititorului din epocile ulterioare, asemenea spirite statornice ne atrag atenția asupra unui adevăr fundamental: locul scriitorului

autentic în patrimoniul istorico-literar național se definește prin semnificația estetică a operei, dar și prin aceea, mai cuprinzătoare, a prezenței lui socio-culturale. [...] După unele intervale de nedreaptă ignorare, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu și alții se angajează, fiecare în felul său inconfundabil, pe calea unei continuități care sintetiza marea tradiție a liricii militante și orientarea noii creații către cote artistice din ce în ce mai elevate [...] Această «generație vârstnică» (numită așa de Al. Piru în lucrarea dedicată poeziei române dintre 1950-1975) include – într-un foarte diversificat peisaj al liricii noastre postbelice – și alte nume de prestigiu, precum Al. Philippide, Emil Botta, Eugen Jebeleanu, Maria Banuș, Miron Radu Paraschivescu, Virgil Teodorescu, Geo Dumitrescu, Ștefan Aug. Doinaș, A.E. Baconsky, Nina Cassian, Veronica Porumbacu, George Lesnea, Nicolae Țațomir, Mișu Dragomir și alții. Să adăugăm de asemenea, că din acest fastuos concert nu au lipsit nici lirele lui George Călinescu și Bacovia, că și-au pus în valoare latențele poetice personalități cunoscute pe alte tărâmuri creatoare, precum Zaharia Stancu. Replica «generației mijlocii» și a «generației tinere», formate la școala unor asemenea temeinice principii – între care a precumpănit dintotdeauna respectul tradiției și preluarea devotată a ștafetei marilor poeți ai națiunii – avea să fie demnă de măestrii care le-au îndrumat nemijlocit pașii cu sfatul, exemplul și încurajarea generoasă. [...] N-am putea să încheiem aceste câteva însemnări despre locul poeziei contemporane în istoria socialistă a României, decât înșiruind – spre rememorarea noastră a tuturor – câteva din numele care au ilustrat-o și o ilustrează și acum cu aceeași dăruire patriotică și cu același incandescent militantism comunist, ca și înaintemergătorii lor. În funte vom pune mereu pe Nicolae Labiș, care a luminat meteoric și în același timp feeric drumul către piscuri, și pe Nichita Stănescu, șlefuitor de pietre prețioase, mânuitor subtil al unor măiestre unelte și al unei gândiri artistice profunde. Vom continua – citind într-o ordine întâmplătoare – cu Vasile Nicolescu, Marin Sorescu, Ion Horea, Leonid Dimov, Petre Stoica, Radu Cârneli, Mircea Ivănescu, Aurel Rău, Anghel Dumbrăveanu, Florin Mugur, Cezar Baltag, Horia Zilieru, Ovidiu, Genaru, Constanța Buzea, Ioanid Romanescu, Dan Laurențiu, Ana Blandiana, Marta Bărbulescu, Mircea Ciobanu, Nicolae Dragoș, Gheorghe Pituț, Emil Brumaru, Andrei Popescu, Corneliu Sturzu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Cezar Ivănescu, Florin Costinescu, Ion Frăgănoiu, N. Turtureanu, Mircea Dinescu și mulți alții. Se ridică în prelungirea demersului lor o splendidă generație de poeți tineri și foarte tineri, care îți caută propriul fâgaș, încercând sunete și chei noi; dar pariul ei cu viitorul nu poate fi decât unul norocos, fiindcă se află în continuarea marilor tradiții ale poeziei care a cultivat de la obârșii valorile certe ale artei angajate“. □•Sunt prezenți cu versuri poeții gălățeni Sterian Vicol, Corneliu Antoniu, Ion Trandafir și Petre Manolache. □•Grigore Mureșan scrie despre *Autentica poezia a valorilor umane*: „Cel ce va citi, să spunem cărțile lui Radu Stanca, Romulus Vulpescu, Ana Blandiana,

Vasile Nicolescu, Ion Horea, Radu Cârnci, Aurel Rău, Al. Andrițoiu, Constanța Buzea, Nicolae Dragoș, Ioan Alexandru, Teohar Mihadaș, Anghel Dumbrăveanu, Ovidiu Genaru, Horia Zilieru, Florin Costinescu, va fi plăcut surprins – în contextul unei culturi care se raportează mereu tradiției sale specifice – să constate că acești poeți, și nu numai ei, tind să-și îmbogățească permanent mijloacele de expresie căutând acele sunete autentice în care să-și transfigureze ideile și sentimentele. În creațiile așa-zise nonconformiste», critica adevărată, de direcție a văzut întotdeauna doar schimonosiri vocalice ale personalității, simple și iluzorii asocieri verbale. Poezia autentică, marea poezie se raportează aceluși orizont în care omul și valorile umane cunosc o deplină semnificație. Pentru noi, înainte de orice, poezia tălmăcește un cântec al unui suflet înveșmântat în mantia de aer a armoniei“. □•Ion Bogdan Lefter face, de pe poziții optzeciste, *Recapitularea istoriei literare*: „În primă fază, orice mișcare artistică novatoare se definește prin delimitare. *Se definește* – și în sensul reflexiv, și în cel pasiv-reflexiv al verbului: din interior, «novissimi»-i își declară impetuoși noutatea, în timp ce din afară ea le este constatată prin analiză. Sau contestată. [...] Le amintesc totuși pentru a putea apăsa, prin opoziție, – oprindu-mă la poezia «ultimului val» autohton, așa-numita «generație '80» – pe ideea de continuitate în evoluția genului la noi, imposibil de ocolit într-o încercare de a înțelege cu adevăra experiențele autorilor în cauză ... față de munca de greșier impersonal proclamată de suprarealism, care vedea poezia transformată în «dicteu automatic», poezii generației '80 apar într-o postură personală («personalistă» ar fi probabil mai bine spus), exprimând voința unei subiectivități conștiente și controlând strâns, la toate nivelele, construcția poemelor ca obiecte artistice. [...] Am mai spus-o și cred că nu e inutil să repet că textele scrise de Mircea Cărtărescu, Alexandru Mușina, Petru Romoșan, Liviu Ioan Stoiciu și colegii lor de direcție poetică încearcă o nouă sinteză a genului, de neînțeles în afara istoriei poeziei în general și a celei românești în special. Simplificând, putem împărți literatura în două tipuri mari: unul al evoluției din aproape în aproape, presupunând relații de continuitate în primul rând cu precedentele imediate; și altul al tentativelor de integrare globală, de «recapitulare» a întregului fond literar acumulat. O asemenea tentativă propun textele generației '80. [...] Schimbând puțin unghiul discuției, relația de continuitate dintre poezia '80 și sistemul mare al poeziei românești se poate urmări și pe o hartă tipologică a limbajelor autohtone ale genului. Dacă socotim că epoca interbelică a delimitat prin Arghezi, Ion Barbu, Bacovia și Blaga patru tipuri structurale autoritare, atunci putem observa mutarea destul de limpede de accent de pe modelul Blaga, deosebit de productiv în poezia anilor '60-'70, pe modelele celelalte. Fiecare în felul lui și dând acestor încadrări un sens aproximativ, vizând câteva trăsături foarte generale. Cărtărescu, Mușina, Stoiciu, Vișniec, Magdalena Ghica, Florin Iaru, Traian T. Coșovei, Romulus Bucur și încă alții pot fi numiți «arghezieni». Călin Vlasie, Marta Petreu, Ion Stratan,

Liviu Antonesei, Bogdan Ghiu «barbieni», iar Romoșan, Mariana Marin, Ion Mureșan, Ioan Morar «bacovieni». Cei dintâi își dezvoltă «extensiv» poemele, întinzându-le în pagină, «barbieni» merg pe un model «intensiv», abstract și concentrat, «bacovienii» reiterând confruntarea directă, în solitudine, cu lumea și cu marile ei categorii. Tablou care abia amănunțit prin analize își poate etala toate argumentele de plauzibilitate. Zic iarăși, în chip de încheiere provizorie: vom vedea!“. ■•Alte comentarii aparțin unor tineri critici. □•Costin Tuchilă (*Poezia ca trăire intelectuală*): „Poezia lui Aurel Rău este rostirea; cu o simplitate «complicată», a unor trăiri intelectuale. Livrescă fără pedanterie, scopul ei este întotdeauna naturalețea. O naturalețe studiată, un mod de a arăta că închis în bibliotecă, spiritul nu poate avea relief decât dacă își păstrează prospețimea, reflexele genuine. Lirica aceasta are, mereu aspectul *înfăptuirii finale*; ea nu prezintă un proces, nu își etalează temerile și îndoielile. E o poezie «rece», în care afectele, aventura sentimentului sunt ținute în frâu de tăioase cenziuri. Nimic din toate acestea nu se vede. Produsul finit are o seninătate muzicală, ceea ce nu înseamnă impersonalitate; dimpotrivă, emoția, suprafața difuză pe care eul se exercită par tot atâtea cearcăne ale ideii. Căci, înainte de orice, poezia lui Aurel Rău pornește dintr-un cert impuls de caligraf al ideilor. [...] Două tipuri de semnificații reține memoria culturală de care vorbeam. O latură importantă a poeziei din *Mișcarea* [...] Cealaltă latură, tributară și ea organic memoriei culturale, justifică mai mult o *matrice stilistică*. Stil e însă sinonim aici cu existență. *A scrie și a fi* sunt acțiuni numai în planul expresiei în succesiune (*Să scriu și să fiu*). [...] *Mișcarea de revoluție* este un volum de remarcabilă omogenitate“. □•Hristu Cândroveanu (*Turmele soarelui*): „Funambulescul, spectaculosul, plebeul poet cu o vehementă gesticulație «juvenilă» are așadar. În tot ce scrie, un program bine articulat: se proiectează neîntreput împotriva conformismului «comod», a spiritului convențional, tentând a organiza lumea ca spectacol – în regie proprie. Un spectacol în care se autodistribue justițiar-orgolios, spre a-i observa și corecta generos devenirea. Din asemenea perspectivă, toate cărțile lui de poeme – care ar trebui citite *continuu* – sunt un *roman continuu*, plin de semnificație. *O comedie umană*, strigată, vociferată, rostită numaidecât de la o tribună pentru a o face auzită în toate cele patru vânturi. Nu este aceasta marea aristocrației autentice, semnul neclintitei și generoasei convingeri demiurgice a scriitorului? [...] Afinități, accente din marea poezie a lumii, și a noastră. Afinități numai, și accente, fiindcă ele, intrând în retorta lirică ce se cheamă Tudor George, se topesc într-o voce cu totul distinctă, devenită de mult familiară nouă, vocea lui «Aho», «nașul vorbelor», a cărui nestrămutată aspirație a fost întotdeauna și a rămas – a da sens vorbirii, a profila viața, umanitatea, omenescul“. □•Fănuș Băileșteanu (*„Echilibrul” focului*): „Zăbovind îndelung asupra versului – au trecut peste 10 ani de la anterioarele sale prezențe editoriale – Dumitran Frunză a reușit să publice un volum antologic: *Avram Iancu. Meditații de seară*, (Ed. «Albatros») Nu

numai în perimetrul creației sale. Și spun aceasta cu atât mai mult cu cât tema abordată – «meditații de seară» pe urmele lui *Avram Iancu* – și tonul viril folosit – à la manière de... Aron Cotruș – puteau să-l înduplece – în patima «focului» – la revărsări lirice dinamitarde, verslibriste. [...] Așadar, e de văzut aici o arhitectură deosebită. Volumul *Avram Iancu* se compune, de fapt, din 9 sonete (*Cronica, Semantica, Patetica, Etica, Eroica, Olympica, Panoptica, Criptica și Orfica*), prin care se deschide și se închide această carte, și din 8 poeme mai lungi, inspirate din realitățile – dar destul de criptice – ale revoluției eroului transilvănean. [...] Poezia care se adaugă cu demnitate miilor de pagini închinată de-a lungul timpului marelui tribun român care prin lupta sa a zguduit din temelii tirania habsburgică din Transilvania. Nu știu cât, în realizarea acestei arhitecturi, a fost meritul poetului și cât al redactorului – cunoscutul poet și traducător Ion Acsan –, nu știu cât s-a dospit această carte, dar apariția ei merită a fi salutăată din toată inima“. □•Ecatarina Țarălună (*Poezia ca semnificație*): „Volumul de versuri publicat de Ion Horea la Editura Dacia în cursul acestui an, intitulat *Noaptea nopților*, măsoară în structura lui și în alcătuirea versurilor cam două decenii de meditație a autorului asupra rostului poeziei și ființei poetului. [...] Cele două decenii de meditație poetică înglobate în *Noaptea nopților* ne indică astfel cum a fost săpată peștera ființei de către dalta măiastră a acestei permanențe ardelenice la atingerea cu timpul”.

• [**„Cronica”, nr. 23**] Simpozionul omagial *50 de ani de la procesul luptătorilor comuniști și antifasciști de la Brașov*, publicat pe prima pagină reprezintă o relatare tip „dare de seamă” asupra evenimentului, precizându-se: „în încheierea lucrărilor, într-o atmosferă de vibrant entuziasm patriotic, participanții la *Simpozion* au adoptat textul unei telegrame adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele republicii □•Este reproduș, din „România literară” (nr. 22, din 29 mai 1986), articolul istoricilor Gh. I. Ioniță și Nicolae Edroiu, intitulat *Un avocat întârziat al unor teze perimate*. ■•George Pruteanu se întreține, prin corespondență, cu Leonid Dimov. Întrebările formulate poetului fac parte dintr-un „interviu standard” al lui G. Pruteanu fiindcă o serie de întrebări au fost puse și altor interlocutori: „– *Simțiți cărțile din biblioteca dvs. ca pe un zid, o fortăreață protectoare sau, dimpotrivă, ca pe o «apăsare», un memento al vanității scrisului, o prezență «inhibantă» prin marile valori de acolo?* – Am un raft imaginar cu câteva cărți, pentru mine esențiale, pe care am încetat de mult să le simt altcumva decât ca pe o parte din propria-mi ființă. Așternând acest gând, n-am sentimentul că mărturisesc un plagiat sui-generis, ci că exprim condiția unei minime culturi. Cât despre eventualele inhibiții trezite de marile valori, ele, cum știți și dvs., cum știe toată lumea, aparțin tinereții și durează puțin, până când insul ia cunoștință de propria-i unicitate și, deci, de imposibilitatea echivalențelor. – *Cum interpretați butada lui Călinescu: «Biblioteca mare, pricepere literară mică!»* (Cr. Opt., 1964, p. 84)? – Tot ce ține de raporturile cu

biblioteca înțeleasă ca o colecție în care se păstrează cărți și tot soiul de tipări-turi mi se pare prea puțin relevant pentru viața spirituală a oricui. Importantă e biblioteca pe care o duci cu tine. Datorită limitelor omenești, ea nu poate con-cura biblioteca din Alexandria, dar nici nu poate fi incendiată. În acest sens, butada lui Călinescu devine o apoftegmă. – *Vorbiți-mi, vă rog, despre însem-nătatea pe care o are lectura în viața dvs.* – Am fost și am rămas un cititor lacom. Lectura nu este un act solemn al vieții mele, nu am ore de lectură, nu citesc cu creionul în mână, nu copiez pasaje, capitole, pagini, fraze, nu fișez și, dacă nu m-aș teme că s-ar putea să fiu înțeles greșit, aș mărturisi că mă regă-sesc, încă în primele amintiri, cu o carte în mână. Cărțile mari, cărțile vieții mele au avut, bineînțeles, un alt regim de citire și mai ales de recitare. În rest, lectura se întinde de la tabiet la necesitate, înregistrând, firește, și clipe de săr-bătoare. – *Ce sensuri dați apoftegmei lui Toma d’Aquino: Timeo hominem unius libri?* [...] – Dacă ne referim însă la sensul preferat azi, deci la primejdia pe care o reprezintă un om mărginit, care se limitează la singura carte de care are cunoștință și pe care încearcă s-o vâre pe gât tuturor, atunci voi spune că sunt, ca orice om cumsecade, împotriva intoleranței, limitării impuse, teroarei de orice natură. [...] – *Ați publicat și înainte de 1965, dar opera dvs. esențială s-a produs după Congresul al IX-lea. Vă rog să-mi spuneți ce a însemnat pen-tru viața dv. Spirituală acest mare eveniment politic. Extrapolați la general cât găsiți de cuviință.* – Fenomenul de «dezgheț», marcând eșecul virtual al dog-matismului a îngăduit și literaturii noastre reale (pentru că realismul socialist, de tristă memorie, nu e decât o variantă extremă a formalismului) să iasă din ascunzătorile sertarelor la lumina tiparului. Epoca de groază spirituală caracte-ristică anilor imediat postbelici a fost înlocuită de un moment de mare eferves-cență creatoare, criteriul axiologic și-a redobândit în parte prerogativele firești. Acest moment nu a fost urmat însă de instituirea aceluia climat, aș zice paradi-ziac, menit a-i reda artei autonomia către care tânjește mereu. E, probabil, difi-cil să amenajezi artei un paradis în plin infern al erei atomice. Nu-i mai puțin adevărat însă că astăzi, la mai bine de două decenii, tinerii poeți și prozatori pot debuta – chiar dacă nu sunt programați –, pot publica... Nu era așa înainte de momentul amintit. Pe atunci, nici măcar Paul Georgescu, care justifică po-ziția sa de lider al dogmatismului literar în acea perioadă revolută, nu și-ar fi putut publica proza, atât de apreciată azi, n-ar fi putut elogia – cu dreptate și competență – un poet autentic, tocmai și numai pentru autenticitatea poeziei lui, precum o face astăzi. În ceea ce mă privește, înainte de 1965 am publicat cinci poezii: două în revista Colegiului Național Sf. Sava, în 1943-1944, și, mult mai târziu, în 1956-1957, alte trei, din ciclul *Litanii pentru Horia*, prezen-tat la și respins de Editura de Stat acum peste 30 de ani. Pot spune deci că de-butul meu tardiv, cu ciclul de poezii din *Viața Românească* (decembrie, 1965) coincide cu începutul «dezghețului». [...] – *Care sunt contemporanii ale căror cărți sigur că le veți citi, fără ezitări, fără tatonare, de cum vor apărea?* – Fără

ezitări? Fără tatonare? Detest și suspectez blazările, chiar și pe cele datorate vârstei, dar dubioase mi se par și entuziasmele literare de breaslă sau de „librărie», ca să zic așa. Imaginea literatului căruia nu-i scapă nicio nouă apariție, care e la curent cu «bursa» literară de ultimă oră, care are ierarhia lui valorică fermă, însă nu mai puțin conjuncturală, chiar dacă e vorba de conjuncturi mai subtile și mai greu decelabile, mă obligă să ezit și să tatonez, ca să folosesc cuvintele dvs. Am să vă dau un exemplu: întreaga literatură despre «obsedantul deceniu» (deceniu care m-a obsedat și continuă să mă obsedeze și pe mine) nu mă pasionează cu mult mai mult decât literatura, de tristă amintire, a aceluiași deceniu. [...] Contemporani care vor scrie asemenea cărți? Să nădăjduim că, rămânând deschisă, lista se va umple. Tot cu sufletul la gură aș citi și cărțile viitoare ale lui Ștefan Bănuțescu. Cât despre poeți, voi citi fără ezitări cărțile lui M. Ivănescu, Emil Brumaru, Șerban Foarță, Mircea Dinescu, Mircea Cărtărescu, poeți care mi-au dat mult și de la care aștept totul. [...] – *Numiți-mi, vă rog, cele 10 cărți românești pe care le-ați lua «pe-o-insulă-pustie».* – De ce 10? De ce p o «insulă pustie»? Pot numi cele câteva, nu știu câte, cărți românești care încă nu-mi dau pace și pe care le duc cu mine oriunde: *Amintiri din copilărie*, antumele lui Eminescu, *Scrisorile* lui Ion Ghica, Coșbuc (nu tot), cei doi Caragiale, *Cuvinte potrivite*, *Joc secund*, *Poemele luminii*, *Plumb*, *Laudă somnului* (original, nu?), *Cartea milionarului*. Am și depășit numărul propus, așa că mă opresc. – *Hegel și apoi Anatole France observau, prooroceau că toate artele vor cădea în critică; privind în jur, băgăm de seamă că, mai curând, toți criticii tind să «cadă» în roman. Ce vă spune fenomenul?* – Că toți criticii tind să «cadă» în roman n-am observat. Că unii dintre ei au și căzut mi se pare un fenomen firesc pe care mi-l explic prin simplul dar deloc neglijabilul fapt că mulți critici sunt scriitori în toată puterea cuvântului. Și apoi, o istorie a literaturii, o carte de critică își depășesc, vrând-nevrând, obiectul strict, își «divulgă» autorul, sunt de fapt opere literare, au, când au!, stil, invenție, nu le lipsesc nici chiar însușirile inefabile. În ultima vreme, criticii s-au apucat să întocmească modulul romanului ca atare, construind formele menite a permite oricărui cetățean dedat literelor să devină romancier. Eco exemplifică practic posibilitatea unei fabrici de romane. Amuzant. [...] – *Într-o lume agitată, grăbită, nervoasă, mereu în criză de timp, și nu numai, ce poziție, ce rol, ce șansă credeți că au critica, literatura în special, cultura în general?* – Eu aș întoarce întrebarea pe dos: într-o cultură agitată, grăbită, nervoasă, mereu în criză de timp, și nu numai, ce șansă îi mai rămâne lumii, recte speciei umane, să urmeze calea ascendentă a evoluției? Pentru că involuția este și ea inclusă în procesul devenirii speciilor. Înapoi deci la calm, la cultul inteligenței, al talentului și, mai ales, al libertății de gândire. – *Pot să vă cer numele criticilor de azi a căror opinie nu vă lasă indiferent?* – Nu mă lasă indiferent nicio opinie critică. Cele neloiale mă uimesc (deși n-ar mai fi cazul), cele nedrepte mă întristează, iar cele normale mă mai liniștesc un pic. – *Care e pentru dvs. lucrul cel mai*

dificil în meseria de critic? – Perpetuitatea cititului. – *Ce cărți credeți că ne lipsesc?* – Din librării ne lipsesc mai toate. Când am căutat, acum câțiva ani, manuale și opere necesare studenției fiicei mele, nu le-am găsit. Acum, când am o nepoată, nu găsesc mai nimic pentru vârsta ei, nici Andersen, nici Grimm, nici Perrault, nici Arghezi. Dacă ar fi să mă gândesc la tiraje, apoi nu găsesc nici Eminescu, nici Coșbuc, nici Ion Barbu, nici Mateiu Caragiale, nici Ivănescu, nici Brumaru, nici Cărtărescu. Noroc că recenziile au bunul obicei călinescian de a cita copios din autorul comentat. – *Vă mulțumesc pentru răspunsurile date*“. □•Același autor, care semenază doar cu inițialele (G. P.) îl portretizează pe Gheorghe Grigurcu cu prilejul împlinirii vârstei de 50 de ani: „[...] Pe reședința pe care presupun că o are în Târgu Jiu (și o mașinărie trebuie totuși adăpostită undeva), a arborat stindardul independenței morale, pe care-l și flutură cu voluptate de franciror, cu ocazia, de pildă, a vreunuia din multele interviuri cărora li se dedică generos, slăbiciune în care cred că intră ceva din complexul însinguratului. Scriind și cu stânga și cu dreapta (la fel de bine), Grigurcu e un ubicuu, fericind simultan mai multe reviste decât oricine, semnând cu brio cronică literară și ici, și acolo, și acolo, dar fără a ceda vreodată pripelii sau industrioizității, necum presiunilor extraliterare. «Generația '60» a crescut și s-a aranjat nestingherită de pedagogicele sale lovituri de nuia, care i-au adus însă faima de invidios – asta pentru că scrie și el poezie, o poezie stimabilă și stimată de critica de bună credință. Adevărul e că nu e în chestie nicio invidie, că o normală suspiciune critică față de productivitatea adesea dereglată a unor vedete literare, obișnuite numai cu osanale. Grigurcu s-a așezat dintru-nceput pe meterezele scepticismului rezonabil, sancționând cu migală analitică verbiajul, contrafacerea, excesele. «Cazul Nichita» este ilustrativ. Fermecătorul om din Piața Amzei, a cărui petrecere ne încă înlăcrimează, era un poet cu mari inegalități, și Grigurcu a tras cu consecvență semnalul de alarmă. Represaliile fanilor au fost o consecință firească. [...] Esențialmente, Grigurcu este un degustător. El descompune opera pe care o cercetează în mici felii semnificative, din care – stăpân și pe tactica lui Cuvier – extrage în văzul cititorilor toată măduva, punând diagnostice în majoritate juste, ca acei medici cărora le e suficient să-ți vadă nasul sau palma pentru a-ți spune de ce boală internă suferi. [...] Prin opera sa de până la cei 50 de ani pe care tocmai i-a împlinit, Gheorghe Grigurcu s-a constituit într-unul din punctele de referință, și nu-s multe, patru-cinci, ale criticii românești de azi“.

• [„**Orizont**”, nr. 23] Gh. Mocuța și Cornel Ungureanu îi prezintă pe tinerii autori timișoreni, cărora li s-au decernat premii literar-artistice ale UTC. Aceștia sunt Marian Odangiu și Dumitru Toma. □•Considerând că în urma premiului pentru critică, autorul „trebuie privit ca unul dintre arhitecții climatului literar timișorean, Cornel Ungureanu afirmă despre Odangiu: „*Romanul politic*, ambițiosul debut al tânărului critic este consecința unei activități de cronicar literar. [...] Judecata sa e limpede și neîndatorată prea mult vreunui

critic la modă sau vreunei mode critice. Paginile consacrate măștrilor nu păcătuiesc prin delir apologetic, iar paginile consacrate «teoriei» nu sunt uscate și seci. *Romanul politic*, așa cum ni-l propune Marian Odangiu, este o realitate vie a unui timp al literaturii și era normal și firesc ca «romane politice» să fie socotite de autor o seamă dintre cărțile importante ale deceniului al optulea, nu întotdeauna considerate «romane politic» de comentatorii de proză. Privirea lipsită de prejudecăți a autorului se oprește și asupra unui șir de autori care n-au avut parte de o critică de întâmpinare deosebit de entuziastă; asupra autorilor care, m în partea aceasta de țară constituie repere ale prozei». □•Gheorghe Mocuța îl plasează pe Dumitru Toma. *În orizontul de așteptare al cititorului*: „Insistența sa asupra mobilului exterior al acțiunii, asupra epidermei epice, plăcerea descrierii cu încetinitorul, tehnicile de vizualizare și reificare contribuie, toate, la încremenirea acțiunii pe liniile de forță al acestei descrieri. Personajele sunt descompuse în actele și gesturile lor până la neutralizarea într-o baie de senzații, astfel încât ele, personajele – un cuvânt drag autorului – nu mai scriu sau compun o povestire, ci sunt scrise de ea. Prin această manieră și prin reducția pe care o propune, Dumitru Toma pătrunde în orizontul de așteptare al cititorului avizat”. ■•Redacția declanșează ancheta cu titlul *Condiția moral-politică a tânărului scriitor*. Argumentul conține trei întrebări: „[...] Ancheta propusă de către revista «Orizont», având ca temă «Condiția moral-politică a tânărului scriitor», se înscrie pe linia unor preocupări constante ale revistei noastre în ceea ce privește descifrarea unor sensuri majore ale contemporaneității românești, așa cum ne apar ele în practica cultural-artistică, în acest timp de profunde și fructuoase prefaceri revoluționare, în România socialistă a *Epocii Nicolae Ceaușescu*, răstimp de încununare deplină a unui lung drum de lupte, jertfe și împliniri în cei 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român și până azi. Ancheta noastră, la care au răspuns în numărul de față trei tineri prozatori s-a axat, în principal, pe următoarele idei: 1) Scriitorul ca om politic (Problema angajării scriitorului, implicarea în spiritualitatea românească. La ce comandamente social-politice își propune să răspundă prin scrisul său? 2) Realizarea eroului «pur»- capabil, adică, de acțiuni exemplare, În ce măsură crede tânărul prozator că personajele și conflictele cărților sale sunt modelatoare? 3. Ce personaje, ce conflicte ar vrea să-și propună în cărțile sale viitoare? [...] „, □•Răspund Teodor Bulza (*Trăiesc și muncesc, efectiv și afectiv, în miezul acestui ev mereu aprins*): „În ce mă privește, trăiesc și muncesc, efectiv și afectiv, în miezul acestui ev mereu aprins; în puținele mele cărți de până acum (romane, reportaje), în publicistică, se regăsesc dimensiunile racordării și implicării în spiritualitatea românească, inclusiv comandamentele social-politice care mă conduc în preocupările literare. Deocamdată, cotidianul mă subjugă, îmi copleșește existența și timpul, încât acum rămân, sper, cu mai multe acumulări pe planul cunoașterii realității, chiar, câteva, al modelării acesteia, decât pe planul transfigurării artistice a datelor lumii de azi,

cu precădere a satului, a țăranului, a duratei, a eternității, cum am și încerca, în scrierile apărute. Tânărul prozator, se zice în formularea întrebării: sper ca tinerețea mea să fie dovedită nu prin actele identității, ci prin judecata (justă) asupra realității imediate, prin atitudinea onestă față de munca de gazetar comunist și uneltele scriitorului comunist”. □•Ildico Achimescu (*Ai datorita de a scrie despre adevăr, despre oamenii timpului tău*): „1. Cu experiența de aproape douăzeci de ani a scrisului gazetăresc, ajunsă relativ târziu pe teritoriul literaturii, realizez drumul lung, fascinant și dificil, pe care-l am de parcurs în procesul sensibil” exigent, al autoperfecționării . [...] 2. «Erou-pur» ? Erou exemplar, erou model: însă, într-o accepție mai largă: în mers, firește, surprins de-a lungul drumului său pe care l-a ales conștient de greutatea pe care le va avea d trecut, poate, de momentana sa slăbiciune de a depăși (cu efect estetic, sportiv), hopurile, de a ieși teafăr, demn din hățșuri. Un erou care acceptă, din capul locului, pariul cu sine însuși; că merită să întreprindă ceea ce are de gând, că este, el însuși, capabil de un tur de forță , din care va ieși mai puternic. [...] 3. Rămânând fidelă nu unui «registru» tematic, ci unui mod de a aborda viața, visez să pot scrie un roman de dragoste. Cu personaje complexe, plauzibile, adevărate, cu o viață obișnuită, totuși, aptă de a intra în pagina de cate. O dragoste care îi face să se împlinescă, să descopere fațete ale eu-lui lor nebănuite nici măcar de ei înșiși. Să trăiască un sentiment de o intensitate aparte, pe potriva individualității lor”. □•Ioan Viorel Boldureanu (*Scriitorul – Conștiința a epocii sale*): „Am aproape certitudinea că prin această transcriere poziția scriitorului ca scriitor în topografia conștiinței sociale este just «reperată», mai mult, că dezbateră despre perpetuul examen de conștiință care este creația literară, creația artistică, devine ea însăși un examen de conștiință. Dincolo de cetățeanul, de scriitorul-cetățean, care, în structura personalității sale, cel mai adesea de o netăgăduită și ireductibilă individualitate, trebuie neapărat să poate accentele moralmente definitorii ale exemplarității, pe temeiul acesteia, în unitatea aceleiași personalități este scriitorul-scriitor, scriitorul-creator, o entitate nederivabilă, care nu se poate obține prin adaos de calități, ci în a cărei arhitectonică este înăscută vocația. [...] Nu pot să nu cred – în necurmatul examen de conștiință care este scrisul în exemplaritatea și puterea modelatoare a unei arte profund întemeiate pe întinse valori ale culturii și spiritualității naționale și universale, cuprinzătoare, a unei astfel de literaturi”. ■•Pe ultima pagină, Cornel Ungureanu semnează eseul *Mircea Eliade – limitele și împrejurimile*: „La 36 de ani, Mircea Eliade este autorul a 26 de cărți: ediții, reviste, eseuri, romane, jurnale. Douăzeci din acestea sunt scrise în deceniul al patrulea, între douăzeci și cinci și treizeci de ani. Mai are prin sertare altele. I-a egalat cineva ritmul de lucru? Răspundem involuntar Iorga, dacă nu am ține seama că... De ce am putea ține seama? De faptul că sunt contemporani sau că există, în cultura română, anumite «structuri creatoare» de o mare productivitate, enciclopedice prin definiție, multilaterale prin angajare? În 1943, pe piața

românească a cărții – în librăriile din România – Mircea Eliade e prezent cu șapte cărți! Un număr dintre ele sunt reeditări: *Maitreyi a cincea oară tipărită*, *Întoarcerea din rai și Huliganii*, *Domnișoara Christina și Nuntă în cer*. Toate sunt elocvente pentru succesul public al prozatorului. Mircea Eliade este, în 1943, un autor acceptat și iubit de marele public. Ritmul de lucru formidabil al publicistului, al eseistului, al romancierului justifică (și presupune) obsesii, reluări, preluări de modele. Explică (și justifică) o anumită nerăbdare a scrisului. Scriitorul înregistrează tot, captează tot: nimic nu trebuie pierdut, uitat, totul trebuie consemnat, scris! [...] Scriind despre productivitatea greșelii», eseistul va traduce, pentru uzul profanilor dar și pentru cei ce își propun înțelegerea în profunzime a condiției umane, un termen prea amenințat de conotațiile-i savante. Cu alte cuvinte, de câte ori va avea prilejul, Mircea Eliade va *romanța* tezele atât de dragi eroilor luptei cu ideile oamenilor de știință de severă specializare. [...] A găsi piatra filozofală, a descoperi Elixirul vieții: acestea sunt temele unei bune părți a literaturii lui Mircea Eliade, preocupat ca niciun scriitor român de trecutul îndepărtat și de viitorul relativ apropiat nouă: de preistorie și de postistorie. Am arătat altădată că proza lui Mircea Eliade, atunci când nu transcrie pagina de jurnal, propune o ipoteză pe care omul de știință nu are curajul să o așeze într-un volum savant. Ipoteză ilustrată de personaje preferate, chiar de teze recognoscibile în alte cărți ale lui Mircea Eliade. [...] Literatura scilicet a lui Mircea Eliade în care atâția și atâția eroi înving *limitele, biruie* în lupta cu necunoscutul, descoperă, află, știu, stăpânesc științele secrete ale celor de odinioară, are de partea ei forțele îmblânzite ale lui Mephisto. Scriitorului i-a plăcut preajma cititorului fericit, a celui care poate trăi, alături de neasemuitul personaj, o victorie, fie și temporară, asupra limitei. Împrejmuit de admiratori, Mircea Eliade dă sens istoriilor fericite. Recuperează drepturile cititorului de a visa. «În fond, scrie el în *Jurnalul său* (15 decembrie 1960) ceea ce fac eu de mai bine de cincisprezece ani nu e cu totul străin de literatură. S-ar putea ca și cercetările mele să fie considerate într-o zi ca o tentativă pentru a regăsi izvoarele uitate ale inspirației literare»”.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 23] *Procesul de la Brașov (O lume care trece, o alta care vine*, text de Florian Tănăsescu), editorialul *Marele forum democratic al țărănimii* și poezia lui Dumitru Dumitrică, *Credința în țară*, completează prima pagină. ■ *La judecata de apoi a poezilor* este o nouă „intrare”, aceea a lui Cezar Ivănescu, prezentat într-un preambul apropiat de pamflet, și în calitate de conducător al cenaclului „luceferist” *Numele poetului*: „O insolită apariție în lirica noastră mi se pare Cezar Ivănescu. Din cronica cenaclului pe care-l conduce aflu că dă coroziune unor poeți încă necunoscuți pe care îi și publică în paginile revistei «Luceafărul» – și bine face –, deși asupra gustului său ar mai fi multe de spus. Spre mine vin zvonuri ciudate despre acest coordonator liric, aflat în concurență, în cadrul aceleiași revis-

te, cu și mai bizarul Ion Gheorghe, ca să nu-l mai pomenesc pe «particularul» Alboiu. Cum se vor fi descurcând acești trei îndrumători nu-mi imaginez, dar nici nu-i treaba mea. Oricum, de data aceasta fiind vorba de cel amintit la începutul rândurilor noastre, să încercăm să-i facem un portret-robot din auzite. La o primă confruntare cu Cezar Ivănescu, impresia de amabilitate a acestuia îți dă speranțe. Bănuiesc că este un amfitrion afabil în ritualul pe care-l alcătuiește într-un fel special. Mi se spune că, mai ales vara, într-o îmbrăcăminte sumară, cum o comportă sezonul estival, poetul, în sandalele în care a introdus picioarele goale, sprijinindu-se de un fel de cârjă a lui Moise cu care acesta din urmă a despicat apele Mării Roșii, conduce ceata restrânsă de inițiați într-o încăpere de obicei umbroasă, cerând auditoriului, dintr-un început, să intre într-o stare de meditație. Poate exagerez, poate rău-voitorii umflă realitatea, dar ideea de a te smeri în fața unei ceremonii lirice mi se pare demnă de salutat. Altceva este un cenaclu rebarbativ, cu oratori intempestivi, de genul lui Adrian Păunescu, sau al lui Mircea Dinescu, să zicem, gata de intervenții, producând pamflete verbale ce curg ca Vezuviul peste asistența unor astfel de adunări, mai ales placidă sau indiferentă. Dezbateri furtunoase avantajează pe conducătorii de cenaclu expansivi, cu umor, gata să pescuiască perle orale chiar din lectura autorilor ce trebuie judecați. Dacă nu scriu cu păcat, atmosfera cenaclului condus de Cezar Ivănescu trebuie să fie unor sumbră, probabil că recitarea se face în șoaptă în mai puține accente care să scoată auditoriul dintr-o voită evanescentă. Modelul este cunoscut, nu o să insist; oricum, pentru mine, la începuturile sale, poetul despre care scriu astăzi nu mi s-a părut semnificativ“. □•La rubrica *Aveți cuvântul*, Ioan Șerb scrie un lung drept la replică, în care răspunde, alambicat, acuzelor formulate de dan Brudașcu în nr. 11 din «Săptămâna»: „Sunt convins că cititorul va ști discerne la capătul acestei istorisiri cu tâlc de partea cui este adevărul. Totuși, pentru o sistematizare a argumentelor pe care le-am oferit pe parcursul *intervenției* mele, reamintesc cititorului, recapitulând: A reieșit, cred, că eu ofer azi spre publicare copia alcătuită de mine după textul original, autentic al jurnalului, care este rodul a două veri petrecute de mine la Ciucea, text pregătit de mine cu îngăduința doamnei Veturia Goga, cu care împreună l-am propus spre editare Editurii «Cartea Românească», în 1971, pentru care mi s-a încheiat contract în același an și care n-a apărut, până azi, nici pe plan editorial, nici în presă (până în 1985), independent de voința mea, mai mult, cu toată stăruința mea depusă de-a lungul celor 15 ani (în care timp am publicat atâtea alte ediții îngrijite de mine, după cum poate afla și cercetătorul Dan Brudașcu din fișierul Bibliotecii Academiei), după cum și faptul că nemaivizitând muzeul memorial «Octavian Goga» de la Ciucea de mai bine de un deceniu, nu-i pot da junelui investigator Dan Brudașcu nicio informație utilă pentru redescoperirea manuscrisului original al *Însemnărilor zilnice*, lăsându-i întreg meritul, eventual, în cercetările sale viitoare“.

7 iunie

● [„Luceafărul”, nr. 23] Cu titlul *50 de ani de la Procesul de la Braşov. Sub steagul luptei revoluţionare* infiltrat tematic pe aproape toate paginile revistei se atinge apogeul. □•Editorialul prezintă *Destinul eroic* al lui Nicolae Ceauşescu, implicat în evenimentele de la Braşov la numai 18 ani. ■•Cronicle literare aparţin lui Mihai Ungheanu, întors la Eminescu, *Opere*, vol. XIII: „Peste puţină vreme Slavici va ajunge să conducă o publicaţie cu rost politic la Sibiu, «Tribuna», în timp ce Eminescu va fi scos şi el din viaţa publicistică şi politica bucureşteană. Ceea ce rămâne inevitabil de reţinut este comunitatea de vederi, de acţiune, de mărturie scrisă şi activă a lui Eminescu şi Slavici la «Timpul». Publicistica politică a lui Eminescu o luminează şi redescoperă pe cea a lui Slavici, după cum în chestiunea românilor din imperiul austro-ungar, publicistica lui Slavici contribuie la lămurirea celei eminesciene. Ea este rezultatul unei poziţii independente, a unei independenţe care pe Eminescu l-a costat în cele din urmă viaţa. Sensul ei ascensional, efectele ei superioare în politică şi literatură sunt însă incontestabile. Din acest monom ideologico-politico-literar n-a lipsit nici Creangă. Toate aceste fapte adunate la un loc resping imaginile reductive, anecdotice asupra scriitorului român. Acesta nu e doar pasăre cântătoare sau fiinţă dezgustătoare. El trăieşte prin idei şi moare pentru ele. Publicistica lui Eminescu impune modelul scriitorului român, cerebral, activ, angajat, capabil a se subordona ideii. Acesta este marele model al literaturii române”. □•Artur Silvestri este interesat de lirica lui Ioanid Romanescu, din *Orpheus* (Junimea, 1986), cel mai recent volum al poetului: „Cu *Orpheus* (Ed. Junimea, 1986) lirica lui Ioanid Romanescu ajunge la sinteză şi, din romantismul ambiguu pe care-l ilustrase, poetul a tras mai departe firul orfic şi nu pe acela disolutiv, înţelegând că în cuprinderea literaturii române nu ironia ci armonia este legitimă. O astfel de clarificare modifică în chip definitiv perspectivele creaţiei de până acum şi lasă să se vadă o substanţă filosofică destul de puţin băgată în seamă de comentatori; poetul s-a îndreptat către orfism în urma unui proces de limpezire, constând în investigaţie antropologică. El găsisese, ca şi Daniel Turcea de pildă, o soluţie de aparenţă orientală şi cu sens hotărât esoteric, înălţând mari oracole şi exprimându-se în ideea unei comunicaţii secrete”. ■•Recenzii: □•Lucian Chişu, la N. Grigore Mărăşanu, *Geamadura* (Sport-turism, 1983): „Împotriva faptului că volumele de reportaj au o viaţă scurtă, prin modificarea continuă a datelor realităţii materiale şi umane, *Geamadura* are perspectiva de a nu rămâne în bibliografia lui Nicolae Grigore Mărăşanu, un simplu reper experimental”. □•Alexandru Condeescu la *Univers bănăţean* (I), *la Povestiri de la marginea câmpiei*, (Facla, 1984), cuprinzând o antologie de proza din creaţia locală. „Rar volum de debut colectiv atât de unitar ca al acestor trei autori timişoreni – Ioan Viorel Boldureanu, Florian Copcea, Dan Floriţa-Seracin – ale căror cicluri de proze scurte – *Povestiri de la marginea câmpiei*, *Iarna de acum un veac*, şi, respectiv, *Ambrozie* – tind

să compună din tușe sigure și expresive portretul unui mod existențial al satului bănățean contemporan copilăriei lor”. □•Paul Dugneanu, la antologia *De la clipă la istorie*, (C.R., 1986): „Volumul *De la clipă la istorie* (Ed. Cartea românească, 1986) cu o caldă prefață, *Coloane pentru statuile viitorului*, semnată de Nicolae Dragoș, propune cititorului o experiență de acest gen. Cartea cuprinde pagini scrise de ziariști ai «Scânteii», toate neambrionând să fie altceva – nici mai mult dar nici mai puțin – decât reportaje, adică mărturii palpabile, vibrante ale contemporaneității. Mircea Bunea, Mihai Caranfil, George-Radu Chirovici, Anica Florescu, Mihail Negulescu, Dionisie Șincan, Ilie Tănăsache, Adrian Vasilescu și Victor Vântu, alcătuiesc cu reportajele lor din cele mai diverse zone și locuri, un fel de hartă scrisă a țării, o *România pitorească a prezentului*”. □•Ilie Purcaru și Florin Bănescu se ocupă de ceea ce are drept titlu *Scritorii și lumea satului*. Primul semnează reportajul *Țăranii, acești eroi ai pământului*, iar al doilea eseul *Pacea* □•Nicolae Georgescu revine, la *Cronica edițiilor*, asupra temei *Panait Istrati, azi*, mai exact la polemica stârnită între Al. Talex și Eugen Barbu pe marginea „juxtei” romnești a unora dintre romanele publicate mai întâi în franceză: „Imaginați-vă cât de necesare sunt acestea pentru studiul limbii lui Istrati, pentru aventura limbii române infuzându-se în limba franceză! Ele sunt obligatorii pentru definirea operei și personalității lui Panait Istrati. Al. Oprea a ales, ca text franțuzesc pentru ediția sa, ultima ediție franțuzească apărută; a ales, n-a reconstituit istoria textului istratian. Textul francez trebuie, apoi, însoțit în juxtă de cel românesc: o traducere de bază adoptată – care nu poate fi alta decât cea a lui Eugen Barbu – cu propriul ei aparat critic în atenție conținând, în acest caz, variantele date de către Panait Istrati însuși, cele prin care i-a difuzat opera Alexandru Talex, traducere anonime de la fosta Editură pentru literatură, etc. Acest *totum* textologic însoțit, apoi, de notele critico-istorice obișnuite edițiilor critice românești actuale: iată ce-i trebuie lui Panait Istrati. Se pare că spunem lucruri foarte simple, explicăm tabla adunării savanților. Și totuși, ce s-a făcut până acum dintre aceste lucruri simple – pentru Panait Istrati? Unul singur – și acela, culmea culmilor, cel mai des atacat: o traducere curgătoare, continuă, omogenă, pe care o semnează Eugen Barbu – și care, pentru a fi ea însăși completă, trebuie să mai câștige un volum în această serie de opere! Atât și aproape nimic mai mult. Prins în solida carcasă științifică, Panait Istrati nu va mai fi terenul de bătaie al diletantismului”. □•Glose pe marginea scrierii lui Anton Cosma, *Geneza romanului românesc* face Ov. Ghidirmic (n. 1942) care, deși mai degrabă matur decât june, apare trecut în pagina primă sub titulatura *Prezența tânărului scriitor*: „Prin *Romanul românesc și problematica omului contemporan* (1977), Anton Cosma s-a impus ca unul dintre cei mai avizați cercetători ai prozei românești, care – așa cum ne confirmă și noua sa carte: *Geneza romanului românesc* (Editura Eminescu, 1985) – s-a specializat în domeniul evoluției romanului. Ambele sinteze sunt lucrări de referință ale criticii și istoriei

noastre actuale, peste care nu se poate trece, în abordarea problematicii respective. [...] *Geneza romanului românesc* este o carte care a stârnit reacții polemice, pentru că este, prin natura ei, o carte polemică. Autorul polemizează nu atât cu principiul lovinescian al sincronismului, cât, mai ales, cu absolutizarea acestuia. În problema raportului *tradiție-inovație*, Eugen Lovinescu a apăsător mai mult pe cel de al doilea termen, în vreme ce Nicolae Iorga, G. Ibrăileanu și G. Călinescu au pus accentul pe primul. Fără să minimalizeze importanța imitației, pe care Eugen Lovinescu o considera, în mod evident exagerat, legea fundamentală a progresului, în *Istoria civilizației române moderne*, Anton Cosma ține să clarifice situația și să-și delimiteze poziția: tradiția joacă rolul principal în evoluția literaturii, în timp ce imitației îi revine un rol secundar. Aceasta este premisa cercetării lui Anton Cosma, pe care exegetul o anunță încă din succintul său *Argument*. □•La secțiunea *Mapamond*, Paul Alexandru Georgescu îl prezintă pe *Meteoricul Mario Vargus Llosa*.

• [„SLAST”, nr. 23] Celor 50 de ani de la procesul comuniștilor și militanților de la Brașov li se rezervă o mare parte din conținutul acestei ediții. Un elogiu tinereții revoluționare aduce redacția „SLAST”. □•Tot pe prima pagină, Pavel Pereș se află *Cu patria în suflet*, via Brașov: „Brașov în '36, proces de condamnare/ Pentru acei ce viața scripea în adevăr,/ Proces de idealuri, mijloc de acuzare/ A libertății însăși, a comuniștilor”. ■• Viața literaturii cuprinde recenzii semnate de Dan Grigorescu (la Modest Morariu, *Nașterea nostalgiei*, C.R., 1984) și Ecaterina Matache (la Elena Gronov-Marinescu, *Recurs pentru memorie*, C.R., 1985). □•Sorin Ștefănescu intră în „clubul” tinerilor prozatori (literatura de anticipație) al lui Voicu Bugariu. Argumentul îl constituie cartea sa *Zee* (Albatros, 1982) în care urmează, „uneori chiar prea îndeaproape” *The Voyage of the Space Beagle*, a lui A. E. Van Vogt”. □•Dorin Măran se întreține cu Mircea Scarlat, la cunoscuta *Colegi de creație, colegi de generație*. Intervievatul declară: „Sunt mândru de generația mea”. Interviu este însoțit de scurte extrase critice despre Mircea Scarlat apărute în presă sub semnăturile lui D. Micu, Nicolae Manolescu, Mircea Iorgulescu, Paul Cornea, G. Dimisianu și Gheorghe Grigurcu. Din Lista celor care l-au contestat, și ea afișată, se detașează Eugen Barbu, Constantin Sorescu, Al. Piru, C.V. Tudor, Alex. Ștefănescu. □•Despre cartea lui Cornel Ungureanu, *Proza românească de azi* (C.R., 1985) scrie, în două părți, Constantin Sorescu. Articolul se intitulează *Timpul viitor al poeziei de azi*: „Poți fi ori nu de acord cu judecățile de valoare ale lui Cornel Ungureanu, dar nu poți să nu recunoști că ele nu sună niciodată a gol. Întotdeauna țâșnesc dintr-o trăsătură definitorie a operei. Înțelepciunea în valorizare e însușirea cea mai frapantă a primului volum din *Proza românească de azi*”. □•După debutul comun, în *Aer cu diamante*, din 1984, T.T. Coșovei îl prezintă pe Mircea Cărtărescu. Noua apariție, *Totul* (C.R., 1985) este salutată elogios: „La flacăra unei stări de spirit care este deopotrivă vârstă și sentiment, construcțiile reci, complicate, înghețate în spasmul lor cerebral cu care poetul

ne obișnuise de la primele versuri încep să se topească încărcate de o energie necunoscută. Ascuns, discret, tăcut, retractil îndărătul retortelor sale, Mircea Cărtărescu își umanizează cu o picătură de elixir fermecat uriașele mecanisme pe care s-a ambiționat să le însuflețească”. □•Parafrazând un cunoscut poem al lui Geo Dumitrescu, Mircea Dinescu scrie despre *Libertatea de a te retrage la fermă*: „Devenit om mare și bogat în ani, Geo Dumitrescu se joacă de-a Tudor Arghezi la marginea aeroportului Otopeni, cu aerul de deasupra casei treierat de aerodinamice mașini, cultivând levănțica în locul elegiei și Herba Basilici în locul odei. Evadând din cultură în agricultură, literatura contemporană a pierdut un mare poet și a câștigat un nou fermier”. □•Victor Atanasiu ține sub observație premiile recent distribuite de „SLAST”, arătând că *Proza* [tinerilor premiați se stă] *sub semul maturității*, pe care le coemntează carte cu carte. □•Gabriela Negreanu îl prezintă cu o pagină de poezie patriotică pe Constantin Barbu. Textul este însoțit de o elogioasă prezentare a preocupărilor sale din *Rostirea esențială. Eseu despre reaminirea Ființei*, apărut în 1985 la editura craioveanu Scrisul Românesc. □•Recitindu-i pe clasici, Aureliu Goci scrie despre *Expresionismul și fericirea la Bacovia*: „Erosul textelor bacoviene, morcănos și sepulcral, stă numai pe ipotenuza anilor și la granița anotimpurilor – idee ce se poate conexa expresionist la un tablou al lui Paul Klee *Paysage entre hiver si printemps*, unde griul – amestec de alb și negru – nu predomină, ci culorile contrastante: roșu întunecat, albastru violet și verdele putrid ca și în unele poeme ale autorului *Scânteilor galbene*”. □ Gabriela Dragnea publică prima apartență a textului *Un moment al dialogului poeziei române cu valori ale liricii contemporane*, un comentariu la recent apărura carte a lui Marin Sorescu, *Tratat de insiprație*, care găzduiește și o antologie de textele lirice străine traduse de poet.

11 iunie

• [„**Viața studentească**” nr. 23] Mircea Mihăieș recenzează cartea lui Nicolae Manolescu, *Uși abia întredeschise* (C. R., 1986) sub titlul *Alte metamorfoze*: „[...] Dacă problema criticului – Nicolae Manolescu o spune cu toată detașarea, cu toată siguranța îndelungatei experiențe, cu o nostalgică, deși fermă, conștiință a relativității – problemă estetică și morală, e una singură («a vedea clar în text și a spune clar ce vede»), dilema scriitorului, cuprinsă în mai vago sintagmă *Tot restul e literatură*, abia dacă ia act de propria-i existență. Certitudinile lui Nicolae Manolescu se mărginesc, încă, la domeniul critic. E singurul teren pe care calcă ferm. Celelalte, spațiile prozei, ale confesiunii, chiar dacă se află mult mai aproape de simbolică persoană întâi a creatorului, sunt abia tatonate. [...] Se petrece, în această carte, o foarte ciudată substituție a, cum să-i spunem, priorităților în protocolul scrisului. Eseurile urmează, în principal, două modalități practice de realizare. Fiecare ține de un grad, mai înalt sau mai scăzut, al implicării autorului. Cea dintâi dintre ele se rezolvă în

circuitul închis al lecturii și al scrisului. Cititorul-critic are în față o carte în care găsește un context și semnificații noi. Este modalitatea clasică a eseului. A doua, mult mai spectaculoasă, și care, în volumul de față, e cea mai frecventă, urmează un drum întortocheat. Subiectul eseului e premers de o introducere, care, aparent, nu are decât menirea unui artificiu de creație. De fapt, explicațiile sunt mult mai profunde. Preambulul eseurilor subliniază implicarea afectivă (existențială, morală) în subiectul pur literar. Ruptura dintre literatură și viață dispare cu totul. Sudarea desăvârșită a celor doi termeni provoacă o tensiune în care valoarea literară a confesiunii devine plus-valoare a textului. Există în acest subterfugiu și o tot mai frecventă mărturisită fugă de critică, dar și multă plăcere a scrisului. *Fragmentarium*–ul publicat la finele volumului reprezintă cea mai bună dovadă a delictului pe care prozatorul și omul-de-idee Manolescu îl comite împotriva criticului Manolescu. Profesiunea scrisului alcătuiește un comando, din ce în ce mai bine instruit, contra profesiei cititului.

12 iunie

• [„**România liberă**” 12939] Dan Grigorescu se ocupă eseistic de *Valorile artei de inspirație politică*.

• [„**România literară**”, nr. 24] În apropierea datei morții lui Eminescu, publicația ia alură comemorativă. □•Ion Oarcăsu semnează poemul *Eminesciana*: „Își arată din când în când fața,/ apoi se ascunde în propria lumină”...□•*Peste vârfuri* se intitulează eseuul lui Dinu Flămând: „Asemeni altor mari descălecători și întemeietori în limba modernă a patriei lor. Eminescu rămâne întreg doar în climatul lingvistic originar. Și e... peste vârfuri”. □•Paginile de mijloc sunt rezervate grupajului *Eminescu în orizontul unei culturi*, care conține articolul cu același titlu al Zoei Dumitrescu-Bușulenga: „Reintrat în cumințenia pământului românesc, Eminescu s-a întors îmbogățit enorm de vogațiile lui (de necuprins încă pentru noi) prin lumea valorilor universale și a articulat, în modul său atât de particular, de original, orizontul culturii noastre cu orizontul valorilor general umane. Și din sinteza atât de rară, poate încă neevaluată la prețul ei real, operată de el între viziunea tradițională și cea de vaste deschideri înspre lume, s-a dedus pentru universul spiritului românesc o valoare în a cărei *eternitate* credem”. □•Alte două scurte colaborări se referă la aceiași subiect. Prima este a clasicistului Grig.[ore] Tănăsescu (*Cine sunt zânele eminesciene ?*), care vine cu ipoteza că „zânele eminesciene ar putea fi heroidele ovidiene, precum Penelopa, Alceste, Andromaca, Evadne, Laodmia, adesea menționate de relegatele de la Tomis ca modele de fidelitate, mergând unele până la sacrificiul suprem”. □•Ștefan Badea, autorul celei de-a doua intervenții, se ocupă cu „înțeleșurile” cuvântului *pace* în poezia eminesciană: „Multe din construcțiile și expresiile în care cuvântul este angrenat sunt împrumutate, iarăși, din limbajul comun. Așa, *a da* (sau *a lăsa în pace*, *a trăi*

în pace etc. Uneori, sensul obișnuit al construcției este deturnat. E cazul lui *dormi în pace*, întrebuițată normal în *Melancolie*, chiar dacă într-un context metaforic („O dormi, o dormi în pace printre făclii o mie“), dar fără să mai fie privitoare la morți în *Somnoroase păsărele*: „Dorm și florile-n grădină – / Dormi în pace!“.

■ În zona criticii literare, Laurențiu Ulici comentează volumul de versuri al lui Florin Mugur, *Spectacol amânat*: „Ce impresionează în semantica textelor din *Spectacol amânat* este, înainte de orice, tensiunea contrariilor: de o parte apetența pentru fericire și lumină, de alta înclinația spre tanatic și întunecat. Poetul o spune de-a dreptul pe cea dintâi: „*OCUPAȚIA mea ? încerc să trag lucrurile spre fericire și soarele rămâne totuși unica băătălie ce merită a fi câștigată*“; numai că „fericirea” despre care vorbește el (în special în niște poeme-sentețe numite „un minut“, de regulă „fericit“) are ceva straniu, un semn particular, ea *curge ușor la rădăcina poemelor tale, dar numai orbul acesta tânăr o aude, el care ere timpanul fragil și vesel al unui pui de iepure*“.

□ Dan C. Mihăilescu (*Reveria istoriei*) consideră că „formula Agopian” este inconfundabilă și (trebuie mărturisit aces lucru) greu analizabilă”. Analizându-i, totuși, cărțile, D.C. Mihăilescu declară: „Cu Ștefan Agopian romanul istoric românesc își solicită imperios rediscutarea, resituarea în alte unghiuri de evedere. Dacă stelele sunt aceleași, zodia este cu totul alta”. În literatura lui Ștefan Agopian.

□ Dana Dumitriu îl evocă pe Nicolae Labiș. Articolul se intitulează *Azi sunt îndrăgostit*: „Tineretea tui Labiș, robustețea lui, instatornicia declarată cu o dezarmantă sinceritate, lipsa de pasionalitate erotică, compensată desigur de ardoarea ideilor, de avântul în sferile morale și de exultanta vegetației pădurene ce se imprimă ca pecete de mare valoare în opera lui, absența unei imagini concrete a femeii, cum remarca tot Lucian Raicu, plutirea în abstract a portretului unei eroine ce parcă se teme să se întrupeze dau strania originalitate a acestei poezii, totuși, de dragoste. Labiș a fost frustrat prin moarte de o experiență căreia îi bănuia profunzimea și de care se ferise cu limpedea intuiție a unei nestatornicii necesare, a unei grabe a vieții, în care totul trebuia consumat fără consecințe grave pentru celălalt. Avea însă imaginea unei iubiri înalte și fragile: „felină ceară, dragoste-n amurg“.

□ Mesajul poeziei lui Radu Boureanu este decriptat de Șerban Cioculescu: „Nu ne îndeamnă la aceasta și titlul noii sale culegeri de poezii, recent apărută la Cartea Românească, *Albastra umbră a tristeții?* Albastră, nu neagră, e un *distingue* personal care implică o viziune mai puțin alarmanță asupra Universului, deși, într-un rând, poetul scrie: ...*Apocalipsa vremii noastre*. Îndată apoi însă, nu excludea, în cuvântul final al aceluiași poem, să încheie cu alternativa îmbucurătoare: ...*cu fericitele, viitoarele ere*. Nu mai este nevoie să ne întrebăm ce l-a determinat pe Radu Boureanu să considere vremea noastră apocaliptică”.

■ Geo Bogza, *Trapez*: „737. Talentul ei era să descopere cel mai repede și mai sigur oala cu cea mai multă smântână; 738. Pagina a fost și e o bijuterie. Rămâne de văzut câte carate are; [...]745. Trenul își încetinise mer-

sul. O cucuoană târa un geamantan pe culoar. M-am gândit s-o ajut: – Coborâți aici ? – da, sunt azugeancă. Multă vreme nu mi-am revenit din tandra stupoare: a-zu-gean-că!” ■•Este sărbătorit/ aniversat Alexandru Balaci. □•Valentin Lipatti evidențiază, la cel sărbătorit, *Farmecul prieteniei*: „Alexandru are totodată un bun simț, un comportament disciplinat și un puternic instinct de conservare. Sunt tot atâtea însușiri care-i corijează și-i împlinesc entuziasmul, curajul, generozitatea. După o tinerețe anevoioasă, el a putut urca pe scara socială și ajunge profesor universitar, academician, viceministru al culturii și vicepreședinte al breslei scriitorilor, reprezentant al țării în diferite foruri internaționale. Își duce totdeauna misiunile la bun sfârșit. Patriotismul lui este indefectibil, energia inepuizabilă. Acest „cursus honorum” nu l-a făcut însă să-și piardă capul. A rămas, când mai are timp, asemănător prietenului de odinioară, cu deosebirea că viața lui actuală este în chip firesc alta decât pe vremea serilor de la Cașșă”. □ Dan Grigorescu explică de unde provine *Tinerețea cărturarului*: „Semnificativ, în urmă cu patru decenii, foarte tânărul cărturar își susținea doctoratul cu o teză privind figura unui poet care întemeia viziunea consolatoare a unei fraternități universale – Giovanni Pascoli. De atunci, deopotrivă profesorul și istoricul literar au transformat fiecare moment al carierei lor într-un prilej de a-și afirma din nou convingerea profund umanistă că actul de cultură e un act de conștiință menit să reveleze solidaritatea spirituală a oamenilor”. □•Nicolae Manolescu își numește cronică la monografia Antoanetei Tănăsescu (*Destin teatral-Aurel Baranga*, Colecția Masca, Eminescu, 1985) *Paradoxul Baranga*: „Vie, atractivă, spirituală, cartea Antoanetei Tănăsescu reprezintă un portret al scriitorului și o contribuție critică meritorie, pe care nu numai admiratorii lui Baranga o vor citi cu folos. □•Marin Mincu se ocupă de poezia tânără, comparând-o pe Elena Ștefoi cu Ana Blandiana: „Idiolectul” Elenei Ștefoi divulgă o structurare aspră, tăioasă, derivată din efortul de a-și constitui o altă sintaxă, diferențiată chiar în contextul promoției optzeciste, printr-o tensiune sarcastică de o duritate extremă. [...].Oricum, diferența de la debutul Anei Blandiana până la debutul Elenei Ștefoi pare incommensurabilă. Conștiința adamică a fost total înlocuită cu o acută conștiință textuală ; a culege „sângele între două fraze din ce în ce mai absurde” este un act de opțiune textualistă îndirjită, căci nu se mai poate izola realul de text. Relieful alveolar al acestui discurs visceral, în măsura în care mai trădează unci mărci ale feminității, devine dezolant prin lipsa oricărei bucurii: între textuarea cărnii și descărnarea textului șuieră un vârtej anihilator. Probabil că aceasta este unica modalitate de exorcizare a „fricii” de poem! Căci poezia a dispărut demult! Esto de văzut dacă agresivitatea discursului Elenei Ștefoi se va păstra intactă și în cărțile ei următoare” □•Micromonografia *Introducere în opera lui Zaharia Stancu* (Minerva, 1985) de Mariana Ionescu este recenzată de Costin Tuchilă: „Un bun studiu despre Zaharia Stancu, aplicat și riguros, a publicat recent Mariana Ionescu. *Introducere în opera lui Zaharia Stancu* este a treia monografie

dedicată autorului, după cele semnate de Voicu Bugariu (*Zaharia Stancu*, 1974) și Sultana Craia (*Aventura memoriei*, 1983). La aproximativ un deceniu de la moarte, opera, întinsă și cu o evoluție interesantă, a lui Stancu revine deci în atenție prin două cărți scrise cu pasiune și în același timp cu distanță. Ele nu își propun să reformuleze spectaculos opiniile sau să zdruncine imaginea axiologică asupra operei în discuție. Dacă există o noutate în această privință ea nu ține de situarea globală, ci de raportul de forte dintre poezie și proză. Despre valorile poetice, despre factura poematică a prozei lui Zaharia Stancu au vorbit toți comentatorii. Studiul Mariane Ionescu, anunțat de altfel printr-un eseu din mai vechea *Artă și aspirație* (1977), afirmă însă tranșant că „poetul a lăsat aspectul cel mai prețios al creației scriitorului”. □•Elena Tacciu descoperă valențele lirice ale poetesei Ioana Diaconescu sub titlul *Vocația poetului*: „Talentul indiscutabil al poetei, certitudine formată prin citirea cărților sale mai vechi, își spune cuvântul și acum. În această privință mă disociez de poziția apodictică a lui Laurențiu Ulici, pentru că în multe și bune poeme Ioana Diaconescu a știut să transforme *starea* în *metaforă* și nevoia de spunere în *discurs literar*. Universul său, pe lângă reflexul glacial-feminin care i-a fost reproșat prin absolutizare, mai conține expresia unui timp thanatic ascuns în lucruri și elemente. Nu neg că prefer și eu această latură a scrisului său, parabolilor și scenariilor medievale cu cavaleri și rochii de epocă, nelipsite de un anume aer narcisic”. □•Alex. Ștefănescu găsește că *Dragostea și revoluția* (Eminescu, 1986) este *Un roman captivant*: „Lumea înfățișată de scriitor are multă culoare și de aceea reușește să ni se impună, deși se află foarte aproape, din punct de vedere tematic, de tiparul altor romane despre viața de azi. Este o demonstrație convingătoare că verva artistică și curajul de a fi tu însuși salvează de la ariditate, și nu numai că salvează de la ariditate, dar face de-a dreptul captivant, chiar și un subiect pe care multă lume îl consideră sortit unei tratări convenționale”. □•Despre reportajele lui Stelian Tăbăraș (*Cumpenele*, Eminescu, 1985) scrie Sever Avram: „Discreția, o anume subtilitate a observațiilor se armonizează izbit cu tentativa sa de poetizare a realului, de propulsare a ternului spre zona chestiunilor de opțiune gravă de conștiință. Îi lipsește încă autorului energia care să poată unifica, să confere coeziune analitică *fragmentelor*. O prea mare voință de densitate epică dizolvă sau blochează la stadiul de intenții laudabile unele părți ale romanului său, scris însă cu o dexteritate, o dezinhibiție tehnică demne de remarcat”. ■•La rubrica sa, *Fragmente critice*, Eugen Simion scrie despre dispariția din această lume a lui Mircea Eliade. Titlul articolului, *Un spirit al amplitudinii*, va deveni, peste ani, titlul primei exegeze a criticului, edițiile următoare numindu-se Mircea Eliade, *Nodurile și semnele creației*: „Ce înseamnă Mircea Eliade pentru cultura română se știe, în general. Se va ști și mai mult atunci când scrierile lui vechi și noi vor fi publicate integral. Am răsfoit, de curând, eseurile de tinerețe (numai o parte cuprinse în volume) și am văzut ce mișcare extraordinară a spiritului

există în aceste pagini scrise rapid, dezordonat, de la o zi la alta. Eliade face filosofie (pentru prima oară, probabil, în cultura noastră) în articole de gazetă, așa cum vor face, câțiva ani mai târziu, Sartre, Camus. El vrea să propună un nou model pentru spiritul românesc și, în bună măsură, el însuși s-a constituit ca model: un spirit fără complexe, decis să ajungă la universalitate prin studiul *particularului*, un spirit deschis spre toate formele de spiritualitate, convins că nimic nu este întâmplător și lipsit de semnificație în univers. Aventura lui (unică în cultura noastră) începe la 9 martie 1907 pe strada Melodiei din București și se încheie la 22 aprilie, 79 de ani mai târziu, la Chicago. Un mare destin”. Eliade este „un spirit al întregului și un spirit pentru totalitate, apropiindu-se la acest punct de un model spiritual existent și în cultura noastră.[...] Iorga, Pârvan și alții merg în sensul acestui model al spiritului. [...] Sunt popoare care nu au un Ev mediu glorios, dar au o protoistorie bogată, în care așteaptă să fie dezlegate marile simboluri ale lumii. [...] El vrea să propună un nou model pentru spiritul românesc și, în bună măsură, el însuși s-a constituit în model”.

□•Al. Călinescu semnează eseu *Proiectul lui Flaubert*, privitor la aportul corespondenței autorului în realizarea romanului *Bouvard și Pécuchet* □•Mircea Mihăeș prezintă *O nouă ediție Cehov*, apărută la editura Univers (1985) în traducerea lui Ion Boldur, cu o prefață a universitarului ieșean Sorina Bălănescu.

• [„**Tribuna**”, nr. 24] În apropierea zilei de 15 iunie, Miron Scorobete și Eugen Cucerzan își unesc forțele scriind, separat, despre același subiect, Eminescu. Primul îi evocă pe *Părinții de bronz* ai poetului și, apoi, trecerea lui Eminescu prin Transilvania. Cel de-al doilea, Eugen Cucerzean, face trimitere tot la călătoria prin Transilvania a lui Eminescu, pe ruta Târgu Mureș, Sibiu, Blaj, scoțând la lumină *Semnificațiile unui popas*, mai precis șederea poetului la Balj. □•Marian Popescu privește *Teatrul ca literatură*, în spatele acestei intervenții din rubrica *Privire în actualitate* aflându-se impresii despre literatura dramatică a momentului (ilustrată prin autori precum D.R. Popescu, marin Sorescu, Teodor Mazilu, Gellu Naum, Dumitru Solomon, Romulus Guga) și finalizată prin îndemn: „În același timp, critica literaturii dramatice este datoare să reacomodeze, prin viziunea-i specifică, ideea teatrului ca literatură. Poate, și în acest fel, se va produce revirimentul dramaturgiei ca act literar în tabloul general al literaturii române de azi”. □•Horia Bădescu oferă un interviu lui Alexandru S. Petria, sub titlul des împrumutat, *Generație și creație*. Poetul este întrebat dacă „se poate vorbi de legi în Poezie”, la care răspunde, evitând capcana ori involuntara neștiință a interlocutorului: „Câți poeți atâtea universuri poetice. Câte universuri poetice, atâtea alegeți. După câte știu eu, nu avem încă un Hammurapi al imperiului poeziei” ■•La *Viața literară*, Marian Papahagi semnează cronică literară la *Tânărul Rebreanu* (Albatros, 1986), monografia lui Niculae Gheran: „Între contribuțiile documentare și biografice cele mai importante trebuie să înregistrăm și capitolele și informațiile referitoare la pasiunea lui Rebreanu pentru teatru. [...] Vasta publicistică pe teme de

dramaturgie și spectacol, cuprinzând și vederi teatrologice importante e valorificată acum de istoricul literar și propusă în chipul cel mai convingător atenției criticii”. □•Tot o carte consacrată prozatorului transilvănean recenzează și Gheorghe Glodeanu, *Liviu Rebreanu după un veac* (Dacia, 1985), un volum comemorativ ce conține evocări și coemntarii crtice, ultimele aparținând lui N. Steinhardt, N. Gheran, E. Simion, M. Muthu, E. Tudoran, L. Petrescu, I. Em. Petrescu, M. Zaciu, Ov. S. Crohmălniceanu, I. Simuț și alții. □•Victor Felea analizează volumul de versuri *Bolta glisantă* (C.R., 1986) de Anais Nersesian, „volum de inspirație matură, cu numeroase versuri pregnante și incisive care certifică, odată în plus, prezența vie și singulară în lirica noastră de azi a aunei remarcabile fizionomii poetice”. □•Ion Mureșan este prezent cu poezia *Poetul. Mărturia unui copil*. Geo Vasile oferă versiunea italiană a poemei eminesciene *Fiind băiet păduri cutreieram*. □•Un interviu cu Leonardo Sciascia, care arată că „*Sub măștile Pirandello, suntem întotdeauna noi*”, este preluat după „Tuttolibri” din 4 ianuarie, 1986.

• **[„Alba Iulia”, An III, nr. 6 (20; Editat în colaborare cu Comitetul de cultură și Educație Socialistă al județului Alba]** Suplimentul conține *Lecturi perfectibile* de Aurel Pantea (care se împarte în aprecieri definitive de genul *Elegii și ironii cuviincioase* și *Pioșenia erudită*). □•Festivalul Lucian Blaga, culege impresii și în paginile revistei „Alba Iulia”. □•Ioan-Aurel Pop semnează textul *Mircea cel Bătrân și politica culturală*: „Anvergura programului cultural stă în raport cu prestigiul și autoritatea domniei. Scrisul slavon, latin și grecesc, promovat în cancelarie, aservit la consolidarea structurilor feudale interne, a politicii de centralizare statală, axate pe conceptul de «credincioase slujbe, dar a fost și suportul raporturilor diplomatice ale voievodului în lumea central-sud est europeană”. □•Ioana Em. Petrescu scrie despre *Aron Pumnul*, de la a cărui moarte s-au împlinit 120 de ani. □•În pofida eclecticismului evident și a unor nume de „import”, consistența literar-artistică a acestui număr este de netăgăduit.

13 iunie

• **[„Contemporanul”, nr. 24]** *Perenitatea culturii* este titlul editorialului scris de Ion Dodu Bălan: „Primăvara culturală bucureșteană ca de altfel numeroase alte acțiuni din cadrul amplului Festival național «Cântarea României» ne dă tot mai puternic senzația că a sosit vremea, visată de Marx, în car oamenii încep să trăiască tot mai mult după legile frumosului. Frumosu pătrunde tot mai puternic în viața de fiecare zi în locuințe ca și la locul de muncă, în magazine, în parcuri și chiar pe unele străzi. [...] De aceea, creatorii de frumos au ieși de mult și pentru totdeauna din turnul de ivoriu pășind, individual sau în echipe, în fabrici și uzine, în școli și instituții, în căminele culturale și casele de cultură pentru a se întâlni și discuta cu cei ce beneficiază de producțiile lor artistice. [...] Se realizează, astfel, o fructuoasă implicare a învățământului,

științei și culturii în viața cetății, o infuzie de cunoștințe [...] Cititorii știu astăzi că literatura este experiență transformată în conștiință trează, complexă și responsabilă. Este o punte de trecere și de pătrundere în necunoscut, o cale de învingere a blestematei vremelnicii. De aceea omul se implică în sentimentul eternității pe care-l inspiră creația artistică, atât de sugestiv sugerat de un vers al poetului Al. A. Philippide: «M-atârn d tine poezie, ca un copil de poala mumii...». Să nu uităm că omenirea a înaintat și va înainta prin vreme, ținându-se de poalele culturii. Altfel ar fi rătăcit mul ca să-și atingă țelul. Când nu s-a ținut de le, omenirea a rătăcit în tenebre și erori grave, în acte de condamabilă neomenie și a trăit chinuit după legile urâtului. Omul de la noi, din această luminoasă epocă istorică, poate fi mândru că trăiește după legile frumosului care dau contur uman și sens istoric personalității sale”. ■•Numărul se concentrează pe subiectul literar *Eminescu-omul total al spiritualității românești*. □•Alexandru Melian scrie despre *Ursirea geniului eminescian*: „«Turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur». Acest vers cu însemnele lui de emblemă mărturisește una din opțiunile de profunzime ale lui Eminescu. Locul privilegiat pe care păstoria turmelor de aur îl ocupă nemărginirile universului sau este urmarea triplei funcționalități a visului (existențială, creativă și gnoseologică) și îndeosebi a ponderei focalizante pe care o reprezintă funcția existențială. Atunci când Argezi afirma că Eminescu nu a scris o carte, ci a suferit-o, el pecetluia într-o metaforă raportul esențial dintre creație și creatorul ei. [...] Dar viețuind sub semnul emblematic al convingerii că «Oamenii se împart în două: unii caută și nu găsesc, alții găsesc și nu-s mulțumiți» (Ms. 2258), Eminescu se află între cei urșiți veșnicei nemulțumiri. De aici și efortul lui de a găsi un alt spațiu, unul căruia el să-i fie demiurgul. Este tocmai universul imaginar al visului. Acea realitate compensativă și succedanee în care totul devine posibil sub patronajul eului creator. În această realitate își află originea funcția existențială a visului poetic, în special, și a artei, m în general. O funcție orientată bidirecțional, deși de aceeași natură: una înspre lumea căreia îi este destinată opera, alta înspre sine însuși. Finalitatea ambelor direcții este aceeași de a crea «o altă lume pe-astă lume de noroi» (*Epigonii* sau de a zămisli «acea altă lume, a geniului rod, / Căreia lumea noastră e numai un izvod»/ *Icoană și privat*”). □•I.M. Ștefan semnează un *Ex libris Eminescu*: „Cine vizitează Secția de manuscrise și carte rară a Bibliotecii Centrale Universitare poate întâlni, printre alte texte emoționante, trei valoroase piese din corespondența lui Mihai Eminescu, printre care o amplă scrisoare din 19 septembrie 1874, în care poetul se referă la preocuparea sa de a studia în arhive străine documente privind istoria românilor, subliniind, între altele că «în critica documentelor nu e permis a visa» și observând că ocupațiunea sa «totdeauna va rămâne științifică și literară». Dar o surpriză și mai mare vor fi cele două rafturi de cărți cu volume din biblioteca lui Eminescu, provenind din donația fratelui său, Matei și a lui Titu Maiorescu. Printre aceste volume, unele cu «Ex libris»-ul poetului (lucrări

despre care a scris, într-un studiu, directorul B.C.U., Ion Stoica, se află aproape exclusiv cărți de știință și de istorie. [...] Cum să nu-ți amintești de cuvintele lui I. Slavici, prietenul său: «Cel mai de căpetenie lucru pentru el era lectura. [...] Stăpânit de o neastâmpărată sete de știință, el studia mereu și nu era nicio ramură de știință omenească pe care nu ținea s-o aprofundeze. Mereu se simțea încă om neisprăvit, mereu își dădea silința de a se desăvârși...»⁴. □•Mircea T. Radu se preocupă de *Istorie și specific național românesc la Eminescu*: „Publicistica lui Eminescu *Opere vol. XI, XII, XIII* conține idei capitale, privitoare la realitatea românească, dominantă fiind grija pentru soarta poporului nostru, pentru destinul neamului românesc. Cine suntem noi, românii, încotro ne îndreptăm, care este responsabilitatea noastră față de propriul viitor, iată întrebările dominante ce le pune publicistica eminesciană. Iar răspunsul dat de Eminescu este că poporul român constituie o puternică individualitate etnică, cu suflet și fizionomie aparte, și că această etnie cu spiritualitate distinctă are menirea să-și dezvolte virtualitățile, să înflorească spre a îmbogăți valorile umanității, în luptă cu împrejurările care-i sunt adverse. Articolele eminesciene sunt o pledoarie pentru drepturile acestei individualități etnice», pentru conservarea ei. În fața tendințelor de cotropire venite din afară, «reazemul nostru nu poate fi decât în țară, în întărirea ei, în dezvoltarea aptitudinilor ei». [...] În articolele sale, Eminescu evocă trecutul românesc fără a-l idealiza, înfățișându-l cu părțile lui bune și rele, cu «timpurile de putere» și «timpurile de restriște». Elogiind pe marii conducători ai neamului românesc, Eminescu arată cum inteligența și destoinicia lor au fost puse în serviciul voinței poporului nostru de a rezista și a-și menține identitatea spre a-și împlini destinul propriu. [...] Publicistica lui Eminescu este opera unui cugetător moralist, a unui observator critic al moravurilor vremii sale. Judecățile sale morale stau în deplină concordanță cu înțelepciunea ce se degajă din folclorul tradițional românesc». ■•I se aduc elogii lui Alexandru Balaci, considerat, la împlinirea a 70 de ani, un *Prestigios ambasador al culturii românești*. □•Constantin Chirița îi trimite urările prin intermediul unei scrisori deschise: „Vă cunosc și mă cunoașteți, dar vreau să păstrez anonimatul în acest caz, preferând să mă pierd în masa sutelor și miilor de oameni cu care ați avut de-a face din zilele când v-ați luat doctoratul, cred că erați cel mai tânăr doctor din țară în vremea aceea, și până astăzi, câteva decenii, foarte, foarte bogate în evenimente de tot soiul, care pe mulți ne-au îmbătrânit și ne-au subțiat, dar car, pe dumneavoastră, deși le-ați trăit intens și plural, sau poate din cauza aceasta nu v-au despărțit nicio clipă de credințele adânci cu care v-ați împrietenit în tinerețe, nu v-au despărțit de tinerețea frenetică și sinceră căreia v-ați dăruit, de setea aprigă de cultură, de cartea cea frumoasă, de scrisul dens și de cristal, de artă și de creație, de om, de aproape, de semen. Ați crezut în tinerețe, în începuturile ei sincere și generoase, în uniformă ei de lucru, pe care n-ați lepădat-o niciodată.[...] Fiecare ne plecăm capul în această zi și vă șoptim din străfunduri: La mulți ani, dumneavoastră și familiei

dumneavoastră și vă oferim, fiecare, cea mai sinceră și mai curată decorație a lumii; lacrima de dragoste și de recunoștință“. □•Ioan Lăzărescu (*Un spirit renașcentist*): „Seduși de peste patruzeci de ani de entuziasmul și dinamismul care-i sunt specifice, nu ne-am dat seama că zilele acestea prof. Alexandru Balaci împlinește vârsta de 70 e ani, vârstă la care au ajuns de obicei marile spirite venerabile ale omenii, de-a lungul secolelor, meridianelor și paralelelor. Universitar de larg prestigiu în lumea noastră, membru corespondent al Academiei R.S.R., vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor și membru activ în numeroase Organizații internaționale, plurivalenta sa personalitate s-a afirmat viguros și eficient în domeniile cele mai proprii specialității sale, literatura umanistă, fiind, în același timp, credincios unor idealuri care aparțin deopotrivă poporului din care face parte, ca și altor popoare care au nutrit aceleași năzuințe: virtutea de a fi bun și drept, puterea de a iubi frumosul sub toate formele lui, de a difuza comorile spirituale ale neamului său, prin vorbă și scris, de a pleda, cu fierbinte elocvență, pentru pace și bună înțelegere între popoare prin intermediul culturii. [...] Umanist prin excelență, prof. Alexandru Balaci activează, de asemenea, laborios, cu rezultate deosebite – prin relații frecvente cu scriitorii din cele mai diverse țări sau prin conferințe ținute pe întreg teritoriul țării, pentru popularizarea valorilor românești și universale – în calitatea sa de vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. Cuvântul cuprinzător de un fierbinte și profund patriotism, răsună adesea în Sesiunile Organizațiilor Internaționale, al căror membru este de mai mulți ani, transmițând pretutindeni, năzuințele noastre de prietenie și bună înțelegere. Spirit ales, dornic continuu de a cunoaște și de a pune în valoare omul în tot ce are el mai de preț și durabil – virtute, trudă, gândire, har, sensibilitate – prof. Alexandru Balaci este o pildă de intelectual democrat, generos, o prezență emoționantă de o rară modestie, care cinstește atât învățământul universitar cât și breasla de calitate a scriitorilor români, continuând astfel, prin spiritul său renașcentist, recunoscut în țară și străinătate, tradiția autentică creată de marii săi înaintași“. □•Vlaicu Bârna (solemn): „La momentul aniversar de acum, care-l găsește pe sărbătorit în plină activitate creatoare, lângă meritele scriitorului și cărturarului Alexandru Balaci se cuvine a fi celebrat și acest dar de la natură al omului care a izbutit să polarizeze atâta mobil interes și atâta simpatie pentru țara și poporul său, pentru creația spirituală românească. Un adevărat ambasador al culturii“. □•Ștefan Popescu (ludic): „Parafrazându-l pe soțul Zoei, zic și eu: «N-am academician, n-am profesor universitar, am prieten, de data asta!» (de nu m-a uitat!). Alexandru Balaci, după Vasile Pârvan și atâția încă, a fost directorul Bibliotecii Române de la Roma. Misiuni culturale sumedenii, a ținut și ține conferințe, face comunicări pe toate continentele, spre strălucirea culturii noastre în lume. El, ca și alții, cumva ca și noi, prin alte părți. Așa a fost să fie. Dacă stau să mă gândesc, parcă fu ieri, (ca să-l iau pe Lixandru al meu cu trecutul scurt, ca pe dincolo de Olt). Ce mai, avea Lixandru un suflet de azimă, dulce,

duios de culce și dulce de duios! Frumoasă tinerețe a avut. Și nu numai ea i-a fost așa, încoace încă, ba și acum chiar. [...] Vrednic erai și iubitor de oameni. Piatra când o simțea sub picior, munte erai! Și, de nu ți se vor fi subțiat ori rărit avânturile, ele tot trebuie să te facă să urci, să zbori. Sigur, nu poate fi altfel, de vreme ce mi se pare că cele câte au fost să se petreacă, parcă au fost ieri. Astfel va să însemne că tânăr ai rămas și neobosit și om. Nouă, cei cu care ai simțit cotul odinioară ne-ar fi de-ajuns ca să te iubim la fel. Să ne fii sănătos și peren până hăt, departe într-un Măine luminos”. □•Radu Bagdasar prezintă volumul de eseuri al lui Radu Enescu: „O carte de mare densitate ideatică este «*Ab urbe condita*, eseuri despre valoarea omului și umanismul valorilor» de Radu Enescu, apărută la Editura Facla. Filosof de formație, producând cu parcimonie dar întotdeauna la un nivel care face onoare adevăratului om de cultură, gânditorul orădean nu-și compune eseurile sale pentru a epata sau a-și etala lecturile – altminteri vaste și esențiale –, ci pentru a înțelege mai bine și pentru a îndrepta ființa umană, lucrează asupra ei în concomitența ei înălțare și cădere în istorie. [...] Gânditori dintre cei mai importanți ai acestui secol: Heidegger, Nicolai Hartmann, Berdeaev, Emil Cioran se succed rând pe rând la bară, prinși, însă, întotdeauna în rama filosofică proprie a lui Radu Enescu, în încercarea de a circumscrie proteica și paradoxala imagine a omului contemporan, nu despicat, pe fâșii, așa cum fac științele actuale, fără a reuși nici măcar ele să-i sumeze finalmente portretul global, ci în uluitoarea lui polifonie fenomenală. Și chiar dacă nici Radu Enescu nu reușește în cele din urmă această performanță, posibilă de altfel doar într-un plan ideal, cartea lui sugerează cu finețe și grandoare o posibilă imagine a miracolului uman. Ea demonstrează, în același timp, forța mereu actuală a discursului filosofic și aderența lui contemporană la ceea ce ar trebui să fie o preocupare constantă a tuturor epocilor: omul și problemele lui”. □•La *Viața cărților*, Valeriu Cristea scrie despre *Piața cerului*, cartea Norei Iuga: „*Piața cerului* e o surpriză numai prin formula ei de carte-mixtă, cuprinzând versuri amestecate cu proză; unele rostite de o voce, altele tipărite ca atare (am numărat 59 de poezii într-un volum de 140 pagini): proza e la rândul ei amestecată: pagini de jurnal intim, autobiografic sau de creație, fragmente de scrisori, citat, amintiri, vise, evocări, descrieri, stări, senzații, reflecții, fantezii, bucați de amalgam suprarealist... *Piața cerului* («piața» cea mai vastă din câte se pot imagina), volumul cu un titlu atât de liber și deschis al Norei Iuga este de fapt o nouă călătorie în jurul propriei camere; camera este însă aici o bucătărie; o bucătărie de bloc, prozaică desigur, plină de «oale și crățiți» și din care «mătura și fârașul» nu lipsesc: «Curăț orezul», sau: «Mi-a dat supă în foc», ne comunică poeta încinsă fără jenă cu șorțul gospodinei, și în același timp *vrăjită*, capabilă de cele mai neașteptate metamorfozări; preschimbându-se rând pe rând în «salonaș munden» sau «cafenea literară» (printre obișnuiții cărora s-au numărat și poeții de mare talent, prematur dispăruți, Virgil Mazilescu și Marius Robescu – fixați de Nora Iuga în două

stop-cadre tulburătoare), în muzeu: [...] Totul se leagă în cartea în aparență atât de liber construită a Norei Iuga: arta culinară și arta, suferința «infimă» și suferința universală. Operația de cruzime gastronomică a azvârlirii racilor în apa clocotită naște un spectacol vizual extraordinar, și apoi gânduri ce merg din ce în ce mai departe: «Uneori am impresia că luxurianța imaginilor în care îmi îmbrac textul seamănă cu acea culoare a racilor fierți, în spatele căreia se ascunde o dramă derizorie. Dar există oare vreo diferență între ceea ce au simțit nervii lui Agamemnon în baie și nervii racului în timp ce fierbea?». De un prozaism ferm, de o cruzime tăioasă, poezia Norei Iuga este în același timp de o rară îndrăzneală a inspirației. Autoarea însăși e o Cenușăreasă ce reușește – explozia spațiului în vis e în acest volum deosebit de spectaculoasă – să evadeze adesea din bucătărioara în care gătește și scrie în «piața cerului», o piață a sufletelor de poeți desigur, acolo unde au loc marile baluri ale fanteziei. *Piața cerului* este o carte profundă, sinceră, curajoasă: «cine are curajul să-și pună lacrima / sub microscop», întreabă poeta care tocmai asta face în volumul ei de autoanaliză și spovedanie – răscolitor în toate sensurile”. □•C(ristian) Teodorescu este atras de romanul umoristic al lui Ionel Chiru (*Surprizele unui curios*): „Există în *Surprizele unui curios* destule lucruri cunoscute, aparținând «recuzitei» prozei umoristice, Ionel Chiru le montează însă atrăgător în romanul său luându-și distanță de clișee – prin paranteze, trimiteri la subsol, câteva savuroase, parodiind cu bonomie procedeele confrăților, la care, de altfel, face dese trimiteri, dar în primul rând traversând cu bine proba cea mai grea a genului care constă, cred nu atât în a dovedi că ai umor, cât în știința de a-l doza. Urmărind periplul anchetatorilor săi de ocazie, care sfârșesc prin a intra în conflict de competență cu cei profesioniști, Ionel Chiru realizează, sub aparența unei parodii detectiviste, un interesant roman satiric”. □•Sub titlul „*Cerul larg, fără grijă*” revista găzduiește pe ultima pagină poezii din lirica lumii, adică din URSS, Grecia, R.P. Polonă, R.D. Germană, R. P. Bulgaria, R.S.F. Iugoslavia, în traduceri de Norei Iuga, Dumitru Bălan, Romulus Vulpescu, Victoria Frâncu, Valentin Deșliu.

• [„*Cronica*”, nr. 24] Paul Balahur semnează textul comemorativ *Cel Veșnic tânăr*: ■•Noi deslușiri din materia lirică eminesciană. □•Zaharia Sângeorzan (*Momentul național*): „Gândite și trăite cu o neobișnuită intensitate, cu o patimă de iluminat, expresie directă a dragostei pentru adevăr, pentru înălțimile unei conștiințe lucide și inflexibile, ideile din publicistică reflectă, în toată splendoarea spiritului eminescian, o magnifică voință de a restitui fenomenului românesc actualitatea istoriei, ora ei de astrală interogație. Este o lecție de un desăvârșit profesionalism, o tulburătoare lecție de implicare totală în destinul unei națiuni”. □•Ioan Holban (*Constatări și rezumate*): „Punctul de vedere teoretic al autorului acestei cărți o face cumva anacronică în sensul că, așa cum arată în acest moment, *Publicistica lui Eminescu* era necesară mai cu seamă pe când nu existau încă volumele de publicistică din ediția critică; D. Vatamaniuc

nu interpretează faptele, ci le descrie, le rezumă, le consemnează, lucru ce se află acum și la îndemâna publicului larg care nu mai trebuie să afle prin intermediar ce scria Eminescu în «Albina», «Familia», «Federațiunea», «Iași» și «Timpul». Cartea lui D. Vatamaniuc este, apoi, anacronică și prin poziția pe care o adoptă autorul în legătură cu periodizarea publicisticii eminesciene; chiar în primele rânduri ale *Prefetei volumului*, istoricul literar face această precizare care poate nedumeri: «Criteriul de bază pe care ne întemeiem în periodizarea noastră îl constituie schimbările intervenite în statutul personal al poetului în cursul activității sale scriitoricești, schimbări care hotărăsc în fond orientarea și caracterul ei». [...] Dar eroarea inițială, pe care o comite D. Vatamaniuc atunci când periodizează publicistica eminesciană în funcție de schimbările produse în statutul personal al poetului declanșează și alte erori, afirmații nefondate ori exagerări. Astfel, istoricul literar consideră că Eminescu n-ar fi scris decât *Făt-Frumos din lacrimă* și *Sărmanul Dionis* dacă n-ar fi lucrat în redacția «Curierului din Iași»: «Fără această activitate – spune D. Vatamaniuc –, Eminescu s-ar fi oprit la *Făt-Frumos din lacrimă* și *Sărmanul Dionis*, singurele proze publicate atât înainte cât și după epoca gazetăriei ieșene»; cum s-ar putea dovedi acest lucru? Nu cred că narațiunile în cauză au fost scrise pentru foiletonul ziarului, cum, la fel, este greu de probat că fără această posibilă solicitare Eminescu nu le-ar fi scris. Argumentele de conjunctură, ca acesta, se cer primite – o spune D. Vatamaniuc însuși – cu rezerve. Multe lucruri se cereau, apoi, măcar adnotate, de nu discutate pe parg. [...] Dealtfel multe fraze din această carte încep cu «se poate spune», «se poate nota», «mai consemnăm» etc. În puține locuri, D. Vatamaniuc face și cuvenitele relaționări ale textului publicistic cu cel literar; legătura este văzută în dublul său aspect, nu și interpretată însă în perspectiva structurilor și a tezelor fundamentale. *Publicistica lui Eminescu* este o contribuție notabilă pentru cunoașterea conținutului publicisticii eminesciene din perioada vieneză și de la «Curierul de Iași», mai puțin relevantă însă din punctul de vedere care interesează astăzi exegeza operei eminesciene“. □•Constantin Ciopraga (*Sensuri eminesciene*): „Nota generală, sacrul erotic eminescian stă sub semnul decorativului estival, de unde, repetatele «ceruri nalte», izvoare vrăjite, «Lacul codrilor albastru», «teiul vechi și sfânt»–, toate spații configuratoare de senin. Până și trecerea răposatei din *Mortua est!* e «sunet de clopot în *orele sfinte*», ascensiune imaterială în spații stelare feerice, de aur și argint. Totuși, în memorabila elegie *O, mamă...* Eros și Thanatos dau curs tristeții definitiv: nici «teiul sfânt și dulce», nici «freamătul de frunze» altă dată alinător, nu estompează conștiința vidului iminent“. □•Virgil Cuțitaru (*Eminescu despre sine*): „Esențial romantică, această atitudine stă în seama și indestructibila certitudine că necuprinsa armonie cosmică este guvernată de legi cognoscibile ce depășesc simpla exaltare mistică. Posibilitatea minții umane de a pătrunde tainele cosmosului și misterele cosmogoniei, încrederea nestrămutată în intenționalitatea operei i-au dat lui

Eminescu sentimentul siguranței de sine și tăria de a se lua pe el drept obiect al răzvrătirii din *Rugăciunea unui dac*. [...] Intuițiile cugetării lui Eminescu, se-
 tea nepotolită a poetului îndreptată către toate sursele posibile ale înțelepciunii
 ne dezvăluie astăzi punțile pe care singur le-a așezat între enigmă și formidabi-
 la tensiune a eului pământean pentru dezvăluirea tenebrelor. «...Cu coatele
 așezate pe masă și cu capul în mâini... descifra textul obscur c-un interes deo-
 sebit... Apoi își ridică ochii și privi visând în fața cea blândă a lunii... Părea că
 deasupra mai sunt o mie de cercuri... Cine știe dacă cartea aceasta nu e semnul
 ce-i în stare de a te transpune în adâncimile sufletești, în lumile care se for-
 mează aievea așa cum le dorești, în spații iluminate de un albastru splendid,
 umed și curgător». *Sărmanul Dionis*. În toate ipostazele în care ni se înfățișea-
 ză, de la miticul mag călător în stele și până la poetul romantic, spiritul emi-
 nescian ne apare adâncit în cărți impunătoare, din umbra cărora contemplă,
 deopotrivă, splendorile lumii și deșertul marasmului cazuistic. Calea dintre
 mizerabil și sublim este parcursă sub împovărătorea dramă a așteptării, cugetă-
 torul știind că germenul forței și izbăvirea vin numai *după* această magnifică
 străbateră a drumului către lumină”. □•George Popa (*Marea, simbol al pre-
 zentului etern*) și □•Victor Macarie (*Eminescu și monumentele naturii*): „În
Mai am un singur dor are loc prin urmare transformarea în prezent etern a vie-
 ții scoasă din circuitul ontologic al timpului ireversibil. Numeroasele mișcări
 ale naturii și ale muzicii din cele patru variante ale poemului exersează neînce-
 tat un timp trăit, experimentat, dar mereu în cercuri concentrice, în tot atâtea
 mișcări orbitale câte amintiri reveni-vor să troienească solitudinea eternă a
 morții. Marea constituie elementul principal în plăsmuirea și exersarea tempo-
 ralității pomului.“. □•Cristina Zaharia, anul III (student-filolog la Universita-
 tea București), primește premiul revistei „Cronica”, acesta constând în
 publicarea comunicării *Spațiu poetic la Mihai Eminescu și Nichita Stănescu*,
 susținute în cadrul Colocviului științific studentesc „Mihai Eminescu, ediția a
 XII-a, Iași: „Spațiul proiectat și de Eminescu și de Nichita Stănescu este un
 spațiu închis, matrice și receptacul totodată. Ni se propune spre descifrare acea
 spațialitate invocată de upanișade după care toate entitățile se nasc din spațiu și
 se reîntorc în el, căci acesta este mai marele lor și supremul lor refugiu”. □•D.
 Petrovanu comentează *O traducere eminesciană necunoscută*, care nu aparține
 arealului literaturii ci altor preocupări eminesciene: „Mergând pe firul acestei
 constatări generale – de toată lumea admise – ajunge,m la concluzia că orice
 rând scris de Eminescu e un «document» care luminează uneori critica sau
 exegeza operei, aproape totdeauna o frântură din viața poetului. Acestea sunt
 gândurile cu care prezentăm aici o traducere eminesciană de mică întindere, al
 cărei adevărat preț nu este conținutul, ci faptul că mai procură încă un punct
 sigur pentru curba de interpolare a preocupărilor poetului în «perioada ieșea-
 nă». Tălmăcirea este, într-o clasificare de care am vorbit în altă parte (Preprint
 din octombrie 1985), de *Treapta a V-a* (adică: „Numele autorului originalului

nu figurează nicăieri în manuscrisele eminesciene sau în publicistica sa, și nici titlul nu este indicat“, situație în care numai împletirea filologiei de text cu exegeza îți permite găsirea spațiului limitat în care trebuie căutat autorul originalului). [...] Eminescologul cu minte odihnită va fi tentat, poate, să înmănuncheze după un plan aerisit (și frumos) preocupările disparate de lingvistică și gramatică ale lui Eminescu. El va constata poate (ca și mine) că (pentru moment?) comunicația între compartimentele disparate e departe de a se impune evidenței – ca în cazul traducerilor sau *excerptelor* din domeniul *economiei politice, dreptului filozofiei* sau chiar *fiziografiei*. Și se va mira (poate). Dar eu? De când încerc a fi eminescolog, am ajuns treptat – sau chiar în salturi – să nu mă mai mire nimic. Iar când nu mă pot convinge că niște puncte se unesc așa și nu altfel, încalec pe scuza-panaceu: *Feci quod potui, faciant meliora potentes!*“ □ Pe ultima pagină, Ștefan Avădanei semnează articolul *Eminescu în context universal*. Sorin Antohi prezintă *O revistă de românistică* la Montpellier: □ Șt. Alexandru, pseudonim pe care nu l-am mai întâlnit în paginile revistei, prezintă revista americană „The Unicorn” („Inorogul”) în care i se aduc elogii lui Ștefan Avădanei, fost visiting profesor la Cleveland și despre care se spune că „Dr. Avădanei își trece în revistă experiențele sale în Satele Unite – acea inconfundabilă combinație românească de farmec și inteligență pe care am ajuns să o recunoaștem ca pe «esențialul Ștefan...»”: „Pentru a fi receptat cum se cuvine și pentru a se integra deplin în contextul culturii universale, Eminescu are nevoie de o pregătire critică în spațiile respective – istorii literare, monografii, analize critice prin care cititorii altor meridiane să se familiarizeze cu ideea unui mare poet; cititorii celor cinci continente trebuie pregătiți și apoi convinși că este vorba de Eminescu și nu de vreun Byron, Musset sau Leopardi al Balcanilor. Odată convinși de originalitatea geniului său, oameni de cultură din alte colțuri ale lumii vor simți nevoia unei confruntări direct cu opera lui, sau până atunci, vor începe să vadă dincolo de traduceri, în și prin dificultățile lor, sau dincolo de veleitare comparații, în și prin ambițiile lor”.

• [„Flacăra”, nr. 24] Secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură*, conține un interviu luat de Radu G. Țeposu lui George Macovescu, despre gazetăria și activitatea, ulterioară, de diplomat a acestuia. De aici reținem un portret făcut lui Gheorghe Dinu, poetul avangardist Stephan Roll: „– În acei ani de demult, pe care îi evocați acum, s-a încheșat și marea dumneavoastră prietenie cu Gheorghe Dinu. Știu că i-ați publicat multe inedite, că ați făcut confesiuni despre el. M-ar interesa să aflu cum era acest scriitor dincolo de lumea literară. – A fost unul dintre pușinii oameni care mi-au luminat și înfrumusețat viața. Ce bogăție e să ai un asemenea prieten! Bun și generos; discret și timid – da, Gheorghe Dinu, zgomotosul și «agresivul» Ghiță era, în fond, discret și timid; modest și tolerant; fin cunoscător al artei moderne și mare iubitor al autenticei arte populare, – arcul pasiunilor sale artistice se întindea de la Brân-

cuși și Picasso la Maria Tănase și la olarii de la Horezu, de la Arghezi și Breton la cântecele populare culese de prietenul lui, Hary Brauner – ; fire veselă, comunicativă, gata să-ți spună cel mai dur adevăr cu zâmbetul pe buze sau acompaniat de un calambur; gata să petreacă o noapte întregă lângă un prieten și lângă un vin bun, dar și să împrăștie manifeste ilegale în plin regim fascist; gata să se bată cu fasciștii pe străzile bucureștene sau pe «baricada din călimară». Era un poet autentic, un demn reprezentant al avangardei din România. Pentru el, poezia era «cicatricea care rămâne mereu aprinsă, semafor al eternității care u dă cale liberă decât liniștei înnebunite, pentru deraierile ei în azur». Pentru Gheorghe Dinu, «revoluția are totdeauna un aer de poezie, fiindcă poezia st revoluție». De aceea, «merită, timpul nostru o poezie cu furnale înalte, arzând ziua și noaptea». Ce gheizere de spirit țâșneau din Gheorghe Dinu! Dacă aș fi însemnat toate vorbele de duh, toate calambururile auzit de la prietenul meu, aș fi întocmit o carte rară. Dar, m n-am făcut-o. În relațiile noastre nu încăpeau asemenea preocupări. Viața gălgăia în noi cu toate frumusețile ei, chiar atunci când aparențele erau întunecate“. □•I. M. Ștefan este cu gândul la dimensiunile spiritului eminescian: „Îl preocupau și matematica și fizica, și mecanica și spectroscopia, și anatomia și chimia, și astronomia și meteorologia și palentologia, și botanica și zoologia și zootehnia, și sociologia și psihologia și statistica. Îl pasionau magnetismul și electricitatea, evoluția astrilor și sistemelor planetare, principiul al doilea al termodinamicii și principiul entropiei, echivalentul mecanic al căldurii (de fapt caloriei), teoria cinetică a gazelor, transformarea unor forme de energie una într-alta, comportarea substanțelor la zero absolut, mecanismul fotosintezei, relația plantă-animal, implicațiile psihice ale cercetărilor de craniologie, esența geniului și genialității etc. Iată de ce în *marea majoritate* a caietelor manuscrite eminesciene – acest *vis încremenit* cum atât de frumos le numește tot C. Noica – se găsesc însemnări științifice, în «caietele fiziografice (2 267 și 2 270) fiind chiar predominante“. ■•*Despre stele, concret și eroare*, scrie Romul Munteanu: „Nicolae Oancea face parte din categoria *poetilor blânzi*, măsurați, m capabili să-și calculeze îndrăzneala artistică fie chiar și cu *palma*. Dincolo de această *hazardare limitată* se situează o imensă *tăcere*. Volumul său de *Poeme* (Eminescu 1985) pune în lumină un anumit tip de *poezie reflexivă* cu o discretă coloratură afectivă. Ca și alți scriitori, instalați în acest spațiu literar, Nicolae Oancea nu se *împiedică* de elemente referențiale concrete. Poetul timorat în fața existenței evită să numească lucrurile individuale. Numirea *fixează*, iar universul imaginat de autor se compune din elemente ce se găsesc într-o veșnică schimbare“. □•*Vitrina cărților* este semnată de Tania Radu, care consemnează *Viața culturală „la zi“*, adică diverse apariții editoriale recente, de la Eugen Uricaru (*Stăpânirea de sine*, C.R., 1986), Sonia Larian (*Bietele corpuri*, C.R., 1986), Maiorescu, *Jurnal* (Minerva, 1986, îngrijit de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon), la *Emil Botta interpretat de ...* (apărut prin grija Doinei Uricariu și a

lui Paul Drogeanu), *Istoria literaturii polone* (Univers, 1986) a lui Stan Velea, toate prezentat în maximum 10 rânduri.

• [„**Orizont**”, nr. 24] La cronică literară, Cornel Ungureanu își intitulează prezentarea la Constantin Chiriță, *Romantica. Prima carte: Cea mai frumoasă poveste de dragoste* (C. R., 1986), *Alți cavaleri, alți ani de ucenicie*: „Totul e făcut în cartea lui Constantin Chiriță să înfrângă cele mai teribile recorduri ale curiozității publice: și titlul (*Ca mai frumoasă poveste de dragoste*, așa se intitulează acest volum: prima carte din numeroasele – bănuim – cărți numite *romantica*) și dedicația și, mai ales, personajul principal, cumulard al tuturor calităților posibile. [...] De la *Cireșarii la Pasiuni*, și de la *Oțelul la Livada* nu altfel arătau preferații naratorului: elevii (unii), ingineri (alții), în faze de tranziție studenți sau muncitori extraordinari, înzestrați cu calități capabile să umilească orice neșansă. Dar, să fim bine înțeleși: nu numai calitățile fizice, nu numai forța și vigoarea, ci și înțelepciunea: pe de o parte, felul de a folosi această forță ieșită din comun, pe de alta, «șlefuirea» ei, modelarea ei. [...] În cronică pe care o consacră cărții, Valeriu Cristea observa, pe bună dreptate: *Constantin Chiriță este cel mai etic dintre prozatorii noștri de azi, în sensul că el, ca scriitor, nu are ochi decât pentru bine. Așa cum alții nu au ochi decât pentru rău*. Și nuanțează criticul: *Desigur, exclusivismul nu e bun, dar din moment ce există unul, nu strică să-l avem și pe cel contrar*. [...] Nouă, în ultimul roman al lui Constantin Chiriță, e tentația *jurnalului*. [...] Surpriza, pentru fidelul cititor al lui Constantin Chiriță, nu este enciclopedismul eroilor, *știința* lor, perceperea de a folosi modelul cultural, surpriza e d a-l descoperi pe autor angajat în reevaluarea unui timp al culturii. În aceeași excelentă analiză, Valeriu Cristea sublinia *atmosfera* cărții. [...] Feți-Frumoșii lui Constantin Chiriță galopează într-o lume în care, iată, ei nu pot fi de nimic umiliți, în care ei sunt așteptați la colț de toate fericirile posibile”. □•Lucian Alexiu, celălalt cronicar al numărului îl vede pe *Orfeu* întrupat în Ioanid Romanescu. Comentariile sunt la *A doua zi*, (Albatros, 1986, colecția *Cele mai frumoase poezii*), cuvânt înainte de Laurențiu Ulici: „Ușor de distins prin sugestia unui mod abrupt-temperamental de a se manifesta al autorului, prea iubitoare, în același timp, de pitoresc lingvistic și gesturi tranșante pentru a nu fi elaborată, poezia lui Ioanid Romanescu nu a întârziat să își impună prezența. O juvenilă înfruntare a convențiilor avea să aducă de partea ei simpatia cititorilor, nu o singură dată și pe aceea a criticilor, a istoricilor literari. [...] Consecința imediată și – deocamdată – singura importantă a acestei stări sa poeziei lui Ioanid Romanescu ține de schimbarea spațiului de elecție al lirismului, de adoptarea unei mitologii livrești ce sistematizează un *summum* de semne ale literaturii romantice. Atât numai că între *Orfeu*, poetul și recentul său panegirist se află, dacă nu ne înșelăm noi, dacă nu se înșeală cumva liricul Ioanid Romanescu, locurile comune ale literaturii pe care fostul iconoclast pare din ce în ce mai puțin pregătott să le ignore. Nu e, acesta, un reproș. Nici, numai, o constatare”. □•Cu

un „portret” Șerban Foarță vine Florin Berindeanu: Poeticii generale a lui Șerban Foarță: se potrivesc de minune cuvintele unui mare poet, René Char, care, într-un eseu din *Partage formel*, spune că pentru o astfel de poezie, realul trebuie mereu corectat de imaginația care-i redă firescul definitiv. Ceea ce înseamnă, deci, că realul își așteaptă continuu plenitudinea în creație. Survolând spațiul poeziei lui Șerban Foarță, notăm trecerea treptată de la o excesivitate a deschiderii spre imaginativul verbal, la o repliere spre închistare și hermetism, păstrând tonalitatea proprie. [...] Străbătând textele poetice ale lui Șerban Foarță, senzația e că ne aflăm în fața unei oglinzi care multiplică la nesfârșit nenumăratele chipuri ale aceluiași autor *Mallarméan*, dar și cu o motivație diferită, Foarță scris sub obsesia, mărturisită, a colii albe care să-i tăinuie ubicuitatea spiritului. Deci, de s-ar putea: «petrece-ne-vom zilele-n oglinda / cu apen care soare nu colindă / și-aducerile-aminte nu au loc...». A-ți aminti vrea neapărat să zică a scrie. Șerban Foarță își consumă existența transcriind”.

▣•Adriana Neumann traduce din Gabriel Garcia Marquez povestirea *Zeița încoronată*.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 24] Apare un nou episod din *Procesul de la Brașov în perspectiva împlinirii idealului comunist*: „Exemplul luptătorilor comuniști și antifasciști condamnați la Brașov, Craiova, Iași, Chișinău a stimulat lupta Partidului Comunist Român pentru realizarea frontului unic muncitoresc, pentru dezvoltarea colaborării cu forțele democratice și patriotice pe terenul luptei antifasciste și antihitleriste, pentru apărarea dreptului la liberă existență a poporului român. Constituirea, în 1943, a Frontului patriotic antihitlerist, iar apoi a Frontului Unic Muncitoresc (aprilie 1944) și a Blocului național-democrat (iunie 1944) reprezintă încununări ale politicii promovate de P.C.R. care au deschis calea eliberării țării de sub dominația fascistă și transformării revoluționare a societății românești. Din perspectiva acestor epocale realizări ale poporului român sub conducerea partidului său comunist, evenimentele de la Brașov din primăvara anului 1936 ne apar ca o verigă importantă a procesului revoluționar unic și ascendent care a propulsat societatea românească pe căi noi de evoluție, conforme aspirațiilor și așteptărilor maselor muncitoare“.

▣•Eugen Barbu face *La judecata de apoi a poezilor* pasul de la Cezar la Mircea Ivănescu, subtitlul fiind *Calofili și livrești*: „E drept că poetul Mircea Ivănescu îl ucisese pe Mopete și-i făcuse chiar funeralii, eroul său liric fiind condus la locul de veci de meditaționiști într-o seară cu lumânări și noi chiar subliniam că orice insistență de a-și reînvia eroul ar fi fost o eroare, numai că... *Poesii nouă*, cu un titlu cam vetust, face să crească bănuiala noastră că o creangă lirică s-a uscat, undeva. Primejdia era vădită încă de la apariția *Poemului* și a *Altor poeme*. Profesionist al melancoliei, cum îl taxam acum zece ani, se transformase încă de pe atunci într-un eseist liric, mai degrabă într-un comentator al unor impresii de lectură de la Plotin la Dostoevski, numai că *stările* de-acum nu mai mi se par autentice, ele sunt construite

și țesătura se vede. Din toate a rămas un plictis dulce, ambalat în hârtie cerată de culori stinse, discrete, o noblețe care nu scapă cititorului atent. [...] Să ne oprim aici sperând că Mircea Ivănescu se va reîmprieteni cu Mope-te...“.

□•Mici țepi de ...trandafiri în *Săptămâna pe scurt*, sub semnătura Observator: „Ioan Buduca inovator al limbii: «condiția raducosașiană a naratorului», «o enigmă a mateinității». Cu această ocazie mai aflăm care este *definiția prostiei*: «Prostia nu a fost încă definită altfel decât ca o lipsă de moment sau de durată, a inteligenței. E definită, deci, în sistemul de referință al altui concept. O autentică (și ironic utopică) definire conceptuală a prostiei ar necesita, sugerează Al. George, postularea posibilității ca prostia să fie regândită ca un plin, iar nu ca un gol, ca o prezentă, iar nu ca o absență, ca un ce în sine substanțial, iar nu ca ceva definitibil, prin altceva. Imposibilitatea unei astfel de definiri a... conceptului de prostie îl face de două ori mai fascinant decât părea a fi simplul ei fenomen. Ne îngăduim să propunem, ca examen de admitere în Clubul inteligenței, chiar această teoremă (deocamdată) de imposibilitate: o definiție acceptabilă a prostiei în sine, ca fenomen independent de inteligență». În sfârșit, ne-am liniștit: cestiunea prostiei a fost definitiv elucidată! [...] • *Nicolae Jiplea despre Marin Sorescu*, pe care îl consideră «un spărgător de norme literare»; «Grupajul de portrete (din volumul *Ușor cu pianul pe scări* – n.n.) deși bogat și compus uneori din simple creionări ocazionale e foarte caracteristic pentru autor și lasă impresii excelente. Ai îndată sentimentul că te afli în fața unei personalități neobișnuite, de-o puternică originalitate. [...] În acest fel, Sorescu nu a făcut decât să intre în matca unei tradiții strălucite a publicisticii critico-literare românești, conștient de altminteri, că posedă suficiente resurse pentru a se face auzit și remarcat printre alte strădanii similare. Am putea spune că Marin Sorescu se situează mai degrabă lângă experiența Arghezi decât lângă modalitatea unui Pillat sau a altor români care s-au ilustrat în critica ori în publicistica literară. [...] Vorbește, deci, din interiorul lucrurilor, dintr-o intimitate cu obiectul, fapt esențial într-o asemenea întreprindere. Aerul său detașat și sceptic ori amuzat și ironic ține de o filozofie personală și nu exclude familiarizarea cu obiectul, după cum nu exclude nici entuziasmul sincer de care se lasă uneori antrenat“.

□•Despre *Carențele unei reviste de cultură*, scrie mărunț și înghesuit, N. Mihăescu. Referindu-se inițial, la faptul că unele publicații nu pot ține pasul cu evenimentele fiindcă nu apar la timpul sorocit, autorul face o necruțătoare analiză a tuturor textelor din RITL vânând o sumedenie de interpretări gramaticale sau erori tipografice, din categoria „gramaticii certant“. Ca răspuns, textul ilustrează „strategia” redacțională, aplicată celor trecuți pe „lista neagră” a revistei: Există câteva publicații ca, bunăoară, «Secolul 20», « Caietele critice» ale «Vieții românești» precum și «Revista de istorie și teorie literară», a căror dată de apariție depășește cu mult termenul fixat inițial. Astfel, numărul 3 al ul-septembrie 1985 – a apărut abia zilele acestea. Cu ce cuprins? Ca de obicei, în față, adică, de acele texte care să

ateste participarea la importantele evenimente ale tumultuoasei vieți spirituale românești din răstimpul cât publicația a vegetat, ceea ce denotă că se complace într-un cerc vicios: nu apare la timp și, ca atare, nu dezbate problemele impuse de evoluția evenimentelor și nu dezbate aceste probleme, fiindcă nu apare la timp... Simplu, nu? Și, totuși, nu este chiar atât de simplu, deoarece respectivul – să-i spunem așa-nunit «periodic», deși nu corespunde întrutotul sensului acestui termen – are o tradiție prestigioasă care nu trebuie umbrită de actuala sa conducere. Creată și, totodată, orientată mulți ani de geniul criticului literar G. Călinescu, Revista... și-a făurit un profil moral-spiritual de întâia mărime. Trecutul său dovedește aceasta cu prisosință, fiind ancorat în problematica esențială a culturii naționale, cu tot ce-i alcătuiește acesteia perenitatea statutului său fundamental. Dezacordul actual al publicației cu acest trecut luminos se manifestă, între alte neajunsuri de conținut și de expresie, prin atemporalitatea preocupărilor sale. [...] Pornim relatarea faptelor de la notă apărută în întârziatul număr 3 al Revistei... notă pe deplin caracteristică mentalității ce călăuzește «colegiul editorial» – cum îi place să se intituleze – în frunte cu directorul, distinsa profesoară de literatură Zoe Dumitrescu-Bușulenga și redactorul-șef Nicolae Florescu. Nota în chestiune se referă – veți vedea și în ce termeni! – la unele formulări greșite pe care le-am extras din publicația amintită pentru a le comenta în *cronica limbii românești din Săptămâna*. □•Aceeși idei se fac tot atât de bine observate în intervenția lui Corneliu Vadim Tudor, „*Din nou despre o Istorie a poeziei românești*”: „În urmă cu aproape un an am publicat în revista noastră o analiză în șapte episoade a cărții *Istoria poeziei românești volumele (I și II)* de Mircea Scarlat. A fost limpede pentru foarte mulți iubitori de poezie românească adevărul că lucrarea în cauză e un eșec regretabil (cum s-a intitulat serialul) și aceasta a reieșit și din numeroasele scrisori și telefoane primite la redacție. Autorul n-a înțeles însă nimic din *toate acestea*, și, mânat de orgoliu, a ținut cu orice preț să aibă el ultimul cuvânt, expediind la redacție o violentă contestație pe care, normal, revista a publicat-o. A urmat o punere la punct semnată de Eugen Barbu, care i-a repetat câteva dintre greșelile capitale din cuprinsul cărții. Dar, se vede treaba că nici cele mai clare evidențe nu-l pot convinge pe M.S. să aibă și spirit autocritic, astfel încât a așteptat prilejul să se mai răfuiască o dată cu cei care i-au contestat lucrarea. Și prilejul s-a ivit, săptămâna trecută, în paginile unei publicații. În coloanele unui interviu pe care i l-a luat un anume Dorin Măran, Scarlat inatacabilul plătește niște polițe lui Eugen Barbu. Victor Atanasiu, subsemnatului și celorlalți și care au căzut în păcatul de a nu se extazia în fața operei sale: «De aceea sunt uitați destul de greu oameni fără operă dar cu venin, precum Alexandru Grama, Sorin Toma și... dar mai bine să mă opresc aici». După cum se știe, canonicul Grama l-a negat pe Eminescu, iar Toma l-a negat pe Arghezi, așa că Scarlat se crede el însuși nedreptățit, aidoma marilor scriitori, în familia spirituală a cărora se introduce fraudulos cu de la sine putere. Și, conchide criticul: «Faptul că avem și

două-trei uscături arată că suntem deja o pădure viguroasă, cu evoluție normală, iar nu o seră ce trebuie îngrijită de alții». Într-o casetă alăturată, sub titlul *L-au contestat*, aflăm cine ar fi acele «două-trei uscături»: Laurențiu Ulici, Eugen Barbu, Victor Atanasiu, Corneliu Vadim Tudor, Alex Ștefănescu, N. Mihaescu, Al. Piru ș.a. Mai aflăm și cine l-a comentat favorabil: Dinu Flămând, Ioan Buduca, Radu G. Țeposu, Ion Bogdan Lefter, Ileana Corbea, Ecaterina Vaum, Tania Radu, Cristian Moraru, Mircea Iorgulescu, Nicolae Manolescu, G. Dimisianu, Marin Sorescu ș.a. E treaba lui Mircea Scarlat, firește, să fie preocupat de laudele coechipierilor săi Buduca și Țeposu, și să dea la spate opiniile critice formulate de profesorii Al. Piru, N. Mihaescu și Paul Cornea (pe acesta din urmă îl trece abuziv în lista aceluia care l-ar fi laudat păstrând o tăcere totală în privința rezervelor serioase pe care le-a formulat cândva distinsul universitar). De asemenea, e problema lui de morală să-l critice violent pe Marin Preda, în 1975, cu prilejul apariției romanului *Delirul*, iar după ceva mai mult de un deceniu să troneze în prezidiu în satul natal al scriitorului, Siliștea Nouă, cu ocazia recentului concurs interjudețean de proză scurtă «Marin Preda» – ediția a III-a. Ne întrebăm însă: ce anume a provocat reacția de ultimă oră a lui M.S.? Poate un premiu pe care l-a primit între timp cel de-al doilea volum? Dar premii au mai luat, cu duiumul și Mircea Cărtărescu, și Traian T. Coșovei, și Ileana Mălăncioiu, și Marin Sorescu, și Octavian Paler și alți combatanți, numai că asta nu i-a împiedicat să fie de un ridicol perfect. Pentru uzul membrilor juriului, vom aminti numai câteva dintre erorile de fond ale pomenitului volum, ca să știe și ei, în sfârșit, pe cine au premiat“.

14 iunie

• [„**Luceafărul**”, nr. 24] Dan Zamfirescu semnează articolul *Un ctitor al măreției românești în istoria universală* Autorul se exprimă atât în calitate de specialist în literatura veche (slavonă), de polemist, cât și de apărător al deciziilor luate de partid în privința istoriografiei medieviste: „Recenta hotărâre a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. de a fi aniversat, la 600 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești [a domnitorului] Mircea cel Mare, a avut darul să irite pe «marele istoric» pe unde scurte, d-l. Niky Munteanu, care, cu umorul-i specific, de acolo de unde se iau în zeflemea toate încercările poporului nostru de a dobândi o conștiință clară și întemeiată a locului său în lumea în care trăim, s-a ridicat și împotriva «noii» denumiri dată celui cunoscut – zice-se – în mod tradițional sub numele cel «adevărat» de Mircea cel Bătrân”. ■•Trei texte de pe prima pagină amintesc că ne aflăm în preajma datei de 15 iunie și că s-au împlinit 120 de ani de când Eminescu a încetat din viață. □•Referindu-se la semnificațiile cifrei șase din biografia eminesciană, Ioan Alexandru îi dedică o tabletă comemorativă: „În acest an are loc debutul, la «Familia» lui Iosif vulcan. Paradisul copilăriei i-a abrupt sfârșit cu acest an în viața viitorului poet: începe suferința să-i cernă de timpuriu zilele ce-și vor

lumina puterile miraculoase” □•Dumitru Udrea este prezent cu versurile intitulate *Luceafărul*. □•Vasile Vetîșanu scrie despre *Eminescu de ieri și de azi*: „Viitorul trecutului a fost asigurat de Eminescu pentru că a crezut în el, după cum stăpânitorul de drept al trecutului ce se va naște din viitor va fi tot el, căci ne amintise încă din veacuri trecute, că *Viitorul și trecutul/ Sunt a filei două fețe./ Vede-n capăt începutul,/ Cine știe să le-nvețe*”. ■•Și alte articole sunt în legătură cu momentul Eminescu. □•Gheorghe Suci (*Drumul lui Făt-Frumos*): „N-am enumerat decât câteva din accepțiile pe care le primește în contextul operei eminesciene cuvântul *dor*. Acest cuvânt pe care filologii, oricum ar suci-o, oricum ar învârti-o nu pot să-l *tragă* din niciun alt idiom înconjurător. Fără tăgadă, dorul românesc și dorul eminescian este de sorginte veche și în plasmăle lui regăsim deplină noblețe a sufletului nostru. Dorul este un cuvânt tutelar al limbii noastre, iar Eminescu, mai presus ca nimeni altul, i-a mlădiat toate înțeleșurile, i-a restituit toate tainele. [...] Dorul lui Eminescu este dorul nostru românesc, peren, molatec ca o mireasmă de floare, tare ca o scăpărare de cremene”. □•N. Georgescu (*Mai am un singur dor*): „Complexul numit Eminescu este ca o masă de foc pe care trebuie să punem din când în când mâna pentru a ne umple de energie. Trebuie să ne electrocutăm prin atingerea cu el. Altfel, atingându-l fără prietenie, ne refuză el însuși înainte de a ni-l refuza noi înșine. Decât să te apropii de Eminescu impur, cu îndoieli, incertitudini, intenții de a-l verifica ori cântări – mai bine să-i cauți mormântul în altă parte”. □•Artur Silvestri (*Modelul jurnalisticii eminesciene*): „Prototipul acestui gazetar absolut este, la români, și probabil că așa va rămâne încă multă vreme de acum înainte, Mihai Eminescu, a cărui gazetărie, mai ales de la «Timpul», înglobează toate aceste trăsături, alături de un talent literar cu realitate axiologică universală, căci jurnalistul cel mai de seamă e la români și scriitorul național”. □•I.Dodu Bălan îi face un portret literar lui Alexandru Balaci, la 70 de ani: „Copleșitoare tinerețe a spiritului său vioi și dinamic, colegialitatea neumbrită de vreo rigiditate sau acreală a senectuții, setea nepotolită de cunoaștere a noțiunilor din toate domeniile, puterea de muncă prin multiple planuri, sentimental acut al solidarității de breaslă, prezența activă în viața cetății, delicatețea sufletească și înfățișarea plăcută, de student întârziat, îl fac pe profesorul și scriitorul septuagenar Alexandru Balaci un om fără vârstă, sau, în orice caz, un om de vârsta eternei tinereți”. □•M. Ungheanu ajunge la al XV-lea episod în cronică literară la Eminescu, *Opere*, vol. XIII, în care face o paralelă între preocupările lui Grigore H. Gandrea și Eminescu, ajungând la concluzia că „Granda și Eminescu sunt înfrățiți în biografia lor intelectuală și politică, mai mult decât s-ar crede”. În plus, M. Ungheanu arată: „Începuturile biografiei lui Gr. H. Grandea nu interesează decât pentru faptul că prin ele poetul și gazetarul se considera un fiu al veacului, al revoluțiilor europene, tatăl său Haralamb fiind fiul lui Byron cu o aromâncă. Este posibil ca Grandea să-și fi construit o biografie pe măsura năzuințelor lui de la maturitate, dar ori-

ginea rămânea plauzibilă. Revoluționarii, printre care a luptat pentru eliberarea Greciei Byron, erau aromâni, rolul lor în revoluția greacă de la 1821 fiind dintre cele mai importante, Byron a murit de altfel în casa aromânească a familiei Capsali și aceștia stabiliți mai târziu la București”. □•Despre monografia Nataliei Stancu, consacrată dramaturgului Horia Lovinescu, scrie Valentin F. Mihaescu. □•O altă recenzie poartă semnătura lui Costin Tuchilă, care scrie la Arcadie Donos, *Cetățile de rouă* (Albatros, 1985): „Multe din poeziile lui Arcadie Donos sunt notații uneori sumare, *puneri în pagină* a sentimentului, fără ocolișuri. Ele au prospețime, chiar dacă miza estetică nu bate prea departe. Alteori, subiectivitatea, intimismul lasă treptat locul suflului poematice ample, de la rememorare din *Morse 1945*, lipsită de patetism dar conținând dramatism în fiecare contur, în fiecare observație, în afirmarea supremației privirii (Planam peste fulgere mute – / Eram numai privire), la vibrația patriotică din câteva texte. Dincolo de aceste neîmpliniri, *Cetățile de rouă* afirmă un poet”. □•Lucian Chișu, aduce reproșuri cărții lui Lucian Vasiliu, *Să alergăm împreună* (Junimea, 1985): „Irizările suprarealiste ale micro-romanului lui Lucian Vasiliu ar fi prezentat un interes mai mare dacă realizarea stilistică ar fi fost notabilă. Ea, nereușind să treacă de faza exercițiului, subminează un subiect – e cazul să o spunem – destul de fad prin el însuși, oferindu-i autorului satisfacția unei editări, dar nu și proba că literatura sa ar merita vreun interes”. Împotriva acestor afirmații, cartea a fost premiată. □•Alexandru Condeescu participă la realizarea numărului cu partea a II-a la volumul colectiv de debuturi *Univers bănățean*, (Facla, 1985): „Ceea ce este interesant la acest volum colectiv de proze scurte deosebindu-l de celelalte cum am văzut în comentariul precedent, este că aerul *temei* comune – orizontul satului bănățean transcris prin grila copilăriei și a memoriei scriitorilor – priește autorilor lui, îndeosebi ultimilor doi, mai puțin dotați pentru dimensiunea oniric-simbolică a ordinii lucrurilor și mai apropiați de modalitățile realismului tradițional, deși un anume fantastic de sorginte folclorică nu lipsește nici aici. De fapt, scrierile celor trei se completează cumva, iar universul acesta rural pe care fiecare îl abordează din unghi personal și cu mijloace proprii devine mai larg, nuanțându-se și reverberându-se ca o melodie cântată în canon”. □•În serialul cu titlul *Angajare hamletiană*, Marin Mincu psihanalizează poemele lui Cezar Ivănescu (ciclul *Baad*, un „volumone” de 500 de pagini. □•Despre semnele prozei lui Vasile Rebreanu scrie clujeanul Mircea Popa: „Partea de rezistență a operei lui Vasile Rebreanu trebuie căutată în altă parte. Filonul cel mai substanțial este cel al fantasticului. În acest domeniu, scriitorul aduce câteva cuceriri moderne de o surprinzătoare coerență, noutate și putere de invenție. Să luăm spre exemplu povestirea *Printre lupi pe zăpada luminată de lună*, piesă antologică, după părerea noastră, pentru precizia detaliului și armonica ei construcție. Vag ea aduce, cum s-a arătat, cu motivul din *La țigănci* de Mircea Eliade, dar substanța epică și arabescul descrierii își păstrează nealterată prospețimea”. □•La

Mapamond, Grete Tartler traduce din lirica lui Maurice Carême, iar Iulian Neacșu, cu ajutorul Adrianei Certejan, îl prezintă pe prozatorul chinez Ba Jin, reprezentant al „literaturii țărilor socialiste”. □•Se mai anunță că *Subconștientul Veneției* (C.R., 1984) al prozatorului Traian Filip, „a văzut lumina tiparului în limba lui Leonardo Davinci”. □•*Între două orașe*, povestirea fantastică a lui Alexandru Paul Georgescu, cunoscut mai degrabă ca hispanist, a apărut într-o revistă literară din Bogota, capitala Columbiei.

• [„SLAST”, nr. 24] Tudor Cristea scrie despre *Fețele critici literare*, cu trimitere la *Premiile pentru creație litera-artistică ale UTC pe anii 1984 și 1985*. □ Este secondat de Șerban Cionoff, care abordează *Prezența publicisticii*, evident în cadrul aceluiași premieri. □ Constantin Barbu, proaspăt laureat al revistei cu o pagină de versuri (în numărul precedent) apare cu amplu interviu luat lui Marin Mincu. Printre întrebări se află următoarea: „– *Ce credeți despre protocronism? Ați scris undeva despre un protocronism în viitor?* – Propunerea lui Edgar Papu, de altfel bine argumentată în 1977 când a fost lansată, a fost exagerată apoi și a devenit un mit publicistic. În esență, ideea este fascinantă, pentru că orice literatură națională trebuie să fie protocronică în manifestarea sa irepetabilă. Orice act de creație în sine trebuie să fie protocronic, altfel n-ar justifica rațiunea propriei existențe. Dar este absolut comic să susții că totul a apărut mai întâi în literatura română, când foarte puține din modelele noastre au fost omologate la nivelul literaturii europene (deocamdată doar Tzara și Ionescu). De aceea, cred că problema esențială este de a fi sincronici în prezent și protocronici în viitor!”. □ Leonard Oprea, unul dintre discipolii lui Vladimir Colin, este inclus de către Voicu Bugariu în rândul prozatorilor de anticipație: □•Constantin Sorescu semnează partea a doua a articolului *Timpul viitor al prozei de azi*, consacrat lui Corenț Ungureanu: „Nu numai în analiză și valorizare, ci și în viziunea de ansamblu, perspectiva lui Cornel Ungureanu e a unui istoric literar care are darul de a privi în apa incertă a timpului ca într-o oglindă”. □ T. T. Coșovei prezintă pe Simona-Grazia Dima (*Ecuatie liniștită*, Albatros, 1985), poetă din Timișoara. □ Lui Mircea Dinescu, Andrei Pleșu îi pare un *Breughel mai milos*: „Pleșu e gata să-și asume doza de naftalină din firea noastră de inși depășiți de evenimentele culturale, scutindu-ne de complexe, ducându-ne de mână, refăcând ușor *Parabola orbilor*, ca un Brueghel mai milos, dispus să picteze în calea lor, în locul prăpastiei, cabinetul doctorului Boeraș”. □•Despre Aurelian Titu Dumitrescu, scrie comprehensiv Valeriu Bârgău: □•În paginile de mijloc ale suplimentului își fac loc Matei Vișniec (cu un scenariu dramatic, *Buzunarul cu pâine*) și poezii Cornel Brahaș, Dan Mărăgrit și Aurel Sefciuc: □•Continuă textul Gabrielei Dragnea, *Un moment al dialogului poeziei române cu valori ale liricii contemporane*: □•Adrian Pop problematizează, pe ultima pagină, literatura cu istorie. La originea observațiilor sale se află ciclul romanesc *Zăpezile de-acum un veac*, de Paul Anghel: □•Își începe cola-

borarea, de lungă durată, poetul ieșean Emil Brumaru, la rubricile redacționale *În pagină* și *Lumea cu amănuntul*.

15 iunie

• [„Scânteia”, nr. 13627] Valeriu Râpeanu comentează cele mai recente apariții din ediția Eminescu, *Opere*: „Eminescu de-a lungul meleagurilor românești; dar pe măsură ce-i cunoaștem opera un adevăr esențial ni se impune: sensurile ei de aici pornesc, izvoarele ei de aici se despletesc. gândurile sale pleacă de aici și revin aici în această unitate tridimensională natura românească, trecutul românesc, literatura populară românească”.

• [„Tribuna României”, nr. 318 (12)] Mihai Zamfir scrie despre *Jurnalistică poetului*, așa cum aceasta se relevă din conținutul volumului al XIII-lea din Eminescu, *Opere*, ediția îngrijită de D. Vatamaniuc și Petru Creția: „Lecția pe care o dă jurnalistul Eminescu va fi mereu, paradoxal, cea a inactualității: principiile politice ferme ale poetului se înscriu pe cerul adevărilor generale; privit prin ele, spectacolul aparent dezordonat al evenimentelor politice din fiecare zi dobândește o coerență demnă de invidiat.” „Citite astăzi, după 100 de ani, viziunile politice eminesciene par în multe cazuri profetice și, oricum, de un surprinzător realism Ne-am obișnuit să vedem în Eminescu-gânditorul politic un himeric și un vizionar; forța prozei sale publicistice ne-a îndemnat să concepem analiza sa politică sub regimul unei superbe ficțiuni. Dar lectura lipsită de prejudecăți, adevărul textului pe care îl avem acum la îndemână ne îndeamnă să nuanțăm aceste prejudecăți. Eminescu avea un spirit politic realist și, ca ziarist, așternea pe hârtie fiecare cuvânt în deplină responsabilitate a consecințelor. Volumul XIII al *Operelelor* lui Eminescu – publicistica politică finală – ne sugerează un adevăr pe care îl presimțeam, dar care acum iese treptat la lumină: cel mai mare poet al limbii române a fost, probabil, și cel mai mare jurnalist politic al ei”. □•Liviu Papadima ajunge, în episodul al IX-lea, la *Țiganiada*, comentată sub titlul *Un poem răbdător*. □•Liviu Papadima recenzează poemele lui Vasile Nicolescu (*Magnolii de fum*): „Titlul volumului, reluându-l pe cel al unui poem, e semnificativ: el indică două dintre liniile de forță ale universului imagistic al liricii lui Vasile Nicolescu: somptuozitatea obiectului – rar, prețios, uneori straniu, exotic, aflat sub semnul floral al magnoliei sau al orhideei – și insinuarea vagului, a umbrei, a melancoliei. Tabloul zonelor generatoare de tensiuni lirice se completează cu imaginile euforiei și ale purității imateriale («lumea diafană») alcătuită din ninsori, crini, funigei, lumină), ale neliniștilor existențiale (ghiare, sfâșieri, forfotă agresivă de păianjeni, scorpioni...), ale zbuciumului dramatic (furtuni, scene apocaliptice)” „Caracterizat prin rafinament, prin refuzul notelor discordante, poemul tinde către concizia maximă, distihuri sau versuri izolate păstrându-și forța lirică chiar desprinse de textul cărui îi aparțin: „Furtuna desenează cu fulgere / invizibilul suflet al mării”. □•Rodica Zafiu scrie la Ovidiu Genaru (*Patimile după Bacovia*): „Ovidiu

Genaru e din spița argheziană a poeților care scriu *despre*, care fac, din arta versului, o conchistă. Poliedrici, azvârlindu-și răsfângerea în roza vânturilor, ei suferă de un soi de ubicuitate a creației – recunoscută la Ovidiu Genaru de Radu Călin Cristea, comentatorul din *Postfața* volumului”.

17 iunie

• [„**România liberă**” 12943] La rubrica *Spiritul revoluționar comunist – normă de muncă și viață*, Alex. Ștefănescu participă cu articolul *Înaltul titlu de muncitor*.

19 iunie

• [„**România literară**”, nr. 25] Marin Sorescu este prezent cu poezia *Călinescu sau averea de verb*: „Din trecut și din viitor,/ Pe cerul literelor române,/ Călinescu tună și fulgeră”. ■•Aflăm că la Onești au avut loc *Zilele culturii călinesciene*, „prezenta ediție fiind dedicată aniversării a 65 de ani de la crearea Partidului [...] Prelecțiunea tradițională despre G. Călinescu a fost rostită la această ediție de Marin Sorescu. În cadrul festivității de deschidere i-a fost înmănat criticului Radu Călin Cristea premiul „G. Călinescu”, pe anul 1984 pentru volumul său *Emil Botta-frontierele inocenței*, apărut la editura Albatros”. □•Valeriu Cristea comentează în cadrul rubricii *Confruntări*, romanul Adrianei Bittel, *Somnul după naștere* (C.R., 1984), despre care a scris, la apariție, Eugen Simion: „Ce-i drept, mai întâlnim și în *Somnul după naștere* o subordonare excesivă față de propria biografie (după câte putem bănuși), unele complicații inutile și câteva prelungiri fantastice nu de tot reușite. [...] Cu *proza* Adrianei Bittel literatura feminină contemporană, ambițioasă și inteligentă, recâștigă câteva din trăsăturile ce ar trebui să o definească întotdeauna”. □•Ion Bogdan Lefter își propune să releve *Stilul romanelor și stilul eseurilor* la Alexandru Ivasiuc: „Marxist convins și pasionat, mereu activat de vocația sa speculativă, având plăcerea descoperirii și discutării contradicțiilor și a raporturilor deterministe, Ivasiuc e un eseist fascinant, după ce te familiarizezi cu regula jocului său și intri în atmosfera programatismului tenace pe care l-a profesat. Conștient de ceea ce face, el a scris la un moment dat o *Cronică interioară* a rubricii sale de articole și le-a descris exact în *Cuvântul înainte la Radicalitate și valoare*”. □•Corina Ciocârlie avansează ideea că „lingviștii au observat de multă vreme că în anumite situații cuvintele nu se mai mulțumesc să reflecte o realitate preexistentă, ci au pretenția să construiască singure una nouă. Nu vor să servească, ci să aservească: lumea este cea care se adaptează limbajului, și nu invers. [...] Mizând pe utilizarea performativă – și nu constatativă – a cuvintelor, situațiile respective produc o inversare a raportului obișnuit realitate – limbaj: lumea nu mai e *re-produsă*, ci *produsă* de cuvinte. Proza modernă exploatează frecvent spectaculoasa răsturnare, văzând în ea și un posibil argument împotriva atât de hulitei teorii a imitației. Căci ce altceva

decât un *mimesis* pe dos poate fi ideea că lumea nu e decât o copie a literaturii?”. După aceste preparative, autoarea își verifică ipoteza apelând la cartea lui Ioan Groșan *Caravana cinematografică*, în care – arată Corina Ciocârlie – „realul născând din fictiv reprezintă unul din motivele predilecte ale prozei lui Ioan Groșan” În analiza, de data aceasta contrastivă, intră și *Lumea în două zile*, de George Bălăiță, *Femei* de Nicolae Breban, „blestemele din romanele lui Fănuș Neagu, în porecele lui Nicolae Velea ori Ștefan Bănuțescu”. Că lucrurile trebuie astfel ...cântărite o spune și titlul: *Greutatea cuvintelor*.

■•Șerban Cioculescu se întoarce la Titu Maiorescu și la cugetările acestuia, concluzionând: „Aforismele lui sunt parcă ilustrarea faimosului dicton: *Non multa, sed multum*”.

□•Constantin Ciopraga face analiza spectrală a literaturii lui Cezar Petrescu, situând-o *În apropiere de fantastic*.

□•G. I Tohăneanu, cu studiul său *Cuvinte românești* (Facla, 1986) captează atenția lui Nicolae Manolescu: „Profesorul Tohăneanu știe că o astfel de carte, ca să fie convingătoare, trebuie să fie și agreabilă. A renunțat de aceea la *aparatură*, deși, firește nu și la rigoare; face știință *inefabilă* și chiar și *sinteză epică* (dacă apelăm la termenii lui G. Călinescu), povestind pe scurt, cu precizie și totodată cu fantezie, despre câteva zeci de cuvinte românești: unele primare, altele derivate. [...] Cartea lui G.I. Tohăneanu abundă în astfel de adorabile povestiri despre cuvinte și poate fi citită cu delicii intelectuale de către oricine”.

□•Z. Ornea comentează piese de teatru inedite din secolul al XIX-le, scoase sub îngrijirea lui Paul Cornea.

□•Laurențiu Ulici, trece munții la *Ardelenii generației 70* ajungând, în al doilea episod, la Vasile Dan.

■•Despre *Proza românească de azi* (C.R., 1985) întinsul studiu realizat de Cornel Ungureanu, se pronunță, casant, Mircea Iorgulescu. Criticul bucureștean își intitulează intervenția *O pseudo-sinteză* și încheie astfel: „Fente, fițe, piruete: o carte, toruși, deloc veselă, deloc înveselitoare. Dimpotrivă!”

■•Alex. Ștefănescu și Traian Ungureanu, comentează noi apariții de proză și poezie: □•Despre Sorin Miove (*Cum să nu*, Dacia, 1985) se pronunță Traian Ungureanu: „Aceasta e, cu unele corective, poziția unui poet care a găsit, surprinzător, resurse pentru a evolua nu în contra dar, în orice caz, în afara curentului general, în aproape perfecta ignorare a mediei de selecție profesată de poetul contemporan și transmisă *ad litteram* publicului”.

□•Dan Cojocaru (*Hidro-tele-bicicleta*, Albatros, 1985) se află în atenția lui Alex. Ștefănescu: „Există încă și un truc pe care Dan Cojocaru îl folosește cu iscusință, în numeroase variante, și prin care își pune în valoare mai bine decât alții verba comică. Așa cum un operator de film se servește de accelerator pentru a evidenția ridicolul unei situații, prozatorul recurge adeseori la câte un pretext spre excentric – în mod ostentativ neverosimil – care aruncă o lumină neașteptată, demistificatoare asupra realității”.

□•Paginile de mijloc ale revistei sunt rezervate lui Mihai Drăgan care scrie despre *Ibrăileanu și Gherea*: „Prin acest *concept* (fundamental, în teoria sa critică) și prin *teoria selecției*, prin *critica de text* ce accentuează mereu autonomia operei și prin preocuparea sistematică

pentru înțelegerea și delimitarea *originalității specifice*, Ibrăileanu se situează pe o poziție critică și ideologică deosebită de aceea a lui Gherea care a pus mai presus de orice idei sociale și politice cu valabilitate generală și n-a fost preocupat niciodată de caracterul specific național al literaturii române”. □•La *Cartea străină*, Maria Ana Tupan își intitulează textul *Nordul și sudul*.

• [„*Tribuna*”, nr. 25] Ion Mihai Popescu scrie despre *Noutatea și originalitatea filosofiei lui Lucian Blaga* în istoria culturii românești și culturii europene. □•Mircea Muthu semnează eseu *Cuvântul și imaginea*: „Conceput astfel, sensul celor spuse capătă alocuția de *pattern* și trimite „la ideea unor necesare și, în același timp, utile analize de tip convergent care, depășind gratuitatea multor analogii, pot restitui măcar ceva din pierduta unitate de esență a celor două arte, literatura și pictura, «semnul gândului» și «zugrăveala». ■•La cronică literară, Ion Vlad stabilește *Temele naratorului Mihai Sin*: „Tendința de a dilata prin conexiuni multiple, derutante uneori, plăcerea extinderii și corelării circumstanțelor, (dialogul cu pastorul Reginald Weinholt din primele două capitole ale cărții întâi) nu-și asigură, constant, argumentele epice și impresia de eliptică (nu și necesară uneori) declanșare a situațiilor face ca desfășurarea romanului să se resimtă până la un punct”. □•Petru Poantă certifică faptul că „bătrânul” echinoxist Vasile Sav debutează:” În exuberanții ani ’70 era un «vetust». El intra în literatură, paradoxal, prin a se clasiciza. Când colegii săi descopereau avangardismul sau delicile unui livresc de bună calitate, Vasile Sav învăța temeinic limba latină. Între echinoxști e singurul care o știa, traducând de altfel din celebri poeți latini. Cu surprindere, însă, aveam să descopăr că această înteeiere este productivă liric. Nu destul de savant pentru a deveni habotnic, Sav știe degusta antichitatea (latină și elină) filtrat prin marea poezie a secolului nostru”. □•Un alt echinoxist, Ion Urcan comentează ultimul roman al Mariei-Luiza Cristescu (*Necuvîntă*, C.R.), roman față de care „posibilitățile de interpretare sunt numeroase, autoarea utilizând cu efect maxim în direcția pluralității de sensuri, situațiile ambigue” □•Corin Braga vine cu ideea că Nichita Stănescu și-a exorcizat trecutul odată cu apariția cărții sale de versuri *11 elegii*: „De-acum Nichita Stănescu își va repudia trecutul, se va smulge din el, descoperind energia frenetică și aromele tari ale speculației metafizice. Dezamăgit de copilărie și tinerțe ca izvoare de tensiune creatoare, el le abandonează în preistoria universului imaginar și renaște întru spirit. Lumina orbitoare a conștiinței proaspăt capate într-o poezie desfășoară un orizont auroral”. □•Adrian Marino folosește insolitul titlu (*Două alternative* [sic!]) pentru a comenta două cărți de artă, prima monografia *Camil Ressu* (Meridiane, 1984) scrisă de Theodor Enescu, cealaltă *Ochiul și lucrurile* (Meridiane, 1986) de Andrei Pleșu, în privința căruia afirmă că va „reține doar problemele de hermenetică ale lui Andrei Pleșu”, penalizându-le pe unele dintre acestea: ■•Marian Papahagi publică cea de a doua parte din cronică sa la monografia lui Niculae Gheran, *Tânărul Rebreanu*: „Alături de contribuția filologică

exemplară dată de Nicolae Gheran prin ediția monumentală pe care o îngrijește, prima parte a monografiei sale ne dă acum o parte din piesele necesare pentru o viziune de ansamblu asupra acestui înaintaș de proporție geologică (sunt cuvintele lui F. Aderca). *Uzina Rebreanu* – cum, inspirat, s-a exprimat cineva – are, între adiacențe, *uzina* Gheran, ceea ce echivalează cu o certitudine. [...] Acum, prin *Tânărul Rebreanu*, Nicolae Gheran începe lucrarea ce ar trebui să încununeze lungul și admirabilul său efort de cunoaștere deplină a celui mai mare romancier român. Într-un anume fel, acest volum era lucrul cel mai greu de făcut: în jurul lui Liviu Rebreanu și, mai cu seamă, al unora din împrejurările vieții sale, s-au stârnit polemici aprinse, în care au intrat chemații și nechemății, toată puzderia autorilor de contribuții ce tulbură, în multe cazuri, inutil apele, introducând în circulație informații eronate și, bineînțeles, interesante”. ■•O recenzie la culegerea de articole „ocasionale” ale lui Eminescu (strânse de către Șerban Cioculescu) semnează Ioan-Viorel Bădică, simpatică, dacă nu chiar amuzantă prin ...concesia pe care o face venerabilului critic bucureștean: „Dacă nu integral acceptabilă – rezerva noastră are cel puțin ultimul dintre termeni [IVB se referă la sintagma „poet filosof”] – propunerea are meritul de a echilibra (iarăși clasicitatea!) excesul unei supralicitări a «pesimismului» eminescian”. □• În tălmăcirea Liei Brad Chisacof apar versuri din *Poezia Greciei de nord*, însoțită de o prezentare a specificului (geografic) al celor nouă autori.

20 iunie

• [„Contemporanul”, nr. 25] La rubrica *Viața spirituală a județelor și localităților țării*, Valeriu Bârgău scrie reportajul *Poezie și educație în munții Sarmisegetuzei Regia*, în care oferă detalii despre desfășurarea concursului literar *Sub flamuri de partid biruitoare*, la care au participat tineri autori locali, răsplățiți cu premii ale unor reviste de cultură centrale („Contemporanul”, „Tribuna”, „Luceafărul”, „Vatra”, „Orizont”, „SLAST”. □•După ce trece în revistă mai multe antologii apărute în ultima perioadă, Ion Dodu Bălan se oprește cu multă atenție la *Antologia de poezie patriotică*, pe care o prezintă sub titlul „*Cu tot ce am aparțin acestui pământ*”: „Așa este și *Antologia de poezie patriotică*, rânduită sub cupola unui vers baconsky – an – «Cu tot ce am aparțin acestui pământ» – și apărută recent la Editura Eminescu. Antologia, ca și ideile din *Introducere* surprind plăcut prin complexitatea, profunzimea și bogăția pe care autorul o dă noțiunii de *patrie* și *patriotism*, prin acuitatea critică și simțul estetic cu care urmărește de-a lungul unui veac de poezie românească, conotațiile noi și variate implicate de poporul român și poeții noștri în aceste noțiuni fundamentale ale etnopsihologiei noastre. Un număr mare de poezii datorate unor poeți de valoare universală, precum Lucian Blaga, Tudor Arghezi” Ion Pillat, Aron Cotruș, Vasile Voiculescu, Al. A. Philippide și ale multor alora, evocă «țara din hotarele limbii, gestând în miezul bobului de

grâu, în limba în care se spune de peste două milenii: *grâu, pâine, casă și acasă*. Țara în geografia ei interioară. Țara din vitraliile inimilor celor ce au fost fiii ei anonimi, ori păstrând numele ei pe buze, au ctitorit-o purtându-i greul pe grumaji. Țara celor de azi, noii ctitori ce aduc mitul și visul în realitate în noua geneză la scara ei, a țării întregi», așa cum inspirat spune G. Mirea și cum ne sugerează într-o poezie poetul Ion Brad. [...] Această îngemănare dialectică dintre trecut și prezent, antologatorul o urmărește în creația unor poeți de mari profunzimi și tulburătoare varietăți stilistice, precum Zaharia Stancu, Nichita Stănescu, Nicolae Labiș, Teodor Balș, Mihai Beniuc, Geo Bogza, Geo Dumitrescu, Ștefan Aug. Doinaș, Tiberiu Utan, Nicolae Dragoș, Anghel Dumbrăveanu, Marin Sorescu, Gheorghe Tomozei, Ioan Alexandru, Mircea Micu, Ana Blandiana, Cezar Baltag și numeroși alții. Decodând inteligent și pătrunzător componentele organice ale ideii de patrie în orizontul spiritualității românești, în semiotica încifrată în trupul patriei ca un alfabet cromatic, antologatorul și istoricul literar, exegetul competent al poeziei noastre patriotice, G. Mirea surprinde ecourile lirice ale unor elemente constitutive ale vieții spirituale românești. [...] Poeți cunoscuți și apreciați de cititori precum Radu Felix, Tudor George, Victor Felea, Dumitru Corbea, Maria Banuș, Constanța Buzea, Dan Verona, Adrian Păunescu, Gheorghe Pituș, George Țârnea, Nicolae Dan Fruntelată, Mircea Florin Șandru, Florin Costinescu, Titus Vâjeu, Victor Nistea, Ilarie Hinoveanu, Petre Ghelmez, George Alboiu, Dumitru M. Ion, M. Dinescu oferă autorului antologiei admirabile exemple pentru bogăția, varietatea și continua nuanțare și înnoire a ideii de patrie în lirica românească, așa zice, din ultimul secol. Firește, autorul plin de probitate profesională, precizează că «vom fi omis fără intenție numeroase poeme de valoare, ce ne-ar fi ajutat în rotunjirea intenției, dar aceasta încă nu este suficient». Nuanța dubitativă trebuie să dispară. Firește, s-au omis unele piese antologice, și cred că fără nicio justificare, nici chiar aceea a cronologiei, care nu e invocată nicăieri, s-au omis poeți fără de care poezia patriotică românească este, într-un anume fel, de neconceput, ca realitate organică, în devenirea ei istorică. Mă gândesc la Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, George Coșbuc, St. O. Iosif, Octavian Goga, la poeți ca Emil Isac, Mișu Dragomir, N. Tăutu, Demostene Botez, Otilia Cazimir, Radu Boureanu, Cicerone Theodorescu, Eugen Jebeleanu, Emil Giurgiuca, Victor Tulbure, Grigore Hagiu, Dumitru Popescu, Vlaicu Bârna, Ion Horea, Traian Iancu, Petre Gorun, Aurel Rău și încă alții care ar fi sporit neîndoios valoarea acestei antologii, care este ușor știrbită de asemenea omisiuni și de mult prea numeroasele și inadmisibilele erori de tipar, de care autorul nu poate fi făcut răspunzător. Antologia aceasta, necesară și utilă, realizată cu competență de istoric literar și cu gust estetic, cu inteligență critică remarcabilă, se impune prin personalitatea ei intrinsecă și distinctă, prin materialul de o puternică vibrație patriotică pe care-l oferă publicului cititor. [...] Numeroase, chiar foarte numeroase poezii din această antologie merită să fie învățate pe de rost

de tânăra generație, merită să pătrundă în inimile ei, să rămână ca niște călăuze în drumul ei spre noua devenire a istoriei patriei noastre socialiste”. ■•Alți recenzenti. □•Constantin Zărnescu se oprește la traducerile Annei Brâncoveanu de Noailles și relația acesteia cu Marcel Proust: „Poetul și editorul Virgil Bulat ne-a obișnuit de câțiva ani, din 1982, cu popularizarea în România a operei uneia dintre scripitoarele prezente ale scrisului francez, în prima parte a secolului nostru, poeta de origine română Anna Brâncoveanu, prințesă de Noailles. [...] Începând din 1901 tânărul Marcel Proust îi scrie consecvent poetei Anna Brâncoveanu de Noailles *scrisori* cu caracter, astăzi, de important document literar și istoric, fixând în pagina manuscrisă calvarul trudei sale artistice, tentațiile de lectură, călătoriile, plăcerile și dificultățile scrisului, meditațiile despre operele unor contemporani, sau propria suferință a scriitorului: astmul. Această corespondență va dura aproape 20 de ani și va face cunoscută taina laboratorului de creație proustian, în special geneza și editarea marelui monument românesc: *În căutarea timpului pierdut*. [...] Virgil Bulat însă nu cedează ispitei istoricului literar și structurează un volum de memorialistică, la editura «Univers», intitulat *Anna Brâncoveanu de Noailles – Marcel Proust. Cartea vieții Mele. Scrisori către Anna Brâncoveanu de Noailles* – lăsând să vorbească despre poetă romanul autobiografic *Le livre de ma vie* și scrisorile trimise ei de romancier, între 1901-1919, adunate încă din 1930 de fratele mai mic Robert Proust și Paul Brach, sub supravegherea Annei de Noailles, încă în viață, în seria *Correspondence générale de Marcel Proust*, într-un masiv volum II. *Le livre de ma vie* rămâne creația românească cea mai importantă a contesei de Noailles și a fost retipărit în 1976, la centenarul scriitoarei, deținând încă și astăzi savoarea, forța, rafinamentul și vraja marilor cărți despre copilăria și adolescența artiștilor de geniu. [...] *Scrisorile lui Marcel Proust către Anna Brâncoveanu de Noailles* figurează printre cele mai valoroase documente ale exegezei universale asupra operei literare create de Proust. Au fost disecate, decodificate critic, interpretate, deși netraduse, în 1971, la centenarul Proust, în revista «Secolului XX». Printre altele, un amănunt mi se pare cu totul remarcabil? În 1907, la apariția volumului de poezii al contesei *Les Eblouissements*, Proust a scris un lung și strălucitor eseu în «Figaro», amestec de rafinament și rare arome poetice în care gândirea scriitoarei este asemuită creațiilor-grădini aparținând lui Ruskin, Francisc Jammes, Maeterlinck, Moreau, Regnier etc.: «cele șapte grădini ale Paradisului». [...] Cu acest exemplar eseu se încheie volumul *Anna Brâncoveanu de Noailles – Marcel Proust, Cartea Vieții mele, Scrisori către Anna Brâncoveanu de Noailles*“. □•Emil Manu prezintă studiul Adrianei Iliescu, *Poezia simbolistă românească*: „E greu de rezumat într-o singură cronică un volum de aproape 350 de pagini analitice, în cae se dau numeroase exemple legate de fiecare temă în parte; ceea ce putem spune despre metoda analitică a Adrianei Iliescu ține de un criteriu istorico-literar, de urmărirea fiecărei contribuții poetice, fără să facă o ierarhizare, im-

posibilă, de altfel, a talentelor. Singurul nume pentru care sunt utilizate în mod organic epitețe superlative (de poezie genială prin inovații) e Alexandru Macedonski, socotit, pe drept cuvânt, corifeul aproape absolut al simbolismului românesc. *Poezia simbolistă românească* este o carte de evidente contribuții la cunoașterea curentului în spațiul literaturii române, iar autoarea se dovedește un exeget al Simbolismului, așa cum de altfel ne-a dovedit-o și prin lucrările anterioare“. □•Al. Hanță face o scurtă prezentare a ultimului volum de versuri al lui Vasile Zamfir: „Există la Vasile Zamfir o voluptate a trăirii, tentația de a celebra detalii existențiale în aparență obișnuite, o aspirație spre zbor dar și spre cufundarea organică în manifestările eterne și mereu noi, semănătoare de speranțe, ale naturii. [...] Nichita Stănescu spunea despre Vasile Zamfir că acesta are «o structură melancolică și visătoare». Acestei concretizări i-am adăuga atributele vizionare ale poeziei sale și capacitatea de a imagina împrejurări de viață în care plasează idealuri patronate permanent de setea de lumină, căldură și adevăr”.■•Câteva *Gânduri despre lucrarea „Ortofizica” de Mihai Drăgănescu* oferă revistei Constantin Noica în cadrul rubricii *Orizont științific*, inserate cu titlul *O operă ce s-ar putea înscrie în veac*.

• [„Cronica”, nr. 25] Revista organizează o nouă serie de dezbateri pe ternul creativității tehnico-științifice. □•În partea literară, Ovidiu Genaru, cu *Patimile după Bacovia* (C.R., 1986) se află în atenția criticului Zaharia Sângeorzan: „*Patimile după Bacovia* este o sinteză lirică originală, profundă, o confesiune dolidă de neliniști țesută din firele de argint ale paradoxului, o experiență de viață melancolizată, privită cu ironie și scepticism, pulsând de epic într-o teatralizare ce nu-și dezmente voința de a crea lirismul personajelor, măști, un mit cu memorie“. □•Același autor (*Opera lui Lucian Blaga în ediție critică*) îngrijită de George Gană și ajunsă la volumul șapte (*Teatru, Minerva*, 1986), o are în vedere în integralitatea ei, comentând-o nu „la zi” ci insistând asupra poeziei: „Hermeneutica receptării poeziei lui Lucian Blaga (v. *Note și comentarii*) reface un extraordinar proces în care este angajată aproape întreaga critică românească de la Sextil Pușcariu la Ion Pop. George Găină întocmește foarte documentat și foarte riguros dosarul fiecărui volum, fiecărui poem, reușind să ne înfățișeze radiografiile autentice ale textelor lui Lucian Blaga. Ele sunt supuse unui tratament critic sistematic, absorbind cu fidelitate o bogată informație istorico-literară ce pune în evidență vârstele unei receptări, originalitatea unui mare poet de la *Poemele luminii* (1919) și până la volumul postum *Poezii* (1962). Receptarea ne face o idee despre adevărata noutate pe care o restituie poezia lui Lucian Blaga. Aproape toată critica românească a intuit modernitatea poemelor, valoarea lor de excepție. Tânărul Lucian Blaga nu trece nici el neobservat. [...] Refăcând cu exactitate harta receptării poeziei lui Lucian Blaga, George Gană nu și-a gândit *studiul introductiv* care însoțește ediția, ca o «replică» dată romanului de moravuri critice reconstituit din memoria articolelor publicate în epocă. Sinteza lui George Gană recuperează o

operă, îi dezvăluie și îi definește temele, ideile, viața, destinul în contemporaneitate, dovedind critic că poezia lui Lucian Blaga suportă cu succes o nouă analiză, că inima ei estetică bate o dată cu a noastră. Poezia lui Lucian Blaga trăiește o superbă tinerețe, își recucerește un teritoriu fără puțință de a fi umilit de timp; textele și-au păstrat frumusețea, valoarea, straturile mitice, *religia* ritmurilor primordiale, deschiderea cosmică, expresionismul. Clasicizarea s-a produs sub zodia modernității. Valoarea ei a configurat un stil poetic inconfundabil: sufletul tiranizat cu melancolie de idei devine ființa poeziei. Deschizând ediția de *Opere*, care rămâne de referință, la orice pagină, cu gândul de a reciti un poem sau altul, satisfacția rodului este mereu prezentă“. □•La cartea lui George Gană, autorul monografiei *Opera literară a lui Lucian Blaga*, (Minerva, 1976), □•George Popa scrie despre *Spiritul hyperionic și poezia blagiană*: „Poezie însemnează transfigurare. Însemnează fapta rembrandtiană de a lua aur de pe creste pentru a așeza aureole și suflete în lume. Aceasta a înfăptuit Lucian Blaga în poemele, în dramele, în eseistica și meditația sa filosofică. Astfel, nu este de mirare că tot ceea ce a izvodit Blaga este impregnat de mit. [...] Mitul românesc fiind particulară chintesență de poezie și adevăr metafizic, a putut să dea naștere celor trei mari capodopere de mare frumusețe poetică și de mare adâncime a gândirii: *Miorița*, *Meșterul Manole*, *Luceafărul*. Lucian Blaga s-a înscris prin excelență pe orbita mitului poetic și filosofic autohton. Și tocmai prin această specificitate românească paradigmatică, – asemena baladei Mioriței și Meșterului Manole – opera sa intră în universalitate“. □•Ion Holban se ocupă de mult comentata carte a lui Cornel Ungureanu, *Proza românească de azi*: „O carte necesară este *Proza românească de azi* (Ed. «Cartea Românească», 1985), a lui Cornel Ungureanu. După atâtea debateri, anchete și mese rotunde, care au creat și stimulentele și atmosfera propice apariției unor sinteze asupra literaturii contemporane, iată că acestea chiar încep să se ivească; lui Eugen Simion cu ai săi *Scriitori români de azi*, lui Eugen Negrici, Gheorghe Grigurcu și Liviu Leonte i se alături Cornel Ungureanu cu un prim volum despre epica noastră actuală, care urmărește principalele direcții și principalii prozatori până la momentul de răscruce al anului 1965. Criteriul folosit de critic în ordonarea imensului material este cel al generațiilor; contestat și adoptat, nuanțat ori refuzat, minimalizat sau suprasolicitat, conceptul rămâne, cel puțin deocamdată, singurul instrument cu adevărat eficace în sistematizarea literaturii noastre contemporane, cu scopul de a-i oferi o «istorie» care, în perspectiva lui Cornel Ungureanu, este una a *valorilor literare*. O abordare a prozei de azi dinspre *formele* acesteia a fost făcută de Nicolae Manolescu în *Arca lui Noe* și de Radu G. Țeposu în *Viața și opiniile personajelor*; selecția acolo a fost însă foarte severă întrucât textele serveau unui sistem anume căruia îi era circumscrisă suta de ani a romanului românesc. Sinteza lui Cornel Ungureanu se deosebește sensibil și de aceea a lui Eugen Simion; dacă autorul *Sfidării retoricii* avea în vedere, în primul rând, *scriitorii*

de azi, urmând modelul Iovinescian de cuprindere a literaturii contemporane, Cornel Ungureanu se referă la *proza de azi* («Pentru cine va citi atent, va fi evident faptul că nu atât despre prozatori scriem, cât despre proză», se spune în *Cuvânt înainte*) a cărei primă etapă, *Cucerirea tradiției*, acoperă primii douăzeci de ani (1944-1965) ai romanului actual. [...] *Proza românească de azi* reprezintă o primă sinteză asupra epicii noastre contemporane, Cornel Ungureanu oferind prin acest volum una dintre imaginile posibile ale unei istorii a literaturii noastre actuale; criticul timișorean trece cu bine, așa spune, acest prim examen al unui proiect impunător și epuizant“. □•Ion Popescu – Sireteanu îl sărbătorește pe italianistul Ștefan Cuciureanu, una dintre figurile universitare cele mai pitorești, printre ai cărei discipoli (autodeclarați) s-a aflat și George Pruteanu, deopotrivă erudit și ...boem, ceea ce explică afirmația lui Ion Popescu – Sireteanu: „un regret care mă încearcă mai demult , și pe care i l-am comunicat, este că prof. Șt. Cuciureanu încă nu și-a strâns în cărți opera științifică, a cărei valoare este cu adevărat deosebită“. □•Scurte informații despre *Zilele culturii călinesciene*, apar la *Actualitatea culturală*: „În municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej s-a desfășurat, între 12-14 iunie a.c., cea de-a XVIII-a ediție a *Zilelor culturii călinesciene*, reunite care și-a câștigat prin timp, un binemeritat prestigiu. Organizată pe mai multe secții și luând în dezbatere teme variate și deosebit de fertile: *Dramaturgia în actualitate, momentul G. Ibrăileanu și Viața Românească în literatură, Modernitate și receptare* (în artă), *Contemporaneitatea și utopia valorii* (sociologia literaturii) *Dreptul la universalitate* (G. Călinescu), întrunirea din acest an a avut un pronunțat caracter colocvial, bucurându-se de o participare consistentă atât din partea invitaților, cât și a publicului. [...] La această a XVIII-a ediție a *Zilelor culturii călinesciene* au fost prezenți: D.R. Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor, Ioan Adam, Ion Apetroaie, Sultana Avram, George Bălăiță, Emilia Boghiu, Vasile Buțan, Al. Călinescu, C. Th. Ciobanu, Calistrat Costin, Ioana Crăciunescu, Radu Călin Cristea, Constantin Crișan, G. Dimisianu, Mircea Dinescu, Mihai Drăgan, Ovidiu Genaru, George Genoiu, Monica Gorovei, Monica Grigoriu, Magdalena Ghica, Gh. Izbășescu, Ion Bogdan Lefter, Liviu Leonte, Gabriel Liiceanu, Nicolae Manolescu, Victor Mitocaru, Florin Muscalu, Ioan Neacșu, Mihai Pauliuc, Al. Piru, Andrei Pleșu, Eugen Pricope, Eugen Simion, Marin Sorescu, Dorin Speranția, Liviu Ioan Stoiciu, Nicolae Turtureanu, Mihai Zamfir, Aurelian Zisu, Petru Zugun. [...] Un juriu alcătuit din: Al. Piru (președinte), Al. Călinescu, Constantin Th. Ciobanu, Gabriel Dimisianu, Nicolae Manolescu, Eugen Simion a acordat premiul Societății culturale «G. Călinescu» pe anul 1986 lui Silviu Angelescu pentru volumul *Portretul literar* Ed. Univers“.

• [„**Flacăra**”, nr. 25] Henri Zalis scrie despre *Conștiința națională a literaturii*: „„Încă înainte de a întemeia reviste G. Ibrăileanu *Viața românească*, E. Lovinescu *Sburătorul*, G. Călinescu *Jurnal literar*, *Națiunea* s-a înrădăcinat

convingerea că marii noștri critici mențin treaz sentimentul misiunii lor. El adoptă, chiar și atunci când stau în polemică unii cu alții, o anumită comunitate de atitudine. Una dictată de modurile lor sufletești de a fi raționali. Dar și de a apăra spiritualitatea românească de veleitari, de imitații neadecvate, de ideologii retrograde. În arsenalul artistic și moral nu s-au strecurat exagerări obscurantiste, dimpotrivă, le este definitorie repudierea lor, simpatia pentru raționalism, pledoaria pentru civism, democrație, continuitate“. □•Tania Radu analizează literatura lui Oliver Lustig. Textul se numește *Memorie și ficțiune*: „... pagina a sa ilustrează inseparabila vecinătate a celor două forme ale relațiilor. Acolo unde memoria transcrie febril, sub presiunea celor trăite, textul dobândește vigoare literară, forță de captație. Acolo unde autorul încearcă mijlocirea personajului literar, memorialistica boicotează subtil tentativa de ficțiune, readucând scriitura la temperatura participativă vitală. *Martorii n-au dreptul să tacă* (Editura Militară, 1986) ilustrează mai degrabă cea de a doua situație. Scris la persoana a treia, romanul își află elementul“. ■•Fără vreun titlu prealabil, Radu G. Țeposu scrie trei note literare. □•Petre Stoica, *Numai dulceața porumbelor* (C.R., 1985): „Tonul e însă blajin, decupajul imaginii are grație, sugestia decrepitudinii este estompată în fine caligrafii, căci poetul e, în fond, un elegiac care vorbește cu înverșunări melancolice despre grozăviile existenței“. □•Paul Drogeanu, *Practica fericirii. Fragmente despre sărbătorească* (Eminescu, 1985): „Posedând tehnica și datele unei cercetări, cartea e mai apropiată totuși de eseu, căci autorul trage în permanență datele d specialitate către o viziune morală și spirituală, către o filozofie, împingând studiul înspre meditația cea mai elevată“. □•Dan Damaschin, *Trandafirul și clepsidra* (Albatros, 1985): „Solemne, cu incandescențe subterane însă, reduse la substanța pură a rostirii poetice, versurile lui Dan Damaschin pun mare preț pe incantație și exorcism, pe elanul imnic al evocării“.

● [„**Orizont**”, nr. 25] Ca și celelalte publicații culturale, în apropierea datei „istoricului Congres al IX-lea al P.C.R.“, redacția își concentrează forțele ridicării în slăvi a evenimentului, începând cu prima pagină și continuând cu cea mai mare parte din conținutul numărului. Prof. univ. dr. Teodor Pop este semnatarul textului *Congresul al IX-lea – eveniment crucial în istoria partidului comunist Român și a Patriei Socialiste*. □•Marian Odăngiu distinge în cartea lui Nicolae Calomfirescu (*Știuca în vin roșu*, C.R., 1986) ascunse intenții polemice: „Câtă vreme vocea auctorială, acoperind mai bine de jumătate din romanul lui Nicolae Calomfirescu, este la cuvânt, scriitorul poate fi «suspectat» de intenții parodice: umorul și ironia inundă paginile, după o rețetă bine asimilată, ce își are corespondențe în proza lui Ion Băieșu ori Laurențiu Cerneț. Inteligent și dispunând de o experiență a scrisului care îl ajută să evite stridențele, Nicolae Calomfirescu nu împinge însă lucrurile prea departe. Parodia sa nu are ca plan de referință universul social-uman, pe care romanul îl sondează, ci un anumit gen de literatură, practicat în deceniul al șaselea, perioadă

la sfârșitul căreia, altminteri, se petrec și întâmplările relatate. [...] Situațiile, limbajul, perfecta mimare a unui tip de scriitură concurează, împreună, la crearea impresiei că ne aflăm în fața unui roman în stilul «retro». Comic, de bună seamă, dar nu neapărat prin numitele atribute ori prin ce-se-petrece, cât prin efectul produs de distanța la care se află orizontul de așteptare al lecturii. Povestitorii aduc, în spațiul românesc, viziuni particulare asupra, aproximativ, acelorași evenimente. Cea ce, se știe, constituie un alt loc comun al prozei din ultimele decenii. Prin această «actualizare» a metodei epice impresia că romanul are o cheie parodică se accentuează. După cum, în același sens funcționează și întreaga strategie realistă a autorului, foarte bun cunoscător al mediului despre care vorbește și pe care îl «transcrie» fără reticențe”. □•Referindu-se la romanul lui M.H. Simionescu, *Licitația*, (Albatros, 1985), Tudorel Urian consideră că, în sine, scriitura poate deveni *Un eseu despre roman*: „Revolta personajelor ilustre este, în ultimă instanță, revolta scriitorului-personaj al romanului *Licitația* – împotriva gustului comun al cititorilor ale cărui constrângeri asupra creatorilor duc la încătușarea exprimării celor din urmă. De aceea, cartea lui M.H. Simionescu este, nu atât un roman, cât un eseu despre roman. Situațiile românești de care se folosește au rolul de a exemplifica preceptele teoretice și de a oferi un material factic pentru noi discuții. Problemele supuse atenției sunt diverse. Având aliați de talia lui Joyce, scriitorul român vorbește, despre șansele limbajului deșucheat în literatură, despre libertatea de exprimare a scriitorilor, despre relațiile autobiografie-ficțiune, personaj-autor, artist-public, literatură-istorie și despre boala autorului (intrarea în ficțiune)”. □•Grupaj de versuri cu titlul *Poezii* [locali Al. Jebeleanu, Eugen Evu, Hans Mokka, Valentin Tudor, Miron Țic] *Cântă Patria, Partidul*. ■•Fenomenul liric reapare pe ultima pagină a numărului sub titulatura *Poemele păcii*, de această dată în variantă internațională, cu traduceri aferente din Nikolai Zidarov (Bulgaria), John Wieners (S.U.A.), Vicente Alexandre (Spania), Heinrich Eggerth (Austria), Tadeus Rosewicc (Polonia), Abdul Fehvet Moktar (Sudan).

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 25] Gabriela Negreanu apare *La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Calofili și livrești*: Pe una din copertile ultimului volum de poezii semnate de Gabriela Negreanu, doi critici și doi poeți își dau girul asupra talentului autoarei, și ea o bună eseistă, dacă ar fi numai să pomenim un remarcabil studiu despre Valéry, numai că...”. □•Eugen Barbu îi eliberează lui Mihai Vlasie „certificat de scriitor”: *Smochinul neroditor* anunță un prozator din stirpea lui Istrati sau Galaction, cu tot romantismul acestora, cu un fel de langoare în stil, cu ceva ce umblă discret sub proza sa ce o să pară multora desuetă pentru că acum se poartă cinicii, cei fără mamă, fără tată, nevisătorii, aș spune cu un cuvânt al lui Nichita Stănescu. Eroii lui Mihai Vlasie sunt naivi, în înțelesul frumos al cuvântului, neîndrăzneți uneori, poate niște învinși, dar pentru care eșecul nu este o înfrângere, ci un moment de trezire. Limbajul lor aparține unui secol trecut; citind aceste schițe sau amintiri

ale autorului ai impresia, din când în când, că te afli în lumea lui Cehov. Până și peisajul în care se învârt e neprecis, e acoperit de o afumătură nobilă evocând fotografiile sepie din albumele de altădată. Să fie vorba de niște inadaptabili, de niște depășiți de timp, de un refuz de a crede că totul s-a schimbat în lumea asta și că trăim într-un veac cinic în care comportamentul în societate trebuie să fie, neapărat, al unor duri, de la limbaj, la atitudine? Mai degrabă aș crede că autorul traduce totul pe limba lui, că o blândețe tutelează tot ce gândeste. Formația sa umanistă îl împinge poate la această privire cu îngăduință a societății în care trăiește. Iertarea îl guvernează pe autor, și de aici o ironie subtilă în tot ce povestește, ba chiar un scepticism secret. [...] Să-l așteptăm pe Mihai Vlasie cu alte pagini în care zgura romanțioasă ce mai există în aceste schițe va fi înlăturată și el va îndrăzni mai mult, pentru că orice carte scrisă este o tranșee ce se cucerește greu și cu sacrificii...“.

□•La *Cronica limbii românești*, N. Mihăescu explică *Ce înseamnă a fi critic literar*, un text cu bătaie lungă în sensul că are continuare și numărul următor.

21 iunie

• [„Luceafărul”, nr. 25] Titlul editorialului din acest număr, *Destinul Țării*, în care se vorbește intens despre „programul partidului” și „construcția păcii”, prefațează sub unele aspecte, litigioase, masa rotundă inițiată pe marginea volumului *Teroarea horthysto-fascistă în nord-vestul țării* (Ed. Politică, 1985 – autori, Oliver Lustig, Mihai Fătu, Mircea Mușat și Ion Ardeleanu) la care participă sociologul Ilie Bădescu, Neagu Cozma, Cornel Grad, actorul Ovidiu Iuliu Moldovan, ziaristul Adrian Riza, istoricul Raoul Șorban, prozatorul Radu Theodoru, profesorul Gabriel Țepelea și istoricul literar Mihai Ungheanu, coordonatorul dezbaterii. Comentariile invitaților dispun de numeroase citate din Liviu Rebreanu, Mihai Beniuc, Emil Giurgiuca, precum și din autorii și presa maghiară. □•Dumitru Augustin Doman se oprește la una dintre *Lecțiile lui Nichita Stănescu*: „Poezia lui Nichita Stănescu s-a scris foarte mult și se va mai scrie, fără îndoială. Nu sunt eu în măsură să spun lucruri noi și mai profunde decât atâția critici. Țin doar să spun – mai mult pentru a-mi întări mie însumi convingerea – că poezia lui Nichita Stănescu a depășit de mult faza de experiment și că – dând seamă de perpetua propensiune a poetului către esență, către *lăuntrul fenomenelor*, și, în ultimă instanță, prin valoarea ei – această poezie s-a așezat și că de-acum exegeții trebuie s-o analizeze ca atare și să-i recunoască locul pe care și-l merită în istoria literaturii române”. □•Mirela Roznoveanu caută o cale amiabilă de explicare a raportului *A monologa și a dialoga*. Nu o găsește: „Bibliografiile despre contemporani, acelea care ar trebui să stea pe masa de lucru a criticului, nu există deloc sau se află într-o mare suferință, alcătuite fiind de obicei la minima rezistență. Foiletonistica și eseuistica din publicațiile literare și-au făcut în general un punct de onoare din promovarea amneziei critice. Nenorocirea e că multe, cele mai multe dintre aceste

contribuții trec în cărți. Aceste cărți răsfoite creează impresia dezolantă că în România critica literară se rezumă la 2-3 critici, singurii invocați din comoditate, dintr-un snobism al citării. E de bon ton să-i menționezi pe X și Y chiar dacă ce au scris ei despre textul în discuție este de o banalitate absolută, decât pe criticii Z sau V! O a doua impresie la fel de falsă este că textele în discuție ar fi fost în suferință, în mare suferință, dacă autorul foiletonului respectiv nu s-ar fi învrednicit să le acorde atenție. Acesta poate emite senin o sumedenie de judecăți în cea mai mare parte plutind în aer (contribuțiile predecesorilor!) dar deîndată ce autorii lor sunt șterși din memorie de amnezia criticului, (activă când e vorba de nume) trec în feuda sa exclusivă. Cele mai multe interpretări de acest fel sunt lipsite de originalitate, rezumative și iresponsabile atunci când făcând tabula rasa din tot ce a fost înainte, doresc să se pună cu orice preț în evidență”. □•Cronicile literare se referă la cartea lui D. Vatamaniuc *Publicistica lui Eminescu*, pe care M. Ungheanu o comentează. □•Artur Silvestri se lasă inspirat de *Tratatul de inspirație* al lui Marin Sorescu: □•Apariția volumului lui Lucian Blaga, *Opere*, 9, beneficiază de un consistent șapou: „Posteritatea critică a lui Lucian Blaga începută prin restituirea liricii postpoetice, înaintează într-un chip pozitiv și năzuiește să valorifice teritorii din ce în ce mai ample ale operei. Poetul a generat în cuprinsul liricii de azi o mișcare de înrăurire comparabilă cu aceea, aproape simultană, a lui Arghezi, Ion Barbu și, mai recent, a lui Bacovia; această substanță formativă nu tace nici acum, ea este vie într-o lirică nu doar ardelenescă, atâta vreme cât poetul nu era un regionalist ci ajunsese, sub raportul revelării marilor forțe ontologice, până la etnic. Venise la rând, după poezie, dramaturgia, a cărei recapitulare prin intermediul scenei ar merita o inițiativă mai puțin timidă decât aceea de până acum; dramaturgul rămâne, totuși, prin creație, între cei mai importanți pe care i-a dat literatura română și o cât de repede privire în acest domeniu revelează un simț al originarului care merge către esențe și le valorifică. Este – și aceasta s-a observat – opera unui doctrinar, apt să se exprime estetic în deplină cunoștință de cauză asupra culturii pe care o reprezintă; un spirit al *adâncurilor*, a cărui literatură vine de la un teoretician. Recuperarea gândirii blagiene, ale cărui elemente principale începem să le avem din nou la îndemână, este o necesitate într-o cultură care înaintează în datele ei specifice. Iată de ce o discuție asupra filosofiei culturii, unde s-a exersat Blaga, este tot ce se poate face mai nimerit în acest moment al receptării operei integrale”. Despre volum se pronunță: □•Ion Mihai Popescu: „Într-un meritos studiu introductiv, Al. Tănase, vechi și pasionat cercetător al operei lui Lucian Blaga, scoate la iveală printr-o examinare migăloasă, teze și aspecte fundamentale cuprinse în *Trilogia culturii* și se opune, printr-o argumentare ireproșabilă unor critici teziști ai sistemului comentat. Unui sociodoxolog, căruia Lucian Blaga nu i-a acordat nicio atenție în timpul vieții și care, în niște texte, mai mult eseuri și foarte puțin critice, despre cercetarea culturii populare românești, strecoară un

haos de erori cu privire la distinși cercetători ai culturii populare românești, i se aduc contraargumente mai presus de orice contestare (paginile 18 și 61-62). Dezbateră ar fi putut fi prelungită întrucât teoria stilului nu se opune Școlii sociologice de la București și nici altor cercetări de sociologie rurală, ci exprimă altă viziune pentru cultura românească. Tocmai pentru că în numitele *eseuri critice* se menționează că sociodoxologul lor îndrăgește tineretul, pe care dorește să-l orienteze contra tuturor *nechemațiilor* și *nepricepuților* – filosofi, psihologi, folcloriști, lingviști, sociologi, geografi și juriști – *ignoranți improvizăți* în oameni de știință, sociodoxologia sa privitoare la *Teoria freudistă a lui Lucian Blaga* – și la alte născociri de același soi – merită mai multă atenție, iar tineretul care are ochi să vadă, să audă și să priceapă ceea ce trebuie prețuit și să înlăture – prin propria sa putere de judecare – orice prejudecată și orice falsificare strecurate în încercările *critice* despre Lucian Blaga”. □•Ion Stroe: „Numeroși cercetători ai filosofiei lui Lucian Blaga au subliniat faptul că *Trilogia culturii* reprezintă partea cea mai viabilă a sistemului lui Lucian Blaga. Afirmăția este, în parte, îndreptățită, în măsura în care în această faimoasă trilogie, reeditată de curând, sunt puse, în germene, toate problemele importante de filosofia culturii și sunt soluționate într-un mod nou, dar nu mai mult pentru că rămân viabile și valabile și teze de filosofia culturii analizate și demonstrate în *Trilogia valorilor*, în *Despre conștiința filosofică* și în *Aspecte antropologice* și în *Experimentul și spiritul matematic* și în altele”. □•O pagină este rezervată temei *Vitalitatea culturii populare*, pagină în care semnează Tudor Nedelcea (*O probă de vechime, Cântecul epic*): „Cercetător avizat al folclorului românesc, Adrian Fochi, ne-a dat, acum un an și mai bine, o sinteză, poate cea mai importantă a lui: *Cântecul epic tradițional al românilor*. [...] Altfel spus, această carte, expunând «cât mai întreg și mai limpede adevărul, singurul obiectiv pentru care merită să trudești și chiar să suferi», oferă răspunsuri competente la orice întrebare privitoare la cântecul epic tradițional românesc. Patriot în marginile adevărului”. Ioan T. Alexandru (*Lumea baladei*), Z. Cârlogea (*Repere etnologice*) și Dan Tărchilă, care are privilegiul să-și înceapă *Elogiul geniului popular* pe prima pagină. □•Marin Mincu își continuă investigațiile în orizontul creației lui Cezar Ivănescu. Rubrica inițiată în numărul precedent, are acum un nume, *Semn*: „Prin monodia muzicală a discursului și prin înscrierea sa într-o tradiție epifanică a poeziei noastre, Cezar Ivănescu este un mare poet. Iată ceea ce rămâne să argumenteze falnica noastră critică”. □•Fănuș Băileșteanu (*Pe urmele lui Anton Pann*) ■•Aurora Alucăi (*V. Voiculescu: Alte precizări bibliografice*), susținută și de ■•N. Georgescu completează componenta istorico-literară a numărului semnând cronică edițiilor la Rebreanu, *Opere*, aflate sub îngrijirea lui Niculae Gheran: „Participarea la operă este prima dominantă a ediției Rebreanu. Apărută într-un moment când ediția Eminescu se odihnea (Perpessicus publicase în 1966 literatura populară a poetului; în formula academică seria de *Opere* va fi reluată abia în 1977), ea

a atras atenția asupra unui alt mare scriitor român ce avea nevoie de haina nouă a tiparului. După cum se știe, Liviu Rebreanu n-a beneficiat de sistemul edițiilor definitive de scriitori în timpul vieții (de felul celor de la editura Fundațiilor ori de la Cugetarea – Georgescu Delafras), lăsându-și operele să circule fiecare în parte cum s-a nimerit. Ediția Gheran a avut și acest scop: de a scoate din circulație retipăririle fragmentare și neștiințifice care făcuseră peste noapte, așa zice, din Liviu Rebreanu un autor preferat al deceniului dogmatic. Ea reușește să-i redea scriitorului dimensiunile exacte spulberând misterul ce înconjoară neguros partea nepublicată a operei sale. Se topește, astfel, și mentalitatea după care Liviu Rebreanu ar fi scris puțin (mentalitate întreținută de numitul deceniu care menținea în circulație numai câteva titluri din vasta creație a autorului): dimpotrivă, consultând periodicele vremii editorul aduce piese noi din nuvelistica rebreniană, și atrage atenția asupra importanței publicisticii scriitorului. Prin articularea operei într-un corpus unitar, capătă valoare adevărată arhiva scriitorului, jurnalul său de creație mai ales – care altfel, publicat de sine stătător, fără contextul operei, ar fi rămas un simplu document al trăirii personale. [...] Căci, una câte una, prejudecățile din jurul lui Liviu Rebreanu țesute pe canavaua lui Liviu Rebreanu nu este tocmai justă: confruntând numeroase variante la fiecare piesă în parte se poate constata că scriitorul era preocupat de găsirea unei linii stilistice suple, îndreptând textul, schimbând termeni ori expresii, revenind, deci, asupra operei cu scopul de a o înfrumuseța. Cad, una câte una, prejudecățile din jurul lui Liviu Rebreanu țesute de canavaua deceniului dogmatic. Ediția Gheran avansează constant, punând și impunând ordine în universul rebrenian, racordând continuu partea de suprafață, vizibilă, publică a creației – cu cea din adâncuri existentă numai în sertarele creatorului, și pe amândouă pierzându-le în lumea înconjurătoare, ancorându-le în contextul istoric. Alături de marele șantier Eminescu, șantierul Rebreanu ține trează atenția unei generații fiind un model de muncă și dăruire pentru restituirea patrimoniului nostru național de cultură, vremii care vine”. ■•Un scurt interviu preluat din „Tiempo argentino” din Buenos Aires, îl vizează pe Jorge Luis Borges („În orele nopții, clopotele par să-mi vegheze insomnia”, în românește de Luminița Voina-Răuț.

• [„SLAST”, nr. 25] Ciclul romanesc al lui Paul Anghel, *Zăpezile decum un veac* continuă să suscite interesul lui Adrian Pop. □•Mihai Coman și Paul Dugneanu se ocupă de recenziile numărului de față. Primul comentează poeziile Virginiei Carianopol, *Vânătoare de foc* (Eminescu, 1986); „În acest orizont liric în care «trezirea sfârșește în vis», autoarea plutește cu gravitate, melancolie, teamă, printre contururi incerte, făcute mai mult pentru a stârni întrebări și a se lăsa reconstruite numai în gând și visare. Emanație imediată (nealterată de pasiunea stilizării ori a metaforei complicate) a unor ninsori de suflet, poezia Virginiei Carianopol este asemenea unei sclipiri ce cuprinde în luciul ei, lucrul și adâncimea unei fântâni: ea este reflexul în cuvânt al unor

trăiri izolate din adâncimi de dincolo de cuvânt”. □•Paul Dugneanu se ocupă de romanul *Agent secret* (Junimea, 1985) al lui Olimpian Ungherea: „Un fals roman polițist, în realitate un roman cu o accentuată lentă psihologică este *Agent secret* de Olimpian Ungherea. Și în romanele sale anterioare, aparținând mai ferm literaturii polițiste, autorul vădea dincolo de schema narativă tipică genului, o notabilă predispoziție spre cazurile psiho-morale, spre dilemele de conștiință, dar în cartea de față proporția s-a inversat. *Agent secret* este un roman psihologic cu elemente polițiste sau, mai bine spus, cu un pretext polițist”. □•Rodica Bretin, „de profesie ingineră” este următoarea pe „lista” prozatorilor de anticipație deschisă cu nouă săptămâni în urmă de Voicu Bugariu; ■•Ioan Vieru obține un interviu de la Vasile Nicolaescu („*A trăi sub semnul poeziei, înseamnă a trăi profund și vibrant viața*”) ■• Textul semnat de Constantin Sorescu despre Mircea Martin (*Singura critică*, C.R., 1986) se intitulează *Critica la plural*: „Principiile pe care Mircea Martin le extrage din filtrarea metodică a realității zgrunțuroase a criticii noastre actuale sunt ale unui critic cu o *impecabilă conștiință istorică*. N-a avut cum să probeze că li se supune el însuși cu strictețe tuturor, iar câteodată, ca în cartea anterioară, a mers el însuși alături de câte unul: în acest caz, prin supralicitare. De trăit, le trăiește însă cu fervoare: uneori, cu o fervoare bucură, alteori, cu o fervoare tristă. Puțini au făcut dovada că se pot bucura de marea izbândă a unui confrate cum a făcut-o el, care a urmărit cu autentică înfrigurare traseul european al lui Adrian Marino și pe puțini îi obsedează cu forța unei fantasme, ca pe el, care construiește și reconstruiește strategii, universalizarea valorilor românești”. □•La rubrica *Atitudini, debateri, controverse*, Nicolae Diaconu atacă problema debuturilor colective (*Alpha sau avatarurile debuturilor colective*): □•Mircea Dinescu folosește la rubrica sa un titlul mai lung decât calea de-o poștă; *Cronici literare, eseuri, recenzii, chitanțe, pomelnice și petiții*: □•Cu o pagină de versuri patriotice este prezent Viorel Sâmpetean: □•Textul Gabrielei Dragnea se extinde, tenatcular spre fiecare număr următor, ajungând la episodul al treilea (nenumărat)

25 iunie.

- [„**Scânteia tineretului**” nr. 11528] Sorin Preda semnează scurtul reportaj *Tinere condeie*, pe marginea evenimentului organizat de Comitetul județean al U.T.C. Bacău și Comitetul județean de cultură și educație socialistă de la Bacău: „Întâlnirea celor aproximativ 200 de participanți cu scriitorul Marin Sorescu și criticul Eugen Simion a fost un adevărat festin literar și un dialog de suflet, o necesară șansă oferită nesfârșitei poveri a descoperirii de sine”.

26 iunie.

- [„**România literară**”, nr. 26] Plenara Comitetului Central consacrată împlinirii unei jumătăți de secol de la procesul de la Brașov, printre ai cărui

protagoniști s-a numărat și Nicolae Ceaușescu, ocupă prima pagină. Editorialul se intitulează *Moment istoric*. □•Despre *Spațiul culturii* emite opinii A. I. Zăinescu. ■•Paginile de mijloc ale revistei găzduiesc texte de analiză și exegeză caragialiană semnate de Șerban Cioculescu (*Marele nostru clasic*) și Mircea Iorgulescu (*Despre universul comediilor*). □•Monica Spiridon survolează *Căile realismului* ținând în prim plan autori din generații diferite: Liviu Rebreanu, Zaharia Stancu și Marin Preda. □•Despre *Actualitate și istorie la noii prozaatori* scrie Dan Grădinaru. Acesta îi are în vedere pe Alexandru Vlad (*Frigul verii*), Ștefan Agopian (*Manualul întâmplărilor*), Ioan Groșan (*Caravana cinematografică*), I. Lăcustă (*La ușa domnului Caragiale*) și Danile Vighi (*Povestiri cu strada Depozitului*). □•O amplă evocare C. Stere, de Z. Ornea, se intitulează *O flacără de conștiință*. ■•Pornind de la un vers al lui Mircea Ivănescu („*Căutarea – pe îndelete – a timpului de tot pierdut*”), Eugen Simion recenzează volumul acestuia *Alte poeme nouă* (C.R., 1986): „De unde vine, atunci, originalitatea, profunditatea, acestor notații atât de ostentativ ne-lirice? Folosind vorbele lui Mircea Ivănescu, aș răspunde; din «claritatea (lor) sticloasă și precisă»”. □•Despre Marin Sorescu (*Singur printre cronicari*) scrie Nicolae Manolescu. Cartea lui Marin Sorescu este *Ușor cu pianul pe scări* (C.R., 1986), iar criticul își încheie cronică afirmând că are în față „o carte care se citește pe nerăsuflăte și în care poetul reușește să stârnească invidia cronicarilor de mesrie, legați de mâini și de picioare, cum sunt, de clișeele lor săptămânale. După ce-a vrut să fie singur printre poeți, iată-l acum pe Marin Sorescu încercând să fie singur printre cronicari”. □•Ion Pecie surprinde *Scene carnavelești în Săptămâna nebunilor*: „Ultimele două pagini ale romanului *Săptămâna nebunilor* accentuează ideea deghizării universale a valorilor spiritului. Ce altceva sunt Stambulul, Venezia, Bucureștii dacă nu locuri ale deghizamentului bufon, tot atâtea *insule* aduse Constantinopolului bizantin? O eră a cercului (și o *temă a cercului*), a credinței ambientale, a carnavalului încep să domnească în Răsărit și în Apus. Carnavalul este expresia degradării vechilor rituri creștine: supremă insulă adusă spiritului. Iar în interminabilele carnavaluri se joacă *Răstignirea cu actori beți*; supremă deghizare! Mesajul cărții lui Eugen Barbu este cuprins (cifrat) în fragmentul de la sfârșitul romanului”. ■•Recenzii pentru Poezie, Proză și Reportaj. □•Mircea Vasilescu la Ovidiu Moceanu, *Fii binevenit, călătorule*, Dacia, 1986: „Romanul lui Ovidiu Moceanu poate fi privit ca un experiment”. □•Teodor Vârgolici la Ștefan Mitroi, *Nimic despre singurătate*, Eminescu, 1986, despre ale cărui reportaje spune că „ne îndreptățesc să așteptăm cu încredere și interes volumul său de versuri”. □•Roxana Sorescu la A.I. Zăinescu, *Poeme*, (C.R., 1985): „Prudent, atent la circumstanțe, A. I. Zăinescu este, în substanța sa, un spirit totuși tragic”. □•De o cronicetă are parte și volumul lui Nicolae Oancea, *Poeme*, Eminescu, 1985: „Selectate cu grijă, aceste poeme au străluciri simple, firești, ca boabele de rouă, dar o fac astfel încât să oglinească o parte din marele univers”.

□•Laurențiu Ulici scoate în paranteză *Promoția 70*, scriind o *Poveste despre roman*, terminată sentențios: „În definitiv, romanul contemporan ilustrează perfect ideea din străvechiul *Non idem este si duo dicunt idem*” ■•La rubrica *Opinii*, Constantin Noica își începe serialul *Modelul cultural european*, cu primul dintre capitole, *Ce poate însemna o cultură*: □•Maria Banuș prezintă viața culturală a Parisului, de la fața locului.

• [„*Tribuna*”, nr. 26] De creația blagiană se ocupă Ion Oarcăsu. □•Marian Papahagi scrie cronica la volumul de reportaje al lui Romulus Rusan, *O călătorie spre marea interioară* (C.R., 1986): „Dar mai presus de orice cartea aceasta cuprinde presimțirea marii bucurii a reîntâlnirii cu Mediterana clasică, a Greciei și a Italiei: ei îi va fi, probabil, rezervat al doilea volum pe care cititorul celui dintâi nu poate decât să-l aștepte cu cel mai viu interes. Prin călătoria relatată acum, Romulus Rusan dă o carte în multe privințe comparabilă cu *America ogarului cenușiu* sub raportul calității literare, despre o umanitate și un spațiu mai aproape nouă și, deci, mai direct legate de propriul nostru destin”. □•Traian Vedinaș recenzează cartea Anei-Maria Boariu, *Constantin Negruzzi, noi epistole către prieteni* (Albatros, 1986). □•Silvia Udrea prezintă volumul de debutul Mariei Mailat, fără a-i aminti măcar titlul, însă felicitând-o pentru „impresia de reportaj febril și de istorisire cu tâlc, text elaborat în urma lecturii aplicate unui cotidian liniștit”. □•Mihai Dragolea concluzionează că al doilea volum din *Punte*, C.R. 1985), al lui, Tudor Țopa. poate fi considerat un jurnal. Recenzia se intitulează *Gravor spontan și perpetuu*, fiindcă autorul îi pare a fi un „sensibil proprietar al unei priviri experte, creatorul unor fraze unind prospețimea percepției cu rafinamentul compunerii”. □•Craioveanul Ion Deaconescu rememorează șederile sale la Paris, asociindu-le titlului *Emil Cioran sau monologul în filigran*. □•Despre *Brâncuși și Masa Tăcerii* scrie Erwin Mikó: „În Hobița, satul natal, am găsit rădăcinile din care a crescut în nemurire”.

27 iunie

• [„*Contemporanul*”, nr. 26] Pe prima pagină este reprodus *Omagiul* pe care C.C. al P.C.R. l-a adus tovarășului Nicolae Ceaușescu cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la procesul luptătorilor comuniști și antifasciști de la Brașov: „Punând puternic în lumină justetea și măreția luptei partidului, a militanților săi, procesul de la Brașov a reliefat cu deosebită vigoare și pregnanță strălucirea virtuților pe care le întruchipează excepționala personalitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu, convingerea sa nestrămutată în dreptatea cauzei pentru care luptă, calitățile sale excepționale de conducător și organizator comunist, de revoluționar și patriot înflăcărat, exemplară dăruire și abnegație pentru păstrarea ființei naționale, pentru triumful idealurilor de libertate, independență și progres social ale României”. ■•Subiectul ocupă o parte importantă din număr. □•Despre poezia hunedoreanului Ion Evu, scrie, de la Huedoara, Valeriu Bârgău. Textul se numește *Drumul egal al poeziei*: „În legătură cu poezia hu-

nedoreanului Ioan Evu m-am înscris de mai multe ori la cuvânt. O fac și acum cu sentimentul că e un poet ajuns la al treilea volum, fără să fie luat în seamă pe măsura talentului dovedit. Cea mai recent apărută carte *Somnul în munte*, Ed. Facla, 1986, constituită din două cicluri «Vești din Candoria» și «Aripi și tipare», permite identificarea clară a liniilor ce delimitează un teritoriu liric având corespondent atât în realitatea pământului și munților transilvani cât și într-un tărâm fabulos. [...] Între modernismul poetic mai mult geodumitrescian decât al generației sale și viziunea revoluționară a poeziei labișiene, poetul Ioan Evu caută *semne oraculare, descifrează ieroglifice* și are sufletul înhămat la căruța melanholiei poeziei...». □•La *Viața cărților*, Alexandru Spânu prezintă figura remarcabilă a lui Lazăr Leon Asachi în cultura română, după inițiativa întreprinsă de Antonie Plămădeală, cărturar bisericesc de primă mărime. □•Ion Adam caută noile nume (de autori) și de surse ale reportajului cotermporan, sub titlul *Adevărul omenesc relevat cu talent*: „Cine vrea să răspundă la întrebarea «Ce se întâmplă cu reportajul:» poate descoperi repede o serie de metamorfoze. Prima dintre ele ține – se putea altfel? De chiar statutul reportajului. Acesta, o spunem și altădată, își pierde aura de extraterestru oprit o clipă într-un colț al planetei Pământ, își dezbracă greul strai de metafore și brusc, ușurat, se amestecă printre semeni, provocându-i la un dialog familiar, al cărui prim câștig este firescul. De aici derivă o altă schimbare importantă: reportajul devine «vorbit», ajunge o «stenogramă» a vieții, nu un fals tratat stilistic. Astfel spus, *se transcrie* mai mult decât *se scrie*, cel ce provoacă depozițiile oamenilor asumându-și conștient postura de partener secund. Se elimină apoi «meditația», morala fixată în aldine, însă se mizează mai mult pe sensul sugerat. În fine, mai toată lumea s-a dezbrăcat de «uimiri». «Raportor al umanității», cum îl vedea cineva Călinescu, reporterul își formulează relatarea cu un sentiment acut al participării, cu o concizie ce trădează adesea starea de urgență lăuntrică. Convins că «a trăi înseamnă a merge», Cornel Nistorescu caută, de pildă, «întâmplări în liniștea unei fotografii» ori cercetează «paradisul provizoriu» al existenței. [...] Un comiliton, Ovidiu Ioanițoaia, reporter frenetic în stare să găsească în doi timpi și trei întrebări calea cea mai scurtă de orientare în labirintul unei existențe, optează natural pentru «viața la 1 000 km pe oră». Aparent mai domolit, Mihai Sin discerne iute, muntenește, între «cesiuni secundare» și «chestiuni principale». [...] O scurtă privire asupra bibliografiilor lor dă la iveală și un fapt mai puțin obișnuit: reportajul nu mai este anticamera romanului (ori măcar a prozei scurte), ci un complement firesc al ficțiunii, un numitor comun al vieții și al literaturii. Nicolae Mateescu, Mircea Nedelciu, Sorin Preda, Dumitru Eliade, Mircea Florin Șandru, Gabela Hurezean, Lucian Avramescu, Constantin Stan (dau aici doar câteva nume dintr-o listă mult mai lungă de exemple posibile) nu se mulțumesc să fie reporteri, după cum nu se mulțumesc să fie doar poeți ori prozatori. [...] În *Șa pierdută pe mare*, Mihai Pelin merge la arhetipuri, definind fulgerător, în veritabile înscenări epice,

constante etnice românești. [...] Un motiv de stăruință sunt meseriile vechi. Cioplitorii în lemn, potcovarii, olarii nu sunt doar prilejuri de recviem solitar, ci și apariții premonitorii. În statornicia, în respectul lor nedezmințit pentru meșteșug pot fi întrezărite ritmurile altei lumi, semnele unei viitoare conștiințe muncitorești. Este exact aspectul pe care-l surprinde – în două cărți care au fluentă și tensiune de roman – Nicolae Mateescu. [...] Dar, nu mai puțin, și în ce constă puterea unui asemenea scriitor: în *adevăr*, în ara de a «umbla cu el cu grijă». Cum o face de altminteri și Sânziana Pop în *Scrisori din lina întâi*. Aceasta nefiind un spațiu al senzaționalului, al spectaculosului, ci unul al adevărului omenesc ce poate fi descoperit la tot pasul, cu minima, dar obligatoria condiție de a-l privi cu ochii deschiși. [...] Iar puterea noului reportaj în asta și constă la urma urmei: în relația strânsă dintre *adevărul omenesc relevant*, și *talent*“. □•George Muntean vede în recentul volum de versuri *Poemele cuminiți*, al lui Mihai Minculescu (jurnalist și poet) „un semnal și o promisiune, o datorie față de propria-i cultură și înzestrare”. □•Criticul literar Laurențiu Ulici părăsește uneltele sale pentru lumea scenei, spre apune pe umerii lui Dan Aștilean, tânăr actor, absolvent de I.A.T.C., elogii rar întâlnite: „Se numește Dan Aștilean; încă student – în prag de absolvire – la I.A.T.C.; nu-l cunosc personal și nu mă cunoaște; are în jur de 30 de ani dacă nu cumva înfățișarea hirsută îl face să pară mai vârstnic decât este; l-am văzut, relativ recent, în două spectacole pe scena de la Casandra: *Opera de trei parale* de Brecht, în regia profesorului șef de catedră Ion Cojar și *Regina balului* de Nicolae Mateescu, în regia profesorului-asociat Gelu Colceag. [...] între timp s-au conturat ca atare, din promoțiile ultimilor cinci ani, între alții Marian Râlea, Ana Ciontea, Claudiu Bleonț, Simona Măicănescu etc.; mărturisesc însă că niciunul nu m-a impresionat – prin maturitate, inspirație, inteligență teatrală, siguranță și altruism scenic (da, da, altruism – calitate, cred eu, extraordinară pe scândura scenei) – ca acest Dan Aștilean. [...] Dând imprevizibilului ce este al său, cred că scena românească are în acum necunoscutul Dan Aștilean un prezumtiv nume de referință”.

• [„**Cronica**”, nr. 26] Continuă dezbaterea cu tema *Creativitatea tehnico-științifică și tânără generație*: □•În *Centenarul unui „homo novus”* istoricul literar clujean Mircea Popa aduce în atenția pe Emil Isac, cu prilejul centenarului nașterii acestui: „Personalitatea dinamică și contradictorie a lui Emil Isac nu poate fi despărțită de acea parte a activității sale care-l așează în fruntea gesturilor de avangardă, novatoare ale generației sale, atât pe teren literar, cât și pe cel politic și social. El este înainte de toate un fiu al secolului al XX-lea, un *homo novus*, așa cum singur se socotea, un purtător de credință și de idealism în Ardealul său bătrân. Pulsul încetinit care bate aici îl exasperează, societatea închistată în prejudecăți și canoane statornicite de timp îl zgârie pe nervi, omul e grăbit, pentru el veacul înainteașă prea încet. Receptiv la tot ce e nou, el e un spirit nonconformist și incomod, în război cu toate și cu toți, procla-

mând, într-un moment dominat de ruralism și de tradiții, «modernismul pe toate liniile» și cerând industrializare, viață orășenească, intelectualism, și insistând asupra faptului că nu trebuie să rămânem la ideea că «românul ... își are brădetul său în care sună fluierul și cresc ghiociei, în care se adapă cerbii în lacul frenetic luminat de lună și în care nusbârnâie sârma de telefon, nu răsună sirena automobilului și nu clocotesc săniile de locomotivă”.

□ George Pruteanu se întreține cu Lucian Raicu sub titlul *Cărțile – o expresie a vulnerabilității omului*, interviu din care rezultă următoarele: „ În convorbirile cu mai mulți interlocutori am «folosit», ca pe o deschidere în șah, o întrebare, pe care, de fapt, adesea mi-o pun mie și la care vă rog și pe dv. Să răspundeți: simțiți cărțile din biblioteca dv. Ca pe un zid, o fortăreață protectoare sau, dimpotrivă, ca pe o «apăsare», un memento al vanității scrisului, o prezență «inhibantă» prin marile valori de acolo? – Deschiderea în șah este o mișcare neutră și inofensivă, ceea ce nu se poate spune și despre întrebarea dv., stimate George Pruteanu, o întrebare activă, ascuțită, chiar violentă, solicitând un răspuns, la rândul său, violent optativ. Nu dețin resursele lăuntrice, nu dețin *convingerea* absolută, necesară unui astfel de răspuns. [...] – Cum interpretați *butada* lui Călinescu: «Biblioteca mare, pricepere literară mică!» (Cr. Opt., 1964, p. 84)? – Nu-mi amintesc *butada*, ea are desigur un sens polemic, se referă la ne-suferita infatuare a proprietarilor de cărți necitite (sau citite, deosebirea nu-i totdeauna ca de la cer la pământ). Biblioteca «mare» (din propriul cap) condiționează «priceperea literară»; nu o explică, firește, ca să nu mai vorbim că nu o determină, ar fi prea simplu (iată un caz în care simplitatea nu e bună), cine n-ar dori atunci să agonisească ceva «pricepere literară»? Pricepere literară infailibilă nu are nimeni, din fericire; și nici n-a avut vreodată; explică și asta ceva din misterul «operei deschise», deși, firește, nu⁷ este singura explicație... Niciun («mare») critic nu pricepe totul. Încă o dată: din fericire. Paradoxul e însă altul: cu cât unul pricepe *mai mult*, cu atât extinde spațiul posibil al priceperii altora. În loc să-l limiteze, în loc să-l ocupe, cum s-ar putea crede, de unul singur. Încă ceva: vastele bibliografii sunt adesea doar înșelător vaste. Se rezumă la câteva titluri într-adevăr serioase. [...] fie, să «stric» și oricum puțină îndreptățire a celor observate (mărturisite) cu deosebire în *Practica scrisului și experiența lecturii, Reflecții asupra spiritului creator, Calea de acces, Fragmente de timp* și acum în urmă în *Scene din romanul literaturii*. Dar pentru că îmi place să «stric» și ceea ce este «dres» (și bun), primesc provocarea dv., spre a gândi (cum fac mereu) *încă o dată* ceea ce am gândit tot timpul, o lungă viață de ani., Nu mi-a plăcut să citesc în copilărie (până pe la 10 ani) pentru că lecturile mă tulburau prea mult, îmi luau liniștea și așa precară, îmi tăiau somnul și în general pofta de viață, de joc etc. Luam cărțile prea în serios. Poate că și acum le iau tot așa, greșind, cine știe. Plăcerea lecturii s-a născut mai târziu, în adolescență, și a început să crească [...] – Și acum vă rog: Ce sensuri dați *apoftegmei* lui Toma d’Aquino «Timeo hominem unius libri» (Mă tem de omul

unei singure cărți)? – Depinde de carte, ai fi ispitit să răspunzi potrivit primului impuls, dar deși ispita e mare, drumul pe care te ispitește este greșit. Teama de absolutizări, de fanatisme este o teamă bună, o teamă sănătoasă. Autorul cunoscutei formule se rostește în cunoștință de cauză, știind bine ce spune și mai ales ce vrea să spună, încotro bate. Adevărata credință numai pe cunoașterea adevărului, a adevărilor, a diversității lumii (și cărții) se poate întemeia și are dreptul să se întemeieze. Altfel chiar așa: nu are dreptul, nimeni nu i-l dă. Limitându-se la cărți, la literatură, adevăratele pasiuni, presupun, desigur, o momentană (sau chiar îndelungată) desprindere de «context», o relativă (tactică) izolare a obiectului lor din diversitatea realului (și a posibilului), dar exclusive și dușmănoase față de context nu sunt, n-au cum să fie, riscând altfel să devină (cum să spun?) puțin prostești și, la urma urmelor, să-și piardă consistența. Această consistență o asigură relația, sentimentul viu al relației, multiplicarea punctelor de vedere, procesul însuși al gândirii, al unei gândiri eminentemente libere, gata să se îndoiască de sine, de premisele și mai ales de rezultatele ei. – Deci. – O singură carte? Care să fie aceea? Cartea singură este o carte falsă, o carte proastă, fatal periculoasă. Cartea bună cheamă spre sine alte cărți bune. [...] – Un aforism al unui mare gânditor de origine română susține că e mai ușor să citești fie și un capitol din Hegel, decât să scrii cea mai simplă carte poștală. Cum ați comenta acest gând? – Este uneori mai greu să «citești» decât să «scrii» tu însuși și nu neapărat o pagină din Hegel, dificilă prin ea însăși. Greu și ușor, în fine... Distincția te lasă, cum se zice în franțuzește, visător. Să tot visezi, să te tot răsfeți în marginea ei. [...] „□ Al Călinescu scrie cronică literară la cartea lui Mircea Martin (*Singura critică*, C.R., 1986) pe care o consideră, „în pofida titlului, o pledoarie pentru pluralism”: „Ceea ce se observă numai decît este remarcabila consecvență a criticului, a cărui poziție pare de altfel fixată, în linii generale, încă de la începuturile activității sale. [...] Inutil a mai spune că, aici ca și în celelalte portrete, Mircea Martin se dorește cît mai obiectiv și cît mai «independent» posibil. Întreaga carte este, de altfel, o carte despre și pentru critică, adică un discurs în favoarea demnității și independenței criticii. «Suspiciunea față de critică n-a fost și nu este altceva decît suspiciune față de intelectualitate și față de cultură în genere», scrie într-un loc autorul. Prin noua sa carte, Mircea Martin se impune, încă o dată, ca unul dintre purtătorii de cuvînt cei mai autorizați și mai credibili ai criticii românești“. □ Alexandra Stănescu (*Singurătăți*, Eminescu) și Dumitru Matală (*Trei călătorii*) sunt prezentați de Ioan Holban sub titlul unificator *Parabole și valsuri deloc sentimentale*: „Cartea de proze scurte a Alexandrei Stănescu, *Singurătăți* (Ed. Eminescu, 1985), cuprinde trei secțiuni a căror așezare are rostul de a preciza sensul demersului epic: prozatoarea pune la începutul volumului constatările de ordin general privitoare la mecanismul relațiilor sociale și umane, pentru a le căuta apoi reflexele în limita unor cazuri particulare prin studiul resorturilor psihologice care au determinat configurația

ansamblului. [...] Un bun analist se dovedește a fi Dumitru Matală în cea de-a opta carte a sa. *Trei călătorii* (Ed. Eminescu, 1985). Prozator destul de cunoscut, deși puțin comentat, Dumitru Matală este autor al unor romane, în care accentul cade pe analiza psihologică și pe forța de sugestie a unor simboluri unde se adună toate firele narative; personajele lui Dumitru Matală se află totdeauna în căutarea unor confesori, prin actul mărturisirii vizând accesul la reperiile proprii conștiințe. [...] Volumul lui Dumitru Matală oferă o lectură agreabilă în primele sale două «călătorii».

□ Cristian Livescu se ocupă de Cristian Simionescu „profesor de umanioare la Bârlad”, autor al mai multor volume de versuri, ultimul fiind *Maratonul* (C.R., 1985) și căruia i se consacră rândurile din „Cronica”: „Un «retras de zgomotul publicității, de grupări literare susținătoare sau îndatoritoare, este Cristian Simionescu, profesor de umanioare la Bârlad, autor al volumelor de poezie intitulate *Tabu* (1970), *Vicleniile oceanului* (1980) și – de curând – *Maratonul* (Ed. Cartea Românească, 1985), comentate cu paroiomonie de critică. [...] *Martorul* apare mai apropiat de temperamentul agitat-aluziv al ultimilor veniți decât de post-onirismul inițiativ-oracular al congenerilor, impuși spre începutul anilor '70. Avem de a face cu o mini-epopee dramatizată, ținând cont de împărțirea în șapte «cărți» a materiei poetice, date în seama mai multor «voci», care susțin un adevărat «banchet» pe seama declinului inexorabil al ființei. [...] *Maratonul* lui Cristian Simionescu este una din cele mai interesante și mai viabile realizări post-moderniste, la noi, în domeniul poeziei”.

- [**„Flacăra”, nr. 26**] Sub genericul *Scriitorii și pacea*, Gheorghe Tomozei semnează articolul *Cronicar și făuritor de istorie*: „Cu acest sentiment de atașament și respect pentru felul înțelept cum România știe să navigheze propagând pacea, creația pașnică și dreptatea socială, scriitorii se simt chemați să facă din paginile lor semnele vibrantei lor opțiuni, adaos generos la o întreagă zestre de valori...”.

- [**„Orizont”, nr. 26**] Editorialul revistei se numește *Patriotismul abnegației*: „Desfășurată sub aura sărbătoririi a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român și a 50 d ani de la desfășurarea eroicului proces de la Brașov – moment cu amplă rezonanță în istoria partidului și poporului nostru ce a pus în evidență înaltele calități de revoluționar antifascist și de luptător neînfricat ale tovarășului *Nicolae Ceaușescu*, omul aflat astăzi în fruntea partidului și țării – *Plenara Comitetului Central al partidului*, ce a avut loc în zilele de 23 și 24 iunie a.c. a reliefat nivelul atins cum și perspectivele imediate și de viitor ale economiei și societății noastre socialiste, societate angajată plener în edificarea comunistă a destinului său istoric. [...] Cu profundă mândrie, oamenii muncii timișeni și-au înscris și în acest an numele cu cinste în această competiție a efortului spre mai bine. *Organizația de partid a Comitetului județean Timiș al P.C.R. reușind să obțină Ordinul «Meritul Agricol» clasa I pentru locul I obținut datorită rezultatelor deosebite din agricultură, iar Consiliul po-*

pular al județului Timiș să obțină «*Ordinul Muncii*» *clasa I pentru locul I*, realizat prin deosebitele sale rezultate din toate domeniile activității sale în ampla competiție desfășurată pe plan național între toate consiliile populare ale sate-
lor țării. Totodată, oamenii muncii din industria județului Timiș raportează îndeplinirea planului pe primul semestru partidului și tovarășului NICOLAE
CEAUȘESCU. Sunt merite deosebite care vorbesc de la sine despre o conști-
ință a muncii statuată în termenii revoluționarismului patriotic la nivel de ma-
să, merite ce ne dau încrederea că Hotărârile Congresului al XIII-lea al
partidului, la Plenara C.C. al P.C.R. vor fi îndeplinite integral, cu aceeași anga-
jare responsabilă care a caracterizat și caracterizează întregul nostru popor,
strâns unit în jurul partidului, călăuzitorul mersului neabătut al României spre
societatea comunistă”. □•Petru Sfetca convorbește cu scriitorul Nicole Țirioi:
„– *Aș vrea să începem dialogul nostru printr-o butadă a lui Saite-Beuve: «il
est mieux qu'yl y ait dans la critique un poete» Ți se pare că-i o simplă buta-
dă? – Există o afirmație mai cunoscută, anume că orice critic ar fi un poet ra-
tat, mai bine spus un poet nerealizat, în sensul că, dintr-un scrupul excesiv față
de condițiile formale sau dintr-o nesuștinută rezistență la efortul de a-și do-
bândi măiestria expresiei lirice, poetul devine critic și poate găsi suficiente
argumente în judecățile sale de valoare, ea având o sensibilitate potrivită pen-
tru a simți fiorul poeziei sau intuiția artei adevărate. [...] Vocația de a fi poet,
căci la aceasta cred că s-a referit Saint-Beuve, e destul de rară, mai rară chiar
printre literați decât în restul lumii, fiindcă literatul și implicit criticul literar,
inevitabil, este mai expus rutinei expresive, manierei (*există și o manieră a
receptării*), a ceea ce într-un fel se poate numi retorică literară și care este un
surogat al poeziei. Nu e rău deci să existe un poet în critică, dacă nu pentru
altceva, cel puțin pentru a avea garanția descoperirii poeziei, așa cum Baudelaire
extaziat a putut descoperi pe Edgar A Poe dar cum, din păcate, criticul Sa-
inte-Beuve nu l-a putut prețui pe Baudelaire. – *Acum când ești autorul unui
volum de poezii nu ți se pare că uneori critica dibuie în labirintul unei poezii
al cărei fir nu-l deține? – Poetul autentic nu e consacrat de apariția unui vo-
lum, fie acesta chiar rodul mai multor etape din viață. De altfel nici nu există
poet egal cu sine însuși, nici în creație, nici în inspirație. Iar dacă e adevărat că
nu întotdeauna criticul deține firul Ariadnei în laboratorul poeziei, nu-i mai
puțin adevărat că în acest labirint al cuvântului inspirat însuși poetul își pierde
firul călăuzitor”, [...] – *Îți cunosc traducerile din Paul Valéry. Ca traducător,
n-ai avut impresia că te supui în chip voluntar unei gândiri străine, că te faci
conștient un altul, rămânând în același timp tu însuși, încercând să domini
limba ta proprie? – Am tradus Paul Valéry ca și din Baudelaire, prețuindu-i
deosebit de mult, din nevoia de a-i simți că îmi vorbesc românește, cel puțin în
câteva din extraordinarele lor poeme. Încrezător de asemenea că fiecare dintre
ei, dacă ar fi vorbit românește, ar fi dat un plus de tâlc și de vibrație trăirilor lor
lirice. Am vrut așadar cu toată ființa mea, să devin un altul, deși îmi dădeam***

seama, vai, că nu mă cuceresc la fel toate poemele acestor mari creatori de limbaj poetic, ci numai acelea în care mă regăsisem parcă pe mine sau un suflet ce putuse fi odată al meu. – *Ceva despre literatura bănăţeană privită prin creaţia lui Ilie Ienea şi Virgil Birou?* – Ilie Ienea şi Virgil Birou, alături de Anișoara Odeanu și de Romul Ladea, erau singurii artiști bănățeni care s-au realizat la un nivel care depășea cu totul provincia, în perioada când generația noastră publica primele ei lucrări literare. [...] De cu totul altă structură psihică și literară, Virgil Birou a fost înzestrat cu unele calități epice materializat în *Lume fără cer*, primul roman din viața minerilor din literatura română și totodată primul roman izbutit literar care oglindea viața socială din Banat, de după Unire. Valoarea literară a acestor doi scriitori, indiferent de felul cum îi recunoaște critica de azi, rămâne certă și exemplificatoare pentru mișcarea literară bănățeană. – *Aș dori să evoci pagina a II-a a «Soliilor către lumină», unde am crescut împreună sub cuvintele luminoase ale lui Goethe: «Cât timp va fi ziua, vom rămâne mereu cu fruntea sus și tot ce putem face, nu vom lăsa să se facă după noi».* *Ce crezi că am realizat din intențiile noastre?* – Pagina a doua a ziarului «Vestul», intitulată «Soli către lumină», apărea în timpul celui de al doilea război mondial și suplinea revista literară pe care noi o visam pe atunci la Timișoara și n-am putut-o realiza nicicum, în ciuda faptului că la un moment dat regionala bănățeană a «Astrei», care finanța «Luceafărul», fosta revistă a lui Aurel Cosma, a cooptat în comitetul ei de conducere și scriitori mai tineri din generația noastră. În pagina *Soliilor către lumină* au scris toți poeții și prozatorii bănățeni și cei din alte părți ale țării, scriitori progresiști, de crez politic antifascist, care mai târziu au devenit colaboratori ai revistei «Vrerea» și «Scrisul bănățean». Deși Universitatea din Cluj era refugiată la Sibiu, unde studenții ei au înființat *Cercul literar*, cu revista sa, tinerii scriitori bănățeni preconizau aceleași idei literare în manifestul pe care l-ai lansat tu cu numele de *Afiș literar* și apoi în articolele care au ținut să sublinieze adeziunea scriitorilor bănățeni la ideile Manifestului Cercului de la Sibiu”. ■•O nouă anchetă *Argumente pentru redescoperirea orașului*, unește, alături de alți intelectuali ai urbei timișorene, pe redactorii, dar și colaboratorii apropiați ai revistei. Contribuie: Paul Eugen Banciu, Cornel Ungureanu, Anghel Dumbrăveanu, Adrian Dinu Rachieru, Eugen Dorcescu, Marian Odangiu, Mircea Mihăieș, Ion Arieșanu. □•La cronică literară, Mircea Mihăieș scrie despre „*Logica*” povestirii, având drept argument cartea lui Radu Cosașu, *Logica*, C.R., 1986: „Radu Cosașu este un magistru al autobagatelizării, neuitând, însă, nicio clipă, să facă din aceasta o artă. Cea mai bună artă posibilă a acestei lumi de *ficționari*, de mătuși, de prieteni abulici, de cartofori, de «turfiști», de gazetari și paginatori, de binevoitori, de pseudo-literați, o lume în plină revoluție, zguduită de contorsiuni macro- și micro-sociale. [...] Radu Cosașu știe, ca nimeni altul, că *singurele relații* demne între doi bărbați sunt *cele literare*. Scriitorul-personaj nu depășește nici cu o virgulă adevărul acestei axiome. «<adevărul integral»

care, acum, în iarna lui 1957, încă nu e posibil. Dar viața? Dar revoluția? Răspunsurile abundă, n-avem decât să selectăm. [...] Probleme ale scriitorului Radu Cosașu, cel care face, în 1985, ceea ce prietenul său, Teodor Mazilu, îi ceruse în 1957: « – Auzi, Cosașule ? Dacă vrei să te salvezi, descrie-ți mătușile!» Dar atunci, în cele câteva zile din iarna lui 1957, nu erau decât în logica unei stări de pre-optimism, a speranței că vei putea spune despre tine totul. O logică a cărei fenomenologie, pe cât de simplă, pe atât de greu demonstrabilă, nu spune decât un lucru: câtă viață, atâta literatură. Radu Cosașu a știut să egalizeze perfect această ecuație”. □•*Patimile după Bacovia* (C.R., 1986), cunoscutul volum al lui Ovidiu Genaru iau o altă turnură în cronică lui Lucian Alexiu, *Un poet al „provinciei”*: „Socotit de unii comentatori unul dintre cele mai bune volume ale lui Genaru, *Patimile după Bacovia* (1972) continuă acest colocviu livresc într-un decor schimbat – peisajul urbei provinciale – într-un limbaj din care, se observă îndată, dispar rând pe rând sublimitățile metaforice, aluziile mitologice și mica euristică a simbolurilor culturale. *Nu sunt, totuși*, nici acum «semne clare» că autorul ar încerca să-și desprindă poezia din obișnuitele sigilii livești. E, cel mult, vorba de o schimbare a sistemului de referință al versurilor. Liricul adoptă, acum, vocabularul jovial și plebeu al poezilor avangardei interbelice, profesează propoziții teribile asupra erzațurilor civilizației mașiniste, șarjează evocând avatarurile existenței domestice și patriarhale – nu într-alt fel decât o făcea, cu puțin timp înainte, Petre Stoica. Nimic surprinzător, încă, în această insistență a poetului de a petrece imagistic urmând tipicul unui mod de a privi lucrurile nonconformist. Cum nimic surprinzător, de altfel, în plăcerea de a vexa cititorul obișnuit a-și verifica gustul literar la școala poeziei tradiționaliste. Toate se înscriu, fără greș, în câteva bine verificate tipicuri de sensibilitate ale poezilor boemei – ale unor autori pentru care maliția, paradarea cinică, un limbaj mai frust fac casă bună cu predispoziția spre râsul ironic-amar, dezabuzat ori sceptic”. □•Portretul acestui număr este realizat de Adriana Babeți. Textul, greu de urmărit din cauza excesului de... Virginia Wolf și a altor paranteze digresive, se referă la, ori „și la” Sonia Larian: Text scris *a le maniere de*: „Însă totuși tipărită, definitiv întipărită în memorie: *Bietele corpuri*. Cine o scrie? «O anonimă fără operă». O operă fără nume, fără semnătură, deși cu multe, (de nenumărat aproape) autoare: zeci de femei care scriu zeci de cărți. De fapt, una și aceeași femeie care scrie în timp, în istorie, o cate unică, străbătând toate vârstele corpului clei care semnează, târziu, abia acum, pe copertă, la adăpostul unui nume: Sonia Larian. Deci și-a găsit în cele din urmă forța (poate chiar cu sila, forțat, împotriva), de a aduna la un loc, de a coagula într-o formă, de a strânge fragmentele risipite (prin zeci de nepublicate pagini), în țesătura aspră și simplă a unui lînțoliu, un giulgiu care îi învelește corpul în textura albă a colii. Un fel de sac în care e învelit acest cor din litere. O făptură într-un sac din piele de hârtie, neted și rece, pe care o mașină infernală întipărește urmele adânci, stigmatele descriind

ciudate trasee”. □•Rodica Bărbat semnează micro-studiul *Mihai Eminescu – Muzicalitate și sugestie poetică*: „În cunoscutul său studiu cu privire la *Structura liricii moderne*, H. Friedrich vorbea de magi: limbajului ca o caracteristică a liricii moderne, de «versuri ce vor mai mult să sune decât să spună», de puterea sunetului de a transcende sensul. Există, însă și o putere a sensului de a se instaura în sunet într-o fericită întâlnire a sensului cu sunetul, fapt prin care textul poetic își actualizează, cu fiecare lectură, o semnificație proprie în conștiința cititorului. Lirismul eminescian atinge zonele unei muzicalități interioare care este, poate, cel mai izbitor semn al modernității poetului român. [...] De altfel, E. Lovinescu vedea «evoluția poeziei lirice» sub semnul muzicalității și al inefabilului, prin *înlocuirea* construcției discursive, logice, *cu stări* de conștiință profunde, inexprimabile altfel decât pe cale de sugestie. [...] T. Vianu observa că seducția profundă pe care o *exercită* poezia lui Eminescu este, în ultimă analiză, de ordin muzical și făcea o fină disociere între armonia externă, care poate fi analizată prin elemente ale prozodiei și armonia internă, care nu este un simplu fenomen sonor. G. Călinescu vorbea de «muzica muzicală» aversului eminescian, de un anumit inefabil al cântecului său prin care Eminescu «e sortit să fie mai înțeles în viitor și plin de urmări». [...] De aici decurge acel «farmec» inanalizabil al poeziei eminesciene, căruia nu i te poți sustrage și care se prelungește dincolo de lectura (în timp) a textului cu puterea de reverberație a sunetului însuși. Mai trebuie spus că funcția sugestiv-muzicală a cuvintelor nu acționează în poezie izolat; ea face parte organică din natura particulară a relației dintre semnificant și semnificat, ca factor esențial al expresivității poetice. [...] Și, toate acestea, într-o tonalitate inefabilă de descântec, lipsit de culori exterioare, lipsit chiar de mari simboluri poetice, dar încărcat ce lumina interioară a sunetelor care pătrund în memorie, învăluindu-și acolo, încă o dată, marile lor adâncimi”. ■•Eugen Todoran vine cu cea de a doua parte din *Mitologia ca știință istorică*: „Toate tradițiile comentate de Gh. I Brătianu pentru analogia cu tradițiile istorice despre întemeierea statelor românești, intră în această categorie: *Iliada* și *Odiseea*, ale căror acțiuni au putut fi verificate ca fapte reale; legendele și tradițiile despre originea Romei, confirmate de cercetările arheologice. [...] Și legendele despre întemeierea statelor românești intră în această categorie, ca moduri de «atestare» istorică a unei *realități* în împrejurări *posibile și chiar adevărate* ca istorie, de un adevăr exprimat doar în mod deosebit decât consemnarea lui istorică documentară, însă cu aceeași valoare istorică. Acestea sunt «temeiurile» pentru care, într-o filozofie a culturii, acceptăm valabilitatea *mitologiei ca știință istorică*, în atestarea vechimii și continuității istorice a poporului român. Legenda rămâne legendă, dar nu departe de adevărul istoriei și, deci, cum spune Gh. I. Brătianu, întoarcerea la vechea tradiție istorică despre începuturile statelor românești e un punct de rezim pentru minte, ca și pentru suflet: «E o atingere cu temeiurile mai adânci ale firii și ale existenței naționale, din care pot izvorî acum, ca și

altă dată, nădejdi și puteri nebănuite»“. □•Din noul număr al suplimentului „Orizont arădean” reținem conica lui Alexandru Ruja (*Debuturi*, II), care se referă tot la argonauții editurii Facla: „Într-un volum colectiv, realizat de Editura Facla, au debutat Nicolae Anișei și Gheorghe Mocuța, alături de Marcel Tolcea, Nicolae Roșianu, Ioan Dragoș, Gheorghe Baș, Ion Chichere. Le este caracteristic celor doi poezia câmpiei, cufundarea în spațiul ei imens, cântat și de alții, dar mereu nou prin metamorfozele la care este supus. Și titlurile sub care apar culegerile în volum vin în sprijinul celor afirmate: Nicolae Anișei, *Dor în câmpie*, și Gheorghe Mocuța, *Câmpia secretă*. [...] A doua apariție editorială din noua serie de poezie a Editurii Facla, *Argonauții* are o ținută grafică elegantă. Având în vedere poeziile ce le cuprinde, *Argonauții*, are toate șansele să fie cel mai bun volum de debut colectiv al anului”.

□•În „Danubius” care apare în același timp cu suplimentul arădean, reține atenția recenzia lui Constantin Negreanu, *Aforistica*, în care expune impresii despre pe marginea studiului *Gândirea aforistică în cultura română*, Ed. Academiei, 1986, al lui Marin Voiculescu: „Exceptând cărțile consacrate cugetărilor și aforismelor, pentru realizarea studiilor cuprinse în acest volum a fost necesară cercetarea amănunțită a nenumărate lucrări de estetică, jurnale, cărți de memorialistică, convorbiri, interviuri etc., în care se găseau risipite aforismele următoarelor personalități: Petre Andrei, Lucian Blaga, Petre Botezatu, Vasile Conta, Mihai Eminescu, Mircea Florian, Dimitrie Gusti, Nicolae Iorga, Athanase Joja, Titu Maiorescu, Simion Mehedinți, Grigore Moisil, P.P. Negulescu, Octav Onicescu, Vasile Pârvan, Ion Petrovici, Mihai Ralea, C. Rădulescu-Motru, D.D. Roșca, Nicolae Titulescu, Tudor Vianu, A.D. Xenopol, Ștefan Zeletin. Pentru fiecare, Marin Voiculescu și-a propus și a reușit pe deplin să releve cât mai argumentat personalitatea aforistică a creatorului de gând, de imagini, de metafore, de frumos, având în vedere nu numai aforismul propriu-zis, ci și sintagme, abrevieri, concentrări etc. ce alcătuiesc fondul aforistic. [...] Intenția autorului ca prezenta lucrare să răspundă la obiective de bază, și anume: «trezirea (în spiritul bunelor tradiții în acest sens), *interesului sporit pentru un orizont filozofic, cultural* mai larg, și *conștientizarea* necesității eforturilor științei, culturii, artei pentru crearea Omului nou, personalitate completă și complexă, chemată a face față edificării societății care reclamă un înalt grad de civilizație, de cultură, de progres» (9. 14) a fost integral realizată”.

□•Dan Petrescu traduce din Jorge Luis Borges, eseu *Omnia visibilia*.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 26] Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la procesul luptătorilor comuniști și antifasciști de la Brașov, C.C. al P.C. R îi aduce un omagiu pe prima pagină: „S-au ilustrat încă o dată, în acest moment de amplă rezonanță în istoria partidului nostru, înaltele trăsături revoluționare, moral-politice ale marelui nostru conducător, afirmate din cei mai tineri ani ai vieții, ce aveau să cunoască noi și strălucite confirmări în perioada de aprigă luptă împotriva pericolului fascist, pentru apărarea democrației, a

integrității și suveranității patriei, pentru victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din România“. □•Geo Ciolcan semnează, în interiorul publicației, poezia *Patria și partidul*: „Îi e dat acestei Patrii să privească-n Viitor/ Cu mândrie și cu fală, cu încredere deplină,/ Îi e dat să aibă-n frunte brav Partid conducător/ Și pe Omul CEAUȘESCU, într-o Epocă – lumină!“ □•*La Judecata de apoi a poezilor*, aprecierile o vizează pe mai departe pe Gabriela Negreanu: „Scurt-circuitele lirice ale Gabrielei Negreanu scot efecte aforistice, câteodată. [...] Ca și în alte cazuri, aș semnala vânarea cuvântului rar, cât mai straniu cât mai insolit, dar asta face, singură, poezia?“ □•*Săptămâna pe scurt*: Florin Berindeanu despre un cunoscut poet: „«Șerban Foarță este fără îndoială un poet din spița acelor care montează și demontează cuvântul sub ochii noștri, cu un sfâșietor firesc. Poetul își stăpânește limbajul poetic cu o virtuozitate care, inevitabil, se transformă în manieră. Calambururile, paronimiile, contaminările lingvistice sunt angrenate în vârtejul amețitor al poeziei. Căci toate aceste procedee, care mai de care mai uitate și mai înghesuite între copertile manualelor de retorică, capătă aici harul imaginației halucinante». Dacă e manieră, *cum facem cu harul imaginației?!?* [...] Marin Sorescu despre G. Călinescu: «De câte ori mă pregătesc să-l citesc, / Mi se pare că plec la mare. / O neliniște bruscă mă ia pe sus / Un cuvânt imposibil de articulat, / Dar care vrea să iasă ca o măsea de minte, / Îmi mută fălcile / [...] O forfotă în simțuri, / Dar și o imensă bucurie mă holbează spre Călinescu – / Pipăibila minune // [...] De câte ori merg la mare, / Se întâmplă să plouă. / Din trecut și din viitor, / Pe cerul literelor române, / Călinescu tună și fulgeră» («Călinescu *sau averea de verb*»). [...] „*Versurile săptămânii*: «Bufonul dorului de casa părintească / iar îmi întinde-un deget / cobor din tren cu gândul să-l apuc / să nu-l mai las să-mi scape / să mă afund până-n prăsele / în sternul lui vopsit / de sub pământul din grădină / ciudate mesaje mi se transmit / înghit neîncetat, înghit dovezi / ce se adăpostesc în mine ca niște iepuri nesperiați / înghit duzine de trompete isterizate» (Denisa Comănescu – *Călătoria unui bard tânăr*) [...] *Titlul săptămânii*: «Cronici literare, eseuri, recenzii, chitanțe, pomelnice și petiții» (Mircea Dinescu). • În aceeași tânără revistă, Traian T. Coșovei publică o cronică la un volum *de versuri apărut în 1982!* [...] • Traian Ungureanu? «Cu o întregă viață de câine pe oră / mi-ești dragă / cu un întreg ev mediu pe seară / mi-e dor de tine, // M-aș face vinovat de un pustiul dacă n-ai fi». *Sorii Miavoe*“. □•Deși titlul anunțat al articolului său este *Prozatori români de azi*, Narcis Zărnescu se folosește de acest pretext (volumul lui Cornel Ungureanu) spre a denunța critica „părtinitoare” a lui Mircea Iorgulescu, ceea ce face ca intervenția sa să devină un insolit drept la replică: „Fără îndoială că volumul *Proza românească de azi*, semnat de Cornel Ungureanu, nu încearcă numai să umple golurile lăsate de trilogia (deocamdată!) *Scritori români de azi* (E. Simion). Deci – la drept vorbind – îndeplinirea unei asemenea sarcini ar fi suficientă ca să-i asigure oricărui critic un loc sigur în

panteon. Concurența e mare. Ofensat poate tocmai de îndrăzneala unui astfel de proiect ambițios – adevărată sfidare – cutare critic, cuprins de patimi pseudoștiințifice, își etalează umorile și complexe iremediabile. [...] Unul dintre recenzenții cărții – M. Iorgulescu – îi reproșează, de pildă, lui C. Ungureanu, că este doar autorul unei «pseudo-sinteze». Pentru nevoile «demonstrației». M.I. reușește chiar să deformeze cu fantezie și «naturalet» imaginea globală a criticii și istoriei românești contemporane. Astfel, M.I., în ciuda eforturilor sale «științifice», nu descoperă în spațiul românesc nici o «sinteză veritabilă», ci doar «serii de portrete de scriitori, ordonate cronologic sau tematic, prezentări ale unor momente literare, prin figurile socotite reprezentative, panorame ale unor genuri, descrieri ale unor modalități, tablouri de autori și dicționare...». Lucrări de o mare utilitate dar «deopotrivă, statice și incomplete». [...] O asemenea «mobilizare» impresionantă de forțe al cărei scop era, desigur, alungarea – fără drept de apel – din «bibliografie» a cărții lui C. Ungureanu are însă un efect contrar celui scontat: se demonstrează importanța volumului contestat. Dar trăsătura definitorie a strategiei «critice» a lui M.I. este combaterea unei afirmații inexistente în discursul... părții adverse. Pentru completarea «metodologiei» hermeneutice practicate de M.I., este suficient să citim cu atenție «acuzațiile», «rechizitoriile», «recursurile» etc., ca să descoperim – în filigran – concepția «originală» a recenzentului, nostalgiile și inhibițiile sale proiectate discret asupra... «victimei»: «tehnica adevărului parțial și a echivocurilor», «confuzia premeditată», «neglijența orientată», «trape, ocolișuri, glisări semantice, cuvinte și formulări întrebuițate pieziș, complice, într-un aiuritor și până la urmă obositor spectacol de fente, fițe și piruete». [...] Recenzia pseudo-pamflet a lui M.I. – o componentă a contextului de receptare – izvorăște fără dubiu dintr-o profundă deziluzie. Nu se explică altfel... «răsturnarea copernicană», operată de M.I. – să-i spunem inconsecvență estetică? În 1978, C. Ungureanu era o investiție sigură: «Compuse cu o subtilă minuție – scria M.I. – articolele lui Cornel Ungureanu» sunt «un amestec de portretistică orgolioasă și de parodie fină dusă, mizantropic, până la autoparodie, surprinzător în aceste condiții rămânând că opinia criticului este întotdeauna limpede exprimată și rareori lipsită de justete». *Scriitori tineri contemporani*, 1978, p. 353. «...În atitudinea evident ludică se întrupează o inflexibilitate morală greu și chiar imposibil de manifestat în stare pură. Ironia lui este de aceea melancolică și abstrasă ca un regret convertit în surâs». (subl. n. – p. 354). C. Ungureanu «realizează memorabile portrete deopotrivă frumoase și adevărate». (idem). Trei ani mai târziu C.U. se menține la aceleași cote înalte în topul M.I.: «surprinzătoare și coerentă analiză a poeziei și teatrului lui Blaga» *Critică și angajare*, 1981, p. 234: «fără a înceta să privească opera ca o structură, ca un sistem complicat, analizabil în profunzime, Cornel Ungureanu o consideră totodată și ca element al unor structuri mai largi, al unor macro-sisteme.» (p. 234) Volumul *Contextul operei oscilează «între a propune deschis o metodă și a produ-*

ce o suită de interpretări care să modifice perspectiva obișnuită asupra unor scriitori aflați statornic în atenția criticii». (subl. n. – p. 235). După cinci ani, elogiile se dizolvă, superlativele sunt abandonate, penița devine... pseudo-ghilotină: «Debutând editorial în 1975 cu o culegere de portrete și foiletoane despre criticii contemporani *La umbra cărților în floare*, oarecum în nota cărții lui Cornel Regman *Cică niște cronicari...*, dar preferând sarcasmului ambiguitatea ironiei, Cornel Ungureanu s-a îndreptat apoi către o eseistică în ton degajat și familiar, de aspect cenaclier, interesată de amănuntul revelator sau numai pitoresc, scos în evidență cu o neascunsă plăcere a insistenței analitice pe spații mici, chiar foarte mici, de nu măcar umbrite, îngăduind asociații dintre cele mai surprinzătoare, teribile câteodată, teribiliste alteori. Făcându-și un stil din această mobilitate exercitată lateral, privind mai mult spre culise (detalii vâna-te pentru calitatea lor de rarități) decât spre scena propriu-zisă (operele sau ansamblul operei), criticul a devenit un susținător tenace al «bănățenismului» literar și cultural, meritele sale în impunerea unui mare număr de autori contemporani din Banat fiind mai mult decât remarcabile deși în această acțiune Cornel Ungureanu a sacrificat, și nu doar de câteva ori, adevărul despre vocația și talentul celor pe care i-a sprijinit cu o tenacitate masivă și triumfătoare, nu mai puțin discretă, în interesul cauzei. Ceea ce părea să fie plata unui tribut oarecum de înțeles – cum se întâmplă întotdeauna când este vorba de promovarea localismului – devine însă, la scara și pe scena unei lucrări despre toată proza românească postbelică, de azi, cum spune autorul, cauza unui eșec întristător și de mari proporții». Consecvent cu funciara sa inconsecvență, M.I. nu mai surprinde pe nimeni. Teribilismul său în doi timpi (elogiu-denigrare) se dovedește a fi nu doar un puternic generator de monotonie, ci și o fosilă vie, care l-ar interesa poate cel mult pe Jacques Yves Cousteau. «Metodologia» și «estetica» lui M.I. mai dovedesc – dacă era cazul – că la «Umbra cărților în floare», «Ceara» se topește, iar «Sigiliul» rămâne o amintire vagă, în vreme ce Proza românească de azi așteaptă o judecată lucidă și obiectivă. Vom reveni».

□•Continuă *A fi critic literar la Cronica limbii românești*, prilej pentru N. Mi-hăescu să comenteze foarte critic afirmațiile lui Mircea Scarlat din *Istoria poeziei românești*: „Și totuși, lucrurile așa stau: nici Mircea Scarlat, care scrie despre poezia lui Alecsandri și nici apologetul său, Dorin Măran, nu știu ceea ce un elev mai răsărit din școala elementară știe – anume că munții nu intră ca element al peisajelor evocate de Alecsandri în pastelurile sale, în care contururile sunt cerul și câmpul. Deci, nu cerul și munții“. La rubrica *Revista revistelor*, comentariile sunt în continuare pozitive față de prestația „Lucefărului” și ironice la adresa „României literare”. Din „Lucefărul” (nr. 25) este reprodușă , pe puncte, cronica lui Artur Silvestri la *Ușor cu pianul pe scări*, volumul de critică și eseistică literară al lui Marin Sorescu, evidențiindu-se „cusururile”, pe linia deja practică în „Săptămâna”: „• Despre partea numită teoretică, Artur Silvestri spune: «Sunt producții ale unui autor cu ambiție în domeniul spe-

culativ și care își consideră niște tablete dintr-o culegere mai veche *Teoria sferelor de influență* drept contribuții de «estetică». Pe scurt, el a dorit să ne înfățișeze ceea ce denuște, cu o formulă de neuitat, «radiografia venirii ideilor în cap». • «În fine, dialogurile, care sunt niște interviuri notate pe carnet, (direct în românește, ne asigură M. Sorescu) și culese în autobuze, prin berării, în vizite la câte un poet care îl lasă pe musafir în salon, dispărând în bucătărie (spre a pregăti dejunul) de unde îi dă răspunsuri pe tema «inspirației». • A.S. precizează: «Valoarea acestora (interviurilor din volum – n.n.) e destul de redusă dacă ținem seama și de întrebări, unele de gust funcționăresc (origini, vârstă, educație, studii), altele de tot pitorești (Borges, de pildă, e întrebat dacă se doarme bine în Africa, Ginsberg e chemat să declare întrucât nu poartă barbă etc.)». • În încheiere, Artur Silvestri, referindu-se la «puterea de speculație» cât și la «cultura pe care se așează acest *Tratat de inspirație*, conchide: «Inedită e, de pildă, ideea lui M. Sorescu, după care româna ar fi o „limbă neo-latină de la Mediterana“ (p. 122) ceea ce e o inovație asupra căreia trebuie meditat. Apoi, o revelație de fel senzațional, pe care poetul o comunică în privința americanului Ferlinghetti: familia aceluia se găsea în Caraibe, venind din Portugalia, încă de pe la anul 1100, ceea ce însemnează cu vrei (vreo – n.n.) 400 de ani înainte de Columb. Impasibilitatea lui Marin Sorescu, înaintea acestei noutăți absolute este memorabilă». • Remarcăm o nouă formulă de reclamă în publicistica literară. Citim în *România literară nr. 24 din 12 iunie a.c.* articolul lui Dan C. Mihăilescu *Reveria istoriei*: • Cărțile publicate de Ștefan Agopian după debutul din 1979 cu *Ziua mâniei* – și anume romanele *Tache de catifea*, 1961, *Tobit* (I), 1983 și volumul de povestiri *Manualul întâmplărilor*, 1984 – au impus definitiv scriitura originală, fermecătoare și profundă a acestui autor excepțional. Formula Agopian este inconfundabilă și (trebuie mărturisit acest lucru) greu analizabilă». «Formula» Agopian nu-i chiar atât de nouă. Mai există conserve literare gen: mazăre cu pătrunjel, piure de urzici, fasole cu cârnați, scrob cu leuștean, toate aflate sub epitropia unor reviste în care înfloresc o nouă literatură cutremurătoare. Există un singur pericol: conservele să răsuflă!».

28 iunie

• [„*Luceafărul*”, nr. 26] Tema principală a numărului se numește *Romanul românesc contemporan* și este pusă *Sub semnul Congresului al IX-lea*. □ Artur Silvestri vede în proza lui Eugen Barbu *Istoria ca sinteză*: „Memorable sunt însă alte două romane, care confirmă voința lui Eugen Barbu de a da sinteze de epoci, aducând istoria la condiția unei hieroglife, inteligibilă nu numai în momentul care a sintetizat-o: viziunea romancierului este *prezenteistă*. Alături de *Groapa*, *Princepele* (1969) și *Săptămâna nebunilor* (1981), sunt capodoperele acestui romancier. [...] Și în *Princepele* și în *Săptămâna nebunilor*, romancierul a folosit o tehnică ingenioasă de reconstituire, creând, în spiri-

tul documentelor de epocă, un limbaj și localizat și abstract, extras dintr-o reortă, idiom de efect estetic extraordinar care face din Eugen Barbu unul dintre cei mai însemnați romancieri ai prozei românești moderne”. □•Nicolae Georgescu se oprește asupra mult dezbătutului [în „Lucefărul”] ciclul *Zăpezile de-acum un veac*, al lui Paul Anghel: „Un domeniu fertil pentru cercetare în ciclul *Zăpezilor de-acum un veac* de Paul Anghel îl constituie și cel al *spoliilor* folclorice. Termenul vine din limba latină (*spolia* – prăzi) și preferăm explicarea conceptului pe tărâm antic. [...] Există, deci, două tipuri de școli: obținute din lumea animalelor prielnice ca dar pentru ajutorul acordat la timp și smulse din zona bestiarului dușmănos prin luptă. Prin acestea omul deține puterea asupra regnului animal. Un spoliast superior la noi este, însă, ciobanul mioritic care deține în propria persoană reprezentările întregului cosmos frumos organizat pe regnuri: este constituit din regnul vegetal (*spicul grâului*) și cel animal (*pana corbului*), se declină în regnul mineral (*munții mari*) și se conjugă în cel astral (*soarele și luna*). În felul acesta individul este deplin nemuritor, poate critica în liniște destinul de deasupra destinului fără teamă de aneantizare: moartea nu înseamnă pentru el altceva decât transfer în elementele pe care le deține, din care se constituie ca in-divid. El este stăpân pe cosmos ale cărui spolii le păstrează, animându-l în egală măsură în viață ca și în moarte”. □•Dumitru Bălăeț abordează stilistic scriitura lui Ion Lăncrăjan: „La puțini autori actuali găsim o decupare atât de atentă a unor șabloane de limbaj cu circulație curentă în gura parveniților, fără acoperirea morală necesară în vorbirea personajelor. Supunerea lor observației ironice îl înscrie pe autorul nostru într-o certă descendență caragialiană pe linia satirizării limbajului, evident la un alt mod, cu alte intenții și posibilități. [...] Analitica limbajului se dovedește la el nu chiar atât de *primitivă*, precum o consideră unii critici. Dimpotrivă, registrul ei este destul de variat, efectelor, a stabilirii unei anumite perspective de augmentare a lor prin simetrii, continuități și opoziții expresive, care-și dezvăluie cu generozitate calitățile la o privire mai atentă. În dosul redundanței aparente se ascunde rafinamentul. Deliciile lui se dezvăluie mai bine la un contact prelungit cu textul, după ce trama conflictului și a personajelor ne devine cât de cât familiară.[...] Adevărul acesta e: Ion Lăncrăjan – ne place, nu ne place – e un scriitor cu un stil al său inconfundabil și care trebuie luat ca atare”. □•Mircea Popa revine cu noi impresii asupra romanelor lui Vasile Rebreanu: „Scriitorul ne apare astfel ca unul dintre cei mai reprezentativi povestitori ai momentului, unul dintre aceia care și-au conturat un drum propriu și un timbru distinct, de o netăgăduită valoare și originalitate”. □•Cronica literară este semnată de Paul Dugneanu, la Mircea Constantinescu (*Aleargă pentru viața ta*, Albatros, 1985), care se dovedește „un prozator înzestrat, demn de atenția și interesul cititorilor”. □•O recenzie scrie Sultana Craia la volumul de poezii al volumul apărut postum, al Etei Boeriu, *La capătul meu de inserare*, Dacia, 1985: „Este o poezie bogată în imagini, ale căror valuri fastuos strălucitoare

acoperă, fald peste fald, înțelesurile, o creație inseriabilă, cu toate particularitățile sale, unui anume gen de poezie intelectuală, discretă, eflorescență a unei sensibilități controlate”. □•La *Pecetea elină* (Eminescu, 1983) face trimitere Al. Horia: „Lirica lui Dumitru Titus Popa impresionează nu atât prin luxurianta metaforică (poezia e mai degrabă aticistă), cât prin solemnitatea interogațiilor existențiale. Sentimentul înălțător pe care ți-l transmite o astfel de poezie la lectură vine din geometra limpede a ideilor, imaginația poetului decodifică legile firii până la revelația necesității cosmice”. □•La rubrica *Atitudini*, Vasile Macoviciuc comentează câteva *Experimentalisme critice* aparținând lui Al. George: „Acrobația verbală a lui Al. G. e un trucaj: în finețe psihologică, se inoculează un antieminescianism agresiv. «A vorbi de *omul deplin* al unei culturi e o aberație comparabilă doar cu ideea că s-ar putea aduce un elogiu vreunei cărți spunând despre ea că are doar o singură pagină» (p. 69). E vizată, aici, cartea lui C. Noica (cf. și p. 67) despre Eminescu. Dar sensul acestei cărți este deturnat: Noica are atâta știință de carte și e legat de complexitatea culturii noastre în așa măsură încât nu poate să o reducă la momentul Eminescu. Insinuarea lui Al. G. e lipsită de obiect: analizând manuscrisele eminesciene, Noica dezvăluie, cu uimire, multele planuri în care este angajat, competent și responsabil, spiritul creator al unicului (totuși!) Eminescu; el restituie culturii române un alt Eminescu, mult mai complex decât cel intrat în conștiința comună, ahtiată după etichete îndemânaticе. Atât face Noica. Interpretarea lui Al. G. îl privește pe Al. G. Din exces de zel antieminescian, el va merge mai departe”. În citatul de aici ne oprim la atitudinea față de Const. Noica: □•Ilie Bădescu glosează pe marginea sintagmei *Opera eponimă*: „Opera eponimă este așadar operă-etalon. Ea dezvăluie dimensiunile unei culturi și le arată măsura chiar dacă nu epuizează infinitudinea intensională a acelei culturi. Tocmai pe acest al doilea caracter al culturii se reazemă nesfârșirea creației. Măsura aceasta este și ea supusă, în istorie, unor redimensionări. [...] Așadar câte o operă sau un grup de opere ne dau măsura unui specific național. În sensul acesta specificul național este, cum am spus, un europenism specific, deci o Europă întreagă trăită însă și interpretată într-un chip inconfundabil. De aceea Europa, pentru a rămâne întreagă, are nevoie de toate culturile sale dintre cele care s-au ridicat până la împlinire eponimică”. □•La finalul numărului Leon Talpă și Ioan Mircea Pașcu dialoghează pe tema salvagărdării păcii, sub titlul *Pledoarie pentru viitor*: □•Victor Bârlădeanu scrie despre *Ambianțe spirituale în Phenianul contemporan*. Fănuș Neagu, la rubrica sa de Sport, titrează și metaforizează scriind despre competițiile fotbalistice pe fond oenologic, în *Triumful vinului de Rin*: „Vinul de Rin, mai sec, mai aspru mai auriu, băut în pahar din mâner de spadă, a triumfat printr-o mai limpede păstrare a lucidității butucului nobil. Vinul franțuzesc, prea mult amestecat cu cântecele trubadurilor, prin veacuri, a gâlgâit sentimental și s-a stins într-o lacrimă”.

• [„SLAST”, nr. 26] Este salutată, printr-un „vibrant omagiu” Plenara C.C. al P.C.R.. □•Șerban Cionoff scrie de-a dreptul *Pentru progresul și fericirea patriei socialiste*: □•Adrian Pop intră tot mai adânc în substanța narativă a romanelor lui Paul Anghel adunate sub titlul *Zăpezile de-acum un veac (III)* □•Dorin Măran prezintă romanul lui Haralambie Brânzan, *Partea nevăzută a zilei de mâine* (Militară, 1985). ■•Voicu Bugariu își întrerupe seria prezentărilor de tineri prozatori de anticipație pentru a reda concis conferința profesorului James Gunn, unul dintre specialiștii în domeniu. □•Constantin Sorescu scrie despre *Afirmația și negația care se aseamănă* punând în discuție două articole, unul scris de Ion Bogdan Lefter, celălalt de Al. Horia. Textul îi privește „de sus în jos” pe ambii autori aflați în vizor: „[...] dar numai printr-o comutare ipocrită a planurilor. Ion Bogdan Lefter o operează – așa cum își asigură el însuși cititorii – de multă vreme: «Am mai spus-o și cred că nu e inutil să repet că textele scrise de Mircea Cărtărescu, Alexandru Mușina, Petru Romoșan, Liviu Ioan Stoiciu și colegii lor de direcție poetică încearcă o nouă sinteză a genului, de neînțeles în afara istoriei poeziei în general și a celei românești în special». [...] Nu punem la îndoială legitimitatea și realitatea unei *direcții poetice* tinere în anii '85; ne minunăm doar de nonșalanța cu care criticul face dintr-un fapt firesc unul insolit. [...] Spre deosebire de Ion Bogdan Lefter care cultivă rozul, Alexandru Horia preferă negrul. [...] Formal antitetice, cele două viziuni asupra literaturii tinere din anii '85 rimează. Prin consecințe: discreditarea fenomenului pe care îl pun în discuție. Și prin metodologie: au aspect de campanie, eludează textul pentru a se ocupa de context, ignoră policentrismul și polimorfismul fenomenului, substituie individualității (și personalității) grupul. Cum se explică această identitate paradoxală? Depășind motivația minoră, care are nevoie ea însăși de o explicație ce se explică prin dezinteresul față de perspectiva istorică. În fond, se întâlnesc numai atitudinile care se aseamănă. Ca și oamenii”. T.T. Coșovei îl readuce în atenție pe tânărul Mircea Stîncel (*Cămașa de sare*, C.R., 1981): □•Mircea Dinescu scrie *Câteva cuvinte despre ghetrele lui Constantin Noica*: □• Nicolae Diaconu își continuă pledoaria în chestiunea debuturilor colective, începută în numărul precedent: □•Liviu Rebreanu revine în atenția lui Aureliu Goci, post-centenar. □•Alex. Ștefănescu îl consiliază – la *Poșta Redacției* – pe Iulian Boldea (Cluj) s-o lase mai încet cu inteligența fiindcă riscă să devină, frivol, prin repetiție: „Iulian Boldea, Cluj-Napoca. Asemenea celor mai controversați reprezentanți ai generației '80, și dv. scrieți despre scris, într-o manieră inteligentă, ironică, paradoxală”. □•Pe ultima pagină, un eveniment, *Poezia și pacea*, ilustrat cu versuri ale poeților iubitori de pace de pe Mapamond.

[IUNIE]

• [„Albina”, nr. 6] Revista militează În spiritul orientărilor tovarășului Nicolae Ceaușescu la marele forum al agriculturii socialiste. Și editorialul redac-

țional atacă subiectul sub titlul Amplu document programatic: „O atenție deosebită a acordat tovarășul Nicolae Ceaușescu perfecționării noului mecanism economico-financiar, spunând: «Fiecare unitate economico-socială trebuie să funcționeze pe baza auto-gestiunii. Am discutat de multe ori aceste probleme, dar trebuie să spunem deschis că încă nu am realizat în viață prevederile noului mecanism economic. Se vorbește mult, dar se realizează foarte puțin. Se pare că unii acționează în spiritul lui Caragiale – să se modifice, dar să nu se schimbe nimic!. Cam așa se pare că au gândit tovarășii din domeniul financiar și economic ; să avem un nou mecanism, dar să funcționăm după cel vechi»”.

■•Geo Bogza este prezent în prima pagină cu fragmentul numit Dialog fundamental: „În lanul de grâu, *se stabilește dialogul fundamental dintre ființa noastră însetată de certitudini și uriașa forța regeneratoare a pământului. Mitul lui Anteu privea fără îndoială un pământ pe care creștea grâul*”.

□•O Odă soarelui publică Anghel Dumbrăveanu: □•Sub titlul „Stâlpul cel mare al «Vieții românești», Mihai Cernat evocă figura criticului Garabet Ibrăileanu, la o jumătatea de secol de la încetarea din viață.

• [„Amfiteatru”, nr. 6] Revista se deschide cu omagiul, din fiecare iunie, adus poetului. Dinu Flămând, traducător al liricii antirăzboinice din numărul trecut, semnează pe prima pagină *Eminescu – unificatorul*: „Adunându-și cuvintele auzite, din toate zărilor, multe dintre ele cu nuanțe zonale poate de mai restrânsă circulație până atunci, Eminescu le dă liberă trecere în poezia sa, iar la rândul-i această poezie înmiresmează și diversifică posibilitățile de expresivitate ale limbii artistice. Unificatorul Eminescu ne dăruiește astfel patria limbii, întregă”. □•Vlad Alexandrescu (*Mit și istorie la Eminescu*): „... împotriva lui G. Călinescu, în urma analizelor de mai sus, îndrăznesc să afirm că nu. În această convingere mă sprijin pe contrasensul relevat în comentariul de pe marginea manuscrisului traducerii din *Critica rațiunii pure*, mă sprijin pe prezentările sistemului kantian făcute de Eminescu, aparent canonice dar de fapt depărtându-se, toate, către aceeași interpretare, pe schema narativă a nuvelei *Sărmanul Dionis*, justificată în termeni kantieni cu niște idei contrare lui Kant. Interesul problemei este însă mult mai larg. Admirația poetului pentru filosoful. [...] A doua întrebare pe care ne-am pus-o: care este sensul exact al noțiunii de succesiune la Eminescu și în ce măsură se poate aplica ea la deveniri istorice? capătă acum claritate. De vreme c timpul poate fi abolit, iar fenomenele percepute simultan, de vreme ce spiritul cu «predispoziție filosofică» poate traversa «lumea încremenită» și contempla «frumusețile ei», succesiunea își schimbă natura. Ea nu mai este o succesiune veritabilă, în care se poate manifesta diversitatea este o succesiune uniformă, totdeauna reductibilă la o reprezentare unică, încremenită. Structurile nu variază în succesiune, ci aceleași tipare revin unele după altele după un model unic, simultan. Dionis, Dan, Zoroastru sunt, așa cum remarca G. Călinescu cu mare subtilitate, arhei – actualizări ale aceluiași arhetip inițial. Arheul este la Eminescu un ascensor

paradigmatic, care repetă aceeași structură în diverse nivele istoric. Căci istoria, văduvită de consistența diferită a succesiunii și redusă la o natură artificială a timpului, nu mai este decât o repetare a aceluiași tipar, o mișcare iluzorie a unei lumi încremenite. În raport cu acest tip de succesiune, ce putem spune despre numele istorice? Ce putem spune despre un nume în general, atunci când referentul lui este presupus istoricește repetabil? Numele care nu se suprapune peste un nod de caracteristica ancorat în cauzalitate și în devenire își pierde în mod inevitabil, legătura cu referentul. Este o etichetă, stabilită convențional și goală de sens. Devenirea istorică se vede astfel redusă la curgere uniformă, străbătută de ascensori arhetipali. Aceștia au un nume sau altul, după epoca în care se găsesc. Acțiunea lor este constrânsă, după tiparul inițial, acela al mitului. «Alte măști, aceeași piesă,/ Alte guri, aceeași gamă».

▣ Simona Popescu (*Structurile poemului lung eminescian*), tratează poemele de mare întindere eminesciene cu amendamente din Ed. Allan Poe: „[...] «Un poem lung nu va mai fi vreodată popular», profetea poetul american. Însă: tocmai pentru că e dialogic, plurilingv și polimorf, pentru că «înghite tot», poemul lung e capabil să satisfacă mai multe categorii de lectori. Rămâne însă ca fiecare epocă să dispună de un anumit mod (al ei!) de a-și face *populare* conținuturile și formele, depinde de fiecare poet să se «așarnexe» cu toate forțele în acest sens, în măsura în care crede necesar sau / și important (pentru el și pentru ceilalți) să fie *popular*». ▣ Adrian Dârlău, autorul textului *Mitopoesis la Blake și Eminescu*, nu foarte convingător, își încheie argumentele cu speranța că viitorul îi va da dreptate: „Așa cum cerul se oglindește în mare, tot astfel ființa lui astrală e gata să cedeze ispitei de a se reflecta într-un trup «de lut». La fel opera eminesciană și cea blakeană așteaptă în continuare ca exegeze viitoare să ilumineze sensurile majore ale viziunii lor poetice, a cărei forță a transformat existența lor pământească într-un destin exemplar». ▣ Luminița Vasile semnează articolul *Mihai Eminescu în limba chineză*: „...Idea articolului pornește de la existența unui volum de traduceri în limba chineză a unor poeme eminesciene *Aiminesku shi* – Ed. *Wenyi Chubanshe*, 1983, volum ce are meritul pionieratului și care ne permite o discuție asupra strategiei poeticii traducerii ce pare a fi stat la baza traducerii. Aceasta ar avea drept obiectiv compararea lui Eminescu cu modelul poeziei chineze clasice din dinastia Tang (618-907) în vederea testării unei zone propice de asimilare. Vom încerca să delimităm domeniul asemănărilor care servește drept bază în strategia echivalărilor și domeniul contrastelor care servește în strategia compensărilor». ▣ Cronicarii literari ai momentului se ocupă de apariții recente ale editurii Cartea românească. ▣ Cristian Moraru prezintă, cu unele recomandări, studiul lui Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană* (C.R., 1985): „Ceea ce vreau să adaug în finalul unei discuții pe care strălucita contribuție a lui Eugen Negrici o merită mult amplificată este că precizările de mai sus nu sunt decât efectul unor opțiuni teoretice, semnele unei participări reale la dezbateră pe

care unul dintre puținii teoreticieni originali ai criticii noastre a propus-o cu temeritate și eleganță.“ □•*Scene din romanul literaturii* (C.R., 1985), cartea lui Lucian Raicu, îl preocupă pe Dan Silviu Boerescu: „Nu întâmplător își închepe Lucian Raicu ultima sa carte cu discuția rănilor vii ale literaturii. *Les questions maudites* amintite sunt «originalitatea» (p. 10), «criza creatoare» (p. 13), «simțul deriziunii, al derizoriului» (p. 14), «amenințarea obsesiei din carte» (p. 15), «plictiseala» (p. 21), cărora li se opune – pandant negativ – «voia leneș agreabilă a textului proliferant» (p. 17). [...] «Scenele» criticului reprezintă o provocare, prin conținutul de sugestii, a jurnalului artist (și teoretizat artist) al subtitlului scriitor care a fost Radu Petrescu. [...] Strategia dispunerii fragmentare a mesajului vine să sugereze prin mimesis, disparitatea literaturii înseși. Se lucrează simultan pe mai multe niveluri, avându-se în vedere și dozarea infimă, dar necesară, a ludicului pur, inserția sa în masa de gravitate a cărții. («Râsul eliberează de tirania sentimentelor», p. 35). «Jocul» și strategia sa multiplă vizează cuprinderea în literar a «spațiului omenesc». [...] Ambiția fericită de a face o carte totală, transformă «scenele...» în «romanul literaturii»“.

■•*Singura critică*, a lui Mircea Martin, este tratată sub titlul *Utopia criticului*: ■•*Geografia critică* pe care o cartografiase Ion Bogdan Lefter intră în zona denumită de autor *Fantezii și ipoteze*: „[...] Între cărțile criticilor din «noul val», cele două de până acum ale lui Val Condurache mi se par cea mai importantă – deocamdată – tentativă de modelare a unor forme de expresie personale, apte să traducă o «altă», proaspătă înțelegere a literaturii. Inteligente, atrăgătoare, variate, *Fanteziile critice* (Ed. Junimea, 1983) și *Portret al criticului în tinerețe* (C.R., 1984) sunt «reprizele» unui încântător spectacol al confesiunii, un – într-adevăr – «autoportret» (de) critic, decomplexat și – ca atare – subiectiv până dincolo de limitele dictate de obicei de ponderea intelectuală. Îmi asum la rândul-mi, înainte de a comenta cele două cărți, riscurile următoarei «confesiuni la confesiune»: citindu-le și recitindu-le, m-am bucurat că ele există pe raftul «optzecist» și am regretat (cu simpatie, cu afecțiune!) că n-am apucat să le așez eu înaintea lui Val Condurache acolo... „. □•Într-un scurtisim interviu, luat de Ioana Bădescu, studentul Horia Gârbea declară: „Lucrez după natură”.. □•Același lucru îl face Andrei Dârlău cu *Mitopoesis la Blake și Eminescu*: □•La secțiunea *Cartea de debut*, Constanței Buzea trece la o prezentare mai accelerată a debutanților, ceea ce nu înseamnă că analiza este, în același timp, și mai binevoitoare. *Despre Solștiții* se numește cronica semne că investigarea debuturilor de la Junimea continuă pentru mai mult timp: „[...] Cuprinse într-unul din cele trei volume de debut colectiv apărute la Junimea la finele anului trecut, în *Solștiții*, isidioasele *Ceremonii* semnate de Adrian Alui Gheorghe fac cea mai bună impresie lectorului de poezie tânără dezamăgit în atâtea rânduri în așteptările sale. [...] *Maria Baciu*, în schimb, poartă semnele unei cumințenii alumnice. Ea scrie armonios, clar, frumos, dar *frumosul* ei este valabil pentru cel mai bun gust care s-a purtat la noi acum mai bine de o sută

de ani: *Pe planeta Eminescu / Plopii tremur* [...] Radu Andriescu ne oferă un enorm pachet de cuvinte, latifundia unui text cu subtitluri desfășurate într-un soi de proză ironică de o ambiguitate rară, presărat cu [...] Ștefan Bratosin metaforizează îndelung în jurul bouului de grâu și al câmpiei care-l hrănește, antrenându-l într-o filozofie simplă omenească. [...] Ion Cârnu este și el un elegiac, poetizând decent și plăcut pe marginea unor teme banale. Și le însușește din zorii talentului său, greșind fără să fie convins de-artă, și risipind un timp în care ar fi putut medita mai devreme pe marginea unor cărți pe care le cunoaște până la urmă“. □•Dispariția lui Jorge Luis Borges este semnalată la *Evenimond*, rubrică în care mai apar, Romulus Bucur cu textul *Din tezaurul literaturii chineze* și Dinu Flămând cu o nouă traducere, din poetul danez Vagn Steen.

• [„**Argeș**”, nr. 6] Număr consacrat împlinirii a două decenii de la apariția revistei „Argeș”. Publicația reproduce cuvântul de salut al lui Tudor Arghezi la apariția primului ei număr: „Dați-mi voie să-mi scot căciula de oaie și să-ți sărut urmele Meștere Manole că m-ai învățat să cuget, să sper, să-mi așez cuvintele pe hârtie. Iată hârtia acum tipărită: ea se cheamă «Argeș». Să-ți doresc un veac de viață e prea puțin. Tu faci parte din vecia Românească” (iunie, 1966). ■•Paginile revistei sunt împânzite de texte apărute de-a lungul anilor, reluate acum într-o retrospectivă *Excelssior*, după numele salutului arghezian. □•Gheorghe Tomozei, Nichita Stănescu (cu un grupaj intitulat *Cântece de cireșar*), George Macovescu, Radu Boureanu, Fănuș Neagu, Demostene Botez (cu un „portret” Păstorel) Al. Graur, Al. Philippide, sunt reactualizați cu vechile texte. □•Contribuții noi au prof. univ. dr. Ion Tudosescu, *Conceptul de „om nou”*: □•Al. Balaci („*Consider cartea un miracol*”) interviu luat de A. Cornelia și D Anghel: „,, [...] – Știu că sunteți un scriitor optimist: credeți în destinul culturii umane, în general, și în destinul literaturii române, în special. De aceea vă propun întrebările: *Avem o literatură de nivel european? Care sunt opiniile dv. În legătură cu prezența culturii românești peste hotare?* – Plec în acest răspuns de la premisa că nicio cultură nu-și poate ajunge, că nicio cultură nu se poate dezvolta în limite proprii, că trebuie să existe în permanență un flux spiritual între diferitele culturi ale lumii. Nu cred în «trădarea intelectualilor» cum spunea într-o carte faimoasă de pe vremea studenției mele, «*La trahison des cleres*», Julien Benda. Nu cred că «les cleres» au trădat vreodată. Consider că întotdeauna intelectualii au colaborat pentru salvarea demnității umane, pentru prietenia între popoare. Prin cultură – element dinamic, mobilizator al conștiințelor – se poate ajunge la o cunoaștere mai profundă. Există, aș putea spune, nostalgia de a cunoaște cât mai mult și din acst punct de vedere, cultura noastră a făcut extrem de mult traducând masiv. Cu mândrie putem afirma astăzi că există în limba română majoritatea capodoperelor literaturii lumii. «*Index translationum*», acel raport al UNESCO, situa țara noastră în rândul marilor traducători ai lumii. Ținând seama de valorile noastre, putem considera că avem multe de spus. Niciodată cultura noastră nu a avut un com-

plex al culturii minore. Avem mesageri pe care îi putem trimite oriunde în lume. Nu se cunosc atât cât ar trebui valorile noastre de vârf. Pentru acesta s-au creat o serie de vetre de spiritualitate românească în unele țări ale lumii. Una dintre ele este faimoasa Accademia di Romania, pe care am condus-o câțiva ani, apoi celebra Școală de la Fontenay-aux-Roses. Se preconizează înființarea unor institute de cultură românească la Praga, la München, în alte centre. Nu s-a făcut prea mult. Este o sarcină a tuturor factorilor culturali, a uniunilor de creatori, inclusiv a Uniunii Scriitorilor din a cărei conducere mă număr și eu, de a face cunoscută literatura română peste hotare. Există contacte cu edituri străine, traduceri, dar nimic, după părerea mea, nu poate înlocui contactul direct între creatorii de valori spirituale, cunoașterea reciprocă nemijlocită. Sunt foarte multe lucruri de făcut în condițiile în care avem o literatură atât de valoroasă. Invoc aici cuvintele marelui organizator cultural din Italia, directorul revistei «Nouva Rivista Europea», Giancarlo Vigorelli, care afirmă cu hotărâre că ... «astăzi»... sau vreți să vă spun în italiană? – *Mai întâi în românește*... – «Astăzi, în arcul țărilor socialiste, literatura română este cea mai interesantă»... – Și-n italiană... – «Oggi, nell'arco dei paesi socialisti la letteratura romana è la più interessante» .. □•Dan Moțoc (*Provincia scriitorului*) se simte bine în provincie: „Trăiesc de mulți ani departe de Capitală, n-am niciun complex de inferioritate și, dacă cineva m-ar întreba astăzi ce calități ar trebui să aibă un scriitor din provincie pentru ca, în ciuda obstacolelor ce decurg din însăși condiția lui, să se poată, totuși, afirma, i-aș răspunde: o sănătate bună, putere de muncă, voință, simțul umorului, încredere în faptul că *per-total* binele triumfă, tenacitate și mai ales conștiința faptului că angrenarea în resorturile unei existențe tipic-provinciale (ale cărei dominante sunt șuetele sterile, fără obiect, polemicile pătimăse, care nu duc nicăieri) înseamnă calea deschisă către ratare. Știind asta, cred că merită să facem totul ca s-o evităm“. □•Nicolae Oprea găsește că volumul *Invitații la dragoste* (Scrisul românesc, 1985) al lui Dan Rotaru, este „saturat de erotism“. Cronica reprezintă un exemplu de plasare frauduloasă a autorului în vecinătatea marilor creatori ai momentului: „Privirea candidă îmbrățișează realul, luându-l în posesie sub semnul permanentei revelații. Imaginile filtrate printre pleoape sunt reprezentări transparente, suave ale universului reordonat pe temeiul concilierii contrariilor. Fiindcă «priveliștile» sunt percepute în aceeași stare de «suavă cuprindere», memoria care le încorporează se dovedește una pasivă. Poetul vrea să imite mișcarea din natură, dar o face cu atâta precauție încât îi alterează dinamica intrinsecă. Voința de armonie paralizază orice tendință de bulversare a cosmosului stabil. Reluarea obsesivă a unor motive și, în genere, recuzita neschimbată între *Plânsul oglinzilor* și *Invitații la dragoste* conferă omogenitate poeziei în discuție. Motivele sunt, desigur, figurative, căci dominantă este cum spuneam, tendința de camuflare a combustiei lăuntrice. Gândindu-și poezia în regim solar, Dan Rotaru reușește să transfere chiar și stări bacoviene în registru optimist“. □•C. Noica

prezintă, sub forma revelației, *Marginalii la un vers eminescian*: „...deodată, la fila 14, între un plan de piesă și *Amor pierdut* – viață pierdută, dramă originală într-un act, apare un vers singuratic, ce te înfioară prin frumusețea și înțelesurile lui. Versul sună: *Ca o spaimă împietrită, ca un vis încremenit...* De unde este? Din ce poem, din ce piesă de teatru? Sau poate face parte din acele frânturi pe care Perpessicius le-a tipărit, în splendida sa ediție, sun titlul de *Moloz*? Nu știu și nu m-am grăbit să caut. Aș dori să nu fie de nicăieri, căci oriunde, în orice context, frumusețea acestui vers ar păli. Așa cum apare, abrupt, fără legătură cu nimic, poartă în el o măreție singulară, ca stâncile acelea neverosimile înfipte într-un pustiu, sau ca statuile, încă neînțelese, din Insula Paștilor. Dar aceasta, tocmai este magia caietelor lui Eminescu – pe care am vroi să le vedem editate întocmai. Întâlnești în ele reușitele gândului ori ale poeziei, cu alt relief decât cel din operele încheiate; te întâlnești cu puritatea pe care nicio operă n-o poate reda, pentru că oricare încheie în ea o suferință învinsă, o «boală învinsă», cum spunea Blaga despre cartea pe care o închei, pe când așa, de-a dreptul, nu e loc pentru suferință, sau atunci suferința rămâne suferință și nu e loc pentru vindecare“. □•Edmond Nicolau, *Așa cum l-am cunoscut...* Grigore C. Moisil (2): „Avea un dar rar: se putea bucura de succesele altora. Era capabil ca în fiecare moment să se bucure de ceea ce era atunci prezent, sau se întrezărea la orizont. Se bucura mult de succesele celor apropiați, ale elevilor săi. Urmărea cercetările“. □•Mira Și Constantin Lupeanu traduc din poetul chinez Dai Wangshu.

• [„ASTRA”, nr. 6] Cu prezenta apariție revista împlinește douăzeci de ani. În editorialul „ASTRA” 20, Daniel Drăgan reamintește salutul lui Tudor Arghezi, din primul număr și reînnoiește angajamente: „Parcă-a fost ieri! Arghezi se adresa urarea unei bune dimineți pe viața întregă, iar «ASTREI» îi prevedea o nouă lumină de strălucire mai tare și mai sus, ca țării în care s-a întors. Da, cu douăzeci de ani în urmă, «ASTRA» de odinioară se trezea din nou la viață. Se întorcea pe cerul patriei și între noi, împreună cu imnurile și cu istoria cea adevărată. Parcă-a fost ieri! Cei 20 de ani au trecut cu atâta uimitoare iuțeală că, dacă n-ara avea lingă noi vrăful colecției, aproape că ne-am considera la început, și suntem, desigur, tot la început pentru că, în felul său, fiecare pas este un nou început, chiar și atunci când se petrece sub semnul de noblețe și de glorie al tradiției. Iată în «ASTRA» semnăturile celor mai de seamă scriitori și cărturari ai timpului nostru: Arghezi, Jebeleanu, Bogza, Preda, Barbu, Stănescu, Doinaș, iată nestematele unor inedite de Eminescu, Blaga, Barițiu, Enescu, Goga, Maiorescu, mii și mii de pagini, fiecare purtând scintilația eternității. Dar 20 de ani înseamnă mai ales o nouă vârstă literară a țării și a Brașovului deopotrivă. Asumându-și tradiția și testamentul moral al înaintașilor, «ASTRA» caută a sluji țelul nepierit al unității prin cultură, în constelația revistelor ctitorite în anii imediat următori Congresului al IX-lea al partidului, «ASTRA» se dedică promovării unui climat fertil de emulație bene-

fică a vieții spirituale, în rodnică colaborare cu Asociația Scriitorilor, cu Universitatea, cu instituțiile de cultură brașovene, ținând totodată coloanele sale larg deschise interferențelor cu toate zonele țării, dialogului constructiv, afirmării curajoase a noului în gândire și în creație. Rolul specific pe care Brașovul l-a jucat ca placă turnantă în cultura și istoria patriei, funcția sa actuală de puternică citadelă economică și culturală situată în chiar centrul geografic al României, cer ca «ASTRA» să existe și să ființeze la cotele de severitate ale culturii române, să fie – prin tot ce face – o instituție brașoveană de nivel și de exigență națională. Avansând principiul democratizării și demetropolizării culturii, «ASTRA» își reînnoiește legământul programatic de a încuraja valoarea autentică în multitudinea formelor și mijloacelor de manifestare, de a stimula diversitatea de stiluri și modalități artistice, împotriva tendințelor de devitalizare a artei, de rarefiere a substanței de viață din poezie, din proză, din artă în general. «ASTRA» este datoare să apere și va apăra cu întreaga fervoare unitatea și continuitatea culturii noastre, va promova spiritul de solidaritate între generații, fiind ea însăși expresia unei tradiții pe care prezentul și-o asumă conștient. Marcând trecerea a 20 de ani de la reintrarea «ASTREI» în istorie, redactorii și colaboratorii revistei brașovene își reafirmă fidelitatea absolută, de suflet și de conștiință, față de țelurile fundamentale ale națiunii române și ale culturii poporului român, așa cum sunt ele prefigurate în Programul partidului. Trecând în al treilea deceniu al existenței sale, redacția «ASTREI» adresează tuturor celor care sunt alături de noi la acest prag de vârstă, urarea și Îndemnul moștenit: *Per aspera ad «ASTRA»!* □•Celelalte manifestări omagiale au caracter politic și conțin *Telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu* (urmează toate titlurile și demnitățile) *de participanții la manifestările consacrate omagierii a 50 de ani de la procesul comuniștilor și militanților antifasciști de la Brașov* și manifestările omagiale consacrate împlinirii a 50 de ani de la procesul mai sus amintit. ■•La manifestări se distinge prezența unui regiment de scriitori care și-au adus contribuția la evenimentul patriotic: □•Aparent stins – nu se anunța nicio continuare – dialogul dintre Aurel I. Brumaru și Ion Itu renaște din propria-i cenușă, precizându-se, la final, că „va urma”. Tema subiectului se numește *Rolul literaturii*, dialogul celor doi constând într-o proiecție istorico-liteară cu numeroase exemple, din aproape toate epocile, cristalizând în cele din urmă ideologic. □•A. I. Brumaru: „Rolul literaturii în procesul de formare a omului nou s-ar părea că nu mai trebuie defel demonstrat, continuăm însă s-o facem întrucât tocmai literatura și arta dau mai repede seama de o schimbare pe care numai socialismul o produce în statutul acestor discipline: cu ele se impune și mai pregnant (vezi, de exemplu, masiva lor prezentă în Festivalul național «Cântarea României»), cultură nouă: cultura de participare în locul aceleia de consum, (De aici, apoi, și atenția susținută ce îi se acordă în documentele partidului nostru, nenumărate sunt în acestea recunoașterile ce li s-au adresat, recomandările, muștrările,

exigențele.)”. □•I. Itu: „Răspunderea față de hrana spirituală a poporului, mândria față de istoria națională, forța de creație social politică a prezentului socialist, chemarea de a făuri marea epopee națională a neamului sunt numai câteva din obiectivele strategiei literar-artistice din această perioadă de înflorire a societății noastre socialiste”. ■•Daniel Drăgan îl interviuează pe Mircea Horia Simionescu sub titlul *Legătură de sensuri cu tradiția literaturii naționale*. Un desen al colegului de școală târgovișteană, Radu Petrescu, însoțește interviul. Discuția se poartă majoritar în jurul constituirii „Școlii de la Târgoviște”. Redăm din răspunsurile lui Mircea Horia Simionescu: „În miezul războiului adevărat, al adevărului despre război, joaca și-a pierdut farmecul: gustul pentru grup și scriptologie s-o convertit în altceva, de-a lungul a doi ani de expansiune a energiei: om început să «edităm» romane și plachete de poezii, reviste de tot felul, într-un exemplar. În acea vreme a apărut Radu Petrescu (ale cărui jocuri fuseseră singuratic), extraordinar de bine pus la punct în chestiunile editoriale și ale creației nu doar pentru că fusese publicat de Moș Noe și îi apăruseră poezii în ziarul «Ancheta», din Târgoviște. Dulapurile lui erau pline de reviste splendide, ca «Boabe de grâu», «Vremea», sau altele pe care nu le mai amintesc foștii războinici, acum vreo 10–12, l-au întâmpinat la cenaclul «George Coșbuc» (își ținea ședințele la mine) ca pe-o autoritate, i-au arătat cele vreo zece reviste, i-au citit. Radu a strâmbat din nas. În toamna lui 43, cercul s-a micșorat, trecând la publicarea unor reviste noi; au mai rămas alături de Radu doar Costache Olăreanu, Constantin Lăzărescu, Emilian Georgescu, Gr. Draculescu, Timotei Constantinescu (pictorul). Ion Theodorescu (sic) și cu mine. «Munca de redacție» a devenit o joacă furibundă și serioasă, curând ne-am constituit în cenaclul *Melody Bar*; diversele titluri ale mișcării noastre literare de până atunci le-am dat uitării. N-am fondat nici o școală, n-am avut nici un program, cu toate că multe din articolele de pagina întâi voiau să semene cu niște manifeste programatice. Sașa Pană, cu care Radu Petrescu o corespondat prin 45–46, a așteptat zadarnic «manifestul grupului» despre care îi scrisese Radu; la ora când i-l cerea prin poșta redacției noii reviste «Orizont» (10–11, iulie 1946). Nu numai că nici unul dintre noi nu se mai gândea la asemenea lucrare, dar nici nu mai împărtășeam idei care să se lege snop. Fiecare încerca să se găsească pe sine, prietenia și lecturile apropiate ne țineau împreună și, cât timp am mai redactat câte o revistă, n-am mai încercat să formulăm ceea ce n-avea nevoie de formulare: gustul și căutările... Dacă am fi reușit să scriem un manifest-program, l-am fi citit astăzi cu jena cu care ne citim puerilele «descoperiri» ale «adevăratei poezii noi», ale «unui început cum n-o mai fost altul». La București, puțin timp după aceea, din toate gândurile prieteniei noastre (Rodu ne făcuse cunoștință cu Petru Creția și îl și adusese câteva zile la Târgoviște) rămăsese formulabilă numai una singură: aceea de-a nu ne grăbi cu publicarea producțiilor noastre. Ne hotărâsem toți pentru proză, proza se scrie după o lungă experiență de viață. Nu știu cine spusese că n-are de gând să

scoată nici o filă până la 40 de ani și de câte ori venea vorba despre ispita tiparului, răspunsul revenea ca un leit-motiv: după 40 de ani! S-a vorbit de un legământ. N-a fost nici un legământ. Ne-am putut ține de litera leit-motivului și pentru că încercările noastre nu aveau (simțeam și știam) nicio căutare în *acea* vreme. Dezmințind atâtea câte s-au spus despre grupul târgoviștean după foarte mulți ani, nu vreau să zic că termenul de școală n-ar fi potrivit. Este cum nu se poate mai potrivit. Pentru că, la început, am lucrat cu toți sub privirea de-o mare, caldă severitate a lui Radu Petrescu iar mai târziu mansarda lui din C.A. Rosetti ne-a fost robinet de lectură și, vorba lui Olăreanu: «noi toți, când scriam, ne întrebam ce va spune Radu». [...] O lectură atentă a celor 40 de cărți publicate în apropo două decenii ce s-au scurs de la debutul în grup (termenul e aproximativ) al târgoviștenilor scoate în plină lumină legătura filială a noilor încercări cu tradiția literaturii naționale, legătură de sensuri, de preluare și continuare a unor teme și viziuni secunde virtuale, a multor intenții abia schițate. În umbra Chindiei s-au schițat și dimensiunile satirei (Grigore Alexandrescu) și ale pamfletului (Heliade) și ale – să-i zic astfel – obiectualismului și intimismului (Brătescu-Voinești) și ale criticii sociale sau confesiunii (Ghica) și ale absurdului mecanismelor dereglate (Caragiale, Urmuz – puțini știu că ultimul a trăit în Târgoviște o vreme și există în *Pâlnia și Stamate* o descriere de interior turcesc ce pare că transcrie topografia catacombelor palatului domnesc) și procedeul acum devenit excesiv al întoarcerii spre sine și a interesului prozatorului pentru devenirea propriului eu în desfășurarea narației, interdependența scriitor – scriitură – atribuit de necunoscători unui împrumut de aiurea. Toți târgoviștenii, de la Radu Petrescu la Alexandru George, sunt revizori ai marii literaturi române, nemulțumiți de felul mărginit în care au fost interpretate texte de o aleasă și productivă frumusețe ale moștenirii artistice, amendând sistematic încorsetarea în formule standard a creației marilor noștri înaintași. Ducând mai departe idei și procedee căzute în penumbră prin omologări de manual și miopie, toți încearcă în creația lor artistică să restabilească cursul firesc al unei literaturi având cu mult mai multe izvoare decât au dorit unii să identifice. Noutatea și invenția trebuie înțelese ținând seama de aceste date. [...] A folosi acum sintagmă-etichetă *Școala de la Târgoviște* este oportun doar pentru necesități de sistematizare și plasare în casele istoriei literare, pentru a trimite pe cititor la o mai directă situație în geografia atât de vastă a literaturii noastre de astăzi, ca un indicator de circulație”. □•Continuă și serialul inițiat de Ștefan Petraru, care enumeră reviste și alte publicații în legătură cu *ASTRA și Marea Unire*: □•La rubrica împlinirilor de două decenii, contribuie cu „firitiseli” Augustin Buzura: „E bine să repetăm mereu că înainte de a fi fost realizată geografic sau prin legi și statute. Marea Unire a fost mai întâi înfăptuită «în cuget și-n simțiri». Ea s-a făcut așadar mai întâi cu cartea. ASTRA, asociația culturală cea mai importantă din istoria noastră, a avut în acest proces complicat de trezire a conștiințelor un rol uriaș. Faptele ei, mai

ales în acest moment, merită cercetate cu atenție și cinstite pe măsură. Căci fără multă cultură, libertatea individuală și colectivă este imposibilă. ASTRA rămâne în același timp un moment de autentică istorie, de mare inteligență politică și, desigur, cel mai strălucit fapt cultural ai secolului trecut. Revistei ce poartă numele atât de glorios al *Asociațiunii* ... nu i se poate dori, într-un asemenea moment aniversar, decât să fie și pe mai departe conștientă de rolul ei, de dificultățile pe care acesta le implică. Celor ce o scriu, o gândesc și se luptă pentru răspândirea ei, sănătate, putere de muncă și încrederea în viitor pe care au avut-o cei ce-au înfăptuit *Asociațiunea*!”. □•Alexandru Andrițoiu: „La distanță de timp de nici măcar un an, revistele «Astra» și «Familia» își sărbătoresc două decenii de gândire și simțire românească, în contextul bogat și generos al culturii noastre socialiste. Ctitorite în eoul imediat al istoricului Congres al IX-lea, ca derivări directe ale tezelor Congresului, – revistele noastre au militat, la demarginile Transilvaniei, pentru o literatură și artă de totală și frumoasă angajare, împreună cu toate celelalte publicații constelate dens pe întreg cuprinsul românesc. Participăm din tot sufletul la jubileul «Astrei», revistă de aleasă valoare și ținută cărturărească, pe măsura tradițiilor culturale pe care le continuă în orașul pe adresa căruia pleca primul manuscris în limba română și unde s-au înfăptuit primele tipărituri române. Sublimată în spirit comunist, revoluționar, primenitor, tradiția meleagurilor brașovene, inclusiv a societății culturale care a dat nume revistei, se prelungește în marile opere de actualitate, publicate pe paginile ei și în succesul cu care redacția dovedește că se poate realiza o publicație de prestigiu în primul rând cu forțele locale, cu creatorii tineri descoperiți și lansați de redacție, căror să li se încredințeze rubrici și sarcini gazetărești de primă importanță. [...] Oricum, iată că în vecinătatea unor reviste de alura «Transilvaniei», «Vetrei» și la Cluj, a «Stelei» și «Tribunei», revista brașoveană se prezintă la valoarea comunicată, la egalitate de adevăr și frumos, cum și îi dorim să rămână, în armonia și echilibrul întregii culturi socialiste. [...]De fapt îi urăm «Astrei», cu stimă și sinceritate, ceea ce ne urăm nouă înșine și publicației la care muncim – cum și întregii noastre prese comuniste de toate graiurile, din toate zonele patriei: succese mereu la zenit. Căci așa cum revistele din Transilvania au fost neconținut egale valoric și gemene în destinul național cu cele de peste Carpați, suntem siguri că și în noul context politic ele își vor menține prestigiul pe plan republican așa cum o dovedește și va dovedi-o și actuala sărbătorită, revista «Astra», la jubileul căreia exultăm cu toții și-i spunem, din partea «Familiei», – la mulți ani de strălucire și de aleasă zestre spirituală”. □•Aurel Rău: „Așezând-mă la masă ca să trimit revistei «Astra» printr-o lună mai, de flăcări, câteva rânduri, nu uit c-o fac în numele revistei «Steaua». Altfel, cum, așa, printre mari? Titluri de publicații, cărți de identitate care vin de pe sus, la fel de orgolios și de sobru, și voindu-se expresii unei actualități pasionate. Nu uit că sunt «cu slujba la ... Coresi», și înfloresc sub un surâs fratern, îl mut «de pe un umăr pe altul» al

sărbătoritei, sunt bucuroși că s-au rânduie cuvintele nu departe de cum le-am vrut și, cât însă «taina trăită» nu «s-a dus» la frumoasele două cuvinte «Mulți ani», cu drag adaog sincerele două: «de străluciri»! □•Corneliu Sturzu: „Și, iată că în acest an se împlinesc două decenii de la apariția noii «ASTRE», una dintre primele ctitorii ale Epocii Nicolae Ceaușescu în domeniul culturii. Recitim cu interes și satisfacție cele 175 de numere ale revistei brașovene apărute până acum. Luate împreună, ele sunt o cronică vie a vieții culturale și științifice din această parte de țară, la care s-au adăugat în mod firesc semnăturile unor scriitori și oameni de știință din toate provinciile românești. Două decenii de publicistică literară-artistică-științifică! E mult, e puțin? în peisajul atât de divers și stimulator al presei de cultură din țara noastră, «ASTRA» ocupă astăzi un loc distinct. Prin temele pe care le abordează cu seriozitate și competență, prin spiritul său militant, deschis la tot ce este creație și valoare autentică, revista ce apare la Brașov este citită cu interes și satisfacție în întreaga noastră țară. «Convorbiri literare» văd, în prestigiul de care se bucură tot mai mult publicația brașoveană, competența și talentul redactorilor și colaboratorilor revistei. Le urăm succese tot mai mari în nobila misiune pe care și-au asumat-o!” □•O *Antologie lirică ASTRA* conține, pe două pagini, poezii de Tudor Argezi, Octavian Goga, Lucian Baga, Nicolae Labiș, Marin Sorescu, Ștefan Aug. Doinaș, Dan Botta, Gherghinescu Vania, Radu Stanca, Ilarie Voronca, Vasile Voiculescu, Horia Bădescu, publicate majoritar între anii începuturilor revistei, 1967 și 1968 și apoi ai prezentului recent 1985 (Horia Bădescu). □•În același număr aniversar, Ion Lupu, primul redactor-șef al „Astrei”, încredințează tiparului și spre folosul istoricilor literari, al marelui public, fragmente inedite din corespondența sa cu Nichita Stănescu. ■•Cronica literară a numărului are în evidență cinci apariții. Despre primele trei consemnează A. I. Brumaru: □•Marta Bărbulescu, *Treptele verii* (C.R., 1985): „Farmecul *Treptelor verii* stă, am impresia, în asocierea observației directe, sub o privire destinsă, cu neașteptate crâmpoșe confesive obținute parcă dintr-un jurnal de stări interioare, deloc difuze însă surprinse acum în drumul lor spre luminare”. □•Dimitru Toma, *Ioana și alte duminici* (Eminescu, 1985): „Narațiunile sunt realiste, cu tot ce s-a învățat, și, ca să zic astfel (după cunoscuta vorbă), uitat din canoanele genului și ale metodei, având, apoi, și ceva în plus: clișeul, plăcerea scriitorului de a-i arăta și demonstra rezistența literară”. □•Lucian Strochi, *Penultima partidă de zaruri*: „Poet intermitent, cu o conștiință teoretică formată (a realizat pagini de interpretare critică în cadrul „Poemului comentat“ al «Astrei»), Lucian Strochi reușește acum în proza parabolică dovedind totodată și un real talent de narator”. ■•George Pruteanu le analizează pe ultimele din seria de cinci sub titlul *Două romane*: □•Constantin Zărnescu, *Ieșirea la mare*: „Fără o străluminare decisivă, fără o riguroasă clarificare a topirii ideii în fluxul epic și a sublimării epicului în sens, proze ca acest roman amorf, vor fi o trista ilustrare a paradoxului ea talentul și inteligența nu-s suficiente

pentru a face o carte bună”. □•Doru Munteanu, *Vinerea neagră*: „Romanul e împrăștiat ca arhitectură și întrucâtva sălciiu ca scriitură”. □•Emil Manu pune problema imaginii simbolice a lui *Mircea cel Bătrân în drama lui Dan Tărchilă*. □•Tiberiu Vanca demonstrează prin câteva exemple de ce volumul *1784 în locuri și monumente* (Sport-Turism, 1985) este o înseilare, după cum mărturișește însăși autorul, Ion Pârva, dar una plină de greșeli elementare de logică a scrisului: □•G. Pruteanu se află și în acest număr în căutare de *Găuri negre în Galaxia Gutenberg*: □•Proza străină provine din Danemarca, Ungaria și S.U.A.

● [„Ateneu”, nr. 6] Revista militează *În spiritul orientărilor tovarășului Nicolae Ceaușescu la marele forum al agriculturii socialiste*. Și editorialul redacțional atacă același subiect: *Imperativele noii revoluții agrare*. □•După aceste „ofrande” puse pe altarul sacrificial al Partidului, temele literare debutază prin continuarea interviului luat de Constantin Vișan lui D. R. Popescu: ■•Cristian Livescu teoretizează pe marginea subiectului *Textul absorbit de real*: □•Un scurt popas școlar face Constantin Cojocaru, care se oprește asupra problematicilor gramaticale din volumul *Sinteze de limba română*, coordonat de Teodor Hristea, foarte utile profesorilor de limba și literatura română și elevilor viitori studenți ai facultăților de filologie. □•Vasile Sporicic recenzează volumul de eseuri *Timpul* (Albatros, 1985): □•Tatiana Mihuț, scrie la *Jurnal de vacanță* (C.R., 1983), al Adrianei Iliescu, iar C.[alistrat] Costin despre *Poezia lui Tudor George*: □•La *Poșta literară*, ținută de Sergiu Adam, Ioan Vintilă Fintiş, nu primește aprecierile pe care și le-ar fi dorit. □•Mihai Drăgănescu, pledează în *Intelectualul în cetate*, pentru utopia înțelepciunii sociale și a înțelepciunii cetății: □•Solomon Marcus – recenzat patru pagini mai în față – este prezent cu observații plasate *Între discursul istoric și cel de ficțiune*: □•Nicolae Manolescu face *Aproximații despre inocență*: □•Cu fragmentul *Mitologiei* este prezent și Eugen Simion: □•Un interviu cu titlul *Ca să scriu – la ce folosește ?*, reproduce Doina Cmeciu după „The Sunday Times Magazine”. □•Mai mult de o pagină, ultima, din revistă este rezervată celor doi nume de mari gânditori ai Exilului românesc; Emil Cioran și Mircea Eliade. Titlurile, însă, sunt alese pe placul conducerii revistei: E.M. Cioran: „Occidentul este suspus pieirii” și Mircea Eliade: „Am ieșit învingător din labirint”. „Adept intransigent al vieții retrase, Emil Mihai Cioran nu acordă interviuri și se ferește de orice publicitate zgomotoasă, mai ales în capitala Franței unde, și după aproape o jumătate de secol de ședere, se consideră „venetic”. Se știe că, pentru ziaristii parizieni, autorul *Tentației de a exista* este un „recalcitrant”, un „tip imposibil”, un „barbar”. Dar iată că, recent, Cioran s-a aflat în Grecia, ca invitat al Institutului francez din Atena. Aici a ieșit din rezerva-i obișnuită, s-a lăsat interviuat de ziare și reviste, a vizitat universitatea, a luat cuvântul la adunări de intelectuali, de admiratori, a răspuns curiozității lor ; a fost, cu alte cuvinte, un alt Cioran, un Cioran împlânzit, accesibil, dispus la taifas și confe-

siuni dintre cele mai uluitoare, din care nu au lipsit amintiri din România și nici răbufniri ale pesimismului său radical și defintiv. Oferim cititorilor noștri pasaje semnificative din declarațiile făcute la Atena, așa cum aceste declarații au fost apoi preluate, selectate, și sub titlul *Cioran s'explique*, au apărut în numărul din decembrie 1985 al binecunoscutei reviste „Lire”

• **[„Caiete botoșănene”, nr. 6]** O apariție mai aproape de literatură. Omagiul din acest număr îi este consacrat lui Eminescu. Tot despre Eminescu este vorba în și în interviul luat de Dumitru Ignat lui Dimitrie Vatamaniuc, care exclamă: „Convingerea mea este că se va produce o nouă orientare în exegeza eminesciană”. Două scurte poezii patriotice (Partidului, de Mirela Zlei și Mărturisire, de Felicia Beîțeanu) refac echilibrul, totuși fragil dintre encomiul politic și cel literar. După Eminescu și Bălcescu (Lucia Olaru Nenati), *Eminescu și Creangă* (Mihai Drăgan) subiecte tratate câteva numere mai înainte, Grațian Jucan semnează textul *Eminescu și Alecsandri*. Versuri închinare poetului semnează Monica Pillat, Lucia Olaru Nenati, Maria Baciu și Emanoil Marcu, ultimul în postura de traducător al poetului în spaniolă (*Te ne me comprende pas.../ Tu nu m-ai cunoscut*). Cu *Motivul drumului în lirica eminesciană* se ocupă Emil Iordache: Lucia Olaru Nenati scrie poematice despre Eminescu sub titlul *Vulnerabil și triumfător*: Pe ultima dintre paginile „Caietelor botoșănene” se relatează despre a XV-a ediție a *Zilelor Mihai Eminescu* (10-15 iunie) și premiile acordate: Între premiați, atrage numele lui Cristi Bădiliță (sic!) din Botoșani, viitorul teolog, eseist și traducător Cristian Bădiliță. În cadrul rubricii de *Consultații școlare*, prof. Liviu Chiscop analizează balada *Miorița*, iar Dionisie Duma (Școala nr. 4, Tecuci), poezia *Comunistului*, de Nicolae Labiș, viitorul cunoscut poet arătând la concluzii: „Țara este legată de existența partidului, partidul o conține în miezul luptei și activității sale eroice, al gândirii și activității sale practice, transformatoare. Făuritor, înnoitor de țară, așa cum se subliniază și în poezia *Comunistului*, partidul a înnoit conștiința însuși a țării întărind-o în mândrie și demnitate. I-a dat nemăsurate spații de demnitate și un univers propriu de acțiune, acela al muncii și gândirii pentru om și pentru binele său, pentru prosperitatea sa și a țării, omul care depune întreaga sa energie, capacitate de muncă și pricepere în slujba înfăptuirii Programului P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism”.

• **[„Cinema”, nr. 6]** Este anunțată premiera filmelor *Întunecare* (ecranizare a romanului lui Cezar Petrescu, regia: Alexandru Tatos, scenariu: Petre Sălcudeanu) și *Noi, cei din linia întâi* (regia: Sergiu Nicolaescu, scenariu: Titus Popovici). ■ *Eroul revoluționar în imaginea filmelor noastre*, titlu de rubrică și temă de meditație, se află în centrul intervențiilor semnate de □ Nicolae Țic (*Privilegiul de a vedea idei*): „Acest erou [eroul revoluționar] a rămas în preocupările cineaștilor, asupra lui se revine mereu în filmele dedicate mișcării muncitorești, socialiste și comuniste, contribuției României la războiul antifas-

cist” și □•Francisc Munteanu (*Prietenul, eroul contemporan*): „În zilele noastre eroii pozitivi s-au înmulțit: îi găsim în uzine, pe ogoare, în laboratoare, pe marile șantiere”. □•În articolul *Adecvarea vorbei în filmul de acțiune*, Laurențiu Ulici notează: „Dialogurile unui film nu trebuie să fie profunde semantice (atunci ar fi literatură filmată, iar nu film), dar expresiv și sugestiv adecvate imaginii filmice care, abia ea, se cuvine să fie plină de înțelesuri”. □•La rubrica *Stop cadru*, Ion Bogdan Lefter aprofundează creația cinematografică a lui Federico Fellini. □•Radu Coșău (*Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului*) trece în revistă cele mai recente producții cinematografice și culturale internaționale.

● [**„Convorbiri literare”, nr. 6**] Lucian Dumbravă semnează cursivul *Scritorul și pacea*. □•Se dau scurte informații cu privire la *Colocviul Științific studențesc Mihai Eminescu* precum și atribuirea unei Diplome de onoare scriitorului și profesorului Constantin Ciopraga la împlinirea vârstei de 70 de ani. Acesta este sărbătorit și în paginile revistei: Grigore Ilisei (*Descoperirea omului*), Constantin Pricop, *Personalitatea literaturii române* Corneliu Sturzu (*Mirajul poeziei*) Lucian Dumbravă (*Despre eposul sadovenian al dăimuirii românești*) Al. Dobrescu, *Ordinea și aventura*, texte însoțite și de câteva cuvinte de mărturisire ale sărbătoritului. □•Constantin Coroiu scrie o mașetă despre *Călătoriile* sale la Moscova și întâlnirile, tot de acolo, cu scriitori români: □•Grigore Ilisei se întreține cu Al. Balaci pe teme literare diverse: „– Da, a fost desigur o mare sărbătoare spirituală întâlnirea cu cel de al doilea luceafăr al poeziei românești. Am pomenit acele ceasuri de sărbătoare, de multe ori, am scris (vezi și volumul alcătuit de Nicolae Dragoș, *L-am cunoscut pe Tudor Arghezi*). Am declarat că întâlnirea tipărirea și retipărirea operei sale, semnifică pentru mine justificarea activității de editor și deschiderea unei porți uriașe către luminile noii culturi. Am fost totdeauna atras și de marele povestitor oral, (poat mai puțin cunoscut), care ne fermeca, ore întregi, în birourile Editurii pentru Literatură și Ară. Am înțeles setea lui de real, care nu excludea strea fantastică echivalentă cu poezi, trecerea spre noul umanis, m spre noua viziune a omului și-a istoriei, ca o rezultatnă de apogeu a intensei sale expereințe existențiale care enu semnifica însă și rezolvarea definitivă a tuturor neliniștilor. – Ați evocat o personalitate a culturii noastre a cărei operă v-a facinat: Arghezi. Ați avut prilejul să cunoașteți pe mulți dintre marii scriitori ai lumii contemporane. Care din aceste întâlniri vi s-a părut memorabilă? Da, am cunoscut mulți scriitori ai lumii. În primul rând, reprezentanții culturii noastre contemporane ca Lucian Blaga (păstrez scrisori relative la traducera sa Faust, ori recomandarea pentru tălmăcirea...)” □•Paginile numite *Eminesciana* găzduiesc articole de Virgil Cuțitaru (*Eminescu privind-se*), Leonida Maniu (*Caracterul universal al poemului „Epigonii”*), Elena Pricop, *Se bate miezul nopții*, Ștefan Giosu (*Eminescu în dialect aromân*), D. Macarie, *Inscripții la o fotografie...* Eminescu. □•Poezii publică Ion Mircea, iar proză MHS. ■•Recenzii: Al. Piru la

Florin Muscalu, „La al cincilea volum al său, *Puterea lunii* (Junimea 1985), Florin Muscalu se arată tot mai preocupat de sensurile poeziei, de forțele cu care este înzestrată și de capacitatea ei de simbolizare a destinului uman.”

□•Valentin Codrescu la Mircea Goga: „Poet livresc, imaginându-și viața însăși ca pe ocarte, Mircea Goga proclamă, totuși, «urgența de a trăi». Și cum? «Cu orice preț, cu orice risc!» Lumea lui nu este, însă, aceea a străzii. Lăcomia de atrăi nu-l aruncă în freamătul vieții, ci îl întoarce la pagina cărții.”

□• Ioan Holban la Constantin Stan: „După Mircea Nedelciu și Alexandru Vlad, Constantin Stan este al treilea prozator din generația 80 care scrie un roman despre cel de-al doilea război mondial, intitulat *Vară târzie* (Ed. Militară, 1985); și în cazul său, accentul nu cade pe reconstituire, pe document, interesul tânărului romancier vizând *cotidianul*, adică «viața de fiecare zi» a unor oameni care luptă sau care așteaptă în spatele frontului.”

□•George Bădărău la Liviu Grăsoiu: „Liviu Grăsoiu subliniază convingător în câteva zeci de pagini notele de perenitate ale poeziei lui Șt. O. Iosif. Bine alese, textele din antologii sunt argumentele unor preeri clar exprimate. Exegetul își contruiește discursul după schemele clasice, ar nu o dată întâlnim în frazele sale și elemente moderne privind tehnica nalizei literare.”

□ Nicolae Cobadin la Nicolae Vereș: „Peste paginile cărții plutesc umbrele măștrilor necontestati ai genului satiric, Ilf și Petrov, din scrierile cărora pare să fi aflat Nicolae Vereș «secretele meseriei». O ucenicie onorantă, având în vedere că romanul său nu e o simplă pastișă, ci o întreprindere în destule privințe originală. I-aș reproșa, totuși, exagerata plăcere a divagațiilor, transmisă și eroilor, și rezolvarea finalului cam bruscă.”

■•La *Viața cărților*, apar , două câte două, cronici literare. Al. D, sub titlul *Intimitatea clasicilor*, prezintă volumele V.Alecsandri, *Opere* (X), *Corespondență* 1871-1881, ediție îngrijită, traducere, note și indici de Marta Anineanu., (Minerva, 1985) și Titu Maiorescu, *Jurnal* VI, 8/20 noiembrie 1866 – 17 april. 1870), ediție îngrijită de Georgeta Rădulescu Dulgheru și Dimnica Filimon (Minerva, 1986):

□•Val Condurache, sub titlul *Temele criticii*, la Nicolae Manolescu, *O ușă abia întredeschisă*, C.R., 1986): „Nescriind roman, Nicoale Manolescu nu încetează să scrie literatură. *O ușă abia întredeschisă* e una din cele mai pasionante cărți de memorialistică din literatura contemporană – sinteză originală între memoria lui Proust și fantezi alogică a lui Barthes. Al șaselea volum de «teme» împlinește opera unui scriitor pe care îl putem așeza alături de Preda, Breban, Mazilu, Ivaiuc, Bănulescu, D.R. Popescu, Bălăiță, Sorescu, Radu Petrescu, Noica, Gabriel Liiceanu. Andrei Pleșu și alții Proza celei de-a doua jumătăți a veacului XX nu va putea să ignore pe niciunul dintre acești prozatori.”

□•C.P., sub titlul *Roadele poeziei*, la Cezar Ivănescu, *Rod*, Albatros, 1985): „Performanțele formale, cantabilitatea multora dinte piesele scrise de Cezar Ivănescu (puține dintre balade sunt însă incluse în antologie), sunt încă un argument în acest sens: nu poți elabora simetrii muzicale fără să te supui unor reguli, fără să-ți «elaborezi» obsesiile. Nivelul artistic al pieselor lui

Cezar Ivănescu este – culegerea de față ne-o confirmă – aproape constant de la primul volum până astăzi; de la început aceeași manieră, același sti străbătând ca un fir roșu o întreagă operă. Nivelul artistic al pieselor lui Cezar Ivănescu este – culegerea de față ne-o confirmă – aproape constant de la primul volum până astăzi; de la început aceeași manieră, același sti străbătând ca un fir roșu o întreagă operă.” □•George Pruteanu (*Diferite...*) se referă la un critic (Mircea Martin, *Singura critică*, C.R., 1986) și la un prozator (Romulus Rusan, *Călătorie spre marea interioară*, C.R., 1986). □ Despre *Singura critică*, G. Pruteanu afirmă: „Și acum, să încercăm, la rându-ne, un instantaneu în adâncime (cât vom putea) al lui Mircea Martin din această carte (fără a le nesocoti pe celelalte). Universitar lipsit de scorțoșenii metodologice, el face o critică integrală și integratoare, alegând tot ce e relevant într-un autor și înseriindu-l cu precizie în spațiul lui azi și al lui ieri. Integrală – pentru că e și stilistică, și psihologică, și conținutistă, și tematistă, și axiologică, după om și tom. Fără a lăsa deloc gustul ecletismului, feldeința lui Mircea Martin este una a supleței învăluitoare și a vioiciunii ordonate. Asediator mobil, agil, bine înarmat, în căutarea celor mai valabile și largi «căi de acces», Mircea Martin este un spirit ponderat (dar nu dulceag) și independent, format și dinspre Blanchot și Genette cât și dinspre Cioculescu și Pompiliu Constantinescu. Sever fără ostentație sau venin, glisând cu măsură între scepticism și fervoare, atent la text dar și la *situația* autorului (situația, se-nțelege, în accepție sartriană), căutător, adică, și de contextualități psihologice și sociale, ei reprobează excesele personalsite sau de «încrâncenare», după cum sancționează și naivitățile sau inadecvările subiecților săi. Supând cu eleganță lucrurilor pe nume, atacând cu *fair play* ceea ce-l sâcăie, extrăgând cu ușurința lucidității măduva, Mircea Martin reamintește, cui uitase, că este unul din cei mai buni critici de azi, dintre aceia pe care-i stimezi din toată inima chiar și pentru părțile în care-i dezaprobi.”

- [„**Pagini bucovinene**”, nr. 6] Ovidiu Genaru semnează *Autograful* numărului de față: Grațian Jucan scrie despre *Eminescu și poezia bucovineană*, iar M. T. (!?) semnează *Eminescu la Putna*. □•Mihail Iordache scrie cronică literară la George Bodea, *Pământ de Bucovina*: I. Filipciuc, *Bâzdăgăniile neprețuitului Creangă (VI)*.

- [„**Dialog**”, nr. 3-4/ 112-113/ iunie] Subiectul primei pagini îl constituie împlinirea a 65 de ani de la fondarea P.C.R., eveniment prezentat de editoria listul Răzavn Matei cu titlul *O glorioasă aniversare*. □•Despre *Însemnătatea istorică a făuririi Partidului Comunist Român*, Dumitru D. Rusu scrie în conformitate cu recuzita lingvistică a întregii prese românești: nepotocnit și cu entuziasm: „Înaintarea pe calea socialismului și comunismului, îndeplinirea obiectivelor trasate de congresul al XIII-lea al partidului, de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu prilejul recentelor întâlniri ale organismelor centrale de partid și de stat, vin să întărească rolul conducător al partidului. Întărirea continuă a unității și coeziunii întregului

popor, a tuturor oamenilor muncii în jurul Partidului Comunist Român, a secretarului său general – tovarășul Nicolae Ceaușescu – reprezintă forța motrice a propășirii continue a patriei socialiste”. ■ Sobru prin tematică și preponderent festivă, „Dialog” își păstrează abia 50% pentru cultură și mici oaze de literatură. □ Al. Călinescu îl omagiază pe Al. Andriescu, decanul Facultății de filologie din Iași: „Constat că, pe nesimțite, a prins contur o schiță de portret. Sumară, incompletă, trasată doar din câteva linii. Convențională ? Fatalmente; lipsesc, desigur, acele tușe de culoare care ar da o imagine mai adevărată a unui om la care poți găsi” dincolo de prezența sa publică de o ireproșabilă urbanitate și care ține oarecum „la distanță”, nebănuite rezerve de afectivitate. Acum însă, și nu doar fiindcă așa se obișnuiește, ci fiindcă mi se oferă, prilejul să o spun încă o dată. Închei (cât se poate de convențional dar cât se poate de sincer, făcându-mă și purtătorul de cuvânt al mai multor promoții de „dialoghiști”⁴ cărora nu o dată profesorul Al. Andriescu; le-a dat un sprijin pe cât de discret pe atât de eficient), închei, deci, cu urările și gândurile mele – noastre – cele mai bune”. □ Ștefan Lemny (*Analiză și sinteză*) scrie despre istoricul și universitarul Gheorghe Platon. □ Sorin Antohi realizează un profil al istoricului Al. Zub sub titlul *Un paradox istoriografic*: Dedicând cercetării noastre istorice de la cumpăna veacurilor XIX și XX o profundă și comprehensivă monografie (De la istoria critică la criticism, Editura Academiei, 1385), Al. Zub readuce în atenție un paradox istoriografie esențial: dacă pentru a construi trebuie să critici, orice demers critic își află adevărata împlinire numai ca pandant al vocației constructive. După lungi decenii de exorcism furibund, paradoxul este întreg și activ, puțind fi detectat cu egală ușurință la nivelul marilor forme ale culturii și la nivelul conștiinței individuale.” ■ Sub titulatura *Poeți tineri* sunt scrise recenzii despre noi apariții editoriale: □ Mircea Dinescu, *Rimbaud negustorul*, analizat de Codruța Gavril: „Spațiul poeziei este unul în care se iau peste picior „SERIOZITĂȚILE“ : „străzile interzise”, „licențiații în frică“» „ovațiile bombon¹⁴... Atributele sale? „Sperietorile proptite strîmb“, ee „flutură obscen^, „foamea cea de toate zilele“» „greoiul palton soldătesc”, „lămpile ce își înghit scîrbite fitilul^{4*}... Este schimbat astfel sistemul de coordonate al poeziei, accep- tîndu-so o privire pe orizontală ce exclude „elanurile“: poezia reușește astfel să scape de limbajul declarativ, artificial, să evite elementele unei retorici abstracte, nerecunoastere a vechii retorici» exprimarea prin imagini a unui lirism necontrafăcut formează programul poeziei ; dar, de la această „sfidare a retoricii“ pînă la o „retorică a sfidării“ nu o decît un pas: sinceritatea poate deveni foarte ușor o nouă retorică”. □ Doina Uricariu (*Ochiul atroce*) îi revine lui de Ov. Nimigean, care se folosește de citate din Emil Cioran și Heidegger („ La ce bun poeți în timpuri sărace?”), ca să mai atenueze din „trena” aluzivă a concluziei pe care o trage: „Doina Uricariu, astăzi, în «timpuri sărace» ne arată că întâlnirea cu zeul este o întâlnire tristă, o întâlnire de amurg, de la care ne întoarcem singuri”. □ Mircea Cărtărescu, *To-*

tul, este recenzat de Vasile Braic: „În prezentul volum sunt inserați laconic cei dinții germeni ai inhibării autorului dinaintea limanelor, dar și a necuprinderii literaturii. Sinceritatea „meditației“ la un Cărtărescu care face dovada unei foarte bune struniri a versificației, este dezarmantă „, ...acum iată că. sînt silit să deschid ochii, șapte sau opt ani, timp în care am scris trei cărți de versuri, am trăit obsedat de poezie, fanatizat de poezie, îmi era groază de un singur lucru, de faptul că într-o zi va trebui să mă maturizez, că într-o zi exteriorul va începe să existe, trebuie să gîndesc altfel, și știu că nu pot să mă mint mai departe, nu pot să cred în poezie (cel puțin așa cum am făcut-o pînă acum), pînă acum eram fericit cînd găseam o imagine sau o metaforă care-mi plăceau și scriam din inspirație, complet dominat de scrisul meu, acum simt nevoia să cercetez lumea reală și să spun adevărul despre ea...“ (*Bere și frig*). Da, acum Mircea Cărtărescu trăiește literar acea adolescență a maturității, cînd marile întrebări se reîntorc și cînd literatura nu mai are nevoie doar de literatură și ființa poetică doar de poezie”. ■ Florin Faifer, semnează cronică literară al *Logica* lui Radu Cosașu, folosind un titlu sugestiv, *Carte de îmblînzit ficțiunea*: „Cartea în care se investește» care este și o revanșă sau doar o răscumpărare de sine ? întrebări după întrebări, la care nu psihanaliza e chemată prima să răspundă. Decît, a- tunci cînd complexe, de un fel sau altul, stau gata să răbufnească. Un ghem de complexe, mărturisite cu o ciudată pasiune a divulgării de sine. Ar fi, în gestul decis al atitor „vivisecții“, poate ca un revers, și o chirurgie dextră, tîrzie dar oportună, a imposturii, a minciunii proliferanți. Și se percepe, în această nevoie de justificări, provocate și de un scrupul moral fără de care nu se poate, un efect prelungit al tacticii de culpabilizare practică, de cile o sumbră figură exponențială, cu o diabolică perseverență. Tactică de care nici un stadiu opresiv nu se poate lipsi, asemenea unei religii stricte clădite (și) pe emoția gravă, persistentă a păcatului original. Infernul discutabil al vinovăției fără vină – vinovăția „misticismului“, ca refugiu vremelnic (întru reculegere și asceză) și leac de o clipă al anxietății, „culpa obârșiei“ a „rădăcinilor“ mic-burghize și a mai știu eu căror rădăcini... Ca să rezisti, să nu te frîngi, trebuie să te pliezi, prefăcut, obedient, sau, dimpotrivă, se cere bravura de a răspunde intoleranței prin intransigență ? Un anume retorism al insubordonării se vede corectat de un sarcasm ascuns, sarcasm cu dramul lui de autoironie. Bîntuit așadar de complexe, acutizate cînd și cînd de o anume stare de nesiguranță sau teamă „(teama de a nu fi disprețuit sau reprimat“), personajul, cînd nu-și iese din fire, simte ispita imediată a unui adăpost – care poate fi, de ce nu, și un pseudonim sau, alteori, un joc sprintar de cuvinte un calambur nu neapărat frivol, în care scapără verva unei dialectici alerte. Ar mai fi și refugiu (mântuirea) în (prin) ficțiune. Numai să intre în logica destinului său de scriitor...” ■ Din „Arhiva Radu Petrescu” provin câteva *Note din Anglia*. □ În amintirea studenției, de mult încheiate, Gheorghe Grigurcu și Nicolae Preliceanu se adaugă printre colaboratori cu versuri. ■ Tot cu versuri își marchează

prezența Radu Andriescu, redactorul șef al revistei și invitații de „afară” Nicoleta Pavel, Cristian Popescu, Marius Oprea, Horia Gârbea, Mircea Martin, elogiind numărul trecut, oferă redacției poezii ale cenacliștilor Nicoleta Pavel și Cristian Popescu, de la Universitas, pe care îi prezintă succint: „Deși cei doi tineri poeți sînt buni prieteni și obișnuiesc să citească împreună, adică în aceeași seară, la cenaclu, n-am impresia că seamănă prea mult. Nicoleta Pavel scrie o poezie în notă tradițională, oscilind între o falsă naivitate, fecundă din punct de vedere meditativ, și o tandrețe reprimată în expresia ei directă, care își caută artificii deviate și obiecte protectoare spre a putea comunica. Cristian Popescu e un poet a cărui forță vine dintr-o sensibilitate acută, aproape maladivă, și dintr-o memorie bintuită de fantasmе tulburătoare. El și-a creat cu timpul un spațiu al lui – veritabil patent poetic – populat cu păpuși mecanice și manechine, cu scene de familie pline de un absurd hieratic și de o morbidețe teatrală. Totul este să izbutească să scrie (și, bine înțeles, să publice) în continuare”. ■ Alt colaborator de marcă al „Dialogului” este Mircea Iorgulescu, prezent cu *Tineri poeți de ieri*, articol în care evocă, parin intermediul amintirilor lui Sergiu Filerot, *Reîntâlniri*, C.R., 1985, viața redacțională de la „Albatros”, revistă în a cărei redacție s-au aflat, printre alții, Geo Dumitrescu și Marin Preda: „Așadar nu evocarea completă a unui moment autobiografic sau reconstituirea memorialistică integrală a activității grupului Albatros. Volumul are mai degrabă un caracter selectiv, desigur că și lacunar, din rațiuni necunoscute, probabil – sau chiar neîndoielnic – superioare, materia fiind dispusă secvențial și oarecum tematic, nu într-o narațiune cursivă și cuprinzătoare, lipsită de fragmentări, cum ar fi fost, totuși, de dorit. Direcțiile mai importante ale acestor amintiri documentate și contribuții documentare sunt două. Primele nouă capitole se referă la o serie de aspecte din activitatea grupului Albatros, iar următoarele zece conțin relatări despre tânărul Marin Preda. □ Un compendiu despre noua proză întocmește Simona Popescu, prilej de a recapitula cele mai importante cărți ale optzeciștilor de pretutindeni: „De câțeva vreme se vorbește despre un nou val sau un flux de prozatori tineri. Cine sunt ei? Pentru început, o listă: Mircea Nedelciu, Ștefan Agopian, Constantin Stan, Alexandru Vlad, Sorin Preda, Gheorghe Crăciun, George Cușnarencu, Nicolae Iliescu, Adina Keneres, Ioan Lăcustă, Ioan Groșan, Cristian Teodorescu, Bedros Horesangian, Gheorghe Iova, Gheorghe Ene, Emil Paraschivoiu, Hanibal Stănculescu, Valentin Petculescu, Marius Bădișescu, Dan Petrescu, Viorel Marineasa, Lucian P. Petrescu, Maria Mailat, Daniel Vighi – et caetera”. Urmează prezentarea lapidară a tuturor celor mai înainte menționați. □ Cu titlul *Fericitele inadecvări ale unu iconoclast*, inspirat de cartea lui Andrei Pleșu, *Ochiul și lucrurile*, Meridiane, 1986, Florin Cântec se lansează în inadecvări și afirmații oximoronice: „Cât despre inadecvările sale, ele nu sunt nimic altceva decât umorală impulsivitate romantică – perfect strunită cultural – de a răsturna habitudinile. E un mit gândul că Andrei Pleșu ar fi un demitizator de profesie. El

nu este decât un lucid ochi descifrador care nu acceptă ochelari. Atât. (Atât?)". ■•Cartea lui Ilie Bădescu, *Sincronism european și cultură critică românească* (1984) îl determină pe Mihai Dinu Gheorghiu să vorbească despre *Sociologia în doi timpi*: „Stilul lucrării trasează de la început limitele științifice între care poate fi purtată și ar fi trebuit să se poarte) discuția ; *Contribuții de sociologie istorică privind cultura modernă românească*. Sociologia istorică (soră siameză a istoriei sociale are la noi un reprezentant de primă calitate Henri H. Stahl. Lucrarea lui Ilie Bădescu înscriindu-se până la un punct, în continuarea cercetărilor profesorului său”. □•Citând din autori precum Al. Duțu, Ana Maria Musicescu, Vasile Drăguț, Răzvan Teodorescu, Virgil Căndea, Lucian Boia, Alexandru-Florin Platon pledează pentru *O istorie a mentalităților*.

● [„Familia”, nr. 6] *Spectacol amânat*, de Florin Mugur, cade în sarcina de cronicar literar a lui Al. Cistelecan: „Un discurs fragil cu miezul atroce este poezia lui Florin Mugur în ultima ei etapă, de după căderea măștilor livești și carnavalesți. Liniile subțiri și tremurate ca niște nervuri ale celui dintâi țes o suavă pânză de păianjen din mijlocul căreia iradiază un sâmbure sinistru, un grăunte de groază implozivă. Poemul pare, în egală măsură, epifania și exorcizarea acestei substanțe volatile a atrocității, dar registrul său e astfel mânuit încât exercițiul de eliberare eșuează cu rigoare, în vreme ce tensiunea de acumulare a angoasei capătă un curs intensiv. Dacă mai cuprinde în sine o operație magică, textul nici o cuprinde atât pe aceea a exorcizării, cât mai curând pe cea a maleficului. [...] Lirismul lui Florin Mugur nu este numai unul de provocare a spaimei și surescitării, ci și de potențare a lor. [...] Climatul poetic al lui Florin Mugur, după ciclul volumelor dominate de ostentație intermediarilor, dar în continuarea lor organică, a intrat într-o fază de acuiizare extremă, pe un fond de sorginte bacoviană. În el intră un capitol pasiv de elemente pozitive, aflat în regresivitate și supus unei eroziuni forțate, în care candoarea, dragostea și iluzia sunt prezente mai multe ca interdicții și nostalgii decât ca actualități”. □•Gheorghe Glodeanu se ocupă de romanul *Cutremurul*, parte din *Zăpezile de-acum un veac*, ciclul romanesc al lui Paul Anghel: „Romanul excelează prin calitățile sale de frescă, scriitorul schițând geografia Bucureștiului de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Semnificativ este și titlul cărții, termenul de cutremur fiind privit atât în sensul său propriu, cel de seism geologic, cât și în sens figurat, definind un seism politic”. □•Vasile Popovici trece în revistă *Proza românească de azi*, studiul lui Cornel Ungureanu: „Acuitatea lecturii nu îngustează câmpul de interes. C. Ungureanu știe să se concentreze asupra unei observații de finețe ce ține de o știință bine stăpânită a interpretării, dar nu uită nici să ofere din când în când mici informații picante, oarecum în afara operei, dar atât de eficace în cucerirea cititorului. Din această cauză și din numeroase altele, nu cred să fie cineva care să moțâie citind masivul tom. Lectura lui va prilejui negreșit în presă dezbateri mult mai ample și mai adâncite, la care rândurile de față abia dacă au pretenția de preambul”. ■•Pe o pagină Ion Simuț

dezbate *Tendențe ale criticii actuale*, precizând într-o notă de subsol: „Cu acest articol ne alăturăm dezbaterii despre starea criticii actuale, găzduită într-un recent apărut număr dublu al «Caietelor critice», nr. 3-4/1984, secondat de un altul, nr. 1-2/1985. Ancheta cerea colaboratorilor o opinie despre ceea ce este caracteristic în momentul actual al criticii noastre literare: în loc de a glosa pe marginea răspunsurilor publicate, unele superficiale, altele incitante, am preferat să participăm la discuții cu aceste considerații inevitabil fragmentare. [...] O caracterizare pe scurt a momentului actual al criticii românești, fie și numai în tendințele ei mai generale și în fenomenele simptomatice, nu poate evita riscul simplificărilor. O imagine complexă asupra criticii noastre actuale rămâne o datorie a criticii față de ea însăși. Tentative de elucidare există, dar – oricât ar părea de surprinzător – o sinteză independentă și cuprinzătoare nu avem. [...] Imagini stimulative prin concizia și lacunele lor ne-au fost oferite în sinteze de ansamblu asupra literaturii contemporane, cum este aceea a lui Eugen Simion (*Scriitori români de azi, I-III*) sau cea a lui Alex. Ștefănescu (*Preludiu, 1977*) ; Mircea Iorgulescu realizează în *Al doilea rond* (1976) și în *Scriitori tineri contemporani* (1978), cuprinzând nu mai puțin de 35 de portrete de critici, esești și istorici literari, două explorări dintre cele mai clare în relevarea tendințelor și a forțelor veritabile[...]. [...] Un birou de registratură atentă și metodică a cărților de critică și-a instalat în plin câmp contemporan cărțile lui Gheorghe Grigurcu: *Idei și forme critice* (1973) și mai cu seamă *Critici români de azi* (1981) sunt rezultatul unui asemenea efort; de aici până la o sinteză veritabilă ar fi numai un pas – mic pentru Gheorghe Grigurcu, dar mare pentru critica actuală și conștiința ei de sine.[...] Date noi despre starea criticii contemporane, date și realități risipite în zecile de cioburi ce nu pot înlocui oglinda întregă, se găsesc și în alte receptări ale cronicarilor literari (Nicolae Manolescu, Lucian Raicu, Valeriu Cristea, G. Dimisianu, Cornel Regman, C. Ungureanu, M. Ungheanu etc. – alături de deja citații Eugen Simion, Gh. Grigurcu, Mircea Iorgulescu). În volumul recent *Singura critică*, Mircea Martin detaliază preferențial câteva portrete. [...] Ceea ce trebuie să caracterizeze în primul rând momentul actual al criticii românești sunt cărțile cele mai bune și personalitățile «accentuate» (nu în sens psihiatric, ci axiologic). Nu vom sublinia niciodată îndeajuns că valorile de vârf sunt cele mai semnificative pentru orice perioadă, fiindcă acestea o reprezintă durabil în posteritate. Care sunt acestea nu e tocmai ușor de răspuns.[...] Se poate constata cu satisfacție după Eliberare (mai precis, după 1965) o mai accentuată deschidere spre universal; critica românească ar putea participa cu toată demnitatea intelectuală la un imaginar dialog european, ancorat în problemele majore. M-am gândit adesea ce i-aș recomanda să citească unui prieten străin pentru a-l convinge de anvergura europeană a criticii românești. [...] Aș începe captarea bunăvoinței prin recomandarea a trei excepționali ambasadori ai noștri, integrați în domenii diferite ale culturii universale: Mircea Eliade, Eugen Ionescu, E.M. Cioran. În eta-

pa a doua aş invoca eseurile a doi filosofi: Constantin Noica, *Despărţirea de Goethe* şi Anton Dumitru, *Cartea întâlnirilor admirabile*”.[...]. □•N. Steinhart este prezent cu articolul *Trei cărţi* de Oana Cătina: „Pledoarie pentru poveşti, bătrâni şi trecut! Oarecare împrăştiere a minţii? Prea entuziasmă încredere în prietenie? [...] Timpul ar putea fi ținut să nu mai curgă? Un iz de necurmată studenție? Deşănţate confidenţe şi nesărată pornire de a pune în discuţie cele mai mărunte gesturi, intonaţii şi atitudini? V-am spus doar: Oana Cătina e îngrozitor (şi adorabil) de tânără!”. □•*Un romantic revoluţionar* se numeşte portretul liric făcut lui Nicoale Dragoş de Alexandru Andriţoiu: „Poezia politică, până la alura de manifest, îşi are la noi, astăzi, în Nicolae Dragoş unul dintre cei mai valoroşi reprezentanţi. Istoria, prezentul, mesianismul sunt înrolate sub drapelul crezului revoluţionar limpede şi răspicat, printr-o transfigurare modernă a spiritului paşoptist, de panoramări romantice şi decantări etice, ca la Adrian Păunescu, dar mai deseori în spiritul caustic şi de răspăr al arghezienelor doine de pe Jii.[...]Victor Hugo făcea şi el la fel. După vastele rostogoliri retorice se oprea uimit şi hipnotizat în faţa unei fragile misiuni. Maiakovski, după ce vocifera în numele revoluţiei, se oprea duios să-i ceară iubitei iertare că o trezeşte din somn cu telegrame fulger. Iar Adrian Păunescu este, cred, eu, exemplul ideal al coexistenţei armonizate între tumult şi acalmie, între strigăt şi unduire a vocabulei. Poet politic, patriotic, în sensul plenitudinar al cuvântului, Nicolae Dragoş face parte din lumea poezilor acestora şi le seamănă prin vocaţie şi ticuri. Se va vedea odată, la un recensământ netrucat, că el este un poet bun, adevărat şi original în zona atât de dificilă a poeziei direct militante, plină de capcane dogmatice sau idealizante pe care însă ochiul atent, de oltean al lui Nicolae Dragoş le ocoleşte şi le priveşte cu un umor detaşat”. □•Nicolae Băciuş îşi reia convorbirile stând, din nou, *De vorbă cu Gheorghe Grigurcu*: Prima dată o făcuse în „Vatra” nr. 2/ din acelaşi an, 1986: „- *Ce credeţi că lipseşte unui climat literar sănătos şi ce credeţi că-l degradează cel mai mult ?* – Un climat literar sănătos e urmarea unui climat social sănătos. Epocile de mare progres şi-au avut, în genere, corespondentul pe planul creaţiei literare şi artistice, până într-atât, încât amintirea lor a rămas, adesea, ca o reverberaţie dinspre estetic spre celelalte structuri. Arta majoră concentrează în sine, în chip misterios, spiritul veacului, asigurându-i perenitatea bronzului. Tot ce se întâmplă bun în acest spaţiu privilegiat, depozitar al sufletului naţional ca şi al valenţelor întregii omeniri, e un merit al istoriei. Ca autor conştient, din ce în ce mai conştient, al istoriei, omul modern are obligaţia imprescriptibilă de a-i desprinde învăţămintele, dintr-o fenomeologie faptică mai veche sau mai recentă. Evident, o asemenea frază poate părea bombastică, dar am cutedat a o aşterne gândindu-mă la energiz microsocială, la inombabile eforturi individuale, care, în cele din urmă, acordă conţinut mişcării sociale, îi imprimă o direcţie justă. Calificarea unei societăţi rezultă din gradul de percepţie a valorilor la care accede. [...] – Poeţi, prozatori «populari» se întâlnesc

mai frecvent. Critici «populari», mai puțini. În ce credeți că ar putea consta popularitatea unui critic ? – Cred că popularitatea autorilor e un fenomen individualizat. [...] În afara însușirilor intelectuale și a vocației expresive, activitatea celui din urmă conține un simbol al justiției, o balanță. Dacă aceasta e trucată, discreditul îl așteaptă, implacabil, la un colț apropiat. Titu Maiorescu, E. Lovinescu, Pompiliu Constantinescu sunt astfel de icoane ale devotamentului pur față de cauza literară. [...] La G. Călinescu predomină extraordinarul său talent literar. Ca și Arghezi, a creat un stil luxuriant, îmbătător, precum o enormă pânză de plante agățătoare, sub care suporturile dispar aproape cu desăvârșite. La ora actuală, critica e angajată într-o ofensivă justificată prin necesitățile clipei. Ea trebuie să pună ordine într-o producție abundentă, având diverse calibre estetice, mânată de imbolduri diverse. [...] Prin forța lucrurilor, popularitatea criticii crește considerabil. Reprezentanții săi de frunte sunt urmăriți cu interes și simpatie de cercuri tot mai ample de cititori. Se înregistrează, totodată, și o popularitate malignă, a unor comentatori certați cu morală și cu logica, ariviști care slujesc interese înguste, de grup. [...] – *Vorbindu-se într-un loc despre poziția criticii românești în Europa, cineva spunea: «Călinescu este un mare scriitor de limba română. Tradus pierde». Ce ne puteți spune despre critica românească în context european ? care sunt șansele audienței criticii noastre ?* – Adrian Marino, azi cel mai cunoscut critic al nostru peste hotare, se mira de indiferența cu care E. Lovinescu și G. Călinescu au privit chestiunea unei eventuale contextualizări europene a scrierilor lor. Mi se pare că și aci o există o specializare, o diversificare temperamentală. Ca și sportivii, criticii se împart în categorii, cu ambiții, posibilități și împliniri deosebite. Există alergători pe o sută de metri și maratoniști. O placiditate oblovoviană, măturisită, de altminteri, de către autorul *Pașilor pe nisip*, o, la antipod, ardență genialoidă, care nu mai lăsa loc unor calcule pe termen lung, unei complicate strategii mapamondice, la autorul *Vieții lui Mihai Eminescu*, i-au stabilit, aproape exclusiv, pe solul natal. Dar prin aceasta însemnătatea lor intrinsecă n-ar avea de ce să sufere. Stele de primă mărime în constelația românească, ei sunt, concomitent, și mari europeni. De ce să nu fie traductibili? Va sosi și vremea când, prin integrări culturale succesive, întreaga noastră literatură va fi mai bine cunoscută în lume, când și acești mari critici, așadar, vor avea o reputație internațională proporțională cu ceea ce înseamnă pentru noi. [...] – *V-aș ruga să ne vorbiți despre m(et)ode în critică. Despre mode în critică.* – Trăim de câțva timp sub zodia metodelor. Efortul de descifrare a descifrării, de reducere a criticii la propriul mecanism e pasionant ca orice încercare a intelectualului de a se cunoaște pe sine, de a se transcende. Critica, în sensul său fundamental, de interpretare a literaturii, nu va avea decât de câștigat din înnoirea instrumentelor de care se servește, așa cum mașina de scris a înlocuit, parțial, tocul, care și acesta a înlocuit pana de găscă etc. e la mijloc o lege a progresului, chiar dacă unele din manifestările ei produc o aprehensiune, o

senzație de inconfort. Să nu avem însă iluzia că vom asista la nașterea unei critici complet noi, fără nici o legătură cu cea anterioară metodologiile, care va fi aruncată la coș”. □•Despre *Artele marțiale*, ca lectură matinală a volumului de versuri *Sărbătoarea lui Alexandru* (C.R., 1985), de Smaranda Cosmin scrie Radu Călin Cristea: „Maniera lirică a Smarandei Cosmin amintește în multe privințe de poetica echinoxistă [...] Nimic nu conturbă acest discurs având contextul extirpat: departe de lumea dezlănțuită, poeta își gospodărește cu cochetărie micul falanster feminist, într-o derulare a evenimentelor dictată de impulsurile unui narcisism surâzător. Nu poți înțelege prea mult această blândă avalanșă de semne și impresii dacă nu accepți ideea că stării de delicatețe a scriiturii i s-ar cuveni un răspuns pe măsură din partea lecturii”. ■•La capodopere ale literaturii universale, Ștefan Aug. Doinaș semnează textul *René Char sau redistribuirea creațiunii*, însoțindu-l cu traducerea poemei *Lamentația șopârlei îndrăgostite*.

• [„Opinia studentescă”, nr. 5-6 (94-95)] Lucian Blaga apare, statornic, în prima pagină a revistei studenților ieșeni, fie cu versuri, fie cu aforisme. □•Radu Eugeniu Stan convorbește cu Mircea Daneliuc, care declară: „Nu-mi fac filmele ca să meargă la public”: □ În mijlocul revistei, *Năzuința pentru pace – drapelul de veacuri al neamului românesc*, titlu generic însoțit de un citat din Nicolae ...Bălcescu. □ Versurile lui A. E. Baconsky („Cu tot ce am /aparțin acestui pământ...”) sunt inserate spre a ilustra ideea de *Patrie eternă*. ■•Leon Șimanschi semnează un articol omagiu dedicat faptelor de arme și politicii teritoriale ale voievodului Mircea (în această parte a țării stăruie o anume reticentă în a folosi sintagma „cel Mare”) „predestoinic întru Domnul, prea-plăcut și prea iubit Domn”. □ Proza numărului este asigurată de Alina Mungiu. Carmelia Leonte este prezentă cu poezii. ■•O atenție specială se arată cronicilor literare. □ N. Steinhardt salută apariția unui nou roman al lui Leonard Oprea, *Domenii interzise*, Albatros, 1984: „Ca vechi amator de literatură polițistă și de SF, îmi îngădui să atrag atenția, cu mare întârziere, asupra unor povestiri de știință fantastică a părute iu 1984 și citite de mine abia acum. Să atrag atenția e, de altfel, greșit spus, deoarece cartea (Leonard Oprea: *Denumi interzise*, Editura Albatros), s-a bucurat la vremea ei de numeroase recenzii. Nu-mi revine, așadar, decât un cuvânt apreciativ în plus și, eventual, exprimarea unui punct de vedere propriu”. □ Alina Mungiu se exprimă foarte critic despre Virgil Duda, *Oglinda salvată*, C.R., 1986: „Stilul lui Virgil Duda este inegal, topind în același creuzet analize psihologice de bună calitate, la un loc cu inovații inutile și cam neputincioase, cum ar fi abundența de paranteze și ghilimele. Cinci, șase cuvinte dintre cele mai banale sunt puse în ghilimele într-o singură frază (pentru a sublinia ce ?). Mai bine punea tot romanul între hilimele și gata. [...] E păcat că acesta își risipește timpul și talentul povestind desprefarmecul logodnicei căpitanului de pompieri, sau mai știu eu ce.... E păcat, nu-i așa / și de timpul nostru!”. □•Liviu Antonesei îi are în vedere pe

Mariana Codruț și pe Gheorghe Izbășescu, ambii poeți la al doilea volum. Despre Mariana Codruț, *Măceșul din magazia de lemne*, Junimea, 1982: „În aceasta carte, Mariana Codruț rămâne adepta aceleiași poezii grave, problematizante, serioase, practicând cu eleganță oximoronul nu doar în sensul pur textual al termenului, dar chiar în concepția de profunzime a poemului, în acea simultaneitate a stărilor contradictorii, astfel încât versurile se aureolează cu o binevenită – și deloc contrafăcută – prospețime, cu un fel de, sălbăticie plăcuă cititorului sastisit de pastișe, parodii involuntare și volute fals-ironice”. □ În ceea ce-l privește pe Gheorghe Izbășescu, Liviu Antonesei arată: „Cel de-al doilea volum... îmi întărește convingerea că ne aflăm în fața unui poet matur și serios, cu o mare disponibilitate pentru construcțiile poematice vaste, un poet care și-a găsit, într-adevăr, un propice moment pentru «adâncirea viziunii»”. □ Alina Sorohan folosește un titlul al lui Huxley, *Geniul și zeița*, arătându-și încântarea pentru stilul „interpretativ” călinescian al conferințelor, regretând că acesta se pierde în filele din cartea lui G. Călinescu, *Aproape de Elada*, îngrijită de Geo Șerban: „Lipsit de inhibiții cum îl știam, George Călinescu ne apare și în culegerea de texte comentate de Geo Șerban la fel de liber în expresie, deliberat-empfatic, paradoxal-jucăuș ca și în toată opera lui de critică și istorie literară. Sub titlul *Aproape de Elada* editorii au reunit cu generozitate conferințe publice ținute de Călinescu între anii 1943 și 1948, alături de note și rezumate de lectura pe subiecte diverse. Ceva din «laboratorul» divinului critic iese astfel la iveală. Citind doar textul conferințelor lui Călinescu nu le putem aprecia din păcate decât conținutul, dar adevărata lor savoare rezultă după cum știm din patetismul cu care erau perorate auditoriului. «Profesorul este un actor, de presupus magistral», spune Călinescu și regretă că «se osândește vanitatea, confundându-se cu îngâmfarea. De câte ori se descoperă la un artist un semn de emfază, e semnalat drept o crimă zdrobitoare. Modestia nu-i o zeiță favorabilă, ea e îngerul oamenilor mici». Renegând deci modestia, sub semnul orgoliului intelectual al unui spirit mereu tânăr, Călinescu vorbește despre oratorie și cerebralitate, despre fenomenul artistic italian și despre criza culturii contemporane”. ■ În grupajul *Cărților-destin*, Adrian Marino arată ce lecturi i-au înrâurit viitoarea carieră de critic, istoric literar și autor de monografii: „În liceu, în biblioteca familiei, am descoperit mai întâi seria: G. Ibrăileanu – M. Ralea – II. Sanielevici, în ediții de epocă. Le-am citit, m-au interesat și am debutat, elev de liceu, în 1939, la «Jurnalul literar», cu un articol despre...H. Sanielevici. În aceeași bibliotecă am găsit și un exemplar foarte citit, foarte uzat, din *Viața lui M. Eminescu* de G. Călinescu. Am citit-o de mai multe ori și am... scris, tot o biografie, *Viața lui Alexandru Macedonski*. Metoda, stilul, concepția erau diferite, dar impulsul unul și același. Acestea au fost primele mele «cărți» românești. Cele străine erau de categoria romanelor și ale unor cărți de idei, gen Keyserling, în versiune franceză. Nu am nicio rețineră în a mărturisi că așa zisa «visare», vagabondă, romantică, de pură reverie pe mar-

ginea cărților, mi-a fost aproape necunoscută. Cred cu m-am «născut» ideolog, nu literat Defect ? Calitate ? Nu știu... Poate și una și alta”. □•Cu fragmente din ultimul interviu acordat de Mircea Eliade se prezintă, în traducere, Liviu Antonesei: „Cu puțin înainte de a fi răpus de un atac cerebral – și după ce un incendiu i-a distrus o bună parte din bibliotecă – Mircea Eliade a acceptat să acorde acest interviu Deliei O’Hara de la revista «Chicago Magazine». Interviul este important din două motive: pe de o parte realizează o bună privire retrospectivă asupra operelor și vieții savantului, pe de alta, dezvăluie proiecte care continuau să-l obsedeze în ultimele luni ale trecerii sale prin lumea noastră”. □ Nelu Zugravu, desigut un pseudonim, prezintă carea fostului redactor de a „Opinia studentescă” (încă de la primul număr) Ștefan Lemny, *Originea și cristalizarea ideii de patrie în cultura română*, Minerva, 1986): „În prima jumătate a soc. al XIX-lea ideea de patrie preocupă toate spiritele, indiferent de poziția socială. Faptul este explicabil dacă avem în vedere că întreaga epocă stă sub zodia redeșteptării; ideile de «libertate», «unitate», «dreptate», «patrie» devin obsesii obștești. Autorul lucrării discutate a urmărit cu multă atenție propagarea acesteia din urmă prin intermediul primelor periodice românești, al instituțiilor de cultură, a școlii, teatrului, societăților științifice etc. Revoluția de la 1848 a consacrat definitiv ideea de patrie și de patriotism și sensibilitatea românească. Un capitol foarte dens în idei, profitabil pentru oricine se apleacă asupra lucrării, este cel dedicat conștiinței naționale și patriotismului. Ștefan Lemny se dovedește un foarte bun cunoscător al opiniilor privind problematica celor două concepte, iar încheierile sale cu privire» la originea și formele conștiinței naționale, precum și viziunea largă în care a abordat complicata problematică a națiunii îl situează pe istoricul ieșean în rândul celor mai buni cunoscători al ideilor discutate”. ■•Despre Eugen Ionescu în articolul *Lumea așa cum e, adică pe dos*, se pronunță Gabriela Gavril: „Tragicul se menține în sfera «logicului», comicul este «absurd». Adică nedeterminat. Disperarea sau speranța nu mai au sens ; comicul este dincolo de ele. Prin intuiția absurdului. Absurdul unei comedii tragice care nu se mai termină. Se poate râde de ineficiența limbajului sau de răul de a fi. Tot atât de bine s-ar putea plânge”. □•Petru Comarnescu, *Kalokagathon*, Eminescu, 1985, face obiectul comentariilor lui Alin Ghețu: „Și totuși, ca să revenim, ne vom întreba din nou ce resort sau ce motiv (interior, firește) l-au deturnat pe Comarnescu de la o deplină realizare ? Prolific a fost, o dovedește mulțimea articolelor, eseurilor și studiilor (parte adunate în *Kalokagathon* Ed. Eminescu, 1983). Cât despre vocația sa speculativă, cred ca lectura tezei sale de doctorat mă scutește să insist. Comarnescu n-a fost eruditul flasc din seria prea bine cunoscută, deși știința sa era uriașă, cu adevărat enciclopedică. Înarmat cu toate darurile, cu toate talentele, cu o marc ușurință la scris, ceea ce nu-i puțin lucru, cum de mai planează asupra sa «acuza» de neîmplinit, de «secund», ca sa folosesc o vorba a gânditorului Constantin Noica... Răspunsul

îmi pare a nu fi greu de dat. E la mijloc o generozitate de «bun samaritean», o bunătate (poate rău înțeleasă de Comarnescu însuși), o vocație către jertfă, o lipsa uluitoare de «egoism». Sunt acestea cu adevărat niște infirmități ale spiritului său ori cată a le considera ca pe o umilință liber asumată, Oricum, cât curaj trebuie să citim sub figura aceasta de apostol laic, de vestitor și întăritor al celorlalți... E puțin lucru aceasta, e mult ? Poate că e *foarte mult!*». □ Revine, după o lungă pauză (din nr. 1-2 /1985) Ion Bogdan Lefter cu *Alte patru subiecte*, în care își fixează puncte cardinale eseistice profesionale, unele punctiforme, precum *Mizilul la 1938*, în care citează din *Corespondența lui Al. Rosetti cu G. Călinescu* – „Dacă ai contempla Mizilu’, nu cred că ai da o viziune bună, deși s-ar putea da una” – îngrijită de Liviu Călin și apărută cu doi ani mai înainte la editura Eminescu, spre a arăta că „Fără știrea celor doi domni înainte pomeniți, și fără să aibă știre de ei, în ziua de luni 10 octombrie 1938, la ora 16 și 15 minute fix, Geo Bogza își începea periplul celor *O sută șaptezec își cionci de minute la Mizil!!* (cf. Culegerea cu acest titlu, Ed. pt. lit., 1968, p. 134.)”. □ La rubrica destinată cărții străine, V.[aleriu] G. [herghel] prezintă, sub titlul *A treia critică*, articolul relativ recent („ le Debat”, nr. 29, pp. 158-166, 1984) al lui Tvetan Todorov, *Une critique dialogique?: „O critică dialogică, ce va să zică asta ? Dacă orice comentariu de până acum poate fi rânduit ori sub titlul de immanent (simplă desfăcere a textului în articulațiile sale, simplă descriere a arhitecturii operei) ori sub cel dogmatic (judecarea operei conform plierii acesteia pe dogme ce țin sau de Providență, sau de o Transcendență ideologică opresivă) putem considera oare ca pe o veritabilă ieșire din dilemă apelul lui Tvetan Todorov la această nouă (dar cât de nouă?) atitudine numită de el criptică ideologică ? Și ce înseamnă de fapt acest *dialog* dintre o voce (a autorului) ce vine dintr-un trecut oarecare (vocea lui Diderot, să spunem), glasul pietrificat dintr-un discurs *finit* (clos) și vocea interpretului, de acum, ce poate fi ascultată încă și încă, neterminată, având privilegiul de a reveni, de a se contrazice, de a-și aduce corective, de a spune *mea culpa* și de a o lua de la capăt ? E foarte adevărat că varietățile comentariului desemnate de T.T. prin *immanent* și *dogmatic*, ignorau un fapt de o simplitate (acum!) bătătoare la ochi: dezinteresul față de vocea care a spus ceea ce a spus și, mai mult încă, ignorarea *destinatarului*, a celui pentru care s-a spus ceea ce s-a spus”. □ Numărul se încheie cu poeme din opera lui Federico Garcia Lorca, Un poet de două ori clasic (spune prezentatorul, Juan Marinello): „Veni-va vremea când se va înțelege deplin toată măreția și splendoarea geniului său liric – din stindard în cele patru puncte cardinale ale viitorului unei Spanii eterne, universale”.*

• [„**Presa noastră**”, nr. 6] La rubrica *Gazetari despre gazetărie*, Constantin Darie ajunge la Camil Petrescu: „Gazeta este născută din dorința nemărginită de mai bine a mulțimii”. □ Cristina Dumitrescu prezintă publicația „Revista noastră” a liceului „Unirea” din Focșani, al cărei animator, profesorul

Petrache Dima, a reușit să publice articole, interviuri, destăinuiri care au făcut vâlvă în epocă (de pildă atacul lui Eugen Barbu la postumitatea literară a lui Marin Preda). Numărul prezentat, cam sec, este consacrat lui Lucian Blaga: □•Sub titlul *Lizibilitate*, i se reproșează „Luceafărului” (15 mai) articolul scris de)Mihai Duțescu, critic muzical, reproșându-i-se, cu extindere la literatură: „Citatele ilustrează un mod cel puțin ciudat de a face educație estetică și critică literară.”

• [„**Ramuri**”, nr. 6] În perimetrul primei pagini pătrunde și istoria sub forma *2500 de ani de la primele atestări ale poporului geto-dac pentru libertate și independență*. □•Corneliu Mărgărit Tătulea își intitulează intervenția după Herodot: „*Cei mai viteji și mai drepți dintre traci*”: „Puține sunt cuvintele istoricului antic cu privire la acele îndepărtate evenimente, dar ele subliniază parcă mai bine, prin laconismul lor, firescul și simplitatea gestului eroic al geților de a-și apăra cu armele libertatea, de a se opune cuceritorului, netemători de faima acestuia. Sunt elemente ce conturează o trăsătură de caracter definitorie pentru mândrul și neînfricatul neam al dacilor, care au știut să-și facă un crez din apărarea pământului strămoșesc și, din vitejie, o filozofie – aceea a nemuririi“. ■•Zoe Dumitrescu – Bușulenga și Edgar Papu dezbat recent apărutul *Tratat de inspirație* (Scrisul românesc, 1986) al lui Marin Sorescu. □•[Zoe Dumitrescu – Bușulenga]: „Acum câțiva ani, când Marin Sorescu și-a spus primele opinii critice despre confrăți, am băgat de seamă, cu surprindere, că, dincolo de ludic și polemic, dimensiunile implicite ale scrisului său, se ascundeau câteva judecăți de valoare uimitor de drepte, de exacte, depășind aproape judecățile criticii profesioniste. Ne-am mirat și ne-am bucurat de o nouă agerime dobândită de condeiul poetului și dramaturgului care se ipostazia de acum încolo și în critic, și reductibil pe deasupra. De atunci încolo neadormita cu [...] Din teoretic și din practic, tratatul lui Marin Sorescu construiește, dacă se poate spune așa, o stare, o stare de echilibru a poeziei actuale în lume. Într-un moment de răscruce a culturii mondiale, poetul nostru cântărește șansele liricii prin oameni (adică prin poeți) și șansele oamenilor prin lirică. Și rezultatele «cântării» ale «călătoriei» în țara minunilor, sunt luminoase. Departe de a se lăsa descumpănit de infinita varietate a stilurilor și tendințelor, Sorescu le socotește o constantă a tuturor timpurilor, din care necesitatea fiecărei etape de istorie a culturii scoate la iveală când unele, când altele, după perspicacitatea (probabil tot determinată, necesară) a criticii: «Un cristal rotindu-se în soare și făcând să sclipească în mod capricios, anumite muchii azi, m anumite muchii mâine». [...] *Tratatul de inspirație* al lui Marin Sorescu capătă astfel, pe lângă valoarea de informație bogată, de judecată critică pertinentă, de realizare estetică deosebită în tălmăciri, și dubla valență a orientării simultane către istoria unui timp al poeziei și către poezia de peste timp. Ceea ce constituie semnul infailibil al izbânzii în intelect și în spirit“. □•[Edgar Papu]:”De aceea, *Tratatul de inspirație* al lui Marin Sorescu, mai cu seamă în secțiunea intitulată *Poe-*

zia, pur și simplu, este o carte unică. Ea se cere neapărat tradusă, neputând de aici înainte să lipsească de pe masa de lucru a poezilor, esteticienilor, criticilor și teoreticienilor literari din toate meridianele. Este unul din rarissimele cazuri când se dă cu discernământ, cu tact neobosit, cu finețe, un material atât de amplu de documente *orale*, iscate din convorbiri și interviuri. Recunoaștem că întregul ansamblu cuprinde numai poeți actuali, fiindcă nici nu se putea altfel printr-un procedeu atât de viu. De fapt, aceștia constituie și obiectul efectiv al celui mai mare interes din partea lui Marin Sorescu. Cea ce, însă, investigație să zicem că pierde în timp, câștigă însutit în spațiu. Se întâlnesc aici mărturii simple, spontane, foarte adesea profunde și originale, care merg din Africa neagră până în Suedia, și din Argentina până în Japonia. Ca un căutător de aur, Marin Sorescu a folosit toate călătoriile sale de-a lungul și de-a latul lumii în descoperirea valoroșilor săi confrăți de pretutindeni. A adunat, astfel, o neprețuită comoară de idei, de trăiri, de atitudini și de perspective în materie de «inspirație» poetică». ■ Marius Ghica obține un interviu de la Mircea Ivănescu, axându-se pe întrebări despre laboratorul de creație al poetului: – *Ce înțelegeți prin «stare poetică»? Există o stare procreativă, o etapă etapă anterioară facerii poemului, în care așteptați un germen de poem sau știți întotdeauna ce aveți de rostit?* – Prin „stare poetica“ aș putea înțelege – sau aș vrea să înțeleg – acea disponibilitate de a face (sau de a închipui) poezie – cam cum era cazul cu romanticii germani, sau cu mai știu cu care moderni de felul suprarealiștilor. Capacitatea aceasta de a face poezie din cutare detaliu întâlnit într-o carte, dintr-un anumit fel de schimbare a luminii când îți ridici, deodată, ochii pe stradă, dintr-o vorbă pe care ți-o spune o (anumită) persoană, dintr-o amintire, provocată sau nu, de o replică sau o conversație – cam aceasta ar fi starea poetică. În ce mă privește, oricât aș dori-o, n-aș putea spune că o întâlnesc, deși asemenea trucuri, să le spunem, le practic uneori și eu. Și, pe urmă, ar mai fi de precizat ce se înțelege prin poezie... Nu știu dacă pot spune că știu totdeauna ce aș avea de povestit – (spun dinadins *povestit*. și nu rostit, căci genul de literatură pe care-l încerc eu este cel în care se povestește – o scenă, o întâmplare, o ființă amintită sau o stare de spirit). În momentul în care pornesc să scriu (un singur moment, nu o etapă – căci dacă as aștepta în clipa declanșării, sunt convins – și am constatat chiar că așa e – că s-ar destrăma totul) nu am conștiința anecdotică a textului narativ – ci doar senzația că e vorba de o scenă care s-ar putea scrie. [...] – *Provocați actul scrierii sau așteptați ivirea unui punct de plecare?* – Plec aproape totdeauna în ceea ce ajunge până la urmă să fie un text, de la un (asemenea) punct oferit de – sau cerut, uneori cu insistență – de la – cineva. De cele mai multe ori, cel puțin într-un timp, purcedem de la titluri date de prieteni – în perioada de care vă vorbeam, comunicate, cum se spune, de poetul prietenul I Drăgănoiu – dar, pe vremuri, și de alții. (Am avut astfel titluri de la Nichita Stănescu, Cezar Baltag pe urmă de la Mircea Braga, Ion Mircea. [...] – *Ce rol acordați inspirației ? Între har și meșteșug, care cre-*

deți că vă slujește mai mult sau pe care-l slujiți cu mai multă credință? Dacă ar fi să vă așezați, cu poet, sub o emblemă, pe caro ați alege-o, dintre acestea două: poetul iluminat sau poetul artizan ? – Nu cred că mă pot plasa sub niciuna din emblemele propuse Nu mă consider un poet – iluminat sau artizan – (căci, așa cum spunea nu știu cine – Alexandru George, dar nu știu daci citându-l pe altcineva, – «Vai de țara care are cel mai mare poet», tot așa aș spune eu «vai de ipochimenul care pretinde despre sine însuși că este poet». Calitatea, funcția, ipostaza aceasta mi se părea în tinerețe că are ceva prea monstruos de înalt încât să poată pur și simplu fi pretinsă de către unul sau altul”.

□•Barbu Brezianu evocă ambianța literară din mediul artiștilor plastici în *Tonitza în confluența și ambianța literară a epocii sale*: „În pofida dezinvolturii cu care percepea toate nuanțele, ritmurile și simetriile spațiului, a celui natural și deopotrivă a celui construit, predilecție care l-a dus în anturajul lui Pius Servien dar și al lui Paul Valéry – poetul și gânditorul ce avea să adnoteze fie opera estetică a lui Ghyka, fie volumul de poezii *Orient* a lui Servien – Matila Ghyka descifrează, în cultura spațiului, și orizontul hierofaniei numerice. O cultură științifică remarcabilă l-a ajutat să aprofundeze, în mod complementar, opoziția pascaliană dintre spiritul de finețe și cel geometric. Dacă Fermor îl asocia personalităților române din cultura franceză precum Panait Istrati, Eugen Ionescu, Anna de Noailles, Bibescu ori Elena Văcărescu, el se revendica deopotrivă și din familia oamenilor de știință ca Pius Servien, G.M. Cantacuzino și mai tânărul Ștefan Lupașcu ori grupul din jurul revistei «Simetria» la care colabora“.

■•„Ramuri” dispune de două colaborări prestigioase: Geo Bogza (*Corabia*) și Șerban Cioculescu (*Despre paronime*).

■•Eugen Simion abordează *Jurnalul ca literatură*, o temă care îl incită tot mai mult și va deveni subiect al unor întinse meditații peste câteva decenii: „Între memorii și jurnale nu-i, în fond, decât o singură diferență: unele vor să facă să reconstituie o istorie a sufletului, celelalte vor să surprindă o cronologie a sufletului în chiar momentul desfășurării ei. Amândouă genurile mizează pe autenticitate, pe artifiiciul sincerității, cum zice Barthes. Mă întreb însă dacă autenticitatea, sinceritatea pot fi verificate și, dacă ar fi, cât de mult ar schimba esența problemei?! În fond, de ce să mă intereseze așa de mult dacă autorul a spus adevărul despre sine? Ceea ce pot să surprind este nu adevărul, ci impresia de adevăr, sentimentul acut de autenticitate. Fără aceste imponderabile, *jurnalul intim*, plin de întâmplări reale, este o scriere indiscretă și irelevantă“.

□•Eseurile lui Emil-George Papahagi, apărute în colecția *Restituiri* a editurii clujene Dacia, sunt prezentate de Marius Ghica în textul *Între contemplație și făptuire*: „Întreaga ideatică a scrierilor lui Emil-George Papahagi ar putea fi așezată sub semnul unui existențialism înrudit, ca *Weltanschauung*, cum observă cu îndreptățire și prefațatorul, cu ceea ce Unamuno numea «sentimentul tragic al vieții». Un cuget hrănit cu lecturi temeinice de filozofie, cunoscător avizat al artei și literaturii, meditează asupra relației dintre natură și spirit,

dintre viață și cultură, scopul declarat al acestei meditații fiind cunoașterea și autocunoașterea, o bună așezare a eului individual față de lume și o căutare a sensurilor vieții”. □•Despre *Gala teatrului istoric* (ediția a V-a) consemnează Mihai Vasiliu (pe prima pagină), Romulus Diaconescu, Natalia Stancu, Victor Bibicioiu și Al. Firescu. ■•Recenziile, în număr de patru, aduc în prim plan noi serii de autori. Florența Albu (*Terase*) devine în accepțiunea lui Sever Avram „Vorbirea gândului cu sine însuși”. □•După lectura cărții de poezie *Glasuri în câmpia tăcerii*, semnată de Dumitru Dem. Ionașcu, Ion Vulpe trage concluzia: „Dens, volumul *Glasuri în câmpia tăcerii* afirmă un scriitor”. Cu *Epiloguri la poeme neterminate* se ocupă Bucur Demetriad: □•Despre cartea Eugeniei Bogdan, *Alb pe alb*, Nicolae Panea spune cam totul în titlul pe care îl dă textului său: *Euridice, șarpele și cafeaua*. □•George Sorescu vede în *Iliada o lectură continuă*. □•Jean-Louis Courriol se ocupă, la Lyon, de *Conceptia estetică a lui Rebreanu*: „Nu era nimic de adăugat la aceste afirmații de o admirabilă fermitate intelectuală, nimic altceva decât *Opera*. Și *Opera* lui Liviu Rebreanu este cea mai convingătoare dovadă a valorii acestui crez estetic. Citind *Ion*, *Ciuleandra*, *Răscoala*, *Amândoi* și toate celelalte romane rebreniene ești izbit de curgere misterioasă dar palpabilă a vieții, a vieții totale, în toate ipostazele ei, psihologice și realiste, a unei vieți autentice izvorâtă dintr-o pulsație adâncă ce însuflețește toate personajele, aparent schematice, mai sigur decât orice căutare sofisticată de psihologie așa-zisă «abisală» de genul experiențelor tentate de unele mișcări românești contemporane. Nu se putea imagina o mai grandioasă manieră de a fi, cum a fost Liviu Rebreanu, modest”. □•Partea a doua a oximoronului preferat de Monica Spiridon (*Măștile moderne ale mitului*) se consumă în acest număr: „Mitul e pentru Gide un *Aleph*. («Un *Aleph* – ne lămurește tot Borges – este unul din punctele spațiului care conține toate celelalte puncte. Microcosmul alchimiștilor și cabaliștilor, proverbialul nostru prieten concret, acel *multum in parvo*»). În epicentrul acestui *Aleph*, descoperim o întrebare. Gide o formulează și într-una din conferințele sale, punându-i-o în seamă lui Nietzsche. Un Nietzsche care – lămurește scriitorul – existase deja în Shakespeare, Beethoven sau Michelangelo. Ea sună astfel: *Ce poate Omul?*“. □•Paul Caravia reface portretul lui *Matila Ghyka* (d)in pagini memorialistice.

• [„Secolul 20”, nr. 4–5–6] Texte de angajament politic apar sub titlul *Întâlniri cu istoria*. □•Dan Hăulică, *Traietoriile zborului*: „Pe dimensiunea simbolică a existenței noastre se înscriu ireductibil, ca niște accente privilegiate, întâlnirile cu zborul. Introduc, în ceea ce ar fi planeitatea obișnuitului, niște ferice repezișuri de perspectivă, care ne fac să întrezărim drumuri și respirații mai vii – puțința unui înainte. Împing sufletul să vâslească într-un *iter* neobosit prin alternanțe ondulatorii, deal și vale, să asume curajos pulsația contrariilor”. □•Ion Ardeleanu, *Sub semnul Conferinței Naționale*: „Oamenii de artă și cultură din toate domeniile, acum și în perspectiva următorilor ani, în spiritul

documentelor Conferinței Naționale, au îndatorirea de a se angaja și mai mult în desfășurarea activității de creație împreună cu poporul și pentru popor. Numai o asemenea cultură și o asemenea activitate literar artistică, inspirate din realitățile naționale, din munca și viața poporului, vor putea aduce, cu adevărat, o contribuție importantă la formarea omului nou al societății noastre”. □•Cristian Popișteanu, *Pasiunea cu care românii își construiesc independența*: „Am părăsit locuința doamnei Tabouis pentru a o revedea după vizita președintelui de Gaulle în România în mai 1968. Micuță, energică, extrem de vioaie, Genevieve Tabouis m-a primit de data asta doar 10 minute urmând ca alte carnete, cu alte profiluri de epocă să fie umplute cu ocazia unor viitoare întrevederi la Paris. Ceea ce s-a și întâmplat. Despre vizita sa incognito la București, doamna Tabouis a ținut să-mi răspundă. «Sunt tulburată de revederea României. Nu am mai fost de peste trei decenii. Totul s-a schimbat. Și mai ales semnul sub care trăiesc românii, este cel al optimismului. Vizita generalului de Gaulle și dialogul de Gaulle – Ceaușescu au o semnificație cu adevărat istorică. Nu doar pentru cele două țări atât de înrudite cât pentru întreaga Europă”. ■•Traduceri din Thomas Jefferson (*Declarația de Independență a Statelor Unite ale Americii*), Thomas Paine (*Common Sense. Despre originea și concepția asupra guvernării în general, dimpreună cu observații succinte asupra Constituției engleze*, fragmente în românește de Radu R. Șerban) și Simon Bolivar, *Jurământul de la Roma*, care induc ideea unor exemple ce se regăsesc, cel puțin la nivelul ideilor principale, și în concepția despre independența poporului și patriei. Noastre. *Pe orbitele europene ale revoluției*, se oprește asupra anului 1848, cu exemple din Bălcescu și generația pașoptistă, însoțite de traduceri, totuși conforme cu realitatea, intitulate *Franța și Italia la 1848*. ■•Geo Bogza este sărbătorit sub titlul generic *Temeiuri pentru o neclătinată credință*. □•Maria Banuș, *Aventura de a fi om*: „Geo Bogza ne-a lăsat, nu o dată, impresia poetului conștient de forța sa, de *Exegi monumentum ...* exprimată într-un chip poate prea solemn. Cu atât mai sensibili suntem la momentele de îndoială, puține (dacă facem abstracție de jurnalul adolescenței) dar pornind din adâncul unui suflet «chinuit toată viața de grija frumosului expresiv și-a adevărului fără fard. «Pornind de la aceste pagini (de *Jurnal*, nota mea) mă pot întreba – nostalgică și complexă întrebare – ce fel de scriitor aș fi devenit dacă aș fi putut continua, fără să fiu supus vreunei presiuni, în afară de aceea a propriei conștiințe?»”. □•Mircea Dinescu, *Ochii lui Geo Bogza*: „Întâlnindu-l pe Geo Bogza într-o seară pe Calea Victoriei am avut deodată revelația că, dacă Parisul e vegheat de silueta luminoasă a Turnului Eiffel, și Bucureștiul își poate dormi somnul său liniștit sau neliniștit sub veghea înaltă a ochilor lui Geo Bogza”. □•Florin Mugur, *O sută șaptezeci și cinci de minute la Geo Bogza*: „... aștept dintotdeauna de la Geo Bogza o (nu utopică, ci de fapt realizată în mai multe cărți) continuare a capodoperei sale *Țări de piatră, de foc și de pământ*. E scrierea sa pentru care nutresc o dragoste neatinsă de

colțul umbrat al unei cât de slabe îndoieli, una dintre cele zece cărți din literatura universală pe care le-aș lua cu mine dacă aș fi obligat (lucru pe care sunt departe de a-l dori) să plec în lună”. □•Radu Cosașu, *Nedespărțirea de Bogza*: „Humorul meu straniu se întreabă dacă Bogza nu e la ora (probabil inevitabilă, dar nu inexorabilă) despărțirii de Bogza, cum se practică atâtea despărțiri, de idei, de concepte, de femei, de Goethe, de Lethe; humorul meu straniu îmi șoptește să nu mă despart niciodată de un Bogza care încă se mai întreabă, după atâția ani «fără îndoială», ce fel de scriitor ar fi devenit dacă ... Cât timp un scriitor se întreabă ce fel de scriitor ar fi fost dacă – ne mai rămâne ceva și eu mă număr printre cei care rămân cu el. Cu mine”. □•Mihai Zamfir, *Căutătorul de simboluri*: „L-am numit de la început pe Bogza *căutătorul de simboluri* și cred că această formulă epuizează semnificația celei mai interesante părți din opera sa. În ce crede un «căutător de simboluri»? Evident într-o ordine ocultă a lumii, ordine ce răzbate rareori la suprafață și pe care numai inițiatul o poate descifra. Ordinea ocultă este mascată de realitatea delirantă a lumii fenomenale; ca un hermeneut al sensului vieții, scriitorul trece dincolo de aparențe, surprinde desenul coerent și ascuns, la care privirea comună nu va avea niciodată acces”. □•Ion Bogdan Lefter, «*Modelele*» *operei*: „Desfășurată până azi de-a lungul a șase decenii, opera lui Geo Bogza pare să-și fi copleșit exegeții, resemnați sub sentimentul unei teribile «monumentalități». Imaginea ei curentă e de omogenitate în grandoare: Bogza – reporter frenetic și solemn, captând ritmurile naturale și cosmice, gesticulând whitmanian, poet al prozei ... Fără să merg până la a face (deși ar merita) o interpretare propriu-zis sociologică a acestei imagini, voi spune doar că ea s-a impus în deceniile cinci și șase ale secolului, când autorul ajunsese la o mare suprafață socială, impunând publicului un anumit standard al textelor sale. Modurile de atitudine și stilistice anterioare și ulterioare s-au văzut absorbite în tiparul astfel «instituționalizat», transformate în variante ale unei matrici unice”. □•Mircea Danieluc, *Iacob*: „În general, în materie de ecranizări, e preferabil să nu lucrezi cu autori vii. Am mai avut o astfel de experiență și cel în cauză mi s-a părut excesiv de viu pentru gustul meu. Dar Bogza a fost admirabil, deși contam pe faptul că va fi surprins. Întorsesem destul de mult lucrurile, adusesem personaje noi dar a privit filmul detașat, cu încântare. S-a ridicat la sfârșit, așa cum e el, ca turnul din Pisa, și mi-a spus foarte de aproape: «Dragă d-le D sunt fericit c-a dat Dumnezeu și-am apucat să văd și asta. Vezi cum faci ...»”. ■•Însuși sărbătoritul este prezent cu două intervenții, cea de-a doua conținând versuri traduse în franceză de Ileana Vulpescu. ■•Alte abordări în numerele de față: *O lecție perenă: George Enescu* și traducerea lui Nicolae Iliescu din Evgheni Evtușenko, *Mica orchestră a speranței*. Cele trei numere dau impresia că nu au un fir comun.

● [„**Steaua**”, nr. 6] Revista se reorientează către literatură printr-o serie de articole care au în prim-plan pe Eminescu, devenit, s-ar putea spune, temă

esențială a lunii iunie. □•Emil Perșa semnează poezia *Teiul lui Eminescu*. □•Nicolae Manolescu este prezent cu „*Romanul*” erotic eminescian, titlu sub care scenarizează, în episoade „narative”, poezia de dragoste a lui Eminescu, protagonistul acestui „roman” fiind poetul. □•Ruxandra Cesereanu (*Actul narcisiac respins și geniul*) face exces de erudiție pe marginea „condiției geniului”: „Divinitatea compensează absența îngerului și a stelei (care funcționează doar ca mesageri ai transcendentului), fiindcă reprezintă transcendentul pur. Dar divinitatea recunoaște condiția excepțională a geniului a cărui existență este o eroare, fiindcă el se delimitează de șirul de ființe uniformizate prin relația ființă umană-stea-înger, provocând relația geniu-divinitate. Îngerul care făcea legătura cu transcendentul era un arheu care cobora în corpurile umane (în avatari) în ipostazele sale din șirul platonician infinit; de fiecare dată când se întrupa într-un avatar, el uita că este arhetipul, un Archaeus”. ■•Ion Vlad (*Biografia și istoria literară*) concluzionează despre monografia lui Nicolae Ghebran: „*Tânărul Rebreanu*, este, desigur, o biografie și exemplaritatea cercetării o impune argumentat în cadrul unei istorii literare viabile și profund actuale. E cartea unei cercetări închinată cu devoțiune unui mare scriitor”. ■•Cu titlul *Mircea Eliade – erudiție și creație*, Dumitru Micu anunță „plecarea” lui Mircea Eliade în veșnicie: „A plecat și Mircea Eliade. A plecat din lumea viilor omul ce ajunsese, în ultimele decenii, a nu avea într-o largă sferă de preocupări, nici un omolog de talia lui pe întreaga suprafață a Terrei. Veacul nostru nu e, ca al optsprezecelea, un veac al spiritelor enciclopedice. N-a fost nici cel imediat anterior, însă în acest al douăzecilea secol principiul specializării a devenit lege de fier în toate domeniile muncii intelectuale. S-au creat și continuă să se creeze specialități – divergente chiar în interiorul aceleiași discipline. Cine s-ar încumeta, într-un asemenea context, într-o epocă de permanentă explozie a informației, să încerce a deveni „om universal“?”. ■•Mircea Handoca dezvăluie, din jurnalul propriu, scurtul episod *Cu Constantin Noica la Paris*, episod din care nu lipsește întâlnirea cu Mircea Eliade. □•Ion Simuș se ocupă de *Umorul și critica lui Vladimir Streinu*: „Vladimir Streinu e unul din acei critici care nu se mulțumesc să guste arta sau să se lase furăți de ea până în pragul pierderii lucidității, în numele unei tautologice și iluzorii identificări. Pentru autorul *Pagini-lor de critică literară*, critica este un mod de a gândi literatura sau, ca să amintim paradoxul specific al intelectualismului său, un mod de a gândi ininteligibilul; astfel spus, un fel, de a aproxima inefabilul. [...] În studiile de mai mare întindere cum sunt acelea despre Creangă sau Calistrat Hogaș ideea critică are spațiu bine delimitat, suficient să se desfășoare într-o epicitate particulară. Însă epicitatea aceasta, câtă e, nu are ostentația călinesciană a prozatorului artist, ci epicitatea unei riguroase demonstrații logice, de o limpezime cristalină, strânsă în chingile premiselor și concluziilor; e, adică, epicitatea subtilă a raționamentului”. □•□Mircea Muthu (*Ochiul și lucrurile*) semnalează cititorilor „Stelei” apariția cărții lui Andrei Pleșu, în paginile căre-

ia descoperă „plăcerea exprimării aproape aforistice, interesul pentru zonele de confluență culturală”. □•Partea de istorie literară este angajată de Geo Șerban prin articolul său, *Reverii helvetice la Alecu Russo*. □•Ion Sanda se întreține cu Gheorghe Grigurcu. Discuția e amplă, atinge toate sferile de preocupări ale scriitorului și, în plus, este prilejuită de faptul că Gheorghe Grigurcu împlinea 50 de ani pe 16 aprilie: Grigurcu: „Înainte de a intra în discuție asupra câtorva probleme, privitoare la poezia și critica de azi, v-aș ruga să-mi vorbiți despre relațiile dv., cu Clujul și cu revista «Steaua». – La Cluj am descins la începutul anului 1955, într-o zi de iarnă plumburie (cât de inospitalier mi-a părut atunci!), după o deteriorare a situației mele la Școala de literatură Mihai Eminescu, spre a-mi continua studiile. Am rămas în această binecuvântată urbe până în primele zile ale anului 1959. Între cele două date se înscrie un soi de eden al existenței mele, deloc lipsite astfel de imprevizibilul decepționat. La universitatea clujană am avut dascăli prestigioși, precum D.D. Roșca, Emil Petrovici, Henri Jacquier, Ion Breazu, Mircea Zăciu, Ion Vlad (trebuie să mărturisesc că Iosif Pervian m-a dezamăgit, ceea ce nu înseamnă că nu înțeleg admirația ce i-o poartă constant colegul meu V. Fanache), colegi și prieteni de neuitat (de la extraordinarul Vasile Lățiș, poate cel mai dotat reprezentant al generației mele, până la Ion Pop, care elev fiind, mă căuta adesea în vederea unor lungi discuții;). [...] Viața literară a orașului polariza în jurul revistei «Steaua», care înălțase steagul resurecției lirice, fălăitor peste întreaga literatură a momentului. A fost prima publicație literară care m-a tipărit cu versuri și critică, începând din 1956. Redactorii săi, pe care noi, tinerii ispițiți de poezie, îi vedeam cu profiluri de semizei, s-au clasicizat între timp pe pedestalul periodicului pe care l-au slujit: A.E. Baconsky, Aurel Rău, Aurel Gurgăanu, Victor Felea. Îi frecventam la redacție, convorbeam cu ei, după ce-i cunoscusem fugitiv la Oradea, cu prilejul unei șezători literare, în ultimul meu an de liceu. *Eheu fugaces, Postume, Postume, labuntur anni!* [...] *De la Cluj să trecem la Târgu-Jiu. Cum vă simțiți în acest oraș?* – După citatul din Horațiu cu care am încheiat răspunsul la întrebarea precedentă, îngăduiți-mi a da un citat, la fel de celebru, din Shakespeare: *The rest is silence*. – *Multe din părerile dv. despre poezia română contemporană le cunosc din volumele, articolele, interviurile dv. Totuși, aș dori să dezvoltăți mai mult chestiunea studiului în care se află teritoriul liric românesc, azi, în comparație cu momentul liric mondial*. – Pe cât îmi dau seama, imperfect informat fiind, poezia românească se găsește într-o formă bună, competitivă în creațiile lirice prestigioase de peste hotare. [...] Aș face două precizări. Mai întâi că, față de ceea ce se scrie în prezent, suntem, totuși, mai bine reprezentați de perioada interbelică, iar neșansa acordării premiului Nobel unuia din marii poeți de atunci, bunăoară lui Lucian Blaga, care n-a fost numai poet, rămâne teribilă. Apoi, relativitatea clasamentelor de azi, roase din ce în ce mai mult de convenționalism. [...] Un mit, oricât de măgulitor pentru ideea de poezie, nu echivalează cu un criteriu estetic, contribuind

mai mult la descărcarea unei energii tribale, aidoma sportului, care ajunge, iată, până la a face, pe stadioane, victime omenești. M-am bucurat citind următoarele aprecieri ale lui Marin Preda, desprinse de pe o bandă magnetică ce a înregistrat o discuție a sa cu cititorii. [...] – *V-aș ruga să repunem în discuție problema acelor poeți despre care ați afirmat că au obținut unele aprecieri hipertrofice: Nicolae Labiș, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru etc. Cum este, după părerea dv., starea poeziei în momentul de față?* – Am scris ceea ce am crezut de cuviință fără obsesia *modei poetice*, spre a mă folosi de sintagma lui Ștefan Aug. Doinaș, adică fără a voi cu orice preț a mă ralia ori a mă diferenția de ea. Dacă opinia mea a surprins în unele cazuri, ea nu și-a propus (și nici nu și-ar fi putut propune) a face *ordine*, a se impune adică și altora, în chip autoritar, înlăturând dreptul la alte opinii, dreptul imprescriptibil la libertatea discuției. În agora criticii e loc pentru orice punct de vedere exprimat cu lealitate, într-un limbaj urban. Represaliile vădesc slăbiciunea, lipsa de argumente. Crezând în ceea ce am scris, cred, până la proba contrarie, că și păreri mult deosebite de ale mele pot izvorî din bună-credință. Existența în cetatea criticii nu e posibilă fără toleranță, acest *prim semn de manifestare a adevărului*, după cum spune Voltaire. [...] – *Ce stiluri și tendințe din poezia generației deceniului actual s-au impus atenției dv.? Ce noutăți v-au stârnit interesul?* – Vă referiți, după câte înțeleg, la mult controversații optzeciști. M-am ocupat de ei cu atenție și simpatie ori de câte ori mi s-a părut că întrevăd în versurile lor semnele talentului. Consider că, în bloc, ei aduc o efervescentă intelectuală și creatoare, de care trebuie să ținem seama, cu toate că, în ultimă instanță, va conta decantarea personalităților deocamdată în bună parte ascunse de nebuloasa colectivă. – *Ce vă repugnă cel mai mult în viața literară actuală?* – Refuzul dialogului”. ■•Același Gheorghe Grigurcu semnează cronică literară la Florin Mugur, *Spectacol amânat* (C.R., 1985): „Expresie a unei sensibilități dezolate, descumpănite, frustrate, are aerul de enormă ironie. De aci feericul, spectaculosul, jocul spumos, verva, spiritul, apetența către arlechinada sclipitoare, către reprezentăția bogat montată, sub care irezolvabila melancolie existențială apare, în opoziție, cu mai multă pregnanță.[...] Cu cât aspectul stilizat, ornamental, «subtil» e mai bine reprezentat, cu atât se insinuează mai eficient, sub pana lui Florin Mugur, ideea inconsistenței acestuia. Versetele, care aduc în structura lor compactă o mai vie satisfacție a scriiturii, se învârt, ca în jurul unui ax, în jurul spaimei de neant: «praf și pulbere turcia, virgil, michaux, nichita, și deasupra tuturor acestor morminte mîinile sale tremurătoare ca mîinile orbilor și sigure, nici o mîină mai sigură decît a orbului care te ia de gât și-ți strigă: praf și pulbere, n-auzi, acum ce mai vrei?» (un minut fericit). O spaimă «albă», care se poate exprima și direct, în afara limbajului metaforic, dar căreia aparatul conotativ îi acordă o extraordinară rezonanță”. □•Petru Poantă recenzează două cărți. Prima, monografia *Coresi*, aparține lui Traian Vedinaș pe care criticul o salută binevoitor: „Studiul, scris alert, cu o simplita-

te dezinvoltă venită din cunoașterea în adâncime a culturii noastre vechi, propune atât o reabilitare a «umilului diac» și tipograf Coresi cât și rediscutarea unor prejudecăți ale istoriografiei literare asupra tipiriturii lor acestuia. Coresi e văzut, astfel, nu ca un simplu executant al unor «comenzi sociale», ci și ca practicantul unor inițiative personale, el însuși fiind traducător al unora dintre textele tipărite, în care introduce idei indezirabile în epocă». □ În cea de a doua intervenție critică, Petru Poantă pune în discuție poemele Doinei Cetea, din cel de-al cincilea volum al ei, *Agave* (Dacia, 1985): „Poeziile sunt, preponderent niște confesiuni onirice, de preferință în spațiul casnic, protector și neliniștitor deopotrivă, în intimitatea lui, imaginația este excitată iar sensibilitatea, panicată. Un intimism fantast, așadar, în care semnele realului se «comportă» ciudat, orice gest, ființă sau obiect devin imagine onirică, din care nu lipsește uneori un umor tandru realizat, de pildă, printr-o bruscă îmbufnare tipic feminină» □ • *Maratonul*, volumul de versuri al lui Cristian Simionescu se află în atenția lui Valentin Tașcu: „Nimic din cele de mai sus nu este inventat de lectura critică, dimpotrivă, poate au fost constrânse în formule fixe. Realitatea cărții lui Cristian Simionescu e liberă și inefabilă, marcând o calitate deosebită a poeziei ei, dincolo de atracția logicii și filosofiei ei. *Maratonul* – o carte unică, deci singură (și demnă)». □ Sunt publicate și alte articole de istorie și exegeză literară. □ • *Edgar Papu și perspectiva existențial-stilistică*, de Constantin Trandafir: „Ideile, totdeauna solide, demonstrațiile, totdeauna pătrunzătoare și personale, deși nu în totalitate juste, capătă vivacitate și carnație tonifiantă. Spiritul său *baroc* (când scrie despre baroc și romantism, mărturisirea el, se regăsea «minunat în mediul formelor deschise») tinde mereu și cu profit către *idealul* clasic, ultima carte, *Apolo sau ontologia clasicismului* (1985), fiind o probă de netăgăduit în acest sens». □ • „*Iubita*” lui Bacovia, de V. Fancher: „În erotica bacoviană se disting două serii de texte, separabile prin atitudinea poetului față de femeie. Sunt poeme scrise în spiritul obișnuit al esteticii simboliste, unde «ea» este «burgheza colorată», «cocota plină de rafinării», masca furnizoare a unui paradis artificial ori a blasfemiilor deschise sarcasmului. [...] Dar alte vreo treizeci de texte rezonează ca un discurs înamorat, unde «trupul, iubirea, moartea, acestea trei, nu fac decât una» (Thomas Mann). În aceste texte «ea» se personalizează și din apariție-cliseu se transformă în obsesie prelungită. Limbajului inclement, uneori ideologizat, îi ia locul povestea unui «trist amor», traversată cu o consecvență nicidecum întâmplătoare de cuvintele «iubito», «adorato», «amorul meu». Diferența dintre poemele adresate iubitei și celelalte creații constă în faptul că primele depășesc ilustrarea unei poetici și se succed ca secvențe ale unei iubiri pasionale, strânsa lor contiguitate dându-le structura unui «roman», care reinventează într-o viziune modernă tragică întâmplare dintre Tristan Izolda» □ • Liviu Petrescu (*Portret în mișcare*) textualizează cel mai recent roman al lui Alexandru Vlad: „Romanul *Frigul verii* nu este în chip explicit o meta-ficțiune; dar aceasta nu în-

seamnă, totuși, că romanul ar ilustra în mai mică măsură aspectul de procesualitate, de generare textuală.[...] Naratiunea se transformă în text de-abia în clipa în care (precum în *Antract*) poate fi evidențiat un «pattern» comun al unor întâmplări. Lucid și estetic, Alexandru Vlad (deși un singuratic) izbuteste să comunice, prin fire adânci, cu preocupările și soluțiile altor tineri prozatori ai anilor '80". □ Edmond Nicolau stabilește legătura necesară, logică, dintre *Critică și cibernetică*, având ca pretext o contribuție românească în domeniu: „Cel care, după [Max] Bense, dar în domeniile complementare celor în care se plasează preocupărilor acestuia, elaborează prima lucrare teoretică de anvergură încercând pe de o parte să rezolve contradicția amintită a te lăsa ghidat de o concepție veche într-o investigație care prin natura și puterea ei operațională aparține unui domeniu nou], iar pe de alta să fundamenteze în noua ipostază cibernetică disciplinele metaliterare (critica, istoria, teoria literară) este Radu Bagdasar în lucrarea *Critică și cibernetică*". □ O recenzie de foarte mici dimensiuni publică Nicolae Bârna, la ultima carte a lui Mircea Horia Simionescu, *Licitația* (Albatros, 1985), pe care o salută cu un entuziasm generat de lucrările mai vechi ale lui MHS: „Asemenea pagini ne consolează de a nu fi regăsit în toata cartea fluxul electrizant al limbajului cu care autorul ne obișnuise și ne ajută să considerăm cu înțelegere gloanțele nimerite «pe alături» în minuțioasa întreprindere de reglare a tirului pe care o desfășoară cu succes, iată, de câteva decenii". □ Irina Petraș descoperă talentul narativ al Rodicăi Braga, din *Singurătatea pământului*, Eminescu, 1985: „[...] Rodica Braga frecventează constant timpuri revolute, reconstituie cu pasiune, interpretează cu pricepere și talent date de *arhivă* ale ființei umane. Ceva din tonalitatea generală a *Singurătății pământului* ne face să bănuim o iminentă, interesantă debarcare în contemporaneitatea acută". □ Mariana Lazăr, primește cu reticență studiile Monicăi Pillat din volumul *Ieșirea din contur* (Eminescu, 1985) : „Aplicarea severă, aproape mecanică, a principiului unei analize strict polarizate răpește studiilor nota de dezinvoltură care le-ar sta bine. În pofida punctelor originale de vedere impresia de monotonie nu poate fi ștearsă, la aceasta concurând și mularea insuficiență a limbajului critic pe carnea textelor". □ La *Imperiul unei singurătăți*, C.R., 1985, cartea semnată de Miron Scorobete, scrie, în termeni protocolari, deferenți, mai vechiul său coleg de redacție Ion Lungu: „Mult prea puțin alintat de critica literară, Miron Scorobete este totuși un reprezentant autentic al generației de mijloc a literaturii noastre actuale, ilustrată de cițiva mari dispăruți timpuriu, ca Nichita Stănescu în poezie sau Sorin Titel în proză. Autorul volumului amintit a publicat, deopotrivă, poezii și proză, ambele domenii aliate sub acțiunea acelorași calități cmoematiche, vocație, talent și virtuozitate, subsumate, în ultimă instanță, capacității sale de concentrare și reverberație poetică". □ Mircea Ghițulescu prezintă în mod echilibrat dramaturgia Soranei Coroamă Stanca: „Deloc neglijabilă, dramaturgi a Soroanei Coroamă Stanca rămâne o mărturie a strădaniei

de a încorpora semnele actualității dintr-o perspectivă a bunului gust incluzând omul și problemele sale înaintea oricăror alte subiecte literare, fi în care „viziunile” asupra crizelor afective din piesele scurte rămân cele mai interesante crochiuri dramatice”.

• [„Teatrul”, nr. 6] Comitetul redacțional semnează articolul *Parametrii dezvoltării socialiste*, punctând necesitatea „intensificării activității ideologice, politico-educative [...] sub eroica și înțeleapta conducere a președintelui Nicolae Ceaușescu”. □•Marian Popescu abordează statutul caracterelor din textul dramatic în articolul *De la citire la teatru [VI]. Călătorie fără sfârșit: personajul [1]*, analizând elemente de inter-, trans- și paratextualitate, în diversitate, atât din literatura română, cât și din cea universală, dar și abordând „relația personaj-convenție teatrală”. □•Romulus Diaconescu recenză *Comediograemele* lui Mihai Georgescu, apărute la editura Eminescu. Dacă pe autor îl plasează în rândul „promisiunilor”, alături de Leonida Teodorescu și de Iosif Naghiu, în urma abordării pieselor incluse în volum, conchide că: „lipsit de spectaculozitate scenică, teatrul lui Mihai Georgescu impune printr-o frumoasă ținută intelectuală”. □•Adriana Popescu prezintă profilul literar al Sidoniei Drăgușanu, menționând, printre opiniile critice, și pe cea a lui Al. Piru, enunțată în revista „Ramuri”, 1/1972; despre scriitura autoarei criticul afirmând că: „analizează raporturile din viața de familie, năzuind, fără ostentație și ocolind cu grijă didacticismul, mai buna lor așezare, pe temeiul respectării unor comandamente etice”.

• [„Tomis”, nr. 6] Nicolae Răgan, Constantin Roman (de baștină din Roman), Valentin Zgarcea și Veronica Stânei intră, toți patru, în *Scriitori dobrogeni contemporani*, de Ovidiu Dunăreanu. ■•Alex. Ștefănescu îl reasează pe George Bacovia în a sa *Istorie exactă a literaturii române contemporane*. Pagina conține, în facsimil, poeziile bacoviene *Cogito* și *Vobiscum*, prima având celebrul și enigmaticul ei început: „Un poem celebru din această perioadă este *Cogito*, în care s-a văzut pe bună dreptate reafirmarea, în anii senectuții, a unor simpatii socialiste manifestate de George Bacovia în tinerețe, când îl admira pe Traian Demetrescu și era prieten cu Theodor Neculuță (Mihail Petroveanu a demonstrat convingător că *simbolistii, decadenții*, în cazurile în care se considerau oameni fără clasă socială sau dezmoșteniți ai sorții, simțeau o afinitate pentru revolta proletară). Dar chiar și în acest poem al unui vis împlinit – textul a apărut în 1956 – licărul de bucurie se stinge într-un sentiment al atemporalității vieții: «Mi-am realizat/ Toate profețiile/ Politice,/ Sunt fericit.../ Frumos/ Este cerul? Senin, sau mândios,/ Un aforism celebru/ Te face să trăiești.../ Nu-i mâini,/ Nici azi,/ Nici ieri, -/ Timpul...». [...] O altă caracteristică a creației de acum constă în pătrunderea în poeme a unor amintiri, sub formă efluvială. Ele par să vină dintr-un timp foarte îndepărtat și din cauza aceasta au ceva neverosimil, ca legendele”. □•Alexandru Hristu restituie un document inedit al lui Adrian Maniu: „«Această Dobroge, din ce în ce mai înfloritoare în

regimul în care dreptatea socială nu uită pe înaintași a însemnat cucernic și raza de lumină pornită odinioară în cântecele poetului Cerna adâncă, dăruind prinosul de cinstire satului smerit și sărac unde s-a născut poetul dobrogean». Aici am reluat discuțiile despre locurile din Dobrogea, pe care le vizitase câtva timp în urmă, invitat de un grup de poeți de la revista «Tomis» pentru a avea convorbiri cu iubitorii de poezie. Impresiile erau proaspete și puternice».

□•Constantin Sorescu caută și pretinde a fi găsit argumentele pentru validarea sintagmei „literatura pontică”: „E probabil ca în spatele acestui rezumat care concentrează esența mitologiei și literaturii getice să se fi aflat o mitologie și o literatură întregă. Grecii pontici o cunoșteau de la geții pontici, dovadă supremă că literatura lor (orală) era aceeași cu a tuturor daco-geților, ceea ce nu excludea o notă particulară”.

□•I se alătură Norman Manea cu *Literatura și marea*: „Apariția, tot în revista «Tomis», în septembrie 1980, a unor fragmente dintr-un excelent studiu literar, cu titlul *Ipostaze ale mării*, datorat Rodicăi Florea, ne scutește (din fericire...) de referințele livrești la care ar predispuce evocarea”.

■•Studiul lui Cornel Ungureanu, *Proza românească de azi* (C.R., 1985) intră sub incidențele analize critice răspândite național din punct de vedere geografic, adică Timișoara, Iași și Constanța: □•Marian Odangiu: „Important pentru Cornel Ungureanu nu este fragmentul, ci Întregul, Ansamblul. Nu cutare edificiu epic, oricât de impozant, ci complexul arhitectural în care acesta există. Solul și subsolul pe care el se ridică și prin care comunică, se leagă de alte edificii, formează un Context. Iată de ce, judecățile critice, chiar și atunci când par tranșante (și autorul nu face concesii!), nu pot fi bănuite de vreo rea intenție. Scriind cu acea căldură pe care dacă un critic nu o are se cheamă că nu-și înțelege rostul și rolul, Cornel Ungureanu pune pasiune în a demonstra că nimic nu are șanse de a fi în afara dialogului, a unui climat care să îl favorizeze. Iar climatul îi generează cărțile, cu biografia lor specifică, și îl susțin scriitorii. În puține dintre sintezele apărute în ultima vreme am întâlnit o pledoarie atât de plină de fervoare pentru importanța Scriitorului, a existenței lui, ca în *Proza românească de azi*. [...] Există cel puțin două moduri de a privi recenta carte a lui Cornel Ungureanu asupra prozei contemporane. În virtutea primului, nimic mai simplu decât să te faci că nu observi prefața și, de asemenea, dispunerea materiei pe capitole, trăgând concluzia că *Proza românească de azi* e tocmai ceea ce a dorit să fie, o succesiune de studii mai mult ori mai puțin monografice ale principalilor prozatori activi în perioada postbelică. N-avem decât să semnalăm, atunci, că ea urmează o cale destul de bătătorită, între alții de Eugen Simion”.

□•Al. Dobrescu: „Sunt, e adevărat, și puncte de vedere pe care nu le împărtășesc, cum nu gust nici ușor ridiculele (prin constanță) aere ale criticului de inițiat adresându-se inițiaților, nu pur și simplu, ci repetându-le tot la câteva pagini. Găsesc, apoi, că unele excursii analitice, după modelul aceleia consacrate de Alexandru Paleologu lui Sadoveanu, sunt de o excesivă profunzime, tot așa cum excesivă îmi pare și aplecarea spre ambigui-

tate a exegetului. Sunt însă observații laterale, ce nu pot umbri impresia de ansamblu pe care mi-a lăsat-o lectura studiilor din *Proza românească de azi*, de lucru temeinic și atrăgător. Dacă, totuși, nu e greu să facem abstracție de cuvântul înainte al cărții și de organizarea materiei, atunci trebuie să convenim că ea este o sinteză cu vorba, nu și cu fapta, propunând o imagine cam deformată a realității literare. Motivele sunt diverse. Înainte de orice altceva, *Proza românească de azi* nu răspunde câtorva întrebări așa-zicând obligatorii, amintite în introducere: cum a luat naștere literatura nouă, care-i erau raporturile cu literatura dinaintea ei, ce metamorfoze a suferit și cât de ample. Recunosc, pe ici, pe colo, autorul se referă vag la ele, dar despre o sistematică abordare nu poate fi vorba. Recunosc și că, prin implicațiile lor, chestiunile sunt delicate, tratarea lor impunând, pe lângă fermitate și largă cuprindere, un tact de zile mari, ceea ce nu scuză lipsa oricărei tentative de limpezire. Dat fiind că spațiul pe care-l am la dispoziție e limitat, mă voi referi la o singură secțiune, aceea consacrată «deceniului unu», reprezentat de critic prin zece individualități artistice din generații diferite. [...] Ca să fie cu adevărat corectă, panorama «deceniului unu» trebuie să ia în considerare toate forțele active atunci, indiferent că erau literare ori de altă natură. «Deceniul unu», reprezentat numai de prozatori veritabili, e, oricât de convenabilă și de măgulitoare pentru simțul nostru estetic, o nouă ficțiune critică”. □ Gabriel Rusu: „Determinantă pentru abordarea critică a literaturii în *Proza românească de azi* este o anumită *epiczare* a discursului, sesizabilă, mai ales, în prima parte a volumului. Tentația acestui procedeu și aplicarea lui în fapt constituie noutate, cu referire la critica literară – exemplele sunt prea cunoscute pentru a le mai aminti -, dar asigură un spor de dinamism, o aură de vitalitate. Cornel Ungureanu ne avertizează «că nu atât despre prozatori scrie(m), cât despre proză, fenomen continuu, unificat și nu despărțit de personalitatea creatorilor». Avertismentul este necesar, deoarece unele pasaje, destul de multe la număr, dau prioritate chipului scriitorului. Memorabile sunt, spre exemplu, portretul multiplu fațetat al lui Eugen Barbu și cel al lui Ștefan Bănuțescu. [...] Din *Proza românească de azi* a apărut deci, numai primul volum, subintitulat *Cucerirea tradiției*. Principiul de organizare (quasi-cronologic), ca și analizele critice pe scriitori (tranșante și aprofundate în cea mai mare parte; ușor de suprafață, mi se pare, complezente pe alocuri chiar, în cadrul Generației '60), pot suscita opinii pro și contra. Este firesc să fie așa. Cornel Ungureanu alcătuiește *imaginile unui timp al romanului românesc* (îi parafrazez o afirmație referitoare la Camil Petrescu). Acest timp se află, însă, în plină desfășurare; unele variații ale nuanțelor sunt explicabile. Volumul al doilea, anunțat a se numi *Tradiție, model literar, model spiritual*, va aduce, probabil, noi puncte de vedere sau precizări. Dacă va fi tot atât de *incitant* ca și acesta, câștigul se va dovedi al criticii literare românești de azi”. □•Sub titlul *Patrie și umanitate la Dora D'Istria*, Ștefan Delureanu propune o schiță de profil biografic: „Reclamând drept de cetate universal pentru marile personali-

tăți ale unor națiuni ce posedau toate elementele unei complete regenerări, dar continua să fie tratate de grupuri de putere, cercuri și opinii influente ca o *terra incognita*, atunci când țara sa pătrunsesse în epoca laborioasă a speranțelor și a luptelor și încercărilor decisive, Elena Ghica s-a comportat ca un purtător de stindard pe frontul unde se combăteau ignoranța, exagerarea, clișeul, impostura culpabilă, negarea obstinată. Pe acest front al bătăliei fără armistiți, ea a adus armura unei inteligențe multilaterale și a unei acumulări surprinzătoare de cunoștințe, noblețea morală a unei combatante ce se configurează ca încă un model feminin în această parte a lumii în care, cum observase, repetat, puține erau familiile ce nu dăduseră omenirii un erou ori un martir”.

● [„**Transilvania**”, nr. 6] În prima pagină este evocat recentul Congres al țărănimii, instituit din inițiativa tov. Nicolae Ceaușescu, *Pentru înfăptuirea cu succes a Programului partidului în agricultură*: „Așezând ferm și consecvent știința, cu cele mai valoroase cuceriri ale ei, la baza dezvoltării agriculturii, ca și a celorlalte ramuri ale economiei naționale, partidul nostru și-a demonstrat o dată în plus forța novatoare. În același timp, noua revoluție agrară presupune și o reorganizare și sistematizare generală a satelor, ridicarea nivelului general de cultură al țărănimii, crearea premiselor necesare pentru a apropia tot mai mult condițiile de muncă și de viață de cele de la orașe, pentru creșterea tot mai puternică a productivității și eficienței economice.” □•Alexandru Grad continuă seria articolelor politice cu *21 de ani de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român*, subliniind „din nou faptul că ideile și orientările de valoare teoretică și practică deosebită ale secretarului general al partidului și-au găsit în Epoca Ceaușescu o strălucită materializare în tot ce s-a înfăptuit măreț în toate sferele vieții noastre social-economice, în întreaga viață spirituală a țării.” ■•Eminescologul Grațian Jucan extrage din întreaga operă a poetului *Lauda poporului român în scrisul eminescian*: „M. Eminescu a exprimat cu maximă putere judecăți de valoare privind poporul și cultura lui, laudându-i calitățile, arătând și calea firească de afirmare și dezvoltare a trăsăturilor noastre caracteristice, bazate în primul rând pe tradiție ...”. □•Tot despre Eminescu scrie și Ion Dur (*Un Ahasver al formelor lumii*). ■•Sub titlul generic *Învăță-mânt, cultură, literatură*, este reluată seria articolelor din numărul precedent consacrate dascălilor: Eugen Simion scrie despre *Profesorul de literatură*, iar George Muntean despre *G. Călinescu – profesor*. ■•În articolul din acest număr, *Literatura: criterii (I)*, Adrian Marino se referă la criteriile care strâng în corpusul teoretic ideea de literatură: „1. Recunoașterea specificului literar duce la concluzia că literatura tinde, la nivel teoretic și terminologic, spre «autonomie». [...] 2. Recunoașterea literaturii ca literă implică prima și cea mai originară disociere: scris/oral. [...] 3. A doua disociere originară, cu rezultate autonomiste profunde, este sacru/profan [...] 4. Dacă aceste disocieri sunt doar incipiente, originare, cu adevărat constitutivă este contradicția fundamentală literatură/poezie. Ea singură asigură «literaturii» – care s-a identificat total cu

esența «poeziei» – conștiința reală de sine, specificul și autonomia de bază”.

■•Horia Zilieru și Titus Andronic sunt prezenți cu grupaje de versuri.

■•Pornind de la corespondența lui Al. I. Cuza cu Costache Negri, Mircea Anghelescu îl prezintă pe *C. Negri și prietenii săi*.

■•Grupul de cronici și articole de la rubrica *Literatură și actualitate* îi are în vedere pe Doina Uricariu, cu volumul de versuri *Ochiul atroce*, Editura Eminescu, 1985 (*Adevărata identitate*), autor Dan C. Mihăilescu, și pe Lucian Blaga, a cărui poezie este analizată de Mircea Ivănescu în *Blaga și permanențele*.

■•Noua carte a lui Octavian Paler, *Un muzeu în labirint* (Editura Cartea Românească, 1986) este recenzată de Titu Popescu: „Carte de «urgențe» sentimentale, *Un muzeu în labirint* alcătuiește un vast scenariu al supozițiilor apte să întrețină o tensiune confesiv-colocvială în marginea ideii de bază – investigarea raporturilor individului cu sine și cu lumea [...] Actul său de creație estetică se constituie dintr-o emisie continuă de «scrisori imaginare», în care cultura apare ca o realitate trăită pe planul unei coerențe secunde, deduse dar și autonomă. [...] Eseiistica lirică a lui Octavian Paler este alimentată și de seismogramele «călătoriei» sale literare, în care se consumă o experiență inițiativă, profund fertilă pentru eflorescența policromă a petalelor sufletești”.

■•Evocând tradițiile de luptă și cărturărești ale Mediașului, Ion Mircea îl are ca interlocutor pe „tov. Viorel Eugen Pescar, prim secretar al Comitetului municipal Mediaș al PCR, primarul municipiului Mediaș. Interviu este însoțit de două poezii semnate de Ionel Călbureanu: *Celor 65 de ani ai partidului și Partidul chezășie*.”

• [„*Vatra*”, nr. 6] Anton Cosma își intitulează recenzia la Ion Vlasiu, *Scri-sul ca succes moral*: „Urmărim în *Succes moral* în continuare biografia sculptorului Ion Vlasiu. Cele trei părți în care e împărțită cartea relatează împrejurări dinaintea plecării la Paris a artistului. Tânărul sculptor se confruntă cu probleme și oameni cunoscuți în parte din volumele anterioare – cu snobii și pseudoartiștii, cu orientările social-politice și artistice ale vremii, cu mizeria boemei intelectuale, în căutarea drumului propriu – neștiind totdeauna «ce vrea», cum i se reproșează la un moment dat, dar știind bine «ce nu vrea»: compromisul moral, transformarea artei sale în platformă pentru o carieră socială”.

□•*Călători și exploratori români*, Sport-Turism, 1985, este privită de George Eliade drept *Un remarcabil act editorial*: „Dicționarul lui Valentin Borda aduce exemple de personalități din spațiul românesc (români, maghiari, germani, evrei ș.a.) care s-au dedicat total unei idei nobile (cercetarea unor locuri mai puțin sau deloc cunoscute), care s-au sacrificat pentru descoperirea unor adevăruri științifice sau a unor teritorii necunoscute în științe. În acest sens, lucrarea presupune niște modele demne de a fi cunoscute și de a fi, în esență, urmate. Multe sunt foarte puțin cunoscute publicului larg, altele îi sunt străine întrucât domeniul în care s-au desăvârșit îi e străin”.

□•Gheorghe Moçuța scrie un *Demers asupra sonetului*, care are ca punct de plecare poemele lui Viorel Ghiorgھیță calificat „un debut târziu dar și o probă de profesiona-

lism”. □•Cronica literară la Mihai Sin, autorul romanului *Schimbarea la față* (C.R., 1985) este semnată de Cornel Moraru: „Tonul de severă gravitate, care însoțește discursul epic, vine mai degrabă dintr-un atașament profund și lipsit de concesiuni față de fatalitățile timpului nostru. Romancierul încearcă să recompună din fragmente, până la un punct disperate, imaginea completă a realului pe deplin asumat, până la ultimele consecințe. Toate acestea fac din Mihai Sin un realist incurabil, mereu sensibil la realitate, însă câtuși de puțin opac la problemele transcendente”. ■•Dan Culcer se întreține cu Solomon Marcus despre cercetarea științifică: „– *Cum ați ajuns la poetica matematică? Ce ați vrut să demonstrați prin aceste cercetări? (Ipoteze de lucru). Încotro vă îndreptați acum? Descrieți traiectoria Dv. științifică.* – Datoria unui frate pasionat de literatură am găsit în casă, ca adolescent, pe Arghezi și pe Baudelaire, pe Călinescu (*Istoria literaturii române*) și pe Rilke. Astfel, ca elev, am descoperit în poezie una din rațiunile fundamentale ale existenței, poate bucuria ei supremă. De atunci, urmăresc cu consecvență aventurile limbajului, un stimulent în acest sens fiind și convorbirile mele continue cu soția mea, Paula Diaconescu, conferențiar la Facultatea de Limba și Literatura Română. După o activitate științifică de mai mulți ani, în domeniul Analizei matematice, de care mă îndrăgostisem ca student, în special pentru subtilitatea și profunzimea cu care sunt explorate procesele cu o infinitate de etape, dezvăluindu-se aspecte care surprind intuiția curentă, a venit, pe la sfârșitul deceniului al șaselea, momentul prielnic pătrunderii masive a metodelor matematice în domeniul lingvisticii. Am reacționat fără ezitare, reușind astfel să public în 1964 prima monografie de lingvistică matematică, tradusă în forme ameliorate și în diferite variante, la New York și la Paris ca și la Moscova și la Praga. Un stimulent puternic l-a constituit pentru mine invitația pe care mi-a adresat -o marele lingvist Roman Jakobson de a face o prezentare de ansamblu a lingvisticii matematice în numărul special dedicat lingvisticii UNESCO”. – *Care sunt scriitorii Dv. preferați? Motivați.* -Nu-mi vin acum în minte toți. Adolescența mea a fost puternic marcată de scrierile lui Rainer Maria Rilke, pe care și acum îl citesc cu aceeași emoție. Am primit ca un adevărat șoc *Duhovnicească* de Tudor Arghezi, ca și *De-a v-ați ascuns* și *Cartea cu jucării* ale aceluiași. Am fost hipnotizat de *Jocul secund* al lui Ion Barbu, m-au impresionat Oscar Wilde, Edgar Poe, Rimbaud, Valéry. Am fost bolnav de Eminescu, Blaga și Bacovia, m-au răvășit poemele în proză ale lui Baudelaire. Am trăit sub vraja lui G. Călinescu. Îmi plac Nichita Stănescu și Marin Sorescu, Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu și Mircea Dinescu. Îi savurez pe Geo Bogza, pe Alexandru Paleologu și pe Nicolae Manolescu. Îi recitesc mereu pe Caragiale, Beckett, Eugen Ionescu și Teodor Mazilu. Și mai e tânăra generație de scriitori, atât de bogată în talente, mai sunt atâția alții de care mi-am amintit în acest moment. Să-mi motivez aceste preferințe? Întrebare grea, pentru care nu am forța necesară acum”. □•Marius Iosif vine cu un nou episod din *Lumea prin Nichita Stănescu*, la fel

de nebulos în ceea ce privește tipul de comentariu și finalitatea ideilor: „Desprins din lume, eul poetului, fascinat o vreme de spectacolul ei ce părea că lui i se arată, va înțelege totala ei indiferență ca și totala arbitraritate a existenței sale prin revelația timpului a tot stăpânitor și a morții. Desprinderea din lume, din spațiul senzorial va sfârși ca deplina și dureroasa sfâșiere între un sine trupesesc și unul intelectual – adâncă înstrăinare”. *Jurnalul lui Aceste*, introdus la fiecare al doilea număr din anul curent, revine la panseuri: ■•„Vatra” aduce noi colaboratori bucureșteni. □•În persoana lui Nicolae Scurtu se pune întrebarea *Când s-a născut Igena Floru ?* □•Mihai Coman, tânăr folclorist (poziție de care se va dezice în anii următori) cu un text despre *Cumințenia pământului*, una dintre comorile noastre ascunse: □•Zaharia Sângeorzan scrie despre *Romulus Guga, poetul*: „Oglindindu-se cu sfială, cu un murmurat cuvânt în apele memoriei, poezia lui Romulus Guga (*Bărți părăsite*, 1969, *Totem*, 1970) ni se înfățișează ca o spovedanie rostită cu ochii țintă la destin. Recitite astăzi din perspectiva absenței sale pământești, versurile lui Romulus Guga cunosc ideea neagră a sentimentului că lumea și-a ascuns înțelesurile într-un mit cu pleoapele lăsate. Unele poeme au «vârsta» care le-a condiționat, netrecând pragul epocii în care au fost scrise. Rămân însă foarte multe texte care rezistă, ne dezvăluie un poet arzându-și torța inspirației, gândirii interrogative la lumina faptului trăit. Răsar mai clar – timpul le-a creat o altă semnificație – temele acestor versuri: istoria, originile, natura, dragostea și surprinzător, poezia morții, care circulă dintr-un poem în altul, ca un astru cu ochii stinși. Presimțire, semn al destinului? Trupul poeziei lui Romulus Guga crește din însăși ființa sa: ca un blestem ce întârzie să iasă în lume sub zodia gândirii și imaginarului. [...] Roman și teatro-poem, *Sărbători fericite* îmi apare ca un confesional memorabil, merit, prin construcție, unei duble lecturi a arhitecturii simbolice; text și subtext, adică intertextualitate. Dacă aș mai face semiotică, m-ar ispiti puternic o analiză de amănunt. Ironia, sarcasmul pitoresc, simbolica subterană – răscumpărate de lumina crescătoare a adolescentului Luca, mereu crescând, încrezător, odată cu timpul – fac substanța vie a unei cărți merită să rămână. Cum vă spuneam, însemnele lui Romulus Guga, dramaturgul, poetul, prozatorul, sunt de departe vizibile pe toga violetă ce poartă un tiv roșu. *Armoiria* nu este omologată de specialiști, dar ea deține deja autoritatea pe care i-a cucerit-o însuși purtătorul acestui blazon singular”. □•Constantin Crișan evocă dramaturgia celui dispărut: □•*Literatura străină (Biblioteca Babel)* conține un profil liric (Salvador Espriu) prezentat și tradus de Marian Paphagi: „A fost propus de două ori pentru premiul Nobel și a fost laureat al Premiului Montaigne (1970). Născut în anul 1913 la Santa Coloma de Farners, Espriu a început prin a scrie proză în limba spaniolă, dar apoi întreaga sa operă a apărut în catalană. [...] El părăsește proza și toate celelalte proiecte în timpul războiului civil, revenind în literatură abia în 1946 când publică, într-o ediție clandestină (catalana era interzisă) primul volum de versuri, *Cementeri de Sinera* (Sinera e

travestirea transparentă a satului Arenys de Mar unde a copilărit și și-a petrecut lungi perioade din viață poetul”.

● **[„Viața militară”, nr. 6]** Publică versuri de profil militar Mircea Florin Șandru (*O fereastră deschisă*), Ion Țârlea (*Înserare*) și Gabriel Cheroiu (*Flamura de pace*). □•Configurarea literară a numărului are loc prin intermediul lui Titus Vâjeu, un apropiat al liricii patriotice și evocatoare de trecut istoric din paginile „Vieții militare”. □•Alte exemple, asemănătoare, strânse pe mai departe *Sub faldurile partidului victorios* aparțin poezilor militari. □•La rubrica sa, Petre Ghelmez împrumută de la Nichita Stănescu sintagma *Acasa noastră*, care sună mai puțin firesc în contextul nou folosit. ■•Nu lipsesc cronicile literare, chiar dacă sunt insignifiant de mici și concentrate exclusiv asupra cărților apărute la editura Militară. □•Semnează Aurel Martin, la Corneliu Leu, *Romanul unui mare caracter*, Ed. Militară, 1985) și Costin Tuchilă la Constantin Stan, *Vară târzie*. □•Nicolae Ciobanu ajunge cu *Eposul epic la File de le-topiseș* (3).

● **[„Viața Românească”, nr. 6]** Revista, în mod atipic, nu se deschide cu un editorial politic, ci cu un discurs filosofic despre *Lumină*, susținut în fața cititorilor de către Mircea Malița. Un expozeu despre metafora luminii, fondatoare emblematică a modernității. Lumina semnifică, desigur, lumina rațiunii împotriva ignoranței, și este emblema secolului al XVIII-lea european, iluminist: „Metafora luminii este o metaforă specială. Ea nu se încorporează, ca ceasul, într-un model sau o teorie. Ea generează o atitudine, inspiră o abordare și intră în numele unui secol. Aproape toate limbile secolului al XVIII-lea poartă numele luminii. [...] Puține metafore intră în desemnarea spiritului unei epoci. Întinderea ei a fost iarăși fără precedent. Mai remarcabilă decât prelungirea în timp este dimensiunea ei spațială. Din Rusia până în Statele Unite, iluminismul a fost o doctrină de lucru. Revoluția americană produsă în anul 1776 este pătrunsă de limbajul și conceptele iluminismului. În Europa nu a fost națiune care să nu beneficieze și să nu participe la această mișcare generală”. ■•Semnează versuri Florin Mugur și Gheorghe Grigurcu. ■•Cu titlul *Caietul alb*, Geo Bogza reproduce fragmente dintr-un *Jurnal* ținut între 4 aprilie și 19 august 1944, reconstituit în filele pentru 4 aprilie cu câteva interesante concluzii post 4 aprilie: „Mihai Ralea despre cei ce părăseau orașul, în automobile cu sticle sau damigene de vin: românii au găsit până și în bombardamente un prilej de chef la iarbă verde”. ■•*Din clepsidra gândurilor* (Patița Silvestru) sunt de reținut aforismele: „Înrudirea prin gândire elevată este mai nobilă decât cea prin sânge albastru”, „Tăria de caracter o atestă mai mult renunțările de care suntem capabili, decât fidelitățile de care nu ne putem desprinde”. „Însingurații nu sunt cei mai singuri oameni. Îi întrec autoexilații”. „Sunt împrejurări în care a o face pe prostul este singura modalitate de a-ți arăta inteligența”. ■•Cea de-a doua parte din *Însemnări despre umanismul literaturii contemporane* (prima parte a fost publicată în numărul precedent) conține în ordine al-

fabetică „intervenții” semnate de Ion Dodu Bălan, George Bălăiță, Ion Cristoiu, Nicolae Dragoș, George Gibescu, Mircea Horia Simionescu, Mircea Florin Șandru, Viorel Știrbu, Victoria Ana Tăușan, Ecaterina Țarălungă. ■•La *Comentarii critice*, Cornel Regman descoase toate înțelesurile cuvântului *Cărt(ur)ărește*, pornind inițial de la Eugen Barbu, „un atoatecunoscător” care decidea în urmă cu vreo doi ani „Cărtărescu vine de la Kerouac”, trecându-l prin toate numele celebre ale literaturii universale. Dar nu sunt neglijate nici sursele autohtone de apropiere, unde criticul remarcă ironic: „se pare că se descurcă, de vreme ce, într-o serie de *Georgice* din primul său volum, *Faruri, vitrine, fotografii*, 1980), «îl cam bate pe Sorescu», probabil cel din *La liliaci*, iar uneori îi reușesc și alte performanțe precum aceea de a asimila pentru poezie «argoul gropesc» sau limbajul lui Caragiale”. Oscilând între dilema asocierii când cu scriitorii americani, când cu cei autohtoni („poetul este când hazardat epigon american, când întârziat epigon român”), criticul întrebă retoric: „Să nu existe o bază Cărtărescu de la care înaintând să putem judeca diversele fețe ale noutății cu care vine, și ponderea influențelor ce s-au exercitat asupra lui ... ?” Procedând „Cărtărește”, criticul pare să îl descopere pe adevăratul poet analizându-i „ultimul volum, cu adevărat revelator, *Totul*”. □•Octavian Paler, cu romanele *Viața pe un peron* și *Un om norocos*, intră în atenția exegetică a lui Dumitru Micu. Acesta vede romanele lui Paler într-o *Sală cu oglinzi*. □•La același subiect (autor și romane) se referă și Nicolae Oprea. ■•*Mâna întinsă* a Ileanei Mălăncioiu primește comentariile admirative ale lui N. Steinhardt. □•*Dulcissima ironie* se intitulează cronică lui Cristian Moraru la Mircea Dinescu (*Rimbaud negustorul*, Editura Cartea Românească, 1985). Criticul apreciază, dincolo de aparenta subțirime, nu doar a volumului, în jur de 50 de pagini, ci și a lecturii „mistificatoare”, a brevității poemelor, robustețea ascunsă a poeziei lui Mircea Dinescu: „Acesta este capabil de cele mai fine (dar și adânci) incizii în mentalitatea comună, în habitudinile noastre de lectură și ființare de cotidian. Vivisecțiile dinesciene sunt de cele mai multe ori operațiunile unui spirit inclement și neadormit, apt să detecteze cu precizie tumoarea culturală sau de altă natură, să se prefacă a anestezia partea vătămată cu eteruri ermetizante, vag nichitiene dar să taie, cum se zice, în carne vie”. □•Despre *Spectacol amânat* (Editura Cartea Românească, 1985), ultimul volum al lui Florin Mugur, scrie Sever Adam, sub titlul *Refuzul majusculei*.

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA
VIETII
LITERARE
ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXXII

1986

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești: perioada postbelică. –

București: Editura Muzeului Literaturii Române, 2010-
vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 32: 1986 / Eugen Simion (coord. general), Lucian Chișu. – București:
Semne, 2021. – ISBN 978-606-15-1440-3

I. Simion, Eugen (coord.)

II. Chișu, Lucian (coord.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT), PN-III-P1-I.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Semne

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircia Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU

CRONOLOGIA
VIETII
LITERARE
ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXXII

1986

* *

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

EDITURA
SemnE

București, 2021

IULIE

1 iulie,

• [„**Tribuna României**”, nr. 319 (13)] Cărțile, nou aprute, ale lui Gellu Naum și Marcel Gafton sunt recenzate de Liviu Papadima: „Marcel Gafton e un poet din generația rebelă, sfâșiată, a lui Geo Dumitrescu, Tonegaru și Stelaru. Publică versuri în volum abia târziu, din 1972, începând cu *Non possumus*, urmat de *Miraria* (1977) și *Adică* (1982), iar recent, culegerea mai amplă *Șaizeci poeme*. Are în același timp un bogat palmares de traducător: Eduard Bass, Al. Dumas, A. France, Romulo Gallegos, Joan Giono, M. Gorki, Origenes Lessa, Mayne Reid. Jules Renard, M. Șololov ș.a. Poate o înclinație structurală, poate și îndelunga conviețuire intimă, «profesionistă», cu literatura, în travaliul tălmăcirilor, atenuază tensiunea liricii lui către livresc, artificial fără ostentație. Poezia lui Marcel Gafton e un discret dialog împrejurul inimii”: □•Radu G. Țeposu creionează portretul de optzecist al lui Nichita Danilov: „Un histriion fantast pare Nichita Danilov în poezie, amestec de sihastru arheu, mag și alchimist, purtând cu sine tulburări obscure și elanuri încrâncenate. Versurile sale sunt bântuite de obsesii nocturne, un aer lunatic stăpânește imaginația poetului și-n decorul halucinant al peregrinărilor fiecare gest are valoarea unui ritual. În confuzia simbolică, prefigurată în imagini ale decrepitudinii, poetul dă la iveală nostalgia discretă a purificării”. □•Cronica traducerilor, semnată de Vasile Poenaru, se referă la Chaucer, tălmăcit de Dan Duțescu: „A avea acces în propria limbă la întreaga operă a unui poet de talia lui Chaucer este pentru cititorul român un prilej de mare bucurie și încântare. Dar bucuria și încântarea sunt infinit sporite de sentimentul de înaltă valoare artistică pe care îl inspiră traducerea însăși. Nici un vers nu sună și nu este mai prejos decât originalul său. [...] Dan Duțescu poate fi considerat, la cei peste treizeci de ani de activitate literară și didactică ai săi, unul dintre cei mai buni traducători din și în limba engleză ai epocii noastre, și în mod sigur specialistul român în traducerile din engleza medievală”. □•Grigore Brâncuș se ocupă de etimologia cuvântului *Sânziene*

2 iulie

• [„**România liberă**” 12956] Ion Brad este prezent cu eseu *Izvorul cel mai viu și mai curat al inspirației noastre*: □•Alex. Ștefănescu semnează *O hartă luminoasă*, un reportaj despre un instructor de la casa corpului didactic din Bistrița, „tânăr și cultivat pătruns de respect față de vechimea și noblețea spiritualității românești – Olimpiu Nușfelean”.

• [„**Scânteia tineretului**” nr. 11534] Geo Ciolcan este prezent cu poezia *Partidul-România*. Violeta Zamfirescu semnează eseu *Embleme ale iubirii de țară*: „Trăim marea transformare a iubirii de patrie ce ne aureolează viitorul. Trăim clipa de slavă a firii noastre străbune ce își sporește dragostea de muncă, de frumusețe, de bună vecinătate între cămine, oameni, vise”.

3 iulie

• [„România literară”, nr. 27] Coordonatele dezvoltării, trasate liric prin „pana” poezilor Dan Rotaru (*Partidului, Gând de pace*), dar mai ales *Tinerețea și vigoarea națiunii* sunt subiectele primelor pagini și ale celor din mijlocul revistei, ca omagii aduse partidului și conducătorului lui. □•Ilie Purcaru semnează, pe cele două pagini de mijloc, reportajul *Tinerețea și vigoarea națiunii*. □•Platon Pardău glosează (politic) pe tema *Universul romancierului*. □•Despre centenarul *Alice Călugăru* scrie Pavel Țugui: „Inegală ca valoare artistică, exigența și gesturile cititorului modern rețin din opera acestei poete vreo douăzeci-treizeci de poezii, unele antologice, deschizătoare de orizonturi noi în lirismul românesc modern”. □•I. Cheie-Pantea îi trece în revistă pe eroii romanilor lui Sorin Titel. □•Ion Lungu prezintă noua carte a lui Mircea Vaida, *Vânătoare de vrăjitori* (C.R., 1986) în contextul întregii sale creații: „*Vânătoarea de vrăjitori* se constituie într-un bun roman social, într-o cronică de epocă, dar și într-un sondaj artistic de mare finețe în relațiile sociale propriu-zise și în dedesubturile psihologice profunde ale unor personaje adesea cu totul tipice pentru condiția și formația lor social-umană. Se pare însă că fresca socială realizată în ciclul romanesc al lui Mircea Vaida, originală și izbutită sub aspect artistic, se află încă în plină desfășurare. S-o așteptăm, deci, să se contureze în toată amploarea și forța ei literar-estetică”. □• Șerban Cioculescu comentează *O nouă antologie olteană*, prefațată de Ovidiu Papadima și apărută sub titlul *Profiluri și structuri literare*, Scrisul Românesc, 1985. □•Dinu C. Giurescu prezintă tratatul istoric *România după Marea Unire*, datorat istoricilor „oficiali” Mircea Mușat și Ion Ardeleanu, în subordinea cărora s-au aflat numeroși specialiști în problemă. □•N. Manolescu descoperă un G. Călinescu (*aproape*) *inedit*, conținând conferințele publicate de Geo Șerban (*Aproape de Elada*, 1986): „Notele lui Geo Șerban conțin citate și referiri și la alți autori (Valéry, Monnier, Herbert Cysar, etc.) din care putem deduce că întinderea interesului lui G. Călinescu era mult mai mare”. □•Mircea Iorgulescu vede în eseurile lui Octavian Paler *Panorama lucidității*: „«Închistat, încătușat în sine, refuzând orice comuniune – scrie Octavian Paler la începutul cărții, din care am mai citat, *Un muzeu în labirint* – individul se ofilește. Pe de altă parte, dacă nu rămâi tu însuși într-o dăruire, ce mai dăruiești? Și ce valoare are dăruirea însăși? Solitarul trebuie să-și repete întrebările sale pentru a înțelege întrebările celorlalți. Și ce este un artist dacă nu un individ în a cărui conștiință se reflectă lumea la fel cum cerul înstelat se reflectă într-un izvor?». Octavian Paler este un asemenea artist, care socotește ca fiind ale sale întrebările lumii”. □•Amintind din nou despre ariergarda avangardei, Eugen Simion scrie despre *Omul poetic*. □•Dana Dumitriu și Valeriu Cristea se concentrează, prima, asupra prozei lui Mihai Giugariu, *Nepoții lui Anton Pann*, (Eminescu, 1986), cel de-al doilea asupra romanului Soniei Larian, *Bietele corpuri* (C.R., 1986). □•Cu Ion Mărgineanu, Laurențiu Ulici atinge episodul III din *Ardelenii ...*

generației 70. □•Apare, cel de-al doilea episod din *Modelul cultural european*, din serialul inițiat de Constantin Noica și intitulat, la momentul de față, *Schemă, structură, model.*: „Întregul glob stă sub modelul european, la finele veacului XX. [...] Dacă pornim de la o schemă a culturilor, spre a găsi structura culturii europene și a încerca apoi să dăm modelul ei, nici unul dintre aceste trei tipare nu va fi simplu, ci fiecare va da expresie unei complexități, văzută însă la diverse niveluri de spectralitate”

● [**„Tribuna”, nr. 27**] La rubrica *Permanența clasicilor*, Domițian Ceseoreanu îi aduce împreună pe Blaga și Brâncuși, două personalități emblematice ale culturii române și universale. □•În apropierea zilei de 15 iulie Aurel Rău publică *Dor de Eminescu*: „vorbim pe fond muzical de flori de tei despre cum putem fi mai buni sau mai frumoși; și răspunsul, pentru români e unul singur: citindu-l pe Eminescu”. □•Ioana Em. Petrescu scrie despre *Noul spirit științific și gândirea poetică*: „Totuși, dincolo de fața revoluționară a acestui nou raționalism, care încalcă programatic principiile logicii aristotelice și ale epistemologiei carteziene, acomodându-se unui univers dinamic, pur relațional, în care contrariile nu se exclud, ci coexistă, dincolo așadar de fața lui revoluționară, răsună note cunoscute spiritului uman, care nu a trăi doar în cultul logicii aristotelice și al epistemologiei carteziene, ci și în tradiția – presocratică – a spiritului mitic, perpetuat de gândirea artistică. Înrudirea structurală a noului spirit științific cu modelul gândirii mitice (dominat de principiul coincidenței contrariilor) a fost afirmată atât de Niels Bohr, cât și de Heisenberg. E vorba, evident, doar de o înrâurire structurală – dar una plină de consecințe, cel puțin în ceea ce privește orientarea criticii, care ar putea câștiga o dimensiune filosofică, creatoare, contribuind benefic la reunificarea spirituală a ființei umane. Dacă însă criticul va refuza tentația filosofică și va neglija să urmărească aceste înrudiri structurale, încăpățânându-se să transfere în domeniul studiilor interdisciplinare spiritul pozitivist al veacului trecut, el va practica în continuare, cu candoare și uimiri extatice, un determinism invers, și va descoperi în componentele mitice ale universului artistic dovezi irefutabile ale unor intuiții pre-einsteinieniene”. □•Un titlu cu subînțelesuri (*Tratat despre ascensiune*) folosește Victor Atanasiu pentru romanele lui Nicolae Breban *Bunavestire*, *Don Juan* și *Drumul la zid*: „*Drumul la zid* a lăsat unor comentatori impresia de caracter prea stufos, prea încărcat al construcției. Alături de unele pasaje, evident neizbutite (care nici nu aveau cum să nu fie prezente într-o scriere de asemenea dimensiune) se poate vorbi și de o anume notă barocă aparte a narațiunii. Scriitorul se exprimă prin noi forme, mereu altele, încercând fără istov stâlpii pe care îi înălțase odată”. ■•Scurte informații despre *Zilele Mihai Eminescu*, dezvăluie componența invitațiilor și derularea evenimentului de la Botoșani: □•Marian Papahagi folosește titlul *Gramatica poeziei* în analiza *Ceremoniei textului*, (Eminescu, 1985), cartea de debut a lui Cristian Moraru: „Tânărul critic îmbină reperele furnizate de tradiția românească a criticii, dar și de cer-

cetările teoretice (lingvistice mai cu seamă) din universitatea noastră cu ipotezele străine consacrate și este *ipso facto* împins să reflecteze el însuși la semnificația propriului său demers precum și la căutarea unor noi unghiuri de incidență în abordarea operelor de analizat. El se inserează oarecum în normalul documentării: în timp ce, cu numai cincisprezece ani în urmă, de pildă (când se afirmau majoritatea criticilor importanți de azi) nu erau traduși și asimilați nici formalisții ruși, nici reprezentanții marii critici stilistice germane sau spaniole, nici aceia ai structuralismului francez sau ai *semiologiei* filologice italiene (ca să nu spunem nimic despre direcția semiotică a criticii și teoriei literare, aflată la vremea aceea încă în fașă), aceste lecturi, altădată exotice, constituie astăzi firescul informației. Am auzit uneori cuvinte disprețuitoare despre cărțile al căror simbol e alcătuit din titlurile traduse la editura Univers: ni se pare, dimpotrivă, excelent faptul că un tânăr cercetător poate descoperi și cita în românește operele importante ale domeniului său de activitate”.

□•Mircea Vaida consideră că Teofil Răchițeanu „a încercat de mai mult timp și, iată, reușește să-și construiască un destin poetic, biografic, singular în lirica noastră”. Volumul la care se referă Mircea Vaida se intitulează *Planete de melancolie*.

□•Adrian Marino este preocupat de *Intertextualitate*, pretext oferit de lectura tezei de doctorat a Smarandei Vultur, *Text și intertext – Intertextualitatea ca principiu configurativ al textului literar*: „Expresia este fericită, demonstrația și aplicațiile actuale ceva mai puțin. Punctul de plecare constă din recunoașterea principiului de bază, inatacabil: orice text are un pre-text, orice text este rezultatul absorbirii, derivării, transpunerii, reutilizării și continuării altor texte. (Câteva din aceste sinonime aproximative sunt reluate, după alții, și de Smaranda Vultur)”.

□•Pe ultima pagină sunt inserate *Însemnări de călătorie din R.P. Chineză*, aparținând lui Ion Aurel.

□•Grupaj de versuri al poezilor canadieni (de limbă engleză: Leonard Cohen, Ivring Layton, Margaret Avison, Patrik Lane, P. K. page, Jay Macperson).

□•Apare și scurtul anunț al despărțirii de Borges, cu un la fel de scurt text tradus și prezentat de Ion Vartic.

4 iulie

• [„**Contemporanul**”, nr. 27] Sunt prezentate imagini fotografice de la *Inaugurarea palatului pionierilor și al șoimilor patriei*, la 28 iunie 1986 în prezența Elenei și a lui Nicolae Ceaușescu.

□•Despre *Tradiția angajării în actualitate* scrie Ion Dodu Bălan: „Scriitorul angajat, legat de aspirațiile poporului, este la noi tipul de condei care s-a dovedit a fi cel mai reprezentativ pentru generația sa. Dialogul cu publicul, prin coloanele ziarelor, în directă legătură cu evenimentul politic, a dat întotdeauna dimensiuni sporite muncii literare, a consolidat ideea unei culturi izvorâtă din și legată organic de aspirațiile poporului și a demonstrat, în focul angajării față de actualitatea politică a intereselor naționale, faptul că o cultură națională, o literatură în speță, nu trăiește numai prin cărți. [...] Presa, în general, și presa literară în special, este

cea mai bună și mi fidelă păstrătoare a imaginii vii a unei anumite perioade literare. Ea ne păstrează vie atmosfera epocii, fizionomia ei ideologică, orientările estetice, gustul publicului, caracterul concret, proaspăt, al luptei de opinii, semnificațiile reale ale înfruntărilor dintre reprezentanții diferitelor grupuri și clase sociale, raporturile dintre cultura națională și cea universală etc., etc. [...] E știut lucru, scriitorii noștri mari au fost în același timp și publiciști redutabili, curajoși și animați de un exemplar patriotism. Încă de la începuturi, presa românească a strâns în paginile ei, zilnic, săptămânal, sau lunar, condeie inspirate de poeți, prozatori și dramaturgi, care adeseori și-au prelucrat în articole și eseuri, într-o primă formă, materialul de viață, merit să intre mai târziu în substanța operelor beletristice. Pe unele dintre scrierile lor publicistice vremea le-a selectat ca pe adevărate opere de artă. [...] Iată de ce ne trebuie instrumente de lucru moderne, bibliografii temeinice pentru a ajunge cât mai direct la asemenea zăcăminte de informații, adevăruri, frumuseți fără de care e de neconceput o viziune completă și unitară asupra culturii române, care și-a salvat ființa națională, și-a cucerit libertatea nu numai cu ascuțișul sabiei, ci și cu ascuțișul condeiului. [...] Principalele momente de evoluție ale literaturii române, orientările fundamentale care i-au marcat istoria se află în strânsă dependență cu destinul marilor publicații. Începuturile literaturii moderne, conștiința că la geneza ei trebuie să participe condeie din toate provinciile românești, pulsează în rândurile primelor publicații românești de largă răspândire. [...] Confruntările estetice și ideologice dintre asemenea reviste care au născut școli, mișcări și curente literare, au descoperit și au impus talente autentice, au dus cultura noastră înainte și au sincronizat-o cu cele mai dezvoltate culturi din Europa. În paginile lor s-a răsfrânt ca într-o oglindă nepieritoare chipul spiritual al epocii, ipostaze variate ale profilului spiritual al poporului român”.

□ *O nouă lectură a operei lui Șt. O. Iosif*, făcută de Liviu Grăsoiu, se află în atenția lui George Muntean: „Liviu Grăsoiu ne propune acum o nouă lectură a operei lui Șt. O. Iosif. Intitulată *Șt. O. Iosif – doinirea ca vocație și destin* și apărută în colecția *Contemporanul nostru* a Editurii «Albatros», cartea ne dă, prin felul cum este alcătuită, o imagine nouă a autorului *Cântecelor*. Într-adevăr, putem subscrie constatările lui Liviu Grăsoiu că, la încă o recitare, poezia lui Șt. O. Iosif «rezistă comentariului critic, rezistă pentru cei mai mulți cititori. Iosif are un timbru aparte, inconfundabil, chir dacă valorarea artistică a operei sale îl situează în umbra marilor maeștri. Există, în majoritatea poemelor, o căldură, o simplitate, o dragoste față de om, de natură și de popor care continuă să vorbească inimii, în pofida scurgerii timpului. Iubind și căutând mereu frumosul în versuri meșteșugite, Iosif ne apare ca un prieten și – firește – ca un contemporan». Autorul își sprijină constatările mai întâi pe opera lui Iosif, întocmind o bună și complexă antologie din creația sa, cu care își ilustrează toate capitolele cărții. [...] Întocmită cu obiectivitate, fără supralicitări și sentimentalisme, cu o bună pregătire de istorie literară, cartea lui Liviu Grăsoiu

îl readuce pe poet în actualitate, deopotrivă prin aparatul critic, ca și prin convingătoarea antologie de texte pe care ne-o propune. De notat seriosul tabel cronologic, ampla și conștiincioasa bibliografie critică selectivă, care întregesc lucrarea până la a fi obligatorii în parcurgerea ei și în înțelegerea noii imagini a lui Șt. O. Iosif, căruia Liviu Grăsoiu, cu experiența și tactul său, ar putea să-i dedice o micromonografie adecvată“. □•Cu titlul *Imaginea muncii în cultura populară*, Paul Petrescu recenzează studiul lui Alexandru Popescu, *Tradiții de muncă românești, în obiceiuri, folclor, artă populară* (Ed. Științifică și Enciclopedică): „Interesul recentei lucrări a lui Alexandru Popescu, intitulată *Tradiții de muncă românești, în obiceiuri, folclor, artă populară* (Editura Științifică și Enciclopedică), este multiplu: ea oferă, în primul rând, o prezentare sintetică a unui domeniu mai puțin cercetat de literatura noastră de specialitate, anume cel al obiceiurilor legate de diferitele munci desfășurate în comunitățile rurale tradiționale românești; în al doilea rând ea reprezintă o primă încercare de integrare sistematică a obiceiurilor înțelese ca un întreg coerent de valori și cunoștințe; în al treilea rând, prin largă referire la realitățile satului românesc primate prin prisma ocupațiilor și a obiceiurilor implicate, lucrarea este, într-un fel și o înfățișare de tip enciclopedic a vieții rurale românești cu nenumăratele ei aspecte regionale. [...] Într-o scurtă dar substanțială prefață, profesorul Mihai Pop remarcă cu dreptate: «Astfel fundamentat teoretic și organizat logic, demersul lui Alexandru Popescu de a prezenta tradițiile de muncă românești capătă o temeinicie aparte». Această «temeinicie» se datorește nu numai parcurgerii unei bogate bibliografii, ci, și aș spune, mai ales, unei experiențe de teren cu totul ieșită din comun prilejuită de munca depusă de autor în ultimii zece ani la realizarea *Atlasului Etnografic al României* cu care prilej Alexandru Popescu a străbătut probabil sute de sate din toate zonele etnografice din țară, acumulând un bagaj de informații pe care niciunul din predecesorii săi nu a putut să-l aibă prin forța împrejurărilor“. □•Romanul lui Octavian Simu (*Prizonierul deșertului*, C.R., 1985) este analizat de Constantin Lupeanu, sub titlul *Un demers filosofic*: „Un roman de o factură aparte, în multe privințe singular în peisajul literaturii române contemporane este *Prizonierul deșertului*, apărut nu demult la Editura Cartea Românească și care poartă semnătura lui Octavian Simu, autorul nu este numai romancier, dar și un pasionat cercetător al culturilor Orientului. A publicat o pertinentă meditație asupra lumii Chinei în *Pecetea dragonului*, mai multe cărți despre Japonia. [...] *Prizonierul deșertului* este un roman filosofic de forță, iar Octavian Simu se remarcă o dată în plus printre scriitorii-cărturari, ai cărui demers recent conține rezonanțe puternice, prezente și viitoare“. □•Volumul de versuri al lui Horia Bădescu (*Apărarea lui Socrate*, Eminescu, 1985) este comentat de Constantin Badea prin referințe la întreaga operă a poetului clujean: „Titlul ultimului volum de versuri al lui Horia Bădescu *Apărarea lui Socrate* 1985, nu e un indicator la răscruce. E în schimb semnul unui punct de vedere ce-l singularizează față de cărțile [...] Mărșăluind prin creația sa, recu-

noaștem că pulsul artistic n-a cedat obstacolelor și că în cruciada sa, vitalitatea formulelor de a scrie stă dreaptă în ciuda unei blazări existențiale care, să recunoaștem, ne caracterizează, în timp, pe toți. [...] Folosind de-a lungul timpului formule poetice din cele mai diverse, de la puritatea și rafinamentul inegalabile din *Anonimus*, până la devenirea înțeleaptă și în același timp fragilă din *Apărarea...*, Horia Bădescu, cel care dădea soluții benefice: «Ah, izolați ar trebui poezii / În țarcuri încrustate cu argint», punctează cu conștiinciozitate hotarul harului său cu borne care îl împing până sub linia orizontului. Compromisul cu trecerea inexorabilă a timpului, într-un pariu al supraviețuirii, e stilizat în formule aforistice de multe ori, fiecare din ele cu viața ei proprie, cu caractere distincte, alchimie de «alfabet ciudat / pe care-l citesc dor ochii indiferenți / ai constelațiilor»“.

● [„Cronica”, nr. 27] Despre *Noua calitate a istoriei* se pronunță Ion Țăranu: „Învingătorii trebuie să fie într-adevăr cu adevărat cei mai harnici, cei mai morali cei mai talentați”. □ Confirmarea vine din partea lui V. Filip, autorul articolului *Eroismul în muncă*, care conține cam aceleași idei, nuanțarea constând în amănuntul că este vorba despre decorarea șefului statului cu titlul de Erou al muncii socialiste: „Este aceasta cea mai înaltă atestare a contribuției cu care toți oamenii muncii din Județul Iași – împreună cu întregul nostru popor – s-au angajat la chemarea partidului, în opera patriotică de prefacere revoluționară a propriilor destine, în concordanță armonioasă cu mărețele idealuri socialiste și comuniste.” ■ În partea literară a publicației poeziei îi sunt rezervate două cronici. Ioan Holban scrie despre Ioanid Romanescu, *Orpheus*: „*Orpheus* este semnul unei noi etape a liricii lui Ioanid Romanescu; ca în orice început, se află și aici încă destule riscuri, dintre care cele mai evidente mi se par discursivitatea și tentația de a substitui două tipuri de discurs: cel liric cu acela epic, din scenariul mitic care a provocat poezia. Dar Ioanid Romanescu rămâne un poet interesant în fiecare carte pe care o publică”. □ Al. Călinescu vede în Ion Budescu un poet remarcabil, fapt care îl ajută să evidențieze, prin titlul *Contraste*, și pe Mircea Goga, ale cărui două recente apariții editoriale (*Urgența de a trăi*, Junimea, 1985) și *Soclul de umbră* (Dacia, 1985), îl transportă pe autor în zona melancolicului livresc, a aerului desuet sau gravității ostentative: „Un poet remarcabil este *Ion Budescu*, a cărui a doua carte, *Omul interior* (Editura Eminescu, 1985), confirmă siguranța scriiturii și originalitatea viziunii, semnalate de critici dintre cei mai importanți la apariția primului său volum, *Viața cu mine, viața fără de mine* (1982). În ciuda titlului, nu omul interior ci orașul, *Megalopolisul* este adevăratul «subiect» al cărții. Poetul, ca atâția alții înaintea lui, refuză alienanta civilizație a betonului, dar aceasta exercită totuși asupra lui o stranie ambiguă fascinați. Situația este, de altfel, exemplară: omul modern e constrâns să trăiască într-un cadru pe care l-a visat și apoi l-a construit cu frenezie și pe care îl simte acum în același timp ostil și indispensabil, străin și ireversibil integrat ființei sale. Dacă la începutul veacu-

lui expresionismul și futurismul reprezentau două atitudini radical opuse (una de respingere, cealaltă de exaltare) față de oraș și, în genere, de civilizație, astăzi lucrurile par să nu mai poată fi exprimate, în poezie cel puțin, în termeni atât de tranșanți. [...] Autor al mai multor volume, Mircea Goga e un poet puțin comentat de critică. Nici ultimele sale două cărți, apărute la scurt interval una după alta, *Urgența de a trăi* (editura Junimea, 1985) și *Soclul de umbră* (editura Dacia, 1986) nu s-au bucurat de un tratament diferit. Explicația nu e greu de găsit: Mircea Goga scrie o poezie sentimentală și meditativă, ușor livrescă, elaborată, în care imagistica îndrăzneată nu înlătură un anume aer desuet și prețios“. ■•O atenție specială este arătată monografiilor scriitorilor contemporani, revista părănd că își asumă, cu temeritate, inițiativa unei dezbatere tematice de acest fel. În numărul de față se pronunță invitații Mirela Roznoveanu, Dan C. Mihăilescu, acompaniați de localnicul Cristian Livescu. □•Mirela Roznoveanu: „Dacă monografiile apărute pot fi discutabile, ele au devenit, totuși, în pofida oricăror insuficiențe, instrumente de lucru indispensabile. [...] În general monografiile au căutare la public iar editurile sunt dispuse să le tipărească. Deși și aici pot exista unele reticențe. De obicei problemele privesc importanța autorilor, vârsta, angajarea literară. [...] Unele monografii sunt o colecție de articole; altele – compendii alcătuite din convocarea a ceea ce s-a scris; nu puține obscurizează opera în discuție printr-un instrumentar critic sofisticat când de fapt importantă este explicitarea clară a arhitecturii originale a operei, a liniilor ei esențiale în panorama literaturii actuale. Cel mai dezagreabil fenomen mi se pare supraevaluarea conștientă, criticismul liricoid, absența obiecției critic, a detașării într-un cuvânt de lava fierbinte a operei. Consider firesc să se scrie și să se editeze monografii despre toți autorii contemporani ce s-au impus ca personalități clare, marcante: de la Edgar Papu, Șerban Cioculescu, Titus Popovici la Geo Bogza, Eugen Barbu, Laurențiu Fulga, Nicolae Breban, Ion Lăncrănjan, Ioan Alexandru. Adrian Păunescu. Experiența traversată cu monografia despre D.R. Popescu a fost pentru mine extrem de interesantă, utilă și chiar instructivă. Deocamdată scriu despre roman în general. Când voi termina această carte intenționez să scriu o sinteză despre romanul românesc contemporan“. □•Dan C. Mihăilescu: „De fapt, a scrie o carte întreagă despre un autor aflat încă în viață, adică în devenire, este, dacă nu un non sens, oricum o întreprindere masochistă. Fie că un volum al scriitorului-subiect apărut ulterior va confirma în chip esențial (definitiv) analiza, fie că o va infirma în același chip, tot una este! Adică un eșec, cel puțin pe jumătate. Ca să nu mai vorbim de perspectiva pe care (și-) o impun timpul și evoluția mentalităților (literare și nu numai). De ce să grăbim în acest fel... postumitatea autorului respectiv turnând într-o matriță un aliaj neajuns încă la maxima (definitivă) incadescență? Ce «actualitate» își vor mai păstra aceste monografii, contemporane obiectului, peste ani, atunci când, m continuând exemplele date, opera lui D.R. Popescu va spori cu încă 10-20 de titluri, când

poate că Fănuș Neagu va fi abordat în primul rând ca dramaturg, iar Marin Sorescu își va adăuga pe blazon (adică în bibliotecă) semnul de critic literar, dacă nu cumva, între timp, va primi și premiul Nobel? Desigur, ni se va răspunde, «actualitatea» este relativă în acest caz, ca un examen al pulsului receptării, ca o măsurare a tensiunii arteriale la un moment dat. Și totuși: o monografie a unui autor în viață seamănă prea mult cu o pecete, dacă nu chiar cu o lespede funerară. [...] În aceste condiții, putem vedea ca perfect posibilă cărți despre Ștefan Aug. Doinaș, despre Augustin Buzura și N. Breban, ca și – extinzând la maxim calificativul de «scriitor» – despre Constantin Noica. [...] 5. Aici apar încă două capcane, adică surse de confuzie: «studiu critic» e ceva care bate la 20 la 200 de pagini? Iar «actual» e în sens de «încă în viață» sau de «perpetuă resuscitare»? Exemple, însă, am pentru fiecare din aceste cazuri (că, deh, cu ideile stăm mai prost, dar creioane și pastă de pix încă se află pe toate drumurile): câte 20 d pagini tocmai am scris despre Ileana Mălăncioiu și Mircea Ciobanu. 200 de pagini am scris despre interogația poetică a mereu «actualului» Eminescu, iar de visat visez (visare activă, ce-i drept) la o carte despre scriitorul care a definit în termeni atât de «optimiști» *La tentation d'exister*.“

□•Cristian Livescu: „1. Cred că, în general, specia critică a monografiei trece printr-un impas, la noi, și acest lucru își are cauzele sale. Nu am citit în ultimii ani decât câteva improvizatii și înlocuitori, care pălesc în fața modelelor genului. Mă refer în reperele literaturii române în ansamblul ei, nu numai ale celei contemporane. (Câteva excepții, totuși: exegeza lui Florin Manolescu despre Caragiale, a lui I. Bălu despre G. Călinescu, a lui I. Holban despre Hortensia Papadat Bengescu, a lui Z. Ornea despre Gherea). Posibile cauze? Mai întâi, tinerii și foarte tinerii cercetători au pierdut pasiunea pentru critica de largă respirație, pe spații ample, chieluindu-și «de mici» energiile în redute polemice ocazionale, unde adesea sunt sacrificați prematur pe altarul unor idei mărunte. Unele reviste caută nume «noi», mai puțin cunoscute, spre a da impresia de înprospătare a pedestrașilor care împing – uneori fără să știe exact în ce direcție – carele de luptă. [...] 2. Existând o criză a monografismului, era firesc ca ea să se repercuteze cel mai îngrijorător asupra scriitorilor contemporani, la care cauzelor vizibile mai înainte evocate, li se adaugă altele, invizibile. Nu vom putea scrie o istorie a literaturii românești contemporane, câtă vreme nu vom avea conștiința valorilor actuale și această conștiință are nevoie de obiectivitate și cult pentru adevăr. [...] 3. Au apărut până acum foarte puține exegeze mai largi privitoare la literatura contemporană și ele suferă de păcatele cunoscute ale degenerării speciei. [...] Câtă vreme în descrierea operei nu intervine ochiul critic al selecției, monografiile respective nu sunt decât procese-verbale de popularizare și nu interesează nici pe elevii înspăimântați de valul examenelor de treaptă. [...] 4. Lista acestor scriitori ce merită atenția specială a exegezei monografice nu este chiar atât de mare, atât de numeroasă, precum vor s-o bănuie unii. [...] Dintre scriitorii mai noi, cred că ar

trebui realizate monografiile despre Mihai Beniuc (de ce oare nu se încumetă cineva să o facă – una corectă, francă?). M.R. Paraschivescu, Geo Dumitrescu, Magda Isanos, Ștefan Aug. Doinaș, A.E. Baconsky, Leonid Dimov, Petre Stoica, Marin Preda, Laurențiu Fulga, Sorin Titel, Ștefan Bănulescu, Augustin Buzura, Nicolae Breban, Al. Ivasiuc, Romulus Guga, Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu, T. Mazilu, Ion Băieșu, Al. Piru, Paul Georgescu. Socotesc oportună acordarea unor studii mai extinse autorilor generației '60 (în special celor sfârșiți prematur – Daniel Turcea, Virgil Mazilescu, Marius Robescu – subiecte fascinante, pentru viitoare monografii). Despre Ion Gheorghe s-a scris o foarte utilă micro-monografie în foileton, nu de mult. Mi se pare totuși exagerat să ne concentrăm prematur atenția asupra unor autori abia lansați de un deceniu-două, câtă vreme avem atâtea datorii față de un trecut nu prea îndepărtat. Experiența monografiilor în parte reușite, în parte eșuate, consacrate lui Nichita Stănescu, D.R. Popescu, Marin Sorescu, Marin Preda, Eugen Barbu, Fănuș Neagu ș.a. a contribuit oricum la regenerarea speciei, fiind (semi-) necesare. [...] 5. Lucrez de mai multă vreme la un studiu monografic asupra activității poetice a lui Ștefan Aug. Doinaș, unul din scriitorii importanți ai literaturii contemporane“. □•Ștefan Avădanei și Paul Balahur traduc din *Poeți americani contemporani*: Robert Francis, Charles Wright, Robert Hass, David Steingass).

● [„Flacăra”, nr. 27] Gheorghe Tomozei semnează articolul *Poezie și istorie*: „Așa scrie el «despre» istorie: trăind istoria cu câtă viață și cu câtă moarte i-au fost date. Și e îmbelșugat cu amândouă. Istoria e moșia lui pentru care are făloase acte de cancelarie, cu peceți sunătoare. E patul lui de nuntă. E masa aspectelor. E teaca din care-și trage trupul în fiecare dimineață și căreia toate dicționarele pământului îi spun vis. Și fumul de crin ars căruia un singur dicționar, al românilor, îi zice *dor*. Poetul și istoria? Să încheiem aceste firave rânduri citindu-l a întrajutorare pe unul din clasicii noștri, pe Mihai Viteazul (clasic al buzduganului și halebardei). Ce-ar fi poetul față cu istoria alor lui? «Poftă pohtită»...“. □•Fără a se preciza autorul, apare o cronică la *Dragostea și revoluția* de Dinu Săraru, volum a cărui prezență în librării fusese deja semnalată în coloanele „Flăcării”: „Cel mai important lucru în volumul al doilea al romanului *Dragostea și revoluția* (Eminescu, 1986) de Dinu Săraru este acțiunea. Povestitor activ, prozatorul pune înaintea tuturor artificiilor epice o suită de întâmplări, dramatice și pline de miez, care vorbesc mai mult în ordine morală decât artistică. Proza sa cu activiști, umanizați până în cele mai mici amănunte, are ceva din aplombul romanelor cavalerești. În care câteva principii etice consacrate se ilustrează pe o schemă epică așijderea. Pentru a fi pe deplin satisfăcută, curiozitatea cititorului mai are nevoie, în afară de încărcătura de evenimente, de o narațiune alertă și de o doză de senzational. Nu poate fi roman acela care nu satisface toate pasiunile ascunse ale cititorului. Acest al doilea volum, intitulat *Cei care plătesc cu viața*, are de toate și chiar alternanța celor patru planuri epice poate fi semn că prozatorul a rezervat fiecărui palier

afectiv câte ceva de natură să satisfacă așteptările“. ■•Eugen Simion scrie despre *Profesorii din Satu Mare*: „N-am remarcat spiritul acela de tăgăduință și suspiciune nediferențiată care reprezintă semnul provincialismului în cultură. În genere, profesorii din Satu Mare par oameni cu mintea așezată, serioși și profunzi, cu o stimă sinceră față de cei care slujesc, azi literatura română. Dialogul cu ei a fost sub toate privințele, foarte instructiv pentru mine. E bine să știm pentru cine scriem și cine ne citește. Și trebuie spus că profesorii de română sunt cei dintâi cititori ai criticului literar. Responsabilitatea lor în formarea spirituală a noilor generații este enormă“. □•Un interviu de trei rânduri acordă Ion Băieșu: „– *Înseamnă că sunteți bine dispus, dacă scrieți comedii, nu?* – Nu prea sunt de fel morocănos. Sunt un om vesel. Și mai lucrez la ceva. Scriu două scenarii de film. – *Cum procedați?* – O zi scriu la unul, o zi la celălalt. Le alternez, să nu mă plictisesc. – *Asta e tot?* – Stați puțin, că mai lucrez la ceva. Strâng material pentru un roman de actualitate, care sper să apară anul viitor. R un roman care n-are nicio legătură cu *Balanța*, dar alte amănunte nu vă pot da, mă aflu în faza pregătitoare. – *Lucrați ca un profesionist, Ion Băieșu?* – Păi, asta e meseria mea!“.

● [**„Orizont”**, nr. 27] Pagina „debutează” cu articolul *Spiritul revoluționar creator- trăsătura esențială a comunismului*, de Constantin Strungă, din care reținem enunțul apodictic: „Spiritul revoluționar este o permanentă efervescență călăuzită de strălucirea idealului comunist“. ■•La cronică literară se pronunță asupra cărților doi autori. □•Lucian Alexiu prezintă antologia *Poeme cu lună* (Eminescu, 1986) prefațată și întocmită de Mariana Ionescu: „Problema care s-a pus în legătură cu poezia lui Zaharia Stancu nu a fost, de altfel, precum în alte cazuri, a unei «mai drepte prețuiri», ci a unui interes susținut, pe care exegeții recentți nu au ezitat să i-l acorde. A făcut-o, altminteri, chiar Mariana Ionescu, editoarea și semnatara postfeței ultimei selecții din lirica lui Stancu, *Poeme cu lună*, într-o minuțioasă și exactă analiză care se întinde pe spațiul a aproape jumătate dintr-un (și acesta) recent publicat studiu monografic, *Introducere în opera lui Zaharia Stancu*. [...] Nu avem aici spațiul necesar pentru a detalia, dar poezia unui Zaharia Stancu «modern», așa cum – schimbând ceea ce e de schimbat – Ion Pop a demonstrat a fi cazul lui B. Fundoianu, poate arunca o lumină nouă asupra unei părți însemnate a poeziei românești interbelice“. □•Valeriu Drumeș descifrează sensurile lirismului lui Lucian Emandi, din *Drumul pe ape* (Facla, 1985): „Deși materia poetică nu este împărțită pe cicluri, se disting mai multe direcții tematice ca sursă de inspirație/ Alternarea lor de-a lungul cuprinsului urmează nu o ordine oarecare, ci o logică interioară a motivelor ce se completează și se împlinesc într-un ansamblu armonios. Sensibilitatea poetului e marcată de o constanță emoțională, deseori livrescă, de o anume adâncime chiar, supunând substanța lirică unor modelări răbdătoare în aspirația spre un echilibru expresiv. [...] L. Emandi este un poet solar, ale cărui fervori sunt trase în armonioase cristalizări stilistice (poetul

cultivă cu predilecție sonetul), preferând echilibrul formei poetice, o muzicalitate strunită a rostirii, evidențiindu-se ca un caligraf delicat al trăirilor interioare“. □•Tudorel Urian îi face un portret lui Constantin Țoiu însoțit în textul intitulat impropriu – cu numărul mic de rânduri alocate – *Un mare romancier*: „Debutul în anul 1965, pe când nu mai era foarte tânăr, cu un roman mai mult decât conformist (citește dogmatic) care sporește și mai mult misterul «tăcerii» scriitorului până la vârsta de 42 de ani (ori ne explicăm «tăcerea» și nu înțelegem cum a putut publica un astfel de roman, ori pricepem apariția cărții dar nu ne imaginăm resorturile tăcerii, pentru că romane precum *Moartea în pădure* ar fi putut să-i apară oricâte din 1947 încoace). Constantin Țoiu ajunge, odată cu apariția ultimului său roman, la țărnul esteticului pur. Jenat, parcă, el însuși de calitatea primului său roman, scriitorul va abandona pentru alți 11 ani ageșten (va scrie, între timp, un volum de proză scurtă și două de eseuri), pentru a da apoi marea lovitură prin apariția, în 1976, a cărții sale fundamentale, *Galeria cu viță sălbatică*, roman ce-l propulsează pe autorul său între marii romancieri de după 23 August 1944. [...] Odată cu *Galeria cu viță sălbatică*, scrisul lui Constantin Țoiu dobândește o nouă dimensiune: esteticul. [...] *Obligado* este marea revanșă a esteticului, atâta vreme reprimat, superba concretizare artistică a unei lumi care, vorba lui Baudelaire, totul este «luxe, calme et volupté»“. ■•Nelipsit aproape din paginile niciunei reviste, Gheorghe Grigurcu semnează în „Orizont” eseul *Melancolia eminenței*, referitor la cartea lui Andrei Pleșu, *Ochiul și lucrurile* (Meridiane, 1986), pe care o consideră realizarea unui „eseist de primă mână, tulburător prin ceea ce a scris și prin ceea ce presupunem că va mai scrie, plasat pe acea linie nervoasă, existențial-erudită, a eseului nostru, ilustrată de către Mircea Eliade, E. M. [sic!] Cioran, Constantin Noica, N. Steinhardt, Alexandru Paleologu. Același orizont, aceleași tensiuni, aceleași daruri inițiale...”. □•Lucian Alexiu concludă că „nota particulară a scrierilor lui Alexandru Balaci pare să rezide înainte de toate într-o serie de determinări stilistice” pe care le rezumă sub titlul *Utile cum dulci*.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 27] Geo Ciolcan semnează, pe prima pagină, *Darul patriei*, versuri din care desprindem: „O, veniți copiii Țării în acest Palat de soare/ Și-nvățați copilăria să viseze joc și flori!/ Căci vegheați de Ceaușescu ca de-o stea nepieritoare/ Voi sunteți vegheați de Țară, de Partid și Trei Culori”. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, Eugen Barbu încheie analiza poeziilor Gabrielei Negreanu, cu o judecată aspră, compensată însă de aprecierea întregii ei activități culturale: „În încheiere ce să scriu aici? Pentru mine, Gabriela Negreanu rămâne un admirabil redactor cult, cu care e o plăcere să colaborezi când e vorba de a da un text definitiv, o persoană mai mult decât agreabilă care a ajutat pe mulți debutanți, din păcate cu o prea mare generozitate ce s-a răzbunat în volume anoste, bizare, dar poeta din domnia-sa mai are de căsnit la cuvânt, la proprietățile lui. Mimetismul, invențiile verbale arbitrare, cuvintele are o au înaintea sensului, gândirea la rece, construcția la

vedere, iată tot atâtea defecte de care ar trebui să scape“. □•*Săptămâna pe scurt*: „Constanța Buzea despre *cartea de debut*: «Nu e o greșeală să lansezi multe nume în binecuvântatele momente când poeții se nasc și formează deodată pleiade. E o greșeală să faci același lucru și în momentele de gol, de seacă. E o greșeală să-i arunci în apă pe toți și să-i amesteci derutant, obositor pentru cititor, neserios și descalificant pentru revista sau concursul care nu susține serios pe nimeni, în fond». [...] *Mircea Dinescu* despre Constantin Noica (mai precis despre *ghetrele filosofului*: «*Noiehimul*, această boală de origine carpatină, băntuie mai cu grozăvie pi la Iași, dar și prin alte localități cu mai mulți intelectuali pe cap de locuitor». • *Aforism*: «Sunt aproape sigur că nicio carte proastă nu a rămas nescrisă». Ce bine ar fi!... [...] • *Ana Blandiana spirituală*: «Salutăm literatura contemporană și mămăliga protocronică» (fragment dintr-o carte de proză)“. □•M.N. Rusu nu găsește aproape nicio utilitate culegerii de texte călinesciene apărute sub titlul *Aproape de Elada*, în îngrijirea lui Geo Șerban. Cu toate acestea, articolul se intitulează *Mai aproape de Călinescu*: „Recentul volum intitulat *Aproape de Elada*, apărut în colecția «Capricorn» (nr. 2) a *Revistei de istorie și teorie literară* cuprinde o selecție din manuscrisele inedite ale autorului, aflate la Academia Română. Selecția și comentariile aparțin lui Geo Șerban, de asemenea titlul și subtitlul volumului – *Repere pentru o posibilă axiologie* – care mi se par discutabile. Întâi, pentru faptul că textele înserate nu fac referințe directe la tipologia și literatura elină. În al doilea rând, cartea nu este de factură teoretică, nu are în vedere principiile necesare pentru o teorie a valorilor, așa cum lasă să se înțeleagă pretențiosul ei subtitlu“. □•Stilisticianul Gheorghe Bulgăr salută apariția cărții colaboratorului permanent al revistei „Săptămâna”, lingvistul N. Mihăescu, pledeând în acest fel pentru *Cunoașterea și cultivarea limbii literare*: „Autorul cărții, spre deosebire de mulți filologi specializați în domenii ale structurii lingvistice bine delimitate (lexic, gramatică, fonetică) se ocupă cu o egală pasiune și competență și de fenomenele de *expresivitate și estetică a limbii, de stilistica ei*, insistând asupra metaforei și a hiperbolei, cu citate instructive, atât în sens pozitiv cât și în cel negativ, acestea putând stârni umorul cititorilor sensibili la valorile corecte ale unui mesaj (cf. p. 113). Vorbind despre calitatea concentrării expresiei («non multa sed multum – spuneau cu dreptate latinii: nu vorbe multe, ci un conținut bogat în puține cuvinte), s-ar putea comenta critic, la fel, o tendință actuală, persistentă mai ales în stilul publicistic, din care citează li autorul, anume arborescenta frazelor, încărcarea lor excesivă de subordonări, sintaxa diluată, lăbărtată, obositoare. «Cu cât sunt mai scurte frazele cu atât e mai bine» scria acum un secol Eminescu...“. □•Așa cum a promis, Narcis Zărnescu (*De la cupola Ateneului la arena circului*) alocă un nou spațiu tipografic analizei cărților lui Mircea Iorgulescu, exclusiv din unghi critic pamfletar: „M.I. rămâne, *așadar*, în istoria criticii românești ca un productiv autor de declarații, «programe», principii, reguli morale ineficiente și inoperante – ade-

vărat Aristotel, ediție prescurtată, adaptată și... repovestită de Al. Mitru. Deși – după cum se mărturisește undeva – îi «displac saltimbancii și nu agreează acrobația». *Critică și angajare*, p. 262, M.I. renunță cu plăcere și fără prea multe remușcări la «cupola Ateneului» pentru «Arena Circului»⁴. □•*Poeme inedite* publică (acesta e titlul!) încă în viață, Corneliu Vadim Tudor. □•Comentând „România literară” (nr. 26), la *Revista revistelor* este vizat Marin Sorescu, despre al cărui volum, *Ușor cu pianul pe scări*, a scris Nicolae Manolescu. După o mai veche obișnuința a redacției, cronică este reproducă pe puncte: „Citim în «România literară» nr. 26, din 26 iunie a.c., sub semnătura lui Nicolae Manolescu *Singur printre cronicari* – însinguratul fiind *Marin Sorescu*: «Marin Sorescu are un stil acaparator și fascinant», «inimitabil, adică acea însușire pe care o numim de obicei talent, deși nu știm exact în ce constă». Ne miră afirmația criticului, căci una din menirile d-sale este aceea de a ne lumina în asemenea delicate chestiuni de estetică. • Dar să urmăim îndemnul poetului oltean: «Bune sunt totdeauna citatele. Îți ridică moralul» și să vedem ce ne spune N.M. despre volumul *Ușor cu pianul pe scări* de Marin Sorescu: • «Critica soresciană este una impresionistă, prin natură, ajutată de cultură și de fantezie. Citind, la rând, cronicile mi-am dat seama că Sorescu este cel mai călinescian (în spirit, nu în literă) dintre criticii de azi, mai ales prin asociativitatea fabuloasă, prin insolitul vocabularului, prin acel ton familiar pe care G. Călinescu l-a introdus întâiul în limbajul serios al disciplinei noastre. Autorul cronicilor din *Ușor cu pianul pe scări*, apoi, nu se dă în lături de la niciun efect literar, vrea să ne captiveze, să ne amuze, să ne topească de veselie. Trebuie să fii cel puțin stupid ca să nu râzi (uneori în hohote) citindu-i cronicile, abundente, vioaie, șugubețe, pline de paranteze și de exprimări orale pe care spiritele academice le ocolesc cu dispreț». • Ce ar fi deci volumul *Ușor cu pianul pe scări*? «o carte care se citește pe nerăsuflăte și în care poetul reușește să stârnească invidia cronicarilor de meserie, legați de mâini și de picioare, cum sunt, de clișeele lor săptămânale. După ce-a vrut să fie singur printre poeți, iată-l acum pe Marin Sorescu încercând să fie singur printre cronicari». • Curioasă optica lui N.M.!⁴. □•Ca într-un veritabil război de uzură, Dan Brudașcu cere un nou drept la replică, nemulțumit de faptul că Ion Șerb n-a răspuns acuzațiilor sale: „Constată că-n ultima vreme I. Șerb, despre ale cărui eforturi «științifice» de editare a unui «manuscris inedit» al lui O. Goga scriam în nr. 14/4.04.1986 al revistei «Săptămâna culturală a Capitalei», simte nevoia să se explice în fața opiniei publice. O face în nr. 3/1985 (p. 140) al «Revistei de istorie și teorie literară» și revine în nr. 23/6.06.1986 al «Săptămânii». Nimic deosebit în gestul său. Limbajul folosit însă și atacul grosier la adresa mea dezvăluie adevăratul său chip. Însă I.Ș nu reușește pe trei coloane să răspundă la semnalările mele critice ci doar să se acopere de ridicol. El consideră că dacă-și enumeră meritele (pe care eu nu i le-am contestat niciodată), deși normal ar fi s-o facă altcineva, nu cel în cauză, poate, eu fiind novice în ale publicisticii, să mă pună

la punct după bunul plac și mă tragă de urechi în public pentru faptul de-a fi îndrăznit să tipăresc unele materiale în presă“.

□•Numărul conține cu 4 pagini mai mult decât de obicei. O schiță de Mihai Vlasie (*Sub lumina lunii*) vede aici lumina, semn că Eugen Barbu l-a luat sub aripa protectoare a revistei.

5 iulie

• [„**România liberă**” 12959] Vasile Băran semnează articolul *Școala familiei*. În cadrul rubricii *Semnificații*, Alex. Ștefănescu este prezent cu *Nota zece*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 27] Dumitru Bălăeț ajunge la episodul al III-lea din studiul său *Literatura unei construcții: omul nou*: „De pe platforma ideologică actuală a documentelor noastre ne apare evident că experimentarea unor noi modele ale personajului literaturii și artei noastre contemporane trebuie să urmeze linia de clarificare a idealului social pe care-l urmărim. Dacă acest ideal vizează profilul unui om mai bun, mai drept, mai frumos, eliberat de tarele moștenite de la vechea societate, sau pur și simplu, existente în firea umană, putând însă să fie ameliorate prin educație și modelare socială, ni se dezvăluie și faptul că literatura și arta noastră trebuie să lucreze mai mult în interiorul acestui ideal, să-l dezvolte, să-l înfățișeze societății în imagini vii, capabile să influențeze evoluția ei”. □•Vasile Macoviciuc desființează o carte mult lăudată în paginile altor reviste. Este vorba despre *Rostirea esențială*, (Scrisul Românesc, Craiova, 1985), cartea lui Constantin Barbu: „Paginile referitoare la Blaga, Noica și Mircea Eliade sunt simple conspecte eliptice. Interpretarea lui Eminescu este o copie palidă a spuselor lui Noica. C.B. transformă limpezimea ideilor exemplare din punctul de vedere al confuziei. În rest, cuvinte mari la tot pasul, și atunci când este cazul și, mai ales, atunci când nu este cazul – iar de obicei nu prea este cazul, prețiozități, teribilisme bombastice de genul. *Marele Anonim* al lui Blaga este, ca *principiu metafizic, arheul metafizicii înțeleasă ca ontologie* (p. 81), în timp ce Samuil Micu indică «metafizica existenței, teorie ontico-ontologică a lui Ens ca Ființă-Ins» (p. 108). Știut este că metafizica, în contextul dat, nu poate fi înțeleasă decât ca ontologie, și, desigur, nu poate fi teorie ontică decât dacă se confundă planul existenței cu cel al teoriei despre existență. În plus, ideile care aparțin lui Noica trec, la C.B. într-o ipostază grandilocventă și caricaturală. Suntem însă optimiști. Drept care, dincolo de confuzia culturală creată și menținută de *Rostirea esențială* a lui C.B., recitim, la p. 121, cele Trei imperative care au dominat spiritele strălucite: 1) *Devino ceea ce ești!*; 2) *Rvino-ți în fire, trezește-te omule!*; 3) *Devino esențial!* (subl. Aut.). Căci «menirea este o stare care va veni, e un viitor lung»”. □•Z. Cârlușgea vede poezia lui Grigore Hagiu „fixată de ontologic și esențial” spre a combate „prejudecata potrivit căreia poezia lui Grigore Hagiu ar prolifera într-un verbiaj nestrunit, de o verbozitate înăbușitoare, sufocantă”. ■•Pe aceeași linie de demarcație critică se înscriu comentariile așezate sub genericul *De la o proză a cărții, la o proză a vieții* □•Ion Spânu scrie despre prozatorul gălățean

Apostol Gurău și romanele acestuia (*Începutul verii astronomice* (C.R., 1978) și *Defonia* (C.R., 1981): „În final, putem spune că proza lui Apostol Gurău anunță în literatura română un timp fertil, ea purtând însemnele valorii ca pe o pecete potrivită”. □•Constantin M. Popa face observații pe marginea cărții *Scrisoare către animale mici* (1986) a lui Aurel Antonie: „Cu toate că pe alocuri, se resimte deficitul de invenție epică și inflația dialogului tip teatru absurd, romanul-parabolă *Scrisoare către animalele mici* transcrie fluxul secret al permanentei aspirații la libertate, la viața nefalsificată, la împlinire umană, impunând un prozator inteligent, format la școala subtiliei proze din secolul nostru. Evident, a doua carte o repetă pe prima și acest drum pare epuizat. Ce va face autorul în al treilea volum al său? Se va adresa tot Cărții sau Vieții? O întrebare inevitabilă”. □•Adrian Dafir abordează subiectul romanului *Câinele de piatră*, de Gabriel Iuga: „Infrastructurile romanului *Câinele de piatră*, dominate în întregime de un remarcabil simț al naturalului arată, chiar la o privire fugară, o demonstrație estetică echilibrată în interiorul căreia nu se simte deloc travaliul, munca meticuloasă a autorului pentru a da acestui tot rotund cea mai potrivită nuanță și culoare, fapt care ni se pare a fi un merit în plus al acestei remarcabile cărți. [...] Există în această carte un foarte ridicat simț al autenticului, al viciului și al simetriei întregului. Autenticul descripției și nu mai puțin cel al situațiilor-limită evoluând, fără efortări sau incoerențe, în limita cea mai agreabilă a realului, toate acestea fac din romanul lui Gabriel Iuga o lectură spiritualizată, o lectură care anunță fără îndoială vocea inconfundabilă a unui nou prozator de cea mai aleasă și mai nuanțată esență”. □•Despre *Un debut de excepție*, scrie Alexandru Condeescu, la Dumitru I. Ifrim, *O fugă a melancoliei* (Albatros, 1985): „Poezia sa de factură intelectuală, respirând un aer încărcat de aluzii culturale, apelând la mituri și la simboluri livrești, reinterpretându-le în sensul unei mitologii personale trăite la o înaltă tensiune a ideilor, îl așază sub semnul lirismului unui Șt. Aug. Doinaș, deși la nivelul versului unele structuri metaforice par a veni din zonele profunde ale rostirii stănesciene”. ■•Mihai Ungheanu semnează cronică literară la *Toamnă fierbinte*, roman în care „vocația tragicului la Ion Lăncrănjan ajunge la unul din momentele de vârf”. □•Valentin F. Mihăescu acordă un spațiu amplu cronicilor lui Mircea Iorgulescu, grupate în *Prezent* (C.R., 1985): „O probă de meserie, în fine, după mai multe volume puțin semnificative, încearcă Mircea Iorgulescu și e gata să izbutească, în cartea *Prezent* (Editura Cartea Românească, 1985). Volumul *Prezent* cuprinde șase secțiuni, numerotate, în spiritul roman al ordinii și disciplinei, de la I la VI. Criticul creă să dovedească, și cred că aproape reușește, că se mișcă egal, dezinvolt pe toată gama contemporaneității (*Prezent!*) de la Camil Petrescu la Cristian Teodorescu”. □•Nicolae Georgescu, la cronică edițiilor, comentează ediția Panait Istrati scoasă de Al. Talex: „Al. Talex comite zeci de asemenea mixaje – aceasta fiind, de fapt, metoda cărții: *Cum am devenit scriitor*: mixajul. Ce rezultă din acest mozaic din marmură istratiană? Edi-

torul are curajul de a afirma în prefață: «În paginile acestei ediții cititorul se va întâlni deci *direct* cu Panait Istrati, cu felul său specific de a vorbi, de-a judeca, de-a trăi. Fără nicio amputare, fără nicio prelucrare sau intervenție din afară...». Chiar atât de naivi suntem considerați? Dar textul însuși strigă, dar greșelile de limbă românească flagrantă strigă, dar perioade întregi din viața lui Istrati strigă și ele lăsate în afara *autobiografiei* pe care o face Al. Talex. Unde este impactul scriitorului cu patria mamă, din 1924 și 1925? Dar ce este, de fapt, *Cum am devenit scriitor*? Colaj? Culegere de fraze? Al. Talex ne poate răspunde în cunoștință de cauză la această întrebare? Într-o ordine firească a lucrurilor, o asemenea carte – care nu seamănă cu nimic din ce cunoaștem ca ediție, studiu despre, biografie prescurtată, etc. – nu trebuie nici măcar gândită, necum scrisă, necum publicată. Editura Scrisul românesc din Craiova are, desigur, propriul ei punct de vedere – pe care-l așteptăm cu interes pentru definierea colosului pe care l-a scos la lumina tiparului. În fond, cine și de ce are nevoie ca unul dintre cei mai populari scriitori români să fie tăiat fâșii și fâșiuțe și lipit anapoda pe coli de hârtie”. □•Numărul se încheie cu *Poezie din S.U.A.*, poezii Wallace Stevens, Robert Greeley și Edna St. Vincent Millay fiind traduși în românește de Ion Iuga.

• [„SLAST”, nr. 27] Inaugurarea noului *Palat al pionierilor și șoimilor patriei*, făcută în prezența lui Nicolae și Elena Ceaușescu, este evenimentul de prim plan al numărului de față. □•Adrian Pop își continuă serialul de exegeză critică la *ciclul Zăpezile de-acum un veac* al lui Paul Anghel, cu episodul al treilea: „Aspecte mai circumscrise ale răului (social) apar ipostaziate și în articolele unui gazetar de la «Timpul» – l-am numit pe Mihai Eminescu. Personalitatea sa este însă mult prea palid și unilateral redată, mergând uneori până la caricatural, în pofida străduinței vădite a romancierului de a contribui la reconsiderarea publicisticii sale politice”. □•Un studiu de „etapă” al creației lirice, întreprinde Florin Mugur comentând *Antologia poezilor tineri* (1982) alcătuită de George Alboiu, în care au ost incluși Ion Mureșan, Ion Stratan, Magdalena Ghica, Matei Vișniec, Mircea Cărtărescu și Petru Romoșan, „criteriul așezării în antologie fiind cel cronologic”. □•Despre cartea de versuri a lui Dan Ciachir (*Muzică și memorie*, C.R., 1986) scrie Victor Atanasiu. □•Constantin Sorescu caută *Litera și spiritul textului* în volumul recent apărut, al lui Alexandru George: „Această strategie compozițională reflectă o structură artistică interogativă. E în firea lui Al. George de a cerceta lucrurile și prin *negativul* lor, de a le răsuci pe toate fețele și de a le privi din cât mai numeroase, mai neașteptate și, la prima vedere, mai imposibile unghiuri. Astfel, va mira afirmația că «Snobismul artistic este miera pământului», care se desface într-o inezitantă și seducătoare expunere de motive. În aparență, autorul pledează pentru snobism; în realitatea, reinterpretează noțiunea în stilul său șocant paradoxal. Cine refuză să-l citească pe Al. George în registrul propriu sau e incapabil de a-l identifica va scoate din fiecare eseu al său un cap de acuzare, făcând din el,

bunăoară, un apărător al prostiei sau al poluării folclorului. Nu din alt motiv probabil, decât din pregetul de a discrimina între litera și spiritul textului, V. Macoviciuc a văzut în Al. George un antieminescian *agresiv*. În rest, la Al. George, raționament zigzagat; reflecție care se autogenerază: plăcerea de a surprinde: petrecere cu gândul, dar și cu vorba, exactă și ispititoare: un rar spectacol al spiritului, în care același actor interpretează, cu o savuroasă și proaspătă virtuozitate, o întreagă distribuție de *commedia dell'arte*, improvizând debordant, dar în matca unei idei. Or, la Alexandru George, restul e totul". □•Scriind despre Corneliu Ostahie Cosmin, T. T. Coșovei, adaugă imediat după formula conclusivă o notă adresată revistei „Săptămâna”, al cărei „client” devenise la rubrica *Săptămâna pe scurt*: „În *Experiențe pe sufletul viu*, Corneliu Ostahie dovedește cu inteligență, talent și – ceea ce e mai rar – multă sensibilitate că stăpânește perfect energiile misterioase și marile tensiuni ce traversează toți nervii Poeziei. P.S.: Atragem atenția realizatorilor rubricii *Săptămâna pe scurt*, din revista «Săptămâna» că scopul comentariilor noastre pe marginea poeziei tinere nu este de a întâmpina *la zi* o serie de apariții editoriale, ci de a lua în discuție, retrospectiv, numele unor tineri autori care s-au impus ori sunt pe cale să se impună atenției publicului și criticii. De altfel, această intenție era exprimată încă din articolul introductiv (apărut în nr. din 2 martie 1986), a cărui simplă lectură ar fi eliminat din capul locului orice neînțelegere”. □•Este rândul lui Alexandru Andrițoiu să-i spună Elenei Ștefănescu *Adevărul despre școala de literatură*: „Eu, ca elev (ne place să ne spunem student) al Școlii de literatură am făcut și treburi bune și năzbâtii. Treburi bune – printre altele – învățându-i benevol, în timpul liber gramatica pe colegii mei cu studii mai sumare. Unul dintre ei, abia se alfabetizase, în armată. Sau citeam manuscrisele colegilor. Sunt printre primii care au remarcat talentul de scriitor al lui Nicuță Tănase, de pildă. Năzbâtii? Păcăleli de rigoare, petrecerile de tot soiul – cu conștiința că Școala nu mă va face mai poet decât sunt și că, cu excepția unor cursuri frumoase (dar rare de tot) școala era, pentru o parte din noi, o plăcută pierdere de vreme”. □•Scriind despre contemporani, Mircea Dinescu folosește un titlu sângeros: *Două brute și un autor de romane polițiste*, text în care „brutele” sunt Marin Preda și Mircea Dinescu. Autorului de romane polițiste nu i se dă numele, dar aflăm că «citise» *Cel mai iubit dintre pământeni* și avea de făcut un reproș: Matilda, una dintre eroinele cărții, avea mâinile prea mari”. □•Carolina Ilica îl are oaspete în rubrica ei, *Atelier*, pe Dinu Săraru. □ Octavian Buruiană îl interviewează pe Mircea Iorgulescu, autorul incitantei, pe atunci, *Spre alt Istrati*.

8 iulie

• [„România liberă” 12961] La rubrica *Semnificații* apare din ce în ce mai des semnătura lui Alex. Ștefănescu. Textul de față este un reportaj despre sticlarii din Bistrița: *Cristal de Bistrița*:

10 iulie

• [**„România liberă” 12963**] Sub genericul *Embleme ale devenirii noastre socialiste* și se numește *Bistrița – dimensiuni ale industrializării* apare cel de-al treilea articol semnat de Alex. Ștefănescu despre orașul din Transilvania.

• [**„România literară”, nr. 28**] Editorialul numărului de față se intitulează *Profil de epocă*. □•Despre *Idealul social-ideal estetic* scrie Aurel Mihale: „Idealul nostru socialist trebuie să *preexiste în gândirea artistică* a autorului sub forma idelului său estetic și, mai mult, acesta nici nu poate exista în afara «formeii» sale, ci doar concretizat, întrupat, transfigurat în reprezentăriși imagini artistice. Lumina trebuie «»absorbită organic de către aceste celule vitale ale gândirii artistice, asemenea încă miraculosului proces de fotosinteză al plantelor, de făurire a mirificii clorofile ca principal element specific vital al acestora”. □•Pagini de exegeză critică semnează Dan C. Mihăilescu (*Geografia iluziei*, la poeziile Danielei Crăsnaru: „Inconfortabilă pentru iubitorii de formule critice, pregnantă poate, dar monovalente, poezia Danielei Crăsnaru cultivă capcanele receptării. Sub o afirmație tranșantă de tipul «trupul – singura mea erezie», se ascunde o autentică tensiune morală, tot așa cum, pe portativul interogațiilor grave este așezat bemolul ironiei, al autopersiflării – marcă, uneori, aceasta, a unui narcisism bine educat”. □•Nicolae Steinhardt (*Din Țara Maramureșului*, scriind despre lirica lui Petre Got observă că aceasta „se dezvăluie întrutotul credincios psihiei aceleia totodată naivă, aspră, emoționantă, supusă tradiției și înfrățită naturii”. Afirmația este valabilă pentru toate volumele cuprinse în acest profil liric. □•Eugen Simion care, la *Fragmente critice*, scrie despre Eugen Uricaru și romanul acestuia, *Stăpânirea de sine* (C.R., 1986): „Fără pregnanță, ca roman politic, corect, dar neconcludent ca roman istoric, *Stăpânirea de sine* este un excelent roman de drgaoste în care proza de analiză se unește cu proza simbolică”. □•Șerban Cioculescu se referă, în *Breviar*, la *Conferințe călinesciene*, despre care a scris în numărul precedent Nicolae Manolescu. □•Redacția pune la dispoziția publicului cititor reacția Mitzei Arghezi față de recenzarea volumului *Argheziana* de către Nicolae Manolescu, în „România literară” nr. 11). □•Pe pagina următoare, același Nicolae Manolescu prezintă *Spre alt Istrati* (Minerva 1986) monografia lui Mircea Iorgulescu. Criticul își intitulează cronica *Grâul și neghina*, insinuând că exegetul face o operațiune asemănătoare despărțind elementele biografice ale vieții lui Panait Istrati în două componente: „Nu se poate un autor mai potrivit pentru această necesară operție decât Mircea Iorgulescu”. □•Ardeleanul de serviciu al serialului consacrat generației 70 a lui Laurențiu Ulici, este Eugen Evu. □•Sub titlul *Întoarcerea acasă*, Emil Manu recenzează *Cutremurul* (C.R., 1986) din ciclul *Zăpezile de peste veac*, al lui Paul Anghel, semnalând că „avem de-a face cu un mozaic de evenimente (mai importante sau mai puțin importante) din care se deagă o atmosferă”. □•Teodor Vârgolici prezintă cartea lui Ștefan Lemny, *Originea și cristalizarea ideii de patrie în cultura româ-*

nă (Minerva, 1986). În opinia istoricului literar, cartea despre care scrie este „un studiu bine documentat și sistematizat, se citește cu un deosebit interes, reprezentând o reală contribuție la cunoașterea aprofundată a originii și cristalizării ideii de paterne la români”. □•Scriind despre *Poezia tânără*, Marin Mincu îl are în vedere pe Ion Bogdan Lefter, „un poet interesant tocmai prin gelul în care știe să provoace la rece actul textualizării. [...] Un asemenea tip de poezie trebuie să-și reîmprospăteze sevele, altfel uscăciunea îi e dăunătoare” □•Natalia Stancu analizează „actul de conștiință” din dramaturgia lui D.R. Popescu. □•Cea de a treia parte a eseului semnat de Constantin Noica sub genericul *Modelul cultural european*, se intitulează *Tabloul schematic al culturilor*: Comentariile lui Z. Ornea pe marginea ediției de scrieri G. I. Ionescu Gion, conturează personalitatea acestuia în titlul *Un om de literă*. □•Poeme de Arthur Rimbaud (în tălmăcirea lui Aurel Rău) și peregrinările lui Valentin Silvestru prin Londra (*Londra fără ceață*) dau coloratura internațională a numărului.

• [„Tribuna”, nr. 28] Nicolae Prelipceanu este prezent, pe prima pagină, cu poezia *În mijlocul verii*. □•Cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la apariția *Marei* în volum, Ion Vlad comentează modernitatea romanului scris de Slavici: „Au trecut opt decenii de la apariția romanului în volum («Luceafărul», 1906) și impresia de modernitate este consolidată de lecturile care produc conexiuni la nivelul romanului românesc interbelic și la acela al romanului de azi. Sigur e acum cp între romanul lui Nicolae Filimon (1863) și primele trei volume din ciclul Comăneștenilor, *Mara* are o situație aparte. Cred că alături de *Arhangheli* (1914), romanul lui Ioan Slavici explică și justifică experiențele prozei analitice interbelice, ale romanului lui Liviu Rebreanu și inaugurează structural proza modernă la noi. Slavici izbuteste să realizeze dimensiunea tragicului, proiecția unor evenimente, destine și mecanisme cu consecințe ineluctabile pentru raporturile umane și pentru conflictele cărții. În spațiul literaturii transilvănene, avem să-l înțelegem mai bine pe un continuator al lui Slavici precum Pavel Dan”. ■•*O demonstrație amânată*, se numește eseul lui Tudor Vlad, care pornește de la colocviile de proză organizate de revista „Vatra” pe tema raportului între realitate, autor și opera acestuia. □•Monografia lui Al. Balaci, *Pirandello* (Univers, 1986) intră în atenția cronicii literare semnate de Marian Papahagi, care amintește că a trecut o jumătate de secol de la dispariția dramaturgului: „În anul 1986 (la 10 decembrie) se împlinesc cinci decenii de la moartea lui Pirandello. Mai este timp pentru apariția unor cercetări românești dedicate scriitorului: ar fi necesar, de pildă, un studiu consacrat pătrunderii la noi a ideilor sale, precum și spectacolelor pirandelliene românești. [...] Studiul lui Alexandru Balaci este, deocamdată, singura apariție editorială din acest an Pirandello și devine, alături de mai vechea monografie a Ilenei Berlogea și de cea a lui Arcangelo Leone de Castris, tradusă în românește de Ștefan Crudu în 1976, una din sursele de informare ale cititorului român în privința

unuia dintre cei mai importanți scriitori moderni”. □•Cornel Ungureanu semnează textul *Jurnal cu Petre Sălcudeanu*, numit în mod fals „interviu”, deoarece reproduce impresii ale unor dialoguri pe care cei foi le-au avut cu prilejul unor călătorii comune. □•Continuă a doua parte din *Tratatul despre ascensiune* al lui Victor Atanasiu, consacrat prozelor lui Nicolae Breban. □•Printre cărțile recenzate în acest număr se află și aceea a teatrologului Marian Popescu, *Chei pentru labirint*, despre care scrie elogios Maria Vodă Căpușan: „Iată deci o carte de valoare, bine scrisă și necesară în critica românească despre teatrul contemporan: nu ne îndoim că îi vor urma altele, impunând atenției acest fenomen de cultură al continuității umane”. □•Viorel Sălăgean, circulă *Prin Mongolia „fără prejudecăți”*, în timp ce Ion Aurel își prezintă cea de a doua parte a călătoriei prin China, sub titlul *Spiritualitate și creație*.

11 iulie

• [„Contemporanul”, nr. 28] Împlinirea a șase secole de la *Încoronarea lui Mircea cel Mare*, devine tema centrală a numărului de față. □•Adrian Păunescu este prezent cu trei poeme: *Oameni și albine*, *Cântăm omul simplu* și *Ochi nemuritori*, poeme care anunță (în subsol) iminenta apariție a cărții de poezii, *Manifest pentru mileniu trei*, vol. II, al poetului. □•Sub titlul *Drama istorică românească* și sub aparența câtorva aprecieri pozitive, Ion Dodu Bălan face, o aspră și tendențioasă critică (partinică) volumului *O antologie a dramei istorice românești*, întocmit de Ion Zamfirescu: „[...] Iată, odată cu reorganizarea sistemului editorial, din 1969, s-au pus și bazele procesului de editare rațională, în funcție de necesitățile spirituale obiective ale societății, inițiindu-se serii de lucrări cu caracter enciclopedic, de referință și de informare, precum și antologii din literatura națională, pe teme, specii și genuri literare, sau pe perioade istorice determinate, de o deosebită utilitate, în stare uneori să suplinească absența unor cursuri universitare, istorii literare sau tratate academice. [...] Iată, recent, seria acestor salutare preocupări de mare prestigiu în cultura românească s-a completat cu *O antologie a dramei istorice românești* – perioada contemporană – de Ion Zamfirescu, un foarte cunoscut teatrolog și profesor universitar, auto al unor lucrări de filosofia culturii. [...] E vorba de o lucrare extrem de voluminoasă, de peste 900 de pagini. [...] Salutând li apreciind o asemenea muncă folositoare și plină de competență, se impune, totuși, o firească întrebare și, ca să folosim o expresie foarte frecventă în stilul lui Ion Zamfirescu. «Întrebarea nu e deloc ușoară»: de ce lipsesc din această antologie, în care puteau fi selectate numai scenele, episoadele fragmentele cele mai reprezentative, de ce lipsesc, deci, piese și *istorice, și contemporane și valoroase* precum: *Haiducii* de Victor Eftimiu, *Bălcescu* de Camil Petrescu, *Anton Pann* de Lucian Blaga, *Nu pot să dorm*, [...] de Ion Brad și încă altele? La aceasta se adaugă frecvența excesivă la capitolele *Fragmente critice* a unor nume și opinii lipsite de seriozitatea judecății profunde de valoare. Ce altceva

s-ar putea spune despre un om care declară negru pe alb că nu cunoaște în întregime opera unui dramaturg și totuși își dă dezinvolt cu părerea despre totalitatea ei. Iată o probă concretă: «Fără a-mi fi cunoscută în întregime, dramaturgia lui Paul Everac – se mărturisește într-un fragment critic de la pagina 353 a antologiei –, îmi pare totuși integral născută dintr-o luptă cu demonul cel mai greu de învins în literatura noastră dramatică: demonul numit clișeu». Deci omul nu cunoaște în întregime, dar își dă totuși cu părerea despre fenomen în toată integralitatea lui. Tristă atitudine intelectuală care, orice ar fi, nu poate fi antologată. [...] Alegerea unor citate critice lipsite de acuitate critică, de forme percutant, dezamăgesc acum când se încearcă să ni se ofere esențe. Firește, frazele înscrinate stau alături de observațiile pertinente, strălucit formulate de pana unor oameni de cultură, scriitori și critici ca: Vladimir Streinu, Ion Biberi, Eugen Barbu, Constantin Ciopraga, Ștefan Pascu, Edgar Papu, D.R. Popescu, Dumitru Micu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Radu Popescu, Nicolae Barbu, N. Carandino, Al. Balaci, Florian Potra, Paul Georgescu, Virgil Brădățeanu, Margareta Bărbuță, Ecaterina Oproiu, Al. Paleologu, Radu Enescu, Eugen Simion, Valeriu Râpeanu din ale căror exegeze și judecăți de valoare cititorul rămâne, cel mai adesea, de la unii mai mult, de la alții mai puțin, cu ceva limpede și exact. Astfel, antologia de față poate fi considerată ca o primă treaptă spre o istorie a dramaturgiei românești contemporane cu tematică istorică, realizată dintr-un vast orizont intelectual de un excelent cunoscător al dramaturgiei universale și naționale, car este profesorul universitar și teatrologul Ion Zamfirescu. În ciuda obiecțiilor pe care le-am făcut și care privesc factori diverși, nu în primul rând autorul, lucrarea *O antologie a dramaturgiei românești* din perioada contemporană este o lucrare folositoare școlii și teatrelor, capabilă să ofere o imagine îndeajuns de cuprinzătoare despre un important sector al literaturii române de astăzi“.

• [„Cronica”, nr. 28] *Mircea cel Bătrân – 600* (text de Vasile Neamțu) și *Ontologie și hermeneutică la Mircea Eliade* (Tudor Ghideanu), sunt articolele paginii prime: „Mircea Eliade a surprins ca puțini alții tensiunea care menține omul contemporan între natură și istorie, între necesitate și libertate, între perspectivă și regenerare colectivă, între destin și timp, între religie și știință. Cu o rară capacitate a slujirii goetheană, îmbinând erudiția și discursivitatea teoretică, experiența simbolică și discursivitatea toeretică, experiența simbolică și formele non-discursive, el întrunește superbe atribuții ale unei ființe a totalității, universalității și exemplarității. Savant de mondială notorietate, scriitor și filosof, Mircea Eliade a deschis nu doar geana unei incerte interogații asupra ființei, căci creația sa asumă plenar omul ca ființă totală și istoria ca destin. [...] Există, într-adevăr, un acord, o consonanță de spirit și de suflet, cu o ființă care s-a revelat și în Eminescu, Brâncuși, Blaga, Enescu și toți cei care înseamnă «omul veșnic tânăr» al culturii românești. Există la Eliade o astfel de creație care este o *transparență*, o singură iubire“. ■•Inițiativa unei discuții

despre monografiile scriitorilor contemporani, care renăscuse în numărul precedent, este amânată, locul lăsat liber fiind ocupat de grupajul de recenzii și articole critice intitulate generic *Cartea de publicistică*. □•Scriind despre Octavian Paler, *Muzeu în labirint*, Al. Călinescu își numește cronica *Artiștii văzuți de ei înșiși*: „Mă întrebam, citind *Un muzeu în labirint*, ce relații s-ar putea stabili între autoportretul în pictură și scrierile literare cu caracter autobiografic (jurnale, memorii etc.). Mai evidente sunt, firește, deosebiri. [...] Autoportretele pictorilor «fixează» un moment și nu dau sentimentul duratei decât (și doar atunci când operația e posibilă) prin alăturare. Le privim – sper să nu mă înșel – mai întâi ca opere de artă și după aceea ca «mărturii». Subiectivitatea primează, cu atât mai mult cu cât artistul ține să se înfățișeze «tel qu'en lui-même»... În definitiv, ne-am putea imagina că fiecare dintre pictorii de care se ocupă Octavian Paler ar fi fost îndreptățit să declare: nu știu să pictez onest decât la persoana întâi... E doar unul din subiectele de meditație pe care le ridică această carte pasionantă și profundă, în care își dau întâlnire, conturând un revelator autoportret, romancierul și eseistul“. □•Ion Holban pune accentul pe clipa *Când ficțiunea devine realitate*, altfel zis, face o relatare atentă a călătoriei lui Romulus Rusan, însoțitor al Anei Blandiana la decernarea premiului Herder, transformat împreună cu poeta într-un turneu prin Europa: „O carte agreabilă și instructivă este *O călătorie spre Marea interioară* (C.R., 1986) a lui Romulus Rusan, un prozator căruia îi convine cel mai mult haina călătorului, pixul și jurnalul, mișcarea și continua revelație a unor spații geografice, culturale, istorice, «epopeea pietonală» și aceea automobilistică pe marile șosele și drumeagurile planetei. *O călătorie spre Marea interioară* este un memorial de călătorie plin de surprize care provin din privirea fără complexe, realistă, uneori aproape gazetărească, asupra unor «mituri culturale» și istorice (muzee celebre, societatea de consum, Viena, Salzburg, coasta dalmată, Sтамbul, fosta Asia Mică. Romulus Rusan este departe de «complexul Conachi» și de alte complexe, contemporane, vizibile în cărțile unor călători de azi care se entuziasmează (extaziază) pentru că așa e de «bon ton» și pentru că se contează pe comoditatea unui cititor prea puțin călător și prea puțin, altfel, dispus la verificarea celor citite“. □•Textul lui Constantin Coroiu se numește *Semnături în contemporaneitate* și se referă la recuperarea pe „hârtie” a unor interviuri, altfel consumate în eter, operațiune editoarială făcută Constantin Vișan: „[...] Așa cum se impunea, Constantin Vișan a operat o selecție. Nu pot ști cât de severă și nici după ce criterii, deși le intuiesc, dar sunt dispus să acord întregul credit unui autor care are la activ nu doar o invidiabilă experiență de ziarist, radio și tv dar și o remarcabilă și îndelungată experiență de reporter și comentator în presa scrisă, ambele relevând și bazându-se, între altele, pe însușirile de intelectual, de fin observator și analist al vieții social-culturale în general, al celei literar-artistice în special, ca și pe talentul său epic. O suită de reportaje, eseuri și profiluri în *aqua forte*, formând substanța unui volum apărut cu ani în

urmă punea și ea în valoare acest talent. [...] Care sunt «personajele» ce au evoluat pe «scena sonoră» (expresia aparține lui Georges Codebert, cunoscut realizator de emisiuni culturale la Radio France, aflat și el printre interlocutorii lui C. Vișan) și se rostesc acum, a doua oară, într-o carte? Lume, așa zicând, foarte bună, personalități ce ilustrează adesea cu strășnicire diverse domenii de activitate și creație – de la Marin Preda și Nichita Stănescu, mari scriitori ai veacului 20, de la academicienii Remus Răduleț și Ștefan Pascu la constructorul de locomotive Gheorghe Buruc, Erou al muncii socialiste. [...] Sigur, fără a face niciun fel de discriminări, m-au interesat mai ales prezențele scriitoricești; adică, pe lângă cele trei amintite –, în ordinea din volum – Edgar Papu, Mihai Ungheanu, Maria Banuș, Franz Storch, Geo Bogza, Paul Anghel, Sütö Andras, Octavian Paler, Paul Everac, Virgil Teodorescu, Aurel Rău, Fănuș Neagu, Marin Sorescu, Vasile Rebreanu și Miron Scorobete, Létay Lajos, Ion Biberi, Dan Hăulică, N. Steinhardt, Eugen Uricaru, Ov. S. Crohmălniceanu, Eugen Simion, Mihai Giugariu, Nicolae Breban, Vasile Andru. Scriitorii dețin așadar ponderea“. □•Valentin Ciucă scrie despre *Călători și exploratori români*, a publicistului cultural Valentin Borda. □•De 14 iulie, ziua națională a Franței, P. Constantin selectează o serie de panseuri sub titlul *Franței despre ei înșiși*:

• [„**Flacăra**”, nr. 28] *Flacăra pentru minte inimă și literatură* se deschide cu poema lui Dim. Rachici, *Glas de pace din Carpați*: „În Anul Păcii, pace adorată,/ Luptăm în veci de veci să ne trăiești./ Ești soarele ce-n suflet ni se arată –/ Voință-n plaiurile românești!“ □•Pentru a doua oară, Varujan Vosganian este publicat cu versuri în *Atelierul literar* ținut de Geo Dumitrescu.

• [„**Orizont**”, nr. 28] Corneliu Anca îi dedică conducătorului partidului poemul *Un om ca o legendă*: „Istoria întregă i se zbatea sub tâmpile/ Și dacica voință se revărsa prin El, / Precum dori poporul avea să se întâmpile,/ De la Congresul Nouă – e Țării portdrapel“. □•La cronică literară, Mircea Mihăieș inițiază o discuție despre *Nouă poeme nouă* (C.R., 1986) al lui Mircea Ivănescu: „Poemele lui Mircea Ivănescu se înlănțuie într-o, de-acum previzibilă mișcare *corsi e ricorsi*. [...] Ultimul exemplu îl formează dubletul *Poeme nouă* (1983) și *Alte poeme nouă* (1986). Încă un pas – un pas adăugit – dintr-un ironic menuet editorial. De fapt, noua carte nu schimbă niciun accent din portretul și nici din imaginea poeziei lui Mircea Ivănescu. Aceleași obsesii și cam aceleași rezolvări tehnice. Aceleași rezolvări artistice. [...] Dar previzibilă e doar forma. Și nici aceea pe de-a-ntregul; mai vechiul sonetist M. Ivănescu s-a travestit într-un excelent autor de... proze poetice. Structurile de adâncime ale acestei lumi rămân intacte, neatinse de niciun frison al *déjà-vu*-lui. [...] Mai vechiul criteriu dramatic, cel aflat întotdeauna la subsolul poeziei lui Mircea Ivănescu, se îmbogățește, acum cu ceea ce aduce cu sine happeningul sufocat de reminiscențe culturale. Indicațiile de regie abundă, iar memoria culturală provoacă habitudini bizare: rescrieri de secvențe, acumulări de limbaje, de stiluri (îndeosebi împrumutate literaturii confesive: al jurnalelor, al memoriilor,

al amintirilor). Căzute în trapa propriului histrionism, personajele mimează o lume ciudată. O lume suprasaturată de livresc. Un livresc pătruns în existența ternă, de fapt, în inexistența personajelor, simple fanteze ale unui univers teatral, în care convenția și naturațea s-au contopit definitiv. *Alte poeme nou* reprezintă, așadar, o etapă de consolidare a poeziciei lui Mircea Ivănescu. O etapă, mai bine zis, a căutării unei poezici. Poezie despre poezie, creația lui Mircea Ivănescu este și una din cele mai tulburătoare experiențe ale disoluției personajului-autor, devorat de memoria (livescă sau nu) a unei nostalgice comedii a limbajului“.

□•Vasile Popovici are în vedere „retipărirea, într-un singur volum, a primelor trei romane (*Fecioare despletite*, *Concert din muzică de Bach*, *Drumul ascuns*) din ciclul Halippa, opera fundamentală a Hortensiei Papadat-Bengescu. Dacă am fi avut, lângă acesta, încă un volum de aceeași mărime cuprinzând și masivul *Rădăcini*, darul ar fi fost complet”. Nemulțumirile criticului nu se opresc aici, unele dintre ele vizând-o pe îngrijitoarea ediției, Doina Modola: „Atitudinea critică a Doinei Modola – autoarea prefeței – față de *Rădăcini* nu surprinde. Am mai întâlnit-o și la numeroși alții. Rezervele față de opera mării scriitoare, chiar față de partea ei «obiectivă» (net superioară celei «subiective»), au devenit o obișnuință. Nu ne plac ba stilul, ba franțuzismele, ba minuțiozitatea analitică, ba lungimea etc. [...] Sunt semne că «formula» romanului ei, a celui «obiectiv», nu a fost încă dibuită. ...Sau poate a fost dibuită doar parțial. O demonstrează, printre altele, și postfața Doinei Modola. Există acolo o contradicție secretă, pe care am întâlnit-o nu o dată în bibliografia critică a romancierii. [...] Problema trebuie pusă invers: *totul* devine semnificativ plecând de la nivelul psihologiei adâncurilor, socialul trecând în plan secund, ceea ce nu e pură chestiune de nuanță (în paranteză fie spus: nu «universaliiile umane» le caută scriitoarea, căci personajele ei sunt cazuri distincte și unice; nu Jung ne poate ajuta să le înțelegem, ci Freud). Critica interbelică și modernă a observat adesea când un dat, când altul ținând de psihologia abisală, dar nu a spus niciodată răspicat (nu a făcut-o nici Ovid S. Crohmălniceanu, care are un studiu în acest sens) că întreaga lume românească a acestui ciclu este esențialmente construită pe baze psihanalitice și că romanul Hortensiei Papadat-Bengescu, mai radical decât cel al lui Rebreanu, se poate numi, se cere numit: *roman al inconștientului*. Nu e locul unei demonstrații aici, dar cred că lectura operei merită să fie încercată și din acest unghi“.

□•Lucian Alexiu îi face un ultim portret, postum, lui Romulus Guga, exprimându-și speranța că ineditele ce urmează a fi publicate „i-ar putea, odată în plus, releva” valoarea.

□•O coloană mai jos, Eugen Dorcescu scrie despre *Poezia lui Slavomir Cvozdencovici*, pornind de la recent apăruta *Dezlegarea senină a pietrei* (C.R., 1985), în traducerea lui Eugen Dorcescu: ■•Ancheta „Orizont” cu tema *Condiția moral-politică a tânărului scriitor* (II) găzduiește intervențiile lui Titis Suci, Antoaneta C. Iordache și Mircea Pora. ■•Pe ultima pagină Ștefan Aug. Doinaș traduce din Joseph von Eichendorff, Ștefan Ge-

orge, Herman Hesse și Oskar Loerke, poeți germani aparținând unor generații și vremuri diferite.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 28] Corina Soroceanu semnează poemul *Iulie sărbătorească*: „Când în Iulie Congresul alegea cu demnitate/ Și-n consens cu toată Țara un Erou contemporan/ Se năștea în România zbor înalt de libertate,/ Să ne ridicăm prin fapte, cu Partidul, an de an“. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, secțiunea *Poeți în derivă* Eugen Barbu îl caracterizează, prin rigoare, pe Corneliu Ostahie: „Corneliu Ostahie a început-o bine, publicând în 1980, la Editura Eminescu volumul de versuri *Recif*. El era foarte departe de poezia derizoriului, a insignifiantului, a efemerului, a penibilului, a parabolei etc. Făcea mai degrabă parte, după cum vom vedea, din familia lui Dan Botta, Ion Barbu, Cezar Baltag, Mircea Ivănescu, Viorel Dinescu, cu un plus de căldură a versului. O puritate adolescentină sporea în bine poezia sa, care nu semăna deloc cu versul infatuat al altora, cu lustrul cărtărescian al firmelor și mărcilor de whisky, cu acea impostură organizată de către un grup literar care, după umila mea părere, nu a dat niciun poet important“. *Judecata...* conține un *post scriptum* de realizare a „cărturarilor” de la postul de radio *Europa liberă*, scris în manieră proprie: P.S. «Cărturarii» de la Europa Liberă ne obligă să întocmim o antologie a ineptiilor pe care le debitează pe unde scurte. Să începem deci cu Monica Lovinescu, care a făcut din expresia «mutatis mutandis» «mutatis mutatis». Aceeași folosește termenul «revuistic» în sensul de material din revistă literară. Alde Virgilică Ierunca pronunță «quo vadis»: eve cvadis. În sfârșit, Gelu Ionescu, și el un mare cărturar, ne anunța, acum câteva zile, un nou autor român: Ștefan Cantacuzino, autor al *Bibliei de la București*, 1688. Bănuim că răposatului Șerban Cantacuzino i se va trimite, măcar, o colivă, ceva./ Lista continuă. Aveți răbdare!”. □•Corneliu Vadim Tudor contabilizează, pe o pagină și jumătate *Datoria criticii*: „Într-unul dintre numeroasele sale texte programatice consacrate culturii, președintele Nicolae Ceaușescu aprecia astfel locul și rolul criticii literare: «Doresc să subliniez și cu acest prilej răspunderea mare ce revine în stimularea și orientarea creației noastre literare criticii și teoriei estetice, bazate pe concepția filozofică a materialismului dialectic și istoric. Cultivând consecvent spiritul obiectiv, științific în judecarea valorilor literare, manifestând exigență principială față de lipsurile și fenomenele negative în sfera creației, critica trebuie să încurajeze cu pasiune orientările pozitive, valorile autentice, să constituie un sprijin real în dezvoltarea literaturii noastre noi, revoluționare». Și în alt loc: «Critica literar-artistică trebuie să fie critică comunistă, gazetele și revistele literare trebuie să fie în întregime comuniste. Nu trebuie să admitem niciun fel de critică ce încearcă să promoveze concepții estetice retrograde». Este vorba, așadar, despre responsabilitate și profesionalism, despre slujirea exemplară a filonului profund național al spiritualității noastre, despre integritate și obiectivitate, despre spiritul revoluționar în acțiune. În mare parte, criticii noștri transpun în viață aceste deziderate, pe deplin conștienți că ele sunt adevăruri fundamentale, menite să

contribuie la evoluția normală a literaturii române, la promovarea valorilor autentice și luminarea maselor de cititori. [...] O cu totul altă imagine a criticii ne oferă o recentă publicație editată de revista «Viața Românească»: numărul 3-4 pe anul 1981 al «Caietelor Critice» – ediție consacrată chiar criticii literare. De la bun început, cititorul nu pricepe prin ce minune a apărut în primăvara lui 1986 o publicație care trebuia să apară cu doi ani în urmă, adică în primăvara anului 1984. Aici se ascunde o strategie isteată nevoie mare, întrucât acest aparent anacronism îl absolvă pe editori și autori de obligațiile comentării «la zi». În treacă fie spus, în aceeași situație s-a instalat, cu de la sine putere, și revista «Secolul 20» care evită cu bună știință angajarea într-o suită de probleme fundamentale ale actualității, crezând că ante-datarea cu câțiva ani o scuză de orice fel de datorie cronologică. Revenind la «Caietele Critice» în discuție, vom vedea că înșiși colaboratorii lor trădează acest deliberat anacronism. Astfel, Mircea Mihăieș afirmă: «Nici n-avem o istorie de la origini până în prezent (acest prezent, 1986) și ne gândim iar la parcelări, la răsaduri și loturi» (pag. 107). Iar Radu Călin Cristea îi confirmă: «iau exemplele cele mai proaspete, articolul meu fiind redactat în iunie 1985» (pag. 130). Prin urmare, de ce o fi ținând Ioanichie Olteanu, redactorul-șef al «Vieții Românești», să dezinformeze cititorii cu înscrierea de două ori, atât pe copertă cât și pe pagina de gardă, a anului 1984 (lunile martie-aprilie) când în fond numărul se referă, printre altele, la realități ulterioare, din 1985 și chiar din 1986? Mister! Cea mai mare parte a acestei publicații este constituită din răspunsurile la o anchetă intitulată: *Momentul actual al criticii literare* (sublinierea noastră) și, cum am văzut că actualitatea nu e unul dintre punctele forte ale acestui caiet, să trecem la întrebările adresate participanților. Ele sunt următoarele: 1) Ce caracterizează după opinia Dvs. momentul actual al criticii românești? 2) Care sunt responsabilitățile criticii față de literatură? Dar ale literaturii față de critică? 3) Se spune că istoria literară trebuie să devină o istorie a formelor literare. Mai este posibilă (și necesară) o istorie a valorilor literare? S-a devalorizat oare actul valorizării estetice?“. Rezumând, putem spune că, în cea mai mare parte a sa, această nouă emanație a revistei (odinioară glorioasă) «Viața românească» este la polul opus față de imperatiile criticii noastre comuniste, reprezentând o nouă dovadă de anxionism la remorca modei, a intoleranței, a culturii”.

12 iulie

• **[„România liberă” 12965]** O nouă rubrică *Epoca Nicolae Ceaușescu, ani de mărețe înfăptuiri*, generată tot de împlinirea a 65 de ani de la fondarea P.C. R., găzduiește frecvent și scriitor. Ion Crânguleanu este prezent cu textul *Vaste orizonturi ale umanismului revoluționar*.

• **[„Luceafărul”, nr. 28]** Sub semnul Congresului al IX-lea, Mihai Stoian se plasează între *Realitate și experiență*: „A devenit un truism să spui că orice scriere este o luare de poziție o expresie implicită și explicită a unui punct de vedere, o adeziune (sau dimpotrivă, contrariul ei), o angajare temeinică față de

tine însuși și față de ceilalți. [...] În climatul instaurat de la Congresul al IX-lea al partidului încoace, opțiunile noastre au dobândit un suport de o aleasă vioare, o tridimensionalitate normală – trecut-prezent-viitor; paginile scrise și tipărite depășesc astfel, inevitabil, momentul în sine (moment *în sine* nici nu există, orice at uman poartă un triplu semn temporal). Recâștigându-i istoria, fructificând-o, extrăgându-i învățămintele și preamărindu-i jertfele, am obținut și o viziune mai completă, derivată, amplă, deci istorică, asupra prezentului și viitorului. Relieful dobândit de evenimente își găsește corespondențe inspirate în scrieri. Giganticele șantiere naționale, localitățile îmbogățite, locurile bățăliilor de odinioară – toate au fost bătute cu pasul și captate cu sufletul, pentru a deveni literă scrisă, literă tipărită, ancoră pentru memoria afectivă a contemporanilor și urmașilor. Opțiunea certă poate fi exprimată în formula: *Creație egal angajare*”. □•Despre mesianismul poemelor lui Ioan Alexandru scrie Adrian Dinu Rachieru: „Cum însuși lămurește, Ioan Alexandru ajunge la un ritual: morala supremă ar fi *frângerea de sine*. Profeticul Alexandru vorbește despre o lume redusă la esență, cunoscând religia suferinței. Ceremonialul rostirii se încarcă de blândețe și – inevitabil – monoton. *Conversiunea* poetului e în legătură cu devenirea sa spirituală, cutreierând spații largi de cultură și galopând prin istorie. Tot un îndemn blagian stă la izvoarele acestui impuls studios, strunind un spirit ce luptă cu cuvântul. Ioan Alexandru face din iubire osia lumii. Cel ce se trage dintr-un neam de cântăreți, convins că nicio blândețe nu este-n zadar, înveșnicește sărbătoarea”. ■Intrată în *Fondul principal al culturii române, Contribuția lui C. Stere* face obiectul mai multor analize istorico-literare. □•Vasile Netea (*Episoade transilvane*): „Prin ideologia «Vieții românești», prin doctrina literară susținută, prin descrierea Transilvaniei în anii din preajma primului război mondial, prin intervenția sa în lupta politică de la Arad, prin ideile sale democratice, C. Stere a fost una din cele mai robuste personalități ale timpului”; Paraschiv: „Stere se considera un bun cunoscător al marxismului și chiar era. Cu toate acestea, în romanul autobiografic orgoliului alter-egoului lui Stere atinge proporții delirante atunci când e vorba de dispute teoretice, în Siberia exilului și aiurea, cu care ocazii Vania Răutu (alias S.) pune în încurcătură siluetele de fum ale social-democraților intransigenți, în care ghicim – deși tipuri sintetice, quasi-fictive – pe așii Marii Revoluții și ai Internaționalei a III-a”; □•Macovicic: „Desigur, o asemenea părere nu este încă, total greșită: micile eseuri, articole și cronicile semnate de C. Stere în «Evenimentul literar» sau în «Viața românească» – și chiar selecția operată de volumul *În literatură* (1921) – nu pun la lucru, ci mai degrabă ascund o vocație de critic literar. [...] Teoreticianul Stere se confundă cu omul de acțiune, chiar și în partea de iluzie care nu-i lipsește. Opțiunile sale intelectuale sunt vertebre ideologice și prinse în gesturi schimbătoare d lume și oameni. În toate, C. Stere se manifestă ca *om viu, nu livresc*, cu o franchețe, deseori violentă, ce va dezamăgi, de pildă, pe căutătorii de cotloane sufletești în paginile memoriilor. Sta-

tornic în idealuri, nu are astâmpărul necesar pentru reflecția minuțios construită teoretic”; Suci: „La cincizeci de ani de la moarte, Constantin Stere continuă să fie încă o figură controversată de istoria politică și literară. Omul a traversat un destin de excepție – să pomenim aici doar surghiunul lui siberian în fostul imperiu țarist – iar această biografie singulară, și nu prea totuși pentru intelectualii români, i-a răsfrânt o pecete, încă nedescifrată cu tot calmul, așezată asupra activității sale de profesor, ideolog, om politic și scriitor. Acuze asupra unor intelectuali români în anumite împrejurări istorice au căzut nu o singură dată, numai că viziunea istorică le-a înlăturat printr-o colaborare lucidă a documentelor. Slavici și Rebreanu au fost mulți ani, și ei victimele unei pripiri de analiză; lucrurile, cu timpul și cu măsura adecvată, s-au lămurit cu aerul trecut prin foc. Constantin Stere care a stat de vorbă cu Lenin, a fost un apărător al drepturilor naționale. A fost, ca prefect de Iași, în primăvara groaznică din 1907 omul care a potolit săvârșirea vărsării de sânge. A fost ideologul democratice reviste *Viața românească*, care, la acel ceas istoric, se voia și a fost exponenta celei mai preponderente clase sociale din România – țărăimea; a optat apoi, în timpului primului război mondial într-un fel care i-a adus blamul public exploatat de adversarii democrației. În tinerețile lui s-a dus în Ardeal să-i vafă satul lui Octavian Goga și să *pertracteze* între *activiști* și *pasiviști* și a făcut-o cu succes. Bolnav, paralizat spre sfârșitul vieții, a dictat din fotoliu mai multor copiiști – între care și bunului nostru profesor de lingvistică Jack Byck – romanul *În preajma revoluției*. Romanul, în întregul lui, este inegal, dar este tulburător prin plasma pe care o lasă să se înfierbânte până la cea mai de sus temperatură. Prin acest roman, Constantin Stere a fost comparat cu scriitorii ruși, Gogol, Tolstoi și Dostoievski sau cu Balzac, dar în sine romanul său fluviu primul de această anvergură în literatura românească, are accente cu totul specifice, care, de altfel, s-au dovedit roditoare în cărțile unor scriitori contemporani. Constantin Stere este o emanație spirituală, aidoma lui Bălcescu sau Avram Iancu. Prima ediție din scrierile lui Constantin Stere, ediție de întâmpinare, este doar un început, însă datoria noastră este de a înfățișa acestei personalități statuia care i se cuvine, luminile și umbrele ei – așa după cum a fost – după spusa unuia din martirii noștri, moldovean și el, Nicolae Iorga”. □•Vasile Macoviciuc (*Arta în cetate*). □•Florin Paraschiv (*Un democrat învins*). □•Gheorghe Suci (*Indescifrabila pecete*). ■•Cronici literare semnate de Mihai Ungheanu, Artur Silvestri. □•Despre versurile lui Dragoș Vrânceanu scrie Artur Silvestri: „S-ar putea extrage de aici urme din Montale, din Quasimodo, din italieni în fine. Accente sunt, căci vin pe canalul instrucției și din acea insolatie foarte picturală liricii, câștigată și ea culturalicește. Însă Dragoș Vrânceanu e un vitalist refugiat în caligrafii și, ca și Adrian Maniu, un pictor fugăr în poezie, care valahizează peisajele școlii venetiene târzii, până la proporții mitologice și numenale”. □•Cartea universitarului Al. Hanță (*Idei și forme literare până la Maioreșcu*, (Minerva, 1985) îl preocupă pe Mihai Ungheanu:

„Salutară rămâne tentativa autorului de a croi o lucrare de sinteză pe un teren unde au apărut numeroase titluri parțiale remarcabile, dar nici o întreprindere istriografică de avengurgură. Importanța *Ideilor și formelor literare până la Titu Maiorescu* vine din faptul că ea scoate la lumină «materia cenușie» a literaturii române, miezul viu și dinamic al ideilor circulante, «creierul» ei mai mult sau mai puțin vizibil și că se restituie astfel scriitorului român condiția sa de ființă autocefală, capabilă să mizeze pe condiția sa și a scrisului său, să asigure vitalitatea creației literare”. □Pe aceeași pagină, o recenzie de Adrian Dafir la volumul de versuri *Calul de lângă nouri* (Facla): „În totul cartea lui Ion Florin Panduru este una de nesperată virtuozitate, bine controlată de autor, o virtuozitate având o extensiune fină spre sentimental și direcție formală”. □•Gh. Buluță preintă cartea lui Raoul Șorban, cu un titlu provocator, *O viață de artist între München și Maramureș, Meridiane*, 1986: „Personalitatea lui Smon Höllosy-Corbul ridică numeroase probleme de interpretare, începând chiar cu istoricul numelui său, cu genealogia familiei sale, cu explicarea împrejurărilor în care numele Corbul a adoptat varianta maghiară Höllosy (Höllo – corb). Raoul Șorban are o largă perspectivă asupra istoriei culturii transilvane, ceea ce îi permite analiza fenomenelor istorice, sociale, artistice, a ambianței în care s-a format, s-a impus și a evoluat Simion Corbul”. □•La *Note/Atitudini*, interviul acordat de Mircea Iorgulescu suplimentului literar al „Scânteii tineretului” este comentat polemic, deoarece contribuțiile lui Al. Oprea (la începuturile „Lucefărului” redactor-șef adjunct), sunt nu ignorate, ci anulate: „Un interviu despre Panait Istrati și singurii lui mandatarți posibili în literatura actuală dă, cu fervoare de neofit, Mircea Iorgulescu într-unul din ultimele numere ale «Suplimentului literar al Scânteii tineretului». Există deci un Istrati neadevărat, operă a celorlalți, cărora Iorgulescu-Talex îi vor opune un Istrati veritabil. Până aici e foarte bine. Ce nu e bine e tipul de polemică care-și inventează adversarii pentru ca războinicul să strălucească în fața cititorilor. Interviul este o colecție de anatimizări cețoase și de insinuațiuni. Acești adversari, niciodată numiți, sunt: cei care se ocupau de Istrati, mistificatori *de tot felul de pretutindeni* cei ce vedeau, ori avea interes să vadă în zugravul de la Brăila numai *un scriitor prin accident*”. [...] De pildă, elucidarea în spiritul adevărului a acuzațiilor aduse lui Panait Istrati, zice M. I. patetic, a trebuit să aștepte intervenția acestuia din 1977. În realitate complexul caz literar și politic Panait Istrati a fost abordat și soluționat favorabil lui Panait Istrati într-o monografie Panait Istrati de Al. Oprea din 1964. Aici se infirmă teza unor publicații franceze că Panait Istrati ar fi fost un agent al guvernului burghez sau al Siguranței române stabilindu-se Adevărul despre ancheta Lupeni '29. Obiectul nevralgicului litigiu Istrati, cartea despre U.R.S.S. a scriitorului, a fost frontal analizată de Al. Oprea încă din 1964 (Panait Istrati și U.R.S.S.), monografia circumscriind pentru prima dată în România, articulat și coerent, în pofida *vicisitudinilor*, problemele vieții și operei marelui brăilean. [...] Adevăru-

rile operei și personalității lui Panait Istrati nu sunt proprietatea particulară a nimănui și tocmai pentru a deveni un bun public și a izbuti să-și tipărească Al. Talex edițiile și M. I. rezultatele extraordinarelor descoperiri recente, au acționat atât Al. Oprea, cât și Eugen Barbu, alcătuind o ediție Panait Istrati. În toate există și o fatalitate! Așteptăm și cartea lui M. Iorgulescu despre Panait Istrati”. □•O notă este consacrată „colaboratorului nostru, poetul Corneliu Vadim Tudor: „Colaboratorul nostru Corneliu Vadim Tudor a publicat, așa cum ne-am obișnuit, un frumos grupaj de poeme ale revistei Săptămâna. Numai că se iscă o nedumerire prin precizarea din supratitlu: Poeme inedite... Adică ce să credem? Celelalte de până acum erau... editate? Și-a încheiat autorul cumva, cândva, opera și cineva grijuliu i-a umblat prin arhivă și le-a mai descoperit și pe acestea din urmă? Sau, doamne ferește!...”. □•Al Zub evocă figura lui Aron Pumnul pe care îl numește *Un apostol al regenerării*: „Aron Pumnul e cel care a redactat împreună cu Avram Iancu și Al. Papiu-Ilarian, proclamația prin care s-a convocat Adunarea preliminară de la Blaj, cea care a pregătiri marea Adunare de la Câmpia Libertății. Membru în Comitetul Permanent de la Sibiu, el a fost urmărit, persecutat, condamnat la moarte și constrâns să caute refugiu în capitala munteană, unde a participat la revoluție, fiind chiar unul dintre comisarul poporului, apoi la Cernăuți, ca oaspete al familiei Hurmuzachi unde a contribuit la tipărirea gazetei «Bucovina». Curând, i s-a încredințat întâia catedră de limba română de la gimnaziul local, cadră cu care s-a identificat până la stingerea sa din viață, 1866, devotându-se școlii și culturii naționale, publicând scrieri didactice și veghind la îndrumarea multor tineri, între care cel ce avea să fie Lucefărul, măhnitul lucefăr al literaturii noastre: Mihai Eminescu. Lui îi datorăm o gramatică a limbii române (1864) și acea antologie de texte în care generații de-a rândul au aflat o bună sursă de educație patriotică, acel *Lepturariu românesc* (6 volume, 1862-1865) în care eruditul compulsa texte din toți scriitorii noștri, punându-ne la îndemâna tuturor. Adept al purismului ortografic, el a militat pentru eliminarea din limbă a oricăror influențe străine, ajungând la soluții inaplicabile. Lingvistul e desigur depășit astăzi. Ceea ce rămâne de la cărturar e însă spiritul său patriotic, exemplul său de dăruire necondiționată, *arderea-de-tot* în numele ideii naționale”. ■•Apare un nou număr din suplimentul literar „Dunărea”, realizat cu concursul Comitetului județean de cultură și educație socialistă al județului Brăila. □•Atrag atenția *Versuri inedite* de Perpessicius, (fără comentarii istorico-literare sau precizarea celui care le comunică). □•I. C. Chițimia îl evocă pe marele eminescolog în articolul *Cu mâna stângă sau Perpessicius cel nobil*. □•Informațiile despre *Concursul Mihai Dragomir – Odă pământului meu* sunt însoțite de un mare număr dintre versurile premiate, ca și de imagini de la întâlnirile „cu oamenii muncii”, prilejuite de acest eveniment. □•La *Mapamond*, pagina este împărțită între poeții francezi Alain Bosquet, Robert Sabatier, Pierre Oster Soussouev, tălmăciți de Radu Cârnelci □•Prozatorul chinez Li Jiayu este considerat *Un prieten al României*.

□•Ultima pagină din suplimentul literar „Dunărea” este consacrată lui memoriei lui Perpessicius și ai are drept semnatori pe Alexandrina Paulopol, Timotei Petride, Constantin Gherghinoiu și Corneliu Ifrim. □•Despre prozatorii brăileni N. Grigore Mărășanu consemnează Dinu Pătulea și Valentin Popa. □•Primul scrie la *Capriciu pentru cele patru vânturi*: □•Valentin Popa arată scăderile lui Ioan Stoenescu, la debutul acestuia cu volumul *Povestiri din Deltă*, C.R., 1980: ■•La rubrica se de sport, Fănuș Neagu anunță: „Țără, Goanță și cu Gheară/ Cel mai bun atac din țară”, precizând: „comunicată de romancierul Constantin Țoiu, fost inter dreapta la Gazul Ialomița Urziceni”.

● [„SLAST”, nr. 28] Suplimentul anunță că s-au împlinit 21 de ani de la Congresul al IX – lea al Partidului Comunist Român. Tot pe prima pagină, și Aureliu Goci scriu despre romanul lui Dinu Săraru (*Dragostea și revoluția*, vol. II, *Cei care plătesc cu viața*) ca despre o resurrecție a politicianului în artă. [Tudor Cristea]: „Nu întâmplător romanul (primul volum, vreau să zic, pe care volumul al II-lea, *Cei care plătesc cu viața*, recent apărut, îl continuă strict) se deschide cu un tablou încărcat de o poezie grea de istorie. Alexandra Terenția Rudeanu, cercetător la Institutul de istorie a partidului, descendentă a unei vechi familii din care au ieșit chiar domni, Rudenii din cartea de istorie, și Anghel Tocsobie, înalt demnitar din Capitală, crescut într-un orfelinat, deci un personaj fără niciun trecut, contemplă într-o zi de toamnă friguroasă, cețoasă, cimitirul domnesc de lângă mănăstirea Plumbuita. [...] În roman este prezentă și tânăra generație, aflată într-o altă relație cu timpul sau măcar prevestind o altă relație. Ea este vag idealizată, tinerii par fără excepție animați de elanuri, iritați de inerții, energici, iubitori de adevăr. Ei sunt de fapt, niște discipoli ai lui Tudor Cernat care nu vor mai face probabil greșelile lui. Romanul lui Dinu Săraru își datorează reușita în egală măsură problematicii sale actuale și capacității de a crea oameni vii. În plus, are farmecul clarității sale”. [Aureliu Goci]: „În total, romanul – și mai accentuat decât în primul volum – are structura celulară a unui fagure în care biografiile aparent disparate se întrepătrund și comunică ideatic prin consecuțiile morale; în primul volum eroii *fac revoluția*, în al doilea *conștientizează istoria*, continuând să facă o altă revoluție; apele se despart, acțiunile se sedimentează, oameni plasmatici capătă o identitate; trecutul – destul de apropiat de altfel – se clarifică. *Perioada acțiunii* urmează firesc epoca reflexiei și așa se și face că, acum, se discută mai mult despre revoluție, decât se acționează (Dar de problema Revoluției se preocupă toată lumea: Stăncuța Ogrezeanu, soția unui revoluționar pașoptist trăiește până aproape de revoluția noastră, moșiereasa Bonifacia citește Istoria Revoluției franceze, ca nepotul său Mihnea să participe la revoluția comunistă)”. □•Octav Buruiană îi ia un interviu lui Laurențiu Ulici, numit, cam ciudat, *Autoportret*: „– *Ce părere aveți despre critica actuală?* – Părerea mea este că avem mulți critici foarte buni, iar pentru doi dintre ei nutresc o curiozitate admirativă datorită faptului că fac altceva decât ceea ce se face în mod curent.

Unul este Lucian Raicu, ale cărui cărți de critică sunt într-un fel veritabile romane, concurează deci literatura însăși, iar celălalt este Adrian Marino a cărui critică a ideilor literare reprezintă un pas realmente nou în evoluția criticii literare. Aș vrea să subliniez că Adrian Marino reprezintă un caz în critica românească în sensul că, foarte puțin comentat la noi, el este în afara hotarelor țării cel mai cunoscut dintre colegii de breaslă, și nu știu dacă la noi e puțin discutat din cauză că nu se ocupă de actualitatea literară imediată prin cronici curente sau din cauză că domeniul de preferință al domniei sale – critica ideilor literare – e încă pentru foarte mulți dintre noi un domeniu greu accesibil. Din generația cea mai nouă de critici, în mod deosebit mă impresionează, prin finețea și acuitatea observațiilor despre fenomenul poetic, Alexandru Cisteleanu”. □•Scriind despre volumul lui Mircea Ivănescu (*Alte poeme nouă*, C. R., 1986), Constantin Sorescu își numește cronica *Poezia ca povestire a aducerii aminte*: „Dar ce înseamnă a povesti? La Mircea Ivănescu înseamnă a-ți aminti. Poezia lui e, ca a niciunuia din marii noștri poeți, *rememorare pură*. Dintre marile jocuri ale poeticului, el a ales *jocul acesta de-a amintirea de-a acum*. Totul e aducere aminte, nu mai puțin a prezentului și viitorului decât a trecutului. Amintirea învie o clipă consumată, dar stimulată de identitatea eu cu clipa de față”. □Despre cartea lui Anghel Mora, *Geometria iluziei*, C. R., 1986) scrie T. T. Coșovei. □•Începând cu numărul de față, reapare Nicolae Diaconu cu partea a III-a din „avatarurile debuturilor colective”. □•Un nou episod despre ciclul *Zăpezile de-acum un veac*, al lui Adrian Pop. □•*Manolescu și-a lui Arcă*, în viziunea lui Mircea Dinescu, cel care face recensământul contemporanilor. □•Marius Petrescu, Eduard Huidan și Constantin Hrehor asigură partea de creație artistică a numărului. □•Marius Petrescu îngropat până la brâu în poezie patriotică, este prezentat de Constantin Sorescu în termenii aceștia: „Ca și alți poeți tineri, Marius Petrescu redescoperă, când se apropie de poezia patriotică, un suflu vechi, de o nobilă sacralitate. Poemele lui au un sunet curat, de clopoței de argint pe care-i leagă zefirul într-o vecernie”. □•Iulian Costandache îl introduce în *Galeria eroilor exemplari* pe Dumitru Tronaru, din romanul *Incognito*, al lui Eugen Barbu: „Reușita eroului lui Eugen Barbu constă în naturalețe. Mai puțin teoretician, Dumitru Tronaru este un om de acțiune. Deși participă la cele mai periculoase operațiuni, el n-are spirit de aventurier. Riscul și-l asumă silit de împrejurări, fără a face cascadorie gratuită. Firescu se manifestă în toate gesturile și vorbele sale. Chiar adeziunea lui la partid, după o oarecare meditație, este normală. Numai înțelegând, eroul se devotază unei cauze. Lupta sa nu este oarbă, ci în spiritul unor idei concrete”.

15 iulie

• [„**Tribuna României**”, nr. 320 (14)] George Muntean prezintă monografic *Balada Miorița în viziunea cercetătorilor români și străini*, text împărțit în secvențele: *O baladă în 1000 de variante*, *Intrarea în mit* și *Cât de veche*

este „Miorița”?: „Socotită de Ramiro Ortiz «expresia cea mai delicată și autentică a sufletului poporului românesc», «fără egal în literatura altor popoare», iar de către Leo Spitzer «un poem total al duișiei universale și este tot mai această universalitate care o face una din marile creații ale literaturii mondiale» – ea atestă o marcă veche a motivelor, a magmei formative, plecând probabil din vremuirea întâielor urziri artistice ale colindului, cântecului și baladei. Faptul s-ar explica și prin structura noastră de popor sedentar din străvechimi, în comuniune mereu nedesfăcută cu natura, pe care, prin forța împrejurărilor, migrații n-o pot realiza. Dimensionarea cosmică a mediului de viață, osmoza cu elementele firii și semnificarea lor cu date sociale, ori a acestora prin aspecte ale naturii presupune statornicie sub același cer, în aceleași forme de relief, observație acută ajunsă uneori la fraternizare”. □ Liviu Papadima prezintă *Vârstele zilele, anii*, ultima carte de versuri a lui Grigore Hagiu: „Sfârșitul tragic al poetului în iarna anului trecut, a încheiat brusc un destin de creație. Cu volumul *Vârstele zilele, anii*, publicat postum, cercul se închide în așteptarea unei viitoare ediții antologice”. □ Același autor scrie și la Mircea Ivănescu, *Alte poeme nouă*: „Mircea Ivănescu e un rafinat și un virtuoz cunoscător al literaturii: cea virtuozitate a cunoașterii pe care o da munca migăloasă și dilematică de traducere a unor creații grele și supergrele: Scott Fitzgerald, Faulkner, *Ulysses* al lui James Joyce. Privită din acest unghi, lirica lui pare o lepădare de sine. Prozaică, monotonă, ea înnădește un prelung jurnal de bord al existenței. Fiecare poem stă drept o întâmplare a acestei desfășurări și se parcurge asemenea unei narațiuni”.

17 iulie

• [„**România literară**”, nr. 29] Paginile de mijloc se intitulează *Marea citorie* și poartă semnătura lui Ilie Purcaru. Rememorând efectele Congresului al IX-lea al P.C.R., A. I. Zăinescu îl citează pe Nicolae Ceaușescu, arătând că „va rămâne înscris în istorie cu litere de aur”. □ Având drept supratitlul citate din opera politică a lui Nicolae Ceaușescu, Grigore Smeu, Valeriu Râpeanu și Alex. Ștefănescu semnează mici eseuri de adeziune la politica culturală a partidului. □ Ion Ardeleanu „se implică” în eseu *Independența poporului român – obiectiv fundamental al politicii P.C.R.* □ Mircea Constantinescu i se alătură prin textul, *Valorile poeziei patriotice* din poezia lui Dumitran Frunză. □ Corespondența lui Cezar Petrescu, „nu întotdeauna la zi, niciodată cu intenții literare”, face obiectul breviarului lui Șerban Cioculescu. □ *La Actualitatea literară*, Nicolae Manolescu scrie despre Titu Maiorescu și *Permanența clasicilor: aforismele lui Maiorescu*, pornind de la recentul volum cu acest specific, scos la editura Albatros de Simion Ghiță, care le și comentează. □ Roxana Sorescu recenzează volumul de versuri al lui Anghel Dumbrăveanu, *Iarna imperială*. Titlul cronicii este *Întâmplări din Iluzoria*, iar exegeza se concentrează asupra intuițiilor poetului, al căror nucleu poetic memorabil se

transformă, prin acumulări de detalii, în nucele retoric. □ Cu titlul *Limba română ca spațiu al dăinuirii*, Florentin Popescu comentează antologia *Cu tot ce am aparțin acestui pământ* (Eminescu, 1986), apărută sub îngrijirea lui George Mirea: „Echilibrată și în genere bine concepută, această antologie conținând multe poeme frumoase reprezintă, între altele, o veritabilă mărturie lirică de idei”. De *Realitatea ficțiunii* din *Romanul uni mare caracter* (Militară, 1986), scos de Corneliu Leu, se ocupă Costin Tuchilă, care constată că masa epică este formată din documente miscelane: „Acest relativism, pornit de la faptul că nu știi foarte exact dacă litera colbuită a letopisețului premerege sau generează invenția epică sau dacă aceasta din urmă nu e decât ficțiune independentă ce se verifică documentar, are însă didacticismul lui sperior”. □ Nicolae Mareș și Irena Harasimowicz traduc din lirica poloneză.

● [„**Tribuna**”, nr. 29] Cu prilejul împlinirii a 21 de ani de la „istoricul Congres al P.C.R.” sunt publicate „în cascadă” scurte texte prelungite apoi sub genericul *Ideii magistrale ale Epocii Nicolae Ceaușescu*. Acestea sunt: *Un moment istoric, deschizător de epocă* (Andrei Sida), *Coordonate ale calității vieții* (Petru Prunea), *Strategia dinamismului* (Ovidiu Șincai). ■ Alte texte dedicate evenimentului politic poartă semnătura Mariei-Vodă Căpușan (*Cultura și vocația sintezei*). □ Cornel Udrea este autorul poeziei *Hărnicie* în care „ales” rimează cu „Congres”, iar „ogorul” cu „Conducătorul”. □ Vasile Sălăjan se ocupă de *Actualitate și roman*: „De aici, după părerea mea, nevoia de prezență a romanului care să dubleze, dacă nu chiar să o excludă pe cea de recuperare, justițiară. Actualitatea demersului scriitoricesc – așadar și al romanierului – se regăsește în inițiativa sa mereu revigorată de-a afirma adevărurile epocii, de-a fi credibil în ceea ce afirmă. În fond, în realitatea de-a avea o ideologie, de-a fi aceasta și cea adevărată”. □ Apariția unei pagini intitulate *Tribuna de Vâlcea*, evidențiază interesul major al „Tribunei” pentru cititorii săi din zona respectivă, la mijloc fiind vorba despre tentativa înființării unei publicații literare, mascate sub denumirea, devenită generică, de „supliment”. Fără a avea o numerotare independentă și nici o casetă redacțională, „Tribuna de Vâlcea” conține articole scrise integral de forțele literare vâlcene, prezente cu două grupaje consistente de versuri patriotice și nepatriotice, reportaje cu titluri explicite (*Iubire de Râmnic*, *Memorialul Bălcescu*, prezentarea cam pretențioasă *Scriitori Vâlceni* (în realitate note documentaristice) și chiar realizarea cronicii literare în legătură cu prozatorul, vâlcean de origine, Dinu Săraru, al cărui volum *Dragostea și revoluția* este comentat de Gheorghe Glodeanu: „Chiar dacă în ultimele sale două romane analiza câștigă din ce în ce mai mult teren – fenomen ce traduce o reală sete de îmbogățire a mijloacelor de expresie și de investigare a realității -, Dinu Săraru continuă să rămână un virtuoz al relatării faptului brut, fără prea multe ornamente stilistice. Creând în romanele sale un univers propriu, populat de niște personalități de excepție, Dinu Săraru reafirmă calitățile și valoarea unui prozator redutabil”. □ Intitu-

lându-și cronica *Iarna imperială a Poetului*, Ioana Bot se pronunță aproape oximoronic: „Creația lui Anghel Dumbrăveanu își dovedește însă, credem, valoarea tocmai datorită felului în care – modernă, actuală, *la modă* chiar, în unele momente ale sale – știe să rămână, cu orgoliul *imperial*, în teritoriile eterne ale Poeziei”. □ Mircea Popa se raliază directivelor de ideologie națională a momentului semnând *Mircea cel mare și poezia patriotică*: „Însăși țara locuită de români devine în acest caz *patria lui Mircea*, cum se întâmplă la Granda în poezia *Iluzia pierdută* din ciclul *Miosotul* sau la C.D. Aricescu în închinarea *Domnului Léon Plée*. De altfel mai toți scriitorii epocii, începând cu Ion Heliade Rădulescu, Bolintineanu, C.D. Aricescu, I.N. Șoimescu, Haralamb Granda, D.R. Popescu, I. Nenițescu și terminând cu Al. Davila în celebra trilogie *Mirciada*, s-au lăsat seduși de figura aureolată de glorie a eroului național și au cântat-o în versurile lor. În cunoscuta epopee *Traianiada* a lui Heliade, Mircea este invocat ca unul dintre marii voievozi pe care neamul Basarabilor l-a dat patriei. În *Daciada* lui I.N. Șoimescu, el capătă prerogativele vitejiei și bravurii naționale, fiind ales de boieri și popor ca mandatar al doleanțelor lor”. ■ În cadrul dezbaterilor „Tribunei” este reluată tema *Proza românească de azi*. Răspund □ Ion Vlad răspunde luând ca reper ultima carte a lui Cornel Ungureanu: „Cred că în cazul lui Sadoveanu, istoria literară ar fi datoare azi să se pronunțe fără echivocuri asupra unor texte mediocre apărute în circumstanțele unui moment atât de controversat. Semnalez lectura inteligentă și fină a prozelor lui V. Voiculescu, glosele încărcate de referințe necesare pentru noi lecturi la proza lui Camil Petrescu, Zaharia Stancu, Marin Preda, Dumitru Radu Popescu, Sorin Titel, George Bălăiță, Augustin Buzura, C. Țoiu, Petre Sălcudeanu etc. Firește, inegalitățile sunt adesea evidente, dar ele nu pot diminua calitatea interpretării, natura demersului și inteligența critică. Alte lecturi sunt, desigur, posibile sau ele s-au produs și se vor mai produce, cu infidelități, cu reveniri, cu descoperiri, cu satisfacții”. □ Adrian Marino, pune problema spinoasă a reaporturilor dintr-o astfel de scriere: „Dacă întreaga materie a unei literaturi urmează a fi tratată, să spunem, în 500 de pagini, din care 5-6 pagini (cel mult) sunt acordate unui clasic, unui scriitor actual, încă nerealizat integral, nesituat și nesituabil, nu i se poate consacra mai mult decât câteva rânduri, cel mult o jumătate de pagină. Această problemă a ierarhizării (și deci a spațiului ocupat într-o sinteză) este cea mai dificilă și mai supărătoare dintre toate. Scriitorii actuali ar dori să ocupe *ei* întreaga scenă”. □ Petru Poantă (*Preliminarii*) revine la Cornel Ungureanu și recenta sa *Proza românească de azi*: „Prin *Proza românească de azi* (primul volum, impresionant cel puțin cantitativ, peste 700 de pagini), Cornel Ungureanu confirmă propria vocație dar mai ales existența unui fabulos univers românesc (dar și al povestirii, nuvelei sau schiței) în literatura ultimelor patru decenii. Mai exact, îl descoperă pe măsură ce îl inventează. Evident, autorul are ambiția realizării unei ample sinteze și nu atât în interiorul prozei cât mai ales pornind de la ea; el

încearcă «un studiu al fenomenului românesc», «cercetarea se deschide către o istorie a vieții spirituale românești», cu precizarea «pe care o vor face desigur alții».

□ Alex. Ștefănescu folosește un titlu cu subînțeles, *Ce construia meșterul Manole nu se dăruia de la sine*, reproșându-i lui Mircea Iorgulescu, unul dintre contestatarii cărții semnate de Cornel Ungureanu, vina de a nu se fi solidarizat cu breasla: „Mircea Iorgulescu este un critic operativ și curajos, căruia îi plac afirmațiile tranșante. Dar trebuie să nu uite că există și alte feluri de a scrie critică. Pentru a nu mai vorbi despre faptul că i se pretinde o solidaritate de principiu cu orice întreprindere critică de anvergură, pentru că altfel nu face decât să încurajeze tradiționala tendință de la noi de a se ataca furibund lucrările de sinteză”.

□ De astă dată cu supratitlul *Reporter pe mapamond*, Vasile Sălăgean își continuă călătoria *Prin Mongolia, fără prejudecăți* (II) cu *Drumul spre „adevăratul Gobi”*.

18 iulie

• [**„Contemporanul”, nr. 29**] Se împlinesc, și nu trec neobservați, 21 de ani de la Congresul al IX-lea al P.C. R., congres care corespunde, în timp, cu momentul ascensiunii lui Nicolae Ceaușescu. Editorialul din „Contemporanul” se intitulează *Înscrierea în avangarda istoriei*: „Alegerea în fruntea partidului și a statului a tovarășului Nicolae Ceaușescu, personalitate excepțională, revoluționar încercat și patriot înflăcărat, avea să confere procesului de construire a noii orânduiri o dinamică de-a dreptul impresionantă. Secretarul general al partidului a spus deschis poporului său că fără o dezvoltare în ritmuri ridicate, fără concentrarea la maximum a tuturor resurselor naționale țara noastră nu ar putea depăși decalajul economic față de țările cele mai dezvoltate. Chiar și faptul acesta al raportării la nivelurile cele mai înalte ale dezvoltării înseamnă un act de pilduitor curaj și deplină responsabilitate și onestitate față de viitorul patriei. Prodigioasa activitate a secretarului general al partidului atât în plan teoretic cât și practic-politic s-a concretizat în inițierea unor măsuri a căror finalizare avea să dea un contur distinct, unic în istoria țării, și desemnat firesc prin cuvintele emblematice «EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU»”.

□ Prilejul este asezonat cu poeme patriotice semnate de Mihai Beniuc, Ion Brad, Nicolae Dragoș, Virgil Teodorescu, Victor Tulbure și Tiberiu Utan: Poemele sunt strânse sub genericul „*Se cheamă Ceaușescu drumul către viitor*”, iar din structura lor lexicală nu lipsesc vocabule precum „ctitor”, „cârmaci”, „partid”, „luptă”, „credință”, „comunism”, „țară”, „ceas de glorie”, „spade roșii”, „piscuri ninse veșnic de idei”.

□ Redacția reactivează un florilegiu de *Gânduri despre marea deschidere spre umanism adusă de Congresul al IX –lea al P.C.R.*, devenite texte de referință de-a lungul timpului în „Contemporanul”. Autorii complezenți ai respectivelor afirmații sunt acad. G. Oprescu, Petru Comarnescu, Stanciu Stoian, acad. Miron Nicolescu, acad. Al. Rosetti, acad. Caius Iacob, conf. univ. dr. Constantin Popovici, Edgar Pa-

pu, Franz Johannes Bulhardt, Ion Jalea, acad. Gheorghe Mihoc, acad. Emil Condurachi. □•Hotărârile triumfale ale Congresului al IX-lea al P.C.R. sunt evidențiate de Corneliu Leu într-un interviu luat acad. Radu Voinea, președintele Academiei R.S.R. ■•Maria Vodă-Căpușan anunță editarea unor vechi texte dramatice, din secolul al XIX românesc: „O apariție recentă – *Teatru românesc inedit din secolul al XIX-lea*, (Editura Minerva, București, 1986), ne stârnește atenția și interesul. Se spune adesea pe drept că publicarea textelor inedite – aici, al cincilea volum dintr-o serie – e «act de cultură». Rămâne însă deschisă întrebarea ce spune o asemenea carte cititorului sau spectatorului de azi, în ce sens se impune ea în universul său de lectură și reprezentare. Locul privilegiat îl ocupă aici comedia. Cu intuiția și siguranța judecății estetice, potențată de cunoaștere în profunzime a teatrului și literaturii din veacul al XIX-lea, profesorul Paul Cornea, alături de cercetătorii Andrei Nestorescu și Petre Costinescu, a impus o ierarhie a valorilor, prin selecția în volum, demnă de confirmare. Comediei îi aparțin piesele cele mai reprezentative care văd acum lumina tiparului, aparținând feluritelor specii de la cea de salon la pamfletul politic dialogat. Incitantă tocmai această din urmă ipoteză. [...] Ediția profită din plin de competența recunoscută, probitatea și ținuta de filolog în sensul elevat al cuvântului, a profesorului Paul Cornea și a colaboratorilor săi. Prefața semnată de cei dintâi caracterizează piesele prin formula «text-pretext». Termenul e fericit ales, cu diversele sale accepții. Finalitatea spectacolului e evidentă; desigur nu în simple scenarii, cum sunt cele ale *commediei dell'arte*. Cu ezitări în redactare, lacune, intercalări, textul oferit nu presupune totuși dezvoltare decât dincolo de cuvânt. Așa cum semnaleză prefața, el poartă pecetea unui dublu filtraj practicat de autorii-actori. [...] E fără îndoială important să pui în lumină acest context intertextual al secolului, fără de care aprecierea marilor valori rămâne precară. Publicarea pieselor obligă însă mult exegeza, și ecourile n-ar trebui să se lase așteptate, în receptarea și evaluarea operelor mai târziu. Un moment editorial de însemnătate deci, această apariție, oferind viziune cuprinzătoare asupra istoriei unui ritual comunitar cu ample repercusiuni în viața socială. Vorba lui Iorgu Caragiale: «*Măscăricii toți din țară/ Când odată ar pieri/ N-ar fi lumea de ocară /Și cei buni nu s-ar sminti.// Masca jos, obrazul gol,/ Cinstea dreaptă, nu ca rol, / Astfel poci a rădica/ Tot ce-i bun la treapta sa*».

□•La *Viața cârților*, Dan Simonescu prezintă *Prolegomene la o teorie a esteticii artei populare* (Minerva, 1986), amplă cercetare a lui Tancred Bănațeanu. □•Încetarea din viață a marelui actor George Calboreanu este evocată de Mircea Albulescu, la rândul lui actor, dar și poet, sub titlul *Numele acesta de cremene*: □•Pe ultima pagină, consacrată relațiilor externe, poezie poloneză în traducerea Virginiei Iuga.

• [„Cronica”, nr. 29] Număr consacrat victoriei de zi cu zi a socialismului în România, după cum arată titlurile primei pagini: *Epoca Ceaușescu – file de glorie în cartea istoriei* (editorial), *Unitatea și continuitatea procesului revolu-*

ționar în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu (Ionel Hagi). ■•Critici de artă și critic literari elogiază activitatea din doemniul lor de activitate depunând-o ofrandă ideologiei comuniste. □•Radu Negru (*Mărturiile unei epoci de afirmare umană*): „Departate de a fi o simplă copie pasivă a realității, a vieții unor personalități colective sau individuale, arta adevărată a lucrat întotdeauna în numele unor modele demne de a deveni realitate, atât prin consacrare ori mitologiei, cât și prin simpatie, prin contaminare, prin forța exemplului, la a căror afirmare de sens contemplatorii participă activ, se contaminează ideatic și gestic, fie formulând idealitatea și conformându-se ei. [...] Astfel arta pictorilor contemporani, de la noi, dezvoltă conștiința revoluționară în direcția elogiului și perfecționării ființei umane, de la portretele de muncitori și țărani, semnate de Corneliu Baba, în deceniul al șaselea, până la portretele șarjă din deceniile 8-9, semnate de Dan Hatmanu, ori la modelele ideale de tineri și tinere din compozițiile monumentale ale lui Sabin Bălașa. În toate aceste cazuri de excepție ale picturalului, realitatea spirituală domină asupra aparenței fizice, dându-i acesteia viață proprie, adică adâncime psihologică vibrantă. Fără adâncime critică și atașament afectiv, fără înțelegere umană, admirație și compasiune, deriziune și patos, în fine, fără infinitul de ipostaze ale sentimentelor care se îmbină cu simpatie sau cu atitudinea critică, exercițiul pictural al portretului ar ajunge o jalnică slugă sau concurent nefericit al fotografiei color. Portretele de eroi contemporani sunt, mai întâi de toate, caracterizări de moment, de atitudine, de stare, de acțiune ori de devenire, altfel nu ajung să fie artă. Mă gândesc deopotrivă la magnificiența pensulației lui Traian Brădean, la recursurile alerte ale compozițiilor lui Cornel Brudascu, privind *Tineri pe șatier*, ori la hieraticile portrete de păstori, pescari, înțelepți din universul imagistic creat de Dimitrie Gavrilean, cu meticulozitate de bijutier. [...] Portretele contemporanilor semnate cu fervoare și luciditate de Liviu Suhar, Corneliu Ionescu, Horia Bernea pot avea un acut simț decorativ, fără să fie vecine cu idilismul, fără să simtă tentația idealizării. De aceea se poate afirma că atât chipurile de țărânci stilizate de Georgeta Năpăruș, cât și cele surprinse într-un instantaneu de Paul Erdős, ieșind din schimbul al doilea de la minerit, luptătorii în ritmul grafiei lui Octav Grigorescu, ori în pictura simbolică a lui Mircea Ispir, care imaginează fizionomiile de tineri mereu scăldate în lumina din zorii de zi, toate sunt imagini reprezentative ale ființei colective a poporului nostru și mai ales rostirii semnificative ale atitudinii sale în istoria trăită, în plină desfășurare. [...] Toată această varietate de procedee plastice, de fapt de modalități stilistice, pun în evidență complexitatea problematicii umane în portretistica actuală, tonalitățile de la grav la jovial ale dialogului cu lumea. Proprietatea spirituală a unui univers atât de larg componistic și stilistic aparține atât pictorilor, cât mai ales bogăției sufletești a modelelor, caracterului ineputabil, imprevizibil, fără de sfârșit al posibilităților de expresie și interpretare pe care l oferă un chip uman, cu atât mai mult modul de viață al unei națiuni care aspi-

ră mereu la o treaptă de cultură mai înaltă. Congresul al IX-lea i-a deschis țării deosebit de fecunde orizonturi în planul dezvoltării spirituale. Realizările obținute în acest domeniu – inclusiv în planul artei plastice – se constituie drept emblematice mărturii ale unei epoci de o exemplară plenitudine a afirmării umane“. □•Virgil Cuțitaru (*Deschideri epopeice*): „Temele mari și, desigur, eterne unesc într-o perfectă rodnicie spiritul. Acest adevăr devine axiomatic pentru oricine citește literatura apărută la noi în ultimii 21 de ani, sau, mai exact, de la Congresul al IX-lea al P.C.R. și până în clipa de față. Cărțile acestei epoci subliniază încă o dată (întemeierile esențiale revocă orice demonstrație) faptul că Patria, Partidul Comunist Român, președintele României socialiste, Nicolae Ceaușescu, ființează adânc în sufletul scriitorilor și le înobilează creația. Niciodată până în anul 1965, când la conducerea partidului și statului nostru a venit tovarășul Nicolae Ceaușescu, poezia, proza, arta în general și cultura în integralitatea ei n-au cunoscut deschideri atât de largi și profund democratice, schimbări cu adevărat revoluționare – singurele capabile să le asigure o dezvoltare fără precedent în istoria țării noastre. Începând cu valorificarea (sunt tentat să scriu *re-valorificarea*) moștenirii literare și culturale în ansamblul și sfârșind cu stabilirea unor durabile punți de legătură între tot ce a fost progres științific și politologie democratică în trecutul poporului nostru și realizările inestimabile ale acestui *prezent* devenit deja istoric, poezia și proza noastră de azi, în totalitatea lor, reflectă înfățișarea viguroasă a perspectivelor de înalt umanism ale politicii dusă de Partidul Comunist Român, de conducătorul statului nostru – președintele Nicolae Ceaușescu. În acest sens, robustețea spirituală a unui popor se manifestă și în modul în care acesta știe să-și distingă *imaginea adevărată* din atâtea posibile câte i le poate oferi, la un moment dat, muzica, pictura, poezia și proza lui. Din ansamblul creațiilor ce ni s-au propus de-a lungul vremii noi am optat pentru expresia viguroasă a predicatului existenței – singurul capabil să convertească lumea fanteziei în lume a realității. Cine privește atent evoluția literaturii române desprinde cu ușurință concluzia că *valoarea și împlinirea* eposului nostru stau dincolo de cuvântul abscons. Mireasma pământului și aerul purificator al munților noștri au făcut ca marii scriitori români să rămână ei înșiși în urma unui oricât de spectaculos salt în imaginație. Muza lor a iubit munca, lupta eroică pentru demnitate, simplitatea iubirilor adevărate și gestul direct al mândriei de a fi“. ■Sunt comentate volume de versuri. □•Liviu Leonte scrie despre „cel mai împlinit și reprezentativ volum de versuri al lui George Popa“, *Orfeu și Euridice* (Junimea, 1986). □•Al. Călinescu realizează crochiuri de pe urma versurilor lui Octavian Voicu (*Cartea locului*, Junimea, 1986) și Constantin Popa (*Împăcarea cu Faust*, Junimea, 1986): „«Sunt cronicarul firului de iarbă», se definește Octavian Voicu, autorul plachetei *Cartea locului* (Editura «Junimea», 1986). Este, într-adevăr, un poet al universului mic, surprins în crochiuri rapide, în scurte poeme de o rece solemnitate. [...] Titlul de pe coperta cărții lui Constantin Popa

ne anunță *Împăcarea cu Faust* (Editura «Junimea», 1986); după atâtea despărțiri (de Goethe, de Noica etc.), iată, dar, o veste bună. Bună, totuși, numai pe jumătate, căci unul din ciclurile volumului se cheamă *Despărțirea de sine*. În fapt, motivele atât ale discordiei cât și ale reconcilierii dintre poetul ieșean și eroul lui Goethe rămân, după lectura cărții, obscure. Mai mult: titlurile riscă să ne inducă în eroare. Acolo unde ne-am aștepta (cu oarecare temere, să recunoaștem) la cine știe ce meditații filozofice, întâlnim texte de o perfectă transparență și în care se practică de regulă un joc agreabil cu cuvintele, joc ce pregătește «poanta» finală, în maniera pe care odinioară a consacrat-o (și care l-a consacrat pe) Sorescu”. □ • Sub titlul *Vocea poetului*, Zaharia Sângeorzan evocă amplitudinea lirică a lui Ion Țugariu, poet mort în cel de-al doilea război mondial, al cărui profil îl realizează analizând volumele de versuri *Trecere prin alba poartă* (1935), *Paradisul peregrinar* (1942), *Țara de foc* (1943), *Carnetele unui poet căzut în război* (1968) și *Sete de ceruri* (1985): „Poetul erou trăiește în poeme cu toată ființa. E atât de viu, de acasă de real, de recunoscut încât marea lui trecere din 1945, mitizează și astăzi un chip de adolescent, cu ochii îmbătați de azur, rămas de-a pururi poet, nu și bărbatul singuratic căzut în luptă... Iluminat de conștiința românească a unui timp eroic, de neocolite confruntări și cataclisme, pe care Ion Țugariu le-a trăit cu o deosebită intensitate în dorința lui de a fi în lume, de a participa cu toată ființa la destinul României. Este aproape peste tot în poezia celui care a scris *Paradisul peregrinar* un vitalism dezlănțuit, o enormă umilință întru recuperarea eului bântuit de neliniști existențiale, o sete de viață, dar mai ales de lumină. Există în poezia lui Ion Țugariu o adevărată metafizică a luminii. Nu este poem care să nu trăiască din miracolul luminii, să nu fie îmbrățișat de lumină“. □ • N. A. Ursu aduce la cunoștința celor interesați despre *Un fragment de logică* tradus de Ienăchiță Văcărescu: „Dovada hotărâtoare că fragmentul de logică de care ne ocupăm a fost tradus de Ienăchiță Văcărescu o constituie însă prezența în gramatica sa în acest text anonim a unor termeni identici. [...] Fără prea mari dificultăți, am stabilit că fragmentul de logică, aflat în ms.4768 este tradus după *Epitomos loghichi cat' Aristotélin* (Prescurtare de logică după Aristotel), opera învățatului grec Vichentios Damodos (1700-1752), apărută postum la Veneția, în anul 1759 (cartea se găsește atât la B.A.R., cât și la B.C.U. Iași)”. □ • Un interviu cu ziarista și traducătoarea Yang Xuey, realizat de Mihai Neacșu, se referă la *Literatura română în China*: „– *Seria acestor traduceri va continua, am înțeles, cu lucrările pe care le pregătiți în momentul de față*. – Vă spuneam mai înainte că am îndrăgit mult literatura română. Dialogul nostru s-a oprit mai mult asupra a ceea ce s-a tradus, în genera, din creația sadoveniană. Dar publicului chinez i-au fost oferite în tiraje de masă și alte lucrări literare românești, un număr apreciabil de cărți valoroase din tezaurul literaturii române: *Culegere de poezii* din creația marelui Mihai Eminescu, *Poezii* de George Coșbuc, *Momente și schițe* de I.L. Caragiale, *Ion și Răscoala* de Liviu

Rebreanu, *Enigma Otiliei* de G. Călinescu, «Ciulinii Bărașanului» de Panait Istrati. Amintesc apoi «Antologia literaturii române contemporane» sub titlul «Un leagăn de cer», de asemenea «Antologia dramaturgiei românești» ca să nu mai vorbim de schițele, povestirile, piesele de teatru publicate în diferite reviste literare centrale sau din provincii. – *În afara povestirilor sadoveniene, dume-neavoastră, personal, ce ați mai tradus.* – *Toate pânzele, sus!* de Radu Tudoran și «Apa» de Al. Ivăsiuc. Am însă proiecte frumoase și fac tot posibilul să ofer celor din țara mea ce e mai valoros, în literatura română. Vizitele pe care le fac în țara dv. Îmi înlesnesc contactul cu cultura română, cu creația literară contemporană românească, îi pot cunoaște pe autori, pe editori“.

• [„**Flacăra**”, nr. 29] Radu G. Țeposu scrie reportajul *De pe Someș*, încadrabil la *Cântarea României*: ■•Gheorghe Tomozei îi dedică poemul *Latina gintă* lui Vasile Alecsandri: □•Sub genericul *Istoria de ieri și de azi a patriei-generoasă sursă de inspirație pentru scriitorului român*, sunt publicate mai multe recenzii, prefăcute de textul: „Marile realizări ale prozei românești contemporane sunt în strânsă legătură cu scrutarea atentă a istoriei, atât ca privire către trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat, cât și ca formă de evaluare a istoriei imediate, altfel spus, a actualității. De altfel, acest interes pentru descifrarea mecanismelor sociale este o constantă a întregii noastre literaturi. O dovadă elocventă o constituie apariția aproape simultană a patru romane – două dintre ele constituind cicluri epice mai ample – care propun cititorilor tot atâtea ipostaze de conștiință politică și artistică, precum și formule stilistice diverse, semn al unei vârste mature a prozei românești contemporane“.

□•Despre romanul Danei Dumitriu, *Joc de oglinzi*, scrie, cu elogii Tania Radu: „*Prințul Ghica* nu e o biografie, nu e o ficțiune pe temă istorică, nu e o frescă social-politică. În locul unei substituiri de atribuții, de care romanul nostru istoric s-a făcut vinovat nu o dată, Dana Dumitru așează o inteligentă meditație asupra istoriei – privite printr-un moment crucial al său –, din perspectiva și cu mijloacele literaturii. Hrănit de achiziția științifică (remarcabilă, nu mai e cazul să insistăm), *Prințul Ghica* va continua să vorbească direct artei literare.“

□•Valentin F. Mihăescu analizează *Cutremurul*, cel mai recent volum din ciclul *Zăpezile de-acum un veac* al lui Paul Anghel: „Excepțional este și romanul politic, în care evoluează o mulțime de personaje atestate istoric. Deși spațiul invenției epice și construcției caracterologice este limitat de informația documentară, Paul Anghel reușește, păstrându-se în datele istorice, să investească personalitățile politice ale timpului cu autenticitate și verosimilitate românească. Nu ne sunt prezentate tablouri vivante, încremenite în nefiresc, ci scene cu oameni vii, animați de orgolii și pasiuni, rezonând uman la presiunea evenimentelor. Autorul-narator, care intervine adesea, pŃntru a face rezumate aloe situației politice interne și internaționale, buletin de știri pe scurt, cu funcție contrapunctică în compoziția romanului, nuanțează uneori și opiniile și atitudinile personajelor sale cu rol istoric“.

□•Ion Cristoiu comentează volumul

al doilea din *Dragostea și revoluția*, de Dinu Săraru: „Printr-un gest imposibil în afara climatului deschis în literatura noastră de Congresul al IX-lea al Partidului, el abordează cu îndrăzneală viața personală, intimitatea activistului de diferite trepte ale ierarhiei sociale pentru a descoperi procentul de viață plătită, mutațiile survenite în viața sufletească din perspectiva exigențelor dictate de condiția de om politic și, mai ales, dramatica bătălie dintre sentimente și normele dictate de situația de conducător. Abil, scriitorul alege, pentru demonstrația sa, din multitudinea sentimentelor, pe cele mai puternice în stare să creeze prin confruntare cu regulile impuse de luciditate, adevărate drame. [...] Din punctul de vedere al exigențelor dictate de situația sa de conducător al unui colectiv, el trebuia să-și reprime această pornire ținând de sfera vieții sentimentale chiar dacă aceasta ar fi însemnat din punct de vedere al vieții personale un adevărat coșmar. În acest sens, titlul romanului *Dragostea și revoluția* pune față în față două momente maxime ale celor două planuri în confruntare. Dragostea, unul dintre cele mai puternice sentimente, întâlnește Revoluția, unul dintre cele mai puternice aspecte ale politicului. Excelent romancier politic, Dinu Săraru e un excelent romancier“. □•Henri Zalis prezintă *Toamna fierbinte* de Ion Lăncrăjan: „Lăncrăjan. În *Toamnă fierbinte* (Ed. Militară, 1986) cunoscutul prozator menține tonul conversativ și voit prozaic la nivelul conduitei stilistice dar ambiționează mult când conferă un înțeles aparte, deopotrivă inițiativ și justițiar, mersului în și peste munți, către o ținută mai interesantă decât orice referință istorico-literară. Drumul, încărcat de grave întrebări morale, trebuie să dea un răspuns“.

• [„**Orizont**”, nr. 29] Număr consacrat majoritar Congresului al IX-lea și Epocii de aur. Alături de articole politice festiviste, semnate de universitari și notabilitățile politice locale, Anghel Dumbrăveanu este prezent cu poezia *În ora de aur*: □•Un alt grupaj de versuri se numește *Un imn fierbinte Patriei, Partidului* și conține semnăturile poeților locali, între care se află Al. Jebeleanu, Cedomir Milenovic, Franz Liebhardt (tradus de Ion Horea), Eugen Evu. Al doilea grupaj liric, intitulat *Poemele păcii*, conține contribuții pe tema păcii ale unor poeți mai puțin cunoscuți din Europa și America de Sud. □•Mircea Mihăieș comentează selecția lui Geo Șerban din G. Călinescu, *Aproape de Elada* (Colecția Capricorn, 1985): „Opera lui G. Călinescu, pentru că despre el este vorba, face încă un pas (un pas mic pentru propria-i creație, dar mare pentru nerăbdarea noastră) spre ediția integrală. [...] Până vom accede la această fericită condiție, să ne mulțumim cu ce avem. Și, deocamdată, avem încă o tranșă din ineditele călinesciene. Inedite pe care – ce-i drept – spiritele mai agere le-ar fi putut citi, de-a lungul vremii, restituite de același priceput editor, Geo Șerban, în câteva reviste («Manuscriptum», «Steaua», «Secolul 20»). Dacă problema ineditului acestor texte se poate discuta mult și bine (însăși coperta cărții atrage atenția printr-un vivace «triolet» tipografic asupra noutății absolute a conținutului ei), indiscutabilă este emoția reîntâlnirii cu *verva* – de-acum

clasicizată – a scriitorului. O lectură mai mult decât agreabilă. O lectură, pe alocuri, captivantă. [...] Desigur, se poate vorbi foarte mult despre aceste conferințe ale lui Călinescu. S-ar putea vorbi și despre fața cealaltă a bistrionului: chipul concentrat, abstras, însingurat, al cititorului împătimit“. □•Tudorel Urian găsește un corespondent conținutului romanului scos de Dumitru Popescu, *Vitralii incolore*, (Eminescu, 1985), *Literatura valorilor morale*: „*Vitralii incolore*, cel mai recent roman al lui Dumitru Popescu, a devenit, la fel ca și precedentele, inexistent în librării, la numai câteva ore de la apariție. Lectura acestui roman e, însă, mai dificilă: tehnica, de esență joyce-iană, contribuie la aceasta. [...] Chiar dacă modul de prezentare al fiecărui capitol diferă (unele sunt scrise sub forma confesiunii naratorului, altele ca dialog între două personaje, ambele fiind, rând pe rând, narator, ori sub forma discuției între alte personaje la care naratorul este martor), cele mai interesante sunt, fără îndoială, cele scrise à la Joyce, în care, după fiecare replică a personajului, este notat gândul intim al acestuia, adică cele în care apar în același timp la rampă și, «je» și, să-i spunem «l'autre». «Je» cedează în fața lui «l'autre», umanul în fața dogmelor. Visatul și atât de apropiatul paradis devine o nostalgie tot mai depărtată, un vitraliu din ce în ce mai decolorat“. □•La secțiunea *Restituri*, Valeriu Drumeș, anunță apariția celui de-al treilea volum de *Opere (Teatru)*, din dramaturgia lui Lucian Blaga, ieșit sub îngrijirea lui George Gană, la editura Minerva (1986): „Editorul menționează că prin expunerea variantelor a căutat să cuprindă «totalitatea formelor pe care le-a cunoscut textul» cu scopul de a lumina «procesul elaborării lui». În mod just, G. Gană consideră că fiecare manuscris sau formă tipărită reprezintă o variantă. Aspirația totalității îl conduce pe editor să descopere redactări fragmentare succesive pe filele versiunii inițiale, aceste redactări succesive constituind, în viziunea lui G. Gană, subvariante ale manuscrisului, care ne sunt prezentate și notate cu indici. În cadrul densului aparat critic ni se prezintă toate amănuntele privind fizionomia manuscriselor, numărul variantelor și siglele folosite. Nu poate stârni decât admirație și respect acest efort tenace de a confrunta mulțimea de manuscrise și ediții, pentru a reface, până în cele mai mici detalii, sinuozitățile actului creator“.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 29] *La Judecata de apoi a poezilor*, se continuă despre *Corneliu Ostahie*: „Din nefericire, Corneliu Ostahie, în volumul său *Experiențe pe sufletul viu*, se pare că a pierdut candoarea primelor versuri, acea curățenie funciară care, de obicei, nu dispăre, mânat probabil de tiranica modei din jur. Iată de ce mi-am permis să fac, în paralel, o confruntare între cele care scrisese *Reciful* și fostul debutant“. □•Din spirit de... echipă, N. Mihăescu i se alătură lui C.V. Tudor, care scrisese cu o săptămână înainte despre *Datoria criticii*. Textul său se intitulează, interrogativ, *Critici literari sau recenzenți?*: „Să amintim, acum, numele câtorva dintre aceia cărora li s-a adresat chestionarul cu pricina al «Caietelor», spre a se pronunța.

Iată-le, într-o ordine, firește, ne semnificativă: Radu Călin Cristea, Mircea Mi-hăeș, Mihai Dinu Gheorghiu, Mircea Iorgulescu, Cristian Moraru, Ov. S. Crohmălniceanu, Valeriu Cristea, Radu G. Țeposu, Livius Ciocârlie, Vasile Popovici, Mircea Martin, Vasile Podoabă, Monica Spiridon, Alexandru Mușina, I.B. Lefter, Dana Dumitriu, Solomon Marcus, Octavian Paler, Al. Paleologu, Valentina Marin-Curticeanu, Cornel Moraru, Marin Mincu. Este vreunul, dintre aceștia, *critic literar*, în accepția deplină, corectă, a definiției pe care am citat-o din DEX? [...] Ne întrebăm: cui folosește, atunci, o atât de gravă confuzie între noțiuni, între activități, sub raportul importanței lor, deosebite – cum este aceea săvârșită de editorii «Caietelor critice»? Nu este nimeni – cum ar putea fi? – împotriva unui cât mai mare număr de critici literari – de *autentici* critici literari – numai să-i avem. Ca atare, le așteptăm, cu cel mai viu interes și cu multă nerăbdare, acele opere de adâncă analiză și de comprehensivă sinteză privind fenomenul literar-artistic românesc, fie clasic, fie contemporan, opere care, singure, conferă titlul de *critic literar* autorului lor“. □ Geo Ciolcan scrie articolul *Congresul al IX-lea și literatura*, tot un fel de replică (indirectă) la ceea ce „Săptămâna” afirma în două numere la rând despre „Caiete critice”: „În ce privește noua literatură socialistă, care prinsese să crească – altoi viguros pe trunchiul noii societăți românești – cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, prin viziunea, de o inestimabilă valoare programatică și estetică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, avea să cunoască un suflu nou, revoluționar, primind largi deschideri umaniste spre viața cea adevărată a creatorilor de bunuri materiale. Era timpul când aripa dogmatismului își întindea umbra asupra unui spațiu vital al literaturii noastre, uzurpând posibilitatea de manifestare a adevăratului spirit revoluționar în gândire și în cultură. De la noi și de aiurea se nășteau idei anacronice care încercau să ofere statut de valoare artistică doar operelor ce se subordonau anumitor precepte ideologice, etichetate imuabile și infailibile. Pledând pentru angajarea fermă, revoluționară a noii noastre literaturi la reflectarea artistică și cât mai realistă a schimbărilor grandioase ce aveau loc în sânul societății socialiste românești, în Raportul la Congresul IX, tovarășul Nicolae Ceaușescu afirma un adevărat crez pentru viitorul literaturii noastre. [...] Urmând aceste îndemnuri și transformându-le în opțiuni structurale ale creației lor, scriitorii români contemporani au îndeplinit cu cinste marele comandament social pus în fața lor de însăși artizanul noii Epoci ce se năște cu peste două decenii în urmă, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Realizând cu consecvență triada: patriotism – militantism – umanism, cei care iau condeiul în mână, pentru a transfigura realitatea în fraze sau versuri, menite celor ce le inspiră – făuritorilor de valori materiale și spirituale – se înscriu cu operele lor în spiritul revoluționar înnoitor, care a generat, de după *Congresul IX*, transformarea radicală a structurii și suprastructurii societății românești. [...] Pentru prezent și pentru viitor, cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român va rămâne în-

scris cu litere de aur în Panteonul neamului nostru, iar în literatura timpului, ca o declarație-metaforă a Partidului celor mulți“. □•Secțiunea *Revista revistelor* se concentrează pe dreptul la replică semnat de Mitzura Arghezi, ca reacție la articolul lui Nicolae Manolescu, *Argheziana*, apărut în nr. 11 din România literară”.

19 iulie

• [„**România liberă**” 12971] Împlinirea a 21 de ani de la „istoricul” Congres al IX-lea se face remarcată prin poezia *Sub semnul comunistului destin* de Ion Segărceanu. Violeta Zamfirescu vede în partid *Strălucitorul Far*. Viorel Cozma este prezent cu poezia *Douăzeci și una de cununi*.

• [„**Scânteia tineretului**” nr. 11549] Redacția anunță că se vor împlini 21 de ani de la *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român*. Prima pagină este completată cu *Izvor al tinereții noastre*, poem semnat de Viorel Cozma: „Și țara este azi cutezătoare/ precum e cel aflat în fruntea ei”).

• [„**Luceafărul**”, nr. 29] *Cultura epocii noastre* este trecută de către Dan Zamfirescu *Sub semnul Congresului al IX-lea*: „A privi dincolo de inerentele greutatea, a face abstracție de vuietul și noroiul șantierului în lucru, și a avea măcar o clipă tăria de a te ridica până la contemplarea zidirii terminate uneori, da, cu sacrificii, de acest etern Meșter Manole – Creatorul Român! Când vom reuși pe deplin în această ascensiune, vom putea să cuprindem cu ochii imaginea *uneia dintre cele mai vitale, mai ferme în idealurile ei și mai abile în atingerea unor ținte înalte și nobile, dintre toate culturile actuale ale lumii*. Este distanța parcursă, în 21 de ani, de la condiția pe care o știm prea bine, noi generația celor ce au papagalicit pe băncile liceului tezele cutărui și cutărui dascăl universal *de la centru*, la condiția unei culturi despre care cu drept cuvânt s-a putut spune că participă, prin unii dintre reprezentanții ei cei mai iluștri la *renovarea lumii*. Această distanță se măsoară de la un hotar: *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român*. Această epocă de cultură, ca și alte epoci din trecutul nostru, poartă numele *ctitorului ei: este Epoca Nicolae Ceaușescu*”. [...] Douăzeci și unu de ani sunt suficienți pentru ca Timpul să dobândească *Profil de Epocă* (după o celebră și mult folosită formulă a lui Blaga) mai ales la un popor căruia istoria i-a impus știința de a lucra printre vremuri și furtunii, folosind la maximum rarele răgazuri de soare și liniște, mai puține decât un secol dacă le adunăm din cuprinsul a două milenii! Înaintașilor noștri nu le-a trebuit mai mult, pentru a ne lăsa acel șir de *răstimpuri* minunate, smulse vitregiilor timpului, pe care, la un loc, le numim *Istoria culturii române*”. □•În editorialul redacțional se vorbește despre *Spiritul revoluționar*: „Cadrul larg de manifestare a personalității umane și-a găsit de fapt și sensul și mijloacele odată cu marele forum care a marcat începutul acestei epoci. Îi regăsim dimensiunile în spațiul însuși al culturii și artei, îi regăsim aici acea expresă și clarificatoare metaforă a izvoarelor permanent vii ale și limpezi pe

care le constituie realitatea, sursă a inspirației pentru clădirea unui om nou și a unei noi conștiințe, sursă a inspirației prin care, într-o prodigioasă și neîncetată moștenire a trecutului, să vorbim contemporanilor și urmașilor despre tot ce am năzuit și înfăptuit în acest timp”. Pe aceeași primă pagină, Henri Zalis se pronunță cu privire al *Motivul biografic și fascinația realului*: „În romanul modern biograficul pare și chiar este proiecția unui destin. Ipostazele acestuia se deosebesc imens în funcție de perspectiva din care sunt privite. [...] Pe noi coordonate, biografiile însumă spiritul epocii. Această deosebire începe din punctul de asumare a observației psihologice și se încheie când creația epică construiește din mozaicul biografic ceea ce se cheamă tipologii. Talentul face restul. Adică aduce aceste biografii dinspre spațiul lor particular și mărunț în zarea fremătând de evenimente, de experiențe, de realul istoric vitalizant. Sunt luate în calcul romanele *Cel mai iubit dintre pământeni*, de lui Marin Preda, *Ucenicul neascultător*, al lui G. Bălăiță, *Schimbarea la față*, de Mihai Sin, pu-se față în față cu prozele lui Cezar Petrescu, Zaharia Stancu sau Mihail Sadoveanu, dar și cu „încercările semnate recent de autori mai tineri, prin care biograficul pătrunde masiv în arta existențialului comun (ca în scrisul Gabrielei Adameșteanu, al lui Mircea Nedelciu, Sorin Preda ș.a. [care] merită toată atenția și încurajarea”. ■•Tot împlinirii a 21 de ani de la Congresul al IX-lea îi sunt consacrate articolele relevând *Ipostaze ale identității noastre revoluționare* în cărți, personaje, idei. □•Valentin Uban: „Alături de *Caloianul* lui Ion Lăncrănjan și *Tatuajele nu se lasă la garderobă* de Francisc Păcurariu, romanul lui Marin Preda dovedește vitalitatea unei ideologii și triumful spiritului justițiar; am putea spune că, dincolo de rolul său de final al unui întreg ciclu, *Marele singuratic* este semnul de început al unei noi serii de opere literare dedicate societății românești contemporane și oamenilor ei”. □•Alexandru Ruja: „Prozatorul vine în el cu o lume, rămâne dator cu durerea cuprinderii totale și exteriorizarea sentimentelor în viața mediului evocat în povestiri și nuvele, se detașează de el atât cât să-i permită surprinderea exactă a mișcării și izolarea, din context, a semnificațiilor”. □•Nicolae Georgescu: „Un interesant romaneseu ne propune Paul Tutunțiu în volumul *Dor Mărunt* (1979), întâiul dintr-un ciclu mult mai consistent, despre soarta satului de la câmpie. Personajul său, Adam Rusu, activist de partid de la centru, cu vechime de peste 25 de ani la secția *scrisori* – răgaz în care a absolvit, din pasiune, câteva facultăți în domeniul științelor sociale fiind pe punctul de a-și lua doctoratul în istorie – cu o conduită ireproșabilă dar fără evenimente majore (viața familială anostă alături de o soție care nu-l înțelege, abțință prelungită și totală uitare de sine în studiu și în rezolvarea *scrisorilor*), se hotărăște, în pragul pensionării, să coboare în arena vieții reale, și alege, spre mirarea tuturor, un sat din marginea Bărăganului”. □•Dumitru Bălăeț: ■•„Trei idei ni se par importante atunci când examinăm proza lui Ion Lăncrănjan: pornirea de la realități date în realizarea imaginii personajului, confruntarea scriitorului cu tradiția noastră literară în acest

sens, rolul central, mediator și orientativ pe această linie al folclorului. Acea sintagmă: *cu fața către folclor* se dovedește a avea o valoare esențială, aparte, pentru descifrarea și definirea operei lui Ion Lăncrănjan, nu numai în ceea ce privește stilul ei, unde am văzut că el pornea de la modelele oralității populare, ci și în privința constituirii națiunii, în sublimarea imaginii personajelor, a relațiilor dintre ele. Să adaug că folclorul e modelul etic, substanța permanenței”.

□•O altă serie de scrieri angajate apar sub titlul, ușor anacolutic, *Viața din care încep cărțile noastre*. Semnatarii sunt □•Nicolae Mateescu (*Zestrea morală*), Viorel Sâmpetrescu (*Sentimentul demnității*), Mihai Sultana Vicol (*Blazon de oțeluri speciale*). Mircea Constantinescu (*Fapte de spirit*) și Dumitru Ion Dincă (*Satul*). □•La Rubrica sa, *Civilizație românească*, Corneliu Vadim Tudor deschide episodul LXII cu afirmația: „Am mai scris, scriu și voi mai scrie vreme îndelungată despre fabuloasele prefaceri prin care trece Capitala României”. După care autorul abandonează ...prefacerile, trecând la istoriile despre Bucureștii de odinioară, în cazul de față, la cartea lui Virgiliu N. Drăghiceanu, *707 zile sub cultura pumnului german*, în care păstrarea Mitropoliei de pe dealul cu același nume și a turnului sunt prezentate cu solemnitate, încheindu-se astfel: „Și dacă ne gândim că în 1990 vom serba 525 de ani de când orașul a devenit capitală, monograma se face cunună de aur. □•Cronica literară semnată de Mihai Ungheanu, are în centrul atenției romanul *Soarele și miezul nopții*, cu care se încheie trilogia *Vânătoare de vrăjitoare*, a lui Mircea Vaida: „*Vânătoarea de vrăjitori* constituie o construcție după *vânătoarea de vrăjitoare*. Inchiziția postbelică nu mai urmărește vrăjitoare, ci vrăjitori, ea poartă acum în 1944-1945, numele de Siguranță și este condusă de un fost horthyst care pretinde a apăra noua orânduire. Discreția și tactul sunt calitățile care-l disting în construcția epică pe Mircea Vaida. *Vânătoare de vrăjitori* este un roman problemă, o carte care-și propune să-l facă pe cititor să se gândească la cutele ascunse ale istoriei contemporane. Roman de psihologie și de atmosferă, *Vânătoarea de vrăjitori* rămâne totodată și un sugestiv roman politic”. □•Artur Silvestri prezintă poeziile lui Zaharia Stancu strânse sub titlul *Poeme cu lună*, Eminescu, 1986, însoțite de „un studiu merituos al Marianeii Ionescu”. □•În pagina consacrată literaturii universale, Tudor Prelipceanu scrie despre *Suflul legendar al Phenianului*, □•Nicolae Dan Frunteață obține un interviu cu scriitorul sovietic Valentin Rasputin, care afirmă: „Din fereastra casei mele din Irkutsk totul se vede mai profund și mai adevărat”. □•Stelian Gruia traduce din poetul galițian Ivan Franko, autor cu „cea mai mare rezonanță în Ucraina, după Taras Sevcenko”.

• [„SLAST”, nr. 29] Anunțul împlinirii celor 21 de ani de la Congresul al IX – lea al Partidului Comunist Român este menținut, chiar permanentizat, pe prima pagină, în care Florentin Popescu se produce cu versurile *Sub lumini de tricolor*: „La cârmă stă cutezător Bărbatul/ și-acum – la ceasul sărbătorii noastre –/ nu doar o țară și-un popor, ci însăși libertatea/ și demnitatea îi aduc pri-nos. Prin noi, prin el/ pe cerul lumii s-a aprins o stea: România”. □•Constantin

Sorescu, Violeta Nițescu, Margareta Bărbuță și Anca Ioana Andriescu, fiecare cu specializarea sa, scriu despre *Resurecția politicianului în artă*, texte depuse ca ofrandă aceleiași sărbători. Redăm fragmente din intervenția lui C. Sorescu: „Cu sau fără voia cuiva, romanul politic există și nicio istorie a literaturii române postbelice nu va putea ignora această *clasă literară*. Îl va boteza, poate, altcumva, dar nu-l va desființa ca specie. [...] Nu poate fi o întâmplare că noțiunea de *roman politic* a apărut la noi *imediat după Congresul al IX-lea*, adică în clipa în care a început să se vorbească despre participare activă a poporului la conducerea statului, la perfecționarea întregii vieți economico-sociale și la democratizarea substanțială a societății, deci, în clipa în care noțiunii de *politic* i s-a redat sensul original. E greu de spus astăzi cine a rostit cel dintâi, în viața literară a momentului, sintagma *roman politic* – vor reconstitui faptele, probabil, istoricii viitorului –, dar, pe teritoriul creativității literar-artistice, o modificare fundamentală de mentalitate acționează la nivelul profunzimilor. E posibil ca o noțiune ca aceea de *roman politic* să se fi ivit spontan și în mai multe minți deodată, asemenea unei expresii populare: conștiința colectivă a literaturii române *simțea*, în anii '65, *renașterea unui climat de polis*. [...] E o caracteristică a romanului politic românesc de *a-și face cadru dintr-un anume trecut*. Cele mai valoroase romane politice ale epocii sunt cele care decantează spiritul malefic al *obsedantului deceniu* (între ele: *Risipitorii* de Marin Preda, *Vânătoarea regală*, de Dumitru Radu Popescu, *Galeria cu viță sălbatică*, de Constantin Țoiu, *Caloianul* de Ion Lăncrănjan), o epocă fizic consumată, dar nu și simbolic: din malformațiile ei, romancierii de vocație ai deceniilor următoare au elaborat, cu o acută conștiință a necesității, un model negativ al chivernisirii treburilor publice. N-a lucrat numai nevoia de perspectivă, firească într-o anumită măsură, ci, mai cu seamă, *nevoia de exemplu*. [...] În comparație cu romanul politic care se ocupă de obsedantul deceniu, cel care își face obiect din actualitate pune mare preț pe expozeuri și se dispensează, pe deasupra, de misterios. [...] Când se face roman politic de actualitate, se uită foarte cântata învățătură a unui scriitor latino-american: pasărea pe care un deținut politic o desenează pe peretele celulei e un simbol mai grăitor decât un discurs pe care l-ar rosti în singurătatea de acolo, se uită, deci, că literatura (arta, în genere) este, în ultimă instanță, metaforă și sugestie, imagine și ambiguitate, expresie și pluralitate de înțelesuri, parabolă. [...] Romanul politic care focalizează prezentul trebuie să învețe până la capăt lecția pe care i-o oferă romanul politic care retranscrie obsedantul deceniu. Ceea ce stânjenește cristalizarea unei formule valide a romanului politic al actualității e confuzia pe care o seamănă proliferarea romanelor (și microromanelor) care mimează dezbaterea politică, care nu propun nicio confruntare de puncte de vedere și nu ambiționează nici o soluție, cărora le lipsește absolut necesarul spirit revoluționar”. □•Suplimentul se încheie cu ample citate din opera teoretică a lui Nicolae Ceaușescu, redacte sub titlul *Educarea revoluționară a tineretului – preocupare statornică a*

tovarășului Nicolae Ceaușescu: □•Despre versurile lui Nicolae Băciuț, *Muzeul de iarnă* (Dacia, 1986), consemnează T.T. Coșovei: □•Mihai Coman descoperă *Un nou „val” în etnologia românească*, concretizat prin lucrările lui Ion Șeuleanu, *Poezia populară de nuntă* (Mineerva, 1985), Nicolae Constantinescu (*Lectura textului folcloric*, Minerva, 1986) și mai vârstnicul A. Gh. Olteanu, cu Structurile retorice ale liricii orale româneșri, apărut la editura Scrisul Românesc (Craiova, 1986). Articolul continuă și în viitoarea apariție a suplimentului, cu alte nume noi. □•Voicu Bugariu scrie despre *Borges și Literatura SF*: Mircea Dinescu își construiește scenariul despre „contemporanii noștri făcând o tură pe ...contrasens: *Ipac dau știre...* □•Nicolai Dăianu ajunge la episodul al IV-lea din *Alpha sau avatarurile debuturilor colective*: □•La rubrica *Scriitorii tineri și cărțile lor*, Valeriu Bârgău apreciază proza scurtă a lui Nicolae Stan pentru că: „În fiecare în parte poate fi descoperit un mic univers care este propus pentru a întregi ambiția (justificată) a autorului de a ne oferi o lume reală sau imaginată într-o variantă originală de proză”. □•Cu *Studiul de etapă* al tinerilor creatori se ocupă Henri Zalis: „Curajul criticii tinere de a ține pasul cu cei mai buni exponenți citați mai sus reafirmă o superioară probitate intelectuală. Desigur că pentru a-și justifica locul în epocă și în disciplina aleasă cei mai tineri intră, într-un chip sau altul în competiție cu nevoia de obiectivitate. Erorile de apreciere nu provin din inexperiență sau dacă așa stau lucrurile sunt scuzabile. Mai grave sunt cele care au sursa în confuzia pe care o fac mai cu seamă începătorii între a fi *personal* și a fi *partizan*. Imaginația critică nu are a-și interzice un mod creator (deci și subiectiv) de a gândi literatura. [...] Pe acest drum merg acum, mai departe, toți cei care deduc din critica motivelor structurante (după modelul lui Bachelard) conotațiile, înțelesurile contextuale, apte să încadreze întregul plurivoc. Gândirea și practica critică se îmbogățesc reciproc, nu înainte să definească adevăratul determinism al talentului. Criticii tineri reabilitează înțelegerea specială a scrisului în măsura în care recunosc dreptul tuturor metodelor de a sugera mai multe atitudini posibile față de operă. Tinerețea lor spirituală, ca și cariera critică în care și-au investit vocația sunt, avem dreptul să credem, la mâini singure”. Adrian Pop citește *Zăpezile de-acum un veac*, din perspectiva străinului: □•Tudor Cristea face o retrospectivă lirică dinesciană sub titlul *Gravitatea melancoliei*: „Privită din această perspectivă, ca o luptă a poetului cu sine, poezia lui Mircea Dinescu se cere abordată *ab iniție*, ca un demers poetic original, restructurându-și neconținut liniile de forță în căutarea propriei identități. Primele două volume nu pun în față un poet înzestrat înainte de orice ca un excepțional har al expresiei. O prejudecată peste care nu se va putea probabil niciodată trece (ca și în cazul lui Labiș, Esenin, Rimbaud) este, în cazul unei încercări de situare și înțelegere a acestor prime volume, vârsta autorului lor. În cazul lui Mircea Dinescu această prejudecată nici nu trebuie învinsă, pentru că poemele care alcătuiesc primele sale cărți sunt ale unei vârste sau ale pierderii unei vârste”.

20 iulie

• [„Scânteia” nr. 13 657] C. Stănescu semnează articolul *Puterea încrederii*. □•Despre *Chipul eroilor exemplari* scrie Ion Brad. □•Tot aici, Valeriu Râpeanu este prezent cu *Moștenirea poporului, restituită poporului*. □•Alexandru Balaci se află în *Dialog cu cultura lumii*: „În ultimii ani, peste trei mii de cărți reprezentative au apărut în o sută de limbi străine, înlesnind astfel cunoașterea mai adâncă a chipului nostru spiritual, a idealurilor, aspirațiilor care animă poporul român în edificarea unei patrii noi, demne, în participarea lui la făurirea unei lumi mai bune și mai drepte, o lume a păcii, a colaborării și prieteniei între popoare. Limba română răsună în multe țări ale lumii, scriitorii și artiștii români de azi au primit numeroase premii și distincții străine, turneele teatrelor și filarmonicilor străbat adesea lumea într-un ropot de aplauze – semne indubitabile ale recunoașterii și prețuirii de care se bucură azi creativitatea românească, forța spirituală a poporului, ale cărui energii creatoare au fost descătușate plener în acești ani care au trecut de la Congresul al IX-lea – ani fără egal în întreaga noastră istorie. Iată de ce, mândri de ceea ce s-a realizat și hotărâți să dăm viitorului lumina prefigurată de documentele Congresului al XIII-lea, de orientările secretarului general al partidului, aducem omagiul nostru aceluia cu care se identifică noul destin al României socialiste, omului de stat a cărui operă nepieritoare, menită să dăinuie peste veacuri și milenii, este însăși țara noastră de astăzi, care pășește cu demnitate în rândul națiunilor lumii”.

21 iulie

• [„România liberă” 12972] George Coandă semnează *Cu El urcăm spre comunism crește*: George Chirilă scrie articolul *Orizontul și menirea culturii*.

23 iulie

• [„România liberă” 12974] Mircea Moarcăș este autorul *textului Congresul al IX-lea al Partidului, moment de referință în politica internațională a României*. I se alătură, tot pe prima pagină, Teofil Bălaj, cu tableta de scriitor intitulată *Cunună de fapte pe fruntea țării*:

24 iulie

• [„România liberă” 12975] „Vibrant omagiu eroului țării”, titrează ziarul în ziua când se împlinesc cei douăzeci și unu de ani de la Congresul al IX -lea al P.C. R. Ion Crânguleanu semnează poezia *Epoca de aur*: pe alte pagini se exprimă lyric Corneliu Sturzu (*Prin fapte mari în timpul legendar*) și Florentin Popescu (*Urcăm noi trepte de împliniri*). Alexandru Balaci evocă , pentru tot acest interval, un *Nemărginit devotament față de cauza poporului*: Eugen Uri-caru califică perioada *O epocă de mare înflorire a culturii*.

• [„Scânteia tineretului” nr. 11553] Continuă seria articolelor consacrate celor 21 de ani de la „Congresul al IX-lea al P.C.R. – piatra de hotar a celei mai rodnice epoci din istoria patrie, Epoca Nicolae Ceaușescu”. Articolele omagiale apar cu cerneală tipografică de culoarea roșie, iar pe ultima pagină, sub aceleași nuanțe coloristice, sunt inserate articole sub titlul *Epoca Nicolae Ceaușescu – epoca glorioasei afirmări a politicii externe românești, a grijii permanente pentru promovarea intereselor și aspirațiilor fundamentale ale tinereii generații*.

• [„România literară”, nr. 30] Revista se deschide cu editorialul *Spiritul Congresului al IX-lea*: „Această prezență a literaturii și a scriitorilor, deosebit de rodnică, deosebit de rodnică în planul valorilor, conferă epocii inaugurate de Congresul al IX-lea dimensiunea unui timp de creație majoră, a unui timp în care potențialul creator al națiunii s-a manifestat amplu și temeinic. Prezența literaturii acestor ani constituie o prețioasă și durabilă mărturie despre o epocă de semnificative și bogate înfăptuiri”. □•Platon Pardău ilustrează momentul prin *Cărțile acestui timp*: „Valoarea unei perioade de timp, judecată la scara istoriei, este determinată – s-a văzut prin atâtea exemple – de puterea ei de a declanșa procese benefice, dar, concomitent, de capacitatea de a menține fluxul înnoitor, de a-și împropăta mereu resursele, astfel încât porțile să-i rămână cât mai mult deschise în timp. [...] Un astfel de tronson de timp a inaugurat Congresul al IX-lea. O dovadă a caracterului său fecund, între altele, o constituie literatura română de azi. Este o literatură dezvoltându-se sub semnul propriilor structuri deschise, permeabile la vântul de împropătare ce vine dinspre ziua de mâine, asimilând experiențe, preluând în laboratoare proprii marea materie a vremii și dându-i chipul ei cu individualitate inconfundabilă. O literatură îndreptându-se către un viitor care i se opune. Dimpotrivă, această prezență a literaturii și a scriitorilor, deosebit de rodnică în planul valorilor, conferă epocii inaugurate de Congresul al IX-lea dimensiunea unui timp istoric de creație majoră, a unui timp în care potențialul creator al națiunii s-a manifestat amplu și temeinic. Prezența literaturii acestor ani constituie o prețioasă și durabilă mărturie despre o epocă de semnificative și bogate înfăptuiri”. □•Numeroase alte articole urmează linia directoare a Congresului al IX-lea în literatură și cultură, în general: □•Simion Bărbulescu scrie despre *Climatul creator*. □•Mihai Florea se referă la *O dramaturgie a adevărului și sincerității*, deschisă de Congresul al IX-lea al P.C.R. □•*Conștiința artistică a unei mari epoci* este invocată de Aurel Mihale, tot în legătură cu înaintea amintitului congres. □•În mijlocul revistei, Mihai Negulescu realizează un *Arc peste timp*. □•Constantin Ciocan, Gheorghe Daragiu, Ion Popescu, Dumitru Grigoraș, Nicolae Nicolae, Ilie Bădicuț și Gavril Moldovan cântă pe toate corzile lăutei Partidul. □•Teodor Vârgolici se ocupă de *Mircea cel Mare în viziunea scriitorilor români*, articol ce îi amintește pe Nicolae Bălcescu, Bolintineanu, Eminescu și Coșbuc. □•Pe ultima pagină, Ion Mărgineanu scrie despre *Înaltul*

mesaj al politicii externe românești. ■•Partea literară a acestui număr conține texte de istorie și critică literară cam de aceeași orientare. □•Șerban Cioculescu prezintă *Caietele Bălcescu*, iar Nicolae Manolescu scrie despre proza lui Ion Ghica. □•Ștefan Cazimir se referă la „romanul epistolar” din monografia lui Al. Săndulescu, *Duiliu Zamfirescu și marele său roman epistolar* (Minerva, 1986). □•Mircea Iorgulescu găsește calea de acces spre argumentele sărbătoririi lui Norman Manea, care a împlinit 50 de ani. Intervenția sa poartă titlul *Chipul sufletului*: „Și poate că din sentimentul și conștiința acestei apartenențe s-a coagulat convingerea lui Norman Manea că «prețuind și preluând omul de astăzi, semenul și contemporanul nostru, ca erou demn de centrul operei, înfățișându-l prin mijloacele pătrunzătoare și subtile ale artei, cu speranțele și nevoia sa de ideal și afecțiune, cu însingurarea, oboseala, visele, obsesiile, lașitatea, hărnicia și egoismul său, cu cinstea și cruzimea sa, învingând, sau, dimpotrivă, surpat [...] aspirăm, desigur, fiecare nu numai la confirmarea imediată»; este profesiunea de credință a unui creator preocupat de a înfățișa integral, în deplina sa realitate, schipul sufletului omenesc de azi”. □•Eugen Simion tratează *Tema utopiei în roman*, cu trimitere la clujeanul Mircea Oprea (*Cina cea mai lungă*), „un prozator care merită o mai mare atenție din partea criticii literare”. □•Mircea Vasilescu stabilește raportul dintre *Creație și realitate* în *Muflonul* (Facla, 1986) al lui Paul Eugen Banciu. □•Al patrulea episod din serialul început de Constantin Noica se intitulează *O lume de valori autonome*. □•Nicolae Mareș anunță apariția în Polonia a unui nou volum de traduceri din creația lirică argheziană. □•S. B. consideră că versiunea franceză *Les Moromete*, a romanului lui Marin Preda, autor Maria Ivănescu se bucură de un real succes. □•Cele 36 de poeme din antologia *Silent Voices*, îngrijită de Andreea Deletant Caracostea și Brenda Walker, de curând apărută în Marea Britanie, este amplu comentată de Ștefan Stoenescu sub titlul *Privighetorile din Valahia*: „Pentru aceasta, ca și pentru ținuta întregului corpus tradus cu dăruire și empatie de Andreea Deletant și Brenda Walker nu putem avea decât cuvinte de laudă și prețuire”. □•În *Erasmus și spiritualitatea românească*, Mihai Mitu evocă relația dintre marele erudit olandez și Nicolaus Olahus.

● [„*Tribuna*”, nr. 30] După ce, în numărul precedent, Mircea Popa semna-se articolul *Mircea cel Mare și poezia patriotică*, revine acum cu *Mircea cel Mare în poezia românească*, un text aproape redundant □•Ioana Bot scrie despre poezii generației 80 și dialogul acestora cu tradiția, în numele căreia îl invocă pe Eminescu: „Dialogul cu tradiția eminesciană devine, pentru poeți precum Florin Iaru ori Mircea Cărtărescu, o ocazie de a-și dovedi atitudinea autoironică; ironia față de opera lui Eminescu, semn al absenței – reale! – a oricăror complexe ale autorilor în fața prestigiului modelelor, este o autoironie. Citarea lui Eminescu, ca și a lui Caragiale, sau a *Spitalului amorului*, incită la un joc textual în care distanța ironică și spiritul ludic semnifică absența sensului din sintagmele *clișeizate*, prin aplicarea lor la o realitate diferită. Este relua-

tă, în fond, o formulă a dialogului cu tradiția poetică românească pe care o aplicau deja Nichita Stănescu sau Adrian Păunescu. Textul invocat (hipotextul) se instituie ca model *mitic* (pentru că între expresia și conținutul său coerența e perfectă); modelul se repetă, fără însă ca expresia (= sintagma citată) să mai acopere același *conținut*". □•La *Starea prozei*, Bedros Horasangian debata chestiunea condiției umane, așa cum această este reflectată în romanul contemporan, ceea ce nu-l împiedică să-l invoce pe Marcel Proust, în calitatea sa de părinte al romanului modern: „În *Noua structură și Marcel Proust*, Camil Petrescu ne atrage atenția că literatura face pași înainte prin acumularea ideilor din alte domenii de cercetare. De aceea putem spune că romanul este literatură plus încă ceva. Ce anume? Fiecare dintre noi e îndreptățit a da un răspuns prin prisma propriilor lui adevăruri”. ■•Despre *Promisiunea ideilor fecunde*, scrie Adrian Marino, cu trimitere la trei cărțile a trei autori, Titu Popescu (*Concepte și atitudini estetice*, Meridiane, 1983), Adrian Dinu Rachieru (*Vocația sintezei. Eseuri asupra spiritualității românești*. Facla, 1986) și Valentin Tașcu, *Poezia poeziei de azi*, Junimea, 1985. □•Poezia tânără face obiectul analizelor lui Marian Papahagi. Cronica sa literară (despre lirica lui Nicolae Băciuț) începe cu observația că există „foarte multă iarnă în titlurile poezilor tineri, iar Nicolae Băciuț nu face excepție” de la regulă. □•La debuturi și schimbătoarea lor soartă se referă Valentin Tașcu: „Au devenit mici evenimente *antologiile debutanților, caietele* unor edituri (Albatros, Junimea) în care unii semnează *ce se mai scrie* în poezia actuală, iar alții citesc *cum se mai scrie*. Ele apar cam primăvara, odată cu tablourile de absolvire și au un similar aer festiv și emoționat. Nu se mai debutează așa de ușor azi, ca în urmă cu două decenii, de pildă. Numărul poezilor a crescut mai repede decât cel al paginilor editoriale, așa încât selecția s-a asprit. Bine, totuși, că s-a găsit soluția de a se ocoli modalitatea atât de îndoielnică a concursurilor de debut cu cifră restrânsă de reușită. Astfel și recenta antologie a Editurii Dacia din Cluj-Napoca propune nu mai puțin de 16 nume, aflate în marea lor majoritate (excepție face Gavril Moldovan care a mai figurat în antologia *Eu port această ființă*, Dacia, 1972) la prima prezență în paginile unei cărți”. □•Aurel Dumitrașcu și George Vulturescu sunt prezenți cu cicluri poematice.

25 iulie

• [„**Contemporanul**”, nr. 30] Se anunță că s-au împlinit *21 de ani de la alegerea în fruntea partidului a tovarășului Nicolae Ceaușescu*. Sub auspiciile deja prezentate în numărul precedent, continuă interviul luat de Corneliu Leu președintelui Academiei, acad, Radu Voinea: □•Adrian Păunescu îl sărbătorește pe Constantin Noica în articolul *77 de ani de-acasă*: „Astfel se făcu și astfel merseră lucrurile că, abia în anul 77 al existenței sale, avusei curajul să-l cunosc, în Muntele Păltiniș unde s-a retras ca să-și trăiască destinul de filosof, pe Constantin Noica. Și, în loc să-mi lase timp să-l întreb eu, nevrednicul, câte

ceva despre vredniciile gândului, marele gânditor mă întrebă dânsul pe mine: «Ce crezi dumneata despre viitorul neamului:». Aceasta să fie oare prima întrebare din rezerva de întrebări a acestei ființe: Aceasta! Pe Păltiniș. Constantin Noica spiritualizează și limpezește, într-o neasemuit de frumoasă limbă română, viitorul neamului. [...] Și Constantin Noica, unul dintre cei mai mari filozofi români, oferă – cu viața lui – acest exemplu: cultura și viitorul neamului merg împreună. Întrebă-te! Caută soluții! Caută răspunsuri, ca să poți întreba din nou! Făcând zilnic 10 000 de pași în munte, întorcându-se într-o cameră de cabană (totuși prea săracă, asemănătoare celei din *Sărmanul Dionis*) și gândind. Constantin Noica arată lumii și filozofilor ei, tuturor celor ce cred că e de preferat gloria mondială imediată – profundității fără moarte din austeritatea de-acasă, ce poate face un gânditor care nu acceptă decât destinul său și nu tentațiile de a și-l trăda. Noica trăiește socratic. Astfel se făcu și pentru mine că-l cunoscui pe Noica în anul 77 al vieții sale, 15 ani după ce marele său egal Mircea Eliade (a cărui moarte am plâns-o tăcut) mi-a spus să-l cunosc pentru că el e cel mai mare. Și lăsați să treacă ziua de 12 iulie 1986, când Noica împlini 77 de ani, pentru a-i putea ura ani cât mai mulți, Lui, filosofului, singurul filosof român despre care pot spune că e puternic și nemuritor pentru că are 77 de ani de-acasă“. □•Constantin Ciopraga se ocupă de *Realitate și „părere” la Eminescu*: „Termeni oponenți, ca eternitate și efemer, sugerând precaritatea existenței în raport cu veșnicia, au, nu numai în literatură, o carieră venerabilă. De la antici până astăzi, similar e, de asemenea, destinul antinomiilor *real-imaginar sau aievea-iluzie* – motive de circulație intensă în multiple texte. [...] Explorator atent de texte vechi, Eminescu descoperea în ele rezonanțe grave: un aer sever-meditativ, aproape amar. [...] La Eminescu, lumea reală alternează cu o serie de *aparențe*, încât mirajul depărtării, lumina ori misterioasele *neguri albe selenare*, transfigurează, favorizând contururi fantastice. Putem îngloba în sintagma *orizont rarefiat* perpetua tentație eminesciană spre o ordine imaginară cu aspect de sistem, orizont la hotarul căruia materia *țărâna cea grea* se subordonează iluziei. [...] De îndată ce privirea trează urcă brusc deasupra nivelului zero, aparențele se destramă. Femeia-înger *Din valurile vremii*... nu poate exista «aievea» mul timp: «Și umbra ta se pierde în negurile reci, / De mă găsesc iar singur cu brațele în jos...» Excedat de prea multă singurătate, poetul trece (ca în *Cu mine zilele-ți adaogi*...) de la destinul propriu la cel al umanității. Părerea nu mai are forța de a contracara o realitate tristă: «*Se pare cum că alte valuri / Cobor mereu pe-aceiași vad, / Ci-n veci aceleași frunze cad... / Chiar moartea însăși e-o părere/ Și un vistiernic de vieți*»... Același orizont decepționant persistă în *Te duci*...: «*Viața-mi pare-o nebunie / Sfârșită fără-a fi-nceput, / În toată neagra vecinicie / O clipă-n brațe te-am ținut...*» În esență balansând între realitatea «fără-de-noroc» și iluzie, poetul fructifică hotărâtor potențialul acesteia din urmă. Nu o dată, realitatea e absorbită de *părere*, iar aceasta e însăși sursa mării poezii“. ■•Sub titlul *Vocația*

publicisticii, Laurențiu Ulici și Octav Păun îl sărbătoresc pe George Ivașcu, la împlinirea vârstei de 75 de ani. □•Laurențiu Ulici: „Pentru cei care băteau în urmă cu 15-25 de ani la porțile literaturii, dinspre filologia bucureșteană mai ales, George Ivașcu era și Mentor și Mecena. Profesor la Universitate și Director al «Contemporanului», detecta, la cursuri și seminarii pe cei cu înclinații literare, critici și poeți în primul rând, și apoi îi promova fără ezitări în paginile prestigioasei reviste. Intuiția și generozitatea erau la domnia-sa mai mult decât niște calități de gândire și suflet, erau de-a dreptul un program existențial ordonat de patriotism, de bucuria lucrării între binele literaturii, al culturii române în general. [...] La 75 de ani George Ivașcu e același de la 50 de ani. Atâta vreme a dovedi tuturor că știe să-și folosească sănătatea. De aceea, tot ce-i pot ura, e un singur lucru: sănătate!“. □•Octav Păun: „Împlinirea a trei sferturi de veac, ca de altfel și alte treceri existențiale prin vârste rotunde, G. Ivașcu a întâmpinat-o simplu, fără manifestări declarative, cu gândul superior al omului de cultură implicat în contemporaneitate și care a pledat, cu constant devotament, pentru triumful artelor și literelor într-un ev constructiv. Acest apreciat profesor și publicist de excepție vine din spațiul moldav, format la Liceul «Gh. Roșca Codreanu» din Bârlad – unul din foarte bunele școli secundare din trecut, și apoi la Facultatea de litere și filozofie din Iași avându-i profesori pe Al. Philippide, C. Ibrăileanu, Iorgu Iordan ș.a. Remarcat încă de G. Călinescu drept excelent jurnalist care are o «cunoștință adâncă a literaturii contemporane» și «poate răspunde la orice misiune intelectuală într-un mod superior și o vibrație sufletească extraordinară», G. Ivașcu și-a stabilit drept direcție centrală a spiritualității sale, preocuparea pentru publicistică literară fiind pe rând, animatorul unor importante periodice cărora le-a dat o personalitate distinctă în peisajul nostru cultural“. □•Constantin Trandafir îi face, mai degrabă, un profil scriitoricesc decât o recenzie a ultimei cărți a prozatorului gălățean Teodor Parapiru: „Este vorba de un tânăr scriitor fără vogă, și tocmai de aceea în stare să ofere posibilități de a distinge varietatea nuanțelor, altfel spus: de a evita privirea unilaterală. Teodor Parapiru – el e tânărul – scrie și roman și proză scurtă, ține, prin unele elemente, de înnoire și, prin altele, de datină, are deopotrivă reușite și neajungeri. [...] Mitizarea, poetizarea, unele secvențe idilice, ca și alele dramatice, ne plasează în plin peisaj tradiționalist, chiar pe lângă Gârleanu și Brătescu-Voinești. [...] De «noul val» îl desparte faptul că îi lipsește tentația textualizării. Ceea ce nu e nici pe departe o pagubă. Cu regretul că nu pot aduce argumente, cum se zice, palpabile rămân la convingerea că Teodor Parapiru poate evolua spre o bună proză, dacă își va preciza opțiunile și, mai ales, dacă își va reconsidera fondul de reflexivitate“. □•În *De la Panciu la Jeres*, H[erivan] Mircea scrie cu evidentă plăcere despre cartea oenologului Ion M. Pușcă, *Periplu dionisic*, Sport-Turism, 1986: „În al său *Periplu dionisic* (Editura Sport-Turism), Ion M. Pușcă, senior al viticulturii românești, recunoscut ca atare pe meridianele lumii, dovedește calitatea de membru al Acade-

miei Internaționale a Viei și Vinului, satisface această tonică năzuință a intelectualului într-o variantă care ne surprinde de la început, iar după ce cunoaștem regulile jocului ne cucerește integral. Așadar, de la Panciu, adică din spațiul de legendă al Vrancei, până la Jerez, vestită regiune viticolă spaniolă, căreia francezii îi spun Xérès, iar englezii Sherry (cred chiar și aceste referințe, edificatoare) «omul de meserie» își conduce cititorul intelectual nu pe un traseu al strictei specialități, cum s-ar putea crede, ci pe un itinerar al satisfacțiilor spirituale. Panciu apare astfel înnobilit nu numai de realizările prezentului ci și de referințe culturale, de la Hasdeu și Emil Pop la Xenopol și Nicolae Densușianu, ca și la savantul german din secolul trecut A. Griesbach care scria textual că «...patria viței de vie trebuie căutată în ținuturile păduroase ale Pontului și ale Traciei, până dincoace de Dunăre...», sau la mai surprinzătoarea afirmație din *Istoria civilizației chineze* a lui Richard Wilhelm potrivit căruia «Tchang K'ian a introdus în China vița de vie nobilă sub domnia împăratului Won-ți (140-87 î.e.n.) adusă în urma unei călătorii întreprinsă în Țara geților». [...] Itinerarul acesta cuceritor, care își oferă acces spre renumitele monumente de cultură ale Europei dar și în «laboratoarele» de inițiere în secretele de fabricație ale celor mai celebre băuturi ale lumii, se întretese firesc cu discuții în care mai vechi sau mai noi cunoscuți vorbesc, în cunoștință de cauză, cu profundă admirație, despre România, oamenii și realizările ei. Desigur, mai întâlnim, pe ici pe acolo, unele informații de ghid turistic, dar pe ansamblu prospețimea și originalitatea unghiului de vedere prevalează într-o lectură care se asociază intim cu visul secret al aproape fiecărui om de litere“.

• [„Cronica”, nr. 30] Ecouri ale despărțirii culturii române de marele Mircea Eliade continuă să apară. □•Const. Ciopraga îl evocă pe marele dispărut în articolul *Un clasic al fantasticului*: „Deși se păzește de erudiție, în textele naratorului aceasta transpare în moduri diverse și chiar dacă ele fac strălucit dovida «imaginației creatoare», detașarea scriitorului de efigia savantului nu e de conceput. Chiar dacă nicăieri nu găsim intenția de *demonstrație*, de *aplicare* literară, totuși îndărătul naratorului stă istoricul religiilor comparate, în *special teoreticianul* sacrului, al mitului ieșirii din istoricitate. [...] Această perpetuă tendință de diferențiere a unui ins de ceilalți declanșează la Mircea Eliade imaginarul în toată plenitudinea lui, cu largi deschideri spre fantastic. În studiile savante, Eliade cercetează *constantele* ideilor religioase, vine cu explicații și chei. Povestirile se structurează pe *excepție* și *mister*. Adăugând textelor sale de tinerete – *Domnișoara Christina*, *Șarpele*, *Secretul doctorului Honigberger* – altele, la care ne-am referit succint, prozatorul de curând trecut în eternitate imprimă literaturii de acest gen un prestigiu excepțional“. ■•Al. Călinescu scrie cronică literară la cartea de critică la *Aproape de Elada*, texte ale conferințelor călinesciene strânse de Geo Șerban în colecția „Capricorn”, apărută sub egida „Revistei de Istorie și Teorie Literară” (RITL) din institutul care poartă numele marelui critic: „În *Oratoria și cerebralitatea*, primul din textele

pe care Geo Șerban le reunește în *Aproape de Elada* (colecția «Capricorn», *Revista de istorie și teorie literară*, 1985), G. Călinescu condamnă decis oratoria, și mai cu seamă oratoria universitară: ceea ce trebuie să primeze, consideră autorul, este interesul pentru idei, vorbitorul n-are a ține seama de public, se cade ca el să folosească un limbaj sever, rece, golit de excrescențe verbale. Lectura celorlalte conferințe ne dezvăluie însă că, în practica... oratorică, G. Călinescu nu prea respectă propriile-i teorii. Este evidentă voința de a capta auditoriu, și nu doar prin dialectica riguroasă a ideilor cât și (iar, uneori, mai ales) prin savuroase efecte retorice – imagini fulgurante, asociații amețitoare, comparații nu se poate mai «poetice».

□•Ioan Holban are în atenție două debuturi, pe Maria Mailat (*Intrare liberă*, C.R., 1985) și Daniel Vighi, *Povestiri cu strada Depozitului* (C.R., 1986): „Cunoscută mai cu seamă din ipostazele publicistice, fixate cu predilecție în paginile revistei «Vatra», prozatoarea debutează semnificativ cu o carte de schițe și povestiri, înscriindu-se astfel în direcția generală de evoluție a prozei generației '80, printre ale cărei proiecte se numără, în primul rând, exercițiul epic de dimensiuni reduse. Dincolo de această relație, cumva formală, Maria Mailat se apropie de «programul» celei mai tinere promoții literare prin tratarea ironică a materialului narativ, punând în valoare atitudinea celei care produce textul: o stare tensională și un zâmbet ironic, alteori sarcastic, se ivesc printre rândurile cărții, marcând antipatiile sau, prin refracție, simpatiile prozatoarei față de personajele sale. [...] Tot cu un volum de proze scurte debutează și Daniel Vighi; în *Povestiri cu strada depozitului* (Ed. «Cartea Românească», 1985), tânărul prozator excelează în (re)crearea unei anume atmosfere și a unui peisaj care, asemănător unei paste indistincte, este «personalizat» (și nu «personificat») prin descrieri unde nu figurile contează, ci semnele, urmele lor: rostul prezenței acestora este, ca și în cazul volumului Mariei Mailat, relevarea atributelor *literare*, ale cotidianului și banalității. Povestirile pe care naratorul le numește «cronicărești» sunt, în fapt, exerciții epice de mare virtuozitate. [...] Cu această primă carte, «eroul principal» epuizează o experiență: construcția impecabilă a unui «univers pufos, dens și uscat» și talentul incontestabil al celui care l-a creat fac din *Povestiri cu strada depozitului* una dintre cele mai bune cărți ale anului editorial în care au debutat, printre alții, Cristian Teodorescu, Ioan Lăcustă și Ioan Groșan“.

□•La împlinirea, de către George Ivașcu, a vârstei de 75 de ani, Mihai Drăgan îi face un amplu portret cărturăresc lui fostului student ieșean, (devenit, de mult timp, bucureștean și, de-a lungul vieții, redactor șef al revistelor „Contemporanul” și „România literară”). Protopografia se încheie cu speranța că George Ivașcu va definitiva cel de-al doilea volum al *Istoriei* sale literare, op despre care, în epocă, s-au creat suspiciuni și răspândit zvonuri: „Această carte de referință, scrisă cu o admirabilă tensiune intelectuală, într-un stil de mare limpezime și vibrație calmă, se cuvine să fie continuată și încheiată“.

□•Ca un fel de rămășiță a numărului trecut – în care s-a scris despre cartea de călătorie

– Constantin Coroiu, revine cu articolul *De la călătorie la textul ei*, privind jurnalele-eseu de această sorginte ale lui Octavian Paler (*Caminate*), Adrian Marino (*Carnetele europene*), Eugen Simion (*Jurnalul parizian*): „Nu e neapărat nevoie ca orice călătorie să fie convertită în text. Totuși puțini sunt românii care, trecând granițele țării sau ale localității, să reziste ispitei de a ne împărtăși, în scris, marile lor revelații. Și mai puțini reușesc să comunice cu adevărat ceva. Poate fiindcă, așa cum reieșea și din confesiunea lui Eugen Simion, un jurnal de călătorie este, între altele, și o chestiune de stil. O dovedesc cu prisosință admirabilele cărți de acest gen care s-au scris în limba română. Istoria genului se confundă practic cu istoria literaturii noastre de la origini până în prezent. Și nu mi se pare întâmplător faptul că poate cel mai frumos reportaj din literatura noastră se intitulează *România pitorească*. Textul unei călătorii reale și imaginare, al unei călătorii interioare“. □ În traducerea lui Nicolae Mareș apar poeți din R.P. Polonă: Leopold Staff, Tadeusz Rozewicz, Anna Swirszczynska și Tymoteusz Karpowicz.

• [„**Flacăra**”, nr. 30 * are o a doua ediția cu prima pagină schimbată, dar fără nicio altă modificare în interior] Număr omagial încadrat de anul Congreselor al IX-lea (1965) și 1986 integrat în colontitulul *Congresul al IX-lea. Congresul devenirii noastre*. □ În secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* Gheorghe Tomozei semnează *Justificările desenatorului pe ...asfalt*: ■ Romul Munteanu scrie despre Dan David sun titlul *Poetul ca amintire*: „Poeziile mai noi ale lui Dan David dintre care multe nu sunt încă strănse în volum trădează resurse artistice complexe dar și lipsă de decizie în abordarea unui stil care să poată da o mai mare coerență creației sale. Convinși sau mimând convingerea că totul s-a spus și literatura este doar repetiție, Dan David se grăbește spre *masa artei* unde stau, rânduși de el, Hemingway, Miller, Kafka ș.a. Gestul este precipitat. Drumul lui Dan David de la periferie spre centrul poeziei este încă lung, poate excesiv de lung pentru un scriitor agata să se jertfească pentru poanta mărunță în fața unui text coerent cu sine“. □ Gheorghe Tomozei caută și găsește justificările scriitorului de a ține jurnal: „...Și nu e jurnalul intim nostalgia secră a oricărui scriitor: «Genul» e, literar vorbind, de o copleșitoare fragilitate, e tipul de construcție despre care (cum vorbea despre *Enigma Otiliei*, Radu Petrescu) se poate spune că pare rezistent dar «se dărâmă în urmă». Jurnalul nu poate fi decât friabil/ Străveziu./ «Subiectiv», «Inconsistent». Un bun jurnal e solubil la lectură. Capacitatea lui de a și contrage carcassele cu alcătuirii galactice la prima vedere (citește: ambițiile ideatice) spre a le deturna mai apoi în «simple» notații despre evenimente banale, poate înduioșa. Rămâi în mână doar cu câteva stinse scânteii, cu câteva dâre de cenușă. El s trage în sine, absorbit de propriile-i proiecții și devine (oare?) un bun personal, ca de pildă călimara de bronz, pălăria preferată și alte clasice expodate de muzeu. Jurnalul înghite ori, mai corect, suprimă pagini beletristice virtuale. Fără (oare?) a le putea înlocui. E, deci, un semn de jertfi-

re. Fără «viitor», punctul râvnit – cel mai înalt – fiind în trecut“. □•Varujan Vosganian are deja abonament la *Atelierul literar* ținut de Geo Dumitrescu.

• [„**Orizont**”, nr. 30] Mircea Mihăieș obține un interviu de la Ion Pop: „– Ați publicat, în interval de numai câteva luni, o carte de versuri «Soarele și uitarea», una de critică «Jocul poeziei» și traducerea unui volum masiv de critică (Jean Starobinski) *Cu ce sentimente ați așezat aceste cărți în raftul de bibliotecă?* – Anul 1985 a fost într-adevăr pentru mine un an rodnic, în care s-au întâlnit – după stagii diferite de așteptare – ca într-un fel de deltă, cele trei brațe ale scrisului meu de până acum. Mica mea nezgomotoasă sărbătoare a fost ocazionată totuși, întâi și întâi, de regăsirea poeziei proprii, printre atâtea jocuri cu poemele altora. [...] – *Un lucru curios: cine vă citește cărțile de critică nu ar bănuși nicio secundă că același autor este și un poet de vocație. Vreau să spun, discursul dumneavoastră critic (sobru, precis, direct) nu pare contaminat de acest veritabil «mai du siècle» care pe malul Dâmboviței, dar și pe alte maluri, a șters granița dintre critică și proză. Cum vede un teoretician al literaturii acest fenomen?* – Nu e niciun păcat – sau nu unul de moarte – dacă critica devine «proză» (de bună calitate). Nu vor mai toți criticii moderni să fie considerați, fără discriminare, scriitori? De fapt și sunt, dar în felul lor propriu. Toată problema e a recunoașterii diferenței specifice. Căci, orice am face, critica are legile ei, tipul său de discurs, – mai analitic. Ea nu preia, repetându-l, limbajul operei, nu trebuie să se transforme într-un discurs tautologic, într-o simplă parafrază, oricât de abil ori «plastic» realizată. Lectura critică descoperă structuri, clarifică relații, aruncă lumină în obscuritățile imaginarului, încearcă să explice «inefabilul», geometrizează, ca să zic așa, – cu pierderile de rigoare – masa aparent amorfă a operei. [...] Remarca pe care o faceți despre relativa independență a celor două direcții ale scrisului meu mă încurajează să cred că una dintre etichetele fixate deasupra lui – aceea de «poet în critică» – începe să se dezlipească. Cu cealaltă, de «critic în poezie», se pare că e mai greu... – *O întrebare care vă va deștepta, fără îndoială, fiori nostalgici. Ce a reprezentat pentru dumneavoastră experiența «ECHINOX»?* – O experiență, din toate punctele de vedere, fundamentală. Născut în finalul atât de promițător al deceniului șapte, *Echinoux* a exprimat – «din dragoste curată și nesilit de nimeni» – ceva din generosul angajament creator al acelor ani întineritori pentru întreaga spiritualitate românească, în care se contura tot mai distinct cântecul unor noi Amphioni constructori. Și erau toți acei începători într-ale scrisului, atât de tineri și de maturi, totuși, în tinerețea lor! Atât de încrezători în valorile spiritului, atât de decși să respingă contrafacerea și compromisiunile de orice fel, în numele unei superioare etici a scrisului! Sub semnul acestei duble existențe, etice și estetice, aș așeza primul rând experiența echinoxistă. [...] – Faceți, în calitate de critic, vreo distincție între «lectura specializată» și «lectura de plăcere»? – După câțiva ani buni de practicare a criticii, e destul de greu să faci o distincție netă între cele două lecturi; cititorul «naiv»

cedează în tine tot mai mult locul... criticului, încât aproape fiecare carte citită te ispitește să și scrii despre ea. Iar dacă vrei să scrii, ai și trecut pragul «lecturii specializate». [...] Orice critic, și cu atât mai mult un poet, are desigur, numeroase momente în care citește și recitește anumite cărți din pură plăcere; sau așa crede, căci vine mereu câte o clipă când «inocența» se demască drept relativă. Norocul cititorului care este și critic stă, poate, paradoxal, în imposibilitatea de a scrie despre tot ce citește“.

■•Redacția organizează o dezbatere pe marginea volumului recent apărut al lui Anghel Dumbrăveanu (*Iarna imperială*) în colecția BPT a editurii Minerva, fapt care anunță ... clasicizarea poetului.

□•Dezbaterea este moderată de Cornel Ungureanu: „Masa rotundă pe care o dedicăm volumului *Iarna imperială* continuă paginile privind «descoperirea orașului» publicate în numărul 26 al revistei noastre. Inaugurăm, prin această masă rotundă, un șir de dezbateri privind evenimentele literare timișorene, evidente în vara fierbinte a anului 1986. Începem cu *Iarna imperială*, fiindcă acest volum reprezintă un autor aflat la vârsta deplinei maturități creatoare; începem cu el fiindcă prezența lui în «Biblioteca pentru toți» onorează, deopotrivă autorul și colecția”. [...] Marcel Pop-Corniș taie nodul gordian fără prejudecăți: metapoetica e un termen care forțează o încadrare a poetului în fenomenul modern...”.

□•Crișu Dascălu: „*Iarna imperială* contrazice, într-adevăr, monotonia antologării cronologice, prin care ciclurile sunt produse ale transformării plachetelor de odinioară. Impresia este mult mai puțin aceea a camuflării unei evoluții ale cărei etape au fost deja inventariate cât, îndeosebi, cea a scoaterii în prim-plan a solidarităților de substanță dintre poezii, de grupare naturală a acestora în perimetrul acelorași motive”.

□•Cornel Ungureanu: „Cum bine observa Mircea Mihăieș în cronică pe care o consacră volumului...”.

□•Crișu Dascălu: „Exact. Mihăieș a scris o cronică excelentă. Din această perspectivă, însuși faptul că titlurile de cicluri sunt versuri sau frânturi de versuri nu mi se pare deloc întâmplător, căci prin aceasta se poate instala ideea identității între parte și întreg, a capacității fragmentului de a-și conține totalitatea dar și a totalității de a se regăsi în elementele ei”.

□•Lucian Alexiu: „Aș atrage atenția mai ales asupra unui fapt care, dacă nu-i trecut de tot cu vederea de comentatori, rămâne de obicei expedit, menționat în treacăt, asupra anume, unei cvasi-identități de preocupări a liricilor apărute în anii '60. A unui, aș spune, comun aer de familie, decurgând , în primă instanță, din practicarea aproximativ acelorași căi de acces spre poezie, iar mai târziu, dacă nu din participarea la o aceeași dominantă tipologică-stilistică a poeziei, cel puțin dintr-o comună voință de a recupera pentru actualitate câteva modele lirice viabile; și nu în ultimul rând din capacitatea acestor autori de a se înnoi, de a-și reconsidera șansele și opțiunile în raport cu configurația «la zi» a poeziei contemporane. Anghel Dumbrăveanu nu ni se pare, nici în această ordine de idei, a fi o excepție între colegii săi de generație“.

□•Crișu Dascălu: „O trăsătură mai puțin remarcată până aici se degajă din lectura ciclului intitulat *Mirarea vorbirii*,

și anume am în vedere *poetizarea poeziei*, fără ca prin aceasta să se ajungă la o veritabilă metapoezie decât dacă împingem sub acest termen atitudinea polemică, dar nu față de alți poeți, ci față de felul cum se constituie imaginea acestei poezii de către interpreții ei. [...] De aceea, avansează ideea că *Iarna imperială* prevestește mai puțin viitoarea evoluție poetică a lui Anghel Dumbrăveanu și, mai curând, anticipă felul cum îi va fi receptată poezia”.

□•Cornel Ungureanu: „Într-o foarte provizorie încheiere, țin doar să mai adaug că, în lirica modernă caracterizată de «valori negative», A.D. e un «pozitiv»; credința sa în locul și timpul poetului definesc un scriitor pentru care valorile majore sporesc prin literatură și datorită literaturii. Scrisul exemplar al lui Anghel Dumbrăveanu cultivă și propune, în ultimă instanță, norma morală: un tip de umanism.“ Participă: □•Lucian Alexiu: „Volume care, fie că se supun unui criteriu tematic de selecție a textelor, fie că uzează de unul cronologic – *Iarna imperială* adoptând, în această ordine de idei, ambele criterii – beneficiază de o coerență ce e, înainte de toate, intrinsecă poeziei lui Anghel Dumbrăveanu. O coerență, să-i spunem așa, «naturală», decurgând din chiar particularitățile poemelor. Din constituirea spațiului de referință al acestora într-un univers obsesiv – recurență a temelor, a motivelor, a câtorva simboluri cu greutate în «economia» textelor – care și dintr-o, pentru îndestul de mari segmente de timp, voluptate a distincției stilistice. Dintr-un mod, în ultimă instanță, de a crea poeziei (cum și prin poezie) un spațiu protector, în care personajele poemelor oficiază – invocă, se confesează, interoghează, contemplă etc. Se implică, spune poetul într-un text de referință aflat într-unul din volumele recente, într-un ceremonial *sui generis* ce, la o examinare atentă, nu-i, totuși, altceva decât o însumare de «fapte» ținând de inefabilul (cum și de gestul prozaic) al «vieții de fiecare zi a poetului”.

□•Livius Ciocârlie: „Mai anii trecuți am citit cu atenție, în vederea unui eseu critic, culegerea lui Anghel Dumbrăveanu din colecția *Cele mai frumoase poezii*. Citind acum *Iarna imperială*, acest nou volum antologic, sunt uimit cât de mult se deosebesc între ele propriile mele lecturi. Atât de mult încât aproape nu mai regăsesc motivația celei dintâi, Paradoxal, mi-o confirmă mai mult prefața – temeinică, exhaustivă, originală – a lui Marcel Pop-Corniș la volumul actual“.

□•Crișu Dascălu: „*Viața de fiecare zi* i-a implicat, de altfel, pe toți poeții generației '60. Ca și unii dintre măștrii lor.“

■•De același onoruri are parte și G.I. Tohăneanu, al cărui volum de studii *Cuvinte românești* (Facla, 1986) suscită interesul a trei comentatori. □•Eugen Todoran: „Are o rădăcină istorică veche această distincție privind modul «frumos» și cel «adevărat» al exprimării prin dubla funcție, artistică și poetică, a limbajului, de când Platon alunga din «Republica» ideală pe poeți, ținându-i la poarta cetății, împreună cu olarii, pentru că «exprimarea sensibilă» este o imitație de al doilea grad, comparată cu exprimarea rațională a filosofului. Dar toate persecuțiile se răzbuună în lumea ideilor, venind vremea ca filosofia să fie înlocuită cu poezia, în epoca romantismului, când poeții și-

au făcut intrarea triumfală în cetate, ca deținători ai «secretului» limbii în «modul poetic de a locui lumea», cum se exprima Hölderlin, iar Nietzsche le striga în gura mare filosofilor, că ei sunt mincinoșii, deoarece marile idei filosofice nu sunt decât niște metafore care și-au pierdut valoarea poetică. [...] Nu despre cărțile lui Gh. Tohăneanu vreau să vorbesc, ele vorbesc mai bine singure, ci despre «ideea» lor, care cred că aceasta este. Și dacă ea, în studiile lingvistului, nu se dezvăluie în mari construcții teoretice, are în schimb o motivație dedusă din «limba» care creează «lumea», scriitorului, pe care, ca viață a cuvintelor, el o reconstruiește cu răbdarea unui ziditor, care știe că ea are un «temei», și că toată opera scriitorului, deschisă cu instrumentele criticului lingvist, depune mărturie pentru el. Și este a *vocație* această pasiune a «înțemeierii» cuvântului în opera scriitorului, prin sensurile de adâncime ale gândirii lui. Ea dă dreptul lingvistului să stea alături de scriitorii studiați de el, ca un cultivator de «frumos» în limbajul critic, ocrotit de numele lor, rând pe rând: Eminescu, Sadoveanu, Creangă, Blaga, Arghezi, Labiș, ca și al altora, pe care îi poartă în gând pentru viitor“. □•Vasile Popovici: „Nu trebuie să fii lingvist, nici «filolog», ba nici măcar amator de știință popularizată, ca să-ți placă să-l citești. G. I. Tohăneanu își oferă un număr de cuvinte –(aproape)expert, pe marginea cărora divaghează cu un fel de ușurință înșelătoare, franțuzească, ca un împătimit degustător de sonorități și noime. Am scris însă «pe marginea cuvintelor». Nu e bine, căci «divagația» aceasta se petrece *prin* cuvânt, străbătut când în zonele lui adânci, istorice, când în zonele regionale, când mai ales, în zonele lui poetice (latente, «naturale»? create?) iluminate în operele scriitorilor noștri. În fapt, se radiografiază aici nuclee – nu neapărat centrale, dar ce contează – ale limbajului poetic, sonda coborând mereu spre sedimentele prețioase conotative, ale cuvântului. [...] O fibră sensibilă, și aici stă deliciul lecturii, intră în rezonanță când sunetul cutărui cuvânt prinde să vorbească melodios; comentariul caută atunci să prelungească întâlnirea, să retransmită melodia, cu tonalitate și ritm atent calculate, în cuvântul *ușure* găsește că «repetarea vocalei închise *u* – întâi atonă, apoi sub accent, de data aceasta, între două consoane „continue“ (-ș-și-r-) – conferă termenului un sunet târăgănat și insidios, sugerând mișcări tiptile, gesturi furișate, dibuiri discrete». Ca un îndrăgostit gelos și exclusivist, el demonstrează negru pe alb, de ce acest sinonim, sau celălalt, nu, nici pe departe, nu e atât de sugestiv, atât de frumos, atât de... Această patimă ar fi fost păcat să se piardă. Prezența ei închide, poate, mesajul altei prelegeri“. □•Daniel Vighi: „Viziunea integratoare a profesorului Gheorghe Tohăneanu asupra vocabularului aduce, în marginile domeniului, o binevenită și cu totul proaspătă conjugare a lexicologiei cu „luminile» istoriei și ale culturii. În ultima care (*Cuvinte românești*, Editura Facla, 1986) – ca și în altele de dinainte, de altfel – cuvântul este pentru eruditul său povestitor o poartă de pătrundere în literatură. Totalitatea virtuților, proprietăților și latențelor de articulare existente în miezul greu penetrabil al cuvântului pot fi puse în

evidență numai în sclipirea concentrată a poeziei. [...] Ceea ce am intenționat în rândurile de mai sus, a fost doar o privire asupra metodei de interpretare, asupra valabilității intenției de a cuprinde cuvântul în totalitatea sa vie. Ambiția aceasta nu poate fi, de fapt, realizată decât prin convocarea lingvistului și a poetului sub tutela cuvântului, care-i adăpostește pe amândoi în lumea sa inalterabilă“.

□•La cronică literară, Mircea Mihăieș prezintă romanul lui Eugen Uricaru, *Stăpânirea de sine* (C.R., 1986): „Întâlnirea lui Eugen Uricaru cu ținutul Vlădiei a echivalat cu un ireversibil *coup de foudre*. Asemenea căutătorului de aur care descoperă un filon bogat, scriitorul nu s-a mai despărțit de Eldorado-ul propriei ficțiuni. După debutul memorabil, în 1974, cu *Despre purpura*, operațiile ulterioare de prospectare au coborât tensiunea narativă, dublată de o suferință stilistică, la cote îngrijorătoare. [...] Din fericire, această destul de lungă eclipsă ia sfârșit odată cu *Stăpânirea de sine*. Regăsim, acum, la Eugen Uricaru prozatorul pe care-l intuiam încă din vremea debutului: un prozator matur, sigur pe sine, expresiv, reîntors la adevărata sa vocație: proza pură. Scăpat de mentalitatea de premiant, capabil să compună cărți onorabile pe orice temă, ajutat și de un indiscutabil talent, Eugen Uricaru scrie, parcă fără să-și propună, cea mai bună carte din seria «Vladia». [...] Cu toate acestea, *Stăpânirea de sine* rămâne un foarte bun roman, poate cel mai bun scris de către Eugen Uricaru. Încă un motiv să-i așteptăm cu speranță cărțile viitoare“.

□•Lucian Alexiu este de părere că lirica lui Darie Novăceanu, în care include și cea mai recentă apariție editorială a acestuia (*Întoarcerea gladiatorului*, Eminescu, 1986) evidențiază în mod constant simbolistica eternei reîntoarceri: „O carte de poeme ce se dovedește, chiar și la o privire rapidă, suma notațiilor lirice adunate ani în șir, un volum în care stanțele selectează «sunete» îndestul de îndepărtate pentru a nu mai fi pusă în discuție unitatea de concepție a poeziei, o culegere, în sfârșit, care se alcătuieste din texte, ai putea bănuși, scrise în pauzele de respirație de după truda benedictină a traducătorului nu e, oricât de exactă s-ar dovedi execuția partiturilor, chiar cea mai incitantă lectură pentru istoricul literar preocupat a cartografia schimbările semnificative intervenite în peisajul liric contemporan. Cu toate aceste premise, va trebui să concedem, nu prea încurajatoare, *Întoarcerea gladiatorului* nu-i doar ceea ce s-ar putea numi un simplu act de circumstanță – un premiu de consolare pe care și-l oferă poetul atâta timp lăsat în umbră de prestația traducătorului. Mai mult chiar, nu-i nici doar o culegere lipsită de intenții programatice – de o fin argumentată pledoarie *pro domo*. Rămas în marginea competițiilor curente, liricul Darie Novăceanu face, într-o artă poetică, elogiul tăcerii productive, al așteptării/amânării“.

□•„Printre scriitorii care ne-au părăsit în anul 1985 se află și Alice Botez”, pretext pentru Ioana Rauschan de a scrie despre semnificațiile operei autoarei sub titlul *Alice Botez sau întâlnirea amânată*: □•Reapare mai vechiul colaborator Gheorghe Grigurcu, care îl portretizează pe Norman Manea la împlinirea vârstei semicentenare. Articolul se numește *Un sigiliu al artei subtile*:

„Acum, când împlinește cinci decenii de viață, să relevăm cu bucurie faptul că Norman Manea, prietenul nostru de literă, din depărtarea tot mai impozantă a capitalei, se înverșunează, ca un brav bărbat, ca un brav om de artă, a se afirma prin dificultate, prin inconfort, prin aparenta resemnare, pe care le transfigurează în tot atâtea mobiluri năzdrăvane ale creației: «Deznădejdea, m ca surpare, abate de la scris, și tot deznădejdea, reînviată în energie, prin orgoliul și înverșunarea de a fi și bucuria de a crea, te readuce la scris». Cum să nu-i admirăm tenacitatea fină și eficientă, trecută prin flacără, ca oțelul unei săbii de rang? Norman Manea: în numele său contractat, cuprins de aspre cețuri nordice, putem fi siguri că întâlnim un sigiliu al artei celei mai subtile, al demnității care o susține, susținându-ne“. ■•Tot în acest număr este inserat „Orizont arădean”, unul din cele două suplimente din interiorul „Orizontului”. □•Contribuțiile din supliment aparțin lui Florin Bănescu (cu o continuare a precedentelor intervenții, *Privind în oglinda timpului...*: „Pomeneam, în numărul trecut, de strada 6 Martie, unde, la 2 noiembrie (stil nou), în locuința lui Ștefan Cicio Pop, se instala «biroul» Consiliului Național Român și se organiza Garda Națională Română. Evenimente petrecute în pragul unei ierni cum n-a mai fost alta pentru noi. Pe o stradă rebotezată, firesc, la convenita vreme, sub însemn de primăvară (a țării). Acum suntem în miezul verii, dar nimic nu ne împiedică să cercetăm presa vremii, acea vreme înscrisă glorios în istoria de patrie. La urma urmei, cinstirea trecutului e o datorie perpetuă și nu trebuie să țină seama numai de datele calendarului. Să privim, deci, primul număr al «Românului» (reapărut la 26 octombrie/8 noiembrie 1918), ziar care, împlinindu-și menirea, este o adevărată oglindă a timpului“. □•Tot despre istoria Aradului și primele descinderi (șezători literare) în patria reîntregită, relatează Iulian Negrilă: „La numai două luni de la șezătoarea literară de la Sibiu, scriitorii români vin la Arad, la 16-20 aprilie 1911, organizând prima șezătoare literară în Orașul de pe Mureș. Anticipând acest eveniment înălțător, Tribuna adaugă: «Marii cântăreți și povestitori ai neamului, care ne-au robit cu scrisul lor de-atâtea ori sufletele, vin la noi, ca să ne arate pe o clipă strălucirea geniului românesc. Va fi o zi de rară sărbătoare ziua aceasta pentru noi». [...] De la gară au venit cu un convoi de trăsuri. Seara toți s-au întâlnit în sala mică a *Restaurantului «Crucea Albă»* apoi, în sala mare s-a desfășurat șezătoarea literară. Începutul l-a făcut Cincinat Pavelescu care a citit *Vulturul, Serenadă, Prefața unui volum și Corbiile*. A urmat O. Goga, care a citit *Noi, Dăscălița, Un om, Cosașul și Oltul*. Em. Gârleanu a citit schițele *Trandafirul și Ochiul lui Turculeț*, D. Nanu a citit o singură poezie, *Înviere*. Este prezentat apoi Claudiu Moldovan, care a citit poezia *Închinare lui Ștefan cel Mare*, I. Agârbiceanu a citit simplu, fără efecte, tremurându-i în glas un accent de durere, nuvela *Fefelega*, Al. T. Stamatiaș a prezentat câteva poezii din volumul său, *Din trâmbițe de aur*. Încheierea a făcut-o Cincinat Pavelescu cu câteva epigrame. După această mare și frumoasă sărbătoare culturală, Tribuna a continuat seria comentariilor pe această temă“.

□•Al. Ruja, care se ocupă pe mai departe de *Debuturi* (III) și consemnează botezul editorial al lui Francis Vinganu cu volumul *Acolo unde Dyonisos* (Facla, 1985) și Romulus Constantinescu (*Alpha '85*, Dacia, 1986). □•În *Fresca totală*, Gheorghe Schwartz scrie, foarte speculativ, despre literatura lui Samuel Joseph Agnon care, împreună cu Nelly Sachs a primit, în 1966, Premiul Nobel pentru literatură. □•Vasile Popovici și Beatrice Stanciu, primul în calitate de prezentator (succinct), cea de a doua ocupându-se de traducere, oferă cititorilor un fragment din *Povești de dragoste*, de Julia Kristeva, cunoscuta semioticiană.

• [**„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 30**] Geo Ciolcan semnează *Poem pentru viitor*: „La mulți ani, iubit Părinte, brav Conducător de Țară,/ În lumina serii pure îți urează România!/ Ni-i Congresul IX Steagul, Libertatea, Garanția/ Că vom fi prin ani de glorii demni de-acea fierbinte vară!” □•Alte poeme patriotice aparțin lui Dan Rotaru, Mihai Culman, Mircea Constantin, Adrian Beldeanu și Corina Soroceanu. Majoritatea acestora conține sintagma Congresul al IX-lea. □•Continuă *La Judecata de apoi a poezilor*, comentariile pe marginea poeziilor lui Corneliu Ostahie: „*Poemul întrerupt*, dedicat lui Daniel Turcea, și *Rugă*, pe care le vom reproduce, ne întorc la bunul poet Ostahie din volumul *Recif*”. □•În cadrul rubricii *Săptămâna pe scurt* intră doi poeți, la categorii diferite: „Ultimul număr al revistei «Amfiteatru» inițiază, sub titlul *Creșterea limbii românești*, o anchetă despre *Limbă literară și stil*, despre acuratețe și plasticitate, despre dialectica între tradiție și inovație. Iată ce răspunde Mircea Dinescu la întrebarea: «Se poate oare distinge din literatura română din ultimele decenii o nouă atitudine față de problemele stilului? Ce înseamnă, de fapt, pentru un scriitor, a avea sau a nu avea stil?»: «Un japonez parașutat în literatura română și-ar face harachiri după câteva zile, umilit de obsesia monumentalității la umbra căreia hai-ku-urile sale pipernicite degrabă s-ar ofili... Monumentalitatea cu stil, bineînțeles, obsesie a înălțimilor și nu a adâncimii – căutătorii de perle reprofilându-se pe schiuri și alpenștok. Îmbrânțiți de ideea că Paganini a lunecat în mitologie pe o singură coardă, glorioșii noștri barzi s-au specializat în așa măsură, încât unii au dat-o pe coarda raziachie și-și zic ironici, alții o pișcă pe a mai melancolică, zâmbind mai rar ca Buster Keaton. Singurătatea corzii e compensată de virtuozitatea ciupitorilor, ce știu să scoată volume întregi cu partituri numai în of-of-of sau hi-hi-hi». [...] Aflăm de la Dorin Măran: «A comenta un fragment din poemele lui Mircea Cărtărescu ar putea fi un act de sacrilegiu...». Iată și un *eșantion*, fragment din poemul *Totul* din volumul cu același titlu: «Victor, mai există destulă moarte presată / în buteliile scafandruului tău? / e presiunea morții de care ești plin / destul de mare ca să suporti / tone întregi de singurătate / pe centimetru pătrat? / Victor, n-ai să pleznești / ca peștii abisali, scos din apele / dragostei mele?...ochii tăi sunt acum / mari și apoși, cu puncte reci, / aurii (gemenii, racul și taurul / și leul și fecioara și cassiopea / și ursele, muindu-se dedesubt /

de geamul cu perdele al mărilor), Victor / în apartamentul tău uriaș, mai mare / ca lumea, sub becul tău / mai mare ca mintea, în corpul tău / din care soarele e doar un atom, / ne mai suportă?» ș.a.m.d. Îndrăznim să comitem sacrilegiul de a-i ruga pe cei care au înțeles ceva din versurile genialului poet s ne explice și nouă cum devine cu solaritatea, cosmicitatea distinsului nostru contemporan. [...] *Marian Papahagi* despre poezia tânără: «Foarte multă iarnă în titlurile poezilor tineri»“.

26 iulie

● [„*Luceafărul*”, nr. 30] Revista se deschide cu editorialul *Epoca Nicolae Ceaușescu*, semnat redacțional: „Am omagiat 65 de ani de la făurirea partidului și o jumătate de secol de la procesul de la Brașov a luptătorilor comuniști și antifasciști, între care un rol precumpănitor l-a avut tovarășul Nicolae Ceaușescu, tânărul erou comunist de azi al României. Sărbătorim acum împlinirea a 21 de ani de la istoricul forum comunist care ne-a consacrat celei mai fertile și mai prodigioase epoci, *Epoca Nicolae Ceaușescu*”. □•*Sub semnul Congresului al IX-lea*, Dumitru Bălăeț scrie despre *Literatura întemeierilor*: „Desigur, profilul epocii literare actuale e o chestiune asupra căreia criticii și istoricii literari reputați trebuie să-și spună într-un mod mai decis cuvântul. Volumele lor de analiză și sinteză privind istoria literaturii române contemporane se lasă încă așteptate. Dar până atunci fiecare suntem răspunzători de găsirea drumului către aceste sinteze. Un astfel de drum ni se pare a sta sub semnul unei fericite conjuncții cu cititorii noștri de azi. Ea se reflectă în interesul cu care acesteia din urmă își caută scriitorii preferați printre contemporani, devin sensibili la mesajul lor de idei și sentimente, îi ridică la demnitatea marilor scriitori din trecut sau, dacă vrem să ne exprimăm altfel, îi coboară în inima lor pe locuri calde și apropiate. [...] Dacă putem vorbi astăzi cu mândrie despre o înflorire plenară a literaturii românești în contextul mondial al valorilor contemporane, apoi aceasta se datorează conjuncției fericite a pleiadei de scriitori care reprezintă această înflorire cu climatul ideologic propice afirmării lor, creat după Congresul al IX-lea al P.C.R. – adevărat prag de epocă istorică”. □•„Creația artistică românească a reprezentat întotdeauna o față a patriotismului, adică a fost legată de în permanență de idealurile patriei pe care pe care le-a reformulat continuu în sfera esteticului, conferindu-le circulația la mase, putere de convingere și izvor de entuziasm și cugetare.”, arată Dan Tărchilă în *Creație și patriotism*. □•Pe aceeași pagină, Sultana Craia vede în cea mai recentă cercetare asupra creației lui Lucian Blaga, o *Trilogie critică*. Autoarea se referă... critic la amplul studiu al lui Eugen Todoran, *Mitul Poetic, Mitul dramatic, Mitul filosofic*. Pentru început, autoarea observă că în rândul tinerilor se manifestă tendința ca aceștia să devină susținătorii ultimei ecturi critice: Apoi, extrapolează ideea spre studiul lui Eugen Todoran. ■•*Generația luptei cu inerția* are următoarele fraze introductive; „Ceea ce se denumesc în mod curent

generația Labiș sau generația luptei cu inerția este un fapt de creație, configurat în jurul lui 1960 și care ilustrează lucrarea unui grup de scriitori, apărut într-un mod compact și a căror activitate se desfășoară până acum. În ciuda diferențierilor, inerente în condițiile unui proces creator în mișcare, mai cu precădere trebuie văzute în cuprinsul generației Labiș, elementele care îi dau acesteia unitatea”. □•Un prim text este semnat de Nicolae Georgescu: „Anii de care se rupe generația Labiș sunt mult mai puțini la număr, dar greutatea lor se judecă altfel. Se vorbește, în general, despre acești oameni minunați ce s-au constituit în prima generație amplă postbelică la noi ca despre niște talente native ce au redescoperit, oarecum din sinea lor, filonul limbii și simțirii românești. Este o imagine blând-idilică despre acești tineri, ce se mai perpetuează, încă, din inerție. Nu talentul este dominantă generației Labiș – deși despre talent se poate vorbi în cel mai înalt grad – ci curajul, ținuta etică a ei. Este drept că lor nu li se preda Eminescu în întregime la școală – dar îl citeau *pe ascuns*, cum se zice (mai degrabă, în timpul lor creator intim) în întregime. Arghezi vindea cireșe la Mărțișor, în cornete făcute din filele revistelor lui – dar era știut și stimat de toți, iar celor interesați (cine nu era?) le vindea și reviste”. □•I se alătură Al. Horia: „Venită dinspre real, poezia generației Labiș transfigurează realul proiectând simbolic marile energii ontologice în formule lirice pe cât de originale pe atât de robuste în planul expresivității. Modernitatea este aici produsul unei evoluții organice a formelor iar nu efectul unor experimente facile. Frecventarea marilor teme, jubilația existențială, tentația fabulosului, energia metaforică iată câteva note specifice ale reprezentanților luptei cu inerția, caracteristicile de fapt ale unui climat poetic de excepțională vitalitate care a luat naștere la începutul anilor '60, inaugurând o etapă esențială în evoluția literaturii postbelice”. □•Ion Spânu (*Monumentalism și valoare*) face o trecere erudită prin *Critica facultății de judecare* a lui Immanuel Kant, pregătindu-se să abordeze „tentativa lui Ion Gheorghe de a transfigura poetic lumea basmului, a mitului și a istoriei după un model pe care îl sugerase anterior Blaga în lucrările sale teoretice”.: „Între realizările însemnate, pe această linie, se înscrie tentativa lui Ion Gheorghe de a transfigura poetic lumea basmului, a mitului și a istoriei după un model pe care îl sugerase anterior Blaga în lucrările sale teoretice. Pentru câteva dintre volumele de versuri, cum ar fi *Zoosophia*, *Cavalerul trac*, *Cultul zburătorului*, *Megaliticele*, *Dacia Fenix* sau *Cenușile*, autorul se folosește de o documentare științifică extrem de bogată, chiar dacă prin inovațiile lexicale (de multe ori strălucitoare) creează impresia unui fel de supra-realism. Adrian Păunescu este de asemenea autorul unor masive volume de versuri”.: Printre cei nominalizați se află, în ordinea prezenței acestora în articol Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, George Alboiu, Gheorghe Pituț, Cezar Baltag, Grigore Hagiu. □•Alte două pagini, suprintitulate *Evenimentul marilor înnoiri ale țării și Temelia marilor ctitorii ale poporului*, au drept colaboratori pe Florentin Popescu (*Adevăruri esențiale*), Mihai Pelin

(*Traversând o epocă*), Areta Șandru (*Orașe frumoase*), Constantin Stan (*Simbolul unui drum sigur*), Victor Niță (*Tipare de înțelepciune*). □•Adrian Păunescu este prezent cu un grupaj de versuri din volumul al II-lea al *Manifestului pentru mileniul trei*, aflat în pregătire la editura Eminescu: „Am trecut pe stradă fără de nădejde/ Și în ochi ninsoarea scânteia,/ Biciuit de viscol sufeream câinește/ Și-am văzut lumină la fereastra ta.// Și-aș fi vrut desigur și să-ți fie bine,/ Și-aș fi vrut desigur și să-ți fie rău,/ Știu că la veioză mă citeai pe mine/ Ca să-ți descifrezi destinul tău”. ■•Cronici literare. □•Primul volum din *Teatrul lui D.R. Popescu* este analizat de Artur Silvestri: „Acum este în afara îndoielii de unde vine biruința valorilor, care limpezește teatrul lui D.R. Popescu. Ele izvorăsc dintr-un substrat de esență străveche și dramaturgia aceasta pare a vehicula scheme de tragedie greacă fiind, în fond, expresia unui trac”. □•La *Viața cărților*, Alexandru Condeescu scrie despre cartea lui Cornel Nistea, *Focuri de septembrie* (C.R., 1986). □•Lucian Chișu comentează povestirile lui Emilian Bălănoiu (*Analiză pentru șansele Iuliei*, CR. 1986): „Proza lui Emilian Bălănoiu devine un circuit cu numeroase sinuozități prin modul de gândire al personajelor, care pe măsură ce este adâncit falsifică modul de existență, ele suferind de codificare. O anume somnolență a narațiunii, provenită din supra-saturarea cu impresii cerebrale și senzoriale, depărtează, pe nesimțite, acțiunea de la nervul ei și ar fi fost chiar supărătoare dacă Emilian Bălănoiu n-ar avea controlul răsturnărilor neașteptate ce se desprind din latența raporturilor dintre eroi. Aceștia ajung de fiecare dată în ipostaze insolite, iar lucrurile se petrec surprinzător, ca pe o tablă de șah, unde rostul unei mutări se întrevide după alte câteva”. □•Adrian Dafir prezintă antologia *Din presa literară românească* (1918-1944), Albatros, 1986, care cuprinde „72 de texte selectate dintr-un număr de 35 de reviste literare, între care...revistele «Sburătorul», «Viața românească», «Adevărul literar și artistic», «Vremea» ori «Revista fundațiilor [regale] par a fi printre cele mai vii și mai importante tribune ale poezilor, prozatorilor ori criticilor perioadei și nu în ultimul rând al conceptelor reale, adevărate, viabile în artă”. □•*Poeți polonezi și Poezie din Iordania*, traduși de Maria Urbanovici și Laura Petrescu sunt prezenți pe ultima pagină. □•Poate fi citită și scurta recenzie a lui Z. Cârługea la studiul lui Mihai Zamfir, *Formele liricii portugheze*, Editura Univers, 1986: „În mare Formele liricii portugheze este o «istorie fără istorie» a poeziei lusitane de la «cantiga de amigo» la F. Pessoa, în cadrul căreia modelul binar imaginat *concentrare oximoronică* vs *dispunere discursivă* funcționează destul de bine, el punând totodată și un sens lungului drum al poeziei portugheze spre modernitate”.

• [„SLAST”, nr. 30] Precum în numerele precedente, și în cel de față se amintesc cei 21 de ani de la Congresul al IX – lea al Partidului Comunist Român. Editorialul redacțional se intitulează la fel de apoteotic, *Piatră de hotar a noii noastre istorii.*, este scurt și conține de opt ori numele Nicolae Ceaușescu. □•Nicolae Dragoș este prezent, pe prima pagină, cu poemul *Istoricul destin*:

„Istoria – timp înalt și optimist,/ Purtând în el visări, tumult, văpaie,/ Cum l-a gândit partidul comunist,/ Și-al nostru Ceaușescu Nicolae”. □•La *Galeria eroilor exemplari*, Iulian Costandache aduce în prim-plan un personaj din romanul lui Ion Lăncrănjan, *Cordovanii*. Articolul se intitulează *Mitul revoluționar romantic*: „Mitru lui Spânzură-foame este produsul specific al unei epoci. Autorul a respectat cu scrupulozitate adevărul. Nimic romanțios sau exagerat în această epopee. Proveniența umilă a eroului, caracterul inflexibil, elanul revoluționar li eșafodează un dosar imaculat. Mitru are toate calitățile pentru a fi comunist desăvârșit și ar fi fost un executant ideal. Pe rol de conducător este copleșit de marile răspunderi și capotează. Cazul nu este singular în epocă și e perfect explicabil”. □•Invocând *Resurecția politicului în artă*, Aureliu Goci evocă *Ore de dimineață* (1972) romanul lui Platon Pardău, scris pe calapodul politicii: „Trecerea directă cu *Ore de dimineață* la epicul politic cu punerea între paranteze fenomenologice a subiectivității, fragmentarismului și auto-reflexivității lirice ar putea să surprindă dacă succesiunea fugoasă a punctelor de vedere, motivația temperamentală, regula subiectivității nu ar fi distinctivități la limita flexibilă dintre poetic și politic. De la *Ore de dimineață*, autorul a mai scris o mulțime de romane, mai tehnice, mai rafinate, mai minuțioase în sintagma realității. Însă în primul său roman exista mai multă materie epică, un alt mod, netranzitat de conversiune a eticului în politic și un alt gust al scriiturii”. □•Mircea Dinescu se joacă de-a *Uite Beckett, nu e Beckett*: □•În același spațiu tipografic se regăsesc Adrian Pop, cu observații despre *Mondenitatea unui an de răscruce* (din *Zăpezile...*): □•Nu în ultimul rând, echipa adversă, de la „Amfiteatru” și generația încă nenumită „nouăzecistă”, de la „Convingeri comuniste” (via cenaclurile *Universitas* și ... *de Luni*) sunt luată în răspăr de ...Ion Creangă, pseudonimul redacțional al rubricii *Revista revistelor*: „Căldură mare în ultimul număr al «Convingerilor comuniste», organ al Consiliului Uniunii Studenților Comuniști din Centrul Universitar București. Firească așa-dar obsesia valurilor. Valuri fotografiate în primele pagini, valuri dactilografiate în mijlocul revistei. *Ale valurilor mândre generații spumegate* – chiar așa se intitulează articolul tinerei poetese Ioana Carabăț, ce ne anunță oficial că «Succesiunea valurilor poetice este un lucru cunoscut și în privința căruia s-au făcut, de-a lungul timpului, mai multe studii». [...] Pe aceeași plajă a paginilor 6-7, Simona Popescu ne scaldă și ea în limbaj de litoral: «fluxul și refluxul generaționist», «răbufnirea în valuri după o perioadă de acumulări». După Simona Popescu, generațiile '60, '70, '80, s-ar delimita «nu doar biologic și cronologic, ci și prin (mai ales) o specifică ideologie literară». Dacă-i cronologie o fi și biologie, dar de ce din zece-n zece ani s-ar modifica ideologiile literare, Simona Popescu, învăluită în mister estival, nu ne mai spune. Cu adâncă mahnire constatăm că generația '80 nici nu s-a așezat bine la masă și-i îmbrâncită de generația '86. Păi frumos e? [...] Dar nu! Nancă, Gârbea, Bodi, Mierlă, Carabăț – nu mai vor să numere din zece în zece. Ei propun o depășire de plan

în cadrul generațiilor, ceea ce ne amintește de optimistul șlagăr de altă dată: *Opt recolte pe an/ Depășire de plan/ În Azerbaidjan*. Cam rapidă totuși schimbarea de personal propusă de revista studentească. Până și balerinele de la teatrul Tănase își pot prelungi, cât-de-cât adolescența. Numai poeții, săracii, trebuie să-și dea buletinele de identitate la verificat, să nu zăbovească prea mult în juna generație. «Poezia nu a coborât în stradă cum au declarat, sau cum au voit optzeciștii a fi, ci a coborât din turn doar câteva trepte... Realitatea poeziilor optzeciste este încă decorativă, imaginară...». Aceste frățești afirmații aparțin tot Simonei Popescu [...] Nici grădinarul ce cultivă așa delicate flori, scepticul mântuit, Mircea Martin, nu-i mai blând cu optzeciștii: «E greu de spus, mai ales acum, dacă poeții care au debutat în anii '80 sunt cei care vor constitui generația, sau dacă poeții care urmează să debuteze îi vor da numele... O diferență se pare să se simte totuși între *aerul* poeziei scrise la *Universitas* și la *Cenaclul de luni*». [...] E sărbătoare așadar pe ulița *marșscrisismului*. Frică ne e că spre toamnă, vor măcăi bobocii cenacliști ai generației '87 și-o să propună mutarea cenaclului Universitas în Rotonda pensionarilor din Cișmigiu. Cine are generație n-o s-o ducă rău nici pe acolo, bănuind că Nancă, Gârbea, Bodiu, Mierlă și Carabăț vor continua să-și arunce unii altora bezele eseistice, conjugând fericiti: eu m-aș scrie, tu te-ai scrie, el s-ar scrie... Și apoi cine treabă are căci va fi sub pălărie...». □•Pasionat de titluri categorice Constantin Sorescu descoperă *Eroarea ca memento*, scriind despre discutabila *Istoria literaturii românești contemporane* a lui Nicolae Iorga: „Din fericire pentru cultura română, pe care N. Iorga a iubit-o, nici critica și nici cititorii – cei care se deschid mereu bunului gând al propășirii prin înnoire – nici instituțiile culturale și legiuitoare nu i-au împărtășit, în pofida autorității sale, fabuloasa incompreensiune. Indiscutabil, în vasta sa operă, atitudinea lui N. Iorga față de literatura română modernă rămâne o eroare și o curiozitate, cum eroare și curiozitate vor rămâne toate injustițiile, strâmbătățile și ocările care vin din partea unor personalități în alte momente de regenerare ale limbajului artistic”. □•Mihai Coman își finalizează cu cea de a doua secvență opiniile despre „*no-ul val*” (d)in *etnologia românească*, în care apar consemnați Paul Drogeanu (*Practica fericirii*, Eminescu, 1985) și Alexandru Popescu (*Tradiții de muncă românești, în obiceiuri, folclor, artă populară*, Ed. Științifică, 1985) □•Dorin Măran se întreține cu Mircea Cărtărescu la cunoscuta *Colegi de creație, colegi de generație*. Pagina este însoțită de *Opinia criticii* în care se arată favorabili creației sale Nicolae Manolescu, Paul Georgescu, Mircea Iorgulescu, Gheorghe Grigurcu, Al. Cistelean ș.a – lista este mai lungă –, printre contestatarii aflându-se Eugen Barbu, George Alboiu, Costin Tuchilă.

28 iulie

• [„**România liberă**” 12978] *România, țară a păcii* se numește noua contribuție a lui Mircea Moarcăș.

30 iulie

• [„**Scânteia tineretului**” nr. 11558] Florentin Popescu recenzează cartea lui Bucur Chiriac, *Întoarcerea în câmpie*, Eminescu, 1986: „Ceea ce surprinde în mod plăcut în poezia lui Bucur Chiriac, autor, până acum, al altor trei volume de versuri (*Aproape de copilărie*, 1977 ; *Caii dc fum*, 1982 și *Zmeele copilăriei*, 1983) este continuitatea fixării într-o formulă pe cât de voit lipsită de modernitate, pe atât de cuceritoare la lectură. Căci, în timp ce alții caută să-și schimbe hainele lirice de la un volum la altul, el pare a-și fi găsit, din capul locului, matricea confortabilă. care-l avantajează în cel mai înalt grad. Este vorba aici de o ipostază lirică nespectaculoasă, grefată pe câteva motive etern valabile, cărora le caută – și adesea le găsește! – întruchipări originale”.

31 iulie

• [„**România liberă**” 12981] Emil Manu scrie despre *Lirica patriotică – o constantă a literaturii române*: „Cine citește cu atenție istoria literaturii române descoperă un adevăr de la care trebuie să pornească orice discuție asupra poeziei. Adevărul axiomatic că poeții care au întemeiat poezia românească aveau conștiința sigură că prin poezie săvârșesc un act patriotic, înțelegând astfel destinul și rolul pe care națiunea lor vea să-l joace în lume”.

• [„**Scânteia**” nr. 13657] Eugen Uricaru semnează reportajul *Munca oamenilor spre folosul lor și al țării*, despre prefacerile din Țara Moților: „Temeinica este un cuvânt în firea lucrurilor în preajma odihnei lui Iancu, a gorunului lui Horea, a prezenței lui Crișan. Aici, la Brad, oamenii pot spune: «E bine, avem în față viitorul. Un viitor pregătit temeinic»”. □•*Literatura pentru copii – între împliniri și promisiuni* continuă să-l preocupe pe Emil Vasilescu, care găsește literaturii pentru copii virtuți patriotice: „Multe din aceste cărți se adresează direct sensibilității copiilor prin versuri încărcate de emoție și vibrantă căldură interioară ; ele cultivă dragostea pentru părinți și profesori, cinstesc pasiunea pentru învățătură și muncă, deșteaptă și sporesc sentimentul iubirii de țară. O cuprinzătoare antologie *Prinos Partidului*, se constituie într-un cald omagiu adus de poeți aniversării a 65 de ani de la înființarea partidului. Versuri angajate, de autentică vibrație patriotică sunt oferite în dar copiilor: „Partid, lumina noastră, viața / Acestei țări cu zări senine, / Ca floarea-soarelui ni-i fața, / Rotită veșnic către tine. // Copilărește de-ți vom spune / Și cam stângaci, să nu to mire: / Tu ești ce-avem mai drag pe lume, / Ești drumul drept spre fericire” (Ion Brad, *Suntem întotdeauna gata*)”. □•Făcând recurs la istorie și literatură, universitarul gălățean Dumitru Tiutiuca scrie despre *Mesaje ale permanenței*, un eseu despre istorie, spațiu național și literatură.

• [„**România literară**”, nr. 31] Editorialul *Prezența literaturii*, se referă la spiritul de deschidere promovat de Congresul al IX-lea al P.C.R și la rolul literaturii, acela de seismograf sensibil al tuturor evenimentelor din sfera socialului. □•În de obicei anosta rubrică „Viața literară” se informează despre recenta

Plenară a Consiliului Uniunii Scriitorilor: „Vineri, 25 iulie 1986, a avut loc Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor, cu următoarea ordine de zi: 1. Concepția revoluționară despre lume și societate – temei al unei creații literare militante, puse în slujba înfăptuirii Programului Partidului Comunist Român de edificare a socialismului și comunismului în patria noastră; 2. Informarea despre principalele acțiuni ale vieții literare organizate de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, de la ultima Plenară a Consiliului până în prezent; 3. Aprobarea Regulamentului de premiere și alegere a Juriilor pentru decernarea premiilor anuale; 4. Discutarea propunerilor făcute de Asociațiile de scriitori și de Comisia de validare a Consiliului Uniunii Scriitorilor, privind ratificarea de stagiar; 3. Decernarea Marelui Premiu și a Premiilor speciale ale Uniunii Scriitorilor; 6. Probleme organizatorice. Au participat tovarășii Ghiță Florea, adjunct șef de secție la C.C. al P.C.R., Mihai Dulea, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Ion Popa, secretar al Comitetului Municipal al P.C.R. Au luat parte la discuții: Ioan Alexandru, Alexandru Andrițoiu, George Bălăiță, Ion Dodu Bălan, Ana Blandiana, Ion Brad, Emil Brumar, Augustin Buzura, Constantin Chiriță, Mircea Ciobanu, Daniela Crăsnaru, Ov. S. Crohmălniceanu, Gabriel Dimisianu, Mircea Dinescu, Ștefan Aug. Doinaș, Domokos Géza, Anghel Dumbrăveanu, Paul Everac, Dinu Flămând, Fodor Sándor, Gálfalvi Zsolt, Dumitru Ghișe, Dan Hăulică, Ion Hobana, Mircea Radu Iacoban, Mircea Iorgulescu, Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Ileana Mălăncioiu, Florin Mugur, Z. Ornea, Alexandru Paleologu, Octavian Paler, Nicolae Prelipceanu, Petre Sălcudeanu, Valeriu Râpeanu, Eugen Simion, Marin Sorescu, Szilágyi István, Mircea Tomuș, Laurențiu Ulici, Eugen Uricaru, Romulus Vulpescu, Mircea Zăciu, Violeta Zamfirescu, Horia Zilieru. În încheiere, au luat cuvântul tovarășii Ghiță Florea și Mihai Dulea. Lucrările Plenarei Consiliului Uniunii Scriitorilor au fost conduse de Dumitru Radu Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România”. □•Versurile din acest număr poartă semnătura lui Gheorghe Tomozei și Alexandru Andrițoiu, colegi de generație. □•Gheorghe Dinu – Stephan Roll, cunoscut, între altele, pentru celebra sa butadă „pușini am fost, mulți am rămas”, este readus în actualitate de către George Macovescu. Acesta prezintă ciclul inedit: *Imagini pariziene*. □•Despre *Tema prieteniei la Marin Preda* scrie Traian Podgoreanu: „În ultimă instanță, pare a spune Marin Preda, deteriorarea relațiilor de prietenie, a relațiilor umane în general, este cauzată mai degrabă de condițiile epocii decât de ființa interioară a omului. Afirmând prietenia ca o valoare umană perenă, ca o *punte de înțelegere* între oameni, ca un drum spre desăvârșirea de sine, spre virtute, Marin Preda poate fi considerat un scriitor moralist”. □•Dumitru Micu realizează un portret liric comprehensiv al lui Geo Dumitrescu: „El însuși, în întregime el însuși, este Geo Dumitrescu în momentele când, abandonându-se ingenuității native, și-o valorifică liric într-un limbaj propriu, de o rară sugestivitate, ce aliază adesea termeni dintre cei

mai savanți, cu expresii uzuale savuroase”. Textul se *intitulează Pământul din vârful penitei*: □Șerban Cioculescu preia subiectul din numărul precedent, referitor la epistolarul Duiliu Zamfirescu, sub titlul *Duiliu Zamfirescu în corespondență*: „Se face mare caz de faptul că în scrisorile lui Duiliu Zamfirescu sunt depreciați scriitori ce-i sunt superiori, Caragiale și Slavici. Și alte și alte judecăți eronate, ale unui infatuat ce se credea *pimus inter pares*. Fie-mi îngăduit să remarc însă că tot el a fost primul care și-a dat seama că greșise și că, tot cel dintâi, a pus alături pe Eminescu, Creangă și Caragiale □• *Există o cultură a tineretului?* se întreabă Al. Tănase, pornind de la volumul *Generație și cultură*. Tot el răspunde: „Autorul formulează teza excelentă că sintagma *cultura tineretului* ar putea să se refere la un *stil de comportament al tineretului* care prin el însuși nu duce cu necesitate la fenomene de marginalizare. Cum definește și cum ilustrează C. Schifirneț această cultură? «În esență, cultura tineretului este un mod specific al tinerilor de a fi în relație cu celelalte subsisteme culturale» – ceea ce reprezintă, evident, un comportament cultural”. □•□Pe aceleași coordonate, Z. Ornea se ocupă de *Eseistica filosofică*: a unui scriitori restituit: Emil-George Papahagi, la carte apărută la editura Dacia sub îngrijirea lui Marian Papahagi. □•Nicolae Manolescu îl introduce în *Actualitatea literară* pe *Emil Botta*, utilizând un titlu sugerat de Nicolae Iorga, *Emil Botta după Emil Botta*: „Deși, cum se vede, critica de astăzi e plină de felurite sugestii și reprezintă o promisiune pentru receptarea viitoare a lui Botta, ea este, încă, mai convingătoare pe fragmente decât în totalitate. O interpretare globală și cu adevărat nouă nu avem deocamdată, dar ea nu poate întârzia multă vreme. E probabil și că, atunci, Emil Botta se va găsi în manualele de școală, la locul care i s cuvine”. □•Alex. Ștefănescu vede în recent apărutul volum *Pagini de satiră și umor din scriitori olteni* (Scrisul Românesc, 1986), *Un mijloc de comunicare* din care rezultă „farmecul oricărei antologii de umor, deci și al celei realizate de Ion Dianu: ne introduce într-o lume în care simțul umorului, conștiința relativității oricărei afirmații reglementează realțiile între oameni”. □•Despre poemele lui Marcel Gafton se exprimă Gheorghe Grigurcu: „Diferențiat prin strania sa hărnicie de a modifica limbajul astfel încât să exprime întunecata-i materie lăuntrică, spasmodică ori scurgându-se cu lentoare vâscoasă a profunde dezamăgiri, Marcel Gafton exponent întârziat al generației războiului, merge atât de departe, încât ni se recomandă drept unul dintre meșterii lirici cei mai originali de azi al acesteia”. Aureliu Goci recenzează *Pasărea purpurie a dragostei* (Albatros, 1986), de Pavel Pereș: □•*La Promoția '70*, Laurențiu Ulici îl prezintă pe ardeleanul Titus Vâjeu. □Costin Tuchilă realizează *Un „portret” al vinului*, scriind despre cartea lui Avram D. Tudosie, *Podgoriile românești în literatură* (Sport-Turism, 1986). Maria-Ana Tupan semnează scurta prezentare *Constanța Buzea în engleză*. □•În traducerea și prezentarea Roxanei Sorescu sunt evocate câteva dintre întâlnirile Cioran-Bekett, preluate din *Exerciții de admirație* (Gallimard, 1985).

• [„**Tribuna**”, nr. 31] Dintre subiectele care se perpetuează da la un număr la următoarele, *Mircea cel Mare 600* se menține în topul preferințelor redacționale. □ În vecinătatea rubricii pe care Eugen Uricaru o susține număr de număr, Petru Poantă scrie despre romanul acestuia, *Stăpânirea de sine*, care face parte din ciclul *Așteptându-i pe învingători* și *Memoriu*: „Scris cu o excepțională siguranță dezinvoltă, cu o știință puțin obișnuită a detaliilor imponderabile, dar și a poeziei concretului, într-o țesătură impecabilă de simboluri, în sfârșit, cu o subtilitate eseistică remarcabilă, *Stăpânirea de sine* rămâne cartea cea mai omogenă și echilibrată a autorului. Somptuozitatea artistică de odinioară este estompată acum printr-un deosebit simț al nuanțelor. Descoperind o lume, Eugen Uricaru descoperă și un stil; inconfundabil în proza actuală”. □ Sub titlul *Drumuri exemplare*, Ioana Bot recenzează cartea lui Serafim Dui-cu, *Pe urmele lui Samuil Micu-Klein* (Sport-Turism, 1986), în care autorul deplânge „absența unei monografii despre acest Corifeu al Școlii Ardelene”, motiv ce justifică demersul de față. Ioana Bot: „Cititorului nu-i rămâne decât să transforme drumurile marelui cărturar într-o «inițiere» a sa însuși”

[IULIE]

• [„**Albina**”, nr. 7] Împlinirea a 21 de ani de la Congresul al IX-lea al Partidului intră în editorialul numărului de față sub titlul *Emblemele unui timp eroic*: „Iată, așadar, cât de numeroase sunt însemnele ce conferă «Epocii Nicolae Ceaușescu» atributul de cea mai fertilă perioadă din multiseculara istorie a patriei! 1965–1986. Cu cât sporește vremea față de momentul Congresului al IX-lea al partidului, cu atât mal pregnantă devine, în conștiința națiunii, importanța acestui măreț forum politic pentru destinul României socialiste! Fiindcă el rămâne o adevărată bornă de istorie”. □ Ana Blandiana este prezentă cu *Odă la râurile țării*. Ilarie Hinoveanu semnează poezia *Limpezi constelații*: „Îl vom urma de-a pururi, neclintiți, /Cuprinși în toiul faptelor-văpaie/ Desăvârșind, în juru-i strâns uniți,/ «Epoca Ceaușescu Nicolae»”. □ Alte texte cu un caracter literar sunt *Limba, marele poem al națiunii* (Dumitran Frunză), *Scri-soarea III* (Mihai Cernat), *Grăbește-te încet* (Mircea Ichim).

• [„**Amfiteatru**”, nr. 7] *21 de ani de la Congresul al IX-lea al P.C.R. eveniment de importanță cardinală în devenirea culturii socialiste a patriei noastre*, ocupă simbolic toate suprafețele publicației. De aceea, ca să-și facă loc în paginile de aici, unele texte sunt tipărite cu corp 5. □ Florin Berindeanu scrie despre *Vinerea neagră* (Dacia, 1986) numindu-și intervenția *Istoria la un moment dat*. După o seamă de rețineri, criticul concludă: „Romanul lui Doru Munteanu e totuși un roman frescă din care figura Ardealului se detașează datorită patosului sincer al autorului. Această caldă corespondență între autor și istoria ființei sale este, de fapt, atu-ul incontestabil al cărții.” ■ *Patimile după Bacovia*, (C.R., 1986) devin în cronică lui Cristian Moraru, *Patimile după Genaru*: „Cu euforiile amoroase ale lui Ovidiu Genaru poezia provinciei iese

triumfătoare din provincia poeziei, privind ironic înspre o întreagă tradiție literară și oferind cu nonșalanță ochiului (critic) lucirea scurtă a unui umăr dezgolit în timp ce simulează că-și aranjează în chip decent faldurile rochiei transparente. Ausweisul care îndrituia o asemenea evaziune datează din 1972 și era subintitulat *Patimile după Bacovia*, puțin derutant, să recunoaștem, pentru că bacovianismul aceluia volum era discutabil. Nu de mult poetul și-a reînnoit documentele doveditoare, compunându-și cu acest prilej un *curriculum vitae*. Acesta se intitulează tot *Patimile după Bacovia* și este o antologie de autor apărută într-o colecție specială care nu mai are nevoie de nicio prezentare, beneficiind totodată de o excelentă postfață a lui Radu Călin Cristea. «Dorința secretă» a poetului este ca volumul cu pricina să fie citit «ca o singură carte». Lucrul este posibil, ba chiar indicat, ținând cont de schimbările, importante, operate de Ovidiu Genaru în interiorul operei sale poetice. Multe texte au fost rescrise, multe omise, unele volume ignorate completamente întrucât aflate «în afara interesului său actual». Iată, prin urmare, nu ne aflăm în fața unei simple juxtapunerii de poeme, ci suntem confrunțați cu un examen critic (extrem de sever) al unei întregi cariere. Nefăcând eroarea de a încerca să camufleze cu orice preț sinuozițiile și ezitățile, slalomul printre stiluri și strategii, Ovidiu Genaru reușește, proce“. □•Ramona Fotiade descifrează *Teritoriul amneziei* în volumul lui Ovidiu Moceanu, *Fii binevenit, călătorule*: „Inadecvarea pentru rolul dominant pe care îl deține personajul în cartea lui Ovidiu Moceanu și configurarea sa dintr-o viziune propriu-zisă *ionică* (a confesivului, biograficului, relativismului subiectiv) determină o construcție hibridă, ezitantă, stânjenind lectura. *Fii binevenit, călătorule* este (în litera dar nu și în spiritul epicii actuale) un roman în care nu se întâmplă mai nimic“. □•Tot Ramona Fotiade are parte de un profil realizat de Dan Boeru, posibil Dan Silviu Boerescu, dacă ne luăm după titlu: *Pariuri pentru viitor*: „«Copia după model» pe care o realizează la textele sale Ramona Fotiade, în condiții în care poezia își cere în mod legitim sporul de pericolitate («în această sală de cinematograf prost luminată / imaginile cenușii apărute pe ecran sunt singura realitate»), se desfășoară – afirmă Mircea Iorgulescu – sub semnul «numirii exacte»“. □•Ion Bogdan Lefter încheie priplurile sale geografice în zona moldavă cu *Proza criticilor, criticul prozatorilor*, analizând activitatea și „opera” lui Ioan Holban: „În tot cazul Holban trebuie să fie criticul care a citit cea mai multă proză românească postbelică. De îndată ce va da la iveală structura de ansamblu în care integrează mulțimea cărților genului, vom judeca! Deocamdată aș remarca accentul pe care l-a pus regulat asupra unei numite proze rafinate, de felul celei a Școlii de la Târgoviște, și asupra prozei «noului val» optzecist, comentat cu insistență“. ■•O dezbatere, mai degrabă ad-hoc, cu trei scurte întrebări, are loc sub genericul *Creșterea limbii românești*: „1. Se poate oare distinge în literatura română din ultimele decenii o nouă atitudine față de problemele stilului? Ce înseamnă, de fapt, pentru un scriitor, a avea sau a nu avea stil? 2. Scriitorul modifică lim-

ba literară, o poate îmbogăți. Dar misiunea lui este și aceea de a descoperi procesul transformărilor din limba vorbită. Cum se produc aceste interferențe? 3. Ce priorități de stil (ritm, conciziune, bogăție lexicală sau altele) vă preocupă în scrisul dumneavoastră?“. ■•Prezența a șapoului cu același nume, și a unui „cartuș” conținând un citat din Nicolae Ceaușescu (din *Raportul* la al IX-lea Congres) conduc la impresia că numărul participanților la anchetă ar fi trebuit să fie mai mare și răspunsurile pe măsură, mai ales că textul redacțional *Creșterea limbii românești*, se vrea a da tonul și linia ideologică a discuțiilor: „Diversitatea tematică și stilistică este una din trăsăturile care îi conferă literaturii române personalitate și prestigiu. «Creșterea limbii românești», despre care atât de frumos vorbea poetul, s-a produs efectiv, în timp, prin opere literare durabile, prin condeie care au știut să valorifice în spirit creator bogata moștenire de gânduri și simțăminte a poporului. Vii au fost în toate epocile de creație discuțiile despre limbă literară și stil, despre acuratețe și plasticitate, despre dialectica între tradiție și inovație. [...] «Avem nevoie de o literatură militantă, revoluționară. Avem nevoie de romane, de piese de teatru care să oglindească munca entuziastă, grea, dificultățile ce trebuie depășite, dar și succesele pe care le înregistrează poporul nostru în edificarea celei mai drepte societăți din lume, în urcușul spre înaltele piscuri luminoase ale comunismului», sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Expunerea la plenara comună a C.C. al P.C.R., din 25 noiembrie 1981. Un imperativ al calității operei artistice este și limpezimea mesajului pe care aceasta îl transmite. Avem nevoie de diversitate, avem nevoie de calitate și înaltă competență întru slujirea minunatelor noastre tradiții și pentru edificarea într-un frumos a omului nou, reprezentant și el însuși creație a procesului de constituire a socialismului. O frază incorect formulată trădează întotdeauna o gândire confuză, dacă nu chiar o lene de a gândi. De asemenea, mania de a orna excesiv un enunț este un aspect nu mai puțin evident al lipsei de stil. Așa numita «metaforită» acoperă de cele mai multe ori un conținut sărac, iar excesiva exprimare perifrastică, un gol de fond. Un stil suplu și expresiv este acela în care se atestă nu doar bogăția lexicală, dar și o bună frazare, o topică nuanțată. Sunt doar câteva din problemele pe care le vizează întrebările anchetei de față. Ele ar putea fi amplificate, desigur, pentru a cunoaște opiniile unor scriitori din diferite generații. Credem că la fel de interesant ar fi să aflăm și părerile unor cititori. Multe ziare și reviste au găzduit în ultima vreme dezbateri analizate pe problemele limbii române care se scrie și se vorbește astăzi. Sperăm să contribuie în acest domeniu și ancheta revistei noastre cu idei sugestive“. ■•Se conformează Doina Uricariu, Ion Hirghiduş, Mircea Dinescu, Grigore Arbore, Grete Tartler, Mircea Nedelciu. Redăm din intervenții. □•Doina Uricariu (*O agonisire de suflet*): „1. [...] Dincolo de mutațiile stilistice, ceea ce s-a petrecut, mai ales în ultimele decenii, pare să fie important pentru o anumită conștiință stilistică a creatorului. Inocentul a fost înlocuit de Avizat. Stilul nu mai e doar trăit, «transformat în incomplet», cum

ar spune Valéry, ci *construit*, adică atent să implice condițiile a priori ale unei existente stilistice care-ar putea fi cu totul alta. [...] 2. Agonisirile de bunuri stilistice, fie ele pe calea unor conflicte ori tratate de alianță cu limba vorbită, nu valorează nimic fără agonisirile de suflet. [...] 3. Nu am o listă de priorități și nici o listă de figuri de stil, cu prețurile pe care le acord, un soi de mercurial al scriiturii. Când scrii ești mai degrabă condus de un principiu de autoritate interioară. Stilul creează iluzie, o iluzie a realului sau irealului, depinde unde ne situăm“.

■ Mircea Dinescu (*Virtuozitatea și limbajul sentimental*): „1. Un japonez parașutat în literatura română și-ar face harachiri după câteva zile, umilit de obsesia *monumentalității* la umbra căreia haikaiurile sale pipernicite degrabă s-ar ofili... Monumentalitatea cu stil, bineînțeles, obsesie a înălțimilor și nu a adâncimii – căutătorii de perle reprofilându-se pe schiuri și alpenștok. Îmbrânciți de ideea că Paganini a lunecat în mitologie pe o singură coardă, glorioșii noștri barzi s-au specializat în așa măsură, încât unii au dat-o pe coarda razachie și-și zic ironici, alții o pișcă pe a mai melancolică, zâmbind mai rar ca Buster Keaton. Singurătatea corzii e compensată de virtuozitatea ciupitorilor, ce știu să scoată volume întregi cu partituri numai în *of-of-of* sau *hi-hi-hi*. 2. Povestea cu modificarea limbii literare e ușor exagerată. Poți introduce *etajera* în poezie – cum a făcut-o mândrul Al. Z. Stamatiad – sau *discoteca*, sau *fenilbutazona*, dar fuziunea dintre Biblioteca Academiei și zumzetul mai puțin academic al sălii de așteptare a gării Obor nu-i la îndemâna oricui. Shakespeare a coborât și el la vremea lui cu poezia în stradă, n-a fost un geniu de eprubetă, fără îndoială, însă nu a făcut mare caz din această «coborâre». Să fi introdus el cuvântul «balcon» în literatura engleză? Numai la scriitorul minor *se vede* «înnoirea» limbajului. Există însă un limbaj al sentimentului, pe care, vai, atât de puțini îl știu vorbi... 3. Nu mi-au plăcut niciodată *prioritățile*. Fie ele de stil, ritm, bogăție lexicală etc. Ducă-se pe pustii!“.

■ Mircea Nedelciu (*Un sol ferm pentru gândire*) 1. «Limba maternă are misterioasa putere de a oferi gândirii un rol ferm, iar ființei conștiința de sine!». [...] A avea stil, cred eu, înseamnă a avea un stil de gândire, în primul rând și, apoi, a cunoaște atât de bine limba încât ca să nu te trădeze niciodată, nici când vorbești, nici când ascuți. Confuzia, uneori deliberată, între aceste două planuri (stil al gândirii, stil al exprimării) mi se pare periculoasă, mai ales atunci când se capătă ademenitoare formă de «nouă atitudine față de problemele stilului. Nu există nou și vechi în acest domeniu, chiar dacă avem și exemple de scriitori care iubesc atât de mult limba română încât nu-i pot rezista cu stilul lor de gândire din cine știe ce motive anemiata. Aceștia se trezesc, la capătul fiecărei fraze că au ajuns în cu totul alt loc decât cel spre care porniseră. Se miră cu plăcere și pornesc mai departe. Cititorul îi va recunoaște, desigur, pe acei posesori de «stil artist, încărcat de metafore», stil ce și-a avut voga lui în proza românească de acum două decenii și încă o mai are prin unele cronici sportive. 2. Concepția despre literatură ca «dialogism în interiorul unei limbi naturale vii», așa cum a teore-

tizat-o M. Bahtin, își găsește în literatura noastră exemplificări grăitoare în practica scrisului clasicilor, ceea ce nu e puțin lucru și obligă enorm. De aceea, faptul că scriitorul modifică sau îmbogățește limba este, cred, rezultatul unui proces ceva mai complicat. El, scriitorul, nu face decât să pună în contact aceste numeroase limbaje speciale contemporane lui, creează cadrul unor înfruntări de forțe naturale care, cu sau fără voia scriitorului, decid, de fapt, transformările din limba vorbită. 3. Rezultă, cred, din cele afirmate mai sus, că niciuna dintre problemele limbii nu poate fi ignorată fără riscuri de către scriitor. De la etimologie la pronunțiile dialectale, de la ritm la sintaxă și de la lapsusuri semnificative la împrumuturi și calcuri, de la rimele interioare și jocurile de cuvinte care devin sloganuri la argou și brevilocvență. Nu există ierarhii între aceste probleme, dar, ceea ce mi se pare mult mai grav și uneori neglijat, este faptul că riscurile provenite din absența stilului sunt mari și pentru toate celelalte domenii ale vieții sociale“. □•Constanța Buzea cercetează lirismul lui Adrian Alui Gheorghe, *Ceremonii* (Junimea, 1985): „Îmi vine să cred că Adrian Alui Gheorghe este un poet dintre cei atât de dăruți cu har, că frumusețea poeziei nu și-o datorează lui însuși, ci unei miraculoase acumulări de spirit din timpuri foarte adânci. Este un elegiac, un știutor, un purtător de limpezimi, un moștenitor al unei prăpăstii de timp care reflectă imaginea unui munte“. □•La *Eve-nimond*, Adriana Bontea semnează cronică traducerilor la monografia *Lev Tolstoi* a lui Viktor Șklovski (Eminescu, 1986). □•Și *Exterminatorul* (Univers, 1986) lui Ernesto Sábato, tradus de Darie Novăceanu are parte de o scurtă recenzie semnată Dan Silviu Boerescu.

• [„Argeș”, nr. 7] Continuă seria de texte aniversare dedicate celor două decenii de la apariția revistei. Unele dintre acestea au semnificația unor „saluturi”, altele sunt remember-uri (din numerele mai vechi) cu semnături ilustre. ■•După ce în numărul trecut oferise un scurt interviu, Al. Balaci semnează o „tabletă de scriitor” intitulând-o „Argeș” în *climatul spiritual românesc*: „Există la «Argeș» un spirit de cercetare obiectiv a fenomenului cultural, a realizărilor din aria suprastructurilor contemporane; există preocupare nu numai pentru problemele creației ci și pentru problemele construcției culturii socialiste, de afirmare a caracteristicilor noului umanism românesc. Se întreține în paginile revistei un dialog permanent cu cititorii, relativ la realitățile prezentului românesc. Revista nu se află sub semnul provincialismului, fiind deschisă creatorilor din întreaga țară, dincolo de generațiile biologice, dar fiind desigur un factor stimulator al creației originale a forțelor artistice locale, manifestând un susținut travaliu de descoperire și încurajare a lor. «Argeș» este un factor activ, un germen viu, intens stimulator în climatul spiritual al prezentului românesc“. □•Informațiile despre Simpozionul *Cartea și cititorul* insistă asupra prezenței profesorului Al. Balaci, la manifestarea organizată de forurile culturale argeșene, context care devine lămuritor în privința deselor apariții ale lui Al. Balaci în aceste numere festive. □•Dan Rotaru scrie din interior, despre

izbânzile culturale argeșene din ultimii douăzeci de ani: „Cărți ivite în Argeș, cărți apărute, parte din ele, inițial în «Argeș», nume de scriitori, de istorici literari, de critici literari, de oameni de știință care au văzut botezul tiparului în paginile acestei reviste. Să dăm nume? Le putem da oricând, nu este greu. Dar la o asemenea oră a bilanțului, ceea ce cont4ează în primul rând este acea stare de veritabilă cultură ce s-a instaurat în această zonă și datorită acestei prezențe revuistice românești“.

□•Nicolae Rotaru, caută simboluri pentru portretul liric al zonei: „Aici, în Argeș – ca pretutindeni în împărăția de dor,m pace, egalitate, belșug și prietenie care-i melegul românesc – pământul izvodește lumină și viață și legendă și istorie“.

□•Felicia Moșoianu salută contribuția realizatorilor noii ediții I. C. Hințescu, *Proverbele românilor* (Facla, 1985) care au eliminat lipsurile acesteia, semnalate în timp: „Constantin Negreanu și Ion Bratu, realizatorii acestei însemnate lucrări, încearcă – după cum ei înșiși mărturisesc – să elimine sau măcar să diminueze lipsurile primei ediții, pe care mai întâi G. Dem Teodorescu (*Cercetări asupra proverbelor române*, 1877), apoi Iuliu Zanne și alții n-au întârziat să le semnaleze“.

□•Un foarte scurt interviu este realizat de Al. Bănățeanu cu prof. dr. docent Solomon Marcus: „Matematica este invitație la efort“.

□•Nicolae Iorga, *Istoria literaturii românești contemporane*, apărută într-o nouă ediție, trecută de Damian Hurezeanu la capitolul „lecturi fundamentale”, are parte de un final de prevenitoare suspiciuni: „Impresia finală pe care o lasă *Istoria literaturii românești contemporane* este de freamăt temperamental și de calm interior ale autorului; un autor năpădit de neliniști metafizice n-ar fi putut scrie această carte. Dar sunt fațete și sensuri ale ei care stârnesc în cititor și astfel de neliniști. În concluzie, *Istoria literaturii românești contemporane* este o carte care trebuie citită, dar într-o cheie potrivită cu «semnalele» și sensurile ei viabile. Altfel cititorul riscă să dibeue perplex între furoarea erudiției și caducitatea judecăților de valoare. Dincolo de orice, lectura cărții se constituie într-o experiență intelectuală insolită care merita cumva anunțul generos al «Suplimentului literar-artistic al Scânteii tineretului» „.

□•Sergiu I. Nicolaescu ajunge la episodul al III-lea –la *O antologie a dramei istorice românești* (Eminescu,1985) apărută sub îngrijirea lui Ion Zamfirescu. *Personaje de al doilea plan*, dar „care ocupă locul prim-planul scenei”, altfel spus, figuri istorice de mai mică însemnătate decât cele ale eroilor prezentați în primele două intervenții (Velicico și Miron Costin, Duca - Vodă, Horea, Tudor Vladimirescu, Vasile Lucaciu, „anonimii războaielor din 1877 și 1916”) fac obiectul comentariilor redactorului șef al revistei.

□•Eseul *Valori naționale, valori universale*, publicat în 1970 de Zoe Dumitrescu-Buşulenga este reprodus în amintirea strălucitului trecut.

□•Sub titlul *Liviu Rebreanu, eseu cronologic despre operă*, Victor Atanasiu face analize pe text, mai precis se ocupă de opțiunile/variantele stilistice ale unor povestiri din ediția îngrijită de Nicolae Liu și Niculae Gheran. Rezultă că Rebreanu a fost mereu călăuzit de comentatori spre formularea academică, elegantă, corectă și

searbădă”. □ Tudor Cristea este prezent cu partea doua din articolul său consacrat lui Camil Petrescu (poet și nuvelist), însă și dea această dată exclusivitatea textului îi aparține lui Ion Cristoiu, asupra contribuțiilor căruiua chiar și o atingere cu mâna, este repede retrasă spre a u fi considerată reproș: „Meritul volumului pe care l-am comentat, și în mod deosebit al lui Ion Cristoiu, autor al substanțialei postfețe (căreia i se poate reproșa, în fond, doar titlul incolor: *Camil Petrescu în lirică și nuvelistică* – dar, vai, incolor e și titlul acestui articol!) este de a ne fi restituit un Camil Petrescu mai complet, mai organic și, deci, mai profund”. □ *Dincolo de istorie*, își numește Narcis Zărnescu recenzia la *Săptămâna nebunilor* romanul lui Eugen Barbu, text apoteotic în care romanul și autorul său au ca termeni de comparație Dante, Shakespeare, pe Dürer, Tizian, Tintoretto ș.a.m.d.: „Romanul este o tragică luptă cu verbul *a fi*. Vocabule rare ca licorile de orient se întâlnesc nu spre a se contopi, ci în contorsionări baroce, amintind de viziunile arhitecturale ale lui Gaudi, spre a se desființa reciproc. Și cu toate acestea nu este un roman despre neant, despre nimic. *Săptămâna nebunilor* dezvăluie inepuizabilul aflat în nimicnicie, infinitul zvâcnind în renunțare, nemărginirea aproape inimaginabilă ascunsă în tăcerea unei singurătăți. Într-adevăr, tragicul destinului omenesc s-a lăsat mlădiat în cuvinte de la Sofocle până la Shakespeare. Târziu, Beckett a redescoperit tăcerea sublimă a lui Hamlet. Căci tragicul este în primul rând tăcere, iar marea umană se naște și se dovedește încă o dată, când omul putându-se salva prin cuvânt renunță și o apucă pe calea de calvar a necuvintelor. Hrisant Hrisoscelu se lasă ucis de tăcere. Moarte sublimă, care dovedește că și tăcerea este locul omului, locul în care se zămislește o viață aparte, necunoscută, intractabilă, pe care numai un maestru al parabolei și al verbului o poate descifra”. ■ Se materializează ideea ca „scriitorii în și din Argeș” să facă *Propuneri pentru istoria literaturii române*. În acest scop sunt consultate sumarele revistei de la începuturi până în prezent. Intenția și rezultatele nu se calibrează la fel de bine. □ După ce nu ratează niciun reprezentant al liricii argeșene, Nicolae Oprea mizează la *Poezie* pe vârstele aflate la antipozi. Mihai Moșandrei, Călin Vlasie și Miron Cordun sunt cel mai bine plasați, făcând loc și următorului *appendix*: „În vecinătatea acestora, au pornit din Argeș, ori au poposit câtva timp aici, mulți alți poeți de înzestrare și structuri diferite. Îi numesc doar (Radu Boureaunu, Cezar Baltag, Horia Bădescu, Cezar Ivănescu, Ileana Mălăncioiu, Florin Mugur, Nicolae Prelipceanu, Victoria Ana Tăușan, Gheorghe Tomozei, Horia Zilieru etc.), întrucât comentarea operii lor ar depăși cu mult sfera discuției”. □ La cartea de proză, preferințele lui Al. Th. Ionescu merg către Vlad Mușatescu și Mihail Diaconescu, „autorul unei opere impresionante”, cărora le se adăugați, după unele discuții cu privire la apartenența reală de aceste locuri, Ion Lică Vulpești, Marin Ioniță, Betarice Iștoc, Marin Radu Ene și Stelian Zamora, ultimul cu trimitere la Nicolae Velea. □ S. Văleanu îi alege, dintre dramaturgi, pe Corneliu Marcu, Doru Moțoc, Mircea Enescu, Toma Biolan,

Gheorghe Blăjan, epuizând repede lista. □•Corneliei Alecu arată: „Răsfoind cele 177 de numere din cei 20 de ani de existență ai revistei, se rețin numele unor reporteri, dintre care unii s-au format, ca scriitori, exersându-și pana în această publicație”. În opinia autoarei, reprezentanții reportajului sunt Dan Bițică (*Pe Argeș în sus și Oameni pe creste*) și Nicolae Stoicescu, autorul unei cărți de interviuri purtând titlul *Șapte pași spre viață*. □•Edmond Nicolau îl evocă, așa cum l-a cunoscut, pe Sergiu Al George, prețuindu-l la fel de mult atât în ipostaza de medic, cât și de indianist. □•Tudor Șandru Olteanu recapitulează marile merite scriitoricești ale lui Jorge Louis Borges, mort pe 14 iunie, în textul *Un mit pentru eternitate*.

• [„ASTRA”, nr. 7] Revista anunță pe prima pagină că, „recunoscători pentru viața trăită astăzi în demnitate și bunăstare, brașovenii au făcut tovarășului Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu o primire deosebit de entuziastă”. Este vorba despre „vizita de lucru” făcută de șeful statului și partidului pe 13-14 iunie 1986, eveniment descris în reportajul *Ceaușescu și poporul*, asumat redacțional pe trei pagini din totalul celor 16. □•Ștefan Stătescu dedică un poem, tot de primă pagină, evenimentului, din care, între altele, se subînțelege că „tovarășul și tovarășa” au fost găzduiți peste noapte la Brașov: „Și când noaptea se legăna pe Brașov, / Noi, oameni acestui mare și vechi oraș românesc / noi, oamenii acestei țări cu rădăcini dacice, / am ascultat înflorați ducându-se dinspre noi, / ca pe un ritm egal de pași înfrățiți, / ritmul egal al gândurilor Lor/ Președintele Țării și Tovarășa Lui de viață și muncă”. □•Alt subiect, apropiat tematic celui de pe prima pagină, este *Exigență, răspundere, angajare* de Ion Hațeganu. □•Nelipsitul dialog dintre A. I. Brumaru și Ion Itu, *Modelul cultural național și omul nou*, conține de astă dată trimiteri savante la teorie. A.I. Brumaru citează copios din Constantin Noica și îi amintește pe câțiva dintre scriitorii contemporani stăpâniți de demonul teoriei ci, de febra dezbaterilor – Nicolae Breban, Augustin Buzura, D.R. Popescu, Marin Sorescu (în dramaturgie), Mihai Sin, G. Bălăiță, postumul Al. Ivasiuc, dar asta nu înseamnă că: „Nu e neadevărat, însă, că în unele scrieri se manifestă și tendința minimalizării preocupării de teoretic, ici -colo apar mai dulci ori mai iuți, mai aprinse sau mai smerite, sau mai posomorâte porniri împotriva acesteia (mă refer aici la specii constituite eseu, critica literară, comentariu de idei, hermeneutică etc.)”. □•Pornind de la *Faust* (Goethe), Ion Itu aduce unele reproșuri... laudative la adresa traducătorului, Ștefan Aug. Doinaș: „Există în *Faust* (partea întâi) un vers (2038) care a devenit în limba germană dicton: *Grau, teuer Freund, ist alle Theorie*. Ștefan Aug. Doinaș îl echivalează cu: *Amice, orice teorie-i gri*. Dar alți autori, mai comprehensivi, s-au folosit de valorile semantice ale cenușiului, ca să transcrie înțelesurile textului, ceea ce mi se pare mai bine rezolvat decât în excelenta traducere pe care o datorăm lui Doinaș”. Adâncind idea și balansând între, orgoliu și modestie, autorul sare de la Doinaș la Lenin: „Expresia a făcut o carieră meritorie în lumea intelectuală a timpuri-

lor, deoarece judecata închisă în ea are o autoritate antică recunoscută. Nu vreau să fiu pedant, dar nici nu vreau să las amănuntul acoperit de ignoranță. Observ doar că expresia i-a fost familiară lui Lenin, care o citează în *Scrisori cu privire al tactică*”. □•Un text „maraton” continuă se producă Ștefan Petraru, amănunțind cu date istorice *ASTRA și Marea Unire*. ■•Cronicile literare ale numărului sunt semnate de Vasile Gogea și A. I. Brumaru. □•Primul scrie despre *Ion Vinea interpretat de...* (Editura Eminescu, 1985, volum îngrijit de Gheorghe Sprințeroiu): „Textele critice antologate în volumul recent apărut par să *măsoare* tocmai cât anume au fost dispuși «cetitorii curioși de frumusețe literară» să-și schimbe *metoda obișnuită* de lectură. Mai exact: această culegere de texte critice pune în evidență persistența unei anumite *rezistențe* a limbajului critic în fața unui nou limbaj al operei literare, a unui decalaj de *mentalitate* între actul creator și receptarea lui critică. Există o asemenea sugestie în aceste rânduri din *Note asupra ediției* întocmită de Gheorghe Sprințeroiu”. □•A. I. Brumaru îi unește sub titlul *Lumea ca Narațiune* pe Mircea Constantinescu și Tudor Octavian. □•Mircea Constantinescu, (*Aleargă pentru viața ta*, Albatros, 1985): „Câtă vervă și poftă, la Mircea Constantinescu, atâta proză. Este ceea ce s-ar putea spune, citind ultima sa carte a scriitorului, una care întărește bine impresia că ne aflăm în fața unui autor deplin confirmat, de talent, și cu vădită inteligență artistică”. □•Tudor Octavian (*Firul principal – Quadratura cercului*, Eminescu, 1985): „Scriitor abil, cu o conștiință teoretică vioaie, pătrunzătoare, înzestrat cu humor și ironie, Tudor Octavian e un remarcabil constructor de utopii încântătoare, captivante. Nu e inutil, de aceea, a-l urma, dacă nu direct pe linia narațiunilor ce închipuie, barem pe aceea a termenilor generali pe care ele, așa cum cred, se întemeiază”. □•Gheorghe Grigurcu este prezent cu un grupaj de versuri. □•Despre Mircea Eliade scrie Ion Itu, sub titlul *Prin acoperișul casei*: „Cu ultima sa carte Mircea Eliade îndeplinește, ca-ntr-un vechi ritual de reînțoarcere lângă străbuni, legiferările ceremoniale de identificare, forma și legea. În nicio limbă a pământului aceste simboluri nu sunt atât de solidare și atât de perfect coerente cum sunt în cuvintele seminției sale daco-romane. De-abia abandonarea acestora, el știa foarte bine, ar fi putut intra în coincidență cu moartea. Prin rostirea și rostuirea lor, asemeni mândrului ciobănel mioritic, gândirea ființei noastre este legată de eternitate”. □•Rubrica lui George Pruteanu, *Găuri negre în Galaxia Gutenberg*, dă noi exemple de erori, uele tipografice, altele umane. □•Un alt deținător de rubrică, Valentin Silvestru, autor de mici texte satirice, își ilustrează prezența scriind *Despre umorul lui Sadoveanu*: „De la Mihail Sadoveanu păstrăm și câteva adagii prețioase despre proștii răi și agresivi, aforisme ele însele de un umor subtil și cât se poate de drept: «Un prost găsește totdeauna pe altul mai prost care să-l asculte cu gura căscată», aceasta fiind într-un fel, și o explicație a confreriilor tembelismului, atât de frecvente. Și o altă admirabilă zicere: «Dacă prostia ar produce suferință, sunt oameni care ar trebui să umble pe uli-

ță urlând de durere». Cinstim memoria monumentalului nostru scriitor amintindu-ne azi, aici, și de surâsul său, această rază tot atât de nepieritoare cât e întreg soarele sadovenian”.

• [„**Ateneu**”, nr. 7] *Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu despre ridicarea nivelului de cunoștințe științifice și culturale ale poporului se află pe prima pagină a numărului 200 al revistei. Împlinirea a 21 de ani de la Congresul al IX-lea al Partidului este prezentată drept un Moment crucial în noua istorie a României.* □•Poezii patriotice (semnate de Radu Felecan, Calistrat Costin, Petre Bucșa) sunt inserate. ■•Primul dintre evenimentele editoriale care atrage atenția este apariția celor patru volume de documente ale Plenarelor Comitetului Central și ale ședințelor Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, reunite sub genericul *Epoca Nicolae Ceaușescu. Partidul Comunist Român, centrul vital al întregii națiuni* (Editura Politică, 1986). □•Sub pavăza Festivalului Național Cântarea României, dedicată împlinirii a 21 de ani de la Congresul al IX-lea, se fac relatări despre *Zilele culturii călinesciene*: ■•Theodor Codreanu obține un interviu de la Edgar Papu. □•Un portret G. Ivașcu realizează C.[onstantin] Trandafir. □•Amintind și de poezia lui Sergiu Adam, Emil Nicolae recenzează cel mai recent roman al acestuia, *Chipuri și voci* (C.R., 1984). ■•Pe aceeași suprafață, Eugen Simion semnează eseu *Romanul picturii*, iar Eugen Budău scrie despre Marcel Marcian (*De la povestire la nuvelă*): □•Constantin Călin este interesat de *Suplimentul RITL*. □•Ștefan Augustin Doinaș scrie cronică literară la Ovidiu Genaru, *Patimile după Bacovia* (C.R., 1986), autor ce are parte de o nouă „porție” din poezia sa, tot în acest număr. □•Nicolae Manolescu își pune întrebară retorică *Ce fel de gânduri se pot lega de un geamantan vechi*. □•Scrie un reportaj despre *Întreprinderea de volvatir din Tg. Neamț, Tinerețe, perseverență, spirit creator*: „Ce este volvatirul, încât să aibă nevoie de toate aceste calități?: îmbrăcăminte cu inserții, țesături tehnice, stoffe și tergaluri pentru confecții”. ■•Matematicianul Solomon Marcus, frate cu Marcel Marcian, face un excurs pornind de la Ferdinand de Saussure la Xenopol Tânărul Daniel Corbu este autorul reportajului *Tinerețe, perseverență, spirit creator*. ■•Continuă cu cea de a treia parte interviul luat lui D.R. Popescu de Constantin Vișan. La dispariția lui Borges, revista publică *Amintirile d-nei Leonor Acevedo Borges*: □•Un fragment din *Mitologia și filosofia* semnează Romulus Vulcănescu. □•Al Zub scrie o pagină de evocare despre A.D. Xenopol.

• [„**Caiete botoșănene**”, nr. 7] Fiu al zonei, pictorul Ștefan Luchian strânge mai multe comentarii și ilustrații. □•Gellu Dorian semnează cronică literară la *O tăcere asurzitoare*, de Magdalena Ghica, pseudonimul Magdei Cârnecki, fiica lui Radu Cârnecki. Este a doua cronică, după cea semnată de Vlad Sorianu, în nr. 3. □•Lucia Olaru Nenati nu se departe de Eminescu. În acest număr contribuția ei se intitulează *Priveliști eminesciene*: □•La fel procedează Iulian Costache, care își începe primul capitol al serialului *Pre-eminescologia*.

• [„Cinema”, nr. 7] Comitetul de redacție se pronunță în favoarea îmbunătățirii calității artei cinematografice, în acord cu directivele Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 23 iunie 1986. ■•Realizatorii, criticii și actorii discută recenta ecranizare, *Întunecare*: „N-a fost o muncă simplă. [...] N-am trădat romanul, recurgând la ceea ce [...] trebuie să facă un autor de filme: retopirea întregului material și reducerea lui la o altă stare a calității, fără să-i sărăcească ideile de bază” (Petre Sălcudeanu, scenarist) □•„Literatura lui Cezar Petrescu, după părerea mea, este puțin la remorca romanului francez melodramatic. Există, în *Întunecare*, enorm de multe pagini ocupate de situații siropoase, neconforme cu viziunea unui film contemporan” (Ion Caramitru, actor) □•„Ecranizarea unui roman de asemenea dimensiuni [...] este extrem de costisitoare [...] ca să nu spun – fără intenția de a demola statura de monument a romanului – că însăși substanța mi se părea, pe alocuri, perimată” (Alexandru Tatos, regizor). □•Radu Cosașu semnează rubrica *Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului*.

• [„Convingeri comuniste”, nr. 4-5/ iulie] Studenții de la „Convingeri comuniste” anunță că ...*E vară*, informație însoțită de versurile lui Lucian Blaga (*La mare*). ■•În paginile de mijloc ale publicației, apare un interviu cu Mircea Martin, conducătorul cenaclului *Universitas*: ■•Sub forma unor „ecouri” ale dialogului de mai înainte, câțiva dintre membrii cenaclului deapănă amintiri. □•Ioana Carabăț: „Dezbaterea publicată în nr. 2/ 1986 al «Convingerilor comuniste» a evidențiat câteva aspecte ale celei mai noi poezii a studenților bucureșteni. Mă mărginesc să fac numai câteva observații pe marginea acestor opinii. [...] Fiind expresia unui sentiment autohton, poezia actuală este și un factor de sincronizare cu cea care se scrie în lume – ea reprezintă, cum remarca un critic actual, un foarte competitiv «produs la export”. □•Un punct de vedere asupra generației care o precede pe a ei, oferă Simona Popescu: „Cum văd eu poezia ’80? Cred că există o inadecvare între termenii «ofertei» acestei poezii, «clarificați» de critică, și cdeae ce oferă realmente. Simt nevoia ca, în solidaritatea și simpatia-mi pentru ceea ce poeții în pauză au încercat și realizat, să mă situez «polemic» și iată cum: După părerea mea, poezia generației 80 este mai mult o investiție de limbaj, efort de recuperare, deși obiectul poeziei s-a schimbat mult, de la «ale sufletului» și «trăiri goale» retorico-metaforice la «real», adică la obiecte cotidiene, prin care se creează o altă lume, imaginară în sensul modernismului, iar nu o re-compunere și înțelegere a realității în care trăim. Poezia nua coborât în stradă (cum au declarat așa cum există în mod real. Distanța de la semificat la semnificant este umplută de aluviuni culturale, retorice etc. at sau cum au voit «optzeciștii» a fi), ci a coborât (din turn) doar câteva trepte. [...] «Realitatea» poezilor «optzeciști» este încă decorativă, imaginară, tradusă în parabole, «fantezii» și «feerii», despre obiecte și mai puțin despre relația ființei cu toate acestea, mai mult despre sopectacolul ambiental și mai puțin despre cât și în ce măsură tot ceea ce este în jur contează.

Realitatea poeziei: una machetizată”. □•Marius Oprea oferă o parabolă în 8 puncte, nici poezie, nici proză, nici comentariu adecvat temei, ci sieși: „Un *modus vivendi* între bine și rău. Rău prin tentativa de a-mi bloca sentimentul comunicării. O forță reală. Binele e în mâna dreaptă. E tare. Eu mă aflu la mijloc și încă mă simt în putere”. □•Două manșete, care delimitează prezentarea cenaclului Universitas, sunt reproduse aprecieri apărute în presa culturală („Viața studentească”, „Scânteia tineretului”, „România literară”, „Flacăra”) cu privire la prestațiile culturale ale revistei, toate, evident, elogioase. □ Horia Gârbea scrie despre Mircea Dinescu, la rubrica *El este contemporanul nostru*: „Un critic nervos l-a definit pe Mircea Dinescu drept «semianalfabet din Slobozia». Genul proximal al acestei succinte definiții poetul la- infirmat scriind carte după carte. Ba, mă bate gândul, va fi știind el și ceva limbi străine. Altfel cum cum și-ar putea citi numeroasele traduceri? [...] Necunoscându-l personal pe poet, mi-l imaginez ca pe Rimbaud înțepenit la vârsta sarcasmului și luând în calcul apropiatul viraj spre pragmatism. [...] Chair cu maximă exigență și recredință privindu-l, Mircea Dinescu apare ca posesor al unui talent literar cu totul ieșit din comun potențat de o meridională dare în paște. Tocmai această ușurință de a scrie stă la baza ratărilor inadmisibile din versurile sale și a reușitelor admisibile din portretele pe care le cioplește săptămânal amicilor și inamicilor înfierându-i sincer pe ultimii”. ■•Sunt publicate trei recenzii. □ La cartea de poezie, Horia Gârbea scrie despre Liviu Ioan Stoiciu, autorul volumului *Când memoria va reveni*, C.R., 1985: „Tehnicile poetice utilizate de Liviu Ioan Stoiciu sunt variate și completează spre reușita creației. Concentrarea pe temă, pe ideile poemului se face paralel cu abandonarea unor mijloace de rupere a textului cu care autorul ne obișnuise. Rămâne aproape exclusiv tăietura abruptă a versului ca mijloc exterior de ambiguizare. Citatele și fragmentele de dialog inserate segmentează comunicarea în nuclee ce rămân unite prin intenție. Contrast puternic între notația voit banală, transcrierea «după natură» și imaginația rotunjită în momentele de mare frumusețe”. □•G. Horațiu, foarte posibil un alter ego transparent al lui Horia Gârbea, prezintă volumul eseistului Alexandru George, *Petreceri cu gândul și inducții sentimentale*, C.R., 1986: „Al. George este esențialmente un moralist (asemeni altor autori ca Al. Paleologu sau N. Steinhardt pentru care contează în primul rând transmiterea *mesajului*, dar a cărui forță evocatoare și eleganță în stil fac lectura cărților sale agreabilă în sine ca *petrecere* (cu gândul, desigur). Vorbeam de calitățile de prozator și alături de puterea de a evoca pe care am amintit-o, trebuie să remarc în primul rând capacitatea de observație asupra amănunțelor revelatoare, capabil să servească prin exemplificare *tema* dezvoltată de autor. [...] Eseuri precum *Între simplu și complex* ori *Participarea la război* demonstrează că un spirit neliniștit de *marile probleme* nu le poate abandona nici în împrejurările cu totul banale și urmărește totul în legătură cu ele. Moralitatea omului de cultură se exercită deci printr-o meditație continuă asupra

valorilor etice încât scrisul nu reprezintă decât o emanație spontană de aprobare sau condamnare. Cred sincer, așa cum de altfel s-ar deduce și din cele scrise până aici, că pentru eseurile lui Alexandru George acuratețea stilistică este numai un dat inevitabil, o caracteristică intrinsecă a individului și nu o calitate căutată sau dorită. De altfel spontaneitatea sa e un argument în favoarea acestei ipoteze”. □•De proză, și anume proza S.F., se ocupă Dan-Silviu Boerescu, care prezintă, în rezumat, „inițiativele revistei «Știință și tehnică», ale cenaclurilor specializate în S. F.: „[...] O nouă probă a calității S.F. -ului autohton încearcă să o dea și recentele *Povestiri despre invențiile mileniului trei*, reunite într-un elegant și atractiv volum coordonat de Ion Ilie Iosif și Alexandru Mironov, cunoscuți animatori ai genului. Unele considerații sunt atenuat critice: „Ne-am aflat mai puțin pe lungimea de undă a psihologicelor luări de cuvânt ale lui Al. Ungureanu (*Laboratorul mental* – straniile sale entități *finalmente* plictisindu-ne) și ale lui Cristian Tudor Popescu (cu un *Flash back* prozastic, scientizat fără prea mult, să-i spunem, *fiction appeal*).”

● [„**Convorbiri literare**”, nr. 7] Se dau scurte informații despre *Zilele culturii călinesciene*: □•Grigore Ilisei se află în dialog cu Radu Cosașu: „– *Cum a ajuns acest adolescent să scrie?* – [...] E prima oară când cineva observă trăsături dickensiene în scrisul meu – în sens favorabil, nu?, având în vedere alăturarea uimitoare de Proust, ceea ce ar da un animal prouto-dickensian care, vorba omului lui Preda, nu prea a eistat. Odată, ca să mă supere, un prieten feroce, de care ai nevoie când scrii, mi-a spus că o nuvelă de-a mea miroase a «Cuore». Spre mirarea lui, nu m-am enervat, fiindcă eu îmi recunosc o asemenea vulnerabilitate la puerilități. Așa că dacă ar fi adevărată observația asta cu Dickens, nu m-aș supăra, nu m-aș simți jignit, mai că aș prelua-o, știind că autorul nu mai e azi la modă, fiind socotit melodramtic, naiv, bun pentru copii, raionul «Cuore-Mizerabilii»... pe scurt: simplist! Ar fi fost însă bine ca atâtea maniheisme ale mele să fi fost nuanțate de aceea ce a dezvăluit Dickens în domeniile milei și ferocității umane. El e dintre cei de care avem nevoie – oricât de deștepți și moderni am deveni pe zi ce trece – în consolidarea simțului moral.” □•Eseurile din acest număr aparțin lui Constantin Ciopraga (*Canțonierul lui Lucian Blaga*), Ioan Holban, *Funcția critică a textului epic*, Sorin Pârvu (*Verosimil și literatură*) și Adrian Oprina cu *Note la Adela*: ■•La *Meridiane literare*, Constantin Coroiu scrie „amestecat” despre Eminescu, Nicolae Bălcescu și Hemingway. □•Paginile suprantitulate *Istorie literară* conțin și un amplu studiu – nu literar ci strict istoric – despre *Geto-Dacii și „Istoria românilor în Dacia traiană” a lui A. D. Xenopol*, semnat de Virgil Mihăilescu-Vârlița: □ Theodor Codreanu se ocupă de *Biruința lui Arghezi*, text cu idei recapitulative din care rezultă geniul poetului. □•Liviu Leonte are în vedere *Ediții, editori și „antume”*, o comunicare științifică prezentată la sesiunea academică *Probleme ale editării textelor literare din secolele XIX -XX*, 7 iunie, 1985, acum redată, cu modificări, pentru publicul larg. ■•Cu versuri sunt pre-

zenți Ioanid Romanescu și Marin Sorescu, iar cu proză Petru Cimpoeșu. □•La *Actualitatea editorială* își aduc contribuția: Al. Dobrescu (*Lecția lui N. Iorga*), titlu sub care sunt comentate cărți nou apărute din opera savantului, mai precis *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică* (după notele stenografice ale unui curs), ediție îngrijită note și indici de Rodica Rotaru. Prefață de Ion Rotaru, Minerva, 1985 și *Istoria literaturii românești contemporane I. Crearea formei* (1867-1890) II. *În căutarea fondului* (1890 – 1934), ediție îngrijită note și indici de Rodica Rotaru. Minerva, 1985. □ Sub titlul *Alte glasuri, alte încăperi*, Val. Condurache realizează cronicile literare la D.R. Popescu, *Orașul îngerilor*, C.R., 1986 și Eugen Uricaru, *Stăpânirea de sine*, C.R., 1986. Cităm din acestea: „Eugen Uricaru a scris cu inteligență și umor un nou capitol din istoria Vladiei. Tulburător, în proza lui, e sentimentul descoperirii arheologice. Jocul iluziei nu face decât să proiecteze pe zidurile dezgropate de sub pământ biografii imaginare ale unor personaje care vor fi trăit în Vladia. Povestirile lui sunt reconstituiri imaginare, așa cum le-am face probabil pășind prin Pompei, încercând să populăm străzile, locuințele, piețele, cu ființele și vocile lor *de atunci*.” □ „*Orașul îngerilor*, acest «bâlci al deșertăciunilor», acest tablou bruegelian al celui de-al doilea război privit prin prisma existenței colective și ilustrat cu câteva destine tragice (Eстера, Valeria, Eldar, Elvira, Rilă, Melentie, Oneață) e o eboșă cu intuiții excepționale de personaje și de situații, dar în care numai suflul poetic se citește cu claritate, ca într-o operă finită.” □ Constantin Pricop îi prezintă sub titlul *Poezie, Proză* pe Florența Albu, *Terase*, C.R., 1985 și Constantin Coroiu, *Dialog în actualitate* (Junimea, 1985) □•George Pruteanu (*Portret în ulei și apă tare*) comentează *Un muzeu în labirint. Istorie subiectivă a autoportretului. Spre centrul labirintului* (C.R., 1986): „Octav Șuluțiu făcea, dacă nu mă înșel (într-o cronică la Mihail Sebastian), distincția între carte *frumoasă* și o carte *bună*. *Un muzeu în labirint* este precumpănitor o carte *frumoasă*. Maestru al unui stil înalt și grav, în care alăturările maiestuoase consumă cu meditativul violoncel, Octavian Paler închipuie, între copertile acestei *Istории subiective a autoportretului*, un univers luminos și torid, având câte ceva din ardența morală a lui Malraux și din febricitanța, inculcată de razele sfredelitoare ale sudului, a lui Camus.” Același George Pruteanu scrie cronică la volumul *Petreceri cu gândul și inducții sentimentale*, C.R., 1986: „Spirit montaignean, prin voluptatea confesiunii intelectualizante, Alexandru George este nu mai puțin un «cârtitor» de stirpe zarifopoliană, mereu stânenit, până la indignare, de prejudecăți și clișee (nu e bine să te cunoști pe tine însuți; snobismul e trebuincios, dezordonatul face mai multe ș.a.) și obsedat de problemele prostiei și ale inteligenței. Subiectele sale sunt de o varietate caleidoscopică, trei cronici ar trebui pentru a le lua pe rând. De la pocirea limbii române la poluarea folclorului, de la cărțile siameze din librării la morală mninstrului facist Speer, de la impresionismul în pictură la părerea căteilor despre om, de la Jules Verne la Tonegaru, de la reciprocitatea în iubire la de-

gradarea meseriaşilor...în toate aceste nu-cu-totul-eseuri, nu-cu-totul-confe-siuni, nu-cu-totul-dizertaţii, nu-cu-totul-cozerii, scrise într-un bogat stil aca-demic, niodată rece ori sec, pentru că e impregnat de fratice umori fie sardonice, fie doar ironice, fie pur comice, fie obstinat polemice, fie, în fine, melancolice evocate, Alexandru George induce o încordată nemulţumire erudi-tă şi colorată”. □•Lirică din R.P. Chineză (în traducerea lui Petru Iamandi, Mira şi Constantin Lupeanu), însoţite de prezentarea şi traducerea Danei Dia-conu la Manuel Mujica Láinez cu proza Bomarzo, încheie acest număr.

• [„Pagini bucovinene”, nr. 7] Cunoscutul critic de artă Radu Negru sem-nează articolul *Discreţia lirică a pictorului sucevean Dimitrie Loghin*. □•Au-tograful din acest număr aparţine lui Al. Căprariu. □•Mihail Iordache scrie despre *O conştiinţă intelectuală exemplară*, Constantin Ciopraga. □•Simon Petru Oprea furnizează redacţiei un interviu cu Nichita Stănescu. □ I. Filip-ciuc continuă cu *Bâzdăgăniile nepreţuitului Creangă (VII)*.

• [„Familia”, nr. 7] *La o aniversare* se intitulează editorialul semnat „Fa-milia”, consacrat împlinirii a 21 de ani de la Congresul al IX-lea la Partidului. Ion Laza (*Drumul luminii*) dă aceleaşi aniversări un sens reportericesc, rela-tând despre împlinirile în muncă ale celor ce construiesc barajul de la Valea Drăganului. Împlinirea a şase secole de la urcarea pe tronul Ţării Româneşti a voievodului Mircea cel Bătrân este salutată în textul semnat de Ioan Ţepelea, *Mircea cel Mare, ctitor de ţară şi iscusit comandant de oşti*, care ilustrează cealaltă tematică ideologică prioritară din epocă. □ Sub generoasa „cupolă” *Congresul al IX-lea, Congresul devenirii noastre*, Miron Blaga şi Doina Han-ganu-Bumbăcescu fac lectura unei întregi vitrine cu cărţi. Acestea sunt scrise de Pavel Perfil (*Viaţa în serpentine*, iar de ea se ocupă Doina Hanganu-Bumbăcescu, *Plai de baladă* de Fernande Chirea şi *Aurul din aripi*, de Nicolae Sârbu, citite şi comentate de Miron Blaga. □•Cronica literară face obiectul romanului *Zenobia* de Gellu Naum, pe care îl analizează Virgil Podoabă: „De fapt, s-ar putea chiar zice că mai curând decât un produs tipic suprarealist, *Zenobia*, operă de excepţie în literatura română şi poate ultima ei capodoperă, este un roman esoteric scris în registru suprarealist, un fel, să zicem, de «Uli-se» suprarealist, căci, în timp ce registrul de execuţie trage romanul într-o par-te, spre heterogenitate şi difuziune, schema sa regizoare metafizică, deşi aproape invizibilă, dar forte, îl va trage şi mai dihai într-alta, spre concentrare şi unitate, iar rezultatul tensiunii dintre libertatea extremă şi coerenţa extremă ar părea să încline în favoarea ultimei. Şi într-adevăr, puzderia elementelor dramei îşi fac de cap şi straniul, miraculosul, oniricul, magicul, coincidenţele uluitoare şi fiinţele fabuloase vor coexista, într-un timp fără durată şi uneori într-un spaţiu fără dimensiuni, cu cotidianul, mizerabilul şi fiinţele anodine, fireşte, în speranţa suprarealistă a regăsirii unităţii pierdute a fiinţei. [...] Cu cât faţa ţesăturii apare mai colorată şi diversă, cu atât desenul ei subtextual va fi mai calculat şi constrictiv. Faţă de proza anterioară a scriitorului, relativ coe-

rentă, digresivă și logoreică, dar cu farmec, aceasta va urma, în pofida heterogenității materialelor, cu proiect a cărui coerență infrastructurală lipsește orice fel de hazard și mai ales lipsește tocmai factorul distinctiv al practicii suprarealiste – scriitura automată. Cu absența ei, însă, în rest, suprarealismul nu va fi mai puțin la el acasă în această carte”. □•Despre monografia Hortensia Papadat-Bengescu, monografia lui Ioan Holban, se pronunță Gheorghe Grigurcu: „Interesantă prin îmbinarea opticii consacrate cu noile metode, cartea lui Ion Holban are mai puțin un aer finit, al unor enunțuri «definitive», al unor concluzii rotunde, cât al unui șantier, pe care lucrările se arată departe de a fi încheiate. În asemenea condiții, evident, ea se adresează cu precădere, dacă nu exclusiv, specialiștilor”. □ În actualul număr, la rubrica *Interviurile „Familiei”*, întrebărilor Veronicăi Balaș dă răspunsuri Gerda Barbilian, soția poetului și matematicianului Ion Barbu: „– *Este cunoscută ca deosebită relația Barbu-Călinescu. Relatați-ne un moment, de exemplu, care vi s-a părut mai semnificativ.* – Aș spune că eu mă împăcam cu George Călinescu mai bine decât Dan. Am fost colegi la Școala Comercială, aici, în București, unde el preda limba italiană, iar eu germana. Când a apărut *Istoria literaturii române*, Dan a vândut-o. Nu i-a plăcut ce a scris despre el. Dar așa erau ei, se certau, se împăcau. Când Dan a tradus incomplet *Richard al III-lea* (era pe str. Ana Ipătescu un cenaclu de engleză) s-a dus cu textul tradus la Călinescu să i-l citească. Călinescu i-a luat piesa din mână, a început să declame cu voce tare, Dan s-a înfuriat și a plecat, Călinescu după el, citindu-i în stradă. Acasă, Dan mi-a spus că traducerea i-a fost stricată din cauza modului în care a citit Călinescu. Dan făcuse mai multe variante în cerneală și apoi a dactilografiat una din ele. Spunea că Shakespeare poate fi înțeles în primul rând prin inflexiunile vocii, și intonație. Dan citea frumos, scotea muzica din fiecare vers”. □Discuția pe care Constantin Vișan o are cu pictorul Vasile Grigore este pusă în *slujba culorii*. □•Eseurile lui Andrei Pleșu (*Ochiul și lucrurile*) se bucură de aceeași sporită atenție și în paginile de aici, sub semnătura lui Crăciun Bejan: „În sintaxa limbii regăsim construcția în care sensul văzului nu este acela de a vedea ci de a gândi și înțelege. Adică a pătrunde sensul și curgerea care mișcă lucrurile și acțiunile omului. Este și sensul pe care-l descoperim în cartea lui Pleșu: raportul între ochi-individ, subiectivitatea umană, și exemplaritatea lumii sale, puterea de a pătrunde în tainele acestor relații, putere revelată doar individualității care vede, care a văzut, într-un sens mai larg a vedea însemnează aici a fi convins că anumite așezări ale lucrurilor ni se pot revela la un moment dat în lumina înțelegerii convingătoare, a înțelegerii dătătoare de sens și de univers”. □•Mircea Cărtărescu intră, cu tot cu volumul *Totul*, în lecturile de dimineață ale lui Radu Călin Cristea: „Poezia lui Cărtărescu nu este realistă, ci hiperrealistă. Mi se pare o precizare obligatorie, căci ea elimină apropierea mult prea aproximativă de poetica suprarealistă. Critica noastră este sedusă încă de această ultimă vecinătate pe care eu însumi am sprijinit-o în multe rânduri și

chiar am extins-o asupra unei secțiuni a poeziei generației '80. Cred că m-am pripit puțin, încercând să opun valului de negații ce a însoțit ca o piață rea lansarea tinerilor poeți un record ce să justifice, eventual și din perspectiva evoluției poeziei, ivirea noii promoții. Nu recuz doamne ferește, această plauzibilă filiație, doar că îmi pare inoportun să abuzăm de ea, atâta vreme cât, la Cărtărescu, Iaru, Stoiciu etc. licitările în direcția «dicteului automat» sunt degrabă burlești, deci evident lipsite de o adeziune loială. Seriozitatea ironiei exclude neseriozitatea transei". □•Sub titlul *Capodopere ale poeziei românești contemporane*, Ioan Derșidan propune o relectură, cu semnificații noi ale poemului *Vânătoare regală cu șoim*: „Dar *Vânătoarea cu șoim* rămâne în primul rând o artă poetică. Ea cuprinde povestea facerii poeziei. O facere care ține cont de real, de adevăr. Oglizile (capcanele) grămaticului pentru prinsrealul și liniile de forță (angajare-dezangajare) sunt intacte. «Te-nșeli stăpâne! Șoimul e aici / pe mâna mea și aripa lui scrie». Ceea ce înseamnă și că grămaticul știe mai multe decât prințul vânătorii despre șoim, bolți, anotimpuri, lăuntru și înlăuntru. Și acționează după această știință, prescriind pentru viitor. În momentul în care exaltarea prințului este maximă, simțim nu numai mâna, ci și fapta grămaticului, curmând falsul: răspândirea în complicitate a unui nume: neadevăr în tărie. Ubicuității i se adaugă conștiința propriei valori. De aici tonul sentențios, de judecător obiectiv, cunoscător al măsurii oamenilor și lucrurilor. [...] Istoria acestei poezii cuprinde și un model de istorie a impunerii adevărului. Deși trufia afirmației grămaticului din final nu e numai o compensație față de puterea prințului vânător și grăitor, ci și o instaurare a altei tiranii: a autorului. Oricum, grămaticul rămâne simbolul creatorului unei opere care cuprinde realul și corectează alte viziuni în legătură cu acesta". □•Despre Gib I. Mihăescu și obsesiile acestuia (între real și imaginar) scrie Ion Simuț: „Din unghiul verosimilului puține sunt situațiile epice construite de Gib. I. Mihăescu în nuvele rezistă. Criteriul verosimilității e însă, în arta modernă, inadecvat. Prozatorul creează de multe ori impresia că își supune personajele unui experiment, le impune (prea puțin motivat) o situație-limită pe care trebuie să o depășească. Dar ea este aproape întotdeauna o capcană, un loc în care destinul își impune sensul negativ al fatalității. Gib. I. Mihăescu pare să facă sistematic din personajele sale victime. E o cruzime de creator încercat, care însă, nedezvoltând premisele psihologice, își destină cu ușurință creaturile sorții maștere, dând impresia că se împotmolesc ele însele în smircul produs de frământarea pe loc, pe terenul moale al unei conștiințe tulburi, predispusă la ruminația ipotezelor până la pierderea simțului realității. [...] Obsesia închide orizontul și limitează câmpul conștiinței". □•Sub un titlul ușor tautologic, *Hermeneutică și explicare*, Nicolae Iuga recenzează cartea lui Vasile Dem Zamfirescu, *Între logica inimii și logica minții*, C.R., 1986: „Lectura hermeneutică efectuată de autorul nostru dă o construcție comparativă perfect simetrică ideatic și congruentă, caracterul licit al asociației este evident, incontestabil. Similar, este recitat și Fr. Niet-

zsche – ca teoretician al resentimentului ori ca precursor al psihologiei abisale, punctele de contact, înrudirile ideatice Nietzsche – Freud puse în evidență sunt multiple, sunt extrase din toate scrierile filosofului, excursurile în întreaga operă nietzscheeană făcute de exegetul român apropiindu-se, prin extensia lor, de o veritabilă tratare monografică”. □ Din *Poezia chineză* traduce Mira Lupeanu: □ •Brazilianul José Sarney este profilat de Victor Bârlădeanu.

• [„Presa noastră”, nr. 7] În primele pagini se bate fierul pe „hotărârile Congresului al XIII-lea”. În cadrul anchetei *Ziaristica între talent și profesionalitate*, se pronunță, între alții, Ion Cristoiu („Un gazetar de talent nu este neapărat și un redactor de talent”), Alex. Ștefănescu („Talentul și profesionalitatea se clădesc pe atitudinea politică și morală, militantă a ziaristului”). □ Un interviu acordă prof. univ Al. Piru, care afirmă: „Dacă nu ne propunem să antrenăm cititorul, pentru cine scriem ?: „– *Marii scriitori români au fost și publiciști, după cum, mai ales în zilele noastre, o serie de ziariști practică în egală măsură gazetăria și literatura. Care sunt, după opinia dumneavoastră, apropierea și ce este specific pentru fiecare dintre aceste două profesii: gazetar și scriitor?* – Firește există o apropiere între gazetărie și literatură. Ele sunt, după părerea mea, domenii care adeseori interferează, dar, în același timp o aplecare atentă asupra fiecăruia dintre cele două forme de comunicare dă măsura exactă a ceea ce le și diferențiază. E adevărat că marii scriitori au făcut și gazetărie, uneori de excepție, de n-ar fi să dăm decât exemplul lui Eminescu, dar în alte cazuri amestecul dintre literatură și gazetărie nu a adus câștiguri nici unuia dintre acestea. Eu cred că sunt domenii diferite și de aceea este necesar ca gazetarul să nu literarizeze, iar scriitorul să nu se limiteze la a avea același unghi de vedere propriu gazetarului. [...] -*Și. Totuși pentru ce l-ați citat pe Eminescu. Cred că nu avem doi Eminescu: unul poetul și altul publicistul? Aceeași minte gândea toată lumea, același om exprima...* – Sunt de acord că un scriitor poate fi și jurnalist și că un jurnalist poate fi în același timp și scriitor. Cele două activități sunt două fețe ale aceleiași personalități, dar ele nu trebuie confundate, fiindcă obiectul lor nu se confundă. – *Considerați activitatea gazetărească a unor scriitori (de pildă, Swift, Ehrenburg, Barbusse, iar de la noi Bogza, Camil Petrescu și atâția alții) reflexe ale spiritului civic, obligația unei atitudini sau o parte inseparabilă a personalității lor artistice?* - Desigur, și la scriitor, și la jurnalist identificăm un spirit civic, o atitudine față de existență, eventual o ideologie, dar fiecare le exprimă în chip diferit. Documentul nu trece direct din presă în literatură, cronica nu devine automat roman. Memorialistica lui C. Stere din ultima parte a seriei *În preajma revoluției* în legătură cu anul 1907, *Uraganul*, nu este totuna cu *Ion* de Liviu Rebreanu. [...] - *Reportajul a oferit unor scriitori materia primă a unor opere literare. Mă gândesc la tehnica colajului care a dat naștere unui tip de roman cu o mare putere de seducție – și numele care îmi vine în minte este cel al scriitorului american Truman Capote.* – Este vorba de așa numita literatură a autenticității

– prezentată de André Gide, Malraux, și apoi scriitorii americani – unde faptele trec din realitate direct (sau cel puțin așa ni se pare nouă) în opera literară, prin așa zisele tăieturi din ziare. [...] Există o literatură a faptului trăit, dar important aici nu e ca scriitorul să fi trăit realmente faptul, ci să fie credibil. Tăieturile din ziar au dat rezultate mai bune în *Bietul Ioanide*, de G. Călinescu, unde erau inventate, decât în *Scrinul negru*, unde erau scoase direct din ziar (publicate de el însuși ca reportaje în presă). – *Când criticii vor să găsească o formulă mai elegantă de a contesta valoarea literară a unui roman (mai ales dacă autorul este ziarist) afirmă că scrierea este tributară formației de gazetar sau că stilul este... gazetăresc. Găsiți că este îndreptățită această judecată de valoare, cu nuanță vădit peiorativă?* – Sigur că, formulată astfel, obiecția este malițioasă. În ceea ce mă privește, consider că un bun gazetar poate aspira să fie un bun scriitor, după cum unii mari scriitori au fost și buni gazetari. [...] Tudor Arghezi a fost o mare personalitate și această amprentă o poartă tot ce a scris el, fie că e vorba de poezii, romane sau ziaristică. Sau *Cartea Oltului*, de Geo Bogza, în paginile ei cele mai bune, este un frumos reportaj, de n-ar fi vrut să fie o epopee a Oltului, *statuia* unui râu. Exemplele citate probează că atunci când ziaristul reușește să descopere, dincolo de cotidian și efemer, ceea ce este important și durabil într-un fapt de viață, într-o realitate, produsul său merită să fie prețuit. – *Afirmați că publicistica lui Arghezi intră toată în literatură. Se pot da exemple și invers de literatură care nu intră toată în publicistică. Socotiți aceasta, cum gândesc unii critici literari, un regres? Considerați posibilă publicistica bună și literatura bună ca valori deplin realizabile în două planuri diferite ale creației?* – Marele artist care a fost Arghezi a făcut jurnalistică de calitate fără a literariza. Un volum din ale sale *Scrieri*, 31, se intitulează *Timpuri de cronică*. În acest volum, la secțiunea *Mărunte*, citim articolul *Romanul Skoda* («Adevărul literar și artistic», 1934). Procesul afacerii Skoda, comentat și mai înainte în ziarul «Progresul social», e prezentat aici ironic, ca posibil izvor pentru un roman în care eroii răspund la toate situațiile și întrebările *Nu și Nu știu, n-am văzut*. Romanul ar avea și un personaj real și inexistent: Palaelibus. Arghezi s-a menținut însă și cu acest prilej în jurnalistică. Romanul a încercat să-l scrie, ratându-l din cauza netransgresării faptelor, I. Ludo în *Regele Palaelibus*, din 1957 „. La rubrica *Gazetari despre gazetărie*, Constantin Darie apelează la Gala Galaction: „Voiam să scriu pentru oameni liberi și iubitori de libertate”). Cărțile scrise de ziariști sunt:

• **[„Ramuri”, nr. 7]** Întră în scena istoriei și a paginilor întâi din presa culturală un nou eveniment intens popularizat de ideologia de partid și de stat: *600 de ani de la urcarea lui Mircea cel Mare pe tronul Țării Românești*. □•Autorul primului text despre acest *Mare voevod și domn* aparține lui Zaharia Gurău: „În «anul 6926 (1418) s-a pristăvit marele voievod al Ungrovlahiei, Io Mircea, ianuarie 31» – consemnează o veche cronică sârbească, iar *Letopiseșul Cantacuzinesc* arată că «au domnit Mircea Vodă ani 29 (de fapt 21) și au

murit în domnie și s-au îngropat la mănăstirea lui, la Cozia». Mircea cel Mare a avut un sfârșit glorios, pe măsura faptelor sale, transmițând urmașilor făclia luptei pentru apărarea pământului străbun“. □•Dan Ciachir prezintă „Caiete critice”, nr. 1-2/ 1983 în care se află retipărit eseul *Dimensiunea românească a existenței*, scris de Mircea Vulcănescu în 1943. Este un prilej pentru Dan Ciachir să amplifice informația de aici, atât prin contribuții ulterioare ale lui Mircea Vulcănescu, cât și ale unor alți gânditori: „În nr. 1-2/1983 al publicației *Caiete critice*, editată de revista «Viața Românească», a fost retipărit eseul lui Mircea Vulcănescu, *Dimensiunea românească a existenței*, subintitulat *schită fenomenologică* și apărut inițial în anul 1943, în «Izvoare de filosofie» (vol. III). Un text important în sine, important pentru personalitatea autorului, dar și pentru fizionomia generației căreia acesta îi aparține; de altfel, eseul îi este dedicat lui Emil Cioran. [...] Dincolo de un *lirism* existențial – atât de propriu tinerilor scriitori și intelectuali interbelici – asumat cu toată ființa, Mircea Vulcănescu ne duce cu gândul la o altă minte românească nespuse de bogată și de vie, a altui intelectual stins prematur: Vasile Bogrea, pe care N. Iorga îl socotea «cel mai savant dintre savanți»... Însă, *symbolic*, ne reamintește un adevăr important Mircea Vulcănescu: *acela că poți fi tu însuși, împlinit și nedator, chiar fără să fi construit un... sistem, sau să fi lăsat... o operă*. Asemenea congenerilor săi, Mircea Vulcănescu a ales autenticitatea și a întors spatele prejudecăților“. ■•Antologia de texte din opera lui Petru Comarnescu *Kolokogathon* (1985) este comentată de Valeriu Deacă: „Textul lui Comarnescu devine lizibil prin intermediul unui concept stilistic – cel de «scriitură» ce permite sesizarea raportului specific cu lumea și limbajul. Un asemenea text nu este judecat în funcție de obiectul la care se referă sau de mesajul pe care îl transmite, el fiind definit ca tendință antimimetică; textul încearcă, astfel să nu lase nimic în afara vorbirii și nu concede lumii niciun inefabil; el nu acordă limbii nicio funcție instrumentală, niciuna decorativă, cea a lui «bine scris»; nu se măsoară în virtutea atributelor sale ci, așa cum afirmă Barthes, singură contează «asertiția ființei sale» antecedentă omului; el este indiferent la convențiile de gen, subiecte sau scopuri și chiar poate să ia în derâdere diviziunile și ierarhiile culturale pe care societatea le impune actelor sale de limbaj). În acest context, faptul că opera lui Comarnescu are aspectul unei vaste antologii de recenzii – a unei sume de reacții necontrolată de o evoluție conceptuală lineară pe marginea unor monumente culturale indiferent de genul căruia îi aparțin – poate deveni un fapt de stil“. □•Despre Paul Drogeanu, *Practica fericirii, fragmente despre sărbătoresc*, se pronunță, criptic Constantin Barbu: „*Practica fericirii, Fragmente despre sărbătoresc* este o lume plină de sugestii. Evident, ea nu poate fi convertită într-un compendiu de câteva pagini. Într-o limbă veche, un cuvânt frumos precum *utsava* înseamnă «sărbătoare». El este glosat de înțelepții indieni sub înțelesul de «creație reprodusă». Vedem atunci, cu toții, că scriem o carte a sărbătorii sau, cel puțin, vrem să ne citească o astfel de

carte“.

□•Unele „rezerve” față de *Singura critică*, bine primita carte a lui Mircea Martin, exprimă George Popescu: „Regretul rămâne însă acela de a regăsi la cuprinsul cărții un număr disproporționat de mare de pagini despre unii autori în comparație cu alții și, desigur, absența cu totul nemotivată a altora, în orice context ar fi situată aceasta. Să fie oare vorba doar de gestul precipitat al alcătuirii ad-hoc a acestei secțiuni a cărții? Înclinăm către această explicație. Fiindcă, pentru a ne rezuma doar la un exemplu, ni se pare puțin contrariată deschiderea pe care M. Martin o manifestă față de, să zicem critica lui Gheorghe Grigurcu, căreia nici noi nu-i găsim calitățile enumerate în cele șapte «intervenții» prezente în carte (?!), în timp ce rămâne aproape fără răspuns întrebarea dacă «tabloul» sau «antologia» de valori care, la concepția lui Mircea Martin însuși, fixează rolul și locul criticului în ambianța unei literaturi, sunt susceptibile să dea seamă de competența ori congruența demersului critic al preopinentului. Cu aceste rezerve *sotto voce*, cum le dorim, nu avem intenția de a minimaliza meritele acestei lucrări de indiscutabilă, totuși, ținută intelectuală, confirmând rafinement, sagacitate, profunzime ce se definesc drept atribute emblematice ale lui Mircea Martin, unul dintre criticii cei mai importanți ai literaturii române actuale, o conștiință veghetoare asupra evoluției valorilor autentice”.

□•Florea Miu scrie, la cronică edițiilor, despre Camil Petrescu și textele acestuia restituite în cadrul colecției *Arcade* a editurii Dacia din Cluj-Napoca: Restituirea se intitulează *Cei care plătesc cu viața*: „O binecuvântată restituire literară a operei lui Camil Petrescu ne-a oferit Editura Minerva prin publicarea, în seria *Arcade*, a unei valoroase antologii din lirica și nuvelistica marelui scriitor. Am spus *restituire*, întrucât, se știe, nuvelele lui Camil Petrescu, mai puțin cunoscute decât romanele și dramaturgia, n-au mai fost editate de câteva decenii. Iată că acest volum, cu o substanțială și pertinentă postfață (50 de pagini și bibliografie de Ion Cristoiu, ne pune la îndemână o antologie a versurilor realizată de Mihai Dascal (totodată și un prețuit editor) și o cuprinzătoare secțiune a nuvelilor, reunite și îngrijite acum de Liviu Călin“.

■•Cinci titluri rețin atenția la rubrica *Viața cărților*.

□•Petre Got, *Paranteza lunii*, intră în atribuțiile de recenzent ale lui Marian Victor Buciu: „Poetul se identifică atât cu imanența poemului, cât și cu transcendența sa, el tânjește, candid, purificator, după vegetal *Pe trunchiul acestui secol*, da nu în relație, ci în proiectare și identificare. Umanul este derivat – umbră – difuzat în vegetal; aspirația ajunge iluzia realității. Dacă am judeca totul după acest poem liminar, ar fi greșit să vorbim despre naturism, ci, poate, de un fel neobișnuit de expresionism rezultat dintr-o «blândețe» disimulată, de o violență absolută, pe care numai o moarte senină o poate atinge și sugera. Pentru că ce poate fi această proiectare/identificare în vegetal, unde umanul este «uitat», «părăsit»? Poemele lui Petre Got (și nu cunosc, din păcate, decât acest volum) nutresc și ele o iluzie, dar una care se absolvă pe sine, pentru că este totală sau aproape pentru că simțim totuși o conștiință din afară, rămasă, ținută în afară tot de o conven-

ție, care crede în reîntemeierea deopotrivă a eului și a lumii“. □•Cartea des studii literare *Scene din romanul literaturii*, de Lucian Raicu este pusă în discuție de Bucur Demetrian: „Lucian Raicu realizează o construcție riguroasă, în aparenta discontinuitate a secvențelor, în reveniri obsesive, în succesiunea vocilor care transmit neliniștea autorului, descins printre noi, provocat, hărțuit, devenit obiect al actului critic, urmărit de himera paginii, de «mâna care scrie»: «Pentru criticul operei de artă, opera are o realitate absolută: dacă ea și-a pierdut-o, din felurite motive (gradul de uzură, mulțimea comentariilor, receptare până la saturație, până la clișeu și prejudecată a ideilor emise în jurul ei), criticul vrea, trebuie neapărat să i-o restituie». Aceasta este voluptatea criticului, să regenereze, să emită judecăți, să ierarhizeze, să retrăiască dramatica existență a literaturii Lucian Raicu găsește în biografia scriitorilor, în memoriile, jurnalele confesiuni, deci la dimensiunea banalului, o cantitate surprinzătoare de fapte, idei, principii, născute dintr-o vibrație lăuntrică, dintr-o experiență creatoare, acumulare de eșecuri, tăceri, căutări repetate“. □•Nicolae Calomfirescu și prozele sale vesele din *Știucă în vin roșu*, devin *Realism și viziune* ironică în textul lui Ov. Ghidirmic: „O adevărată viermuială, foșgăială, încrângături complicate ca la protozoane, pe metru pătrat, formează imaginea ce se desprinde, stăruitor și obsedant din proza lui Nicolae Calomfirescu. Nefiind un roman modern, în accepția deplină a cuvântului, *Știucă în vin roșu* este, în schimb, un roman de o incontestabilă diversitate tehnică. Inovațiile pe care le introduce autorul se desfășoară tot în sfera romanului clasic. Trecherile bruște, neașteptate, de la persoana a III-a la persoana I-a a naratorului, relatarea evenimentelor din unghiul anumitor personaje, acțiunea pluriplană înlătură senzația de monotonie la lectură. În *Știucă în vin roșu* există, de fapt, mai multe «micro-romane»“. □•*Poezia simbolistă românească*, Minerva, 1985, de Adriana Iliescu vine în prelungirea cărții despre revistele literare din secolul al XIX-lea și monografia „Literatorul” fiind întâmpinate de către Toma Grigore sub semnul acestei constante tematice: „Mai trebuie observat și faptul că autoarea este preocupată, iar rezultatele se văd imediat, de stilul critic vădit original. Se observă astfel că a dobândit preocupată, iar rezultatele se văd imediat, de stilul critic vădit original. Se observă astfel că a dobândit o bună știință a stăpânirii limbajului critic, ceea ce conferă cărții cursivitate și o presanță ideatică. Sunt, de fapt, calitățile unui critic și istoric literar demn de luat în seamă”. □•Marian Drăghici se ocupă de Marius Robescu, cu *Joc și înviere* (autorul fiind de curând decedat) în recenzia *O poetică a dezvăluirii*: „Prin dispariția sa prematură, Marius Robescu lasă deschisă paranteza unui destin poetic cu totul demn de stima (și de ce nu ?) de admirația noastră, a cititorului”. □•La *Cartea de debut*, Nicolae Diaconu scrie despre Alexandru Mușina, *Strada Castelului 104*, C.R., 1984: „Alexandru Mușina poate trece ușor de la canonul romantic la consiliul pedagogic, de la îndreptarul ortografic la creația mare, de la Eminescu la Bacovia, de la odă la pastel, de la argoul va-

gant la șeptica navetistă. Interesat mai mult de convenții sociale și de figurile limbajului cotidian decât de convențiile și figurile sacrosancte ale poeziei, autorul rămâne sub regimul parodiei chiar și atunci când referința este mai îndepărtată ori chiar absentă instalând un punct de observație permanent la numărul indicat de coperta și făcând cu îndârjire inventarul parodic al unei străzi care duce și nu duce la Castel [...] Pe ultimele douăzeci de pagini, autorul pare să-și schimbe adresa manierizând ironic și blazat, imitându-l «subtil» și «timid» pe Kavafis. [...] Întrevăd în aceste ultime pagini un viitor Alexandru Mușina, superior celui «lunedist», în stare să demonstreze că nu este cu lotul inutil în a te afla, prin destin, între un moment devenit deja istorie literară și altul abia prevestit prin chiar această penurie de evenimente particularizante. Acel moment căruia noi doar încercăm să-i ghicim liniile de formare, deși știm că lucrurile se vor întâmpla, la timpul potrivit, în modul cel mai simplu, uimindu-ne și găsindu-ne absolut nepregătiți”. ■•Marin Sorescu se află, pe ultima pagină, în dialog cu Giancarlo Vigorelli: – *Febra așa-zisei avangarde italiene a trecut, îmi spuneți în Maroc. De ce? Poate dezvoltăți această idee.* – Poezia italiană se află într-o fază de schimbare. Mai ales când s-a constatat că a fost o avangardă de imitație. Membrii diverselor grupuri mai mari, mai mici, au produs multă vreme o poezie de fabricație stereotipă, imitându-se unii pe alții. – *Și atunci ce fac tinerii?* – Caută, se agită/. La Genova *Edizioni San Marco dei Glustiniaui* le-a venit în ajutor. Nu trebuie uitat, ba, dimpotrivă, trebuie elogiat pentru excelentele servicii pe care le aduce poeziei de calitate Vani Scheilviller, de aici, din Milano. El a fost și rămâne unul dintre editorii cei mai calificați cu ale sale plachete aparent modeste, dar întotdeauna de mare prestigiu. Aici au apărut *Pound, Montale, Ungaretti, Guillen* (spaniolul), *Sbarbara*“.

• [„Steaua”, nr. 7] Eseul lui Adrian Marino *Literatura și societatea* deschide paginile literare: □•De *Vârstele lirice: Coșbuc și Blaga* se ocupă V. Fanahe: ■•Colaborator cu o oarecare constanță, Nicolae Manolescu este prezent cu eseul *Inima și mintea*: □•*Despre critică*, pornind de la poezie scrie Costin Tuchilă: „Analizele lui Valentin Tașcu poartă drept titlu câte un vers din opera literară discutată, vers care constituie imaginea, motivul, atmosfera considerate definitorii pentru poetul în cauză. În felul acesta se explică însuși titlul volumului, căci, parcurs, sumarul a devenit și el o microantologie lirică! Și critica are, veți spune, poezia ei. Mult disputata specie nu e, ca formă, doar o epică de idei, ci poate fi și o construcție sentimentală – în sensul pozitiv al acestui cuvânt. [...] Punctul vulnerabil al textelor critice ale lui Valentin Tașcu este tocmai acesta: judecata de valoare. E adevărat, menirea criticii nu e execuția, iar un critic care face consecvent din ea o *bucurie* este infirm profesional. [...] Dacă în destulele comentarii judecata de valoare reiese din context, în altele ar fi fost de dorit o mai clară delimitare. Altfel, riști să pierzi relieful pe care, *volens nolens*, orice carte de critică îl propune. Dincolo de acestea, prin aria ei de cu-

prindere, prin seriozitate ca și prin puținele idei și intuiții critice mai mult decât notabile, *Poezia poeziei de azi* este o carte demnă de toată atenția”.

□•Pavel Țugui prezintă, cu documente epistolare, studiul istoric Aron Cotruș, *popularizator al culturii române în Italia*. ■•Participanți la cea de a VI-a ediție a Festivalului Lucian Blaga, Mircea Handoca și Nicolae Steinhardt se întrețin cu Demostene Șoforn. □•T. Tihan califică scrierile lui Ion Vartic sub titlul *Rigoare și imaginație*: „Scenarii gândite pentru un veritabil *spectacol interior*, eseurile lui Ion Vartic surprind, în tot cazul, prin ingeniozitatea și rafinamentul pe care le pun în dezvăluirea sensurilor ascunse ale operei. Dându-i acesteia prilejul de a se întâlni și dialoga, peste timp, prin intermediul unor instructive *vieți paralele*, cu altele congenere ca factură spirituală, criticul pune în relief nu atât substratul lor ideatic comun, cât, mai ales, acele diferențe distinctive, care le conferă, de fapt, originalitatea și unicitatea”.

■•La cronică literară Liviu Petrescu analizează *Orașul îngerilor*, romanul lui D.R. Popescu: „Revelatoriu pentru aceste fire ce leagă *Orașul îngerilor* de textele ultime ale lui D. R. Popescu este, de pildă, unul dintre simbolurile majore elaborate de scriitor în *Podul de gheață*, simbol reluat stăruitor și mult adâncit, în semnificațiile lui, și în paginile cărții de față. Am în vedere, în speță, simbolul balenei, al monstrului acvatic ce înghite Omul, păstrându-l captiv, în pântecul lui atât de încăpător. În descifrarea acestui simbol, putem, desigur, să facem apel la unul dintre codurile privilegiate cu care operează, mai cu seamă în ultima vreme, scriitorul: codul imaginilor și simbolurilor biblice. [...]În această lumină, balena de care amintește Tiron B., în postfața la *Podul de gheață*, conține, după toate probabilitățile, o referință la cetaceul despre care aflăm, în *Vechiul Testament*, că a fost trimis de Demiurg, pentru a-l îngurgita, drept pedeapsă, pe fugarul profet Iona. Fără a exclude pe de-a-ntregul o astfel de decodare posibilă a simbolului amintit, scriitorul ne invită să facem apel la un cod cultural diferit, evocând o discuție ce are loc între doi pescari, în drama *Pericles*, de Shakespeare, și unde balena este tratată mai mult ca un simbol al Timpului devorator, al Istoriei «care vrea pe toate să le înfringă» și care «pe toate vrea să le tocească și imperiul pustiei să le cuprindă». Balena despre care vorbește Tiron B. participă de fapt la o foarte bogată tradiție iconografică a culturii europene (tradiție cercetată și de Erwin Panofsky, într-un faimos studiu din *Cercetări de iconologie*, 1939), lărgind repertoriul simbolurilor animaliere prin care este reprezentată acțiunea hrăpăreață, pustiitoare, a Timpului”.

□•*Un muzeu în labirint* sau istoria subiectivă a autoportretului, cartea de eseuri despre artă a lui Octavian Paler este prezentată de Gheorghe Grigurcu. Acesta preia auto caracterizarea pe care și-o face Octavian Paler, aceea a unui „om care iubește pictura, fără să fi și care, pentru a scrie despre un artist are nevoie nu numai să-i cunoască opera și viața, ci și de o legătură cu personalitatea celui în cauză”. afectivă plus, e nici pictor, nici critic de artă plastică □•„Un prozator care a rămas fidel prozei scurte” este Vasile Rebreanu, despre a cărui ultimă scriere,

Valentin Tașcu face consemnări intitulate *Întoarcerea la unelte*: „Un prozator care a rămas fidel prozei scurte este Vasile Rebreanu. El s-a numărat la începutul deceniului 7 printre cei mai interesanți autori de povestiri (cel mai adesea experimentale), alături de Nicolae Velea, D.R. Popescu, Ștefan Bănuțescu, Fănuș Neagu ș.a. Cel puțin două dintre volumele sale din acea perioadă, *Pisica roșcată și îngerii* și *De chemat bărbatul pe stele*, ambele apărute în 1966, au stârnit comentarii dintre cele mai favorabile și au reținut atenția publicului prin tehnica novatoare a comunicării. Surprinzător este faptul că, odată cu trecerea anilor și cu modificarea firească a mijloacelor prozei, în funcție, mai ales de cerințele romanului, această proză, a lui Vasile Rebreanu și a generației sale nu s-a devalorizat, nu s-a veștejit”. □•Ion Pop rezumă „încă o secvență din istoria imaginarului ținut al Vladiei”, adică cel mai recent roman din ciclul înainte amintit, al lui Eugen Uricaru: „Prin perspectiva sa integratoare, Marin Bucur rezolvă pe jumătate ultima problemă de principiu rămasă nesoluționată în eseu-ul lui Mircea Martin, aceea a cezurii dintre opera românească și cea franceză a scriitorului. Autorul *Introducerii...* își motivase cantonarea în prima prin lipsa de acces la datele celeilalte, dar se pronunțase pentru un program care «ar surprinde elementele unificatoare». Formularea explicită nu pare a fi subminat totuși acest ultim cap de pod al complexului Fundoianu. O anumită inerție menține tacit dihotomia, cum se întâmplă de exemplu într-o intervenție din «România literară», unde C. Moraru comentează și accentuează: «Marin Bucur îl separă – cu toată dreptatea – pe Fondane de Fundoianu». Tânărul critic se referă la poezie, evident mai slab calitativ, diluată de retorism în etapa franceză. Dar, inevitabil, din această perspectivă și eseurile sunt atribuite altui Fundoianu, și nicio punte nu ar putea acoperi prăpastia dintre ei”. □•Cu *Debuturi* '85 (de la editura Dacia) se ocupă Petru Poantă, care observă că „sub selecția lui Vasile Igna a apărut a doua antologie a debutanților în poezie Alpha '85, cu mult sub nivelul primei”. □•Corin Braga se implică în *Complexul Fundoianu*, pe care îl dezvoltată pornind de la scrierile lui Mircea Martin (*Introducere în opera lui Fundoianu* (Minerva, 1984) și Marin Bucur, *B. Fundoianu, privilegiile poeziei*, Albatros, 1985: „Prin perspectiva sa integratoare, Marin Bucur rezolvă pe jumătate ultima problemă de principiu rămasă nesoluționată în eseu-ul lui Mircea Martin, aceea a cezurii dintre opera românească și cea franceză a scriitorului. Autorul *Introducerii...* își motivase cantonarea în prima prin lipsa de acces la datele celeilalte, dar se pronunțase pentru un program care «ar surprinde elementele unificatoare». Formularea explicită nu pare a fi subminat totuși acest ultim cap de pod al complexului Fundoianu. O anumită inerție menține tacit dihotomia, cum se întâmplă de exemplu într-o intervenție din «România literară», unde C. Moraru comentează și accentuează: «Marin Bucur îl separă – cu toată dreptatea – pe Fondane de Fundoianu». Tânărul critic se referă la poezie, evident mai slab calitativ, diluată de retorism în etapa franceză. Dar, inevitabil, din această perspectivă și eseurile sunt atribuite altui Fun-

doianu, și nicio punte nu ar putea acoperi prăpastia dintre ei”. ■•La rubrica destinată recenziilor își pun semnătura: □•Ion Simuț la Stelian Tăbăraș, *Cum-penele* (Eminescu, 1985): „Debutul lui Stelian Tăbăraș cu romanul *Zilele cel scurte* (1981) a făcut vizibile calități și teme mai puțin obișnuite la un prozator din noul val: plăcerea povestirii, simțul sadovenian al vechimii, poezia timpurilor trecute, reveriile singurătății, autarhic-rurale, tendința spre parabola poetică. Dacă am stărui să-i găsim afinități cu colegii de generație, i-am numi în primul rând pe Ștefan Agopian și pe Tudor Dumitru Savu, deși proza lui Stelian Tăbăraș, echilibrată și economicoasă în mijloace artistice, nu are savoarea și densitatea stilistică mateină a celui dintâi, nici pitorescul oriental al povestirii specifice celui de-al doilea. Maestrul comun al celor trei pare să fie Ștefan Bănulescu. Structurile tradiționale ale narațiunii sunt perfecționate până la virtuozitate fără veleități moderniste”. □•Cornel Munteanu la Nicolae Țic (*Intermediarii* (C.R., 1985): „Finalul romanului lăsat în suspans, deschide perspectiva unui roman cadru, în care lumea se ordonează după niște principii care implică sinceritate, corectitudine, devotament și responsabilitate”. □ Ovidiu Moceanu, *Fii binevenit, călătorule* (Dacia, 1985): „Intrarea lui Ovidiu Moceanu în posesia genului românesc s-a făcut cu destulă îndrăzneală și cu un binemeritat câștig”. □Virgil Nistor la Cornel Udrea (*Duminecă la iarbă verde*, Dacia, 1985): „Ponderea comicului de situații este fără îndoială definitivă pentru acest volum”. □ Adrian Popescu, la *Elogii* (Dacia, 1986) cartea de versuri a echinoxistului Vasile Sav, despre care afirmă că are atributele unui poet matur”. □Alte contribuții au Irina Petraș la Antoaneta C. Iordache, *Cursiv de septembrie* (C.R., 1985): Antoaneta C. Iordache: „De la motto-ul din Teodor Mazilu (*Să sărbătorim existența cu apă minerală*) la descoperirea unui personaj cum că «nimic nu are mai multe forme decât banalul», prozele Antonetei C. Iordache atacă din unghiuri diferite de vedere cotidianul. Traducerea în real a imaginației, ieșirea din incolor nu prin *fluturi de vocabular*, ci prin *fluturi* de perspectivă și de structură compozițională sunt programatic sugerate în piesa, care ține loc de prefață volumului, *Soldatul de hârtie*”. □Ion Lungu la Viorel Gheorghiuță, *Ferestre și oglinzi*, pe care îl primește binevoitor „pentru valoarea sa deosebită, reprezentativă, crede, și pentru semnificațiile mai profunde pe care poetul le încredințează versurilor”. □ Sub titlul *Leon Asachi, un contemporan al Școlii Ardelene*, Traian Vedinaș trece în revistă monografia lui Antonie Plămădeală, *Lazăr-Leon Asachi în cultura românească*. □•La *Mențiuni și opinii*, este consemnată apariția celor patru numere, două câte două, din „Caie-te critice”, pe anul 1985, suplimentul revistei „Viața Românească”: □•Constantin Crișan, Ioan A. Popa și Dinu Flămând traduc din Herri Gwilherm Kérouedan, Lawrence Durrell, Czeslaw Milosz și Fernando Pessoa.

● [„Tomis”, nr. 7] Se deschide pe prima pagină cu *Congresul al IX-lea – piatră de hotar*, iar ceva mai departe, dincolo de paginile de mijloc ale revistei, cu *Șase veacuri de la urcarea pe tron a lui Mircea cel Mare (dovezi ale cinsti-*

rii), un articol de dr. Alexandru Ligor. ■•Tot pe prima pagină, redacția reia îndemnul lui Tudor Arghezi, primit de redacție la înființarea revistei, în urmă cu două decenii (1 iul., 1966). □•Felicitări anivesare adresează Radu Tudoran, Corneliu Leu, Ioan Iacob și Cornel Regman, ultimul evocând vremurile când era ... „tomisvoiajor” și lector la Institutul Pedagogic. ■•Alex. Ștefănescu scrie în istoria sa despre „un temperament solar, Virgil Teodorescu”, poet născut la Cobadin, din județul Constanța: „Dar, după cum spunea, meritul poeziei lui Virgil Teodorescu nu se reduce la atât. Poetul nu a respectat ca pe o literă de lege programul suprarealist; l-a trădat discret în tinerețe și din ce în ce mai evident ulterior. Simulând că lasă cuvintele să se asocieze de la sine, el și-a exprimat totuși anumite stări afective prin turnura retoricii, prin ton, printr-o semiotică metalexicală. Textele respective seamănă cu gemetele sugestive ale unui om legat la gură care ține neapărat să ne comunice ceva. Se evidențiază astfel faptul că până la urmă *libertatea* suprarealistă a fost resimțită de poet ca o restricție de la care a încercat să se eschiveze. Starea afectivă cea mai frecvent exprimată este o dorință intensă de dragoste. Într-un limbaj ininteligibil, așezat însă în tiparul sintactic al invocațiilor erotice, poetul se adresează unei iubite ipotetice”. □•La *Dicționarul scriitorilor dobrogeni contemporani* apar adnotări despre tulceanul Valentin Șerbu ■•În acest număr omagial, redacția îi „promovează” sub titlul *Scriitori de la Tomis*, pe cei mai reprezentativi dintre scriitorii constănțeni și dobrogeni, rămași locului ori plecați spre alte zări. □•Se conformează Nicolae Rotund scriind despre Carmen Tudora (*E bine*): „Privesc fotografia de pe coperta volumului ei de poezii și zic că e bine că anii au trecut fără să lase urme, că poeta Carmen Tudora se joacă așa de grațios cu treptele biologice, deși știe că ele există de vreme ce scrie: «E bine că treptat îmbătrânesc/ în timp ce fără tihnă cresc gorunii,/ că lângă mare-n scoici ne-mpodobim/ pentru ospățul ultim al furtunii». De câte ori citesc din *Planeta de zăpadă* încerc, cu o anume doză de naivitate, recunosc, să stabilesc o relație între verbe și vorbe, între vis și viață”. □•În *Scene din lupta cu prejudecățile*, Vladimir Bălănică salută temerarele opinii critico-teoretice ale Mirelei Roznoveanu: „Soarta femeilor în critica literară n-a fost niciodată prea veselă. Un munte de prejudecăți a făcut ca ele să fie refuzate mai mereu de la masa tratativelor critice. În ultimele câteva decenii, lucrurile par să se fi schimbat întrucâtva, și aceasta fără vreo legătură cu mișcarea feministă, căci nu cunoaștem cazuri de sufragete clamând bătaios dreptul la un vot în alegerile talentelor literare. [...] Unul dintre tinerii critici de azi, Mirela Roznoveanu, dovedește, la fel cu alte colege de generație, că are și rigoare metodică și intuiție critică, și putere de muncă, adică tot ceea ce constituia cândva panoplia calităților prin excelență masculine. De aceea volum de debut, *Interpretări moderne*, se constituie ca un pariu cu amintitele prejudecăți. Mirela Roznoveanu joacă totul pe metodologia modernă și câștigă, în pofida cărtitorilor cu creierele devorate de moli”. □•Doina Jela (*Solitarul*) semnează textul despre Marin Porumbescu: „Se știe

mai puțin despre literatura propriu-zisă a lui Marian Porumbescu, aceasta datorându-se, poate, nu în ultimul rând faptului că autorul își umbrește cărțile, prin statutul lor mai *tăcute* și mai discrete, dar și aceleia că ele, cărțile, sunt destul de puțin numeroase. Marin Porumbescu n-a publicat decât patru volume de proză: *Ucigașul de papagali* (1868), *Gușterii și patru pipe* (1970), *Ceasul viu* (1971) și *Păsări subterane* (1972)”. □•Nistor Bradu vede în persoana lui Eugen Lumezianu *Un scriitor optimist*: „După volumul de proză scurtă *Mersul ciudat al lucrurilor* (1968) și *Ultima zi optimistă* (1971), după piesele de teatru *Tatăl nostru uneori* (1976), *Capcana de nichel* (1979), *Un telefon ca o pasăre* (1979), o reluare, de fapt, a primei piese, și *Petrecheri duminicale* (1980), jucate cu succes pe scenele Dramaticului constănțean, Naționalului din Timișoara, la Radio și Televiziune, Eugen Lumezianu a semnat de curând (1985), două noi apariții editoriale: volumul de teatru *Musafiri pe viață* și romanul *Fluxul apei dulci*”. □•Z.[oe] Dinulescu (*Spațiul autohton*) îl sub observație pe Nicolae Fătu: „Aparținând Dobrogei, nu ca urmare a fixării începutului de biografie în acest spațiu, ci, prin dragostea mărturisită față de pământul, apele și oamenii de la Pontul Euxin, cărora le-a dăruit noi dimensiuni prin cuvânt, scriitorul Nicolae Fătu își împlinește menirea literară în ipostazele de poet și reporter. Un poet care ambiționează să înregistreze cu exactitatea reportericească palpiatul micro- și macrocosmosului; un reporter care potențează, mereu, secvențele realului prin magia sintagmă poetică. Permanența imaginii mării, dezvăluită în text într-o complexă rețea de simboluri, determină unitatea și forța ambelor genuri literare abordate”. □•Ovidiu Dunăreanu (*Bucuria luminii*) face aprecieri pe marginea prozei și versurilor lui Octavian Georgescu: „Semnul definitoriu pentru Octavian Georgescu, ca scriitor, este apolinicul. Frenezia se manifestă ca neastâmpăr al firii, nu în formele ei profund tensionate. În plus, reflecția intelectualului cenzurează mereu pornirile ființei. Trăirea se cumițește, iar creația dobândește echilibru. Poetul are intuiția abisurilor, dar nu și revelația inexorabilității lor. Gesturile rămân fulgurante. Spiritul său candid, obișnuit cu călătoria, refuză popasul. De la *Silabele străzii*, unde expresia era prea evidentă, scriitorul evoluează vădit, stilul său înobilându-se prin suplețe (*Ochiul iubirii* etc.). Urmărite în metamorfozele lor, poezia și proza lui Octavian Georgescu poartă însemnele literaturii autentice”. □•Liliana Lazia (*Marea, poezia, istoria, marea*) este o veche admiratoare a lui Arthur Porumboiu: „La întrebările mele de atunci aveam să găsesc răspuns în cărțile de poeme ale lui Arthur Porumboiu (*Domnule copil* – 1974, *Arheologia nopții* – 1978, *Viața în așteptare* – 1983), cât și în reportajele publicate, pe durata aproape a unui deceniu, în paginile revistelor. Poezia sa, scrisă cu rigoare și expresivitate, nu vizează un spațiu geografic anume, nefiind descriptivă, ea definește un spațiu moral. Arthur Porumboiu trăiește literatura la cotele incandescenței. Pentru el, lucrarea poeziei, desprinsă de trufia succesului rapid, nu poate sta sub semnul superficialității”. □•Gabriel Rusu este prezent cu două texte. Primul, *Justițiarul*

ironic se referă la *Constantin Novac*, iar cel de-al doilea, intitulat *Zâmbetul criticului*, la Alex. Ștefănescu. Le cităm împreună: „Proza lui Constantin Novac este o pledoarie pentru revelarea și conservarea demnității umane, înțelegând ca fiind acea fibră de adevăr despre noi a sufletului. Constantin Novac a scris mult despre mare, a tradus cărți despre mare și un scenariu de film despre mare, a restituit în planul literaturii fragmente din istoria navigației românești. [...] Din acest punct de vedere, Constantin Novac are prin prisma a ce să fie receptat și reprezintă o voce distinctă în romanul nostru de astăzi. [...] Cele patru cărți semnate până acum de Alex. Ștefănescu depășesc statutul de *preludiu* și nu sunt doar simpliste *jurnale* de lectură. Ele mărturisesc despre un spirit critic însetat de noi descoperiri în geografia literaturii, bântuit și el de fertile dubii; *între da și nu*, între afirmație și negație, deci, criticul veghează mereu la izvorul de apă vie al *dialogului în bibliotecă*. Orice literatură are nevoie de conștiințe critice lucide, dar și de atitudini critice care să constituie fermentul devenirii. Scrimeur reductabil în bătaia justificată pentru o literatură din ce în ce mai literatură, grav în ceea ce privește motivarea actului critic, Alex. Ștefănescu ne este necesar”. □•Ion Roșioru (*Licărirea speranței*) scrie despre Vasile Petre Fati: „În drumul său de netă ascensiune, *à la recherche de sa propre voix*, poetul Vasile Petre Fati l-a întâlnit pe prozator. S-a încins deja competiția din care, sperăm, vor ieși doi învingători. Cu atât mai mult, cu cât se poartă, frecvent, statutul de scriitor-total”. □•B.[ălănică]Vladimir (*Poezie și critică*) îl are în vedere pe Al. Protopopescu „Regizor al propriei vieți (ca formă de dobândire conștiința a libertății), Al. Protopopescu desfășoară o carieră liberă cu numeroase răsturnări de situații, cu abandonuri și reveniri neașteptate, inspirat, poate, de spectacolul veșnic schimbător al Mării”. □ *Alunecarea lumii spre miracol* își titrează Elvira Iliescu intervența despre poetul Nicolae Motoc: „De fapt, între poeții români de azi, Nicolae Motoc este un lucid îndrăgostit de veșnicul miracol al existenței. Rostirea sa poetică, tentată de explozia barocă a formelor și ordonată de nostalgiile spiritului clasicizant, conține tensiunile înalte ale unui tulburător patetism mărturisind despre alchimia adevăratei literaturi”. □•Antologia lirică a numărului se intitulează *Facsimil* și reproduce manuscrise ale unora dintre poeții contemporani: Virgil Teodorescu, Nina Cassian, Grigore Hagiu, Ana Blandiana, Geo Bogza, Florin Mugar, Marius Robescu, Ovidiu Genaru, Romulus Vulpescu, turnate în ...bronz. □•Alte poeme, de data aceasta prezentate după regula grafiei tiparului, semnează, ca invitați: Aurel Rău, Violeta Zamfirescu, Ion Mircea, Arthur Porumboiu, Grete Tartler. ■•Un alt invitat al redacției este Nicolae Manolescu. În aceeași atmosferă sărbătorească și în spiritul tematicii aferente numărului așezat sub cupola titlului generic *Literatura și marea*, acesta este prezent cu *Simbol al extra-umanului*, justificat, între altele, de faptul că eseuul său se referă la romane precum *Moby-Dick* și *Bătrânul și marea*. □•Revista găzduiește, în traducerea lui George Dumitrescu, doi poeți coreeni (Kim U Cer și Pak Se En) care cântă *Patria* și *Adevărul*.

• [„Transilvania”, nr. 7] *Pe drumul luminos deschis de Congresul al IX-lea al PCR călătoresc* Lucian Jicman (*O eră nouă, de puternică afirmare a spiritului creator, a umanismului revoluționar în edificarea societății socialiste*), Miron Moldovan (*O nouă etapă de dezvoltare a patriei noastre*), Emil David (*Spiritul revoluționar, militant, înalta răspundere muncitorească – temelii pentru prezent și viitor*). ■•La rubrica *Tribuna ideilor*, prof. univ. I. Radu se ocupă de *Filozofia culturii lui L. Blaga și etnopsihologia*: „... pentru etnopsihologie, percepția și înțelegerea diversității umane presupune ieșirea din perimetrul unei monade socio-culturale atât în spațiu, cât și în timp, adică achiziția unui cadru de comparație, și, implicit, de clasificare. [...] Făcând din faptele de cultură materia analizelor sale, Lucian Blaga se va apleca sistematic asupra creației folclorice, va consulta istoria artei, a religiilor, a culturii în genere, va institui paralele instructive între diferite producții spirituale ale unor epoci/popoare, va adânci documente etnografice etc., tinzând să descopere corespondențe de stil și, implicit, cadre de comparație menite să acopere vaste arii de cultură.” ■•Continuă din numerele precedente seria de *Pagini din istoria învățământului românesc din Transilvania*. Gheorghe Stoica se ocupă de *Figuri reprezentative în învățământul economic superior din Transilvania*: „Au rămas în patrimoniul literaturii și culturii noastre economice multe nume din fosta Academie, care au depășit cadrul limitat al activității didactice și științifice: D. Voinea, pe tărâmul controversat al doctrinei contabilității, Gh. Moroianu, Gh. Dragoș, I. Evian, Aurel Gociman, Victor Jinga și I. V. Tocitu în sfera disciplinelor economice, Sabin Ciobanu și Cornel Mitrea în știința financiară și studiul băncilor, Al. Herlea în științele juridice, Pavel Roșca în pedagogie și științele sociale, C. Lancea, N. N. Condescu, I. Ol. Ștefanovici-Svensk și Ion Gherghel în domeniul literar și lingvistic, Ol. Boitoș în cultura și literatura română și Al. Bărbat în sociologie și statistică”. ■•Grupaje de versuri semnează Victor Felea, Petre Bucșa și Liliana Ursu. ■•Adrian Marino semnează în *Studii* a doua parte din *Literatura: polarități*, supunând analizei o serie de dualități care definesc structural toate polaritățile literaturii: „a. ... conflictul poetic nu poate fi decât primitiv/cultivat-civilizat [...] b. Polarizarea modalităților literare și a semnificațiilor «primitive» se reface în dubletul copilărie/inocență pierdută. [...] c. Antiteza continuă în termeni solidari și cvasi-identici, de mare tradiție: natural/artificial. [...] d. Procesul autonomizării reciproce se produce și pe alt plan, corelativ celorlalte disociații, dar radicalizat. Tipologia veche se reface, încă o dată, într-o polaritate absolută: popular/artistic. [...] e. Aceste categorii polare fundamentale nu epuizează întreg sistemul autonomiei creației literaturii. Ele sunt întregite de o serie de tipologii, facultăți și procese cu aceeași motivație și convergență. [...] Un simbol tradițional al situației menționate este geniul, definit prin aceleași antiteze trecute în revistă. Structura de bază rămâne aceeași: geniul/cultură («literatură»), opoziția elementară între impulsul «genial» și totalitatea achizițiilor intelectuale.

[...] f. Dintre facultățile «geniale», imaginația și/sau fantezia joacă – herme-
neutic vorbind – un rol capital deoarece în acest mod literatura își constituie și-
și definește încă unul din sensurile fundamentale”. ■•Mircea Anghelescu scrie
la *Cronica edițiilor* despre mai puțin cunoscutul Lazăr Asachi, tatăl lui Gh.
Asachi (*Un predecesor: Lazăr Asachi*). ■•Mircea Muthu semnează articolul
Tânărul Rebreanu, articol care poartă numele volumului cu același titlu, publi-
cat sub îngrijirea lui Niculae Gheran la Editura Albatros, 1986: „*Tânărul Re-*
breanu decupează și, mai ales, amplifică un prim segment din biografia
rebreniană, poate cel mai dificil sub aspectul necunoscutelor”. ■•Mircea Ivă-
nescu descifrează lirica lui Vasile Nicolescu sub titlul *Perenitatea Magnolii-*
lor, amintind cititorilor că „pe urmă, dar nu la urmă, nu trebuie uitat că acest
poet este unul din marii iubitori de poezie – inițiatorul, în anii când a condus
Editura Univers, a acelor miraculoase serii de cărți de poezie [...] care sunt *Or-*
feu, poesis ... ■•Dan C. Mihăilescu scrie la volumul lui Mircea Cărtărescu,
Totul, în termeni entuziasmanți: „... *Totul* formează primul plan în spațiu al
poeziei lui Cărtărescu sau, cum se spune de obicei, încheie o «etapă a unui sis-
tem poetic de incontestabilă valoare, rigoare și originalitate. Judecând «ca la
carte», adică pur și simplu, Cărtărescu posedă cu asupră de măsură acea calita-
te fără de care poezia nu se poate: forța (copleșitoare în cazul său) de a con-
strui o lume din cuvinte.” ■•Esteticianul Titu Popescu anunță *O restituire*
necesară: Petre Comarnescu: „Antologia apărută recent, alcătuită de Dan Gri-
gorescu și Florin Toma, este în măsură să ne readucă în atenție și să ne întă-
rească înțelegerea acestor distincții ale personalității proteice a lui Petre
Comarnescu, să ilustreze diversitatea preocupărilor lui spirituale și direcțiile
raționalist-umaniste ale gândirii lui în ansamblu.” Titu Popescu apreciază că
„partea cea mai importantă a primei secțiuni a cărții – *Texte de filosofiea cultu-*
rării – o constituie republicarea, după 40 de ani, a tezei sale de doctorat, *Ka-*
loskagathon, o «cercetare a corelațiilor etico-estetice în artă și în realizarea-de-
sine», o lucrare străbătută de un profund umanism, bazată pe dualitatea con-
vergentă dintre valorile morale și cele estetice, opunând net izolării domeniilor
interdependența valorilor și a activităților.” ■•Hermina Anghelescu-Macovei
traduce și face și o prezentare a poetului nord-coreean Kim Si Kweun, un se-
xagenar care suferă de hemiplegie de 30 de ani, și care, în ciuda sănătății sale
fragile, afirmă într-un poem: „Pana mea va fi o mitralieră, patul o tranșee. Iar
eu voi fi un glonte”. Una dintre poeziile traduse ale altui poet septuagenar co-
*reean, Djo Ryeung Tchul, intitulată *Străzile jubilează în ziua eliberării*, este*
dedicată „Marelui General Kim Ir Sen, / Erou neasemuit în istorie, / Învingăto-
rul dușmanului japonez, / Eliberatorul patriei.”

• [„*Vatra*”, nr. 7] Cornel Moraru, amfitrionul dezbaterei *Romanul actuali-*
tății și actualitatea romanului, anunțată pe frontispiciul revistei, îi are ca invi-
tați pe Mircea Iorgulescu, Eugen Uricaru, Platon Pardău, Maria Luiza Cris-
tescu și „o voce” (persoană neidentificată din public, după cum apare în

transcrierea de pe bandă magnetică efectuată de Ion Calion): □•„Cornel Moraru: „Mai întâi, bucuroși de oaspeți! V-am invitat să luați parte la cea mai importantă acțiune pe care revista noastră o închină aniversării a 65 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român. Opțiunea pentru roman, în acest context, are o semnificație aparte. Romanul, prin gradul lui înalt de complexitate, reflectă cel mai puternic mutațiile sociale și de conștiință petrecute în istoria românească recentă. Acesta e cadrul general, deosebit de generos, al dezbatelor noastre. □•Mircea Iorgulescu: În ce măsură conceptul de actualitate mimează sau, dimpotrivă, întărește o viziune romanescă? Există foarte multe romane de actualitate – e o părere personală – în care actualitatea este evidentă, dar din care o viziune literară lipsește cu desăvârșire. Se mai poate vorbi, deci, și despre existența sau inexistența unei viziuni în romanul de actualitate. [...] Iorgulescu: O anchetă despre roman, făcută într-un număr de acum trei ani al «Caietelor critice» și o mulțime de cărți apărute ulterior au declanșat în publicistica noastră o discuție, din păcate de multe ori dusă la un nivel subcultural, despre derizoriu și minor... De pildă, tăierea unui salcâm este un lucru derizoriu. Da, dar tăierea unui salcâm este una din marile scene ale romanului românesc. [...] După ce criteriile socotim că o situație, un eveniment sunt sau nu minore? Există oare oameni derizorii, minori și oameni importanți? Nu cumva oare în această atitudine se reflectă un fel de elitism primitiv? Nu cumva chiar în numele combaterii elitismului se face de fapt un elitism rudimentar? □•Eugen Uricaru: S-a cerut foarte mult romanului. I s-a cerut chiar la începuturile sale să fie un element de modificare sau de modelare a conștiinței sociale și politice. Romanul s-a străduit mai mult decât oricare alte genuri literare să participe la acest proces de educație și, din cauza aceasta, mult mai târziu s-a observat că și-a neglijat foarte mult soarta. □•O voce: Când? ... acum vrea treizeci de ani, doar vorbim despre romanul contemporan... Acest rol de educație foarte accentuat a împiedicat, cred, dezvoltarea sa ca specie literară. Apoi au apărut câteva sarcini noi în fața romanului: de a împlini rolul unei prese angajate, de a îndeplini rolul unor institute de istorie, față de societate; au devenit, apoi, aceste romane, un fel de rapoarte ale unor secții de moravuri, adică au început să se ocupe numai de anumite aspecte ale realității ș.a.m.d. [...] Foarte multe romane cu succes la public s-au ocupat cu perioade neclare ale istoriei și unul dintre acestea a fost *Delirul* de Marin Preda, care a avut un succes extraordinar, un succes de public, care a însemnat foarte mult pentru asumarea altor eșaloane decât cele literare, dar, după opinia mea, acest roman este un eșec literar al lui Marin Preda, este o carte care nici nu-l reprezintă ca scriitor și nici nu aduce cine știe ce lucruri noi în ce privește acea perioadă istorică mai controversată, pentru că foarte multe din evenimentele descrise în paginile *Delirului*, de fapt existau în literatura de colportaj, chiar în colecția Delfin. Am luat acest exemplu pentru că Marin Preda este un mare prozator pe care-l respect și de la care am învățat foarte multe, dar iată cum și un mare prozator a căzut în

această capcană a succesului sau a datoriei neîmplinite. Datoria lui de scriitor nu era ca să forțeze sau ca să dea publicului niște informații care, altfel, ar fi trebuit să se afle într-un tratat de istorie. Dacă l-a interesat perioada respectivă, trebuia să o facă așa cum a făcut și cu *Moromeții*, adică să scrie un roman care să ajungă în intimitatea mecanismului uman al acelor care au traversat acele evenimente. A le prezenta așa cum a făcut Preda, mi se pare o muncă degeaba, pentru că abia au trecut câțiva ani și au apărut niște cărți foarte serioase în această privință, revelatoare prin puterea documentului. □•Platon Pardău: Există interpretarea pe care Eugen Uricaru a făcut-o – și este absolut adevărată – că aceste cărți, așa-zise curajoase postevenimente, pot să aibă și un rol de diversiune nedorită de scriitor, de a se face un fel de dreptate ulterioară, dar în același timp trebuie să recunoaștem că romanul, din motive din afara lui dar și din motive interne, a preluat sarcinile unor alte experiențe ale omului din zilele noastre și romanul care se scrie azi la noi a spus oamenilor lucruri despre ei, pe care oamenii doresc să le afle și nu le află din alte părți. Aceasta poate să fie și o capcană pentru roman, dar poate fi și unul dintre riscurile pentru care merită și să i se strângă mâna. □•Maria Luiza Cristescu: „Există o mare atracție, în romanul de azi, spre faptica imediată, dar cred că nu se întâmplă din mimetism estetic neapărat, ci din dorința de succes a autorilor, dintr-un excesiv simț moral al romancierului de azi, care-i domină conștiința estetică. Toți romancierii mari de astăzi, indiferent de maniera în care au pornit să scrie roman, au scris la un moment dat roman de actualitate, deci au deviat cumva modul lor de a gândi estetic. De ce? Din dorința de a avea succes? Orice roman de azi se cumpără, indiferent de cine e scris. E o foame de roman, nu există romane care să rămână pe piață”. □•Norman Manea: Cred că romanul în ultimii zece – cincisprezece ani, a obținut realizări importante, care ar fi putut să fie, și poate au și fost un stimulent pentru cinematografie. Și n-ar trebui să se inverseze situația, și e în posibilitatea noastră, fără ca să fie o vină a celor care nu au această putere, de a face tot ce ne este în putință pentru a da niște cărți în care angajarea noastră să fie deopotrivă de înaltă, atât civică cât și artistică. Cred că asta este problema în jurul căreia am putut discuta: a celor două tendințe care nu sunt, după părerea mea, chiar atât de antagonice și pe care ar trebui să le conciliem într-o atitudine deopotrivă artistică și civică”. ■•Corne Moraru scrie cronică literară la Marian Papahagi și Nicolae Băciuț, „fost echinoxist, redactor la revista «Vatra». □•Marian Papahagi (*Intellectualitate și poezie*, C.R., 1985), „Nu e ușor să fii original în maniera care face critică Marian Papahagi. Impresionantul aparat de note ce însoțește cartea pe unii cu siguranță i-ar fi îndemnat până la urmă să renunțe. Dimpotrivă, criticul citează cu onestitate – așa zice și cu voluptate – tot ce se poate cita, într-un domeniu în care s-a spus oarecum totul. Se pare că îl stimulează cu adevărat pe Marian Papahagi numai bibliografiile exhaustive. În felul acesta, atacând un subiect european, a realizat o lucrare critică de nivel european, o posibilă introducere românească în

medievistică. Cititorul va fi poate șocat de ideile și dimensiunile cărții. Cu atât mai bine”. □•Nicolae Băciuț, *Muzeu de iarnă*, Dacia, 1985: „Poet instruit și inteligent, sigur pe mijloacele sale Nicolae Băciuț se afirmă de la început și din interior cu o voce originală în lirica tânără. El nu se mărginește la adorația modelelor, ci caută neobosit poezia la sursele ei primare afective. Versurile sale au prospețime și ingenuitate. O mască a candorii le transfigurează în încercarea exemplară de a decoda liric stări existențiale firești, cu rezonanțe în intimitatea realului. Acționând de preferință într-un context redus și stilizat, poemul tinde spre forme de expresie cât mai concentrate. E de așteptat ca unele accente abia schițate aici să crească de o manieră progresivă și organică în volumele următoare. Nicolae Băciuț e un poet de vădite resurse și pe care se poate conta”. ■•Anton Cosma analizează cărțile a doi romancieri, D.R. Popescu și Ștefan Găbrian. □•D.R. Popescu, *Orașul îngerilor* (C.R., 1985): „Dacă o asemenea problematică dă seamă de o realitate umană contemporană autentică, într-o viziune de incontestabil realism ideologico-filozofic, modul artistic al alcătuirii operei poate fi caracterizat, cum am spus, mai degrabă ca meta-realist decât ca realist. Optând pentru cronotopul schițat mai sus, care este nu atât realitatea istorică verificabilă documentar cât «locul unde războiul amestecase granițele, ca și viscolul, ștergându-le urmele, unde istoria murise rămânând vie doar în amintirile noastre» (p. 158), autorul își sprijină construcția epică mai degrabă pe o memorie afectivă a istoriei decât pe realitatea ei obiectivă”. Dumitru Mușan vede în ultima cartea a Anei Blandiana, *Stea de pradă*, o realizare de excepție: „Model ideal pe care Ana Blandiana îl urmează, populându-și poemele cu îngeri șagalnici, sub ale căror hieratice înfățișări se ascund nevinovate chipuri de copii. Jocul declanșează o cascadă de întrebări naive și candidе, ale căror răspunsuri nu pot fi decât foarte serioase, ca în acest poem, în care, odată cu primăvara, îngerii-copii, al căror ținut virginal este iarna, cu albul ei imaculat, pare a se deștepta ca din somn dintr-o dată, însingurați și stingheri, ca un fel de ființe care se simt de prisos și ar vrea să dispară”. □•Ștefan M. Găbrian, *Garduri și leoprazi*, C.R., 1985) aduce unele nuanțări în raport cu volumele anterioare ale autorului, permițând unele precizări stilistice. Clasica antiteză generatoare de comic, dintre aparență și esență funcționează și azi, crede autorul, dar numai la această antiteză se reduce sensul tensiunilor căutate de el”. □•Pe Silvia Udrea o interesează „literatura autenticității”, pe care o descoperă în proza lui Vasile Andru: „Ceremonialul lingvistic, aspectul frapant al acestei cărți, structurează un plan al vieții imediate și un plan secund al textului care se produce, al reflecției discontinue aplicate existenței diurne sau genetice, într-un du-te vino permanent de la aparențe la esențe. Sensurile și întâmplările cărții rotindu-se în jurul turnului, cuvânt luat în accepția de spațiu locuibil și în aceea a mitului biblic cu conotațiile pe care le implică (haos existențial, proliferantă diversitate, construire și năruire) se împărtășesc din atomizarea lumii moderne, sfâșiind dramatic profunda, chemare spre integralitate a omului. Una

dintre marile tensiuni ale romanului rezidă în conflictul susținut între fărâmițarea cotidiană a vieții împresurate de milioanele mărunțișurilor și aspirația ființei spre totalitate, spre absolut”. □•Nicolae Băciuț realizează un interviu cu Mircea Iorgulescu: „- *Să înțeleg că dacă nu contestăți «în sine» importanța interviurilor aveți, totuși, unele rezerve față de aspectul lor actual?* – Am impresia că în revistele noastre culturale și literare s-a ajuns la o anumită standardizare a interviurilor. Multe sunt, de aceea, monotone și previzibile. Observ, în primul rând, că este la modă interviul-fluviu, interviul bolnav, și el, de gigantism. Au dispărut aproape cu totul interviurile scurte, de strică actualitate, atât informative, privind activitatea celui interviuat (proiecte, cărți la care se lucrează, apariții editoriale iminente sau recente, participarea la diverse, desigur că nu și banale, manifestări literare și culturale, premii etc.), cât și de opinie, adică în legătură cu aspectele cele mai fierbinți ale vieții literare a momentului. – *Nu-mi rămâne decât să consemnez acest apel. Poate un critic să-l transpună în realitate?* – Nu e un apel. Este o convingere, dacă vreți o convingere patetică, înțelegând prin patetism o forță de rezistență împotriva apatiei, a plictisului, a resemnării, a «sindromului lehamite», cum foarte nimerit spunea un coleg într-un interviu (fiindcă există și multe interviuri bune, vreau să zic normale). [...] O, dar există, și-a făcut apariția o specie de oameni care «știu multe și multe», care chiar «știu totul» și, de la înălțimea acestei «inițieri» în habar n-am ce «secrete», la fel de mediocre ca și abilitatea cu care sunt invocate, îi disprețuiesc pe «naivi» și pe «patetici»! Sunt așii, maeștrii, versații și versatili tuturor jocurilor labirintice, ai galeriilor și ai coridoarelor ferite, prin care ei mișună șobolânește. Această specie este pe cât de detestabilă pe atât de periculoasă, pentru că la un moment dat reprezentanții ei pot impune și în alte domenii decât acela al comerțului ilicit – care este domeniul lor originar – o mentalitate șmecherească, golănească, bișnițarească. Mărunta viclenie de tarabă, atât de penibilă și de prostească, în fond, cu tot aerul ei de superioritate fudulă, cu toată aroganța ei imbecilă, poate fi, nu contest pitorească – pe la bâlciuri de provincie, prin mahalale, câte au mai rămas (dar spiritul de mahala supraviețuiește și în blocuri!), prin trenurile cu navetiști, între două partide de șeptic; dar dacă își schimbă spațiul și raza de acțiune funcționează ca un perfect, ca un implacabil agent dizolvant. Iar pentru literatură și pentru viața literară devine ceva mai distrugător ca napalmul. Pentru reprezentanții acestei specii (aș putea spune la fel de bine: ai acestei secte!) nu există nimic pur, nimic inocent, nimic înalt: nimic normal. Totul are, în viziunea lor, dacă viziune se poate numi o înțelegere care-și maculează reflex obiectul, un «dedesubt» (fiindcă ei au o caracteristică preferință pentru «dedesubturi», pentru scările și intrările de serviciu, pentru colțuri, cotloane și unghere cât mai discrete, cât mai pitite) – iar acest «dedesubt» se află obligatoriu, în zona elementarului și a sordidului. Elementar și sordid ce nu reprezintă, în fond, decât o emanație a ființei lor corupte... [...] – *Dar nu ați răspuns la întrebarea dacă un critic poa-*

te să... – Un singur critic?! Doamne ferește! Nu tocmai vorbeam despre diversitate și pluralism? Critica însăși nu poate fi altfel decât diversă și plurală, de nu este așa dispare ori se transformă în altceva, cum se și întâmplase într-o vreme, când fusese prefăcută într-un instrument public de administrare a literaturii, când era partea vizibilă a unui uriaș mecanism obscur cu finalitate pro-custiană. [...] Dacă anormalitatea se instituie rapid, normalitatea, în schimb, se învață încet (dacă se mai învață), se desprinde greu, lent, printr-un lung și răbdător exercițiu, mereu pândit de eșec, mereu pândit de exces. În planul literaturii, da, critica poate avea un rol foarte important tocmai în această direcție: a desprinderii cu normalitatea, a exersării normalității. Critica instituie dialogul, confruntarea democratică de idei și atitudini, oricât de divergente, caută să fie convingătoare, nu să iasă învingătoare. Dar pentru asta e nevoie ca ea însăși să funcționeze normal și să fie, totodată înțeleasă și privită din perspectiva însăși a normalității. Să fie oare un accident că la evoluția favorabilă a literaturii române de peste două decenii încoace, o evoluție în atâtea privințe miraculoasă, critica a contribuit esențial? Având, și ea, spaime, obsesii, nostalgii... Imaginați-vă cum ar fi arătat – presupunând că ar mai fi putut fi citite! – romane, să zicem, ca *Intrusul*, *Cel mai iubit dintre pământeni*, *Vestibul*, *F.*, *Absenții*, *Nebunul și floarea*, *Captivi*, *Zile de nisip*, *Galeria cu viță sălbatică*, *Bate și ți se va deschide*, *Cartea Milionarului*, *Caii sălbatici*, *Zei obosiți* și încă atâtea altele dacă ar fi fost «receptate» de critica anilor '50! Dumneavoastră probabil nu știți, de pildă, că lui Lucian Raicu i s-a suspendat dreptul de semnătură pentru câțiva ani fiindcă a îndrăznit să ia apărarea romanului *Groapa*, ironizând într-un articol stupidele judecăți ale unui înalt funcționar cultural de pe atunci. [...] *-Vă place să polemizați? Cu cine polemizați? «Nu te bați cu oricine. Trebuie să îți alegi dușmanul. Cu cine te bați? Cu un profesor ieșit la pensie, care n-a făcut nimic toată viața? Cu niște amatori? Dacă te bați, bate-te cu zeii, nu cu valeții» – spune C. Noica (în Jurnalul de la Păltiniș). Ce declanșează implicarea dvs. într-o polemică? – Și ce te faci dacă nu mai există zei?! Îi inventezi? Îi importi? Accepți, liniștit și demn, să-și facă valeții de cap, să-și impună ordinea lor de valeți? E foarte frumos ce spune C. Noica, dar îndemnurile și reproșurile sale înțelepte fac abstracție de istorie și de realitate, plasându-se în supra-temporal: zeii sunt eterni, valeții, firește, efemeri. Pe de altă parte, îmi îngădui să remarc, din perspectiva sa, chiar înțeleasă figurat, totul e o chestiune de calitate a persoanelor, a indivizilor: «zei» sau «valeți». Au spus vremurile acelea, și fie că vrem, fie că nu vrem, de aproape un secol încoace persoanele, indivizii nu prea mai contează. Aservită unor abstracții sumare care se devoră pentru a-și asigura dominația, persoana însăși a devenit o abstracție: o cifră. Un robot. Un executant. Nu mai sunt nici zei, nici valeți. Iar literatura, într-un sens mai larg toată arta, reprezintă – poate ultimul apărător al persoanei. [...] Nu polemizez niciodată cu plăcere; și nu o fac, atunci când totuși o fac, decât din necesitate. De nevoie, dintr-un sentiment al datoriei și al*

răspunderii mele de om care scrie, de critic literar în ultimă instanță. Criticul este ori trebuie să devină luptător, fie că-i face plăcere, fie că nu-i face. Polemica reprezintă un angajament moral și intelectual, mai precis este una dintre expresiile angajării. De aceea, în ce mă privește, nu am reticențe de tip jupân Dumitrache, vă amintiți, desigur: «să mă pui în public cu un bagabont ca ăla, nu face». N-o fi făcând, după logica lui jupân Dumitrache, dar «bagabontul» profită de asta, proliferază și încearcă să aducă totul la nivelul lui, să niveleze și să elimine tot ce nu e ca el, știind foarte bine, instinctiv, că dacă nu procedează așa va fi trimis la locul lui de «bagabont» [...] – *De ce credeți că revine frecvent în discuțiile despre critică sintagma «moralitatea criticii»? – Exact din aceleași motive pentru care se vorbește, la fel de mult, despre etica scriitorului, despre morală a artistului. – Și care sunt aceste motive? – Este, cred, vorba de un fenomen mai general: de o nevoie de moralitate. Fiindcă nu se propovăduiește o morală, mai degrabă se acuză și se refuză imoralitatea. Propovăduirea unei morale ar fi resimțită, în acest secol care a văzut multe, ca o încercare, încă una, de aservire a conștiințelor; au fost, se știe, atâtea propovăduitori mincinoși, atâtea morale duplicitare, încât cu greu și foarte lent mai poate fi restaurată încrederea pierdută. Pe de altă parte, ravagiile imoralității au devenit atât de evidente și de dezgustătoare, încât s-a născut o imensă nevoie de moralitatea. În discuțiile despre dimensiunea etică a scrisului și despre moralitatea criticii văd o expresie particulară a acestei stări. [...] – *Ce credit socotiți că poate fi acordat «școlilor», «grupărilor» «grupurilor» «generațiilor», «promoțiilor» etc. din perspectiva contribuției la dinamica vieții literare? – Câtă vreme «școlile», «grupările», «generațiile» «promoțiile» etc. nu aspiră la dominație (inclusiv administrativă), câtă vreme sunt o expresie a diversității rolul lor poate fi – și este – eminent pozitiv. [...] Apartenența la o «grupare» sau la o «generație» nu constituie însă un certificat de valoare. Neînțelegerea acestui adevăr elementar a dus în publicistica noastră literară, în unele lucrări critice și, de fapt, în toată viața noastră literară la atitudini și manifestări aberante. Pe baza simplului criteriu al stabilirii apartenenței la o «grupare» sau la o «generație» s-a încercat și se încearcă, tenace, exagerarea sistematică a însemnătății unor autori care, cel puțin până în prezent, nu au făcut dovada înzestrării lor decât într-un chip mediocru. Când critica se arată sceptică față de produsele și compunerile acestor autori, deocamdată – pentru că trebuie să fim încrezători, nu-i așa! – mediocre, se spune, se declamă, se reclamă că este atacată însăși «gruparea», însăși «generația»! Operațiune tipică de contrabandă. Confruntat cu acest fenomen, cu aceste fenomene de mistificare, criticul își face datoria. – *Care datorie? – Datoria de a spune nu! Datoria de a nu se lăsa impresionat, de a nu face concesii încercărilor de a se discredită, pe față ori mai subtil, ideea de calitate, de valoare. Datoria de a se implica în tot ce privește destinele literaturii naționale. – Nu considerați interviul o modalitate utilă și relevantă de implicare în viața literară? – Ei, e cam preten-***

țios spus. [...] Deși în mod obișnuit despre jurnalismul literar se vorbește de sus, cu un fel de țăfnă stupidă, cu un dispreț prostesc trădând un soi de snobism rudimentar, în realitate o meserie foarte dificilă și care pretinde, ca orice profesie culturală de altfel, existența unei vocații. Este însă o vocație rară, chiar foarte rară. De aceea am avut și avem puțini mari jurnaliști literari în sensul adevărat al cuvântului – și aproape întotdeauna ei au fost, totodată, și critici și istorici literari. Sigur, gazetărie literară și culturală se poate face și fără vocație, chiar și fără pricepere, în chip distant, amatoristic, se poate face și funcționează, iar cu trecerea timpului se dobândește un fel de specializare în mediocritate, se ajunge la o calificare, prin stagiul și experiența, în platitudine și lipsă de orizont. [...] Nu aș vrea să se înțeleagă din această pledoarie pentru jurnalismul literar că nu se poate face critică, inclusiv critică a literaturii contemporane, decât făcând jurnalistică”. □•O recenzie extrem de răutăcioasă, mai degrabă, text ceva mai dezvoltat decât sunt fragmentele de „găuri negre”, publică George Pruteanu, la antologia Violetei Zamfirescu, *Incandescențe*, de curând apărută în BPT: „Violeta Zamfirescu a publicat 23 de volume de versuri, cel mai recent fiind *Incandescențe*, în BPT, cu o prefață de Paul Georgescu. Se cade să spun că, pentru o prefață, paginile academice ale lui Paul Georgescu vădesc o aproape ireproșabilă reticență, sintagme precum «frenzie a participării», «voința de a ataca toate temele», «o activitate revărsată», fiind suficient de grăitoare. De altfel, criticul declară că a găsit 47 de texte care ar putea-o reprezenta pe V. Zamfirescu. Autoarea, ea, a găsit 315” □•Cristian Stamatoiu trece peste „cele două cochetări cu proza ale lui Dumitru Toma (*Fata mestecenilor*, Facla, 1981 și *Făt-Frumos certat cu gluma* (Facla, 1983), că să poată afirma că „lecturând ultimul său volum, *Ioana și alte duminici*, Eminescu, 1985, ne aflăm în fața unui autor ce-și depășește cu maturitate condiția de debutant”. □•Recenta ediție Brunea Fox, *Memoria reportajului* îi atrage atenția lui Dan Culcer: „La o jumătate de veac distanță, reportajele sale par încă fierbinți, se citesc cu interes, ne fac să înțelegem că trecutul e populat de ființe omenești nici mai bune, nici mai rele decât cele în preajma cărora ne facem veacul. «E ușor să impresionezi cu subiecte elefantine. Dar trebuie să știi să scrii și despre un ac. Ochiul reporterului e ca un ochi de muscă: un ochi multiplu». Remarca lui Brunea-Fox să fie reținută”. □•În cadrul rubricii *Valori românești/ Valori universale*, istoricul Al. Zub conturează profilul cărturăresc al lui Mircea Eliade, de curând dispărut: „Altminteri, spiritualismul lui Eliade, intră în rezonanță cu un vast curent antipozitivist, marcat între alții de Miguel de Unamuno, Ortega y Gasset, J. Maritain, Roger Caillois, H. I. Marrou, Ph. Ariès, P. Chaunu, pentru a nu-i mai reaminti, din spațiul românesc, pe Iorga și Pârvan în concepția cărora o istorie adevărată nu poate fi decât una a spiritului în continuă creație. Viziunea istorică a lui Eliade trimite însă și la un alt mare creator din acest veac preocupat și el de mentalități arhaice, tipologii comportamentale, sensul istoriei: Herman Hesse. Reflecția lui Jakobus din *Glasper-*

lenspiel despre istorie rimează perfect cu pledoaria savantului hermeneut: «Cine ia în considerare istoria, acela trebuie să aducă cu sine [...] cea mai mișcătoare și mai proaspătă încredere în puterea ordonatoare a spiritului nostru și a metodelor noastre [...] A te îndeletnici cu istoria presupune convingerea că năzuiești spre ceva imposibil și totuși necesar și de maximă importanță. A te îndeletnici cu istoria înseamnă: a te lăsa în seama haosului și a-ți păstra totuși credința în ordine și sens». Această credință în ordine și sens, decelabilă în fiecare pagină scrisă de Eliade e poate moștenirea lui cea mai de seamă și ea îl plasează, istoriografic, printre marile spirite care și-au lăsat amprenta asupra domeniului, iar pe un plan mai larg printre cei care au dorit să pună istoriografia în serviciul unui nou umanism». □•Nu este foarte clar dacă în dreptul sintagmei *Cumințenia pământului*, avem un titlu de rubrică (în precedenta apariție părea a fi titlul însăși, fiindcă de astă dată, în mod cert, titlul este *Liliacul*, pe care Mihai Coman îl așează sub celălalt titlu, al rubricii, *Comori ascunse*: „Șoarecele este însă, în mod fundamental, malefic: el este al Dracului, e făcut «din balele Necuratului» (vezi T. Pamfil, *Povestea lumii de demult*, p. 147). În schimb, în folclorul românesc, liliacul nu are atribute malefice (spre deosebire de credințele antichității și ale Evului Mediu, care îl considerau ca o ființă demonică, sfetnic și agent credincios al vrăjitoarelor de tot felul – vezi Ad. De Vries, *Dicționarul de simboluri*, p. 36). [...] În această situație gândirea populară a trebuit să recurgă la un artificiu: [...] Mâncând anafură (lucru perfect în concordanță cu deprinderile sale prădalnice) șoarecele s-a curățat de o parte din relele sale și s-a transformat în altă ființă, mai bună: liliacul». □•Gheorghe Grigurcu apare cu *Semnificațiile dialogului*, o prezentare a cărților lui Octavian Paler: „Din punctul de vedere al vocației, Octavian Paler definește un tip de dialog *sui-generis*, între *Viață și Glorie*. Adică între existențial și ficțiune, între fenomenologia realului și cea a viziunii. [...] Întâlnesc în Montaigne următoarea reflecție pe care îmi permit a crede că Octavian Paler ar putea-o adopta drept: «Cine nu-i cinstit față de adevăr, nu e nici față de minciună». Miza majoră pe care o conțin dialogurile lui Octavian Paler, ajuns, zilele acestea, sexagenar, este, dezarmant de neted, tocmai cinstea, în lipsa căreia niciun act al conștiinței umane nu se poate cu adevărat întemeia». □•Marius Robescu, de la a cărui dispariție se împlinește aproape un an, apare cu o serie de panseuri intitulate *Arta insomniei*, dar fără precizarea că acestea ar fi inedite. □•Irina Petraș face perspectiva epică a romanelor Gabrielei Adameșteanu: „Timpurile, spațiile românești sunt dirijate cu naturalețe și o permanentă subtextualitate. Și în prozele scurte se manifestă această capacitate de a înregistra monotonia, lăncezeala, singurătatea, banalul dintr-o perspectivă de un firesc rezonând simbolic, trimitând neapărat la subtext. Fluxul mărunț al vieții vibrează prin forța observației lucide”. La *Biblioteca Babel* sunt prinși, laolaltă, poeți coreeni și germani, primii în românește de A.E. Baconsky, cu aliați coreeni, de unde se deduce că versurile sunt reciclate, Despre

Werner Burrson poet din R.F.G., scrie câteva cuvinte de prezentare Ioana Ieronim.

• [„**Viața militară**”, nr. 7] Publică versuri: Ion Mărgineanu (*Slujirea patriei*), Sorin Docea (*Partidul*), Luca Onul (*Odă țării*). Împlinirea a 21 de ani de la istoricul congres al IX-lea al PCR, devine axul în jurul căruia sunt realizate toate articolele sub titlul generic *Epoca Nicolae Ceaușescu – Epoca marilor împliniri*. Nicolae Dragoș este prezent cu o coloană de versuri de largă vibrație patriotică, implicate în momentul politic: „O aripă urcând solemn prin vreme/ Știu duratei să-și închine zborul/ Prin ea, Unirea este scrisă-n steme/ Cum a vroit Măria-Sa, Poporul”. □•Sub titlul *Cenaclu*, apar versuri ale poezilor militari, cam aceeași, între care este strecurată și Sabina Măduța, cu poezia *Către Luceafăr*. □•Revine Radu Theodoru cu ale sale *Permanențe* (titlu de rubrică), în cadrul cărora începe primul episod din *Asăneștii*: „Dublul asasinat politic aduce în scaunul statului proaspăt fondat pe al treilea frate: Ioniță, cel mai reprezentativ bărbat de stat al vlahilor din sudul Dunării, excelent militar și om politic. Asigurându-și colaborarea tuturor supușilor, Ioniță Caloian consolidează noul stat ridicând-i puterea și strălucirea pe culmi niciodată atinse, înfăptuindu-se astfel, după cum subliniază istoricii români, o «repetiție generală» a făuririi statalității românești independente de la nord de Dunăre, peste numai un secol și jumătate”. □•*Drumurile și popasurile* lui Florentin Popescu ajung pe meleaguri maramureșene. ■•Cronicle literare poartă semnătura a următorilor: □•Dumitru Almaș, la *Istoria militară a poporului român*, □•Aurel Martin, la Ionel Chiru, *Surprizele unui curios*: „Doi tineri detectivi amatori (Carcalete și Chirpici) sunt în căutarea proprietarului unei perechi de pantofi aruncate dintr-un tren. Supoziții, investigații, deducții. Prilej pentru romancier de a-și purta eroii prin diverse medii. Umorelui i se alătură, în mod firesc, satira”. □•Costin Tuchilă la antologia *De la clipă la glorie*: „Reportajele din acest volum împrumută ele însele febra evenimentului; au concretețea cotidianului spectaculosul, de multe ori monumental, al construcției durabile. Ele se opresc într-adevăr la construcții monumentale – și ceea ce numeam senzațional devine astfel starea de grație a unei flatări lucide, analitice și evocatoare deopotrivă”. □•Constantin Sorescu la Teodor Vârgolici, *Scriitorii clasici români și armata română*: „După titlu, s-ar părea că Teodor Vârgolici adoptă în cercetarea sa *Scriitorii clasici și armata română* (Editura Militară, 1986) o perspectivă selectivă asupra unei teme importante din istoria literaturii române; în realitate, abordarea sa se vrea exhaustivă. «Scriitori clasici» sunt, în acest context, toți scriitorii români care pot fi puși, prin elementul biografic și (sau) creativ, în relație cu armata română în perioada avută în vedere de autor. Sunt «clasici» deci nu numai Mihai Eminescu și Mihail Sadoveanu, dar și Mircea Dem. Rădulescu și George Ranetti. «Clasic» intră aici în opoziție cu «actual» sau «contemporan». Semnificația lui e strict convențională. Aceste precizări sunt necesare pentru a pune în evidență principala calitate a cărții: voința de a

epuiza trecerea în revistă a unei teme manifeste pe durata unui arc temporal”.

□•Nicolae Ciobanu ajunge cu *Eposul epic* la *File de letopiseț* (4).

• [„**Viața Românească**”, nr. 7] Ion Dodu Bălan semnează editorialul *Profil de epocă*, în care conturează cu tușe apăsate realizările partidului sub conducerea lui Nicolae Ceaușescu, a cărui personalitate o elogiază în fraze de o amploare greu de egalat: „Faptele – indiferent dacă este vorba de dezvoltarea creatoare a materialismului dialectic și istoric, de justare/olvare a problemei naționale, de realizările în economie, de introducerea științei și tehnicii celei mai avansate în producție, de succesele obținute în literatură și artă, de dezvoltarea învățământului, de perfecționarea vieții statale și a legislației, de continua adâncire a democrației socialiste, de înfăptuirea unui nou tip, revoluționar, de umanism, de îndeplinirea visurilor celor ce muncesc au îndreptățit poporul să numească această perioadă din istoria patriei: Epoca Nicolae Ceaușescu, pentru că epoca poartă în fizionomia ei intimă însemnele puternicei personalități a secretarului general al partidului și președintele țării care întruchipează cele mai de seamă atribute ale etnopsihologiei românești: geniul creator, omenia, demnitatea națională, patriotismul fierbinte, curajul neînfricat, neîntrecuta putere de muncă și dorința de a trăi în pace și colaborare cu toate popoarele lumii.” ■•*Jurnal*, 1951, un fragment din opera lui Radu Petrescu – autor a două volume de jurnal – *Oceanul întors* (Editura Cartea Românească, 1977) și *Părul Berenicei* (Editura Cartea Românească, 1981) – este comentat de Ion Bogdan Lefter. Impresionat de volumul uriaș de pagini (peste trei mii, luând în considerație și jurnalul al treilea, tipărit după moartea autorului), dar mai ales de consecvența însemnărilor făcute pe parcursul a treizeci de ani, criticul apreciază jurnalul lui Radu Petrescu ca fiind poate cel mai important al literaturii noastre: „Părțile cunoscute până acum sunt mai mult decât promițătoare [...] compun, fie și fragmentar, imaginea unei opere exemplare, de o complexitate extraordinară, interpretabilă pe mai multe planuri și «elucidabilă» doar prin minuțioase investigații asupra numeroaselor straturi componente, de la bogăția scriiturii și până la – mergând foarte departe în profunzimea textului – o întreagă teorie a literaturii și a existenței, o viziune asupra spațiului cultural românesc și european, o – în fond și la urma urmei – complicată «filosofie»”. ■•În *Moduri ale poeziei*, M. Nițescu trece în revistă, comentându-le scurtissim, romane semnate de Emilian Bălănoiu, Norman Manea, Mihai Sin, Vasile Andru, Eugen Uricaru, Tudor Dumitru Savu și Mircea Nedelciu. Momentul teoretic pregătit se află în preambulul acestui articol: „Există o inadecvare tot mai accentuată între proza ultimilor ani, îndeosebi a celor mai tineri autori, și realitatea socială și istorică, ori sentimentul asupra acestei realități. Rareori o carte de proză mai poate fi considerată de actualitate, de cele mai multe ori ea nu mai are decât o vagă consonanță cu dispoziția intelectuală a cititorului de azi – și nu numai a celui de la noi -, a cărui dominantă psihologică o constituie nevoia de adevăr, de cunoaștere a realității complexe, mai ales în aspectele ei nevăzute.[...] E simptomatică idiosincrasia

tinerilor prozatori față de problematica romanului politic care nu a ezitat să-și asume rolul de conștiință critică a istoriei. În fond, e vorba mai curând de fuga de realitate decât de realism, cu toate că preocuparea (uneori chiar excesivă) de tehnică nu lipsește. De cele mai multe ori însă aceasta nu e decât un simplu pretext nerelevant care mai mult ascunde decât dezvăluie realitatea. Dar și atunci când realitatea și realismul nu sunt cu totul absente, proza nu depășește limitele unui realism mărunț, fărâmițat, anecdotic, adică ale unui realism cu totul periferic ce lasă impresia unor construcții sezoniere, improvizate experimental și care nu angajează eroul în acte definitorii pentru identitatea și destinul lui”.

■•Semnează versuri Petre Got, George Iarin, Liliana Ursu. ■•Andrei Pleșu ajunge la episodul al VII-lea din *Minima moralia*. Temele abordate: mediocritatea morală, spontaneitatea morală și naivitatea. Filosoful răspunde tranșant la întrebarea auto-adresată: „Nu e eticul o referință constantă a fiecăruia: Socotim că nu: în genere, nu înregistrăm existența eticului decât rareori, în situații-limită, când el ni se impune cu un fel de (nedorită) obligativitate. În rest, luăm drept «ordine etică» stricta convenționalitate a moravurilor stereotipia socială cea mai fadă. Nu percepem imoralitatea decât de la nivelul «scandalosului» în sus. Până la acest nivel, totul ni se pare oarecum în regulă și, ca atare, în afara oricărui interes și a oricărei discuții. [...] La fel se întâmplă și cu spontaneitatea morală. Ea e pe cale de dispariție tot pentru că pare o categorie periferică, un ornament teoretic facultativ, de o importanță net inferioară față de importanța normelor de comportament tradiționale.” Explicația acestui fenomen tipic modern este sintetizată clar: „proliferarea tumorală a explicațiilor nesfârșit de «complexe», stingerea simțului pentru absolut, haosul criteriilor, contribuie într-o măsură însemnată la adumbrirea acestei «naivități» fără de care eticul eșuează în perplexitate și inhibiție”.

■•Cu titlul *Arta insomniei* sunt reproduse aforisme de Marius Robescu, de curând dispărut. D. Micu recenzează studiile critice ale Adrianei Iiescu publicate în volumul *Poezia simbolistă românească* (Editura Minerva, 1985), apreciind efortul acesteia de a reuni tematic poezia simbolistă într-o antologie, și de a o comenta, deși metodologia discursului critic este pusă sub semnul întrebării: „Autoarea nu și-a delimitat cu precizie obiectul de studiu. Poezia avută în vedere nu-i, toată, simbolistă. [...] Tot astfel, unele din temele urmărite (arta poetică, poetul, elementele, timpul și spațiul) nu sunt specifice simbolismului”.

■•Alexandru George semnalează apariția cuprinzătorului volum antologic *Kalokagathon* (Editura Eminescu, 1985) din scrierile lui Petru Comarnescu. Ediția, așteptată cu interes pentru formularea „verdictului” criticii, dar nu numai, ținând cont de multiplele funcții deținute de Comarnescu în lumea literară, fie ca redactor la reviste de prestigiu, fie consilier sau membru în jurii care acordau premii râvnite de mulți scriitori, fie ca autoritate care a avizat apariția multor cărți, ajutând la promovarea „confrăților” săi. „Petru Comarnescu merita de mult să fie prezent sub forma operelor, nu doar a câte unei intervenții, a unui articol, a unei prezentări sau conferințe – și aceasta

de multe ori improvizată. Pe o distanță de aproape o jumătate de veac, el a fost un ferment de agitație spirituală, un animator, un deschizător de perspective, un campion al noului, un translator și un curier de noutăți culturale”. ■•Traian Ungureanu scrie hemingwayian (*Adio, arme!*) despre *Orașul îngerilor* (Editura Cartea Românească, 1985), proza lui D. R. Popescu, singurul autor, în opinia criticului, care „reușește să edifice acolo unde niciun element nu e stabil și palpabil, o arhitectură sistematică a prejudiciului, negativului, limitei, deviației – toate extrase din tema literară oarecum închisă a războiului”. ■•Mihai Zamfir descoperă în lirica lui Horia Bădescu *Eroismul poeziei*. ■•Gheorghe Grigurcu arată în ce constau *Surprizele unei clasificări*. Referințele sunt la Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană* (Editura Cartea Românească, 1985), lucrare în care autorul își propune să stabilească „mecanismele poecității, poate singurele structuri sistematizabile”. Demersul critic insolit este privit cu desțul de multe rezerve, fiind catalogat drept un „experiment bovaric” ce dezavantajează capacitățile, talentul de critic subtil care îl caracterizează pe Negrici: „Voindu-se teoretician, a încercat să construiască un instrument pretențios și greoi, contradictoriu în sine și prea puțin util, ba am spune chiar dîmpotrivă, la aplicarea sa întru examinarea poeziei românești actuale”. ■•În *Dialogul permanent al cărților* Andrei Ionescu face conexiuni ideatice între Gabriel Garcia Marquez și Umberto Eco, justificând demersul asociativ prin „frenezia creației neîngrădite”, „plăcerea fabulatorie”, „bucuria creației” pe care ambii scriitori au simțit nevoia să o împărtășească cititorilor prin intermediul celor două cărți de referință ale acestora, *Un veac de singurătate*, respectiv *Numele trandafirului*: „Declarația despre «pura plăcere fabulatorie» ca prim impuls creator al scrierii romanului este plasată în contextul polemic al respingerii oricărei preocupări de actualitate, pentru a se delimita de credința dominantă în urmă cu un deceniu, după care scriitorul trebuia să fie «ancorat în prezent» și avea obligația de a încerca să schimbe lumea ...”. ■•*Mitologia română* de Romulus Vulcănescu este succint prezentată de lingvistul George Bulgăr. Analizată în contextul editării altor câteva încercări similare pe parcursul ultimelor decenii, care au prefigurat această impresionantă sinteză, cartea este considerată fundamentală prin viziunea oferită asupra „manifestărilor spirituale românești, valorificând toate rezultatele investigației a mai multe discipline interesate de trecutul culturii populare (folclorul, istoria, filosofia, sociologia, lingvistica, istoria literaturii etc.)”.

AUGUST

1 august

● [**„România liberă” 12982**] Sub semnul apropiatei aniversări a sărbătorii naționale, Alex. Ștefănescu semnează articolul *Puternică afirmare a capacității creatoare a poporului român*. □•Printre scriitorii care trimit adeviziuni la

lupta pentru salvarea păcii se numără și Vlad Sorianu (*În deplin consens cu interesele vitale ale omenirii*).

• **[„Contemporanul”, nr. 31]** Însoțit, ca în precedentele numere de un citat din cuvântările lui Nicolae Ceaușescu, apare cea de-a treia și ultima parte a interviului luat de Corneliu Leu președintelui Academiei R.S.R., acad. Radu Voinea. □•Laurențiu Ulici semnează editorialul *Actualitate, limbă și literatură*: ■•14 participanți la *Cursurile de vară organizate* de Universitatea din București contribuie la realizarea dezbaterii *România văzută de traducătorii literaturii noastre în limbi străine*, despre care scrie prof.dr. Ioan Ioviț-Popescu, rectorul acesteia: „Universitatea bucureșteană, reprezentativ for științific și cultural al României socialiste, organizează, de mai bine de un sfert de veac, colocviile științifice privind limba, literatura, istoria și arta poporului român. [...] În același timp, la aceste colocvii au participat și numeroși tineri din rândurile cărora s-au recrutat, de fiecare dată, nu numai prieteni statornici ai poporului român, ci și autentici slujitori a științei și culturii contemporane, oameni pentru care limba în care și-au scris opera nepieritoare Eminescu, Argezi și Bлага, Creangă, Caragiale și Sadoveanu, Rebreanu, Marin Preda și Nichita Stănescu a devenit domeniul fundamental al cercetărilor științifice. La edițiile ce s-au derulat până prezent au participat peste 2 500 de cursanți, pentru care universitatea noastră a fost nu numai gazdă primitoare, în linia tradiționalei ospitalități românești, ci și instituția care le-a sprijinit și aprofundare a miracolului latinătății noastre, o multisekulare istorii a unui popor confruntat adesea cu vicisitudinile, dar care, cu demnitate, tenacitate, cu dorință de pace și libertate și-a asigurat un profil distinct în rândul popoarelor lumii. [...] Și la această ediție, a XXVII-a, și-au trimis reprezentanți 45 de universități din 3 continente, alături de care se află mai mulți invitați ai Uniunii Scriitorilor, adică acei truditori pe câmpul literelor din țările lor, dar și truditori pe câmpul literelor și rostirii românești, care știu că: *Limba noastră-i numai cântec, / Doina dorurilor noastre, / Roi de fulgere ce spintec / Nouri negri, zări albastre*“. ■•Aceștia sunt Stepan Bozbei (profesor, U.R.S.S) Ricardo Bussetto (cercetător și traducător, Italia), Monika Charvatova (studentă R.S. Cehoslovacă), Jane Laura Coutler (studentă Anglia), Czirle Sandor (R.P. Ungară), Andrei Grișaev (jurist, URSS), Zdzisław Hrychorowicz (prof. univ. R. P. Polonă), Martin Haase (lingvist, R.F. Germania), Li Jiayu (redactor radio, R.P. Chineză), Jun Katori (student, Japonia), Michele Matusch (asist. univ. R.D. Germană), Michel Wattremez (profesor, Franța). □•Readăm din intervenții: □•Stepan Bozbei (profesor, U.R.S.S): „În primul rând, despre cursurile de vară pe care le organizează cu atâta competență Universitatea bucureșteană. Apreciez ținuta lor universitară și pot spune că sunt de mare utilitate atât pentru perfecționarea noastră cât și pentru aprofundarea fenomenului românesc. [...] Aș vrea să subliniez cu această ocazie că România participă activ la dezbaterile și soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane. Constatăm cu satisfacție

identitatea de opinii asupra căilor de rezolvare a problemelor care frământă omenirea, asupra apărării cauzei socialismului“. □•Ricardo Bussetto (cercetător și traducător, Italia): „În cei doi ani care au trecut de la absolvirea Universității din Torino am cercetat mai ales raporturile prozei lui Mircea Eliade cu folclorul românesc și am tradus câteva nuvele ale sale cum ar fi *La țigănci*, *Ghicitor în pietre*, *Podul*. Aș vrea acum să traduc ceva din *Descrierea Moldovei*, subliniind totodată aportul lui Dimitrie Cantemir la cultura universală sub aspect etnologic“. □•Monika Charvatova (studentă R.S. Cehoslovacă): „S-a tradus mult din M. Eminescu, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, I.L. Caragiale, Panait Istrati, Zaharia Stancu și sunt convinsă că există încă largi posibilități de extindere a cunoașterii literaturii române, în special prin scriitorii ei contemporani. În special prin scriitorii ei contemporani. În esență, literatura, marta sunt căi sigure, pe deplin accesibile, de cunoaștere între țările, între popoarele noastre“. □•Jane Laura Coutler (studentă Anglia): „Studiez istoria la Londra și vreau să mă ocup de cercetarea istoriei românești. Mă interesează cu precădere perioada Evului Mediu, relațiile politice ale Principatelor Române în contextul epocii. [...] Prin originalitatea ei, istoria poporului român îmi oferă mereu frumoase momente de încântare“. □•Czirle Sandor (R.P. Ungară): „Am urmat școala primară și, apoi liceul în limba română, iar acum, la Universitatea din Budapesta, în paralel, cu istoria, studiez și limba și literatura română. [...] O mare pasiune a mea este Dimitrie Cantemir. Am și făcut o lucrare, o încercare sintetică, pornind de la familia marelui cărturar, urmărind apoi formarea lui umanistă, operele sale – *Istoria ieroglifică*, *Divanul*, toate, de fapt, căci toate sunt remarcabile. Dimitrie Cantemir a fost de o importanță covârșitoare în epocă și chiar astăzi cine vrea să studieze istoria Imperiului Otoman nu se poate dispensa de valoroasa lui istorie. Convingerea mea este că prin Dimitrie Cantemir literatura română a început să se înscrie în universalitate. [...] Venind în România, imaginea mea despre opera acestui mare cărturar s-a întregit considerabil, mergând la biblioteci, participând la seminarii și, îndeosebi, audiind un excelent curs referitor la universalitatea gândirii și operei lui Cantemir, un curs m-a impresionat pentru prețuirea care știu – și pe care am văzut-o din nou demonstrată – ce se acordă în România valorificării tradițiilor spirituale“. □•Andrei Grișaev (jurist, URSS): „Vin pentru prima oară în România. Este pentru mine un prilej deosebit de a cunoaște direct frumoasa limbă română, de a-mi însuși cât mai mult din lexicul său uzual, practic. Ca specialist pe mine mă preocupă îndeosebi studiile lucrărilor juridice și social-politice românești, însăși viața spirituală românească pe ansamblu, prin bogăția și diversitatea ei nu se poate să nu mă intereseze“ □•Zdzisław Hrychorowicz (prof. univ. R. P. Polonă): „M-a atras originalitatea limbii române încă din anii studenției la Poznan. Am studiat cu pasiune și mi-am extins rapid orizontul de cunoștințe grație sprijinului primit de la un împătimit al vieții românești, profesorul Henryk Misterski. M-a încântat apoi felul în care a știut profesorul I.C. Chițimia să-mi

deschidă calea spre universul literaturii române. Teza mea de licență a tratat despre poezia lui Blaga, iar doctoratul a fost o lucrare de literatură comparată referitoare la simbolismul românesc și cel francez. Macedonski este pentru mine un poet foarte interesant, cu atât mai interesant cu cât el a apărut, sub raport geografic, într-o zonă oarecum periferică a simbolismului european, însă e clar că în unele privințe el a devansat acest simbolism. Ideea încadrării creației românești în marea literatură a lumii vreau s-o dezvolt urmărind mai mulți scriitori reprezentativi. Am început să-l studiez pe Urmuz, mă gândesc și la Hortensia Papadat-Bengescu. De asemenea, este interesant pentru mine balcanismul ilustrat de unii scriitori, de la Ion Budai Deleanu, Anton Pann, până la Ion Barbu și, în zilele noastre, la Eugen Barbu, Fănuș Neagu“. □•Martin Haase (lingvist, R.F. Germania): „Sunt lingvist și pentru mine, desigur ca și pentru oricare alt cercetător serios în acest domeniu, limba română înseamnă un punct esențial de referință, România are o structură foarte originală și o consider limba cea mai interesantă dintre toate limbile neoromanice. Este semnificativ că dacă majoritatea limbilor neoromanice sunt concentrate în Occidentul Europei «româna s-a dezvoltat în ceea ce noi, lingviștii, numim o arie laterală. Ea s-a păstrat însă, conservând unele elemente originare pe care le deține astăzi în exclusivitate. Aceasta vorbește și despre originea latină, dar și despre vechimea și continuitatea limbii române. [...] În cercetările mele de lingvistică generală, limba română ocupă un loc distinct, La Toulouse am realizat un studiu privind continuitatea romanității europene și în conținutul său am acordat o atenție specială României, ca fenomen exemplar de permanență și dezvoltare în aceeași arie geografică. De asemenea, la Köln, mă ocup de aspecte ale dialectometriei sau, cu alte cuvinte, ale dialectologiei automate. Am propus un program de automatizare și computerizare a metodelor de alcătuire a unui atlas lingvistic românesc. Pentru aceasta am studiat toate graiurile integrate în limba română, avem deja un material foarte bogat căruia trebuie să-i dăm o sistematizare științifică, prin metode dintre cele mai moderne“. □•Li Jiayu (redactor radio, R.P. Chineză): „În septembrie se împlinesc trei decenii de activitate a Catedrei de limbă română din cadrul Institutului de limbi străine din Beijing. Sunt bucuros să fi absolvit și eu, odată cu una dintre primele promoții, acest Institut. Studiile urmate aici, apoi vizitele făcute de-a lungul anilor în țara dumneavoastră mi-au întregit mereu imaginea muncii creatoare a poporului român. [...] Astăzi, ideile generoase de edificare a socialismului ne caracterizează deopotrivă. Noi, poporul chinez, cunoaștem bine și admirăm foarte mult realizările dumneavoastră, amploarea lor, îndeosebi după 1965, anii pe care într-adevăr aveți temeiul de a-i considera Epoca Nicolae Ceaușescu, România duce azi o politică independentă de pace și colaborare în lume și este foarte semnificativ că o țară relativ mică a reușit să se impună printr-un prestigiu internațional convingător. Inițiativele și proiectele elaborate conferă României un rol foarte activ în susținerea cauzei păcii, colaborării și înțelegerii – aspirații

atât de scumpe tuturor popoarelor. Iată de ce România are astăzi prieteni în toată lumea“. □•Jun Katori (student, Japonia): „Țin bine minte prima carte din literatura română pe care am citit-o: *Descult* de Zaharia Stancu. Au urmat apoi studii tot mai complexe de limbă, în care vreau să mă specializez, dar și de literatură română la Universitatea Kejo-Gyunku din Tokio, studii pe care acum, iată am fericitul prilej de a mi le completa prin cunoașterea directă a poporului român, a vieții, a realizărilor sale. [...] Personal m-a impresionat autenticitatea, cu totul neobișnuită pentru mine, a folclorului, dar mi-a plăcut – de ce să nu recunosc? – și bucătăria românească. Cel mai mult, însă, m-am simțit atras de oameni. Românii, foarte simpatici, ospitalieri, nu m-au făcut să mă simt nicio clipă străin în mijlocul lor“. □•Michelee Matusch (asist. univ. R.D. Germană): „Apreciez, bogăția și vastitatea literaturii române, atenția mea fiind concentrată momentan asupra celei contemporane. Am încheiat de curând o lucrare despre mitic, fantastic și grotesc în romanele lui D.R. Popescu. M-a atras subiectul prin ineditul său, în literatura noastră acestea fiind categorii mai puțin ilustrate. Firește am citit și alți autori semnificativi din proza românească de azi, George Bălăiță, cu *Lumea în două zile*, Ștefan Bănulescu, cu *Cartea milionarului*, a cărei continuare o aștept cu interes, Fănuș Neagu, Nicolae Breban, Eugen Uricaru cu *Mierea*. Acesta din urmă, alături de mai mulți prozatori, între care Gabriela Adamesșteanu, Mircea Nedelciu, a apărut recent într-o antologie tradusă în germană. Găsesc, de asemenea, foarte interesantă, proza contemporană – contemporană, ca să zic așa, cea de ultimă oră. Meta-romanul, intertextualitatea vreau să le analizez cât mai în profunzime. Intenția mea este elaborarea unei lucrări aplicată la proza românească de azi referitoare la acestea“. □•Michel Wattremez (profesor, Franța): „Universul limbii române mi s-a deschis prin vasta poartă a poeziei: un prieten din România mi-a trimis poezia *Lacul* de Eminescu. Desigur, treptat lecturile mele s-au extins, au devenit studiu științific și astăzi opinia mea despre poezia română este cristalizată. [...] Am studiat, de asemenea, pe Arghezi, pe Macedonski – exponentul unei estetici rafinate, cu totul moderne, pe Blaga – care îmi place foarte mult pentru viziunea lui asupra lumii, deschisă spre profunzimile umanității, încadrată într-un vast fenomen universal, pe Bacovia și pe Ion Barbu. Marii poeți români sunt și mari poeți universali. Am elaborat un studiu comparat despre receptarea lui Nerval în România. Nerval i-a cunoscut pe români prin generația pașoptistă, cunoașterea a fost de fapt reciprocă și prelungită în timp. Tema este vastă și doresc s-o continui. În ultima vreme urmăresc atent și teatrul românesc. L-am citit, desigur, pe Caragiale, ca și pe Mihail Sebastian, dar cu totul altceva este spectacolul văzut. Vreau să studiez diversele modalități de reprezentare teatrală, cum se realizează jocul scenic. Am multe proiecte și pasiuni legate de literatura română, dar și de muzică, de folclor, de cultură în genera, numai timpul să-mi permită să le împlinesc“. □•La rubrica *Debut*, Aureliu Goci intră în subiectul cărții semnate de Alexandra-Carmen Antohi, după un preambul la

tema inițiată de Mihai Ralea, *De ce nu avem roman*: „Astăzi, o întrebare ca aceea pusă de Mihail Ralea în urmă cu o jumătate de veac, atunci când a inițiat ancheta: *De ce nu avem roman?* ar părea fără obiect întrucât acum apar o mulțime de cărți, semnate mai ales de autori tineri, care au această subtitlatură, texte care sunt niște povestiri sau nuvele extinse și posibil de numit, numai cu bunăvoință, micro-romane. [...] În legătură cu aceste «romane» ale autorilor tineri se mai pot înregistra și alte distinctivități: «plonjonul» în realitate, consecuția narației în fabulă, trans-punerea demitizantă a basmelor copilăriei în cotidian, dezinvoltura sarcastică și autoreflexivă a scriiturii, modalitatea serialității și o anume deriziune lucidă dacă nu ironică a autorului la adresa propriei scrieri. În parte nu face derogări de la aceste trăsături, dar în parte și le neagă Alexandra Carmen Antohi care opționează pentru excursul românesc tradițional construind un univers din realitățile, evenimente și caractere prin prisma unui temperament. [...] Romanul *Partida de după-amiază*, prima carte a Alexandrei-Carmen Antohi definește o vocație certă, neașteptată la un debutant – deoarece tinerii autori sunt tentați de parodie sau experiment, de confesiune sau jurnal – pentru romanul realist, de obiectivare și cunoaștere într-un univers în continuă schimbare“.

• [„Cronica”, nr. 31] Între cărțile recenzate se numără *Stăpânirea de sine* (C.R., 1986), „a patra din ciclul epic al *Vladiei*, început în 1981 de Eugen Uricaru. Ioan Holban o consideră: „Eugen Uricaru este unul dintre protagoniștii unei direcții pe care am numit-o altădată *neoromantică*; prozatorul păstrează și în acest roman câțiva indici definitorii pentru acest aspect de esență al scrisului său: Vladia este o altă insulă a lui Euthanasius, unde personajele real-ireale se preocupă exclusiv de iubire, unii trăind-o, alții povestind-o, *creând-o* de fiecare dată cu aceeași pasiune devastatoare, exprimându-se deseori la modul patetic, abia temperat de o undă de luciditate, întreținând însă cu religiozitate misterul. [...] Într-o altă ordine, *Stăpânirea de sine* este romanul unor perspective diferite asupra relației individului cu lumea, în cadrul acestei durate a trăirii erotice; dacă pentru Sofie fericirea este «un produs al ambiguității vieții», pentru Șerban Pangratty aceasta este «starea deplinei conștiințe de sine»; pe traiectele acestor moduri de a se privi se precizează destinele celor doi protagoniști: Sofie «alunecă în vegetal», în vreme ce prințul își caută «fericirea adevărată» în planul social. Durata spațiului himeric al iubirii cuprinde și alte personaje pe care modalitatea generală de «tratare» a acestui plan epic le avantajează. [...] Cu un final deschis, romanul *Stăpânirea de sine* se impune valoric prin povestea de dragoste care se consumă în «colivia» *Vladiei* – marea inconfundabilă a prezenței în lumea literaturii a unuia dintre cei mai importanți prozatori români de azi“. □•Studiile Valentinei Marin Curticeanu, sunt prezentate de Al. Călinescu sub titlul *Interpretări și disocieri*: „Că despre critică se poate discuta fără crispă, pe un ton măsurat, echilibrat, ne-o dovedește și cartea Valentinei Marin Curticeanu, *Critica și modelul* (Editura Eminescu,

1986). [...] Deși observațiile fine nu lipsesc, articolele au un anume aer didactic, reperabil și în insistența (exagerată) cu care autoarea subliniază cuvintele și formulele care i se par mai importante în propriu-i text. Concluziile eseurilor nu sunt neapărat noi, dar pun în lumină aspecte esențiale, a căror reamintire nu e deloc inutilă. Fraza e clară, demonstrația – coerentă, dar subțirimea (în sens propriu) acestui grupaj de articole nu ne îngăduie să ne formăm o imagine concludentă asupra disponibilităților analitice ale autoarei. Paginile cele mai interesante ale cărții sunt cele din prima secțiune. [...] Autoarea sugerează posibilitatea unei definiri a domeniului romanului: prin analogie cu înțelesul matematic al termenului de întreg (mulțime), conceptului de roman i se recunoaște «existența unor *constante* care îl leagă, precizându-i funcția specifică fără ca prin aceasta să se anuleze caracterul deschis al genului». Orice roman, oricât de nou, oricât de experimental, păstrează «câteva (sau măcar unul) dintre criteriile care au configurat și impus, păstrând în timp, *ideea (funcția) de roman*». Teza pe care o avansează Valentina Marin Curticeanu nu este fără legătură (chiar dacă autoarea nu face această relație) cu considerațiile formalistilor ruși privind raportul dintre tradiție și inovație. Pe de altă parte, mă întreb dacă afirmațiile sunt valabile doar pentru roman și nu și pentru alte (oricare?) genuri literare. [...] Aducând apoi o serie de precizări asupra conceptelor de lume, existență umană și viață privite ca *sisteme*, autoarea le pune în conexiune cu conceptul de roma, atributul comun fiind complexitatea, complexitate înțeleasă nu ca întindere. [...] Un plus de «perseverență» ar fi binevenită, în ce privește atât analizele pe text cât și disocierile teoretice“. □•Tânărul Codrin Liviu Cuțitaru scrie „împodobit” pe marginea cărții de poeme *Anotimp* (Juni-mea, 1985) a lui Paul Sân-Petru: „Stilistic vorbind, această ultimă apariție este eterogenă, mai precis un *cumul* al «genurilor» lirice, exersate de autor în cărțile anterioare. Prin urmare, observăm că structura *Anotimpului* este una barocă, înțelegând de aici o «transmigrare» a stilului în mai multe «formule»: alternarea metodei clasice cu aceea modernă. Și la nivelul poemului luat ca entitate individuală, Paul Sân-Petru aparține școlii care pune accentul îndeosebi «sur ce qu’ elle doit dire que sur la manière de la dire», cum o clasa Claude-Gilbert Dubois, în studiul *Le Baroqu*. [...] La nivelul tematic, poetul din *Anotimp* este un clasicizant, abordând (viabil) motivele lirice sempitern-valabile“. □•Ion Apetroaie găsește în ultimul studiu al lui Dumitru Micu modalitățile pentru *O nouă cercetare asupra modernismului românesc*: „Studiul recent, în două volume al lui Dumitru Micu, consacrat *Modernismului românesc* (1984, 1985) se aliniază acestora din urmă, cercetării avangardei în parte, constituind o premieră în ce privește examenul curenților grupate destul de general sub genericul *curențe moderniste*. Domeniul îi era destul de cunoscut istoricului literar Dumitru Micu, în urma familiarizării îndelungate cu literatura veacului prin studiul de referință despre primele decenii literare ale acestuia (*Începutul de secol*), despre scriitorii proeminenți ca Arghezi, Blaga, Călinescu – cercetați

monografic – și, desigur, despre mișcarea tradiționalistă a «Gândirii». Constituită ca o replică la studiul din urmă, în ce privește materia survolată, ampla investigație a modernismului românesc se impune ca o monografie solidă nu numai a unui ansamblu de curente din literatura ultimului veac, dar și ca o tentativă temerară de a identifica evoluția lirismului românesc pe traseele lui cele mai semnificative. Privit din perspectiva sincronizării cu formele și experiențele lirice apusene, modernismul, începând cu simbolismul, își extinde aria în dialog cu tradiția, operând schimbări importante în înseși structurile mai generale ale poeziei veacului. Așadar, structuri, și nu structură a liricii moderne, îi replică Dumitru Micu lui Hugo Friedrich, care, procedând la o analiză a liricii moderne, bazată în speță pe domeniul romanic, și nu pe totalitatea experiențelor mari ale ultimului veac, riscă să parțializeze fenomenele cu adevărat novatoare. [...] Optica decisivă a cercetării lui Dumitru Micu poartă în esență amprenta unei orientări istorice, așa încât la baza tuturor formelor și tensiunilor moderniste el îl situează pe Macedonski, mai mult decât pe Eminescu, iar evoluția curentelor nu e urmărită după o sistematică a lor, ci prin recursul la studiul fiecărui poet în ordinea cronologică. Creditul total în sensul productivității moderniste este acordat simbolismului ca experiență decisivă în vederea modernizării lirismului românesc. [...] Ideea că inovația modernistă se realizează prioritar pe terenul limbajului liric este una dintre cele mai productive, ale studiului lui D. Micu. Urmărită consecvent pe tot traseul demonstrației, ar fi dat rezultate dintre cele mai notabile, dacă însă n-ar fi fost schimbată, în alt părți, pe principiul că atitudinea creatorului ar avea prioritate, în fața chiar a stilului (vol. II, p. 182-183). Ideea inovării limbajului se aplică excelent pe terenul liricii bacoviene, foarte atent radiografiată pentru a se ajunge la concluzii pertinente, de reținut. [...] Curios este faptul că Dumitru Micu manifestă nu atât prudență, necesară în fond și binevenită, cât un scepticism exagerat față de modernismul interbelic în variantele sale cele mai curajoase, care țin de avangardism. De acord, desigur, că modernismul românesc a fost în genere moderat în reacții și tendințe, dar avangarda, foarte bogată în programe și atât de contradictorie, nu a trecut superficial prin fibrele poeziei interbelice. Autorul este, credem, excesiv de prudent în recunoașterea fenomenului revoluționar al modernismului, ținând mai curând să releve, din perspectivă istorico-literară, asimilarea de către tradiție a experiențelor noi, iar nu șocul acestor experiențe, care au modificat în fond tradiția în structurile ei de adâncime. (O frumoasă excepție o constituie, în viziunea autorului, Arghezi, promotor al unui «revoluționarism stilistico-lingvistic», urmărit ca atare, pe spații foarte largi și deplin meritate, în direcția primenirii efective a gramaticii poetice). [...] Subscriem ideii prețioase că după 1930 cele două direcții, care nu sunt nici perfect contradictorii, nici numai cu implicații strict valorice, modernismul și tradiționalismul se remarcă mai ales prin fuziunea lor creatoare. Vom putea vorbi de aici înainte de un post-modernism, valoros în măsura în care se pro-

duce în lirica postbelică până azi. Tentativa lui Dumitru Micu de definire a modernismului românesc, după o îndelungă operă de interpretare critică a tot ce s-a produs practic valoros în lirica postmacedonskiană, este o operă critică meritorie, cu rezultate de care trebuie să se țină seama“. □•Ștefan Lemny semnalează: *O nouă bibliografie engleză despre România*: „Intitulat simplu *România*, volumul ce apare în colecția «World Bibliographical Series» este, de fapt, o bibliografie generală, menită să-l familiarizeze pe cititorul străin cu lucrările reprezentative scrise în limbi accesibile cu privire la toate componentele societății românești, în perspectiva istoriei ei dar și a vieții contemporane. Este al 59-lea volum al colecției amintite în care au mai apărut lucrări similare despre Iugoslavia, U.R.S.S. [...] Structura cărții arată cel mai bine râvna autorilor de a da o imagine de ansamblu asupra tuturor aspectelor ce compun societatea românească. Ea cuprinde astfel, în capitole, [...] Lucrarea întocmită de soții Deletant este astfel prima bibliografie generală despre România apărută sub formă de carte în străinătate în anii din urmă și vine la o bună distanță de vreme după scrierile mai vechi cu un profil asemănător ale lui J.M. Quérard *La Roumanie...*, Paris, 1857 sau Mario Rufini *Introduzione bibliografica allo studio della Romania*, Roma, 1935. Cu atât mai salutară se dovedește, de aceea, realizarea ei, căci înnoiește instrumentarul de lucru destinat cunoașterii spațiului românesc (pe care harta finală a volumului îl înfățișează în toată unitatea sa istorică) și oferă un punct de pornire pentru noi cercetări“.

• [„**Flacăra**”, nr. 31] Tania Radu publică un profil George Ivașcu: „Personalitatea lui George Ivașcu – istoric literar, editor, cadru universitar, publicist, conducător de reviste literare de primă însemnătate, descoperitor, îndrumător și susținător generos al multor talente cu notorietate în domeniu – oferă, indiscutabil, toate punctele de reper ale unei adevărate biografii-bibliografie, ajunsă astăzi la 75 de ani, din care mai bine de 50 constituie o existență intelectual-militantă exemplară“. □•Aceași autoare sub o semnătură schimbată (T. Radu) scrie despre *Inedite, restituiri, exegeze, Portrete și evocări* de G. I. Ionescu-Gion, *Teatru românesc inedit din secolul al XIX-lea*, îngrijit de Paul Cornea, *Duiliu Zamfirescu și marele său roman epistolar*, de Al. Săndulescu. □•Victor Niță informează despre aparițiile de la editura Ion Creangă. ■Al. Piru semnează cronică literară G. Călinescu, *inedit*, despre conferințele acestuia ținute între 1942 -1948, publicate de Geo Șerban sub titlul *Aproape de Elada*:

• [„**Orizont**”, nr. 31] Crișu Dascălu publică, pe prima pagină, *Iubirea către țară*: Cronică literară a numărului de față este ținută de Adrian Dinu Rachieru și Tudorel Urian. Primul scrie despre romancierul Constantin Zărnescu (*Ieșirea la mare*, Dacia, 1985), apreciindu-i în structura romanescă influențele lecturilor din Jung și Mircea Eliade: „Cartea lui C. Zărnescu pledează pentru nevoia de mit. [...] Dacă puternicul prozator clujean are un mentor într-ale uceniciei spiritului, acesta ar fi, neîndoielnic, Brâncuși. «Înalta mostră a infini-rei» îi permite o abreviată lectură a istoriei, erele lumii fiind încremenite în

esențe. Dar «locașul eternității» semnifică desprinderea de țărână, ieșirea din temnița trupului, înălțarea pe verticala spiritului; paradoxal, pledoaria teluricului câștigă prin zborul spre Celestia, scenariul epic fiind slujit de solemnitatea textelor și ritualul spunerii, descoperind o lume străveche rătăcind prin delta memoriei, contaminată de magia poveștilor vieții. *Ieșirea la mare* este astfel un roman scris «de dragul vieții», al sufletului călător și ferice, în care – deocamdată – ideea covârșește stilul (cu repetiții, cred, voite, dar pe alocuri stâjenitoare) și în care încărcătura simbolică acoperă izvoarașul epic. Dar, să nu uităm, el aparține lui Constantin Zărnescu, nume deja glorios, un autor care amenință ierarhiile (nu doar ale momentului), condei deschis mării performanțe“. □•Tudorel Urian alege să scrie despre *Neodihna cuvintelor* (Facla, 1986), al lui George Drumur sub titlul *Un truditore al cuvântului: „Neodihna cuvintelor*, cel mai recent volum al lui George Drumur, este opera unui poet ajuns la vârsta senectuții. Avangardismului juvenil din *Solstiții* i-a luat locul clasicismul noii vârste, nostalgia senină spre perfecțiunea formei. Poetul încearcă acum să-și strunească slovele în stihuri clasice, ducând o muncă de orfevrier pentru a găsi întotdeauna cuvântul cel mai expresiv, rima și ritmul perfecte. Omul a ajuns în toamna existenței. Sufletul său trăiește, cu disperare și luciditate în același timp, sentimentul alunecării implacabile pe povârnișul timpului. Părinții, prietenii copilăriei, toți cei atât de dragi odinioară au dispărut încetul cu încetul, amintirea lor fiind înecată în nostalgie. [...] Sfâșiat între dorința de a se rupe unui destin ireversibil și nostalgia spre un trecut tot mai îndepărtat, George Drumur își găsește echilibrul nu într-un strigăt cutremurător, cum ne-am așteptat, ci într-o seninătate târzie, înrămată în mici chinezării stilistice. De aceea, sonul poemelor sale nu este niciodată cel de revoltă directă, ci mai degrabă cel al doinelor noastre de jale“. □•Dorin Murariu realizează un portret al poetului Octavian Doclin: „Poet al expresiei directe, Octavian Doclin nu vrea să-și comprime programul poetic doar în frânturi de versuri risipite în spațiul vreunei cărți. S-ar părea că emblema poeziei sale se dezvăluie întreagă însă de la primele pagini, canalizând atenția cititorului pe un drum prestabilit. [...] Lipsit de gesticulația supărătoare, a unor îndrăgostiți, Octavian Doclin este poetul unei iubiri mistuitoare tocmai prin cumițenia arderii sale, prefăcând totul într-un flux identificator. [...] Și, totuși, o aripă neagră se simte trecând peste cuvintele sale, fiindcă poemele se încarcă și cu atmosfera apăsătoare a tristeții. În acest spațiu poetic, versurile se grupează polar, pentru că rostirea este mărginită de limpezimea paralizantă a lumii și de taina stelei negre în «care nu e trai». Aceste constante nu intră în conflict, ci doar accentuează senzații voit misterioase. Scenariul său liric cuprinde însă și secvențe neîmplinite, pricinuite îndeosebi de încercările poetului de a ieși din mărginirea drumului său. Într-o perioadă dominată de furia imaginativă a tinerelor generații poetice, Octavian Doclin preferă locurile mai ferite, hrănindu-se cu molcomele imagini ale amintirii unei prințese din Vărădia, dar și ascultând cum bate «inima lumii

în singurătate»“. □•Valeriu Drumeș plasează cartea de poeme a lui Dim Rachici, sub titlul *Permanența iubirii*. Recenzia este la *Scrierea cu safire* (Eminescu, 1986): „Autor la al zecelea volum de versuri, Dim. Rachici a atras mai insistent atenția criticii literare cu ultimele sale cărți, creația poetului așezându-se cu fermitate sub un semn ținând de «instanța retinei», adică a privirii, a ochiului, ceea ce implică, deopotrivă, aderența la real și interiorizarea lui prin filtrul afectivității. [...] Recentul volum aspiră la transparența afectivității, în sensul sublimării ei ca trăire, dar fără a-i anula consistența pasională și nuanțele specifice umane. La această dublă încărcătură conotativă pare să trimită titlul volumului prin elementul simbolic al *safirului* (având în vedere virtuțile fizice și para-fizice ale acestei pietre). [...] Se mai cere observat că sensibilitatea poetului capătă rezonanță în contact cu câteva repere prestigioase ale spiritualității autohtone sau universale, asimilând creator elementul cultural printr-o fertilă predispoziție intertextuală. Dar trebuie semnalate anumite simptome de artificiozitate, ca urmare a efortului de a fi modern cu orice preț. [...] Din ferice, aceste distonanțe nu precumpănesc, neafectând rezistența ansamblului. [...] În Dim. Rachici avem un poet care se înscrie la modul distinct în spațiul poeziei românești contemporane“. □•Ion B. Mureșianu face cunoscută o scrisoare inedită a lui Titu Maiorescu (adresată lui Ion Popasu, episcopul Caransebeșului). ■•În prezentarea și traducerea lui Cornel Ungureanu, pe ultima pagină este publicată povestirea *Regele celor două Sicilii*, de Andrej Kusniewicz.

• [**„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 31**] Corina Soroceanu este prezentă cu poezia *Grâu de pace*: „Să culegen grâu de pace și cu stema din drapele/ Păcii să-i durăm cunună“. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, secțiunea *Calofili și livrești*, Eugen Barbu îi „atrage atenția lui Corneliu Ostahie că există cuvinte care n-au ce căuta în poezie“. Din listă fac parte, fără nicio explicație, *scămoșat*, *detalii*, *paralele*, *animal*. □•Mircea Dinescu, Mircea Cărtărescu și mai puțin Marian Papahagi sunt amintiți în *Săptămâna pe scurt*: □•M. N. Rusu recenzează *Toamnă fierbinte* de Ion Lăncrănjan: „*Toamnă fierbinte* (Editura Militară) a lui Ion Lăncrănjan ar merita tot interesul nostru și al cititorilor (acesta dealtfel s-a arătat generos, cartea epuizându-se rapid din librării) Dar nuvela, povestirea amplă sau micro-romanul lui Lăncrănjan, mai bine zis eposul său reprezintă mult mai mult decât abordarea unei tematici de mare și stringentă actualitate. El reprezintă restituirea unei istorii devenită mitologică în conștiința poporului român, el demonstrează faptul că poporul român transformă în mitologie atât durerile cât și bucuriile sale, că principala arhivă a istoriei trebuie căutată nu numai în cadrul ei – instituționalizat, ci în sufletul acestuia, în «duhul» și logosul său. Eposul recent al lui Ion Lăncrănjan demonstrează și ilustrează cu mijloacele cele mai rafinate ale gândirii mitologice populare, că marile caracteristici și dimensiuni ale specificului românesc funcționează neabătut și neobosit în continuare, așa cum au funcționat în pro-

toistoria sa și în filosofia sa exprimată și explicată magistral de Lucian Blaga și nu numai de acesta“. □•La rubrica *Aveți cuvântul*, Dan Popa (posibil ca în spatele acestui nume să se afle unul dintre cei atacați de N. Mihaescu) se arată indignat față de aserțiuni mai vechi ale lingvistului, pe care le contracarează probând cu opiniile lui Paul Cornea, în problema „munților” din pastelurile lui Alecsandri: „Sunt un cititor pasionat al revistei «Săptămâna», una dintre publicațiile valoroase din punct de vedere educativ, didactic, recreativ din țara noastră. Am citit cu deosebită indignare articolul «A fi critic literar...» al lui N. Mihaescu din numărul 811 al revistei, și, cum neregularitățile de corectură critică ale lui N.M. abundă, vă rog să publicați scrisoarea mea, scrisoare care sper să-l determine pe N. Mihaescu să uite de răfuielele personale și să se preocupe mai mult de literatură spre interesul lui și al nostru, al cititorilor. Am terminat liceul la secția umanistă și, cum mi-a plăcut să învăț și să cunosc limba și literatura română (tatăl meu, fiind profesor de limbă și literatură română, a avut o oarecare influență), cred că mă pot enumera printre «elevii răsăriți din școala elementară» pe care îi folosește ca martori N.M. în controversa sa cu Dorin Măran, noul recenzent care «face atât de rău mișcării noastre culturale». Și N. Mihaescu, om de cultură impresionant, ne învață că «a fi critic literar...» înseamnă ceva. Dar a fi critic la critica literară oare ce înseamnă? Un alt ceva uitat de N.M. în dorința lui de a nu rămâne neculturalizați și a nu fi înșelați de «improvizații recenzenti literari». Tovarășe N. Mihaescu, dacă nu este vorba de o răfuială literară între dumneavoastră și Dorin Măran, atunci trebuie să recunoașteți că nu ași citit «Pastelurile» lui Alecsandri. Ne învățați că «munții nu intră ca element al peisajelor evocate de Alecsandri în pastelurile sale, în care contururile sunt cerul și câmpul» și «nu cerul și munții», cum susține M. Scarlat și certifică Dorin Măran. Eronat! Oare Alecsandri nu a fost niciodată incitant de formele munților, de vigoarea și viața care palpită în pădurile de brad? Oare un peisagist de talia Bardului de la Mircești a ignorat pur și simplu aceste cetăți naturale în care, în vremuri de răstriește, ne-am găsit adăpostul noi, românii? Nu cred, și cine afirmă că muntele nu este demn de penelul lui Alecsandri greșește. O privire mai atentă asupra «Pastelurilor» ne va edifica și nu vom cădea de acord nici cu M. Scarlat și nici cu N. Mihaescu, ci, mai degrabă, cu Paul Cornea: «Alecsandri descrie o zonă cuprinsă între deal (Atenție! Zona muntoasă de multe ori este descrisă ca zonă de deal. Vezi poeziile „Bradul” sau „Iarna la Sinaia”) și câmpie, echilibrată sub raportul temperaturii, al formelor de viață vegetală, al rotației anotimpurilor, una din ipostazele veridice ale pământului românesc, așezat într-o răspântie a climelor, acolo unde dulceața sudului se unește cu aspra vigoare a regiunilor boreale» (Paul Cornea – texte critice – *Pastelurile* lui Alecsandri) „.

• [„*Tribuna României*”, nr. 321 (15)] Ana Blandiana semnează tableta *Geografie și istorie*: ■•La *Traduceri* se anunță că Ion al lui Rebreanu a fost tălmăcit în japoneză: □•Liviu Papadima semnează cronică la Andrei Pleșu,

Ochiul și lucrurile: „Carte răsplătitoare, subtilă în imediat, persistentă în mai târziu lecturii, *Ochiul și lucrurile* propune un întemeiat fel de a fi în lumea de azi a contactului cu arta și cultura”. ■•Zoe Dumitrescu-Bușulenga prezintă volumul de studii al lui Petru Comarnescu, *Kalokagathon*: „Subliniam valoarea simbolică a titlului impunătoarei antologii, *Kalokagathon*, deoarece acesta era titlul tezei de doctorat cu care în 1931, la Universitatea Southern California, Petru Comarnescu afirma vocația sa de viitor estetician, critic literar și critic de artă, om de cultură dăruit integral cercetării frumosului și binelui pe tărâmul vieții și artelor. Amintind de vechea tradiție grecească a *kalokagathiei*, îmbinare de etic și estetic prelungit în milenii de umanism, lucrarea tinereții comarnesciene fixa de la început, dincolo de orice îndoială, parametrii unei formații și ai unei opțiuni care avea să rămână o constantă ireductibilă a acestei pasionate personalități” ■•În Tandem critic, Liviu Papdima și Rodica Zafiu consemnează noi prezențe editoriale. □•Liviu Papadima îl prezintă pe Romulus Rusan, cu volumul *O călătorie spre marea interioară*: „Autorul se înscrie în tipologia călătorilor romantici, atras irezistibil de zăbava în dreptul ruinelor, descifrând cu înfiorare, pe oriunde are prilejul, însemnele măreției apuse”. □•Rodica Zafiu scrie despre *Istoria subiectivă a autoportretului*, referitor la Octavian Paler și eseul acestuia, *Un muzeu în labirint*: „Nota fundamentală a tuturor acestor gânduri, mirări, interogații, sondări interioare, contemplații ale artei și meditații asupra destinului este de calmă tristețe asociată cu încrederea în câteva repere fundamentale – amestec de melancolie și pasiune. Până la urmă, meritul suprem, criteriu în judecarea valorii umane, pare să îi constituie, pentru autor, capacitatea de a converti suferința în iubire, în forma de iubire care e arta”.

2 august

• [„Scânteia”, nr. 13668] Costin Tuchilă semnează articolul de îndrumare *Rigorile originalității*: „Vorbeam de două direcții esențiale ce ar putea caracteriza peisajul cultural românesc de azi. Dacă, pe de o parte, larga democratizare spirituală a permis reînnoirea cursului firesc al evoluției culturale românești, pe de altă parte, perioada aceasta afirmă o mare diversitate de stiluri, de modalități de abordare a realității, de interpretare a ei.[...] «Nu imitația, nu uniformizarea, ci diversitatea, redarea specificului propriu al fiecărui popor înseamnă adevărata creație artistică și literară. În realizarea unei literaturi cu un înalt conținut educativ trebuie să se manifeste puternic personalitatea și originalitatea fiecărui scriitor», arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] Iată de ce considerăm necesar să fie analizate cu multă atenție unele tendințe de a absolutiza în mod exclusivist o anumită direcție artistică, de a contrapune și chiar a situa în conflict cu evoluția firească, organică a literaturii creația unor grupuri restrânse de scriitori, cu deosebire tineri, afirmați publicistic și editorial în ultimii ani. Se vorbește tot mai mult, în unele articole din

reviste, de trăsăturile caracteristice ale ultimei promoții literare, numită adesea «generația '80». Este cât se poate de firesc ca autori cu preocupări asemănătoare să aibă conștiința faptului că, prin orizontul tematic și stilistic, reprezintă o direcție literară, capabilă să-și exteriorizeze artistic și să-și susțină teoretic opțiunile, orientările literare, să-și afirme originalitatea, trăsăturile comune și în același timp elementele diferențiatorie. [...]De aici însă până la absolutizarea lui, la afirmațiile restrictive, valabile doar pentru câțiva autori, unii abia trecuți de pragul debutului, alții nedebutați încă, ignorând deliberat dezvoltarea de ansamblu a literaturii, chiar și plurivalența literaturii scrise de mulți alți tineri scriitori, drumul este prea lung și nefolositor, credem, dezvoltării majore a creației artistice. A experimenta, dar cu perfectă acoperire estetică, este în firea artistului autentic, care își caută profilul propriu, formulându-și implicit sau explicit, o poziție – o atitudine. Dar nu poate fi în firea lucrurilor a considera, uneori cu emfază, că singura cale posibilă este aceea pe care ți-ai ales-o, ignorând și conținând cu o lejeritate amendabilă tot ce s-a realizat și se realizează în cultură. [...] E greu apoi de crezut că un autor, oricât de înzestrat, poate străluci în afara oricărei raportări, dincolo de orice model, prin absolutizare și exclusivism. Asemenea atitudini pot fi, în fond, simptome de neodogmatism. Un tânăr condeier, care a debutat cu o modestă plachetă de versuri, exclamă în titlul unui articol publicat recent într-o revistă: *Învățați limba scriitorilor tineri, fără profesor*. Pornind de la o chestiune generală de sociologie, în particular și de sociologie literară, foarte serioasă de altfel, articolul pune de fapt o falsă problemă, și anume că literatura «optzecistă» (termenul e oricum, pripit, asemenea catalogări cerând o minimă distanță istoric-literară) ar fi venit cu un «limbaj novator» într-atât de neașteptat încât e realmente nevoie de o... prealabilă inițiere. Publicistul întreabă la un moment dat retoric ; «Cine vorbește limba scriitorilor tineri ?» [...] Să fie oare «limba scriitorilor tineri», pe care suntem îndemnați să o învățăm cât mai repede, «fără profesor», chiar într-atât de diferită de «tradițiile» cele mai recente ale literaturii romane, de contextul și de unitatea ei aparte, de specificul evoluției din ultimele decenii ? Să se fi născut ea din nimic, din neant, pe loc gol și să fie chiar atât de «dificilă» sau «cifrată» ? [...] Pentru a se impune, adevărata valoare nu are nevoie de un limbaj sofisticat, înțeles de un cerc restrâns de inițiați, și poate nici de aceea. [...]Toate acestea, într-un limbaj artistic capabil el însuși să sensibilizeze și să entuziasmeze, fără a fi nevoie să-l fi «învățat» in prealabil... Or, nu există nici o justificare, nici un argument care să îndreptățescă restrângerea interesului pentru un peisaj liric foarte bogat și să îngăduie dirijarea opțiunii cititorului, limitându-i zonele receptării – într-o singură direcție, iată de ce nu poate decât sa surprindă faptul că unii autori tineri fac afirmații radicale de tipul: «Poezia generației '80 nu are modele. Înainte de ea n-a mai fost nimic și după ea nu mai urmează nimic». [...] În aceeași anchetă, găzduită de «Caiete critice», nr. 3–4/1983, apărute în 1985, făcînd «istoria» unui cenaclu studentesc, altcineva formulează hazardat: «Existența

Cenaclului de Luni marchează revenirea acestei forme de existență literară la nivelul de profesionalism atins la noi de vechea *Junimea* și de «Sburătorul» lovinescian». [...]Pe cine, ne întrebăm, l-am putea asemui lui Eminescu sau lui Creangă dintre membrii amintitului cenaclu studentesc ? Afirmările stridente, venite de la scriitori în formare, nu denotă, cum se vede, decât un orgoliu exclusivist. Tineri scriitori valoroși există și se afirmă nu numai în București și nu numai într-o singură direcție artistică. Iar, dacă e să luăm în considerare rolul cercurilor literare în formarea tinerilor scriitori, nu doar un singur cenaclu și eventual simpatizanții lui trebuie avuți în discuție, în „mărturisiri» și declarații grăbite și în unele cronici literare, articole de sinteză scrise fără suficient discernământ ori exagerând voit și unilateral. Poeți, prozatori, critici, esești, cenacluri literare valoroase există deopotrivă la București și Cluj-Napoca, la Iași și Timișoara, la Piatra Neamț și Oradea, la Craiova și Botoșani, la Târgu Mureș și Beclean pe Someș, la Arad și Bistrița, tineri de la care cititorii aștepta îndreptățite confirmări viitoare. [...] Unii dintre autorii care au debutat în anii '80 încearcă să acrediteze ideea – la fel de restrictivă – că unica șansă în poezia de astăzi este a ironiei și demitizării, că lirismul de altă factură a căzut în desuetudine. O fi «ironia opusul dogmatismului» dar a o absolutiza nu constituie altceva decât tot un fapt dogmatic. «Dacă – scrie un tânăr critic – generația lui Nichita Stănescu a trebuit practic să inventeze, cu seriozitate, poezia, să producă, adică, mituri poetice, fiindcă venea după *golul istoric* al jurnalismului versificat (pe care excepția Labiș sau delimitările de la «Steaua» nu-l vor putea niciodată umple)», generația nou venită în literatură «s-a dezvoltat pe un continent poetic, printr-o demitizare (ironică) aproape obligatorie». [...] Rostul poeziei, inclusiv al celei din zilele noastre, nu poate fi legat numai de ironie, oricâtă încărcătură filozofică i-am acorda acesteia. Cu atât mai puțin al poeziei tinerilor, de o pluralitate remarcabilă a vocilor, de la lirica de largă respirație socială la livresc, de la tradiționalismul regândit cu mijloace moderne la poezia faptului cotidian, de la lirica patriotică, neluată în considerație de adepții ironiei, la poezia inspirată de marile modele de civilizație, la lirica marilor elanuri sau la poezia care afirmă perenitatea valorilor umaniste. Desigur, în fiecare din aceste posibile direcții tematice și stilistice se pot observa împliniri și neîmpliniri: volume bune și slabe, autori care încă de la debut au dovedit că au realmente ceva de spus, dar și cărți mediocre, până la dovezi de platitudine și diletantism. [...]Datoria criticii literare ramâne, o dată în plus, aceea de a «corecta» asemenea excese, analizând cu luciditate și probitate profesională realizările deosebite, dar și semnalând lipsa de talent și cultură literară, mediocritatea și diletantismul, pentru a asigura un climat literar de adevărată emulație. Mai mult decât atât, una dintre funcțiile dintotdeauna ale criticii literare constă în a orienta creația spre reliefaarea specificului național, în a promova acele valori reprezentative pentru un mod de gândire și sensibilitate, o epoca sau o perioadă istorică”.

• [„Scânteia tineretului” nr. 11561] Sub titlul *Periplu cultural*, Dorin Măran comentează cartea de reportaje a lui Mircea Florin Șandru, *Orașe su-prapuse*, Albatros, 1986: „Cartea de reportaje a lui Mircea Florin Șandru, un Ibanez în racourci, confirmă disponibilitatea incontestabilă a reporterului. Un prilej de instruire și evadare în necuprinsul bătrânei noastre planete“.

• [„Luceafărul”, nr. 31] Semnatar al paginii întâi, Ion Lăncrănjan scrie despre *Angajare și luciditate*: „Cele mai multe deosebiri țin de creșterea răspunderii proprii, a fiecărui scriitor în parte și se bazează pe sporirea înțelegerii, pe capacitatea de a analiza până în străfunduri condiția omului contemporan, fie el muncitor, fie țaran sau intelectual. Unde nu există asemenea capacități, nu există nici angajare, oricâte declarații s-ar produce, oricât de mult ar fi supralicitat politicul”. □•Ion Dodu Bălan are o intervenție pe tema *Soarta precursorilor*, mai precis a precursorilor liricii feminine din țara noastră, scrutată de-a lungul timpului, spre a ajunge la adevăratul subiect, anume împlinirea a 70 de ani de la nașterea Magdei Isanos (1916-1944): „Un rol hotărâtor l-a avut, în această privință, poeta Magda Isanos cu un destin atât de zbuciumat și de tragic, cu o viață atât de scurtă: a trăit numai 28 de ani. De la nașterea ei în veche capitală a Moldovei se împlinesc anul acesta 70 de ani”. □•Ștefan Mitroi, se manifestă frenetic în reportajul *Alexandria – declarație de dragoste*. □•Timișoreanul Alexandru Ruja (*Parabola detaliilor*) îl prezintă pe lugojeanul Gheorghe Schwartz, stabilit în Arad: „Un scriitor preocupat de construcția epică vastă, pe temă istorică, dar și de ironie fină, parabolă și parodie se dovedește Gheorghe Schwartz prin *Martorul* (1972), cât și, mai ales, printr-un interesant ciclu românesc început cu *Pietrele* (1978), continuat cu *A treia zi* (1980) și *Spitalul* (1981). *Martorul* propunea o discuție asupra avatarurilor conștiinței unui individ, implicat prin natură sa (de martor) în opțiuni și refuzuri, angajare și neutralitate, în funcție de propria rațiune a înțelegerii participării sau eschivării de la responsabilitatea unor acte. Să remarcăm că poziția de martor o vor avea mai multe personaje din ciclul parabolic al lui Gheorghe Schwartz. Prozatorul folosește documentul și ficțiunea literară, câștigurile unor formule epice (prin care s-au realizat creații de marcă), urmărind, prin timp, istoria, evenimentele și metamorfozele sociale, relativismul unor structuri în funcție de presiunea forțelor temporare, toate fixate într-un topos (orașul) ce a fost, deja, frecvent numit”. □•Adrian Dinu Rachieru, atent să sublinieze relația dintre *Literatură și public*, comentează succint teorii ale sociologilor literaturii (L. Goldmann, H.R. Jauss, Robert Escarpit): □•Despre *O mitologie a românilor*, tratatul lui Romulus Vulcănescu, Sorin Paliga exprimă unele rezerve mai ales din perspectiva lingvisticii: „Asemenea lipsuri fac lucrarea vulnerabilă uneori unei critici imparțiale, venite – să zicem – de la un specialist străin. Am sugera, eventual, pregătirea unei ediții prescurtate, însoțită preferabil de un *addendum* cuprinzând câteva texte ce reflectă analiza din lucrare, mai ușor de studiat decât fragmentele presărate în volum. Cât privește lipsa unor argumen-

tări lingvistice corespunzătoare – de care vorbeam referindu-ne la toponimia mitică – ea nu poate fi pusă în seama autorului, care nu este esențialmente lingvist. Era posibil, cel mult, ca autoritatea și competența sa să încerce a înlătura numeroase etimologii eronate. Este însă probabil că acest fapt i-ar fi adus protestele vehemente ale unor lingviști adesea implicați în aceste etimologii eronate”. □•La conica literară, Artur Silvestri analizează culegerea de texte *Atitudini critice* (C.R., 1985) a universitarului Pompiliu Marcea: „În totul, *Atitudini critice* exprimă o doctrină în acțiune, ilustrează o morală a opțiunii și confirmă încă o dată că pe Pompiliu Marcea literatură română nu-l va ignora; el îi văzuse, mai bine decât mulți alții, esențele”. □•Monografia *Otilia Cazimir* (C.R., 1986), realizată de George Sanda, îi reține atenția lui Z. Cârlușea, care observă că aceasta este prima tentativă monografică „vine să consolideze un profil literar”, părănd că este „scrisă din interior”. □•George Gibescu și Daniel Dumitriu îi prezintă pe poeții Petre Got și Florin Muscalu, cărora li se publică două cicluri poetice. □•Scurtă notă despre Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor: „Vineri, 25 iulie 1986, a avut loc Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor, cu următoarea ordine de zi: 1. Concepția revoluționară despre lume și societate – teme al unei creații literare militante, puse în slujba înfăptuirii Programului Partidului Comunist Român de edificare a socialismului și comunismului în patria noastră; 2. Informare despre principalele acțiuni ale vieții literare organizate de Uniunea Scriitorului din Republica Socialistă România, de la ultima Plenară a Consiliului până în prezent; 3. Aprobarea Regulamentului de premie și alegerea Juriilor pentru decernarea premiilor anulate; 4. Discutarea propunerilor făcute de Asociațiile de scriitori și de Comisia de validare a Consiliului Uniunii Scriitorilor, privind ratificarea de stagiar; 5. Decernarea Marelui Premiu și a Premiilor speciale ale Uniunii Scriitorilor; 6. Probleme organizatorice. Au participat tovarășii Ghiță Florea, adjunct de șef de secție la C.C. al P.C.R., Mihai Dulea, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Ion Popa, secretar al Comitetului Municipal al P.C.R. Au luat parte la discuții: Ioan Alexandru, Alexandru Andrițoiu, George Bălăiță, Ion Dodu Bălan, Ana Blandiana, Ion Brad, Emil Brumar, Augustin Buzura, Constantin Chiriță, Mircea Ciobanu, Daniela Crăsnaru, Ov. S. Crohmălniceanu, Gabriel Dimisianu, Mircea Dinescu, Ștefan Aug. Doinaș, Domokos Géza, Anghel Dumbrăveanu, Paul Everac, Dinu Flămând, Fodor Sándor, Gálfalvi Zsolt, Dumitru Ghișe, Dan Hăulică, Ion Hobana, Mircea Radu Iacoban, Mircea Iorgulescu, Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Ileana Mălăncioiu, Florin Mugur, Z. Ornea, Alexandru Paleologu, Octavian Paler, Nicolae Prelipceanu, Petre Sălcudeanu, Valeriu Râpeanu, Eugen Simion, Marin Sorescu, Szilágyi István, Mircea Tomuș, Laurențiu Ulici, Eugen Uricaru, Romulus Vulpescu, Mircea Zăciu, Violeta Zamfirescu, Horia Zilieru. În încheiere au luat cuvântul tovarășii Ghiță Florea și Mihai Dulea. Lucrările Plenarei Consiliului Uniunii Scriitorilor au fost conduse de Dumitru Radu Popescu, președintele Uniunii Scriito-

rilor din Republica Socialistă România”. □•Petre D. Anghel revine asupra poeziei *Seara în sat*, semnată Miron Chiritopol, spre a dovedi, cu argumente îndestulătoare că ea aparține lui G. Călinescu, ascuns sub pseudonimul de mai sus: „Și-n urmă vine-un bivol, mongol cu rară barbă/Clopotniță de lapte, o capră rupe iarbă/ Iar eu din munți de stâncă pe căi noi și scurtate/ Cobor plin de poeme și de singurătate// În vremea aceasta Regii călăuzesc noroade,/ O mare se usucă și-o insulă se roade/ Noi Anibali se umplu de glorie și de-nfrângeri/Și alți capi de religii se-nconjură de îngeri”. □•Liviu Petrina se întreține cu scriitorul japonez Yasuși Inoue, pe tema literaturii, a tineretului și a păcii.

• [„SLAST”, nr. 31] Despre *Responsabilitatea scriitorului*, scrie, pe prima pagină, Ion Vieru: „A prezenta anumite relativități umane, a despărți binele de rău, a aduce nota optimistă, tranșantă, cuceritoare, starea existențială deosebită – clarificată pentru a fi prezentă textual – aceasta este desigur datoria funciară a literaturii. Literatura română contemporană, această mare literatură, are în centrul său, fără îndoială, omul. Verbul *a citi*, tot mai mult, la fel de uriaș ca verbul *a scrie*”. □•Tot aici, Matei Vișniec, face *Portretul actorului tânăr*. □•Redacția primește un drept la replică din partea lui Al. Horia, referitor la articolul lui Const. Sorescu *Afirmația și negația*, din *Slast* nr 26: „Astfel putem aluneca în relativismul penibil în care alunecă tocmai Constantin Sorescu prin afirmația teoretică plasată la începutul articolului său din care deducem că astăzi generațiile poetice s-ar înmulți prin sciziparitate fără nicio noimă. El consideră că «la sfârșitul secolului XX o generație de muritori asistă la nașterea și stingerea a cel puțin unei duzine de generații de *nemuritori*». Pornind de la o astfel de *viziune istorică* de-a dreptul hilară, este și normal ca tânărul critic C. S. să devină susținătorul principiului entropic în materie de valorizare, cultivând botezurile arbitrare de tipul *generația Confluențe* și promovând neutralitatea *ostentativă* care tot un soi de campanie se numește, dacă stăm bine și ne gândim”. □•Mirela Roznoveanu scrie despre cartea lui Vasile Dem. Zamfirescu, *Între logica inimii și logica minții*, (C.R., 1986): „Idea susținută de Vasile Dem. Zamfirescu privind rolul de prospector și anticipator fundamental, în câmpul ideilor științifice, al creației literare nu reiese numai din confruntarea literaturii cu psihanaliza, ci și din confruntarea literaturii cu o disciplină științifică foarte nouă, chiar puțin cunoscută, dar care are enorme implicații în plan antropologic și sociologic. Este vorba de etologie, ramură a biologiei contemporane ce studiază comportamentele din lumea animală. În ultimele decenii, compararea etologiei cu datele științifice despre om (antropologia) a condus indirect la o mai exactă cunoaștere a omului, a moralei umane, a dimensiunilor psihologice și sociale ale omului”. □•Constantin Sorescu inițiază un ciclu de texte pe marginea debuturilor colective. Criticul se arată dezamăgit de absența unor informații, totuși necesare, din antologia debuturilor clujene *Alpha 85*. Articolul său se intitulează *Cadranul mediocrității excepționale*, iar acestea sunt, se pare, destul de numeroase având în vedere că aici se publică doar prima din-

tre părțile textului: „Cine sunt autorii și de unde vin, se poate afla, după cum e obiceiul, din caseta cu date biobibliografice. Dar, vai, speranța fu și de această dată, deșertăciune! *Alpha* '85, culegerea de debut a Editurii Dacia, își prezintă preferații. *Cadran solar*, culegerea de debut a Scrisului Românesc, omite să facă acest gest. Când s-au născut cei selectați și unde, ce studii au absolvit, ce profesază, de când scriu, în ce reviste au publicat și din care cenaclu fac parte, iată informații pe care editura e datoare să le dea la debut, mai ales când scoate în față anonimi fără vină”. □•Tudor Cristea descoperă în creația lui *Ion Mircea – unitatea demersului liric*: „Un orfevru în mare măsură, dar lucrând cu dălți transparente asupra unor corpuri suave, aproape eterice, din care încearcă să înlăture și ultimele resturi materiale”. □•Valeriu Bârgău semnează un profil Constantin Pricop. Considerațiile lui Mircea Dinescu se răsfrâng în titlul *Piatra-i piatră de e piatră*, asupra poetului Ion Gheorghe, un pasionat al arheologiei „pietrei” din zona sa natală: „Câte străzi pietruite va fi citit poetul până acum eu nu pot ști, dar cu siguranță Dacia Fënix ar fi avut mai mare succes de public acum două mii de ani”. □•Carolina Ilica al are ca invitat în *Atelier*-ul ei pe Ion Brad: „Oare care ar fi profesia cea mai potrivită pentru un scriitor? Funcțiile lui Ion Brad mi-au sugerat această întrebare, cred. «Cea care și-o alege singur! Scriitorii – știm din istoria literaturii – au avut fel de fel de alte meserii. Cea mai frumoasă cred că este însă cea de... scriitor, o îndeletnicire nobilă căreia trebuie să-i păstrăm demnitatea». □•Se consumă și al nouălea episod din studiul lui Adrian Pop asupra ciclului romanesc *Zăpezile de-acum un veac...* de Paul Anghel.

4 august

- [„*România liberă*” 12984] La rubrica *Anul internațional al Păcii*, Al. Andrițoiu scrie despre *Tradiția și vocația de pace la români*.

7 august

- [„*Scânțeia*”, nr. 13672] Adrian Vasilescu semnează textul *Literatura pentru copii – între împliniri și promisiuni – azi, cartea de proză*: „Trecerea în revistă a poeziei, prozei de actualitate și a celei istorice, așa cum o regăsim în cărțile pentru copii, dovedește existența unei literaturi de reală valoare, purtătoare a unui mesaj educativ înalt, ceea ce subliniază importanța acordată creării și editării unor lucrări care, prin substanța lor, prin prezentare grafică și ilustrație, să participe la vasta acțiune de formare a generațiilor de copii ai țării. Ultimele două decenii au pus și mai riguros în evidență preocuparea pentru asigurarea cărții de cea mai bună calitate, scrise pe măsura necesităților în continuă creștere ale copiilor. Alături de milioanele de manuale școlare oferite gratuit de statul nostru elevilor, cartea pentru copii, cartea în ansamblu au devenit pârgii majore în educație. De aceea și pretențiile față de asemenea cărți sînt în continuă creștere, în neîntreruptă diversificare, ceea ce impune autori-

lor, editorilor, graficienilor o susținută acțiune de perfecționare pentru a face din cuvintul tipărit acea călăuză de neînlocuit pentru generațiile de azi și de mâine. [...] Proza cuprinsă în cărțile amintite face dovada interesului sporit pentru o expresie superioară vieții de azi a copiilor, pentru a surprinde fizionomii caracteristice acestei vârste minunate. Totuși, marile cărți contemporane pentru copii se lasă încă așteptate de micii lor cititori. Se cultivă cu prea mare stăruința autori ce și-au dat de mult măsura posibilităților și se insistă prea puțin pentru atragerea celor mai valoros prozatori contemporani spre această zonă de maxim interes. Numai apelând la cele mai importante forțe scriitoricești ale momentului este posibil ca generația de mâine să-și regăsească imaginea autentică, complexa ei devenire. Scriitorii clasici ne-au lăsat asemenea pagini nemuritoare devenite mit și istorie, exemplu și îndemn la replica contemporană”.

• [„România literară”, nr. 32] Se relatează despre decernarea Marelui Premiu și a Premiilor speciale ale Uniunii Scriitorilor pe anii 1984, 1985 și 1986: „În zilele de 31 iulie, 1 și 2 august 1986, au avut loc, la Casa Scriitorilor Mihail Sadoveanu din București, festivitățile pentru decernarea Marelui Premiu și a Premiilor speciale ale Uniunii Scriitorilor. Academicianului Alexandru Rosetti i-a fost decernat Marele Premiu al Uniunii pe anul 1984. În aceeași zi au fost distribuite Premiile Speciale scriitorilor Constantin Ciopraga, George Ivașcu, Adrian Marino și Gellu Naum. Despre activitatea celor distinși cu premiile respective au luat cuvântul: Alexandru Balaci, Liviu Leonte, Mircea Iorgulescu, Mircea Martin și Mircea Ciobanu. Scriitorului Radu Boureanu i-a fost atribuit Marele Premiu pe anul 1985. Premiile Speciale pe anul respectiv le-au fost acordate scriitorilor Alexandru Balaci, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Paul Everac, Kovács Gyorgy. Au vorbit despre cei premiați: Constantin Chiriță, Valentin Lipatti, Dan Hăulică, Teodor Mănescu, Hajdu Győző. Marele Premiu al Uniunii Scriitorilor pe anul 1986 i-a fost decernat scriitorului Mihail Cruceanu. Premiile speciale ale Uniunii pe anul respectiv au revenit scriitorilor Maria Banuș, Ion Bănuță, Paul Georgescu și Létay Lajos. Despre activitatea celor distinși au vorbit Nicolae Dragoș, Ov. S. Crohmălniceanu, Liviu Călin, Florin Mugur și Alexandru Andrițoiu. Premiile au fost înmânate de Dumitru Radu Popescu, Președintele Uniunii Scriitorilor. Cei premiați au răspuns în cuvinte emoționante”. □•Ramona Fotiade și Constantin Trandafir discută aplicat despre universul românesc. Sunt avuți în vedere Constantin Țoiu, despre romanele căruia discută Ramona Fotiade, și Fănuș Neagu, prezentat de Constantin Trandafir sub titlul *Semne și tâlcuri*: □•Despre *Trăirea poeziei* lui Aurel Gurghianu discută Ion Simuț, punând accent pe atmosfera din redacția revistei „Steaua”, din anii de început, când în redacție se aflau A.E. Baconsky, Miron Radu Paraschivescu și Geo Dumitrescu, dar și de mai târziu. □•Șerban Cioculescu creionează, la *Breviar, Portretul lui Samuil Micu*. □•Poezia Magdalenei Ghica (Magda Cârnecki) se prezintă, în fața lui Marin Mincu, asemeni

unei „poietici hipermateriale”: „Pentru a sugera o poietică proprie, Magdalena Ghica inventează nimerit sintagma *hipermateria*, care s-ar putea traduce în cazul de față cu o exacerbare și o accelerare a particulelor din care se constituie existența și lumea în coordonatele lor corporale, materiale. Dar ce, poate întreba cineva firesc, poieticele anterioare nu vizau același deziderat? Posibil, însă acestea aveau ca obiectiv principal, implicit sau explicit o transcendere a *materiei* prin medierea atâtor retorici câte se cunosc. Metoda Magdalenei Ghica nu-și transcende obiectul, sau în orice caz nu acesta este imperativul poeziei sale, ci încearcă o apropiere concretă, palpabilă, *hipermaterială* de real printr-un *impact agresiv*”. □•Romanul istoric și „de idei”, al Danei Dumitriu (*Prințul Ghica*) „se lasă citit cu mare plăcere intelectuală”, arată Lucian Raicu. □•Nicolae Manolescu scrie cronică literară la cartea lui Constantin Noica, *Scrisori despre logica lui Hermes* (C.R., 1986), lăsând subiectul deschis: „Pe lângă elipsa, cea cu doi ochi, unul la individual și altul la genera, pe lângă șenila, care se așterne drumului, ca murgul din poveste, mai există și alte obiecte filosofice demne de atenție în *Scrisorile* lui Noica: dar poate că e mai profitabil să le descopere fiecare cititor pe cont propriu. Eu atâta am avut de spus”. □•*Imperiul de corali* (Eminescu 1986) al lui Florin Costinescu devine, în percepția critică a lui Sever Avram, *Un munte melodios al memoriei*, care vede aici faptul că Florin Costinescu este un poet „deschis schimbărilor, că nu este un autor clast”. ■•Cornel Ungureanu are ceva de împărțit cu Mircea Iorgulescu, motiv pentru care se adresează redacției cu un Drept la replică pe tema cronicii făcute de cel de-al doilea volumului I din *Proza românească de azi* (în „România literară” nr. 25): „Mircea Iorgulescu îmi citește cartea pentru uzul unui anumit cititor care trebuie scandalizat cât se poate de tare”. □•*Promoția '70*, ciclul de prezentări critice ale lui Laurențiu Ulici, ajunge la la Nicolae Mocanu și Gheorghe Țiplea, ambii ardeleni. □•Cartea lui Eugen Todoran, *Lucian Blaga. Mitul dramatic* (Facla, 1986) cade sub incidența criticii lui Ion Bălu: □•În același timp și pe aceeași pagină, folosind titlul *Confesiuni și meditații lirice*, Teodor Vârgolici îl prezintă pe criticul și demnitarul politic Ion Dodu Bălan în ipostaza de poet, care „în noul său volum îmbină armonios lirismul confesiunii cu profunzimea meditației, distingându-se printr-o sobră expersivitate melodică, printr-un autentic și dinamic patos patriotic”. □•Despre *Literatura de vacanță*, în accepțiunea pe care i-o dau occidentalii, Eugen Simon are numai aptecieri favorabile: „Există o literatură de vacanță 9 raomanul polițist, memoriile, romanul de aventuri și ceea ce Thibaudet numește „romanul plăcerii”), nu cu necesitate ușoară, superficială, după cum există și o literatură de vacanță, de regulă umoristică, și în centrul ei stă omul voiajor”. Concluzia criticului este: „Romanul plăcerii devine, imprevizibil, un roman de observație a moravurilor pe care le provoacă plăcerea”. □•Doina Uricariu face o prezentare a cărții semnate de Jean Starobinski, *Textul și interpretul* (Univers, 1986), tradusă din limba franceză de Ion Pop.

• [„Tribuna”, nr. 32] *Idei magistrale ale Epocii Nicolae Ceaușescu* ocupă prima pagina sub titlul *Autoconducerea muncitorească*. □•La rubrica *Permanența clasicilor*, Achim Mișu contribuie cu studiul *Lucian Blaga în Clujul postbelic*, după numerotare un serial. □•Privind în actualitate, Valentin Tașcu descoperă în decernarea premiilor din cadrul Galei tinerilor actori *Tinerețe și valoare*. □•Sintagma (de împrumut) *Generație și creație*, servește în acest număr drept suport interviului luat poetului Aurel Pantea de către hunedoreanul Valeriu Bârgău: „- Crezi în destinul generației, promoției '80? Cum întrezezi momentul actual într-o viitoare istorie a literaturii? – Probabil că o viitoare istorie a literaturii, cum spui, nu va ignora nici literatura tinerilor scriitori de acum. O minimă obligație morală îmi impune să afirm că personalitatea celor mai mulți dintre ei și, implicit, fizionomia ansamblului vor suporta modificări semnificative. Prezența tinerilor de acum într-o istorie a literaturii depinde și de tectonica spiritului critic. Am convingerea că gustul public și chiar conștiința scriitoricească suportă determinări salutare din partea spiritului critic. Important e să apară cărțile”. □•La *Cronica ideilor literare*, Adrian Marino scrie despre rostul *Lecturilor productive* oprindu-se la două apariții. Prima este monografia Irinei Mavrodin, *Stendhal – sciitură și cunoaștere*, Albatros, 1985), lucrare notabilă, însă puțin comentată”. Cea de a doua aparține lui Virgil Bulai, *Scrisori către Anna Brâncoveanu de Noilles* (Univers, 1986) fiind „un caz riguros invers, de mare succes de epocă, monden, academic, oficial, în primul rând, urmat de o uitare aproape completă”. □•*Spre alt Istrati*, monografia lui Mircea Iorgulescu primește în cadrul cronicii literare semnate de Marian Papahagi, titlul *Panait Istrati, altfel* și calificativul: „Cartea lui Mircea Iorgulescu scoate critica panaitistrațiană dintr-un împas: ea ne relevă un intelectual modern, de o tragică, absolută consecvență cu sine, într-o interpretare robustă și clară, polemică și convingătoare”. □•Ioana Bot se oprește asupra *Poemelor nouă* ale lui Mircea Ivănescu: „Trăind într-un imaginar bântuit de *vise rele* și – la nivel intertextual – de bacovienisme a căror prezență și semnificație a fost relevată de critică la apariția volumelor anterioare, personajul-obiectivare al poetului suferă de neputință a comunicării”. □•Pe ultima pagină a numărului de față Liliana Pop traduce un fragment din Julio Cortazar (*Continuitatea parcurilor*). □•Liviu Martinescu talmăcește poemele lui Robert Graves în românește. □•Ion Bălu scrie despre *Ana Blandiana și Sylvia Plath, universuri lirice concordante*: „Omologiile dintre poezia Anei Blandiana și ale liricii Sylviei Plath dovedesc că, dincolo de meridiane, există un sincretism al literaturii universale, ce armonizează, în același spațiu temporal, sensibilități similare și identice viziunii asupra lumii. Aceleași omologii sugerează că un scriitor poate aspira la universalitate numai dacă prin opera lui reflectă ceea ce este specific unei națiuni, dar și ceea ce este comun colectivității mondiale, într-un anume moment istoric”.

8 august

• [„Contemporanul”, nr. 32] Pe tema *Conștiinței scriitorului*, A.I. Zăinescu vine cu următoarele opinii: „Ceea ce mai vreau să adaug este faptul că dintr-o necesitate și o perspectivă mereu vie, mereu activă și integratoare, un reazim de boltă al acestei conștiințe a scriitorului s-a dobândit în acești ai când îndreptări multe s-au produs în toate sferele existenței materiale și spirituale și când, desigur, s-au făurit, s-au edificat nu numai realități și cerințe noi, ci și aspirații și nădejdi care au o forță infinit mai mare ca și o justificare ce vine din spațiul și conștiința însăși a libertății. [...] Depășirea unei teze de odinioară, aceea a muncitorilor fără patrie, redarea unei patrii în datele ei originare, repunerea de fapt în drepturi a libertății odată dobândite și asumate, întărirea și creșterea acestei libertăți în expresia ei națională și socială, formează, cred, și acel statut, acel univers de ordin moral al talentului care are o patrie, un statut, și un univers de ordin politic și social al talentului care se exprimă și se întemeiază printr-o patrie și care, în toată gravitatea, în toată amplitudinea și sinceritatea sa, este chemat să edifice, să inspire și să se inspire de la patrie“.

□•Paul Dugneanu găsește în volumul lui Florin Costinescu *O poezie a echilibrului*: „Florin Costinescu cultivă un limbaj echilibrat, selectiv, cu o dicțiune cursivă, în care imaginile se atrag na pe alta cu forța unui magnetism poetic deosebit. Și din acest punct de vedere, nu numai al registrului de inspirație *Imperiul de corali* este, fără îndoială, volumul lui cel mai bine structurat și mai gândit artistic“.

□•La împlinirea vârstei de cincizeci de ani de către Norman Manea, Lucian Raicu îi dedică articolul *Literatură „pentru inimă” dar și „pentru minte”*: „În scrierile sale, nete, complicate doar dintr-o pudoare a simțirii și doar dintr-un respect adânc înrădăcinat față de adevărul (niciodată simplu și univoc) al lucrurilor, cultura «literară» se asociază (n-aș zice «fîresc», așa ceva nu e cu puțință!) cu o veritabilă *cultură* (de data asta subliniez cuvântul) a vieții, a senzațiilor celor mai fine, a percepțiilor transmise dinspre real, a «provocărilor» existențiale, înregistrate, încetinit dilatate, amplificate la scara unei atenții hipersensibile și, în ea însăși, savante. [...] Este paradoxul fecund al literaturii lui Norman Manea – amestec de «știință» exactă și de subiectivitate pur artistică. Cărți ale unei pasionalități controlate: *Noaptea pe latura lungă*, *Captivi*, *Atrium*. *Cartea fiului*, *Primele porți*, *Anii de ucenicie ai lui August prostul*, *Zilele și jocul*, *Octombrie ora opt*, *Pe contur* (alcătuit prin număr, varietate, continuitate și adâncime o *operă*, una dintre cele mai redutabile ale literaturii de astăzi) sunt și tot atâtea meditații active asupra actului creator. Norman Manea «scrie» și chiar în același timp se întrebă cum de o face și cum de este aceasta cu puțință într-o lume în care autenticitatea teribilă a experiențelor, a suferințelor umane (începând cu aceea a universului concentraționar al lagărelor fasciste cu precădere prezent în nuvelistica sa mai veche și mai recentă) concurează de la distanță actul scrierii, riscând să-l discrediteze, să-l situeze, oricum, într-o lumină precară. [...] La cei cincizeci de ani de viață ne-

zadarnică, Norman Manea este un scriitor deplin realizat (cu operă), unul dintre scriitorii contemporani cei mai substanțiali, mai importanți”. □•George Muntean scrie despre spiritul și poezia ghicitorilor: „Reeditarea este o primă dovadă în legătură cu utilitatea cărții alcătuite, cu echilibrata punere în valoare a acestui gen, pe cât de cunoscut în aparență, pe atât de ignorat editorial și mai cu seamă ca expresie caracterizatoare a poporului nostru. Iar meritul lui Radu Niculescu este deosebit pentru că, cu gust sigur, cu obiectivitate și erudiție ieșită din comun, îi relevă cimiturii complexitatea, farmecul și perenitatea, situând-o, deopotrivă, în cadrul literaturii populare (și, uneori, și culte) naționale, ca și în cel internațional, subliniindu-i originalitatea, structura și nivelul ingeniozitatea și încântătorul joc al inteligenței și al metaforelor. [...] Grupate în douăzecișunu de mari capitole [...] sunt un dar pentru sărbătorile spiritului, ce se cuvine prețuit cu atât mai mult cu cât a fost mai greu de alcătuire (căci una e să selectezi cu pagina sau capitoul și alta cu rândul). E o carte în care: «*De a munte / Pân ' la munte / Picură / Stele mărunte*» (*Ninsoare*)“.

□•Adrian Păunescu simte *Nevoia de satiră*, fiindcă ea vindecă, arată autorul, și în socialism: „Însă reîntâlnirea cu satira, scrisă mai la începuturile existenței de tip socialist, a pus în valoare și o anumită absență, o anumită sete, o anumită nevoie: «să se scrie satiră și azi. E nevoie de satiră. [...] Regăsim, în poziție identică, astăzi, situații parcă extrase din piesele extraordinarului Kataev și ale minunatului Baranga. La un moment dat, comediile lor par niște reportaje la zi. [...] «Forța care rezidă în mărturisire este izbăvitoare» spunea înțeleptul Karl Marx. Da, Excelența Dumneavoastră Revoluționară! După ce-am văzut comediile lui Baranga și Kataev, cu adresă directă la racile care mai persistă încă în socialism sau au apărut ca excrescențe ale dezvoltării acestuia, sentimentul meu nu a fost unul de îndepărtare de socialism, ci de o solidarizare aproape inexplicabilă cu ceea ce văzusem acolo, chiar și cu ceea ce ne durea, sub hohotul de râs. [...] Satiro-terapia vindecă miraculos. Kataev și Baranga ne arată că poate exista *O scrisoare pierdută* și în socialism, precum poate exista și *Conu Leonida față cu reacțiunea*. O satiră demnă, nu o satiră subalternă, va trebui să ne scuture plămâni cu hohotele de râs ale adevărului deplin și să ne facă întru totul conștienți de obligația pe care o avem ca oameni“.

• [„**Cronica**”, nr. 32] Ioan Holban caută *Scenarii epice* în proza lui Mihai Sin: „Riscurile pe care le implică această formulă care *mizează la fel de mult* pe psihologie și social, sunt destul de numeroase și, în parte, greu de evitat; nu este atât vorba de urmărirea intercon condiționării celor două elemente, cât de tentația discursului, a precizărilor, explicațiilor, intervențiilor vocii auctoriale, comentariilor de tot felul care amenință coerența și logica *narativă* a textului, înăbușind faptele într-o avalanșă de observații cu caracter general, trimițând la manualul și tratatul de istorie și politologie ori la studiul aplicat de sociologie. Un bun exemplu pentru această stare de fapt a romanului lui Mihai Sin este «cartea întâi» din *Schimbară la față* (Ed. «Cartea Românească», 1986); ea

cuprinde cinci capitole «epice», aparținând firului narativ și altele cinci, de «comentariu», adunând diverse scenarii cu funcția de a exemplifica niște situații teoretizate când mai subtil, când mai banal. [...] Față de romanele precedente, în *Schimbare la față* Mihai Sin folosește mai bine și mai eficient ironia; rămân însă dificultatea deschiderii textului și tentația comentariului de prisos, exterior firului epic”. □•N. Steinhardt recenzează cartea de versuri *Trandafirul și clepsidra* (Albatros, 1985) de Dan Damaschin: „*Trandafirul și clepsidra* de Dan Damaschin (Editura Albatros, 1986) iscă mai întâi impresia a fi un *awakening*, o trezire a sufletului la gingășiile, surprizele și splendorile acestei lumi; ori un *quest*, un pelerinaj în căutare de nevinovăție și de puritate absolută, proclamate a fi bunurile supreme. Curând însă ne dăm seama că e vorba de cu totul altceva: calea e către Prințul răzvrătit; deznădejdea e hărăzită surâsului de gheață al celui sâstisit de sentimente frumoase și bune intenții; superbia, feciorelnică, încredințată unor mâini ce nu pot oferi decât fierea neamăgitei încrâncenări. Candoarea (firește), curăția, puritatea: de la ele pornește *questul*. Sau nevinovăția, inocența; cuvintele acestea se repetă, refren al temei, până la ultimul vers”. □•Hristu Cândroveanu prezintă volumul lui Nicolae Grigore Mărășanu, *Capriciu* [sic!, cuvântul este, de fapt, *Elegie*] *pentru cele patru vânturi*: „*Figura* poeziei lui N. Grigore Mărășanu se detașează și de aici, din această cea mai recentă culegere a sa de versuri, *Capriciu pentru cele patru vânturi* (Editura Eminescu, 1986)., Ea se constituie însă deja, m din anterioarele cărți cu poeme ale autorului: *Insula*, 1973, *Corabia de fosfor*, 1976, *Umbra fluviului*, 1878, *Enisala*, 1980, *Distanța dintre mine și un iepure*, 1983 – titlul de vârf al liricii sale. Este, anume, figura nostalgiei, a celei existențiale, derivând din principiul heraclitean, ca și din aspirația perpetuu morganatică spre puritate. Din această perspectivă, textele lui Mărășanu sunt ușor recognoscibile; ele vor celebra, *durându-l*, de departe, imaginea câmpiei natale și a bălților (Brăilei), *sentimentul* (trecutele iubiri, evocate ca stări ale visului), poetul oripilându-se dinaintea răului secolului – tehnicizarea excesivă, dezumanizantă. Cărțile sale ilustrează, astfel, eterna ceartă a sufletului cu trupul“. □•Cristian Livescu îl menționează critic pe Vasile Smărăndescu, autorul versurilor din volumul *Cimitirul ploilor* (Dacia, 1985): „Textele poetice ale lui *Vasile Smărăndescu*, din *Cimitirul ploilor* (Editura Daci, 1985) preferă notația cotidiană, reflexia grațioasă, confesiunea frustră. Volumul de dimensiuni liliputane și cu coperte cartonate, avantajează discreția însemnărilor lapidare – de bloc-notes – reunite astfel, pornind de la cele mai obișnuite secvențe din contingent“. □•Cu *Lecția profesorului*, Virgil Cuțiaru îi apropie pe cititorii revistei de opera lui Constantin Ciopraga, sărbătorit și cu alte ocazii în paginile „Cronicii”, la împlinirea a 75 de ani: „Critica efectuată de Constantin Ciopraga, are la bază «principiul însuși al operei», cum postula G. Călinescu, ceea ce implică recompunerea, pe alte spirale, a universului descins din creația analizată. Desprindem din cărțile profesorului Constantin Ciopraga adevărul validat de mari

critic, conform căruia poezia, proza, drama, având un principiu *intern* de manifestare a spiritului, creatorul este liber de orice constrângeri, pe când criticul, determinat de realitatea operei analizate, își relevă eul propriu sub acordurile grave ale opului cercetat. Aceasta însă nu anulează cu nimic rezonanța afectivă și spațiul de creație independentă a criticii. Recunoscută în țară și peste hotare, opera scriitorului Constantin Ciopraga constituie un argument de referință pentru istoria și critica noastră literară. Zilele acestea, Constantin Ciopraga a fost laureat al *premiului special al Uniunii Scriitorilor din R.S.R.*, după ce în toamna trecută cărțile Domniei Sale au fost distinse cu *Premio Mediterraneo* (ediția a IX-a), la propunerea Asociației criticilor literari italieni. Prezența activă și la fel de penetrantă în tot ce ține de cultura română și europeană, Constantin Ciopraga întinerește pe măsură ce noi, foștii elevi, ne apropiem mai mult de vârsta profesorului nostru“.

• **„Flacăra”, nr. 32** „Tania Radu obține un interviu de la Ion Zamfirescu: „– *V-am auzit, adesea, evocându-l pe N. Iorga. Cine a fost, pentru dv. N. Iorga?* – Scrisul lui N. Iorga – admit – este greu de parcurs. Stufos; dens; încărcat de paranteze; o topică, adesea, nu dictată de ordonanta rațională a comunicării scrise, ci de meandrele dezbaterii orale; fraze lungi; amănunte analitice în vecinătate imediată cu largi priviri de sinteză; un scris, deci, putând să-i descurajeze pe mulți. Totuși! În felul lui, un scris rar, tulburător, în măsură să reveleze esențe și frumuseți umaniste dacă, învingând aceste piedici de suprafață, putem străbate în realitatea lui de fond. În ce mă privește, m-am străduit să ajung la această realitate de fond. [...] Datoz lui N. Iorga, în forma mea de gândire, înțelesuri cruciale. Unele din acestea au în vedere situarea noastră ca popor și ca istorie în context de universalitate. Altele se referă la conceptul de umanitate. Aceasta – umanitatea – numără așezări, procese, împrejurări, evenimente putând să difere uluitor unele de celelalte; există însă și un mare principiu convergent, o mișcare continuă, unitară, menită ca din acest amestec uriaș de fapte să facă un *tot* inexpugnabil. Cunoaștem acest *tot* ? Sau, dimpotrivă, sunt încă de străbătut distanțe mari, până ce mintea cunoscătoare a lumii să ajungă cu adevărat în stăpânirea lui? În teza mea de doctorat, *Spiritualități românești*, gândirea lui N. Iorga asupra fenomenului românesc mi-a fost factor director“.

□•Radu Cârnelci este prezent cu poema *Limba domnitoare*: „[...] ...izvor de cer și de pământ izvoare;/ noi am învins prin Limba Domnitoare/ păstrând iubiri, rostindu-le-n iubire;/ cap-voievod sfînșind în mănăstire/ și un cioban zidindu-se-n odoare;/ izvor de cer și de pământ izvoare...“.

□•Petre Anghel, din reportajul *Întâlnire cu personaje*: □•George Arion și Tudor Octavian prezintă câteva recenzii: ■•Romul Munteanu se declară dezamăgit în fața volumului colectiv de la Junimea, exclamând *Debutanți! Debutanți!*: „Lumea aceasta amestecată de «ziditori de versuri» (ingineri, medici, profesori, absolvenți de diferite școli) rămâne (în funcție de vârstă, gust etc.) animată de numele unor mari scriitori (Eminescu, Arghezi, Bacovia), purtați de un drapel garant asupra produc-

ției lor paraliterare, Rareori mi-a fost dat să observ o perseverență mai încăpățânată de-a izbândi într-o carieră decât în poezie. [...] Este adevărat că în paginile revistelor defilează foarte multe nume de poeți, uneori atât de multe și mereu altele încât nici nu pot fi reținute. Și cu toate acestea trebuie să spunem că doar poezia proastă este prea multă pe cap de locuitor. În niciun caz literatura bună nu ne prisosește. De aceea, bănuiesc că atunci când debutanții ies la lumină prin plachete de versuri (le-am dori individuale, nu în grup), nu se poate să nu aibă o anumită strângere de inimă. Oricât de orgolioși ar fi unii dintre aceștia, ei nu pot să nu-și dea seama că prin debut intră în competiție cu o întreagă literatură. [...] Ioan Iacob *Netrecătoare patria* își propune să sape versul în granit, convins fiind că poemul despre țărani este *starea de patrie* ba chiar *crezul politic al grâului*. El aude poezia în exterior («sonetele veșnicilor tei»), știind, totodată, că în marele *cosmos al poeziei* (duratei) este apărat de *cuvintele limbii materne*. Frumos, estetic, dar... dacă ar fi așa, toți românii ar fi poeți. Bianca Marcovici, *Marii anonimi*, proclamă un panestetism optimist (construcție-artă) într-un enunț direct și orgolios, atenuat apoi cu dulceață de anonimatul creator. [...] Gheorghe Simon situează nașterea poemului într-o conjunctură mai stranie, într-un spațiu specific, șocant, căutat cu precădere de numeroșii poeți tineri: «Poemul scapără prin colțuri de frig? Amenințat de arșița amintirii / de sintagme în paragină». [...] Există o spaimă trucată de agresiunea exteriorului. (Carmelia Leonte), o adevărată groază de locurile neospitaliere, reci, invadate de insecte și animale rare. [...] Dacă nu ar exista indicii de limbaj, asemenea poezii nu înscriu autorii într-o istorie reală, ci doar într-un flux psihic nedeterminat. Nimeni nu le cere scriitorilor să plesnească tot timpul de optimism, dar starea de *catalepsie* în fața existenței este cel puțin un act de lașitate literară, dacă nu și civică. Heinrich Mann spunea pe vremuri că scriitorii sunt datori să spună *da* sau *nu* în fața existenței. Dezangajarea totală în fața realului este stranie și urâtă pe plan estetic și moral. Debutați! Debutați! *Dar de ce?*«.

● **[„Orizont”, nr. 32]** Cornel Ungureanu semnează cronică literară la Mircea Nedelciu, *Tratament fabulatoriu*, C.R., 1986), carte care, îi aduce, în opinia criticului, titlul de „incontestabil lider al noului val al prozei noastre”: „Cartea începe cu o *Preface á Cromwell*, am zice noi dacă am conveni că medicul psihiatru Abraș ar fi însuși Cromwell iar Mircea Nedelciu Victor Hugo al epocii textualiste, liderul absolut al prozei june, novatoare, cel mai inteligent, cel mai cult și cel mai harnic dintre tinerii autori care pun în cauză ierarhiile romanului românesc de azi. Studiul introductiv, temeinic și plin de capcane teoretice, îți ia ca aliați pe Caragiale și pe Umberto Eco, pe Sanguineti și pe Marcuse, pe Freud, Goldmann și Aurelian Bondrea (*Sociologia culturii*, Editura didactică și pedagogică, 1981), pe Georg Steiner, pe Jean Joseph Goux (*Marx et l’inscription du travail, Tel Quel, 33*) și Roman Jakobson, pentru a formula un program; dar tot în prefață începe și «povestea», aventura auctorială cu care suntem ținuți la curent. Romanul ia ființă în fața noastră, prefața e

rescrisă în fața noastră, cartea e rescrisă în fața noastră. [...] Fiecare imagine, de mare claritate, se încarcă de conotații. «De aceea, scrie la un moment dat autorul, rog cititorii să nu folosească decât cu mare prudență eventualele conotații simbolice ale termenilor „fitotron“ și „dublu calendar“». Dar conotațiile există peste tot și chiar dacă le «va folosi» cu maximă prudență, cititorul nu va putea să nu le ia în seamă. Chiar intervențiile naratorului care ține să ne asigure de autenticitatea «stenogramei» sale ne îndeamnă să contemplăm țâșnirea sensurilor secunde, comentariul subtextual, aluzia ironică, solidarizările sau (și) desolidarizările. Fiecare așezare «în timp și spațiu» a personajelor ține (și) de comentariul pe care Mircea Nedelciu îl face prozei, de ilustrarea programului său. Mecanismul care funcționează perfect și care e lăsat să funcționeze perfect este al ironiei. Nu ironia casantă, destructivă a lui Mazilu ci ironia celui perfect convins de eșecul misiei sale demiurgice. A celui ce știe că eroii săi, atât de bine înscriși în traiectoriile cotidianului, nu sunt, pentru el, decât partenerii unui joc. Inteligența ordonează fără cruțare «materialul de viață», îl supune unui program. Chiar reportajul este așezat în chenarul care trebuie să ne aducă aminte de vigoarea ideii coordonatoare. *Tratament fabulatoriu* este cea mai bună carte a lui Mircea Nedelciu, incontestabilul lider al noului val al prozei noastre“. □•Adrian Dinu Rachieru scrie despre „ambicioasa carte” a lui Paul Drogeanu, *Practica fericirii*, Eminescu, 1985: De rezonanță antropologică, încercarea lui Paul P. Drogeanu (trăind aventura apropierei disciplinate de celălalt(atrage atenția asupra degradării sărbătoreșcului în vremea noastră, ritmând și valorizând / devalorizând timpul. Constatăm deci că sărbătoarea, ca realitate fenomenală, e în declin. Manevrând conceptul etnologic, eseistul nu caută atât rezolvări operaționale, cât acceptarea cotidiană a minunii, descifrând în realitatea existențială o mitologie și o ritologie, descoperind motivația sacră și semnificația simbolică. Experiența sărbătorii ca ipostază superlativă, ca «facere a fericirii» este de fapt o realitate repetitivă și efemeră. [...] Trăirea spațiului festivizat este, negreșit, o elaborare culturală. «Întinderea festivă» ne oferă, prin acele popasuri ale lui Democrit, bucurie existențială. Favorabil deci omenescului, cronotopul festiv, ca spațiu al bucuriei, este locul autentic al persoanei; firește, nu în sens de spațiu personal ci insinuând dezamăgirea. Organizarea existenței, prin ea însăși o supremă rațiune (cum ar spune V. Băncilă), devine posibilă prin «asumarea minunii»: învingem agresiunile timpului asupra persoanei parcurgând «o punte de sărbători», gustând plenitudinea existențului într-o idealitate reală (ca practică a fericirii). Existența ca sărbătoare în cea mai fericită lume reală este o rezolvare specifică a problemei fericirii. Pusă cu toată gravitatea în cartea lui Paul P. Drogeanu, transferată în practica unanimă prin lupta cu limitele și cu timpul risipitor de ființă, ea nu se confundă cu extazul mistic. Dacă sărbătoarea e fericire, instituția sărbătorii este un timp al trăirii intensificate; îndreptățit la existență, omul *sărbătorește* se sărbătorește, astfel, pe sine, exemplificând concret și pentru scurtă durată soluționarea pro-

blemei și problematicei fericirii. Interesante, de aceeași frumusețe stilistică și identică sunt și comentariile finale ale lui Paul P. Drogeanu (pe urmele lui Raymond Jean), asupra *Textului* ca loc al sărbătorii. Afirmarea festivalului își află în scriitură și în lectură (ca « ieșiri din timp», eliberate – părelnic – de constrângerile praxisului dominator) – suportul. Apariție-eveniment, cartea lui Paul P. Drogeanu, veritabilă «baie culturală», invită la dialog. Scrisă cu fața spre om, glosând despre posibilul om sărbătoresc, ea este un dar și o sărbătorire de sine, înțelegând – prin participare – condiția omului festiv. Partea din ființa noastră ce mai sălășluiește în peșteră se va împuțina, cred: aventura existențială, înălțându-ne – prin sărbătoresc – deasupra propriei condiții, se va intensifica, descoperindu-ne sinele”. □•Despre poetul militar Ion Țepelea scrie o evocare Al. Cistelean. □•O nouă Anchetă „Orizont”, din care nu lipsec citatele din Nicolae Ceaușescu, se intitulează *Literatura și publicul*. „*Literatura și publicul* este o relație ce ține de estetica receptării, înscriindu-se în sfera mai largă a sociologiei, cu multiple ramificații și deschideri. Răspândirea mijloacelor vizuale de comunicare activează mai mult viața exterioară a omului, literatura, lectura acționând asupra vieții interioare, stimulând meditația, generalizarea, potențând, deci, rațiunea și sensibilitatea. Ceea ce nu înseamnă că acei ce citesc nu admit utilitatea mijloacelor audio-vizuale, și invers. Starea de receptivitate se educă, se cultivă răbdător printr-o strădanie socială și individuală, fapt pentru care politica noastră culturală se sprijină pe un amplu sistem instituțional, conducându-se după criterii de necesități culturale, necesități culturale ce se conjugă constructiv cu finalitățile sociale și idealul spiritual al societății noastre: înflorirea personalității umane, animată de romantism revoluționar și călăuzită de umanism revoluționar – coordonate înscrise în vastul Program al dezvoltării societății socialiste. Având în vedere democratizarea culturii noastre, prin accesul larg al maselor la viața culturală, prin creșterea nivelului cultural general, este sesizabil un proces de omogenizare a publicului sub raport estetic, ca expresie a omogenizării întregii vieți sociale. Fapt care nu duce, însă, la o uniformizare a gustului și judecății proprii în creație și receptare, dovadă stând varietatea stilistică și tematică a literaturii noastre din ultimii ani îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului, precum și volumul uriaș de traduceri din literatura universală, ilustrând domenii și genuri extrem de diverse. În linia celor de mai sus ne-am propus o discuție pornind de la următoarele probleme: 1. *În relația literatură-public termenii au un rol egal, sau unul devine dominant?* 2. *Acceptați distincția între o relație tradițională literatură-public și una modernă (actuală)? În ce ar consta mutația?* 3. *Literatura de consum – o direcție benignă, sau o plagă a literaturii?* 4. *Care dintre modalitățile criticii literare considerați că au o maximă funcționalitate?*”. □•La cele patru întrebări răspund Dumitru Daba, Ion Viorel Boldureanu și Horia Mustețiu. ■•Pe ultima pagină, Darie Novăceanu traduce poeme din Fernando Pessoa, însoțindu-le de o concisă prezentare preponderent bibliografică.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 32] Nelipsit din aproape niciun număr, Geo Ciolcan semnează versurile patriotice *Când spunem august*: „Când spunem August buzele ne sunt/ Privighetori zburând pe-o stea polară”.

□• *La Judecata de apoi a poezilor*, secțiunea *Calofili și livrești*, Mariana Marin nu are parte de o primire prea bună, printre defectele pe care i le găsește Eugen Barbu numărându-se și acela că, la fel ca alți confrăți, speriați de spectrul „judecății de apoi”, nu-i trimite cărțile între timp apărute: „Nu știu ce-a mai scris Mariana Marin în afara volumului *Un război de o sută de ani* (Albatros, ‘81), și nu din vina mea. Primesc curent volume de la poeți, dar unii au descurajat după ce au citit comentariile noastre: alții găsesc că recenzentul din această pagină nu merită atenție și, în sfârșit, în librării nu se găsesc unele plachete, cum altele zac în tancuri în rafturi, așa încât să nu mi se impute că la această *Judecată de apoi*, analiza nu este exhaustivă. [...] Nu din sadism am dat citate atât de lungi din Mariana Marin, ci din scrupulul de a nu fi acuzați că am scalpat aceste fraze puse una sub alta, numite impropriu versuri, așa încât de-aici încolo o să spicuiem numai «raritățile» poetei”.

□• Și în *Săptămâna pe scurt* au loc drepturi la replică, în legătură cu săptămâna precedentă și cu unele practici redacționale: „Doina Moldoveanu, autore a versurilor săptămânii publicate în nr. 815 din 25 iulie a.c., ne mărturisește că a rămas «blocată» recitându-și primul vers din poezia *Lasă-mă* (publicată în «Tribuna» din 17 iulie) și aflând că în loc de a se simți «Intoxicată de idei» a constatat că ar fi fost «Întrulocată de idei». Autoarea afirmă: «Este, de altfel, un obicei al revistelor de a opera modificări în producțiile literare ale debutanților, chiar și atunci când le-au acordat premiile propriilor reviste, validându-le astfel valoarea inițială»”.

□• M. N. Rusu continuă recenzia la *Toamnă fierbinte* de Ion Lăncrăjan: „La urma urmei, nu numai Ion Lăncrăjan a urcat, a căutat *cărarea* (heideggeriană?), *drumul spre muntele* conștiinței naționale, ci însuși personajele sale urcă Muntele, spre căutarea deplinei lor edificări. [...] Identificarea perfectă a autorului cu personajele sale, a acestora cu autorul, este una dintre cheile cu care Lăncrăjan izbutește să dea narațiunea sa cea mai frumoasă, să atingă stările de sublim ale conștiinței noastre etnice”.

□• Artur Silvestri prezintă (*Reflecție și simbol*) pe A. I. Zăinescu, *Poeme*, C.R., 1986, comparându-i poemele cu ale altui buzoian, Ion Gheorghe: „Aceasta e, prin urmare, lumea de unde a ieșit poezia lui A.I. Zăinescu, mai înclinată totuși către câmpie decât aceea de reacțiune alpestră a lui Ion Gheorghe; este diferența de civilizație dintre agricultor și cioban. Poetul cântă, de altfel, această lume țărănească și aproape biblică în străvechimea ei, trăind din pâine, nu din brânză și caș, umblând în căruța cu boi și înfigând aratrul roman în pământ. . [...] E o lume a stabilității, a cărei monumentalitate trebuie înțeleasă sub regimul lucrării absolute în spirit. Năzuință către o civilizație a durabilității, presupunând continuitatea prin regenerație, e pretutindeni în această poezie, unde imagismul cuvintelor tulurate (atunci când e vorba de o lume a orașelor și a limbilor amestecate) ține loc de exor-

cism. O nuvelă a căruțelor peste univers (din «Fiți calmi, pământul merge înainte») e un indiciu de resurecție, compusă de poet așa cum ai este felul, adică în mari alegorii baroce. *Poeme* anunță, hotărât lucru, un lirism al simbolului ecologic cum la noi sunt, astăzi puține“. □•La rubrica *Aveți cuvântul*, N. Mi-hăescu, titularul cronicii de limbă, îi răspunde avocațește lui Dan Popa, exprimându-și, la rândul său, consternarea față de limbajul suburban folosit de preopinat: Pateturile bardului de la Mircești și *Istoria poeziei românești* (II), lui Mircea Scarlat, aproape că ies din discuție, deși de la ele se declanșase totul □: *Revista revistelor* citează amplu articolul de atitudine al lui Costin Tuchilă, comentat tot cu atitudine de semnatarul rubricii. Costin Tuchilă se referă la climatul literar al anului 1986 și la unele divergențe între generații. Deși e scris de pe poziții conforme ideologiei oficiale, comentatorul din „Săptămâna” are mereu câte ceva de punctat: „Costin Tuchilă publică în «Scânteia» de sâmbătă 2 august a.c. un interesant și judicios articol *Rigorile originalității*. Pornind de la constatarea că cel de al IX-lea Congres al partidului a favorizat o izbucnire extraordinară de valori în literatura noastră, «într-un peisaj de o diversitate impresionantă», autorul distinge două direcții: pe de o parte «reevaluarea adecvată, prin difuzare și analiză obiectivă, a moștenirii literare», iar pe de alta afirmarea «unei mari diversități de stiluri, de modalități de abordare a realității, de interpretare a ei». • C.T. constată că în ansamblul creației literare contemporane există «unele tendințe de a absolutiza în mod exclusiv o anumită direcție artistică, de a contrapune și chiar a situa în conflict cu evoluția firească, organică a literaturii creația unor grupuri restrânse de scriitori, cu deosebire tineri, afirmați publicistic și editorial în ultimii ani». • Iată ce afirmă autorul articolului: «Libertatea creației, realitate de netăgăduit în România contemporană, presupune în primul rând libertatea punctului de vedere. De aici însă până la absolutizarea lui, la afirmațiile restrictive, valabile doar pentru câțiva autori, unii abia trecuți de pragul debutului, alții nedebutați încă, ignorând deliberat dezvoltarea de ansamblu a literaturii, chiar și plurivalența literaturii scrise de mulți alți tineri scriitori, drumul este prea lung și nefolositor, credem, dezvoltării majore a creației artistice». • Susținând că experimentul «cu perfectă acoperire estetică» este o trăsătură specifică artistului, comentatorul crede că «nu poate fi în firea lucrurilor a considera, uneori, cu emfază, că singura cale posibilă este aceea pe care ți-ai ales-o, ignorând sau contestând cu o lejeritate amendabilă tot ce s-a realizat și se realizează în cultură» • «E greu apoi de crezut că un autor oricât de înzestrat poate străluci în afara oricărei raportări, dincolo de orice model, prin absolutizare și exclusivism. Asemenea atitudini pot fi în fond, simptome de neodogmatism. Un tânăr condeier care a debutat cu o modestă plachetă de versuri, exclamă în titlul unui articol publicat recent într-o revistă: *Învățați limba scriitorilor tineri, fără profesor!*. Pornind de la o chestiune generală de sociologie, în particular, și de sociologie literară foarte serioasă, de altfel, articolul pune de fapt, o falsă problemă și anume că literatura

«optzecistă» (termenul e, oricum pripit, asemenea catalogări cerând o minimă distanță istoric-literară) ar fi venit cu un «limbaș novator» într-atât de neașteptat încât e realmente nevoie de o prealabilă inițiere». Impresionează, într-adevăr, modestia junilor optzeciști! • Dar să revenim la așa-numita «limbă a scriitorilor tineri»: Dă fie oare «limba scriitorilor tineri», pe care suntem îndemnați să o învățăm cât mai repede, fără profesor, chiar într-atât de diferită de «tradițiile» cele mai recente ale literaturii române, de contextul și de unitatea ei aparte, de specificul evoluției din ultimele decenii? Să se fi născut ea din nimic, din neant, pe loc gol și să fie chiar atât de «dificilă» sau «cifrată»? • Desigur, observă C.T., experimentul se dovedește valoros numai în măsura în care cei care îl practică reușesc să se facă înțeleși de cititori să le comunice idei originale «Iată de ce nu poate decât să surprindă faptul că unii autori tineri fac afirmații radicale de tipul: «Poezia generației» nu are modele. Înainte de ea n-a mai fost nimic și după ea nu mai urmează nimic». • O altă idee pe care încearcă să o impună cu orice chip cei ce se «aliniază» generației '80? «De neînțeles rămâne însă nu numai ignorarea sau privirea de sus a colegilor de generație, ci și a unor promoții întregi de scriitori care s-au impus în această perioadă distinctă a literaturii contemporane. Unii dintre autorii care au debutat în anii '80 încearcă să acrediteze ideea – la fel de restrictivă – că unica șansă în poezia de astăzi este a ironiei demitizării, că lirismul de altă factură a căzut în desuetudine». • Față de această atitudine lirică, minoră, dar profund dăunătoare atunci când ea devine «program» critica literară trebuie să se pronunțe cu fermitate: «Datoria criticii literare rămâne, o dată în plus, aceea de a corecta asemenea excese, analizând cu luciditate probitate profesională realizările deosebite dar și semnaland lipsa de talent și cultură literară, mediocritatea și diletantismul pentru a asigura un climat literar de adevărată emulație. Mai mult decât atât, una dintre funcțiile dintotdeauna ale criticii literare constă în a orienta creația spre reliefaarea specificului național, în a promova acele valori reprezentative pentru un mod de gândire și sensibilitate, o epocă sau perioadă istorică“.

9 august

• [„Luceafărul”, nr. 32] Una dintre „temele” acestui număr se intitulează *Romanul – o construcție polemică*. Mircea Vaida începe cu detalii din povestirea *Pe ploaie*. Urmează romanele *Groapa* și *Principele*: □•În noua rubrică *Moromețiana*, Nicolae Georgescu aplică pe mai departe teoria hybris-ului în *Moromeții*, scriind despre „Puterea pământului”. □•Dragomir Horomnea este autorul reportajului *Prestigiul salopetelor albastre*. □•Ipostaza în care Constantin Stan se arată cititorilor poartă titlul *Gândindu-ne cărțile*. ■•Și alții se gândesc la cărți. Mihai Ungheanu face cronica la *Vară târzie*, a aceluiași Constantin Stan: „Tipul de proză corespunde eroului său. Ea nu stăpânește materia ci este stăpânită de ea. Ea interoghează mereu fără a da răspunsul și ajunge la esență. Este aici distanța dintre proza care știe totul cu autoritate, toate secrete-

le personajelor și ale vieții, și cea care se îndoiește că poate ști totul, care descifrează mereu și-și face din descifrare un mod de a fi. Iată de ce una creează personaje care fac concurență stării civile iar cealaltă ambianțe, de ce una coboară în subteranele vieții, iar cealaltă rămâne de cele mai multe ori la suprafața realităților. [...] Ea schițează probleme, fără a le dezbate. În *Vară târzie* victoria prozatorului este forța și stăruința unui sentiment, lirismul împrejurărilor, aspirația spre ceva dincolo de cercul cunoscut”. □•Sub genericul *Epoca marilor sinteze*, sunt aduse în discuție câteva *Idei literare românești* cultivate în paginile revistei de-a lungul timpului. I. C. Chițimia scrie despre *Substratul cultural*: „Constatăm, în final, importanța primelor scrieri de pe teritoriul românesc implicit a studiilor care le valorifică. Acestea sunt singurele care, în condițiile istorice ale formării poporului român, puteau să stea la începuturile culturii și literaturii române, ca bază de plecare, urmate fiind de scrieri și traduceri de texte biblice (*Psaltirea, Fap. Ap.*) în străromână din latină, având loc apoi trecerea la scrisul în limba slavonă și revenirea din nou la limba română cu folosirea vechilor traduceri. În *acest fel literatura română are origini vechi și o neîntreruptă continuitate, fiind în fond (în tablou reconstituit nu numai logic, ci și argumentat), una din cele mai vechi din sud-estul Europei*. Încheiem cu ideea că strămoșii autohtoni, geto-daci au avut și ei scrisul lor, cu alte semne decât alfabetul latin și un fond local autentic, care își așteaptă elucidarea și valorificarea (unele începuturi s-au făcut). Așadar, substratul cultural este și mai adânc”. □•Vasile Macoviciuc trasează linii în *Noua geografie literară*: „Inițiată sub semnul celui de al IX-lea Congres al P.C.R., dezbaterile referitoare la *Noua geografie a literaturii române contemporane* (cf. «Lucașfăruș», nr. 6,7/1985) este, prin cuprindere și aspirație, un proiect promițător. Ca orice *dezbateri serioasă*, este, în primul rând, o încercare de creionare clară a conturilor obiectului în discuție, incursiuni în arii problematice la ordinea zilei, tatonări de soluții, cristalizări de lanțuri argumentative ce permit separarea minereurilor căutate de impuritățile ce le însoțesc, detectarea straturilor de interes interpretativ în raport cu producția literară ș.a.m.d.”. ■•Artur Silvestri își intitulează intervenția *Protocronism și antidogmatism*: „Când, la 1977, apărea ideea de *protocronism* (legată de o culegere de studii *Din clasicii noștri*, de Edgar Papu), conștiința literară românească era pregătită de un lung șir de precursori ca s-o primească: G. Călinescu în *Istoria literaturii române...* (și mai ales în eseu încheietor asupra *specificului național*), Lucian Blaga cu *Spațiul mioritic*, Nicolae Iorga cu *Introducere sintetică*, Vasile Pârvan cu *Getica*, și, mai înainte de ei, S. Mehedinți și Hasdeu, Eminescu, Kogălniceanu. În felurite proporții și cu încheieri proprii aceștia, ca și alții, ilustrează protocronismul chiar dacă ideea nu căpătase, pentru ei, un nume. [...] Ceea ce nu a împiedicat ideea să se consolideze încă de la momentul inițial era elaborația ei sumară ca și prejudecățile unei mentalități care uitase, fără inocență, de Călinescu, Iorga, Blaga, Hasdeu; [...] Două dezbateri, însoțite de alte comentarii,

apărute în «Luceafărul» în 1977 și 1978 (adunate, în chip salutar, într-o *ad-denda* a volumului *Exactitatea admirației* de Mihai Ungheanu), exprimă, mai acut decât observațiile din originara culegere *Din clasicii noștri*, ideea de protocronism. [...] Așadar, ce este *protocronismul*, la aproape zece ani după întâile opinii pe tema aceasta? Protocronistă e, mai întâi de toate, reformularea unui canon de istoriografie literară, care înalță în abstract experiența comunității literare a Europei occidentale. Orânduire din antichitate, Ev Mediu, Renaștere și Umanism, baroc, clasicism, luminism, romantism și modernism *e dovedită a fi o formulă de evoluție regională și nu universală* și a nu o respecta nu trebuie socotit un element de inferioritate ori de întârziere (de asemenea, nici de superioritate). Cronologia unei regiuni nu e cronologia universului și dacă literaturile asiatice ori americane au alt ceasornic interior, aceasta nu înseamnă că ele nu ajung prin creație, la universal fără contactul cu Europa; [...] Literatura universală e, în ideea protocronică, nu literatura difuzată în universalitate, *ci o comunitate universală de valori diferențiate după specific*, adăugând un răspuns propriu la ideea de umanitate.[...] În sfârșit, o mențiune: a zice *protocronism* și nu *protocronie* nu vrea să spună a căuta anticipațiile unei literaturi, alcătuind în acest fel un tablou de in Justiții, ci a face, înainte de toate, program din înaintarea ei din cadrele organice, cu precădere specifice, completând la ele ceea ce are corespundere în entelehial”. ■•Scurte note despre decernarea marelui Premiu și a Premiilor speciale ale Uniunii Scriitorilor pe anii 1984, 1985 și 1986: □•Poetul finlandez Alexis Kivi apare în prezentarea și traducerea lui Stelian Gruia.

• [„SLAST”, nr. 32] În întâmpinarea apropiatei zile de 23 August, suplimentul anunță *O nouă magistrală albastră: Canalul Dunăre-București*. Despre ea scrie în paginile de mijloc ale publicație Ștefan Mitroi. □•La *Cadranul mediocrității*, Constantin Sorescu stabilește, acum, Regula. T.T., una foarte dură pentru antologia *Cadran solar*, a debuturilor craiovene: „Mai mult decât sigur, culegeri precum *Cadran solar*, de un kitsch perfect, de la copertă la *selecție*, nu s-ar putea ivi în regia lor”. □•Coșovei prezintă, la rubrica sa, *Un tânăr, o carte, Furtunile memoriei* (Albatros, 1984), cartea poetului din Piatra Neamț, Aurel Dumitrașcu: „Aurel Dumitrașcu privește în jurul său cu zâmbetul suveran al marilor moralști, dar transcrie tot ceea ce vede smulgându-i realității măștile, deșirându-i travestiurile, deconspirându-i tertipurile cu hotărârea celui care (în căutarea unui adevăr?) e hotărât să meargă până la capăt. Deocamdată poetul e abia la început, dar un început care nu trebuie ignorat”. □•Partea a doua a lui Tudor Cristea (la *Ion Mircea – unitatea demersului liric*) este și ultima: □•*Jurnalul în literatură (I)* devine, cu acest număr, preocuparea lui Gheorghe Grigurcu. Autorul este sceptic în ceea ce privește existența „genului” în literatura noastră, despre care se exprimă prin intermediul jurnalelor lui Mircea Eliade și, pentru vremuri mai noi, al lui Tudor Țopa (*Punte*, C.R., 1985): „Situția jurnalului în literatura română e încă incertă. Cultivat în secret

(destinat postumității), ca în cazul unor Titu Maiorescu, Gala Galaction, Liviu Rebreanu, ori dat în vileag cu frenezie de către partizanii autenticității din anii '30 (Eliade, Cioran, Ionescu, Noica), n-a *convins*, lăsându-ne ideea că celula nervoasă națională ar fi incompatibilă cu specia”. □•Mircea Dinescu propune pedepsirea lui Romulus Rusan, unul dintre cei mai vechi autori de cărți de călătorii și reportaje, pentru că fiecare kilometru parcurs de el se transformă în literatură. □•Revine în actualitate vechea rubrică a Elenei Ștefănescu, *Adevărul despre școala de literatură*. Interlocutorul este Alexandra Indrieș: „Cu privire la *Școala de literatură*, pentru mine un motiv puternic de îndoială îl constituie atitudinea soțului meu, Andrei A. Lillin, care, ori de câte ori mă prindea cu o idee dogmatică, sociologizant-vulgară sau cu o formulare schematică, explicativă, moralizantă, mă trimitea cu binecunoscuta-i irascibilitate, pe Kiseleff 10, unde așa ceva ar fi fost pe plac. Nu voi contesta că anumite prejudecăți ni s-au inoculat acolo și că am avut de furcă până să scăpăm de ele”.

10 august

• [„*Scânteia*”, nr. 13675] Deși ne aflăm abia în 10 august, încep să apară texte în întâmpinarea zilei de 23 August. Rusalin Mureșan semnează versurile intitulate *În August de foc*: „În Augustul acesta tricolor/ Uniți suntem de la Carpați la Mare,/Unde pulsează nemurit în zbor/ Sânge-erou al clasei muncitoare ..” □•Mihai Coman scrie despre *Izvorul pururi viu al folclorului*: „În anii socialismului, țara noastră a cunoscut schimbări fundamentale, prefaceri majore care au conectat-o la ritmurile înalte ale istoriei moderne. Prin fiecare fibră a ei, Patria vibrează la chemarea eroică a luptei pentru creație, pentru nou, pentru o mai adâncă și mai densă dimensiune a vieții și a gândirii umane. Creația, ridicată pe coordonate demiurgice în anii ce au urmat actului istoric de la 23 August 1944 și îndeosebi în anii de după Congresul al IX-lea al partidului, purtând pecetea activității și gândirii clarvăzătoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a devenit o realitate a cotidianului, realitate consfințită de fiecare colț al peisajului românesc. [...] Noul, ca o coordonată definitorie, de natură calitativă, a socialismului, răzbate în orice loc, în orice act, în orice gând al oamenilor acestui pământ. [...] În acest sens, un gând anume trebuie adresat tradiției, cunoașterii și cercetării folclorului românesc. Pe tărâmurile Mioriței, numeroși savanți, oameni de înaltă conștiință profesională, înflăcărați de un cald și lucid patriotism, au dezvăluit comori de cuget și simțire fără egal. [...] Gândul de recunoștință și prețuire pentru cei care s-au aplecat cu dragoste și responsabilitate asupra tezaurului folcloric, pentru cărturarii care în anii socialismului au știut să dea strălucire cugetului românesc etern și să transmită posterității mesajul străbun își are o firească prelungire în sentimentul datoriei de a duce mai departe această făclie, de a făuri, în spiritul înnoitor al acestor ani de lumină, alte și alte lucrări de valoare, pietre durabile în marea ctitorie a culturii românești. [...] Iată de ce cred că în acest August aniversar avem datoria

de a nu uita, de a cunoaște și înțelege, de a recrea în forme inedite, adecvate spiritului și epocii contemporane, de a da un sens nou și o nouă dimensiune acestui izvor al culturii noastre care este arta și civilizația tradițională. Și am certitudinea – proprii tânărului scriitor și cercetător format în această epocă de împliniri a patriei – că știința și arta românească vor duce și în viitor, mai departe, mesajul de înalt patriotism, de dragoste de muncă, de înțelepciune și încredere în om, în puterile sale creatoare, perpetuat prin evi de folclorul românesc. În aceste zile din pragul marii sărbători a poporului nostru trăim, cu putere, sentimentul că geniul artistic al aceluia care, prin truda și sacrificiul lor, ne-au făurit istoria trecută va fi continuat prin eforturile și creația noastră de astăzi, va fi împlinit cu dragoste de neam și țară, pentru istoria prezentă și cea viitoare a «dulcii României», celebrate de poetul tutelar al sufletului și spiritului românesc.

13 august

• [„Scântea”, nr. 13677] Scurt citat din articolul lui C. Stănescu, *Satul de azi și drumurile cărții*: „Semnele acestui îndemn către carte, către literatură ne întâmpină azi peste tot: aproape nu este casă la țară unde cartea să nu aibă un loc al ei. Bibliotecile nu sunt demult o raritate în satul românesc. Țăranii sunt consumatori de literatură, iar profețiile, sceptice ori întristate, sunt astfel contrazise. Mai mult, sunt producători de literatură: există zeci de cenacluri în mediul sătesc, cercuri de creație care, stimulând talentele, acolo unde există, întrețin un climat de dragoste și respect pentru literatura bună și adevărată. Actualele «cărți de vise» citite la țară se numesc *Moromeții*, *Setea*, *Desculț*, *Suferința urmașilor*, *Vânătoare regală*, *Fețele tăcerii*, *Niște țărani*. Cărți vii, profunde despre istoria satului românesc, despre nașterea neidilică a noilor lui realități. Într-un astfel de sat. Meseșeni de Sus din județul Sălaj, stăm de vorbă cu trei țărani, oameni cu părul alb, care au apucat «casele cu doua uși», au trecut prin două războaie, au fost martori la multe și scriu tocmai de aceea, «ca să nu se uite», întâmplări trăite sau dovedite, pe vremea când erau copii, de alții, bătrâni, cum sunt ei astăzi. Se înțelege că mobilul scrisului lor este simțul continuității istorice, nevoia adâncă de a pune în «ordine» un trecut zbuciumat. Există și un îndemn «pedagogic» al acestei îndeletniciri literare: au în vedere ceea ce tinerii nu trebuie să uite, prețul de muncă, luptă și sânge al zilei de azi, morala satului tradițional, sat care, chiar dacă se schimbă, rămân în vigoare omeni, respectul pentru munca, prețuirea înaintașilor. [...] Se numesc Dragoș Gavril, Șerban Alexandru, Turcaș Simion – membri ai cenaclului poezilor populari „Burebista” din județul Sălaj. Au venit să discutăm la școala cea nouă, într-o sală de clasă cu ferestre largi, cu fața către soarele a cărui lumină cădea crudă peste chipurile lor brăzdate de cute, ca arăturile adânci de primăvară pe suprafața pământului, de a cărui rodnicie se bucurau, acum spre toamnă, să ne vorbească cu mândria stăpînului ajuns acasă”.

• [„Scânteia tineretului” nr. 11570] La rubrica Întoarcerea la izvoare, Carolina Ilica semnează reportajul liric Vara cu ierburi de mătăasă:

14 august

• [„Scânteia”, nr. 13678] În întâmpinarea zilei de 23 August, Mihai Beniuc scrie despre Perspectiva faptelor: „Cred că și cocorii când revin primăvara abia recunosc plaiurile în care vin și revin din străbuni. Și toate acestea realizate mai ales în cei 21 de ani de-abia împliniți de la Congresul al IX-lea al P.C.R. Iar totul este încă în plin progres, reînnoire și schimbare din temelii. «Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie ?» în plus de tot ceea ce se face ? Eu așa răspunde astfel: să se realizeze toate așa cum gândește și plănuiește conducerea partidului și ne călăuzește tovarășul Nicolae Ceaușescu. Să înceteze fabricarea armelor nucleare ; să dispară toate focarele de conflicte militare din toată lumea și să nu mai fie războaie ; popoarele să trăiască în pace ; să trăim în omenie și bunăstare pentru toți, după dreptate, ca să ajungem la culmile comunismului. Românie dulce, asta ți-o doresc să se îplinească sub conducerea secretarului general al partidului nostru. Românie dulce, asta fi-o doresc: un falnic viitor, sub frumosu-ți tricolor!” □•Adrian Vasilescu ajunge cu textul *Literatura pentru copii – între împliniri și promisiuni – azi, despre inspirația istorică*, la cel de-al treilea episod, care este unul conclusiv: „Trecerea în revistă a poeziei, prozei de actualitate și a celei istorice, așa cum o regăsim în cărțile pentru copii, dovedește existența unei literaturi de reală valoare, purtătoare a unui mesaj educativ înalt, ceea ce subliniază importanta acordată creării și editării unor lucrări care, prin substanța lor, prin prezentare grafică și ilustrație, să participe la vasta acțiune de formare a generațiilor de copii ai țării. Ultimele două decenii au pus și mai riguros în evidență preocuparea pentru asigurarea cărții de cea mai bună calitate, scrise pe măsura necesităților în continuă creștere ale copiilor. Alături de milioanele de manuale școlare oferite gratuit de statul nostru elevilor, cartea pentru copii, cartea în ansamblu au devenit pârgii majore în educație. De aceea și pretențiile față de asemenea cărți sunt în continuă creștere, în neîntreruptă diversificare, ceea ce impune autorilor, editorilor, graficienilor o susținută acțiune de perfecționare pentru a face din cuvântul tipărit acea călăuză de neînlocuit pentru generațiile de azi și de mâine”.

• [„România literară”, nr. 33] În întâmpinarea mării sărbători (23 August) se fac preparative cu mult înainte. □•Istoricul Ion Ardeleanu semnează textul *O pagină glorioasă în tradițiile revoluționare*, ilustrată cu fotografia de tinerețe a lui Nicolae Ceaușescu, ca să nu fie dubii asupra conținutului. Acesta se referă la „pilduitoarea biografie” a tânărului revoluționar, presărată de evenimente pe întinsul țării, de la Craiova, Târgoviște, Brașov, via Doftana: ■•Sub titlul *Un pariu critic*, Valeriu Cristea analizează „o superbă carte de critică, din păcate greu rezumabilă, pentru că e compusă, am spune aproape

exclusiv din demonstrații deloc aride ori greoaie, dar ample și complexe, pe care cititorul le urmărește cu ușurință (tot datorită autorului, calității sale de a fi întotdeauna clar) însă pe care apoi nu le mai poate reface cu una, cu două, în toată logica lor, deosebit de strânsă” Este vorba despre cartea lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Cinci prozatori în cinci feluri de lectură*: „Ov. S. Crohmălniceanu a avut ideea originală de a reciti câțiva scriitori români interbelici folosind pentru fiecare din ei alți ochelari de lectură. A căutat filigranul unor arhetipuri în *vechi* pagini sadoveniene, *Timpul interior al lui Rebreanu*, a invitat-o pe Hortensia Papadat-Bengescu *la psihanalist*, a făcut *naratologie cu Camil Petrescu* și stilistică modernă cu Mateiu Caragiale. Rolul de Vergiliu, de călăuză metodologică a autorului îl joacă pe rând C.G. Jung, Georges Poulet (cu a sa *critică a profunzimilor*), Freud și Charles Mauron, Ț. Todorov, Leo Spitzer. Ov. S. Crohmălniceanu îndeplinea toate condițiile pentru scrierea unei asemenea cărți: informație la zi, cunoașterea temeinică a celor cinci prozatori, de care s-a ocupat larg în *Literatura română între cele două războaie mondiale*, o inteligență exactă, riguroasă și suplă în același timp, un talent critic incontestabil. Nu se putea să nu o scrie!” □•Daniel Vighi accede spre *Ecourile îndepărtate ale poeziei*, așa cum le surprinde în unicul volum al lui Virgil Mazilescu. Articol încheiat cu următoarea constatare: „Virgil Mazilescu trimite spre posteritate o poezie profundă și greu de aproximat. O poezie pe care el însuși a definit-o printr-o orgolioasă limitare [...] O poezie dramatică în felul vieții. În felul literaturii celei mari”. □•Monica Spiridon devine zodierul unor naratori din generații diferite, chiar foarte diferite, de la Vlahuță la Mircea Eliade, în *Zodia narațiunii*. □•O pagină de versuri semnează Marin Sorescu. ■•*Rebreniana*, cartea lui Stancu Ilin, *Liviu Rebreanu în atelierul de creație* (1985) are parte în *Breviarul* lui Șerban Cioculescu de o bună primire, însă acesta devine Șerban cel Rău, când se referă la rezumatele în limbi străine: „Cartea își onorează promisiunile (cu excepția celui final *Résumé*, într-o franceză de baltă; țin la dipozitia editurii exemplarul pe care l-al „lecturat”. Cuvânt cu cuvânt, adnotându-l pe fiecare pagină: repet recomandăția mai veche, de a asigura o ultimă revizie rezumatelor în limbi străine, persoanelor celor mai calificate” □•Z. Ornea scrie recuperator despre *Simion Mehedinți, filosof al culturii*. □•Gabriel Țepelea relevă *O importantă ediție de folclor transilvan*. ■•*Manifest pentru mileniul III* (Eminescu, 1986), recentul volum de versuri al lui Adrian Păunescu este recenzat de Nicolae Manolescu sub un imbold arhimedic, *Nevoia de cercuri*: „Un astfel de poet nu poate fi judecat cu jumătăți de măsură și, mai ales, pe poezii sau pe versuri izolate: el pretinde să fie apreciat în întregime. E aproape inutil să-i semnaleză inegalitățile, căderile în platitudine, prozaismele, stâlcirea limbii. Există în poezia lui, considerată ca un tot, o forță realmente impresionantă, care răscumpără defectele de amănunt. [...] În poezia lui Adrian Păunescu găsești, într-adevăr, de toate. Chiar și stilistic: dacă nu iubești versul liber (și nu prea reușește în el), e gata să probeze toate ritmu-

rile și lungimile de vers clasic, de la acela, frecvent, de șapte-opt silabe al cântecului popular, la acela, extrem de rar, de șaptesprezece-optsprezece silabe, în care-și dau întâlnire (și se calcă uneori pe picioare) dactilii, anapeștii, troheii, până și puțin uzitații peoni. Poetul *Manifestului* nu e un virtuoz și nici măcar un tehnician priceput. Aceste spețe de vers îi vin la fel de spontan, în varietatea lor, ca și temele poeziilor. Hotărât lucru, oricât ar fi de capricios și inegal, Adrian Păunescu rămâne un poet extraordinar și greu de prins în tipare comune”. □•Cristian Moraru situează versurile Kirei Iorgoveanu sub aparențele jocurilor de cuvinte *Poezia originilor, originile poeziei*. □•Despre *Întoarcerea gladiatorului* (Eminescu, 1986), roman scris de Darie Novăceanu, consemnează Roxana Sorescu: „Nu trebuie să se înțeleagă din toate acestea că Darie Novăceanu își dobândește încrederea poetică refugiindu-se la umbra temelor în floare. În destule poeme, el dezvoltă locurile comune ale poeziei contemporane cu mijloace onorabile, dar care nu depășesc media. Ar fi păcat însă să-i cerem poetului să fie ceea ce nu poate fi și să-l judecăm după ceea ce nu este”. □•Dinu C. Giurescu este prezent cu *Mărturii 1918*, mai exact *Întocmirea Păcii, 1918-1919*. □•Adrian Marino prezintă un nou capitol din amplul său studiu *Hermeneutica ideii de literatură*, intitulat mai simplu *Literatura despre literatură*: ■•La rubrica sa, *Fragmente critice*, tatonând genurile biograficului Eugen Simion își intitulează intervenția *Legea Blanchot*: „Mai statornică este în cazul jurnalistului intim altă lege, aceea pe care Rousset o numește legea, *Blanchot*. Ea prevede că jurnalul, care nu se supune de regulă nici unei reguli, acceptă tirania calendarului, respectă *clauza jurnalițății*. În *Le livre à venir*, Blanchot formulează această dependență în termenii următori: «jurnalul intim care pare atât de degajat față de forme, atât de docil față de mișcările vieții și capabil de toate libertățile – pentru că gândurile, visele, ficțiunile, comentariile despre sine, evenimentele importante, insignifiante, totul îi convine, în ordinea și dezordinea pe care o dorește – [jurnalul] este supus unei clauze aparent ușoară, dar redutabilă. Calendarul este demonul, inspiratorul, compozitorul, provocatorul și gardianul său»”.

● [**„Tribuna”, nr. 33**] Radu Cârneli publică poezia *Oul etern*, o pastişă după Ion Barbu (*Oul dogmatic*): „nimic fără de tine și nici-unde/ tu îl păstrezi pe cel ce te pătrunde,/din gând în grai, auzului privire,/și-l mirosind, neantul se ascunde: /nimic fără de tine și nici-unde...”. □•Constantin Zărnescu semnează, la rubrica scriitorul și epoca sa, *Timp istoric, timp epic*: „Un scriitor trebuie să fie revoluționar, în dublul sens al cuvântului ca om social, activând în timpul său biologic și istoric, dar și ca individ de excepție, care trebuie să *revoluționeze* formele artistice, mentalitățile și spiritul contemporanilor”. □ Despre șansele criticii intuitive puse în fața noilor metode și „mode” scientiste își spune părul Ion Itu, ajungând la concluzia că „între atâtea orgolii dominante șansele criticii intuitive sunt greu de apărat”. □ Radu Mareș pune *Punctul pe i*, din rubrica astfel intitulată, în privința lui Artur Silvestri, autorul cronicilor

literare „de vacanță” din „Luceafărul” (nr.30/ 6 iulie): „Acest simili-esperanto critic, amintind pe cel al prețioaselor mollière-ești cu tiot ridicolul aferent efolosit și pentru a da safturi.«Dramaturgul – zice A.S. ar fi trebuit să înfățișeze doi sau trei indivizi apti de verificări (!) ale unui principiul etic». În fine, ca s-o scurtăm, un enunț cu adevărat original aduce abia concluzia acestei cronici unde se afirmă că dramaturgia aceasta (a lui D.R.P.) pare a vehicula scheme de tragedie greacă fiind, în fond, expresia unui trac. Nu cumva – să-l ajutăm și noi – a unui pealsg? Sau a unui heperborean ?”. □ În continuarea serialului intitulat *Lucian Blaga și Clujul*, semnat de Achim Mișu, se ajunge la cel intitulat *Suspendarea din învățământ*. Achim Mișu prezintă circumstanțele în care a avut loc trecerea lui Blaga din poziția de profesor la Facultății de Filosofie și Litere în aceea de cercetător la biblioteca universității: „Una dintre ipoteze este aceea că Lucian Blaga a fost suspendat ca profesor datorită [sic!] unor invidii și ambiții profesionale [...] Această ipoteză poate fi formulată plauzibil pornind de la o mărturisire făcută nouă de publicistul Ion Lungu. [...] În preajma reformei învățământului el a fost asistent la Facultatea de filosofie și litere, iar după reformă a devenit conferențiar la disciplina marxism-leninism. Ion Lungu ne-a spus că el a fost cel care a dus, în toamna lui 1948, la Ministerul Învățământului, propunerile privind structura disciplinelor Facultății de Filosofie din Cluj, precum și confirmarea nominală a profesorilor. Din spusele lui rezultă că în aceste acte numele lui Lucian Blaga a fost omis încă de la Cluj și că, după știrea sa, această omisiune s-ar datora lui Pavel Apostol (având sarcini de conducere în Universitate), unui prorector al Universității și unui șef de secție de la regiune[a de partid]”. Dacă informațiile lui Achim Mișu sunt corecte ne aflăm în fața principiului, de multe ori valabil, că nicio faptă bună nu rămâne nepedepsită: [...] În 1945 Pavel Apostol, sub numele de Pavel Erdös, era student pe anul IV la Facultatea de filosofie și litere a universității clujene. A întocmit o lucrare de seminar la Lucian Blaga pe tema *Ideea atomistă*. [...] În nr. 18 al «Tribunei noi», din 1945, Pavel Apostol semnează la adresa profesorului său unul dintre cele mai elogioase articole din câte au fost tipărite până astăzi, văzând în opera sa «matricea» regenerării filosofiei contemporane. [...] Peste numai un an și jumătate, adică pe la mijlocul anului 1947, îl găsim pe Pavel Apostol situat pe alte poziții de gândire și anume cele marxiste (așa cum erau înțelese atunci în anumite cercuri europene și românești). În această calitate este deosebit de activ ținând conferințe și scriind o mulțime de articole informative, aniversative și atitudinale. În plus, devine agresiv sub raport ideologic. Arma ce și-a însușit-o a folosit-o chiar împotriva idolului său din 1945 și a profesorului care, în 1948, i-a dat doctoratul în filosofie”. □ Ioana Bot își stabilizează tot mai mult aparițiile în revistă devenind titulara cronicii literare, în numărul de față cu *Vinerea neagră* (Dacia, 1986), romanul lui Doru Munteanu: „Interesant prin tragismul subiectului, prin intensitatea dramatică a dispozițiilor personajelor, reconstituind o perioadă zbuciumată din istoria noastră,

romanul *Vinerea neagră* atestă calitățile unui prozator ale cărui scrieri viitoare sunt așteptate să-l confirme plenar”. □•Scurte recenzii semnează Constantin Cubleşan (la proza lui Ion Arieşescu). □•Iacob Mârza, la volumul lui Alexandru Duţu, *Călătorii, imagini, constante*, Eminescu, 1985. □•Monica Tripon reproduce, cu acordul Mihaelei Cristea, interviul luat autoarea emisiunilor culturale tv. scriitoarei Henriette Yvonne Stahl, sub titlul *Despre Brâncuşi şi Iorga cu Henriette Yvonne Stahl*. □•Maria Vodă Căpuşan recenzează volumul lui Vicu Mândra, *Istoria literaturii dramatice româneşti*. □•Apar versuri din lirica lui Eugenio Montale în traducerea lui Marian Papahagi. □•Ion Deaconescu îi ia un interviu poetului belgian de expresie franceză André Doms, conducător, de câţiva ani a revistei „Jurnalul poezilor”. Poetul care spune răspicat „*nu concep decât poezie reflexivă*”, îi are în vedere, în „Jurnalul poezilor” şi pe autorii români: „- *Cum e recepţionată în Belgia şi-n «Jurnalul poezilor» lirica românească?* – Nichita Stănescu, Mircea Ciobanu, Nina Cassian, Ana Blandiana, Horia Zilieru, iată câteva nume deja apărute în presa literară belgiană. Sper ca împreună, proiectul nostru de a dedica un întreg număr al «Jurnalului poezilor» poeziei româneşti, să se materializeze ca o punte de legătură între literele româneşti şi cele de la noi. – *Vă mulţumesc*”.

15 august

- **[„România liberă” 12994]** O altă „glorioasă pagină din istoria mişcării noastre muncitoreşti, din activitatea revoluţionară a tovarăşului Nicolae Ceauşescu” este evocată de Prof univ. dr. Gh. I. Ioniţă, sub titlul *Doftana – înaltă şcoală de formare şi călire revoluţionară*: Pandant textului, reapare poezia lui Al. Andriţoiu, *Balada luptătorului comunist*:

- **[„Scânteia”, nr. 13679]** În întâmpinarea zilei de 23 August, Victor Tulpure publică poemul *Doftana*, vatră comunistă, cu ultima strofă dedicată lui Nicolae Ceauşescu: „I-a stat în cale greul. L-a bântuit furtuna./A înfruntat urgia. Din drum nu se clinti/Pe creste luminoase cu el întotdeauna, sub steagul libertăţii, am fost, suntem şi-om fi!”.

- **[„Contemporanul”, nr. 33]** Un articol apărut în „Scânteia” (6 august) este reprodus integral în acest număr. Tema sa, *Întărirea vigilenţei şi combativităţii în apărarea secretului de stat, a cuceririlor revoluţionare ale poporului, devine o îndatorire patriotică a fiecărui cetăţean*. ■•O nouă dezbatere este găzduită în paginile revistei şi se referă, pe de o parte la *Romanul românesc*, iar pe de alta se limitează la următoarea cerinţă: „cale de cunoaştere a prefacerilor revoluţionare din conştiinţe şi structuri”. Contribuie cu opinii: □•Hristu Căndroveanu, *Proza asumării realităţii socialiste*: „Spre a înţelege mai bine sintagma de «scriitor angajat», trebuie să ave în vedere mutaţiile social-politice şi ideologice survenite la noi, în urma instaurării orânduirii socialiste în patria noastră. [...] Cum trebuie să fie un activist de partid? Teoretic: perfecţiunea întruchipată. Practic însă, profilul lui rezultă din multe imponderabile: carac-

ter, inteligență, cultură, experiență, firește. În primul rând – se impune ca el să-și *asume* realitatea, să dorească profund a o influența în bine, în sensul progresului continuu, real, să lupte cu abnegație pentru aceasta. Asemenea eroi vom întâlni în proza multor autori, mai ales după 1965, dar și înainte de această dată crucială în dezvoltarea noastră socială, bunăoară în cărțile unor Marin Preda și Eugen Barbu, Titus Popovici și Augustin Buzura, Platon Pardău și Dinu Săraru, Dumitru Popescu și Constantin Țoiu, Fănuș Neagu și George Bălăiță, spre a nu aminti decât câteva nume dintre cele mai reprezentative. [...] Asemenea integri, autentici eroi activiști de partid întâlnim și la Dinu Săraru, în romanul *Clipa* de pildă, din 1976. Este vorba de Dumitru Dumitru, prim-secretar, și de Tudor Cernat, directorul unui mare grup industrial. Și unul și altul repudiind lozincile goale, ipocrizia, carierismul, vacuumul sufletesc. Pentru cel dintâi, nimic nu era mai insuportabil decât să se încline înaintea obtuzității agresive, care îi jignea sentimentele, convingerile. [...] Nu pot să nu amintesc, din aceeași categorie a activiștilor de partid exemplari, un Manole Suru și un Vladimir Cernea, creații ale lui Dumitru Popescu din *O dimineață înșelătoare*, roman inaugurând ciclul «Pumnul și palma», de asemenea roman politic consacrat deceniului șase, atât de contradictoriu, de complex. Deceniul de început al revoluției socialiste la noi, dar, vai! și cu evitabile greșeli politice, care n-au fost, totuși, evitate. Și pentru care nu se putea să nu se plătească. Fiindcă totul se plătește! [...] Desigur, am punctat numai această generoasă temă, care este literatura activismului de partid. Eroii ei sunt mult mai numeroși, în cărțile prozatorilor noștri de azi, și merită a zăbovi asupra lor în mai mult, mult mai mult decât într-un articol“. □•Mircea Constantinescu, *Fapt istoric și universuri imaginare*: „Primele izbânzii certe ale romanului românesc după 23 August 1944 – *Desculț, Nicoară Potcoavă, Moromeții, Groapa, Bietul Ioanide, Setea* ș.a. – n-au reprezentat un transplant în literatura noastră. Continuau, cum era și firesc, o tradiție, bine consolidată și reprezentată între cele două mari războaie. Totodată, se poate afirma că ele etalau o vizibilă revigorare a viziunii despre lume și viață a artiștilor și răspundeau platformei de așteptare a unui public tot mai avid de lectură. [...] Deschiderile ideologice favorizate de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român au fertilizat atât climatul de creație cât și pe cel al receptării literaturii. S-a instituit, începând de acum 21 de ani, o înțelegere mai profundă și mai veridică a resorturilor dialecticii social-istorice și, pendinte, o abordare curajoasă și fermă a realităților revoluate sau prezente; înseși tiparele artistice s-au îmbogățit într-un ritm și între asemenea largi granițe, de neatins practic până atunci. [...] Mult așteptat și gustat de către un public tot mai exigent este romanul politic de actualitate. Desigur, numai didactic, demonstrativ mă încumet să operez departajări; altminteri, inevitabil, toate romanele bune sunt și politice, și istorice, și de dragoste ș.a.m.d. Când demersurile scriitorilor sunt îmbibate de opțiuni politice ferme și răspund – prin mijlocirea mesajului etic-justițiar – năzuințelor de

dreptate și echilibru sociale, fie că se referă la așa-zisul deceniu obsedant, fie că scrutează realitatea imediată, ele reușesc să focalizeze interesul unor largi categorii de public. Este situația unor volume precum – dincolo de ciclurile romanelor politice deja amintite anterior, – *Vitralii incolore*, *Rănil soldaților învingători*, *Muzeul de ceară*, *Refugii*, *Însoțitorul*, *Orașul îngerilor*, *Toamnă fierbinte*, *Romantica*, *Intermediarii*, volume pe care le datorăm unor romanciereri precum Dumitru Popescu, Corneliu Leu, Augustin Buzura, C. Țoiu, D.R. Popescu, Ion Lăncrăjan, C. Chiriță, Nicolae Țic“. □•Vlad Sorianu, *Romanul politic – actualitate și tendințe*, în care se regăsesc pasaje „reciclate” (din intervenții anterioare consacrate aceleiași teme): „Și pentru a ne opri la reflecțiile romancierului asupra condiției sale spirituale în revoluția socialistă, să ne reamintim de Al. Ivasiuc, pe care comentatorul de azi îl numește îndreptățit «suveran al prozei de factură eseistică». La acest romancier lucid ideile se încarcă de patetismul interogațiilor fundamentale, devenind fulminante, iar sensul faptelor de istorie atinge nivelul unei ideologii ancorate în concretul uman. Autorul *Iluminărilor* socotește că trăim o epocă a obsesiilor politice, în care creația romanească se manifestă ca «încercare de meditație politică văzută în planul indivizilor». Un nume care merită pe deplin a fi amintit în acest context este al prozatorului Al. Simion. Ceea ce îi reușește cu deosebire acestui laborios romancier este reconstituirea atmosferei de început a revoluției. [...] Analiza stărilor de conștiință, prin confruntarea reflecțiilor asupra decantării lor în biografii spirituale, capătă și mai multă adâncime când sunt înfățișate ca raporturi între generații. Șirul acestora se conturează de la roman la roman tot mai solidar și continuu, în strădania sa de a păstra neîntinate crezurile dătătoare de sens ale vieții. Este unul din mesajele nobile ale operei lui Al. Simion, generoasă și bogată în motive de meditație. Cu scriitorul Corneliu Ștefanache – ca și precedentul, inexplicabil de rar citat printre autorii importanți de romane politice – revenim pe tărâmul reflecțiilor asupra puterii abuzive, ca situațielimită a condiției umane. [...] Enumerând câteva din certitudinile romanului politic actual, am făcut cu bună știință omisiuni fundamentale; [...] Ceea ce m-a interesat în primul rând a fost nu istoria literară; în cadrul acesteia Marin Preda, Laurențiu Fulga, Augustin Buzura, Ion Lăncrăjan, George Bălăiță, Constantin Țoiu, Dumitru Popescu, Dinu Săraru, Petre Sălcudeanu, Platon Pardău, Eugen Uricaru și alți autori de bine cunoscute romane cu tematică ideologico-politică își au locul stabilit. [...] Tehnicile narrative pot fi și sunt adesea însușite «din mers», indiferent de vârstă, iar unii prozatori din «seria» '60-'70 au participat chiar, prin modernitatea scriiturii, revirimentul de după '80. De aceea tentativa de a incrimina o așa-numită uzură – tematică și tehnică – a romanului din cele două decenii anterioare se susține doar în măsura în care scrierile «obsedantului deceniu», în genere tema individului culpabilizat de istorie a început să dea semene de suprasolicitare. [...] Este surprinzătoare, spre exemplu, tehnica total diferită a trilogiei *Pumnul și palma* față de cea din

romanele *Muzeul de ceară* și *Vitralii incolore*, ale lui Dumitru Popescu; aceasta – în timp ce și-au păstrat încărcătura de idei, mesajul social, adresa civică. Tendința lui, ca și a altor scriitori de această factură, este de a coordona procedeele literaturii «la vedere», cu o problematică de reală angajare umanistă. Același lucru se poate spune despre romanul *Refugii* de A. Buzura. «Noii prozatori» vorbesc despre literatura faptului de viață, în care privirea se îndreaptă asupra omului de lângă noi – excluzând deci cronica de respirație istorică, fresca, marile construcții epice -, însă rămâne o preocupare constantă posibilitatea ca noile procedee să se instituie într-o nouă prejudecată, cu nimic superioară celei a monumentalității structurale sau a eroilor paradigmatici. Această tehnică a convertirii banalului în substanță de inspirație, a destrămării granițelor dintre genuri, a implicării autorului în elementele cotidianului, sau cu o sintagmă la modă, a «frenziei textualității» poate deveni o estetică la fel de intolerantă ca oricare alta, dacă va ignora învățămintele deceniilor anterioare, socotindu-se pe sine infailibilă. Experiența romanului de factură politică, în genere socială focalizează cele mai prețioase achiziții literare din anii construcției socialiste și îndeosebi de după Congresul al IX-lea; acum spiritul novator care a însuflețit întreaga viață a patriei întinerite determină și în tărâmul fenomenelor de conștiință mutații benefice. Ele s-au succedat într-o continuitate de valori care pentru proză a însemnat orientarea spre marile noastre tradiții spirituale, dar și spre o realitate materială radical diferită de tot ce a reprezentat vreodată subiect de inspirație artistică. S-a creat astfel un sol fecund pe care, alături de numele rostite până acum, au prins și vor prinde mereu a rodi tot alte și alte talente. De pe acum pot fi amintiți ca ilustrând tendințele bogat diversificate ale prozei românești actuale: Gabriela Adameșteanu, Adriana Bittel, Ștefan Agopian. Mircea Nedelciu, Cristian Teodorescu, Nicolae Iliescu, Tudor Dumitru Savu, Petru Cimpoeșu, Sorin Preda, Ion Țoșan, George Cușnarencu, Bedros Horasangian, Adina Keneres și alții. Certitudinile prozei noastre de inspirație cetățenească se dovedesc astfel de o viabilitate exprimată în vibrația neîntreruptă a conștiinței revoluționare în reacția ei promptă și responsabilă față de solicitările unei lumi în frenetică înnoire“. □•Ecatarina Țarălungă, *Note despre proza contemporană*: „Ce se poate vedea prin urmare dacă încerci gestul simbolic al trasării de drumuri în proza de azi? Cel mai ușor detectabile sunt schimbările de registru față de perioada interbelică. Acest lucru este vizibil deopotrivă sub aspect problematic și stilistic. Realismul *Moromeților* se deosebește de cel al lui *Ion* – și am ales două romane al căror unghi de abordare vizează deopotrivă viața satului – nu numai pentru că universul la care se referă s-a modificat între timp, ci și pentru că literatura este în conținutul ei altceva. [...] Problema asimilării experienței traversate este una fundamentală pentru proza contemporană ca și pentru literatură în general, într-o asemenea măsură, încât ea condiționează însăși înfățișarea fenomenului. Înnoirile în registrul problematic sunt în mare măsură urmarea modificării contextului, asi-

milării trecutului cultural și social și au, în plus, coordonate care țin de datele fiecărui autor. Ele nu sunt mai puțin înnoiri în registru stilistic. Acest lucru se observă în special la ultimele serii de prozatori, ceea ce traduce faptul că inovația se comunică, în ciuda aparențelor, în primul rând substanței literaturii și apoi formelor ei. Vocația mișcării s-a tradus în sfera stilului în primul rând prin fragmentarea timpilor textului astfel încât el să descrie succesiunea ca și, deopotrivă, aglomerarea de «vieți paralele» înțelese ca monade ale unui întreg. De altfel, acest textualism nici nu este o inovație absolută a prozei contemporane, ci doar rafinarea unor procedee dintotdeauna. [...] Alte criterii de raportare ale prozei contemporane, pe lângă comparația cu cea interbelică, pot fi cele care o înglobează în sfera mai largă a literaturii. O apropiere între proză și poezie de pildă, executată fie și numai în ce privește autorii de linia întâi, relevă mai degrabă o modificare a poeziei la impactul cu proza decât invers. Ceea ce transcrie o situație cu totul diferită de cea interbelică, saturată de lirism. Astfel, psihologia cotidianului a început să invadeze zonele până mai ieri sacre ale poeziei, unde se lăsau întrevăzute doar impalpabilele falduri ale sufletului bătute de adierile unor întâmplări inaccesibile oamenilor obișnuiți. Relația dintre proză și poezie ar merita ea însăși o analiză separată și amănunțită. Tot ceea ce se poate afirma în spațiul acestui articol se referă la faptul că sfera literaturii contemporane poartă mereu mai mult marca prozei“. □•Deși se referă la întreaga perioadă, Ion Bogdan Lefter (*Proza nouă și treptele „ecuației” postbelice*) ține să atragă atenția, printr-un *distinguo*, asupra generației textualiste, porțiune a articolului din care reținem: „Suntem – cu toții autorii numiți la urmă – deja în postmodernismul prozei românești? Pentru a răspunde ar trebui un studiu amplu, nu un articol! În orice caz, premisele s-au adunat destul de repede. Mersul istoriei literare a vrut ca prozatorii seriei «optzeciste», schimbând ce a fost de schimbat, să le fructifice pentru întâia oară în bloc. De la Ștefan Agopian și Mircea Nedelciu până la Adina Keneres și Cristian Teodorescu, ei au impus o atitudine nouă față de realitate și față de literatură. [...] Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Sorin Preda, Constantin Stan, George Cușnarenco, Nicolae Iliescu, Bedros Horasangian, Viorel Marineasa se arată preocupați de a efectua «transmisiuni directe de «înaltă fidelitate». Însă – pe de altă parte – *high fidelity* este și un indicativ industrial, garantând excelenta calitate a aparatului de imprimare și redare a sunetelor! Vreau să spun că «autenticitatea» prozei «optzeciste» este efectul bunei funcționări a unei «aparaturi» textuale sofisticate. Prozatorul anilor '80 are la dispoziție, asemenea unui profesionist din cine știe ce branșă aflat în fața panoului de comandă, o gamă largă de posibilități tehnice de rezolvare a situației narative alese și uzează de ele fără complexe și fără ascunzișuri, lăsându-și «la vedere» instrumentele, în așa fel, încât paginile de proză propuse de Alexandru Vlad, Ioan Groșan, Ioan Lăcustă, Emil Paraschivoiu, Gheorghe Iova, Gheorghe Ene, Hanibal Stănciulescu, Mircea Pora, Daniel Vighi, Maria Mailat, Tudor Dumitru Savu, Tudor Vlad (ca să

dau alte nume ale noii serii de autori) dovedesc în același timp prospețime și complexitate a percepției, simplitate și elaborare, sunt simultan probe de «umilință» a transcrierii fidele și spectacole de «trufie» auctorială. Alte trăsături: construcția pe mai multe nivele de coerență: procedee ironice, de la simpla aluzie tăioasă la parodia dezlănțuită; recircularea sistematică a unor eșantioane din depozitul cultural introducerea lor în contexte noi și – astfel – resemantizarea lor; testarea diverselor registre ale limbajului, în intenția găsirii celor mai fine posibilități de captare a lumii în text; și așa mai departe. De la *Aventuri într-o curte interioară* (1979) de Mircea Nedelciu și până la *Caravana cinematografică* (1985) de Ioan Groșan, diversele combinații posibile ale acestor caracteristici au putut fi întâlnite în câteva zeci de bune și foarte bune cărți de proză (mai ales scurtă), care au propus un număr – cum se vede – mare de autori interesanți și, între ei, câteva personalități. Bilanț de etapă care face ca imaginea «reflectată» azi în «oglindea» noii proze să fie deja o promisiune pentru mâine, adică, la urmă, pentru... istoria literaturii!“. □•Nicolaie Dragoș, recenzează îl recenzează pe Ion Dodu Bălan în ipostaza de poet, cel mai recent volum (de versuri) al acestuia fiind analizat sub titlul *Pietre pentru templul lor*: „Cu noua sa carte de poeme, *Peisaj interior*, apărută de curând la Editura «Eminescu», Ion Dodu Bălan face dovada unei superioare stăpâniri a uneltelor necesare grădinaritului liric, versul său aflându-și izvorul pururi întineritor în matca generoasă a poeziei cu pronunțat specific național, înfățișându-l cititorului ca pe un poet tradiționalist și deopotrivă modern. Așa cum se alcătuiește, poezia sa se arată, în general, de o modernitate clasică. Temele predilecte ale liricii sale sunt teme fundamentale ale poeziei dintotdeauna: de la cele care se dedică omagierii omului și sublimelor sale trăiri – iubirea în multitudinea ipostazelor ei, emoția în fața naturii, sentimentul mereu generos cu care poetul observă scurgerea ireversibilă a timpului –, până la sentimentul de ample reverberații ale dragostei de patrie, ce poate îmbrăca – și îmbracă în cazul versurilor sale – tonuri dintre cele mai diverse: de la sonoritățile imnice la șoapta melodioasă, de la confesiune intimă, până la limbajul pamfletar. [...] Alcătuit din două cicluri, *Peisaj interior* și *Panteon*, noul volum de poezii semnat de Ion Dodu Bălan luminează noi fațete ale unei biografii lirice în care sentimentalismul de expresivă calitate conviețuiește firesc cu atitudinea rațională, în care lecturile și convingerile cărturarului se mlădiază organic, fluent în cadența poemelor. El își năzuiește poezia înscrisă mereu în continuitatea marilor precursori, versul său desprinzându-se – parcă spre a le continua în contemporaneitate –, din ritmurile genialei poezii populare, ori din ritmurile vulcanicilor și nostalgicilor mari înaintași. [...] Sensibil, bogat în idei și sentimente, cu un impresionant registru de trăiri, cu o declarată opțiune în a așeza poemele – prin spiritul și cântecul lor – în continuitatea tradiției marilor noștri lirici, cărora li se și aduc omagii emoționante, volumul *Peisaj interior* consolidează în conștiința cititorului statutul liric al lui Ion Dodu Bălan. Pentru el, poezia nu se mai

arată a fi doar un violon d'Ingres ci *un mod de a fi, un mod de a comunica, grav și sensibil, cu oamenii timpului său*“. □ În cadrul aceleiași dezbateri, Ioan Holban propune câteva disocieri generaționiste, plecând de la *Criteriul verosimilității*: „Cu aceste premise, se poate vorbi despre recuperarea cititorului odată cu recâștigarea esteticului de către generația anilor '60. Multe dintre romanele acestor scriitori – *Îngerul a strigat, Fețele tăcerii, Galeria cu viță sălbatică, Biblioteca din Alexandria, Pumnul și palma* – își circumscriu materia epică «obsedantului deceniu»; prima explicație a interesului pentru această perioadă trebuie căutată în ceea ce aș numi *foamea de adevăr* pe care o resimt acut atât autorii, cât și cititorii acestor cărți; acesta ar fi elementul care unește creația și lectura romanului politic. Faptul că aceste romane și orizontul de așteptare al cititorilor au creat o «modă», din care nu lipsesc linia vetustă, tiparul greșit și falsă atitudine, se datorează, în principal (atunci când nu este vorba de lipsa de talent), contradicțiilor sau neînțelegerii cu care este privită poziția scriitorului față de *adevărul istoric* și, mai ales, față de *adevărul uman* al epocii; cred că tocmai *această* ezitare provoacă ceea ce s-a numit «inadecvare a realității din viață la aceea din text», implicând și nefericita reapariție a «tezismului sociologic». [...] Generația '60 ilustrează poate cel mai bine definiția lui Eminescu care considera generația acum mai bine de o sută de ani, drept «un credincios agent al istoriei»; această promoție de scriitori s-a dorit – prin ceea ce a scris și a făcut în viața noastră literară – un «agent al istoriei». Înainte însă de a ajunge la acest «statut», prozatorul anilor '60 a trebuit să se «recupereze» pe sine ca *scriitor*, să devină scriitor; două sunt, în opinia mea, textele care precizează tipul prozatorului acestei generații, problemele sale, conștiința, modul de receptare și «tratare» a realului în roman. Primul este *Viața ca o pradă* al lui Marin Preda; aici se rostește prozatorul *realist*, cel care preia în chipul cel mai direct misiunea «agentului istoriei»; de altfel Marin Preda a fost protagonistul acestei generații, chiar dacă prima sa carte apăruse cu zece ani înainte de debutul mării majorități a promoției '60. Deși publicată târziu. [...] Celălalt «model» al prozatorului generației îl găsim în nuvela *Leul albastru* a lui Dumitru Radu Popescu; episodul unei lucrări la limba română dintr-un gimnaziu orădean conturează «tipul» scriitorului care se îndreaptă spre «orizontul lumii arhaice», spre fantastic și fantasmagoric și pentru care realul este una dintre posibilitățile «tălmăcirii» propriilor vise. Fapt semnificativ, receptarea primei încercări literare din clasa gimnaziului în care învață Popescu D. stă sub semnul exigentelor pe care le impune criteriul verosimilității. Situație inversă aceea din clasa normalistului Preda. [...] Perioada anilor 1965-1970 este aceea a unei mari efervescențe, prozatorii descoperind acum necesitatea) dar și plăcerea *experimentului*; și, nu în ultimul rând, libertatea de a o face. Din acest climat care afirmă, în primul rând, libertatea de expresie, accentuându-se asupra diversității stilurilor și modalităților artistice se va ivi *romanul condiției umane* al lui Alexandru Ivasiuc. Norman Manea, Romulus Guga, Mircea Ciobanu,

Virgil Duda. Trecerea foarte rapidă de la «schemă» la libertatea de expresie artistică nu a creat imediat capodopere; prozatorul trebuia să se obișnuiască cu noua stare de lucruri, să-ți caute «timbrul» specific în multitudinea variantelor care se aflau în fața sa. [...] Cel care o face primul și într-un mod consecvent este Alexandru Ivăsiuc; cine citește astăzi cele două cărți de eseuri – *Radicalitate și valoare* și *Pro domo* –, ca și interviurile publicate în presă, poate stabili cu exactitate programul estetic al unei promoții literare care a determinat în chip decisiv evoluția epicii noastre [...] Într-un text din volumul *Anii de ucenicie ai lui August Proștuț*, de pildă, Norman Manea face câteva disocieri în marginea raportului care se stabilește între «model» și «receptarea noului»: «Demersul artistic, inexistent în afara originalității stilistice și a observației adânci, n-are desigur decât de câștigat prin scrutarea căilor sinuoase de declanșează, stâng și aplatizează inițiativele și înfruntările umane... nicidecum prin inventarierea sau inventarea unor oricât de spectaculoase conflicte». Intenția polemică este evidentă. [...] Acest nou mod de a înțelege sensul relației scriitorului cu istoria, cu sine și cu societatea a marcat afirmarea promoției '70 și, apoi, a generației '80; primele cărți ale lui Vasile Andru, Gheorghe Schwartz, Eugen Uricaru, Mihai Sin, Radu Mareș, Gabriela Adameșteanu, Petre Anghel, Ioan Dan Nicolescu și, începând din 1978, volumele lui Mircea Nedelciu, Ștefan Agopian, Radu Țuculescu, Alexandru Vlad, Tudor Vlad, Sorin Preda, Tudor Dumitru Savu, Bedros Horasangian, Cristian Teodorescu, Ioan Groșan, Maria Mailat, Daniel Vighi au apărut în climatul favorabil valorii, ostil imposturii, climat creat – se cunoaște – în anii imediat următori Congresului al IX-lea al partidului“.

• [„Cronica”, nr. 33] Împlinirea a șase secole de la urcarea pe tron a lui Mircea Voievod – publicația evită cu obstinație să-l denumească Mircea cel Mare, cum se petrece în toată presa (sintagma fiind folosită exclusiv pentru Ștefan, domnul Moldovei), ocupă tot mai des prima pagină din revistă: „Ceea ce trebuie subliniat este importanța situației internaționale a Țării Românești și a voievodului Mircea, care s-a impus atenției factorilor politici europeni, grație luptei fără răgaz pe care el a dus-o contra turcilor timp de aproape două decenii. Chiar dacă în final, datorită conjuncturii, a trebuit să răscumpere liniștea țării și a poporului prin acceptarea plății tributului, Marele Mircea rămâne în istoria românilor și cea universală una din personalitățile marcante ale timpului. El a apărut cu o exemplară vitejie și strălucire ceea ce marele Eminescu numea «sărăcia și nevoile și neamul», înscriind în cronica neamului românesc una din cele mai glorioase pagini și fixând cadrul general juridic și politic în care s-au desfășurat, timp de aproape cinci veacuri, raporturile româno-otomane“. □ În partea literară, Ioan Holban semnează cronica la monografia lui Mircea Iorgulescu, *Spre alai Istrati* (Minerva, 1986): „«Cazul» Istrati, admirabil analizat în această carte surprinzătoare din numeroase puncte de vedere, este doar unul dintre acelea care necesită reevaluări critice atât din cauza

superficialității abordărilor anterioare, cât și (mai ales) din motivele prea bine știute, legate de evoluția firească a gustului, perspectivei și instrumentelor de analiză pe care le pun la dispoziție noile metode de cercetare a literaturii. Bibliografia lui Panait Istrati i-a oferit lui Mircea Iorgulescu un teren ideal pentru aceste reconsiderări; puțin cunoscut, Panait Istrati părea a rămâne definitiv în grija neobositului său exeget, Alexandru Talex. Refăcând dosarul informațiilor bibliografice, cu rigoarea și răbdarea istoricului literar care își ia în serios profesia, Mircea Iorgulescu a ajuns la un proiect de o vastitate neașteptată. [...] Ceea ce caracterizează în primul rând studiul despre «tânărul Istrati» este modificarea esențială a perspectivei critice, deplasarea punctului de incidență a analizei prin sancționarea prejudecăților, exagerărilor și nepotrivirilor de tot felul, care abundă atât în textele unor exegeți români cât și francezi. Judecăți de valoare și situare, ce părea definitive, sunt supuse unei «canonade» de interogații pentru a fi anulate în răspunsuri cuprinzătoare care nu lasă nicio îndoială asupra falsității «cazului Istrati, a imaginilor-șablon care s-au fixat prin manuale și istorii literare și care sunt reiterate cu prilejul vreunei aniversări sau al unui izolat articol comemorativ. Ceea ce așează Mircea Iorgulescu în locul acestor prejudecăți este nu numai tentant dar și – lucru esențial – adevărat. [...] *Spre alt Istrati* este într-o bună măsură și «spre alt Iorgulescu»; criticul se află aici în alte «ronduri de noapte» în care foiletoanele sunt înlocuite de perspectiva amplă asupra unui subiect unice, acaparator, abordat printr-o «pluralitate convergentă» de metode care nu abuzează nici de terminologie și nici de tehnologie. Două sunt, totuși, metodele critice folosite mai intens: investigarea istorico-literară și psihanaliza. Invenția și vioiciunea din foiletoanele «rondurilor» sunt dublate de rigoarea și răbdarea cercetătorului de arhivă, ca și de mobilitatea și forța analitică necesare demersului psihanalitic. *Spre alt Istrati* pledează pentru întoarcerea criticului în literatură, când lectura poate fi «reînviere» și trebuie să fie implicare estetică“. □•Poezia lui Ion Noja (*Geamantanul cu greieri*, 1985) se află în atenția lui Zaharia Sângeorzan: „Poezia lui Ion Noja *Geamantanul cu greieri*, 1985, este un melancolic cântec murmurat, o inițiere în lumea unui tărâm imaculat îmbrățișat de o privire interogativă. Ion Noja cultivă cu succes o poezie dezlegată de osânda cuvintelor neînsuflețite, reci, golite de semnificații. Cuvântul este pentru Ion Noja un semn de început de lume și de viață, un rod deschis ideii. Realul este logodit cu geometria cuvântului într-o rostire plină de rafinament, de simțire, de puritate. Melancolia iluminează cerul acestei poezii, îi însuflețește ritmurile.“ □•Al. I. Friduș menționează critic, *Orașul lunar*, o imersiune în timp a prozatorului Al. Simion: „Există un anume ton poetic, amintind de pudoarea confesiunii și de inevitabilele ei vibrații existențiale, *Orașul lunar* fiind o carte a difuzelor reverii, renunțări și meditații, a unei neostentative dar angajante instituirii a conștiinței ca instanță în procesul intentat, din perspectiva unei responsabilități ferm asumate, derogărilor de la legile autenticei împliniri umane. Este dacă vreți, un

roman de dragoste al cărei bemoli sunt cuprinși într-un melancolic exercițiu la pian, pe o temă de muzică preclasică, trecută prin filtrul reflexivității“. □ În amintirea insurecției armate Constantin Coroiu scrie textul *Revoluția și conștiința literară*,: „O revoluție radicală transformă și înnoiește însă totul, cuprinde toate straturile, chiar cu riscul, cel puțin la început, al unor erori, inclusiv în ceea ce privește literatura și arta. Au existat, într-adevăr, într-o perioadă, erori, o anumită derută în planul valorilor, o criză, care au fost, la scara istoriei judecând, foarte repede depășite. Sigur, efectele lor nu trebuie minimalizate și cu atât mai mult neglijate, dar când istoria se grăbește, nemaivând răbdare – cum să nu ne obsedeze în acest context tocmai proporția cu care evocă cel mai mare roman românesc al epocii contemporane! – și literatura se grăbește. Ritmul este extraordinar, în cel mai propriu sens al termenului, și probabil că și în aceasta rezidă una dintre dificultățile cu care se confruntă criticul și istoricul literar de azi în conceperea, periodizarea și redactarea unei *Istории a literaturii române contemporane*, despre condiția căreia, despre cum ar trebui să arate și ce ar trebui să cuprindă se scrie cu râvnă de mai bine de 15 ani, încât textele pe tema cu pricina ar putea forma substanța unor impunătoare tomuri ce ar întrece cu mult conținutul *Istoriei* propriu-zise. Să fie oare de vină și «complexul Călinescu»? Oricum, discuțiile, intervențiile polemice, undele cu aerul de extremă urgență, privind acest subiect au ajuns să nu mai provoace decât zâmbete îngăduitoare. Dacă nu avem încă o *Istorie a literaturii române contemporane* s-ar putea ca ea să nu fie încă, dintr-o cauză sau alta, posibilă sau să nu constituie încă o necesitate atât de imperioasă cum vor să ne convingă unii. O necesitate imperioasă, în fiecare moment, este însă și va fi mereu literatura“. □ Celălalt are în față romanele *Vestibul* și *Interval*, ale regretatului Alexandru Ivasiuc, eseist și prozator mort la cutremurul din 1977, și se referă la recurența dintre autoscopia personajului și mijlocirea acesteia printr-un al treilea (personaj): □ Dan Zamfirescu vine cu textul *Nicolae Milescu – 350*, reprezentând o contribuție românească în orizontul culturii: Opera lui Milescu scrisă în Rusia, în limba slavonă deprinsă în cancelariile și școlile Moldovei, n-a rămas străină culturii românești, căreia îi aparține în aceeași măsură ca opera unui Brâncuși. Încă din vremea când Milescu trăia, și când devenise un fel de jelbar al nevoilor Moldovei pe lângă țar, obținând între altele tipografia pentru mitropolitul Dosoftei, el a înlesnit traducerea în grecește a *Descrierii Chinei* și a *Jurnalului Siberian*, pentru patriarhul Dosithei. După prima traducere a obținut o copie învățatul Stolnic Constantin Cantacuzino, m în vreme ce din biblioteca lui Brâncoveanu datează o copie de pe a doua. Mult mai târziu, Cezar Bolliac, întors din exilul de după 1848, aducea din Constantinopol un manuscris grecesc al *Jurnalului*, pe care îl va traduce Gheorghe Sion. Figura romantică a lui Milescu a fost evocată în culori vii de Hașdeu, primul care îi dedică un studiu monografic. Anii din urmă, datorită pasiunii și competenței lui Corneliu Bărbulescu, au readus în actualitate figura lui Nicolae Milescu și au dat, pentru

prima oară, un vestmânt românesc demn de conținut celor trei lucrări fundamentale citate. Milescu nu este numai un simbol al dimensiunilor și posibilităților vechii culturi românești. Este și o prezență foarte modernă prin viața și scrisul său”. □•*Dezvelirea bustului lui Eminescu la Putna* (petrecută cu șase decenii în urmă) pe care cercul studentesc *Arboroasa* o inițiasă în amintirea contribuției lui Eminescu la sărbătorirea din anul 1871, este prilej pentru Victor Macarie de a rememora până la detaliu ziua de 8 august 1926.

● [**„Flacăra”, nr. 33**] Ion Segărceanu este prezent cu un *Triptic în august: Anotimp de ardere și rod, Invitație și Ora, ziua*, din care reproducem: „E ziua în care, curat și înalt,/ Azurul ca un straeg trumifal se desface”. □•*Cutia de rezonanță* se numește articolul lui Henri Zalis: „Componentele eposului dominate de observație în registrul realismului critic (o observație ultragiată de realul ineluctabil tragic) declanșează dialectic – în romanul actual – trecerea de la *observați el atitudine*. Este, poate cea mai izbită latură a actului de creație românească, în măsura în care decide codul existențial și alege reperele lui spirituale din chiar aria încărcată de concluzii utile, a Cetății. Sintagma, vorbește de ajuns despre o polifonie de nuanțe și forme ca să o reținem în înțelesul ce amplifică trama narativă și implică argumente de actualitate cu neputință de eludat. Omologiile dintre epic și social funcționează tot mai des în ipostazele pe care cititorul avid de prezent le caută în roman; rămâne ca ele să-și afle deplină acoperire în sfera comunicării memorabile”. □•*La Vitrina cărților* sunt recenzate majoritar volume de tip antologic. *Romanul românesc în interviuri* (vol. 2), *Scriitori dintre cele două războaie*, de N. Iorga, *Semnături în contemporaneitate* (carte de interviuri realizată de Constantin Vișan) și *Proza populară românească*, toate consemnate de Radu G. Țeposu. Excepție face scurta prezentare a volumului *Facerea poemului*, de Marius Ghica. ■•**Romul Munteanu** își intitulează cronică literară *Poezie cu lăutari și ghitare*: „[...] Este adevărat că noi citim poezia lui Gheorghe Azap ca *text*, deși unele elemente aferente zac chiar în rostirea lui mută. Dar într-o vreme în care poezii melancolici și triști se învălmășesc la porțile eternității, alături de cei ce își dau ca Rimbaud cu papucul în suflet, răzvrățiți fiind împotriva condiției umane. Gheorghe Azap este hazos, ne injectează sufletul cu veselie, râde artistic ca un clovn abil, gata să scape chiar o lacrimă ascunsă. *Cântecele ștregărești* reprezintă un ingenios *decupaj* al stării de mahala din sufletul omenesc. Aerul lor *retro* se trage doar în parte din metrica eminesciană. Euforiile din *Pe lângă plopii fără soț* și *Luceafărul* constituie un excelent mod de travestire a ostentației degradate, a frumosului trivializat în Kitsch, a dorului convertit în aleanul oftat, a geloziei contondente“.

● [**„Orizont”, nr. 33**] La cronică literară (Ion Brad, *Romanul de familie*, I-II, Eminescu, 1986): „Puțini bănuiau, în anul 1964, când apărea (*Descoperirea familiei*). Că Ion Brad se va dăruia cu atâta fervoare romanului. Și că o parte dintre romanele sale *Descoperirea familiei*, *Ultimul drum*, *aiul răspopișilor*,

Leagănul mării) vor fi rescrise, reasezate într-o ordine care să-l justifice ca scriitor ardelean, demn urmaș al unei linii care urcă, în timp, până la Maior și Budai-Deleanu. Acum, când cele patru romane au devenit *Romanul de familie* (Cartea întâi: *Zăpădia*, Cartea a doua: *Soare cu dinți*, Cartea a treia: *În umbra castelului*, Cartea a patra: *Thalassa*) nu ne rămâne decât să subliniem temeinicia unei construcții. Criticul trebuie să mai adauge, încă din începutul comentariului, că acest ciclu romanesc ne atrage atenția asupra felului în care «modelul Agârbiceanu» se dovedește a fi viabil chiar într-un roman prin excelență politic, îndatorat cu prisosință momentului literar care i-a afirmat ca prozatori pe Dumitru Popescu și pe Dinu Săraru. [...] Rescris, ciclul romanesc e unitar și imaginea locurilor, mai clară. Personajele câștigă în autenticitate și aerul de «poem tribal», descoperit de Dumitru Micu într-unul din romane este, de data aceasta, mai evident. *Romanul de familie*, ciclul epic coerent, consacră efortul constructiv al unui prozator bine așezat în noua geografie a literaturii contemporane». □•Cornel Ungureanu adaugă următorul *Post scriptum*: „Răspunsul meu la articolul lui Mircea Iorgulescu, trimis „României literare“ pe data de 19 iunie 1986 *confirmare de primire 26 iunie, a.c.), apare în R.L., 7 august 1986, fără final și fără titlu, cu forfecări neșemnalate de cuvintele [...] . Acestea precum și altele (complete devine, de pildă, ca unitate) fac necesară o erată. □•Între titlul cronicii literare semnate de Dorin Murariu (*Calea netulburată*) și cel al cărții lui Paul Anghel, *Cutremurul* (Eminescu, 1986) diferențele, cu totul notabile, sunt justificate astfel: „Structurat după mult folositul tipar al planurilor paralele, romanul devine o construcție arborescentă, ambiționând să sece toate sevele de inspirație ce i se ivesc în cale. [...] Partea de analiză din *Cutremurul* nu înseamnă un element de umplutură, ci însăși osatura cărții. Orizontalul și verticalul se împletesc acum într-un punct care definește, complex, atitudinea câte unui actant față de istorie, ori față de sine însuși. Această «urzeală» aduce în prim-plan un personaj istoric, însuși regele românilor. Dacă istoricii i-ar putea aduce, probabil, unele retușuri, trebuie spus că din punct de vedere literar personajul respiră în fiecare rând. Prin intermediul lui, scriitorul urmărește, în fond, cazul unei dramatice metamorfoze. Cartea aduce, aproape pas cu pas, întrebări și răspunsuri care să justifice cum banalul Karl își poate pierde identitatea comună, devenind singularul Carol I, întemeietor de dinastie. Grefa de spirit german pe trunchiul latino-balcanic al țării nu este dintre cele mai strălucite, dar suveranul își dă silința să nu fie un simplu corp străin, expulzabil prin efortul conjugat al țeșturilor violente. Interesul scriitorului pentru simbolica nuntă dintre prinț și țară este atât de mare, încât regele devine tocmai figura centrală a cărții, umbrind întoarcerea victorioasă a armatei din război. [...] Fără să fie lipsită de unele scăderi, cartea lui Paul Anghel este mai mult decât o simplă treaptă înălțând impozanta construcție romanească a prozatorului“. □•Vasile Pistolea îi face portretul prozatorului Ion Florin Panduru: „După volumul de povestiri *Sărbătoare târzie* (Editura Facla, 1981), primit și

comentat favorabil de critica literară, I.F. Panduru ne propun *Au murit poveștile, Siminico* (Editura Facla), și care abordează același univers, al vieții satului, ca și volumul ce marca debutul său editorial. [...] Ca și în prima carte, unde relua personajele dintr-o povestire în alta, în același cadru al satului Priboi, scriitorul procedează la fel și aici, doar că viziunea s-a schimbat. Prozatorul nu mai adoptă perspectiva *omniprezenței și omniscienței* asupra personajelor, ci își însușește punctul de vedere al naratorului care de data asta este un copil. Prin ochii lui, e proiectată într-un imens cadru natural atmosfera lumii unui sat de munte cu nume semnificativ *Satbătrân*. [...] Subiectul narațiunii, o povestire întinsă și rotundă, ce se vrea, probabil, o etapă parcursă înaintea abordării genului romanesc, e aproape banal: doi copii, Siminica și fratele său mai mare, rămași orfani de mamă și neavând asigurată perspectiva zilei de mâine din partea tatălui, se întorc la bunici, în Satbătrân. Ei pătrund în acest univers al satului de munte ca într-o lume mitică ce ne relevă o existență exemplară, în sensul în care M. Eliade descifra simbolistica mitului“. □ Ion Leric scrie despre Ioan Slavici la rubrica *Pantheonul românesc*: „Slavici rămâne creatorul unui univers uman de o evidentă originalitate. Fără a avea dimensiunile ciclopice ale celei sadoveniene, umanitatea lui Slavici este vie, fremătătoare și extrem de diversificată. [...] Cu inegalabilă pătrundere și deosebit realism sondează Slavici psihologia senectuții. Numărul bătrânilor în opera lui este mare, dar meritul scriitorului rezidă în surprinderea mecanismului lor sufletesc, extrem de complicat și diversificat. Egoiști, altruști, orgolioși, pătimiși, suportând cu stoicism tarele senectuții sau răzvrătindu-se împotriva lor. [...] Talent viguros și multilateral, observator neîntrecut al sufletului, Slavici desăvârșește nuvela, revigorează specia demodată a idilei, consolidează condiția estetică a romanului, mânuiește cu artă dialogul, deschide, înaintea lui Creangă, porți largi oralității populare și, mai presus de toate, iubește și cinstește graiul, sufletul și trecutul poporului, din care își trage seva fertilă a creației“.

● **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 33]** Pornind de la volumul îngrijit de Gh. Sprințeroiu, *Ion Vinea interpretat de...*, M.N. Rusu arată în articolul său, *Scriitori antifasciști*: „Punctul meu de vedere asupra activității de gazetar în general a scriitorului și de gazetar antifascist în particular se întâlnește cu punctul de vedere al autorului care ne-a dat volumul *Ion Vinea, interpretat de...* în colecția *Biblioteca critică a Editurii Eminescu*. [...] Mai mult decât atât – avansează o idee pe care o voi ilustra cu texte neincluse în sumarul edițiilor sale, gazetarul Ion Vinea fost una dintre acele inteligențe strălucite care tocmai pentru a câștiga cu o clipă mai repede victoria împotriva forțelor de dreapta din țară, care să dezamorseze «din interior», terorismul instaurat de conducătorii și membrii Gărzii de fier, a trebuit, această inteligență să nu strălucească orbitor, așa cum de fapt strălucea ea în realitate, între prieteni și în cercurile înalte ale societății românești interbelice, a trebuit să rămână în umbră, a trebuit să manevreze din umbră uneltele de inestimabilă finețe pe care

ajunsesse să le aibă presa democratică din țara noastră în perioada ei de glorie, de suprafață internațională. Așa se explică, în bună parte, ura pe care Ion Vinea și-a atras-o asupra sa din partea organizațiilor de extremă dreaptă, faptul că a trebuit să plătească un tribut nu numai de cerneală – și acesta incomensurabil – ci mai ales, de sânge. A fost la un pas de a împărtași soarta lui Madgearu, Iorga, I.G. Duca, Petre Andrei sau Armand Călinescu. Cel care izbutise performanța de ordin nu numai profesional ci mai ales civic și umanitar să înfrunte Minotaurul ideologic al crimei organizate, în chiar bârlogul acestuia de pe Sărindar, ori din «palatele» ziarelor aservite imperialismului hitlerist, cel care era membru fondator al Ligii Drepturilor Omului, alături de C.G. Costa Foru, Virgil Madgearu, C. Rădulescu-Motru, C. Mille, Istrate Micescu, N.D. Cocea, Camil Petrescu, Iosif Nădejde, Victor Eftimiu, Camil Rădulescu, M. Sadoveanu ș.a., acest mare tactician al presei ajunsesse să demaște întregul mecanism «administrativ prin care fasciștii din România încercau cu disperare și barbarie să pună mâna pe putere, să anexeze țara, să pună poporul român la dispoziția Germaniei hitleriste. Se pare, parafrazând pe Călinescu, că tot ceea ce se câștigase la nivelul mijloacelor gazetărești de luptă rafinată, care să treacă de cenzura dictaturii militare, se adunase și urcase în lujerul de cavalier al gazetăriei care a fost Ion Vinea“.

■•*La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poeți în derivă*, Eugen Barbu îi „dojenește” pe reprezentanții tinerei generații, înainte de a se întoarce la versurile Marianeii Marin, de care, totuși, se desparte dezamăgit: „Mă gândesc cu multă durere la viitorul acestor tineri poeți lansați cu multă frenezie de diferite cenacluri, reviste și concursuri, cu o perseverență demnă de o cauză mai bună, uitându-se că poezia este regina artelor, că se face cu multă rigoare, că e o stare, nu o meserie... Spaima de a părea incult, snobismul, dorința de a arăta că ești la curent cu ultimele scorniri în materie de lirică, pe de o parte, și jocul iresponsabil al unor critici improvizați, care din lipsă de organ pentru înțelegerea poeziei au transformat-o într-un bâlci lexical fără sens, culoare, transfigurare, adică fără elementele indispensabile ale poemului, iată relele care au făcut din această ceva derizoriu și adesea de necitit. Dar să ne întoarcem la Mariana Marin: sigur că ea are o sensibilitate care-i îngăduie atunci când nu e constrânsă de tirania modei să emită frumoase fragmente lirice, precum: «restaurator de mici suferințe», «o pasăre intrând pe fereastră cu oraș cu tot» (răscumpărate imediat, în același poem, de enormități de genul: «complotz împotriva gândacilor de bucătărie fără să-i fi văzut în cămarile ambroase ale Vaticanului» sau «o stare zoioasă în care te zbați»)“.

■•Se dă curs unui nou Drept la replică: „În numărul precedent al revistei acesteia, la rubrica *Aveți cuvântul!*, a apărut, sub semnătura Dan Popa, un text care se referă la articolul meu intitulat *A fi critic literar...* (Săptămâna, nr. 26, din 26.VI. 1986). [...] Aceasta, în legătură cu subiectul propriu-zis literar aflat în discuție. Cât privește celălalt aspect al textului semnat de Dan Popa, adică acela al incalificabilei forme de în care el își expune observațiile, am de spus următoarele:

revista *Săptămâna* respectă, cu strictețe și consecvent, principiul *dreptului la opinie*, dar aceasta nu înseamnă ca autorul unei anume «repligi» să recurgă la un limbaj pe care mă abțin a-l caracteriza și pe care îl folosește respectivul semnatar al textului de la rubrica *Aveți cuvântul!*”.

• [„**Tribuna României**”, nr. 322 (16)] Liviu Papadima prezintă noua carte a prozatorului D.R. Popescu, *Orașul îngerilor*: „Suprasaturată de semnificații, nuanțând, problematizând, proza lui D. R. Popescu dizolvă evenimentele în simboluri și alegorii, le deformează oniric, le transportă în grotesc și absurd. Între autentic și mistificare, între probabil și improbabil, granița e fragilă. Autorul își tiranizează creația, smulgându-i, ca în *F* (1969) sau *Vânătoarea regală* (1973), efecte teribile. Apăsarea pe senzațional, pe violenta narativă, se resimte în recentul său roman *Orașul îngerilor*. Cartea dezvoltă, prin multe meandre și păienjenisuri, aventura unei umanități amenințată de haos, de tulburarea valorilor cardinale ale vieții, degringoladă iscată de cel de al doilea război mondial”. □•Radu G. Țeposu face cunoștință cititorilor cu tânărul prozator Nicolae Iliescu: „O spumoasă, chestiune de tehnică narativă și banalități diurne, relatând lapte fictive și întâmplări proprii, Jucându-se de-a pactul autobiografic (foarte ades, Nicolae Iliescu apare în povestirile sale ca personaj) și de-a omniscienta, reducând proza la propriul ei mecanism, folosind, din necesități parodice, dar și pentru a demonstra că nu mai există ingenuitate în literatură, referințele bibliografice, detaliile de viață recognoscibile și confesiunea frustră, autorul își transformă textele în demonstrații ironice, în spiritul metaliteraturii postmoderne, sugerând mai degrabă o retorică și o poetică a prozei decât o epică. Însă proza lui Nicolae Iliescu tocmai aceasta este: efortul povestirii de a deveni literatură, al faptelor de a îmbrăca haina ficțiunii, al inteligenței de a lua calea tehnicii artistice. În acest hățis al perspectivelor de a relata, recunoaștem însă și o nouă formă de autenticitate artistică, aceea a literaturii conștiente de sine, fără iluzii demiurgice și fără prejudecata inspirației oculte, produs al achizițiilor culturale și al lucidității. O sugerează autorul însuși în povestirea *Compoziție inspirată după statuetele aparținând artei de tip Hamangia*: «Pentru el (personajul povestirii n.n.) problema principală este do a fi autentic, lucru care-i reușește îndeosebi într-o proză confesivă de tip *jurnal*, asumându-și condiția intelectualului și pe planul vieții cotidiene, nu fără o amuzantă autoironie»“ □•Sub titlul *Eroism și omenie*, Rodica Zafiu, scrie despre Haralamb Zincă, *Și a fost ora H, O carte a memoriei colective*: „Structura caleidoscopică a textului este rezultatul unei încercări de a surprinde realitatea unui moment, suprapunând imagini luate din mai multe puncte; a înțelege un fenomen istoric în toată complexitatea sa, pare a spune autorul, înseamnă a gândi simultaneitatea derutantă a unor fapte diferite: convorbiri diplomatice, planuri de cabinet, atacuri îndârjite pe front... Serii de documente sunt astfel puse față în față”.

16 august

• [„România liberă” 12995] În întâmpinarea mării sărbători naționale a poporului român, care va deveni rubrica fixă până al 23 august, Ion Crânguleanu publică poezia *Iubind destinul comunist al țării sale*: Katalin Bokor publică poezia *Om și Erou*. Și Vasile Băran participă cu *Exemplu de dăruire și abnegație comunistă*.

• [„Luceafărul”, nr. 33] Dan Zamfirescu comentează cel de-al 8-lea volum din ciclul *Zăpezile de-acum un veac*, al prozatorului Paul Anghel: □•Tot despre un roman istoric scrie și Ion Spânu (*Un roman al unirii*), titlu sub care prezintă pe Doru Munteanu, „un prozator curajos, el riscând intrarea într-un asemenea subiect chiar în cartea de debut, *Duminica Mare*, Dacia, 1983). □•Apelând la memoria documentelor, Mihai Pelin evocă *Istoriografia victoriei*, titlu sub care adună impresii de lectură din mai multe studii, tratate și cărți documentare despre România de la Marea Unire (1918) până la actul insurecției armate de la 23 August 1944. □•Tot pe prima pagină, Lucian Chișu evocă poemele lui Mihai Beniuc din *Orașul pierdut*, volum apărut la scurt timp după Diktatul de la Viena: „- Voi trecători, alături de vreme,/ De auziți cum cântecele plâng/ Să știți că-n miezul muntelui adânc/ Durerea românească geme”. ■•Sub genericul *Cuvinte despre Transilvania*, Artur Silvestri (*Legea proporțiilor universale*), Nicolae Georgescu (*Logica labirintului*), Vasile Macoviciuc (*Asumarea istoriei ca destin*) și Zaharia Sângeorzan (*Memoria istoriei*) scriu despre cărțile *Toamnă fierbinte* (Ed. Militară, 1986) de Ion Lăncrănjan, *Labyrinth* (Dacia, 1976) romanul lui Francisc Păcurariu, *Vânătoare de vrăjitori* (C.R., 1986) de Mircea Vaida, respectiv literatura lui D.R. Popescu (*Cei doi din dreptul Țebeii, Cu fața la pădure, Orașul îngerilor*) având drept „loc comun” atât apartenența pentru o perioadă de timp a autorilor la viața literară de peste munți, dar și subiectele cu trimitere la istoria frământată a locului. ■•Despre *Tinerețea eroică, revoluționară a lui Nicolae Ceaușescu*, scriu osârdios A. I. Zăinescu (*Menirea luptătorului*) și Olimpiu Matichescu (*În fruntea luptei pentru libertatea și demnitatea patriei*). □•Un editorial intern se intitulează *În apărarea intereselor poporului*, care se referă la momentul Doftana din biografia liderului comunist, recuperată prin citate din presa momentului: „Foarte sugestive sunt rândurile apărute în «Scânteia» (joi, 14 aug., 1986) despre rolul Doftanei în formarea intelectuală și politică a comuniștilor arestați aici: „Sub multiple forme, la Doftana s-a desfășurat o susținută muncă politico-organizatorică și cultural educativă, de autoinstruire, fiind studiate în adâncă taină valori ale literaturii politice și beletristice: cu deținuții se aflau alături poeziile lui Eminescu și Coșbuc, scrierile istorice ale lui Bălcescu și Kogălniceanu, Xenopol și Iorga, operele lui Marx, Engels și Lenin”. □•Scriitorii gălățeni Apostol Gurău, Ion Chiric, Benone Pușcă, Mircea Ionescu și Coriolan Păunescu se află în vizită de documentare la Sistemul de irigații *Câmpia Covurlui – Galați*. Fiecare dintre aceștia își aduce contribuția sub titlul comun

Pământ și apă, îngemănare de ceruri. Interesant de semnalat este că, dincolo de expresiva realitate, autorii au răgazul de a-i aminti pe Charles Lindberg, Alecu Russo, dar mai ales, directivele Congresului al IX-lea al Partidului. □•Paul Dugneanu prezintă *O viață de om, așa cum a fost*, „integrala memoria-
listică pe care o așteptam” scrie criticul cu ocazia reeditării celor trei volume. □•*Antologia păcii*, de pe ultima pagină a revistei adună laolaltă poeți din Brazilia, Italia, Grecia și Austria. □•Tot aici, Eugen Marinescu culege de la oaspeții străini invitați la Cursurile de vară ale Universității din București, impresii festive – suntem în preajma zilei Republicii – semnate de Iuri Zaiuncikovski (scriitori, traducător și profesor), scriitorul și traducătorul bulgar Ognean Stamboliev, poetul sârb de origine albaneză Baki Ymeri și Mithu-siro Shimen, student al Universității din Tokio (Japonia).

• [„SLAST”, nr. 33] Redacția își descătușează energiile în întâmpinarea marii sărbători naționale de la 23 August: □•Mihai Bărbulescu semnează poemul *El, comunistul tânăr*: „Tânăr comunistul de-atunci, conducătorul de azi pe noul ei drum/ Ce-i al seminței crescută în lan, și-al grâului, deplin, în pâine”. □•*Tinerețea exemplară a tovarășului Nicolae Ceaușescu*, face obiectul studiului semnat de Carmen Podgoreanu. Geo Ciolcan o acompaniază pe autoare cu *Doftana – înalta școală a educației comuniste*. □•Pe tema avatarurilor debuturilor colective, Nicolae Diaconu ajunge, în textul său *Dreptul de a fi antum*, la editura timișoreană Facla, contabilizând debuturile colective din anii 1984 (*Timp interior*), 1985 (*Afinitățile izvoarelor*) și 1986 (*Argonauții*). □•Nicolae Oprea reprezentant al tinerei generații critice, răspunde la întrebările dezbaterii inițiate de „Slast” pe tema *Tânăra generație de creatori, o generație din întreaga țară* La întrebarea: „Există o tânără generație generație [de creatori]risipită în întreaga țară. Ce prejudecăți stau în calea ei?”, Nicolae Oprea atacă, și el, problema debuturilor: „O prejudecată a și fost legiferată prin instituirea concursurilor editoriale pentru debut. Se alocă 1-2-3 poziții în planul anual (nu la toate editurile ori nu cu destulă consecvență) în așa fel că problema *împrospătării* literaturii se crede că a fost rezolvată. Talentele au fost, cum se vede, dinainte programate. Treaba mi se pare că aduce o loterie. Nu cred în obiectivitatea concursurilor, convins fiind că la un moment dat se pot ivi mai multe lucrări valoroase decât locurile existente în proiectele de plan. Apoi, dacă valorile sunt sensibil egale, se ajunge cu siguranță la sistemul tra-
gerii din căciulă. Pe de altă parte, concursul de debut a mai atenuat posibilitatea infiltrării în literatură a unor neaveniți, pricepuți în mașinațiunile de culise. E, cu o vorbă veche, în tot răul și un bine”. Altfel, este de următoarea părere: „Criticul transformă citirea în trăire”: □•Gheorghe Grigurcu se păstrează, în cel de-al doilea episod despre *Clasicismul jurnalului*, în preajma scrierii lui Tudor Țopa și în atmosfera (prielnică acestui gen) a reprezentanților „școlii” de la Târgoviște: Radu Petrescu și Costache Olăreanu.; □•Henri Zalis se află în tatonări cu privire la căutarea de către critici tineri a spiritului tutelar: „Când

Mircea Martin se revendică din G. Călinescu, Eugen Simion din Tudor Vianu, iar M. Ungheanu din G. Ibrăileanu pricepeam că ei, și aidoma lor numeroși alții, trimit la animatorii unui tip de *atitudine* critică. Poziție salutară ce devine, în timp, un mijloc esențial de a perpetua amintirea unor mari conștiințe, ele însele creatoare de criterii, prin diferențiere, și de destin artistic întrucât au luptat cu prejudecățile și deformările, depășindu-le”. Exemplele, în cea ce-i privește pe tinerii critici, sunt Constantin Sorescu, V.F. Mihăescu, Alex. Ștefănescu, Paul Dugneanu și Ioan Holban.

17 august

● [„Scânteia”, nr. 13681] Acad Radu P. Voinea semnează textul *Porți larg deschise spre luminile științei și învățământului*: „Un moment istoric în evoluția ascendentă a învățământului din patria noastră l-a constituit Congresul al IX-lea al partidului, care a ridicat problema educării pentru muncă și viață a copiilor, a tinerei generații, la rangul de politică de stat. S-a plecat de la premisa că ridicarea pregătirii profesionale și tehnice, a nivelului general de cultură și de cunoștințe științifice al întregii populații reprezintă un factor calitativ de importanță deosebită în formarea omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului, în asigurarea participării active a tuturor cetățenilor patriei noastre la înfăptuirea celei mai drepte societăți din lume, în afirmarea personalității umane. A rezultat de aici că scopul învățământului trebuie să fie însușirea celor mai avansate cunoștințe din toate domeniile științei și tehnicii, a celor mai noi cuceriri ale cunoașterii umane, formarea unei concepții înaintate despre lume și viață, a unui amplu orizont de cultură, educarea în spiritul dragostei de țară, de muncă și învățătură, pregătirea temeinică pentru viață, astfel încât absolventul școlii să poată contribui cit mai mult la înflorirea patriei”.

■ Radu Voinea este secundat, în pagina culturală, și de alte personalități, cu același tip de discurs. □ Virgil Teodorescu: „Începând la 23 August 1944 și, mai ales, de la Congresul al IX-lea al partidului, activitatea și comportamentul nostru artistic, creator sunt orientate cu consecvență spre reflectarea cursului viu, tumultuos al vieții și muncii poporului, spre cuprinderea în pagini durabile a vastei epeei a muncii și creației în care sunt mobilizate de partid energiile națiunii noastre. Creatorul trebuie să smulgă ateste imagini din realitatea înconjurătoare, ridicându-le, prin forța creației, la rangul de opere folositoare poporului și progresului societății. Arta și creația literară a ultimelor decenii au dat la iveală asemenea opere – marturii ale unui timp eroic, însuflețit de înalte umaniste idealuri”.

□ Dan Grigorescu: Expozițiile de artă consacrate evenimentului de la 23 August, amplele albume antologice dovedesc cit de profundă e trăirea patriotică a generațiilor de artiști români din această epocă. Pentru ei, actul de la 23 August are un Înțeles de permanentă actualitate, la care se referă ca la un moment de răspântie al istoriei țării și al propriei biografii. Lucrările care i-au fost consacrate poartă de aceea semnul limpede al participării,

al unei atitudini ce definește în ansamblul ei arta românească a acestor decenii. artă a unei conștiințe modelate de convingerile patriotice ale poporului căruia îi aparțin prin destin, prin formație spirituală creatorii de artă din România socialistă”. □•Ion Dodu Bălan: „Măreața sărbătoare a poporului nostru, aniversarea a 12 de ani de la revoluția de la 23 August, este un minunat prilej de evocare a patriotismului ce a însuflețit poporul în lupta sa pentru o viață liberă și demnă. Asemenea acte istorice revoluționare ne arată că iubirea de patrie e dăruire până la jertfă. Ea se identifică perfect cu viața omului și cu istoria poporului. E lucrare permanentă și constructivă. Eroism necondiționat și patriotism al faptelor, nu al declarațiilor retorice, exterioare acțiunii. Fără fapte și înfăptuiri iubirea de patrie ar rămâne o vorbă goală. Numai faptele și înfăptuirile îi dau sens și o legitimează ca pe un atribut suprem al existenței și al creației. Un țăran ce iese pe câmp în faptul zilei să vadă cum «cresc» holdele – cum ies atâția eroi ai literaturii noastre dedicate satului românesc – îndeplinesc un act de înalt patriotism, de identificare vie, prin munca și grija lui nesfârșită, cu pământul patriei ca formă de geneză a numeroase bogății”. □•Al. Balaci: „Transfigurând cu patos umanist istoria și laptele poporului, ale cărui fibre sensibile sunt, creatorii noștri năzuiesc să contribuie, prin puterea exemplificatoare și modelatoare a artei, la creșterea și înnobilarea ființei colective a patriei. Seva operei lor constă în munca și lupta poporului nostru, care-și construiește de 42 de ani, liber și demn, propria sa viață, propria sa istorie. Aceste opere propun un tip nou de erou, un erou ce întruchipează patosul constructiv al prezentului, încrederea în forța de creație a poporului, în capacitatea lui de a înfăptui obiectivele prezentului și viitorului”.

18 august

- [„România liberă” 12996] Cu *Gânduri de August* este prezent Ion Brad.

19 august

- [„România liberă” 12997] Eugen Frunză semnează poezia *Inimă vitează*.
- [„Scânteia”, nr. 13682] În *întâmpinarea zilei de 23 August*, Mihai Ungheanu scrie despre *Vocația militantă a scriitorului*: „Moștenirea lui exprima pe toată întinderea ei, chiar clacă uneori la grade valorice diferite, aceeași substanță, aceleași idei, aceleași opțiuni. În mod curent noi tipărim poeți, prozatori, dramaturgi, critici, deși scrisul lor nu s-a desfășurat atât de didactic pe cât ne-o arată aceste «sumare de gen». A citi poeziile poetului, fără a-i cunoaște bagajul de idei, ar fi o lectură incompletă. A citi povestirile și romanele prozatorului fără a avea întotdeauna la îndemână articolele care-l exprimă dincolo de pagina consacării sale de vârf – la fel. Așa se întâmplă și cu prozatorii și cu criticii literari. Acest mod de a edita creează «autonomisme» pline de consecințe. A citi curent scriitori de cel mai mare interes fără a bănuși că la fel de captivanți sunt și în paginile care nu-s de poezie sau de proză – iată limitele

lecturii. [...] Multe din reeditările noastre ne înfățișează scriitori români într-o postură de păsări cântătoare, fără aparat ideatic însoțitor. O specie de inspirați, fără proiect și fără program. Exagerăm, evident, liniile desenului nostru pentru a ne face mai repede înțeleși. Unele tentative timide de a anexa operei și câteva articole ale scriitorului nu ne infirmă, după cum nici apariția celor câteva realizări existente în această direcție. Marele public este interesat incontestabil de opera artistică, de impactul cu forța de creație a scriitorului, pe care o exprimă cel mai bine opera lui de ficțiune. Dar nici multe din edițiile de opere – chiar cele de opere complete – nu satisfac necesitatea unei reprezentări plenare a expresiei scriitoricești. Literatura română nu este numai un cor de voci frumoase, ci și unul de expresie intelectuală de cea mai demnă ținută. [...] Marele public este interesat incontestabil de opera artistică, de impactul cu forța de creație a scriitorului, pe care o exprimă cel mai bine opera lui de ficțiune. Dar nici multe din edițiile de opere – chiar cele de opere complete – nu satisfac necesitatea unei reprezentări plenare a expresiei scriitoricești. Literatura română nu este numai un cor de voci frumoase, ci și unul de expresie intelectuală de cea mai demnă ținută. Mai totdeauna scriitorul român – fie el de linia întâi, fie de cea de a doua linie, chît că uneori posteritatea le mai și inversează – a ținut să fie prezent nu numai ca autor de ficțiune, nu numai ca artist, ci ca om de opinie, ca om al cetății. Viața literaturii, care este și o viață de idei nu mai de opere, se vedește foarte bine în aceasta alternare de disponibilități în alternarea uneltelor. Modul de a edita literatura română este însă, în unele cazuri, inferioară acestei bogății și complexități. Ediției acefale, care fac tabula rasa din ideile scriitorului, e vremea să-i facă loc ediția din care să nu lipsească atitudinea scriitorului, implicarea lui. Deschidem o ediție de C.D. Aricescu, figură importantă pentru reconstituirea fizionomiei literare postpașoptiste, contemporan cu Eminescu. Articolele, numeroase și revelatorii, sunt absente din această ediție. Prezența lor ar fi fost un câștig”.

21 august

• [„România liberă” 12999] Victor Tulbure semnează poezia *Și pururea ostași îi vom rămâne*. Alexandru Andrițoiu scrie despre *August '44 și destinul nou al unei străvechi așezări*, aceea a localității natale, Vașcău, schimbată din temelii de la Congresul al IX-lea încoace. 23 august.

• [„Orizont”, nr. 34] Sărbătoarea de la 23 August, cu toate semnificațiile ei politice, ocupă majoritar numărul de față. *Întru slava patriei în August* se numește grupajul de lirică patriotică. Până și cronică de cultivare a limbii, ținută număr de număr de lingvistul G. I. Tohăneanu, discută cuvintele *Țară și patrie*: „Așadar, prin coridoarele de taină ale substructurii lor semnatice, țară și patrie trimit către «pământ», către «părinți», către glia în care – potrivit cuvintelor poetului din Lancrăm – «drepte dorm» oasele acestora din urmă. «Pietre scumpe» ale latinătății noastre lexicale, țară și patrie, răspândesc, în largul

lor jur, dogoarea istoriei”. □•Ultima pagină găzduiește articolul semnat de conf. univ. dr. Gh. I. Oancea despre *Participarea eroică a României la războiul antihitlerist*. ■•În singura pagină arondată literaturii, Cornel Ungureanu prezintă cartea lui Ion Cristoiu, *Lumea literaturii*, (Ed. Eminescu, 1986). □•Adrian Dinu Rachieru abordează un subiect în ton cu tematica politică a numărului, relatând despre romanul lui Dinu Săraru, *Dragostea și revoluția*, vol. II, Eminescu, 1986. □•Poezia lui Eugen Dorcescu se află în atenția Feliciei Moșoianu. □•Sub titlul *Tâlcul poveștilor*, Valeriu Drumeș îl portretizează pe Ion Turcuș, cel din volumul *Intrarea în poveste*, Facla, 1985. □•Ioan Morar, fără ...T., traduce *Poeme ale păcii*, din India, Monaco și Australia, ținuturi mai cunoscute decât autorii poeziilor.

● **[„România literară”, nr. 34]** Numărul este dedicat exclusiv, *Sărbătorii naționale*. ■•De la editorialul cu același titlu, până la ultima pagină, „România literară” respiră de patriotism sărbătorec, în ode și innuri înălțate „înțeleptului conducător”. □•Ion Potopin ocupă locul de frunte în „strana” primei pagini: „O mândră ctitorie în august, de viteji, / spre comunism ne poartă eroic, înianie!” □•Îl urmează, în cuget, Eugen Evu, Viorel Varga, Mihai Negulescu, mai tinerii Victoria Milescu, Ion Mărgineanu, Radu Felecan, Ion Popa Argeșanu. □•Alexandru Balaci invocă *Lumina istoriei*: „Oamenii de cultură ai României socialiste sunt conștienți profund de această finalitate și ei caută să-și pună întreaga energie, forța morală, de a înțelege și de a crea în responsabilul post de slujitori ai cunoașterii, în slujba adevărului, a păcii și a întregii colectivități umane”. □•Geo Bogza, posesorul rubricii *Trapez*, revine la denumirea ei mai veche, când se numea *Cristal*: „Nimic din ceea ce sunt gata să iert altora nu pot ierta celor pe care îi iubesc” suna una dintre cugetări. □•Ion Ardeleanu, istoric oficial al P.C.R. semnează textul de două pagini *Un popor liber, o țară independentă*: □•Aurel Mihale, publică fragmentul de roman *Întâlnirea...*, pe linia întregii sale proze cu ilegaliști cu aură de eliberatori. ■•Se declară *Îndrăgostiți de România*, scriitori oaspeți ai țării noastre, din Anglia, Bulgaria, Polonia, R.D. Germană și Japonia. □•Cristian Popișteanu prezintă pe două pagini *Cărți ale eliberării și ale victoriei*, unele dintre acestea apărute sub oblăduirea istoricului militar, generalul Ilie Ceaușescu. □•Cu *Tricolorul, steag al păcii*, de Collete Corbu, se încheie partea aniversară a numărului. ■•Din sfera literară, își aduc contribuția la eveniment Valeriu Râpeanu (*Spiritul nou al istoriografiei*), Dan Tărchilă (*Istorie și contemporaneitate*), A. I. Zăinescu (*De două ori August*), Tudor Popescu (*O nouă etică*), Dim. Rachici (*Simbol al libertății*), Areta Șandru, (*Anotimp de eroi*), Francisc Păcurariu (*La cumpăna apelor*). □•Partea propriu-zis literară a numărului conține câteva articole. ■•*Situația informației literare*, de Șerban Cioculescu, în care venerabilul critic discută despre cartea lui Radu Bagdasar, *Informatica mirabilis* (Dacia, 1982) pe care o salută, dar fără prea mare încredere în avantajele decurgând de aici: „Am face o singură observație strict personală, privitoare la metoda noas-

tră de informare. N-am beneficiat, în decurs de peste șaizeci de ani de activitate, de suficiente date informative: majoritatea le-am găsit singur, iar pe celelalte le-am verificat, înainte de a le da crezare. Metoda carteziană, dubitativă, ne ferește de erori. Noua echipă de critici și istorici literari găsește un alt climat, mai bun și mai prielnic muncii decât cel de altădată”. ■ În *Perpessicius, istoric literar*, Nicolae Manolescu, surprinde activitatea de recenzent a marelui eminescolog, așa cum este redată de conținutul volumului *Scriitori români (I, II)*, recent apărut în BpT.: „În acest spirit înțelege Perpessicius să recupereze formele trecutului. El nu le *actualizează* și nu le citește prin prisma prezentului, chiar dacă știe că gusturile se schimbă. Emoția lui provine din regăsirea tiparului social, moral și intelectual în care a fost turnată opera veche. Este un evocator, îmbătat de miresele arhaității și un nostalgic al unor vremi apuse. Critică de gust, desigur, ca și aceea de cronici, bazată pe impresie, dar nu de-a dreptul ca atunci când comentează pe contemporani, ci prin largul ocol al erudiției celei mai minuțioase. Anii petrecuți în bibliotecă pentru a descifra manuscrise eminesciene l-au învățat savoarea rară a antichităților noastre, începând cu aceea a limbii. Căci Perpessicius este din speța, azi pe cale de dispariție, a istoricilor literari filologi, îndrăgostiți de cuvinte ieșite din uz și de răsuceli arhaice de frază”. □ Un număr de cronicete, de maximum o pagină dactilo, îi au în atenție pe scriitori mai puțin cunoscuți ori în formare. Semnează aceste texte Henri Zalis (la Constantina Caranfil, *Zodia gemenilor*, C. R., 1986), Fănuș Băileșteanu la scriitorul militar *Olimpian Ungherea*, Ioan Holban, la poemele lui *Paul Balahur*, deja elogios prezentate în „România literară” de G. Muntean.

● [„Tribuna”, nr. 34] Număr consacrat zilei naționale, din care atrag atenția, în sfera ideologiei 23 August – marea sărbătoare națională a poporului român (Marian Vereșezan), însoțit de *Doftana, august 1936* □ *Un moment de referință în istoria mișcării muncitorești din România* (Gheorghe I, Bodea). □ Cornel Udrea este prezent cu poemul *Hronic pentru viitor* („cu Comunistul ne-nfricat contemporani/ noi construim din clipă veșnicie”) și Ion Rahoveanu, care semnează poemul *Somnul eroilor*. ■ Revenind la preocupări din familie, Ioana Bot scrie cronică literară la Gheorghe Vrabie, *Proza populară românească*, studiu stilistic, (Albatros, 1986), arborând o poziție foarte critică: „Concluzia volumului, *Basmul – proză romantică?*, este deconcertantă fiindcă ea nu exprimă ideile finale ale studiului, ci ridică alte întrebări, ale căror răspunsuri ar putea constitui un alt studiu. Personal, nu suntem de acord cu opinia potrivit căreia basmul folcloric ar fi primit, ca pe pecete definitivă, în sec al XIX-lea, *configurația prozei fantastice romantice*. Oricum, așteptăm din partea autorului argumente într-o carte viitoare. Iar cititorilor interesați și colecției *Sinteze. Lyceum* nu le rămâne decât să aștepte, la rândul lor, sinteza cuceritoare prin înalta ținută științifică și limpezimea demonstrației, de care proza populară românească nu a avut încă parte”. □ Gheorghe Glodeanu recenzează roma-

nul lui Francis Munteanu, *Barajul*, cu observația că „destinul artistic al lui Francis Munteanu se apropie foarte mult de cel al lui Titus Popovici: ambii și-au făcut ucenicia în domeniul literaturii, pentru a se dedica aproape exclusiv cinematografeii: „Tribuna,, publică u fragment din romanul *Până la capăt și mai departe*, din care, autoul, Cornel Brahaș, este prezent în mai toate coloanele revistelor literare din anul 1986: □•Tot la *Generație și creație*, același Valeriu Bârgău intră în dialog cu poetul Ion Moldovan: „- *Ce are de adăugat Ioan Moldovan la realizarea unui portret firesc al generației sale?* – Mai întâi un accent subiectiv, dacă mi se îngăduie: am ieșit mulți din «Echinox». A fost o stare de spirit, o emulație, o comuniune de idei, creatoare. Alăturate, experiențele fiecăruia din *promoția* (inevitabil) echinoxistă din care fac parte au dat un *Rendez-vous des amis* drag mie. Sunt poeți (și prieteni) autentici: Aurel Pantea, Mircea Petean, Augustin Pop, Ion Cristofor, Viorel Mureșan, Ion Mureșan, Virgil Mihaiu, Andrei Zanca. Apoi sunt cei din alte *zodii*, unii mai norocoși, alții mai puțin, dar ale căror cărți le citesc cu interes, cu bucurie, cu mândrie: Nichita Danilov, Mariana Marin, Mircea Cărtărescu și Grete Tartler și Angela Marinescu și *Bătrânii echinoxisti* Ion Pop, Ion Mircea, Dinu Flămând și Adrian Popescu și poetul Nicolae Prelipceanu și poetul Mircea Ivănescu și... îmi pare rău că n-am folosit întreg spațiul dialogului pentru o înșiruire a marilor poeți, prozatori și critici...”. □•Adrian Marino scrie despre *Tipologia și lectura literaturii* având în prim plan pe Eugen Negrici și Ion Cristoiu. □•Despre Eugen Negrici (*Introducere în poezia contemporană. Partea I. Încercare de sistematizare*, C.R., 1985) criticul afirmă: „Stilul uneori arid, dar nepretențios și fără alunecări în jargon, limbajul tehnic riguros, dar nu și ostentativ, dovedește și el pe teoreticianul matur și de vocație. Este cu neputință ca un spirit de calitatea lui Eugen Negrici să nu reflecteze cu toată seriozitatea asupra direcției sale viitoare”. □•În ceea ce îl privește pe Ion Cristoiu (*Lumea literaturii*, Eminescu, 1986), Adrian Marino este, încă, rezervat: „Ion Cristoiu nu pare încă să fie admis în corporația atât de colegială și de binevoitoare a confrăților critici. Dar placid și discret-ironic cum ne apare la lectură, el poate să mai aștepte (cu răbdare)”. □•Pe ultima pagină, *Contribuțiile importante ale României socialiste, ale președintelui Nicolae Ceaușescu la cauza păcii și securității în lume* sunt prezentate, la amănunt, de către Al. Pinteș în cadrul articolului *Dezarmarea – problema fundamentală a contemporaneității*.

22 august

• [„*Scânteia tineretului*” nr. 11578] „În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarăsei Elena Ceaușescu, ieri a avut loc *Marea adunare festivă consacrată aniversării revoluției de eliberare socială și națională antifascistă și antiimperialistă de la 23 August*”, cu descrierea în detaliu a tuturor momentelor artistico-politice de pe marele stadion care a găzduit manifestația.

• [„Contemporanul”, nr. 34] Număr consacrat zilei de 23 august.

□•Semnează versuri Traian Iancu, Teofil Bălaj, Vlaicu Bârna, Vasile Zamfir, Vasile Smărăndescu, Eugen Evu, Constantin Atomii, Ion Machidon și Cedomir Milenovici. □•O a doua pagină cu versuri, denumită *România și președintele ei*, conține „omagiul poeților lumii” traduși de Raluca și Victor Tulbure.

□•*La Viața cărților*, Maria Vodă Căpușan găsește *Modelul criticii* la Valentina Curticeanu, autoarea cărții *Critica și modelul*: „Dimensiunea reflexivă a gestului se impune de la bun început. Valentina Marin Curticeanu în *Critica și modelul* manifestă suplețe spirituală certificând lecturile propuse și subtitlul cărții – «însemnări critice» – vădește apartenența la genul eseistic. [...] Cartea vorbește deci despre romanul românesc – domeniu predilect al Valentinei Marin Curticeanu – dar și despre cum să faci critica lui, și critică în genere. Există două mari secțiuni, evitând delimitarea facilă pe genuri de discurs. În ambele figurează probleme ale epicului și aspecte ale criticii, întrepătrunse într-o simbioză benefică. [...] Autoarea ajunge, printr-un tur de forță am spune, a cărui reușită se datorează acuității de abstragere, să despovăreze realismul de conotațiile mai mult sau mai puțin fericite dobândite de-a lungul anilor, să-i redea pregnanța și acuratețea, să-l facă operant pentru cercetarea fenomenelor în discuție. [...] Noul concept de real pe care se întemeiază în plan referențial un asemenea realism refuză simpla reprezentare, pretinde o istorie «deschisă, vie, tensionată» a lumii, ajunsă la conștiința propriei condiții, și capabilă astfel de perpetuare și reînnoire. Ea presupune, de pildă, în teritoriul romanului rural românesc căruia i se consacră pagini inteligente, integrarea fabulosului, cu deschidere spre mitic. Romanele ultimelor decenii, de la Marin Preda la Dumitru Radu Popescu, cu toată recunoscuta lor originalitate în viziune și scriitură, converg în planul superior al conștiinței existențiale, chemată a se defini pe sine. Actul critic își menține altitudinea; analiticul este punct de plecare pentru configurarea «eroului problematic» în proza lui Alexandru Ivasiuc, cu alunecarea ei specifică de la confesiune spre dezbateri, la modul eseistic. [...] Să-i recunoaștem însă Valentinei Marin Curticeanu, și în această recentă carte a sa, o caracteristică pe care ne-o sugerează prin sintagma înscrisă în finalul demersului său: «vocația critică».

□•Titus Vâjeu consemnează apariția celei de-a șasea cărți de poezie a lui Paul Balahur, intitulată *Anotimpul corăbiilor*: „Noul volum oferă o aceeași imagine a unei conștiințe artistice preocupată de stabilirea unor raporturi decisive cu marile teme ale Poeziei dintotdeauna, abordate fără reticență și fără complexe. Identificarea Poetului cu Luptătorul dezvăluie într-o corespondență aproape arhetipală eroismul cotidian al interceptării vieții în cele mai profunde și mai subtile înfățișări ale ei. [...] Poetul este un comentator solemn al realului, capabil să aperse comentariul său de retorism, conferindu-i armura curată a poeziei. [...] Elegant în rostire, chiar ceremonios uneori, poetul reușește să confere ideilor grave, angajante, cuprinse în carte veșmântul poeziei incantatorii. E o veritabilă performanță această adecvare la

o tematică gravă, diversă și profundă a unei forme artistice impecabile. Din acest echilibru rezultă pagini de aleasă și solidă poezie stând sub semnul autenticității stărilor și motivelor însumate“.

• [„Cronica”, nr. 34] Cu *Imaginea țării în august* (editorial redacțional) debutează numărul consacrat momentului 23 August din istoria țării: „În puternica lumină a soarelui de August, imaginea României socialiste strălucește în deplinătatea rotundului ei fascinant de frumos, impresionând prin dinamismul mișcării, prin ritmul și amploarea construcției generale, prin optimismul și vigoarea efortului pentru împlinirile prezentului și prefigurările viitorului. În pragul mării sărbători naționale, când fiecare cetățean al țării își umple inima cu această scumpă imagine, îi revine gândului misiunea de a parcurge drumul de lupte și victorii, de sacrificii și izbânzi parcurs de întregul popor, sub conducerea înțeleaptă a partidului, în cei 42 de ani care au trecut de la acea fierbinte zi de 23 August 1944 și, cu osebire, în cei 21 de ani de realizări fără precedent obținute de România socialistă după Congresul al IX-lea al partidului, adică în glorioasa *Epocă Ceaușescu*. E în firea românului ca la ceasuri de mare sărbătoare să-și scurteze trecutul, să-și facă bilanțuri pentru a înțelege mai bine sensul prezentului și pentru a putea trasa cu luciditate și competență liniile de dezvoltare în viitor“. □ În legătură editorialul se derulează întreg numărul, care conține titluri sunt precum *Marile semnificații ale cotiturii de la 23 August 1944* (Sorin Ionescu). □ Despre *Activismul patriotic al ideologiei* scrie Tudor Ghiddeanu: „Acest activism politico-patriotic al ideologiei noastre se subordonează unei viziuni de înaltă etică umanistă, vizând, în primul rând, salvagardarea valorilor umane, materiale și spirituale, de acea corupți a forțelor generatoare de rău, de violență colectivă, de mijloace distructive la adresa poarelor, a culturii lor, a întregului pământ“. □ Aurel Leon (*Patosul revoluționar al creației plastice*) enumeră artiști plastici și opera reprezentative ale acestora, conform tematicii numărului: „Evenimentul de la 23 August, cu implicațiile sale militare, politice și sociale, era firesc să inspire sute de opere plastice, fiecare scriind în alt alfabet o măreață pagină de istorie. Și dacă la *Insurecția* lui Dan Hatmanu, cel care emoționează, mai direct decât narațiunea grafică, e griul găsit pentru fonta acestei narațiuni, un griu-Doftana mi-aș permite să-l numesc așa, cum albastrul găsit de Sabin Bălașa în *Portretul omagial al președintelui Republicii* e rupt din albastrul-Eminescu (Universitatea din Iași) cu aluzii selenare, în schimb la *Sărbătoarea Micaelei Eleutheriade* cea care decide e bucuria mișcării mulțimilor într-o lumină caldă. Ideea de bază a *Omagiului* realizat de C. Piliuță, prin evocarea panteonului istoriei noastre, e transferarea pe alt plan a ceea ce Dimitrie Gavrilean reușește prin interstiționarea elementelor de tradiție în logosul său compozițional despre evenimentele din 1944. *Fruitele jertfei*, compoziția lui I. Sălișteanu, în care verticala viitorului se sprijină pe orizontala celor jertfiți, are dramatismul ciclului lui Ion Petrovici inspirat din contopirea om-plantă, respectiv sânge-sevă, atât de prezentă

în folclorul nostru și prin el trecută în lirică. Mai aproape de noi, să remarcăm în expoziția omagială din sala «Victoria» – Iași (organizată de către Muzeul de artă) îmbinarea unor opere inspirate direct din eveniment precum C. Piliuță – *Arme deținuților*, Aurel Nedel – *Ilegalitate*, cu metafore plastice ce transferă actul pe plan artistic cum ar fi *Omagiu omului* de Liviu Suhar sau *Făurari* de Alex. Ichim. Li se alătură cinstirea tradițiilor de către F. Gavrilean în *Sfatul înțelepților* și lucrări inspirate din realitate contemporană semnate de Călin Alupi, Dan Hatmanu, Adrian Podoleanu și, ca o apoteoză, *Portretul Președintelui Republicii*, de Vasile Ștefan, solemn dar cu o participare afectivă de mare emotivitate. Vreau să subliniez că și reprezentarea plastică a evenimentului de acum 42 de ani, indicat succint Eliberarea, s-a realizat nu separând veriga din lanțul cronologic, ci ca o înlănțuire a istoriei noastre, menținându-se apartenența la un spațiu spiritual specific“. ■ Sub titlul *Redescoperirea valorilor* Mircea Popa face bilanțul celor mai notabile apariții din critica literară: „Istoria literară a avut mult de câștigat de pe urma prezenței în câmpul ei a unor critici literari de directivă sau abili comentatori ai fenomenului literar ca Eugen Simion cu *Dimineața poezilor*, Valeriu Cristea cu *Dicționarul personajelor lui Dostoievski*, Mihai Ungheanu cu *Marin Preda, aspirații și creație*, N. Ciobanu cu *Însemne ale modernității* sau cartea despre Eminescu, Cornel Ungureanu cu *Contextul operei*, Mircea Braga cu *Istoria literară ca pretext*, Radu Enescu cu *Franz Kafka*, Livius Ciocârlie cu *Realism și devenire poetică*, Mihai Zamfir cu *Imaginea ascunsă. Structura narativă a romanului proustian*, Al. Călinescu cu monografiile despre Caragiale și Anton Holban, Zaharia Sângeorzan cu *Sadoveanu*, Mircea Muthu cu *Literatura română și spiritul sud-est european*, Petru Poantă cu *Modalități lirice*, Mircea Iorgulescu cu *Scriitori tineri contemporani* sau *Spre alt Istrati*, care au atacat numeroase probleme de istorie literară, rezolvându-le nu o dată într-un mod original. Acest fapt ilustrează încă o dată ideea că în literatura română critica și istoria literară au mers întotdeauna alături, m între cele două sectoare neînregistrându-se niciodată fenomene de rup-tură și opoziție, ci o alianță salutară și benefică. De pe aceeași platformă comună pot fi judecate și demersurile istorico-literare cu caracter comparatist susținute de Al. Dușu, Adrian Marino, Romul Munteanu, Constantin Ciopraga, Nicolae Balotă și alții, în măsură să ilustreze perenitatea și profunzimea criticii și istoriei noastre literare contemporane, aderența ei nedezmintită la real, la problemele stringente ale literaturii și culturii noastre contemporane“. ■ De *Literatură și istorie* se ocupă Liviu Leonte: „Primele cărți apar chiar din deceniul al șaselea, când amintirile, proaspete și fierbinți, confereau evenimentului însemnele actualității. Titus Popovici scrie *Străinul*, roman al perioadei, dar și al unui personaj, Andrei Sabin. Prima direcție cere dimensiunile frescei social-politice, cea de a doua autenticitatea trăirii individuale. [...] Cuprinzând și pagini de virtuozitate stilistică vizibilă în tablouri impresioniste ale Bucureștilor, *Șoseaua Nordului*, apărut la sfârșitul deceniului al șaselea, configurează un

gen de roman popular, cu tipologie simplificată și accent pus pe epic. Eugen Barbu, care și-a manifestat programatic preferința pentru acțiune și efecte tari, m surprinde perioada premergătoare Eliberării, zilele de luptă împotriva armatei germane în preajma capitalei. [...] O încercare de a urmări raporturile greu sesizabile între destinele individuale și istorie întâlnim în romanul lui Alexandru Ivăsiuc, *Apa*, apărut în deceniul al optulea. Abordând perioada imediat ulterioară Eliberării, romanul transmite sentimentul unei istorii trepidante când moare o lume și alta, în forme încă imprecise se ridică pe ruinele ei. [...] După ce a scris un ciclu romanesc în care realul este proiectat în fabulos și în mit, Dumitru Radu Popescu își modifică viziunea în noul ciclu, *Viața și opera lui Tiron B.* În postfața la primul volum, *Iepurele șchiop* (1980), aflăm că nu se supune realismului cronologic, «deși uneori documentul primează în fața imaginației». Compus dintr-o suită de narațiuni corelate și cu o relativă independență în același timp, *Iepurele șchiop* se oprește cu precădere la primăvara și vara anului 1944. [...] *Orașul îngerilor*, al treilea roman al ciclului, se inspiră, în narațiunile componente, din perioada care începe cu Diktatul de la Viena, decupând câteva secvențe din timpul ocupației cu ororile ei. Ultimul episod, *Florile binelui*, surprinde personajele antrenate în luptele din toamna anului 1944 care au dus la eliberarea «orașului îngerilor», Oradea. Mărturiilor aduse de prozatori, dintre care am amintit aici doar câteva, li se adaugă cele semnate de dramaturgi și de poeți. Ele sunt scrise toate cu conștiința răspunderii față de acea memorabilă mutație a istoriei din august 1944 cu adânci reverberații în contemporaneitate“. ■•O contribuția la conturarea imaginii interferente cu portretul, de luptător comunist și antifascist al lui Nicolae Ceaușescu, cu studii la zi, are I Saizu în textul *Universitatea revoluționară de la Doftana*. □•Pavel Floreasca despre *Permanența culturii – o dominantă a epocii Ceaușescu*: „În strategia construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, cultura ocupă un loc foarte important, căci, referindu-ne la expresia pe care a utilizat-o de mai multe ori tovarășul Nicolae Ceaușescu, cultura și educația reprezintă factori esențiali ai procesului edificării noii societăți. Aceste idei au fost cu pregnanță puse în valoare în documentele de partid de la Congresul al IX-lea încoace, cu deosebire în Programul Partidului, în Expunerea la Plenara din 1-2 iunie 1982, la Consfătuirea de la Mangalia, în documentele Congresului al XIII-lea și în alte Cuvântări rostite de secretarul general al partidului nostru. [...] Literatura ultimilor douăzeci și unu de ani se înscrie de asemenea, cu lucrări remarcabile ne restituie transfigurate artistic mari momente ale afirmării românești în istorie, definind în același timp spiritul unei poci în cultura noastră. Asistăm în literatură ca și în muzică și cinematografie la redescoperirea sensului activ al tradiției. Problema specificului național în cultură se pune acum în raport cu trăsăturile națiunii socialiste“. □•Poezii patriotice semnate de Corneliu Sturzu, Vasile Popa, Petre Bucșa, Radu Lucaci, Mihai. I Vlad, Constantin Clisu) completează tabloul. Ioan Holban semnează eseul *Istoria și*

adevărul: „În primii ani ai afirmării generației '60 în proză și poezie au existat câteva grupări de scriitori – cum au fost cele din jurul revistelor «Steaua», «Luceafărul», «Gazeta literară», «Contemporanul» – care au avut rostul de a promova valorile literaturii contemporane sau de a duce marile «bătălii» ideologice ale pocii; influența lor a fost decisivă (dacă ar fi să avem în vedere măcar «modelul Steaua» pentru deceniul șase și «Luceafărul» pentru cel următor) în recuperarea esteticului și a conjugării sale reale cu ideologicul. Apariția acestei prime promoții de prozatori a fost precedată de momentul anului 1955 când au apărut *Bietul Ioanide* de G. Călinescu și *Moromeții* (volumul I) de Marin Preda. [...] La doi ani după *Bietul Ioanide*, *Moromeții* și *Străinul* de Titus Popovici, *Groapa* recâștigă pentru proza contemporană un teritoriu epic «nou». [...] În ciuda condițiilor aparent favorabile, impuse de volumele anului 1955 și 1957, care creau premisele unei alte perspective asupra realului și a modului său de exprimare în textul literar, prozatorii generației '60 au debutat cu cărți ne semnificative, cunoscute astăzi doar de istoricul literar. [...] Excepțiile sunt destul de rare; cu debuturi deasupra «mediei» epicii acelor ani pot fi citați doar Nicolae Velea, Nicolae Breban și Paul Georgescu. Proza, spre deosebire de poezie, s-a desprins mai greu de «normele» deceniului șase și pentru faptul că majoritatea tinerilor romancieri și-au făcut ucenicia în reportaj, învățând să răspundă prompt imperativelor ideologice ale momentului; prima etapă a revoluției nu se încheiase, evenimente cum erau cele ale finalizării cooperativizării, ale urbanizării și industrializării rapide cereau granițe reflectării» în nuvele și romane. [...] Prozatorii generației '60 au revigorat, mai cu seamă prin cărțile ulterioare debutului, interesul pentru roman; [...] pe scriitorul acelor ani îl atrăgea spre roman *mirajul construcției*, al edificării unei lumi «concrete», mai aproape de existența sa socială, în timp ce cititorul începea să caute în textul romanesc *personajul*, chipul din oglindă, omul de alături pe care norocul sau nenorocul l-au adus pe scena literaturii. Personajul începe să fie înțeles și altfel decât în ipostazele cu care ne obișnuiseră cărțile deceniului șase. Pactul creației și pactul lecturii își descoperă premisa în ceea ce aș numi *convenția verosimilității* care oferă «schema» dezvoltării unei întregi serii de romane, aparținând generației '60, alate (nu întâmplător) la cota cea mai înaltă a interesului cititorilor. [...] Naratorii din romanele lui Marin Preda, D.R. Popescu, Augustin Buzura, George Bălăiță, Nicolae Breban, Constantin Țoiu, Petre Sălcudeanu, Dumitru Popescu întrețin relații cât se poate de clare cu trecutul și, în consecință, for urmări întotdeauna adecvarea *modului* povestirii la *substanța* celor relatate. Iluzia lui *sunt acolo*, pe care o afirmă naratorii din romanele generației, corespunde, în instanța lecturii, celeilalte *iluzii*, a lui *am fost acolo*, pe care cititorii o caută de la cuvântul primei pagini a cărților acestor prozatori: în această dublă ipostază a iluziei textului stă, de altfel, rolul «terapeutic» pe [...] Cu aceste premise, se poate vorbi despre *recuperarea cititorului* odată cu recâștigarea esteticului de către generația anilor '60, pentru

ca obiectivul de după douăzeci de ani al generației '80 să fie *recuperarea eului*, a subiectivității celui care scrie, întoarcerea autorului – cum spunea Eugen Simion – în interiorul textului pe care îl produce: «Adevărul istoric – scrie un tânăr prozator – va fi, cu oarecare decalaj de timp, la îndemâna oricui. Adevărul tău și al meu însă, dacă îmi va scăpa azi, nu-l vom mai ști». [...] Obiectivul declarat este acum *trans-formarea lumii în text și nu transferarea acesteia*, cele două infinitive lungi desemnând prin ele însele zonele ce desparte două moduri de a scrie și de a concepe poziția cărții și a autorului ei în realitate. Multe dintre volumele generației '80 vor fi niște experimente ale «decalajului mediu» dintre *trăire și scriere*, tinzând spre anulare, adică spre ceea ce aș numi *gradul zero al istoricității românești*. [...] Cărțile noii generații își află premisele în efortul *citirii lumii și a sinelui prin recuperarea banalului și a termenului său «opozant» trăirea vie*; viața nu mai poate fi «reflectată» sau «mimată», măștile cad, personajele devin niște «simboluri vii», iar zilele își scriu singure (pe măsură ce se trăiesc adică) textul în care se cuprind gânduri, fapte imaginante, lecturi dar, mai ales, experiență directă“.

□•Virgil Cuțitaru trece în revistă *Patru decenii de poezie*: „O contribuție esențială a poetului militant este asumarea problemelor majore ale epocii și responsabilitatea reflectării lor în ordinea adevărului istoric. Selectarea temei nu este un lucru comun, obișnuit sau indiferent în materialitatea actului literar și dacă orice temă poate fi înnobilită, aspirația creatorilor a fost întotdeauna aceea de a da viață și certificat artistic marilor probleme, evenimente și personalități ale istoriei. Aș particulariza generalitatea acestor propoziții cu numele poetului care a deschis, indicând cu precizie, accentele grave și amplitudinile maxime ale epocii noastre. Este Nicolae Labiș și întreaga lui poezie care se întemeiază pe fiordurile de cristal ale istoriei noastre contemporane, salutând ideea supremei angajări a scriitorului. [...] Unii dintre creatori (Eugen Jebeleanu, Ștefan Augustin Doinaș, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Nicolae Țațomir, Maria Banuș, Ion Brad, Ioan Alexandru, Ioanid Romanescu, Horia Zilieru, Corneliu Sturzu, Paul Balahur, Nicolae Turtureanu, Ion Horea, Ion Chiriac, Emil Brumaru, Emil Nicolae, Gheorghe Drăgan, Vasile Filip, Paul Sân-Petru, Ion Chiric, Gabriela Scurtu ș.a.) au în vedere așezarea simetrică și ritmată a versurilor aceluși «paralelism al formelor» pomenit, în urmă cu șaptezeci de ani de Gala Galaction și citat, în 1966, de Vladimir Streinu în volumul *Versificația modernă*. Este vorba despre expresivitatea stilistică și arhitecturală a versului, de acel «tot armonios», prin care G. Călinescu înțelege starea de fapt a poeziei, aspectul inefabil și metafizic ei. [...] Pendulând între corsetul versului clasic și căderea liberă a versului modern, poeții la fel de importanți și cutezători în angajarea lor în freamătul epocii (Marin Sorescu, Nicolae Dragoș, Aurel Rău, Cezar Ivănescu, Nicolae Prelipceanu, Nina Cassian, Ion Hurjui, Constantin Pricop, Haralambie Țugui, Vasile Constantinescu, Vasile Mihăescu, Nichita Danilov, Sterian Vicol, Ion Alexandru Angheluș, Lucian Vasiliu, Liviu Pendefunda, Gheorghe Lupu, Emilian Marcu, Mariana

Codruț, Aura Mușat, Titus Vâjeu, Adi Cristi, Nicolae Panaite, Valeriu Stancu, Liviu Antonesei etc.) optează pentru sunetul pur al poeziei, în structura căruia metafora este mascată de inteligență. [...] Mustind de reacții și probleme grave legate de conștiința eului nostru de azi și de mâine, Paul Balahur reușește în cele douăsprezece versuri ale poeziei *Inscripție* (v. *Un gând pentru partid*, Junimea, 1986) să dilate timpul, limpezind pentru o clipă oceanul de sentimente, de care se simte îmbulzit poetul. [...] Este un poem foarte frumos și dens, sinteza unor stări și sentimente etern valabile. □ Zaharia Sângeorzan este mai direct și scrie, cam aceleași lucruri/ idei în *Cărți de poezie patriotică*: „*Poezia Cetății* este astăzi tot mai mult o redescoperire a evenimentului, o recuperare a duratei istoriei naționale, o retrăire a ei din perspectiva actualității. Evenimentul reactualizat de poeți presupune luciditatea asumării. Teritoriile evenimentului se deschid realității imaginarului, răspunzând faptelor, ideilor, experienței. Vieții interogate i se restituie un chip, o memorie, devine prin poezie, conștiință. Poemele se nasc dintr-o sinceră dragoste de neam, de țară, de istorie, de pământul românesc. Privirile poetului însuflețesc spațiile istoriei, recuceresc miturile, creează un dialog cu actualitatea, reconstituind adevărate cronici ale evenimentelor interogate. □ Traian Iancu: *Grădina*, versuri, Editura «Cartea Românească», București, 1986. Evenimentul este pentru Traian Iancu istoria românească, galaxia ei de semne și de simboluri, vatră de simțire și de cugetare, strămoșii, dacismul, noblețea latină și tracică, eroii, iubirea de țară, cuvântul rostit cu înflăcărare, cu conștiința că întrupându-se unui popor, unei realități sociale. [...] □ Teofil Răchițeanu *Planete de melancolie*, Editura «Dacia», Cluj-Napoca, 1986. Teofil Răchițeanu retrăiește istoria sub zodia melancoliei, bocetului, tragicului, unui puternic sentiment de alianță cu ideea că el îi răscumpără, prin cântec, umilințele îndurate. Poetul recheamă din istorie voievozii, poartă cu ei un neobișnuit dialog: drama lor este reînviată, destinul lor este din nou pus să vorbească în numele țării. Ascultăm astfel vocea lui Dragoș și cea a lui Bogdan, Brâncoveanu și Ștefan Rareș și Iancu, ne redescoperim pe noi înșine în inima Bucovinei, la Putna lui Ștefan cel Mare, totul rememorat cu o solemnitate de ritual. Implicarea în fenomenul românesc se face prin aceste tulburătoare chipuri, voci, confesiuni, de o netăgăduită verosimilitate“. □ În acest context, tandemul Adrian Grăjdeanu – Sorin Mărășescu umple pagina ultimă de patriotism și ideologie: *România socialistă în conștiința umanității*.

• [„**Flacăra**”, nr. 34] *Flacăra pentru minte inimă și literatură conține* articolul *Setea de lectură* scris de Valeriu Râpeanu: „Privim cum cărțile bune și în lipsa lor chiar și cele mai puțin bune se epuizează nu odată instantaneu, sunt căutate și discutate de un public din ce în ce mai larg. Din păcate, la noi, sociologia lecturii este o ramură a științei aflată într-o fază, încă, embrionară și n-a încercat încă să afle toate cauzele acestui fenomen. [...] Fenomenul s-a dezvoltat pe principiul vaselor comunicante: cititorul a căpătat încredere în literatură pe măsură ce a aflat în cărți acele adevăruri profunde despre realitatea

contemporană văzută în desfășurarea ei istorică iar scriitorul a avut sentimentul răspunderii sale față de colectivitate pe măsură ce opera lui nu mai era citită ci înțeleasă ca expresia unui proces de conștiință care îl implică în finalitatea lui majoră, ultimă, pe el cititorul“. □•Ancheta inițiată de Radu G. Țeposu se numește *La Flacăra veșnică a iubirii de țară* și are doi interlocutori. Primul este Cornel Popescu, directorul editurii Cartea românească: „– *Care credeți că sunt modelele clasice ale autorilor contemporani de poezie patriotică?* – Lucian Blaga, pentru atitudinea lui de a infuza miracolul, care este iubirea de locurile natale, în materia tuturor poemelor sale, chiar și într-a acelora ce n-au referire directă la o temă ușor de cuprins în cuvinte; Ion Barbu, pentru raritatea efuziunilor sale patriotice. Rar, adică de preț, gestul său de adeziune are o tăietură precisă, scăpărătoare, aproape inhibantă; Tudor Arghezi, pentru forța sa de a îmbrățișa, într-o viziune totalizatoare, chiar și laturile umbrite ale realității. [...] Nichita Stănescu, pentru subtilitatea expresiei poetice, în care a strâns deopotrivă idei substanțiale și sentimente temeinice, grave; Eminescu, pentru toate virtuțile unui autentic *homo politicus* de cea mai înaltă și mai incoruptibilă stirpe“. □•Cele de-al doilea este poetul Nicolae Dragoș: „– *Față de poezia patriotică românească dintotdeauna, cea de astăzi cum vă apare?* – Poezia de azi a adus – nu încape îndoială – dimensiuni noi, sensuri noi, ctitorind original și durabil în universul inconfundabil al poeziei românești dintotdeauna. O vom așeza însă mereu sub semnul tutelar al poeziei eminesciene, moment de sinteză și de etern început pentru lirica națională. În orizonturile ei se cuprind deopotrivă ilustrații noștri înaintași și marii poeți ai prezentului. Fiecare, nu ritmând epigonic, ci vitalizându-și verbul, cuvântul, călindu-l și oțelindu-l la flacăra veșnică a iubirii de țară“. □•Virgil Teodorescu dezvăluie în ce vonstă implicarea scriitorului, dar mai ales a sa, într-*O literatură a epocii*: „Ca mesager al spiritualității și aspirațiilor poporului, ca participant activ la edificarea unei lumi noi, scriitorul este dator să mențină vii ideile revoluției, dându-le prin fervoarea operei sale o și mai mare putere de atracție, având drept scop promovarea înalțelor idealuri afirmate de concepția revoluționară asupra lumii. Pentru creatorii de frumos ai României de azi, născuți pe același sol și luminați de același soare, există un deplin acord interior cu marile linii de forță ale realității înconjurătoare, imperative majore evidențiate de politica partidului, de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, acord ce le îngăduie să aibă o perspectivă largă asupra viitorului și care stimulează sentimentul de demnitate patriotică și umană“.

■•Două pagini intitulate *Patria, într-o mai limpede lumină*, consacră reportaje despre realitățile noi ale patriei, semnate de scriitori cunoscuți. □•Paul Anghel scrie despre *Oamenii lucrurilor definitive*. □•Al Andrițoiu anunță că ne aflăm *În prag de sărbători*. □•Platon Pardău călătorește pe *Meridianele patriotismului*. □•Petru Vintilă evocă *Un tren fantastic de frumos*.

• **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 34]** Număr dedicat zilei de 23 August: „Nenumărate sunt mărturiile ce atestă impresionanta angajare a clasei

muncitoare, a tuturor oamenilor muncii în efortul de a îndeplini fiecare secțiune a planului, indicatorii, normele și normativele aprobate de conducerea de partid și de stat, pentru ca întreaga activitate să se ridice la nivelul calitativ impus de forța și posibilitățile actuale ale economiei noastre naționale, la nivelul cerințelor autoconducerii muncitorești și autogestiunii, și al necesității vitale de a atinge de la zi la zi cote de eficiență din ce în ce mai ridicate. Clipa istorică este subordonată azi acestui viitor, care va încununa mai bine de patru decenii de muncă dărză, eroică, pentru înălțarea patriei pe culmile civilizației socialiste și comuniste“.

□•Își aduc contribuția lirico-patriotică Mihai Culman, Corina Soroceanu, Cornel Balaban, Corneliu Zeană, Dumitru Dumitrică și actorul Mircea Albulescu, din poezia căruia cităm: „Toiagul acesta,/ Schiptru ciobănesc/ Purtat în pumn/ Din tată în fiu –/ Paznic destinului nostru,/ Aici / În poala de lumină/A Carpaților/ Lemnul acesta sfânt/ A ajuns, în sfârșit,/ Până la mine” (*Mărturie*).

□•M. N. Rusu este prezent cu *File din biografia eroică a tovarășului Nicolae Ceaușescu (Doftana – citadela luptei revoluționare)*: „Astăzi, grație istoriografiei noastre științifice, studiilor în care procesul a fost reconstituit până în cele mai mici amănunte, s-a putut vedea că partidul i-a încredințat tânărului revoluționar *Nicolae Ceaușescu* rolul principal în orientarea procesului, tocmai datorită calităților sale politice și morale afirmate strălucit în precedentele confruntări și înfruntări de clasă, revoluționare, cu aparatul represiv de stat. Procesul de la Brașov a arătat încă o dată că tânărul militant comunist *Nicolae Ceaușescu* vădea“

□•Același autor continuă să prezinte momente din activitatea/ biografia lui Ion Vinea, sub titlul *Scritori antifasciști*: „Și repetând până la sațietate «calitățile» de ideolog al dreptei ale lui «Nae», așa cum s-au manifestat ele în paginile și cercurile politice ale *Curentului*, lui Ion Vinea îi izbutește performanța de a dezvălui care era adevărata față a fascistului și a fascismului de aici, în chiar anul când oficina respectivă sărbătorea al XV-lea an de apariție. Antifascistul Ion Vinea se infiltrasă cu succes pe chiar «corabia guzganilor», «sub supravegherea lor strictă» fotografiindu-i pentru viitor“.

■•Din respect față de sprăbătoarea națională de la 23 august, veninul din rubricile *La Judecata de apoi a poezilor, Săptămâna pe scurt* și *Aveți cuvântul* este înlocuit cu „apă de trandafiri”: *Revoluția lui August '44* (Florian Tănăsescu), *Revoluție și destin istoric* (Mircea Cristea), *Bărbați ai datoriei* (Daniela Marino), *Semnificații istorice ale marii noastre sărbători naționale* (Doina Popescu): „Revoluția de la 23 August 1944, actul de voință al întregii noastre națiuni, a marcat începutul unui nou ev în multimilenara istorie a poporului român, deschizând calea edificării unei noi societăți, constituind sinteza celor mai nobile aspirații de libertate și progres, dorința tuturor generațiilor de a construi o Românie puternică, demnă, de sine stătătoare. În anul 42 al revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, România se prezintă sieși și întregii lumi cu importante și semnificative realizări ce au transformat din temelii viața întregului popor român în procesul

general de dezvoltare a noii societăți românești făurită sub conducerea Partidului Comunist Român“.

23 august

• [„România liberă” 13 001] Ion Segărceanu publică *Poem de August*: Nicolae Dan Fruntelată vine cu un *Omagiu*. Nicolae Stoian se prezintă *Slujind partidul, patria, poporul*: Al. Balaci este prezent cu articolul *Moment înălțător al devenirii noastre socialiste*. Dumitru Almaș semnează *Trepte și împliniri*. Mihai Negulescu scrie *Cu glas de țară*:

• [„Scânteia”, nr. 13 682] Trăiască 23 August – marea sărbătoare națională a poporului român, stă scris pe frontispiciul primei pagini: ◻•Tot aici, Mihai Beniuc este prezent cu poemul *Spre luminosul viitor*: Poeme pentru țară, poeme pentru totdeauna, semnează: Miha Dragomir (*Insurecție*), Nicolae Labiș (*Viitorul*), Nichita Stănescu („Nu zicem rău de nimeni, stăpâni peste pământ/ Noi suntem în picioare, sub noi străbunii sunt/ De-aceea poate-n libertate să lucească./ De-asupra noastră, universala boltă albastră”), Grigore Hagiu (*Crez*) și Victor Tulbure („Azi, Ceaușescu ni-i conducătorul/ Cel Bun! Cel Drept! Cel Mare! Cei Viteaz!”)

• [„Scânteia tineretului” nr. 11579] *Stăpâni pe destinele noastre* se intitulează editorialul redacțional al zilei de 23 august. Versurile lui Viorel Cozma (*Omagiu tinerei noastre revoluții*) apar tot pe prima pagină: „Uniți precum granitul, în jurul lui ca unul./ Cinstim în zi de August al patriei Erou”. ◻•O altă pagină cu poezii patriotice dedicate marelui erou se intitulează „E Ceaușescu cîntor de eră-nfloritoare / Ce luminează falnic al țării viitor” și conține contribuții lirice omagiale semnate de Mihai Beniuc, Theodor Răpan, Ion Vasiliu, Emilian Marcu, Dumitru Drăgan, Rodion Drăgoi, Pavel Pereș, Ion Popa Argeșanu, Florian Dan, George Coroba. ◻•■•Participă la eveniment mici texte în proză. ◻•Mihai Bărbulescu: „Pentru generația de atunci, din anii imediat următori, de pace, au fost greul și entuziasmul reconstrucției de țară, pentru generația tinerilor de azi șansa participării la construcția de umanism într-o țară a oamenilor, ce se edifică prin sine durabil în civilizația timpului nostru. Apartenența la timp și implicarea, entuziastă și responsabilă, a generației tinere, formată în cea mai tânără vârstă a României eterne, în epoca deschisă de istoricul Congres al IX-lea, al partidului a devenit astfel, prin consecințele sale, cunoaștere de istorie a făurarilor și asumare demnă de destin”. ◻•Ioan Vieru: „Scriitori, oameni de cultură și artă, publiciști, au contribuit hotărâtor la pasul pe care avea să-l facă țara. Printre ei: Mihail Sadoveanu, N.D. Cocea, Iorgu Jordan, Lucrețiu Pătrășcanu, Mihai Ralea. Această zi e ziua unor mari aduceri aminte, a unor mari convingeri patriotice stând la baza prefacerilor de astăzi”.

• [„Luceafărul”, nr. 34] Numărul apare în ziua sărbătorii naționale și, în consecință, pe prima pagină apar contribuții dintre cele mai notorii: Mihai Beniuc (*Omagiu spiritului creator*) Virgil Teodorescu (*Măsura tuturor lucruri-*

lor, poema *Ctitorul*, de George Țârnea („El, Omul-Ceaușescu, veghează libertatea./ Și definindu-i viața, ne definim pe noi”), Radu Theodoru (*Dreptatea adevărului trăit*), Nicolae Dan Fruntelată (*Ai timpului nostru*), Mihai Ungheanu (*Coperta cu mai multe nume*). □•*La cărțile lui August scriu* □•Z. Cârlogea (*Proza insurecției*): „Rezultă de peste tot că e vorba de o mișcare comunistă autohtonă, de acțiunea conjugată a unor forțe pozitive din interior, canalizate strategic în marea lucrare a prefacerilor revoluționare. În acest sens *Șoseaua Nordului* e romanul lichidării trupelor hitleriste din preajma Capitalei, iar *Incognito* romanul unei doctrine în acțiune, cu adresă politică”. □•Nicolae Georgescu (*De la soldat la general*) prezintă *Focul alb* de Aurel Mihale: „Aurel Mihale scrie, în aparență, un roman militar: cele mai dense pagini ale lui descriu situația frontului în vara anului 1944. Autorul urmărește, însă, cu atenție și linia politică a evenimentelor”. □•Al Horia (*La fântâna Miorița*): „Scris în registru meditativ, poemul *La fântâna Miorița* de Theodor Balș invocă destinul celor ce și-au sacrificat viața în eroicele zile ale insurecției. Poezia este o elegie închinată orașului anonim pe tiparul simbolului mioritic”. □•Adrian Dafir (*Romanul aviatorilor*): „Format din trei cărți – *Convalescența*, *Operațiunea Budapesta* și *Recunoaștere îndepărtată* – romanul lui Radu Theodoru este nu numai o evocare a frontului, cum se arată el la prima lectură, ci și unul al revenirilor realist-lirice în cotidianul nostru agresat, viața căutându-și și găsindu-și și aici drepturile ei dintotdeauna”. □•Ilie Purcaru se ocupă de „grandioasa manifestare populară” prilejuită de *Anul 42 al libertății noastre*: Poeme care ating saturația imagologică, politică, encomiastic-patriotică și nu în cele din urmă ceaușistă, se întrec a produce Constantin Atmooi, Rodion Drăgoi, Ion Machidon, Vasile Speranța, Cristian Petre Argeș, Nicolae Sinești, Elena Codrescu, Constantin Ciocan. Se concurează între ele sintagme precum „denn cârmaci”, „brav cârmaci”, „Erou național”, și „bărbat genial”. □•Fl. Constantiniu recenzează, sub titlul *Ca un singur om*, volumul 23. *Documente*, apărut la Editura Științifică și Enciclopedică sub coordonarea istoricilor oficiali Ion Ardeleanu, Vasile Arimia și Mircea Mușat, documente care prezintă profilul de luptător antifascist al lui Nicolae Ceaușescu. □•Istoricul militar Dumitru Preda evocă *Pagini răscolitoare despre „marea cotitură”*. □•Artur Silvestri privește același subiect prin vizorul abia întredeschis al activității serviciilor secrete din cartea document a lui Haralamb Zincă *Și a fost ora H*. □•Pe ultima pagină a numărului integral festiv, Mihai Pelin re trăiește, prin intermediul mărturiilor prizonierilor americani din cel de-al doilea război mondial, *Clipe din vara lui '44*. □•În traducerea lui Ralucăi și a lui Victor Tulbure, o altă serie de *Poeți ai lumii cântă România*. Ei provin din Italia, Japonia, Grecia, Siria, Turcia și, aproape surprinzător, în trei dintre cele șase situații nici de aici nu lipsește numele lui Nicolae Ceaușescu.

• [„SLAST”, nr. 34] Numărul apare chiar de 23 august și este în întregime dedicat *Mării adunări populare festive*, ocupând primele trei pagini.

□•Constantin Sorescu reflectează asupra *Noului univers al poeziei*: „Nu tot ce se experimentează în spiritul acestei prefaceri este – trebuie spus – poezie de valoare. Poetului nu-i este îndeajuns să aspire la a trezi cântecul care doarme în *lucrurile științei și tehnicii*; îi este necesară și vocația de magician. Simplul entuziasm pentru noua nomenclatură emblematică, nu face artă, cum nu face nici îndărătnicia de a o absolutiza pe cea veche. Și astăzi, ca și altădată, textele ratate se vor descuama de la sine. Cu certitudine însă, sincronizarea universului poeziei cu noul univers al societății românești e un fenomen firesc, irevocabil și continuu, care nu se va încheia niciodată atâta timp cât *universul prim* se va înnoi”. □ Emilian Marcu, secondat de Vasile Bardan, Rodion Drăgoi, Mihai Bărbulescu, Dan Rotaru, Elena Boldea și Elena Codrescu consacră gândurile lor, ritmate ori simplu narative, marii sărbători. Alți semnatari, răsfirați printre textele reportericești ale evenimentului, sunt Radu Cârnecki (*Spre o în-nobilare a tradiției*) Arthur Porumboiu, *Podul* (de la Midia-Năvodari), Ioan Vieru (Acolo unde a fost și este cetatea chimiei românești), Narcis Zărnescu (*143 de zile pentru eternitate*), Nicolae Băciuț (*Oameni care scriu istoria*), Alexandru Horia (*Optimism și candoare*). □•Mai aplicați și aplecați spre literatură sunt Iulian Costandache (*Sentiment și datorie*), Valeriu Bârgău (*Tineri scriitori față în față cu realitatea*), Cleopatra Loruțiu (*Aura aceluia fierbinte august*), Șerban Cionoff (*Fascinația actualității*).

28 august

• [**„România literară”, nr. 35**] Continuă sărbătoarea republicii și după 23 August cu editorialul *Omagiul țării în august*, plus un scurt text de Nicolae Arieșescu, intitulat *Lumină*. În interior se precizează că este vorba despre „lumină de victorii”. □•Platon Pardău evocă eseistic *Emblema patriei*. □•Ilie Purcaru și Valeria Deleanu scriu, primul amplul reportaj *Cântarea României*, cea de a doua poemele *Odă lui August și Augusta zi*. □•În partea literară a revistei, Dumitru Micu analizează *Limbajele poeziei române de azi*: „Dacă, într-o pagină încăpătoare, am așeza numele poeților contemporani, pe categorii stilistice, vertical, cea mai lungă coloană, mai lungă decât toate celelalte la un loc, ar rezulta din înserierea neoromanticilor. Unii dintre aceștia, mai ales din generațiile vârstnice, practică un neoromantism de expresie preponderent tradițională – deși nu e cătuși de puțin *tradiționalistă; tradițională* îndeosebi în ordinea prozodică. Alții, covârșitoarea majoritate, se exprimă precumpănitor cu mijloace de mai accentuată factură modernă. [...] Clasicizantă, în limitele neoromantismului, creația de după 1944 a acestor deschizători de noi orizonturi artistice e modernă fără a fi modernistă. E permanent modernă prin substanțialitatea lirismului, prin forța vizionară, prin prospețimea expresiei, însă modernă cu discreție: criptomodernă, – am putea spune. [...] Tendințe clasicizante a străbătut și creația în spirit neoromantic a lui Zaharia Stancu și Mihai Beniuc. La poeții deosebit de activi în primul deceniu republican (Mihu Dragomir, Ge-

orge Dan, Veronica Porumbacu, Eugen Frunză, Victor Tulbure, Dan Deșliu ș.a.) se poate vorbi, și după aceea, mai mult de romantism decât de neoromantism. [...] În expresie frustă, individualizată prin puterea ieșită din comun a talentului, s-a declarat spiritul romantic în poezia lui Nicolae Labiș. Sfârșător de clișee, de stereotipii, poet ce și-a făcut din *lupta cu inerția* un program și o temă. [...] Tangențele îndeosebi cu simbolismul ale celeilalte variante a neoromantismului de învederată expresie modernă (Radu Boureanu, Al. Raicu, A.E. Baconsky, Vasile Nicolescu, Aurel Gurghianu, Al. Căprariu, Horia Zilieru, Anghel Dumbrăveanu, Doina Sălăjan, Ioana Diaconescu, Cezar Ivănescu, Horia Bădescu etc.) sunt identificabile în special în fluența muzicală, dar și în alte caracteristici: în preferința pentru vag și diafan, pentru figurația aburoasă cu contururi evanescente, în creația de atmosferă boemă, în nonșalanță, în tendința de plutire în reverie, în frecvența unor motive analoage celor din repertoriul simbolist. [...] Neosimbolismul, altfel spus, modernismul neextremist, emanat în parte direct din simbolism și *decadentism*, asimilator și de forme poetice anterioare simbolismului – fecund în timpul războiului și mai ales în primii ani următori – resuscită, după 1960, în ambele variante: baudelairianoverlainiană (*decadentă*) și *mallarméană* (St. Aug. Doinaș, Radu Stanca) redevin prezențe lirice fecunde: și prin reluarea intensivă a propriei activități și prin influența (nu atât formativă cât stimulativă) exercitată asupra unor tineri. [...] Derivată parțial din expresionism și păstrându-i sensul generativ, una dintre direcțiile pronunțat moderniste, cu principala sursă autohtonă în Bacovia, sincronizează poezia românească de azi cu o modalitate extrem de răspândită de ambele părți ale Atlanticului: principala variantă, pare-se, a postmodernismului. Constituită prin autori de temeinică (în câteva cazuri complexă) formație intelectuală, în special engleză și germană (Mircea Ivănescu, Petre Stoica, Grete Tartler, Lucia Negoită, Ioana Ieronim, Ion Bogdan Lefter, Mircea Cărtărescu ș.a.), ea se definește prin poetizarea banalului. [...] Oricum am clasifica poezii, nu se pot întocmi căsuțe în care să poată intra fiecare, o singură dată, cu întreaga operă. Dacă am încercat, totuși schițarea unei hărți a lirismului contemporan românesc, am făcut-o pentru a demonstra că, după reluarea, în deceniul al șaptelea, a cursului normal, poezia noastră și-a reînscris evoluția pe coordonatele creației artistice universale”. □•Despre N. Iorga și alți scriitori dintre cele două războaie mondiale scrie G. Dimisianu, comentând volumul scos de Valeriu Râpeanu, Scriitori dintre cele două războaie mondiale, C.R., 1986, volum pe coperta căruia numele lui Nicolae Iorga stă scris mare, ca un zeu (tute)lar. □•Ca și la alte evenimente politice amplu salutate de către revista. Șerban Cioculescu, îl evocă pe Nicolae Bălcescu, reprezentant al idealurilor celor care sunt săraci, dar își iubesc patria: □•*Fabulele lui Grigore Alexandrescu* sunt prezentate, ca ediție critică, de Z. Ornea. □•Rcenzând romanul lui Mircea Nedelciu, *Tratament fabulatoriu*, Nicolae Manolescu își intitulează intervenția *Noul roman, promisiuni și certitudini*: „Romanul lui Mircea Nedelciu

e o demonstrație de inteligență artistică în mai mare măsură decât o reprezentare profundă a ambiguității sociale și morale. Este principala limită estetică a acestei cărți interesante și pline de umorul ideii, dar pe care o putem suspecta de oarecare modicitate epică. Autorul, unul din cei mai talentați ai generației sale, ne rămâne în continuare dator cu un mare roman, capabil să risipească toate dubiile și rezervele privitoare la noua proză și s-o impună definitiv în ochii criticii”. □•Proza lui Florin Șlapac (*Matei și Eva*, Dacia, 1985) se află în atenția Danei Dumitriu sub titlul *Să povestim de luni până duminică*, autoarea fiind de părere că „*Matei și Eva*, apărut fără vâlvă, „confirmă deja un scriitor cu o gândire originală și profundă asupra literaturii”. □•Teodor Vârgolici îl așează pe Vlad Mușatescu sub un titlul cu greutate, *Avatarurile unui destin literar*. □•Simion Bărbulescu scrie și despre poetul „de curte” Ion Potopin referitor la cartea sa, *Măieutica luminii* (C.R.,1986), apărută la împlinirea de către poet a vârstei de 70 de ani, în care Ion Potopin s-a consacrat liric acordând îndeosebi prioritate faptelor de viață și de istorie, cum și semnificațiilor lor etice”. □•Valeriu Cristea se ocupă de lirica lui Ion Horea (*Podul de vază*, Eminescu, 1986), cu observația că *Podul de vază*, apărut exact la 30 de ani de la debutul, deși a 13-a carte a lui Ion Horea, este o carte norocoasă”. □•Laurențiu Ulici face o nouă abatere de la *Generația '70* cu paranteza *Climate*, în care discută tot despre transilvăneni, dar de data aceasta despre influențele ppe care le-au exercitat două publicații asupra a două generații: „Steaua” pentru poezii „șazeciști” și „Echinox” pentru generația 70, o generație ceva mai „individualistă”, remarcă Laurențiu Ulici. □•Din literatura europeană, Radu Boureanu traduce din poetul belgian Arthur Haulot, Darie Novăceanu comentează recent tradusul volum *Banchetul* (Univers, 1986) al prozatorului spaniol Alonso Zamora Vicente □•Ioan Alexandru prezintă *Seminarul sud-est european de la Heidelberg*, în timp ce Al Căprariu vizitează, la Frankfurt am Main, *Casa Goethe*.

• [„**Tribuna**”, nr. 35] Parafrazându-l pe Eminescu, Gavril Moldovan se înscrie pe lista celor care sărbătoresc 600 de ani de la urcarea pe tron, publicând poemul *Mircea însuși*. □•Nicolae Prelipceanu ține o *Poștă a redacției* care aduce bine, nu atât prin titlu, cât prin consecințele titlului prozei lui Gabriel Garcia Marquez, *Poștașul sună întotdeauna de două ori*. □•Valeriu Bărgău realizează un interviu cu Ion Cristofor: „- *Care e astăzi fișa de temperatură a generației din care faci parte? Ce simți că mai ai neapărat de adăugat acestei anchete despre generația 80?* – Nu mă consider un poet tipic pentru generația 80 pentru a da diagnostice despre temperatura ei, datorată poate unei crize de creștere ce nu s-a încheiat. Pe de altă parte, să nu descriem cometa până nu s-a zărit și coada. E, oricum, un fenomen în mișcare, iar spectrogramele noastre ar suferi fie din cauza apropierii privitorului, fie din cauza unor fenomene de ecranare locală ce nu ne îngăduie deocamdată, să apreciem cu justețe magnitudinea unor posibile stele”. □•Ioana Em. Petrescu comentează

ză lirica lui Ion Barbu sub titlul esoteric *Neclătinatul idol El Gahel*: □•Marian Papahagi se oprește asupra volumului al doilea din noua serie *Romanul românesc în interviuri*, literele G – P, (Minerva, 1986), venind cu o propunere: „Cum ritmul de apariție al seriei dedicate romanului face previzibilă încheierea publicării cărții în viitorii doi ani, nu vedem de ce nu s-ar continua lucrul început prin largi antologii dedicate poezilor, dramaturgilor sau criticilor. Ar fi, desigur, treabă cât pentru un întreg institut, dar cei doi istorici literari au dovedit deja o remarcabilă hărnicie și competență, așa încât ei sunt singurii în stare să ducă la bun sfârșit constituirea unui impunător *corpus* al interviurilor acordate de scriitorii români”. □•Ioana Bot comentează *Teatrul inedit din secolul al XVIII-lea*, volum îngrijit de Paul Cornea, Andrei Nestorescu și P. Constantinescu (Minerva, 1986): „Iată un volum care se abate în mod fericit de la regulile receptării textelor premoderne inedite. Admițând că piesele merită efortul realizării *unui teatru într-un fotoliu*, îndrăznim să ne întrebăm dacă, nu cumva, trăsăturile lor de modernitate, carnavalescul deopotrivă cu satira, pledează chiar pentru reintroducerea lor (firește, tot conform principiilor celei de-a doua *lecturi ideale* imaginate de editori) în circuitul scenic”. □•După o sincopă, reapare serialul *Lucian Blaga în Clujul postbelic*, a treia secvență are titlul *Asistent și profesor* și se referă la Pavel Apostol și consecințele suportate de Blaga, conform dictonului „nicio faptă bună nu rămâne nepedepsită”: „Insistentă năzuință ascunsă a lui Pavel Apostol de a deveni profesor universitar în locul propriului lui profesor ar putea fi împărțită în mai multe faze. Întâi, el s-a ridicat, relativ discret, împotriva concepției lui Lucian Blaga. Schimbarea în atitudinea lui Pavel Apostol față de profesorul său e mai mult aluzivă și autorul nu are curajul decât să semneze cu *p.a.* Este vorba de articolul din iulie 1947, *Despre unele particularități ale ideologiei reacționare*. În el, printre altele, se identifică *misterul* cu *explicația mistică*. Repetata folosire a noțiunii de *mister* în opoziție cu *cunoașterea* ne face să credem că Lucian Blaga a fost obiectivul afrontului necavaleresc”. □•Pe ultima pagină, Alexandru Pintescu traduce din poetul sovietic Leonid Martinov, Ileana Damian, vine cu *Hemingway trimis la coride*, istorisit după exegetul spaniol Franco Pierini.

29 august

• [„Scânteia”, nr. 13691] Ion Adam organizează dezbaterea cu titlul Dimensiunea etică – dimensiunea reprezentativă a creației noastre contemporane: La dezbatere participă Șerban Cioculescu, Nicolae Țic și Adrian Popescu, un rol important deținând și Ion Adam care, prin întrebările puse, a urmărit ținte precise: ■•Red: *O privire asupra evoluției societății a imagini literare* ce o reflectă pune imediat în relief un stenic adevăr: dacă viața aduce în prim plan noi și numeroase ipostaze ale umanității exemplare, evoluând dialectic în direcția generalizării acestora, și, literatura impune tot mai decis tipul de scriitor cetățean, care creează împreună cu poporul, pentru popor. Mai mult decât ori-

când, scrisul ajunge o misiune, relevată de toate marile conștiințe scriitoricești.

□•Șerban Cioculescu: „În larga sa ficționalitate, eroul liric și epic al unei epoci ne *dă* totuși măsura acesteia, cu obiceiurile, speranțele și stihiiile caracteristice, statornicindu-se, prin urmare, ca un neprețuit martor al istoriei. Elementul etic, prezent și acolo unde creatorul însuși pare sau chiar crede a-l înlătura, se constituie neapărat. desemnat cu diferite vocabule, dintre care una foarte familiară este *mesajul*. Ca factor generator al creației artistice, acest element a furnizat totodată legătura fundamentală între cele trei valori ale clasicismului literaturii noastre, puntea dintre generațiile scriitoricești”.

□•Nicolae Țic: „Despre dimensiunea etică a creației critica. Literară discută mai puțin. Nu este o neglijare voită, o sustragere. Nici despre talent nu se mai cheltuiesc proa multe vorbe, doar când se constată că lipsește și se acordă importanța cuvenită. Ca și talentul, această dimensiune etică (În accepțiunea curentă:*morală*) se subînțelege, în cazul operei perene. Poate că uneori, referindu-ne la valoarea etică și educativă a literaturii, simplificăm mult, didacticizăm, atribuim cărții de proză, de poezie (sau pretinzându-i) rosturi de carte școlară, de instruire.”

□•Adrian Popescu: „Nu e ușor de multe ori să izolezi *eticul* și *esteticul*, ele trăiesc îngemănate în operele exemplare. Desigur, că bune Intenții moralizatoare nu au produs neapărat o poezie reușită. În lipsa talentului riști să repeți banale aserțiuni. Dar talentul își alege de preferință motivele și subiectele majore, caută sâmburele dens al existenței. explorează adâncimile sensibilității umane, visează să instaureze un raport armonios între văzut și posibil, între prezent și viitor, între clipă și veșnicie. Nu poți deci ocoli prezentul fierbinte, actualitatea cea mai concretă, trebuie să citești semnele vieții de azi în poezia contemporană, în proza și dramaturgia zilelor noastre. Aceste semne se deslușesc într-o configurație sigură, într-un elogiu al omului care înalță școli și uzine, baraje și fabrici, care se autoconstruiește lăuntric. Nici un scriitor nu poate rămâne indiferent la eforturile și străduințele, la eroismul contemporanilor săi. Realitatea, s-a spus, întrece uneori fantezia, ea reprezintă un izvor inepuizabil de subiecte și imagini, de teme și motive literare”.

□•Red: „Examenul literaturii noi arată că scriitorii au insistat cu deosebire tocmai în această direcție. Zaharia Stancu, Al. Ivasiuc, Marin Preda, Eugen Barbu, Laurențiu Fulga, D.R. Popescu, Dinu Săraru, Ion Brad, Eugen Uricaru, Plalon Pardău, Nicolae Țic și mulți alții sunt atenți la «fenomenologia» eroului, reliefând noua altitudine morală a omului timpului nostru. Că în unele opere semnate de alți autori s-au propus și personaje marginale, minate de scepticism sau înclinate spre studiul voluptuos al fiziologicului, încălzite la flacăra mică a pasiunilor meschine, că s-au creionat figuri de tineri «osteniți pe nemuncite», acest fapt nu contrazice în esență evoluția pozitivă a literaturii în direcția «personalităților accentuate», aflate în neconținută confruntare cu ceea ce o caduc. Asemenea oameni, chiar înfrânți temporar, în ordinea romanului sau în aceea a vieții, reprezintă viitorul. Fără îndoială, literatura de azi nu ar trebui să imagi-

neze oameni noi, antipatici în exemplaritatea lor rigidă, ci protagoniști conștiinți de luptele lor, preocupați de înlăturarea mentalităților vechi, dar și a atitudinilor negative «noi», inimaginabile în alt sistem social”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 35] Tot ceea ce a fost notabil, ideologic și politic la 23 August face obiectul comentariilor din numărul de față: „În acest an, sărbătorirea zilei de 23 august s-a desfășurat în atmosfera de înalt patriotism și profundă angajare revoluționară, generate de împlinirea a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român și a 21 de ani de la inaugurarea celei mai luminoase epoci din istoria României, ale cărei strălucite împliniri au făcut să o numim spre mereu cinstirea prezentului și viitorului *EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU*, – nume-simbol al marilor realizări, a cutezătoarelor planuri de progres și civilizație. În această zi de August am adus cuvenitul omagiu eroilor neamului, care prin luptă și jertfă au dat viață idealurilor de libertate, independență și demnitate; înalt omagiu, emoționantă cinstire comuniștilor, care, în urmă cu 42 de ani, așezau piatra de temelie pentru noua istorie socialistă și comunistă pe pământul străbun; un omagiu fierbinte, fără de margini recunoștință pentru ctitorul României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Erou printre eroi, a cărui gândire revoluționară a făcut ca cei 21 de ani, câți au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, să fie tot atâtea trepte de progres material și spiritual, de afirmare liberă și demnă a patriei“. □•În această recuzită eminentamente politică literatura nu face un pas înapoi, ci se adaptează momentului. □•Vlaicu Bârna pătrunde în *Lumea sărbătorească a poetului baladist*, adică în universul lirismului lui Traian Iancu: „Un recent volum de versuri, al optulea, intitulat *Grădina* înscrie acum noi teme și noi acorduri în profilul liric al lui Traian Iancu. Titlul cărții ne apare, evident, simbolic: el figurează spațiul cel mai apropiat și mai împodobit al universului genuin al copilăriei, asociind totodată un întreg șir de procese cum ar fi munca pământului, semănatul, germinația, înflorirea și culesul roadelor. Nu de puține ori cuvântul grădină e folosit cu înțelesul de patrie iar acest înțeles își află rostul și în cele peste o sută de pagini ale actualului volum. Cartea se deschide cu un poem închinat Partidului, socotit a fi esență a vieții și inima țării. [...] Idealul poetului în cartea de față se identifică cu cultivarea înaltelor simțăminte și valori morale legate de patrie și de progresul social într-un climat de pace. El își exprimă încrederea într-un viitor al păcii și buneii înțelegeri între popoare, sfidând amenințarea potențială a arsenalelor și instigatorilor. [...] Ne apare și cu acest volum, încurajatoare și stenică lumea sărbătorească a poetului baladist Traian Iancu, cu accentele ei de patos și sinceritate, platformă de laborioase decantări, punct vernal de unde poate începe marea aventură a cuvântului“. □•Cristian Moraru comentează un caz poetic aparte. Textul se numește *Pathosul și resursele liricului*, și are în atenție un volum tradus în din neogreacă în românește, plin de declarații de iubire față de România, după cum arată se și intituează, *Lângă inima ta, Românie*: „Lambros Zogas este profund marcat de spiritualitatea ro-

mânească. Dincolo de argumentele de ordin biografic, și ele inechivoce, dincolo de temele și responsabilitățile culturale asumate, autorul poemelor manifestă, ca să zic așa, o tropologie românească a poeticului. Pateticele sale versuri se mișcă într-un imaginar nu doar balcanic ci chiar concret-nord-danubian, retorica lor recuperează din memoria lectorului o gamă bogată de sunuri cunoscute, înscrise într-un portativ tradiționalist, al limpidității și directității confesiunii, lipsite de pudoare dar și de trucaj. Am lăsat intenționat la urmă ceea ce este imediat vizibil și anume faptul că traducerile datorate lui Corneliu Șerban au o adresă liminar-semnificativă. Cea mai mare parte a poemelor din placheta de față sunt texte scrise în greacă, de un grec ce a trăit în România o perioadă decisivă pentru structurarea ființei sale interioare, texte dedicate țării adoptive, care recurg la o serie de repere concrete pentru a circumscrie o geografie a omagiului, atașamentului și fervorii. Atitudinea principală este una a venerației, temperatura poemului una invariabil patetică. Cu riscul de a folosi vorbe mari, voi spune că intenția lui Lambros Zogas, una esențială pentru configurarea adecvată a spațiului afectiv de care pomeneam, este de a implica o fenomenologie poetică a pathosului. [...] Lambros Zogas își pune în modul cel mai angajat o problemă dintre cele mai angajante care, înclin să cred, în textul original va fi avut, pentru cunoscători, un impact și mai puternic. În ce mă privește, identific totuși în destule pagini, o atitudine pathetică divers și totuși unitar manifestată. Ea restituie, ca atare, ipostazele și dispozițiile cele mai felurite ale unui eu obsedat de raportarea omagială la spațiul românesc, imaginat, metaforizat, personificat, alegorizat în fel și chip. [...] Poezia lui Lambros Zogas este, în esență, inmografia acestui spațiu matricial. Și iată cum, deși românesc, perimetrul respectiv primește conotații arcadiene, echivalând Arcadia reală, cea din centrul Peloponezului, nu departe de Epirul natal. Această solidarizare imaginară este proba unei dotări care onorează și, bineînțeles, ne onorează“. □•Emil Manu se oprește la romanul Rodicăi Braga, *Singurătatea pământului* (Eminescu, 1986): Într-o vreme când unele voci supralicitează, ca tematică și ca proces social, universul individului orășean, Rodica Braga scrie un roman dedicat plenar lumii rurale din Transilvania secolului trecut¹. Fără nicio aluzie polemică, autoarea urmărește să demonstreze, și chiar o demonstrează, că viața unui colectiv uman (indiferent din ce arie geografică ar face parte sau din ce perioadă istorică ar veni) poate fi un excelent subiect de roman modern. Și cu aceasta precizăm de la început fizionomia narațiunii de care ne ocupăm. Romanul Rodicăi Braga este o narațiune compozită ca surse, dar rotundă în regia de montaj a cărții“.

• [„Cronica”, nr. 35] *Omagiu la marea sărbătoare* se intitulează editoria-lul numărului de față în care sunt reluate în mare parte evenimentele petrecute înainte și după sărbătoarea națională. ■•Apare pentru prima dată sintagma Mircea cel Mare, pe care redacția o evitase ori o rezervase ca fiind o exclusivitate pentru Ștefan al Moldovei. □•Mihai Vatavu *semnează Personalitatea lui*

Mircea cel Mare oglindită în istoriografie: „După mai bine de patru decenii, în prima sinteză de *istoria românilor...*, datorată reputatului istoric A.D. Xenopol, figura lui *Mircea cel Mare*, cum îl numește acesta, se află la loc de frunte în expunerea istoriei politice a Țării Românești de la sfârșitul sec. XIV și începutul celui următor. Astfel, în volumul al II-lea (Iași, 1889, p. 89-115), istoricul face o amplă prezentare a raporturilor diplomatice ale Țării Românești cu statele vecine sau cu altele mai îndepărtate, cum ar fi Bizanțul sau emiratele turcești din Asia Mică. Țelul întregii activități diplomatice a lui Mircea a fost subsumat – fapt reliefat de A.D. Xenopol – consolidării poziției internaționale a tânărului stat român și apărării cu orice preț a independenței acestuia – obiectiv pe care Mircea l-a îndeplinit cu prisosință, binemeritând recunoștința urmașilor: «El puse în slujba acestei idei (a apărării independenței – n.n.)».

□ Zaharia Sângeorzan caută *Drumul spre poezie* în creația artistică a lui Victor Nistea, autorul versurilor din *Drumul spre Delphi* (1985): „Adevărul e că Victor Nistea știe să compună un discurs dintr-un nesfârșit șir de întrebări, cu rost și fără rost. El se explică, se justifică, în fața vieții, destinului, frumuseții naturii, dragostei, le face să trăiască în sintagme lirice, unele nu lipsite de valoare. Rosturile unor asemenea texte stau în excesul de reflecție, de epic, de delir verbal necontrolat. Poezia autentică se spune pe sine, este suficientă sieși, vorbește direct sensibilității și nu are nevoie să fie «explicată», «comentată». Victor Nistea este preocupat de ideea de a spune esențialul, de a concepe sintagme doldora de sens. Limbajul îl trădează”.

□ Ioan Holban se ocupă de *Critica subiectivă*, așa cum se manifestă aceasta în cartea lui Ion Cristoiu despre *Lumea literaturii*: „Atras de proza subiectivă în general, de opera și personalitatea lui Camil Petrescu în special, prozatorul Ion Cristoiu este un critic subiectiv, al cărui «gen» este reprezentat în generația mai tânără de Cornel Regman; de autorul *Explorărilor critice* îl apropie pe Ion Cristoiu modul de a vedea literatura sub aspecte epice, bagajul de formule memorabile și mecanismul ironiei subțiri: criticul locuiește în lumea literaturii, în calitate de prozator, pe strada «Povestitorii» la casa cu personaje de rezervă”.

□ Lenuța Drăgan, transcrie *Autografe pentru Ibrăileanu*, prefațate de un comentariu explicit asupra criteriilor de selecție operate. Sunt prezente nume precum Demostene Botez, Al. Dima, Hortensia Papadat-Bengescu, Cezar Petrescu, I. Petrovici, Mihail Sadoveanu, C. Stere, I. Teodoreanu, G. Topîrceanu: „Toate aceste autografe, dar poate mai ales acelea ale lui Demostene Botez, Ionel Teodoreanu, M. Sadoveanu, C. Stere și G. Topîrceanu, sunt expresia unei prietenii devotate și a unei admirații intelectuale emoționante și ele sugerează ceva din atmosfera unei epoci literare la configurarea căreia G. Ibrăileanu, prin revista pe care a condus-o cu atâta devotament, a avut o contribuție majoră”.

□ În zona de interes a acestui număr se află și evocarea matematicianului Solomon Marcus, servind o seamă de date tehnice privind perioada ieșeană savantului matematician Grigore C. Moisil și preocupările sale de atunci.

□ *Pe ultima pagină*, Da-

niel Lascu tălmăcește din Federico Garcia Lorca, iar Natalia Cantemir, cadru didactic universitar ieșean, realizează un *Colaj estival polonez*.

• [„**Flacăra**”, nr. 35] *Flacăra pentru minte inimă și literatură* se deschide cu *Emanciparea prin cultură*, text al lui Radu G. Țeposu: „Socializarea puternică a faptului cultural a generat o lărgire a semnificațiilor culturii înseși, aceasta nemaiorganizându-se doar în jurul artisticului, ci și în jurul politicului și ideologicului. Lărgirea noțiunii, a accepției e, în primul rând, de natură a înfățișa o altă reflectare a spiritualului în creație, un alt mod de concepere a ideologiei în formă sensibilă. Căci, dacă ar fi să găsim o definiție a culturii socialiste, aceasta ar fi cea mai fidelă sub raport conținutistic. Prin permeabilitatea la nou, prin diversitatea și sensibilitatea ei față de manifestările sociale, cultura din societatea noastră, așa cum este interpretată și în documentele de partid, are mai ales funcția unui barometru al conștiinței, fiindcă nimic nu reflectă mai precis psihologia și mentalitatea unei societăți decât expresia ei culturală”. □•Însemnările de lectură ale Taniei Radu au în vedere romanele lui Eugen Uricaru, cu finalizare critică asupra celui de recent apărut roman, *Stăpânirea de sine*(C.R., 1984): „Romanul clarifică fără a demitiza, păstrând cu eleganță echilibrul ficțiunii, de data aceasta slujită de o evidentă maturizare a mijloacelor rostirii personale. Revenind, aproape de fiecare dată, cu fiecare carte, în același perimetru, mereu altfel explorat, Eugen Uricaru dovedește curajul autoconfruntării”. □•Un scurt interviu, de circumstanță, acordă (lui Radu G. Țeposu) Cezar Baltag: □•Același Radu G. Țeposu prezintă sub forma unor scurte note apariția volumului Titu Maiorescu, Jurnal, VI și împlinirea unei jumătăți de secol de la apariția publicației „Fapta”, cea de a patra publicație cu acest titlu, subintitulată „organ de luptă socială”, în paginile căreia și-au pus semnătura Geo Bogza, George Macovescu, Paul Păun, C.I. Gulian, Simion Stolnicul, Tudor Miu, Gheorghe Dinu. □•Sub titlul *Controversă*, Al. Piru scrie la cronică literară despre personajul „real” din *Adela*, neezitând să amendeze informații istorico-literare false: „Da, când am întocmit o biografie a lui Ibrăileanu, la zece ani de la moartea lui, am dezvăluit (cercurile apropiate criticului din Iași erau foarte informate în această privință) că personajul feminin din roman a avut un model real, nu altul decât pasagera asistentă a profesorului de la Facultatea de litere și filozofie din Iași, Olga Tocilescu. Despre respectiva prietenie amoroasă (ca să folosesc înțelesul legăturii din romanul Herminei Audinot publicat anonim în 1899. *Amitié amoureuse*) au scris, fără a da numele partenerii, malițios, Giorge Pascu în *Revista critică* (1 martie 1934) și, delicat, Ion Petrovici răspunzând unor întrebări puse de G. Călinescu în *Însemnări ieșene* (1940, nr. 7). Există scrisori ale lui G. Ibrăileanu către Olga Tocilescu, văzute între alții de Sterie Diamandi și G.G. Ursu și care ar trebui publicate dacă actuala lor deținătoare s-ar decide, cum a fost rugată și cu ocazia publicării altor scrisori în ediția de *Opere – Ibrăileanu* (vol. VI și X). Am comentat inocentul episod în *Viața lui G/ Ibrăileanu* «cu circumspecție», cum a observat

în recenzia sa din «Adevărul » Adrian Marino (și nu Șerban Cioculescu cum serie Ion Cristoiu)“. □•La *Desene pe asfalt*, Gheorghe Tomozei semnează proza lirică *Vine septembrie*.

• [„**Orizont**”, nr. 35] Cartea profesorului Eugen Todoran, *Lucian Blaga – Mitul dramatic* se află în dezbateră la Viorel Colțescu și a lui I. Cheie-Pantea. Lucrarea profesorului Eugen Todoran este deci prima cercetare care integrează și unifică efectiv cele trei domenii majore ale creației lui Blaga, iar volumul în discuție poate fi înțeles numai în raport cu proiectul global al acestei lucrări. Unificarea este realizată nu prin eludarea sau diminuarea specificului poeziei, teatrului și filosofiei lui Blaga, ci prin descoperirea esenței lor comune, prin identificarea unui plan de adâncime în care ele se înrădăcinesc. În această perspectivă, metoda fenomenologică, utilizată cu spirit critic de autor și adaptată obiectului său de studiu, se dovedește foarte potrivită, ea permițând accesul la structura de adâncime a operei. Structura esențială unificatoare este, după demonstrația prof. Eugen Todoran, mitul, care funcționează ca mit poetic, mit dramatic și mit filosofic în cele trei domenii ale creației lui Blaga“. □•Comentariilor li se adaugă *Postfață la Mitul dramatic*, text ce dezvăluie care au dat în copt: „Am scris *Mitul dramatic* în continuarea preocupărilor mai vechi privind structura fundamentală mitică a operei lui Lucian Blaga, în poezie, teatru, filozofie. Studiul are două secțiuni, una tematică și alta sistematică. Partea tematică, tratând miturile fundamentale ale pieselor, este un capitol dintr-o teză despre *Poezia mitului în opera lui Lucian Blaga*, susținută în 1968, din care un profil a fost reprodus în introducere la ediția *Teatru* din 1970, iar ulterior unele capitole au apărut în publicația «Folclor literar» editată de Universitatea din Timișoara. Menționez aceste studii pentru că unele din ele au rămas nemodificate în volumul despre teatrul scriitorului, dar și pentru că n-au intrat în atenția cunoscătorilor operei lui. Bunăoară un critic din Iași, N.A. Ursu nu găsea potrivit să le citeze într-un articol despre teatrul scriitorului, deși, pretindea că posedă o informație completă a bibliografiei. Se poate să nu fi avut la îndemână revista, pe care o cunoștea mai bine Mircea Eliade la Chicago, deși nu eu i-am trimis-o și nu aveam corespondență cu dânsul“. □•Despre *Falsul mizantrop* [Adrian Marino] scrie Gheorghe Grigurcu, apelând la argumente nu de puține ori contradictorii: „Deși m-a ispitit un moment, comparația lui Adrian Marino cu Macedonski mi se pare acum superficială, dacă nu puerilă. De acord: există un numitor comun, planuri enorme, ambiție, «himerism», lipsă de «tact», izolare orgolioasă, febra afirmării în străinătate, dar fără o operă poetică exegetul face impresia unui comandat fără armată a unui amiral pe uscat. Macedonski e Macedonski întâi de toate grație viziunii sale lirice, care-l absoarbe însuflându-i viață, în lipsa căreia ar fi o schemă moartă, o biată fantoșă enorm agitată, burlesc revendicativă. [...] Autorul *Memoriilor*, mai cu seamă, exprimă acel secret scepticism compensat prin atitudine răspicată, cea torpoare «oblomoviană» corectată prin muncă tenace, cea solitudine anxioasă

să, transparentă, care e o modalitate de comunicare simpatetică, intensă, cu omenirea. Ca și predecesorul său Adrian Marino (ieșean de baștină) încearcă un soi de *delectatio morosa* prin prezentarea analitică, insistentă și amănunțită, a cazului său. Singurătatea are o valență publică, decepția atinge, vrând-nevrând, intensități spectaculare. [...] mai mare, cu cât întreaga tensiune se consuma discret, în interior; «terorizat de ideea „gafei“». Așadar o psihologie adolescentină, spre câștigul său permanentizat și spre onoarea sa exhibită. Un ghem de contradicții ținând de incapacitatea energiei genuine de a-și găsi făgașul cel mai nimerit, de greutatea angrenării în complicatul sistem al conviețuirii mondene, ce reflectă doar prodigioasa intensitate a proiectului, doar resursele neobișnuite puse în slujba împlinirii lui. O melancolie de ciclop ce se reprezintă veșnic tânăr, la început de cale. Spre deosebire [...] Societatea oamenilor e înlocuită cu cea a textelor acestea, la rândul lor, sunt reduse la esențele teoretice. «Fără a fi căzut în mizantropie, unele aspecte ale „umanității“ încetaseră demult să mai placă.» [...] Fugind de uman, Adrian Marino n-a părăsit tărâmul acestuia. Scurt-circuitul său afectiv a fost de cultura unei expresivități a dezbaterii ideatice care o face în orice clipă tangentă la un concret psihic individualizat, printr-o retorică ce se adresează contemporanilor, înțesată de îndemnuri, reproșuri, aluzii, ironii, laude, incriminări, trăgându-i de mânecă, scuturându-i din impasibilitate. Sterilizarea s-a dovedit o fatadă neconcludentă. Cerul său interior e pururi brăzdat de fulgere, gata de a slobozi ploile rodniciei. Inhibat dintr-un exces energetic, neadaptat din pricina absolutismului criteriilor organice, își ia revanșa în gestul constructiv, neabătut de la țel până la halucinația monumentalului. [...] Dacă, ia cazurile benigne, o ușoară ironie amabilă vizează aspectele minore, pitorești ale atletului căruia, în toiul efortului, i se succed veșmintele și-i răsare pe figură rictusul încordării, alteori ironia e dură, agresivă, pe un fundal de înciudată negare. Ori se manifestă o afectat-superioară ignorare ca și cum spațiul literar ar avea asemenea unui senat, un număr fix de scaune. Neputând fi urmat pe anevoioasele sale drumuri de fondator, autorul Cărnitelor europene, care, la ora actuală, e neîndoios, cel mai cunoscut critic român pe glob, e nevoit a suporta șicanele câtorva confrăți ce-i refuză locul corespunzător în ierarhia indigenă. Circumstanță de natură a-i adânci complexele, a-i amplifica strategia defensivă, și așa îndeajuns de amplă, a-i accentua cazuistica de «victimă», a-i preface, ocazional, introvertirea de cărturar într-o extrovertire de tribun *pro domo*. [...] Paradoxal vorbind, Adrian Marino ar fi avut motive a se întrista numai când ar fi fost tratat exclusiv elogios, îmbrățișat și celebrat fără nuanțe. Aura donquijotescă ce pâlpâie în jurul personajului său reprezintă o șansă majoră de a sfida banalitatea, de a intra în ficțiunea purtătoare de izbăvitoare sensuri. Pozitivul, voit sobrul, temătorul de «literatură» hermeneut, se «compromite», iată, printr-o ipostază obiectiv literară, își subordonează existențialul unui stil utopic, făcând, ca Domnul Jourdain, versuri fără să știe. [...] Vedem la Adrian Marino

una din coloanele de susținere ale culturii române de azi. Deoarece am avut prilejul a cunoaște întrucâtva și fața nevăzută a lunii chipul său în intimitate, neafectat colegial, spontan aderent la mărturisirea delicată a aproapei de o larghețe care spulberă legenda mizantropului intratabil, fie-ne permis, ca teme-uri speciale, a parafraza cuvintele ce i le consacră lui E. Lovinescu, declarând că pentru personalitatea sa morală și pentru probabilitatea sa, pentru lipsa totală de oportunism și carierism ce-l distinge, nutrim un simțământ de admirație. «*Steaua sa etică va urca – și urcă tot mai mult*». A unuia ca și a celuilalt“.

□•Un fals portret realizează, însă, Eugen Dorcescu. Intitulat *Glose la proza lui Ion Arieșanu*, acesta este o recenzie la romanul *O pasăre în iarnă*, nicidecum un „portret” făcut creației epice a lui Ion Arieșanu: „*O pasăre în iarnă* (romanul nu doar cel mai recent ci și cel mai modern – ca problematică și scriitură – din creația prozatorului) se înscrie, printr-un proces firesc de continuitate, în amintita perspectivă atitudinal-temperamentală. Dar el evidențiază totodată, o categorică discontinuitate, un salt, atât în planul substanței (densitatea discursului, cât și în acela al tratării (voluptatea narcisiacă a istorisirii). [...] Această deschidere spre cititor, asigurând romanului o accesibilitate nelimitată, nu dă totuși șanse unei lecturi anecdotice. Evenimentele se revendică de la principii morale și propun principii morale. Cartea pledează pentru idealul comuniunii senine, fericite, pentru puritatea relațiilor interumane, pentru conviețuire civilizată“.

■•Tudorel Urianu (sic!) și Marian Odangiu semnează cronicile literare.

□•Primul scrie despre poetul timișorean Al. Jebeleanu (*Un poet solar*), a cărui carte se intitulează *Linia azură a lucrurilor*, Facla, 1986: „Alexandru Jebeleanu a devenit de puțină vreme unul dintre acești puțini fericiți care «ți-au văzut visul cu ochii». *Linia azură a lucrurilor* este nu numai o frumoasă antologie a poeziei sale din 1945 până azi ci și o lecție despre cum trebuie făcută o ediție definitivă. Cu un inspirat «Cuvânt înainte» semnat de Emil Manu și o notă bibliografică, beneficiind de principalele referințe critice care au însoțit de-a lungul timpului poezia lui Alexandru Jebeleanu, volumul constituie, fără îndoială, un superb dar pe care Editura «Facla» îl oferă poetului și iubitorilor de poezie. Totul, de la pictura diafană de pe copertă, aparținând lui Vasile Pinte, până la prezentarea grafică și atenția corecturii poartă însemnele sărbătoreștii. Despre poezia lui Alexandru Jebeleanu au scris atâția încât este practic imposibil de spus vizavi de ea lucruri cu totul noi. Poetul este un tradiționalist. Nu atât prin formula preferată de exprimare, sonetul (deși și prin asta) cât prin mecanismul de producere al versurilor. Poetul pornește de la un sentiment, o idee, pe care încearcă să le exprime. [...] Fără îndoială acest important animator al poeziei bănățene este alături de Pavel Bellu, Petru Vintilă și Petru Sfetca, promotorul, pe aceste locuri, al unei noi concepții despre poezie care a dat roade în timp”.

□•Cel de-al doilea, despre un alt autor local, Sofia Arcan, autoarea romanului *Joc întrerupt*, Facla, 1986: „Noul roman al Sofiei Arcan are o construcție aparent simplă, în parte anticipată de câteva fraze fin primul capi-

tol. Le voi cita, nu înainte de a face precizarea că cel care le rostește este și unicul personaj de fapt al cărții. Miron Hergane, Naratorul, protagonistul unei pe cât de involuntare, pe atât de insolite experiențe (auto)inițiatice. [...] Personajele apar supuse unei uniformizări a cărei unică explicație e viziunea încă, social vorbind, inocentă a Naratorului. [...] Însă, cred, dacă ar fi insistat mai mult, mai ales că, din scenariul unei vieți trăite, «istoria» lui Miron Hergane devine scenariul unei vieți imaginate. Sofia Arcan ar fi sporit consistența acestui roman, oricum remarcabil“. □•Apar noi suplimente, adică pe lângă „Orizont arădean” (cu aceleași, neschimbate semnături, Florin Bănescu, Al. Ruja, Gheorghe Schwartz), se prezintă și „Semenicul (An II, August 1986), în cadrul căruia poetul Gheorghe Azap dă un scurt interviu, din care rezultă că acesta preferă lirismul „stărilor sufletești” □•Cele două suplimente rememorează, chiar dacă evenimentul a trecut, 23 August. □•Pe ultima pagină, apare un fragment de proză din scriitorul „spaniol-argentinian, stabilit la Paris” Juan Pineiro. Fragmentul poartă numele *Cartea portretelor*, și este tradus de Margareta Gyrcsik.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 35] I. Ciubotaru rezumă spectacolul festiv dedicat zilei naționale sub titlul *Oglinda vie a bucuriei*. □•Pornind de la cartea lui Niculae Gheran, *Tânărul Rebreanu*, M.N. Rusu îl combate pe Stancu Ilin, în *Cum se naște legenda...* în RITL („Revista de istorie și teorie literară”): „Desigur, dacă editorii volumului de *Teatru* al lui Rebreanu ar fi înserat fragmentul inedit publicat de mine în revista *Amfiteatru*, Stancu Ilin n-ar fi ajuns în situația să «completeze» volumul de la Editura Minerva cu același text și nici să admonesteze pe cercetători, inclusiv pe N. Gheran, N. Coban și Gh. Fischer, că nu au făcut investigații în Arhiva Teatrului Național. [...] Această necontrolată afirmație apărută în revista care se ocupă în mod «științific» de istoria și teoria literaturii române mi-amintește de Dimitrie Stelaru, prietenul lui George Franga, care a trăit o situație asemănătoare. Numai că atunci, cu decenii în urmă, farsa fusese pusă la cale de Stelaru însuși, pe când acum... A doua eroare «antumă» de astă dată a textului semnat de Stancu Ilin constă în faptul că *Informația și copia de pe paginile originale* ale fragmentului de piesă au fost publicate – după cum se vede, fără a face confruntarea obligatorie cu manuscrisul lui Liviu Rebreanu. Au fost preluate «după ureche», lucru incredibil pentru o publicație ca *Revista de istorie și teorie literară* care se vrea de «înaltă» ținută științifică. [...] «Așa se naște legenda» la *Revista de istorie și teorie literară*“. □•Reintră în circuitul obișnuit rubricile amputate numărul anterior, din motive sărbătorești *La Judecata de apoi a poetilor*, secțiunea *Calofili și livrești* „Cu Magdalena Ghica (debut 1960, C.R.) se petrece aceeași dramă a generației sale, pe care o invocă în primul său poem, *O, generația mea*: [...] Tonul revendicativ, programatic al poetei izbește. Se încearcă o ușoară filosofare pe un ton bagatelizant care, de altfel, este și recomandat: [...] Poemul, deși scris într-un stil naturalist amintind și de Ion Ghe-

orghe are un mesaj umanitar care trebuie subliniat și ar fi putut să fie menționat ca o reușită dacă sfârșitul său nu l-ar fi compromis pentru că este evident că la toți oamenii mâna se află la capătul brațului, iar metafora *mâna e mai mare ca tunul* este de-a dreptul *hazardată*“.

30 august

• [„Scânteia”, nr. 13692] Apare partea a II-a a dezbaterii *Dimensiunea etică – dimensiunea reprezentativă a creației noastre contemporane*: □•Șerban Cioculescu: Contrar liricii, puțini dintre prozatorii robuști – Ion Lăncrănjan este un excelent exemplu – dau importanță construcției frazei, dar cu toții manifestă cel mai mare interes pentru structura morală a personajului, mai adesea tragic. Personajul dilematic a câștigat partida și în proza abuziv declarată calofilă, mai absconsă, cu abordare mai dificilă, cel puțin aparent, căci și pagina scrisă ca dintr-un suflu nu conferă lectorului tocmai agrementul artistic scontat. O notă specifică: avântul prozei istorice în roman și în teatru, cu farmecele, capcanele și marile ei responsabilități. Aici, miezul patriotic iese de-a dreptul la iveală, deși, altfel, îi remarcăm prezent pretutindeni, pornind de la reala grijă față de om care ni se pare a fi principala notă a prozei actuale, pe linia unui umanism ascendent, acela care apără și se câștigă în fiecare clipă, iar în artă cu fiecare rând și cu fiecare cuvânt“://„Libera tehnică poetică pare a fi astăzi la îndemina aproape a tuturor poeților, ceea ce are ca paradoxal rezultat un anume anonim al majorității semnăturilor, sporit de acela al eroului liric, violent contradictoriu și cu certă propensiune către spectacol. Superior condeierului care cântă mecanic cerealele și alimentele ce rezultă din măcinarea și coacerea lor. – acesta nici n-are alt personaj decât pe sine însuși –. poetul urban are imaginație, dar, poate, cam puțin cheag. Situația ne pare cu mult mai promițătoare în domeniul prozei, unde pleiada de romancierii în toate genurile s-a impus cu autoritate cititorilor de toate vârstele și categoriile, de la credincioșii romanelor lui Radu Tudoran la partizanii lui D.R. Popescu. Dumitru Popescu, Ștefan Bănuțescu. Fănuș Neagu, Augustin Buzura – și . lista trebuie completată cu cel puțin tot atâți scriitori noi ai ultimilor doi-trei ani“. □•Nicolae Țic: „Cel de-al IX-lea Congres al partidului a clarificat problema artei și culturii, în sensul unei largi deschideri spre realitatea contemporană, în toată complexitatea ei, spre om, omenie și dreptate în libertate. Este înțeleasă la noi îndrumarea ca un îndemn permanent spre cunoașterea epocii și a omului ce construiește și definește această epocă, iar nu ca pe o imixtiune în creație. Indiscutabil și inevitabil, scriitorul este influențat în atitudini de oamenii în care se regăsește și care se vor regăsi în opera sa. Eu, care m-am format în condițiile societății socialiste, îl văd pe omul nostru de azi dominat de efortul constructiv. Eu despre acest om scriu, credincios unei atitudini scriitoricești și cetățenești, asumându-mi o răspundere care mă poate duce la realizare sau la eșec (în acest din urmă caz voi spune: nu am avut talentul, forța necesară, nu l-

am înțeles pe oameni, nu am izbutit să servesc adevărul de azi și adevărul în devenire)”. □•Adrian Popescu: „Nu afirm că poetul este o ființă plină doar de luminozitate și vis, dar esențial în structura sa devine tocmai *efortul spre comunicare* și comuniune. *Etica, imperativele morale nu-i pot fi străine unui autor autentic*. Așa cum o etică a scrisului, a răspunderii față de semenii, nu se poate eluda în cazul artiștilor cu adevărat însemnați. Îmi amintesc de versul provocator al unui poet care suna astfel: «Să uităm așa numitele datorii morale». Am fost șocat și, oarecum polemic, am scris un poem în care laudam tocmai asumarea «datoriilor morale». Nu știu dacă am reușit să-mi conving cititorii, dar reacția mea spontană a fost de elogi al oamenilor care nu pot trece – în viață sau în artă – peste aceste obligații morale, obligații nu atât exterioare, cât venind din spiritul specific al poporului nostru, înclinat spre omenie și înțelegere, nu spre dușmănie, exclusivism și intoleranță”.

• [„*Luceafărul*”, nr. 35] Ecourile zilei de 23 August se prelungesc până în numărul de față, în care se anunță editorialistic că *Țara și-a cinstit marea sârbătoare*. □•Continuă și omagiile aduse eroilor eliberării patriei. Într-un reportaj, Eugen Mihăescu evocă două locuri „unde istoria și-a scris memorabila filă consacrată clor care (...) în urmă cu 42 de ani s-au jertfit pentru eliberarea străbunului pământ al Transilvaniei” □ Ion Lăncrănjan scrie, dar în alte context, despre *Eroul ideal* care, în accepțiunea lui, este Ernesto (Che) Guevara.: □•M. Ungheanu semnează cronică literară la Emilia Șt. Milicescu, autoarea monografiei *Pe urmele lui Delavrancea* (Sport-Turism, 1986): „Cartea Emiliei Șt. Milicescu este o propunere de a-l descoperi pe acest gigant izolat, așa cum de fapt trebuie să redescoperim întregul secol XIX românesc în toată grandoarea lui culturală, artistică și politică”. □•Artur Silvestri prezintă cartea de reportaje a colegului său de generație, Ștefan Mitroi, *Nimic despre singurătate* (Eminescu, 1986). □•Un viitor dicționar literar îi are în vedere pe Sultana Craia, despre care scrie Vasile Macoviciuc: „Prin modul în care este elaborată și incită la regândirea unor chestiuni actuale ale literaturii noastre, lucrarea Sultanei Craia reușește să înlătore una din sursele complexului minoratului cultural, căci, într-adevăr, «caracterul rustic și mai apoi rural nu numai că nu provincializează literatura română, dar îi conferă originalitate în mai mare măsură decât tendințele de europenizare prin modalitățile pure ale curentelor occidentale»”. □•Adrian Dinu Rachieru, este prezentat de Lucian Chișu: „Apărut anul trecut la Editura Facla, volumul *Vocația sintezei* (subintitulat *Eseuri asupra spiritualității românești*) reprezintă efortul de construcție exegetică al tânărului critic Adrian Dinu Rachieru, care se ocupă, din perspectivele unor recente *dispute* ale criticii, de fenomenul cultural autohton, căruia îi structurează tipologia prin evidențierea *seriilor* sale culturale, prin stabilirea relațiilor de cauzalitate cu vechea tradiție culturală românească și, nu în ultimul rând, prin enunțarea *vocației* noastre spre sinteză. Venită după un volum de debut, *Orizontul lecturii*, tentativa stârnește indiscutabil un interes firesc, cu atât mai mult cu cât autorul

încearcă a împăca sociologia cu literatura”. □•Valentin F. Mihăescu apare, ca autor, prin semnătura lui Ion Spânu: „Volumul se încheie, cum spuneam mai sus, cu o *Pledoarie pro domo*, în care Valentin F. Mihăescu pune în discuție problema criticului, în general, și a tânărului critic, în special. Acceptând o serie întregă de funcții specifice actului critic, de la cea ordonatoare, până la cea anticipatoare, autorul trece în revistă câteva riscuri ale *meseriei* de critic, menite să-i arate acesteia vulnerabilitatea. Înțelese drept condiții impuse, toate aceste aspecte sunt pentru un tânăr critic inhibatoare; ca aspirație însă ele sunt provocatoare și devin mijloace care contribuie la *propășirea literaturii*. Având în față această pledoarie, ne face plăcerea să credem că *Timp și mod*, este o promisiune pe care Valentin F. Mihăescu ne-o face pentru viitoarele sale cărți, așteptate de noi cu interesul cuvenit. Cronicile literare din revista «Luceafărul», ulterioare acestei cărți, precizează acut profilul unui critic literar sagace”. □•Z. Cârlegea se pronunță despre *Eminescu: Amurgul zeului* carte neapărută a lui Nicolae Georgescu, volum aflat pregătire: „N. Georgescu ilustrează tipul criticului serios, dotat, îmbătat de colbul bibliotecilor, de unde culege informația riguroasă pentru a o încadra într-un sistem de lectură mai *zăbavnice*. Meditația critică îmbrățișează, astfel, stilul lucid al foiletonului de idei”. □•Pe ultima pagină, continuă serialul inițiat de Mihai Pelin (*Clipe din vara lui '44*). □•La *Cultura românească în lume*, se amintește de traducerea operei lui Lucian Blaga (cu *Pașii profetului*) în R. S. Gruzină, de poemele lui Ioan Flora, editate la Pancevo (R.S.F. Yugoslavia), ca și Adam Puslojic și experimentul său clocotrist.

• [„SLAST”, nr. 35] În întregul său, numărul se vrea a fi un *Omagiu adus artei*, via cultul personalității. □• *Critică sau reverențe*, se întreabă Constantin Sorescu în articolul cu acest titlu, poziționat pe prima pagină, cu o amplă continuare în interiorul revistei. Ideea este că encomiul revărsat asupra creațiilor a doi dintre scriitorii contemporani – C. Sorescu îi numește pe Paul Anghel și Mircea Cărtărescu – poate crea efecte adverse. Vinovații de astfel de excese sunt Dan Zamfirescu, pentru Paul Anghel, respectiv Radu Călin Cristea în cazul lui Mircea Cărtărescu: „Nimic nu poate prejudicia mai profund un autor valoros – și Paul Anghel și Mircea Cărtărescu sunt, în generația din care fac parte, în genul în care elaborează, în *direcția* ideoestetică pe care o slujesc, în literatura română în genere, scriitorii valoroși – ca substituirea analizei de către panegiric. Elogiile în trombă dau actului evaluator înfățișarea unei ceremonii de îngropăciune, când chipul defunctului dispare sub flori și odoare. În loc de a-i îndemna pe cititori să se apropie de text, o astfel de critică îi obligă la o distanță reverențioasă și în loc de a-i incita să-l aprofundeze, îi invită să-l adore. În sens etimologic, critica *judecă* obiectul; pătimitoare de superlativitate, îl *fetișizează*. Dar ce fel de critică mai este aceea care și-a pierdut etimonul?”. □•Într-un autoportret de o pagină, brașoveanul Daniel Drăgan i se confesează colegului și subalternului său de la „ASTRA”, Eduard Huidan. În pofida, modul tranșant în care o spune, sentimentul că nimic nu-i nou pe lume devine

covârșitor, încă din titlu: „Arma scriitorului, unealta lui, este condeiul”. □ În *Clasicismul jurnalului III*, Gheorghe Grigurcu rezervă cea mai mare parte a intervenției din acest număr unui *Post Scriptum*, în care, pe patru din cele cinci coloane ocupate de articolul său se arată contrariat de faptul că Eugen Simion continuă „a polemiza cu suprasemnătul”: Muțimea amănuntelor la care autorul recurge fac posibilă rezumarea lui prin citatul precedent. □ T.T. Coșovei confirmă vechiul adevăr în poemele lui Constantin Preda (*Fiecare cu steaua lui*, Scrisul Românesc, 1986): „Plină de prospețime, de vibrație lăuntrică, magică, fascinată de puterea cuvintelor, emanație a unui talent remarcabil, poate unul din cele mai evidente, așteptând doar să întindă pe de-a-ntregul aripile în aerul tare al originalității, poezia lui Constantin Preda aprinde *steaua* unui nume și al unui destin în care am deplină încredere”. □ Nicolae Diaconu are un altfel de consecvență, oximoronică, care se referă la ...*Dreptul de a fi antum* al debutanților antologați de editura Facla. Parafrazând, dar nu întocmai, articolul se încheie în cunoscuta notă „a tristeții pline de umor”: „Începând de anul trecut să publice și proza scurtă a debutanților tot în volume colective, Editura Facla pare mulțumită de rezultatele obținute prin golirea mai rapidă a sertarelor (ca să nu întrerup seria lirică, despre prozatori voi scrie cu alt prilej). Recenzentul acestor volume nu împărtășește, însă, același optimism, aflându-se în situația celui ce ține o cutie de chibrituri în mână și încearcă bețele pe rând cu nădejde, mereu înșelată, că până la urmă scapără vreunul”. □ „Mutat” în altă pagină a revistei, Voicu Bugariu, vituperează pe marginea noii antologii SF scoasă de Al. Mironov: „Volumul apărut la Editura Științifică și Enciclopedică are și un aparat critic. Ca și în cazul celorlalte antologii realizate de către Alexandru Mironov, acesta este situat la un nivel intolerabil de scăzut, cele mai multe dintre respectivele texte întesând în chip vădit «sindromul de ilegitimitate literară» de care suferă SF-ul nostru (prezența lui Ion Ilie Iosif în chip de coautor al antologiei este formală, fapt dovedit de precizarea, că «selecția textelor și coordonarea» îi aparțin lui A.M.). Cu tristețe am descoperit și o inscripție ce arată că *revizia* a fost asigurată de lector univ. Florin Manolescu. Este greu de înțeles motivul pentru care un cercetător atât de avizat a acceptat rolul de girant al unei asemenea improvizații critice. Ce fel de revizie? Poate ortografică, fiindcă despre una științifică nu poate fi vorba”. □ Mircea Dinutz scrie, sub genericul *Valori de azi*, despre *O lume în schimbare*, adică la ceea ce surprinde George Bălăiță prin intermediul peroiilor săi: „Plimbându-se prin Albala, Toma Adam receptează viața orașului ca pe un spectacol epic: «*Lume în schimbare* (s.n.) Nu înțelegi, dar te bucuri *ca și cum* (s.n.) te-ai plimba cu mâinile la spate prin iarmaroc, ce mai tumbesc fac piticii și cum se învârt lanțurile și ce vânzoleală la scamator și la papagali». Viziunea carnavalescă e un soi de defulare, de răzbunare (în plan imaginativ) pentru o lume care se stinge. În locul ei o alta care se ridică la întâlnirea satului cu orașul, a oamenilor care au fost de veacuri cu cei înfiripați în orașe de câteva generații”.

[AUGUST]

• [„**Albina**”, nr. 8] Sub titlul *Izbânda spiritului revoluționar*, Mircea Ichim evocă trecerea a jumătate de secol de la răsunătorul proces de la Brașov, care l-a avut protagonist pe „neînfricatul comunist și antifascist Nicolae Ceaușescu”. Dumitran Frunză scrie despre semnificația zilei de 23 August (*Lauri pentru timp și glorie*). Ion Segărceanu este prezent cu poezia *În fruntea țării*: „Se-nalță Patria cutezătoare/ urmându-și dârză țelul, crezul, rostul/ Cu El în frunte – veghe și ardoare – Îmbracă strai de rod destinul nostru...”. □•Fragmente din *Șoseaua Nordului* și poema *Patria* de Ion Bănuță, completează componenta numărului sărbătoresc.

• [„**Amfiteatru**”, nr. 8] *23 August-zi simbol a renașterii României și Dof-tana – înalta școală de educație patriotică, de luptă revoluționară, țin capetele de afiș ale lunii august*. □•La final se așează temeinic *O pagină de glorie nepieritoare a tradițiilor e luptă revoluționară a clasei muncitoare*. ■•Conica literară are în atenție *Alte pome nouă* (C.R., 1986) de Mircea Ivănescu, despre care scrie Cristian Moraru: „[...] Există totuși ceva comun cu acestea ce ține, în primul rând, evident, de poetica postmodernistă activă în toate cele trei cazuri: firul «epic», miezul «anecdotic», acel filon narativ în jurul căruia coagulează totul. Există la Mircea Ivănescu o mică fabulă, o amintire, multă vreme păstrată în pliurile memoriei, dar care deodată se transformă în adevărat *Urphänomen*, față de care textul întreg este epifenomenul poetic. Ultimul dilată nucleul primului, îl nuanțează, îi acordă cele mai imprevizibile determinații sintactice și semantice, dă uneori impresia că-l abandonează în diferite enunțuri colaterale cu cele mai surprinzătoare subiecte și referințe, pentru a-l relua pe neașteptate, așa cum suveica implică în producerea țesăturii urzeala nevăzută dar esențială”. Ovidiu Constantinescu este prezent cu o prezentare la Constantin Noica, *Logica lui Hermes* (C.R., 1986): „Cartea avută în vedere se vrea a fi o logică speculativă dătătoare de seamă a devenirii întru ființă – o logică a devenirii pentru o devenire logică – pentru ca, spune autorul, «Totul este îmbibat de logică». Sunt *Scrisorile despre logica lui Hermes* o logică în sensul tare al termenului? Categoriec nu și Constantin Noica o recunoaște”. □•Observații pe marginea antologiei de texte întocmite de Geo Șerban, *Aproape de Elada, repere pentru o posibilă axiologie*, editată de Institutul „G. Călinescu” face I. Florian: „Surpriza, iată, constă în faptul că demonstrația criticii călinesciene este inepuizabilă. Spunând acest lucru am constatat implicit primul merit al ediției lui Geo Șerban, cred, de a întregi cu încă o iconă a spiritului călinescian des evocatul proteism al figurii sale. Multe din textele strânse aici nu sunt total inedite, unele fiind întâi publicate parțial sau integral de același Geo Șerban”. □•Pe locul ocupat constant de Ion Bogdan Lefter, Vasile Sichițiu face, la rândul lui, *Radiografia unei stări de spirit*: „Cu toată impresia de dezarmantă sinceritate pe care o afișează provocator. Traian T. Coșovei camuflează în spatele fiecărei fraze un arhipelag de neliniști într-un ocean de surprize. Tână-

rul poet știe să se folosească de un întreg arsenal de tehnici și procedee pentru a te determina să reflectezi îndelung – eschivându-se, în același timp, să impună verdicte preferând menținerea unei ambiguități de natură livrescă. [...] Poetul are orgoliul de a construi un vast poem ale cărui articulații nu le cunoaște nici el, însă care se vor înălța de la sine pe eșafodajul construcțiilor anterioare mizând pe o adevărată *algebră* a sufletului. Disimularea este exemplară până acum și ne dă dreptul să credem că Traian T. Coșovei abia își pregătește surprizele...” ■•O nouă temă panoramează, *Fascinația cărții, fascinația umanului*: ■•Traian Ungureanu (*Istrati cel tânăr, fiul cărții*) scrie la Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati* (Minerva, 1986), acreditând ideea că „vagabondul” Istrati era mai celebru decât scriitorul cu același nume, în timp ce clarificările ideologice, cu timide trimiteri spre ...est, continuă să rămâne taboo-uri: „Lansat în căutarea unui alt Istrati, M. Iorgulescu știa prea bine că miza principală a oricărui discurs despre Istrati e și azi, la 80 de ani de la debutul autorului *Kirei Kiralina*, impunerea Scriitorului, oarecum în detrimentul vagantului Istrati. Celebru în toată lumea, Panait Istrati s-a bucurat și în aceeași măsură a fost sustras propriului adevăr de o reputație absolut senzațională care a condus mereu interpretării spre figura rătăcitorului balcanic, mărinind concomitent distanța de figura din ce în ce mai estompată a Scriitorului. Calitatea de artist, destinul de scriitor ale lui P. Istrati au fost, mai degrabă înregistrate și depozitate la pasivul biografiei istratiene. Totul rămânea de demonstrat în legătură cu scriitorul Istrati. Nu ne pot, deci, surprinde nici ofensivitatea și nici structura analitică ale investigației lui M. Iorgulescu. În ceea ce privește demonstrația biografică și clarificarea ideologică, analiza lui M. Iorgulescu trebuie numită mai curând «interventie» așa cum mai fusese cazul și cu volumele anterioare ale criticului, care semnalau o penetrantă «prezență» critică. [...] Portretul critic istratian datorat lui Mircea Iorgulescu, portret din care avem acum prima parte, ni-l restituie, acum, pe (din nou) tânărul Istrati. E primul pas «Spre alt Istrati»”. ■•Pentru *Tratament Fabulatoriu* (C.R., 1986) al lui Mircea Nedelciu, Horia Gârbea folosește titlul (*Pre)fața și reversul*: „Romanul *Tratament fabulatoriu*, beneficiază, a sosit momentul s-o spunem, de o prefață a autorului. Fapt neobișnuit, mai ales dacă avem în vedere dimensiunile (peste 50 de pagini) ale acesteia. Cum trebuie ca interpretată și mai ales cum poate fi legată de textul romanului propriu-zis? Înclin să cred că romanul nu este cauza ci doar ocazia acestui amplu eseu. De altfel autorul însuși amintește în cuprinsul ei de Al. Odobescu și de cunoscuta-i prefață rămasă text literar autonom. Prefața, foarte tehnicistă în limbaj, nu uită totuși să lase loc unor elemente [...] În prefață ca și în roman există anumite paranteze ale autorului. S-ar părea că ele sunt zonele de unificare dintre cele două scrieri altminteri independente și putând fi citite orice s-ar zice ca atare”. ■•Florin Berindeanu și-l alege tematic pe Dinu Săraru: „*Dragostea și revoluția* nu este totuși o carte care să rupă total cu o deja instaurată imagine a scriitorului în ochii audienței, numai că de

această dată, adaugă anecdotului istoric, frescei sociale, specificul acelei vibrații care anunță nuanțarea, expresivitatea temei transmisă simpatetic de impresivitatea prozatorului. Romanul este centrat pe ritmicitatea dansului dintre două lumi, evident opuse, văzute contrapunctiv. Ele sunt determinate istoric, diferențiabile social, dar incomplementare apoi, parteneri eterni duri și îngăduitori totodată unul cu celălalt. Un suport important al decantării celor două «lumi», atât de apropiate istoric și atât de izolate social îl constituie respirația unei sensibilități bine dozate care izbuteste în mare parte să scoată abordarea subiectului de sub zodia clișeului“. □•Dan Murariu se oprește al Constantin Țoiu, *Obligado*: Urmând o mai veche înclinație, calea de acces către miezul realității este, și aici, dialogul, modalitate narativă dominând și romanul *Obligado*. Un dialog de data aceasta, care antrenează prezentul și trecutul, fiecare dintre cele două aspecte cele morale avându-și propriii săi de [...] Prezentul ne pune în fața unui act brutal și restrictiv. [...] Ca în tablourile cu subiect biblic ale vechilor maeștri, unde personajul central al compoziției pustia totul în jurul său cu prea marea lui lumină.Țoiu realizează nuclee compoziționale în care câte un personaj, cu una sau alta din dimensiunile personalității sale, atrage spre sine toate liniile de forță al scenei și întreaga atenție a cititorului“. □•Constanța Buzea prezintă un nou debut, de astă dată de la editura Litera, pe al lui Cristian Dică, *Așezarea vârstelor*, volum care „însurează 36 de poezii, multe dintre ele strălucind sub pecetea celui mai ales tipar tradițional clasic. Dar, înainte de a spune cuvinte despre valoarea acestui volum, aș remarca faptul că se văd extrem de clar în context zonele în care poetul, dovedindu-se mereu negrăbit în toate ale sale, pare silit să ofere împrejurării texte, puține din fericire, neîndeajuns elaborate. Nivelul acestora, față de masa celorlalte, este vizibil inferior, riscul concesiei fiind aici petrecut cu mai puțină stângăcie ca la alții, dar existând și stânjenind lectura pe cât de sentimental părintească, pe atât de neiertătoare. Meseria scrisului, bine însușită din lecturi, din meditație, din exercițiu întotdeauna inspirat. Grația împodobirii, discrete totuși, de gust, a poemului, cu metafore transparente, cu imagini pregnante. Un univers al său bine conturat, al copilăriei echivalând cu un pustiu al uimirii de a rămâne la un moment dat singur“. □•Despre Ion Barbu, *Nadir Latent*, Minerva, 1986 [tradus de Paul Miclău] în *limba franceză* semnează un comentariu Adriana Bontea: „... Varianta în limba franceză propusă de Paul Miclău dovedește o bună cunoaștere a spiritului poeziei lui Ion Barbu, înțelegere bazată pe un sistem teoretic bine definit. Existența sistemului teoretic este cu atât mai justificată cu cât poezia lui Ion Barbu presupune un grad mare de dificultate în ceea ce privește redarea ei într-un alt sistem lingvistic: prozodie, structură semantică, structură sintactică“.

• [„Argeș”, nr. 8] Poezia *23 August*, de pe prima pagină, apare, în mod simbolic, fără autor, ca emanație colectivă. Sergiu I. Nicolaescu evocă în legătură cu marele eveniment *O viață plină de glorie*: Ion Bănuță celebrează lirica

patriotică, văzând în ea *Libertatea noastră*: „Așa a fost întotdeauna, fiindcă Poezia e liberă prin libertatea ei, prin libertatea noastră. Să luăm aminte! Nu este eveniment de o înfiorare inimitabilă, eveniment suind în noi, eveniment de după marea victorie de la 23 August 1944, să nu fi trecut prin sufletul poezilor noștri. Se prea bine știe că atunci când robia, împilarea, războiul nedrept sufocă zilele lumii, muzele tac. Și totuși, în timpul dramatic, nefast al fascismului, noi, comuniștii, sub gloanțele ucigașe, n-am tăcut. Am scris în ură și înversurare împotriva dușmanului omenirii – hitlerismul, am salutat în poezia noastră lupta pentru libertate, pentru Pace. Am visat mereu victoria. Ne-am jertfit pentru ea. Am luptat, am plâns, am râs, am învins. Azi dăm – și prin poezia noastră – noi străluciri României socialiste. Cetatea noastră milenară. Cetatea de mândrie și de suflet, de iubire și de răspundere istorică“. □•Glorioasele decenii de la august 1944 la august 1986 trec, reportericește, și prin județele care nu au o revistă de cultură. Oamenii din Dâmbovița, Olt și Vâlcea devin subiecte ale unor reportaje. În *Găești, sau cele trei dimensiuni ale unei deveniri ca o columnă*, George Coandă compară trecutul cu prezentul localității, făcând abstracție de apariția revistei „Kalende” la Găești. □•Dumitru Opincaru scrie despre *Înțeleapta deviză a unui primar*: „prin forțe proprii”, care e totuna cu mai vechiul dicton „prin noi înșine”. □•Marin Niță creează un termen pentru cei ce lucrează la Întreprinderea de aluminiu Slatina, *Aluminiștii*: □•George Nicolescu scrie despre *Oameni de cultură sub drapel*, mai precis despre criticul Ion Trivale, erou din primul război mondial: „Numele lui Iosif Netzler, cunoscut sub pseudonimul literar de Ion Trivale, este înscris la loc de cinste în «Cartea Eroilor» argeșeni, dedicată celor ce s-au jertfit pentru cucerirea independenței de stat și realizarea unității naționale. Documente păstrate în arhivele militare ne ajută să conturăm imaginea drumului străbătut de Ion Trivale de la încorporarea sa ca soldat cu termen redus în Regimentul 4 dorobanți Argeș, până în ziua de 11 noiembrie 1916, când ploaia de gloanțe și obuze inamice frânge brutal firul vieții unui talent despre care George Călinescu scria în a sa *Istorie a literaturii române*: «Dacă Ion Trivale n-ar fi murit tânăr, critica română ar fi avut astăzi un alt aspect, căci nu e greu de ghicit în fireasca stângăcie a începuturilor lui pătrunderea unui viitor remarcabil critic... Cronicile lui reprezintă pentru anii când au fost scrise (1912, 1913), cele mai serioase și mai substanțiale foiletoane critice»“. □•O savantă interpretare a poemului *După melci*, al lui Ion Barbu, face Simona-Maria Antonescu. Intervenția autoarei se numește *După melci, teatru cu două personaje*, care întrupează, unul masculinitatea, cel de-al doilea aparținând semnelui feminin: „În interpretările poemului interesul principal se îndreaptă de obicei asupra simbolului melcului. Considerăm însă că nu acesta este cel mai important. De altfel, este atât de ambiguu încât o decodare «corectă» este dificilă și, la urma urmei, neesențială. Dintre diversele ipoteze, cea mai adecvată ni se pare a fi aceea că melcul este simbol al hermafroditului. El este deci, virtual, loc al nunții, fiind posesor atât

al semnului feminin, cât și al celui masculin. Melcul este feminin în formă pasivă, prin cochilie, care cheamă prin analogie scoica și masculin în formă activă, atunci apropiindu-se de simbolurile phalice – șarpe, vierme. Scopul «deșteptării» melcului este trezirea masculinității ascunse de feminitatea pasivă, uter și/sau mormânt. De aceea este invocat soarele ca pretext (mincinos) căci soarele (lumina) este și el un simbol al masculinității. De unde probabil și «răzbunarea» elementelor feminine. Iar în imaginea melcului cu coarnele «frânte» vedem o imagine clară a principiului masculin înfrânt“.

□•Cele patru povestiri din *Caravana cinematografică* (C.R., 1985) debutul editorial al lui Ioan Groșan sunt considerat de Nicolae Oprea a face parte din „convențiile literaturii”: „Ceea ce salvează banala poveste amoroasă (avansând spre un posibil final tragic) este transcrierea ei în registru ironic și umorul subiacent, propriu atât personajului, cât și naratorului. Detașându-se prin ironie, prozatorul desprinde cu acuitate mecanismele ierarhizării didactice și configurează o serie de personaje tipice, veridice în reacțiile lor cotidiene. Specificul prozei lui Ion Groșan constă în acordul realizat între o tonalitate gravă și alta temperat satirică, între solemnitate și zeflema, Pare că, în aria narațiunii, un notar conștiințios este permanent dublat de un bufon pus pe șotii. Povestirile încep în registrul serios-obiectiv, cu perfide trimiteri la fraze consacrate. [...] Tenta parodică a narațiunii este indubitabilă și, la o privire atentă, se poate observa că fiecare scenă în parte copiază scene similare din opera lui Creangă, Duiliu Zamfirescu, Sadoveanu, Camil Petrescu, Titus Popovici ș.a. Este o succesiune mascată de colaje care învederează inteligența caustică a tânărului prozator. Ioan Groșan nu probează calități (și nici nu cred că nutrește ambiții) de romanțier în spre, dar se vâdește un povestitor cu har, capabil să iscodească sensurile ascunse sub fardul realității efemere“.

□•Eseul cronologic despre opera lui Liviu Rebreanu, început de Victor Atanasiu, continuă cu o rapidă trecere peste unele nuvele și povestiri scrise în limba maghiară, netraduse ori rescrise în românește de către Rebreanu.

□•Aurel Ion Brumaru se angajează să în a căuta ipostazele epice ale epocii străromâne, pe care le găsesc în *Depărtarea și timpul*, romanul lui Mihail Diaconescu. Despre roman se fac următoarele afirmații: „Discursul își formează treptat – dar cu o încăpățănare ce scapă, de regulă, socotelilor voinței – obiectul despre care va vorbi. Nu e aici, firește, vorba de o alunecare de la adevăr, ci de o metodologie care, descoperind și formulând adevărul, se întreabă și asupra dreptului ei de a face aceste lucruri, asupra puterii ei de a le face și propune. Programul se poate constitui acum din puțințele ce-l străbat, pete independența iluzorie a subiectului ce cunoaște și apoi dovedește asta. Doar într-un astfel de demers, un concept ca spiritualitatea românească (specificul național) e susceptibil a fi tratat epic de la aspectul utopic la acela al puterii sale irevocabile, păstrându-se astfel și rânduiala istorică de prezentare”.

□•La fel procedează Alexandru Condeescu: „Deși aventura face parte din însăși substanța lumilor descrise, dând pete violente de culoare, accentul

nu cade pe palpitantul întâmplărilor, ci pe aspectul lor moral, pe capacitatea evenimentelor d a determina în cugetul personajelor o profundă etică definitorie în care autorul, fără a interveni direct, se implică cu toată ființa lui morală. Pentru Mihail Diaconescu romanul istoric este, înainte de toate, o problemă acută de conștiință. Scrisul său are de aceea o tensiune specifică, producând în esență nu o literatură istorică de evocare picturală sau de aventuri de epocă – care nu lipsesc – ci una de dezbateri dramatice. *Depărtarea și timpul* este romanul formației tânărului cărturar, filosof al timpului și istoriei, Dionysius Exiguus din Dacia Pontică, Dobrogea de la cumpăna veacurilor V-VI, reprezentant de frunte ale epocii e cultură străromână“. □•Alte comentarii aparțin lui Gabriel Țepelea, care se oprește la articolele lui Onisifor Ghibu, strânse în volumul *Nu de partea aceea* (Eminescu, 1986): „După cele două volume memorialistice apărute postum, Onisifor Ghibu ne surprinde din nou prin incitantul volum de articole *Nu de partea aceea*, apărut recent la Editura Eminescu (prefață și note V. Popeangă, postfață Nadia Nicolescu, indici Octavian O. Ghibu). Este vorba de probleme ale învățământului și culturii românești din Transilvania anilor 1907-1914, care solicită atenția lectorului contemporan prin bogăția informațiilor, strategia auctorială, realismul propunerilor și – nu rareori – prin polemica de calitate“. □•D. Anghel rezumă studiul lui Al. Hanță, *Idei și forme literare până la Titu Maiorescu* (Minerva, 1985): „La meritele autorului privind realizarea acestei interesante lucrări de sinteză pe un teren unde au apărut numai titluri remarcabile mai adăugăm: utilizarea unei bibliografii de orizont larg (în general se oprește la anul 1970); i se recunoaște scriitorului român condiția de *ființă* autocefală, capabilă să mediteze la condiția sa și a scrisului ei (idee care sporește nota de originalitate prin ineditul ei); caracterul larg de informare generală asupra fenomenului literar român cât și ca sinteză pe plan specializat“. □•Pagina numită *Univesalia*, conține poeme *Din lirica antirăzboinică*, semnate de poeți din Italia, Ribeiro Couto (Brazilia) și Bertold Brecht (R.D. Germană).

• [„ASTRA”, nr. 8] Despre *Semnificația zilei de 23 august* își spune cuvântul istoricul Mircea Mușat. □•În interiorul publicației, reportajul semnat de Adrian Teacă este pus sub genericul *Înfăptuiri ale epocii Nicolae Ceaușescu*. □•La rubrica de cultivare a limbii, Miruna Runcan prezintă, sub forma unei scrisori deschise adresate mediului universitar și specialiștilor din domeniul filologiei, atenționează cu privire la emisiunile din mass-media, care abundă în expresii pleonastice, la care există riscul să devenim imuni. ■•Sub titlul *Romanul și istoria* i se consacră o întregă pagină romanului *Orașul îngerilor*, autor D.R. Popescu. Semnatarii articolelor sunt: □•Simion Bărbulescu (*Omul și vremurile*): „Viziunea anamorfică a scriitorului alternează realul cu imaginarul, visul cu realitatea, dând o proiecție fantastică faptelor, prin intermediul unei uluitoare discontinuități narrative, în crearea unei imagini de ansamblu în care viața cotidiană se întrepătrunde organic cu istoria, filosofia, politica etc.“.

□•Ion Simuț (*Anamorfozele conștiinței*): „Temele adevărate provin, ca și în *F* sau *Vânătoarea regală*, tot din zbciumările tragice ale conștiinței. [...] În stilul său caracteristic, prozatorul desface cronologia liniară, tulbură apele, alătură elemente disparate, lasă narațiunea să plutească în derivă ca însăși deriva lumii de criză, sfarmă adevărul unic într-un spirit relativist”. □•Petru M. Haș (*Un mit regenerator*): „Recentul roman al lui Dumitru Radu Popescu, *Orașul îngerilor*, potențează proporțiile deja homerice ale eposului configurat de novelistica și romanele acestui prozator. În total, autorul a realizat nu o serie de romane, ci un amplu poem în care fenomene și personaje interferă după legile ascunse ale unui univers luxuriant. Domeniul de predilecție îl constituie momentele de convulsie, situațiile limită, aberante, excepționale, care solicită în cel mai înalt grad conștiința morală. Războiul se înscrie cu succes în domeniu și, prin aceasta, a devenit, în repetate rânduri, subiect de meditație sensibilă, tragică”. □•Vasile Chifor (*Adevăr și sentiment*). □•Miruna Runcan îl interviuează pe pianistul Dan Grigore. □•Laurențiu Ulici face o amplă trecere în revistă a rezultatelor la care au ajuns interpreții în cheie exegetică ai poemului *Orașul aflat*, de Mircea Ciobanu, sentimentul relevat fiind că, la „instrucția” cu pricina, participă cam aceiași recruți. Comentariile pe marginea poemului *Orașul aflat*, abilitate să ajungă în fața ochilor marelui public, aparțin lui Sandro Gavrioloaia și Lazăr Popescu. □•Amintiri despre D. Caracostea produce unul dintre foștii săi elevi, Petre Stroe, care încredințează tiparului un mic studiu scris de Caracostea în perioada studenției (1902), consacrat lui *V. Hugo și Al. Dumas – fiul*. □•Vasile Gogea semnează eseu *Rațiunea magică* subintitulat *5 note despre Mircea Eliade*: „Atât de generos obsedat de a descoperi în toate evenimentele vieții un sens a fost Mircea Eliade, încât, până și propria-i moarte a supus-o unei transformări hermeneutice. Alegând incinerarea, a transformat absurdul incendiu, produs cu relativ puțin timp înainte în biblioteca lui personală din Chicago, într-o *repetiție generală* a dispariției din Marea Ordine a Lumii. Căci era de neimaginat un Eliade lipsit de cărțile lui”. □•Craioveanul Ilarie Hinoveanu este prezent cu poezia *Scheii Brașovului*. Unele versuri vizează absurdul cronologic: „Printre chilii, sub biciul vremii,/ În pâlpâiri de lumânări/ Ați împletit peste milenii/ Cununi de neînstrăinări”.

• [„Ateneu”, nr. 8] Sub titlul *Strălucit exemplu de eroism revoluționar*, S[oriano] Vlad îl evocă pe „neînfricatul comunist și antifascist Nicolae Ceaușescu”. Autorul îl trece prin toate închisorile, de la Brașov, Doftana și Tg-Jiu. Tot Vlad Soriano adaugă apoteotic: „Militant comunist care, încă din 1933, ca membru al Comitetului Național Antifascist, s-a manifestat energic și curajos, a dovedit mereu consecvență cu sine însuși, având rolul hotărâtor, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu (Petrescu) în organizarea și desfășurarea marii demonstrații antifasciste și antirăzboinice de la 1 Mai 1939, înscrisă în istorie ca o pagină de fierbinte patriotism comunist”. □•La rubrica *Epoca Nicolae Ceaușescu – Libertate, independență, suveranitate* își aduce contribuția conf. univ.

Liviu Maior care scrie despre cartea g-ralului lt. Ilie Ceaușescu, fratele dictatorului, *Transilvania străvechi pământ românesc*, căreia Academia R.S.R. i-a decernat premiul Vasile Pârvan. □ În bilanțul lunii august, Victor Mitocaru are în vedere și *Creația literar-artistică*: „625 de cercuri și cenacluri cu peste 8000 de membri, un număr important de creatori profesioniști, în special scriitori și artiști plastici, înfățișează imaginea cuprinzătoare a activității literar-artistice din județul Bacău, domeniu coordonat și îndrumat de Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă. Veritabile școli de educație politico-ideologică, patriotică, etică și estetică a maselor, cercurile și cenaclurile constituie mijloace de creație, receptare și dezbateri artistică, medii active propice descoperirii și formării talentelor capabile să se inspire din munca, viața și idealurile poporului în lucrări întrunind înalte virtuți artistice și umaniste.” □ Despre Al. Piru, scrie Victor Bibicioiu: „Arbitru al eleganței, cu cămașă albă și cravată în ton cu stofa costumului, așa l-am cunoscut în amfiteatrul Odobescu de la Filologia din București, predând cursul de literatură veche pe care îl «ținuse» o figură de tristă amintire (cu apelative împrumutate de la periferie); în grădina Minerva și la revista Ramuri, la Craiova unde a ridicat școala de învățământ umanist superior («Ce domnule, numai G.C.N. era capabil să fie decan?!»); în redacția Luceafărului, corectându-și sfaturile («Să nu se strecoare, domnule, o eroare tipografică; atât așteaptă unul și altul»); la Șosea, venind dinspre Aviator Zorileanu ș.a.m.d. Om de lume, Profesorul Piru uită repede «impolitețurile», iartă micile «infidelități» ale elevului («E tânăr; o să-i treacă...») și viața își reia cursul normal: «Ce faci, domnule?» □ Printre semnatarii noi ai revistei se numără și luceferistul Artur Silvestri, cu *Biografia ideilor*, un text despre eseistica lui Mircea Malița, din volumul *Idei în mers* (II): „Acestui eseist de formulă umanistă interogativă, i se adaugă, odată cu *Idei în mers* (II) și un politolog documentat la zi, pornit a extrage și, în ultimă analiză, a revela «umanul» din omul contemporan. [...]O astfel de idee sprijină eseistica de ordin politic a lui Mircea Malița și pe temeiul ei conștiința examinează determinațiile «umanului» în raporturile lui fundamentale, din ce în ce mai puțin reductibile. *Idei în mers* (II) are de aceea o împărțire «pentatonică», pornind de la o ipoteză asupra «umanismul secolului al XX-ea», constând într-o introducere istorică în cinci tablouri și continuând cu patru «opuscule» consistente, a căror materie se află într-o mișcare metodologică neconținută, sărind de la analiză la sinteză spre a se reduce în fine la noțiunea de «cultură deschisă», elastică și potrivită gândirii lui Mircea Malița, de natura «dialogului» anexionist”. □ De la Iași, Ioan Holban consemnează despre Petru Cimpoeșu și Alex. Ungureanu, scriitori băcăuani distinși cu premiul C.C. al U.T.C. □ Petru Cimpoeșu: „Firesc este însă, într-o altă ordine, un roman «cu teză» pentru că, iată, Petru Cimpoeșu încearcă să dovedească faptul că din acumularea *firescului* (în jurnal) se ivește *absurdul* (în roman), Petru Cimpoeșu are de ales între aceste trei modalități epice, în perspectiva unui exercițiu unic, întrucât ceea ce

trebuia demonstrat prin alăturarea lor a fost demonstrat: din punctul meu de vedere, amintirile și jurnalul mi se par a fi modurile în care se poate exprima cel mai bine talentul incontestabil al lui Petru Cimpoeșu.” □•Alex. Ungureanu: „Brodând pe marginea ei secvențe scrise în diverse registre epice (ironie, limbaj argotic, jargon specific, dar și o poveste de dragoste cu iz de melodramă), transferând chiar experimente literare într-un viitor al «hipercuburilor» (unde apare o variantă a borgesienei «cărți de nisip» sub titlul *Povește pentru fiii rațiunii*), Alexandru Ungureanu scrie o promițătoare istorie a omului erei tehnologice, îmbătat cu «Iluzin», căutând o esență sufletească pe care o opune mașinii, angrenajelor, mecanismelor și programelor acesteia.” □•Vlad Sorianu găsește filiații între romanul *Drumuri de fum* (Junimea, 1985) al lui Corneliu Ștefanache și *Cel mai iubit dintre pământeni*: „Noul roman al lui Corneliu Ștefanache este realist, dar nu în sens «obiectiv», ci fiind angajat față de un sistem de valori asimilat până la identificarea cu propria conștiință. S-ar putea spune în încheiere că *Drumuri de fum* e un roman cu de toate (în sensul în care este, de pildă, și *Cel mai iubit dintre pământeni*), dar nu pentru că se vrea «roman total», sau se vrea doar pentru că substanța pe care o transfigurează este o lume inepuizabilă.” □•Cu un fragment din *Hermeneutica iudeii de literatură*, vine Adrian Marino. Textul se intitulează *Semn, sens și semnificație literară*: „În termeni literari, distincția duce la recunoașterea unui sens de bază, univoc, specific, dominant și a unei pluralități de semnificații nu mai puțin legitime și posibile pe diferite planuri (emotive, informative etc). În cazul ideii de literatură, sensul de bază este accepția clară și distinctă, tradusă printr-o definiție-enunț explicit; de ex.: *literatura este literă* [...] Distincție, bineînțeles, esențial teoretică. Asimilarea ideii de sens duce la concluzia că orice operă literară, literatura în genere, este eminentamente simbolică (postulat al «noii critici»), inclusiv datorită faptului că *sensul/ semnificația* unui simbol este dat de traducerea inevitabilă prin alte simboluri. Literatura este deci constituită dintr-o serie deschisă de simboluri.”

• [„Cinema”, nr. 8] Număr aniversar, dedicat aniversării evenimentelor din august 1944. ■•*Filmul nostru în dialog cu literatura noastră* anunță tema dezbaterii din acest număr: □•„Eu mărturisesc întotdeauna, cu mândrie, că m-am format la școala marilor povestitori ardeleni: Slavici, Rebreanu, Agârbiceanu”. (Mircea Mureșan, *Clasicii, profesori de dramaturgie românească*) □•„S-a tot vorbit de câțiva ani buni de valențele «cinematografice» ale prozei [...] De ce n-ar fi și invers? Filmul lui Danieluc arată că există această proză cinematografică (scrisă de un Mircea Nedelciu sau Ioan Groșan, de exemplu)” (Bedros Horasangian, „*Ce refuză viața, refuză și filmul*”). □•Notele informative ce, întrunite, formează rubrica realizată de Radu Cosașu sunt însoțite de *Agenda de cinefil*, secțiune dedicată noutăților din lumea filmului internațional.

• [„Convorbiri literare”, nr. 8] Editorialul redacțional se intitulează *Birutorul August*: „Sub conducerea înțeleaptă, clarvăzătoare a Partidului Comunist

român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, patria română pășește firm spre culmile înalte ale comunismului. Acum, în primul an al noului cincinal, privim cu justificată mândrie la tot ceea ce am realizat dar și cu hotărârea fermă de înfăptui ceea ce comuniștii, toți cetățenii patriei ne-am propus la cel de al XIII-lea Congres al partidului. Este de datoria noastră, a tuturor, de a duce mai departe cu spirit revoluționar și voință nestrămutată opera de ridicare a patriei noastre pe noi trepte de civilizație, progres și bunăstare al cărei început a fost acel glorios 23 August 1944”. □•Un înalt omagiu este adus conducătorului de partid și de stat de către Corneliu Sturzu (*Privesc din Doftana*) și Constantin Clisu (*Îți cânt Bărbatul*), acompaniați de Dionisie Duma, Radu Felecan, Ionel Dorofte, toți cântând (patriotic) România. □•D. Ivănescu, director al Arhivelor Statului din Iași, frate cu poetul Cezar Ivănescu, scrie despre *August 1944*. □•Semnatarii *Actualității literare* sunt Constantin Ciopraga (*Sentimentalul Perpessicius*), Victor Atanasiu (*Convertirea la proză*); Liviu Leonte (*Călătorii sentimentale*) și Virgil Cuțitaru, *Între Orfeu și Euridice*. □•Secțiunea de *Istorie literară* cuprinde: *Mihai Ralea și critica literară* (Constantin Pricop); *Calistrat Hogaș, viziuni alpestre* (Florin Faifer), *Cercetări actuale consacrate prozodiei românești* (Adrian Voica), *Un „viețist”* G. Bărgăuanu (Rodica Șuiu); *Amintirea unui scriitor: Lazăr Leon Asachi* (I. D. Lăudat). □•*La Actualitatea literară* se pronunță: Val Condurache, sub titlul *Istoria ca un ocean către noi*, la Ion Zamfirescu, *O antologie a dramei românești* (Eminescu, 1986). □•Al. Dobrescu (*Sensul clasicismului*) comentează volumul de eseuri *Aproape de Elada* îngrijit de Geo Șerban și, editat de „Revista de istorie și teorie literară (RITL)”. □•Constantin Pricop prezintă, într-un *Breviar*, patru tineri poeți și cărțile acestora apărute în intervalul 1985-1986: Cătălin Bordeianu, *Grădina găditoare*, Junimea, 1985, Constantin Dracsin, *Lacul Septemprion*, C.R., 1986, Ion Dumbravă, *Argument pentru ziua ce vine*, Albatros, 1985 și Dorian Obreja, *Despre dragoste despre singurătate*, Junimea, 1985. □•În *Eticul și epicul* George Pruteanu se ocupă de romanul *Dragostea și revoluția. II – Cei care plătesc cu viața*, (Eminescu, 1986) al lui Dinu Săraru: „Generos și incitant prin premisele sale sociale și politice, prin programul teoretic și tezele înglobate, ultimul roman al lui Dinu Săraru, datorită neîmpliniriilor compoziționale, analitice, stilistice, semnalate succint aici, este o carte care se citește, totuși, cu interes”. □•Mircea Filip obține un interviu de la Ana Blandiana: „– *Poate fi interpretată această singurătate în fața creației și într-un sens mai restrâns, ca un sentiment trăit în mijlocul lumii literare?* – Da, cred că, într-adevăr, singurătatea este noțiunea cea mi definitorie pentru raporturile mele cu lumea literară. De când mă știu, m-am simțit stingheră și neconformă cu ea. La început credeam că acest sentiment vine din faptul că locuiam la Cluj, că eram, deci, departe de centrul de patimi și – în plus, extrem de tânără – intimidată de tot ce reprezenta viața literară. Apoi am bănuit că faptul de anu fi lucrat niciodată în marile redacții literare (dar, la urma urmei,

chia acest fapt nu e lipsit de semnificație) mă ținea de o parte și mă priva de intimitatea cu lumea scriitoricească. Mai târziu am înțeles că insingurarea mea nu scade o dată cu înaintarea în timp și în literatură, ci aproape dimpotrivă. De vină e, desigur, firea mea, viața retrasă pe care o duc, faptul că o bună parte dinan nu stau în București, faptul că nu sunt obișnuită a Casei Scriitorilor, faptul că de când mă știu am obsesia pierderii timpului și, deci, nu sunt niciodată suficient de destinsă și de lipsită de griji pentru a fi un plăcut interlocutor de colț de masă sau de colț de stradă. Dincolo de aceste date obiective însă, există în relațiile dintre mine și colegii mei, scriitorii, ceva greu de definit și înrudit cu o senzație pe care o știu din copilărie, senzația pe care mi-o dădea obiceiul oamenilor mari de a vorbi și de a face semne pe la spatele meu, cu grija ca eu să nu înțeleg. Țin minte și acum tristețea acută care pune stăpânire pe mine în acele momente, violentul sentiment de excludere și părăsire care mă cuprindea, o dată cu intuiția că ceea ce mi se ascunde nu este superior, ci străin înțelegerii mele. Cam același lucru mi se pare că simt și în mijocul vieții scriitoricești, cam aceeași nedreptate a îndepărtării de lumea adulților, lume pe care o simt, cu infinit regret, structural diferită”. □•Cu versuri este prezent Nichita Danilov □•Horia Hulban este semnează poemul dramatic *Mircea*. □•Pe ultima pagină, sunt inserate repere latino-americane, comentate și traduse de Dana Diaconu: *O istorie a literaturii braziliene, Antologia criticii literare hispano-americane*, José Sarnei, *Apele de miazănoapte*, Univers, 1986), care se continuă și în pagina penultimă cu *Tutungeria*, poem de Fernando Pessoa, în traducerea lui Dinu Flămând.

• **[„Pagini bucovinene”, nr. 8]** Ilie Dan semnează Autograful *Lauda limbii române*: Cronică literară a numărului se oprește, sub titlul catargele, la debutul colectiv *Incantații* (Junimea, 1986), analizat de Mihail Iordache: Ion Cozmei este prezent cu versuri: Grațian Jucan evocă momentele când Mihail Sadoveanu s-a aflat, în popasuri, la Câmpulung Moldovenesc: . I. Filipciuc, *Bâzdăgăniile neprețuitului Creangă (VII)*. În traducerea lui Viorel Dârja, sunt publicate fragmente din jurnalul lui Che Guevara (12-13, 15 noiembrie și 7 martie)

• **[„Familia”, nr. 8]** Virgil Teodorescu este prezent pe prima pagină cu poemul festiv *Aceeași năzuință*: „Un om care-i al țării și-a nației mândrie/ spre-a făuri o lume mai dreaptă și mai bună,/ cârmaciul care biruie-n furtună/ întruchipând a patriei tărie./ Acest poem al meu de sărbătoare/ îi e-nchinat în semn de mulțumire/ pentru înaripata lui gândire/ și pentru faptele-i nemuritoare!”. □•*Lumină de august* (editorial redacțional) și *Tinerețea luptătorului revoluționar exemplar*, de Stelian Vasilescu, concentrează tematic linia ideologică a numărului. □ Poeziile și cărțile recenzare vorbesc de la sine despre atenția cu care au fost selectate: De *Istoria militară a poporului român*, volumul al doilea, care „circumscrie în mod strălucit dimensiunea națională și internațională a efortului politico-militar românesc, în virtutea căruia România

medievală a constituit o distinctă și de prestigiu prezentă pe harta politică a Europei”, se ocupă Ion Delureni. □•O cronică literară pe bărăție scrie Radu Enescu la Ioan Țepelea, *Semnul mișcării* (Militară, 1985): „O figură aparte, insolită o constituie lirica lui Ioan Țepelea pe teme *stricto-sensu* militare. [...] Viața militară în lirica lui Ioan Țepelea își are bucuriile și durerile ei, este plină de evenimente, în aparență mărunte, dar nimbate de un halou de tandră nostalgie, este înainte de toate, nu fadă și convențională ilustrație de carte școlară, ci viața însăși într-un anumit context, cu umbre și înălțări, cu adâncimi și relief, cu eforturi trudnice și momente de jubilație”. □•De o toamnă fierbinte are parte Gheorghe Glodeanu, când scrie despre ultimul volum din *Cordovanii*: „Titlul romanului este simbolic, trimițând mai puțin la paleta cromatică a anotimpului evocat (scriitorul este un bun descriptiv, chiar dacă nu insistă, din păcate, în această direcție!), cât mai ales la tensiunea extraordinară a evenimentelor. Derulat pe parcursul a nouăsprezece capitole, romanul se deschide ca un adevărat poem al naturii, situat în descendența scrierilor lui Mihail Sadoveanu. Ion Lăncrănjan ne prezintă o *gură de rai* unde domnește Calae pădurarul, adevăratul stăpân al muntelui. Personajul face parte din familia solomonarilor lui Vasile Voiculescu, oameni care printr-o conviețuire îndelungă reușesc să decodifice tainele naturii, în antiteză cu intrușii pentru care natura e doar o posibilitate de refugiu de sub constrângerile cotidianului. Proiecția în legendă asigură acestei lumi o stabilitate neobișnuită și o valoare exemplară. [...] Răsfrângerea în mitologie, umanizarea treptată a naturii are semnificații adânci, ce nu se vor dezvălui în deplina lor amploare abia mai târziu. [...] Interesul romanului trebuie căutat în maniera de evocare a trecutului, în actualizarea lui pentru a-l rejudeca din perspectiva prezentului. [...] Trucul anticipează prezentul, iar acesta din urmă oferă posibilități inedite de a rediscuta cu maximă luciditate istoria”. □•Gheorghe Grigurcu se ocupă de studiul lui Mihai Zamfir, *Formele liricii portugheze*: „Impresia generală e de răceală elegantă, de agilitate ce se savurează discret. [...] Erudit, inteligent, suplu în expresie, Mihai Zamfir se relevă atras mai mult de metodă decât de obiectul tradițional al studiului său, simplu pretext, deși, după, toate aparențele, excelent stăpânit, al unor idei generale, al unor abstracțiuni a căror vibrație estompează concretul materiei. Mai mult decât critic ori istoric literar autorul *Formelor liricii portugheze* se afirmă drept un teoretician”. ■•La rubrica intitulată *Cărți, idei, opinii*, C. Stănescu scrie despre *Aseidiul captivității lăuntrice*, la Octavian Paler: „În ultimă instanță, autoportretul din acest «muzeu în labirint», deși care ne vorbește Octavian Paler, simbolizează fragila victorie a omului istoric al culturii europene împotriva «dublului săi preistoric” □•În opinia lui Grigore Scarlat, „un roman excepțional, dens este *Stăpânirea de sine*, a (sic!) lui Eugen Uricaru, scriitorul ce publică volume în ritm aproape sadovenian” □•Vasile Popovici prezintă *Iarna imperială*, cel mai recent vplum (antologie) al lui Anghel Dumbrăveanu: „Poezia lui Anghel Dumbrăveanu și-a inventat încă de la

început un decor special, un mod de a-l locui, i-a inventat pe îndrăgostitul-poet și pe iubita lui, a căutat pentru ei câteva posturi hieratice: pe scurt, și-a creat un *cod personal de articulare*, pe care timpul, de la un volum la altul, nu a făcut decât să-l rafineze. Iar rafinamentul a mers nu în sensul complicării codului, ci al simplificării lui, încât azi expresia poetică se apropie, câștigând tot mai mult, de nivelul lui elementar”.. □•Grigore Damirescu își amintește de întâlnirile sale, din aprilile 1956, cu Cezar Petrescu, în calitatea sa de editor al romanului *Oameni de ieri, oameni de azi, oameni de mâine*. □•*Despre literatura eroismului antifascist* scrie, invocând etapele și autorii reprezentativi lor reprezentativi, Mircea Mancaș. □•Ștefan Aug. Doinaș se apleacă cu înțelegere spre cunoașterea liricii unuia dintre cei mai vârstnici poeți bihoreni, Ilie Măduța: „Mi se pare evident că, de-a lungul întregii sale activități lirice, Ilie Măduța dovedește, prin practica sa, o singură concepție despre limbaj: aceea de instrument adecvat de expresie, pentru o interioritate cutremurat-afectivă. Simplul mediu – în dublu sens: de ceva ce se află între, adică la mijloc; și de ceva ce transmite, aproape mecanic, adică fără participare proprie, un mesaj – limbajul stă, pentru acest poet, între eul poetic și lumea din jur, asemeni unui eter firesc ale cărui vibrații fac cu puțință chiar dialogul lor. [...] Optimismul verbal al lui Ilie Măduța este, de fapt, inconștiența de sine a limbajului. Orice experiment lingvistic modern este străin de ambițiile poetului. Ceea ce stăpânește în poemele sale e rostirea clară și distinctă”. □•Un desen semnat Perjovschi 1986, din aceeași pagină, arată cu viitorul desenator și grafician, făcea, încă de pe atunci, aceleași desene: □•În anul internațional al păcii, redacția reproduce *Pacea, condiție și consecință*, de Jaques Frennet, care reprezintă, în fapt, concluziile cărții *La philosophie de la paix vue par le Président Nicolae Ceaușescu*.

• [„**Presa noastră**”, nr. 8] Revista reproduce Telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele republicii Socialiste România de participanții la adunarea festivă din capitală consacrată „Zilei presei române”. La rubrica *Gazetari despre gazetărie*, Constantin Darie aduce în actualitate pe Constantin Graur: „Ziariștii sunt oamenii vremii lor, ai țării lor”. La *Cărți scrise de ziariști* apar, toți unul și unul, cooptații Victor Ernest Mașek, autorul unui volum de eseuri intitulat *Arta de a fi spectator* (meridiane, 1986), Florea Firan cu *Profiluri și structuri literare*, Scrisul Românesc, 1986), Adrian Păulescu, Manifest pentru mileniul III,” care include ciclurile *Rezervația de zimbri* și *Poezii din cărțile viitoare*, Anghel Dumbrăveanu, cu *Iarna imperială*, BpT, Minerva, 198, Ion Văduva Poenaru cu *Elegii din infinit*, Eminescu, 1986, Constantin Vișan, *Semnături în cotemporaneitate*, C.R., 1986, constituită dintr-o serie de „portrete în dialog” cu scriitorii contemporani și alți reprezentanți ai vieții noastre culturale”.

• [„**Ramuri**”, nr. 8] Mircea Moisa semnează pe prima pagină *Literatura act istoric fundamental*, text care țintește spre publicistica militantă și semnificațiile ei. □•Ca suport informațional, autorul apelează la „prețioasa antologie

Cumpăna cuvântului, alcătuită de George Ivașcu și Antoaneta Tănăsescu”, citând cam la întâmplare și înregimentând sub steagul scriitorilor de stânga și al clasei muncitoare personalități care nu prea au avut legătură fenomenul: Nicolae Iorga, E. Lovinescu, C. Rădulescu-Motru: □•George Sorescu recenzează volumul lui Florea Firan, *Profiluri și structuri literare*: „Considerăm că ne aflăm în fața unei istorii literare zonale care ne oferă tot ceea ce își dorește un cititor sau un cercetător modern: un studiu-sinteză cu imaginea scriitorilor în cauză. Autorul – ca și în cazul lucrărilor anterioare – a trebuit să consulte și să fișeze un număr impresionant de date din periodice și studii de profil; să studieze fondurile unor arhive de stat, să solicite amănunte personale, colaborând, când împrejurările au fost favorabile, cu autorii în vederea completării materialului necesar. Cu acumularea acestui mozaic de valori, Florea Firan trece în gruparea alfabetică a scriitorilor din acest spațiu geografic al țării, până la litera «L». În cadrul acestui prim volum nu rămâne aproape nimic în afară”. □•Mihai Gramatopol face exegeză eminesciană pornind de la versul „Timpul mort și-ntinde trupul și devine veșnicie”: „Eminescu a cunoscut desigur acest tip de portret al lui Homer și este probabil că l-a citit pe Pausanias (care spune despre bard că a devenit orb ca urmare a unei boli, dar a continuat să creeze, X, 7). Transferul cecității de la operă la autorul ei pare foarte posibil cu atât mai mult cu cât cel din urmă se numea Glaukos din Argos. Glaux (genitiv *glaujos*) numindu-se în grecește bufnița mică, nevăzătoare ziua, dar foarte ageră la privire noaptea, pe întuneric. Mai e nevoie să fie reamintit în atare context caracterul nocturn al cugetării și creației grecești în singurele două strofe din *Memento mori* care se referă la cultura Greciei, avându-se în vedere că bufnița era pasărea emblematică a zeiței Atena? „, □•Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de romanele lui Dinu Pillat: „Mâna de romancier se vede la Dinu Pillat chiar din paginile în care el reconstituie biografia unor scriitori. Totul e acolo lapidar, precis, conform cu strictul adevăr autenticat de documente, dar pânza cuvintelor trage amănuntul către «misterul» firii omenești. [...] Pe deasupra ceva frapează mai ales Biograful acordă un interes deosebit morții scriitorilor. Împrejurările în care ea s-a produs devin punctul «tare» al narațiunii și către el pare să fie suptă cu o accelerare mereu crescândă întreaga expunere de până atunci. [...] De aici, un drum direct ne conduce la romanele criticului”. □•Victor Atanasiu caută, în *Steaua grației*, linia de continuitate a poeziei lui Constantin Preda, de la debut: „*Litanie dinspre ziuă este*, cred, poemul care reflectă la treapta de sus imaginea lui Constantin Preda din această carte. [...] Fără a se putea afirma vreo influență vizibilă, se poate spune că tipologic acest fel de poezie se înscrie în cel ilustrat de un Adrian Maniu (iar nu de «ultimul» Ioan Alexandru, care nu-și uită niciodată patimile și «teza», încercând / îngreunând discursul liric cu ele). Totul aici este făcut cu extremă abilitate și răceală, nimic nu este trăit ci stilizat, ba chiar sterilizat, de un atare tratament având parte și seva poeziei folclorice care servește drept model formal. Elementele

sugeratoare ale viziunii din aceasta din urmă devin aici piese de decor, clocotind mișcare romantică este trecută printr-un filtru parnasian (Constantin Preda fiind în *Fiecare...*, în ultimă instanță, un parnasian!). Ea poate fi gustată sub regimul purei picturalități și este prin urmare foarte «touchantă» pentru ochiul interior, neatingând altfel cu nimic interioritatea noastră. Nu este un reproș aici, ci o definire a particularităților unei poezii pe care Constantin Preda, cu o pricepere artistică uluitoare pentru vârsta lui, o ilustrează”. ■•Constantin Noica publică amplul eseu *Regula, excepția și nașterea culturilor*: ■•Antologia poeziei pentru pace îi aduce laolaltă pe Virgil Teodorescu, Eugen Jebeleanu, Ioan Alexandru și Nicolae Dragoș, din rândul cărora ilustrativă este *Hannibal*: „Nimeni n-avea ce el avea: /superba lui trufie/ și elefanții/ și labele lor sfărâmand vertebrele acelor Alpi albiți de spaimă.// Călca, de-abia să se audă, peste stânci/și se-auzea în lună, și/ nimeni nu mai văzuse trâmbițele / de piatră ondulând ale acestor fiare./ Și n-au învins”. □•Valeriu Deacă se ocupă de *Evoluția formală a literaturii*, recenzie la studiul lui Mihai Zamfir, *Formele liricii portugheze*, Univers, 1985: „Studiul lui Mihai Zamfir realizează o tentativă de verificare a capacității operative a unui model semantic-figural în domeniul literaturii, prezentând un multiplu interes. Modelul propus este eficient în măsura în care poate permite sesizarea evoluției unei literaturi naționale, poate de seama de fapte de natură diversă păstrând un element comun de comparație, având calitatea de a deschide calea, de asemenea, unei viziuni externe a obiectului, – model descriptiv, nu apreciativ, întocmit pe baza paradigmei exemplare în domeniul literar, a ficțiunii străinului – din *Scrisorile persane* ale lui Montesquieu – care poate sesiza cu mai multă acuitate specificul unui comportament sau al unei culturi. Această poziție. [...] În ultimă instanță cartea cercetătorului Mihai Zamfir înseamnă o demonstrație a unei aventuri spirituale a unui model stilistic care poate cuprinde sub incidența sa fenomene aparținând unui registru ce conține atât microcontextele – sintagma – cât și spațiul spiritual *general* – cultura. Eseul este demonstrația puterii ordonatoare a unui model formal, a demersului spiritual sintetic, care introduce noi posibilități de existență în lume, indicând o modalitate de asimilare, de integrare a unei tradiții și a unui spațiu cultural“. □•George Popescu îi alocă spațiul recenziei sale poeziei Doinei Uricariu și volumelor acesteia: „Poezia e act de răscumpărare a identității primare, a universului sfâșiat, gest de împăcare cu lumea *elementară*, aspirație de regăsire, nu în celălalt, ci în risipirile *viului* diseminat la tot pasul. Un lirism litanic, gnostic, cu structuri lirice ce reclamă și *sintaxa* romantică, păstrându-se curat în orizontul modernității, dinaintea posibilului, cu vorba filosofului, așezând și mutând cu sagacitate și inspirație scări în fața atâtor praguri ale ascunsului e însemnul esențial al volumului *Ochiul atroce* al Doinei Uricariu, descoperind o șansă poeziei de astăzi“. □•Despre regulile care guvernează repetiția, scrie cu acribie și argumente științifice Solomon Marcus: „Schimbarea esențială intervenită în înțelegerea lecturii ca ur-

mărire a fenomenelor de repetiție a constituit-o, în ultimele decenii, îndreptarea tot mai mare a atenției asupra *regulilor care guvernează repetițiile*. Deosebit de important aici este faptul că, în timp ce repetițiile, în forma lor latentă, aparțin operei, regulile introduc o relație între operă și cititor, ele aparțin deci lecturii. Într-o operă există în stare latentă numeroase repetiții; problema este care dintre ele vor fi actualizate. Există în operă și repetiții foarte vizibile, cum ar fi cele care stau la baza ritmului și a rimei; acestea însă se pretează, de cele mai multe ori, mai degrabă la generarea unor variante decât a unor prelungiri (a se vedea poeziile cu formă fixă). [...] Rezultă deci că de îndată ce un fenomen este pus în evidență cu ajutorul unei reguli, fenomenul poate fi repetat indefinit. Regula (sau regulile) funcționează ca o mașină generativă (o gramatică) permițând cititorului să potențeze opera în direcția pe care el o dorește“.

■•Marin Sorescu face cunoscute două dintre *Dialogurile despre poezie*, unul cu Ivan Draci (poet ucrainean din U.R.S.S.), cel de-al doilea cu Mario Luzi (Italia). □•[Draci], *Sorescu*: – Știi ce înseamnă draci în limba română? *Draci* (Zâmbind): – Pluralul de la drac. Diavoli... – *Ai ceva diavolesc în poezie?* – Mai știi și eu? [...] *Ce tiraj are o carte de poezie?* – De la 2000 la 10 000. – *Un tânăr cu cât începe?* – 2000. N-are încă un nume, nu e cunoscut...“.

□•[Mario Luzi]: „S.: – *Vorbiți-mi de grupul dumneavoastră. L.:* – Este ceea ce a fost numit mai apoi *Grupul ermetist*. Francesco Flora ne-a botezat așa. O etichetă care a rămas, indica un orizont al căutărilor italiene. Se întâmpla prin anii 30. Vreme de dictatură și publicul a fraternizat cu o anume introvertire. – *Poate că ar fi mai exact spus introvertire a limbajului decât ermetism. Cine făcea parte din acest grup?* – Tineri ca mine, Alfonso Gatto, de exemplu. Critici precum Carlo Bo, Oreste Macri, Pierro Vigonglari și alții. – *Se întâmpla la Florența?* – Florența era poate centrul. Dar și în alte orașe. (Vittorio Sereni făcea de asemenea parte din acest grup). La această acțiune de reconsiderare generală a naturii poemului și a limbajului au participat și poeți foarte stimați atunci, precum Montale, Ungaretti și Quasimodo. Toate acestea au făcut ca poezia și problemele ei să aibă un fel de prioritate în cultura italiană. În fascism singurul domeniu care n-a fost atins de corupția politică a fost poezia, care s-a repliat asupra ei însăși, fără a trăda existența“.

■•„România are la această oră o literatură de talie mondială” afirmă Xu Wende, membru al Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor din China, în interviul acordat lui Ion Andreiță: – *Ce părere aveți, v-aș întreba, de literatura noastră contemporană, actuală?* – Din păcate, literatura actuală am cunoscut-o mai puțin. Această călătorie a mea în România a fost însă fructuoasă. M-am întâlnit cu câțiva poeți valoroși, cu alții am făcut cunoștință prin intermediul cărților lor. Nu mi-a fost greu să-mi dau seama că România are la această oră o literatură de talie universală; o spune, cu modestia cuvenită, un om care se vrea la curent cam cu tot ce apare în engleză, franceză, spaniolă. Poezia românească de azi o apreciez între cele mai bune din lume. Am început să traduc deja din Marin Sorescu (greu, foarte greu, dar cât

de minunat, superb!). Am luat cu mine, de asemenea, volume de poezii aparținând lui Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Darie Novăceanu, Nicolae Dan Fruntelată, Gheorghe Anca, Mircea Dinescu, alături de – ce să-i faci! – clasicii de acum, Blaga, Voiculescu, Philippide, Călinescu. Nu peste mult timp voi propune câteva traduceri revistei «Shi Kan» («Poezia» – consacrată numai publicării de poezii). Voi lua legătura și cu unele edituri de profil. Sper ca la viitoarea noastră întâlnire să avem mult mai mult de discutat despre prezența în China a literaturii românești actuale, a poeziei în special“. ■•Alături, traduce din poezia chineză contemporană Constantin Lupeanu.

● [„*Steaua*”, nr. 8] Irina Petraș semnează editorialul *Lumină de august*: „Moment de uriașă răscruce, cu urmări de cea mai mare însemnătate pentru români, revoluția de eliberare națională și socială antifascistă și antiimperialistă din august 1944 este glorificată în pagini de vibrantă emoție ce traduc în cuvinte potrivite bucuria unei împliniri. Semnificația istorică a acelei veri fierbinți conferă o tonalitate cu totul aparte literaturii care o immortalizează. Marea Bătălie a țării, a poporului, a comuniștilor a devenit curând Marea Sărbătoare, așa încât semnalmentele războiului au fost puse în umbră de cele ale Luptei. În *Șoseaua Nordului* (Eugen Barbu), *Bariera* (Teodor Mazilu), *Puterea și Romanul unei zile mari* (Corneliu Leu), *Străinul* lui Titus Popovici, *A înțelege sau nu* de Radu Cosașu, *Un civil în tranșee* de Haralamb Zincă, *Mări sub pustiuri* (Dumitru Radu Popescu), *Soldatul cel mititel* (Marin Preda), *Alexandra și infernul* (Laurențiu Fulga), pentru a aminti doar câteva dintre titlurile reprezentative pentru proza românească actuală, descoperim tot atâtea secvențe dintr-o autentică epopee națională”. ■•Despre *Mircea cel Mare și epoca sa* scrie Ioan-Aurel Pop. Legat de 23 august, Ion Oarcăsu comentează, *Romanul românesc, dominantă socială*: „Probată în timp, vitalitatea speciei se verifică astăzi prin deschiderea ei continuă în fața realității contemporane. În ultimii ani s-a dezvoltat la noi un puternic *roman politic*, narațiune care pune în centru problema puterii, latura ascuțit conflictuală a vieții, văzând, de fapt, în zona politică a societății noastre, un domeniu de desfășurare a tipologiilor. Ținta este ca personajul să nu rămână un simplu figurant pe scena vieții politice, să nu illustreze un principiu, ci să devină însuși omul care exercită puterea în sensul istoriei, al necesității obiective, eroul istoriei în acțiune. Cum politicul este o parte a umanului determinat social și istoric, am vedea în formula romanului politic o deschidere a epicii de observația socială spre latura cea mai conflictuală a vieții: zona în care problema puterii înseamnă libertate sau opresiune, realizare umană sau eșec, împlinire de sine ori alienare, progres continuu sau, dimpotrivă, regresivitate pe scara umană și socială”. □•Pe aceeași linie, a evaluărilor într-un moment fast, sărbătorec, Maria Vodă-Căpușan semnează eseu *Critica la persoana întâia* (sic!): „Critica literară românească de azi, profund implicată în mutațiile axiologice și spirituale ale culturii contemporane, își revendică pentru scrisul său acele moduri discursive capabile să dea seamă de angajarea ei în

devenirea lumii și a cărților sale, reflectând asupra propriei condiții în termenii unei conștiințe superioare. Surprinzător totuși cât de puțin s-a scris despre eseu, în critica, teoria literară dar și altunde, despre acest mod textual ce-și află teritoriu tot mai vast în gândirea modernă;”. ■•Partea a doua a studiului *Literatura și societatea*, al lui Adrian Marino, conține reflecții despre: „Rolul social activ al literaturii are și alte manifestări pozitive și negative, traduse global prin noțiunea de *funcții*. Foarte curentă în studiile de sociologie veche sau recentă a literaturii, *funcția socială a literaturii* cunoaște interpretări variate, unele extensive: «literatura servește unor funcții sociale și adesea contradictorii». La întrebarea care revine mereu: *Ce poate literatura?*, răspunsul este mereu inconcludent, deoarece *toate* soluțiile sunt posibile, în funcție, în primul rând de ideologiile dominante. Un răspuns hermeneutic nu poate fi dat decât prin situarea problemei în interiorul sistemului ideii de literatură și de a-i urmări exclusiv în acest cadru, rezolvarea”. □•Mircea Muthu evocă spiritul călinescian sub titlul *Aproape de Elada*: „În *Aproape de Elada* (col. Capricorn, 1986) excerptele, comentariul succint și construcția *in nuce* ilustrează, completează diagrama asimilărilor (din perimetrul italian îndeosebi), ca și disponibilitățile enciclopedului pentru alte zone de cultură decât cea literară. Aluvionările și, coextensiv, decantările se împletesc într-un discurs unde asocierea și paradoxul agrementat filologic alcătuiesc un fascinant spectacol de idei. Textul călinescian transmite ceva din gestică și apetitul pentru oralitate al criticului”. Grigore Scarlat comentează lirica lui Alexandru Andrițoiu găsind că i se potrivește titlul *Melancolia roză de poet*: „Poezia de dragoste este substanțială în lirica lui Andrițoiu. De la femeia iubită, râvnită, și până la cea în care infidelitățile se descoperă parcă firesc, se declină o varietate de sentimente, pândite, neîntrerupt, dintr-un fundal mai îndepărtat unde timpul își execută lucrarea fără greș și amânări. În exercițiul liric, poetul este *îngânat* de tonuri livești, nu numai ca o bibliografie obligatoriu de parcurs, ci ca sugestii ce vin din vastele biblioteci, din acea *Biblioteca feminin mă-ngână*”. □•Constantin Trandafir face *Parafraze la Lumea în două zile*: „Între altele – recunoaște G. Bălăiță într-un interviu -, «în *Lumea în două zile*, încerc un răspuns la întrebarea cumplită: până unde se poate glumi?» [...] Cu cuvintele eseistului Bălăiță: «Astfel, această lume sentimentală, melodramatică, ridicolă își modifică proporțiile, se apropie de adevărul ei tragic». Motivul oglinzii – joc de lumini și umbre – se pune în slujba acestei idei”. □•Gabriel Țepelea este sărbătorit la 70 de ani printr-un text semnat de Francisc Păcurariu: „Mi-au rămas vii în minte luările sale de poziție din anii războiului, în principal în legătură cu gravele probleme create de dictatul de la Viena, atitudine care i-a adus cinstea de a fi invitat de guvernul Dr. Petru Groza la festivitățile de la Cluj, din 13 martie 1945, prilejuate de reintegrarea administrativă a părții de nord-vest a Transilvaniei în unitatea statului român. Cred că o selecție din această bogată activitate publicistică ar constitui o trecere în revistă plină de semnificație a unor probleme importante ale

unei frământate perioade istorice și un exemplu sugestiv de probitate intelectuală și de răspundere socială, etică și patriotică”. □•Gheorghe Grigurcu la „temele” (6) din *O ușă abia întredeschisă*, ale lui Nicolae Manolescu: „Acesta e limbajul *Temelor*. Elocventă ni se prezintă fuga aristocratică de efort. Repudiind crisparea pedantă, eschivându-se de la exactitățile anoste, de la o prea mare fixare în genere, eseistul cultivă un oțiu, care e o *filosofie*, un mijloc de a nu se brusca pe sine, de a se păstra indefinit într-un fin echilibru”. □•*Tragicul ca perspectivă sofianică* îl preocupă pe Liviu Petrescu, care are în față articolele lui Lucian Blaga apărute sub titlul *Mitul dramatic* (Facla 1985): „Pe de altă parte, analiza dramelor lui Lucian Blaga evidențiază cu toată limpezimea existența unor trăsături care ne-ar îndreptăți să vorbim, de asemenea, despre o spiritualitate bipolară, ceea ce ar părea să confirme aserțiunea autorului, potrivit căreia ne-am afla dinaintea unui ziditor al *teatrului tragic românesc*. Nu trebuie să pierdem însă din vedere faptul că, în teatrul lui Lucian Blaga, structura aceasta spirituală bi-polară poartă pecetea inconfundabilă a atitudinii stilistice *bizantine*, a perspectivei *sofianice*, pusă de scriitor în legătură cu sfera ortodoxiei răsăritene: *Spiritualitatea ortodoxă* – specifică L. Blaga, în *Trilogia culturii – e bipolară*”. ■•Cronicile literare din acest număr poartă mai multe semnături. □•*Portretul în timp al poetului matematician* este realizat de Enache Puiu: „I. Barbu s-a retras din poezie așa după cum a intrat în mod deliberat, precum un sculptor din atelierul de creație la terminarea statuii. Oricum, prin această hotărâre, bărbatul cu sprâncene mari și stufoase, care în anii când peste literatura lui băteau ploii reci, ne-a bucurat sufletul și ochii, pășind cu statura masivă pe str. Edgar Quinet, a verificat încă o dată că a fost un om al reacțiilor neașteptate, imprevizibile. Cu temperamentul irascibil și impulsiv, o făcuse de atâtea ori în raporturile cu marii săi contemporani: T. Vianu, Eug. Lovinescu, T. Arghezi, G. Călinescu, atacându-i pe nedrept, iar după aceea regretând sincer și căutând împăcarea. Semne, toate, reductibile în ultimă analiză la un singur termen: poezie. [...] Caracterul inițiativ al operei lui Ion Barbu a frapat constant critica de la comentariile lui T. Vianu pe marginea *oului dogmatic*”. □•Urmează Ioana Em. Petrescu, pe același subiect în *Lumea ca spațiu a metamorfozei*: □•Noua apariție purtând semnătura lui Mircea Martin (*Singura critică*, C.R., 1986) face obiectul cronicii lui Ion Pop: „Fidel reperelor teoretice schițate în primele secvențe ale cărții, Mircea Martin reușește să imprime și practicii sale de critic al criticii acea obiectivitate și impersonalitate în care *elanul de simpatie penetrantă* e cumpănit de necesara detașare, în jocul productiv al semnificațiilor. La capătul lecturii, îl mai vezi o dată pe autorul acestei cărți dându-se ușor înapoi din fața *obiectului*, sprijinindu-și bărbia în piept și, după ce l-a privit prin atentele-i lentile, ridicându-și un sfert de privire peste rama ochelarilor: în acel spațiu reverberează lumina ambiguă a unei rezervate afecțiuni”. □•Mihai Sin și romanul său, *Schimbarea la față* (C.R., 1986) este comentată de Maria-Ana Tupan: „Mihai Sin și-a însușit în timp arta de a nu

spune, ci de a sugera, sau tehnica scriiturii de tip intensiv. [...] Pasiunea analitică a prozatorului – de un realism crud și incomod – este acaparată însă în primul rând de tipologia erotică: iubirea adolescentină, insuficientă prin cantonarea în simțuri, iubirea placid conjugală, deteriorată cu timpul, dar impunând fidelitatea de dragul echilibrului psihic, posesiunea animalică, reflex al spaimei de moarte, iubirea ca o camaraderie abia deghizată, în fine, iubirea ca exhibiție, ca frondă față de pudibonderiile sociale”. □•Valentin Tașcu folosește titlul *Dureri înăbușite*, cu care întâmpină versurile lui Ion Arieșanu: „Cu acuratețe concepe prozatorul structura cărții sale. Ea e solidă, fără fisuri, simplă la rându-i. Ion Arieșanu alternează echilibrat, proporțional trei tipuri de comunicare: confesiunea eroinei, comentariul autorului și dialogul, condus scenic, dintre unele perechi de personaje. Desigur, proza are caracterul pronunțat al unei pleoarii *la bară*”. ■•Recenzii semnează. □•Gheorghe Glodeanu la Dumitru Popescu, *Vitralii incolore*: „Ceea ce surprinde de la bun început în ultimul roman al lui Dumitru Popescu, *Vitralii incolore* (Editura Eminescu, 1985), este preocuparea accentuată a scriitorului de a-și înnoi atât aria tematică, cât și procedeele narative. Supralicitată în cărțile anterioare problema puterii este abandonată în favoarea noii dimensiuni, erosul. [...] Spre deosebire de scenariul epic voit simplificat, scriitorul își alege o tehnică narativă destul de complexă, constând în proliferarea neîntreruptă a perspectivelor din care are loc relatarea. Dacă în roman precum *Muzeul de ceară* era scris din punctul de vedere al unui singur personaj, în *Vitralii incolore* există, practic, tot atâtea perspective de personaje. [...] Cititorului îi revine sarcina de a recompuce în final imaginea ansamblului, ce se degajă din perspectivele voit relativizate oferite de către personaje”. □•Leon Baconsky la Vlaicu Bârna, *Monotonia metronomului* (Eminescu, 1985): „Ultimele culegeri ale poetului Vlaicu Bârna sugerează, într-un fel, o devenire în acord cu binecunoscuta lege a lui Th. Ribot, privind memoria progresivă. Autorul *Poligonului de tir* (1894), volum în legătură cu care s-a și vorbit de un anume refugiu (productiv) în istorie, pare a-și popula tot mai susținut imaginarul poetic cu figuri, scene, evenimente ori idei ce trimit în trecut. Un trecut care semnifică, deopotrivă, timpul devenit cultură, explorat și asimilat ca atare la vârsta inițierilor și investit, prin ani, cu multiple valori complementare și acela devenit *amintire*, comprimând momente revolute ale propriei biografii, transfigurate în viziunea noii înțelepciuni”. □•Irina Petraș la Emilian Bălănoiu, *Analiză pentru șansele Iuliei* (C.R., 1985): „În *Analiză pentru șansele Iuliei*, volumul din 1985 (Editura Cartea Românească), personajele sunt nu atât grotești cât derutate, locuind un trup și o minte de o ciudată independență, ele, personajele, și autorul lor mirându-se deopotrivă de reacțiile psihologice și fiziologice la cotidian, la exterior. [...] O proză care descinde din povestirile lui Caragiale. Tabieturi, ticuri, mimetisme, convenții ridicate la rangul de existență, nu aceasta coborâtă la nivelul lor. O ceață permanentă face ca pasul următor să se facă nesigur, să fie imprevizibil”. ■•La *Confluențe*, lite-

ratura străină, Paul Alexandru Georgescu pătrunde în *Umanitatea lui Borges*. □•Ion Vartic redă „povestea vieții lui Ivan Ilici Golovin”, cunoscutul personaj tolstoian. □•Confluente este completat cu *Poeți chinezi contemporani* (Xu Zhimo, Ai Quing, Shu Ting) traduși de Mira Lupeanu. □•În traducerea Luciei S. Retegan, „Steaua” publică trei poeți canadieni: Margaret Atwood, Earle Birney și Patrick Lane). □•Gabriela Negreanu traduce din Paul Valery, *Note despre poezia pur*: Alexandru Vlad, și tot în traducere, oferă, Sorin Alexandrescu interviul din „Saturday Review”, care apare sub titlul *Mailer despre Mailer*.

● [„Teatrul”, nr. 7-8] Referindu-se la perioada cuprinsă între 23 august 1944 și 23 august 1986, Mircea Mancaș semnează articolul *Umanism și spirit revoluționar în dramaturgia română*, considerând etapa istorică „prezentă” ca fiind „caracterizată printr-un uriaș proces de transformare revoluționară”, de la această „orientare” dramaturgia nefăcând excepție. Astfel, menționează piese ce dovedesc „evoluția”, amintind de *Citadela sfărâmată* a lui Horia Lovinescu, de *Simfonia patetică* a lui Aurel Baranga, de *Valiza cu fluturi* a lui Iosif Naghiu, de *Marele fluviu își adună apele* a lui Dan Tărchilă, de *Ștafeta nevăzută* a lui Paul Everac, de piese ale lui Teodor Mazilu și de multe altele ce demonstrează că teatrul „a abordat cu curaj unele probleme cruciale ale contemporaneității”. □•Constantin Radu-Maria scrie despre *Rolul Teatrelor Naționale în promovarea dramaturgiei românești*, notând că alegerea repertoriului trebuie să țină cont și de „trecut”, cât și de „prezent”, sesizând, totodată, o „situație încă nesatisfăcătoare” cauzată de „slabele relații” existente între instituțiile teatral, dar și între regizori, fapt pentru care sugerează întâlniri periodice ale Naționalelor, astfel încât publicul larg să-și poată forma o „dreaptă judecată estetică”. □•Despre *Concursul interjudețean „Oameni ai zilelor noastre”*, desfășurat la Bistrița în perioada 18-20 aprilie, V. P. notează despre o tendință manifestată și în teatru, respectiv despre implicarea celor „simpli” în creație, pentru a aduce pe scenă „chipurile de eroi contemporani ai dramaturgiei originale, care pot oferi modele de comportament în muncă și în viața socială, în viața de familie și în cea personală, vorbind deslușit despre responsabilitatea individului în fața societății căreia îi aparține, urmând a se dezvolta în conformitate cu idealurile ei morale și politice, revoluționare”. □•Virgil Munteanu prezintă montarea în premieră la Teatrul Foarte Mic a *Aventurii unei arhive [Practica]* de Theodor Mănescu, în regia lui Silviu Purcărete. Făcând trimitere la cele două părți anterioare ale „romanului dramatic”, *Politica*, și referindu-se la subiect, afirmă sugestiv pentru direcțiile literare că: „A face politică înseamnă a-ți închina viața [și ce greutate au aceste cuvinte!] transformării revoluționare a societății. [...] A face politică înseamnă a fi nu numai martor, ci și părtaș la lupta partidului, care este totodată lupta poporului tău, a fi făuritorul, dar și judecătorul ei necruțător, care-și exprimă deschis și răspicat punctul de vedere”. □•Ludmila Patlanjoglu analizează reprezentarea pe scena Teatrului Național din Timișoara a comediei lui Tudor Popescu, *Domide contraatacă*. Dacă personajele au

„idealuri minuscule”, „o atitudine retrogradă față de muncă”, către final, fiind caracterizați „monocord”, montarea îi pare că are „dinamism și fluentă”.

□•Constantin Radu-Maria prezintă subiectul piesei *Concurs de împrejurări* a lui Adrian Dohotaru, montată la Teatrul „Nottara”, concluzionând că „grație adevărului jocului actoricesc, spectacolul se urmărește cu simpatie”.

□•Mircea Ghițulescu analizează montarea piesei lui Paul Everac, *Un pahar cu sifon*, la Teatrul Național din Cluj-Napoca, în regia lui Dorel Vișan, precizând că este „inutil” a mai parcurge subiectul, deoarece „criza morală, afectivă, politică a Magdei Mărculescu este semnificativă”. Spectacolul i s-a părut „captivant”.

□•Despre premiera dramei semnată de Alexandru Sever, *Menajera [Anunț la mica publicitate]*, în regia lui Mihai Manițiu, din data de 8 mai 1986, scrie apreciativ M. G. □•Partea a doua a *Politicii* lui Theodor Mănescu, *Trestia gânditoare* [sau *Dialectica*], odată montată la Teatrul Național din Craiova, este prezentată de Dinu Kivu, ce notează, printre altele, că în operă esențială „rămâne dezbaterea de idei – tensionată, sinceră, lucidă -, disputa [...] dialectică, prin care se conturează chipul adevărat al unui erou revoluționar comunist, aflat într-un dialog democratic și responsabil cu unicul, permanentul său mentor: partidul”.

□•Despre montarea piesei lui Tudor Popescu, *Nu ne naștem toți la aceeași vârstă*, scrie Victor Parhon. Cronicarului, deși personajul principal al textului dramatic este un fost activist de partid, nu i se pare „tezistă”, dimpotrivă: „antidogmatică și antideclarativă”.

□•Margareta Bărbuță prezintă apreciativ montarea piesei lui I. D. Sîrbu, *Iarna lupului cenușiu* la Teatrul Național din Craiova.

□•Constantin Paraschivescu scrie despre punerea în scenă a dramatizării operi *Ion* a lui Liviu Rebreanu, în adaptarea lui Mihail Sorbul, la Teatrul Național din Târgu Mureș, pe data de 12 decembrie 1985, în regia lui Dan Alecsandrescu.

□•Despre piesa *Simple coincidențe* a lui Paul Everac și despre montarea acesteia pe scena Teatrului de Nord din Satu Mare scrie Dumitru Chirilă, accentuând „actualitatea” subiectului și capacitatea autorului „de a surprinde tipuri definitorii pentru societatea noastră, prin preocupări, prin substanță morală și prin destin”.

□•Mihai Crișan abordează în articolul pe care îl semnează opera *Timp și adevăr* a Eugeniei Busuioceanu, remontată la Teatrul Maghiar de Stat din Sfântu Gheorghe la o distanță de un deceniu și jumătate de la premieră, considerând spectacolul unul „remarcabil”, mai ales pentru că „instaurarea legalității și aplicarea principiilor de etică și echitate socialistă în perioada de după cel de-al IX-lea Congres al P.C.R. creează o perspectivă optimistă”, cât privește conținutul textului.

□•Despre „avatarurile unui drep-tunghi sentimental”, despre *Cadrilul* lui Liviu Rebreanu, scrie Alice Georgescu, opera fiind reprezentată scenic la Teatrul de Stat din Sibiu în premieră pe data de 14 decembrie 1985. Spectacolul, din cauza jocului actoricesc, o fac pe autoare să noteze în finalul articolului: „păcat...”.

□•Margareta Bărbuță analizează montarea piesei lui Iosif Naghiu, *Valiza cu fluturi*, în regia lui Mihai Constantin, „tânăr regizor” ce reprezentase anterior *Capul de rățoi* de Gh. Ci-

prian. La nivelul modificărilor textuale, deși scenografia i se pare „esențializată”, autoarea punctează că s-a mutat „acțiunea din planul concret al unei realități socio-politice în planul general-simbolic al unei realități umane interioare, convertind drama psihologică într-o metaforă a culpabilității, a muștrărilor de conștiință”. □ Opera dramatică *Dresoarea de fantome* a lui Ion Băieșu, montată în urmă cu 15 ani pe o scenă londoneză, este analizată de A. G. într-o reprezentare a Teatrului de Stat din Sibiu, de pe data de 3 iulie 1986, după ce, în stagiunea „trecută”, s-a jucat la cel din Sibiu. Opera este apreciată ca fiind „una dintre cele mai solide scrieri dramatice” ale autorului iar spectacolul, în regia lui Christian Maurer, „de certă ținută artistică”. □ Ileana Berlogea prezintă spectacolul realizat la Teatrul Maghiar de Stat, în regia Magdalenei Klein, pornind de la piesa lui Adrian Dohotaru, *Anchetă asupra unui tânăr care nu a făcut nimic*, versiunea fiind aceea a unui musical cu un „nou” titlu, *Legenda unui neisprăvit*, ce „vorbește convingător tinerilor despre ei înșiși, încercând să sporească simțul responsabilității față de viață și de oameni”. □ La Teatrul de Stat din Turda se joacă *Farsa jupânului Pathelin* în versiunea românească semnată de Tudor Arghezi, după cum menționează Mircea Ghițulescu în articolul său, cronicarul teatral punctând, încă o dată, „atemporalitatea” și „permanența” satirei. □ În cadrul rubricii *Dramaturgi români contemporani de la A la Z*, Adriana Popescu prezintă activitatea literară a lui Mihai Duțescu, reproducând opinii critice despre operele dramatice ale acestuia. Astfel, spre exemplu, în revista „Luceafărul” din 26 martie 1983, despre piesa *Fotografii mărite*, Ion B. Victor notează sugestiv că reprezintă una „de anvergură politică”, constituindu-se într-o „sinteză de document și realism ieroglific, în care este luminat un monument de rezonanță în istoria mișcării muncitorești, comuniste din România”. În plus, autoarea abordează și profilul literar al lui Victor Eftimiu, accentuând și implicarea autorului în „slujba progresului” fenomenului dramaturgic, având în vedere faptul că a ocupat diferite funcții în conducerea teatrelor din România.

• [„Tomis”, nr. 8] *O pagină glorioasă de istorie din activitatea a Partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu*, semnează I. Severin. □ Despre *Patrie și patriotism*, în termeni abstracti și citând abundant propagandistic din discursurile șefului statului, scrie prof. univ. dr. Gh.I. Ioniță. □ Filele de „epopee” se extind și în paginile următoare. ■ În cunoscuta rubrică de exactități istorico-literare, Alex. Ștefănescu îi tranșează opera lui Eugen Barbu, în două părți, precedate de de titlurile *Un nume încărcat de electricitate* și *Tentativa de a deveni scriitor total*, puse unul lângă celălalt: „Numele lui Eugen este încărcat de electricitate. Cine îl pronunță riscă să provoace reacții furtunoase. Cum s-a ajuns aici? Povestea este lungă și complicată. Cauza principală o constituie nevoia lui Eugen Barbu de-a produce mereu agitație în jurul său, prin orice mijloace. Acest comportament se explică în parte prin împrejurările în care s-a format scriitorul. Periferia marilor orașe, îndeosebi a Capitalei, își are stilul ei

de viață, pitoresc, pe care Eugen Barbu și l-a însușit din primii ani ai existenței (copilărind în cartierul Cuțarida, din București) și pe care l-a și descris apoi, în cunoscutul roman *Groapa*. Oamenii de la *barieră*, ca și personajele din filmele neorealiste italiene, trăiesc zgomotos, provocând neconținut scandaluri. Cu mențiunea însă că, pentru ei, *scandalurile* nu sunt altceva decât o formă de comunicare cu semenii, mai intensă decât simplul dialog. [...] Eugen Barbu este și o persoană publică – a condus, între 1962 și 1968, revista «Lucefărul», a înființat în 1963 cenaclul «Nicolae Labiș», călătorește frecvent în străinătate, este membru corespondent a Academiei R.S.R. și laureat al Premiului «Herder», se amestecă pătimaș în problemele fotbalului, înfruntă, din cazemata «Săptămâna» o întreagă armată de adversari – dar rămâne, mai presus de orice, așa cum a năzuit din tinerețe, un om care scrie și publică. [...] În *Princepele* și în *Caietele Prințelului*, în *Săptămâna nebunilor*, în textele de critică literară scriitorul adună, ca pe o Arcă a lui Noe, toate cuvintele posibile, vechi și noi, reale și imaginare, obișnuite sau exotice, folosind ca sursă orice tipăritură, de la almanahurile de altădată și până la zodiacurile de azi, de la cărțile sacerdotale și până la modernele tratate de istoria religiilor. Sesizăm un proces de *estetizare* a creației lui Eugen Barbu, care, chiar și când scria proză tradițională, avea un stil excesiv studiat și care, în prezent, face din stil un scop în sine”.

■•Un... val de scriitori bucureșteni asigură partea critică a revistei sub titlul generic *Interpretarea ca momet și perspectivă*. □•Ecatarina Țarlungă recenzează cartea lui Marian Paphagi, *Itelectualitate și poezie*, C.R., 1985: „În cercetarea românească actuală studiul lui Marian Papahagi vrea să spună ceva anume despre intelectualul sfârșitului de secol și mileniu, care se confruntă deopotrivă cu probleme ale menținerii unității culturale a lumii, ca și cu probleme rezultate din adâncirea specializării zonale”. □•Constantin Sorescu (*Ovidiu – rege al poeziei la Pontul Euxin*) își prelungește stagiul de colaborator la „Tomis” cu texte adaptate istorico-literar locului: „*Tristele și Ponticele* vor descrie un spațiu neospitalier și ostil. Imageria, terifiantă, e efectul unei receptivități pătimașe, care selectează din preajmă doar stimuli care agresează ființa și-i ignoră pe cei care o întremează, dar și efectul unei retorici, căci proscrisul trebuie să-și impresioneze destinatarii; soția, împăratul, prietenii, oamenii influenți și oamenii de bine. În acest tartar, proiecție a unei sensibilități și a unei retorici care coalizează, poetul își trăiește cu o amară feroare *tragedia dezrădăcinării*. Durerii pe care i-o provoacă ruptura de orașul care l-a făcut poet i se adaugă la Ovidiu spaima de o aclimatizare fără voie la Pontul Euxin. [...] Geți, sciți, sarmați, greci – locuitorii Pontului Euxin îl adoptă pe Ovidiu, în al doilea deceniu al erei noastre, ca rege al poeziei”. □•Cristian Moraru caută geometriile senzuale din *Contemplațiile* lirice ale lui Gheorghe Grigurcu: „De cele mai multe ori, contemplațiile lui Grigurcu «fotografiază» o porțiune oarecare din anodin. În «negativ» apare însă, în spatele banalității fără însă a o anula, nutrindu-se din domesticitatea ei expresivă, o altă imagine, care poartă, de fapt,

sensul poetic. Lumea textului reproduș este una a urmelor a ceea ce cândva a însemnat vitalitate, prezență, exuberanță. Și totuși, cât de puternic este impac-tul produs de toate aceste vestigii cu un grad înalt de semnificabilitate poetică. Probabil că este, aici, una din calitățile esențiale ale atât de interesantei poezii pe care o scrie Gheorghe Grigurcu: aceea de a închegea, fulgurant și breviloc-vent, o lume extrem de vie dintr-una inertă sau numai încremenită de poet pen-tru a o putea fixa, poetic, mai durabil”. ■ Alături de ei se află colaboratori conștanți. □ Vladimir Bălănică investighează ascensiunea interioară a poeziei lui Florin Mugur, din *Spectacol amânat*, C.R., 1986: „Poezia lui Florin Mugur seamănă cu Universul în definiția unor fizicieni contemporani; expansiv, dar mărginindu-se prin sine însuși, asemenea unui melc infinit, trăind deodată în-lăuntru și în afara cochiliei sale. La fel, fiecare nouă carte a poetului se înscrie inconfundabil în miezul unei lumi deja constituite, cunoscute am zice, dar și adăugându-i o nouă dimensiune, ca într-o definiție neîntreruptă. Poetul este un harnic demiurg stăpânit de demonul nemulțumirii. Vitalitatea povestirii se ma-nifestă astfel prin curajul de a fi altceva în timp ce rămâne consecventă sieși. Florin Mugur are, evident, vocația *operei*, ca edificiu. Ultima sa carte, *Specta-col amânat*, apărută la Cartea Românească, confirmă credem această impresie. Se regăsesc aici atât imagistica pe care o știm din volumele anterioare, cât și aerul diafanizat și tonalitatea ironică, ascunzând tristețea, acel «râș cu lacrimi» în sens propriu, despre care s-a vorbit des. Totodată însă, mutații, deplasări de accente, nuanțe inedite pot fi detectate. [...] De altfel programul poetului merge declarat în această direcție: «nebuș, da, poate și comic – oricum, nu solemn»; «să-ți bați joc de tine însuși, da, însă cu entuziasm». În aceste minute fericite (în sens propriu, pentru că reprezintă extazul formulei sintetice, inspirate, dar și ironic, deoarece substanța lor exprimă o tristețe adâncă) s-ar putea găsi și semnificația titlului. Într-o atare ipostază fragmentaristă, poezia nu mai este spectacol, reprezentație fastuoasă, joc al măștilor, ci scenariu doar, sugestie, idee, esență, în fond. Dar și promisiune pentru construcția unei opere poetice dintre cele mai originale din literatura română de astăzi”. □ De edificiul ope-rei lui Anghel Dumbrăveanu se ocupă Gabriel Rusu: „Poemele din *Iarna im-perială* (antologia apărută anul acesta în colecția B.P.T. a editurii Minerva) configurează o personală ascensiune interioară în ceea ce privește formularea poetică a unui cosmos original. Cele cinci cicluri ale volumului (structurate savant, tematic și cronologic, fiecare ciclu deschizându-se cu o poemă emble-matică și purtând drept titlu o sintagmă din acea poemă), cărora li se adaugă și un grupaj de *Inedite*, demonstrează o programatică aprofundare a unor perene teme poetice și o la fel de programatică esențializare a expresiei. [...] Pentru Anghel Dumbrăveanu, spirit însetat de patosul trăirilor fundamentale, acele corăbii visate pentru visele oamenilor sunt, desigur, cuvintele care dau viață poeziei”. □ La *Cartea de debut*, Ovidiu Dunăreanu semnează o nouă apari-ție: „O proză agreabilă, de o certă încărcătură emoțională scrie Marcela Vran-

cea în volumul *Familia fără nume* (Editura Scrisul Românesc, 1986). Se uzează de mărturii, divagații ușor sentimentale, amintiri care se interferează fluent și expresiv pentru a investiga spațiul insolit al familiei, al purității și sensibilității feminine, îndeosebi. [...] Radiografiile realizate discret în universul intim al membrilor familiei, prin surprinderea mecanismelor subtile ale psihologiei fiecăruia, redată într-un stil direct, pe alocuri jurnalistic, persistă în memoria cititorului și după terminarea lecturii”. □•Consistența colectivului de scriitori dobrogeni contemporani este sporită de prezențele lui Florin Șlapac, Simion Tavitian și Hortensia Theodorescu în rubrica de informații biobibliografice *Scriitori dobrogeni*. ■•Ultima pagină găzduiește sub titlul *Poezia și pacea*, traduceri din versurile aparținând majoritar poezilor din țările membre ale Tratatului de la Varșovia, din țări precum URSS, China, Bulgaria, Polonia, R.D. Germană, dar și din Islanda, Danemarca și Grecia.

● [„**Transilvania**”, nr. 8] ■•Miron Moldovan și Emil David pășesc și ei *Pe drumul luminos deschis de Congresul al IX-lea al P.C.R.* Textele se intitulază *O luminoasă pildă de eroism revoluționar* (locul central este rezervat biografiei „revoluționare” și activității „eroice” a tovarășului N. Ceaușescu) și *Temelii pentru prezent și viitor*. ■•Anticipând schimbările ce vor surveni în societatea informațională, Marin Panait se întreabă dacă *Știm ce este informația? (II)*: „Ceea ce credem că trebuie reținut este faptul că informația cognitivă, de care ne ocupăm, este o relație complexă în care sunt implicați emițătorul, semnul sau semnalul, semnificația și receptorul în tot unitar. Este ceea ce spune și Virgil Staicovici când afirmă că «informația cognitivă este o relație de corespondență de la un emițător obiectual la un receptor subiectual, între o existență și altă existență»”. ■•O *Antologie* (lirică) *Transilvania* îi cuprinde pe Virgil Teodorescu, Ștefan Aug. Doinaș, Victor Tulbure și Alexandru Andrițoiu. ■•Istoricul Virgil Cândea răspunde întrebărilor de la rubrica *Istoria în actualitate*, iar Nicolae Nistor scrie despre *Mircea cel Mare în conștiința posterității*, cu ocazia împlinirii a 600 de ani de la urcarea pe tron a marelui voievod român. ■•Noul capitol la rubrica *Studii* deținută de Adrian Marino se numește *Literatura: ficțiunea*, determinare care oferă criticului posibilitatea să descopere și să regroupeze împrejurul acestei idei noi semnificații: „Ficțiunea nu este totuși suficientă pentru a defini literatura. Există incontestabil o literatură de ficțiune, dar nu toată literatura este ficțiune. [...] Acceptare sau impunerea acestui unic criteriu duc pe de altă parte la dizolvarea, prin exces sau extensie, a specificului și autonomiei literare. Ne-am întoarce la totalizarea literaturii, în sensul că orice producție paraliterară de ficțiune este, implicit și literatură (...). Ideea de valoare, de literatură «bună» și proastă, ar dispărea sau ar pierde orice sens. Din care cauză, tentativele de a defini textul literar și implicit literatura dincolo de disociația ficțiune/nonficțiune sunt îndreptățite”. ■•În traducerea lui Romulus Vulpescu, Nora Iuga și a altor tălmăcitori, *Poezii lumii cântă pacea*. Sunt prezenți poeți din R.P. Polonă, F.S.F. Iugoslavia, Grecia, R.S. Cehoslo-

vacia, R.D. Germană, R.P. Bulgară, dar și Elveția. ■•O altă pagină de poezie universală aparține poezilor chinezi (*Din poezia chineză contemporană*). ■•La *Cronica edițiilor* Mircea Anghelescu semnează *Glose stilistice la Sadoveanu*. ■•Cristian Moraru reface portretul stilistic al lui Mircea Martin sub formă de *Critică și adevăr*, supunând atenției cititorului cartea recent publicată de acesta: „*Singura critică* (Cartea Românească, 1986), ultima carte a lui Mircea Martin era una preponderent intelectuală, eticul fiind unul dedus din retorica (rebarbativă sau oportună) a adevărului. Miza morală a noului volum este mai manifestă și, interesant de observat, numai într-un ultim plan ea este extrasă din critica metodologiei”. ■•*Vasile Rebreanu sau „mireasma” originalității* este un articol despre creația „clasicizantului” romancier: „Vasile Rebreanu și-a construit literatura supunând exercițiul iscoditor al prozei scurte (al prozei, în general), energiilor sufletești care îi determină și îi inspiră căutările spre nebănuite deschideri – fiind în măsură să cuprindă infimitezimalele delicate ale sufletului, diafanitatea înțelegerii umanului prin natură, lirismul învăluitor al existenței, muzicalizarea melancoliei și a percepțiilor peisagiste.” Dan C. Mihăilescu face o incursiune în literatura dramatică (*Textul și cortina*) pornind de la cartea lui V. Mândra *Istoria literaturii dramatice românești* (vol. I. *De la începuturi până la 1890*, Editura Minerva, 1985). ■•Eugenia Tudor Anton realizează un portret liric Iulian Vesper (*Glasul poetului*), iar Dumitru Chioaru scrie despre *Rimbaud negustorul* (Editura Cartea Românească, 1985) a lui Mircea Dinescu „aflat acum la a opta sa apariție editorială”. ■•Două personalități sunt omagiate la aniversare: *Constantin Ciopraga* și *Alexandru Balaci* la 70 de ani.

● [„**Vatra**”, nr. 8] August în sărbătoare este tema numărului, cu aferentele în poeme de August, cântece pentru partid și poeme de pace. Primul dintre textele literare, în ordinea apariției în pagină, aparține lui Dan Culcer și se numește *Semnificație și comunicare*: „Faptul că aniversăm marele act istoric de la 23 August concomitent cu alte două mari evenimente – 2500 de ani de la primele lupte pentru independență și neatarnare a geto-dacilor și 600 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești a marelui și viteazului voievod, Mircea cel Bătrân, comportă, dincolo de o coincidență fericită, un sens profund și o semnificație distinctă, ambele regăsindu-se în ceea ce numim statornicie, permanență și continuitate în istorie”. □•Anton Cosma scrie despre *Tânărul Rebreanu*, scos recent de către Niculae Gheran, editorul prozatorului ardelean: „Totuși, trimiteri și sugestii în direcții unei figuri spirituale a scriitorului studiat nu puteau lipsi și, deși acest aspect al cărții lui Niculae Gheran e mai sărac realizat, ceea ce ni se dă permite supoziția unei continuări a meditației pe această temă într-o viitoare carte. Niculae Gheran reține, în vederea unui portret spiritual, deocamdată, două atitudini de creație definitorii (fără să le exemplifice pe larg însă): pe de o parte «duhul eticist» pe care scriitorul însuși și-l recunoștea la temelia operei drept marcă a ardelenismului funciar, dar care trebuie înțeles mai degrabă ca o conștiință liberală ce nu poate lipsi creatorului

autentic, căci «scriitorul creează iar nu judecă»". □•Citatele din *Ochiul atroce*, Eminescu, 1985), volumul de versuri al Doinei Uricariu reprezintă aproximativ 90% din cronica lui Dumitru Mureșan, ale cărui comentarii, strânse laolaltă, dacă strâng cinci rânduri, încheiate astfel: „Am greși socotind această poezie pur filosofică. De fapt, poeta știe câte înțelepciuni, cum prea bine știe că înțelepciunea „nu are picioare”.

■•Nicolae Băciuț, Serafim Duicu și Ștefan Borbely sunt prezenți cu câte o recenzie de carte. □•Virginia Carianopol, cu *Tapiserii cu lună* (Junimea, 1985) cade în sarcina lui Nicolae Băciuț: *Vânătoarea de foc* (Eminescu, 1985): „Cartea recentă a Virginiei Carianopol e o carte unitară, care dovedește maturitate, profunzime, e o fereastră larg deschisă spre poezie: «La o fereastră deschisă/ Un singur cuvânt/ Abia respirând»”.

□•*Semnele modernității* poeziei lui Zeno Ghițulescu îl preocupă pe Serafim Duicu. Acesta și-l reprezintă pe tânărul poet *Între Apollo și Marsyas*, personaje legendare: „Poezia lui Zeno Ghițulescu este o poezie grea de sensuri, clasicistă prin sensibilitate și prin fluidul subteran al ideilor. Structural, poetul se află răstignit pe dilema dintre Apollo și Marsyas, iertat de fiecare dintre zei când înclină să tragă cu ochiul spre celălalt. Înțelepciunea lui ține deci de tactul cu care îi împacă pe amândoi și de tenacitatea cu care își construiește destinul de poet contemporan”.

□•*Anatomia suferinței*, cartea de eseuri a lui Dan Ion Nasta îl preocupă pe Ștefan Borbely: „Căderea zilei este o inițiere în rigorile lirismului, o artă poetică defalcată pe trei cicluri, care se succed gradat, comunicând prin filoane simbolice de profunzime, prin obsesiva reluare a unor cuvinte-pivot, împărtășite din aceeași reticență a expresiei. Lirismul de esențe decantate al volumului implică mereu o sobrietate vecină cu ermetismul, un ceremonial reținut, aproape abstract, rostit cu economie de cuvinte”. Istoricul Gheorghe Buzatu este invitat la un dialog cu Grigore Pleșoianu.

■•Adrian Marino propune prima parte a eseului său, literatura și economia: □•La Biblioteca *Babel* sunt invitați poeți chinezi traduși, din limba lor. □•Nicolae Băciuț convorbește cu Traian T. Coșovei în cadrul noii rubrici *Generație și/ sau creație*: „În 1979, la debut, cu *Ninsoarea electrică*, erai, ca să zic așa, «singur printre poeții» care anunțau pe optzeciști. Singurul care te puteai prezenta la apelul criticii, cu «cartea pe masă». N-au întârziat să apară și alte cărți semnate de autori tineri, locul tău rămânând o vreme – și nu pot evita un cuvânt pe care îl detest – cel de ... lider. Între timp, valurile, vânturile au dat o altă configurație fenomenului poetic tânăr. Cum resimți acum prezența ta în cadrul acestui fenomen? – În 1979, cred, carte mea anunța un nou val de poezie. Pregătit în revistele și cenaclurile studentești, în întreaga atmosferă «universitară» a acelor ani. Fără să-mi caut cu tot dinadinsul acum, prematur și labil, locul, vreau să cred că ceea ce scriu acum confirmă poziția pe care critica mi-a acordat-o la începutul deceniului nouă. Intervalul de timp e prea scurt pentru bilanțuri. [...] – Cum îți explici faptul că foarte mulți dintre tinerii scriitori abordează cu dezinvoltură mai toate genurile? Nu te mai surprinde cartea de proză sau de

critică a unui tânăr poet! N-aș vrea să dau exemple. Acestea sunt la îndemâna oricui. – Nu văd nicio contradicție în a fi, deopotrivă, poet, prozator, dramaturg, critic. Cred că actul critic e obținut în orice ipostază a creației. În ceea ce mă privește exercițiul critic l-am exercitat în primul rând asupra propriei mele poezii. Apoi l-am încrucișat cu spada altor opinii în cadrul cenaclier pe care l-am frecventat cu asiduitate. Rubrica de critică pe care o susțin la SALST este și rezultatul unei «nemulțumiri» personale: poate orgoliul de generație mă face să cred că se scrie insuficient despre cărțile autorilor tineri și acest sentiment nu-și găsește resorturile în setea de notorietate sau de publicitate. – *Ai scris mult, puțin? Ai publicat mult, puțin?* – Cred că, în esență, problema se reduce la ideea sonetului genial și a epei mediocre; în ce privește poezia, niciuna din cărțile mele nu seamănă cu cealaltă. E un adevăr pe care critica literară l-a sesizat cu toată responsabilitate. – *Ce prejudecăți ai sesizat că planează asupra ta ca om între oameni, ca poet?* – Elitismul întreținut cu vervă de amatorii amatorismului și dincolo de care nu era, de fapt, decât expresia voinței exercitării profesionalismului. Exclusivismul pe care, cred eu, am știut să-l înlătur de la primele rânduri critice asupra întregului fenomen poetic tânăr fără discriminări, idiosincrazii sau amabilități. Asta nu înseamnă că privesc literatura ca pe o cantină publică ce emite abonamente pentru fiecare «stomac» infometat de artă. [...] În acest sens, tânărul scriitor al zilei de azi are deopotrivă misiunea de a investiga, experimenta și, totodată, de a apăra un statut ale cărui limite sunt atât de fragile. Singura unitate de măsură în acest proces este și trebuie să rămână criteriul estetic. Este etalonul tensiunii creației așa cum statutul material și social de vedetă culturală, poziția inatacabilă în contextul amănuntului rămân remediile marilor «mutilați» ai orgoliilor”. □•Pe ultima pagină, care găzduiește în mod constant, proza S.F., apar Mihai Grămesu (*Fiesta*) și Ovidiu Pecican, cu *Magazinul de tigri*.

• **[„Viața militară”, nr. 8]** Editorialul redacțional se numește *Aleasă cinstită și vrednică faptă de veghe și muncă glorioasă august*: □•Petre Ghelmez scrie despre *Eroism și omenie*. □•Publică versuri: Dumitru Grigoraș (*Poem de august*), Traian Reu (*Prezență*), Valeriu Buznea (*Despre patrie*), Nicolae Dragoș (*Asemeni e stejarul*): „Au vrut să-i smulgă visul în Doftane./ La Târgu Jiu, în lagăr, ar fi vrut/ Să-i frângă dârzul crez. Dar n-au putut! / Și au căzut cătușele dușmane.// O viață de simbolică văpaie./ Un drum de aspre lupte luminând.../ Unit cu țara-n fapte mari și-n gând / Eroul – Ceaușescu Nicolae!”. ■•Cronicle literare poartă semnătura a următorilor: Nicolae Ciobanu, la Vasile Preda, *Gloria fără întoarcere*: „Dar, în pofida unei atare flagrante erori de logică narativ-psihologică ce-i afectează finalul, trebuie spus că *Gloria fără întoarcere* e un roman de război remarcabil prin sobria lui modernitate, atât ca viziune asupra eroilor cât și ca structură narativă”. □•Aurel Martin, la Stelian Dragnea, *Timpul care nu moare*: „Al. Piru are, neîndoind, dreptate recomandând pe ultima coperta romanul *Timpul care nu moare* de Stelian Dragnea

(Editura Militară, 1986) ca o reușită a literaturii actuale inspirate din viața ostășească. Prozatorul o cunoaște din interior, el însuși purtând, ca ofițer, de mulți ani uniforma militară, ca și eroii săi, activiști politici”. □•Titus Vâjeu la antologia *Ora eternă* (Editura Militară, 1986), care este „în primul rând o carte care se adresează ostașilor, veniți sub drapel din satele și orașele patriei, pentru a deveni apărători și constructori de țară”. □•Sultana Craia la Pavel Perș, *Pașărea purpurie a dragostei*: „Noul volum este realizat din fragmente complementare ce tind să restituie viața în ceea ce autorul numește «cetatea simplității», locuită de «oameni obișnuiți», aproape toți tineri și foarte tineri”.

● **[„Viața Românească”, nr. 8]** *A avea sentimentul istoriei* este un editorial redacțional realizat în cinstea zilei de „aniversare a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antihitleristă de la 23 August, prilej de nou bilanț „Congresul al IX-lea – Congresul al XII-lea – perioadă de bogate înfăptuiri românești, de mari deschideri spre viitor ...” în care „România anului 2000 se configurează în aceste proiecte și programe istorice, datorate viziunii revoluționar-științifice a șefului statului nostru. Epoca Ceaușescu, omagiată de întregul nostru popor, intră în istoria țării în memoria generațiilor țării, alături de acele evenimente cruciale, care au hotărât, de-a lungul secolelor, destinul României”. ■•Versuri patriotice – *Veșnic în plină lumină* – semnează Florentin Popescu, Geo Galetaru, Mihai Munteanu, George Vrânceanu. ■•N. Steinhartd propune un triptic de personaje insolit *Creangă, Dickens, Proust*, încercând să explice apropierea deconcertantă poate pentru cititor, la prima vedere, prin voia bună și jovialitatea care se găsește din belșug și în *Aminiri din copilărie* și în *Clubul Pickwick*. Cât privește „înfrățirea” cu Proust, Steinhartd o pune pe seama faptului că „*Amintirile* nu sunt și ele decât o căutare a timpului pierdut, o strădanie de reinnoire a epocii Nevinovăției, Neurosirii și Netulburării. [...] În loc de *Longtemps je me suis couche de bonne heure* avem în textul român: «Nu știu alții cum sunt, dar eu când mă gândesc la locul nașterii mele ... » ori «Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni erau prin părțile noastre» ...”. Toți cei trei autori sunt în căutarea paradisului pierdut, a timpului pierdut, a „sfințeniei începutului” pe care, fiecare, încearcă să le regăsească prin reconstituiri psiho-stilistice specifice: ... voiosul Dickens și năzdrăvanul Creangă [...] îl întâlnesc pe frământatul Proust la porțile paradisului pe care, dând năvală, numai arta știe să le întredeschidă”. ■•Tot versuri, dar lirice, semnează Ovidiu Genaru, Doina Uricariu. ■•Ov. S. Crohmălniceanu comentează versurile din volumul încredințat tiparului de Marius Robescu, înainte de a muri, cu puțin timp (*Joc și înviere*, Editura Cartea Românească, 1985). Demers dificil – după cum recunoaște cu sinceritate criticul în fața plecării autorului „pe neașteptate dintre noi” -, chiar dacă „Teoretic, capacitatea spiritului critic de a pune în paranteză lecturile, separând orice, nu cunoaște obstacol”. Dorința de detașare „obiectivă” este zdruncinată chiar de ultimele cuvinte scrise pe coperta volumului de autorul preocupat de data aceasta de

destinul cuvântului: „... mărturisirea surprinde din două motive: toată lumea a recunoscut în el o natură lirică, pe care o făcea să vibreze cu deosebire experiența existențială și nu magia verbală. [...] În al doilea rând, criticii au relevat la el o tendință către despuierea cuvintelor. Pe acestea, poezia lui le silea să lepede, trecând pragul ei, veșmintele și podoabele, să rămână în întregime nude, ba chiar, dacă ar fi fost după voia autorului, jupuite de piele”. ■•Gheorghe Grigurcu plasează studiul lui Dumitru Micu, *Modernismul românesc* (Editura Minerva, vol. I-1984, vol. II-1985) sub titlul *Între modernism și tradiție*. ■•Despre *Strategia criticului* (cele trei jurnale ale lui E. Simion) scrie Nicolae Oprea, nu fără a remarca abilitatea criticului de a-și poziționa scrierile cât mai vizibil chiar și în ochii prezumtivilor cititori „din afara sperei, să-i zicem profesionale”, prin găsirea unor titluri care „nu sunt defel titluri românești, deși par, și nici nu trădează posibilul bovarism al criticului. [...] Numirea expresivă face parte, în fond, din strategia criticului nedispus să se adreseze invariabil unei mai restrânse categorii de «inițiați»”. Ceea ce nu înseamnă că autorul, preocupat să „probeze noile unelte ale criticii” ar renunța definitiv la modalitățile tradiționale de abordare, înglobând abordări eterogene care dau impresia unei structuri bine gândite: „Se preferă în *Sfidarea retoricii*, exprimarea directă, nepretențioasă, în două cuvinte: familiaritatea discursului. Paginile de exegeză par contaminate de spiritul jurnalier al ultimului capitol, *Jurnal german*. Lipsa de ceremonie devine o strategie adecvată a criticului care pătrunde, astfel, mai lesne și fățiș în miezul problemei, în inima textului. El renunță cu bunăștiință la ariditatea conceptelor spre a se lăsa învăluit de căldura confesiunii. Discursul cunoaște alternanța dintre stările de rigoare și cele de odihnă ori de tensiune”. ■•Ion Bogdan Lefter comprimă „opera” lui Ștefan Agopian (*Ziua mâniei*, 1979, *Tache de catifea*, 1981), Constantin Stan (*Carapacea*, 1979 și *Noapți de trecere*, 1984), Adina Kenereș (*Îngereasa cu pălărie verde*, 1983), Mircea Nedelciu (*Zmeura de câmpie*, 1984) și Sorin Preda (*Parțial color*, 1985) sub titlul *Romane colorate*, toate fiind romanele unei serii de prozatori care a început și a continuat prin a teoretiza «proza scurtă», acuzând desfășurările ample, socotite greoaie, rigide, «vechi». ■•Sub titlul *Călimara lui Tudor Țopa*, Șerban Foarță comentează din „excelenta” carte a lui Tudor Țopa, *Punte*. ■•Dana Dumitriu face o prezentare a poetei Nora Iuga sub insolitul titlu *Jurnal de bucătărie*. ■•*Jurnalul de la Păltiniș* al lui Gabriel Liiceanu este comentat prin „citate” de Gheorghita Geană.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

• [„*Tribuna României*”, nr. 323 (17)] Silviu Angelescu scrie despre *Etnologia sărbătorii*. „Cheia de interpretare a sărbătorii, ca act cultural, pare să

fie, la Paul Drogeanu, de sugestie psihanalitică. Accentul cade asupra funcției terapeutice a mecanismului sărbătoresc și o lectură atentă înregistrează fără efort ecouri ale lucrărilor lui C. G. Jung. Pentru autor, sărbătoarea rămâne o modalitate de conciliere periodică a conflictului dintre dimensiunea umană *naturală* și cea *culturală*, dintre stratul interior al sinelui, ascuns și reprimat, și stratul exterior, personalitatea socială, afișată dar incomodă pentru că este compusă pentru și față de ceilalți”.

■•Liviu Papadima, Traian Ungureanu și Ion Bogdan Lefter prezintă contribuțiile editoriale de ultimă oră ale criticilor universitari

□•Despre cercetarea lui Eugen Negrici (*Introducere în poezia contemporană*) se pronunță Liviu Papadima: „Autor neprolific, Eugen Negrici s-a dedicat totuși unui proiect de mare anvergură, pe care-l deconspiră odată cu publicarea unui prim volum dintr-o scriere deocamdată destul de vag definită *Introducere în poezia contemporană*, își pune din capul locului alte probleme decât încercările similare, de panoramare a fenomenului liric românesc actual. Eugen Negrici nu se mulțumește cu criteriile aproximative de grupare a poeziilor din această perioadă – anul debutului, generații, afinități tematice, stilistice etc. El compune o grilă de *clasificare*, adică de împărțire a domeniului poetic în alte secțiuni. Autorul propune, în prezentul volum, o primă împărțire ternară, în planul referențialității poetice, mai precis după „modul implicării *eului* în procesul reprezentării”.

□•Ion Pop (*Jocul poeziei*) și îl preocupă pe Traian Ungureanu: „Pentru spațiul poetic românesc, de la Bacovia la poezia «generației 80», descrierea și demonstrația ecuației joc-poezie își găsesc o fastuoasă și subtilă concretizare în *Jocul poeziei*, cartea criticului literar clujean Ion Pop. Refuzând de la bun început identificarea strict tematică a jocului în poezie, după care jocul ar fi prezent în poezie prin și numai prin menționarea expresă, criticul își construiește cercetarea în prelungirea unei accepții autonome a jocului în general și a relațiilor acestuia cu poezia în particular. Poezia, o spune criticul în eseul preliminar *Jocul ca lume*, e imediat atașabilă jocului și anume «jocului ca lume care e de fapt acel «real imaginar» așezat «sub semnul libertății neîngrădite» a spiritului uman de a se cunoaște și recunoaște mereu, de-a lungul istoriei în roluri mereu schimbate, reluate mereu». Relația joc-poezie nu se identifica deci cu facilitatea citatului sau a exhibiției ludice, așa cum s-ar fi putut înțelege. Eliberată de confuziile datorate unei definiții superficiale a jocului, relația joc-poezie traduce profund, așa cum reiese din rândurile de mai sus ale lui Ion Pop o miraculoasă disponibilitate a poetului și a poeziei față de sine și față de rest.[...]. Eseurile consacrate lui Ion Barbu și Nichita Stănescu sunt două excepționale studii totale, adevărate monografii poetice care ar fi putut face singure substanța unui volum. Analiza extrem de subtilă și dificilă, dedicată lui Ion Minulescu ne pune în fața unei surprize, căci Ion Pop reușește să definească o structură modernă acolo unde opera lui Minulescu a putut părea criticii un caz poetic închis, un loc comun inanalizabil. Cartea lui Ion Pop depășește net sfera comentariului critic și se așază prin originalitate și profunzi-

me între operele critice contemporane fundamentale”. □•Ion Bogdan Lefter rezumă eficient *Singura critică*, a lui Mircea Martin: „În cea de-a șaptea sa carte *Singura critică* (C.R.,1986), Mircea Martin adună – cum spune prima fraza din *Argumentul* prefațator «texte mai vechi și mai noi preocupate de condiția criticii, de rostul și de posibilitățile ei în ambianța literaturii contemporane» (p. 5). Mai mult de jumătate din numărul paginilor sunt ocupate de șapte (tot șapte!) portrete (Edgar Papu, Adrian Marino, Lucian Raicu, Nicolae Manolescu, Gheorghe Grigurcu, Liviu Petrescu, Alexandru Călinescu ceea ce nu înseamnă că restul cărții are o mai mică însemnătate. Articolele și intervențiile de diverse tipuri grupate în celelalte patru secțiuni compun o cuprinzătoare și fermă declarație de principii teoretice, încorporate și câteodată și completate în portrete, încât cartea are o unitate care impune.[...] *Singura critică* ni se înfățișează ca o «construcție», într-un sens apropiat de cel pe care îl dăm de la Mallurme încoace Cărții. Iată, scurtele articole din prima secțiune etalează gama problemelor majore legate de «conștiința», «rostul» și «posibilitățile» genului ; firele se împletesc apoi strâns în eseul titular, care ocupă secțiunea a doua, impecabilă luare de poziție teoretică și morală în câmpul problematic tocmai delimitat ; tensiunea afinităților programatice se decompun de îndată în portrete, secțiune bogată, plinind alături analiza de text și evocarea, deducția abstractă și confesiunea nedisimulată, inventarul riguros de trăsături și aproximare prin tropi cu fină strălucire: urmează o nouă densificare a discursului teoretic în cele câteva răspunsuri la anchete din secțiunea a patra, situate undeva pe calea între articolele de la început și eseul titular ; pentru ca volumul să se încheie într-o notă iarăși mai destinsă, cu interviurile din secțiunea a cincea, firește că libere și confesive, chiar dacă în continuare angajate programatic.[...] Într-un fel, Mircea Martin face o demonstrație practică a ideilor mai întâi enunțate ca atare: în primul rând a acesteia: «Critica e una singură, indiferent de formele ei. A.n avut de la început această impresie și am verificat-o practicând succesiv ori aproximativ simultan câteva dintre ele. dacă nu pe toate »”.

3 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 13695] *Colocviile Scânteii*, prezintă *Respectul față de cuvânt, pentru demnitatea scrisului* (partea a II-a), temă la care, în numărul de față, sunt invitați să participe profesorii Gavril Istrate (de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași) și Honoriu Andreescu, de la Școala generală nr. 3 din Alexandria, Județul Teleorman. □•Prof. dr. docent Gavril Istrate: „Funcția luptătoare a limbii a căpătat un caracter și mai pronunțat spre sfârșitul secolului al XVIII-lea și, apoi, în tot secolul al XIX-lea. Literatura acestei perioade este plină de adevărate ode și imnuri dedicate limbii naționale. Fie este comparată cu o redută pe care nimeni n-a fost în stare s-o înfrângă- Din numeroasele mărturii de acest fel ne vom opri, o clipă, doar la două. Vom aminti, mai întâi, de

pasajul celebru din cuvântul! inaugurai al lui Timotei Cipariu, la înființarea «ASTREI» (1861), acum 125 de ani deci, și de poezia, nu mai puțin celebră, a lui Coșbuc însuși, *Graiul neamului*, al cărei punct de plecare trebuie căutat tocmai în discursul pomenit al lui Timotei Cipariu”. □•Prof. Honoriu Andreescu: „Trist este că uneori chiar și critici cunoscuți elaborează texte alambicate și «absconse»: «Natura, în întregul ei exotică, inabituală în mod profund, cu cât îi scrutăm mai bine tumulturile. dincolo de reflexele comode – exotismul poate fi gândit nu în limite minor circumscrise, ci după un decupaj cu mult mai larg al problemelor». De ce scriu – mai exact de ce scriu așa – acești oameni ? Iată un răspuns posibil, extras dintr-o poezie «tânără»: «Ah! Am să scriu! Am să mă străduiesc. Am să te / scot din minte cu mângâierile mele roase de cuvinte / cu solnițele mele de fraze, cu universul meu exoftalmic / piscicol!». După cum se vede, față de astfel de artiști ai condeielui, anonimii creatori de reclame de genul *Pantofi din piele de damă*, *Scaun pentru mâncat copil*, *Paturi pentru copii de fier ori Ciorapi pentru femei lungi* – pot solicita dreptul de «recunoaștere» artistică. În concluzie: lupta pentru limba română trebuie să continue mai activ, mai organizat. Filologii, lingviștii, învățătorii și profesorii, toți cei ce se ocupă de culturalizarea maselor – prin educație și instrucție, deopotrivă, a tinerilor și a adulților. Iar editurile – considerând sarcinile educative pe care le au, trebuie să fie mult mai severe cu asemenea mostre de delir verbal și jigniri aduse limbii române, asemănătoare cu exemplele aduse aici. Căci numai astfel vom putea spune o dată cu Victor Eftimiu: «întinerind pe zi ce îmbătrânești, / O, grai din viitor, mărire ție!».

• **[„Viața studentească” nr. 35]** Constanța Buzea prezintă câteva dintre creațiile tinerilor participanți de la tabăra de creație literară de la Slănic Moldova (20-29 august 1986). Dintre cei remarcați fac parte: Simona Popescu, Marius Oprea, Caius Dobrescu, Cristian Popescu: „[...] Este cu adevărat pasionant să fii tânăr, student, să scrii versuri, să te bucuri la capătul vieții de o vacanță specială în munți într-o tabără de creație literară studentească unde ești invitat. Cercul se închide armonios împrejurul vocii și manuscriselor tale, capeți cu greu starea normală, după lectură plutești într-o blândă trufie pe care abia reușești s-o maschezi mimând indiferența și pierzându-te, intrând adânc în fum. [...] Frumoasa ta participare în grup la viața culturală a Slavicului moldovenesc, iată, se poate și concretiza într-o pagină publicată cu grijă și atenție într-o revistă studentească centrală. Iată-ți numele și iată și textele. Rămâne să te regăsești, să te recunoști aproape învins, de bucurie, de grație, de uluire. Acceptă, deci, câteva virgule, pe ici pe acolo, nu te necăji dacă te vezi restrâns într-un fragment și, mai ales înțeleg că spațiul ne joacă tuturor renghiuri, când ne lungim, când exagerăm, când nu cultivăm sugestia poetică ci discursul liric. Înțelege și fii flatat, și observă lângă trupul uneori fragil uimitor al poemelor tale, adaosul nostru de umbră luminoasă, de afecțiune colegială. [...]”

4 septembrie

• [„România literară”, nr. 36] *Democrația muncitorească și Noua față a țării* (autorul reportajului, Dan Mucenic) cărora li se adaugă Platon Pardău cu *Elogiul muncii creatoare*, reprezintă obolul dat ideologicului în acest număr. Descoperind valențele studiilor de teorie literară ale lui Adrian Marino, a căror nuanță este apăsător provocatoare, universitarul ieșean Andrei Corbea pledează *Pentru o nouă strategie comparatistă*: „Punctele de vedere ale lui Adrian Marino respiră o fermitate străină în aceeași măsură de excese și fluctuații; domeniul ales, ca și programul asumat îi imprimă o austeritate a reflecției ce impune și convinge încă prezența în librăriile străine a cărților semnate de Adrian Marino nu mai constituie azi un fapt neobișnuit. Criticii și cercetătorii occidentali au luat deja act de gândirea originală și îndrăzneță a teoreticianului și comparatistului român, căci – ne este dat să citim în mai sus citata prefață a *Carnetelor europene* – «în această perioadă de profunde răsturnări de optică și perspectivă ... gestul de independență spirituală devine o manifestare organică, expresia firească a unei noi mentalități europene și internaționale»”. □•Corina Ciocârlie se referă la *Polivalența actului creator*, text presărat cu exemple din Ion Creangă, Sorin Titel, I.L. Caragiale, Mircea Eliade. Ideea de poronire este că „neputința de a exprima un gând vinovat explică perfect toate aluziile, ocolșurile, întorsăturile abile de frază, care au făcut deliciul atâtor cititori. O situație echivocă dă naștere unui limbaj perfid, probele se pune însă și inversând termenii: nu cumva un limbaj viclean disimulat produce o stare vecină cu dorința, nu cumva fascinația discursului echivoc este de natură erotică? □•Parafrazându-l pe Luigi Pirandello, Șerban Cioculescu își intitulează textul *Șase autori în căutate de editori*, referindu-se la realizarea de către Paul Cornea, în colaborare cu Andrei Nestorescu, a volumului de *Teatru românesc inedit din secolul al XIX-lea*. □•Sub titlul *Un martor al timpului său*, Alexandru Dușu prezintă volumul *Kalokagathon* (Eminescu, 1986) al lui Petru Comarnescu realizat de Dan Grigorescu și Florin Toma, cu un studiu introductiv de Dan Grigorescu și o amintire de Valeriu Râpeanu. Textul este aproape criptic, înflorat de emoții care nu duc nicăieri și, mai ales la comunicare. Lucrurile se limpezesc în Nota de la final: „Cititorul a observat, probabil, că sub numele de Alexandru Dușu se ascund, la ora actuală, trei condeie: cel mânuit de cercetătorul de la Centrul de istorie militară atent mai ales la evenimentele din cel de al Doilea Război Mondial și la săvârșirea actului de la 23 August; cel al profesorului de literatură română de la Buzău, interesat de scrierile din perioada interbelică, și cel al mai sus semnatului. Deoarece nu scriem în colectiv, poate că ar fi bine să folosim inițiala tatălui, gradele sau titlurile, ceea ce ar permite ca să i se atribuie fiecăruia ceea ce i se cuvine, după preceptul latin”. □•Comentând *Romanul românesc în interviuri*, Nicolae Manolescu folosește un reflexiv inclus: *Romancierii despre romancieri*, optând pentru ideea că, în fapt, categoriile (de interviuri) enumerate de autorii antologiei Aurel Sasu și

Mariana Vartic, „nu există în stare pură și că, de obicei, un interviu este un hibrid”. □•*Debuturi optzeciste* apare sub titlul *Ocultarea poeziei*. Autorul este Marin Mincu, iar cel vizat Bogdan Ghiu: „Ce s-ar întâmpla dacă semnele de punctuație ar lipsi? Desigur, poemul nu s-ar mai scrie nici el, sau, s-ar scrie și atunci tocmai pentru a se recupera realul («Scriu ca să îndepărtez. ca să/ înlocuiesc. ca să dau la o parte poemul») cât de subtilă ar fi operația de textuare, întreprinsă de Bogdan Ghiu (s-a spus că poetul *n-a învățat încă să vorbească*, neînțelegându-se că tăcerea sa din existența cotidiană se încadra în programul textual, sugerând *starea textuală* ce se află la originea modului său poetic), există riscul ca, după lectura câtorva zeci de *poeme*, cititorul să se plictisească: roțițele mecanismului încep să se învârtă în gol. Ca să fie coerent cu programul acesta, Bogdan Ghiu ar trebui să nici nu publice un volum de *poeme*, textele apărute până acum fiind suficiente ca să-i fixeze un *loc* în *istoria poeziei experimentaliste actuale*”. □•La rubrica *Prima verba*, completată de un titlu care spune multe *Miscellanea*, sunt comentate, de către Laurențiu Ulici, debuturile următorilor: Ion Cozmei (*Incantații*, Junimea, 1986), Nicolae Aniței, *Argonauții* (Facla 1986), Ioan Iacon, *Invocații* (Junimea, 1986) și Sterian Vicol, (*Lacrima învingătorului*, Junimea, 1986). Primi trei sunt arondați criticului Laurențiu Ulici. □•Despre Sterian Vicol, trecut de mult de faza debutului, se ocupă Aureliu Goci, care găsește în versurile poetului gălățean „o lirică grațioasă, lipsită de gesticulație și de mari proiecte utopice”. □•Constantin Trandafir și Barbu Cioculescu, scriu, primul, despre *Un roman al transumanței* (Eminescu, 1985), cel de-al doilea despre *Viața ca povestire*, cartea Rodicăi Braga, *Singurătatea pământului* (Dacia, 1986). După o sincopă de două săptămâni, apare cel de-al cincilea episod din Constantin Noica, *Modelul cultural european*. Titlul episodului de acum este *Când începe cultura europeană*: □•Literatura străină este prezentă printr-un roman italian, semnat de Carmelo Simona, *Frații* (Univers, 1986, traducerea Anca Giurescu), cu prezențe lirice din Bulgaria vecină. Dar mai ales cu amplul studiu al lui Darie Novăceanu, *Vocile solidarității*, consacrat poezilor spanioli Antonio Machado, Federico Garcia Lorca și Miguel Hernandez.

• [„**Tribuna**”, nr. 36] Sub genericul *Mircea cel Mare – 600*, Al. Matei semnează articolul *Nume de glorie al istoriografiei românești și universale*. □•Pornind de la un text din revista ieșeană „Cronica”, *O mică problemă, o mare problemă*, în care Ion Țăranu deplângea faptul că „celor mai mulți studenți li s-ar părea superfluu a se întoarce la gramatica elementară”, Mircea Vaida arată: „Mai potrivit desigur ar fi pentru ei un curs de cultivarea limbii. Accentul să fie pus pe îmbogățirea limbii, eliminarea șabloanelor, a limbajului plat, lipsit de viață și finețe și, bineînțeles, pe evitarea greșelilor de exprimare”. Autorul articolului prefiră amintiri despre dascălii săi sufletești între care se distinge Lazăr Benea, „bătrânul profesor de latină de la Liceul „Avram Iancu” din Brad, înțelept deopotrivă ca un hexamtru antic și ca brazda de otavă pe

care o cosește și astăzi pe pajiștea de mătase de la poalele Dălimanului”. Articolul se intitulează *Cheia de crez a limbii române*. □•Achim Mișu este prezent cu cea de a patra parte din serialul *Lucian Blaga în Clujul postbelic*, în care se referă la faptul că „o ipoteză destul de răspândită la explicarea suspendării lui Lucian Blaga din învățământ este aceea a opoziției ideologice a celor două tendințe filosofice diametral opuse, marxismul și concepție blagiană”.

□•Scriind despre Mircea Martin și cartea acestuia, *Singura critică*, C.R., 1986, Ion Vlad își intitulează cronică *Disciplina interioară a criticului*: „Singurătatea lecturilor despre care scrie Mircea Martin presupune dialogul cu opera și cu scriitorul, cu lumile imaginare create și cu lumile plurale ale existenței. Singurătatea lecturii poate fi, desigur, și contactul perpetuu cu opera într-un orizont de așteptare în neîntreruptă metamorfozare și îmbogățire, sub semnul cărții și al nobleței actului critic pus în discuție în numele culturii și al demnității valorilor spirituale, redescoperite mereu prin prezența criticii. E unul din mesajele acestei cărți. Ea ratifică personalitatea unui interpret inteligent și pasionat al literaturii”.

□•Semnează recenzii: □•Nae Antonescu (la Rodica Braga, *Singurătatea pământului*): „Prin aceasta scrisul Rodicăi Braga câștigă în intensitate și deschide noi căi de abordare a vieții sufletești, a diferitelor categorii de oameni din mediul rural. *Singurătatea pământului* devine astfel un roman reușit și original”.

□•Marian Papahagi la *Piticul negru* (C.R., 1986) de Norman Manea: „Cartea este o construcție ambițioasă iar principalele ei atuuri rezidă în redactarea alertă, sincopată, în efectul parabolic prin care se compun personajele (o tehnică cinematografică e adesea folosită în introducerea lor, prin schimbarea perspectivelor, a unghiurilor narative sub care sunt văzute) între ele, Tolea va sugera, poate, comentatorilor apropiere de unele personaje ale lui Nicolae Breban (din *Bunavestire* și *Don Juan*). Proiectul naratorului merge, desigur, mai departe decât punerea în temă a unui scenariu, căci interesul pentru psihologie nu este absent nici acum”.

□•Corin Braga la Tudor Dumitru Savu (*De-a lungul fluviului*, Dacia, 1985): „Această opțiune (simptomatică în literatura actuală) nu reușește însă să înăbușe flora exuberantă a romanului. Scriitorul are o extraordinară concretețe și forță vizuală, figurile prind imediat contur, amănuntele se disting cu precizie, creionând imagini vii, în mișcare. Ceea ce este subminat la nivelul întregului trăiește plenar pe fragmente. Și, calitatea cea mai de preț, romanul lui Tudor Dumitru Savu creează o atmosferă, care îi conferă personalitate”.

■•Al. Căprariu convorbește cu Adrian Marino, acesta din urmă afirmând concludiv: „*Cred cu toată fermitatea în valoarea ideologiei literare*”.

□•Despre opera lui Picu Pătruț, privită ca *Un tezaur de spiritualitate*, scrie Dumitru Micu: „Creată între anii 1837 și 1872, opera lui Picu Pătruț a avut (păstrând proporțiile) o soartă analoagă aceleia a creației lui Ioan Budai-Deleanu, și chiar una mai ingrată. Cunoscută doar în măsura în care a putut circula în manuscris, într-un spațiu regional, restrâns, difuzată oral (versurile și melodiile) existența ei a fost semnalată lumii intelectuale abia în 1905, de către

Onisifor Ghibu. În tot cursul deceniilor ce au urmat, descoperitorul acestei comori a izbutit să publice doar un număr infim de compuneri ale lui Pătruț, lirice și plastice. În temeiul acelora, mai ales, apoi și al altora, imprimare de prin 1960 încoace, s-au scris, totuși articole și chiar studii notabile”. □•Pe ultima pagină, Ion Pop traduce câteva poeme ale poetului francez Andre Frénaud, însoțite de o scurtă prezentare.

5 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 36] *Deschiderea înaltului forum muncitoresc Al treilea Congres al oamenilor muncii*, este relatată cu lux de amănunte pe prima pagină. □•Aureliu Goci face remarci teoretice în articolul *Posibil orizont actual*, dar autorul se oprește la enunțarea erudită a unor teorii mai vechi sau mai noi despre structuralism și literatură: „Arta modernă este foarte puțin artistică. Cel puțin în literatură se configurează «o nouă structură» ce angajează toate nivelele și formele fenomenele scrisului spre actul autoreflexiv, teoretic, astfel că toate genurile canonice se apropie de critică. Poezia, în cele mai multe cazuri, tinde să devină o *poetică* (o expunere asupra modului de existență și creație a lirismului) sau să-și înglobeze teritoriile altădată interzise – titluri de volum: *Eseu, Roman*; proza se eseizează iar romanul pendulează între *reportajul-ficțiune și construcția-dezbateri*; critica însăși în acest proces de deplasare spre stânga al tuturor genurilor, nu poate ființa în afara fenomenului de autoconștiință, după ce a fost un tribunal al gustului individual. Critica ignorând obiectul său de aplicație – opera, se auto-reflectă și devine o criticologie, un discurs despre discursul metodei. Ca atare am putea afirma că nu mai există genuri, ci «corelativele lor noematice» (Sartre), nu poezia, ci lirismul, nu romanul, ci romanescul, nu critica, ci criticismul, nu teatrul ci dramaturgic: categoriile devin, în acest fel operaționale, pentru că există lirism în critică și dramaturgic în proză ș.a.m.d.R. Jakobson merge chiar mai departe, afirmând – în prefața la textele formalistilor ruși – că – nu există literatură ci literaturitate. Acest mod de a gândi fenomenul literar are improprietea de a abstractiza, ceea ce se prezintă ca element sensibil, de a uniformiza ceea ce ființează exclusiv individual, de a diviza ceea ce este indivizibil. Această conștientizare din interior a tuturor formelor literare – expresie ce se exprimă pe ea însăși – constituie un proces deschis și poate că termenul de nouă structură nu este cu totul adecvat. [...] În ceea ce privește romanul, datorită acestei «eseizări», a fenomenului introversiv, nu se mai însoțește de teoretizări – cum proceda în perioada interbelică Camil – pentru că teoria este implicită și (implicată) în substanța epică. [...] Se poate remarca în proza ultimelor două decenii un nou sistem de reprezentare al societății prin aglomerare de știri, enunțuri, embleme, serii informale – adică prin renunțarea la narativitate, la povestea tradițională. *Pretextul* rămâne determinant în declanșarea mecanismului epic: o anchetă sociologică, o parabolă istoric-mitologic, sau, în cazul extrem la un eseu des-

pre eseu (ca la Ivăsiuc). Proza erudită, realistă și fantastică în același timp, vizionară uneori, ironică intermitent, care anulează prin artificiu vechile principii ale spontaneității și sincerității în creație, pare a fi exact conturată în contextul contemporan al genului după ce poetica «noului roma» – de altfel, la noi, fără ecou – și-a consumat toate virtualitățile. [...] Pornind de la o sugestie din proza lui Mircea Eliade asemenea reacții se înregistrează și la noi: Mircea Horia Simionescu, Al. George, Romulus Vulpescu scriu asemenea proză fantastă ironică și bizară ce nu mai respectă convențiile narativității. [...] Cititorul este *activat*, cum se spune la termeni didactici, sau cum se exprimă R. Barthes: «Cei care citesc nu scriu. Retorica era înainte vreme arta de a scrie. Astăzi îi invităm pe elevi să citească... va trebui să facem din cititor un scriitor». Proza, poezia, critica, teatrul, ca toate construcțiile lingvistice își epuizează după un timp probabilitățile combinatorii și, deci, posibilitățile de nouitate absolută. Se sintetizează lucruri vechi, se repetă materie cunoscută în alte tipare de creativitate și la alt nivel al acumulărilor stilistice. Permutări de module narative, ale orchestrației, multiplicări de secvențe, pastişe, imitații ironice conduc, aparent, la alte opere, cu alte disponibilități de nuanță, dar după nivelarea entropică, structurile devin deductibile. În acest caz trebuie descoperit «codul genetic» secret de folosire al elementelor ce prezintă similitudini cu tradiția. Se poate ca într-o operă să apară simultan mai multe tonalități stilistice și, în acest caz, amprenta influențelor să fie mai vizibilă, dar pentru asta trebuie să te plimbi de mai multe ori prin text, după metoda «ghirlandei circulare», reluând texte uitate, perimate, de mult necitite. Tabloul prozei actuale oferă un spațiu de tensiuni și adâncimi care dacă presupune analiza, predispune la teoretizări – cu totul în sensul conștientizării actului literar din epoca «noii structuri». Ceea ce, însă, constituie piatra de încercare, rămâne tot personajul reprezentativ, cel care demonstrează capacitatea autorului de a sesiza și a înfățișa virtuțile și frământările contemporaneității sale. Abordarea acestui personaj dă și măsura valorii în actualitate“. □ Tot despre orizonturile criticii scrie și Al. Săndulescu, punctând contribuțiile de acest fel ale lui Paul Zarifopol (*Criticul – un filosof raționalist*) cu deosebire în „Viața românească”: „A semna tendințele cele mai moderne ale literaturii europene de la începutul secolului XX, ca inovația (revoluționară) a romanului proustian și aspirația spre o critică propriu-zisă estetică a combaterii inerțiilor, conformismele, diletantismele de toate felurile, a sesiza caracterul relativ al valorilor, perisabilitatea lor în timp, iată doar câteva dintre aspectele ce atrag atenția în studiile și eseurile lui Paul Zarifopol și pe care, cu ochiul său ager, le-a remarcat, din capul locului, Ibrăileanu. Chiar dacă nu-i împărtășea unele concepții (au și polemizat pe tema «criticii estetice») el a văzut în intelectualul de întinsă și profundă cultură, în finețea spiritului său, în pasiunea lucidă pe care o pune în dezbateră de idei, pe contemporanul cel mai demn să-i urmeze, la conducerea «Vieții românești», aflată și ea într-o nouă etapă. N-a fost să fie așa. Dar prin raționalismul său filosofic și

prin teoria «localismului esențial» (cum numea el specificul național), prin cultul pentru Eminescu și Caragiale, ca să amintim doar câteva puncte-forță ale ideologiei și esteticii sale. Paul Zarifopol este înrudit cu revista ieșeană și cu Ibrăileanu“.

• [„Cronica”, nr. 36] Cronicarul literar pentru poezie al numărului de față este Zaharia Sângeorzan care scrie despre lirica lui Aurel Rău, din recenta sa apariție *Mișcarea de revoluție*: „Cum citește tata. E un «model» de posedare a realului, de asimilare cu toată ființa a livrescului, de «trudire» a privirii într-un fast ceremonial unde experiența și imaginația rodsc într-un basm povestit și comentat. Cum citește tata este un «program» despre cum scrie Aurel Rău: «El citește cu ochelarii pe vârful nasului: / de ore, mișcându-și buzele. / Nu-i cuvânt să rămână numai ochilor – / ronțăite până la sâmbure. // [...] Originalitatea poeziei lui Aurel Rău, nașterea ei, ca rostire, ca însumare de fapte, de idei, nu poate fi înțeleasă fără acest poem”. □•Tot cu versurile se ocupă și Cristian Livescu în recenzie la Ion Dumbravă, *Argument pentru ziua ce vine* (Albatros, 1986): „*Argument pentru ziua ce vine* (Ed. Albatros, 1986) de Ion Dumbravă confirmă prezența autorului în antologia '85 a Junimii. Tonul romanțios, de o familiaritate jovială, se îmbină cu «jocul» sentimental, care cultivă verborescența declarativă și proza de pacient în «spitalul iubirii”. ■•În privința prozei, scriind despre atmosfera din cartea Danei Dumitriu, *Prințul Ghica*, Ioan Holban vine cu îndemnul *Înapoi la Balzac*: „Dar Prințul Ghica nu este doar cartea unui personaj, m prinț din lumea marchizi lui Balzac; Da Dumitriu face o analiză a întregii societăți românești din cea de-a doua jumătate a secolului XIX, în textul său intersectându-se traseele epice ale mai multor «romane»: de moravuri, politic, istoric, social și psihologic. De la împrejurările în care se dezvăluie trăsăturile națiunii, alcătuirea acesteia și specificul comportamental al individului până la contextul politic european și la jocurile de culise care au dus la constituirea «monstruoasei coaliții» și la abdicarea lui Cuza – totul intră sub incidența perspectivei integratoare asupra timpului-epocă și asupra mecanismelor politice care au provocat cursul evenimentelor în ultimii doi ani ai domniei lui Cuza (1864-1866), începând cu dizolvarea abia încheatului Parlament și terminând cu semnarea actului de abdicare în favoarea unui prinț străin, în fapt, prologul volumului următor: *Prințul Ghica* este cartea-efigie a Danei Dumitriu, una dintre prezențele cele mai vii și interesante din spațiul prozei noastre contemporane“. ■•Magda Ciopraga îl prezintă pe *Ion Barbu versiune franceză*: „Observații critice speciale privesc încercările de traducere mai vechi; urmează considerații despre propriile distanțe față de originalul românesc (alexandrinul, cezurile și altele, diferite în versificațiile celor două literaturi). Propunând «principiul compensării» drept soluție a nonconcordanțelor, Paul Miclău subliniază că, în traducerea sa, ceea ce se pierde uneori la un cuvânt e adăugat altuia, discret, cu măsură. O mențiune aparte merită judicioasa selecție a poemelor de debut, de asemenea a ce-

lor reprezentative și a prozelor barbiene; constant frapează supunerea la original și – în același timp – originalitatea soluțiilor. În textele ermetice din *Joc secund*, ca și în cele mai narativizate, de o specificitate unică, găsirea corespondențelor franceze a constituit o problemă dificilă în cel mai înalt grad”. □•Solomon Marcus este prezent cu al doilea episod în care evocă perioada ieșeană a matematicianului Gr. C. Moisil, riguros ca informație, din care lipsesc, din păcate, pitorescul, ironia inteligentă, calamburul, care constituiau amprenta spiritului omului de știință.

● [„**Flacăra**”, nr. 36] Hristu Căndroveanu crede că „dacă s-ar întocmi *Dicționarul cuvintelor celor mai uzuale*, de bună seamă că din ele nu ar lipsi vocabula *carte*. Eseul continuă cu aprecieri precum: „La noi cel puțin, nu întâmplător a intrat în zicale, dintre cele cu funcțiune economică, deci practică, dar și spirituală, ceea ce le face definiții pentru viața unui întreg popor. Să amintim aici doar două dintre ele: «Ai carte, ai parte» și «Cine are carte – are patru ochi». Expresiv, nu-i așa?” □•Radu G. Țeposu prezintă scurtissim o *Vitrină a cărții*, între care se află menționați Eugen Cizek, *Secvență romană* (ed. Politică, 1986) și Marcel Gafton, *Șaizeci de poeme* (C.R., 1986). ■•Același critic recenzează, de această dată *in extenso*, piesele de teatru din volumul postum lui Teodor Mazilu, *Acești nebuni fățarnici* (Eminescu, 1986), întocmit de Victor Parhon, la indicațiile dramaturgului: „O readucere în atenție a acestei dramaturgii se întâmplă abia acum, după șase ani de la moartea scriitorului, prin apariția volumului antologic *Acești nebuni fățarnici* (Eminescu, 1986), în colecția «Teatru comentat», o ediție prefațată, îngrijită și adnotată de Victor Parhon. Despre structura acestui volum, trebuie să spun (după mărturisirea îngrijitorului ediției) că selecția a fost făcută chiar de autorul însuși, ceea ce înseamnă că evenimentul editorial trebuia să se producă mai de mult, așa încât eliminarea unora de pildă) a fost dictată de o dorință a reprezentativității. Tot autorul a optat și pentru autorii micilor studii introductive, în chip de prefață a fiecărei piese, așa că, la limită, putem considera acest volum o ediție de autor”. □•Gheorghe Tomozei anunță debutul lui Theodor Răpan, autor asupra căruia, cu ani în urmă, și-a oprit privirile Nichita Stănescu („Citind poeziile lui Theodor Răpan, mă întorc și zic: Poetul s-a născut român”), pe care îl consideră mai mult decât promițător: „Fără a bănuși felul în care protejatul său avea să-și întocmească întâiul volum, Stănescul i-a sugerat «prefața». Răpan își începe «priveala» cu vibrante versuri de incantare a iubirii de patrie (altele decât cele pe care adesea cu prea mare lesniciune le lasă să treacă în plumb jurnalier și poarta cărții e din lemn (vers) înflorit”. ■•Cronica literară este semnată de Valeriu Râpeanu la recenta reeditarea *Istoriei literaturii* a lui Nicolae Iorga: „Cartea din care G. Călinescu a adus dovezile pentru a demonstra «măcelul critic» la care istoricul literar N. Iorga și-a supus contemporanii. Și atunci se naște întrebarea: era necesară retipărirea ei? Nu aruncă o lumină defavorabilă asupra personalității lui N. Iorga? Răspunsul pe care îl dau acestei eventuale

dileme nu poate fi decât unul pozitiv: da. *Istoria literaturii românești contemporane* trebuia să apară, era necesar să vadă lumina tiparului. Și aceasta din mai multe puncte de vedere. În primul rând pentru că această carte face parte dintr-un triptic ce definește una din dimensiunile majore ale personalității lui N. Iorga; istoricul literar. Primele două părți au reapărut astfel: *Istoria literaturii române în secolele al XVI-lea – XVIII-lea* (1668-1821) retipărită de Editura didactică și pedagogică în îngrijirea lui Barbu Theodorescu și *Istoria literaturii românești în secolul al XIX-lea* (1821-1866) reeditată de editura Minerva în urmă cu trei ani, ediție îngrijită de Rodica Rotaru, cu o prefață de Ion Rotaru. Aceiași, încheie, la un nivel științific lăudabil prin ultima apariție care acoperă dezvoltarea literaturii române între 1867-1931, însoțită de cunoscuta *Introducere sintetică* care a mai văzut lumina tiparului, capitolul la care ne referim: istoricul literar N. Iorga. Cititorul are astăzi posibilitatea să cunoască el însuși pe istoricul literar N. Iorga, să cunoască înălțimile pe care el le-a atins ca și prăpăstiile spiritului său critic“.

● [„Orizont”, nr. 36] Număr intens „colorat” politic, inclusiv în ceea ce privește tușul tipografic. Pe prima pagină, dr. Septimiu Pop scrie despre *Dezvoltarea multilaterală a României – trăsătură fundamentală a politicii Partidului Comunist Român*. ■ În legătură cu prezentul, ca de altfel în toată presa culturală, începe o densă serie de articole care îi glorifică pe „*Cei mai viteji și mai drepți dintre traci*”. □ Semnând textul omonim din „Orizont”, Florin Medeleț apelează la autoritatea „științifică” a lui Nicolae Ceaușescu: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că încă cu mult înaintea făuririi statului dac centralizat «...Populația geto-dacă – o parte a marelui neam al tracilor – a avut o organizare înaintată, lucru demonstrat, de altfel, și în cursul războaielor cu perșii conduși de Darius și cu macedonenii de atunci. În aceste împrejurări s-au dovedit forța și dezvoltarea populației de aceste meleaguri din epoca respectivă»”. ■ La cronică literară, Cornel Ungureanu acordă un spațiu cu mult mai extins decât de obicei, monografiei lui Niculae Gheran, *Tânărul Rebreanu* (Albatros, 1986). Titlul cronicii, *Rebreanu după centenar*, sugerează că autorul lui *Ion* și al *Răscoalei* se bucură de o tinerețe eternă printre cititori: „Cea mai importantă dintre aparițiile postcentenarului este *Tânărul Rebreanu*, volumul prin care Niculae Gherman intervine decisiv la destule polemici care, nu o dată, au luat o turnură penibilă. Cartea trebuie să calmeze spiritele: pe toți cei care într-un fel sau altul, au produs o documentaristică supraabundență, țipătoare, senzațională. Căci dacă despre «tânărul Rebreanu» ani în șir s-a discutat cu mare parcimonie, ultimul deceniu a scos la iveală mărturie din cele mai diferite; opinii dintre cele mai «autorizate»; au pus în valoare eroii unei publicistici cel puțin de gust îndoielnic. Cartea lui Niculae Gherman este destinată, în primul rând, celui amenințat să se rătăcească între hârtiile, între articolele, între paginile moștenitorilor. Ea este făcută să încheie mai multe polemici, unele amuzante, altele penibile. De la înălțimea celui ce, câteva de-

cenii, a stat în preajma documentelor, Nicolae Gheran se pronunță. Are autoritate și autoritatea, câștigată în timp, refuză atât hagiografia naivă, cât și blasfemia involuntară. [...] Ceea ce mi se pare remarcabil în cartea lui Nicolae Gheran este siguranța cu care este redescoperită epoca. Editorul cunoaște în amănunt presa momentului, a urmărit cu mare atenție starea literaturii române la început de veac, are imaginea de ansamblu a ideii de scriitor în primele decenii ale secolului. Portretul tânărului Rebreanu este nuanțat prin comparație. Criticul care începe a construi imaginea lui Rebreanu odată cu *Ion* pierde o mulțime de nuanțe, printre care și aceia de lumpenproletarului intelectual, a jurnalistului tânăr. Demitizând, Nicolae Gheran reface imaginea exactă a unui timp al literaturii; a unui eroism al creației. [...] Rămân neexplorate, până la capăt, itinerariile rebreniene cu semnificațiile lor. Un proces timișorean, o întoarcere în Ardeal, un popas *acasă* meritau a stimula condeii criticului, autor de talent și istoric literar de vocație“. □ Tudorel Urian (*Glasul Cetății*) scrie despre antologia cu același titlu, o culegere de texte patriotice, la fel ca și articolul: „A 65-a aniversare a făuririi Partidului Comunist Român este marcată printre altele manifestări și de apariția volumului antologic de poezie și proză *Glasul cetății*, apărut sub egida editurii timișorene, «Facla». Cartea este o adevărată micromonografie a Banatului *literar actual*. [...] Prinusul de recunoștință al scriitorilor bănățeni adus Partidului acum în anul marelui său jubileu, dobândește substanță prin apariția acestui volum-omagiu, cu totul de excepție. De excepție, în primul rând datorită reunirii pentru prima dată sub copertile aceleiași cărți a celor ce formează literatura bănățeană de azi. Pentru că, în afară de cei semnați deja, volumul mai cuprinde pagini semnate de Marian Odangiu (autorul «Argumentului»), Gheorghe Azap, Ion Marin Almăjan, Vlada Barzin, Valeriu Bârgău, Lucian Bureriu, Crișu Dascălu, Octavian Doclin, Nicolae Dolângă, George Drumur, Anghel Dumbrăveanu, Lucian Emandi, Eugen Evu, Dorian Grozdan, Slavomir Gvozdenovici, Ioan Iancu, Ion Jurca, Endre Karoly, Kuban Endre, Ilie Măduța, Paul Miclău, Cedomir Milenovici, Draga Mirianci, Ivo Muncian, Jiva Popovici, Neboișa Popovici, Titus Suci, Mircea Șerbănescu, Ondrej Ștefanko, Ion Pachia Tatomirescu, Valentin Tudor Marcel Turcu, Aurel Turcuș, Nicolae Șirion. Scriitori ai căror nume s-a impus de mult în conștiința cititorilor acestor locuri, și nu numai a lor. În al doilea rând, datorită aspectului său sărbătoresc, condițiilor grafice excelente în care apare și pe care le-am dori generalizate în activitatea Editurii «Facla». În fapt însă, volumul câștigă prestanță datorită valorii intrinseci a textelor selectate. Drumul pe care-l străbat cei 46 de autori este cel de la literatură și prin literatură spre eveniment, și nu invers. Lucru firesc, dacă ne gândim că temele scrisului lor (patria, poporul, partidul, hărnicia oamenilor, mărețele împliniri ale socialismului, marile împliniri ale anilor noștri) au devenit certitudini, permanente, componente active ale conștiinței scriitorilor zilelor noastre, nicidecum elemente accidental, legate cu strictețe de un eve-

niment sau altul. De fapt, există în volum două mari surse de inspirație: prima ar fi cea amintită, a prozatorilor, care se inspiră în special din trecutul de luptă, din anii de grele încercări, prin care au trecut patria și poporul, subliniind în special imensele merite ale partidului, aflat mereu în primele rânduri ale luptei, A doua ar fi cea a poezilor și autorilor de reportaje care își trage seva din timpul prezent, din epoca luminoasă și în care viitorul a devenit realitate. Poezii descriu chipul Banatului de azi, mai frumos și mai bogat ca oricând, în care hărnicia oamenilor își găsește în sfârșit împlinirea. Trăind într-o țară bogată și liberă, scriitorii dau expresie liberă sentimentelor care-i animă, aducând prinosul lor de recunoștință Partidului, la marea sărbătoare a împlinirii a 65 de ani de la făurire sa. O vârstă care se confundă cu vârsta însăși a României moderne“.

□•Despre *Timbrul particular* al liricii lui Damian Ureche face unele considerații Valeriu Drumeș: „Nota definitorie a poetului e de căutat în anumite texte parabolice, precum «Înțeleptul crescător de nori» (vol. *Viori fără amurg*). «Crescătorul de nori» poate fi și simbolul poetului aducător de «ploaie» benefică (în conștiința receptorilor), după cum poate fi și plasticizarea acelu «fugit irreparabile tempus», care a devenit, după cum sesizăm, una din obsesiile dominante și pe care o ilustrează, la modul generic, însuși titlul noului volum al autorului: *Toamna poetului* (1986). [...] Această obsesie e raportată mereu la aspirația de împlinire erotică, poetul neprecupețind nici laude, nici invocații pentru a-și înălța în idealitate femeia visată. Un duh villonesc răzbate acum din versuri, făcându-ne parcă să bănuim că gândul poetului e sedus de acel «Mais ou sont les neiges d’antan», iar inima-i cuprinsă de dilematicul «Je meurs de soif auprès de la fontaine». E posibil ca, înaintând pe acest filon prețios, Damian Ureche să aibă șansa de a-și asigura în poezie durabilitatea unui timbru particular.“

□•Pe ultima pagină, Ioana Popa traduce (cu sprijinul lui Pham Viet Dao) un poet din R.S. Vietnam, Nong Quoc Chan.

• [**„Săptămâna culturală a Capitalei”**, nr. 36] *Congresul Muncii*, se intitulează poezia lui Geo Ciolcan, postată de redacție pe prima pagină: „De peste două mii de ani pe-acest pământ/ Ducem pe umeri Țara de lumină./ Din moștrămoși avem un legământ”.

□•M.N. Rusu continuă fricțiunile cu RITL („Revista de istorie și teorie literară”), generate de alte inexactități, de astă dată ale lui Marin Bucur.

□•*La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poeți în derivă*: intră în discuție poezia Magdalenei Ghica poetă în avatar, care va deveni Magda Cârneci: „*Inima* Magdalenei Ghica ar fi un pamflet. Imprecațiile par argheziene, dar teribilismul și un fel de gândire care alunecă paralel cu poemulucid totul”.

□•*Săptămâna pe scurt*: □•La rubrica *Revista revistelor* sunt preluate fragmente din „Scânteia” (31 august) exprimându-se acordul în ceea ce privește indignarea autorului din oficiosul cotidian cu privire la trivialitățile „literaturii cârciumă”, încurajate de către unii critici: „Remarcabile sunt COLOCVIILE SCÂNTEII. În numărul din 31 august, la această rubrică, sub titlul *O înaltă*

tradiție literară: Respectul față de cuvânt, pentru sănătatea scrisului am citit o binevenită luare de poziție față de tendințele «necontrolate către stilul trivial, expresii ale unui realism prost înțeles, ale unei vederi immature despre însăși demnitatea artei și menirea ei». • Cităm: «După o lungă tradiție a literaturii despre țărani apar în acești ani romane consacrate mediului țărănesc, satului de azi. În mod firesc, eroii lor sunt tractoriști, mecanizatori, cooperatori, învățători, ingineri ș.a.m.d. Unii dintre aceștia ne sunt însă înfățișați într-un chip indescriptibil ca indivizi primitivi, murdari de sus până jos, trăind în promiscuitate. Un autor și-a permis să-i numească, într-un limbaj degradant „împuțiti”. [...] În acest stil pitoresc «șmecheresc» vorbesc mai toate personajele inclusiv naratorul, care, în dorința de a fi cât mai «realist», își imită eroii pe care în realitate îi *disprețuiește* profund. Căci el dezvoltă, în altă parte, o întreagă teorie despre *abulia turmei*, indiferența și apatia oamenilor de rând, a celor mulți. [...] Ratați, dezamăgiți, debusolați, oamenii recad în condiția animalică, sunt văzuți și descriși cu cinism ca inși cufundați în «mocirla provincială», «o turmă de porci», în care vechile avânturi umane au adormit făcând loc unei existențe larvare. [...] Rareori cititorul a fost pus în fața unei mai deceptivonante cantități de abjecție fizică și morală, trădând nu năzuința spre idealitate, cum vrea să ne convingă criticul unei asemenea cărți, ci un adânc dispreț pentru om o mizantropie neagră, aflată în strictă vecinătate cu mohoreala și acreele personajelor descrise pe zeci de pagini. [...] Într-un alt roman «utopic» *Cina cea mai lungă* de M. Oprea, Editura Dacia, întâlnim aceeași predilecție către ascultarea *vocii de cârciumă*, a opiniilor emise în bodegi de fel de fel de bețivani sau «furioși». [...] Ce să credem despre această invazie a trivialității într-o *instituție educativă* precum este, precum cititorii mai cred – neîndoielnic – că este, cartea?! Nu credem că aceste *realități* din literatura noastră pot și trebuie să fie ocolite. Este regretabil însă că măcar o parte a criticii se face că nu le vede, ocolindu-le cu grijă – din pudoare? – dar încurajând tocmai în acest fel un atac periculos la demnitatea stilului literar, la funcția educativă a literaturii. Căci nu este un secret – și cititorii, și criticii o știu – au început să pătrundă, chiar și în creații realizate cu talent, forme intenționat triviale, procese fiziologice, amănunte anatomice, înjurături și alte necuviințe din repertoriul de mahala, prohibite de tradiția sănătoasă a etosului românesc. Acesta le-a socotit totdeauna incompatibile cu vorba unui om de cinste și omenie, cu înalta moștenire a creației populare – exemplu suprem de decență, moralitate, gingășie și delicatețe în exprimarea oricăror sentimente, pasiuni, trăiri. Credem că astfel de fenomene negative produc disfuncții educative și că, pe de altă parte, numai o estetică autonomistă ar mai putea apăra anacronica «prăpastie» dintre artă și morală. • Acestor exemple bine sesizate de către articolul publicat în ziarul «Scânteia» li se pot adăuga multe altele și din poezia sau proza unor scriitori și poeți stimați pe care unii critici îi adulează, ignorând tocmai stilul trivial pe care aceștia îl practică“.

6 septembrie

• [„Luceafărul”, nr. 36] Este anunțat *Congresul al III-lea al Oamenilor muncii, înalt forum al democrației muncitorești*, din lucrările căruia sunt reproduse *Cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu și Hotărârea specială a Congresului* cu privire la reelegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în înalta funcție de președinte al Consiliului Național al Oamenilor Muncii. Sub aceste documente, despre care se amintește că dețin un rol „programatic”, se află articolul lui Mihai Stoian, *Elogiul muncii*: „Munca fiecăruia poate fi comparată, simplu, cu o cărămidă trainică așezată la temelia casei comune care este, a fost și va fi de-a pururi țara: «O țară sunt oamenii dintr-însa», afirma N. Iorga. Așadar, omul muncește simultan pentru bunăstarea lui materială, dar și pentru bunăstarea lui spirituală. Aceste două obiective sunt, în fond, brațele aceluiși trup bine clădit, dedicat celor mai nobile scopuri, competiției cu tine însuși, luptei cu inerția”. □•Sorin Paliga prezintă, bibliografic, date despre *Spiritualitatea dacilor* mergând în urmă cu 2500 de ani. □•La cronică literară M. Ungheanu se ocupă de *Nepoții lui Anton Pann*, o culegere de articole despre care arată: „Poate de aceea cel mai interesant articol al cărții despre *Nepoții lui Anton Pann* este cel despre limba română. Lui Mihai Giugariu, care n-a fost niciodată un tradiționalist în sensul depreciativ al cuvântului i se pare că limba română e supusă unei eroziuni căreia scriitorul și nu numai el trebuie să-i facă față. □•Despre Eugen Evu semnează o recenzie Al. Horia: „Pe linia autenticei tradiții ardelenesti evoluează Eugen Evu care, în ultimul său volum de versuri *Aur heraldic*, îmbină reflexia cu atitudinea vizionară în cadrele unui lirism de remarcabilă expresivitate. De altfel, titlul cărții reflectă cu fidelitate spiritul poeziei sale ceremonioase și solemne, căci poetul oficiază ritualic prin limbajul poeziei având o evidentă propensiune [...] Prin acest ultim volum al său Eugen Evu își reconfirmă vocația tradiționalistă grefată pe o superioară conștiință artistică”. □•Al Condeescu consemnează un nou debut editorial în persoana poetului Constantin Petcu: „De multă ingeniozitate prozodică dă dovadă la debutul său Constantin Petcu, autor al unei cărți de poeme de dragoste unde iubirea, neliniștea, tristețea și speranța se consumă într-o permanentă adresare către ființa iubită, într-o ardentă comunicare între *eu și tu*”. ■•Un nou ...*Viitor dicționar literar* se ocupă, de astă dată, de *Tineri poeți*. □•Felix Sima (prezentat de Constantin M. Popa): „Ceea ce ambiționează de fapt Felix Sima este compunerea unei noi mitologii a creației, pe baza singurului scenariu posibil, acela de baladă-viziune, fără splendori verbale, dar cu virtualități ideatice și fulgurații metaforice proprii artizanului atins de rafinamentele hieratismului madrigalesc”. □•Dan Damaschin apare în viziunea critică a lui Nicolae Oprea: „La al treilea volum, în răstimp de un deceniu, Dan Damaschin se dovedește unul dintre poeții profunzi ai generației tinere. Într-un moment de proliferare a poeziei cotidianului, peste limitele normalului, el ambiționează să

reabiliteze lirismul marilor viziuni, restituind Logosului puterea magică originară”. □•Ion Pachia Tatomirescu este definit de Valentin Uban: „Imaginea universului originar, cuprinsă în descrierea satului natal, este înțeleasă ca o cuprindere a locurilor ce conțin izvoarele ființei și îi explică rostul în lume. Țara ca emblemă a individului este, de altfel, una dintre temele ce revin frecvent în poeme, surprinsă în diferite forme și modalități. Natura, cadrul rural, amintesc uneori de freamătul și tonurile groase, pline de culoare ale poeziei lui Ion Gheorghe;”. □•Artur Silvestri este prezent cu un articol generic despre *Chemarea arhaicului*, care se potrivește intențiilor comune ale celor prezentați drept poeți ai originilor. □•Eugen Barbu semnează un *Profil poetic* al lui Corneliu Vadim Tudor: „*Poeta vates*, extrovertit dar nu superficial, organizator de spectacole de masă pe care le împodobeste cu versuri memorabile, într-o regie plină de fantezie, cu o bine pusă la punct erudiție istorică, Corneliu Vadim Tudor a dovedit că în genul baladesc nu are concurenți, că stampele patriotice pe care le înfățișează unui auditoriu larg, cu ajutorul sunetului și luminii, pot fi alcătuite cu artă atunci când sunt încărcate cu o muniție textuală de calitate. Retorica lui nu e găunoasă, și-mi evocă, nu știu de ce, pompa napoleoniană ce recurgea la cei mai aleși artiști ai timpului, ce-și meritau numele”. □•Sub semnul Congresului al IX-lea, Ilie Bădescu își continuă explorările în *Timpul dominant (II)*: □•N. Georgescu scrie un *laudatio* pentru Ion Potopin, coleg de serviciu, prin 1976, la Biblioteca Academiei. De aici aflăm că Ion Potopin este pseudonimul bibliotecarului Ion Magnea, șef la colecțiile muzicale din Biblioteca Academiei. □•La încetarea din viață a lui Ion Clopoșel, luptător pentru drepturile românilor transilvăneni, Al Raicu semnează scurtul articol omagial *Un mare cărturar*: „Ion Clopoșel a dat, între altele, *Antologia scriitorilor începând de la 1821 – în cinci volume. Frământările unui an – 1918* (1919), monografiile *Vasile Goldiș* și *Alexandru Papiu Ilarian*. A scris *Amintiri și portrete*, premiat de Asociația scriitorilor din București, *Galerie de portrete literare și sociale*, *Șapte decenii în biblioteci*, *Cartea, tezaur milenar al umanității*, *Revoluția din 1981* și *Unirea Ardealului cu România*, *Program pentru culturalizarea satelor*. Dar lista cărților pe care le-a tipărit ar cere un spațiu mult prea larg. De altfel, în 1982 a fost distins cu Premiul Special al Uniunii scriitorilor. Așa a activat Ion Clopoșel întreaga lui viață, dând un exemplu de excepție tuturor generațiilor ce vor veni după el”. □•Poeții din Balcani ocupă pagina consacrată traducerilor din alte literaturi: Andreas Rados îl tălmăcește din greacă pe Anghelos Sikelianos, iar Valentin Deșliu îi prezintă, grupat, pe poeții bulgari Nikolai Zaiakov, Gheorghii Konstantinov, Gheorghii Djagarov, Kolio Sevov, Zdravko Kisov și Vasilka Hinkova.

• [„SLAST”, nr. 36] Cu verzale, culoarea roșie, se anunță: *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost reales în funcția de președinte al Consiliului național al Oamenilor muncii*: Citate din „gândirea” din tovarășului, și editorialul re-

dacțional *Chezășie supremă* umplu prima pagină. □•T. T. Coșovei răspunde întrebărilor puse de Dorin Măran. În stilul deja format, autorul afirmă: „Există, nerostit, un jurământ al lui Hipocrate și pentru poet”. Lista criticilor care au scris favorabil despre aparițiile editoriale ale lui T.T. Coșovei începe cu Nicolae Manolescu și se sfârșește, cronologic vorbind, cu V.F. Mihăescu. De semnalat și faptul care rezultă din pagina de față: volumele sale *Ninsoarea electrică* (1979), *Poeme siameze* (1983), nu au avut parte de contestări critice. □•Mihai Vlasie, cu *Smochinul neroditor* (C.R., 1986) și Ion Coja (*Pagini pestrițe*, C.R., 1986), fac obiectul recenziilor din acest număr, semnate de C. Argeșanu, respectiv Marian Victor Buciu. ■Sub anunțul *Semnal de alarmă*, „SLAST” continuă campania împotriva „mediocrității” în literatură, derulată deja pe mai multe planuri de Constantin Sorescu și Nicolae Diaconu (referitor la debuturile colective, pe care le sancționează în aproape în corpore). Începând cu număr, campaniei i se alătură noi forțe. □•Constantin Sorescu încearcă o explicație la *Ofensiva mediocrității în poezie*: „Insurecția explozivă a poeziei mediocre – care se substituie poeziei autentice – e un fenomen care ar trebui să alarmeze critica literară, cu atât mai mult dacă aceasta se voiește conștiința de sine a literaturii. Verdictul maioreșcian *În lături!* e de o actualitate stringentă. A spune *nu* poeziei proaste, într-un moment când ea tinde să domine, nu e, pentru critică, numai o datorie profesională, ci și o datorie patriotică. Din simplul motiv că, pentru un popor civilizată, poezia este, în epoca modernă, o hrană vitală. Și de calitatea ei – chiar dacă nu doar de a ei -, depinde bunăstarea lui spirituală”. □•Semnale de alarmă trag și Tudor Cristea (*Fiziologia mediocrității*): „Mediocritatea este o hidră cu multe capete. Retezate, ele cresc la loc. Și totuși. Mă gândesc uneori la marile biblioteci și văd capodoperele înfruntând vremea lângă ignorata maculatură. Și atunci îmi închipui fumul și cenușa capodoperelor din Biblioteca din Alexandria amestecându-se cu fumul și cenușa cărților fără har. Și îmi imaginez că fără maculatură Biblioteca din Alexandria n-ar fi luat foc. Maculatura arde întotdeauna mai bine”. □•Aureliu Goci (*Epigonism și elementaritate*). Pe lângă argumentele proprii, cei trei folosesc, pe post de „buzdugan” un citat din Nicolae Ceaușescu: □•Victor Atanasiu (*Galaxii și cuvinte*) se ocupă de versurile mai vârstnicului Valeriu Gorunescu, provenit din generația care premerge șaizeciștilor, și de cele ale lui Eugen Evu, în ambele situații descoperind mediocritate și amatorism: „La alt autor, Eugen Evu, aflat la al șaptelea volum personal de stihuri (*Aur heraldic*, Editura Cartea Românească) rezultatele fiind cam aceleași, situația este oarecum diferită decât la Valeriu Gorunescu. Dacă cel din urmă, în ciuda activității îndelungate, a rămas cu o concepție de amator, care nu șovăie a trece orice *panseu* pe hârtie, considerându-l astfel drept o expresie a artei, cel dintâi evident are unele lecturi poetice, o anumită îndemânare în a versifica și denotă o familiarizare cu varii procedee. Totul rămâne însă formal și exterior, căci poetul pune și el în ultimă instanță vocabulele în vers nu urmând o anume

logică artistică, ci tot în virtutea unui principiu mecanic. Impresia e adesea de drum bătut, de tratarea cu mijloace banalizate a unor teme și motive. O anume disponibilitate prea largă a poetului divulgă ea însăși neparvenirea la un timbru liric propriu fiind aici imitat genul de lirică *naivă*". □•Ancheta intitulată *Adevărul despre Școala de literatură*, o are drept interlocutor pe Alexandra Indrieș: A fost atmosfera din școala M. Eminescu mai dogmatică decât alte instituții ale vremii? Nu, categoric nu. Am avut, cei mai mulți, șansa de a debuta foarte tineri, în jurul vârstei de optsprezece ani (de aceea azi când aud vorbindu-se despre tineri scriitori de treizeci și cinci de ani îmi vine să râd, dar și să plâng). Scrierile noastre de atunci pot fi cercetate. S-ar constata că, lăsând la o parte inerentele stângăcii ale debutului și eventuala lipsă de talent a unora, care s-au și pierdut pe drum după o poezioară sau două publicate, ele nu erau cu nimic mai schematic ori mai stângiste decât ale altora". □• În articolul său *Criticul tânăr aflat în căutarea spiritului tutelar*, Henri Zalis aduce în prim plan nume noi ale tinerii critici: Zalis: „Cu toate că nu pot întocmi aici (din lipsă de spațiu) o listă orientativă completă, menționez pentru prezența lor complexă pe Alex. Ștefănescu, Dan. C. Mihăilescu, Ioan Simuț, Cristian Livescu. Contribuțiile critice semnate de Dinu Flămând despre G. Bacovia, de Ioan Holban la Hortensia Papadat-Bengescu, de Mihail Dascăl la Cezar Petrescu relevă că instrumentul critic stimulat de punctele de foc ale receptării, a câștigat în rafinament și nu a pierdut din forța de sistematizare a altor cercetători". □•Voicu Bugariu prezintă (prima parte) *Almanahul* anticipației: În partea a doua a textului său, consacrat „lumii în schimbare”, Mircea Dinutz arată în ce constau calitățile scriiturii lui G. Bălăiță: „Concluzia este că, din întâlnirea satului cu orașul, se naște o nouă lume, nu lipsită de dramatism și interogații (la nivelul indivizilor ce o compun), de pierderi și câștiguri, de bufonadă și clovnerie. În această nouă umanitate, astfel constituită, își au loc *învingătorii*, cei care nu-și pun multe întrebări, au instincte bune și pierderi morale considerabile (Visarion Adam), *învinșii*, cei care girăți de întâmplare alunecă în farsă (Filip Adam), *dezrădăcinații* (Ferdinandu, Simion). Dar dincolo de toate acestea, dorind și înțelegând *puterea* în cele mai diferite moduri, Adamii și-au conservat vocația – aceea de *întemeietori*, având – ca oricare alții – un cronicar (Naum). De aici poate grija și interesul celorlalți față de acela, de ceea ce face și scrie. Pentru ca faptele lor să rămână". □•În dreptul unui titlu (de pagină) surprinzător: (*Cărți în avanpremieră*), criticul ieșean Al. Dobrescu scrie (cu „va urma”) despre *Adela – o încercare a puterilor*: „Argumentul de ultimă instanță are însă două tășuri: apără, dar și trădează: adăpostește, însă parcă spre a spori vulnerabilitatea. Faptul că renunțarea e integrată unei ordini superioare nu înseamnă și că ea devine astfel mai suportabilă. Dimpotrivă. Orice interdicție generează dorința în virtutea legii *fructului oprit*. Adela e cu atât mai râvnită cu cât e mai inaccesibilă”.

10 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 13694] Colocviile „Scânteii”, partea a II-a, sunt consacrate temei *Respectul față de cuvânt, pentru demnitatea scrisului*, la care participă, dintre organizatori, Ion Adam, C. Stănescu, Costin Tuchilă și Emil Vasilescu, iar dintre invitați prof. Dr. Docent Gavril Istrate, prof. Honoriu Andreescu

11 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 13695] Colocviile „Scânteii” continuă cu partea a III-a, intitulată *Respectul față de cuvânt, pentru demnitatea scrisului*, la care participă, dintre organizatori, Ion Adam, C. Stănescu, Costin Tuchilă și Emil Vasilescu, în acest număr avându-i ca invitați pe G. I. Tohăneanu, profesor al Universității din Timișoara, pe Valentin Păun, muncitor la întreprinderea Turbomecanica și maistrul Cristian Trandafir, de la Electromagnetica București, cărora li se alătură scriitorul Mihail Diaconescu. □•G. I. Tohăneanu: „Folosirea abuzivă a unor concepte le face «difuze», iar apoi «confuze», diluându-le sarcina semantică sau, lucru mai grav încă, deteriorând-o. Așa s-a întâmplat cu conceptul de «valorificare a limbii populare», despre care, în ultimele decenii, s-a vorbit mult în legătură cu scriitori ca Eminescu și Creangă, Sadoveanu și Agârbiceanu, Marin Preda și Eugen Barbu etc. Atrag de la început atenția asupra aspectului fundamental al problemei: faptul că, în multe opere literare, în funcție de conținutul lor, de situarea în timp și spațiu a acțiunii, de apartenența socială a personajelor, devine necesar apelul la ceea ce numim «limba populară» nu înseamnă că ea trebuie să fie reprodușă aidoma în vorbirea curentă și cotidiană, ci transfigurată artistic. Aceasta este, foarte simplu spus, esența procesului de «valorificare». O atare concepție nu se opune cituși de puțin «realismului», ci, dimpotrivă”. □•Mihail Diaconescu: „În lumina observațiilor de până acum, nu pot subscrie la opțiunile soluțiile unor prozatori care în unele din romanele lor, abuzează de expresii triviale, stârnind repulsia cititorului instruit, dar funcționând, dimpotrivă, ca un ieftin mijloc de *captatio benevolentiae* a cititorului gregar, încântat să-și recunoască ordinaritatea limbajului în acela al eroilor unor cărți tipărite, ai căror autori sunt studiați în școli și poameni elogioși în manuale, sunt «solicitați», cum se spune în mod abuziv, la radio și televiziune, dau interviuri în presa de specialitate despre literatură, artă și menirea lor”. □•Valentin Păun: „Să avem în vedere, în păstrarea limbii, și felul cum este ea folosită la locul de muncă, unde ne desfășurăm cea mai mare parte a vieții active. Or, se observă menținerea pe alocuri a unei mentalități păgubitoare pentru felul nostru de a vorbi în marile spații industriale. Avem colective de mare profesionalitate, în stare să rezolve probleme de producție extrem de complicate. Și poate nu atât limbajul tehnic trebuie să ne preocupe, pe care trebuie să-l însușești, așa cum este, cât felul de exprimare al unora dintre noi în relațiile de muncă, pe stradă, în familie”. □•Cristian Trandafir: „Tre-

buie însă să recunoaștem că realitatea depășește adesea capacitatea de inovare a limbii. În industriile de vârf, unde îmi desfășor activitatea, a apărut și continuă să se dezvolte o terminologie tehnică cu un pronunțat caracter, neologicistic. Poate unii termeni concurează pe alții mai vechi, fiind oarecum un balast, dar alții sunt absolut necesari pentru cunoașterea și exploatarea mașinilor, pentru desfășurarea procesului de producție. Unii din acești termeni de strictă specialitate ajung să fie formali incorect și mai ales pronunțați greșit. Ne este dat să auzim uneori în halele de producție un adevărat limbaj pe care nu-l înțeleg decât inițiații. Este un exces al profesiilor, probabil de neînălțurat, însă posibil a fi corectat”.

• [„România literară”, nr. 37] Numărul se deschide cu poeziile *Împlinire* și *Ne scriem istora* (de Dumitru Grigoraș). □•Tot pe prima pagină este publicat editorialul redacțional *Conștiința viitorului*, cu însuși chipul lui Ceaușescu (salutând, cu o mână ridicată, viitorul) din tabloul executat de Emil Șetran. □•Pictura Nataliei Teodorescu (înfățișând-o pe tovarășa Elena Ceaușescu în mijlocul copiilor) se însoțește cu A.I. Zăinescu (*Eroii înfăptuitori*) și cu versurile lui Corin Bianu. □•Al Tănase (*Spirit științific și umanist în învățământul românesc*) și Gh. Bulgăr (*Educație și cultură*) asigură nivelul intelectual înalt al elogiilor aduse conducerii de partid în paginile de mijloc. □•Victor Ducelescu închide epopeea cu textul din ultima pagină a „României literare”, *Strălucită expresie a voinței de pace*. ■•Pe aceeași line se dezvoltă câteva reevaluări culturale. □•Tudor Păcuraru, de profesie arhitect, descoperă în studiul lui Eugen Negrici, *Introducere în poezia contemporană* (C.R., 1977-1981), *O gramatică a poeziei contemporane*, oprindu-se, totuși, cu aprecierile proprii la afirmația ușor tautologică: „Eugen Negrici se dovedește a fi nu numai un ingenios «catagraf», ci și un comentator realist și măsurat” □•Piese de teatru lui Al. Voitin, din volumul *Procese istorice* (Eminescu, 1976) sunt prezentate de Romulus Diaconescu sub titlul *O dramaturgie a proceselor istorice*. □•Ramona Fotiade dezvăluie în scriitura lui Ștefan Bănuțescu, *Metopolis – un labirint al oglinzilor*: „Ciocnirea violentă cu imaginea unei realități halucinant descompusă în oglinzi provoacă trecerea într-un spațiu în care autorul însuși, alături de personajul său, descinde «într-un gol imens, în care singurul punct de sprijin era strada fantastic așezată și prinsă cu calupurile de piatră direct pe bolta cerească». Este aceasta viziunea unei lumi care își justifică existența prin forța de a dinamita percepțiile comune, de a le nega stabilitatea. Pentru că esența miraculosului stă tocmai în revelația fragilității structurilor realului”.

□•Mariana Codruț este prezentată de Mircea Iorgulescu printr-un (*Auto*) *portret liric*, deoarece criticul descoperă în poezia Mariane Codruț că nota cea mai prețioasă, este aceea în care „simplitatea se conjugă cu un dramatism reținut, nu atât poetic figurat, cât substanțial prezent în desenul energetic al unor peisaje lăuntrice” □•Corespondența trimisă de Nicolae Iorga face obiectul *Breviarului* lui Șerban Cioculescu. □•Henri Wald reamintește acest amănunt:

Citim vorbind. „omul are din ce în ce mai mult nevoie să vorbească și cu sine, citind și meditănd, și cu ceilalți, conversând”. □•Mircea Ivănescu apare în *Alte poem nouă* (C.R., 1986) în accepțiunea lui Nicolae Manolescu un exemplu de *Proustianism liric*: „Ceea ce dezvoltă aceste *Alte poeme nouă* este latura sentimental-metafizică a poeziei lui Mircea Ivănescu. Stilul a rămas analitic, familial și conversațional, dar a alunecat treptat într-un vizionarism misterios, fulgurant și fantasmatic. Fantasmalele sunt produsul amintirii. Undeva, în străfundul memoriei, există o imagine obsedantă care încearcă să răzbească la suprafață. Peste ea se aștern alte imagini, care-i sporesc irealitatea și o lucrează încet, dar ireversibil, nu numai făcând-o de nerecunoscut, dar dându-i o înfățișare din ce în ce mai ipotetică. Poemele evocă o lume lăuntrică incertă și bogată, cu multe foi temporale, care se desfac pe rând sau deodată”. □•Despre *Un roman cu șapte finaluri*, scrie Eugen Simion. Referințele sunt la Ion Iovan, *Impromptu* (C.R., 1986): „*Impromptu* este o carte scrisă de un om indiscutabil talentat care mizează pe un experiment epic, eliminând povestirea, cronologia faptelor, tipologia, adică mijloacele narațiunii obișnuite. El face din tehnica de a scrie adevăratul subiect al romanului său. În ciuda impresiei de haos, romanul este rezultatul unei elaborații lente. Ion Iovan a depus, probabil, multă știință și mult timp pentru a sugera dezordinea acestor discursuri care nu se întâlnesc niciodată. Tehnica *decompoziției* este aproape perfectă. O impresie curioasă am la lectura cărții: prețuiesc abilitatea epică, dar nu pot să suprim în mine tristețea că în acest joc inteligent indivizii (inclusiv autorul, naratorul) nu rămân decât simple și goale ființe gramaticale”. □•Recenzându-l pe Norman Manea, Ov. S. Crohmălniceanu observă că există *Un tur de forță al vocii autorului în roman*: „Terminată, cartea lasă o senzație de formidabilă bogăție a universului imaginar închis între copertile ei și dă gustul de a fi recitită, spre a-i examina mai îndeaproape conținutul luxuriant. Așa ceva nu se întâmplă în fiecare zi”. □•L. Ulici revine la *Generația 70 (Ardelenii, episodul IX)* cu Toma Roman. □•Dr. Antonie Plămădeală, înaltă față bisericească, semnează studiul *ASTRA – ctitorii și ctitoriile ei*. ■ Printre invitații străini ai numărului de față se numără și poetul grec Iannis Ritsos, considerat de prefațatorul și traducătorul săi, Ion Brad, „cel mai cunoscut poet grec din întreaga lume”.

• [„*Tribuna*”, nr. 37] Se deschide cu editorialul *Înalt forum al democrației muncitorești-revoluționare*, substituit genericului *Ideii magistrale ale epocii Nicolae Ceaușescu*. ■•Antologia „*Tribuna*”, de pe prima pagină, găzduiește versuri patriotice semnate de Negoită Irimie (*Ceaușescu – România*) și Mircea Vaida (*Omul acestui pământ*). □•Alți semnatari de versuri (sub titlul mobilizator *Cinstire Partidului și patriei socialiste*: Elena Codrescu, Nicolae Vereș, Ion Rahoveanu). ■•Viața literară este prezentă cu prima parte din cronica lui Petru Poantă la D.R. Popescu, *Teatru*. □•Ioana Bot îi prezintă pe Ion Boloș, *Călători ca apele*, Dacia, 1985 și Ștefan Dincă, *Rude de gardul unu* (Dacia, 1986,) sub titulatura *Tineri prozatori*. □•Valeriu Bârgău se întreține cu Corneliu Os-

tahie, pe teme de poezie: „-Ești un poet contestat. Ți convine această situație? Crezi în judecățile criticii literare? Te înrăuresc? – Nu știu dacă sunt, cu adevărat, un poet contestat. Ai formulat această apreciere după lectura unui număr oarecare de recenzii și comentarii legate de poezia mea- unele pozitive, altele negative. Situația paradoxală constă în faptul că marea majoritate a celor care au auzit de mine mă apreciază sau mă contestă bazându-se exclusiv pe ceea ce s-a scris despre cărțile mele în reviste, lucru care mi se pare nefiresc. Iată de ce, faptul care mă deranjează cel mai mult în *judecățile criticii literare* îl constituie citările trunchiate și numeroasele greșeli de corectitudine care, după o regulă căreia nu-i cunosc substratul, apar mai întotdeauna în versurile cu care se exemplifică și aproape niciodată în comentariile pe marginea lor. [...] Cu toate acestea, consider absurd să dorești să-ți schimbi credința intimă despre propria ta poezie din pricina opiniei critice, oricui ar aparține aceasta din urmă. Pentru că o opinie critică se referă întotdeauna la un fapt de creație deja produs în conformitate cu datele personalității autorului său și – dacă este bine intenționată – ea nu are cum să-și propună să facă dintr-un scriitor altceva decât ceea ce el este: cel mult aceasta poate formula, în eventualitatea că realitatea textului impune, revendicări de ordin calitativ” ■•În *Portretul scriitorului*, Ion Vlad îl surprinde pe Paul Eugen Banciu în calitatea de autor a romanului *Muflonul* (Facla, 1986). □•În prezentarea și traducerea lui Ion Mușlea, „Tribuna” publică prima parte din proza *Maică-mea și lumea de apoi*, a scriitorului american Henry Miller.

12 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 37] Deschiderea noului an școlar se află în prim-planul umărului de față: ■•Domeniul literaturii îl constituie supratitlul *Clasicii – coloana vertebrală a culturii*. Organizată sub forma unei dezbateri, din care totuși dialogul lipsește deoarece articolele sunt scrise independent de tema stabilită, acestea unt așezate sub aceeași cupolă, grație amănuntului că „articolele pe care le publicăm aduc noi puncte de vedere privind editarea patrimoniului literar clasic”. □•Virgil Brădățeanu contribuie cu articolul *Capodopere românești centenare*, referitoare la I.L. Caragiale: „Acum, când sunt pe cale să se împlinească o sută de ani de la premieră, se joacă mult *D’ale carnavalului* și este bine, dar nu este tot atât de bine că *O scrisoare pierdută*, de la a cărei premieră s-a împlinit nu de mult un secol, nu se bucură de aceeași frecvență. *D’ale carnavalului* se joacă la Craiova și la București, la Ploiești și la Reșița și în alte teatre. *O scrisoare pierdută* se joacă la București și mai unde oare? Să nu le uităm pe celelalte: *O noapte furtunoasă* și admirabila bijuterie literar-dramatică *Conul Leonida față cu reacțiunea* nu atât de prezente precum s-ar cuveni în ciuda unor reușite experiențe recente. Pe scurt, să nu uităm datoria de a realiza «integrala Caragiale» în teatrele care au posibilitatea, iar posibilitatea trebuie creată în cât mai multe teatre. Cât privește spectatorii, dacă ar

fi să ne gândim numai la generațiile care sunt pe băncile liceelor, de asemenea la alte categorii de tineri, la marele număr de studenți și sălile ar fi pline de virtuali spectatori. Totul este să știm să+i chemăm spre teatru și să le dăm satisfacția întâlnirii cu arta autentică pe care capodoperele sunt făcute să o prilejuiască“.

□•Cu textul *Opera omnia*, Sultana Craia prezintă primele volume din ediția Sadoveanu, întocmită de Fănuș Băileșteanu și Cornel Simionescu, ediție gândită ca integrală a a operei: „În seria de ediții critice integrale ale marilor scriitori români, ediția Sadoveanu, începută în 1981 și, din care anul trecut a apărut cel de-al doilea volum, reprezintă un adevărat eveniment, nu numai pentru că opera lui Mihail Sadoveanu se bucură de o nediminuată audiență, fiind o creație cu «rezonanță universală», dar și pentru că este vorba despre o întreprindere editorială de mare anvergură și de o extremă dificultate. Acest demers asumat de Cornel Simionescu (ediție, note și comentarii) și Fănuș Băileșteanu (note și comentarii) are de rezolvat probleme foarte complexe, datorate nu numai imensului volum al operei sadoveniene (cca 140 de titluri în 500 de ediții), dar și caracterul foarte divers al textelor, unele cu reluări peste ani, cu transferuri de texte dintr-o operă în alta, cu frontiere labile între genuri, cu multe reveniri asupra unor texte inițiale, care nu mai pot fi considerate simple variante. Proiectată ca o serie de tipul, «opera omnia» această ediție a trebuit să adopte o formulă «pe cât de simplă pe atât de cuprinzătoare“.

□•Ovidiu Papadima (*Cezar Petrescu în ediție critică*): „Se vor fi întrebat mulți de ce acest eveniment editorial are loc atât de târziu, în comparație cu altele, dedicate unor importanți scriitori români din epoca dintre cele două războaie mondiale? Răspunsul stă în dificultățile pe care le ridică această întreprindere. Cezar Petrescu este unul dintre scriitorii peste a căror prezență în literatura română a secolului XX nu se poate trece, fără a fi luată serios în considerare. O prezență ubicuă, care uluiește istoricul literar, însă care nu a nedumerit publicul epocii, adoptându-l fără nicio reticență, epuizând vertiginos edițiile, uneori nenumărate ale scrierilor sale. [...] Sarcina aceasta uriașă și-a asumat-o Mihai Dascal, deopotrivă de pasionat al istoriei literare și al filologiei. [...] În *Nota asupra ediției*, Mihai Dascal înfățișează sobru și onest complicațiile și dificultățile pe care le ridică imensa întreprindere la care s-a angajat. Îi dorim succes și sperăm că va reuși în ceea ce și-a propus. Profesorul universitar Al. Piru îi vine în ajutor cu un amplu studiu introductiv unde rezumă – în stilul său inimitabil – fiecare componentă a întregii opere a lui Cezar Petrescu, integrând-o în fluxul literaturii românești, ca și în al celei europene cu care ea ar putea avea contingențe, ca și în ceea ce privește ecourile ei până azi“.

□•Paul Dugneanu (*O personalitate literară complexă*): „Dacă studiile de lingvistică și folclor s-au bucurat în general de aprecierea cuvenită (mai puțin lucrarea sa capitală, *Evoluția estetică a limbii române*), celelalte sectoare ale activității sale au fost marginalizate sau neglijate. Prezenta ediție critică – îngrijită de B. Cazacu, Ioan Șerb și Florica Șerb – este pe cale să restituie portretul lui Ovid Den-

șusianu în integralitatea manifestărilor lui, și, totodată, să-l încadreze aceluși spirit al vremii (tipic culturii românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea) pentru care proteismul literar și enciclopedismul era una din dominante. În orice caz, altul va fi locul acestui om de litere (în sensul renaștător al cuvântului), măcar în ceea ce privește strict perioada respectivă, după apariția în întregime a scrierilor sale. Altfel se va scrie istoria spiritului și culturii românești în urma publicării operelor complete din Dimitrie Cantemir, Eliade, Eminescu, Hașdeu, Xenopol, Iorga, Pârvan, Densusianu, C. Rădulescu-Motru, Blaga etc. Volumul de *Opere VI* (Editura Minerva, 1985) conține texte de teorie, estetică, istorie și critică literară și publicistică. [...] Revenind la conținutul volumului de față, cursul despre «directivele de azi» din literaturile romanice, care se reduce de fapt, la cea franceză, interesează atât pentru ideologia artistică a autorului, cât și prin câteva analize de text unde lingvistul și esteticianul limbii își fac simțită prezența. Ovid Densusianu a avut gustul doctrinelor literare – a fost, se știe, unul din promotorii și teoreticienii simbolismului la noi – și cursul său, un amestec de teorie, istorie și critică literară este o luare de poziție în favoarea existenței curentelor și școlilor literare (contemporane autorului) negate de unii critici, ca francezul La Vaissière într-o *Antologie poétique du XX-e siècle*. Destul e bine informat și la curent cu manifestările literar-artistice europene sincrone, Densusianu spre deosebire de E. Lovinescu acceptă un modernism limitat, sau, mai bine zis, el se oprește la o anumită graniță, care este simbolismul. [...] Opiniile literare din articole și recenzii se mențin în același perimetru teoretic și artistic. Un spirit viu și incisiv se dovedește Ovid Densusianu în tabletele pe marginea unor realități și situații ale vieții literare și social-politice ale epocii, cum sunt *Artiștii noștri și scriitorii*, *Direcții greșite în învățământ*, *Istorie literară*, *Cum se scrie despre literatura noastră în străinătate*, *Viclenii literaricești*, *Revoluționari și reacționari* etc. În totalitate, volumul oferă prilejul unei lecturi pertinente din opera nu numai a savantului dar și a personalității scriitoricești active, efervescente care a fost Ovid Densusianu“. □•Intervențiilor de mai sus li se alătură Tiberiu Avramescu cu un comentariu monografic *Editura românească – tradiție și actualitate*, constituind un istoric al vieții editoriale din secolul trecut, încheiat cu evocări nu lipsite de un aer nostalgic al propriilor începuturi: „Ne aducem aminte, cei care ne-am început cariera editorială în anii de după 105+ la Editura de stat pentru literatură și artă – E.S.P.L.A. – devenită apoi Editura pentru literatură) lucrând, acei dintre noi care ne dedicasem muncii de editare a literaturii beletristice, sub conducerea lui Alexandru Balaci, Mihai Șora și Ion Bănuță de inițiativele entuziaste de atunci, stânjenite uneori de concepțiile proletcultiste de care treptat cultura noastră socialistă s-a lepădat ca de o boală a copilăriei – inițiative concretizate în apariții editoriale de prestigiu, îndeosebi începând din deceniul care a urmat. Aceste inițiative, sunt continuate și împlinite astăzi, când editorii deveniți vârstnici și mai înțelepți, alături de tinerii (în-

că prea puțini) care preiau ștafeta unei munci de nobilă dăruire, adeseori anonimă, se apleacă înfiorați asupra filelor unor manuscrise car, cine știe, ascund poate printre rânduri un nou Eminescu sau un nou Sadoveanu, de care avem încă atâta nevoie. Căci, a fi editor comunist azi, înseamnă a fi revoluționar, a îndrăzni, a fi devotat tradițiilor profund umaniste ale culturii noastre, ceea ce înseamnă, în același timp, înaltă responsabilitate și exigență pentru a promova exclusiv valori reale, promisiuni ale unor certe împliniri literare, de a bara ferm drumul imposturii și, mai ales, a fi conștient, în permanență, că literatura trebuie să oglindească realitățile socialiste ale patriei, munca și aspirațiile poporului român“.

• [„Cronica”, nr. 37] Apropierea începerii cursurilor școlare și universitare își face simțită prezența în articolul lui Nicolae Turtureanu, *Spiritul Școlii*: „Învățământul își are deja trimiși speciali în secolul și mileniul următor. Copilul care și-a probat toată săptămâna uniforma de școlar în clasa întâi și nu s-a putut despărți nici noaptea de șapca de elev, va absolvi facultatea în anul 2002. Deocamdată el nu resimte șocul viitorului (nu l-a citit încă pe Toffler). Studentul din anul I, de acum, îi va fi profesor. Am încredere în acest student, ca și în acel copil”. □•Al. Călinescu descrie poemele lui Mircea Ivănescu (din *Alte poeme nouă*, C.R., 1986) în triada *Nuanțe, cristale, momente*: ■•*Manifest pentru mileniul trei*, foarte căutatul (și livrat „pe sub mână”) volumul de versuri al lui Adrian Păunescu, intră în atenția lui Zaharia Sângeorzan: „Istoria românească reînvie în poemele lui Adrian Păunescu solemn și patetic, eroic și justitiar, nuntă magică a conștiinței cu memoria trecutului actualizat în manifeste. Eroii neamului românească își găsesc un loc aparte în poemele lui Adrian Păunescu. Vocea lor e atât de limpede, de puternică, de vie, încât le recunoaștem dintr-o dată simțirea și adevărul comunicat. [...] *Manifest pentru mileniul trei* este spovedania tragică a unei conștiințe neliniștite, fapta unui mare poet purtându-și dialogul cu istoria, cu sufletul singurătății. Este aproape imposibil să-l definești exact pe Adrian Păunescu: «bovarismele» lirice se țin de mână și scapă oricărei formule definitive. Capodoperele stau lângă cea mai descurajantă versificație, intuițiile memorabile lângă turma versurilor mediocre. Unde este Heraldul? E nevoie de un studiu critic monografic, de amploare, ca să-i descoperim identitatea fundamentală, să pună în evidență vocea cea mai pură a originalității”. □•Val Condurache anunță un *Debut în critică*, mai precis al lui Marian Popescu, viitor critic dramatic și universitar bucureștean: „Autorul face parte din a treia generație de cronicari dramatici și formația eclectică se explică prin chiar destinul acestei generații, care și-a împărțit aspirațiile între literatura dramatică și spectacolul de teatru. De altfel, în acest prim volum, autorul nu strânge foiletoanele presărate în reviste și nici nu exploatează, în regim de sinteză, experiența de foiletonist. *Chei pentru labirint* este mai degrabă rodul lecturilor, este operă de «bibliotecar» mai mult decât de «spectator»”. □•Aurel Leon, cel despre care Al. Piru afirma în „Ramuri” (1970) că este evocatorul

tuturor întâmplărilor/ poveștilor și anecdotelor ieșene, se confesează: „Anii trec repede, când îi trăiești în galop”. □•Este prezentat un număr, ultimul, din „Revista de istorie și teorie literară”, (RITL) editată de Institutul cu același profil „G. Călinescu”, „o publicație care de câțva timp a intrat în câmpul de interes al cititorului”, devenind, după câte se spun în scurta notă, un concurent al „Secolului 20”: „O publicație care, de câțva timp, a intrat în câmpul de interes al cititorului este «Revista de istorie și teorie literară». Respectându-și titlatura și, am spune, semnătura autografă a directorului fondator G. Călinescu, revista și-a lărgit zona de investigație a fenomenului literar, adăugând articolelor, studiilor, cercetărilor interdisciplinare și intertextuale, interviuri, confesiuni de scriitori, restituiri, pagini de jurnal, opinii și atitudini, note și comentarii care fac din T.I.T.L. una din publicațiile cele mai incitante la lectură. Remarcabil este modul cum revista valorifică – în linia «Manuscriptum» – pagini inedite din patrimoniul cultural național. În ultimul număr apărut (4 – octombrie-decembrie 1985), sub genericul *Capricorn* (reluare a titlului unei publicații întemeiate de G. Călinescu) se publică o primă parte dintr-o piesă inedită de Mircea Eliade, *Oameni și pietre*, definitivată în urmă cu peste patru decenii și încredințată lui Mircea Handoca în decembrie 1985, deci cu câteva luni înainte de moartea marelui scriitor“. □•Solomon Marcus produce și al treilea episod – *De la filosofie la comanda socială* – al vieții a lui Gr. C. Moisil, încheind cu fraza care deconspiră, într-o anume măsură, lungimea de undă a fervorilor lui Solomon Marcus, care își desparte semenii în funcție de pasiunea acestora pentru matematică: „I-a fost, de asemenea, dedicat un număr din «Gazeta matematică» (vol. 79, 1974, nr. 5). Despre Moisil au scris matematicieni ca Miron Nicolescu, Gh. Mihoc, Caius Iacob, Mircea Malița, dar și *nematematicieni* (subl. n) ca Al. Rosetti și Geo Bogza. Cota de popularitate pe care a atins-o în ultimii ani ai vieții sale, este probabil, fără precedent, la noi, în domeniul științelor exacte”. □•Andreas Rados prezintă, împreună cu Ioanid Romanescu, *Poezii din Grecia*: Nikos Karouzos, Thomas Maras, Hristor Dalias)

• [„**Flacăra**”, nr. 37] Pornind de la o afirmație a lui Al. Ivasiuc, din 4 martie 1977 („Contemporanul”), în care eseistul se întreba dacă „are și scriitorul putere?”, Gheorghe Tomozei își intitulează intervenția *Sarea pământului – sarea cuvântului*: „Odată cu întreaga țară ce își hotărăște o viață liberă și demnă, scriitorul se simte chemat să-și afle locul lui sigur în viața societății, exprimând, ca purtător de cuvânt al cuvintelor sale și nu altminteri, dreptul și datoria de a rosti vocabulele adevărului, date lui în păstrare de Bătrânii Scrisei românești, spre a le trece, din gură în gură, din carte în carte, într-un mai fericit mâine”. □•La rubrica *Argument*, Henri Zalis aduce elogii tuturor generațiilor de prozatori implicați artistic în tematicile actualității, insistând asupra celor deja clasicizați, dar avându-i în atenție și pe cei mai tineri, din rândul cărora îi nominalizează pe Gabriela Adameșteanu, Ioan Groșan, Bedros Horasangian, Mircea Nedelciu, Nicolae Stan, Sorin Preda. Obiectul investigației sale se nu-

mește *Cotidianul*: □•Alex. Ștefănescu scrie despre jurnalul de călătorie al lui Ion Pavelescu, *Lumea ca o corabie* (C.R., 1986), născut într-un sătuc din județul Neamț. ■•Romul Munteanu taie „nodul gordian” al liricii lui Mircea Ivănescu, din *Poezii nouă*: „Expropriată uneori până la devitalizare programatică de sensuri mari, poezia lui Mircea Ivănescu este o reverie raționalizată asupra altei reverii”.

● [„*Orizont*”, nr. 37] Numărul se deschide cu articolul *Învățămintul românesc la nivele celor mai înalte exigențe*, în care se arată, cu ample citate din opera lui Nicolae Ceaușescu, faptul că ...deja ele au fost atinse. □•Și această cronică s a lui Cornel Ungureanu (Maria Mailat, *Intrare liberă*, C.R., 1986, despre care afirmă că...) conține un P.S., acestea devenind o formă a dialogului polemic al timpului”Căci trebuie să recunoaștem că aceste proze sunt inconfortabile. De la publicistica «înțoarsă» parodie la narațiunea simbolică, de la reportajul domestic la parabola fals moralizatoare, prozele Mariei Mailat surprind obișnuințele noastre de cititori liniștiți de proză liniștită. O comparație care poate sluji înțelegerii acestei proze vii, imprevizibile este Teodor Mazilu. Dar Maria Mailat rămâne, aproape întotdeauna, m pe tărâmul investigației realiste. Vocația ei satirică, excepțională, nu cade decât rar în metaforă și nu face apel decât rar a registrul absurd. [...] Prozatoarea aparținând ultimei generații, Maria Mailat se încarcă și în regim textual. Prozele ei textuale nu sunt cele mai bune și autoarea dă câteva mostre probabil doar pentru a semna în registrul de prezență al unei serii literare dinamice, foarte interesată de experiență, experiment, de noul public al literaturii. Fiindcă revanșa lucidității nu înseamnă aventura lucidității în imperiul textualismului. Forța analitică a Mariei Mailat, situată în buna tradiție a prozei noastre feminine (de la Hortensia Papadat-Bengescu la Dana Dumitriu) consacră un autor“. □•Cu titlul *Discreția poeziei*, Lucian Alexiu realizează profilul liric al poetei române de origine germană Irene Mokka: „Două ample volume cu titlul *Das Schlüsselwort* («*Cuvântul cheie*) înmănunchiază ceea ce am putea considera a fi *opera omnia* a scriitoarei Irene Mokka, poeme (inclusiv un număr apreciabil de inedite), pagini de proză, memorialistică, o piesă într-un act, tălmăcirii din lirica românească etc. Un minuțios și substanțial aparat critic ce însoțește scrierile Irenei Mokka, cu informații revelatoare despre biografia și creația autoarei bănățene, face din această ediție un excelent instrument de lucru pentru exegeți, cum și un reper la care cititorul mai puțin specializat se poate raporta pentru a-și confrunta intuițiile și opțiunile de lectură. [...] Nu rareori în contratimp cu moda poetică, Irene Mokka a imprimat versurilor sale ceva din caracterul propriilor manifestări: discreția, cum și altitudinea reflexivă a demersului liric devenite argumente de prim rang ale unei opere de substanță“. □•Despre Radu Enescu, și tot în tonuri portretistice, scrie Traian Liviu Birăescu. Articolul se numește *Eseu și poezie*: ■•Un text amplu semnează Mircea Mihăieș, la cea mai recentă apariție

editorială purtând semnătura lui Constantin Noica: „Nu suntem între cei che- mați să judece în ce măsură și-a dus gândul Noica până la capăt. Răspunsul îl vor da alții, cei calificați să-l dea. Putem doar spune că el oferă o excepțională construcție culturală, ale cărei întrebări sunt la fel de tulburătoare ca și tulbură- toarele răspunsuri ale oricărei obsesii fundamentale“. □ Începând cu numărul de față, Dr. Doina Benea inițiază serialul *Continuitate daco-romană în sud- vestul României* (I).

● [„Săptămâna culturală a capitalei”, nr. 37] *La Judecata de apoi a poe- ților*, secția *Poeți în derivă*: Eugen Barbu aduce noi reproșuri Magdalenei Ghi- ca: „Magdalena Ghica poate să scrie în felul lui Cărtărescu cu o grațiozitate care nu supără . [...] Ce ne facem însă cu pornirea ei către obscen, către vecu- rile publice, cu gunoiul care-o obsedează, cu poantele despre omul nou, cu iro- nizarea lozincilor, cu lupta porumbelului cu pacea și lupta Statuiei Libertății cu libertatea, cu scrâșnetul dinților, cu botnițele, cu idioții, cu nenăscuții, cu tran- scendentul la care râvnește, cu apusul electric al țaranului pe câmp, cu acel camion roșu și trist care strivește dumnezeiescul fir de iarbă, cu ridiculizarea omului nou?“. □ M.N. Rusu scrie cronică la *Joc secund*, de Ion Barbu, ediție bibliofilă apărută în premieră tipografică absolută, sub îngrijirea lui Romulus Vulpescu. Deși recunoaște că ar fi dorit să-i „caute nod în papură”, recenzentul nu poate reproșa nimic: „A apărut – în premieră tipografică absolută – Ion Barbu, *Joc secund*, Ediție Bibliofilă, îngrijită de Romulus Vulpescu. Frumuse- ța lucrării și ineditul inițiativei sunt atât de spectaculare încât nu știi ce să elogiezi mai întâi. [...] Dar de ce «ediție bibliofilă»? Mai întâi pentru faptul că bibliofilia la noi cunoaște cel puțin două accepțiuni. Prima se referă la caracte- rul nepremeditat bibliofilie al unor cărți, confundându-se uneori cu noțiunea de «carte rară». Sunt opere ale unor autori care, editate cândva în condiții grafice și tipografice insolite, au devenit, cu trecerea timpului, piese bibliofile, intru- vabile. A doua accepție – și cea mai exactă – are în vedere caracterul premedi- tat al actului de creație bibliofilă, atunci când editorul – în cazul lui Vulpescu și autor totodată – construiește cartea în mod deliberat după precepte bibliofile bine stabilite. În această categorie de prim ordin se înscrie ediția realizată de Romulus Vulpescu. Ea este atât de impecabil executată, încât, reluată de câte- va ori la lectură, confruntată cu originalele pe care le are în vedere – ediția princeps «de lux» și ediția princeps curentă sau populară – mi-a stârnit ambiția de a-i găsi cu orice preț o fisură o «scăpare» măcar, firește în cadrul viziunii poligrafice, bibliofilice, filologice, iconografice și critice pe care o propune. A trebuit să depun armele! Cu excepția unor foarte mici «seisme» evidente în zațul paginilor 177 și 180, în care parcă s-a amestecat cutremurul abia trecut, cartea este excepțional concepută și realizată tehnic. [...] Firește, «creierul» acestei impecabile întreprinderi culturale de anvergură este Romulus Vulpes- cu. Ediția sa bibliofilă are – pe scurt – următoarea compoziție, menită să încân- te și să incite la disociații cărturărești nu numai pe cititorul de rând ci și pe

specialist, pe comentatorul de azi și de mâine al operei lui Ion Barbu (și, de ce nu, a lui Romulus Vulpescu?). [...] Autorul actualei ediții introduce – respectând legile bibliofiliei – mici ingeniozități în detalii și detalieri, de ordin documentar și tehnic. Nu-i scapă nimic din ceea ce ar putea să amplifice valoarea de «unicat» a ediției. Notele și comentariile sale sunt extrem de bogate, rafinate și incitante, atât pe direcția stimulării și înscrierii lor într-o viitoare «ediție critică» completă a operei lui I. Barbu, cât și pe aceea a plăcerii la lectură, a trasării portretului interior dedus al poetului, sau a clarificării și înregistrării, atât cât îi este posibil, a unor litigii și «mistere» barbiene. [...] Cu *Joc secund*, ediție bibliofilă, ne aflăm în fața unui eveniment editorial de prim rang, iar arta tiparului românesc înregistrează un succes de lungă durată». □•*Săptămâna pe scurt*: „Tot mai interesantă, pagina a 3-a din «Luceafărul» – din care desprindem acest fragment de program: «În vederea creării unei imagini cât mai complete și cât mai aplicate a literaturii care se scrie astăzi la noi, cu precădere a celei tinere, revista „Luceafărul” își propune în rubrici ca *Noua geografie literară* și *Viitor dicționar literar* să înființeze, fără prejudecăți limitative, seriile de autori care întregesc fața literaturii de azi. Pentru a judeca trebuie să cunoaștem, pentru a ierarhiza trebuie mai întâi să analizăm. Atragem astfel atenția asupra unor scriitori formați sau în devenire, urmând ca scara de valori să se alcătuiască normal, chiar în procesul devenirii literare». • Ne-a nedumerit, însă, în aceeași revistă această afirmație: «Volumul ar putea purta ca moto cuvintele lui Marx: „Nimic din ceea ce este omenesc nu-mi este străin”.» Știam, până acum, că zisele «cuvinte» îi aparțin lui Terențiu. [...] În «România literară», Constantin Noica își continuă seria micro-eseurilor despre *Modelul cultural european* – al VI-lea «episod» intitulându-se *Când începe cultura europeană*. [...] O prezicere: așa cum zicem *eminescian* (de la Eminescu), tot astfel, de la Rimbaud se zice *rimbaldian* – respectându-se originea franțuzească a cuvântului și nu *rimbaudian*, cum zice Alexandra Indrieș (sau cum transcrie Elena Ștefănescu) într-un recent interviu despre... *Adevărul despre Școala de literatură*». □•La rubrica *Revista revistelor* se trage un nou semnal de alarmă, amintindu-se articolul lui Constantin Sorescu, *Ofensiva mediocrității în poezie*, unul dintre colaboratorii apropiați ai revistei „Săptămâna”: „Un semnal de alarmă: Ofensiva mediocrității în poezie este supratitlul unui remarcabil grupaj de articole publicate, în ultimul număr de *Suplimentul literar-artistic* al «Scânteii tineretului» Într-o pătrunzătoare și subtilă *încercare de explicație*, Constantin Sorescu observă, pe bună dreptate, că, în ultima vreme, «...genul literar pe care critica îl veghează cu o atenție mai sporită decât l-a vegheat altădată e genul liric. Vele mai agitate controversate ale momentului se centrează asupra lui, iar cele care au proza ca obiect le reînvie sau le continuă; e, de exemplu, cazul controversatei despre textualism. La o analiză imparțială, critica de poezie se dovedește însă mult mai puțin activă decât pare. *Controversele au izolat și focalizat o singură zonă din complexul fenomen poetic al*

epocii. De la o vreme, care începe deja să se lungească, în miezul dezbaterilor curente se află exclusiv *poezia novatoare*. [...] Ultimele încercări reformatoare ale lui Nichita Stănescu, Ion Gheorghe și ale altor poeți din promoțiile '60 și '70 au produs reacții preponderent negative: mai toți cei care pledează pentru regenerarea lirismului au tăcut sau le-au subscris. Cum, într-o optică discutabilă, inovația e asociată exclusiv tineretii, discuțiile s-au concentrat asupra căutărilor ultimei generații. Mai mult încă, șpartizanii și tăgăduitorii au limitat-o din capul locului la un singur nucleu: cel bucureștean. Iată, deci, că nu fenomenul poetic ca atare, în toată complexitatea lui, face obiectul controverșelor. Rămân în afara lor, în principal, marea poezie și poezia mediocră. Nu că nu s-ar scrie despre aceste eșantioane, dar se scrie într-un mod rutinier. [...] Despre multe dintre plachetele care se nasc sub această stea moartă nu se scrie, dar despre la fel de multe se scrie în principal, în două feluri: fie amabil, binevoitor, cordial, fie galant, îndatoritor complezent. [...] Tăcerea criticilor importanți e privită atunci ca o încuviințare fină, iar eventualul articol de respingere e interpretat ca un act cu motivație extraliterară“.

13 septembrie

• [„Luceafărul”, nr. 37] Despre *Umbra lui Mircea* scrie A. I. Zăinescu. □•Reperetele poeziei lui Ion Horea sunt natura și sensibilitatea, în accepțiunea lui Alexandru Ruja. □•Iulian Neacșu repetă, după Panait Istrati, *Sunt un scriitor român*. Primul dintre motivele intervenției sale este că s-au împlinit 102 ani de la nașterea scriitorului (care a trăit 51 de ani) și apoi ediția scoasă de *Opere alese*, îngrijită de Al. Oprea, începând cu anul 1966, cu traduceri din limba franceză aparținând lui Eugen Barbu. De altfel, în același număr se anunță că premiul Panait Istrati, instituit la Brăila, i-a fost acordat prozatorului Eugen Barbu. □•Acad. Al. Rosetti scrie, tot pe prima pagină, despre *Instituția școlii*. □•M. Ungheanu prezintă studiul lui I. Opreșan, *Opera lui Mihail Sadoveanu*, insistând de la bun început asupra opiniei negative a lui Camil Petrescu despre studiile monografice sau întreprinderile de tipul celor efectuate de I. Opreșan. □•Artur Silvestri se oprește la dramaturgia lui George Genoiu, apărută cu titlul *Trecerea prin verandă* (Junimea, 1985). □•Sunt, de asemenea, recenzate micromonografia lui George Lăzărescu la Adrian Maniu (Albatros, 1985) în timp ce Gheorghe Buluță vede în *Manuscrisele românești medievale din Crișana* (Facla, 1986) un bun exemplu de *Restituiri semnificative*. ■•Viitorul *Dicționar literar* al numărului de față îi are în vedere pe câțiva dintre tinerii critici. □•, Vasile Macoviciuc descoperă în critica practică de „Mirela Roznoveanu *Gustul sintezei*: „Critica Mirelei Roznoveanu are un timbru aparte: discurs sobru și dens, elaborat arborescent de la o ipostază afectivă spre închegări speculative, o frazare vioaie și elastică ce-și cucerește progresiv obiectul, aglomerare de idei care, prin interferență și stratificare, își revendică, stăpânesc și susțin câmpul semantic, în sfârșit, un fel de arheologie aplicată unei presimțiri (sau intui-

ții) în numele căreia se riscă. Surprinde lipsa de precauție; punctele de vedere ies din obișnuințe, ascultă doar de cuminența propriilor angrenaje fondatoare, au nerv și harul de a întărâta sensibilități interne în clișee culturale. Nu este o critică prea comodă, nici așezată definitiv, ci este o critică deschizătoare de breșe interpretative. Nu-și rumegă teoretic instrumentarul, ci îl pune la lucru. Unghiul de invazie și metodologia sunt descrise la fața locului, sub presiunea unei iluminări sentimentale. Acest punct zero al actului critic este distilat până capătă limpezimea și precizia ideii teoretice, fără iradiere afectivă”. □•Doina Uricariu este „fermecătoare și erudită” în opinia lui Al. Horia: „Imitându-și parcă modelul, Doina Uricariu ne poartă în hățișurile unui discurs luxuriant, poate nu întotdeauna necesar dar de fiecare dată fermecător”. □•Paul Dugneanu apare „în descendență lovinesciană”, în fața colegului său de studii filologice Alexandru Condeescu: „Adevărata măsură a vocației sale de critic de poezie o dă însă autorul *Universurilor imaginare* în cazul creațiilor contemporane, o cale unde are într-adevăr șansa de a observa printre primii temele și figurile unor lumi poetice aflate în plină expansiune, nefixate încă în formule și interpretări critice. Pline de farmec și de observații de substanță sunt analizele și *crochiurile* sale asupra poeziei lui Nichita Stănescu, Emil Botta, Șt. Aug. Doi-naș, Marius Robescu. Fără a ocoli formulările memorabile, metaforice, în gustul criticii artiste, care contribuie la plăcerea lecturii unui text critic, Paul Dugneanu scrie concis, sobru, adecvat obiectului și atent la calitatea literară, dar fără veleitățile *creatoare* ale unor critici ce vor să înlocuiască arta scriitorului cu propriul lor discurs. Ca și Mircea Martin din generația anterioară, el poate afirma în descendență lovinesciană: «sunt critic, nimic mai mult, dar nici mai puțin decât atât». Nicolae Georgescu scrie despre Costin Tuchilă, tânăr care se împarte între cronica muzicală și cea literară: „*Existența împreună* ni se pare, mai degrabă, un *modus vivendi* al criticului cu opera, o treaptă a actului critic (lectura unei lucrări, informarea asupra ei și asupra autorului; pe scurt, reconstituirea atmosferei creației) – atunci când critica își intră în atribuțiile ei propriu-zise despărțirea de operă fiind obligatorie nu numai metodic, dar chiar principal: astfel, corporalitatea, scriitura propriu-zisă ar părea ieșită din două mâini deodată, lucru contrar preceptelor clasice. În totul, *Calitățile poeziei* de Costin Tuchilă mi se pare o încercare de sinteză demnă de toată atenția – fie că autorul se va despărți sau nu, după aceste contribuții”. □•*Amintiri despre G. Topîrceanu* furnizează Constantin Pelmuș. □•Ion Petrache anunță îndurerat stingerea din viață a lui Nicuță Tănase, celebru foiletonist în ziarele centrale din perioada când critica de orice fel era permisă unui număr restrâns de autori. Unul dintre aceștia a fost Nicuță Tănase, nu lipsit de daruri jurnalistice: „Nicuță Tănase a primit în dar de la Sadoveanu, când maestrul l-a primit în vizită la el, un ghiozdan umplut cu binecuvântări și, de atunci, Nicuță s-a preumblat prin lume cu o lacrimă de răs pe care nimeni nu i-a șters-o de pe obraz, până în septembrie, anul curent. Și acum, nu mai e nimic de spus. Las pe fieca-

re coleg să se uite în călimara lui, încă plină și dacă vreunul dintre ei are curajul s-o răstoarne peste mormântul lui Nicuță, atunci s-o facă. Cerneala este singurul lichid nemuritor”. □•*Poezie din Balcani* este publicată în traducerea lui Dumitru M. Ion □•Prezentarea romanului inedit al lui Hemingway, *Garden of Eden* (text nesemnat) și articolul *Pentru o lume a păcii și stabilității internaționale*, cu dublă semnătură (Leon Talpă și Ion Mircea Pașcu) închid ediția.

• [„SLAST”, nr. 37] După modelul Cenaclului Flacăra, și cel al tinerilor de la „SLAST”, intitulat *Confluente*, face deplasări prin țară despre care revista informează prompt: „Între 25 – 30 august a avut loc turneul cenaclului Confluente, în cadrul căruia un grup de tineri creatori din diferite domenii de activitate, colaboratori ai ziarului «Scânteia tineretului» și ai «Suplimentului literar-artistic» au efectuat o deplasare de documentare în județul Tulcea”. □•Ion Ianoși este intervievat de Ion Vieru, Conform unei anecdote frecvent întâlnită în epocă, Ion Ianoși răspune unei dintre întrebări astfel: „-Ați fost asistentul lui Tudor Vianu. Cum era Profesorul, cum arătau exigențele sale față de colaboratorii săi, ce înseamnă generozitatea sa? – Sunt onorat de eroarea pe care o comiteți. Nu am fost asistentul lui Tudor Vianu, ci am reluat cursurile de estetică la Universitatea din București după o întrerupere de aproximativ un deceniu (Vianu fusese transferat la literatura universală și comparată). Într-un sens larg, m-am considerat însă un colaborator al său. De aceea am și socotit de datoria mea să public volumul *Postume* din 1966 și ediția din 1968 a *Esteticii*, și să nu pierd niciun prilej ulterior de a scrie despre el. Am avut doar puține prilejuri de a sta de vorbă cu Vianu”. □•Sub îndemnul *Un adevăr subliniat și de marii noștri scriitori: Să construim, acest e cuvântul de ordine*, sunt publicate mai multe intervenții referitoare la București, capitala țării. Ion Cristoiu scrie despre *Simțul răspunderii supreme față de generațiile viitoare*: „Un înalt simț patriotic și civic răzbate și astăzi la lectura nenumăratelor intervenții în presa cotidiană și literară ale unor scriitori ca George Călinescu, Camil Petrescu, Tudor Arghezi, Cezar Petrescu, Tudor Vianu, Martha Bibescu, Victor Eftimiu și alții, atâția alții. Tocmai această legătură peste timp între visurile unor mari spirite ale poporului nostru și împlinirile de azi am dorit să le relevăm în dezbateră inițiată de revista noastră. [...] «Puneți mâna pe sapă, pe ciocan și pe mistrie. Săpați, ciocăniți, zidiți. Și făcând toate acestea, cântați primăvăratice. Cântecul întărește brațele, mărâitul critic le slăbește. Grâul nu crește nese-mănat și zidurile nu se ridică singure în fața mâinilor înfipite în șold. Unii zic că ne trebuie capital și muncă, eu cred că ne trebuie muncă și iar muncă». (G. Călinescu, 1 Mai 1946, «Națiunea», 2 mai 1946). La capătul unei serii de articole consacrate în *Semnalul construcției țării*, Cezar Petrescu ajunge la o concluzie axiomatică: «Miracole nu aveau a aștepta de la nimeni. Numai câțiva ani de muncă, de muncă disciplinată și creatoare pentru a înceta să mai fim săraci în țară bogată». (*O nouă medalie a muncii*. «Semnalul», 14 septembrie

1947). Cântirii, ironiei ieftine specifice multor concetățeni trebuie să le ia locul neîntârziat participarea activă: «Să punem cu toții umăr lângă umăr, pentru a contribui efectiv la înfăptuiri, nu să ne roadem coatele la cafenea, cântind cu sau fără temeiu, opunând celor care lucrează competența celor care perorează, dar n-au plantat un pom în viață, n-au bătut un cui». (*Între sat și oraș*, «Semanalul», 30 septembrie, 1947). Într-un timp al confruntării cu mari probleme economice și politice (Tratatul de pace de la Paris, reconstrucția, seceta, inflația, tensiunea între partide, lichidarea mentalităților trecutului imediat), marii noștri scriitori aveau forța de a birui clipa și a privi în viitor”. □•Îl completează Constantin Sorescu (*Criteriul grandiosului*), Doina Diaconu (*Monumente! Acesta e strogătul românului de mâine*) și Florica Ichim (*Personalitatea Bucureștilui*), fiecare cu ample intervenții. Redăm din textul lui C. Sorescu: „Credința omului de cultură din epocă era că-pentru a folosi o expresie a lui Liviu Rebreanu – «Bucureștii trebuie să rămână și de aici înainte un oraș subiectiv», fiind astfel altceva decât «orașele americane cu aspect arid, fad, statuar». Că, în fond, Bucureștii pot să perpetueze și ca metropolă o trăsătură fundamentală a specificului național”. □•Volumul *Poeme* (Eminescu, 1985) al lui Toma George Maiorescu este recenzat de Ecaterina Matache. Autoarea arată încă din titlu – *Pană de inspirație* – că inițiativa din numărul precedent, în care se scriesese despre mediocritatea în poezie, continuă: „O probă evidentă a nepăsării față de cititor este poemul care dă titlul primului ciclu (*Pană de înger*), un poem neglijent și frivol, cuprinzând un simbol destul de obscur. Iată-l, pe scurt: poetul cedează o pană de înger și capătă în schimb o caia de potcoavă (nu de cai sau asin, firește, ci de *șap sau diavol*) iar prietenii se miră: *Să dai o potcoavă!* Se miră și cititorul: cum să dai ceea ce de fapt primești? («Odată am schimbat o pană de înger/ pe o caia dintr-o potcoavă de șap sau diavol»). Fără să-i pese de frământările noastre, poetul se arată satisfăcut de rezultatul acestui schimb, lăsându-ne pentru a doua oară perplecși: pana (*de aripă*, ne precizează el de teamă să nu se creadă că este vorba de pană de curent sau de inspirație), chiar dacă este de geniu, nu te ajută să ajungi sus. În schimb caiaua, o bați în grindă, agăți de ea o cravată și... *E cât se poate de simplu!* Ne asigură Toma George Maiorescu. O fi chiar așa de simplu să alegi un banc dintre multele și să-l publici sub formă de poem...”. □•Marin Mincu trimite redacției un lung drept la replică intitulat *Răspuns la o scrisoare de amor*: „Stimate Florin Murgur, îți scriu direct, fără acele amânări și fandări ce fac sarea unor asemenea acte amoroase (numite *scrisori*), nu pentru că nu mi-ar plăcea și mie ambigua dezertare de la decizie, ci pentru că, în cazul acesta, devine necesar și instructiv într-un plan mai general, *să cântărim bine ceea ce spunem cu adevărat și nu ceea ce ne prefacem doar că spunem*. Încep atât de abrupt, deoarece mi-am dat seama, după citirea scrisorii dumatiale, că nu aveam de ales; trebuie să procedez invers decât dumneata spre a lămuri, cu responsabilitate, o *chestiune ce*

depășește domeniul strict literar”. □•Rubrica *Dialogul între generații*, îi găzduiește pe Nichita Danilov (*Fluturi de pandișpan*) și Ioan Moldovan, cu *Să ni-l închipuim pe poet fericit*. □•Numărul se încheie cu cea de a doua parte din studiul lui Al. Dobrescu, *Adela: o încercare a puterilor*, precizându-se că este vorba despre un „fragment din eseu Ibrăileanu”. □•Cu *Almanahul* (II), Voicu Bugariu menține în jurul anticipației: □•Un alt „serialist” al „SLAST”-ului este Emil Brumaru, care împachetează cuvinte și sensuri într-un *Scurt chestionar pentru «oameni de prisos»*.

15 septembrie

• [„*Tribuna României*”, nr. 323 (17)] Silviu Angelescu scrie despre *Etnologia sărbătorii*. „Cheia de interpretare a sărbătorii, ca act cultural, pare să fie, la Paul Drogeanu, de sugestie psihanalitică. Accentul cade asupra funcției terapeutice a mecanismului sărbătoresc și o lectură atentă înregistrează fără efort ecouri ale lucrărilor lui C. G. Jung. Pentru autor, sărbătoarea rămâne o modalitate de conciliere periodică a conflictului dintre dimensiunea umană *naturală* și cea *culturală*, dintre stratul interior al sinelui, ascuns și reprimat, și stratul exterior, personalitatea socială, afișată dar incomodă pentru că este compusă pentru și față de ceilalți”. ■•Liviu Papadima, Traian Ungureanu și Ion Bogdan Lefter prezintă contribuțiile editoriale de ultimă oră ale criticilor universitari □•Despre cercetarea lui Eugen Negrici (*Introducere în poezia contemporană*) se pronunță Liviu Papadima: „Autor neprolific, Eugen Negrici s-a dedicat totuși unui proiect de mare anvergură, pe care-l deconspiră odată cu publicarea unui prim volum dintr-o scrie deocamdată destul de vag definită *Introducere în poezia contemporană*, își pune din capul locului alte probleme decât încercările similare, de panoramare a fenomenului liric românesc actual. Eugen Negrici nu se mulțumește cu criteriile aproximative de grupare a poeziilor din această perioadă – anul debutului, generații, afinități tematice, stilistice etc. El compune o grilă de *clasificare*, adică de împărțire a domeniului poetic în alte secțiuni. Autorul propune, în prezentul volum, o primă împărțire ternară, în planul referențialității poetice, mai precis după „modul implicării *eului* în procesul reprezentării”. □•Ion Pop (*Jocul poeziei*) și îl preocupă pe Traian Ungureanu: „Pentru spațiul poetic românesc, de la Bacovia la poezia «generației 80», descrierea și demonstrația ecuației joc-poezie își găsesc o fastuoasă și subtilă concretizare în *Jocul poeziei*, cartea criticului literar clujean Ion Pop. Refuzând de la bun început identificarea strict tematică a jocului în poezie, după care jocul ar fi prezent în poezie prin și numai prin menționarea expresă, criticul își construiește cercetarea în prelungirea unei accepții autonome a jocului în general și a relațiilor acestuia cu poezia în particular. Poezia, o spune criticul în eseu preliminar *Jocul ca lume*, e imediat atașabilă jocului și anume «jocului ca lume care e de fapt acel «real imaginar» așezat «sub semnul libertății neîngrădite» a spiritului uman de a se cunoaște și recunoaște mereu, de-a

lungul istoriei în roluri mereu schimbate, reluate mereu». Relația joc-poezie nu se identifica deci cu facilitatea citatului sau a exhibiției ludice, așa cum s-ar fi putut înțelege. Eliberată de confuziile datorate unei definiții superficiale a locului, relația joc-poezie traduce profund, așa cum reiese din rândurile de mai sus ale lui Ion Pop o miraculoasă disponibilitate a poetului și a poeziei față de sine și față de rest.[...]. Eseurile consacrate lui Ion Barbu și Nichita Stănescu sunt două excepționale studii totale, adevărate monografii poetice care ar fi putut face singure substanța unui volum. Analiza extrem de subtilă și dificilă, dedicată lui Ion Minulescu ne pune în fața unei surprize, căci Ion Pop reușește să definească o structură modernă acolo unde opera lui Minulescu a putut părea criticii un caz poetic închis, un loc comun inanalizabil. Cartea lui Ion Pop depășește net sfera comentariului critic și se așază prin originalitate și profunzime între operele critice contemporane fundamentale”. □•Ion Bogdan Lefter rezumă eficient *Singura critică*, a lui Mircea Martin: „În cea de-a șaptea sa carte *Singura critică* (C.R.,1986), Mircea Martin adună – cum spune prima fraza din *Argumentul* prefațator «texte mai vechi și mai noi preocupate de condiția criticii, de rostul și de posibilitățile ei în ambianța literaturii contemporane» (p. 5). Mai mult de jumătate din numărul paginilor sunt ocupate de șapte (tot șapte!) portrete (Edgar Papu, Adrian Marino, Lucian Raicu, Nicolae Manolescu, Gheorghe Grigurcu, Liviu Petrescu, Alexandru Călinescu) ceea ce nu înseamnă că restul cărții are o mai mică însemnătate. Articolele și intervențiile de diverse tipuri grupate în celelalte patru secțiuni compun o cuprinzătoare și fermă declarație de principii teoretice, încorporate și câteodată și completate în portrete, încât cartea are o unitate care impune.[...] *Singura critică* ni se înfățișează ca o «construcție», într-un sens apropiat de cel pe care îl dăm de la Mallurme încoace Cărții. Iată, scurtele articole din prima secțiune etalează gama problemelor majore legate de «condiția», «rostul» și «posibilitățile» genului ; firele se împletesc apoi strâns în eseul titular, care ocupă secțiunea a doua, impecabilă luare de poziție teoretică și morală în câmpul problematic tocmai delimitat ; tensiunea afinităților programatice se decompună de îndată în portrete, secțiune bogată, plinind alături analiza de text și evocarea, deducția abstractă și confesiunea nedisimulată, inventarul riguros de trăsături și aproximare prin tropi cu fină strălucire: urmează o nouă densificare a discursului teoretic în cele câteva răspunsuri la anchete din secțiunea a patra, situate undeva pe calea între articolele de la început și eseul titular ; pentru ca volumul să se încheie într-o notă iarăși mai destinsă, cu interviurile din secțiunea a cincea, firește că libere și confesive, chiar dacă în continuare angajate programatic.[...] Într-un fel, Mircea Martin face o demonstrație practică a ideilor mai întâi enunțate ca atare: în primul rând a acesteia: «Critica e una singură, indiferent de formele ei. A.n avut de la început această impresie și am verificat-o practicând succesiv ori aproximativ simultan câteva dintre ele. dacă nu pe toate »”.

17 septembrie

• [„România liberă” 13022] Titus Vâjehu recenzează noua carte a lui Ion Dodu Bălan, *Peisaj interior* (Eminescu, 1986). Textul său se numește *Neînvin-sa cetate a limbii române*.

18 septembrie

• [„România literară”, nr. 38] La împlinirea a 120 de ani de la nașterea lui George Coșbuc, Nicolae Manolescu scrie textul *Clasicul fără modernitate*, încheiat, totuși, mai concesiv: „Există scriitori clasici – Coșbuc fiind unul dintre ei – pe care modernitatea nu i-a putut schimba, dar nici clinti de pe soclul lor”. □•Despre același moment istorico-literar consemnează, la rubrica sa *Breviar*, Șerban Cioculescu. □•Constantin Hârlav consideră că în creația lui Nichita Stănescu suntem martorii unei adevărate desfășurări de tensiuni lirice, de care este responsabilă *Aventura cuvintelor*. □•Amintind de monografia *Anton Holban, complexul lucidității* (Albatros, 1972) Cristian Moraru salută prezența universitarului ieșean Al. Călinescu în rândul criticilor tineri ieșeni (!?) și în special a celor preocupați de poezie: „În ce-l privește peste tot în critica sa, Al. Călinescu nu propune altceva, în fond, decât noi căi pentru adâncirea comuniunii cu literatura. Discursul său, de o mare claritate, din care poți realmente să înveți fără a te izbi de mai știu eu ce didacticism nefericit, mai are, în plus, și o mare decentă de a-ți comunica *descoperirile*, într-un stil eficient care, chiar dacă lasă de-o parte atât sfidarea retoricii cât și retorica sfidării, te cucerește. Și, cucerindu-te, te implică”. □•Despre *Orașul îngerilor* scrie, în acord cu articolele publicate în mai toată presa culturală, Valeriu Cristea: „Tocmai în acest continuu amestec de stiluri trebuie să vedem – și s-a văzut deja, desigur – trăsătura esențială a prozei lui D.R. Popescu. Ea reprezintă marea fiestă a tuturor tonalităților (la care se distrează și cuvintele, primind în mijlocul lor oaspeți plini de haz precum burtă-brută, cărelpoteca, plăceriști, closetari, dictatorași, lăcrimuțe, strămoșelul, Adam-baci, Rechi, Hamlet-baci etc.), o (citez) *bulibășeală* de (parcă din ce în ce mai) violente contradicții, un univers artistic excepțional de eteroclit. Specialitatea scriitorului este *trecerea*, trecerea neconținută, nebobosită, bășcălioasă dintr-o gamă în alta, de pe un culoar pe altul a unei exprimări care niciodată nu ține o (singură) direcție. În proza contemporană, și nu numai în cea de la noi poate Dumitru Radu Popescu este campionul (ieșit foarte bine antrenat, din marea școală shakespeariană) a nedelimitării genurilor”. □•Pe un colț de pagină se anunță că lui Geo Bogza i-a fost decernat prestigiosul premiu *Cheia de aur a orașului Smederevo* (R.S.F. Yugoslavia). □•Continuă și în acest număr opiniile în legătură cu apariția *Istoriei poporului românesc* a lui Nicolae Iorga, dar și cu unele critici referitoare la ritmul lent de reeditarea a operei cărturarului. □•Folosind inversiunea ca figură de stil, Mircea Iorgulescu scrie despre *Familiile romanului* referindu-se la ...*Romanul de familie* (I-II, Eminescu, 1986), al lui Ion Brad: „Cartea repre-

zentativă pentru evoluția autorului său, *Romanul de familie* este totodată și o scriere în care se poate citi evoluția din ultimii peste douăzeci de ani a romanului nostru, în fond, o familie de romane, o *cronică* a însăși devenirii temelor și conflictelor românești contemporane”. □•Gheorghe Grigurcu comentează lirica lui Dragoș Vrânceanu, din ultimul volum de *Versuri* (ediție, prefață, tabel cronologic și bibliografie de Rodica Marian, Minerva, 1986), remarcând, de la bun început, tonul sufletesc moderat, trist: „Autorul e un discret, un melancolic rafinat *da capo al fine*”. □•În literatura lui Romulus Guga, Eugen Simion explorează filonul autobiografic: „Roman, încă o dată, autobiografic? Așa sugerează într-un loc naratorul acesta care ia lucrurile în răspăr și relativizează conceptele. Un teoretician al genului, Philippe Lejeune, definește astfel romanul autobiografic: «textele de ficțiune în care cititorul poate avea îndreptățirea de a bănuși, pornind de la unele asemănări, că există o identitate sau cel puțin nu o afirmă...». Virgil Duda nu neagă identitatea, o afirmă în mai multe rânduri, dă chiar anumite date biografice verificabile (e jurist, la origine, a devenit scriitor), dar când citim romanul, observăm că toate precizările, delimitările intră și dispar pur și simplu în ritmurile ficțiunii. *Povestirea* transformă totul și face ca totul să fie verosimil. Cine spunea că o întâmplare, pentru a fi adevărată, trebuie povestită? Virgil Duda confirmă această idee: biografia deformată de memorie, devine un fapt epic și cititorul îl primește ca atare. *Oglinda salvată* este un roman scris de un bun profesionist, cu talent, inteligență și, subliniez, cu bun simț: știe cât să dea cititorului, ce să-i ascundă și ce să-i dea de gândit. Virgil Duda reia, în condițiile și cu mijloacele prozei de azi, problematica romanelor lui Mihai Sebastian și, într-o oarecare măsură, aceea din cărțile de tinerețe ale lui Eliade: erosul ca formă de existență a omului tânăr”. □•Ardeleanul din acest număr, reprezentând *Generația 70* este Dumitru Titus Popa: □•Literatura altor popoare cade în sarcina lui Alexandru Balaci, care prezintă *Antologia criticii literare hispano-americe* (Univers, 1986), grupajul de *Reflecții și maxime* (traduse și prezentate de Albert Kovács), ca și de reportajul lui Radu Cârneli, *Poezia lumii la Struga*.

• [„*Tribuna*”, nr. 38] Poezia *Vârsta* a lui Nicolae Labiș face parte din antologia lirică a numărului de față. □•Celelalte subiecte de pagina întâi se referă eminent la programele ideologice ale momentului: *Mircea cel Mare* – 600, *Școala și dezvoltarea* etc. □•Ion Horea, cu recentul volum, *Podul de vână*, este în viziunea lui Al. Căprariu *Poetul fidel sieși*: „Cercetată pe fațetele care o definesc superior, poezia lui Ion Horea va mărturisi întotdeauna și nemijlocit sorginea transilvană. Ea și-a fixat șansa de a exista și de a se împlini pe traiectoria liricii românești tradiționale. Nici prin respirația substanței sale, nici prin valorile-i formale lirica lui Ion Horea nu agreează clamarea, declanșarea explozive. Versul poetului se desăvârșește sub semnul creșterii clame, în armonii sobru rotunjite, exacte”. □•Marian Papahagi comentează *Secvență romană*, de Eugen Cizek: „Operă a unui istoric obiectiv, ce-și scrutează fără patimă teama,

delimitându-se de tot ceea ce condamnarea moralistă sau reabilitarea forțată au putut aduce în studiul epocii neroniere, cartea lui Eugen Cizek nu e mai puțin o construcție critică personală, riguros argumentată, manipulând cu remarcabilă finețe un impunător aparat bibliografic, un model de analiză a unei epoci prin prisma unei personalități determinate”. □•Zaharia Sângeorzan alege să scrie despre *Lumea satului, lumea literaturii*, combinând titluri și teme care îl preocupă pe Ion Cristoiu, privit aici în ipostaza de prozator: Povestitor de o reală vocație, excelând printr-o narațiune ironică, plină de adevăruri ale vieții, teatralizând realitatea satului, critic iubind paradoxul, ideile, dialectica formelor cu... fond, înzestrat cu o excepțională disponibilitate pentru *lumea literaturii*, ca fenomen moral și social, Ion Cristoiu este un spirit interogativ, lucid, polemic, purtând cu sine șansele unei cariere de cursă lungă... Când va apare *Istoria...*, portretul criticului va primi adevărata identitate”. □•Este publicat un interviu cu poetul Gheorghe Chivu care crede că datorează revistei „a doua sa naștere poetică”: □•Episodul V din *Lucian Blaga și Clujul postbelic* se numește *Cauză și efect* și se referă, în continuare, la eliminarea lui Lucian Blaga din învățământ. □•Un al doilea interviu din numărul de față aparține lui Valeriu Bârgău, care se întreține cu Marian Odangiu: „- *Între care dintre scriitorii tineri, colegi de generație, te simți acasă în literatură?* – O întâmplare de natură biografică a făcut să fiu aproape, într-un moment când fiecare dintre noi abia îndrăzneala să viseze un destin literar, de Radu G. Țeposu, Ion Groșan, Constantin Barbu, Marius Ghica, Ioan Holban și alți câțiva tineri scriitori pe care, chiar dacă – în cuvintele poetului – îi întâlnesc la *un secol o dată*, îi simt lângă mine. Alte *întâmplări* m-au legat de Lucian Alexiu, Dumitru Toma, Mircea Mihăieș, Vasile Popovici, Sorin Preda, Gabriela Hurezan. Dar ar fi prea mult să-i înșir pe toți și, sper, cei care lipsesc mi-o vor ierta-o. – *Te rog să-ți pui o întrebare care te muncеște de multă vreme și să răspunzi...*- Ar trebui să o luăm de la început și să mai adăugăm atât de multe întrebări încât mă tem că n-am ajunge să le dăm de capăt. Deocamdată”. □•Ioana Bot scrie despre *Actualitatea lui Simion Mehedinți*, titlu sub care recenzează studiul lui Simion Mehedinți, *Civilizație și cultură* (Junimea, 1986), apărută sub îngrijirea lui Gheorghiuță Geană. □•Aurel Codoban este interesat de *Cunoaștere și creație științifică, cu trimitere la D.N. Zaharia, Paradoxul creației științifice*, Junimea, 1986. □•În prezentarea și traducerea lui Ion Mușlea, „Tribuna” este publicată partea a doua din *Maică-mea și lumea de apoi*, de Henry Miller.

19 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 38] Cu *Astra – străvechi năzuințe și permanente idealuri*, în acest amplu articol Elena Solunca marchează împlinirea a 125 de ani de la fondarea asociației punându-i, la final, marile semnificații valorice în serviciul momentului ideologic, dominat de prezența, prin fotografii și citate, a lui Nicolae Ceaușescu pretutindeni și peste tot. □•Volumul scos de Valeriu

Râpeanu, *Scriitori dintre cele două războaie mondiale* (C. R., 1986) face obiectul unei minuțioase analize întreprinse de Constantin Coșman, din care reținem: „Titlul cărții pe care o prezentăm este *Scriitori dintre cele două războaie mondiale* și ar putea lesne sugera o juxtapunere cronologică, sau după alt criteriu (sau după niciunul) de contribuții la mai buna, completa cunoaștere și evaluare a unor reprezentanți ai literaturii românești din apogeul ei interbelic. Lucrurile nu stau, din fericire, numai așa, mai exact, nu tocmai așa. Pentru că autorul, cunoscător temeinic al fenomenului literar-artistic și, în general, al culturii românești, exeget cu o bogată experiență, condensată într-un respectabil număr de volume, este un asiduu căutător de «cazuri» – altfel ar fi dificil de justificat coprezența între copertile aceluiași op, pe lângă numele celor doi corifei amintiți, a celor ale lui Liviu Rebreanu, Mihail Sorbul, Tudor Vianu, Perpessicius, Cezar Petrescu, Victor Ion Popa, George Mihail Zamfirescu, I. Peltz, Tudor Teodorescu-Braniște. Creatori care au marcat, desigur, peisajul literaturii, dramaturgiei, publicisticii, criticii și istoriei literare, esteticii de la noi în perioada dintre cele două războaie, dar în grade atât de diferite! La fel de diferite de altfel ca și domeniile și genurile în care s-au manifestat. Încercarea de elucidare a acestor «cazuri», aprofundându-le, raportându-le și încadrându-le în mediul social-istoric cultural, duce la o nouă așezare valorică a unor scrieri în cadrul operei unui autor, decelează subtile autodeterminisme și interconstrucții care atestă cât de profitabilă pentru cunoaștere este sondarea în adâncime“. □ Florentin Popescu scrie admirativ despre nonșalanța cu care debutează reporterul devenit ulterior poet, Ștefan Mitroi: „O distinctă siguranță și o totală lipsă de prejudecăți față de un gen publicistic până nu demult controversat, judecat drept o creație de frontieră, reportajul, se desprinde încă de la primele pagini ale cărții *Nimic despre singurătate* (Editura Eminescu, 1986, m seria «România, azi»), cu care debutează editorial Ștefan Mitroi, până acum mai puțin prezent în paginile publicațiilor literare. Stăpânirea mijloacelor specifice genului ni se pare a veni în primul rând dintr-un necontrafăcut și neconvențional mod de receptare a realității și de transpunere a ei în pagina scrisă. Impresia de noutate și lipsa de clișee vine la Ștefan Mitroi, în primul rând nu atât din spectaculosul subiectelor cât mai degrabă dintr-o anume candoare cu care autorul abordează subiectele și cu care-și intitulează reportajele. [...] Lipsit de prejudecăți, Ștefan Mitroi abordează orice subiect tentant ce i se ivește în cale – de la «micromonografia» unor orașe noi (ca Alexandria, de pildă) și până la dialogul plin de o anume secretă poezie și încărcat de un umanism al locurilor (bine sesizat și bine sugerat de autor) cu un paznic de far sau cu un făurar de fântâni, de la viața nespectaculoasă a unei comune transilvane, sinonimă ca denumire cu Capitala, până la discuția cu fratele lui Zaharia Stancu etc. [...] *Nimic despre singurătate* (titlu incitant la lectură!) ni se pare, dincolo de o oarecare lipsă de unitate a textelor, o apariție remarcabilă, iar debutul autorului de bun augur. Rămâne ca viitoarele cărți ale lui Ștefan Mitroi să con-

firme pe deplin aceste impresii“. □•Adrian Păunescu este prezent cu poema *Pridvor de Carpați*: □•Radu Cârnecki anunță ca laureatul celei de-a 25 ediții, jubiliare a *Serilor poetice de la Struga* (Macedonia) a fost cunoscutul poet american Allen Ginsberg: „La ediția a 25-a, jubiliară, din acest an a *Scrierilor Poetice de la Struga* (Macedonia – Iugoslavia), «Coroana de aur» a fost atribuită cunoscutului poet american Allen Ginsberg., cupă ce tot un mare liric din S.U.A., Wiston Hue Auden deschisese calea acestei prestigioase distincții poetice internaționale. Au urmat de-a lungul anilor – citez, oarecum din memorie: Rugenio Montale (Italia), Pablo Neruda (Chile), Fazil Hüsnü Daglarea (Turcia), Léopold Sédar Senghor (Senegal), Eugène Guillevié (Franța) Arthur Lundkvist (Suedia), Rafael Alberti (Spaia), Miraslav Krleza (Iugoslavia), Hans Magnus Enzensberg (Germania), Blaze Koneski (Macedonia, Iugoslavia), Nichita Stănescu, Sachchidanand Hiranand Vatsyayan – Agyey (India), Andrei Voznesenski (U.R.S.S.), Iannis Ritsos (Grecia) și alți câțiva, toți militând însă pentru înnobilarea făpturii umane prin puterea frumosului, a celui frumos care stă în slujba adevărului și binelui. Allen Ginsberg se înscrie generos pe linia acestei atitudini prin arta sa atât de strâns legată de veacul pe care îl traversăm, cu toate izbânzile, aspirațiile și neîmplinirile sale. [...] Voindu-se, și fiind, profetică la tonul și substanța sa cu privire la marile răscruci ale timpului, creația acestui poet de excepție este actuală și deci politică, angajată și deci lucidă, calități care au făcut să fie cunoscută și recunoscută. [...] La 60 de an, cu o operă poetică din care, nu o dată, a declamat și cântat în spectacole publice în multe orașe din lume entuziasmându-și auditoriu, cunoscut, discutat și admirat, Allen Ginsberg, marele poet american, merită pe deplin *Coroana de aur* a «Serilor Poetice de la Struga»“. □•Darie Novăceanu prezintă, pe ultima pagină a revistei, *Tineri poeți spanioli* în traducere proprie: Julia Castillo, Caesar Antonio Molina, Abelardo Linares, și Luis Garcia Montero.

● [„Cronica”, nr. 38] Sub denumirea devenită canonică, *Mircea cel mare – 600*, Al. Zub arată de ce domnitorul trebuie considerat în zilele noastre *Un simbol al demnității colective*: Interesul reflecțiilor ui Eminescu, de regulă polemice, stă în contrastul ostentativ dintre simplitatea eroică a epocii lui Mircea și spectacolul patriotard pus în scenă de politicienii din vremea sa. Pe urmele marelui poet au venit alți scriitori, care dacă n-au mai pus atâta geniu în textele lor, au știut totuși să păstreze pentru noile generații o figură simbolică, a cărei valoare formativă nu e greu de bănuț. În zilele războiului de independență, *Gazeta Transilvaniei* amintea între vechii luptători pentru libertate pe Mircea cel Bătrân, alături de Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul. O istorie populară a celui război, scrisă curând după aceea de N.D. Popescu, situa eroicul episod în tradiția luptei conduse odinioară de aceleași figuri. Între poeziile strânse de Ioan Nenițescu în volumul *Pui de lei* (1891), una evoca *Tractatul lui Mircea*, adică acel «act» de înțelepciune politică pe care domnitorul în cauză a știut să-l determine la începutul secolului al XV-lea. [...] Povestea renovării acestei cti-

torii apare și în acea *Crestomație pentru toți românii* pe care G. Coșbuc a tipărit-o, în pragul secolului, aproape concomitent cu volumul *Din trecutul nostru*, în care Al. Vlahuță îl portretiza pe același voievod într-un tablou plin de viață, de concret, de mișcare. Ideea demnității colective prevalează aici, ca și în piesa lui Dan Tărchilă, *Io Mircea Voievod* (1977), fortificând un simbol care esențialmente fusese construit cu un secol mai înainte, în epoca regenerării. Poetul «imnelor» n-a făcut decât să-i confere dimensiune metafizică, închipuindu-l pe uscățivul domn la țărm de mare, unde «se roagă în amurg fără cuvinte»⁴.

□•Al. Călinescu semnează cronică literară la volumul de versuri al Mariane Codruț, *Schiță de autoportret*, (Junimea, 1985): „Claritatea dicțiunii și finețea percepției sunt calități evidente ale poeziei Mariane Codruț, atât în volumul de debut din 1982 –*Măceșul din magazia de lemne* – cât și în recenta carte intitulată *Schiță de autoportret* (Editura Junimea, 1986). «Autoportretul» pune în lumină mai cu seamă motivul dedublării: «cu un ochi văd / cu celălalt / mă uit la ce văd, / o parte din mine trăiește / (mai exact, secretă bucuria, / angoasa, ura) / cealaltă veghează, măsoară, / cântărește semnificația – / aurul, rebutul»⁵.

□•Proza lui Norman Manea (*Plicul negru*, C.R., 1986) îi sugerează lui Ioan Holban *Efectul de intimidare*: „Norman Manea este un excelent creator de «atmosferă», decorul fiind unul dintre reperele esențiale ale edificiilor sale epice: față de cărțile precedente, prozatorul comprimă segmentele descriptive, le scrie alert, în notații fugare și instantanee sugestive, dar funcția rămâne aceeași: faptele diverse, banalitatea constituie acest decor care își conține limba-jul, relatarea, alcătuind un cod care ascunde disponibilități imprevizibile. Cunoașterea – țintă a oricărui demers creator – este înțeleasă de Norman Manea ca o perpetuă modificare a unghiurilor de vedere și ca o confruntare dramatică dintre viul polimorf în continuă zbatere (realul) și viul uniform (fînța), aflat în așteptare și placidă participare; personajele înseși sunt niște «experți» ai realului, găsindu-se totdeauna în tranzit (spațiul epic se concentrează la recepția hotelului «Tranzit»), în mișcare spre altceva, de la o stare la alta⁶. Criticul decretează: „*Plicul negru* poate fi placa turnantă a prozei lui Norman Manea”.

□•Lucian Valea scrie despre doi ardeleni, G. Coșbuc și Liviu Rebreanu, avantajat și de faptul de a-l fi cunoscut personal pe cel de-al doilea, de la care deține informația că „învățătorul Vasile Rebreanu «a fost coleg de liceu, de clasă și de bancă, cu marele Coșbuc [...] până în clasa a patra de liceu» când «a trecut la „preparandia“ (școala pedagogică) din Gherla» (*Amalgam*, p. 83)⁷.

□•Un profil al criticii lui Valeriu Râpeanu își propune să realizeze Zaharia Sângeorzan în articolul *Critică și valorizare*: „Rostind numele lui Valeriu Râpeanu, memoria îl asociază numaidecât cu un altul, devenit, în timp, un strălucit model: Al. Rosetti. Ne referim la reputația sa de editor, la vocația culturală în procesul de descoperire, și impunere a scriitorilor români care astăzi sunt clasicii noștri. Al. Rosetti rămâne modelul, Valeriu Râpeanu, spiritul dinamic și profund receptiv care continuă opera magistrului. [...] Critica lui Valeriu

Râpeanu e un dialog fecund, constructiv, riguros conceput, cu ființa operei înțeleasă ca valoare, specific, noutate, memorie a epocii și a timpului istoric. Un dialog cu scriitorii clasici tratași cu cordială artă de a le înțelege și interoga destinul“. □•Haralambie Țugui evocă figura folcloristului Dumitru Furtună, ale cărui contribuții legate de orașul Dorohoi, îi permit autorului articolului să-l considere *Un cărturar de seamă*. □•La *Aventura romanului de aventuri* se referă Al. Dobrescu: □•Ștefan Avădanei și Paul Balahur o prezintă, inclusiv cu versuri, pe Hilda Doolittle, „logodnica lui Erza Pound și soția scriitorului britanic Richard Aldington” [sic!] în legătură cu evenimentul centenarului nașterii acesteia.

• [„**Flacăra**”, nr. 38] Radu G. Țeposu conversează cu Gheorghe Tomozei, care a împlinit 50 de ani, despre marii săi prieteni, despre generațiile poetice și sentimentul obârșiiilor: „– *Lui Nichita îi plăcea muntele? Era un om de câmpie totuși*. – Nichita nu era nici de munte, nici de câmpie. Era un obiect cosmic și se potrivea pretutindeni. [...] E greu să nu fii marcat de această matrice. De aceea, noi nici nu facem caz de România.– *E un reproș?* – Nu, e un lucru normal să nu faci caz. Noi avem o înțelegere a noastră, a «punctului înăsprit al Europei» prin care trecem, cum zicea Eminescu. [...] Marea mea uimire e însă puțina receptivitate de care se bucură publicistica eminesciană. E una din rănilile biografiei mele. [...] – *Aveți vreo explicație?* – Oamenii intră greu în contact cu scrierile sale gazetărești. Pentru a-i fi citită publicistica, mai e apoi nevoie de o inițiere în viața politică a secolului al XIX-lea. La inaderența aceasta au mai contribuit fetișismul cu care a fost înconjurat și lamentourile stupide privind biografia sa. Din aprigul, neînfricatul Eminescu, așa cum ne apare el în gazetărie, din omul cu o stranie stare ofensivă, a rămas în conștiința celor mai mulți doar partea dulceagă a biografiei sale care și aceea e neadevărată. Eminescu n-a fost nici zdrobit de un amor nefericit și nici n-a avut leafă mică. Și-apoi, cum să-i dai lui Eminescu o leafă? [...] – *Se zice că și Labiș avea acest presentiment*. – Așa e, dar să știi că eu n-am fost prieten cu Labiș. N-am fost nici măcar un prieten al poeziei lui. Pe-atunci mă ocupam cu altceva, eram îndrăgostit. Voiam însă să-l concurez. Murind, Labiș miu-a răpit șansa de a fi unul din frunțașii generației. Și după moartea lui Nichita am simțit o scădere a tonusului poeziei noastre. În lipsa competiției adevărate, poezii se dărâmă unii pe alții. Iată, foarte talentatul Mircea Dinescu a lichidat totul, de la Nichita până la unchiul Samuel Beckett. Merge, nu? – *De unde vine acest elan negativist?* – Din două lucruri. Întâi, dintr-unul sănătos care nu trebuie să ne mire, căci schimbul de ștafetă între scriitori nu trebuie să se întâmple ca pe stadioane, ci printr-o negare dramatică a unor căi sterile, inadecvate în artă, care nu exclude încă o anumită urbanitate. E foarte bine că tânăra generație e nițel obosită din pricina geniilor. Ce nu e foarte bine e că noile generații au, anacronic pentru acest amurg de mileniu, un fel de evazionism care ne va duce nu la reevocarea turnului de fildeș, ci, cum neinspirat citez, la cea a turnului de vini-

lin. Există parcă o neaderență la viață, fără semnul pasional al generațiilor trecute, fără profesiunile de credință ale aceleia. Acești tineri scriitori vorbesc doar despre ei, cu o infatuare mult prea evidentă a propriei biografii, femeile compun o poezie monstruoasă, iar bărbații evocă obsesiv lumea studenției. [...] Ieșirea din studenție amintește de izolarea lui Ovidiu la Tomis. – *Aceste reproșuri sunt, de fapt, niște acuzații foarte grave. Dacă e-așa, înseamnă că sunt și niște cauze.* – Bineînțeles, este forma de luptă a acestei generații. Tinerii scriitori luptă împotriva festivismului care a făcut mult rău revistelor. Din păcate, maturitatea și sentimentul responsabilității lipsesc cel mai adesea. Prea se complac în starea de jubilație, de euforie gratuită. – *Înțeleg că spunei aceste lucruri cu bună credință, nu?* – De ce-ar fi altfel? Eu sunt pentru o sănătate a culturii și mă deranjează conflictele gratuite. Nu sunt pentru un echilibru de operetă al provinciilor și generațiilor, dar prea ne năpustim uneori cu multă ușurință unii asupra altora. Eu cred că suntem un popor care avem ce spune și ne putem exprima în multe, în foarte multe domenii. Eu cred mult în înzestrarea scriitorului român. [...] – *Ce simte poetul la cei cincizeci de ani ai săi?* – Simte că n-a renunțat nici acum, la această vârstă, la veleitățile de la douăzeci de ani. Țelul meu n-a fost să fiu cel mai important poet, ci să fiu socotit poet. Poet adevărat. Dacă sunt considerat poet, admit toate comparațiile pe care le pot suporta adjectivele. Eu cred că sunt poet pur și simplu. E un orgoliu suprem, cer iertare. – *Poetul visează?* – Visează și face proiecte. N-am renunțat nici acum să fac planuri. Am fost ridiculizat pentru că am strâns fotografii cu Nichita și Labiș. E, și? Dacă aș strânge timbre poștale, aș fi mai stimat? – *E poezia, această cea mai nevinovată dintre toate ocupațiile, și o armă de luptă?* – Redactorul șef al ziarului « Timpul » era unul din cei mai temuți poeți. – *Să înțeleg că poetul e o lance a lui Ahile? Cu un capăt rănește, iar cu celălalt vindecă?* – Poetul este chiar Ahile. El își scrie poemele pe propriul său călcâi“.

□•*Precursorii lui Caragiale* își numește Marian Popescu textul prilejuit de apariția celui de-al cincilea volum de *Documente literare inedite*, consacrate în întregime teatrului românesc de la mijlocul secolului al XIX-lea, ediție datorată lui Andrei Nestorescu și Petre Costinescu, prefațată de Paul Conea. □•Al. Piru prezintă cartea Valentinei Marin Curticeanu, *Critica și modelul* (C.R., 1986): „Autoarea își pune patru «întrebări legitime» în legătură cu conceptul de roman și ne comunică rezultatul a tot pe atâtea «lecturi posibile» de categorii romanești. Recunoaștem, parcurgând volumul, și îndreptățirea întrebărilor din prima secțiune și puțința lecturilor din secțiunea a doua. Poate că nu e o simplă întâmplare că ponderea lor este egală, că li se consacră același număr de pagini. Valentina Marin Curticeanu este un spirit rațional și proporționat“.

• [**„Orizont”**, nr. 38] *Spiritul revoluționar și exigențele actuale* (autor prof. univ. dr. Ilie Luca) deschide numărul de față, secondat de poezia *Steag și scut*, a lui Radu Felecan, în care sunt redată aceleași idei, concentrate în timp și spațiu: „Având în comunism credința/ cum în Zalmoxe dacii au avut/ purtăm

în noi întreagă biruința/ și patriei îi suntem steag și scut”. □•Despre clasicizarea criticii și aportul acesteia în sfera sociologiei literare scrie Florin Berindeanu: „Se poate afirma că literatura și critica, înțeleasă ca discurs despre literatură, «Joc secund»m deci, se clasicizează reciproc în măsura în care cea dintâi acceptă verdictele celei de-a doua, iar aceasta surprinde în calitatea ei de «fotografie de epocă» contiguitatea creației și a tradiției re-luate perpetuu din fixitatea fictivă a istoriei literare. [...] De la un timp, critica nu se mai mărginește – poate cu excepția «întâmplărilor» grăbite de însăși precipitarea editorială – să mărturisească și să evalueze «ad usum lectorem» sensurile imediate ale creației și nu atât dintr-o reticentă «culturală» sau dintr-o senzație de anacronism de procedare, cât, fapt detectabil în critica străină și românească recentă, din dorința de a se contopi, de a se solidariza creativ cu opera. [...] Fără alianța – a se citi fuziunea – cu critica, istoriei literare i se vede din start refuzată identitatea, fiind nevoită să-și deschidă «sucursale» care să-i poată valorifica uriașa documentare neprelucrată. Sociologia literară, spre exemplu, este una din disciplinele care profită din plin de materialul oferit de istoricii literari, redându-i – cele mai multe ori creator, fără a-i diminua excesivitatea pozitivă – circulației firești a explicațiilor extratextuale. [...] Literatura contemporană continuă o tradiție în sensul, în primul rând, unității temporalului și atemporalului. Critica face același lucru, ba, pentru ea, coordonata integratoare este semn sigur al existenței subiectului prin obiect sub raportul creației. Clasicizarea criticii de care vorbeam la început și la care ne reîntoarcem e șansa unei corespondențe cât mai fertile între operă și interpretarea ei. Se poate deduce cu ușurință că a clasiciza critica nu înseamnă a o destina premeditat unei tendințe, fie și moralizatoare, ci a o introduce iremediabil în clasa creației“. □•Cornel Ungureanu comentează, la cronică literară, selecția făcută de Valeriu Râpeanu din vasta operă a lui Nicolae Iorga, intitulată *Scritori români dintre cele două războaie*, C.R., 1986: „Preocuparea pentru Nicole Iorga, mai veche la Valeriu Râpeanu, dă la iveală, acum, o imagine coerentă a personajului. Unul și același om, unul și același Nicolae Iorga,m arată autorul, a scris și a făcut politică, a animat viața culturală de-a lungul unor decenii. Același om a dat literaturii române o operă memorialistică fără egal. [...] O parte din *Istoria literară* pe care o scrie Valeriu Râpeanu e un Recurs; o redeschidere a unui proces pe care mulți comentatori de literatură s-au grăbit să-l claseze. Și Vlahuță (analizat altădată într-o carte remarcabilă), și Cezar Petrescu, și Tudor Teodorescu-Braniște, și Victor Ion Popa, și I. Peltz pierd (au pierdut) în fața criticilor de tradiție maioresciană. Dar ei au fost nu numai autori de cărți ci și creatori de contexte culturale, au reprezentat și au format un public al literaturii. Și nu numai al literaturii. Revenind asupra lor în studii ample, redescoperindu-i pentru publicul anilor optzeci, retipărindu-i, Valeriu Râpeanu nu devine avocatul agasant al unor împricinați păgubași: el este restauratorul unor adevăruri pe care suntem tentați a le părăsi prea curând. De la N. Iorga... nu este doar o

carte de istorie culturală, ci mărturia unei acțiuni de exemplară organicitate a unui om de cultură”. □•Romanul Valentinei Duma, *Darul de nuntă* (C.R., 1986) se află în atenția lui Marian Odangiu: „Nu e lipsit de interes să ne întrebăm, la capătul lecturii, dacă ar fi posibilă o ierarhizare a temelor din noul roman al Valentinei Dima și, mai ales, cum anume ar arăta o asemenea așezare a acestora, în ordinea importanței. Ideea nu vine dintr-un capriciu, ci dintr-o cât se poate de aplicată nevoie de a trece dincolo de oglinzile cărții spre a-i percepe mesajele de adâncime. Căci, neîndoielnic, și unele și altele există, cele din urmă fiind, în parte, obturate de cele dintâi. Obturarea e cauzată de câteva artificii de construcție, dar și de scriitură. Relativ la primele, vom observa că romanul se înscrie la categoria edificiilor epice cu o tramă întrutotul firavă, dislocuită printr-un plonjeu cu redutabile consecințe în spațiul memoriei. [...] La nivelul scriiturii, artificii, subtil, constă în dimensionarea lingvistică a discursului. [...] Am fi înclinați, invocând toate aceste argumente, să zicem că *Darul de nuntă* este un roman poematice, care își strânge până la urmă, firele risipite într-o unică temă: descoperirea de sine. Eliberarea de sub tutela unui trecut resimțit ca o povară din cauza neînțelegerii esenței. Un asemenea înțeles are, cred, fraza dintr-o scrisoare trimisă eroinei: «Ești ca un ziditor care înalță și recrează lumea». *Darul de nuntă* e cea mai interesantă carte de până acum a Valentinei Dima”. □•Alexandru Ruja îi prezintă pe Teodor Bulza în ipostaze sa cel mai des invocată, aceea de *Prozator al câmpiei*: „*De la Semnul șarpelui (Patima)* de Mircea Micu, între cărțile despre câmpia vestică și oamenii ei, volumele lui Teodor Bulza sunt între cele mai valoroase. Nenumărate pagini povestesc, cu un sentiment al legăturilor tainice (afective), despre mirajul câmpiei. Mereu un spațiu cunoscut și mereu unul ce-și dezvăluie lucruri necunoscute de la început. Un ames tec straniu de dorință și revoltă, de acceptare și distanță, de iluzie și realitate, de trezie și vis, – posibil de întâlnit în doze diferite în halucinanta imensitate a câmpiei – intră în paginile cărților lui Teodor Bulza. Romanele sale închid un crâmpei de timp din marele timp istoric, ce a adus schimbări fundamentale în lumea rurală. [...] O undă lirică, venită dintr-o viziune poematică asupra prozei, adie prin romanele lui Bulza”. □•Despre *Dodoacă și Biciușcă* (Facla, 1986) carte pentru copii semnată de Eugen Dorcescu, Carmen Odangiu scrie cu ardoarea ce merită arătată unei șef de editură: „În felul ei, cartea lui Eugen Dorcescu dovedește, cum atâtea altele au făcut-o, că certitudinea alienării în timp față de universul fabulos al copilăriei nu devine neapărat un sentiment paralizant, ci, dimpotrivă, unul încă productiv; că noua Poveste se poate înfiripa nu fiindcă reprojectarea ar fi autentică și integrală, dar pentru că, indiferent de distanță, valorificarea e întotdeauna posibilă fie și în spiritul unei sinteze, dacă nu chiar în scopul ficțiunii. Dincolo de formele aparent cumiți, narațiunea lui Eugen Dorcescu își asigură o asemenea subterană. Că ea există, complicând cel puțin relațiile dintre personaje, ne-o arată instalarea subiectului într-un spațiu de convergență, populat de figuri celebre,

desprins provizoriu din contextul livresc ori folcloric care le-a consacrat“.

□•Victor Neumann prezintă tratatul lui Dan Berindei, *Cultura națională română modernă*, Eminescu, 1985: „Stăpân pe o vastă bibliografie, mergând până la amănunte, descoperitor al multor izvoare primare, dublând de fiecare dată opera de erudiție cu una reflexivă, istoricul ne pune la dispoziție o carte unitară, de care poate beneficia specialistul, ca și publicul larg. Evocarea vieții, a eforturilor intelectuale ale unor oameni de carte, absolut de excepție, precum Gheorghe Șincai, Mihail Kogălniceanu, Gheorghe Lazăr, Nicolae Bălcescu, Eudoxiu Hurmuzachi, A.D. Xenopol, Nicolae Iorga ș.a. îi prilejuiește lui Dan Berindei reanalizarea formelor de gândire și expresie ale personalităților, în unele cazuri, studii de detaliu privind structura lor comportamentală, starea sufletească, legăturile sociale, influența mediului, a școlilor și universităților, a profesorilor, asupra dezvoltării capacității lor creatoare. [...] Cartea istoricului Dan Berindei va deveni, prin conținut, prin seriozitatea demersului științific, una de referință în peisajul istoriografiei contemporane din țara noastră, o lucrare ce se va înscrie în suita valoroaselor contribuții aduse de acest om de știință, a cărui exemplară conduită s-a impus de mult în spațiul spiritualității românești, al prezențelor ei în societatea europeană a acestui sfârșit de veac”.

□•*Autorul captiv* se numește concisul text al Corinei Ciocărlie despre Ernesto Sábato și Darie Novăceanu, traducătorul romancierului sud-american în limba noastră: „Dincolo de ambiția de a închide în el, unificând-o, întreaga lume (Darie Novăceanu), tema obsedantă a romanului lui Ernesto Sábato pare a fi aceeași relație dintre scriitor și lumea operei sale. O relație corporală, tensionată, insuportabilă cel mai adesea, căci adevăratele personaje nu sunt simulacre făcute din cuvinte, ci au sânge, iluzii și dezamăgiri, dorințe și neliniști. În paginile cărții, ele trăiesc o misterioasă viață latentă, asemenea unor reptile amorțite, gata oricând să-ți verse veninul asupra celui ce ar îndrăzni să le aducă la o existență deplină. A publica un roman e, prin urmare, un act periculos, echivalând cu pătrunderea într-un continent interzis: ideea exorcizării unor fapte malefice, prin scrierea unei cărți în care ele să fie eroii principali, se dovedește riscantă, când monștrii, odată invocați, se aruncă asupra noastră inventând cele mai îngrozitoare torturi (a scrie e, din acest punct de vedere, sinonim cu a visa, adică a face ca obsesiile cele mai adânci să iasă la suprafață). Nu întâmplător, în *Anaddón exterminatorul* în joc se află Sábato însuși, și nu ca un cronicar al faptelor întâmplătoare, ci «ca un personaj oarecare, în aceeași calitate cu toate celelalte personaje, cele care, totuși, ies din propriul său suflet». [...] Intuind că adevărata creație izvorăște din întreaga ființă, Sábato abandonează știința pentru a scrie ficțiuni; cu alte cuvinte, înțelege că singurul lucru real e legătura dintre om și «zeitățile» sale, acele ființe pe care le cheamă necentenit, știind totuși că îi aduc neliniștea și pedeapsa. Le suportă pentru că sunt prețul șansei sale unice «de a găsi un sens al existenței, sau cel puțin o bănuială îndepărtată“.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 38] *La Judecata de apoi a poeților*, secția *Poeți în derivă*: continuă scoaterea scalpului de pe poezia Magdalenie Ghica: „Al doilea poem al volumului *O tăcere asurzitoare* se desfășoară în aceeași dezordine, poeta crezând că aleatoriul ține loc de orice. [...] O să mă ierte Magdalena Ghica că alfabetizarea ei lirică se face chirurgical, dar altă metodă de a-i spune adevărul nu avem! Lucru foarte curios, în acest torent de improprietați apar oaze de adevărată poezie“. □•Narcis Zărnescu prezintă ultraelogios cel de-al opt-ulea volum (*Cutremurul*) din romanul fluviu al lui Paul Anghel, *Zăpezile de-acum un veac*: „Apa – timp. Metafora – «curgerea timpului» – se descifrează prin alte metafore, stratificate într-o geologie imponderabilă în biografia lucrurilor, a lumii. Fluviul însuși este întruchiparea, nu doar simbolică, a timpului: un răboj fabulos, o cronică superbă intangibilă și copleșitoare, un document care atestă prezența eternității, aici, la gurile Dunării: «...dincolo de Porțile de Fier, mai la vale, se văd picioarele mult scurtate ale podului lui Traian. Și mai la vale se văd picioarele unui pod aruncat peste fluviu de Constantin cel Mare; iar și mai la vale, la fund, încremenite în mâl, s-ar afla niște monoxile, bărci arhaice scobite cu topoare de bronz, dintr-un trunchi de copac, rămășițele unui pod de nave, întins de Darius, în era veche, de la un mal la altul. Încă și mai la vale, spre deltă, nu se mai vede nimic decât împărăția sublimă a lui Dumnezeu. Istoria umană dispare». Paul Anghel deslușește cu virtuozitate hieroglifile transparente ale fluviului, îmblânzește fantasmalele acvatice, întemeind un imaginar somptuos, un posibil alter-ego al istoriei reale“.

20 septembrie

• [„România liberă” 13025] Ioan Alexandru prezintă domnia Marelui Mircea Voievod sub titlul Ctitorie de independență: Pe o întregă pagină se află, impunător, titlul *600 de ani de la urcarea pe tron a Marelui Mircea Voievod*, sub care este inserat studiul acad. Șt. Pascu, fragmentat de subtitluri sugestive atât pentru evocarea trecutului, cât și a ...prezentului: *Din Carpați la Severin și la Marea cea Mare; O oaste mică dar vitează l-a înfruntat pe temutul Ilderim; Alianțe în condiții de egalitate cu marii monarhi ai timpului*. □•Mihai Negulescu contribuie cu poeziile *Mircea și Efigie*.

• [„Scântea”, nr. 13710] Pe prima pagină, acad. Ștefan Pascu, semnează articolul *Apărător vajnic al țării, al neatarnării sale*, text în care celebrează 600 de ani de la urcarea pe tron a marelui Mircea Voievod: „A apărât țara și independența acesteia cu sacrificii și jertfe numeroase și grele; s-a străduit, și în parte a reușit, să unească într-un efort comun popoarele sud-estului și centrului Europei împotriva celor pe gânduri de cotropire ; a fost «pavăza creștinătății» în fața tendințelor expansioniste ale *Porții otomane* în plină desfășurare, cu rol important o perioadă scurtă, chiar și în viața politică a Imperiului otoman. A fost Marele Mircea Voievod, prin înțelepciune, vitejie și

dragoste de țară. Idealurile de libertate și de independență, cărora Marele Mircea Voievod le-a închinat toți anii lungi ai glorioasei sale domnii, și-au aflat deplina împlinire în epoca noii orânduiri pe pământul patriei cu deosebire în anii ce au urmat Congresului al IX-lea, în epoca ce poartă numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, marele ctitor al mândrului chip al țării de azi, cel care întruchipează, prin gândul și fapta sa, virtuțile cele mai ale bravilor noștri înaintași”. □•M. Costea face unele adnotări pe marginea temei *Critica militantă*, cu exemplificări articole recent apărute în „Tribuna” (Ion Vlad și Adrian Marino) ale căror idei le rezumă conștiincios: „Exercitindu-și funcția interpretativă și prospectivă în raport cu bogata literatură actuală, critica nu-și poate refuza, totodată, meditația asupra propriei condiții, *Critica criticii* constituie un necesar și permanent examen, prezent – cu oarecare consecvență – în publicațiile noastre culturale. O bună experiență ne propune, din acest punct de vedere, «Tribuna» clujeană, în care, pe lângă cronicile, recenziile consacrate prozei sau poeziei contemporane, apar, cu o susținută continuitate, eseuri, comentarii, puncte de vedere asupra criticii literare. În ultimul număr (36 1986), acest sector este substanțial. Avem în vedere, de exemplu, un judicios articol pe care Ion Vlad îl consacră volumului *Singura critică* de Mircea Martin, critic pătrunzător, spirit analitic, temeinic informat în domeniul său, interesat de reflexul marilor teme și idei contemporane în universul creației literare. Subliniind că, alături de un astfel de critic «participăm la un dialog onest și comprehensiv cu operele interpretate», Ion Vlad definește de fapt câteva dintre trăsăturile mai generale ale criticii de azi, unele prezente, altele, din păcate, absente din practica scrisului critic revuistic. Pe prim-plan se află, în atenția comentatorului criticii lui M. Martin, «liniile esențiale ale eticii scrisului și deci ale deontologiei profesiunii, urbanitatea comentariului și formularea pertinentă a rezervelor critice», precum și acea linie de conduită în virtutea căreia criticul «refuză partizanatul de orice fel, intoleranța și arbitrariul, suficiența în critică și strategiile mai mult sau mai puțin abil mascate». Căci critica adevărată, «singura» critică, arată I. Vlad, «este chemată să officieze în magistratura bazată pe demnitate și loialitate, pe cultură și pe respect reciproc». Pentru o astfel de critică, «literatura există într-o perspectivă existențială, iar faptul că epistemologiile moderne au statuat noi posibilități pentru lectura și apropierea operelor nu exclude implicarea pasionată și profundă a criticului în destinul operei și al lumii“. Un exemplu al unei asemenea implicări ce semnifică trăirea responsabilă a misiunii criticii literare în viața și destinul unei culturi ni-l oferă aceeași revistă în interviul acordat de Adrian Marino – teoretician, istoric și critic literar cu o larg cunoscută și apreciată activitate, autor al unor importante lucrări de sinteză, de o noutate absolută în critica noastră literară – lui Al. Căprariu. Întâlnim în acest interviu considerații de o mare relevanță pe marginea mișcării critice actuale, eruditul cercetător al ideii de literatură insistând asupra orizontului de idei și perspectivei culturale în care trebuie să se înscrie orice

demers critic. „«Scriu, deci,-cronici – arată Adrian Marino – în primul rând ca să mă documentez, să simt pulsul critic actual, să văd ce gândesc, ce orientări au colegii mei din toate generațiile. În același timp, cred că un dialog este necesar între o poziție teoretică, de sinteză, ajunsă la un anumit grad de maturitate, și căutările și ezitățile tinerilor critici despre care scriu totdeauna cu interes și plăcere». Observând peisajul critic actual, orientările și metodele de lucru ale diverșilor critici. A. Marino atribuie profesiunii pe care o reprezintă un rol activ și o ținută militantă: «Nu vă ascund nici faptul că dacă am revenit la *cronica* am tăcut-o și dintr-o intenție militantă: ea este un excelent instrument de a apăra unele valori și idei, de a înlătura erori, de a combate direcții greșite. Cred, de pildă, cu toată fermitatea, în superioritatea lucrărilor de sinteză, în valoarea ideologiei literare, în scara de valori de semnificație universală. Nu cred că o operă critică mare se face prin culegeri de simple foiletoane fragmentare. scrise dintr-o perspectivă strict ocazională și empirică. Nu cred nici în micile compilații și parafraze de critici străini, francezi îndeosebi, de mâna a doua, dar la modă. În sfârșit. cred și în diversificarea opiniilor critice și în îndepărtarea oricărui monopol. Unii «tineri măștri» ar dori să domine integral scena [...] *Cronica* mea urmărește deci să introducă un element de diferențiere și echilibrare, o alternativă la uniformizarea unor opinii și la generalizarea – după mine abuzivă – a unor procedee critice». Un asemenea mod de implicare și de participare la actualitatea critică a literaturii pornește de la principiul că aceasta «nu este feuda nimănu», spiritul critic românesc nefiind «localizat într-o singură cronică sau redacție». Iată dar o poziție constructivă ce servește cauza culturii române actuale, a literaturii, poziție întărită și prin pledoaria pentru mai accentuata restabilire a prestigiului marii tradiții critice naționale în fața «modelelor» și «modelor», uneori prea grăbit asumate: «Când observ cu cită religiozitate sunt citați chiar și cei mai mediocri teoreticieni și critici literari occidentali și cât de puțină încredere există, în fond, în reflexia literară românească originală, care – după unii – nu poate intra în competiție cu poetica și critica străină, la modă, îmi spun că trebuie să perseverez... Traducerile sunt excelente, necesare, le doresc cit mai numeroase, dar ele nu pot «da la cap» teoriei literare originale. Traducerile critice nu fac și o literatură critică originală. Prestigiul lor este enorm: vin din străinătate, sunt moderne, fac autoritate, în spatele lor stau mari culturi etc. etc. De acord cu toate, dar și cu ideea că epigonismul, pastșa, compilația nu sunt niciodată și în nici un loc creatoare». Deslușim în atare judicioase opinii crezul unui cărturar patriot, care, deschis experiențelor novatoare de pretutindeni, cunoscător temeinic al înnoirilor petrecute în teoria și critica literară contemporană, le receptează analitic, se raportează mereu la marile conștiințe ale tradiției naționale, veșnic vii, etern actuale. Căci a spune azi, ca și Kogălniceanu în secolul trecut, că «traducțiile nu fac o literatură» constituie una dintre expresiile unei acute răspunderi pe care critica, conștiința de sine a literaturii, trebuie să o manifeste în raport cu

orientarea talentelor și energiilor creatoare spre căile fertile ale afirmării originalității și spiritualității proprii. Pentru un cărturar ca A. Marino – care, «absorbit mult timp în lucrări de sinteză și în lungi perioade de documentare străină», a simțit la un moment dat *nevoia să confrunt și să verifice rezultatele cercetărilor mele și pe material românesc – influențele străine*» oricât de prestigioase, nu sunt «modelatoare», ei «catalitice»: ele pot oferi substanța unei confruntări în urma căreia o personalitate sau o cultură își descoperă, definesc și își precizează propria individualitate inconfundabilă. Departe de a supune și stăpâni, înrăuirile sunt cele supuse și stăpânite, căci creatorii autentici intră în conjuncție cu acele modele care le dau posibilitatea descoperirii de sine, înaintând spre propriile rădăcini, mânați de necesitatea definirii unui profil spiritual propriu. De aici decurge marea însemnătate a cunoașterii și promovării noului, de oriunde ar veni, în spiritul unei atitudini militante, al propriei noastre tradiții literare și critice. Tradiție a cărei «redescoperire», mereu îmbogățită, reprezintă un fenomen firesc, permanent actual”. □ •Celebrând 120 de ani de la nașterea lui George Coșbuc, Ion Dodu Bălan îi revendică meritele în articolul *Creația literară – înaltă sinteză a spiritualității poporului*: „Exegeții poeziei coșbuciene s-au străduit să-l încadreze cu orice preț pe autorul ei într-o direcție sau școală literară precisă, unii declarându-l tipic rural, deci sămănătorist, alții tipic citadin; unii clasic, alții romantic, relevând «structuri tipice rococoului»; unii ca bucolic și idilic, cultivind exclusiv o lirică «obiectivă», senină și optimistă, alții reliefându-i notele dramatice și tragice, înclinația spre meditația răscolitoare în fața durerilor vieții și a morții. Spre deosebire de numeroșii poeți care si-au declarat programatic aderența la o anume direcție estetică sau literară, Coșbuc nu s-a arătat deloc preocupat de asemenea probleme. El n-a dorit să aparțină unei școli literare, ci poporului său. El a creat poezie, firește, de valoare artistică inegală, ca orice creator, dar poezie născută, nu făcută în retortele și după rețetele nu știu cărei școli literare la modă. Deși contemporan cu o direcție literară atât de în vogă, el n-a ținut să fie simbolist. El a fost poetul, a cărui personalitate nu poate fi înghesuită într-o singură formulă artistică, el a fost poetul cetățean și național, în toată puterea cuvântului, așa cum singur și splendid s-a definit.[...] Astfel, Coșbuc se impune, alături de marile Eminescu, ca una din ipostazele cele mai reprezentative ale sufletului românesc, un pandant al lui Eminescu, nu doar pe coordonate optimiste, senine, cum s-a crezut, ci chiar pe cele tragice și profund filozofice. Să fim bine înțeleși. A face o paralelă critică între doi poeți nu înseamnă a stabili și o egalitate valorică. În cazul de față, diferențele valorice specifice dintre cei doi poeți au fost precizate, prin 1898, de Titu Maiorescu, deși astăzi ar trebui să nuanțăm că fiecare dintre cei doi poeți e «mare» în felul lui, cu datele lui proprii și distincte. Acest lucru nu l-a văzut, adeseori, critica și istoria noastră literară, care au considerat pe Coșbuc un poet idilic, cu o poezie anecdotică, bună pentru spectacolele festive din școli. Gravă și condamabilă eroare, pe care,

câteodată, au întreținut-o și manualele școlare prin felul simplist în care au selectat și au tratat lirica unui poet cu o gamă tematică atât de profundă și de variată și cu modalități de expresie atât de originale și de distincte. O condiție esențială a unui artist, pe care-l simțim actual și reprezentativ pentru specificul unui popor, este capacitatea lui de a ne da senzația că vine de de mult și de departe, de la începutul vremurilor și din largul celor patru puncte cardinale, că a fost contemporan cu povestea reală și inchipuită a întregii umanități, dar că are adânci rădăcini în timpul și spațiul istoric al neamului său. Așa îl simțim pe Eminescu, așa pe Coșbuc...”

● [„Luceafărul”, nr. 38] Apariția numărului de față în preajma evenimentului începerii școlii (15 septembrie) îi dă acestuia o coloratură tematică aparte. □•Editorialul asumat redacțional se intitulează *Școala românească*. □•Alexandru Balaci evocă *Nobila profesie*: „Finalitatea școlii este de a-l modela și de a-l înălța pe om, în cercetarea științifică a realității, cucerirea filosofică a adevărului, cucerirea artistică a frumuseții. În același timp, școala românească a contemporaneității este caracterizată de esența sa socială și etică, de sentimentul de omogenitate solidară care definește structural, întreaga noastră societate, fiind temelia perenă a întregii noastre vieți și creații. Școala românească nu se poate mărgini numai la consemnarea și transmiterea unui patrimoniu de valori, ci este, în mod esențial, un continuu proces creator și inovator, în concordanță cu întreaga efervescență și vitalitate a acestui popor de constructori moderni, protagoniști ai unei perpetue transformări umaniste, deschise noului care este incompatibil cu închistarea în dogme și predeterminări. Școala este instrumentul cel mai mlădios de conturare a unui profil moral-ideologic, spiritual, adecvat raporturilor noi care spațiază universul, sub înalta egidă a umanismului revoluționar”. □•Petre Ghelmez face eseistică pe marginea aceluiași subiect în *Starea de învățătură*: „Nu pot să nu tresar deci, cu bucurie, cu încredere și speranță știind că la 15 septembrie, în România de azi, circa cinci milioane de copii și tineri încep sau reîncep Școala”. ■•O mare atenție se acordă figurii lui Mircea cel Mare despre care Dan Zamfirescu a scris în „Luceafărul” mai multe articole, unul și în acest număr: „Într-adevăr, cuvântul prototip este acela care exprimă cel mai bine adevărul cu privire la personalitatea domnului Țării Românești, căci ea a devenit ideal și model pentru urmași de cum trebuie să fie un cârmuitor al destinului poporului nostru. Iar sensul străduințelor sale necurmuate acesta a fost: să gândească neîntrerupt, să lupte fără teamă și să desfășoare nesfârșite resurse de diplomatie, toate puse în slujba unui suprem ideal – de a păstra neatârnat țării sale și de a asigura viitorul poporului său într-o lume și într-o vreme când Europa vede cu groază cum se prăbușesc state și imperii atotputernice odinioară, cum popoare altădată libere și înfloritoare devin peste noapte robite, și cum umbra neagră și apăsătoare a unei împărății dornice să se întindă până la marginile lumii, transformă veacul într-o adevărată turnantă a istoriei”. □•Pe același subiect se exprimă (liric)

Dumitru Bălăeț, Petre Ivancu și Ion Nicolescu, tot liric dar în proză Fănuș Neagu, care face o *Însemnare blândă* despre cartea lui Ciprian Zaharia, stareț al mănăstirii Bistrița de lângă Piatra Neamț, care îl are în centrul atenție pe Mircea cel Mare. □•Un *Omagiu* voievodului din partea scriitorimii aduc Vasile Macoviciuc și Alexandru Ligor: ■•Mihai Ungheanu revine la M. Eminescu, Opere, XIII, despre care scrisese în serial, pentru a puncta, de această dată momentul Mircea cel Bătrân din *Scrisoarea III*: □•Paul Dugneanu se oprește la Dumitru (Puși) Dinulescu, autor al romanului ludic *Îngerul contabil* (C.R., 1985). □•Al. Horia tratează cu o recenzie volumul de versuri al Magdei Cârneli (*O tăcere asurzitoare*, Albatros, 1985) scris în vremea când se semna Magdalena Ghica: „Construcția volumului figurează tocmai această căutare a armoniei lăuntrice a lucrurilor. Poetica autoarei pendulează deocamdată între formula acut expresionistă și interogația reflexivă. Pe măsură ce-și va echilibra umorile, poezia Magdalenei Ghica va părăsi tot mai mult efectul de suprafață al limbajului *asurzitor* în favoarea unei rostiri medievale în care *se aude unda cosmică*”. □•O notă, plasată în pagina de cronici literare și recenzii demonstrează că subiectul Panait Istrati rămâne mereu deschis atitudinilor polemice: „Dacă Panait Istrati mergea *Vers l'autre flamme*, Mircea Iorgulescu, în cartea închinată prozatorului vrea să meargă *Spre alt Istrati*. Cele peste 250 de pagini ale cărții par să-i fi fost de ajuns în acest nobil scop. Din descoperirea întâmplătoare a povestirii *Kira Kiralina* în 1982, la un prieten, autorul cărții vrea să facă un fapt revoluționar pentru soarta lui Panait Istrati, care ar deveni brusc, datorită acestei întâmplări, un mare scriitor. Europa l-a acceptat pe Panait Istrati ca scriitor de primă mărime încă de la apariția *Kirei Kiralina*, iar cititorul român imediat ce i-a citit cărțile. *Spre alt Istrati* este o carte care forțează uși deschise”. □•Niculae Stoian începe serialul cu titlul *Poezii, când erau tineri ... (I)* în care evocă, pentru început, figura lui Miha Dragomir, principalul său mentor încă de pe băncile Școlii de literatură (1951-1954) și începând cu 1958 la „Luceafărul”. Subiectul este Eminescu și tangențial Mircea cel Mare. □•Nicolae Georgescu semnaleză în *D. Vatamaniuc sau profesionalizarea eminescologiei*, că principalul continuator al lui Perpessicius este autorul unei valoroase biografii politice a lui Eminescu: „D. Vatamaniuc a adunat, în zece ani, mai mult material de studiu decât adunase întreaga eminescologie în circa trei sferturi de veac. Lucrul nu este miraculos – cel puțin, nu în sensul descoperirilor absolute: toți cercetătorii autentici au avut la îndemână, în acest interval, colecția «Timpului»; N. Iorga, de pildă, prin care eminescianismul ajunge la doctrină social-politică, nu citea ediții, ci ziarul «Timpul» pentru a regăsi spiritul lui Eminescu; la fel Perpessicius, D. Murărașu, G. Călinescu... În zilele noastre, însă, «Timpul» a devenit o raritate, metodele de studiu s-au modernizat simțitor – iar opera ziaristică a lui Eminescu este absolut necesară. Succesul lui D. Vatamaniuc se datorește, desigur, în primul rând pasiunii și tenacității sale”. ■•La rubrica Mapamond, Anca Giurescu traduce din Italo

Calvino povestirea *Citind la malul mării*, a cărei primă versiune s-a intitulat *L'avventura di un lettore*.

• [„SLAST”, nr. 38] Se anunță vizita de lucru în Capitală, prilej cu care Nicolae și Elena Ceaușescu au participat la deschiderea noului an de învățământ: ■•Lui Ion Brad i se acordă o pagină de comentarii având supratitlul Ion Brad, *Romanul de familie*: □•Contributorii sunt numeroși. □•Alex. Ștefănescu: „Pentru a analiza temeinic *Romanul de familie* ar trebui scris un amplu studiu. Să ne mulțumim, deocamdată, să salutăm apariția tetralogiei în forma ei definitivă ca pe un succes al lui Ion Brad și al literaturii noastre de azi”. □•Aureliu Goci: „*Romanul de familie* nu este o apariție singulară. Contextul românesc promovează opera masivă, ciclul, cronică, serialul constituit din fragmente episodice, volumul ce ambiționează felia exhaustivă de realitate. Unicitatea sa constă în tematica structurală”. □•Mihai Coman: „Ciclul epic pe care Ion Brad îl propune cititorilor reprezintă o rescriere laborioasă a vechilor romane, ale căror ape au fost strânse și îndreptate pe o unică matcă: aceea a temei familiei. Borceștii se înscriu astfel în patrimoniul literaturii române alături de marile ei Neamuri, alături de acele destine exemplare precum cele ale Jderilor, Moromeților, Comăneștenilor, Cordovanilor, Herdelea, ce alcătuiesc marea familie a personajelor întemeietoare a spațiului spiritual și uman definitoriu pentru o anumită dimensiune a eposului românesc”. □•Corneliu Tălmaciu are un dialog neconvențional cu poetul Radu Cârnelci. Una dintre întrebări se referă la traducătorul Radu Cârnelci: „– *Ați tradus din mari poeți ai lumii: Léopold Sédar Senghor, Sreëko Kosovel, Kahlil Gibran etc. Ce este pentru dv. și cum considerați traducerea ca operă în sine?* – Am mai spus-o, și o repet și aici: spiritualitatea unui popor este un tot în care intră în primul rând creațiile naționale și în al doilea rând – dar cu aceleași drepturi – marile opere reprezentative ale altor neamuri, transpuse în limba poporului respectiv. Susțin, astfel, teza lui Pierre Teilhard de Chardin, preluată și îmbogățită de Senghor, cu privire la *Civilizația universului*, civilizație care se constituie din suma civilizațiilor – înțelege: culturilor! – particulare, deci naționale, în ceea ce au mai autentic, mai caracteristic etniile luate în sine. Cu cât o națiune – mare sau mică – participă mai din plin la cultura universală, deci cu mai multe bunuri spirituale, cu atât glasul ei este mai ascultat. În același timp se remarcă rolul fecundant al întâlnirilor dintre aceste civilizații contemporane, întrucât de-a lungul timpului nimic nu s-a născut din nimic, totul născându-se din totul și pentru toți. În aceste idei de o covârșitoare importanță pentru prezentul, dar mai ales pentru viitorul umanității, văd rolul traducerilor și al altor contacte de ordin spiritual pe Terra. Cât privește talmăcirea poeziei, aceasta este proba supremă a calităților literar-poetice ale unei limbi...”. □•După ce a dezavuat mediocritatea în lirism (vezi nr.-ele precedente) Constantin Sorescu se ocupă de traduceri sub titlul *Modelul poetic al simplității elocvente*: □•Zaharia Sângeorzan adaugă valorilor de azi, *Lumea satului lui Vasile Rebreanu*: □•Despre

Petre Cimpoeșu scrie colegul său din Focșani, Mircea Dinutz: „Petru Cimpoeșu este un prozator de la care putem aștepta performanțe superioare într-un viitor apropiat, cu condiția să nu-și ajungă sieși suficient, să-și continue căutările și ascensiunea”. □▪■Turneele de documentare ale cenaclului *Confluențe*, scot la vedere, primele rezultate jurnalistice. □▪Sub titlul *Vâlcea – vatră de istorie, vatră de contemporaneitate* (text semnat de Victor Atanasiu) își pun semnătura Dumitru Paul Popescu (*Itinerar sentimental pe Valea Oltului*), Florentin Popescu (*Itinerar înflorat*), Ioan Iacob (*Privirea lui Bălcescu*). □▪Alexandru Bosneanu și Valeriu Bârgău sunt autorii poemelor aproape convenționale *Oltul la Cozia* și *Iarba la Cozia*. □▪Mircea Ștefan consacră versurile sale aurului negru, adecvându-și emoțiile la situația de fapte: *Cărbunele – un poem lung*. □▪Dintre rubricile transferate de câteva săptămâni în partea finală a paginilor din „SLAST”, numai cea semnată de T. T. Coșovei rezistă. Acesta scrie despre Ioana Călina Marcu (*Vorbirea fântânii*, C.R., 1983): □▪În locul lui Voicu Bugariu (care se ocupa cu literatura de anticipație), apare Florin Mugur (*Apariția unui poet*), text în care îi face o bună primirea lui Dan Stanciu în rândul poezilor tineri. Florin Mugur adaugă un P.S. de-a dreptul defensiv (în fapt, răspuns la *Dreptul la replică* solicitat și primit de Marin Mincu): „P.S. În numărul anterior al revistei, poetul și criticul Marin Mincu răspunde unor observații critice făcute de mine, tot la aceste pagini, pe marginea unor scrieri ale sale. Răspunsul său- scris cu o mâhnire pe care regret că i-am provocat-o – mi s-a părut leal și la obiect. Îi mulțumesc. Nu i-aș fi adresat o *scrisoare de amor* (așa se numea articolul meu) dacă l-aș fi socotit un ins care își *înjură confracții* și folosește *loviturile sub centură*. Dimpotrivă, mi s-a părut și mi se pare un autor talentat și onest, care s-a ținut departe de aceste obiceiuri: nu cunosc nici măcar un singur pamflet semnat de domnia-sa. Spre mirarea mea, rândurile în care aminteam acest lucru le-a înțeles drept o aluzie la niște păcate (în fapt, inexistente) ale persoanei sale. Simplu: i-am propus să polemizăm civilizată, nu așa cum se mai obișnuiește uneori (nu de către M. Mincu!), și mi-am atins țelul. Dovadă: chiar răspunsul pe care mi l-a dat. În ce privește problema esențială – dacă poezia *a murit* sau nu – părerile noastre rămân diferite. Oricum, nuanțările pe care le face în această privință sunt demne de tot interesul”.

25 septembrie

• [„*România literară*”, nr. 39] Număr consacrat istoriei medievale, mai precis lui *Mircea cel Mare ca personalitate proeminentă a istoriei naționale* – text de Mircea Mușat și Constantin Pătroiu –, p. 12-13). □▪Dim. Rachici salută evenimentul pe prima pagină sub cunoscutul fragment de vers eminescian „De din vale de Rovine”, urmat peste două pagini de Ion Popescu-Puțuri, cu titlul *Evocarea strălucitei domnii a lui Mircea acela Mare*. □▪Despre poezia lui Aurel Rău, Florin Mugur scrie alegând s-o defînescă între *Discreție și stră-*

lucire: „Ca în vechea legendă, Aurel Rău se vede sub chipul plasticianului care, terminând de pictat peisajul (un drum), intră în tablou și se îndepărtează. Pentru moment, admirabilul tablou nu e încă terminat. Din fericire”. □•Ioan Holban se împarte între *Două vise*, mai exact între *Licitația*, (Albatros, 1985) a lui Mircea Horia Simionescu și *Îngerul contabil* (C.R., 1986) al lui Dumitru (Puși) Dinulescu, situație ce se explică ușor prin apropierea a două citate din articolul său. [MHS]:„Păstrând nivelul valoric al textelor *colaterale* ciclului *Ingeniosul bine temperat*, romanul *Licitația* este oglinda fidelă a unei concepții asupra prozei, de o frapantă modernitate, în care evenimentul este instrument, biografia – bibliografie, iar textul – o *estetică a fragmentului*”. [Dumitru Dinulescu] „*Îngerul contabil* este un mediocru roman S.F. sau un bun roman picaresc (în măsura în care textul S.F. este o formă a celui picaresc) sau un foarte bun roman parodic (în măsura în care S.F.-ul este o parodie a picarescului); din această dilemă nu putem ieși numai cu ajutorul acestui înger contabil, burlac cu manii specifice și rudă apropiată cu Robert Calul”. □•Dan C. Mihăilescu își intitulează recenzia lui Al. Paleologu: „Estetica și critica literară, așa cum le înțelege și le practică Alexandru Paleologu, pun – și rezolvă în chip convingător – o problemă cu bogată tradiție în domeniu, al cărui rezultat este încă negociat, din păcate. Negociat, da. Nu însă și... negociabil. «Eu cred foarte mult în critica *artiștilor*, declară autorul. Resping – cum să spun – cu cel mai mare dispreț pe criticul lipsit de harul scrisului». «Critica nu are nevoie de *intuiție* și *gust*, cu un cuvânt de *talent*» (subl. Aut.). Această critică pură și simplă se întemeiază, fără doar și poate, pe spiritul științific, însă respinge scientismul (disocierile există, pertinente, la Al. Paleologu). [...] Ea, spre deosebire de critica de direcție, nu are *opțiuni*, ci *preferințe* sau, în termeni caragialieni, nu vrea să știe de perfecți, ci numai de prieteni. Niciodată nu va fi subliniată îndeajuns această idee: «Critica de direcție apare acolo unde (și atunci când) anumite date reale și specifice ale culturii determină direcții diferite și durabile, cu motivări efective». [...] În rest, nu ne rămâne decât să subscriem, la rândul-ne, afirmației scriitorului, conform căreia «lucrurile n-au valoare decât prin dobândirea unei conștiințe libere individuale»”. □•*Breviar*-ul lui Șerban Cioculescu se referă al *Hasdeu (și ciocoi)*. □•G. Mihăilă anunță încetarea din viață a lingvistului Iorgu Iordan (97 de ani). Textul se numește *O viață exemplară închinată slujirii române* și îi rememorează uraișele merite pe pla național și internațional Despre același trist eveniment scrie Geo Bogza (*Pariu pierdut*), □•Parafrazându-l pe Ovidiu, Nicolae Manolescu își intitulează comentariile la Dan Laurențiu, *Ars scribendi*: „Noua carte a lui Dan Laurențiu trebuie citită în legătură cu precedentă (*Privirea lui Orfeu*), atât pentru că ambele au aceeași structură, cât și pentru că o parte din motive se continuă sau își răspund. Compozițional, poetul alternează texte în proză cu texte în versuri. Cele dintâi sunt niște eseuri sau niște scrisori pe tema artei, cum erau și acelea din *Privirea lui Orfeu*. Câteva au apărut inițial în revista «Lucașfărul». E vorba de o proză

poetică, străbătută de viziuni lautreamontiene, în roșu și negru, care tratează metaforic problema artei și a raportului ei cu creatorul. Textul e interpretat ca un labirint, din care autorul (Dedal) și-a luat zborul, lăsând înăuntru doar un vid misterios și fabulos, o expresie a inconștientului (Minotaurul)”. □•Eugen Simion comentează studiul lui Silviu Angelescu, *Portretul literar* (Univers, 1985), gășind că este „un studiu sintetic, întocmit de un om cu idei și cu imaginație”. □•Laurențiu Ulici ajunge cu *Promoția 70* la Liliana Ursu. □•Eseul lui Constantin Noica este continuat la rubrica *Opinii*, dar rămâne în temă: *Mitologia europeană*: □•La cartea străină, Mircea Iorgulescu prezintă în *Darul lui Midas*, cartea lui Alain Bosquet, *Infernul tandreței* (C. R., 1986) tradusă de Costache Verona și prefațată de Ov. S. Crohmălniceanu. Numărul conține trei profiluri lirice spaniole (Jesus Riosalido, Raul Torres, César Antonio Molina), în tălmăcirea lui Darie Novăceanu.

• **[„Tribuna”, nr. 39]** La momentul de apogeu al sărbătoririi celor 600 de ani de la înscăunarea lui Mircea cel Mare, apare un fragment din *Scrisoarea a III-a* (sic!). □•Mircea Popa scrie despre *Cărți de literatură veche*: □•La rubrica *Lecturi*, Ion Vlad prezintă romanul tânărului Ion Iovan, *Impromptu*, C.R. 1986, sub titlul *Experiențele prozatorului*: „Parafrazând și reinterprețând, unificând sau, dimpotrivă, parodiind și reconstruind după ce, în prealabil, s-a destrămat unitatea, naratorul a compus un text al poeziei prozei sale, una dintre părțile cele mai importante ale cărții. E jocul textului/textelor și spectacolul cuvintelor este cu totul remarcabil în ciuda faptului că lectura are de înfruntat neclarități și nebulozități și că – e opinia autorului acestor rânduri – proza nu are șanse decât sub semnul evenimentului și al personajului, al istoriei epice. [...] E oare de respins experimentul? Nicidecum. El se justifică perfect și nu văd un argument mai convingător în favoarea acestuia decât vitalitatea reală a prozei unde destinele și evenimentele produc impresia puternică a vieții”. □•Valeriu Bârgău se află în dialog cu Ion Mureșan: □•Recenzând cartea de versuri *Podul e vamă* (Eminescu, 1985) al lui Ion Horea, Ioana Bot o consideră *Intrarea în mit*: „*Podul de vamă* răspunde unui gând exprimat de poet. În urmă cu aproape douăzeci de ani: «Atunci când poezii s-au născut, țara a intrat în mit, și istoria a devenit o permanență a existenței [...] A fi al țării, deci, înseamnă a fi mai mult decât pur și simplu, a fi al timpului-voievod, al timpului-basm, al timpului doină și baladă, al timpului-cugetare și document istoric, al timpului-creație». Poezia sa împlinește o lecție de patriotism pe cât de nespectaculoasă, pe atât de profundă”. ■•*Tratamentul fabulatoriu* al lui Mircea Nedelciu este un joc între *Ficțiune și utopie*, în accepțiunea lui Marian Papahagi: „De remarcat păstrarea măsurii între predispozițiile arătate mai ales în cărțile de proză scurtă și noua tentație a ficțiunii fantastice. Nu trebuie să se creadă că prozatorul e în întregime altul acum: așa încât până și laborioasa și doctorala prefață ce introduce textul poate fi citită, înainte de toate, ca un reper contrastiv, în comparație cu care fluiditatea narativă următoare nu face decât să iasă

într-un și mai evident relief. Dar oare acea prefață e numai atât? Desigur că nu. Mircea Nedelciu nu se poate hotărî însă nici acum să fie în întregime *serios* și parantezele sale *ludice* par a ne avertiza că ambiguitatea intențiilor e și aici prezentă. În orice caz ingeniozitatea sa compozitivă rămâne notabilă. [...] Ne place să credem că utopia nu va rămâne un simplu episod în proza lui Mircea Nedelciu, ci își va demonstra în continuare consecințele în privința ficțiunii propriu-zise”. □•Ion Muscă semnează textul aniversar *ASTRA – 125*. □•Ionel Bejenaru îl evocă pe publicistul militant Scipione Bădescu. □•Nicolae Diaconu, poet din Tg-Jiu este publicat cu câteva poezii □•Rodica Magdaș face prezentarea lui Mario Vargas Llosa și traduce proza *Un vizitator*. Sabina Teiuș traduce din *Lirica italiană feminină*, câteva poezii ale Mariei Racioppi.

26 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 39] O pagină intitulată *Marele Mircea Voievod în conștiința românească*, realizată de Teodor Vârgolici, conține un studiu istorico-literar de mici dimensiuni, însoțit de exemplificări din Eminescu (*Scrisoarea III*), I. Heliade Rădulescu (*O noapte pe ruinurile Târgoviștei*), Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea*. *La Cozia*, Dimitrie Bolintineanu, *Mircea cel Mare și solii*, George Crețeanu, *Cântarea brazilor la mormântul bătrânului Mircea*: Ion Nenițescu, *Tractatul lui Mircea*, Șt. O. Iosif – Dimitrie Anghel, *Carmen seculare*, precum și scurte extrase din operele lui Bălcescu, Eminescu și Slavici. □•Despre Adrian Marino și spectacolul de personalitate întruchipat de eruditul critic, realizează un portret din care nu lipsesc nuanțele pitorești, Constantin Trandafir: „Mă gândesc că dacă Adrian Marino ar fi întrebat, cum se mai obișnuiește uneori cu o dulce frivolitate, ce carte (cărți) și-ar lua pe o insulă pustie, ar răspunde categoric: Toate cărțile, nu se poate altfel, chiar și cele de critică impresionistă și pozitivistă. Ar pretinde, desigur, să-și ia cu el și tonele de fișe migălite cu atâta osârdie prin atâtea biblioteci ale lumii, dar atunci insula n-ar mai fi pustie, ci un paradis borgesian, cel mai populat colț din univers. Iată de ce (și din alte pricini care se vor vedea) portretul făcut cândva de Mircea Martin, prin analogie cu Macedonski, portret admirabil pentru că prinde nuanțat «figura» acestui «spirit creator», ar trebui, totuși, împrăștiat. Într-adevăr, autorul voluminoaselor exegeze închinat lui Macedonski are numeroase afinități cu eroul său, dar și, firească, multe incongruențe. [...] Despre Adrian Marino se poate afirma, cu inima deschisă, că este deopotrivă un erudit și un artist, un encicloped de stirpe renascentistă și un exponent al relativismului modern. Îndeobște e recunoscut ca un «monstru al erudiției», dar și din această acceptare, la nevoie, se poate scoate un neajuns, potrivit cu răspândita prejudecată a incompatibilității dintre marea învățătură și creativitate. Prin urmare, omul de cultură intensă și întinsă ar fi inapt pe tărâmul creației. Cât de eronată este această credință nu-i cazul să mai insistăm”. □•Eugen Lumezianu, cu nou său roman, *Fluxul apei dulci*, Dacia, 1986, se află în aten-

ția analitică a lui George Chirilă: „Munca entuziastă a tinerilor pe șantierele patriei, patriotismul celor ce stau de veghe la hotare le țării sunt temele altor evocări lirice din recentul volum al poetului clujean care, fără să aducă accente lirice inedite înseamnă în creația sa poetică un plus de condensare lirică a temelor și motivelor preferate”. □•Ion Buzași se referă la volumul de versuri al lui Negoită Irimie, arătând ce este, mai nou, în universul liric al patriei limbii române: „Entuziasmul patriotic este o coordonată a poeziei lui Negoită Irimie, reliefată puternic și de ultimul său volum apărut în Editura Militară, *Patria limbii române*, titlu sugerat de o celebră profesiune de credință a lui Nichita Stănescu: «Limba română este patria mea». Poezia care dă titlu volumului și care sintetizează universul său poetic, îngemănează emblematic frumusețile naturale, trecutul istoric și elanul constructiv al contemporaneității. [...] Munca entuziastă a tinerilor pe șantierele patriei, patriotismul celor ce stau de veghe la hotarele țării sunt temele altor evocări lirice din recentul volum al poetului clujean care, fără să aducă accente lirice inedite înseamnă în creația sa poetică un plus de condensare lirică a temelor și motivelor preferate”. □•Laurențiu Ulici practică echidistanța între critică și elogiu când scrie despre exegeza critică al lui Cornel Ungureanu, *Proza românească de azi*: □•Între observațiile de viață pe care Adrian Păunescu le face uneori în paginile „Contemporanului” se află și articolul *Cultura învinge*. ■•C. Teodorescu scrie, la timpul trecut, despre o personalitate a lingvisticii românești, acad. Iorgu Iordan, dispărut dintre pământeni la 97 de ani, un savant de mare amplitudine, în fapt o personalitate a lingvisticii mondiale.

• [„Cronica”, nr. 39] Cel de-al treilea anotimp este întâmpinat de Constantin Coroiu, *Toamnă românească*: „Toamna aceasta, cu roadele ei binecuvântate, cu nostalgia și amintirile unui miez de vară fierbinte, până la incandescență, incandescența sufletului, îmi readuce în minte un vers al unuia dintre cei mai mari poeți români contemporani: «A iubi, toamna, e-un biet pleonasm...»”. ■•Al. Călinescu scrie despre eseurile lui Const. Noica din *Logica lui Hermes* (C.R., 1986): „Comentarea unei cărți de Constantin Noica la o rubrică de «actualitate literară» nu mai surprinde de mult pe nimeni. Explicațiile acestei situații, nu tocmai obișnuite, sunt îndeobște cunoscute. E, mai întâi, acea excepțională sensibilitate a autorului față de tot ce ține de ființa și de forța de iradiere a cuvintelor; acesta a fost, cu siguranță, aspectul cel mai spectaculos și mai seducător al cărților pe care filosoful le publica acum aproape două decenii. Noica s-a impus apoi el însuși ca un admirabil scriitor, «validat» ca atare d critică, al căror unic regret rămâne suspiciunea (eufemistic spus) cu care filosoful privește disciplina pe care ei o practică. În fine, textele lui Noica ne răzbuună de atâtea și atâtea ineptii debitate pompos sau îngăimate poticnit: ele dau o senzație de perfectă accesibilitate și nu știu dacă mai există vreun filosof care să se fi exprimat cu atâta consecvență și atâta naturalețe în seriale de articole publicate în reviste de tip «magazin» cultural sau literar. [...] «Accesibi-

le» sunt și aceste *Scrieri despre logica lui Herms* (Cartea Românească, 1986), deși autorul țintește departe, propunând, nici mai mult nici mai puțin, o altă logică, menită a depăși inertiile formalismelor uniformizatoare. Nu am cum rezuma aici argumentația filosofului și nu am nici căderea a mă pronunța asupra cei. Ceea ce aș vrea să notez, dintr-un punct de vedere, știu prea bine, limitat și «marginal», sunt relațiile posibile cu problemele care stau astăzi în fața criticii literare. Antologiile sunt cu atât mai îndreptățite cu cât nimeni nu a uitat reacțiile pe care le-au stârnit așa-numitele excese formalizante al structuralismului, după cum nimeni nu ignoră că actualul moment post-structural ne obligă la un bilanț și la o meditație, asupra perspectivelor investigării literaturii. Or, tulburătoare în cartea lui Noica este tocmai tentativa de a ieși dintr-un impas care a fost și acela al cercetării literare: opoziția dintre individual și general“. □•Intitulându-și cronică *Parafraze și epistole*, Ioan Holban oscilează între doi autori și cărțile lor, apărute la aceeași editură (Eminescu), dar foarte diferite în fond: □•Adrian Lustig, *Legea timidității universale*: „*Legea timidității universale* se citește repede, cu zâmbetul bunei dispoziții care se instalează de la prima pagină, tânărul prozator mânuind bine un soi de *ironie cordială*, căutând și găsind totdeauna umorul unor situații altfel dramatice. Umorul acestui roman, prima sa calitate adică, are două surse a căror explorare și exploatare nu sunt tocmai ușor de făcut; mai întâi sunt «scenele» din al căror colaj se constituie mini-romanul lui Adrian Lustig“. □•Stelian Tăbăraș, *Cumpenele*: „Încercând să discearnă între *legenda* și *adevărul* despre existența lui Zamfir Amărășteanu, autorul scrisorilor din *Cumpenele* face radiografia unei colectivități prin suma unor sfaturi și parabole cuprinse într-un jurnal lăsat de protagonistul dispărut în chip misterios în zilele lui 1944; glosele și apocrifele ce se constituie în jurul figurii lui Zamfir Amărășteanu – un fel de «zeu al locului» pentru locuitorii unor sate de munte – *organizează* viața, pun «ordine pământescă peste situațiile ce s-au ivit» în perioada de după încheierea războiului“.

■•Redacția face o apropiere între Nicolae Bălcescu și Nicolae Iorga, amândoi clasici români, ale căror ediții critice sunt supuse observațiilor analitice. □•Istoricul Ștefan Lemny, face trimitere la vechea ediție de *Opere*, [Nicolae Bălcescu], a soților Zane: „Se poate astfel observa că în timp ce recursul la opera lui Bălcescu a fost permanent, grija editării sale științifice a cunoscut sincopă prelungite, greu de explicat. Chiar dacă râvnita *opera omnia* s-a încheiat acum, îndelungata sa geneză îndeamnă mai departe la reflecții. [...] Ritmul în care s-a materializat seria de *Opere* ale lui Nicolae Bălcescu oferă astfel mai curând motive de îngrijorare. Salutându-i mult așteptata finalizare, în condiții editoriale remarcabile, avem totuși motive să ne întrebăm: când operele altor mari istorici (Xenopol, Iorga, Lupaș ș.a.), ne vor fericii cu aceeași împlinire?“. □•Zaharia Sângeorzan se oprește la ediția Iorga aflată în îngrijirea soților Sanda și Valeriu Râpeanu, apărută de curând, la editura Minerva, 1985: „Studiul introductiv al lui Valeriu Râpeanu, excelent gândit și construit, ne convinge că

O viață de om este o «adevărată *Creațiune* făurită de un Michelangelo al literaturii române», Geniul construcției, rememorării istoriei, condiției umane îl descoperim în sinteza memorialistică sub semnul creației., Nicolae Iorga este profetul ideii care nu vorbește în pustiu. Nimeni nu a avut ca el religia scrisului, creației, voința de a reînvia trecutul românesc ca formă a eternității valorilor”. □•Al. Dobrescu semnează un serial sub insolitul titlu *Aventura romanului de aventuri*. În care parodiază unele din „poncifele” genului polițist de pretutindeni.

● [**„Flacăra”, nr. 39**] Număr consacrat împlinirii a 125 de ani de la fondarea ASTREI. În secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* Dorin Sălăjan este prezent cu textul *Cibinium 86*, sub semnul continuității: „Așadar, parte integrantă a marelui Festival Național «Cântarea României» – «CIBINIUM – 86» a fost organizat și s-a desfășurat la cea mai înaltă tensiune emotivă și intelectuală. În sensul acesta înalt, redeșteptător au colocviat unii dintre participanți, despre unitatea culturii, a spiritului nostru național. Am văzut la Sibiu, în chiar inima Transilvaniei, floarea intelectualității române sărbătorind Astra și lecțiile ei memorabile dar, sărbătorind, mai ales, cu îndreptățire, cultura, care este o sărbătoare națională perpetuă a poporului român”. □•Același Dorin Sălăjan prezintă *Patrimoniul Bibliotecii Astra*: „Organizarea recentă a unui Simpozion academic tocmai aici, la Săliștea Sibiului, consacrat împlinirii a 125 de ani de la întemeierea Astei, m ca încheiere a unei manifestări întinse pe mai multe zile și la care au participat acad. Radu Voinea, președintele Academiei E.S.R., acad. Cristofor Simionescu, vicepreședintele Academiei R.,S.R., acad. Ștefan Pascu, președintele Secției de științe istorice și acad. Caius Iacob mi se pare un fapt, dincolo de senzaționalul său, de-a dreptul simbolic; venind într-un sat românesc, într-unul din cele mai vii sate ale noastre, Academia Română s-a întors printr-un gest superb de omagiere a Astei la obârșii”. ■•Tot în legătură cu evenimentul acestui număr, Ion Zubașcu (*Academia la Sibiu*) conemnează susținerea unei sesiuni academice la Săliște și a alteia la Sibiu. ■•V. Curticăpeanu prezintă „*Astra*” – *centrul vital*: „Este meritul «Astei», în cea mai mare măsură, că românii din Transilvania aveau, la începutul secolului nostru, maturitatea politică atât de bine consolidată ca să-și poată hotărî singuri destinele, în condițiile manifestării voinței unanime de *autodeterminare*, prin despărțirea de statul dualist și unirea lor deplină și definitivă cu România”. □•Tania Radu este realizatoarea grupajului *Sibiu – un deceniu de critică literară*, constând din două interviuri, primul luat lui Mircea Braga, aflat printre organizatorii Colocviilor de critică găzduite la Sibiu de un deceniu, cel de-al doilea lui Romul Munteanu, moderatorul acestor întâlniri. Sub titlul Ediție jubiliară, aceeași Tania Radu prezintă , pe scurt, lucrările ediției de față. La care au susținut comunicări, între alții Viorel Grecu, Domițian Ceseareni, Alexandru George, Mihai Zamfir, Radu Toman, Dolores Toma, Doina Uricariu, Dana Dumitriu, Laurențiu Ulici, Cornel Ungureanu.

• [„**Orizont**”, nr. 39] După *Valențe educative ale istoriei și științei*, semnat de conf. univ. dr. Cezar Apreotesei, prof. univ. dr. Ioan I. Mureșan scrie articolul-studiu „*Io Mircea, Mare Voievod*” în *istoria și istoriografia din sud-vestul României*, împlinirea a 600 de ani de la faptele marelui Voievod, omagiate de întreaga presă. □•La cronică literară, Cornel Ungureanu prezintă *Petreceri cu gândul și alte inducții sentimentale* (C.R., 1986), cartea lui Alexandru George: „Alexandru George știe foarte multe despre literatură; a stat la surse, a început lecturile așa cum trebuie, cunoștințele s-au așezat temeinic, la vreme. Nimic întâmplător în formația sa. E un expert al vieții literare, cărți fundamentale i-au devenit cărți *de căpătâi*. [...] Scriitorul mărturisește, polemic, *bucuria de a fi față de o lume dispărută*. Ea avea stil, ea oferea voluptăți, pe care omul vitezei nu le mai poate degusta. [...] Am observat, lângă alte cărți ale lui Alexandru George, bucuria de a apela la autorii «inactuali», expediți în depozit de numeroasele răsturnări și deturnări ale interesului public. Aceștia sunt aliații cei mai de nădejde ai lui Alexandru George: «inactualii». Temele «inactuale» sunt reluate de eseistul care în Piața Amzei, în tren, în cutare amintire din copilărie a putut fi martor. El, Alexandru George, a fost acolo și poate depune mărturie. Ubicuitatea personajului pe care îl bănuiam claustrat între cărți și reviste, între documente de arhivă e cu adevărat neobișnuită. El știe să *fie acolo*, în tramvai, în piață și să decupeze din zgomotele locului sunetele necesare întemeierii unui gând: verificării unei supoziții. Are auzul format, privirea educată de ultima lectură, de penultima lectură, făcute, desigur, în timpurile bune ale cititului. În cutare confruntare pe care a trăit-o a verificat temeinicia unei pagini puse la îndoială de vreun oarecare. El e martorul, dar și judecătorul (și ce conștiință de judecător are!), procurorul a cărui intransigență găsește, dacă nu pe parcursul eseului propriu-zis, cel puțin în p. s.-ul lui posibilitatea unui rechizitoriu de efect. [...] Reacții puternice, de prozator bine înstăpânit pe moșia personajelor sale, toate bune producătoare de învățăminte. Ele, toate, unele lângă altele, ne oferă un «*mic manual de bună purtare în viață și literatură*», manual cu ale cărui paragrafe putem să fim sau să nu fim de acord, dar care este foarte viu, purtând decis marca firmei. Fără a fi de acord cu multe din abruptele afirmații, recunosc în Alexandru George una dintre personalitățile puternice ale scrisului nostru“. □•O altă cronică semnează Corina Ciocârlie, referitoare la volumul lui Romulus Rusan, *O călătorie spre marea interioară*, C.R., 1986: „Pe prima pagină stă scris: «Această călătorie a fost făcută împreună cu Ana Blandiana, în vara anului 1982, sub auspiciile premiului internațional Herder», iar pe copertă e însemnată ruta voiajului. [...] Schema «basmului» e prin urmare clasică: Făt-Frumos și Ileana Cosânzeana pornesc în căutarea obiectului dorit (premiul) pe un drum plin de primejdii. [...] Cu primirea recompensei (festivitatea de decernare a premiilor), începe o nouă etapă a călătoriei, *întoarcerea acasă* pe un drum ocolit, trecând peste mări și țări, plin și el de spaime și capcane. [...] Fascinantă le apare însă

celor doi călători nu atât parcurgerea spațiilor nesfârșite cât ștergerea oricăror frontiere ale timpului, amestecul miraculos al civilizațiilor: «specialitatea magică a Vienei» e să țină vechiul în starea de noutate din prima clipă; piața din Efes dă impresia de paradiziac, pentru că adună la un loc fructe din toate lunile anului; vizita la muzeul arheologic din Istanbul echivalează cu o «formidabilă incursiune în timp». Tema ascunsă a basmului spus de Romulus Rusan e poate tocmai veșnicia de-o clipă, singura victorie asupra neînduplecatului Cronos“.

□•Mircea Mihăieș descoperă la Romulus Vulpescu, dincolo de poet, un al doilea discurs, de astă dată... tipografic: „Încet, încet, cu o râvnă de copist, de tipograf, de prescriitor din alt ev, cu obstinația paralizantă a fanatizatului de frumos, Romulus Vulpescu adaugă raftului de bijuterii tipografice pe care, *sol owner & proprietor*, l-a construit cu migală de miniaturist, încă o podoabă. Și nu una oarecare. Nu una anunțată de vreo aniversare, de vreun sărbătoresc prilej. Cu un frumos obiect tipografic pe care el, Vulpescu, era cel mai în măsură să-l construiască: ediția bibliofilă a *Joc-ului secund* al lui Ion Barbu. Folosirea vocabulei de mai sus, a verbului *a construi*, se fală, aici, mai potrivită decât oriunde. Romulus Vulpescu își *edifică* operele tipografice cu o adevărată artă de *constructor*. Înaintea valorii cărții ca atare trece dreptul editorului de a-l învesmânta în straie de gală. S-ar zice că el acționează după infailibilul principiu al *afinităților (s)elective*: nu știm dacă a făcut-o, să zicem, când în '81, scotea de sub teascurile tipografiei superba ediție (prilejuită de centenarul Bacovia (a *Plumbului*; nu îi cunoaștem chiar atât de bine preferințele. Dar, cu siguranță, excepționalele sale ediții Jarry. Mateiu I. Caragiale și, de ce nu, propria sa *Arte & meserie*, dar și ediția din 1970 a poeziilor lui Ion Barbu sunt dovezi incontestabile că ne aflăm în fața unei irepresibile vocații. [...] Ca și în celelalte cazuri, ca în minunatele ediții Villon, ori Charles d'Orléans, ediția bibliofilă (ți încă nu una de rând, ci – noutate absolută! – în tiraj de masă!) a *Jocului secund*, reproducând, cu scrupul filologic, ediția din 1930, de la «Cultura Națională» și în replica aceasta, scoasă la «Cartea Românească», mâna de aur a lui Romulus Vulpescu îmbogățește sufletul oricărui iubitor de frumos. Însoțită de o abundentă *Notă asupra ediției*, în care editorul dă toate detaliile care transformă exemplarul de lux într-o veritabilă ediție științifică valoarea cărții se vede sporită prin truda acestui veritabil personaj parcă descins din bestsellerul lui Umberto Eco. Pe lângă celelalte merite, artistice, n-ar fi exagerat să spunem că el sporește seria figurilor retorice cu un nou element: discursul tipografic. Și probabil că doar vocea lui Orson Welles, cel care, în generic, se anunță ca producător, regizor și actor al unui celebru film, poate să sune cu atâta motivat orgoliu ca aceste cuvinte, ele însele intrate în ritualul tipografic“.

■•Același Mircea Mihăieș se întreține cu prozatorul Mircea Nedelciu. În numele apartenenței generaționiste, discuția începe cu un „reproș” care spune multe despre solidaritatea lupilor tineri de atunci, deveniți optzeciști: – *Ți s-a reproșat – al fost de față – că prozele tale suferă de un exces de inteligență.*

*Cum te aperi de această acuză? „– Ți s-a reproșat – am fost de față – că prozele tale suferă de un exces de inteligență. Cum te aperi de această acuză? – Resping această acuză mai întâi global Prozele mele nu sunt nici mai inteligente, nici mai puțin inteligente decât ale altor autori. Apoi, dacă totuși susții că există în textele mele un exces de teoretic, o manieră mai degrabă rece de a trata probleme care sunt ale sufletului, un calcul vizibil al procedeelelor, raportate la ținutele propuse, atunci, acceptând eu această «acuză», aș încerca să-mi explic mie însumi cauzele situației în felul următor: scriitorul secolului nostru se confruntă, încă dinainte de primul război, cu posibilitatea ca sensurile operei lui să fie deturnate; aș zice chiar că, datorită marilor înfruntări ideologice care agită acest secol, literatura începe să trăiască într-un context agresiv; uriașa ei forță, care este concepută de artist numai pentru a fi în slujba omului, poate fi folosită – și există exemple – împotriva acestuia, prin jocuri ale contextualizării, prin abile teoretizări și calcule din afra operei. În fața acestui risc, talentul este neputincios, iar inteligența este singura apărare. Despre marii scriitori ai secolului nostru se spune uneori că au «un talent uriaș», alteori că sunt «o mare conștiință». Personal ăi prefer, e drept, pe cei despre care se spune mai des a doua sintagmă. Ideal ar fi ca scriitorul să participe la dialogul prilejuit de marile probleme ale epocii sale și cu talentul, și cu inteligența, iar cele două calități să nu poată fi separate una de cealaltă. – Te-ai născut în câmpia Bărăganului, ai urmat liceul undeva în sectorul agricol Ilfov. Cum se explică, în acest context, trecerea ta prin experiența textualistă? [...] – Nu sunt textualist. Nici nu am fost vreodată. O spun în totală cunoștință de cauză pentru că, în facultate fiind, am urmărit cu atenție experiența literară pe care o încerca în acei ani, în literatura franceză, grupul de scriitori din jurul revistei «Tel Quel». Era singurul lucru interesant din literatura franceză a aceluia moment (anii '68-'72), iar eu eram un student conștiincios care studia literatura română și literatura franceză! Am afirmat și în prefața la *Tratament fabulatoriu* că termenul textualism este folosit *impropriu* când este aplicat unor fenomene din literatura română de azi. Însă unii critici au înțeles din asta că eu acord textualismului două accepțiuni diferite (!!!) Pe de altă parte, prejudecata că unui material de viață îi este interzis un anume procedeu tehnic numai pentru că originile lor sunt îndepărtate, în timp sau spațiu, mi se pare izvorâtă dintr-o gândire provincială, în sensul rău al termenului. – A reprimat prozatorul Nedelciu o vocație – aproape sigură, după unii – de critic literar? Cum a fost posibilă (contra) «performanța»? – Nu, n-am reprimat nicio vocație de critic. Nu mă interesează să scriu despre cărțile altora, ci doar să le citesc cu multă atenție, să le demontez mecanismele și să învăț din asta și cum să scriu eu însumi, și cum să nu scriu. [...] – Ai publicat, de curând, a cincea carte, un excelent roman, «Tratament fabulatoriu». E mult, e puțin, cantitativ vorbind, pentru un autor care încă n-a împlinit 36 de ani? – E foarte mult în context, pentru că scriitorii tineri publică greu. Este normal, dacă ne gândim că unele pagini dintre cele publicate datează din 1971,*

deci cele cinci cărți au fost scrise în 15 ani și doar publicate, grupat, în ultimii șapte. Și este încă prea puțin față de ceea ce cred că am de spus. – *Ce crezi că va caracteriza generația matură de scriitori ai anului 2000? Pentru cine vor scrie ei?* – Generația matură a anului 2000 va trebui să-și justifice existența mai ales prin felul în care va fi pregătit ea terenul pentru literatura mileniului ce va să înceapă. Va fi reușit să elimine complexe mai vechi sau mai noi ale literaturii? Va fi reușit să pună în ecuație raporturile culturii noastre cu alte culturi? Va preda ea generațiilor următoare o limbă literară destul de curată și în același timp vie, adaptabilă la noile realități? În funcție de răspunsurile ei la aceste întrebări, de capacitatea ei de a lansa altele, generația matură a trecerii de la un secol la altul va exista sau nu. [...] – *Te știi un cititor atent (chiar prea atent) și de literatură contemporană. Oare timpul risipit cu lectura autorilor (prozatorilor) tineri, nu întotdeauna de valoare, nu amenință să se răz-bune asupra creatorului care ești?* – Nu. Răspunsul este asemănător cu acela de la întrebarea despre eventuala mea vocație de critic. Deci un timp câștigat, pentru ca, în vreme ce citesc prozatori neformați, nu fac decât să continui să mă formez eu însumi“. □•Livius Ciocârlie se disociază de Gabriel Liiceanu, în debutul noii sale rubrici, *Marginalii*. Subiectul articolului, *Copii și copilăria*: „*«Copilul este eminamente joc»*, spune Gabriel Liiceanu (1981, p. 38). Mă îndoiesc că lucrurile stau așa. Copilăria este joc, dar este și constrângere. Constrângere ca scut împotriva vieții și ca pedagogie pentru viață. Constrâns, copilul – firav, iresponsabil, neputincios să-și asume propria direcție – este protejat și, totodată, învață să i se adapteze vieții. Se joacă, dar ia și cunoștință despre limitele între care poate să se joace. Viața e făcută din prilejuri și din *primejdii*. Expus iubirii și – din iubire – constrângerii copilul învață să le folosească pe unele ferindu-se de celelalte. El suportă constrângerile, când nu reușește să se eschiveze prin viclenia farmecului vârstei, fără să le înțeleagă rostul. Sfârșește prin a-și închipui viața matură ca pe o vreme când se va fi eliberat de ele. Viața matură e *primul mit creat de om, încă din copilărie. De aceea, copilul se joacă de preferință de-a omul matur*“. ■•De mici recenzii, scrise de Valeriu Drumeș, au parte Traian Iancu (*Grădina*, C.R., 1986): „Fidel formulei sale lirice, poetul Traian Iancu își consolidează, prin noul său volum* spațiul poetic predilect, reafirmând trainica filiație tradițională a poeziei pe care o scrie. Viziunea poetului, clădită din primele volume pe sentimentul iubirii valorilor perene ale trecutului și prezentului nostru, este consecvent susținută de adâncul crez civic și patriotic“. □•Mircea Florin Șandru (*Orașe suprapuse*, C.R. 1986) „Jurnalul de călătorie are la noi o tradiție bine conturată, practicat cu strălucire până în zilele noastre de personalități care i-au dat o reală prestanță. [...] Un jurnal de călătorie captivant și inteligent elaborat l-a publicat de curând Mircea Florin Șandru, acoperind un teritoriu întins și variat de la Marea Arabiei până la fluviul Mississippi, meridiane pe care autorul le-a străbătut de-a lungul unor ani în calitate de reporter al presei pentru tineret. Obiectivul de care M.F. Șandru

se declară fascinat este universul citadin, fapt care dovedește o constantă a interesului pentru spațiul citadin, prelungire firească a problematicii și atmosferei din poezia sa“. □•La volumul de critică și eseistică al lui Marius Ghica, *Facerea poemului* (Scrisul românesc, 1986) se referă Corneliu Mircea: „Sistematisând sumedenia de informații aflate în *Caiete*, Marius Ghica schițează, într-o carte scrisă cu inteligență, vervă și adâncime, liniile generale ale actualului poetic creator, separând planuri și decantând idei. Ce a impresionat (și ce ne mai surprinde) cu deosebire? Așa cum bine se știe, importanța pe care poetul gânditor o acorda *facerii artizanate* ce ar supune și domina chiar fiorul inspirației. [...] Aceasta a fost, cu siguranță, și motivul pentru care Marius Ghica a optat, în cea de a doua secțiune a cărții, pentru o apropiere ontologică de fenomenul poetic, de plasându-și interesul dinspre hermeneutica migăloasă a facerii artisanale spre actul întemeietor al creației *facerea* însemnând nu doar confecționare ci, mai ales, sau în primă instanță *creație*. [...] Astfel trebuie înțeleasă opțiunea lui Marius Ghica (gânditor subtil și exersat, al cărui stil se impune prin concizie, rigoare, eleganță, profunzime) pentru o interpretare în final *ontologică* a fenomenului poetic, într-o sumă de pagini ce ne-au lăsat, odată cu parfumul inconfundabil al zării originare și regretul de a nu fi putut urmări în *extenso* acest demers – pe care-l și vedem continuat într-o viitoare și așteptată carte“. ■•În interiorul revistei apare „Orizont arădean” (An. III, septembrie, 1986), din pagina/ile (căci două sunt de toate) căruia nu lipsește Florin Bănescu. □•Vasile Dan îi ia un interviu poetului Romulus Bucur, de pe poziția acestuia de „bard arădean”: □•Urmează „duo-ul” de acum obișnuit al celei de-a doua pagini. Al. Ruja continuă să scrie despre *Debuturi* (V) „Concepute în sistem spiralat, lăsând deschisă – prin *Epilog* – literatura pentru copii, prin alte genuri, poeziile din cartea lui Mihail Gănescu au un pronunțat caracter didactic, urmărind să învețe și să educe, în același timp. Adresându-se celor mici, poeziile sunt realizate în așa fel, încât să transmită direct mesajul, ușor de receptat la o primă lectură. Sunt poezii despre patrie, despre istoria și natura țării, despre anotimpuri sau diverse ipostaze ale copilăriei. [...] Tot un debut poate fi considerat și recentul volum al scriitorului de limbă slovacă Pavel Bujtár, deoarece este primul apărut în limba română. Traducerea din slovacă este realizată de Pavel Rozhos. [...] Schema basmelor este cea clasică (foarte adesea prinsă în șablon), cu o narațiune însă inteligent condusă. [...] Autorul povestește atrăgător, interesant, acțiunea nu trenează, ci este mereu în tensiune. Pavel Roxkos a asigurat o traducere limpede, într-o limbă curată, lectura desfășurându-se agreabil, fără să simți modelul“. □•Gheorghe Schwartz tratează, eseistic, subiectul *Un mod de a face literatură*. □•Ovidiu Pecican chiar face literatură semnând *Amintire cu Ferdinand*. ■•În același număr din „Orizont” poposește și „Semenicul”, supliment din care reține articolul lui Vasile Pistolea, *Valori ale prozei* (acestea sunt, desigur, locale – Ion Florin Panduru, Gheorghe Zinescu, Gheorghe Juruma, Marcu Mihai Deleanu

și Nicolae Sârbu, iar toată evaluarea pe o singură coloană, cea mai îngustă, din cele trei ale paginii. ■•Ca un „transiberian” traducerea în serial a romanului lui Raymond Chandler, asigurată de Mihai Cernea, înaintea „pufăind” de la un număr la altul.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 39] Număr consacrat personalității proeminente a lui *Mircea cel Bătrân*, devenit *Marele Voievod Mircea*. Geo Ciolcan scrie articolul *Personalitate proeminentă a istoriei naționale*: „Sub arcul generos al socialismului, unde cultura contemporană se dezvoltă într-un cadru organic cu trecutul glorios al poporului, sărbătorirea a 600 de ani de la urcare pe tron a lui Mircea Voievod se constituie într-un omagiu național – vibrant mesaj peste veacuri – închinat aceluia pe care marele poet Mihai Eminescu îl caracteriza foarte plastic: «Mircea I., acest prototip luminos și al artei războinice și al celei diplomatice la arta războinice și al celei diplomatice la români, n-a gândit toată viața lui decât la menținerea neatârării»“. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poezi în derivă*, Eugen Barbu trage concluzii funebre despre Magdalena Ghica și poezia acesteia: „Iată deci că se poate și așa, când, vorba poetei, se «impersonalizează», când se desnobează, când ne lasă și nouă, cititorilor, o șansă. Conduasă altfel esteticeste, Magdalena Ghica ar fi ajuns în alt loc pe care, poate, îl merita. Așa stând lucrurile, nu putem decât să regretăm delirul lingvistic cu care a încercat să ne convingă că se află în rândul lumii, prin asta înțelegând ralierea sa la straniile produse de ultimă oră cu care ne fericesc luniștii și alți poeți care mai de care mai învârtoșați asupra hârtiei, în căutarea unei glorie ce nu va veni niciodată. Poezia, cum am scris de atâtea ori, înseamnă, înainte de toate, rigoare“. □•*Săptămâna pe scurt*: „Nicolae Manolescu *precoce*: «Eram aproape un copil când mi-a fost arătată, la Sibiu, casa cu intrarea boltită și curte interioară, cu balcoane, unde fusese în secolul trecut redacția ziarului «Tribuna». Mi-l imaginam pe Slavici și pe Coșbuc venind pe la 5 dimineața la redacție, odată cu ucenicii și lăptăresele care invadau strada principală a orașului, și plecând, apoi, spre prânz, către parcul *Sub arini*, să se plimbe și să discute». [...] • A încetat din viață acad. *Iorgu Iordan*, în vârstă de 98 de ani“. □•La rubrica *Revista revistelor*, scurte notații la adresa cronicii semnate de Nichita Danilov la poeziile lui Emil Brumaru, apărute în SLAST (Suplimentul literar al „Scânteii tineretului”): «Suplimentul literar-artistic al Scânteii tineretului», nr. 37 din 13 septembrie 1986, găzduiește o ciudată (ca să nu spunem altfel) cronică a lui *Nichita Danilov*: *Fluturi din pandișpan*, la poezia lui Emil Brumaru mai precis la *erotismul obiectelor*: «Lucrările din poezia lui Emil Brumaru au existență voluptoasă, cresc, dospesc, înlăuntrul lor și ne îmbie nu la contemplație ascetică, ci la un vis tulburător, erotic. La un erotism somnolent, devorator. Obiectele cele mai banale își deschid corola ca niște uriașe flori carnivore și ne atrag ca pe niște fluturi, prin polenul și strălucirea lor, spre un tărâm al pierzaniei. Poetul, precum Robinson-ul lui Michael Tournier din *Limburile Pacificului*, se împreunează nu cu

mandragorele din poienița insulei, ci cu obiectele casnice din bucătăria sa, făcându-le să se înmulțească într-un mod delicios și halucinant totodată»“.

27 septembrie

• [„Luceafărul”, nr. 39] Manifestările consacrate celebrării și sanctificării lui Mircea cel Mare continuă cu o nouă serie de atitudini și articole omagiale. Un citat din opera lui Nicolae Ceaușescu stabilește nu locul voievodului în istorie, ci rolul prezentului ca factor de perpetuare a istoriei: „Cinstim revoluționarii, cinstim democrații, pe comuniști, pe toți cei care, în diferite etape ale dezvoltării patriei noastre, și-au făcut datoria față de popor, față de patrie, și n-au spus niciodată că e greu”. □•Artur Silvestri îi găsește premergători lui Mircea cel Mare în cartea lui Sergiu Iosipescu dedicată „unui moment al istoriei românești de secol al XIX-lea, de dinainte de epoca lui Mircea cel Mare, făcând totuși legătura dintre acesta și Asănești. *Balic, Dobrotiță, Ioancu* (Militară, 1985) e, sub înfățișarea de cercetare asupra unor voievozi ai Țării românești pontice, din dreapta Dunării de Jos și de la Marea Neagră, un eseu în toată puterea cuvântului, dedicat filosofiei istoriei [...] Nouă e, mai întâi de toate, ideea de a face o istorie a unei «țări» românești de dinainte de coagularea statelor medievale.” □•Este recenzată cartea lui Nicolae Stoicescu, *Bătălia de la Rovine* (Militară, 1986), despre care Dr. Dan Zamfirescu, orchestratorul întregului eveniment derulat o bună parte din anul calendaristic în curs, scrie elogios. □•La cronică literară, Mihai Ungheanu scrie despre eseurile critice ale lui Marin Sorescu din *Ușor cu pianul pe scări*: „Paginile despre Dionisie Eclesiarhul, despre Macedonski, despre Voiculescu, despre Borges, Vasko Popa, Henri Michaux, E. Ionescu, ne arată cât de buni critici pot fi poeții, și mai ales Marin Sorescu, când nu sunt alături de cei analizați. Aici în marile modele, Marin Sorescu se uită pe sine, reușind să fie totuși el. *Ușor cu pianul pe scări* este un spectacol în care cine va căuta pe ceilalți va găsi mereu, dincolo de ei, pe Marin Sorescu. În toate ipostazele sale”. □•Chipul voievodului Mircea pătrunde și în *Noua geografie literară*, tematică sub care semnează Nicolae Georgescu (*Dincolo de legendă*, despre romanul lui Eugen Uricaru, 1784, care îl are în centru pe Horea: „Iată o lectură eșuată a romanului 1784. *Vreme în schimbare*. Eșuată conștient, desigur, Eugen Uricaru dorește o împăcare, peste toate obstacolele, cu tradiția populară ce a făcut din martirul lui Horea un alt martiriu al lui Crist. Autorul cedează mitului fiind copleșit, în cele din urmă, de persistența mitului în jurul celor trei martiri ai anului 1784. Tradiția, implicată lecturii, îl ajută. Dincolo de această față a lucrurilor, însă, Eugen Uricaru construiește un model, mult mai coerent, mai pur, adevăratul sâmbure al romanului”. □•Fănuș Neagu și-l amintește pe Grigore Hagiu: „Grigore Hagiu a dat vamă pământului doar trupul lui ca un lujer de pasăre zburând vertical. Cuvintele ce l-au chinuit ne-au rămas, să se amestece în gestul spicelor de grâu unduind spre malul apelor...”. □•*Zilele istoriei* se intitulează intervenția lui Constantin

M. Popa scrie despre Doru Munteanu, prozator axat pe subiecte istorice: „Alături de romanele lui Francisc Păcurariu (*Labirintul*), D.R. Popescu (*Orașul îngerilor*), Ion Lăncrănjan (*Toamnă fierbinte*), Pop Simion (*Student la istorie*), Mircea Vaida (*Vânătoarea de vrăjitori*), *Vinerea neagră* aparține literaturii protestului împotriva crimei, împotriva uitării vinovate. Văzând în povestire *salvarea ființei* (I. Vlad), Doru Munteanu este un creator autentic”. □•Z. Câr-lugea despre *Intuiția constructivă a evocării* la Ioan Dumitru Denciu, autorul romanelor *Luminile zeiței Bendis* și *Identitățile lui Litovoi*: „Dăruit cu simțul limbii și, capabil, deci, de prestidigitatie etimologică, de construcție stilistică originală, Ioan Dumitru Denciu e, între tinerii prozatori de azi un nume remarcabil (o identitate dificil-prozastică mai puțin frecventată de critică)”. □•Cel de-al doilea episod din *Poezii, când erau tineri...* este consacrate amintirii lui Nicolae Labiș, coleg de Școală de literatură cu autorul articolului, Niculae Stoi-an: „Trebuie să spunem că Nicolae Labiș mi-a apărut ca un flăcăiandru, hâtru bun de glume încă din zilele când trebuia să susținem așa-zisul examen de admitere. Țin minte că pe traseul pe care îl aveam de străbătut, uneori cu tramvaiul 20 care întorcea în parcul de la actualul restaurant Doina de pe Kiseleff, animatorul întregului grup era poetul Nicolae Labiș, căruia îi țineau hangul câțiva ieșeni cu care se cunoaștea dinainte. Nu exagerez deloc dacă voi spune că în centrul acestei voioșii puștești era parodia lui Nicolae Labiș după A.E. Baconsky (*Frasinii de la răscruce*), în care se spunea în maniera epocii: «Trece-o noapte, trece înc-o zi,/ Lupta se ascute între clase,/ Iar chiaburii se arată-a fi/ Elemente tot mai dușmănoase...». Dacă omenirea s-a despărțit de trecutul ei râzând, parafrazând am putea afirma că generația mea s-a despărțit de prolet-cultism și dogmatism, cărora nu le plătiesc cine știe ce tribut, râzând în hohote odată cu Nicolae Labiș care avea să abordeze această problematică și în registrul grav, odată cu *Lupta cu inerția* ori și mai devreme cu poemul *Omul comun*”. □•Ed. Papu îi prezice un viitor strălucit lui Marin Mincu: „Nu mai vorbim de prețioasele inițiative ale acestui om în Italia, prin colaborarea la atâtea publicații de seamă. Cu o dăruire și o abnegație neîntrecute, Marin Mincu a contribuit și contribuie esențial la universalizarea culturii românești, creând, astfel, un demult cuvenit prestigiu european spiritualității românești. Este un merit incontestabil care nu trebuie trecut cu vederea și nici minimalizat”. □•La *Mapamond*, cititorii se întâlnesc, din nou, cu *Poezia chineză*:

• [„SLAST”, nr. 39] Suplimentul își arată, cu osârdie, *Înalta prețuire a trecutului de luptă al poporului român*. Dincolo de planul general. În cel punctual, prețuirea se rezumă la Nicolae și Elena Ceaușescu, pe prima pagină, (cu corp de literă supradimensionat) ilustrată de titluri precum: *La Doftana, în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu, impresi-onanta evocare a unei glorioase pagini din lupta eroică a partidului, vibrant omagiu activității revoluționare a secretarului său general*. □•Pagina consacrată recenziilor (două, cel mult trei per număr) are o nouă titulatură, *Viața*

literar-artistică, devenind un fel de agendă săptămânală. □•Tot aici, lui Toma George Maiorescu, i se oferă un drept la replică, în urma articolului din „SLAST” nr. 37, poetul cerând să fie redată, confoorm unui vechi dicton proletcultist, „onoare(a) muncii”: „Încă un cuvânt se impune însă despre respectul muncii. Cartea pentru un scriitor – și un tânăr care frecventează critica ar trebui s-o știe – nu este numi un buletin de identitate ci și rațiunea și justificarea unei experiențe. Astfel, a persifla numărul de cărți scrise (aproape două duzini – cum se exprimă D-sa) este nu numai lipsă de respect față de muncă, ci, implicit, încurajarea lenei, a boemei, a carenței de răspundere față de societate. Ca atare un om de cultură, un om cu înțelegerea sinuosului și complexului proces al creației nu se va putea exprima despre carte decât cu respect”.

□• Despre *Poezia realului ca mit*, mai precis despre lirica mai veche a lui Ion Horea, dar și despre recenta carte de poezii (*Podul de vamă*, Eminescu, 1986) scrie criticul *en titre* al suplimentului, Constantin Sorescu: „O lectură integrală a acestei poezii ar dezvălui, deasupra numitorului existențial comun, o permutație progresivă a stărilor sufletești: de la expansivitatea adolescenței la meditația austeră, preponderent morală și de la aceasta la interogația asupra iminenței. Semnificativ, în *Un cântec de dragoste pentru Transilvania*, sentimentul din urmă (ale cărui rădăcini mijiseră, totuși, mult mai demult) se preciza solidar cu o rememorare tehnică proustiană a tărâmului transilvan al copilăriei. *Podul de vamă* (Ed. Eminescu, 1986) potențează această rafinată solidaritate. Aceeași confundare a eului în durată, același timp de natură psihologică, aceeași fluvialitate a memoriei afective, același insolit al senzației care provoacă reveria”.

□•Al. Dobrescu își exprimă dubiile asupra momentului literar contemporan. Articolul lui se intitulează *Actualitatea: un măr al discordiei*?: „Suntem partizanii unei viziuni paradisiace a lucrurilor. Împărțim actualitatea în stânga și-n dreapta cu dărnicia bunului samaritean. Ce contează că printre cei ce o solicită ca pe un drept ereditar destui ne sunt complet indiferenți? Bărăganele actualității au nesfârșirea Câmpiilor Elizee! E loc, aici, pentru fiecare, indiferent de vârstă, sex ori convingeri. Dacă tot ne stă în puteri să înăbușim din fașă animozitățile și să instaurăm concordia în literatură, de ce am ezita? Nimic nu e mai plăcut vederii decât o horă, în care s-au prins, de-a valma, Grigore Ureche și Nicolae Țic, George Baronzi și Platon Pardău, Caragiarele și Ion Băieșu, Pralea și Ion Gheorghe, Coșbuc și Marin Sorescu, E. Lovinescu și M. Ungheanu, I. M. Buioreanu și Nicolae Breban, Theodor Neculuță și Paul Georgescu! Ce e însă actualitatea? În primul rând, un tablou al preferințelor și antipatiilor, al preocupărilor și prejudecăților noastre. Căutăm în afară ceea ce există demult în noi înșine. Ne sunt aproape scrierile în care regăsim – fie și în exprimări șovăitoare, imperfecte, chiar improprii, spaimele și visele noastre”.

□•Ion Cristoiu face o *Pledoarie pentru șoarecii de bibliotecă*, cu alte cuvinte, vizionară, o pledoarie... *pro domo*. □•Gheorghe Grigurcu schițează *Trăsăturile unui autoportret*, în comentariul său, plăcut, amabil, ca-

lin, la cel de-al doilea volum al Mariane Codruț (*Schiță de autoportret*, Junimea, 1986). □•Cu un titlu care îl caracteriza exhaustiv (*Poeme pricinose*, Eminescu, 1983), George Stanca intră în atenția criticii lui T. T. Coșovei. □•În continuarea colaborărilor sale, începute în nr. 37, Emil Brumaru despică firul în patru în *Scurt chestionar pentru „Oameni de prisos”*. Rubrica sa se numește *Lumea cu amănuntul* și devine, de la o apariție la alta, *Lumea cu de-amănuntul*. □•Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, Camil Petrescu și Ion Vinea apar laolaltă în *Puncte de convergență*, fragment intitulat *Clasicii modernismului românesc*, care face parte din volumul al III-lea al de Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești*, în curs de apariție la editura Minerva..

28 septembrie

• [„Scânțea”, nr. 13717] Ioan Alexandru semnează articolul *Învățătorii*, prilejuit de faptul că, nu de mult, a sunat clopoțelul în școli.

[SEPTEMBRIE]

• [„Albina”, nr. 9] 600 de ani de la *Urcarea pe tron a Marelui Mircea Voievod* deschide acest număr sub titlul *Un nume legendar*. □•Tot pe prima pagină încep textele intitulate *În dialog cu țara* (editorial), semnat „Albina” și *Un nume legendar*, avându-l autor pe Dumitru Almaș. □•125 de ani de la constituirea ASTREI, poartă titlul *În cuget și simțire*. Autor, Dumitran Frunză. □•Poezia *Cap de dac*, a lui Vasile Nicolescu introduce „Albina” și pe orbita altui eveniment: *2050 de ani de la atestarea statului dac condus de Burebista*.

• [„Amfiteatru”, nr. 9] Florin Berindeanu semnează cronică literară la Ion Brad, *Romanul de familie*, Eminescu, 1986: „Ion Brad alege în mod firesc pentru un asemenea roman metode realistă. Omnisciența e bine ținută în frâu, mai ales că avem în față un roman de o asemenea întindere. Câteodată doar apare un puseu de orgoliu auctorial care desuetizează puțin ținuta romanului în ansamblu. [...] Importantă și revelatoare pentru disponibilitățile sale creatoare este capacitatea de a nara, introducând în scenă ale personaje fără a le abandona brusc pe cele existente, legând evenimente și indivizi într-o bine chibzuită temă a romanului”. □•Cristian Moraru folosește adeseori în titlurile articolelor sale vocabula utopie. În cazul de față ea se referă la Sorin Mărculescu, *Fluviul întâmplărilor*, C.R., 1986: „Sorin Mărculescu se află în situația aproape unică la noi de a institui o vorbire «saturnică», a extaticului, ritualicului, «transcendentului care coboară», luminozității sacrale etc., pe tiparele unui riguros spirit geometru fascinat de corespondențe, simetrii și circularitate. Incantațiile sale voluptoase și eterate sunt adaptate pe planșa unui proiectant lucid, capabil să-și imagineze Cartea în spațiu ca pe o structură integratoare, fascinantă”. □•Ion Bogdan Lefter revine cu rubrica sa *O nouă geografie a criticii literare*, plasând studiul lui Radu G. Țeposu în sfera de semnificații a interogației *Analiză sau sinteză ?*: „Am spus că *Viața* și opiniile personajelor poartă în sine un număr

de contradicții. Cea mai izbitoare e tensiunea (dacă nu chiar opoziția) care se creează între sinteză și analiză: plasarea schiței teoretice abia la sfârșit favorizează «atomizarea» pe parcurs a lanțului de analize, mai ales că disociațiile și speculațiile în marginea fiecărui român sunt foarte bogate, mult mai bogate decât stricta analiză a personajelor. E o a doua contradicție: postfața teoretică nici n-ar fi putut sta la început, căci analizele n-ar fi ilustrat-o riguros, tinzând să-i pulverizeze premisele: în forma actuală a cărții, eseu final adună doar o parte din constatările emise febril până acolo. Una peste alta, voința teoretică e concurată decisiv de vocația practicii critice. Merg mai departe. O a treia contradicție am sugerat-o mai devreme vorbind despre combinația de meticulozitate și nerăbdare vizibilă la nivel stilistic. Criticul apare – în consecință – ca un risipitor de observații fine și ipoteze abia schițate, pentru care ar fi nevoie de calme spații demonstrati“. □•Traian Ungureanu se preocupă de restituirile Marin Bucur, din opera lui I. L. Caragiale: „Lucrarea ... dovedește un serios efort documentar dar tot ea reprezintă un prilej de reflecție reînnoită în jurul problemelor legate de natura și funcția istoriei literare. Ne pare acum mai clar că absența criticii literare, istoria literară riscă un naufragiu contabil. Când binomul competenței istorică – discernământ critic este incomplet, proiectul istorico-literar decade din rangul de sinteză în acela merituos dar unilateral, de documentare“. □•Radu Călin Cristea scrie despre *Orizonturile poeziei ludicului*, studiu aplicat poeziei lui Ștefan Aug. Doinaș: „Într-o măsură ce exclude simplul accidental, poezia lui Ștefan Aug. Doinaș se revendică așadar ca o lirică a jocului. Substanța poeziei doinașiene se cristalizează, între altele și după această rețetă; poetul rămâne însă peste tot un riguros, lansându-se fără efort în miezul turbulenței ludice și revenind de acolo impenetrabil și fără o scamă pe haină. E delicat de stabilit care este mobilul precis al acestui insolit exercițiu: el se întinde, măcar asta putem ști cu siguranță, între tonul oarecum relaxat, *de respiro* între două «acute», și tentativa de a aderare la un model ontic. Între aceste două limite, poezia lui Ștefan Aug. Doinaș se destinde în întruchipări miraculoase, într-un fast al rigorii împins până la dezabuzarea barocă, într-o jubilație unică a facerii și desfacerii propriului sistem – totul trăind o asumare perfectă a condiției de a fi în joc“. □•Scriind pirandellian despre *Tabăra națională de creație a elevilor (Orașul Victoria 2 august – 4 septembrie)* C. Moraru amintește de șase personaje, dezvăluind reportericește prezența celui alt eu, Cristian Moraru – reduplicat în cel de-al doilea personaj – care a ținut prelegerea *Limbașul poetic* (partea întâi: *Teoria figurii*) celor 100 de elevi „aspiranți la statutul de scriitor, poeți, prozatori, critici, dramaturgi [care] au încercat să construiască, în contextul descris un fel de stat în stat al spiritului întemeiat pe legile complementare ale esteticului“. Pirandellian, reportajul conține șase perdonaje. ■•Sub un titlu de împrumut, după cel al cărții lui Eugen Simion, sunt prezentați numai reprezentanții *Dimineții poezilor*. Printre numele care vor mai fi rostite în viitor se află Fevronia Novac și Tudor Iosiforu. □•Un

scurt conținut informativ cuprind *Premiile*: Laura Pavel (la Proză), Cristi (sic!) Bădiliță (premiul III la poezie). ■•La *Amfiteatrul ideilor*, Adriana Bontea face o prezentare de ansamblu a cărții fostului critic de la „Amfiteatru” (prima etapă de existență), Mircea Martin, cu *Singura critică*, (1986): .. [...] Astfel programul critic individual la forma unui program cultural, conform căruia frecventarea textelor fundamentale devine necesară criticului român și, prin el, criticii noastre. Atenția cu care Mircea Martin urmărește fenomenul critic contemporan este vizibilă și în modul în care sunt concepute «portretele criticii» din cea mai recentă carte a sa. Edgar Papu și Adrian Marino devin figuri importante în ordinea universalizării culturii românești, prin sintezele critice și teoretice realizate. Analizând lucrările impunătoare ale colegilor săi de breaslă, justificând cu argumente posibile rezonanțe europene, Mircea Martin semnalează audiența limitată de care aceste exegeze se bucură în rândul comentatorilor contemporani. Așadar, interesul lui Mircea Martin se îndreaptă către zonele culturale lăsate în urmă de colegii săi, de recenziile curente, cu scopul de a suplini o lipsă în această direcție. Cu alte cuvinte interesul analistului se plasează acolo unde interesul celorlalți de mai scăzut, nu datorită lipsei de pregnanță de care ar suferi cărțile respective, ci datorită preferinței pentru alte aspecte ale literaturii, în special ale celei contemporane. Pledoariile convingătoare ale criticului în favoarea erudiției și a muncii de construcție fac încă o dată dovada implicării autorului într-un destin cultural național. Dar perspectiva nu este exclusivă și nici unilaterală. Mircea Martin nu se oprește numai la opera critică a lui Edgar Papu și Adrian Marino, ci și la cea a lui Lucian Raicu, Nicolae Manolescu, Gheorghe Grigurcu, Liviu Petrescu și Al. Călinescu, critici fertili ai actualității literare, semnalând perspectiva critică definitorie a fiecăruia“. □•Sub titlul *Alpha '85*, editura Dacia promovează un grup de șaisprezece poeți, luați imediat în evidență de Constanța Buzea: „Ne vom ocupa în rândurile ce urmează de primii patru semnatari ai culegerii, anunțând încă de la început o oarecare insatisfacție la lectură a întregului volum și semnalând și o greșală jenantă de tipar pe chiar coperta volumului, fenomen care vedem că a intrat în obișnuința corectorilor, Cristina Andrei fiind, de fapt, Cristian Andrei *Cristian Andrei*, deci, cu secvența sa intitulată *Alb abstract*, ne oferă câteva piese lirice al căror efect ilar ne însoțește nedeșteșit de la prima la ultima silabă, și, astfel deschizându-se volumul, lasă să se strecoare bănuiala descurajantă că și restul ar fi de aceeași îndoielnică valoare. [...] *Cornelia Liliiana Balței*. Poeta întretine cu candoare condiția efemeridei literare și se bucură de acest zbor pseudopoetic cu seninătate absolută. Precaritate a mijloacelor, limbaj sărac și imprecis, univers inspirator de o banalitate evidentă! [...] Gheorghe Mihai Bârlea, cu *În penumbra poetului*, reușește să capteze atenția într-o stănesciană *încercarea de portret* dedicată lui Nichita. [...] Ruxandra Ceserea-nu cu a sa *Strada mare*, ne convinge, la cei 23 de ani ai săi, că are ceva important de spus, că și talentul și inteligența sunt de partea ei“. □•Horia Gârbea

amintește de o *Fotografie de grup* în care intră ușor dar sigur imaginea generației optzeciste, de la *Aur cu diamante* – titlu împrumutat de cel patru Betales, la nominalizarea altor și altor optzeciști. Gârbea mai adaugă că „din convingerea (și angoasa) că totul s-a mai scris, poezia generației 80 ajunge cu ușurință la un demers postmodernist”: „Sigur, șansele fiecăruia dintre numele menționate de a se impune sunt strict personale. Dar caracteristicile generale servesc orientării și unei eventuale sistematizări eliberate de poncifele pe care discuții partizane le vehiculează. În fond «generația 80» este doar încă o formă de căutare a progresului în poezie, adică de adecvare a ei la realitatea contemporană, cum au mai fost atâtea și vor fi încă, nu alungându-se, ci completându-se“.

□•La *Evenimnd*, Dinu Flămând face cunoștință cititorilor cu Bojin Pvlovski, al cărui roman, *Ipocritul*, a fost tradus în românește de Dumitru M. Ion și Carolina Ilica. □•Poetul italian Umberto Piersanti este prezent cu versuri traduse de Smaranda Bratu-Stati.

• [„Argeș”, nr. 9] Dinu C. Giurescu prefațează prin textul său („*Io Mircea, mare voievod și domn singur stăpânitor*”) articolele din mijlocul revistei, care îl prezintă pe domnitor în posturile de „ctitor de țară și cultură”: „Și-a început cărmuirea în 1386, când predecesorul și fratele său dinspre tată, Dan I, cade într-o luptă, la sud de Dunăre. Își încheie stăpânirea la 21 ianuarie 1418. O domnie de 32 de ani, una din cele mai îndelungate ale istoriei românești. În acest răstimp, însușirile și aportul direct al personalității sale s-au unit cu puterile unui neam, care a știut să-și apere și să-și continue menirea în această parte a continentului nostru. «Eu, la Mircea mare voievod și domn singur stăpânitor a toată Țara Ungrovlahiei și al părților de peste munți, încă și spre părțile tătarești și herțeg al Amlașului și Făgărașului și domn al Banatului Severinului și de amândouă părțile peste toată Podunavia, încă până la Marea cea Mare și singur stăpânitor al cetății Dirstor» – citim în actul eliberat mănăstirii Tismana, la 23 noiembrie 1406 (asemănător într-un hirsov către Cozia, din 1404-1406). Acest titlu exprimă o realitate. Autoritatea lui Mircea Voievod s-a exercitat de la Porțile de Fier ale Dunării, până la Chilia și teritoriile din nordul Deltei, din Amioș (la apus de Sibiu) și de la apa Oltului (la nord de Făgăraș, în Transilvania), până la Enisala, pe lacul Razim sau până la sud de Mangalia, de unde oștenii cercetau drumurile și porturile Mării Negre“. □•Adept al conceptului de geografie literară, pe care l-a promovat în „Luceafărul”, Artur Silvestri semnează aici eseul de mici dimensiuni *Cuvânt despre Subcarpați*: „Este o geografie unde și spiritul ajunge la sinteză și o limbă românească stabilă e de imaginat că apăruse mai ântâi la dealuri decât la câmpie, pe unde tropoteau barbarii ori pe munți, unde se ascundeau dacii liberi. Pe o pânză a civilizației literare românești, Subcarpații muntenești ilustrează mai degrabă o emoție înaintea plasticității ideii de Cuvânt“. □•La cronică literară Sergiu I. Nicolaescu scrie despre G. Ionescu-Gion (*Portrete și evocări istorice*, Minerva, seria *Restitutio*, 1986) insistând să-l restituie plaiurilor natale, adică cele argeșene:

„Născut la Pitești, la 14 octombrie 1857 (anul viitor se vor împlini 130 de ani de la naștere), format la școala ilustrului B.P. Hasdeu (în proiect existând și o căsătorie cu Iulia), Gion a făcut ziaristică, cronică teatrală, a evocat diferite personalități ale epocii – totul într-un stil limpede (după buna tradiție franceză unde se formase), presărat cu arhaisme sau regionalisme, dar și cu neologisme, care dau un farmec aparte expunerii. Este evident că atât opera istorică, cronicile dramatice ca și ziaristica au o fluentă deosebită apropiindu-se de stilul vorbit, pentru că Gion a fost un orator înnăscut și nu puține i-au fost succesele obținute în fața unui auditoriu distins, în sala Ateneului Român. [...] Pentru noi, pline de interes rămân *Însemnări de călătorie* din Pitești, Câmpulung și Rucăr. Din «lenevoasa aromeală» în care intrase orașul la sfârșitul veacului trecut, «Piteștii, în nesfârșita lor odihnă, vedea azi fericirea și însemnătatea lor de acum sute de ani, când principala trecătoare a României și Transilvaniei era printr-înșii, când familiile boierilor piteșteni jucau cele dintâi roluri în diplomația de toate născocitoare a domnilor români de la finele secolului XVII; când Răteștii Piteștilor țineau cap în misiuni Cantacuzinilor din București și făceau potecă, din ordinele Brâncoveanului, pe calea Diului și Odriului; când de toamnă, la culesul viilor (vilegiatura strămoșilor noștri), toată curtea cea strălucită a Brâncoveanului și cu dânsa boierimea Bucureștilor veneau la dealul Piteștilor; când, în fine, Piteștii vedeau printr-înșii și oprindu-se spre conăcire suverani celebri ca năvârliosul rege al Suediei, Carol XII, și drept aceasta, pentru un moment, Piteștii deveneau punctul de miră al întregii diplomații europene, iar miniștrii regelui Franciei, Ludovic XIV, căutau de zor pe cărțile Europei orientale să vază unde se află orașul «Petech» de care le vorbeau scrisorile ambasadurilor francezi din Constantinopole» (p. 312). Este o emoție a piteșteanului, care nu s-a stins nici astăzi! La fel tresare Gion când scrie despre Câmpulung sau Rucăr. Opera fundamentală a istoricului rămâne *Istoria Bucureștilor* (1899) despre care și în zilele noastre s-au emis părerile cele mai elogioase (printre alții, Const. C. Giurescu în 1979). Aceeași remarcă: deși lucrare de istorie cuprinzând un aparat critic stufos, *Istoria Bucureștilor* se citește și azi cu o reală plăcere, ca un roman“. □•Eseul cronologic despre opera lui Liviu Rebreanu se află la episodul al patrulea, în care Victor Atanasiu face legătura, suspendată numărul trecut, între nuvele și povestirile scrise în limba maghiară și problemele stilului său: „*Legătura dintre Számariéta*, și marea creație de mai târziu, se remarcă și pe o cale indirectă. Rebreanu apasă, deocamdată, pe clape ne-caracteristice pentru sine, în sensul că nu prin exploatarea tonalității acelora natura specifică a înzestrării sale era hărăzită a obține sonoritățile cele mai pline și mai concludente. Este vorba de o dibuire fertilă a claviaturii în vederea autorelevării (bineînțeles, probabil neconștientizate, pentru scriitor) a timbrului propriu. În vederea atingerii unui atare deziderat, el «atacă», deocamdată la întâmplare, varii registre (termenul având aici accepția de: problematică, atmosferă, tipologii) pentru ca prin această operație, pe care

aș numi-o de *bâjbâire fertilă*, să și-l descopere pe al său“. □•La rubrica *Scriitori din Argeș*, Mariana Brăescu prezintă volumele de versuri ale echinoxistului Horia Bădescu, de origine din Arefu, Argeș: „Autor a șapte volume de poezie, eseist fin care scrie despre lirică și despre miturile românești, Horia Bădescu și-a constituit, fără nicio îndoială, un univers poetic original, pregnant, în mijlocul căruia stă ideea că actul poetic e în primul rând cunoaștere. Dar o cunoaștere a sinelui, fiindcă poetul nu meditează despre lume ca un obiect exterior ci asupra unei lumi care îl conține. Practic, spiritul lui îmbrățișează marile teme lirice, poetul fiind înzestrat cu un simț al cosmicului care la mulți dintre tineri este scăzut. [...] În poezia lui cultivată sentimental, cultă prin lecturi, desfășurând o viziune originală, Horia Bădescu este unul dintre cei mai importanți autori ai unei promoții care se apropie de maturitatea creatoare: un baladist printre poeți“. □•Alexandrina Mustețea semnează textul *Nostalgia desăvârșirii*, consacrat Victoriei Ana Tăușan, care, la rândul ei, în imediată vecinătate scrie via Maurice Blanchot (care definea spațiul literar drept „cea mai mare parte din suflet“) despre Ion Pillat și Liviu Rebreanu, adânc intrați în memoria culturală argeșeană: „Forma pe care Victoria Ana Tăușan o dă rostirii sale poetice nu putea fi decât cea a versetului, ale cărui ritm și desfășurare devin sugestive în sine și, până la un punct, ordonatoare, dacă nu chiar creatoare ale materiei lirice înseși. Modernitatea acestei poezii «clasice» în esență vine din dublarea capacității ei de reflectare a lumii cu cea de autorefecție, nu numai în sensul în care întotdeauna limbajul poetic este autoreferențial, ci și în acela, mai larg, în care poezia însăși se constituie în propriul său obiect și subiect“. □•*Contribuții la o viitoare monografie Mateiu I. Caragiale* aduce M.N. Rusu, scotocind prin Jurnalul lui Mateiu, de unde extrage și colaționează de alte surse, mai ales informații despre existența nu lipsită de griji a scriitorului: „Tribulațiile financiare ale lui Mateiu nu trebuiau cunoscute de Marica, soția sa. Mai notăm că de la Nicolae Nicolescu, bancher (bunicul după mamă al prietenului său N.A. Boicescu), scriitorul împrumută suma de 1 000 de franci pe care îi restituia abia după ce «se întremează» cu zestrea Maricăi G. Sion“. ■•Ramona Fotiade și Nicolae Oprea sunt semnatarii rubricii *Voci ale tinerilor poeți*. Subiectul analizei lor îl reprezintă poezia lui Mircea Dinescu. □•Nicolae Oprea îl citește prin grila „sarcasmului“: „... *Rimbaud negustorul* pare construit sub auspiciile dezicerii. Limbajul avangardist este ca un fard menit să mascheze sentimentul mai profund al negării. Creatorul își interzice spontaneitatea, reneagă sinceritatea confesiunii, acceptă culpabilizarea prin cunoaștere. Expresia suavă este detronată de cuvântul agrest și agresiv. Splendida metaforă lasă locul comparației cenușărese. Pe scurt, tot ce era altădată sacrosanct va fi luat în derâdere. Există în atare atitudine o teamă de ridicol care naște monștri. Vreau să spun că Mircea Dinescu ajunge prin negație la imitația parodică. Cu oarecare stăruință, se pot ușor distinge *parodii* după: Bacovia *Caterincă*, Ion Barbu («valah turcit, deasupra-mi nflorește / corupta geometrie din Fanar»),

Emil Botta («De la pierdutul oier / macerat de-nserare / duc seraficul zer, / în-gereasca-nchegare» sau *Cronica prințului din furnicar scrisă de el însuși*), Nichita Stănescu («Pân'să fac spre tine câțiva pași / îngerul m-adună pe fărâș / numai oase galbine ca mierea / bune să le vânture muiera, / Biv Vel Vierme coase/mă la loc / ca pe un olog de alt olog»), Emil Brumaru («Chiriaș mutat din of în of / m-aș retrace-n vechiul meu cartof, // dolofan și gureș și scârbit / de tramvai de scripeți de cuți») și care vor mai fi. Partizan al gestului gratuit («Vin din Gratuitate, vă rog...»), poetul îi implică și pe înaintași în estetica sa. Îndoindu-se de rostul artei sale, ajunge la un fel de neliniște constructivă. Sub aparența omului prea calm, nepăsător, se ascunde un spirit care se consumă până la incandescență la granița dintre sentiment și rațiune. Stilul voit flegmatic e rezultatul încrederii în puterea de care dispun «salahorii tainei» spre a transcende realitatea și a accede la mister“. □•Ramona Fotiade enumeră volumele de poezii ale lui Mircea Dinescu, consemnează traducerea poetului în alte limbi, în antologiile de același fel, oprindu-se la cea mai recentă spre a trage concluzia poetul a găsit secretul *Deschiderii spre universalitate*: „Sub titlul *Exile on a peppercorn (Exil pe o boabă de piper* a apărut anul trecut la o editură londoneză pentru literatură universală – Forest Books – un alt volum semnat de Mircea Dinescu, în care sunt cuprinse poeme din toate cărțile anterioare publicate. Transpunerea în limba engleză a fost realizată (cu maximă rigoare și acuratețe a expresiei) de către Andrea Deletant și Brenda Walker. Ceea ce surprinde la această ediție este conservarea aproape fără abateri a structurii inițiale a versurilor, a complexității semnificației conținute în sintagme, fragmente de texte reprezentativ pentru maniera compozițională a lui Mircea Dinescu. Fluența și savoarea neobișnuite pe care le păstrează poemele respective chiar în traducere (cazul versiunii engleze nefiind totuși singular), se explică prin marea deschidere oferită de stilul neconvențional al autorului. [...] Mircea Dinescu propune o formulă perfect convergentă cu majoritatea experiențelor inovatoare din lirica modernă europeană, problema depășirii granițelor lingvistice rezolvându-se în termenii unei corespondențe între tehnici comune de insolitare a limbajului poetic. Tocmai aceasta este marea șansă a liricii tinere – deschiderea potențială spre universal fără pierderea specificului național. În plus, tipul de scriitură definitiv pentru Mircea Dinescu se remarcă prin deosebita aplicare la real, printr-o expresie care alege întotdeauna calea nimirii direct în locul eufemismului – însușiri conferind poeziei o autentică forță de impact asupra lumii exterioare și problemelor conștiinței moderne. Nu este deci de mirare că noi volume ale aceluiași autor urmează să apară la edituri de prestigiu din Moscova și Budapesta în traducerea unor talentați poeți contemporani, ca Lev Belinski și Lodani Mihaly. Pornit astfel să se afirme în spațiul liric european, Mircea Dinescu tinde să devină nu un mesager întâmplător, ci un adevărat «proprietar de poduri» între literaturi care trebuie oricând să comunice“. □•Sub falsul titlu *Scriitori străini despre România*, revista re-

produce impresiile de călătorie (Pitești, Curtea de Argeș, Câmpulung, Transfăgărășan) ale lui Lambros Zogas, încredințate revistei „Turist” din Atena, iulie, 1986.

• [„ASTRA”, nr. 9 * începând cu acest număr, Vasile Gogea este prezent în caseta redacțională fără vechile atribuții, de prezentare grafică, semnătura lui fiind întâlnită relativ frecvent pe varii teme, de la reportaj la critică și exegeză literară] „*Eroica epopee*” a faptelor vitejești ale șefului statului este completată cu noi „file”, de astă dată despre temnița de la Doftana”, consemnate de Ștefan Petraru, cel care continuă *ASTRA și Marea Unire*. □•Miruna Runcan trece de la semantică la sintaxă în rubrica ei *Creșterea limbii românești*, desființând volumul *Analize gramaticale* (Științifică și Enciclopedică, 1985), de N. Anghelescu Temelie și Silviu Constantinescu pentru greșelile conținute. □•Astrologul de la *Nota bene*, face un tur de curtoazie prin presa culturală a momentului, strecurând ori de câte ori se ivește ocazia informații despre textele membrilor redacției revistei „Astra” apărute în alte publicații culturale: Ion Itu în „Steaua”, A. I. Brumaru într-un număr mai vechi, din 1983 din „Tribuna”, tinerii prozatori brașoveni Doru Munteanu și Ovidiu Moeceanu în „Amfiteatru”. □•Daniel Drăgan îi ia un interviu lui V. Copilu-Cheatră, discuția purtându-se în jurul biografiei poetului provenit dintr-o familie de moți, și mai ales în legătură cu calitatea de martor a lui Copilu-Cheatră în evenimentele de la Cluj, din perioada Diktatului (1940). □•Noul poem comentat este *E înflorită lintița pe baltă*, de Constanța Buzea. În legătură cu aprecierile din numărul precedent făcute poemului lui Mircea Ciobanu, *Orașul aflat*, se pronunță, amplu, și Ion Alex. Angheluș: „În ciuda tendinței de încifrare, câte ceva străbate totuși până în pragul minții și inimii asediatorului perseverent! Și încă o observație! Prin *manierism*, se instalează tot mai temeinic postmodernismul în lirica română de azi”. □•Suspendat timp de un număr, dialogul dintre A. I. Brumaru și Ion Itu, *Model Cultural și pedagogie națională*, se reaprinde cu aceleași răsfățuri de erudiție, care vizează, în cazul de față, o istorie a ideilor de la Platon la Adrian Marino. □•Publică versuri Radu Cârnelci, Eugen Evu, iar din redacție, Miruna Runcan. ■•La cronică literară, Vasile Gogea comentează cartea lui Ion Cristoiu, *Lumea literaturii* (Eminescu, 1986): *Lumea literaturii*, volum compozit, un fel de *puzzle* critic, este un fals roman (în sensul autorizat la noi de un Lucian Raicu, de pildă) al lecturii, ilustrând aparent la întâmplare mai mult decât demonstrând riguros că lumea are resurse epice și etice egale și când e citită și când e scrisă” □•A.I. Brumaru scrie la romanul lui Mihai Sin, *Schimbarea la față*: „Mai presus de acestea însă, e în toată cartea lui Sin un nesaț de realitate ca istorie: unul ce face căutarea interminabilă; nesaț de neliniște și de neîmpăcare, adică al unei bune și neînțetate jinduirii, al veghii neîntrerupte. *Schimbarea la față*, povestindu-ne lumea de lângă noi și în care suntem, e de fapt cartea conștiinței ce și-o supune, neagă o anumită lume și o transcende: își propune s-o trezească”. □•Printre colabora-

torii se numără Sultana Craia, critic literar afiliat revistei „Luceafărul”, care analizează două dintre romanele istorice ale lui Mihail Diaconescu, *Adevărul retorului Lucaci și Marele cântec*, „cel din urmă apărut recent și în franceză”: Prin aceasta romanele istorice ale lui Mihail Diaconescu – în care se reconstituie convingător vremuri tulburi, pline de insolit, de pitoresc și de tragic, de acerbe lupte pentru putere, de violență și de încrâncenare – sunt în primul rând romane ale unor destine excepționale și meditații grave, explicite sau implicite despre condiția intelectualului sau a artistului sub *speciae aeternitatis*”.

□•Gheorghe Perian scrie la romanul lui Alexandru Vlad, *Frigul verii* (Militară, 1985), considerând că romanul apare „într-un moment când experimentul naratologic, cel puțin în literatura română, dă semne de oboseală”. În continuare se arată: „Romancierii moderni de la Camil Petrescu încoace și-au fixat printre obiectivele lor și destabilizarea narațiunii auctoriale, fără a fi reușit totuși să compromită pentru totdeauna prezența naratorului omniscient. Acesta s-a dovedit mai rezistent decât ne-am fi așteptat și supraviețuind discreditărilor de tot felul, pare a încerca acum să-și recâștige prestigiul de altădată. Cel puțin în romanul lui Alexandru Vlad el și-a recucerit multe din vechile prerogative dispunând uneori discreționar de soarta personajelor”.

□•Comentarii retrospective face Ioan Iacob la cartea de călătorii a poetului Mircea Florin Șandru, *Orașe suprapuse*, Albatros, 1986: „Mircea Florin Șandru știe să descopere dincolo de *frumusețea de ambalaj* a orașelor dimensiunea lor culturală, istorică, literară. Autorul nu face doar «clasă de imagini citadine frumoase», ci este preocupat a transmite în *direct* locul și coordonatele sale de civilizație. [...] Autorul știe întotdeauna să găsească *unghiul de spectacol* al realității, atacă imaginile direct și fără complezență, exploatează la maxim, în minim de timp (disponibil), *sfera informațională* a cotidianului” □•În același număr mai pot fi consultate textele lui G. Pruteanu (*Găuri negre în Galaxia Gutenberg*) ca și traducerea a două scurtissime proze ale lui Borges și Brecht.

• [„**Ateneu**”, nr. 9] 600 de ani de la Urcarea pe tron a Marelui Mircea Voievod deschide acest număr. ■•Tot pe prima pagină încep două texte intitulate *Ciitor de țară și În context internațional*, primul semnat de dr. Nicolai Stoițescu, al doilea de Veniamin Ciobanu, ambele având un nume și un numitor comun, Mircea cel Bătrân. □•În pagina următoare i se ia un interviu lui Vasile Săndulache, prim-secretar al Comitetului Municipal Bacău, al Partidului Comunist Român, căruia i se pune și întrebarea: Red.: „- *Personal, ce-ați dori să citiți mai des în coloanele revistei «» care apare la Bacău, în România?...* – Sumarul revistei, așa cum este el acum, ca și al *Almanahului* pe care îl publicați, îl consider divers, echilibrat, intrând în ceea ce s-ar numi «sfera de interes» ori în «profilul» omului multilateral informat. Poate că ar fi bine să publicați mai frecvent articole de analiză concretă a fenomenelor vieții social-culturale așa cum există ea la Bacău, mai mult «fapt divers cotidian» de mare ecou la public, mai multe articole de informare științifică și artistică de larg

interes, altfel sus să aveți unele pagini mai «caleidoscopice» căutate și atât de gustate de cititor. În ansamblu, fără îndoială, revista *Ateneu* adaugă un aport remarcabil la cununa de bune realizări ale municipiului nostru.” □•Despre debutul folcloristului Tudor Pamfile, ca și despre activitatea acestuia de publicist, scrie Liviu Chiscop. □•Un alt animator al vieții spirituale este Grigore Tăbăcaru, ale cărui merite sunt evidențiate de Ștefan Andronache: „La 25 martie 1925, la Bacău, vede lumina tiparului primul număr din *Ateneu* – revistă de literatură, artă și știință. Directorii publicației sunt Grigore Tăbăcaru și George Bacovia din Bacău. Așadar, simplul buletin de la Tecuci – cu apariție efemeră – se va transforma, la Bacău, într-o prestigioasă publicație cu regularitate lunară (în cele 10 numere, apărute până la sfârșitul anului 1925, revista va totaliza 160 pagini) ce își propune să trezească «lumea din uriașa somnolență, să înfrunte indiferența și nepăsarea revoltătoare a unora» și să contribuie la «dezvoltarea gustului de apreciere și de producere». [...] Creație a profesorului Grigore Tăbăcaru, *Ateneul cultural* «Ștefan Petică» a încercat, vreme de șapte ani, să suplinească cu succes lipsa unor instituții de cultură în Tecuci, străduindu-se să fie o tribună liberă pentru toți intelectualii dornici să contribuie la educarea maselor, să încite spiritele la crearea unui climat cultural dinamic și mobilizator. Iată motivul pentru care tecucenii nu l-au putut uita niciodată pe dr. Grigore Tăbăcaru, animatorul cultural de excepție, care a reușit să înscrie în istoria culturală a Tecuciului una dintre cele mai semnificative pagini □•Sever Avram semnează *magna cum laude* cronică literară la volumul de poezii al lui Cristian Simionescu, *Maratonul* (C.R., 1985): „În Cristian Simionescu am descoperit o splendidă înzestrare poetică înaintea căreia accentele noastre admirative rămân minuscule și ridicol de sărace. De la *Epifania* lui Daniel Turcea, *Maratonul* este cartea de poezie cea mai tulburătoare din câte au apărut în acești ani bogăți în volume remarcabile”. □•Alte recenzii sunt la *Vânătoarea de foc*, de Virginia Carianopol: „Decurgând dintr-o insistență observare de sine, din notarea meticuloasă, subtilă, a efemerului, din veghea solitară asupra *sinelui* său de o senzitivitate tipic feminină, poezia Virginiei Carianopol din *Vânătoarea de foc* (a cincea sa carte de versuri) este gravă, severă, majoră, esențială, calității certe ce se au în vedere la judecata de apoi a poeților!”. □•*Poeme* de Nicolae Oancea, apărute la editura Eminescu, în anul precedent, 1985: „«Spectator» implicat serios (dar și detașat elegant!) în peisajul modelor poetice de la noi din ultimii ani, Nicolae Oancea și-a conservat, surprinzător poate (dar numai pentru cei care nu-l cunosc destul!), o puritate a gestului poetic de nobilă stirpe, de invidiabilă condiție etică și estetică.” ■•Nicolae Manolescu scrie despre *Metaforă și poezie*, reluând pas cu pas ideile (și exemplele) din articolul său, *Despre poetică*, publicat în primul număr din „*Ateneu*”: „Ceea ce mi se pare de-a dreptul curios este că studiul lui J. Cohen își ilustrează teoria cu privire la metaforă prin descrierea felului în care, de la poezia clasică la aceea simbolistă, trecând prin romantism, crește gradul de

nonpertinență. Exemplele lui sunt statice. Așa stând lucrurile, devine frapantă insuficiența criteriului lingvistic; i se adaugă fatal unul istoric și literar. În recenzia lui, Genette a atras atenția asupra inconsecvenței care constă în a defini în același timp, devierea ca o opoziție între literal și figurat și ca una între figură și uzaj. Numai prima este caracteristică faptului de limbă în realitatea lui intrinsecă; a doua, dacă ne referim la uzajul poetic, are absolută nevoie de criterii literare (căci, în general, uzajul presupune criterii care transcend limba despre circumstanțele exterioare comunicării, fie ele scrise sau de altă natură)”. □•Solomon Marcus își continuă colaborarea la revista băcăuană cu *Istoria ca serialitate*: „Multe sunt de spus pe marginea acestui mod de a vedea istoria în care cauzalitatea ar fi tot timpul la ea acasă, fără însă a avea accesul la legi decât sub forma lor generală, abstractă, nespecifică. Modul de referire la Revoluția franceză contrastează cu cel întâlnit în zilele noastre, la Adam Schaff (*Geschichte und Wahrheit*, Europe Verlag, 1970; versiune românească sub titlul *Istorie și adevăr*, Editura Politică, București, 1982) care, ocupându-se de marea varietate de interpretări date Revoluției franceze, pune accentul nu pe ce întâmplate anterior acestui eveniment, ci concomitent și ulterior ei. Întrebarea: De ce aproape fiecare generație își are viziunea ei proprie asupra procesului istoric? Se răspunde în două feluri, sistematizând astfel numeroase cercetări întreprinse în secolul nostru: 1) Reinterpretarea istorică este o funcție a efectelor evenimentelor trecutului, efecte ivite în prezent. Dacă primul răspuns accentuează rolul *interesului* în interpretarea faptului istoric, cel de-al doilea accentuează dubla orientare cauzală a faptului istoric; efect al unor cauze și cauză a unor efecte. Ducând la extrem viziunea exprimată de cel de al doilea răspuns de mai sus, I. Aluaș și H. Daicoviciu afirmă (*In legătură cu noțiunea de fapt istoric*, Studia Universitatis, Babeș-Bolyai, Philosophia, Cluj, 1966, p. 30): «Cunoașterea de *tip istoric* este totdeauna o cunoaștere care merge de la *efecte la cauze*». Pe drept cuvânt, Alexandru Tănase și Victor Isac (*Realitate și cunoaștere în istorie*, Editura Politică, București, 1980, p. 19) aduc aici echilibrul necesar: «Noi cunoaștem, e adevărat, un fapt istoric și însemnătatea sa în mare măsură prin consecințele pe care le-a produs. Dar la înțelegerea sa, la o explicare cât mai comprehensivă nu vom putea ajunge limitându-ne la consecințe» ■•George Genoiu și G. Dimisianu se ocupă, primul de *Simptome în lumea Thaliei*, cel de-al doilea cu volumul de *Teatru* (comentat) al lui Teodor Mazilu. □•O prezentare a textului lui Jerry McGuire (*Lupta pentru subiectivitate în poezia secolului XX*) face Ștefan Avădanei, traducătorul textului. □•Emanoil Marcu traduce *Don Juan* de Denis de Rougemont. ■•Ștefan Aug. Doinaș scrie despre *Archibald Mac Lish sau contradicția „artelor poetice”*: „Am impresia că, dacă tragem ultima concluzie din o atare constatare, ea nu poate să fie decât una sceptică: orice «poezie despre poezie» încetează, efectiv, de a mi fi o mostră de limbaj liric sui generis, pentru a deveni automat un meta-limbaj. Altfel spus, o «artă poetică» scapă

de sub blestemul contradicției sale lăuntrice, numai în măsura în care iese din sfera poeticului. [...] Am impresia că aceeași dezarmantă lecție, predată la o «școală a imposibilului» (dar ce altceva ar putea să fie Poezia?) ne întâmpină și la modernul Archibald MacLeish. Deși exprimată la modul imperativ-deziderativ (*should be*), ceea ce se conturează aici e o adevărată tentativă de ontologie a poemului-obiect identic universului său, adică Poeticului. Să remarcăm că această ontologie e propusă cu ajutorul unor formulări ce se bat cap în cap pe parcurs.” □•Numărul se încheie cu articolul lui Al. Zub despre Mircea cel mare, „*Principe între creștini, cel mai viteaz și cel mai ager*”.

• [„**Caiete botoșănene**”, nr. 9] Gellu Dorian cataloghează drept *Un debut matur*, pe cel al lui Lazăr Lădariu, cu *Câmpuri cosite de ceață* (Dacia, 1986). □•Octavian Buhociu este autorul eseului cu titlul *Meseria de scriitor*, în care este vorba despre Claude Simon, „numărul 43 pe lista laureaților Nobel și al 12-lea scriitor francez (...), cel mai cinstit și cel mai discret scriitor ce se poate imagina”. □•Cu o bibliografie din care nu lipsesc Tvetan Todorov, Pierre Mabille și Jean Perrot, Elena Minca atacă subiectul *Dionis și tentația autocunoașterii*, la rubrica de-acum clasicizată *Eminescu in aeternum*.

• [„**Cinema**”, nr. 9] Discuțiile pe marginea rolului didactic al filmului sunt reluate odată cu începerea anului școlar.

• [„**Convorbiri literare**”, nr. 9] Grigore Ilisei se întreține cu pictorul Dan Hatmanu. □•Cu privire la *Actualitatea literară* se pronunță scriitorii Zaharia Sângeorzan (*Mit și istorie românească*), Ion Holban („*Genul*” *Jurnalului*), Doru Scărlătescu („Convorbiri literare”, spiritul junimist și poezia modernă), Sorin Pârveu, cu un titlu ...în reluare: *Verosimil și cultură*, Virgil Cuțitaru) (*Dincolo de agora*). □•Rubrica de *Istorie literară* găzduiește textele lui Nicolae Cobadin (*Ideea de Maiorescu*), Theodor Codreanu (*Rebreanu – sensul obiectivității*), Leonida Maniu, *Geneza și evoluția conceptului de critică completă* □•*I.D. Ștefănescu – profil istoriografic* aparține lui Al. Zub. □•Carmelia Leonte semnează proza *Ceainăria*. □•Alături publică versuri Dan Mutașcu, iar în următoarea Horia Zilieru este prezent cu o pagină de *Poeme*. La *Actualitatea editorială* sunt cuprinse analize despre: „*Schiță*” și *autoportret* (Val. Condurache), care comentează volumul de versuri al Mariane Codruț, *Schiță de autoportret*, Junimea, 1986. □•Al. Dobrescu se ocupă de *Interpretări și înțelegeri*, mai exact spus de cartea lui Ion Cristoiu, *Lumea literaturii*, Eminescu, 1986, și de studiul lui Ștefan Lemny, *Originea și cristalizarea ideii de patrie în cultura română*, Minerva, 1986. □•„*Spre alt Istrati*”, monografia lui Mircea Iorgulescu, este comentată de Constantin Pricop, care alege ca titlu al cronicii sale, *Strigătele inimii*: „Din Panait Istrati s-a făcut un caz; ideea era ca el să apară ca un caz. În destinul povestitorului de întâmplări «pitorești», cu haiduci și hoți, se ascund ea mașinărie complicată. Dar, ca mai întotdeauna în istorie, astfel de mecanisme, oricât de complicate, își dezvăluie, în cele din urmă, secretul; a venit așadar timpul (cel puțin așa speră admiratorii lui Istrati) ca în

spatele «cazului Istrati» să apară nu decoru, cârpit cu grijă, ci, atât cât e ome-nește posibil, adevăru. A venit timpul să se poată spune, așa cum face Mircea Iorgulescu în această carte, că «Panait Istrati nu trebuie *reabilitat*, ci *explicat* și *înțeles*. In tot și în toate.» Iată rațiunile penru care *Spre alt Istrati* deschide, ca un prim volum, referitor la tinerețea prozatorului, calea unei noi restituiri. Cu ce poate fi inaugurată o asemenea inițiativ dacă nu cu reexaminarea, în detaliu, a «evidențelor»? Observând, întâmplător, după ce scrisese deja jumătate dintr-o interpretare a operei istratiene, că într-o monografie fusese condundată «ziua înregistrării [actului de naștere] cu ziua nașterii viitorului scriitor» autorul căr-ții de față devine dintr-o dată circumspect; începe «să verifice prin sondaj și alte informații: data debutului, colaborarea la publicațiile socialiste în epoca anterioară primului război mondial... » Verificările sunt urmate de tot atâtea surprize; interpretul operei se transformă în istoric literar; *Spre alt Istrati* este în primul rând rodul unei muncid e documentare amnănuțită; se pun la punct datele inexacte, dar sunt făcute și descoperiri a căror semnificație poate contri-bui la restituirea unui într-adevăr «alt» Istrati". □•*Umorul făcut de răs* (mai mult sau mai puțin) text al lui George Pruteanu, strânge sub înțelesurile sale nu mai puțin de patru cărți pe acest subiect, al căror autori sunt Cornel Udrea, *Duminică la iarbă verde*, Dacia, 1985, Dumitru Badea, *Șalupa*, Albatros, 1985, Dan Cojocaru, *Hidro-tele-bicicleta*, Albatros, 1985 și Emil Șain, *Rela-xare*, Eminescu, 1985: „Am citit cinci cărți de umor care, înmăsura în care ori-ce text e și test, pot da seamă despre starea umorului la 1986. Desigur, autorii trecuți în revistă nu sunt «vârfurile» ci, mai curând, «putonul», dar, în defini-tiv, cine sunt vârfurile? Aici ești tentat să parafrzezi butada și să zici că I.L. Caragiale a murit, Gh. Băescu a murit, T. Mazilu a murit și nici Ion Băieșu nu prea dă semne de viață după convertirea sa întru neorealismul dur și vitriolant. Lui Mircea Horia Simionescu i s-a uscat demult mustoasa pastă a *Ingeniosului bine temperat* (carte-pisc a umorului nostru rafinat-cărturăresc). Valentin Sil-vestru, care rămâne unul din marii cronicari munteni de la Moldova, și care este și maiorecul unui cenacu al zâmbetului, nu și-a luat, pare-se, cu totul în serios înzestraea comică, producând doar sporadic. St. M. Găbrian e oscilant și melancolic, Dumitru Dinulescu, care știa să vază enrom rizibilul din derizoriul cotidian, a trecut la fantasmagicării. Așa încât ne vom întoarce la șes, la cvin-tetul ad-hoc format din Cornel Udrea (*Duminică la iarbă verde*, Dacia, 1985), Tudor Ionescu (*Ținuta obligatorie*, Dacia, 1986), Dumitru Badea (*Șalupa*, Al-batros, 1985), Dan Cojocaru (*Hidro-tele-bicicleta*, Albatros, 1985) și Emil Șai-n (*Relaxare*, Eminescu, 1986). □•Pe un colț de pagină i se ia un interviu lui Ioanid Romanescu: „– *Stimate Ioanid Romanescu, care sunt criteriile după care vă alegeți titlurile cărților? Cum ați ajuns să o denumiți pe ultima «Or-phesus»?* – a) titlurile publicitare îmi repugnă; am în vedere numai titluri care să reprezinte ideile de bază ale cărților Dealtfel, după încheierea perioadei ex-perimentelor (1977), caracterul sistemic al poeziei mele a fost divulgat de către

critici (Nicolae Manolescu a dat semnalul), ajungându-se chiar până la descoperirea principalelor surse de investigație (nu de mult, Cristian Livescu – analizând structurile conglomeratului din *Magic* – a argumentat paralelismele: pentru *Antares*, filozofia și mitologia indiană; pentru *Demonul*, elemente din culturile egipteană și palestiniană; pentru *Resurecția*, lumea ebraică și cea a Eladei). Nu-mi rămâne decât să recunosc în public: titlurile aparițiilor mele editoriale suntimpuse de subiectele care mă preocupă. b) Prin *Orpheus*, am executat o trecere din lumea Greciei antice în spațiul Daciei preromane. Desigur, unele interferențe de idei și unele schimbări de unghiuri aparțin viziunii poetice. Spre exemplu: cele nouă trepte, mișcarea ciclică la care am recurs în fragmentul XLV, derivă din hinduism; dar, în definitiv, și cele zece numere ale cabalei pot fi considerate nouă – pentru că al zecelea armonizează primele nouă principii. Sau: deși dualismul Ohrmazd- Ahriman din zurvanism i-a determinat pe mulți istorici să vorbească de o influență asupra dulismului Zamolxis – Gebeleizis (la noi Xenopol a observat mai întâi această similitudine), eu am acceptat punctul de vedere al lui Coman, optând pentru monoteism și atribuind (cu de la mine libertate) lui Gebeleizis rolul de intermediar între oameni și Zamolxis”. □•Despre poet scrie, aniversar, și Mihai Dinu Gheorghiu: „Ar fi în permanență «tu însuși», adică a avea o identitate inconfundabilă în oricare din activitățile tale, orice ai face, chiar și cele mai obișnuite și umile dintre lucruri. A fi același, adică în același timp «mare» prin numele tău care se leagă pe veci de toate cuvintele tale (a face poezie așa cum vorbești și așa cum ești), pe care nimeni altul nu-l poate avea decât comitând păcatul de moarte al plagiatului (delictul scriitoricesc mazim, un fel de antopofagie scripturală) – în aceasta stă marea dificultate de a fi poet, de a rămâne numai poet. Iar Ioanid Romnescu a reușit să o învingă, păstrându-și mereu numele de poet ca preț și totodată răsplată a luptei cu sine însuși.” □•Un al treilea interviu (din numărul curent) este luat de Constantin Coroiu scriitorului bulgar Nikolai Zidarov.

• [„Pagini bucovinene”, nr. 9] Un *Autograf* oferă revistei Ion Murgeanu: Mihail Iordache scrie cronică literară la Adrian Dinu Rachieru, *Vocația sintezei* (Facla, 1986): Petru Froicu și Eugen Dumitru pun la dispoziția cititorilor câteva *Scrisori inedite* către Simion Florea arian și G.T. Kirileanu expediate de Gh. Bogdan Duică, Dimitrie Dan și P.N. Panaitescu: Octavian Nistor vine cu pagini noi din proiectatul *Dicționar al personalităților bucovinene*, ajungând la episodul XXII: Viorel Dârja, *Apostilă la Numele trandafirului*, foarte cunoscutul roman al lui Umberto Eco.

• [„Familia”, nr. 9] *Mircea cel Mare* intră în rândul subiectelor considerate ca principală atribuție ideologică a redacției. Liviu Borcea semnează articolul cu acest titlu, atrăgând atenția asupra unui fapt unanim prezent în presa momentului: „Aniversarea în acest an a 600 de ani de la urcarea în scaunul Țării Românești a lui Mircea cel Mare reprezintă un act de profund patriotism, prilej deosebit de a omagia pe unul din strălucii conducători ai poporului nos-

tru, luptător neobosit și neînfricat pentru neatârarea românilor în evul mediu. Era încă vie în tradiția populară bătălia pentru neatârare purtată de Basarab I, domnul Țării Românești, răsunătoarea victorie de la Posada când, în 1386, după 23 septembrie, în scaunul muntean ajungea Mircea, fratele lui Dan, cel ucis într-o luptă cu Șișman, țarul de Tîrnovo. Proaspătul domn era descendentul direct al dinastiei Basarabilor, fiind fiul lui Radu I". □•Vasile Smărăndescu (*Cimitirul ploilor*) este analizat de Marin Chelu: „Deși noua carte a lui Vasile Smărăndescu lasă uneori impresia aparentă a unor experimente, prin tonalitatea gravă care se degajă parcă în urma unei revelații ce dezvăluie o resemnare împăcată în fața destinului, ea ne întărește o mai veche părere, aceea că poetul este mai degrabă un vizionar decât un virtuoz” □• Adrian Dinu Rachieru, autorul eseurilor cu titlul *Vocația sintezei*, volum recenzat de Ion Simuț): „Dealtfel, Adrian Dinu Rachieru vorbește tocmai de conjuncția protocronismului cu sincronismul, cu toate că – afirmă el – reconcilierea celor două concepte «în tensiune» nu e cu puțință. În același timp incriminează «exclusivismul rigid inventând alternative, fanatismul ideatic, degenerările dogmatice, simplista dialectică a maniheismului» (p. 39). Paginile rezumative, bine documentate bibliografic, despre polemica iscată în jurul protocronismului sunt interesante ca file de istorie literară. Pentru că are idei și afilieri precise și unele opțiuni estetice și teoretice personale, critica lui Adrian Dinu Rachieru este un bun stimulent al dialogului, poate chiar al polemicii”. □•Magdalena Ghica, care va deveni peste ceva timp (1990) Magda Cârneli, publică volumul *O tăcere asurzitoare*, despre care Al. Cistelean divaghează în numele clasicismului antic: „Poetă mai degrabă din cortegiul Diane decât dintr-al lui Venus, cu un program al viziunii în care vehemența o deține elementul abstract, ea are o fervoare cerebrală a mâniei și o impetuozitate aproape ostentativă a decepției. Acul sensibilității, ascuns după sticla rece a sarcasmului, se zbate, însă, pe întreaga scală a traumei”. □•Virgil Podoabă își intitulează cronică la romanul lui Mircea Horia Simionescu, *Licitația*: „Scriitorul ia fără zăbavă în răspăr toate tezele doctrinei și procedeele practicii prozei clasic-realiste, dezvăluindu-le falsitatea și vanitatea cu o ironie veselă dar necruțătoare, cam așa cum face într-un loc, de pildă, cu principiul obiectivității auctoriale”. □•Gheorghe Grigurcu se oprește la *Tânărul Rebreanu*, monografia nu tocmai tânărului Nicolae Gheran: „Reputat specialist în Rebreanu, ar fi fost nefiresc ca Nicolae Gheran să nu alcătuiască o biografie a scriitorului. Ne surprinde nu apariția, ci relativa întârziere a volumului *Tânărul Rebreanu* (Ed. Albatros). Acesta cuprinde viața autorului lui Ion până în pragul publicării întâiului său roman. O perioadă, în consecință, mai puțin semnificativă sub unghiul creației, dar plină de întortocheate «rădăcini»: ale familiei, ale formației, ale începuturilor gazetărești și literare. O perioadă ce se desface de-a dreptul din obscuritate, un soi de geneză a omului și a operei. Logosul rebrenian încă nu s-a întrupat în operele sale, dar nu e mai puțin incitantă starea larvară, a preparativelor febrile, a

așteptării, a primelor aproximații. Un miros reavăn, de humă udă, se desprinde din pagini. Să precizăm că nu e vorba cătuși de puțin de o evocare sentimentală, vapoasă, ci de o restituție de «specialist», împlinită cu instrumente adecvate, centimetru cu centimetru, cu o admirabilă acuratețe. [...] Un ton destinat în seriozitate, alert, deseori, în aplicație ne face să-l credem pe cuvând pe infatigabilul cercetător. Expunerea unor deosebit de complicate chestiuni (complicate în sensul nesiguranței izvoarelor și al multitudinii valențelor interpretative ce se interpun) capătă o naturalitate a participării umorale, a trăirii. Rândurile poartă amprenta biografului, răsuflarea sa se rătăcește între vorbe, încălzindu-le. Un nerv al vitalității sale zvâcnește acolo unde ne-am aștepta mai puțin. Ironic, iritat, spiritual, dezolat, aprins de contradicție, stăpânit de dorința de a revela adevărul cu orice preț, se rotește într-un spațiu neîndoielnic expresiv, cu puternice accente orale. [...] Hagiografia e ținută la distanță. Protagonistul însuși e probozit în mai multe rânduri, în pofida indeniabilei admirații ce i se poartă: «Rebreanu se poticnește când e vorba să se prezinte pe el însuși» [...] Niculae Gheran e un fanatic al documentului. Însă nu într-un chip sec, formalizant, de herborizator maniac, ci în fluxul unui fenomen de viață, presupunând nu numai că sursele îl atestă, ci și că posedă, el însuși, o însuflețire ocultă. [...] Adâncirea documentării, pe un fond de deplină onestitate, îl obligă pe cercetător a trasa contururile obiectiv-morale ale unor egoisme, rapacități, obtuzități. În ochiul său imparțial oamenii se reflectă cu un grotesc cu atât mai acuzat, cu cât e înlăturată orice contribuție a fantazării, a incontrollabilului. [...] Văzută astfel, viața lui Rebreanu e o verigă a unui epos mai amplu, un roman în roman”. □•Despre *Astra – un dor de înaintare*, scrie, eseistic, Stelian Vasilescu, la împlinirea a 125 de ani de la constituire. □Sub titlul *Amintirile unui editor*, Grigore Damirescu deapănă impresii mai vechi despre întâlnirile sale cu locatarul de la Mărțișor. □•Contribuția lui Victor Crăciun din acest număr se numește *Romanul de familie*, text care pornește de la Ion Brad: „Literatura noastră actuală a fost îmbogățită cu mai multe romane, chiar de familie, în buna tradiție a filonului ardelenesc Slavici-Agârbiceanu-Rebreanu. Între acestea, să cităm în acest context doar cele ale lui Titus Popovici, Ion Lăncrăjan sau Vasile Rebreanu. Ceea ce aduce în plus Ion Brad, în tetralogia sa, este pe lângă infuzarea lirică în epicul dramatic și construcția modernizată de la carte la carte prin obsesiile trecutului, căutărilor și devenirii, amplificarea drumului de la o generație la un neam, operând astfel mutarea centrului de gravitate de la Zăpădia – socotită la început «buricul lumii» spre complexul generos al epozii năzuit și văzut din Centrul țării, din Capitală, ca o prelungire a vechiului simbol pentru ardeleni că soarele tuturor românilor de la București răsare. În felul acesta, tetralogia lui Ion Brad se constituie ca operă a unui scriitor total, înscriindu-se ca o mărturie a unei jumătăți de veac închinată dezvoltării adevărilor despre o lume care se făurește sub ochii noștri, biruitoare, spre fericirea omului”. □•O anchetă tipică a „Familiei”, în sensul că, la răspuns, participă o sin-

gură persoană, în cazul de față Ada Orleanu, trimite la numerele anterioare 4, 9 și 11 din – surpriză! – anul 1984. Subiectul anchetei este *Proza feminină interbelică*. Răspunsurile, cam scurte și seci, ale acestei scriitoare care frecventase cenaclul lui E. Lovinescu, este ceva mai consistent cu privire la atmosfera de la „Sburătorul” și cu privire la scriitori care îl frecventau: „Răspund ferm, fără nici un dubiu la această întrebare: unde am cunoscut mari personalități ale culturii noastre, și care erau într-un dialog permanent cu E. Lovinescu – și nu numai în duminicile cenaclului, ci în tot cursul săptămânii, când eram rimiți, mici și mari, cu aceeași caldă politețe de acest perfect amfitrion, chiar când îl stingheream de la masa sa de lucru – ar fi fost imposibil să nu fiu influențată de mediul elevat ce se constituia în prezența lor. [...] După moartea Marelui Sburător, alți doi valoroși critici, Vladimir Streinu și Șerban Cioculescu m-au onorat cu prietenia dâșșilor – o prietenie adâncă, de la maeștri la elevă, care, iată, numără peste patruzeci de ani”. O vreme, m-am bucurat și de aprecierea și prietenia lui Felix Aderca, Camil Petrescu, Pompiliu Constantinescu, Petru Comarnescu, Al. Rosetti, Ovidiu Papadima, George Ivașcu, care m-au publicat sau au luptat să mă publice în reviste ori edituri. Nici unul dintre aceștia nu a încercat să-mi schimbe calea urmată, dimpotrivă prin aprecierile făcute (uneori elogioase) și-au dat asentimentul fără rezerve, iar eu am mers pe drumul meu”. □•*Zmeură și înțelepciune*, titlul articolului lui Radu Călin Cristea este unul înșelător. Autorul se referă, nicidecum la Mircea Nedelciu, ci la Domnița Petri și la cartea acesteia, *Celălalt* (C.R., 1985): „Ultima carte a Domniței-Petri stă sub o zodie a ambivalențelor mult mai accentuată decât în volumele anterioare. [...] Spontaneitatea devenea o lege a percepției și era urcată oarecum la rang de conștiință poetică, naivitatea aparentă a versurilor nu se mișca însă doar la suprafața unei palpări superficiale a ambienței, ci sugera o conectare la un cifru secret al existenței, al acelei existențe derulate în cadre naturiste. Plăcerea de a-și lăsa ghicite trăirile în articulațiile atât de rar accidentale ale discursului fenomenelor naturale nu a părăsit-o niciodată pe poetă, numai că după o vreme raporturile aproape s-au inversat: poeta nu se mai recunoaște, cu porii euforizați ca altădată, în reflexele tentate ale mediului său favorit”. ■•La capodopere ale literaturii universale, Ștefan Aug. Doinaș semnează textul *Giosue Carducci sau echilibrul perlei*, însoțindu-l cu traducerea poemei *Amiază alpină*.

• [„Presa noastră”, nr. 9 * din caseta redacțională dispăre numele lui Virgil Dănciulescu, decedat și trecut în chenar negru în numărul precedent] Un scurt text *In memoriam* ... este semnat de Nestor Ignat. □•Sărbătorirea a 600 de ani de la urcarea pe tron a Marelui Mircea Voievod este larg reflectată în presă: □•*Astra* este asimilată tradițiilor progresiste ale presei românești, deși cei 125 de ani de la întemeierea ei se referă la o mișcare culturală. □•La *Cărți scrise de ziariști*, asimilarea devine totală: „Joacă” în echipa ziariștilor Ion Segărceanu, cu *Poemograme* și alte poezii (C.R., 1986), Daniel Drăgan, „redactorul șef al revistei brașovene «Astra», care publică la romanul

Tare ca piatra, C.R. 198, Ionel Chiru, de la «Lupta CFR» autorul romanului *Surprizele unui curios.*, Lazăr Lădăriu, ziarist la «Steaua Roșie» - Mureș, autor al volumului de versuri *Câmpuri cosite cu ceață*, al doilea în ordinea aparițiilor personale, Vasile Băranu *Plecarea cavalerilor* (Eminescu, 1986), care „încheie trilogia începută cu *Cavalerii de pe coastă*”. Demostene Botez este invocat la rubrica *Gazetari despre azetărie*, realizată de Constantin Darie: „Am devenit prin școala vieții un ziarist cetățean”.

● **[„Ramuri”, nr. 9]** Mircea Moisa, îl proiectează pe Voievodul Mircea cel Bătrân, devenit cel Mare, printre erorii de literatură: „Manuscrisele eminesciene dezvăluie strădania poetului de-a ridica un monument, mai durabil decât bronzul, eroului de la Rovine, în poemul *Scrisoarea III*, care cunoaște mai multe etape de elaborare. Desigur, lui Eminescu îi era bine cunoscută evocarea marelui voievod de către Ion Heliade Rădulescu, Dimitrie Bolintineanu, George Crețeanu, meditația devenită celebră *Umbră lui Mircea. La Cozia*, scrisă de Grigore Alexandrescu în 1842 și publicată în «Propășirea» la 7 mai 1844, prin versurile căreia poetul pașoptist accentuează nemurirea faptelor viteazului voievod, numele lui «străbătând seculii». Oricât de amănunțit ar cunoaște cineva epoca lui Mircea-Voievod, deasupra oricăror determinante se ridică, copleșitoare, veridică totodată, imaginea eminesciană a eroului de la Rovine. Geniul poetic l-a surprins în concordanță cu firea și faptele sale, în «tipare eterne» nemurindu-l”. ■• *O ușă abia întredeschisă*, de Nicolae Manolescu „e și o invitație tacită într-un laborator al criticului, o probă de franchețe și nu mai puțin de confruntare” arată George Popescu în cronică intitulată *În oglinda „ochiului viu”*, pe care o face recentei apariții. □• Cu *Altfel despre pictură*, Romulus Diaconescu pătrunde în tainele *Muzeului labirint* al lui Octavian Paler: „Comentând opera în prelungirea vieții, Octavian Paler își asigură astfel un câmp larg de investigație care-i permite asociații surprinzătoare și reflecții de adâncime. Am putea cita multe, dacă spațiul ne-ar permite. Ca de obicei, dicția sa este curată, cu o tăietură sigură. Paler are simțul esențelor, de aceea stilul său este interogativ, decisiv în concluzii. Gustul pentru aforism mi se pare totuși exagerat. Unele formulări devin în cele din urmă paradoxale. *Un muzeu în labirint* este cartea unui eseist de clasă.” ■• N. Steinhardt semnează eseu *Eroul meu principal, soarele*: „Fantezie, căldură, discreție (multă), vise! decoctul e bogat în farmec și atracție. Ni se transmite și o (să fie citadină? să fie matură?) repulsie-teamă-obsesie de moarte și pământ. Ștregăria ori duișia nu ascund întotdeauna panica. Pagină suplimentară pentru a dărui *Spectacolului amânat* o adâncă și bipolară originalitate. Eroul meu principal, soarele. Dar și complementarea: moartea cea dulce. Lectura volumului: o bucurie pentru minte, o scoatere din chietudine pentru inimă, o scăpărare de azur proșcat cu negru pentru psihomatismul nostru atât de stresat de rutină”. □• Despre *Lumea literaturii* vine cu opinii Nicolae Diaconu: „Ajuns aici, mi se impune o analogie: cărțile sunt pentru Ion Cristoiu ceea ce-s tablourile pentru Octavian Paler- pretexte ale

autospecției. Așadar, după ce și-a lăsat la vatră personajele și-a dat gata o posibilă istorie a literaturii contemporane, criticul Ion Cristoiu își prezintă acum în lumea literaturii, unde este acreditat, dovezile de moralist. Adică, vorba lui Nichita Stănescu, „dă răspunsuri fără săi se pună întrebări”. □•Un text inedit al lui Eugen Constant se numește *Ateneu-1932*. ■•*Cam târzie firitisire*, din dialogurile lui Șerban Cioculescu (Eudoxiu) cu învățăcelul său, se referă la George Ivașcu, de la a cărui aniversare au trecut două luni: „Eudoxiu – *Pentru că tocmai acum, aproape două luni mai târziu, îi trimit lui George Ivașcu urările mele, cu ocazia...* Învățăcelul – Împlinirii frumoasei vârste de 75 de ani. Fac și eu cor cu d-voastră și-i urez atâți ani câți își dorește. Eudoxiu – *E cea mai frumoasă urare. Când mi se spune La mulți ani! mă scutur ca de un blestem. Am prea destui, ce-mi mai trebuie ?*” □•În *Elegiac și disecție reflexivă*, titlu căruia pare că-i lipsește acordul gramatical și logic, Sever Avram ia în discuție lirica Etei Boeriu, mai ales sub aspectul simbiotic cu traduceri din italiană: „Dincolo de aceste repere evolutive, frapează în poezia sa o resemnare pătrunsă de un tragism difuz, de care ea însăși își surprinde invadat eul, cu ardentă luciditate, în plin supliciu ori în mijlocul euforiei contemplative. Perfect autonomă vis-a-vis de activitatea ei de traducătoare din italiană, opera poetică a Etei Boeriu se resimte într-un chip fericit de pe urma contactului îndelungat cu lirica lui Michelangelo, Dante, Petrarca și Leopardi, atât ca efort al muzicalizării versului cât și ca propensiune spre idealitatea intangibilă a spiritului pur. Mimarea livresc-artificială nu periclitează vreodată poezia sa; cultura, dimpotrivă, nutrește din zone privilegiate de experiență artistică, opera de față”. □•*Desfătarea estetică* reprezintă pentru Mircea Braga posibilitatea de a discuta și pune întrebări pe marginea teoriilor estetice moderne poststructuraliste – pe care le trece în revistă analitic, înainte de a concluziona, după sugestiile lui Constantin Noica: „Pentru omul trăind cultural (întru cultură, după expresia lui Constantin Noica) «viciul» lecturii evidențiază nu puține laturi evocând instinctul: un *patern* cu o variabilitate redusă de la individ la individ: un lanț de reflexe cu aparență de necondiționare, având stimuli declanșatori specifici, evidența unui «bagaj ereditar» al speciei: un act precedent de comportament de apetență (căutarea declanșatorului); o anume stereotipie etc. (Lucrurile pot fi detaliate). Or, în această situație, desfătarea estetică nu mai este niciun aspect-cheie, niciunul la nivelul esenței, al «explicației» de substrat; este un element, important prin susținerea afectiv-«senzuală» pe care o oferă, al unui mecanism mai complicat și mult mai de adâncime. Forțând oarecum termenii, l-am asemăna cu, de pildă, gustul în raport cu instinctul foamei, cu plăcerea senzuală etc. Omul cultural este consumator de cultură prin «instinct» și acesta ne trimite spre orizonturile unei necesități ontologice”. ■•Volumul de eseuri critice *Ușor cu paianul pe scări* devine *O carte în dezbatere* la care participă Ov. S. Crohmălniceanu (*Printre ... critici*, care, pe alocuri, își scrie cronică în manieră soresciană: „Tonul glumeț nu afectează deloc justetea sentințelor, aproape întot-

deuna inteligente și profunde. Practic, joaca e ca să ne ia ochii, în realitate avem de a face cu o critică foarte serioasă care are și avantajul că produce delicii la lectură. Puține pagini atât de inspirate am citit pe marginea unor autori dificili cum sunt Borges, Michaux, Cioran, Voiculescu, Noica sau G. Călinescu. Unde mai pui că Marin Sorescu îndrăznește chiar să ia peste picior persoane cu multă trecere și gazetă săptămânală la poruncă.[...] «Criticul – ne avertizează Marin Sorescu pe prima pagină a volumului – este cu atât mai bun cu cât e mai rău». «Rău» nu e autorul decât cu Gheorghe Grigurcu (recenzia despre Eugen Barbu este parcă altceva: o pagină de sarcasm polemic, iar polemica, declară chiar autorul, e un gen în care se simte foarte bine). De fapt acestei prime disocieri el îi adaugă alta, în funcție de felul cum se citează; am avea astfel, «critici literari pe care citatele îi confirmă și critici pe care citatele îi contrazic categoric și irevocabil la fiecare pas». Lui Marin Sorescu îi place să citeze: iar dacă vrea să facă din asta o demonstrație îi reușește de minune, ca atunci când ilustrează de pildă valoarea expresivă a literaturii vechi.

• [„Secolul 20”, nr. 7–8–9] Număr triplu consacrat Elveției (culturale) văzută drept o răscruce europeană. Efectul catalizator al numerelor este dat de traduceri din Francis Pianca și Gaudenz von Salis, C.-G. Jung, Hermann Hesse, Carl Spitteler, Jean Rousset, însoțite de articolele autorilor români care analizează subiectul sub incidența propriilor lor experiențe cu literatura, cultura și civilizația elvețiană. □•Dan Hăulică scrie despre *Istorie și viitor*, convins fiind că orice elogi adus Elveției pălește în fața modestiei de care, de-a lungul întregii sale istorii, poporul acesteia a dat dovadă. Situată în miezul Europei, Elveția a înrâurit soarta continentului, prin valorile democratice instituite, prin oamenii dăruți și direcțiile de dezvoltare oferite: „Tot Evul Mediu apusean ar fi fost, poate, altfel, fără un accident istoric legat de locurile acestea: în veacul al V-lea, din spațiul helvet pleacă șansa de a recuceri pentru catolicism întinderea Europei occidentale, bântuită de doctrina lui Arie, pe care o îmbrățișaseră șefii barbari, visigoți și vandali, triumfând din Galia și Spania până în Sicilia și Africa. A trebuit călătoria la Geneva, în căutarea Clotildei – ce devine soția lui Clovis și-l convertește, pentru ca Dumnezeuul armatelor să întoarcă Occidentul înspre Roma apostolică și înspre religia învinșilor”. □•Geo Șerban apreciază strădania continuă a revistei de facilitarea dialogului dintre cultura română și celelalte culturi ale lumii. În acest număr a venit rândul Țării Cantoanelor (*Acum, Elveția*), dialogul punând în valoare vechimea și amplitudinea raporturilor statornice dintre România și Elveția. Geo Șerban, trece în revistă apropierea, colaborările, legăturile dintre cele două țări, începând cu arhitecții tichinezi care în secolul XVII ridicau fortărețe și alte edificii pe meleagurile transilvane, și sfârșind cu conferințele literatului Rene de Weck din perioada 1933-1944, care aduna un numeros public la București. □•Edgar Papu aduce în *Laus Helvetiae* un elogi singurei țări din Europa care beneficiază integral de două limbi universale, Elveția, ceea ce a permis ca valorile sale culturale să se bucure o largă

difuzare la nivel planetar. Criticul aduce în discuție și a doua valență a Elveției, după aceea a propriilor inițiative creatoare: capacitatea de a atrage către ea, pentru mai multă vreme, mari spirite din alte țări, multe dintre acestea creând opere celebre pe teritoriul ei: „Dintre toți însă, nu-i putem uita pe atâția din exponenții creației românești care au poposit din belșug în Elveția. Amintim numai de tânărul Arghezi, de Tristan Tzara, de Lucian Blaga, de Panait Istrati”. □•Ștefan Aug. Doinaș punctează *Câteva repere* asupra creației scriitorului Hermann Hesse care, în pofida numeroaselor cărți publicate, nu a depășit niciodată sensibilitatea și inspirația post-romantică a primului său volum (de versuri, *Romantische Lieder*, 1898). Textul este însoțit de zece poezii în traducerea lui Doinaș. □•N. Steinhardt dedică articolul talentului și eforturilor lui Appia, precursorul de a scoate regia din tiparele obsesiilor fotografice clasice, catalogându-l un incontestabil părinte, teoretician și practicant al principiilor regizorale contemporane: „Până la moartea sa, în 1928, Appia și-a expus cu neclintită perseverență teoriile, atât în scris cât și printr-o activitate regizorală mai puțin susținută, desigur, decât și-ar fi dorit-o. [...] Ce propune «reforma radicală»? Unde vrea să ajungă sfânta indignare din 1886? La o totală debarasare de tot ceea ce în zilele noastre avea să fie numit *Kitschi*”. □•Mihai Isbășescu vorbește în *O singulară creație epică* despre efortul lui Spitteler de a înlocui umanismul burghez și arta decadentă a epocii printr-o formulă nouă în cadrul multilateralei sale opere, și anume cea axată pe reactualizarea valorilor culturale antice, pe o mitologie în viziune modernă, dar și pe inedite idei cosmice: „Capodopera sa, care l-a situat dintr-o dată în fruntea literaturii elvețiene și în plutonul înaintat al celei universale și care a repus și scrierile lui mai vechi într-o lumină nouă și în centrul atenției generale, este *Primăvara olimpică* (*Olympischer Fruhling*, 1900 – 1906), o epopee modernizată în concepție, simboluri mitologice și funcțiunea actualizantă, pe care a refăcut-o de mai multe ori până să atingă forța și tensiunea unei inspirații, structuri și scriituri exemplare”. Comentariul critic este însoțit de o selecție de texte din lucrările lui Spitteler, în traducerea lui Mihai Isbășescu. □•Silvian Iosifescu supune atenției dilema *Literatură sau literaturi elvețiene?*. Pornind de la supoziția generalizată că nu ar exista o literatură elvețiană unitară, date fiind cele trei limbi principale în care au fost elaborate marile sale creații literare, autorul conchide în finalul dezbaterii că singularul gramatical ar fi singurul justificat, deoarece, în toate cazurile, se face simțit un spirit elvețian: „Criteriul istoric impune ideea unității în literele elvețiene ca și pentru scriitorii Austriei și Belgiei, oricât de diferite ar fi configurațiile geopolitice în epoca Habsburgilor și cea interbelică, oricât s-ar separa scrisul flamand de cel valon”. □•Andrei Corbea pune în discuție chestiunea raportului dintre teatru și realitate, provocare lansată inițial de Dürrenmatt în *Teaterprobleme*, în cadrul unor conferințe susținute în perioada 1954-1955. Răspunsul este dat în finalul textului *Din nou Dürrenmatt: O piesă «crâncenă» (Achterloo)*, printr-un citat chiar din Dürrenmatt: «Doar tea-

trul mai e în măsură să reproducă lumea. El are nevoie de evadarea în realitate. Iar realitatea cea mai feroce e azilul psihiatric, ai cărui pensionari suntem noi – căci nebunii sunt mai puțin nebuni decât ne-nebunii. E lucrul cel mai teribil. *Achterloo* este, din acest punct de vedere, o piesă crâncenă». ■•Un loc special ocupă în economia triplei apariții numele lui Lucian Blaga și Tudor Arghezi, primul atașat cultural la Berna, cel de-al doilea student teolog la Geneva. ■•O prezență mai discretă este aceea a lui Tristan Tzara, care face obiectul articolului Ancăi Oroveanu, *Insurecția de la Zurich – Mișcarea DADA*, articol în care face o scurtă prezentare a cadrului istoric, nu numai geografic, al apariției mișcării, cât și a opiniilor autorului român privit în interiorul acestui curent avangardist „născut dintr-o voință implacabilă de a atinge un absolut moral...”.

● [„*Steaua*”, nr. 9] Revista prezintă pe pagina întâi principalele teme ale numărului: *Limbaj, mit și critică literară*, *Secțiunea de aur în „Poemele luminii”*, *Poezia Etei Boeriu* și *Universul Chaucer*. Pe „interior” se începe tot cu un editorial angajat politic și adaptat la sezon: *Învățământul – dimensiune a dezvoltării*, urmat de *Marele Forum al democrației muncitorești* și *Lupta pentru independență în vremea lui Mircea cel Mare*. □•Mircea Muthu scrie scurtul articol *Lucian Blaga, Sămânța culturii*: „Asemenea întâlniri și racordări ilustrează fără-ndoială posibilitatea situării autorului *Trilogiilor* în concertul nu numai pur filosofic sau în acela, trasat de autorul însuși, al morfologiei culturii. Sondajele comparative se dovedesc fertile întrucât rotunjesc imaginea personalității creatoare dar și *orizontul* epocii, a cărui parte integrantă este. Restituția editorială a scriitorului e secundată, uneori anticipată de aceea – nu mai puțin reală – elaborată de conștiința receptoare din ultimele decenii ale acestui *veac pădureț*”. □•Huba Mózes face demonstrația existenței *Secțiunii de aur în Poemele luminii*. Textul, foarte „tehnic”, este însoțit de precizarea: „Mi se pare de prisos să amintesc că prima comunicare cu privire la rolul «numărului de aur» în poezia lui Lucian Blaga am prezentat-o cu mulți ani în urmă, în colaborare cu Alin Mihai Gherman”. □•Mihai Dragolea (*Farmacistul și curierul*) pornește de la enunțul: „Un reflex absolut normal la scriitorul adevărat este gândul îngrijorat și la *cât* anume scrie, nu numai *cum* o face: De aici, articolul își trage titlul, *Farmacistul și curierul*, punând în cumpănă, nu două profesii ori atitudini ci doi autori; pe Mircea Horia Simionescu și Mario Vargas Llosa: „atât de îndepărtați în spațiu, «condeieri(i)» au , totuși, multe trăsături comune”. □•După ce în numerele trecute, Adrian Marino a scris despre literatură și societate, vine rândul lui Constantin Trandafir să scrie despre *Adrian Marino sau dialectica ideilor literare*: „În prelungirea cercetărilor sale despre hermeneutică și istoria ideii de literatură, criticul se gândește acum tot mai mult la o carte despre *ideea de literatură* și despre *conștiința literară la români*. Și o va scrie fără îndoială; el transformă totdeauna proiectele, oricât de gigantice, în realitate. Capabil de efort colosal, de disciplină și schimnicie, marcat de înaltă tensiune creatoare și apt de a distinge clar valorile, intelectual și creator de o rară

autenticitate și franchețe, Adrian Marino ni se impune ca un exemplu dintre cele mai rodnice”. □•Titu Popescu, autor al unei monografii despre D. Caracostea, publică unele aspecte exterioare acesteia, pe care le încredințează presei. Cel de față se numește *D. Caracostea, director și editor*, și reprezintă o tentativă mai degrabă eșuată de a-l salva imaginea lui Caracostea, maculată de adversarii săi, nume foarte sonore (Al. Rosetti, G. Călinescu, grupul criticilor „iudaizanti”): □•Având în față viața și opera lui Goethe, Mircea Braga se ocupă cu *Geniul și câteva din avatarurile sale*. Încheierea este semnificativă, prin aluzia la cartea cu același titlu (1976) a lui Constantin Noica: „Comentariul nostru ar putea continua; îl oprim însă, aici, nu fără a mai nota că despărțirea de Goethe își are, orice s-ar spune, temeiul ei”. ■•Mircea Handoca sistematizează informația anilor 1929-1931 din viața lui Mircea Eliade sub titlul *Descoperirea Indiei*. □•*Povestirea ca prevestire* se intitulează comentariul Irinei Petraș la opera prozatorilor Sorin Titel și Eugen Uricaru, format din două texte distincte, neinterferente. □•Ion Pop stabilește câteva *Linii pentru un profil liric*, cel al Ilenei Mălăncioiu: „În acest cadrul-model, dar și cu mult în afara lui, – căci atâtea alte poeme se situează în spațiul deja cunoscut al poetei, propunând dureroase ceremonialuri, parabole ale solitudinii și răului existențial – *Urcarea muntelui* evidențiază o conștiință neliniștită, profund interogativă, sensibilă până la extrema încordare față de diversele variante ale unui nou val *mal du siècle* ce se răsfrânge în egală măsură asupra eului și a colectivității sociale. E o poezie esențialmente elegiacă, clamând, în patetice confesiuni, cu o demnitate de personaj tragic, o suferință acută, dar și respingerea inerției și a nepăsării, mergând până la suspiciunea propriei complicități cu răul sau mărturisind, cel puțin neputința unei vindecări prin cuvânt: «Poezia a coborât în stradă/ Poezia șade încă o dată pe baricade/ Dar lumea e grăbită, dar strada e pustie/ Dar cine să mai citească acum poezie?» (*Cântec*). [...] *Urcarea muntelui* trasează, în fond, în cele mai recente cărți ale Ilenei Mălăncioiu, un nou itinerar al inițierii prin suferință, un fel de Golgotă lăuntrică, ale cărei *stațiuni* sunt tot atâtea trepte către înălțimile unei conștiințe demne și neconcesive, chiar dacă *teama și cutremurul* o însoțesc mereu, iar revelațiile ultime nu marchează decât o aparentă echilibrare a eului”. □•Și Ioan Iacob realizează *O meditație despre „Patru cvartete”*, cu privire la lirica lui T.S. Eliot, folosindu-se de traduceri (din versuri) făcute de Sorin Mărculescu. □•Preocupări de istorie literară dovedește Calinic Argatu, față bisericească preocupată de *Un jurnal de călătorie de la sfârșitul secolului trecut*, mai precis de *Însemnare a călătoriei mele* de Dincu Goleșcu: □•Despre Eta Boeriu scriu; N. Steinhardt (*Nobila, fastuoasa poezie*): „Vocabularul textului poetic, mai bine și mai simptomatic decât orice altceva, exprimă starea de suflet a celui care simultan se ascunde și se dezvăluie. [...] *La capăt de inserare*, ciclul final de la care își ia titlul volumul, poeta reia trimiterile la lumea necuvântătoarelor, mai ales a celor fără de milă ori voitoare de rău. Sintagmele mai toate stau sub semnul spaimei și fio-

rului, al totalei lipse de speranțe facile, găsirii unui refugiu numai în cumpăna dintre eros și thanatos. [...] Întregul volum propune asemenea soluții inspirate de o luciditate însingurată și neostoită de frumusețile vieții”. □•Virgil Nistor (*Proiecții lirice*): „Cu această superbă și sugestivă proiecție a perisabilei existențe în neființă, anticipată încă din *Risipă de iubire* și repetată fervent în ineditele din *La capătul meu de înserare*, se încheie prea devreme prezența vie a Etei Boeriu în peisajul nostru literar, dar nu și ascendența spirală a lirismului său, deschis în continuare altor noi și semnificative interpretări”. ■•Cronici literare: □•Sub titlul *În lumea largă a literaturii*, Gheorghe Grigurcu se ocupă de cele mai recente cărți semnate de Ion Cristoiu (*Personaje de rezervă*, C.R., 1986 și *Lumea literaturii*, Eminescu, 1986): „Ion Cristoiu ține a-și dovedi că se află în universul vast, al literaturii, componentă a lui, iar nu într-o exterioritate culpabilă prin ipocrizie, care simulează integrarea, scriind la nivelul autenticității sale analitice și sensibile. Scriind, adică exorcizând simulacrul asupra căruia s-a aplicat în specialist. Decontaminându-se. Expresia sa e nervoasă, dezinvoltă, alertă, ca a criticilor tineri de azi, unii cu câțiva ani mai tineri decât autorul *Personajelor de rezervă*”. □•Ion Pop restituie biografia lui Panait Istrati prin intermediul monografiei lui Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati*: „E un foarte bun început de restituire biografică (se vede că mai e nevoie, uneori, de decenii ca un creator să reintre în posesia propriei biografii!), pe care celelalte promise secvențe ale monografiei au toate șansele să-l continue și desăvârșească într-o viziune de ansamblu, nu mai puțin coerentă și convingătoare. Cu acest prim volum, Mircea Iorgulescu a făcut deja un pas hotărât – și hotărâtor – către mai dreapta înțelegere și prețuire a *pelerinului inimii*”. □•Despre studiul eseistic al matematicianului Solomon Marcus, *Timpul* (Albatros, 1984) se pronunță Liviu Petrescu: „La capătul acestei lecturi cu adevărat captivante, un singur regret ne-ar putea încerca: acela că autorul s-a rezumat la o abordare a problematicii Timpului aproape în exclusivitate dinspre versantul științific, neglijând (în ciuda faptului că deține o calificare absolut superioară și în această direcție) aproape cu desăvârșire versantul umanistic al chestiunii”. □•Petru Poantă găsește cel mai nimerit să așeze versurile lui Nicolae Prelipceanu sub *Melancolia singurătății*: „*Arma anatomică* este cartea de suflet a lui Nicolae Prelipceanu; reactivare a sensibilității, absolut necesară în lirica actuală. E o carte, în multe privințe, tulburătoare, care aduce depresivul într-o ciudată stare de grație”. □•Henri Wald, arată în ce constă *Sensul răsturnat la primelor explicații*: ■•Recenzii: Doina Modola la *Introducere în opera lui Zaharia Stancu* (Minerva, 1985) de Mariana Ionescu: „Studiul Marianeî Ionescu *Introducere în opera lui Zaharia Stancu* marchează sociologic o nouă etapă în receptarea creației stanciene. Dedicat examinării echilibrate a literaturii acestei opere, din perspectiva tematologiei și devenirilor interioare, debarasat de optica aleatorie și tonul encomiastic, demersul dezvăluie unghiuri și perspective noi ale judecării postume. Armătura teoretică a studiului se întemeiază pe sugestiile antro-

pologiei literare (Gilbert Durand), ale simbologiei (Jean Chevalier-Alain Gherbrant), studiului mitologiei (Mircea Eliade), semioticii (I.M. Lotman) și formalismului (Bahtin), în vederea investigației complexe a structurilor, compartimentelor, segmentelor liricii, publicisticii, scrierilor cu caracter memorialistic și de cronică socială, romanelor”. □•Cristian Moraru recenzează *Un veac de poezie aromână*, antologia alcătuită de Hristu Cândroveanu: „Și, oricum chiar dacă noi descoperiri, în nu mai știu eu care bibliotecă publică ori particulară, sunt posibile, ele nu vor modifica tabloul oferit acum cu deplină competență de Hristu Cândroveanu și Kira Iorgoveanu. Documentarea în materie de istorie a culturii și civilizației aromâne mi se pare fără fisură, ca de altfel și caracterul științific al ediției”. □•Gheorghe Grigurcu scrie despre *Muzeul de iarnă*, al lui Nicolae Băciuț: „Tânărul poet își divulgă sensibilitatea la nivelul elaborării lirice, așadar nu într-un chip artificios, convențional, alienat, ci, contrar aparențelor, într-unul genuin. A scrie înseamnă a tatona trăirea, a o sintetiza în semnul dificil de obținut, care dispare, cu intermitențe, din raza de control a senzoriului. Gâtuit de efortul creației, poetul se autentifică mărturisindu-și simțământul sterilității (aici, paradoxal, prin acuitatea analizei, conducător de prospețime morală): «Scriu și rândurile mi se înecă într-un cuvânt/pe care nu-l pot rosti...» (*Sentiment la marginea orașului*)”. ■•La secțiunea *Confluente* sunt prezentați cinci tineri poeți sloveni, traduși de Franz Hodjiaș și Vasile Igna. □•La aceeași categorie, *Confluente*, Maria-Ana Tupan își introduce cititorii în *Universul Chaucer*: □•Pe lungimea de undă deja stabilită, Maria Vodă Căpușan scrie despre *Limbaș, mit și literatură*, altfel spus despre teoriile lui Northrop Frye, care „recuperează relația esențială dintre mitic și poetic, serios primejduită de viziunea structuralistă”.

• [„**Teatrul**”, nr. 9] Ileana Berlogea semnează articolul intitulat *Teatrul – tribună înflăcărată pentru apărarea păcii*. Făcând un scurt periplu prin textele dramatice universale, dar și românești cu rol militant și cu valoare umanistă, autoarea „spune” „un *nu* categoric războiului” prin artă, prin puterea de „integrare progresivă a teatrului în viața socială și politică”. □•Într-o a doua parte, Adriana Popescu continuă prezentarea activității literare a lui Victor Eftimiu. Dintre referințele critice incluse, selectăm opinia lui Mihai Florea [v. *Scurtă istorie a teatrului românesc*, ed. „Meridiane”, București, 1970, pp. 107-109]: „Piese de după eliberarea țării, *Până la Lesnea Rusălim, Haiducii* și altele, în care inspirația lui V. Eftimiu poposește în trecutul de luptă pentru libertate socială și națională a poporului român, întregesc creația plurivalentă a acestui scriitor, creație străbătută de o înaltă responsabilitate civică, de un cald și nobil umanism”.

• [„**Tomis**”, nr. 9] Partea a doua a textului consacrat de Alex. Ștefănescu lui Eugen Barbu se intitulează *Proza ca enciclopedie*: „Romanul *Groapa* este, deci, prin subiect o sociogonie, însă una caricaturală, lipsită de suflul eroic al creațiilor sociogonice mai vechi, de la *Eneida* și până la scrierile despre colo-

nizarea *vestului sălbatic*. Așezarea care ia ființă are un aspect jalnic, iar relațiile dintre oameni reprezintă o maimuțăreală precară a stilului de viață din lumea civilizată. Toate valorile sunt falsificate. Inteligența se manifestă ca o viclenie primitivă. Curajul – ca o cruzime. Dragostea – ca o tresărire instinctuală provocată de miresmele primăverii care se amestecă printre miasele gunoiului. Iar simțul artistic – ca o plăcere de a asculta, la beție, cântece de lume deochete. Miza literară a unui asemenea scrieri constă, în principiu, în demonstrarea faptului că ființa umană păstrează ceva uman chiar și în cele mai nefavorabile condiții, Eugen Barbu nu este, însă, în mod real, interesat de acest aspect. Nu are fiorul filosofic al unui Marin Preda care descoperă că undeva, într-un sat din Bărăgan, țărani se delectează ca niște intelectuali cu analiza situației politice. Autorul romanului *Groapa* rămâne, în fond, rece față de lumea pe care o înfățișează. Foarte rar îi *ia apărarea* și atunci o face pe un ton strident, revendicativ, ca un dezmoștenit al sorții care, având, în sfârșit, ocazia să se exprime, se răzbună pentru umilințele îndurate”. □•În fișele de dicționar *Scriitori dobrogeni* apar Carmen Tudora, din Piatra Neamț, și Petre Vălușanu.

■•Sub titlul (derutant) *O carte în discuție* este dezbătut volumul lui Lucian Raicu, *Scene din romanul literaturii*, la care scriu Dan C. Mihăilescu, Radu G. Țeposu, Gabriel Rusu și Vladimir Bălănică: □•Dan C. Mihăilescu (*A scrie despre viață și literatură*): „Esențial nu este, de multe ori, aici, unde se ajunge, ci (pentru) ce se caută. Nu atât stilistica operei ca atare, ci stilistica personalității creatoare, astfel spus: stilul ființei de a se (auto)literaturiza, utopia nemărginită a proiectului uman în raport cu strategia iluzoriului, emanată din (sau imanentă) faptul(ui) artistic. Lucian Raicu, observă Mircea Martin în același excelent portret din *Singura critică*, «scrie despre literatură ca despre viață, luând-o, cu alte cuvinte, într-un serios pe care conștiința ficțiunii nu-l contrariază și nici nu-l atenuează. El nu numai crede, dar se și încrede în literatură»”. □•Radu G. Țeposu (*Funcția existențială a literaturii*): „Neliniștea criticului vine din luciditate. Atunci când comentăm cărțile altora, o facem, de regulă, stăpâniți de o frumoasă naivitate, de o ingenuitate care împiedică transparența lecturii. Literatura e artă și vibrație, în fața ei nu ne tulburăm decât în liniștea emoțiunii estetice. Nu știu dacă aceasta e reacția (ori mentalitatea) care-i stăpânește, în genere, pe critici, dar îmi închipui că va fi existând și o asemenea reacție, născută parcă spre a fi contrazisă de Lucian Raicu, mai apăsător în acest ultim volum. Autorul a pierdut pe drum o bună parte din puterea de a jubila și-n locul efuziunilor de altădată aflăm acum o stare de înfrigurare: «Cât de puține lucruri mai mă interesează, puține, din ce în ce mai puține, dar cu o forță a interesului încă mai acaparatoare. Vreme rece, ger sufletesc, aproape întuneric». Înrudită, în spirit, cu *Reflecții asupra spiritului creator*, cartea aceasta s-a înstrăinat totuși de aceea prin temperament. Sunt două surori opuse, două firi diferite. □•Gabriel Rusu (*Patetismul atitudinii umaniste*): „Printre cei care, astăzi, la noi, apropie critica literară de literatura propriu-zisă, *discursul*

despre, deci, de obiectul declarat, până la distanțele infinitezimale, subatomice, propice identificării atât de mult dorite, Lucian Raicu este promotorul îndoielii creatoare. Cărțile sale din ultima vreme și, mai cu seamă, ultima dintre ele apărută (*Scene din romanul literaturii*, Editura Cartea Românească, 1985), atestă apetența pentru interogația atât de plină de sensuri, încât luminează mai bine decât o afirmație restrictivă. Dubiul, fertil în planul cunoașterii prin reverberațiile sale cognitive implicite, îi pare a fi scriitorului componenta majoră a atitudinii umane. El favorizează întotdeauna, deschiderea, crearea celui benefic sistem de vase comunicante al inteligenței, care duce la revelarea semnificațiilor de profunzime. În cazul lui Lucian Raicu, privirii mereu uimite și întrebătoare i se adaugă o doză definitorie de patetism al trăirii intelectuale. Lucian Raicu își asumă existența în literatură cu aceeași intensitate cu care străbate vulturile existenței reale (dar care este oare, pentru un împătimit al cuvântului creator de lumi nenumărate, mai autentică dintre cele două?). Metoda lui de a mărturisii (termenii *a vorbi* sau *a comenta* s-ar dovedi de o insuficiență jignitoare în context) despre literatură constă în identificarea de substanță cu opera. [...] În *Scene din romanul literaturii*, Lucian Raicu e trist, fiindcă orice operă e, de fapt, și istoria unei morți, nu doar a unei vitalități descătuseate, iar ochiul său, obișnuit multă vreme să vadă partea frumoasă a lucrurilor, s-a oprit de astă-dată, încremenit, și asupra laturii dramatice a existenței pe care opera se înalță cu o duioasă seninătate. Reflecțiile lui Lucian Raicu îmi par în această carte, cu toată monstruoșitatea comparației, o superbă suită de psalmi critici scriși cu o febrilitate în care se amestecă frenezia îngândurării și suferința aleasă”. □•Vladimir Bălănică (*Sub semnul întrebării*): „Modalitatea critică a lui Lucian Raicu își definește originalitatea, în ultimele volume, din abandonarea pozelor doctorale, ori adolescentin-zvăpăiate ce par să fie uniforme preferate ale criticilor noștri. Este o critică fără mizanscenă, fără decorații butaforice, fără tirade răcnite la rampă. Trăsătura majoră îmi pare aici luciditatea, capacitatea autorului de a renunța la iluzii. Ce rămâne este un spectacol încă și mai fascinant, în care ideile se ordonează după legi proprii și nu după *inspirația regizorului*”. □•Primul, Dan. C. Mihăilescu, prezintă cartea mai vârstnicei sale colege Cornelia Ștefănescu, de la Institutul „G. Călinescu”, precizând că, asemeni mentorului spiritual (G. Călinescu) autoarea autoarea consideră că, în opera oricărui moralist adevărat, prioritate are „trăirea ideilor și abia, în al doilea rând, în glosarea lor”. □•Debutul lui Ioan Crudu (*Fața nevăzută a clipei*, Editura Litera) se află în atenția lui Ștefan Cucu: „În prezentul volum, discursul liric se desfășoară liniar, se realizează printr-o cuceritoare limpezime, simplitate. Actul poetic se bazează pe o continuă rememorare, pe o obsesivă *căutare a timpului pierdut*”. □•Versurile ce consfințesc debutul editorial al lui Ioan Iacob (*Netrecătoare patria*, Ed. Junimea, 1985) sunt comentate favorabil de Vladimir Bălănică, din motive care se vor vedea: „În ciuda dimensiunilor reduse ale ciclului, Ion Iacob confirmă părerea redacției care l-a debutat. Sub

posibilitățile sale în poezia declarativă, el se dovedește o voce matură în cea reflexivă, ca un orizont poetic propriu, ceea ce ne face să așteptăm cu interes următorul volum, sperăm mai amplu, mai edificator, mai complex, ceva cam ca un debut adevărat, o poartă către istoria literaturii”. □•Ca și Vladimir Bălănică, Gabriel Rusu semnează o a doua cronică, de această dată la cartea lui Ion Cristoiu (*Lumea literaturii*, Ed. Eminescu, 1986) sub titlul *Critica literară ca spectacol*. „Cartea nou apărută a lui Ion Cristoiu (*Lumea literaturii*, Editura Eminescu, 1986) îmi pare a fi, în primul rând, o pledoarie pentru adevărul că fermitatea afirmațiilor nu exclude convivialitatea. Actul, aflat sub semnul dialectic al dublei funcționalități, de a recepta și a judeca literatura devine public; iese dintre zidurile unei iluzorii enclave aseptice la scenă deschisă. Aidoma lui Al. Paleologu, Nicolae Manolescu, Lucian Raicu sau Alex. Ștefănescu, Ion Cristoiu transformă, pe coordonate proprii, textul critic în spectacol ce are ca protagoniști subtilitatea stilului și strategia argumentării. [...] Numai o sumară enunțare a temelor tuturor tabletelor din *Lumea literaturii* ar fi suficientă pentru a ocupa un spațiu tipografic mult mai mare decât cel destinat unei cronici obișnuite. Cartea lui Ion Cristoiu este densă și incitantă. Nu ralierea totală la opiniile exprimate contează, ci faptul că opiniile acestea, prin subtilitatea observației, declanșează propriul simț critic al iubitorului de literatură. Critica literară ca spectacol are un cert caracter formativ”. ■•O pagină intitulată *Dobrogea în literatură* vine cu infomații referitoare la Colocviul cu același titlu. Ea conține următorul șapou: „După cum am mai anunțat într-unul din numerele revistei, în cadrul amplei acțiuni științifice, politico-educative și artistice, *Zilele școlii constănțene*, s-a desfășurat, la Constanța, ediția a III-a a Simpozionului național «Dobrogea în literatură». Au susținut comunicări: Mircea Zăciu (Universitatea «Babeș-Bolyai», Cluj-Napoca): *Descoperirea mării de către scriitorii transilvăneni*; Nicolae Manolescu (Universitatea din București): *Marea ca fenomen spiritual*; Livius Ciocârlie (Universitatea din Timișoara): *Dobrogea în «Priveliști și sentimente»*; Ion Pop (Universitatea «Babeș-Bolyai», Cluj-Napoca): *Marinele «dobrogene» ale lui Ion Vinea*; Alexandru Călinescu (universitatea «Al. I. Cuza», Iași): *Marea la Anton Holban*; Eugenia Văjiaș (Constanța): *Pitoresc și atmosferă dobrogeană în proza lui Duiliu Zamfirescu*; Enache Puiu (Constanța): *Sentimentul mării în «Romanțe pentru mai târziu»*; Ion Faier (Constanța): *Emanoil Bucuța și Dobrogea*; Zizi Dinulescu (Constanța): *Universul acvatic – ipostază mitică în opera lui Mircea Eliade*; Paul Iruș (Constanța): *Mihai Eminescu – complexul orfic*. Vom publica, în acest număr, selecțiuni din comunicările susținute la această prestigioasă manifestare culturală”. □•Ion Pop este unul din autorii articolelor apărute în toriduul august (*Marinele «dobrogene» ale lui Ion Vinea*): „Cine a parcurs poezia lui Ion Vinea poate descoperi, în cele din urmă, un fel de model al situației eului liric, pe care geografia dobrogean-marină, cu întâlnirea dintre crisparea și uscăciunea minerală (propice semnificării unei tensiuni

lăuntrice reprimare, contrase) și orizontul acvatic, promițător de destindere în ne-limitarea, indecisul și vagul unui *dincolo* niciodată atins, îl trasează ca pe o emblemă, concentrat al întregii sale viziuni... Între pământul dobrogean și mare, modelate cu toposuri lirice, discursul elegiac al lui Ion Vinea vorbește despre un straniu exil: nu numai, sau nu atât într-o țară îndepărtată și străină, care să-i provoace nevindecate nostalgii – deși masca ovidiană indică și acest aspect – cât pe o *frontieră* între ținuturi egal interzise, pe un *prag* de care subiectul liric nu mai este în stare decât să-și mărturisească criza, în singurul spațiu care este cu adevărat al său: dureroasa conștiință de veghe, ipostaziată în verticala *turnului* «dintre ceilalți și nimeni», dintre «loc și oră», în care poetul își caută *numele*, identitatea; verticală și a «orei fântânilor» ca timp interiorizat – dar verticală, în ultimă instanță, și a *Textului*, a *Poemului* – din care se înalță, ezitantă și tânguitoare, *ruga*, «muzicalul exil». □•Ion Faifer din partea locului, semnează *Emanoil Bucuța și Dobrogea*: „Poet și prozator, preocupat mai mult decât prin studiile literare de pitorescul locurilor și al oamenilor, de obiceiurile și tradițiile lor, Em. Bucuța evocă realități etnografice folosindu-se de sugestie și simbol. Dincolo de acestea, el rămâne în cultura Dobrogei și datorită sintezei științifice documentate: 50 de ani de presă dobrogeană, apărută într-un volum omagial”. □•Eugenia Vâjia este prezentă cu textul *Pitoresc și atmosferă dobrogeană în proza lui Duiliu Zamfirescu*: „Cronologia scrierilor izvorâte din acest univers corespunde, desigur, cu cel din biografia hârșoveană a scriitorului însuși, ca și toate impresiile ce le-am putea concretiza în atitudini față de o realitate ce va deveni istorie. [...] Asupra naturii locurilor lui Duiliu Zamfirescu se apleacă nu numai din chemarea cunoscutului, dar, cred, și cu nevoia de a transfigura artistic o lume pitorească. Vremelnicia staționării pe pământul Dobrogei avea să grăbească curiozitatea. Dincolo de decor, cetatea este vie de încărcătura trecutului pentru o Dobrogea care a găzduit oameni de diferite nații, cu tradiții și obiceiuri deosebite care s-au suprapus românilor dintotdeauna pe acest pământ”. □•Serialul *Relatarea unui naufragiat* de Gabriel Garcia Marquez ajunge la episodul al noulea, în traducerea lui E. Brudiu.

• [„**Transilvania**”, nr. 9] În cel de al nouălea număr al revistei apare un editorial conform preocupărilor deja rutiniere ale publicației, *Cultură și continuitate*: „Un principiu important al politicii partidului nostru privind valorificarea tradițiilor culturale ale poporului constă în reliefaarea însemnatului rol social al creațiilor valoroase ale atât de bogatei noastre tradiții culturale. «Operele nemuritoare ale corifeilor literaturii noastre clasice – sublinia secretarul general al partidului – au relevat înalte virtuți ale poporului, au cultivat sentimentul patriotismului, au însuflețit și îmbărbătat generații de militanți pentru cauza libertății și propășirii patriei». Faptele vorbesc de la sine, și ajunge să evocăm amplele și tot mai diversificatele manifestări culturale de masă din țara noastră în anii Epocii Nicolae Ceaușescu ...”. Editorialul este prilejuit de îm-

plinirea a 125 de ani de la înființarea ASTRA, eveniment de care se ocupă din redacție Mircea Braga, *Semnificația și lecția Asociațiunii*, Mihai Racovițan, *Astra din Sibiu – cultură pentru unitatea națională și Pamfil Matei, „... prin dezvoltarea puterilor [...] spirituale și materiale, prin înflorirea agriculturii și a industriei”*. □•Pe aceeași temă își aduc contribuția Patița Silvestru, Anna Selejan, Elena Dunăreanu și, din nou, Pamfil Matei. □ Mircea Tomuș semnează *Astra și revista ei*. □•Iordan Datcu scrie despre revistele și bibliotecile Astrei („... bucoavnă multă, frumoasă, bună, românească, omenească ...”). □•Întregul număr este consacrat evenimentului Astra – 125. Dintre cei care semnează, reține atenția Ion Mircea, *Transilvania – între urgențele istoriei și prioritățile unui ideal*. Numărul poate fi considerat mai degrabă unul cultural, documentar și, abia la urmă, unul istorico-literar.

● [„*Vatra*”, nr. 9] O (nouă) conferință inedită a lui Liviu Rebreanu este anunțată de Mircea Cenușă, cel care face prezentarea, notele și stabilirea textului: „*Viața spirituală în România* se găsește în Arhiva L. Rebreanu de la B.A.R.S.R. [...] în 12 exemplare. Cele mai multe reprezintă copii dactilografiate ale unui text în limba română, destinat ascultătorilor germani și scris în toamna anului 1941. Pe aceste copii Rebreanu a făcut numeroase corecturi și modificări, adaptându-le țării unde urma să vorbească, dar și desfășurării evenimentelor. N. Liu a publicat («Steaua», 9/1974, p. 20-25) fragmente din copia care poartă mențiunea «pentru Croația» și indicația de a se traduce în franceză (Ms. 13 b). Stancu Ilin a încredințat tiparului («Revista de istorie și teorie literară», tom 25, nr. 3, 1976, p. 423-426) în recenta sa carte *Liviu Rebreanu în laboratorul de creație* (p. 45-54)”. ■•Este publicată partea a doua a dezbaterii *Romanul actualității și actualitatea romanului*, colocviu inițiat de „*Vatra*”: □ Radu Mareș: „Deși am câteva idei în legătură cu problema asta, le formulez interogativ: realmente romanul poate fi – prin unele cărți care pot apărea nu se știe când, la un moment dat -, poate fi nociv, poate induce situații nedorite? Dacă da – eu nu sunt naiv, știu că aceste lucruri trebuie să le privim lucid, foarte calm -, atunci cât și cum poate fi direcționată, condiționată dezvoltarea romanului? Eu chiar fac un pronostic: va prolifera romanul retro și se va bucura de un credit nelimitat proza fantastică. Iar romanul de actualitate va cunoaște un reflux”. □•Eugen Uricaru: „Literatura pe care o facem are cu totul alte scopuri, alte ținte în ce privește masele de cititori. Noi avem o putere de modelare a gândirii, a sensibilității acestora: nu ne putem permite să ne jucăm cu acest lucru. Scriitorul trebuie să țină cont că, totuși, el este important, pentru că nu oricine poate să facă ceea ce face el și nu oricine îți poate asuma responsabilitate a ceea ce face el; din cauza asta trebuie să țină foarte mult la munca lui, la ceea ce face el. Și nu cred că vor prolifera romanele fantastice sau retro”. □•Gheorghe Schwartz: Principala problemă care se pune este credibilitatea, care trebuie să pornească de la noi. Scriitorii trebuie să-și câștige și statutul de oameni care pot fi crezuți. Din păcate, tocmai această credibilitate este, în ul-

timul timp, în suferință și aici suntem de vină noi, în primul rând”. □ Mircea Iorgulescu: „Multe din romanele contemporane și-au asumat sarcina de a substitui, de a fi «înlocuitori» (acest termen atât de la modă) al televiziunii, al jurnalisticii, al cinematografului ș.a.m.d., dar atunci unde este romanul, mai este acesta un roman? În ce măsură putem vorbi despre romanul românesc cu «R» mare? Avem multe romane bune. Dar există un roman românesc profilat, nu știu cum să-i zic – cu o mie de ochi și o mie de fețe, dar care să fie acel roman românesc, așa cum vorbim de romanul sud-american?!...” □ Laurențiu Ulici: „Amintiți-vă că noi ne-am format între 1963 și '68, când numai prilejuri de deformare nu erau, ba din contră. Nu putem forma fiecare în ce direcție am vrut și asta am și făcut. Nu vrem să renunțăm la această libertate de formare pe care am avut-o. Noi n-am suferit presiunile obsedantului deceniu. Asta e una. Dar, în cadrul discuțiilor, Radu Mareș a pus accentul pe o chestiune care mi se pare esențială. Cine și de ce scrie romane? Dar, mai ales, cine și de ce citește romane? Ce facem cu cititorul de romane? S-au dat câteva răspunsuri. Un cititor, într-o epocă, să zicem, a căutat personajul. Un altul, într-o altă epocă, a căutat frumosul emoțional, un altul a căutat o realitate. Cred că cititorul contemporan caută, în roman, adevărul. Și nu-l caută pentru că nu l-ar cunoaște. Nu sunt deloc sceptic în privința romanului românesc”. □ Dan Culcer: „Nu cred că problemele noastre economice, politice, geopolitice, ideologice pot fi rezolvate și chiar comentate în mod competent în literatura pe care o scriem. Nu reușim, romancierii și criticii, să dominăm complexitatea fenomenelor sociale pe care dorim să le atingem, ca atare ceea ce face în romane și în critica pe marginea lor nu este decât o teorie cât se poate de impresionistă cu privire la fenomenele pe care le trăim. [...] Cele mai importante romane vin din partea celor care au făcut un efort – și care se vede uneori în dauna, cum să zic, a malaxorului romanului, adică a bunei funcționări a textului românesc -, mă refer deci la acei romancierii care au reușit în sensul acesta, ca Buzura; se vede și se simte în pagină, că au făcut un mare efort de documentare (aproape sociologică), de implantare a teoriilor și explicațiilor de natură științifică în textul romanului. Acest efort cere o imensă atenție distributivă pe care puțini scriitorii implicați în astfel de romane (nu cred că discutăm despre un anumit tip de roman când vorbim despre romanul actualității) o au. Acest tip de roman este forma dominantă și în acesta cred că suntem noi, promoția '70, implicați, în sensul că noi am început prin a crede că intervenția noastră în real este posibilă. Pentru că din copilărie am auzit despre realism, despre forța educativă a literaturii, la un moment dat am început să supralicităm aceste sisteme de propoziții. Intră aici o doză de naivitate. Nu, literatura nu are posibilitatea de a interveni în real decât într-o formă atât de mediată încât e important ca noi să-i vedem efectele”. □ Mircea Iorgulescu: „Deci, nu cumva sub această etichetă de «roman al actualității» se ascunde un produs de consum, mediocru, pentru niște cititori mediocri? Firește, există și adevărate romane de actualitate – și

mi-aș îngădui, sărind pe alt făgaș al colocviului nostru, să vorbesc despre rolul revitalizator al prozei scurte, reprezentate, de prin '78 încoace, de niște tineri care probabil au o mai vie percepție și a literarului dar și a socialului. În proza scurtă nu mai poți rezolva marile probleme ale României; nu te poți ocupa într-o filă și jumătate, scrisă foarte bine, de toate problemele celui de al doilea război mondial, și de colectivizarea agriculturii. Și mă bucur că mă uit – prin poziția în care stau – în ochii lui Bedros Horasangian, care are această putere de a sintetiza într-o propoziție ceea ce romancierii proști lăbărțează pe două sute de pagini”. ■•Cronica literară avansează către primele pagini și este ținută de George Mirea și Aurel Pantea. □•George Mirea face o serie de observații privitoare la romanul lui Dinu Săraru, *Cei care plătesc cu viața*, al doilea volum din proiectat trilogie *Dragostea și revoluția*, despre romanul politic, mai exact spus, cu temă politică: „*Cei care plătesc cu viața* este romanul timpului inclement, care nu are îngăduință pentru cei care trișează cu ei ori cu ceilalți. O pledoarie convingătoare împotriva nocivității fetișizărilor. Un roman de un dramatism stenic, revigorator, optimist. Un succes al romanului politic, pe care îl intuim a fi de durată”. □•Aurel Pantea se ocupă de *Poezia dezimplicărilor tragice*, adică de lirica lui Florin Mugar: „Emoțiile și gesturile din Spectacol amânat (ed. Cartea românească, 1985) sunt ale unui poet convins că traversează experiența infernului. Infern vasăzică, aici: a) inadecvare între dispozițiile eului liric (condiție princiară coruptă) ce aspiră, încă, prin pozitivitate și realitatea lipsită de dimensiuni pozitive; b) conștiința tainică a lipsei de repere pozitive a lumii. Această ultimă idee jalonează întregul univers poetic al lui Florin Mugar”. □•Un alt tip de roman care reține atenția, alături de cel politic, este romanul de familie, ilustrat și comentat de către Cornel Moraru prin analiza volumului cu același titlu al lui Ion Brad, *Romanul de familie*, Eminescu, 1985) „Cartea, rezultând din rescrierea celor patru volume anterioare (*Cucerirea familiei*, 1964 și 1967, *Ultimul drum*, 1975, *Raiul răspopiților*, 1978 și *Leagănul mării*, 1983), pune mai acut în lumină voința puternică de construcție epică, reușind să unifice ideatic și stilistic texte ce păreau independente unul de altul. Se simte mai ales efortul de sincronizare a părților în întreg, în romanul unic, eliminând tot ce era de prisos față de textul de bază”. □•Vasile Petre Fati este, pentru Dumitru Mureșan, *Unul dintre cei mulți*: „Formula poemelor și a cărții este biografismul liric al anilor '60. (A se vedea versurile care consemnează moartea tatălui, *Tatălui, în vis și Tatălui meu, Vasile*). Dar, în cadrul acestei formule, Vasile Petre Fati aduce o notă originală. În creionarea retrospectivă a universului copilăriei, Fati procedează asemănător picturii naive, populare, care preferă savoarea stângăciei academismului banal și cuminte, căutând să revigoreze fantezia fie și cu prețul a ceva ridicol. El adoptă stilul naiv (infantilismul), privind realitatea în felul unui copil, acordând imaginației mai multă importanță decât observației și percepției senzoriale”. ■•O altă carte comentată „pozitiv” este Nichita Stănescu, *Antimetafizica* (C.R., 1986), îngriji-

tă de Aurelian Titu Dumitrescu, de care se ocupă Nicolae Băciuț: „A. T. D. e un partener de dialog activ, cu replici inteligente, stăruitor, spontan. Nimic nu pare, de altfel, regizat în această carte iar spontaneitatea (proverbială) a lui Nichita Stănescu e în largul ei, capacitatea lui de a improviza fiind ineputabilă. Dar și când improvizează Nichita Stănescu e profund, conștiința sa poetică e lucidă”. □•Constantin Zărnescu se află în vederile lui Anton Cosma, cu *Ieșirea la mare* („titlu simbolic” și rod al căutărilor anterioare, abia acum împlinite: „Ca și alți autori contemporani, Constantin Zărnescu se află în căutarea unui drum personal spre un metarealism, care să asimileze experiențe literare anterioare și, mai ales, să integreze cât mai fericit experiența realului și aceea a culturii spirituale. *Ieșirea la mare* este romanul acestei căutări. Fără îndoială, romanul îl reprezintă pe autor, dar îl reprezintă numai considerat împreună cu romanele care l-au precedat, cu care conturează profilul unui romancier interesant, vrednic de a fi urmărit”. □•Studiul lui Marcu Mihai Deleanu, „profesor în Reșița”, anunță Serafim Duicu, este unul de stilistică a motivului pământului în proza românească interbelică: „Cu această, să spun așa, «concepție» despre roman și, în general, despre literatura și funcțiile ei, Marcu Mihail Deleanu aduce în discuție nu o temă sau câteva, ci o mulțime, adică tot ce-i trece prin cap în timpul «producerii» textului. Viața, nu-i așa, nu se trăiește pe o «temă», adică strict organizată, ci alandala, omul trăind zilnic un număr infinit de «teme». Autorul, în calitate de martor sau de narator, depune mărturie asupra «curgerii» vieții lui pe parcursul a câtorva zile, în care și-ar fi scriind romanul. E bine că autorul nu exagerează în sensul teoretizării, al «textualizării», al «semiotizării» demersului, ci se oprește la momentul potrivit învelind «scheletul» într-un plic de «carne» epică, aceasta alcătuită dintr-o mulțime de «secvențe» narative, extrase dintr-o mulțime de teme posibile. Nu există, s-ar putea spune, niciun sistem coordonator al lor, ci se organizează la întâmplare, ca viața”. ■•Nicolae Băciuț obține un interviu de la profesorul clujean Ion Pop, în care se discută despre generozitate, conștiință, etică și adevăr”. „– *Stimate Ion Pop, v-ați născut în Maramureș și apoi v-ați stabilit la Cluj. De ce Clujul? Ce șanse poate oferi Clujul de-acum unui tânăr scriitor, în raport cu ceea ce putea să ofere Clujul anilor '65-'70? – Anii '65-'70 au însemnat și pentru tinerii de atunci, scriitorii clujeni, un timp al marilor speranțe. Mutații esențiale începuseră să se producă în viața spirituală a întregii țări, iar această stare de încurajatoare tensiune invitând la participare și liberă creație era trăită intens și de cei care, ca și mine, abia ieșiseră din băncile Universității ori se aflau încă la ele. O nouă generație era în plină afirmare, Ion Alexandru, Ana Blandiana, Augustin Buzura, își publicaseră primele cărți, urmați la scurtă vreme de Nicolae Prelipceanu, Gheorghe Pituț, Angela Marinescu, Matei Gavril, Vasile Iuga și alții, care se formaseră, cel puțin în parte, în atmosfera culturală clujeană. [...] Dar dacă e vorba de șansele oferite atunci tinerilor scriitori, evenimentul cel mai important l-a constituit fără îndoială, apariția în decembrie 1968, a re-*

vistei «Echinox»: publicație gândită și realizată de tineri, ce avea să devină, cum se știe, locul de exersare și cristalizare a unora dintre vocile cele mai autentice ale poeziei; prozei, criticii din deceniul opt. E un timp spre care mă întorc mereu cu o emoție greu de tradus în cuvinte – căci am cunoscut cu adevărat, în anii «Echinoxului», ce poate însemna profunda solidaritate și comuniune umană și spirituală ca temei al creației, productivitatea dialogului franc și exigent, o anume «gratuitate» și dezinteresare în ce privește concurența prozaic-darwiană pentru asigurarea, cu orice preț, a «supraviețuirii», într-un cuvânt, autentica libertate lăuntrică, vegheată benefic de luminile unei etici a scrisului. [...] *-Ce vă spune sintagma «școala critică clujeană»? Ce semnificație pot avea «școlile critice» într-o literatură?* – Față de sintagma «școală critică», mulți se exprimă – și nu fără temei – cu rezervă. [...] Oricine e în stare să remarce că, dintre criticii ieșiți în arenă în aceste două decenii și formați de Universitate, niciunul nu se confundă cu celălalt. Iar lista numelor e bogată și semnificativă – de i-am nota aici doar pe câțiva dintre cei mai activi, precum Liviu Petrescu, Mircea Muthu, Ioana Em. Petrescu, Marian Papahagi, Ion Vartic, Maria Vodă Căpușan, Aurel Sasu. La cultivarea spiritului critic a contribuit, aș zice, și revista «Echinox», la care au ucenicit nu numai un însemnat număr de critici tineri, prezenți astăzi în publicațiile din toată țara, dar unde și poeți și prozatori, aflați la începuturile lor, au fost îndemnați să se manifeste, paralel, și în «spațiul lecturii specializate», al interpretării literare. Și nu trebuie uitat că tot la Cluj activează un critic și teoretician de prestigiu al lui Adrian Marino. *-Nu reprezentați un caz particular, acela al dublei ipostaze: poet și critic de poezie. Care sunt «riscurile» acestei condiții?* – Întrebarea mi s-a mai pus și se mai pune, de fapt, în prelungirea unei «dispute», veche și ea, dintre «poet» și «critic» datând la noi de pe vremea lui Maiorescu. E însă o – încă rezistentă se pare – prejudecată. Poezia modernă este, cum se știe, o poezie cu un înalt grad al conștiinței de sine; ea nu «meditează», cum se spune, doar asupra propriei condiții, fiind vital legată de spiritul critic. – *Vă numărați printre cei care nu au întâmpinat cu entuziasm și înțelegere, care au sprijinit și susținut fenomenul poetic tânăr care a început să se afirme în preajma anilor '80. Ce se poate spune acum despre acest fenomen acceptat/ refuzat aflat în plin proces de cristalizare. A confirmat/ infirmat investiția făcută de dvs. în el?* – Cred că această «nouă poezie nouă» merită o astfel de întâmpinare întrucât promitea și aducea, chiar de la primele manifestări, un suflu înnoitor, într-un peisaj literar deja bogat în personalități creatoare. Atitudinea anticonvențională a acestor tineri, voința de a afirma noi expresii autenticității trăirii, sub semnul unui soi de «stare de urgență» a conștiinței și sensibilității, chemate la un dialog franc și curajos cu «viața imediată», cu ambianța socio-culturală a epocii, libertățile în manipularea limbajului ca revers al altor manipulări, asumarea actului cultural ca eveniment existențial major am crezut că se cuvin salutate la niște tineri deosebit de dotați, cum sunt mulți dintre reprezentanții «generației»

'80. [...] În acest moment, mă simt obligat să reamintesc că, alături de numele mereu vehiculate în «dările de seamă» asupra «generației», există și poeți ca Ion Mureșan, Ioan Moldovan, Aurel Pinte, Marta Petreu, Viorel Mureșan, Mircea Petean, Ion Cristofor, Augustin Pop, Andrei Zanca, Nichita Danilov, Ioan Morar și atâția alții. – *Dacă ar fi să intrați în focul vieții literare, ce subiect, ce temă de polemică v-ați asuma?* – Aș scrie, poate, despre ceea ce nu trebuie să fie poezia actuală, despre falsă, cum spuneam, actualitatea a unor texte, supraîncărcate de clișee, sloganuri, formule prefabricate, ce compromit și cele mai nobile idei, dar care mai pătrund încă, în virtutea unei stranii inerții, în paginile de revistă și de carte, dar și în alte medii de informare”. ■•*La Cronica ideilor*, Al. Zub prezintă cartea fostului său student Ștefan Lemny, *Originea și cristalizarea ideii de patrie și cultură română* (Minerva, 1986), cu numeroase nuanțări mai ales pentru capitolul intitulat *De a patriotismul medieval la patriotismul modern*: „De altfel, examinând diversele niveluri de înțelegere a conceptului de patrie, Ștefan Lemny nu ezită să atace de pe acum tema conștiinței naționale, care e și punctul de pornire al acestei cercetări. Cele șapte capitole ale cărții, bine articulate, la care se adaugă o succintă încheiere și un rezumat pentru străini, ne introduce de fapt într-un univers de idei și atitudini la care autorul se va întoarce probabil mereu. E o carte densă, în care interesul pentru idei și erudiția se află în bună companie, făcând ca legătura textului să fie în același timp incitantă și agreabilă”. □•*Angajamentul prozei scurte* (autor Dan Culcer) este o pledoarie care se încheie astfel: „Nu despre anume autori sau anume texte aș dori să scriu aici (deși, evident, mă gândesc la anume autori și texte) ci despre o nouă mentalitate care și-a făcut apariția în cultura română, nu pe neașteptate, nici pe negândite, nici pe nedorite. Purtătorii de cuvânt ai acestei mentalități nu aparțin unei generații, unei singure serii, unui grup, ci o definesc venind dinspre orizonturi diferite, pentru a-și răspunde unii altora, într-un viu polilog, sub cupola aceluiași prezent continuu, al valorii, incluzând pluralitatea lumilor posibile, implicată de actul instituirii, gest de autoritate. [...] Angajarea creatorilor în modelarea estetică, morală și socială nu poate fi confundată cu o activitate didactică, a cărei acțiune este prin definiție simplificatoare, paternalistă, autoritaristă. Este vorba, în realitate, de o dublă acțiune, de modelare și automodelare, care nu mai poate apela doar la ideologeme, ca formule ale tutelajului, ci la mijloacele persuasiunii în câmpul duratelor mari, căci dacă- așa cum scrie Andrei Pleșu – materia primă a artistului este nemijlocirea realului, noua mentalitate culturală consideră activ și concomitent realul deja mijlocit (opera) împreună cu nemijlocirea realului, altfel spus combină creația și spiritul critic, autoreflexia, într-un act de atenție distributivă, cu egale potriviri și împotriviri. [...] Toate acestea implică o asumare a realului printr-un limbaj conștientizat. Asumare, nu acceptare a realului. Angajamentul dintâi al acestor reprezentanți ai noii mentalități constă în redescoperirea realului, literatura lor – unul din drumurile spre real. Este un angajament vital, revoluți-

onar, întrucât el le implică opera, adică viața”. □•Rubrica Bifrons (*Cumințenia pământului și Cosmogonii ascunse*) îi dă un nou prilej lui Mihai Coman să comenteze ce se află *Între bun și rău* (și această sintagmă cu rol supraordonator) – prima parte din *Calul*: I se adaugă Andrei Oișteanu, cu altă cabalină, *Murga – o ființă mitologică*, încheiată în numărul viitor. □•Autorul rubricii *Cuvinte uitate*, T. A. Enăchescu arată că a trece cămila prin urechile acului este, de fapt, rezultatul unei etimologizări populare. Camila, nu cămila, era, cândva, o funie groasă, un odgon, iar cei care lucrau sau vindeau astfel de funii se numeau camilari (un posibil exemplu, numele poetului Eusebiu Camilar). Camila nu putea fi trecută prin urechile acului, dar cum termenul camilar n-a mai fost mult timp utilizat, utilizatorii expresiei au adaptat termenul la cea ce era cunoscut și parțial omograf și omofon, cămila. De aici expresia). Partea a doua a dezbaterii pe tema Romanul actualității și și actualitatea romanului conține intervențiile invitațiilor și necunoscutele voci din public: □•În *Jurnalul lui Alceste* (VII) Gheorghe Grigurcu glosează... *Despre jurnal*: „A te plânge de artificialitatea unui jurnal de scriitor (ori a unui jurnal care poate fi asimilat acestuia) e ca și cum ai respinge creația literară în genere, pe motiv că ar falsifica umanul în ficțiunea ei semnificativă. Un autor care compune un jurnal e ca un actor care și-ar interpreta propriul rol. A-l învinui că «joacă», a-i reproșa un «truc» sau altul, a-l măsura pieziș pentru că are în vedere un public, înseamnă a respinge înseși convențiile care dau ființă artei. Voluntară sau «involuntară», expresivitatea e, în sfera acesteia, suverană. În suspiciunea cu care (încă) e tratat, deseori, jurnalul, descoperim o ipocrizie sau măcar o cochetărie, adică o ipocrizie grațioasă”. □•*Biblioteca Babel* beneficiază de introducerea competentă a lui Jozef Peterka în *Noua poezie cehă*, ai cărei reprezentanți au fost traduși de Ondrej Štefanko. □•În *Antologia S.F.* (rubrica *Ochiul Ciclopului*) îl are ca invitat pe Kurt Vonnegut jr., cu o povestire tradusă de Dan Iordache și Dan Merișca.

• [**„Viața militară”, nr. 9**] Revista se deschide cu editorialul *Măreța unitate a poporului în jurul partidului, al tovarășului Nicolae Ceaușescu*, însoțită de poezia lui Pavel Pereș, *Spre comuniste zări*: „Acestei revoluții îi vom purta făclia/ Spre piscuri îndrăznețe în comuniste zări/, Căci ERA CEAUȘESCU ni-i astăzi chezașia/ Mărețelor victorii, preascumpei noastre țari”. □•Alte titluri care strâng în jurul lor articole, reportaje, relatări se numesc *Angajare fermă pentru îndeplinirea de către toți militarii a hotărârii marelui Forum al democrației muncitorești revoluționare și Îndeplinim cu fermitate revoluționară hotărârile Congresului al XIII-lea al Partidului, ordinele patrie, ale comandantului suprem*: □•Nicolae Ciobanu prezintă activitatea cenaclului *Viața militară* și propune, alături de câteva poezii selectate, proza scurtă a Otiliei Bâltac, locotenent, intitulată destul de stângaci, *Soldatele*. □•Ion Segărceanu este publicat cu un ciclu de poeme intitulat *Tărâm al eternei iubiri ...de patrie*, evident. □•Alte colaborări, din categoria numelor constante: Radu Theodoru,

cu *Asăneștii* (2). ■•La cronică literară, Al. Vasilescu prezintă „a șaptea carte tipărită de prozatorul și publicistul Oliver Lustig, *Martorii n-au dreptul să tacă*, editura Militară. □•Un portret biobibliografic rezumativ (*George Coșbuc – 1966-1918*) realizează Gheorghe Istrate.

● [**„Viața Românească”, nr. 9**] Număr consacrat sărbătoririi marelui Voievod Mircea cel Bătrân. Semnează articole: Răzvan Theodorescu, *Domnia întemeietoare* („Îndepărtată în timp pentru a se confunda cu «descălecatul» el însuși, domnia strănepotului lui Basarab Întemeietorul, atingând maxima extensiune teritorială a pământurilor stăpânite de succesorii acestuia – de la Severin la Marea Neagră – reprezintă în istoria ținuturilor de la miazăzi de Carpați și cea mai întinsă cârmuire în evul de mijloc. Lungă de peste treizeci de ani – ca și a contemporanului său moldav Alexandru cel Bun, întrecând la rândul-i, în timp, durata unor stăpâniri creatoare de epoci, cele ale lui Petru Rareș și Vasile Lupu, ale lui Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu – ea poate fi deslușită, în sferă culturală, ca o «nouă întemeiere» de țară, ca statornicie a unui model, a unui reper spre care urmașii au privit multă vreme”.); Al Husar, „*Prea vestitul și marele Voievod Mircea*” („Mircea cel Bătrân este una din figurile mari ale istoriei noastre. El a introdus pe români în istorie, s-a spus. Dacă predecesorii săi înjghebaseră elementele statului muntean, Mircea îi dă deplinătatea formei și maximum de extensiune teritorială. În al doilea rând, Mircea a dat desfășurării noastre istorice o orientare nouă, iar poporului nostru o funcție la porțile Orientului, având de înfruntat cu vitejie expansiunea turcească, ajungând la un moment dat să exercite o puternică influență în politica luptelor pentru tronul otoman”). ■•Despre *Tranșlația personaj-autor în proza lui Mateiu I. Caragiale* scrie Barbu Cioculescu. Portretul autorului realizat în contextul epocii în care idealul diletantului îndrăgît de tinerimea burgheză snoabă, fără nicio specializare, ideal care „plutea în aer”, este de fapt expresia în oglindă a personajelor de marcă ale operei mateiene analizate de critic: „Finul diletant, snob mărturisit sau numai bănuț, și-a pus pecetea indelebilă mai întâi pe mentalitatea artistului, care nu a acceptat, astfel, să iasă în arena literelor ca un profesionist, nici după ce opera sa devenise stindardul unor admiratori fanatici – prezența sa în rândurile Societății scriitorilor români a fost legată de anumite interese materiale, iar svonul care a circulat probabil în cercuri închise, că ar fi urmat să fie ales președinte, dacă i-a măgulit orgoliul, nu a putut, în schimb, să-l determine să se mobilizeze, spre a face dintr-o virtualitate, o realitate”. ■•O scrisoare a lui Gabriel Liiceanu devine un eseu despre *Carte*. Adresantul este [Luca] Pițu, universitar ieșean, autor al unor comentarii frapante în raport cu toate cutumele criticii. ■•Gheorghe Crăciun publică un jurnal relativ actual (datat noiembrie 1984) sub titlul *Amințiri din copilăria cuvintelor*. ■•*Ipoteza labirintului*, de Sever Avram se referă la frapanta originalitate a limbajului de care face dovada, de data aceasta, dramaturgul Marin

Sorescu, originalitate care provine din încălcarea tiparelor consacrate, legate de felul în care trebuie să se exprime pe scenă personajele puse să dea viață istoriei sau tipologiei umane: „Deși piesele lui Sorescu solicită mare concentrare psihică și intelectuală din partea spectatorului, mesajul lor poate ajunge în conștiința contemporanilor cu intensitatea lui dramatică inconfundabilă. Nu trebuie de eludat faptul că fiind vorba de un teatru de tip experimental, el se adresează mai cu seamă unui public al viitorului.” ■•Lucian Raicu printr-un arhetip se intitulează eseu lui Gheorghe Grigurcu. ■•Sub titlul *Critica istoriografică*, Mihai Dinu Gheorghiu realizează portretul de istoric și om al lui Al. Zub, demers prilejuit de editarea lucrării *De la istoria critică la criticism (Istoriografia română la finele secolului XIX și începutul secolului XX)*, 1985. Amplul studiu impresionează nu atât prin sinteza cercetărilor precedente, concretizate printr-o serie de monografii, ediții, bibliografii ce au ca subiect personalități istorice și culturale, grupări literare sau momente semnificative ale istoriografiei românești, cât mai ales prin demersul autorului de a restitui o istorie culturală, ci și de a o intui prin faptul că o face publică și acceptată: „Ieșirea din cercul autoreflexivității încântate nu se produce numai printr-o comparație (sistematic evitată în text) cu interesele prezente ale istoricilor, ci și prin analiza mecanismului esențial de selectare și clasificare a valorilor după care se structurează tabloul actual al trecutului: critica istoriografică. Semnificațiile acestei practici nu doar teoretice ne propunem să examinăm în continuare, în primul rând pentru că lucrarea nu încearcă o sistematizare a conceptului preferând analogiile concrete (ceea ce are ca efect o anumită ambiguitate), iar în al doilea rând (ordinea nefiind una a importanței!, pentru că elementele de «critică a criticii» introduse de Al. Zub permit să se contureze o reprezentare precisă a felului cum istoricii își valorizează propriul trecut”. ■•Roxana Sorescu recenzează culegerea de studii a lui Vasile Dem. Zamfirescu, *Între logica inimii și logica minții* (editura Cartea Românească, 1985), exprimându-și încântarea de a fi descoperit în carte pe o cale la care visează orice intelectual „care se respectă”, cale pe care autorul o cunoaște bine, fiind un reputat traducător și comentator al unor lucrări consacrate de psihanaliză, filosofie, dar și autor al unor lucrări de etică și promotor al etologiei: „... dedicată interferenței între problemele spiritului și cele ale sufletului, este o carte cum nu apar prea multe: densă, originală, precisă”. ■•N. Steinhardt vede în Dan Damaschin (*Trandafirul și clepsidra*, Editura Albatros, 1985) *Un poet luciferic*: „Dar principala problemă tratată în *Trandafirul și clepsidra*, ideea de bază a textului, problema ontologică (de pot zice astfel), esența poemelor. «scheletul din dulap» (cum grăiesc englezii) nu e o nouă înjghebare – cu binecunoscute recuzite – a decorului satanic și nici o o nouă apologie a luciferului. Tema originală propusă de Dan Damaschin e a ispășirii, pe care preferă să o numească a expierii”.

OCTOMBRIE

1 octombrie

• [„România liberă”, 13034] Având drept supratitlu *Embleme ale devenirii noastre*, Alex. Ștefănescu semnează entuziastul reportaj *Satu Mare – În „Miezul unui ev aprins”*: Același autor scrie și despre *Vocația de revoluționar – vocație a promovării noului*, în termeni la fel de elogioși.

• [„Tribuna României”, nr. 325 (19)] Număr consacrat lui Mircea Cel mare, la șase secole de la urcarea pe tron. □•Rodica Zafiu prezintă volumul de critică al poetului Marin Sorescu, *Ușor cu pianul pe scări*: „În mod paradoxal (paradoxul fiind, de altfel, o figură-cheie a stilului sorescian), este remarcabilă, în aceste cronici, tocmai supunerea la obiect, seriozitatea (chiar așa!), hotărârea de a surprinde esența unei opere. Reproșând criticii faptul că adesea trece pe lângă obiectul ei, autorul întreprinde, în replică, analize temeinice, identificând tehnici, procedee, maniere ; recurge chiar la clasificări, pentru al căror pedantism își cere, în treacăt, scuze – sau oferă definiții a căror pretenție de rigoare e dinamitată parodic” □•Radu G. Țeposu îl prezintă pe Dan C. Mihăilescu la *Cei care vin*: „Cele două cărți publicate până acum de Dan C. Mihăilescu ascund un efort intelectual mult mai intens și o risipă de energie infinit mai mare decât lasă să se vadă cele peste cinci sute de pagini câte numără ambele volume la un loc. Criticul e renumit, de altfel, prin minuția, conștiinciozitatea și probitatea profesională cu care lucrează, indiferent de anvergura subiectului pe care se exercită. Fără un asemenea regim riguros și fără o asemenea temeinicie metodică ar fi fost cu neputință, de fapt, ca autorul să se împartă cu atâta eficiență între proiectele proprii (criticul are gata, deja, un volum despre stilistica mirării) și cele de interes comun, precum colaborarea la două dicționare și editarea (în calitate de secretar responsabil de redacție) a „Revistei de istorie și teorie literară”, ce apare pe lângă *Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu”* al Universității din București. Remarcat și sprijinit de Zoe Dumitrescu-Bușulenga încă din anii studenției, Dan C. Mihăilescu, acum cercetător la institutul amintit, e, pentru generația tânără, un model profesional, reușind să îmbine studiul prob cu comentariul la zi (a comentat, o vreme, cartea de debut în revista «Contemporanul») și să supună informația, variată și abundentă, unui tipar intelectual, de regulă de extracție logică”.

2 octombrie

• [„Scântea”, nr. 13720] George Genoiu scrie despre *Răspunderea pentru cultivarea talentelor*: Inițial, protejarea talentului se află în seama părinților, care au datoria morală să citească în mica ființă, în sufletul și judecata copilului înclinațiile acestuia, deprinderile și aptitudinile. Ar fi existat Enescu dacă părinții săi nu i-ar fi deslușit geniul ? Dacă l-ar fi îndrumat către o altă carieră ? Personalitățile de seamă ale neamului românesc au plecat dintr-o casă țără-

nească, după ce părinții acestora, împreună cu învățătorul satului au chibzuit drumul copilului care-și revelase talentul într-un domeniu sau altul. Putem spune că în pridvorul casei țărănești au răsărit și au fost încurajate marile valori, că țăranul a deslușit și a respectat rostul vocației, sacrificându-se ca acesta să se împlinească spre gloria neamului// Societatea pe care o construim își asumă datoria morală să recepteze și să valorifice talentele autentice, spațiul de afirmare fiind deosebit de bogat. Multilateralitatea și complexitatea procesului de dezvoltare economico-socială facilitează omului de știință și tehnică, scriitorului, arhitectului, cineastului, artistului plastic, oamenilor de teatru și muzică, tuturor creatorilor și interpreților un climat fertil de participare și afirmare. O condiție a protejării talentului este implicarea, exercițiul continuu, faptul că te simți folosit, că societatea are nevoie de contribuția ta, că nu ești marginalizat sau ignorat. Fiind implicat, te identificezi în profunzime cu realitățile umane și sociale, îți conectezi vibrația talentului cu ritmurile epocii, înțelegi mai bine necesitatea și imperativele timpului, deslușești nuanțele, durabilul și efemerul. De sprijinirea vocației se fac răspunzători părinții și societatea, cu instituțiile profilate în acest sens ; școala, unitățile de cercetare, uniunile de creație, editurile și publicațiile culturale, științifice și literar-artistice, toți factorii care veghează ca fondul de spiritualitate, patrimoniul de idei și talente să teaurizeze faptele creatoare ale poporului. Iată de ce atitudinea birocratică, ignorarea specificului creației științifice și literar-artistice sunt oricând neavenite. Dacă în anii copilăriei talentul este protejat de părinți, la maturitate, împreună cu societatea, creatorul însuși este răspunzător de sine. Vocația este înăscută, dar fortificarea acesteia se dobândește prin cultură și reflecție filozofică, prin disciplină și rigoare autoimpuse. prin cunoașterea temeinică a valorilor naționale și universale, pentru a se putea raporta cu luciditate la sine și la ceilalți. Un rol important în acțiunea de protejare a talentului îl au climatul, cordialitatea și respectul reciproc, urbanitatea dialogului, încrederea în posibila devenire a fiecărui creator. A da verdicte «infaibile», a decide intrarea sau ieșirea din literatură a cuiva, a decreta stagnarea unui autor, a împerechea și desperechea simpatiile și antipatiile personale ar fi un act de imprudentă, ca să nu spun de diletantism. În condițiile în care sintem conștienți de valorizarea fondului de inteligență și sensibilitate într-o societate care așază la temelia progresului creația științifică și literar-artistică, misiunea criticii de specialitate capătă o pondere deosebită. O critică obiectivă și competentă este datoare să țină sub observație valorile perene, să atragă atenția asupra talentelor autentice, să le susțină și să le îndrume devenirea”.

• [„România literară”, nr. 40] Vasile Băran și A. I. Zăinescu, scriu ideologic, în paginile prime, ale revistei. Vasile Băran despre *Simbolica Doftană*, loc de detenție a lui Nicolae Ceaușescu. □ În legătură ecourile păstrate reverberate în locurile prin care N. Ceaușescu, a trecut cu prilejul istoricelor sale vizite de lucru, A.I. Zăinescu semnează articolul *Conștiința istoriei*. ■ Mircea

Zaciu consideră că proza regretatului Radu Petrescu constituie, în anul de grație 1986, o alternativă atât la creația contemporană, dar și la cea mai veche: „Ca *Adela* lui G. Ibrăileanu, apărută în 1933 dar scrisă mult înainte și exprimând în plin experimentalism modernist o altă sensibilitate și o viziune epică diferită, *Matei Iliescu* oferea în omeni deceniului opt o alternativă analitică și textuală, stilistică pe care abia generațiile mai noi aveau să o aprecieze la adevărata ei dimensiune. De aici și cultul, relativ recent, al lui Radu Petrescu între noii prozatori și noii critici. Redimensionarea operei sale în postumitate, în imediata proximitate – și poate chiar opoziție – a celui alt mare prozator postbelic, Marin Preda, cu care se întâlnește, totuși, dar cât de diferit stilistic, în celebrarea erosului mistuitor”. □•Sub titlul *Lumea ca literatură și lumea literaturii*, Ion Brad prezintă cărțile publicistului Ion Cristoiu. Prima, *Personaje de rezervă*, C.R., 1985 este scrisă din perspectiva criticului și istoricului literar: „Cu *asemenea* mărturisiri de credință, amplificate și dovedite în întreaga carte, mi-ar fi greu să mai cred că Ion Cristoiu predică apă și bea vin în literatura sa. Iar dacă cineva dorește să pună mai presus de principii inconsecvențele autorului, atunci riscă să nu vadă pădurea din cauza copacilor. Cea de a doua îl prezintă în ipostaza de prozator și se numește *Lumea ca literatură*: „Ion Cristoiu lucrează, firește, cu mijloace realiste, în tradiția marilor înaintași, printre care la loc de cinste este ținut Marin Preda”. □•La rubrica sa, intitulată *Breviar*, Șerban Cioculescu are drept subiect *Poezia patriotică a lui B. P. Hasdeu*. ■•Cronica literară semnată de Nicolae Manolescu îl are în vedere pe Eugen Simion. Sub titulatura *Critică și literatură*, cronicarul abordează ambele aspecte, adică valoarea demersului critic a lui Eugen Simion și „literatura” din *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, cunoscutul jurnal parizian al criticului. ■•Scurte cronici. □•Adriana Iliescu la prozatorul Dumitru Matală (*Trei călătorii*, Eminescu, 1985): □•Dana Dumitriu recenzează „romanul *Fluxul apei dulci*, (Dacia, 1985) de Eugen Lumezianu, roman a cărui eroină repetă, într-un registru minor, pe cel al Ioanei Olaru din *Refugii* de Aug. Buzura. □•Laurențiu Ulici merge mai departe cu al doisprezecelea episod al serialului *Ardelenii* din în care scrie despre Mircea Florin Șandru. ■•„*T. Maiorescu – Tristețea apoteozei* se numește articolul de două pagini (de la mijloc) consacrate de Z. Ornea ultimilor ani din viața criticului. □•O traducere a lui Mihai Cantuniari din Mario Vargasa Llosa, *Conversație în Catedrală*. □•Prezența lui Panait Istrati, cu traducerea romanului său *Haiducii*, se extinde la al treilea volum al integralei pregătite să apară la editura Büchergilde Gutenberg din Frankfurt pe Main, de Heinrich Stiehler, un bun cunoscător al operei și vieții lui Panait Istrati.

● [„*Tribuna*”, nr. 40] Tematica numărului de față este toamna, despre care se exprimă, liric sau eseistic, Radu Cârneli (*Fierbintele solstițiu*) și editorialistul acestui număr, cu *Toamnă românească*. □•Pe aceeași pagină, Mircea Mutu se referă la *Tudor Vianu și gândirea estetică*, iar □•Adrian Marino despică în fire tot mai subțiri *Logica teoriei literare*. □•Rămânând în vastul domeniu

al logicii, Al. Căprariu explică în ce constă *Judecata de valoare*. □•Se anunță că la colocviile revistei „Transilvania”, ediția a X-a, juriul alcătuit din Romul Munteanu (președinte), Al. George și Mircea Braga (membri) a acordat diploma Uniunii Scriitorilor și Asociației Scriitorilor din Sibiu, pentru activitatea sa critică, lui Dan. C. Mihăilescu. □•Valeriu Bârgău îl interviuează pe Traian T. Coșovei: „- *Ce ai dori să adaugi acestui dialog despre Traian T. Coșovei și generația sa?* – Am mare, reconfortantă încredere în fondul sufletesc bogat al acestei tinere generații, în curajul și tenacitatea cu care se menține pe pozițiile vocației autentice, ale profesionalismului conștient și responsabil, în forța cu care s-a implicat în problematica atât de complexă a omului contemporan. Cred în această generație deschisă, dispusă la dialog, o generație căreia i s-au oferit un drum și un destin: cel al autenticității și al probității profesionale ce însoțesc și susțin orice act creator”. □•Marian Papahagi scrie *Câteva note barbiene*, ocazionate de împlinirea unui sfert de veac de la moartea poetului matematician. □•Convins că „orice rând scris de G. Călinescu are scânteia talentului”, Nae Antonescu pătrunde detectivistic în *Laboratorul de creație al criticului* spre a fi *Aproape de Elada*: „*Aproape de Elada* este o contribuție de prim rang la cunoașterea operei lui G. Călinescu, acum când i se pregătește scriitorului o ediție critică. Așa după cum menționează Geo Șerban, sunt necesare și alte *investigații* cu privire la laboratorul de creație călinescian, eforturi considerate trepte pentru ridicarea edificiului viitoarei ediții critice, pe care o merită G. Călinescu. Conducerea «Revistei de istorie și teorie literară» merită grațitudinea noastră, a cititorilor, pentru acest număr al suplimentului «Capricorn»”. □•Partea a VI-a din *Lucian Blaga în Clujul postbelic* se reia începând cu anul 1949. □•În cadrul momentului *Astra -125*, Ion Buzași prezintă o altă etapă, intitulată *Semicentenarul Astei în literatură*. □•Stelian Vasilescu vede în *Avram Iancu – [un] precursor al Astei*. □•Lirică din R.P. Chineză apare în prezentarea și aranjamentul liric al lui Iv. Martinovici. □•Călin Manilici transcrie, în traducere, un fragment din romanul lui J.M.G. Le Clézio, *Căutătorul de aur*. □•Vasile Muscă salută în *Erasmus – umanismul ca metodă*, la cinci secole de la nașterea celui care a scris *Elogiul nebuniei*.

3 octombrie

• [„**România liberă**” nr. 13036] „Scriitori” la ziar, Ion Andreiță și Alex. Ștefănescu semnează reportajele *Oameni cu vocația performanței*, respectiv *Spiritul civic activ -factor de stimulare a vieții sociale*.

• [„**Scânteia tineretului**” nr. 11614] Florentin Popescu semnează recenzia la volumul *Pasărea purpurie a dragostei*, Albatros, 1986, al lui Pavel Pereș, „cunoscut îndeobște, până acum, în ipostaza sa de poet, deși nici romanul său publicat în 1985 la editura Militară n-a trecut neobservat de către critică”. „Cartea aceasta – se mai arată – a fost concepută ca o suită de întâmplări și evenimente în care sunt antrenați, cum spuneam, oameni de profesii diferite, de con-

cepții diferite, dar care au drept notă comună dragostea pentru viață, pentru aproapele lor, pentru muncă și șantier, pentru visele lor frumoase în care cred cu toată tăria inimii și pentru a căror împlinire nu conțin a lupta clipă de clipă”.

• [„Contemporanul”, nr. 40] Eseul lui Radu Cârneli, *Toamna – un sentiment al esențializării* deschide prima pagină: „Legând sentimentul toamnei de faptele de suflet care sunt, desigur, încununarea chipului uman cu atributele frumosului, vom spune, așadar, că acest anotimp, aduce creatorului de fapte artistice acea stare a visării îngândurate față în față cu trecerea inexorabilă, fiindcă ce sunt bronzurile toamnei în aripa vântului decât niște clopote luminând «clipa cea repede»?! [...] Fără-ndoială, semnul Omului, marcând timpul, stă în forța sa de esențializare, în umanizarea naturii, în împodobirea acesteia cu fapte ale cugetului cărora toamna, da, le imprimă acea aură de trecere și netrecere, totuși. Este sigur că toate anotimpurile au marii lor lirici în poezie, în muzică, în pictură, dar la fel de sigur este că profunzimea de gând și forța de impresionare aparțin acelor mari elegiaci ai toamnei care ne înfioară simțirea, ne domolesc pornirile, ne sublimează trăirile adâncindu-ne chipului nostru interior. Să notăm aici pe Leopardi și Eminescu, pe Hölderlin și Verlaine, pe Novalis și Bacovia, pe Rilke și Kavafis“. □•Academician Manea Mănescu vine cu o contribuție marcată cu litere roșii: *Epoca Nicolae Ceaușescu, glorioasă epopee națională a poporului român: Poezii din 1981, dictate diversilor prieteni ori cunoscuți de către Nichita Stănescu, sunt comentate de Aureliu Goci*: „Posteritatea imediată a descoperit că există o cantitate, neaproximabilă, de inedite – și nu manuscrise bruionare, ci poeme încheiate, cu totul reprezentative –, cu nimic mai prejos decât culmile creației antume. Dar acest portofoliu aleatoriu de unități textuale, neorganizat cronologic sau tematic – pentru că există mai multe straturi de redactare – nu poate, singur, să performeze poetic. Cele mai multe texte de acest fel ilustrează ideea de poezie ocazională, la modul «sui-generis» în care Nichita căuta, premedita sau chiar provoca circumstanțele: diferite aniversări, vizite a unor prieteni sau solicitări directe. [...] Poemele au fost scrise la o agapă amicală în iarna anului 1981, iar originalele aparțin celui ce le-au fost dedicate, prozatorul Iosif Lupulescu“. □•În recenzia intitulată *Poezie și înțelepciune*, făcută volumului de *Povestiri cu haz, povestiri din China antică*, Aureliu Goci salută calitățile traducerii și apropierea de folclorul românesc (!?):”Traducătorii au observat primii și au ținut cont de incidențele și paralelismele cu folclorul românesc și, ca atare au opționat pentru un limbaj elevat și, în același timp, foarte neaoș, cu expresii rare și pitorești. În esență confruntarea se dă și aici între boierii nerozi și săracii isteți, între «Păcălă» și asupritorul fără scrupule, cu sublinierea binelui și a dreptății. Zgârcenia, prostia, lenea, lăcomia, lăudăroșenia – vicii etern umane – sunt puse în antagonism cu generozitatea, devotamentul, chibzuința, echilibrul; lingușirea nu înlocuiește dreptatea, bogăția nu se substituie frumuseții. [...] Remarcabila tradu-

cere – foarte atentă în potențarea nuanțelor specifice chinezești pentru receptorul român care este invitat să înțeleagă firesc și diferențiat cu expresii și construcții familiare și regionale, cunoscute din propriile noastre culegeri de anecdote și să nu se simtă marea diferență dintre mediile de cultură – are o fluentă cuceritoare și o perfectă convergență a limbajului și semnificațiilor“.

□•Florin Costinescu se ocupă de poezia lui Ion Segărceanu *Poemograme și alte poezii* (C.R., 1986): „Ion Segărceanu «evadează» prin noua sa carte *Poemograme și alte poezii*, Ed. Cartea Românească, 1986, dincolo de hotarul invizibil pe care i-l impuseseră tematica și propria-i sensibilitate spre a fi altul, în măsura în care a fi altul în poezie înseamnă, de fapt, a rămâne același. Dacă volumele anterioare ilustrau o viziune senină asupra vieții, fără seisme sau tensiuni, dramatismul având funcția petei de culoare și evocau în registru sentimental o «lume pierdută» – am numit satul copilăriei cu tot ce înseamnă acest spațiu –, cel recent apărut propune un lirism, ca să spunem așa, polemic, în care supremația cuvintelor este înlocuită de subtext. [...] În ușoară contradicție cu autorul, care după felul în care a formulat titlul a situat pe un loc secund poeziile care nu sunt... poemograme, vom arăta că partea de noutate a demersului său, stă, cu adevărat, prin ton și viziune poeticească, în aceste «și alte poezii», care duc, nu știm, dacă exprimarea e prea academică, greul volumului“ .

□•George Chirilă se ocupă de romanul *Tandrețe* (C.R., 1986) al lui Gh. Șovu, evidențiind osmoza dintre text și profesia (de bază) a scriitorului: „George Șovu, profesor prin excelență, bun cunoscător al acestor oameni în devenire, adolescenți surprinși pe puntea de trecere, conturează atent și cu subtilitate profiluri morale, apelează la fapte, foarte multe și concludente fapte din viața școlii, din afara ei. Vlad și Andreea, dacă ni se îngăduie analogia, sunt două nuclee mereu receptive la mișcarea protonilor și neutronilor din preajma lor. Experiențele de laborator ca și cele de viață – este una din ideile romanului acestuia – trebuie să ducă spre ceva, către un orizont propus. [...] Scris cu vioiciune, într-un stil aproape oral în multe secvențe, cu un patos demn de reținut al frazei, romanul *Tandrețe* al lui George Șovu se înscrie în familia acelor cărți de lângă inima adolescentului al căror mesaj politic, social, moral și filosofic concordă fericit cu idealurile epocii noastre. O fertilă înclinare spre concret, dialogurile vii, firești, mâna sigură cu care scriitorul zugrăvește portretele lăuntrice ale eroilor fac din George Șovu scriitorul predilect al universului adolescentin“.

□•Eugenia Țarălungă explică modificările de structură și adaosurile din *Iarnă imperială*, volum de versuri al lui Anghel Dumbrăveanu apărut în BPT, adăugând la final concluzii: „Selecția cuprinsă în recentul volum nu reia părți ale celor dinainte, urmărind pur și simplu să evidențieze evoluția gândirii poetice, ci restructurează întregul material precedent în ideea înfățișării atitudinii prezente a poetului față de parcursul întregii sale creații ca și părerile despre poezie în general. Un grupaj de inedite la sfârșitul volumului vine să adauge semnul matur al «iernii», care te face să

privești distant și nostalgic spre celelalte anotimpuri. [...] Lirica lui Anghel Dumbrăveanu se desfășoară între senzual și fastuos, cu rare alunecări spre tonul jucăuș ori poezia conceptuală, meditativă. Versurile inedite din ultima parte a volumului aduc tente coloristice potolite în comparație cu exuberanța primelor volume. Mișcarea e mai amplă, încetinită. O căutare a identității prin întoarcerea la rădăcini vine să înlocuiască zborul frenetic pe suprafețele sentimentelor de iubire, toamnă, bucurie, tristețe, și toate celelalte care constituiau poezia de tinerețe și de început de maturitate“.

■ Pe ultima pagină este reprodusă intervenția ministrului culturii din R. P. Chineză, „cunoscutul scriitor Wang Meng, care prezintă cele patru aspecte de primă importanță asupra fenomenului literar, aflate în dezbaterile din China: „*Cunoscutul scriitor Wang Meng, ministru al culturii din R.P. Chineză, a acordat revistei «Beijing Information» un interviu consacrat problemelor dezvoltării culturii în China. În legătură cu tendințele și dezbaterile ce au loc în prezent în cercurile literare și artistice chineze. Wang Meng apreciază că ele se referă la patru aspecte:* – În primul rând, problema «subiectivității» în literatură și artă. O serie de articole teoretice consideră că unele creații și tendințe literare și artistice rețin în suficientă măsură seama de «subiectivitatea» omului, a scriitorilor și artiștilor; în altele însă se susține că o asemenea concepție nu ține seama de criteriile științifice. În al doilea rând, teoria «noilor metode» aplicată de criticii literari și artistici. Unii dintre ei au propus împrumutarea și introducerea anumitor concepte din știință (informație, sistem, control) care să fie extinse la studierea problemelor literaturii și artei. Se exprimă părerea că numai depășindu-se limitele «sociologist» de altădată pot fi obținute noi rezultate. Alții apreciază copierea acestui model ca o regulă străină, care se detașează complet de practica literară și artistică și de analiza marxistă. În al treilea rând, «ideologia contemporană». După părerea unora, în momentul de față literatura și arta trebuie să reflecte «ideologia contemporană», să facă să renască literatura și arta chineză prin «ideologia contemporană», insuflându-i o nouă forță. Oponenții lor apreciază că arta contemporană străină, îndeosebi unele școli artistice contemporane, conțin multe elemente negative și decadente. Acestea, nu numai că nu trebuie să fie introduse ci dimpotrivă, trebuie combătute. În al patrulea rând, problema «căutării rădăcinilor». Adepții acestei teorii apreciază că în China există rădăcini naționale străvechi și că ele s-au manifestat în operele literare și artistice vechi. Ei apreciază că literatura chineză trebuie să se inspire din izvoarele străvechii sale civilizații și să-și caute rădăcinile în viață, în obiceiurile antice, dacă dorește să se deschidă spre lume. Alții apreciază că această tendință îi va orienta pe oameni spre lucrurile străvechi, simple, îndepărtate, barbar, ceea ce ar putea să-i readucă într-o situație de înapoiere. Ea ar putea diminua ardoarea scriitorilor și artiștilor angajați în viața reală, de modernizare a Chinei. Aceste patru probleme au fost deseori dezbătute în cercurile literare și artistice“.

• [„Cronica”, nr. 40] Al. Călinescu se oprește asupra a două cărți de proză, una de Sonia Laurian și cealaltă de Ernest Gavrilovici: □•Sonia Laurian, *Bietele corpuri* (C.R., 1986): „Nu cred, mărturisesc, că am putea citi *Bietele corpuri* ca pe un roman (nici măcar dacă aş fi pus roman între ghilimele). Mai drept mi se pare a spune că textul adună materia unui posibil roman, o materie nu în stare brută ci prelucrată, filtrată, purtătoare și nu promițătoare de sensuri. Cartea, de altfel, nu se citește ușor, are un anume caracter ezoteric, narativul, evenimentialul se efasează în profitul digresiunilor eseistice. Fraza e uneori de o lentoare căutată, trădând înclinația de a despica firul în patru, de a nu lăsa deoparte nicio nuanță“. □•Ernest Gavrilovici, *Viața bunilor Ioan* (Albatros, 1986): *Viața bunilor Ioan* atestă că autorul nu numai că n-a rămas un «amator», dar a înțeles să facă un necesar și laudabil efort de obiectivare. Progresul e remarcabil. Romanul e fluent, scris cu îndemânare, personajele au contururi clar desenate. Narațiunea e perfect «lizibilă» și, cu siguranță, reconfortantă pentru cititorul dornic să mai citească din când în când și câte o «istorie». Punctele nevralgice se află tocmai acolo unde scriitorul forțează convențiile registrului realist și pune prea ostentativ în față deschiderile simbolice ale unei scene sau al unor gânduri ale cutărui personaj“. □•Ioan Holban comentează povestirile cu șart ale lui Vicențiu Donose, din recenta editare *Limpedele chip al dimineții* (Junimea, 1986). ■•O pagină este rezervată editurii Eminescu, ale cărei inițiative editoriale sunt salutate: P. P. Negulescu, *Filosofia Renașterii* (Titus Raveica), Victor Papacostea, *Civilizație românească și civilizație balcanică* (Al. Zub), Constantin Antoniadă, *Opere* (Gheorghe Hrimiuc), Mihai Berza, *Pentru o istorie a vechii culturi* (Elvira Sorohan). ■•Savantul Iorgu Irodan este omagiat *post mortem*, stins din viață cu două săptămâni în urmă. Pe 11 noiembrie ar fi împlinit 97 de ani. □•Gavril Istrate (*Opera unui mare lingvist*): „Participant activ la aproape toate congresele internaționale de lingvistică romanică, de hispanistică, de onomastică ori de toponimie, ca și de lingvistică generală, din ultimii 50 de ani, Iorgu Iordan a contribuit la stabilirea unor legături științifice dintre cele mai rodnice, precum și la creșterea interesului pentru limba română în lume. El n-a fost numai profesorul inegalabil care ne-a îndrumat în studiul limbii naționale. Un rol, poate chiar mai important decât acesta, îi revine pe linia formării noastre ca oameni. Generații numeroase de studenți au văzut în el modelul ideal spre care au râvnit, de la început“. □•Aurel Leon (*Omul și cărturarul*): „Și pentru că veni vorba de apogeu, cred că Iorgu Iordan a reușit în viață așa cum a visat în serile de veghe pe carte, pe când era bibliotecar la Liceul Internat din Iași, culegând pentru osârdia trecută în vasta-i operă toate onorurile: academician, om de știință emerit, erou al muncii socialiste, premiul de stat“. □•Despre sinteza *Noi, tracii* a lui Iosif Constantin Drăgan scrie Zaharia Sângeorzan: „*Mileniul Imperial al Daciei* este o construcție critică memorabilă, unde istoria trăiește din faptă și idee, din conștiința unui destin european. Cu arta unui povestitor și portretist înzestrat

cu harul formulărilor penetrante, Iosif Constantin Drăgan a reactualizat viața mileniului imperial într-o sinteză care va rămâne să vorbească de strămoșii noștri daco-traci și romani, de cei care au purtat purpura imperiului roman, mărturie a unei istorii ce răspunde și astăzi conștiinței că suntem în lume o națiune care își preamărește trecutul, eroii“.

● **[„Flacăra”, nr. 40]** A. I. Zăinescu publică poema *Închinare*. □•Al. Anđrițoiu este prezent cu *Vămile Frumuseșilor*, un portret de cuvinte făcut pictorului Nour Crișan. □•George Arion se întreține cu Valeriu Râpeanu, pe tema editării operelor lui Nicolae Iorga și a adevărilor esențiale din cultură. Una dintre întrebări vizează această opțiune: „– *Cum ați devenit, la urma urmei, critic și istoric literar?* –Totul a pornit de la educația primită în familie, într-o școală temeinică, într-un liceu din Ploiești și din conștiința pe care am avut-o și am căpătat-o printr-o îndelungată frecventare a epocii respective cu privire la valoarea ei. Dar ea s-a transformat în conștiința unei datorii în anii '50, când citeam cu strângere de inimă ceea ce se scria despre această perioadă și marii ei reprezentanți. Cu atât mai mult aș vrea să amintesc aici tenacitatea lui Mihai Berza înfruntând nenumărate obstacole pe care doar puțini le cunoșteam până să vadă lumina tiparului excelenta sa antologie din opera lui N. Iorga. Fără îndoială, orice pas înainte a trebuit făcut învingându-se obstacolele birocrăției care pe acest tărâm s-a dovedit deosebit de tenace, ale unor resentimente personale, a unor invidii toate drapate în mantia principialității“. □•Dana Dumitriu comentează generic *Romanul istoric*, pe care îl și cultivă în calitate de romancier, arătând că „istoria romanului istoric se cere cercetată, noțiunea se cere definită; chiar dacă nu va fi posibilă o elucidare completă, reperatele genului se pot exprima“. □•Sub titlul *Viața literară la zi*, între alte apariții recente, Tania Radu semnalează *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, jurnalul lui Eugen Simion, F de D. R. Popescu. □•Dan Grigorescu așează sub bune auspicii volumul de debut al lui Aurelian Titu Dumitrescu, *Antumele 4 și 5 (Litera, 1986)*, pe care îl recenzează cu titlul *Adevăruri poetice*: □•Tudor Octavian scrie *Cu umor despre oameni*: „Tânărul poet are, evident, capacitatea de a descoperi semnele unei lumi organizate după legi care, la prima privire, par haotice și absurde; dar căroră el le intuiește temeiurile logice, ordinea necesară“. ■•*Chei pentru labirint*, monografia lui Marian Popescu pe marginea dramaturgiei soresciene și alui D.R. Popescu, se află în atenția lui Al. Piru: „Marian Popescu este un autor informat, în prezent, cel mai bun specialist tânăr în materie de teatru“. Acesta a optat pentru „labirint“ ca model pentru dramaturgia celor doi având următoarea justificare: „În marile zone de lumină și de întuneric ale ființei noastre, labirint izvoditor de atâtea înțeleșuri, piesele lor sunt posibile chei pentru intrări faste în labirint, pentru a ajung, în centrul său, la conștiința supremei idei de umanism“.

● **[„Orizont”, nr. 40]** Cornel Ungureanu semnează cronica literară la poemele lui Ion Horea, *Podul de vamă* (Eminescu, 1986). Titlul cronicii este *Pe-*

rimetrul clasic: „Ceea ce impresionează cititorul ultimelor volume ale lui Ion Horea – pe cititorul de azi al poeziilor sale – este absența gesturilor mari, grandilocvente, într-o poezie care poate suporta, fără să piardă, vecinătatea zgomotoasă a fabricatorilor de ocazionale. Tradiționalismul lui Ion Horea e adânc, de profunzime, ardelenismul lui, de substanță. Locul sacru cântat de poet există: e al său și al poeziei sale. Scriitorul și-a consolidat poziția în linia întâi a lirismului de azi prin versuri simple, prin texte care par a repeta pagini vechi, m de demult. [...] Textul este important nu doar în judecarea ultimului volum, ci și pentru evoluția lui Ion Horea în spațiul tradiționalismului românesc. De la Alexandru Philippide la Ioan Alexandru, clasicismul românesc și-a dobândit individualitate prin reîntoarcere. Niciunde parcă întoarcerea acasă nu îmbogățește mai mult și mai semnificativ lirismul ca în poezia lui Ion Horea. Pentru el reconstituirea exactă a topografiei ține de un orgoliu secret: aceste nume și aceste cuvinte sunt actul său de investitură. *Podul de vată* completează, cu câteva piese de rezistență, monografia satului ardelean, realizată de ultimele volume ale lui Ion Horea”. □ Volumul I.L. Caragiale, scos în cadrul colecției *Restituiri*, la editura Dacia, 1986, este comentat de Mircea Mihăieș: „Nu știm ce vor spune (după îndelungi meditații, ori, din contră, luați de subite avânturi polemice) marii noștri caragialeologi. Nu știm cum vor reacționa în fața acestor peste două sute și cincizeci de pagini *restituite* din «ultimul ocupant fanariot». Din primul, marele Caragiale. Așteptăm, cu emoție reacția șui Șerban Cioculescu. Așteptăm cu emoție reacția tuturor detectivilor amatori ai literelor noastre. Ce furtuni va isca actul, curajos, orice s-ar spune, al lui Marin Bucur, de a livra pieții, ca într-o colosală lovitură de marketing, un corpus compact din publicistica inedită a părintelui *moftologiei* naționale. [...] Nu dispunem nici de mijloacele de a verifica, nici de calificarea sau talentele unui *textolog* pătimaș, înzestrat cu energia și răgazul de a lua, analiza, compara și decide asupra paternității articolelor prezentate, aici, ca fiind ale lui Caragiale. Probabil că foarte multe dintre ele sunt chiar ale lui Caragiale. Unele, însă, ar fi putut ieși de sub pana altui genial om de litere. De pildă, Eminescu. Marin Bucur sugerează, de altfel, și o urmare la acest volum. [...] Operație întru totul stupefiantă. Dar dacă, am putea să ne întrebăm, dar dacă respectivele articole aparțin altcuiva, unui al treilea geniu, până acum ignorat? În fine, raționamentul nostru începe să semene cu al lui Marin Bucur. Oricum ar sta lucrurile (și noi suntem întru totul de partea editorului *Restituirilor*), surpriza acestei cărți este totală. Fie că aparțin sau nu lui Caragiale, marea majoritate a textelor poartă amprenta unui mare spirit creator. A unui scriitor de prima mână. Bucuria lecturii rămâne intactă (și recunoștința față de Marin Bucur) oricum s-ar numi autorul lor. Dar, pentru că trebuie să poarte un nume, să-i spunem, alături de Marin Bucur, Caragiale“. □ Gh. Mocuța face portretul colegului său Horia Ungureanu, intitulându-l *Logica narațiunii*: „Proza lui Horia Ungureanu, prin economia mișcării și prin meticulozitate, se remarcă prin «forța persuasivă»

(Dumitru Micu) a limbajului narativ. [...] Povestirile lui Horia Ungureanu din *Firul de iarbă* (Ed. Eminescu 1984) întăresc convingerea că avem de-a face cu un prozator maturizat, predispus să demonstreze cât de nepuizabile sunt resursele toposului pe care și-a propus nu doar să-l exploreze ci să-l ridice la rangul de emblemă literară“.

■•Despre itinerariile poeziei lui Nichita Stănescu, scrie Titus Vâjeu: „Laureatul român al *Serilor de poezie* de la Struga era un cântăreț al neamului său. Glasul i s-a auzit peste câmpia roditoare a Pelagoniei, a flutura aidoma unei eșarfe deasupra apelor înfiorate de «duva» ale lacurilor Prespa și Ohrid. [...] Încununarea, în catedrala poeziei de la Ohrid, fusese apoteoza serbării. Poeți din vreo cincizeci de țări erau de față și fuseseră pătrunși la bucuria sa aleasă. Mulți știau că ajunsese acolo în cvadriga celestă, însoțit de Domnul Mândriei Noastre, Mihai Eminescu: «Șuieră o cuadrigă pe câmpia / secundelor mele / Are patru cai, are doi luptători. / Unul e cu ochii-n frunze, altul, / cu ochii în lacrimi.» Nu se puteau separa cei doi luptători deși «unul e neclintit, cu armele /, celălalt cu amintirile». Nu se puteau desfrăți cei doi frați. Cel puțin acesta era sentimentul nostru, al românilor prezenți la sărbătoarea aceea: Mihai Eminescu îi însoțea. [...] În anul următor, când avea să se întâmple *întoarcerea la Alexandru*, revenirea pe pământul macedonean, Nichita Stănescu intrase în a doua jumătate de veac a vieții sale, simțind, parcă, neîntregirea anului în care tocmai fusese sărbătorit oficial și prieteneste. «universul poeziei lui, straniu bântuit și de matematici ermetice, ninge cu fulgi de magneziu, cu picături de torță din vechea Eladă, ninge cu mai mult de patru puncte cardinale, cu ochii iubitei, cu inima ei coborând din călcâi de luceafăr, cu țandări de felinar bucureștean, cu de tot râsu-plânsu, cu semne metalice smulse din crucea saniei, cu gălbenuș de ou dogmatic, ninge elegiac iar osul pieptului, o bardă mânuită de-un înger cioplește fum tăcere, alcool, blesteme, – și din toate la un loc domnia Poeziei sau misterele ei, vecia închipuirii, biruința celui mai omenesc strigăt, care e durerea iubirii.» Scrisoarea aceasta purta semnătura unui congener, Fănuș Neagu, unul din cei cu care poetul luptase trei decenii, umăr la umăr, pe baricadele limbii române, întru apărarea duhului ei celest. Cifra rotundă pe care o sărbătorise în ultima zi a lunii martie îi adusese parcă semnul clasicizării“.

■•Însoțite de scurte prezentări, sunt anunțate *Premiile Cenaclului Asociației scriitorilor din Timișoara și ale revistei „Orizont“*.

□•Pe Eugen Bunaru îl prezintă Marian Odangiu: „Eugen Bunaru face parte din categoria poezilor melancolici. Ceea ce nu înseamnă că, la el, melancolia substituie cu totul jubilația textualistă (de care, oricum, în spiritul generației, se face «vinovat»), ci numai că puterea acesteia din urmă de a face ravagii e strict limitată. [...] Eugen Bunaru a publicat până acum două volume, *Alegerea surâsului* (1981) și *Datorii nocturne* (1985) care au trecut aproape neobservate. Premiul Cenaclului Asociației Scriitorilor și al revistei «Orizont» vine să recupereze, atât cât se poate, această nedreaptă așezare a lucrurilor. Să-i restituie poetului un loc pe care îl binemerită între colegii săi de generație, timișoreni și

nu numai” □•Despre Traian Pop Traian scrie Antoaneta C. Iordache: „De la o vreme, Traian Pop Traian, pare interesat de literatura dramatică, îndeosebi. Premiul Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei «Orizont» încununează o piesă de teatru – *Frumos și liber cu tine privind* – căreia se pare că nu îi lipsește mai nimic pentru a deveni unul dintre titlurile de pe afișul stagiunii acesteia, a oricărui teatru timișorean“. □•Despre Vasile Popovici se pronunță Cornel Ungureanu: „A scris o carte despre *tânărul Marin Preda* elogiată de mari și mici (premiată în consecință), întâmplare care i-a deschis gustul comentariului de proză. Un studiu despre Slavici, publicat prin jurnale, și unul despre Hortensia Papadat-Bengescu, risipit prin reviste destinate străinătății, sunt isprăvi în care tânărul se depășește pe sine, depășind și studiul cu care intrase în literatură: subtilitatea lecturii, densitatea ideilor, pregnanța expresiei, mă fac să cred că volumul al doilea al lui Vasile Popovici va consacra un critic de formula unu. [...] Văd în Vasile Popovici una dintre șansele cenaclului Asociației scriitorilor de a se păstra la altitudinea judecăților drepte și severe. De a fi, adică, el însuși: înscris într-o tradiție majoră a literelor“. □•Pe ultima pagină, Smaranda Vultur prezintă și traduce *Critica criticii* de Tvetan Todorov.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 40] Dumitru Dumitrică semnează poemul *Glusul tău, iubită țară...*; izvodit, parcă, sub infleunța directă a lui Bolintineanu și Eminescu. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, secțiunea *Poezi în derivă*, vine rândul lui Alexandru Mușina. Intrarea acestuia în scenă este amânată de un scurt preambul: „Există și o impostură, veselă foarte agreată în cercurile studentești, hrănită mai ales de un limbaj care este, cel mai adesea, pestriț, cu unele invențiuni notabile, plin de umor, ce nu pot fi ignorate. Deschiderea a făcut-o Mircea Dinescu cu o prospețime remarcată în vreme de toată lumea. Sigur, a dispărut candoarea eseniană, dar a rămas o îngereală ce nu poate fi ignorată, dar... Limbajul s-a golănit în modul propriu și asta mi se pare cu totul altceva. De la îndrăzneală la deraiere verbală nu e decât un pas. Se scrie oricum, era să zic cum îți vine la gură, și, și mai rău, limbajul degenerază, devine impropriu, ba chiar primejdios. O facilitate, nu nevinovată, își face loc și dacă la acest joc se adaugă și «ajutorul» amicilor care teoretizează catastrofele, opera destructivă, făcută cu știință, ori făr-de, e gata! Am pe masă câteva volume trimise sau cumpărate din librării din care voi încerca să aleg câteva mostre convingătoare de ceea ce înseamnă impostură lirică. De unele nume ne-am mai ocupat, dar acum e vorba de o clasificare, de așezarea fiecăruia pe locul ce i se cuvine. Alexandru Mușina a debutat în '84 la C.R. și primirea ce i s-a făcut nu m-a intrigat pentru că operația de «desant» nu mai era nouă. Se fac implantări cu grămada, se încearcă schimbarea la față a liricii noastre, lucru ce nu trebuie să deranjeze, cu condiția să nu punem ceva mai rău în locul a ceva ce totuși merită atenție. [...] Mi-am zis: nu o să fie un cap de țară dacă citesc, dar de la sublim până la ridicol nu e decât un pas! În definitiv,

dacă te-ai obișnuit cu prețioasele ridicole, de ce nu te-ai obișnui și cu aceste glumițe la modă?“. Apoi Eugen Barbu se întreabă: „După o investigație sumară” cu ce ar putea fi legitimat Alexandru Mușina ca poet? Cu un poem. *Noaptea crailor* și și câteva fragmente din alte câteva”.

4 octombrie

• [„**România liberă**” nr. 13037] „Patria mea, România, este făurită numai din rod, rază, vis, liniște și iubire de pace”, susține Ion Crânguleanu semnatarul unui *Imn de pace*. În care prezența lui Nicolae Ceaușescu este de neevitat: „, iată. Cărămidă cu cărămidă, izvor cu izvor, unealtă cu unealtă și frunte lângă frunte, înconjurând fruntea înaltă a partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de 21 de ani încoace patria mea, patria mea înfăptuiește marele poem al Păcii, ridică la dimensiunea eroică și universală demnitatea unui popor care se făurește pe sine demn și pașnic”.

• [„**Scânteia**”, nr. 13722] Cleopatra Lorințiu semnează eseu *...Ca Făt-Frumos*, despre orașul natal.

• [„**Lucefărul**”, nr. 40] Al. Andrițoiu semnează eseu *Destine noi pe văile lumini*, în a cărui primă parte face referiri la istoria județului Vâlcea, nominalizându-i pe stolnicul Constantin Bălănescu, pe Anton Pann, ca în partea a doua să arate că „Vâlcea este o prezență activă și hotărâtoare, pe atunci, foarte tânărului activist Nicolae Ceaușescu, în vâltoarea luptelor de clasă din orașul Râmnic. Asta s-a întâmplat la 1 mai 1935 în parcul Zăvoi, pe când era secretar al regionalei U.T.C. Olt. Deci, cu patru ani înainte de implicarea revoluționară de mare anvergură de la București, tot la 1 mai și tot într-un parc”. □•O însemnare intitulată *Dimineață la Hordou* semnează Cleopatra Lorințiu. În mulțimea informațiilor livrești se strecoară și informația că în 1966, la centenarul nașterii lui Coșbuc, „toată valea Someșului era o sărbătoare. Mii de oameni îmbrăcați în port popular, care își lăsaseră pentru o zi treburile, veniseră să-l omagieze pe Poet”. □•După ce în numărul precedent Fănuș Neagu evocase amintirea poetului Grigore Hagiu, în cel de față Grigore Arbore îl introduce pe Hagiu în *Harta unei amintiri*: Un grupaj de Inedite Hagiu completează intenția. □•Despre *Modernitatea unui semănătorist scrie*, de pe poziții foarte personale Mihai Rădulescu, amator de oximoron-uri (a se vedea și aprecierea din titlu). Acesta descoperă că povestirea *Un țipet* (prezentă în, *Opere E.S.P.L.A.*, 1954, scrisă de Sadoveanu între 21 și 25 de ani, „este o capodoperă a tehnicității cinematografice și a literaturii comportmentiste *avant la lettre*”. □•Recitirea literaturii române, prilejuieste lui Ion Spânu (*Nevoia de reper*) o incursiune în lirica lui Ioan Alexandru: „Eforturile lui Ioan Alexandru se îndreaptă cum spunea Const. Ciopraga, spre exprimarea unei *spiritualități*, singura cale de a contura acel topos pentru care expresia cea mai intimă este poetul, acesta rostindu-și mai întâi realitatea, fixând «tărâmul în care trebuie să însămânțeze». O dată delimitat vadul *teoretizărilor*, poetul *Imnelor*... lasă ideile să curgă spre ținutul

pe care chiar ele îl cer. Astfel, un prim impact se produce cu *istoria*, de unde poetul *cheamă în cuvânt* semenii de peste veacuri care și-au jertfit ființa: «în vederea dăinuirii adevărului pe aceste meleaguri, împlinirii celui mai adânc deziderat al omenirii căci există popoare pilduitoare care ar fi definitiv uitate dacă persoanele locului n-ar fi fost cuprinse în cuvânt, în imne și poeme pilduitoare». Un prim efect al cunoașterii istoriei ar fi deci păstrarea în prezent a unor fapte apuse cărora poetul le dă viața veșnică întemeindu-le în poeme. Intrată sub zodia cuvântului, istoria devine, parafrazându-l pe Eminescu, *stăpâna omului*, iar cărțile în care aceasta dăinuie «ori sunt hrana sufletului, ori nu sunt nimic». Din aceste trăsături esențiale, Ioan Alexandru își face o adevărată profesiune de credință”. □•Z. Cârlugea revine asupra ciclului *Zăpezile de-acum un veac*, despre care „Luceafărul” a scris, ducând o adevărată campanie literară de presă: „Cufundat în istoria și cultura nației sale, Paul Anghel se simte aici în plină universalitate, convingerile sale pe tema *protocronismului* nuanțează problematica cu o finețe constructivă, doctrinară. Eseistul nu urmărește, așadar, *fotografierea cronologică a peisajelor* culturale românești (metodă pe cât de venerabilă pe atât de pulverizatoare, înghețată), cât citirea lor dintr-un unghi proaspăt, cu un ochi viu, ceea ce nu mai e deloc o *sanctiune apodictică*. Ce va pierde literatura română prin acest tip de meditație sau ce va avea de pierdut meditația în genere? Se întreabă autorul, nelăsându-ne totuși în suspensie: «Meditația, în genere, nu atinge niciun orgoliu, e în afara acestuia, cunoaște numai regimul necesității... ». În acest fel și numai în acest fel *muza* istoriei literare îl inspiră”. □•D. Filipescu pune în dreptul lui Ștefan Bănuțescu, un *Semn de generație*: „Colocviul devine o anchetă atentă, o reconstituire scriitoricească care se transformă în omagiu. Între cărțile de interviuri postbelice, cea compusă și scrisă de Ștefan Bănuțescu ocupă fără discuție un loc deosebit, ea fiind un act de implicare scriitoricească, un efort de dinamizare a conștiințelor, un gest de provocare a lucidității. Însemnătatea cărții stă în năzuința autorilor *Colocviilor* de a propune figura scriitorului care meditează asupra condiției literaturii române în special, a condiției de scriitor ca om al orizonturilor pe cât de artistice, pe atât de intelectuale, pe cât de specializate, pe atât de deschise. *Colocviile* sunt o tentativă de a face marile oracole să vorbească, de a *reciti* literatura română pentru a suda prezentul ei de trecut și pentru a face din cucerirea propriei tradiții artistice un semn de generație”. □•Valentin F. Mihăescu caută în opera lui Fănuș Neagu *Mizele unității literare*, mai precis referințe despre *Cartea cu prieteni*: „Dacă iubirea lui Fănuș Neagu pentru literatură nu cunoaște margini, la fel de puternică este aversiunea sa față de stricătorii de literatură. Când cineva a încercat, mai mult sau mai puțin deghizat, să reabiliteze trista amintire a lui Sorin Toma, purtătorul de cuvânt al unei veritabile conspirații împotriva mării poezii argheziene, Fănuș Neagu a replicat, cu îndreptățită vehemență, într-un fulminant articol – prezent în *A doua carte cu prieteni* – în care pledoaria pentru adevăr se îmbină cu polemica de înaltă ținu-

tă morală: «Am luat creionul în mână pentru că, scriitor de limba și literatura română, sunt dator să mă înalț în numele lui Tudor Arghezi, fiindcă în umbra lui aurită mă mișc pe pământul românesc și nu dau dreptul nimănu să i-l aducă în eternitate, fie și sub picioare, pe A. Toma, și să încerc să retez obrăznicia minciunii de a se institui în zicală, proverb, sau verset. Deci să ne înțelegem: Sorin Toma a fost numele unui complot la adresa literaturii. Și din nefericire, complotul, atunci, a izbutit». Născute dintr-o mare iubire pentru literatură, *Cărțile cu prieteni* ale lui Fănuș Neagu exprimă, deopotrivă, o excepțională conștiință scriitoricească». □•Vasile Macoviciuc atacă problema creativității culturale și a structurilor ei germinative. Textul axiologic, are atingere cu literatura mereu tânărului clasic Lucian Blaga: „O prejudecată culturală curentă caută să convingă, mânduind intuiții comune că, în construcția sistemului filosofic, Blaga este poet, iar Blaga-poetul face filosofie. Această imagine comodă a unui Blaga foarte accesibil provine dintr-o *iluzie a lecturii*: stilul de redactare al unora din lucrările sale captivează, și, odată prins în mrejele textului, e greu să bănuiești (sau să accepți) că vârtejurile de suprafață sunt efectul unor curenți de adâncime. În plus, o dorință legitimă – aceea de a-l iubi pe acest creator nu doar pentru versurile splendide, pline de substanță spirituală, nu doar în virtutea unei contagiuni psihologice – se deghizează orgolios în convingerea că nu se poate ca edificiul teoretic să ne opună rezistență, ci, dimpotrivă, se lasă ușor înțeles și asimilat (tocmai pentru că este frumos). Însă, așa cum remarcă Sergiu Al. George «înțelegerea unitară a operei lui Blaga presupune în primul rând înțelegerea creației sale filosofice. A o considera pe aceasta drept un derivat al celei poetice, cum s-au pronunțat mulți critici valoroși, implică, dacă nu un discredit, cel puțin o tolerantă acceptare» (*Arhaic și universal*, 1981, p. 222)». □•La rubrica *Poeții când erau tineri*, Nicolae Stoian realizează un *Post scriptum* la profilul din numărul trecut, deci tot despre Nicolae Labiș: „Ca unul care cunosc destul de bine lirica de început a cel puțin câtorva din țările socialiste, la făurirea căreia au contribuit pleiade întregi de poeți, trebuie să spun că poezia lui Nicolae Labiș, singură, spre cinstea lui, a generației noastre, e documentul literar și cel mai emoționant, și cel mai curat și cel mai durabil despre începuturile revoluției noastre. Labiș ne-a lăsat cea mai sfântă moștenire patriotic-revoluționară și încă la temperatura lirică a mării poezii românești și universale. Și a făcut-o cu sentimentul sacrificiului, al unei sacre devoțiuni și convingeri modeste nu în nemurirea sa, ci a cauzei căreia i se dăruise din cei mai fragezi ani: «Osia mea-i doar o parte – știu bine -/ Osia mare trece prin mine -/ Osia mea este numai o parte/ Din marea osie, fără de moarte./ Osia mea nu se frânge nicidecum-/ Trece prin miezul acestui pământ»». □•Scriind retrospectiv despre Oscar Lemnaru Aurel Ion Brumaru îl compară pe acesta cu Borges: „În *Ochii reflectați* substanța eseului *Oglinda* e tratată literar (literaturizarea, însă, minimă aduce aminte iar de Borges: ceea ce conțea aici e acumularea calmă, înșelătoare și nicidecum imediat prevestitoare,

către panica metafizică, spre ruptură: o astfel de amețelă trebuie că a avut reptila care, neîngăduind să fie pasărea în universul său, zboară tocmai, ca să se verifice, să-și stăpânească bine adevărul...). [...] Boem irecuperabil, dedat retoricii iuți și spumoase de cafenea, unde omul era sclipitor, Lemnaru s-a cheltuit totuși în liniște și într-un fel de împăcare: la bătrânețe a rămas solitar, un izolat. În jurul lui se strângea legenda. Era spinozian și se vorbea între tănuitorii de la «Nestor» că scrie logică. L-am cunoscut prin anii '60».

• [„SLAST”, nr. 40] Carolina Ilica și Victor Atanasiu trag un semn de alarmă: *Poluarea patrimoniului nostru cultural* (anchetă dezvoltată pe două pagini din mijlocul suplimentului, la care răspund specialiști în domeniu. Esența este dată în „cartușul” intitulat *Factori care contribuie la degradarea folclorului*: □•Având drept supratitlul *Tineri critici*, Ioan Holban scrie despre *Romanul condiției umane* (prima parte), în care îl are în centrul atenției pe Al. Ivăsiuc și opera acestuia: „Epoca în care apar cărțile lui Alexandru Ivăsiuc este una a necesității unei noi poetici a textului și a asumării depline a dimensiunii istorice: într-un interviu apărut în «Scânteia» (nr. 8263 din 30 noiembrie 1969), Ivăsiuc afirma că «relația fundamentală pentru epoca noastră – și, deci, și pentru scriitor – nu este raportul dintre încercările individuale și destinul individual, cât raportul dintre un destin individual și un destin istoric»; literatura nouă redescoperă însăși finalitatea sa în acest raport al omului cu istoria, văzut ca o relație de *geneză reciprocă* pentru că, iată, «*omul este istoria*, el o creează liber, este determinat de ea în aceeași măsură în care o determină». Iar dacă romanele lui Alexandru Ivăsiuc își află substanța în limitele zonei pe care o conturează această relație fundamentală, demersul prozatorului se dezvoltă sub semnul *radicalității* care înseamnă, înainte de toate, «o reînnoire la întrebare, o revoltă împotriva inutilității și a complicării fără sfârșit»». □•În urma articolului scris de Constantin Sorescu (*Critică sau reverență*), Dan Zamfirescu se adresează redacției cu un drept la replică. Alegem să cităm un fragment amuzant: „Vin acum la ceea ce mi se impută. Că «Superlativul în care înfășurase anterior *Zăpezile de-acum un veac* romanul lui Paul Anghel i se par, după apariția volumului *al zecelea* (s.n.) a suferi de insuficiență etc.». E fals! Nu putea să mi se pară așa ceva atunci când zice C. Sorescu, deoarece *Volumul al zecelea n-a fost încă scris*, iar titlul articolului meu este limpede: *Al optulea cânt al epopeii independenței*. Să-și ia deci înapoi ce-mi bagă în buzunar!». □•Nicolae Țone obține un interviu cu Gerda Barbilian, soția poetului și matematicianului Ion Barbu, autoare a unei cărți cu *Amințiri* despre Ion Barbu, publicată cu ani în urmă, în 1979: „*Mai există manuscrise inedite Ion Barbu?* – Nu, nu cred. Eu, în orice caz, nu mai am. Tot ceea ce a fost creație s-a publicat. Nu includ aici diferitele poezii ocazionale, din care s-ar mai putea să existe la Rosetti, la Cioculescu, la poetul Adrian Rogoz. – *Regreți ceva în mod deosebit?* -Da, regret că nu s-a imprimat vocea lui Ion Barbu. El recita minunat. E păcat că nu există astăzi vocea lui. Aș regreta apoi, să nu pot scoa-

te, din cauza sănătății mele precare, cea de a treia ediție a cărții de amintiri. Ar fi o ediție care ar aduce note noi asupra personalității lui Ion Barbu, absolut necesare pentru înțelegerea în totalitate a vieții genialului scriitor și matematician”. □•Procedând la invocarea paradoxului, Constantin Sorescu afirmă: *Nichita s-ar fi numit Labiș*: „E în afara îndoielii că tânărul Nicolae Labiș introduce în *Troia deceniului dogmatic* bidiviul miraculos al poeziei moderne. Dacă ar fi trăit destul, l-ar fi scos într-o zi de sub protecția motivației ocazionale. N-ar fi evoluat, deci, propriu-zis, de la poezia accesibilă la poezia esoterică: printr-un act de *auto-demascare*, și-ar fi continuat pe față experiența lirică subterană de până atunci. Marele poet român din a doua jumătate a secolului XX i-ar fi purtat numele”. □•Amplu comentata monografie a lui Mircea Iorgulescu (*Spre alt Istrati*, (Minerva, 1986) este prezentată sub titlul *Omonografie metafizică* și de Ion Cristoiu: „*Spre alt Istrati* e opera unui eseist obligat s-o facă pe istoricul literar, o monografie metafizică, prima de acest gen în literatura noastră”. □•Trecerea prin Tulcea (anunțată la nr. 37) este prezentă prin două pagini de reportaje, poezii, confesiuni. Între participanți, Sorin Preda, cu *Pledoarie pentru un oraș*. ■•T. T. Coșovei scrie al Ioan Morar (*Vară indiană*, Albatros, 1984). ■•Emil Brumaru se reîntoarce În pagină (titlu de rubrică) după ce *Scurt chestionar pentru „Oameni de prisos* apăruse sub alt generic, semn al neatențiilor redacționale. □•La secțiunea *Cenaclu prin corespondență*, Alex. Ștefănescu răspunde cu doctă sollicitudine *Cenaclului Mihai Eminescu al palatului pionierilor și șoimilor patriei*. □•Pe ultima pagină a suplimentului apare un fragment din *Doctrina substanței*, teza de doctorat a lui Camil Petrescu, prefațată de nepoata sa, ziarista Florica Ichim: „Ne aflăm în fața schiței unui adevărat sistem filosofic în care autorul și-a propus să regândească lumea și să-i dea un sens din perspectiva substanței. Lucrarea îl situează pe Camil Petrescu în prestigioasa familie a creatorilor de sisteme și, totodată, înlesnește o nouă lectură a operei literare, deschizând analizei acesteia orizonturi nebănuite”.

9 octombrie

• [„*România literară*”, nr. 41] Tema păcii, intens frecventată în această perioadă, este ilustrată de poezia lui Al. Jebeleanu, *Conspect pentru pace*: □•Traian Podgoreanu semnează contra editorialul *Literatură și istorie*: „Fixând omul în istorie, scriitorii fac posibil ca un erou luat individual să devină deschizător de drumuri, să releve că trăirile și aspirațiile lui – dacă nu sunt în prezent – pot deveni în viitor cele ale tuturor. Intuind și anticipând în condițiile vieții lui condiții ale omului contemporan, Victor Petrini, *cel mai iubit dintre pământeni*, notează: «Mulți dintre semenii mei au gândit poate la fel, au jubilat ca și mine, au suferit și au fost fericiți în același fel»”. □•Despre Marin Sorescu consemnează Valeriu Cristea. Articolul se intitulează *Porțile nașterii*: „După cum vedem, *Matca* (și întreg teatrul lui Marin Sorescu) reprezintă mai mult decât simpla idee a continuității generațiilor: o încăpățânată repetare a nașteri-

lor (și renașterilor), o continuitate nu doar în planul generațiilor ci și în cel al indivizilor, trecând, fiecare, dintr-o viață în alta, chiar dacă mai nimeresc pentru o vreme în burta de balenă a morții”. □•Sub titlul *Critica de artă ca introducere la un mod de a fi*, Livius Ciocârlie scrie despre Andrei Pleșu, ostracizat la Tețcani: „Prin această idee sublim nebunească, Andrei Pleșu li se alătură unor prozatori ai noștri contemporani – Marin Preda cu Nicolae Moromete, Nicolae Breban cu *Bunavestire* și *Drumul la zid*, Constantin Țoiu în *Însoțitorul* – preocupați cu stăruință de ideea noii religii. Ideea nu comportă niciun fel de misticism. Este de văzut în ea o reacție a spiritului împotriva disoluției sensurilor majore, a acestei delte fără ieșire la mare care a fost până acum secolul douăzeci. Cu alte cuvinte, împotriva spiritului modern. Ideea noii religii este, de fapt, ideea necesarei respiritualizării a vieții. Și tocmai fiindcă ea vine la timp, când secolul modern dă semne de epuizare, iar prozatorii amintiți intuiseră necesitatea ei înainte ca ea să se impună printr-o deducție logică, tocmai de aceea am găsit potrivit să mă opresc asupra expresiei celei mai conceptualizate a ideii, deci a celei mai ușor de analizat, și am făcut-o cu aer concludiv, deși gândirea autorului în cauză este în plină și fericită desfășurare”. □•*Bibliofilie pentru toți ?* se întreabă Șerban Cioculescu. Criticul se arată dispus să accepte inconsecvența semantică din titlu (*horribile dictu*) și are drept răspuns volumul *Jos secund*, de Ion Barbu scos sub îngrijirea bibliofilă a lui Romulus Vulpescu într-un tiraj pentru marele public. Și, totuși, la final, Șerban Cioculescu nu ezită să reafirme: „Cât despre bibliofilie, chiar Romulus Vulpescu știe că ea implică tiraje mici, adică raritatea, măcar pentru ediția întâi, sau pentru, eventual, prima ediție de lux, ilustrată. Desigur, etimologic vorbind, bibliofil este cel care iubește cartea, oricare i-ar fi ediția și tirajul, pentru cuprinsul ei, intrinsec. Bibliofilul caută însă cartea rară, iar în Occident aceasta reprezintă și o investiție, prețurile urcând la această nobilă *marfă* an cu an (ca și la obiectele de artă), nu numai din cauză devalorizării monedei, ci și din revalorizarea acestora”. □•La rubrica *Opinii*, Mihai Zamfir scrie interogativ despre *Amurgul istoriei literare ?*: „Pe ușa catedrelor din majoritatea universităților lumii, «istoria literaturii» domnește impunând respect. E o disciplină care oferă doctorate și onorabilitate. În plus, prin accentuarea primului termen al sintagmei (istoria literaturii) această «știință» pare ideală pentru atragerea atâtor veleitari, înzestrați cu o memorie acceptabilă, dar până la urmă incapabili să ghicească specificul unui text literar în raport cu alte texte Dacă istoria literaturii se reduce la Istorie, atunci intrăm în orbita infinită a disciplinelor parazitare care formează «istoria științelor» sau «istoria ideilor științifice». Faptul că Michail Foucault a arătat încă din 1969 inconsistentă fundamentală a acestor pseudoștiințe înțe n-a trezit se pare, prea multe conștiințe din somnul dogmatic. Istoria literaturii continuă să prospere și, judecând după atmosfera contextuală, sunt puține șanse ca această stagnantă prosperitate să înceteze curând. [...] Tentativa explicită de a impune un cifru literaturii apărut probabil și mai

mult, odată cu *Laocoon* al lui Lessing. [...] S-a tras rapid concluzia, rezumativă și ușor de reținut, că artele plastice sunt artele simultaneității, iar literatura – arta succesiunii. Clișeu de lungă durată, el formează astăzi una dintre lemele receptării artei. Cine spune succesiune spune discursiv, cine spune discursiv spune cronologie, iar cine cronologizează face istorie. [...] Legea apodictică a literaturii de succesiune a reprezentată probabil operațiunea mentală inițială ce a dus la formarea conceptului de istorie literară. Literatură egal succesiune pare a fi unul din acele locuri comune tenace care pot fi înscrise înscrise într-o ediție revăzută a cărții lui Léon Bloy. [...] Ce mai rămâne din istoria literară, din sacrosancta dogmă? Ea începe să apară în adevărata lumină – încercare de a explica ce e «dincolo» de o operă literară, de a se învărti în jurul prăzii fără a o atinge vreodată. Nu-l putem acuza pe Lessing de o evoluție extinsă la secole! Determinând punctul de plecare al unei erori, nu putem însă să nu constatăm lunga viață a locurilor comune. Doar scuturându-ne de ele putem înainta pe calea clarificării interioare. Într-n moment semnificativ al istoriei, cum este finalul unui mileniu, tot cea vem mai bun făcut este să repunem în discuție semnificația istoriei înseși” □•Alex. Ștefănescu, autorul unei *Introduceri în opera lui Nichita Stănescu*, face o adevărată operațiune de „marcare” a dificultăților pe care le întâmpină cititorul operei stănesciene: „Criticul care își propune să scrie despre Nichita Stănescu poate să se simtă descurajat de lipsa de convergență a exegezei existente (o adevărată babilonie de critică) și de dezordine (filologică) în care se află opera propriu-zisă. Dar mai există o dificultate: gândul că se adresează unui cititor care nu are starea de spirit necesară pentru a înțelege poezia lui Nichita Stănescu. [...] Înainte de a deschide o carte de Nichita Stănescu, cititorul trebuie să uite automatismele pe care și le-a format de-a lungul anilor și de care este, în general, mândru, fiindcă le consideră elementele constitutive ale unei discipline intelectuale însușite cu efort. [...] Cu alte cuvinte, nu ni se pretinde să știm ceva în plus. Ni se pretinde, dimpotrivă, să uităm ceea ce poate nici n-ar fi trebuit să învățăm”. ■•Alte texte de critică surprind, prin Nicolae Manolescu, Eugen Simion și Ion Bogdan Lefter, actualitatea literară. □•N. Manolescu scrie despre *Natura lucrurilor* (Eminescu, 1986), din romanul cu același titlu al lui Paul Georgescu: „O oarecare abatere de la această linie, în *Natura lucrurilor*, dă naștere șovăielilor pe care le-am semnalat: în loc să fie asumate, ca necesare din perspectiva adoptată, *ruptura* și *ne-motivarea* internă a personajelor sunt reduse tacit la condiția pe care le-o oferea vechiul roman. Cititorul care pune preț pe verosimilitate e derutat de *naivitatea* tramei și de *inconsecvența* psihologiei: iar acela care a înțeles că acestea sunt intenționate, fiindcă țin de o altă formulă de roman, nu se împacă deloc cu alunecarea în realismul psihologic”. □•Eugen Simion se referă la Costache Olăreanu (*Cu cărțile pe iarbă*, Editura Militară, 1986), folosind un titlu derutant *Înțeleptul și șoferul*, extras din trama cărții: „Cât despre bibliofilie, chiar Romulus Vulpescu știe că ea implică tiraje mici, adică raritatea, mă-

car pentru ediția întâi, sau pentru, eventual, prima ediție de lux, ilustrată. Desigur, etimologic vorbind, bibliofilul este cel care iubește cartea, oricare i-ar fi ediția și tirajul, pentru cuprinsul ei, intrinsec. Bibliofilul caută însă cartea rară, iar în Occident aceasta reprezintă și o investiție, prețurile urcând la această nobilă *marfă* an cu an (ca și la obiectele de artă), nu numai din cauză devalorizării monedei, ci și din revalorizarea acestora”. □•Ion Bogdan Lefter împrumută un titlul manolescian pentru a scrie despre *Teme* (6) de Nicolae Manolescu: „O trăsătură accentuată în *Teme* 4 și 5 și devenită dominantă în *O ușă abia întredeschisă* e biografismul. Profesându-l într-o manieră foarte personală, criticul se rialiază totodată unei tendințe din ce în ce mai largi a literaturii noastre din ultimii ani și în special a scrierilor noii generații. Se face în acest fel trecerea de la confesiunea unui eu fictiv, de multe ori trufaș, hipertrofic, *depersonalizat* în accepția impusă de Hugo Friedrich pentru definirea modernismului poetic, către unul concret *personalizat*”. □•Marius Lazăr se ocupă pe paginile din mijloc ale publicației de *Ion Creangă și Junimea*: „Existenta cenaclieră a povestitorului se împarte între o existență de personaj și una de autor al acestui personaj. Cu specificația că, la Junimea, autorul va rămâne mereu în umbră fără să fie niciodată descoperit Anticipând, vom spune că divorțul acesta va alimenta transformarea povestitorului din histrion (un actor-autor al propriului personaj) în scriitor”.

• [„*Tribuna*”, nr. 41] Istoricul Pompiliu Teodor semnează, pe prima pagină, studiul *Marele Mircea Voievod – întregitor de neam și țară*. Referințe privitoare la simpozionul *Marele Mircea Voievod*, organizat la Cluj, se dau pe pagina a doua. □•Ecouri din numărul trecut, când a fost sărbătorită ASTRA, ajung și în acesta: Stelian Vasilescu, *George Bariț și activitatea Astei*. □•Ion Oarcăsu hameltizează pe tema condiției literaturii, *A scrie, a rescie*. □•*Un dialog cu scriitorul și istoricul literar Mircea Scarlat*, realizat de Valeriu Bârgău, scoate la iveală următoarele: „– *Dragă Mircea Scarlat, ai făcut recent o declarație (Sunt mândru de generația mea!) care te angajează definitiv în generația '80. În calitate de critic literar, ce ai de gând să faci pentru afirmarea valorilor acestei generații?* – Generația '80? Se poate vorbi despre așa ceva? Îmi pare prematur... E mai puțin riscant să vorbim despre *promoția '80*. Am folosit în declarația la care te referi cuvântul *generație* tocmai spre a mă arăta solidar cu un număr de creatori mai mare decât al acelora debutanți după 1980. O cronică la primul volum din *Istoria poeziei* se intitula *Istorie literară în blue-jeans*; m-a bucurat asocierea numelui meu cu al promoției '80, dar nu pot uita că fac parte din aceeași generație cu Agopian, Dinescu (întâiul și singurul, adică Mircea), Nedelciu, Dinu Flămând, Ion Mircea, Adrian Popescu. Sunt mai apropiat de vârsta lor decât de a lui Cărtărescu și Romoșan. Exponenții promoției '80 mă atrag prin talent, umor și rafinament. Faptul că o bună parte dintre ei îmi sunt prieteni a făcut să se ignore faptul că prima mea carte apăruse, totuși, în 1976, când Ion Bogdan Lefter abia terminase liceul, iar Bogdan

Ghiu își pregătea cu sârg bacalaureatul. Nu cred că se poate vorbi de mai multe generații la autorii născuți după 1944. Ce-mi propun pentru afirmarea valorilor generației mele? Nimic altceva decât să-mi fac datoria, analizându-i și apărându-i – cu armele criticii, se înțelege – de agresivitatea comentatorilor obtuzi, de neînțelegere și de impostura critică”. □•Ajuns la episodul al VII-lea din *Lucian Blaga în Clujul postbelic*, Achim Mihu se ocupă de *Istoria unei capodopere*, mai exact despre „mica monografie Școala Ardeleană”. □•Pornind de la ediția critică a Sabinei Corneliei Stroescu, Ioana Bot tratează *Snoava ca literatură*: „O reconsiderare mai fermă a snoavei ca literatură, conform tiparelor moderne ale literaturității (atât de neortodoxe, în fond...) ar dovedi nu numai viabilitatea genului, ci și permanența acelor trăsături ale spiritualității noastre care fac din snoavă *genul romanesc* prin excelență”. ■•Marian Papahagi își continuă notele barbiene, trecând în revistă contribuțiile cele mai notorii în cunoașterea universului operei poetului matematician. □•Mihai Dragolea este parțial plăcut surprins de *Două pretenții de comunicare*, adică de cărțile scrise de Ion Iovan (*Impromptu*, C.R., 1986) și *Îngerul contabil*, al lui Dumitru (Puși) Dinulescu. □•Ștefan Agopian este prezent cu fragmentul *Cheia* din romanul *Sara*. □•Mircea Handoca încheie acest număr cu documentatul articol *Lucian Blaga și Mircea Eliade*.

10 octombrie

• [„Contemporanul”, nr. 41] Rândurile scrise despre Toader Dragoș (Grănicerul mării umbre) și poeziile dedicate acestuia reprezintă omagiul ultim pe care Adrian Păunescu i-l aduce păzitorului de șapte decenii al mormântului lui Avram Iancu de la Țebea □•Recenzia Marianeii Ionescu (la *Constantin Negruzzi; noi epistole către prieteni* (Albatros, 1986): „Originalitatea prezentării temei ni se pare direct proporțională cu justețea judecății de valoare, eseista dovedindu-se pe deplin familiarizată cu universul creației negruzziene încă din 1981, când publica în colecția «Biblioteca critică» a Editurii Eminescu volumul antologic al interpretărilor operei scriitorului. Dacă tradiția critică ne-a obișnuit să ne gândim în primul rând la nuvelistul Constantin Negruzzi, Ana Maria Boariu răstoarnă perspectiva valorilor prozei negruzziene, reșezând-o din unghiul epistolierului, iar în orientarea eseistei către epistola literară discernem, de fapt, prețioasa intenție a incitării la un dialog care să repună în drepturi tocmai genul comunicării cu evidență umaniste în perimetrul cultural. Eseista izbutește să-l «contemporaneizeze» pe C. Negruzzi preluându-i modalitatea de relatare, astfel încât expunerea critică împrumută surprinzător forma epistolară, cu beneficiul unui stil atractiv, cu un patetism și o culoare bine temperate. Adeziunea totală la subiect constă într-o inteligentă identificare a exegetului cu opera cercetată, expunerea exploatând în exemplificări pitorescul excepției (de la Cicero și până la boierii români, D-na de Sevingné, etc.)”. □•În cronică la George Țârnea, *Cartea Clara* (C.R.,

1986) Laurențiu Ulici arată ce este nou în poezia boemului de altă dată: „Mai vechii sale înclinații spre baladesc și elegiac, George Țârnea îi adaugă, prin *Cartea Clara* (Ed. Cartea Românească) o tendință de reculegere sceptică în liniștea unui amurg al iubirii, provocatoare de întrebări și reflecții care scot la iveală la acest boem esenian, mai înainte avântat și nestatornic, dimensiunea resemnării lăuntrică prin activizarea potențialului afectiv. Diferența față de ipostazele anterioare e de fond nu de manieră; într-o retorică acumulativă și bine fixată prozodic, ce i-a devenit amprentă stilistică, poetul pune acum parcă mai puțină emfază și mai mult chin; în aerul baladesc se însinuează, la concurență cu unda elegiacă, o alta, m de încruntare existențială; din ce în ce mai des povestea de dragoste care e mai toată lirica lui de până azi este și o poveste de viață lăuntrică, de acceptări și refuzuri în numele unui dor de împlinire ce vizează existența în complexitatea ei, și nu doar erosul; sentimentul erotic, departe de a mai fi suficient sieși, este în numeroase texte numai decorul în care eul liric își divulgă temerile, suferințele și iluziile; iubita căreia i se adresează poetul e mai mult un martor al confesiunii decât un destinatar ale ei; de fapt poetul se adresează lui însuși, demersul său e introspectiv iar prezența ei constituie cortina pe care, din pudoare, o lasă să cadă între el și lume pentru ca gestul confesiunii să nu-l descopere de tot. [...] Între povestea de dragoste și povestea de viață poetul își caută în *Cartea Clara* locul propriu, nu atât ca manieră a rostirii, aceeași din cărțile anterioare, cât în ce privește atitudinea lirică. Și e de presupus că, în continuare, George Țârnea va da acestei pendulări semnificația unei asumări integrale a condiției sale de poet la sfârșit de mileniu, sentimental, îndărătnic și dreptvăzător, căci, așa cum spune, «cel vinovat de toate câte vreți / în mine s-a-ntâmplat să-și ia-ntrupare / Din blestemata stirpe de poeți / Care nici pusă-n fiare nu dispare»“. ■•Mircea Constantinescu (*Vinovatul de candoare*) adoptă un citat al lui Anghel Dumbrăveanu spre a explica esența poeziilor lui Dim. Rachici, din ultimul său volum: „Fără să ofere revelații profunde sau să strălucească frapant printr-o scriitură apăsător originală, poeziile volumului *Scriere cu safire* reconfirmă mai vechea apreciere emisă de poetul Anghel Dumbrăveanu: «Drumul lui Dim. Rachici în poezie este unul mereu ascendent, poetul căutând și găsind, cu fiecare carte, noi mijloace de expresie, care sunt – și vor fi recunoscute mai mult – numai ale lui»“. ■•Între contribuțiile literare ale numărului de față o prezență notabilă este aceea a lui Léopold Sedar Senghor, cu poezii traduse de Radu Cârnelci: „În această lună, la 9 octombrie, marele poet, umanist și gânditor Léopold Sédar Senghor, fost președinte al Senelei, împlinește 80 de ani. Promotor al mișcării «La Négritude» pentru redeșteptarea națională, eliberare și emancipare socială a popoarelor africane, autorul *Jertfelor negre* rămâne unul din străluciții luptători ai acestui secol pentru drepturile omului, pentru demnitatea popoarelor pe care le vede într-o *Civilizație a Universului*, realizată prin armonie și pace, într-o imperios necesară conexiune spirituală, determinantă pentru soarta umanității”.

• [„Cronica”, nr. 41] În continuarea celor scrise în numărul precedent de către Constantin Coroiu, redacția își intitulează editorialul la fel, adică tot *Toamnă românească*, dar „punctat” politic: „Toamna acestui an, prin rodul bogat ce o caracterizează ca și prin hărnicia cu care oamenii acționează pretutindeni pe ogoare, constituie un argument convingător că mărețele obiective ale noului cincinal 1986-1990 se înfăptuiesc cu înaltă responsabilitate și conștiință revoluționară, garanție sigură a dezvoltării continue a economiei naționale și a sporirii nivelului de trai al întregului popor”. □•Tot aici, Al. Husar scrie articolul *Sadoveanu despre artă*: „Fără a fi un scriitor problematic de genul lui Goethe sau Th. Mann, Mihail Sadoveanu e un scriitor receptiv la idei, manifestând un viu interes pentru probleme, pentru idei... Vorbind de ideile sale estetice, avem deci în vedere optica sa în problemele artei și literaturii, concepția artistică a scriitorului, așa cum se încheagă din mărturisirile despre opera sa ori a scriitorilor săi preferați, privind soarta artei și literaturii, – idei care revin mai frecvent în opera sa, care i-au călăuzit îndelungata sa activitate. «În viață am două principii călăuzitoare, declara el odată. Întâi că trebuie să fii om și apoi scriitor”. ■•Cronicile literare sunt semnate de Liviu Leonte, Al. Călinescu și Ioan Holban. □•Liviu Leonte se oprește la Dumitru Popescu [-Dumnezeu] spre a releva *Lumea prin personaje* din romanul *Vitralii incolore*: „Roman al unei crize erotice în pragul maturității, *Vitralii incolore* este și romanul depășirii ei de către protagonistul care, sub aparența indeciziei, știe tot ce se întâmplă și își urmează o cale în acord cu vocația și ambițiile sale. Portretistica se află, ca și în celelalte romane ale lui Dumitru Popescu, la înălțime. Ea oferă imagini «la rece», nemiloase și atunci când e vorba de ființe apropiate. [...] Nu lipsesc galeriile de portrete ocazionate de scenele de familie sau de vizitele pacienților. *Vitralii incolore* este un bun roman de analiză psihologică desfășurată pe un fond autentic de observație socială”. □•Al. Călinescu scrie despre Costache Olăreanu (*Cu cărțile pe iarbă*, Militară, 1986): „*Cu cărțile pe iarbă* este cartea fermecătoare a unui scriitor inteligent și rafinat care, după ce a trecut prin purgatoriul meta-romanului, a descoperit calea de acces în paradisul ficțiunii”. □•Ioan Holban își numește cronică *Jocul de-a melancolia*, găsim în acest mod liantul dintre versurile lui Dumitru Țiganiuc și ale Luciei Olaru Nenati. □•Dumitru Țiganiuc, *Ecranul de iarbă*, Junimea, 1986: „Modul liric ilustrat de volumul lui Dumitru Țiganiuc este acela al poeziei «de provincie», care păstrează într-un decor cu tușe bacoviene sensibilitatea «chiriașului grăbit» ce-și cântă «romanțele pentru mai târziu». □•Lucia Olaru Nenati, *Ucenicia de aur și purpură* (Eminescu): „Poezia este una a toamnei; sfârșitul lui august, «octombrie sihastru», copacul «trist, desfrunzit, cenușiu», sublima artă «cu care știe frunza toamna să moară», amurgurile de aramă sunt momentele și imaginile caracteristice care se asociază așteptării și singurătății, aducând în minte melancolia târgurilor sadoveniene, cu domnișoare pândind leneșă scurgere a nisipului în clepsidre, strivind în gânduri sumbre vagi elanuri

erotice și citind cu superioară înțelegere despre dramele Doamnei Bovary”.

■•*Ce este romanul?* se întreabă Zaharia Sângeorzan deschizând antologia Marianei Vartic și a lui Aurel Sasu, consacrată romanului românesc în interviuri: „Panorama este și o excelentă radiografie a gândirii teoretice a romancierilor români, o adevărată poetică a genului, cristalizată și definită în raport cu opera, cu experiențele prozatorilor. Textele au și un caracter de confesiune, de «istorie autobiografică» și pentru istoricul literar de azi și de mâine sunt de o excepțională valoare. Astăzi cunoaștem mai bine câte romane s-au scris între cele două războaie mondiale, ce formule narrative aveau prioritate, ce nume s-au impus, care dintre romane au rezistat timpului, au trecut pragul clasicității. Interviurile ne înfățișează «viața» scriitorilor, dar mai cu seamă ne dezvăluie estetica romanului, nașterea sa, opțiunile pentru o tehnică sau alta, pentru marile modele, fixează circulația motivelor, ideilor“.

□•Cristina Florescu face o scurtă recenzie studiului *Structura stilistică a limbii române contemporane*, Editura Științifică și Enciclopedică, a profesorului Dumitru Irimia, de la Universitatea din Iași: „Constituită în cadrul științific impus de lucrările lui Tudor Vianu, Iorgu Iordan și Ion Coteanu, lucrarea *Structura stilistică a limbii române contemporane* marchează, în stilistică românească, un moment de evoluție, constituit ca una din posibilele deschideri ale acestei discipline spre teoria semnului“.

□•Despre *Monumentul lui Eminescu de la Galați*, dezvelit cu trei sferturi de secol în urmă, se aduc noi precizări de către Gh. S. Ștefănescu.

□•Emilian Georgescu și Adrian Rezeanu furnizează informații despre Alecu M. Sturdza folosind titlul *Un scriitor francez de origine română*: „Dacă în privința grupului de scriitori (care formează capitolul rezervat literaturii române) cunoștințele nu sunt exhaustive, creația lor intrând de mult și definitiv în patrimoniul culturii naționale, ceea ce ne atrage atenția în mod deosebit este secțiunea destinată condeierilor francezi, litera S, p. 116, din care cităm: «...Alecu M. Sturdza, alias P.M. Laurent de l'ARDECHE, naturalizat francez, navigator, acționar, carieră literară strălucită, născut în 1812 la Iași (România)...»“.

■•Ajuns la final, *Concursul național de poezie Nicolae Labiș* (Suceava) își stabilește câștigătorii, printre aceștia aflându-se Ramona Fotiade, Mircea A. Diaconu, Horia Gârbea, Ciprian Chirvasiu, Augustin Ioan, nume care vor intra în metabolismul literar al deceniului următor și mai departe:

□•*De ziua hispanității*, Daniel Lascu traduce poezii ale lui Luis de Gongora y Argote, Sor Juana Inés de la Cruz, Ruben Dario, Federico Garcia Lorca, Jacinto Herero Esteban.

□•Ștefan Avădanei prezintă ediția clujeană Petru Comarnescu, *O'Neill și renașterea tragediei*: „Mircea Filip ne-a pus astfel în contact cu un Comarnescu al bibliotecilor (române și americane), un critic ce se documentează riguros în vederea pregătirii și susținerii propriilor demonstrații și, mai ales, cu un literat care funcționează tensional la granița dintre două limbi, luptându-se cu sensuri divergente și cu transferuri complicate de semnificații. În altă perspectivă, nu vedem cum s-ar putea reproșa cuiva că își face note cu

traduceri din critici străini (folosind, probabil, traducerea și ca un exercițiu de limbă) și că a refuzat să publice aceste note fără a le fi reînchegat într-un discurs coerent personal: cartea este cu atât mai interesantă, iar exemplul de topologie culturală cu atât mai incitant“.

● [„**Flacăra**”, nr. 41] La *Flacăra pentru minte inimă și literatură*, sub citatul „Un scriitor care nu are niciun ideal moral este un scriitor sărac” George Arion îl are interlocutor pe Dumitru Solomon: ■•Sub titlul *Pavelescu naivu’*, Gheorghe Tomozei evocă face un portret insolit poetului recenzat numerele trecute (nr. 37) de Alex. Ștefănescu: „Fiindcă Emil Pavelescu e, se poate spune, o figură. E simpatic, dar nu leșios-simpatic ci fermecător de-a dreptul, mulcalit până la viclenie (de nu e invers), bonom, surâzător, stenic. Și-ar fi găsit un loc și sub «vopselile» Bătrânului Caragiale ca și ale Junelui Caragiale. Un Mitică scornitor de «machiaverlicuri» trecând prin nopțile Crailor? De ce nu...“.

■•Cele 60 de poeme ale lui Marcel Gafton revin în atenție la cronică literară semnată de Romul Munteanu: „De multă vreme Marcel Gafton a transformat poezia într-un muzeu de limbaje. Faptul în sine nu este nici unic în lume și nici reprobabil. În anumite etape istorice, când enunțurile literare sunt amenințate de diferite moduri de stereotipizare, apar marile sau micile revoluții în planul limbii literare. V. Hugo declara că pune cuvintelor bonete roșii acreditând astfel în creația artistică (lexic) limbajul familiar, respins de clasici., Mallarmé, I. Barbu, G. Benn și o mare parte dintre scriitorii suprarealiști dislocă sintaxa, fac apel la asociațiile libere de cuvinte; poezia generativă rupe cuvintele și le combină în sensuri noi sau le estompează orice înțelesuri evidente. [...] Virtuozitatea verbală a scriitorului seamănă însă în numeroase cazuri cu o soluție suprasaturată, adusă în stare să producă efecte contrare celor urmărite. În aceste ipostaze, ostentația de culoare, grefată pe cuvinte învârtite într-un imens malaxor, aduce aminte de blidele strident smălțuite de la mahala sau de păsările exotice cu un penaj foarte strident. Marcel Gafton nu se privează nici de plăcerea exceselor de retorică bizantină, nici de efectele puerile obținute prin procedee extrem de facile. Peste «murdăricordie», poetul *logofag* pulverizează prafuri de sticle colorate, fiindcă, oricât ar părea de paradoxal, Marcel Gafton nu face economie de mijloace d stil și atmosferă, apte să întrețină «la-crimofagia»“.

● [„**Orizont**”, nr. 41]Despre *Literatura și educația moral-patriotică a elevilor* emite opinii Georgeta Pantea: ■•Editura timișoreană Facla reprezintă o permanentă atracție pentru cronicarii revistei. □•Cornel Ungureanu îl aduce în fața cititorilor pe localnicul George Suru: ■•Despre *Romanesc și universal* (la Romul Munteanu) scrie Tudorel Urian: „Cititorilor (nu puțini) ai operei lui Romul Munteanu, recentul volum, *La civilisation des livres* le oferă un paradox și, implicit, o mare revelație. Paradoxul constă în aceea că fiecare capitol este scris în alt mod, cu alte mijloace critice, are altă finalitate și, în același timp, fiecare în parte ar putea fi recunoscut cu ochii închiși ca aparținând pro-

fesorului Bucureșean, absolut toate purtând semnele specifice ale stilului lui Romul Munteanu. Dar aici, revelația, aceea a vastității operei scriitorului, ridicată în timp, cu răbdare și pasiune și ajunsă, astăzi, aproape pe nesimțite, un adevărat bastion al criticii literare de la noi. De altfel, vastitatea operei lui Romul Munteanu rezidă nu atât din numărul de tomuri editate, cât din diversitatea problemelor abordate și din seriozitatea interpretării care au făcut din autorul amintit un nume de referință, fie că est vorba de «noul roman francez» sau de «secolul luminilor», de probleme legate de comparatism critică de direcție, critică tematică ori problema traducerilor. [...] Oricum, prin bogata și diversa activitate pe care o desfășoară în fruntea editurii Univers, prin articolele și studiile sale de comparatistică, Romul Munteanu este pe care de a realiza, lent dar sigur, visata fuziune a literaturii naționale cu celelalte literaturi, în patrimoniul universal“. □•Mircea Mihăieș lansează un paradox spre a explica adevăratele resorturi ale poeziei lui Ștefan Aug. Doinaș: „Pentru cei care nu se întâlnesc cu poezia după itinerarii precise, pentru cei care se trezesc față în față cu muza fără a fi preveniți, pregătiți psihologic în vederea sporitei mobilizări psihice, Ștefan Aug. Doinaș este autorul unui singur poem. Șlagărul său se numește, desigur *Mistrețul cu colți de argint*. Ciudată carieră! Un autor dificil, prin definiție, prin vocație, prin prejudecăți, se vede, totuși, acceptat și de către cititorul mediu. Nu-l ocolesc nici spectacolele de varietăți, marile cenacluri, televiziunea, radioul. Printre confrăți, eminentul traducător, degustătorul de rarități literare, conștiința publică și profesională se bucură de egală prețuire. Contestațiile – câte sunt și când sunt – se acoperă instantaneu de o crustă de ridicol, precum o fregată de lemn ușor la impactul cu o stâncă de granit. Doinaș este, în literatura contemporană, un bun exemplu pentru a defini cuvântul *personalitate*. O personalitate, totuși, discretă, trăind, precât se poate, departe de lumea dezlănțuită a literaturii. Și nu numai a ei“. □•La *Marginalii*, Livius Ciocârlie caută și găsește *Tăcerea spațiului infinit* (I) în studiile literare ale lui Paul Valéry: „Recitesc, din cele două volume în «Pleiade» (ed. 1957), studiile literare ale lui Paul Valéry. Treptat, încep să mă îndoiesc de ce știam. Una din ideile lui centrale, aceea că în literatură sensul și forma se contopesc, nu se confirmă. Citind atent, constat mai curând un raport ierarhic în care sensul este secunda «un poem [...] trebuie să creeze iluzia (subl. mea, L.C.) unei compuneri indisolubile a sunetului cu sensul» (I, 210). Contopirea nu e, deci, decât o iluzie. În realitate «gândirea nu este decât un accesoriu în poezie» (I, 216). Prin urmare, limbajul literar «acționează prin forma sa» (I, 212). Valéry nu transformă, ci pur și simplu inversează vechea concepție, după care literatura îmbracă într-o formă expresivă un conținut. [...] Pentru vechii evrei, spațiul astral nu e tăcut. Răzbate dinspre el până pe pământ sonora aclamație a îngerilor care-l populează. La greci, Pitagora percepe cântecul corpurilor cerești. Pentru mulți, bolta înstelată este imaginea euforizantă a ordinii și armoniei (Cu gândul la Geo Bogza, am putea recunoaște în această alternativă *sentimentul*

Orion). Știința, pe ce altă parte, studiază spațiul fără să-i atribuie semnificații. Dincolo de curiozitate, omul contemporan rămâne și el, cel mai adesea, indiferent. Prin urmare, socotește Valéry, sentimentul lui Pascal nu este răspândit. [...] Aceasta este, schematizată, demonstrația lui Valéry. În ce mă privește nu mă convinge – nici teoretic, nici critic – deloc ...”.

□ În *Traseul operei* lui Mihail Sadoveanu, Vasile Popovici acreditează o idee /ipoteză, care devenise de mult o certitudine: „Alexandru Paleologu, Nicolae Manolescu, Lucian Raicu au atras atenția asupra unui Sadoveanu ca și necunoscut, unul însă profund veridic, surprinzător de diferit de *celălalt*, chiar opus lui, comunicând totuși cu el pe trasee imprevizibile și obscure. Astăzi, așadar, Mihail Sadoveanu e pentru noi un iniția, un cărturar disimulat, un rafinat pe cale livrească, un ironic. Aceasta e fața lui ascunsă, singura ce ni se pare acum adevărată. În locul naturii – cultura. În locul lirismului – o anume matematică rece a știutorului. În locul elementarității – complicația intelectuală. [...] Scrierile majore ale lui Mihail Sadoveanu au trecut la început prin valea fertilă a realismului pentru a sfârși în zonele înalte, purificate, excesiv purificate, ale estetismului ultimei perioade de creație, când formele lumii și ale artei sadoveniene se esențializează într-atât, încât se reduc treptat la un schelet fosforescent ale cărui elemente se pot oricând recombina ușor. Semnificativ, Sadoveanu ajunge la basm și la o viziune integral senină, strălucitor sărbătorească a vieții. Între *Dureri înăbușite* și *Divanul persan* se află o ruptură (aceea din 1928) și o continuă (totodată) ascensiune pe axa lumini“.

□ Noua ediție din I. C. Hințescu, *Proverbele românilor* (Facla, 1972), drastic revizuită atrage laudele lui Valeriu Drumeș: „O importantă lucrare a fost redată circuitului public grație *Editurii Facla*, care a reeditat pentru prima dată, după 108 ani de la apariție, opera de căpătâi* a lui I.C. Hințescu. [...] Lucrare de pionierat, *Proverbele românilor* au avut parte, la apariție, de obiecții aspre, care din perspectivă actuală, se dovedesc excesive. Activitatea de folclorist a lui I.C. Hințescu a umplut un gol în epocă, astfel se explică traducerea colecției sale paremiologice, la scurt interval de la apariție, în maghiară și în germană. Nici lucrarea monumentală a lui I.A. Zanne (în 10 volume) nu este de conceput fără inițiativa lui I.C. Hințescu. [...] Editorii au gândit reeditarea într-o presupusă viziune a autorului însuși, adăugând aparatura științifică adecvată, realizând o ediție, care, pe drept, este calificată de către reputatul folclorist I.C. Chițimia, în al său *Cuvânt înainte*, ca «remarcabilă și absolut necesară“.

□ În prezentarea și traducerea Beatricei Stanciu, sunt publicate scrisori ale lui Reiner Maria Rilke, adresate frumoasei venețiene „a cărei frumusețe l-a uluit și pe Gabriele D’Annunzio”.

• **[„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 41]** M.N. Rusu recenzază concludiv volumul apărut postum al lui Dragoș Vrânceanu destăinuind totodată și motivația intervenției sale, sub titlul *N. Vrânceanu, între structură și natură*: „Apariția volumului intitulat *Versuri* (Ed. Minerva, 1986) aduce în actualitate o personalitate importantă a liricii românești. Consider că ea merită această

judecată de valoare deoarece *Dragoș Vrânceanu* – căci despre el este vorba – este unul dintre primii poeți postbelici care, concomitent cu marii interbelici reintrați în arenă după 1965, un *Blaga*, un *Barbu*, un *Arghezi*, un *Vinea*, de pildă, a reușit să însereze limbajul poeziei românești în universalitatea limbajului poetic. Este, recunosc, deocamdată, un argument de analiză și situare neconvențional, dar nu este unicul. Voi produce și altele pe parcursul acestor noi delimitări critice. [...] Caut în poezia lui Dragoș Vrânceanu imaginea omului lângă care m-am afirmat în redacția revistei «Luceafărul». În primul rând îl caut pe el, intelectualul discret și tăcut, și, în același timp, poate, îmi caut și eu prima tinerețe literară. Îl găsesc și mă regăsesc prea puțin“. □ Sub titlul *Enciclopedia românească și unificarea prin cultură*, Artur Silvestri atrage atenția asupra unui studiu al starețului mănăstirii Bistrița, din județul Neamț, scris în maniera lui Dan Zamfirescu. □ La rubrica *Revista revistelor*, „Săptămâna” preia însoțindu-l de comentarii (din „Scânteia”, 4 octombrie, autori Smaranda Oțeteanu și C. Stănescu) articolul celor doi, din care rezultă că fenomenul de poluare a folclorului și transformarea unora dintre cântece în kitsch-uri muzicale își are rădăcinile înfipte în acești ani. Dintr-un alt alt text, apărut în „SLAST” (4 noiembrie, datarea „sugerând” că este vorba de o campanie de presă, cum se obișnuia în acei ani) sunt rezumate concluziile, general valabile, ale anchetei făcute de Carolina Ilica și Victor Atanasiu: „În «Scânteia» de vineri 3 octombrie a.c. și de sâmbătă 4 octombrie, Smaranda Oțeanu și C. Stănescu publică, sub genericul *Mesajul cântecului popular și răspunderile interpreților față de transmiterea lui autentică*, două articole în care este analizat felul în care este valorificat «tezaurul nepieritor» al folclorului românesc, «o moștenire neprețuită în care ne răsfrângem chipul, firea, obiceiurile și simțămintele». Față de acest «izvor mai curat ca lacrima și mai prețios ca aurul», cum spunea Eminescu, marii cărturari, poeți, scriitori, compozitori, folcloriști au dovedit întotdeauna «simțul respectului, al datoriei de a nu-l impieta și de a-l transmite mai departe, îmbogățit, urmașilor»... • Pornind de la întrebarea «Cum este valorificată și continuată această frumoasă moștenire», autorii analizează în cel de al doilea articol, *Derogări de la etica folclorului, de la normele afirmării artistice?*: • «nașterea și răspândirea în cele mai felurite forme și în cele mai diverse împrejurări – inclusiv în cadrul unor spectacole prezentate pe marile scene publice – a unei producții de consum lipsite de însușiri artistice și educative. Ea este promovată de interpreți care au abandonat simțul de răspundere față de acest inestimabil tezaur, care sfidează exigențele puse în fața oricui urcă pe o scenă. Mulți dintre aceștia cred că-și pot permite să „colaboreze” cu creatorul popular, înlocuind, bunăoară, poezia veche a cântecului cu texte simpliste, superficiale și chiar – cum vom vedea – vulgare, indecente, pentru a forța succesul ieftin și rapid în fața unui public care, uneori, de dragul unei melodii frumoase pe care așteaptă să o audă, plătește și prețul acelor texte sub orice critică». • «Adesea, „eroii” unor asemenea cântece sunt înșiși inter-

preții lor care cred a fi potrivit să expună în public până și jenante aventuri amoroase. „Măi Mărine, măi Mărine / Eu mă duc la pușcărie / Vinde mașina și casa / Eu mă duc să-mi fac pedeapsa / Bani mei munciți cu gura / Mi i-au luat procuratura... / Cine se-aștepta să fie / Dolănescu-n pușcărie / Dolănescu-n tribunal / Maria pe litoral?!“ – se spune într-un asemenea cântec. Este regretabil că „eroul“ unui astfel de cântec, Ion Dolănescu, se complăce adesea în postura de promotor al kitsch-ului, inventând formele de prezentare a unor aspecte de viață care n-au nimic comun cu spectacolul folcloric tradițional». • «Ce fel de stimă să mai ai pentru artistul ce-și permite să arunce în urechile publicului astfel de „balade“hoțeste: „Într-o zi pe înserat / M-am apucat de furat / Am furat un portofel / Repede m-au prins cu el / Portofele, portofele / Voi sunteți zilele mele/ Voi mi-ați distrus liniștea/ A mea și-a lui mumămea! / În stație la Lizeanu / Stăteam și citeam ziarul / Și-am furat un portofel / Nu avea nimic în el“» • «Suferințele iubirii, stările sufletești inime descrise cu atâta remarcabilă discreție și puritate a expresiei directe sau metaforice în vechi cântece capătă, iată, sub condeiul mânat de un suflet vulgar, o asemenea înfățișare trivială: „Te-am iubit puștoaică / Te-am iubit cu foc / Te-am iubit de mică / N-ai avut noroc. / Na, na, na puștoaica mea / Tu ești fericirea mea / Tu ești pankista mea / Tu ești viața mea!“» • «Fenomenul pe care-l semnalăm aici, citind din respect pentru cititori, selectiv, din exemplele ce ne stau la îndemână, constă în deformarea și răstălmăcirea creației populare autentice, în degradarea ei prin impregnarea cu gunoaiele „stilului“ suburban, de mahala, punând-o să servească scopuri incompatibile cu adevărata ei noblețe și menire» • «Și nu rămân mai prejos „șlagărele“ nunțiilor (“Haida-haida nune mare / Cată bine-n buzunare / Da covorul și-apoi mia / Să știi cum e cununia“ – text propus de V. Cucorada din Suceava, dar respins de comisia de specialitate a radioului), ori „șlagărele“ chefurilor, ale petrecerilor... Iată refrenul unei asemenea „compoziții“: „Ș-ai o dambla, la viața ta / Să iubești pe cine-oi vrea / Ș-ai o dambla la viața ta / Să iubești toată lumea“ – din piesa intitulată *Șoferii* în care se prezintă, pe larg, pățaniile, sau mai bine-zis năzdrăvăniile unor șoferi de pe RATA, de e IMS, de pe o basculantă. Ce aflăm dintr-un astfel de cântec? „Ești șofer pe basculantă / Ș-ai gagică-o vagaboandă / Ești șofer pe IMS-u / Ș-ai gagică de liceu / Păi, până ieri ai fost șofer la RATA/ Astăzi ești cioban la tata / Și duci oile la muls / Fără foaie de parcurs“. E drept că din repertoriul Irinei Loghin – cea care ne-a furnizat aceste ultime exemple – nu lipsește mirosul „de stână“ ...dar cântec pastoral tot nu e! Așa cum nu e nici cupletul estradistic *Ghinioane, Ghinioane*: „Nu ești bărbat ca toți bărbații / Ghinioane, Ghinioane / Faci copiii cocosați / Ghinioane, Ghinioane / Și-ncă doi, trei ani de zile / Umpluși casa de cămile / Ghinioane, Ghinioane“. Așa cum nu poate decât să te uimească, să te revolte, un cântec de mahala ca *Trei pistoale și-un cuțit*, pe care ne este imposibil să-l reproducem... Cu alte cuvinte, melodii de mahala cu texte de mahala, sau melodii autentice (“Simioane, Simioane“ fiind cântec muntenesc) mutilate, li-

pindu-li-se texte triviale (“Tanço, ești o vagaboandă / Ai umblat prin țara toată / Din Argeș la Severin / Te-ai iubit și cu Dobrin / Măi, Tanço“), sau confesiuni stranii (e ton de operetă) de pe cealaltă lume, de dincolo de viață (nici mai mult nici mai puțin!), care trebuie să stârnească lacrimi amare-amare...» • «Emoția înaltelor simțăminte asemenea interpreți caută să o înlocuiască prin lacrimile stoarse pe seama „comercializării“ biografiei personale. În astfel de împrejurări, de dragul succesului și a banilor (în cazul nunților, cumetriilor, petrecerilor), asemenea interpreți se plasează într-o postură degradantă, de slujitori nu ai artei, ci ai interesului personal, al capriciilor imprevizibile, greu de stăpânit. Întrevedem aici, cu alte cuvinte, o gravă carență de demnitate. Căci niciodată un adevărat interpret, care iubește și respectă creația populară, nu s-a supus capriciilor ce i-au putut dicta, într-o împrejurare sau alta, degradarea artei al cărei mesager este». • Din păcate, instituții care ar trebui să vegheze cu strictețe asupra păstrării nealterate a creației populare, Radioul, Televiziunea, Electrecordul în mod special, dovedesc, de multe ori, o îngrijorătoare îngăduință; de dragul popularității difuzează și multiplică subproducții pe care chiar unii redactori de la amintitele instituții le blamează în emisiunile lor. • Suplimentul literar-artistic al „Scânteii tineretului“ de sâmbătă 4 octombrie publică o anchetă realizată de Carolina Ilica și Victor Atanasiu, intitulată *Un semnal de alarmă*: «Poluarea patrimoniului nostru cultural, în care se dezbate modul cum se realizează preluarea moștenirii culturale populare. La anchetă răspund: Vasile Golban, instructor principal la C.C.E.S., dirijorul George Vancu, prof. dr. Ion Vlăduțiu și Mihai Crișan, instructor principal I.C.E.D. Reproducem concluziile anchetei: «Factori care contribuie la degradarea folclorului: • Existența unor falsificatori ai folclorului care stâlcesc cuvinte și sensuri ale cântecelor tradiționale • Preluarea unor atari falsuri în unele emisiuni de radio și televiziune • Degradarea costumului popular • Promovarea prostului gust în ceramică sau cioplituri • Deformarea conținutului unui obicei tradițional sau altul, denaturarea formei de desfășurare a obiceiului de veche tradiție, atribuirea de încărcături, semnificații nu întotdeauna existente în plan general • Degradarea unor aspecte a obiceiurilor de nuntă din cauza faptului că se acceptă sau chiar se reclamă nonvalori în cântecele prezentate mai ales de „vedete“ din pricina goanei după câștig a părinților tinerilor, sau chiar a tinerilor care se căsătoresc»“.

11 octombrie

• [„*Lucaefărul*”, nr. 41] Ilie Purcaru este prezent pe prima pagină cu câteva *Însemnări de scriitor*. □ • Victor Bibicioiu, cenzor și critic dramatic vine cu unele considerații pe marginea criticii scrise și orale. Acestea se referă exclusiv la arta dramatică. □ • În urma tratamentului ...inuman la care a fost supus de către o editură, Radu Anton Roman scrie *Condiția „umană” a Deltei*, un scurt articol privitor la schimbarea titlului cărții sale: „Spunând toate astea, mă

întreb totodată dacă *Zilele de pescuit*, titlu cu sonoritatea comercială și vacanțieră, are vreo legătură cu ce am scris eu? M-am întâlnit cu destui împătimiți și ai unor colecții specializate, editate de Albatros sau de Sport-Turism care mi-au reproșat, fără abuz de tandrețe, că i-am păcălit. Ei așteptau de la cartea asta aventuri înspăimântătoare, poveștile unei cumplite lupte între cărășei și undițar”. □•Sub titlul *Orizonturi noi*, Mirela Roznoveanu explică opțiunea și temeritatea de a scrie o carte (*Civilizația romanului*) care ar fi căzut în sarcina unui întreg institut de cercetare. ■•La cronică literară, Mihai Ungheanu se face un nou popas în ediția M. Eminescu, *Opere*, vol. XIII, analizată din perspectiva evenimentelor istorice pe care „Luceafărul” le-a ilustrat, număr de număr, în ultima perioadă. □•Artur Silvestri se ocupă de conferințele călinesciene editate de Institutul „G. Călinescu” sub titlul *Aproape de Elada*, apărute sub îngrijirea lui Geo Șerban și reprezentând o selecție din „cuvântările lui G. Călinescu rămase în chip de concept între manuscrise”. ■•La *Viața cărților* sunt recenzate mai multe apariții. □•Una dintre acestea aparține lui Ionel Chiru, *Surprizele unui curios*, (Militară. 1986) despre al cărei umor Adrian Dafir se exprimă în următorii termeni: „Hilariantă, spumoasă și plină de un antren fecund, caustic, investigația lui Chirpici și Carcalete scoate la iveală, cu un fel de bruschețe agreabilă, tăioasă, tot soiul de iregularități din domeniul aprovizionării și servirii clientului, personajele lui Ionel Chiru, deloc extravagante ori deplasate, fiind extrase din cea mai vie realitate”. □•Cartea cunoscutului muzicolog Doru Popovici, *Magicianul de la Baeyruth* (Albatros, 1986) este primită elogios de Vasile Macovicu pentru „motivarea psihosociologică a mesajului acestui tip de muzică în spiritualitatea contemporană”. □•Ion Spânu găsește că poemele Virginiei Carianopol (*Vânătoarea de foc*, Eminescu, 1986) „posedă un stil propriu, care o individualizează și o face una dintre reprezentantele liricii noastre feminine”: „Poezia Virginiei Carianopol reprezintă un spațiu transcendent, vitalizat de memorie și amintire, ceea ce sugerează o existență reflexivă în marginea căreia se așază uitarea lucrurilor din afară”. ■•*Noi promoții poetice* sunt integrate serialului intitulat *Noua geografie literară*. □•Constantin M. Popa îl prezintă pe clujeanul Adrian Popescu, autorul volumelor de versuri *Umbra* (1971), *Focul și sărbătoarea* (1975), *Câmpiile magnetice* (1976), *Curtea medicilor* (1979), *Suburbiile cerului* (1982) descoperind în lirica acestuia o continuă încercare de ritualizare a poemului”: „Adrian Popescu este creatorul versului-vitraliu, melodie continuă, cu suavități imponderabile, fragilități elaborate și transfigurări inițiatice în maniera rilkeeană, vag impresionistă. Cu ajutorul unui *Dicționar întredeschis*, pătrundem în *Câmpiile magnetice*, (1976) care ordonează liniile de forță ale duhului cuvintelor, *superbe frunze* ale întregului. Elementele cosmice sunt introduse cu abilitate în mișcarea esențială și echivocă a poetului însuși. Pe de o parte, Adrian Popescu tinde să interiorizeze spațiul, să dizolve rigiditatea glaciariității (*floare de ger*) ce impune parcă o realitate de nedepășit, pentru a-i da dimensiuni evanescente...”.

□•Un alt clujean, poetul Horia Bădescu se află în atenția lui Alexandru Ruja: „Poezia lui Horia Bădescu este un cântec neîntrerupt, mai mult murmurat, în tonuri stinse. «Bolnavă mi-e inima de cântări» ar exprima o stare poetică, prin care poezia receptează și încheagă în textul ei cântecul cosmic, cel din lumea *nevăzutelor urse*. Poezia, observată prin puterea transformatoare, devine, în același timp, receptacol al cosmosului. Intrate în poezie, elementele transfigurate prin actul artistic sunt tot atâtea *chipuri* ale poetului”. □•Alexandru Horia vede în poemele lui Dan Rotaru, *Proiecția senină a realului*: □•Z. Cârlușea completează tabloul geografic cu ieșeanul Paul Balahur, autor precoce, debutat la 15 ani, ale cărui ultime apariții editoriale (*Călătorie cu dirijabilul și Ce oră bate în univers?*) vorbesc despre „un poet de o originalitate vie și o maturitate artistă, vizionar în sensul proaspăt/ patetic al cuvântului ce-a consumat mai multe etape lirice și s-a regăsit pe sine în mythosul poporan și în spiritualitatea-i mirabilă”. □•Prima noastră *vioară roșie*, trimite, prin titlul, la Victor Tulbure, personajul central al evocărilor din numărul de față ale lui Niculae Stoian: „Pe traseul acestui turneu literar, între două-trei popasuri, la Tg. Jiu, Craiova sau Pitești aveam să-l cunosc mai îndeaproape pe Victor Tulbure, primul copil teribil al noii noastre poezii, înainte de Nicolae Labiș. [...] Antologia *Vioara roșie* (1948-1968) reunea în urmă cu peste două decenii partea cea mai reprezentativă a operei sale de poet și parțial de tălmăcitor, ei trebuind să-i urmeze firesc, în 1988, după patruzeci de ani, o ediție la zi, pesemne sub același titlu cu care a debutat editorial, *Vioara roșie*. *Vioara roșie*, primul sol prestigios al noii noastre poezii, la apariția de sub teasc avea să-l găsească pe poetul revoluționar, în vara lui 1948, pe șantierul de la Salva-Vișeu, pe care-l evocase la o primă cunoștință, cu o emoție romantică”. □•*Alt Panait Istrati ?* se întrebă, oarecum intrigat, N. Georgescu la apariția monografiei semnate de Mircea Iorgulescu. Apărător al lui Al. Oprea, fost redactor șef adj. La „Luceafărul”, despre a cărui monografie Nicolae Georgescu este convins că „nu se lasă cu nici un preț prăfuită, nici făcută «praf»”, criticul eminescolog arată, în final: „Ne așteptam să abordeze, de pildă, cu instrumentarul științific necesar, cel mai fierbinte punct din viața lui Panait Istrati, revenirea lui în țară, impactul cu solul spiritual românesc, flectarea lui către rădăcina deasupra căreia izbucnește floare genului. În loc de aceasta, cu totul și cu totul alte lucruri găsim în cartea Spre alt Istrati, după ce prezintă datele problemei: «A sosit de mult ceasul să fie clasat dosarul acestui *caz* delimitându-se existența reală de cea fictivă, punându-se capăt diferitelor legende ca și unor nedrepte acuze care îl urmăresc pe Panait Istrati cu o înverșunare de neînțeles» – «Cazul, se întrebă autorul cel nou în primul capitol al cărții sale intitulat *Cazul Istrati*». Ce *caz?*”. □•La *Mapamond*, printre poemele lui Brecht traduse de Victor Scoradeț și poetul estonian Mini Nurme (prezentat și tălmăcit de Stelian Gruia). în cadrul informațiilor purtând numele *Revista străină*, i se face un portret (omagial) lui Victor Văsoțki (1938-1980), despre care se spune și că „a fost un remarcabil

poet și compozitor interpretându-și singur, cu talent și cu totală dăruire piesele de mare popularitate [...] Cântecelul lui Vâsoțki s-au bucurat de un succes pur și simplu fenomenal, în ele găsim nota corespunzătoare periferia, curțile orașelor, ...nota aceea eseniană... de aceea el este atât de apropiat și șoferilor și generalilor și artiștilor”.

• [„SLAST”, nr. 41] Ion Cristoiu scrie, ca ipoteză de lucru, despre *Un moment de istorie literară*, consacrat romanului *Francisca*. La începuturi asistent de filosofie și apoi ziarist, Ion Cristoiu apelează la instrumentele profesiei dintâi: □•Pe aceeași primă pagină, Șerban Cionoff invocă necesitatea participării scriitorului la *Implicarea prin publicistică*. Implicarea scriitorului, prin participarea în publicistică ar fi fost mai limpede, ca sens: □•Theodor Mănescu, unul dintre dramaturgii cei mai angajați în teatrul politic al deceniilor opt și nouă din secolul trecut declară: *Dominanta politicii culturale inițiate de Congresul al IX-lea: „Unde e bine pentru popor este bine pentru cultură”*. Interviewul este luat de Aurelia Boriga. □•Folosindu-se de „arma” citatului critic din scrierile despre cultură, ale lui Nicolae Ceaușescu, redacția organizează dezbaterea *O maladie a limbajului critic. Forma fără fond*. □•Se exprimă pe fond, Tudor Cristea (*Savantlâc și pseudocritică*), la exegeza lui Ion Neacșu, *Introducere în poezie*, C.R., 1983) fără a-i putea găsi vreun merit: „Criticul, mai ales cel tânăr, vrea să arate la tot pasul că *a citit*, că *știe*, că e la curent. Este aici un soi de complex de autodidact pe care Gherea îl avea, dar Maioreșcu nu. La Ioan Neacșu procedeul atinge treapta de jos, luând forma înșiruirii de nume care pierde orice semnificație, dacă nu cumva ne face să-l suspectăm pe autor de cunoștințe cam generale □•Victor Atanasiu (*Textul și „inoraginalitatea”*) îl „execută” pe Artur Silvestri, de la „Luceafărul”: „În tot, grație felului de a redacta al criticului, articolele lui dau o impresie de falsă, veștedă vioiciune și ca să încerc și ca urmând exemplul său, o energică definiție sintetică, voi spune: critica lui Artur Silvestri este, cel puțin pentru un moment cronologicește mai îndepărtat, dar și mai apropiat, barocă și prozastică, practicând un rebarbativ al reformulărilor cu desăvârșire neinspirate în direcția stilistică. El amalgamează arhaisme și neologisme puse, acestea din urmă, în *variante* care demonstrează o siguranță a limbii mai mică decât aceea a lui Asachi – momentul fiind iarăși cronologicește totuși altul! – fiind amețit de un fel de euforie a beției de cuvinte care nu are niciun fel de punct comun cu psihologia poporană și îl aduce, în ultima instanță, la inoriginalitate”. □•Constantin Sorescu („*Beția de cuvinte*” în *actualitate*) împarte sancțiuni în stânga și în dreapta, cei „lovți” fiind H. Zalis (ale cărui, unele, afirmații produc „o nebuluzitate desigur involuntară”), Mircea Mihăieș (acesta are „o veche, dar mereu proaspătă plăcere de a fabrica omonimii, sinonimii și mai cu seamă paronimii”), Ioan Buduca („a cărui inventivitate lexicală e indiscutabil superioară, dar e de o egală vacuitate”), Adrian Dafir („... într-un timp extrem de scurt, el a produs atâtea exemple practice, încât, pentru sistematizarea lor, ar trebui munca asiduă, înlesnită de

computere, a unui întreg institut înființat în acest scop”). □ Aureliu Goci (*Utopia scientismului*) se referă exact la colegii săi din Muzeul Literaturii Române și redacția revistei „Manuscriptum”, Nicolae Florescu și Radu Bagdasar. Nicolae Florescu: „Să luăm un exemplu: Nicolae Florescu în Profitabila condiție, Ed. Cartea Românească, 1983, practică o critică de mult căzută în desuetudine, care își imaginează că dacă rezumă școlărește, conspicează corect, citează verificabil și transcrie fidel devine *știință*”. □ Radu Bagdasar. „Filolog de formație, Radu Bagdasar s-a specializat în studiul privind viitorul artei, în general și al literaturii în special, în epoca informatizării și a computerelor în cele două volume apărute (Informatica mirabilis, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1982 și Critica și cibernetică, Ed. Univers, 1983). Textul din a doua carte uzează și abuzează de formule matematice, scheme algoritmice, organigrame: din această cauză nu este accesibil decât autorului, în cea mai mare parte. De aceea, nu facem proces de competență autorului, ci – ca să rămânem în același limbaj – de performanță critică. D-sa nu mai are *aparatură științifică* ca Nicolae Florescu ci *aparate*, mecanisme, în care știința este implicată și implicită. Radu Bagdasar se angajează cu un răspuns univoc în vechea polemică dacă critica este artă sau știință”. □ Semnează versuri, de bună factură, Nichita Danilov și Constantin Preda. □ Scriind despre *Starea folclorului*, George Stanca intră în problematica mișcărilor *underground*; în limbajul de atunci, denumește manelele (de azi), „șlagăre de pivniță”. □ Reapare Mircea Dinescu, absent o vreme, cu *Edgar Poe la revista „Luceafărul”*, un portret făcut lui Ștefan Bănuțescu, unul dintre mentorii tânărului poet: „Sunt autori în preajma cărora m-am simțit lăutar sau inspector la A.D.A.S., șofer sau zarzavagiu, general sau negustor de piei de cloșcă, scoțian sau dirijor la Filarmonică, matematician sau sticlă de lampă, megafon, vrabie, sac de box. Lângă Ștefan Bănuțescu m-am simțit întotdeauna scriitor și nimic altceva”. □ Foarte consecvent, T. T. Coșovei selectează din trecutul colegilor de generație (optzecistă) autori, cu tot cu cărțile lor. În acest număr se referă la ieșeanul Constantin Pricop, și la volumul de versuri al acestuia, *Viața fără sentimente*, Eminescu, 1982.

14 octombrie

• [„România liberă” nr. 13045] La *File de carnet*, Florentin Popescu voiajează *Prin Oltenia de sub munte*: „Și fiindcă a venit vorba despre pulsul contemporan al acestui oraș de la poalele Carpaților se cuvine a aminti, fie și în treacăt, că anii socialismului (și îndeosebi cei care au trecut de la Cpngrusul al IX-lea al partidului) au marcat aici fiecare loc, fiecare cartier, aducând înnoiri importante, fundamentale pretutindeni”.

• [„Tribuna României”, nr. 326 (20)] Traian Cantemir scrie despre ediția S. Fl. Marian, *Basme populare românești*: „Depășind dificultățile întimpinate în consultarea manuscriselor, Paul Leu a realizat o ediție a basmelor lui S. Fl.

Marian exemplar pusă la punct, înzestrând-o cu toată aparatul critică necesară. Notele de la sfârșitul volumului sunt edificatoare în acest sens. Ele indică nu numai paginile manuscriselor din care s-a făcut transcrierea, ci și etapele intermediare prin care au trecut basmele până au ajuns la forma definitivă. Procedul utilizat a dat naștere unui întreg șir de micromonografii care ne introduc în laboratorul de lucru al folcloristului”. □•Liviu Papadima ajunge, în prezentarea evoluției literaturii vechi, la episodul X, *Trepte în poezia românească*: „Pentru cititorul de azi, cronicile rimate, compilările în spiritul cărților populare, chiar și versurile «la herb» compun un spectacol forfotitor și pestriț, un pitoresc iarmaroc literar. Pentru cel preocupat de istoria fenomenului poetic românesc, aici sunt însă de găsit însemne ale unor prelungiri de seve, ce urcă prin capilare, atrase parcă de promisiunea unor germinații mai târzii. Întii de toate, pentru că astfel de scrieri *aleg* versul, considerându-l mai potrivit pentru menirea lor. Șe naște astfel, pe căi diferite, independente deseori una de alta, ideea că versul e propriu unui anumit univers de rostire. Față cu proza, el reprezintă forma de expresie «aparte», și din întărirea acestei diferențieri se ivesc treptat căile autonomiei poetice. Encomiastica alege versul în schimbul prozei spre a da un relief privilegiat dedicațiilor în cuprinsul cărții: deschiderea se pune sub un înalt patronaj și se oficiază sub forma unei rostiri adecvate. În cazul cronicilor rimate, opțiunea pentru vers se poate desluși punându-le alături cu istoriografia în proză: letopisețele. Cronicarii scriau «pentru învățatură», consemnând cu conștiința răspunderii în fața viitorimii. Demnitatea perspectivei «de sus» a letopisețelor, decăzută și ea cu încetul, lasă locul narării «de dedesubt», venind nu din partea contemplatorului, ci a victimei istoriei, Mazi-liri și ucideri de domni, pătimiri ale orașelor, zavere, urgisiri ale boierimii, toate sînt relatate cu fiori de spaimă și uimire, ca ceva cumplit și nemaipomenit. Versul satisface, în primul rînd, rațiuni de ordin pragmatic – memorarea fiind o șansă în plus a acestor texte ce nu puteau aspira la favorurile tiparului. El devine totodată, fie și involuntar, un instrument de reliefare. Povestitori, jurnaliști dubioși, «stihuiesc» prolix și stîngaci, dar cu fierbințeală, voind să facă emoția, groaza, indignarea cât mai lesne de auzit. Desigur, nu din aceste scrieri precare, la discreția «modei», se va isca poezia. Ele susțin însă un climat propice, ori- cît de puțin rafinat s-ar arăta ; pregătesc un auditoriu, pun în contact câmpuri culturale diferite, consolidează uzanțele versificației, conturîndu-i domenii specifice și, sub aspect tehnic, dezvoltă și întăresc tiparele prozodice”. □•Grigore Brîncuș se ocupă pe mai departe de etimologia cuvîntului *roșu*. ■•Liviu Papadima și Rodica Zafiu recenzează cărțile recent apărute ale scriitorilor □•Liviu Papadima scrie la Darie Novăceanu (*Întoarcerea gladiatorului*) „După mai bine de un deceniu de la ultima sa carte de versuri. Darie Novăceanu revine cu un nou volum, apărut recent la Editura Eminescu. Îndelungata amânare o motivează poetul, cu oarecare emfază, ca o trudnică cristalizare a cuvintelor în tăcerea lăuntrică: «Ei nu pot ști că lângă fiecare / os de silabă rupt

am stat cât poate / n-a stat nici Hercule lângă Hidră, / să-l simt cum sună iar, privighetoarea». Versurile s-au îngreuiat de timp. «Și-au schimbat înțelesul / și sângele». Îndepărtând treptat de sine pe cel care le-a plămădit, astfel încât poezia a devenit pentru autor mediator al comunicării cu *alter ego*“. □•Tudor Țopa (*Punte*), intră în atenția Rodicăi Zafiu: „Cartea vrea să pară că se constituie pe măsură ce este scrisă, ca un veritabil jurnal, fără plan prealabil; spre sfârșit devine tot mai evidentă preocuparea pentru existența ei ca obiect estetic, pentru justificarea formulei folosite – a jurnalului «ca speță epică deplin legitimată», în care «cel ce se dă drept autor e de fapt personaj» -, pentru explicarea poziției de principiu și a tehnicilor de amănunt”. ■•Este anunțat *Premiu iugoslav pentru Geo Bogza*: „Consiliul Festivalului „Toamna poeziei de la Smederevo” (Iugoslavia) a hotărât să acorde primul premiu internațional al acestui Festival, *Cheia de aur a orașului Smederevo*, scriitorului român Geo Bogza, pentru întreaga creație literară. Premiul se va decerna de aici înainte anual unui scriitor din țările dunărene. Juriul primei ediții a Festivalului de la Smederevo a fost prezidat de dr. Alexandr Petrov, președintele Uniunii Scriitorilor din Iugoslavia”.

16 octombrie

● [„România literară”, nr. 42] Pavel Pereș este prezent, pe prima pagină, cu poemul *Vreme comunistă*. □•Teodor Vârgolici arată în ce constă *Spiritul continuității*: □•Despre *Substanțialismul lui Camil Petrescu*, doctoratul în filozofie al prozatorului, scrie Constantin Noica: „Oricine își poate da seama cât ar fi scandalizat o asemenea teză filosofică acum o jumătate de secol. Astăzi însă, în preajma anului 200, au apărut matematicieni care n-o spun ei singuri. Dacă ei nu admit chiar, odată cu gânditorul nostru, că în locul metodei științifice ar trebui pusă *cunoașterea substanțială* a esențelor concrete, în schimb, ei recunosc, cum vrea Camil Petrescu, că prin ea însăși știința nu este și cunoaștere. Mai trebuie ceva, spre a scoate rațiunea din acea inadvertență cu sine, acea rană deschisă a spiritului, căreia în chip uimitor, de la periferia marilor culturi, cineva neștiut de nimeni și aproape nesocotit de ai săi i-a dat nume”. □•Lucian Raicu evocă *Devotamentul față de literatură* a lui MRP, insistând mai ales pe promovarea tinerilor: „[...] lui M.R.P. îi plăcea să citeze fraza lui Bernanos, fixată și drept *motto*, al uneia din cărțile sale: «Hélas! Febra celor tineri menține restul lumii la temperaturi normale. Când cei tineri dau semne de răcire, tot restul lumii clănțăne din dinții»”. □•Dumitru Micu, se referă la ultimul volum de versuri al lui Mircea Dinescu. Textul urmează îndeaproape titlul volumului și se numește *A sta pe o boabă de piper*: „Avem, în Mircea Dinescu, astăzi, în general vorbind, pe unul dintre rarii poeți din generațiile mai noi pentru care nu limbajul, în sine, nu diferențierea prin limbaj constituie preocuparea esențială, sau chiar unică, obsesivă. Stimulul creației sale nu e voința de a scrie *altfel* ci, pur și simplu nevoia de a scrie. Ce preva-

lează asupra lui *cum*. În loc de a se raporta la literatură, la poezia predecesorilor și a contemporanilor, impunându-și inventarea de procedee noi, modificarea cu orice preț a gramaticii poetice, căutarea pe toate căile a originalității, el preia metria cei mai tradiționali, cu aplomb, face uz, în genere, de mijloacele consacrate ale poeziei cu o candoare (sau aparentă candoare) a unuia ce crede că poezia începe cu el”. □ Într-un subiect care îi este foarte aproape, Șerban Cioculescu se întreabă dacă Marin Bucur a restituit câte ceva din opera lui Caragiale: „Nu vom spune despre contribuția lui Marin Bucur că ar fi neînsemnată. Credem însă că a plecat de la o premisă majoră greșită: aceea că Eminescu, prototipul doctrinarului incoruptibil și al intransigenței morale necruțătoare, și-a ales în Caragiale omul din același oțel sufletească. Or, marele Caragiale, împins de nevoile zilei, care nu iartă, a fost mereu disponibil ca gazetar, fără a se dăruia, ci numai împrumutându-și pana, în lipsă de convingeri politice ferme. Marin Bucur vede altfel lucrurile. Ne temem că va rămâne singur în identificarea de ordin structural și etic, a lui Caragiale cu Eminescu, că nu va găsi în presa literară asentimentul la care se așteaptă. I-l dorim însă sincer și ne-am socoti în acel caz în eroare, admirându-l pe Caragiale ca mare creator literar, nu și însă ca un tot atât de mare gazetar și un tot atât de neabătut și de ferm ideolog în convingeri”. □ Nicolae Manolescu analizează lirismul lui Victor Felea sub titlul *Jurnal de poet*. □ Un text inedit al de curând dispărutului Marius Robescu apare sub titlul *Poezia și universul sonor*: ■ *Eminescu și romantismul german*, cunoscutul studiu semnat de Zoe Dumitrescu-Bușulenga este interpretat de Mircea Iorgulescu: „*Eminescu și romantismul german* este o lucrare fundamentală, o contribuție de primă însemnătate la cunoașterea mai bună din unghi contemporan, a creației poetului național”. □ Despre *Poezia tânără și Starea (ei) provizorie*, scrie Marin Mincu avându-l sub observație pe Ion Drăgănoiu: „În absolut, poezia poate fi considerată starea provizorie a existenței și acest lucru l-a intuit Ion Drăgănoiu, folosind fericita sintagmă pentru o pentru o selecție din poezia sa”. □ Eugen Simion comentează volumul de versuri al lui Vasile Igna (*Insula verde*, C.R., 1986) folosindu-se de un titlu neașteptat, *Și Grecia cu caprele ei? Și molcoma Umbrie?..*, pe care îl explică, în mod optim când comentează: „Nu pot să citez toate versurile care-mi plac în *Insula verde*. Ele sunt numeroase și arată un remarcabil simț al imaginii concrete.[...] Știu bine că un poem nu este o adițiune de iamagini și, în genere, un poem nu se justifică estetic numai prin calitatea imaginilor lui. Lirică este legătura secretă dintre aceste imagini, lămuritoare, pentru talentul unui poet greu, în fond, de lămurit din spatele imaginilor care strălucesc la suprafața poemului și ne pot lua ochii. Vasile Igna este un poet autentic, metaforele se cheamă și se leagă de în chip firesc în poemul său exprimând o vibrație stăpânită în fața miraculului naturii”. ■ În *Profesorii mei de limba și literatura română*, Gheorghe [Gogu] Rădulescu, membru al CPEx, evocă primele sale contacte cu literatura, amintind numele ilustre ale profesorilor săi: G. Călines-

cu, Nicolae Iordache (Vladimir Streinu) și D. Caracostea. Interesul revistei pentru astfel de mărturisiri se datorează faptului că influentul lider comunist devenise, în mod real, protector al culturii, cu oarecare sensibilități pentru prezențele feminine, lăsându-se frecventat de literați și artiști la vila sa din localitatea Comana. ■•Victor Crăciun îi ai un interviu participanților de la *Smeredevo*, privitor la Geo Bogza cu prilejul decernării acestuia a premiului *Cheia orașului Smeredevo*.. Sunt inserate declarații aparținând lui Adam Puslojic și Ioan Flora. □•La secțiunea consacrată literaturii universale, Radu Cârnelci amintește că Leopold Sedar Senghor a împlinit 80 de ani. □•Darie Novăceanu prezintă, pe o pagină, călătoria sa prin Mancha, periplu din care nu lipsește Don Quijote. ■•Despre dialogul literar de la Budapesta, pe care l-au avut cei doi președinți ai Uniunii scriitorilor din ambele țări, scrie Alexandru Balaci: „Convorbirile au demonstrat cu claritate deplină că problema fundamentală pentru o mai bună înțelegere între popoare va rămâne problema raporturilor culturale reciproce. Cum am mai putut afirma, în repetate rânduri, cunoașterea patrimoniului spiritual al fiecărui popor se înscrie într-un flux continuu de a da și a primi, nicio cultură neputând să-și ajungă, să se dezvolte autarhic, iar salvarea omului, pentru a fi îndeplinită, trebuie căutată printr-o convergență unitară și o corespondență progresistă. Delegațiile de scriitori români și maghiari, care s-au întâlnit recent la Budapesta, practicând dialogul sincer, totdeauna deschis, au căutat să servească acestui nobil postulat umanist”.

● [„*Tribuna*”, nr. 42] Pe prima pagină este reprodusă poezia *Despre Țară*, a Doinei Petru, precizându-se că poeta a obținut *Marele premiu al Concursului de creație Octavian Goga* – 1986. □•Recitiri sadoveniene o incită pe Ioana Bot. □•Tot la Sadoveanu se oprește și Petru Poantă. După un vechi model, textul său se numește *Sadoveanu după Sadoveanu*: „În anul eliberării, Mihail Sadoveanu împlinește 64 de ani și are deja o operă unică. În perioada interbelică, atunci când scrie și publică marile sale cărți, critica, recunoscându-i, e adevărat, valoarea excepțională, îl exilează cumva din direcțiile noastre ale prozei, văzând în el cu prioritate un povestitor nativ, autor al unui model de umanitate arhaică, refractar la civilizația secolului XX. Perspectiva unei asemenea receptări o va modifica George Călinescu, îndeosebi în prefața la *Romane și povestiri istorice* (1961), relevând intelectualitatea structurală a scriitorului, substratul filosofic al universului său și, mai ales, «o anume încântătoare impresie de monotonie și hieratism de un efect inegalat, înrudit cu caligrafia persană», acestea din urmă referitoare la câteva dintre cărțile din deceniul patru, dar și la *Nicoară Potcoavă* (1952). Observații care vor fi preluate, nuanțate, în cea mai bună monografie asupra prozatorului, *Sadoveanu sau utopia cărții*, a lui Nicolae Manolescu. În deceniul opt asistăm la o reevaluare critică a lui Sadoveanu, surprinzătoare, dacă ne gândim că formula epicului său, de tip eposic sau a romanului filosofic, nu este continuată practic de nimeni. Pe lângă numeroase articole, mai mult sau mai puțin ocazionale, prin

care se caută îndeobște o proiecție în universalitate a scriitorului, să reținem, alături de eseul lui Manolescu: Mircea Tomuș, *Mihail Sadoveanu* (1978); Zaharia Sângeorzan, *Mihail Sadoveanu. Teme fundamentale* (1976), Alexandru Paleologu, *Treptele lumii sau calea către sine a lui Mihail Sadoveanu* (1978), ultima dintre ele, cea mai radicală în impunerea unei filosofii a operei sadoveniene și în relevarea unor scenarii mitice de mare vechime”. □•G. Nistor glosează despre una dintre creațiile de vârf sadoveniene, *Noaptea de Sânziene*: „Romanul are un caracter voit sistematic, cu mai multe niveluri ale semnificațiilor, uneori derutante. Acțiunea lui se consumă pe parcursul a douăsprezece luni – în tot atâtea capitole -, cuprinse între două nopți de *Sânziene*”. □•Eugen Uricaru este preocupat de *Universul Sadoveanu*: „Îndrăznesc să cred că în următorii douăzeci și cinci de ani Sadoveanu va ajunge într-adevăr un scriitor național, înțelegând prin aceasta nu doar recunoașterea de către autorități literare, ci pătrunderea sa în deprinderile felului de a fi românește. Îndrăznesc să cred că Mihail Sadoveanu își va găsi locul ce i se cuvine alături de celălalt Mihai, Mihai Eminescu în postul de veghe, de cârmă și de comandă al navei numită *Limba română*. Generații întregi l-au găsit în manualele școlare pe Mihail Sadoveanu, se apropie superba clipă când alte generații îl vor *regăsi* în manuale pentru că prima lor întâlnire cu el trebuie să fi avut loc începând cu primele rânduri deslușite pe o carte, cu primele povești, cu primele întâmplări istorisite. Între *Cocostârcul albastru* și *Creanga de aur* se poate întinde instrucția intelectuală de o viață a unui om. Prin *universul* Sadoveanu cultura română, spiritualitatea românească, dobândește una din calitățile absolut necesare unei culturi majore – aceea de pluralitate a lumilor spirituale conținute”. □•Despre *Un alt Sadoveanu*, scrie Maria Vodă Căpușan, și anume *Sadoveanu dramaturgul*: „Dramatizată, această lume nu-și pierde cu nimic atributele de măreție, personajele au ceva statuar, ce s-ar revela plenar în întrupare. Tablourile, alcătuite în alternarea de fapte și lirism, ar pretinde regiei valorizarea vizuală a prezenței naturii, a elementelor, ca un context indispensabil. Piesa integrează esențial ritmul lăuntric al prozei sadoveniene – dialogurile îi aparțin de altfel – în subtilul echilibru dintre ampla desfășurare cu accente patetice și melodia tainică, molcomă ce se cere parcă șoptită. Da, Mihail Sadoveanu este și un om de teatru – acum ni-e greu s-o mai uităm”. □•Achim Mișu ajunge la episodul opt din *Lucian Blaga în Clujul postbelic*. ■•*Poezia lui Romulus Guga*, autor de la a cărei dispariție a trecut mai bine de un an, se află în atenția lui Marian Papahagi, care amintește, pentru început, faptul că versurile apar sub îngrijirea lui Romulus Vulpescu: „Poeziei lui Guga i-a fost dat să se încheie în acest timbru de incontestabilă autenticitate. Poetul plin de contraste al începuturilor, ce-și situa creația după propriile oscilații temperamentale între febrilitatea vitală și elegie alegea, impus de o necesitate supraumană, o singură voce pentru a se confesa. În felul acesta lirica sa inaugurează și încheie creația lui literară: simetrie nu numai aparentă, căci ea e, până la urmă, efigia singurătății”.

□•Doina Modola face câteva consemnări pe marginea celui de-al doilea *Simpozion Romulus Guga*. La Cronica ideilor literare, Adrian Marino pune *Problema biografiei*: „Biografia este un gen literar dificil deoarece nu se sprijină numai pe intuiție și portret. Ea presupune, în plus, perspectivă istorică, talent de sinteză și o solidă bază documentară. Biograful român se află într-o situație și mai complicată. Cu excepția vieților lui Mihai Eminescu și Ion Creangă, când G. Călinescu a găsit materialul deja *adunat* (orice s-ar spune: aceste două mari biografii n-ar fi fost pe deplin realizabile fără munca documentariștilor obscuri care le-au precedat), el trebuie să înceapă, în toate celelalte cazuri, de la capăt. Cu alte cuvinte, biograful nostru este obligat să facă, singur și dintr-o dată, de toate: munca de arhivă și de bibliotecă, să-și stabilească singur bibliografia, să realizeze o sinteză biografică personală (neexistând repere anterioare). În plus, să propună propriul său *portret spiritual* (p. XII), interpretarea sa *originală* de ansamblu”. □Valeriu Bârgău dialoghează cu poetul Viorel Mureșan: „– *Te rog să mai privești o dată (în) cadrele generației tale și să o definești, s-o vezi chiar cu ochii bătrâni ai anului 2000?* – Mi-ar veni greu, dacă nu imposibil, să dau o definiție fenomenului care este generația '80, acum, când s-au riscat atâtea înaintea mea. Atent *mă uit* eu la forfota acestei generații de la primele ei apariții și uimirea în fața unei atari manifestări nu cred că ar fi lucrul cel mai înțelept. Cum arată ea, generația '80, acum? Volumele de poezie al tinerilor nu vin de la București, Cluj-Napoca sau Iași, să zicem, ci și de la Borșa, Baia Mare, Brașov, Alba Iulia, Strâmbu (jud. Cluj), Sighișoara, Târgu-Mureș sau Hunedoara. De aceea, cititorul poate avea impresia că este asaltat, agasat. Impresia aceasta s-ar putea modera în timp, ar putea deveni un lucru normal (cum văd eu această generație cu ochii *bătrâni* ai anului 2000?), dacă respectivele cetăți ar ajunge să poarte ca emblemă numele poetului care trăiește acolo. Așa cum asociem, bunăoară, Bacăul de numele lui George Bacovia. Dar asta depinde, mai întâi, de fiecare dintre poeții tineri ai României de azi...”. □•Mircea Muthu scrie, sub titlul *Un mare ochi albastru...* despre convergența poeziei cu pictura din expoziția Nichita Stănescu al cărei protagonist este Ion Țuculescu. □•Apare, deși arareori, rubrica *Prezențe românești*, cu subtitlurile *Mircea Dinescu în engleză*, *Ana Blandiana în limba bulgară* și *Poeți români într-o revistă din Anglia* (este vorba despre Paul Celan, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Maria Banuș, Victor Felea). □În schimb, Michel Deguy și Tommaso Romano sunt prezențele străine din acest număr, autorii fiind traduși de Ion Cocora, respectiv Lydia Lucidi Drăganu.

17 octombrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 42] Radu Cârnci îl evocă pe George Coșbuc: „... *Poeta vates* în cel mai deplin înțeles al expresiei, cântând iubirea și viața, vitejia și eroismul, dragostea de natura patriei și frumusețea limbii noastre, George Coșbuc a înscris pagini sublime în cartea spiritualității noastre,

ocupându-și unul din primele locuri în galeria poeziei naționale. La 120 de ani de nașterea sa, admirația și prețuirea noastră adâncă”. ■•Cheia de aur a orașului Smederevo, a revenit lui Geo Bogza, anunță „Contemporanul” prin intermediul lui Gheorghe Crăciun: „Cu mai puțin de doi ani înainte de a-l omagia pe octogenarul Geo Bogza așa cum i se cuvine unei personalități de frunte a culturii românești din acest veac, avem bucuria să consemnăm momentul premiei sale cu *Cheia de aur a orașului Smederevo*, gest de aleasă prețuire, merit nu să consfințească însemnătatea operei sale – ceea ce făcuse Marele Premiu al Uniunii Scriitorilor încă din 1978 – ci să-i accentueze deplinul prestigiu european și universal. [...] Pe bună dreptate spunea Adam Puslojic, poet și eseist, secretar al Asociației Scriitorilor din Serbia și remarcabil cunoscător și tălmăcitor al literaturii române în sârbo-croată și membru al juriului: «Sigur că sunt foarte mulți poeți care merită acest premiu. Din cei 65 probabil 65 merită acest premiu! Dar, vă spun foarte sincer, maestrul Geo Bogza a fost singurul poet din toți 65 care – în fine – a obținut, în total, *toate voturile*. Fiecare membru din acest juriu a votat pentru acest reprezentativ poet român, european și, să spun așa, nu numai european: un poet al secolului XX»“. □•Informația este însoțită de un scurt interviu luat de Gheorghe Crăciun lui Milomar Kragovic, redactor la săptămânalul „Borba” (supliment al cotidianului cu același nume) care își amintește entuziast de Nichita Stănescu: □•Adrian Păunescu vine cu noi observații de viață, și învățături pentru tânăra generația în articolul reportaj *O familie de ardeleni*: ■•Nicolae Mecu prezintă monografia lui Al. Săndulescu sub titlul *Duiliu Zamfirescu și marele său roman epistolar*: „Cum s-a observat mai demult, corespondența, poate cea mai importantă din literatura română, e dezvăluie un Duiliu Zamfirescu necunoscut, contrastând adesea cu imaginea pe care diplomatul de carieră, solemn, distant, frizând aroganța, a lăsat-o contemporanilor săi, deosebit și de imaginea ultimă a scriitorului dizgrațiat cvasiunanim după discursul de recepție la Academie din 1909. Al. Săndulescu reconstituie, plecând de la scrisori, portretul uman al scriitorului, în ipostazele de prieten, îndrăgostit, soț, tată, după cum reface lecturile scriitorului, estetica sa, valoroasele opinii despre realism, roman și limba literară sau figura intelectualului patriot. [...] Trăind multă vreme în străinătate, ca secretar de legație, scriitorul, arată Al. Săndulescu, află în literatură și în prietenie (două esențiale teme ale corespon [...]) Exegetul desparte cu obiectivitate și finețe opțiunile care se vor dovedi moderne și rezistente privind arta romanului de opiniile uzate și caduce, dând o sinteză completă a gândirii teoretice a scriitorului. În același spirit echilibrat sunt trecute în revistă și comentate critic părerile despre înaintași și contemporani, despre Eminescu, al cărui geniu Duiliu îl prețuiește, printre primii, la adevărata sa valoare, ori despre Caragiale, Slavici, Coșbuc, Goga, Gherea, Vlahuță, față de opera cărora e nu o dată nedrept, însă uneori din motive care scot la iveală tocmai laturile vizionare ale percepției sale artistice și pe care Al. Săndulescu nu încetează a le releva. Treptat, se

încheagă imaginea complexă a unui veritabil erou de roman, cum spune autorul. «parcurgând o multitudine de trăiri și de situații», un roman autobiografic de prim-plan, dar și unul al prieteniei și al lumii literare, al provinciei sau al lumii politice și diplomatice. Un capitol aparte e rezervat artei scrisorilor, care pun în valoare darurile descriptive și de evocator, de observator al naturii umane, al peisajului ori al monumentelor de artă. Deocamdată, pătrunzătoare în analiză și judicioasă în judecățile de valoare (care sunt adesea acte justițiarre), scrisă într-un spirit simpatetic, el însuși evocator, cartea lui Sl. Săndulescu despre marele epistolier oferă o lectură instructivă și delectabilă și reprezintă un pas înainte în aprofundarea naturii reale a omului și scriitorului Duiliu Zamfirescu“.

■•Mircea Popa prezintă cartea veche bihoreană: „Regiunile bihorene se numără printre acele extremități ale ariei de cultură daco-romane în care cultura de tip popular cunoaște o înflorire dintre cele mai impresionante. Acest lucru încearcă să-l acrediteze de câtăva vreme cercetătorul bihorean Florian Dudaș, cunoscut prin studiile sale mai vechi asupra circulației vechii cărți românești în părțile de vest ale țării, care își întregeste acum investigațiile cu un masiv studiu consacrat *Manuscriselor românești medievale din Crișana* (Ed. Facla, 1986). [...] Identificând surse, filiere, oferindu-ne date despre durata copierii, datarea textelor, posesorii și cititorii lor, lucrarea lui Dudaș rămâne de o mare utilitate pentru cunoașterea și circulația vechilor noastre cărți“.

■•Despre soarta (tragică a romanșei, limbă neolatină vorbită în Elveția) scrie Magdalena Popescu-Marin: „Romanșa a fost recunoscută ca a patra limbă națională a Elveției abia în 1938, alături de germană, franceză și italiană, dar, spre deosebire de acestea, ea nu a primit și statutul de «limbă oficială». Acestui fapt i se datorește, în mare măsură, pericolul dispariției care amenință astăzi, mai mult ca oricând acest idiom cu străveche obârșie latinoretică, cel mai vechi pe teritoriul actualei Elveții dintre limbile existente astăzi. O limbă limitată numai la contextul familial nu se poate dezvolta în toată plenitudinea ei. Istoria romanșei se aseamănă în multe privințe cu istoria limbii noastre și a celorlalte limbi romanice dar destinul ei nu a fost printre cele mai fericite“.

● [„Cronica”, nr. 42] Partea literară a numărului este centrată pe viața și opera lui Mihail Sadoveanu: ■•La rubrica *Permanența clasicilor*, Const. Ciopraga scrie despre *Perenitatea sadoveniană*: „Există o *categorie Sadoveanu* – așa cum există o *categorie Eminescu*. Vorbim de sadovenism, așa cum vorbim de eminescianism, fenomenele de agregare din unghiuri complementare unificând într-un tot cu însemne specifice pământ, cer și ape, oameni, etnopsihologie, istorie“. ■•Ștefan S. Gorovei descifrează *Fiorul istoriei* în literatură: „Și Sadoveanu a făcut, înainte de a-și scrie romanele sale istorice, o anume documentare. Contactul cu sursele este de neocolit pentru oricine tinde spre o reconstituire în forme literare. Profira Sadoveanu povestește cum se înconjura maestrul de lucruri vechi și, în parfum de tămâie, se cufunda în cetirea cronicilor și a edițiilor de documente. Precizarea e revelatoare: din câteva elemente

materiale (de ordin vizual și olfactiv), Sadoveanu își crea atmosfera necesară perceperii istoriei, retrăind, astfel, cele citite în cronici și documente”. □•Doru Scărlătescu invocă *Peisajul transcendent*: „Care sunt trăsăturile peisajului sadovenian? Dintre acestea nu lipsesc ineditul, neobișnuitul, spectaculosul. În falsele reportaje de vânătoare și pescuit, prima mișcare a naratorului ar putea fi numită de *exotizare* a familiarului. Sadoveanu e un maestru al realizării insolitului, al straniului și chiar al fantasticului, din datele cele mai insignifiante ale realității. [...] A doua mișcare a narațiunii sadoveniene o reprezintă pătrunderea în transcendent. Dincolo de lumea vizibilă bănuim latențe și virtualități, adâncirea în peisaj înseamnă parcurgerea unor trepte de inițiere, de iluminare“.

□•Gavril Istrate caută legăturile dintre *Sadoveanu și Transilvania*: „Contactul cel mai rodnic, și de lungă durată, pe care Sadoveanu avea să-l stabilească cu ardelenii, s-a produs după 1926, când a apărut cartea sa *Țara de dincolo de negură*. Câțiva vânători de la Cluj și de la Sibiu, citind cartea respectivă și descoperindu-l ca făcând parte din «breasla» lor, l-au invitat la vânătoare de cucoși sălbatici, primăvara, și la «boncăluitul» cerbilor, toamna, în munții lor, pe Valea Sebeșului, Valea Frumoasei. Cucerit de locuri și de oameni, scriitorul avea să urce, an de an, pe locuri pe care, îndrăgindu-le, le-a înglobat, prin intermediul cărților sale, pentru totdeauna, bunurilor noastre literare, cu oamenii care le populează și cu limba pe care o vorbesc aceștia. [...] Printre cărțile cu inspirație ardelenescă ale lui Sadoveanu, notăm în primul rând, *Valea Frumoasei* (1937) și *Ochi de urs* (1938), prin care autorul evocă nu numai frumusețea locurilor respective și vrednicia oamenilor care le populează, ci introduce în circuitul literar o serie de cuvinte nemaîntâlnite în opera sa, până atunci. Este vorba, pe de-o parte, de elemente regionale, de vocabular în primul rând, dar și de fonetică și de morfologie, și de o serie de neologisme latinești, pe de altă parte, cu ajutorul cărora plasează mai precis acțiunea în provinciile dintre Carpați și bazinul Tisei. [...] Nu putem încheia înainte de a arăta că Sadoveanu a colaborat, încă din tinerețe, la o serie de publicații ardelenesti, de la «Luceafărul» sibian până la «Carpații», frumoasa revistă de vânătoare condusă de Ionel Pop între anii 1933-1947. Vom spune, de asemenea, că «Astra» i-a publicat unele cărți, cum se poate vedea din *Bibliografia sibiană*, apărută la Sibiu, sub semnătura Elenei Dunăreanu. Legăturile lui Sadoveanu cu Transilvania au contribuit la consolidarea unității noastre naționale, precum și la definitivarea drumului care duce în urcuș, la fundamentarea limbii române literare. Mai mult decât atât. În ultima sa carte, *Cântecul mioarei*, rămasă neterminată, după cum se știe, scriitorul ne mărturisește, prin eroul său, profesorul Zarandi, pe care unii cititori l-au identificat cu G. Ibrăileanu, că între Bihor, Maramureș și Năsăud s-a consolidat unitatea însăși a limbii literare și tot acolo s-a făcut legătura, sub acest aspect, cu frații de peste Carpați, cu moldovenii“. □•Zaharia Sângeorzan comentează afirmația sadoveniană „Eu am poposit și-n basm și-n minune”: „Poemele lui *Daim* e înfățișează nu poezia operei lui Mihail Sado-

veanu, ci drama poetului săgetat de acea neașteptată Dulce-împlinită care i-a schimbat viața, i-a dat să cunoască ultima cupă din apa vrăjită a iubirii. Misterioasa Daim, o «Hierogramă de stele» pătrunde în sufletul povestitorului, înțeleptului senin și flăcările pasiunii se aprind. Scriitorul nu-și mai ascunde iubirile în povestiri, nu le mai regizează în construcții epice, nu le teatralizează în nuvele, ci devine el însuși personajul care le trăiește. Patima iubirii sadoveniene ni se dezvăluie în elegiile unei vârste, ce ne amintește de celebra *Elegie de la Marienbad* (1825). [...] Mihail Sadoveanu își transcrie romanul de dragoste cu emoția unei renașteri. E re-nvierea prin iubire. Ascetul iese din chilia reclusiunii, renunța să mai fie cel ce povestește lumii viața ei, și pentru prima dată se povestește pe sine cu conștiința că este eroul romanului, poetul rememorării sentimentelor, E un Sadoveanu învins de umiliința dragostei“. ■•Sadoveanu în ediția critică, îl preocupă pe Liviu Leonte: „Volumul întâi al ediției critice începe cu un cuprinzător și substanțial studiu semnat de Constantin Ciopraga, *Scriitorul și lumea lui. O Notă asupra ediției* lămurește concepția care guvernează lucrul, dispoziția viitoare a materialului. Cornel Simionescu are în vedere *opera omnia* și a distribuit textele în patru mari secțiuni: opera originală din periodice sau rămasă în manuscrise; traduceri; corespondența. Surpriză însă, derogarea la principiu apare din volumul I care cuprinde o amplă secțiune (peste 300 de pagini), intitulată *Începuturi*, adunând în premieră toate producțiile anilor 1897-1904, în afara celor din volumele cu lucrări originale. Să-l criticăm pentru această excepție de la regulă, să-i recomandăm să procedeze la fel și în celelalte volume, adică să includă tot ce a publicat Sadoveanu într-o anume perioadă alături de opera reprezentativă? Mai bine să-l lăsăm pe editor să-și facă munca așa cum îi dictează pregătirea, experiența, însăși opera lui Sadoveanu pe care o cunoaște mai bine decât orice sfătuitor din afară“. □•Emilian Georgescu și Adrian Rezeanu sunt prezenți cu episodul al II-lea al textului *Un scriitor francez de origine română – Alecu M. Sturdza*: „După ce la finele anului 1848 Dickens călătorește la Paris primind în ambianța familială din rue la Harpe omagiile lui Dumas, Hugo, Lamartine și Gautier, în iulie 1850 Sturdza îi întoarce vizita întreprinzând un turneu de lecturi lirice bilingve în Anglia. Turneul se bucură de un mare succes și, drept urmare, în decembrie al aceluiași an, criticul Leigh Hunt îi editează la Londra un volum din poeziile lecturate intitulat convențional «ieri, azi și mâine»“. ■•Gh. I. Florescu îi ia un interviu (la New York) profesorului Charles M. Carlton, un reputat românist, prieten al culturii noastre: „– *Presupun că raporturile dv. Cu România s-au modificat, în sensul extinderii lor, odată cu reducerea distanței care s interpunea între dv. Și realitățile românești. Ce reprezintă, astăzi, pentru dv., România?* – Am ascultat cândva o conferință, susținută de profesorul Dan Grigorescu, la U.C.L.A. (University Of California, Los Angeles), în cadrul unei «zile românești», care m-a cucerit, realmente. Cu aceeași ocazie am cunoscut mai multe persoane interesate de limba română. Apoi v-am vizitat țara,

descoperindu-i frumusețile și realizând că psihologia mea este întocmai ca psihologia românilor. Admir simțul umorului, caracteristic compatrioților dv., și tot ceea ce ține de cultura populară, de specificul național. Când sunt în România, nu mă mai simt american. Ador această țară minunată, unică din multe puncte de vedere, și mă consider, printre români, ca acasă. De mai mult timp, România a devenit pentru mine a doua patrie“.

■•Printre colaboratorii acestui număr se află Nicolae Manolescu, autor al recenziei intitulată *Argentinitatea, metafizica și tangoul*, titlu împrumutat de la Borges, pentru cartea lui Ernesto Sabato, *Abandon exterminatorul*, Univers, 1986): „După părerea mea, puține alte mari romane moderne sunt mai fâțiș experimentale și eseistice decât acesta, căruia nu-i găsesc, din acest punct de vedere, termen de comparație decât în *Omul fără însușiri* al lui Musil sau în *Ulisele lui Joyce*. Abaddón legitimează, dacă mai era nevoie, într-o scriere din care adevărul profund al omului nu lipsește, toate acele procedee noi de viziune și de construcție, pe care cititorul de romane clasice le mai privește și astăzi cu perplexitate“.

• [„Flacăra”, nr. 42] N. Grigore Mărășanu publică poezia *Toamnă Românească*: „Aruncă-n noi pământul cu mari, zemoase fructe! Abia cules, ogorul devine iar ogor“.

□•Nicolae Dan Fruntelată este, de asemenea, prezent cu un *Poem în toamnă*: „Eu, fiul vostru, scriu această carte/ e toamnă și e liniște în munți/ părinții mei soldați, câți mai sunt încă/ mărșăluiesc prin amintiri, cărunți.“

□•Despre *Neprețuitul tezaur* – dar nu al toamnei – scrie și A.I. Zăinescu la secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură*, virând spre patriotism: „Se cuprinde această datorie în chiar faptul istoric de a trăi în libertate și independență, tot așa după cum ideile de libertate și independență se cuprind în întreaga rostire a ființei noastre, în întregul nostru mod de a fi. Pentru că noi nu ne căutăm trecutul în alte părți, rădăcinile noastre sunt aici și ele au și legendele și cântecele lor, ele au sunetul și rezonanța aparte, au tăria locului muncit și apărat cu toată ardoarea, cu toată știința și truda lucrului bine gândit și făcut. Pentru că este și istorie acest tezaur, este și cultură și artă, este și inspirație, și cuget și împăcare și dor“.

□•O semnătură nou apărut în coloanele revistei este cea a lui Ioan T. Morar, care se produce cu un text despre festivalul Cântarea României și activitatea Corului Ion Vidu din Lugoj.

□•Ion Bogdan Lefter prezintă *Muzeele literaturii române*, care asemenea celor patru apostoli sunt ...două: „Nu se pot inventaria într-un articol toate postfețele meritorii ale colecției, însă un sondaj e de ajuns pentru a indica – fie și numai prin garanțiile semnăturilor – un anumit nivel. Scrise în maniere foarte deosebite, din perspectivă riguros istorico-literară ori cu libertăți eseistice, multe postfețe din «Articole» au devenit puncte de referință în bibliografia critică a autorilor analizați“.

□•*Utilitatea interviului* este comentată de Al. Piru în cronică sa la *Romanul românesc în interviuri*: „Printre documentele de care orice istoric literar (pentru mine totuna cu criticul) nu face abstracție în judecata sa de valoare se află desigur interviul, ceea ce explică interesul trezit de culegerea întocmită de

Aurel Sasu și Mariana Vartic *Romanul românesc în interviuri – O istorie autobiografică* în formă de dicționar cu sinteze bibliografice și indici (pentru moment de la A la P în două volume – patru tomuri, total 2 248 de pagini, Minerva, 1985-1986)“. ■•La rugămintea prietenilor, Gheorghe Tomozei dă curs invitației de a răspunde remarcilor acide făcute la persoana sa de Mircea Dinescu (în „SLAST”) cu prilejul împlinirii unei jumătăți de secol. Gheorghe Tomozei se conformează dezvăluind textul unor dedicații oferite de Mircea Dinescu lui Tomozei, dedicații din care rezultă felonia: „[...] Sunt somat – sentimental – de câțiva prieteni, să-i răspund poetului de excepție, mai nou și publicistului Mircea Dinescu pentru o tabletă «nimicitoare» pe care mi-a dedicat-o cu prilejul semicentenarului (meu) în paginile deschise (lui) cu generozitate (cerci Bécaud!) de suplimentul literar-artistic al «Scânteii tineretului». [...] P.S. Bătrân colecționar de suavități, păstrez cu evlavie (bizantină desigur), toate dedicațiile oferite pe cărți, de impetuosul devorator al produselor mele în pamfletul intitulat *Elefantul de porțelan*. Iată câteva mostre de asemenea porcelanuri, iubite cetitorule, și spune dacă mai înțelegi ceva. Pe *Elegii de când eram mai tânăr*: «Poetul cu acces *La Marea Poezie*, lui G.T., invidia mea frățească odată cu această carte. M.D. 12 iunie '73». Pe *Proprietarul de poduri*: «Poetului profund născut sub o stea muzicală, omului deosebit, fratelui drag această carte în semn de sinceră prețuire. Oct. '76»/ Nefiind sigur că mi-a oferit *Podurile*, poetul mi-a mai trimis un exemplar, ceva mai târziu: «Artistului total G.T. marelui poet la cărțile căruia am școlit și eu, omului strălucitor și poetului drag aceste poduri care pot fi trecute chiar cu vederea. Cu drag, 5 iunie '78. Pe *La dispoziția dumneavoastră* «Marelui artist G.T. la retortele căruia trăgând hoțește cu ochiul am furat și eu meșteșugul de a da iluzia aurului, omului «obositor» de inteligent, prietenului și fratelui drag aceste umilințe false. Cu drag.» Pe *Democrația naturii*: «Marelui poet G.T. creatorul de Univers (al cărui sânge seamănă cu sângele său) omului încărcat cu etaje de spirit și inteligență și care «evoluează» (chiar acesta e cuvântul) într-un mod înspăimântător ce mă pune pe mine cu burta pe manuscrise și mă îndeamnă să mai insist. Cu drag. M.D.» Ce să mă fac? Să-mi comand statuie? Sau să-l conving pe cititor că nu trebuie să fie tulburat foarte de «păruielile» petrecute în atelierle artiștilor...“.

● [„Orizont”, nr. 42] *Contemplație și creație* se numește tableta lui Ion Arieșanu din prima pagină a revistei, prin care acesta stabilește etape ale actului artistic: „Creatorul va trece la munca lui și ordinea va domni între visul său solitar și opera viitoare a minții sau mâinilor sale”. □•Referindu-se la *Dialectica limbajului poetic* (Facla, 1986), Cornel Ungureanu își numește cronică *Deschidere către Crișu Dascălu*: „Excelenta cercetare a lui Crișu Dascălu, *Dialectica limbajului poetic*, arată cum «cărțile nepopulare» au ecou deosebit chiar și între autorii care nu citesc cu ochi rece literatura. [...] Semioticianul Crișu Dascălu s-a numărat printre aceia care, la începutul deceniului al optu-

lea, a dat valoare unui cerc timișorean de semiotică. De la Livius Ciocârlie la Adriana Babeți și de la Marcel Pop-Corniș la Vasile Tudor Crețu și Margareta Gyrcsik cercul a stimulat autori de mâna întâi. Unii au devenit cunoscuți, alții vor deveni cu timpul. *Dialectica limbajului poetic* aparține acelor cărți fundamentale construite în timp. Cele trei părți ale cercetării (*A privi și a vedea, Vizibil și lizibil, A percepe și a pricepe*) discută, în termenii unei gândiri ferme asupra limbajului «dialectica limbajului poetic». Semnalăm bucuria de a descoperi resorturile intime ale gestului său. Foarte rezezi analize ne oferă căi noi de înțelegere a unor autori ca Arghezi, Bacovia, Macedonski, Nichita Stănescu, Eugen Jebeleanu. [...] *Dialectica limbajului poetic* e un studiu de remarcabilă concentrare aparținând unui specialist de excepție. Cronica noastră nu reprezintă decât deschiderea unei dezbateri care, angajând poeticieni, lingviști, scriitori ar putea da continuitate unei cercetări cum nu apar des“. □•Tot la o carte apărută de sub teascurile editurii Facla, *Adagio*, de Tudorel Pamfil se oprește și Tudorel Urian, apreciind *Sinceritatea poeziei* acestuia: „Poezia lui Eduard Pamfil este. în ultimă instanță, un barometru liric indicând «vremea» din inima poetului, bucuriile și eșecurile, speranțele, frământările, neîmplinirile, năzuințele și, mai ales marile sale nostalgii. Ea este o cale de comunicare, deschisă lumii, o confesiune existențială a unui om pentru care a trăi estetic a devenit mai mult decât o profesiune de credință. Nu întâmplător *Adagio*, recentul volum de versuri a lui Eduard Pamfil, nu conține niciuna din așa-zisele manifeste «ars poetica» din care poeții își fac îndeobște un fel de blazon. [...] Eduard Pamfil este un mare iubitor de poezie. Acesta este blazonul, purtat cu demnitate și mândrie“. □•Traian Liviu Birăescu semnează o pledoarie în favoarea literaturii pentru copii: „Avem, în această direcție, o frumoasă tradiție. Arghezi și Cezar Petrescu, pentru a aminti doar două nume, au scris și pentru cei mici. Arghezi, exemplul lor a fost urmat de poete cu certă dăruire, precum Ana Blandiana, Constanța Buzea. Ni se pare însă că ținutul literaturii pentru copiii în afara, cum am văzut, atenției criticii literare, permite pătrunderea în literatură (ca pe o poartă dosnică) la destui veleitari. Uneori li se acordă și un rabat la calitate în edituri. Nu vom da nume, nu intenționăm să facem un rechizitoriu. Dăinuie, în acest caz, credința, păgubitoare și eronată, că a scrie pentru cei mici este mai «ușor»; nu sunt deloc sigur dacă nu cumva e mai «greu». Genul solicită, pe lângă cunoașterea intuitivă a psihologiei infantile, dragoste, delicatețe și subtilitate. Când ele nu există, calitatea textelor e periclitată“. □•La *Revista revistelor*, A.B. își trece privirile peste „Opinia studentească” din Iași, găsind că „de ani buni de zile, revistele studentești ieșene pot fi oricând enumerate în seria revistelor românești de cultură”. O demonstrează și „Opinia studentească” nr. 3-4, în care se găsesc semnăturile lui Al. Zub, Solomon Marcus, Gheorghe Grigurcu, precum și ale mai tinerilor Luca Pițu, Liviu Antonesei, Maria Mailat, Carmelia Leonte, Ovidiu Nimigean, Valeriu Gherghel. □•C. Poenaru obține un interviu de la universitarul finlandez Seppo

Sajama, profesor de filosofie la de la Universitatea din Turku. Întrebările sunt de promovare a României prin ochii invitatului, care este întrebat dacă se află pentru prima dată în România, ce impresii a cules și dacă și alți colegi de-ai săi ne-au vizitat patria sau ...filosofia românească.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 42] *La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poeți în derivă*, Eugen Barbu devine mai concesiv față de Constantin Ștefuriuc: „Constantin Ștefuriuc *Frumosul în piele de tigru*, C.R., 1983, repară oarecum impresia generală de debusolare lirică a unei generații ce se vrea *modernă* (poate nu se știe că *modern* u e numaidecât tot ce se ivește în prezent), interesantă, șocantă, neobișnuită etc”. Sub titlul *Publicistică erudită*, M. N. Rusu salută apariția volumului *Cultură și limbaj* (Eminescu, 1986) al stilisticianului Gheorghe Bulgăr: „Interferența și interdisciplinaritatea se presupun reciproc, dar nu se confundă. Dacă ar fi să ne exprimăm aristotelic, interferența reprezintă genul proxim iar interdisciplinaritatea diferența specifică. Unei astfel de încercări metodologice i se supune Gh. Bulgăre în cartea sa recentă, *Cultură și limbaj* (Ed. Eminescu). Din capul locului suntem avizați atât prin titlu cât și prin introducere că autorul – lingvist cunoscut, publicist de erudiție – adoptă o atitudine programatică față de conceptele enunțate. [...] Volumul de față, *Cultură și limbaj* aduce, într-o măsură ponderată, o modificare de perspectivă metodologică. Dar între Eminescu din 1955 și eminescologia sa de astăzi schimbarea de registru și referințe este radicală. [...] Așadar, repererele fundamentale ale cercetării interdisciplinare la Gh. Bulgăre sunt nu numai Eminescu și Nichita Stănescu ci, din această perspectivă nouă, întreaga literatură română, de la corifeii Școlii Ardelene la scriitorii de azi. Nu dau aici sumarul volumului atât de elocvent în acest sens. Ar fi o redundanță gratuită. Ceea ce însă trebuie subliniat e faptul că ponderea articolelor sale o deține tot Eminescu. Sau așa îmi place să cred, nu atât din punct de vedere statistic, cât al spiritului de acribie științifică în care sunt reexamineate unele aspecte ale creației și biografiei eminesciene, incitante și, mai ales, subtextual polemice, acolo unde este cazul. Spațiul nu-mi permite să mă înscriu în replică ori în concordanță de opinie. Dincolo însă de aspectele concrete ale problematicei abordate de Gh. Bulgăr, de numeroasele sale sugestii critice privind editarea monumentalei opere eminesciene, metodologia interferențelor spirituale și «tehnice» își găsește în această carte o expresie armonioasă și academică“.

□•□ Printre cei care militează pentru, o mică intervenție are și Paul Anghel: A fi cu pacea întră în rațiunea omului de a fi. Intră și în rațiunea de a fi a lumii, care n-ar fi ce este în condiția în care moartea s-ar rosti. A pregăti moartea, a o înzestra cu instrumente, a o pune la lucru prin război, este împotriva firii și rațiunii omenesti, iar azi e împotriva firii ca viață universală. Nu este niciun curaj să proclami viața, dar este un curaj să te opui morții. România se află în fruntea țărilor care și-au asumat acest curaj și este o mândrie, în acest ceas, să te simți una cu poporul rău în salutara misiune de a fi pentru pace.Un referen-

dum, extins la scară planetară, ar dovedi – nu mă îndoiesc – că specia umană e răspunzătoare totuși de sine și că vrea să existe”.

18 octombrie

• [„Luceafărul”, nr. 42] Sărbătorirea a 125 de ani de la înființarea ASTREI este creionată de Dan Petre sub titlul *Un reazem al naționalității*: „Ideea-mesaj a fondării «Astrei» reiese limpede din discursul rostit de T. Cipariu la adunarea de constituire. «E un testimoniu al vieții românești și o protestațiune mai solemnă decât jurământul – spunea el – că națiunea română nu vrea și nu va suferi niciodată ca să se opună din seria națiunilor, ea, națiunea română, nu vrea și nu va suferi niciodată batjocura, ca să se lapede de al său nume și de-a sa limbă în favoarea nici a celei mai culte națiuni și limbi din lume». Și mai departe: «Dar Românul, ca națiune, pe care 17 secole l-au aplecat la pământ într-adevăr și nu l-au frânt, nici nu l-au smuls din rădăcini, chiar să mai treacă peste el de 17 ori câte 17 secole tot Român va rămâne»”. □ În *Toamnă românească*, Mihai Beniuc își arogă drepturile vârstei înaintate de a găsi similitudini între aceasta și anotimpul evocat: „Acum privesc toamna de pe dealul anilor mei; în parcuri, pe lângă lacuri și mă uit la sălciile cu pletele aplecate spre valuri mereu neliniștite.[...] Luna s-a înălțat din spatele unor fabrici cu coșuri înalte. Se vede drumul jos cu frunzele căzute, galbene, unele ca niște pingele croite pe măsură, cum spune Arghezi, altele ca niște inimi, altele le auzi scrâșnind sub picioare. Acestea au pătruns mai adânc în groapa fără fund a morții”. □ Romulus Vulcănescu comentează noua apărută carte *Antropologia stilistică*: „În cartea numită, *Stilistica antropologică* concepută de Mihai Rădulescu își definește obiectul, tematica, problemele fundamentale, metodologia și aplicabilitatea, cu rețineri, rezerve și precauțiuni. Din expunerea introductivă reiese că stilistica antropologică este o știință de graniță sau interdisciplinară, rezultată din impactul interferențial dintre stilistica propriuzisă și antropologie. Se înțelege că nu e vorba de antropologia generală ci numai de antropologia culturală, echivalentă pe românește cu etnologie”. □ Despre realismul criticii scrie Alexandru Horia. În prima parte, mai degrabă teoretică, autorul invocă *spiritul realist*, evitând *falsa hermeneutică* (pe care o consideră o eroare a criticii) spre a ajunge la programul realist, slujit de simțul obiectiv al evaluării: „În cartea numită, *Stilistica antropologică* concepută de Mihai Rădulescu își definește obiectul, tematica, problemele fundamentale, metodologia și aplicabilitatea, cu rețineri, rezerve și precauțiuni. Din expunerea introductivă reiese că stilistica antropologică este o știință de graniță sau interdisciplinară, rezultată din impactul interferențial dintre stilistica propriuzisă și antropologie. Se înțelege că nu e vorba de antropologia generală ci numai de antropologia culturală, echivalentă pe românește cu etnologie”. ■ Cronicii literari ai numărului de față sunt Mihai Ungheanu, Paul Dugneanu și Valentin F. Mihăescu. □ Mihai Ungheanu scrie cronica la *Istoria literaturii*

românești. *Introducere sintetică*, (Minerva, 1986) curs ținut de Nicolae Iorga în fața studenților de la Litere: „În esență, *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică* este o reacție împotriva prejudecăților, împotriva osificărilor sau absolutizărilor de opinie, o corectare de accente, fapt pentru care evident sau nu, mărturisit sau nu, această istorie literară prescurtată a lui N. Iorga s-a bucurat și se bucură de o posteritate fericită în cercetările literare postbelice. Înnoire optică asupra literaturii române din prima ei perioadă, deschiderea de noi orizonturi pentru înțelegerea și interpretarea ei, descind din *Istoria literaturii românești*”. □•Paul Dugneanu comentează ediția Perpessicius, *Scriitori români* (BPT, Minerva, 1986), întrebându-se dacă, după cele doisprezece volume de *Opere*, apărute la aceeași editură, care n-au reușit să-l restituie conștiinței literare, prezentul volum o va face. □•Valentin F. Mihăescu se ocupă de Eugen Uricaru, *Stăpânirea de sine*, roman prin care se întoarce în atmosfera evocată în *Așteptându-i pe învingători*: „După 1784. Vremea în schimbare, evocare singulară, prin originalitatea viziunii și valoare în literatura română a figurii lui Horea, prozatorul Eugen Uricaru se întoarce la lumea Vladiei – aproximată în *Despre purpură și Antonia*, aprofundată în *Vladia* – cu noul său roman, intitulat *Stăpânirea de sine*. Cronologic, recentul volum continuă *Așteptându-i pe învingători* – sunt reluate și unele personaje. [...] Totodată, romanul este încărcat de referințe, directe sau aluzive, la evenimentele politice ale timpului, iar țesătura epică nu-și dezvăluie desenul (semnificațiile) în absența considerării dimensiunii politice”. ■•În cadrul rubricii *Noua geografie a literaturii*, permanentizată, Al. Ruja scrie despre prozatorul timișorean Paul Eugen Banciu și romanele acestuia în care constată că sunt redescoperite mituri esențiale ale poporului român. □•Trecând prin Borges și Marquez, Z. Cârlogea aduce vorba despre Ioan Dan Nicolescu, autorul romanelor *Rana statuiilor* (1977) *Legătura de chei* (1979) și *Sărbători marțiale* (1980). Criticul de la „Luceafărul” apelează la un titlu derutant, *Întoarcerea autorului*, care nu are nicio legătură cu volumul scos de Eugen Simion în același an: „În totul, romanul este o alegorie și deopotrivă o parabolă este o alegorie și deopotrivă o parabolă, într-o lucrătură stilistică artizanală, cu nerv narativ și fior dinamic, în care oamenii, conștiințe, civilizații scapă cu greu ori deloc de spiritul terorizant al Puterii pentru a intra sub acela necruțător al Istoriei, în spirit bizantin. Nu lipsește de aici nici fantasticul estetizant al lui Borges (ori Marquez), nici simbolgia onirică, eliadescă, amintind de mythosul autohton. Cartea e un baroc fantast fără precedent în literatura noastră, cartea unui prozator matur în concepție și a unuia dintre cei mai înzestrați dintre cei tineri”. □•Nicolae Oprea vede în literatura lui Marcel Constantin Runcanu, *Principiul „autenticității”*: „M.C. Runcanu este un fin analist, pe filiera Hortensia Papadat-Bengescu – Anton Holban. Pe măsură ce va ieși de sub tirania formei – cele două romane sunt etape ale acestuia demers – proza lui va dobândi o mai largă respirație și, prevăd, o altă turnură”. □•Adrian Dafir, prezintă, sub titlul *Vocație și experi-*

ment, la Vasile Andru: „Cel mai recent roman al lui Vasile Andru, *Turnul* (Ed. Cartea Românească, 1985) ne întărește și mai mult în convingerea că autorul este un adept tenace (și înzestrat în acest sens) al creării metodice și migăloase a senzației extrem de ambigui a iluziei prezenței unui întreg continuu, sfârâmat de prezumții și dezordonări, risipite cu o artă perfectă în cele mai neașteptate falii ale realului, o realitate cu o arhitectură minuțioasă și perfectă, deformată și deformantă, mereu contradictorie și mereu impresionantă”. □•Nicolae Georgescu își continuă analiza la Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati*: „Despărțirea de Al. Oprea este violentă, adesea pamfletară, insinuantă. Improvizatul său urmaș rămâne, însă, puternic ancorat în modelul aceluia: același drum, refăcut cu privirea întoarsă. [...] Nu știm dacă lucrarea *Spre alt Istrati*, prima încercare românească insistentă de a face din autorul *Chirei Chiralina* un străin de spiritul, limba, civilizația românească – merita atenția pe care i-am acordat-o. Într-o ordine firească a lucrurilor – *id est*: științifică – procedeul ar trebui dezavuat public: nu denigrându-l pe Al. Oprea și pe Panait Istrati se poate demonstra apartenența acestuia din urmă la *altă* cultură; autorul, în fond, este liber să-și aleagă alte procedee, indiferent care, dar să nu lezeze sentimentele celor care țin la scriitorul român Panait Istrati”. □•Poetii, când erau tinei... ajunge la episodul al IV-lea, adică la Nicolae Tăutu: □•La rubrica *Mapamond*, apar tălmăcirii din Théophile Gautier (Pan Izverna) și Gunnar Bierling (poet finlandez, tradus de Stelian Gruia)

• [„SLAST”, nr. 42] *Romanul condiției umane*, de Ioan Holban continuă cu partea a doua: „Celălalt termen al raportului tensional din care crește narațiunea lui Alexandru Ivasiuc este *spațiul securizant*; element opozant al spațiului agresor, această *zonă de identificare* a ființei personajului din proza lui Alexandru Ivasiuc dezvoltă în text o sumă de semnificații care pot fi considerate efecte ale manifestării celor agresoare dar, în aceeași măsură, ele trebuie puse în legătură cu *sistemul* filosofic de referință al personajului și cu mecanismul său esențial de percepere”. □•Rubrica *Viața literar-artistică*, revine la vechiul format: □•Valeriu Râpeanu cu *Scriitori dintre cele două războaie mondiale* este prezentat de Mirela Roznoveanu (*Nicolae Iorga și câțiva contemporani*). □•Următorul text pe același subiect îi aparține lui Paul Dugneanu (*Recuperarea și valorizarea critică*): □• Tudor Cristea (*Contextul operei*) se ocupă de scrierile prioritar de scrierile lui Nicolae Iorga. așa cum au fost redade publicului larg cititor de Valeriu Râpeanu: □•La rubrica intitulată *Colegi de generație, colegi de creație*, Dorin Măran se întreține cu Aurelian Titu Dumitrescu: „-Știu însă că *Săptămâna* nu s-a dovedit refractară propunerii tale de a ți se publica în foileton *Antimetafizica*. – A acceptat să o publice, dar acordând un spațiu de jumătate de pagină și excluzând ciclurile de versuri. – *Se află acum sub tipar ediția în limba maghiară, la Ed. Kriterion. Cartea a fost cerută și la Budapesta. A început traducerea ei la Viena, Belgrad și Roma. E o carte importantă, nu?* – Nu, e numai semn că Nichita Stănescu e un poet genial. Cât

despre mine, e vremea să ascult de un îndemn al căruntei *Ramayana: Desprinde-te de rodul faptei tale*". □•După ce, de-a lungul mai multor numere , a desființat o parte a criticii, Constantin Sorescu face un elogiu ideii în sine. Articolul se numește *Semnul de carte al criticii*: „Într-adevăr, criticul descoperă sensul, cosmosul, existența; dar făuritorii acestora rămân, se subînțelege, colectivitatea, când e vorba de societate, și artiștii, când e vorba de opera de artă. Departate de a-i înlocui, *criticul e greșierul lor*". □•Ion Cristoiu continuă studiul la *Francisca*, apariție considerată de autor *Un moment de istorie literară*: „Incontestabil, fără acest realism tenace, grație căruia, încă de la debut, prozatorul are un univers constituit, nu s-ar putea vorbi de lumea brebaniană, cu personajele-i surprinse din câteva linii viguroase, cu tensiunea nu numai între eroi, ci și în jurul lor, în atmosfera străzii și a parcurilor, în mișcarea frunzelor. Fără acest realism tenace însă, ar fi imposibile uriașele asociații abundente în scrisul lui Nicolae Breban. Amplele imagini din exterior corespunzătoare stărilor și sentimentelor din interior sunt veritabile pagini de proză realistă, pasaje descriptive cu valoare relativ autohtonă de-o mare forță epică. Paradoxal, dar fără talentul balzacian, Nicolae Breban n-ar fi un analist de excepție". □•Între prezențele de *Tineri scriitori* (și cărțile lor), Valeriu Bârgău o anunță pe aceea a lui Grigore Georgiu: T. T. Coșovei face comentarii pe marginea cărții lui Ion Burnar, *Viața la țară cu și fără Tănase Scatiu* (Eminescu, 1984). □•O serie de „pagini inedite” cu Nicolae Labiș, furnizează Dumitru Titus Popa în *Chipul etern al tinereții poetice*.

22 octombrie

- [„Scânteia”, nr. 13737] La 125 de ani de la întemeierea ASTREI, Victor Grecu scrie despre O valoroasă contribuție la promovarea idealului unității noastre naționale: „Aportul vast al Astrei la înfăptuirea unității politice s-a concretizat prin activitatea despărțămintelor. În 1918 erau 87 de despărțăminte și 523 de cercuri culturale. Bibliotecile, conferințele și cursurile, expozițiile și serbările organizate în despărțăminte, în caselc naționale și casele culturale edificate de Astra erau tot atâtea vibrante manifestări ale spiritului de solidaritate națională, ale dorinței de unire a românilor de pretutindeni într-un stat național unitar. În seria bogată a acțiunilor realizate de Astra, însuflite de crezul unirii și consacrate acestuia, de cea mai mare însemnătate au fost adunările generale. Organizate și desfășurate în fiecare an tot în altă localitate, adunările generale anuale ale Astrei au însemnat adevărate congrese naționale care au fortificat încrederea în triumful idealului național, mobilizând pe toți românii, sub stindardul acestuia, la lupta pentru înfăptuirea lui. Ele au constituit mari manifestații naționale, momente înălțătoare de educație patriotică, națională la care au participat, de-a lungul anilor, aproape toți fruntașii vieții culturale, științifice și național-politice din toate ținuturile locuite de români. Memorabile au rămas adunările generale de la Sibiu, din 1905, cu prilejul ina-

ugurării palatului și Muzeului Asociațiunii și cea de la Blaj în 1911 la împlinirea a 50 de ani ai Astei. După înfăptuirea visului multiseclar prin Unirea cea Mare, idealul întăririi solidarității naționale va continua să lumineze întreaga activitate a Astei, ca principală misiune a acesteia. Prin activitatea sa vastă și îndelungată, pusă cu un devotament patriotic exemplar în slujba înfăptuirilor idealului național, Astra a jucat un rol covârșitor în viața națională și social-culturală a românilor transilvăneni, ca și a tuturor românilor. De aceea îndreptățită ni se pare aprecierea lui Barițiu: «De nu ar fi făcut nimic românii în 1860 spre dezvoltarea și consolidarea vieții lor naționale, posteritatea le-ar fi datoare cu recunoștință pentru înființarea Asociațiunii».

• **[„Scânteia tineretului” nr. 11630]** Victor Atanasiu are o privire mai degrabă critică, formulând rezerve față de *Lirismul reporterului*, mai exact față de reportajele din cartea nouă apărută a lui Ștefan Mitroi, *Nimic despre singurătate*, Eminescu, 1986: „Se observă un anume conflict între reporter și reportaj, cu alte cuvinte între talentul lui Ștefan Mitroi și serviciile genului pe care îl practică. Tocmai fiindcă înzestrarea sa nativă, hotărât nu merge în direcția reportajului, el caută a respecta cu evidentă obediență «regulile» genului. [...] Atitudinea se concretizează în tentativa, adesea reperabilă de-a lungul volumului, de a da paginilor chipul cu care ne-au obișnuit atâtea și atâtea reportaje brăzdate de clișee osândite, nu o dată cu vehemență, de critică dar, iată, care și-au păstrat neștirbită autoritatea din moment ce exercită o atât de puternică seducție și asupra lui Ștefan Mitroi, scriitor tânăr, deci din altă generație decât aceea când respectivele poncife erau la modă.”

• **[„Viața studentească” nr. 42]** Aurelian Ionescu recenzează eseurile Aureliu Manea, *Spectacole imaginare*, Dacia, 1986. Sub titlul *Lectură și spectacol* recenzentul consideră cartea „[...] Mai mult decât, dar și jurnal de creator ce iubește cu patimă munca sa, viața, lumea strălucirea enigmatică a teatrului, «Spectacolele imaginare» sunt un Caiet personal cu însemnări de creație și Manual de spectacol contemporan scris din venerația firească pentru Omul total al teatrului dintotdeauna”.

23 octombrie

• **[„România literară”, nr. 43]** Editorialul numărului de față se intitulează *Făurind viitorul socialist al patriei*: „Acest îndemn însuflețitor impune și intensificarea muncii și activității politico-educative a întregului efort de formare a unei noi conștiințe, pătrunse de spirit revoluționar și vibrant atașament patriotic. Ridicarea nivelului pregătirii profesionale și de specialitate, a gradului de cultură generală, însușirea celor mai noi cunoștințe, sporirea sentimentului răspunderii individuale și colective față de vastul proces desfășurat astăzi în România socialistă reprezintă un generos ansamblu de preocupări străbătute de grija fierbinte pentru viitorul patriei. Eforturile oamenilor de artă și cultură, ale scriitorilor se integrează firesc în acest sens major al dezvoltării societății

noastre socialiste. Făurind viitorul socialist al patriei, ne făurim pe noi înșine”.

□ Pe aceeași primă pagină, îl însoțește poezia lui Ion Potopin, *Lumina belșugului înalt*: „Azi, peste tot și toate, de veghe stă un faur/ al sorilor pe-orbite, rotindu-se măreț/” și țara-i oglindită cu nimbul ei de aur/ într-un poem partinic fără de preț”.

□ Aurel Mihale stabilește legătura dintre *Creativitatea artistică* și adevărul vieții. Aceasta constă în „adevărul obiectiv al noilor noastre realități social-umne

□ Mircea Dinescu glosează despre *Simplitatea lui Sadoveanu* într-un text care conține, la rândul lui, multe afirmații rutiniere, simple și foarte bine cunoscute cu mult mai înainte: „Sadoveanu vedea și auzea ceea ce nu vedeau și auzeau cei din jurul său; de aici acea absență diurnă, absență amintită de Lovinescu, ce recunoaște totuși în loc de a-l înlătura de la situații morale i le-a oferit în chip spontan”.

□ G. Dimisianu analizează activitatea de critic literar a lui Alexandru George, atrăgând atenția asupra componentei epice din discursul exegetic: „Se poate face afirmația, absolutizând desigur, că pentru Alexandru George lumea există atât vreme cât există literar.”

□ Alex. Ștefănescu îl consideră pe Ioanid Romanescu *Poetul inclassificabil*.

□ Despre „spațiul lingvistic al poeziei lui Șerban Foarță”, Mircea Mihăieș scrie în termeni schopenhaurieni, *Cuvântul ca voință și reprezentare*: „Și totuși, puritatea ei, a poeziei, rămâne dincolo de orice dubiu. Intertextuală cu măsură, ea răstălmăcește cu o blândă, benignă ironie, orice tentativă de exces. Un desăvârșit echilibru formal reorganizează abaterile, îndepărtările de la formula ideală a acestui paradis lingvistic sedus de voința de reprezentare”.

□ Antologia alcătuită de Jordan Datcu (*Toma Alimoș*, Minerva, 1986) intră în vederile *Breviarului* lui Șerban Cioculescu. Același Șerban Cioculescu este vizat într-o scrisoare adresată redacției de către Tia Peltz, fiica scriitorului despre care Șerban Cioculescu scrisese în numărul din 11 septembrie din același an.

□ Un alt drept la replică este semnat de Mihail Cociu, care vine cu unele precizări polemice ca urmare a textului scris de Al. Tănase, *Etologia în perspectivă etică* (nr. 40/ 2 oct.).

□ Specializat în Panait Istrati, Mircea Iorgulescu își ia în răspăr adversarii de idei (pe aceeași temă) persiflându-i sub titlul *Critica „volintiră” și Panait Istrati*. Între cei citați se numără Nicolae Georgescu și Al. Oprea, primul în viață fiind, are parte de mai multă atenție:

□ Nicolae Manolescu vede în *Poezia lui Romulus Guga*, un prilej de a face consemnări pe marginea postumității acestui scriitor, mort, ca și Alexandru Ivăsiuc, la numai 44 de ani, în plină maturitate artistică:

□ Eugen Simion se ocupă de *Dinamica personajului*, mai precis la Silviu Iosifescu, *Descoperirea cunoscutului*, Eminescu, 1986):

□ Z. Ornea reiterează câteva dintre cele ce spuse despre ediția P.P. Negulescu, *Filosofia Renașterii*, Eminescu, 1986) în textul intitulat *Din nou despre opera lui P.P. Negulescu*.

□ În paginile de mijloc ale publicației, Dan Mucenic este semnatarul unui reportaj plin de laude la adresa conducerii de partid și de stat, a cuplului Elena și Nicolae Ceaușescu.

□ După ce Mircea Dinescu a scris despre simplitate la Sadoveanu, Gh.

Bulgăr arată cât de complicat se prezintă lucrurile în cadrul aceleiași simpli-tăți, numită de astă dată, măiestrie artistică: □•Capitolul destinat literaturii universale conține un portret (de cuvinte) al lui Wole Soyinka – scriitor african, laureat al Premiului Nobel pentru literatură pe anul 1986. □•Despre Elie Wiesel și Premiul Nobel pentru pace, obținut de scriitorul născut la Sighetul Maramației, scrie Victor Bârlădeanu: □•Grete Tartler prezintă romanul lui Klaus Konjetski, *La celălalt capăt al zilei* (Univers, 1986) întrebându-se: *Mai departe de Trakl ?*

• [„Tribuna”, nr. 43] Număr consacrat majoritar lui Octavian Goga. □•Despre *Actualitatea lui Octavian Goga* scrie Petru Poantă: „Deși este, poate, autorul celor mai multe *arte poetice* din lirica românească, conștiința lui poetică nu a depășit un anume stadiu propagandistic; emfatic și retoric. Îndrăgostit de Savonarola, despre care s-a apucat să scrie o carte, a ars doar pe rugul acestei retorici. Spunând acestea, nu-l frustăm cu nimic, pentru că într-adevăr avea vocația gesturilor eroice și nesăbuite. Publicist de excepție, în imediata descendență eminesciană, consimte la detenție pentru un ideal (a refuzat grațierea propusă), se înrolează ca simplu soldat în primul război, își periclitizează viața încă o dată pentru bătălia Marii Uniri, trădează apoi o cauză de tinerețe prin alianțe dubioase, pentru a fi sacrificat și nu a se sacrifica. Posteritatea nu l-a uitat, nici vorbă, dar rămâne încă în fața unui Octavia Goga – enigmă”. ■•Derularea *Zilelor Octavian Goga* la Cluj și în alte localități ale județului este consemnată parcimonios. □•Trecând prin Ciucea, unde se odihnește Octavian Goga Doina Uricariu scrie, emoționată, *Ochii și mâinile: Și Tiberiu Graur se află Aproape de sufletul poetului: Ion Oarcăsu privește actualitatea lui Goga sub semnul angajării; □•Horia Bădescu scrie despre Romulus Guga: „Într-un univers bântuit de zăpezi, de înghețuri, de spaime și prevestiri terifiante, bântuit de fantezmele mineralizării ființei, de o continuă sfâșiere, acest straniu totem se înalță în implacabila lui indiferență. El poate fi îngerul buneii vestiri: «Și ninge și ninge sărac/ Cum toate au fost în iarna asta,/ nu mai tresari, nu mai tresar;/ Moartea ne-a aburit fereastra» (*Totem*) ori arhanghelul cu spadă de foc: «N-am fost nicicând mai sigur ca acum/ Când vii și te lipești de geam/ Dulce față a morții» (*Ultimele*). Între aceste două prevestiri s-a petrecut Romulus Guga”. □•Un scurt interviu cu Nichita Danilov produce Valeriu Bârgău: „– Crezi că poezia ta s-ar fi dezvoltat tot atât de armonios și în altă parte a țării decât la Iași? – Mă simt legat de Iași, de Moldova, de spiritul acestor locuri. M-am născut în Bucovina, undeva în nord, dar trăiesc în Iași de mai bine de 20 de ani, cunosc toate străzile, toate străduțele, toate coclaurile, unde poți hoinări în liniște. Cunosc câteva cătune din împrejurimi ce par a trăi în plin ev mediu moldav. Greu, cu mare strângere de inimă aș părăsi acest oraș. Aș putea spune că există o școală de poezie tânără la Iași și o adevărată școală de eseistică, din păcate nu toate lucrurile merg bine. Aș vrea ca noi, cei care suntem tineri și trăim aici, să-i putem reda Iașului o parte din strălucirea*

de odinioară”. □•În limba română, textul semnat de Nicolae Prelipceanu, vizează fețele patriotismului la câțiva dintre poeții reprezentativi: Eminescu, Nichita Stănescu, Ștefan Aug. Doinaș: □•Ioana Bot se oprește asupra unor *Constante poetice* la Victor Felea, din volumul *De toamnă* (C.R., 1986): „Indiferentă la orice tentație de a epata, poezia lui Victor Fetea își împlinește de cu *De toamnă* destinul înscris între aceleași linii, clasice, dar nu lipsite de neliniști – căci ea este, de fapt «Unealta aceasta de vorbe/ Ce sperie monștrii/ Și face curat în istorie» (*Se apropie cina*)”. □•Victor Atanasiu scrie despre *Poezia lui Mircea Dinescu și neastâmpărata corabie a lui Rimbaud*: „Marea eroare în receptarea critică a poeziei lui Mircea Dinescu din faza de acum ar fi tocmai de a o lectura dintr-un unghi care îi era adecvat altădată. Atenție nu trebuie să trezească aparenta latură de gravitate a enunțurilor și ar fi de-a dreptul ridicol să se cadă în capcana de a se căuta aparentele (dar complet inexistentele aici, în fapt) subtexte ale textelor. Elementele sunt descărnate voit de poetul care, cu fantezia sa dictatorială, le scoate de sub regimul oricărei gravități, amuzându-se (și amuzându-ne) prin spectacolul plutirii lor, aflate exclusiv la voia suflului respirației eului artistic”. □•Un ultim text despre *Astra*, aparține lui Domițian Cesereanu, implicând colaborarea asociației cu Ion Breazu. □•Livia și Ion Mircea prezintă și oferă mostre de traducere, via limba franceză, din poetul polonez L. Milosz.

24 octombrie

- [„Contemporanul”, nr. 43] Sub cupola Marii Adunări Naționale, arată Corneliu Leu, „glasurile deputaților țării au făcut să răsune... *Ceaușescu -Pace – România -Pace*”. □•Aureliu Goci semnează *Nicolae Milescu – 350*. □•Sub genericul *Tradiția militant-patriotică a literaturii române* publicația deschide un capitol despre Mihail Sadoveanu, care conține texte de George Macovescu, *Mihail Sadoveanu, ziaristul* însoțit de o culegere de exemplificări din vasta activitate literară și socială a lui Mihail Sadoveanu. □•La cronică literară, Laurențiu Ulici se arată fermecat de surpriza pe care i-a produs-o volumul de critică literară *Ușor cu pianul pe scări* al poetului Marin Sorescu: „Nu pot fi de acord cu cei care, fie elogiindu-l, fie dimpotrivă socotesc pe Marin Sorescu drept un vizitator al criticii literare un ocazional al ei, pe motivul că poetul care e, și dramaturgul care e s-ar alinta făcând cronică literară. Tot ce s-a scris, cum se zice, «de bine» despre *Ușor cu pianul pe scări* divulgă, la recenziți, unii de mare autoritate, un fel de magnetism al insolitului și o admirație îngăduitoare, semn că lipsește credința că autorul acestei «savuroase», «spirituale», «delectante» sau cum i s-a mai spus cărții, ar putea fi cu adevărat un critic., Suspiciunea scriitorului român (implicit a criticului) față de polyvalentă e direct proporțională cu ispita acesteia, asta se poate observa ușor privind doar puțin înapoi fără resentimente. Ne acomodăm greu cu ideea că un poet bun poate fi și un prozator bun, necum și un dramaturg bun și un critic bun: mai

ales critic bun n-are cum să fie căci la critică ajungi, nu-i așa, numai după ce ratezi în alte genuri; nu ratezi în poezie, în proză sau în teatru, adio șansa de a fi un bun critic. Cum să ai talent, unul singur fiind, pentru toate genurile?! Pentru două mai treacă-meargă, suportabil e, la o adică, și pentru trei dar să nu fie critica printre ele căci asta ar însemna de bună seamă ceva împotriva firii, ca un animal cu mai multe capete (balaur, de pildă) sau ca girafa văzută de un ardelean. Nu există! Adevărul e că nu prea ne place să vedem împlinite la alții propriile noastre aspirații, aceasta e baza psihologică a chestiunii. Restul e simulacru și elocvență [...] Văd în *Ușor cu pianul pe scări* una din cele mai semnificative cărți de critică din ultima vreme și o dovadă convingătoare a polivalenței scriitorului Marin Sorescu”. □•*Pentru poezia tânără* se intitulează observațiile de viață ale lui Adrian Păunescu: „Textul critic, despre care pot spune că mi-a fascinat tinerețea, este prefața publicată de Eugen Lovinescu în *Sburătorul*, imediat după primul război mondial, când l-a descoperit pe Ion Barbu. În multe nopți ale vieții mele, m-a bântuit ideea și m-a legănat beatitudinea că am descoperit un poet și că sunt privilegiatul care îi scrie întâia oară numele. Așa trebuie să se simtă probabil căutătorii de stele contaminați de himera – determinată matematic, dar supraviețuind metafizic – a unor noi corpuri cerești nearătate încă privirii. Asist cu bucurie la fenomenul poetic românesc tânăr. Departe de a mi se părea periculoși sau găunoși, cei mai buni poeți ai generației tinere reprezintă un mare câștig al spiritualității românești. Contestarea lor, încă înainte ca ei să fi scos capul, de tot, din anonim, e un act incorect și nu duce la nicio soluție culturală dreaptă. [...] Poezia tânără se face azi la București, la Cluj-Napoca, la Iași, la Craiova, la Satu Mare la Brașov, la Timișoara, la Constanța, la Suceava, la Bacău pretutindeni în această țară în care se nasc valori. [...] să rămână, cred, aceea de a descoperi. [...] Cred în tânăra poezie română. Eșecurile ei mi se par firești. Nici la lansările de nave cosmice nu sunt excluse căderile. Ba, mai mult, cred în tânăra poezie română, chiar dacă am auzit că unii dintre reprezentanții ei (cei mai nesiguri pe ce fac, de fapt) neagă mai tot ce a fost înainte de ei. Și acesta mi se pare un fenomen în mare măsură previzibil și acceptabil. Nu nega Eugen Ionescu tot, pentru că târziile remușcări pariziene să-l facă să iubească exact ce negase, dar, firește, în primul rând propria sa negație? Antrenarea tinerei poezii române către marile probleme ale timpului, prin înrâuritori inteligenți și onești, nu se poate să nu se producă. Drumul va da acestor poeți tineri șansa duratei fără limită. Cei mai buni dintre poeții tineri de azi vor ști să se facă expresia problemelor generale ale omului pentru a fi adevărați agenți ai condiției umane. Dar aceasta nu se poate produce de la o oră la alta. Ar fi să nu înțelegem legile lăuntrice ale dezvoltării artistice, dacă am face abstracție de vârstele poeziei”. □•*Despre arta poetică la George Coșbuc* scrie, combativ la adresa lui Petru Poantă, dar insuficient informată, Maria Crișan (la rubrica *Scrisori către redacție*): „Dar dacă, la acea vreme, le putem reproșa insuficiența cunoaștere și

le acordăm circumstanțe, în limitele motivațiilor obiective, nu putem fi de acord cu unele, din păcate, nu puține la număr, ocazii oferite de exeget din zilele noastre (Petru Poantă: *Poezia lui George Coșbuc*, Cluj, Dacia, 1976) al lui Coșbuc de necunoaștere, pur și simplu a poeziei coșbuciene în esența căreia au reușit să pătrundă mai cu osârdie exegeți străini (am în vedere pe Mario Ruffini, printre alții pe Lucia Santangelo care în 1936 a scris o teză de doctorat foarte bine documentată.) [...] Coșbuc. Probabil că este nevoie de o critică științifică așa [...] cum a formulat-o M. Dragomirescu pentru a ajuta, nu la explicarea, dar la înțelegerea artei). Din păcate, credem că este vorba de o insuficientă înțelegere a operei de artă, dublată nu numai de o cu totul superficială cunoaștere a operei lui Coșbuc dar și de o insuficientă cunoaștere a limbii române, nu numai a folclorului, chiar a gramaticii limbii române. [...] P. Poantă nu a perceput nici poezia folclorului universal și locul și nici a mitologiei de aceeași mărime din *Nunta Zamfirei*, bogăția de idei – chiar filologice – conținută în poem, începând cu numele personajelor care ca și la antici sunt niște cognomene legate de trăsătura caracteristică a lor, alaiurile împărătești taxându-le de «bombastice» și «hiperbolizări ale feericului», iar «personajele de operetă naturalizată». Dar, începând chiar cu primul vers – ba chiar cu titlul – al cărui semnificat neînțelegându-l l-a calificat drept «o ineptie», poemul se impune prin bogăție filologică, mitologică, culturală al unui neam întreg, al mai multor neamuri subsumate în unul, plăsmuite în creuzetul stilistic și prosodic coșbucian, fără seamăn: fiecare personaj, numit ca în vechea comedie antică, apoi siciliană romană, cu poreclă închizând esența fizionomică și moral-spirituală a insului întruchipat, sintetizează o adevărată istorie a dramei din cele mai vechi timpuri“.

• [„Cronica”, nr. 43] Între temele predilect patriotice, două ocupă prima pagină. □•Editorialul intitulat *Pacea*: „Popoarele de pe toate meridianele au așteptat, pe bună dreptate, ca rundele de convorbiri între liderii celor două mari puteri să determine pași efectivi, reali, pe calea dezarmării, în primul rând nucleare, să se realizeze un progres simțitor în asigurarea păcii – deci a vieții pe Terra. Cerințele omenirii erau îndreptățite, deoarece după întâlnirea de la Geneva – din toamna anului 1985, între aceiași doi conducători de state – nu se înregistraseră progresele dorite, iar cursa înarmărilor a continuat cu intensitate sporită. Națiunile lumii sunt tot mai îngrijorate de acțiunile de forță și de amestec în treburile interne ale altor state, de amplasarea în Europa a altor și altor rachete nucleare, ce amenință însăși existența tuturor generațiilor“.

□•125 de ani de la înființarea Astrei: „Astăzi, la cei 125 de ani de la întemeierea ASTREI, constatăm că s-a validat perfect profeția lui Al. Papiu-Ilarian care scria în anul 1862: «Mare a fost ideea înființării acestei societăți și urmările ei binefăcătoare, nu încapе îndoială, vor fi nemărginite“.

■Al. Călinescu comentează volumul I.L. Caragiale, *Restituiri* (Dacia, 1986) insistând asupra caracterul său inedit: „În orice caz, autorul editorialelor și articolelor din *Restituiri*

apare ca un *gazetar* ce se ia în serios, ce respectă politica *grupului* pe care îl reprezintă, tratând pe adversari în consecință. Știm însă bine cum a manipulat și parodiat Caragiale diferitele tipuri de discurs politic și jurnalistic, modul în care, în momente, schițe și comedii, a ridiculizat mediile gazetărești și agitația fără rost, «moftologică», a vieții așa-zis «publice». Această dedublare rămânem, cu certitudine, marele mister al personalității lui Caragiale, «secretul» care a făcut posibilă opera literară. Cât privește paternitatea textelor, ea este pentru Marin Bucur – ne-o spune în repetate rânduri – de domeniul evidenței. El ne reamintește, totuși, că anonimatul era o practică obișnuită în gazetăria veacului trecut; că multe texte erau compuse pe loc, în camera redacțională, sub presiunea tipografului care cerea «materie»; că, în sfârșit, «există și pericolul de a-i atribui lui (Caragiale) ceea ce se scria în intimitatea de spirit și de atmosferă caragialiană» (p. 23). Editorul mai precizează că nu a introdus în sumar niciun text publicat în alte volume; cu toate acestea «Felurimil» de a pag. 281 au mai apărut în *Opere*, 3, 1962, p. 197. Una peste alta, Marin Bucur subliniază că nu a reținut în sumar decât textele ce prezintă «o garanție indubitabilă» (p. 38). Dar precauțiile pe care el însuși le invocă mai înainte sunt oare compatibile cu această *garanție indubitabilă*? Notele finale aduc, neîndoindu-ne, argumente în favoarea paternității caragialiene, însă ele eludează multe semne de întrebare, ridicate mai ales de o seamă de neglijențe stilistice (dintre care cacofoniile sunt cele mai frapante)“. ■•Ioan Holban comentează doi autori: Ovidiu Moceanu și Aurel Antonie. □•Ovidiu Moceanu *Fii binevenit, călătorule* (Dacia, 1986): „Ovidiu Moceanu trebuie să regăsească acea coeziune stilistică a primei cărți și să renunțe la amestecul de formule și de material epic din care nu pot ieși decât cărți «epigonice»: din *Fii binevenit, călătorule* se rețin fragmente din jurnalul naratorului, singurele «dovezi de autenticitate» ale romanului lui Ovidiu Moceanu“. □•Aurel Antonie, *Scrisoare către animale mici*, Scrisul românesc, 1986: „Experimentul borgesian al lui Aurel Antonie este un exercițiu de virtuozitate pe o «partitură» dată. Dar și experimentele pot însemna ceva dacă se respectă măcar regula enunțată de Radu Petrescu în unul din jurnalele sale: «Experimentați, dar îngăduiți-vă și timpul de a asimila experiențele pe care le faceți»“. □•Opinii, nu tocmai favorabile, exprimă Cristian Livescu în spatele interogației *Antologări ale mediocrității ?*: „Proliferează, mai nou, o specie din ce în ce mai încropită, mai oțioasă, mai superfluă de «volum colectiv de debut», în care sunt grupate aproape la întâmplare nume de versificatori de duzină, cu perspectivă imprecisă de a depăși un veleitarism persistent și extrem de mulțumit în silința sa derizorie. Unele din editurile noastre s-au obișnuit cu ipoteza de lucru – dăunătoare prin chiar lipsa ei de responsabilitate în selecție – conform căreia din opt-zece și chiar mai mulți autori «lansați» cu grămada, critica va căuta și eventual va găsi unu-doi mai de doamne-ajută, în stare să justifice ansamblul. Exigența în triere e «pasată» astfel într-o altă zonă a receptivității, fapt de natură să trezească destul confuzii.

[...] Iată, avem la îndemână un asemenea «volum colectiv de debut» intitulat *Zboruri lirice* (Ed. Scrisul Românesc, 1986), reunind șapte «descoperiri» care pun sub semnul îndoielii seriozitatea și criteriile celor ce au efectuat alegerea, cu atâta caritate și indulgență față de surogatul poetic. [...] De un macabru dezagreabil sunt, la rândul lor, textele lui Mihalache Tudorică, de felul: «Morții noștri / n-au pace-n odihnă / se-nvârt sicriile cu ei / cu miros de smirnă, / Se-ntorc cu fața-n sus / și țipă-a dezgropare (!!). [...] Despre Marian Drăghici ce să spunem, câtă vreme secțiunea sa se deschide cu un vers de-a dreptul ilar: «Tânăr, cu toate lacrimile am ajuns la tunetul melodios»? [...] În sfârșit, Virgil Spulber (absolvent al Facultății de fizică, redactor la Editura Științifică și Enciclopedică) ține să nu depășească media de seducție a ansamblului, însăilând biete locuri comune: «Eu și cu mine / Deci mai mulți / Ne-am înhămat la carul lui Icar. [...] Să conchidem că unele din recente volume (pseudo-)selective întrețin o inflație poetică nejustificată, aruncând pe piața poeziei autori cu talentul în suferință. Mai mult, asemenea antologări ale mediocrității creează iluzia că sunt de folos tinerei poezii, în realitate obstrucționând-o, punând-o în dificultate“.

□•Muzicologul Viorel Cosma propune spre lectură *Liszt la Iași*, din care rezultă că: „Documentul cel mai interesant al lui Liszt legat de Iași, rămâne însă lunga scrisoare publicată în volumul *Correspondence de Liszt et de la Comtesse d'Agoult (1840-1864)* publicat de Daniel Ollivier la Paris în 1934 la Ed. Bernard Grasset. Datată *Iassy, mai 1847*, epistola muzicianului dezvăluie un univers de preocupări, gânduri și frământări de-a dreptul captivante“.

□•Vasile Smărăndescu și Zoe Pavel traduc din lirica turcă poemele lui Fazil Hüsni Daglarca).

• [„**Flacăra**”, nr. 43]. La *Viața cărților*, Tania Radu anunță: „o plăcută surpriză oferă editura Minerva iubitorilor literaturii lui Mircea Eliade, *Maitreyi și Nuntă-n cer*, la 53 și respectiv 47 de ani de la *princeps*-ul celor două volume”.

■•Romul Munteanu scrie cronică literară la Aurel Rău: „Poezia lui Aurel Rău se retrage adeseori în decorativul creator de atmosferă de epocă. Ea seamănă cu un basorelief discret în care imaginea este abia scoasă în evidență. Divagant, versul șerpuiște liber într-o deschidere spre muzical, concepută în așa fel, încât cuvintele să se simtă într-o mare libertate semantică“.

■•*Ce mai scrie Caragiale?*, se întreabă Gheorghe Tomozei, aflând de editarea de către Marin Bucur (în colecția *Restituiri*), a unor texte atribuite marelui publicist și comedigraf: „Țin în mâini o carte ciudată: I.L. Caragiale *Restituiri*. Ea înmănușează un mare număr de texte jurnalistice pe care istoricul literar Marin Bucur le atribuie lui Caragiale. O exhumare din colecții de ziare devenite rarissime, de nu impracticabile. Rod al unei pasiuni mai apropiate de râvna romantică decât de acribia științifică a cercetătorului. [...] Și totuși... E uimitor să te simți peste noapte «împroprietărit» cu noi probe de geniu, e amețitor să crezi că au mai putut fi sustrate uitării pagini ce întregesc (de-ar mai fi ceva de întregit la ea) imaginea jurnalistului Caragiale. Tot astfel ne încearcă îndoieli-

le. Vor fi fost aceste texte caligrafiate de fericita mână a marelui meșter? Sunt motivele atribuirii (în veacul trecut gazetării nu se osteneau să-și iscălească produsele) atât de convingătoare încât să înlăture dubiile?“.

● [„**Orizont**”, nr. 43] Încă de pe prima pagină „Orizont” anunță: *Geo Bogza – premiul țărilor riverane Dunării: „Cheia de aur a orașului Smederevo”*. ■•Evenimentul este comentat pe larg în partea de mijloc a revistei. □•George Dinu obține un interviu: „– *Geo Bogza, iată-vă, așadar, întâiul mare laureat al premiului țărilor riverane Dunării. – Cheia de aur a orașului Smederevo, în locurile despre care, în 1971, scriați: «De ce or fi atât de multe râuri în munții Iugoslaviei? / Poate ca să-i spele de sângele pe care partizanii l-au vărsat pentru libertate / De ce or fi atâtea stânci de granit în munții Iugoslaviei? / Poate ca să cioplească în ele statui partizanilor căzuți pentru libertate / De ce or fi atât de multe stele în munții Iugoslaviei?. Poate că sunt ochii prin care, de dincolo de moarte, partizanii își privesc patria eliberată»*. – Acest premiu nu-l consider acordat mie personal, ci-l consider ca fiind acordat, mai de grabă, minunatei noastre poezii române. El dovedește că nu există literaturi mari și literaturi mici, că fiecare literatură are valorile ei cu care contribuie la spiritualitatea lumii. Victoria acestui premiu este aceea că, încă o dată se recunoaște trecerea poeziei de la stadiul național la cel internațional, la o universalizare a poeziei noastre românești. Și aceasta în sensul că specificitatea ei intră într-un patrimoniu al culturii general-umane, prin efortul mai multor poeți, care toți descindem, în primul rând, din poezia noastră populară (poate cea mai frumoasă poezie din lume), după aceea din Eminescu și Arghezi, nume ce mă cuprind ca o catedrală, ale cărei lespezi le lustruiesc cu fruntea și le tocesc cu buzele sub lungi, fierbinți săruturi de dragoste și recunoștință, înfiorându-mă de transcendența vorbirii românești. [...] – *Dacă ar fi să vă reproșați ceva?* – Cu toată înnăscuta mea curiozitate față de realitatea imediată, chiar de pe vremea când proclamam, ca o adeziune la desfășurarea istoriei, că vreau să devin reporter – după cei cinci ani în care îmi ținusem fruntea numai sun steaua poeziei – am fost obligat să-mi dau seama că alte componente ale spiritului meu precumpănitoare, nu îmi vor îngădui să fac decât puțini și șovăitori pași spre ținta propusă. Trăind nu atât în miezul fierbinte al faptelor, cât în propria-mi conștiință, evenimentele din timpul vieții mele, obsedat de demnitatea omului și mortificat de degradarea la care a fost supus cu orice gând m-aș fi îndreptat spre realitate, ea devenea mai mult un prilej de a mă mărturisi pe mine însumi, necontenita-mi pendulare între revoltă și reverie, decât de a o înfățișa la datele ei exacte. Trebuie să recunosc că fiind prizonier al propriei mele firi, am dat, de fiecare dată, realității mult din chipul și asemănarea mea, transfigurând-o sau redimensionând-o după nevoile spiritului meu. În lumina acestui adevăr îmi place să scriu în marea sfințenie a munților pe care cerurile senine de oc-tombrie le transformă în albastre catedrale, unde mă simt cuprins mereu de un adânc respect față de întreaga zidire a lumii și unde înjosirea omului apare mai

mult decât oricând intolerabilă“. □•*Lumina* de Ion Arieșanu: „Acolo, la Turda, în orașul moțesc, de unde Mocănița, trenul miniatural, suia pe valea Arieșului, spre inima munților Apuseni, ca elev în ultimul an de liceu, prin 1950-51, am citit *Țara de piatră* a lui Geo Bogza. [...] Toate acele pagini ale *Țării de piatră* mi se păreau strigăte sfâșietoare ale unui spirit eticist, ale unui reporter pătimas, neliniștit, care descoperea, în lumea subpământeană, prilej de analiză severă și dreaptă a relațiilor sociale instaurate între puterea oarbă a stăpânirii și puterea oarbă a naturii. Iar, între aceste două puteri, ca între două stânci enorme, strivit, macerat de viu, omul, minerul, țăranul coborât din munți, spre a se proletariza, în efortul său sisific de supraviețuire. Dar, poate că paginile pe care le descopeream în *Țara de piatră*, mă obsedau prin adevărul lor nud, răscolitor, deoarece eu însumi avusesem și aveam încă, în familia mea, coborâți din Apuseni, băieși ca și băieșii lui Geo Bogza. Eu însumi coborâsem, copil, ca și Moșu, ca și tatăl meu, în adâncurile saline ale orașului meu natal, unde băieșii, «șoagăii», tăietorii de sare, își îmbolnăviseră oasele, și răunchii și plămâni, într-o trudă inumană, spre a da la lumină, dacă nu grăuntele de aur, atunci grăuntele de sare“. □•Pe aceleași pagini de mijloc mai apar poemul *Brugeliană* al lui Geo Bogza, precum și câteva texte din perioada a începuturilor sale literare – este vorba de *Jurnalul*, pe care Bogza îl ține pe vreme când era ucenic-matelot pe bricul Mircea (*Astfel lucrurile încep să se explice*). □•De aceeași bine meritată atenție are parte sărbătoritul în cronica lui Cornel Ungureanu (*Cartea Oltului în perpetuitate*) prilejuită de reapariția acesteia la Minerva în anul precedent, în ediție definitivă: „Scriam altădată că, de fapt, *Cartea Oltului* este cartea unui triumf. E consecința angajării. Am spune că angajarea e interioară, înainte de a fi pios declarativă. Este consecința unei formule sufletești. Asemenea alchimiștilor, Bogza este angajat «sufletește» într-o bătălie a purificării. Călătoria sa de-a lungul râului este o călătorie «interioară», menită a atinge aurul pur al acestui final: «În noaptea care, ca o crizantemă gigantică, și-a desfăcut splendoarea de la un capăt la altul al lumii, oamenii dorm. Iar marele fluviu îi poartă în foșnetul lui imens, departe, printre stele». Marele Fluviu sau poetul? Oltul sau rapsodul lui? Ieșit în timp, Geo Bogza putea afirma, în finalul acestei cărți: mi-am împlinit toate profesiile politice. Politie, adică de bărbat al cetății. Cărțile ce vor urma nu vor mai sugera cu atâta intensitate această propoziție celebră“. □•Sub titlul *Rosinanata stil 1900*, Mircea Mihăieș se referă la volumul lui Mircea Horia Simionescu, *Cu cărțile în iarbă*, Militară, 1986: „Reîntoarcerea lui Costache Olăreanu la *epicul pur* nu este nici pe departe atât de inocentă pe cât ar părea. Fiu risipitor al textualismului, el revine în unicul loc în care-și poate găsi liniștea. Evadând din plutonul (meta)textualist, autorul alege singura Ithacă în care îl așteaptă cineva: spațiul mereu seducător al prozei tradiționaliste. Alegerea, un soi de *soluție finală* pentru orice prozator care se respectă, rămâne, totuși, susceptibilă interpretărilor. Unor vagi, dar persistente, bănuieli. De unde se reîntoarce autorul?

Ce arhipelaguri, ce strâmtori, ce mări a străbătut el? Răspunsul se impune de la sine: a străbătut un univers livresc. O lume dominată de către Carte. [...] Firește, scriitorul nu se desprinde întru totul de mai vechile sale obsesii. *Cu cărțile în iarbă* este rescrierea, după cum se remarcă deîndată, a mitului lui Don Quijote. Autorul păstrează din altitudinea acestui mare simbol al culturii mai degrabă partea de tehnică «Morala» cărții lui Cervantes tinde la fascinația absolutului. *Cu cărțile în iarbă* aspiră, în nota nonșalantă a omului modern, îmbibat de sacru prefăcut în profan, la o idee nu mai puțin tulburătoare: aceea a identificării vieții cu adevărurile seducătoare, fermecate, ale cărților“.

□•Daniel Vighi scrie, la rubrica *Portrete*, despre poezia lui Vasile Dan: „În urmă cu un deceniu și mai bine, Vasile Dan anima în Lipova un cenaclu, el fiind acolo singurul scriitor cert. [...] Poezia lui Vasile Dan abundă cel mai adesea în imagini luminoase și vegetale redactate într-un ton discret, adeseori ceremonios. Nevoia de ritual, de gest semnificativ se conjugă în poezia lui Vasile Dan cu nevoia de a descrie și de a fixa priveliști, de a le emblematiza. [...] Cuvântul este un peisaj posibil, un prilej de uimire meditativă și de reverie evocatoare. De cele mai multe ori poetul pare că refuză dezvăluirea a ceva ascuns în dosul priveliștii, în favoarea deliciilor procurate de ezitare, de amânări, de suspensuri“.

□•După o sincopă de o săptămână, Livius Ciocârlie semnează cea de a doua parte a articolului *Tăcerea spațiului infinit*: „În articolul precedent am trecut în revistă argumentele pe temeiul cărora Paul Valéry ajungea la concluzia că propoziția lui Pascal „*Tăcerea eternă a spațiilor infinite mă înspăimântă*” ne reține prin calitatea ei poetică, nu și prin conținut. Argumentele, spuneam, nu mă conving. Este de observat cum, pentru a-și susține ideea, Valéry recurge la atitudini potrivnice felului său obișnuit de a fi. A explica pesimismul pascalian, prin sentimentul de frustrare față de gloria lui Descartes, este trivial. Altfel, numai de trivialitate nu poate fi acuzat autorul *Cimitirului marin*. A încerca să risipești fiorul cuvintelor lui Pascal situându-te pe poziția științei, care nu atribuie semnificație spațiului sideral, este pozitivist. Astfel, începând cu naturalismul, gândirea pozitivistă nu l-a atras pe Valéry. În sfârșit, a apăra omenirea de un gând dizolvant (La ce servește, se întrebă Valéry, să le arătăm oamenilor că nu sunt nimic?) este didactic și ca atare discordant față de obișnuita rigoare abstractă a autorului *Metodei lui Leonardo da Vinci*“.

■•Pe ultima pagină, versuri din Theophile Gautier (*Norul*, în tălmăcirea lui Ion Țârlea) și *Biblioteca lui Tolstoi*, traducere din Victor Lebrun, de Beatrice Stanciu..

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 43] *La Judecata de apoi a poezilor*, secțiunea *Poeți în derivă*: Eugen Barbu se ocupă de Nichita Danilov, care „a scos în ’82 la C.R. placheta *Câmp negru*. Foarte bine, poate între timp a mai fost tipărit cu ceva, nu am o evidență, poate e un poet care sevinde bine, cum zicea vânzătoarea noastră. Oricum, un eșantion tot o să mă lămurească, fiindcă despre «operă» nu poate fi vorba”.

25 octombrie

• [„Luceafărul”, nr. 43] *Pace, Progres* se intitulează editorialul redacțional. În articolul *Fapta românească la temelia păcii*, Nicolae Dan Frunteleată scrie despre „recentul demers al României socialiste, făcut prin glasul președintelui său ...pentru trecerea la măsuri concrete, imediate de dezarmare”, □•*Să înlocuim arta războiului cu arta păcii*, îndeamnă Pop Simion: „Poziția conducătorului României se bucură de întregul sprijin al poporului nostru, aducând în dezbateră marile probleme ale lumii trăsăturile de luciditate și speranță ce caracterizează atitudinea dintotdeauna a neamului nostru de oameni pașnici și înțelepți”. ■•O altă temă a numărului este *Sărbătoarea recoltei*, care corespunde cu data calendaristică de apariție a revistei: □•M. Ungheanu semnează a doua parte la N. Iorga, *Istoria literaturii române, introducerea sintetică*, considerând-o „o lecție prea puțin ascultată, despre ireverențiozitatea culturilor în fața oricărei dogme a proceselor culturale. Altfel zis, *Istoria literară* a lui Nicolae Iorga este o istorie literară antidogmatică și din acest unghi ea rămâne un argument lucid al discuției, mereu deschise, despre protocronism”. □•Artur Silvestri revine cu aprecierile cronicarului literar la o carte deja prezentată în numerele mai vechi ale revistei, *Identitățile lui Litovoi* (C.R., 1986) spre a-i releva calitățile în domeniul protocronismului. □•*La Viața cărților*, Nicolae Oprea scrie despre *Garsoniera 49* (Junimea, 1985) volumul de versuri al lui Gheorghe Izbășescu, construit din metafore oximoronice, traseu pe care se ajunge în mod constant la „degradarea mitului”. □•*La Fondul principal al culturii române*, o altă rubrică stabilizată din revistă, brașoveanul Ion Itu prezintă, amplu, pe secțiuni, *Cărțile ASTREI*. □•Cel de-al șaselea episod din *Poezii, când erau tineri* îl are în vedere pe foarte precocul Gheorghe Tomozei, însoțit de regretul lui Nicolae Stoian că presa literară își deschide prea puțin coloanele gazetarului Tomozei. □•*La Mapamond* se anunță: *Premiul Nobel în Africa*, atribuit prozatorului și dramaturgului Wole Soyinka. □•În traducerea lui Andreas Rados și Dumitru M. Ion sunt prezenți poeți din Cipru și din Balcani. La Sport, Fănuș Neagu este mâniaș pe echipele românești care au capotat în meciurile europene și în mod special pe Sportul studentesc: „Cu excepția lui Hagi care nu s-a văzut pe teren decât vreo jumătate de oră (pe urmă n-a mai făcut nimic altceva decât să se învârtă pe călcâie ca un derviş năuc), formația din Regie, condusă de niște antrenori de buturugă și de coji de cartofi, a arătat lumii cum se poate leșina din nimic”.

• [„SLAST nr. 43] *Politica de pace a României* este redată în *Strălucitul document programatic* rostit de Nicolae Ceaușescu în Aula Marii Adunări Naționale. □•O nouă pagină (*Un apel adresat întregii umanități – Pacea pe planeta noastră*) este susținută de articolele purtând semnătura lui Traian Gâmbu (*În numele demnității omului*), Ștefan Mitroi (cu un titlul cam belicos, *În tranșeele păcii*) și Gabriela Hurezean („*Noi, bună pace...*”). □•Periplul lui Ioan Holban prin romanul condiției umane – cu exemplificări din opera lui Al. Iva-

siuc – ajunge la episodul al III-lea. □•Ion Cristoiu face pasul de la Nicolae Breban la Marin Preda, Ion Lăncrănjan și ...G. Călinescu Ipotezele sale de lucru sunt întreprinse: *Stilul n-a mai avut răbdare, Drama stilurilor de viață și Mănuirea literaturii*). □•Gheorghe Grigurcu este autorul textului „criptat” *Măștile „celebrității”*, titlu sub care se află, în concordanță cu profilul revistei, o seamă de idei pentru uzul tinerilor în relația acestora cu autorii de texte critice: „Mi s-ar putea pune întrebarea ce legătură există între abilitatea tânăr inconsecvent și intoleranța la critică. Există una. Și anume spaima lui de o posibilă analiză neprevăzută, nepregătită, incompatibilitatea lui naturală cu actul critic ideal dezlegat de relațiile personale. Frica lui enormă, luând proporții de coșmar, are ca obiect o critică spontană, pe care n-o poate manipula, pe care n-o poate saluta până la pământ, de aproape și de departe, cu repetiție, ca o păpușă a respectului absolut, ieșită dintr-o cutie cu resort. În nopțile lui rele visează o asemenea critică independentă, care-i întoarce spatele cu dispreț. Cine a pretins că el iubește critica și pe slujitorii ei? Nu e decât o glumă proastă. Mai bine ca oricine, el își dă seama, în forul său intim, că disciplina acesteia nu e altceva decât o relație de putere. Cel ce dorește a-și servi magistratura critică, acela o detestă. Efortul de a capta atenția și bunăvoința cronicarilor traduce doar neputința de a le nimici conștiința, o neputință, cine știe, poate provizorie... Reconstituind, credem cu suficientă fidelitate, un atare raționament al personajului nostru, putem arunca și o privire în viitorul său”. □•Tudor Cristea consecvent apărător al valorii în critica literară, calcă în păcatul de a scrie poezie, livrescă în totalitate: „Câtă oboseală într-un cuvânt/ pe care îl scrii rotunjindu-i vocalele/ întinzându-i a disperare timpul. // Cum faci și în dragoste, de o sută de ani/ de singurătate”. Mircea Dinescu anunță: *Un nou Marin Bucur*. □•Ieșeanul Lucian Vasiliu (*Despre felul cum înaintează*, Albatros, 1983) apar în raza de reflecție a lui Traian T. Coșovei. □•În rubrica lui Emil Brumar se produce un moment epic: *Autorul își abandonează personajul*.

26 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 13741] *Sub titlul generic Unanimă și fierbinte adeziune la noua inițiativă a tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru dezarmare, pentru făurirea unei lumi a păcii și colaborării, apare Sorin Holban cu poezia Omagiu: „Stea de cuget și speranță este glasul României/ Îndemnând la vigilența, la unire și acțiune/ Anul Păcii fie pururi anotimp al omeniei / Globul fie totdeauna un exemplu de rațiune./ Marele Erou al țării, al frăției între nații,/ Dârzo apărător al vieții și al dreptului de-a fi / Rotitor aprinde-n inimi româneștile vocații/ Românescul crez de veacuri: demn și liber a trai”. □•La 125 de ani de la întemeierea ASTREI, Ioan Adam scrie despre Tradiții ale culturii militante: „Un mijloc eficient de acțiune culturală cu finalitate politică l-au constituit adunările generale itinerante ale Astrei. Ele reeditau, de fapt, cum a observat un reputat istoric, tradiționala adunare națională de pe Câmpul Libertății din*

Blaj, având prin urmare valoarea unor congrese ale românilor aflați încă sub stăpânire străină. La asemenea acțiuni au luat parte, de-a lungul anilor, Al. Odobescu. N. Iorga. Caragiale. D. Gusti. M. Dragomirescu, S. Pușcariu ș.a. La istorica adunare din 1911, ținută la Blaj, cu participarea a peste 30 000 de români de pe toate plaiurile transilvane, au asistat cu vizibilă emoție Caragiale, Coșbuc, Goga, Iorga și alții. Măreța priveliște era contemplată din înălțimi de Aurel Vlaicu, venit cu aeroplanul său parcă pentru a demonstra că munții nu ne despart, ci ne unesc, că nimic nu poate sta în calea idealului național – unirea tuturor românilor. Într-o corespondență trimisă unui oficios budapestan se recunoștea, nu fără contrariere, că la Blaj a putut fi văzută «o națiune care lucrează conștient și s-a înarmat cu bani și cultură, o societate românească consolidată atât pe teren economic și social, cât și pe cel cultural», care își cunoaște pe deplin puterile și scopurile: societatea aceasta e disciplinată, fanatică și idealistă. Societatea aceasta e națiunea. «Idealismul» acesta nobil, dar lipsit de orice urmă de fanatism, a triumfat șapte ani mai târziu la Alba Iulia, în istorica adunare de la 1 decembrie 1918. În mulțimea delegaților prezenți atunci la acel ceas de triumf al istoriei românești se aflau și cei 13 reprezentanți ai Astrei, care-și vedeau astfel înfăptuit – scria «Transilvania» în numărul său sărbătoresc – «visul de veacuri al neamului nostru». Unirea «pentru toate timpurile cu frații noștri de peste munți». Era un sfârșit (și un nou început) ce însuma și opera Astrei!”

27 octombrie

• [„România liberă” nr. 13056] Tia Șerbănescu semnează textul aniversar „Astra” o ctitorie a culturii naționale. Spre finalul articolului, autoarea îi enumeră, cam înregimentat; pe cei mai reprezentativi membri a Asociației, de-a lungul timpului: Printre cei care își exprima o *Susținere hotărâtă a strălucitelor inițiative de pace și dezarmare ale președintelui Nicolae Ceaușescu*, se află poetul Virgil Teodorescu – autorul versurilor intitulate *Voința noastră* – și Ion Segărceanu cu articolul *Imperativele păcii*:

28 octombrie

• [„România liberă” nr. 13057] Inițiativelor de pace ale președintelui Nicolae Ceaușescu le răspunde prezent și Titus Vâjeu, autorul unui *Cântec de pace*: „peste planetă crește din Carpați/ unglas de pace înțelept și sigur”...

• [„Scânteia”, nr. 13742] *Pentru pace se militează prin fapte* afirmă, pe prima pagină, Gheorghe Tomozei.

29 octombrie

• [„Viața studentească” nr. 43] Florin Berindeanu recenzează cartea lui Mircea Horia Simionescu, *Licitația*, Albatros, 1986, sub titlul *Între două lumi paralele*: „[...] Ei bine, această cascadă lexicală ce prăvălește uruitor la picioa-

rele cititorului o întregă lume citită, se petrece într-o bogăție de forme și sugestii mimetice care invocă mai mult decât dedublarea: ipostazierea în spiritul atâtor expresii, atâtor stiluri și convenții, încât nu se poate să n-ai revelația descoperirii profunzimii acestei aparent convenționale, constaructive, lucidității. Sau, acest roman pășește precum ideea absolută a lui Hegel care se auto-cunoaște înstrăinându-se de sine. [...] *Licitația* este un roman al dublului: al îndoiturii joc între realitate și ficțiune, al fascinației duplicității individuale, al glisării neîncetate între joc și gravitate până în cele din urmă. Toate acestea, să le zicem teme acordate în gama devenită majoră, pentru cel puțin o parte a prozei de azi, a intertextualității. Călătoria pe tărâmul neființei pe care ne-o relatează naratorul e declarată de accidentul întâmplat în planul realității. Totul, ni se sugerează la o citire atentă, are loc dintr-o voință – supremă, se înțelege – inițiative, căci în condiția artistului acest lucru e indispensabil și tocmai de aceea căutat, dacă nu are loc de la sine“.

30 octombrie

• [„**Munca**” nr. 44] Ion Văduva Poenaru face o prezentare a *Zilelor „George Coșbuc”* sub titlul *Frumoasele meleaguri ale poeziei*: „...în acest generos anotimp, Bistrița, Năsăudul și Hordoul au fost locul *Festivalului „George Coșbuc”*, organizat în ediția a III-a de către Comitetul de cultură și educație socialistă Bistrița, Comitetul județean al sindicatelor, comitetul județean U.T.C., Asociația scriitorilor din Cluj-Napoca, casa de cultură a sindicatelor din Bistrița-Năsăud, și cenaclul literar „George Coșbuc”, la care s-a adăugat un adevărat colocviu național de poezie, reprezentat de zeci și zeci de cenacluri din întreaga țară. [...] De altfel, sub auspiciile acestor idei despre arat militant-educativă, au fost și dezbaterile din cadrul colocviului de poezie, cât și comunicările prezentate în cele două sesiuni, la Bistrița și la Năsăud, la care au participat nenumărate personalități ale culturii noastre, între care scriitorii Ion Horea, Dumitru Mircea, Lucian Valea, Ion Acsan, Mircea Ivănescu, Dinu Flămând etc. [...] Datorită democratizării culturii, a climatului fertil pe care îl oferă *Festivalul național Cântarea României*, țara întregă este împânzită, în mod firesc, cu cenacuri literare, care în localitățile unde activează, contribuie profund la configurarea unui puternic climat spiritual-educational. [...] Un punct central al festivalului, prin care s-au omagiat 120 de ani de la nașterea lui George Coșbuc, a fost concursul de poezie care a adus în lumina rampei lirice câteva nume deosebit de promițătoare. Juriul prezidat de poetul Ion Horea a creditat astfel nenumăratele premii acordate de principalele reviste literare din țară, de diferitele ziare sau de către organizatorii festivalului”.

• [„**Scânteia tineretului**” nr. 11637] Având drept supratitlu *Noua și strălucita inițiativă de pace a președintelui Nicolae Ceaușescu*, Florentin Popescu și Ioana Proca semnează versurile de profil. *Cititori de pace* se numește poezia lui Florentin Popescu: „De zbor în libertate spre comunista stea”. *Dragoste de*

viață se numește poema Ioanei Proca, care se încheie cu lozinca „Luptăm pentru pace”. În același număr, Victor Atanasiu prezintă, entuziast, doi *Tineri poeți*, Theodor Răpan și Cătălin Bordeianu: „În cazul lui Cătălin Bordeianu, lucrurile nu se prezintă nici pe departe atât de complicat, iar poetul, moldovean de fel, exprimă o sensibilitate a locului în cea mai tradițională accepție a cuvântului. Interesant, această sensibilitate cvasiunanim acceptată a fi cea prin excelență «specific moldovenească» este mai degrabă cea a lui Sadoveanu, iar nu a lui Eminescu. [...] Theodor Răpan este dintre acei poeți care, cum ar fi spus Verlaine, sunt interesați artisticeste pentru că știu să sucească energic gâtul retoricii. Iată un exemplu“.

● [**„România literară”, nr. 44**] Mihai Beniuc este prezent pe prima pagină cu poezia *Pământ al păcii*. Editorialul este consacrat dezvoltării și păcii, aspect asupra cărui revine și Radu Boureanu în textul *Pacea – metafora albă*. Tot despre pace scrie și Ion Brad. □•Referindu-se la un studiu mai vechi, *Poezia criticilor* (1971), Traian Ungureanu vede în această scriere a lui Florin Manolescu un *Discurs critic cu mai multe strategii*: „Florin Manolescu se dovedește unul dintre cei mai profunzi și inteligenți ascultători ai textelor lui Caragiale. Florin Manolescu se plasează la o distanță bine studiată de operă, el își impune inteligent o demobilizare a simpatiei, evitând astfel seducția de moment, contactul ireversibil cu opera. Între aparența tradițională, afișată inițial și caracterul hermeneutic ofensiv al teoriei puse în joc, cărțile lui Florin Manolescu ascund o mare valoare analitică, un discurs critic cu mai multe strategii”. □•Mircea Iorgulescu relevă *Vehemența interioară* a literaturii scrise de Laurențiu Fulga, imaginându-și-l în uniformă de general (ceea ce și era, dar nu obișnuia ...să poarte): „Laurențiu Fulga și-a rezervat *conștiința furioasă*, amintirile dramatice și zbuciumul, aproape în exclusivitate literaturii; cel puțin așa s-ar fi putut crede, judecând după aparențe. Închis în sine, fără a fi totuși ne-comunicativ, nu-și dezvăluie decât în scris eul profund: vehemența lui era interioară, dar cu atât mai violentă. În lumea literară era de obicei numit în ultimii săi ani de viață – dar cine și-ar fi putut închipui că erau *ultimii săi ani de viață?! Generalul Fulga*. Sau, mai pe scurt, doar *generalul*. Se înțelegea despre cine e vorba. Explicația părea simplă și la-ndemână. Laurențiu Fulga fusese, într-adevăr, înaintat la gradul de general (în rezervă), fiind probabil singurul scriitor român ajuns vreodată la acest important rang militar”. □•Marian Papahagi citește critic volumele de versuri ale lui Virgil Gheorghiu și le dă, sub titlul „...într-un ghețar de vers” cea mai înaltă apreciere, prin alăturarea de lirica lui Alecsandri, Eminescu, Macedonsky, Goga. □ Ștefan Aug. Doinaș semnează o pagină de versuri. □•La *Breviar* Șerban Cioculescu se află, *Pe urmele lui Delavrancea*. □•Al. Săndulescu scrie în ce constă *Modernitatea lui Paul Zarifopol*: „Deschiderea așa de largă față de ceea ce era nou pe plan continental, îl aduce pe Zarifopol să mediteze și asupra raportului dintre tradiție și inovație, despre care s-a discutat mult în epocă. Eseistul vede arta ca fenomen

autonom, dar și specific național, detestând mimetismele și *slugărniciile tardive*, și declarându-și – el, scepticul – perfecta încredere în propriile noastre forțe literare. Într-un interviu acordat «Adevărului literar și artistic», în 1926, el vorbește despre Eminescu și în genere despre clasici români, cu o admirabilă mândrie națională. *Iconoclastul* și susținătorul ardent al revoluțiilor moderne, ca al lui Mallarmé, Rimbaud sau Proust nu ajunge la un radicalism total, inamic al trecutului în întregimea lui. Pentru anticlasicul, mai degrabă anticlasicistul Zarifopol există tradiție în artă, *ca în orice parte a vieții istorice*. [...] Ca și în cazul poeziei, Paul Zarifopol se dovedește un teoretician lucid, conștient că nu se poate scrie fără cuvinte, mai exact, fără înțelesul cuvintelor, și că inovația nu echivalează cu dinamitarea întregii moșteniri clasice. [...] Eseiul era mai puțin sceptic decât se crede – prețuirea lui pentru Eminescu devine o temă recurentă – un spirit modern căruia îi sunt străine *elanurile* nihiliste, radicalismul său fiind moderat”. □•Alt nume pe care Emil Manu pentru un ultim omagiu în fața cititorilor este cel al lui Gheorghe Chivu, „poet și pictor, trecut prin viață cu o modestie consecventă”. □•*O biografie documentară* scrie N. Manolescu, la Nicolae Gheran, *Tânărul Rebreanu*: „Se observă lesne că scopul principal al *Tânărului Rebreanu* a fost acela de a (re)stabili documentar o mulțime de lucruri. Meritul cărții de aici derivă: din bogăția și precizia datelor aduse în discuție. La care se cuvine să adăugăm spiritul în care Nicolae Gheran și-a conceput biografia și la care m-am referit de la început: el a urmărit să așeze pe o bază controlabilă toate afirmațiile. A trecut prin ciur sutele de informații și ipoteze, fără să-și cruțe personajul și recunoscându-și propriile erori strecurate în studiile premergătoare. Această latură higienică, dacă o pot numi așa, a biografiei nu trebuie să ne lase indiferenți. Biografia unui mare scriitor nu e menită să palcă iubitorilor operei lui. Ea trebuie să conțină adevărul: nimic mai mult, dar nimic mai puțin decât adevărul. Și, în limitele informației actuale, la sporirea căreia contribuția lui a fost considerabilă, Nicolae Gheran se achită admirabil de această prețioasă datorie”. □•Despre poetul medic Nicolae Neagu se exprimă Adriana Iliescu în *Soarele meu, inima mea*. Gheorghe Grigurcu face o prezentare a versurilor Antei Raluca Buzinschi, intrată în postumitate al 19 ani. □•Despre *Cultura română și unitatea națională* scrie Teodor Vârgolici, pornind de la cartea cu același titlu a lui Dan Berindei, apărută la editura Eminescu, în 1986. □•Revine Laurențiu Ulici, cu *O paranteză* la rubrica sa, consacrată *Promoției 70*, constatând, evident cu tristețe, că șaptezeci dintre cei cinci sute de reprezentanți ai generației nu ar putea răspunde prexent la un eventaul apel. Textul se intitulează *Umbre și umbrele*. □•Ilie Purcaru, un specialist al reportajului cu poleială ideologică semnează , pe cele două pagini de la mijlocul revistei *Eseul-reportaj România-Ceaușescu-Pace*. □•Despre *Spațiul biografic* scrie Eugen Simion, pornind de la observația că „fantasma autorului tulbură, ultima vreme, spiritul critic. [...] Lecturi de Gérard Genette și Jean-Calude Bonnet asigură armătura teoretică pentru autorul

...întoarcerii autorului: □•Sub titlul *Un prețios compendiu de literatură polonă*, Nicolae Mareș recenzează cartea lui Stan Velea, *Istoria literaturii polone*, Univers, 1986). □•Monica Spiridon oferă, în traducere proprie, interviul luat de americanul Stefano Rosso lui Umberto Eco. □•Darie Novăceanu traduce din poeți cubanezi Agenor Marti și Felix Guerra. □•Adriana Fianu prezintă romanul lui Buhomil Habral, *O minue în fiecare zi* (Univers, 1986), la rubrica de carte străină. □•Titu Popescu, înainte de a cere azil politic (ca urmare a unei călătorii în străinătate) adoarme vigilența paznicilor cu articolul *Arta și vocația păcii*. □•La *Prezențe românești*, se arată că Ana Blandiana a fost tradusă în limba bulgară.

• [„**Tribuna**”, nr. 44] Pacea, ca subiect fierbinte al sfârșitului de an (*Anul mondial al păcii*) se întrevide și în paginile „Tribunei”. Se anunță că la „Editura Dacia din Cluj-Napoca a apărut de curând volumul al III-lea al lucrării de largă respirație istorică privind *Voievodatul Transilvaniei* elaborată de academicianul Ștefan Pascu”. □•Al. Căprariu semnează poezia *Compoziție la Eminescu*. ■•Sub titlul *Orizonturile operei eminesciene*, Ion Vlad scrie, la rubrica sa, *Lecturi*, despre *Eminescu și romantismul german* (ed. Eminescu, 1986) studiul mai vechi al Zoei Dumitrescu-Bușulenga, o temă nu odată dezbătută, observând: „Absorbite și profund asimilate, integrate unor date organice ale structurii poetului, lecturile și contactele în spațiul spiritual german au decis *totalitatea* unei opere și cultura germană, cum subliniază în finalul lucrării Zoe Dumitrescu Bușulenga, «are enormul merit de a-i fi luminat căile proprii cu o lumină generoasă». Orizonturile operei eminesciene captează plurivalent și proteic luminile cugetării și ale Naturii, ale Universului (macro și microcosm), întemeind în totalitate marile sinteze ale gândirii și ale proiecției subiective a lumii. De aceea, observația autoarei cărții despre o altă întâlnire fertilă în absolut, filosofia germană, este pe deplin demonstrată în paralelele construite sub semnul alianțelor și al imenselor resurse de elaborare ale lui Mihai Eminescu”. □•*O lume a treia a literaturii ?* se întreabă Cleopatra Lorințiu referitor la literatura pentru copii. După ce își exprimă regretul că aceasta este tratată ca o *ancila*, autoarea oferă lista preferințelor ei auctoriale: „Și mi-am mai zis că poate, totuși, ar fi de dorit printr-un efort minim să scoatem acest gen din sfera (periculoasă) a circumstanțialului, să nu-i mai «dăm atenție» doar în prejma zilei de 1 iunie! Câtă vreme există și scriu și publică niște scriitori realmente talentați, dotați și deopotrivă importanți, care au umplut pe nesimțite câteva rafturi de bibliotecă: Giga Iuteș (un spectacol al imaginației și al inventivității), Mihaela Monoranu (o sensibilitate lirică inculcată prozei, cu mare disponibilitate pentru explorarea cotidianului), Ovidiu Zotta (humor de reală calitate, scriitură alertă), Sonia Larian, Costache Anton (prozatori de cursă lungă și de reală forță), Mircea Șerbănescu, Călin Gruia, Mircea Sîntimbreanu, Alexandru Vergu, Viniciu Gafița (farmecul de neclintit al povestirii tradiționale) sau mai proaspeții Silvia Chițimia, Passionaria Stoicescu, Ion Lila, Grete Tartler, Dani-

ela Crăsnaru, Gabriela Negreanu”. □•Salutând apariția monografiei tânărului critic și istoric literar sibian Pamfil Matei, *Astra, 1861-1950* (Dacia, 1986) Ion Buzași o consideră drept o substanțială contribuție de timp academic la cunoașterea istoriei acestei înalte instituții transilvane: „Despre «Astra» s-au mai scris monografii parțiale: dar una care să urmărească în amănunt și în toate direcțiile de manifestare activitatea celebrei Asociațiuni pe o perioadă aproape seculară – nu. Cele 250 de titluri trecute în bibliografie și consultate, din care aproape un sfert de documente în mare parte inedite din arhivele sibiene mărturisesc un travaliu îndelungat și sunt garanția unei lucrări informate și pertinente, care capătă în acest an semnificația unui omagiu aniversar”. □•O documentare a lui Achim Mișu, intitulată *Varianta abreviată* [a studiului *Gândirea românească în Transilvania în secolul la XVIII-lea*] din serialului său *Lucian Blaga în Clujul postbelic*, scoate la iveală cât de mult au insistat cenzorii și ideologii să introducă bibliografia marxist-leninistă an acest studiu și care au fost rezultatele: „Analiza noii variante scoate în evidență mai multe lucruri. Mai întâi, din compararea variantei lărgite cu cea abreviată ne putem da seama de modul în care dogma jdanovist-stalinistă a afectat munca științifică în domeniul disciplinelor socio-umane. [...] O trăsătură a studiilor apărute în perioada respectivă a fost aceea că ele trebuiau să încorporeze ostentativ, fie că era sau nu științific necesar, o bibliografie din clasicii marxism-leninismului (îndeosebi I.V. Stalin) și din limba rusă. Lui Lucian Blaga i s-a cerut încă din scrisoarea din 13 ianuarie 1950 să fie în consens cu această cerință. [...] Așa se face că la subsolurile variantei reduse precum și în bibliografia ce o încheie apar Marx, Lenin, Stalin, Radiscev, Pankratova, Semenov, Roller, Miron Constantinescu, Grekov-Bachrusin-Lebedev, N. David ș.a. În varianta lărgită Lucian Blaga nu a inclus nici în text și nici la subsol, niciunul dintre aceste nume”. □•Valeriu Bârgău se întrevede cu Ioan Holban, descosându-l cu privire la activitatea de cronicar al prozei asupra intențiilor – neconfirmate atunci – de a scrie o istorie a literaturii și asupra afinităților generaționiste: □•Marian Papahagi se ocupă cu *Analiza textului poetic*, lucrarea colectivă cu același titlu, dar folosit la plural deoarece cuprinde textele mai multor autori (G. I. Tohăneanu, Ion Funeriu, Mihai Dinu, Mihai Bordeianu, Mihai Pop, Mariana Neț, Cezar Tabarcea, Radu Toma, I. Constantinescu, Toma Pavel, Dana Manea, Delia Radu, Ecaterina Mihăilă, Smaranda Vultur, Alexandru Tudorică, N. Constantinescu, Radu Michăilescu, Carmen Apostolescu, Rodica Zafiu) coordonată de Ion Coteanu: „Studiile incluse în carte dau o imagine despre felul cum au pătruns și pe terenul cercetării literare românești metodologiile critice străine. În volumul de acum aceste sugestii apar stratificate, așa încât am putea chiar schița o devenire pur euristică a lingvisticii românești interesate de analiza textului literar, de la conceptul lui Eco de *operă deschisă* la considerațiile de *pragmatică*. Firește, față de studiile propriu-zise, luate în detaliu, sau față de unele din rezultatele și concluziile lor, putem avea obiecții sau o sumă de

puncte de vedere diferite”. □•Referindu-se la unele texte călinesciene, Adrian Marino se întreabă *Aproape de Elada ?*: „Dacă prin operă, G. Călinescu își ilustra în mod convingător idealurile, întreaga sa personalitate – de ce n-am spune-o – numai clasică nu era. *Clasici* în sensul elin, idealizat, stilizat, au fost T. Maiorescu și E. Lovinescu”. □•Însoțindu-și traducerea de o scurtă prezentare, Sabina Teiuș face cunoștință cititorilor cu Umberto Eco:

31 octombrie

• [„Contemporanul”, nr. 44] Număr consacrat împlinirii a 120 de ani de la nașterea lui George Coșbuc. La rubrica *Permanența clasicilor*, șase autori fixează portretul artistic al lui Coșbuc în momentul contemporan. □•Esteticianul ieșean Al. Husar îl definește drept *Om de nobilă stirpe*: „Rural prin obârșii, maniere și stil personal de viață, chiar atunci când devine un citadin, trăind ani de-a rândul în Capitală Coșbuc se prezintă în franchețea-i nativă fără nicio emfază, degajat și spontan, inspirând un constant respect mai cu seamă prin rectitudinea ținutei lui. De orară discreție în relațiile cu ceilalți oameni, el atestă o noblețe interioară ce impune în juru-i o atmosferă de puritate morală care impresiona pe contemporani. [...] Blajin, chibzuit, cu «umorul său blând și inofensiv», Coșbuc intră în viață ca o navă cu toate pânzele sus pe vreme senină”. □•Teodor Tanco investighează o nedreptate făcută lui Coșbuc, chir în a doua zi de postumitate, motiv pentru care aduce argumente și vede în personalitatea poetului *Un om integru*: „Istoricul nu spune numele detractorului, nul cunoștea sau nu voia?, însă arată că «cineva, un scriitor și el, din cei mai noi, pare a fi voit să furișeze în acele câteva linii de necrolog, o bănuială» asupra loialității cetățenești a lui Coșbuc. Identificarea numelui acelu scriitor este cu atât mai greu de făcut, că nu este numit nici ziarul, nici localitatea apariției, sau dacă-i vorba de presa literară sau cotidiană. [...] Profesorul clujean Luca Manciu, într-o comunicare la Arhivele Statului din Cluj, are o convingere în problema aceasta, și ajunge la o concluzie, scriind: M-am întrebat unde și cu ce ocazie insinuase gânduri, idei cam nepotrivite cu interesele națiunii române, idei pe care le-ar fi avut poetul Coșbuc? [...] «Cercetând mai cu atenție articolul *Coșbuc a murit*, necrolog din ziarul «Lumina» București, 1918, nr. 249, articol nesemnat, am ajuns la concluzia că aici, în aceste rânduri, a fost lovit Coșbuc, în mod destul de subtil, dar lovit! Ziarul «Lumina» era condus de Constantin Stere. Trebuie precizat că articolul respectiv – mai puțin necrolog – apărut a doua zi după înmormântarea poetului, cam de o filă și jumătate cu tot cu versurile citate, nu apare ca un text denigrator. În afara cazului dacă nu se transmitea codificat pentru cei în temă sau avizați. [...] Coșbuc în viață și în posteritate a fost și rămâne egal și constant cu el însuși, și jurământul din a sa *ars poetica* neîncălcat vreodată de om și operă precum se legase: «Din suflet, eu fi-ți-voi, tu,/ Neamule-al meu,/ De-a pururi, nerupta ta parte!»”. □•Ion Lăpușneanu se plasează în *Substratul mitologic al creației poetului*: „Ceea ce Claude Lévi-Straus numește «gândire sălbatică» este la George Coșbuc *fondul*

de aur pe care se clădește concepția despre lume și viață a țaranului român, cu rădăcini pătrunzând în adâncul mileniilor și spațiilor largi până în orientul îndepărtat, în Grecia, Roma și Egipt. [...] Cercetător al mitologiei populare românești, deși nu operează cu instrumentele savantului, George Coșbuc realizează vorbind despre obiceiuri, datini și credințe populare, analiza structurală cu peste cinci decenii înaintea lui Claude Lévi-Strauss, considerat părintele structuralismului în domeniul etnologiei. Ca să înțelegi adevărul acestei afirmații este necesar să trăiești în acest element al spațiului mioritic unde s-a format Coșbuc poetul și unde sunt încă vii multe dintre obiceiurile comentate de el. Este necesar să cercetezi fără prejudecăți poeziile *Atqve nos*, *Fulger*, *Moartea lui Fulger*, *Brâul Cosânzenei*, *Nunta Zamferei* [...] Considerăm, în încheiere, că merită aprofundată cercetarea creației coșbuciene din această perspectivă, pentru că sub aparenta simplitate se ascunde filonul de aur al filosofiei, al gândirii locuitorilor acestor plaiuri de baladă, contribuția lor la înțelegerea și explicarea vieții“. □•Octavian Ruleanu scrie – conformist – despre *Fervoarea publicistică* a lui Coșbuc: „Raportând activitatea publicistică a lui Coșbuc la realitățile palpabile ale lumii noastre actuale, care se dezvoltă fertil sub semnul înaltei tehnicități, vom constata că viziunile coșbuciene izvorâte din dragostea lui față de ridicarea standardului de viață a maselor, prin înlăturarea vălului de neștiință, sunt astăzi elemente componente ale societății românești în plin avânt creator“. □•Lucian Valea scrie, oferind amănunte despre moartea fiului lui Coșbuc și consecințele acestui trist eveniment, care i-au afectat activitatea sa literară, articolul *Poetul îndurerat*. □•Se dă știrea: „Ediția a III-a a Zilelor «George Coșbuc» a fost una jubiliară: 120 de ani de la nașterea marelui poet. Organizată de: Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului, Consiliul județean al U.T.C. Bistrița-Năsăud, Asociația Scriitorilor din Cluj-Napoca, Casa de cultură a sindicatelor Bistrița și Cenaclul literar «George Coșbuc» ediția de față s-a constituit într-o adevărată sărbătoare cuprinzând: sesiuni și comunicări științifice privind viața și opera poetului (la Bistrița și Năsăud), spectacole omagiale (la reședința de județ și în satul natal, care azi poartă numele ilustrului său fiu), întâlniri cu publicul din întreprinderi și școli, lansări de cărți, depuneri de coroane la statuia celui omagiat. Tot cu acest prilej s-au distribuit și premiile concursului de poezie «George Coșbuc». Au participat scriitori, alți oameni de cultură și artă, un numeros și entuziast public. În paginile de față publicăm extrase din unele comunicări prezentate la cele două sesiuni amintite mai sus. *Concursul de poezie George Coșbuc* are un premiant în persoana Danielei Zeca, studentă anul I, Facultatea de limba română, Universitatea București“: □•Pe ultima pagină a numărului George Chirilă și Cornelia Rădulescu prezintă, în traducere proprie doi poeți cubanezi contemporani: Felix Guerra și Agenor Marti.

• [„**Cronica**”, nr. 44] Pacea devine temă fără alternativă atât a primei pagini, cât și a întregului număr: „Munca pașnică și constructivă este una dintre contribuțiile esențiale la edificarea lumii de mâine, o lume a păcii și colaborării

internaționale, a afirmării și împlinirii celor mai nobile aspirații ale popoarelor. Răspunsul la referendum îl dăm cu toții, în fiecare zi, prin munca noastră, prin afirmarea deplinei adeziuni la politica internă și externă a partidului nostru, adeziune sintetizată în acel «Da» cu care vom răspunde, la 23 noiembrie 1986, într-o exemplară și semnificativă unanimitate“. □•*Pentru triumful rațiunii* se numește articolul de fond, în coloanele căruia se arată că „tovarășul Nicolae Ceaușescu a adresat de la înalta tribună a Marii Adunări Naționale, în numele întregului popor român, un apel solemn tuturor statelor europene, precum și Statelor Unite ale Americii și Canadei, pentru trecerea de fiecare, în mod unilateral, la o reducere cu 5 la % a armamentelor și cheltuielilor militare: □•M.D. Roman semnează apelul *Referendum pentru pace*: □•Liviu Copil argumentează că P.C.R. este un *Promotor al solidarității internaționale*: ■•Al. Călinescu prezintă *Șarpele ca figură a textului* în volumul de poeme al lui Dan Laurențiu, *Ave Eva* (C.R., 1986): „*Ave Eva* (Cartea Românească, 1986), noul volum al lui Dan Laurențiu, e o carte savant elaborată, în care textele (în proză și în versuri) comunică între ele prin nenumărate canale și punți, unele trasate de poetul însuși cu linii mai groase, altele greu vizibil la lectură și căpătând contur doar după ce avem o imagine de ansamblu a cărții. [...] Temele, ca și metaforele care le ilustrează, sunt reluate ciclic, după o tehnică ce amintește de aceea a canonului muzical. Textul poetic este, mai întâi, asemuit cu labirintul, Minotaurul fiind inconștientul textului, Dedal – autorul iar Theseu – exegetul care revelează sensurile. Opera va apare, în consecință, ca *deschidere*, în timp ce creatorul «se dă la o parte ca să facă loc destinului său care-l transcende». [...] În final, metafora ce revine cu insistență este aceea a șarpelui «care-și mușcă propria coadă, autodevorându-se, înghițindu-se treptat până la autoanihilare», figurând textul autotelic, autoreferențial, repliat asupra lui însuși“. □•Ioan Holban se oprește la doi poți localnici, Liviu Pendefunda și Cătălin Bordeianu. □•Liviu Pendefunda, *Cabinetul doctorului Apolon*, Junimea, 1986), el însuși medic: „Deși mai atenuată, în sensul unei mai bune concentrări lirice, perspectiva picturală se păstrează și ea în *Cabinetul doctorului Apolon*: «pânzele» lui Liviu Pendefunda (în cartea precedentă ele erau mai multe și apăreau sub titlul *Vernisaj*) se alcătuiesc din linii abstracte, cu o cromatică discretă, sugerând uneori profunzimi, realizarea lor poetică rămânând însă parțială“. □•Cătălin Bordeianu, *Gădina gânditoare*, Junimea, 1986:” Mult mai conservator în substanța li froma poeziei este Cătălin Bordeianu în volumul său de debut, *Trestia gânditoare* (Ed. Junimea, 1986); influențele sunt aceleași, adică Eminescu și Nichita Stănescu, la care se adaugă și accente argheziene (mai cu seamă în formele lexicale folosite) și ecouri minulesciene“. □•La *Mențiuni critice*, Simion Bărbulescu scrie despre Nicolae Țațomir: „Izvorâtă din dorința de autocunoaștere, *Stalactite în alabastru* este o carte de inimă și de spiritualitate, un encomion al poeziei adevărate...“. □•N. A. Ursu prezintă *O traducere necunoscută a lui Nicolae Milescu*: „Identificarea lui Nicolae Mi-

lescu ca traducător al *Mântuirii păcătoșilor* a lui Agapie Landos îmbogățește mult informația de până acum privitoare la activitatea sa literară din primii ani ai tinereții, când, foarte probabil, a făcut această traducere, și la ecoul ei în cultura românească din a doua jumătate a secolului al XVII-lea. În acest text, [...] avem un prețios izvor de informație asupra limbii lui Milescu“. ■ Colaborarea lui Nicolae Manolescu prinde rădăcini la secțiunea *Cartea străină*, în cadrul căreia comentează volumul de *Proză* al Mariei Țvetaeva (BPT, 1986) sub titlul *Nefericiții nevinovați*: „La patruzeci și șapte de ani, după șaptesprezece petrecuți în exil, se înapoiază la Moscova, unde însă e silită să se despartă de soțul ei și de fiica ei, pe care abia apucă să-i revadă. Se sinucide doi ani mai târziu la Elabuga, unde a izgonit-o războiul, curmându-și prin acest gest disperat melancoliile și agoasele”.

• [„**Flacăra**”, nr. 44] Niculae Stoian semnează poemul *Veșnic proaspătă, Soveja*: □ Tania Radu reproduce un fragment din discursul lui Geo Bogza, felicitându-l pentru premiul de Smederevo: „De ce scriu? Ca să-i tulbur pe oameni, să le reamintesc că sunt oameni, că omenia e o calitate care poate fi simțită și pe care se poate conta, ca pe mireasma și substanța pâinii, plămădită din grâul care e un dar al soarelui. Ca să lupt împotriva înstrăinării omului de sine însuși, împotriva a tot ceea ce generează și perpetuează și agravează înstrăinarea, împotriva standardizării și abstractizării vieții, împotriva mecanismelor de gândire, forme ale unei morți mai rea decât moartea. – De ce scriu? Pentru că sunt convins de frumusețea vieții și a lumii, pentru că socotesc existența universului și existența noastră în univers, capacitatea noastră de a-l percepe și de a reflecta asupra lui, o aventură extraordinară, în stare să ne taie respirația în fiecare clipă, în toate etapele vieții noastre și de-a lungul tuturor mileniilor în care omenirea va fi prezentă în univers». [...] Aceste cuvinte pot însă depune mărturie și despre voința unanimă a Juriului care, recent, i-a conferit autorului român premiul țărilor riverane Dunării: «Cheia de aur a orașului Smeredvo». [...] Un premiu pentru Geo Bogza este, așadar, mai mult decât o firească apreciere a operei sale. Este mai mult chiar decât o recunoaștere a valorii artei românești, fapt cum nu se poate mai firesc și acesta. Dar este în primul rând o distincție cu ton de *memento*, acordată unui crez uman și artistic de universală – și acut modernă – valoare, din care cităm, cu bucurie, încă o dată: «A fi om sub razele soarelui. Atâta tot.»”. □ În articolul *Să nu exagerăm*, Alex. Ștefănescu dă câteva exemple flagrante de elogii superlative, greu de acceptat că ar fi meritate de autorii despre care se scrie în acest mod: „Asemenea elogii exagerate apar frecvent în aproape toate revistele noastre și se referă la aproape toți scriitorii, indiferent de valoarea lor. Se poate spune chiar că scriitorilor importanți încă li se mai întâmplă să fie contestați – eventual de către cei cu care se află în raporturi de rivalitate –, însă autorii minori au parte în mod obișnuit de laude. Răsfoiesc un teanc de publicații din acest an și-mi iau exemplele la întâmplare (s-ar putea da cu sutele). [...] Mă opresc cu exemplele

aici pentru a face mărturisirea că aprecierile de acest fel mi se par lipsite de simțul răspunderii față de literatura română. De ce? Pentru că duc la o uniformizare a valorilor, la o stare de nediferențiere a lor care descurajează și dizolvă spiritul creator. Criticii care se lansează în contemporan obțin anumite avantaje de moment pentru ei, dar creează dezavantaje de durată pentru viața noastră literară în ansamblu. Se poate ajunge – pe calea aceasta – la o discreditare a actului critic însuși. [...] Ca să nu mai vorbim despre faptul că adeseori este bătător la ochi motivul real al elogierii și situația devine comică, precum într-o piesă de Caragiale. Când Zaharia Stancu era președinte al Uniunii Scriitorilor, nu exista revistă în care să nu apară articole despre el, pentru ca acum numele să-i fie menționat foarte rar. A venit, apoi, vremea lui Virgil Teodorescu, a lui George Macovescu... În prezent se scrie cu zel despre Dumitru Radu Popescu și drept urmare proza sa, inegală ca valoare – oscilând între o mare forță expresivă și prolixitate –, în loc să fie luată în serios și să i se evidențieze resursele reale de frumusețe, este înecată într-un noian de cuvinte mari, devalorizate ca bancnotele de un milion în perioada inflației. [...] Motivul exaltării îl constituie alteori snobismul. Nesiguri pe gustul lor, înfricoșați la gândul că refuzând un text sofisticat și anost ar putea fi suspectați de incapacitatea de a înțelege literatura modernă, unii recenzenti laudă tot ce citesc și nu laudă oricum, ci într-un limbaj bombastic și greu inteligibil, pentru ca în felul acesta să se sustragă controlului exercitat de opinia publică. În plus, din dorința de a face paradă de erudiție, invocă tot felul de nume ilustre, care prin simpla lor prezență în comentariu duc la o supralicitare a cărții analizate. S-a ajuns atât de departe cu această practică încât în momentul de față aproape că nu mai există comentarii *normale*. Cele mai multe sunt ultraelocioase. Iar cele care neagă o carte sunt un fel de izbucniri pline de înverșunare și intră în categoria pamfletului. Au dispărut însă – sau, în orice caz, sunt pe cale de dispariție – articolele de critică firești în care semnatarul declară cu franchețe «asta mi-a plăcut», «asta nu mi-a plăcut» și aduce argumente în sprijinul opțiunilor sale. [...] Dacă mai adăugăm precizarea că și tinerii autori se laudă cu ferveare între ei, din dorința de a pătrunde *in corpore* în lumea scriitorilor consacrați, avem în față imaginea completă (și dezolantă) a ceea ce înseamnă absența simțului măsurii. [...] Adevăratul entuziasm nu se exprimă prin onomatopei admirative repetate mecanic, la nesfârșit, ci prin identificarea competentă a valorii și aducerea ei la lumină; prin refuzul energetic, tonic al mediocrității“. ■ În cronică literară la *Eminescu și romantismul german*, cartea semnată de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Al. Piru are unele obiecții: „Îmi permit încă două-trei observații. Timpul și spațiul nu sunt la Kant categorii, așa cum citim de trei ori («categoriile kantiene ale timpului și spațiului», «sustragere de sub puterea fatalei categorii» a timpului, «timpul este o simplă categorie a sensibilității»), ci forme ale intuiției pure. Aventura intelectuală a lui Eminescu nu a continuat, din nefericire, după 1883 «până la moarte». S-a arătat că articolul *Fântâna Blanduziei* din 1888 în

care Hartmann nu e agreat («Schopenhauer e Dumnezeu, Hartmann profetul său») nu aparține lui Eminescu semnat doar cu inițiala E, ci cuiva care l-a tradus în cea mai mare parte din Max Nordau...». □•Gheorghe Tomozei are un *Subiect pentru un articol*, referitor la apariția unei antologii de literatură ucraineană din țara noastră: „Așadar o jumătate de veac de frățietate, în pagini ce devin o oglindă fidelă a vieții de zi cu zi din obștile țărănești locuite de ucrainieni, alături de români, într-un timp istoric plin, deopotrivă, de încercări dramatice și de speranțe și bucurii“.

● [„*Orizont*”, nr. 44] Apropiatul Referendum pentru pace, desfășurat în Anul internațional al păcii, este comentat de către Ștefan Buzărnescu, drept *Un precedent la scară istorică*. La aceeași termenii se apelează și editorialul revistei, asumat redacțional: „Cu adâncă emoție, poporul român ia act de încă una din inițiativele de mare anvergură ale președintelui NICOLAE CEAUȘESCU. Trecerea unilaterală a României la reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare reprezintă un act de sublim curaj istoric. Un act pe care și-l poate asuma doar o mare personalitate și o înaltă conștiință umană, așa cum este cel care conduce destinele României de azi. Acest act exprimă, mai bine decât orice angajament scris sau nescris, mai bine decât orice declarație de intenție, voința de pace a României. O voință confirmată de întreaga noastră istorie, de marii bărbați ai trecutului. Se poate vorbi, așadar, de o reală vocație de pace a României. De o predestinare, tradusă prin însăși prezența noastră la această întretăiere de lumi. I-a fost dată României, prin persoana celui mai iubit fiu al poporului român, cinstea de a furniza lumii întregi un înălțător exemplu: acela al rațiunii care învinge, ca într-o simbolică luptă în care lumina copleșește forțele întunericii“. □•*Pentru triumful rațiunii, pentru pace* se pronunță Mircea Șerbănescu (scriitor), Xenia Eraclide Vreme (grafician) Ivo Muncian (în poezia *Pro pace*), prof. univ. dr. Traian Bunescu. Nicio intervenție nu pregetă să citeze din Nicolae Ceaușescu. □•Sub titlul *File din istoria unei mari prietenii*, Maria Cenușă reproduce o maică parte din corespondența (inedită) a lui Lucian Blaga cu D.D. Roșca. ■•Cornel Ungureanu comentează volumul de versuri al filologului clasicist Petru Creția (*Pasărea Phoenix*, C.R., 1986): „O literatură nu atât dificilă cât incomodă celui neobișnuit cu ideile generale ne propune Petru Creția, erudit fără crispă, clasicizant fără fanatism, eficient în domeniul în care se specializează cu extraordinară rapiditate. [...] În niciunul dintre studiile sale (poate doar în cele strict filosofice) Petru Creția nu oprește motoarele fanteziei și nu înțepenește în propoziții moarte cuvintele. Povestindu-ne, el caută o expresivitate a rostirii. Evocând, el retrăiește viețile eroilor. Poezia sa redescoperă marile simboluri sau încearcă a le redescoperi. [...] *Pasărea Phoenix*, amplu poem care deschide volumul, este o lungă investigație a posibilităților mitului: o explorare a lui de către eruditul cunoscător al șirului de implicații legate de pasărea Phoenix. La persoana întâi rostirea sacramentală e lipsită de orice podoabe. [...] Versul nu curge zglobiu,

vesel, poetul are răbdare, provoacă așteptarea noastră. Dar dacă – de pildă – curgerea poemului e lentă, rostirea e clară, puternică. Simțim clasicul cum își înfăptuiește programul după cum putem observa cum își părăsește reduta cu atâta migală alcătuită. Orice poezie trădează geometriile severe ale gândului. Poemele melancolice despre trecere nu fac excepție. Simțim însă curgând sub versurile *Păsării Phoenix* lecțiile antichității. Plângerile sunt virile, demne, sentimentul nu năruie calma judecată. Lucrând «în negativ», autorul urmărește doar linia desenului. El studiază condiția umană. [...] Lectura poeziilor lui Petru Creția câștigă mult lângă cea a lui Phillippide sau Doinaș, Sorin Mărculescu sau Mircea Ciobanu. Asemănările cu Doinaș sunt uneori frapante, perfect explicabile însă în cadrul *programului*: « Chipul de cretă și fum al ființelor noastre / Închipuie / Astăzi tace, nu astăzi flecărește zadarnic / Despre lucruri zadarnice... »”. □•Cel de-al doilea cronicar, Marian Odangiu se plasează *Între romane*, scriind despre Paul Georgescu, *Natura lucrurilor*, Eminescu, 1986). „Ironia Naratorului țintește complexul Provinciei, izvorât din sentimentul acut al desituării, sub presiunea căruia Provincia a încercat dintotdeauna să recupereze pierderile printr-o derizorie imitație. [...] Dar romanul rămâne la suprafață, plantând, deocamdată, numai câteva sonde în căutarea zăcămintului, unde existența eroilor «va adera osmotic la noua lor situație». Unde *natura lucrurilor* înseamnă nu simplă fotografie, immortalizare a clipei, ci proces, evoluție, devenire. Noul roman al lui Paul Georgescu rămâne, cum și cărțile anterioare au fost, o promisiune. Și autorul știe să amâne, să provoace așteptarea. Să-și pregătească cititorul la ideea că nu descoperirea obiectului căutat e importantă, fascinantă, ci căutarea lui“. □•La *Revista revistelor* se fac observații confortabile despre o revistă harnică, „Albina”: □•Un al doilea comentariu la romanul lui Radu Cosașu (*Logica* – primul aparținuse lui Mircea Mihăieș, în nr. 26) are Virgil Podoabă: „Avântat, transparent și-ntr-adevăr clarvăzător, dar nu cu «oarba clarviziune» din junete, Radu Cosașu s-a grăbit să urmeze primul, între cei de azi și de mâine, unul din sfaturile înțelepte ale lui Constantin Noica: acela de a scrie, spre sfârșitul carierei, o «Logică», iar nu o «Etică», așa cum ar fi dorit ucenicii înțeleptului și – poate – admiratorii scriitorului. Ba, m cu toate că nu-i decât pe la jumătatea carierei literare sau ceva mai încolo, el a luat-o – cu punerea-n practică a sfatului – chiar înaintea venerabilului înțelept și a publicat deja o «Logică» a sa, menită să-l reprezinte din vreme la «Judecata de apoi» și să dea seama, conform poveței aceluiași, «cum și-a scris cărțile». [...] în «Logica», ghimpele conștiinței morale îi dă ghes parcă și mai insistent, și el va pune acum degetul chiar pe rană, mărturisindu-și direct aceste păcate, «fără complezență» față de sine, desigur, și mai ales fără perdelele de protecție ale ficțiunii. Eroic, prozatorul se prezintă în această carte cu pieptul desfăcut și el nu pare deloc străin de o voluptate nițel masochistă a destăinuirii punctelor nevralgice ale biografiei sale. Dar, deși se mărturisește fără înconjur, prozatorul, fire bărbată, nu se căiește niciodată; însă nici nu se iartă“. □•Eugen Dor-

cescu o prezintă, la rubrica *Portrete*, pe Tatiana Flondor Arieșanu, *Mă ascund în inimă*, Eminescu, 1986: „Cel de al doilea volum de versuri al Tatianeii Flondor Arieșanu (după *Pe zări voi presăra mesteceni*, Editura Facla, 1981) atrage atenția, deopotrivă, prin unitatea stilului și prin coerența structurilor semnificative. Sentimentul erotic – nucleul semantic al întregului text – organizează și dirijează discursul, imprimând enunțului și chiar ambiantei vivacitatea sa imprevizibilă și devastatoare. [...] Vom remarca, alături de *ermetismul receptorului* (factor catalitic pentru perpetua reluare a reacției lingvistice), *locvacitatea monologică a emitentului* (stărnită, în egală măsură, de dorință și de incertitudine). [...] Un procedeu cu consecințe în plan estetic este reorganizarea (investirea cu sens) a mediului, potrivit cerințelor și constantelor acestei lumi imaginativ-afective. O seamă de realități exterioare, depășindu-și condiția ontologică (a exista și atât), încep, atrase în sistemul de semne al cărții, să semnifice. [...] Poezia câștigă din această reiterată confruntare; simțământul se bucură de sine înainte de a se bucura de celălalt. Concluzia afectivă este optimismul. Un optimism izvorât din *deplinătate trăirii*, din capacitatea de a adera la realitate, la existență, de a suferi și a iubi cu seninătate și cu fervoare. [...] Acesta este înțelesul ultim al epistolelor, mesajul lor nediscriminant, cel ce transgresează enunțul erotic. Prin el, volumul își îmbogățește rezonanța, probând – dincolo de sinceritatea și autenticitatea tonului – deprinderea de a reflecta și un necesar echilibru artistic“. □•Valeriu Drumeș scrie despre schițele umoristului lui E. Șain: „Aceste lucrări adunate la un loc pun mai bine în lumină calitățile de fin umorist și de observator penetrant în surprinderea situațiilor comice-contradictorii, prin neconcordanță și esență. Revelația ne-o oferă prima secțiune – *Schițe umoristice* – unde registrele și disponibilitățile autorului se întind de la umorul calin la satira acidă și de la ironia ușoară la grotescul sarcastic, demolator. [...] Finalitatea critică a scrisului lui E. Șain vizează forme de viață ridicole ori anacronice [...] , mentalități și practici neconstructive [...] stereotipii și obtuzități, mentale [...] . Apelând la structuri epice reduse, aceste schițe au câteva calități indiscutabile; vervă dialogică, tensiune gradată a înscenării, prospețime a stilului, datorită plasticității și contrastelor de vobular“. ■•Suplimentul „Orizont arădean” conține articolele consacraților. □•În *Anii adolescenței...*, Florin Bănescu evocă începuturile sale literare, care... debutează cu un zbor aviatic de la Arad la Timișoara, și nu doar atât: „De la Timișoara la Arad sunt vreo 50 de kilometri. Un poet poate străbate distanța într-o diligență de seară. Un prozator, luând trenul (care trebuie să fie, neapărat, albastru). Când am parcurs eu această distanță, pentru prima oară, am luat avionul. Pentru 50 de kilometri? Ei da, exista, prin anii '50, o... fabuloasă cursă TAROM pe ruta Timișoara-Arad! Nu știu cât de rentabilă era pentru respectiva companie aeriană, pentru mine a fost, însă, un prilej numai bun de a destrăma o iubire. Aveam 20 de ani, nu eram nici poet, nici prozator (dar voiam să ajung scriitor), citeam «înfruntând furtuni / spargem munții'n pumni» și căzusem la

un (prim) examen al dragostei“. □•Alexandru Ruja, acesta din urmă prezent cu o analiză a versurilor lui George Țârnea, din *Cartea clara*, C.R., 1986: „Ce resorturi ascunse, până acum, au dus poezia lui George Țârnea spre dramatismul liricii din *Cartea Clara*? Pentru că, evident, nu numai prin excelențele condiții grafice, în care a apărut, cartea reprezintă un moment de referință în activitatea acestui poet, nu tocmai răsfățat de critică, dar, fără îndoială, unul dintre cei mai talentați ai liricii actuale. [...] *Cartea Clara* este expresia unui zbcucium sufletesc intens, transpus însă în versuri de o melodie surprinzătoare în frumusețea ei formală. Este o poezie despre efectul dramatic al iubirii, dorința de a explica un drum al existenței, tutelat de iubire. Poetul folosește *cântecul, balada, elegia, scrisoarea*, o gamă impresionantă de modalități, prin care poezia se face extrăgându-se din intensitatea evenimentului trăit. Textul liric trece în aceste forme, care închid puterea unui sentiment revărsat în poezie“. □•Sub titlul *O expoziție – trei opinii*, Florin Bănescu, Horia Ungureanu și Gheorghe Schwartz salută entuziast pictura artistului plastic Ioan Kett Groza. □•În continuare se produce „Semenicul“, „supliment editat în colaborare cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă Caraș-Severin, An II, octombrie), al cărui editorial (*Toamnă culturală*) este o dare de seamă a activităților din județ, semnată de președintele comitetului, Cornelia Carmen Grămadă: O pagină intitulată „*Nasc și la Banat oameni*” aproape că infirmă acest lucru. □•Adriana Babeți face o scurtă prezentare a lui Robert Musil, folosindu-se, în traducere, de *Extrase dintr-un Rapial*: „Jurnalul și aforismele – două modalități de a recupera tot ce nu a reușit să scrie pe de-a-ntregul: propria biografie și «temele obiective». Astfel s-au născut aceste «Extrase dintr-un Rapial» (din care traducem fragmentar). «Rapial» – un cuvânt inventat de Musil. O a doua Kakanie, din hârtie (de această dată). Un vechi cuvânt german, însemnând «ceață», dar și «registru contabilicesc». O lume de vechi, ordonate consemnări, în ceață. Să nu întrezezi, însă, în spatele înneguratei lumi, pe acel «reper» al latinilor? O ruptură, un rapt, ceva rapid, fulgurant, concentrat. «Combi-nația ideală dintre gândire și poem». Aforismul“.

• [**„Săptămâna culturală a Capitalei”**, nr. 44] Corina Soroceanu semnează poezia *Numai gând de pace*, accent liric care declanșează o serie de luări de atitudine adunate sub titlul *Voința de pace a unui popor liber și independent*: Depun mărturii, în acest sens: □•*La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poeți în derivă*, Eugen Barbu își prezintă starea de nemulțumire generală, înainte de a scrie despre Viorel Sâmpetrea: „Luați la grămadă, poeții pe care încercăm să-i descifrăm în acest loc seamănă între ei până la identitate, fiind greu să stabilești o marcă a fiecăruia. Trăsătură generală: obscuritatea; gândirea, să nu-i zic paranoică pentru că ar fi prea grav, dar cel puțin dezorganizată, la care aș adăuga și un fel de inconștiență a exprimării, o ignorare a conținutului termenilor. În cele mai multe cazuri sunt invocați filosofi, citați poeți cu renume, ca și când aceștia ar putea purta girul așa numitelor versuri, totul,

deci, o mare mistificație. După care vine popa cu botezul! [...] Ceea ce urmează, mai în toate cazurile, este situarea în umbra unor poeți contemporani (ba chiar răposați) din afară, adică vedeți ev., să fim în rândul lumii! Foarte bine, zic eu, să fim în rândul lumii, dar cum? Textele care prefătează laudele «nașilor» sunt onorabile și convingătoare, numai că «stamba» noastră lirică nu aduce cu mătasea milaneză, ea e un fel de sac sărman sau un kitsch înfiorător în care beția de cuvinte, improprietățile de limbă abundă. Ici, acolo se citează trei-patru versuri, cât de cât onorabile, pescuite cu greutate în magma de proză pusă în calupuri de câte patru rânduri sau mai multe. Concluzia e de cele mai multe ori fulminantă. După acești «critici» am avea câteva mii de genii pe care le ignorăm, sărăcan de noi! Să luăm câteva plachete aflate pe masa noastră de lucru de multă vreme și cărora abia acum le-a venit rândul. Rog cititorii să observe acele identități de inspirație și de exprimare, confuzia mentală și lipsa de har poetic a celor în cauză, lucrul neexcluzând câteva excepții fericite, pe care le vom semnala pentru a nu nedreptăți pe cineva, fapt ce va demonstra că avem din când în când și niște brânză bună în burduf de câine... Viorel Sâmpetrecan cu *Amiaza lui Empedocle* (C.R. '83) a avut după câte îmi aduc aminte o presă bună și poate că unele fragmente de poem pe care le voi reproduce vor dovedi că există unele, merite, dar ce face cu restul, cum vom vedea". □•*Despre impostură*, M.N. Rusu denunță o fostă amiciție cu Mircea Scarlat: „Citesc cu o oarecare întârziere două interviuri ale lui Mircea Scarlat, întâiul apărut în «Suplimentul literar artistic», nr. 23 (246) a.c., cel de al doilea în «Tribuna» nr 41 / a.c. Deoarece în cel publicat de revista clujeană sunt vizat în mod direct și în termeni incalificabili («impostură», «denaturare cu bună știință a adevărului» etc. (mă văd pus în situația de a mă pronunța și asupra celui dintâi în care numele meu este trecut sub tăcere. Din ce pricini se va vedea. [...] În schimb, în interviul din «Tribuna», nr. 41/1986, Mircea Scarlat face afirmații la adresa mea într-un limbaj nedemn de *linia Vianu-Ralea* în care m-am înscris cu un deceniu în urmă, sau, poate, demne de noua sa linie (ori aliniere): «Altă manifestare a imposturii în critică este denaturarea cu bună știință a adevărului. Iată un exemplu: Paul Cornea a scris o recenzie la primele două volume din *Istoria poeziei românești*, publicând-o în „Manuscriptum“ nr. 2/1985, p. 181-184. Pentru a sprijini (prietenul la nevoie se cunoaște...) un serial declanșat împotriva cărții mele, M.N. Rusu a publicat (scoase din context) obiecțiile lui Paul Cornea, spre a dovedi că ar fi vorba de o cronică negativă. Citindu-l pe M.N. Rusu, iar nu pe Paul Cornea, unul dintre colaboratorii gazetei săptămânale a scris în două rânduri că aș fi fost contestat de Paul Cornea, deși reputatul profesor scrisese negru pe alb „Vreau să sper că nici autorul, nici cititorii nu vor pune la îndoială judecata de ansamblu, favorabilă, pe care am rostit-o la începutul acestor pagini. Sigur, am ridicat o serie de propuneri și am formulat unele obiecții, dar altminteri, nici n-ar fi fost cu putință“ monografia lui Mircea Scarlat e prin natura ei deschisă și provocatoare. Oricâte ar fi reținerile, esenți-

alul rămâne că motivele de satisfacție sunt infinit mai numeroase. E evident că tânărul autor demonstrează certe aptitudini și aduce în mute „privințe contribuții de preț“». [...] Prietenul la nevoie se cunoaște? Răspunsul îl las pe seama celui care se pricepe atât de bine la «denaturarea cu bună știință a adevărului», uitând azi ceea ce susținea ieri, ca să nu spun altfel. Îl aștept“.

■•*Revista revistelor*: „Suplimentul literar-artistic al Scânteii tineretului de sâmbătă 11 octombrie a.c. publică dezbateră *O maladie a limbajului critic: forma fără fond*, la care participă Tudor Cristea, Victor Atanasiu, Constantin Sorescu și Aureliu Goci. [...] • Despre volumul de debut al lui Cristian Moraru, *Ceremonia textului*, Victor Atanasiu afirmă: «În loc să ia sugestii, fertile în sine, ale unei metode, utile și ea în sine, ca oricare alta, autorul, nedezvățat probabil încă de a compune referate studentești, preia veștmântul (sic! – „s“) metodei, ... de eficiența procedurii, îmbrăcând cu el observații critice făcute de comentatori anteriori sau altele de tot comune sau, în sfârșit, altele atât de fastuos „ambalate“ în terminologia pedantă încât devin complet ininteligibile».

• Același Victor Atanasiu despre Artur Silvestri: «...un foiletonist harnic, un critic decis și personal, un critic cu aplomb, în sfârșit, unul, cum se spune, de atitudine. Însă, vai!, toate țin de stratul de suprafață, căci nimic, nici talentul, nici atitudinea, nici gustul nu pot fi receptate atunci când se merge, altfel, cu virtuozitatea uluitoare, regretabilă la maximum, prin consecințe, pe obstinată calchiere a unui model stilistic ilustru. [...] • Încercând să aplice vechea formulă a lui Titu Maiorescu «beția de cuvinte» la creatori contemporani nouă, criticul Constantin Sorescu depistează autori care «se lasă prinși în jocul care se vrea revelator, de-a stâlcirea cuvintelor».

• Un exemplu îl constituie Mircea Mihăieș. Far nu e singurul: «Îi ține companie, printre alții, Ioan Buduca, a cărui inventivitate lexicală e indiscutabil superioară, dar e de o egală vacuitate». [...] • Constatând că «utopia științifică a criticii» nu este nouă, Aureliu Goci descifrează simptomul în volumul *Profitabila condiție* de Nicolae Florescu, «Zadarnică toată desfășurarea de forțe, inutile toate rigorile aparatului științific dacă nu există și talentul critic de a vedea în operă și altceva decât au convenit inițiatorii exegezei».

• Din aceeași familie critică face parte și Radu Bagdasar care «s-a specializat în studiul privind viitorul artei, în general și al literaturii în special».

■•În Campania de lupăță pentru pace, care acompaniază referendum-ul pentru reducerea aremelor cu potențial distructiv, intră noi personalități.

■•Dina Cocea militează *În numele păcii*: „Am trăit calvarul războiului și niciodată nu-l voi putea uita. El nu trebuie să se mai repete vreodată pentru nimeni. De aceea, am primit cu adâncă emoție această nouă și strălucită inițiativă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, om a cărui contribuție la cauza dezarmării și păcii este remarcabilă și în consens cu aspirațiile tuturor popoarelor. Referendumul nostru va rosti un *DA* hotărât, atestând din nou vocația de pace a poporului român. Artiștii au fost întotdeauna oameni iubitori de pace, militanți consecvenți ai dorinței de bună înțelegere, materializând cu emoție în scenă pilde exemplare

ale acestui ideal al umanității. Noi suntem conștienți că progresul artei noastre nu poate exista fără împlinirea dezideratului păcii. Pentru aceasta privim cu mândrie și totală azeziune această impresionantă chemare la pace inițiată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, față de care vom dovedi că suntem alături dându-ne acordul nostru ferm cu prilejul referendumului. Democratic, poporul demonstrează din nou unitatea sa în jurul partidului, al secretarului său general, demonstrează imensa dorință de pace, bună înțelegere, dorința de bine și progres“. □ Ion Lăncrănjă, *Apărarea păcii, apărarea vieții*: „Copilul ce crește, cartea care se scrie, muncitorul care dă altă față metalului, grâul pe care l-a pus țaranul în pământ, ca să înfrățească și să rodească – au nevoie, ca de aer, de liniște și de pace. Tot ce-i viu și în devenire, în Țară dar și în lume, are nevoie de liniște și de pace. Viața însăși are nevoie de liniște și de pace, fiindcă spectrul războiului amenință de data aceasta existența însăși a globului pământesc, o pârjolire atomică fiind egală, se știe, cu aruncarea în hăuri a întregii civilizații, tot ceea ce s-a edificat de-a lungul mileniilor, cu eforturi enorme, preschimbându-se deodată în nimic – grădina de ieri devenind pustiu, cartea de învățătură devenind o mână de pulbere, casa care a fost construită de om și sfințită de prezența lui devenind o grămadă de moloz, un mormânt sinistru. Iată de ce am fost și sunt de acord cu hotărârile luate de *Plenara Comitetului Central al Partidului* și de către *Marea Adunare Națională* de a reduce cu 5 la sută cheltuielile militare, efectivele și armamentele, inițiativa acestei noi și îndreptățite măsuri aparținând Președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu“. □ Ion Dodu Bălan, prof. univ., *Triumful omeniei*: „DA-ul, pe care Președintele țării nu-l solicită răspicat, cu prilejul referendumului, e menit să demonstreze, încă o dată lumii, vocația de pace a poporului român, hotărârea lui de a apăra pacea, de a lupta pentru ea cu mijloacele rațiunii, de-a înlătura pericolul nuclear, de-a pune stavilă cursei nebunești a înarmărilor, de-a apăra liniștea creatoare a omenirii, convins că niciodată proverbul, după care se ghi-dează unii, *si vis pacem para bellum*, n-a fost mai anacronic decât acum. Poporul român știe, Președintele său a spus-o atât de convingător, și mersul recent al evenimentelor a adevărit-o, că cine vrea pace se pregătește de pace. Nu poți să te pregătești de război și să obții pacea, cum nu te poți pregăti de înmormântare, când vrei să faci o nuntă. E vremea să înțelegem bine și profund aceste adevăruri axiomatice, confirmate de legile obiective ale istoriei și de bunul simț al popoarelor. E vremea să le respecte și strategii războiului stelelor și adepții cursei înarmărilor, care pretind că prin înarmare se obține pacea. Nimic mai neadevărat și mai absurd, nimic mai periculos pentru destinele păcii și ale umanității. Acest lucru îl înțeleg cel mai bine creatorii de frumos, aleșii muzeilor, care au spus din cele mai vechi timpuri că între arme muzele tac, și care acum, în plină eră atomică, știu adevărul că între arme muzele nu doar tac, dar și mor, și odată cu ele moare însăși viața, și nimeni nu va mai rămâne să vadă dezastrele apocalipsului atomic, și nici strălucirea stelelor de pe cer. Iată de ce,

alături de întregul nostru popor, oamenii de creație, de știință și cultură vor răspunde *DA* propunerilor președintelui *Nicolae Ceaușescu* de reducere a bugetului și efectivelor militare, convinși că în felul acesta spun un categoric *DA*, vieții, umanismului, rațiunii și *puterii* omului de a crea bunuri materiale și spirituale, de a învinge forțele beznei și ale morții. Slujind pacea, asigurăm triumful omeniei și al rațiunii, triumful Vieții asupra Morții și Facem să strălucească în istorie noțiunea de Om”.

[OCTOMBRIE]

• [„*Albina*”, nr. 10] Numărul se deschide cu poezia lui Ion Pillat, *În vie*, anunțând Ziua recoltei, o sărbătoare de primă importanță pentru „*Albina*”. Despre *Culorile toamnei* scrie, poetizând, Dumitran Frunză.

• [„*Amfiteatru*”, nr. 10] 125 de ani de existență a *Astrei* ocupă prima pagină prin articolul *Astra – istorie și cultură*, semnat dr. Marin Badea. □•La cronică literară Cristian Moraru dezbată *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, cunoscutul jurnal parizian al lui Eugen Simion: „[...] La nivel microstructural, fructul acestei priviri centrate pe propriul text este o frază tipică scriiturii lui Eugen Simion (în special autorului de jurnale). Un studiu întreg ar merita scris despre fluența ei remarcabilă, despre nonșalanța fără trucaje a semnalării celor mai semnificative și pitorești detalii, despre «efectul de real» pe care ea îl produce fără efort. Eugen Simion este posesorul unui simț acut al observației, mușcătoare fără cruzime și admirativă la modul decent și motivat, care denotă un prozator (al «mediilor» și «caracterologiilor» în special) conștient de resursele sale. Multe s-ar mai putea spune, pe de altă parte, despre *supravegherea ironică* a acestei fraze, despre limbajul de o mare proprietate al textului, când metaforizant, cultivând paradoxul, vocabulele angajante (Eugen Simion nu se ferește, la nevoie, de cuvintele mari), când de o brutală concretețe, eliptic, compunând mici scenete de o mare vioiciune, portretizând memorabil. Între mitografierea subiectivității (efectul oricărui jurnal) și demitizarea ambianței, toposului parizian (pe care Eugen Simion și-l asumă prin identificare, nu prin procură culturală, prin «bibliografie»), jurnalul execută un du-te-vino alert și inepuizabil“. □•Sever Avram descoperă în lirica lui Dan Laurențiu *Exultanța tragicului*: □•Adriana Bontea se oprește la Paul Georgescu și la romanul acestuia (*Natura lucrurilor*, Eminescu, 1986): „S-ar putea spune că în *Natura lucrurilor* strategia naratorului se aseamănă cu cea a jucătorului de șah care nu joacă cu nimeni; dar avansează treptat câte o piesă (un personaj, o ipoteză speculativă, un cadru de discuție) numai și numai de dragul jocului și în vederea unei adânci mediații asupra aceluiași joc. După ce mutările s-au efectuat, cu toată măiestria proprie marelui maestru, jucătorul-narator contemplant poziția rezultată. Fiecare personaj încearcă să cucerească o poziție cât mai avantajoasă în domeniul social-politic sau sentimental dar, până la urmă, prin complicitatea naratorului cu toții vor pierde. [...] Calitatea principală a roma-

nului nu stă în construcția, ușor trenantă în succesivitatea părților, ci în stilistica vie a dialogurilor capabile să producă personaje vii”. □•Dan Silviu Boerescu vede în studiul Valentinei Curticeanu *Un model actual*: „Echilibrul în analiză, cu o nuanță de sobrietate «trădând» practica universitară a acestui critic avizat al fenomenului cultural contemporan, discreția mijloacelor evitând parada ostentativă a achizițiilor teoretice – bine integrate demonstrației – și preocuparea constantă pentru stil și instaurarea unei atmosfere personale în pagină, reprezintă caracteristicile definitorii ale cărții semnate de Valentina Marin Curticeanu“. □•La recent apăruta *Oglinda salvată*, romanul lui Virgil Duda scrie, fără menajamente, Traian Ungureanu: „Am putea fără greutate, întoarce toată «buna creștere» literară pe care o vădește cu râvnă romanul lui Virgil Duda, concluzionând conciliant asupra interesului incontestabil pe care îl degajă experimentul literar ambiționat de autorul *Oglinzii salvate*. Nu o vom face deoarece credem mai degrabă în importanța unei exegeze tranșante decât în nevoia de protecție critică a eșecurilor ilustrate. Romanul lui Virgil Duda e un astfel de eșec fin orchestrat o paranteză mai mult decât o rostire rodul indiferent al unei preumblări duminicale prin bibliotecă“. □•Către *O panoramă a poeziei actuale* se îndreaptă Ion Bogdan Lefter. În atenția sa intră Al. Cistelean: „Acțiunea sa de tenace radiografiere a genului n-avea cum să treacă neobservată, fermitatea opțiunilor estetice și morale ale susnumitului era normal să impună, stilul lui nu și-a ascuns constanțele personalității. Toate acestea au făcut din Al. Cistelean unul dintre cei mai buni critici de poezie de astăzi – pe fondul și în ciuda discreției temperamentale, pe care scriitura ironico-socratică n-a reușit s-o mascheze eficace“. □•Numărul conține scurtul reportaj *Un sat, duminica*, semnat de Răsvan Popescu: □•Simona Popescu îl reevaluează pe G. Ibrăileanu în studiul istorico-literar *Ibrăileanu și genul complet*. □•Cartea lui Ion Cristoiu, *Lumea Literaturii* (Eminescu, 1986) este citită și sintetizată de Dan Pavel: „Cu toate că nu apare ca jurnal propriu-zis *Lumea literaturii* constituie – prin conținutul notațiilor sale – un jurnal de lectură și de idei. [...] În acest sens, *Ion Cristoiu* este în permanență preocupat de alcătuirea unui inventar al particularităților de stil și al opțiunilor tematice ale scriitorilor, din perspectiva trăsăturilor psihice și a experiențelor de viață ale autorilor și personajelor, ceea ce-l face să urmărească de multe ori în opera literară urmele vieții. [...] Poziția estetică a lui Ion Cristoiu este cea a unui scriitor angajat. El se pronunță pentru intervenția criticii în contestarea formelor literare istovite, cele care nu mai reflectă realitatea, pentru completarea experienței de lectură a criticului literar cu «experiența de viață» „. □•Horia Gârbea se ocupă de Mircea Cărtărescu, confundat în imaginea de însoțire a textului cu Florin Iaru. Nu reprezintă, în schimb, o confuzie, ci o intenție, fraza de final, cu aluzie la Nichita Stănescu: „De aceea chiar dacă Mircea Cărtărescu (nu) are «viață personală» el este în mod cert mai mult decât un simplu soldat. Căci poetul, spre deosebire de soldat, e cu atât mai apreciabil cu cât strică alinierea“. Ramona

Fotiade recenzează, la secțiunea cartea străină cartea semioticianului Italian Cesare Segre: „Un titlu incitant și ambițios deopotrivă însoțește cartea lui Cesare Segre apărută de curând la editura Univers în traducerea Ștefaniei Mincu, *Istorie-cultură-critică* include o selecție reprezentativă de studii aparținând cunoscutului scriitor italian și oferă o imagine coerentă a activității acestuia timp de un deceniu. Ca o continuare firească a transpunerilor în limba română începute cu Umberto Eco, apoi D.S. Avalle și Maria Corti, lucrarea lui Cesare Segre aduce din nou în atenția publicului nostru școala semiotică italiană care se poate spune că a contribuit substanțial la impunerea domeniului respectiv de cercetare, eliberându-l dintr-o fază de pionierat mult controversată. Meritul principal al cărții lui Cesare Segre“.

□•Poezie și proză chineză clasică (în prezentarea și traducerea lui Romulus Bucur).

• [„Argeș”, nr. 10] *Calea românească a păcii*, de Sergiu I. Nicolaescu, indică direcția tematică a numărului, apărut în perioada pregătitoare a Referendum-ului pentru pace. □•Nicolae Oprea supune atenției cititorilor revistei *O lectură întârziată* a unui „scriitor care nu se grăbește”. Este vorba de argeșeanul Ion Lică Vulpești: „Ion Lică Vulpești ține cu tot dinadinsul să destrame haloul protector de duioșie din preajma personajelor prin utilizarea expresiei crude, preluată parcă din vocabularul unui cinic incurabil. În unele povestiri există un dezacord de fond între caracterele conturate din linii frânte, cu o peniță tremurândă, și modul lor de exprimare (nu numai orală). Prozatorul nu aderă la poziția omniscienței, dar preferă, inexplicabil, finalurile intempestive ale conflictelor. Ar fi de retușat rezolvările facile ale subiectelor (prea anecdotice în cazul schițelor *Cactusul*, *Vică*) prin mutații bruște de accent (în genul fabulelor cu morala concisă) și «dezlegări» neadecvate ale unor trame inutil complicate. Un prozator înzestrat cu simț analitic, înclinat către subtilități psihologice, cum se vedește Ion Lică Vulpești, nu poate face abstracție de știința textului“.

□•Note asupra prozei scrise de Bedros Horasangian semnează Al. Th. Ionescu: „Cu un ochi deschis în afară, spre viață, prozatorul, mereu atent la obiecte și evenimente, prinde din mers mici secvențe care, adăugându-se una alteia, creează o atmosferă în care mișcarea trepidantă acaparează omul până la disperare. [...] Cu un alt ochi, deschis înăuntru, către memoria livrescă, autorul *Curcubeului de la miezul nopții* urmărește tot timpul relația între ce spune el și ce s-a mai spus. De aceea întâlnim în proze o permanentă intruziune a livrescului, la diverse niveluri de reprezentare. Între *real* și *livresc* se stabilește o relație armonică, iar o confuzie între ele – productivă artistic – este oricând posibilă, chiar dacă numai pentru câteva clipe. [...] Ironia bonomă conduce mâna prozatorului și-l face să ocolească adesea cruzimea cu care alții ar «executa» unele subiecte“.

□•Cartea lui Mircea Herivan, *Noua mitologie a universurilor deschise*, este semnalată de Vasile Macoviciuc. □•Un nou supliment, *Biblioteca Ion Pillat*, mustește de poezie: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Mihai Beniuc (un strop de proză lirică), Traian Iancu. □•Radu Bagdasar prezintă

Cariatidele iubirii, cel de-al patrulea volum al lui Constantin Păunescu, care, în accepțiunea criticului, „mărturisește o afinitate esențială cu rădăcina de aur a elenismului”: „Ne vine în minte simbolul brâncușian al iubirii: cercul (despicat în cele două jumătăți-indivizi). Arta iubirii face parte dintr-o *ars vivendi* globală pe care, de asemenea, omul modern a pierdut-o, spre nefericirea lui, în spiritul considerațiilor lui Constantin Noica din suita de eseuri despre modelul cultural european (cf. ultimelor numere din «România literară»), cărțile lui Constantin Păunescu adaugă ceva la modelul omului actual, încercând să recompună în spiritul idealului european omul complet desăvârșit intelectualizește și sufletește. Pentru că, dacă, așa cum pretinde filozofia, scopul vieții este atingerea fericirii, numai omul deplin, complex și armonios în alcătuirea sa sufletească și fizică, poate fi candidatul real al zenitului teleologic al existenței.“ □ Tudor Cristea scrie despre cartea lui Ion Cristoiu, *Lumea literaturii* la o rubrică absolut inadecvată, *Poezii despre critici*, care ar da prilej de ironii: „Idei, intuiții, note de lectură, crochiuri, mici însemnări sau eseuri e nu depășesc de regulă trei-patru pagini, alternând autorii și cărțile, lăsând liber jocul asociațiilor, permițând imaginației critice mica digresiune, speculația, ironia – iată din ce se încheagă o foarte interesantă și instructivă carte semnată de Ion Cristoiu. *Lumina literaturii* este o carte cu care un critic și-ar putea încheia cariera, dar cu care Ion Cristoiu ne face surpriza de a și-o începe. E un fel de a spune, pentru că, deși este prima sa carte de critică (după savuroasa culegere de proză umoristică *Personaje de rezervă*), autorul ei este un critic format și, în același timp, un scriitor adânc implicat în viața literară. Ion Cristoiu își datorează competența ca om de presă faptului că acesta este dublat de un om de bibliotecă“. □ Romanului lui Mihail Diaconescu, *Depărtarea și timpul* își conturează o istorie a receptării prin A. I. Brumaru, ajuns la al patrulea episod cu observații confortabile despre chestiuni care, în general, creează dispute (*Intenționalitate. Timp și spațiu*) inclusiv la cel în cauză: „A-ți forma ca scriitor un program auctorial după astfel de proprietăți ale filosofiei e o superioară împlinire: acum Mihail Diaconescu găsește că umanității românești e cazul a i se statornici, într-un efort concertat, sensul adevărat (de curății și semne, cu s-a zis), cu grija însă de inteligibilitate și universal. Dar ambianța romancierului e – așa cum va trebui să arătăm mai încolo – și mai mare: să obții vestiri despre acest sens încă din primii germeni, din dimineața aceea a lumii românești. Istoria omului românesc se dezvăluie, în fenomenologia sa narativă, ca istorie a unei vieți active desfășurate în conformitate cu ideile rațiunii, ale rostului: configurare de sens și luptă întru cauza înaltă a acestora.“ □ Pe ultima pagină, *Universalia*, Artur Silvestri publică eseu „*Spațiul eminescian*” al păcii: „Această filozofie a păcii, ascultând de un gând secret al împăcării cu universul, e originară, continuă și totdeauna ajunsă la expresia cea mai înaltă odată cu Eminescu. A gândi istoria în chip înțelept și cu sentimentul încheierilor naturale de dincolo de plângerile clipei care pot fi accident, a întruchipa acest

gând în corespundere cu dreptul universal al fiecărei națiuni și a răspunde, în aceste margini, mitologiilor dominației (care acelea fac întâi și întâi războaiele) este a răspunde original, tradițional, *a da lumii o măsură a umanului* care vine din lumi străvechi și cu o continuitate verificată. Acest spațiu doctrinar al păcii trebuie numit, de aceea *spațiul eminescian*, potențat cu noi valori în contemporaneitate“.

• [„ASTRA”, nr. 10] Număr consacrat împlinirii a 125 de ani de la înființarea „instituției” ASTRA. □•Despre *Moștenirea ASTREI* scrie, începând cu prima pagină, Ion Itu. ■•Încă din numărul precedent, împlinirea a 600 de ani de la urcarea pe tron a lui Mircea cel Bătrân devine prilej sărbătorec și pelerinaj în istorie. □•Evenimentul este completat tematic: George Coandă, *Luceafărul Basarabilor*; Ștefan Suciuc, *Politica față de Transilvania*; Gheorghe Tudor, *Un nume simbol, adânc*; Dorina Negulici, *La porțile Ardealului*. □•Ștefan Petraru continuă serialul său *ASTRA și Marea Unire*. □•*Lupta ASTREI pentru emanciparea economică și politică a românilor*, face obiectul intervenției lui Pamfil Matei. □•În același sens se exprimă Dan Mârza (*Efort organizatoric și cuprindere culturală*) și Traian Vedinaș, *Bătălia pentru limba română*. ■•Poemul comentat al numărului de față îl aduce în prim-plan amintirea lui Virgil Mazilescu (*Al doilea vis al poetului*) și propune, pentru noi comentarii, poemul lui Marius Robescu, *Timpul*. □•Comentatori, Laurențiu Ulici și Viorel Ștefănescu. ■•Apariția monografiei lui Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati* (Minerva, 1984) este comentată de Vasile Gogea: „Drumul de urmat sugerat încă de titlul istratian al cărții: *Spre alt Istrati – Vers l’autre Istrati – Vers l’autre flamme*. Înainte de a reconstitui figura adevărată a lui Istrati trebuiau înlăturate toate măștile sub care a fost ascunsă, ca și cum o conștiință autentică n-ar putea avea decât o față hidoasă. Criticul a folosit pentru aceasta metoda *interpretărilor convergente*. [...] Din această perspectivă, întreprinderea critică a lui Mircea Iorgulescu este oportună. Chiar exagerarea valorii estetice a operei lui literare este justificată metodic din această perspectivă. Să nu uităm că singura propoziție *memorabilă* despre Panait Istrati, existentă în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, a lui G. Călinescu este că «Panait Istrati nu va fi niciodată un scriitor român». Pornind cu asemenea *handicap*, meritul mare al lui Mircea Iorgulescu este acela de a fi înțeles că, în ciuda *celebrității* lui europene, Panait Istrati *nu poate fi ceva* decât privit din România, adică în interiorul literaturii române. Și chiar dacă această primă carte a epopeii critice istratiene nu recuperează decât pe *Istrati tânăr*, adică pe acela care nu este încă autorul operei literare ce avea să-l impună Europei, ea este importantă totuși, prin aceea că propune o primă *întâlnire* reală, adevărată a lui Istrati cu literatura română”. □•Valeriu Sârbu cu volumele *Multiplu fapt divers* (Eminescu, 1985) și *Destăinuirile vulcanilor stinși*, suscită interesul lui A. I. Brumar: „Cu aceste ultime apariții editoriale, *Destăinuirile vulcanilor stinși* și *Multiplii faptului divers*, Valeriu Sârbu reintră, în chip remarcabil, în

actualitatea literară”. □•Sub titlul *În căutarea poetului*, Valeriu Popa anunță că l-a găsit pe Mircea Cărtărescu, din volumul *Totul* (C.R., 1985): „Mircea Cărtărescu, în poeziile sale, neagă legile geometriei euclidiene, refuză existența limitată a celor trei dimensiuni clasice ale spațiului. Spațiul său poetic (spațiul și nu universul) se rupe de ceea ce folosește, în genere, poezia contemporană prin două elemente fundamentale: atemporalitatea mesajului (pe axa timpului reprezentarea este nulă, lăsând la libera apreciere a cititorului delimitarea de simpla contemplare și transpunere poetică a mediului imediat – atât de dragă poezilor generației 80- prin faptul că Mircea Cărtărescu întreabă). [...] Dintre cele trei medii care formează universul poetic al lui Mircea Cărtărescu, predominant (până la obsesie) este citadinul cu întreaga sa gamă de elemente. [...] Mircea Cărtărescu ajunge la evadarea din instabilitatea de roluri în care apare poetul, trăind propriul său timp cultural. Peisajul creat este o întoarcere spre interioritate, spre formele concrete ale trăirii psihologice. [...] Poezia lui Mircea Cărtărescu este o poezie în continuă căutare; ea caută locul și sensul poetului în propriul lui spațiu și timp cultural, caută să delimiteze și să definească statutul de creator prins în jocul dezordonat al ideilor născute din trăirile interioare. [...] Versurile din acest volum lasă impresia că Mircea Cărtărescu se apropie de definirea unei noi linii poetice, novatoare în sine care evoluează simultan cu maturizarea într-o creație. Este, în fond, ceea ce așteptăm de la Mircea Cărtărescu, independent de existența și evoluția *descendenților săi întru stil*”. □•Alte comentarii critice face Horia Florian Popescu. Acesta prezintă (*O antologie orientativă*), recenta apariție, în Marea Britanie, a volumului de poezie *Silent Voices*, realizat de Andreea Deletant (născută Caracostea) și Brenda Walker: „Dimensiunile relativ restrânse ale antologiei pot constitui o explicație a unor absențe notabile (ca Ioana Ieronim și Nora Iuga). Problema, adevărata problemă, este însă a calității traducerii. Patrusprezece personalități, patrusprezece stiluri diferite, patrusprezece *sisteme* imagistice distincte, pun probleme greu de depășit traducătorului. Să mai amintim faptul că, în cursul a doi ani și ceva, Andreea Deletant și Brenda Walker au tradus și publicat în *Forest Books* cinci cărți de poezie română contemporană – o primă antologie de poezie, volume de Marin Sorescu, Mircea Dinescu, Ion Stoica și antologia *Silent Voices*, precum și un volum de teatru Marin Sorescu – și avem imaginea completă a activității celor două traducătoare și, să spunem lucrurilor pe nume, a fantasticei lor îndrăzneli. Fiindcă o asemenea activitate, realizată într-un timp atât de scurt, arată ambiția celor două traducătoare de a deveni universale. Este posibil lucrul acesta? [...] Inițiativa celor două traducătoare rămâne, în ciuda scăderilor, demnă de toată lauda. Prin actul lor Andreea Deletant și Brenda Walker au anunțat publicului englez existența a patrusprezece voci lirice românești bine timbrate, *Silent Voices* este, așadar, un prim pas – o antologie orientativă și sperăm că, într-un viitor mai apropiat sau mai îndepărtat, asociindu-și și alți traducători, Andreea Deletant și Brenda Walker să ofere publicu-

lui englez o antologie de autoritate”. □•Constantin Catrina (*Un poet al pianului* scrie despre corespondența lui Dinu Lipatti: „Corespondența Lipatti și cronicile muzicale, pentru prima dată evidențiate, ocupă un loc important nu numai pentru laboratorul istoriei muzicii românești ci și pentru acele momente universale în care Dinu Lipatti a colaborat cu tot ceea ce veacul nostru a avut mai emoționant ca interpretare, mai profund sub aspectul gândirii și creației”. □•C. Ionescu comentează *Cărămida cu mâner*, antologie umoristică îngrijită de Viorica Mircea, prefațată de Valentin Silvestru: „Criteriul care stă la baza selecției acestor atât de numeroase texte, este cel al satirei prin excelență, evitându-se umorul gol, comercial. Fiecare text țintește ceva și nu e de mirare că alături de satire vesele, există altele meditative, grave, cu tentă filosofică”. □•*Nota bene* și *Găuri negre în Galaxia Guttenberg* (G. Pruteanu) fac turul presei culturale. □•Pe ultima pagină, arondată literaturii universale, apar, în traducere, argentinianul Julio Cortazar și italianul Alberto Moravia.

• [„*Ateneu*”, nr. 10] Constanța Bărboi, director adjunct în Ministerul Educației și Învățământului, acordă un interviu sub titlul *Generația tânără de azi trebuie pregătită pentru a recepta literatura secolului al XXI-lea*. Între întrebările formulate de Liviu Chiscop, se numără: „– *Ce criterii guvernează actualmente selectarea autorilor meniți a figura în sumarul manualelor de literatură?* – Vedeți dv., spre bucuria noastră – și e o mare bucurie – literatura română are un număr impresionant de scriitori, dintre care mulți, foarte mulți sunt scriitori de valoare și din acest punct de vedere, izbutită mi se pare comparația care se face adesea cu bolta cerească, unde sunt perceptibile sute și sute de stele, între care unele strălucesc cu mai mare intensitate. [...] – *Există și alte reviste care publică comentarii literare, apelând chiar, pentru această rubrică, la critici consacrați...* – Da, desigur. Dar tocmai voiam să adaug că, în cazul revistei *Ateneu*, mi se pare un lucru bun și acela că cereți profesorilor să realizeze comentarii literare model, căci e o mare deosebire între viziunea unui critic literar și aceea a unui profesor asupra aceluiași text literar. [...] – *Ce sarcini desprindeți pentru limba și literatura română din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, rostită cu prilejul deschiderii anului școlar 1986-1987?* – Și de data aceasta, ca de fiecare dată, când vorbește despre tineret, despre școală, secretarul general al partidului îndeamnă la autodepășire, la manifestarea spiritului revoluționar care să ducă la înnoire, la creșterea calității activității noastre. Acționând în spiritul acestor sarcini, privind creșterea calității învățământului, limba și literatura română – care are o contribuție covârșitoare la educarea patriotică, umanist-revoluționară a tineretului școlar – va cunoaște perfecționări pe măsura cerințelor majore ale etapei actuale”. □•Dana Dumitriu explică, anecdotic, *De ce am scris un roman istoric*: „Răsuceam lingurița într-un pahar de înghețată la fosta cofetărie Nestor când Florin Mugur m-a întrebat: «Ce vrei să scrii acum?» și am răspuns aproape inconstientă: «Un roman istoric». M-a privit uimit, a râs. A râs și soția lui, Iulia. Iar eu am scris.

După acea declarație «publică» nu mai puteam da înapoi și mi-am dat seama că, de fapt, eram pregătită pentru această experiență. [...] Astfel m-am hotărât să scriu un roman istoric. Și mi-am fixat epoca tot atât de brusc pe cât am hotărât să-l scriu. Secolul XIX-lea «secol mare și luminos între toate; merit a schimba fața lucrurilor pe pământ» cum îl lăuda Ion Ghica. Și astfel a apărut și personajul Revoluționarul sau intrigantul, diplomatul, omul de spirit sau perfidul, cel care a pus umărul la progresul României, boierul sau democratul – toate acestea le vedeau contemporanii în el, prietenii și dușmanii. (Nefericitul, în cele din urmă, căci a încăput pe mâna mea). Ion Ghica mi s-a arătat ca omul epocii sale, cu înălțările și căderile ei.” □•Calistrat Costin omagiază activitatea de critică și creație literară a lui Valeriu Râpeanu, intitulând-o *Noi întrebări, înțelesuri și restituiri necesare*: „Cultul patetic ale valorilor perene imprimă «medalioanelor» lui Valeriu Râpeanu acea migrație tulburătoare a ideilor vii, trăite, pentru care se moare cu zâmbetul pe buze. [...] *Tărâmul unde nu ajungi niciodată*, este aidoma operă de moralist despre *Oameni care au fost și sunt*, «jurnal» de superioară ținută intelectuală, saturat de fecunde nostalgii, carte de reflecții grave despre o lume a spiritului și o lume reală, carte a unui autor de referință în cultura noastră.” ■•Ștefan Aug. Doinaș abordează eseistic subiectul *Personalitate și critică literară*, cu privire specială G. Călinescu și *Istoria ...* sa: „Personal, am descoperit – am simțit, mai bine zis – acest «conflict operă-critic», în tinerețe, citind *Istoria literaturii române* de G. Călinescu; am avut impresia unei simultane «demolări» și «reconstrucții» a operei analizate. [...] Intuiția sa critică descoperea noi valori, existente dar ascunse, în materialitatea operei [...]. Tensiunea unei asemenea lecturi personale stă în acțiunea temerară de a «dezgropa» din solul inert al tradiției câteva «sensuri» noi, chemate în felul acesta să dea un sunet modern tradiției înseși, s-o revitalizeze. Departe de a fi arbitrară, o atare exegeză critică se dovedea riguros motivată, iar revelația – surprinzătoare, șocantă chiar, în primul moment – devenea, îndată după aceea, de domeniul evidenței. Dar această evidență – ca și alte revelații critice călinesciene – nu au părut la fel de clare în clipa când au fost formulate. Dimpotrivă!”. □•Cristian Livescu semnează cronica literară la *Orașul îngerilor* (C.R., 1986) de D. R. Popescu: „Cu *Orașul îngerilor* (C.R., 1985) se continuă un al doilea mare ciclu narativ la D.R. Popescu, ciclu inaugurat în 1980, prin *Viața și opera lui Tiron B.* Este adevărat, Tiron B. vântură-lume este abia pomenit, în câteva rânduri, în acest nou roman, dar umbra sa, condiția de martor ocular neutru, neimplicat, fie și astfel intercalate în zonele de fundal ale acțiunii, confirmă un element de continuitate la care, ca și cu alte ocazii, trebuie să luăm aminte în cazul lui D. R. Popescu. [...] Romanul de față are patru episoade care învăluie, din tot atâtea unghiuri, un fir narativ derulând destinul duros al câtorva tineri, surprinși de prigoanele naționaliste ale ultimului război în plină eflorescență a vârstei. Ei sunt «îngerii» orașului (să ne amintim de conotațiile asemănătoare date angelicismului juvenil, într-una din piesele de rezis-

tență ale autorului, *Acești îngeri triști*), «căzuți», eșuați, doborâți în Istorie, în pofida rezistenței lor în candoare și puritate”. ■•Colaboratori, din alte orașe, din Capitală și de la Cluj-Napoca, se alătură corpului redacțional. □•Mariana Brăescu (*Dincolo de clipa istoriei*): „Un anumit clar-obscur domnește asupra personajului prozei lui Paul Anghel, dar un clar-obscur rezolvabil. Viziunea romancierului față de personaj este a unui modern care e contra atomizării personalității, nu a unui clasicist care să reprezinte caractere definitive. «Modernul» este la el bine temperat, proza din *Zăpezile de –acum un veac* ferindu-se de toate excesele. În privința sociologiei mediilor, care ar putea produce interesante analize, merită observată ideea romancierului de a crea tipologii care să reprezinte categoria dincolo de epocă.” □•Artur Silvestri (*Însoțitorul – o recitare*): „Romanul pare a rezuma niște biografii absurde și ar voi să elogieze puterea morală a individului amenințat de violența mediului, de anxietățile proprii ori de catastrofele naturale și imprevizibile. *Însoțitorul* nu e, de aceea, un roman analitic pur, ci este catagrafia unor caractere «umbrite» de autor, care lasă pe deasupra fiecărui om o aripă de mister, o notă de melancolie inanalizabilă, un sunet ocult. Fiind cu neputință a categorisi omul în universul hazardului altfel decât prin unica lui morală inefabilă, *Însoțitorul* era un asemenea roman al incomunicabilității și al întâmplării, probabil semnalul unei trepte noi în literatura lui C. Țoiu. Așa cum se prezintă opera lui până în acest moment, ea pare a fi teritoriul surprizelor neîntrerupte”. □•Irina Petraș (*Modalitățile prozei scurte*): „Proza scurtă («pentru vorbe strâmtoare, pentru gânduri întinsoare» – M. Gorki) pare să răspundă cel mai bine nevoii de a capta curentul epocii contemporane. Creație miniaturală, ea nu acceptă lungimile, dar speră să atingă profunzimea. Suple, uimită, îngăduindu-și toate libertățile formale, toate «perversitățile» tehnice (Tzvetan Todorov), încetinindu-și cinematografic privirea asupra cotidianului, disponibilă și detașată pentru că fierbinte implicată în prezent, proza scurtă a ultimilor ani acoperă sub un singur generic semnalmentele altădată strict apartținătoare nuvelei sau schiței sau povestirii sau, chiar, reportajului. [...] Adoptând sinceritatea totală a tonului și a perspectivei, simpatia necondiționată față de unghiul de vedere al personajelor scrie o proză care are toate șansele de a rămâne. Nicolae Iliescu (*Departa, pe jos*) abuzează de o «aparatură științifică» încărcată, compune scenarii șocante într-un vertij de tehnici demitizatoare. Libertatea canonică a literaturii față în față cu o realitate organizat-rebelă legitimează fabulele existențiale ale lui Ion Lăcustă (*Cu ochi blânzi*). Schițe cu desfășurare aproape umoristică, dar care, grație unei schimbări din mers a gamei, au încheierea unor drame, chiar cu accente tragice. Ștefan Agopian (*Manualul întâmplărilor*) utilizează o costumație voluptos fanariotă, picantă, aluzivă, estetică, cu bătaie lungă. Ioan Groșan (*Caravana cinematografică*), obsedat de statutul literaturii, are știința matură a dozării efectelor așa încât nuanțele parodice, parabolice, ironice ale scrisului său sunt subtextele inteligente ale unor texte care se oferă și unei lecturi în registru tra-

dițional. [...] Emilian Bălănoiu (*Analiză pentru șansele Iuliei*) urmărește personajele cu o surpriză care se transmite întregă cititorului. [...] Adriana Bittel (*Somnul după naștere*) transcrie stări deformate de imaginația verbală, halucinantă fiindcă sunt prea exact copiate în detaliile lor exterioare. [...] Alexandru Vlad (*Drumul spre Polul Sud*) cu proza sa rafinată, lucrată cu tabieturi de orfevier, degustă farmecul cuvântului potrivit și al ideii de multe carate. Petru Cimpoieșu (*Amintiri din provincie*) abandonat autorității realului («Dar ce pot eu face decât să relatez?») pe care-l întâmpină cu atâteștiința mucalității, autoironică a autorului și Mircea Diaconu (*Șugubina*) la care «suferința umană receptată pe flaut de o sensibilitate de copil sau de adolescent» (Marin Sorescu). [...] Ea, proza scurtă, se manifestă atât de categoric, de diversificat, de masiv, grație preciziei rafalelor sale, încât deceniul nouă este «deceniul prozei scurte». Importantă este însă nu în primul rând concurența cu romanul, cât, mai degrabă, înfruntarea cu realitatea fictivă și cu ficțiunea realistă.” □•Vlad Sorianu scrie despre *Vitralii incolore* (Eminescu, 1985), de Dumitru Popescu: „Romanul lui Dumitru Popescu *Vitralii incolore* prilejuiește asemenea reflecții prin însușiri care îl apropie sensibil de «noua proză» românească și astfel – metodele interpretative ale «noii noi critici». Se poate lesne constata că pentru autor textul nu e oglindirea tautologică a unor fapte ținând de structuri istorico-sociale, ci include și sugestii «destructurante»; rezultă o intertextualitate a ecorilor livrești, a eseisticului și deopotrivă a convertirii lumii într-un discurs ce formulează autointerogațiile romancierului”. □•Simion Bărbulescu amintește cititorilor despre *Romanele lui B. Elvin*: „Mai ales în ultimele romane, autorul se dovedește stăpân pe arta decantării extraordinarului în planul ficțiunii în contextul unei narații confesiv-disociative de rafinată prospectare a unor profunde adevăruri ale psihologiei umane, explorată de pe pozițiile aceluia *nihil humani a me alienum puto...*” „Mai ales în ultimele romane, autorul se dovedește stăpân pe arta decantării extraordinarului în planul ficțiunii în contextul unei narații confesiv-disociative de rafinată prospectare a unor profunde adevăruri ale psihologiei umane, exportată de pe pozițiile aceluia *nihil humani a me alienum puto...*” ■•Colaborarea din acest număr a lui Solomon Marcus se intitulează *Istoria ca text*: ■•Nicolae Manolescu este prezent cu *Două feluri de metafore*: □•Gheorghe Simon, atacă tema *Recuperării umanului* în proza lui Marin Preda: „Care e menirea și care e șansa omului pe pământ? Marin Preda răspunde: menirea omului e că are șansa să fie. De aceea totul trebuie să pornească de la om. Cine descoperă, se descoperă pe sine, așa cum soarele dimineții trezește ființa, ca o licărire, ca o *tresărire*. Acesta e farmecul primordial: să ne uimim de noi înșine! Din această trezire unii nu mai nimeresc, nu se mai găsesc pe ei înșiși și orbecăie, ajungând niște *bezmetici*. Așa îi plăcea, ne amintește Eugen Simion, să spună despre cei cu care nu mai era nimic de făcut”. ■•N. Manolescu prezintă *Două feluri de metafore*: „Prima deosebire poate fi formulată pe scurt așa: deplasarea de sens este, de obicei, mai mare în

metafora modernă decât în aceea tradițională. În termenii lui J. Cohen, diferența constă într-un grad superior de nonpertinență. Constatarea a fost de atâtea ori făcută, încât aproape nu e nevoie să o mai argumentez. Hugo Friedrich o remarcă de la început în *Structura liricii moderne* (ediție românească, Univers, 1969). [...] A doua deosebire dintre metaforele tradiționale și cele moderne face și mai clară natura ei retorică: poetul vechi înclină spre metafora *topică*, în vreme ce modernul a descoperit savoarea celei *atopice*. Prin acești termeni încerc să cuprind, pe de o parte, toate acele figuri care își extrag predicatul nonpertinent dintr-un «depozit» accesibil oamenilor cultivați ai fiecărei epoci, și, pe de alta, metaforele în care predicatul este creația originală a poetului. [...] În versul lui Apollinaire se va citi *cors de chasse* și nu *corps de chasse*. Vor fi fiind și alte greșeli, pe care însă le las pe seama lui G. Pruteanu și alor lui găuri negre din galaxia Gutenberg pe care le vânează, cu umor, în rubrica din revista *Astra*. □•O proză semnează Bedros Horasangian (*Sala de așteptare*). □•În traducerea lui Andreas Rados, universitar ieșean, apar trei reprezentanți ai *Poeziei Greciei de azi*: Nikiforos Vrettakos, Dimitris H. Halatsas și Fivos Delfis.

• [**„Caiețe botoșănene”**, nr. 10] se deschide cu un cursiv de Corneliu Sturzu, *Cerul de Dorohoi*: □•Al. Zub prezintă *Un nou instrument românistic*: „În seria bibliografică de largă circulație condusă de Robert L. Collison de la Clio Press, a apărut de curând un volum (nr. 59) dedicat României. Alcătuitoarii lui sunt Andreea și Dennis Deletant, a căror activitate privind cultura noastră se cunoaște în genere, Andreea ocupându-se mai mult de traduceri literare, iar Dennis îndeosebi de istorie culturală și politică. Noul volum, subscris împreună, oferă celor interesați o sinteză *sui generis* asupra țării noastre, cu o sobră introducere, informații esențiale pe domenii, indice și o hartă actuală. [...] Un loc aparte îl ocupă informațiile cu privire la preistorie, arheologie, etnografie, istorie, ca și cele relative la literatură, domenii ce comportă și un nivel mai înalt de competență din partea autorilor. România le apare ca o «țară a paradoxului» nu numai pornind de la situației ei geopolitice actuală, dar și urmărindu-i evoluția în istorie. O densă introducere previne pe cititor asupra acestei evoluții, relevând și elementele încă obscure sau discutabile, alături de însușirile de caracter ale poporului, de starea lui de spirit, cu o dezinvoltură greu de bănuț în lucrările anterioare. Se conturează, din această introducere, efigia unui popor situat la răspântie, supus la mari presiuni de-a lungul timpului și constrâns mereu la sacrificii, un popor ce manifestă totuși spirit de concordie, toleranță, deschidere. Suferind, el a preferat să-și «interiorizeze» suferința, să o depășească prin sublimare în artă. Bibliografia semnată de Andreea și Dennis Deletant ne apropie în felul ei de această lume și de problematica ei specifică. [...] Foarte selectivă, bibliografia în cauză nu reține decât ceea ce părea să fie mai important, dacă nu indispensabil, și mai lesne de regăsit pentru un străin. Din perspectiva specialistului dispus să ignore nevoia de comoditate a «pieței», această selecție apare pe alocuri fragilă și arbitrară. În linii mari, însă,

avem de a face cu un instrument cuprinzător, temeinic și de un folos netăgăduit. [...] Un spațiu relativ amplu se acordă introducerilor în limba și literatura română (gramatici, dicționare, antologii) ca și politiciii culturale, muzicii, dansului, cinematografilei, sporturilor. Într-un cuvânt, lucrarea bibliografică semnată de Andreea și Dennis Deletant face un bun serviciu românisticii și răspunde în același timp nevoii tot mai presante de cunoaștere mutuală.” (Al. Zub, Andreea Deletant, Dennis Deletant, *Romania*, Oxford/ Santa Barbara/ Denver, Clio Press, 1985, XVIII + 236 p.) □•Sub titlul *Scriitori pe plaiurile natale*, Mihai Gângă culege impresii de la Dumitru Corbea, Anda Boldur, Ion Crânguleanu, Alexandru Vergu, Nicolae Turtureanu, George Damian, Vasile Constantinescu, Ioan Holban și Dumitru Țiganiuc. *Dicționarul scriitorilor botoșăneni* îi mai cuprinde și pe adormiții întru-Domnul Neculai Stoleriu, Ieronim Șerbu și tenorul Enrico Tamberlick, pre numele său adevărat Toma Cosma.

• **[„Cinema”, nr. 10]** Marea Adunare Națională din 23 octombrie 1986 prilejuiește realuarea dezbaterilor cu privire la misiunea filmului: „Condiție a filmului de calitate – a învăța neîncetat, a cunoaște realitatea”. □•Ion Bogdan Lefter (*Istoria și geografia artei a 7-a în ciclurile cinematecii*) observă: „Nu există lună a stagiunii sale în care Cinemateca noastră să nu programeze așa-numitele «medalioane» de artiști [...] proiecția acestor medalioane îndeplinește o funcție similară celei pe care, pentru literatură, o are editarea seriilor de «opere»”. □•Informații și noutăți din lumea filmului de peste ocean își fac loc în rubrica *Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului*. Radu Coșasu propune o nouă rubrică, *Cinefilia ca omenie*, în cadrul căreia invită cititorii la dialog.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 10]** Număr consacrat evenimentului național *Pacea*: □•La rubrica *Scriitorii și pacea*, V. Filip scrie despre cheltuielile exorbitante afectate escaladării războiului folosind un titlu explicit: *Pace și pâine*. □•Ocupându-se de *Moștenirea clasicilor români*, Zaharia Sângeorzan tarce concluzii pesimiste: „Astăzi situația edițiilor critice ridică câteva probleme și idei la orizontul faptelor: ritmul de apariție, paralelismele, reeditarea operei scriitorilor dispăruți nu de mult, scriitori de mare valoare și care merită să fie luați în considerație. Să rostim un adevăr care nu poate fi trecut cu vederea: sunt ediții care nu-și justifică sub nicio formă întârzierile, abandonarea lor. [...] Moștenirea clasicilor români o dată valorizată în spirit modern, neabuziv, respingând o «actualizare» excesivă, regenerează spațiul culturii, ne conștientizează tot mai mult ideea că suntem un popor cu o civilizație și o cultură de o mare vitalitate, cu nume celebre ce reprezintă valorile, conștiința și destinul unui neam. Nu vom fi noi înșine în Europa fără redescoperirea lui Cantemir, Hașdeu, Iorga, Eliade, Călinescu, fără să le restituim opera în ediții critice monumentale. Există astăzi ediții de popularizare, dar avem nevoie de ediții științifice naționale, deschise unei cuprinzătoare și obiective tratări filologice și

critice a textelor. [...] Ce destin au scriitorii dispăruți în urmă cu mai multe decenii sau de mai puțin timp? Situația nu rezumă o realitate care să ne satisfacă. Domină mai cu seamă absențele. Nu posedăm încă o ediție definitivă, critică, Nicolae Labiș. [...] Moștenirea scriitorilor români este un tezaur care își așteaptă criticii, editorii devotați.” □•N. Cobadin scrie despre „*Precizia*” *ambiguității* în critica literară, însă la modul general, teoretic, fără niciun fel de exemplificare. □•*Scriitorii români în interviuri (II)*, volum îngrijit de cercetătorii clujeni Mariana Vartic și Aurel Sasu îi provoacă Constantin Coroiu, la observații malițioase: „Majoritatea textelor selectate și reunite în cele patru cărți insumând peste 2200 de pagini (primele șaisprezece litere al alfabetului) sunt de fapt niște autoportrete sau schițe de autoportret. Romancierului român, și nu numai lui, îi place să se autodefinească, încercând, atunci când are prilejul, să-și «construiască» biografia și să acrediteze o anumită imagine despre sine. De obicei, el este, mai mult ori mai puțin, nemulțumit de critică (problema eternă!) și, uneori, chiar de public și, cu rare excepții, avid de publicitate. Există o gamă întregă de «abilitați» la care acesta recurge, când e interviuat, pentru a incita și a întreține interesul publicului: de la modestie la afirmarea sau sugerarea orgolioasă a unor însușiri, de la limbajul figurat, desigur strălucitor dar adeseori paralel cu subiectul discuției, până la cel riguros cu aer savant, etalând o concepție proprie despre lume, literatură, roman, tehnici narative, medii investigate, modernitate, personaj, clasici, psihologia, cititorului contemporan etc. [...] Pornind de la titlul antologiei realizată de cei doi cercetători clujeni o întrebare se ridică firesc: dacă aceasta seamă despre o anume concepție privind romanul sau direcții ale romanului românesc? Sigur, răspunsul e pozitiv. Numai că ele sunt foarte greu decelabile parcurgând o astfel de culegere desfășurată pe criteriul alfabetic. După război, mulți viteji se arată; mă întreb totuși dacă o grupare a interviurilor pe epoci nu ar fi fost mai concludentă.” □•*Cât îi datorăm lui Maiorescu* ?, se întreabă și răspunde Adrian Oprina, dând două exemple privind inițiativele și actualitatea lui Maiorescu: „Tot Maiorescu a introdus în critica noastră celebrul principiu al primatului esteticului în judecata de valoare. Numai că el limitează critica la acest efort rimar al aprecierii estetice, făcând din ea o instanță, un tribunal al literaturii. În ce ne privește, critica abia începe cu judecata de valoare, rostul ei fiind – odată încheiată această primă operație – determinarea și explicarea întregului complex de valori ce alcătuiesc opera. Cine se mulțumesc cu fixarea valorii estetice, acela e categoric maiorescian. [...] Fiind în principal negatoare, critica lui Maiorescu este mai ales polemică. Fără a fi cel dintâi în ordine istorică, junimistul este primul nostru mare polemist. Asta s-a spus adeseori, ca și faptul că textele sale polemice au devenit modele ale genului. Însă Maiorescu nu concepe polemica drept o întrecere cavalerescă. Surd la argumentele adversaului, el e atent doar la voutele propriului discurs inchizitorial. Preopinentu nu există decât pentru a fi executat spectaculos, e ocazia punerii în evidență a strălucitelor

însușiri ale polemistului.” □•Ion Holban vine cu opinii despre *Socializarea textului*, în romanele lui Mircea Nedelciu: „Mai cu seamă ultimile două cărți ale lui Mircea Nedelciu împlinesc profilul unuia dintre cei mai importanți prozatori ai generației 80; după debutul din 1979, Mircea Nedelciu a reușit să-și precizeze, într-un interval de timp relativ scurt, un spațiu epic propriu și, în primul rând, o «poetică» a povestirii despre care se poate spune că reprezintă în datele sale principale, «poetica» epicii nucleului tetualist al generației literare amintite; și aceasta pentru că Mircea Nedelciu scrie texte, el povestește și «teoretizează», încercând să ofere un mode de «textualizare» a lumii, în fond, reorganizând-o prin intermediul unui dispozitiv complex ale cărui resorturi esențiale sunt *privirea* și *povestea*. Acești doi pivoți al textului constituie, în fapt, un alt fe de a fi al relației dintre *subiectivitatea* perspectivei celui care produce narațiunea și *obiectivitatea* spre care tinde aceasta.”. Despre Mircea Nedelciu mai există, în același număr o cronică literară. □•*Folclorul* înseamnă *istorie, conștiință de sine*, arată Al. Zub în portretul cărturăresc făcut lui Adrian Fochi. □•La rubrica *Istoria literară* Ecaterina Țarălungă trece în revistă cele mai importante etape „biografice” ale revistei așezându-le sub titlul „*Convorbiri literare*” – *consecvență și înnoire*. □•Stelian Vasilescu prezintă legăturile dintre *Astra* și *Alecsandri*, iar Liviu Papuc evocă momentul festiv *Astra la 125 de ani*. □•Doina Florea stabilizește, încă din titlu (*Tăcere și roștire*), existența acestui „raport” în opera sadoveniană: „Subordonată audiției ca funcție dominantă a stilului, crația sadoveniană e apropiată de romantism și simbolism. Simțul muzical îl alătură pe Mihail Sadoveanu lui Alexandru Odobescu și Alecu Russo. Cantabilitatea prozei sadoveniene «lucrează» estetic înlăuntrul unui sistem bazat pe legile severe ale compoziției savant proporționate. Nu este, așadar, un simplu ison, un acompaniament al Ideii, frumoasă în sine și suficientă sieși. Inzestrat cu o hiperestezie sinestezică de excepție, scriitorul a conferit operei sale acea formă care, prin toate particularitățile ei dobândește o remarcabilă putere de transcendere”.

□•La *Actualitatea literară* se produc: Val Condurache (*Tel Quel*), un titlu care spune totul despre cei doi romancieri și modurile lor de creație, Dana Dumitriu, cu *Prințul Ghica* (volumul al treilea, și Mircea Nedelciu, cu *Tratament fabulatoriu*. Redăm citate despre ambii autori: „Spre deosebire de cele mai multe reconstituiri contemporane, *Prințul Ghica* e un roman fără teză: nu este nici parabolă, nici tablou de epocă, în înțelesu vechi. Nu are culoare locală și nici substrat polemic. Deși are câte ceva din toate acestea. Secretul acestei opere stă în anularea distanțelor în timp: martorul invizibil – ochi al imaginației – care asistă la scenele istorice, e, ca la Henry Jamse, un *reflector*, un ochi pe jumătate real, pe jumătate fictiv”.

□•„În cadrul generației «Desantului», din care Mircea Nedelciu nu face, la drept vorbind, parte, autorul *Aventurilor într-o curte interioară* face, cu toate acestea, figură de teoretician și de «propagandist». Recunoscând ce și cât aparține lui Gheorghe Iova sau lui Gheorghe Crăciun, Mircea Nedelciu se delimi-

tează de «textualiști» printr-o teorie personală asupra producerii textului literar și asupra relațiilor de «proprietate». Nu vreau să intru în amănuntele acestei teorii, pe care autorul găsește de cuviință s-o explice, de data aceasta, într-o prefață de cincizeci și două de pagini la propriul roman, *Tratamentul fabulatoriu*. Mărturisesc că nu am izbutit să pătrund întreaga argumentație și, poate din cauza aceasta, nici n-am putut să ader la decalcul pe care Mircea Nedelciu îl face.” □•Al. Dobrescu (*Caragiale și norma estetică*); □•George Pruteanu (*Regimul iluziei*) prezintă în manieră proprie (lui Mircea Ivănescu) volumul acestuia, *Alte poeme nouă*: „Poet de adâncă intelectualitate, intertextualist avant-la-lettre prin vocație și nu prin conjunctură, Mircea Ivănescu este artefactul unui lirism grav, în care gândul freamătă amar și emoția pulsează discret, scaldat în lumina deopotrivă a soareui livresc (p.97) cât și în cea a soarelui negru al melancoliei. [...] P.S. Necunoscătorilor poeziei lui Mircea Ivănescu: modalitatea (orto)grafică a acestor însemnări e doar o formă, strict temporară, de a înmuia tocul criticului în cerneala poetului, spre a-i încerca strălucirea.” □•Constantin Pricop, cu textul *Un critic care refuză critica*, o cronică la Tudor Vianu, *Gândirea estetică*, Minerva, 1986 □•Recenzii scriu: George Bădărău (*Cu tot ce aparțin acestui pământ*) și, tot el la Vlaicu Bârna (*Monotonia metronomului*), Liviu Antonesei (Dan Damaschin, *Trandafirul și clepsidra*), Ștefan Avădanei (*Integrala Chaucer*), Eugenia Țăranu (Marica Pietreanu, *Salutul în limba română*). Pe ultima pagină, *Dialogul literaturilor*, găzduiește creații lirice semnate de Grigore Vieru, Leo Butnaru, Leonida Lari, Pavel Boțu, Arcadie Suceveanu, Liviu Damian, Vitalie Levițchi, toți poeți din Republica Moldova.

• [„**Pagini bucovinene**”, nr. 10] P. Comarnescu (*O neseacă sursă de inspirație*) semnează *Autograful* din acest număr. □•D. Ivănescu scrie despre *Mircea cel mare*. □•Adrian Dinu Rachieru semnează cronică literară la romanul lui Mihai Sin, *Schimbarea la față*, C.R., 1985). □•Aurel Buzincu recenzează *Maestrul de lumini*, (C.R., 1985) a lui Cristian Teodorescu: □•O a doua parte din *Apostilă la Numele trandafirului*, foarte cunoscutul roman al lui Umberto Eco. □•Versuri Inedite – T.V. Ștefanelli, comunică N. Moscaliuc.

• [„**Dialog**”, nr. 5/ 114/octombrie * **Un nou redactor șef, Marius Cristian, ia locul lui Radu Andriescu. O schimbare de „echipă” se produce și în rândurile membrilor colectivului redacțional: Irina Adăscăliței, Irina Andone, Vasile Braic, Sandor Boros, Marius Ciobanu, Marius Dumitrescu, Codruța Gavril, Aurora Hrițuleac, Vasile Largu, Lăcrămioara Marin, Cristina Oghină, Gheorghe Pricop, Merișor Sturzu**] Andrei Bodiu este prezent cu *Locuințele poetului*, intervenție care a primit Premiul [revistei] „Dialog”, la *Colocviul Mihai Eminescu*, desfășurat anual al Iași. Întrucât tilul nu are ghilimele, iar despre locurile și locuințele poetului s-au pronunțat de-a lungul timpului numeroși biografi ai poetului, facem precizarea că, în cazul de față, cercetarea se referă la ambientul imaginarului eminescian, ca loc/ laborator de creație”. □ În *Prefețe-fețe*, subintitulat „răspunsul sociologului la provocarea

prozatorului”, Mihai Dinu Gheorghiu pătrunde, cu instrumentele sociologului, dar și ale hermenutului, în labirintul romanului *Tratament fabulatoriu*, de Mircea Nedelciu: „Prefața prozatorului la recentul său roman, *Tratament fabulatoriu*, scoate astfel la iveală ceea ce, de obicei, se află ascuns, în gropat în corpul cărții, adică limitele dici- bilului, frontierele acceptate ale textului, despărțitul tema liberă de tema obligatorie, ambele înscrise în programul gimnasticii intelectuale. Ca urmare a acestei exhibări impuse sau numai sugerate, romanul arată ca un prunc care, deși a prins glas, a rămas cu cordonul ombilical netăiat, spânzurându-i moale pe lingă corp (unii vor comite, nu mă îndoiesc, greșeala de a-l confunda cu organul puterii: în realitate, el este numai organul dependenței față de putere, neavând în sine nici o tărie, dovadă că prin el autorul ține să pună mereu în evidență poziția sa subordonată). Într-adevăr, prefața la *Tratament fabulatoriu* nu poate avea decât un asemenea statut: ține și nu ține de roman, e «străină» (vezi și mulțimea citatelor!) și totodată «personală» în raport cu prozatorul”. ■•Recenzii. □•Lucian Vasiliu (*Să alergăm împreună*, Junimea, 1985): „Autorul acestei proze este aproape cu desăvârșire incapabil să ascundă faptul că este poet. Și încă un poet talentat. Textul nu are decât de câștigat din aceasta, nefiind vorba de o infuzie de lirism într-un text care, și așa este prea scurt pentru a-și permite asemenea rătăcirii, ci de tensiunea caree pornește dintr-o ambiguă persoană întâi, deghizată, prin perspectiva narativă abordată, însă evidentă în dialog”. □•Norma Manea (*Plicul negru*) este conceput de Codruța Gavril: „Textul se citește greu: romanul nu relatează întâmplări. Frazele au dobândit profunzimea discursului poetic, în care fiecare cuvânt atrage atenția. Cuvinte care, odată pronunțate, capătă corp, izbucnesc în pagină, lovesc prin materialitatea lor: „Roșu. Fluiditate. Pădurea. Muguri punctuali, așteptați. Un câine și o pisică. Lovituri, incendiu, huligani, răngi, devastare, Cireșe. Suspini. Florile și iarba, aburul, nesațiul hipnotic și rebel. Pământul, apa, aerul și focul. Primăvara, sul de cuvinte. (...). RANCHIUNĂ, devastare, agresiva revanșă, însingurarea, confuzia, amintirile privirea și trupul efemeridelor“. Cititorul rătăcește, printre cuvinte, este prins în ritmul lor, alunecă printre fraze cu o topică foarte curioasă, constrâns să observe fiecare variație a vocii autorului, să fie atent la nuanțe, la devierile discursului. Expunerea se sparge în propoziții telegrafice care se succed hipnotic ca pe un ecran imaginai, cuvântul se apropie de fluiditatea imaginii. Nu se poate trece prea ușor printre aceste cuvinte: solicită cititorul, încetinesc lectura. Elementul epic este uitat; fiecare cuvânt se impune privirii. Ca în cazul unor fotografii; contează fiecare secvență în parte. Orice amănunt trebuie privit cu atenție; numai așa este posibilă pătrunderea în alcătuirea complexă a romanului, învătarea «codului» său. Altfel lectura rămîne un act steril, o trecere, pe deasupra textului care nu poate să ducă la înțelegerea semnificațiilor sale multiple”. □•Despre Valeriu Râpeanu scrie Florin Faifer: „O seriozitate reconfortantă, străină de lejerități și alte spectaculoase fandări în gol, respiră studiile adunate

in această carte, unde principiul major este acela al rigorii. Nimic lăturalnic sau specios. Calofilia iau poate avea desigur prețul austerității. Argumentația stringentă, cu pasaje când tonul devine mai răspicat (fiindcă polemic) sau încins (ca în «fuga» unui patetism bine temperat) mizează eficient pe o exactitate și un echilibru al judecății ce asigură ipotezelor lui Valeriu Râpeanu șanse neîndoielnice de validare (modernitatea operei lui N. Iorga, valoarea nuvelisticii lui L. Rebreanu, accentul propriu al lui G. M. Zamfirescu, V. I. Popa sau I. Peltz, dar și filiația străină în abordarea temei „periferiei“).

● [„**Echinox**”, nr. 6] Întrucât editorialul numărului de față se intitulează *Un nou an universitar*, se poate admite că a șasea apariție a revistei are loc în luna a zecea din an, octombrie. ■•O *Vitrină* a cărții găzduiește comentarii aparținând Sandei Cordoș, foarte activului Ioan Cercel și lui Iulian Boldea. □•Sanda Cordoș scrie despre *O carte necesară, Singura critică*, de Mircea Martin: „Se numește *Singura critică* și nu este o carte de teoria criticii, nu-și propune drept scop luarea în discuție a unor perspective și metodologii critice. Este lipsită, prin urmare, de rigurozitatea științifică impusă de un atare demers. Este, dimpotrivă, o carte care, din perspectiva spunerii, își asumă riscul atingerii cu utopia și pateticul [...] Ne-a amintit de Serge Doubrovsky din *De ce roua critică?* și, din spațiul cultural românesc, de Titu Maiorescu mai ales cu al său *Poeți și critici*. Revendicând aceste reper culturale ne gândim, în primul rând, la intensitatea angajării în expunerea ei și, din nou, la necesitatea expunerii, justificată în funcție de conjunctură. Deci, de la spunere la expunere (nefericita ispită a calambururilor-liant în discurs)”. □•Referitor la cartea de poezii a lui Corneliu Ostahie, *Existența de probă* (Eminescu, 1985), care succede altui volum, *Existența pe suflet viu* (premiul C.C. al U.T.C., 1983) Ioan Cercel este de părere că autorul „ne-a oferit... nu o surpriză, ci o confirmare a unei ascensiuni începute încă din timpul studenției ieșene [când activa în redacția revistei „Alma Mater”/devenită „Dialog”] prin colaborări la «Viața studentescă», «Amfiteatru», «Argeș», «Ateneu», «Cronica», sau «Luceafărul». Corneliu Ostahie este un poet matur și cu o linie lirică personală în contextul polifonic al poeziei românești contemporane”. □•Iulian Boldea (*Lumea ca literatură*, literatura ca lume) prezintă cartea lui Ion Cristoiu, fost echinoxist, privit acum ca autor împlinit sub toate formele și aspectele: „Cartea ni se pare, rezumând, o desăvârșită conciliere între analiză și sinteză, între asociere și disociere. Lumea ca literatură, ca sumă de obiecte însumând în substanța lor multiple semnificații apte a fi decodificate, literatura ca lume, cu dialectică și legile ei specifice, sunt două sintagme emblematice, pe care cartea lui Ion Cristoiu le autorizează și justifică”. □ Referitor la aceeași carte a lui Ion Cristoiu, Letiția Olaru își intitulează comentariile *Gustul criticii*: „Ion Cristoiu oferă în acest volum o lecție de critică. El nu este nici scriitorul sufocat de ceea ce a citit și nici entuziasmul care ar ridica operele din praf. Este un cititor veritabil, la care candoarea merge împreună cu experiența de lectură și rezultatul este că avem înaintea

ochilor niște ipostaze ale literaturii pe care nu le-am fi descoperit nici după repetate lecturi. V-ați gândit de pildă, că Gulliver este *un Columb care descoperă Americi inventate* sau că volumul *Respirări* al lui Nichita Stănescu este o *mașină de meditat cu voce tare*? □ „Momentul” Ion Cristoiu este ilustrat și de Licinia Borcea (*Personaje de rezervă*) care îl prezintă pe fostul student de la Cluj în ipostaza de prozator. ■ Pe ultima pagină, Marin Sorescu și Aurel Rău, sunt transpuși în engleză de Mihaela Mudure.

● **[„Familia”, nr. 10]** *Astra 125* și articolul lui Traian Vedinaș (*Astra – prin cultură spre unire politică*) țin „capul de afiș” al numărului, vegheat de portretele lui Timotei Cipariu, Visarion Roman, Simeon Balint și Vincențiu Babeș). □ Alte articole consacrate sărbătoririi Astrei, sunt: *Din activitatea Astrei beiușene*, de Titus Roșu. □ *Diploma Astra a unui bihorean* (Constantin Stelaru) și *Onisifor Ghibu și Astra*, de Stelian Vasilescu. ■ În accepțiunea tematică de mai sus, trebuie înregistrat și textul lui Alexandru Duțu: *Cuvânt și cuget românesc în Crișana*, text în care sunt prezentate și comentate manuscrise românești medievale din aceste locuri. □ Miron Blaga se ocupă de o *Vitrină de cărți*: □ Gabriela Negreanu, *Jurnal, Eul peregrin*: „Ieșită din barierele cotidianului, poezia Gabrielei Negreanu respiră aerul încifrat al subtilităților psihologice și filosofice, ființând în orizontul reveriei și intuiției, compensând jocul inocenței prin inteligență și cultură atunci când este cazul, mai totdeauna la cote foarte înalte însă. [...] Cu acest volum, sensibilitatea artistică a Gabrielei Negreanu și-a conturat personalitatea și un loc important în lirica noastră actuală”. □ Dumitru Mălin, *Ziua de trecere*, Facla, 1986: „Un debut editorial bun [...] girează Eugen Dorcescu. Tânărul poet ignoră artificiile lingvistice la modă, deși un anume hieratism metaforic și un flux liric presărat de sincope și contorsiuni se revoltă împotriva tradiției. Purtând masca unui înstrăinat, cultivând introspecția și tonul elegiac, Dumitru Mălin descinde din Blaga, vădind o prea mică înrudire cu Ioan Alexandru cum crede Brândușa Armeanca, deși unele palide reflexe expresioniste pot fi depistate și la tânărul poet”. □ Florin Costinescu, *Imperiul de corali*: „Un neoromantic bântuit de sonorități simbolice, pe care-l prinde de minune tonul elegiac și nostalgiile suave, penuria imagistică compensată din prea-plin al trăirii, este Florin Costinescu în volumul *Imperiul de corali* (ed. Eminescu, 1936). Poemele de aici, străbătute de un abur vag melancolic, apelează la sugestia muzicală interiorizată, ceea ce dovedește o sensibilitate autentică”. □ Antoaneta C. Iordache, *Cursiv de septembrie*: „Prezentând «o lume nebună, nebună, nebună de legat» cu fantezie și umor, arătând-o cu degetul și satirizând-o, Antoaneta C. Iordache se impune atenției, prin *Cursiv de septembrie*, ca o prozatoare matură, stăpână pe uneltele sale, capabilă de frumoase surprize”. ■ Cronicarii literari ai numărului sunt: □ Al. Cistelean la Ion Horea, *Podul de vama*: „Lirismul lui Ion Horea, cu miezul său de tandrețe și devoțiune, mult mai dispus la recluziune decât la efuziuni și exultanță, se nutrește din placenta paradisului natal, constituind o reve-

rie a baștinii. În descendență ideatică blagiană, deși într-o retorică de rafinement bucolic ce vibrează mai curând în punct geografic beatificat și care iradiază în permanență, ținând ființa poetului în zona sa de gravitație. [...] Dacă nu pornește întotdeauna de la evocarea plaiului originar, poemul sfârșește, în schimb, aproape cu regularitate pe orbita nostalgică a acestuia. Valeriu Cristea a avut perfectă dreptate: Roma lui Ion Horea este Petea de Câmpie”. □•Gheorghe Grigurcu la Mircea Iorgulescu (*Spre alt Istrati*): „Deși ne asigură că s-a apropiat de Panait Istrati printr-o întâmplare, Mircea Iorgulescu ne apare drept un exeget cum nu se poate mai potrivit al autorului *Chirei Chiralina*. Implicarea frenetică în actualitate, febrilitatea, accentul de urgență, inconformismul, spiritul polemic, iată câteva trăsături ce se pot regăsi deopotrivă la Istrati și la recentul istratolog. Aceeași pornire de a demistifica, de a înlătura prejudecățile, de a milita pentru adevăr îi unește și nu trebuie să ne mire punctul de pornire întărit al întreprinderii lui Iorgulescu care, cu toată logica pe care o pune în joc, nu e în mai mică măsură (fapt ce-l onorează) un *revoltat sentimental*. Rândurile sale aruncă scânteii, vituperând practici îndeajuns de cunoscute, chiar dacă nu se dau (deocamdată) nume. [...] Simțim că Mircea Iorgulescu își asumă multe din profesiile de credință ale scriitorului de care se ocupă, ce își prelungește prin ele, la un nivel al scriiturii patetice, propriile convingeri și simțăminte. În fond ceea ce frapează în personalitatea lui Istrati este reacția sa critică pururi prezentă, o critică socială și existențială, de o dramatică acuitate, destrămand cortina tuturor aparențelor. [...] Înțelegând acest lucru, scoțându-l în relief cuvenit, Iorgulescu găsește *calea de acces* cea mai pertinentă către specificul creatorului evocat. Spiritul critic nedomolit, necantonat în niciun fel de convenții, depășindu-se pe sine, regenerându-se în virtutea unui țel de umanitate neobișnuit de înalt, reprezintă rădăcina actualității autorului lui *Moș Anghel*, un precursor, așa cum s-a remarcat frecvent, al unei problematice și al unor atitudini din contemporaneitatea noastră”. □•Virgil Podoabă la „jurnalul” turistic al lui Romulus Rusan, *O călătorie spre marea interioară*: „Artist el însuși, Romulus Rusan vede pretutindeni, de la Viena până la Efes, semnele vanității istoriei și ale eternității artei”. □•După ce a scris despre poezia lui Ilie Măduța, Ștefan Augustin Doinaș se oprește la alt „om al locului”, Radu Enescu, făcând un profil al autorului și prezentându-i volumul de călătorii sub titlul *Rigoarea și patosul lucidității*: „Înalt, blond, cu ochi albaștri și cu voce gravă, rostindu-se riguros și peremptoriu, dar în același timp debordând de entuziasme intelectuale, – Radu Enescu a apărut în 1945, în *Cercul Literar* din Sibiu, asemeni unui seraf sever, demonizat de Filosofie. Împreună cu Ovidiu Cotruș, el a completat, în mod fericit și hotărâtor, atmosfera micului nostru grup de scriitori studenți: preocupările strict literare, aproape cantonate de Estetică și Axiologie, domeniile proaspăt răscolite ale Fenomenologiei și Existențialismului. [...] N-aș putea să spun dacă itinerariul creator al lui Radu Enescu depășește sfera destinului personal, pentru a se constitui într-un periplu spiritual

exemplar. Știu însă că de la acel patetic *Franz Kafka*, de acum aproape două decenii, până la actuala sa carte de impresii americane, autorul s-a împlinit ca scriitor, ca mărturie și conștiință a scrisului ca atare. E, fără îndoială, în aceasta, semnul unei tinereți interioare încă superior productive care – i-o doresc din toată inima! – ne va oferi, de acum înainte, multe pagini admirabile”. □•Ștefan Borbely semnează articolul omagial *Horváth Imre – 80*: „Bătrânii poeți, ajunși la vârste venerabile, sunt, deja, capitole de istorie literară. Horváth Imre, poetul orădean care împlinește la 4 noiembrie 80 de ani, a fost martorul, când entuziast, când circumspect, dar întotdeauna sincer, al tuturor schimbărilor prin care a trecut lirica maghiară din România din etapa intimismului interbelic până la cel contemporan, parcurgând și obligatoria fază a poeziei declamative, specifice cerințelor (și mai puțin gustului) deceniul 6. Cu singura precizare că atunci Horváth Imre a creat, pe lângă o serie de versuri de circumstanță, și capodopere, care nu pot lipsi din nicio antologie a poeziei universale de pace”. □•*Pragul romanului*, se numește comentariul lui Ion Simuț la cartea lui Ovidiu Moceanu, *Fii binevenit, călătorule*: „Romanul e destul de pâcios, de trenant și de obositor în partea lui introductivă și devine ceva mai limpede și mai fluent atunci când se instalează în prim-plan povestea de dragoste întâmplată între doi bărbați și o femeie. Ovidiu Moceanu scrie o proză dificilă prin contorsionările, indeciziile și obscuritățile ei, care nu are o forță epică suficient precizată în sensurile majore. Lipsește transparența problemei morale, înglodată în sentimentalism. Multe devieri mărunte, ocolișuri inutile, paranteze și paranteze în paranteze fac fraza greoaie și determină lipsa de cursivitate și de fluiditate. [...] Pentru prozator a fost cu siguranță o carte grea, elaborată îndelung dar s-ar putea ca ea să nu aibă în evoluția lui decât funcția benefică de a-i elibera imaginația de un balast sentimental. Romanul *Fii binevenit, călătorule* pare să fie, în evoluția lui Ovidiu Moceanu, un prag decisiv de a cărui depășire depind izbânzile viitoare. O dificultate învinsă e orice carte...”. □•Mircea Nedelciu face obiectul textului scris de Radu Călin Cristea. Acesta se numește *În labirint*, și are în atenție *Tratament fabulatoriu*, cel mai cunoscut roman al lui Nedelciu: „Romanul face dovada calităților vechi ale prozei lui Nedelciu. Scris într-un stil sobru și cu mai puține îndrăzneli ca altădată, romanul este condus de o mână fermă, experimentată. Aș avea poate o ușoară obiecție doar în privința stilizării excesive a unor scene. [...] *Tratament fabulatoriu* este un remarcabil roman al unui tehnician al textului și impresia mea de ansamblu asupra lui este pozitivă, chiar dacă l-am citit cu o pasiune crescândă începând de la pagina o sută”. □•*La Revista revistelor*, i.sim.[uț] face observații pe marginea prestației lui Horia Gârbea din „Amfiteatru”, nr. 9. □•Pe ultima pagină, *Din lirica italiană*: în traducerea lui Ioan Milea, Tommaso Perdonò.

• [„**Ramuri**”, nr. 10] În cadrul *Colocviilor „Ramuri*”, Mihai Zamfir vine cu propunerea de *A citi altfel poezia*: „Un model semantic pentru întreaga poezie portugheză (franceză, română, etc)? [...] Este atitudinea adoptată de G. Că-

linescu atunci când declara că nu mai citește autori, ci literaturi întregi, cum ar fi cea spaniolă: *Impresii asupra literaturii spaniole* nu este decât tentativa (intuitivă și fulgurantă) de a găsi o «cheie de lectură întregii literaturi spaniole», [...] Firește că întrebarea fundamentală rămâne aceea dacă poeziei românești i se poate descoperi un cifru genetic și dacă un model semantic sau cultural ar putea fi imaginat în cazul poeziei noastre”. ■•Impresii de la colocviul *Poezia română contemporană – tradiție și inovație* oferă Doina Uricariu, Marian Papahagi, Adrian Popescu, Ion Mircea, Mihai Zamfir, Denisa Comănescu, aflați printre participanți. □•Mihai Șora se ocupă de *Poezia și trei tipuri de lectură*: □•Scriind despre romanul *Însoțitorul*, al lui Constantin Țoiu, Ion Pecie își intitulează demersul *Discurs despre utopie*: „Scriitorul are în vedere o utopie socială, desigur, bazată pe o reactualizare a mitului ființei ce trebuie să-și îngrijească nu numai propria grădină, dar și grădina altora. Urmărind comportamentul somonilor, naturalistului îi trece prin cap ideea că omul are aceeași pornire inconștientă spre sacrificiu: «E vreun plan în noi?»” □•În *Rimbaud negustorul*, volumul de versuri al lui Mircea Dinescu, George Popescu nu găsește nimic premonitoriu: „Cât privește badineriile expresive, ele întemeiau la Sorescu o atitudine în fața destinului devorator, iar la Nichita Stănescu divulgau o modalitate de testare a virtuților genuine ale cuvântului. La Mircea Dinescu, poate fi vorba mai degrabă de o frondă, cu puțină emfază, cu puțină gratuitate, totul calculat potrivit dialecticii interne a succesului”. □•Romulus Diaconescu se apleacă asupra vocației cărturărești a lui Alexandru Balaci: „Pătrunzător, eseul lui Alexandru Balaci dă formă ideei potrivit căreia personajul pirandellian încearcă să surprindă cauza primă a tuturor fenomenelor care stimulează armonia și seninătatea, însă el se izbește, mereu, de imposibilitatea de a comunica integral adevărul. [...] Alexandru Balaci sesizează astfel motivul fundamental al opereii pirandelliene bazat pe relativitatea oricărei informații despre lume și om precum și pe imposibilitatea de a limita ofensiva absurdului instalat în realitate”. □•*Bun și rațional* se numește scurta intervenție etico-morală a părintelui Dumitru Stăniloae. ■•Eugen Simion arată care sunt coordonatele criticii de implicare în cronica pe care o scrie la cartea lui Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati* (Minerva, 1986): „Voind să justifice metoda critică folosită în ultima sa carte, *Spre alt Istrati* (Ed. Minerva, 1986), Mircea Iorgulescu vorbește de *critica de implicare*, care, în esență, înseamnă conjugarea mai multor metode de analiză («o pluralitate convergentă») și *reîntoarcerea criticului în literatură*. [...] Sunt de reținut din această mărturisire câteva idei: codificarea criticii («ingineria critică») a îndepărtat cititorul de opera critică și, în aceste condiții, este cazul de a-l regăsi și recâștiga printr-un accent special pus pe existența din opera literară; iar reîntoarcerea criticului în literatură înseamnă o implicare de ordin moral, existențial, politic...Cu alte vorbe, criticul literar reîncepe, după baia de tehnologie critică, să fie atent la existența din operă (problematika umană) și la existența celui care scrie opera. [...] Ceea ce

își propune, cu toată luciditatea, este să reconstituie în termenii adevărului destinul unui scriitor a cărui operă a avut mult de suferit – și are încă, dovedește el – de pe urma biografiei în afara operei, E ceea ce face Mircea Iorgulescu în *Spre alt Istrati*, o carte angajată, polemică, scrisă cu sete, adresată specialiștilor”. □•Nicolae Diaconu salută debutul tardiv al lui Vasile Sav, poet echinoxist care aparține unei generații deja realizate”, folosind un titlu aluziv parabolic, *Romanul trandafirului*: „Prin fastuozitatea levantină a versetelor lenese, aci se văd pâlcuri de fecioare dansând cu încuietorea de fier la glezne (deși într-un cânt călăresc «feciorește»), aci trec, precum pelicula prin fascicul, armate de cavaleri gata să depună armele pentru o cămașă de nuntă. Până când, spre final, fumul se rupe în toate părțile deodată și apare, în carne și oase, Autorul; care, adunând secvențele împrăștiate pe jos, se pune cu muzele pe cheful, făcând ștremgărește cu ochiul și anunțându-ne, de fapt, un nou roman, de astădată, în versuri integral savice”. □•George Pruteanu traduce cântul XV din *Infernul* lui Dante, însoțindu-l de o prezentare a traducătorilor români ai lui Dante, de note și comentarii, din care se detașează necesitatea unei traduceri actualizate. □•Sărbătorirea a *125 de ani de la înființarea Astei* îl preocupă pe Stelian Vasilescu. ■•*Poetica Fantasticului* își numește Ovidiu Ghidirmic, incursiunea prin acest subiect deschis de cartea lui Tzvetan Todorov, *Introducere în literatura fantastică*: „Adept al poeziei, Tzvetan Todorov pare să fie conștient de limitele propriei metode. Formalismul și abstracționismul sunt, în primul rând, punctele vulnerabile ale poeziei, ca și ale structuralismului, în general. Preluând unele sugestii de la Northrop Frye, a cărui *Anatomie a criticii* este adusă în discuție, ca argument, în sprijinul teoriei sale, Tzvetan Todorov operează distincția dintre genurile «istorice» (promulgate de estetica tradițională, clasică) și genurile «teoretice» și consideră literatura fantastică un astfel de gen, definit sub cele trei aspecte ale operei: verbal, sintactic și semnatic. [...] Apoi, dincolo de încercările, fără îndoială, interesante, ale lui Tzvetan Todorov, de a surprinde natura straniului (explicată prin «coincidențe») și a miraculosului (pe care îl clasifică în *hiperbolic, exotic, instrumental, științific*) este mai potrivit să le numim pe acestea categorii estetice și nu genuri literare. După cum, mai mult decât un gen, fie el și «teoretic», nu «istoric», chiar fantasticul reprezintă, în ultimă instanță, tot o categorie estetică”. □•Marian Victor Buciu abordează *Romanul ludic și intelectual*, text ce se referă la proza lui Aurel Antonie, *Scrisoare pentru animale mici*, la rândul său un titlu care amintește de singurul volum de versuri (românești) ale lui Eugen Ionescu: „Aurel Antonie nu ocolește jocul cu ideile, romanul său fiind unul ludic și intelectual. [...] Felul de a povesti al autorului este unul firesc (în contrast cu miezul povestirii), serios, ușor analitic, sigur de el, încrezător și liniștit că pe firul epic va găsi el ceva captivant, interesant, nemaiauzit, iar accesibilitatea stilistică este o nadă potrivită în mâinile sale”. □•Mihaela Andreescu realizează un profil George Sorescu, foarte asemănător, prin detalii, cu o fișă de dicționar.

■•Grigore Traian Pop face din Tudor Vianu și un teoretician al cinematografului: „Ideile lui Tudor Vianu despre film și cinematograf se încheagă într-o concepție unitară a cărei dinamică este remarcabilă. El revine asupra unora reformulându-le, corectându-le și curățându-le de aluviunile istorice. Acuitatea, profunzimea și generozitatea ideilor lui Vianu despre cinematograf le recomandă, credem, unei cercetări mai largi, mai temeinice”. □•La cronică traducerilor, Irina Petraș scrie *Ficțiunea la puterea a doua*, un articol despre Ernesto Sábato.

• [„Steaua”, nr. 10] Prima pagină anunță titluri precum *Mircea cel Mare în viziunea lui Eminescu – trei izvoare*; *Correspondență Lucian Blaga D.D. Roșca*; *Versuri* de Marin Sorescu; *Interviu cu Allen Ginsberg*; *Astra – direcții culturale*. □•V. Fanache scrie despre *Spațiul martor*: „Nu este o eroare să spunem că lui Grigore Alexandrescu i se datorează în bună parte inaugurarea unei direcții fecunde a discursului liric prin decisa metamorfozare a programaticului sentiment al naturii în comunicare poetică autohtonă”. □•Irina Petraș privește *Realul ca ficțiune* prin operele a patru scriitori: Radu Cosașu, Nicolae Velea, Ovidiu Genaru și Mircea Nedelciu: „Realul este surprins în toată irealitatea sa, scrupulos, dar cu indiscutabilă detașare. Caracteristica prozei scurte contemporane este uimirea în față propriei conștiințe reflexive, exploatarea autoreflexivității. [...] „Iată – sunt un om viu”, este marea descoperire a prozei scurte actuale. Eliberarea de orice convenții, libertatea gesturilor existențiale, experimentarea în limbaj a situației de a fi. Realul ca ficțiune”. □•Ion Oarcăsu prezintă *George Coșbuc, arta deghizării*: „Deghizat mai des în țăran, uneori în voievod sau în sol bătrân și înțelept care vorbește, ca o întrupare suprapământeană, despre muncă, dragoste, datină, viață și moarte, elementele și motivele de bază ale universului figurat, Coșbuc trăiește cu fervoare actul – esențial în viziunea sa – al ascunderii. Se teme parcă de sine, de rostirea răspicată a eului individual. Arta figurării imagistice devine treptat o rafinată retragere în spatelile măștii protectoare sau a rolului asumat”. ■•Cronica literară este semnată de Ion Pop (la Ion Horea, autor a douăsprezece cărți înainte de publicarea celei la care se face referire, *Podul de vată*, (Eminescu, 1986): „*Podul de vată* nu face excepție de la regulă. Noua carte a lui Ion Horea se individualizează oarecum, în contextul operei, doar printr-un accent mai apăsător asupra sentimentului trecerii ființei aflate la un punct de bilanț existențial, pe care titlul volumului îl concentrează în emblemă”. □•*Alegoria prudenței* își intitulează Liviu Petrescu cronică la Norman Manea, *Plicul negru* (C.R., 1986). Concluzia criticului este că *Plicul negru* este o carte remarcabilă ce dă măsura deplină a unuiia dintre prozatorii noștri de primă linie”. □•Gheorghe Grigurcu trece în revistă *Poeme nouă* de Mircea Ivănescu, pentru care găsește potrivit să dea titlu, cam pastișat după o zicere populară *Alte poeme, aceeași poezie*: „Cu Mircea Ivănescu intrăm în zona unei literaturi ce și-a pierdut, măcar aparent, încrederea în sine. Autorul nu se mai exprimă nemijlocit, într-o substanță congruentă cu forma

încercând a surprinde *forma* pură, fără viață, cochilia goală. Volumetria ființei este (pare a fi) jertfă în beneficiul unei conștiințe plane, dureros exacerbate. Înainte de a ne vorbi ca un poet, autorul cărții intitulate *Alte poeme nouă* (Ed. Cartea Românească, 1986) ne vorbește ca un teoretician, înainte de a se produce ca un actor (interpret al eului liric), ne apare ca un regizor al spectacolului verbal. Mașinăria e pusă în evidență ca și cum totul s-ar putea controla, dirija, ca și cum efectele ar fi, din capul locului, cunoscute”. □•Costin Tuchilă se oprește la ultima carte a lui Ioanid Romanescu, *Orpheus* (Junimea, 1986), punând înainte de toate sensul: „Poezia proclamă certitudini, rostește esențialul cu o siguranță trufașă, cu încrâncenare chiar. Ea nu parcurge etape, nu e cunoaștere progresivă, străbătută de capcane și îndoieli. Îndoiala e tot ce îi poate fi mai străin. Nu consacră enigme, căci răscolind straturi insondabile, o face în perfecta cunoștință de cauză a efectului: ea deconspiră și arată. Orfeu reprezintă aici referențialul cel mai exact al lumii ce se naște din tresărirea sensului”.

■•La rubrica *Unghiuri și antinomii*, Ioana Em. Petrescu recenzează *Scrisori despre Logica lui Hermes*, (C.R., 1986) cunoscutul studiu al lui Constantin Noica. Alte recenzii sunt. □•Mircea Muthu, la Marius Ghica, *Facerea poemului*: „Urmând unui asemenea postulat, că, în literatură «producător și consumator sunt două sisteme esențial despărțite», Marius Ghica se oprește asupra «producerii unei opere»; mai exact, o decupează la sugestia lui Valéry «de studiul asupra producerii valorii operei», în intenția de-a argumenta o estetică – deocamdată virtuală – văzută drept «meditație adâncă a artei ca geneză». De aici, de pe platforma *poieticii* așadar teoreticianul nostru schițează o interpretare ontologică a concepției valéryene, nemulțumit că estetica s-a apropiat, de-a lungul vremii, de epistemologie”. □•Nae Antonescu prezintă *Ceremonia de trecere* de Dorin Sălăjan, constatând că poetul „își programează inițierea în misterele trecutului, în spațiul mitic și folcloric”, ceea ce reprezintă un progres față de *Nașterea ce mare*, volumul cu care a debutat în urmă cu șase ani.

□•Iacob Mârza scrie la studiul lui Ștefan Lemny, *Originea și cristalizarea ideii de patrie în cultura românească*. □•*Direcțiile culturale ale Astrei*, amintite în vitrina publicității sunt două. Vistian Goia o stabilește pe cea de la 1907, iar Ion Buzași prezintă raporturile cu Astra ale lui Timotei Cîpăriu: ■•O consistentă reprezentare o au confluențele: În traducerea lui Aurel Rău apar poeme ale lui Allen Ginsberg și textul despre triumful poetului american la Struga (1986) unde a fost încununat cu marele premiu: „La treizeci de ani de la intrarea mai sonoră în atenția lumii cu poemul *Howl*, prefațat de William Carols Williams, Allen Ginsberg ia în mâini cu un gest decis *Coroana de aur* a Strugăi. Și o face, parcă, în numele tuturor întâmplărilor fecunde din poezia nord-americană postbelică, întrucât în fiesta frumoasă a muzeelor din pământul lui Orfeu, la festivalul de consacrări și cunoaștere reciprocă din Balcani, ajuns la a 25-a ediție, în babilonia colorată de pe malurile lacului Ohrid, este primul, din generația lui, laureat. Nu va avea loc deci nicio *revolta beatnicilor*,

nicio altă constatare din partea noilor școli, sau centre poetice din alte campusuri, iar exponentul, purtătorul de cuvânt chiar aduce ceva din nepartizantul, accentul pe artistic, ironia, demitizarea, implicarea în social, întoarcerea *la natură și la dragoste*". □•Un scurt interviu cu premiantul obține Ion Deaconescu. □•Aforismele aceluiași, unele foarte reușite sunt reproduse în traducerea lui A. Zărnescu.

• [„Teatrul”, nr. 10] Referindu-se la edițiile anterioare ale Festivalului național „Cântarea României”, „idee edificatoare” ce „îi aparține în întregime secretarului general al partidului”, în articolul *Cinci trepte spre viitor*, Ileana Berlogea prezintă sintetic operele și spectacolele ce s-au remarcat în „aceste” stagioni, demersul său neavând neapărat rol bilanțier, ci, mai degrabă, unul „stimulativ” pentru arta teatrală românească „de mâine”. Printre dramaturgii menționați, se numără: Horia Lovinescu, D. R. Popescu, I. D. Sîrbu, Mircea Radu Iacoban, Dan Tărchilă, Alexandru Sever, Theodor Mănescu ș.m.a. □•O analiză a pieselor ce s-au remarcat până „în prezent” face și Natalia Stancu în articolul *Permanența valorilor*, abordând montări ale unor opere ca *Passacaglia* lui Titus Popovici, *Citadela sfărâmată* de Horia Lovinescu, ș.a. □•Printre dezbaterile organizate de revista „Teatrul” se numără și cea numită „Dramaturgia națională contemporană la Teatrul «Mic» și la Teatrul «Foarte Mic»”. În acest sens, Ileana Berlogea scrie articolul *Dimensiunea actualității*, încercând să „ia pulsul” textelor dramatice jucate în „ultima perioadă”, ce s-au remarcat, repertoriile instituțiilor, spectacolelor montate, pentru a ajunge să „se apropie” de un imperativ al societății enunțat și de reprezentanții Consiliului Culturii și Educației Socialiste, acela de „a contribui la promovarea pe scenă a dramaturgiei românești contemporane” și la o mai bună colaborare între teatre și organele de stat. Dintre piesele menționate, precizăm: *Ca frunza dudului...* de Aurel Baranga, *Politica*, *Trestia gânditoare*, *Aventura unei arhive* de Theodor Mănescu, *Amurgul burghez* de Romulus Guga, *Ana-Lia* de Dina Cocea ș. a. Lucrările dezbaterii au fost conduse de Theodor Mănescu. □•În cadrul rubricii „Prezențe teatrale românești peste hotare”, Raluca Tulbure traduce articolul scris de Keva Apostolova, *În oglinda teatrului*, ce analizează montarea piesei lui Theodor Mănescu, *În oglinda asfaltului*. □•Adriana Popescu scrie despre opera dramatică a lui Paul Everac, inventariind opinii critice ce vizează piesele *Poarta*, *Ferestre deschise* și *Explozie întârziată*. □•Ionuț Niculescu abordează activitatea lui Al. Voitin, considerându-l un dramaturg al proceselor deschise, un autor „aparținând generației «oamenilor în luptă» pe baricadele democrației, ale construcției noii societăți, cu tineretea furtunatic dăruită idealurilor comuniste care i-au luminat întreaga existență”.

• [„Tomis”, nr. 10] La rubrica *Dialoguri contemporane*, Nicolae Manolescu îi declară Cristinei Tamaș: „Astăzi visez să fiu ceva mai mult decât critic”: „– Printre alte caracterizări (etichete) date, secolul nostru o are și pe aceea de secol al lucidității. Acceptând o asemenea caracterizare mă gândesc

că de ea se leagă și locul marcant al criticii în toate planurile și sectoarele vieții. Critica este considerată o lege a mersului nostru înainte. Mi-aș permite să vă întreb ce loc acordați criticii literare într-un asemenea context? Prin ce e individualizată și ce funcționalitate îi atribuiți? – Aș spune că are un rol dublu: întâi, critica noastră și-a păstrat în mare măsură funcția ei directoare pe care a instituit-o acum 100 de ani Maiorescu. În ciuda faptului că nu în toate culturile această funcție este încă vie (ea este, de fapt, o funcție de început cultural), la noi continuă să fie, probabil, necesară o reactualizare periodică a criticii de direcție; în al doilea rând critica are funcția ei firească dintotdeauna, de a aprecia operele particulare, de a tria valorile. Există și la noi și în alte părți, de la o vreme, tendința de a lipsi critica de caracterul ei apreciator. De pildă, în toate orientările moderne, structuralismul, sociologia culturii, semiotica sau critica receptării nu presupun automat și un demers axiologic. Aceasta se bazează, mai curând, pe acceptarea literaturii consacrate fără probleme de judecată de valoare în sens strict. Dar critica, în accepția ei primordială, rămâne valorizatoare. Cel mai corect ar fi, poate, să vorbim de două critici: una atentă la disocierea valorilor, alta atentă la structurile artistice care coexistă în momentul de față. Particularitatea este, la noi, cred, astăzi ca și ieri, o anumită preeminență a celei dintâi. – *În calitatea dumneavoastră de critic, pe ce coordonate estetice considerați că se plasează poezia română contemporană? Dar proza? Care ar fi datele care definesc personalitatea literaturii actuale?* – Întrebarea m-ar obliga la o prezentare largă, dacă nu exhaustivă, a poeziei și prozei contemporane. Cum nu e cu putință să facem o asemenea prezentare, mă voi mărgini să spun că perioada actuală ridică, în principiu, o dificultate necunoscută epocilor anterioare, cel puțin așa cum apar ele în perspectivă istorică. Sub această etichetă contemporană este cuprins cel mai larg interval de timp din câte istoricii literari au decupat în evoluția literaturii române. Cei peste 40 de ani ai contemporaneității, față de numai 20-25 de ani pe cât s-au întins alte epoci, cum ar fi aceea pașoptistă, junimistă sau interbelică, reprezintă o unitate istorică imensă și foarte diversă. E greu de vorbit, în aceste condiții, despre poezie sau proză ca despre relații omogene structural, tematic sau valoric. S-au întâmplat foarte multe fenomene în literatura acestor ultime decenii și, practic, ceea ce este valabil pentru una sau alta din secțiunile contemporane nu este valabil în general. Altele erau standardele de creație și de apreciere în anii '50 decât în anii '80. Alte opere, alte structuri, alte proiecte. Dificultatea de care vorbeam constă tocmai în a nu putea așeza această diversitate deasupra unui numitor comun. Ar merita, dar, desigur, într-un context mai larg, să ne referim la problemele specifice pe care fiecare subperioadă în parte le ridică. – *Care ar fi problematica cea mai fierbinte a criticii literare? Poate raportați sarcinile literare la funcțiile mai largi ale literaturii în genere, de păstrare, de conservare a limbii. Mulți se plâng de limbajul ermetic, tehnicizant al criticii literare.* – Critica este, desigur, și o tehnică și, deci, de la un punct înainte, e

normal să posedez un limbaj specific. În ce mă privește, m-am străduit să mă exprim întotdeauna cu claritate, să mă fac înțeles de categorii cât mai largi de cititori. N-am putut în toate cazurile evita o terminologie de specialitate, dar mai e necesar ca înșiși cititorii să aibă acel fond principal de noțiuni literare care să le permită accesul la înțelegerea corectă a unui text de critică. Deși are un anumit rol formator, educativ, critica nu este, în primul rând, o disciplină didactică. Ea este o disciplină analitică despre cărți presupuse, în general, a fi cunoscute și nu poate învăța carte, în sensul propriu, pe nimeni. [...] Nu toți citim proză umoristică, roman polițist sau literatură științifico-fantastică, dar nu-i mai puțin adevărat că marea literatură este altceva decât aceasta. Critica poate, între altele, să câștige o parte din publicul divertismentelor pentru genurile serioase. [...] Nu sunt însă sigur că cineva căruia i se pare peste puteri să ducă până la capăt un volum de versuri de Nichita Stănescu sau un roman de D.R. Popescu găsește puterea de a începe o carte de critică. Este un fel de cerc vicios: ca să citești critică trebuie să citești multă literatură, dar ca să citești literatură e nevoie să citești critică. -*Criticul poate fi considerat ca un fel de profesor examinator al scriitorilor. O «notă» poate fi hotărâtoare pentru cariera unui scriitor, pentru destinul unui roman. Sunteți imparțial în aprecierile pe care le faceți?* – Această imagine a criticului ca profesor-examinator ne întoarce la presupusul didacticism al criticii. Cred că ea este creația unor scriitori supărați pe critici care le amintesc, probabil, de examenele neluate la vreme în timpul școlii. Criticul nu este un examinator, ci un cititor cu ceva mai multă experiență de lectură decât alții, în esență un cititor care are gustul și capriciile lui. Imparțialitate este, în aceste condiții, mai curând, un deziderat și, în orice caz, nu trebuie confundată cu *neutralitatea*, lipsa de principii personale, neangajarea cititorului în valorile artistice. Încerc să fiu imparțial, firește, să nu amestec conjunctura cu judecățile mele, nu citesc cărțile prin prisma relațiilor mele cu unii autori (fatal spuse conjuncturilor) și mă străduiesc să ofer cititorilor o imagine limpede și coerentă a opiniei mele. Dacă reușesc sau nu, asta este o altă problemă. – *După o judecată emisă cu privire la o operă, pentru că, în fond, cărțile sunt cele cu care tratați, nu ați avut remușcări, nu vi s-a părut că ați fost prea sever sau prea indulgent?* – Oho, nu numai o singură dată! Oamenii suntem și greșim, totul fiind să nu ne credem infailibili. Dictonul latin spune că dacă a greși este omenește, a persevera în greșeală este lucrul dracului, iar unde-și vâra dracul coada nici critica nu mai poate face nimic. – *La prima dumneavoastră carte, Lecturi infidele, ați pus un motto din Lovinescu: «Sunt critic și nimic mai mult, dar nici mai puțin decât atât».* Aceasta se întâmplă în 1966. Ați mai folosit și după 20 de ani același motto? – În sensul lui Lovinescu l-aș mai folosi, fiindcă mi se pare cel mai firesc omagiu adus disciplinei noastre. Dar, dacă-mi îngăduiți să mă joc puțin cu vorbele, aș zice că astăzi visez să fiu ceva mai mult decât critic. Aș vrea să scriu, de pildă, proză, luându-l ca model pe Borges despre care, ca să fiu sincer, nu știu foarte bine

dacă este critic, eseist, filosof, prozator sau altceva”. □•Un al doilea interviu, cu o circumferința mai amplă este luat de Nicolae Rotund lui Livius Ciocârlie: „- *Cărei formații de spirite critice considerați că aparțineți?* – Practic, de preferință, critica de interpretare, adică aceea care caută în operă sensuri implicite, inaparente la o lectură lineară. Extrag secvențe din text și le redistribui în așa fel încât să apară desenul ascuns al sensului. Pariul unui asemenea lecturi este acela de a scoate la iveală sensuri axiale și nu secundare, sensuri care asigură coerența internă a întregului text, arterele lui principiale, dinspre și către care pornesc și vin capilarele mărunte. Pariul este, deci, acela de a nu trăda opera printr-un demers arbitrar. De aceea, oricât de obiectivă, oricât de aplicată pe text, interpretarea se bazează și pe intuiția globală. Aceasta constituie, cred, locul geometric al tuturor lecturilor, fie ele impresioniste, tematice ori semiotice. De intuiție nu se poate lipsi niciun critic, ea circumscrie întregul domeniu. Dincolo de ea se situează cercetarea de tip științific, al cărei obiectiv este analiza și descrierea operei, nu interpretarea ei. Prin sprijinirea pe text a oricărei afirmații, metoda la care mă raliez se învecinează cu cea științifică, dar nu se confundă cu ea. Dacă la o frontieră mă învecinez cu cercetarea științifică, la cealaltă sunt limitrof cu critica tradițională. Caut, ca și aceasta, figura spiritului creator, deși metoda folosită este, în principiu, destinată să scoată în evidență activitatea autonomă a unor nuclee de sens, fără să presupună predeterminarea lor de către autor. Îl caut, deci, pe autor, dar nu în zonele unde acesta este deplin conștient de sine, ci în acelea unde acționează impulsurile sale obscure. Cum vedeți, am descris elemente ale unei metode, n-am vorbit despre formația de spirite căreia îi aparțin. De ce am proceda așa, ar fi trebuit să reiasă de mai sus: pentru că autorul, chiar critic fiind, nu-și cunoaște bine figura internă și, deci, nu știe exact căreia familii de spirite îi aparține. El scrie ca să afle, dar nu află nicicând. Nu află fiindcă a scrie înseamnă a te crea pe tine așa cum poți să fii, dar cum, până în momentul scrierii nu erai. Cât timp mai scrii, te mai așteaptă surprize și nu poți să tragi concluzii asupra ta. – *În ce măsură metoda devine o frână în actul critic?* – Metoda devine frână atunci când e învățată de la alții și neadaptată modului propriu, sau atunci când, chiar personală fiind, nu se mai schimbă. Căci metoda este critica însăși. O metodă definitiv fixată este o critică fără viață. Reiese din ce spun că, după părerea mea, fiecare critic autentic își are metoda lui. [...] Ca orice creator, indiferent în ce domeniu s-ar manifesta, criticul se construiește pe sine și nu încetează s-o facă atâta vreme cât este viu. Tocmai de aceea oprirea la un moment dat într-o metodă definitivă înseamnă, într-adevăr, o frână și încă nu numai una a profesionistului, ci, mai important, a omului însuși care se manifestă ca profesionist. – *O metodă poate forma un critic?* – În sensul celor spuse mai înainte, adică dacă metoda îl definește pe critic și se formează o dată cu el, se poate răspunde afirmativ: metoda nu mai poate, ea chiar îl formează pe critic. Dacă dăm însă cuvântului semnificația lui mai largă, dacă înțelegem

prin metodă un ansamblu de principii și procedee care se pot formula și transmite, lucrurile se schimbă. Și atunci însușirea metodei poate fi condiția suficientă a practicării criticii de către un ins căruia nu-i lipsesc însușirile intelectuale. [...] Prin urmare poți să practici critica și poți să obții unele rezultate pe seama metodei, fără să fii critic adevărat, așa cum poți să confecționezi, după rețetă, un roman de consum fără să fi devenit prin aceasta un adevărat scriitor. O asemenea soluție mi se pare tristă și fără rost. Critica, la fel ca și arta, când nu este *adevărată* nu este, în fond, nimic. – *Faceți, vă rog, câteva considerați despre «viața» metodei critice.* – Atunci când e vorba de o metodă personală, ea are o viață discretă chiar dacă o practică un critic important. Nu s-a vorbit, de pildă, despre metoda lui Sainte-Beuve, sau – la noi – despre aceea a lui Călinescu. În schimb, atunci când criticul își definește metoda, propunând-o și altora, ea are o viață publică, uneori destul de agitată. O astfel de metodă este îmbrățișată cu entuziasm de unii, ca panaceu universal, respinsă cu indignare de alții, ca agresiunea impertinentă împotriva bunelor obiceiuri și devine spectacol, câmp de bătălie, dar și spațiu fertil al confruntării de idei. Curând lupta se înveninează, se radicalizează, se polarizează, duce la extremism și la exclusivism. Ambele tabere ignoră caracterul istoric, deci trecător, al pozițiilor pe care le apără. Înnoitorii își prezintă metoda nu ca pe una nouă, ci ca pe *adevărată* metodă. [...] Ei o consideră *singura* metodă acceptabilă. Prin urmare, *adevărată* metodă se războiește cu *singura* metodă, ca *Vulturii* cu *Șoimii* într-un campionat. Pe tricourile unora stă scris *inteligentă*, pe ale celorlalți – *bun simț*. Deosebirea este că fotbaliștii se războiesc spre deliciul spectatorilor, pe când într-o confruntare de metodologie critică toți spectatorii, împărțiți și ei în două tabere, intră pe teren ca să-i tragă pe adversari de tricou. Iar când, într-un târziu, meciul se încheie și părtașii se îndreaptă spre casele lor, care de care mai cotonogiți, ei constată că trecătorii de pe stradă nici n-au aflat nimic despre himerica dispută și nici rezultatul nu-i interesează. Totuși, oricât de naivă și de ridicolă, până la un punct, bătălia metodelor este de dorit fiindcă în focul ei se manifestă talent și se nasc idei. Am asistat, în ultimii douăzeci de ani, la un asemenea spectacol, prilejuit de apariția *noii critici*. L-au jucat mai întâi protagoniștii, în Franța, și au rezultat pe lângă puzderie de articole, câteva cărți: *Pourquoi la nouvelle critique?* (Serge Doubrovsky), *Nouvelle critique au nouvelle imposture?* (Raymond Picard), *Critique et vérité* (Roland Barthes). Jocul s-a încheiat cu victoria – meritată – a *noii critici* și s-a părut chiar că toate punctele au fost înscrise de aceasta. – *Cât cântărește cultura în spiritul critic?* – Aș numi cultură totalitatea proceselor și procedeele prin care omul realizează operația de filtrare. În acest sens, spiritul critic este un produs al culturii. El reprezintă agresivitate filtrată, ridicată la nivel uman. Prin spiritul critic omul realizează sau tinde să realizeze țelul agresivității: modifică în așa fel stările de lucruri dimprejurul lui încât el însuși să poată exista potrivit propriei sale exigențe. Cu două deosebiri esențiale față de starea pri-

mară a agresivității: mijloacele nu sunt aceleași, iar cel ce se impune nu este individul, ci omul în general, modelul uman construit de individ. [...] Acestea fiind premisele, răspunsul va fi simplu: cultura cântărește cât spiritul critic însuși. Cu o specificare. Prin cultură nu înțeleg numai cunoașterea, oricât de adâncă, a operelor create de om. Înțeleg și gradul de civilizație. Civilizația este cultură activă. Fără o comportare civilizată, un critic – și omul în general –, oricâte cunoștințe ar fi acumulat, nu este cult. – *Există o moralitate a criticului aceeași a tuturor timpurilor, sau una dialectică, în sensul raportării ei la un anume moment?* – Ideal ar fi, pentru un critic, ca și, în general, o morală unică, liberă de contingentă, o lege morală ce ar sta nemișcată deasupra tuturor, luminoasă ca cerul înstelat. Experiența, dar și reflecția, arată că o asemenea morală nu poate exista. [...] Morala este fundamentată de inteligență, iar omul nu poate să înțeleagă decât atât cât poate fi înțeles în vremea lui. Să fiu mai explicit. Acțiunea criticului, de promovare a unor opere și de respingere a altora, are profunde implicații morale. Morala tocmai asta face: spune ce e bine și ce e rău. Dar perspectiva criticului este limitată. El nu poate să știe cum vor apărea lucrurile mai târziu. El propune o tablă de valori pe care timpul o va modifica. [...] De aceea, după părerea mea, criteriul absolut a moralității criticului trebuie să fie buna-credință. Un articol de rea-credință este imoral oricând, indiferent de epocă. Întrebarea pe care mi-ați pus-o este dintre acelea care dau amețeli. Și poate chiar aceasta este soluția. Să nu devii indiferent. Să fii tot timpul conștient și înfiorat de drama pe care o trăiești. Să-ți dai seama că, oricât ai căuta-o, soluția îți scapă. Și totuși, să nu relativizezi. Să intuiești în tine o limită. Să simți că anumite lucruri nu le-ai face. Și să nu le faci”. □•Alex. Ștefănescu se exprimă în termenii rubricii sale, care invocă exactitatea critică, despre Lucian Blaga: „O imagine cuprinzătoare a creației lirice blagiene din perioada postbelică ne este oferită de volumul doi din ediția de *Opere*, realizată prin strădania fiicei poetului, Dorli Blaga. [...] Lor li se adaugă ciclul *Mirabila sămânță*, intitulat astfel după Dorli Blaga și cuprinzând, după cum explică îngrijitoarea ediției, «poeziile găsite în arhiva autorului, după moartea acestuia. Ele au fost scrise în 1959-1960 și urmau probabil să constituie un nou ciclu». În același volum există, în sfârșit, și o *Addenda*, destinată poeziilor «care nu au fost incluse de autor în *ciclurile definitive*, ele fiind însă scrise anterior definitivării ciclurilor» ca și unor poeme neterminate”. □•În cadrul rubricii *Literatura pontică*, glosează pe tema *Ovidiu, poet al dorului*, Constantin Sorescu: „Dacă în starea de dor pe Ovidiu îl pune surghiunul, e fără îndoială că modelul existențial al geților îi sugestionează acutizarea ei. Dar, ca și dorul intrusului anonim ce se vindecă de înstrăinare pe măsură ce adoptă rânduiala noului loc, și dorul lui Ovidiu se obliterează pe măsură ce poetul își simte ca tot mai iluzorie reînțoarcerea în patrie și, în același timp, pe măsură ce-și face patrie din pământul *osândeii*. *Ponticele* reprezintă diagrama acestei singulare metamorfoze: într-o fină progresie sufletească, dorul surghiunitului lasă loc sentimentului (spasmo-

tic, la început, tot mai senin, apoi) de integrare getică”. □•Însemnări de lectură apare ca o cezură între recenziile semnate de G. Octavian și Gabriel Rusu. Cu greu se poate înțelege cine și la ce scrie. În speță este vorba despre Virginia Carianopol (*Vânătoarea de foc*, Eminescu, 1986) la care se referă G.[orgescu] Octavian: „Noua carte a Virginiei Carianopol are un titlu aparent ciudat: *Vânătoarea de foc* (Editura Eminescu, 1986), vânatul nefiind o slăbiciune oarecare, ci focul, ceea ce poate trimite la mitul prometeic, la ideea generoasă a sacrificiului de sine întru creație. Meditația modernă disociază însă, focul apărând ca factor nu numai benefic, ci și malefic, această antinomie tensionând conștiința poetică. [...] Limbajul pendulează între plasticizare și austeritate, dobândind în *Vânătoarea de foc*, o tensiune mai pronunțată, prin contrapunerii de imagini sau stări diferite, ori prin reducerea la un singur numitor (recte, un unic tensor) a meditației, ca o focalizare a acesteia. Căutarea înfrigurată de sine, amintirile scormonitoare, bătăile inimii, freamătul existențial însuși, din afară spre sine, din sine spre afară, capătă o acuitate a strigătului”. □•*Chemarea albatrosului* (Litera, 1986), volum semnat de Cătălin Băjenaru intră în atribuțiile de recenzent ale lui Gabriel Rusu: „*Chemarea albatrosului* adună în paginile ei versurile și gândurile fixate în însemnări ale unui tânăr chemat spre literatură nu cu un entuziasm juvenil, ci cu maturitatea celui care percepe deja complexitatea existenței”. □•O pagină intitulată *Aspecte literare* se oprește asupra următorilor lui Mircea Nedelciu și Ernesto Mihăilescu. □•Despre cel dintâi și romanul său *Tratament fabulatoriu* (C.R., 1986), Doina Jela afirmă: „Ca și în cărțile sale precedente, Mircea Nedelciu dovedește aici o ingeniozitate neobișnuită în inventarea de procedee strict tehnice. O multitudine de planuri: al autorului, care rescrie prefața și cartea, relatând între timp o sumă de întâmplări toate semnificative în sine; cel al protagoniștilor ficțiunii sale; cel al protagoniștilor ficțiunii trăite de Luca (coordonate conform cunoscutei formule românești de *mise en abîme*) sunt toate demonstrații de pură virtuozitate. Dacă în *Zmeura de câmpie* toate dificultățile tehnice și piedicile puse în calea personajelor pornite în căutarea propriilor origini, a căror ignorare producea confuzia tragică și înstrăinarea de propria ființă, nereușind aceste virtuozități tehnice să minimalizeze obsesia, aici convertirea, forțată, de altfel, a obsesiei lui Luca într-o banală nevroză care se vindecă de la sine, ca într-un fel de *Tinerețe fără bătrânețe* cu *happy end*, coboară pe neașteptate și dezamăgitor nivelul cărții, dezvăluim ca superflue procedeele tehnice puse în joc. [...] □•Nicolaie Rotund se ocupă de Ernesto Mihăilescu (*Uriașul câmpiei*, Eminescu, 1986) autorul celui de-al doilea roman recenzat aici: „Dacă n-aș ști că Ernesto Mihăilescu se află la primul (*Uriașul câmpiei*, Editura Eminescu, 1986), aș fi zis că am citit cartea unui autor experimentat. Căci scriitorul dovedește, în pofida anumitor slăbiciuni, siguranță în mânăuirea tehnicilor literare, a dialogului, a realizării de tipuri umane. [...] Talentul indiscutabil al autorului se remarcă îndeosebi în arta tipologiei. O galerie bogată de personaje propulsează paginile cărții, multe

dintre ele episodice, desigur, dar aproape toate viabile, cu individualitate proprie, topindu-se însă în același timp, într-un personaj colectiv”. □•Liviu Petrescu îl are în vedere pe Florin Șlapac (*Matei și Eva*, Dacia, 1985): „*Matei și Eva* este cartea de debut (un debut memorabil!), a unui scriitor ce, deși se află încă la o vârstă a uceniciei literare, posedă, totuși acea luciditate livrescă și acea conștiință a jocului ce (la fel ca la atâția prozatori din generația anilor '80) nu poate să se rezolve decât în parodie și burlesc. Așteptăm, cu cel mai viu interes, cărțile viitoare ale lui Florin Șlapac. [...] În romanul *Baraj* (Editura Dacia, 1985), Marcu Mihail Deleanu, autor până acum al unei lucrări de stilistică (*Glasul pământului, Stilistica motivului în proza literară*) și al unui volum de proză scurtă (*Acvariu pe nisip*) îl provoacă pe cititor la o dezbatere despre cum se scrie un roman modern. [...] Dispunând de calități prozaistice inconfundabile, Marcu Mihail Deleanu ne poate surprinde, în continuare, cu romane sau proză scurtă care să-l plaseze printre cei mai înzestrați autori de gen de astăzi”. □•Nistor Bradu scrie despre *Baraj*, (Dacia, 1985) roman al stilisticianului Marcu Mihail Deleanu, cunoscut în această calitate prin *Stilistica motivului în proza literară*:” Dispunând de calități prozastice inconfundabile, Marcu Mihail Deleanu ne poate surprinde , în continuare, cu romane sau proză scurtă care să-l plaseze printre cei mai înzestrați autori de gen de astăzi”. □•Valeria Vâjiaș și Nicoleta Voinescu completează dicționarul scriitorilor dobogeni născuți în toate provinciile țării.

• [„**Transilvania**”, nr. 10] Se deschide cu editorialul *Democrație și responsabilitate* despre cel de-al III-lea Congres al oamenilor muncii: „Și cu acest prilej, secretarul general al partidului a subliniat necesitatea unei dezvoltări intensive a economiei, ceea ce presupune ca întreaga producție să se bazeze pe cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii aceasta constituind factorul hotărâtor pentru afirmarea forței și superiorității socialismului, pentru participarea tot mai activă a patriei la diviziunea internațională a muncii. [...] aceasta presupune ca toți oamenii muncii să acționeze în societate și să lucreze în domeniile lor de activitate ca adevărați revoluționari, iar a fi revoluționar înseamnă a acționa întotdeauna împotriva a ceea ce este vechi și perimat, pentru promovarea cu îndrăzneală a noului”. ■•Reține atenția, prin ineditul prezentării, *Știm ce este informația?* (III) de Marin Panait: „Dacă informația are o origine atât de îndepărtată și o existență atât de întinsă încât putem afirma că ea stă la temelia întregului Univers, adevărata și deplina ei valoare constă în capacitatea de a asigura și spori nemăsurat eficiența acțiunii umane. Numai la om și numai în condițiile activității sale informația devine o forță transformatoare, creatoare de cultură și civilizație”. ■•Istoricul ieșean Al. Zub răspunde anchetei revistei pe tema *Istoria în actualitate* (întrebarea 1. Cum se pronunță gândirea istorică actuală asupra raportului dintre regional – național – universal?): „... cred că istoriografia de azi a devenit mai conștientă de pericolele unui exces de regionalism și vrea să-l depășească în direcția sintezei. Mă refer la regional într-un

sens mai larg, care cuprinde oarecum și naționalul. Spun oarecum, fiindcă etapa cristalizării națiunilor e departe de a se fi încheiat, iar aspirația spre autodefinire în curs. Istoria nu se reduce la Europa, unde există un cert avans din acest punct de vedere. [...] Lumea este avertizată oricum de cele două războaie mondiale și de numeroasele conflicte mai restrânse care n-au încetat să însângereze de atunci planeta noastră că excesul de istorism alimentează tensiuni inter-naționale cu urmări foarte neplăcute. În Europa, acest lucru e destul de limpede și se poate vorbi chiar de o dominantă anti-istorică a istoriografiei, cu deosebire acolo unde un accent prea apăsător pe sentimentul național a dus, în ultima sută de ani, la tot felul de convulsii politice și militare”. ■•Adrian Marino este prezent cu secvența a IV-a din serialul dedicat ideii de literatură – *Literatura: conștiința de sine*: „Literatura devine propriul său subiect, care se confundă cu propria sa tehnică, transformată în problemă continuă: cum, în loc de ce și ce. Ea nu mai este nici subiectivă, nici «lirică», nici simbolică, ci formă goală, problematizată. Pus în mișcare, mecanismul autonomist se desfășoară până la capăt și nouă nu ne revine decât sarcina de a-l urmări. Consecința ultimă, dar aparent paradoxală, este că singur limbajul trece dincolo de scriitor și se exprimă pe sine prin scriitor. Cuvintele, total emancipate, se organizează singure, fără autor. Limba determină literatura, poetul nu este liber, ci aparține doar limbajului, care-l condiționează în mod esențial”. ■•Puternic influențată de cei 125 de ani de la înființarea Astrei, revista prezintă cea de-a X-a ediție a *Colocviilor de critică* (din 11-13 septembrie), prezidate, ca în fiecare an, de Romul Munteanu. Au participat: Mircea Braga, Alexandru Gătej, Pamfil Matei, Victor V. Grecu, Alexandru George, Ion Breazu, Domițian Cesereanu, Mihai Zamfir, Cornel Ungureanu, Radu Toma, Dolores Toma, Vasile Chifor, Lucian Raicu, Marius Ghica, G. Nistor, Anton Cosma, Gabriel Popescu, Mariana Modran, Doina Uricariu, Dana Dumitriu, Mihai Diaconescu, Eugen Uricaru, Radu Ciobanu, Ioan Adam, Denisa Comănescu, Ion Dur, Ștefan M. Găbrian, Ilie Guțan, Elena Indrieș, Mircea Ivănescu, Sonia Larian, Ion Mircea, Titu Popescu, Mihai Șora, Ecaterina Țarălungă, Laurențiu Ulici. ■•În *Cronica edițiilor*, Mircea Angheliescu analizează ediția de *Opere* Hașdeu, aflată sub îngrijirea lui Stancu Ilin. ■•Articole, recenzii, studii semnează: □ Vasile Chifor, *Discursul istoriei*, o recenzie la volumul lui Paul Anghel, *Cutremurul* (Editura Cartea Românească, 1986): „Ca și alte volume ale ciclului, și volumul *Cutremurul* se dezvoltă pe sugestia unor metafore-simbol. Există, în aproape fiecare carte, cel puțin un element ce capătă o funcție exponențial-simbolică, focalizând toate percepțiile. Metafora cuprinzătoare a volumului, ca imagini reprezentative, pe fondul unui paralelism de confruntări imagistice, un cutremur real, natural, resimțit mai mult sau mai puțin, și un altul de ordin politic, provocare și consecință a actului istoric, cu destinație internă, dar și cu implicații internaționale”. □ Dan C. Mihăilescu, „*Cheile*” unui debut, adnotări critice la debutul editorial al lui Marian Popescu – *Chei pentru labirint. Eseu*

despre teatrul lui Marin Sorescu și D.R.Popescu (Editura Cartea Românească, 1986) – „cu care se astupă și cea din urmă căsuță din tabelul mendeleevian al generației critice '80: exegeza teatrală”. □ Irina Petraș, scurt comentariu la proza lui Radu Cosașu (*Realul ca ficțiune*): „Dincolo de valoarea de document a prozelor sale, de tentativa de re-luare în stăpânire a propriei biografii, e stăruitoare sugestia forței cuvântului, a puterii ficțiunii, de a ameliora realitatea ignorându-i tabu-urile”. ■ •Literatura străină este reprezentată de poezia contemporană și R.S.F. Iugoslavia. ■ •Mircea Popa scrie articolul *Liviu Rusu – mărturie* asupra personalității, rolului și contribuției profesorului și esteticianului clujean, despre care spune că trebuie privit în epocă ca un ferment, „călăuzit de năzuința de a răsturna teze preconceptuate și de a oferi un suport mai viabil înțelegerii mai adecvate a unor opere și scriitori”.

• **[„Vatra”, nr. 10]** Redacția salută împlinirea a două decenii de la prima lor apariție a revistelor „Cronica”, „Argeș”, „Astra” și „Tomis”: „În acest an, patru reviste cultural-literare românești, «Cronica», «Argeș», «Astra», «Tomis», patru focare de cultură din patru zone diferite ale țării, au sărbătorit împlinirea a patru decenii de apariție, două decenii de activitate plină de frumoasă râvnă în marele front al edificării noii staturi spirituale a patriei. Se împlinesc, așadar, două decenii de când în 1966, în cadrul climatului de avânt și efervescență înnoitoare în toate domeniile vieții, creat de acel eveniment decisiv al istoriei noastre contemporane, care a fost Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, la Iași, Brașov, Pitești și Constanța, vechi centre ale vieții social-economice și culturale românești, patru publicații noi s-au alăturat celor dinainte existente, spre a îmbogăți și diversifica peisajul vieții spirituale a României de azi. [...] Sub semnul înaltelor idealuri ale socialismului, bucurându-se de împlinirile revistelor surori, solidară cu efortul lor sincer și onest spre mai binele culturii române, «Vatra» le aduce, cu această ocazie, salutul ei călduros și urarea de noi succese, întru mulți ani, pe drumul datoriei noastre comune față de viitorul culturii române”. □ •Maria Ana Tupan scrie despre *Suferința autoimună*, a prozatoarei Irena Talaban din volumul acesteia, *Cursa de suferință* (C.R., 1986): „Consecința unei asemenea poetici este aceea că proza Irenei Talaban seamănă, cel puțin deocamdată, celulelor mai sus amintite, care încep «prin a-și alcătui mai întâi o boltă», nu cu «pământul sub picioare». Ea dispune de o boltă metafizică disproporționată în raport rarefiat de semne. Remarcabile sunt în schimb frazarea aforistică, paginile eseistice și plasticitatea limbajului, atingând uneori forța metaforică și rigoarea veritabilei poezii”. □ •Norman Manea (*Plicul negru*, C.R., 1986) devine subiect al cronicii literare semnate de Cornel Moraru: „Romanul pare dedus dintr-o notație mai veche a lui Camil Petrescu, preluată ca motto: «Lucrez la un roman intitulat *Plicul negru*». Ar putea fi o simplă asociație întâmplătoare, însă autorul merge ceva mai departe. El e obsedat de idee: are nevoie de un argument de autenticitate în însăși ordinea actului de a scrie. Altfel, pretextul livresc ar ră-

mâne exterior cărții, explicabil numai în intenția – prezentă și ea de a parodia modelul (modelele). Vrem să spunem că Norman Manea practică în roman un experimentalism moderat, într-un totul viabil, însuflețit ca la puțini alții de pasiunea scriiturii. Poate fi asimilat la rigoare textualismului, cu precizarea că textualismul său e de dinaintea textualiștilor. Propriu-zis cartea se compune din numeroase repetiții și coincidențe. Pe măsură ce se scrie, textul își conține și propriul comentariu, într-o unitate desăvârșită, indistinctă. Subiectul nu interesează în sine, ci în variantele sale posibile, încât până la urmă rămâne destul de vag eliberat de orice anecdotică brutală ca și de obișnuitele tezisme și excese retorice. Sensul se clarifică (dar se și complică) treptat, cu fiecare nouă secvență de text adăugată. Adevărata forță de penetrație a scrisului lui Norman Manea rezidă în suplețea ideilor și acuratețea tonalității epice”. ■•*Singura critică*, este un elogiu adus lui Mircea Martin pentru modul singular în care își dezvoltă demersurile în domeniu: „Cartea lui Mircea Martin este o invitație la a discuta pe un ton elevat și urban problemele grave, ca și cele pasagere, cele plăcute ca și cele neplăcute ale criticii noastre actuale. Foiletonismul care marchează în bună măsură secvențele volumului nu rămâne deloc cantonat într-un spațiu minor, ci răspunde într-un orizont ideatic de altitudine și deschidere exemplare pentru ceea ce ar trebui să fie critica noastră de atitudine”. □•Nicolae Băciuț se află în dialog cu Ioana Crăciunescu: Conversația fiind însoțită de câteva poeme ale interviewatei: „- *Ce date ați mai include într-un dicționar de literatură, dincolo de titlurile cărților și de precizarea că până la o dată ați fost – dacă va fi să se întâmple astfel, – actriță?* – Evident, anul nașterii, anul când am debutat. În presă – 1967, în «România literară», prezentată de Geo Dumitrescu ca un nou poet. După aceea, anul debutului în volum, 1977. Și-apoi cred că aș fi inclusă într-o înșiruire lungă de poeți tineri contemporani. [...] – *Credeți că există (în poezie) o sensibilitate tipic feminină? În ce ar consta ea?* – Sensibilitatea feminină, o spun cu zâmbetul pe buze, constă în masculinitatea ei. O femeie este vulnerabilă acolo unde nu vrea să fie feminină, și să nu fie, nu știu de ce, dar vrea lucrul acesta. Cred că e o falsă problemă, chestiunea cu poezia feminină, cu sensibilitatea asta ironizată a femeilor. [...] *În cărțile dv. – vedeți, sar de la una la alta – există două dedicații, lui Mircea Ivănescu și lui Ion Drăgănoiu. Credeți în prietenii literare? Există scriitori contemporani de care vă simțiți mai apropiată, cu care aveți afinități?* – Să spun sincer, pentru mine lumea literară a fost, cel puțin în ultimii cincisprezece ani, un factor foarte important de susținere morală, să spun. Cred în prietenii literare chiar dacă ele nu sunt ceea ce se numește o prietenie de cafea, zilnică; dar cred că ele sunt foarte importante atunci când ele se constituie pe criterii într-adevăr de afinitate spirituală. -*Nu vreți să dați și niște nume?* – Pot să dau foarte multe nume. Consider eu în universul meu, prieteni pe Mihai Șora, Al. Paleologu, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu, Mircea Ivănescu, Nicolae Manolescu, Dana Dumitriu, Geta Naidin, Gabriel Dimisianu, Mir-

cea Zaciu... Teamă îmi este că atunci când faci o listă de nume, încep să se supere o samă de prieteni care acum nu-mi vin imediat în minte și există pe primele locuri: Nicolae Prelipceanu, Denisa Comănescu, Elena Ștefoi... (Mai am o listă de prieteni, din păcate dispăruți și pe care prefer să-i enumăr de fiecare dată, numai în gând)”. Se dau informații despre *Al doilea Concurs Romulus Guga*. □•Mircea Cenușă prezintă *Dialogul epistolar Lucian Blaga-D.D. Roșca*. □•Ion Buzași vine cu noi *Contribuții la biografia lui Ion Bianu*. □•În rândul textelor consacrate etnografiei și folclorului, *Calul* (II) Mihai Coman și *Murga* (II) de Andrei Oișteanu își dau sufletul. □•În prezentarea și traducerea lui Ștefan Damian, apar doi poeți italieni, Gabriella Maleti și Mariella Bettarini: *Privind înapoi (fără mânie)*, Nicolae Băciuț își trage line și emite concluzii cu privire la funcționalitatea rubricii *Dreptul la timp* format: „Orice fenomen își are momentele sale prielnice de afirmare. Își are «creșterile și descoperirile» sale. Își are «dreptul (său) la timp». În 1983, la patru ani, (interval desigur insuficient pentru a se putea da un răspuns relevant despre fenomenul optzeci, fenomen aflat în plină mișcare și care nu se putea rezuma numai la poezie) de la ancheta din «Echinox», am reluat, cu alte întrebări ancheta în revista «Vatra». [...] Întrebarea pe care mi-am pus-o și eu și pe care cred că și-au pus-o (și-o mai pun) alții este dacă acești autori se constituie cu adevărat într-o generație? Și apoi, (generația 80 – un pseudonim confuz, afirma recent Mircea Iorgulescu), ce este și încotro se îndreaptă ea?”. □•Omniprezent, din număr nu lipsește Gheorghe Grigurcu, *Jurnalul lui Alceste*, în care autorul atrage subtil atenția că a împlinit 50 de ani: „Socotit cu încă puțini ani în urmă un autor «tânăr», mă văd, iată, ajuns la o vârstă a cărei rotunditate mă melancolizează. Neputând deveni, după toate probabilitățile, centenar, jumătate de secol e cea mai geometrică figură a duratei personale la care pot avea acces”. □•Câteva *Note* polemice se referă la Gheorghe Tomozei, în timp ce în altele, festive, sunt firitisite publicațiile care au împlinit două decenii de activitate. Referitor la Gheorghe Tomozei, se arată: „Din lipsa competiției adevărate, poezii se dărâmă unii pe alții» – spune la un moment dat Gheorghe Tomozei într-un interviu acordat lui Radu G. Țeposu (în «Flacăra», nr. 38/1986). Și ca să confirme spusele de mai sus, G. T. afirmă cu seninătate (?!): «Acești tineri scriitori vorbesc doar despre ei, cu o infatuare prea evidentă a propriei biografii, femeile (s.n.) compun o poezie monstroasă, iar bărbații (s.n.) evocă obsesiv lumea studentiei. Ieșirea din studentie amintește de izolarea lui Ovidiu la Tomis». «Aceste reproșuri sunt, de fapt, niște acuzații foarte grave», îi replică oarecum îngăduitor, Radu G. Țeposu. La ce autori se referă G.T., la ce cărți?! Dintr-un condei, G. T. neagă în bloc «noile generații», «tânăra generație», acești tineri scriitori – în fraze de o violență demnă de alte cauze. Nostalgia etichetărilor... și numai ea oare? Gh. Tomozei, trecut în tinerețe prin practicile «obsedantului deceniu», și le reamintește acum, de pe treapta celor cincizeci de ani pe care împlinește. Atâta doar vede și înțelege domnia sa din poezia

«noilor generații»? Atât a reținut doar din ce «femeile compun» și «bărbați evocă»?! Mai că te-apucă râsu'-plânsu'? Va înțelege oare ceva G. T. din acest râsu'-plânsu'?"

• [„**Viața militară**”, nr. 10] Număr dedicat zilei de 25 Octombrie, adică Zilei Armatei. Publică versuri de profil: Rusalin Mureșan (*Mi-e scumpă țara*), mr. Gabriel Vărășcanu (*Eroul, comandant suprem*), lt. col. Ion Nichita (*Iubirea mea*). ■•General-colonel Vasile Milea, semnează articolul *Doctrina militară românească contemporană*, în care spune clar: „Potrivit doctrinei noastre militare, conducerea și coordonarea tuturor domeniilor implicate în apărarea națională reprezintă un atribut inalienabil al partidului Comunist Român, ale organelor supreme ale puterii de stat ale României socialiste”. □•La rubrica *Permanențe*. Radu Theodoru evocă, sub titlul *Voievodul*, împlinirea a șase sute de ani de la întronarea lui Mircea cel Mare: „Prin spiritul lor de sacrificiu, animați de o puternică dragoste de libertate și de glie, prin dârzenia, hotărârea și iscusința cu care au luptat împotriva celei mai mari oștiri înregistrate până atunci de istoria Europei, ei și-au câștigat amintitul renume de «cei mai viteji și mai și dintre traci»”. □•Despre trecerea a 2500 de ani de la luptele geto-dacilor cu perșii consemnează istoricul militar Mircea Dogaru. ■•Cronicle literare poartă semnătura a următorilor: □•Aurel Martin, la Ion Țepelea, *Semnul mișcării*: „Cu placheta *Semnul mișcării* debutează, la Editura Militară, ofițerul orădean Ioan Țepelea. Versurile sunt însoțite de un generos «cuvânt înainte» semnat de Al. Andrițoiu”. □•Constantin Sorescu la Mihail Sadoveanu, *Zodia cancerului sau vremea Ducăi-Vodă*: „O foarte frumoasă idee a Editurii Militare de a publica în seria *Columna* romanul *Zodia Cancerului sau vremea Ducăi-Vodă*, unul din romanele capodoperă ale lui Mihail Sadoveanu. Prestigiul unei serii editoriale se câștigă prin editarea și reeditarea unor opere care ies din «serie», care îi pun în discuție specificul și care îi nuanțează criteriile. *Zodia Cancerului* este o asemenea operă”. □•Gheorghe Istrate anunță că „în luna octombrie se împlinesc 125 de ani de la înființarea Astei”.

• [„**Viața Românească**”, nr. 10] Cu prilejul unui recent congres, președintele Nicolae Ceaușescu a micșorat cheltuielile militare și de producția de armament. În meditație *asupra păcii*, Cezar Baltag militează pentru stăpânirea instinctelor violente: „Câtă lumină, tot atâta abis, și de multe ori zborul s-a învecinat cu căderea și, uneori mai rău, cu dispariția sensului. Iar sensul pare să fi dispărut de multe ori din istorie: au existat în trecutul omenirii lungi perioade de înconștiență și, ceea ce e mai grav, au existat multe momente de anti-conștiință. Ori de câte ori Cain a ridicat mâna asupra unui Abel a avut loc în lume o crimă împotriva conștiinței”. ■•Apare un grupaj de articole care au ca temă împlinirea a 125 de ani de la înființării Societății Astra Sibiu □•Ilie Guțan discută despre contribuția lui O. Goga în impunerea culturii la sate: „Semnificativ e faptul că deși pleda cu obstinție pentru culturalizare, printre problemele acute, care îl chinuiau, în anii când funcționa la Astra, figura și imperativul

dezvoltării literaturii în sensul autohtonismului, considerat de el ca hotărâtor pentru afirmarea în plan universal al pecetei românești inconfundabile. Dezvoltarea preconizată nu putea avea decât un corolar sigur, de care Goga însuși era conștient: creația de valori”. □•Articolul *Astra și literatura* de Mircea Popa amintește că printre inițiativele Societății, demne de reținut sunt: înființarea revistei” *Transilvania*” și a Bibliotecii *Astra* din Sibiu ■•Sunt publicate poezii de Aurel Rău (*Duminică, Baladă, Castanul din gară, Poetul din tren, Scris cu pana, Monadă și Când treci parcul spre casă. Mai nou, altfel*). Apar fragmente din romanul *Întoarcerea* scris de Gabriela Adameșteanu. ■•La rubrica *Comentarii critice*, Cornel Regman și Gheorghe Grigurcu scriu despre Alexandru George. În *petreceri cu gândul... în două lecturi. Critic fără portofoliu, foiletonist fără rubrică*, Cornel Regman analizează două volume de eseuri: *Simple întâmplări în gând și spațiu și Petreceri cu gândul și inducții sentimentale*: „Procesele preferate sunt demistificarea și delimitarea, și aici autorul nu-și mai poate ascunde orientarea, aceea de critic pînă în măduva oaselor. (...) Analiza acesteia e critică, și dacă e ceva ce merită subliniat e cerbicia de care dă dovadă stăruind în această critică, trăgând ultimele consecințe din examenul său, din susținerea unui punct de vedere radical. [...]”. □•Gheorghe Grigurcu analizează volumul de eseuri *Petreceri cu gândul și inducții sentimentale* (editura Cartea Românească, 1986): „Autorul se simte în largul său atunci când constrângerile, inclusiv cele ale temei ori genului, sunt minime [...] Cartezianismul său e sabotat de filiera sa artistică”. Gheorghe Grigurcu concluzionează „Alexandru George este un fermecător cărturar-moralist contemporan, alături de N. Steinhardt, fără a fi necurmat jubilat și celebrator, ca să nu zicem onctuos, ca acesta, și de la Al. Paleologu, fără elocința petulantă, fără mobilitatea erudit ornamentată, oarecum feminină, pe care le întruchipează autorul *Alchimiei existenței*, tustrei «magi de la răsărit», purtând în sânge chemarea fabuloasă a Levantului. Ci în nota sa de austeritate generoasă și de necruțare simpatetică, precum un paradox uman, alibi al celui textual.” ■•Mircea Scarlat realizează o cronică literară pentru volumele: *Tragedia poporului basc, Țări de piatră, de foc și de pământ, Cartea Oltului* scrise de Geo Bogza. De asemenea nu uită să menționeze poeziile din perioada debutului „În anii furtunoși ai avangardei noastre istorice, Geo Bogza aducea în poezia românească o nouă formă de lirism. Una agresivă, șocând gustul burghez, dar închizând o tensiune lirică infinit mai mare decât edulcorata poezie neosemănătoristă. [...] Tendința depoetizantă l-a făcut să se îndrepte spre reportaj, cultivându-l cu insistență începând din anul 1933 și impunându-se prin prezențele definatorii ale genului. Acest mare reporter a realizat aproape imposibilul, făcând Efemerul să dureze. Sub pana lui, evenimentele trăite au fost rostuite (în sensul dat de Constantin Noica rostirii) și, astfel scoase din condiția lor trecătoare.” □•Contribuțiile în domeniul lingvisticii și stilisticii ale lui Iorgu Iordan sunt aduse în atenția cititorilor de către Marius Sala. Lingvistul a încercat să explice stilul unor scriitori

precum I. Neculce, I. Creangă. ■•Sub titlul *Oameni, cărți, fapte*, Ion Bogdan Lefter alcătuiește o recenzie volumului *Strada Castelului 104* scris publicat de Alexandru Mușina (editura Cartea Românească, 1984): „Se vede că Mușina răstoarnă demonstrativ imaginea înaltă, pură, ocultă , a poeziei. « Arta » (invocată într-un strigăt care îl parodiază pe un altul, celebru cândva are nevoie de contractul direct cu obiectele, de seva existenței concrete. Poezie este și în (sau mai ales în) detaliile mai puțin roze ale zilelor: trebuie doar căutată acolo și scoasă la suprafață, proaspătă, vie, nouă. Această pledoarie pentru poezia simplă, de notație a vieții cotidiene, opusă «aristocratismului» ceea ce e îndeobște socotit «literar», nu trebuie totuși să ne înșele. [...] Notațiile sunt organizate de un simbol sau de o idee și alunecă destul de ușor în concept și în viziune [...] Sensurie străpung, deci, realismul și trec dincolo. Enunțurile poetice amestecă și ele realul cu imaginarul, concretețea cu abstracțiunea sau cu irealitatea. [...] Al patrulea ciclu din *Manualul tânărului liniștit, La vie en prose*, prelungește maniera de acum cunoscută a povestirilor cvasi- absurde. Breșele de sens sunt controlate și puse sistematic distanța dintre eu și lume. [...] Poezia lui Mușina a mers- în general vorbind- pe două direcții: una mai imaginativă, absurd- fantastică și alta a realismului cotidian «navetist». La intersecția lor, poetul avea să descopere «ținuturile boreale» din Budila- Express.”

□•D. Micu semnaleză apariția cărții *O călătorie spre marea interioară* scrisă a lui Romulus Rusan. Scopul călătoriei a fost oferirea premiului Herder pentru activitatea literară a Anei Blandiana: „Discursul asupra valorilor prin care se afirmă spiritualitatea ridicată «peste deșertăciunile clipei» devine liantul *Călătoriei* lui Romulus Rusan. În propozițiile esențiale, această carte este un elogiu al «artei conștiente de sine», al «artei fără galoane», al creației în care, după veacuri și milenii, trăiește «artistul sfânt și unic în arderea și umilința sa»- un elogiu al capodoperei”.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

• [„Luceafărul”, nr. 44] Cursa pentru pace prinde o viteză din ce în ce mai mare pe prima pagină. Un citat despre pace, preluat din gândirea politică a lui Nicolae Ceaușescu, deschide numărul de față. Editorialul se referă la Referendum și se intitulează *Exemplul românesc*. □•Prof. dr. ing. Voicu Tache exultă: „Oamenii de știință, cadrele didactice vor spune un Da hotărât la *Referendumul* din 23 noiembrie cu ferma convingere că votul nostru, alături de cel al tuturor oamenilor muncii din România răspunde pe deplin năzuințelor multi-milenare de pace ale poporului român”. □•*Avem încredere*, anunță și Mihai Beniuc, deoarece „cuvântul *pace* s-a născut odată cu poporul român din *pax* al străbunilor noștri romani”. □•Subiectul este continuat în interiorul publicației

prin semnăturile lui Teofil Bălaj (*Cuvântul pace*), Nicolae Velea (*Pacea, acest cuvânt de apărare*), Ion Țugui (*Civilizația planetei*) Eugen Mihăescu (*Dintr-o remarcabilă și inepuizabilă omenie*). ■•La cronică literară, Mihai Ungheanu rămâne în continuare atașat de *Istoria literaturii române. Introducere sintetică*, pe care o analizează din vechea perspectivă protocronistă: „*Istoria literaturii românești. Introducere sintetică* nu e o carte accidentală în cariera lui N. Iorga. Nu este nici măcar vorba despre cele șase volume proprii de istorie literară, a căror sinteză o găsim aici. Este vorba de spiritul întregii orientări și opere a lui N. Iorga. Preocuparea lui de forță de creație a poporului român, de unicitate și caracterul anticipator al literaturii acestuia, de *protocronia* lui, cum am zice astăzi, este unul din firele roșii ale carierei lui de istoric și literat. [...] Să nu uităm că în *Afirmarea vitalității românești* (1938) el face elogiul popoarelor mici, modalității de a trăi prin inițiativa culturală, că gazetăria și cursurile sale ultime sunt o pledoarie patetică și erudită în favoarea dreptului la viață al oricărui popor creator de valori culturale. Și mai ales nu trebuie uitat că N. Iorga a fost asasinat de ucigașii extremei drepte tocmai pentru idei ca acelea din gazetăria sa ultimă și din *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică*”.

□•La rubrica de *Note-Atitudini*, două luări de poziție. În prima, Marius Petrescu, îi ia apărarea lui Nicolae Georgescu, „agresat” de Mircea Iorgulescu în „România literară” (nr. 43, articolul *Critica „volintiră” și Panait Istrati*) în chestiunea Istrati, subiect ilustrând o situație ireconciliabilă între cele două „tabere”: „Altceva ne interesează pentru moment în acest articol a cărui semnatar pozează în victimă: colecția de epitete și formule discreditante, unele de-a dreptul injurioase. Ce aflăm despre Nicolae Georgescu? *Că nu are competență, dar că o compensează cu aplombul, că este ridicol, că își asumă o pompoasă gravitate, că are o vocație parazitară, că este vinovat de anexiuni frauduloase, că reprezintă o direcție fantasmagorică, și că are o gravitate pretențioasă, ridicolă și, desigur, o competență îndoioasă*. Acestea toate le ni le spune M. Iorgulescu despre criticul cărții sale *Spre alt Istrati* pe mai puțin de o coloană de gazetă! Parazitism, fraudă? Colecția de epitete și formule discreditante nu este însă completă. Urmează: *jalnică prestidigitație ignorantă, din nou gravitatea pretențioasă, ridicolă și competența îndoioasă*. Și cu o frecvență care vădește calculul persuadării cititorului, mereu *criticul volintir*. Întrebarea simplă este: Nu e cumva prea mult pentru nici două coloane de revistă?”.

□ În cea de a doua, „României literare” (nr. 42) i se face publicitate prin comentarea articolului lui C. Noica, virat spre protocronism, dar fără „entuziasm” se spune în titlul notei: „În Camil Petrescu este recunoscut un înainte mergător, motiv pentru care Constantin Noica cenzurează *sobrietatea* introducerii, care procedează obiectivist: «Fără nicio urmă de entuziasm protocronist, se poate spune astăzi că, tocmai ca la Blaga, Camil Petrescu propune în jurul lui 1930 idei și orientări care, părănd provocatoare în prima jumătate, se confirmă surprinzător de bine în a doua jumătate a veacului». Important nu este

entuziasmul protocronist, practic o invenție a spiritului inertial, ci simpla constatare a contribuției, a situării ei în timp. Protocronismul nu și-a inventat materia, ci materia de studiu impune protocronismul. Constantin Noica a învățat să citească literatura română ca *destin cultural*". ■•Abia în pagina a 6 se anunță: „*Un nou premiu internațional pentru literatura română!* După Tudor, Arghezi, Eugen Barbu, Adrian Marino, Nichita, laureați ai premiului Herder, după marele premiu de poezie de la Struga pentru Nichita Stănescu, literatura română primește o distincție de prestigiu prin hotărârea Uniunii Scriitorului din R.S.F. Iugoslavia de a înmâna premiul de la Smederevo lui Geo Bogza. [...] Premiul *Cheia de aur a orașului Smederevo* este de fapt inaugurat cu acest prilej, propunând un nume românesc în constelația ce va încununa de acum înaintea literaturile țărilor dunărene. A inaugura un premiu cu un nume prestigios conferă demnitate aleșilor de mâine ai acestei distincții. Opera lui Geo Bogza, prin majestate stilistică și prin amploarea inspirației creează auspiciile cele mai favorabile pentru laurii care vor încununa în fiecare an fruntea unui artist de pe țărmurile bătrânului fluviu. Prilejul este cu atât mai nimerit pentru a evidenția importanța operei scriitorului român, caracterul angajat și patetic al prezenței sale în contemporaneitate”. □•Premiul obținut de Geo Bogza (*Cheia orașului Smederevo*) este relatat de Viorel Sâmpetean: „Care este vocea poetului acum? Bogza a ajuns printr-un timbru inconfundabil la tonalitatea dintotdeauna a mării poezii. Să mai adăugăm că aceasta este ipostaza poeziei vizionare? Versul este stilizat până la esență, aforismul strălucește ca un diamant, iradiind în toate părțile raze de neatins. Cuvântul nu este căutat, nu are menirea de a șoca, sau, dimpotrivă, este atât de bine găsit (este cultul poetului pentru munca titanică asupra cuvântului) încât, paradoxal, este cuvântul cel de toate zilele, însă, intonat de acordurile unei orgi cristaline. Astăzi, și mult de acum încolo, nimeni n-ar putea contesta marea poezie bogziană”. □•Ion Gheorghe este protagonistul noului episod din serialul lui Niculae Stoian, *Când poezii erau tineri...*„,Arta poetică definitorie a lui Ion Gheorghe rămâne tot acea credință neclintită a poeziei populare, dascălul său de căpetenie, potrivit căruia *cine mi-a scornit doina/ friptă i-a fost inima*. Iar lui Ion Gheorghe îi este friptă inima deopotrivă pentru alegoria contemporană din *Pasărea focului*, ca și pentru destinul Mitului din *Călușul popular*”. □•Valentin F. Mihăescu se oprește la cea mai recentă apariție editorială a lui Mircea Ivănescu, cu vetustul titlu *Poeme nouă*: „Tema esențială a poeziei meivănesciene este *singurătatea*, iar figurile relevante sunt cele ale *destrămării și absenței*. Tentativa memoriei de a recupera timpul pierdut i se opune acțiunea simultană a unei conștiințe hiperlucide, care suspectează fiecare gest de inautenticitate și produce, la nivelul limbajului poetic, o retorică a îndoielii nesfârșite. Lucrurile sunt și nu sunt, în același timp, dar, cel mai adesea, ar fi fost să fie, *povestitorul* reia, mereu și mereu *amintiri învălmășite* sau *începuturi de amintiri*, a căror semnificație, cândva clară, acum îi scapă. Între *atunci* și *acum* se întinde un spațiu al absen-

ței, în care memoria, inutilă, se scufundă cu voluptate”. □•Numărul se încheie cu o masivă prezență *Din lirica sovietică* la *Mapamond*. Printre cei traduși, Evgheni Evtușenko. Fănuș Neagu prezintă, și el, *Trei poeți georgieni*.

• [„SLAST”, nr. 44] Petre Mihăilă anunță apariția unui poem remarcabil, la revista revistelor: Poemul se numește *Seara fântânilor*, iar autorul Nichita Danilov: □•Un stilistician, Gh. Bulgăr, și un tânăr scriitor care urmărește afirmarea (pe care o va obține, dar în politica post-decembrișă și al cărui final de carieră a fost unul din cele mai tragice) Cornel Brahaș scriu, la *Viața literar-artistică*, primul despre *Stilistica spectacolului* (Junimea, 1985), volum semnat de Mihai Rădulescu, respectiv la Corneliu Sturzu, *Arhipelagul altor umbre*, Junimea, 1985. □•Pacea, ca subiect liric, acoperă o pagină cu versuri, semnate de Vasile Preda și un „cursiv” al lui Florentin Popescu, *Gânduri despre lucrul în pace al țării*: □•Reprofilat pe viața personalităților din perioada interbelică a țării noastre, Constantin Sorescu scrie despre *Cultura română în viziunea lui Petru Comarnescu*: „Specificitate sau universalitate? Nu: specificitate și universalitate. Specificitatea e condiția universalității (autentice), iar universalitatea e aspirația specificității (autentice). O reciprocitate ideală. E soluția pe care Petru Comarnescu, asemenea, de altfel, altor filosofi contemporani ai culturii, o opune deopotrivă *specificaliștilor și internaționalistiștilor*, punctele de vedere extremiste în problema originalității și universalității culturii”. □•Ioan Holban atinge cea de-a patra secvență din studiul *Romanul condiției umane*: „Interval este Vestibul la persoana a treia. *Corn de vânătoare* este textul epic în relație cu cel *analitic* din *Cunoașterea de noapte*, *Apa* intersectează planurile care se dezvoltă paralel în *Păsările*, *Iluminări* este replica ironică dată textelor precedente, pentru ca în *Racul*, autorul să folosească ceea ce aș numi tehnica *valenti-ului* epic care menține o distanță mereu egală între momentul declarat și cel real al relatării. Sensul devenirii prozei lui Alexandru Ivasiuc se structurează pe dimensiunea existenței, văzută ca desfășurare a literaturii: *clasicul* roman al vieții este, la Alexandru Ivasiuc, *moderna* viață a romanului”. □•La *Ipoteze de lucru*, Ion Cristoiu introduce titluri reportericești (*Jubilațiile inteligenței* și *Confruntarea cu scena*) celor doi autori analizați, Aurel Antoinie și Camil Petrescu. □•Valeriu Bârgău îl salută pe neobositul într-ale versurilor, Teodor Răpan. Cenaclul *Confluente* trece prin Iași și prezintă cititorilor suplimentului *Casa lui Eminescu* (Constantin Barbu), *Strada Lăpușeanu* (Sorin Preda) *Bojdeuca din Țicău*, în versiunile poetică, a lui Valeriu Bârgău, și prozastică a lui Ovidiu Hurduzeu: □•*Bonom cu ochelari fumurii* în viziunea lui Mircea Dinescu, în viața de zi cu zi general (în rezervă), romancierul Laurențiu Fulga devine personaj al lui Mircea Dinescu, în rubrica sa *Ei sunt contemporanii mei*. □•T. T. Coșovei scrie la Ioana Crăciunescu, *Iarna clinică*, C.R. 1986: „Mai discret din punctul de vedere al spectacolului liric, volumul *Iarna clinică* este cel mai profund, cel mai riguros realizat, recomandând-o pe Ioana Crăciunescu drept o poetă de o inconfundabilă sensibilitate”.

• [„**Tribuna României**”, nr. 327 (21)] O fotografie a lui George Coșbuc (în camera sa de lucru) făcută în 1914, este prezentată odată cu articolul omagial „*Sunt suflet din sufletul neamului meu*”, la împlinirea a 120 de ani de la nașterea poetului. □•O antologie lirică George Coșbuc și o rememorare, cu ajutorul citatelor din cărți de critică și istorie literară dedicate lui Coșbuc, completează imaginea evenimentului. □•În subsidiar, trebuie amintit că George Coșbuc era poetul preferat al lui Nicolae Ceaușescu. □•Documente de la înființarea ASTREI sunt prezentate de V. Curticăpeanu: „Prin programul, concepția și activitatea științifică și cultural-națională, Astra s-a dovedit a fi o asociație înnoitoare, progresistă, căci ea a adus, prin mijloacele sale specifice de luptă, modificări structurale esențiale. În conținutul și stilul de viață al societății românești, până la Marea Unire de la Alba-Iulia, din 1 Decembrie 1918”. □•Liviu Papadima îi ia un interviu lui Valeriu Râpeanu, prilej și de prezentare a editurii Eminescu: – *Ca director al Editurii Eminescu ca îngrijitor de ediții ați lansat un amplu program de restituire a valorilor românești. În ce s-a concretizat până acum ?* – Ocupând-se în primul rând de tipărirea literaturii române originale, onorând-se cu faptul că printre colaboratorii ei permanenți se află nume de primă însemnătate ale poeziei, prozei, criticii, dramaturgiei de astăzi, Editura Eminescu și-a propus, așa cum spuneți, un amplu program de tipărire a valorilor noastre clasice. Acest program are în vedere mai multe principii: cel dintâi, îl constituie credința pe care o avem că o cultură reprezentată un tot unitar, organic, indisolubil, că diferitele ei ramuri se dezvoltă pe principiul vaselor comunicante, între ele stabilindu-se evidente sau tainice interferențe și intercondiționări. De aceea, în afara operelor clasice apărute în colecții de mare popularitate, precum „Biblioteca Eminescu“ ce a trecut recent de numărul 50, sau „Romanul de dragoste“ – colecții care pun la îndemâna publicului larg în tiraje ce trec de 100 000 sau chiar 200 000 de exemplare tot ce a fost mai valoros în literatura română – atenția noastră s-a concentrat asupra autorilor care prin opera lor au avut un rol proeminent în propulsarea unor curente în gândirea românească și au influențat toate domeniile culturii”.

2 noiembrie

• [„**Scântea**”, nr. 13747] Ioan Borșa, din Bistrița, se bucură de privilegiul de a i se publica poezia *Flamură de pace*, pe prima pagină. □•*Vorba și fapta* afirmă, pe prima pagină, Valentin Silvestru: „Firește, când se dezbate problemele și aspectele implicate se face – nu o dată și îndreptățit – referire la talentul și priceperea celor ce înfăptuiesc – care nu pot fi aceleași peste tot – la maturitatea ori imaturitatea unor decizii și la alte multe condiționări, Ar fi nimerit însă a se lua în seamă și hotărârea fiecăruia de a-și face datoria până la capăt anume în ritmul cerut de cadența generală a treburilor publice, Asemenea, și necesitatea de a combate încercările de acoperire a neajunsurilor și curențelor, incuriei, lipsei de responsabilitate, indisciplinei, neglijenței, cu mistificări verbioase,

care uneori se transformă în înșelăciune sadea în unele locuri. S-au format chiar și un fel de specialiști în arta de a îmbrobodi prin meșteșugite răstălmăciri și iscusite ascunderi ale adevărului, Pagubele morale și materiale aduse de atare «artiști» vătămători sunt evidente. Se ivesc în câte-un loc decalaje serioase între ceea ce trebuia înfăptuit și ceea ce s-a obținut, iar unii caută a le elimina prin dări de seamă emfactice care nu schimbă cu nimic situația dată”. □•Ioan Adam și Costin Tuchilă realizează dezbateră *Umanismul poeziei contemporane* la care participă Achim Mișu și poeții clujeni Mircea Vaida și Horia Bădescu: □•Achim Mișu: „O privire asupra poeziei românești În devenirea ei istorică pune puternic în lumină relația permanent stabilită între lirism și adevăr, între trăire și transfigurare. Asupra acestui aspect fundamental al poeziei noastre am avut de curând prilejul să medităm cu ocazia *Festivalului literar Octavian Goga*, desfășurat la Cluj-Napoca. Elocvent, în cadrul lui, participanții nu s-au mulțumit să reliefeze destinul în posteritate al operei unui mare rapsod al idealurilor colective, ci au prelungit raza discuției în planul semnificațiilor generale, raportându-le la universul întregii poezii românești de ieri și de azi, la tradiționala relație dintre etic și estetic. Și etica nu numai că nu sunt disjunctive sau mutual-exclusive, dar, mai mult, ele nu sunt nici numai strict complementare. De când e lumea s-a impus latent un adevăr aproape imposibil de pus sub semnul întrebării: poezia și etica se intersectează. În cuvântul poezie, pe lângă versurile și strofele imaginate și combinate ținând seama de canoanele esteticii materializate în litere, cerneală de tipar, hirtie, carton și alte ingrediente tipografice și de legătorie, între a face poezie, a citi poezie, a vibra afectiv în contact cu poezia. a descoperi omul și lumea acestuia cu ajutorul ei, a emancipa și desăvârși omul. Pornind de la propoziția: «Poezia este și etică». putem specula cu rost pe o temă îndelung dezbătută în istoria culturii. Un prim sens al legăturii dintre poezie și etică ar fi acela că prima este în întregime estetică. De fapt ne aflăm în prezenta unui nonsens ridicat la pătrat. După cum spuneam, poezia are un conținut mai larg decât estetica. Totodată, estetica nu poate fi privită ca o oază scoasă de sub incidența altor influențe umane și proiectată într-o galaxie despre care știm ceva, dar ne este total inaccesibilă. Al doilea fel de a privi raportul în cauză poate fi numit complementarism. Îl putem exprima astfel: etica este un complement al poeziei. De primul model se leagă punctul de vedere după care etica e contrariul poeziei, iar de al doilea că ea este o parte necesară, deși de altă natură, a creației poetice. După cum rezultă din cele spuse, complementarismul poate fi punctul de plecare al unor poziții total diferite cu privire la relația dintre poezie și etică. Nu rareori se explică și astăzi nevoia de etică a poeziei prin complementaritatea lor ceea ce, credem, constituie o simplificare și un anacronism. Ne înscriem în imaginea intersectivă prin al treilea tip de raport. Deși este elementar, nu trebuie să-l subapreciem, deoarece nu pune alături poezia și etica, ci le privește ca fiind organic corelate. Este vorba despre luarea în considerare ca un fapt

obligatoriu a eticii profesionale a poetului”. □•Mircea Vaida: „Imaginea de «trestie gânditoare», demult consacrată, înseamnă pentru mina simbolul poetului, al programului asumat conștient, al creatorului de poezie. Acel «fior» sesizat de Blaga ca miez al liricii – e, deopotrivă, de natură ideatică și emoțională. // Așa cum tind să cred în poezie, în modul de a utiliza poemul ca limbaj, acesta e tocmai produsul sensibil al echilibrului dintre logos și ethos. Reiese – și nu enunț o noutate spunând că o anumită ideologie presupune implicit anumite caracteristici etice – că ideologicul își pune în mod determinant pecetea asupra valorii estetice a operei de artă. Că idealurile epocii socialiste modelează intim structura poeziei de azi”. □•Horia Bădescu: „Cred în imanența moralei ca dimensiune a poeziei. În fond, a face poezie nu înseamnă altceva decât a învăța să trăiești cu demnitate. Iar a trăi cu demnitate înseamnă a asculta glasul adevărului. Dar, a vorbi despre poezie ca adevăr ar putea părea un truism. Fiindcă, iată, ea, poezia, arta în general, se confundă cu adevărul. Nu cunosc poezie mare, operă de artă mare, în care să nu existe această consonanță, care să nu fie în acord cu timpul. Cu timpul etern al umanității și în aceeași măsură, cu timpul Istoric. Adevărul poeziei este însă unul specific care nu ține în primul rând de reflecție, ci de trăire. Nu mi se pare o eroare a socoti că adevărurile pot fi gândite și trăite”. □•Ion Vlad: „Reîntoarcerea la un scriitor precum Octavian Goga are, cred, însemnătatea reîntregirii atât de necesare azi în ordinea unor valori exemplare și a unor recomandări transmise generațiilor. Ideea că literatura Transilvaniei a impus, dincolo de posibile programe, coordonate estetice indisolubil legate de vocația etică a scriitorilor români și a mesajului lor este o certitudine. Eticismul tine de natura acestui teritoriu spiritual, fără ca orizontul spațial să anuleze sau să estompeze dimensiunea esteticului. Important rămâne însăși faptul că patosul moral al scrisului, însemnând responsabilitate și gravitate, asumare a colectivității și a istoriei acesteia, consecvență și rigoare, afirmare a unui ethos țărănesc, desenează o lume convertită în text spațiu și timp, o înaltă conștiință a cuvântului rostit sau scris. George Coșbuc și Octavian Goga, Aron Cotruș, Emil Isac, Liviu Rebreanu și, supremă mărturie a poeziei transilvănene, Lucian Blaga, se întâlnesc într-o perfectă comuniune. George Coșbuc și Octavian Goga, de pildă, se reunesc în celebrarea unei lumi originare, a unei țări originare, cum spunea Ion Chinezu, anunțând miturile poeziei lui Lucian Blaga, valorile supreme ale acesteia. Satul elogiat de Liviu Rebreanu și de Lucian Blaga în opere și în texte programatice este un univers nu mai puțin elocvent în aceeași ordine destinat să devină termen pentru configurarea unei spiritualități exprimate în literatură, în încrederea nestrămutată în creație. Nu mai puțin semnificativă, se impune ideea unui proiect îndrăzneț la scriitorii originari din Transilvania. E vorba de liniile eposului inaugurat de Ioan Slavici, continuat în poezia satului la George Coșbuc și la Octavian Goga. Pentru ca Liviu Rebreanu și Pavel Dan să viseze la dimensiunile unei epopei.[...] Ceea ce se cuvine subliniat ceea ce a reieșit din plin și din dezbaterile prilejuite

de *Zilele Octavian Goga*, este acordul, sub specia creației autentice, dintre estetic și etic, neabdicarea de la condiția artei propriu-zise. George Coșbuc, Octavian Goga, Aron Cotruș, Lucian Blaga fac parte din familia poezilor mistuiți de ideea unei mari opere”.

3 noiembrie

• **[„România liberă” nr. 13062]** La vibrantele manifestări ale voinței de pace a întregii națiuni, Geo Ciolcan aderă entuziast cu poemul *Erou al păcii*. □•Alex. Ștefănescu știe ce înseamnă *A fi revoluționar azi*: „a face din muncă permanent o creație modernă”. Peregrinând prin ținuturile natale, în fabrici și uzine, atent al munca femeilor, autorul concludă: „Ca și celelalte milioane de femei ale țării, ele au destine noi, care altădată nici n-ar fi putut fii imaginate și care astăzi au devenit o realitate verificabilă în orice loc din țară”.

• **[„Scânteia tineretului” nr. 11640]** Noua și strălucita inițiativă de pace a președintelui Nicolae Ceaușescu, primită cu „unanimă aprobare, înflăcărată adeziune a tuturor tinerilor patrie noastre socialiste, beneficiază de aportul versificat al lui Florentin Popescu. Poezia se numește *Rostire de pace*: „Rostire de flori și lumină/ sunt clipele zilelor noastre”

5 noiembrie

• **[„Scânteia tineretului” nr. 11642]** Alături de seria articolelor grupate sub titlul repetitiv *Noua și strălucita inițiativă de pace a președintelui Nicolae Ceaușescu*, Niculae Stoian este prezent cu poezia *Albele pânze ale păcii*.

6 noiembrie

• **[„România liberă” nr. 13065]** *Apărăm pacea prin fapte*, declară Ion Dodu Bălan. I se alătură criticul literar ieșean Virgil Cuțitaru, redactor-șef adjunct al editurii „Junimea”.

• **[„România literară”, nr. 45]** *Pentru pacea lumii* este titlul care ocupă paginile de mijloc ale revistei, continuând practic, tematica politică a primelor pagini. Semnează pentru liniștea planetei Eugen Teodoru, Mircea Albușescu, Violeta Zamfirescu, Petre Ghelmez, Ion Dodu Bălan. □•Despre *Orizonturile științei românești* scrie acad. Radu Voinea, președintele Academiei. ■•Decernarea către Geo Bogza a *Cheii de aur a orașului Smederevo* este prezentată cu lux de amănunte, pe două pagini de revistă. Își aduc contribuții Mircea Iorgulescu (*Spiritul avangardei*), Aleksandar Petrov (*Cheia lui Bogza*), Srba Ignatovic (*Optimismul sceptic*), Mircea Martin (*Nostalgia eticului*) și nu în ultimul rând Geo Bogza. □•Caragiale la Seghedin se întitulează „breviarul” lui Șerban Cioculescu, având în centrul atenției vizita pe care marele dramaturg i-a făcut-o lui Octavin Goga, aflat în detenție la Seghedin. □•Al Călinescu reconstituie *Biblioteca lui Emil Codrescu*, personajul *alter ego* al lui Garabet Ibrăileanu, din *Adela*: „Ce loc ocupă în acest triumphi *viață-literatură-iubire*,

lecturile de vacanță ale personajului ? S-a văzut în ele, mai întâi, o anticipare a dezvoltării românești. În al doilea rând, cataloagele, dicționarul și *Despre viețile și doctrinele filosofilor* a lui Diogenes Laertios sunt «repertorii» care prefigurează *formula narativă* – fragmentară, mozaicală, alcătuită din «file» și «fișe» de jurnal – a romanului. Dar mai e ceva. Cele trei repertorii sunt în același timp, după cum am încercat să arăt, *repertorii de idei primite*. Lor li se adaugă alte lecturi – Scopenhauer, Turgheniev, Paul Bourget – care orientează, și ele, într-o anumită direcție, disponibilitățile sentimentale ale eroului. Acesta iubește, repet, *ca la carte*. În felul său, Emil Codrescu este o victimă, încă una, a ideilor de-a gata”. □•Nicolae Manolescu „traduce” cartea lui Crișu Dascălu, *Dialectica limbajului poetic*, Facla, 1986, în două cuvinte: *Poezie și limbaj*: □•Eugen Simion scrie despre *Proza poetică* din romanul Margaretei Sterian, *Viața prin hublou*, Dacia, 1986), o carte cu caracter autobiografic în care amintirile și ficțiunile fuzionează. Dintre ardelenii generației 70, Laurențiu Ulici o alege pe Carolina Ilica. □•Constantin Noica își continuă serialul intitulat *Morfologia culturii europene* cu fragmentul *Un alt înțeles pentru morfologia culturilor*. Micaela Ghițescu (*Portugheza printre limbile lumii*) și Constantin Țoiu, cu *Note de drum din U.R.S.S.*, ies din fruntariile literare naționale □•Numărul se încheie (tematic) cum a început, cu articolul semnat de Alexandru Balaci pe marginea *Congresului Mondial pentru pace de la Copenhaga*.

• [„**Tribuna**”, nr. 45] Printre celelalte evenimente cu iz politic – *Anul mondial al păcii, Mircea cel Mare – 600, Realități și deschideri în agricultura contemporană* -, prezența fotografiei lui George Coșbuc anunță că s-au împlinit 120 de ani de la nașterea marelui poet. Se dau informații cu privire al *Zilele „G. Coșbuc”* și la *Simpozionul Ion Budai Deleanu*. □•La *Axioma Finală* se referă Ion Vartic, aceea din *Cel mai iubit dintre pământeni*, romanul lui Marin Preda: „Chiar dacă un confrate într-ale scrisului a etichetat pur și simplu, *Cel mai iubit dintre pământeni* drept o *trilogie penibilă* (dovedind prin simptomatice afirmație că, mai curând decât dintr-o republică a literaților, face parte dintr-una a apterilor), masivul roman al lui Marin Preda continuă, pe bună dreptate, să obsedeze în egală măsură, atât pe critici, cât și pe cititorii obișnuiți. [...] Dacă enunțarea eternității mitului iubirii constituie o abia mascată intruziune a scriitorului în optica personajului, în schimb concluzia cărții – adevărată și în același timp, logică – îi aparține și lui Victor Petrini: «...dacă dragoste nu e, nimic nu e!...». Dar axioma finală își risipește aerul abstract și laconic dacă descompunem sintagma conform verbelor complementare *a fi* și *a avea* ce i-au stat la bază: «dacă dragoste nu am, nimic nu sunt», exclamă apostolul, iar în replică Petrini poate spune: «dacă dragoste nu e, nimic nu am». Deoarece el nu are, într-adevăr nimic. Și neavând, este frustrat de libertatea de a da”. □•Valeriu Bârgău poartă un dialog cu tânărul prozator Cristian Teodorescu: „- *Ce crezi despre experiment în proză?* – Despre experiment pur și simplu nici o părere. Unui scriitor se întâmplă să nu-i mai ajungă mijloacele pe care le cu-

noaște și inventează unul nou, sau mai multe. Sau le întrebuințează altfel pe cele tradiționale. Poate face asta cu bunăvoința și cu conștiința chinuită de necesitatea schimbării. Dacă textul e nereușit se găsesc voci care să pună pe seama experimentului. Dacă, dimpotrivă, textul e bun, experimentul lui face carieră, iar autorul său intră în fericita categorie a înnoitorilor. Foarte multe dintre povestirile lui Cehov au aer experimental în raport cu povestirea clasică, nemaivorbind de experimentele propriu-zise, cum ar fi de pildă romanele lui de câteva pagini. Experiment curat sunt *Telegrame*, *Proces verbal* sau *Urgent* ale lui Caragiale. Și ce-i cu asta?! Experimentul necesar elaborării unui text poate trece aproape neobservat (mă refer la trăsătura plus/minus stridentă) sau e descoperit cu satisfacție de cititorul atent și la mecanismele textului, dar la fel de bine poate să sară în ochi, fără ca prin asta textul să aibă ceva de suferit; totul depinde de calitatea experimentatorului”. □•Despre *Fantasticul „umanizat” în proza lui Laurențiu Fulga* scrie Cornel Munteanu: „*E noapte și e frig seniori* pare să fie romanul autorului la care jinduise încă din 1976. [...] Un roman scris în mare zbatere lăuntrică, cu un tribut de martir al condeului. E noapte și e frig seniori e drama eului creator și a unui om frustrat atât de gloria, de lumina creației (simbolul *noptii* din titlu) cât și de iubirea celei de-aproape (simbolul *frigului*). Suferința înfrângerii, asumarea culpei, renunțarea la învățuri, dau simplitatea profundă a secvențelor, dezarmante cu nuditatea cu care se desfășoară: «nu în afara mea e haosul, ci în mine, și tot în mine magma din fierberea căreia nu mi se propune nicio idee salvatoare. Așa mi s-au născut toate cărțile mele, în mare zbatere și devoratoare suferință. Vă întreb, totuși... la ce bun?...?»”. Marian Papahagi („*Iepica*” și *personajele*) prezintă pe „romancierul” Paul Georgescu drept un discipol al lui Caragiale: „Rupeți câte o filă dintr-un număr de romane contemporane, amestecați dadaist foile între ele: se poate pretinde cu absolută certitudine că fila smulșă dintr-un roman de Paul Georgescu va fi recunoscută cea dintâi. [...] prozatorul are un stil al său, unic și limpede recognoscibil, format de-a lungul ultimelor două decenii, cât a trecut de când bine cunoscutul critic a publicat întâia sa carte de proză. Maestrul incontestabil este Caragiale, în ale cărui opere trebuie căutată adesea cheia lexicului savuros al romanelor lui Paul Georgescu, căci toate ticurile lingvistice ale personajelor Nemuritorului capătă statut de axiomă în planul expresivității prozei discipolului: dar atât nu ajunge încă pentru o caracterizare completă”. □•Monografia *Ion Heliade Rădulescu*, (Minerva 1986) întocmită de Mircea Angheliescu face obiectul recenziei scrise Ioana Bot: „Mircea Angheliescu are dreptate: introducerea lui Heliade în conștiința publică este un proces neîncheiat. Studiul său, înfruntând cu succes obișnuita ariditate a schemei *sa vie, son oeuvre*, este dintre acelea menite să facă ordine în istoria culturii, descoperind documente și spunând ceea ce se cuvenea să fie spus, într-o biografie a uneia dintre figurile culturii române ce se refuză – după cum s-a văzut – unor atari demersuri. Pentru discuția despre Heliade, care rămâne deschisă, intervenția

lui Mircea Anghelescu este de incontestabilă referință”. ■•Sub genericul „Tribuna” la Bistrița-Năsăud omagierea poetului cuprinde și unele contribuții locale. □•Tit-Liviu Pop își intitulează intervenția „*Fericit poporul care înalță statui poezilor săi*”. □•Andrei Moldovan verifică *Perenitatea operei*: „Senzația cidată că poezia lui Coșbuc îmbătrânește, că este asincronă cu cerințele noastre estetice se simte încă de multă vreme în studiile ce i s-au dedicat, chiar dacă autorii propuneau drept remediu o schimbare a opticii noastre față de «bardul de la Hordou»”. □•Valentin Raus consideră că „poezia patriotică, revoluționară, agitatorică, poezia cu miză polirică a lui Coșbuc se constituie într-un capitol important și deloc accidental”. Folosind versul „Sunt suflet în sufletul neamului meu”, poetul nu apotrivit niște cuvinte, ci și-a mărturisit un crez, un mod de a exista și un îndemn”, arată autroul articolului *Implicațiile politice ale unei poezii*. □•Olimpiu Nușfelean pornește de la versul „*Un uriaș cu fruntea-n soare*” și ajunge la concluzia că „poezia lui George Coșbuc este o radiografie a idealului”. ■•Despre relația lui Coșbuc cu mai tânărul Liviu Rebreanu scrie, documentat, Gheorghe Suciu și citându-l pe I. Breazu: „Coșbuc și Rebreanu au demonstrat prin opera lor că pentru a crea ceva durabil trebuie să vii de undeva, să porți cu mândrie pe toate drumurile vieții tale amintirea locurilor și a oamenilor din sânul cărora te-ai desprins”. □•Gheorghe Grigurcu semnează șase mini-poezii. □•Pe ultima pagină se întâlnesc traduceri din lirica sovietică și micul studiu *Satiră la Fielding și Swift*, de Sever Trifu.

7 noiembrie

• [„Contemporanul”, nr. 45] Apropiatul *Referendum pentru pace* desfășurat în toate localitățile României atrage comentarii pe măsura importanței evenimentului. □•Violeta Zamfirescu (*Pentru victoria vieții*): „Am văzut în această dimineață rece de noiembrie un trandafir cu bobocul gata să înflorească. Frigul îl atinsese, îl ostenise, îl împingea spre moarte. L-am luat, i-am curățat cu dragoste și grijă petalele îmbolnăvite, știind că și florile sunt sensibile la mângâiere, i-am curățat partea de lujer pălit de potrivnica vremii, ce-i amenințase viața, i-am dat apă proaspătă, puțină sare albă din somnul atâtor straturi de vieți ale pământului, puțină miere în a cărei străvezime cântau oglinzile luminate ale soarelui și încet, încet, floarea și-a revenit, desfoliindu-și minunea petalelor, viața. Trăia. [...] Oamenii de știință și pacea, oamenii artei cuvântului și pacea, oamenii bucuriei bunurilor materiale și pacea, oamenii civilizației vieții și poeziei vieții și pacea, ai muzicii, ai tuturor nuanțelor armonizate și pacea pot locui această planetă unită prin roadele inteligenței, ale muncii, ale pasiunii de a fi cât mai om. Sunt visele, sunt acțiunile binelui corelate ale tuturor oamenilor susținători ai păcii pe planeta noastră, sunt adevăruri pentru care gândirea, sufletul și întreaga viață și le dăruie fiecare om în această țară a noastră, unde de milenii în seva crengii de aur a păcii s-au unit, învingând relele timpuri de ieri, înțelepciunea și marile vise de existență”. □•Virgil Brădățeanu

(*Vibrantul mesaj al poporului nostru*): „Iubim pacea, ne ridicăm și acționăm întru apărarea ei pentru că îndrăgim și ne mândrim cu tot ceea ce a creat omenirea, oamenii de la noi și de pe alte meleaguri, pentru că prețuim tot ceea ce s-a înălțat prin efortul creator al umanității pe fața pământului; am iubit-o întotdeauna și o iubim mai cu seamă acum, în acești ani ai noștri, de impetuoasă dezvoltare materială și efervescență spirituală, în anii celei mai fertili epocii din istoria multimilenară a patriei, epoca Nicolae Ceaușescu“. □•La secțiunea *Viața spirituală a județelor și localităților țării*, Florentin Popescu exultă fiindcă *Teiul Poetului a renăscut*. □•Cunoscuta, istorica expresie *noli me tangere*, capătă o accepțiune neobișnuită, dacă nu chiar caraghioasă, inefabilă în orice caz: „*Noli me tangere*” – *principiul dermatologic desuet*: □•■•Laurențiu Ulici, și Mircea Martin rețin încă atenția prin articolele lor asupra relativ recentului eveniment de la Smederevo, soldat cu decernarea *Cheii de aur a poeziei/orașului* lui Geo Bogza. □•Laurențiu Ulici, *Priveliști din „Cartea Oltului“*: „Recitesc *Cartea Oltului* în ediție definitivă și n-am deloc siguranța, cum n-am avut-o nici după lectura primei ediții, ca știu cărei specii literare îi aparține. [...] De ce n-ar fi un roman, un bildungs-roman al Oltului?! Are tot ce trebuie pentru asta: un personaj urmărit din fragedă pruncie până în deplina maturitate, mai mult chiar, de la «nașterea» din acel «*tumult simfonic al pământului*» care este Hășmașul Mare până la «moartea» în «*vastitatea simfonică a Dunării*»; o seamă de întâmplări care-i marchează biografia, îi determină devenirea și îi conturează caracterul, comportamentul, într-un cuvânt personalitatea. [...] De ce n-ar fi *Cartea Oltului* un poem al iubirii și desăvârșirii?! Are și pentru asta tot ce trebuie: mare elan al imaginației în registru elogios; acuitate lirică în percepție; un «eu» liric deosebit de receptiv, cu simț al monumentalului și disponibilități întru revelarea poetică a frumosului natural; ritm interior în descripții, evocări și reflecții, asociat unei tensiuni ce împletește accentul dramatic, efuziunea patetică și fiorul liric într-un ansamblu retoric indivizibil; imagistică bogată și surprinzătoare, desfășurată pe spații largi într-o structurare simfonică a materiei lexicale, cu pasaje imnice și altele elegiace, cu inserții narative și acolade poematice, armonios înlănțuite și argumentând expresiv sentimentul de iubire pentru ființele a căror viață e legată de tumultuoasa curgere a Oltului și de încântare în fața frumuseții desăvârșite a naturii. [...] Ce este de fapt, această *Carte a Oltului*? Roman? Poem? Reportaj? Memorial? Nu știu. Dacă nu e cumva, *chiar* Oltul, așa cum noi nu-l putem vedea, este în orice caz ca și Oltul care își poartă undele «când spre o zare, când spre alta, neliniștit de calea pe care a ales-o, chinuit de o mereu trează conștiință. Patetic, răzvrătit, căutând primejdiile, provocând soarta, veșnic în luptă cu lumea și cu sine însuși, iar în cele din urmă împăcat și cu sine și cu lumea, treptele pe care el coboară – și în același timp urcă – sunt ale unui destin eroic și fecund“.

■•Este dat publicității din cuvântul rostit de Mircea Martin la seara omagială „Geo Bogza“ de la Asociația scriitorilor din Serbia: „La Smederevo Geo Bog-

za a fost încununat ca mare poet dar unul din paradoxurile constitutive operei sale este acela de a fi scrisă în cea mai mare parte în proză, uneori chiar într-o proză de observație imediată, de notație jurnalistică, ușor de confundat cu reportajul. Autorul a ales, de altfel, în mod programatic reportajul ca un corectiv adus narcisismului juvenil, ca un refuz al «turnului de fildeș». Dar meditația care însoțește observația provoacă o deturnare a procedeeleor prozei și a sensurilor ei. Fondată pe candoare și gravitate, gândirea lui Bogza alunecă pe nesimțite de la ordinea logică la cea analogică printr-un fel de hiperbolă structurală care îndeplinește o funcție mai degrabă etică decât estetică. «Mă mir, deci exist» – acesta e *cogitoul* bogzian, deloc singular, dar în mod sigur poetic. [...] Opera sa – esențială poetică – sfidează, odată cu prejudecățile burgheze, și convențiile genurilor literare. Actualitatea ei este neîndoielnică și așa va mai fi încă mulți ani de acum înainte. Putem spune că, la cei aproape 80 de ani ai săi, Geo Bogza e un bătrân de viitor. Nimic mai convingător în acest sens decât chiar faptul că revelația pe care a produs-o în Iugoslavia se datorează cu precădere poemelor scrise prin anii '30, poemelor avangardiste. Manifestul său poetic de atunci, intitulat *Exasperarea creatoare* conține aceste fraze ce pot fi îndelung meditate în contextul programatic al avangardei românești: «Lumea de dinafară de noi e un incendiu. Lumea de dinăuntru nostru e alt incendiu. Să alergăm între ele pe o culme care e luciditatea noastră delirantă. Toate luciditățile neaservite sunt delirante». Delirul nu valorează însă nimic fără veghe și nu e întâmplător faptul că un autor care scrie la începuturile sale un *Poem-invectivă* își intitulează, în ultimii ani, un volum de tablete – *Paznic de far*. Deosebirea între opera de tinerețe și cea de senectute există la Geo Bogza, dar ea nu se transformă câtuși de puțin în incompatibilitate. Gestul unificator îl constituie sfidarea continuă a ridicolului. Pentru Bogza, ridicolul e o prejudecată burgheză. Lui nu-i e teamă de ridicol, cum nu-i e jenă de locurile comune – dar și patetice în același timp – ale sentimentalității. Că Geo Bogza este poet, că este chiar un mar poet, noi, românii, o știam demult. Credeam însă că suntem singurii care o știm, așa cum o știm despre atâția alți poeți ai noștri. Iată însă că o știu acum și prietenii noștri sârbi și prin intermediul lor o vor afla și alții din țările dunărene. Se face astfel un pas înainte spre o mai echitabilă ierarhie a valorilor poetice în Europa și în lume”. □•Versuri și aforisme ale lui Geo Bogza, publicate de-a lungul timpului în paginile „Contempoarnului”, apar tot în acest context. □•Autorii favoriți ai lui Artur Silvestri, pe subiectul protocronism, sunt prezentați de acesta și în paginile „Contemporanului”: „Cine privește materia literară prin comparație cu aceea a istoriei obiective observă de îndată că perspectiva românească e, adeseori, nouă și mai apropiată de adevărul faptelor; scrierea «istoriei adevărate» a românilor e un deziderat pe care și proza românească de azi și l-a însușit. Acest vast teritoriu cuprinde epoci și momente dintre cele mai variate și o recapitulare a istoriei văzută de romancierii ar cuprinde o cronologie întinsă pe mai bine de două milenii. Pro-

zatorul român începe, așadar, cu geții și cu dacii și desface din documente o tipologie de erou fascinat de libertate, odată cu *Călătoria spre zei* de Mihail Diaconescu și *Luminile zeiței Bendis*, de Ion Dumitru Denciu. Vremile turburi, ale unui așa-zis «mileniu obscur», unde etnoistoria și documentele probează, dimpotrivă, nu absența românilor ci participarea lor la eveniment preocupă tot pe acești doi romancieri, în *Depărtarea și timpul*, al lui M. Diaconescu și *Identitățile lui Litovoi*, al lui I.D. Denciu. Tot Mihail Diaconescu s-a încercat să reconstituie «o fenomenologie a spiritualității românești», stabilindu-se pe rând în Transilvania lui Ion Căian (*Marele cântec*) în Valahia lui Pârvu Mutu (*Culorile sângelui*), în Moldova (*Pravila retorului Lucaci*). [...] Odată cu Horea, ilustrat de Eugen Uricaru în 1784 *Vreme în schimbare*, ne aflăm în ciclul revoluțiilor, exemplificat și de Ion Lotreanu, al cărui roman despre Tudor Vladimirescu, *Cămașa de mire*, adaugă un accent prețios la portretul unei personalități pentru care revoluția e, mai întâi de toate, eliberare națională. *Marele sigiliu*, de Viorel Știrbu e romanul lumii pașoptiste, *Speranța* de Mihail Diaconescu studiază coagularea ideologiei unioniste înainte de 1859. Uriașul ciclu *Zăpezile de-acum un veac*, una din realizările majore ale literaturii române, de Paul Anghel, înfățișează, pe un vast tablou, imaginea unui erou colectiv aflat în fața unei clipe decisive a istoriei proprii: națiunea română. Alte momente istorice trec în romane precum *Rug și flacără, așteptându-i pe învingători*, *memoria* de Eugen Uricaru, *Vinerea neagră și Duminica mare* de Doru Munteanu, desemnând, unele momente ale revoluției la români, altele – întâiul război mondial., Cu *Lege și anexă*, de Nicolae Țic, suntem în perioada anilor '20, în cuprinsul unei societăți românești care cunoaște mari involburări. În fine, *Delirul* de Marin Preda, *Orașul îngerilor* de D.R. Popescu, *Labirintul* de Francisc Păcurariu, *Șoseaua Nordului* și ciclul *Icognito* de Eugen Barbu sunt ilustrații ale unei atitudini antifasciste și democratice, ținând, adică, partea națiunii, izvorâte, în ultimă analiză, dintr-o perspectivă care e aceea a dreptului popoarelor și nu a jocuri orb de interese politice. [...] Însă aceste vaste pânze epice, desfășurând o întreagă istorie plină de dramă și exemplificând o *realitate a eroicului* nu trebuie socotite istoriografie aridă și fără imaginație, ele înseamnă, mai întâi de toate, literatură, adică estetică, voind a restitui umanului adevărul lui emotiv. A face din romanul pe temă istorică o demonstrație didactică și fără temeiul creației, care acela este fundamental, nu este recomandabil și, în definitiv, romancierul român a înțeles că, în afara artei, restituirea literară a unei epoci nu are durabilitate. Odată aceste condițiuni întrunite, rămân de adăugat, spre a completa substanța esențială a unei asemenea creații, etic, antropologia, etnograficul, tot ceea ce ține, în definitiv, de exemplificarea unui ireductibil național, ceea ce dă specificul, nota de inconfundabil. Cine examinează romanul istoric românesc este de îndată izbit de această *conjugare de argumente* unde stau laolaltă obiceiurile și eresurile, vestimentația și conduita, un șir de gesturi tipice care dau sentimentul că un individ, exemplificând speța,

răspunde totuși în chip original unei istorii cuprinzând faptele fundamentale ale lumii, adică existența, moartea, nunta, războiul. E o morală de popor vechi aici, percepută, în felurite proporții și după puterile proprii, de un autor sau de altul; însă fundamentală rămâne această îndemnare, de a da, prin romanul istoric, o sinteză autohtonă de valori“. □•George Chirilă consideră că Horia Gane, cel din se află în situația de a-și fi *Regăsit* „vocea proprie”, în ultima sa carte de versuri, *Puntea de hârtie* (C.R., 1986): „Ultimele apariții editoriale ale lui Horia Gane, poet aparținând «generației Labiș» confirmă prezența unui liric interiorizat, cerebral și discret căruia îi displac gesturile largi fără acoperire metaforică. *Puntea de hârtie* (Cartea Românească, 1986) e îndreptățeste să recunoaștem că poetul și-a regăsit într-adevăr «vocea», zicerea capătă suplețe și vigoare amintind bătaia cadentată a proverbului”. □•Pe ultima pagină, lirica sovietică contemporană este prezentă prin Iuri Voronov, prezentat și tradus de Nicolae Dragoș.

● [„Cronica”, nr. 45] *Pace, dezvoltare, progres* este sloganul editorialului: „Ferm susținute de întregul popor, inițiativele de pace ale președintelui Nicolae Ceaușescu se impun în contemporaneitate printr-un mesaj profund, umanist, în numele vieții pe planetă, pentru triumful rațiunii, pentru salvagardarea păcii, pentru un viitor liber, ca operă istorică de progres și civilizație a omenirii“. □•Îl însoțește poezia *Păcii, cuvintele*, semnată de Vasile Popa. ■•*La donna è mobile!* exclamă Al. Călinescu după lectura Sandei Radian, *Portrete feminine în romanul românesc interbelic* (Minerva, 1986): Autoarea își prezintă cartea drept un eseu ce își propune să investigheze «caracterele feminine dintr-un număr de texte reprezentative ale romanului interbelic, pentru a pune în lumină semnificația și exemplaritatea lor precum și rolul pe care l-au jucat în modernizarea genului». [...] Cartea este de fapt un inventar, întocmit cu gospodărească răbdare, și din care sunt trase prea puține observații originale. Izbitoare e precaritatea informației teoretice: Sanda Radian ignoră problematica modernă a portretului literar, iar puținele studii citate depășesc rareori nivelul bibliografiei școlare“. ■•Ioan Holban găsește punctele de contact dintre în *Drama și Melodrama*, citind romanele scrise de Paul Eugen Banciu și Ion Arieșanu. □•Paul Eugen Banciu (*Muflonul*, Facla, 1986): „Paul Eugen Banciu este unul dintre povestitorii cei mai înzestrați care ilustrează această orientare. Tema romanului său este aceea a *autorului*, a condiției scriitorului: *Muflonul* este, în această ordine, romanul vieții unui prozator ajuns la un moment de cumpănă al destinului său scriitoricesc, când înnoirea «mijloacelor» îi cere modificarea perspectivei asupra relației dintre propriul scris și existența pe care acesta o vizează“. □•Ion Arieșanu (*O pasiune în iarnă*, Facla 1986): „Cartea are un caracter colocvial, de dezbatere a unui «caz», autorul însuși intervenind în dese rânduri cu exclamații, comentarii și lecții de morală, de la imaginara «bară» a unui la fel de imaginar «tribunal». Cu acest subiect, Ion Arieșanu scrie un roman în care importante sunt – fum spune Gheorghe Grigurcu în prezentarea de

pe coperta a patra – eticismul eroilor și relatarea directă, fără prea multe mărci literare a faptelor; naratorul participă intens [...] subliniind mereu caracterele opuse, despărțite violent, fără a se gândi niciun moment că albul ar putea comunica, fie și în secret, cu negrul”. □•Ștefan Tcaciuc traduce din lirica ucraineană: Irena Jelenko, Vitalii Koroteci. Rostislav Bratuni, Lina Kostenko. □ Grigore Ilisei călătorește prin U.R.S.S. și descoperă *Sufletul rusesc*: „Seară de operă la Teatrul Kirov din Leningrad. O reprezentație obișnuită cu «Boris Godunov», de Musorgski. O sală care geme de lume. [...] Când se ridică cortina și corul încep să cânte, parcă se cutremură scena. Foșnesc păduri de pin și de mesteacăn, curge năvalnică Volga, tălăzuiesc mulțimi în Piața Decembriștilor din Leningrad, ori în Piața Roșie din Moscova. Simți furnicăături în trup și-n suflet. [...] Este la mijloc tot măreția sufletului rusesc, care a dat la iveală atâtea dintre capodoperele spirituale ale lumii în care trăim“.

• [„**Flacăra**”, nr. 45] Cu un *Poem pentru pace* este prezent Nicolae Nicolae: „De ce-narmări când nu cunoaștem leacul,/ flagelului care-nspăimântă veacul?” □•În „Flacăra pentru minte inimă și literatură” Henri Zalis scrie despre *Istorie și contemporaneitate*, arătând că „istoricitatea tratată ca o verigă într-un lanț cauzal, el însuși o oglindă a devenirii” a însemnat enorm în deschiderea realismului spre problematica existenței: „Întâlnirea dintre istorie și condiția umană, din perspectiva devenirii biografice la diferite nivele, a schimbat prioritățile în roman”. Criticul își însoțește pledoaria exemplificând cu titluri de roamne ale lui D.R. Popescu, Zaharia Stancu, Marin Preda, Ștefan Bănuțescu, Ion Lăncrănjan, Cezar Petrescu. □•Radu G. Țeposu ține o scurtă vitrină a cărților în cadrul căreia îi nominalizează pe Victor Felea, cu *De toamnă* (C.R., 1986), Tudor Vianu, *Scriitori români și La jumătatea drumului*, proza Lilianei Ursu. □•La cronică literară, Romul Munteanu semnează *Timp, amintire, uitare*, scriind adică despre Ion Sofia Manolescu, un scriitor longeviv, care a debutat în urmă cu o jumătate de secol, neubini niciodată acrobațiile de stil. Asupra ultimului volum, Romul Muntranu se oprește fugitiv: „Ultima pălărie (C.R., 1984) se configurează ca un cântec liric elegiac, ca un act spiritual, de ieșire deiscrētă din existența cotidiană, ca o pregătire pentru intrarea în lumea misterioasă a umbrelor. [...] Hotărât lucru, Ion Sofia Manolescu este un autentic poet. Și aceasta trebuie să rămână. Restul judecății pe mai târziu”.

• [„**Orizont**”, nr. 45] Propaganda făcută *Referendumului și Păcii* începe de pe prima pagină cu semnăturile lui Vladimir Jurăscu (actor) și a lui Svetomir Raicov, scriitor, ambii neuitând să amintească ideile conducătorului statului și în cest domeniu: □•La cronică literară, Cornel Ungureanu propune *F – o nouă lectură*, prilejuită de apariția romanului omonim (*F*, C.R., 1986): „*F* este unul dintre romanele care încheie deceniul al șaptelea: al șaselea fusese *obsedantul*, al șaptelea devine, pe zi ce trece, *feericul*. Apărut în 1969, comentat în cronici, articole, studii, pe tot parcursul anului 1970, «F» îi oferă prilejul co-

mentatorului de a vorbi nu doar despre o carte, ci despre o epocă a romanului. Este, prin excelență, o operă de referință. Cu ea, un foarte important scriitor își începe un ciclu, trecând în altă vârstă creatoare. Carte explozivă, *F* reprezintă un timp al afirmației dar și al negației, al proceselor menite să repună în drepturi calitatea de prozator. [...] Apelul la miturile biblice, practicat de atâția romancieri ai deceniului al șaptelea (vezi și *Proza românească de azi*, 393-395) descoperă, în Babilonul scriitorului ucrainean și Arca din *F*, subiecte convergente. [...] Nici dostoevskian și nici faulknerian, romanul e o operă tipică a deceniului șapte“. □•*Toamna fierbinte* (Militară, 1986) a lui Ion Lăncrănjan este analizată de Valeriu Drumeș sub titlul *Romanul – proces de conștiință*: „Una din calitățile incontestabile, prezentă și în acest roman, este convingătoarea transfigurare a unor probleme de conștiință, cu profunde implicații sociale și politice. Autorul a topit în plasma narativă o informație documentară de epocă, fără să ne facă să o simțim ca atare, datorită, în primul rând, forței expresive și viabilității personajelor. Este adevărat că desfășurarea scenariului cazuistic, de la punct încolo, poate părea previzibil, scăzând interesul lecturii, însă fără a-i anula complet nervul conflictual. [...] I s-a reproșat autorului extinderea digresiunilor lirice, care ar subția țesătura narațiunii. În actualul roman, astfel de propensiuni lirice există, difuzate cu o știință a dozării echilibrate și inspirat plasate. Trebuie apreciată o netăgăduită poezie a naturii, care creează cadrul adecvat unui moment narativ. [...] Savurând, totodată, plasticitatea limbii folosite, cu sfredeliri de gând ce scapără în vorbe de duh și rostiri apoftegmatice, se poate afirma că Ion Lăncrănjan se dovedește, și prin acest nou roman, unul dintre prozatorii noștri importanți“. □•*Fuga de real* se numește noua intervenție a lui Livius Ciocârlie, din rubrica sa *Marginalii*, în continuare privind afirmațiile despre literatură ale lui Paul Valery: „Ca atare, a uita condiția exclusiv verbală a literaturii a căuta în ea existență și adevăr uman, ține de superstiție. Meritul lui Stendhal, să zicem, a fost de a-și inventa personajele și nicidecum de a fi făcut, prin ele, să știm mai multe despre om. Verigilius a scris atât de expresiv despre fauni și driade fiindcă n-a crezut o clipă în realitatea lor: a crezut, în schimb, în *magia versului savant* și în *farmecul figurilor de limbaj*“. □•I. Cheie-Pante vede în noua carte a Zoei Dumitrescu-Bușulenga, *Eminescu și romantismul german*, Eminescu, 1986, adevărate *Influențe catalitice*: „Cartea la care ne referim încercăm să sintetizeze câștigurile deja existente în problema raporturilor dintre Eminescu și romantismul german, avansând totodată prețioase ipoteze și sugestii susceptibile de aprofundări viitoare. Ceea ce se cuvine menționat din capul locului este că autoarea nu se pierde în hățișurile sursologiei și nici nu cade în meteahna celor ce îl judecă pe Eminescu prin prisma aproape exclusivă a influențelor exercitate de diferitele modele culturale. Dimpotrivă, ideea de la care pornește e aceea că «putem aprecia cu uimire, la copilul atins de aripa geniului, intuițiile tipic romantice, acelea ale naturii, folclorului, istoriei și ruralului arhaic, adică tocmai

cele care fuseseră definite și fundamentate în cea mai mare măsură de romanticii germani. *Cu singura deosebire că romanticul român trăise aceste intuiții ca niște porniri firești...*» (s.n., I.C.P.) [...] Cartea profesoarei Zoe Dumitrescu-Bușulenga, rod al unui considerabil efort hermeneutic și comparatist, confirmă strălucit adevărurile mai sus enunțate oferindu-i cititorului spre meditație idei și ipoteze dintre cele mai seducătoare. Prin noutatea viziunii, tradusă într-un limbaj de mare noblețe și eleganță, ea este nu numai un emoționant omagiu adus memoriei lui T. Vianu, dar și o reușită de prestigiu a eminescologiei actuale“.

□•Pornind de la studiul lui Al. Busuioceanu (*Zamolxis sau mitul dacic în istoria și legendele spaniole*, Meridiane, 1985) Eugen Todoran construiește punctul de vedere numit „*Daci, ubi et Gothia*”, aderând la opiniile lui Al. Busuioceanu, care vede în Traian un urmaș al geților: „Studiul lui Al. Busuioceanu *Zamolxis sau mitul dacic în istoria și legendele spaniole*, (ed. de Dan Slușanschi, evocare de Eugenio Battisti, Ed. Meridiane, 1985), este istoria unui mit medieval generator de istorie, mitul lui Zamolxe transplantat în mediul culturii spaniole, unde a intrat într-un patrimoniu spiritual din car se va întreține tradiția originii getice a goșilor, cuceritori ai Spaniei la întemeierea ei definitivă în secolul al V-lea. Din confruntarea mitului cu istoria ar rezulta că nu Dacia a fost fondată de Traian, împăratul roman iberic al romanilor cuceritori, ci dimpotrivă, hispanicii sunt descendenți din geți sau daci, prin confundarea lor cu goșii. Dar nu e vorba de simpla confuzie, universală în lumea antică, între geți și goși. O asemenea temă, spune autorul cărții, n-ar merita osteneala alcătuirii ei. E vorba de împrejurări specifice spaniole, care au făcut ca această confuzie să ia un caracter cu totul neașteptat și să dea naștere, în spiritul cronicarilor Evului Mediu și de mai târziu, unei doctrine care, învăluită în neguri istorice, ia forma unui mit. [...] Istoricii spanioli moderni nu se mai ocupă de această parte semifabuloasă a istoriei țării lor, goșii pierzându-și de mult din prestigiul de strămoși. Din această cauză și fondul istoric al mitului geto-dac a rămas uitat în aureola lui de legendă, dar aceasta nu epuizează consecințele adopțiunii mitului și valoarea de cultură și de istorie pe care el a creat-o. [...] Utopia getică, nu mai este, astfel, doar un mit hispanic, ci un mit românesc. Dacă ea a putut fi în cultura spaniolă o treaptă fundamentală pentru o decisivă sinteză spirituală, cu urme până în istoria modernă, de ce n-ar fi ea o treaptă fundamentală și pentru sinteza spirituală a culturii române, ca un semn al prezenței istoriei românilor în cultura europeană modernă? [...] Cartea lui Al. Busuioceanu, studiu al genezei unui mit istoriografic, este un îndemn la meditație, pentru că mitul arde în flăcările istoriei. Ceea ce rămâne din el sunt semnele nescrise ale geniului locului, al Daciei, în istoria romană a poporului român“.

□•Tot de o survolare a istoriei se ocupă Radu Păiușan. Acesta recenzează *tratatul Istoria militară a poporului român. Epoca de glorie a oastei celei mari. A doua jumătate a secolului al XV-lea*. Vol. II, Editura Militară, 1986, năitând să amintească „teza elaborată de către tovarășul Nicolae Ceau-

șescu, a araportării permanente la tradiție, în studierea instituțiilor militare românești, a unui model românesc de doctrină, aceea a apărării țării prin lupta întregului popor”. □Galina Cernicova se întreține cu scriitorul sovietic Veniamin Kaverin, de la care obține informații despre evoluția și problematicile romanului din țara vecină pe tema *Romanul – o oglindă ce traversează timpul*.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 45] Numărul consacrat păcii în lume continuă. □Acad. Ștefan Pascu semnează scurta intervenție *Pace și Referendum*: „De când omenirea a urcat treptele, cei mai înțelepți și cu mai mare răspundere față de soarta acesteia au înțeles binefacerile păcii și, ca urmare, au condamnat războaiele și pe cei ce le provocau. De aceea înțeleapta judecată a «principelui Renașterii», Erasmus din Rotterdam, rostită în urmă cu mai bine de patru secole, și-a păstrat pe deplin valoarea și actualitatea. Războiul place celui ce nu știe ce este acesta», afirma marele înțelept care era uimit că «oamenii ajung la o astfel de nebunie încât să cheltuiască eforturi, bani și curaj pentru a-și cauza reciproc moartea». Era caracterizat, cu deplină îndreptățire războiul «atât de nefast, atât de oribil», încât nimic nu-l poate justifica. Poporul român, care prin vocație, a fost și este pașnic, care n-a purtat niciodată de bună voie războaie cu gând de cotropire și însușire a bunurilor altuia, dar și-a apărat întotdeauna, cu sacrificii și jertfe, ceea ce aparținea de drept și după dreptate, a înțeles și înțelege binefacerile păcii și ale liniștii creatoare. [...] Din toate aceste motive și din multe altele, propunerea tovarășului Nicole Ceaușescu, secretar general al partidului, președintele țării, votată de Marea Adunare Națională la ultima sa sesiune, de reducere a cheltuielilor militare cu 5 la sută, începând chiar din acest an, a fost primită cu un interes și aprobare unanimă de toate popoarele lumii. Dovadă a concordanței depline între concepție și acțiune, exemplul ce se cuvinte urmat de toate guvernele, din toată lumea, condiție *sine qua non* a salvărdării păcii”. □La *Judecata de apoi a poezilor*, secția *Calofili și livrești*: sunt luați în răspăr Alexandru Babeș și Cornel Brahaș: „De un umor involuntar dau dovadă, în afara altora, și Alexandru Babeș *Arca Meșterului Manole – Albatros*, '83, ca și Cornel Brahaș *Penultimele poeme de dragoste* C.R., '83. Limbajul prețios, invocarea mitologică, iată *instrumentele de lucru* ale primului. Sunt invocați: *Meșterul Manole*, care dă și titlul volumului, Odisseu, Zeus, Dionysos, Palas Athena, Phebus Apollo, Socrate, de unde așteptarea noastră de a ne afla în fața unei revelații. Din coperta albastră a volumului aflăm că autorul a mai publicat: *Geneza zeilor*, *Mit, legendă, adevăr*, *Drama religioasă a omului*, elemente de filosofia culturii, anunțând și viitoare cărți cu titluri la fel de promițător care nu știm dacă au apărut sau nu. Iată un *emul* al lui Mircea Eliade, ne spunem, și *deschidem cu încredere placheta*... Vai, poetul compune tangouri! [...] De această condiție esențială a oricărei dezbateri de idei. Consider, de aceea, necesar ca atunci când se observă o abatere de la această ținută publicistică – aș zice – elementară, ea să nu fie trecută cu vederea. Acesta este cazul unui articol publicat de Mircea Iorgules-

cu în România“. □•*Săptămâna pe scurt*: „Ce versuri îi plac lui Traian T. Coșovei? «Păușa lu’ mama / te rog strânge rufele de pe balcon. Pe pat / ți-am lăsat adresa de la Galați. Sunt oameni / cumsecade și cu o bună situație. / Caută-i neapărat. Țărâna e moale / bucata de zahăr e dulce / dacă nu putem vorbi la telefon îți dorește mama / concediu plăcut și apoi la treabă / Vreau la prima noastră întâlnire să fim / o mamă sănătoasă și o fiică și mai sănătoasă. / Te pun (sic!) mult / Mama / Am luat 100 lei» (Ioana Crăciunescu, *În loc de prefață*“.

□•M.N. Rusu celebrează *Astra – 125*: „Recentele descoperiri de documente, care dezvăluie multiplicitatea acțiunilor ei patriotice și spirituale, sunt menite să ilustreze prestigiul de care se bucură ASTRA în rândul cărturarilor, ale populației române și, repet, mai ales în rândurile scriitorilor și oamenilor politici de peste hotare. Academia Română cuprindea, încă de la începuturile ei câțiva dintre membrii importanți ai ASTREI., La rândul ei, aceasta din urmă avea înscriși, printre membrii ei fondatori, academicienii din București – cum s-a văzut mai târziu – chiar pe cei care se aflau cu domiciliul în alte țări: fostul prieten de idei al lui *Eminescu* – l-am numit pe *Moses Gaster*, sau pe *J. Urban Jarnik*, prietenul lui *Hasdeu* și *Alecsandri*. Așadar scena ASTREI nu se rezuma doar la podișul întracarpatic. Dimpotrivă, ea constituia centrul de atracție spre care își îndreptau privirile românii de pretutindeni, personalitățile internaționale care vedeau în exemplul ASTREI expresia luptei pentru unitate spirituală a poporului român – insula latină aflată în bătaia tuturor valurilor“.

8 noiembrie

• [„**România liberă**” nr. 13067] De câte ori nu face critică literară, Alex. Ștefănescu ideologizează coroborându-și argumentele cu fragmente de citate din opera secretarului general al Partidului: În acest număr, criticul literar dă spre tipărire conspectul intitulat *Sporirea responsabilității, a ordinii și disciplinei – imperative ale vieții noastre economico – sociale*. Alexandru Balaci răspunde, chemării președintelui Ceaușescu, într-un nou articol pe tema dată: *A dori și a acționa pentru a trăi pentru pace*.

• [„**Lucefărul**”, nr. 45] Apropierea datei *Referendum-ului pentru pace* își face tot mai simțită prezența: „În anul internațional al păcii, România se prezintă așadar cu un gând și o faptă care pot însemna un început pe calea așezării lumii în dreptul unei speranțe reale de pace. [...] S-a publicat recent Decretul Consiliului de Stat privind organizarea și desfășurarea Referendum-ului în legătură cu reducerea de către Republica Socialistă România cu 5% a armamentelor, a afectivelor și cheltuielilor militare, întărirea păcii și colaborării în lume, probleme ce interesează în cel mai înalt grad tânăra generație”. □•Al. Balaci semnează esele *Luminos ideal umanist*. □•Pe aceeași primă pagină, N. Georgescu apelează la cuvintele personajului Alexandru Gheța, eroul principal al romanului *Caloianul* de Ion Lăncrănjan pentru a face o deschidere etică din perspectiva: „N-am fost și nu sunt, ca scriitor și ca cititor, partizanul unei

literaturi regionaliste, am considerat și consider însă că sufletul Ardealului își are determinările sale specifice”. ■•M. Ungheanu își continuă cronică la N. Iorga, *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică*, apăsând tot mai ferm pe ideea protocronismului: „Ceea ce la Edgar Papu este fixat prin cuvântul protocronism, în cadrele specializate ale literaturii comparate, ocupă la N. Iorga spațiul unei vaste cercetări și sinteze istorice, extrem de atentă la fondul propriu al participării popoarelor la concertul culturii și evenimentelor universale. Ori de câte ori avem de a face cu ceva inexplicabil, singular trebuie să interogăm fondul propriu, spune N. Iorga, repetând aici opinia unui coleg de generație francez. [...] Protocronismul este o idee care se opune integrărilor culturale, care nu sunt o noutate, și a nu le observa acțiunea înseamnă a trece cu vederea unul din elementele definitorii ale dinamicii culturale internaționale”. □•Despre *Tratament fabulatoriu*, romanul lui Mircea Nedelciu, scrie Paul Dugneanu: „În *Prefață*, Mircea Nedelciu teoretizează această formulă narativă, în care procedeele moderne fuzionează cu cele clasice. Și pentru a fi și mai clar, el intervine direct în text (vocea scriitorului) explicând mimesisul textului, ca efect al voinței autorului și al procedeele literare folosite. Romancierul refuză să se lase dus de șuvoiul ficțiunii sale, și o denunță ca atare cititorului. Rezultatul nu este însă cel mai fericit, impresia fiind de hibrid literar. Procedeele relevă, nici vorbă, inteligența artistică a autorului, cunoașterea și stăpânirea perfectă a tehnicilor prozaistice, dar ceva din febra intelectuală și existențială a excelentului său volum de proză scurtă, *Aventuri într-o curte interioară*, s-a pierdut pe parcurs”. □•O pagină consacrată păcii semnează George Chirilă (*Acordurile Rapsodiei române*) și Romulus Lal, *Ca aerul, ca apa*. □•Lingvistul N. Mihăescu răspunde întrebărilor puse din redacție pe subiectul privind *Rolul profesorului*. □•Marin Mincu este prezent cu esul *Poezia ca existență*: „Cred că toate dezavantajele receptării poeziei lui Ioanid Romanescu trebuie căutate în acest efort sisific de a realiza autenticitatea scriiturii. Poetul însuși pare să fi meditat îndelung asupra acestei situații dificile, din moment ce, odată cu ultimul volum (*Orpheus*), discursul se transformă în mod simțitor, făcându-se prezentată o latură nouă prin care actul textual va fi asumat ca altă perspectivă, mai *speculativă*. În experiența inițiativă a lui Orfeu este conținut, după cum se știe, tot traiectul tragic al textualizării; actantul liric se afirmă în text în măsura în care accede la un real restrictiv. Cele două tentative se unifică în operația poetică, dar rezultatul acestei unificări rămâne ambiguu”. □•La rubrica sa, *Poezii când erau tineri*, Nicolae Stoian o prezintă pe Florența Albu: „Florența Albu e un poet înzestrat cu cea mai expresivă acuitate a tuturor simțurilor, de la văz și auz la cel olfactiv și tactil. Ontologicul, chiar în paginile de proză, se împletește cu etnologicul și mitologicul, ca în această perioadă echivalentă cu un poem în proză, în care recunoaștem și inflexiuni din *Desculțul* lui Zaharia Stancu”. □•În traducerea lui Ion Covaci, sunt publicați trei reprezentanți ai liricii sovietice și tot trei din poezia balcanică, tălmăciți de Dumitru M. Ion.

• [„SLAST”, nr. 45] *Pacea, tema cea mai nobilă*, cum se arată în editoria-
lul redacțional, este susținută mai ales prin versuri. □•Horvath Desideriu stre-
coară în titlul, aparent de sezon, o mulțime de aprecieri pe marginea politicii
Partidului și a conducătorului acestuia, Nicolae Ceaușescu: □•Constantin So-
rescu (*Lecturi complementare*) extrage din rubrica sa, *Marea lecție etică a lui*
Hasdeu: „A vedea naționalul ca formă și pivot al universalității a dat însă o-
ra impresia de viziune exclusivistă. Adevărul e că Hasdeu n-a scos niciodată
națiunea română din cultura și civilizația europeană. A greșit când a asimilat
cosmopolitismului strategia culturală a junimiștilor, dar, asemenea lor, a pledat
pentru o circulație activă a valorilor autentice și durabile”. □•Mircea Dinutz
dezbate în serial *Coerența universului liric* din... literatura Gabrielei Adameș-
teanu: „Literatura Gabrielei Adameșteanu reprezintă un teritoriu epic distinct,
cu legi proprii, frisonat de neliniște și aflat sub semnul dimineților egale. «De
fapt drumul egal al fiecărei zile purta în ele semnele nereușitei». Mai toate per-
sonajele sale poartă această marcă inconfundabilă”. □•Ion Vieru se întreține
cu Profira Sadoveanu, fiica scriitorului, ea însăși scriitoare, în grădina casei în
care a locuit marele scriitor. Discuția se poartă, echidistant, între realizările
merelui prozator și cele ale fiicei acestuia. □•Tânărul critic ieșean Codrin Li-
viu Cuțitaru debutează în „SLAST” cu micro-studiul *Memoria lui Moromete*.
□• Mircea Dinescu se implică în literatura celor din câmpia natală, dacă e
să ne luăm după spusele lui, *De la virgulă, la Mihai Vișoiu, până la Premiul*
Nobel. Despre Vișoiu se scrie mai mult decât despre premiul Nobel.
□•Nicolae Panaite și romanul său, *Norul de marmură* (C.R.” 1981), fac obiec-
tul recenziei lui T. T. Coșovei.

12 noiembrie

• [„România liberă” nr. 13070]Dumitru Almaș se află printre cei ce scriu
apeluri pentru pace. Intervenția sa poartă numele *Pacea- condiție esențială a*
progresului.

13 noiembrie

• [„România literară”, nr. 46] Tema păcii ocupă în continuare prima pa-
gina a revistei, având ca pandant versurile lui George Țârnea, *Baladă de pace*
în teritoriul toamnei, un frumos poem de atmosferă... neideologizantă: „Prea
se schimbă-ntr-un ceas toate legile firii/ presărând resemnări peste cei care
plâng, / Sfidător de concret sunt uciși trandafirii/ Și-ntr-un car triumfal intră
brumele-n crâng”. □•Al. Tănase explică ce se înțelege la momentul respectiv
prin *Vocația constructivă* a Referendum-ului pentru Pace. □•Dumitru Micu
prezintă principala caracteristică a versurilor lui Tiberiu Utan, apropierea de
lirica lui Șt. O. Iosif, semnalată de numerosi critici literari. □•Despre Leonid
Dimov, Dan Grădinaru (*La mijloc între desen și scriere*) se pronunță în para-
bole bar(bil)iene: „Arta combinării acestor elemente care compun ceea ce L.

Dimov numește *visae reale* ne duce cu gândul, inevitabil, la manierism. Este, însă, Dimov un manierist, așa cum înțelege acest termen Hocke? Indiscutabil, poetul face parte din categoria artiștilor la care în actul creației componenta intelectuală primează și pentru el, ca și pentru Valéry, Poemul nu poate fi decât *une fête de l'Intellect*. La fel de adevărat, poate, este că Dimov realizează practic acea Arhe-Carte visată de Mallarmé pentru a explicita *strânsa corelație a poeziei cu universul* (cf. Hoke: *Manierismul în literatură*, p. 79). Dar toate acestea nu sunt decât analogii formale. P poetul român îl despart de manieristi mult mai multe și, în primul rând, vitalitatea, exuberanța, robustețea, am zice, clasice și apollinice”. □•Monica Spiridon semnalează o apariție de excepție, *Tratament fabulatoriu* de Mircea Nedelciu, prilej de a face un ocol prin opera celui mai cunoscut dintre optzeciști: „Cum se vede, *Tratament fabulatoriu* prelungește preocuparea lui Mircea Nedelciu pentru puterea povestirii și pentru relația ei cu realul, aliindu-se astfel cu *Zmeura de câmpie* (1984). În culegerile de proză scurtă – *Aventuri într-o curte interioară* (1979), *Efectul de ecou controlat* (1981) și *Amendament la instinctul proprietății* (1983) – în primul plan se află curiozitatea autorului pentru *convențiile* (uzate în parte) ale *verosimilului*, și pentru *practica scrisului*. În romane, precumpănitor devine interesul pentru rosturile fabulării. Îndeobște, personajele romancierului se împart în două tabere: unele sunt puse să istorisească iar altele să asculte. Între timp ambelor categorii li se urmărește comportamentul *sub stimul fabulatoriu*”. □•*Corespondența lui Odobescu* (Ed. Academiei, 1986) apărută de curând în ediția de *Opere* (vol. XI) se află în vizorul lui Șerban Cioculescu, fără a i se acorda credit. □•Al Graur prezintă, pe scurt, *Anonymus Caransebesiensis* (sec. al XVII-lea) în care limba română apare cu litere latine. □•Alexandru Mironov pledează în favoarea literaturii științifico-fantastice. ■•Prilejuit de apariția monografiei lui Z. Ornea, *Viața lui Titu Maiorescu* (C.R., 1986) Nicolae Manolescu scrie, pe larg, despre *Personalitatea lui Maiorescu*: „Meritele cărții scrise de Z. Ornea nu se rezumă, desigur, la această justă intuire a temelor vieții și personalității lui Maiorescu. Ele constau și în contribuțiile autorului la mai buna cunoaștere a detaliilor de biografie cotidiană, la interpretarea ei”. □•În *Prezentul repetabil al povestirii*, ieșeanul Ioan Holban semnează două recenzii. Prima este pe marginea romanului publicat de Constantin Zărnescu (*Ieșirea la mare*, Dacia, 1986), în care observă unele influențe din Eugen Barbu și un interes sporit pentru proza de tip evenimential: „Orice încercare de a rezuma epica romanului este sortită eșecului întrucât pe fiecare pagină dăm peste vreun fapt dintre cele de care *se sparie gândul*; naratorul însuși *ar vrea să stăpânească* «cumva această omenire, întru legile povestirei», dar spectacolul lumii nu se poate supune niciunei rigori pentru că *normele* au fost depășite de înlănțuirea amețitoare a *excepțiilor* de tot felul. Există totuși o logică narativă, aceea structurată pe câteva imagini-simbol;”. □•Cea de a doua recenzie îl are în atenție pe Tudor Dumitru Savu, *De-a lungul fluviului*, Dacia, 1985). Im-

pesiile sunt foarte bune: „Între prozatorii ultimei promoții, Tudor Dumitru Savu este, incontestabil, singurul care a adoptat maniera povestitorului, scriindu-și cartea ca pe o pânză de păianjen, prins el însuși în mijlocul faptelor cărora le urmărește obedient dinamica și mecanica, sigur că de aici se va ivi și semnificația: romanele lui Tudor Dumitru Savu au de aceea un farmec cu totul particular: ele încântă prin simplitatea stilului și prin această convingere, exprimată și în cărțile anterioare, conform căreia *duhul poveștii* este forma de rezistență a unei comunități și a fiecărui membru al acesteia”. □•Deoarece este autoarea unui volum de versuri apărut în 1972 (*Profet spre ziuă*), Laurențiu Ulici o prezintă pe Mihaela Minulescu (n. 1951) drept vajnic reprezentant al promoției 70. □•Despre lirica lui Ștefan Radof, cunoscut în primul rând ca actor, scrie Ion Brad. □•*Pentru pacea lumii* se intitulează (generic) textele semnate de Nicolae Crișan, Areta Șandru, Maria Olteanu (versuri), Lázár Edit (în românește de T.P. Sugăr) și Ion Crânguleanu (versuri). □•Pe aceeași temă se derulează interviul luat de Dorin Iancu lui Horvath Imre. Acesta declară: „Iubesc viața și detest războiul”. Două scurte poezii de Horvath Imre sunt traduse de Dim. Rachici. ■•În secțiunea rezervată confluențelor literare, Mirela Roznoveanu scrie despre *Romanul homfonic* (explicitând din *Visul din pavilionul roșu*): „De ce este însă *Visul din pavilionul roșu* o construcție romanescă atât de singulară? Pentru că el a fost gândit, după cum scriam cândva, conform principiului homofoniei, cel ce guvernează chiar ideograma chineză. Ce înseamnă asta? Realitatea că în scrierea chineză un caracter convoacă două elemente, unul care indică sensul (cheia) și altul care indică pronunția. Cheia are rolul de a specifica acea clasă de obiecte la care se referă cuvântul pentru că homofonia (o ideogramă poate fi citită în mai multe tonalități, fiecare indicând un sens specific) ar face altminteri imposibilă diferențierea semnificațiilor”. ■•Ion Dodu Bălan traduce din poetul sovietic Iuri Voronov, iar Ion Pop prezintă și traduce textul lui Georges Poulet, *Hugo și gândirea neterminată*: □•*Repere britanice* prezintă tânărul cercetător ieșean Ștefan Lemny, aflat în vizită (de studii) la Londra.

• [„**Tribuna**”, nr. 46] Istoricul acad. Ștefan Pascu este prezent cu *studiul Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român (ASTRA) -125*, semn că evenimentul este la apogeu. □•Textele de propagandă ideologică din primele pagini ale revistei sunt *Pacea muncii* (Ion Arcaș) și *Realități și deschideri în agricultura contemporană* (Ioan Puia și Viorel Soran). □•Mihai Dragolea semnează câteva *Note (tot) despre geografia și metodologia jurnalului*: „Recursul romanului la jurnal nu se justifică decât astfel, ca întrezărire, intuiție a unei autenticități (sau senzație a ei) mai pronunțată. Paradoxal, romanul pledează (chiar el, care ambiționează să ne ofere o imagine fidelă a realității!) pentru jurnal. Este aici, o recunoaștere a capacității jurnalului de a ilustra toate procesele, toate fenomenele care caracterizează scriitura”. ■•Ion Vlad se abate de la subiectele literaturii autohtone spre a-l prezenta pe

Heinrich Böll, povestitor și nuvelist, tradus de Petre Fornea (*Destinul unei cești fără toartă*, Univers, 1986). □•Poezia lui Vasile Igna îi stârnește lui Marrian Papahagi sindromul numit *Utopia „Insulei”*, altfel spus restrângerea liricii poetului la contururile unui spațiu ideal: „Există în lirica lui Vasile Igna o stare aparte a mărturisirii, făcută din îndoială și rețineră, din apelul indirect la imaginație, o cale de mijloc între spunere și sugestie, sau mai bine zis un echilibru indecis între ele, ce dau naștere unei tensiuni expresive specifice. Condiția dominantă a singurătății – și deci a incomunicării – găsește atunci în imagine o compensație”. □•La *Cronica ideilor literare*, Adrian Marino explică în ce constă *Echilibrul spiritului critic* în cartea lui Mircea Martin, *Singură critică*. Aprecierile lui Adrian Marino poartă amprenta personalității sale: „Ceea ce atrage atenția în ultima carte a lui Mircea Martin (*Singură critica*, București, Cartea Românească, 1986, 292 p.) este o nouă scară implicită de valori a criticii contemporane. Când se va scrie o adevărată istorie a criticii românești se va vedea și mai bine contribuția reală, reparatoare, binevenită a lui Mircea Martin; el scrie cu plăcere – și cu oarecare insistență – despre critici relativ puțin discutați și chiar marginalizați într-un fel. Dar unde? Doar în anumite cercuri, restrânse, și în reviste mai mult sau mai puțin citite. [...] Criticul este în primul rând produsul unui mediu și al unei perioade bine caracterizate. Că și-a putut păstra mai totdeauna independența de spirit, probitatea și libertatea de mișcări (critice) este spre meritul său. Scriind Mircea Martin (prețuit de noi și în alte împrejurări) nu putem ascunde faptul că o diferență de vârstă, tradiție și formație intelectuală, temperament (bine înțeles) și scară de valori există totuși”. ■•Este inițiată dezbateră *Poetica și semiotica ei*, la care participă: Mircea Borcilă, Carmen Vlad, Maria Vodă Căpușan și Elena Dragoș □•Lucia Uricaru traduce din scriitorul cubanez Manuel Cofiño Lopez. □•Șerban Damian tălmăcește din lirica poetului italian Valentino Zeichen.

14 noiembrie

• [„Contemporanul”, nr. 46] Vasile Băran semnează editorialul *Cântarea României la un deceniu*, subliniind că „actul de naștere” al *Festivalului* a fost semnat de Nicolae Ceaușescu la 14 septembrie 1976: „Angajarea în artă s-a făcut chiar și atunci când s-a scris despre trecut, despre societăți dispărute, din pricina simplă că această angajare a fost, dintotdeauna, cu fața spre prezent și viitor. Un viitor văzut pe pământul patriei de care dacă te desprinzi vei fi biruit precum Anteu. În repetate rânduri, scriitorii, creatorii de artă au primit cu o profundă receptivitate îndemnul secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a se apleca mereu spre munca de construcție și arta poporului, de a sorbi pentru propria sa operă din acest izvor limpede și nepieritor. [...] Angajați în marea acțiune a partidului de modelare a conștiințelor, de educare a constructorilor lumii de azi și de pregătire a omului viitorului, scriitorii, oamenii de artă au înțeles că numai această angajare lucidă, înalt respon-

sabilă, dă sens operei lor“. ■•Noua inițiativă de pace a tovarășului Nicolae Ceaușescu este salutăată de poeți, artiști, oameni de cultură. □•Stilisticianul Gh. Bulgăr: „Cu o supremă intonare, poporul român răspunde azi DA – păcii! Iar în acest cuvânt, cu profunde conotații și cu un ecou universal, stă toată speranța de mai bine a omenirii, cu toată puterea înțelepciunii noastre solidare, de a ști să impunem un climat de adevărată frăție, de libertate și de demnitate, ca omul să-și poată da pretutindeni, cu drepturi egale, întreaga măsură, infinita lui măsură de constructor al civilizației superioare, fără grija zilei de mâine și fără vreo umilire în fața serviciilor istoriei, căci, de la vorba aceea veche a cronicarului, cum că «bietul om e sub vremei», au trecut secole și e cazul ca omul să-și impună voința și puterea în fața istoriei și prin creațiile păcii să-i dea dimensiunile luminii și ale progresului adevărat...“. □•Teofil Bălaj, poet: „Fie ca umerii și gândurile acestor oameni, oamenii României și oamenii de pretutindeni, să nu mai fie apăsate niciodată de teama războiului“. □•Alexandru Oproescu, directorul Bibliotecii județene Buzău: „Referendumul nostrum va ilustra, sunt sigur, și această opțiune a noastră: în loc de arme, cărți!“ □•Cornel Ungureanu semnează articolul *Un prieten pentru toate anotimpurile*, consacrat lui Adam Puslojic, pornind de la traducerea poetului sârb în românește făcută acestuia de Nichita Stănescu, moment cu care a debutat o mare prietenie cu rezultate literare dintre cele mai notabile pentru culturile română și sârbă: „În 1972 apărea la Editura Minerva volumul *Pasărea dezaripată* de Adam Puslojic, în traducerea lui Nichita Stănescu. În prefață, traducătorul oferea cititorului român acest portret al prietenului său iugoslav: «La douăzeci și opt de ani, Adam Puslovic, un lungan pletos cu favoriți, cu o frunte curbată și cu nas acvilin, cu sufletul ca o pelerină neagră fluturând pe umeri scheletici de adolescent crescut peste noapte cu încă un metru, cu o vorbire tunătoare și timidă, metaforică și pasionată, – este azi unul dintre cei mai de seamă poeți tineri ai Iugoslaviei de azi. Flagrant romantic în gesticulație, asemănarea lui fizionomică cu Chopin m-a tulburat și, reîntâlnindu-l după mai bine de un an de la prima noastră cunoștință, l-am regăsit mai fantasmagoric încă și mai sentimental.» [...] Acum, când a ieșit din tinerețe, poetul a pierdut frăgezimi și candori dar *vorbierea metaforică și pasionată* păstrează aceeași distribuție a accentelor. «Fantasmagoric și sentimental» este Adam Puslojic și astăzi deși funcțiile pe care le deține în literatura țării prietene îl fac mai atent la nuanțe. Poeziile lui Adam Puslojic sunt un jurnal fantast, o continuă afirmare și provocare a șansei sale de poet. Citindu-l, te șochează programul său dar și revenirea continuă la realitățile spiritualității românești. Arghezi, Blaga, Barbu, Bacovia dar mai ales Eminescu și Nichita Stănescu sunt personajele care bântuie poezia «filoromână» a lui Adam Puslojic. [...] Imaginând ceremonii într-o existență poetică, «jocuri» care să instaureze o mai dreaptă ordine a lumii, Adam Puslojic este un poet mereu și programatic întors «în afară», dedicat celorlalți, marilor săi prieteni, neasemuiților magi ai cuvântului. Aici poetul sârb își găsește în Nichita

Stănescu o echivalență, un imbold și o justificare. O confraternitate expresivă, scriem noi astăzi, uimiți să numărăm creșterea vertiginoasă nu numai a cărților semnate de Adam Puslojic ci și a traducerilor sale din literatura română. Prietenia își reliefează funcția creatoare la o înălțime pe care de puține ori o atinge“. □•Adrian Păunescu încredințează hârtiei câteva *Gânduri despre Cehov*, aforisme din care îl reținem pe următorul: „Dacă A.P. Cehov scria poezie, eu unul nu m-aș fi apucat de poezie“.

• [**Cronica**”, nr. 46] În chestiunea apărării păcii, *Răspunsul poporului român* este fără echivoc, arată Adrian Grăjdeanu, amintind *Referendumul* care a avut loc în țara noastră: „... Iată, așadar, răspunsul pe care țara noastră, poporul român înțeleg să-l dea actualului moment politic internațional când, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, dezarmarea și pacea mondială sunt obiective ce nu pot fi înfăptuite cu declarații, oricât de bine intenționate, ci cu punerea în aplicare a unor măsuri efective, nu cu vorbe, ci cu fapte concrete“. □•*Si vis pacem, para pacem*, declară Nicolae Țațomir, exacmotând vechiul dicton care se termina *cu para bellum*: „Ca om al cetății și consecvent luptător pentru Adevăr și Frumusețe, socot că ziua referendum-ului va trebui să fie și va fi neîndoielnic zi de sărbătoare sufletească, zi în care poporul nostru va spune un Da răspicat pentru salvagardarea civilizației umane, un memento vivere ca națiune pașnică construindu-și în tihnă prezentul și viitorul. *Si vis pacem, para pacem*. Dacă vrei pace, pregătește pace. Asta și facem“. ■•Cu *Poezii dedicate păcii* sunt prezenți Ion Boroda, Dumitru Grigoraș și Ion Vergu Dumitrescu: ■•*Un alt fel de a citi poezia* îl preocupă pe Al. Călinescu, după lectura *Dialecticii limbajului poetic* (Facla, 1986), cartea cercetătorului și universitarului timișorean Crișu Dascălu: „Această încercare de «reconciliere», la capătul unui studiu de maximă specializare, mi se pare simptomatică: poeticianul știe că limbajul poetic poate fi descis, dar că poezia trebuie citită“. □•Ioan Holban analizează noul roman al lui Paul Georgescu, *Natura lucrurilor*, Eminescu, 1986): „Desfăcând mecanismul omenescului și cel al structurilor politice și sociale (desfășurarea evenimentelor primului război mondial, de pildă, este sugerată prin jocul de nuanțe al intereselor celor două bănci, «Ceres și «Albina»), romanul lui Paul Georgescu, m scris, ca și celelalte, cu umor fără veselie, nu este unul istoric, ci al *condiției umane* ce se dezvăluie într-o epocă a tuturor renunțărilor; iar ultimul lucru la care este *silit* să renunțe personajul tragic al lui Paul Georgescu este «personalitatea, acest eu-ființă, izolat și în comunicare, în vibrație meree și neschimbare, determinat, pe rând, de atâția factori, structuri, determinat până la cel mai mic șurub și, totuși, unic și repetabil în eternitate»“. ■•*Ce avea Tolstoi de ascuns*, arată, pe ultima pagină, Nicole Manolescu: „Romanul lui Tolstoi, romanul secolului XIX, în general, abundă în personaje: simțim, citindu-l, că viața tuturor are un sens, ceea ce explică densitatea pânzei și forța cu care fiecare, în colțul lui, e pictat. Ce «rară» este în schimb umanitatea romanului modern și ce vid este uneori în jurul

protagoniștilor!“ □•Valeriu Stancu și Paul Balahur traduc din lirica belgiană poeme scrise de Jean Mogin, Franz Hellens, Marc Rombaut, Cristian Hubin, Robert Mathy, André Schmitz).

• [„**Flacăra**”, nr. 46] Referendum – ul și lupta pentru pace sunt ilustrate de câteva manifestări lirice. □•Marin Codreanu scrie poezia *Discurs*: „...prin urmare domnilor ambasadori/ pacea planetei nu este brațul ei înarmat/ nici brațul drept ridicat de statuie/ darmite cosmosul cu miros de primejdii“. □•N. Grigore Mărășanu prezintă în aceeași manieră: „Astfel,/ știind că am un LOC în Univers,/ aduc torța mâinii drepte în fața inimii,/ să-mi fie trupul arbore-n lumină,/ și zic:/ Sunt al Tău, Patrie!“ □•Ion Segărceanu consideră Referendum-ul *Momentul deplinei lucidități*: □•Aurel Rău consacră pacea *Sub stele veșnice*: □•Una și aceeași iubire se numește textul de la *Vitrina cărții*, semnat de Gheorghe Tomozei, care prezintă „ciudatul roman” *Una și aceeași iubire*, de Diana Turconi: „...Și în fabula stenică, niciodată «voioasă», a Dianei Turconi învinge viața, redescoperirea valorilor existențiale prin posibilitatea de a trudi și de a mai spera. Eroul ei găsește în muncă o terapeutică sigură. Chiar dragostea mai pare astfel posibilă după ce frumuseți ignorate ale viții obișnuite i se relevă, așa cum vor fi fost în curata-i copilărie. [...] Dincolo de unele imprecizii, de stângăcii inerente, romanul Dianei Turconi recomandă o scriitoare adevărată ce ar trebui să-și încerce condeiul, crede cel ce scrie ndurile de față, în proza fantastică de tip Mircea Eliade...“. □•Sub titlul *Paremiologie comparată*, Paul Dugneanu comentează volumul îngrijit de Gabriel Gheorghe, *Proverbele românești și proverbele lumii romanice* (Albatros, 1986): „Dar lucrarea, de o deosebită importanță, a lui Gabriel Gheorghe, nu interesează doar specialiștii, ci și un public avizat mai larg, punându-l în contact nu numai cu o parte din tezaurul de înțelepciune al gândirii aforistice populare românești, dar și eu experiența paremiologică a limbilor romanice înrudite, relevând similitudinile și diferențierile, frumusețile de conținut și expresie“. □•La cronică literară, Al. Piru scrie despre *Un ctitor*, mai precis despre monografia consacrată de Mircea Angheliescu lui Ion Heliade Rădulescu: „Figura lui Ion Eliade Rădulescu, ctitor al literaturii române moderne, cap al revoluției de la 1848 și primul președinte al Academiei Române, continuă să intereseze pe cercetători, dovadă noua carte a lui Mircea Angheliescu, elaborată în cadrul Institutului de istorie și teorie literară G. Călinescu, *Ion Heliade Rădulescu, O biografie a omului și a operei* (Minerva, 1986). Aș fi preferat forma simplă a numelui Eliade (fiul lui Ilie Rădulescu) și nu pe cea pompoasă și himerică, Heliade (fiul soarelui)“.

• [„**Orizont**”, nr. 46] La cronică literară, Cornel Ungureanu supune analizei eseurile din cartea lui Radu Enescu, *Între două oceane*, Sport-Turism, 1986, căreia îi găsește importante resurse stilistice: „*Între două oceane* se numește „jurnalul” de călătorii despre Statele Unite ale Americii, pe carea fost în anul 1978: „Drumul lui Radu Enescu nu diferă de itinerariile altor călători ro-

mâni, mai mult ori mai puțin celebri. Spre desoebire de Radu Tudoran sau Romulus Rusan, Radu Enescu nu se abandonează fericitelor descripții. El caută a verifica (a confrunța) ideile nu totdeauna la îndemâna cititorului de jurnal de călătorie. Păstrând distanțele, zicem, el se învecinează cu Petru Comarnescu, și el împătimit consumator de ziare, de «știri», de informații, de cărți privind subiectul, și el decis să facă din prima sa carte despre America un volum-tranzit”. □•*Istoria poeziei românești*, apărută în trei volume la Minerva și semnată de Mircea Scarlat, nu primește „girul” critic al lui Mircea Mihăieș: „În afară de faptul că sunt din ce în ce mai scurte (primul avea 420 de pagini, al doilea volum regresa la 386, iar cel de față la 308) și că structura celui recent apărut nu diferă de celelalte decât prin plasarea *Cuprinsului* la finele lucrării, volumele din *Istoria poeziei românești* a lui Mircea Scarlat înaintează cu două cărți deodată, într-o perpetuă simetrie cronologică. [...] Ultimele două tronsoane ale *Istoriei* trădează, mai mult decât până acum, unul din « complexe criticii », acela de a nu fi practicat cronca literară « la zi ». Nicio pagubă își spune autorul. De ce n-ar produce cu de la sine putere o mică dislocare în acest imperiu al prejudecăților. Analizele sale asupra primilor noștri avangardiști sunt niște cuceritoare « foiletoane », în care transpare o reală vocație de portretist. Din acest punct de vedere, Mircea Scarlat reprimă nu numai un cronicar literar ci și un posibil... memorialist. [...] *Cartea a cincea* reprezintă o secțiune de tranziție. Istoricul literar sistematizează, adună, scade, înmulțește și împarte, dar se ferește de verdictele definitive. Distanțării și judecății, Mircea Scarlat îi preferă un zbor de agrement la braț cu modernismul. Semne că idila promite să devină, cu vremea, o adevărată pasiune. Nu ne-ar mira ca autprul să dea, peste câțiva ani, și o istorie a modernismului românesc. O dovedește *cartea a șasea*, dedicată principalelor patru momente de convegență ale primei jumătăți de secol: poezia clasicizată (care a subsumat simbolismul), poezia lui Arghezi, Barbu și Blaga”. □•După ce, cu câteva săptămâni și numere mai înainte, Daniel Vighi făcuse portretul liric al scriitorului Vasile Dan, acum îi revine plăcerea de a se vedea fals portretizat de Lucian P. Petrescu, deoarece sub titlul *Statornicia rațiunii* se ascunde o recenzie la *Povestiri cu Strada Depozitului*: „Într-un fel admirabil proustian, Daniel Vighi este unul din a ceea nobilă spiță ce știe să recreeze locul și numele lui. Dacă *Povestiri din strada depozitului* nu este marea carte a palmaresului lui Daniel Vighi, este, după părerea subsemnatului, una din cele mai reușite din ultimii ani de debuturi în proză, sonore (sau zgomotoase). După cum, tot subiectiv vorbind Daniel Vighi a călcat de la bun început pe Strada literaturii rămâne contemporan ca unul din Eroii principali”. ■•Printre colaboratorii numărului de față se află Monica Spiridon, care arată în ce constă *Prețul „invenției”* în cărțile autobiografice ale lui Marin Preda. Sunt vizate, în principal eseurile din *Imposibila întoarcere* și partea autobiografică din *Viața ca o pradă*, din care sunt extrase argumentele „polemice” sptre a-l separa pe Marin Preda de Mihail Sadoveanu, doi dintre

cei mai importanți scriitori ai noștri, cu viziuni total diferite asupra creației literare: „Tot de aici se trage și o altă trăsătură pregnantă a esteticii lui Preda – anume orientarea poetice; altfel spus, încrederea în truda elaborării, în deliciul chinuitor al facerii și în suspiciunea față de ușurătatea «invenției». În astfel de circumstanțe, interesul criticilor săi a urmărit calea anevoiasă a «zidirii» – cum zice Eugen Negrici. Ea este în cazul lui Preda, tot atât de pasionantă ca edificul însuși. Pentru opțiunile lor creatoare, divergente, cei doi autori plătesc, cum e de așteptat, tributul cuvenit. Și iată cum. Libertatea fantazării, a invenției e (numai aparent paradoxal) direct proporțională cu forța presiunilor exterioare cărora scriitorul li se conformează. E poate, aici, o lege a compensației? Oricum ar fi, supușenia lui Sadoveanu la modele are ca urmare *elanul fără frâu al închipuirii*, care indignează pe Preda. În cadrele prestabilite, scutit de grijile «descoperirii», povestitorul hoinărește senin în cele patru zări ispititoare ale fabulației. Asta, în timp ce Preda se ține scrupulos de ce știe, a văzut și a trăit, investeste îndoieli și neliniște, hărțuit de obligația (voluntar asumată!) de a decide totul. O libertate care aduce, cum vedem, cu cea mai împovărătoare dintre servituți?”. □•Pe ultima pagină a revistei, Emil Georgescu și Adrian Rezeanu o prezintă pe *Anna Brâncoveanu de Noailles – în căutarea patriei*. Titlul nu intră în contradicție (flagrantă) cu supra-titlul, *Pantheonul românesc*: „Controversele și opiniile tendențioase de la începutul acestui secol, privind apartenența de obârșie și sentimentele mai puțin valahe ale poetei Anna Brâncoveanu de Noailles, nu l-au împiedicat pe marele nostru istoric Nicolae Iorga, cel atât de prob și inclement în formularea judecăților de valoare, să susțină călduros, alături de alți academicieni progresiști, primirea distinși scriitoare printre membrii de onoare ai Academiei Române. Acest eveniment, care a avut loc la 11 iunie 1925, era un act justițiar de recunoaștere a originii, a serviciilor diplomatice și culturale aduse țării și, nu în ultimul rând, a meritelor artistice excepționale ale scriitoarei căreia, încă de la debut, i se decernase unul din marile premii ale Academiei Franceze, iar Academia Belgiană o primise printre membrii ei încă din anul 1922. [...] Ceea ce a contribuit multă vreme la anonimul poetei și, implicit, la izolarea ei de lumea culturii românești, ca și de glia străbună, de care se simțea sentimental legată prin originea tatălui, au fost relațiile, aparent cordiale, dar în realitate încordate, pe care le întrețineau cu scriitoarea urmașii din țară ai familiei Brâncoveanu-Bibescu (prin căsătorie, contesă de Noailles) era fiica prințului Grigore Bibescu-Brâncoveanu, la rândul său fiul lui Gheorghe Bibescu, ultimul domn regulamentar al Țării Românești, și a Zoei Mavrocordat, de la strămoșii căreia moștenise și patronimicul de Brâncoveanu. Născută la Paris, petrecându-și copilăria departe de țară (având mamă cretană), precum și moartea prematură a tatălui, pe când Anna avea 9 ani, toate acestea au întârziat considerabil cristalizarea sentimentului obârșiei în conștiința viitoare poete. [...] În pofida variantelor sale preocupări, care răspundeau fondului temperamental și vitalismului debordant al unei persona-

lități mondene, de o factură cu totul aparte, poeta nu renunță niciun moment la cultul în care crescuse pentru strămoșii prestigioși ai familiei, strămoși atât de slăviți de prințul Grigore Brâncoveanu. La locuința sa pariziană, ca și la «Vila Bassaraba» din Amphion, ambele deschise numeroaselor personalități intelectuale ale Europei, a amenajat săli închinatăe cu pioșenie înaintașilor valahi, între ale căror portrete dominau figurile mărețe ale domnitorului Constantin Brâncoveanu, Constantin Mavrocordat și Gheorghe Bibescu. Legată sufletește de aceste mărturii de familie, care-i asigurau echilibrul existențial, însă marcată în același timp de spiritul adevărului și echității, contesa oferă Marthei Bibescu, la începutul de an 1933, cel mai vechi și prețios exemplar al colecției sale – portretul domnitorului martir Constantin Brâncoveanu, adus de la Muntele Sinai – convinsă că locul de drept al acestuia trebuia să fie la palatul Mogoșoaia. La sugestia Elenei Văcărescu și a actorului ieșean Eduard de Max, societar al Comediei Franceze, poeta militează în presă, în numele a celor peste 3.000 de români din capitala Franței, pentru înființarea unui teatru românesc la Paris, al cărui repertoriu să se bazeze în special pe dramaturgia națională, clasică și contemporană: propunere îndrăzneată, în care scop îl contactează în 1905, la Berlin, pe I.L. Caragiale, în care vedea un posibil organizator și director de teatru. Lipsa de interes a autorităților din țară (cu toate că familia Noailles asigură mijloacele bănești) și de ce să n-o spunem, nehotărârea marelui nostru dramaturg, au făcut ca bunele intenții ale contesei să se năruie. [...] La 110 ani de la nașterea scriitoarei (15 noiembrie) un binemeritat elogiu pentru o viață și o activitate literară de excepție“.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 46] Numărul consacrat păcii se deschide cu poezia Corinei Soroceanu: „Prin El cunoaștem treptele-nnoirii/ Și-o nouă revoluție, ca o văpaie./ Ni-i astăzi CEAUȘESCU NICOLAE/ Emblemă pentru PACEA omenirii“. □•Paul Anghel este printre semnatarii apelului pentru pace lansat cu prilejul referendum-ului: „A fi cu pacea intră în rațiunea omului de a fi. Intră și în rațiunea de a fi a lumii, care n-ar fi ce este în condiția în care moartea s-ar rosti. A pregăti moartea, a o înzestra cu instrumente, a o pune la lucru prin război, este împotriva firii și rațiunii omenești, iar azi e împotriva firii ca viață universală. Nu este niciun curaj să proclami viața, dar este un curaj să te opui morții. România se află în fruntea țărilor care și-au asumat acest curaj și este o mândrie, în acest ceas, să te simți una cu poporul tău în salutara misiune de a fi pentru pace. Un referendum, extins la scară planetară, ar dovedi – nu mă îndoiesc – că specia umană e răspunzătoare totuși de sine și că vrea să existe“. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, Cornel Brahaș: „Din categoria humoristilor fără voie l-aș mai cita pe Cornel Brahaș cu *Penultimele poeme de dragoste* C.R., '83, și el aflat în mare stimă la anumiți critici. Această cronică ar fi trebuit, de fapt, să aibă ca moto un «vers» al autorului: «atâta doar că o aerisire prin poezie e o aerisire sigură», dar după lectura volumului, aerisirea amintită rămâne doar un deziderat al celui în cauză. [...] Da-

că această proză curată merita să fie numită vers, ori lectorul de carte care scrie ceva mai bine decât «colegul» său nu are niciun fel de discernământ în materie de poezie, ori nu a citit ceea ce a dat la tipar“. □•*Săptămâna pe scurt*: „Rețetă pentru recunoașterea stilului unui scriitor, recomandată cu căldură de Marian Papahagi: «Rupeți câte o filă dintr-un număr de romane contemporane, amestecați dadaist foile între ele: se poate pretinde cu absolută certitudine că fila smulșă dintr-un roman de Paul Georgescu va fi recunoscută cea dintâi. Experimentul ar fi totuși prea costisitor pentru a demonstra ceea ce se vede“. □•La rubrica *Revista revistelor*, despre „Luceafărul” și Mihai Ungheanu, numai de bine.

15 noiembrie

• [„*Scânteia tineretului*” nr. 11651] Viorel Sâmpetean spune anticipativ un *Da Referendumului* de la 23 Noiembrie publicând poezia *Cerul senin al patriei*.

• [„*Luceafărul*”, nr. 46] *România, președintele ei, gând și faptă la temelia păcii* stă scris cu verzale pe prima pagină. Dan Tărchilă invocă *Apele și munții și cerul* în numele păcii. □•Tema continuă în interior cu titlurile *Să credem pe cuvânt dicționarele* (Mircea Constantinescu), *Triumful rațiunii* (Dan Moțoc), *Bucuria păcii* (Dumitru Dinulescu), *Sens și durată* (Viorel Sâmpetean), *Picior de plai* (Ion Vasiliu) cărora li se adaugă poezii despre pace semnate de Ion Nicolescu, Constantin Atomii, Nicolae Sinești, Ion Machidon, Adrian Mierlușcă). ■•M. Ungheanu semnează cronică literară al Dinu Săraru, *Dragostea și revoluția* (II). *Cei care plătesc cu viața*: „*Cei care plătesc cu viața* vrea să facă evidente efectele unei clasări a oamenilor după hârtii și nu după capacitatea și personalitatea lor reală. Din punctul de vedere al demonstrației și dezbaterii, romanul își atinge scopul printr-un scenariu cu abilitate și cu știința ritmului. *Cei care plătesc cu viața* este, altfel zis, romanul unei probleme pe care autorul o înfățișează în mai multe variante individuale și temporale. Incursiunea istorică a cărții este dintre cele mai captivante. Aristocrații au apărut în romanele postbelice, a se vede G. Călinescu, mai ales pentru a le fi consemnată aura declinului social. Dinu Săraru face și el loc unor asemenea momente în *Dragoste și revoluție*, dar gândul său a mers mai departe, el revendicând pentru reprezentanții boierimii vechi de sub munte un rost și un rol revoluționar“. □•Scurte recenzii: Alexandru Condeescu, *Debuturi colective* (II), la antologia *Alpha*, de la Cluj: „Hotărât, Nenea Iancu avea dreptate când spunea că ăl mai greu lucru pentru românul care a învățat să citească este să nu se apuce de scris. Cu atât mai mult cu cât a urmat și o facultate în acest sens. Desigur, nimic rău în această pasiune culturală, dimpotrivă, dar nu văd și rostul tipării roadelor ei în cazul lucrurilor de tot comune“. □•La rubrica *Mărturiile unei generații* Constantin M. Popa, îl prezintă pe Ion Iovan, cu *Impromptu*: „Interesat de morfologia biotipurilor, Ion Iovan este, fără îndoială, un prozator înzestrat, descoperitor de truvaiuri într-o artă combinatorie de *efect*, dar anemică sub

raportul adevărului vieții, al inamicului individului cu istoria”. □•Despre *Protocronism*, la secțiunea *Compendium*, apare nota: „Constantin Vișan a tipărit mai multe din interviurile sale într-o carte, *Semnături în contemporaneitate* (Ed. Cartea Românească, 1986) pe care le vrea portrete în dialog. Răspund la întrebările reporterului atât Marin Preda și Nichita Stănescu, cât și Paul Anghel și Geo Bogza, Vasile Rebreanu și Marin Sorescu, Mihai Ungheanu și Eugen Simion, Edgar Papu și Ștefan Pascu. Un mănunchi de dialoguri care oferă datele cum gândesc oamenii de cultură români între anii 1977-1984. Mai multe eșantioane ale angajării în viața culturală a țării. Reținem pentru actualitatea lor câteva răspunsuri dintr-un interviu al lui Edgar Papu din 17.10.1978. «*Arta servește la educația omului, la înnobilarea lui. Ar trebui să vorbesc despre originea ideii de potocronism în biografia mea*», spune Edgar Papi referindu-se la perioada interbelică pe când, ca asistent al lui Tudor Vianu, făcea seminarii de literatură universală la facultatea de filologie București”. □•O pagină este consacrată *Noii geografii literare*, idee în numele căreia se pronunță Z. Cârlușgea, revenind asupra literaturii lui Cezar Petrescu, din primul volum al ediției de *Opere* (Minerva, 1985) îngrijită de Mihai Dascal: „Mihail Dascal își propune să-l restituie pe autorul *Întunecării* unui merituos circuit al actualității, printr-o binevenită și necesară atitudine valorizatoare. Ediția va fi structurată în șase largi compartimente *corespunzătoare speciilor cultivate cu prelevare de autor* și reproduse după principiul cronologic: proza scurtă (schiță, povestire, nuvelă), romanele, textele dramatice, literatura pentru copii, publicistica (dar și estetica, interviurile), corespondența. Seria se va încheia cu o necesară bibliografie critică, ce va alcătui substanța unui volum complementar. Fiecare compartiment va fi prevăzut, în afară de indispensabila notă a ediției, de un *complex corpus de comentarii critice și filologice*”. □•Adrian Dafir face *Studiul hemografiei* în conținutul celor două volume din *Ordinea cuvintelor* (C.R., 1985) nichitastănesciene din ediția prefațată, îngrijită și scoasă cu acordul autorului de către Alexandru Condeescu: „Pentru definirea mai clară a raporturilor autor-editor ce a stat la baza alcătuirii acestei ediții, citim din scurtul cuvânt înainte al lui Nichita Stănescu, următoarele câteva rânduri, fundamentale pentru înțelegerea reală a acestor raporturi: «În consonanță cu tânărul meu prieten, criticul Alexandru Condeescu, am făcut o revizuire a celor publicate pe parcursul a peste 25 de ani lăsând numai lucrurile care s-au salvat conjuncturii intime sau exterioare. Ediția nu are pretenția de a fi definitivă, ci numai năzuință». (Deși clară, fără dubii, această ultimă frază a dat naștere unor controverse de interpretare dintre cele mai ciudate și inexplicabile, controverse asupra cărora nu insistăm acum. Oricum, recenzenții, utilizând întru aceasta curbe neregulate de umbre și lumini, de plieri și replieri strategie, au reușit să creeze, în defavoarea forțată a editorului, o anumită atmosferă de destrămare a conținutului frazei, în scopul probabil al transformării acesteia dintr-un punct de plecare într-unul de sosire, adică dinspre absolut spre amănunt și nu invers)”.

□•Marian Vasile se ocupă cu lucrarea logicianului Alexandru Surdu, de fapt traducerea acestuia din Immanuel Kant, *Logica generală*, cu multe informații despre autorul traducerii, colaborator al lui Constantin Noica și membru în colectivul Eminescu, pentru textele de limba germană: „Așadar activitatea sa atât de bogată, utilă, prin cercetarea extensivă a tuturor sistemelor de logică, ar putea contribui, printr-un demers, acum intensiv, la efortul, mai general, spre realizarea, regăsirea sau recrearea (pe baze noi) a principiilor unei logici fundamentale, a unei noi *scientia scientiarum*, mult așteptată azi. Într-un moment de criză ce domină de mai multă vreme totalitatea disciplinelor, atât pozitive cât și umaniste”. □•Vasile Macoviciuc reface traseele operei lui Simion Mehedinți, îngrijite de Gheorghîță Geană. □•Niculae Stoian o prezintă pe Constanța Buzea în ciclul *Poezii, când erau tineri...*: „De altfel, sub multiplele aspecte pe care le comportă actul creației poetice – univers tematic, bogăție de idei, originalitate adesea insolită a metaforei, virtuozitate formală – într-un cuvânt perfecțiune – Constanța Buzea se prezintă astăzi ca o adevărată maestră a versului românesc”. ■•În aceeași ediție este inclus și suplimentul brăilean „Dunărea”, care conține versuri inedite de Miha Dragomir, o relatare despre decernarea Premiului literar „Panait Istrati”, precum și o pagină de cercetare și valorificare literară a operei lui C. Sandu Aldea, cunoscutul scriitor sămănătorist de obârșie dunăreană. □•Lucaian Chișu îi ia un scurt interviu lui Cristian Golfeto, președintele Asociației Les amis de Panait Istrati: „– În ce mod considerați posibilă o colaborare între Asociația pe care o reprezentați și unele instituții culturale românești? Mă refer la Uniunea scriitorilor, Muzeul scriitorilor, Muzeul literaturii române, Expoziția memorială Panait Istrati. – Cred că în această colaborare noi suntem cei care trebuie să întrebăm deoarece dumneavoastră sunteți cei care aveți documentele esențiale originale. Ceea ce putem face noi în țara noastră e să difuzăm toate textele lui Panait Istrati la aceste materiale, pe care le-am evocat și pe care am dori să le avem – în copie, bineînțeles – în expoziții cuprinzând iconografie, cărți poștale, texte, cred că această colaborare depinde în mare parte de ceea ce puteți dumneavoastră să ne puneți la dispoziție prin expoziția memorabilă brăileană. Cu privire la alte instituții sau organisme culturale, sunt gata să examinez toate aspectele interesante pentru o colaborare cu un subiect istratian bine precizat. Bineînțeles, fiecare dintre noi avem independența punctului de vedere în această problemă”. □•Poeme de Liviu Damian, poet din R.S. Moldovenească, trecut în lumea umbrelor și lirică turcă se găsesc pe ultima pagină, *Mapamond*, unde își află locul și ecourile internaționale ale demersurilor sub titlul *România în Anul internațional al păcii*, text semnat de Dumitru Constantin.

• [„SLAST”, nr. 46] Poezii pentru apărarea păcii, apar număr sub semnăturile lui Dan Rotaru, Pavel Pereș, Gheorghe Daragiu. ■•O altă temă, tot de apărare, dare de alt profil, este *O problemă a noastră, a tuturor: Cum apărăm puritatea limbii vorbite*: Se implică în apărarea purității limbii „vorbite” scrii-

torii Nicolae Dragoș și Gheorghe Șovu, sociologul Constantin Schifirneț și lingviștii N. Mihăescu și Cezar Tabarcea. ■•Constantin Sorescu inițiază seria de articole cu titlul *Poveste despre locul românilor în lume*, care începe cu evocarea cărții lui Nicolae Iorga, *Rolul românilor în Istoria universală*. Textul criticului de la „SLAST” redă conștiincios liniile de forță ale cărții lui Nicolae Iorga. □•După ce în numărul trecut Profira Sadoveanu fusese invitata redacției, în cel de față universitarul ieșean Constantin Ciopraga se ocupă de *Posteritatea lui Mihail Sadoveanu*. Concluzia cărturarului ieșean este că „la un sfert de secol de la trecerea în eternitate a unuia dintre cei mai mari scriitori români, în același timp artist de valoare universală, posteritate lui [...] stă sub semnul luminii”. □•Făcând în totalitate abstracție de cartea recent apărută a lui Mircea Iorgulescu, (*Spre alt Istrati...*) Mihai Dascal, este, la rândul lui, interesat de *Paradoxul Istrati*: „Reușita acestei aventuri o datorează nu atât întâmplării de a întâlni un mentor sagace și dezinteresat ca Romain Rolland, cum pare uneori convins însuși Istrati, cât mai ales, acestui voluntarism radical și personalist, izvorând din romantismul generoaselor credințe socialiste ale începutului de secol și perfect verosimil în ordinea naivității și-a formației sale balcanice. Poate și de aceea pentru francezi, care-l asimilează încă direcției Loti – Valery Larbaud, neorealștilor în căutarea de inspirație violent exotica sau citadinului Blaise Cendrars coborând în pitoresc de la înălțimea civilizației metropolitane, Istrati mai are formula meteoritului, căruia autarhia chimică îi împiedică omogenizarea cu noul mediu. Altfel ni-l reprezentăm noi însă, care comunicăm cu opera sa infrastructural, la nivelul sensibilității, al psihologiei sociale și chiar al tradiției literare, care pare să-i determine și să-i condiționeze funciar dominantele”. □•Virgil Teodorescu (*Un poet cu buzunarele pline*) se află printre „contemporanii” lui Mircea Dinescu. □• Clujeanul Adrian Pop scrie despre prozatorul transilvănean Radu Ciobanu. □•În rubrica lui T.T. Coșovei (*Un tânăr autor, o carte*) este semnalată prezența editorială a lui Ion Dumbravă cu *Argument pentru ziua ce vine* (C.R., 1986).

● [**„Tribuna României”, nr. 328 (22)**] Fănuș Neagu semnează tableta *Sadoveniana*: „Era o noapte veche, atârnată în sulilele ploii, și nu mai eram pe Dunăre, intrasem la Ostrovul lupilor, în locuri umblate numai de dropii, de mocani și de căruța lui Leușean, și ne vorbea încet, cu glasul acela pe care n-am să-l uit niciodată, Domnul Vitoriei Lipan, al lui Cozma Racoare, al comisului Jder și al lui Mehmet Caimacam”. □•Gabriel Stănescu îi ia un interviu lui Marin Sorescu: – *Ați debutat, contrar obiceiului – ca să zic așa – cu un volum de parodii, Singur printre poeți. Cărțile de poezie originală pe care le-ați publicat ulterior au venit să confirme cu tărie vocația dumneavoastră literară. Ceva mai târziu au apărut și piesele de teatru, eseurile, romanul, publicistica, traducerile etc Cu alte cuvinte ați „atacat” toate genurile literare. S-ar putea spune că ați debutat nu o dată. ci de mai multe ori. Însuși Tudor Arghezi considera că scriitorul debutează succesiv, cu fiecare nouă carte scrisă. Ce sem-*

nificație au pentru dvs deci aceste debuturi -să le spunem – în lanț ? – Am debutat, într-adevăr, de mai multe ori, ultimul fiind în critică, anul trecut, cu un pian. Atrag atenția că pianul urcă nu coboară pe scări! Este o datorie elementară de a ne înnoi, de a încerca mereu frisonul primei apariții. Asta nu înseamnă risipire pentru că universul, atunci când există, rămâne neschimbat. [...] – Ați spijinit, dacă nu debutul imediat al mai multor tineri, debutul lor pe termen lung – ca să revin la sintagma argheziană evocată anterior. Credeți în necesitatea unui mecenat în poezie ? – Toți simt – în momentul lansării, și nu numai atunci – nevoia unu climat stimulator. Trebuie să existe câmpuri magnetice spre care să graviteze talentul Nu disprețuiesc formele organizate de receptare ; cenaclurile literare, Foarte importante sunt personalitățile dispuse să fie perpetuu amestecate în procesul foarte lent de formare a tinerilor scriitori Este și aceasta o pasiune, cum ar fi colecționarea de timbre rare. Cunoșc câțiva inși care de mulți ani umblă după un cap de zimbru. Capetele de zimbru nu apar într-un cenaclu sau într-o redacție oricând. Trebuie oricum să fim optimiști Și dacă emisiunile vechi s-au epuizat, să contăm pe emisiunile noi”. [...] – Ați participat la câteva festivaluri internaționale de poezie (Mexic. Marrakch, Madrid) și colocvii internaționale de poeziei Berlin, Genova) avind șansa să vă intilniți cu mari poeți contemporani Poezia dvs. a fost tradusă și publicată în străinătate. Ati fost distins cu câteva premii literare de prestigiu Ați stârnit astfel curiozitatea, admirația sau poate – de ce nu ? invidia colegilor de breaslă și nu numai a lor. Cu ce sentiment ați participat la aceste manifestări care omagiază poezia ? -Am avut ocazia să călătoresc mult. Desigur, e mai comod să stai acasă, să fii clasic și să nu te cunoască nimeni Călătoriile sunt îngrozitor de obositoare, trăiești în tensiune, renunți la tabieturi, vorbesc o altă limbă Ele sunt însă necesare pentru un scriitor cel puțin tot atât de necesare cât sunt alergările Măricicăi Puică pe stadioanele internaționale. Există concepția greșită că poți ciștiga întreceri culturale fără să te prezinți la ele – prin neparticipare – și că Europa și Mapamondul sunt datoare să te descopere numai pe hartă. Americanii s-ar crede că nu mai au atâta nevoie de publicitate ; cu toate acestea cheltuiesc foarte mult pentru acțiuni culturale în lume, sovieticii la fel. acum, chinezii, la fel. Cu atât mal mult națiunile mici Ele nu pot lipsi din acest concert al valorilor. Cu aceste convingeri călătoresc, încredințat că limba română și cultura română merită orice efort: și că fiecare dintre noi este dator să onoreze țara, climatul în care s-a format. Voi scrie probabil odată o carte de călătorii. Am avut multe satisfacții legate de receptarea poeziei române contemporane în țări precum U.S.A., Mexic, Anglia, Olanda. R. F. Germania. Iugoslavia, Polonia. Am avut surpriza de a constata că unele cărți ale mele fuseseră traduse”. ■Liviu Papadima și Rodica Zafiu recenzează cărțile recent apărute. □•Despre Dan Laurențiu, *Ave Eva – poeme*, consemnează Rodica Zafiu: „Poemele sunt construite mai ales pe un scenariu al întoarcerii în sine (a lui Ulise. a fiului risipitor), al încheierii unui destin ; tonul

este elegiac, de un tragicism reținut: ..iată-mă iarăși ceea ce / am fast de la început o iluzie / cu ochii prihăniți ai unui / înger căzut privesc îndărăt // dâra de sânge pe care m-am / întors acasă la mama / a dispărut în pustiu / acesta a fost drumul vieții melc. Încercătura stilistică extremă a paginilor în proză pregătește spațiile în care versurile își etalează o simplitate plină de ecouri. Sunt două căi urmărind deopotrivă captarea zonei enigmatice pe care poetul – «preotul, vrăjitorul și magicianul cuvintelor» – o presimte în spațiile albe dintre rândurile scrise. Asumarea condiției de poet orfic este, în *Ave Era*, mai evident decât în volumele anterioare ale autorului, rezultatul unei tensiuni interioare: imaginea morții nu o pur și simplu anulează prin depăși-și □•Liviu Papadima recenzează *Plicul negru* de Norman Manea: „Romanul *Plicul negru* cutreieră nebulozitatea existentei. Frapează. În romancier, tendința de a tulbura percepția, de a dizolva reperele, de a încurca orientarea cititorului. Lumea prozei lui Norman Manea e sufocată de incertitudine. De la atomizarea instantaneelor până la conul de umbră ce învăluie atitudinile fundamentale – efortul de a fi și de a învăța cum să nu mai fii – lotul plutește în conture vagi, conferind până și detaliului anodin o stranietate onirică. Nu imaginația însă, ci intelectul rodește viscozitatea de vis a întruhipărilor autorului. El complică prodigios, cu risipă de virtuozitate, un subiect pierdut în sinuozitățile scrierii”. □•*La Cei care vin*, Radu G. Țeposu îl prezintă pe Ion Mureșan: „Retras într-un sat ardelenesc, imediat după terminarea studiilor de filosofie, extrem de zgircit cu aparițiile în presa literară și aproape deloc grăbit să-și vadă numele pe cea de-a doua plachetă de versuri este Ion Mureșan. poet de mare talent, premial, de altfel, de Uniunea scriitorilor pentru debutul său cu volumul *Cartea de iarnă* (1981). La apariția cărții, autorul a fost judecat cu o intransigentă atât de mare, încât a putut părea neverosimilă pentru postura unui debutant, însă exigenta criticii, topită în cele din urmă în elogiile unanime (cu excepția unei contestări belicoase, totuși) era un semn că avem a face cu un scriitor adevărat, cu o conștiință morală și artistică indiscutabilă”.

16 noiembrie

- [„Scânteia”, nr. 13759] Pe prima pagină, Victor Tulbure publica poezia *Pe un pământ al păcii vrem să trăim în pace*. □Radu Beligan scrie despre necesitatea păcii pe glob sub titlul *Un urgent și nobil imperativ al istoriei*.

17 noiembrie

- [„România liberă” nr. 13074] Campania Referendumului pentru pace continuă cu poemul lui Ion Segărceanu, *Rodească falnic visul păci-n lume: ..„Un Da pentru viață și iubire/ Pentru câmpii și codri, munți, izvoare...”*.

18 noiembrie.

- [„Scânteia”, nr. 13760] Cu un *Mesaj de pace* este prezent Létay Lajos.

• [„Scânteia tineretului” nr. 11653] Cătălin Bordeianu, pe prima pagină (*Da, pacea*), Mircea Florin Șandru (*O clipă de pace*), Dan Mărgărit (*Acoperiș al lumii: pace*) spun în felul lor, liric, un *Da* la Referendumul de la 23 Noiembrie.

19 noiembrie

• [„România liberă” nr. 13076] La chemarea președintelui țării, Virgil Teodorescu se înscrie cu poezia *La temeliea păcii* în Campania Referendumului pentru pace: „...,Plecați-vă urechea și ascultați cuvântul/Acestui neam și-al celui ce-l poartă-n univers...”.

20 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 13762] Sub frontonul *Adeziune deplină la politica consecventă de pace a României Socialiste, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, în numele dreptului fundamental la viață, la existență liberă și demnă!* sunt redat imaginii document de la „impresionantele manifestări ale poporului român pentru pace și dezarmare”. □•Pe lina de continuitate a acestor afirmații și imagini, Ion Horea semnează articolul *Suprema răspundere*: „La întrebarea țării voi răspunde cu un DA neîndoielnic, bucurându-mă încă, de la o zi la alta, de tot ceea ce oamenii țării mele fac pentru viața lor și pentru viitorul omenirii. În fața lumii să apărăm cu demnitate, ca și până acum, în fața marilor puteri să ne arătăm dreptul nostru egal și firesc de a fi oameni între minunile pământului. În fața absurdului și a nebuniei să arătăm judecata și calmul, în fața rătăcirii să arătăm înțelepciunea, așa cum neamul nostru a fost, a știut să fie. De data aceasta, lumea mare și ființa omului, imensitatea cosmică și fărâma gândului se exprimă printr-o singură vorbă, Pace, care se traduce în inima orișicui prin speranță, prin iubire, prin creație, prin existență. În numele ei să ne rostim propriul nostru nume”. □•În traducerea lui Victor Tulbure, Franz Liebhard, publică poemul *De ale păcii raze mereu strălumiți*: □•Prof. dr. ing. Coleta De Sabata, rector al Institutului Politehnic „Traian Vuia” din Timișoara, ia, de asemenea, atitudine: *Știința să fie folosită numai spre binele umanității*.

• [„România literară”, nr. 47] Un *Da!* (hotărât! în limbajul de lemn al epocii) emană din editorialul (cu acest titlu) al revistei. □•Ion Popescu semnează un „poem-omagi și poem stindard/ plutind între mândria / de-a fi român...”, iar cele două texte ilustrează întocmai imaginea cu Nicolae și Elena Ceaușescu (el salutând depărtările, ea cu un buchet de flori în brațe) sub faldu-rile stindardului. □•Despre *Nestrămutata dorință de pace*, scrie Dumitru Ghișe. ■•Sub titlul generic *Pacea – chezașia viitorului nostru*, semnează mici texte de atitudine: George Macovescu, Daniela Crăsnaru, Ion Stoica, Emil Manu, Dumitru Matală, Valeria Deleanu. □•O nouă pagină, de versuri, se intitulează *România-Ceaușescu-Pace*. Au „onoarea” de a semna aici Ion Mărgineanu, Al. Jebeleanu, Nicoale Liu, Dumitru Grigoraș, Ovidiu Genaru, Emilia

Căldăraru, Petre Ivancu. □•Până și rubrica permanentă a lui Geo Bogza, intitulată *Trapez*, se metamorfozează într-un text de altă sorginte, *Munții păcii*: „Așa mi-au apărut, la jumătatea unei revelatoare călătorii, într-un timp când se clătină temeliile lumii, Munții Făgărașului – proiectați pe cerul de la miazăzi. Noaptea puteau să dispară, dar în zorii zilei următoare se arătau iarăși. Totul în preajma lor era neîntinat și pur, și însăși ființa lor părea străvezie. Dacă acei munți, n-ar purta – ca pe un titlu de noblețe și ca un farmec în plus – numele pe care îl poartă, iar eu ar trebui să le dau unul, gândindu-mă la splendoarea lor, le-aș spune Munții Păcii. Fiindcă există o splendoare a păcii, pe care o uităm tot mai mult, care nu e doar negarea războiului, ci însăși splendoarea dintru început a lumii”. □•În *Filologicele* Șerban Cioculescu se ocupă în continuare de Al. Odobescu și corespondența acestuia în limba franceză, cu mult mai amplă. Ceea ce îl interesează pe venerabilul critic este împănarea corespondenței franceze a scriitorului cu sintagme și expresii românești, de unde și titlul intervenției din acest număr. □•*Ideea de pace la clasicii noștri* constituie osatura numărului. Autor al unui volum intitulat *Scriitorii clasici și armata română*, Teodor Vârgolici vine cu o nouă contribuție de acest fel: „În milenara și învolburata sa istorie, poporul român a fost însuflețit neconținut de idealul sublim al păcii, al conviețuirii pașnice și bune înțelegeri cu popoarele vecine, confirmând adevărul fundamental, de netăgăduit, că niciodată nu a întreprins acțiuni de cucerire și de supunere a altor țări. Luptele eroice pe care a fost nevoit să le poarte, de-a lungul veacurilor, au fost lupte de apărare a pământului strămoșesc, a libertății și neatârării sale, de păstrare a ființei sale. [...] Scriitorii români au cântat pacea și ca izvor al înfrumusețării vieții umane, al belșugului, îndepărtând relele și suferințele, asigurând un viitor luminos”. ■•În paginile de mijloc, se repetă *Da! Pentru dezarmare, pentru pace, pentru viață*. Între semnatori se numără: Aurel Rău, Silviu Stănculescu, Al. Căprariu, Platon Pardău, Alexa Visarion, Tiberiu Utan (cu versuri). □•Nicolae Manolescu face comentarii pe marginea primului volum din Virgiliu Monda, *Viață și vis* (C.R., 1986), declarând, la final, că se află în așteptarea celui de-al doilea volum. □•Despre romanul Silviei Zabarcencu (*Revelion la vamă*, Eminescu, 1986) se pronunță Valeriu Cristea: „Suprapunând chiar din titlu o graniță în timp uneia în spațiu, *Revelion la vamă* de Silvia Zabarcencu și-a propus să fie romanul unei a treia granițe: aceea pe care orice criză o reprezintă în viața unui om. Cu atât mai mult când e vorba de viața unui om tânăr și de o criză provocată de o mare dragoste înșelată”. □•La rubrica sa, *Fragmente critice*, Eugen Simion scrie despre romanul social, ilustrat prin doi autori. Costache Anton (*Întâlniri paralele*, C.R., 1986): „N-am observat, de altfel, accente noi în cronologia narațiunii și nici modificări în sfera tipologiei. Costache Anton prezintă în chip corect conflictul dintre generații”. În ceea ce îl privește pe Nicolae Țic și romanul său, *Intermediarii*, C.R., 1986, criticul observă că „prozatorul reia, nu știu dacă în chip premeditat sau nu, o temă din vechiul roman din anii 50, pu-

nând în conflict două tipuri sociale: omul de acțiune (Modoran), îndrăzneț, justițiar și birocratul (intermediarul) care vede lumea printr-o schemă și o judecă, în consecință, strâmt și strâmb. Nouă este doar justificarea acestor două tipuri schematice”. □•Victor Atanasiu recenzează, sub titlul *Poem cu întâmplări regăsite*, volumul de versuri al lui Aurelian Titu Dumitrescu, *Antumele*, 4, 5 (Litera, 1986): „Se poate spune că poetul are de la început stofa unui scriitor autentic și aceasta va fi facilitat prezența unui puternic simț de discernământ. *Antumele* 4,5 (titulatura, ca și numerotarea sunt cam năstrușnice) creează într-o măsură cvasideplină o concordanță între croiala materialului și substanța intrinsecă”. ■•La secțiunea confluențelor cu alte literaturi, un spațiu larg ocupă relatările de la cel de-al XII-lea Colocviu al A.I.C.L. (*Asociația Internațională a Criticilor Literari*), desfășurată la Marsilia în perioada 16 – 20 octombrie 1986. □•Apar, în traducere, intervențiile din acest număr: Robert Andréé (Franța), Evgeni Sidorov (U.R.S.S., *Cardiogramă lirică a epocii*), Jean Rousset (Franța, *Spicuri dintr-un jurnal*) și Klaus Jarmatz (R.D. Germană, *Îmbogățirea liricii*). □•Numărul se încheie cu alte două semnături în favoarea păcii: Ana Blandiana: „„Pace! » rămâne, și pentru noi, cea mai plină de sens, de credință, iubire și speranță, ditre urări” și Valentin Lipatti, cu textul ideologic *O consecvență și dinamică politică de pace*.

● [**„Tribuna”, nr. 47**] Număr preponderent ancorat în problematicile *Anului mondial al Păcii*. Din partea celeilalte redacții clujene (revista „Steaua”) se implică...politic Aurel Rău, cu eseu *Performanțele spiritualității noastre*. □•Pe tema păcii, dar mai aproape de literatură se pronunță și Petre Bucșa (*Eternizarea memoriei*) și Teohar Mihadaș (*Printre columnele de foc*), Eugen Uricaru (*Si vis Pacem*). □•Ioana Bot consideră că, „pentru folcloristica română contemporană, Mihai Coman nu mai este o «speranță», ci un specialist despre a cărui maturitate vorbesc singure cele patru volume publicate până acum”. ■•Scurte recenzii semnează Ion Buzăși la *Orașul sub formă de inimă*, de Ion Mărgineanu și Gheorghe S. Suciu, care descoperă la Nicolae Sârbu, *Aurul din aripi*. Ambele cărți aparțin ariei tematice a reportajului. ■•În paginile rezervei prezențelor din lirica universală apar Pablo Neruda, Eugenio Montale, Jacques Prévert, Pat Lowther și Tone Pavcek (rubrica *Poezii lumii cântă pacea*) □•În traducerea lui Vasile Grunea sunt tipărite fragmente din proza confesivă a lui Elie Wiesel, premiul Nobel pentru Pace.

21 noiembrie

● [**„România liberă” nr. 13078**] O pagină de ziar conține *Adeziune unanimă la noua și strălucită inițiativă de pace a președintelui României Socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu*.: Printre cei ce se exprimă în chip plenar se află Violeta Zamfirescu în poezia *Zori de pace*.

● [**„Contemporanul”, nr. 47**] Număr consacrat *Anului internațional al păcii*, care se deschide cu editorialul *Glusul României-glasul păcii*: „Inițiativa

de înalt umanism revoluționar a tovarășului Nicolae Ceaușescu, devenită Lege de stat prin adoptarea ei de către Marea Adunare Națională, decizia de reduce-re cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare ale țării noastre, supusă referendumului de la 23 noiembrie, menit să-i confere puterea de act istoric întemeiat pe voința întregului popor, este o încununare exemplară, de maximă însemnătate națională și internațională, a eforturilor consecvent consacrate de România socialistă instituirii unei ere de pace și bună înțelegere pe continentul nostru și în întreaga lume“.

□•Împlinirea a doi ani de la Congresul al XIII-lea al Partidului este prilej de noi articole festive semnate de Alex. Vasilescu și George Chirilă. Primul vede în acest moment *Semnificații de importanță istorică*, ce de-al doilea îl plasează sub *Orizonturi ale devenirii noastre comuniste și revoluționare*, ambele texte fiind înțesate cu citate din Nicolae Ceaușescu.

□•Versuri dedică celor doi ani trecuți deja Virgil Teodorescu, Violeta Zamfirescu, Miklos László și Eugen Evu.

□•La împlinirea vârstei de 80 de ani, scriu despre Corneliu Baba. D.R. Popescu (*O clipă*), George Macovescu (*Singurătate în doi*) și C. R. Constantinescu, acesta din urmă trimițându-i o *Scrisoare deschisă*: „Pot să spun, fără teama de a greși, că forța creatoare de care ați dat dovadă, gândirea și sufletul dumneavoastră au căutat, fără abatere, țintele durabile. Ar trebui să vă aduc, să vă aducem, de fapt, un omagiu pe măsura meritelor dumneavoastră. Cuvintele mele sunt însă palide și cam tocite. Mă voi strădui să pun admirația tuturor față de opera pe care ne-ați dăruit-o în afirmația: *Ați reușit*. Așa cum au reușit Andreescu, Luchian, Pallady, Petrașcu, Tonitza. Ați reușit pentru noi în primul rând. Triumful artistului devine cu vremea și triumful culorilor pământului din care s-a născut“.

□•Constantin Trandafir comentează temerarul proiect al monografiei *Mihail Sadoveanu*, elaborată de I. Oprișan: „Opera lui Sadoveanu – caz dintre cele mai fericite și mai simptomatice – a ispitit multe și diverse condeie, în postumitate. Dacă n-ar fi să ne referim decât la cărți (semnate de Savin Bratu, Const. Ciopraga, Pompiliu Marcea, Al. Paleologu, Nicolae Manolescu, Zaharia Sângeorzan, F. Băileșteanu) și «explozia» exegezelor sadoveniene se demonstrează hotărât. În urmă, I. Oprișan ne propune un prim volum (masiv, 445 p) dintr-un ambițios proiect în nu știm câte volume, despre *Opera lui Mihail Sadoveanu*. Într-un preambul – *Punți către Sadoveanu* – autorul își caracterizează lucrarea, mai bine zis intențiile ei, și nu o face «cu sfială», cum declară, ci mai curând cu neașteptată pasiune revendicativă. Iată, s-ar putea spune, o modestie care ascunde mari orgolii, cine exprimă o poziție precisă n-o poate face decât în termeni radicali. Noi tot mai sperăm în puterea și frumusețea relativității: dar nu cu asemenea măsură se atacă obiectivele importante, se construiesc edificii solide, se impun puncte de vedere... I. Oprișan este un istoric literar meticolos, foarte energic, dotat și intrepid. Primul volum al exegezei sale consacrate operei lui Sadoveanu certifică aceste însușiri și ne asigură de realizarea integrală a cutezătoarei inițiative“.

□•Laurențiu Ulici semnează cro-

nica literară la Constanța Buzea, *Planta memoria* (C.R., 1986): „Un interlocutor misterios, copil, iubit, alter-ego sau/și poate altcineva joacă în *Planta memoria* (Ed. Cartea Românească) rolul de «adresant» al confesiunilor Constanței Buzea. Este un «personaj» fără replică, un «tu» contradictoriu, înger și demon deopotrivă, imaterial ca o boare și consistent ca o obsesie, călău și victimă în același timp, o absență prezentă, semnificativă prin ceea ce provoacă în afectivitatea eului liric: împăcare tandră și reculegere senin-elegiacă, așadar o stare de echilibru, nu și de confort însă căci echilibrul e între tensiuni contrarii a căror imprezvizibilă accentuare ocazională solicită un epuizant efort de scrutare introspectivă. Dar nu-i mai puțin adevărat că, fie și la pândă, acest echilibru, mai mult al contemplării decât al ființei, este un lucru nou în poezia Constanței Buzea chiar dacă elementele lui constitutive: așteptarea, absența și visul sunt mai vechi. [...] Puțini sunt poeții care reușesc ca în dialog cu ei înșiși fiind, să dea impresia că dialoghează cu altcineva așa cum o face Constanța Buzea în *Planta memoria*“. □•Fără a face din Laurențiu Fulga un neînțeles (pe care, de altfel, îl prezintă biografic și bibliografic exact, Dumitru Nicu marșrază: „Critica și istoria literară sunt datoare să pătrundă mai adânc înțeleșurile acestei opere încheiate înainte de vreme (scriitorul s-a născut în 1918 și s-a stins din viață în 1984), să situeze scrierile la scara justă a valorilor durabile. Romanele și nuvelele lui Laurențiu Fulga, cu o structură estetică unitară și un mesaj umanist profund, își așteaptă încă analistul exemplar. Ele au intrat deja în conștiința cititorilor, care le-au citit cu interes și le-au așezat la loc de cinste în biblioteca de suflet și de statornică prețuire „,

• [„Cronica”, nr. 47] Mobilizare exemplară pe tema Referendum-ului pentru pace, la care participă creatorii din toate sferile artei și culturii. *Sub zodie de pace*, se numește poezia dedicată Referendum-ului de Emilian Marcu: „Prin Referendum facem ca pacea să ne fie/ lumina cea curată ce-i pusă-n Tricolor“. □•Alte poeme, de aceeași sorginte, semnează Haralambie Țugu, Lucian Vasiliu, V. Filip, Ion Puha, George Damian și Neculai Darie. □•La *Referendum-ul românesc pentru pace*, contribuie compozitorul Vasile Spătărelu (*Mesajul muzicii românești*): „Astăzi, situarea muzicii în rândul mijloacelor capabile să contribuie la ameliorarea climatului internațional, puternic marcat de crize economice, sociale și politico-morale, apare ca deosebit de actuală“. Li se alătură criticul de artă Radu Negru, *Vocația de pace a artelor plastice*: „(Să cânte muzele, armele să tacă)! În anii socialismului victorios îndatoririle nobile ale artei amplifică mesajul ei de pace. [...] Pe simezele marilor expoziții republicane vâlvătaia de steaguri roșii și tricolore semnifică vibrația noastră, a tuturor, alături de neînfricatul *Erou al păcii*, tovarășul Nicolae Ceaușescu“. □•L. Boicu procedează cam în maniera unei piese la modă în care se spunea că în actul al doilea eroii reproduc ceea ce au spus actul întâi: ■•După ce în numărul precedent apăruse Nicolae Țațomir scrisese scurta adeziune *Si vis pacem, para pacem*, alți autori completează deja forțatul dicton latin, acum în veșmânt ro-

mănesc: *Dacă vrei pace, pregătește-te pentru pace!* □•Constantin Parascan, *Nemuritorii literaturii, apărătorii păcii*: „O Patrie zidită de cărți. O patrie deschisă prieteniei și Păcii prin cărți. *Miorița și Descrierea Moldovei și Hora Unirii și Luceafărul și Amintiri din copilărie și Baltagul și Cel mai iubit dintre pământeni și...* – un zid de lumină pe conturul sfânt al Patriei. O Patrie apărată de sufletele nemuritorilor literaturii române“. □•Liviu Leonte, *Opțiunea noastră*: „Ca unul care n-am beneficiat vreodată de o vocație cazonă prea entuziasată, m-aș bucura să prind și anul 2000 ca să votez reducerea cu 50 la sută a înarmărilor. Iar dacă se va întâmpla mai devreme, cu atât mai bine, omenirea va fi în câștig. Ea va avea mai multă hrană, mai multe leacuri pentru boli, mai multă liniște pentru suflet și mai mult spirit pentru sine“. □•Ioan Holban, *Nevoia de liniște*: „Faptele ce se petrec și în lumea literaturii vorbesc, prin însăși elocvența lor, despre liniștea necesară lucrării în spirit“. □•Constantin Coroiu, *Un act de conștiință*: „Dorința și voința noastră de a spune un da hotărât, unanim, la referendum-ul din penultima duminică a acestei toamne românești privind reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare ale țării noastre – nouă și strălucită inițiativă de pace a tovarășului Nicolae Ceaușescu –, înscriindu-se în ordinea firească a unui cod etic multimilenar, se constituie într-un act de înaltă conștiință politică, într-o opțiune majoră: pentru triumful vieții, pentru progres și demnitate umană, pentru viitor“. □•Vicențiu Donose, *Inițiativă cu profund caracter umanist*: „Referendumul de la 23 noiembrie este un prilej fericit pentru fiecare om de bună credință de a răspunde cu un DA hotărât acestei noi inițiative de pace, astfel încât cerul să fi mereu al porumbeilor, iar în ochii copiilor să crească floarea speranței într-o viață lipsită de amenințări. [...] Poporul roman a dorit dintotdeauna înțelegere între țări. Iar atunci când a fost nevoie și-a jertfit tinerețea pentru libertatea sa și a altor popoare, iluminându-și istoria“. □•Sunt anunțate rezultatele Concursului de proză Mihail Sadoveanu, ediția 17. ■•Cum se petrece, de altfel, în toată presa ultima pagină a revistei cuprinde, sub titlul *Cântec pentru pacea planetei*, poezi de referință, în varii formule de traduceri, care s-ar putea rezuma în sintagma *De la Pablo Neruda și Paul Eluard la Carl Sandburg*.

• [„**Flacăra**”, nr. 47] Rezultatul *Referendum*-ului apare în toate paginile. □•Secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* conține poezia lui Nicolae Stoian *Un Da categoric!*: „A reduce-nseamnă-a face/ Zid mai trainic pentru pace,/ Turnuri ce vestesc frăția,/ Cum prin vot se și exprimă/ Cu-o dorință unanimă,/ Ceaușescu – România!“ □•Traian [T] Coșovei (*Dezarmarea*): „Dezarmarea nucleară! Dezarmarea generală! Dezarmarea totală!/ Și morții din morminte, și morții tuturor războaielor/ se vor trezi să ne-ajute!“ □•Alte semnături poetice Mara Nicoară (*Cămașa de lumină*), Liliana Ursu (*O scrisoare*), Dionisie Duma (*Cântec*), Dumitru Pricop (*Crinii*). □•Eseistic se exprimă Al. Andrițoiu (*Din pragul casei*), Ion Bănuță (*O clipă cu planeta*) și Petru Vințilă (*Sub raza de lumină a păcii*).

• [„**Orizont**”, nr. 47] Numărul este pus *În slujba bunului suprem al omenirii – Pacea*. □•Își exprimă adeziunea Ildico Achimescu (ziarist și scriitor), prof. dr. Pavel Petroman, Maria Pongracz Pop, scriitor, redactor șef al ziarului „Szabad Szó, caracteristica definitorie a textelor fiind, în continuare, prezența citatelor din Nicolae Ceaușescu. Faptul este resimțit inclusiv în paginile destinate literaturii, în sensul că și cronicile literare țintesc spre aceleași semnificații. □•Mihai Oprin comentează versurile de factură patriotică și pacifistă ale lui Theodor Răpan, din volumul *Privind în ochii patriei*, C.R., 1986: „Disciplinate de o numaidecât vizibilă influență nichitastănesciană, versurile lui Theodor Răpan dezvăluie o autentică vocație pentru lirica militant-patriotică și, deopotrivă, pentru aceea pătrunsă de un delicat fior erotic, acesta tutelând atât meditațiile autorului în marginea genezei poemului, cât și discretele sale lamentații asupra absenței. [...] Revenind, fie că se desfășoară în largi revărsări imagistice, fie că îmbracă forma severă a poemului cu vibrație aforistică, sensibilitatea poetului se arată receptivă la tot ceea ce poartă însemnele Patriei, efigiile duratei în istorie ori pe cele ale existenței în actualitate. [...] În mod firesc, perimetrul acestui motiv le include și pe acelea ale *Patriei* și *Partidului*, repere esențiale în aspirația către liniștea planetei. [...] Poemele de această factură sunt dominate de un irepresibil sentiment al luminii, rostirea se desfășoară în cadențe solemne, ce vorbesc de la sine despre starea de identificare a inspirației poetice cu obiectul ceremonialurilor sale“. □•Valeriu Drumeș prezintă antologia *Cu viața, zid la trecători*: „Un episod din acest sacrificiu al poporului nostru este evocat de volumul *Cu viața, zid la trecători*, de curând apărut la Editura Militară, în care sunt înmănușate memoriile de front ale unor veterani, foști ofițeri și soldați, participanți la eroicele lupte din septembrie 1944 în defileul Crișului Alb, pentru a stăvili ofensiva cotropitorilor fasciști în podișul transilvan. Înscriindu-se printre multiplele acțiuni din acest An Internațional al Păcii, acest volum se vrea un omagiu adus «tuturor celor care cu viața lor au făcut zid de netrecut în calea trupelor inamice, dând jertfa de sânge pentru o patrie liberă, demnă, independentă, suverană, pentru Pacea». [...] Alte pagini ale acestei secțiuni sunt file de jurnal în care acțiunile sunt consemnate riguros, la modul cvasi-reportericesc, însă fără a li se diminua fiorul dramatic și sensul adânc pilduitor, demne de menționat, în acest caz, fiind rândurile semnate de lt. (r) Gh. Bădrăjan, subloc. (r) T. Mihadaș, subloc. (r) Ion Potopin și ceilalți, toate aceste pagini sunt convingătoare pledoarii «împotriva chinurilor omului» (sergent (r) D. Mureșan), pentru ca «nimeni, niciodată să nu mai fie prizonier» (lt. (r) C. Cimpoeșu), într-un cuvânt, pentru apărarea demnității umane și a dreptului la o viață pașnică. Secțiunea finală – *În memoriam* – adaugă un florilegiu liric întru cinstirea eroilor anonimi, sau înscriși în memoria neamului, prin jertfa cărora poporul nostru și-a apărât integritatea și neatârarea, afirmându-și idealul pacifist nu prin acceptarea anacronicului «*Si vis pacem, para bellum*», ci prin faptă novatoare de reducere a cheltuielilor și efectivelor mili-

tare, așa cum a dovedit-o, în fața lumii întregi, recenta hotărâre a conducerii noastre de partid și de stat“. □•Legat de același subiect, Aurel Turcuș semnează articolul *Pacea în viziunea noastră populară*. □•„*Un Da să spune păcii, un Da triumfător*” se numește grupajul de versuri (pentru pace) semnate de poeți locali. ■•Pe ultima pagină, poeți de pe mapamond – Langston Hughes (S.U.A), José Paulo Pais (Brazilia), Dagmar Nik (R.F. Germania) dedică păcii versurile lor. □•Tot aici, Ștefan Buzărnescu scrie, cu argumente și fapte, despre *Inițiativele de pace al României*.

• [**„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 47**] Numărul consacrat păcii în lume continuă, Dumitru Dumitrică arătând (în poezia *De pace...*) că „am rămas de stâncă în orga vijeliei”. □•Tia Peltz: „Pacea e primul cuvânt cu care trebuie să se deschidă abecedarul, dragostea și înțelegerea sunt celelalte două. Cuvântul «război» nici în dicționare nu trebuie să mai existe: în locul lui să figureze o pată neagră, semn al inumanului, al neantului. Pentru unii joaca, cu armele, acumularea lor au luat locul rațiunii. Noi, oamenii de omenie, nu-i putem înțelege. Citim sau auzim, din când în când, că s-au creat noi arme. Expresia e folosită în toate limbile, a ajuns să ni se pară firească. Dar cum, se poate spune a crea moarte? [...] Instrumentele morții trebuie să fie reduse și eliminate. Acest lucru este posibil. Cercul vicios al înarmărilor poate fi frânt. Avem acum dovada, inițiativa măreață, pe care suntem chemați s-o consfințim prin semnăturile noastre. Voi scrie DA și voi semna pentru viață“. □•Ioan Stoica și prof. univ. dr. Ion Toboșaru se numără printre semnatarii apelului. □•*La Judecata de apoi a poezilor*, secția *Poeți în derivă* are următoarea sinceră introducere: „Nu știu cine e Constantin Dracsin și ce-a mai publicat, dar placheta sa *Lacul Septentrion* (C.R., '85) prezintă multe dovezi ale deriziunii «poeziei tinere», dacă o fi și el tânăr“.

22 noiembrie

• [**„Luceafărul”, nr. 47**] Cu o zi înaintea Referendumului pentru pace, stă scris pe frontonul primei pagini: *Voința unui întreg popor: Da! – păcii, vieții, muncii și creației*. Se pronunță, cu mijloacele și talentul propriu: Radu Voinea (președintele Academiei R.S.R.): „Sub conducerea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, prim viceprim-ministru al Guvernului, președintele Consiliului Național al Științei și Învățământului, acest comitet desfășoară o bogată activitate pe plan intern și pe plan internațional valorificând larga deschidere asigurată țării noastre de când în fruntea partidului și statului nostru se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, făuritorul României socialiste moderne. Comitetul Național Român «Oamenii de știință și pace» colaborează cu organizații similare din alte țări, care militează pentru pace, pentru oprirea cursei înarmărilor și pentru dezarmare, cu scopul de a uni eforturile oamenilor de știință din întreaga lume în lupta pentru salvagardarea păcii”. □•Fănuș Neagu („Pacea e dreptul meu, singurul meu drept pe care mi-l apăr cu viața, fiindcă

pacea aparține copilului meu și nimeni și nimeni pe lume nu mă poate duce în ispită cu vorba că fetei mele îi trebuie altceva decât sănătate, pace, bunăcuviință”. *Acoperit cu aur*); Virgil Teodorescu (*Strălucirea umană*); □•A.I. Zăinescu (*Exemplara conștiință*); Al. Rosetti (*Dreptul omului la viitor*); M. Ungheanu (*Semănătorii*); Nicolae Dan Frunteletă (*Reverberație*). □•Florin Constantiniu și Corneliu Vlad semnează în pagina intitulată *Președintele României, erou al păcii*, unde sunt inserate și alte aprecieri cu privire la Nicolae Ceaușescu, exprimate de Romesii Chandra (președintele Consiliului Mondial al Păcii), Sean McBride (laureat al Premiului Nobel pentru pace), prof. dr. Arturo Mastrococco (prim vice-președinte al orașului Bari), Antonio Acone (președintele Academiei Simba, director al revistei „Corriere Africano”). ■•Sub titlul *Literatura și valorile umaniste*, Artur Silvestri, Lucian Chișu, Vasile Macoviciuc, Alexandru Horia și Nicolae Georgescu scriu, din varii perspective despre literatura păcii. □•Artur Silvestri scrie despre poziția ocupată de Mihail Sadoveanu, „membru în Consiliul mondial al Păcii și distins în 1961 cu premiul Lenin pentru pace”. □•Lucian Chișu arată că „tragedia care-i aureolase pseudonimul cu o retroactivă premoniție se sfârșise printr-o mare victorie personală a cărei semnificație are în posteritate noi sensuri. «Cel tăbăcit de suferință», învinsul care plătitese tribut zeului Marte mobilitatea brațului drept, devenise învingător și fiecare rând scris, după îndelungi exerciții, cu mâna stângă, era un semn al victoriei și al revanșei împotriva atrocităților războiului de oricând și de pretutindeni” . □•În *Absurditatea războiului* Vasile Macoviciuc scrie despre romanul lui Camil Petrescu, iar Nicolae Georgescu despre *Balaurul*, romanul cu aceeași tematică, al Hortensiei Papadat Bengescu. □•Alexandru Horia descoperă *Metaforele păcii* în poezia Magdei Isanos. □•Păcii, muncii și creației revin și paginile de proză și poezie din acest număr, semnate de Viorel Sâmpetean (*Frumusețea dintotdeauna a luminii lumii*), Gabriela Hurezean (*Astrul care luminează lucrarea omului este însuși omul*) și prezența cu versuri a lui Alexandru Andrișoiu și Ion Potopin. □•De pe ultima pagină, destinată literaturilor de pe mapamond, se disting versurile poetului senegalez Leopold Sedar Senghor (traduse de Radu Cârnelci) și textul președintelui Academiei, Radu Voinea, *Oamenii de știință și pacea*:

• [„SLAST”, nr. 47] Apărut în preajma alegerilor pentru Marea Adunare Națională, numărul de față este plin de citate mobilizatoare care se deschid cu editorialul *Votul nostru pentru pace – votul nostru pentru om, votul nostru pentru viață!* Prima și ultima pagină sunt pline „ochi” de citate din gândirea conducătorului partidului. □•*Despre Pace* se exprimă și poezii Dan Rotaru, Mara Nicoară, Emilian Marcu. □•Mircea Dinescu semnează textul *Redactorii ai Musonului de primăvară*, în care îi face lui Gheorghe Pituț un portret plin de umbre, dar nu ale pădurii, ci ale religiei: „Știind că-i voi fi prezentat lui Gheorghe Pituț, am postit două zile, mi-am făcut inventarul tuturor păcatelor și am stat în cumpănă dacă pot apărea în fața cuvioșiei sale, căci auzisem despre el

că ar fi un fel de strănepot al lui Savonarola, coborât ca tot ardeleanul în Capitală, să verifice la fața locului instalațiile infernului citadin”. □•Valeriu Bârgău scrie despre Cornel Moraru, critic transilvănean, iar Mircea Dinutz își continuă investigațiile pe marginea *Coerenței universului liric.*, tot la ... proza Gabrielei Adameșteanu. □•Nastasia Maniu (*Vedere din poem*, Eminescu, 1986) este prezentată de T.T. Coșovei: □•Tiberiu Liviu Mitrănescu, este promovată de Alex. Ștefănescu la cina prin corespondență, iar lui Bogdan-Octavian Hrib același critic îi face vași promisiuni: „Tudor-Liviu Mitrănescu: București. Ținând seama de faptul că nu aveți decât 16 ani, versurile constituie o surpriză frumoasă. Mai sunt însă dator să vă spun că nu merită să insistați în direcția unei poezii melodioase, de factură simbolistă, pentru că vremea ei a trecut. Chiar dacă vreți ca versurile să aibă o anumită muzicalitate, trebuie să inventați o muzică nouă, nemaiauzită. [...] Bogdan-Octavian Hrib, București. Schițele *Urmele pașilor mei*, *Răscoala* și *Cheia* sunt scrise dezinvolt, în stilul traducerilor din literatura științifico-fantastică americană, dar se bazează pe idei copilărești, cum este aceea cu cheia sufletului”.

23 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 13765] În ziua Referendum-ului pentru pace, „Scânteia” apare în roșu și negru, cu titluri precum *Votul păcii*, *votul vieții*, *Pentru pacea și viitorul planetei*, Fiecare *Da* reprezintă o semnătură energică pentru pace. □•Nicolae Dan Frunteletă este prezent cu poezia *Într-o patrie a păcii*. ■•Sub un titlu care amintește vechi lozinci, *Să facem din tun tractoare, din atom lumini, din rachete nucleare pluguri de arat ogoare*, apar adeziuni le unor personalități. □•Șerban Cioculescu (*Marea amenințare a veritabilei Apocalipse*): „La numeroasele inițiative și intervenții în sprijinul înțelegerii și al păcii, efectuate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a adăugat de curând și exemplul faptei: hotărârea de a reduce cu 5 la sută armamentele, efectivele și cheltuielile noastre militare. Ratificată de Marea Adunare Națională, legea supusă referendumului popular de azi va exprima, sunt convins, adeziunea cetățenilor patriei la politica de pace a statului nostru. Este de neconceput ca un om în toată firea sa dorească astăzi războiul nuclear, care ar avea desigur caracterul unui cataclism cosmic, distrugând viața pe Terra și făcând-o și în viitor nelocuibilă. Numai un nebun, un desperado ar putea dori ca, o dată cu propriul său sfârșit, să dispară toți ai lui. ai neamului său și ai omenirii. Întrevăd, așadar, o unanimitate în răspunsul *Da* ce ni se ocazionaază, ca expresie a propriei noastre intime aspirații către pace. Vom fi un singur om și o singură voință, în jurul steagului glorios al păcii”. □•Létay Lajos: „Știu ce înseamnă pentru ei ca și pentru noi toți pacea și că vor răspunde afirmativ la inițiativele de importanță istorică ale tovarășului Nicolae Ceaușescu. Ne vom exprima împreună cu ei dorința fermă de pace, de progres, la locurile noastre de muncă, unde vom spune un *DA* hotărât păcii. Ne vor privi mașinile, obișnuite cu atingerea mâinilor noastre,

câmpiile arate și însămânțate, laboratoarele, bibliotecile, centralele electrice, locuințele intimității noastre de fiecare zi. Ele ne cheamă să le apărăm! Le apărăm! Armele trebuie să tacă! Să fie asta doar o dorință ? Nu! Armele trebuie să tacă! Aceasta este în firea lucrurilor. O lume fără arme și fără războaie trebuie să devină o realitate dictată de rațiune, de viață. Sperăm că inițiativele României, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu vor găsi tot mai mulți aderenți în întreaga lume”. □•Pe același subiect, apar semnăturile pictorului Dan Hatmanu și actriței Margareta Pogonat. □•Ion Brad este prezent cu versuri.

24 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 13080] Sub genericul *Întreaga țară și-a spus cuvântul*, se titrează pe prima pagină: *23 noiembrie 1986 – o zi intrată în istorie, un vot pentru viitorul luminos al patriei*. În același context, Mihai Negulescu este prezent cu poemul *Gând de pace*.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 11658] Număr consacrat integral informării cititorilor, prin relatări și reportaje, cu toate forțele redacționale pe teren, despre derularea Referendumului pentru pace din 23 Noiembrie.

26 noiembrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 11660] Aureliu Goci semnează *Poezia și anotimpurile patriei*, o prezentare a poeziilor lui Viorel Cozma, colaborator fervent cu lirică patriotică în presa centrală, inclusiv în „Scânteia tineretului”: „Poezia militantă cu angajări explicite a lui Viorel Cozma are acuratețea și directitudinea specializării totale. Textele de acest fel nu dublează informația și semnificația paginii de ziar; reluându-le, sensibilizate și filtrate printr-o conștiință ardentă capabilă să sublimeze mesajul lor în muzica cuvintelor, au efect de noutate în sfera noutății mereu relative a poeziei. Prozodia tradițională, tiparele versului clasic bineînțelele că sporesc efectul de contabilitate“.

• [„Viața studentescă”, nr. 47] Simona Popescu recenzează cartea lui Ion Iovan, *Impromptu*, C.R., 1986 sesizându-i intențiile „experimentaliste” sub titlul *Cartea – obiect și ființă*: Ca și celelalte categorii ori pături sociale, *Tineretul universitar al României socialiste și-a afirmat voința de a trăi într-o lume a păcii*. Adeziunilor studentești li se alătură o pagină (ultima) de poezie pe același subiect, la care contribuie tineri aspiranți la poezie. „[...] Temele simbolicale ale romanului sunt, deci, Călătoria (toate personajele călătoresc însuși acest roman nu e decât o călătorie). Spectacolul (ca un montaj la care participă nu doar actorii și textele reluate cu ocazia fiecărei reprezentări, ci și corectorii: maestrul de lumini, maestrul de sunet, machiorul, publicul), amândouă ca metafore ale cărții, și Scrisul însuși (toate personajele cărții scriu sau folosesc un limbaj și vorbesc despre asta). Călătoria, Spectacolul, Scrisul – tot atâtea feluri de autocunoaștere. [...] Dincolo de spectacolul lingvistic, de excentricitatea și fastuozitatea lui *Impromptu* este un «roman de idei», un poem în proză, o im-

provizație îndelung elaborată (dacă mi se permite oximoronul), o scriitură ciudată – a corpului, parcă – discontinuă, cu ezitări – un corp viu. (Unul evocând ideea de «jazz»). Dacă depășești dificultatea inițială, descoperi că plăcerii scrisului îi corespunde plăcerea lecturii, plăcerea de a urmări cartea ca pe o *ființă* – îndrăgostită, naivă, naturală, impresionată, impresionantă, cultă, asociativă, ezitantă șovăielnică, incoerentă uneori – încercând să se exprime.“

27 noiembrie

• [„România literară”, nr. 48] Tema luptei pentru pace răzbate și din editorialul numărului de față, intitulat *Voința unanimă*. □•Ion Potopin este prezent cu poezia *Fapta țării*: „Da, este fapta țării numai de glorie plină/ e clipa cea de față și cea din viitor/ e dorul viu de pace, e setea de lumină/ efigia voinței întregului popor”. □□Ion Dodu Bălan vede în Referendumul desfășurat la 23 Noiembrie, *Un mesaj al întregii noastre istorii*: „Votul poporului român a demonstrat cu toată tăria voința sa de pace, independență și construcție, dorința de a trăi în liniște și bună înțelegere cu toate popoarele lumii, cărora le urează cu bătrânele vorbe ale lui Anton Pann: ...*mai multă pace, mai puțin război a face*, afirmând, astfel, pe plan mondial unul din atributele definiției ale ființei noastre naționale, care au însoțit-o de-a lungul întregii sale istorii: *vocația de pace*, acel tulburător *bună pace*, rostit de Mircea cel Mare prin geniala pană eminesciană, rostindu-ne de fapt, mesajul întregii istorii, mesaj pe care-l înalță, pe culmi nebănuite de răspundere și umanism, președintele României prin stăruitoarele și pilduitoarele sale inițiative de pace”.■•Pentru pacea întregii omeniri semnează următorii: Traian Iancu (*Tot ce are lumea bună*), Vasile Băran (*Realistul drum al păcii*) Vlaicu Bârna (*O vatră a păcii, peste milenii*) Mihai Negulescu (*O zi pentru viitorul planetei*), Ion Hobana (*Un târâm al speranței*), Doina Sălăjan (*Pentru copiii care vin*), iar pe ultima pagină Alexandru Balaci (*Voința de pace*) și Al Tănase, prezent cu *Un prestigios exemplu*, extras evident din „cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu”. ■•Șerban Cioculescu iese din tematică scriind despre *Umorul epistolar al lui Alexandru Odobescu*: „Nu știu dacă există, în bogata bibliografie odobesciană, un studiu anume consacrat umorului aceluia ce șfichiuse atât excesele latiniștilor contemporani, cât și pretențiile la savantlăc ale câte unui amator de arheologie. În pagini închinatelor lui Al. Odobescu de Tudor Vianu, din capul locului citim: «... în momentele cele mai bune nu-i lipseau humorul și sfațoșia». Să reținem sintagma: ...*în momentele cele mai bune*”. □•Florica Puia Rebreanu evocă *Prețuirea operei Părintelui meu*, Liviu Rebreanu prezentând retrospectiv evenimentele culturale derulate în anul precedent, când s-au împlinit o sută de ani de la nașterea marelui prozator. □•Z. Ornea trece pe sub lupă editorului ediția C. Rădulescu-Codin, *Literatura populară* (Minerva, 1986), cu un studiu introductiv de Dan Simonescu: „Această ediție critică de folclor e alcătuită de Ioan Șerb și Florica Șerb, cu aportul sigur precumpănitor al celui dintâi. Ioan Șerb, poet și un emi-

nent folclorist, s-a remarcat de câteva decenii prin inițiativele sale în editarea folclorului”. □•Nicolae Băciuț și Cătălin Băjenaru, ambii *Tineri poeți*, sunt supervizați de Nicolae Manolescu. Despre echinoxistul Nicolae Băciuț, criticul afirmă: „Acuratețea stilistică e neîndoielnică, Nicolae Băciuț fiind în definitiv un calofil, cu emoții discrete, o natură așa-zicând delicată. Metapoemele lui nu sunt scutite de o anumită sterilitate, în parte, datorită formulei înseși (care îngăduie numai aparent combinații infinite: în fapt ea este repede epuizabilă), în parte, datorită rezervei afective, a subțiririi sentimentale, care glisează în text ca o umbră sub o ușă închisă. Deși concretul realității nu e absent”. □•[Cătălin Băjenaru]: „Autorul, Cătălin Bejenaru a dispărut într-un accident, pe când avea 15 ani. Volumul n-a fost alcătuit de el însuși și nici titlul – *Chemarea albatrosului* – nu-i aparține, dar există în el o poezie intitulată așa. Îl prefățează cu decență poetul și criticul Nicolae Motoc, din textul căruia am cules și elemente biografice”. □•Mircea Iorgulescu se lasă sedus de *Istoriile insolite* Ale lui Ov.S. Crohmălniceanu, în opera (de ficțiune) a căruia, criticul evidențiază *Rigoarea imaginației*: „Ar mai trebui, poate, adăugată o mențiune despre dimensiunea ironică. Prezintă și în critica lui Ov. S. Crohmălniceanu, dar în forme uneori abia perceptibile, ironia are în prozele sale o funcție structurală și o amploare dominantă. Este însă o ironie de un tip special, foarte sobră, dinadins înghețată, fără nimic jucăuș, complice ori hazliu, ce amintește de filmele cu Buster Keaton; radicală, produsul unei inteligențe tăioase, își păstrează întotdeauna o notă de gravitate sarcastică”. □•Pornind de la monografia Dorinei Grăsoiu, Eugen Simion comentează *Cazul Mihail Sebastian*: „Dorina Grăsoiu reia cercetarea operei și biografiei lui Mihail Sebastian, aducând, față de studiile anterioare, informații noi, indiscutabil utile. Ea încearcă și un portret interior al creatorului și portretul pornește, în fapt, de la un autoportret (acela pe care și l-a făcut Sebastian în *Jurnal indirect*, îl putem numi astfel) din *De două mii de ani*: un personaj în care trăiesc doi oameni, unul care iubește *ideile reci, distincțiile precise, așteptarea, rezerva*, și altul care e pasionat de marile furtuni dezlănțuite”. □•□La *Promoția '70*, Laurențiu Ulici îi are în vedere pe ardelenii Ion Sângereanu și Vasile Speranța, ambii poeți. □•Despre *Marea Unire din 1918 – încununare a Luptei seculare a poporului român pentru unitate și independență națională*, scrie, cale de două pagini, istoricul oficial Ion Ardeleanu: □•Un alt istoric, acad. Șt. Pascu își aduce contribuția la aceeași temă cu studiul (tot de două pagini) *Ideologia „Luminilor” și lupta pentru unitate națională a poporului român*. La rândul lor, cei doi istorici sunt completați, cu versuri de Ioan Oarcăsu, mai mult critic decât poet, și de Haralambie Țugu. □•La secțiunea rezervată literaturii străine, Cristian Popișteanu semnează mini-studiul *André Malraux – scriitor istoric*. ■•Două pagini din revistă sunt rezervate celui de-al XII – lea Colocviu al A.I.C.L., *Poezia și critica poeziei*. Seunt reproduse punctele de vedere exprimate la Marsilia de către Cezary Rowinski, R.P. Polonă, *Capcanele metodologiei*, Heddi Bouraoui din Canada,

„Eul” poetului modern, Dušan Slobodnik (R.S. Cehoslovacă), *Poezie și știință*, Philippe Oualid (Franța), *Poezia se poate sustrage criticii? și Cecily Mackworth (Anglia) cu Tendințe în poezia engleză contemporană*, toate traducerea Danielei Dobroiu.

• [„Tribuna”, nr. 48] *România spune un DA hotărât păcii* se arată pe prima pagină. □•Editorialul revistei este scris *Pentru liniștea și viitorul planetei*. □•*Un gând de pace* au și plasticienii, reprezentăți de Alexandra Rus. ■•Despre „*Cei mai viteji cei mai drepți dintre tracii*”, scrie istoricul Ion Horațiu Crișan. O făcuse și în numărul precedent. □•Un alt istoric, Pompiliu Teodor evocă, în preajma intrării în ultima lună din an, ziua de *1 Decembrie 1918*. □•Vasile Sălăjan vine cu *O încercare de lămurire: Ioan Slavici*, care privește rolul jucat de acesta în conducerea revistei „Tribuna”, definit de autor drept „moment politic prin excelență”, deoarece cunoscutul prozator l-a folosit ca „mijloc de propagandă culturală, un fel de armă politică de luptă”. □•*Portret și autoportret* se intitulează textul lui Adrian Marino de la rubrica sa, *Cronica ideilor literare*. □•Întreținându-se cu Denisa Comănescu, Valeriu Bârgău are trac: „*Am trac. Este primul dialog pe care îl realizez cu o poetă. Ai debutat cu Izgonirea din paradis în anul 1979. Este poetul un ins izgonit din paradis? – Prima mea carte a fost un fel de rit de trecere de la jocul perioadei post-adolescentine la conștiința adultă, când am început să știu că tot ce zboară se mănâncă până la ultimul fulg, în încercarea anevoioasă și umilă de a întrezări un semn al viabilei identități umane. – Care crezi că sunt liniile cele mai rezistente la timp ale poeziei tinerilor tăi colegi de generație? – Din când în când poezii coboară poezia în stradă, o lasă să vagabondeze prin realitatea imediată, fapt determinat și de o imperceptibilă agitație a sensibilității colective. Acesta a fost momentul de avangardă al generației ’80. Nu știu cum vor evolua tinerii poeți, dar știu că au propus cititorului să gândească asupra unui alt tip de realitate a poeziei, fie că sunt ironici, meditativi, confesivi, intertextualiști etc.”. ■•Marian Papahagi scrie cronică literară la Costache Olăreanu (*Cu cărțile pe iarbă*, Militară, 1986): „Costache Olăreanu e un prozator rafinat și cult a cărui principală preocupare nu e proza robust realistă sau psihologică a contemporanilor săi, ci narațiunea discret cizelată și încadrată unei convenționalități literare diferite, având însă drept de cetate cât celelalte. Mai mult decât unui public, el se adresează unui cerc de fideli care îi recunosc ingeniozitatea procedeelelor compozitive și ținuta stilistică. Și, vorbind de stil, avem în minte o bine cumpănită *mediocritas*, o modicitate decurgând din absența rupturilor. O astfel de literatură nu refuză însă maniera, ba chiar face din ea cel mai constant dintre discursuri”. □•Ioana Bot vine cu cea de a doua parte a prezentării tânărului folclorist Mihai Coman, al cărui proiect amplu, „din care acest volum face parte, îi permite lui Mihai Coman să dea adevărata măsură a posibilităților sale”. □•Pe ultima pagină, poeme din lirica iugoslavă, din care nu lipseas cele semnate de Adam Puslojic.*

28 noiembrie

• [„Contemporanul”, nr. 48] În apropierea datei de 1 decembrie, „Contemporanul” titrează: *România-țara a păcii*, anunțând că *La Referendum 100% Da*: „DA, rostit unanim la 23 noiembrie, este o mărturie de conștiință, un legământ pe care l-am dori întărit și respectat de toate popoarele lumii, care au dreptul la viață, dreptul la viitor și datoria de a face ca acest viitor să fie al dreptății și libertății, al păcii, al bunei înțelegeri și prieteniei“. □ Tematica numărului este *Unitatea națională, permanența a conștiinței istorice a românilor și România – țara păcii*: „Într-adevăr, sute de ani din istoria noastră medievală probează nu numai permanența fenomenului solidarității maselor populare din Transilvania, Moldova și Muntenia în lupta comună împotriva exploatării feudale și a invadatorilor străini dar și preocupările permanente ale unor domnitori patrioți de a realiza, în diverse chipuri și în temeiul unității conștiinței de neam, alianța țărilor române, ca o cheazăsie a apărării independenței lor. [...] Corolar al acestei deschideri, Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944, uriașa operă de construcție socialistă pe care a inaugurat-o acest moment întemeietor de nouă eră în istoria României și îndeosebi «anii lumină» al *Epocii Nicolae Ceaușescu* au desăvârșit marea ctitorie a unității și libertății întregii națiuni fundamentată la 1 Decembrie 1918, în climatul promovării permanente de către țara noastră a ideilor egalității în drepturi a tuturor țărilor și popoarelor lumii, a respectului pentru contribuția acestora la tezaurul cultural și de civilizație al lumii, de destindere a încordării și de pace pe întreaga planetă“. □ Lucian Valea reacționează la un text mai vechi din „Contemporanul” (articolul Mariei Crișan care desfide monografia lui Petru Poantă despre Coșbuc) face distincția între *Puncte de vedere și agramatism*, luând atitudine față de autoare: „La rubrica *Opinii, Alte puncte de vedere* și sub titlul *Despre arta poetică a lui George Coșbuc*, «Contemporanul» nr. 43 (2084) din 25 oct. 1986, p. 13, publică o scrisoare către redacție semnată de Maria Crișan, scrisoare ce se remarcă atât prin nivelul jenant al informației istorico-literare, cât și prin tonul ei agresiv. [...] După ce «îi pune la punct» pe Gherea, Maiorescu, Călinescu, M.C. își demonstrează «erudiția» informându-l pe cititor că în *esența poeziei coșbuciene*, au reușit totuși «să pătrundă mai cu osârdie exegeți străini» – Mario Raffiini și Lucia Santangelor – «care în 1936 a scris o teză de doctorat foarte bine documentată». În realitate Mario Raffiini e autorul unui minuscul studiu despre relațiile lui Coșbuc cu Italia (1966) iar Lucia Santangelor e autoarea unui text de 88 de pagini publicat în 1934 nu 1936, conținând informații despre viața lui Coșbuc și comentarii modeste despre activitatea poetului și traducătorului, o «teză de doctorat la Universitatea din Roma bazată pe lucrările lui Gherea» (cel care «nu a reușit, nu a putut» să pătrundă în esența poeziei coșbuciene), informație pe care M.C. ar fi putut-o descoperi nu neapărat în textul italian aflat la biblioteca Academiei ci numai frunzărind Bibliografia publicată de G.

Scridon și I. Domșa în 1065 (p. 169). Cum celelalte observații ce i se fac criticului clujean nu sunt decât platitudini, culminând cu o concluzie mai mult decât insultătoare P. Poantă manifestă o «insuficientă cunoaștere a limbii române, nu numai a folclorului, chiar a gramaticii limbii române» – ne oprim aici transcriind și noi drept concluzie, la prezenta intervenție, câteva extrase din articolul semnat de M⁴. □•Cu brevilocvența-i recunoscută, Al. Rosetti, peste puțin timp nonagenar, realizează un nou portret și anume pe acela al lui Valéry.

● [„Cronica”, nr. 48] Reflexe ale numărului anterior se prelungesc și în cel de față. V. Cristian semnează textul *Marea Unire – act al voinței naționale*, cu aluzii la necesitatea ca istoricii de pretutindeni să respecte adevărul: □•Ioanid Romanescu este prezent cu *Poezia și Pacea*: „Este un apel pe care trebuie să și-l amintească și istoricii care nu au voie să uite că, noblețea profesiei lor nu poate fi despărțită de valoarea efortului de apropiere a popoarelor și că pentru aceasta este necesar să se aibă în vedere căutarea singurului element care se dovedește viabil – adevărul“. ■•Centrul de greutate al primei pagini se mută spre alt eveniment calendaristic, din apropierea lunii decembrie, *Marea Unire – act al voinței naționale*, ilustrat prin versurile lui Haralambie Țugui, *Glasul unirii depline*, Ștefan Lemny cu articolul *Unitatea – crezul tuturor românilor*. □•În partea literară, Cristian Livescu prezintă debutul lui Gellu Dorian (*Poemele introductive*, Junimea, 1986) drept *Aventura textualizării*: „Multe poeme despre *facerea* poemului, despre întreținerea imaginației și textualizarea realului în realul poeziei întâlnim la *Poemele introductive* (Editura Junimea, 1986) ale lui *Gellu Dorian*, nume nu tocmai necunoscut celor interesați de fenomenul '80 în devenirea literaturii noastre. A vrea să scrii poezia înseamnă – parafrazându-l pe Roland Barthes – a înfrunta harababura limbajului, «această zonă de nebunie unde limbajul este *prea mult și pre puțin*», derută resimțită și de poetul nostru, care consacră o serie de «discursuri» înălțării și derizoratului, coexistente în actul de a scrie cu suferința și fiala, cu teama și ezitarea comunicative“. □•Cartea de proza a lui Ion Iovan, *Impromptu*, devine în cronică semnată de Al. Călinescu o *Călătorie în cerc*: „*Impromptu* (Cartea Românească, 1986). În ciuda titlului (evident ironic), *Impromptu* este un roman extrem de elaborat, în care nimic nu e lăsat la voia întâmplării. O descriere, chiar sumară, a principalelor procedee de construcție este, cred, absolut necesară. Romanul cuprinde șapte capitole («șapte zile», zice autorul), fiecare din ele fiind împărțit, la rândul-i, în șapte sub-capitole. Capitolele reiau, într-o ordine riguroasă, o serie de teme, cărora le corespund tot atâtea registre narative“. □•*Despre deschiderea poeziei* lui Nicolae Turtureanu – prezent și cu versuri – scrie Ioan Holban: „Nicolae Turtureanu a fost trecut în categoria «ludicilor» pentru că prima tentație a fost aceea a *jocului* poetic, și grav dar și într-un anume fel gratuit, cu «miză» (care, adesea, este existența însăși) sau fără, totdeauna însă *ironia* fiind marea esențială a desfășurării jocului și condiția primă a acceptării convenției acestuia; dincolo de «unda» de ironie, ultimul

volum se definește prin ceea ce aş numi *poezia ca stare de exasperare*, delimitând cercul «ironicului» și, totodată, refuzând ironia, «urmă» ineficace“. □•Slavistul Mihai Lozbă profită de apariția unui volum selectiv din opera lui Wilhelm von Humboldt „întemeietorul lingvisticii moderne” spre a prezenta, din lectura textelor în limba rusă, *Humboldt despre limba daco-română în contextul limbilor romanice*. □•Un concis „portret de cuvinte” îi face Constantin Ciopraga pictorului Vasile Parizescu: „Pictura lui Vasile Parizescu probează odată în plus că desenul e arhitectură, iar culoarea un mod de a imprima construcției reliefuri sonore“. ■•La rubrica sa, *Cartea străină*, Nicolae Manolescu scrie despre *Cei doi Svevo*.

● [**„Flacăra”, nr. 48**] *România – Ceaușescu – Pace* stă scris pe frontonul numărului. □•Reportaje din toate colțurile țării, însoțite de imagini, ilustrează votul. □•*Flacăra pentru minte inimă și literatură* se deschide cu poemele lui Viorel Varga (*Loc pentru rodul sufletului*) și Constantin Atomii (*Eterna îmbrățișare*), dedicate apropiatei sărbători de la 1 Decembrie. ■•Participant la Conferința națională a cercurilor sturențești de la Iași, Eugen Simion prezintă pe câțiva dintre autorii celor 32 de referate și trage concluziile în *Spiritul tânăr*: „Limbajul acestor comunicări este, uneori, confuz, iar erudiția, tipic școlărească, sufocă în unele cazuri aceste lucrări tinerești. Un fapt totuși încurajator: spiritul tânăr nu mai acceptă atât de ușor formulele gata făcute și nu mai primește fără spirit critic metodele și, mai ales, limbajul lor abstract. Nu cred că mă înșel descoperind la ei un interes sporit pentru problemele semnificativului și, implicit, pentru o veritabilă critică a profunzimilor“. □•Alex. Ștefănescu prezintă (*Gânduri pentru momentul culturii*) volumul *Scriitori români între cele două războaie mondiale* (C.R., 1986), realizat de Valeriu Râpeanu: „Numeroase alte idei ar putea fi menționate. Noua carte a lui Valeriu Râpeanu impresionează prin această capacitate de a regândi adevăruri care păreau clasate și impune respect prin devotamentul activ al autorului față de cultura națională“. □•Henri Zalis se arată preocupat de *Personaje și destin* în proza românească, a cărei schimbare (de personaje și destin) se manifestă „încă din primele scrieri ale anilor 50, semnate de Zaharia Stancu, V. Em. Galan ori Aurel Baranga”, atingând apogeul după 1965: „Vom observa curând, cu precădere după 1965, apariția acelor personaje ce s-au trezit destul de puternice să-și facă simțită prezența ca agenți vii ai Revoluției. Un număr de scriitori (nu mereu aceiași) ne-a dat prilejul să scriem cu satisfacție despre acest moment. L-a deschis, cumva, Titus Popovici, au pășit pe ei, cu succes. Nicolae Breban și Platon Pardău, Theodor Mănescu și Constantin Țoiu, Mircea Horia Simionescu, Dinu Săraru sau Ion Lăncrănjan, D.R. Popescu și Eugen Barbu“. ■•*Cuvinte și imagini* se numește cronică literară semnată de Romul Munteanu. Avându-i precursori în realizarea de caligrame pe A. Rogoz, Șerban Foartă și Aurel Rău, Ion Segărceanu nu-l convinge pe Romul Munteanu: „Dar poezia sa mi se pare încă devitalizată, lipsită de acea energie iradiantă a textului, capabilă să comu-

nice la o altă temperatură afectivă și intelectuală cu cititorii, Ion Segărceanu este încă un poet în tranzit“. ■•Fănuș Neagu semnează textul *La Viișoara*.

● [„**Orizont**”, nr. 48] În apropierea sărbătorii de *1 Decembrie*, dr. Gheorghe Șora semnează articolul *1 decembrie 1918 – moment crucial al istoriei noastre naționale*. □•Același Gheorghe Șora dă publicității *O scrisoare inedită a lui Vasile Goldiș către Octavian Goga*, doi dintre corifeii Marii Uniri de decembrie 1918. □•La cronică literară, Cornel Ungureanu întâmpină cu elogi recent apăruta carte a lui Mihai Coman, *Mitologie populară românească*, Minerva, 1986: „Volumul întâi al ambițioasei întreprinderi a lui Mihai Coman, *Mitologie populară românească (Viețuitoarele pământului și ale apei)*, anunță un proiect de mari proporții. Până când specialiștii se vor pronunța (în scris; oral, cei timișoreni au făcut-o în cadrul unei dezbateri în care Eugen Todoran, Ivan Evseev, Ioan I. Popa, Vasile Tudor Crețu au pronunțat cuvântul *eveniment*), până când vor apare cuvintele analize, cronicarul trebuie să semnaleze autoritatea cu care Mihai Coman se instalează în linia întâi a cercetării. El face patul dintre grăbiții unei generații care și-a făcut la timp lecturile fundamentale. [...] Mă întreb, vizavi de această admirabilă sinteză, dacă nu putem cerceta mitologia populară românească pornind de la opera scriitorilor români. În cărțile mai vechi, însuși Mihai Coman a făcut, acest lucru, oferind analize noi, de o frapantă originalitate. Aici preocupările lui au fost de a-și pune limite cercetării. De a fi, cu alte cuvinte, eficient. Dacă Mihai Coman nu a făcut-o, altcineva ar putea studia, de pildă, felul în care *mitologia populară* erupe în opera prozatorilor generației '60. Boul, vaca, oaia, capra, porcul, calul, câinele sunt animale ce apar în povestirile, nuvelele, romanele unor autori ca D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Vasile Rebreanu. O abundență a animalelor psihopompe întâlnim la Voiculescu și la urmașii săi. Poeții rurali au cântat animalele domestice, universul blagian este de neconceput fără cerb, al lui Mircea Eliade fără șarpe. Oricum am încerca, nu putem opri cercetarea «mitologiei populare» la granițele literaturii culte. Preluarea mitului arată pregnanța lui, forța lui de a fertiliza o cultură. Scriitorul este, altfel, și un cercetător al domeniului, multe ori la fel de important ca folcloristul, onest culegător. V. Voiculescu poate reprezenta o indicație privind ursul, lupul, peștii, poate cel puțin tot atât de importantă ca Lucian Blaga privind animalele silvestre. Observațiile lui D.R. Popescu privind mitologia populară românească, ale lui Fănuș Neagu sau Vasile Rebreanu, ca să numim autori mai «tineri», pot fi puse, în unele cazuri, alături de cele mai importante dintre cercetările specialiștilor. Citesc cartea lui Mihai Coman nu numai ca o introducere foarte necesară în *Mitologia populară* ci și ca o importantă deschidere către înțelesurile literaturii române de azi“. □•Mircea Mihăieș scrie despre thnica jurnalului la Radu Petrescu, în rubrica *Portret*: „Se vorbește mult, se scrie mul despre cărțile lui Radu Petrescu. Despre jurnalele sale. Pe bună dreptate. Influența creației lui abia începe să se facă simțită. Va fi, în anii ce vin, covârșitoare. O spun toți cei care l-au cunoscut îndeaproape,

o confirmă toți specialiștii în pronosticuri literare. [...] Paginile scrise în singurul timp care îi aparține, timpul care inaugurează un nou gen: literatura de după orele de serviciu... Literatură ivită din înfrângerea piedicilor interioare, a crispărilor și a timidității în fața vieții, nu și a paginii de hârtie, răpusă zilnic, ceas de ceas, printr-o superbă gimnastică a spiritului. Și poate că lecția învingătorului Radu Petrescu nici nu vrea să mărturisească altceva. Doar atât: triumful asupra oboselii, triumful voinței de a rămâne *deasupra hârtiei*. Și clipa finală, de autoadmirație, după ce totul a fost încheiat, după ce barajele s-au prăbușit, înfrânate, lăsând intact misterul creației: *mă întreb, stupid cum s-a putut*. Și constatarea simplă, de fapt cotidian, la sfârșitul cărții: *Este bine*“.

□•Tudorel Urian are în atenție cele două volume ale antologiei *Romanul românesc în interviuri*, Minerva, 1986, pe care le comentează considerându-le *Istorie vie*: „*Romanul românesc în interviuri* este o carte care se citește cu folos de oricine. Și nu numai că se citește cu folos, dar se citește cu sufletul la gură. Ba, mai mult, poate fi reluată la nesfârșit, din diferite unghiuri de lectură. [...] Realizare de excepție, datorată trudei lui Aurel Sasu și Marianei Vartic, *Romanul românesc în interviuri* este o carte care nu trebuie să lipsească de pe masa de lucru a tuturor celor preocupați de fenomenul romanului românesc“.

□•Livius Ciocârlie își continuă dialogul pe tema realului în artă cu opera lui Valery: „În fuga lui de real – Valery, ca și Mallarme înaintea lui – a ajuns la vid. Un vid paradoxal: vidul creator”.

■•Cu *Joc întrerupt*, romanul Sofiei Arcan, intră în atenția criticilor revistei la rubrica *O carte în dezbatere*: Se pronunță □•Adrian Dinu Rachieru: „Văd în *Joc întrerupt* tocmai explozia – după îndelungi preparative – a acestui roman amânat”.

□•Alexandra Indrieș: „*Acaparatoarea* și *Îndrumătoarea* sunt două figuri ale maternității, realizate cu subtilitate și putere de convingere de Sofia Arcan în ultimul ei roman apărut”.

□•Nicolae Țirioi: „Atât tehnica literară folosită, cât și problemele de cunoaștere a omului din acest *Joc întrerupt* – ce s-ar fi putut numi mai bine *Un joc al măștilor* – un roman al avatarurilor unei vocații artistice în condițiile societății noastre”.

■•Sub titlul *Cheia de aur*, Anghel Dumbrăveanu rememorează momentul de glorie balcanică a lui Geo Bogza, poet devenit cetățean de onoare al orașului Smederevo: „Înainte de a recita poezia *Orion*, Geo Bogza desenează, pe un imens cub alb, sub privirile fascinate ale asistenței, constelația sub semnul căreia, mărturisește, a trăit și a sperat. Filamentul ceresc cu care Bogza imaginează, pe acea latură de cub, stelele, nu lasă decât traiectorii de el văzute, dar pe care cei prezenți și le imaginează prin gestică sacerdotală a sărbătoritului. Însă Orion apăruse și strălucea acolo, puternic, pe ecranul unui cer pe care fiecare l-a luat cu sine, cu sentimentul că a participat la un miracol...“.

■•„Orizont arădean”, suplimentul editat în interiorul revistei „Orizont”, beneficiază de o secvență lirică semnată de Ștefan Aug. Doinaș (poemul *Analiza inserării*).

■•Nu lipsesc Florin Bănescu (*Trenul albastru...*), Alexandru Ruja cu recenzia la Vasile Speranța, *Dor de dor*, Eminescu, 1986: „Oricum, Vasile

Speranța versifică ușor, cantabil, în ritm atrăgător. Exceptând unele versuri facile, m poeziile lui Vasile Speranța din *Dor de dor* (dar și din celelalte volume) evidențiază sensibilitate artistică și un gust artistic rafinat“. □•Gheorghe Schwartz (*Kurt Kisenburd și absurdul fantastic*), ceea ce dă atât culoare, cât și consistență suplimentului. ■•Tot aici, chiar în continuare, este inserat „Semenicul” suplimentul de Caraș-Severin, din ale cărui pagini (două de toate) atrag atenția panegiricele semnate de Gheorghe Jurma și Timotei Jurjica la încetarea din viața a lui Ion Frumosu: „De aproape cinci decenii, numele lui Ion Frumosu a fost un simbol al scrisului țărănesc din Banat. Și chiar mai mult. Într-o admirabilă caracterizare din 1943, sortită să rămână o exact imagine în veșnicia istoriei, cercetătorul Gabriel Țepelea scria despre poetul cărășean: *Versul lui e un uriaș salt spre lumină al brazdei românești, o spiritualizare a ei.* [...] Satul – în care a ținut să rămână până la capăt – este, inevitabil, și temeiul prozelor lui Ion Frumosu. Întâi, în numeroase povestiri, publicate și ele în presă și în parte adunate în volumul de debut (la 52 de ani!), *Oameni dintre apele doinelor* («Facla», 1972). Apoi, în romanul autobiografic, *Întoarcere spre începuturi* («Facla», 1980). În total, scrierile lui alcătuiesc nu o simplă cronică, ci un neprețuit document cultural (etnografic, istoric, lingvistic), așa cum reprezintă și o mărturie literară elocventă a acestor locuri. [...] Cu o programatică fevoare, chiar și când s-a vădit prea luminoasă, cărțile lui Ion Frumosu au dorit să redea acest suflet și acest limbaj“ (Gheorghe Juruma).□•Pe ultima pagină, Șerban Foarță traduce un fragment din Mallarmé, *După amiaza unui faun*. Continuă să circule, cu scurte opriri de la un număr la altul, serialul tradus de Mihai Cernea, Raymond Chandler, *O iubire târzie a lui Marlowe*.

28 noiembrie

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 48] „Cu fermitate, poporul român a rostit un Da hotărât păcii!” stă scris pe frontispiciul revistei: □•La rubrica *Revista revistelor*, comentarii pe magueia unei recenzii a lui Nichita Danilov, făcute la volumul de versuri al lui Emil Brumaru: □•În articolul *Comentarii literare sau ce ?...*, N. Mihăescu arată că Ion Rotaru îl judecă fără discernământ pe Nicolae Iorga refuzându-i orice acces la ...modernitate: Autorul articolului propune chiar reeditarea de către editura Minerva a *Istoriei literaturii românești contemporane*, de Nicolae Iorga, cu scopul de a fi eliminate aceste comentarii nefondate, ce dovedesc o atitudine ostilă față de marele învățat: „Încheind expunerea de față pe care – mărturisesc – am scris-o cu o adâncă mâhnire, provocată de cazul în discuție țin să prezint factorilor de răspundere al Editurii Minerva sugestia ca, la o nouă tipărire a operei marelui nostru învățat Nicolae Iorga: *Istoria literaturii românești contemporane*, așa-zicând «comentariu literar» din fruntea ediției actuale să fie eliminat. [...] Când Nicolae Iorga a scris despre *Lucian Blaga* acele elogioase cuvinte de întâmpinare la apariția *Poemelor luminii*, când citind numele lui Bacovia, îl remarcă, în *Isto-*

ria...sa acele «versuri în care punea o viziune personală, tristă, amărâtă, a lucrurilor», căzând în el: «Poetul amărât al tristelor lucruri de amurg glodos, de zăpadă fără frăgezime, de suspinuri fără răsunet, târând în suflet toate urâciunile fără caracter ale cerului, toate mizeriile fără duiosie ale oamenilor găsește uneori feluri de exprimare în parte originale...», când despre Al. A. Philippide menționează că face să se audă accentele puternice și nobile ale unui Prometeu vrednic de înaintașul său elenic», adăugând – după câteva stihuri citate: «E desigur culmea până la care s-a ridicat ca idee și avânt poezia de după război» deci, când Nicolae Iorga se pronunță astfel despre creațiile artistice ale autorilor menționați – chiar dacă exprimă și anumite obiecții asupra unora dintre ele – se poate vorbi – așa cum își permite numitul comentator, Ion Rotaru – să vorbească de «opacitatea aproape definitivă a lui Iorga la poezia modernă»? Este în spiritul unei exegeze științifice faptul că susnumitul comentator nu se referă și la acest gen de aprecieri ale lui Nicolae Iorga, și că el subliniază tot timpul, apăsător, acele rezerve ale cărturarului – întemeiate sau nu – privind unele creații literare?... Iată alte epiteturi și formule verbale, în afară de cele pe care le-am citat, la care recurge el pentru a caracteriza scrisul ilustrului nostru cărturar: «Este aici ... o edificatoare lecție negativă în legătură cu critica dogmatică, oarbă, pătimașă din toate timpurile, care, dintr-o cauză sau alta, de cele mai multe ori din pricina obstinăției moralizării înguste, unită cu pornirile personale ale celui ce scrie, pierde orice criteriu obiectiv în ierarhizarea valorilor», «Nedreptățile critice, rezultat al opacității», «împotrivirea lui Iorga față de tot ceea ce este străin, fără vreun discernământ anume» „rătăcirile lui ideologice...», „temperament impulsiv ce nu admitea să fie contrazis nici într-un fel, sensibil foarte la aplauzele prozeliților», «dogmatismul iorghist atinge maximum de intensitate», „strâmtul său sistem de valori» etc., etc. Că ici-acolo, în desfășurarea expunerii sale, aprigul comentator strecoară, după modelul propriei formule privind «erudiția uluitoare dar destul de împrăștiată» a lui Nicolae Iorga, câte o apreciere pozitivă despre personalitatea acestuia – gravitatea actului nejust și nedemn săvârșit de autorul comentariului în esența acestuia, nu este cu nimic micșorată. Atitudinea vădit ostilă a comentatorului I.R. față de autorul lucrării la care se referă nu rezultă numai din interpretarea eronată a unor fapte și din falsificarea altora, ea se manifestă și sub alte forme. Astfel atunci când, bunăoară, întâlnește în carte, o vagă inadvertență – una singură – cum este aceea privind citarea a două nume, – în parte, asemănător, – el, exigentul comentator, nu se sfiște să generalizeze cazul scriind că autorul *Istoriei literaturii românești contemporane* «încurcă grav, la tot pasul, fișele». Articolul continuă în numărul următor.

29 noiembrie

• [„Scânteia tineretului” nr. 11663] Număr dedicat celor 68 de ani de la făurirea statului național unitar român. Mircea Florin Șandru semnează cursi-

vul *Blajul- clipă de eternitate*. C. Prodan își publică textul *În numele unui străvechi ideal*. □•Apar și alte texte, în interiorul ziarului: □•Ion Vlasiu: „Dacă străbați Transilvania de la un cap la altul, ca și întreaga țară, nu se poate să nu fii uimit de chipul nou al orașelor și satelor, de tot ce ochiul poate dovedi, de tot ce înseamnă organizare și civilizație. Știința, artele și literatura, accesibile și la îndemâna cetățenilor în cel mai înalt spirit democratic, se află în plină dezvoltare. Orașele au teatre, școli, licee și universități, săli de expoziții, muzee, saloane culturale și toate aceste realizări se leagă organic de marile instituții cu profil industrial și economic, răspund în mod direct necesităților culturale și spirituale ale oamenilor muncii, cărora le revine în primul rând mândria acestui stadiu de civilizație. Transilvania este de la un cap la altul integrată țării și aspirațiilor generale ale statului român“. □•Mihai Beniuc: „Dar e necesară o enciclopedie în numeroase volume, ca să poată cuprinde mintea acestui popor ce-și are străbunii milenar legați de aceste meleaguri. «Ardealule, Ardealule bătrân», cum se intitulează o carte a poetului Emil Isac, cine s-ar găsi să înceapă o astfel de istorie enciclopedică, pentru luptele date în cursul veacurilor, pentru libertatea ta?“. □•Ion Brad: „Nu mai am atâtea zile câte cântece am rămas dator Transilvaniei, vatra aceasta sacră, de istorie și legendă, de gândire și eroism de hărnicie și vis, vatra la focul căreia s-au încălzit întotdeauna inimile ce bat înfrățite în pieptul de mamă unică, generoasă și ocrotitoare a României. Aceasta este pentru mine Transilvania, și încă mult mai mult!“ □•Mircea Mureșan: „În curând vor fi 70 de ani de la marea sărbătoare a românilor. O datorie de patriotism românesc ne îndeamnă pe subtitlul condeier Titus Popovici și pe mine să realizăm un film închinat Marei Uniri“. □•Carolina Ilica: „Transilvania, țara pădurilor și a răbdării; ca frunzele toamna s-au spulberat cei ce au râvnit-o, în timp ce mereu «noi locului ne ținem». Măicuța bătrână din «Miorița» găsindu-și pe toți cei trei fii. Partea noastră cea mai înlăcrimată și mai răbdătoare; și care a strâns atâta istorie din care tot crește viitorul nostru, al tuturor românilor“. □•Gheorghe Adoc: „În Transilvania a fost școala unde am, descifrat primele meandre ale trecutului nostru de zbuțum și lumină, simțind impulsul interior de a transpune în linie și formă, în imagine plastică care să evoce momente ale acestui trecut, constituindu-se în omagiu și suport al faptelor luminoase care definesc devenirea noastră“. □•Vasile Netea este prezent cu studiul (de mici dimensiuni) *Cărturarii români în lupta pentru unitatea națională*: „Cărturarii români – scriitori, istorici, artiști, – au susținut astfel neconținut unitatea națională a tuturor românilor. La 1 decembrie 1918, această unitate a fost proclamată la Alba-Iulia, cetatea lui Mihai Viteazul și apoi recunoscută de toate țările participante la Congresul de pace de la Paris. Două nume, alături de altele, au rămas înscrise cu litere de aur în marea carte a istoriei unirii românilor: *N. Iorga* și *Octavian Goga*. Acum când se împlinesc 68 de ani de la marele act al Unirii, gândul în-

tregului popor român se îndreaptă cu smerenie și admirație spre toți acei care și-au adus contribuția la înfăptuirea marelui ideal național“.

• [„Luceafărul”, nr. 48] Ecouri ale referendumului pentru pace apar pe prima pagină. □•*Votul unanim* (editorial redacțional), Dan Zamfirescu (*Salvarea umanității*), Florentin Popescu (*Toponimia păcii*). ■•O temă nouă se profilează în „Luceafărul”, marea unire din anul 1918, despre care scriu Fl. Constantiniu (*Unire și unitate*), Gabriel Țepelea (*Primii pași după Unire*), A. I. Zăinescu, *La Alba Iulia* (poem). □•Despre *Literatura și ideile marii Uniri* se pronunță Ilie Bădescu (*Drumurile care unifică*) într-un text consacrat lui Nicolae Iorga – călătorul: „Periegeza lui Nicolae Iorga poartă cititorul pe drumurile neamului și tâlmăcește în ideea unității lui în istorie și peste istorie; în orizontul de taină cosmică a neamurilor. Această taină se lasă relevată prin tâlcul câte unui oraș, al drumurilor și popasurilor, al satelor și peisajului, al figurilor istorice, în fapte și oameni și, peste ei, în secretul așezării lor. «Ci noi locului ne ținem/ Cum am fost așa rămânem». Cu fiecare pagină a cărților sale de călătorii se lasă tâlmăcită taina acestor versuri eminesciene, sub înțeleșuri de neistovită surpriză. Geografia, istoria, etnografia, etc. se topesc într-o idee unitară, din care răzbate până la noi, cu fiecare pagină a acestor cărți, secretul destinului unui neam latin european unit în jurul Carpaților ca într-o catedrală cosmică”. □•Mirela Roznoveanu (*Glorificarea patriei*) îl prezintă, sin profil, pe Ioan Alexandru: „Ioan Alexandru este sincer și dăruit cu trup și suflet cauzei sale, aceea de a glorifica fără soț Patria. Fidel căii asumate, aceea deci a slăvirii și eternizării frumuseților concrete și simbolice ale Patriei, i se pare că nimic nu e cu neputință de sacrificat. Lepădându-se de cultură pentru a deveni mai pur, nu pozează și nici nu tulbură sub sabia criticii contrariată de opțiunea sa care se putea la urma urmei converti la fel de bine într-o poezie originală, în consens cu începuturile ei și cu direcțiile poeziei contemporane. El a voit să împingă în mod programatic și didactic devotamentul ființei lirice a poeziei sale”. □•Dumitru Bălăeț (*Stâlpul de foc*). □•Fănuș Băileșteanu (*Înfrățiți prin dureri și nădejdi*) reface drumurile Transilvăneen pe care au aumblat pașii lui M. Sadoveanu: „Mă voi rezuma, aici, doar la câteva informații edificatoare. În privința raporturilor cu Transilvania, ar fi de spus, mai întâi, că Sadoveanu a avut încă din tinerețe, mulți prieteni scriitori din Ardeal (St. O. Iosif, Octavian Goga, Sextil Pușcariu, Oct. Tăslăuanu, Ion Scurtu, Onisifor Ghibu, Ionel Pop etc.). Lucian Blaga îl numea însuși *duhul întrupat al naturii românești Mihail Sadoveanu și Valea Frumoasei* (în «Steaua», nr. 10/1955, p. 33-34). [...] În sfârșit, încă din 1905, Sadoveanu se angajase să scrie și a scris câteva povestiri despre moșii lui Horea și Iancu: *Semnul de primejdie*, *Crăișorul*, *Moșneagul*. (Există, de altfel, o bibliografie sibiană a scriitorului, publicată de Elena Dunăreanu în 1980)”. □•În „panoplia” *Poeților, când erau tineri...* i se rezervă un loc și lui Gheorghe Pituț: „Și totuși o ascendență, cel puțin ideatică a poeziei ardeleni se poate revendica și la Gh. Pituț, după cum atestă fie și numai două

poezii din care vom cita, în prima antologiile putându-se găsi cu Octavian Goga (*Dorință*) sau George Coșbuc (*Poetul*). [...] Și iată, această conștiință, înrădăcinată la consătenii de azi ai lui Gh. Pituț: «În satul meu fiecare om povestește/ că strămoșul său/ a fost împărat/ și soția aceluia/ era o zeiță din Dacia veche»". □•La cronica edițiilor, N. Georgescu se ocupă de *Ediția Hașdeu*, apărută la Minerva și al cărei prim volum, de poezii, a fost îngrijit de G. Munteanu. ■•Sub titlul *Capcanele psihanalizei*, Grigore Traian Pop arată că „propunându-și să surprindă «structura existenței» lui Titu Maiorescu cu declarate sugestii din Roland Barthes, Z. Ornea recurge totuși și la argumentele psihanalizei. [...] Este, precum se vede, un portret prin care Z. Ornea redescoperă «contradicția lui Maiorescu», formulată în alți termeni la apariția *Însemnărilor zilnice* de D. Gherea, Pompiliu Constantinescu și alții, dându-i dimensiuni și semnificații «monstruoase» îmbogățind totodată, fără să vrea, e drept, și eșafodajul teoretic al psihanalizei cu o contradicție în termeni”. □•Poetri din Albania (traduși de Marius Dobrescu) și din R. S. F. Yugoslavia (traducător Stelian Gruia) asigură secțiunea *Mapamond*.

● [**„SLAST”, nr. 48**] Tema „păcii” se regăsește la a treia săptămână de actualitate. *Pace și Unitate!* – *iată sensul suprem a tot ceea ce suntem, a tot ceea ce vrem să devenim*, stă scris în editorialul redacțional. *Axa lumii – Pacea fie!* exclamă Vasile Bardan în poezia *Vrem o lume fără arme*. □•În paginile consacrate literaturii, Constantin Sorescu descifrează *Semnificația unui premiu pentru poezia română*: „*Cheia de aur a orașului Smederevo* e un premiu care – asemenea altora – recunoaște în literatura română o literatură de valoare universală, dar care – spre deosebire de majoritatea celorlalte – dovedește că poate fi universalizată: că valorile ei *pot fi cunoscute* în substanța lor intimă, că pot înrâuri și pot fi integrate în istorie în acord cu datele din certificatul de naștere, chiar și atunci (sau cu atât mai mult cu cât) devansează valori similare și inaugurează modele de creativitate”. □•Despre etapele creației tinere scrie Ioan Holban, care realizează un studiu pe marginea cărților scrise de Alexandru Vlad: „Tipul de scriitor pe care îl ilustrează naratorul textelor lui Alexandru Vlad se deosebește în chip flagrant de cel pe care l-a *acreditat* majoritatea prozatorilor din generația sa; el este un *creator* care încearcă să transforme literatura *orală* în literatură *scrisă*, să *uite* faptele reale pentru a le putea recrea prin apelul la imaginație: naratorului lui Alexandru Vlad nu-i convin maniera transunerii directe a cotidianului, nici lentilele complicate ale aparatului de fotografiat, de care se folosesc *textualiștii*, ci caută subiecte, acumulează durate, lasă evenimentele să se estompeze pentru a reține o atmosferă și câteva sugestii”. □•La *Tânăra generație de creatori, o generație din întreaga țară*, care e când dezbateri, când anchetă, răspunde lugojeanul Remus Valeriu Giorgiani. □•Un scurt portret de cuvinte îi face Valeriu Bârgău lui Ion Mureșan: „Dacă am vorbit despre talentul perfect recognoscibil în oricare rând am scris de acest poet foarte zgârcit cu producția sa lirică, nu putem să nu remarcăm pu-

ternica, autentică trăire, asumare a textului, realității textului, a lumii poetice pe care o construiește cu mâini sigure de poet-creator și nicidecum de poet contemplativ, derulător de imagini mai mult sau mai puțin estetice. Unele poeme dau impresia de *extract* liric, fiind tăiate concentrat, rezultatul pendulând între supunerea abil-clară și cea suprarealistă. Spun suprarealistă deși în cazul poeziei lui Ion Mureșan acest termen nu e îndeajuns atotcuprinzător, mai degrabă aș folosi termenul de fantastic... „, □•O pagină din versurile lui Ion Gheorghe (Fragmente din *Zalmoskiile*) anunță noua carte: □• Printre „contemporanii” lui Mircea Dinescu se numără, acum, Ion Horea: „La Ion Horea am pășit fără grijă, căci pe atunci nu purta teribila-i barbă de dac pe Columnă, pe care o flutură astăzi prin Casa Scânteii. Părea mai degrabă un consul roman, subțiat de latinătate, retras după prăbușirea Imperiului în provincia propriei sale bibliotecii. Ieșea din tiparele obișnuite ale ardeleanului sfătos și cumpănit, fiind ferecat într-un soi de delicatețe nervoasă. M-a servit nu cu horincă, ci cu un ceai de plante și, spre a-mi oferi marfa, m-a invitat în camera de lucru”. □•*Trupuri pe ecranul de radar* (C.R., 1982) de Mircea Florin Șandru intră în atenția lui T. T. Coșovei: „Obsesia anatomicului devine, cu acest ultim volum, totalitară, poetul reușind să integreze aici cu talent și sensibilitate indiscutabile mai vechea sa viziune *mecanicistă* pe care o epuizase pe parcursul câtorva cărți. Oferind o deschidere generoasă, imprezvizibilă viitoarei sale poezii, *Trupuri pe ecranul de radar* consolidează poziția unuia din poeții tineri de cea mai certă înzestrare”. □•Pe ultima pagină a „SLAST-ului”, Ovidiu Hurduzeu obține un interviu de la Alex. Ștefănescu. Subiectul îl reprezintă avant-premiera cărții lui Alex. Ștefănescu, *Introducere în opera lui Nichita Stănescu*.

[NOIEMBRIE]

• [„*Albina*”, nr. 11] Pe prima pagină poate fi citi 1 *Decembrie 1918, Zi memorabilă în cronică neamului*: Titus Vâjeu este prezent cu un *Cântec pentru pace*. □•Nu trece neobservată împlinirea a 120 de ani de la nașterea «poetului țărănimii», George Coșbuc, despre care scrie Gheorghe Tomozei: „Și așa îl evocăm, *ca pe* unul din marii bărbați ce au influențat decisiv *istoria gândirii* românești, *ca pe* un *inspirat* teaurizator de armonii și *legende* nemuritoare. Acest «*Badea Gheorghe*», *cum* era numit de *prieteni*. Și-a cheltuit zile și *nopti* prin redacții de ziare și reviste, *printre* care și «*Albina*», în *tipografia*, în *biblioteca*. A *întemeiat* societăți culturale, a încurajat scrisa multor tineri pentru care că era un adevărat *Luceafăr transilvan*”. □•Dim. Rachici semnează eseu *Cinstea senectuții*, având ca subiect vârsta a patra: Theodor Răpan, debutant, este anunțat drept *O voce distinctă* (Dumitran Frunză). ■•Este anunțată izbânda lui Geo Bogza câștigătorul *Cheii orașului Smederevo*: „Creația lui Geo Bogza a fost de curând încununată cu Premiul Internațional al festivalului *Toamna poeziei de la Smederevo* din R.S.F. Iugoslavia. În acest fel, o importantă distincție internațională vine să încununeze o activitate artistică îndelungată, o prezență

literară și publicistică cu mari rezonanțe atât în țară cât și peste hotare. Premiul *Cheia de aur a orașului Smederevo* acordată lui Geo Bogza a fost, de fapt, inaugurat cu acest prilej. Laurii lui răsplătesc performanțe ale literaturilor din țările dunărene”.

• [„**Amfiteatru**”, nr. 11] La *Vocația păcii* se referă nu numai Ioan Horzan, ci și grupajul de poeme *Vatra vieții – vatra poeziei*, semnate de tinerii Alexandru Doboș (*Astrul păcii*), Romeo Bușegescu (*Cântec despre pace*), Florentina Nicolae (*Țară, așa te știu*), Iulian Bitoleanu (*Împlinire*). □•Dan Silviu Boerescu face comentarii critice pe marginea studiului lui Ernst Bernea, *Contribuții la reprezentarea spațiului, timpului și cauzalității*: „Despre acest opus deschizător de drumuri în cercetarea etno-psiho-socio-logică românească se cuvine a se vorbi în termeni elogioși, căci, dincolo de faptul că, prin sistematizare a noțiunilor primare și a interpretărilor lor posibile într-un anumit context, reprezintă un unicat în literatura noastră de specialitate, el deschide părții fertile pentru cercetarea ulterioară, fiecare pagină realmente mustind de sugestii novatoare, re-utilizabile în moduri variate, mergând de la aprofundare la negare constructivă. Cartea lui Ernest Bernea se constituie într-un remarcabil document de coerență, ea nefăcând figură aparte de la ideea de bună *rânduială*, așa cum este ea splendid exprimată de mentalitatea populară românească“. □•*Proiecte mari și mici* este intertitlul serialului propus de Ion Bogdan Lefter, care îl prezintă în serialul său intitulat *O nouă geografie a criticii literare*, pe Dan C. Mihăilescu: „În seria criticilor afirmați la noi în jurul lui 1980, Dan C. Mihăilescu e poate primul candidat la titlul *cel mai harnic*“. □•Cartea lui Mihai Coman, *Mitologie populară românească* (Minerva, 1986) este rău primită de Nicoleta Soare: „Autorul încearcă o reconstrucție dinăuntru, dintr-o perspectivă cât mai apropiată de «spiritul», de «logica de adâncime a domeniului investigat». Întreprindere de la bun început sortită eșecului deoarece mitul, așa cum este el analizat, aparține perioadei preistorice, în timp ce sistemul concret în care mitul funcționează (folclorul) aparține unei perioade istorice, iar logica de tip binar, la care recurge autorul, nu poate reconstitui o «*imago mundi*» creată de omul arhaic care profesa o cunoaștere de tip participativ de unde și caracterul esoteric al marilor mitologii ale căror texte sacre unitare și coerente cereau condiții speciale de performare atâta vreme cât mitul era încă «*viu*». Există deci o ruptură între logica polivalentă a omului arhaic, între concepția lui integratoare și circulară și logica de tip discursiv, liniară a omului istoric“. ■•*Romanul românesc în interviuri*, cartea scoasă de clujenii Mariana Vartic și Aurel Sasu devine prilej al dezbaterii cu titlul *O istorie literară deschisă*: Despre cele două volume se pronunță: □•Mihai Zamfir (*Ingeniosul dicționar*): „O asemenea imensă operație de recuperare realizează Aurel Sasu și Mariana Vartic în *Romanul românesc în interviuri, 4 volume*, Minerva, 1985-1986. Aproape tot ce a zăcut decenii la rând prin paginile periodicilor este pus împreună și produce un efect colosal. Fără îndoială că într-o astfel de ecuație a pariului

temporal dificultățile ar trebui să stea în selectarea numelor. Nu știm niciodată cine va supraviețui și, mai ales, la ce cotă. Din această cauză, există doar două posibilități teoretice de procedare: sau nu mai realizăm deloc interviuri (soluție nihilistă!), sau realizăm cât mai multe pe un spațiu cât mi larg. Autorii pe care i-am numit optează, fericit, pentru soluția exhaustivă. Trei sferturi din textul adunat a curs deja în neant, dar un sfert a devenit metal nobil. Această certitudine statistică trebuie să ne fie mereu suficientă“.

□•Florin Manolescu (*Schimbarea centrului de greutate al interesului*): „Schimbând perspectiva sau centrul de greutate al interesului de lectură textele din *Romanul românesc în interviuri* mai pot avea o semnificație, asupra căreia autorii antologiei au atras de altfel atenția chiar de la început. Textele selectate de ei nu alcătuiesc numai o posibilă istorie a romanului, prin interviuri, dar și o adevărată istorie a interviului românesc. Privindu-le din acest unghi ceea ce se impune în primul rând este activitatea câtorva «maestri» ai genului – Eugen Jebeleanu, Florin Mugar, Sânziana Pop, Adrian Păunescu sau George Arion. Sunt cu toții adevărați profesioniști ai interviului, pentru că dețin cu toții știința, nu atât de răspândită pe cât s-ar crede, de a sta de vorbă cu altcineva”.

□•Dan C. Mihăilescu (*Partea și întregul*): „Un studiu de semiotică a titlurilor de romane, de exemplu, de-a lungul dezvoltării autohtone a prozei va avea în antologia alcătuită de cercetătorii clujeni un sprijin serios. La fel o sinteză dedicată «jocurilor cu mai multe strategii» ale succesului, ale constantelor și variabilelor narrative. Sau o statistică analitică a numelor de autori străini citați în interviuri, «bibliografia» dezvăluind, implicit, stadiul (auto) biografic al orientărilor literare naționale“.

□•Traian Ungureanu (*Interviul, o perspectivă enciclopedică*): „Demonstrația strălucitoare a acestui adevăr e conținută în cele peste 2000 de pagini de până acum ale antologiei. Și ot dintr-o perspectivă globală, *Romanul Românesc în Interviuri – o istorie autobiografică*, antologia gândită și realizată de Mariana Vartic și Aurel Sasu, e o ofertă teoretico-literară completă, o reformulare productivă a aparatului istorico-literar tradițional și o afirmare definitivă a valorii de cunoaștere a istoriei literare deschise“.

□•Adriana Bontea (*Interviuri (de) spre scriitori*): „Interviurile ating numeroase probleme de istorie și critică literară, luând în discuție numeroase coneepe, unele dintre ele deja intrate în nomenclatura istoriei literare, altele încă nu,m coneepe cum ar fi cele de «semănătorism», «realism socialist» sau «protocronism», autorii manifestându-și pozițiile și opozițiile, clarificându-le și nuanțându-le. Nu mai puțin semnificativ este faptul că mulți scriitori sunt preocupați de șansele europenizării culturii noastre, în care un loc important îl ocupă și opera romancierilor“.

■•Intitulându-și cronică *Modernismul bine temperant*, Cristian Moraru scrie despre *Istoria poeziei românești*, demers întreprins de Mircea Scarlat: „Ceea ce remarc acum este estomparea modelului semiotic. După ce în primele volume autorul a discutat poezia «de semnificat», poezia de «semnificat», sinteza «semnică» eminesciană sau «asimilarea» semnificatului în semnificat la nivel

de *text* în simbolism, acum, în cel de-al treilea, el aduce doar în treacăt în discuție vechile distincții. Faptul se justifică fără greutate. În timp ce până la avangarda istorică poezia noastră evoluase, în ansamblu, linear, după 1920 situația se schimbă. Ne aflăm deodată într-o Amazonie poetică extraordinar de diversă și de efervescentă. De aceea unicul criteriu al relației semnificat-semnificat (relație la un moment istoric dat, cu un anume caracter) nu mai poate da seamă de arborescența esteticilor și practicilor poetice decât cu riscul unei regretabile reductivități“.

□•Florin Berindeanu se oprește la Costache Olăreanu, *Cu cărțile pe iarbă*, (Editura militară, 1986): „Nu trebuie să uităm că scriitorul face parte activă din acest jurnal oral combinat cu cel scris. El vrea să ne indice că este concret implicat în desfășurarea propriei sale relatări. Atât de concret, încât își marchează prezența prin amestecarea bășcălioasă a tot ce a scris laolaltă cu «bucătăria» anecdotică ce însoțește ca o legendă familiaritatea prozei sale cu ea însăși“.

□•Valeriu Deac descoperă *Elocvența suprainpresiei* în eseurile lui Darie Novăceanu, *Întoarcerea gladiatorului* (Eminescu, 1986).

□•Andrei Corbea consideră apariția cărții *Eminescu și romantismul german* (Eminescu, 1986) scrisă de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, o răscruce în emiescologie: „[...] Investiția conceptuală a cărții Zoei Dumitrescu-Bușulenga își găsește un admirabil pendant în rezultatele concrete ale unei explorări întreprinse metodic, reordonând și reconsiderând uriașa informație acumulată în configurații noi, îmbogățitoare în toate sensurile pentru imaginea contemporană a poetului și gânditorului Eminescu. Pe verticala biografică sau pe orizontala confruntării sistematice a operei cu fiecare dintre marile etape și personalități ale romantismului german [...] (confruntare precedată de o densă și lămuritoare sinteză asupra curentului, pe care oricare germanist de marcă și-ar putea dori să o fi semnat), comparatistul dezvăluie alte și până acum nevăzute articulații, resorturi, motivații ale evoluției și profilului eminescian la limita unde *cultura* devine *creație*“.

□•Constanța Buzea găsește în versurile lui Gelu Dorian „drumul viu și curat al cuvintelor” „Poetul pare să aibă resurse extrem de bogate și o încredere în sine și în triumful seninătății prin poezie și iubire. De la Gellu Dorian se poate reține, dacă nu chiar învăța, deprinderea de a trăi plener, bucuros în atingere cu viața în al cărui adânc neliniștit se distinge, obligatoriu, fără spaimă sau uimire, capătul: Scriu cu bucuria cu care fiecare om trăiește când trăiește fericit... „

□•Horia Gârbea nu pierde prilejul unei lovituri sub centură când comentează *Înțeleptul la ora de ceai*, a lui Matei Vișniec: „Ansamblul scrierilor sale îl definește pe Matei Vișniec drept un straniu caz. Înainte de a ajunge la teatru, autorul obsedat de paradoxurile sale a ales pentru ele forma poeziei care principial nu le este propice. Dacă adăugăm la aceasta și certa lipsă a facilității în scris, vădită la tot pasul de Matei Vișniec, rămâne să ne mirăm de reușitele lui indiscutabile. Poezia lui Vișniec este o construcție articulată greu, etaj cu etaj, cu un consum de energie maxim. Totul pentru gestul triumfător cu care va fi așezată ultima țigla a acoperișului. Ambi-

ția lui Vișniec de a da chip unor idei vagi, de a concepe și alcătui rețeaua cristalină pentru obiecte consacrate ca amorfă a dus la conturarea unei poezii originale și demne de mobilurile ei. Puține ore de ceai își va fi îngăduit poetul până când gândurile au luat forma versurilor consacându-l ca arhitect“. □•La *Evenimond* Ramona Fotiade anunță apariția volumului lui Silvio Guarnieri, *Condiția culturii*, Univers, 1986) □•Pe aceeași pagină, poeme pentru pacea lumii, traduse de Al Gheorghiu (din sârbă) și Dinu Flămând, din italiană, daneză și portugheză.

• [„Argeș”, nr. 11] Pacea – rațiunea de a fi a omenirii, întâmpină marele Referendum, care a strâns deja adeziuni ale întregii populații, indiferent de statul social: „În acest noiembrie, la intersecția dintre anii ce au trecut de la Congresul al XIII-lea și cei care urmează pentru împlinirea obiectivelor actualului cincinal, Argeșul socialist trăiește, prin oamenii săi, sentimentul de cea mai înaltă valoare patriotică a identității dintre hotărârile forumului comunist și legitima aspirație spre mai bine, dintre proiect și finalizarea lui, dintre cuvânt și faptă. Relevabilă prin munca și creația de zi cu zi este afirmarea unității de gând, de voință și acțiune a tuturor fiilor acestui vrednic colț de țară, cărora partidul comunist, secretarul său general le-au acordat, și la acest istoric Congres al XIII-lea, rezonanța marilor idei, puternicia faptei, vocația libertății și a demnității“. ■•Sub semnul Marii Uniri, apare o altă serie de articole. □•Gabriel Țepelea găsește potrivit să prezinte *Ecouri ale Unirii în presa din Transilvania*. □•*Trec oțelarii pe Valea Voievozilor*, anunță Marin Ioniță: □•*Biblioteca Anticipația* conține un interviu cu Dan Ursuleanu, luat de Al. Boiu, pe teme s.f. , despre vehiculele gândului și al imaginației pentru călătoriile în viitor”. □•Marius Pop recenzează cea mai recentă apariție editorială purtând semnătura lui Valeriu Râpeanu: „Inteligență a scriiturii, mobilitate a ideilor, eleganță a stilului, fluentă a comunicării, iată calități care conferă cărții lui Valeriu Râpeanu valoarea de remarcabil eveniment editorial“. □•Victoria Ana Tăușan îl portretizează pe elegiacul Ovidiu, care este „precursorul de destin al poeților care s-au făcut vinovați, de-a lungul veacurilor, de a-i fi supărat pe cei atotputernici. Durerea sa de a-și fi pierdut prietenii și familia este exemplară. Nostalgia sa fără capăt pentru locurile-i din patrie, este exemplară. Ne-maivorbind de puterea sa poetică, de a transfigura cele două sentimente și de a ni le lăsa moștenire durabilă peste milenii, în extraordinara sa tonalitate elegiac“. □•Ioan Iacob realizează o convorbire de mici dimensiuni cu Daniela Crăsnaru, care afirmă: „*Poezia e domeniul maximei mele libertăți*: □•Ion Cruceană se află *La Câmpulung pe urmele lui George Oprescu*. □•*Poeme anti-războinice*, aparținând poezilor Mario Socrate (Italia) și Miklos Radnóti se aliniază cu *România, țară a păcii*, text semnat de S. Văleanu.

• [„ASTRA”, nr. 11] Revista anunță că Brașovul a găzduit *Gala teatrului contemporan*, manifestare pusă sub pavăza (politică) a semnelor de noblețe al aspirațiilor de pace. □•Cele mai multe dintre textele numărului de față sunt

continuări la evenimentele istorice, între care se numără, apariția cărții istoricilor Mircea Mușat și Ion Ardeleanu, *România după Marea Unire și ASTRA și Marea Unire. 1 Decembrie 1918*, a lui Ștefan Petraru. □•Vasile Zidaru convorbește cu Mircea Nedelciu pe teme optzeciste: „– *Aș vrea să te întreb, Mircea Nedelciu, care crezi că este maxima performanță posibilă a textualismului, considerând textualismul, de asemenea, o formalizare specifică în câmpul literaturii?* – Înțeleg că tot o confuzie stă la baza faptului că îmi adresezi tocmai mie această întrebare. Nu te învinovățesc. E o confuzie care s-a făcut mai de mult și, de fapt, prin această întrebare îmi dai încă o dată prilejul să încerc s-o lămuresc. Între ceea ce eu am numit cândva *imagine textuală* (vorbind de scrisul meu) și *textualism* s-a făcut (tot așa, voit sau nevoit!), o confuzie regretabilă. Mă trezesc adesea *luat la întrebări* ca *textualist* și, de fiecare dată, am ocazia să constat seriozitatea demersului critic al cuiva care-mi face onoarea să scrie despre cărțile mele numai după felul cum se împiedică sau nu de așa-zisul meu textualism. – *Asistăm la elaborarea la vedere a tot felul de istorii ale literaturii române: exacte, polemice, antologice. Dar, urgentă mi se pare o istorie morală a ei. Legat de aceasta, în ce crezi că ar consta moralitatea scriitorului, a literaturii?* – Eu cred că uriașa forță pe care o are literatura trebuie pusă numai în slujba omului. Moralitatea artistului ar consta în primul rând în împlinirea datoriei lui de a-și fi credincios sieși și propriei arte”. □•La Cronica literară, comentarii de A.I. Brumaru. □•Constantin Olariu (*Vânzătorul de sunete*): „Douăzeci și nouă de povestiri tipărește în *Vânzătorul de sunete* (la Cartea Românească) Constantin Olariu: proze, cu o excepție (*La Malicondra*), foarte scurte, invenția fiind aici nu epică dar ideistică; sunt povestiri iscusite, scrise de un autor inteligent, și fermecătoare deopotrivă, așa încât unele se citesc iute, dintr-o poziție destinsă, și, ca să zic așa, fidel, adică în absența spiritului critic. Au fost, de aceea, comentatori care, după grăbita lectură, se mai întrebau despre statutul narațiunilor: întrebare însă, prevenitoare, perfect legitimă, o întrebare dreaptă. Judecăm ca să definim, desfătarea, se știe, mai degrabă nu sfătuiește. Am apelat pentru definiție la o călăuză: poate fi conceptul, metafora, mărturisirile de travaliu etc.? Și ele. Iată, de data asta, fascinația, încă sfioasă, necomunicată de ajuns la noi, a lui Julio Cortázar. E un model, ce-i drept [...] În nici două sute de pagini cât numără romanul său, Tudor Daneș se distinge ca un scriitor original, cu vocația parabolică”. □•Andrei Pleșu (*Ochiul și lucrurile*) face obiectul aprecierilor lui Vasile Goga: „Însă, dincolo de scenariile exterioare în și prin care s-au manifestat, au ieșit, altfel spus *la vedere*, studiile și eseurile lui Andrei Pleșu conțin în ele elementele unei adevărate *criticii a privirii pure*, ca și ale unei *criticii a privirii practice* sau ale unei *critici a facultății de a privi*”. □•Gheorghe Tomozei și Cornelia Maria Savu se produc cu versuri. Despre *Învățătorii de la țară* scrie Bedros Horasangian. □•Un portret comemorativ (Gherghinescu Vania, *Elogiul clarității*) realizează Titus Vâjeu la împlinirea a

15 ani de la plecarea poetului dintre semeni: „Făcându-și un program sever din cultivarea simplității rostirii, Gherghinescu Vania a fost cu adevărat un moderat care a opus continuu exceselor limpezimea formei și a conținutului unei poezii ce a stârnit interesul contemporanilor”.

● [„Ateneu”, nr. 11] Pe prima pagină este tipărit studiul *Marea Unire din 1918*, semnat de g-ral locotenent dr. Ilie Ceaușescu. ■ În pagina următoarea, cam stinghere, într-un colț de pagină, se scrie laconic despre *Premiile revistei*: „Juriul alcătuit din: Nicolae Manolescu (președinte), Sergiu Adam, George Bălăiță, Constantin Călin, Clistrat Costin, George Genoiu, Solomon Marcus, Carmen Mihalache-Popa, Victor Mitocaru, Stelian Nănianu, Vlad Sorianu, Eugen Uricaru, Al. Zub s-a reunit în ziua de 5 noiembrie 1986 și a hotărât decernarea premiilor anuale. Se acordă: 1) Premiul special al juriului actorului Radu Beligan, Artist al Poporului; 2) Premiul *George Bacovia* pentru beletristică, poetului Ovidiu Genaru; 3) Premiul *George Bacovia* pentru critică literară, criticului și istoricului literar Alexandru Piru; 4) Premiul *Vasie Pârvan* pentru activitate în domeniul istoriei patriei și valorificării moștenirii culturale istoricilor I. Ardeleanu și M. Mușat; 5) Premiul *Grigore Tăbăcaru* pentru activitate în domeniul științei, sociologiei și pedagogiei academicianului Cristofor Simionescu; 6) Cu prilejul ediției actuale a Reuniunilor se instituie premiul Vasile Alecsandri decernat unui tânăr scriitor care se atribuie poetei Magdalena Ghica”. ■ La rubrica *Tribuna ideilor*, la început de an universitar, Eugen Simion este prezent cu eseul *Universitate-universalitate* pe marginea învățământului filologic: „Îl voi cita din nou pe Barthes (și asta numai pentru a dovedi cât de cosmopolit pot să fiu). El imagina un curs universitar (și o istorie a literaturii) care să înceapă cu Sollers și să ajungă la primele texte de limbă franceză. Câștigul ar fi că, edificați asupra prezentului, tinerii vor descoperi cu alt spirit operele trecutului și le vor judeca în funcție de sensibilitatea și de valorile spirituale ale lumii în care trăiesc. Studiind textele medievale, ei nu vor fi ruși de literatura ce se face sub ochii lor și nu vor primi cu ostilitate noile experimente artistice. Faimoasa întârziere estetică ar fi astfel abolită. Operele noi nu vor mai aștepta optzeci de ani pentru a fi înțelese și acceptate...Nu va mai fi nevoie de o generație sau chiar de două pentru ca poetul și cititorul de poezie să fie pe aceeași lungime de undă estetică...[...] Ideea lui Barthes este demnă de luat în seamă într-o privință cel puțin: un student care nu înțelege esteticeste pe Ion Barbu nu va interpreta bine pe Antim Ivireanu și cine n-a auzit de Nichita Stănescu nu va putea citi satisfăcător nici *Istoria ieroglifică*. Indiferent de unde pornește (de la *Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung* pentru a ajunge, după patru ani, la ultimele scrieri notabile sau invers) cursul de literatură nu poate fi străin de problemele estetice ale timpului său și nu trebuie să țină spiritul tânăr departe de formele de înnoire pe care le încearcă literatura. Cine examinează retorica lui Antim Ivireanu trebuie să fie la curent cu proza textualistă pe care o fac azi tinerii prozatori pentru a putea observa procesul

de evoluție al narațiunii... Micșorăm, în acest fel, valorile din trecut, supralicităm scrierile încă nesigure ale literaturii de azi, așa cum se tem unii dintre colegii mei? [...] N-aș crede. Și, apoi, ce înseamnă valori sigure? Cu zece ani în urmă (și chiar cu mai puțin de zece ani), Nichita Stănescu nu era o valoare sigură pentru alcătuirii de programe școlare. Îmi amintesc ce dificultăți întâmpinam, și eu și alții, când îl propuneam ca subiect pentru cursurile și seminariile de literatură contemporană. E prea tânăr, ni se spunea, nu-l putem pune în rând cu scriitorii consacrați. Azi, îl punem, nimeni nu găsește nepotrivit ca Nichita Stănescu să fie *predat* la Universitate... Suntem, în schimb, temători față de alții. Nu pot fi convinși nici în ruptul capului că, iubind pe Baronzii, trebuie să ținem studenții filologi departe de fenomenul viu al literaturii. Nu de altceva, dar ne pierdem simțul universalelor și nu mai știm pe ce lume trăim.”

□ Simion Bărbulescu recenzează cartea lui Mihai Ungheanu, *Exactitatea admirabilei* (C.R., 1985): □ De „viziunea unitară” a nuvelisticii și romanelor cu subiect rural (*Cordovanii*, *Suferința urmașilor*) scrise de Ion Lăncrănjan se ocupă Mihai Botez: „Orice revoluție, se știe, are fața și reversul ei. Din multitudinea de factori ce o compun, istoria reține în special cauzele și rezultate. Însă *memoria* celor care o trăiesc pe viu reține cu precădere faptul uman implicat în evenimente. Relațiile ce apar între actanții acestui proces, *omul în situație*, surprins din unghiuri diferite, în reacțiile sale tipice, cu aspirațiile și comportamentul său, alcătuiesc liniile directoare ale operei lui Lăncrănjan, autor din care sociologii (și nu doar ei) se pot inspira pentru studiile lor.”

■ Ancheta inițiată de redacție are ca subiect *Teme de meditație pentru critica tânără* cu următoarele puncte: 1. A FI sau A NU FI „în” literatură; 2. Intre mode, modele și acceptarea ori refuzul lor! 3. A da seama în fața trecutului, prezentului și viitorului; 4. Speranțe, iluzii, deziluzii...; 5. Incotro?!” □ Răspund bucureștenii Cristian Moraru: „Din punctul meu de vedere (pe care încerc să mi-l asum și practic, atât cât sunt în stare), «precedentul astfel existent în spiritualitatea românească a desemnat o căsuță a «tabloului» cultural, special rezervată criticului tânăr. Poziția respectivei «căsuțe», adică modelul cultural care *il alege*, spun eu, pe acesta este determinată de realizarea, în linii mari, a dezideratului eminent al criticii noastre postbelice: sincronizarea. Ei bine, ce îi mai rămâne lui după încheierea acestui proces, după asimilarea tuturor (sau aproape a tuturor) metodologiilor, după scrierea cărților bachelardiene, todoroviene, spitzeriene, freudiene, mauroviene, jaussiene, telqueliste etc (lista poate continua cu exemplificările de rigoare), atât de necesare, indiscutabil, conținând chiar atâtea rezerve de ordin teoretic? Ce mai e de făcut după impunerea unor modele autohtone care reprezintă momentele principale ale dobândirii conștiinței de sine a criticii, deopotrivă axiologice și epistemologice, după ce Nicolae Manolescu și Eugen Simion, Livius Ciocârlie, Marian Papahagi, Al. Călinescu sau Florin Manolescu au rotunjit și dus a perfecțiune un anume unghi de atac al textului sau varianta foiletonistică a criticii? Ceea ce e clar, am impresia, e fap-

tul că *momentul metodei* s-a consumat pentru critica noastră, consumându-se, de fapt, un element al modernismului. Și din acest punct de vedere, criticii generației 80 (exponenta unei poetici de tip postmodernist) au o responsabilitate în plus, obligația de a aduce ceva nou. [...] 3, 4, 5. Propunerile de mai sus nu fac altceva decât să schițeze acea posibilitate (cu cea mai importantă miză) pe care o are tânărul critic, pe care trebuie să și-o ofere, de a da seama în fața mai sus invocaților antecesorii, în fața generației-model, în fața unui prezent care pregătește ceea ce va să vină. Speranțele permise de realizarea unui asemenea model, cu iluzii cu tot, ne dau dreptul ca, măcar în momentu acesta al nutririi lor să lăsăm deoparte deziluziile. Atât de numeroase și atât de lipsite de fertilitate la începutul unei re-căutări.” □•Dan C. Mihăilescu: „În fine, problema pe care ne-am pus-o, idealul presupune trei condiții, pe care (întâmplător?) ni le pune, simbolic, la îndemână I.L. Caragiale: dialogul criticului tânăr cu literatura să nu reitereze dialogurile Efimiței cu Conu Leonida; relația dintre autoritatea criticului matur și falsa obediență a criticului tânăr să nu ajungă la concluziile operației de numărare a steagurilor, care-i «leagă» laolaltă pe Tipătescu și Pristanda; «giudețul» tânărului critic cu propria-i conștiință să nu capete înfățișarea lui Crăcănel din urma «deslușirii» cu Pampon. În rest, a fi sau a nu fi în literatură este, oricum, o întrebare sinonimă, la noi, cu alta: «de ce bat clopotele, Miti-că?»” □•Poezii publică George Macovescu, secondat, pe aceeași pagină, de Nicolae Manolescu în postura de narator (*O întâmplare adevărată*). ■•*Simbolul între semiotică și hermeneutică* este titlul noului text semnat de Solomon Marcus. Acesta face o trecere în revistă a tuturor teoreticienilor, de la F. de Saussure, Pierce, C- Levi Strauss: □•Elena Solunca prezintă *Cărțile lui Mihai Șora*: □•Despre centenarul Mauriac, scrie Henri Zalis (*O plenitudine remarcabilă*). □•Sub titlul *Un umanist*, Constantin Crișan pune la dispoziția redacției interviul pe care i l-a luat lui despre umanistul Pierre de Boisdeffre în 1965 (când a apărut în „Luceafărul”). □•Ștefan Aug. Doinaș îl prezintă și traduce din Friedrich Rückert: „Sub titlul acesta, atât de pretențios filozofic (și sunând a Nietzsche), a fost în genera analizată prezenta poezie a molcomului liric din perioada Restaurației, care a fost Friedrich Rückert: și toată problema criticii este aceea de a lămuri dacă acest «lirism înțelept» – care urmează drumul lui Goethe din *Westöstlicher Divan* – suportă și justifică o asemenea încărcătură ideatică sau iese total copleșit și strivit de sub apăsarea ei.”

• [„**Caiete botoșănene**”, nr. 11] Emil Iordache semnează cronica literară la Gellu Dorian, *Poeme introductive*, Junimea, 1986): □•La comemorarea marului savant, Al. Zub îl include pe Nicolae Iorga în familia marilor autori de sinteze istorice, în rândul celor mai reprezentativi autori de „istoriologie umană”. □•*Dicționarul scriitorilor botoșăneni* îi are în prim-plan pe Ionică Tăutu și pe nepotul acestuia, George Tăutu.

• [„**Cinema**”, nr. 11] Cristina Corciovescu (*Registrul grav în jocul de-a viața*) propune o imagine de ansamblu a scenariilor lui D.R. Popescu: „ea

[scenaristica lui D.R. Popescu] este parte integrantă a întregii sale creații, legată prin firele evidente și indestructibile ale ideilor, temelor și personajelor comune, dar în același timp formează un capitol independent prin strădania și voința autorului. [...] Scenaristul D.R. Popescu prelucrează, reformulează, rescrie pentru cinematograful textele scriitorului D.R. Popescu”. □ Radu Cosașu semnează rubrica *Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului*. □ Ov. S. Crohmăniceanu (*Cultura din aceste comedii mute*) evocă spiritul și atmosfera filmului mut: „Ce s-a pierdut pentru totdeauna odată cu filmul mut este comedia burlescă. [...] Filmul mut a fost copilăria cinematografului și a noastră. De aceea a pierit comedia burlescă odată cu el. Am devenit toți adulți și nu mai știm să ne jucăm”.

• [„**Convingeri comuniste**”, nr. 6/ noiembrie] Deși revista studenților bucureșteni se numește „Convingeri comuniste”, aceștia apelează, în materie de artă și cultură, la scriitorii clasicizați. În acest număr sunt reproduse versuri din Tudor Arghezi (*Toamnă de suflet*). □•Cu toate că numărul este datat noiembrie, cele mai multe dintre articolele jurnalistice de aici sunt pline de revelațiile vacanței și ale întoarcerii din vacanță. □•Partea literară este ca și inexistentă. Romeo Bușegescu versifică o *Laudă păcii*. La rubrica rezervată sportului, Horia Gârbea și Dan-Silviu Boerescu îl pastîșează pe Fănuș Neagu (cronicarul sportiv), inclusiv prin titluri: *Don Jenei de la Manca* (H. Gârbea) și *Te vom reciti, Senor Cervantes!* (D.-S. Boerescu).

• [„**Convorbiri literare**”, nr. 11] *Pacea – rațiunea de a fi a unei profesii*, se intitulează editorialul redacțional. La *Carnet de scriitor*, Ovidiu Genaru semnează eseu *Pacea celor două roze*: „*Pacea celor două roze?* Cineva spune că forța cuvântului e mai de temut decât jignirea armelor adusă rațiunii; și ce suntem noi decât rațiune care-și caută locul și rostul ei însăși pe pământ. Să utilizăm acest explozibil pașnic întru salvarea și apărarea vieții.” □•Sub semnul Congresului al XIII-lea al P.C.R. C. Ioan, scrie despre *Tineretea spiritului revoluționar*. □•Gheorghe Prodan dialoghează cu Gheorghe Grigurcu, care afirmă: „de la cine alții decât de la cei exemplari și dragi să luăm lumină”. Interviewul e prilejuit, între altele, și de vârsta pe care o împlinește cel interviuat: 50 de ani. □•Secțiunea istorie literară conține articole de profil semnate de Liviu Papuc (*M. Kogălniceanu, C. Hurmuzachi și istoria*), Adrian Voica (*Triplicul din „Convorbiri”*), Constantin Ciopraga (*O exegeză sadoveniană*), Gavril Istrate (*Pe urmele lui Rebreanu*). Textele sunt mprturii de istorie literară locală, mai puțin cel al lui Gavril Istrate, profesor la universitatea ieșeană, originar din Țara Năsăudului și, prin aceasta, un constant admirator al lui operei literare a lui Liviu Rebreanu. ■•La rubrica *Opinii/Eseu*, Constantin Trandafir semnează articolul *Militantism și voință de edificare*, titlu în spatele căruia se află un profil literar făcut criticului Mircea Iorgulescu: „Stăruim asupra acestui punct întrucât Mircea Iorgulescu a înțeles și înțelege critica literară ca pe o «formă de viață». Criticul nu trebuie să adaste, ci să iasă în întâmpinare, «să analizeze

ceea ce există», să apere vaori, să combată factori de eroziune, să contribuie la consolidarea unor edificii. Aceasta este curajul constructiv, care implică, inevitabil, și riscuri. Lupta (aceasta e regimul criticii lui Iorgulescu) presupune angajarea viguroasă, intransigența d eprincipi, greu să fie totdeauna echitabilă. Ca de cele mai multe ori, atașamentul față de literatură se consumă într-un proces în doi timpi: unul de ocrotire (nu mereu a valorii autentice) altul de respingere (nu mereu a imposturii). Dar cum să clădești pe nisipurile mișcătoare ale realității imediate? Căci astaeste îndreptățita ambiție a lui Iorgulescu.”

□•Ion Popescu-Sireteanu aduce vorba despre bucovineanul *George Moroșanu*, care „la 75 de ani este același risipitor de bunăvoință, încrezător în prieteni și promisiuni, deschis, primitor”. □ *Iarăși despre Caragiale* își intitulează Constantin Pricop comenatriile privind umorul autorului celebrelor *Momente și schițe*. □ Nicolae Țațomir, cu versuri și Grigore Ilisei, cu proză asigură partea creativ artistică a numărului. □•La rubrica *Universalia*, Manuela Macarie stabilește legături între *Alexandru Odobescu și Walter Scott*: „Vorbim la cei doi prozatori mai degrabă de paralelisme. Ingluența scriitorului engelz se va repercuta nu atât în alegerea subiectului, construcția personajului sau tipologia narațiunii, cât în modlitatea de reînviere a atmosferei istorice, a realizării ambiantei de epocă, implicit a culorii locale. Există o tehnică a narațiunii, a succesiunii planurilor; ca și la Scott, prezentarea cadrului este întreruptă de câte o scenă neașteptată, dialogată. Explicațiile autorului bazate pe documentare istorică alunecă pe nesimțite în scenele tensionant-dramatice ale înfruntării dintre personaje. Procedeele le observăm în întreaga literatură romantică de inspirație istorică purtând mai mult sau mai puțin vizibilă pecetea influenței acetui mare romancier englez. Evocarea conflictului între cele două tabere adverse – la Odobescu – rememorează conflictele generate de acțiunea centralizatoare a Elisabetei din romanul *Kenilworth* ca și scenele tensioante dramatic din *Ivanhoe*”.

■•Actualitatea literară îi cuprinde pe criticii aflați „în serviciu” ai revistei și cărțile pe care le-au citit. □ Val Codurache realizează un *Compendiu la rafturi de cărți* (care cuprinde utlime apariții ale Soniei Larian, *Biețele corpuri*, C.R., 1986, Elenei Dariescu, *Vulturii*, C.R., 1986), Sofia Arcan, *Joc înrerrupt*, Facla, 1986, Cicerone Sbanțu, *Autostrada*, Junimea, 1986, Nicolae Ariton, *Sfârșitul jocului de lupi*, Junimea, 1985, și Florentin Popescu, *Carte de dragoste pentru București*, Eminescu, 1968. Autorii nu sunt de primă mână, motiv pentru care comentariile se rezumă la scurte enunțuri. □ *O reparație necesară*, scrie Al Dobrescu, apreciind că monografia lui Mircea Aghelescu, *Ion Helide Rădulescu. O biografie a omului și a operei*, Minerva, 1986, îndeplinește această funcție reparatorie: „Mircea Angheliescu nu face din Heliade un erou exemplar. La rigoare, s-ar putea pretinde chiar că dimpotrivă. Slăbiciunile, utopismul, izbucnirile temperamentale, nedreptățile sunt la locul lor în carte, nici expediate, nici supraliciteate, expuse cu răbdare și fără umbră de ostilitate. Cred, de altminteri, că, dincolo de beneficiile aduse în cunoaște-

rea biografiei lui Heliade, studiul de față mai are și rara calitate de instaura o atmosferă de srioizitate, de gravitate chiar, într-un capitol de istorie literară prea lesne și prea des bândtuit de furtunile umorilor, desfigurat de rpecipitațiile acestora.” □ În *Modernitate versus lirism* Constantin Pricop vine impresii despre volumul de versuri al lui Nicolae Băciuț, *Muzeul de iarnă*, Dacia, 1968. □ George Pruteanu folosește jumătate din titlul cărții lui Elia Cazan în scopul explicit de a prezenta pe Ecaterina Oproiu, *Cerul înstelat deasupra noastră*, piesă în două părți, Colecția Rampa, Eminescu, 1986 și volumul lui Radu Enescu, *Între două oceane*, Sport-turism, 1986. *America...* este titlul lui G. Pruteanu pentru cele două cărți al căror numitor comun îl reprezintă „locul undese ptrece acțiunea”. De ce invers decât la Elia Cazan care folosește în titlul cărții sale de două ori *America*, în timp ce pentru cei doi autori supuși discuției G. Pruteanu folosește același cuvânt o singură dată, ar lăsa loc de interpretări, cum se obișnuiește în textele sale. □ Numărul de față este sărac în recenzii. Marcel Gafton, *Șaizeci de poeme* intră în atenția lui Emil Nicolae, care îi asigură pe cititori că o regrupare a poemelor esra necesară, însă mai puțin necesară decât restituirea creațiilor sale publicate sub semnăturile altora, din perioada când era Marcel Gafton era interzis. □ Elena Zanfira Zanfir, *Castelana* îl preocupă pe Narcis Zărnescu. □ Despre Simona-Grazia Dima, *Ecuația liniștită* scrie Ioan Holban, care trage concluzia: „*Ecuație liniștită* este un volum de promițător al unei autore care, pentru a-și pune în valoare ideile, trebuie să se intereseze mai mult de stil”. □ George Savu, cu *Discursul îndrăgostit* este recenzat de Codrin Liviu Cuțitaru: „Dinamismul creator, exprimarea tumultoasă îl apropiep e poet de influențele pozitive ale futurismului” Și totul spus, pe o coloană de aprox. 25 de rânduri. □ Pe ultima pagină, sunt înserate poeme de Arthur Rimbaud în două variante de traducere: Aurel Rău și George Popa. □ În parrea de jos, Daniel Lascu traduce din Gustavo Adolfo Becquer, poet spaniol mort la numai 34 de ani, de la decesul căruia se împlinește un secol și jumătate.

- **[„Pagini bucovinene”, nr. 11]** Constantin Piliuță oferă o dedicație redacției. Corespondență inedită Gh. Bogdan Duică, Petru Grimm, Aron Cotruș și I.E. Torouțiu începe încă de pe prima pagină: Revista împlinește *Optsprezece ani de sărbătoare la Suceava*: Marele Premiu „Nicolae Labiș” revine Ramonei Fotiade, din București: Celelalte premii sunt: Mihail Iordache recenzează romanul Rodicăi Braga, *Singurătatea pământului*: Dicționarul ajunge la a 24 reprezentare și îl conține, cap de listă, pe ieșeanul Mircea Radu Iacoban: *Apostilă al Numele trandafirului*, foarte cunoscutul roman al lui Umberto Eco ajunge la episodul al treilea.

- **[„Familia”, nr. 11]** Pacea și cei două mii cinci sute de ani de atestare istorică a geților servesc „cauza” revistei: „Se împlinesc anul acesta 2500 de ani de la prima relatare istorică scrisă păstrată a luptelor poporului geto-dac pentru apărarea libertății. In anul 514 î.e.n. ne spune părintele istoriei, Herodot, ei s-

au împotrivit uriașei armate persane condusă de regele Darius, care pătrunsese în Dacia de sud-est, pe pământul Dobrogei. Era un fapt ce a impresionat lumea contemporană evenimentului, care a rămas și ca o efigie săpată în bronzul veșnic al timpului istoric ce definește legile nesdrise și scrise dintotdeauna al empământului și oamenilor de la Dunăre, Carpați și Marea Neagră. Evenimentul a fost sărbătorit îndeobște, de la forurile cele mai înalte academice și universitare și până în cele mai îndepărtate colțuri ale patriei, de elevii școlilor primare. Era și un prilej de colocvii și solilocvii permanente cu istoria, cu rolul și locul poporului nostru în rândul popoarelor lumii, o încercare intimă și sinceră privind adâncul cel mai adânc din ființa noastră a tuturor – înțelegerea a ceea ce ne este cel mai apropiat, mai adevărat și mai scump pentru totdeauna – libertatea și dreptatea. Definind această trăsătură a poporului nostru, atât de profundă, permanentă, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., președintele Republicii Socialiste România, în cuvântarea ținută cu ocazia aniversării a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român spunea: «Setea de libertate și dreptate ne-au lăsat-o moștenire strămoșii, înaintașii, care s-au luptat cu Darius, cu mulți împărați romani, apoi, – după o conviețuire îndelungată cu romanii și nașterea poporului român, – cu mulți alți cotropitori din timpul migrațiilor, năvălirilor barbare, iar o dată cu dezvoltarea formațiilor statale și a celor trei principate – Țara Românească, Moldova, Transilvania, cu imperiile otoman, țarist și hasburgic.»

□•Ioan Țepelea semnează editorialul *Țară a păcii*: „Așadar, la 23 noiembrie, o inițiativă, o hotărâre de cea mai mare importanță pentru destinul umanității, o inițiativă exemplară a României și a ilustrului conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a fost supusă voinței întregului nostru popor, ea reprezentând o grăitoare expresie a spiritului nostru care caracterizează conceptul și demersul practic al țării noastre, angajate ferm în lupta pentru o lume fără arme și fără războaie.”

□•Poeziile dedicate păcii sunt mai puține, comparativ cu alte publicații, și oferă surpriza întâlnirii aceluiași nume pretutindeni. Un exemplu Ioan Vergu Dumitrescu. Altul Al. Florin Țene: □•Sever Dumitrașcu scrie despre *Dacii din Nord-Vest*, având ca supratitlu *Ceto-Dacii – 2500*. ■•Câteva pagini spre interior, se ițește și subiectul, lunii următoare: *1 Decembrie 1918*, despre care scriu, de la București, Mircea Mușat și Ion Ardeleanu (*România după Marea Unire*). ■•Recenzii semnează Gheorghe Perian, la *Muflonul*, de Paul Eugen Banciu: „În ultimul său roman, *Muflonul* (Facla, 1986), Paul Eugen Banciu este preocupat să lămurască, pentru sine și pentru noi, condiția intelectualului, îndeosebi a creatorului, recrutându-și personajele din rândul scriitorilor, pictorilor, profesorilor universitari. Protagonistul, Miron Olaru, face și el parte din această categorie socială, fiind prozator și «redactor responsabil cu beletristica» la revista *Scriitori literare* dintr-un oraș de provincie. Soția lui, Amalia, este cadru didactic la universitate iar socrul său, Andone, este «îalt cercetător la politehnică, secția electronică, doctor cu patalama în materie, bun pedagog, un devărat cadru în

specialtate». Miron s-a căsătorit «din dragoste», zice naratorul dar această dragoste a adus cu sine importante avantaje materiale și sociale. El are și câțiva «amici» de «rangul său». □•Alexandru Seres comentează *Impromptu*, de Ioan Iovan: „Suntem departe de romanul realist, psihologic ori social, atât de vehiculat în deceniul 6-7! Realitatea lumii este înlocuită de realitatea textuală, și ea ciclică, circulară (cartea se poate începe de oriunde și citit la nesfârșit, fără oprire!). Romanul-parabolă, romanul mitic, oniric, metaromanul au intrat în conștiința publicului cu drepturi depline. Vrând-nevrând, cititorul trebuie să iasă din comoditatea sa de receptacul pasiv și să înceapă să gândească – iată c epare a-l îndemna autorul acestei cărți.” □•Doina Uricariu (*Ochiul atroce*) este comentată de Al. Cistelean: „Privind cu un ochi nostalgic destrămarea reveriei și înstrăinarea poemului de aura sacră a lumii, Doina Uricariu are, deschizând trapa spre dramatic, sentimentul unei pierderi implicite a străii paradisiace a cuvântului. În uvertura lirismului de percepție dramatică, imnograful intimității și al candorii ființei se simte frustrat în menirea sa vizionară și contrariat în elanul ascensional și el se apropie de substratul tragic al umii cu un tremur repulsiv, m resimțind noua revelație a poemului ca pe un sacrificiu de valori. Procesul, însă, odată declanșat, va merge spre acuire, împins tot mai adânc în substanța dramatică de reflexivitate și luciditate. Coerența sa riguroasă din secvența reveriei și a mirajului – act lucid și inefabil de organizare a lirismului – determină și în noul climat o dezvoltare perseverentă a impactului. Dacă a acceptat premisele, Doina Uricariu pare decisă să parcurgă fenomenul de permeabilitate dramatică până la ultimele lui consecințe. Metoda ei de implicare într-o stare, din aproape în aproape, trăind cu voluptate nuanțele și intensificându-le printr-un proces de intelectie, dă certitudine acestei deschideri de perspectivă”. □•Monografia lui Marin Bucur (*B. Fundoianu – privescerea poeziei*) se află sub atenția lui Gheorghe Grigurcu: „La scurt timp după apariția cărții lui Mircea Martin, *Introducere în opera lui B. Fundoianu* (Ed. Minerva, 1984), o nouă monografie închinată poetului vede lumina tiparului sub semnătura lui Marin Bucur: *B. Fundoianu: privescerea poeziei* (Ed. Albatros, 1985). Să fie vorba, așa cum consideră un tânăr comentator, de «complexul Fundoianu»? Adică de o «culpabilitate» a criticii față de un scriitor «basculat la periferia literaturii»? Termenii ni se par, totuși, de o aspră necorespunzătoare situației reale a autorului *Privescerea*, prezent mereu în conștiința critică și, mai cu seamă, în sensibilitatea publică. Dincolo de iritări (firești) stârnite de bizara sa «ireverență» față de literatura băștinasă, socotită o simplă «colonie» a celei franceze, ca și dincolo de o inițială rea înțelegere a producției sale lirice, văzută c aun simplu epigonism arghezian, Fundoianu a fost și rămâne sincron cu sensibilitatea cititorului de poezie, inspirator, chiar dacă cu intermitențe, al unor pagini de exegeză substanțiale. N-a făcut niciodată o figură de uitat, de autor care apelează la oficiul filantropic al istoriei literaturii. Dezavantajul său (aparent) l-a constituit o structură iregulară, dizarmo-

nică a destinului creator. Un șir de paradoxuri ale atitudinii l-au marcat, provocând stupefacția contemporanilor, duăă cum la palierul biografiei ne putem referi la o funciară neașezare, la o specifică instabilitate, până la ragicul final prematur. Spre deosebire de creatorul care se integrează ambianței ori de cel ce-și creează cu autoritate o ambianță proprie, Fundoianu s-a mărginit a o provoca pe cea dată, printr-o frondă amară, printr-o conștiință de inadapabil sfidător. Reacțiile sale au fost îndeobște cele de inadecvare, de situare în răspăr, de gâlceavă ori de adeziune deopotrivă însemnate de exces. I-a lipsit și «înțelepciunea» necesară unei subordonări confortabile și tăria de alupta pentru a-și menține himera în stare de coerență și de a «reforma» astfel în temeiul ei. Marin Bucur sesizează cu pătrundere cele mai semnificative în acest sens momente. De ce «rampa de lansare» a începătorului n-a fost *Literatorul*, ci *Viața nouă* a minorului poet care era marele lingvist Ovid Densusianu? □•Virgil Podoabă scrie despre Costache Olăreanu și romanul acestuia *Cu cărțile în iarbă*: „Avem un *Don Quijote*! Dacă, totuși, n-a fost s-avem în poetul Dan verona Hölderlin-ul nostru, deși Al. Paleologu însuși l-a delcarat la Starea civilă a literelor române, avem acum, în schimb, în romanul *Cu cărțile pe iarbă*, *Quijote-le* nostru. Dacă latinii își aveau *Odiseea* lor, dacă iralndeziî își au *Ulise-le* lor, dacă până și germanii își au un *Faust* al lor, ba au chiar doi, de ce n-am avea și noi *Quijote-le* nostru? În sfârși, azi îl chiar avem și încă fără ca autorul lui, Costache Olăreanu, să fi devenit numaidecât un Cervantes, așa cum nici Virgiliu, Joyce, Gothe sau Thomas Mann n-au devenit nicicând Homer, Marlowe sau Goethe. Dacă un scriitor, odată mort, rămâne bun mort și cu el nu se mai poate discuta niciodată, cu opera lui, însă, se mai poate trata...Și chiar destul de ușor. E suficient ca un scriitor sau altul, de geniu sau doar de talent, să se apropie temeinic de *Odiseea*, *Faust* sau *Don Quijote* și să spună, după ce și-a apropiat modelul ales, «Lazare, veni foras!», și opera invocată de el va re-ânvia îndată, firește, în alt loc și în alt timp și învelită în alte pânzeturi decât cele originare. În timp ce un Cervantes – sau un Hölderlin – nu se naște a doua oară niciunde și nicicând, oper alui însă, *Don Quijote*, poate să renască și altunde decât în Spania, și altcândva decât la întretăierea veacurilor XVI-XVII. Oricât de mare, scriitorul trece și se petrece, totuși, definitiv, modelul capodoperei sale rămâne, însă, în viață și poate fi întrupat din nou și altfel, dacă e cine s-o facă, oriunde și oricând – de pildă, chiar acum și aici, în România penultimul deceniu al secolului XX. Fără să rămână mai puțin el însuși, Costache Olăreanu reușește să facă foarte bine aceest lucru cu modelul cervantin, transmutându-l din lumea și din vremea sa într-un spațiu geografic românesc și în zilele noastre. Inlocuiți cu un bătrân erudit și cu un șofer isteț ca un proverb .. □•Ion Simuț obține un scurt interviu, *5 minute cu Augustin Buzura*: „- *In ce stadiu se află continuarea ciclului Zidul morții, început în 1984 cu romanul Refugii? Cum se va intitula cel de-al doilea volum?* – Din păcate, încă n-am reușit să predau edituui cel de-al doilea roman din ciclul amintit, așa că lucrez

cu disperare. Socotind și timpul necesar re-re-refacerilor care, poate, se vor impune după ce voi citi cartea în întregime, aș mai avea cam două luni de trudă. Întârzierea aceasta are o explicație destul de ciudată: am scris cea mai mare parte din romanul al doilea al ciclului înaintea *Refugiilor* (care este primul roman din Zidul morții). Așa s-a potrivit, starea sufletească în care mă găseam atunci m-a obligat să încep astfel. De fapt, am publicat numeroase fragmente pe care le consideram definitive în *România literară*, *Viața românească*, *Vatra* etc. După ce am terminat *Refugiile* și am recitat paginile scrise din cartea a doua, mi-am dat seama că nimic nu se mai potrivește sau aproape nimic, cel mult cincizeci de pagini...Erau și capitole din care n-am putut reține decât niște fraze...am luat-o, deci, de la capăt, în condițiile în care, din nefericire, ne rămâne din ce în ce mai puțin timp pentru scris, pentru suflet și tot mai mult pentru treburi care n-au nicio legătură cu arta. Dar, firește, romanul va fi odată și odată gata, simt că este cea mai bună dintre cărțile mele, așa că mă grăbesc încet...Asupra titlului încă nu m-am decis: *Drumul cenușii* sau *Sălbaticii*, deși presimt că în ultima clipă voi găsi un altul, cum mi s-a întâmplat la toate celelalte... Sigur este că și acel titlu se va termina în cei doi i obligatorii. Superstiția mea... – *Ce experiențe sociale și morle mai are de traversat Ioana Olaru? Va rămâne tot ea în centrul romanului următor?* – Da, Ioana Olaru va rămâne în centurl următoarelor două romane, însă mai apar foarte multe personaje noi alături de altele cunoscute deja: Victoria Oprea, Sabin, Anton Crișan, Helgomar David...In momentul de față mi-e greu să povestesc experiențele Ioanei, dar oricum nu mă îndepărtez o clipă de lumea în care trăim. Când descoperi toate detaliile marelui și micului mecanism din care faci parte, prea multe soluții nu există. Eu însă încerc să rămân optimist și să crez din bine, adevăr, frumos, libertate, în succesiunea anotimpurilor, în faptul că oric einceptu are și sfârșit, iar orice sfârșit este și un început...Chiar dacă, vorba lui Plinius cel Bătrân, «omului cele mai multe rele de la o îi vin», continuu să cred că acesta are puterea de a se ridica deasupra biologicului, de a-și învinge pornirile atavice, de a se înălța spre propriile-i idealuri. – *Vom afla mai multe lucruri despr Sabin, cel care contează foarte mult pentru Ioana Olaru, dar despre care nu avem în Refugii decât foarte puține deslușiri?* – Despre Sabin va fi vorba în cel puțin trei sute de pagini. Deocamdată pot să spun că nu este cel pe care și-l imagina Ioana care, de altfel, îl va reîntâlni prin intermediul unor benzi magnetice. – *Dar despre Helgomar David ce ne puteți spune acum, fără să-i trădați secretul?* – Despre Helgomar – mai puțin în acest roman și mult mai mult în următorul. Cu toate acestea, este mai prezent decât oricare altul dintre personaje. El îmi ia cel mai mult timp și tot el se interesează marea majoritate a cititorilor cărora vreau să le spun și cu această ocazie că este o ficțiune, că nu copiez nicio persoană sau o situație concretă. Dar nue vina vieții că seamănă cu literatura! Cât despre secretul lui...Nu are niciunul sau aproape niciunul Adevărul despre el a fost sugerat sau chiar spus direct în *Refugii* (pagina 429, de exemplu), așa că în

romanul la care lucrez și în următorul care va încheia ciclul n-mi rămâne decât să vin cu detalii...Oricum pe măsură ce sporește numărul paginilor și pe măsură ce discut cun oi și noi oameni interesați de literatură îmi dau seama că în realitate enu exista un singur Helgomar, ci mai mulți... – *La ce alte proiecte vă gândiți, dincolo de acest ciclu romanesc început cu Refugii?* – Sigur, am des-tute proiecte, mi le cunosc foarte bine, dar nu și timpul care mi-a mai rămas pentru realizarea lor. Însă dincolo de asta, regret enorm că trebuie, că sunt obligat, cu fiecare zi mai mult, să-mi irosesc timpul pe treburi care altădată mi se păreau firești...Oricum, am scris în memorie unroman despre mineri care, la început, a fost gândit ca scenariu de film, dar... Aș mai vrea să scriu un roman fantastic din care, de altfel, am introdus mai multe pagini în acest al doilea vo-lum al *Zidului morții*: o lume fără timp, fără mijloace de măsură a timpului în care toate se fac pe dos, împotriva logicii, o lume inversă...Dar înainte de toate mă tentează unroman al *Zidului morții*, un fle de jurnal al acestor romane, în-tâmplările legate de documentare, drumurile prin țară cu istoria lor ce ar fi tre-buit să scriu dacă aș fi «copiat» realitatea. Dar până una alta mai am încă niște pagini din cartea despre care am fost întreat... □•O convorbire cu lingvistul Iulian Negrilă se intitulează, cam patetic, *Dăruit școlii și literaturii*: □•*Noi semne de lirism* găsește Radu Călin Cristea în „plachete editate de *Atelier lite-rar* și apărute în cursul acestui an sub egida revistei «Convingeri comuniste»”. □•Ele sunt detectabile în *Copilăria secretă* (Horia Gârbea) și *Punerea în li-bertate*, de Ramona Fotiade: „Ar fi cel puțin imprudent ca, într-o clipă când, deși oarecum definitivată în substanța ei, generația 80 continuă încă să însem-ne un fenomen în ebuliție, să întrezărim conturile unei noi promoții. Nu mă voi hazarda în atare prognoze, după cum nu voi rezista tentației de a observa (referindu-mă strict la lirică) anumite tendințe fie de situare personală, dar în prelungirea poeziei generației 80, fie de fermă delimitare față de aceasta. Ar fi interesant de analizat asemenea efecte noi în lriica tânără din întreaga țară, ele existând cu siguranță. Mă voi opri doar asupra unui fenomen pe care-l cunosc îndeaproape, el având de altfel câteva semnalări în presă. E vorba de un grup de tineri poeți (Marius Oprea, Caius Dobrescu, Cristian Popescu, Ramona Fo-tiade, Horia Gârbea, Andrei Damian, David Ioachim, Andrei Bodiu și, desi-gur, mulți alții) alcătuiind cenaclul Universitas condus de criticul Mircea Marin. Am asistat la câteva ședințe, nu foarte multe, ale acestui cenaclu și mi-am dat seama că viziunea poetică pentru care pledau Horia Gârbea et comp. Însemna cu adevărat o opțiune, un punct de vedere constituit deloc spontan, ci cu argumente decise, chiar dacă învăluite în aburii unui ușor patetism (semn al sincerității, în fond). Cum revista *Convingeri comuniste* (editată de *Centrul Univerșitar* bucureștean), în simpatica sa colecție intitulată *cartea cea mai mi-că*, i-a publicat în două plachete mititele pe Horia Gârbea și Ramona Fotiade să vedem ce exprimă în adevăr textele lor. Ceea ce frapează de la început în versurile lui Horia Gârbea este intenția de epură totală a sentimentului. Poeme-

le sale au un singur organ – creierul – și acțiunea acestuia consumă întreaga energie a discursului. Lipsesc, iată, ironia, umorul, volubilitatea metaforică, jocul intertextualităților, rolul de verb al imaginilor, acea specifică somare a lectorului etc – situații decelabile la tot pasul în poezia generației 80. Lirismul are la Gârbea o mișcare suplă și întotdeauna proiectată pe un fundal îndepărtat, ca un ciudat joc de umbre. Într-un fin argument din deschiderea plachetei Mircea Martin observa foarte exact că «lirismul se retrage aici într-un spațiu de concavitate launtric eunde așteaptă cu modestie, dar nu cu indiferență, să fie descoperit». Dominat de leanuri narcisiace, discursul înaintează sec, superb și triumfător, într-o tăietură perfectă a frazei; nimic nu-i lipsește, nimic nu i se poate adăuga. [...] Fiecare vers al lui Gârbea nu-și ascunde orgoliul de a fi suficient sieși; de aici – flegmatismul impecabil al rostirii, monotonia uscată, pedantă, ce înghite în fluxul său și denaturează; sunt, în fond, poeme fără biografie, scrise ostentativ cu intenția de a compune prin extirparea oricărei urme a subiectivismului [...]. Deși fixată în forme încă indecise, poezia lui Horia Gârbea se arată a fi destul de consecventă cu sine mai ales în sensul afirmării acestei obsesii a sincopei și a postulării ideii că sinceritatea nu se poate exprima decât prin resitrul unei neutralități deosebit de active./ Ceea ce sare în ochi de la primele versuri ale Ramonei Fotiade este retorica barocă a emoției. Tânăra poetă (de curând absolventă a Filologiei bucureștene) nu-și drămuiește gesturile și cuvintele astfel că imaginile sale pot fi acuzate de orice numai de sărăcie a impresiilor nu. În volute largi, somptuoase, fără excese însă ce ar putea riza prețiozitatea, Ramona Fotiade descrie o stare care este cu evidentă una a inimii, a sufletului. Melancolia nu este asumată ca un subiect impudic și nici nu degenerază în sarcasm ori te miri ce teribilisme macabre, dimpotrivă, ea înseamnă o dispoziție cât se poate de firească și afirmată ca atare fără pic de inhibiție. Să abandoneze oare poezia feminină de la noi recuzita de agresivitate și asprimi de tot felul, cu care ne-a obișnuit în ultima vreme? Cine știe...[...] Dicția poetei, clară și bând- imperativă, degaja aceeași senzație de ralitate ce provoacă pentru aprotēja; nicio crispă nu se simte în tonul poemelor, filtrele în valuri ale melancoliei imprimând oricărei viziuni o cadență molatecă, toropitoare. N-aș vrea să se deducă din aceste observații că melancolizare expresiei ar putea refuza accesul, ca să zic așa, spre profunzimi. [...] Timpul ne va lămuri dacă poeți ca Horia Gârbea sau Ramona Fotiade anunță cu adevărat o nouă sensibilitate poetică. Se pare că intențai lor spe aceasta tinde. Mi-ar face plăcere ca peste câțiva ani acest articol, alături de alte consemnări din presă, să fi reușit să semnaleze, între limitele unui adevăr astăzi nici măcar virtual, tentativa unui grup de tineri de a rescrie altfel poezia. (Radu Călin Cristea; Horia Gârbea, *copilăria secretă*; Ramona Fotiade, *punerea în libertate* – plachete editate de *atelier literar* și apărute în cursul acestui an sub egida revistei) □•Premiul „Familia” la Sighet (nu se oferă alte informații) revine tinerelor Luiza Stochiță și Mariana Criș. □•La *Revista revistelor*, i.sim.[uț] se oprește la

„Contemporanul” și face comentarii pe marginea textului Mariei Crișan despre Coșbuc: „*Esența poeziei coșbuciene*. În «Contemporanul» nr. 43 din 24 oct. 1986 se publică un articol ciudat *Despre arta poetică la George Coșbuc*, semnat de Maria Crișan ca o «scrisoare către redacție». Cu multă dezinvoltură, autoarea împarte scriitorii și criticii clasici și contemporani în două grupe: cei care l-au înțeles și cei care nu l-au înțeles pe Coșbuc. Ciudată e înșiruirea de nume a celor care «au reușit să-l cunoască», unde sunt amestecați de-a valma «Slavici, Rebreanu, Goga, Pillat, Streinu, Micu, Dumitrescu, Scridon, Valea» – înșiruire (fără prenume) amuzantă prin aerul ei sportiv, de parcă ar fi vorba de o echipă de handbal în ...nouă, în care, desigur, oamenii sunt foarte diferiți ca valoare și îndemnare, ba unii chiar sunt de multă vreme o amintire de care numai cronicarii sportivi mai știu ceva de prin anele competițiilor. Alții sunt nefericiții care «nu au reușit, nu au putut (cazul lui Gherea și Maiorescu), nu au avut răgazul necesar (cazul lui Călinescu) să pătrundă în această esențialitate», adică în esențialitatea poeziei lui Coșbuc. Dar dacă pe aceștia îi putem ierta (au circumstanțe atenuante, ne spune Maria Crișan cu blândețe), apoi pe un «un exeget din ziele noastre» (Petru Poantă) nu se poate să-l mai scuzăm: el dă dovadă – ne spune M. C. cu imparțialitate – «de necunoaștere, pur și simplu, a poeziei coșbuciene în esența căreia au reușit să pătrundă mai cu osârdie exegeți străini”. Vreți să știți care e deosebirea dintre Emiescu și Coșbuc? E simplu, ne lămurește M.C. în două cuvinte: „distanța dintre ei este aceea de la poet la artist, de la substanță la stil. Unul va face să triumfe o lume și o viziune, celălalt, o singură zeitate – arta”. Adică, dacă am înțeles noi bine logica limpede autoarei: Eminescu e poet și are substanță, iar Coșbuc – nu; Coșbuc e artist și are stil, pe când Eminescu – dimpotrivă... La Coșbuc triumfă arta, la Eminescu triumfă «lumea» și viziunea... Logică impecabilă, pentru că, să nu ităm, M.C. vorbește de esențe și la acestea nu oricine are acces. Din păcate, se plânge M.C., lui Petru Poantă îi este oprită intrarea spre «esență», în cartea lui din 1976 *Poezia lui George Coșbuc* și autoarea, preacută, se grăbește să ne-o spună acum, când se implinesc zece ani de la apariția cărții și 120 de ani de la nașterea poetului, adică, pardon!, a artistului. Desigur, niciodată nu e prea târziu să demascăm «insuficienta înțelegere a operei de artă, dublată nu numai de o cu totul superficială cunoaștere a operei lui Coșbuc, dar și de o insuficientă cunoaștere a limbii române, nu numai a folclorului, chiar a gramaticii limbii române». Te apucă răul de ...esențe când afli aâtea defecte dintr-o dată. Pe deasupra, Petru Poantă nu percepe nici... «esența strofei coșbuciene». Diferența dintre Petru Poantă care sestimează ca modeste anumite secvențe lirice coșbuciene și Maria Crișan care apreciază registrul «măreț, gigantic» al poetului născădean e diferența dintre spiritul critic și venerația religioasă și tabuizantă. M.C. ne rămâne datoare cu cartea pe care o visează despre Coșbuc, adică despre ... «esențialitatea creației sale artistice». Drumul spre râvnitele esențe poetice, zicem noi cu timiditate, e lung. Ba e lat! – ne replică autoarea cu arțag,

bună cunoscătoare a valorilor stilistice infinite ale acestui ba restrictiv și hâtru, a cărui... esență unuia nici n-o bănuiesc. NU ș tiu alții cum sunt, dar eu când aud de atâtea...esențe tari și nepătrunse mă gândesc, fără să vreau, la o stare de ...ebrietate a exegezei. Sau poate că totul nu e decât o festă a didacticismului (căci M.C. va fi fiind, cu siguranță, profesoară). Dintr-un mărginit punct de vedere didactic, toți scriitorii sunt mari, gigantici, ireproșabili, esențiali și indiscutabili.” (I.Sim.) ■ În secțiunea *Capodopere ale literaturii universale*, Ștefan Aug. Doinaș semnează textul *Jules Supervielle sau aniti-retorica goanei*, însoțindu-l cu traducerea poemei *În zare Franța*.

• [„Presa noastră”, nr. 10-11 **Colectivul redacțional: Aura Anghel (secretar principal de redacție), Milena Comarnescu, Aurel Neagu, Cristina Dumitrescu**] *Da pentru dezarmare și pace! Da pentru viitorul nostru luminos!* este titlul editorialului. La rubrica *Gazetari despre gazetărie*, Constantin Darie apelează al Mihail Sadoveanu: „Cred în poezia scrisului și în poezia muncii”,

• [„Ramuri”, nr. 11] Marian Papahagi este prezent pe prima pagină cu *Poezia ca obiect de studiu*: „Este poezia cu adevărat un «obiect de studiu» al criticii literare? Întrebarea poate părea cam didactică și, ca să fie mai explicită, va trebui poate s-o reformulăm, punând accentul pe interesul arătat eventual de critică pentru o cercetare sistematică a creației poetice. [...] Spațiul rezervat poeziei în istoriile literare românești este, desigur, generos, practic toți criticii literari români au dat, dacă nu volume, măcar texte de o oarecare extensiune despre poezie, monografii, studii orientate tematic etc., încât întrebarea ce deschide aceste note poate părea oțioasă”. [...] O prejudecată destul de curioasă, ce funcționează larg în critica românească, este aceea care admite ca fiind demni de studiu mai ales poezii clasici sau, dintre moderni, pe aceia a căror operă s-a încheiat, în timp ce despre autorii contemporani se cuvine a fi scrise mai degrabă articole de interpretare generală și nu studii aplicate. [...] Există mai multe «linii» în concurență activă în poezia română modernă și ele trebuie descrise ca atare pentru că avem mai mult presimțirea lor, decât imaginea lor exactă. Investigația critică, de condus atât în plan stilistic, cât și sociologic și istoric, ar depăși studiul pur morfologico-stilistic, al unei împărțiri pe «promoții» și «generații» ce are, desigur, utilitatea ei incontestabilă, dar care sfârșește prin a uniformiza, sub aceeași etichetă, limbaje foarte diferite. Transformarea poeziei române de azi într-un obiect de studiu a devenit o necesitate de care am vrea să fi putut convinge, în completele noastre note de mai sus”. □ Scriind despre *Totul*, de Mircea Cărtărescu, George Popescu invocă *Gustul și riscul imprudenței*: „«Tema» centrală a cărții, obsesia acestei poezii devine tendința de cosmicizare, vederea fiind instrumentul preferat («eram doar privire», spune poetul), iar gestul orientat spre universal, mișcarea, este levitația, cea care oferă posibilități de vizualizare globală, «de sus», a unor peisaje compacte, nuclee referențiale sunt astfel «bucureștiul», «europa», cu multiple «suburbii metaforice», filtrate prin ochiul eului ubicuu, apoi, corpul, asumat

frecvent din perspectivă «anatomistă» («creierul» pare desemnat, în contexte metaforice șocante, ca funcție), poemul urmărind ștergerea limitelor dintre interior și exterior, spărgând deopotrivă și canonice separări dintre regnuri, amestecate aici potrivit cu libertatea, presupusă nouă, pe care o oferă punctul în care cuvintele sunt luate cu funcția lor denotativă zero. [...] În intenția poetului, subliniez, fiindcă, de fapt, așa cum anticipam, senzația de perplexitate lectorul avizat nu o mai trăiește la gradul râvnit de poet, contribuie la aceasta, desigur, «cultura», experiența sa, de-acum întinsă, edificată pe o tradiție iconoclastică. E, în poezia lui Mircea Cărtărescu, un evident gust al imprudenței. Și un risc al ei. Și aici se conturează posibile rezerve, deloc puține, față de o poetică refuzând discursivitatea instituționalizată, dar cochetând cu o alta, nu mai puțin retorică, făcând loc emfazei, pe care n-o salvează nici limbajul «deșchiat», nici trunchierea imaginii și, cu atât mai puțin, spiritul parodic, pastișa. Versurile, în bezmetica lor înlănțuire, scapă foarte des de sub tutela unei necesare acurateți, permițând asperități de limbaj care nu se justifică în nici un caz prin vreo dialectică ascunsă a discursului liric”. □•Constantin M. Popa este de părere că Eugen Uricaru, în *Stăpânirea de sine* (1986) parte integrantă a ciclului *Așteptându-i pe învingători*, dovedește o bună *Stăpânire a uneltelor* (scrisului): „Fără a respecta ordinea exterioară a datelor (ciclul are propria sa cronologie), Eugen Uricaru recompune imaginea complexă a societății românești din prima jumătate a secolului nostru. Într-un spațiu al ficțiunii ce figurează și, în același timp, subliniază realul istoric. *Stăpânirea de sine*, narațiune proteică, deschisă, are menirea de a da adâncime faptelor, de a lumina coincidențele, de a explica legăturile stranii între personaje și evenimente”. ■•Intervenții ale participanților la Colocviul „Ramuri”, prezentat și comentat în numărul precedent, apar și aici. □•Monica Spiridon (*Lectura poeziei*) face o radiografie lirică a momentului admitând prezența efectivă a postmodernismului românesc numai la optzeciști: „Postmodernismul e, în clipa de față, mai mult un ductus intelectual decât o formulă anume de creație axată pe principii ferme. El presupune o primenire de modele și de iconografii perceptive și mai ales o schimbare hotărâtă de direcție în meta-discurs. Există, după știința mea, extrem de puțini autori ce pot fi taxați de postmoderniști și dintre aceștia încă mai puțini sunt poeți. Faptul că, de pildă, la noi promoția 80 se interesează stăruitor de post modernism, (ba mai mult, se arată decisă să pășească sub stindardele acestuia) mi se pare – în condițiile date – foarte semnificativ”. □•Ape-lând la varii lecturi din domeniul teoretic (în principal, Jean Pierre Richard), Marius Ghica concentrează, în *Podul și apa*, conținutul acestora: „Jean-Pierre Richard își recomandă el însuși demersul său și aceste studii reunite în volum ca pe niște lecturi, «parcursuri personale vizând degajarea anumitor structuri și dezvoltarea progresivă a unui sens». Pentru hermeneutul avizat, lectura poeziei poate fi, astfel, mai potrivită cu esența obiectului ei și, mai ales, poate spune mai mult, atunci când se constituie într-o aventură a gândirii dezvoltătoare de

sens, într-o meditație – ce este ea însăși creație – în prelungirea textului poetic, pornind din lăuntru al acestuia și revenind statornic la el. [...] Un astfel de discurs hermeneutic își poate apropia toate acele discipline ce i-ar sluji întreprinderii sale. Important este ca acela care se apleacă asupra poeziei să nu uite nici o clipă că pliu limbajului corespunde unei rupturi a ființei, că «limba este casa ființei», cum spunem după Heidegger”. □•Inginer la „baza studiilor”, Gabriel Chifu propune *Un algoritm (în cinci trepte) de facere a poeziei*. Totul este foarte personal, având valoare pur confesivă. □•La rubrica *Opinii*, Radu G. Țeposu deplânge absența edițiilor filologice, rezultând că, în prezent *Biblioteca literaturii române* este mai mult un proiect decât o realizare: „E drept, cel care se va încumeta la o asemenea muncă va trebui să depună un efort considerabil, după ilustrul model al lui Perpessicius, însă, pentru a avea odată biblioteca ideală visată trebuie să ne grăbim. Altfel, între dezvoltarea literaturii și editarea critică a ei va apărea o competiție eroi-comică, de natura celei dintre Ahile și broasca țestoasă”. □•Șerban Cioculescu evocă, în dialogurile sale de tip platonician, figura dramaturgului Jean Valjan, pseudonimul avocatului Alexandru Vasilescu: „*Învățăcelul: – Și în concluzie, cum îl «clasați»?* Eudoxiu: – Eu nu-l clasez, că n-am căderea. S-a situat însă printre cei mai buni dramaturgi interbelici, pe picior de egalitate cu Tudor Mușatescu, Al. Kirițescu, Mircea Ștefănescu, Victor Ion Popa. A trebuit ca Tudor Arghezi să-și afirme încă odată caracterul dual al temperamentului său, ba de pamfletar, ba de apologet, ca să-l găsească superior lui Caragiale. Este spre cinstea lui Valjan că nu l-a crezut. Avea simțul exact al valorilor. L-am admirat și ca memorialist, era pluridotat. Mă bucur că, într-un târziu, teatrul său a fost «reconsiderat». Să fii sănătos și să ne vedem cu bine”. □•Dorin Teodorescu găsește că poezia lui Alexandru Miran, din *Casa de lemn*, C.R., 1986, tinde către o *Convergență a valorilor*: „Modernitatea poeziei lui Al. Miran este ca o serpentină pe imensa pantă dintre clasicismul solar și neliniștea îndelung cultivată a barocului”. □•Mihail Diaconescu recenzează *Tânărul Rebreanu*, monografia lui Nicolae Gheran. ■•Este prezentat autorul cărui i s-a acordat distincția pentru critică literară în cadrul *Premiilor revistei „Ramuri”* pe anul în curs, Nicolae Diaconu. Sub titlul *Fiecare cu litera lui*, Nicolae Diaconu comentează două dintre cele trei plachete cu debuturi promovate de editura Junimea și avându-i în vedere pe Adrian Alui Gheorghe, Radu Andriescu, Maria Baciuc, Ioan Iacob, Carmelia Leonte, Bianca Marcovici, Gheorghe Simon și Horia Stamatini: „În cadrul acestei formule, Editura «Junimea» și-a căutat o cale de mijloc, ținând cont de experiența mai veche cu un an a celorlalte edituri și luând de la fiecare câte ceva. Originalitatea editurii ieșene constă în a propune debuturile colective pe anul 1985 în trei plachete simultane: *Solstiții*, *Invocații*, *Incantații*”. □•Ion Nițloveanu dă publicității șase scrisori inedite Nicolae Tonitza – Gheorghe Botez (fost secretar de redacție la „Universul literar”, perioada 1926-1927, când la conducerea publicației s-a aflat Perpessicius: □•Aniversarea lui

Tradem (Traian Demetrescu) 120 de ani de la naștere nu-i scapă lui C.D. Pa-pastate, care îi prezintă meritele nu doar în domeniul poeziei, ci și în acela al criticii literare și publicisticii: „Peste ani, profilul poetului, astfel conturat, trăiește până în zilele noastre”. ■•Pe ultima pagină, Elena Codreanu traduce po-vestirea *A doua oară*, a scriitorului argentinian Julio Cortazar.

● [„*Steaua*”, nr. 11] Acad. Ștefan Pascu scrie despre *Marele Mircea Voie-vod*: „De aceea, așa cum îl înfățișa tovarășul Nicolae Ceaușescu în sublinierea unei idei atât de dragi conducătorului partidului și statului, lupta pentru inde-pendență: «S-au scris cu litere nepieritoare în cronica timpurilor marile bătălii desfășurate de masele populare sub conducerea lui Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și a altor legendare figuri de domnitori patrioți pentru păstrarea ființei naționale și apărarea gliei strămoșești». De aceea cinstindu-l după cuviință pe marele Voievod Mircea, generațiile vremurilor noastre îi preamăresc memoria, și după cum cele viitoare i-o vor preamări de-a pururi”. ■•Ioan-Aurel Pop este prezent cu *O istorie a efortului de apărare românească*: „Lucrarea beneficiază de rezumate în limbile engleză, franceză și rusă, de un bogat glosar de termeni de specialitate, de o bibliografie, de indicele general și de un material ilustrativ excepțional, toate acestea concurând la o cât mai largă receptare. Lectura cărții degajă generoase idei și sugestii, invită la meditație, incită la dialog pe marginea evoluției unui popor care fără să aibă o istorie mi-litară în sensul unei vocații războinice, s-a aflat mereu în situația de a lupta pentru salvarea și perpetuarea ființei sale, a așezămintelor și idealurilor proprii. De aceea, în mod paradoxal, prezenta *istorie militară* este în fond o pledoarie pentru pace, pentru civilizație și cultură, este un îndemn pentru prevalarea efortului creator în fața celui destructiv”. □•În partea literară, Adrian Popescu prezintă *Aspecte ale poeziei de azi*: „Poezia română are în diversitatea sa uimi-toare, în disponibilitatea sa pentru noutate, dar și pentru recuperarea unui fond mitic, arhaic, șansele de a nu se închide într-o singură, exclusivă experiență. Tradiționaliștii, moderniștii și neomoderniștii, neoromanticii și textualiștii propun viziuni și metode pe care trebuie să le luăm drept ceea ce sunt – propuneri, nu edicte, tentative de a ne oferi imaginea de adâncime a omului”. □•Ion Oar-căsu semnează articolul Lucian *Blaga, anii din urmă* (schiță de portret) înche-iate cu observația: „Amănuntele de viață, pomenite mai sus, nu vor, în niciun caz, să se constituie în simple pagini de amintiri. Decupaje târzii dintr-un film al memoriei încă nedezvoltat, ele pot servi, dacă nu mă înșel în așteptările me-le, la conturarea *portretului unic* de care aminteam la început”. □•Două scri-sori inedite ale lui Petru Caraman sunt poziționate de Mircea Handoca sub titlul *Pentru un Panteon al Neamului Românesc*. □•Despre *Vesela sau trista duminică din lumea caragialiană* scrie V. Fanache: „Lipsindu-i de fapt spiritul sărbătorii, personajul caragialian reduce repaosul la nefericirea de a nu avea nimic de făcut, invers, de a face un lucru peste fire, un act de hybris. Timpul liber primește la el interpretări limitate, anormale, alături de sens. Omorându-

și timpul disponibil, chefliul caragialian se scufundă în scandal și lărmuială zgomotoasă”. □•*Când textul trădează pretextul*, anunță Irina Petraș în titlul eseului despre virtuțile latente ale cuvintelor din textul umoristic, care pornește de obicei „da la un pretext, de la un aspect real și concret, de care se îndepărtează însă”. Plaja exemplificărilor este deconcertantă: pornește de la Caragiale, implică apoi nume precum cele ale lui Valentin Silvestru, Paul Georgescu, Paul Everac, Ion Băieșu, Cornel Udrea, Tudor Ionescu și muți alții, încheindu-se cu Mircea Horia Simionescu. □•Un *Proiect pentru reorganizarea secției școlare a Astei* este comentat de Voicu Lăcătuș. □•Despre Didina și Daria Mazu, personaje din Caragiale și Sadoveanu, Fănuș Băileșteanu vine cu ipoteza unor asemănări neîntâmplătoare: „Să nu fie, oare, nicio legătură între pesonajul lui Caragiale din *D-ale carnavalului*, Didina Mazu și cel al lui Sadoveanu din romanul *Locul unde nu s-a întâmplat nimic?*”. ■•La cronică literară, Ion Pop (*Elegii în surdină*) scrie despre poezia mereu neschimbată a lui Victor Felea, laolaltă cu modestia sa: „Ultimul său volum apărut (*De toamnă*, ed. Dacia, 1986) nu schimbă mult din perspectiva consolidată în timp asupra poeziei sale. Avem de-a face, în fond, cu același univers imaginar și cu o ipoteză a subiectului liric ce nu contrazice portretul schițat de acum. Când încearcă el însuși să se definească, autorul-personaj se situează, fără excepție, într-un registru al insignifianței și modestiei, recunoscându-și într-o confesiune surdinizat-elegiacă, același statut marginal”. □•Doina Curticăpeanu (*Cunoaștere de dimineață*) despică în multe fire o o frază despre un filozof la modă în romanul ei *Dimineață pierdută*. Reîntorcându-se la roman, autoarea observă: „Să recunoaștem cum, în atari circumstanțe, sensibilitatea aparte față de timp a tuturor personajelor Gabrielei Adameșteanu (mica neurastenie, structura ciclotimică a unora) țin de resortul restituirii fidele a unui cert climat sufletesc. [...] Un rafinat simț al fluidității atmosferei psihologice și narative – determinat în instaurarea ambiantei unde ființe și lucruri, cadențe și stări, gesturi și intonații nu conținesc să se schimbe, unde «penumbra salonului împăienjenindu-se de amurg» vestește, rezumându-l, declinul unei lumi crepusculare – se arată decisiv și în statornicia unei lumini a romanului, cu irizări iernatice, nebuloase, șovăitoare, scâmoșate, dar și strălucitoare și infinit catifelate, dedusă, cine știe, din *umbra albastră* a terasei cu clematite”. □•Sub titlul *Textualism și falanster*, Liviu Petrescu își aproprie conținuturile din *Tratament fabulatoriu*, de Mircea Nedelciu: „Dacă programul textualist își găsește o împlinire cu adevărat superbă la nivel tematic, în schimb la nivelul procedeelelor narative (care ținesc, toate, să sublinieze aspectul de procesualitate al producției textualiste), Mircea Nedelciu își rezervă mai numeroase și mai semnificative îndrăzneli în prefață (unde discursul teoretic e adeseori întrerupt, prin deschiderea unor paranteze ce evocă ambinata și condițiile exterioare ale scrisului). În textul propriu-zis al romanului, scriitorul recurge (chiar dacă, de cele mai multe ori, cu intenții parodice) la procedee și la o retorică narativă tradițională [...] În ciuda

unor concesi «comerciale», *Tratament fabulatoriu* mi se pare numai cea mai bună carte , de până acum, a lui Mircea Nedelciu, dar – totodată – și cea mai evoluată luare de poziție a textualismului românesc. Un titlu de referință pentru istoria literaturii noastre contemporane”. □•Cu prilejul editării antologiei *Iarna imperială*, din BpT, a lui Anghel Dumbrăveanu, în dezacord cu prefața întocmită de Marcel Pop-Corniș, Petru Poantă vede în poet *Un om bântuit de himere*: „Așadar, problema rămâne deschisă: ce fel de poet este Anghel Dumbrăveanu? Fără îndoială, o voce identificabilă în contextul poeziei române contemporane, fără mari explozii, un proprietar de himere, de utopii, așa ca toți colegii generației sale, el se impune în primul rând ca *locuitor* al unui limbaj de reverie onirică. Înainte de orice, îl animă un instinct al migrației. Obsesia revelatoare a sa rămâne călătoria. Este, prin excelență, un poet al spațiului, deși aproape toți comentatorii au căutat în opera sa semnele unei viziuni asupra timpului, benefic, augural în *immurile răsăritene*, jubilante, din tinerețea erotică, sau malefic, devastator, în elegiile maturității”. □•După ce, în numărul precedent îi luase un interviu lui Allan Ginsberg, în cel de față craioveanul Ion Deaconescu este prezent cu un studiu despre Geo Bogza intitulat *Poezia realului* și în care este vorba despre raporturile existente în natură: „Geo Bogza ascultând vocea râului și a naturii nu riscă să-și piardă propria sa voce pentru că în orice clipă scriitorul cunoaște ceva impresionant, *a cunoaște* transformându-se nu în *a visa*, ci în *a gândi*”. □•Gheorghe Grigurcu folosește un titlu apropiat celui din monografia întocmită de Irina Mavrodin, *Stendhal contemporanul nostru* (Univers, 1986, pe care o recenzează în termeni elogioși: „Fără a trage atari încheieri de ordinul unei psihologii critice, cercetătoarea oferă din belșug materia ce le face cu puțință. În planul pe care și l-a trasat cu o geometrică rigoare, manevrează o sumă de asociații, apte de a impulsiona și alte puncte de vedere, a sugera noi lecturi, răspunzând pluralității conștiințelor critice: «Există și vor exista tot atâția *Stendhal, contemporanul nostru* câte asemenea lecturi concret configurate vor exista...». Rezonabil! Eseul Irinei Mavrodin atinge, neîndoios, o cotă europeană”. ■•În prezentarea și traducerea Smarandei Cosmin, apare textul *Cioran – aristocrat al îndoielii*, amplu articol semnat de Patrice Ballon în paginile revistei „City”. □•Despre *Demnitate* glosează un bun cunoscător, Nicolae Steinhardt. ■•Recenziile numărului, conțin, între altele: Nae Antonescu, la Gh. Bulgăr: „*Cultură și limbaj* este un omagiu elevat adus puterii nelimitate de expresie a graiului românesc”. Alte recenzii: □•Titu Popescu la monografia lui Matei Pamfil, *Astra*; Irina Petraș la Tudor Ionescu, *Ținuta obligatorie* (Dacia, 1986); Mariana Lazăr la Mihai Bărbulescu, *Copiii paradisului* (C.R., 1986); Ion Cristofor la Teofil Răchițeanu, *Plante de melancolie* (Dacia, 1986): „Poet exigent cu propriile producții lirice, șlefuite la nesfârșit, cu o pasiune de orfevru, Teofil Răchițeanu e structural un romantic elegiac, un saturnian evocând *acherontice zvonuri* venind dintr-o lume în care izvorăște pitagoreica muzică a sferelor. Natură discretă, Teofil Răchițeanu

practică o poezie bazată pe rigoare și armonie”. □•Constantin Cubleşan recenzează cartea lui Marian Popescu, *Chei pentru labirint*, C.R. 1986, „volum ce se subintitulează programatic *Eseu despre teatrul lui Marin Sorescu și D.R. Popescu*”: „Propunerea, pe cât de tentantă pe atât de lesnicioasă. Dar Marian Popescu porcede metodic și analitic, căutând cum bine își denunță intențiile, chei pentru a putea intra cu folos în *labirintul* odată propus cercetării”. ■•*Noi impresii*, însă disparate, sunt culese de la Struga de către Aurel Rău. Sub titlul *Bachelard sau lupta „valorilor spiritului” cu „valorile sufletului*”, Ioana Em. Petrescu prezintă studiul în două volume al lui Gaston Bachelard, *Dialectica spiritului științific* (Ed. Științifică și enciclopedică) □•În traducerea lui Ștefan Damian, apare Alberto Moravia cu *Visurile (descoperite) ale „Indiferenților”*, capitol din romanul cu același titlu.

• [„Tomis”, nr. 11] La rubrica *Dialoguri contemporane*, G.[eorgescu] Octavian îl interviuează pe Răzvan Theodorescu. Tema discuției este *Originalitatea culturii românești*, cu precăderea a celei referitoare la prezența noastră în spiritul cultural al Buzanțului. □•Continuă și interviul luat lui Livius Ciocârlie, din numărul precedent: „– *Cum se explică lipsa de universalitate a criticii noastre?* – Nu știu cum trebuie să înțeleg întrebarea. N-are critica noastră deschidere spre universal, adică nu este destul de adâncă, nu pune problemele fundamentale? Desigur, nu le pune în mod specific, altfel s-ar transforma în filosofie, dar le discută – cred – atunci când acestea sunt puse de autorii comentați. E adevărat, nu s-a dezvoltat mult la noi critica de perspectivă filosofică, chiar dacă există în ultimii ani un interes în creștere pentru arhetipal. (Să dau numai exemplul, strălucit, al cărții lui Alexandru Paleologu despre Sadoveanu). Ar fi de dorit ca după fascinația metodelor să urmeze fascinația marii culturi, în așa fel încât criticul să se sprijine pe cunoașterea textelor esențial filosofice, antropologice, sociologice etc. Sau altceva trebuia să înțeleg? Nu se scrie destul despre literatura universală? Se scrie destul – și bine -, având în vedere că primul rost al criticii este să se ocupe de literatura națională. Au scris, îmi vin la rezezeală nume: Ibrăileanu, Zarifopol, Călinescu, Vianu, Philippide, Perpessicius. Mai de curând, cărți întregi, admirabile și unele chiar importante: Edgar Papu, Lucian Raicu, Romul Munteanu, Ion Ianoși, Valeriu Cristea, Irina Mavrodin, Mihai Zamfir, Marian Papahagi, Marcel Pop-Corniș și câți alții. Avem foarte buni mediatori între cultura noastră și alte culturi ca Eugen Simion, Mircea Martin, Ion Pop, Al. Călinescu, Marin Mincu. Avem și specialiști de tip universitar, ca Angela Ion pentru Balzac, sau de tip editorial, ca Darie Novăceanu pentru literatura sudamericană. Avem o perspectivă vastă asupra ideilor literare de pretutindeni prin Adrian Marino. Exemplele pot continua. Nu sunt criticii noștri destul de cunoscuți pe plan universal? Problema trebuie discutată în contextul larg al întregii literaturi. – *Cum vi s-a părut primirea de către critică a cărților dv.? Și, în general, ce credeți despre metacritică?* – Primul capitol care s-a scris despre mine a fost foarte aspru. Al doilea,

foarte elogios. Amândoi autorii, critici serioși. Așa mi-am dat seama de la început că despre aceleași carte se poate scrie, aproape în egală măsură, și de bine și de rău. Am așteptat de atunci cronicile cu calm, îngrijorată, sceptică înțelepciune. Bilanțul este foarte satisfăcător, cu atât mai satisfăcător cu cât, intrând în critică dus de împrejurări, nu pe succes scontasem și nici nu mi-am făcut de atunci încoace o idee prea limpede despre ce am izbutit. [...] Ce cred despre metacritică în general? Autocontemplarea criticii, în ultimele decenii, nu se datorează, cum gândesc unii, suficienței și pierderii din vedere a rațiunii criticii de a fi, aceea de a întâmpina, susține, comenta, analiza și interpreta literatura propriu-zisă. Atitudinea autocontemplativă și, mai ales, autoanalitică, ipostaziază spiritul modern. Principala orientare a epocii moderne, în toate manifestările ei, a fost aceea de autocunoaștere, de înțelegere a mecanismelor intime ale fiecărei activități artistice – și nu doar artistice – în parte. Toate ramurile artei au vrut să fie autonome. Pictura să nu mai fotografieze lumea, ci să fie exclusiv pictură, teatrul să fie exclusiv teatru până la despărțirea de literatură etc. Toate s-au vrut autonome tocmai pentru a-și releva și a-și înțelege ființa proprie. Sunt semne că o dată cu încheierea epocii moderne artele se întorc din nou către lume. Nu putem aștepta ca tendința autocontemplativă – inclusiv în critică – să slăbească. A daug că la noi nu s-a dezvoltat mult varianta cea mai concentrată a metacriticii, discursul asupra metodei proprii. În cărțile noilor critici francezi capitolul introductiv, de autoprezentare, este adesea, cel mai interesant. [...] – *Raportând literatura noastră actuală la perioadele de maximă înflorire a ei, cum vi se pare?* – Prezentului îi lipsește, prin definiție, perspectiva necesară pentru a se autodefini și a-și identifica locul în istorie. De aceea, vă răspund scurt: după părerea mea: a) niciodată literatura noastră n-a avut, luată în ansamblu, un nivel mai bun; b) față de acest nivel și în raport cu perioadele de înflorire, cum le numiți, numărul capodoperelor actuale este mic. Asupra cauzelor acestui paradox nu numai scriitorii ar trebui să mediteze. Dau numai premisa unei explicații: capodopera este o descriere în decursul elaborării căreia autorul a înfruntat obstacole pe care și le-a fixat singur și totodată una în care, în toate planurile, a mers, fără limită, până la capătul gândului său. – *După mine, sunteți un eseist. Ce spuneți despre formula lui Ortega y Gasser – «eseul este știință fără dovezi?»* – Spre deosebire de știință, eseul – înrudit prin acestea cu literatura – nu are de adus dovezi. Literatura nu dovedește, ea se dovedește. Față de obiectul său exterior, pe care-l împărtășește cu știința, eseul are de adus ipoteze, nu dovezi. Literatura aduce întrebări, eseul ipoteze, știința dovezi. Eseul este mai aproape de filosofie decât de știință. Are același obiect: gândirea însăși. Prin filosofie, gândirea își dovedește temeiul, iar prin eseu își dovedește expresivitatea. Dar și o deosebire, esențială: filozoful are Idee, eseistul are doar idei”. □•Ovidiu Dunăreanu își continuă *Dicționarul scriitorilor dobrogeni contemporani* cu poetul Mihai Zissu. □•Fiind un număr al continuărilor, și Constantin Sorescu se ocupă, sub același titlul greu de sus-

ținut, (*Literatura pontică*) de personajul de legendă, Ovidiu: „Într-adevăr, se păstra mormântul lui Ovidiu în secolul al XVI-lea? Venețianul Giorgio Tomasi știe de *rămășișele* lui. Enciclopedistul polonez Sarnicki reproduce în analele sale chiar epitaful pe care un compatriot l-ar fi copiat de pe piatra funerară pe care ar fi găsit-o lângă târgul Isaccea, epitaf pe care Dimitrie Cantemir îl creditează într-o notă de subsol din *Descriptio Moldaviae*. Iată-l (în tălmăcirea românească a lui Gh. Guțu, ediția din 1973 a *Descrrierii Moldovei*, p. 69): «Aici zace cântărețul pe care mâna crudului împărat/ August l-a silit să plece de pe pământul părintesc./ Adesea nefericitul a vrut să moară pe meleagurile strămoșești. Dar în zadar; acesta este locul pe care i l-a dat soarta». Să fie un apocrif? Îndoiala își poate găsi reazem în cultul prin care Renașterea onorează marile spirite ale Antichității: pentru a-l crea și a-l întreține, epoca nu se sfiește, pornind, ce-i drept, de la certitudini, să ficționeze. Cititori ai lui Sarnicki, scriitorii români ai secolului baroc (secolul al XVII-lea) nu se gândesc să conteste autenticitatea epitafului, pentru ca Dimitrie Cantemir s-o considere firească. Tragedia ovidiană a persistat neîntrerupt în memoria colectivității autohtone timp de aproape un mileniu și jumătate. Cearta de mai târziu în jurul locului exact al exilului se datorește tocmai mutațiilor topografice și transformărilor semantice pe care le generează imaginația populară. Epocă a scripturalității, Renașterea va consemna legenda și va legitima-o prin opera poetică a poetului. Numai legendele strămoșilor și ale întemeietorilor cunosc o asemenea longevitate de excepție”. □•Acestuia i se alătură piteșteanul Ștefan Găitănanu cu *Dacia pontică în ipostază epică*: „*Depărtarea și timpul*, romanul captivant al unor profunde meditații pe teme filosofice și istorice, întărește specificul celorlalte cărți ale lui Mihail Diaconescu, realizând ceea ce istoricii încă nu pot să realizeze, să reînvie epocile în latura aspectelor simbolice și sentimentale în limitele impuse de adevărul documentelor. Dincolo de întrebările pe care le provoacă și le întrețin, aceste cărți măresc în sfera literaturii noastre dimensiunile relației estetice cu trecutul, prin răspunsul amplu și convingător pe care îl dau corespondenței *utile-dulci* □•*Dacia pontică* îi preocupă și pe Mihai Gramatopol și Ștefan Cucu: □•O recenzie la cartea lui Valeriu Râpeanu (*Scriitori dintre cele două războaie mondiale*, C.R., 1986) face O. Georgescu, varianta inversă a lui G. Octavian: „Am scris mai sus despre caracterul metodic al investigației lui Valeriu Râpeanu. Am evidențiat o deosebită capacitate de sinteză, în baza unei informații bogate, mergând până la detaliul semnificativ. În acest sens, studiul consacrat lui Nicolae Iorga, văzut în toate aspectele personalității sale (temperament, însușiri, trăsături de caracter, convingeri și atitudini) și în multiplele sale energii și eforturi dăruite (ca polihistor, *homo politicus*, scriitor, publicist etc.) reprezintă o sinteză exemplară. [...] Substanța studiului și fervoarea de a clarifica atâtea aspecte dovedesc nu doar efort și rigoare, ci și pasiune. Valeriu Râpeanu ni-l restituie pe N. Iorga nu numai dinspre istorie, ci dinspre literatură. [...] Spațiul ne oprește de a comenta aspectele altor capitole ale acestei

cărți. Bine documentate, interesante în expunerea datelor, ideilor, argumentelor literare, studiul dedicat lui Mihail Sorbul sau cel despre Victor Ion Popa vădesc pasiunea lui Valeriu Râpeanu pentru literatura, ca și arta dramatică, pentru teatru. Un revers luminos al amintirii ne apropie, în câteva pagini respectuoase și calde, personalitatea lui Tudor Vianu, în ipostaza mai puțin știută de cronicar dramatic. Dacă Eugen Lovinescu [sic!] tânăr onora paginile (în care semnav Minulescu, Eftimiu, Macedonski etc.) revistei eclectice «Flacăra» a lui C. Banu, cu atât mai interesantă ne apare prezența la vârstele senectuții a ilustrului profesor, a esteticianului-savant în paginile revistei renăscute de G. Ivașcu, în 1956-1957 ... Încheiem aceste rânduri, în așteptarea unui nou volum de contribuții, sub titlul *Scriitori dintre cele două războaie*". □•Sunt prezenți cu versuri Sorin Roșca încă nedevenit Stănescu, Carmen Tudora și Octavian Georgescu. ■•Atrage atenția rubrica *Pagini dobrogene din trecut*, cu două texte, primul preluat din Mircea Eliade, cel de-al doilea, de la Tudor Ionescu.

● [„**Transilvania**”, nr. 11] Număr consacrat – ca de altfel întreaga presă din această lună – păcii. Își exprimă impresiile revelatoare Rodica Braga (*Pacea noastră cea de toate zilele*), Titu Popescu (*Arta – mesaj al păcii*). ■•Despre apropiata *Marea Unire* (de la Alba Iulia) scrie Mihai Diaconescu: „... actul dela 1 decembrie nu este opera unei clase sociale, a unor partide sau grupuri și, cu atât mai puțin, a unor personalități politice, oricât de importante ar fi ele. El este rezultatul inevitabil al unor îndelungate și necesare evoluții istorice, un drept inalienabil și un act energetic al întregului popor român. Lupta pentru libertate, independență și unitate națională este o permanență a istoriei noastre. În această luptă, idealul unității a reprezentat principala componentă a istoriei noastre”. □•Îl secondează Mircea Tomuș cu *Literatură română și unitate națională*: „Văzută din unghiul izvorului ei principal, care este creația populară anonimă, literatura română nu dezmente această calitate de forță unificatoare ... și lirica și epica populară mărturisesc o unitate de simțire și viziune care nu se putea alimenta decât din realitatea unei vieți naționale unitare, o realitate socială și istorică ridicată în planul conștiinței. Dar văzută și din unghiul forțelor care i-au întreținut existența și i-au impulsionat dezvoltarea, literatura română a fost întotdeauna un fenomen care s-a desfășurat într-un spațiu unitar și cuprinzător, care era acela al unității naționale încă mult înainte ca această unitate să fie consfințită printr-un act politic”. □•Mircea Ivănescu scrie despre *Unire*, citând din Tudor Vianu, iar Mircea Braga configurează „tematica” întregului număr prin *Spiritualitatea română*. □•Versuri *Din Cartea Unirii* semnează Ion Mărgineanu. □•Urmează o serie de articole și studii istorice pe același subiect, dintre care consemnăm: *Unirea din 1918 în conștiința și acțiunea socialiștilor români* de Nicolae Jurca, citând chiar în deschiderea articolului din documentele de partid («Realizarea acestui deziderat istoric vital – așa cum se subliniază în Programul Partidului Comunist Român – a fost rodul luptei maselor largi populare, a muncitorimii, a intelectualității, a cercurilor înain-

tate ale burgheziei, a principalelor clase și pături ale societății, opera întregului popor, a întregii națiuni».); *Încercări de deznaționalizare a românilor transilvăneni prin legislația ungară dintre 1887 – 1918* de Mihai Racovițan („Măsurile de desființare a românilor transilvăneni canațiune – un întreg și cuprinzător plan – au fost apoi cuprinse în *Cartea secretă* din 1907, scrisă exclusiv pentru uzul guvernului ungar”.); *Lupta revoluționarilor români în primul război mondial pentru desăvârșirea unității statale* de Mihai Sofronie („Prin amploarea și însemnătatea sa, mișcarea voluntarilor români marchează o pagină de neșters în lupta solidară a poporului nostru pentru desăvârșirea unității naționale, pentru realizarea statului unitar român. Voluntarii români au fost mesagerii idealurilor de eliberare și unire cu România ale populațiilor românești asupra imperiului habsburgic”.); *Mărturii inedite despre desfășurarea evenimentelor din 1918 la Sibiu*, de Mircea Stoia prezintă momentul de constituire a Consiliului național român din Sibiu, ținut în clădirea Astei, și acțiunile întreprinse pe plan local și național pentru unirea Transilvaniei cu România. □•Sunt publicate și o serie de *Adeziuni sibiene la actul Unirii din 1 Decembrie 1918*, ceea ce arată că, într-o oarecare măsură, numărul repetă aceeași structură celui consacrat anterior momentului Astra – 125, ceea ce îl configurează preponderent istoric și cultural, și doar marginal literar. ■•Prezențele literare ori pe teme vizând literatura sunt: Adrian Marino, *Disocierile literaturii (IV)*: „Corect interpretată, conștiința «specificului» duce în ultimă analiză la două rezultate fundamentale: 1. Un efort de definire precisă a literaturii conform criteriilor pe care le recunoaște (autodefinirea literaturii în timp și în spațiu); 2. definirea, drept criteriu de bază al separării literaturii de ce nu este literatură, prin disocieri radicale. Evident, cele două operații sunt solidare, aspecte ale unui proces unic. Dar, în plan analitic, o sistematizare este posibilă, conștienți de faptul că limitele literaturii sunt extrem de greu de trasat”. ■•Mircea Anghelescu evocă portretul poetului al cărui nume este asociat în istoria literaturii cu cenaclul lui Maiorescu și vechea boemă a cafenelelor bucureștene, *Un uitat: M. Demetriade*. ■•Cronici și recenzii literare semnează: Elena Indrieș – face o selecție a poeziilor care evidențiază efortul de „forare a profunzimilor în căutarea unui strat acvatic” a lui Ștefan Augustin Doinaș: *Perspectiva simbolică (I)*, pentru a pune în evidență luciditatea și capacitatea filosofică a poetului de „penetrare a ideilor pure”; Mircea Popa – comentează locul pe care îl ocupă scriitoarea de limbă franceză, descendentă directă a prințului George Bibescu, în cadrul literaturii românești și străine, *Anna Brâncoveanu de Noailles în românește*, pornind de la recentul său volum memorialistic *Cartea vieții mele*, publicat la Editura Dacia (1986) în traducerea lui Virgil Bulat; Dana Dumitriu – se străduiește cu mare dificultate, cum singură recunoaște, să scrie despre cartea Soniei Larian, *Bietele corpuri* (Editura Cartea Românească, 1986) în *Cartea Marandenbone*: „Dificultatea de a scrie despre cartea Soniei Larian vine din incapacitatea de a cuprinde sintetic un text de o enormă densitate. [...] A expune ideile

cărții înseamnă să rescii cartea”. ■•Publicația semnaleză „vestea” că „în această toamnă, lui Geo Bogza i s-a acordat «Cheia de aur a orașului Smederevo», premiu al țărilor riverane Dunării”.

• [„Vatra”, nr. 11] Andrei Marga arată în ce constă originalitatea logicii filosofiei lui Constantin Noica. □•Volumul de poezii al lui Romulus Guga, recent apărut, se află în atenția lui Dumitru Mureșan: „Romulus Guga debuta cu poezie în ambianța primăvăratică a «Stelei» anilor '60. Influența lui A. E. Bacovsky nu e singura. A mai fost semnalată și influența lui Blaga, cel preocupat de misterul morții, de chipul de dincolo. Antologia de *Poezii* (Editura Dacia, 1986, ediție îngrijită de Romulus Vulpescu, cu un studiu introductiv de Ștefan Aug. Doinaș) ne atrage atenția și asupra unei alte influențe formative importante, aceea a lui Bacovia. Pentru Guga, Bacovia este poetul «cu-o soartă de plumb». Atmosfera albă, cu ninsori halucinante este desigur bacoviană, iar ultimele poezii (v. secțiunea *Inedite*), de pronunțată esențializare și concentrare a expresiei, fără metafore, pot fi apropiate ultimelor bacoviene. Poezia lui Romulus Guga, ca și a altor poeți ai generației '60, continuă tradițiile poeziei românești moderne, lecturile lui Arghezi, Blaga, Bacovia, Pillat aflându-se, fără îndoială, prin numeroase sugestii, în substratul limbajului poetic, de un modernism moderat, în care pot fi observate și o mulțime de motive tradiționale: vechimea, bătrâni, casa veche, părinții, strămoșii, sângele, moștenirile”. □•Vasile Dobrescu scrie cronica la monografia lui Serafim Duicu, *Pe urmele lui Samuil Micu-Klein*, Sport –Turism (1986). ■•Aurel Pantea semnează cronica intitulată *Dicția energetică a viziunii* în care comentează volumul apărut postum al Etei Boeriu *La capătul meu de înserare*: (Dacia, 1985): „Prin dicția energetică a viziunii, prin teritoriile transcrise, prin limbaj poetic și travaliu monastic, Eta Boeriu rămâne o prezență singulară a literaturii române”. □•Angela Marinescu este atrasă de muzicalitatea și sinceritatea demersului liric al Magdalei Ghica (Magda Cârnecki), din foarte comentatul, de către critica literară, volum *O tăcere asurzitoare*, apărut la editura Eminescu în cursul anului 1986: „Magdalena Ghica își recită, parcă, ei înseși versurile cu o fervoare ce acoperă stângăciunile inerente. Se simte pretutindeni că monologul ei rostit în fața orizontului pur nu este decât credință și strigăt. Strigăt ce se transformă în vibrații din ce în ce mai stinse, mai conștiente, mai umane. În fața liniei care desparte cerul de pământ, retorica ironiei ar fi devenit speculație, iar jocul ar fi părut de o grauitate opacă. De aceea, Magdalena Ghica a preferat să-și organizeze o materie poetică inedită, a spațiilor largi, de o singurătate ce se pierde în muzica deprinderii și a melancoliei ■•În același număr de revistă, dar la pagini diferite Dan Culcer scrie, și el, despre *Proza lui Ștefan Agopian sau Didactica magna*: „Manualul întâmplărilor de Ștefan Agopian are concentrare, fluența, tensiunea epică și stilistică a unei capodopere. Se înalță, cheie de boltă, la întâlnirea coloanelor unui edificiu epic construit cu semeață osârdie: romanele *Ziua mâniei* (1979), *Tache de Catifea* (1981), *Tobit* (1983), reunindu-le efortul ascensional

sub semnul naturalei aparente a artificului extrem. Cartea s-a bucurat la apariție (1984) de un comentariu comprehensiv și exact semnat de Florin Lupescu (în «Viața studențească», nr. 23, 6 iunie 1984), intitulat *Strategiile derealizării*. Derealizare, ca strategie narativă este considerată de comentator o «procedură intelectualistă de estompere a realului», un «mecanism subtil al creației», un «proces care întrunește parțial trăsături definitorii ale degradării: dar care nu are nicio legătură cu distrugerea nefiind antonimul realizării», o amputare, deci, sistematică de ansamblul determinărilor externe, am spune, altfel, o manifestare absolută a libertății creatoare». □•Un alt echinoxist, Ion Urcan îl prezintă pe poetul Dan Damaschin, autor al volumului de versuri *Trandafirul și clepsidra*, Albatros, 1986: „Dăruiet cu harul responsabilității artistice și al discreției, Dan Damaschin e ferit de tentația cantității, cărțile sale fiind de fapt mici plachete apărute la intervale considerabile, însă din paginile cărora, la o selecție oricât de exigentă, nu s-ar pierde nimic. E în cauză un poet căruia critica și iubitorii de poezie îi datorează atenția lor”. ■•Nicolae Băciuț dialoghează cu criticul literar Laurențiu Ulici pe tema duratei ...actualității în literatură: „– *Constat, în calitate de cititor onest de cărți, dar și de comentarii pe marginea acestor cărți, o distanță foarte mare, neverosimilă între polii receptării, distanță, dacă vreți, uneori aproape ridicolă. O carte vehement contestată de o anume instanță critică (cu «argumente») ajunge să fie super-elogios evaluată de o altă «instanță» (conștiință) critică, (tot cu «argumente»). În ce termeni se poate vorbi atunci despre moralitatea actului critic, a receptării critice? – Datorită abuzului de uz, problema moralității în critică s-a extins dincolo de limitele firești, ajungând să însemne și totul și nimic. Problema însă, păstrată în aria ei reală e foarte importantă. A crede despre un lucru că este alb și a spune că este alb asta este toată moralitatea criticii. O relație deci în care se presupune fidelitatea lui a spune față de a crede. Altfel zis, criticul moral e cel care nu acceptă sub niciun motiv ipocrizia. Nu întotdeauna însă cel care spune despre un lucru că e alb și lucrul se arată a fi negru, comite un act imoral. Dacă el crede că e alb, e salvat de la imoralitate, și atunci, judecata lui e doar greșită. Îmi place să cred că majoritatea opiniilor diametral-divergente despre una și aceeași carte provin din aceeași eroare de judecată, de apreciere, de gust, în ultimă instanță. Dumneavoastră ce părere ai? – *Acestea îmi par situații fericite. Ceea ce mă irită însă, dacă pot spune astfel, și aici nu cred că se mai poate pune problema «erorii» este previzibilitatea. Faptul că poți ști, că poți intui tonul în care criticul Cutare va scrie despre cartea Cutare. Așadar, de la moralitate la previzibilitate. Cum rămânem atunci cu «moralitatea» în acest caz? – În acest caz e vorba de imoralitate. Și important mi se pare nu să facem statistică pură a cazurilor (fiindcă, oricum, un aer de prezumție ar pluti inevitabil asupra unei atari situații și, cum bine știi, nici prezumția nu e chiar supremul semn de moralitate) ci eventual să vedem cum și din ce motive se insinuează imoralitatea în actul critic? Eu cred că răspunsul la aceste întrebări se cade a fi**

căutat în ceea ce numim climat literar, care climat, nu-i așa, nu are cum să fie totalmente independent de climatul general, social, ideologic, moral, psihologic al unui timp istoric. «Marea schismă» (ai băgat de seamă cât de ridicole s-au dovedit a fi în istorie marile schisme? Pe cât de ridicole, pe atât de nefaste în consecințe) care s-a produs în climatul nostru literar acum vreo zece ani, după celebrul caz *Incognito II*, care a fost mai mult o supapă de răbufnire a unor «magma» acumulate anterior, a concentrat mare parte din energiile combatanților, a lăsat loc liber de manifestare temperamentelor, a diminuat până aproape de anulare rezonabilitatea intervențiilor de opinie, în toiul «schismei» fiind folosită între altele, și arma «albă» a ipocriziei. [...] Sunt pe de altă parte convins că nici unul dintre criticii adevărați de la noi și de astăzi, nu au practicat ipocrizia critică. Ei puteau să greșească dar nu puteau să mintă; se subînțelege că aceia care au făcut-o nu pot fi socotiți nicidecum critici adevărați. Moralitatea e partea componentă a talentului critic. [...] – *Decisiv pentru «sănătatea» unei literaturi, a unui climat literar este însă care dintre relații e predominantă.* – În genere, succesul e determinat de gustul public comun, a cărui atitudine nu coincide cu gustul estetic al criticii, de pildă, și de o seamă de situații conjuncturale. A apărut în urmă cu câțiva ani în librăriile noastre un roman, *Căderea Constantinopolului*, cu totul mediocru, din pricina aceasta aproape neobservat de critică, dar acre a avut un mare succes de public. N-ar fi greșit dacă am admite că succesul unei cărți, mai cu seamă în proză și dramaturgie, nu se bazează atât pe valoarea ei literară cât pe tema, problematica ei. Întotdeauna proza de aventuri, bunăoară, (incluzând aici numai romanul detectivist, cel exotic dar și, de pildă, memorialul de călătorie) a avut succes la cititori ca, de altfel, și romanul de dragoste. – *Propensiunea, atracția pentru politic, pentru romanul politic nu-l caracterizează numai pe cititor. Într-o nevinovată (!) complicitate, scriitorul intră în joc, alimentează «setea» receptorului. Mă gândesc nu numai la Delirul lui Marin Preda...* – În general, se spune că au succes cărțile care vin în orizontul de așteptare al cititorului. Cele care îl «sfidează» și acestea sunt, de regulă, cărțile bune – pot întâlni, o vreme, indiferența publicului. Nu-i mai puțin adevărat că, în mare, și la scara unui fragment istoric coerent valoarea e secantă la succes iar nonvaloarea paralelă cu el. – *În aria de polarizare a relațiilor de care vorbeam mai înainte se pot regăsi și factorii care duc la apariția miturilor în literatură, la recunoașterea, impunerea sau marginalizarea unor personalități. (Contextul socio-istoric nu poate fi ignorat. El a determinat și «recunoașteri» gen A. Toma, în timp ce Arghezi, Blaga ș.a. erau prohibiți).* – Mitizarea e un fenomen care se întâmplă cu mult mai rar operei literare decât persoanei autorului ei. Îndeobște, un scriitor ajunge la o statură de tip mitic grație altor calități decât cele strict literare [...] Excepție de la această regulă, în literatura română, face numai Eminescu. - *Există diverse moduri, pentru un critic, de a se afla «în actualitate». Unii subordonează fenomenul literar contemporan pentru a-și asigura «actualitatea».*

Bineînțeles, nu e suficient să scrii despre contemporani ca să fii «în actualitate». Relectura clasicilor s-a dovedit în câteva cazuri a fi mai fertilă în a statua calitatea de actualitate a criticului, a criticii. Între relectura clasicilor și lectura contemporanilor poate exista o tentație, o tensiune care determină, în ultimă instanță, sensul opțiunii criticului. – Nu cred că există vreo tensiune reală între lectura cărților actualității imediate și lectura sau relectura cărților din rafturile istoriei literare. Am spus-o și altădată: deși poate fi numai al actualității, în sens strict istoric, după cum poate fi numai al «clasicilor», criticul are obligația de a vedea mereu întregul unei literaturi, deoarece, chiar dacă nu intenționează să scrie o istorie a literaturii nu se poate dispensa, în analiza literaturii de «azi», de cunoașterea literaturii de «ieri», tot astfel cum, făcând istorie literară, nu se poate lipsi de cunoașterea literaturii contemporane”. ■•Împlinirea a 125 de ani de la înființarea Astei este prezentă și în „Vatra”, ca de altfel în toate publicațiile. Articolul de aici aparține lui Dorin Goția și se numește *ASTRA. Realitate și simbol*: ■•T. A. Enăchescu scoate la lumină o altă etimologie populară, în uz și astăzi, din expresia *a nu avea nici în clin nici în mănec*: „«Clin» în limba veche avea și senul de «seară», când soarele declină. Uitându-se cuvântul «mănec», care înseamnă a *porni dis de dimineață*, vorbitorii zilelor noastre au adaptat expresia făcând un „acord nu prin apropiere” – cum se întâmplă cu unele plurale și singulare situate în imediata apropiere a verbului, ci un „acord prin analogie obiectele asemănătoare ori apropiate omofonic celui dispărut”. Așa că astăzi, avem nici în clin, nici în mănecă, deși sensul este nici seara, nici dimineața: ■•O contribuție, de mici dimensiuni, privitoare la realizarea problematicilor prozei are Marius Tupan cu textul *Insurecțiile romanului*: „Concluzia ar fi aceea că literatura română ce nu s-a născut în umbra universităților, ca o bună parte din cea apuseană, a avut șansa de la primele încercări, să-i întindă realității oglinda. Ea ofer, ca spirit și mentalitate, un teren fertil romanului. A ne plânge de opresiunea unui climat livresc omniprezent, de imposibilitatea eludării unei practici literare cvasi-epuizate din punct de vedere formal, de o formație în care lumea greacă și romană să ne fi determinat conștiința, privându-ne de percepția proaspătă a realității înconjurătoare, înseamnă a mima suferințe străine. Tot așa după cum sentimentul înstrăinării de public sau poza artistului exilat într-o țară unde cărțile se epuizează în câteva zile, sunt ridicole. Acuza de provincialism, atunci când se face, nu poate privi, prin urmare, «lumea» romancierilor noștri, ce-și are specificitatea datelor sale social istorice, ci tehnica, stilul, capacitatea de a ne distanța de derizoriu și efemer, de a organiza materia epică, de a comunica în limbajul universal constituit al timpului nostru”. ■•Bedros Horasangian este prezent, pe același subiect, cu *Posibila întoarcere*, în care scrie, previzibil, despre *Imposibila întoarcere*: „«Intellectualul începe acolo unde sfârșește scriitorul». Marin Preda a fost unul dintre aceștia, și chiar dacă nu a deținut o catedră universitară și n-a fost doctor în științe filologice a tresărit la tot ce s-a petrecut în jurul lui, n-a

dat din umeri nepăsător privind spre Balta Brăilei sau turlele Maramureșului, trecând mai departe: eu sunt scriitor, nu mă interesează. De aceea a depus mărturie pentru timpul și semenii săi într-o carte de non-ficțiune, scrisă cu sânge rece dar cu ardoarea implicării: *Imposibila întoarcere*, un op ce se adresează publicului larg și nu numai unei elite intelectuale, o carte care și azi poate servi drept îndreptar de viață, simțire și muncă oricui, scriitor au ba, tânăr sau bătrân, șazecist ori șaptezecist, fiecare având ce alege pe măsura puterilor și nevoilor sale; o carte nu despre întruparea unor himerice logos-uri în mult mai pedestre istorii, scrisă nu în limba zeilor ci a oamenilor, nu incantatorie și aurorală ci logică și de bun simț, fără a fi nici măcar paradoxală, la îndemâna celui dispus să înțeleagă, să accepte sau să refuze o idee. Un roman de atitudine și frământări intelectuale”: □•Fiindcă tehnoredactarea, viziunea grafică și rigoarea tematică a numerelor nu reprezintă punctele forte ale publicației, panseurile lui *Alceste* (episodul al IX-lea din interminabilul jurnalul) format din enunțuri de câteva rânduri puse pe trei coloane, seamănă până la pierderea identității, cu versurile lui poezilor Valeriu Bârgău și Ion Dumbravă, între care este strivit. □•La rubrica *Scrisori deschise* cu titlul *Cum ați ajuns la ...* Marcel Marcian aduce informații prețioase despre frații săi, completând profilul de cunoscător al matematicii și poeziei cu acela de iubitor al literaturii. Precizările sunt cu atât mai necesar de luat în seamă cu cât, pentru necunoscători, Marcel Marcian, este fratele celui despre care scrie, Solomon Marcus, dar și al lui Marius Mircu, stabilit începând cu 1987 în în Israel: „Spune Solomon Marcus că adolescența i-a fost «puternic marcată» de Rilke. Marea tentație, pasiunea supremă, trebuie să adaug, i-a fost însuși limbajul poeziei: limba română în expresia argheziană. Mai înainte de a scrie, în 1942, poezii, a copiat din Argezi, i-a transcris poezii, să le aibe cu el, oriunde, toată ziua. (Le-am păstrat)”. □•Și lui Hristu Cândroveanu paginile „Vetrei” îi stau la dispoziție pentru articolul *Cărțile dramei și ale triumfului*, care ar putea intra în cartea recordurilor pentru cel șapoul redactat cu cel mai mic corp de literă. □•Biblioteca Babel are parte de oaspetele o schiță a lui Gabriel Garcia Marquez transpusă în limba română de Tudora Șandru Olteanu. Ursula Krechel, poetă de limbă germană este tradusă de Grete Tartler. □•Semn că nu a murit de tot, rubrica *Generație și/ sau creație* găzduiește textul semnat N. [icolae] B. [ăciuț] *Alte voci, alte încăperi*, în care autorul dezavuează politica, falimentară în opinia sa, a editării de antologii de debut, unel având dimensiunea pe măsura „talentelor” găzduite în paginile ei: „Antologia de debut *Alpha* '85, Dacia, 1986, nu se deosebește în mod esențial de celelalte antologii. Șaisprezece autori la distanțe mari de valoare unul de altul, dar și de vârstă (Ion Matei Mureșanu, n. 1940 – Ruxandra Cesereanu, n. 1963) sunt antologați cu un număr nici prea mare nici prea mic (zece- cincisprezece) de poeme, dar oricum insuficient pentru a fi edificator, pentru a permite o judecată de valoare fără riscul aproximării, al bâjbâirii. Ceea ce surprinde (neplăcut), în primul rând, e că există

distanțe mari de valoare chiar în grupajul fiecărui autor în parte. Explicația acestor inegalități poate fi căutată în selecția unor poeme din etape diferite (a se vedea în acest sens și orgoliul datării poemelor) la unii, iar la alții într-o vizibilă lipsă a conștiinței critice, a exigenței critice. Cei mai mulți autori se dovedesc buni cunoscători ai «tehnicilor» versificației. Că nu reușesc «să le aplice» întotdeauna, aceasta e o altă problemă. De aici (și nu numai) amestecul de lucruri notabile cu maculatură, amestecul valorii cu impostura”. ■•Apare, la Note, o consemnare a lui Geo Bogza, din revista „Orizont”: „Încredințând tiparului mărturisirea mea, care nu depășea o coloană, intercalând în ea o frază infatuată ce nu-mi aparținea, tânărul din Timișoara i-a mai adăugat șapte coloane, acoperind astfel două pagini din «Orizont» cu un interviu în întregime ticluit». Sigur, Geo Bogza nu are nevoie de un astfel de ajutor ca să realizeze un interviu, dar se pare că moda romanelor colaj a contaminat interviurile”. □•Este amintit triumful lui Geo Bogza: „Premiului Herder al Anei Blandiana, Cununii de aur a lui Nichita Stănescu, li se adaugă în această toamnă *Cheia de aur*. Marele Premiu Internațional acordat de juriul Festivalului de poezie de la Smederevo, R.S.F. Iugoslavia, lui Geo Bogza, premiu care constituie încă o recunoaștere internațională a poeziei românești. În documentul care justifică decizia juriului se precizează că «Geo Bogza este unul din corifeii avangardei românești și europene, revoluționar și umanist de seamă». Trebuie precizat că Geo Bogza e primul laureat al acestui important premiu care se acordă anual, începând din 1986 unui poet din țările dunărene, de către un juriu compus din personalități marcante ale vieții culturale și artistice din Iugoslavia”.

• [„Viața militară”, nr. 11] Tudor Negrescu publică poezia *Manifest: Editorialul acestui număr se intitulează Poporul și oștirea optează plenar pentru dezarmare și pace, pentru progresul patriei*: „Cu asemenea hotărâre, exprimată fierbinte și cu prilejul sărbătoririi Zilei Armatei în telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu, în Ordinul de Zi al ministrului apărării naționale, în cuvântul rostit de acesta la tribuna Marii Adunări Naționale, ostașii se prezintă în fața urnelor la referendumul de la 23 noiembrie: Exprimând UN DA UNANIM pentru reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare ale țării noastre. Un DA pentru pace și dezarmare, pentru progresul, înflorirea și întărirea României socialiste libere și independente, pentru înfăptuirea hotărârilor Congresului al XIII-lea al partidului, pentru promovarea dezarmării și asigurarea păcii, pentru progresul nostru și ai întregii lumi”. □•Petre Ghelmez traduce în sentimente ceea ce se înțelege printr-un *Jurământ de credință*: „Jurământul ostășesc este jurământul nostru de maturitate”. □•Subiectul *2500 de ani de la luptele geto-dacilor cu perșii* este preluat de Petru Demetru Popescu. □•Titus Vâjeu are opinii în acest sens: □•Nicolae Prelipceanu este prezent cu un grupaj de versuri despre Apuseni, copilărie și eroi: „La întoarcere salut cu mâna stângă/ ridicându-mi și inima odată cu ea/ pe eroii neamului/ ale căror nume sunt încă treze/ pe o placă de bronz/ în mij-

locul/ (inima) / satului”. (*La întoarcere*) □•Aurel Martin prezintă mai degrabă în termeni critici romanul lui Bogdan Stih, *Vetrele fumează în amurg*. Nicolae Ciobanu apreciază romanul lui Nicolae Boghian (*Stare de erou*), redactor la „Viața militară”, pe care îl consideră „un roman al antitezei tulburătoare”. □•Despre *Poemograme și alte poezii* (C.R., 1986), volum al lui Ion Segărcianu, se exprimă Costin Tuchilă, considerându-l „notabil”: „Temele lor sunt, cum se vede, ușor adaptabile organizării grafice elocvente, de unde și o anumită superficialitate – nu a poeziei propriu-zise, ci a formulei de care ea uzează. Caligrama urmărește în primul rând ochiul imediat; ochiul premerge cugetul, Imaginea dictează sensul, aspectul grafic e însăși cheia. Inefabilul unui astfel de poem e similar valorii de multe ori enigmatice pe care o are așa-zisa ingenuitate a ideogramei”. □•*Fragmente din viața unui mare patriot* este titlul folosit de Gheorghe Istrate în evocarea pe care i-o face lui Mihail Sadoveanu.

• **[„Viața Românească”, nr. 11]** Al. Paleologu scrie despre *Un manual de drept roman*, a cărui răsfoire îi răscolește vechi amintiri despre tatăl său, portret schițat în *Scrisoare către avocatul N*, în tonuri emoționante, așa cum numai un copil își poate vedea părintele adorat: „În cele mai îndepărtate fracțiuni de memorie se regăsesc admirația amețitoare pe care mi-o impunea prezența lui: era de o frumusețe care-mi tăia răsuflarea. [...] Era foarte elegant, fără căutare, ca de la sine înțeles, și răspândea un miros minunat, de săpun bun și de *eau de verveine Roger & Gallet*. Niciodată, dar absolut niciodată, indiferent ora, nu l-am văzut decât ras impecabil. Persoana lui emana o autoritate imediată; deși era în fond un timid și uneori de o ușoară stângăcie în gesturi, domina totdeauna, din primele secunde, ambianța în care se găsea. Era reputat ca om de spirit; vorbele lui, deseori caustice dar de obicei de duh pur și simplu, stârneau în jur o bună dispoziție și o veselie îmbătătoare, alungând fără întârziere atmosfera mai mult sau mai puțin convențională dinainte ...”. ■•Norman Manea prezintă în *Note despre Blecher* o schiță de portret al scriitorului care, după cum singur mărturisește „Am trăit în 29 de ani mai mult decât alții în 100”. Încercarea de reconstituire a imaginii, prin intermediul lucrărilor elaborate de acesta în existența dramatic condensată în paginile scrise, se dovedește a fi dificilă. Norman Manea recurge la comparații privind abordarea temelor existențiale, filosofice, Blecher – Creangă spre exemplu, având ca motivație vecinătatea natală a celor doi scriitori, sau Blecher – Mateiu Caragiale, asocieri legate de volumele publicate de cei doi (*Întâmplări din irealitatea imediată*, respectiv *Craii de Curtea Veche*) în care „extravaganța destinată doar inițiaților” însumează „asemănări care mai curând le deosebesc”. Criticul recurge la structurare tematică pentru configurarea principalelor concepte cuprinse în lucrările lui Blecher – *O teză de liceu; Eul constrângere; Cunoaștere și credință; Vecinătăți; Onestitatea îndoielii; Refuz; Calendar; Traseu; Trestie* -, concluzionând că „Forța de anti-destin a artei s-a confirmat prin Blecher. Rana

existenței sale hrănește și azi lumina delicată și viguroasă a paginilor, flacăra lor încă tânără”. ■•Semnează versuri: Vlaicu Bârna, Miron Scorobete, George Vrânceanu, Marian Drăghici, Emilian Mirea. Unele (V. Bârna, G. Vrânceanu) trimit la semnificațiile unirii de la 1 Decembrie 1918. Același lucru se petrece și în fragmentul de proză semnat de Mihail Diaconescu, *Zile de iarnă*. ■•În traducerea lui Dan Petrescu apare un text de Roger Caillois, *Bula*, capitol distinct din lucrarea considerată a fi „autobiografia spirituală a fostului academician francez” *Le fleuve Alpee* (Edition Gallimard, 1978), volum pus sub semnul unui mitului grecesc al fluviului Alpheu. Analogia este menită să illustreze „navigația” scriitorului, sociologului, eseistului și criticului literar francez prin meandrele galaxiei Guttenberg „a posteriori desemnată ca paranteză a vieții sale și deci considerată ca inautentică a reeditat soarta fluviului temerar și obstinat, căci spre finele experienței sale livrești eseismul se găsește întrucâtva detașat de ea, sedus de contrariul scrisului și al literaturii: «Pietre, supreme arhive care nu purtați nici un text și nu oferiți nimic despre literatură ...»”. În comentariul care însoțește traducerea, Dan Petrescu apreciază că atracția pentru pietre a academicianului francez se datorează faptului că acestea reprezintă opusul vieții și al gândirii, dar mai ales pentru că prin aceasta sunt opuse omului și istoriei: „Disprețuind Analele, înțeleptul își contemplă în tăcere arhivele de siliciu, în care nici un cuvânt nu relatează vreun element”. ■•Dumitru Micu analizează *Dramaturgia românească sub privire istorică*, parcurs facilitat de apariția la Editura Minerva a primului volum din *Istoria literaturii dramatice românești* în care sunt prezentate scrierile dramaturgiei naționale „de la începuturile folclorice până în 1890”. Este apreciat nu numai efortul imens al autorului de culegere a textelor, stabilire a autenticității, clasificare cronologică și tipologică, cât mai ales probitatea profesională de care dă dovadă în emiterea unor supoziții rezonabile, pertinente, a argumentării opiniilor „de natură a situa cât mai exact, istoric, o seamă de producțiuni literare examinate”. Din această cauză, cartea analizată este apreciată ca fiind un „studiu critic” veritabil, dar și o lectură plăcută, care invită cititorul la reflecție și îl incită la citirea operelor dramaturgilor prezentați. ■•Sub titlul *De la impersonalitate la personalitate*, Gheorghe Grigurcu scrie despre criticul Mircea Martin, pe care îl așează pe același interval cu puținii reprezentanți ai criticii românești, de la Titu Maiorescu la E. Lovinescu, care au dovedit tăria morală și puterea exprimării stilistice a principiilor. Capacitatea criticului de limitare a libertății, prin căutarea unor repere în afara subiectului sau obiectului, îi conferă acestuia autoritatea unui „cavaler ieșit din armură”. „Impersonalitatea – ca probă a depășirii de sine – acesta cred că este pariul unei adevărate personalități”, aserțiune paradoxală la prima vedere, îi conferă criticului o autoritate „supraindividuală” care îi permite să jongleze cu contrariile: „Ca un scamator care vâra într-o pălărie batiste, bucăți de ziar ori alte lucruri neînșuflețite pentru a scoate un porumbel, Mircea Martin îndeasă în comentariul său constatarea a numeroase defec-

te pentru a scoate în cele din urmă o apreciere favorabilă, dreaptă: fiinața viabilă a criticului”. Analiza criticului, din perspectiva volumului *Singura critică* (Editura Cartea Românească, 1986), îi oferă lui Gheorghe Grigurcu posibilitatea de a remarca modul în care criticul își apără ideile directoare legate de superioritatea obiectivității asupra subiectivității și a impersonalizării asupra personalizării, într-un stil elegant, dublat de „resursele pe care le le dezvăluie pe planul unei critici aplicate, nuanțată, prevăzută cu note moraliste, fastuos metaforică, pe alocuri, de o mare ingeniozitate a echivocului mai totdeauna ...” ■•Editarea volumului de *Versuri pentru aer* (Editura Cartea Românească, 1986) îi oferă lui Al. Protopopescu posibilitatea să evoce portretul Antei Raluca Buzinschi (1964 – 1983) sub titlul *Ea și întunericul*, titlu inspirat de trecerea într-o altă lume a mult prea tinerei poete, printr-un gest care fusese de fapt semnalat cu mult înainte, prin profundele incursiuni lirice ale acesteia pe tărâmul umbrei și al inexistenței, transcendentalului. „Pretutindeni, obsedant, același elogiul al întunericului, ca unic mediu priicos ființei: «M-am născut și sunt oarbă. Nu te speria, / Întunericul / E foarte prietenos» (*Dialog*), sau «Vreau să pipăi / Straturile de-ntuneric / Din cameră / Sunt atât de inconsistente / Ce bine că sunt / Învălătucită / În straturi de-ntuneric / Întunericul .../ Dar nu pot să mă joc prea bine cu-ntunericul / Fiindcă rămâne un vierme care sunt eu ...» (*Eu și întunericul*)”. ■•Cartea lui Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati* (Editura Cartea Românească, 1986) este recenzată de Ramona Fotiade. Istrati este autorul care, recunoaște Iorgulescu, i-a marcat profund conștiința și întreaga sa creație. Interesul pentru acest scriitor transpare în majoritatea studiilor criticului, de fiecare dată încercând printr-o analiză lucidă și o investigație sistematică să ofere cititorului o imagine, dacă nu mai adevărată, cel puțin mai actuală a scriitorului brăilean. Premiza cărții devine astfel o aventură spirituală la care cititorul este invitat să participe: „*Spre alt Istrati* evocă traseul unei căutări care, pentru scriitor, a reprezentat – până la urmă – și o «căutare de sine», singura în măsură să ofere dimensiunea responsabilității pe care și-o asumă, din perspectiva istorică, orice observator al fenomenului literar”. ■•Aureliu Goci vine cu scurte comentarii prilejuite de retipărirea romanului satiric *Minunile Sfântului Sisoie*, de G. Topîrceanu, la centenarul nașterii acestuia. Criticul salută apariția în ultimii ani a mai multor romane ironice-satirice, între acestea fiind remarcat și comentat volumul recent publicat de Editura Dacia (1985), *Locuri libere în Pantheon* de Nicolae Vereș. Cartea, alcătuită din episoade centrate pe biografia câte unui personaj din categoriile marginalizate social, îi oferă criticului posibilitatea să pună sub lupă talentul autorului în prezentarea unui univers caricatural, prin crearea unei lumi gregare și imorale alcătuită din infractori, sectanți, delapidatori și alții de aceeași speță: „*Locuri libere în Pantheon* oferă o lectură cu zâmbetul pe buze, atractivă cât țin paginile cărții”, dar care se uită foarte ușor deîndată ce s-a încheiat.

DECEMBRIE

1 decembrie

• [„România liberă” nr. 13086] Un *Mesaj umanist* transmite și Ioan Alexandru: „Facem parte dintr-un popor ai cărui eroi, celebrați de literatura populară, se cheamă Făt-Frumos. Păstorul din *Miorița*, a cărui armă e luptă este fluierul și iubirea sau Meșterul Manole ce ridică spre stele o ctitorie a bucuriei și liniștirii sub împăcate cupole, iar un mare poet modern al nostru va spune pilduitor: «O patrie se poate apăra, pe lângă armate, cu cărțile poezilor», știind câtă putere de răbdare, câtă energie presupune o existență de om împăcat ajunsă cuvânt”.

• [„Tribuna României”, nr. 329 (23)] Număr consacrat zilei de 1 decembrie, simbol al Marii Unirii despre care scrie, pe două pagini compacte Cristian Popișteanu. □•Liviu Papadima prezintă volumul *Podul de vamă* de Ion Horea: „De la debutul editorial al lui Ion Horea (*Poezii. 1956*) și până la volumul recent apărut la Editura Eminescu. Podul de vamă, se rotunjesc trei decenii ; răstimp în care poetul și-a urmat cu o temeinicie ardelenească drumul creației, în sensul coordonatelor ci prime. Neabătut același, rapsod al universului rural și al iubirii de glie, devotat al marilor înaintași din lirica romană – Eminescu și Coșbuc. Alecsandri și Pillat, Goga și Blaga – Ion Horea a trecut totuși printr-o înceată dar evidentă schimbare la față. Jubilația lasă treptat locul melancoliei, pastelul se convertește în peisaj spiritualizat, robustețea bucolică se estompează în lucrarea vremii, imnul e concurat de sumbra profeție. Odată cu cristalizarea și esențializarea temelor proprii, se produce o tot mai apăsată adumbrire a trăirilor poetului. Punctul de reazim al acestei poezii melodioase, legănătoare, armonice chiar în freamătul desnădejdiei, îl reprezintă simțirea sacralului” □•Al doilea volum recenzat este al Doinei Uricariu, *Ochiul atroce*: „Doina Uricariu este o poetă cu o sensibilitate acut inteligentă. Poemele sale frământă intruolaltă cerebralitatea și nervul trăirii. A privi valul ajunge să însemne a deveni însuși valul (Nu mai puteam să privesc țărmul de mare). Exercițiul lucidității, practicat ca întâmplări zbuciumate ale contemplației și înțelegării, își ia drept blazon Ochiul atroce – simbol ce dă titlul celui mai recent volum al autoarei, apărut la Editura Eminescu. Pecetea volumului o constituie *oximoronul* – alăturarea, alianța sau chiar contopirea contrariilor, frecvente încă din titlurile poemelor: *Berbecul morții paște iarbă dulce. Îmi arunca alune, fragi de gheață. Bucuria de fier. Strâmt imperiu, și tot el era mii și săgeată, Arzând în mine fragedul, uscatul*. Această predispoziție stilistică trădează, pe de o parte, o anume insistență a subtilului și a sofisticării, și dezvăluie, pe de alta, starea fundamentală a liricii Doinei Uricariu în etapa actuală. □•La *Cei care vin*, Radu G. Țeposu scrie despre prozatorul Alexandru Vlad: „În pofida acestor excese, prozele lui Alexandru Vlad sint produsul unei mari subtilități a observației. Rafinamentul notației, de o stranie austeritate poetică, produce secvențe și detalii admirabile ce presupun în egală măsură finețe stilistică și

psihologică. Judecînd după ce-a dat pînă acum tînărul scriitor, e de așteptat în continuare aceeași proză matură și elevată, deschisă cu toți porii spre adâncimile existenței”.

4 decembrie

• [„România liberă” nr. 13089] În legătură cu lunga campanie pentru pace, finalizată printr-un Referendum la scară națională, Florica Ichim semnează articolul *Mesajul de pace al artei teatrale*, rezumat al dezbaterii pe tema *Teatrul și pacea*, desfășurată la Brașov, în cadrul Galei dramaturgiei contemporane, la care au luat cuvîntul, între alții, Paul Tutungiu, Ileana Berlogea, Paul Everac.

• [„Scînteia”, nr. 13775] C. Stănescu scrie articolul *Condiția personajului literar*: „De la eroii mitologici pînă la revoluționarii epocii moderne, tipologia umanității literare vădește o adevărată obsesie a identității, a afirmării esenței umane, în confruntare permanentă cu vicisitudinile istoriei și limitele cunoașterii. Însă nu literatura, ci istoria a creat, în epocile marilor furtuni sociale, în momentele ei explozive eroi ai luptei pentru emancipare, pentru eliberarea spiritului uman, pentru apropierea ceasului victoriei definitive a omului. Mari opere literare s-au făcut ecoul acestor împrejurări istorice fixînd în memoria noastră destinul unor eroi care, deși învinși, au fost glorificați, destinați posterității, nemuririi. Această predilecție nu pentru «învinși», ci pentru măreția luptei conferită de noblețea scopului lor mărturisește o adîncă încredere în puterile omului de a-și croi un destin mai bun. Literatura își semnează în acest fel angajamentul său umanist”.

• [„România literară”, nr. 49] Editorialul din acest număr privește *Cu fața spre viitor*. Ion Horea despică în idei și semnificații *Intrarea în decembrie*: „Lecția istoriei, scoasă din arhivele timpului, ne duce înapoi și ne arată înaintea drumurilor veacului, cele îndurate și cele de biruință, ne dezvăluie sufletul cel de neoprit în adevărurile sale, și din această lecție să ne recunoaștem în modernitatea specifică a existenței pe aceste pămînturi, să dovedim lumii, firesc și încrezători, ceea ce nu se poate înșela din ființa unui popor, ceea ce nu poate să piară, de la lucrarea pămîntului la capodopera spiritului, cu dimensiuni ale gândirii pe care marii oameni ai culturii române au dovedit-o în toate timpurile. Să avem curajul gândirii și practicii politice, al faptului social nou și revelator, necesar și cerut de viață, al înlăturării erorii și al afirmării adevărului în evoluția socială, să nu privim nici istoria, nici viața cotidiană cu indiferență și nepăsare, să înțelegem moralitatea muncii și legea echității sociale, – iată lecția de astăzi adevărată atunci, în năzuințe și în credința mărturisită față de viitorul națiunii române, de către oamenii ce se îndreptau pe drumurile transilvane spre Alba Iulia, către poarta cetății împărătești, prin care au intrat, unde au ajuns să exprime o singură voință și o încredere, fără margini în viitorul lor, în viața lor...”. □ Scriind despre romanul lui George Bălăiță, *Lumea în două zile*, Eminescu (1975), Ramona Fotiade ajunge să vorbească despre *Solstițiile ro-*

manului: „Ar trebui reamintit, înaintea altor considerații privind scriitura, faptul că *Lumea în două zile* are calitatea de a fi o construcție minuțios articulată, cu părți și elemente corespondente care alcătuiesc configurații simetrice, astfel încât redundanța personajelor sau a anumitor situații să urmărească un demers dinainte enunțate de autor. Nu numai titlul pregătește desfășurarea bipolară a cărții, dar chiar și un lung pasaj explicativ, atribuit (conform unui procedeu consacrat în literatura clasică universală) câinelui Argus. Niciun mister nu învâluie, deci, intenția scriitorului de a prezenta în două secțiuni diferite ipostaza domestică și cea infernală a individului și a lumii la care se raportează. [...] Pe tot parcursul narațiunii este indusă ideea manifestării unei strânse relații între ciclul existenței universale, marcat de revoluția astrilor, de succesiunea anotimpurilor, și ciclul existenței individuale. Cele două zile care formează părți distincte ale romanului – cum spuneam – nu sunt altele decât zilele de 21 decembrie și 21 iunie, solstițiile de iarnă și de vară ale anului”. Mihai Zamfir găsește în textele lui Mihai Șora, *Discreția și eficiența gândului*. Ideile sale pornesc de la cartea celui recenzat, intitulată *Sarea pământului* (C.R., 1986).

□•Constantin Ciopraga alege pentru a comenta cartea lui Const. Noica, *Scrișori despre logica lui Hermes* (C.R., 1986) titlul *Ceremonia ideilor*. □•La *Breviar*, Șerban Cioculescu este preocupat de *G. Panu și marii noștri clasici*.

□•Volumul *Blajul, vatră de istorie seculară* este recenzat de Valeriu Râpeanu.

□•Nicolae Manolescu este iritat de a fi descoperit că, scriind despre Ana Blandiana, Eugen Barbu îi atribuie citări care nu-i aparțin: „P.S.: Mi-am exprimat și altădată nedumerirea în legătură cu felul în care citează Eugen Barbu. Articolul din ultimul număr al revistei «Săptămâna» conține încă o dovadă că autorul lui are o concepție proprie (și deocamdată neomologată) de folosirea ghilimelelor. Iată: nici una din propozițiile referitoare la poezia Anei Blandiana, pe care Eugen Barbu mi le atribuie, culegându-le cu aldine și (sau) punându-le între ghilimele, nu-mi aparține. E de prisos să le așez, pe două coloane cu acelea reproduse de poeta însăși în *Referințele critice* din *Ora de nisip*, dar, la nevoie, o voi face, Eugen Barbu își ia neîngăduita libertate de a combina cuvintele mele într-un stil care nu e nici măcar al domniei-sale: dacă ar fi pretins că mă rezumă sau că mă parafrazează, aș fi lăsat lucrurile să curgă, așa cum am lăsat lucrurile să curgă, așa cum am lăsat atâtea venind de la domnia-sa! [...] Cum nu trag nădejde că cineva i-o va putea schimba (nici măcar N. Mihaescu), nu-mi rămâne decât să-mi declin paternitatea asupra respectivelor propoziții și să-l rog pe Eugen Barbu, în eventualitatea că va simți nevoia să polemizeze cu punctul lor de vedere, să le considere anonime”. Chestiunea apare într-un *Post Scriptum* la articolul *Poezia ca stil*, consacrat volumului *Achene zburătoare* (C.R., 1986), de Grete Tartler: „Ceea ce este imediat remarcabil în *Anchetele zburătoare* ale Gretei Tartler este lirismul stilizat, cu delicate întorsături de frază și nuanțe cărturărești. Nota autobiografică sau confesivă este discretă, deși nu lipsește mai niciodată. Natura umană însăși apare

educată în spiritul unei arhitecturi savante și inefabile care o face demnă să fie cântată în poezie”. □•Valeriu Cristea găsește că romanul lui Nicolae Ioana (*Strada Occidentului*, C.R., 1986) amintește „până la un punct”, de *Lunga călătorie a prizonierului*. Spre deosebire însă de romanul din 1971 al lui Sorin Titel, aici „prizonierul” reușește la un moment dat să evadeze”. □• Ultimele nuvele ale lui Horia Pătrașcu (*Pentru un călător cu trenul*, Facla.,1986) îi sugerează lui Eugen Simion unele apropieri de prozatori precum Sorin Titel și Nicolae Velea. Totuși, criticul consideră că *Reconstituirea*, cea mai valoroasă dintre nuvelele sale, rămâne un obiectiv greu de atins în plan personal: „Horia Pătrașcu n-a mai dat un text de valoare *Reconstituirii*, dar câteva fragmente din volumul recent apărut (inegal și cu un material epic în bună parte învechit) arată că nu și-a pierdut vocația autentică de povestitor”. □•Radu Cârnecki scrie o mică recenzie intitulată *Drumul vinului*, la cartea oenologului Ion M. Pușcă, intitulată *Periplu dionisiac* (mai poetic titlul articolului scris de Radu Cârnecki), dar continuată în cheie minoră, *De la Panciu la Jerez*, (Sport-Turism, 1986): „Plasarea în acest context documentar-științific-literar a localității viticole Panciu – stațiune vestită în țară și cunoscută peste hotare și datorită meritelor indiscutabile ale oenologului Ion M. Pușcă, mi se pare un gest nu dar important ci și, într-un fel, patriotic. Acel patriotism subliniat în fapte, ce dă frumusețe spațiului nostru sufletesc. Fără-ndoială, *Periplu dionisiac – de la Panciu la Jerez* -este o carte scrisă cu știință și talent, așezându-l pe autor între acei prozatori-reporteri de marcă aleasă”. □•Evocând *Lunea câmpiei în roman*, stilisticianul Gh. Bulgăr ajunge la Marian Barbu, prozator, critic și istoric literar craiovean, mai exact la romanul acestuia, *Câmpia nu este singură*, Albatros, (1986). □•Despre *George Pop de Băsești și idealul unității naționale* scrie Dorin Sălăjan: „Istoricii noștri se vor opri la acest nume ca un blazon de noblețe. Cu aceeași prețuire și încredere, țărani din Băsești îi spun și acum *Badea George*, când s-au împlinit mai bine de 150 de ani de la nașterea sa. În acest nobil nume este teaurizat un capitol distinct de istorie națională. Din pleiada marilor personalități transilvane aflate în fruntea luptei pentru libertate, demnitate și unitate națională, poate, cu excepția lui Vasile Lucaciu, nimeni nu a exercitat o influență și o înrâurire atât de mare ca Badea George în emanciparea românilor ardeleni de la cumpăna secolelor XIX și XX, închinându-și întreaga viață acestui scump ideal: înfăptuirea statului național unitar român”. □•Istoricul Ion Popescu-Puțuri consemnează spusele lui *Herodot despre lumea geto-dacilor*. □•În paginile de încheiere, Ion Brad îl prezintă pe Elie Wiesel (proaspăt laureat al Premiului Nobel pentru Pace), Textul, intitulat *Omagiu unui spirit lucid*, este însoțit de fragmentul *Porțile pădurii*, în traducerea lui Dinu Cernescu și dramatizarea lui Dan Caragea: □•Dintre intervențiile susținute în cadrul celei de-a XII-a Conferințe de A.I.C.L. (Marsilia) sunt redată în traducere: John Brown (S.U.A.), *Cel mai bun critic de poezie? Poetul însuși!*, Milan Blahynka (R. S. Cehoslovacă) *Cooperare dinamică*, Ichiro Saito (Japonia), *A descoperi mecanismul magic*, Germaine

Mamalaki (Grecia) *Critica de poezie – o artă*, Ovid. S. Crohmălniceanu, *Critica de poezie și elefantul printre porțelanuri*.

• [„**Tribuna**”, nr. 49] Unirea de la 1 Decembrie 1918 este axul în jurul căruia este construit numărul de față. Titlurile primei pagini sunt de la sine grăitoare: *1 Decembrie 1918. Noi deschideri istoriografice*, de Vasile Vesa, *Visul s-a împlinit*, editorial scris de Acad. Ștefan Pascu, poezia *Numele țării e Unirea*, de Ion Mărgineanu. □•Mircea Popa semnează eseu *Literatura unității naționale*, bogat în informații punctuale (peiese de teatru și volume de poezii) începând din 1918 până în prezent. □•Despre *Permanența ideii de unitate la români* scrie prof. univ. Camil Mureșan, decanul facultății de Istorie-Filozofie. □•Marian Papahagi situează *Literatura română în contact cu literaturile balcanice*, prin intermediul cărții lui Mircea Muthu, *Permanențe literare românești din perspectivă comparată*, un studiu morfologic al formelor literare având ca spațiu de aplicație atât balcanismul cât și balcanitatea: „Mircea Muthu ne propune o viziune sobră și convingătoare asupra unui spațiu cultural de multiple interferențe, ale cărui mărci nu epuizează, desigur, caracterul culturii noastre, dar îi dau câteva note de neignorat. *Permanențe literare românești din perspectivă comparată* este o carte echilibrată și coerentă, fără excesele pe care le produce adesea asumarea unei teze, fără acel *parti pris* ce sfârșește de atâtea ori în reduccionism. [...] Nu putem deocamdată decât să semnalăm importanța acestei contribuții la discutarea deschisă și fără preconcepții a culturii noastre”. □•Ioana Bot prezintă *Ave Eva* (C.R, 1986), volum de poezii al lui Dan Laurențiu: „Mai este *Ave Eva* dificil la lectură și din pricina compoziției sale, căci nu cuprinde doar poezie, ci și texte în proză ce îmbină limbajul liricii cu teme ale poeziei, determinându-ne să optăm, în a le denumi, mai degrabă pentru termenul de *metapoezie*, decât pentru acela de *eseu poetic*. Amândouă tipurile de texte justifică titlul volumului dintr-o altă perspectivă. Poeziile – prin aceea că lait-motivul lor pare să fie elogiul femeii, reluând la dimensiunile unui ciclu liric tema fundamentală a unui poem anterior – intitulat tot *Ave Eva* – text ritualic de celebrare a femeii divine”. ■•Keith Hitchins, de la University of Illinois, Champaign-Urbana semnează publică prima parte a studiului său intitulat *Woodrow Wilson și Unirea Transilvaniei cu România*. □•Pe aceeași pagină, Mircea Vaida este prezent *Marea Unire. Documente și glose inedite*, care este, în realitate, un comentariu la cartea istoricilor Mircea Mușat și Ion Ardeleanu, *Mărturii. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Recunoașterea ei internațională*, vol. III-IV, Editura Științifică și Enciclopedică, despre care s-a mai discutat, pe prima pagină de către Vasile Vesa.

5 decembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 49] Editorialul se numește *Prin istorie, cu fruntea sus* și reprezintă o prezentare evocativă a întregii istorii, atribuită de către oficiali, acestor locuri: „Am aniversat, în acest an, jubileele unor evenimente

istorice, desfășurate pe parcursul a două milenii și jumătate. Faptele de la sfârșitul secolului VI î.e.n. constituie cea mai veche mărturie despre demersul istoric al locuitorilor din spațiul carpatic-danubiano-pontic. Acum 600 de ani, domnia Marelui Mircea Voievod, începută la sfârșitul secolului 14, avea să semnifice magnificul act de mobilizare a voințelor și forțelor poporului unei țări mici, hotărâte să-și apere existența neatârnată și identitatea de neam coborât din daco-romani în fața iureșului de foc și talazurilor de mulțimi înarmate ale celei mai războinice entități din evul de mijloc al istoriei – Imperiul otoman. Apoi, peste mai mult de 5 secole, la 1 decembrie 1918, se afirma, superb, gestul suveran al întregirii statale, a celor trei provincii române – două reunite încă din 1859 – care au înfruntat, neîngenunchiate vitregiile aprige pe care le-au avut de înfruntat prin vremuri, înălțând, neștearsă, amintirea nobililor obârșii, torța neînfricatelor sentimente de libertate și unitate. Trei ani mai târziu, în mai 1921, forța socială tânără la scara istoriei, care își afirmase, puternic, și cu prilejul Marii Uniri, capacitatea de voință și de opțiune – clasa muncitoare din România – decidea clarvăzător și matur formarea statului său major de luptă politică – partidul comunist, deschizând drumul țării prin contemporaneitate spre Epoca celor mai mari împliniri și victorii din istoria țării – societatea socialistă multilateral dezvoltată – la orizontul căreia se profilează, tot mai strălucitor și mai limpede, viitorul comunist al națiunii. [...] O asemenea profundă privire asupra continuității și identității criteriilor de a concepe și înfăptui marile acte ale istoriei relevă, dincolo de înțelepciunea – împlinită prin cutezanță eroică dar și prin răbdătoare întreprinderi diplomatice – dovedită în momentele cheie ale existenței poporului, relevă, deci, incandescentul nucleu stabil al permanențelor de spiritualitate românească, sub a căror rațiune ne înfăptuim destinul național”.

□•Atrage atenția titlul *Momente de referință* pe parcursul a 2500 de ani, în care sunt prezentate, desigur triumfalist, *Primele mărturii istorice despre luptele geto-dacilor pentru apărarea pământului strămoșesc și a independenței*.

□•Le completează trei articole consacrate lui Miron Costin: Dumitru Almaș, *Miron Costin – filosof al istoriei, strateg, întemeietor de limbă literară, Oștean, diplomat și istoric al faptelor de arme*, ipostază în care scrie despre cronicar Sergiu Isopescu și *Omul în perspectiva cronicii*, de Mihai Cernat;

□•Laurențiu Ulici scrie cronica literară la Mihai Sin, *Pasăre singuratică*: „O «Pasăre singuratică» este și avocatul Iuliu Brenda din *Schimbarea la față* (Ed. Cartea Românească, 1985), asemănător prin asta altor personaje din romanele lui Mihai Sin. [...] Chiar tema singurătății este, în noul roman, altfel tratată decât în celelalte: de pe descrierea acumulativă a efectului de singurătate, accentul se mută pe dezvăluirea motivațiilor și a procesului însingurării. Ispita psihologismului, de va fi fost, a trecut repede într-un plan îndepărtat, prozatorul preferând să aducă în față, la deplină vedere, o materie narativă cu multe și felurite întâmplări, cazuri, comportamente, împletită cu largi oaze eseistice care dau un înțeles suplimentar factologiei și, totodată, ridică întreg an-

samblul romanesc la înălțimea și coerența unei meditații epice originale. Ceea ce unifică mulțimea de secvențe sau episoade de sine stătătoare este prezența lui Iuliu Bredea înăuntrul (ca implicat) sau la marginea lor (ca receptor al discursului altor personaje): o prezență totuși fără putere de decizie“. □•Începând foarte promițător, Constantin Trandafir plasează proza Hortensiei Papadat-Bengescu în oglinzi europene, dar o limitează la considerente subiective: „În «Tiparnița literară» (1930, nr. 2-3) mai mulți scriitori ai timpului (Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Mihail Sebastian, Camil Baltazar, Felix Aderca, Ticu Archip, I. Peltz) se făceau ecoul recunoașterii valorii scrisului Hortensiei Papadat-Bengescu. Întregul sumar al revistei era consacrat scriitoarei, sub genericul *Mărturie pentru marea europeană Hortensia Papadat-Bengescu*. Paradoxul e că «marea europeană» se născuse undeva într-o localitate modestă din Moldova de jos, la Ivești, județul Galați, nu departe de Tecuci, coastă-n coastă cu Buceștii lui Ștefan Petică. Întâmplarea face că, în același «târg obscur», Ivești, să fi văzut lumina zilei, mult mai încoace, și autorul acestor rapide însemnări. Destăinuirea n-are alt rost decât să justifice, dacă e nevoie, caracterul oarecum sentimental al discursului de față. Și iată că Hortensia Papadat-Bengescu se vede pusă acum, la 110 ani de la naștere, nu numai în fața oglinzii timpului ci și în fața oglinzii inimii“. □•Al. Rosetti ține de mai multe numere o rubrică în care își transformă amintirile în efigii. În acest număr este rândul lui *Paul Caludel*.

• [„**Cronica**”, nr. 49] Printre colaboratorii externi ai acestei ediții se numără Alex. Ștefănescu, autor al articolului *Nichita Stănescu într-o nouă reprezentare a corpului omenesc*, text în care sunt relevate intuițiile geniale ale poetului în domeniile științei, precum și depășirea prejudecății, împărtășite larg printre poeți, că scheletul uman are o singură reprezentare simbolică, moartea: „Elementul anatomic cel mai frecvent întâlnit în poezia lui Nichita Stănescu îl reprezintă scheletul, cu toate oasele care îl alcătuiesc. Și în această privință poetul a depășit o adânc înrădăcinată prejudecată și ne pretinde și nouă, cititorilor, să o depășim, renunțând la milenara asociere de idei dintre schelet și moarte. În viziunea lui Nichita Stănescu, *osul*, cu stabilitatea lui minerală, cu formidabila rezistență în timp este un fel de esență de existență: «*Până la urmă, rămâne doar osul;/ ce-a fost mai străin, mai înlăuntrul meu/ cuceriți-l pe el, pe gloriosul/ Al cărnii și-al vinelor drept dumnezeu*“. ■•La cronică literară, Al. Călinescu se ocupă de *Recitări din clasici și moderni*, altfel spus comentează cartea lui Silviu Iosifescu, *Descoperirea cunoscutului*, (Eminescu, 1985): „O atenție specială merită studiul despre *Tânărul Proust*. Comentatorul socotește mai întâi că relația autor-operă, așa cum a formulat-o Proust în *Contre Sainte-Beuve*, nu poate fi aplicată mecanic, și dă ca exemplu tocmai... opera proustiană: «Proust constituie unul dintre cazurile destul de numeroase în care un număr de fapte biografice au pondere în planul stilistic și oferă comentatorului informații de «naratologie». Studiul despre *Tânărul Proust* conține

premisele unei discuții pasionante“. □•Ioan Holban se ocupă cu *Două romane realiste* (Corneliu Ifrim, *Luna rupe din noapte*, C.R., 1986 și Dorin Baciuc, *Pașărea pre limba ei...*, Junimea, 1986). □•Cu *Heliade în actualitate*, Dan Mănușcă îl prezintă pe Mircea Angheliescu, „unul dintre cei mai cunoscători ai literaturii secolului trecut [al XIX -lea], autorul unei „biografii a omului și a operei”: „Deosebită, în studiul lui Mircea Angheliescu, este urmărirea exactității, de unde și restituirile de texte inedite. Cercetătorul nu trece peste nicio informație care nu a fost verificată și de aceea insistă (câteodată excesiv) asupra unor lucruri pe care istoria, sau istoria literară, le-a înțeles sau transmis deformat. Mircea Angheliescu are sentimentul cronologiei riguroase, din care a rezultat un Heliade corelat cu epoca pe care câteodată a provocat-o și la ale cărei provocări a răspuns cu promptitudine“. □•Titus Vâjueș scrie despre *O antologie a avangardei românești*: „Nu putem să nu semnalăm însă și prezența unor inexactități, dintre care cea mai flagrantă ni se pare a fi consemnarea – repetată, la pag. 4 și 115) a numelui real al lui Urmuz. [...] Sunt amănunte care nu umbresc însă nicicum munca de traducător și de exeget al avangardei românești desfășurată cu pasiune și constant interes de poetul de limbă română din R.S.F. Iugoslavia. De aceea, după o promptă, dar succintă semnalare a muncii sale (v. «România literară» nr.43) ne-am propus să revenim în paginile revistei «Cronica», remarcând fapta de cultură a lui Petru Cârdu, acest propagator efervescent al poeziei române în Iugoslavia, pe care Nichita Stănescu îl prețuia în mod deosebit. Căci, prin opera sa proprie și prin cea de traducător, Petru Cârdu ajută ca două culturi balcanice să comunice în mod eficient, ca un reflex firesc al prețurii sincere care apropie popoarele noastre“. □•Ecatarina Hanganu traduce din Tagore, *Taina bucuriei*.

• **[„Flacăra”, nr. 49]** Ion Zubașcu deschide *Flacăra pentru minte inimă și literatură*, cu poemul *Țara*. □•Carmen Dumitrescu obține un interviu de la Cella Serghi. Aceasta declară: „Fiecare om este dator să-și caute adevărul”: „– *Cât de încet, cât timp ați lucrat la Pânza de păianjen?* – Între 1933-1937. Manuscrisul a fost citit de Mihail Sebastian, care l-a dat mai departe lui Liviu Rebreanu. – *Rolul lui în viitoarea dumneavoastră profesiune a fost covârșitor...* – Am trăit trei momente fericite, fără egal în viața mea. Acum pot fi sigură că nu mă înșel asupra lor. Primul când mi-a spus Liviu Rebreanu «ești un scriitor»; al doilea, când am auzit «Pace, pace», era în noaptea de 23 August 1944; a treia clipă mare am trăit-o nu de mult, la inaugurarea donației Cella Serghi, de la Muzeul de artă din Constanța, când am fost înconjurată de 500 de persoane, care-mi cereau autografe“. □•Tania Radu prezintă succinte apariții la *Vitrina cărților*. □•Un al doilea text al lui Ion Zubașcu este reportajul *Focul și vatra*, despre frumusețea satelor din Mărginimea Sibiului ■•La cronică literară, Al. Piru comentează *Istoria poeziei românești* (III), de Mircea Scarlat. Cronică, mai degrabă punctuală, se numește *Poezia românească de la 1914 la 1930*. Al. Piru găsimu-i destul de multe cusururi, cum este, de pildă, acesta: „Multe din

observațiile lui Mircea Scarlat repetă formulări anterioare ale criticilor devenite aproape locuri comune. Credeam că-mi aparține una în legătură cu poezia *Mirabila sămânță* de Lucian Blaga. Am scris în *Poezia românească contemporană, I*, 1975, că semințele vor fecunda «mândra grădină de crini și trandafiri. Eutopia cea visată de poetul Francis Turner Palgrave *The Visions of England*, (1881), grădină pacifică ude intră numai inocenții copii spre a se ilumina». Citesc acum la Mircea Scarlat că semințele vor încolți în «mândra grădină de crini și trandafiri visată de poetul Francis Turner Palgrave (*Eutopia*), grădină pacifică unde intră numai inocenții copii spre a se ilumina», probabil o falsă *memorie*«. □•Un *Carnet de scriitor* semnează Nicolae Ioana. Textul se numește *Zile fierbinți* și este un reportaj despre dorința celor de pace a celor ce muncesc: „Într-un cuvânt, o activitate a oamenilor pentru oameni! O activitate care nu dă roade și nu va putea da roade niciodată decât desfășurată în pace în vreme de pace, de armonie socială, așa cum este la noi, de înțelegere între oameni și între popoare“. □•Din nou, Varujan Vosganian apare la *Atelier literar*. Cea de-a treia poezie se numește *După luptă*.

• [„Orizont”, nr. 49] Cornel Ungureanu scrie în trei puncte despre criticul Gheorghe Grigurcu, cu a sa *Existența poeziei*, C.R., 1986: „*Valul Grigurcu* nu e doar publicistic ci și editorial. Foiletoanele se transformă cu mare repeziciune în cărți care se citesc cu sufletul la gură, atât datorită stilului combatant cât și eleganței analitice. Paginile luxoase ale lui Gheorghe Grigurcu oferă viitorului istoric al poeziei românești un șir de propoziții memorabile. Gheorghe Grigurcu este criticul poezilor apăruiți după 1965. Pe ceilalți, unii mari, celebri, copleșiți de glorie, de onoruri îi urmărește cu încruntare. Nu-s ai lui. Nu aparțin cercului său de preocupări. Nu fac să vibreze cutiile de rezonanță ale criticului. [...] Sorin Mărculescu, Constantin Abăluță, Cezar Ivănescu, Ovidiu Genaru, Emil Brumaru, Ilie Măduța, Vasile Dan, Șerban Foarță, Ion Iuga și-au descoperit la Gheorghe Grigurcu, Criticul. Ei, ca și alții, așezați fie la distanță de Centru, fie urmăriți cu ochi neîncrezător de recenziții publicațiilor care «dau tonul» sunt recuperați pentru literatura contemporană de autorul *Existenței poeziei*. Receptivitatea lui Gheorghe Grigurcu față de zonele profunde ale lirismului deconspiră o anume alcătuire baconskyană a demersului său. Criticul Baconsky ar fi mizat (iată paradoxul!) pe majoritatea poezilor pentru care optează Gheorghe Grigurcu. [...] Memoria criticului nu este, ea însăși, decât o cameră de rezonanță. Poemul este răsplătit prin poem de către scriitorul așezat la mare distanță de centrele literare puternice, de cenacluri, de facultăți de filologie. Intensitatea cu care trăiește pasiunile prezentului crește direct proporțional cu aceste distanțe“. □•Lucian Alexiu semnează cronică literară la volumul postum de versuri al lui Romulus Guga, ediție îngrijită de Romulus Vulpescu și cu o prefață de Ștefan Aug. Doinaș: „E tocmai ceea ce relevă volumul de *Poezii* al lui Romulus Guga – retrospectivă ce include, alături de selecții din volumele antume, și un important număr de inedite. Fără a se ridica la perfor-

manțe estetice deosebite, poezia de început a lui Romulus Guga pune în valoare un spirit alert, un liric în căutarea câtorva moduri de a se rosti plauzibil. De-ternează evocarea solemn-patetică spre o lirică reflexivă, colorată de percepția geologicului, subiectivizează cadrul descriptiv al poeziei epice, propune un ceremonial al jubilației naturiste și al confesiunii adolescentine ce va face rețetă și prin versurile altor tineri autori ai deceniului al șaptelea. [...] Că nu-i vorba numai de o accidentală captare de mijloace de expresie, de o acordare a instrumentului liric o dovedesc și câteva inedite din ultima perioadă de creație a lui Romulus Guga, nici acestea străine de sonurile poeziei argheziene, cum, în alte cazuri, mai numeroase, de acelea ale liricii lui Blaga și Bacovia. Fapte, între altele, câteva fapte semnificative nu doar pentru un autor și o generație lirică, dar pentru un întreg context literar, pentru care recuperarea modelelor esențiale ale poeziei românești a constituit unul dintre demersurile fundamentale“.

■•La rubrica *Portrete*, Petru Marinescu îi rezervă un loc lui Traian Iancu: „În această atmosferă și credincios unui îndemn virgilian, poetul continuă cântând patria și atingând în trecere, pentru a nu cădea în descriptiv sau didactic, frumoasele specificități regionale, cu puternicul sentiment ce-l leagă. [...] Dacă, uneori, melancolia se instalează la masa de scris a poetului, el o găzduiește în versul său ca pe o prezentă reverberând amintiri nostalgice dintr-o epocă de mult consumată *Copilăria*. Și o face cu optimismul viguros prezent în universul sensibilității creatorului, știind să o redea în imagini de mare savoare, care, de altfel, caracterizează întreaga atmosferă a volumului *Grădina*. În orice caz, e «grădina» în care florile sentimentelor umane, de o bogată cromatică emoțională, își oferă cititorului miresme de delectare estetică, hrănite de sevele adâncilor rădăcini împlântate în solul fertil al simțirii profunde românești și înalt umane“.

□•Folosindu-se de prețiozitate ca de un instrument critic, Simion Mioc semnează eruditul studiu (cu bibliografie în *infra*) *Ființa și ano-timpurile în „Pașii profetului” de Lucian Blaga*: „Nu o pastelistică a ano-timpurilor ne propune deci textul Pașilor profetului, ci în-scenări ale ființei și ano-timpurilor, știut fiind faptul că timpul este «orizontul tuturor înțelegerilor posibile ale ființei». Punând accentele cuvenite, mai ales, între filosof și poet, așa cum se procedează în exegezele mai noi, de la Ștefan Aug. Doinaș la mai tânărul critic Cristian Moraru, vom cita un gând al filosofului Blaga despre principiul creator, poetic, conceput și la modul «imanent și în permanent chin al facerii»“.

□•La rubrica sa, *Pretexte*, de cele mai multe ori ...extraliterare (pretextele), Șerban Foarță elogiază analiza structurală a Alexandrei Andrieș afirmând, între altele, că „propria-i semiotică e una riguroasă (și pe cât cred, niciun *Who's Who* semiotic nu are dreptul s-o ignore pe Alexandra Indrieș“.

Comparația cu Julia Kristeva, vine de la sine, câteva rânduri mai jos: „Ca și Julia Kristeva, să zicem, ea, Alexandra Indrieș, îmbină demersul filologic, *lato sensu*, cu o flexibilă psihanaliză și, pe alocuri, cu sociologia; ca și – iar asta o privește doar pe ea – cu propria-i experiență romanescă, i. e.: cu viața-i pro-

prie, – de unde și frumoase pasaje confesive“. □•Maragareta Gyrcsik semnează comentariul *Boileau sau „căderea „teoriei în literatură*: „Există clasici pe care posteritatea i-a primit cu brațele deschise și care dorm liniștiți, învăluți de interesul (sau uitarea) recunoașterii unanime. Pe aceștia îi trezim la zile mari, le admirăm o clipă perfecțiunea și îi lăsăm apoi să-și continue somnul. Există alții, care nu și-au găsit încă liniștea – posteritatea nu e o mamă la fel de bună pentru toți fiii ei – și poate nu și-o vor găsi nicicând. Cu aceștia ne confruntăm mereu, nu numai la sărbători, pe ei îi interogăm sau contestăm, fără a le da răgaz să se închidă în propria lor perfecțiune. La 350 de ani de la nașterea sa, Nicolas Boileau Despreaux, teoreticianul *en titre* al clasicismului francez, este unul dintre ei. [...] N-au lipsit, inevitabil, nici încercările de a face din Boileau contemporanul nostru. În acest nobil scop s-au căutat cu orice preț – și s-au găsit – în Arta sa poetică, germenii ai modernității. S-a mers chiar până la a recunoaște, în unele principii enunțate de el, semne prevestitoare ale teoriilor mai noi. Prins între aceste judecăți divergente, Boileau așteaptă încă, răbdător, să fie recunoscut și acceptat nu ca un modern printre clasici, nici ca un clasic printre moderni, ci ca un clasic printre clasici, așa cum de fapt a fost la bine și la rău. Boileau a dat principiilor clasice o formă poetică și, inevitabil, ceea ce trebuia să se întâmple s-a întâmplat: în dogma legiferată de teoretician s-a produs o deschidere în care au pătruns, în spațiul închis al operei clasice, sensuri înnoitoare. Boileau – teoreticianul dogmatic s-a salvat «căzând» în literatură.“

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 49] Având drept subtitlul *Poezia fără sare*, Eugen Barbu scrie *La Judecata de apoi a poezilor* despre Ana Blandiana, care, amintește autorul, se bucură constant de o „presă bună”, cu excepția unora dintre opiniile sale. Urmează o lungă listă de critici binevoitori, admonestați laolaltă cu poeta. După ce îi enumeră pe criticii favorabili acesteia, Eugen Barbu pare și nu pare de acord cu Eugen Simion: „Ana Blandiana a tipărit în ‘83 la Editura Eminescu un volum retrospectiv însumând selecțiuni (sperăm) din producția sa poetică, la care au fost adăugate și câteva «inedite». Recolta pare bogată, dacă ținem seama de numărul volumelor antologate și de recomandările finale ale unor nume de critici și recenzanți. [...] «Presa», ca să spun așa, este net favorabilă poetei, cu o excepție trebuie să mărturisesc că subsemnatul face o figură singulară în corul de elogi cu care, sub rubrica: *Referințe critice*, volumul *Ora de nisip* se încheie. Cum timpul a trecut și ne aflăm la trei ani de la apariția lui, nu s-ar dovedi lipsită de interes o trecere în revistă a celor scrise de cei ce s-au ocupat de «opera» Anei Blandiana. [...] Nicolae Manolescu crede că volumul *octombrie, noiembrie, decembrie* este «un moment de răscruce în lirica Blandiane, remarcându-se prin densitatea materială a unei lirici erotice, în curgerea ei difuză, uleioasă» (sic!), «Nota morală» a poeziei acesteia s-ar face prin «contemplarea de sine». Pe poetă «o prinde cel mai bine gravitatea, nu jocul, ea practică cerebralitatea», cultivând mai degrabă seriosul decât umoristicul sau ironicul, alăturând-o «umbrei

subțiri a lui Emil Botta». (Departa mântuirea de păcătos, nota noastră). În sfârșit, poezia Blandianei: *Portret cu cireșe în urechi*, care ni se pare și nou excelentă, obține din partea criticului elogii, aducând cu «*plângerea suavă și sfâșietoare a infantilei Ofelia*». Eugen Simion este și el generos: «În poezia Blandianei» el distinge «un inconformism juvenil, un ton mai radical, un accent mai tandru, o melancolie mai senină». *Călcâiul vulnerabil* ar trăda «oroarea de literatură», «spaima de ineptiile limbajului», lirica sa devenind «o poezie euforică, delicat senzorială, de un patetism reținut». Limbajul său poetic «n-ar fi radicalizat», poeta are «o neîncredere în cuvinte» care duce în chip fatal în «neîncredere în Poezie, ca literatură». Poemul trebuie să fie după E.S. «expresia unei opțiuni fundamentale», ea cere «o radicalizare a Poeziei, înțeleasă ca rigoare, iubire de geometrii pure, opțiune pentru culorile esențiale». Poezia ar fi deci «o stare, o emoție, o îmbrățișare tinerească a materiei în febra creației, o detașare de lucruri, o scrutare îndelungă și severă a lor». Poezia e «vină, ispășire și poetul are soarta regelui Midas: tot ce atinge se preface în cuvinte». Suntem cu totul de acord cu cele scrise de Eugen Simion, întrebarea care mă turbură este aceea, dacă într-adevăr poeta în cauză a rămas la o «detașare de lucruri», la o «iubire de geometrii pure», la o «stare» (Și anume la ce fel de stare?) «□•Într-un *Post scriptum* la intervenția din numărul precedent (*Comentarii literare sau ce ?...*), N. Mihăescu așază față în față opinii exprimate de Ion Rotaru (în ani diferiți, 1983, respectiv 1985) despre Nicolae Iorga spre a-i evidenția inconsecvențele.

6 decembrie

• [„*Luceafărul*”, nr. 49] La rubrica sa, *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru publică *Alba Iulia*, prilej de a evoca istoria cu meandrele și împlinirile ei: „Aici, la Alba Iulia, ne-am regăsit, în liniște, am pogorât ca păsări mari cu ochi îngăduitori odată cu ninsorile în straie albe țărănești înfășate în faldurile strânse ale tricoulului, țesut în ștergare și năfrâmi ce îmbrobodeau ochii jertfelnicitori ai mamelor noastre din Maramureș până în satul Crăișorul, din Oradea Mare, până la Putna, de la izvoarele Oltului până la Pontul Euxin”. □•Mircea Popa scrie despre *Unitatea culturală – unitatea politică*, tot sub semnul mării Uniri: „De la Andrei Mureșanu, Coșbuc și Iosif și până la Goga și generația sa, linia prozei ardelenice a fost dominată de un puternic protestarism și mesianism politic. Literatura Transilvaniei a fost, așa cum ne arată Ion Breazu, o școală de înalt patriotism și pedagogie națională, un permanent reazim sufletesc în accepțiunea de rezistență națională, de refuz al oprimirii și convertirii la altă lege. [...] Asemenea convingeri nu sunt singulare în epocă, așa cum am văzut. Îndemnul cel mai stăruitor care domină momentul este lozincă: *prin unitatea culturală, la unitatea politică*, lucru care s-a realizat, prin lupta comună a tuturor, la 1 decembrie 1918”. ■•Un consistent număr „Coșbuc” este prilejuit de împlinirea a 120 de ani de la nașterea poetului. □•Dim. Rachici virează

semnificațiile zilei de 1 Decembrie 1918 spre actualitatea imediată: „Ca întotdeauna, în fața evenimentelor cardinale din marea sa istorie, și la referendumul păcii și al încrederii în victoria rațiunii umane, poporul român și-a exprimat unanimitatea de vederi, s-a prezentat într-o unitate deplină și indestructibilă. [...] În pragul aniversării mării și definitivei noastre Uniri de la 1 Decembrie 1918, ei și-au exprimat opțiunea pentru pacea, mai uniți ca niciodată de forță catalizatoare a partidului. Avem certitudinea că speranțele noastre, asemeni grâului de forță milenară semănat în această magnifică toamnă, vor lega rod bogat în vara de pacea a întregii planete!”. □•Al. Balaci evocă personalitatea lui G. Coșbuc, poet și traducător care aparține *Fondului principal al culturii române*: „Opera de traducător a lui George Coșbuc are transparența cleștarului și oricare autor străin tradus de el vorbește românește. El este desigur unul dintre marii traducători ai literaturii universale și ai lumii”. ■•Sub acest frontispiciu omagial („*Sunt suflet din sufletul neamului meu*”) sunt publicate și alte contribuții la cunoașterea operei și personalității poetice a lui Coșbuc □•Z. Cârlegea (*Mytosul „poporal”*): „Un fapt rămâne, totuși de domeniul evidenței. Indiferent că e vorba de o tematică sau alta, ecoul ritmurilor sempiternе, pulsuniile substratului arhaic, elemente abstrus-profane de mentalitate *poporală* pot fi detectate mai peste tot”. □•Cezar Tabarcea cu *George Coșbuc, lingvistul...*: „Contribuțiile lui George Coșbuc în domeniul limbii ne dezvăluie un om de cultură solidă, educat serios la școala celui mai bun dascăl din toate timpurile, Biblioteca, patriot și militant desăvârșit, polemist activ, în fine, un intelectual în toată puterea cuvântului”. □•Marian Vasile (*Filozof al culturii*) se ocupă de publicistica poetului trăgând concluzia că aceasta „abundă în sugestii, idei profunde urmând să fie mai bine valorificate”. □•Cronicarii acestui număr sunt Al. Horia și Paul Dugneanu. Primul prezintă cartea de poeme a lui A.I. Zăinescu: „Poezia lui A.I. Zăinescu și-a păstrat de la volum la volum temele predilecte evoluând spre o armonizare a elementelor simbolice. Lirica sa, traversată de ecourile tradiției, exprimă o mitologie subcarpatică, podgoreană, în care domină ritualurile fertilității și energia vitalismului agrar”. □•Paul Dugneanu se oprește la proza lui Nicolae Ioana: „Nicolae Ioana a scris un roman cu miză mare, dus cu unele ezitări (relieful mai șters al unor personaje și insuficienta motivare a unor scene simbolico-parabolice) bine la capăt, despre tragismul condiției umane”. □•Scurte recenzii. Virgiliu Ene, la romanul lui Pavel Pereș, *Dulcea pasăre a tinereții*: „*Pasărea purpurie a dragostei*, carte a unor destine umane la întâlnirea cu viața, conține în ea explozii de dragoste închinată naturii, oamenilor. Tonifiantă și atractivă, străbătută cu largi efluvii lirice, cartea este o dezbatere, o căutare a propriei noastre personalități. [...] Imagini frumoase, plastice, ale unui poet cunoscut, așa cum este în intimitatea structurii sale sufletești, Pavel Pereș dă la iveală surse nemăsurate ale talentului său constructiv de arhitect al artei epice”. □•Const. M. Popa, la Victor Nisetea, *Drumul spre Delphi*, C.R., 1986: „O prelungire insolită a angelismului

voiculescian descoperim în versurile lui Victor Nistea, poet solicitat de chemarea marilor teme (timpul, noaptea, zborul), pe care le aproximează fără a le lua însă pe deplin în stăpânire. Recurența imaginilor *pteronice* trădează voința de transcendență, aripile ca simbol ascensional, fiind emanații ale luminii, dar și instrument al regăsirii de sine”. □•La *Poșta redacției*, Ion Gheorghe îi răspunde lui Daniel Cărămidă, viitor poet și arhitect. ■•Este anunțată publicarea unui fragment din romanul *Scaunul singurătății*, al lui Fănuș Neagu, roman aflat în curs de apariție: □•*Capcanele psihanalizei*, text semnat de Grigore Traian Pop în numărul precedent are o continuare și în cel actual: „Abandonând psihanaliza, ale cărei rezultate le-am văzut, Z. Ornea pare a intra pe un teren mai ferm, lipsit de iminentele pericole ale interpretărilor ce trebuie să discearnă în zone obscure, de o dinamică derutantă. Demonstrația lipsei vocației filosofice a lui Maiorescu i se pare mult mai ușoară. Încearcă s-o facă cu artă inductivă, simulând surpriza descoperirii, cu părere de rău a unor dovezi peste care spiritul său eminent obiectiv nu poate trece. *Amicus Plato, sed magis amica veritas!*. [...] Z. Ornea a afirmat, cu alt prilej, că Maiorescu ar fi învățat filosofia odată cu propriii săi studenți. În cartea de față *nuanțează* ideea, întrebându-se *retoric*: «a fost Maiorescu un studios?» A fost se înduplecă biograful, «dar nu în sensul clasic al capacității de a se afunda, mulți ani, în studiul temeinic și sistematic, rezervându-și răgazuri necesare meditațiilor, *așa cum presupune exegeza filosofică*» (p. 139). Deci, așa presupune exegeza filosofică și numai așa! (Oare Marx împărtășește acest punct de vedere?). Oricum afirmația e de natură (iarăși!) să anuleze capitole întregi din istoria filosofiei. Ce facem cu Herbert Spencer, de pildă, care la treizeci de ani părăsește ingineria și publicistica mărunță apucându-se să elaboreze (fără să-și *rezerve răgazuri*) *Sistemul de filosofie sintetică*? Și nu pentru triumful ignoranței, desigur... [...] Oricum, se pare că tânărul Maiorescu a făcut tot ce-a putut pentru a intra în grațiile biografului său. Și-a comandat la Paris o ladă de cărți, mai ales de filosofie clasică germană. Degeaba Z. Ornea abia dacă ia în seamă strădaniile doctorului în filosofie de la Giessen, notând în treacăt: «Continua să studieze, parcă mai îndârjit filosofie» (p. 103). Nimic nu-l poate întoarce de pe calea ideii inițiale: «Suferința sa congenitală, sociabilitatea, adică dependența de alții, constituiți într-o microcolectivitate de admiratori continua să-l apese tragic. O asemenea *afecțiune – repetăm și o vom mai repeta* (s.n.) – se constituie într-o indicație certă că suferindul nu se va consacra unei creații filosofice sau înrudite care presupune – necondiționat – solitudinea». Z. Ornea ne definește vocația, lăsându-ne să presupunem că nu-i de o accepție particulară, că e în consonanță cu sensul ei uzual, acela de chemare interioară spre un tip de determinat de activitate spirituală, sumă a aptitudinilor intelectuale menite să dea sens unor preocupări relativ coerente; înalt spirit critic și conștiință axiologică. [...] Mă număr printre cei calificați (pentru a fi eventual descalificați) de Z. Ornea în exegeza operei filosofice a lui Maiorescu. În stadiul care prefătează *Prelegerile de filosofie*

(apărute în 1980), am încercat să pun în evidență câteva dintre ideile sale cu adevărat originale. Și nu entuziasmul m-a împins spre aceasta, ci rezultatele unor investigații *nu lipsite de relevanță*. Mai puțin entuziast decât atunci, dar având aceeași adâncă încredințare, mă văd silit să revin asupra unor afirmații. Am avut răgazul să-mi dau seama că Maiorescu n-a fost doar original în unele idei și teorii ci un autentic precursor. A avut revelația unei logici fondate pe gramatică înaintea lui John Stuart Mill, iar teoria cercului luminos al conștiinței se confirmă, tot mai deplin în cercetările psihologiei contemporane. Nu ne rămâne deci decât regretul că extraordinara sa vocație filosofică nu s-a materializat în creații pe măsură”. □•Niculae Stoian face o *Călătorie spre marea interioară*, în tentativa da a-i evoca tineretele poetului Nicolae Dragoș: „O încercare de bilanț a operei lui Nicolae Dragoș, după mai bine de un sfert de veac de osârdie într-ale scrisului, pare și mai justificată în acest sens căci numele său a putut fi întâlnit pe frontispiciul unor scrieri foarte diverse, câteva scenarii cinematografice pentru filme artistice de reconstituire istorică sau poematice-politice, la numeroase montaje ale unor spectacole-manifest. Ca să nu mai vorbim de o imensă activitate publicistică și una redacțională, nu mai puțin costisitoare de energie, la revistele și ziarele «Viața studentescă», «Scânteia tineretului», «Lucefărul» și de câțiva ani la oficiosul Comitetului Central al partidului, ziarul «Scânteia», în calitate de prim redactor, șef adjunct”. □•La *Atitudini* (rubrică ce apare din când în când), Ion Lăncrănjan declară: *N-am fost, nu sunt și nici nu voi fi antisemit*: „O spun răspicat de la început – n-am fost, nu sunt și nici nu voi fi antisemit! – o spun ca să înțeleagă și omul mai greu de cap, o spun ca să priceapă și ticălosul care o face pe prostul, vehiculând acuzații de-a dreptul aberante, fără nicio legătură cu realitatea, imposibil de ilustrat cu exemple concrete. Nu o spun însă ca să mă justific, nu am de ce, nici nu o fac cu bucurie, mai ales că împričinații, cei se dedau la asemenea acuzații, mi-au fost tovarășii până mai ieri, au făcut parte din aceeași Uniune a scriitorilor din Republica Socialistă România, sau au fost membri de partid, făcând parte din aceeași organizație de bază, din același partid, așadar, având posibilități nenumărate să spună, aicea, ceea ce spun acum din alte părți, de pe alte poziții, opuse complet pozițiilor pe care le ocupau cu patos până mai ieri-alaltăieri. [...] În anul 1980, la 18 iulie, a apărut în «Viața noastră» supliment al ziarului cu același nume, care apare la Tel-Aviv, un articol (semnat sec: *observer*) în care se susținea că m-am lansat în «atacuri anti-israeliene» și că sunt un antisemit notoriu, romanul *Fiul secetei* fiind considerat o izbucnire (*viscerală*) neo-nazistă. Am răspuns atunci acestor acuzații deșănțate, am prezentat revistei «Flacăra», acest răspuns, pentru publicare. Conducerea revistei mi-a spus că unii factori de decizie nu sunt de acord cu publicarea. Am introdus același răspuns în sumarul *Vocației constructive*, carte care a apărut în anul 1993, la Ed. Cartea românească, fără răspunsul menționat. Asta pentru că cei din conducerea editurii nu au fost de acord cu publicarea răspunsului, lipsindu-

mă deliberat de dreptul normal de a mă apăra. Consideram problema închisă, cu toate că nu eram și nici nu puteam să fiu de acord cu mârșăvia din suplimentul apărut la Tel-Aviv. Iată însă că de curând, unul din foștii mei colegi, coleg de obște și tovarăș de organizație, Al. Mirodan, redeschide discuția, reproducând într-o carte tipărită la Tel-Aviv (*Dicționar neconvențional al scriitorilor evrei de limba română*, Ed. Minimum, 1986) textul amintit mai sus, fără a recunoaște că *observatorul* din 1980 era chiar el, Al. Mirodan, însușindu-și totuși textul respectiv în dreptul cuvântului agitație (antisemită). [...] Ar mai fi de spus că mătrăguna minciunii crește mai întâi pe aceea, pe aproape și că abia după aceea dă ocol lucrurilor mai pe departe, după ce poposește, eventual, de la «Europa liberă», după ce se întărește cu *seve noi*. [...] Închei repetând, dinadins, ceea ce spuneam la început: n-am fost, nu sunt și nici nu voi fi antisemit!”. □•La *Mapamond*, Tudor George publică în traducerea proprie un fragment din *Cartea sonetului* (în pregătirea le C.R., 1987) din Raymond Queneau (*100.000.000.000 de poeme*).

• [„SLAST”, nr. 49] Al Duțu și Grigore Traian Pop scriu despre memoria documentelor și documentele memoriei: Ambii se referă la romanul „trăit” al lui Cornel Brahaș (*Până la capăt și mai departe*). □•Al Duțu: „Meritul lui Cornel Brahaș constă în faptul că din multitudinea mărturiilor narative avute la dispoziție a reușit să selecteze un grup semnificativ pentru înțelegerea importanței istoricelor evenimente din augustul eroic și din toamna anului 1944 a luptei și jertfei întregului popor român pentru eliberarea patriei. [...] Recomandăm autorului ca la întocmirea celui de-al doilea volum – care va fi, suntem convinși, la fel de reușit – să folosească mai mult concluziile lucrărilor de referință ale istoriografiei noastre privind participarea armatei române la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei, să grupeze mărturiile veteranilor în funcție de zonele în care au acționat unitățile și subunitățile din care au făcut parte (dat fiind amplul spațiu geografic în care a luptat armata română și multitudinea direcțiilor de atac), iar acolo unde mărturia participanților la lupte nu precizează clar funcția avută de cel ce relatează, să se facă precizările necesare, deosebit de utile, înțelegerii evenimentelor, prin note de subsol”. □•Grigore Traian Pop: „Memoria celor ce au făurit istoria fierbinte a anilor 1944-1945 – document inestimabil – trebuie prețuită și consemnată cu înaltă responsabilitate. Iată de ce, alături de alte contribuții care au văzut lumina tiparului în ultimul timp, cartea lui Cornel Brahaș se înscrie ca o apariție cu totul notabilă, noul volum fiind așteptat cu același legitim interes”. □•Dezbaterea numărului de față se intitulează *Colecția de folclor – un act esențial de cultură*. Intră în discuții Constantin Sorescu (*Un tezaur pentru viitor*), Nicolae Constantinescu (*Culegerile învățătorilor folcloriști*), Mihai Coman (*O Mărturie a puterii creatoare*) și dr. Stanca Ciobanu, care descrie *Colecția națională de folclor*. □•Versurile numărului sunt formate din omagii aduse patriei (Vasile Speranță, Theodor Răpan, Florentin Palaghia, Ștefan Dincă), far și de grupajul liric sem-

nat de Gheorghe Grigurcu; □•Constantin Dracsin, cu *Lacul septentrion*, C. R., 1985) este prezentat de T. T. Coșovei:

7 decembrie

• [„Scântea”, nr. 13778] Mihai Ungheanu scrie articolul *Perenitatea izvoarelor*: „Ideea că apa de izvor este mai proaspătă decât cea din ulcior a fost mereu confirmată de realitatea noastră culturală. Arta și literatura română au reînvățat drumul izvoarelor. S-a creat deprinderea de a se evita „intermediarul” și a merge direct la sursă. A cerceta izvorul este tot una cu a înlătura contrafacerea, surogatul, a te sprijini pe realitate. Mai înseamnă și a nu accepta dogma, a-i opune dinamica adevărului. Redescoperirea izvoarelor este una din caracteristicile esențiale ale celor mai autentice inițiative culturale din anii ce au urmat Congresului al IX-lea. A nu pleca de la o abstracțiune, ci de la o realitate, a nu absolutiza o normă, ci a o căuta pe cea mai potrivită – sunt realități ale vieții noastre spirituale actuale, confirmări ale modului dialectic, științific de a aborda problemele culturii. Mersul la izvor mai înseamnă și ieșirea din unilateralitate, refuzul soluției sau drumului limitat. Redescoperirea izvoarelor echivalează cu depășirea exclusivismului. Izvorul nu este exclusivist, ci veșnic viu, din el se pot împărtăși toate ființele. Destinul victorios al izvorului l-a immortalizat poetul în versuri pe care le aducem aici aminte: „Împărății s-au prăbușit, / Războaie mari ne-au pustiit. / Numai irt Lancrăm sub răzor / rămas-a firav un izvor”. Întoarcerea la izvoare n-a însemnat niciodată ieșirea din prezent, ci înțelegerea mai profundă a actualității. Gestul constructiv caracteristic zilelor noastre, inspirator atât pentru istoric, cât și pentru scriitor sau artist, constituie un izvor viu în constelația izvoarelor tutelare la care ne raportăm ca oameni ai vieții și culturii din România de astăzi. Acesta este izvorul viu al realităților pe care le traversăm, al noilor procese care modifică înfățișarea societății românești în toate compartimentele ei. Aceste procese și înnoiri sunt proprii și dinamicii culturale socialiste, cu deschidere către toate izvoarele autentice care-i asigură substanță. Scriitorul român contemporan își află temeiul operei sale în permanenta raportare la izvoarele prezentului, prin care creația se poate înfățișa vie și profundă ca înseși izvoarele actualității socialiste ce o inspiră, izvorul înseamnă drumul mereu limpede înainte și mai înseamnă, totodată, și întoarcerea la origini. Respectul pentru izvor, chemarea originilor este condiția adevăratei culturi. Literatura și cultura română au dezvoltat, prin scriitori diferiți în epoci diferite, o adevărată pasiune a căutării originilor, a izvorului și a izvoarelor de care suntem legați organic. Întoarcerea la izvoare este una din devizele de seamă ale climatului de idei apărut după generoasa deschidere politică și culturală a Congresului al IX-lea și ea a dat naștere vastului proces de valorificare a moștenirii noastre literar-artistice”.

11 decembrie

• [„România literară”, nr. 50] Ion Segărceanu semnează poezia de primă pagină *Eternele izvoare*. □•Vasile Băran își publică articolul propagandistic din interiorul revistei, sub titlul *Artă și angajare*: „O angajare care exprimă profundul devotament al scriitorilor noștri, al creatorilor de artă față de politica Partidului Comunist Român. Fapt pentru care au și fost numiți de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, *ajutoare de nădejde ale partidului*”. □•Cu un amplu articol, intitulat *Nichita Stănescu și conștiința tradiției*, este prezent Alex. Ștefănescu: „S-ar putea scrie o carte întreagă numai despre țesătura de stiluri – evocate, parodiate, parafrazate – din poezia lui Nichita Stănescu. Poetul nu face un scop în sine din această tehnică, pe care, de altfel, la o primă lectură nici nu o observăm. El nu este, în niciun caz, un parodist. Dar are o mare abilitate în a se folosi de stilurile altora și de a le transforma în ceva complet nou”. □•Pandant cu textul lui Alex. Ștefănescu este cel al lui Ion Pop, *Semnul „Stelei de pradă”* la poezia Anei Blandiana: „Cu *Stea de pradă*, Ana Blandiana se află, în fond pe o linie de organică continuitate cu poezia sa de până acum, atât sub raportul motivelor, cât și al discursului liric, menținut, cu economie, în regimul dramatic-interogativ ce-i este propriu, agravat totuși acum, când subiectul se descoperă într-o și mai mare măsură în situații-limită. În marginea libertății ca necesitate înțeleasă, poeta lasă mereu deschisă poarta interogației, contrazicând, poate, *ritmul naturii*, dar nu și pe cel al unei conștiințe obligate să pună totul sub semnul întrebării”. ■•Este prezentat, însoțit de elogii, numărul 3-4 din „Caiete critice”/1985, consacrat operei lui Panait Istrati. □ În *G. Panu și marii noștri clasici* (II), Șerban Cioculescu continuă, erudit, să comenteze amintirile autorului junimist. □•Ilderim Rebreanu, nepot al prozatorului, trimite o scrisoare redacției în care îi dă replica lui Nicolae Gheran, cu privire al unele inexactități strecurate în textul acestuia, adăugându-l și pe Nicolae Manolescu, devenit o „victimă colaterală” a erorilor lui Nicolae Gheran: „În numărul 44 din 30 octombrie 1986 al revistei «România literară», Nicolae Manolescu publică o cronică referitoare la cartea lui Nicolae Gheran, *Tânărul Rebreanu*, apărută în acest an la editura Albatros. Trecem peste câteva erori descoperite de noi în recenzia amintitului volum și ne oprim la două afirmații ale criticului Nicolae Manolescu, izvorâte, desigur, din ignorarea anumitor situații și împrejurări neelucidate pe deplin de biograful Neculae Gheran”. □•Despre *Monotonia și surprizele poetului* (Anghel Dumbrăveanu) scrie Ștefan Aug. Doinaș: „*Jarna imperială* (Ed. Minerva, 1986, col. Biblioteca pentru toți) de Anghel Dumbrăveanu este o remarcabilă mostră de strategie a lecturii, desfășurată de autorul însuși. Mai întâi, acesta și-a asumat – ca pe o nespectaculoasă platformă pe care a navigat (puțințel în derivă) timp de două decenii – monotonia (ades remarcată de criticii săi) unui discurs liric ceremonial, gesticulat până la sașietate, anticonfesiv (am să explic mai jos – în ce fel), care *datează* puternic și care, tocmai de aceea, nu poate să aibă, într-o au-

toselecție, tipărită astăzi, decât rolul de *plută*, pe care l-am indicat mai sus”.

■•Comentariile lui Nicolae Manolescu la cartea clasicistului Alexandru Miran (*Năvodul. Glose la Orestia*, C.R., 1986) se intitulează *Clasicism și viziune*: „Clasicitatea lui Alexandru Miran s-a întunecat, s-a opacizat, apropiindu-se de bolile dantești și medievale viziuni de boală, suferință și moarte. Prefacerea tonului e așa de mare în acest din urmă volum încât numai cu greu l-am mai putea recunoaște pe autorul bucolicului *Pastil* sau al suav-lapidarelor *Catrene*. Lirismul lui coboară acum tot mai des spre alte zone lăuntrice ale ființei, în care somnul rațiunii naște monștri”.

■•Cu un titlul care face trimitere la începuturile-i poetice, Al Raicu salută faptul că Mihail Cruceanu a împlinit 99 de ani. Articolul se intitulează *Un simbolist în luptă*

■•Tot despre un clasicist scrie și Dana Dumitriu. *Poetul refuzat de istorie* și se referă la cartea lui Eugen Cizek, *Secvența romană* (Ed. politică, 1986), o carte de istorie în care personajul central este Nero.

□•Un alt sărbătorit (în lipsă), care ar fi împlinit 75 de ani, este Ieronim Șerbu, (*Vârstele scriitorului*) evocat de Constandina Brezu.

□•Cristian Moraru descoperă în scriitura colegului său de generație, Călin Vlasie (*Laborator spațial*, poeme SF) *Laserul și metafora*: „Laserul este acolo echivalent metaforei luminoase, dovedind în domeniul fizic o forță de penetrație cu nimic superioară celei manifestate de tropi în spațiul poetic”.

□•Gheorghe Crăciun face portretul Hortensiei Papadat-Bengescu despre care afirmă că este *O inovatoare a romanului românesc*. Textul este prilejuit de împlinirea a 110 ani de la nașterea scriitoarei.

□•Și Emil Manu se implică: „Privită în postumitate, creația Hortensiei Papadat-Bengescu ocupă un loc de frunte în istoria literelor noastre, fiind prima femeie mare scriitoare din literatura română: creatoare a singurului roman-fluviu românesc (ciclul familiei Halippa, pe care urma să-l continue cu al cincilea volum, *Străina*, al cărui manuscris s-a pierdut), inovatoarea care a deschis prozei alte orizonturi decât Sadoveanu sau Rebreanu, autoarea *Concertului din muzică de Bach*, prin modernismul pe care-l impune, e o prezență europeană, înțelegând această prezență ca o sincronizare *à la page* cu noua proză a continentului”.

□•Mircea Iorgulescu salută noua carte a lui Bedros Horasangian: „*Parcul Ioanid* este cartea unui om care scrie pentru că are ceva important de spus și o face dintr-o irepresibilă nevoie lăuntrică”.

■•Din intervențiile susținute la cea de-a XII-ea Conferință a A.I.C.L. sunt redată: Pierrette Michheloud (Elveția) *Poezia, aventură a conștiinței*, Jean-Luc Wuathier (Belgia) *Exigențele criticului*, Oliver Friggieri (Malta), *Între Poet și Critic* și Cristina Almeida Ribeiro (Portugalia), *O concordanță necesară*: Al Andrițoiu se preumblă *Prin Phenianul reînviat*.

● [„**Tribuna**”, nr. 50] Prima pagină este ocupată de întoarcerea în timp cu două milenii și jumătate, reprezentând toți atâtea „de luptă a poporului [sic!] pentru libertate și neatârnată”. În acest sens, Al Matei intră în detalii aducând dovezile necesare în prima parte a articolului *Vestigiile cetăților dacice din Munții Orăștiei în izvoarele arhivistice*.

□•Ion Rahoveanu semnează poezia

Dorința nobilului Dac, în care atrage atenția distihul pe placul ideologiei momentului cu privire la „vechimea” noastră: „Eu sunt un nobil dac de pe aici/Lângă romani un stâlp de veșnicie”. □•Acad. Ștefan Pascu se oprește asupra temei unei conferințe în desfășurare, consacrată actualității noțiunilor de *Cultură și civilizație*, cu numeroasele lor problematizări descrise în eseu *Înțelesul conceptelor*: „În această situație se legitimează pe deplin întrebările, mai ales la o manifestare de o amploare deosebită, ce și-a înscris drept generic: *cultură și civilizație în societatea contemporană* și care întrunește specialiști din toate domeniile culturii și civilizației, sunt concepte antinomice, ori opuse. Sunt corelate, ori identice ? Iar dacă nu sunt nici identice și nici antinomice, care este raportul dintre ele ?”. Din aceeași sferă de preocupări ale redacției fac parte și alte intervenții. *Cercetarea culturii noastre populare* de Dumitru Pop este mai degrabă un Proces-verbal: „Cât privește documentele folclorice, numai la Cluj-Napoca numărul lor se ridică la o jumătate de milion”. □•Pornind de la semnificațiile termenului „poluare” din cartea autoarei Mary Douglas (*Purity & Danger – An analysis of yhe concepts of pollution and taboo*, Londra, 1979) Tiberiu Graur atrage atenția asupra pătrunderii acesteia în folclorul românesc și pledează *Pentru păstrarea purității izvoarelor*: „Poate cel mai mare strigăt de alarmă este acela care vizează o posibilă poluare în substratul etimologic al conceptului folclor. Dacă folclor înseamnă înțelepciune a poporului, va trebui ca acest spațiu sacru să fie cu orice chip scutit de profanare, contaminare, poluare”. □•V. Fanache scrie necrologul pentru Octavian Șireagu, poet și profesor. ■•Prezentând volumul lui Z. Ornea, *Viața lui Titu Maiorescu*, Ion Vlad consideră că „formula, dacă se poate vorbi de așa ceva, este credincioasă metodei în reconstituirea existenței lui Gherea, aventura unei existențe angajate, antrenând într-o vastă rețea de referenți, de factori și de *actanți*, timpul, ideile, resorturile unui timp determinat istoric și însoțit de *martorii* săi avertizați. Și acum, Z. Ornea ambiționează să producă reprezentarea unei existențe („ca un întreg omogen”); și, preluând o sugestie din Roland Barthes, să „surprindă existența lui Maiorescu în alcătuirea ai structurală”. Autorul a contribuit astfel la *Restituirea unui destin*. □•Marian Papahagi salută apariția celei de-a treia cărți a lui Bedros Horasangian, *Parcul Ioanid* (Eminescu, 1986): „Bedros Horasangian înfruntă în acest gen de povestiri toate primejdiile iar secretul reușitei sale constă într-o expresivitate necăutată, într-un mod al expunerii ce provoacă locul comun și îl investește cu semnificație. □•Nicolae Steinhardt este prezent cu articolul *Două texte poetice*, unul despre *Versuri pentru cer* (C.R., 1986) aparținând Antei Raluca Buzinschi „decedată la nouăsprezece ani”, celălalt despre Nicolae Băciuț, *Muzeul de iarnă*, Dacia, 1986): „Anta Raluca Buzinschi și Nicolae Băciuț se învrednicesc a fi poeți (ea în preajma și în raza de acțiune a morții, el contemplând-o pe cât poate de senin) pentru că au înțeles aceasta și pe această (nu lipsită de solemnitate) cale au mers în dorința de a împărtăși cât mai mult din panica oscilantă între extremitățile unui irefra-

gabil binar”. □•La fel procedează Radu Ulmeanu, primul în cauză fiind Ion Ghiur (*Vieți paralele*, Dacia, 1986: „Poet al interiorizării și discreției Ion Ghiur se menține la o distanță fermă de mode și școli, pariind pe sine însă tocmai într-un moment în care un asemenea gest e din ce în ce mai previzibil”. În ceea ce-l privește pe Vasile Tarța, autorul *Călătoriei prin scorbura teilor* (Dacia, 1986), Radu Ulmeanu este de părere că „poetul pornește, se pare, de la nimic, frizând în datele esențiale ale poemelor sale, naivitatea unui Rousseau le Do-uancier”. ■•La *Cronica ideilor literare* Adrian Marino despică trei concepte: *Comparatism, arabistică și exotism*, pe care le-a extras din cartea Nadiei Anghelescu, *Limba și cultură în civilizația arabă* (Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986). După ce arată că în persoana autoarei avem „probabil cel mai bun specialist al nostru în materie”, Adrian Marino părăsește contribuțiile Nadiei Anghelescu, extinzându-și observațiile, dincolo de orizontul textului de față, în zona erudiției proprii: „Stimulați de lectura Nadiei Anghelescu, dorim să vedem (fie și sumar în acest cadru) cum este rezolvată problema recepției literaturii arabe și în culturile occidentale de mare tradiție”. □•Continuă, pe ultima pagină studiul lui Keith Hitchins, *Woodrow Wilson și Unirea Transilvaniei cu România 1917-1918*. □•Marin Sorescu îi oferă spre lectură, în tălmăcire proprie, doi poeți: Marco Antonio Montes de Oca (Mexic) și Umberto Piersanti (Italia).

12 decembrie

• [„Contemporanul”, nr. 50] Realizările anului care tocmai se sfârșește încep să devină prilejuri de dezbateri. □•*Cămila subțiratică și logoreea neantului*, este unul din puținele articole publicate de directorul „Contemporanului”, scriitorul D.R. Popescu, text în care, sub un titlu ales din hieraticile versuri ale lui Victor Felea, îi face acestuia un portret liric: „Cazul lui Victor Felea e într-un fel extrem de ciudat: poetul e receptat prin «prisma» omului, adică e salutat și respectat, dar ținut la distanță. Felea e un ins total necunoscut ca persoană, nu dă din aripi pe la întâlnirile profesionale și nici nu dă din picioare pre la întâlnirile cu publicul. Într-un cuvânt, omul nu cântă, nu râde și u danseză. El nici nu știe altceva decât să practice *Meseria de scrib*: «Și aproape nimic / Și eu care trebuie să fiu și să scriu / Să umplu golurile/ Și ferestrele sparte / Și gura strâmbă a Sfinxului / Care emană tăceri înghețate / Ah, meseria de scrib / Mereu lângă laba de nisip a deșertului / Mereu lângă flacăra uscată a vântului». A fi, a exista – este sinonim cu a scrie. Cred că în Clujul în care trăiește de poate peste patruzeci de ani, pe Victor Felea în afara câtorva doi sau trei inși nu-l cunosc decât zidurile și copacii. Nu și-a căutat gloria nici cu toba, nici cu lumânarea. Și cred că gloria publică nici n-a găsit-o. Și atunci? Vin alte valuri poeticești să se aștearnă peste numele său? Vin. Da. Vin însă trec. Și atunci te întrebi ce s-ar putea face ca numele său să-și capete sonoritatea pe care o merită? Nimic. Dar cred că aici e și forța lui Victor Felea, și esența mai

ales a ultimelor sale aproape testamentare, versuri: în a nu întreprinde nimic... [...] Poetul nu e îmbătat de orgoliul jeniului, dar asta nu ne împiedică să spunem că puține opere poeticești îi pot sta alături, după cel de-al doilea război mondial. A, nu-i vorba de povestea Cenușăresei, deși mitul acesta nu-i poate fi întru totul străin. Făcând parte din echipa condusă de marele A.E. Baconsky – Victor Felea – botezat chiar de A.E.B. probabil pentru chipul său și pentru enigma ce o purta mereu în tăcerea sa proverbială, Kafka – a «parcurs întreaga școală» a poeziei «Stelei»... [...] Ca și A.E. Baconsky, Victor Felea e fascinat de cavalerul tristei figuri, ajuns «singur printre paragini», căutând un orizont, o ieșire, în timp ce «papagali colorați, repetă formule care nu sunt magice»... «Și termite scheletice / Înaltă reci Babiloane / Salvând aparențele». Dar să nu căutăm în versurile lui Victor Felea prezența moralistului cărpănos: el lipsește – fiind mereu prezent poetul ce propune idei morale. Este și mai ales nu este același lucru, căci nu tragerea de urechi și arătarea cu degetul fac îndreptarul vieții, ci credința în chiar puterea morală a lumii fac măreția vieții. Nicio estetică nu poate rămâne indiferentă la valorile cotidianului, și deci ale vieții, în afară, desigur, de o estetică a indiferenței, lustruită din cuvinte răsunătoare sau bășcălioase, umflate sau pițigăiate, în amândouă cazurile însă la fel de vinovate și calpe. Nu-l căutați pe Victor Felea aici. «Nu pot rămâne indiferent / Așa cum sunteți voi / Pietrelor / Zeitățile mele dragi / Voi care ați venit prin timp / Bănuindu-l cu tăcerea și duritatea. [...] Simplitatea versurilor lui Victor Felea vine într-o perfectă opoziție cu îngâmfarea acelor versuri ce se umflă în pene și nu au ce spune, provinciale prin vehemența cu care-și reclamă și proclamă gloria... Între timp, Felea rămâne în toate un om aproape bătrân – scriitor și slujbaş, ușor năucit, mic și fără importanță, cvasiatent, cvasiabsent, preocupat de câteva gânduri prozaice, dar și de câteva utopii și speranțe... După cum se poate bănui, în ultima frază, am pus virgule între cuvintele poetului... El, un biet animal metafizic, poetul, stă la pândă, împrăpătat de speranțe... Hârtia, stiloul așteaptă». ■•*Alexandru Rosetti la 90 de ani* este sărbătorit prin articole semnate de Romulus Vulpescu (A.R.) „Într-o toamnă târzie, prin 1960, pașii profesorului Rosetti străbăteau – obișnuit periplu duminical – aleile troienite de frunze veștede ale pădurii Băneasa. Ca și-n multe alte rânduri, ne invitase, împreună cu soția mea și cu prietenul Liviu Călin, să-i fim părtași la desfătarea peripatetică a conversației, evocând pentru noi oameni, fapte, întâmplări de neuitat dintr-o viață bogată în semnificații, pe care li-a-nchinat-o cu devotament culturii naționale întru glorificarea căreia n-a ostenit niciodată”. □•*Alexandru Balaci (Editorial)* „Niciodată nu va putea fi uitată activitatea celui mai dinamic și mai «deschis» editor pe care l-a cunoscut cartea românească într-o perioadă de mare efervescență, când sub egida sa, au fost tipărite edițiile de clasici ai literaturii române (dintre care neîntrecută rămâne monumentală Eminescu-Perpessicius) și au fost publicați cei mai valoroși scriitori ai vremii și care se numeau Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu, Ion Barbu, Luci-

an Blaga, George Bacovia, Mircea Eliade, Mihail Sebastian, Emil Botta, precum și o pleiadă de tinere talente confirmate strălucit în anii pe care îi trăim. Niciodată nu va putea fi uitată bătălia culturală a editorului Alexandru Rosetti împotriva obtuzității fasciste, prin îndeplinirea marelui act cultural progresist al publicării *Istoriei literaturii române* a lui G. Călinescu, prieten de idei de o viață”. □•Theodor Hristea (*Lingvistul și filologul*): „Preocupat să stabilească și să mențină un contact permanent cu lumea științifică din alte țări, profesorul Al. Rosetti a avut fericite idei de a întemeia și de a edita revista «Bulletin linguistique», din care au apărut 16 volume (între 1933-1948). Cel care a fost și va rămâne toată viața un mare îndrăgostit de limba română a simțit, totuși, nevoia de a se adresa specialiștilor străini într-o limbă de circulație universală. Așa se explică faptul că o mulțime de studii, articole și volume pe care le-a publicat au fost scrise în limba franceză”. □•Liviu Călin (*Efigie*): „Savantul, editorul, scriitorul, profesorul Al. Rosetti a fost și continuă să fie înconjurat de admiratori ca în tradiția unui Mecena să le ofere cheia îndrumării și privilegiul conversațiilor în care cultura informația științifică, sensibilitatea se mențin într-un registru personal, lipsit de orice afectare sau stridență. E semnul vitalității care îi asigură tinerețea spirituală, suplețea gândului atras de frumusețile eterne ale civilizației, contemplată activ ca una dintre supremele izbânzi ale umanității în istoria ei milenară”. □•Prozele scurte a lui Mircea Constantinescu face obiectul unei recenzii semnate de Cristian Teodorescu:” Întoarcerea sa, probabil temporară, la proza scurtă, cu volumul *Aleargă pentru viața ta*, reunește în cele două cicluri ale cărții ambele ipostaze ale scriitorului. Pe de o parte povestiri în stilul anilor '60, grupate majoritatea în primul ciclu al volumului, pe de alta, proză scurtă cuprinzând sugestii venite din partea prozei care se scrie în ultima vreme. Autorul sugerează o grilă de lectură unitară prin *moto*-ul primului ciclu: «Copilăria este inima tuturor vârstelor». Personajele sale, mai toate, au ceva de recuperat dintr-o vârstă anterioară, o experiență care le-a marcat existența [...] ori care le-a schimbat cursul vieții. [...] Experiența aceasta determinantă se simte chiar și atunci când nu se face nici cea mai mică aluzie la ea. [...] Interesul unora dintre povestirile primului ciclu al volumului ține mai mult de faptul că ele oferă puncte de reper ale evoluției autorului: strict artistic, mai realizate mi se par povestirile din cea de-a doua secțiune în care, Mircea Constantinescu își valorifică, eliberat de modele, puterea de observație”. □•Pe ultima pagină, destinată traducerilor din alte literaturi, Grete Tartler propune un grupaj *Din lirica egipteană*.

• [„Cronica”, nr. 50] Cunoscut deopotrivă ca poet și critic, Al. Călinescu îl prezintă pe Gheorghe Grigurcu în cea de a doua ipostază, aceea de critic al poezilor și de comentator de poezie: „Grigurcu e un excelent cronicar, un bun – atât cât e omeneste posibil – diagnostician și, totodată, mânuitorul, îndelung exersat, al unei scriituri artistice, opulente și ceremonioase, care îl singularizează. E un virtuoz al comparației și probabil că socotește, în spirit proustian,

că doar comparația dă un soi de eternitate stilului. E suveran în decuparea citatelor, necăzând în eroarea de a le însoți de un discurs redundant sau rezumativ. [...] E convins, în fine, că «poezia se află exclusiv în particular». Fapt pentru care crede că nu e atât un critic de poezie, cât unul – nu vreau câtuși de puțin să risc un joc facil de cuvinte – de *poeti*. Mai mult, a devenit criticul poezilor români de azi, admirat, contestat și/sau detestat ca atare, dar întotdeauna ascultat și dorit, căci le împarte, generos (o generozitate ce contrazice imaginea-clîșeu a criticului «rău»), certificate de existență“.

□•Ocupându-se de *Tratament fabulatoriu* (C.R., 1986), Ioan Holban definește romanul lui Mircea Nedelciu în termenii următori: „*Tratament fabulatoriu* (C.R., 1986) este al doilea roman și a cincea carte a lui Mircea Nedelciu, un prozator deja cunoscut, citit, cu texte antologate atât în volume al generației sale (*Desant* '83) cât și în altele care cuprind o zonă mult mai largă a prozei «tinere» (ca acela alcătuit de Mircea Iorgulescu), protagonist al unei direcții esențiale ce se manifestă în proza contemporană; numele său este citat la capitolul «textualism» și, mai nou, la «post-modernism». [...] Nu ne mai aflăm în 1980, la începutul afirmării «textualismului» la noi, numărul volumelor apărute și, mai cu seamă, calitatea lor impunând măcar seriozitate și dorința de înțelegere a faptelor literare ce țin de proza generației '80 în general, de «textualism» și «post-modernism» în special. [...] romanul lui Mircea Nedelciu se deschide cu o *Prefață* în multe privințe lămuritoare și argumentată asupra programului estetic al noii proze; acest text critic a fost scris de Mircea Nedelciu nu atât din dorința de a *explica*, cât din aceea de a «controla» efectele textului narativ propriu-zis, de a dialoga cu cititorul cărții în orizontul raportului ce se stabilește *astăzi* între *artă* și societate. [...] Dacă acesta este cadrul să-i spun general, literatura în perspectiva lui Mircea Nedelciu (și a colegilor de generație) încearcă «integrarea socialului prin textualizare», dar nu în felul «utopiei» textualismului de tip *Tel Quel*, ci într-un mod *activ*“.

□•Leonida Maniu ajunge pe ocolite – adică în urma unui excurs în care amintește de Mihai Ralea și E. Lovinescu – la cartea lui Pavel Florea, intitulată *Cultură și literatură* (Junimea, 1986): Având în vedere că și unul și celălalt predau la facultatea de Filologie a Universității „Al. I. Cuza”, caracterul mai mult decât „colegial” al recenziei se subînțelege: „Din aceste rațiuni, strădaniile pentru crearea unei culturi autentice coincid în mare măsură atât cu teoretizările referitoare la cultivarea specificului național în literatură și artă, cât și cu conștiința respectării imperioase a unor înalte exigențe. Însă dacă în domeniul esteticului, etnicul nu poate constitui un principiu de valorificare, cu toate că ar putea contribui, după Mihai Ralea la «completarea definiției talentului», în ceea ce privește cultura în genere, aceasta «nu se valorifică însă – potrivit afirmației lui E. Lovinescu – decât prin caracterul național». Prin aceste reflecții, nu am avut decât intenția de a pregăti sesizarea ideii directoare, cea a specificului etnic și a valorii, care susține și leagă aproape toate capitolele remarcabilei lucrări *Cultură și literatură* (Editura Junimea, 1986) de Pavel

Florea“. ■•Revenit la rubrica sa, Nicolae Manolescu comentează *Texte filosofice*, Editura Politică, 1986, de Karl Jaspers. Fiindcă întâlnirea cu marele gânditor, pe care posesorul rubricii și-o propusese cu prilejul unei vizite la Basel, s-a dovedit irealizabilă, autorul face trimitere și la Heidegger, pe care a avut șansa să-l cunoască (împreună cu Marin Sorescu și Ioan Alexandru) „grație demersurilor abile ale lui Paul Miron”. Eseul se numește *Umana filosofie*.

● [„**Flacăra**”, nr. 50] Invitat să țină o prelegere în fața elevilor de liceu, Henri Zalis (*Opțiuni permanente*) descoperă un lucru surprinzător pe care încercă să și-l explice: „Spre surpriza mea o bună parte din tinerii prezenți au afirmat că îl simt pe Mihail Sadoveanu drept un autor depășit! Aș spune, dacă m-aș lua după un prim impuls, că e vorba de o inadvertență. Tristă, nu încapă discuție, dar nu mai mult. O simplă inadvertență juvenilă. În fapt, ca să fiu corect, reacția elevilor nu e singulară. În prezent am impresia că Mihail Sadoveanu se află într-un con de umbră absolut nejustificat. Motivele trebuie căutate la nivelul existențial, psihic și moral, pe care îl propune mesajul literaturii sale. În plan psihic se simte, greșit, că omul sadovenian este limitat de patriarhalitate. Se uită că patriarhalitatea are o valoare secundară și că în prim plan rămâne consecvența acelor temperamente de a-și revendica dreptul la libertate. Apoi, în relație cu adevărul enunțat mai sus, forța fiecărei individualități de a rămâne fidelă esenței sale profunde“. □•Marian Popescu și Claudiu Negulescu se ocupă de *Vitrina cărții*. Primul prezintă cartea lui Constantin Măciucă, *Motive și structuri dramatice* (Eminescu): „Practic, se pot demonta trei ipostaze ale criticului în acest volum: prima este a criticului cu propensiuni teoretice spre configurarea specificității dramei poetice, a doua este a criticului aplicat literaturii dramatice și a treia este a criticului de atitudine, polemist aș zice, față de funcțiile și disfuncțiile repertoriului teatral. Coexistența acestor ipostaze explică alura compozită a volumului dar și anvergura investigației“. □•Cel de-al doilea recenzează *Studii și documente de muzică românească*, volum îngrijit de Constantin Catrina la editura de specialitate. ■•Despre *Alt Istrati*, cel al lui Mircea Iorgulescu scrie, la cronică literară, Valeriu Râpeanu: „Apariția, în vară, a cărții, sau mai bine zis a primei părți din cartea lui Mircea Iorgulescu intitulată *Spre alt Istrati* (Editura Minerva) a surprins mai întâi prin titlul manifest și, de ce nu, insolit. Autorul și-a dat seama de surpriza cu care mai ales confrății vor întâmpina o carte astfel intitulată și în preambulul acestui prim volum a mărturisit de ce a optat pentru o asemenea perspectivă în alcătuirea exegezei sale. Nu cade în eroarea de a absolutiza perspectiva sa și nici de a o considera unica posibilă. Dimpotrivă, cu o rigoare științifică remarcabilă Mircea Iorgulescu afirmă că u poate spune: «acesta e Istrati» ci, numai, eventual «acesta e un alt Istrati»“.

● [„**Orizont**”, nr. 50] Cornel Ungureanu scrie despre *Fonetica astrelor*, cartea de poezii a concitadinului Anghel Dumbrăveanu, scoasă la editura Facla, 1986: „În *Fonetica astrelor* Anghel Dumbrăveanu își adună portretele,

notele de călătorie, paginile omagiale, poemele în proză pe care le-a publicat în ultimii ani. Amintiri, tablete, notițe aniversare dau seama despre viața poetului în cetate; despre raporturile poetului, aflat acum la vârste solare, *cu locul* în care oficiază. *Fonetica astrelor* devine, voluntar sau involuntar, addenda impozantului *Iarna imperială*, apărut cu puțină vreme în urmă în B. p. t. O adăugire expresivă. [...] Căldura cu care Anghel Dumbrăveanu se apropie de cvasianonimii (sau anonimii) ce i-au însoțit realizarea vorbește despre o rectitudine morală. Cascada superlativelor se revarsă din plin, nimic nu e prea puțin pentru cei care au fost, odată, generoși cu poetul. Aceleași valuri de superlative în portretele pe care scriitorul le închină literaților. Unele aparțin momentelor aniversare, altele vorbesc despre o prietenie slujită ani mulți. Franz Liebhard, Endre Károly, Franyó Zoltán au parte de câteva pagini remarcabile. La marginea memorialisticii este portretul dedicat lui Baconsky. Câteva pagini de nobilă exaltare, de patetică plângere îi sunt dedicate celui mai de seamă dintre prietenii lui Anghel Dumbrăveanu, Nichita Stănescu. Un cuvânt frumos, cu note memorialistice folositoare, se referă la Sorin Titel. Altul, la George Suru. Îl regăsim și pe Petre Stoica. [...] Căci poetul nu se dezmințe. El păstrează cultul valorilor dar și al prieteniei: prietenii săi rămân aceiași în cursul anilor. *Fonetica astrelor* este *Cartea cu prieteni* a lui Anghel Dumbrăveanu“. □•Tot la cronică literară, Tudorel Urian alege să comenteze romanul confesiune al lui Vasile Băran, *Plecarea cavalerilor* (Eminescu, 1986) punându-l tematic pe aceeași treaptă cu *Viața ca o pradă*. De aici titlul, deja întâlnit cel puțin pe jumătate în presa culturală, *Timpul mărturisirii*: „Dacă pe coperta cărții *Plecarea cavalerilor* nu ar exista mențiunea «roman», mulți dintre cititorii volumului menit să încheie trilogia *Cavalerilor de pe coastă* ar fi convinși că se află în fața unui volum de confesiuni, un fel de *Viața ca o pradă* a lui Vasile Băran. Așa, însă, autorul dorește să atragă atenția asupra faptului că nu garantează autenticitatea celor ce vor fi relatate și că biografia naratorului-confesor nu se suprapune întrutotul biografiei scriitorului. Raportul realitate-ficțiune este practic imposibil de stabilit pentru cei ce nu cunosc copilăria și adolescența lui Vasile Băran (printre ei mă număr și eu), așa încât singura șansă care le rămâne este aceea a lecturării cărții ca un Bildungsroman, fictiv în exclusivitate. Roman-confesiune fiind, *Plecarea cavalerilor* interesează nu atât prin evenimentele mai mult sau mai puțin (ne)obișnuite pe care le înglobează cât prin jocul memoriei, prin mecanismul care duce la reactualizarea întâmplărilor petrecute într-o anterioritate ambiguă, alternând între scenele desfășurate în copilăria și adolescența naratorului-confesor și cele din imediata apropiere a «timpului mărturisirii». Cheia întregii cărți stă, cred, în această revelație a naratorului. [...] Roman al naratorului, *Plecarea cavalerilor* realizează un mic paradox, acela de a aplica o scriitură modernă unui motiv străvechi de sorginte populară. Cititorului îi rămâne posibilitatea de a alege. Ori povestirea, care în ciuda fragmentarismului său (se simte mâna «microSIONISTULUI» Vasile Băran)

este pe înțelesul tuturor, ori scriitura modernă, adică povestirea povestirii. La urma urmei, totul se reduce la o chestiune de gust”. Maria Anoka Dagmar realizează portretul scriitorului român de expresie slovacă Pavol Bojtar: „Literatura slovacă din România, deși tânără ca fenomen afirmat și recunoscut (dezvăluindu-se ca atare în ultimele două decenii), este în fericita situație de a număra printre creatorii săi scriitori consacrați, *auctori*, oameni ce și-au înscris în suflet, ca într-un blazon cultivarea cuvântului artistic. Una dintre aceste personalități este scriitorul român de expresie slovacă, Pavel Bujtár. [...] Scriitura acestui «peisagist-pictor al câmpiei nădlăcane» *C. Barborică*, 1978, se remarcă prin vigoarea epicului, tandrețea lirismului «delicat înfiorat» *F. Bănescu*, 1983. [...] Activitatea acestui om și scriitor este exemplară și, în multe privințe, constituie o oglindă a condiției noastre, oglindă în care ne putem privi și contempla. De aceea ne e dragă și ne mândrim cu ea“. □•Considerații subtile despre *Homo aestheticus* face Livius Ciocârlie în de-acum cunoscuta sa rubrică, *Marginalii*: „Ceea ce-l caracterizează pe *homo aestheticus* este că el nu are decât două dimensiuni: suprafață și adâncime. Cu epiderma lui foarte fină, *homo aestheticus* percepe ca nimeni altul frumusețea. El n-are nevoie de concepte și de idei dinainte făcute ca să înțeleagă arta. Judecata lui este un dat natural, în întregime, el alcătuiește un organ de înțelegere a operei și judecata lui – sigură, nuanțată – este modul de funcționare a acestui organ. Nu-i sunt de folos conceptele și nici nu le are. Pentru el, conceptele sunt intermediari grosolani între epidermă și obiectul de artă adică sunt piedici, nu adjuvanți. [...] Organ de mare finețe *homo aestheticus* nu suportă impuritatea. Aceasta e a doua lui limită. [...] Rănit prea adesea de *homo aestheticus*, spiritul comun are tendința să-l urască. Îl izolează în cel mai bun caz. Îl înfierează neomenia. [...] Ținut la distanță de toți și nemulțumit de sine, *homo aestheticus este trist*“. ■•La final de an, „Orizont” realizează un tur de orizont asupra fenomenului literar așa cum s-a manifestat acesta în ultimele 12 luni. □•Lucian Alexiu se ocupă de *Spațiul liric*: „Aș remarca, înainte de toate, între aceste din urmă inițiative (încă) două volume ce intră într-o serie de pe acum de marcă, pentru bibliofili, amândouă purtând girul lui Romulus Vulpescu; o ediție a *Jocului secund* al lui Ion Brad și o selecție retrospectivă, conținând un apreciabil număr de inedite din creația lirică a prozatorului și dramaturgului Romulus Guga. Tot aici trebuie semnalat volumul antologic *Poeme cu lună* de Zaharia Stancu, cum și o altă ediție critică, anume a *Versurilor* lui Dragoș Vrânceanu, un volum ce aduce cu sine ceva din atmosfera liniștitelor zile ale poeziei. [...] La fel de temeinic alcătuite ca și volumele mai sus citate sunt și cele două ample retrospectivă lirice semnate de Vasile Nicolescu *Magnolii și fum* și Anghel Dumbrăveanu *Iarna imperială*, ambele găzduite de populara colecție Biblioteca pentru toți. [...] Remarci altminteri, valabile și pentru un poet (un volum antologic) prezent pe lista de apariții a Editurii Cartea Românească: Ovidiu Genaru *Patimile după Bacovia*. [...] Din amplul, magmaticul corpus de texte al lui Adrian Păunescu *Manifest*

pentru mileniul III, scrutează ochiul unui poet în momentele de grație, remarcabil *Alte poeme nouă* de Mircea Ivănescu este o culegere la nivelul celor mai bune publicate de autor în ultima vreme, ceea ce s-ar putea spune și despre *Podul de vama* al lui Ion Horea, *De toamnă* al lui Victor Felea, *Ave Eva* de Dan Laurențiu. *Prpheus* de Ioanid Romanescu. [...] Păstrând distanțele cunite, volume ca *Adagio* de Eduard Pamfil, *Neodihna cuvintelor* de George Drumur, *Drumul pe ape* de Lucian Emandi, *Câmpuri îngropate-n maci* de Valentin Tudor, *Somnul în munte* de Ioan Evu ori *Gangul și masca* de Mircea Belu nu indică o abatere de la calea de mijloc a opțiunilor editoriale. Cum nici culegerile ce vor fi trecute în acest an în contul unor autoare – voci, altminteri, de amplitudini felurite, unele nume familiare, altele, câteva prin osârdie poligrafică, pe cale de a deveni: Doina Uricariu *Ochiul atroce*, Nastasia Maniu *Vedere din poem*, Tatiana Flondor Arieșanu *Mă ascund în lumină*, Mariana Codruț *Schiță de autoportret* etc. Despre majoritatea volumelor menționate am scris, de altfel, la vremea apariției, despre alte câteva îmi propun să scriu de acum înainte”. □•Valeriu Drumeș urmărește *Direcțiile criticii*: „Cercetările de istorie literară scot în prim plan lucrările unor reputați specialiști în materie. Valeriu Râpeanu proiectează în *Scriitori dintre cele două războaie mondiale* noi lumini asupra unor autori mai puțin frecvențați, de la N. Iorga la I. Peltz, T. Teodorescu-Braniște – o lăudabilă repunere în drepturi a unor scriitori care au cimentat o epocă literară, Prin *Confruntări literare – II*, George Ivașcu contribuie la o mai bună cunoaștere a unei întinse perioade istorico-literare (1935-1985) Teodor Vârgolici abordează un aspect puțin cercetat (sau deloc(, în *Scriitori clasici și armata română*, lucrare cu un caracter interdisciplinar și o finalitate complexă. Dan Horia Mazilu fidel față de literatura începuturilor ne oferă, cu *Proza oratorică în literatura română veche*, un studiu incitant, prin care conferă o pondere valorică sporită literaturii noastre vechi. Mircea Scarlat, unul dintre cei mai activi critici tineri, își continuă ambițiosul proiect, consacrand volumul III din *Istoria poeziei românești* orientărilor moderniste din prima jumătate a secolului XX, apropiindu-se de ultima perioadă, cea contemporană. Oarecum la interferența istoriei literare cu exegeza monografică se plasează valoroasele lucrări ale unor prețuiți cercetători. Astfel, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, cu lucrarea sa *Eminescu și romantismul german*, așază, credem noi, într-o ecuație justă raportul dintre eul profund eminescian și cultura germană, corectând niște obtuzități care încă se perpetuau în așteptarea unei demonstrații adecvate, care plutea, parcă în aer. Eugen Todoran continuă metodic să sondeze «structura fundamentală mitică a operei lui Lucian Blaga». Al treilea volum – Lucian Blaga – *Mitul dramatic după Mitul petic* – este o interpretare de o reală bogăție ideatică și de o incontestabilă originalitate. În direcția studiului monografic se remarcă cercetători care contribuie la desprinderea din conul de umbră a unor scriitori, sau la o mai proaspătă receptare a lor. Emilia Șt. Milicescu – *Pe urmele lui Delavrancea*, Al. Săndulescu – *Duiliu Zamfires-*

cu și marele său roman epistolar; Dorina Grăsoiu – *Mihai Sebastian sau ironia unui destin*; Antoaneta Tănăsescu – *Destin teatral*; Aurel Baranga. Mențiuni speciale merită cărțile care au încununat centenarul Rebreanu: *Tânărul Rebreanu* de Niculae Gheran model de competență și imparțialitate, și *Pe urmele lui Liviu Rebreanu* de Adrian Dinu Rachieru, atras în primele cărți de dinamica ideilor literare dintr-o perspectivă mai accentuat teoretică, și care se apropie vizibil de practic literară, urmărind resorturile intime și funcțiile operelor literare. [...] O lucrare ce se cuvine menționată este *Dialectica limbajului poetic* de Crișu Dascălu, care, deși parțial dificiltoasă, are meritul de a împleti demersul teoretic cu cel analitic aplicativ. Dintre puținele debuturi semnificative în critică se detașează cel al lui Ion Cristoiu care în *Lumea literaturii* dovedește o subtilă vocație polemică și capacitatea de a investiga literatura din interiorul ei. [...] Cercetarea universului folcloric, căutarea rădăcinilor mitologice ale literaturii române s-au concretizat în două cărți remarcabile aparținând unor buni specialiști: Mihai Coman – *Mitologie populară română* I. [...] Temperatura prezentului literar o măsoară volumele de portrete și foiletoane cu priză la publicul larg și la comentatori, N. Manolescu cu *O ușă abia întredeschisă* și Gheorghe Grigurcu în *Existența poeziei* (deși cu regretabile omisiuni) ne încântă cu disocieri și caracterizări «într-un șir de propoziții memorabile» pentru viitorul istoric al poeziei, cum aprecia justificat Cornel Ungureanu:; apoi Marin Sorescu – *Ușor cu pianul pe scări*, cucerind prin savuroasele, dar realiste sale cronici. Nu poate fi ignorat nici efortul cercetătorilor ce trudesc la o situare pe măsura valorii ei a literaturii române în context european, universal: Romul Munteanu – *La civilisation des livres* și Mircea Muthu – *Permanențe literare românești în cercetare comparată*. Semnalăm în final, evoluția unor tineri critici dotați, ce-și pregătesc, sperăm, apariția editorială. Nu pretendem a fi făcut un veritabil bilanț, ci doar a fi jalonat liniile de forță ale fenomenului critic pe 1986, care a adăugat noi nuanțe și valențe interpretative, asigurând o mai mare deschidere axiologică, o sporită emulație în câmpul spiritualității noastre contemporane”. □•Sedus de titlul unei cărți recente a lui Eugen Simion, Marian Odangiu scrie Despre *Întoarcerea autorului și celelalte*: „Fascinația pe care, de câțiva ani încoace, o exercită *Întoarcerea Autorului* face ca nota generală a volumelor de critică apărute în 1986 (firește, sub rezerva că «prelungirile» anului editorial pot aduce încă surprize) să fie *revenirea la biografism*. [...] Relativ la prima jumătate a observației, să notăm că *revenirea la biografism* are un cu totul alt sens decât acela, de mult perimat, de maniacă și excesivă punere în relație a biografiei autorului cu Opera. [...] Și ne referim în primul rând, la *Tânărul Rebreanu* de Niculae Gheran, dar și la *Spre alt Istrati* de Mircea Iorgulescu (aceasta, prima dintr-o serie de trei cărți ce promit foarte mult), la *Mihail Sebastian – Ironia unui destin* – de Dorina Grăsoiu, la *Destin teatral – Aurel Baranga* de Antoaneta Tănăsescu, la *Pe urmele lui Liviu Rebreanu* de Adrian Dinu Rachieru, ori la studiul lui Ionel Opreșan, *Opera lui*

Mihail Sadoveanu. Se cuvine să adăugăm aici, deși legăturile nu țin decât de seriozitatea și soliditatea informației, studiul comparatist *Eminescu și roman-tismul german* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. [...] Eseurile lui Mircea Martin din *Singura critică* sunt exemplare din acest punct de vedere. După cum exemplare sunt și cele ale lui Nicolae Manolescu din al șaselea volum al *Temel-lor sale, O ușă abia întredeschisă*, unele dintre eseuri fiind consacrate chiar fenomenului în discuție, cercetat în marginea unor cărți semnate de Alexandru George, Eugen Simion, Val Condurache etc. Cum desigur pe alte coordonate, dar vădind, cel puțin din perspectivă internațională sunt și articolele de critică, publicistică, istorie și memorialistică literară (re)publicate de George Ivașcu în cel de-al doilea volum al *Confruntărilor literare*; ori, măcar în prima parte, «însemnările critice» ale Valentinei Marin Curticeanu din *Critica și modelul*. În fine, din această succintă trecere în revistă care nu și-a propus să fie mai mult decât ceea ce este: o retrospectivă bilanțieră, nu pot lipsi încercările de sinteză: cel de-al treilea tom din *Istoria poeziei românești* de Mircea Scarlat și *Existența poeziei* de Gheorghe Grigurcu. [...] Nu vom încheia fără să remar-căm, în continuare, cvasiabsența editorială a tinerilor critici, ale căror cărți de debut se lasă (încă) așteptate”. □ • *Numărătoarea inversă* este făcută de Mircea Mihăieș, pe două planuri, local și național, inversate din motive de patriotism local: „Dacă nu ne înșală contabiliceștile fișe, stivuite pe marginea biroului, între colecții de reviste și teancuri de cărți, prezența editorială a poeților timișoreni n-a excelat pe degetele unei singure mâini; o mână cu șase degete, deci mai puțin spectaculoasă decât aceea cu șapte, a celebrului autoportret al lui Chagall. Înșirate, numele poeților nu ocupă mai mult de două rânduri. Anghel Dumbrăveanu, Alexandru Jebeleanu, Valentin Tudor, George Drumur, Tatiana Flondor-Arieșanu, Eduard Pamfil. Din fericire, dincolo de această luare la cu-noștință se întinde o materie poetică despre care se poate discuta pe îndelete. [...] Se impune completarea acestei liste cu alte prezențe lirice din spațiul bă-nățean. Octavian Doclin propune o antologie *sui generis Curat și nebiruit*. [...] Mai bine primită de către critica literară decât încercările interioare ale editori-lor timișoreni, *Argonauții* impune atenției un singur nume: *Marcel Tolcea*. [...] Am avut senzația că s-a pierdut ceva din pofta degustării îndelungi și zgomotoase a produselor lirice. Prea puține cărți s-au văzut omologate în unanimitate, făcând figură de premiant la ambele materii. 1986 a fost din acest punct de vedere, un an al previzibilităților, s-a vorbit mult despre antologii (sau cvasiantologii), adică despre cărți care doar precizau un contur creator, dar nu-l modificau substanțial. Exemplul tipic îl reprezintă *Patimile după Ba-covia*, a lui Ovidiu Genaru, carte frumoasă, care consolidează un prestigiu, dar nu destăinuie nimic din strategia viitoare a poetului. De asemenea, chiar poeții cu firmă solidă au lăsat impresia că și-au luat o scurtă vacanță, răspunzând la apel fără prea mult entuziasm, adică fără să aducă nimic cu adevărat nou. S-au menținut la cota (și valoarea) cunoscute atât Mircea Ivănescu, a cărui ultimă

apariție, *Alte poeme nouă*, echivalează cu o victorie de palmares, Marcel Gaf-ton *Șaizeci poeme*, Darie Novăceanu, *Întoarcerea gladiatorului*, Victor Felea *De toamnă*, Vasile Igna *Insula verde*, cât și autorii unor cărți foarte frumoase, în linia creației anterioare: Ion Horea *Podul de vână*, Dan Laurențiu *Ave Eva*. L-am include aici și pe Adrian Păunescu autorul unui voluminos *Manifest pen-tru mileniul III*. Dar, despre acest autor, vorba cuiva, «aproape totul a fost spus». Așadar, un an calm, prea calm, ale cărui țărături nu le-au agitat obișnui-tele prestații ale «generației în blugi». Un singur concurent a părăsit blockstar-tul înțepenit al competiției cu editorii țâșnind vijelios spre cititori: Traian C. Coșovei, propunând și un titlu predestinat: *În așteptarea cometei*. Dar anul încă nu s-a încheiat. Poate că în urma prafului ei stelar vom distinge și alți as-terozizi și, de ce nu, chiar planete“. □•Pe ultima pagină, A. Tarcă traduce din Hector Bociotti, *Moartea lui Borges*.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 50] *La Judecata de apoi a po-eților*, secțiunea *Poezia fără sare*, Eugen Barbu trece, versatil, de la reproșuri la elogii discutând poezia Anei Blandiana: „Bine s-a spus cândva că «poezia moare tânără», lucru ce nu mi se pare numai o butadă. De ani de zile observ, și nu numai la Blandiana, o scădere de temperatură lirică pe măsură ce volumele unui poet se înmulțesc, chiar și la aceia care au o reputație bine stabilită. Iradi-erea scade vizibil, insul se repetă, sau trece la manufactură, unde, dacă există cumva capital mai mare, rezultatele sunt încă notabile. Inspirația nu se găsește în cantități mari, nu se vinde la kilogram, în poezie vii cu ce-ai de acasă și ra-diumul liric are recolte zgârcite. Nu o să citez cazuri celebre pentru a nu pro-duce scandal, tot ce pot să spun e că numai foarte puțini poeți de-ai noștri și de aiurea au reușit să-și mențină «forma», iertat să fie termenul sportiv care este însă adecvat. Sigur că în această pierdere de viteză se amestecă multe cauze: absența unei culturi temeinice, viața personală, absența catastrofelor sentimen-tale sau, pur și simplu, epuizarea muniției. Părăgînirea înzestrării lirice ar tre-bui să-i învețe pe cei în cauză că e de preferat o retragere la timp din câmpul literaturii decât o ruinare a propriei reputații, lucru ce-l îndrăznesc foarte pu-țini. [...] Aș vrea să nu se creadă că sunt un vânător de greșeli, că eșecurile unui poet talentat mă bucură, n-am gustul cadavrelor, dar sunt dator să arăt, mai ales celor înzestrați, că rigoarea trebuie să domnească în orice clipă este poem. Nimic mai jalnic decât să strici cu un cuvânt sau cu o frază serenitatea ce trebuie să însoțească poezia. O spun pentru că, de pildă *Pahar cu margarete* mi se pare o frumoasă biruință a Blandianei: «Pahar cu margarete de câmp – pe o masă albă / La care scriu / Mai liberă decât sunt; / În jur / Miroas de fân / Corupător spre somnul / Din care poate va picura / un cuvânt; / Cer dulce în amurg, / Asemenea cirezilor / Care se întorceau odinioară; / Dragoste pentru tot ce-a fost / Pentru ce ce o să mai dispară, / Dragoste fără rost, / Dragoste fără hotar – / Umbrele ploilor, gratii lungi peste câmp / Margarete de câmp / În pahar»“. □•Săptămâna pe scurt: „Catrenul mileniului: «Primăvara nimic nu dă

pe cuc / Limonada saltă două picioare / Ce lemne și ce cărbuni îți aduc / Pe banii mei care nu au fost la mare» («Balada banilor care nu au fost la mare» de Ion Trif-Pleșa)“.

13 decembrie

• [„Luceafărul”, nr. 50] Istoria, folclorul și mitul sunt preocupări de căpătâi în numărul de față, linie pe care se înscrie serialul lui Octav Păun, despre *Folclorul românesc* (în plină contemporaneitate): „Pentru a avea o imagine asupra studiului cântecului liric, ne-am adresat unei lucrări recente, *Lirica populară românească cu tematică actuală* (Ed. Minerva, 1984), de Nicoleta Coatu, lucrare integrată în *Colecția națională de folclor*. Cercetătoarea a consultat 76 de culegeri și antologii, de la cea mai veche, (E. Camilar, *Carte de cântece*, 1946), până la cele mai recente (*Folclor din Oltenia și Muntenia*, I-V, 1967-1979). Dar alături de culegătorii cu experiență, care stăpânesc metodologia cercetării (I. Cocișiu, Emilia Comișel, Al. Amzulescu, Eugenia Cernea, G. Muntean, P. Ruxândoiu, V. Medan, P. Ursache, L. Paceag, I. Meițoiu) care au realizat colecții de bună ținută științifică, autoarea a excerptat texte folclorice din culegeri făcute amatoristic, cu caracter aleatoriu, care nu prezintă garanții că s-au respectat toate datele, principiile și tehnicile unei anchete de teren, riguroase și obiective”. □•Mircea Vaida scrie despre Lucian Balga sub titlul *Poetul de la Sarmisegetusa*. „Autorul apelează la un articol mai vechi, din „Gazeta literară” (18/1967) și la Cronologia stabilită de D. Vatamaniuc spre a demonstra că drama *Zamolxe*, a fost scrisă în urma unei călătorii prin locurile istorice ale dacilor, făcută cu istoricul C. Daicoviciu. □•I. C. Chițimia evocă un mare cărturar. *Nicolae Milescu Spătarul*, arătând că acesta „a fost un fenomen de viață și cultură românească, alături de alte mărețe personalități ale secolului al XVII – lea. Nu numai între români, ci și între străini nu s-ar putea găsi cineva care să-l egaleze în știința lui enciclopedică și în călătoriile sale din Bizanț până în Scandinavia și din Europa Occidentală până în Orientul Îndepărtat”. □•Z. Cârlugea scrie despre *Resurecția spiritului folcloric*. ■•Aceași tematică este distribuită și în paginile următoare, în care lingviștii Gr. Brâncuș, Cezar Tabarcea și Sorin Paliga își propun, alături de Gheorghe Suciul să-l redescopere pe Hașdeu. Gr. Brâncuș vede în cărturar pe *Deschizătorul de drumuri*. Cezar Tabarcea consideră *Cuvente den bătrâni*, textele editate de Hașdeu, drept *O bătaie câștigată*. Sorin Paliga se lasă sedus de *Nostalgia originilor*. □•La cronică literară, Mihai Ungheanu prezintă romanul scriitorului gălățean Apostol Gurău, *Ispita mării verzi*: □•Valentin F. Mihăescu scrie la *Pagini pestrițe* (C. R., 1986) de Ion Coja, dramaturg, romancier și gramatician, adaugă criticul explicând indirect vocabula din titlul cărții. □•Theodor Răpan (*Privind în ochii patriei* (C.R., 1986), Adrian Mierlușcă (*Trepte de azur*, Militară, 1985) și poeziile volumului colectiv *Alpha '85* (Dacia, 1986) au parte de recenzii pe măsura conținutului versurilor acestora. □•Alte texte în legătură ce

cele de pe prima pagină sunt *Mit și alegorie* de Artur Silvestri, în care criticul amintește romanul *Întoarcerea lui Ulisse* (Eminescu, 1982) al lui Modest Morariu, considerându-l un scriitor total. □•Din lirica africană Gabriela Negreanu traduce două poeme de Paulin Joachim.

• [„SLAST”, nr. 50] Dr. Constantin Preda, directorul Institutului de Arheologie din București declară cu nedezmințită mândrie că avem *Rădăcini perene*, însumând 2500 de ani „de luptă pentru libertate”. □•Nicolae Țone realizează un interviu cu Ioana Postelnicu.: Împotriva curentului de simpatie cu care a fost primit debutul lui Daniel Vighi (*Povestiri cu strada Depozitului*, C.R, 1986), Dorin Măran îl consideră *O încercare eșuată*: „O încercare de primenire a prozei actuale prin căutarea unei noi exprimări, în linia preținșilor novatori de atitudine estetică, cu o scriitură alcătuită din note simple, atentă însă până la crispare, într-o caligrafie de pergament cu înscris împărătesc, este și acest volum de debut al lui Daniel Vighi”. □•Daniel Dumitriu, de la Iași, caută însemnele adânci din lirismul lui Romulus Guga, (*Poezii*, Dacia, 1986) autor trecut în postumitate: „*Poezii* evidențiază, indiscutabil, o experiență umană urmărită până către limitele ei, și care nu întârzie să se transforme într-una artistică împlinită, cum spune într-o pertinentă prefață Ștefan Aug. Doinaș. Textele cele mai bune sunt echivalentul liric a ceea ce realizează cu remarcabilă stringență prozatorul în *Nebunul și floarea*, volumul care a afirmat personalitatea neliniștită, mereu în alertă, căutătoare a chipului uman invizibil, a lui Romulus Guga. Astfel că înțelegerea deplină a creației sale polivalente, remarcabilă prin acuitatea privirii lăuntrice și prin problematizare, își află în poezie un punct de sprijin solid și necesar”. □•Se lansează o rubrică nouă: *Capodoperele literaturii române*. O „introducere” tematică, despre *Actualitatea capodoperei*, face Constantin Sorescu: „Prin practica lor, marii critici români îndeamnă la o actualizare perpetuă a categoriei de capodoperă, căci, așa cum spune Tudor Vianu într-un comentariu în marginea teoriei lui Mihail Dragomirescu, «a deosebi între produsele abilității sau ale talentului și realizările genului este prima dintre funcțiunile criticii» sau, cum afirmă G. Călinescu, și el convins de aceeași idee, «istoria literară este o istorie de valori și ca atare cercetătorul trebuie să fie în stare întâi de toate să stabilească valori, adică să fie un critic». A pune în evidență capodoperele literaturii din care face parte este pentru un critic o sarcină profesională și o datorie morală”. □•Victor Atanasiu comentează *Apus de soare*, capodopera lui Delavrancea. □•În locul rubricii lui Mircea Dinescu, ieșită din uz, Paul Dugneanu scrie despre valori de azi, mai precis despre volumul de versuri *Iarna imperială*, care i-a adus lui Anghel Dumbrăveanu, mai mult decât recunoaștera printre marii, poeți contemporani, clasicizarea lui. □•Valeriu Bârgău se oprește la Cristian Teodorescu și la cărțile sale, insistând pe faptul că tânărul autor este pe cale a deveni un „prozator distinct”. □•Antologia cenaclului prin corespondență al are ca invitat de Daniel Pișcu.

15 decembrie

• [„**Tribuna României**”, nr. 330 (24)] Emil Ionescu scrie despre *Adevăr și condiție umană*, marcând apariția volumului *Eseuri* de Anton Dumitriu: „Profesorul Anton Dumitriu este cunoscut ca o puternică personalitate a gândirii logico-filosofice românești. Dacă ne vom referi numai la cărțile sale în acest domeniu, (publicate între 1944 și 1973) vom avea imaginea unei deveniri intelectuale ghidate de aspirația neistovită către o perspectivă integratoare asupra logicii, mai întâi, asupra cunoaștem, în cele din urmă. Traseul urmat de gândirea lui Anton Dumitriu după 1973 este, în raport cu realizările de până în acel moment, diferit” „Nu se poate replica unei Întregi construcții intelectuale printr-o idee oarecare, ci printr-o construcție similară, ridicată cu osteneală, nădejdi și frământări pe potrivă. De aceea, gândurile inspirate de întâlnirea cu cartea profesorului Dumitriu nu își capătă dreapta lor semnificație decât așezate sub semnul atitudinii pe care o va avea oricine va întoarce ultima filă: de recunoștință și bucurie pentru că a însoțit, pentru câțiva vreme, o mare conștiință intelectuală în tentativa ei către desăvârșire”. Pe aceeași pagină sunt redate câteva fragmente din cartea nou apărută.

16 decembrie

• [„**România liberă**” nr. 13099] Florica Ichim semnează articolul *Eroul contemporan al dramaturgiei actuale*: „[...] Congresul al XIII-lea al partidului nostru a prospectat devenirea societății românești până în anul 2000, perioadă care va deschide noi perspective viitorului comunist al patriei. Se va pune mai mult în valoare atitudinea revoluționară de manifestare plenară a inteligenței și competenței, a pasiunii și devotamentului. Valoarea reală și cea potențială vor impulsiona întregul mecanism al edificării societății socialiste multilateral dezvoltate. Cu alte cuvinte, competența și valoarea vor deveni dominantele vieții, factorii de progres și de civilizație, care vor exprima evoluția inteligenței omenеști la sfârșit de secol și mileniu. Noile realități se cer transfigurate cu talent în universul scenic, iar viziunea asupra personajului, complexitatea acestuia în conexiune cu realitatea și evenimentele va determina o nouă orientare asupra dramaturgiei și artei spectacolului. Societatea pe care o făurim cere o artă care să-i corespundă ca problematică și mesaj, teatrul fiind chemat să fie un modelator de conștiințe, iar personajul dramatic o expresie a viziunii asupra eternului uman «la sfârșit de secol și mileniu»“.

18 decembrie

• [„**România literară**”, nr. 51] Redacția postează, sub titlul *Cunoaștere și Responsabilitate*, „realizările întregului nostru popor, în primul an al celui deal optulea cincinal”, folosind în exces numele liderului de partid Nicolae Ceaușescu. □•*Magnificul copac*, poezie semnată de Octav Sargețiu, face transferul metaforic din registrul vegetal în cel uman, simbolul fiind de-acum cu-

noscutul „Stejar din Scornicești”. □•Specializat în critica de teatru, Valentin Silvestru extrapolează observațiile sale și altor domenii, reoferindu-se la *Calitatea receptării*: „Critica literară și de artă devine din ce în ce mai mult un însoțitor indispensabil al cititorului, spectatorului, auditoriului. E fapt curent, în mai multe locuri din lume, prezența criticului nu numai la rubrica de gazetă, dar și la catedra cursurilor de introducere în literatură, la seminarul de teatrologie pentru tineri, la prezentarea filmelor, expozițiilor, ori în juriile marilor competiții. Nu în funcție ancilară, ci în aceea de constituent specific și inseparabil al unui tot organic, căruia obișnuim să-i spunem *mișcare* sau în anumite cazuri, școală națională, ori, în alte anumite împrejurări, *curent, direcție, orientare*. Activitatea criticii are o însemnătate probată în procesele privind calitatea receptării, receptivitatea la nou, cunoașterea tradițiilor naționale – sub spectru istoric axiologic și din unghiul cerințelor contemporaneității, – satornicia codurilor estetice moderne. Numai o judecată superficială, anticulturală, condamnă, în jubilații ricanatoare – provocate de cine știe ce defecțiuni particulare, momentane – *funcția* criticii. Am observat cu plăcută surprindere, nu o dată, în dialogul cu cititorii și spectatorii – azi destul de dezvoltat, dar încă nu îndeajuns de larg și de neformal – că sintagmele folosite de mulți – când fac aprecieri asupra cărților, spectacolelor, filmelor – sunt luate din (ori influențate de) cele mai bune cronică de specialitate, ceea ce poate fi util unei meditații asupra legăturii *directe* dintre critic și receptorul de literatură și artă. În același timp însă trebuie să observăm că, în împrejurările evocate, cititorii, spectatorii, fac nu o dată observații mai *decise* asupra produselor artistice și, în genere, asupra evoluțiilor din câmpul literaturii și artei, ceea ce ar sensibiliza atenția noastră asupra unei anumite atonii a spiritului critic, ca să zic așa, profesionist. Căci exegeze subtile săvârșite cu tehnici noi, de mare finețe, nu se însoțesc totdeauna cu un diagnostic estetic limpede. Tudor Vianu atrage atenția asupra caducității provenite din ezitarea în atitudine a criticului, și e adevărat că însăși misiunea sa socială e afectată de non-verdictul programatic. Neîndoios însă că ea, critica, se alătură azi, în multe și eficiente chipuri, tuturor acțiunilor ce tind a lărgi categoriile de cititori și a le sădi noi exigențe (uneori chiar inițiind – și cu succes – atare acțiuni), caracterizând în fapt o stare benefică de civism profesat cu credință și voluntariat cultural lucid, ce angajează forțele intelectuale ale țării”. ■•G. Dimisianu consideră că orice text care poartă semnătura lui Mircea Martin, fie acesta studiu, articol sau carte, devine un eveniment. În scopul acestei afirmații, G. Dimisianu descrie debutul în calitate de cronicar literar al tânărului care adusese la exasperare redacția revistei „Amfiteatru, prin faptul că își aduce articolele în ultima clipă intervenind inclusiv la tipar cu modificări ce ilustreau o dorință irepresibilă de autodesăvârșire: „Deci meritau să fie așteptate în redacție cronicile lui Mircea Martin. Publicate în revistă, au contribuit substanțial la structurarea poziției critice de atunci a «Amfiteatru-lui». Valorificate în carte, mai târziu, s-au dovedit rezistente și în timp. Volu-

mul *Generație și creație* (1969), constituit, în principal, din materia lor, este dintre cele câteva prin care critica noastră și-a dovedit capacitatea de solidarizare, în efort creator, cu scriitorii semnificativi ai generației noi de atunci. [...] De ce acest titlu, *Singura critică*? Sugestia pe care o dă, cui însă n-a deschis cartea, alta nu poate să fie decât că în ea i se va vorbi în numele unei absolutizări; dintre mai multe forme de critică autorul va fi optat pentru una, considerată *singura* valabilă, în sprijinul și pentru impunerea căreia își va mobiliza argumentele. Și este vorba de opțiune, într-adevăr, însă de una al cărei sens este tocmai discreditarea absolutizării, a încheierii criticii în concepte reducționiste și dictatoriale. Acest înțeles ni se va lămuri de îndată ce începem să citim, dar cu atât mai mult în acea pagină din carte unde opțiunea de care vorbim este formulată explicit și unde ne dăm seama că titlul, cu înșelătoare lui trimiteri limitatoare, e o sintagmă dintr-o frază întreruptă care întregă sună astfel: «Împotriva unor asemenea ambiții absolutiste aș afirma că singura critică acceptabilă e cea care nu se consideră pe sine *singura*, vreau să zic singura care contează». «Pledoaria centrală a volumului – subliniază Mircea Martin în *Argument* – este, se înțelege, una în favoarea criticii». [...] Vreau de fapt să subliniez stringența logică și cristalinitatea demersului critic întreprins de Mircea Martin. Ideile se înlănțuie strâns, mijlocind înțelegeri nuanțate și cu desăvârșire limpezi, rostite cu o impecabilă *dicție*, pentru a folosi un termen al său”.

□•Despre *Țara simbolurilor* și Alice Botez consemnează Tia Șerbănescu: „Când, în urmă cu un an, Alice Botez nu murea și doar părăsea viața – ca să parafrazăm o frumoasă expresie a sa – literatura noastră suferea, fără să observe, o *înfrângere*. Pierdea unul dintre cei mai credincioși mesageri ai săi. Căci ce e cartea decât un trup epic aruncat între sulile cititorilor? Și care, cu cât este mai sfârtecat cu atât își împlinește mai bine mesajul – semn că este primit de zeii care l-au pretins? Nu ne rămâne decât să sperăm, cu vorbele prozatoarei că *dreptatea este nesfârșită*. Ca și destinul cărților sale”.

□•Ioan Holban vede în literatura lui Teodor Mazilu o formă de manifestare a fenomenului (literar) denumit *Iluzia și realitatea vieții*: „Cartea reprezentativă pentru proza lui Teodor Mazilu, scriitor cunoscut și valorificat mai ales în ipostaza sa de dramaturg, este *Pelerinaj la ruinele unei vechi iubiri* (1980); volumul se înscrie în limitele generale ale unei formule narative constituite în cele nouă culegeri de povestiri, cinci romane și patru cărți de publicistică apărute pe parcursul a două decenii și jumătate de activitate literară. [...] Alese aproape în exclusivitate din realitățile contemporane, subiectele și temele teatrului și prozei lui Teodor Mazilu se circumscriu în genere comicului, surprins în zona raportului care se stabilește între esență și aparență, mască și adevăr, dar particularitatea scrisului autorului *Barierei* mi se pare a fi *scepticismul* său glacial, ipostază a uni moralism de esență clasică, ce conduce personajele pe traiectul unei evidente și dramatice degradări sufletești până la dispariția personalității în stereotipia automatismului cotidian: deformarea interioară a ființei din cauza absenței unui

ax existențial conform aspirațiilor sale și prezenței coplesitoare a viciului, detectabilă în textele narative la nivelul unei structuri de profunzime, corespunde unei orientări explicite către modalitățile grotescului și absurdului, dezvoltate în comediile cuprinse în volumele de piese dramatice”. ■•Despre Mihai Viteazul văzut de Miron Costin comentează la *Breviar*-ul său Șerban Cioculescu. □•Z. Ornea prezintă recent apăruta ediție de *Opere* Emil Isac (vol. II, *Proza. Teatru*, Minerva, 1986) sub titlul *Un simbolist ardelean*. Cronicarul îi readuce în atenție pe câțiva dintre cei care s-au ocupat în ultimul timp de opera lui Isac: „În 1972, Ion Brad, legitimându-se cu bine ca istoric literar, a publicat o densă și necesară monografie *Emil Isac, un tribun al ideilor noi*. Nu uităm, de asemenea, medalionul despre poet din cartea de sinteză a lui Dumitru Micu, *Început de secol* (1970). Și nici studiul lui Mircea Zăciu (*Clipe*) din volumul *Colaje*. În sfârșit în două consistente volume, Mircea Tomuș, Ieronim Precup și Mircea Popa au readus în circulație opera bardului ardelean. Primul volum, din 1976, s-a constituit dintr-o generoasă antologie a liricii. Cel de-al doilea, apărut de curând, la Editura Minerva și pe care îl comentez aici, adună proza în înțelesul general și teatrul”. □•Ilie Purcaru prezintă un scurt fragment dintr-„un filosof stră-român”, Aetius Histricus, sec VIII, autor, între altele, și al unui alfabet. Informațiile provin de la Nestor Vornicescu, episcop de Dolj și erudit cercetător al literaturii scrise pe teritoriul de astăzi al țării noastre în primele secole ale mileniului întâi, înainte de încheierea etapelor succesive de formare a limbii și poporului român. □•Scriind despre monografia lui Liviu Grăsoiu *Șt.O. Iosif – doinirea ca vocație și destin* (Albatros, 1986), Rodica Florea consideră că avem în fața *Un act de restituire*: „Cucerit de un Iosif «nou», care rezistă exigențelor contemporane, L. Grăsoiu stabilește – într-un stil alert, expresiv, pe alocuri de un impresionism neostentativ – multiple corelații între vocea discretă a acestui poet de început de secol și universul operelor mari avansând, totodată, prețioase sugestii și asociații revelatoare pentru repunerea în circulație a operei”. ■•Eugen Simion consideră că volumul Adrianei Bittel, *Iulia în iulie* (Eminescu, 1986) se încadrează în *Proza de observație*: „Sunt opt proze unitare ca stil, unitare și prin tema lor. Stilul e direct, nervos, incisiv, de o frumusețe ce iese din exactitatea lui. [...] Prin inteligența, acuitatea observației sociale și psihologice, Adriana Bittel îmi pare una dintre cele mai interesante și mai promițătoare prozatoare de astăzi.” □•În loc de a scrie despre *Promoția 70 și reprezentanții ei*, Laurențiu Ulici publică un *Test de identificare* (12 întrebări) în chestiunea literaturii. Două dintre acestea, punctele 6 și 12 părăsind orizontul literar, par a fi aluzii la regimul politic și atitudinea scriitorului față de realitatea socială: (6) „Când afară plouă sau e frig și vrând-nevrând stați în casă, obișnuii să coborâți oblonul de la fereastră ? și (12) „Este împotriva dv. cine nu e cu dv. ?”. □•Scriind despre Gheorghe Grigurcu (*Criticul ca artist*), Nicolae Manolescu răspunde pentru a doua oară lui Eugen Barbu, constatând că n-a rămas fără replică: „De fapt, dacă e să spunem

lucrurilor pe nume, E.B. m-a răstălmăcit. Un gust însă mult mai amar decât acest naiv procedeu, cu care, de bine de rău, m-am obișnuit, îmi lasă deplasarea discuției de la obiectul ei (care era simplu și clar) spre mărturisiri perfide «îl rugăm să ne creadă că nu avem ceeași părere majoră despre sine...» etc; aceeași cu a subsemnatului s-ar înțelege, dar oare din ce putea fi dedusă inedititatea în contextul respectiv ?) sau, și mai grav, spre insinuarea vag calomnioasă («N.M. scrie onest – mulțumesc!, N.M. – iar orientarea sa suferă din altă pricină, încolo e cât se poate de bine în ce-l privește... »). Vai, în ce-l privește pe E.B., n-aș putea spune, nici măcar ironic, că totul e cât se poate de bine...”.

□•Vasile Băran semnează amplul reportaj *România – țară de constructori* în paginile de mijloc ale revistei. □•Victor Crăciun prezintă 109 poeți ai lumii într-un *Tratat de inspirație*, o recenzie la „tratatul” cu același titlu al lui Marin Sorescu. ■•Mircea Tomuș comentează afirmația lui Adam Puslojic: „Ca poet sunt redus la propriul meu limbaj”. ■•Chestiunea a ceea ce gândim și ceea ce spunem apare pusă pe tapet de Ana Blandiana la rubrica ei (*Atlas*). Textul se intitulează *Cuvinte și nuanțe*.

• [„*Tribuna*”, nr. 51] Continuărilor din umărul precedent (datorate acad. Ștefan Pascu și lui Al. Matei, li se alătură o nouă personalitate, acad. Ștefan Milcu, care, făcând un istoric al evoluției termenilor și precizând înțelesurile atribuite acestora, pledează pentru *Unitatea dintre știință și tehnologie*. □•Șerban Papacostea face observații pozitive pe marginea studiului *Originile scrisului în limba română* (Ed. științifică și enciclopedică, 1985), scris de Ion Gheție și Alexandru Mareș, pe considerentul că tentativa celor doi reprezintă „una dintre cele mai valoroase lucrări cu care s-a îmbogățit știința românească în ultimele decenii, care intră în atenția cercetării și publicului doritor de inițiere în marile probleme ale trecutului românesc”. □•Ion Vlad are partea a II-a la *Restituirea unui destin*, cronica sa la Z. Ornea, *Viața lui Titu Maiorescu*, monografie despre care are unele, mici, rețineri, oncluziile finale ale cronicii sale fiind transferate lui E. Lovinescu, grație lungului citat de la final: „Sunt în cartea lui Z. Ornea și alte afirmații care par a fi, uneori contrazise în contextul altor constatări. Singur și fără prieteni Maiorescu este, altfel, o ființă sociabilă; omul controlat în manifestări e socotit un exaltat; imaginea unui T. Maiorescu mânat din urmă de apetitul averii și al rostirii mi se pare nu tocmai justificată, iar ideea că magistratura sa în literatură nu se bazează pe un gust sigur mi se pare de asemenea discutabilă; omul avid de a ajunge la o catedră și semnele de întrebare asupra vocației sale filosofice (deși se vorbește despre interesul său pentru problemele de antropologie culturală și de filosofie a culturii); vanitatea adesea devorantă și ușurința cu care renunță la catedră; tentativele de a-și lichida administrativ adversarii și etica profesorului sau a parlamentarului angajat în apărarea unor proiecte etc. sunt *tot atâtea aspecte*, piese dintr-un dosar cam ambiguu, cel puțin deocamdată. În ce ne privește, luciditatea observației și decantarea unor date, verificate și certificate de documentul *neutru*, sunt

termeni reali ai lucrării lui Z. Ornea. Și cu toate acestea, credem cu tărie că, demitizând, reprezentarea noastră poate fi scutită de aceste oscilante dispoziții. Fiindcă mai presus de ele stă mărturie întemeietorul și omul începuturilor despre care scria E. Lovinescu la sfârșitul cărții sale din 1940: «...rolul îndrumătorilor este de obicei legat de o epocă; el devine repede istoric și se transformă într-un moment al evoluției culturii. Soarta lui Maiorescu a fost să rămână actual și astăzi [...] și, din nefericire, încă pentru multă vreme. În materie de cultură, evoluțiile nu sunt nici perpetui, nici liniare; când crezi că ai pus mâna pe țărniș, un val de smulge departe în larg; pânza țesută ziua se desface noaptea [...] Optimismul nostru trebuie să fie însă la fel cu cel al lui Maiorescu: *biruiva gândul*, cum spunea înțelepciunea cronicarului și inscripția criticului, deasupra ușii bibliotecii. Altfel, la ce am mai trăi?».

□•Valeriu Bârgău dialoghează cu Paul Dugneanu, critic literar bucureștean cu obârșii clujene: „- *Care crezi că sunt avantajele/dezavantajele criticului foiletonist față de cele ale teoreticianului literaturii?* -Nu mi se pare că termenii de *avantaj* și *dezavantaj* sunt cei mai potriviți, mai degrabă am putea vorbi de virtuțile și servituțile cronicii literare. Și parcă nici așa de simplă. Există mai întâi o critică de întâmpinare (cronici literare, recenzii, articole de susținere apoi critici de situație și de interpretare, istoricul literar și în sfârșit, teoreticianul literar). Tu ai luat extremele acestui polinom critic, care, de altfel, nu se află într-un raport contradictoriu, ci contrastiv. Un foiletonist literar poate avea, și chiar este de dorit, o serioasă formație teoretică. Este cazul unor critici mai tineri, buni cunoscători ai metodologiilor semiotice, structuraliste, tematiste, ca Valentin F. Mihăescu, Alexandru Condeescu, Ioan Holban, Sultana Craia, Constantin Sorescu și care nu se sfiesc să le exercite în cronicile și recenziile lor. Și fenomenul invers este valabil, critici cu vocație teoretică, cum sunt Mircea Martin sau Marian Papahagi, fiind și pertinenti comentatori ai literaturii contemporane”.

□•Despre „poetul militant” Traian Iancu scrie Petru Poantă: ■•Volumul de povestiri SF al lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Alte istorii insolite* (C.R., 1986) se află în atenția Ioanei Bot, care le judecă atribunidu-le altui gen, decât cel inserat în titlul de pe copertă: „Stilul vine să confirme supoziția esteticii cu măști: este exact, concis, chiar în *imaginările* sale, strălucitor în construirea demonstrațiilor imbatabile, dar ușor stângaci în efectele de spontaneitate. SF sau nu, *Alte istorii insolite* sunt eseuri încântătoare, eseuri cu măști ale unui critic literar ce, excedat de problemele profesiei sale, recurge pentru a le rezolva,(tot) la literatură”.

□•Marian Papahagi îl prezintă pe autorul romanului *Ispita mării verzi* (C.R., 1986), prozatorul gălățean Apostol Gurău drept un autor de texte „exemplare”.

■•Pe ultima pagină, consacrată literaturilor străine și prezențelor românești în lume, Cornel Ungureanu scrie deschiderile avangardei poetice din scrisul și viața cotidiană a marelui admirator al poeziei românești care este Adam Puslojić: „Niciodată nu am auzit un autor străin să vorbească atât de patetic, cu atâta iubire despre cultura română și niciodată nu mi d-a întâmplat

să fie martorul unei acțiuni de proporții ale celei stimulate de Adam Puslojić”.
■•Natalia Deleanu traduce un fragment din *Antimemoriile* lui Malraux.

19 decembrie

• [„Contemporanul”, nr. 51] Unul dintre subiectele cele mai dezbătute de la finalul de an este *Anul internațional al Păcii. Cât de aproape suntem de pace?*. Răspund acestei întrebări Ion Mărgineanu, Alexandru Singer și Gabriela Dolgu: Ion Mărgineanu (*Mișcarea pacifistă, schiță de profil*): „Teama de război se menține și în deceniul al nouălea. Rezultatele unor studii de opinie publicate în «SIPRI Yearbook 1986», efectuate asupra unui eșantion format din 9 state industriale (Anglia, Franța, R.F. Germania, Italia, Japonia, Norvegia, Olanda, Spania, S.U.A.) și care acoperă o perioadă de 4 ani (1982-1986) subliniază că teama de război a cuprins, în medie, o treime din cei intervievați. Ea atinge maximum de intensitate în octombrie 1983 în condițiile întreruperii negocierilor dintre Uniunea Sovietică și Statele Unite asupra eurorachetelor, moment în care media pe eșantion s-a ridicat la 42 la sută, cele mai mari procente fiind în Italia (55 la sută), S.U.A. (45 la sută), Franța (44 la sută)”. □Alexandru Singer (*Acțiune și educație*): „În țara noastră acțiunea de masă în favoarea dezarmării și păcii exprimă hotărârea fermă a întregului popor de a apăra și continua neabătut construirea socialismului și comunismului în România, de a întări suveranitatea și independența patriei, de a dezvolta legăturile de prietenie și colaborare cu toate popoarele, pentru pace și progres social. Această hotărâre și-a aflat o strălucită expresie în referendumul de la 23 noiembrie, la care tinerii între 14 și 18 ani, consultați împreună cu cetățenii cu drept de vot, au răspuns în proporție de sută la sută *DA!*, întărind astfel printr-un act de voință unitar al națiunii decizia inițiată de șeful statului nostru ca țara să-și reducă cu 5 la sută armamentele, efectivele și cheltuielile militare și să le convertească pentru construcția pașnică”. □•Conf. univ. dr. Victor Duculescu: „O asemenea optică se înscrie în ceea ce secretarul general al partidului denuie recent o «abordare nouă» a problemelor mondiale prin aceasta înțelegându-se, desigur, un adevărat complex de metode și procedee politico-diplomatice chemate să îmbine principialitatea și eficiența, apărarea intereselor naționale ale fiecărui popor cu cerințele mai generale ale colaborării tuturor popoarelor, într-o lume mai dreaptă și mai sigură, bazată pe triumful ireversibil al dreptului asupra forței”. □•Gabriela Dolgu (*Deschideri și răspunderi*): „În ultima lună a Anului Internațional al Păcii nu avem pace pe Pământ. Dar anul acesta a adus în istoria prezentă importate elemente de înnoire, o considerabilă experiență în afirmarea voinței popoarelor de a vedea abolită teroarea armelor nucleare, de a vedea stinse pentru totdeauna flăcările războiului, de a ști îndepărtat definitiv spectrul unei noi conflagrații mondiale (care n-ar putea fi decât atotpustiitoare), precum și însemnate contacte politice la nivel înalt și la alte niveluri ale reprezentării statale. Și tot anul acesta a contribuit la conturarea

unor semnificative deschideri. Depinde numai de modul cum va fi valorificată această zestre de acumulări pozitive ca 1986 să-și ocupe locul într-o cronologie a păcii triumfătoare“. ■•Ramona Fotiade, Artur Silvestri și Laurențiu Ulici semnează texte critice despre literatură. □•Prima, Ramona Fotiade, analizează romanul *Tratament fabulatoriu* al lui Mircea Nedelciu: „*Tratament fabulatoriu*, un roman cu titlu sugestiv purtând semnătura lui Mircea Nedelciu, intră indirect în dialog cu acest enunț. Cartea aparține oarecum genului eseistic și se deschide cu o prefață a autorului care tratează pe larg probleme deja enunțate în răspunsurile la ancheta asupra romanului românesc publicată de *Caietele Critice* nr. 1-2/1983. Mircea Nedelciu afirma atunci că: «Tot ceea ce este convențional în proza literară este în mod continuu (paradigmatic) «la putere». Din fericire, obiectul creației este mai degrabă abaterea de la normă decât respectul normei. Astfel atitudinea subsemnatului este, într-un fel, contemplativă: ce de mai convenții care trebuie încălcate, ce de mai abateri care vor deveni, la rândul lor, norme! Admirația mea se îndreaptă, evident, spre acei autori care au cunoștință de toate normele, analizează esența lor, le sintetizează și, abia apoi, experimentează». [...] Se observă deci la Mircea Nedelciu (ca de altfel la majoritatea autorilor contemporani) intensă preocupare pentru scriitură ca obiect și subiect principal asupra căreia se exercită / se exersează *cel care scrie*. «Obsesia mâinii care scrie» (cum o numea Blanchot) atrage după sine, așa-zicând, «obsesia ochiului care citește». Lectorul devine o instanță deloc neglijabilă nu numai pentru critic dar și pentru scriitorul însuși. Nu este întâmplător faptul că *Tratament fabulatoriu* se deschide cu o amplă prefață despre relația autor-cititor, realitate-ficțiune, literatură-societate. [...] *Tratamentul fabulatoriu are*, datorită prefeței teoretice care îl precede, sensul implicit al demonstrației unui program. Romanul se întoarce asupra lui însuși, își recunoaște și își parodiază convențiile, acceptă sau refuză soluțiile clasice, face «compromisuni» de dragul cititorului cu care autorul se află într-o continuă dispută Felul în care Mircea Nedelciu tratează la nivelul scriiturii relația autor-cititor, autor-personaj, cititor-personaj, denotă o subtilă înțelegere a mecanismelor prozei actuale, un control lucid al efectelor stilistice în planul receptării. Adresările directe către lector sunt mărci ale unui stil provocator, respingând confortul convențiilor comune. Pentru că ce altceva este romanul decât *o fabulație, o ficțiune, un tratament fabulatoriu* pentru spirit? „. □•Artur Silvestri vede în *Elegii din infinit* (1984) poemele lui Ion Văduva Poenaru, apropierea dintre *Lirism și abstracțiune științifică*: „În definitiv, astfel de ipostaze lirice nu sunt de fel neglijabile și cine cunoaște cum se cade momentul de acum al studiilor de cosmologie, de fizică, de biologie, are, de la un punct încolo, sentimentul că trăiește o experiență fantastică, că a pătruns într-o lume a poeziei, de dincolo de dimensiunile cunoscute ale lumii. O asemenea experiență, merită de aceea urmărită“. □•Laurențiu Ulici, folosindu-se de principiul oglinzii discută despre noul roman al lui Daniel Drăgan, *Tare ca piatra* (C.R., 1986): „În centrul nou-

lui roman al lui Daniel Drăgan *Tare ca piatra* (Ed. Cartea Românească, 1986) stă o problemă cu bogată bibliografie în proza și dramaturgia din ultimele două decenii: raportul dintre generații, cu tot ce implică el, de la strategia existențială și tactica împlinirii ei la dezvoltarea surselor de conflict și abilitarea unui *modus vivendi* bazat pe o indiferență cordială ori, din contra, pe o insinuare mai mult sau mai puțin agresivă a unui termen al raportului în intimitatea celuilalt. Prozatorul pune problema într-o materie epică de limpede proveniență istorică, una din generații purtând marca anilor cincizeci, cealaltă pe a ailor șaptezeci. [...] Romanul de acum face și dovada conștiinței estetice a scriitorului“.

• [„Cronica”, nr. 51] Despre *Voluptatea de a fi scriitor* se pronunță într-o cronică literară la Dorina Grăsoiu (*Mihail Sebastian sau ironia uni destin*, Minerva, 1986), Al. Călinescu: „Analiza întreprinsă de Dorina Grăsoiu, atentă, corectă, nu oferă premisele unei revalorificări spectaculoase, și cred chiar că autoarea dovedește o nejustificată timiditate în comentariile la *De două mii de ani*, carte-document existențial, de mare interes și care ar merita o soartă (și o soartă editorială, în paranteză fie spus) mai bună. Ciudat, dar s-ar părea că într-un fel Sebastian și-a ratat, cu bună știință, destinul de scriitor”. □•Ioan Holban comentează cărțile a doi prozatori: Elena Dăriescu, *Vulturii*, C.R., 1986, și Miha Stâncaru (*Jocul de-a cine pierde câștigă*, Litera, 1986). Titlul comun, referitor la ambele cărți, este explicit, *Promisiuni și restanțe*: primele sunt potențiale și provin din analiza romanului Elenei Dăriescu, celelalte se referă Miha Stâncaru, „încă mai nehotărât sub raportul procedeelelor epice”. □•În *Retrover-siuni lirice*, Codrin Liviu Cuțitaru se pronunță asupra versurilor Simonei – Grazia Dima, *Ecuatie liniștită* (Albatros, 1986), constatând că „forma lirică adoptată nu urmărește (și nici n-ar reuși acum) statuarea unui tipar insolit, încadrându-se deocamdată, într-un gen de modernitate standard”. □•Doina Florea atrage atenția asupra dilemei *Traductibil-Intraductibil* în cazul prozelor lui Mihail Sadoveanu, fiindcă în „cărțile sadoveniene e multă culoare, dar infinit mai mult sunet”. În sprijinul acestei idei, împrumutată de la Tv. Todorov, autoarea vine cu următoarele argumente: „Lucrările referitoare la teoria traducerii evidențiază problema traducerii fără rest a discursului poetic în alte limbi. Cu ajutorul procedeelelor lingvistice, care pot fi extinse și la semiotică (analiza componentială, împrumutul, calculul, transpunerea, modularea, echivalarea globală, adaptarea), se realizează uneori transferul imaginii din *limba sursă* în *limba țintă*.[...] Constrângerile vin din partea iradiațiilor conotative ale textului poetic, mai precis a nivelului fonetic, prozodic. Sonoritatea originalului e de cele mai multe ori greu recuperabilă sau intraductibilă. Lirismul prozei sadoveniene se definește din perspectiva caracterului ei esențial eufonic. [...] Proza lui Sadoveanu are un *sunet* unic. În creațiile de apogeu se verifică acest adevăr – al eufoniei funciare a textului. Trăsăturile fonologice, gramaticale și lexicale definesc o construcție estetică a cărei esențială particularitate e muzicalitatea”. □•Irina Burlui scrie despre *Henry James în contemporaneitate*.

• [„**Flacăra**”, nr. 51] Secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* se deschide, în preajma sărbătorilor, cu *Vis de diamant* de Fănuș Neagu: □•La rubrica sa, *Desene pe asfalt*, Gheorghe Tomozei se gândește la *Dăinuire*: „Columna e și mărturia izbânzii noastre, care în graiul nostru (pe care Cicero, scos din cenușile morții, l-ar înțelege) se cheamă *dăinuire*“. □•Două poeme (*Zodie fastă* și *Depărtare de gând*) publică Radu Cârnci. ■•Sub titlul *Poezie și dantelărie*, Romul Munteanu comentează, la cronică literară, poeziile Gretei Tartler: „*Poezia de gherghef*, lucrată riguros de Grete Tartler nu are mari planuri de rezonanță. Lectura recentului său volum de versuri relevă sentimente mici, evenimente mici, idei mici, miracole mici etc. Lucrat sub *lupă*, universul miniatural construit de scriitoare trădează deliciale prilejuite de poantele manierști sau parabolele concepute după preceptele înțelepciunii orientale. Școlită la arta miniaturistilor din Orient, a poeziei arabe plin de discreție. Grete Tartler nu preferă *poezia ca strigăt*, ci *exclamația abia șoptită*“. □•*Spectacole cu priză la public* sunt montările prezentate de patrulaterul Tania Radu, (Teatrul mic) Radu Călin Cristea (Bulandra-Grădina Icoanei), Radu G. Țeposu (Teatrul Giulești-Sala Majestic) și Ioan T. Morar (Teatrul de stat din Sibiu). □•În mijlocul aceleiași pagini, înfaptă ca un fluture în insectar, poezia *Cântec familial* prin care Al. Andrițoiu își anunță încrederea permanentă în sentimentul iubirii.

• [„**Orizont**”, nr. 51] Despre *Decebal – regele erou al poporului geto-dac*, Florin Medeleț, compune un tablou premergător al conducătorului de stat, sprijiniți pe forța sa și pe vitejia poporului: „Așa cum înaintașul său, Burebista, adusese meșteri greci la ridicarea Sarmizegetusei, tot astfel, Decebal aduce meșteri romani și primește dezertori romani, pentru a construi cetăți și a-și instrui armata, pentru a înmulți numărul atelierelor în care se bătea fierul și arama, în care se lucrau vasele și armele. Epoca sa a fost una de avânt economic în care viața țăranilor daci liberi, a negustorilor și meșteșugarilor a cunoscut lungi perioade de siguranță, prielnice consolidării economiei, fără de care – de altfel – nu ar fi fost posibilă înarmarea și înzestrarea armatei dacice capabilă să înfrunte, în mai multe războaie, puternicele oștiri romane, vreme de două decenii., Forța regelui dac nu și-a avut temeiul doar în calitățile sale și în vitejia poporului din care se născuse. Ea s-a întemeiat – poate mai mult decât îndrăznim să ne imaginăm – pe munca pe care Decebal, laolaltă cu cei apropiați lui, în fruntea întregului popor dac, a dus-o pentru organizarea vieții economice și sociale a Daciei, pe acea muncă neostenită, de zi cu zi, ale cărei roade au scânteiat în momente de eroică înfruntare cu armatele Romei, zile care, nu areorei, în cele două decenii de domnie ale lui Decebal, au fost faste pentru strămoșii poporului român“. ■•*Singur printre comparațiști* se intitulează cronică semnată de Cornel Ungureanu la studiul lui Mircea Muthu, *Permanențe literare românești din perspectiva comparată*, Minerva, 1986: „Dacă Virgil Cândea sau Alexandru Duțu, înaintașii și pildele vii ale lui Mircea Muthu erau interesați de perioadele mai vechi, studiind spațiul sud-est european dintr-o perspectivă ca-

re, nu odată, punea în paranteză literatura, Mircea Muthu este interesat, în primul rând, de operele literare. Este primul sau, în orice caz, între cei foarte puțini cercetători de azi, care citește, lângă literatura română, literaturile albaneză, bulgară, neogreacă, sârbă, informat fiind și pentru cele arabe, muntene-grene, croate. Sunt literaturi în care azi comparatistul pătrunde cu mare prudență iar criticul mai deloc, prejudecata că acestea nu îi pot oferi mare lucru acționând devastator. [...] Critic cu simțul măsurii, Mircea Muthu folosește, în multe cazuri, operele traduse în românește (sunt destule) sau franțuzește (există suficiente). [...] Am mai arătat că după 1918 și, mai ales, după 1945 analizele «sud-estului european» trebuie să reclame analizele literaturii estului european. Sinteza lui Mircea Muthu, una dintre deschiderile remarcabile ale comparatismului românesc, ne întărește această convingere“. □•Un ton polemic și străveziu aluziv răzbate din *Homo aestheticus* al lui Liviu Ciocârlie: □•Lucian Alexiu scrie la cartea de versuri a lui Victor Felea, *De toamnă*, Eminescu, 1986: „Sunt doi poeți, cel puțin, ce scrutează existența și poezia în aceste noi poeme *De toamnă* ale lui Victor Felea. Unul, surprinzător poate, chiar dacă nu inedit, este tentat de spațiul securizant al versului clasic *Sonete*, dând o idee despre ceea ce în ultimele cinci-zece volume își va fi refuzat, în materie de imaginație livrescă și elan naturist citadinul Felea, adeptul unei poezii de notație, reflexivă, fără o montare spectaculoasă de aparat conceptual, ironică mai mult dintr-un simț al măsurii și al relativității lucrurilor decât ca practică sistematică. În *Sonete*, așadar, liricul își desconsfiră disponibilități pe care, se poate bănuși, criticul de poezie Victor Felea i le va fi reprimat, de manieră mai mult sau mai puțin netă, poetului. [...] Celălalt poet, remarcam la început, rămâne la cele cunoscute din volumele publicate în ultimele două decenii, de la *Omul modern* (1967) încoace. O dată în plus, versurile grupate în ciclurile *Cotidiene I-II* oscilează între un lamento surd, împăcat, (poeme în care termenul de referință curent este timpul) și o vehemență discretă a discursului atunci când autorul glosează asupra poeziei adevăratei temă în jurul căreia se organizează materia lirică în culegerea de față“. □•Ion Jurca Rovină beneficiază de un portret literar realizat de Alexandru Ruja: „Prozator serios, cunoscător al unei lumi, care oferă mereu izvoare literare, Ion Jurca Rovină, scriind romane diferite ca tehnică, poate da, în continuare, proze surprinzătoare, atât prin bogăția tematică, cât și prin formula compozițională“. □•Nu trec neobservate *Zilele poeziei românești „Nichita Stănescu“*: „Sub egida Uniunii Scriitorilor din R.S. România și a Comitetului pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Prahova, s-au desfășurat la Ploiești *Zilele poeziei românești Nichita Stănescu*. Cu acest prilej, la Teatrul Municipal din localitate s-a ținut o sesiune omagială de comunicări, sub titlul *Nichita Stănescu poet național și universal*, la care și-au dat concursul scriitorii: *Constantin Chiriță*, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, *Anghel Dumbrăveanu*, secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara, *Mircea Tomuș*, secretarul Asociației Scriitorilor din Sibiu, *Nicolae*

Ciobanu, directorul Muzeului Literaturii Române, conf. univ. Ion Neață, de la Universitatea din Timișoara, *Ana Blandiana*, *Marta Bărbulescu*, *Petre Stoica*, *Nicolae Prelipceanu*, *Laurențiu Ulici*, *Nicolae Iliescu*, *Florin Iaru*, *Ion Stratan*, *Valeriu Pantazi*, *Florin Toma*, *Ion Nicolescu*, *Valeriu Sârbu*, *Denisa Comănescu*, *Dora Stănescu* (soția scriitorului) și *Simion Bărbulescu*. [...] În încheierea festivităților, a avut loc *Gala laureaților*. Marele premiu *Nichita Stănescu* a fost decernat poetului *Anghel Dumbrăveanu*. Cu aceeași ocazie, au fost înmânate premiile concursului de creație literară și de interpretare din lirica marelui poet. A avut loc un spectacol *În căutarea tonului*, susținut de artiștii teatrului din localitate, în regia lui Eusebiu Ștefănescu”. □•Și nici *Concursul de poezie contemporană „Nichita Stănescu”*: „Comitetul județean Timiș al U.T.C., Casa tineretului, în colaborare cu Asociația Scriitorilor din Timișoara, au organizat cea de a doua ediție a Festivalului-concurs «Nichita Stănescu». În cadrul simpozionului «Sensul iubirii», dedicat operei și personalității marelui poet, au luat cuvântul: *Anghel Dumbrăveanu*, conf. Univ. *Ion Neață*, criticul literar *Cornel Ungureanu*, prozatorul *Ion Jurca Rovină*. [...] Dezbaterile din cadrul inter-cenaclului, spectacolul studioului de teatru «Thespis», proiecțiile de filme au întregit manifestările acestei reușite ediții a Festivalului-concurs «Nichita Stănescu». Juriul concursului, al cărui președinte a fost criticul literar *Mircea Martin*, a acordat următoarele distincții: *Marele premiu*, acordat de Comitetul județean Timiș al U.T.C. a fost decernat tinerei poete *Ramona Fotiade* (Giurgiu), *premiul – Horia Gârbea* (București), *premiul II – Hanibal Văleanu* (Câmpina), *premiul III – Simona Umbreș* (Timișoara), *premiul Asociației Scriitorilor din Timișoara – Carmen Cerasela Pavel* (Cluj-Napoca), *premiul revistei Orizont – Simona Iris Vlad* (Ploiești), *premiul ziarului Drapelele roșu – Adriana Șchiopu* (Lugoj), *premiul Comitetului municipal Timișoara al U.T.C. – Merișor Sturzu* (Iași)”. ■•Cele șase volume ale lui Fernand Braudel, *Mediterana și lumea mediteraneeană în epoca lui Filip al II-lea*, apărute în traducerea lui Mircea Gheorghe și cu o prefață semnată de Al. Dușu, beneficiază de o prezentare nedrept de scurtă a lui Mircea Drecin, intitulată *Fernand Braudel – istoric al lumii mediteraneene*.

• [„**Săptămâna culturală a Capitalei**”, nr. 51] N. Mihăescu vine cu un Post-scriptum la „comentarii literare – sau ce?...”: „Este atât de izbitoare deosebirea dintre cele două comentarii semnate de Ion Rotaru – cel din 1983 și cel din 1985 – încât te poți întreba dacă autorul lor este una și aceeași persoană. [...] Incredibil este faptul că eș, comentatorul, la Prefața din 1983, ia atitudine împotriva propriei păreri exprimate în textul la ediția din 1985, a *Istoriei literaturii românești contemporane*, căci iată ce scria cu doi ani în urmă: «s-a spus despre N. Iorga că nu ar fi avut gust literar, pricină pentru care verdictele lui ar fi, în multe cazuri, eronate. Realitatea este că înțelegerea adâncă a adevăratei poezii nu-i lipsește deloc, atât prin educație, prin vasta-i cultură, cât și prin temperament». Deci, Ion Rotaru scrie, textual, în 1983: «Realitatea este că în-

țelegerea adâncă a adevăratei poezii nu-i lipsește deloc...» (Lui Nicolae Iorga – nota mea, N.M.), Același Ion Rotaru scrie de asemenea, textual în 1985: «Iorga pare, în 1934, surd și orb față de cei mai mari artiști ai cuvântului românesc». Tot el vorbește de «opacitatea aproape definitivă a lui Iorga la poezia modernă». Legitim se naște întrebarea: cine a scris *Prefața* din 1983 și cine comentariul Nicolae Iorga, istoric literar din 1985, fiindcă, deși ambele texte poartă semnătura Ion Rotaru, deosebirea dintre ele mi se prezintă cât se poate de flagrantă? Dacă autorul este una și aceeași persoană, atunci avem de-a face cu un caz rar în analele criticii literare românești. Înainte de a încheia, să mai semnalez un fapt semnificativ: opiniile exprimate de Ion Rotaru la cel de-al doilea său comentariu – cel din 1985, coincid perfect cu cele formulate de Z. Ornea din conducerea editurii Minerva, asupra ediției din 1983 a *Istoriei literaturii românești în veacul al XIX-lea de Nicolae Iorga*, într-o recenzie publicată în România literară (nr. 81 din oct. 1983). Acolo, în acea recenzie, la care m-am referit în *Cronica limbii românești din Săptămâna* (nr. 12, martie 1984) respectivul autor își permitea să vorbească de «cecitatea compactă (a marelui învățat) față de fenomenul literar interbelic». De «cecitatea compactă», adică, în sensul figurat al termenului, de orbirea compactă. Preluând cu obediență și dezvoltând ideea lui Z. Ornea exprimată în 1983, când peste doi ani, publică noul său comentariu în fruntea ediției apărute la Minerva Ion Rotaru nu se sfiște și el să afirme, negru pe alb, că: «Iorga pare, în 1934, surd și orb față de cei mai mari artiști ai cuvântului românesc» – Faptul acesta este – spuneam – semnificativ, ca, de altfel, întregul caz în discuție...“.

20 decembrie

• [„România liberă” nr. 13103] Un nou eveniment istoric, ocupă prima pagină: *2500 de ani de luptă neîntreruptă a poporului nostru pentru neatârnamare, libertate și progres*. Acad. Șt. Pascu semnează textul *Mesaj de slujire devotată a neamului și a marilor sale idealuri*: „[...] Rezultatul era cel consemnat de Herodot, anume că «este cu neputință să le scape cineva când vine cu oastea împotriva lor și nimeni nu-i stă în putință să dea de ei, dacă ei înșiși nu vor să se arate»“.

• [„Scântea”, nr. 13789] Prof. univ. dr. Emilia Șt. Milicescu, participantă la ediția din acest an a Salonului de la Dragosloveni, consideră manifestarea o reușită deplină. Semnătura ei apare sub titlul *Cultură și înnoire*: „La Dragosloveni, casa memorială a «măestrașului» Alecu Vlahuță și-a primit vizitatorii întinerită, iluminată de respectul pentru înaintași, cu mobilierul refăcut, vorbindu-le despre modestia poetului, despre hărnicia «măiestritei» și dragostea ei pentru codanele satului pe care le-a învățat să-și țese visurile în petalele florilor din gherghef. De pe pereții odăilor, fotografiile, fotocopiile scrisorilor și manuscriselor, împreună cu revistele și edițiile operei poetului în sufletul căruia Eminescu și-a răsfirat orbitoarea lumină, punctează momente cruciale ale

epocii marii generații posteminesciene în care s-au afirmat deplin Caragiale, Delavrancea, Coșbuc și în care Nicolae Grigorescu, divinizat de «mușchetarii literaturii române» a nemurit în pânzele lui mândrețea fără seamăn a plaiurilor românești. În trei localități, scriitorii oaspeți au luat parte la ședințe de cenaclu literar. La Adjud am ascultat poeți și prozatori înzestrați, cinstind prin munca lor profesia ce și-au ales-o sub imboldul unei trainice chemări, în liniștea adâncă și admirativă a unei săli pline de intelectualitatea satelor și târgurilor vrâncene, primind în minte și în suflute destăinuirea în cadențe specifice ale unor sentimente omenești care deschideau mereu tot alte porți spre frumusețe. Ediția a XVII-a a Salonului literar Dragosloveni a fost o reușită deplină”.

● [„Luceafărul”, nr. 51] *Coșbuc* (în viziunea lui Ion Lăncrănjan), *Folclorul* (restituit de Valeriu Rusu), eseul lui Mircea Popa despre *Emblematica povestirii sadoveniene și Vocația afirmării* (la Nichita Stănescu, apud Alexandru Condeescu) stabilesc profilul acestui penultim număr din anul 1986. ■•Ca liant cu trecutele apariții Ilie Bădescu scrie despre *Proiectul Hașdeu*: „Propunându-și în *Istoria critică a Românilor o misiune pe scară colosală* – așa îi apare lui Hasdeu sarcina scrierii unei istorii naționale – B.P. Hasdeu se supune unei însărcinări de proiect uriaș: de a aprofunda orice *fracțiune a neamului românesc* din « toate punctele de vedere: teritorial, etnografic, dinastic, nobiliar, ostășesc, religios, giuridic, economic, literar și artistic». Surpriza demersului hasdeian nu provine din pornirea enciclopedistă (tendință veche în tradiția europeană), ci din această exigență: «fiecare episod, fiecare paragraf, fiecare capitol sunt urmate de câte o sinteză, din ce în ce mai abundinte»”. □•Cronica literară, semnată de Artur Silvestri, îl are în atenție pe Teofil Răchițeanu, autorul volumului de versuri *Planete de melancolie* (Dacia, 1986). Cu acest volum, Teofil Răchițeanu devine, pentru Artur Silvestri, „un poet memorabil”. □•La Viața cărților prezența insolită a pilotului Doru Davidovici, Lumi galactice, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986. Autorul de literatură S.F. este întâmpinat de Cezar Tabarcea cu un text favorabil . ■•La final de an, redacția inițiază o serie de evaluări, care încep cu proza. Cărțile reținute de critica de la „Luceafărul” sunt unele despre care s-a scris deja, iar acum se revine în scop publicitar și tematic. □•Interesat de *Subtilitatea evocării*, Z. Cârlușea reia comentariile despre *Identitățile lui Litovoi*, romanul cu veleități protocroniste al lui Ioan Dumitru Denciu. □•Deși s-a scris în mai multe rânduri despre cu *A opta carte* a lui Paul Anghel din cیلul *Zăpezile de-acum un veac*, nici de această dată autorul și cartea nu suntocoliți. □•Nicolae Georgescu (*Substanța prozei*), începe de pe prima pagină, □•Adrian Dafir (*A opta carte*) se ocupă de același autor, cum o fac și Z. Cârlușea (*Subtilitatea evocării*).. □•*Stăpânirea de sine*, a lui Eugen Uricaru este un alt roman istoric, reluat analitic de Marian Vasile. □•Reportajul *Despre patrie, cu bucurie* (prin oamenii ei) semnează Viorel Sâmpetean: □•Costin Tuchilă face portretul unui umanist, Iosif Vulcan. □•Vasile Netea vede în Emil Giurgiuca, *Un rapsod transilvănean*, „unul

din principalii autori literari ai Ardealului interbelic”. □•Pe ultima pagină Andreea Dobrescu-Warodin anunță că, la editura Minerva, *Moromeții* a apărut în limba franceză:

• [„SLAST”, nr. 51] Constantin Sorescu descoperă că *Izvoarele continuității* coboară spre „originile geto-dacice” care devin „o temă perenă a literaturii române” □•Se implică Fănuș Băileșteanu (cu trimiteri la cartea lui Vasile Pârvan, *Getica*), Mihai Vasiliu care îl trece pe Zamolxe prin mitul blagian, Mihai Coman, în tentativa de a prospecta *Mitologia dacilor-dimensiuni și perspective ale cercetării* și Mihail Diaconescu, autor de romane istorice, care se confesează asupra roamnului său *Călătoria spre zei*: „Mai presus de toate, *Călătoria spre zei* este însă o carte care mărturisește relația mea sufletească cu străbunii din veac și cu valorile lor nepieritoare, așa cum s-au păstrat ele în lumea sateilor de unde eu am pornit în lume”. □•Patriotism de ultimă oră, la purtător, produc Victoria Milescu și Florentin Palaghia, Valeriu Bogdăneț, Margareta Labiș, Mircea Florin Șandru: □•T. T. Coșovei o are în vedere pe Daniela Crăsnaru, cu *Niagara de plumb* (Eminescu, 1984): „Daniela Crăsnaru are un alt teritoriu pe care îl parcurge cu încetineala răbdătoare, nelipsită de spaime și îndoieli, a șerpașilor de pe înălțimile înghețate și rarefiate ale acoperișului lumii. Teritoriul acesta este *existența* însăși. Se poate riposta că este *spațiul* pe care îl investighează orice creator, aerul pe care îl respiră orice poet. Da, dar depinde pe care geam, pe care fereastră (ca să parafrarez o metaforă a poetei) este privită această existență: pe cea a vegetalului; pe aceea a eposului mitologic?; prin geamul trandafiriu, umed al erosului, prin cel afumat al bucătăriei; prin lucrarea deschisă spre cer, prin ferestruica subsolului dincolo de care lumea se vede până la genunchi?; prin pata de ulei a benzinăriei?; prin ochiurile de dantelă parfumată?”.

25 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 13793] Violeta Zamfirescu semnează textul *Idealurile poeziei, idealurile cetății*: Poezia, apariția și difuzarea ei, parte componentă a programului ideologic al partidului nostru, valorile ei cunosc în acești ani evoluții profunde, o expansiune durabilă, care face și mai necesară apropierea ei de marile aspirații ale timpului nostru revoluționar, de înțelegerea unor categorii tot mai largi de cititori, chemate să se pătrundă de adevărul și sensibilitatea ei”.

• [„România literară”, nr. 52] *Temeliurile Republicii* se numește editorial ultimului număr din anul 1986: „Pe temeliile unor impresionante realități se arată și la capătul acestui an semnele bune ale înnoirilor, ale muncii care se vede în orizontul țării, între dealuri și râuri, între zidurile marilor așezări industriale, de la cuptoarele oțelării lor până la minusculul tipar al energiei computerizate, precum și acolo unde viața tineretului țării cunoaște demnitatea muncii sub semnul înaltei conștiințe patriotice. Pe temeliile acestei realități înțelegem

astăzi sentimentul sărbătoresc al Republicii, într-o prețuire a forțelor noastre sociale, ca un organism unitar al creației, pentru ridicarea României pe nod trepte ale dezvoltării. Faptele arată îndreptățirea actului republican istoric de acum aproape patru decenii, căile politice prin care țara a devenit un bun al poporului ei, și dreptul prin care poporul român, în unitatea tuturor forțelor sale progresiste, l-a dobândit, în ceasul Congresului al IX-lea să-și afirme libertatea politică și independența acțiunilor sale”. □•Francisc Păcurariu arată cât de necesară este *Cunoașterea trecutului*: „Desigur, recolta de cărți de istorie, istorie a literaturii, culturii și artei noastre din ultimii ani este mult mai bogată, iar autorul acestor însemnări prea puțin competent pentru a le comenta așa cum s-ar merita. De altfel, obiectivul acestei scurte mențiuni este numai acela de a sublinia că, din fericire, interesul manifestat pentru acest fel de lucrări de cercuri tot mai largi de cititori și-a găsit răspuns într-o activitate editorială vrednică de toată lauda. Este o contribuție rodnică la cunoașterea trecutului – premisă temeinică pentru prezent și pentru mersul spre viitor”. □•În paginile de mijloc ale revistei, un reportaj de Pavel Perfil se intitulează *Contemporani cu viitorul*. ■•Sub orizontul *Analize și sinteze*, Ion Bogdan Lefter scrie despre „*Confesiunile*” lui Rebreanu: „Citite laolaltă și fără prejudecata unui Rebreanu obligatoriu «obiectiv». *Mărturisire, Cântecul lebedei, Cuibul visurilor și Calvarul* au puterea de a impune ipostaza unui pionier al narațiunii la persoana întâi în proza românească. În aceeași categorie intră *Fiara* (1920 – bucată pe măsura împrejurării brătescu-voineștiene în care se pare că Rebreanu a compus-o ; în favoarea ei nu se poate vorbi decât despre oarecare similitudine de temă eu *Ițic Ștrul, dezertor și Dincolo* (1935 – bună nuvelă pe o sugestie «telepatică», susținută de teoretizări metafizice: «Sufletul comunică permanent cu cosmosul întreg, dincolo de timp și spațiu, dincolo de materie și neant. Într-însul trecutul și viitorul își lămuresc tainele peste viața și moartea efemeră», etc.) Nu e singurul motiv pentru care nuvelistica lui Rebreanu merită recităta dincolo de ideea «primită» a prozatorului exclusiv «realist și rece»”. □•În același context tematic, esteticianul Grigore Smeu privește *Funcționalitatea criticii românești de astăzi*, text aparent contemporan (după titlu) sub care stau, mascate, câteva pagini de istorie a esteticii de la Titu Maiorescu la G. Călinescu. □•Reeditarea volumului de *Poezii* (1927-1977) semnat de Virgil Gheorghiu (Eminescu, 1985) îi prilejuiește lui Șerban Cioculescu să exclare: *Virgil Gheorghiu altus poeta redivivus*: „Poetul clasicist mai cochetează cu extremiștii literari, pretinzând că el însuși ar fi «minat de absurduri». Se poate însă tâlmăci altfel, acest fel văzută, noțiunea de absurd, nu alta decât aceea a nesfârșitei genialități investigatoare de care a dat dovadă cea de a doua jumătate a secolului nostru. Ei i se integrează, pe plan artistic, Virgil Gheorghiu, pianist, compozitor, critic muzical, care a străbătut, în deceniile șase și șapte, treisprezece capitale europene, în cadrul turneelor Filarmonicii de Stat, dar mai ales poet, căruia nimic din ceea ce este contemporan nu i-a rămas străin...”.

□•Traian Vedinaș se ocupă de un subiect istorico-literar, „*Astra*” și *limba română*: „Permanență și ideal, mai ales prin punerea în relief a necesității unității ei, limba românească a fost și geneză și aspirație a «Astrei», de aceea nu ne miră exclamația lui Vasile Goldiș, la una din întâlnirile, de după 1918, ale «Astrei»: «Astra ne-a făcut Unirea». Într-adevăr unitatea limbii românești pentru care au militat reprezentanții «Astrei», corelată cu alte sensuri ale luptei, a fost un element constitutiv al desăvârșirii unității politice a tuturor românilor”.

□•Gabriel Țepelea evocă texte din epoca lui Matei Basarab amintind în acest mod de „*Limba veche și-nțeleaptă*”. ■•Comentând cartea de *Poeme* (Eminescu, 1986) a Ioanei Eronim, Nicolae Manolescu îndeamnă: *Înapoi la lirism*: „Mai curând, ceea ce definește *Poemele* este nota pronunțat intelectuală, rezerva afectivă și stilul neologistic, casant, autoironic. Inteligența compensează lipsa suflului liric într-un mod absolut remarcabil la Ioana Ieronim, la Grete Tartler sau la alte poete din generațiile mai noi, despre care ar fi nepotrivit să vorbim (mai cu seamă dacă ne gândim la accepția molierească a expresiei) ca despre niște femei savante, dar care aduc incontestabil în poezia noastră de azi o instrucție și o ascuțime a minții cu care puțini din predecesoarele lor se puteau lăuda”. □•Haralamb Zincă (*Noaptea cea mai lungă*, Militară, 1986) este recenzat de Teodor Vârgolici: „Reconstituind fapte, întâmplări și acțiuni întreprinse tenace și dramatic sub pecetea tainei, Haralamb Zincă demonstrează convingător că unica forță istorică, menită să polarizeze în jurul ei, să coordoneze și să conducă toate eforturile pentru ieșirea României din război și întoarcerea armelor împotriva hitleriștilor, ca și pentru răsturnarea dictaturii antonesciene, o reprezintă Partidul Comunist Român, a cărui luptă se desfășura în adâncă ilegalitate. dar care avea ecouri puternice în rândurile maselor populare, ale diferitelor categorii sociale și politice, mobilizându-le în vederea împlinirii obiectivului suprem”. □•Apariția volumului de versuri *Pasărea Phoenix* (C.R., 1986), semnat de Petru Creția, este prezentată de Gheorghe Grigurcu drept o formă de *Baroc și sublimare*: „Foarte rar, poezia română de azi a dat glas unei atât de intense aspirații spre esențializarea existențialului precum cea prezentă în versurile lui Petru Creția. Tonalitatea liturgică, miza oraculară, fastul criptic, vizează un dincolo, ca înaltă ipoteză spirituală, ca adorație a perfecțiunii. Un dincolo în afara oricărei culturi ezoterice (deși semnele ezoterice sunt pretutindeni risipite), ca o pulsație a Ființei, a suferinței și a speranței sale sălbatice de a rămâne Ființă: «Murim mereu înainte, dincolo, într-un viitor oarecare / Și am vrea să murim / în trecut. / În lumina și sumbra veghe a criptelor lui / Pline de sufletul nostru făcut / Din ce a fost și din ce mai dăinuie încă / Și din încă ceva, o întruchipare / Alta decât tot ce a fost și-a rămas. / O entitate transcendentă trăitului nostru. / Amintirii, durerii». Să ne deprindem a-l vedea pe Petru Creția ca un nume liric de prim rang”. □•Cu *Ardelenii* (XIX), Laurențiu Ulici ajunge la Angela Marinescu: „Particularitatea discursului liric al acestei poete – printre cele mai apăsate originale din poezia

contemporană – este dată de fervoarea confesiunii într-o erupție de scrâșnet existențial amplificată de viziuni eschatologice transcrise expresionist. O furie ontologică, aparent nemotivată sau cu sugestii motivaționale de natură metafizică. se descoperă chiar de la primele cărți sub țesătura când diafană când senzuală a poemelor”. ■•O pagină cu versuri furnizează, Radu Cârneli. Proza din acest număr este semnată de Constantina Caranfil (*Două iubiri*) și Ion Iuga (*Cei de sub cer*). □•La cartea străină Mariana Sipoș semnează textul *Mario Vargas Llosa și viitorul romanului*: „Se cuvine subliniat de asemenea meritul Editurii Cartea Românească de a publica, într-o traducere excepțională, un roman excepțional, ca un răspuns la exigențele vitale ale genului pe care scriitorii de talia lui Mario Vargas Llosa îl pot da”.

● [„*Tribuna*”, nr. 52] Număr consacrat sărbătoririi Republicii, din fiecare 30 decembrie: □•Trofin Hăgan semnează articolul *Republica socialistă, cea mai înaltă creație a maselor populare din România*: „Din perspectiva celor aproape patru decenii de la proclamarea Republicii Populare Române, ne mândrim astăzi nu numai cu marile materiale realizate pe întreg cuprinsul patriei, dar și cu valorile spirituale – inclusiv cu valorile politice – recunoscute și apreciate pe plan internațional”. □•Andrei Sida este autorul editorialului *Republica*: „La cumpăna acelor ani – 47- 48 – s-a decis la noi pasul spre o nouă eră, spre un nou destin. A fost momentul și semnul trecerii spre o radicală emancipare politică a unui popor ce părea că s-a consolat și adaptat la o viață publică rânduie să nu depășească circumferința coroanei regale, adică a democrației cu un singur cap, cu o numea Engels”. □•Mircea Popa explică *Sentimentul de Republică*, trecând prin toate formele literare ale subiectului (Budai-Deleanu, Codru-Drăgușanu, Dincu Golescu, M. Eminescu, Caragiale, Vlahuță): Mircea Vaida consemnează cealaltă mare sărbătoare a lunii decembrie, aceea amarii Uniri: „Am în fața mea pana de aur, cu care s-a scris și iscălit la Alba Iulia, cu ea s-a scris și s-a iscălit la Conferința de pace de la Paris. Balanța bijutierului o apreciază la 6, 20 gr. Timpul îi cercetează greutatea și caratele ei în balanța istoriei”. □•Cu titlul *Tema poetului*, Ion Moldovan recenzează ceea mai recentă apariție editorială purtând semnătura lui Victor Felea. ■•Marian Papahagi traduce versurile lui Traian T. Coșovei în formula *O cutie cu vorbe, stări de spirit și late obiecte*: ■•Gheorghe S. Suci se oprește asupra volumului de poezii *Nimic despre singurătate* (Eminescu, 1986) al exuberantului Ștefan Mitroi. ■•Nae Antonescu rezumă ideile cele mai importante din antologia *Blajul – vatră de istorie și cultură* (Albatros, 1986) „alcătuită de doi harnici profesori blăjeni: Teodor Selceanu și Ion Buzași, amândoi cercetători ai trecutului provinciei în care lucrează”, volumul având și „o prefață a lui Ion Brad și el fiu al părților blăjene”. ■•Monica Spiridon (*Omul sub vreme ... ?*) situează problematica romanelor acestuia în familia europeană a marilor conștiințe literare, venind cu următoarele convingeri personale: „Pentru Preda acțiunea în istorie – *fapta* – nu e justificabilă în sine, *dincolo de bine și de rău*, cum se întâmplă în

romanul lui Malraux [...] cum nu are nici resemnarea lui Celline. [...] Cum se vede, Preda are propriul său răspuns la întrebări care au turmentat, printre alții pe autorii europeni ai generației etice – Malraux, Celline, Camus sau Sartre. [...] Sub aspect axiologic, lumea lui Preda rămâne totdeauna afirmativă”. În concluzie: □•Ion Cristoiu și-l asociază pe Swift pentru a explica prozele de început ale autorului *Moromeților*, găsind în scrierile fanteziste ale autorului englez sursele stilului celui din urmă: (*Privirea naratorului*). □•Pe ultima pagină, poezii revistei (Doina Cetea, Petre Bucșa, Cornel Udrea, Ion Oarcăsu, aduc un *Omagiu* [liric] *Republicii*;

26 decembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 52] Tematica numărului apărut în apropierea zilei de 30 decembrie este *Ideea de republică la români*, pe care Teodor Vârgolici, folosindu-se de varii informații istorico-literare o dezvoltă în spiritul ideologiei momentului pe două pagini de revistă, aducând totul la zi: „Socialiștii români luptau în mod firesc pentru republica socialistă. Până a ajunge la făurirea acesteia, erau conștienți că se putea trece prin faze intermediare și de aceea publicațiile socialiste erau solidare cu celelalte publicații care militau, cu sinceritate și cu dragoste de popor, pentru înlăturarea monarhiei și instaurarea republicii. Însuflețiți de un ardent patriotism, de convingeri democratice și progresiste, scriitorii și publiciștii români s-au încadrat activ în procesul istoric finalizat în făurirea Republicii Socialiste România“. □•Mara Nicoară este semnatară a convorbirii cu Elena Iordache Streinu, soția eseistului și criticului Vladimir Streinu, cu multe mărturii de istorie literară: Interviuul se numește „*Cloșca cu puii de aur a poeziei*”, un citat preluat din convorbirile lui Florin Mugur cu Șerban Cioculescu, fiindcă temutul critic vedea în Vladimir Streinu un protector al tinerilor aspiranți din poezie. Dialogul conține amănunțite istorico-literare, precum și evocări/amintiri nu lipsite de interes: „– *Numit profesor la liceul din Găești, unde vin și alți profesori cu o solidă pregătire, precum Șerban Cioculescu, Elena Iordache, Vasile Maciu, în scurtă vreme liceul capătă un mare prestigiu prin afirmarea profesorilor lui în presa culturală a vremii, prin impunerea unui nivel cultural necunoscut până atunci, fiind supranumit «Sorbona din Găești». Cum vi se părea lumea atunci, Elena Iordache, soție și colegă a lui Vladimir Streinu? După ce ne-am întors cu toții de la Paris (soții Cioculescu au fost și ei la studii cu noi) ne-am angajat ca profesori la Găești. Am stat la Găești zece ani. Ne-am făcut convingător meseria. La sfârșit de săptămână făceam naveta la București, ca să participăm la cenaclul lui Lovinescu. Vladimir își scria articolele în tren, așa era de presat de timp. La Găești, de fapt la Pitești, am scos prima serie din revista «Kalende», o finanțam din salariile noastre, ale lui Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu,, Tudor Șoimar. Munceam mult, dar totul ne părea mai ușor, pentru că eram tineri. [...] – *Vladimir Streinu frecventa, deci, cenaclul lui E. Lovinescu, con-**

siderat, în timp, o «școală de literatură». Ce a însemnat pentru evoluția ulterioară acest lucru. – Cenaclul lui Lovinescu a însemnat enorm pentru el. Lovinescu era pe vremea aceea mentorul spiritual în jurul căruia se adunau și cei consacrați și începătorii. La cenaclu era o atmosferă de înaltă intelectualitate. De cum intrai pe ușă trebuia să te pui la unison cu atmosfera, lăsând strada, orașul, la ușă. Lovinescu întreba: «– Dan Vladimirus, ai citit articolul ăsta?...» Și discuțiile începeau. Lovinescu primea pe toată lumea, dar acolo singuri se selecționau. Participau mari personalități: Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Rebreanu era o *rara avis*, dar venea și el, Zaharia Stancu, Ticu Arhip, Claudia Millian Minulescu, Ioana Postelnicu, Ada Orleanu etc. Eu aveam 22 de ani și intrasem dintr-odată, căsătorindu-mă cu Streinu într-un mediu foarte intelectual. Din liceu eram în admirația femeilor care scriau. Cel mai tare m-a impresionat la cenaclu Hortensia Papadat-Bengescu: era foarte elegantă. Lovinescu îi dădea locul de onoare, el ședea la birou, ea pe un scaun alături, noi ceilalți mai încolo. Avea o voaletă care îi acoperea o parte a obrazului, stătea imobilă, picior peste picior. Mă uitam la ea în bătaia soarelui, îi vedeam pe obraz un puf auriu și mă miram de ce e atât de admirată. Atunci aveam vârsta tinereții, care nu cruță. Mi-a plăcut mult Cella Serghi, avea un taior albastru și râdea cuceritor. După ce citeau tinerii, cărora le tremurau mâinile în care aveau manuscrisele din dorința de a publica, Lovinescu spunea: «– Ei, acum, doamnele să se caute în poșetă!». Am auzit citite acolo lucruri care îmi tăiau răsuflarea de emoție. Era o atmosferă de intelectuali adevărați, foarte cruzi în discuțiile lor despre literatură. [...] – *Vladimir Streinu a colaborat la principalele reviste ale timpului: Universul literar, Timpul, Viața românească, România literară, Preocupări literare, Kalende, Revista fundațiilor etc. Prezență constantă și de primă mărime în presa vremii, alături de Pompiliu Constantinescu, Perpessicius, Șerban Cioculescu, Tudor Vianu etc., Vladimir Streinu a militat în apărarea valorilor, încercând, alături de ceilalți critici, a zădărnici instaurarea anarhiei în spirite și de a veghea asupra acelei ordii supreme pe care Arta o instituie în lume.*» A fost o epocă de mari frământări, dar și de mari realizări. – Vladimir Streinu era un pătimaș al literaturii, de o mare combativitate. Scriitorii se băteau în reviste în săbii verbale pentru ideile lor. Se băteau în cuvinte. Erau teribili. Există o cofetărie Corso», iar discuțiile de la masa noastră, între Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, Tudor Vianu erau așa de pătimașe, încât lumea de la mesele vecine se aștepta ca ei să se ia la bătaie. În fond, erau prieteni buni, dar fiecare își apăra ideea. Camil Petrescu, cât era de surd, auzea cu ochii și cu nasul, fața lui era o imensă ureche cu care asculta și răspundea, își apăra ideile cu multă patimă. Lupta pentru romanele sale și pentru eroii săi. Era o generație plină de entuziasm și hotărâre. Se iubeau tocmai pentru această tensiune a discuțiilor. [...] Prietenia lui Vladimir Streinu cu Șerban Cioculescu și Pompiliu Constantinescu era plină de o admirație reci-

procă. Deși discutau în contradictoriu despre literatură, erau discuții bătaioase, ca la urmă să se despartă prieteni, să râdă cu toții copilărește. – Într-un interviu luat de Florin Mugur lui Șerban Cioculescu, *domnia-sa îl numește pe Vladimir Streinu «cloșca cu puii de aur a poeziei» (în sensul că era vizitat și încuraja mult scriitorii)*. Vladimir Streinu a fost extrem de deschis în acceptarea fenomenului modern [...] – Între 1942-46 la cenaclul din casa noastră veneau toți tinerii care scriau. Tineretul stătea pe canapele, pe jos, Vladimir Streinu îi puneă să citească, îi publica în «Kalende». A iubit poezia, iubea mult tineretul, își dădea pentru ei și haina de pe el. Îmi aduc aminte când a venit Doinaș și ne-a citit *Mistrețul cu colți de argint*. Ne-a plăcut atât de mult, că după aceea mergeam cu Vladimir pe stradă și o declamam. La noi veneau Doinaș, Jebeleanu, Tonegaru, Ion Barbu, Mihai Crama, Iordan Chimet și mulți alții. – În 1944, împreună cu Șerban Cioculescu și Tudor Vianu publică *Istoria literaturii române moderne. Criticul care publicase în 1938 Pagini de critică literară, Eseuri și în 1942 strânge în volum studiile de restituire ale clasicilor*. Clasicii noștri, nu a fost tentat să scrie singur o istorie a literaturii române? – Ba da. Ar fi vrut. Dar eu cred că dacă cineva ar strânge toate articolele publicate de Vladimir Streinu s-ar face o istorie a literaturii, pentru că el a analizat toți scriitorii de valoare. Pornind de la clasici, la contemporanii debutanți. El a fost o personalitate complexă, a tradus mult, dând ediții bilingve comentate, ca director al Editurii Univers a inițiat colecții noi“. □ În *Lucian Blaga, epistolar*, Aureliu Goci dezvăluie disponibilitatea poetului față de tinerii aspiranți în ale poeziei, exemplificând cu textul inedit al unei scrisori pe care Lucian Blaga i-a adresat-o lui Constantin Păunescu (poet, autor mai târziu al volumului *Euphorion*, 1969), de profesie psiholog, mai bine cunoscut în această ipostază. □ Amintind că se împlinesc 95 de ani de la naștere, Emil Manu realizează un portret *Perpessicius*: „Ar fi avut în această toamnă 95 ani. Omul de bibliotecă, poetul, istoricul literar, criticul, interlocutorul fermecător ne-ar fi dat întâlnire în presă cu ultimele sale «lecturi intermitente», l-am fi întâlnit în secția de manuscrise a Bibliotecii Academiei, descifrând cu lupa inefabile grafii eminesciene, i-am fi zărit pe străzi silueta preclasică. Dar, dincolo de toate aceste apariții ipotetice, ne întâmpină portretul sentimental al învățatului și poetului, înscris în ramele veșniciei. S-a spus (și nu o dată) că Dumitru Panaitescu-Perpessicius a profesat o critică amabilă și gratulatorie. Nimic mai inexact. *Mențiunile sale critice*, articolele, studiile conțin și controverse și chiar polemici. Dar controversele sau polemicile sale erau întotdeauna egale cu observația onestă, tradusă într-un stil elegant. Articolele sale nu sunt eseuri, ci referințe exacte, la obiect, fără divagații și formulări impresioniste. Perpessicius citea cu creionul în mână. Lecturile sale erau secondate nu de profesionistul ce întocmea fișe de lectură, ci de intelectualul sever care confrunța și se confrunța“. □ *Fenomenul arghezian* o interesează pe Mariana Ionescu sub aspectul repunerii în circulație a prozei

argheziene, de către Ilie Guțan, unul dintre îngrijitorii acesteia: „Readucerea prozei argheziene în fața maselor largi de cititori ni se pare cu atât mai necesară cu cât prozatorul a fost mult timp umbrat de aureola poetului. [...] Aparținând colecției «Arcade», volumul își datorează utilitatea îndeosebi realizării relației dintre orizontul operei literare și orizontul de lectură din studiul postfeței semnate de criticul Ilie Guțan, aplicat cercetător al creației argheziene, investigată de altfel, cu reale aptitudini și vastă informație în volumul *Tudor Arghezi – imaginarul erotic* (1980). Studiu complet și concis asupra poemelor în proză argheziene. *Postfața* soluționează cu un remarcabil discernământ critic, unele probleme dificile ridicate de subiectul abordat, din care menționăm: situarea textelor în ordinea momentelor evoluției scriitorului și în contextul literar-istoric, inventarul tematic astfel încât să se evidențieze atât mesajul artistic umanist cât și realizarea lui ca o culme a prozei poematice românești, raportul dintre eterogeneitatea formulei artistice și cea tematică, în sfârșit, conștiința artistică reflectată în diverse poetici“.

• [„Cronica”, nr. 52] Sub titlul *Istorie și angajare*, Ștefan Oprea anunță: „Se împlinesc, la 27 decembrie a.c., 170 de ani de când, la Iași, a avut loc primul spectacol de teatru cult în limba română. Articolul este însoțit de imaginile lui Asachi („întemeietorul teatrului românesc”, 1816), Alecsandri, Kogălniceanu Matei Millo, Miluță Gheorghiu și Aglae Pruteanu, semn al accentului localist atribuit unei celebrări naționale. □•Un scurt interviu acordă Mircea Radu Iacoban, director al teatrului național din Iași. Răspunzând întrebărilor redacției, acesta afirmă că ideea-ax, în jurul căreia s-a desfășurat mișcarea teatrală locală, a fost, în tot acest timp, „spiritul ieșean” și prezintă, în continuare, „acțiunile” în care se află angajat colectivul artistic al teatrului în momentul de față. □•Locul cronicilor și recenziilor literare este ocupat de glume, glumițe, caricaturi, scurte proze voit vesele – de pildă, *Scriitorii și filmul* este semnată, după modelul lui B.P. Hasdeu, P. A. Călescu – îndeajuns de îndoielnice încât simpla lor consemnare să pară un exces. □•Nicolae Manolescu scrie, sub titlul *Corpul și sufletul*, o cronică la Iris Murdoch, *Discipolul*, Univers, 1986, tradus de Antoaneta Ralian, „un voluminos roman... care ne ajută să înțelegem concepția autoarei, a cărei literatură are o clară înclinație filosofică”. □•La *Prezențe românești* sunt oferite informații despre *O antologie de poezie românească în Finlanda*, apărută la lectoratul de limbi romanice al Universității din Turku. Cele 90 de poeme, aparținând unui număr de 30 de poeți români reprezentativi, între care se află Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Constanța Buzea, Nichita Stănescu, au fost realizate de „eminentul filolog Pirjo Raiskila” și de studenții finlandezi ai lectoratului, ajutați de Ion Stăvăruș, autorul inițiativei. □•Geo Vasile anunță că în vara anului 1986, în Italia, a fost editată sub titlul *Fiabe e leggende romene*, o carte de basme și legende aparținând, primele lui Petre Ispirescu, cele din urmă lui Alexandru Mitru.

• [„**Flacăra**”, nr. 52] Eugen Evu este prezent cu cinci poeme având titlul comun *Cântec pentru plaiul străbun*. □•Secțiunea *Flacăra pentru minte inimă și literatură* publică poeme festive de Mircea Ichim (*An Nou*) și Dionisie Duma (*Demnitate*). ■•La final de an sunt contabilizate realizările din sfera culturii, sub angajantul titlu generic *An rodnic pentru înflorirea continuă a spiritualității românești*. □•Valeriu Râpeanu scrie despre *Ediții* preocupându-se de cele cu impact național: prima culegere din *Opere* de Simion Mehedinți (Junimea, 1986), *Istoria românilor din Dacia Traiană*, de A.D. Xenopol, inaugurarea seriei de *Opere*, D. Caracostea (Minerva, 1986), N. Iorga, *Istoria literaturii românești*, de Nicolae Iorga (Minerva, 1986), volumul al III-lea din N. Bălcescu, *Opere*, „întâmpinat cu o tăcere inexplicabilă”, *Correspondența* lui Odobescu, din *Opere*, XI, *Istoria literaturii române moderne*, de Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu și Tudor Vianu. □•Romul Munteanu selectează, la poezie, pe Mircea Ivănescu (*Alte poeme nouă*), Victor Felea (*De toamnă*), Ion Horea (*Rodul de vamnă*), Alexandru Andrițoiu (*Constelația lirei*), Florin Mugur (*Spectacol amânat*), Adrian Păunescu (*Manifest pentru mileniul III*). În ceea ce privește proza, nominalizările aceluiași critic sunt: Eugen Uricaru cu *Stăpânirea de sine*, Dumitru Popescu (*Vitralii incolore*), Tudor Țopa (*Puntea*), Bedros Horasangian (*Parcul Ionid*) și Mircea Nedelciu cu *Tratament fabulatoriu*. □•Lui Al Piru îi revien *Demersul critic*. Acesta oferă o lungă listă de critici activi, fără a-l pune în prim-planul evaluărilor pe vreunul dintre ei. □•La fel procedează Tania Radu în privința spectacolelor de teatru și filmului românesc.

• [„**Orizont**”, nr. 52] Adrian Dinu Rachieru semnează amplul articol *Sociologie și conducere socială* în care arată: „Concluzionând, sociologia (în special) și întreaga constelație a disciplinelor social-umane trebuie să-și adâncească caracterul militant, validându-și această înaltă menire prin contribuții concrete, efectiv angajate, problemele diferitelor științe sociale, ca instrumente teoretice ale practicii revoluționare – nefiind doar probleme de strictă specialitate ci aparținând ideologiei socialiste; astfel, științele sociale în ansamblu vor fi în măsură a oferi o bază cognitivă solidă și adecvată perfect stării continue a organizării și conducerii societății socialiste, fuziunea științificului și politicului pe tărâmul conducerii și adâncirea democratismului socialist (dimensiune implicată în conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată) asigurând, finalmente, prin amplificarea conducerii participative valorificarea optimă a tuturor capacităților creatoare ale membrilor societății”. □•La cronică literară, Cornel Ungureanu scrie despre Horia Pătrașcu, povestitor, mai precis despre recenta apariție a acestuia, *Pentru un călător cu trenul*, Facla 1986: „Horia Pătrașcu a debutat în 1966 cu *Întunericul și profesoara de pian*, dar marele său succes s-a numit *Reconstituirea* (1967), nuvelă care venea contra curentului; nu se alinia modelor, nu voia să rimeze cu paginile de succes ale tinerilor săi colegi novatori. Era o proză «clasică», scrisă dintr-o suflare, cu

subiect, personaje, atmosferă. [...] Noutăți mari nu sunt în volumul *Pentru un călător cu trenul* (Facla, 1986). Povestirile se sprijină pe aceeași tehnică a înregistrării cotidianului, pe același sistem de a nota vibrațiile sufletului simplu. Deplasarea către «jurnal», către persoana întâi ar caracteriza totuși această carte în care «ziaristul» e dispus să mărturisească. Prozator antisentimental, Horia Pătrașcu nu se lasă încă corupt de fluxul mărturisirii: el analizează, el stenografiază, captează «stări». Nu pozează pentru posteritate. [...] În literatura de azi, Horia Pătrașcu, este mai apropiat de Augustin Buzura decât de Sorin Titel. Puțin preocupat de sincronizare, de stil, Horia Pătrașcu nu are răbdarea de a povesti frumos. Uneori nici măcar cursiv. Mai degrabă în război cu cititorul decât în tovărășie cu el, Horia Pătrașcu are doar ambiția de a face dreptate personajelor, locurilor, ideilor, pe care mizează“. □•Mircea Mihăieș aduce contribuțiile generației sale, optzeciste, la nivel „par lui-même”, adică despre volumul de versuri al lui T. T. Coșovei, *În așteptarea cometei*, C.R., 1986: „Să mai admitem o dată evidența: Traian T. Coșovei ar fi putut alcătui trei, dacă nu patru antologii la fel de bune ca aceasta. Poezia lui, scutită de servituțile evoluției, egală cu sine de la primul volum *Ninsoarea electrică* la ultimul *Poemele siameze*, permite astfel de *relâche*-uri, fatale, poate, în cazul altor creatori. De altfel, în ciuda caracterului său cam abrupt, ieșind, indisciplinat, din fluxul prototipurilor, selecția, recapitulativă, aici vorbă, arată un T.T. Coșovei ușor schimbat la față. Dezavantajul alegerii se transformă în avantaj al distanțării. [...] Orgolioasa confruntare cu sine, *În așteptarea cometei* propune un poet care știe să-și echilibreze admirabil vocile textului. Histriionismul său – grav de data aceasta – se diluează în labirintul tăcerii. Comedia limbajului devine dramă a existenței, rețetarul suprarealist se dovedește doar o spectaculoasă întrupare circumstanțială. Copilăria (și copilăreala) limbajului poetic au străbătut defileul îngust al unei expansivități retezate la timp. Ignorând orice strategie, Coșovei renunță și câștigă“. □•Alexandru Ruja surprinde *Consistența faptelor* în romanele lui Ion Marin Almăjan: „Ieșită din complexul provincialismului, literatura rodnică a Banatului se impune prin scriitori valoroși și prin creații care o reprezintă ca *parte din întregul literaturii*. I.M. Almăjan face parte din această generație de scriitori, conștienți de menirea lor, profesioniști ai condeiului, oameni apăsați de responsabilitatea actului cultural, pe care sunt chemați [...] Almăjan își iubește Banatul natal și proza sa este o expesie a acestei devoțiuni. O provincie care a trăit mai mult din orgoliu, din aspirație, fără să dea o mare literatură, este acum în curs de a da, prin această generație de mijloc, ceea ce pentru tinerii interbelici a rămas o stimabilă dorință. Din acest punct de vedere, întreaga roză a lui Almăjan este cu teză [...] O parte a prozei lui Almăjan aduce cu sine lumea satului. Prozatorul vine în literatură cu această lume răsfrântă în el, rămâne dator cu durerea cuprinderii totale și exteriorizarea sentimentelor de atașament față de acest univers. [...] I.M. Almăjan este un prozator care discută curajos probleme contemporane, actuale. Romanele sale includ

oameni integrați ca participanți direcți în amplul proces al construcției socialismului. Scriitorul disociază bine, între curajul, să-l numim, etic și estetic. *Sentimentul puterii* este astfel convingător, adică cel puțin în măsura atitudinii curajoase, ca dezbateri etică, atinge și parametrii valorii estetice. Un roman absolut remarcabil este *Tornada*. Autorul impune, cu insistență, în literatură, un ținut, urmărește istoria unui oraș. Romanul lui Almăjan impresionează prin construcția epică, prin curajul și prestația dezbaterilor, documentarea amănunțită, tensiunea și nervul permanent al acțiunii. Scriitorul s-a documentat în arhive, scoate amănuntul istoric la suprafață, vâlul istoriei este înlăturat – o lume a epocii, evenimente mai mult sau mai puțin cunoscute, personaje intrate în istorie sau uitate de istorie sunt readuse pe o mare întindere epică. [...] Roman al maturității prozatorului, *Tornada* face parte din acea specie pentru realizarea căreia talentul trebuie să fie dublat de curaj și demnitate. Nu stilul devitalizat, încrestat cu flori, dar lipsit de sevă îi este caracteristic scriitorului, ci proza încărcată de consistența faptelor”. □•Despre *Vitalitatea prozei scurte* scrie Valeriu Drumeș: „Chiar dacă nu a fost un an al prozei scurte. Această specie își păstrează forța de atracție în rândul autorilor, cât și-n cel al cititorilor. Explicațiile sunt, firește, multiple și unele țin de însăși originea fenomenului literar, al prozei mai exact. Ca atare, este semnificativ că, în ultima perioadă, autori care s-au remarcat în alte specii sau genuri, abordează proza scurtă, cu succes în multe cazuri, pe de altă parte observăm fidelitatea unor autori față de proza scurtă. [...] Criticul Ov. S. Crohmălniceanu «recidivează» cu *Alte istorii insolite*, care, deși cu aparent fundal S.F., demască fanatismul tehnico-scientist, fiind mult mai realiste decât par, activate de o ironie subiacentă. Un tânăr debutant, Mircea M. Tomuș, publică în *Principiul vaselor comunicante* nuvele de bună observație realistă, incitând cu efecte de tensiune și mister. Schițe inspirate de viața cotidiană, medalioane ale unui îndrăgostit de orașul său ne oferă Mihai Giugariu în *Nepoții lui Anton Pann*. [...] Unul din talenții prozatori tineri, Bedros Horasangian, este prezent cu *Parcul Ioanid*; fermecătoare proze scurte scrise cu nerv și vervă, irigate de o ironie insinuantă. [...] Margareta Sterian alături de *Viața prin hublou* schițe și pagini de jurnal ce se disting prin fluentă narativă și plasticitatea notației. După debutul în roman, Ildico Achimescu «atacă» proza scurtă – *Romanță cu busolă* – exploatănd filonul autobiografic și compunând reușite «menuete de familie». Cele cinci nuvele din *Miraj*-ul lui Dan Rebreanu rețin atenția prin incizii în problematica socială. Incitante, originale nuvele cu tentă onirică și putere de pătrundere psihologică alcătuiesc volumul lui Florin Toma, *Peisaj cu fluturi noaptea*. Schițe interesante prin capacitatea de transfigurare a experienței personale conțin volumele *La jumătatea drumului* de Liliana Ursu și *Familia fără nume* de Marcela Vrancea. Ștefan Dincă și Al. D. Lungu se arată înzestrați povestitori și observatori ai comportamentelor și mentalității din universul rural în volumele *Rude de gradul unu* și, respectiv, *Lacătul apei*. Calități de veritabili prozatori vădesc

autorii câtorva cărți de reportaje: I. Nete, L. Lădariu, I. Hanca, C. Nistea, G. Hașa, F. Bănescu, cei șase coautori ai *Cărții Mureșului*; Nicolae Sârbu cu *Aurul din aripi*, atașament sufletesc la un spațiu psiho-social; Vasile Nedelcu în *Drum spre puntea de comandă* relatează captivante fapte marinărești; *Nimic despre singurătate*, ci despre solidaritatea trăită interior ne aduce probe grăitoare Ștefan Mitroi. Proza cu virtuți umoristice, combină în dozaje diferite, de la un autor la altul, burlescul, sarcasmul și adierea lirică: Vasile P. Fati în *Peripeții de vacanță*, Emil Șain cu *Relaxare*, Tudor Ionescu în *Ținuta obligatorie*, Maria Marian – *Eu și tata facem sport*. Evident, e posibil ca aparițiile editoriale din ultima parte a anului, și care nu ne-au parvenit, să poată îmbogăți sau nuanța această selectivă retrospectivă. P.S. – Semnalăm, cu regret, neglijența editurilor de a prezenta sumare date bio-bibliografice despre autori, fără de care sesizăm greu un debut sau evoluția unui autor, fapt defavorabil și autorului și cititorilor. O excepție: volumul *Debut '86* – Culegere de proză scurtă – în care, din păcate, editura Cartea Românească a înghesuit 34 de autori, dintre care prea puțini meritau (deocamdată) girul tiparului“. □•Poezia lui Nicolae Dolângă este filtrată critic de Liviu Petru Bercea. ■•Un nou episod de exegeză blagiană oferă Simion Mioc, în *Lucian Blaga, un poet al secolului XX*. Concluzia: „Cele două atitudini lirice și antropomorfe extreme, cu dramatica lor înfruntare, se raliază retoricii și poeticilor expresioniste, asimilate profund de Lucian Blaga și din interiorul cărora se ivește viziunea originală, inconfundabilă a unui aed al secolului XX“. □•■•Suplimentul literar „Orizont arădean“, ultimul din acest an, oferă versuri de Ilie Măduța (*Picasso*) și un scurt interviu cu poetul Vasile Dan luat de V. D. (!?), din care rezultă că Vasile Dan este pasionat de interviuri (oferă o listă dezirabilă) și are preferințe între autorii români (nominalizați). □•Florin Bănescu este prezent cu *Orașul privit dintr-o sanie...*; intervențiile sale din paginile suplimentului conturând prin adăugare o viitoare carte în care depănă amintiri. □•Sub titlul *Visul și realul*, Alexandru Ruja comentează *Tirania visului*, 2. Vol., Eminescu, 1985: „*Tirania visului* este un fel de jurnal liric al fețelor vieții. Frumusețile vieții sunt adorate într-o complexă interferență. [...] *Tirania visului (Adorarea stelelor duble)* are o structură cu totul deosebită, poate singulară în literatura română. Poemele dublate ca titlu (din care unul se subintitulează *vis*) se completează sau se opun ca viziune, se corijează reciproc sau se descompun ca sens. Cuprind o aventură lirică în care se amestecă, în dozaje diferite, vis și realitate, imaginar și concret, experiență trăită sau rămasă la stadiul de dorință. [...] Începând cu unul dintre cele mai bune volume de debut ale deceniului opt, Carolina Ilica este o poetă exigentă cu sine, scriind mereu la un nivel valoric remarcabil“. □•La rubrica *Ex libris*, Gheorghe Schwartz semnează cursivul „*Omul de prisos*“ de pe strada Le Havre. □•În suplimentul cultural „Semenicul“, Ion Arieșanu se confesează: de ce am scris „o complicată stare de fericire“, romanul Aninei: „Mărturisesc că am trecut și eu acest Rubicon necesar, în momentul în care

închinam cartea Aninei, O complicată stare de fericire, romanul unei umanități deosebite, al unui mediu, al unui oraș, trimis, prin generalizarea artistică a cărții, pe meridianele spirituale ale naționalului românesc. Niciodată până la Anina nu mi-am pus întrebarea: ce trebuie să scriu această carte? Cât timp nu-mi puneam asemenea întrebări, nu puteam să am nici teroarea că o carte sau alta ale mele nu ating coordonate esențiale în om. Cu romanul *Aninei*, am încercat întâia oară acest sentiment. [...] Citisem *Lume fără cer* în acei ani, romanul regretatului Virgil Birou, și întâlnisem o umanitate zdrobită de împilare, relații bazate pe exploatare cruntă, o pictură realistă a unui mediu trăit de scriitor, oameni simpli, cu vieți distruse, țărani dezrădăcinați, chipuri de intelectuali cinstiți și abulici, sau de burghezi veroși, ticăloșiți și abrutizați, un tablou cu pagini adesea cutremurătoare prin veridicitatea și realismul lor, pe care Virgil Birou le condensase în acest roman al anilor primului război mondial. [...] Mă interesau legături noi, etice, alte legi care conduceau o umanitate de azi, o nouă viziune și o nouă orientare a individului, a acestei umanități. [...] Dacă aș căuta o concluzie la aceste câteva succinte mărturisiri, aș afirma că un roman este, de fiecare dată, pentru un autor, un mode de a fi esențial în raport cu lumea, un răspuns cât mai prompt al subiectivității sale creatoare la una sau mai multe întrebări capitale“.

■ Sub titlul *Un roman nedreptățit – Lume fără cer* de Virgil Birou – Timotei Jurjuca arată: „Trei scriitori au găsit, în ultimele patru decenii, motive inspiratoare în universul orașului Anina. Virgil Birou, *Lume fără cer*, roman, 1947; Ion Arieșanu, *O complicată stare de fericire*, roman 1967 și Nicolae Sârbu, *Aurul din aripi*, reportaje, 1986. Secvențe ale istoriei zbuciumate a acestui vechi centru minieresc bănățean s-au convertit astfel în *temă literară*. În ele, romanul lui Virgil Birou, *Lume fără cer*, ne apare ca un esențial punct de reper: într-un fel ori altul, toți ceilalți scriitori (și cărțile lor) își recunosc apartenența la spiritul realist propus de primul romancier român important al minerilor. Și totuși, cartea lui rămâne în continuare – efect al unor prejudecăți de neînțeles – puțin cercetată și puțin cunoscută conștiinței critice a țării. O considerăm – în linia programului nostru – ca o propunere pentru o posibilă *Antologie a literaturii române*. [...] După patru decenii de la prima ediție (Virgil Birou, *Lume fără cer*, Roman, Editura Fundației..., București, Colecția «Romanul social», «Tipografia Românească», Timișoara, 1947, 499 pag.), romanul acesta este ca și necunoscut criticii și istoriei literare. Un destin inexplicabil la prima vedere. Fusese încununat cu un important premiu; alte două ediții l-au readus spre public între timp, una, în 1957 (Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 506 pag.), alta în 1972 (Editura «Facla», Timișoara). Cum se explică acest destin? [...] Cornel Ungureanu a văzut în *Lume fără cer*, între altele, un «manifest regionalist» (loc. cit., 75), iar Nicolae Țirioi – cu o îndreptățire care se cere mai insistent argumentată – remarcă: «romanul acesta are, [...] o semnificație asemănătoare – mutatis mutandis – cu aceea a apariției lui *Ion* de Liviu Rebreanu» (Loc. cit., 96). Oricum, deși ignorat, romanul *Lume*

fără cer al lui Virgil Birou reprezintă totuși spațiul uman și spiritual bănățean, proiectat, pentru prima dată, în întreaga-i complexitate, în literatura română. Această valoroasă carte trebuie deci pusă la locul care i se cuvine, împreună cu *Oameni și locuri din Caraș*“.

• [„Săptămâna culturală a Capitalei”, nr. 52] Sunt anunțate *Premiile revistei „Săptămâna” pe anul 1986*: George Potra – pentru întreaga activitate științifică și cercetarea istoriei Municipiului București; Gheorgehe Dumitrescu – pentru contribuția la reflectarea în muzică a epopeii naționale; Cornelia Bodea – pentru corpusul de documente istorice *Anul 1948 la români*; Mircea Mușat și Ion Ardeleanu – pentru activitatea în domeniul istoriei și pentru lucrarea *România după Marea Unire*; Nicolae Mihăescu – pentru întreaga activitate pedagogică și publicistică consacrată limbii române; Titus Popovici – pentru întreaga activitate în domeniul cinematografiei; Tia Peltz – pentru întreaga activitate în domeniul artelor plastice; Șerban Marinescu – mențiune pentru regia filmului *Moara lui Călifar*.

27 decembrie

• [„Lucefărul”, nr. 52] Număr festiv, cu subiecte împărțite între sărbătorirea Republicii și a Noului An. □•Fănuș Neagu semnează cursivul *O, brad frumos*, iar Ovidiu Genaru poezia, cu trimiteri explicite la sărbătoarea religioasă de la care au trecut numai două zile, *Lumină din lumină*: „Răsare fără să apună/ Ursa cea bună cu laptele mamei,/spiritul urcă la cer/ subțire ca ideea ființei”. □•Mihai Ungheanu își invită colegii de redacție și colaboratorii sub *Semnul dezbaterei*: Participă Artur Silvestri, care constată cu există un clivaj între termenii *Evoluție și „evoluții”* □•Cărțile imprimate pe fața timpului prezent sunt, în opinia lui Ilie Bădescu, cele semnate de istoricul Al. Zub, filosoful Constantin Noica, Al. Duțu, Vladimir Trebici, Ion Ghinoiu (*Demografie și etnografie*), Virgil Constantinescu Galiceni și Ion Ungureanu (*Teorii sociologice contemporane*). Paul Tutungiu vede viața teatrală de la final de an *Sub zodia restituirilor*. □•Atent la *Registrul prozei*, Al. Horia îi nominalizează pe Stelian Gruia (*Un an, o viață*), Daniel Drăgan (*Tare ca piatra*), Paul Eugen Banciu (*Muflonul*), Stelian Dragnea (*Timpul care nu moare*), Ion Eremia (*Neînfrânții din Țara Zimbrului*), Sonia Larian (*Bietele corpuri*), Ovidiu Moceanu (*Fii binevenit, călătorule!*), Pavel Pereș (*Pasărea purpurie a dragostei*), Adriana Bitell (*Iulia în iulie*). O pagină de *Gânduri și fapte la sărbătorirea Republicii*, îi are drept protagoniști pe Ion Șerban Drincea (*Oameni și lumină*), Nicolae Băbălău (*Măsura acestui timp*), Eugen Evu (*Izvoarele fierbinți*). □•Niculae Stoian face un popas în cadrul serialului său *Poeții, când erau tineri...*, printre *Inimile dintâi republicane*, prilej de a cita copios din poezii semnate de Zaharia Stancu („Prielnic e vântul. Meșter cârmaciul, / Mândră corabia...meșter cârmaciul”). Alte exemplificări vin dinspre poemele lui Aurel Baranga, Marcel Breslașu, chiar și Ion Barbu cu *Bălcescu trăind*. □•N. Geor-

gescu își propune trecerea în revistă *Din edițiile anului...*, dar se arată indecis, nominalizând editurile Minerva (pentru edițiile reprezentând culegeri de folclor) Academiei (pentru ediția Odobescu) da și nou apărutul format în limba franceză al *Moromeților*. □•Pe ultima pagină din ultima săptămână din an, *Poezii lumii cântă România*, cam aceeași Miguel Angel Asturias, Rafael Alberti, Nina Koroliova, Ciu-Ți-Ci, Vesna Parun.

• [„SLAST”, nr. 52] Numărul de sfârșit de an își păstrează tematica politică în priumele pagini: începe cu Proclamarea Republicii, moment de însemnătate istorică în transformarea revoluționară a societății noastre, text însoțit de versurile poezilor Pavel Pereș (*Izvor de împliniri*) și Horvat Dezideriu (*Cinstire ție, Republică*) și continuă cu un documentar realizat de Cornel Brahaș (*Republica, dimineața întâi*). □• Cele două pagini de versuri intitulate *Patrie, lumină blândă, la-nceput de an bogat*, conțin versuri semnate, între alții, de Carolina Ilica, Mara Nicoară, Viorel Sâmpetean, Ștefan Mitroi, Mircea Florin Șandru, despovărate de zorzoanele ideologicului. □•Sub titulatura *Croniciarii noștri vă propun un bilanț*, apar cronici ale evoluției literare anuale (Constantin Sorescu), dramatice (Miruna Ionescu), cinematografice (Eugenia Vodă), muzicale (Anca Ioana Andriescu) și din domeniul artelor plastice (Simona Vărzaru): □•Constantin Sorescu: „De ce această anomalie atâta vreme cât am căzut cu toții de acord (un acord unanim!) că anul editorial nu se suprapune anului calendaristic? Pentru că noi confundăm încă anul literar cu anul editorial. În sintezele finale vorbim exclusiv despre cărțile tipărite, ne concentrăm deci atenția asupra materiei care constituie specificul anului editorial. [...] Dintr-un unghi nesentimental și nepartizan, tendința spre o nouă clasicitate a fenomenului literar românesc apare ca evidentă; spre o nouă clasicitate, căci performerii ei fructifică în ideea de perenitate tot ceea ce au experimentat și probat ei înșiși și colegii lor nu demult”. □• În stilu-i „caracteristic” Traian T. Coșovei închide rubrica sa despre tinerii autori scriind despre ... Traian T. Coșovei (*În așteptarea cometei*, C.R., 1986).

30 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 13797] Număr festiv de *Ziua Republicii*. Eugen Frunză semnează poezia *Țară a soarelui meu*.

• [„Scânteia tineretului” nr. 11663] Sub genericul Republica XXXIX, *Republică a întregului popor, de ieri, de azi și pentru viitor*, semnează articole omagiale Florentin Popescu (în zi de sărbătoare), Ion Simion Pop (*Portretul oamenilor făuritori*), Mihai Bărbulescu (*Identitatea tinereții*) Ioana Proca (*Vatră de eroi*). Cu versuri dedicate aceluiași eveniment sunt prezenți: Carmen Focșa, Arthur Porumboiu, Ion Machidon, Mihai Beniuc, Chiriac Samoilă.

31 decembrie

• [„România liberă” nr. 13112] În ultima zi din an, Ion Dodu Bălan și Alexandru Balaci scriu articole bilanțiere, exprimând în termeni mai mult de-

cât elogiși izbânzile politice ale momentului contemporan. Ion Dodu Bălan își numește intervenția *Spirit novator, participare, responsabilitate*: Alexandru Balaci scrie despre *Exemplare fapte de creație*: Nu în cele din urmă, Victor Tulbure este prezent cu o urare românească, evident versificată:

• [„**Scânteia**”, nr. 13798] Număr festiv de *Anul Nou*, în care sunt prezentate felicitările adresate Președintelui Republicii Socialiste România de șefii misiunilor diplomatice și Cuvântarea rostită de Nicolae Ceaușescu cu acest prilej: □•Semnează versuri Sorin Teodorescu, (*Țară a muncii, țară a unității*) și Constantin Ciocan (*Sub faldul tricolor*):

• [„**Scânteia tineretului**” nr. 11664] Viorel Cozma semnează versurile intitulate *Țara la ceas de sărbătoare*., Având stegar în frunte Partidul demnității/ Și Fiul brav al țării iubit Conducător/ Am pus în ani de glorii temeii libertății/În patria română cu falnic viitor”.

• [„**Viața studentească**” nr. 52] Rubrica *Superlativele anului* conține însumarea nominalizărilor făcute de către cititorii revistei, sugerându-se că, astfel întocmite, clasamentele indică nivelul de popularitate al autorilor: ■•” [...] Numărul mare de scrisori care l-au desemnat pe criticul și eseistul *Mircea Martin* în fruntea candidaților la secția *critică literară* demonstrează, de bună seamă, nu numai succesul de care s-a bucurat apariția anul acesta a *Singurei critici* dar și considerația pe care au dobândit-o, într-un interval de timp mai lung, ținuta și programul estetic ale criticului și universitarului *Mircea Martin*. [...] Pentru cititorii săi mai vechi ca și pentru cei mai noi, *M. Martin* e autorul unui excepțional spectacol al stilului, al unei desăvârșite arte a rostirii profunde, modeste și în același timp artiste. [...] ■•Între poeții activi de azi, se poate afirma cu certitudine că M. Ivănescu este dintre acei puțini cu operă literară constituită, unitară și profund individualizată, ferită de fluctuațiile modelor și de inconsecvențe proprii, ignorând succesul facil, dar nici abandonându-se unor cutume de laborator în care rumoarea cotidianului nu ar avea acces. Operă, în același timp, deschisă, integrându-se sub ochii noștri, de la o carte la alta, oferind cu fiecare nouă apariție certitudinea regăsirii unui univers în care cititorul dorește să revină pentru a-i redescoperi noile teritorii. [...] ■•Surprinde însă plăcut faptul că traducătorul *Republicii*, Andrei Cornea, este un tânăr și valoros elenist și istoric al artei, care la o vârstă încă «fragedă» oferă o variantă de traducere ce poate fi comparată cu cele mai prestigioase din lume și răspunde unei nevoi profunde de a citi în limba română marea filozofie. Dificultatea traducerii unui dialog ca *Republica* (în greacă, *Politeia*) începe chiar cu titlul, iar o asemenea întreprindere filologică nu implică exclusiv handicapul exercitării travaliului asupra unei așa-zise «limbi moarte», ci și necesitatea unei adecvări hermeneutice în fața unui text filosofic de o mare complexitate. Andrei Cornea rezolvă toate aceste dificultăți oferind cititorilor, pe lângă traducerea sa, o interpretare incitantă, lămuriri preliminare, note și o anexă ce au darul de a ne facilita înțelegerea nu numai a lui Platon, ci și a culturii și filosofiei

eline. Apariția recentei traduceri a *Republicii*, prilejuiește tinerei generații o întâlnire cu gândirea lui Platon, ce nu poate fi decât benefică pentru sensibilitatea ei intelectuală. [...] □•Învingătorii, din acest concurs indirect, sunt: Mircea Ivănescu la Beletristică (poezie, eseu, proză, teatru, traduceri), care îi devansează pe Ion Horea (*Podul de vama*, C. R., 1986), Al. Andrițoiu, *Constelații lirei*, Minerva, 1986), Eugen Uricaru, *Stăpânirea de sine* (C.R., 1986) și Theodor Mănescu, *Politica* (Eminescu, 1986) ; Mircea Martin la *Critică și istorie literară*, este talonat de Marin Sorescu, *Ușor cu pianul pe scări* (C.R., 1986), Nicolae Gheran, *Tânărul Rebreanu* (Albatros, 1986), Cornel Ungureanu, *Proza românească de azi* (C. R., 1986) și de Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești*, (vol. 3, Minerva, 1986); La secțiunea *Traduceri, ediții, publicistică*: Andrei Cornea, urmat de Darie Novăceanu pentru traducerea în românește a lui Ernesto Sabato, *Abandon exterminatorul* (Univers, 1986); *** Cartea interferențelor , (Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986); Gh. Guțu pentru traducerea lui Juvenal, *Satire*, (Univers) și Carol Roman, *Femeile și tineretul* (Ed. Politică).

[DECEMBRIE]

• [„**Albina**”, nr. 12] Ion Bănuță publică poema *Patria*: „Dimineța-n soare, în argint de rouă/ patria mă cheamă liberă și nouă”. □•Editorialul redacțional este plin de optimism, pentru că *Semne bune anul are*. □•Celelalte articole (*Însemnări de scriitor*, de Gheorghe Tomozei, Plugușorul) sunt ilustrative pentru literatura de revelion.

• [„**Amfiteatru**”, nr. 12] Constanța Buzea publică, pe prima pagină, poemul *Patria*: □•Iulian Costache scrie despre *Spațiul biografiei interioare*: □•Traian Ungureanu își intitulează cronică la Dorina Grăsoiu, *Mihail Sebastian sau ironia unui destin* (Minerva, 1986) *Sebastian, oximoronul*: „Ne vom întreba doar, pornind, pedagogic de la utopicul, totuși, «grad zero al presupuziției»: a fost Mihail Sebastian, prin meritele operei, acel scriitor de al cărui nume să se lege, justificat, la 30 de ani de la moarte un studiu monografic, amplu și minuțios? Sau altfel zis: reprezintă monografierea lui Sebastian o inițiativă profitabilă pentru istoria noastră literară iar «direcția Sebastian» o direcție de cercetare majoră? Răspunsul la aceste întrebări poate fi găsit în paginile celei de-a doua cărți a tinerei cercetătoare Dorina Grăsoiu. Formal descendentă a îndelungatei și colbuitei tradiții «monografiste», cartea Dorinei Grăsoiu se susține, în fond, precarității principale a genului amintit“. □•Florin Berindeanu evocă *Lungul drum al publicisticii către istorie* în cronică scrisă la cel de-al doilea volum al lui George Ivașcu, *Confruntări literare*, (Editura, 1986), în care arată o atenție specială scurtului capitol de corespondență: „Constituită din corespondența purtată cu marele critic și din articole ale sale publicate în Jurnalul literar, unde îl ajută pe autorul *Istoriei literaturii române...* în munca de redacție, tentativa lui George Ivașcu de a lumina chipul unei personalități de

calibrul lui G. Călinescu cu ajutorul lanternei publicistice apare de-a dreptul senzațională. Dincolo de aspectul inedit al corespondenței dintre criticul G. Călinescu și tânărul aspirant de atunci George Ivașcu, capitolul rezervat relațiilor dintre cei doi este incitant prin iarăși ineditul profilului conturat de scriori“. □•*În așteptarea cometei*, (C.R., 1986) volumul de poeme al lui Traian T. Coșovei, este prezentat de Cristian Moraru: „Poemele lui Traian T. Coșovei au de aceea, la nivel de ansamblu și în pofida celui microstructural, un aspect omogen, de discursivitate chiar (uneori transformată în retorică destul de amplă, cu perioade distincte). Ele recuză fragmentarismul, segregajia registrelor și discriminarea stilistică, pudibonderiile de operetă dar și inutilele violențe. Au un caracter aluvionar dar pasta lor nu este uniformă ci policromă, animată de convulsii – veritabili «shifteri» ai textului și deci ai lecturii ce obligă ipocritul lector la o netrucată participare. Poemul glisează pe lungi părții de comparații, metafore, analogii și definiții lirice memorabile devenite, se pare, specialitatea casei“. □•La rubrica *Pariuri pentru viitor* sunt prezentați Iulian Costache, □•*Hasdeu critic literar*, semnat de Claudia Tita pare o prezență insolită în peisajul „Amfiteatrului”, care nu cultivă propriu-zis studiile istorico-literare cu note bibliografice și trimiteri de subsol. □•După ce aproape un an de zile a străbătut teritoriile geografiei criticii literare, Ion Bogdan Lefter arată o altă preferință, pentru *Vârstele criticii și Imaginile de adâncime*. Tot relief...: „Dar dacă există o teorie în cele ce urmează, ea a rămas, așa cum se cuvenea să rămână într-un eseu *despre* opera unui scriitor, în planul al doilea, oculată de o iubire ce și-a căutat propria voce: iubirea criticului față de obiectul și subiectul cărții sale». Fraza face parte din prologul cărții lui Vasile Popovici *Marin Preda – Timpul dialogului* (C.R., 1963: Premiul Uniunii Scriitorilor) și atrage din start atenția asupra celor două laturi principale ale actului critic (cea «științifică» și cea «afectivă»), al căror joc primește în scrisul său o soluție personală. Voi citi cartea lui V. Popovici din acest unghi, nu înainte de a spune că avem în ea una dintre cele mai incitante monografii românești de autor apărute în vremea din urmă, riguroasă și seducătoare, propunând o imagine nouă a autorului *Moromeților*“. □•Constanța Buzea comentează două volume de poezii ale aceleiași autoare, Ioana Călina Marcu, sub titlul *Debutul și urmarea*: „În centrul acestei structuri fluide în care poezia își trăiește spațiul și durata, iată, plasat împărătește, cuvântul, ca emanație a acestei lumi pe cât de fragile în datele ei, pe atât de înflorate de eternitate. Poemul care dă titlul primei cărți a Ioanei Călina Marcu fără a fi cel mai realizat, el rămâne însă cel mai potrivit a fi citat aici exprimând întreg programul acestei cărți, pulsul ei oglindit și dus până la capăt în ramurișul adânc al ecourilor îngropate, ale vorbirii și tăcerii“. □•Horia Gârbea folosește o versiune după titlul cărții pe care o comentează, a lui Florin Iaru, *La cea mai înaltă ficțiune* (C.R., 1986) devine *La cea mai înaltă dicțiune*: „Poezia lui Florin Iaru este, ca și autorul său, extrem de sociabilă. Ea este deci spontană și vivace, serioasă și plăcută, amenin-

țată totuși de pericolul uitării. Este acesta un risc potențial și nu o sentință. Deocamdată poezia lui Iaru este chemată să-și trăiască o clipă care îi aparține. De aceea nu-l invidiem pe autor pentru *poezia* sa ci, foarte mult, pentru poeziile sale“. ■•La *Evenimnod* Dinu Flămând prezintă cartea lui Mario Vargas Llosa, *Casa verde*, insistând asupra importanței literaturii sud americane în momentul cultural al deceniului nouă din secolul și mileniul trecut.

● [„Argeș”, nr. 12] Așezate *Sub semnul Republicii*, paginile deschid ultimul număr din an, saturate de oferta politico-ideologică localnică. □•Articole al căror limbaj de lemn devine redundant, sunt semnate de personalități locale, neomologate la nivel național. □•În partea literară, Damian Hurezeanu încearcă o apropiere între *Eminescu și Tolstoi*: „Titlul de mai sus nu e făcut să contrarieze prin alăturarea a două nume atât de deosebite ca destin individual și ca manieră artistică. Îi desparte aproape totul: traseele vieții, condițiile existenței, mediul căruia au aparținut, mijloacele de expresie artistică. Ce poate fi comun între un conte scriitor și un proletar al condeiului, între doi oameni care iubeau singurătatea și adâncirea în sine, dintre care unul putea să dispună de infinit mai multe condiții pentru a le avea, iar altul trebuia să accepte cea mai trepidantă ocupație – aceea de ziarist – spre a-și câștiga existența, între doi mari artiști cu mijloace atât de diferite de expresie: un creator de viață și de adevăr artistic mai viu decât viața însăși și o mare și profundă sensibilitate romantică. [...] Observăm, așadar, la cei doi scriitori o sensibilitate critică excepțională față de contradicțiile și disfuncțiunile civilizației moderne. Pe acest fond apărea inevitabil ideea contrastului dintre sat și oraș, imaginea a două tipuri de întocmiri ale vieții, ale existenței umane și a raporturilor dintre ele. Căci viziunea lui Tolstoi, ca și a lui Eminescu, nu este a satului, în sine, și cu atât mai mult a orașului, în sine. Ei caută sensurile totalității, vor să înțeleagă realitatea socială globală. Or, aceasta nu se putea releva decât printr-o dialectică a raportului dintre sat și oraș, prin considerarea în unitate a celor două entități. Sat și oraș sunt în corelație, viața lor se luminează reciproc și capătă înțelesuri prin raportare. Altceva este că au insistat mai mult asupra satului, că au socotit satul drept realitatea fundamentală, l-au poetizat, fiecare în felul său și au considerat că din el pornesc izvoarele de viață autentică, sevele de existență ale societății, că el este marele creditor, dintotdeauna, al civilizației. [...] În universul spiritual al celor doi iluștri scriitori și mari conștiințe ale epocii există multe unde interferente de ordin ideologic care îi fac reperabili, sub acest aspect, (și doar sub aceasta), în aceeași familie de spirite”. □•La rubrica orgoliilor locale (*Scriitorii din Argeș*), sub forma unui *Fișier bibliografic* apar comentarii despre proza argeșeană a anului 1986: „O sumară privire retrospectivă în *fișierul bibliografic* arată că și în anul 1986 prozatorii Argeșului au o participare reprezentativă prin cele trei romane: *Depărtarea și timpul*, Ed. Eminescu, de Mihail Diaconescu, *Strada Occidentului*, (Ed. Cartea Românească), de Nicolae Ioana, *Vatra de la răscruce*, (Ed. Ion Creangă), de Marin Ioniță; o culegere de

schite: *Semne de aramă*, (Ed. Sport-Turism), de Toma Biolan, Volumul *Din zilele unui învățător de la țară*, semnat de Ion D. Isac, ediție îngrijită, postfață și note de Octavian Ungureanu, (Ed. Eminescu), (restituire întregită: jurnal de front – 1916, cuvântări parlamentare și publicistică ale dascălului scriitor), completează contribuția argeșenilor în domeniul epicii – cu o carte de memorialistică“. □•Literatura scrisă de Marin Ioniță, adică două cărți (*Capul lui Decebal* și *Vatra de la răscruce*) se află în atenția lui Dumitru Anghel care semnaleză „pasiunea autorului pentru trecutul istoric“. □•Ion Potopin scoate la suprafață calitățile din *Vatra patriei* (C.R., 1986), a lui Ion C. Ștefan, volum de versuri afirmând: „Îi cunosc lui Ion C. Ștefan și celelalte cărți de poezie și de proză, mi-am și exprimat părerea despre unele în scris și pot să spun acum, după lectura acestei *Veri a patriei*, că nu mulți sunt scriitorii care să se poată găsi în opera lor exact așa cum sunt, patetici și entuziaști, cultivând și visul dar și fapta fără de care visul ar rămâne o simplă proiecție nostalgică pe un ecran imaculat, așa cum îl găsim pe Ion C. Ștefan în cărțile sale, fiecare dintre ele fiind angajată pe o anumită dimensiune a umanismului contemporan, dar mai ales în *Vara Patriei* care se înscrie «în durata astrelor» „. □•Nicolae Oprea realizează un *Buletin* al (ultimelor) apariții editoriale din care reține și dă mai departe numele lui Teodor Răpan (*Privind în ochii patriei*, C.R., 1986): „Apărută în invidiabile condiții grafice, prima carte a lui Theodor Răpan (Edit. Cartea Românească, 1986) cuprinde patru secțiuni distincte: *Încearcă să te apropii de-un singur fir de iarbă*, *Interludiu*, *Tentația schimbului de anotimp* și *Asimptota cuvintelor* „. □•Același critic îi consacră o recenzie Elenei Marinescu, autoarea volumului de proză *Catarina* (Albatros, 1986): „Un remarcabil personaj feminin creionează E. Marinescu la nuvela *Catarina* care face corp comun cu alta, mai scurtă, în volumul cu același titlu (Edit. Albatros, 1986). Modelul mai îndepărtat e de găsit în *Fefelega* lui Agârbiceanu. Doar că eroina contemporană pare să fie olteancă. □•*Jurnalul de la vie* al lui Liviu Rebreanu este readus în actualitate de Grigore Constantinescu în evocarea sa *Între „glasul literelor„ și „glasul pământului” în „jurnalul din vie”*: „Consemnând în Jurnalul său că, la 9 iunie 1930, cumpărase, prin banca lui Coandă, la Pitești,... o vie de vreo 5 pogoane la Valea Mare, Liviu Rebreanu înscria, astfel, în aria geografică a popasurilor sale literare, un nume care se va dovedi extrem de generos pentru destinele literaturii naționale. *Răscoala*, *Jar*, *Gorila* și *Amândoi* vor fi rodul unei munci titanice pe tărâmul nu întotdeauna fertil al literelor, fertilizat, însă, prin sudoarea frunții și prin scânteia de geniu a creatorului. Casa din Valea Mare va fi martora unui crepuscul prea timpuriu din păcate al unei stele de primă mărime a literaturii naționale“. □•Dialoguri despre proză are Mircea Nedelciu cu Ioan Iacob. Al doilea întreabă și primul răspunde: „– *Sunteți considerat un «deschizător de drumuri» în proza «generației '80»*; este o formulă cu care sunteți de acord? Aveți ceva de adăugat, sau vă revendicați o altă filiație? – Nu sunt de acord cu formulele în general, pentru

că ele au uimitoarea capacitate de a paraliza și gândirea și sentimentul în același timp, după o scurtă viață instrumentată, destul de anostă și aceea, ca obiecte neînsuflețite mutata de colo, colo de profesioniști plictisiți, formulele devin bariere, garduri, paravane, perdele, cortine de sârmă ghimpată. Cum poți fi de acord cu astfel de obiecte când tu însuși ești viul dintre ele? Formula «deschizător de drumuri», în special, mă agasează cel mai mult. Îmi imaginez, de fiecare dată când o aud, rătăcirii și cohorte de inapți (de orbi, deci) urmându-le. Vexantă este, așadar, această formulă și pentru individul căruia i se aplică, dar și pentru colegii, comilitonii sau prietenii săi. Firește că nu o gândire critică este aceea care uzează de formule (cea numită mai sus și multe altele în câmpul analizei prozei ultimei generații), ci o gândire administrativă, care, în mod ciudat, în literatura noastră de azi, este considerată a face parte din critică! Dacă îmi revendic «altă filiație»? Desigur, aceea a refuzului oricărei «gândiri» administrative ce se erijează în critică: literatura conține de totdeauna în exercițiul ei *pentru om* acest refuz și nimeni nu poate fi considerat «deschizător de drumuri». [...] Toate sunt *necesare* în scris și toate sunt *foarte vechi* – de când sunt poeți, de când literatură este. O astfel de tehnică funcționează însă numai atunci când ea este subordonată unui scop precis al omului și în favoarea omului. Funcționarea «în gol» a tehnicii în literatură nu există și n-a existat niciodată. Pare paradoxal că tocmai acest principiu foarte vechi – adecvarea tehnicilor la scop – dă impresia de noutate la lectură. [...] Problemele omului de azi sunt noi și adecvarea tehnicilor vechi de când lumea la atacarea acestor probleme, la salvagardarea omului de azi (deci adecvarea la scop) mi se pare o sarcină de onoare a scriitorului. În ce mă privește «pericolul tehnicizării textului» mi-a fost semnalat de criticii binevoitori cu ocazia apariției volumului *Efectul de ecou controlat*, 1981 (cartea la care țin cel mai mult, deși este încadrată de *Aventuri într-o curte interioară*, 1979 și *Amendament la instinctul proprietății*, 1983 – ambele premiate). După alcătuirea unui volum de debut cu o expunere de motive, o tematică unitară centrată pe propriile mele obsesii și o tehnică sofisticată dar dezvoltată într-o singură direcție, *Efectul...* a fost o carte de «expansiune a universului propriu» [...] – *Considerați că există un paralelism între proza și poezia «generației '80»? Ce anume ar fi specific prozatorilor din această generație?* – Cred că au dreptate acei critici care consideră că valoarea unui autor este umbră de solidarizarea necondiționată cu un anume grup literar, chiar și cu un grup cvasi-întâmplător format cum este «generația literară». [...] Cred că avem exemple de critici care se declară a fi împotriva spiritului de generație, în același timp în care îi tratează pe autorii din generația tânără fără nicio grijă a diferențierii. Sintagmele de catalog prin care sunt uniți cu forța autorii ce au cam aceeași vârstă sunt doar câteva: textualiști, luniști (de la Cenaclul de Luni), desantiști (de la antologia *Desant 83*) etc. Niciuna nu este definită (nici dinăuntru și nici din afară), astfel că ele s-au degradat rapid.“ □•La rubrica *Universalia*, de pe ultima pagină a ultimului

lui număr pe anul 1986, trei poeme de Jorge Luis Borges, traduse de Tudora Șandru Olteanu.

• [„ASTRA”, nr. 12] *România după Marea Unire* rămâne cel mai longeviv text al revistei. Semnat de Ștefan Petraru, studiul începe din primul număr și nu pare a se sfârși la scurgerea unui an. □•M.N. Rusu dă publicității un *George Barițiu inedit*: „Iată însă că Arhivele Statului din Brașov furnizează un izvor necunoscut: Actele Magistratului aducând amănunte în plus. [...] După cum reiese din adresa oficială a Primăriei din Brașov, directorul «Gazetei de Transilvania» avea nevoie de o acoperire legală pentru a se putea considera membru al Asociației literare din București. Or oficialitățile din Transilvania au făcut tot ce le-a stat în putință pentru ca unirea scriitorilor ardeleni cu veii munteni și moldoveni să nu se realizeze”. □•Dan Brudașcu face o prezentare a lui Picu Pătruș, *Un precursor al culturii românești*: „Dar prin publicarea acestei lucrări antologice, *Miniaturi și poezie* (la editura Dacia), se subliniază odată în plus multidimensionalitatea activității sale, singularitatea în întreaga istorie a culturii universale a cazului său de poet, ilustrator, compozitor, caligraf și copist țaran [...] Întreaga opera poetică, plastic și muzicală (aceasta din urmă mai dificil de reconstituit) scoate pregnant în evidență faptul că lumea satului românesc transilvan din secolul al XIX-lea a putut crea, în ciuda opririi și menținerii sale de către regimul dualist în stare de înapoiere, spirite înalte și profunde care poartă pecetea geniului”. ■•Comentarii pe marginea poemului *Constanței Buzea* îl conțin le cel al lui Laurențiu Ulici, care face o trecere în revistă a tuturor candidaturilor (persoanele care au scris despre poem) înainte de ridicarea în rang a Dianei Trandafir și a lui Ștefan Pălăiașu în rândul criticilor începători. Sunt nominalizați Constantin Miu, Lazăr Popescu, Stelian Nicolae, Constantin Petcu, Dorin Barna, Ion Iacob, Sandro Gavrioloaia, Valeriu C. Neșțian, Mircea Olariu, Stan Ionela Daniela. □•Sub semnătura Dianei Trandafir apare textul *Nostalgia paradisului originar*: „În locul pustiului terifiant din alte poeme în *E înflorită lintița pe baltă* recunoaștem un mesaj deopotrivă modern, anume o morală a naturii – tentativa de a descoperi fața eternă a lumii -, reactualizarea priveliștilor patriarhale și identificare spațiului originar, al copilăriei”. □•Ștefan Plăiașu este adeptul formulei „de ce simplu, când se poate complicat: „În planul semnificațiilor majore, riscând o extrapolare a problematicii directe a poemului pe cadrul general al lumii sau pe cel special al literaturii, al poeziei, vom descoperi o pledoarie patetică pentru considerarea vârstelor parcurse drept experiențe de viață, poetice, unice și irepetabile, memorabile însă conform poeticului «închid ochii ca să văd», dar vom descoperi o și mai patetică pledoarie pentru realitatea imediată, pentru lintița care «e înflorită și ne așteaptă» în pofida aparentei înțepeniri, nemișcări, stagnări a bălții care, iată, o acceptă, o ajută să vegeteze, îi e suport, o pledoarie pentru nufierii care cresc numai în lacurile cu nămol pe fund”. □•Adrian Dinu Rachieru scrie despre Daniel Drăgan (redactorul șef al publicației) sub titlul *Ființa de hârtie ca-*

pătă viață: „Navetând între lumi paralele, Daniel Drăgan a trecut de la evocare la implicare oferind un nou centru de greutate epicii sale. Scris, părelnic, în prelungirea anterioarelor romane, *Tare ca piatra* inventariază de fapt la nivel sintetic-simbolic – obsesiile acestei lumi românești, reintroducând în scenă personaje cunoscute”. □•I. A Brumaru îl are în vedere pe Vasile Andru cu romanul *Turnul* (C.R., 1986): „Câte un prozator, ca Vasile Andru, cu *Turnul* (Editura cartea Românească), cunoscut pentru eminența sa în promoția tânără (sau, oricum, cu puțin peste această etate), o promoție cu care va să zică se împărtășește sau care, după destule semne, mărturisește împreună cu el, un astfel de scriitor, vreau să zic îndeamnă și la aceasta. El ar fi urcat, cred, *Turnul*, de unde se zărește proza: însăși lumea. □•La *Nota bene* care țin loc de *Revista revistelor* sunt amintite laudativ, pentru conținutul și problematica lor, „România literară”, „Vatra”, „Transilvania”, „Familia”, „Ateneu”, „Flacăra”, mai puțin „Săptămâna”, cu care George Prutenu se află de mai mult timp în beligeranță. Cel criticat este fostul adversar: „În nr. 14 al revistei «Săptămâna», N. Mihăescu face observații aspre referitoare la ideile și la unele forme ale expresiei care au scăpat, după cât credem, cunoscutei rigori a autorului («autorul» e C. Noica), ele «sunt într-o bună măsură discutabile». Discutabile sunt, credem, peste măsură observațiile «autorului» N. Mihăescu”. □•G. Pruteanu și-i asociază pe Daniel Dumitriu, Anatol Ghermanschi și Miruna Runcan, la redactarea ultimelor *Găuri negre în Galaxia Guttenberg* a finalului de an, în care, din nou, „Săptămâna” și N. Mihăescu se află în centrul atenției: o «gaură neagră» mai complicată este următoarea: combătând atitudinile critice ale lui Ion Rotaru față de N. Iorga, N. Mihăescu citează (din Iorga), printre personajele principale din *O noapte furtunoasă* și pe un anume «cherestegiu Dumitrachi Pițurcă Inimă-Rea» («Săptămâna», 39, 3, 4). [...] Eroarea e preluată, însă, ca atare, din Iorga. În ediția recentă de la ed. Minerva, în vol. I, aflăm la p. 272: «cherestegiu Dumitrachi Pițurcă [sic!] Inimă-Rea». Sic aparține editorului atent“. Tot aici se face remarcă: „O eroare de un irezistibil haz involuntar oferă publicația «Limbă și literatură» (XIV, nr. 2, aprilie-iunie 1985). O cităm și atât: «Erata, la pag. 39, rândul de sus, în loc de Ioan Țighilău se va citi Montaigne»”. □•În acest număr de final de an, George Pruteanu, Lucian Perța și Nicolae Alexandru Vest publică două pagini de parodii. Numele celor parodiați: Dan Hăulică, Augustin Buzura, Nicolae Breban, Zaharia Stancu, Mircea Cărtărescu, Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Octavian Paler, Geo Dumitrescu denotă aspirația de a-i avea pe unii dintre aceștia în paginile proprii măcar în acest mod. □•Povestirea *Cineva împrăștia trandafirii*, de Gabriel Garcia Marquez apare în traducerea Doinei Lincu.

• [„Ateneu”, nr. 12] Redacția revine la *Premiile revistei*, de astă dată în chiar editorialul semnat de George Genoiu: „Instituirea *Reuniunilor revistei Ateneu* a avut ca scop tocmai această preocupare de a păstra în actualitate memoria înaintașilor, de a restitui și reconsidera tot ceea ce este progresist și folo-

sitor, de a contribui la educarea patriotică a tinerelor generații. Prețuind valorile trecutului nu putem face abstracție de cele ale prezentului, de faptul că societatea noastră edifică multilateral, că inteligența și vocația se manifestă prin personalități. Aceste considerente le-am avut în vedere atunci când, în 1984, am instituționalizat *Premiile revistei Ateneu*, acordate unor personalități ce s-au impus în domeniul literaturii, științei și artei contemporane. Prețuind valorile trecutului, asimilând cu obiectivitate și respect vocațiile alese dintre contemporani, revista Ateneu își asumă înalta datorie morală să slujească nobila cauză a culturii socialiste, contribuind astfel la edificare spirituală a societății românești contemporane și la educarea patriotică a cititorilor din țara noastră.”

□•Articole de prezentare a premianților au următoarea componentă: Ileana Berlogea despre Radu Beligan. □•Nicolae Manolescu despre Magdalena Ghica (Magda Cârneli): „Când am comentat debutul poetei, acum aproape șase ani, am identificat două note principale: aspectul programatic și acela realist. Recitind versurile, nu găsesc temeuri să-mi reneg impresia, deși s-ar zice că numai primul aspect a reținut mai apoi pe comentatori (el este invocat chiar și acum de Al. Cistelean), în timp ce al doilea a părut a se evapora din atenția lor” fiind probabil socotit incompatibil cu celălalt.” □•Liviu Leonte despre Al Piru: „Astăzi, Al. Piru își continuă opera în același ritm, cu aceeași vocație a totalității, îndreptat spre studiul doct de istorie literară, saturat de bibliografie, ca și spre sectorul mai agitat al actualității, abia așteptând, și într-un caz și în celălalt, să fie contrazis și să-și «facă praf» adversarii. Omul, fermecător în intimitate unde «știe tot» ca și în cărțile sale, își desfășoară nestingherit verva epică și talentul de portretist, astfel că mulți contemporani se aliniază într-o galerie vrednică, vorba lui Negruzzi, «de penelul lui Hogart».” □•G. Isac despre poetul și dramaturgul Ovidiu Genaru: □•Cristian Popișteanu despre istoricii „oficiali” Ion Ardeleanu și Mircea Mușat. □•Sunt redată, de asemenea, pasaje din alocuțiunile rostite de premianți. ■•Calistrat Costin comentează *Jurnalele* lui Eugen Simion, *Jurnalul parizian. Timpul trăirii, timpul mărturisirii* (reeditare, C.R. 1986) și *Sfidarea retoricii. Jurnal german* (C.R., 1985), neuitând să amintească faptul că Eugen Simion a fost distins de revista „Ateneu” în anul 1985 cu Premiul „G. Bacovia” pentru critică și istorie literară: „Ceea ce este frumos în cel dintâi rând, în jurnalul lui Eugen Simion, e adevărul (în fapt adevărurile) în slujba căruia se așează cu întreaga-i ființă. «Parisul este un mit pe care trebuie să-l meriți. Un mit pe care trebuie să-l cucerești. De aceea orașul te silește să lași deoparte toate prejudecățile *invățate* în afara zidurilor lui» [...] Prea sunt diverse paginile, mărturisirile din jurnal, prea multă generoasă risipă în a capta un Paris și artistic și filozofic și universitar, și frivol și chiar turistic, prea aluvionează noian de felurite impresii și gânduri, nădejdi și melancolii, pentru ca aceste mențiuni să se organizeze altfel decât după chipul și asemănarea admirabilelor confesiuni făcute nouă de Eugen Simion. Aflăm la rădnu-ne multe, cugetăm noi înșine la multe o dată cu cei care au parcurs o veritabilă

aventură a cunoașterii de țară. Da, Parisul «este un oraș care nu-și distruge personalitate, ci o îmbogățește doar.» [...] Mini-jurnalul german (din *Sfidarea retoricii, Jurnal german*, 1985) colectează același gen de *impresii*. Astfel, din debut, criticul relatează întâlnirea sa cu un *compatriot* în «pestrițul Frankfurt», unde «discutăm despre statutul culturii române în Occident, vechea noastră obsesie. /-/ Poezia noastră este mare, dar poate, oare, limbajul ei să se impună? /-/ Discuțiuni, teme cunoscute, dezamăgiri vechi, speranțe noi». Totuși *dezamăgirile* trec și *călătoria* continuă («O călătorie pe Rhin, obligatorie pentru un turist cultural (sic!) în căutarea de vechi simboluri romantice») întru descifrarea «semnelor spiritualității» proprii (ale culturii române – n.n.) în țara lui Goethe.” ■•Gruparea literară „Ateneu” este prezentă cu poezii Octavian Voicu, Ion Tudor Iovan și Mihai (sic!) Izbășescu. □•Constantin Călin (*Eseul ca „provocare”*) trece în revistă articolele eseistice ale lui Nicolae Manolescu, precizându-se că autorul recenzat se numără printre cei premiați în anii anteriori de juriul revistei. □•Articolul semnat de Solomon Marcus (*Simbolul cultural*) este însoțit de precizarea: „Autorul a fost distins în anul 1984 cu premiul «Grigore Tăbăcaru» al revistei «Ateneu.» □•Elena Solunca ajunge la al doilea episod despre *Cărțile lui Mihai Șora*: „Pentru cititor, dialogul din *A fi, a face, a avea* se reia ceva mai greu, necesită reluarea ideilor din *Sarea pământului* pentru a se angaja din nou pe drumul plin de meandre al demersului. O «greutate» care e răsplătită din plin după primele pagini, când deprinzi mersul înainte al gândurilor din orizontul celor trei a – aici, acum, așa.” ■•Eugen Simion este prezent cu prima parte din *Jurnalul lui Jünger* (1): „Ceea ce este frumos în cel dintâi rând, în jurnalul lui Eugen Simion, e adevărul (în fapt adevărurile) în slujba căruia se așază cu întreaga-i ființă. «Parisul este un mit pe care trebuie să-l meriți. Un mit pe care trebuie să-l cucerești. De aceea orașul te silește să lași deoparte toate prejudecățile învățate în afara zidurilor lui» [...] Prea sunt diverse paginile, mărturisirile din jurnal, prea multă generoasă risipă în a capta un Paris și artistic și filozofic și universitar, și frivol și chiar turistic, prea aluvionează noian de felurite impresii și gânduri, nădejdi și melancolii, pentru ca aceste mențiuni să se organizeze altfel decât după chipul și asemănarea admirabilelor confesiuni făcute nouă de Eugen Simion. Aflăm la rândul-ne multe, cugetăm noi înșine la multe o dată cu cei care au parcurs o veritabilă aventură a cunoașterii de țară. Da, Parisul «este un oraș care nu-și distruge personalitate, ci o îmbogățește doar.» [...] Mini-jurnalul german (din *Sfidarea retoricii, Jurnal german*, 1985) colectează același gen de *impresii*. Astfel, din debut, criticul relatează întâlnirea sa cu un *compatriot* în «pestrițul Frankfurt», unde «discutăm despre statutul culturii române în Occident, vechea noastră obsesie. /-/ Poezia noastră este mare, dar poate, oare, limbajul ei să se impună? /-/ Discuțiuni, teme cunoscute, dezamăgiri vechi, speranțe noi». Totuși *dezamăgirile* trec și *călătoria* continuă («O călătorie pe Rhin, obligatorie pentru un turist cultural (sic!) în căutarea de vechi simboluri romantice») întru descifrarea

«semnelor spiritualității» proprii (ale culturii române – n.n.) în țara lui Goethe.” □•În sens literar universalist, revista publică traduceri din versurile poetei Emily Dickinson, la centenarul morții poetei.

• [„Caiete botoșănene”, nr. 12] Florin Cântec convorbește cu Ion Murgeanu pe marginea triadei *Eminescu, Labiș, Nichita Stănescu*: „– Aminteați mai devreme de necesitatea evocării unei generații. Cum această problemă – cea a generației – tinde să capete o tentă obsesivă în discuțiile literare actuale, împărtășiți-ne cum priviți dumneavoastră tânăra și zgomotoasa nouă generație. – Generația mea a devenit clasică. Ani îndelungi însă ea a fost numită «tânăra generație». Ea rămâne tânăra, spre a sublinia doar un exemplu, prin Nichita Stănescu. Până când nu se va ivi un poet de taia acestuia, personal nu a am curajul să numesc noua generație de poeți drept «tânăra generație». Se fac tonări. Aceste băți la ușa destinului poeziei. Însă noi, generația noastră, am avut totdeauna o miză mare. Veneam după Nicolae Labiș și îl voriam pe noull Eminescu. Labiș a fost Eminescu cel tânăr – unii l-au numit pe Nichita drept «un nou Eminescu»...” Ancheta „Caietelor botoșănene”, scoate în prim-plan *Cultura poetului tânăr*, la care răspund Liviu Ioan Stoiciu, Dumitru Țiganiuc: □•La *Eminescu și romantismul german*, cartea doamnei Zoe Dumitrescu Busulenga, scrie Grațian Jucan. □•Ștefan Aug. Doinaș este prezent cu traducerea din Reiner Maria Rilke (*Prima declarație de(spre) rouă*).

• [„Caiete critice”, nr. 3–4 *consultant pentru acest număr: Ovid. S. Crohmălniceanu] Subiectul celor două numere îl reprezintă *Poetica jurnalului*. ■•În *Jurnalul ca ficțiune* Eugen Simion face, de la început, o departajare între moda literară a secolului al XX-lea – ficțiunea jurnalului în interiorul romanului – și jurnalul, ca ficțiune în afara canoanelor epicii. În primul caz, metoda este folosită pentru a spori impresia de autenticitate, din păcate cu efecte contrare din cauza transformării în clișee „insuportabile”, prin utilizarea repetată de către scriitorii minori, în opinia criticului. În cel de-al doilea caz, jurnalul tinde să devină o creație de sine stătătoare, ajungând, în mod paradoxal, literatură: „Ce se așteaptă de la un jurnal este să fie adevărat, sincer, autentic. Știm însă de la vechii esteticieni că un lucru adevărat este pe jumătate un lucru frumos. Pe această relație se bazează condiția jurnalului ca literatură și în această determinare se afirmă paradoxul jurnalului: fugind de literatură și de convențiile ei, jurnalul devine literatură și-și fixează în cele din urmă o poetică (poetica spontanului și a sincerității)”. □•Jean Rousset, în *Jurnalul intim, text fără destinatar*, realizează o tipologie a jurnalului intim, pornind de la legea lui Blanchot: „Jurnalul intim [...] e supus unei clauze în aparență ușoară, dar reductibilă: trebuie să respecte calendarul”. A doua clauză induce problema lipsei destinatarului: un jurnal trebuie să fie secret, scris numai pentru sine: „Această realizare narcisică ar putea plasa jurnalul cu totul în afara instituției literare: discurs în sine, solilocviu fără auditor”. Se pune, evident, întrebarea dacă este posibilă această închidere. Autorul prezintă gradat o progresie inevitabilă a

jurnalului către deschidere: de la destinatar privat, cititor potențial până la publicare, postumă a autorului (grad mic) sau în timpul vieții (grad mare), concluzionând că „Cea mai mare dificultate când îți un jurnal e [...] să nu uiți că nu-l scrii decât pentru tine ...”. □•Mircea Mihăieș (*Note despre poetica jurnalului intim*) consideră că apariția jurnalului intim al scriitorilor a avut menirea de a umple un gol în creația acestora, deoarece literatura în sine reprezintă doar o parte din ceea ce vor să scrie, să comunice din personalitatea lor. Timpul este un element definitoriu al jurnalului intim. Relația dintre scris și timp este explicată prin legile fizicii, matematicii și psihanalizei: „Prin timp, prin gestul datării, jurnalul intim pune viața în ecuație matematică. [...] Psihanaliza a legat scrisul, ca act inocent și direct (deci în formă de refluxare) de un anumit timp al credinței în limbaj. Al limbajului și al scriiturii care-l locuiesc pe autorul de jurnale. Pentru acesta, fiecare zi este un timp-zero, fiecare nou rând adăugat jurnalului o încercare de a centra timpul descentrat, «galaxiile în derivă». [...] Jurnalul intim confirmă o lege – în egală măsură a fizicii și a psihanalizei: există un timp pentru fiecare obiect, după cum există un timp pe care-l decupează dorința.” ■•Gerard Genette, construiește tema *Jurnalul, antijurnalul* pe marginea reflexiilor lui Roland Barthes asupra jurnalului intim, pornind de la „deliberările” acestuia, din 1979 din „Tel Quel”, dacă trebuie să țină un jurnal cu scopul de a-l publica, și dacă poate face din jurnal o operă literară. Sunt puse în discuție calitățile pe care trebuie să le dețină un jurnal, valoarea literară (estetică) fiind una dintre acestea. În discuție este pusă și calitatea jurnalului, valoarea a ceea ce scrie în el. „Deliberările” lui Barthes duc la concluzia că „nu pot salva Jurnalul decât cu condiția de a-l șlefui la nesfârșit, ca un Text aproape imposibil la finele căruia e chiar foarte posibil ca jurnalul astfel ținut să nu mai semene deloc cu un Jurnal”. Ceea ce, inevitabil ar duce „la un fel de inversiune a modelului generic comparabilă poate cu ceea ce urmărea Malraux intitulându-și Memoriile sale *Antimemoires*.” □•Marcel Mihalăș comentează *Jurnalul ca specie literară*, pornind de la clasificările făcute de Eugen Simion, dar mai ales cele admirabil prezentate în *Dictionnaire universel des lettres* (Laffont-Bompiani, 1961), publicat sub direcția lui Pierre Clarac. Exprimându-și rezervele cu privire la „autenticitatea” unui jurnal, în sensul de sinceritate, în special a celui intim, Mihalăș pune sub lupă jurnalele mai multor scriitori, de la Kierkegaard, Gide, Green, Cehov, Tolstoi, până la autori români, precum Radu Petrescu sau Valeriu Cristea: „Începând a scrie, se știe, încă din acest incipit, eul se disjunge într-un eu producător și un eu existent. În jurnalul intim, eul producător încearcă să scruteze eul existent, precum subiectul un obiect. Or, în acest subtil proces de observare intervine ceva asemănător relațiilor de indeterminare ale lui Heisenberg, aplicate în cazul studierii microparticulelor din fizica nucleară”. □•Maria Vodă Căpușan consideră că nimic nu este mai liniștitor decât demersul de a da o definiție limpede și riguroasă, motiv pentru care și intitulează articolul *Jurnalul este ...* Supoziție infirmată însă de

„mulțimea definițiilor ce bântuie tratate și dicționare de teorie literară” care nici pe departe nu se dovedesc a fi mulțumitoare. Pentru autoare, aceste definiții sunt punct de plecare pe firul istoric al apariției jurnalului. Aplicând nuanțările necesare pentru definirea acestor concepte și categorii, Maria Vodă Căpușan conchide: „Dar cum să definești oare jurnalul ca să-l cuprinzi în nemărginirea lui. [...] Căci Jurnalul este pur și simplu”. ■ Maurice Blanchot face diferențierea între *Jurnalul intim și povestirea*. Primul atrage prin insignifianță: „A scrie în fiecare zi, sub garanția acestei zile și pentru a o rechema de la sine, e o manieră comodă de a scăpa de tăcere, ca și de ceea ce e extrem în vorbire”. A doua, este ceea ce se povestește pentru că nu se poate reda sub forma unui raport: „Se povestește ceea ce e prea real pentru a nu ruina condițiile măsuratei noastre realități”. Totuși, în jurnal există „un fel de nimerită compensație, una pentru alta, a unei duble nulități. Cel care nu face nimic din viața sa, scrie că nu face nimic, și iată că a făcut totuși ceva. Cel care se lasă îndepărtat de la scris la frivolitățile zilei, se reîntoarce la acele nimicuri pentru a le povesti, a le denunța sau a se complăce în ele, și iată o zi plină. Asta e «meditația lui zero despre sine» de care vorbește cu mult curaj Amiel”. ■ Ștefan Aug. Doinaș răspunde invitației de a scrie câteva rânduri despre jurnalul intim ca gen literar, notând în *Micro-jurnal, anti-jurnal* „ideile proprii și impresiile de lectură, și datându-le, pe măsură ce s-au cristalizat”. Experiment asupra căruia concluzionează: „Constituie aceste rânduri ale mele un jurnal? Dacă da, ce semnificație pot să aibă, mai întâi ele, apoi jurnalul în genere? Oare nu aceea de simplu alibi al lenei, al lipsei de concentrare creatoare și al divagării?” ■ Mircea Horia Simionescu ține un jurnal pentru a înțelege direct resorturile unui astfel de gen literar. După *7 zile – precum atunci, și azi întocma* [sic!],... , fiecare zi purtând un titlu definitoriu, ajunge la concluzia că „Jurnal fără profesie nu poate fi”. Pentru că un jurnal este de fapt „viciul de a înțelege ce faci, și pofta de a nu mai face nimic”. Mircea Horia Simionescu consideră jurnalul un apendice și un timp irosit: „Ca să ții jurnal, trebuie să ai în cap o imagine despre tine grav deformată, să te consideri buricul pământului, să desconsideri calitatea contemporanilor de a te judeca drept, să crezi că experimentele tale de meșteșugar sunt mai elocvente decât experiența îmbuteliată a generațiilor care te-au premers și decât cea vie și în necurmată modificare a generației ce te flanchează.” Enumerând pe mulți dintre cei care au scris un jurnal, prozatorul trage concluzia că toți au notat de fapt seara, după încheierea obositoarelor activități de rutină, „idei căzute ca prisoselnice de la masa lucrărilor mari, docte, esențiale, impresii tincturate de sentimente prea puțin controlate”. ■ Costache Olăreanu scrie *Reflecții, reducții, exemplificări* pline de umor, ironie și auto-ironie despre ceea ce reprezintă un jurnal. Titlurile unor jurnale imaginare ce ar fi putut fi scrise de Hesiod, Eschil, Corneille, Shakespeare sau Bach sunt elocvente pentru a evidenția ideea de a nu-și putea imagina cum „poți ține un jurnal în același timp compune un *Orlando furioso* sau o *Madame Bovary*”.

■•Norman Manea împărtășește aceeași opinie despre *Jurnale ...*: „artistul se dedică, totuși, jurnalului mai curând în pauzele de creație”. Pentru a depăși limitele extreme ale jurnalelor, narcisismul sau durerosul autocriticism, autorul sugerează că ar fi de dorit să se urmeze mai întâi îndemnul lui Socrate: „cu-noaște-te pe tine însuți», ca exercițiu preliminar de onestitate și acreditare”.

■•O altă secțiune se intitulează *Pro și contra jurnalului*. □•Marin Sorescu, în stil ironic, ușor degajat, apreciază că fiecare scriitor și-ar dori să aibă un jurnal, titlul articolului, *Acești grefieri ai sufletului*, fiind o explicație clară asupra motivului. „... dar cine să i-l țină? În ambele sensuri: cine să i-l scrie și cine să i-l păstreze?” Cu toate că românii au „toate calitățile unor străluciți grefieri ai propriului nostru suflet în expansiune continuă, ca galaxia”, caracterul intim reprezintă obstacolul major în scrierea unui jurnal: „În primul rând din cauza familiei și, în al doilea rând, din cauza impiegaților de mișcare. Soțiile sunt curioase ca niște impiegați, impiegații curioși ca o soție. Intuind acestea, scriitorul – care har Domnului, nu duce lipsă de intuiție – încearcă să pareze, își simplifică viața sufletească până la Codul stării civile și renunță la tot ce ar putea deranja în dreapta și în stânga”. Schimbând registrul, scriitorul își exprimă aprecierea față de jurnalele unor scriitori români, dar face precizarea că nu-l interesează jurnalul care devine literatură. Ci numai ca document autentic al realității și al spiritului scriitorului. Motiv pentru care precizează: „Și mai am o pretenție de la jurnal. Să nu-l scrie chiar oricine”. ■•Ovid S. Crohmălniceanu se întreabă *Pentru ce citim jurnale intime?*, în contextul în care chiar literații le privesc cu neîncredere. Sentiment justificat prin punerea la îndoială a sincerității: „Scriitorii care țin jurnal sunt acuzați de confrății lor că trișează și redactează însemnările zilnice, nu pentru a așterne pe hârtie gândurile intime, ci ca să facă literatură. Mai rău, supremă ipocrizie, sub masca autoscrutării necruțătoare, se îngrijesc să apară posterității interesați, complicați, sfâșiați de remușcări și aspirații chinuitoare. Exemplu scandalos, Gide care atacă probleme morale înalte, dar nu vorbește nimic de marea dramă a vieții sale, în faimosul lui *Jurnal*”. Și totuși, criticul apreciază faptul că jurnalele furnizează o cantitate prețioasă de informații, de amănunte care „conferă evenimentelor istorice fiorul vieții, ne îngăduie să surprindem *in situ* o mentalitate”. Chiar găsește o mulțime de argumente *pro*, admitând a priori că jurnalul respectă regula jocului. Acea a sincerității: „Jurnalul e un striptease savant, cu stingerea luminilor, la lepădarea ultimului văl”. ■•Șerban Cioculescu, la rândul său, întreabă *De ce citim cu nesăț aceste însemnări zilnice?* și singur răspunde: „Sunt un pasionat cititor de asemenea cărți”. Și enumeră, prezentând sintetic, o serie de autori străini de jurnale, dar și români, mărturisindu-și astfel „slăbiciunile”. Regretă însă că G. Călinescu nu a fost adeptul și, cu atât mai puțin, practicantul însemnărilor zilnice, deoarece „avea acuitatea privirii ducelui de Saint Simon. Memorialistul ar fi fost, poate, superior romancierului”. □•Monica Spiridon urmărește în *Sinceritatea sintaxei* modelul jurnalului, „o etero-

genie bine strunită sintactic și ritmic” analizând pe diagonală stilul câtorva jurnale ale unor scriitori precum E. Ionescu, A. Gide, R. Petrescu, C. Olăreanu. Interpretarea modelului pornește de la comentariile făcute de Ionescu în 1934, într-un articol publicat în *Vremea*, potrivit căruia jurnalul este adevăratul gen literar: „jurnalul pare mai curând o utopie sau un paradis pierdut al literaturii, de dinaintea păcatului originar al convenției”. Spre deosebire de alte genuri care revendică aceleași zone ale creației, autobiografia, epistolarul, memoria-lul, jurnalul este singurul care „dă impresia de relație la scara 1/1 cu viața”.

□•Ion Bogdan Lefter pleacă de la premisa că jurnalul reprezintă o „șansă” în *Lupta criticului cu inerția*. Dovadă stă faptul că, în ultima perioadă, tot mai multe cărți de critică „se strecoară în pagini de jurnal”. Exemplele de autori români nu sunt puține din rândul numelor consacrate. Motivul acestei „resur-recții a jurnalului” îl constituie „șansa” scriitorului de a „lepăda măcar din când în când straiile oficiului său aulic”, în încercarea de asumare a caracteru-lui liber, creator, al criticii și de câștigare a dreptului la subiectivitate. Lefter consideră însă că este nevoie de un compromis pentru punerea față în față, în relația lecturii, opera și criticul, omul care citește, pentru că „Așa cum apare consemnată, lectura criticilor pare suspendată în spații pure, performată de euri depersonalizate ...”.

■•Se discută (critic și analitic) *Pe margine de jurnale*.

□•Al. Piru scrie despre *Jurnalul lui Iacob Negruzzi*, publicat în colecția clu-jeană *Restituiri* de-abia în 1980. Este unul dintre primele jurnale redactate de un român, care cuprinde câțiva ani (1 decembrie 1861 – 26 februarie 1864) din perioada de studenție la Berlin a celui ce avea să fie unul dintre ctitorii Junimii și „secretarul perpetuu” al revistei *Convorbiri literare*. Piru face o prezentare sintetică a vieții tânărului, pe baza însemnărilor sale.

□•G. Dimisianu creio-nează un portret al lui *Camil Petrescu în note zilnice*. Jurnalul editat în 1975 sub îngrijirea lui Mircea Zăciu depășește canoanele genului, în primul rând pentru că în intervalul cât a fost ținut de scriitor (1927 – 1940) au existat pauze lungi, chiar de ani. În alt doilea rând, care este de fapt și mai important, Camil Petrescu nu a urmărit să realizeze o cronică a vremurilor trăite, a evenimente-lor importante din viața sa, ci, după cum singur mărturisește într-una din pagi-nile de sfârșit ale jurnalului, „M-am mulțumit să scriu ceea ce aveam interes să fie știut pentru o mai bună înțelegere a operei și a gesturilor mele cunoscute direct”. Zilele în care scriitorul scrie „notele zilnice” sunt de fapt doar acelea „de descumpănire, situații în care înregistrează eșecuri, dezamăgiri, descurajări extreme, când sinuciderea îi apare drept «soluție logică»”.

□•Dar, tocmai această deconstrucție interioară, în opinia lui Mircea Zăciu, reprezintă un exer-cițiu terapeutic, întreprins în beneficiul creației.

□•Asemănătoare este și opinia formulată de Silviu Iosifescu cu privire la *Oceanul întors*, titlu și al volumu-lui cu extrase din jurnalul lui Radu Petrescu, dar și la alte cărți ale acestuia (*Părul Beroniceii*, *A treia dimensiune*), care însumează fragmente din miile de pagini de însemnări începute de autor încă din adolescență: „S-ar părea că fi-

nalitatea însemnărilor continuate zi de zi, uneori în cele mai neprielnice împrejurări, este acela de exercițiu – termenul e folosit în acest sens în jurnal – pentru literatura spre care Radu Petrescu de timpuriu a avut certitudinea că este destinat”. □•Gheorghe Glodeanu comentează *Fragmente dintr-un jurnal* ținut de Mircea Eliade. Fragmente atent selecționate de autor din jurnalul public, pentru că M. Eliade recunoaște singur că a simțit nevoia de a ține și un jurnal secret, intim, numai pentru sine, motiv pentru care și sinceritatea autorului poate fi suspectată până la un punct: „... și intimitatea are diferite grade de manifestare”. Din fragmentele riguros alese dintr-un material imens pentru primul volum din *Fragments d'un journal* (1973), publicul poate vedea totuși portretul spiritual al scriitorului, schițat chiar de el, dar „însemnările zilnice ale lui M. Eliade reprezintă, înainte de toate, jurnalul său de creație. [...] Jurnalul cuprinde observații esențiale atât despre operele științifice, cât și despre cele literare. Uneori consemnarea este simultană cu geneza operei, cititorului oferindu-i-se date exacte despre mecanismul intim al creației”. q Despre jurnalele lui Eliade scrie și Adriana Bontea în „*Șantier*” – *Jurnal ca atitudine românească*, plecând de la precizarea, că în faza inițială, însemnările din jurnal au reprezentat un punct de plecare al creației sale literare. Autorul însuși justifică opțiunea pentru jurnal ca procedeu al structurii unui roman: „«O mare operă nu oglindește numai societatea contemporană, ci mai ales granițele cunoașterii la care a ajuns insul, victoriile sale teoretice»”. Tehnica jurnalului este evidentă în special în *Șantier*, roman supus analizei din perspectiva transformării „jurnalului din martor al unui anumit moment bine delimitat, în roman, roman în care se intersectează note intime pe diferite teme cu fragmente narative, ce au în centrul lor «personaje», conflicte și destine urmărite pe parcursul câtorva ani”. ■•Livius Ciocârlie realizează o *Introducere în jurnalul lui Gide* despre care spune că după al doilea război mondial, destul de brusc, a ieșit din atenția publicului și a criticilor, fiind caracterizat ca un „autor artificial”. Dar, în colul de umbră au intrat și alți scriitori de renume ai vremii. Spre deosebire de aceștia, *Jurnalul* a fost cel care l-a menținut în actualitatea deceniului șaizeci: „Dacă e să-i atribuim lui Gide actualitate durabilă, n-o putem justifica, cred, decât prin *Jurnal*. E drept, și interesul pentru jurnal profită de o conjunctură – de interesul crescut de la o vreme pentru diversele forme ale literaturii de frontieră, situate între creație și document”. □•Andrei Corbea propune câteva *Exerciții de dialectică* pentru înțelegerea însemnărilor lui Bertold Brecht din perioada 1938-1955, însemnări pentru care autorul însuși evită să folosească termenul de „Jurnal”. Motivația titlului acordat acestor însemnări publicate postum – *Arbeitsjournal (Jurnal de lucru)* este oferită chiar de autor care, nemulțumit de tiparele tradiționale ale jurnalului intim, și-a impus „să scrie altceva – un alt tip de «jurnal» sau, de ce nu?, un anti-«jurnal» – și că actuala soluție o întrezărește în eliminarea, pur și simplu, a sferei ... intime”. *Arbeitsjournal* devine astfel o expresie a travaliului său scriitoricesc, o modalitate

prin care Brecht poate comenta problematica propriilor sale scrieri, gânduri legate de lecturile parcurse, impresiile pe care i le fac prietenii au personalitățile vremii. Jurnalului lui Brecht reprezintă o delimitare destul de evidentă între viața privată și activitatea profesională, astfel încât surprinderea evenimentelor ce au măcinat Europa după 1938 transformă jurnalul într-un soi de „caiet regi-zoral”, însoțit de o insolită colecție de fotografii decupate din ziare „înfățișându-i la lucru îndeobște pe marii «actori», pe figuranți însă nu mai puțin în ipostaze de veritabil teatru epic ...”. □•Incursiunea literară oferită de lectura *Jurnalului* lui Amiel reprezintă pentru Mihai Zamfir un veritabil *Voiaj la runele jurnalului intim*: „Într-o istorie strict internă a speciei jurnalului intim, Henri-Frederic Amiel va ocupa oricum primul sau ultimul loc. Primul – în sensul valorii și al întreprinderii duse cu toate riscurile până la ultimele consecințe; ultimul – într-o tectonică abstractă a formelor, trecând de la jurnalul intim propriu-zis la jurnalul operă literară sau la jurnalul paralel unei opere literare. În această perspectivă, *Jurnalul* lui Amiel este ceea ce s-ar putea numi «gradul zero» al jurnalului, forma originară, punctul ideal abstract de la care începem să măsurăm depărtarea altor opere similare”. ■•Secțiunea *Document*, intitulată și „*Dosarul*” jurnalului conține „mostre” din ceea ce cred despre jurnal autorii: Amiel, Andre Gide, Jean Prevost, Paul Claudel, Jean Cocteau, Jules Renard, Stendhal, Pierre Louys, Virginia Wolf, Camil petrescu, G. Călinescu, Octav Șuluțiu, Petre Pandrea, Pavel Dan, Mihail Sebastian, D. I. Suchianu, Anton Holban, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Pompiliu Constantinescu ■•În partea a II-a a revistei, intitulată *Pagini de jurnal*, sunt cuprinse scrieri sub mai multe semnături. □•Selecția de *Pagini din „Jurnal”* de Mihail Sebastian este însoțită de o prezentare de Cornelia Ștefănescu, *Lumea lui Mihail Sebastian între sala de concert și aparatul de radio*, introducere menită să justifice alegerea anumitor texte: „Nu cunoaștem cu exactitate proporția dintre însemnările despre muzică și diverse teme abordate de scriitor în «jurnal». Dacă ne raportăm la paginile încredințate de familie, ajungem la concluzia că muzica a însoțit stăruitor anii lui Mihail Sebastian, din perioada 12 februarie 1935 – 31 decembrie 1944, câtă se află cuprinsă în caietele sale”. □•Fragmente de *Jurnalul* semnat de Witold Gombrowicz sunt publicate, de asemenea, cu o prezentare de Dana Dumitriu (*Jurnalul lui Gombrowicz. O luptă cu forma*), pentru a sublinia valoarea deosebită a acestuia, în contextul creației scriitorului polonez „a cărui operă stă în umbra confesiunilor”. □•Fragmentele selecționate din însemnările lui Arșavir Acterian, intitulate *Din jurnalul unui pseudofilozof*, însumează o combinație de mărturii ale unui intelectual onest, măcinat de problemele unei existențe pe cât de lucide, pe atât de dramatic trăite, alături de evocarea unei lumi culturale specifice anilor 1931-1933 și a personalităților pe care le-a evocat cu real talent de portretist. □•Mihai Ciompec prezintă *Note despre jurnalul lui Junger*, note care justifică selecția făcută din jurnalul lui Junger, '70 *spuberați*. Traducerea lui Mihai Ciompec se rezumă strict la secți-

unea mediană a jurnalului ținut de autor în cadrul unei îndelungate croaziere, de aproape patru luni de zile (11 iunie – 7 octombrie 1965), care se referă la escała făcută în Filipine, secțiune considerată relevantă pentru stilul întregului jurnal. □ În *Jurnalul unui filosof-poet* Andrei Ionescu prezintă o traducere din *Jurnalul intim* al lui Miguel de Unamuno, considerat o „descoperire neașteptată” prin publicarea unor însemnări din caietele scriitorului după treizeci și patru de ani de la moartea acestuia. ■ În cea de-a III-a secțiune a revistei, Valeriu Cristea propune în *Dostoievski: Însemnări intime* câteva fragmente din vasta confesiune a scriitorului rus, și anume două dintre scrisorile acestuia, considerate „documente de prim ordin pentru reconstituirea vieții și creației” dostoievskiene: scrisoarea adresată fratelui și prietenului său M. M. Dostoievski chiar în ziua de 22 decembrie 1849 când a avut loc la Petersburg farsa execuției petrașevștilor, și scrisoarea trimisă din Omsk, la o săptămână după ieșirea din temniță. Este publicată o traducere din F. M. Dostoievski: *Către M. M. Dostoievski*, făcută de Alexandr Belevski.

• **[„Convîngeri comuniste”, nr. 7/ decembrie]** Miruna Barbu exclamă, *Voi fi lebdă*, dezvăluindu-și gândurile de „studentă aleasă Miss Boboc 1986”. Acestea nu sunt nici din H. Cr. Andersen, nici din frații Grimm, ci mai degrabă îl vizează pe Freud: „Azi sunt «boboc», mâine îmi va aduce penajul fastuos al păsării paradisului”. De altfel, redactorii revistei au un apetit crescut pentru acest gen de evenimente, reluându-le pe paginile din interior cu noi texte și imagini sub titlul *Ce e bal. Ca balul trece*: □ Tema *Referendumului pentru pace*, care a împânzit presa românească, este ilustrată cu fragmentul eminescian din *Scrisoarea III*, pasajul „Ce vrei tu? / Noi bună pace.” □ Iulian Costache obține un interviu de la conf. univ. dr. Al. Hanță, decanul Facultății de filologie, din conținutul căruia aflăm necesitatea promovării cercetării științifice în domeniul filologiei: „Au rămas foarte multe zone albe în cultura română față de care avem mari datorii. Istoria culturii române, în special febeomenle culturale vechi, ce necesită cunoștințe de greacă, bizantină, latină, mediobulgară, slavă veche, maghaită se recomandă ca teren de cercetare. Ideea unui cerc interdisciplinar care să studieze fenomene culturale mai vechi din perspectivă istorică, literară, lingvistică etc. Cu ajutorul unor cercetători de la institutele de specialitate este binevenită și ne punem speranțe în acest cerc de istorie care va fi relansat”.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 12]** Cele peste două milenii de istorie a acestor ținuturi sunt invocate și în „Convorbiri literare” prin articolul scris de Dumitru Ivănescu (*Cei mai viteji și mai drepți dintre traci*). □ *La orice răspântie, istoria*, scrie Constantin Coroiu la rubrica *Pretexte*, semnificație în numele căreia comentează romanul lui Alejo Carpentier, *Ritualul primăverii*, un roman politic în care este vorba despre „conștiințe duse la casa de amanet”. ■ Sunt exprimate opinii literare. □ Constantin Ciopraga (*Lucian Blaga și freamătul timpului*), care avansează ideea că „prea mult s-a vorbit despre poetul din Lan-

crăm ca fiind dator expresionismului”. □•Sorin Pârvu (*În fața biografiei*) descrie teoriile lui Philippe Lejeune despre „cele patru elemente din patru categorii diferite, care concură la definirea autobiografiei”. □•Constantin Sorescu (*Personalitate și generație în poezia de azi*) comentează acest raport din perspectiva celor trei generații și modele postbelice, spre a trage concluzia: „Direct sau pe căi ocolite, toate cele trei modele generaționiste fac dreptate în cele din urmă, personalității. E firesc și reconfortant să fie așa.: cum s-a spus, în cultură, ca și în viață, personalitatea este binele suprem”. □•Nichita Danilov oferă „ca alternativă la volumul de versuri *Spectacol amânat*, al lui Florin Mugur, propria lui versiune poetică, nu critică: „Cititorul își poate imagina orice, chiar și o ceașcă de cafea, dacă este băutor de cafea și n-a mai băut cafea de o lună. Care ar fi în acest caz menirea artei, țelul ei suprem? Să mute realitatea în ficțiune și s-o reconstituie întocmai? Și care ar fi menirea lumii? Am putea să ne imaginăm că realitatea din spatele acestei «uși» este tot o ușă. Iar între cele două uși: neanatul”. ■•Capitolul de *Istorie literară* conține *Bătrânii și tinerii în viziunea lui Eminescu* de Mihai Drăgan, în care criticul universitar ieșean pune față în față «vocea profetică a trecutului de glorie” (bătrânul Arbore) cu aceea a tânărului Ștefăniță-Vodă din drama *Mira*., Conflictul tensionat dintre Arbore și Ștefăniță înseamnă, de fapt, confruntarea între două *idei*, care frământau intens cugetarea și imaginația tânărului Eminescu”. □•Theodor Codreanu discută în articolul *Fenomenul Creangă* chestiunea râsului la marele povestitor: „Umorul lui Creangă e *privirea-auzire* a obiectului din toate părțile. Humuleșteanul a făcut dovada că umorul poate fi cea mai rafinată și mai înaltă culme a ironiei, realizând identitatea subiect-obiect, recte spirit-materie. □•Fănuș Neagu semnează textul *De pe terasă*, vag neutru estetic, bine orientat ideatic câtă vreme de acolo unde se află autorul, mai exact pe „terasa” Brăilei, a Insulei Mari și a Bărașanului, „s-aude ca un sunet de clopot neprielnic lupului, ci numai omului, o adevărată de vinuri din dulcea Moldovă răsărind. Mulțumim din suflet”. Textul este datat 25 oct. 1986 și este un elogiu adus entităților invocate. □•În cadrul rubricii *Dialogul artelor*, Titus Vâjeu prezintă ecranizări după Sadoveanu. ■•Două pagini de revistă sunt rezervate cronicilor literare. □•Val Condurache scrie despre doi autori. Primul vizat este Paul Georgescu (*Natura lucrurilor*, Eminescu, 1986): „Paul Georgescu nu este singurul stilist al prozei române contemporane. În schimb, este adevărat că orice fragment decupat la întâmplare din carte poartă amprenta personalității locuțoare în stil. Observația a făcut-o I. Simuț și n-am înțeles pentru ce motiv criticul este ironizat în *Săptămâna*. În adevăr, nu știu dacă există un alt prozator contemporan al cărui stil să poată fi recunoscut în fiecare frază. De esență ludică, acest principiu deformant combinatoriu face din Paul Georgescu personajul cel mai interesant al romanelor sale. Paul Georgescu ascultă cuvintele cum ar plimba prin gură un vin vechi sau o zaharicală. Un pact hedonist al lecturii îi așează alături pe Paul Georgescu și Frédéric Dard, și acela din urmă au autor

citit mai mult pentru invenția verbală. Amândoi scriitorii gustă din cuvinte și din combinația lor ca din fructe zemoase. Paul Georgescu e, ca să zic așa, mai «mușcător». El e, în primul rând, un ideolog, și în spatele jocului de artificii se aud și bubuiturile istoriei”.

□•Cea de a doua cronică este la Costache Olăreanu, *Cu cărțile pe iarbă*, Militară, 1986: „Lectura nu presupune o comparare a celor două texte – *Don Quijote* și *Cu cărțile în iarbă* – episod cu episod. Sugesția livrescă e suficientă pentru perceperea dublei referințe – la o «realitate» produsă de text, precum și referința la textul model. Cert este că arta lui Costache Olăreanu e de natură cărturărească, și că efectul literar în ceea ce are el propriu nu se poate obține decât având în minte romanul lui Cervantes. Intelligent și jovial, știind a adapta cum nu se poate mai bine citatul cultural la împrejurarea de viață, Costache Olăreanu a scris una din cele mai frumoase cărți ale anului literar.”

□•Perpessicius, *Scriitori Români*, Minerva, BPT, 1986, este comentat, admirativ, de Al. Dobrescu: „Perpessicius se cere citit pe îndelete abia atunci măiestria țesăturii de cuvinte arătându-și frumusețea desenului. O afirmație aparent neutră se încarcă, alăturată celorlate, de înțelesuri contrare aceluia proprii, o trimitere, ai zice că prisositoare, trădează bine mascata ironie. Subtil întotdeauna, partizan al unei critici artiste, ce-și face din încifrarea sensului un blazon, având ororare de exprimarea brutală, fie ea cât de plastică, Perpessicius a ridicat arta criticii pe una dintre treptele cele mai înalte. Și ce altă mai bună dovadă în favoarea rafinamentului său, fără egal, în critica noastră, decât următorul fragment din cercetrea poeziei lui Alecsandri, unde excursia în jurul pastelurilor cunoaște atâtea popasuri desfătătoare, iar amabilitățile convenționale se succed cu atâta rigoare încât judecata critică lucidă pare amânată pentru o mai favorabilă ocazie.”

□•Constantin Pricop realizează un breviar al celor patru cărți de poezie având tot atâția autori: ieșeanul Liviu Pendefunda (*Cabinetul doctorului Apollon*, C.R., 1986), el însuși medic, gălățeanului Sterian Vicol (*Repausul focului*, Eminescu, 1986), Octavian Voicu (*Cartea locului*, Eminescu, 1986) și Cătălin Băjenaru, cu apariția sa de la editura Litera, *Chemarea albatrosului*, 1986.

□•George Pruteanu folosește pentru Adriana Bittel (*Iulia în iulie*, Eminescu, 1986) și Bedros Horasangian (*Parcul Ioanid*, Eminescu, 1986) un titlu potrivit, ironic unificator: *Balzacia și Lorena*; „Amândoi sunt, prin excelență, prozatori ai Bucureștiului, pe care îl cunosc, pare-se, până în cotlonașe (și până la obsesie) și căruia îi conferă nu o dată un rol primordial, prominent, decisiv în atmosfera scrisului lor. (Nu întâmplător Bedros Horasangian îl citează undeva pe Radu Albala). Sunt, la ambii, pasaje sau chiar bucăți, în care orașul, cu străzile, clădirile, parcurile, localurile, locurile sale invadează copeșitor pagina. Amândoi sunt, într-o manieră dincolo de medie, fini pricepători ai sexului opus. La Bedros Horasangian figurile feminine predomină cantitativ și calitativ, după cum Adriana Bittel are mâna mai sigură decât multe surate de breaslă atunci când schițează un bărbat. La Bedros Horasangian figurile feminine predomină cantitativ și calitativ, după cum Adriana Bittel

are mâna mai sigură decât multe surate de breaslă atunci când schițează un bărbat.” □•La rubrica *Inedit* apare un scurt interviu al lui Grigore Ilisei (semnat cu inițialele Gr.I.) intitulat *Cu George Lesnea despre Nicolae Labiș*. □•Tot aici, Nicolae Cârlan prezintă *Un poem sadovenian* de Nicolae Labiș. □•Valentin Silvestru realizează câteva „convorbiri cu autori dramatici latino-americieni, mai precis din Mexic (Juan Miguel Demora), Venezuela (Virginia Vidal) și Columbia Eduardo Marcellos Dacante). □•Pe ultima pagină, scriitorul neigerian Wole Soyinka, proaspăt laureat al Premiului Nobel este tradus de Petru Iamandi cu fragmentul *Locuitorii mlaștinilor*, din piesa de teatru cu același titlu.

• [„**Pagini bucovinene**”, nr. 12] Un *Autograf* (inedit) provine de la Nicolae Labiș. □•La cronică literară Mihail Iordache discută proza lui George Sidorovici: □•Vasile Andru evocă personalitatea prozatorului în amintirile intitulate □•După ani: O contribuție notabilă a numărului de față este cea a lui Al. Zub, despre *Voroneț*.

• [„**Dialog**”, nr. 6-7/ 115-116/ decembrie] Un *Da pentru pace*, exclamă, la unison cu mulți alți publiciști, Gheorghe Pricop. □•Nu la ceas aniversar, cum s-ar bănuși la prima vedere, Florin-Alexandru Platon se referă în *Sentimentul patriei în cultura română*, ci la cartea cu acest titlu a istoricului Ștefan Lemny: „Ambițiile lui Ștefan Lemny, dacă nu sunt (deocamdată!) comparabile sunt, cel puțin, mai mari decât lasă să se întrevadă numele studiului său. [...] Este, desigur, un punct de vedere interesant, pe care cercetările viitoare ale autorului ar putea să-l confirme sistematic. Perseverența îi merită pusă, aici, la încercare, cu atât mai mult, cu cât, răsplata eforturilor se și întrevăde. Nu mă gândesc numai la cartea de față – a cărei valoare nu mai are, cred, nevoie de nici o subliniere – ci, mai curând, și la ce urmează Ștefan Lemny să întreprindă de acum înainte pe temeiul solid a ceea ce numai relativ puțini istorici de vîrsta și cu experiența lui posedă: știința de a pune întrebări trecutului”. □•Florin Faifer scrie despre *Panaît Istrati, răzvrătitul*, cu trimiteri directe la Mircea Iorgulescu și monografia acestuia *Spre alt Istrati*: „Reconfortant, în eseu substanțial și acuteză intelectuală ai lui Mircea Iorgulescu, în afara unei anume plăceri de a nara și de a marca expresivități unu: debit critic tras prin aforism și paradox, cu momente de concizie specială – reconfortant, așadar, pare și modul în care este concepută critica. Sunt și aici, în critica de toate zilele – ni se reamintește –, excесе față de care trebuie luată o atitudine. Mircea Iorgulescu, la fel ca întotdeauna, e prezent. Respingînd „terorismul inevitabil al metodei unice și „ingineria” mortificantă, el îndeamnă la o „reîntoarcere a criticului în literatură”. Cartea *Spre alt Istrati* vine tocmai să argumenteze și aceasta mărturisire de credință”. □•Magdalena Ghica vine cu un *Post-scriptum la o carte de poezie*: „Suntem, vrînd-nevrînd, post-moderni. Consumăm resturile, fărâmiturile, urmările de la festinul de aproape un secol al altora. Avangarda n-a fost urmată în mobilul ei inițial, în spiritul ei, ci bineînțeles în litera ei, în formulele

sale pur tehnice. Ca orice gnoză care devine repede o religie instituționalizată, o teologie reificată. Suntem vrând-nevrând „post-ludici“, tragem ponoasele unor jocuri făcute de alții, unei rulete puse în mișcare de alții”. ■•Alte consemnări editoriale: Gabriela Gavril scrie la Mariana Codruț, *Schiță de portret*: „Uneori însă, cenzura imaginilor impusă cu luciditate este împinsă prea departe, iar discursul este excesiv simplificator, ajungând o înșiruire de abstracțiuni. Vibrația inerioară se pierde, iar sugestiile care veneau din „ceața” textului nu mai sunt prezente. □•Ada Dumitrescu îl prezintă pe Dorian Obreja, *Despre dragoste, despre singurătate*: „Poetul aspiră spre transmiterea unor stări și nu a unor idei poetice, iar poemul este văzut nu ca discurs, ci ca notație, caracterizându-se prin concizie și dimensiuni reduse. Asistăm la o fericită îmbinare dintre concret și evanescent, dintre formă și gol, cuvânt și spațiu alb” □•Magda Jeanrenaud, semnează recenzia la de texte călinesciene întocmită de Geo Șerban, *Aproape de Elada*: „Geo Șerban urmărește aici mai puțin să ofere publicului texte inedite, cât de a-l face pe cititor să desprindă dintr-o chibzuită organizare a materialului, „proiecția inedită ce rezultă din gruparea lor pentru întâia oară, profitabilă oricui ar dori să se apropie de dinamica gândirii călinesciene”. Se cuvine deci să acordăm o atenție aparte arhitecturii acestui volum, ce prinde contur din alăturarea a două feluri de texte, total diferite, cel puțin din punctul de vedere al destinatarului lor”. □•Monografia lui Ioan Holban, *Hortensia Papadat-Bengescu*, este recenzată de Dana Alexandrescu: „În monografia dedicată Hortensiei Papadat-Bengescu, Ioan Holban își propune să urmeze linia „evoluției interne“ a scrisului romancierei. Pentru a-i pune în evidență dezvoltarea ciclică, echilibrată, autorul lasă pentru ultimul capitol (*Teatrul ca plăcere a scrisului cugetării*) problemele teatrului Hortensiei Papadat-Bengescu tocmai pentru că acesta este văzut ca o „primă formă a romanului Hortensiei“, iar scena un „prim contur“ al spațiului românesc. Sfârșitul cărții invită la re-lectură a observațiilor critice anterioare despre roman și, implicit, la o re-lectură a întregii creații a autoarei”. □•Irina Adăscăliței la Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești*: „În ciuda eterogenității elementelor aglutinate, Mircea Scarlat izbutește în volumul al treilea din *Istoria poeziei românești*, prin detașarea critică față de materialul analizat, să realizeze convingătoare sinteze, aducând, printr-un ton adecvat, al notațiilor exacte, câteva iluminări personale ale unor colțuri acoperite de umbră din lirica modernă”. ■•Prezența bucureștenilor și nu numai a lor (dintre care unii trecuți bine de perioada studenției) continuă să fie masivă □•Dinu Flămând, Alexandru Mușina, Bogdan Ghiu, Simona Popescu, Liviu Antonesei și Ion Morar publică versuri. □ Ion Bogdan Lefter semnează prima parte a studiului *Fișe pentru analiza unui concept*. Acesta este postmodernismul, „pus în pagină” de I.B. Lefter prin nominalizarea celor dintâi „optzeciști” care l-au folosit, adică Alexandru Mușina și Mircea Cărtărescu: „De la o vreme, în revistele noastre literare a căpătat preimpotuoasă circulație un cuvânt: postmodernism. Faptul că e folosit cu insis-

tență ne poate îndreptăți să apreciem că se simte nevoia clară a unei îmbogățiri terminologice, corespunzătoare fenomenelor din ultima perioadă. Cât de clare sunt înseși „fenomenele” respective – e o problemă mai delicată. Cu alte cuvinte, ar fi de ridicat întrebarea dacă „noul” termen acoperă o noțiune fixată ? Circulă o emblemă ori un concept ? În tot cazul, celei dintâi nu i se poate cântări gradul mai mare sau mai mic (sau nul!) de adecvare decit după fixarea celui de-al doilea. Cu atare obiectiv, mi se pare deocamdată util de urmărit modul cum „emblema” și-a făcut intrarea în actualitate. Drept pentru care inventariez în cele ce urmează câteva repere pentru o statistică a circulației termenului „postmodernism” la noi (până în primăvara lui 1986). [...] Primul „optzecist” care a folosit termenul a fost Alexandru Mușina, într-un articol din 19812, unul dintre „programele” noului val (*Poezia – o șansă...*, în *Astra*, nr. 1/ 1982. p. 1 + 5). Mușina făcea o descriere a poeziei „post-moderniste” în sensul unei pledoarii, (nemascate ?) pentru „poetii tineri de la noi”. [...] O afirmație tranșantă a făcut Mircea Cărtărescu: „După o viață de om”, 70 de ani de supremație, *modernismul, iată, e mort, mort și îngropat*. Marile sale caracteristici, fragmentarismul, obiectivitatea impersonală, metaforismul abstract, limbajul progresiv (puse în evidență de Hugo Friedrich, T. S. Eliot etc.) încep să nu se mai potrivească poeziei celei mai recente”. Referindu-se la poezia optzecistă (căci răspundea la o anchetă despre *Literatura tinerilor*), Cărtărescu adaugă: „am putea aduna toate noile tendințe ale poeziei de azi sub un singur termen generic, la îndemâna tuturor. Ne îndreptăm, deci, către un *postmodernism* vast, generos, deschis, care ar putea însemna o regenerare a poeziei noastre. Disting deja în scrisul colegilor mei trei caracteristici evident postmoderne, bine conturate: un *textualism* rafinat (implicând procedee de meta-text, paratext, hipertext și autoreferențialitate), un biografism prozaizant, în fine o sincronie stilistică (un Babel stilistic, folosind, fals tradiționalist, toate stilurile istorice disponibile), Vinătoarea de trăsături distinctive poate continua” (*Textualism, biografism*, sincronie stilistică, în *Cronica*, nr. 25/1985, p. 5). Cu nota de relativism ironic din ultima propoziție citată, Cărtărescu se referea la cele trei etaje ale textului: „atitudinea existențială (de unde biografismul), cea literară (de unde procedeele așa-zisului „textualism”) și cea stilistică (numitul Babel...)”. □•Gheorghe Grigurcu este autorul eseului *Zile cu trei sori în frunte*: „Aidoma unei uzine ce desnlinizează talazurile, transformându-le în apă potabilă, producția lui Mircea Cărtărescu preface frământarea adolescentină, rebarbativă sub aspectul său primar, într-un produs de consum liric. Energia frustă se convertește în-tr-una estetică, păstrindu-și conturul enorm, ca umbra unui deal. Sugerând vuietul răsunător al simțurilor, țesătura poemelor ne relevă alcătuirea unui mediu eterogen, precum un colaj suprarealist, în care se întâlnesc obiecte de uz comun și opere de artă, aluzii științifice și termeni de argou, reziduuri ale sacralității și jocuri verbale. Asociindu-se, atari elemente dispartate probează aspirația spre o demiurgie inversă, ce exploatează asperitățile, insufi-

ciențele, nedesăvârșirea celei *en titre*. Dacă Saint-John Perse opera o *Geneză* după chipul și asemănare celei instituționalizate, Mircea Cărtărescu schițează una în răspăr, îmbibată, atât de caracteristic, de incredulitatea și zeflemeaua balcanică.” □•Despre *Utopia intelectului și utopia filosofiei*, se pronunță un alt „tânăr” colaborator bucureștean, Gabriel Liiceanu. □•Pe ultima pagină a ultimului număr din an, Eugen Munteanu face o prezentare succintă și traduce din Thomas de Aquino.

● [„**Echinox**”, nr. 7-8] Dublu și ca număr de pagini, 24 în loc de 12, „Echinox” se deschide cu editorialul redacțional *Pentru un viitor al păcii*: „Cu conștiința înaltei răspunderi pentru destinele de pace ale propriului popor, ca și ale tuturor popoarelor lumii, tovarășul Nicolae Ceaușescu se pronunță pentru activarea tuturor forurilor de negociere, pentru reducerea radicală a armamentelor convenționale, astfel ca până în anul 2000 să se realizeze o reducere cu cel puțin 50 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare la nivelul mondial. În viziunea României, caracterului multidimensional al cursei înarmărilor trebuie să-i corespundă o strategie multidimensională a dezarmării, care să dea impulsul necesar pentru demararea întregului proces. Într-un moment decisiv pentru viitorul omenirii, când lipsa de progres în direcția dezarmării riscă să arunce lumea în holocaustul nuclear, care ar distruge însăși condițiile vieții pe Terra, România dă exemplul cutezător al primului pas pe o nouă cale, calea dezarmării efective”. □•*Generație și creație* pare a fi noua orientare tematică a revistei, dacă se ține seamă de cele două texte teoretice (*Imperativul creației și Profesionalism și flexibilitate creativă*) ambele semnate de Alexandru Flore, dar fără nicio legătură ori trimitere la cartea cu același titlu a lui Mircea Martin, de unde sintagma este apropiată. □•Despre *Structura ideologică a culturii* scrie Liviu Zăpârțan: „Sunt două reconstrucții posibile ale lumii, care unesc însă un singur ideal: recâștigarea Ființei, și recunoașterea ei ca temei al lumii. În momentul în care s-ar putea dovedi că toate liniile drepte prelungite la infinit, devin cercuri, a căror imensitate depășește orice ordine logică, atunci s-ar putea construi o Ontologie Absolută, în care toate punctele Filosofiei și Poeziei ar fi aceleași, în raportul lor cu Perfecțiunea”. ■•Din pagina cronicilor literare, unele atrag atenția. □•Cristina Muller (la Mircea Nedelciu): „Tehnica e una textualistă. Paranteze textualiste apar chiar și în prefață parafrazându-ni-l în postura de personaj subiectiv deși nefundamentat în acest statut (v. povestea copilului care bate la mașină indescifrabil pe aceeași pagină pe care el își scrie prefața cu conținut de critică și teorie literară)”. □•Iulian Boldea (la Nicolae Băciut): „Stilul poemelor acestui volum, este unul de mare frustețe, relevantă fiind economia mijloacelor poetice de care se face uz; sentimentele sunt transcrise în starea lor genuină, aptă a ne instrui asupra naturii și intensității trăirii, fără exces de epitet. De-aici rezultă și lipsa de retorism pernicios de declamații verbos- metaforizate”. □•Despre Aurel Antonie, *Scrisoare către animalele mici*, se pronunță Puiu Hitițaș: „Realizat pe o structură

binară, din care ies un mare număr de ramificații bine integrate structurii epice principale, romanul ne dă imaginea unei construcții epice de o mare complexitate și modernitate în care artistul (arta scriiturii) și teoreticianul (arta lecturii) se susțin reciproc”. ■ Tot din zona rarefiată a înaltelor teorii, provine *Literatură și realitate*, semnat de Arthur Mihăilă, care teoretizează despre cele trei sfere ale ei: cunoașterea nemilocită, literatura ca posibilitate a cunoașterii realității prin „alții” și SF ul ca proiecție în viitor, deci în necunoscut: □•O prelungire a acestui text, dacă nu cumva invers, o influență primită de autor, este *Geneza teoreticului*, de Lucian Culda, căruia Eugen Baican și Ion Hirghiduș îi iau interviul intitulat *Studierea capacității cognitive – prima urgență în cercetarea fundamentală*. □•Iulian Boldea propune ca subiect de dezbatere *Actualitatea eseului*: „Eseul nu poate, cu toate acestea, subzista în lipsa unei acoperiri filosofice care să-i motiveze și autoritatea îndrăzelii. Liviu Petrescu transferă eseul din opoziția artă/știință în câmpul dicotomiei filosofie/ știință, date fiind pregnanța și densitatea pe care le capătă eseul din profitabile frecventări ale teritoriului filosofiei. [...] În lotul celor mai dotați esești, Nicolae Manolescu deține un rang privilegiat. Cronicarul «României literare» resimte o acută propensiune spre idee, spre abstracție, spre schema demonstrativă, spre concentrarea formulărilor în desen precis și în, totodată, caligrafii pline de grație. Seducției ideilor îi răspunde în plan formal o dezinvoltură cu adevărat uimitoare a scrierii. N. Manolescu posedă harul formulărilor dense, cuprinzătoare, al impresiei comunicate direct, în starea ei genuină, dar și al deschiderilor, criticul nefiind în fond decât o natură debordantă care-și cenzurează, însă, în scris pornirile, până a nu lăsa din ele decât o frază rece, distantă, ceremonioasă, purificată de urmările seismelor interioare. [...] O formație și o opțiune estetică decisive își vedește Eugen Simion în *Sfidarea Esteticii, Jurnal german*. Notații fulgurante, idei puse în pagină cu fervoare, febrilitate și imediatețe a confesiunii, acestea sunt atributele acestei scriituri. Translația de la trăire la ficțiune e realizată la reputatul critic cu desăvârșită dezinvoltură, senzația ce însoțește lectura textelor acestei cărți fiind una de reconfortantă *autenticitate*. Eugen Simion e un spirit eminentemente incomod, pentru sine mai ales, reflecțiile lui dense traduc o adevărată oroare față de confortul ideilor, față de inerție și rutină, față de facilitate și insuficiență. [...] În câmpul eseului o notă distinctivă aduce Alexandru George, scriitor de stirpe mateiană, cu gust aristocrat al frazei ceremonioase, dar și suculente, fire balcanică, tranșant în opinii, iubitor de polemică, pe care o duce până la ultima consecință. Atitudini ce se regăsesc nu doar în cele trei volume din *La sfârșitul lecturii*, ci și în *Petreceri cu gândul și inducții sentimentale*. Codul acestor texte ce se revendică (prin formația autorului) deopotrivă de la critică și de la invenția epică, funcționează în regimul ironiei, cu gust al mimării impresiilor, într-o vădită apetență a teatralității. [...] Finalitatea actului critic, rațiunile ce-l legitimează, cât și insuficiențele ce-l relativizează – toate aceste chestiuni și multe altele fac obiectul unei cărți de

maturitate critică, *Singura critică*, pe care o semnează Mircea Martin. Cursivitatea rostirii critice, transcenderea metodei printr-un discurs de mare libertate și mobilitate ne îndreptățesc, credem, să considerăm pe autor unul din cei mai înzestrați esești de azi. M. Martin oficiază cu gesticulație abundentă, fără inhibiții metodologice; lui îi repugnă schemele reduționiste, dizolvate de altfel și propune în locul lor modele vii, mobile sub care ghicește palpitul trăirii, al asumării personale. Oroarea clișeeilor, a poncifelor critice neverificate de practica scrisului dar și onestitatea pe care le presupune discursul critic, ce se recomandă întâi și întâi ca obiectivitate asumată, sunt obsesiile, leitmotivele ce se reiterează în noi și noi aproximări pe parcursul acestei cărți cu adevărat necesare, cum observa cineva. [...] Pentru o conciliere, o plină de profit coincidență, și punere în relație de consonanță a acestor două atitudini pledează Mircea Martin în *Critică și profunzime*: «Mai probabil, dacă nu mai puțin funest ar fi ca, înainte de a trece în altceva, literatura să treacă în critică. Literatura întâlnește critica prin tendința irepresibilă spre eseu, critica întâlnește literatura prin ambiția și calitatea inconfundabilă a unei scriituri». Eseul, sinteză între afectiv și rațional, între inserția sentimentului și demersului lucid, își dovedește din plin perenitatea, mediind o manifestare pleneră a capacităților creative umane. E semnificativ și revelator pentru epoca pe care o trăim faptul că, după cum observa L. Petrescu «capodoperele gândirii și criticii moderne sunt, în marea lor majoritate eseuri». Atributele de interdisciplinaritate ale eseului sunt de asemeni evidente; dezbărat de inhibiții, ca și de complexele unui refugiu nefast între hotarele unei singure discipline, eseul asigură o profitabilă circulație a conceptelor, ideilor, ipotezelor dintr-un domeniu în altul al vieții literar-artistică, culturale în general (literatură, artă, filosofie ș.a.), fapt ce îi asigură din plin viabilitatea și eficiența». □Sanda Cordoș completează „tabloul” realizat de Iulian Boldea, numindu-și intervenția *Variațiuni pe aceeași temă*, dar cu altsubiect, literatura textualistă, în favoarea acceptării căreia pledează: „Am asistat, și din păcate, nu o dată, la discuții între cititori care nu pot fi numiți cititori medii, ci ceva mai mult, discuții în care era condamnată întreaga literatură textualistă. Și, poate, condamnată, este un cuvânt eufemistic, repudiată se apropie mai mult de adevăr. Că, adică, această literatură întoarsă cu fața spre sine nu există și nu rezistă, supusă fiind controlului esteticii operei de artă. Că ce nevoie este, se întrebă ei, de acest scriitor de roman care spune despre sine și actul scrierii sale. Romanul e *altceva*. [...] E vremea să ne întrebăm la rândul-ne: de unde atâta opacitate în înțelegerea evoluției literaturii? Pentru că dacă nu acceptăm procesualitatea și dialectica internă a acestei evoluții, înțelegerea ei nu va veni niciodată. Confuzia (și poate drama?) provine din faptul că încă mai există o viziune mecanicistă asupra literaturii; o coexistență a unor mecanisme, asamblate – dar deja asta nu mai contează – pe verticală sau/și pe orizontală (mecanisme-etape ale literaturii). Însă, atâta vreme cât nu se descoperă principiul de funcționare ale acestor mecanisme, ansamblul se

dovedește inert. Înțelegerea noastră asupra sa va suferi – evident – de aceeași boală. Și, iată, mă simt obligată să apelez la o comparație teribil de uzată: literatura în evoluția sa e organism viu, iar nu ansamblu. Aceasta ar fi premisa și, pornind de aici, literatura care se consumă în autoreferențialitatea ei, textul care se oglindește pe sine, poezia care se depoetizează cu de la sine putere, toate acestea devin justificabile și, mai mult, necesare. Nu cred în moartea literaturii și nici măcar în agonia ei prezentă; în schimb, am convingerea că literatura încearcă o stare de criză (care presupune prin ea însăși, provizorie dizolvare și provizorie agonie) și am convingerea că, acum, literatura trăiește prin conștiința disperării de sine. Adică, literatura trebuie să-și trăiască criza semnificației până la ultimele ei consecințe. [...] Literatura textualistă nu e un moft sau o modă. Pentru un răstimp lumea e percepută de scriitor, schizoid: pe de o parte, lucrurile, faptele, acțiunile reale, lipsite de posibilitatea de a mai fi resemnificate, ele pentru ele, în actul scrierii; pe de altă parte, limbajul, inadecvându-se realului, rupt de acesta și aparent, autonom. Există și o tensiune, cred eu fantastică, a scriitorului care nu găsește posibilitatea exactă (exactă pentru el) de a se spune pe sine. Această tensiune a existat întotdeauna”.

□•Ioan Cercel își încearcă forțele în eseu *Voci contemporane ale poeziei universale: T. S. Eliot și Nichita Stănescu*: „S-ar părea că până în prezent literatura de specialitate nu a beneficiat de studii care să pună în lumină eventualele corespondențe de idei, motive, obsesii între T.S. Eliot și Nichita Stănescu. Există totuși o asumare asupra acestei probleme, singura probabil în bibliografia critică stănesciană, este vorba de volumul *Configurații* de Ioana Em. Petrescu: «Ca și T. S. Eliot în *Țara Pustie* sau în *Patru Cvartete*, Nichita Stănescu resimte spațiul într-o neliniștitoare bivalență: orice loc, oricât de accesibil și de familiar, poate deveni punctul epifanic al vidului cosmic, orice loc [...] poate să-și dezvăluie halucinant, sensul de capăt al lumii [...] valoarea etern tranzitorie, de hotar amenințat de ininteligibile invazii cosmice»”.

□•Viitorul poeziei îl preocupă pe Ion Hirghiduș: ■•Cu idei noi despre *Direcții de cercetare ale istoriografiei românești actuale privind începuturile evului mediu*, vine Ioan Aurel Pop: „Dincolo de unele polemici și independent de unele abordări tendențioase ale etnogenezei sau ale genezei statale, contribuțiile actuale de reală valoare poartă amprenta spiritului științific, reflectă dezvoltarea cvasiidentifică a realităților românești peste granițele temelor din perspectiva europeană (etnogeneza ca proces istoric comun popoarelor neolatine, impactul cu migrații drept caracteristică a întregii arii central sud-europene; procesul de feudalizare privit comparativ la români, bizantini, slavi, maghiari ș.a.; formarea statelor feudale într-o lume a rivalităților, vicisitudinilor și presiunilor etc.) asigură și va asigura și mai mult în viitor receptarea în alte spații de civilizație a lucrărilor românești, adevărate mesaje ale unei istoriografii de marcă, aflate pe cale de a-și prețui cu exigență și maturitate valorile”.

□•Îl completează Sorin Mitu cu *Verticalitatea scrisului istoric*. ■•Pe

ultima pagină, Camil Mureșan traduce din E.M. Cioran, *Valery în fața idolilor săi* (I), Paris, „L’Herne”, 1970. □ Dan Rațiu se întreabă retoric: *Arta la sfârșit de mileniu: un început?* □ Cu versuri este prezent Gheorghe Grigurcu.

• [„Familia”, nr. 12] *Gongul și masca*, de Mircea Belu este recenzată de Miron Blaga. □ Despre *Călători ca apele*, al lui Ion Boloș, scrie Gheorghe Glodeanu: „Romanul debutează balzacian, dar începutul este înșelător, perspectiva tradițională a scriitorului omaniscient fiind repede abandonată în favoarea experimentului naratologic. [...] Modelele cărții sunt deconspirate chiar de către Ion Boloș (Musil, Márquez, Proust, Saint-Exupéry, dar și Balzac), fiecare trimitere evocând un anumit tip de narațiune. [...] Prozatorul se dovedește adeptul unei literaturi non-fictive, viața dovedindu-se pentru el mai inventivă decât orice ficțiune. Noul roman al lui Ion Boloș este o carte cu mai multe «straturi», în care scriitorul ajuns la maturitate încearcă să-și demonstreze virtuozitatea.” □ Cronicarii literari ai revistei se opresc la ultimul volum de versuri al regretatului Romulus Guga, *Poezii* (Al. Cistelean): „Desfășurat în întregul său, graficul poetic al lui Romulus Guga indică trei mari zone de convergență cu alte poetici, în a căror sferă de gravitație poetul și-a găsit orbita proprie, mai apropiată sau mai depărtată de cea a modelelor. Marian Papahagi și Nicolae Manolescu, la o săptămână unul după altul, au detaliat această trecere dintr-un sistem de influențe și confluențe în altul, stabilind un indice al desprinderii de comunitatea lirică a anilor 60, de intrare în zodia blagiană și de glisare spre bacovianism – acesta din urmă o experiență mai curând existențială decât livrescă”. □ Gheorghe Grigurcu comentează *Eminescu și romantismul german* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga: „Tema nu e, desigur, nouă («subiectul acesta a tentat într-adevăr pe cercetători cu o recurență impresionantă», admite, realist, autoarea), dar e dintre acelea care incită necontenit, atât din punctul de vedere al filiațiilor textuale, ce mai pot oferi surprize, dat fiind microuniversul de lectură curentă al poetului, cât și din punctul de vedere al explicației intime a materiei, foșnind, ăh genialitatea ei, de sugestii abisale. Propunându-și a avansa în ambele direcții, Zoe Dumitrescu Bușulenga acordă preeminență, așa cum se cuvine, celei de-a doua, mai pretențioasă.” □ *Natura lucrurilor*, romanul lui Paul Georgescu, îl intrigă pe Virgil Podoabă: „După ce a produs taman șase romane în numai opt ani, toate din seria celor despre secolul XX, maniera narativă paulgeorgesciană, cea descoperită în *Revelionul* (1978), intră, în romanul de față, într-o criză de inventivitate. [...] După acele romane, aproape nimic esențial nu va mai rămâne de făcut și maniera scriitorului va putea să producă în voie. De acum încolo, va fi suficient ca el să inventeze un alt topos imaginar, dar după chipul și asemănare celui inițial, să mute intriga din Platonești în Srica ori Huzurei, să-și aleagă un alt referent istoric, să schimbe anecdotică și personajele, dar numai, așa, pe dinafară, și un alt roman de-al său va fi aproape gata. Iar dacă – colac peste pupăză – totul va prinde cheag în virtutea unei convenții regizoare bine găsite, acesta va fi desăvârșit în

maniera lui și impresia de noutate nu-i va lipsi nici ea. O bună tehnică a diferenței în repetiție presupune o convenție regizoare mereu nouă. [...] Cu aceste imagini ale morții individuale și concrete, imaginarul lui Paul Georgescu, până acum fixat pe diurn și solar, câștigă și regimul nocturn, iar romanele sale un domeniu uriaș de explorat.” (Virgil Podoabă) □•La Ancheta „Familiei” pe tema *Proza feminină interbelică*, răspunde Cella Delavrancea: „– *Dar Caragiale? Era înalt?* – Nu, nu era înalt. Dar nu era nici omul de care să spui «dar e cam mic!». Gesturile lui erau unice. Unice. Așa cum să spun, purta într-un gest atâta cum n-am văzut decât la marii creatori. – *Erau gesturi nervoase, repezite, erau lente?* – Uscate. Tăia întodeauna ceva când vorbea. Parcă tăia ceva. Era așa de complicat! Așa de închis, închis și plesnea și simțea că plesnește. Că ar trebuie să e elibereze. Din când în când se elibera însă. Se elibera și atunci gestul devenea brusc. Dar foarte expresiv. [...] Ei, Matei era insuportabil. Era făcut, cum să spun, din petice mici și care erau așa de bine cusute între ele că niciodată nu putea să știi ce ți-a spus, ce a vrut să spună, ce gândește, cu tot aerul, cu tot felul lui de a vorbi, așa, că s-a gândit grozav de mult, că îți ia asupra lui ce a spus. Nu era deloc așa.” □•Pe aceeași pagină, un amplu grupaj de poeme cu un titlu păunescian (*Muzeul indescifrabil*) semnează Constanța Buzea. □•*Poezia românească, din prezent până la origini*, îl tentează, „în zbor invers” pe Ion Pop: „Primul lucru ce se cuvine spus în legătură cu Istoria poeziei românești întreprinsă de Mircea Scarlat privește ambiția înnoirii metodologice. Într-un moment când pare limpede pentru mulți că o istorie literară de tip «lansonian» (din care s-au reținut, după afirmarea «noii critici», îndeosebit atributele negative: exces de factologie pozitivistă, încadrare social-istorică nespecifică fenomenului creator, biografism etc) nu mai corespunde viziunii actuale, iar alții vorbesc chiar despre un declin ireversibil al disciplinei, Mircea Scarlat încearcă, decis, o «reabilitare». [...] Modul în care Mircea Scarlat își trasează tiparul conceptual ce stă la baza lecturii sale globale ni se pare convingător. Accentul pus pe relația *semnificant-semnificat-semn* (concepte menite să înlocuiască tradiționala și didactica dihotomie *conținut-formă*) e binevenit, ca și urmărirea felului cum se cristalizează o anume *convenție literară*, definită de *criterii ale poeticului și strategii retorice* specifice.[...] Mircea Scarlat propune de fapt o variantă credibilă a celei mult invocate istorii a literaturii «din prezent până la origini»: istoricul e dublat de critic, evaluarea estetică a operelor e echilibrată, fără ca planurile să se confunde, de aprecierea semnificației lor istorice. [...] Desigur, fiind vorba despre o *istorie literară*, nu tot ce spune autorul despre o perioadă sau alta, despre un scriitor sau altul, trebuie să fie și este cu adevărat nou, iar unele capitole ar necesitat o exploatare mai largă și mai atentă a bibliografiei critice existente. Cum s-a mai observat, primul volum al cărții e oarecum stufos și parazitat (îndeosebi la partea introductivă) de imixtiuni «confesive» inadecvate, – semne ale unei euforii a «pionieratului», e greu de stăpânit; alteori, prea frecventele reveniri, cu precizări și

motivații privind structura cărții și a «cărților» ei, încarcă paginile cu un balast didactic inutil. [...] Oricâte «amendamente» i s-ar putea aduce în detaliu (am enumerat doar câteva), lucrarea lui Mircea Scarlat se impune ca o cercetare remarcabilă, atât la nivelul analizelor unor direcții sau opere individuale, cât și la acela al sintezei. E o lectură – dacă nu nouă, prin forța lucrurilor, în toate compartimentele – în orice caz organic structurată, evidențiind un spirit critic modern, ghidat de un gust sigur și de repere teoretice înnoitoare pentru istoria literară românească.” □ În schimb pe Ion Simuț îl interesează psihobiografia: „Prefacerile pe care le suferă critica biografică de tip tradițional în impactul ei cu psihanaliza merită o atenție specială. Sugestiile interpretării feudiene au fost acceptate în primul rând în legătură directă cu personalitatea scriitorului. O fundamentare științifică, teoretică, a noii metode biografice vine destul de târziu, după ce anterior perspectiva psihanalitică asupra scriitorului fusese adoptată de nenumărate ori, îndeosebi în perimetrul francez. [...] Ambițiile psihobiografiei depășesc «beuvolansonismul», limitele biografiei clasice: ea nu se poate mulțumi cuînșiruirea «accidentelor vizibile ale unei existențe» [...]„Față de Sainte-Beuve, psihobiografia operează o translație esențială: nu adultul, nu scriitorul matur e centrul, ci «perioada obscură a copilăriei», «proto-istoria» lui anterioară. Opera se explică (parțial, desigur) printr-un proces genetic declanșat în copilăria artistului. Dependența operei de un trecut trăit vine în contradicție cu principiul larg răspândit al independenței operei de artă de cel care a creat-o. [...] Dificultățile metodei psihanalitice trebuie puse în lumina rațiunii cu toată luciditatea, căci e util, cum s-a spus, ca orice program metodologic să fie însoțit de o critică a metodei. Dominique Fernandez enumeră câteva astfel de dificultăți pe care le invocăm și noi pe scurt: 1. Critic psihanalitică afirmă primatul copilăriei în geneza unei opere, dar fără să se poată spune că o anumită creație este consecința directă a unui trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat. Psihobiograficul, notează Dominique Fernandez, «gândește că operele nu sunt nici independente de viață, nici dependente într-un raport de la cauză la efect». Iată o primă întrebare pe care o transcriem: «Cum să concepi și cum să definești această legătură, această relație, cea mi misterioasă dintre toate?» [...] 2. A doua dificultate a psihobiografiei decurge din natura însăși a operei de artă. Cura psihanalitică presupune descifrarea mecanismelor inconștientului într-un regim special, care permite subiectului asociațiile libere. Opera de artă nu este un material de aceeași natură cu informațiile oferite de un pacient despre sine însuși. [...] 3. A treia dificultate este una materială și privește lipsa documentelor revelatoare despre copilăria scriitorilor studiați. Acolo und emulțimea documentelor (scrieri intime, corespondență, mărturii ale contemporanilor) a favorizat studiul (Gide sau Pavese, de exemplu), psihobiografiile se pot desfășura cu mai multe argumente. Nu mai discutăm aici situația specială pe care o creează psihobiografia prin aducerea în prim-plan a unei serii de dimensiuni ale personalității, considerate îndeobște inavuabile (homosexualitatea,

alte perversiuni și vicii, impotența, tentațiile sinuciderii, complexul patern sau matern, aspectele clinice ale nevrozei sau psihozei, sexualitatea etc.). De aici au derivat repulsiile, aversiunile, criticile acerbe ale unor apărători atât ai moralei publice, cât și ai prestigiului scriitorului. [...] Încă un aspect merită discutat. Psihobiografia manifestă una din preferințele sale simptomatice pentru marii bolnavi sau artiști-damnați. Se deschide aici o lungă și interminabilă controversă în legătură cu caracterul «maladiv» al artei ca exprimare a unei nevroze sau a unor dorințe nerealizate. Psihobiografia năzuiește deci să suplinească atât lacunele biografiei clasice, cât și lacunele criticii literare, înfrângându-i acesteia din urmă rezervele față de utilitatea de a cunoaște viața creatorului ca sursă afectivă a operei, explorabilă din perspectiva unei critici genetice.” □ În pagina a 10 a revistei apare „Teleormanul cultural”, pagină realizată în colaborare cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă Teleorman. Toate semnăturile (Anghel Gâdea, Dragomir Dică, Gheorghe Filip, Liliana Neagu, Romulus Toma, Domnița Neaga) sunt ale localnicilor. Teleormăneanul Stan V. Cristea semnează, la centenar, scurtul portret *Un spirit înnoitor. I. D. Ștefănescu*: „Timp de peste șase decenii, I.D. Ștefănescu a publicat, în diferite reviste din țară și din străinătate, numeroase studii, articole și note referitoare la monumentele și operele de artă din țara noastră, abordând, cu un remarcabil simț al nuanțelor, originalitatea artei românești medievale, diferențiind, totodată, creația autohtonă de elementele provenite din arta bizantină și din cea orientală și subliniind trăsăturile distinctive ale artei românești în raport cu cea balcanică. Opera sa, amplă și înnoitoare, bazată cu deosebire pe lectura vechilor picturi, îl așază printre cei mai de seamă istorici ai artei medievale românești”. ■ La *Revista revistelor*, i.sim.[tuț] se oprește la „Amfiteatru” nr. 11 și face constatări despre dialogul între generații: „Lucrurile se limpezesc din ce în ce mai mult în legătură cu specificul poeziei scrise de generația 80; turbulența și iconoclastia au fost bolile primei tinereți și ale unei afirmări precipitate. Poezia generației optzeciste ne apare acum integrată în cursul firesc al literaturii contemporane, valorile se decantează, se diferențiază și se îmbogățesc. A fost proclamată ruptura cu poezia anterioară și, din acel domeniu, în afară de critici, n-a răspuns nimeni la provocări. Din când în când, discretul Adrian Popescu a dat totuși glas, cu calm, echilibru și temperanță orientărilor generației 70 în raport cu vivacitatea succesorilor: o astfel de poziție este exprimată în articolul *Aspecte ale poeziei de azi* din *Steaua* nr. 11/1986, p. 7, articol ce ar merita citat în întregime. [...] E un manifest memorabil, frumos articulat, un punct de echilibru în acest moment de efervescență lirică și teoretică a dialogurilor profitabile între generația 80 și generația 70.” (I. Sim.).

• [„Opinia studentescă”, nr. 7-8 (97-98)] După tenacitatea cu care publică pe prima pagină poeme ale lui Lucian Blaga – în timp ce pe aceeași primă pagină a publicațiilor culturale din țara noastră apare majoritar poezie patrio-

că, ori de adulație a cuplului prezidențial, de partid și de stat, s-a părea că, pentru redactorii revistei există un „an Blaga”. □ Din articolul lui Victor Țurcanu (*Speranță de pace*) deducem că acest număr dublu apare în cel de-al patrulea anotimp: „Iarna a îmbrăcat în cristale străvezii geamurile.[...] Seara , prin care, pâlpare luminos mii de stelute sau lumânări, aruncând spre întuneric umbrele brazilor în sclipiri de globuri și de beteală. [...] Iarna, însă, nu poate dăinui. Primele raze ale soarelui gonesc frigul și întunericul, transformă zăpada sticloasă în izvoare căldute. Nu știu de ce, curgerea izvoarelor îmi pare un simbol al Păcii”. □ Tot la pace, dar și la evenimente importante din an – 24 ianuarie 1859, 26 ianuarie 1986, 1Decembrie 1918 – se referă și editorialul redacțional încheiat astfel: „Un gând pe care studențimea ieșeană, alături de întregul nostru tineret, este chemat să-l valorizeze prin faptă, prin forța tinereții sale. [...] Remarcabil program, pe care fiecare dintre noi este chemat să-l cunoască și să-l aplice, constructiv și creator, în toate domeniile de activitate”. Radu Eugeniu Stan obține o întrevvedere cu Emil Brumaru: „– *Deci, în 1974, Marin Sorescu protesta împotriva lui Eugen Simion, deoarece acesta îl trecuse pe poet la capitolul Ironici și fanteziști. Dacă mi-aduc bine aminte, erați și dumneavoastră în acest capitol... – Îți consumi banda degeaba*”, să mă gândesc. Nu mai țin minte dacă Marin Sorescu trebuia introdus în alte capitol, sau măcar eu să fiu în capitolul ăsta. El trebuie să fie în alt capitol... – *De ce? Din ce cauză nu puteți încapa în același capitol cu Marin Sorescu ?* – Nu, nu ... locul ăla mic, îngust, rămas lângă Marin Sorescu, îmi este de ajuns. – *Știți ce spunea Marin Sorescu ? «Ce înseamnă ironie ? Orice poet e ironic, chiar și atunci când e sentimental. Fără fantezie nu poți fi scriitor».* – Nu, nu știu... Pe Marin Sorescu îl privește pianul personal la care l-a urcat destul de ușor pe scări, deși l-a spart de câteva ori...Nu, nu-mi place să dau definiții. [...] – *Dacă tot am amintit de Eugen Simion, domnia sa spunea: « A scrie astăzi despre bucutărie, motani, dormitoare, ibrice etc. este un curaj». Al. Piru îi răspunde că în poezia lui Emil Brumaru, «prea des apar piperul, undelelemnul, glicina, albușul de ou și alte substanțe mai curând dizgarațioase». Eu nu mai înțeleg nimic. Unde-i, de fapt, advărul? – Adevărul e în pofta de mâncare. O deosebire de apetit. – Deosebire de apetit ? Haideți săne amintim de o cronică a optimismului, în care G. Călinescu vorbește despre sensualism: «nu-i fără grație pozia sensualistă cântând roadele pământului, însă, în cele din urmă, produce sațietate. Marea lirică nu trebuie să rămână la stomac, ci trebuie să meargă la creier».* – Da... Stomac...creier... Dar cine mănâncă prea mult ? – *Dar ce legătură are asta cu poezia? – Piperul ? Ce legătură are piperul cu poezia ? Mircea Dinescu s-a așezat pe o boabă de piper în penultimul lui volum. Și încă în exil pe o boabă de piper! [...] – Eugen Simion spune despre îngerii dumneavoastră că sunt «frivoli șicale-afară de pofțicioași».* – Mata l-ai citit numai pe Eugen Simion ? Pe Grigurcu nu? – *«Retrași prin unghere, ei se dedau la fapte scandaloase și absurde, cum ar fi amorurile cu firele de ață. Poetul ține cu orice preț să-i*

compromită în ochii noștri» – M-am compromis definitiv în ochii mei, aş căi compromis și eu pe ei în ochii cititorului. [...] – *Da, dar vedeți ce reproșuri vi se fac...* – Nu mi se aduce niciun reproș. Alex. Ștefănescu este cel mai exact critic. Voi renunța la poezie, va rămâne doar titlul! – «*Dar, în afară de acest mimetism mecanic – în fond, o discretă, o rafinată caricaturizare – nu există nimic altceva care să justifice prezența laolaltă a cuvintelor folosite drept materie primă. Ele stau la lorul lor, ca bețele într-o cutie de chibrituri, dar ar putea fi oricând permutate fără ca prin aceasta să se modifice esenția poemului.* [...] *Înclin să cred că Emil Brumarul întâiul are mai multe drepturi asupra sceptrelor de artist decât uzurpatorul său, Emil Brumarul al doilea* » – Alex. Ștefănescu întâiul ar trebui să-i transmită lui Alex. Ștefănescu al treilea (i-am ars o etapă!) că oricât ar permuta niște chibrituri într-o cutie, ele își păstrează aceeași calitate – se aprind” . □ În același număr, nu al doilea interviu, al aceluiași redactor, cu Dumitru I. Mangeron, om de știință ieșean de talie mondială. ■ În partea literară apar. □ Cu mult răsfăț de erudiție se prezintă Cristian Moraru (București) în *Mitologia sincerității*, „asmblată” în patru capitole separate: *Două hermeneutici, De ce Jurnalul ?, Cercul mimetic, „(...) la théâtre méme de cette parole*”, din care dăm o mostră: „Aventura-ființei-care-citește poate lua (și chiar a luat) în cultura europeană două opțiuni *tehnice* și implicit ontologice care au dat naștere la două strategii hermenutice esențiale, distincte și disjuncte, aparent ireconciliabile. [...] Să spunem, deci, că există o hermeneutică de tip *ahileic*, preocupată, fascinată mai bine zis de fixarea pe tăram ferm al unui sens, de repliere pe orizontul unui semnificant ireductibil. Și să spunem, apoi, că există o a doua hermeneutică, *odiseică*, atrasă de un mod *errationatic* de ființare, care desfînde posibilitatea de existență a unui semnificat final, inechivoc, și care se abandonează unui carusel de *revelații* semiotice, bănuind și detectând în spatele semnificatului mereu un alt semnificant. [...] Ahile cel consumat într-o unică experiență, înscris pe un *sens unic*, cedează întâietatea «mincinosului» Ulise care postulează minciuna, absența, *politropia* în locul adevărului singular, plinătății, «haploteticității» (*haplotes – etos* = simplitate, de la haplos – «simplu») ființarea vagantă prin intersectarea mereu luată de la capăt a semnificațiilor”. □ În eseu *În căutarea universului uman*, Al Zub evocă personalitatea renetului dispărut, Mircea Eliade: „Nicio dificultate reală de dialog, nicu motiv de subestimare, În veacul atâtor lamentații, Eliade a fost un optimist incoruptibil (s-a vorbit chiar de inaptitudinea lui funciară pentru resemnare), unul care a avut tăria să creadă până la urmă în virtutea soteriologică a culturii. «Creația e răspunsul ce se poate da destinului, *teroarei istoriei*», insista Eliade, convins că marea șansă a umanității rezidă în progresul cunoașterii de sine și că deshiderea spre universalitate presupune mai întâi o deschidere spre adâncuri, spre rădăcinile arhetipale, unde nu există popoare mici și mari, ci numai idei, atitudini, semnificații. E un semn de înțelepciune să recunoști că dincolo de orice prejudecată etnocentristă, poți afla

pretutideni un centru al lumii, un punct în care datele acesteia se topesc în sinteză. Să creezi în cadrul unei culturi și să o depășești prin integrarea în universalitate e un vis greu de atins și pe care puțini creatorii-au putut vedea cu ochii. Eliade l-a trăit”. □•Liviu Antonesei arată, în cazul lui Mircea Vulcănescu, în ce constau *Exigențele recuperării*, printr-un ilustru intermediar: „Constantin Noica scria: «Mircea Vulcănescu nu a lăsat opere. Multă vreme am crezut că nu creator și direct activ pentru că era un spirit *reactiv*. [...] Nu a lăsat nimic pe măsura sa și explicația părea să fie tocmai caracterul indirect al creativității sale. [...] Geniile reactive nu dau opere. Dau străfulgerări ale posibilului în realul creației altora. Dar, în cazul lui Mircea Vulcănescu, mai era ceva care-i submina aparoape orice creație: era neodihna geniului creator. Te izbea, când îl ascultai, felul cum reășeza tot timpul gândul obținut. Tot ce spunea el avea permanent cu *rest*. [...] Creativitatea era mult mai puternică decât creația»”. □•Din partea a doua a evocării – *Mircea Eliade – ultimul interviu*, aflăm că nu este ultima și că traducătorul acestuia este Valeriu Gherghel. □•Ioan Buduca traduce pentru colegii săi de la „Opinia studentească” din D.C. Muecke, *Ironia*, Londra, 1970, fragmentul intitulat *Mai târziu, conceptul de ironie*.

• [„**Presa noastră**”, nr. 12] Este publicat un interviu cu conf. univ. dr. Theodor Hristea pe tema *Limbajul presei – un limbaj al comunicării convingătoare*. Una dintre întrebările Milenei Comarnescu, autoarea interviului, se referă la prețiozitățile răspândite, mai ales, în vizibilitatea „cultă” a limbajelor pde presă: „Unii nu mai vor, spre exemplu, să *dojenească*, ci *sermonează*; când au timp liber *flanează* (în loc să hoinărească), iar, uneori, cu sau fără temeuri serioase, se simt *froasați*, adică «jigniți, ofensați sau răniți în amorul propriu». Poate e bine să-i lăsăm în pace, fiindcă unii dintre ei au și o sensibilitate exagerată, dacă nu chiar bolnăvicioasă, pe care nu și-o ascund, dar – spre deosebire de noi – o numesc *sensiblerie* (după frc. *sensiblerie*). Limita dintre barbarisme și neologismele utile sau acceptabile nu este întotdeauna prea ușor de trasat, cu atât mai mult cu cât ceea ce astăzi pare un barbarism antipatic, mâine poate deveni un cuvânt pe buzele tuturor. Așa s-a întâmplat, spre exemplu, cu *star* și cu *vizona*, pe care eu însumi le-am condamnat, cândva, cu argumente despre care credeam că nu suportă replică. Astăzi, însă, mă consider total depășit de realitatea lingvistică. Nicio îndoială că, asemenea cărților (*Habent sua fata libelli*), și cuvintele își au *soarta lor*”. □•La rubrica *Gazetari despre gazetărie*, Constantin Darie reproduce din opiniile lui George Ivașcu: „Un ziarist, un publicist adevărat, nu-și poate afla locul geometric al activității sale profesionale decât în perimetrul finalității sociale”.

• [„**Ramuri**”, nr. 12] *Un realist hipnotic* se numește tableta semnată de Marin Sorescu la *Corneliu Baba-80*. □•Poemele lui Ovidiu Genaru, *Patimile după Bacovia*, au ca punct terminus melancolia, susține George Popescu: „Constrânsă acum în marginile unei antologii (Ed. C.R., 1986), poezia sa expune reliefuri informale, afișând chiar un dezechilibru tematic. [...] Funciar, poe-

tul îmbracă finalmente straiul stingher al unui solitar melancolic predispus la șotii și bufonerii de circumstanță. [...] Mutarea (și transmutarea) provinciei în spațiul lirismului cere, cum se vede, eforturi deosebite, sacrificii pe care poezia nu este totdeauna dispusă să le «notifice». Odată învinsă, provincia oferă câteva imagini de lumină și culoare, în numele cărora poetul revendică dreptul la cuvânt și identitate”.

□•Scriind despre cartea lui Valeriu Râpeanu, *Scriitori români între cele două războaie*, Ion Pecie o caracterizează prin *Distincție și rigoare*: „Valeriu Râpeanu nu face figură de atlet al arenei (asta nu înseamnă că evită înfruntarea de idei), ci de cavalier rătăcitor (Iorga și M. Sorbul s-ar fi dedicat scrisului cu nepăsarea unui Don Quijote, scrie criticul), de apărător al «nedreptăților». Directă sau subtextuală, polemica nu urmărește discreditarea adversarului, ci restabilirea adevărului, Valeriu Râpeanu fiind mereu călăuzit de ideea de justiție literară”.

□•*Proba prozei scurte la Alexandru Ivasiuc* îl incită pe Ion Bogdan Lefter: „Nuvelele au o bună valoare, ele rulând relaxat, ca în niște piese de cameră, problematica romanelor. Critica a fost totuși tentată să le supraliciteze (mai ales pe prima, care i s-a părut tot lui Eugen Simion – alții fiind și mai laudativi – «o demonstrație de virtuozitate epică, un sonet într-o operă care ignoră regulile tradiționale ale compoziției»). Însă Ivasiuc era făcut pentru demonstrația romanescă, amplă și pasionată, pentru spațiile întinse, acoperite dintr-o suflare, ca într-o cavalcadă a ideilor. [...] N-a avut vocația genului – sau dacă a avut-o, atunci adevăratele sale proze scurte, reduse la scheme ideologice, dense, percutante, sunt textele din *Radicalitate și valoare și Prodomo!*”

□•Monica Potcoavă scrie despre centenarul Dumitru Tomescu, fondator al revistei „Ramuri” împreună cu de Șaban Făgețel: „D. Tomescu nu inaugurează o metodă în critica literară; impresionist, spontan, dar și metodic, cu fulgerări de lumină sau cu nori de furtună, temperamental, aventurându-se în răzlețe iscodiri stilistice, reductibil polemist, el este cel prin care «Ramuri» își deschide drumul spre un loc în mozaicul presei literare a vremii”.

□•*A patrie cinstire*, poartă numele evocarea lui Nicolae Bellu la aniversarea a 120 de ani de la nașterea Elenei Văcărescu: ■•Eugen Simion dă definiția romanului parabolic: „Există, azi, un roman parabolic? Există, în orice caz, o folosire sistematică a parabolei în proza din secolul nostru, de la Kafka la Hesse și Jünger. Termenul nu este prea limpede din pricina multiplelor lui conotații. Orice operă literară este, în fond, o parabolă, un discurs, altfel zis, în care se ascunde o învățătură, o idee morală, un simbol. Literatura spune ceva și ascunde în aceeași măsură ceva, comunică și lasă să se înțeleagă că există și altă ordine (interioară, secretă) a faptelor în text. [...] Mai trebuie câteva exemple pentru a da o definiție acceptabilă a romanului parabolic și, în genere, a *parabolicului* în romanul modern. Reținem deocamdată ideea că parabolicul apare în momente de dificultate a realismului și are capacitatea de a spune pe alte căi ceea ce opera realistă nu poate spune. Uneori spune chiar mai bine, mai elocvent și îmbrățișează o categorie mai largă de probleme”.

□•„Este criticul cel care în-

treabă sau cel care răspunde ? aruncă provocarea George Popescu încercând să disocieze între cele două ipostaze: „Trăim de o bună bucată de timp obsesia formulelor, școlilor, direcțiilor, orientărilor care au transformat domeniul criticii într-un câmp de bătălie, însă nu diversitatea metodelor și formulelor exasperează, ci pretenția soluțiilor definitive, exclusivismul de orice culoare. În fond, ceea ce contează este rezultatul viu al unei metode critice, aserțiune de atâtea ori făcută publică de reprezentanți importanți ai genului. Prin această recunoaștere de drept nu ieșim însă din sfera confuziei, rezultatul nu acoperă doar gestul de validare sau invalidare a unui text. Un anumit critic, preluând fără discernământ un «instrumental» exegetic *en vogue* în nu știu care literatură de pe continent, exhibiționează pe unele texte, de altfel fără prea multe pretenții, le «bruiază» într-un mod sentențios, obscurizând critic, epatând”.

□•Marius Ghica face comentarii pe margine volumului *Scrisori despre logica lui Hermes*, al filosofului Constantin Noica. ■•Marian Papahagi traduce din lirica lui Eugenio Montale. ■•Pe ultima pagină, în tălmăcirea lui Radu Cârneli apare poemul scris de Léopold Sédar Senghor, *Elegie pentru Martin Luther King* (cu subtitlul „pentru o orchestră de jazz”).

● [„Secolul 20”, nr. 10-12] Numărul este dedicat ideilor jungiene.

□•Andrei Pleșu scrie despre *Proba viselor. Carl Gustav Jung și tradiția oneirocritică*. ■•Mircea Martin dedică un articol lui Marcel Raymond, denumit *O școală fără «maestru» sau un maestru fără «școală»*, în care afirmă tendințele inovatoare în domeniul criticii lui M. Raymond, în jurul căruia s-a conturat școala genoveză, formată, printre alții, de George Poulet, Jean Rousset și Jean Starobinski. Relația profesor-discipol pe care Raymond a înțeles că este bine să o cultive, a avut în vedere dezvoltarea personalității elevilor săi: „Relația obișnuită de subordonare între maestru și discipol dispăre astfel, nu însă și datoria acestuia, datorie care se îmbină atât de strâns cu meritul propriu.[...] Maestrul a evitat să-i «formeze», adică să-i deformeze, spre a-i face să semene. El a cultivat în ei «obstacolul», nu «trasparența». Marcel Raymond a cultivat personalitatea elevilor săi în sensul virtualităților lor originare, nu în funcție de un program anumit. Pedagogia lui a fost mai degrabă negativă, instruind despre ce nu trebuie să facă un critic adevărat. Abținându-se să nu fie «modelatoare», influența exercitată de el a fost una «catalitică». Exemplul său nu a servit asemănării, ci descoperirii de sine. Nu e deloc întâmplător faptul că Jean Rosset și Jean Starobinski, cei cărora Marcel Raymond le-a fost cu adevărat un maestru înainte de a le fi prieten, sunt cei mai refractari la ideea de «școală», adică la așezarea pe aceeași platformă ideologică și metodologică. Aflați întotdeauna în căutare de «diferențe», dornici să-și afirme propria personalitate diferențiată, ei nu ezită totuși, să vorbească despre Marcel Raymond ca despre maestrul lor. Și, desigur, că nu o fac din complezență. Așa încât ar fi, probabil, mai exact să vorbim de o școală fără «maestru», ci despre un maestru fără producția de serie a unei «școli»”. ■•Geo Șerban recenzează jurnalul de călătorie al lui Le

Courbusier (*Călătoria în Orient*). Acesta (Le Courbusier) îl va cunoaște pe Caragiale, la Berlin. □•Micaela Slăvescu scrie despre jurnalul lui Gustave Rodud, remarcând „drama unui scriitor în luptă cu singurătatea, cu dorința de creație și cu harul de care este investit, atent la vocile firii și la vocile inimii, atent, de asemenea la zbućiumul vieții care îl înconjoară, dar de care știe să se îndepărteze pentru a-și desăvârși opera”. Textul se numește *Lupta cu singurătatea*. ■•În *Ecouri românești în cultura romanșă*, Magdalena Popescu-Marin comentează încercările lui Augustin Meissen în direcția de cercetare a raporturilor culturale româno-romanșe (dialect al retro-romanei). □•Din perspectiva traducerilor din română în romanșă nu sunt trecute cu vederea eforturile întreprinse de poetul Pidar Linsel, care oferă elvețienilor o traducere a balada *Miorița*. □•Este reprodus un fragment din articolul *Cei mai mici frați ai noștri* de N. Iorga, despre poporul romanș (ladin): „În special, între noi, cari ne întindem pe amândouă malurile Tisei, care pătrundem ca păstori în Moravia, cari, venind din Balcani, înaintăm către înseși aceste regiuni ale ladinilor de astăzi, și între ce au rămas ei, nu e nicio discontinuitate. O singură pânză de rasă influențată de romani, o singură limbă, cuprinzând elemente sufletești dominate ale marelui popor ieșit din vechea rasă iliro-tracă, și din Roma străbună”

• [„Steaua”, nr. 12] Liviu Petrescu și Petru Poantă scriu, fiecare dintre ei, un text sinteză intitulat *Printre cărțile anului 1986*. Liviu Petrescu precizează: „Limitele unei întreprinderi de genul acesta sunt îndeobște cunoscute și ni le asumăm fără ezitare; este vorba, întâi de toate, de caracterul inevitabil provizoriu al unui bilanț literar întocmit într-un moment în care numeroase dintre cărțile anului nu au apărut încă. Și, în al doilea rând: selecția operată de autor, între titlurile anului literar 1986, precum și judecățile de valoare emise reflectă în exclusivitate opțiunile autorului, discutabile, desigur, așa cum sunt orice opțiuni cu caracter personal”. Repartiția o face pe genuri și pe teme, începând cu romanul istoric, în care notabili sunt D.R. Popescu (*Orașul îngerilor*, 1985!), Norman Manea cu *Plicul negru*, George Bălăiță (*Lumea în două zile*), E. Uricaru, cu *Memoria*. Un al doilea palier narativ îl constituie romanul textualist (Mircea Nedelciu, Tudor Țopa, Costache Olăreanu) urmați de alți prozaatori (Paul Georgescu, Paul Anghel, Dinu Săraru, Ion Brad, Dana Dumitriu, Sonia Larian, Paul Eugen Banciu, Ovidiu Moceanu, toți semnatari ai cărților apărute în 1986. În poezie nominalizările sunt următoarele: Mircea Ivănescu, Dan Laurențiu, Adrian Păunescu (cu al doilea volum din *Manifest pentru mileniul trei – „zdrobitor în primul rând prin dimensiuni”*), Ion Horea, Radu Boreanu, Vasile Igna, Ioanid Romanescu, Nicolae Băciuț, Nora Iuga, Ovidiu Genaru, Romulus Guga (postum), Anghel Dumbrăveanu, Vasile Nicolescu. La secțiunea istorie, critică și teorie literară apar, înșiruți în aceeași manieră eterogenă toți autorii de monografii, eseuri sau exegeze critice. Impresia este că Liviu Petrescu și-a întocmit *Lista* foietând paginile revistei „Steaua” de la prima la ultima apariție din anul în curs. Faptul este infirmat de comentariile

colaterale făcute unora dintre nominalizări prin intermediul intervențiilor altor „voci” critice din presa anului 1986 și chiar din ani mai vechi Sub același titlu, Petru Poantă face referințe de același fel, unele și cu trimitere la editura Dacia, altele vizându-i pe autorii clujeni (Adrian Marino), fără să fie, însă, vorba de patriotism local. □•Ion Pop citește atent *Modernismul românesc în istoria poeziei*, cartea scrisă de Mircea Scarlat și ajunsă la al treilea volum: „Spațiul însemnărilor de față interzicându-ne însemnări mai ample, vom încheia spunând că acest volum al *Istoriei poeziei românești* de Mircea Scarlat rezidă îndeosebi prin paginile de sinteză privind *Modernismul moderat*, opera lui Tudor Argezi și, mai mult decât toate, creația barbiană. Ceea ce nu e puțin. E de regretat însă că inegalitățile și lipsa de organicitate a altora afectează o imagine a cărei primă schiță promitea, la toate nivelele, o deplină realizare”. □•Despre *Vârstele erosului în proza lui Laurențiu Fulga* se pronunță, monografic, Iuliu Pârvu, însă nu înainte de a observa: „Într-o confesiune din ultima sa carte secvența 65, Laurențiu Fulga indică, fără niciun echivoc, sursele creației sale literare. Se consideră deopotrivă «depozitarul unei neobișnuite memorii ancestrale, de mituri și de eresuri», dar și martorul «unui timp destul de nervos, dacă nu chiar tragic în toate contrariile sale fără măsură, oscilând între delir și nepăsare, între panică și fie ce-o fi». De aici și cele două formule de roman pe care le-a practicat. Trăind o experiență de viață dintre cele mai dramatice, un timp cu reacții imprevizibile, martor, pe toată dorința tinereții, la puternica lezare a condiției din totdeauna a omului, la confuzia absurdă a valorilor, Laurențiu Fulga precum înțelepții de altădată, a căutat remediul în *Iubire*. Structură sufletească predominant lirică, și-a asumat voluptos condiția *Eroului*, trăind cu aceeași intensitate vârstele mereu schimbătoare ale acestuia”. □•Trei tineri prozatori (Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian și Alexandru Vlad (căroră li se adaugă Adriana Bitell și Carmen Francisca Banciu), sunt grupați sub titlul *Singurătăți*, din articolul despre *Proza scurtă* semnat de Irina Petraș. Ca de obicei, fiecare dintre autori are propriul său „sertar” în economia textului. □•Constantin Trandafir demonstrează cum se ajunge *De la teorie la literatură, via eseul critic*. Articolul este consacrat timișoreanului Livius Ciocârlie, autor, de curând, al romanului *Un burgtheater provincial*, al cărui profil prinde contur în aprecierile următoare: „Livius Ciocârlie aparține, în general vorbind, unor moderne orientări critice, între care prevalează *modelul* Barthes, semiotica și tematismul. Influența noii critici franceze asupra gândirii și limbajului său a lăsat urme care nu mai pot fi șterse, oricâtă voință de schimbarea ar nutri acest critic mereu nemulțumit de sine. Teoriile noi îl cuceresc însă numai dacă lasă loc imaginației, nu devin obstructive, cum, din păcate, se întâmplă de cele mai multe ori, inclusiv cu semiotica. [...] În sfârșit, un teoretician care desfide autoritarismul! Dintre criticii noștri neimpresioniști, critici cu metodă care va să zică, el are o formidabilă larghețe a vederii. Datina supraestimării e arătată cu degetul, dând de înțeles că mai normale sunt aproximațiile, modestia, îndo-

iala, scepticismul fecund, speranța autodepășirii și- neapărat – umorul. Pretențiile teoreticienilor de a elabora rețetare întâmpină opoziția acestui spirit neîngrădit”. □•Un interviu scurtissim obține Ion Deaconescu de la Mimmo Morina, *Poezia poate să umple neantul*, secretar general al Congresului mondial al poezilor și conducătorul revistei de artă, literatură și știință „Neeuropa”. □•V. Fanache combină doi termeni lexicali din lirica blagiană, *umblat* și *popas*, spre a le demonstra semnificațiile: „Cu adevărat contemporan al eternității este poetul când umblă prin gândurile noastre, făcându-se astfel pretutindeni prezent, ca și cum ar dispune, prin cântecul său, de o putere divină. Am putea îndrăzni orgoliul de a spune, parafrazându-l: prin gândurile noastre Blaga umblă și se reîntoarce mereu”. □•Scriind despre Nichita Stănescu (*Noduri și semne*) Ioana Em. Petrescu prezintă *3x 11 feluri de a tăia nodul gordian*: „*Noduri și semne* se impune ca o expresie testamentară, dincolo de care e greu de imaginat (nu cronologic, ci în ordinea devenirii interioare a universului poetic) un alt volum – de vreme ce poezia însăși e înțeleasă ca cel de al 33-lea (și ultim, *dulce*) mod de a dezlega *nodul gordian* al existenței noastre”. ■•La cronică literară sunt comentate cărțile *Perpessicius pe tărâmul istoriei literare*, de Gheorghe Grigurcu, care analizează cele două volume din antologia *Scriitori români*, Bpt, 1986): „Criticul este exponentul unui stil protocolar și totodată prețios, solemn și plin de meandrele calofile, ce degajă o impresie de civilizație superioară. O sublimare morală apare implicată chiar în calitatea unei asemenea expresii. Ochiul cititorului se oprește la structura fragil-complicată a frazei ca la un obiect de artă și concomitent, ca la un simbol al unei concordanțe cu obiectul, nemaifiind foarte atent la semnalele de contrarietate. Acel *ideal al decorativului*, remarcat de comentatori, funcționează ca un factor pacificator. *Puritatea* scriiturii estete poate fi considerată drept un corelat al celei morale (e drept că se poate produce și efectul contrar: artificiu stilistic să aducă prezumția unui artificiu moral). Opinia exegetului e trecută prin aspectul formal ca printr-un filtru ce-i reține, într-o doză considerabilă, reziduu pasional, materia *impură*. Solicitudinea se augmentează astfel, căpătând un halou fantast. Ceremonialul produce o fata morgana a moralului”. □•N. Steinhardt deschide cu o comparație între Bacovia și Șt. O. Iosif, articolul său despre poezia de dată recentă a lui Al. Căprariu, *Asfințiturile zilnice*, Dacia, 1986: „Ploaia, întomnarea, visele de taină, amintirile amare, toamna care plânge-n ploaie, frunzele toamnei, clipele trăite inutil ... parcă niciunul din elementele specifice genului nu lipsește din versurile acestea elegiace, duioase, delicate și triste. Dar nu numai vocabularul, imaginile, metaforele: simțămintele stau toate în rezonanță cu ploaia bacoviană și dulcea obidă din *Patriarhalele* lui Iosif”. □•Petru Poantă scrie despre *Romulus Guga, poetul*: „Pentru Romulus Guga, în poezie cel puțin, «imaginația» sensibilității a fost mai puternică decât expresia ei”. ■•Recenzii semnează: Mircea Popa, la *Documente literare inedite*, scoase „sub egida Institutului „G. Călinescu” la editura Minerva de către profesorul

Paul Cornea”. Cel de-al cincilea volum, comentat aici succint, cuprinde *Teatru românesc inedit din secolul al XIX-lea*. □•Dan C. Mihăilescu prezintă cartea Corneliiei Ștefănescu, *Sub scutul soarelui*, (Sport-Turism, 1983), membră a Institutului „G. Călinescu”, admiratoarea necondiționată patronului acestuia, aflată acum în postura de autoare a unui volum conținând memorialistică de călătorie. □•Ion Buzași prezintă monografia lui Serafim Duicu, *Pe urmele lui Samuil Micu-Clain*. □•Mențiuni și opinii, ultima rubrică din ultimul număr al anului 1986, semnată de Ion Simuț, conține câteva usturătoare constatări: „O vreme, am ezitat, din jenă, să dau în vileag acest procedeu și, acum am evitat să pun, în *extenso*, pasajele de două coloane. Trebuie să adaug că A.D.R. îmi menționează suspect de multe ori numele, dar când preia ideile și formulările uită să pună ghilimelele. Vreau să fiu bine înțeles: nu ar fi fost nicio pagubă dacă lipseau din această carte atât numele meu, cât și formulările și ideile care îmi aparțin. Îl rog pe autor să mă scuze, dacă îi stă în putință, pentru gestul neelegant de a da publicității aceste lucruri neplăcute pe care numai noi doi le știm. Nu aș fi făcut-o dacă nu aș fi citit sub semnătura lui Cornel Ungureanu că A.D.R. are în această carte despre Rebreanu multe idei personale pe care, din păcate, nu le dezvoltă. Nu ne spune însă care sunt acele idei personale. Eu nu le-am observat. Îmi cer iertare. *Pe urmele lui Liviu Rebreanu* este o carte în prea mare măsură clădită pe o gravă carență morală, tocmai în partea delicată a ideilor critice”. ■•La secțiunea *Confluente*, Virgil Stanciu apelează Eugene O'Neill și la renașterea (prin contribuția acestuia) a tragediei, drept cea mai bună modalitate de acces spre cartea lui Petru Comarnescu, *Kalokagathon: Despre Universalitatea lui Ernesto Sabato* scrie Paul Alexandru Georgescu: Virgil Mihaiu recenzează *Poezia americană modernă și contemporană* (Dacia, 1986) volum realizat după o selecție făcută de Mircea Ivănescu:

● [„**Teatrul**”, nr. 11-12] Articolul ce vizează „producția teatrală”, în „înțelegimea” sa, presupunând „text și scenă”, în apropierea sfârșitului de an, intitulat sugestiv *Bilanț rodnic – perspective luminoase*, apare sub semnătura comitetului redacțional, căci perioada vizată „face parte integrantă epocii de aur ce poartă, cu justificată mândrie, numele creatorului ei de geniu, *Epoca Nicolae Ceaușescu*”. □•Paul Tutungiu coordonează masa rotundă menită a analiza volumul apărut la editura „Minerva”, *Teatru românesc inedit din secolul al XIX-lea*, îngrijit de Paul Cornea. La dezbateri participă Ileana Berlogea, Vicu Mândra, Ion Zamfirescu și Victor Bibicioiu. Tomul este apreciat de către toți cei menționați anterior ca fiind unul ce merită „toate elogiile”, constituindu-se într-o lucrare de referință pentru fenomenul teatral românesc. □•Adriana Popescu scrie despre activitatea lui Paul Everac într-un al doilea articol ce îi este consacrat. De această dată, sunt avute în vedere operele: *Ochiul albastru*, *Costache și viața interioară*, *Ștafeta nevăzută* și *Simple coincidențe*. După formatul rubricii, tratarea presupune inserție de referințe critice. □•În cadrul rubricii „Note de lectură”, Paul Tutungiu recenzează volumul *Opere*, apărut în

anul 1985, „în prestigioasa colecție de *teatru comentat*”, sub tiparul editurii „Eminescu”, ce adună piesele dramatice ale lui D. R. Popescu, pe care îl consideră „un important fapt de cultură”, căci „are darul să consfințească o Operă, probabil a celui mai de seamă dramaturg al literaturii române contemporane”. □ În articolul intitulat *Note. Pentru Mihail Sorbul*, I. N. anunță apariția la editura „Junimea” din Iași a volumului *Preocupări de teatru*, sub semnătura lui D. Ivănescu, ce adună între coperti scrierile dramatice ale lui Mihail Sadoveanu. Adaptarea operei *Neamul Șoimăreștilor*, spre exemplu, este realizată de către autor în colaborare cu M. Sorbul. □ Mariana Brăescu recenzează volumul critic al lui Constantin Cubleșan, *Teatrul – între civic și etic*, notând că: „În istorie, C. Cubleșan vede un program pentru actualitate, și în actualitate determină rezultatele unei continuități spirituale, active, civice, cum o denumește el, a teatrului românesc”. □ La *Revista revistelor*, Ionuț Niculescu scrie o notă despre revista „Manuscriptum”, editată de Muzeul literaturii române, mai precis referitor la numerele 61 și 62, pe care le prezintă succint, concluzionând că „Manuscriptum”, este o publicație „de ținută europeană”, căci „răspândește din plin osârdia și jertfa tuturor generațiilor de istorici literari”.

• [„Tomis”, nr. 12] La rubrica internă *O întrebare – câteva răspunsuri*, atrage atenția, din perspectiva prezentului întâlnirea, posibil prima, dintre Traian Bănescu și Sorin Roșca (Stănescu). Întrebarea era „Ce sugestii ați face unui scriitor care și-ar propune să scrie despre portul Constanța? „: „Încercând să privim cu un ochi genuin vibranta lume a portului Constanța, asemănătoare unui aisberg ce lasă să i se întrevadă doar creasta și ascunzând privirilor imensa sa masă aflată sub valuri, am pornit investigația noastră cu dorința declarată de a evita neconcludentele expozeuri statistice, propunând interlocutorilor un dialog sincer și polemic despre posibilele personaje literare ale arealului albastru. În literatura noastră nu există, deocamdată, un roman reprezentativ al portului Constanța. Ce sugestii ați putea oferi unui scriitor care și-ar propune să scrie o asemenea carte? Asupra căror personaje v-ați opri în mod deosebit, dacă ați scrie chiar dv. acest roman? *Cdt. Traian Bănescu, «nava Biruința*»: După zece ani de marinărie, nu pot spune că știu totul despre această lume extraordinar de complexă. Chiar dacă aș fi beneficiarul unui talent literar de excepție cred că aș mai avea nevoie de încă un deceniu pentru a scrie o carte cu adevărat reprezentativă pentru Constanța, ca oraș portuar. Sugestii? Consider că n-ar fi rău să se pornească de la ideea că Portul, la scară planetară, este o spirală fără sfârșit, un melc gigantic prin care circulă toate bunurile materiale ale ființei umane și nu numai atât... Marile porturi ale lumii sunt centrele vitale ale planetei. Gândiți-vă ce s-ar întâmpla dacă ele ar înceta brusc să mai existe! Dintre sutele de personaje posibile ale unui roman despre Port aș alege ca personaj principal Docherii. Dacă marfa poate fi considerată sângele unui port, docherii reprezintă, fără doar și poate, inima acestuia. Noțiunea a devenit complexă. Tradiționala definiție «zdrahon în stare să urnească prin forța muș-

chilor o garnitură de cale ferată» și-a cam pierdut valabilitatea. Forța fizică are în continuare un rol important, dar nu definitoriu. Mecanizare și automatizare conferă docherului contemporan o imagine radical schimbată în bine”. □ Într-o Addenda la *Scriitori dobrogeni contemporani* sunt asumați Altay Kerim (autor de nuvele în limbile turcă și tătară), vâlceanul Gheorghe Bogorodea, cu studii la Iași și colaborări în „Opinia studentească”, poetul botoșănean Ion Crudu și Ana Rude, din Mehedinți. □ După o absență de două numere, Alex. Ștefănescu își reia rubrica *Istoria exactă a literaturii române contemporane* cu prima parte din studiul consacrat lui Tudor Arghezi: „Scriitori de prestigiu ca Alexandru Macedonski, Garabet Ibrăileanu, Șerban Cioculescu, Eugen Lovinescu [sic!], G. Călinescu – cu un text apoteotic în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* –, Mihai Ralea, B. Fundoianu, Felix Aderca, Pompiliu Constantinescu, Al. Philippide și Vladimir Streinu i-au urmărit evoluția cu devotament și respect, iar numeroși alții și-au exprimat cu un prilej sau altul – fie și accidental azeziunea. Fiind, practic, necontestat, poetul nu a avut ocazia să se obișnuiască, în vreun fel, cu contestarea. Tocmai de aceea este de-a dreptul surprinzător faptul că la sfârșitul deceniului cinci în apropierea vârstei de șaptezeci de ani, Tudor Arghezi nu s-a prăbușit din punct de vedere moral când a pierdut tot ce putea pierde, într-un mod absolut neașteptat, cel puțin pentru el. Poetul care în 1944 primea Premiul național de poezie, iar la începutul lui 1947 era sărbătorit în mod oficial pentru împlinirea a cincizeci de ani de activitate literară a devenit ținta atacurilor furibunde, fără precedent, ale unor publiciști mult mai tineri decât el: printre alții și Sorin Toma. Și, drept urmare, a fost eliminat pentru aproape un deceniu de pe scena vieții literare. [...] În mijlocul unei mulțimi de cititori obișnuiți cu farmecul narcotizat al versurilor scrise de numeroșii și productivii epigoni ai lui Mihai Eminescu, Tudor Arghezi a arborat în mod sfidător *estetica urâtului* și a făcut-o cu atâta îndârjire și atâta lipsă de diplomatie încât este aproape de mirare că n-a sfârșit desigur, estetic vorbind – lapidat. Prin scrisul său a lovit în cele mai scumpe convingeri de ordin literar ale contemporanilor săi (iar șocul îl resimt și mulți dintre cititorii de azi). Și, totuși, inițiativele lui au scandalizat, cum ar fi fost de așteptat. Cu câteva excepții, ne semnificative (pentru că este vorba fie de gesturi extravagante, făcute de intelectuali de rasă ca Ion Barbu sau Eugen Lovinescu, în momente de răsfăț, fie de note de patru la purtare puse de profesori mai rigizi ca Nicolae Iorga sau Mihail Dragomirescu), poetul a fost tratat de la început ca un autor important, de care nu se poate face abstracție. O lege psihologică îndelung verificată – spiritul polemic generează spirit polemic – nu a funcționat. [...] Judecând comedia modestiei, pretinzând că nu este decât un meseriaș al cuvintelor, Tudor Arghezi se afla mult mai aproape de adevăr decât credea în sinea lui. Dacă îi citim poemele ca pe un document de psihologie a creației, constatăm că în cuprinsul lor nu există treceri abrupte de la *starea de grație* la exprimarea neinspirată, că reprezentările respective, departe de a fi erupții ale

imaginației, sunt edificii construite migălos, cărămidă cu cărămidă. Mereu egal cu sine, ticluind câte o surpriză stilistică în fiecare vers, poetul nu are nimic din *furtuna de simțiri și de patimi* cu care ne-au obișnuit romanticii și pe care o mai afectează adeseori și artiștii moderni, dintr-un fel de nostalgie a condiției creatorului de altădată. El ne apare chiar ca un meșteșugar, ca un ceasornicar, de pildă – meserie iubită, de altfel, de Tudor Arghezi –, care stă tihnit la masa lui de lucru, înconjurat de toate sculele necesare și convins că lucrul început îl va duce la bun sfârșit. Teama de ce va urma sau, mai exact, teama că nu va urma nimic, că inspirația se va stinge nu îi este proprie lui Tudor Arghezi. Această absență a aureolei de artist își vedește farmecul ei și, în orice caz, nu trebuie considerată o insuficiență. Este vorba, în fond, de o laicizare a unei profesii care multă vreme a avut din misterul îndeletnicirii profeților sau magilor. Altceva ar trebui să ne surprindă și anume coexistența în personalitatea lui Tudor Arghezi a atitudinii de răzvrătit cu hărnicia și răbdarea unui artizan. [...] Recunoaștem în această atitudine o trăsătură a spiritului românesc, care neavând vocația disoluției, a neantului, *propune* ceva chiar și în plin act contestatar. Cu întreaga autoritate de artist, Tudor Arghezi încearcă să aducă în prim-plan alte valori decât cele consacrate. Această tendință a sa, doar parțial manifestată în prima perioadă de creație, devine dominantă și se realizează deplin în anii de după război sau, mai precis, de după 1947, când îi apare *Una sută una poeme* – ultimul volum *interbelic*. Creația din noua perioadă poate fi consultată în două cărți alcătuite după criteriile științifice de Al. Piru: *Stihuri*, 1974 și *Poeme noi*, 1972 (le menționăm în ordinea cronologică a textelor pe care le cuprind). Vom vedea, citind aceste cărți, cum reușește Tudor Arghezi să facă operă de reformator cu mijloacele – numai aparent modeste – ale unui om care trăiește retras și își cultivă în liniște grădina”. □ • La vechea rubrică *Literatura pontică*, Constantin Sorescu își continuă seria investigațiilor proto-croniste explicând ce înseamnă *A fi scriitor străromân*: „Nu se poate vorbi despre o literatură străromână fără a vorbi despre *epoca străromână*, ca parte integrantă din istoria poporului român. Principala ei particularitate: populația autohtonă se află în plină efervescență etnogenezică. Începutul ei: cucerirea Daciei de către romani. Sfârșitul ei: răscrucea anilor 600, pe care lingviștii, în urma unor ample dezbateri, au fixat-o ca *limita convențională* între latină și română (o sinteză a acestei deliberări, însoțită de concluzii, la H. Mihăiescu, *Limba latină în provinciile dunărene ale Imperiului Roman*, București, 1960, p. 56). [...] Cei mai mulți scriitori străromâni, ale căror texte le cunoaștem, au descins din Scythia Minor. Faptul se explică prin timpuria ei romanizare. Procesul etnogenezic prezintă, aici, un ritm mai alert decât în Dacia carpatică (tratează această temă, pe îndelete, Vasile Pârvan, în *op. Cit.*) La originea acestei întâietăți se află o interferență spirituală. Pretutindeni, în provinciile imperiului, romanizarea a depins de ritmul creștinării, iar lumea daco-romană s-a supus aceleiași legități istorice (iată ce scrie istoricul Radu Vulpe): «Prin

intensificarea activității creștine în mijlocul daco-romanilor, romanismul acestora sporea și se desăvârșea, se întărea, se menținea într-un contact viu cu evoluția manifestărilor spirituale din imperiu». [...] Oriunde i-ar purta în lume rânduiețile misionarismului, ei tot «sciți» rămân. Își difuzează ei înșiși cognomenul sau îi încurajează pe amici să-l răspândească (fapt pe care l-a constatat, printre primii, Ioan G. Coman, în *Scriitorii bisericești din epoca străromână*, București, 1974, p. 7) și își evocă locul natal cu aceeași melancolie luminoasă cu care îl vor evoca, mai târziu, Nicolaus Olahus, N. Milescu ori N. Bălcescu. În *prefața către Venerabilii Domni și Frați prea iubiți Ioan și Leonțiu*, Dionisie cel Mic vorbește despre Scythia părintească printr-o transparentă antiteză între gerul pontic (regim exclusiv în viziunea lui Ovidiu) și febra spirituală a fiilor ei. Oda lui Dionisie cel Mic sugerează acutețea sentimentului de apartenență comunitară al scriitorilor străromâni. Cum vom vedea, în indiferent ce colț al Europei și-ar scrie ei opera, ea crește din aluatul originar”. □•O corespondență inedită Dora d'Istria este documentată de Ștefan Delureanu. ■•Opțiunile revistei pentru anul literar 1986, privind debuturile, sunt nominalizate de Gabriel Rusu. Acestea sunt Nicolae Băciuț cu *Muzeul de iarnă*, Dacia, 1986, Mircea M. Tomuș care a scos *Principiul vaselor comunicante*, C.R., 1986, criticul dramatic Marian Popescu, autor al volumului *Chei pentru labirint*, C.R., 1986. Criticul de la „Tomis”, îl adaugă și pe debutantul Marian Drăgici, apărut cu șapte poeme într-un volum colectiv. □•Tot Gabriel Rusu se pronunță, criptat G. R., asupra noilor apariții de Arthur Pormuboiu (*Secvențe dintr-o realitate fierbinte*, C.R., 1986) și Dan Cojocaru (*Hidro-tele-bicicleta*, Albatros): „Secvențele... se adună în jurul a două axe complementare care le unifică și le definesc. Este vorba, în primul rând, despre protagonistul cărții; acesta este Dobrogea contemporană. În al doilea rând, se remarcă atitudinea reporterului; ea este determinată de febrilitatea căutării aspectelor semnificative. O curiozitate devorantă, care se dovedește a putea deveni fertilă în plan literar, îl împinge pe poetul erijat în martor al timpului său de-a lungul și de-a latul pământului dintre Dunăre și mare. [...] Povestirile, de dimensiuni reduse, în genere, aflându-se din punct de vedere formal sub incidența schiței, prind în plasa narațiunii motive și personaje cunoscute și des exploatate în aria genului. Se observă cu ușurință predilecția autorului pentru atmosfera colocvială, propice evoluției unor eroi ce se simt străini de orice preocupare metafizică și revelării de întâmplări care circumscriu, în mod declarat, universuri în dulcele stil casnic. [...] Dan Cojocaru a izbândit în proza umoristică. Prin predispoziția pe care o manifestă pentru subtilitățile analizei, este de așteptat, însă, ca drumul său literar să întâlnească nuanțele grave ale umorului”. ■•Nicolae Rotund recenzează volume de dramaturgie recent apărute: D. R. Popescu (*Teatru*, I, Eminescu, 1986) și Theodor Mănescu (*Politica*, Eminescu, 1986): „Cele două volume prezentate aici, din păcate pe scurt, reprezintă contribuții remarcabile la dezvoltarea dramaturgiei noastre, peste care istoria literară nu va putea tre-

ce”. □•La *Poșta redacției* este prezentat Petre Barbu, care declară vă vrea să devină scriitor. A devenit. Continuă (cu „va urma” traducerea din Gabriel Garcia Marquez, *Relatarea unui naufragiat*, începută încă de la numărul al doilea).

• [„**Transilvania**”, nr. 12] Revista se deschide cu editorialul *Omagiu Republicii*: „ele aproape patru decenii care au trecut de la proclamarea Republicii constituie, după cum fiecare din noi, cei care trăim și muncim în patria noastră simțim în ființa noastră și contatăm bucurându-ne de roadele activității noastre, o etapă fără precedent, în ce privește dimensiunile și ambițiile realiste ale muncii noastre și în ce privește bogăția realizărilor, în multimilenara istorie a pământurilor și oamenilor de pe teritoriul de astăzi al Republicii Socialiste România. [...] Realizările însemnate obținute de țara noastră în aceste decenii, demonstrează cu puterea faptelor justetea liniei politice generale a partidului, care a mobilizat și condus forțele productive ale poporului nostru în întreagă această perioadă”. ■•George Țârnea este prezent cu poezia *Închinare la Alba Iulia*. ■•Mihail Diaconescu devine colaborator (aproape) permanent al revistei. Articolul din acest număr *Patosul libertății* este dedicat aniversării a două milenii și jumătate de la marea confruntare militară din anul 514 î.e.n. dintre geto-daci și Imperiul Persan. ■•Mircea Tomuș publică *Gândul lui Horea*, o cronică dramatizată în 9 tablouri. ■•Mircea Florin Șandru semnează două pagini de versuri de evocare a locurilor transilvane: Sâmbăta de Sus, Fundata, Vatra Dornei, Alba Iulia etc. ■•Titu Popescu publică studiul *D. Caracostea despre virtualitățile expresive ale limbii*, parte din monografia pe care o va publica-o mai târziu: „Teoria expresivității formulată de Caracostea are ca termen de bază o inovație terminologică – estemul – creat de critic prin analogie cu noțiunile fonem și morfem, proiectat să denumească virtualitățile expresive specifice unei limbi. Prin importanța pe care o acordă estemului, Caracostea întreprinde, în fapt, o acțiune sistematică de identificare a elementelor fonetice expresive din limba română, îndeosebi prin studiul consacrat expresivității de ansamblu a limbii noastre. Prin grila acestui termen, se deschide un orizont nou spre filosofia limbajului prin concret, presupunând o «lingvistică trăită». Caracostea inițiază, astfel, înțelegerea structurală a configurației limbii și estimarea poziției ei unice în evantaiul multiplelor posibilități de interpretare a lumii”. ■•Mircea Angheliescu comentează despre *I. M. Sadoveanu, traducător*, „o altă față din multiplele fețe ale unui scriitor” pe care o surprinde în volumul al VIII-lea al acestuia, *Scrieri*, îngrijit de I. Opișan (Editura Minerva, 1985). ■•Despre noul colaborator al revistei, Mihail Diaconescu, scrie Dumitru Micu în articolul serial *Adevăr istoric și construcție epică (I)*. ■•Ion Dur vine cu multe idei polemice în articolul *Poezia și critica*, pornind de la relativ recente colocvii ale revistei „Ramuri”. ■•Irina Petraș recenzează „*Cu ochii blânzi*” (Editura Cartea Românească, 1985), cartea de proză scurtă a lui Ioan Lăcustă: „Diversitatea manierelor abordate în volum ne dau dreptul să-l consi-

derăm unul de exersare a mâinii în căutarea stilului cu adevărat propriu. Nu e, însă, nicio îndoială că Ioan Lăcustă are mână”. ■•Constantin Trandafir îl prezintă, supralicitativ, pe Viorel Dinescu, un tânăr poet-matematician, aflat pe urmele lui Ion Barbu, în căutarea „cheilor” pentru „cercuri de mister”, „cu o îndârjire care, de cele mai multe ori, contrazice estetismul limfatic”. Articolul se intitulează „*Un joc secund, mai pur*”.

● [„**Vatra**”, nr. 12] Revista se deschide cu articole consacrate evenimentului de la 1 decembrie 1918 (*Unirea cea Mare*, de Florin Ciotea). □•Dimitru Mureșan se apropie de poezia lui Ion Horea scriind despre *Podul de vamă*: „Prin rezonanța lor clasicizantă, aceste versuri vorbesc despre necesitatea a ceea ce numim îndeobște dragoste de oameni, bine, frumos și adevăr”. ■•Anton Cosma trece atent în revistă voluminosul op realizat de Cornel Ungureanu, în care este cuprinsă *Proza românească de azi*: „Cât privește variabila acestui sistem al literaturii române postbelice configurat de cartea lui Cornel Ungureanu, ea este aceea a unei creșteri sau dezvoltări istorice. Prima vârstă ar fi cea mitică, a Întemeierii, a Genezei. Dominantele ei acceptate de critic ar fi, între altele, hagiografismul și utopismul în plan literar (caractere ale deceniului șase despre care au glosat și alții). Sadoveanu și Camil Petrescu sunt comentați ca «întemeietori» prea conștienți că «întemeiază» literatura nouă, și de aceea scriind «hagiografii» menite să înzestreze această literatură cu arhetipurile ei”. □•În accepțiunea lui Aurel Pantea, poezia lui Mircea Ivănescu este reprezentată de *Fetele lui Cronos*: „Curgerea onirică a textelor are adânci resorturi de scenariu suprarealist menit să ridice eul liric în starea de contemplativitate a unicului. Pe Mircea Ivănescu îl interesează însă drumul până la acea stare; el are voluptatea itinerariului printr-o lume plină de hățișuri și luminozități pe care am fi ispitiți să le numim depoetizare ale unor timpuri nemântuite. Imaginația sa e o rețea foarte complexă de coridoare pline de timpuri infinite, înmagazinate în fire extrem de sensibile”. □•Serafim Duicu cercetează *Fii bine-venit, călătorule* (Dacia, 1986) sub un titlul care spune totul despre maniera de lucru a lui Ovidiu Moceanu: *Privind lucrurile prin amintirea despre ele*. □•Pe gustul ei critic, dar și pornind de la afinități lirice, Angela Marinescu prezintă poezia Norei Iuga, din volumul *Piața cerului*: „Absorbită de o limită internațională a limbajului, între o poezie de factură interioară, fanatică, extremistă și una clară, ritmică și pe deplin pregătită pentru orice fel de proces asimilativ, poezia Norei Iuga din *Piața cerului* și-a premers sie înseși prin «cuantele» de suprarealism, iluminate și fantastice și tot ea, poezia, și-a înscenat, în același timp, procesul ondulatoriu al unui realism finalizant. Reacția mea la un asemenea realism este una strict poetică, deoarece intuiesc «nesupunerea la obiect» a acestui tratament poetic. Prin ambiția de a-și destăinui și de a-și expune intes-tinele palid însângerate ale feminității ei de atâtea ori frustrate «antidiscursul» poetic al Norei Iuga a devenit discurs întretăiat de mici săbii trecute prin foc”. ■•Petru Poantă este invitatul lui Nicolae Băciuț, căruia i se confesează: „Criti-

cul fiind un scriitor, nu se poate inventa decât pe sine”: „– *Ce este o conștiință critică și cum trebuie să se manifeste ea? Prin ce poate căpăta distincție și durată?* – În critică (și nu doar în acest domeniu) nu se poate discuta despre conștiință înainte de a avea o «știință». Există repere fundamentale în istoria literaturii care nu trebuie ignorate de către un critic nici în cea mai «umilă» recenzie. Cred în deschiderile «onirice» ale limbajului critic, dar pornite din profesionalism. Cartea, prin însuși faptul că există, trebuie concepută și ca un obiect de cult; ea pretinde, solicită și o lectură «sacră», nu doar una agresivă, critică. – *Pot exista (apărea) mari scriitori, fără mari critici, dar mari critici, fără mari scriitori?* – Reformulată, dacă înțeleg bine, întrebarea ar suna așa; un critic «mare», deci cu o autoritate recunoscută ar putea nu doar decide, ci chiar să argumenteze valoarea unui scriitor? Poate și asta se întâmplă extrem de frecvent în literatura contemporană. Numai că... mai în glumă, mai în serios, eu cred, de pildă, că ne putem imagina existența lui Eminescu fără Titu Maiorescu, dar nu și pe aceea a lui Al. Ivasiuc, fără Nicolae Manolescu. [...] – *Ați contestat? Cum au reacționat cei contestați? Ați fost contestați? Cum ați reacționat?* – Contestare, în critică, este un fenomen cu multiple motivații sociologice, politice, ideologice și, din păcate, arareori de natură estetică. Ea poate fi manipulată de o instanță tenebroasă, după cum poate fi provocată de alergii personale la succesele unui scriitor, de plata unor polițe etc. Dar, mai nou, s-a creat și o anumită psihoză, orice observație critică, întemeiată fiind echivalată cu o contestare. [...] Cine, de pildă, ia în serios contestarea lui Nicolae Manolescu de către Adrian Marino sau a lui Mircea Iorgulescu de te miri cine. După cum ca să fim fair-play, nu pot fi admise contestările la adresa lui Eugen Barbu, deși el însuși este adeseori un contestatar aproape de ridicol, cu atât mai mult cu cât nu poate fi învinuit de lipsa aderenței la estetic. În ceea ce mă privește, n-am contestat, am încercat să înțeleg și să mă delimitez de anumite «furori». – *«Există un curaj al opiniei și au dat dovadă de el N. Manolescu, M. Iorgulescu, Valeriu Cristea, Eugen Simion, Mircea Zăciu, Cornel Regman, Alex. Ștefănescu, Ioan Buduca».* (Ovid S. Crohmălniceanu). *În ce ar putea consta curajul criticului și ce semnificație poate avea tăcerea unor critici față de cărțile unor scriitori contemporani?* – Eminentul critic literar pe care-l citezi «aureolat» și el de «eminente» erori, citează numai critici... eminenți. Nu poate fi nimic mai dubios decât noțiunea de curaj în critica actuală, mai ales că are o scurtă reverberație. Alex. Ștefănescu, bunăoară, are curajul să-l minimizeze pe Al. Ivasiuc, iar Nicolae Manolescu are și el curajul să-l pună la punct, într-un P.S., la o cronică din «România literară», și cu asta e satisfăcută încă o valență a polemicii. Între criticii afirmați în deceniul opt un polemist reductibil rămâne Mircea Iorgulescu poate cel mai bun. Dar nu «curajul», ci «limbajul» îl susține. Acesta este și cazul lui Cornel Regman din generația precedentă. – *Ce atitudini din critica românească contemporană, vi se par viabile, și care șubrede, discutabile?* – Îmi place, dintre «bătrâni», extra-

ordinara emulație spirituală a lui Ov. S. Crohmălniceanu, puțin mai tânărul Lucian Raicu, «cazuistul», obsedat de subteranele operei literare. Dezinvolvura grațioasă și, adeseori, derutantă, a lui Nicolae Manolescu (care, orice s-ar spune, satisface în cel mai înalt grad orizontul de așteptare al cititorului de critică de azi) plină de capcane, și autorăsfături, de orgolii imitate sau de extraordinare intuiții insuficiente explorate îți dă sentimentul unui confort intelectual. [...] În aceeași ordine să mai amintesc pe Dan C. Mihăilescu (două cărți de excepție despre Eminescu și dramaturgia lui Lucian Blaga), I. Holban, Ioana Em. Petrescu, Irina Petraș, Radu G. Țeposu, Cornel Moraru, Cornel Ungureanu, și nu în ultimă instanță, doi critici care par incompatibili, Mircea Iorgulescu și Mihai Ungheanu. Îmi sunt simpatici fiind cei mai tranșanți critici actuali în afirmații îndeosebi. [...] – *Să nu încheiem dialogul nostru fără a aborda un moment de referință din biografia dvs.: «Echinoxul». Se spune că fiecare echinoxist își are «Echinoxul» lui. Care e «Echinoxul» lui Petru Poantă? – «Echinoxul», ca și alte reviste studentești, de altfel, rămâne cumva în memoria posterității, cu un fel de cadou făcut studenților de către profesorii lor. Am tot respectul față de profesorii noștri, dar trebuie să spunem că prin anii '67, când vreo 4-5 studenți (Eugen Uricaru, Marian Papahagi, Dinu Flămând și subsemnatul), lansam himeric, ideea apariției unei publicații studentești. Prima descușurare venea tocmai din partea celor mai apropiați dascăli. Ne-a ajutat, în schimb, marele și regretatul Constantin Daicoviciu, atunci rector al Universității clujene. După apariția primului număr (cu un colegiu de redacție-exclusiv studentesc), entuziasmul real, a prins și forma unor interese și, uite așa, ne-am trezit învățacei”. □•Cu un întins eseu, despre Limba „poezească” (din creația lui Nichita Stănescu) este prezent Alex. Ștefănescu: „Putem rămâne, în orice caz, cu concluzia că «limba poezească» nu seamănă nici cu «limba spargă» și nici cu «limba leopardă». Acestea din urmă sunt limbi moarte sau, mai degrabă, artificiale, de genul limbii *esperanto*, în timp ce limba poeziei lui Nichita Stănescu, ipostază sărbătorească a limbii române, este vie. Foarte mulți tineri autori o imită cu fervoare (fără să-și dea seama că pentru a fi cu adevărat un mare poet nu este suficient să ți-o însușești și să o folosești; trebuie să o și inventezi). □•Ion Buzăși publică documente inedite despre Nicolae Iorga și Blajul. □•În absența *Jurnalului lui Alceste*, Gheorghe Grigurcu este prezent în postura de poet: „un punct un proiectil/gata d-a provoca cumplita explozie/ la capătul frazei care se laudă/ că l-a creat”. □•Despre Radu Petrescu și altitudinea eseistică a scrierilor sale se pronunță Silvia Udrea: „Lectura lui Radu Petrescu este obsedată de infinitul procesului semnificării artistice scrutat pe verticala timpului, în rețeaua complicată a nivelelor imbricate într-un text, desfășurând în fața ochilor noștri magnetismul combinatoriu al sensurilor unei opere deschise, căutând cu rafinată dibăcie polimorfismele simbolurilor, temelor, motivelor precum: călătoria marină de la Homer până la Poe, Caragiale, Joyce, palatul erorilor din *Orlando furioso* cu toate prelungirile sale până la*

Eminescu, Baudelaire, Flaubert, arhitectul spaniol Gaudi etc. variațiuni la motivul existenței speculare de la Poe la Eminescu, Ion Barbu, personajul mecanomorf instituit de Flaubert cu ecourile lui până la Urmuz și Beckett. Ariostismul și flaubertianismul se adaugă homerismului pentru a desemna câteva nuclee în jurul cărora se rotesc la o vertiginoasă altitudine ideile fecunde ale eseistului” □•Ștefan Borbely privește *Ochiul și lucrurile* din perspectiva *Jurnalului de la Păltiniș*: „Este deci important să subliniem, pentru a-l înțelege corect pe Andrei Pleșu, că drumul lui nu a dus nicicând spre asceză, ci spre plenitudine. Este un drum de afirmații, nu de negații esențiale, cum este acela al lui Constantin Noica, presărat cu «despărțiri». Sincopa îi este mai familiară lui Pleșu decât continuitatea obsesivă”. ■•Adrian Marino ajunge la cel de-al doilea episod din (primul apărut în nr. 8) amplul său eseu *Literatura și economia*: „Fenomen prin excelență de publicitate, literatura cunoaște în sfârșit și sub acest aspect o dimensiune și optică economică. Anunțul de presă, publicitatea, reclama sunt indispensabile activități literare. Nu poți să vinzi dacă nu faci ofertă publică. Odată cu tiparul apare și catalogul de cărți. Odată cu editura și târgul de carte. Cataloagele de la Frankfurt sunt celebre și ele deschid o tradiție (sec. XVI), care nu face decât să se amplifice. Dincolo de valoarea bibliografică, aceste *Messkataloge* sunt primele media publicitare ale profesiei și industriei literare europene. Ele au o enormă semnificație și prin faptul că, alături de alte forme de reclamă editorială (anunțul, recenzia), conceptul de literatură nu mai este controlat și definit de literați, ci de editori”. □•Rubrica lui Nicolae Băciuț, *Generație și / sau creație* își reaprinde flacăra existenței odată cu interviul luat timișoreanului Marian Odangiu, cu două luni în urmă, la ...Iași. □•La *Biblioteca Babel*, Ion Mușlea oferă traducerea în proză a lui Claude Simon, *Orion orb*. □•Poeta Rita Boumi-Papas – traducătoarea în limba greacă a lui Eminescu – este prezentată, inclusiv cu versuri proprii de către Ion Brad.

• [„**Viața militară**”, nr. 12] Număr consacrat *Referendum-ului pentru dezarmare și pace*. Publică versuri: Haralambie Țugui (*Stema cea vie*), Corneliu Anca (*Al păcii brav erou îl vom urma*), Constantin Băjenaru (*Tineretea republicii*). Redactorul șef al revistei, colonel Adrian Mierlușcă semnează articolul *Gând de pace*, despre Referendum. □•Sub titulatura *Republică a muncii, a păcii și a visării*, publică versuri de specific George Chirilă, Chiriac Samoilă, Constantin Atomii, Constantin Stroe, Dan Iorga, Gabriel Cosma, Valeriu Buznea, Eugen Pelin. Cronicile literare poartă semnătura a următorilor: Aurel Martin, la Costache Olăreanu, *Cu cărțile pe iarbă*, Ed. Militară, 1986 ; Constantin Sorescu la Ștefan Popescu, *De din vale de Rovine*; Mircea Constantinescu la Ion Tipsei, *În drum spre oraș*; Valentina Roman la Firiță Carp, *În așteptare*, Editura Militară. □•O fotografie în care apar Tudor Arghezi și foarte tânărul Nicolae Labiș (în vizită la Mărțișor) este comentată de Gheorghe Istrate.

• [„**Viața Românească**”, nr. 12] Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 îi sunt consacrate mai multe colaborări. Editorialul *Marea Unire* este semnat de istoricul Ion Bulei: „Fiecare popor își are istoria sa. A românilor nu se poate niciodată caracteriza cu dictonul latin: *sors bona, nihil aliud* (șansă bună, nimic altceva). Șansa este ce le-a lipsit cel mai tare. Într-un spațiu geografic unitar, asemănat de mulți cu o cetate naturală, având podișul Transilvaniei ca bastion fortificat și punct central, poporul român nu s-a putut aduna la un loc decât după multe, prea multe secole de suferință”. □•A patriei cinstire cuprinde o selecție de versuri din creația poetică a lui Ion Sofia Manolescu, Valeriu Pantazi, Geo Galetaru, Dumitru Grigoraș. ■•N. Steinhardt propune *O nouă lectură a lui Ion* la mai bine de 60 de ani de la publicarea principalei opere a lui Rebreanu, într-o notă modernă. O recitare, nu din perspectiva romanului țărânului ardelean și a iubirii lui pătimește pentru pământ, ci ca un roman echivalent al unei tragedii grecești, „ca o flagrantă exemplificare a metodelor fatalității, ca o proză epică existențială a cărei temă e modul cum firele toarse de ursitoare se pricep a învălătuci și răpune un om în faza unde, mărinimoase, pâruseră a-i da câștig de cauză...”. O astfel de abordare a lecturii conferă romanului profunzimea tragediilor grecești, prin suprapunerea tematicii fatalității destinului inexorabil, a luptei zadarnice a omului cu implacabilele parce: „Aici insul e un biet țăran, iar parcele sunt reprezentate de neînsemnatele ursitoare ale unui necăjit olat rural. Ce-are a face? Înverșunarea conflictului și fâlnicia implicațiilor împurpurează romanul tot și prefac în simbol cu valabilitate omească generală o destul de comună și trivială întâmplare. Sentimentele sfințesc locurile, romancierul își farmecă personajele, tăria oarbă a patimilor apropie Pripasul de Epidaur, iar opera (univers de sine stătător) nețarmurește tâlcurile”. ■•Despre Romulus Guga scrie Constantin Ciopraga, care descoperă reminiscențe funebre în lirica și proza dispărutului. Textul se intitulează *Sinfonie neterminată* pentru că spune despre Guga că este un „autor al unei simfonii neterminate” deoarece este un apărător consecvent al adevărului, al purității și al conștiințelor neîntinate în acest joc al opozițiilor care au o finalitate revelatoare. În mod deliberat sunt alese nenumărate exemplificări ale morții, ca idee obsesivă în conștiința creatorului, atât din volumele de versuri (*Bărți părăsite* și *Totem*), cât și din cele de proză (*Viața post mortem*, *Nebunul și floarea* au *Adio Arizona*) pentru a pune în evidență un paradox care definește dramatismul existențial cu care s-a confruntat întotdeauna omul: nu ne putem bucura de prezent de teama viitorului. Din nenumăratele meditații ale personajelor din romanele enumerate, autorul extrage o definiție care-i oferă propriul sens existențial: „Omul se naște pe pământ și moare. Despre întâmplarea aceasta se spune că se numește viață. Dar mai există și un altfel de viață. Cea subterană. Viața în care totul există cât exiști și tu ...”. În finalul romanului *Nebunul și floarea* scriitorul aduce, plin de recunoștință, un elogiu acestei bucurii de a fi, mai presus de toate patimile umane: „Există ceva mai presus de

singurătate, egoism, minciună și nedreptate, există ceva mai presus de libertate și jertfă, dragoste și deșertăciune. Eu, cu adevărat, am găsit acest lucru în sufletul meu, în sufletele celorlalți și vă spun că această unică și neegalabilă bogăție e viața”. ■•Mihai Zamfir propune o discuție istorico-literară, critică și eseistică asupra modelului prozei românești din trecut, pornind de la „memorie vs. imaginație”. ■•În traducerea lui Thomas Kleininger și Gabriel Liiceanu, „Viața Românească” publică textul lui Martin Heidegger, *Ce este metafizica?*, celebru discurs ținut în 1928 în Aula Universității din Freiburg. Heidegger își începe alocuțiunea printr-o interogare metafizică, pentru a putea elabora de-abia apoi întrebarea și, în cele din urmă, răspunsul pe care aceasta îl poate primi. În lucrarea care a revoluționat sensul noțiunii de metafizică, Heidegger afirmă că pentru a putea afla sensul corect este esențială modalitatea în care ființarea umană, noi înșine cu alte cuvinte, vom fi în stare să punem întrebarea. Filosoful încearcă să definească mai întâi diferența ontologică dintre ființă (*Sein*) și ființare (*Seiendes*), căutând să demonstreze că ființa pură și nimicul sunt unul și același lucru, dar nu din perspectiva conceptului hegelian de gândire, ci pentru că ființa în esența ei este finită, dar se relevă numai în transcendența existenței noastre (*Dasein*) menținută în sfera nimicului: „Vechea propoziție *ex nihilo nihil fit* va conține atunci un altfel de sens – un sens care vizează însăși problema ființei – și va suna astfel: *ex nihilo omne ens qua ens fit*. Abia în nimicul *Dasein*-ului ființarea în întregul ei se ridică la posibilitatea care îi e proprie în gradul cel mai înalt, adică ajunge în mod finit la sine însăși”. De-abia în momentul în care întrebarea a devenit cu adevărat una a propriei persoane, atunci se poate spune că persoana s-a apropiat de metafizică, venind din afara ei, și nu transpunându-se pur și simplu în ea: „Filosofia se pune în mișcare numai prin saltul pe care propria noastră existență îl realizează în posibilitățile fundamentale ale *Dasein*-ului considerat în întregul lui. Pentru a împlini acest salt, hotărâtor este să acorzi spațiu ființării în întregul ei, de asemenea să te lași prins în nimic, adică să te eliberezi de idolii pe care fiecare dintre noi îi are și în preajma cărora obișnuiește să se furișeze și, în sfârșit, să dai curs liber acestei plutiri pentru ca ... ea să revină mereu la întrebarea fundamentală a metafizicii ...: De ce este de fapt ființare și nu, mai curând, nimic?”. ■•Nicolae Oprea comentează *Poezia reală* din versurile lui Mircea Ivănescu. Este luat ca punct de reper volumul din 1968, *Versuri*, în primul rând pentru că acesta atrăgea atenția asupra talentatului poet, și în al doilea rând pentru că nenumărate teme se vor regăsi în următoarele cărți, abordate însă din unghiuri complementare. Criticul prezumă că recenta culegere de *Alte poeme nouă* (Editura Cartea Românească, 1986) va da impresia că cele 251 de pagini reprezintă un final primejdios, o epuizare a substanței poetice prin adăugiri nesemnificative sau nuanțări expresive. „Să fie un pariu viclean al autorului, o provocare disimulată?” – se întreabă criticul. Și tot el descoperă răspunsul din analiza compozițiilor recente pe teme vechi: „Lui Mircea Ivănescu îi lipsește nu arta de a

convinge, ci însăși convingerea că poate epuiza obsesiile creatoare. Drama transgresării literaturii deviază din neputința de a atinge un salvator punct terminus al discursului. E de admirat în acest caz marea voință de a crea (în fond, a recrea, prin repetiție și nuanțare), în pofida riscului de a eșua în autopastișă”.

■•Din nou despre „criticul” Marin Sorescu scrie Alexandru George.

□•Continuă Cristian Moraru – *Nu trageți în pianist!* ■•Același Cristian Moraru semnează ministudiul *În spatele ușilor închise*, unde se află cartea lui Nicolae Manolescu. *O ușă abia întredeschisă* (Editura Cartea Românească, 1986) ar putea fi, în opinia cronicarului, o deschidere către un nou volum, anticipat în multe dintre paginile prezentului, despre poezie, care va reprezenta „cel puțin ceea ce a însemnat *Arca lui Noe* în critica prozei”. Stilul eseistic adoptat de critic în volumul recenzat este privit de Cristian Moraru ca o impunere a artei care facilitează comunicarea cu un cititor mai puțin avizat la nivelul expresiei sau al subiectului: „... eseu a ajuns treptat, din «umilă cenușareasă», să-și impună propria artă asupra restului operei. [...] E vorba de o influență benefică și gradată, cu consecințe importante. Confesiunea, memorialistica, tonul dubitativ, oralitatea și intertextualitatea agilă, ironia, simplitatea și simplificarea, analogia ce accesibilizează și sensibilizează o terminologie altminteri «neutră», sau anevoie de receptat pentru un cititor obișnuit, colocvialitatea, tenta prozai-că, refuzul ermetismelor, hieratismului și elitismelor – toate acestea dominante la început în «eseul-eseu», se impun încetul cu încetul și în celelalte sectoare.”

■•Mihai Zamfir se ocupă de *Ritm și rimă în cartea românească* (Editura Cartea Românească, 1986), de Mihai Dinu, laudând cartea ca fiind primul tratat complet de versificație, la nivelul teoretic înregistrat cel puțin până la sfârșitul secolului XX: „Pentru întâia oară la noi, un specialist interdisciplinar (poetician dublat de matematician) construiește matricea sau modelul generativ al versului cult românesc”. Criticul literar consideră că, de acum încolo, oricare studiu de cercetare în domeniul versificației va trebui să pornească de la acest punct obligatoriu de referință, care este „tratatul generativ fundamental” scris de Mihai Dinu.

□•Cornel Regman scrie despre Vasile Igna, *Insula verde* (Editura Cartea Românească, 1986), acesta fiind al șaselea volum de versuri al poetului clujean. Caracterizat înainte de Gh. Grigurcu „un ecolog”, Regman apreciază, după titlu, că volumul „tot în ecologie bate”. Presupunere confirmată de poeziile dintr-un ciclu întreg intitulate invariabil *Deal*, abordare tematică încadrată ca poezie de notație, în care au excelat adesea poezii grupați în jurul revistei „Steaua”, cu care Mihai Zamfir îl compară în mod repetat pe poet. Criticul se arată însă surprins în a găsi în volumul recenzat și „conexiuni cu moduri de glăsuire total opuse, cum a fi acela al laudei și al descântecului arghezian, împinse în câteva cazuri până la mimetism: «Cine minte ziua și o descoasă / din pâcla sufletului groasă / Cine înțepă cu pliscul ruginos / dimineața întoarsă pe dos / de țâșnește printre buze frigul ...»”.

INDEX DE NUME

A

- Abăluță, Constantin, 20, 322, 1465
Abrudan, Paul, 475, 619
Achim, Gheorghe, 539
Achim, Mihaela, 42, 43, 95, 310, 391,
537, 640, 684, 1028, 1046, 1134,
1256, 1274, 1306, 1362
Achim, Silviu, 96
Achimescu, Ildico, 778, 1400
Achiței, Gheorghe, 213
Acone, Antonio, 1402
Acsan, Ion, 773, 1302
Acterian, Arșavir, 200, 1535
Adam, Ioan, 243, 244, 307, 358,
489, 817, 827, 974, 1084, 1147,
1300, 1351, 1362
Adam, Anton, 69
Adam, Sergiu, 40, 151, 303, 328,
855, 1424
Adam, Sever, 890
Adameșteanu, Gabriela, 82, 370,
371, 409, 417, 750, 937, 1003,
1050, 1054, 1154, 1356, 1378,
1403, 1441, 1556
Adăscăliței, Irina, 164, 1333, 1540
Aderca, Felix, 203, 207, 214, 281,
365, 812, 1214, 1463, 1560
Adoc, Gheorghe, 128, 645, 764,
1415
Afloroaei, Ștefan, 162, 633
Agârbiceanu, Ion, 38, 43, 429, 490,
955, 1058, 1106, 1147, 1213,
1523
Agopian, Ștefan, 144, 173, 281, 294,
295, 296, 331, 371, 636, 692,
786, 825, 840, 862, 990, 1050,
1051, 1054, 1128, 1255, 1256,
1327, 1448, 1556
Albala, Radu, 267, 357, 562, 1097,
1538
Alberti, Rafael, 500, 1168, 1518
Alboiu, George, 337, 383, 431, 628,
780, 813, 907, 958, 961
Albu, Florența, 49, 186, 285, 317,
606, 874, 978, 1377
Albu, Mihaela, 317, 606
Albulescu, Mircea, 390, 928, 1078,
1364
Aldulescu, Radu, 531, 554, 574
Alecsandrescu, Dan, 1119
Alecsandri, Vasile, 11, 134, 166,
373, 395, 456, 481, 490, 681,
755, 813, 839, 856, 858, 932,
1018, 1303, 1332, 1376, 1424,
1457, 1511, 1538
Alec, Russo, 601, 878, 1063, 1259,
1279, 1332
Alexandrescu, Dana, 162, 164, 1540
Alexandrescu, Grigore, 16, 134, 327,
395, 517, 852, 1185, 1215, 1341
Alexandrescu, Horia, 500
Alexandrescu, Mircea, 616
Alexandrescu, Sorin, 1118
Alexandrescu, Vlad, 844
Alexandru, Ioan, 33, 58, 86, 153,
162, 199, 209, 229, 259, 322,
340, 361, 370, 382, 385, 400,
418, 434, 449, 519, 534, 547,
562, 574, 576, 602, 628, 629,
657, 759, 771, 805, 813, 879,
899, 918, 959, 964, 1024, 1076,
1084, 1112, 1176, 1199, 1246,

1249, 1337, 1417, 1458, 1469,
 1482
 Alexandru, Radu, F., 594
 Alexiu, Lucian, 53, 82, 136, 205,
 237, 255, 377, 399, 423, 717,
 800, 834, 901, 902, 915, 951,
 952, 954, 1155, 1166, 1465,
 1483, 1500
 Almaş, Dumitru, 112, 220, 432,
 1004, 1079, 1198, 1378, 1462
 Almăjan, Ion Marin, 24, 424, 568,
 578, 1140, 1513
 Almăjan, Ion Marin, 24, 424, 568,
 578, 1140, 1513, 1514
 Almosnino, George, 668
 Alui Gheorghe, Adrian, 288, 303,
 565, 601, 662, 710, 846, 969,
 1439
 Alupeii, Silviu, 322, 459, 707
 Andersen, Cr., 776, 1536
 Andras, Sütö, 309, 914
 Andreescu, Honoriu, 1130, 1147
 Andreescu, Mihaela, 170, 416, 460,
 607, 608, 1340
 Andrei, Petre, 837, 1061
 Andreiţă, Ion, 313, 578, 622, 1113,
 1239
 Andriescu, Al., 275, 860, 306, 307,
 847
 Andriescu, Anca Ioana, 116, 1518,
 862, 939
 Andriescu, Radu, 159, 162, 163,
 288, 303, 565, 710, 744, 1333,
 1439
 Andrieş, Alexandra, 157, 555, 661,
 690, 1466
 Andrieş, Andi, 153, 650, 679
 Andriţoiu, Al., , 17, 25, 37, 61, 98,
 110, 130, 136, 166, 187, 199,
 207, 214, 235, 272, 285, 312,
 313, 339, 347, 370, 430, 458,
 491, 508, 528, 593, 600, 601,
 604, 621, 622, 633, 647, 696,
 743, 746, 754, 757, 758, 763,
 771, 853, 865, 908, 963, 1023,
 1025, 1026, 1047, 1066, 1077,
 1115, 1123, 1244, 1248, 1355,
 1399, 1402, 1475, 1499, 1512,
 1520
 Andronic, Titus, 886
 Andru, Vasile, 16, 19, 40, 136, 484,
 668, 735, 914, 998, 1005, 1054,
 1286, 1526, 1539
 Angelescu, Silviu, 28, 139, 526, 620,
 817, 1128, 1162, 1184
 Anghel, Dimitrie, 26, 38, 427, 1025,
 1104, 1187
 Anghel, Paul, 108, 143, 155, 236,
 402, 492, 506, 507, 536, 547,
 553, 577, 584, 629, 654, 657,
 676, 703, 728, 807, 823, 840,
 842, 863, 907, 909, 914, 932,
 1025, 1058, 1062, 1077, 1096,
 1175, 1249, 1251, 1283, 1327,
 1351, 1370, 1387, 1389, 1503,
 1555
 Anghel, Petre, 302, 1032, 1054
 Anghelescu, Mircea, 328, 614, 755,
 886, 995, 1124, 1205, 1351,
 1366, 1367, 1384, 1428, 1447,
 1464, 1477, 1563
 Anghelescu, Nadia, 1477
 Angheluş, Alex., 732, 1075, 1205
 Aniţei, Nicolae, 525, 836, 1133
 Anoka, Maria, 1483
 Antohi, Alexandra Carmen, 985, 986
 Antohi, Sorin, 581, 582, 798, 860,
 1011, 1012
 Anton, Costache, 1305, 1395
 Anton, Eugenia, Tudor, 39, 375,
 409, 560, 1124
 Antonescu, Nae, 70, 247, 313,
 711, 1134, 1239, 1342, 1442,
 1507

Antonesei, Liviu, 121, 328, 582,
 601, 633, 744, 772, 867, 868,
 869, 1076, 1282, 1333, 1540,
 1552
 Antonie, Aurel, 516, 704, 827, 906,
 990, 1149, 1294, 1340, 1542
 Antoniu, Corneliu, 770
 Apetroaie, Ion, 394, 416, 443, 598,
 817, 1013
 Apostol, Pavel, [Erdős, Pavel,] 1084,
 1146, 1046
 Apreotesei, Cezar, 567, 1189
 Arbore, Grigore, 207, 263, 285, 288,
 496, 526, 549, 570, 631, 652,
 724, 967, 1248, 1537
 Arcan, Sofia, 424, 1092, 1093, 1412,
 1428
 Arcaș, Ion, 95, 174, 538, 1380
 Archip, Ticu, 1463
 Ardeleanu, Ion, 94, 113, 436, 616,
 622, 639, 709, 755, 820, 874,
 892, 924, 1043, 1080, 1406,
 1423, 1424, 1430, 1461, 1517,
 1527
 Ardeleanu, Virgil, 173, 750,
 Argatu, Calinic, 193, 1220
 Argeșanu, Ion, Popa, 728, 1079
 Arghezi, Mitzura, 138, 936
 Arghezi, Rozalia, 400
 Arghezi, Tudor, 12, 14, 32, 33, 37,
 49, 60, 97, 111, 129, 138, 148,
 149, 182, 214, 225, 226, 229,
 235, 236, 259, 260, 266, 273,
 287, 289, 294, 318, 326, 338,
 366, 398, 400, 408, 414, 416,
 423, 449, 483, 492, 495, 502,
 504, 528, 532, 544, 545, 562,
 571, 628, 648, 654, 659, 660,
 672, 679, 684, 759, 770, 771,
 776, 784, 791, 799, 802, 803,
 812, 821, 847, 849, 854, 857,
 866, 887, 909, 936, 953, 958,
 977, 983, 991, 1008, 1011, 1013,
 1014, 1032, 1077, 1116, 1120,
 1160, 1198, 1218, 1219, 1250,
 1263, 1282, 1284, 1296, 1359,
 1382, 1385, 1391, 1427, 1439,
 1448, 1450, 1452, 1478, 1511,
 1556, 1560, 1561, 1567
 Aricescu, C.D., 289, 926, 1066
 Arieșanu, Ion, 52, 379, 413, 424,
 569, 1092, 1117, 1281, 1297,
 1314, 1371, 1484, 1515, 1516
 Arieșescu, Ion, 26, 1047
 Arieșescu, Nicolae, 93, 507, 534,
 639, 1081
 Arimia, Vasile, 436, 1080
 Arion, George, 40, 204, 254, 444,
 1032, 1244, 1260, 1420
 Ariton, Nicolae, 636, 675, 1429
 Armanca, Brândușa, 228, 232, 421
 Armeanu, Valeriu, 107
 Arp, Jean, 260
 Arpad, Kelemen, 81
 Asachi, Gheorghe, 323, 395, 490,
 517, 995, 1261, 1511
 Asachi, Lazăr Leon, 516, 827, 990,
 995, 1107,
 Asturias, Miguel Angel, 580, 1518
 Atanasiu, Victor, 237, 385, 408, 479,
 655, 680, 705, 708, 729, 784,
 803, 804, 893, 907, 911, 970,
 1102, 1107, 1111, 1251, 1265,
 1288, 1182, 1202, 1263, 1268,
 1291, 1303, 1317, 1396, 1489
 Atomii, Constantin, 113, 1070, 1388,
 1410, 1567
 Avădanei, Ștefan, 134, 224, 353,
 376, 395, 517, 550, 695, 744,
 798, 900, 1170, 1208, 1333, 1529
 Avram, Mioara, 420, 746
 Avram, Sever, 145, 186, 284, 508,
 788, 874, 1027, 1207, 1234,
 1319,

Avram, Sorin, 554
Avram, Vasile, 755
Avramescu, Florin, 85
Avramescu, Lucian, 90, 385, 311,
358, 656, 827
Avramescu, Mihai, 24
Avramescu, Tiberiu, 1162
Azap, Gheorghe, 1057, 1093, 1140

B

Babeți, Adriana, 140, 230, 276,
548,581,582, 672, 834, 1282,
1315
Bachelard, Gaston, 70, 209, 269,
520, 697, 744, 940, 1443
Baciu, Alexandru, 465
Baciu, Constantin, 128
Baciu, Dorin, 1464
Baciu, George, 304
Baciu, Ion, 375
Baciu, Margareta, 31
Baciu, Maria, 156, 288, 304, 565,
601, 846, 856, 1439
Baconsky, A.E., 11, 153, 234, 235,
423, 468, 472, 509, 546, 657,
727, 759, 770, 867, 878, 900,
1003, 1026, 1082, 1196, 1448,
1465, 1478, 1482
Baconsky, Leon, 1117
Bacovia, George, 60, 127, 134, 151,
174, 182, 185, 214, 238, 290,
326, 327, 440, 483, 491, 492,
545, 623, 672, 684, 686, 719,
722, 770, 771, 784, 808, 815,
821, 834, 880, 887, 956, 966,
974, 986, 1011, 1032, 1082,
1129, 1142, 1190, 1203, 1240,
1275, 1282,1382, 1413, 1424,
1448, 1466, 1479, 1483, 1527,
1552, 1557
Badea Dumitru, 1210
Badea, Constantin, 896
Badea, Costel, 128
Badea, Marian, 20, 271
Badea, Marin, 283, 625, 1319
Badea, Ștefan, 785
Badi, Nicolae, 435
Bagdasar, Radu, 794, 881, 1067,
1269, 1317, 1321
Bahtin, M., 231, 483, 640, 969, 1222
Baican, Eugen, 309, 311, 1543
Balaban, Cornel, 150, 1078
Balaci, Alexandru, 17, 29, 35, 36,
58, 71, 93, 126, 130, 184, 201,
212, 271, 371, 413, 449, 498,
641, 648, 654, 662, 695, 755,
762, 787, 792, 793, 805, 847,
857, 902, 910, 912, 941, 969,
1026, 1065, 1067, 1079, 1124,
1152, 1165, 1179, 1273, 1339,
1365, 1376, 1405, 1469, 1478,
1518, 1519
Balahur, Paul, 18, 50, 102, 224, 311,
382, 390, 491, 633, 660, 690,
795, 900, 1068, 1070, 1075,
1076, 1170, 1267, 1384
Baldensperger, Fernand, 328
Balke, William, 459
Bally, Charles, 275
Balotă, George, 335
Balotă, Ileana, 116, 128,, 645, 764
Balotă, Nicolae, 20, 416, , 696, ,
1072
Baș, Teodor, 813, 1080
Baltag, Cezar, 50, 137, 153, 207,
229, 235, 285, 290, 311, 335,
437, 449, 546, 562, 581, 653,
656, 657, 664, 692, 698, 720,
760, 770, 813, 872, 916, 958,
971, 1089, 1355
Baltazar, Camil, 656, 1463
Banciu, Carmen Francesca, 762,
1556

Banciu, Paul Eugen, 82, 281, 424,
 569, 762, 833, 943, 1150, 1285,
 1371, 1430, 1517, 1555
 Banu, Cornel, 166, 605, 1446
 Banuș, Maria, 110, 153, 281, 759,
 770, 813, 826, 875, 914, 1026,
 1075, 1275
 Baranga, Aurel, 155, 387, 491, 629,
 643, 716, 755, 787, 1030, 1118,
 1343, 1410, 1485, 1517
 Barbilian, Gerda, 191, 980, 1251
 Barborică, C., 87, 1483
 Barbu, Constantin, 21, 316, 462,
 581, 582, 608, 678, 680, 705,
 708, 784, 807, 905, 984, 1360
 Barbu, Eugen, 21, 28, 29, 109, 111,
 115, 124, 129, 141, 187, 207,
 231, 257, 279, 280, 357, 359,
 400, 417, 426, 447, 495, 501,
 506, 523, 526, 527, 536, 549,
 570, 578, 595, 629, 631, 638,
 648, 654, 673, 676, 696, 698,
 713, 715, 728, 752, 759, 782,
 783, 801, 819, 825, 840, 871,
 884, 890, 898, 902, 912, 916,
 921, 923, 961, 971, 1010, 1017,
 1036, 1048, 1060, 1073, 1085,
 1114, 1120, 1144, 1147, 1156,
 1158, 1194, 1217, 1222, 1248,
 1283, 1298, 1315, 1359, 1370,
 1379, 1410, 1459, 1467, 1487,
 1493, 1565
 Barbu, Ion, 33, 37, 39, 41, 60, 64,
 149, 158, 182, 186, 191, 199,
 214, 226, 235, 248, 284, 312,
 338, 417, 471, 502, 545, 570,
 607, 672, 715, 759, 770, 776,
 821, 887, 916, 980, 1010, 1045,
 1077, 1084, 1100, 1101, 1116,
 1129, 1137, 1156, 1163, 1190,
 1198, 1203, 1251, 1253, 1292,
 1424, 1478, 1510, 1517, 1560,
 1564, 1567
 Barbu, Marian, 171, 437, 1460
 Barbu, Petre, 474, 707, 1563
 Bardan, Vasile, 34, 1081, 1417
 Bardu, Nistor, 474
 Barițiu, George, 391, 849, , 1255
 1288, 1525
 Barna, Dorin, 732, 1525
 Barnett, F.J., 227, 396
 Barone, Orlando, 741
 Bart, Jean, 306
 Barth, John, 717
 Barthes, Roland, 20, 155, 210, 231,
 300, 411, 483, 520, 530, 640,
 732, 734, 858, 873, 984, 1136,
 1347, 1409, 1417, 1424, 1476,
 1530, 1556
 Basarab, Corneliu, 627,
 Baș, Gheorghe, 525, 836
 Bazin, Hervé, 87
 Băciuț, Nicolae, 181, 183, 192, 208,
 330, 364, 476, 620, 706, 865,
 940, 944, 997, 998, 999, 1081,
 1125, 1222, 1230, 1353, 1354,
 1406, 1429, 1449, 1476, 1542,
 1555, 1562, 1564, 1567
 Bădărău, George, 161, 162, 452,
 601, 858, 1333
 Bădescu, Horia, 16, 90, 172, 195,
 196, 218, 358, 469, 533, 551,
 609, 627, 630, , 739, 746, 750,
 789, 854, , 896, 897, 971, 1007,
 1082, 1203, 1267, 1290, 1362,
 1363
 Bădescu, Ilie, 59, , 448, 676, 820,
 842, 863, 1144, 1416, 1503, 1517
 Bădescu, Ioana, 846
 Bădescu, Scipione, 1186
 Bădică, Viorel, 149, 812
 Bădicuț, Ilie, 646, 942
 Bădiliță, Cristian, 856, 1200

Bădițescu, Marius, 862
 Bădrăgan, Stelian, 731
 Bădrăjan, Gh., 1400
 Băghină, Doina, 608
 Băicoianu, Zoe, 748
 Băieșu, Ion, 40, 136, 140, 145, 155,
 197, 335, 355, 367, 430, 498,
 595, 629, 644, 653, 715, 716,
 751, 818, 900, 901, 1120, 1197,
 1210, 1441
 Băileșteanu, Fănuș, 60, 198, 219,
 263, 488, 545, 654, 772, 822,
 1068, 1151, 1397, 1416, 1441,
 1504
 Băileșteanu, Jean, 654
 Băjenaru, Cătălin, 178, 1349, 1538,
 Băjenaru, Constantin, 1406, 1567
 Băjenaru, Grigore, 232
 Bălaj, Teofil, 130, 364, 405, 640,
 641, 654, 748, 754, 941, 1070,
 1358, 1382
 Bălan, Ion Dodu, 23, 91, 111, 113,
 114, 117, 118, 125, 130, 171,
 190, 207, 223, 272, 344, 364,
 388, 503, 527, 547, 559, 590,
 625, 627, 648, 681, 739, 790,
 795, 805, 812, 890, 894, 911,
 963, 1005, 1022, 1023, 1027,
 1052, 1065, 1164, 1178, 1318,
 1364, 1380, 1405, 1518, 1519
 Bălașa, Sabin, 128, 304, 645, 764,
 929, 1071
 Bălăeț, Dumitru, 571, 656, 841, 905,
 937, 957, 1180, 1416
 Bălăiță, George, 16, 53, 296, 298,
 334, 338, 340, 397, 409, 449,
 501, 507, 546, 554, 629, 636,
 682, 750, 810, 817, 858, 890,
 926, 937, 963, 972, 1011, 1023,
 1048, 1049, 1074, 1097, 1115,
 1146, 1424, 1458, 1555
 Bălănescu, Sorina, 789, 1248
 Bălănică, Vladimir, 325, 473, 581,
 582, 617, 754, 991, 1122, 1223,
 1224, 1225
 Bălănoiu, Emilian, 959, 1005, 1117,
 1328
 Bălcescu, Nicolae, 130, 233, 304,
 406, 408, 558, 593, 633, 729,
 856, 867, 875, 911, 919, 925,
 942, 943, 977, 1062, 1082, 1174,
 1182, 1185, 1187, 1512, 1517,
 1562
 Bălu, Ion, 21, 366, 546, 708, 766,
 899, 1027, 1028
 Bănățeanu, Al., 970
 Bănescu, Florin, 73, 424, 566, 568,
 570, 571, 719, 782, 955, 1093,
 1193, 1314, 1315, 1412, 1483,
 1515
 Bănulescu, Ștefan, 53, 264, 276,
 456, 501, 508, 546, 615, 623,
 629, 638, 692, 706, 725, 759,
 775, 810, 884, 900, 989, 990,
 1011, 1094, 1148, 1249, 1269,
 1372
 Bănuță, Ion, 1026, 1098, 1100, 1152,
 1399, 1520
 Băran, Vasile, , 67, 118, 140, 201,
 215, 262, 345, 481, 508, 538,
 554, 627, 632, 662, 905, 1062,
 1237, 1381, 1405, 1474, 1482,
 1494
 Bărboi, Constanța, 558, 1325
 Bărbulescu, Marta, 40, 712, 770,
 854, 1501
 Bărbulescu, Mihai, 40, 130, 385,
 630, 631, 1063, 1080, 1081,
 1443, 1519
 Bărbulescu, Simion, 94, 292, 942,
 1083, 1103, 1309, 1323, 1425
 Bărbuță, Margareta, 912, 939, 1110
 Băsescu, Traian, 1559

Bârgău, Valeriu, 72, 90, 212, 237,
 313, 349, 364, 408, 537, 553,
 706, 747, 807, 812, 828, 940,
 1025, 1028, 1069, 1081, 1068,
 1140, 1149, 1166, 1182, 1184,
 1239, 1275, 1287, 1290, 1306,
 1360, 1385, 1403, 1407, 1417,
 1452, 1489, 1495
 Bârlădeanu, Dan, 81
 Bârlădeanu, Victor, 982, 1290
 Bârna, Nicolae, 881
 Bârna, Vlaicu, 11, 12, 83, 84, 137,
 371, 639, 793, 813, 1070, 1086,
 1117, 1333, 1405, 1455
 Beckett, Samuel, 316, 666, 887, 960,
 971, 1170, 1567
 Bedrosian, Magdalena, 19
 Behring, Eva, 71, 615
 Bejenaru, Ionel, 156, 594, 1185
 Belciu, Maia, 709
 Beldeanu, Adrian, 29, 237
 Beldeanu, Ion, 162, 446, 533
 Beligan, Radu, 61, 1393, 1424, 1527
 Bengescu, Hortensia Papadat, 134,
 139, 272, 436, 545, 615, 680,
 705, 899, 915, 980, 1010, 1044,
 1285, 1402, 1462, 1475, 1509,
 1540
 Beniuc, Mihai, 23, 24, 27, 31, 93,
 96, 98, 105, 125, 129, 147, 151,
 153, 187, 225, 235, 283, 305,
 334, 376, 408, 431, 482, 487,
 498, 551, 566, 574, 578, 592,
 593, 619, 640, 641, 649, 656,
 678, 684, 748, 758, 759, 813,
 820, 900, 927, 1062, 1079, 1081,
 1284, 1303, 1357, 1415, 1518
 Benjamin, Walter, 736
 Berca, Olimpia, 26
 Bercea, Liviu Petru, 140, 671, 1515
 Berceanu, Patrel, 608, 679, 705, 708,
 724
 Berindeanu, Florin, 283, 432, 433,
 493, 524, 582, 726, 801, 837, 965,
 1099, 1198, 1301, 1421, 1520
 Berindei, Dan, 640, 1174, 1304
 Berindei, Octavian, 130
 Berlogea, Ileana, 116, 470, 594, 616,
 791, 1120, 1222, 1343, 1458,
 1558
 Bernea, Ernest, 170, 542, 543, 711,
 1419
 Bernea, Horia, 170, 929
 Berza, Mihai, 89, 605, 1243, 1244
 Beșteliu, Marian, 318, 607
 Bianu, Corin, 1148
 Bianu, Ioan, 5, 333, 1148, 1306
 Biberi, Ion, 20, 139, 317, 912, 914
 Bibescu, George, 1398, 1387,
 1447
 Bibescu, Martha, 25, 873, 1160,
 1337
 Bibicescu, G., 333
 Bibicioiu, Victor, 874, 1105, 1265,
 1558
 Biolan, Toma, 971, 1523
 Birăescu, Traian Liviu, 136, 1155,
 1282
 Biró, László Péter, 680
 Birou, Virgil, 833, 1516, 1517
 Bittel, Adriana, 229, 809, 1050,
 1328, 1493, 1538
 Blaga, Dorli, 685, 1348
 Blaga, Lucian, 11, 21, 22, 55, 59, 60,
 71, 80, 81, 82, 83, 111, 124, 127,
 129, 133, 139, 140, 149, 156,
 158, 174, 175, 214, 220, 226,
 236, 248, 266, 273, 281, 282,
 283, 286, 301, 306, 310, 327,
 334, 338, 347, 389, 390, 414,
 416, 419, 444, 449, 451, 452,
 459, 468, 474, 481, 483, 486,
 491, 492, 495, 496, 502, 528,
 543, 602, 614, 623, 627, 628,

648, 666, 672, 678, 683, 684,
 685, 699, 708, 721, 743, 755,
 759, 768, 770, 771, 790, 811,
 812, 815, 816, 821, 822, 836,
 838, 849, 857, 867, 871, 878,
 886, 887, 893, 905, 911, 912,
 934, 936, 953, 957, 958, 975,
 977, 987, 988, 994, 1008, 1010,
 1011, 1013, 1018, 1027, 1028,
 1039, 1046, 1077, 1084, 1090,
 1096, 1114, 1116, 1134, 1152,
 1166, 1198, 1218, 1219, 1239,
 1250, 1256, 1263, 1274, 1312,
 1336, 1341, 1348, 1354, 1358,
 1363, 1364, 1382, 1385, 1411,
 1413, 1416, 1440, 1448, 1450,
 1457, 1465, 1466, 1479, 1484,
 1510, 1515, 1536, 1546, 1549,
 1550, 1557, 1566
 Blaga, Miron, 311, 979, 1306,
 1346, 1548
 Blanchot, Maurice, 697, 859, 1045,
 1203, 1497, 1529, 1531
 Blandiana, Ana, 11, 16, 49, 108,
 137, 153, 229, 253, 273, 311,
 326, 367, 379, 491, 546, 562,
 624, 628, 649, 656, 712, 759,
 770, 787, 813, 887, 903, 913,
 963, 965, 993, 998, 1018, 1023,
 1028, 1047, 1075, 1107, 1189,
 1230, 1275, 1282, 1305, 1357,
 1396, 1453, 1459, 1467, 1474,
 1487, 1494, 1501, 1511
 Blaș, Teodor, 552
 Blecher, Marcel, 12, 635, 1454,
 1455
 Bloom, Leon, 736
 Bloy, Léon, 1254
 Bo, Carlo 183, 310, 1088, 1113,
 1517, 1555
 Boariu, Ana Maria, 826, 1256
 Boboc, Alexandru, 246, 423, 1536
 Bodiu, Andrei, 163, 597, 711, 727,
 960, 961, 1333, 1434
 Boerescu, Silviu, Dan, 197, 304,
 555, 596, 677, 707, 846, 966,
 969, 977, 1320, 1419, 1427
 Boeriu, Eta, 11, 16, 82, 136, 199,
 841, 1216, 1219, 1220, 1221,
 1448
 Bogdan, Radu, 25, 246
 Boghian, Nicolae, 183, 480, 535
 Bogorodea, Gheorghe, 382, 1560
 Bogrea, Vasile, 244, 984
 Bogza, Geo 16, 94, 108, 245, 265,
 279, 326, 327, 335, 407, 414,
 417, 423, 467, 508, 537, 538,
 607, 623, 638, 639, 646, 648,
 657, 765, 786, 813, 844, 849,
 870, 873, 875, 876, 887, 889,
 898, 914, 982, 983, 993, 1067,
 1089, 1154, 1164, 1183, 1261,
 1271, 1273, 1276, 1296, 1297,
 1310, 1356, 1359, 1364, 1368,
 1369, 1389, 1395, 1412, 1418,
 1419, 1442, 1448, 1453
 Bogza, Radu, 467
 Boia, Lucian, 283, 863
 Bokor, Katalin, 113, 1062
 Boldea, Iulian, 313, 697, 741, 843,
 1335, 1542, 1543, 1544
 Boldureanu, Ioan Viorel, 228, 778,
 781, 1035
 Bolinteanu, Dimitrie, 134, 225,
 257, 318, 445, 539, 926, 942,
 1185, 1215, 1247
 Böll, Heinrich, 156, 1381
 Bolliac, Cezar, 139, 147, 167, 1056
 Bontea, Adriana, 146, 341, 435, 726,
 969, 1100, 1200, 1319, 1420,
 1534
 Boos, Jan Willem, 338
 Borbely, Ștefan, 181, 476, 581, 582,
 742, 1125, 1338, 1567

Borcea, Licinia, 310, 1211
 Borcilă, Mircea, 1381
 Borda, Valentin, 886, 914
 Bordeianu, Cătălin, 104, 660, 1107,
 1303, 1309, 1394
 Bordeianu, Mihai, 51, 1306
 Borges, Jorge Louis, 251, 302, 338,
 379, 420, 516, 704, 719, 734,
 741, 761, 823, 836, 840, 847,
 874, 894, 940, 972, 974, 1118,
 1195, 1206, 1217, 1250, 1280,
 1285, 1345, 1487, 1525
 Boroda, Ion, 161, 638, 1383
 Borșa, Ioan, 1275, 1361
 Borșun, Dumitru, 730
 Bosquet, Alain, 449, 719, 921, 1184
 Bostan, Constantin, 244, 305, 308
 Bot, Ioana, 309, 310, 311, 623, 759,
 926, 943, 965, 1028, 1046, 1068,
 1084, 1149, 1166, 1184, 1256,
 1273, 1291, 1366, 1396, 1407,
 1461, 1495
 Botez, Alice, 217, 362, 954, 1492
 Botez, Constantin, 78,
 Botez, Demostene, 100, 110, 414,
 512, 534, 546, 623, 813, 847,
 1088, 1215
 Botez, Eugeniu, 367
 Botez, Gheorghe, 1439,
 Botez, Mihai, 1425
 Botezatu, Petre, 836
 Botoran, Constantin, 246, 275
 Botta, Dan, 207, 479, 526, 549, 550,
 570, 854, 916
 Botta, Emil, 133, 185, 205, 236, 268,
 269, 362, 416, 417, 437, 440,
 546, 562, 770, 799, 809, 964,
 1204, 1159, 1468, 1479
 Bourdieu, Pierre, 603
 Boureanu, Radu, 99, 342, 343, 371,
 372, 404, 508, 511, 558, 580,
 601, 786, 813, 847, 971, 1026,
 1082, 1083, 1303, 1555
 Brad Chisacof, Liei, 812
 Brad, Alexandru, 98, 348, 470,
 Brad, Ion, 17, 43, 99, 116, 127, 130,
 178, 207, 267, 347, 458, 501,
 507, 518, 526, 555, 557, 627,
 639, 657, 681, 706, 746, 748,
 751, 812, 813, 891, 911, 927,
 941, 962, 963, 1023, 1025, 1057,
 1065, 1075, 1085, 1133, 1149,
 1164, 1181, 1198, 1213, 1229,
 1238, 1303, 1380, 1404, 1415,
 1460, 1483, 1493, 1507, 1555,
 1567
 Bradu, Mircea, 166, 696
 Bradu, Nistor, 992, 1350
 Braga, Corin, 249, 318,, 811, 989,
 963, 1107
 Braga, Mircea, 179, 327, 561,563, ,
 872, 1072, 1188, 1216, 1220,
 1227, 1239, 1351, 1446
 Braga, Rodica, 40, 881, 1087, 1133,
 1134, 1429,
 Brahaș, Cornel, 655, 680, 705, 708,
 807, 1069, 1360, 1375, 1387,
 1472, 1518
 Braic, Vasile, 162, 164, 861, 1333
 Bratosin, Ștefan, 288, 304, 531, 575,
 601, 662, 847
 Bratu, Savin, 280, 1397
 Braudel, Fernand, 379, 1501
 Brădățean, Gh., 660, 690
 Brădățeanu, Virgil, 1150, 1367
 Brădean, Traian, 128, 645, 731, 764,
 929
 Brăescu, Gheorghe, 138, 367
 Brăescu, Mariana, 471, 579, 1203,
 1327, 1559
 Brăneanu, C., 56
 Brătescu, Geta, 69
 Brătescu-Voinești, Al., 183, 506,
 567, 852, 946
 Brătianu, Dumitru, 380,

Brătianu, Gh., I., 369, 548, 605, 835
 Brâncoveanu, Anna, 814, 1028, 1386, 1447
 Brâncoveanu, Bogdan, 1076
 Brâncoveanu, Romulus, 464
 Brâncuș, Grigore, 191, 240, 340, 384, 481, 532, 668, 762, 891, 1270, 1488
 Breazu, Ion, 486, 546, 878, 1291, 1351, 1367, 1468
 Breban, Nicolae, 110, 229, 296, 300, 321, 407, 417, 449, 501, 546, 629, 631, 636, 706, 722, 728, 810, 858, 893, 898, 899, 900, 911, 914, 972, 1011, 1074, 1134, 1197, 1253, 1287, 1300, 1410, 1526
 Brecht, Bertold, 492, 828, 1103, 1206, 1267, 1534, 1535
 Breitenhofer, Anton, 237
 Breslașu, Marcel, 280, 1517
 Brezianu, Barbu, 27, 873
 Brezu, Constandina, , 24, 1475
 Brocea, Georgeta, 581, 706
 Brudașcu, Dan, 419, 439, 497, 589, 780, 904, 1525
 Brudiu, E., 327, 1226
 Brumaru, A.I., 198, 292, 438, 440, 587, 588, 731, 850, 972, 973, 1102, 1205, 1250, 1322, 1323, 1423, 1526,
 Brumaru, Emil, 150, 190, 207, 417, 425, 531, 655, 679, 770, 775, 776, 808, 1023, 1075, 1162, 1194, 1198, 1204, 1252, 1300, 1413, 1465, 1550, 1551
 Buciu, Marian Victor, 985, 1145, 1340
 Bucșa, Petre, 95, 508, 539, 621, 685, 748, 974, 994, 1073, 1396, 1508
 Bucur, Marin, 27, 68, 70, 128, , 214, 350, 508, 570, 645, 764, 962, 986, 989, 1141, 1193, 1199, 1245, 1272, 1294, 1295, 1300, 1321, 1431, 1432
 Bucur, Pavel, 124, 634
 Bucur, Romulus, 164, 570, 771, 847, 1193
 Bucuța, Emanoil, 1225, 1226
 Budai Deleanu, Ion, 1010, 1058, 1134, 1365, 1507
 Budescu, Ion, 50, 312, 379, 630, 674, 897
 Buduca, Ioan, 63, 139, 145, 408, 532, 533, 582, 668, 670, 703, 707, 721, 762, 802, 804, 1268, 1317, 1552, 1565
 Bugariu, Voicu, 32, 40, 59, 61, 90, 192, 212, 291, 385, 407, 430, 500, 528, 678, 706, 783, 788, 807, 824, 843, 940, 1097, 1146, 1162, 1182
 Bujtár, Pavel, 1193, 1483
 Bulat, Virgil, 453, 814, 1447
 Bulgăr, Gheorghe, 313, 369, 624, 903, 1007, 1148, 1283, 1290, 1360, 1382, 1442, 1460
 Bulhardt, Franz Johannes, 125, 127, 130, 207, 534, 649, 928
 Buluță, Gheorghe, 60, 151, 191, 382, 532, 920, 1158
 Bulza, Teodor, 424, 568, 777, 1173
 Bunea, Mircea, 690, 782
 Bunescu, Ștefan, 107, 398, 1312
 Buruiană, Octavian, 90, 340, 573, 908, 922
 Busuioceanu, Alexandru, 189, 413, 584, 644, 1119, 1374
 Bușegescu, Romeo, 304, 305, 737, 1419, 1427
 Butnaru, Ion, 537, 558, 571, 746
 Butnaru, Leo, 330, 1333
 Butor, Michel, 231, 734
 Buțan, Vasile, 74, 817

Buzași, Ion, 43, 70, 200, 470, 685,
768, 1186, 1239, 1306, 1342,
1354, 1396, 1507, 1558, 1566
Buzărnescu, Ștefan, 107, 548, 1312,
1401
Buzea, Constanța, 9, 49, 63, 146,
171, 229, 285, 288, 349, 408,
434, 508, 516, 639, 657, 726,
759, 770, 771, 813, 846, 903,
964, 969, 1100, 1131, 1200,
1205, 1282, 1390, 1398, 1421,
1511, 1520, 1521, 1525, 1547
Buzinchi, Anta Raluca, 1304, 1456,
1476
Buznea, Valeriu, , 1126, 1567
Buzura, Augustin, 13, 16, 53, 110,
152, 277, 292, 417, 449, 457,
501, 524, 546, 562, 583, 595,
627, 628, 629, 631, 635, 649,
651, 692, 728, 749, 750, 759,
852, 899, 900, 926, 963, 972,
1023, 1048, 1049, 1050, 1074,
1094, 1228, 1230, 1238, 1432,
1513, 1526

C

Cacoveanu, Viorel, 266, 355, 641,
716
Caillois, Roger, ,320, 1002, 1455
Calion, Ion, 181, 996
Calomfirescu, Nicolae, , 241, 413,
414, 570, 818, 986
Calvino, Italo, 734, 1181
Camilar, Eusebiu, 280, 397, 1233,
1488
Camus, Albert, 293, 484, 534, 606,
789, 978, 1508
Cantacuzino, Constantin, 560, 1056
Cantacuzino, G.M., 873
Cantacuzino, Șerban, 916,
Cantemir, Dimitrie, 66, 134, 148,
162, 185, 310, 478, 560, 594,
667, 1009, 1152, 1445

Cantemir, Natalia, 226, 1093
Capote, Truman, 603, 637, 982
Caracostea, D., 70, 201, 411, 943,
1104, 1220, 1273, 1324, 1512,
1563
Caragea, Dan, 65, 1460
Caragiale, Ion, Luca.,15, 18, 31, 38,
134, 140, 148, 231, 262, 268,
295, 318, 333, 339, 343, 368,
390, 396, 427, 477, 483, 490,
493, 533, 545, 563, 578, 624,
715, 716, 723, 776, 826, 845,
853, 888, 891, 900, 929, 932,
944, 965, 1009, 1034, 1045,
1073, 1118, 1133, 1138, 1151,
1172, 1191, 1198, 1200, 1204,
1211, 1235, 1246, 1261, 1273,
1277, 1294, 1296, 1302, 1304,
1312, 1334, 1365, 1367, 1388,
1427, 1429, 1440, 1442, 1455,
1504, 1508, 1548, 1556, 1567,
1583
Caragiale, Mateiu, 16, 230, 262,
267, 333, 490, 562, 623, 715,
776, 1044, 1190, 1203,
1234,1454
Caraman, Petru, 711, 1440
Carandino, Nicolae, 334, 912
Caranfil, Constantina, 1068, 1507
Caranfil, Mihai. 691, 704, 782,
Cardarelli, Vincenzo, 214, 333
Carianopol, Virgil, 31, 527, 578,
626,
Carianopol, Virginia, 349, 712,
823,1125, 1207, 1266, 1349
Cassian, Nina, 67, 182, 235, 281,
473, 518, 521, 649, 656, 770,
993, 1047, 1075
Cațighera, Irina Oana, 575, 601
Cazacu, Aculin, 246, 633,
Cazan, Gheorghe, 246, 1429
Cazimir, Otilia, 395, 638, 656, 813,
1023

Cazimir, Șt., 691, 943,
 Căliman, Călin, 130, 304, 514, 616,
 754
 Călin, Constantin, 151, 153, 732,
 1424, 1528
 Călin, Liviu, 61, 870, 985, 1026,
 1478, 1479,
 Călinescu, Al., 21, 49, 135, 205, 228,
 257, 274, 279, 381, 525, 556,
 566, 574, 585, 672, 676, 685,
 706, 803, 832, 875, 913, 929,
 947, 964, 1031, 1092, 1174,
 1185, 1190, 1208, 1222, 1266,
 1281, 1317, 1333, 1396, 1409,
 1435, 1452, 1470, 1491, 1507,
 1526
 Călinescu, G., 3, 5, 14, 21, 47, 63,
 74, 78, 90, 135, 160, 167, 170,
 207, 229, 231, 238, 273, 283,
 288, 350, 368, 371, 373, 392,
 417, 423, 430, 455, 470, 473,
 484, 491, 526, 541, 555, 571,
 612, 621, 646, 669, 758, 760,
 767, 772, 797, 817, 823, 832,
 850, 852, 859, 881, 883, 901,
 903, 908, 915, 920, 948, 950,
 963, 964, 1000, 1034, 1042,
 1050, 1058, 1083, 1093, 1109,
 1118, 1136, 1159, 1175, 1182,
 1202, 1239, 1242, 1247, 1259,
 1262, 1289, 1296, 1298, 1323,
 1330, 1347, 1350, 1363, 1410,
 1414, 1506, 1516, 1533, 1548,
 1560, 1579, 1586, 1588
 Călugăru, Alice, 270, 280, 892
 Căprariu, Al., 13, 32, 70, 347, 385,
 411, 627, 684, 766, 979, 1082,
 1083, 1134, 1165, 1176, 1239,
 1305, 1395, 1557
 Căpușan-Vodă, Maria, 42, 324, 346,
 412, 464, 684, 911, 925, 928,
 1047, 1070, 1114, 1222, 1231,
 1274, 1381, 1530, 1531
 Cărămidă, Daniel, 1248, 1470
 Cătina, Oana, 41, 865
 Cândea, Virgil, 10, 64, 191, 476,
 496, 550, 594, 629, 667, 677,
 760, 863, 1123, 1499
 Căndroveanu, Hristu, 16, 211, 225,
 285, 349, 627, 764, 772, 1031,
 1047, 1138, 1222, 1452
 Cântec, Florin, 166, 597, 862, 1419,
 1529
 Cârdu, Petru, 24, 288, 1464
 Cârlan, Nicolae, 732, 1539
 Cârlova, Vasile, 134, 185
 Cărlugea, Z., , 113, 188, 189, 336,
 362, 551, 571, 578, 654, 676,
 704, 822, 905, 959, 1023, 1080,
 1096, 1196, 1249, 1267, 1285,
 1389, 1469, 1488, 1503
 Cârneli, Magda, (Magdalena Ghica),
 17, 21, 31, 50, 137, 146, 147,
 155, 163, 169, 182, 217, 218,
 285, 292, 315, 316, 318, 351,
 368, 369, 421, 443, 461, 533,
 581, 582, 608, 680, 705, 708,
 742, 771, 775, 817, 852, 872,
 873, 885, 907, 932, 943, 974,
 1026, 1027, 1057, 1093, 1137,
 1141, 1156, 1166, 1175, 1180,
 1193, 1194, 1212, 1332, 1342,
 1351, 1424, 1438, 1448, 1527,
 1539, 1554
 Cârneli, Radu, 74, 130, 153, 207,
 348, 421, 498, 656, 712, 732,
 770, 771, 974, 1032, 1045, 1081,
 1165, 1168, 1181, 1240, 1257,
 1275, 1402, 1460, 1507, 1554
 Cârnu, Ion, 288, 303, 575, 601, 847
 Celan, Paul, 267, 1275
 Cenușă, Maria, 1312, 1354
 Cenușă, Mircea, 200, 486, 621,
 Cercel, Ioan, 453, 454, 603, 740,
 1335, 1545

Cerna, Panait, 190, 657, 883
 Cernat, Mihai, 432, 725, 965, 1462
 Cernea, Mihai, 141, 1194, 1413
 Cernea, Vladimir, 713, 1048
 Cerneț, Laurențiu, 424, 567, 568, 818
 Cernicova, Galina, 1375
 Certa, Rolando, 333, 500, 602
 Cesereanu, Domițian, 893, 1291, 1351,
 Cesereanu, Ruxandra, 175, 710, 877, 1200, 1452
 Cetea, Doina, 349, 602, 880, 1508
 Chandler, Raymond, 141, 1194, 1413
 Chehăiaian Carmen Tudora, 176, 474, 901, 1223, 1446
 Cheie-Pantea, I., 54, 55, 377, 892, 1090, 1373
 Chelcea, Septimiu, 22, 189
 Chelu, Marin, 456, 1212
 Cheroiu, Gabriel, 482, 889
 Chichere, Ion, 525, 836
 Chifor, Vasile, 180, 328, 620, 639, 1104, 1351
 Chifu, Gabriel, 169, 172, 173, 608, 746, 1439
 Chinezu, Ion, 479, 546, 1363
 Chiriac, Ion, 104, 199, 224, 599, 660, 1075
 Chirilă, Dumitru, 166, 696, 1119
 Chirilă, George, 112, 129, 144,, 187, 188, 249, 484, 513, 540, 689, 712, 941, 1186, 1241, 1308, 1371, 1377, 1397, 1567
 Chiriță, Constantin, 62, 413, 414, 508, 513, 710, 752, 800, 963, 1023, 1026, 1049, 1500
 Chirovici, Radu, 691, 782
 Chiru, Ionel, 795, 1004, 1215, 1266
 Chiscop, Liviu, 592, 732, 856, 1207, 1325
 Chișu, Ioan, 556, 748
 Chișu, Lucian, 2, 3, 7, 190, 527, 551, 677, 781, 806, 959, 1062, 1095, 1390, 1402
 Chitic, Paul Cornel, 644, 716
 Chițimia, I. Const., 422, 921, 1009, 1039, 1262, 1488
 Chițimia, Silvia, 434, 1305,
 Chivu, Gheorghe, 1166, 1304
 Ciachir, Dan, 292, 302, 454, 588, 667, 745, 984
 Cimpoeșu, Petru, 19, 40, 45, 90, 636, 680, 705, 708, 732, 978, 1050, 1105, 1106, 1182, 1328, 1400
 Ciobanu, Constantin Th., 74, 589, 817, 1206,
 Ciobanu, Mircea, 16, 39, 153, 284, 409, 425, 476, 588, 636, 764, 770, 899, 963, 1023, 1205, 1023, 1026, 1047, 1053, 1104, 1205
 Ciobanu, Nicolae, 24, 60, 183, 1501, 184, 334, 338, 405, 1005, 1126, 1233, 1454, 1501
 Ciobanu, Radu, 1351, 1391,
 Ciocan, Constantin, 113, 942, 1080, 1519
 Ciocârlie, Corina, 390, 809, 810, 1189
 Ciocârlie, Livius, 21, 40, 664, 735, 935, 952, 1072, 1192, 1225, 1253, 1261, 1282, 1298, 1346, 1412, 1425, 1443, 1483, 1534, 1556
 Cioculescu, Barbu, 207, 367, 1133
 Cioculescu, Șerban, 11, 38, 68, 78, 86, 90, 95, 112, 128, 131, 140, 162, 174, 219, 238, 244, 265, 313, 316, 338, 344, 345, 353, 367, 400, 410, 418, 436, 455, 464, 479, 482, 502, 532, 534, 536, 546, 562, 639, 649, 651, 681, 708, 715, 765, 767, 786, 810, 812, 825, 859, 873, 898,

909, 964, 1026, 1044, 1067,
 1084, 1085, 1102, 1090, 1132,
 1133, 1214, 1216, 1234, 1238,
 1245, 1263, 1272, 1289, 1303,
 1364, 1379, 1403, 1439, 1459,
 1465, 1474, 1505, 1508, 1532,
 1560
 Ciolcan, Geo, 18, 28, 113, 207, 357,
 549, 646, 647, 722, 727, 837,
 891, 902, 935, 956, 1036, 1063,
 1141, 1194, 1364
 Cionoff, Șerban, 406, 807, 843,
 1081, 1268
 Ciopraga, Constantin, 76, 133, 134,
 160, 198, 224, 306, 308, 338,
 352, 441, 449, 512, 623, 658,
 659, 660, 664, 665, 678, 755,
 796, 810, 857, 912, 945, 947,
 977, 979, 1026, 1031, 1032,
 1072, 1107, 1124, 1137, 1248,
 1277, 1279, 1391, 1397, 1410,
 1427, 1459, 1536, 1568
 Cioran, Emil, 197, 198, 280, 292,
 302, 316, 407, 412, 454, 468,
 516, 794, 826, 855, 856, 860,
 864, 902, 964, 984, 1041, 1217,
 1442, 1546
 Ciotea, Florin, 755, 1564
 Cipariu, Timotei, 10, 43, 475, 1131,
 1284, 1336, 1342
 Ciprian, Gh., 338, 496, 1180, 1259
 Cistelean, 139, 167, 311, 313, 457,
 581, 582, 741, 863, 923, 961,
 1035, 1212, 1320, 1336, 1431,
 1527, 1546
 Ciubotă, Viorel, 270, 539
 Ciucur, Dumitru, 179, 246, 619
 Ciurea, Doina, 237, 391
 Cizek, 1138, 1165, 1166, 1475
 Clisu, Constantin, 1073, 1107
 Coandă, George, 632, 646, 690, 730,
 941, 1101, 1323, 1523
 Cobadin, Nicolae, 308, 858, 991,
 1209, 1331
 Cocea, Dina, 92, 115, 143, 200, 502,
 642, 1317, 1343
 Cocea, N.D., 601, 623, 1060, 1079,
 Cocora, Ion, 17, 182, 346, 558, 559,
 1275
 Codoban, Aurel, 31, 309, 678, 684,
 1166
 Codreanu, Mihai, 84, 414,
 Codreanu, Theodor, 219, 732, 974,
 977, 1209, 1537
 Codrescu, Elena, 85, 144, 609,
 1080, 1081, 1149
 Codruț, Mariana, 553, 868, 1076,
 1148, 1169, 1198, 1209, 1484,
 1540
 Coja, Ion, 27, 200, 232, 234, 687,
 1145, 1488
 Cojocaru, Dan, 211, 810, 1210, 1562
 Cojocaru, Liana, 17, 42, 197, 447,
 567, 715, 716,
 Colțescu, Gabriela, 107, 228, 423,
 Colțescu, Viorel, 26, 548, 1090
 Coman, Mihai, 39, 76, 89, , 241,
 243, 338, 385, 409, 431, 503,
 530, 706, 711, 823, 888, 940,
 961, 1003, 1041, 1181, 1211,
 1233, 1354, 1396, 1407, 1411,
 1419, 1472, 1485, 1504
 Comarnescu, Milena, 168, 1437
 Comarnescu, P., 38, 39, 138, 263,
 353, 354, 548, 606, 678, 720,
 721, 869, 870, 927, 984, 995,
 1006, 1019, 1132, 1214, 1259,
 1333, 1360, 1385, , 1552, 1558
 Comănescu, Denisa, 530, 550, 633,
 837, 1339, 1351, 1354, 1407,
 1501
 Conachi, Costache, 134, 913
 Condeescu, Alexandru Dan, 49, 90,
 138, 197, 205, 382, 444, 445,

481, 499, 532, 533, 539, 677,
 781, 806, 906, 959, 994, 1102,
 1143, 1159, 1388, 1389, 1495,
 1503
 Condruț, Mariana, 308, 452
 Condurache, Val., 160, 173, 269,
 289, 307, 312, 340, 450, 459,
 581, 582, 599, 660, 690, 706,
 738, 846, 858, 978, 1107, 1153,
 1209, 1332, 1486, 1537
 Condurachi, Emil, 98, 391, 928
 Constant, Eugen, 607, 1216
 Constantin, Dumitru, 113, 170, 246
 Constantin, Leonard, 246, 270
 Constantinescu, Vasile, 18, 50, 137,
 199, 224, 690, 766, 1075, 1330,
 Constantinescu, Cornel Radu, 127,
 645, 1397,
 Constantinescu, Dan, 436,748
 Constantinescu, I., 27, 226, 1306,
 Constantinescu, Mircea, 192, 337,
 500, 600, 758, 841,924, 938,
 973,1048, 1257, 1388, 1479,
 Constantinescu, Nicolae, 291, 765,
 1306, 1472,
 Constantinescu, Pompiliu, 52, 94,
 260, 430, 546, 623, 738, 859,
 866, 1214,1417, 1508, 1509,
 1560,,
 Constantinescu, Virgil, 690, 1517,
 1517,
 Constantiniu, Fl., 85, 107, 124, 133,
 233, 335, 372, 381, 392, 498,
 1080, 1402, 1416
 Copoiu, Nicolae, 246, 432, 587, 665
 Corbea, Andrei, 90, 162, 267, 269,
 308, 582, 804, 1132, 1218, 1421,
 1534
 Corbea, Dumitru, 813,1330,
 Corbu, Daniel, 431, 576, 679, 705,
 708, 724, 974, 1067
 Cordoș, Sanda, 309, 453, 454, 1335,
 1544
 Cordun, Miron, 137, 729, 971
 Cornea, Andrei, 335, 1519, 1520,
 Cornea, Paul, 20, 226, 783, 804, 810,
 928, 1015, 1018, 1084, 1132,
 1316, 1558
 Corobea, George, 28, 31, 35, 106,
 113, 507, 631, 1079
 Coroiu, Constantin, 103, 133, 157,
 186, 306, 387, 451, 564, 601,
 638, 660, 737, 857, 913, 949,
 977, 978, 1056, 1186, 1211,
 1258, 1331, 1399, 1536
 Cortazar, Julio, 249, 1028, 1325,
 1440
 Corti, Maria, 640, 1321
 Cosașu, Radu, 16, 20, 81, 145, 237,
 304, 338, 367, 433, 447, 501,
 532, 537, 594, 595, 682, 736,
 761, 763, 833, 834, 857, 861,
 876, 975, 977, 1106, 1114, 1313,
 1330, 1341, 1352, 1427
 Cosma, Viorel, 33, 66, 170, 339,
 481, 576, 632, 886, 1295
 Cosma, Anton, 20, 181,199, 200,
 329, 476, 629, 757, 782, 783,
 886, 998, 1124, 1230, 1351,
 1564
 Cosmin, Smaranda, 724, 867, 908,
 1442
 Costa, C.G., 1060, 1432, 1538
 Costache, Iulian, 156, 974, 1520,
 1521, 1536
 Costandache, Iulian, 923, 960
 Costin, Calistrat, 151, 589, 590, 817,
 974, 1326, 1527
 Costin, Miron, 85, 664, 970, 1462,
 1489, 1493
 Costinescu, 23, 349, 498, 527, 572,
 625, 712, 769, 770, 771, 813,

- 928, 1027, 1029, 1171, 1241, 1336
- Costinescu, Petre, 928, 1171
- Coșbuc, George, 10, 11, 394, 406, 412, 483, 710, 732, 775, 776, 813, 851, 931, 942, 987, 1062, 1131, 1164, 1169, 1178, 1179, 1194, 1197, 1234, 1248, 1275, 1276, 1292, 1293, 1301, 1302, 1307, 1308, 1341, 1361, 1363, 1364, 1365, 1367, 1408, 1417, 1418, 1436, 1457, 1468, 1469, 1503
- Coșovei, T.T., 58, 364, 385, 407, 431, 502, 530, 553, 578, 655, 657, 678, 706, 724, 746, 771, 783, 804, 807, 837, 843, 908, 923, 940, 1040, 1097, 1098, 1099, 1125, 1145, 1182, 1198, 1239, 1252, 1269, 1287, 1300, 1360, 1376, 1378, 1391, 1399, 1403, 1418, 1473, 1487, 1504, 1507, 1513, 1518, 1521
- Coteanu, Ion, 1259, 1306
- Cotruș, Aron, 348, 623, 681, 773, 812, 988, 1363, 1364, 1429
- Cotruș, Ovidiu, 266, 414, 458, 562, 572, 696, 133
- Courriol, Louis, 318, 711, 874
- Covalgi, Chiril, 61, 168
- Cozma, Viorel, 133, 183, 465, 530, 638, 763, 820, 936, 1079, 1391, 1404, 1519
- Cozmei, Ion, 452, 576, 601, 662, 1108, 1133
- Craia, Sultana, 21, 86, 211, 362, 428, 429, 541, 548, 627, 680, 705, 708, 712, 788, 841, 957, 1095, 1127, 1151, 1206, 1495
- Crăciun, Gheorghe, 298, 400, 401, 581, 588, 636, 762, 862, 1051, 1234, 1276, 1333, 1475
- Crăciun, Victor, 74, 97, 240, 319, 320, 1213, 1273, 1494
- Crăciunescu, Ioana, 817, 1353, 1360, 1376
- Crăsnaru, Daniela, 16, 90, 140, 173, 285, 633, 909, 963, 1023, 1306, 1394, 1422, 1504
- Crânguleanu, Ion, 641, 760, 917, 941, 1062, 1248, 1330 1380
- Creangă, Ion, 134, 140, 162, 203, 255, 291, 309, 323, 338, 387, 395, 408, 453, 490, 492, 501, 514, 553, 594, 602, 629, 679, 712, 714, 723, 724, 730, 740, 781, 856, 859, 877, 953, 960, 964, 979, 1008, 1015, 1021, 1059, 1102, 1108, 1127, 1132, 1147, 1255, 1275, 1357, 1454, 1522, 1537
- Crețeanu, George, 1185, 1215
- Creția, Petru, 79, 239, 489, 692, 693, 808, 851, 1312, 1313, 1506
- Crețu, Vasile Tudor, 1282, 1411
- Cristea, Mircea, 631, 647, 673
- Cristea, Radu Călin, 205, 268, 269, 408, 456, 582, 742, 809, 817, 867, 917, 935, 966, 1096, 1199, 1214, 1338, 1434, 1435
- Cristea, Teodor, 940, 1286
- Cristea, Tudor, 33, 194, 365, 430, 437, 500, 530, 706, 807, 922, 971, 1025, 1040, 1145, 1286, 1300, 1317, 1322
- Cristea, Valeriu, 37, 264, 265, 337, 338, 484, 627, 706, 710, 794, 800, 809, 880, 864, 892, 936, 1043, 1072, 1083, 1164, 1252, 1337, 1395, 1433, 1460, 1530, 1536, 1565
- Cristescu, Maria Luiza, 40, 197, 304, 545, 636, 811, 995, 997
- Cristi, Adi, 66, 856, 862, 1076, 1200

- Cristian, V., 157, 158, 1409
Cristofor, Ion, 1069, 1083, 1188, 1232, 1424, 1442
Cristoiu, Ion, 62, 90, 136, 194, 200, 214, 216, 217, 283, 302, 303, 347, 365, 391, 412, 437, 452, 476, 486, 521, 553, 587, 588, 667, 682, 683, 715, 890, 932, 971, 982, 985, 1067, 1069, 1088, 1090, 1160, 1166, 1197, 1205, 1209, 1215, 1216, 1221, 1225, 1238, 1252, 1268, 1287, 1300, 1320, 1322, 1335, 1336, 1360, 1485, 1508
Crișan, Constantin, 173, 321, 345, 592, 817, 888, 1426
Crișan, Maria, 1292, 1408, 1436
Crînguleanu, Ion, 61, 94
Crohălniceanu, Ov., S., 53, 109, 212, 270, 304, 338, 362, 562, 623, 650, 733, 790, 914, 915, 935, 963, 1023, 1026, 1044, 1111, 1127, 1149, 1184, 1216, 1406, 1427, 1461, 1495, 1514, 1529, 1532, 1565, 1566
Cruceană, Ion, 436, 1422
Cruceanu, Mihail, 1026, 1475
Crudu, I., 910, 1560
Cubleșan, Constantin, 155, 767, 1047, 1443, 1559
Cucerzan, Eugen, 711, 789
Cuciureanu, Ștefan, 318, 817
Cuclin, Dimitrie, Cuclin, , 247, 465
Cucu, Ștefan, 70, 1224, 1445
Culcer, Dan, 181, 182, 217, 459, 476, 587, 621, 664, 887, 1002, 1124, 1228, 1232, 1448
Culman, Mihai, 35, 106, 657, 956, 1078
Cunescu, Gheorghe, 389, 399
Curticăpeanu, V., 1188, 1361
Curticeanu, Valentina Marin, 935, 1012, 1013, 1070, 1171, 1320, 1486
Cușnarencu, George, 298, 299, 367, 588, 636, 862, 1050, 1051
Cuțitaru, Liviu, Codrin, 1013, 1429, 1498
Cuțitaru, Virgil, 77, 134, 253, 598, 690, 737, 796, 857, 930, 1013, 1075, 1107, 1209, 1364, 1378, 1429, 1498
- D**
- Dafir, Adrian, 211, 232, 258, 380, 400, 578, 704, 906, 920, 959, 1080, 1266, 1268, 1285, 1389, 1503
Damaschin, Dan, 17, 741, 766, 1333
Damian, Andrei, 197, 1434,
Damian, George, 39, 162, 1330, 1398,
Damian, Liviu, 662, 1333, 1390,
Damian, Ștefan, 333, 435, 453, 602, 1354, 1443
Damiurescu, Grigore, 1110, 1213
Dan, Pavel, 1320, 1484
Dan, Petre, 626, 642, 1284
Danciu, Maxim, 173, 748
Daneș, Tudor, 17, 270, 538, 539, 762, 1423
Danilov, Nichita, 12, 31, 50, 208, 224, 229, 281, 285, 365, 452, 597, 633, 891, 1069, 1075, 1108, 1162, 1194, 1232, 1269, 1290, 1298, 1360, 1413, 1537
Daragiu, Gheorghe, 942, 1390
Darie, Constantin, 169, 313, 460, 745, 870, 983, 1110, 1215, 1437, 1552
Dascăl/ Dascal, Mihai, 138, 242, 263, 328, 523, 705, 708, 985, 1146, 1151, 1389, 1391

Dascălu, Crișu, 422, 951, 952, 1015,
 1140, 1281, 1365, 1383, 1485
 Dătcu, Iordan, 180, 464, 514, 1227,
 1289
 David, Dan, 258, 655, 707, 949
 David, Emil, 994, 1123
 David, Ioachim, 555, 596
 Davidoglu, Mihail, 491, 612, 643
 Dănciulescu, Virgil, 168, 607, 1214
 Dârja, Viorel, 162, 1108, 1211
 Deac, Augustin, 225, 246, 284, 506
 Deac, Valeriu, 284, 506, 1421
 Deaconescu, Ion, 826, 1047, 1343,
 1442, 1557
 Delavrancea, Barbu, 105, 1303
 Delavrancea, Cella, 1095, 1484,
 1489, 1503, 1547
 Deleanu, Ion, 95, 640,
 Deleanu, Marcu Mihail, 37, 355,
 356, 1350
 Deleanu, Valeria, 40, 46, 85, 349,
 551, 641, 711, 1081, 1134, 1193,
 1230, 1394
 Deletant, Andreea, 396, 411, 943,
 1015, 1204, 1324, 1329, 1330
 Deletant, Dennis, 1015, 1329, 1330
 Delureanu, Ștefan, 884, 1562
 Demetrescu, Traian, 882, 1440
 Demetrius, Lucia, 178, 324, 471
 Denciu, I. Dumitru, 371, 654, 1196,
 1370, 1503
 Densusianu, Ovid, 240, 517, 1152,
 1432
 Deșliu, Dan, 153, 684, 1082,
 Deșliu, Valentin, 488, 684, 795,
 1144
 Dezideriu, Horvath, 106, 521,
 1518
 Diaconescu, Ioana, 137, 474, 788
 Diaconescu, M., 74, 86, 148, 149,
 234, 291, 293, 362, 369, 585,
 621, 746, , 971, 1102, 1103,
 1147, 1206, 1322, 1351, 1370,
 1439, 1445, 1446, 1455, 1504,
 1522, 1563
 Diaconescu, Paula, 238, 715, 887,
 Diaconescu, Romulus, 169, 315,
 605, 607, 752, 874, 882, 1148,
 1215, 1339,
 Diaconu, Dana, 22, 1108,
 Diaconu, Doina, 61, 192, 706, 725,
 1161
 Diaconu, Mircea, A., 1259
 Diaconu, Nicolae, 171, 317, 400,
 464, 608, , 824, 843, 923, 940,
 979, 986, 1063, 1097, 1145,
 1185, 1215, 1328, 1340, 1439
 Dianu, Ion, 40, 964
 Dickinson, Emily, 134, 135, 327,
 1529
 Didier, Béatrice, , 231, 318
 Dima, Grazia, 355, 364, 1429, 1498
 Dimisianu, Gabriel, 53, 120, 147,
 218, 241, 242, 389, 426, 691,
 692, 765, 783, 804, 817, 864,
 963, 1023, 1082, 1208, 1289,
 1353, 1491, 1533
 Dimitriu, Daniel, 134, 173
 Dimov, Leonid, 37, 163, 177, 182,
 196, 207, 225, 261, 280, 546,
 610, 623, 628, 679, 734, 770,
 773, 817, 900, 1378, 1379
 Dincă, Dumitru Ion, 646, 938,
 Dincă, Ștefan, , 23, 43, 1149, 1472,
 1514
 Dinescu, Mircea, 16, 39, 41, 42, 50,
 62, 84, 85, 90, 120, 121, 145,
 146, 172, 193, 196, 214, 236,
 240, 262, 283, 326, 341, 357,
 364, 367, 387, 408, 411, 417,
 421, 431, 446, 450, 457, 458,
 468, 469, 473, 492, 502, 531,
 553, 574, 652, 655, 657, 661,
 673, 677, 678, 706, 722, 725,

739, 746, 759, 770, 775, 780,
 784, 807, 813, 817, 824, 837,
 843, 860, 875, 887, 890, 903,
 908, 916, 923, 940, 956, 960,
 963, 967, 968, 976, 1017, 1023,
 1025, 1041, 1114, 1124, 1170,
 1203, 1204, 1247, 1255, 1269,
 1271, 1275, 1281, 1289, 1291,
 1300, 1324, 1339, 1360, 1378,
 1391, 1402, 1418, 1489, 1511,
 1550, 1564
 Dinescu, Viorel, 62, 916, 1564
 Dinu, Mihai, 134, 682, 1306, 1570
 Dinu, Valeriu, 262, 265,
 Dinulescu, Dumitru, 40, 82, 307,
 367, 608, 617, 724, 992, 1180,
 1183, 1210, 1225, 1256, 1388
 Dinutz, Mircea, 1097, 1146, 1182,
 1378, 1403
 Dobre, Ilie, 143
 Dobrescu, Al., 161, 173, 183, 224,
 269, 281, 307368, 450, 485, 543,
 553, 596, 600, 664, 739, 857,
 883, 978, 1107, 1146, 1162,
 1170, 1188, 1197, 1209, 1428,
 1448, 1504, 1538
 Dobrescu, Caius, 83, 197, 363, 1131,
 1434,
 Doclin, Octavian, 1016, 1140, 1486
 Dodu-Bălan, Ion, 23, 91, 111, 113,
 117, 118, 125, 171, 207, 223,
 272, 344, 388, 503, 527, 547,
 559, 590, 625, 627, 648, 681,
 739, 790, 812, 890, 894, 911,
 963, 1005, 1022, 1023, 1027,
 1052, 1065, 1164, 1178, 1318,
 1364, 1380, 1405, 1518, 1519
 Dogaru, Anton, 94, 616, 760, 1355
 Dohotaru, Adrian, 405, 584, 1119,
 1120
 Doinaș, Ștefan Aug., 39, 49, 67, 82,
 109, 122, 137, 153, 155, 197,
 199, 235, 261, 266, 280, 285,
 301, 313, 315, 329, 417, 424,
 431, 446, 459, 461, 465, 472,
 474, 496, 518, 522, 523, 529,
 546, 563, 592, 610, 622, 649,
 657, 683, 720, 732, 742, 743,
 746, 748, 759, 770, 813, 849,
 854, 867, 879, 899, 900, 906,
 915, 963, 972, 974, 1023, 1075,
 1082, 1110, 1123, 1159, 1199,
 1208, 1214, 1218, 1261, 1291,
 1303, 1313, 1326, 1337, 1412,
 1426, 1437, 1447, 1448, 1465,
 1466, 1474, 1489, 1510, 1529,
 1531
 Dolângă, Nicolae, 530, 1140, 1515
 Doman, Dumitru Augustin, 11, 136,
 820
 Domșa, Petre, 680, 705, 747, 1409
 Donos, Arcadie, 311, 806
 Donose, Vicențiu, 661, 690, 1243,
 1399
 Dorcescu, Eugen, 26, 137, 456, 525,
 568, 664, 833, 915, 1067, 1092,
 1173, 1336
 Dorian, Dorel, 521, 616
 Dorian, Gellu, 304, 413, 521, 616,
 660, 732, 974, 1140, 1209, 1409,
 1421, 1426
 Doubrovsky, Serge, 1335, 1347
 Dracsin, Constantin, 162, 311, 1107,
 1401, 1473
 Dragnea, Gabriela, 177, 784, 807,
 824, 1126, 1517
 Dragnea, Stelian, 1126, 1517
 Dragolea, Mihai, 826, 1256, 1380
 Dragomir, Mihiu, 64, 280, 551, 656,
 663, 677, 770, 813, 1038, 1079,
 1081, 1180, 1390, 1549
 Dragomirescu, Mihail, 78, 316, 396,
 502, 517, 1293, 1301, 1489, 1560
 Dragoș, Elena, 231, 1331

- Dragoș, Ioan, 525, 836
 Dragoș, Nicolae, 61, 65, 81, 85, 106,
 127, 130, 131, 137, 157, 158,
 185, 187, 192, 207, 237, 308,
 317, 412, 493, 525, 555, 560,
 573, 593, 609, 653, 654, 657,
 669, 690, 706, 725, 745, 746,
 757, 770, 771, 782, 813, 836,
 857, 865, 890, 919, 927, 959,
 994, 1004, 1026, 1042, 1052,
 1075, 1076, 1077, 1112, 1126,
 1165, 1262, 1263, 1371, 1381,
 1391, 1471, 1483
 Drăgan, Daniel, 23, 40, 150, 586,
 640, 849, 851, 1096, 1206, 1214,
 1497, 1498
 Drăgan, Lenuța, 349, 1058
 Drăgan, Mihai, 30, 63, 68, 78, 79,
 80, 134, 173, 266, 274, 353, 359,
 374, 395, 442, 449, 489, 517,
 594, 692, 693, 744, 810, 817,
 856, 948, 1075, 1079, 1088,
 1205, 1243, 1244, 1517, 1525,
 1526, 1537
 Drăgănescu, Mihai, 815, 855
 Drăgănoiu, Ion, 872, 1272, 1353
 Drăghici, Marian, 608, 986, 1295,
 1455
 Drăgici, Marian, 1562
 Drăgoi, Rodian, 247, 679, 705, 708,
 1079, 1080, 1081
 Drimba, Ovidiu, 267, 336
 Drocsay, Imre, 128, 764
 Drogeanu, Paul, 711, 800, 818, 961,
 984, 1034, 1035, 1129, 1162
 Drumeș, Valeriu, 27, 378, 567, 670,
 901, 934, 1017, 1067, 1141,
 1192, 1262, 1314, 1373, 1400,
 1484, 1514
 Drumur, George, 740, 1016, 1140,
 1484, 1486
 Duculescu, Victor, 555, 594, 1148,
 1496
 Duda, Virgil, 107, 501, 636, 867,
 1054, 1165, 1320
 Dugneanu, Paul, 59, 114, 189, 237,
 259, 262, 340, 361, 382, 385,
 429, 499, 579, 724, 725, 782,
 823, 824, 841, 1029, 1063, 1064,
 1151, 1159, 1180, 1284, 1285,
 1286, 1377, 1384, 1469, 1489,
 1495
 Duică, Bogdan, 1211, 1429
 Duicu, Serafim, 333, 620, 757, 965,
 1125, 1230, 1448, 1558, 1564
 Dulea, Mihai, 97, 963, 1023
 Duma, Dionisie, 644, 856, 1107,
 1173, 1399, 1512
 Dumas, Al., 193, 523, 758, 891,
 1104, 1279
 Dumbravă, Ion, 160, 575, 576, 601,
 673, 757, 857, 1107, 1137, 1391,
 1452
 Dumbravă, Lucian, 160, 837
 Dumbrăveanu, Anghel, 26, 93, 125,
 130, 136, 153, 199, 207, 255,
 338, 370, 379, 399, 494, 549,
 604, 647, 697, 698, 717, 718,
 770, 771, 813, 833, 844, 924,
 926, 933, 951, 952, 963, 1023,
 1082, 1109, 1110, 1122, 1140,
 1241, 1242, 1257, 1412, 1442,
 1474, 1481, 1482, 1483, 1486,
 1489, 1500, 1501, 1555
 Dumitrache, Adrian, 129, 764, 1001
 Dumitrașcu, Aurel, 307, 474, 944,
 1040, 1430
 Dumitrescu, Cristina, 870, 1437
 Dumitrescu, Geo, 39, 153, 199, 235,
 237, 621, 697, 746, 759, 770, 784,
 862, 891, 900, 950, 963, 1026,
 1526
 Dumitrescu, Marius, 162, 165

Dumitrescu, Titu, Aurelian, 59, 60,
161, 167, 191, 206, 257, 260,
350, 408, 411, 444, 445, 450,
614, 807, 1230, 1244, 1286, 1396
Dumitrescu-Buşulenga, Zoe, 20, 27,
63, 70, 158, 358, 378, 485, 785,
803, 871, 912, 970, 1019, 1026,
1236, 1305, 1421, 1486, 1546,
Dumitrică, Dumitru, 108, 379, 631,
673, 779, 1078, 1247, 1401
Dumitriu, Dana, 69, 147, 233, 308,
362, 535, 636, 664, 786, 892,
932, 935, 1128, 1137, 1155,
1188, 1238, 1332, 1351, 1353,
1447, 1535, 1555
Dunăreanu, Elena, 1227, 1278,
Dunăreanu, Ovidiu, 325, 471, 754,
882, 992, 1122, 1227, 1278,
1416, 1444
Dur, Ion, 180, 328, 885, 1351,
1563
Durand, Gilbert, 156, 269, 1222
Duras, Marguerite, 231, 280, 768
Duşescu, Mihai, 677, 687, 871, 891,
1120
Duşu, Al., 161, 178, 863, 1047,
1072, 1132, 1336, 1472, 1499,
1501, 1517

E

Eco, Umberto, 210, 319, 324, 640,
698, 733, 736, 775, 1007, 1033,
1190, 1211, 1305, 1306, 1307,
1321, 1333, 1429
Edit, Lázár, 1437, 1380, 1523
Edroiu, Nicolae, 95, 225, 348, 711,
773
Eftimiu, Victor, 241, 491, 512, 656,
715, 911, 1060, 1120, 1131,
1160, 1222, 1446
Eliade, Mircea, 47, 156, 189, 221,
243, 245, 269, 271, 293, 294,

311, 332, 407, 446, 456, 459,
466, 490, 495, 516, 561, 571,
573, 627, 667, 694, 711, 719,
741, 744, 745, 778, 779, 788,
789, 806, 855, 864, 869, 877,
886, 902, 905, 912, 945, 947,
973, 1002, 1003, 1009, 1015,
1040, 1041, 1044, 1059, 1090,
1104, 1132, 1136, 1152, 1154,
1165, 1220, 1222, 1225, 1256,
1295, 1330, 1375, 1384, 1411,
1446, 1479, 1534, 1535, 1551,
1552
Eliot, T. S., 253, 1220, 1541, 1545
Elvin, B., 68, 69, 1328
Emandi, Lucian, 137, 901, 1140,
1484
Eminescu, Mihai, 14, 17, 22, 25, 26,
27, 30, 32, 36, 37, 38, 43, 51, 52,
54, 55, 56, 58, 59, 61, 62, 63, 65,
66, 67, 68, 70, 71, 74, 76, 77, 78,
79, 80, 81, 84, 86, 90, 109, 114,
127, 129, 133, 134, 138, 140,
144, 146, 149, 150, 156, 160,
161, 166, 167, 170, 174, 175,
176, 180, 181, 183, 185, 188,
189, 194, 195, 199, 204, 205,
207, 210, 211, 217, 219, 220,
221, 222, 225, 234, 236, 239,
240, 253, 259, 263, 271, 273,
281, 283, 292, 293, 300, 302,
304, 305, 308, 311, 313, 320,
321, 324, 327, 335, 336, 337,
338, 340, 344, 345, 348, 349,
352, 353, 361, 362, 363, 364,
365, 373, 375, 376, 379, 393,
394, 395, 398, 399, 400, 405,
407, 410, 412, 414, 423, 429,
432, 443, 446, 447, 449, 451,
455, 456, 462, 463, 470, 481,
489, 492, 499, 508, 511, 513,
516, 521, 522, 527, 530, 531,

532, 533, 535, 537, 539, 543,
544, 548, 552, 554, 556, 558,
562, 565, 572, 575, 577, 594,
606, 615, 618, 624, 627, 629,
645, 648, 656, 660, 665, 667,
669, 678, 679, 680, 689, 692,
693, 696, 705, 706, 711, 717,
718, 719, 723, 724, 730, 739,
743, 744, 757, 758, 775, 776,
781, 782, 785, 787, 788, 789,
791, 792, 795, 796, 797, 798,
799, 803, 804, 805, 808, 812,
813, 818, 821, 822, 823, 825,
830, 831, 835, 836, 842, 844,
845, 846, 847, 849, 854, 856,
857, 859, 866, 868, 869, 870,
876, 877, 878, 881, 882, 885,
886, 887, 892, 893, 896, 897,
899, 900, 901, 903, 905, 907,
912, 916, 921, 925, 931, 934,
938, 942, 943, 945, 953, 954,
958, 959, 961, 962, 964, 969,
970, 973, 974, 977, 982, 986,
990, 1002, 1004, 1006, 1008,
1009, 1011, 1012, 1014, 1017,
1021, 1027, 1031, 1032, 1034,
1039, 1044, 1045, 1047, 1052,
1053, 1054, 1057, 1058, 1059,
1062, 1066, 1067, 1069, 1071,
1072, 1077, 1083, 1087, 1095,
1096, 1103, 1107, 1110, 1111,
1117, 1125, 1132, 1133, 1137,
1138, 1146, 1147, 1148, 1152,
1153, 1157, 1161, 1164, 1167,
1168, 1170, 1174, 1178, 1179,
1180, 1184, 1185, 1187, 1194,
1197, 1198, 1205, 1207, 1209,
1210, 1215, 1221, 1225, 1229,
1238, 1240, 1243, 1244, 1245,
1246, 1247, 1249, 1252, 1254,
1256, 1258, 1259, 1263, 1266,
1269, 1270, 1272, 1274, 1275,

1276, 1277, 1283, 1287, 1288,
1289, 1291, 1296, 1303, 1304,
1305, 1309, 1311, 1312, 1313,
1314, 1319, 1320, 1322, 1323,
1328, 1333, 1335, 1336, 1341,
1349, 1360, 1361, 1373, 1376,
1382, 1383, 1390, 1395, 1403,
1412, 1421, 1428, 1429, 1436,
1448, 1450, 1457, 1459, 1463,
1467, 1476, 1478, 1481, 1482,
1484, 1486, 1489, 1493, 1500,
1502, 1504, 1505, 1506, 1507,
1515, 1520, 1522, 1523, 1529,
1537, 1538, 1546, 1559, 1560,
1562, 1565, 1566, 1567
Enescu, Radu, 166, 391, 476, 576,
594, 604, 662, 696, 794, 912,
1109, 1155, 1337, 1384, 1385,
1429
Erdős, Paul, 128, 929, 1046
Eremia, Ioan, 188, 715, 1517
Ervin, Mikó, 116, 412, 666
Everac, Paul, 155, 355, 387, 470,
480, 578, 584, 594, 612, 629,
631, 644, 716, 912, 914, 963,
1023, 1026, 1118, 1119, 1343,
1441, 1458, 1558
Evtuşenko, Evgheni , 168, 225, 876,
1360
Evu, Eugen, 26, 107, 130, 410, 491,
527, 647, 711, 819, 826, 827,
909, 933, 1067, 1070, 1140,
1143, 1145, 1205, 1397, 1484,
1512, 1517
F
Faifer, Florin, 450, 861, 1107, 1226,
1334, 1539
Fanache, V., 175, 319, 467, 878,
880, 987, 1341, 1440, 1476, 1557
Fandarac, Marcel Ion, 116, 364, 574
Farago, Elena, 607, 747

- Fati, Vasile Petre, 20, 246, 993,
1229, 1515
- Fătu, Nicolae, 178, 820, 992
- Felea, Victor, 199, 219, 234, 246,
391, 412, 486, 665, 790, 813,
878, 994, 1272, 1275, 1291,
1372, 1441, 1477, 1478, 1484,
1487, 1500, 1507, 1512
- Felecan, Radu, 174, 594, 641, 974,
1067, 1107, 1171
- Fianu, Adriana, 338, 1305
- Filioreanu, Lucreția, 660, 690
- Filip, Mircea, 1107, 1259
- Filip, Traian, 247, 807
- Filip, Vasile, 660, 897, 1075, 1330,
1398
- Filipciuc, I., 162, 309, 412, 453, 602,
740, 859, 979, 1108
- Filipescu, Dorel, 23, 211, 1249
- Firan, Florea, 1110, 1111
- Fireșcu, Al., 874, 923
- Fischer, I., 328, 624, 1093
- Flămând, Dinu, 16, 172, 225, 288,
315, 432, 498, 545, 727, 764,
785, 804, 844, 847, 963, 990,
1023, 1069, 1108, 1146, 1201,
1255, 1302, 1422, 1522, 1540,
1566
- Flondor Arieșanu, Tatiana, 1314,
1484, 1486
- Flora, Ioan, 13, 24, 1096, 1134
- Florea, Pavel, 101, 224, 373, 1073
- Florea, Rodica, 560, 1493
- Florescu, Nicolae, 372, 425, 782,
803, 1259, 1269, 1279, 1317
- Florian, Mircea, 605, 836
- Florian, Radu, 197, 228, 539, 720,
779
- Foartă, Șerban, 53, 207, 338, 525,
624, 741, 775, 801, 837, 1128,
1289, 1410, 1413, 1465, 1466
- Fochi, Adrian, 310, 465, 822, 1332
- Focșa, Carmen, 445, 553, 1518
- Fotiade, Ramona, 31, 197, 305, 340,
555, 582, 596, 597, 677, 707,
727, 966, 1026, 1148, 1203,
1204, 1259, 1321, 1422, 1429,
1434, 1435, 1456, 1459, 1497
- Foucault, Michel, 231, 343, 1253
- France, Anatole, 433, 532, 775, 891,
914
- Frânculescu, Nicolae, 161, 533
- Frennet, Jaques, 186, 608, 1110
- Friduș, I., 161, 224, 225, 418, 561,
714, 1055
- Friedrich, H., 328, 835, 1014, 1255,
1329, 1426, 1541
- Frumosu, Ion, 790, 1413
- Frunțelată, Nicolae Dan, 23, 106,
113, 125, 129, 137, 527, 552,
558, 641, 653, 657, 813, 938,
1079, 1080, 1114, 1280, 1299,
1402, 1403
- Frunză, Dumitran, 125, 143, 144,
207, 429, 432, 555, 580, 633,
725, 772, 924, 965, 1065, 1082,
1098, 1198, 1319, 1418, 1518
- Frunză, Eugen, 125, 207, 555, 633,
1082
- Frunzetti, Ion, 165, 166, 293
- Frye, Northrop, 736, 1222, 1340
- Fulga, Laurențiu, 279, 456, 562, 605,
638, 728, 898, 900, 1049, 1085,
1114, 1303, 1360, 1366, 1398,
1556
- Fundoianu, B., 33, 41, 64, 139, 207,
414, 440, 508, 901, 989, 1431,
1432, 1560
- Furnea, Traian, 192, 208

G

- Gafița, Mihai, 527, 562,
Gafița, Viniciu, 712, 714, 1305

- Gafton, Marcel, 207, 891, 964, 1138, 1260, 1429, 1487
- Galaction, Gala, 200, 389, 399, 456, 490, 563, 629, 819, 983, 1041, 1075
- Galben, Cornel, 73, 90, 391
- Galetaru, Geo, 1127, 1568
- Gană, George, 138, 685, 815, 816, 934
- Gautier, Théophile, 1279, 1286, 1298
- Gavril, Codruța, 162, 774, 860, 1333, 1334
- Gavriliu, Leonard, 496, 526, 671
- Gavriloaia, Sandrino, 173, 1104, 1525
- Gavriloaia, Sandro, 1074, 1474
- Gavrilovici, Ernest, 151, 732, 1243
- Găbrian, M., 136, 998, 1210, 1351
- Găitănar, Ștefan, 113, 1445
- Gălățanu, Mihai, 503
- Gâdea, Anghel, 558, 1549
- Gânju, Traian, 498, 553
- Gârbea, Horia, 197, 304, 305, 555, 556, 595, 596, 597, 633, 677, 707, 846, 862, 960, 961, 976, 1099, 1200, 1201, 1259, 1320, 1338, 1421, 1427, 1434, 1435, 1501, 1521
- Gârleanu, Em., 946, 955
- Geană, Gheorghică, 334, 1128, 1166, 1390
- Genaru, Ovidiu, 17, 23, 125, 130, 151, 153, 186, 224, 508, 589, 590, 621, 636, 653, 660, 690, 770, 771, 808, 809, 815, 817, 834, 859, 965, 966, 974, 993, 1127, 1341, 1394, 1424, 1427, 1465, 1483, 1486, 1517, 1527, 1552, 1555
- Genette, Gerard, 155, 230, 520, 640, 859, 1208, 1304, 1530
- Genoiu, George, 151, 155, 641, 646, 716, 817, 1158, 1208, 1236, 1424, 1526
- George, Alexandru, 21, 367, 480, 556, 852, 873, 907, 908
- George, Tudor, 136, 211, 244, 282, 364, 657, 772, 813
- Georgescu, Emilian, 851, 1259, 1279
- Georgescu, Miron, 248, 508
- Georgescu, Nicolae, 52, 58, 85, 113, 211, 260, 337, 403, 430, 499, 561, 654, 676, 782, 906, 937, 958, 961, 1038, 1082, 1096, 1159, 1180, 1195, 1267, 1289, 1358, 1388, 1402, 1503
- Georgescu, Octavian, 472, 1445
- Georgescu, Paul Alexandru, 783, 807, 1118, 1558
- Georgescu, Paul, 298, 361, 362, 506, 682, 728, 774, 807, 900, 912, 1026, 1074, 1388, 1197, 1254, 1313, 1319, 1366, 1383, 1388, 1441, 1537, 1538, 1546, 1547, 1555,
- Géza, Domokos, 111, 963, 1023
- Gh, Constantin, 153
- Ghelmez, Petre, 10, 125, 183, 207, 449, 622, 639, 640, 653, 683, 762, 813, 889, 1126, 1179, 1364, 1453
- Gheorghe, Ion, 29, 56, 112, 235, 237, 387, 449, 498, 572, 675, 780, 879, 1025, 1144, 1158, 1418, 1470
- Gheorghică, Viorel, 964, 514, 578, 581, 583, 601, 677, 727, 817, 863, 935, 1211, 1235, 1303, 1334, 1422, 1505, 1511
- Gheorghiu, Mihai Dinu, 134, 163, 185, 269, , 581, 601, 727, 863, 935, 1211, 1235, 1334

Gheran, Niculae, 81, 133, 227, 396,
 407, 486, 508, 600, 727, 789,
 790, 811, 812, 822, 823, 877,
 970, 995, 1093, 1124, 1139,
 1140, 1212, 1213, 1304, 1439,
 1474, 1485, 1520
 Gherghel, Valeriu, 308, 459, 581,
 582, 745, 1282, 1552
 Gherman, Alin Mihai, 337, 575,
 1139, 1219
 Gheție, Ion, 24, 1494
 Ghibu, Onisifor, 344, 345, 755,
 1103, 1135, 1336, 1416
 Ghica, Elena, 347, 865
 Ghica, Ion, 144, 178, 314, 758, 918,
 1278
 Ghica, Marius, 17, 21, 31, 146, 169,
 217, 218, 315, 316, 368, 369,
 431, 581, 608, 680, 705, 708,
 742, 872, 873, 1057, 1166, 1193,
 1342, 1351, 1438, 1554
 Ghideanu, 76, 77, 224, 912, 1071
 Ghidirmic, Ovidiu, 189, 223, 248,
 607, 664, 746, 782, 986, 1340
 Ghișe, Dumitru, 166, 642, 963,
 1023, 1394
 Ghițulescu, Mircea, 173, 611, 715,
 717, 751, 752, 881, 1119, 1120
 Ghiu, Bogdan, 40, 317, 400, 582,
 772, 1133, 1256, 1540
 Gibescu, George, 21, 890, 1023
 Gide, André, 62, 232, 389, 464, 715,
 874, 983, 1530, 1532, 1533,
 1534, 1535, 1548
 Ginsberg, A., 348, 840, 1168, 1341,
 1342, 1442
 Giono, Joan, 565, 891
 Giugariu, Mihai, 603, 732, 892, 914,
 1143, 1514
 Giugaru, Alexandru, 405, 430, 914,
 1143
 Giurea, Dan, 147, 584
 Giurescu, Anca, 25, 260, 261, 453,
 892, 1045, 1133, 1180, 1201,
 1202
 Giurgiuca, Emil, 479, 759, 813, 820,
 1503
 Glodeanu, Gheorghe, 249, 271, 321,
 329, 330, 456, 604, 742, 790,
 863, 925, 1068, 1109, 1117,
 1534, 1546
 Goci, Aureliu, 335, 484, 655, 765,
 784, 843, 922, 960, 964, 1011,
 1133, 1135, 1145, 1181, 1240,
 1269, 1291, 1317, 1404, 1456,
 1510
 Goethe, J., W., 14,
 87, 281, 328, 331, 332, 424, 263,
 537, 833, 865, 876, 931, 972, 1083,
 1220, 1258, 1426, 1432, 1528,
 1529
 Goga, Mircea, 897, 898
 Goga, Octavian, 38, 200, 352, 414,
 423, 439, 465, 497, 498, 562,
 589, 623, 685, 689, 780, 813,
 849, 854, 858, 897, 898, 904,
 919, 955, 1273, 1276, 1290,
 1301, 1303, 1355, 1356, 1362,
 1363, 1364, 1411, 1415, 1416,
 1417, 1436, 1457, 1468, 1489
 Goga, Veturia, 497, 498, 685, 780
 Gogea, Vasile, 973, 1104, 1205,
 1323, 1423
 Goia, I., D., 205, 1342
 Goldiș, Vasile, 182, 570, 1144,
 1411, 1506
 Golescu, Dincu, 1220, 1507
 Gombrowicz, Witold, 441, 1535
 Gorcea, Petru Mihai, 65, 290, 291
 Gorki, M., 501, 626, 891,
 Gorovei, Ștefan, 594, 1327
 Got, Petre, 308, 559, 909, 985, 1006,
 1023

Grad, Alexandru, 179, 618, 755,
 820, 885
 Gramatopol, Mihai, 1111, 1445
 Grass, Günter, 87, 736
 Graur, Al., 847, 1110, 1379
 Graur, Tiberiu, 711, 1290, 1476
 Grădinaru, Dan, 17, 825, 1378
 Grăjdeanu, Adrian, 104, 638, 1076,
 1383
 Grămadă, Cornelia Carmen, 162,
 1315
 Grăsoiu, Dorina, 858, , 1406, 1485,
 1493, 1498, 1520
 Grăsoiu, Liviu, 436, 895, 896
 Grecea, Ion, 90, 193, , 340
 Grecu, V., 309, 1304
 Grecu, Victor, 313, 1287, 1351
 Grigoraș, Dumitru/Dimitrie, 652
 662, 764, 942, 1126, 1148, 1383,
 1394, 1568
 Grigorescu, Dan, 20, 66, 168, 249,
 263, 333, 339, 538, 548, 602,
 660, 721, 783, 785, 787, 995,
 1064, 1132, 1244, 1279, 1503
 Grigorescu, Octav, 128, 929,
 Grigoriu, Monica, 449, 817
 Grigurcu, Gheorghe, 11, 15, 16, 53,
 142, 167, 176, 179, 183, 195,
 207, 235, 236, 261, 264, 265,
 280, 281, 287, 307, 312, 322,
 330, 335, 357, 451, 455, 468,
 476, 484, 518, 520, 525, 528,
 529, 535, 545, 553, 564, 569,
 610, 624, 655, 674, 681, 688,
 696, 725, 741, 742, 745, 760,
 776, 783, 816, 861, 864, 865,
 878, 879, 889, 902, 954, 961,
 964, 973, 980, 985, 988, 1003,
 1007, 1040, 1063, 1090, 1097,
 1109, 1116, 1121, 1122, 1128,
 1130, 1163, 1165, 1197, 1200,
 1212, 1217, 1221, 1222, 1233,
 1235, 1282, 1300, 1304, 1337,
 1341, 1354, 1356, 1367, 1371,
 1427, 1431, 1442, 1455, 1456,
 1465, 1473, 1479, 1485, 1486,
 1493, 1506, 1541, 1546, 1550,
 1557, 1566
 Grimm, Petru, 189, 776, 1429, 1536
 Gronov Marinescu, Elena, 266, 783
 Gronov-Marinescu, Elena, 40, 266,
 783, 1523
 Groșan, Ioan, 17, 19, 136, 144, 146,
 229, 294, 295, 297, 298, 299,
 331, 370, 371, 389, 426, 433,
 454, 476, 582, 588, 636, 810,
 825, 862, 948, 1050, 1051, 1052,
 1054, 1102, 1106, 1154, 1166,
 1327
 Gruia, Bazil, 176
 Gruia, Stelian, 309, 627, 938, 1040,
 1267, 1286, 1305, 1417, 1517
 Guerra, Felix, 1305, 1308
 Guga, Romulus, 21, 140, 155, 387,
 546, 636, 789, 888, 900, 915,
 1053, 1165, 1274, 1275, 1289,
 1290, 1343, 1354, 1448, 1465,
 1466, 1483, 1489, 1546, 1555,
 1557, 1568
 Guillen, Nicolas, 22, 987
 Gurău, Apostol, 370, 579, 906, 983,
 1062, 1488, 1495
 Gurghianu, Aurel, 234, 311, 609,
 627, 746, 878, 1026, 1082
 Gusti, Dimitrie, 29, 836, 1301
 Guțan, Ilie, 620, 1351, 1355, 1511
 Guțu, Gh., 1445, 1520
 Gvozdenovici, Slavomir, 26, 137,
 1140
 György, Csävossy, 43, 545, 727
 Győző, Hajdu, 31, 98, 125, 661,
 1026
 Gyrcsik, Margareta, 280, 698, 719,
 1093, 1282, 1467

H

- Hagiu, Grigore, 23, 99, 153, 235, 285, 337, 385, 508, 551, 571, 748, 813, 905, 924, 929, 958, 993, 1079, 1195, 1248
- Handoca, Mircea, 877, 988, 1154, 1220, 1256, 1440
- Handrea, Alexandru, 151, 730
- Hanță, Al., 91, 344, 419, 565, 653, 667, 668, 815, 919, 1103, 1536
- Harnagea, Sergiu, 40, 271
- Hartmann, Nicolai, 794, 1312
- Haschke, Elena, 645, 764
- Haschke-Marinescu, Elena, 645, 764
- Hasdeu, B.P., 23, 28, 47, 55, 256, 379, 380, 459, 585, 766, 767, 947, 1039, 1183, 1202, 1238, 1376, 1378, 1503, 1511, 1521
- Hassan, Ihab, 733, 736
- Haș, M., 1104, 1417
- Hatmanu, Dan, 97, 104, , 224, 660, 690, 929, 1071, 1072
- Hăulică, Dan, 20, 465, 516, 874, 914, 963, 1023, 1026, 1217, 1526
- Hârlav, Constantin, 582, 1164
- Heidegger, Martin, , 55, 156, 301, 453, 745, 1439, 1481, 1569
- Herivan, Mircea 9, 10, 219, 370, 540, 1321
- Hernandez, Miguel, 22, 727, 1133
- Hesse, H., 719, 916, 1002, 1217, 1218, 1553
- Hinoveanu, Ilarie 125, 130, 170, 236, 605, 607, 746, 813, 965, 1104
- Hintescu, I., C., 138, 422, 970, 1262
- Hirghiduș, 309, 310, 967, 1543, 1545
- Hitchins, Keith, 124, 685, 1461, 1477
- Hiticaș, Puiu, 309, 1542
- Hobana, Ion, 10, 47, 90, 125, 130, 207, 465, 963, 1023, 1405
- Hogaș, Calistrat, , 490, 877, 1107
- Holban, Anton, 214, 365, 452, 635, 1072, 1164, 1535
- Holban, Ioan, 13, 18, 22, 50, 69, 80, 134, 139, 203, 214, 224, 253, 274, 365, 375, 389, 446, 452, 516, 545, 546, 562, 565, 575, 581, 582, 615, 635, 660, 680, 682, 694, 705, 708, 724, 766, 795, 816, 830, 858, 897, 899, 913, 948, 966, 977, 980, 1012, 1030, 1053, 1054, 1064, 1068, 1072, 1073, 1088, 1105, 1137, 1146, 1164, 1166, 1169, 1183, 1187, 1209, 1225, 1243, 1251, 1258, 1285, 1286, 1294, 1299, 1300, 1306, 1309, 1330, 1332, 1360, 1371, 1379, 1383, 1399, 1409, 1417, 1429, 1464, 1480, 1492, 1495, 1498, 1535, 1540, 1566
- Horasangian, Bedros 16, 144, 157, 173, 177, 212, 229, 270, 298, 300, 312, 370, 371, 380, 381, 389, 409, 463, 476, 501, 588, 862, 944, 1050, 1051, 1054, 1106, 1154, 1229, 1321, 1329, 1423, 1451, 1475, 1476, 1512, 1514, 1538
- Horea, Ion, 11, 17, 92, 137, 140, 168, 194, 200, 235, 248, 341, 347, 348, 446, 609, 639, 680, 759, 766, 770, 771, 773, 813, 933, 962, 970, 1075, 1083, 1158, 1165, 1184, 1195, 1197, 1244, 1245, 1285, 1302, 1336, 1337, 1341, 1370, 1394, 1416, 1418, 1457, 1458, 1484, 1487, 1512, 1520, 1555, 1563, 1564
- Horia, Al., 188, 383, 580, 654, 842, 843, 958, 1024, 1080, 1081,

1143, 1159, 1180, 1267, 1284,
1402, 1459, 1517
Horj, Viorel, 312, 604
Hrib, Bogdan Octavian 173, 474,
1403
Hristea, Theodor, 855, 1479, 1552
Hrițuleac, Aurora, 162, 165, 1333
Hugo, V., 205, 211, 328, 865, 1014,
1033, 1104, 1255, 1260, 1279,
1329, 1380, 1541
Huidan, Eduard, 151, 923, 1096
Hurduzeu, Ovidiu, 1360, 1418
Hurezean, Gabriela, 113, 500, 827,
1299, 1402
Hurezeanu, Damian, 289, 435, 970,
1522
Hurjui, Ion, 224, 1075
Hurmuzachi, Constantin, 309, 1427
Hurmuzaki, Eudoxiu, 585, 921, 1174
Husar, Al., 20, 306, 352, 1234, 1258,
1307

I

Iacob, Caius, 927, 1154, 1188
Iacob, Ioan, 288, 382, 601, 661, 669,
991, 1033, 1182, 1206, 1220,
1224, 1422, 1439, 1523, 1525
Iacob, Lazăr, 128, 645, 764
Iacoban, Mircea Radu, 126, 130,
140, 155, 207, 612, 644, 650,
660, 689, 716, 739, 963, 1023,
1343, 1429, 1511
Iamandi, Petru, 979, 1539
Iancu, Traian, 40, 63, 95, 99, 106,
111, 125, 130, 144, 181, 183,
200, 207, 231, 305, 408, 429,
498, 549, 599, 607, 609, 629,
729, 748, 772, 773, 813, 919,
921, 962, 1070, 1076, 1086,
1133, 1140, 1192, 1239, 1256,
1321, 1380, 1388, 1405, 1416,
1466, 1495

Ianoși, Ion, 226, 755, 1160, 1443
Iaru, Florin, 39, 163, 229, 675, 771,
943, 981, 1320, 1501, 1521, 1522
Ibrăileanu, Garabet, 69, 78, 134,
267, 269, 306, 352, 353, 365,
366, 367, 368, 373, 374, 375,
383, 395, 396, 416, 418, 442,
443, 449, 466, 485, 499, 512,
517, 567, 594, 623, 658, 727,
737, 747, 783, 810, 811, 817,
844, 868, 946, 1064, 1088, 1089,
1136, 1137, 1162, 1238, 1278,
1320, 1364, 1443, 1560
Ichim, Alexandru, 660, 561, 690,
1072,
Ichim, Florica, 62, 657, 1161, 1252,
1458, 1490
Ichim, Mircea 143, 965, 1098, 1512
Ieronim, Ioana, 1004, 1082, 1324,
1330, 1475, 1493, 1506
Ifrim, Corneliu, 190, 191, 419, 922,
1464
Igna, Vasile, 989, 1222, 1272, 1381,
1487, 1555
Ignat, Dumitru, 156, 764, 856, 1214,
1050
Igneu, Dumitru, 599, 638, 660
Ilica, Carolina, 62, 90, 254, 311,
387, 408, 463, 498, 554, 631,
705, 708, 908, 1025, 1043, 1201,
1251, 1263, 1265, 1365, 1415,
1515, 1518
Iliescu, Adriana, 26, 168, 317, 607,
665, 764, 814, 855, 993, 1006,
1238, 1304
Iliescu, Nicolae, 294, 295, 298, 299,
636, 862, 876, 1050, 1051,
1061, 1327, 1501
Ilin, Stancu, 47, 69, 767, 1044, 1093,
1227, 1351
Ilisei, Grigore, 158, 218, 306, 309,
536, 537, 565, 599, 637, 660,

737, 857, 977, 1209, 1372, 1428,
 1539
 Imre, Horvath, 1338, 1380
 Indrieș, Alexandra, 349, 350, 421,
 1041, 1146, 1157, 1351, 1412,
 1447, 1466
 Ioachim, David, 197, 596, 1434
 Ioachim, Paul, 173, 644, 751
 Ioan, Augustin, 90, 1259
 Ioana, Nicolae, 259, 1460, 1465,
 1469
 Ioanițoaia, Ovidiu, 25, 106, 364, 827
 Ion, Dumitru M., 173, 248, 364, 499,
 1299, 1377
 Ionescu (Ionesco), Eugen, 64, 407,
 448, 490, 491, 495, 807, 864,
 869, 873, 887, 1041, 1195, 1292,
 1340, 1533, 1535
 Ionescu, Al. Th., 289, 582, 584, 971,
 1321
 Ionescu, Andrei, 1007, 1536
 Ionescu, Cornelia, 645, 731
 Ionescu, Corneliu, 660, 764, 929
 Ionescu, Mariana, 15, 21, 80, 139,
 194, 308, 353, 363, 541, 542,
 620, 724, 787, 788, 901, 938,
 1221, 1256, 1510
 Ionescu, Miruna, 364, 430, 631,
 1518
 Ionescu, Tudor, 1210, 1441, 1442,
 1446, 1515
 Ionică, Lucian, 678, 1426
 Ioniță, Ana, 237, 725
 Ioniță, Marin, 313, 584, 706, 725,
 971, 1422, 1522, 1523
 Iordache, Antoaneta C., 136, 140,
 354, 915, 990, 1247, 1336
 Iordache, Emil, 303, 856, 1426
 Iordache, Mihail, 162, 309, 602, 739,
 859, 979, 1108, 1211, 1429, 1539
 Iordan, Iorgu, 180, 261, 455, 464,
 511, 514, 946, 1079, 1183, 1186,
 1194, 1227, 1243, 1259, 1289,
 1356, 1510
 Iorga, Nicolae, 23, 38, 46, 47, 67,
 85, 89, 169, 182, 191, 260, 261,
 274, 304, 351, 375, 450, 459,
 463, 490, 493, 502, 514, 517,
 526, 562, 563, 594, 623, 667,
 676, 745, 755, 760, 778, 783,
 789, 836, 919, 961, 964, 970,
 978, 984, 1002, 1032, 1039,
 1047, 1057, 1060, 1062, 1082,
 1111, 1138, 1139, 1143, 1148,
 1152, 1164, 1172, 1174, 1180,
 1187, 1188, 1244, 1285, 1286,
 1299, 1301, 1330, 1335, 1358,
 1377, 1386, 1391, 1413, 1414,
 1415, 1416, 1426, 1445, 1468,
 1484, 1501, 1502, 1512, 1526,
 1553, 1555, 1560, 1566
 Iorgoveanu, Kira, 27, 60, 211, 225,
 285, 1045, 1222
 Iorgulescu, Mircea, 16, 62, 68, 82,
 84, 85, 170, 171, 176, 237, 241,
 264, 266, 283, 325, 329, 340,
 346, 410, 473, 508, 510, 587,
 588, 657, 664, 682, 703, 721,
 733, 756, 766, 783, 804, 810,
 825, 837, 838, 862, 864, 892,
 903, 906, 908, 909, 920, 921,
 927, 935, 943, 961, 963, 966,
 995, 996, 999, 1023, 1026, 1027,
 1028, 1054, 1055, 1058, 1072,
 1099, 1148, 1164, 1180, 1184,
 1209, 1210, 1221, 1228, 1252,
 1267, 1272, 1286, 1289, 1303,
 1323, 1337, 1339, 1340, 1354,
 1358, 1364, 1391, 1406, 1427,
 1428, 1456, 1475, 1480, 1481,
 1485, 1539, 1565, 1566
 Iosif, Ion Ilie, 977, 1097,
 Iosif, Marius, 479, 887

- Iosif, Șt.O., 11, 38, 813, 858, 895,
896, 1185, 1378, 1416, 1468,
1493, 1557
- Iosifescu, Silvian, 76, 1218, 1289,
1463, 1533
- Iova, Gheorghe, 317, 678, 862,
1051, 1332
- Iovan, Ion Tudor, 364, 365, 1528
- Iovan, Ion, 173, 1149, 1184, 1256,
1388, 1404, 1409, 1431
- Irimia, Dumitru, 744, 1259
- Irimie, Negoită, 174, 237, 248, 308,
518, 539, 557, 609, 627, 748,
754, 1149, 1186
- Isac, Emil, 270, 458, 467, 482, 515,
613, 614, 623, 676, 681, 689,
706, 725, 737, 751, 759, 767,
768, 813, 828, 1363, 1415, 1493
- Isanos, Magda, 482, 586, 900, 1022,
1402
- Ispir, Mircea, 561, 660, 929
- Istrate, Gavril, 22, 78, 160, 488, 489
737, 1130, 1147, 1243, 1278,
1427
- Istrate, Gheorghe, 12, 137, 163, 164,
183, 384, 418, 498, 628, 712,
758, 762, 1234, 1355, 1454,
1567
- Istrati, Panait, 169, 190, 191, 329,
346, 429, 531, 623, 629, 676,
677, 692, 782, 819, 873, 906,
907, 908, 909, 920, 921, 932,
1009, 1028, 1054, 1055, 1072,
1099, 1158, 1180, 1209, 1210,
1218, 1221, 1238, 1252, 1267,
1286, 1289, 1323, 1337, 1339,
1340, 1358, 1390, 1391, 1456,
1474, 1481, 1485, 1539
- István, Jósa, 309, 963, 1023
- Itu, Ion, 150, 292, 293, 438, 440,
587, 850, 851, 972, 973, 1045,
1205, 1299, 1323
- Iuga, Gabriel, 40, 551, 906
- Iuga, Ion, 94, 221, 222, 657, 907,
1465, 1507
- Iuga, Nicolae, 175, 687, 981
- Iuga, Nora, 345, 554, 655, 668, 794,
795, 1123, 1128, 1324, 1555,
1564
- Ivanu, Petre, 236, 1180, 1395
- Ivasiuc, Alexandru, 19, 162, 203,
229, 252, 359, 417, 493, 494,
501, 507, 524, 546, 583, 606,
636, 637, 657, 713, 728, 752,
759, 809, 900, 932, 972, 1049,
1053, 1054, 1056, 1070, 1073,
1085, 1136, 1154, 1251, 1286,
1289, 1360, 1553, 1565
- Ivașcu, George, 11, 90, 109, 513,
598, 601, 623, 639, 650, 759,
946, 948, 974, 1015, 1026, 1111,
1214, 1216, 1446, 1484, 1486,
1520, 1521, 1552
- Ivănescu, D., 104, 1107, 1333, 1559
- Ivănescu, Maria, 503, 943
- Ivănescu, Mircea, 171, 207, 261,
280, 338, 425 (scrie cea în loc de
Mircea), 494, 610, 619, 720, 755,
770, 775, 776, 801, 802, 825,
872, 886, 914, 915, 916, 923,
924, 995, 1028, 1069, 1082,
1098, 1149, 1153, 1155, 1302,
1333, 1341, 1351, 1353, 1359,
1446, 1484, 1486, 1512, 1519,
1520, 1555, 1558, 1564, 1569
- Ivănescu, Cezar, 136, 207, 285, 311,
418, 620, 770, 779, 780, 801,
806, 822, 858, 859, 971, 1075,
1082, 1107, 1465,
- Izbășescu, Gheorghe, 73, 74, 732,
766, 817, 868, 1299, 1528

J

- Jakobson, Roman, 887, 1033, 1135
- Jaspers, Karl, 459, 1481

Jauss, H.R., 268, 315, 640, 1022
Jebeleanu, Alexandru, 26, 107, 125,
130, 137, 567, 683, 742, 819,
933, 1092, 1252, 1394, 1486
Jebeleanu, Eugen, 108, 235, 281,
417, 536, 546, 555, 556, 559,
601, 623, 656, 657, 670, 725,
726, 732, 759, 770, 813, 849,
1075, 1112, 1282, 1420, 1510
Jela, Doina, 473, 991, 1349
Jenö, Kiss, 39
Jiplea, Nicolae, 424, 719, 802
Jornescu, C., 59, 427
José, Reine Marie, 339, 982, 1108,
1401
Jourdain, Francis, 719, 1091
Joyce, James, 122, 673, 722, 761,
819, 924, 934, 1280, 1432, 1566
Jucan, Grațian, 162, 180, 856, 859,
885, 1108, 1529
Jung, Carl Gustav, 243, 269, 915,
1015, 1044, 1129, 1162, 1217,
1554
Jurca-Rovină, Ion, 424, 1140, 1500,
1501

K

Kafka, Franz, 715, 761, 949, 1072,
1338, 1478, 1553
Kant, Immanuel, 258, 404, 456, 727,
844, 958, 1311, 1390
Kenereș, Adina, 17, 19, 136, 145,
163, 281, 456, 636, 862, 1050,
1051, 1128
Kirileanu, G.T., 244, 308, 740, 1211
Kirițescu, Alexandru, 260, 511,
1439
Kivu, Dinu, 273, 643, 664, 751,
1119
Kogălniceanu, Mihail, 158, 373,
585, 1039, 1062, 1174, 1177,
1427, 1511

Kojevnikov, Iuri, 65
Kristeva, Julia, 494, 956, 1466
Kruch, Nicolae, 128, 764

L

Labiș, Nicolae, 87, 145, 153, 156,
235, 237, 292, 308, 416, 417,
451, 503, 534, 545, 659, 753,
759, 770, 786, 813, 854, 856,
879, 940, 953, 958, 1021, 1075,
1079, 1082, 1121, 1165, 1170,
1171, 1196, 1250, 1252, 1259,
1267, 1287, 1331, 1371, 1429,
1529, 1539, 1567
Lane, Patrick, 894, 1118
Largu, Vasile, 162, 1333
Lari, Leonida, 662, 1333
Larian, Sonia, 799, 834, 892, 1305,
1351, 1428, 1447, 1517, 1555
Lascu, Daniel, 1089, 1259, 1429
Lascu, Ioan, 173, 317, 463
László, Miklos, 680, 1397
Laurențiu, Dan, 153, 655, 770, 1183,
1309, 1319, 1392, 1461, 1484,
1487, 1555
Lazăr, Gheorghe, 755, 1174
Lazăr, Iacob, 128, 645, 764
Lazăr, Mariana, 881, 1442
Lăcustă, I., 17, 19, 136, 145, 298,
370, 371, 389, 426, 476, 588,
636, 639, 825, 862, 948, 1051,
1327, 1563, 1564
Lădariu, Lazăr, 375, 666, 1209,
1215, 1515
Lăncrănjan, Ion, 125, 129, 152, 209,
358, 407, 409, 428, 429, 501,
507, 516, 546, 547, 551, 577,
583, 657, 685, 699, 700, 719,
721, 728, 750, 841, 898, 906,
933, 937, 938, 939, 960, 1017,
1022, 1036, 1049, 1062, 1094,
1095, 1109, 1196, 1300, 1318,

- 1372, 1373, 1376, 1410, 1425,
1471, 1503
- Lăzărescu, Gheorghe, 195, 351, 851,
1158
- Lefter, Ion Bogdan, 163, 186, 229,
236, 281, 294, 295, 345, 391,
434, 447, 478, 502, 530, 532,
533, 581, 665, 668, 727, 733,
735, 736, 771, 804, 809, 817,
843, 846, 857, 870, 876, 910,
935, 966, 1005, 1051, 1082,
1098, 1128, 1129, 1130, 1162,
1163, 1198, 1254, 1255, 1280,
1320, 1330, 1357, 1419, 1505,
1521, 1533, 1540, 1553
- Lejeune, Ph., 231, 1165, 1537
- Lemny, Ștefan, 274, 459, 860, 869,
909, 1015, 1187, 1209, 1232,
1342, 1380, 1409, 1539
- Leolea, George, 128, 129, 764
- Leon, Aurel, 21, 48, 157, 203, 306,
373, 395, 516, 736, 827, 842,
867, 990, 1071, 1107, 1117,
1153, 1160, 1209, 1243
- Leonte, Carmelia, 288, 435, 601,
661, 662, 743, 867, 1033, 1209,
1282, 1439
- Leonte, Liviu, 103, 133, 134, 204,
224, 275, 352, 639, 660, 664,
665, 690, 732, 744, 816, 817,
930, 977, 1026, 1072, 1107,
1258, 1279, 1399, 1527
- Lesnea, George, 512, 626, 638, 656,
770, 1222, 1539
- Létay, Lajos, 126, 130, 914, 1026,
1393, 1403
- Leu, Corneliu, 9, 40, 71, 125, 130,
359, 373, 383, 392, 402, 460,
509, 559, 638, 687, 745, 889,
925, 928, 944, 991, 1008, 1049,
1114, 1269, 1291
- Liebhart, Franz, 657, 718, 1394,
1482
- Ligor, Alexandru, 991, 1180
- Liiceanu, Gabriel, 172, 573, 745,
817, 858, 1128, 1192, 1234,
1353, 1542, 1569
- Lipatti, Valentin, 13, 95, 343, 394,
528, 543, 639, 757, 787, 1026,
1396
- Liu, N., 970, 1227, 1394
- Livadă, Melania, , 71, 318, 430, 546
- Livescu, Cristian, 50, 298, 302, 353,
375, 444, 445, 470, 480, 565,
575, 661, 673, 831, 855, 898,
899, 1031, 1137, 1146, 1211,
1294, 1326, 1409
- Llosa, Mario Vargas, 340, 672, 783,
1185, 1219, 1238, 1507, 1522
- Lorca, Federico Garcia, 870, 1089,
1133, 1259
- Lorințiu, Cleopatra, 329, 330, 498,
1081, 1248, 1305
- Lotman, M., 42, 640, 766, 1222
- Lovinescu, E., 12, 78, 134, 186, 200,
294, 327, 334, 362, 365, 375,
396, 403, 436, 448, 455, 471,
480, 481, 483, 491, 499, 502,
506, 517, 562, 563, 603, 621,
630, 768, 783, 817, 835, 866,
1092, 1111, 1116, 1152, 1197,
1214, 1289, 1292, 1307, 1345,
1446, 1455, 1480, 1494, 1495,
1508, 1509, 1560
- Lovinescu, Horia, 21, 42, 155, 178,
196, 355, 387, 416, 417, 458,
471, 594, 612, 629, 638, 643,
715, 716, 751, 755, 806, 1118,
1343
- Lucaciu, Vasile, 113, 729, 970, 1460
- Lumezianu, Eugen, 41, 140, 273,
743, 992, 1185, 1238
- Lungu, Ion, 323, 486, 536, 557, 881,
892, 990, 1046
- Lupaș, Ioan, 439, 589, 1187

Lupașcu, Gheorghe, 67, 190, 191,
459, 677, 707, 873
Lupeanu, Constantin, 414, 415, 465,
849, 896, 979, 1114
Lupeanu, Mira, 849, 979, 982, 1118
Lupescu, Dan, 223, 605, 608
Lupșanu, Marin, 679, 705
Lustig, Adrian, 629, 1187
Lustig, Oliver, 818, 820, 1234
Luzi, Mario, 713, 1113
Lyotard, François, 733, 736

M

Macarie, Victor, 77, 797, 1057
Macedonski, Alexandru, 26, 134,
240, 352, 516, 562, 688, 815,
868, 1010, 1011, 1014, 1090,
1185, 1195, 1282, 1446, 1560
Machidon, Ion, 594, 662, 1070,
1080, 1388, 1518
Macovescu, George, 9, 162, 176,
260, 261, 414, 543, 601, 639,
757, 760, 798, 847, 963, 1089,
1291, 1311, 1394, 1397, 1426
Macoviciuc, Vasile, 187, 363, 403,
428, 499, 527, 573, 578, 676,
842, 905, 908, 919, 1039, 1062,
1095, 1158, 1180, 1250, 1266,
1321, 1390, 1402
Mailat, Maria, 145, 218, 329, 332,
624, 633, 636, 742, 743, 826,
862, 948, 1051, 1054, 1155, 1282
Maioreescu, Titu, 27, 30, 32, 80, 134,
159, 160, 170, 175, 205, 234,
260, 305, 334, 344, 373, 395,
419, 483, 516, 517, 539, 562,
563, 658, 663, 761, 791, 799,
810, 836, 849, 858, 866, 919,
920, 924, 1017, 1041, 1089,
1103, 1178, 1209, 1231, 1238,
1268, 1307, 1317, 1331, 1335,
1344, 1379, 1408, 1417, 1436,
1447, 1455, 1470, 1471, 1476,
1494, 1495, 1505, 1565
Maioreescu, Toma George, 410, 559,
1161, 1197
Malița, Liviu, 309, 603
Malița, Mircea, 454, 696, 889, 1105,
1154
Malraux, André, 25, 462, 761, 978,
983, 1406, 1496, 1508, 1530
Mancaș, Mircea, 335, 681, 760,
1110, 1118
Manea, Aureliu, 1288,
Manea, Norman, 53, 324, 389, 501,
636, 728, 883, 943, 954, 955,
997, 1005, 1029, 1030, 1053,
1054, 1134, 1149, 1169, 1240,
1334, 1341, 1352, 1353, 1393,
1454, 1532, 1555
Manilici, Călin, 768, 1239
Maniu, Adrian, 195, 414, 444, 502,
511, 882, 919, 1111, 1158
Maniu, Leonida, 79, 857, 1209, 1480
Maniu, Nastasia, 1403, 1484
Mann, Thomas, 232, 389, 629, 761,
880, 1258, 1432
Manole Adoc, Gabriela, 128, 764
Manolescu, Florin, 192, 664, 899,
1097, 1303, 1420, 1425
Manolescu, Ion Sofia, 353, 432,
1372, 1568
Manolescu, Nicolae, 12, 20, 22, 29,
30, 39, 68, 94, 121, 134, 145,
155, 178, 179, 191, 195, 208,
217, 232, 237, 240, 241, 245,
265, 284, 300, 301, 320, 324,
332, 345, 385, 388, 390, 400,
410, 417, 445, 457, 480, 482,
485, 508, 520, 534, 545, 556,
566, 594, 595, 632, 660, 682,
688, 692, 693, 694, 709, 726,
732, 734, 761, 765, 783, 784,

785, 787, 804, 810, 816, 817,
 825, 855, 858, 864, 877, 887,
 892, 904, 909, 923, 924, 936,
 943, 961, 963, 964, 974, 987,
 993, 1023, 1027, 1044, 1068,
 1082, 1116, 1130, 1132, 1145,
 1149, 1163, 1164, 1183, 1194,
 1200, 1207, 1211, 1215, 1225,
 1238, 1254, 1255, 1262, 1272,
 1273, 1274, 1280, 1289, 1304,
 1310, 1328, 1343, 1353, 1365,
 1379, 1383, 1395, 1397, 1406,
 1410, 1424, 1425, 1426, 1459,
 1467, 1474, 1475, 1481, 1485,
 1486, 1493, 1506, 1511, 1526,
 1527, 1528, 1543, 1546, 1565,
 1566, 1570
 Manu, Emil, 39, 139, 195, 207, 244,
 272, 508, 535, 546, 560, 599,
 760, 767, 814, 855, 909, 962,
 1087, 1092, 1304, 1394, 1475,
 1510
 Marandiuc, Cornel, 40, 422, 423,
 603
 Marcea, Pompiliu, 427, 430, 483,
 484, 545, 1023, 1397
 Marcian, Marcel, 974, 1452
 Marcovici, Bianca, 288, 435, 601,
 661, 1033, 1439
 Marcu, Corneliu, 584, 971,
 Marcu, Emanoil, 156, 446, 856,
 1208,
 Marcu, Emilian, 31, 103, 116, 157,
 224, 415, 498, 502, 599, 638,
 660, 690, 1075, 1079, 1081,
 1398, 1402,
 Marcus, Solomon, 63, 238, 391, 448,
 459, 589, 707, 745, 855, 887,
 935, 970, 974, 1088, 1112, 1138,
 1154, 1208, 1221, 1282, 1328,
 1424, 1426, 1452, 1528
 Mareş, Alexandru, 24, 1494
 Mareş, Nicolae, 479, 488, 925, 943,
 949, 1305
 Mareş, Radu, 1045, 1054, 1227,
 1228
 Marga, Andrei, 1093, 1448
 Marin, Mariana, 772, 1036, 1060,
 1069
 Marin-Curticeanu, Valentina, 935,
 1013, 1070, 1171, 1320
 Marineasa, Viorel, 136, 176, 277,
 862, 1051
 Marinescu, Angela, 479, 1069, 1230,
 1448, 1506, 1564
 Marinescu, Eugen, 406, 1063
 Marino, Adrian, 14, 20, 71, 123,
 165, 180, 185, 219, 226, 230,
 262, 268, 269, 293, 328, 341,
 368, 369, 412, 466, 474, 475,
 510, 546, 562, 603, 685, 688,
 711, 732, 768, 811, 824, 866,
 868, 885, 894, 923, 926, 944,
 949, 987, 994, 1026, 1028, 1045,
 1069, 1072, 1078, 1090, 1091,
 1106, 1115, 1123, 1125, 1130,
 1132, 1134, 1163, 1176, 1177,
 1178, 1185, 1200, 1205, 1219,
 1220, 1231, 1238, 1275, 1307,
 1351, 1359, 1381, 1407, 1443,
 1447, 1477, 1556, 1565, 1567
 Marquez, Gabriel Garcia, 200, 322,
 327, 387, 474, 597, 734, 801,
 1007, 1083, 1226, 1285, 1452,
 1526, 1563
 Martin, Aurel, 334, 480, 622, 662,
 663, 758, 889, 1004, 1126, 1355,
 1454, 1567
 Martin, Mircea, 16, 20, 21, 41, 138,
 139, 165, 185, 228, 264, 315,
 357, 529, 546, 556, 566, 597,
 670, 671, 687, 688, 709, 824,
 830, 846, 859, 862, 864, 935,

961, 963, 975, 985, 989, 1023,
 1026, 1064, 1116, 1124, 1130,
 1134, 1159, 1163, 1176, 1185,
 1200, 1223, 1335, 1353, 1364,
 1368, 1381, 1431, 1435, 1443,
 1455, 1486, 1491, 1492, 1495,
 1501, 1519, 1520, 1542, 1544,
 1554
 Mașek, Victor Ernest, 241, 329
 Matală, Dumitru, 573, 830, 831,
 1238, 1394
 Mateescu, Nicolae, 82, 537, 578,
 723, 827, 828, 938
 Matei, Al., 665, 1475, 1494
 Matei, Pamfil, 1227, 1306, 1323,
 1351, 1442
 Matei, Răzvan, 162, 859
 Matichescu, Olimpiu, 361, 427
 Mauriac, François, 185, 318, 1426
 Mauron, Charles, 697, 1044
 Mavrodin, Irina, 16, 389, 410, 535,
 1028, 1442, 1443
 Mazilescu, Virgil, 153, 207, 303,
 425, 794, 900, 1044, 1323
 Mazilu, Dan Horia, 344, 1484
 Mazilu, Dumitru, 427, 471
 Mazilu, Teodor, 155, 238, 355, 367,
 387, 397, 413, 501, 715, 716,
 761, 765, 789, 834, 858, 887,
 900, 990, 1034, 1114, 1118,
 1138, 1155, 1208, 1210, 1492
 Măduța, Ilie, 206, 1110, 1140, 1337,
 1465, 1515
 Mălăncioiu, Ileana, 245, 246, 322,
 338, 425, 500, 562, 804, 887,
 890, 899, 963, 971, 1023, 1220
 Mănescu, Manea, 112, 1240,
 Mănescu, Theodor (Teodor), 178,
 387, 521, 584, 594, 612, 644,
 716, 1026, 1118, 1119, 1268,
 1343, 1410, 1520, 1562
 Mănuică, Dan, 21, 452, 1464
 Măran, Dorin, 783, 839, 843, 956,
 961, 1018, 1022, 1145, 1286,
 1489
 Mărășanu, Nicolae Grigore, 225,
 629, 677, 781, 922, 1031, 1280,
 1384
 Mărășescu, Sorin, 104, 638, 1076
 Mărculescu, Dorin, 311,
 Mărculescu, Magda, 1119,
 Mărculescu, Sorin, 16, 39, 50, 71,
 137, 285, 674, 699, 725, 1198,
 1220, 1313, 1465
 Mărgineanu, Ion, 34, 43, 369, 488,
 508, 892, 942, 1004, 1067, 1394,
 1396, 1446, 1461, 1496
 Mândra, Vicu, 324, 482, 1047, 1124,
 1558
 Mârza, Iacob, 1047, 1342
 Mecu, Nicolae, 436, 1276
 Medeleț, Florin, 1139, 1499
 Mehedinți, Simion, 424, 549, 570,
 718, 836, 1039, 1044, 1166,
 1390, 1512, 1560
 Meițoiu, I., 465, 500, 1488
 Merișor, Chiril507, 713, 1333, 1501
 Mica, Alexandru, 81, 163, 876, 950
 Micheli, Mario, 65, 250
 Miclău, Paul, 671, 744, 1100, 1137,
 1140
 Micu, Dumitru, 62, 178, 186, 294,
 324, 338, 379, 417, 562, 624,
 681, 758, 764, 783, 877, 890,
 912, 963, 1006, 1013, 1014,
 1015, 1058, 1081, 1128, 1134,
 1246, 1271, 1357, 1378, 1455,
 1493, 1563
 Micu, Mircea, 17, 114, 547, 757,
 813, 1173, 1436
 Micu, Samuil, 333, 517, 905, 965,
 1026, 1448, 1558
 Mierlușcă, Adrian, 1388, 1567

Mihadaş, Teohar, 176, 293, 557,
 609, 685, 732, 771, 1396
 Mihaiu, Virgil, 467, 1069, 1558
 Mihalache Popa, Carmen, 151, 154,
 1424
 Mihalăş, Marcel, 338, 536, 1530
 Mihale, Aurel, 125, 130, 361, 909,
 942, 1067, 1080, 1289
 Mihăescu, Eugen, 52, 85, 679, 705,
 708, 1095, 1358,
 Mihăescu, Gib I., 272, 307, 981,
 Mihăescu, N., 29, 30, 56, 142, 207,
 232, 257, 282, 379, 400, 426,
 497, 571, 802, 804, 820, 839,
 903, 934, 1018, 1037, 1377,
 1391, 1413, 1459, 1468, 1501,
 1517, 1526
 Mihăescu, Valentin F., 59, 114, 234,
 260, 337, 405, 499, 552, 654,
 704, 806, 906, 932, 1064, 1096,
 1145, 1249, 1284, 1285, 1359,
 1488, 1495,
 Mihăescu, Vasile, 50, 189, 190, 451,
 660, 1075,
 Mihăieş, Mircea, , 206, 257, 276,
 278, 356, 420, 526, 568, 581,
 582, 697, 717, 784, 833, 914,
 917, 933, 950, 951, 954, 1155,
 1166, 1190, 1245, 1261, 1268,
 1289, 1297, 1313, 1317, 1385,
 1411, 1486, 1513, 1530
 Mihăilă, G., 185, 309, 334, 1183
 Mihăilescu, Dan, C. 27, 70, 195,
 365, 475, 582, 665, 786, 840, 886,
 898, 909, 995, 1146, 1183, 1223,
 1224, 1236, 1239, 1351, 1419,
 1420, 1558, 1566
 Mihăilescu, Florin, 362
 Mihăilescu, Vintilă, 542
 Mihăilescu-Vârliba, Virgil, 977
 Mihoc, Gheorghe, 928, 1154
 Mihuţ, Tatiana, 594, 705, 855
 Milca, Mihai, 116, 528, 605, 631
 Milenovici, Cedomir, 125, 130, 758,
 1070, 1140
 Milescu, Nicolae, 560, 1056, 1057,
 1291, 1309, 1310, 1488, 1562
 Milescu, Victoria, 445, 482, 1067,
 1504
 Milicescu, Emilia Şt., 1095, 1484,
 1502
 Miller, Henry, 268, 949, 1150, 1166
 Mincu, Marin, 21, 60, 171, 214, 218,
 257, 284, 341, 475, 528, 545,
 664, 713, 714, 787, 806, 807,
 822, 910, 935, 1026, 1133, 1161,
 1182, 1196, 1272, 1377, 1443
 Minculescu, Mihai, 665, 828
 Minulescu, Ion, 26, 127, 134, 138,
 225, 344, 414, 1129, 1163, 1446
 Mioc, Simion, 53, 138, 1466, 1515
 Miran, Alexandru, 29, 30, 39, 143,
 285, 1439, 1475
 Mirea, George, 162, 214, 332, 521,
 669, 813, 925, 1229, 1455
 Mironov, 212, 977, 1097, 1379
 Mitocaru, Victor, 151, 817, 1105,
 1424
 Mitroi, Ştefan, 521, 553, 825, 1022,
 1040, 1095, 1167, 1288, 1299,
 1507, 1515, 1518
 Mitru, Alexandru, 140, 904, 960,
 1511
 Miu, Florea, 605, 608, 746, 985,
 Moarcăş, Mircea, 941, 961
 Mocanu, Virgil, 93, 119, 764
 Moceanu, Ovidiu, 825, 966, 990,
 1205, 1294, 1338, 1517, 1555,
 1564
 Mocuţa, 422, 525, 568, 698, 776,
 777, 836, 886, 1245
 Modola, Doina, 21, 915, 1221, 1275
 Modorcea, Grid, 22, 40, 213, 536,
 631

Moisa, Mircea, 1110, 1215
 Moisil, Grigore, 74, 238, 239, 438,
 836, 849, 1088, 1138, 1154
 Mokka, Hans, 137, 255, 819
 Molcuț, Zina, 338, 697
 Moldovan, Andrei, 162, 1367,
 Moldovan, Gavril, 942, 944, 1083,
 Moldovan, Ioan Enea, 151, 732,
 Moldovan, Ioan, 679, 705, 724,
 1162, 1232,
 Moldovan, Ion, 589, 1069, 1507
 Moldovan, Miron, 618, 755, 994,
 1123,
 Molina, Caesar Antonio, 1168, 1184
 Montale, Eugenio, 12, 25, 214, 919,
 987, 1047, 1113, 1168, 1396,
 1554
 Mora, Anghel, 116, 131, 186, 187,
 923, 996, 1199
 Morar, Ioan, 171, 229, 304, 724,
 772, 1067, 1232, 1252, 1540
 Morar, T., 1280, 1499
 Morariu, Modest, 207, 720, 783,
 1489
 Moraru, Cornel, 181, 182, 314, 329,
 411, 433, 475, 664, 756, 887,
 935, 995, 996, 997, 1229, 1352,
 1403, 1566
 Moraru, Cristian, 21, 39, 139, 176,
 186, 205, 243, 283, 298, 335,
 440, 497, 501, 508, 534, 581,
 582, 624, 726, 804, 845, 890,
 893, 935, 965, 989, 1045, 1086,
 1098, 1121, 1124, 1164, 1198,
 1199, 1222, 1317, 1319, 1420,
 1425, 1466, 1475, 1521, 1551,
 1570
 Moravia, Alberto, 25, 1325, 1443,
 1555
 Moșandrei, Mihai, 12, 149, 186, 195,
 265, 971
 Moșoianu, Felicia, 970, 1067
 Motoc, Nicolae, 178, 237, 474, 993,
 1406
 Moțoc, Dan, 848, 1388
 Moțoc, Doru, 572, 584, 971
 Moțoc, Viorel, 90, 503
 Mucenic, Dan, 51, 534, 548, 626,
 1132, 1289
 Mugar, Florin, 49, 68, 109, 137, 200,
 285, 338, 365, 377, 392, 396,
 426, 433, 437, 438, 497, 528,
 538, 539, 547, 556, 665, 668,
 770, 786, 863, 875, 879, 889,
 890, 907, 963, 971, 993, 1023,
 1026, 1122, 1161, 1182, 1229,
 1325, 1420, 1508, 1510, 1512,
 1537
 Müller, Cristina, 309, 741
 Muntean, George, 216, 244, 249,
 344, 390, 639, 640, 687, 828,
 885, 895, 923, 1030, 1068, 1488
 Munteanu, Cornel, 990, 1366
 Munteanu, Doru, 855, 965, 1046,
 1062, 1196, 1205, 1370
 Munteanu, Francisc, 157, 584, 857,
 1069
 Munteanu, G., 234, 1417
 Munteanu, Romul, 20, 81, 225, 226,
 257, 354, 378, 383, 387, 389,
 410, 412, 466, 475, 491, 521,
 619, 640, 682, 715, 799, 949,
 1032, 1057, 1072, 1155, 1188,
 1239, 1260, 1261, 1295, 1351,
 1372, 1410, 1443, 1485, 1499,
 1512
 Munteanu, Virgil, 178, 1118
 Murariu, Dorin, 1016, 1058
 Mureșan Ionescu, Marina, 80, 308
 Mureșan(u), Rusalin, 31, 125, 183,
 237, 625, 1041, 1355
 Mureșan, Camil, 95, 173, 1461, 1546

- Mureșan, Dumitru, 181, 182, 476,
621, 757, 998, 1125, 1229, 1448,
1564
- Mureșan, Ion, 281, 348, 772, 790,
907, 1069, 1184, 1232, 1393,
1417, 1418
- Mureșan, Mircea, 1106, 1415
- Mureșan, Viorel, 1069, 1232, 1275
- Mureșanu, Ion Matei, 237, 711, 1452
- Murgeanu, Ion, 65, 480, 1211, 1529
- Muscalu, Florin, 498, 817, 858, 1023
- Muscă, Vasile, 43, 70, 174, 755,
1239
- Musil, Robert, 232, 389, 1280, 1315,
1546
- Mușat, Mircea, 95, 436, 482, 497,
604, 639, 730, 741, 764, 820,
892, 1080, 1103, 1182, 1423,
1424, 1430, 1461, 1517, 1527
- Mușatescu, Tudor, 367, 491, 1439
- Mușatescu, Vlad, 971, 1083
- Mușina, Alexandru, 218, 229, 257,
300, 501, 581, 582, 771, 843,
935, 986, 987, 1247, 1248, 1357,
1540, 1541
- Mușlea, Ion, 412, 1150, 1166, 1567
- Mutașcu, Dan, 207, 474, 1209
- Muthu, Mircea, 172, 199, 368, 609,
619, 790, 811, 877, 995, 1072,
1115, 1219, 1231, 1238, 1275,
1342, 1461, 1485, 1499, 1500
- N**
- Naghiu, Iosif, , 155, 882, 1118, 1119
- Nancă, Paul, 90, 197, 304, 305, 338,
555, 595, 596, 677, 960, 961
- Nanu, D., 149, 955
- Nasta, Dan Ioan, , 316, 575, 1125
- Naum, Gellu, 16, 153, 164, 207, 261,
280, 284, 656, 789, 891, 979,
1026, 1146
- Nădejde, Iosif, 601, 1060
- Năpăruș, Georgeta, 128, 929
- Neacșu, Ioan, 817, 1268,
- Neacșu, Iulian, 807, 1158
- Neagoe, Stelian, 116, 560, 660, 676,
679, 724, 725
- Neagu, Fănuș, 13, 62, 87, 114, 146,
190, 196, 218, 260, 276, 338,
340, 383, 417, 429, 473, 501,
507, 508, 521, 522, 531, 546,
548, 575, 615, 629, 638, 677,
692, 710, 725, 728, 759, 760,
810, 842, 847, 899, 900, 914,
922, 989, 1010, 1011, 1026,
1048, 1094, 1180, 1195, 1246,
1248, 1249, 1250, 1299, 1360,
1391, 1401, 1411, 1427, 1470,
1499, 1517, 1537
- Neagu, Nicolae, 246, 365, 1304
- Neamțu, Leonida, 173, 174, 234,
610, 645
- Neață, Ion, 138, 228, 570, 1501
- Necula, Damian, 623, 733
- Nedelciu, Mircea, 53, 144, 177, 186,
258, 281, 294, 295, 298, 299,
331, 367, 370, 391, 479, 580,
582, 584, 588, 636, 692, 750,
761, 762, 827, 858, 862, 937,
967, 968, 1005, 1011, 1033,
1034, 1050, 1051, 1052, 1054,
1082, 1099, 1106, 1128, 1154,
1184, 1185, 1190, 1191, 1214,
1255, 1332, 1333, 1334, 1338,
1341, 1349, 1377, 1379, 1423,
1441, 1442, 1480, 1497, 1512,
1523, 1542, 1555
- Nedelcovici, Bujor, , 606, 636, 728
- Negreanu, Constantin, 138, 422,
836, 970,
- Negreanu, Gabriela, 90, 212, 311,
365, 379, 784, 819, 837, 902,
1118, 1306, 1336, 1489

Negrici, Eugen, 16, 20, 21, 22, 63,
 107, 139, 182, 322, 325, 326,
 340, 424, 425, 460, 500, 530,
 607, 664, 816, 845, 1007, 1069,
 1129, 1148, 1162, 1386
 Negrilă, Iulian, 73, 424, 450, 955,
 1434
 Negruzzi, Constantin, 133, 134, 826,
 1256, 1527,
 Negruzzi, Iacob, 295, 395, 517, 1533
 Negulescu, Mihai, 34, 37, 116, 125,
 237, 263, 578, 662, 691, 782,
 942, 1067, 1079, 1175, 1404,
 1405
 Nenițescu, I., 926, 1168 (Ioan), 1185
 (Ion)
 Nenițescu, Ștefan, 562, 662
 Neruda, Pablo, 1168, 1396, 1399
 Nestor, I., 162, 309, 677, 1214,
 1251, 1325, 1493
 Nestorescu, Andrei, 928, 1084,
 1132, 1171
 Netea, Vasile, 85, 195, 313, 381,
 402, 450, 676, 918, 1415, 1503
 Neumann, Victor, 548, 1174
 Nicoară, Mara, 358, 527, 573, 712,
 1399, 1402, 1508, 1518
 Nicodim, Dinu, 247, 270
 Nicolae, Emil, 410, 591, 974, 1075,
 1429
 Nicolae, Nicolae, 942, 1372
 Nicolaescu, Sergiu I., 147, 584, 729,
 970, 1100, 1201, 1321
 Nicolaescu, Vasile, 600, 824
 Nicolau, Edmond, 43, 44, 291, 438,
 849, 881, 972
 Nicolescu, Ioan Dan, 370, 654, 1054,
 1285
 Nicolescu, Ion, 1180, 1388, 1501
 Nicolescu, Miron, 927, 1154
 Nicolescu, Nadia, 345, 1103
 Nicolescu, Otilia, 363, 435, 484, 715
 Nicolescu, Vasile, 153, 207, 231,
 232, 254, 257, 280, 357, 379,
 399, 400, 426, 465, 495, 600,
 657, 664, 754, 770, 771, 808,
 995, 1082, 1198, 1483, 1555
 Nicu, Dumitru, 513, 1398, 1399
 Niculescu, Ionuț, 1343, 1559
 Nijloveanu, Ion, 464, 746, 1439
 Nimigean, Ovidiu, 163, 743, 860,
 1282
 Nistea, Cornel, 337, 959, 1515
 Nistea, Victor, 388, 813, 1088, 1469,
 1470
 Nistor, G., 1274, 1351
 Nistor, Nicolae, 181, 1123
 Nistor, Virgil, 199, 470, 990, 992,
 1221
 Nistorescu, Cornel, 51, 364, 500,
 827
 Niță, Victor, 25, 491, 500, 548, 630,
 959, 1015
 Noica, Constantin, 27, 55, 171, 198,
 292, 310, 315, 407, 431, 447,
 459, 462, 463, 479, 516, 543,
 573, 623, 667, 741, 799, 815,
 826, 842, 843, 848, 858, 865,
 869, 877, 893, 899, 902, 903,
 905, 910, 931, 943, 944, 945,
 972, 1000, 1027, 1041, 1098,
 1112, 1133, 1156, 1157, 1184,
 1186, 1187, 1216, 1217, 1220,
 1271, 1313, 1322, 1342, 1356,
 1358, 1359, 1365, 1390, 1448,
 1459, 1517, 1526, 1552, 1554,
 1567
 Noja, I., 199, 323, 1055
 Novac, Constantin, 178, 993
 Novăceanu, Darie, 24, 356, 379,
 656, 657, 954, 969, 1035, 1045,
 1083, 1114, 1133, 1168, 1174,
 1184, 1270, 1273, 1305, 1421,
 1443, 1487, 1520
 Nușfelean, Olimpiu, 891, 1367

O

- Oancea, Gh., 227, 420 1067
Oancea, Nicolae, 488, 799, 825, 1207
Oarcăsu, I., 123, 175, 467, 486, 536, 557, 613, 689, 751, 767, 768, 785, 826, 1114, 1255, 1290, 1341, 1406, 1440, 1508
Obreja, Dorian, 413, 660, 1107, 1540
Octavian, Tudor, 19, 25, 74, 145, 419, 533, 973, 1032, 1244
Odangiu, Carmen, 139, 255, 1173
Odangiu, Marian, 135, 420, 523, 680, 705, 708, 757, 776, 777, 818, 833, 883, 1092, 1140, 1166, 1173, 1246, 1313, 1485, 1567
Odobescu, Al., 134, 185, 265, 334, 585, 1099, 1105, 1301, 1332, 1379, 1395, 1405, 1428, 1512, 1518
Oișteanu, Andrei, 1233, 1354
Olahus, Nicolaus, 560, 684, 943, 1562
Olariu, Constantin, 39, 1423
Olariu, Mircea, 732, 1525
Olaru Nenati, Lucia, 156, 304, 445, 446, 856, 974, 1258
Olaru, Constantin, 99, 488,
Olaru, Ioana, 360, 1238, 1433
Olăreanu, Costache, 296, 367, 629, 851, 852, 1063, 1254, 1258, 1297, 1407, 1421, 1432, 1531, 1533, 1538, 1555, 1567
Olteanu, Ioanichie, 184, 696, 917
Olteanu, Maria, 508, 1380
Oprea, Al., 189, 562, 676, 782, 920, 921, 1158, 1267, 1286, 1289
Oprea, Leonard, 807, 867
Oprea, Marius, 197, 596, 862, 976, 1131, 1434
Oprea, Nicolae, 149, 186, 290, 437, 582, 848, 890, 971, 1063, 1102, 1128, 1143, 1203, 1285, 1299, 1321, 1523, 1569
Oprea, Ștefan, 18, 104, 155, 224, 594, 638, 1511
Oprescu, G., 927, 1422
Oprin, Mihai, 724, 1400
Oprina, Adrian, 306, 977, 1331
Opriș, Octavian, 213, 302
Oprișan, I., 1158, 1397, 1485, 1563
Opriță, Mircea, 82, 370, 943, 1142
Oproiu, Ecaterina, 157, 324, 387, 912, 1429
Orleanu, Ada, 140, 338, 1214, 1509
Ornea, Z., 38, 121, 185, 195, 210, 242, 243, 267, 337, 338, 389, 509, 512, 546, 562, 626, 662, 766, 810, 825, 899, 910, 963, 964, 1023, 1044, 1082, 1238, 1289, 1379, 1405, 1417, 1470, 1476, 1493, 1494, 1495, 1502
Ostahie, Corneliu, 311, 321, 908, 916, 934, 956, 1017, 1335

P

- Pachia Tatomirescu, Ion, 429, 1140, 1144
Padina, Rodica, 40, 140
Palaghia, Florentin, 1472, 1504
Paleologu, Alexandru, 216, 267, 357, 367, 545, 553, 624, 883, 887, 902, 912, 935, 963, 976, 1023, 1183, 1225, 1262, 1274, 1353, 1356, 1397, 1432, 1443, 1454
Paler, Octavian, 70, 446, 468, 732, 741, 746, 765, 768, 804, 886, 890, 892, 913, 914, 935, 949, 963, 978, 988, 1003, 1019, 1023, 1109, 1215, 1526

Paliga, Sorin, 247, 703, 1022, 1143, 1488
 Pamfil, Eduard, 1306, 1484, 1486
 Pamfil, T., 1003, 1282,
 Panait, Marin, 1093, 1303
 Panaite, Nicolae, 50, 67, 1076, 1378
 Panaitescu, Dumitru, 517, 1510
 Pană, Sașa, 207, 566, 851
 Pană, Vladimir, 143, 432
 Pandrea, Petre, 623, 1535
 Panduru, Ion Florin, 228, 552, 920, 1058, 1059, 1193
 Panea, Nicolae, 678, 874
 Pann, Anton, 37, 134, 557, 822, 892, 911, 1010, 1143, 1248, 1405, 1514
 Pantazi, Valeriu, 1501, 1568
 Pantea, Aurel, 43, 200, 347, 348, 377, 628, 790, 1028, 1069, 1229, 1448, 1564
 Panu, Gh., 169, 1459, 1474
 Papacostea, Victor, 548, 1243,
 Papadima, Liviu, 64, 191, 238, 240, 339, 340, 384, 410, 463, 481, 532, 533, 581, 582, 628, 668, 760, 761, 762, 808, 891, 924, 1018, 1019, 1061, 1129, 1162, 1270, 1361, 1392, 1393, 1457
 Papadima, Ovidiu, 234, 438, 514, 892, 1151, 1214
 Papahagi, Emil-George, 873, 964
 Papastate, C.D., 607, 746, 747, 1440
 Papdima, Liviu, 1019, 1129, 1162
 Paphagi, Marian, 16, 41, 53, 71, 122, 123, 172, 219, 248, 270, 315, 322, 325, 346, 377, 485, 509, 537, 550, 664, 666, 685, 711, 766, 768, 789, 811, 826, 888, 893, 910, 944, 957, 964, 997, 1017, 1028, 1047, 1084, 1121, 1134, 1165, 1184, 1231, 1239, 1256, 1274, 1303, 1306, 1339, 1366, 1381, 1388, 1407, 1425, 1437, 1443, 1461, 1476, 1495, 1507, 1546, 1554, 1566
 Papiu, Al., 921, 1144, 1293
 Papu, Edgar, 16, 20, 27, 70, 81, 139, 164, 165, 204, 226, 237, 447, 546, 567, 630, 688, 759, 760, 807, 871, 880, 898, 912, 914, 927, 974, 1039, 1130, 1163, 1196, 1200, 1217, 1377, 1389, 1443
 Papuc, Liviu, 223, 1332, 1427
 Parapiru, Teodor, 575, 946
 Paraschiv, Florin, 918, 919
 Paraschivescu, Miron Radu, 280, 443, 460, 472, 512, 601, 623, 631, 748, 751, 759, 770, 900, 1026, 1271
 Paraschivoiu, Emil, 862, 1051
 Pardău, Platon, 13, 40, 81, 93, 136, 204, 241, 263, 341, 387, 404, 409, 507, 509, 510, 636, 639, 716, 728, 750, 752, 892, 942, 960, 995, 997, 1048, 1049, 1077, 1081, 1085, 1132, 1197, 1395, 1410
 Parhon, Ion, 72, 369, 487, 616
 Parhon, Victor, 36, 458, 470, 765, 1119, 1138
 Paruba, Tania, 581, 706
 Pas, Ion, 35, 313, 719
 Pascu, Ștefan, , 35, 173, 174, 369, 539, 912, 914, 1089, 1175, 1188, 1305, 1375, 1380, 1389, 1406, 1440, 1461, 1476, 1494, 1502
 Pașcu, Ioan Mircea, 842, 1160
 Pauliuc, Mihai, 74, 817
 Pavel, Laura, 558, 1200
 Pavese, Cesare, 452, 479, 1548
 Păcurariu, Francisc, 86, 226, 409, 507, 527, 583, 627, 653, 713, 728, 937, 1062, 1067, 1115, 1196, 1370, 1505

Păcuraru, Tudor, 1148
 Pătrașcu, Horia, 338, 450, 1460,
 1512, 1513
 Pătrășcanu, Lucrețiu, 512, 1079
 Pătruț, Picu, 1134, 1135, 1525
 Păun, Gheorghe, 81, 500, 728
 Păun, Octav, 946, 1488
 Păunescu, Adrian, 74, 146, 153, 179,
 222, 229, 250, 350, 372, 392,
 393, 456, 473, 516, 529, 628,
 657, 746, 770, 780, 813, 865,
 898, 911, 944, 958, 959, 1030,
 1044, 1045, 1075, 1153, 1168,
 1186, 1256, 1276, 1292, 1383,
 1420, 1483, 1487, 1511, 1512,
 1555
 Păunescu, Constantin, 1322, 1510,
 Pânzaru, Petre, 216, 603
 Pârvan, Vasile, 129, 648, 745, 789,
 793, 836, 1002, 1039, 1105,
 1152, 1424, 1504, 1561
 Pârvu, Iuliu, 391, 558, 1556
 Pârvu, Petre (Petru), 391, 485
 Pârvu, Sorin, 977, 1209, 1537
 Pârvu, Ștefan, 41, 260
 Pecican, Ovidiu, 603, 1126, 1193
 Pecie, Ion, 320, 581, 582, 608, 825,
 1339, 1553
 Pelin, Eugen, 479, 1567
 Pelin, Mihai, 429, 578, 607, 827,
 958, 1062, 1080, 1096
 Pelmuș, Constantin, 383, 1159
 Peltz, I., 1167, 1172, 1335, 1463,
 1484
 Peltz, Tia, 1289, 1401, 1517
 Pendefunda, Liviu, 565, 693, 1075,
 1309
 Pereș, Pavel, 37, 113, 183, 479, 510,
 604, 655, 662, 758, 783, 964,
 1079, 1127, 1233, 1239, 1271,
 1390, 1469, 1517, 1518
 Perfil, Pavel, 509, 1505
 Perian, Gheorghe, 581, 582, 1206,
 1430
 Perpessicius, 12, 78, 79, 89, 119,
 120, 158, 190, 293, 294, 304,
 313, 343, 364, 479, 489, 511,
 517, 546, 623, 822, 849, 921,
 922, 1068, 1107, 1167, 1180,
 1285, 1439, 1440, 1443, 1478,
 1509, 1510, 1538, 1557
 Pervian, Iosif, 628, 878
 Pessoa, Fernando, 288, 356,
 959, 990, 1035, 1108
 Petcu, Constantin, 1143, 1525
 Petică, Ștefan, 190, 327, 1207, 1463
 Petrache, Ion, 871, 1159
 Petraru, Ștefan, 438, 587, 731, 852,
 973, 1205, 1323, 1423, 1525
 Petraș, Irina, 177, 181, 470, 751,
 881, 990, 1003, 1114, 1117,
 1220, 1327, 1341, 1352, 1441,
 1442, 1556, 1563, 1566
 Petre Argeș, Cristian, 113, 1080
 Petrescu, Camil, 33, 62, 127, 134,
 216, 217, 262, 272, 273, 279,
 281, 283, 294, 365, 408, 412,
 437, 458, 470, 480, 490, 494,
 502, 545, 562, 628, 635, 715,
 717, 729, 870, 884, 906, 911,
 926, 944, 971, 982, 985, 1044,
 1060, 1088, 1102, 1158, 1160,
 1198, 1206, 1214, 1252, 1271,
 1352, 1358, 1360, 1402, 1463,
 1509, 1533, 1535, 1564,
 Petrescu, Cezar, 52, 138, 209, 242,
 328, 400, 455, 489, 490, 506,
 545, 623, 680, 695, 705, 810,
 856, 924, 937, 975, 1088, 1110,
 1146, 1151, 1160, 1167, 1172,
 1282, 1372, 1389,
 Petrescu, Dan, 11, 136, 582, 762,
 836, 862, 1455

Petrescu, Ioana Em., 59, 70, 182,
 267, 744, 790, 893, 1083, 1116,
 1231, 1342, 1443, 1545, 1557,
 1566
 Petrescu, Liviu, 16, 21, 71, 466, 468,
 655, 709, 790, 880, 988, 1116,
 1130, 1163, 1200, 1221, 1231,
 1341, 1350, 1441, 1543, 1544,
 1555
 Petrescu, Lucian, 862, 1385
 Petrescu, Marius, 923, 1358,
 Petrescu, Paul, 68, 383, 384, 896,
 900
 Petrescu, Radu, 42, 296, 356, 546,
 550, 562, 589, 629, 763, 846,
 851, 852, 858, 861, 949, 1005,
 1063, 1238, 1294, 1411, 1412,
 1530, 1533, 1534, 1566
 Petreu, Marta, 771, 1232
 Petri, Domnița, 50, 137, 197, 285,
 308, 341, 390, 680, 705, 708,
 1214
 Petrișor, Marcel, 324, 499
 Petroveanu, Mihail, 280, 545, 882
 Petrovici, Ion, 836, 1071, 1088, 1089
 Philippide, Al., 21, 33, 37, 74, 133,
 158, 207, 229, 235, 306, 352,
 416, 512, 623, 628, 646, 681,
 770, 791, 812, 847, 946, 1114,
 1245, 1414, 1443, 1560
 Pillat, Dinu, 216, 1111
 Pillat, Ion, 11, 214, 414, 444, 472,
 511, 802, 812, 1203, 1319, 1321,
 1436, 1448, 1457
 Pillat, Monica, 624, 856, 881
 Pinteia, Al., 95, 391, 1069
 Pinteia, Mihai, 621, 622
 Pintescu, Alexandru, 270, 1084
 Pirandello, Luigi, , 212, 790, 910,
 1132
 Piru, Al., 12, 27, 52, 205, 276, 313,
 328, 344, 358, 396, 407, 517,
 532, 547, 607, 697, 744, 770,
 783, 804, 817, 857, 882, 900,
 982, 1015, 1089, 1105, 1126,
 1151, 1153, 1171, 1244, 1280,
 1311, 1384, 1424, 1464, 1465,
 1512, 1527, 1533, 1550, 1561
 Pistolea, Vasile, 1058, 1193
 Pișcu, Daniel, 1489
 Pituț, Gheorghe, 184, 498, 576, 621,
 628, 654, 759, 770, 813, 958,
 1230, 1402, 1416, 1417
 Pițu /Pățu, Luca, 582, 633, 1234,
 1282
 Plămădeală, Antonie, 516, 827, 990,
 1149
 Pleșa, Ion Trif, 113, 381, 551, 572,
 1488
 Pleșu, Andrei, 172, 197, 411, 418,
 600, 624, 766, 807, 811, 817,
 858, 862, 877, 902, 980, 1006,
 1018, 1232, 1253, 1353, 1423,
 1554, 1567
 Poantă, Petru, 17, 95, 125, 172, 173,
 174, 176, 199, 269, 347, 468,
 469, 612, 664, 684, 749, 811,
 879, 880, 926, 965, 989, 1072,
 1149, 1221, 1273, 1290, 1292,
 1293, 1408, 1409, 1436, 1442,
 1495, 1555, 1556, 1557, 1564,
 1566
 Podgoreanu, Traian, 341, 707, 963,
 1252
 Podoabă, Virgil, 139, 289, 311, 581,
 582, 743, 979, 1212, 1313, 1337,
 1432, 1546, 1547
 Podoleanu, Adrian, 660, 1072
 Poe, Edgar, Allan, 39, 52, 55, 81,
 158, 185, 246, 253, 265, 490,
 832, 845, 855, 865, 871, 887,
 1099, 1219, 1241, 1269, 1467,
 1469, 1566, 1567

Poenaru, Emil, 187, 587, 616, 676, 699, 731
 Poenaru, Mircea, 471, 752
 Pop Traian, Traian, 277, 278, 1247
 Pop, Adrian, 61, 807, 823, 843, 907, 923, 940, 960, 1025, 1391
 Pop, Augustin Z. N., 27, 70, 78, 740
 Pop, Augustin, 721, 727, 1069, 1232
 Pop, Dumitru, 309, 1476
 Pop, Grigore Traian, 407, 678, 1341, 1417, 1470, 1472
 Pop, Ioan Aurel, 790, 1114, 1440, 1545
 Pop, Ion Simion, 25, 150, 680, 705, 1518
 Pop, Ion, 16, 20, 49, 138, 139, 164, 172, 181, 265, 285, 322, 357, 411, 416, 435, 468, 469, 509, 546, 564, 614, 621, 664, 685, 686, 694, 768, 815, 878, 901, 950, 989, 1027, 1069, 1116, 1129, 1135, 1162, 1163, 1220, 1221, 1225, 1230, 1341, 1380, 1441, 1443, 1474, 1547, 1556
 Pop, Ionel, 708, 1278, 1416
 Pop, Marius, 402, 1422
 Pop, Mihai, 711, 896, 1306
 Pop, Mircea M., 424, 748
 Pop, Sânziana, 537, 538, 578, 712, 828, 1420
 Pop, Teodor, 107, 818
 Popa Argeșeanu, Ion, 1067, 1079
 Popa, Constantin M., 114, 317, 654, 746, 906, 1143, 1196, 1266, 1388, 1438, 1469
 Popa, Constantin, 410, 599, 930
 Popa, Dan, 1018, 1037, 1060
 Popa, Dumitru Titus, 130, 842, 1165, 1287
 Popa, George, 306, 797, 816, 930, 1429
 Popa, Ioan A., 486, 510, 990
 Popa, Marian, 298, 451
 Popa, Mircea, 320, 466, 486, 544, 559, 613, 676, 749, 768, 806, 828, 841, 926, 943, 1072, 1184, 1277, 1352, 1356, 1447, 1461, 1468, 1493, 1503, 1507, 1557
 Popa, Valentin, 191, 922
 Popa, Vasile, 638, 1073, 1371
 Popa, Vasko, 586, 1195
 Popa, Victor Ion, 140, 751, 1167, 1172, 1335, 1439, 1446
 Pop-Corniș, Marcel, 172, 356, 698, 951, 952, 1282, 1442, 1443
 Popeangă, Vasile, 345, 1103
 Popescu, Adrian, 16, 56, 172, 173, 174, 385, 453, 467, 609, 611, 694, 707, 746, 748, 990, 1069, 1084, 1085, 1095, 1255, 1266, 1339, 1440, 1549,
 Popescu, Adriana, 178, 324, 471, 616, 882, 1120, 1222, 1343, 1558,
 Popescu, Alexandru, 896, 961
 Popescu, Constantin, 179, 606, 608
 Popescu, Cornel, 1077,
 Popescu, Corneliu M., 65
 Popescu, Cristian Tudor, 407, 977,
 Popescu, Cristian, 862, 1131, 1434
 Popescu, Doina, 719, 1078
 Popescu, Dumitru Radu, 9, 37, 38, 61, 114, 140, 152, 155, 229, 243, 264, 268, 270, 276, 296, 347, 354, 368, 387, 392, 397, 417, 420, 432, 441, 451, 449, 470, 474, 490, 492, 497, 498, 501, 507, 508, 524, 525, 529, 530, 534, 538, 546, 547, 583, 594, 606, 612, 615, 618, 629, 631, 635, 638, 644, 651, 657, 713, 715, 716, 719, 728, 731, 732, 740, 742, 749, 750, 751, 759, 789, 817, 855, 858, 898, 900,

910, 912, 926, 934, 939, 959,
 963, 972, 974, 978, 988, 989,
 998, 1007, 1011, 1023, 1026,
 1049, 1053, 1061, 1062, 1070,
 1073, 1074, 1085, 1094, 1103,
 1104, 1114, 1149, 1164, 1196,
 1244, 1311, 1326, 1343,
 1345, 1352, 1370, 1372, 1397,
 1410, 1411, 1426, 1427, 1443,
 1477, 1555, 1559, 1562
 Popescu, Dumitru, 40, 81, 96, 152,
 271, 272, 273, 345, 358, 397,
 432, 483, 507, 583, 618, 620,
 657, 713, 728, 752, 753, 813,
 934, 1048, 1049, 1050, 1058,
 1074, 1094, 1117, 1258, 1328,
 1512,
 Popescu, Florentin, 34, 183, 187,
 201, 288, 404, 407, 498, 500,
 508, 515, 521, 551, 554, 574,
 584, 633, 662, 711, 730, 758,
 925, 938, 941, 958, 962, 1004,
 1127, 1167, 1182, 1239, 1269,
 1302, 1360, 1364, 1368, 1416,
 1428, 1518,
 Popescu, George, 169, 171, 315,
 460, 463, 607, 746, 747, 985,
 1112, 1215, 1339, 1437, 1552,
 1554
 Popescu, Ion Mihai, 811, 821,
 Popescu, Ion, 942, 1394, 1428
 Popescu, Lazăr, 1104, 1525,
 Popescu, Marian, 346, 440, 466, 606,
 715, 751, 762, 789, 882, 911,
 1153, 1171, 1244, 1351, 1443,
 1481, 1562,
 Popescu, Radu, 324, 912,
 Popescu, Răsvan, 497, 581, 707,
 1320,
 Popescu, Simona, 164, 197, 596,
 845, 862, 960, 961, 975, 1131,
 1320, 1404, 1540,
 Popescu, Șt., 361, 793, 1567
 Popescu, Titu, 70, 181, 328, 474,
 886, 944, 995, 1220, 1305, 1351,
 1442, 1446, 1563
 Popescu, Tudor, 155, 355, 612, 644,
 715, 716, 1067, 1118, 1119
 Popescu-Marin, Magdalena, 317,
 1277, 1555,
 Popescu-Puțuri, Ion, 246, 700, 1182,
 1460,
 Popescu-Sireteanu, Ion, 161, 308,
 452, 817,
 Popișteanu, Cristian, 25, 94, 246,
 875, 1067, 1406, 1457, 1527
 Popovici, Constantin, 645, 927
 Popovici, D., 492, 546
 Popovici, Doru, 40, 347, 449, 1266
 Popovici, Titus, 123, 124, 151, 183,
 279, 304, 429, 584, 594, 638,
 643, 644, 657, 696, 716, 728,
 752, 753, 759, 856, 898, 1048,
 1069, 1072, 1074, 1102, 1114,
 1213, 1343, 1410, 1415, 1517
 Popovici, Vasile, 53, 338, 355, 522,
 567, 581, 582, 863, 915, 935,
 953, 956, 1109, 1166, 1247,
 1262, 1521
 Pora, Mircea, 136, 176, 915, 1051
 Porumbacu, Veronica, 280, 626,
 656, 770, 1082
 Porumboiu, Arthur, 471, 992, 993,
 1081, 1518
 Postelnicu, Gheorghe, 218, 485
 Postelnicu, Ioana, 61, 639, 1489,
 1509
 Potcoavă, Monica, 488, 1048, 1273,
 1553
 Potopin, Ion, 31, 37, 93, 113, 236,
 305, 366, 572, 639, 662, 1067,
 1083, 1144, 1289, 1400, 1402,
 1405, 1523
 Potra, George G., 168, 1517

- Poulet, Georges, 231, 286, 520, 697, 1044, 1380, 1554
- Pound, Erza, 673, 721, 987, 1170
- Preda, Constantin, 33, 146, 196, 222, 223, 473, 575, 673, 679, 705, 708, 1097, 1111, 1112, 1269, 1489
- Preda, Marin, 14, 109, 151, 152, 194, 214, 229, 230, 237, 261, 277, 279, 280, 295, 299, 333, 338, 397, 416, 417, 429, 451, 457, 462, 476, 483, 486, 490, 501, 516, 522, 536, 545, 547, 550, 551, 562, 576, 577, 581, 601, 606, 609, 617, 623, 629, 635, 637, 638, 662, 682, 685, 692, 713, 714, 715, 719, 727, 728, 741, 749, 752, 759, 764, 804, 825, 849, 858, 862, 871, 879, 900, 908, 914, 926, 937, 939, 943, 963, 977, 996, 997, 1008, 1048, 1049, 1053, 1070, 1072, 1074, 1085, 1114, 1147, 1223, 1238, 1247, 1300, 1328, 1365, 1370, 1372, 1385, 1386, 1389, 1450, 1451, 1507, 1508, 1521
- Preda, Sorin, 17, 19, 40, 41, 136, 249, 282, 299, 388, 500, 588, 636, 706, 824, 827, 862, 937, 1050, 1051, 1054, 1154, 1166, 1252, 1253, 1360
- Preda, Vasile, 183, 479, 1126, 1128, 1360
- Prelipceanu, Nicolae, 16, 50, 81, 249, 383, 451, 485, 538, 558, 861, 910, 938, 963, 971, 1023, 1069, 1075, 1083, 1221, 1230, 1291, 1354, 1453, 1501
- Pricop, Constantin, 161, 300, 307, 451, 600, 739, 857, 978, 1025, 1075, 1107, 1209, 1269, 1333, 1428, 1429, 1538
- Pricop, Dumitru, 367, 368, 1399
- Pricop, Gheorghe, 162, 1333, 1539
- Pricopie, Sterian, 459, 581, 707
- Proca, Ioana, 1302, 1303, 1518
- Prodan, C., 306, 1415, 1427
- Protopopescu, Al., 754, 993, 1456
- Proust, Marcel, 122, 272, 536, 562, 814, 858, 944, 977, 1127, 1304, 1463, 1464, 1546
- Pruteanu, George, 30, 142, 161, 204, 207, 250, 282, 293, 307, 413, 440, 450, 589, 600, 658, 688, 739, 773, 817, 829, 854, 855, 859, 973, 978, 1002, 1107, 1206, 1210, 1325, 1329, 1333, 1340, 1429, 1526, 1538
- Puha, Ion, 599, 1398
- Puiu, Enache, 309, 754, 1116, 1225, 1542
- Purcaru, Ilie, , 23, 106, 119, 125, 130, 205, 207, 276, 345, 346, 376, 409, 419, 500, 508, 537, 538, 573, 607, 626, 654, 695, 723, 745, 758, 782, 892, 924, 1080, 1081, 1265, 1304, 1493
- Puslojic, Adam, 248, 1096, 1273, 1276, 1382, 1383, 1407, 1494
- Pușcariu, Sextil, 38, 162, 815, 1301, 1416

R

- Rachici, Dim., 37, 345, 500, 555, 662, 758, 914, 1017, 1067, 1182, 1257, 1380, 1418, 1469
- Rachieru, Adrian Dinu, 27, 139, 211, 228, 278, 440, 451, 493, 524, 569, 833, 918, 944, 1015, 1022, 1034, 1067, 1095, 1211, 1212, 1333, 1412, 1485, 1512, 1525

Rados, Andreas, 399, 549, 1144,
 1154, 1299, 1329
 Radu, Tania, 25, 52, 81, 135, 181,
 481, 520, 581, 582, 669, 670,
 697, 799, 804, 818, 932, 1015,
 1032, 1188, 1244, 1295, 1310,
 1464, 1499, 1512
 Radu-Maria, Constantin, 1118, 1119
 Radu-Nandra, Ilie, 248, 537,
 Rahoveanu, Ion, 1068, 1149, 1475
 Raicu, Al., 12, 130, 474, 1082, 1144,
 1475,
 Raicu, Lucian, 16, 53, 69, 138, 139,
 237, 242, 254, 264, 307, 335,
 338, 340, 379, 417, 509, 538,
 665, 688, 717, 761, 786, 829,
 846, 864, 923, 986, 1000, 1027,
 1029, 1130, 1163, 1200, 1205,
 1223, 1224, 1225, 1235, 1262,
 1271, 1351, 1443, 1566
 Ralea, M., 204, 352, 367, 512, 546,
 623, 646, 759, 836, 868, 889,
 1012, 1079, 1107, 1316, 1480,
 1560
 Rațiu, Dan, 309, 453, 760, 1546
 Raveica, Titus, 224, 1243
 Răchițeanu, 539, 894, 1076, 1442,
 1443, 1503
 Rădulescu, Ermil, 440, 588,
 Rădulescu, Ion Heliade, 134, 147,
 267, 926, 1185, 1215, 1366,
 1384, 1428
 Rădulescu, Mihai, 188, 1248, 1284,
 1360,
 Rădulescu-Dulgheru, Georgeta, 799,
 858,
 Rădulescu-Motru, Constantin, 548,
 605, 836, 1060, 1111, 1152,
 1405,
 Rău, Aurel, 49, 127, 137, 173, 174,
 183, 234, 254, 285, 472, 609,
 627, 668, 706, 710, 746, 770,
 771, 772, 813, 853, 878, 893,
 910, 914, 976, 993, 1044, 1075,
 1137, 1182, 1183, 1217, 1295,
 1336, 1342, 1356, 1384, 1395,
 1396, 1410, 1429, 1443
 Râpan, Theodor, 500, 655, 1079,
 1138, 1303, 1360, 1400, 1418,
 1472, 1488, 1523
 Râpeanu, Valeriu, 39, 46, 89, 106,
 119, 138, 220, 254, 263, 304,
 376, 385, 493, 521, 534, 548,
 620, 651, 721, 808, 912, 924,
 941, 963, 1023, 1067, 1076,
 1082, 1132, 1138, 1167, 1169,
 1170, 1172, 1187, 1244, 1286,
 1326, 1334, 1335, 1361, 1410,
 1422, 1445, 1446, 1459, 1481,
 1484, 1512, 1553
 Rebreanu, Dan, 509, 537, 1514,
 Rebreanu, Liviu, 16, 17, 24, 33, 52,
 53, 69, 70, 114, 133, 138, 140,
 142, 162, 163, 178, 195, 202,
 203, 227, 262, 270, 329, 338,
 353, 365, 396, 397, 407, 420,
 429, 439, 442, 456, 475, 479,
 482, 486, 490, 508, 534, 536,
 545, 563, 569, 600, 621, 629,
 633, 635, 688, 727, 732, 753,
 761, 764, 766, 789, 790, 811,
 812, 820, 822, 823, 825, 843,
 874, 877, 910, 915, 919, 932,
 970, 982, 995, 1008, 1009, 1018,
 1041, 1044, 1093, 1102, 1106,
 1119, 1124, 1139, 1140, 1161,
 1167, 1169, 1202, 1203, 1209,
 1212, 1213, 1227, 1304, 1335,
 1363, 1367, 1405, 1427, 1436,
 1439, 1463, 1464, 1474, 1475,
 1485, 1505, 1509, 1516, 1520,
 1523, 1558, 1568
 Rebreanu, Vasile, 96, 113, 125, 129,
 187, 276, 722, 728, 806, 841,

- 914, 988, 989, 1124, 1181, 1213, 1389, 1411
- Regman, Cornel, 82, 274, 553, 623, 748, 839, 864, 890, 991, 1088, 1356, 1565
- Renard, Jules, 891, 1535
- Reu, Traian, 333, 479, 1126
- Rezeanu, Adrian, 1259, 1279, 1386
- Richard, Jean Pierre, 20, 231, 286, 327, 520, 947, 980, 1170, 1438
- Ricoeur, Paul, 446, 640
- Rilke, Rainer Maria, 301, 327, 333, 424, 887, 1240, 1262, 1452, 1529
- Rimbaud, Arthur, 39, 41, 50, 87, 120, 121, 145, 172, 196, 240, 281, 326, 446, 450, 457, 458, 468, 492, 670, 718, 860, 887, 890, 910, 940, 976, 1057, 1124, 1157, 1203, 1291, 1304, 1339, 1429
- Ritsos, Iannis, 1149, 1168
- Riza, Adrian, 29, 820
- Robbe-Grillet, Alain, 438, 734
- Robescu, Marius, 121, 137, 145, 163, 233, 237, 262, 269, 285, 322, 323, 338, 340, 389, 419, 439, 588, 668, 794, 900, 986, 993, 1003, 1006, 1127, 1159, 1272, 1323
- Rogoz, A., 212, 1251, 1410
- Roll, Stephan, 207, 607, 745, 798, 963
- Rolland, Romain, 719, 732, 1391, 1417, 1476
- Roman, Radu Anton, 370, 430, 654, 1265
- Romanescu, Ioanid, 33, 136, 153, 157, 224, 240, 246, 274, 285, 307, 660, 725, 726, 770, 781, 800, 897, 978, 1075, 1154, 1210, 1289, 1342, 1377, 1409, 1484, 1555
- Romoșan, Petru, 771, 772, 843, 907, 1255
- Rosetti, Al., 12, 81, 238, 239, 245, 255, 314, 344, 455, 870, 927, 1026, 1154, 1158, 1169, 1214, 1220, 1251, 1402, 1409, 1463, 1478, 1479
- Rosetti, C.A., 147, 150, 585, 624, 852
- Roșca, D.D., 512, 721, 755, 836, 878, 1312, 1341, 1354
- Roșca, Sorin, [Stănescu], 1446, 1559
- Roșianu, Nicolae, 525, 836
- Roșioru, Ion, 754, 993
- Rotaru, Dan, 31, 34, 95, 116, 119, 147, 150, 183, 313, 358, 527, 530, 547, 631, 639, 728, 848, 892, 956, 969, 1081, 1267, 1390, 1402
- Rotaru, Ion, 148, 527, 978, 1139, 1413, 1414, 1468, 1501, 1502, 1526
- Rotaru, Nicolae, 113, 171, 970
- Rotaru, Rodica, 978, 1139
- Rotund, Nicolae, 325, 326, 991, 1346, 1349, 1562
- Rousset, Jean, 231, 1045, 1217, 1529, 1554
- Roznoveanu, Mirela, 209, 365, 546, 723, 820, 898, 991, 1024, 1158, 1266, 1286, 1380, 1416
- Rudeanu, Alexei, 405, , 508
- Rugescu, Lelia, 175, 419, 528
- Ruja, Alexandru, 24, 382, 424, 568, 570, 578, 654, 719, 836, 937, 956, 1022, 1093, 1158, 1173, 1193, 1267, 1285, 1315, 1412, 1500, 1513, 1515
- Runcan, Miruna, 150, 440, 497, 587, 588, 1103, 1104, 1205, 1526
- Runcanu, Marcel Constantin, 172, 509, 1285

- Rusan, Romulus, 501, 508, 537, 538,
627, 766, 767, 826, 859, 913,
1019, 1041, 1189, 1190, 1337,
1357, 1385
- Rusescu, Vasile, 190, 191, 371, 451
- Russo, Alecu, 878, 1063, 1332
- Rusu, Aurelia, 78, 79, 693
- Rusu, Gabriel, 326, 618, 754, 884,
992, 1122, 1223, 1225, 1349,
1562
- Rusu, Liviu, 249, 320, 335, 748,
1352
- Rusu, M.N., 28, 56, 84, 111, 150,
206, 231, 237, 280, 356, 379,
400, 426, 440, 495, 526, 549,
730, 903, 1017, 1036, 1059,
1078, 1093, 1141, 1156, 1203,
1262, 1283, 1316, 1376, 1525
- Rusu, Valeriu, 234, 1503
- S**
- Sabato, Ernesto, 319, 741, 1280,
1520, 1558
- Sadoveanu, Mihail, 12, 32, 38, 60,
123, 134, 138, 198, 203, 204,
219, 255, 262, 265, 279, 306,
323, 338, 357, 370, 373, 376,
383, 386, 397, 408, 412, 429,
442, 446, 488, 490, 492, 506,
512, 543, 545, 550, 562, 660,
662, 679, 695, 703, 759, 761,
883, 926, 937, 953, 973, 1004,
1008, 1009, 1026, 1060, 1072,
1079, 1088, 1102, 1108, 1109,
1124, 1147, 1151, 1153, 1158,
1159, 1248, 1258, 1262, 1273,
1274, 1277, 1278, 1279, 1289,
1291, 1303, 1332, 1355, 1385,
1386, 1391, 1397, 1399, 1402,
1416, 1437, 1441, 1443, 1454,
1475, 1478, 1481, 1486, 1498,
1537, 1559, 1563, 1564
- Sadoveanu, Profira, 123, 203, 267,
411, 683, 1277, 1378, 1391
- Sala, Marius, 188, 422, 604, 1329,
1356, 1499
- Samoilă, Chiriac, 31, 40, 144, 581,
609, 638, 758, 1518, 1567
- Sanda, George, 390, 403, 1023
- Sandburg, Carl, 408, 1399
- Sandru, Mircea Florin, 50, 90, 173,
236, 285, 336, 390, 573, 657,
813, 827, 889, 890, 1022, 1192,
1206, 1238, 1394, 1414, 1418,
1504, 1518, 1563
- Sargețiu, Octav, 125, 481, 1490
- Sartre, Paul, 267, 484, 543, 672, 673,
761, 789, 1135, 1508
- Sasu, Aurel, 16, 173, 407, 1132,
1231, 1259, 1281, 1331, 1412,
1419, 1420
- Sav, Vasile, 811, 990, 1340
- Sava, Costache, 21,
- Sava, Iosif, 160, 247, 303, 743
- Sava, Nicolae, 679, 705
- Savin, Viorel, 151, 196, 280, 450,
732, 1397
- Savu, Tudor Dumitru, 17, 20, 40,
106, 222, 294, 296, 307, 321,
322, 330, 331, 509, 537, 575,
609, 683, 709, 990, 1005, 1050,
1051, 1054, 1134, 1379, 1380
- Săceanu, Amza, 357
- Sălăgean, Viorel, 710, 911
- Sălăjan, Doina, 217, 237, 1082, 1405
- Sălăjan, Dorin, 285, 429, 433, 538,
539, 1188, 1342
- Sălăjan, Vasile, 13, 173, 501, 627,
685, 925, 1407, 1460
- Sălcudeanu, Petre, 53, 136, 152, 397,
501, 583, 626, 629, 635, 750,
856, 911, 926, 963, 975, 1023,
1049, 1074

- Săndulescu, Al., 70, 407, 555, 943,
1015, 1136, 1276, 1277, 1303,
1484
- Săplăcan, Radu, 293, 439, 581, 582
- Săraru, Dinu, 42, 119, 125, 130, 187,
188, 207, 358, 359, 387, 397,
428, 501, 507, 521, 583, 594,
644, 670, 713, 728, 750, 752,
753, 900, 908, 922, 925, 933,
1048, 1049, 1058, 1067, 1099,
1107, 1229, 1388, 1410, 1555
- Săveanu, Simion, 10, 47, 48
- Sâmpetrean, Viorel, 113, 116, 639,
824, 938, 1315, 1316, 1359,
1388, 1402, 1503, 1518
- Sâmpetru, , 122
- Sâmpetru, Paul, 118
- Sângeorzan, Zaharia, , 20, 77, 194,
224, 247, 352, 357, 418, 489,
545, 598, 664, 695, 738, 815,
888, 931, 1055, 1062, 1072,
1076, 1088, 1137, 1153, 1166,
1169, 1181, 1187, 1209, 1243,
1259, 1274, 1278, 1330, 1397
- Sângereanu, Ion, 43, 347, 348, 1406
- Sârbu, Adrian, 309, 454
- Sârbu, Ion, 134, 277, 599, 744
- Sârbu, Nicolae, 404, 494, 979, 1194,
1396, 1515, 1516
- Sârbu, Valeriu, 1323, 1501
- Scarlat, Grigore, 742, 1109, 1115
- Scarlat, Mircea, 124, 139, 147, 167,
168, 252, 335, 582, 680, 705,
708, 720, 768, 783, 803, 804,
839, 1018, 1037, 1198, 1255,
1316, 1356, 1385, 1420, 1464,
1465, 1484, 1486, 1520, 1540,
1547, 1548, 1556
- Scărlătescu, Doru, 353, 449, 601,
1278
- Schifirneț, Constantin, 61, 434, 601,
680, 705, 708, 964, 1391
- Schwartz, Gheorghe, 82, 332, 424,
570, 698, 750, 956, 1022, 1054,
1093, 1193, 1227, 1315, 1413,
1515
- Schwartz, Ludwig, 136, 399
- Scorobete, Miron, 557, 666, 789,
881, 914, 1455
- Scridon, G., 1409, 1436
- Scurtu, Ion, 489, 1416
- Scurtu, Nicolae, 33, 888
- Sebastian, M., 33, 68, 140, 245, 365,
490, 491, 594, 635, 755, 978,
1011, 1165, 1406, 1463, 1464,
1479, 1485, 1498, 1520, 1535
- Segărceanu, Ion, 33, 34, 112, 236,
357, 480, 553, 573, 587, 625,
646, 936, 1057, 1079, 1098,
1214, 1233, 1241, 1301, 1384,
1393, 1410, 1411, 1454, 1474
- Selejan, Radu, 93, 327, 534, 547,
555
- Senghor, Léopold Sédar, 45, 383,
422, 1168, 1181, 1257, 1273,
1402, 1554
- Serghi, Cella, 1464, 1509
- Servien, Pius, 239, 873
- Sever, Alexandru, 145, 155, 186,
284, 390, 433, 508, 751, 788,
859, 874, 890, 1027, 1119, 1207,
1216, 1234, 1319, 1343, 1367,
1430
- Severin, Constantin, 533, 679, 705
- Sfetca, Petru, 364, 832, 1092
- Shakespeare, William, 158, 180,
185, 205, 333, 348, 354, 376,
454, 561, 660, 715, 874, 878,
968, 971, 980, 988, 1531
- Silvestri, Artur, 23, 58, 86, 221, 336,
362, 370, 402, 501, 527, 552,
553, 573, 578, 584, 654, 677,
781, 805, 821, 839, 840, 919,
938, 959, 1023, 1036, 1039,

1045, 1062, 1080, 1095, 1105,
 1144, 1158, 1195, 1201, 1263,
 1266, 1268, 1299, 1317, 1322,
 1327, 1369, 1402, 1489, 1497,
 1503, 1517
 Silvestru, Valentin, 17, 66, 215, 253,
 270, 338, 346, 367, 474, 515,
 606, 631, 754, 889, 910, 973,
 1210, 1227, 1325, 1361, 1441,
 1491, 1539
 Simion, Al., 41, 302, 1049, 1055
 Simion, Eugen, 12, 16, 20, 37, 49,
 52, 53, 79, 122, 133, 134, 138,
 170, 171, 179, 186, 195, 229,
 264, 265, 272, 285, 300, 316,
 338, 345, 390, 399, 411, 430,
 444, 451, 462, 484, 530, 535,
 556, 562, 564, 623, 628, 660,
 664, 683, 692, 703, 709, 721,
 732, 733, 734, 742, 747, 754,
 788, 790, 809, 816, 817, 824,
 825, 837, 855, 864, 873, 883,
 885, 892, 901, 909, 912, 914,
 943, 949, 963, 974, 1023, 1027
 (scrie Simon), 1045, 1064, 1072,
 1075, 1097, 1128, 1149, 1165,
 1184 (scrie Simon), 1199, 1238,
 1244, 1254, 1272, 1285, 1289,
 1304 (scrie Simon), 1319, 1328,
 1339, 1365, 1389, 1395, 1406,
 1410, 1424, 1425, 1443, 1460,
 1467, 1468, 1485, 1486, 1493,
 1526, 1527, 1528, 1529, 1530,
 1543, 1550, 1553, 1565
 Simion, Gheorghe, 662, 726
 Simion, Pop, 126, 136, 207, 359,
 508, 537, 574, 589, 1146, 1196,
 1299
 Simionescu, Cornel, 138, 198, 219,
 1151, 1279,
 Simionescu, Cristian, 50, 284, 831,
 880, 1207
 Simionescu, Cristofor, 1188, 1424,
 Simionescu, Ion, 313, 740,
 Simionescu, Mircea Horia, 53, 81,
 122, 136, 296, 307, 367, 384,
 440, 566, 588, 589, 620, 629,
 724, 819, 851, 881, 890, 900,
 1136, 1183, 1210, 1212, 1219,
 1297, 1301, 1410, 1441, 1531
 Simon, Claude, 251, 438, 1209, 1567
 Simon, Gheorghe, 122, 251, 288,
 438, 601, 661, 662, 875, 979,
 1027, 1033, 1184, 1209, 1304,
 1328, 1439, 1532, 1567
 Simonescu, Dan, 60, 819, 928, 1405
 Simuț, Ion, , 320, 457, 484, 581,
 582, 749, 790, 863, 877, 981,
 990, 1026, 1104, 1146, 1212,
 1338, 1432, 1537, 1548, 1558
 Sin, Mihai 82, 181, 237, 417, 501,
 509, 683, 756, 811, 827, 887,
 937, 972, 1005, 1030, 1031,
 1054, 1087, 1116, 1205, 1333,
 1462
 Sinești, Nicolae, 31, 35, 85, 553,
 631, 1080, 1388
 Sipoș, Mariana, 241, 1507
 Sîrbu, I.D. 140, 155, 248, 315, 320,
 334, 588, 612, 716, 747, 748,
 1119, 1343
 Slavici, Ioan, 113, 114, 753, 781,
 792, 910, 919, 964, 1059, 1106,
 1185, 1194, 1213, 1247, 1276,
 1363, 1407, 1436
 Slușanschi, Dan, 189, 1374
 Smărăndescu, Vasile²³, 177, 1031,
 1070, 1212, 1295
 Smântânescu, Dan, 400, 465
 Smeu, Grigore, 191, 241, 605, 924,
 1505
 Soare, Nicoleta, 1058, 1419
 Socol, Ion, 26, 95, 144, 435

Solomon, Dumitru, 140, 155, 346,
 354, 355, 450, 715, 716, 789,
 1260
 Solunca, Elena, 43, 131, 1166, 1426,
 1528
 Sorbul, Mihail, 16, 1119, 1167,
 1446, 1553, 1559
 Sorescu, Constantin, 32, 61, 89, 193,
 213, 236, 262, 282, 325, 326,
 340, 364, 385, 407, 431, 500,
 529, 553, 573, 631, 655, 678,
 706, 724, 783, 807, 809, 824,
 843, 883, 907, 923, 939, 961,
 1004, 1024, 1040, 1081, 1096,
 1121, 1145, 1157, 1161, 1181,
 1197, 1251, 1252, 1268, 1287,
 1317, 1348, 1355, 1360, 1378,
 1391, 1417, 1444, 1472, 1489,
 1495, 1504, 1518, 1537, 1561,
 1567
 Sorescu, George, 333., 874, 1111,
 1341
 Sorescu, Marin, 22, 39, 41, 51, 85,
 90, 140, 153, 155, 161, 169, 170,
 177, 179, 182, 196, 215, 223,
 224, 229, 235, 243, 244, 248,
 249, 250, 251, 253, 256, 276,
 314, 316, 318, 329, 346, 354,
 355, 385, 388, 407, 410, 416,
 417, 443, 450, 455, 467, 468,
 472, 474, 475, 481, 492, 495,
 508, 515, 516, 524, 546, 549,
 600, 607, 619, 623, 628, 629,
 644, 653, 657, 667, 674, 699,
 715, 719, 734, 735, 741, 746,
 747, 751, 759, 770, 784, 789,
 802, 804, 813, 817, 821, 824,
 825, 837, 839, 840, 854, 858,
 871, 872, 887, 890, 899, 900,
 904, 914, 931, 963, 972, 978,
 987, 1023, 1044, 1075, 1113,
 1195, 1197, 1217, 1235, 1236,
 1252, 1275, 1291, 1292, 1321,
 1324, 1328, 1336, 1339, 1341,
 1352, 1389, 1443, 1445, 1477,
 1481, 1485, 1494, 1520, 1532,
 1550, 1552, 1570
 Sorescu, Roxana, 37, 68, 410, 531,
 664, 679, 924, 964, 1045, 1064,
 1235,
 Sorianu, Vlad, 151, 302, 443, 589,
 732, 769, 974, 1008, 1049, 1104,
 1106, 1328, 1424
 Soroceanu, Corina, 28, 916, 956,
 1017, 1078, 1315, 1387
 Sorohan, Alina, 459, 744, 868
 Sorohan, Elvira, 134, 375, 744, 1243
 Soyinka, Wole, , 414, 1299
 Spânu, Alexandru, 143, 827
 Spânu, Ion , 188, 189, 404, 578, 747,
 905, 958, 1062, 1096, 1248, 1266
 Speranța, Vasile, 364, 1080, 1406,
 1412, 1413, 1472
 Speranția, Dorin, 74, 817
 Speranția, Eugeniu, 302, 546, 721
 Spiridon, Cassian Maria, 67, 473
 Spiridon, Monica, 264, 464, 582,
 682, 733, 736, 825, 874, 935,
 1044, 1305, 1379, 1385, 1438,
 1507, 1532
 Spitzer, Leo, 275, 924, 1044
 Sprinteroiu, Gheorghe, 513, 514,
 973, 1059
 Stahl, Henri H., 383, 863
 Stahl, Henriette Yvonne, 362, 546,
 1047
 Stamatina, Horațiu, 288, 601, 662,
 726
 Stamatina, Horia, 661, 1439
 Stamatoiu, Cristian, 666, 1002
 Stamboliev, Ognean, 273, 324, 1063
 Stan, Constantin, 298, 299, 371, 500,
 552, 553, 579, 584, 636, 679,
 705, 708, 827, 858, 862, 889,
 959, 1038, 1051, 1128

Stanca, Dominic, 122, 123, 219, 367, 623
 Stanca, George, 62, 1198, 1269
 Stanca, Radu, 266, 546, 603, 740, 748, 770, 854, 1082
 Stanciu, Beatrice, 956, 1262, 1298
 Stancu, Natalia, 21, 42, 140, 196, 214, 223, 417, 458, 471, 806, 874, 910, 1343
 Stancu, Tudor, 11, 136, 680, 705, 708
 Stancu, Valeriu, 161, 224, 1076, 1384
 Stancu, Zaharia, 11, 15, 21, 97, 99, 139, 153, 194, 279, 363, 397, 408, 416, 417, 429, 483, 487, 508, 536, 541, 542, 550, 592, 601, 608, 620, 623, 631, 638, 656, 684, 714, 759, 770, 787, 788, 813, 825, 901, 926, 937, 938, 1009, 1011, 1081, 1085, 1167, 1221, 1311, 1372, 1377, 1410, 1483, 1509, 1517, 1526
 Starobinski, Jean, 435, 950, 1027, 1554
 Stănculescu, Hanibal, 862, 1051
 Stănculescu, Silviu, 112, 116, 187, 1395
 Stănescu, Alexandra, 621, 830
 Stănescu, C., 365, 419, 657, 941, 1042, 1109, 1147, 1263, 1458
 Stănescu, Dan Radu, 533, 534
 Stănescu, Nichita, 13, 16, 21, 29, 41, 49, 52, 55, 59, 60, 86, 87, 100, 138, 145, 153, 161, 167, 179, 182, 191, 196, 197, 199, 205, 206, 213, 214, 229, 230, 235, 236, 240, 241, 248, 261, 273, 280, 285, 286, 293, 311, 319, 325, 326, 330, 333, 346, 347, 350, 370, 382, 385, 411, 412, 416, 417, 421, 430, 440, 444, 445, 449, 450, 471, 472, 474, 479, 480, 481, 492, 494, 508, 516, 535, 536, 539, 546, 555, 564, 572, 587, 595, 609, 614, 619, 621, 629, 653, 657, 674, 699, 719, 730, 734, 735, 738, 741, 746, 757, 759, 770, 797, 811, 813, 815, 819, 820, 847, 849, 854, 872, 879, 881, 887, 889, 900, 914, 944, 958, 979, 1008, 1021, 1047, 1077, 1079, 1114, 1129, 1138, 1158, 1159, 1163, 1164, 1168, 1186, 1204, 1216, 1229, 1230, 1240, 1246, 1254, 1275, 1276, 1282, 1283, 1286, 1291, 1309, 1320, 1321, 1336, 1339, 1345, 1359, 1382, 1383, 1389, 1418, 1424, 1425, 1453, 1463, 1464, 1474, 1482, 1500, 1501, 1503, 1511, 1529, 1545, 1557, 1566
 Stăniloae, Dumitru, 459, 461, 1339
 Stăvăruș, Ion, 291, 311, 1511
 Stein, Corina Victoria, 107, 185, 277, 278, 865, 1127
 Steinhardt, N., 176, 185, 459, 536, 561, 570, 603, 667, 740, 790, 865, 867, 890, 902, 909, 914, 976, 988, 1031, 1127, 1215, 1218, 1220, 1235, 1356, 1442, 1476, 1557, 1568
 Stelaru, Dimitrie, 139, 182, 546, 891, 1093
 Stere, C., 338, 367, 368, 482, 485, 499, 517, 825, 918, 919, 982, 1088, 1307
 Sterian, Margareta, 69, 349, 409, 459, 581, 707, 770, 1075, 1133, 1365, 1514, 1538
 Stoenescu, Ștefan, 733, 943
 Stoian, Mihai, 526, 574, 578, 741, 917, 1143

- Stoian, Nicolae, 25, 61, 99, 125(scrie Nicolae), 130, 181, 207, 237, 305, 308, 641, 652, 653, 657, 1079, 1180, 1196, 1250, 1267, 1299, 1310, 1359, 1364, 1377, 1390, 1399, 1471, 1517
- Stoica, Gheorghe, 169, 994
- Stoica, Ion (Ioan), 792, 1324, 1394, 1401
- Stoica, Petre, 16, 49, 207, 285, 549, 720, 770, 818, 834, 900, 1082, 1482, 1501
- Stoicescu, Nicolae, 373, 413, 487, 972, 1195, 1206
- Stoicescu, Passionaria, 349, 712, 1305
- Stoiciu, Liviu Ioan, 50, 137, 281, 354, 365, 454, 597, 771, 817, 843, 976, 981, 1529
- Stoker, Bram, 372, 393,
- Stratan, Ion, 385, 675, 707, 771, 907, 1501
- Strauss, Claude Levi, 217, 239, 311, 325, 1308, 1426
- Străuț, Irimie, 237, 308, 754
- Streinu, Vladimir, 74, 202, 203, 207, 216, 240, 244, 528, 759, 877, 912, 1075, 1214, 1273, 1436, 1508, 1509, 1510, 1512, 1560
- Strochi, Lucian, 196, 499, 575, 636, 854
- Stroie, Ion, 449, 822
- Sturdza, Alecu M., 1259, 1279
- Sturzu, Corneliu, 125, 130, 157, 176, 207, 224, 534, 593, 598, 619, 627, 639, 656, 660, 724, 770, 854, 857, 941, 1073, 1075, 1107, 1329, 1333, 1360, 1501
- Suchianu, D.I., 352, 512, 677, 1535
- Suciu, Eugen, 407, 408, 570,
- Suciu, Gheorghe, 23, 166, 337, 428, 429, 499, 805, 919, 1367, 1396, 1488, 1507
- Suciu, I. D., 364, 710
- Suciu, Titus, 370, 371, 470, 915, 1140
- Surdu, Alexandru, 292, 1390
- Ș**
- Șandru Olteanu, Tudora, 972, 1452, 1525
- Șandru, Areta, 482, 500, 657, 724, 959, 1067, 1380
- Șerb, Florica, 1151, 1405
- Șerb, Ioan (Ion), 345, 439, 497, 498, 780, 904, 1151, 1405
- Șerban, Corneliu, 292, 317, 533, 1087
- Șerban, Geo, 410, 462, 465, 868, 878, 892, 903, 933, 947, 948, 1015, 1098, 1107, 1217, 1239, 1266, 1540, 1554
- Șerbănescu, Mircea, 83, 136, 255, 424, 670, 740, 1140, 1305, 1312
- Șerbănescu, Tia, 12, 40, 341, 388, 657, 1301, 1492
- Șerbu, Ieronim, 1330, 1475
- Șetran, Emil, , 128, 645, 764, 1148
- Șincai, Gheorghe, 10, 540, 1174
- Șincai, Ovidiu, 309, 608, 925
- Șincan, Dionisie, 690, 782
- Șlapac, Florin, 1083, 1123, 1350
- Șora, Mihai, 138, 166, 308, 315, 479, 742, 1152, 1339, 1351, 1353, 1426, 1459, 1528
- Șorban, Raoul, 820, 920
- Șorobetea, Aurel, 172, 173, 199
- Șovu, Gh., 1241, 1391
- Ștefan, I.M., 43, 64, 74, 522, 791, 799
- Ștefan, Ion C., 85, 584, 1523
- Ștefanache, Corneliu, 20, 50, 161, 224, 274, 340, 410, 599, 634, 636, 660, 688, 690, 750, 1049, 1106

Ștefanelli, T.V., 309, 1333
 Ștefănescu, Alex., 18, 20, 21, 25, 56,
 62, 90, 172, 179, 193, 194, 249,
 252, 262, 300, 325, 342, 379,
 385, 409, 417, 444, 471, 473,
 479, 503, 564, 617, 633, 664,
 715, 738, 753, 756, 783, 788,
 804, 809, 810, 843, 864, 882,
 891, 905, 908, 909, 924, 927,
 964, 982, 991, 993, 1007, 1064,
 1120, 1146, 1155, 1181, 1222,
 1225, 1236, 1239, 1252, 1254,
 1260, 1289, 1310, 1348, 1364,
 1376, 1403, 1410, 1418, 1463,
 1474, 1551, 1560, 1565, 1566
 Ștefănescu, Cornelia, 709, 1224,
 1535, 1558
 Ștefănescu, Elena, 193, 386, 431,
 574, 908, 1041, 1157
 Ștefănescu, I. D., 1209, 1549
 Ștefănescu, Mircea, 645, 1439
 Ștefănescu, Viorel, 439, 1323
 Ștefoi, Elena, 334, 445, 787, 1354
 Știrbu, Viorel, 890, 1370
 Ștoreanu, Octavian, 707
 Șuluțiu, Octav, 479, 546, 978, 1535

T

Tabarcea, Cezar, 382, 1306, 1391,
 1469, 1488, 1503
 Tacciu, Elena, 11, 410, 788
 Talex, Alexandru, 169, 782, 906,
 907, 920, 921, 1055
 Talpă, Leon, 842, 1160
 Tamaș, Cristina, 326, 1343
 Tartler, Grete, 90, 172, 329, 475,
 807, 967, 993, 1069, 1082, 1290,
 1305, 1452, 1459, 1479, 1499,
 1506
 Tașcu, Valentin, 40, 176, 199, 222,
 323, 370, 470, 546, 612, 627,

664, 694, 695, 748, 755, 880,
 944, 987, 989, 1028, 1117
 Tăbăcaru, Grigore, 1207, 1424, 1528
 Tăbăraș, Stelian, 788, 990, 1187
 Tălmăciu, Corneliu, 116, 1181
 Tănase, Al., 43, 68, 94, 366, 534,
 604, 626, 640, 662, 665, 799,
 821, 964, 1148, 1208, 1289,
 1378, 1405
 Tănase, Nicuță, 17, 908, 1159,
 Tănase, Stelian, 144, 370, 636
 Tănăsache, Ilie, 508, 690, 782
 Tănăsescu, Antoaneta, 787, 1111,
 1485
 Tănăsescu, Florian, 141, 357, 440,
 631, 647, 720, 779, 1078
 Tănăsescu, Gr., 27, 70, 785,
 Tănăsescu, Nistor, 581, 706
 Tărchilă, Dan, 85, 113, 125, 130,
 140, 151, 155, 207, 498, 560,
 561, 731, 764, 822, 855, 957,
 1067, 1118, 1169, 1343, 1388
 Tăușan, Ana, 290, 436, 551, 890,
 1203, 1422
 Tăutu, Nicolae, 100, 813, 1286
 Teiușan, Monica, 500, 680, 705, 708
 Teodor, Pompiliu, 685, 1255, 1407
 Teodoreanu, Ionel, 366, 502, 512,
 1088
 Teodorescu, Bogdan, 304, 707
 Teodorescu, Cristian, 17, 19, 136,
 145, 186, 229, 294, 296, 298,
 299, 370, 476, 588, 636, 680,
 690, 708, 712, 795, 862, 906,
 948, 1050, 1051, 1054, 1186,
 1333, 1365, 1479, 1489
 Teodorescu, Cristina, 371, 705 (scrie
 Cristiana),
 Teodorescu, Dem G., 438, 970
 Teodorescu, Dorin, 607, 1439
 Teodorescu, Ion Dumitru, 277, 278,
 424

- Teodorescu, Leonida, 155, 162, 882
Teodorescu, Răzvan, 27, 863
Teodorescu, Sorin, 130, 1519
Teodorescu, Virgil, 23, 31, 34, 61, 92, 99, 105, 113, 115, 129, 144, 153, 178, 207, 472, 508, 512, 518, 521, 551, 571, 581, 587, 593, 609, 651, 653, 656, 759, 770, 914, 927, 991, 993, 1064, 1077, 1079, 1108, 1112, 1123, 1301, 1311, 1391, 1394, 1397, 1402
Teodorescu-Brânzeu, Pia, 399, 718
Teodoru, Eugen, 234, 482, 535, 555, 758, 1364
Theodorescu, Cicerone, 99, 280, 813
Theodorescu, Răzvan, 70, 220, 221, 1234, 1443
Theodoru, Radu, 333, 474, 480, 622, 820, 1004, 1080, 1233, 1355
Titel, Sorin, 53, 177, 264, 321, 338, 378, 379, 390, 423, 501, 546, 636, 706, 881, 892, 900, 926, 1132, 1220, 1460, 1482, 1513
Toboşaru, Ion, 387, 715, 1401
Todoran, Eugen, 53, 81, 82, 139, 398, 548, 718, 755, 835, 952, 957, 1027, 1090, 1374, 1411, 1484
Todorov, Țvetan, 483, 640, 870, 1044, 1209, 1247, 1327, 1340, 1498
Tohăneanu, G.I., 27, 398, 423, 671, 810, 952, 953, 1066, 1147, 1306
Tolcea, Marcel, , 525, 836, 1486
Toma, A., 1250, 1450
Toma, Dolores, 1188, 1351
Toma, Dumitru, 136, 220, 516, 680, 705, 776, 777, 854, 1002, 1166
Toma, Florin, 548, 721, 995, 1132, 1501, 1514
Toma, Radu, 1306, 1351
Toma, Sorin, 803, 1249, 1250, 1560
Tomozei, Gheorghe 52, 81, 107, 135, 140, 161, 206, 217, 237, 281, 283, 371, 372, 396, 445, 449, 450, 451, 473, 481, 482, 487, 493, 521, 535, 548, 552, 556, 566, 653, 657, 666, 670, 678, 679, 692, 704, 729, 813, 831, 847, 900, 932, 949, 963, 971, 1090, 1138, 1154, 1170, 1260, 1281, 1295, 1299, 1301, 1312, 1354, 1384, 1418, 1423, 1499, 1520
Tomuş, Mircea, 179, 234, 545, 619, 751, 963, 1023, 1227, 1274, 1446, 1493, 1494, 1500, 1514, 1562, 1563
Topîrceanu, George, 10, 11, 205, 352, 385, 390, 392, 394, 395, 403, 404, 411, 413, 414, 418, 426, 432, 436, 441, 470, 601, 624, 655, 658, 758, 1088, 1159, 1456
Trandafir, Constantin, 11, 328, 732, 880, 946, 974, 1026, 1115, 1133, 1185, 1219, 1397, 1427, 1463, 1556, 1564
Trandafir, Ion, 266, 770
Tuchilă, Costin, 23, 39, 186, 187, 188, 233, 334, 363, 385, 388, 428, 531, 548, 622, 707, 749, 772, 787, 806, 889, 925, 961, 964, 987, 1004, 1019, 1037, 1147, 1159, 1342, 1362, 1454, 1503
Tudor Anton, Eugenia, 39, 375, 409, 560, 1124
Tudor, Valentin, 819, 1140, 1484, 1486
Tudora, Carmen, 474, 991, 1223, 1446
Tudoran, Eugen, 546, 790

Tudoran, Radu, 40, 119, 338, 467,
508, 546, 790, 932, 991, 1094,
1385
Tulbure, Victor, 31, 61, 116, 127,
181, 357, 560, 572, 629, 633,
813, 927, 1047, 1066, 1070,
1079, 1080, 1082, 1123, 1267,
1393, 1394, 1519
Tunaru, Mihai, 40, 241
Tupan, Ana-Maria, 811, 964, 1116,
1222, 1352
Turcea, Daniel, 39, 60, 61, 652, 673,
781, 900, 956, 1207
Turcuș, Aurel, 1140, 1401
Turtureanu, Nicolae, 204, 224, 770,
817, 1075, 1153, 1330, 1409
Tutungiu, Paul, 178, 236, 616, 654,
937, 1458, 1517, 1558
Tzara, Tristan, 64, 414, 509, 768,
807, 1218, 1219

Ț

Țarălungă, Ecaterina, 186, 317, 349,
546, 773, 890, 1050, 1121, 1332,
1351
Țarălungă, Eugenia, 162, 1241
Țătomir, Nicolae, 199, 224, 253,
292, 638, 737, 770, 1075, 1309,
1383, 1398, 1428
Țăranu, Ion, 18, 100, 101, 201, 373,
638, 660, 690, 897, 1133
Țărnea, George, 31, 125, 130, 207,
260, 578, 593, 621, 757, 813,
1080, 1256, 1257, 1315, 1378,
1563
Țârlea, Ion, 889, 1298
Țene, Florin, 46, 594, 1430
Țepelea, Gabriel, 148, 149, 195, 234,
291, 313, 567, 585, 621, 820,
1044, 1103, 1115, 1413, 1416,
1422, 1506

Țepelea, Ion (Ioan), 334, 604, 979,
1035, 1109, 1355, 1430
Țeposu, Radu G., 25, 51, 52, 106,
107, 254, 276, 285, 357, 396,
397, 408, 418, 419, 426, 479,
492, 518, 520, 548, 566, 567,
581, 582, 629, 668, 669, 670,
715, 736, 761, 798, 804, 816,
818, 891, 932, 935, 1057, 1061,
1077, 1089, 1138, 1166, 1170,
1198, 1223, 1236, 1354, 1372,
1393, 1439, 1457, 1499, 1566
Țic, Nicolae, 62, 157, 413, 447, 508,
578, 626, 627, 676, 716, 746,
856, 990, 1049, 1084, 1085,
1094, 1197, 1370, 1395
Țiganiuc, Dumitru, 156, 446, 535,
1258, 1330, 1529
Țirioi, Nicolae, 423, 832, 1412, 1516
Țoiu, C., 11, 152, 246, 358, 409,
417, 474, 483, 501, 507, 546,
583, 623, 635, 727, 728, 749,
750, 902, 922, 926, 939, 1026,
1048, 1049, 1074, 1100, 1253,
1327, 1339, 1365, 1410
Țone, Nicolae, 1251, 1489
Țopa, Tudor, 410, 826, 1040, 1063,
1128, 1512, 1555
Țuculescu, Radu, 19, 40, 484, 534,
636, 1054
Țugui, Haralambie, 156, 199, 204,
206, 244, 306, 479, 622, 641,
758, 1075, 1170, 1398, 1406,
1409, 1567
Țugui, Ion, 722, 1358
Țugui, Pavel, 234, 468, 892, 988

U

Uban, Valentin, 403, 572, 937, 1144
Udrea, Cornel, 17, 925, 990, 1068,
1210, 1441, 1508
Udrea, Silvia, 826, 998, 1566

Udroi, Neagu, 81, 652
 Ulici, Laurențiu, 13, 33, 39, 69, 95,
 122, 196, 218, 237, 241, 242,
 266, 350, 367, 390, 410, 413,
 439, 473, 484, 514, 535, 556,
 561, 569, 588, 624, 627, 663,
 683, 687, 710, 713, 732, 786,
 788, 800, 804, 810, 826, 828,
 857, 892, 909, 922, 946, 963,
 964, 1008, 1023, 1027, 1083,
 1104, 1133, 1149, 1184, 1186,
 1188, 1228, 1238, 1257, 1291,
 1304, 1323, 1351, 1365, 1368,
 1380, 1397, 1406, 1449, 1462,
 1493, 1497, 1501, 1506, 1525
 Ulmeanu, Radu, 270, 538, 539, 1477
 Ungaretti, Giuseppe, 214, 452, 987,
 1113
 Ungheanu, Mihai, 16, 21, 23, 29, 59,
 86, 113, 139, 189, 210, 234, 236,
 259, 328, 336, 361, 405, 429,
 503, 527, 545, 552, 573, 576,
 657, 676, 700, 703, 721, 723,
 781, 805, 820, 821, 864, 906,
 914, 919, 938, 1038, 1040, 1064,
 1065, 1072, 1095, 1143, 1158,
 1180, 1195, 1197, 1266, 1284,
 1299, 1358, 1377, 1388, 1389,
 1402, 1425, 1473, 1488, 1517,
 1566
 Ungherea, Olimpian, 40, 334, 704,
 824, 1068
 Ungureanu, Alexandru, 430, 680,
 705, 732, 977, 1105, 1106,
 Ungureanu, Cornel, 26, 82, 123, 137,
 182, 206, 256, 276, 279, 341,
 378, 379, 397, 411, 433, 434,
 451, 467, 506, 522, 538, 548,
 568, 569, 660, 664, 670, 687,
 697, 698, 753, 768, 776, 778,
 783, 800, 807, 810, 816, 817,
 833, 837, 838, 839, 863, 864,
 883, 884, 911, 926, 927, 951,
 952, 1017, 1027, 1033, 1058,
 1067, 1072, 1139, 1155, 1172,
 1186, 1188, 1189, 1244, 1247,
 1260, 1281, 1297, 1312, 1351,
 1372, 1382, 1384, 1411, 1465,
 1481, 1485, 1495, 1499, 1501,
 1512, 1516, 1520, 1558, 1564,
 1566
 Ungureanu, Horia, 1245, 1246, 1315
 Ungureanu, Ion, 515, 1517
 Ungureanu, Traian, 144, 283, 432,
 532, 533, 582, 727, 810, 837,
 1007, 1099, 1129, 1162, 1199,
 1303, 1320, 1420, 1520,
 Unteanu, Cristian, 37, 627
 Urbanovici, Maria, 429, 959
 Urcan, Ion, 811, 1449
 Ureche, Grigore, 260, 684, 1197
 Urian, Tudorel, 355, 819, 902, 934,
 1015, 1016, 1140, 1260, 1282,
 1412, 1482
 Uricariu, Doina, 50, 90, 146, 172,
 181, 205, 236, 285, 332, 345,
 362, 375, 417, 418, 546, 562,
 582, 717, 718, 799, 860, 886,
 967, 1027, 1112, 1125, 1127,
 1159, 1188, 1290, 1339, 1351,
 1431, 1457, 1484
 Uricariu, Lucia, 200, 1381
 Uricaru, Eugen, 53, 95, 114, 172,
 173, 174, 277, 359, 370, 501,
 509, 604, 609, 657, 686, 750,
 799, 909, 914, 941, 954, 962,
 963, 965, 978, 989, 995, 996,
 997, 1005, 1011, 1012, 1023,
 1049, 1054, 1085, 1089, 1109,
 1195, 1220, 1227, 1274, 1285,
 1351, 1370, 1396, 1424, 1438,
 1503, 1512, 1520, 1555, 1566
 Ursu, Liliana, 62, 173, 994, 1006,
 1184, 1372, 1399, 1514

Ursu, N. A., 22, 516, 931, 1090, 1309
Urucu, Constantin, 144, 581, 706
Uscătescu, George, 267, 413
Utan, Tiberiu, 11, 566, 813, 927,
1378, 1395

V

Vadim-Tudor, Corneliu, 24, 57, 85,
108, 130, 142, 207, 311, 361,
426, 578, 803, 804, 904, 916,
921, 938, 1144
Vaida, Mircea, 207, 513, 536, 627,
685, 892, 894, 938, 1038, 1062,
1133, 1149, 1196, 1362, 1363,
1461, 1488, 1507
Vaida, Radu, 404, 578, 657, 704
Valea, Lucian, 156, 163, 509, 578,
622, 979, 1169, 1182, 1278,
1302, 1308, 1408, 1416, 1422,
1436, 1523
Valéry, Paul, 146, 212, 217, 218,
373, 453, 461, 694, 742, 819,
832, 873, 887, 892, 968, 1261,
1262, 1298, 1342, 1379, 1409
Valjean, Jean, 190, 484
Vania, Gherghinescu, 854, 918,
1423, 1424
Varga, Viorel, 106, 113, 639, 646,
672, 1067, 1410
Vartic, Ion, 172, 546, 664, 894, 988,
1118, 1231, 1365
Vartic, Mariana, 16, 582, 1259,
1281, 1331, 1412, 1419, 1420
Vasile, Geo, 183, 394, 790, 1511
Vasile, Marian, 86, 499, 1390, 1469,
1503
Vasilescu, Adrian, 690, 782, 1025,
1043
Vasilescu, Al., 1234, 1397, 1439
Vasilescu, Emil, 504, 962, 1147
Vasilescu, Mircea, 825, 943
Vasilescu, Paul, 128, 764

Vasilescu, Stelian, 89, 696, 1108,
1213, 1239, 1255, 1332, 1336,
1340
Vasiliu, Lucian, 161, 224, 229, 253,
254, 576, 668, 680, 705, 708,
806, 1075, 1300, 1334, 1398
Vasiliu, Mihai, 874, 1504
Vasiu, I., 34, 213, 641, 1079, 1388
Vatamaniuc, D., 27, 58, 70, 84, 182,
480, 552, 795, 796, 808, 821,
856, 1180, 1488
Văcărescu, Elena, 873, 1387, 1553
Văcărescu, Ienăchiță, 657, 739, 931
Vădan, Ion, 249, 270, 271, 539
Văduva Poenaru, Ion, 680, 1110,
1302, 1497
Vărzaru, Simona, 528, 631, 680,
705, 708, 1518
Vâjeu, Titus, 62, 333, 508, 622, 813,
889, 964, 1070, 1076, 1127,
1164, 1246, 1301, 1418, 1423,
1453, 1464, 1537,
Vântu, Victor, 538, 690, 782
Vârgolici, Teodor, 166, 640, 825,
909, 942, 1004, 1027, 1083,
1185, 1271, 1304, 1395, 1484,
1506, 1508
Vedinaș, Traian, 587, 588, 615, 704,
765, 768, 826, 879, 990, 1323,
1336, 1506
Velea, Nicolae, 83, 85, 229, 276,
338, 367, 394, 397, 408, 501,
508, 509, 572, 653, 654, 670,
691, 692, 715, 722, 810, 971,
989, 1074, 1341, 1358, 1460
Velea, Stan, 800, 1305
Verdery, Katherine, 42, 391
Vereș, Grigore, 156, 157
Vereș, Nicolae, 858, 1149, 1456
Vergu Dumitrescu, Ion, 132, 151,
185, 647, 731, 1383, 1430

Vergu, Alexandru, 386, 408, 431,
 1305, 1330
 Verne, Jules, 10, 47, 48, 291, 292,
 978
 Vernescu, Gh., 84, 211
 Verona, Dan, 90, 573, 623, 653, 706,
 707, 813, 1184
 Vesa, Vasile, 173, 1461
 Vesper, Iulian, 244, 1124
 Vianu, Lidia, 48, 406
 Vianu, Tudor, 12, 52, 74, 138, 158,
 159, 186, 204, 226, 240, 275,
 290, 306, 317, 339, 352, 411,
 417, 447, 483, 535, 545, 546,
 605, 755, 761, 835, 836, 1064,
 1116, 1160, 1167, 1238, 1259,
 1316, 1333, 1341, 1372, 1374,
 1389, 1405, 1443, 1446, 1489,
 1491, 1509, 1510, 1512
 Vicol, Sterian, 69, 770, 1075, 1133,
 1538
 Vieru, Anatol, 95, 131, 132, 168,
 339, 340, 449, 667
 Vieru, Grigore, 662, 1333
 Vieru, Ioan (Ion), 194, 199, 502,
 678, 824, 1024, 1079, 1081,
 1160, 1378
 Vighi, Daniel, 17, 20, 136, 145, 176,
 177, 182, 186, 229, 338, 533,
 636, 825, 862, 948, 953, 1044,
 1051, 1054, 1298, 1385, 1489
 Vigorelli, Giancarlo, 308, 848, 987
 Vinea, Ion, 207, 414, 513, 514, 549,
 623, 628, 767, 973, 1059, 1060,
 1078, 1198, 1225, 1226, 1263
 Vintilă, Petru, 128, 508, 537, 542,
 639, 855, 1077, 1092
 Vișan, Constantin, 294, 441, 732,
 855, 913, 914, 974, 980, 1057,
 1110, 1119, 1389
 Vișniec, Matei, 17, 50, 281, 285,
 706, 707, 724, 771, 807, 907,
 1024, 1421, 1422
 Vlad, Alexandru, 17, 19, 20, 167,
 203, 229, 289, 305, 584, 622,
 825, 858, 862, 880, 881, 1051,
 1054, 1118, 1206, 1328, 1417,
 1457, 1556
 Vlad, Carmen, 391, 1381
 Vlad, Corneliu, 111, 580, 1402
 Vlad, Ion, 15, 20, 41, 198, 219, 268,
 321, 338, 347, 368, 538, 683,
 731, 755, 811, 877, 878, 910,
 926, 1073, 1134, 1150, 1176,
 1184, 1196, 1305, 1363, 1380,
 1476, 1494
 Vlad, Tudor, 17, 71, 331, 346, 509,
 537, 570, 636, 679, 705, 708,
 910, 1051, 1054
 Vlad, Vasile, 65, 124, 285, 425, 668
 Vlasie, Călin, 771, 971, 1475
 Vlasie, Mihai, 819, 820, 905, 1145
 Vlasiu, Ion, 128, 333, 645, 886, 1415
 Vlădescu, Andreea, 475, 619
 Vodă Căpușan, Maria, 42, 324, 346,
 412, 464, 684, 911, 925, 928,
 1047, 1070, 1114, 1222, 1231,
 1274, 1381, 1530, 1531
 Vodă, Eugenia, 573, 1518
 Voica, Adrian, 40, 362, 1107, 1427
 Voicu, Octavian, 151, 363, 930,
 1528, 1538
 Voiculescu, Marin, 166, 599, 836,
 162, 589, 816
 Voiculescu, Vasile, 11, 24, 60, 84,
 222, 279, 289, 319, 320, 363,
 405, 407, 414, 456, 490, 516,
 615, 623, 628, 654, 672, 812,
 822, 854, 926, 1109, 1114, 1195,
 1217, 1411
 Voina, Raluca, 581, 706
 Voina-Răuț, Luminița, 338, 823
 Voinea, Radu P., 34, 37, 928., 944,
 1008, 1064, 1188, 1364, 1401,
 1402

Voitin, Al., 155, 521, 594, 1148,
1343
Voronca, Ilarie, 33, 207, 318, 414,
607, 854
Vosganian, Varujan, 405, 697, 914,
950, 1465
Vrancea, Marcela, 545, 546, 1514
Vrânceanu, Dragoș, 65, 919, 1165,
1262, 1263, 1483
Vrânceanu, George, 1127, 1455
Vulcan, Iosif, 89, 90, 456, 586, 696,
804
Vulcănescu, Mircea, 984, 1552
Vulcănescu, Romulus, 29, 165, 188,
189, 220, 409, 431, 434, 453,
503, 604, 711, 974, 1007, 1022,
1284
Vulpescu, Ileana, 383, 876
Vulpescu, Romulus, 199, 207, 370,
657, 770, 795, 963, 993, 1023,
1123, 1136, 1156, 1157, 1190,
1253, 1254, 1274, 1448, 1465,
1478, 1483
Vulpești, Ion Lică, 971, 1321
Vultur, Smaranda, 53, 494, 894,
1247, 1306
Vulturescu, George, 270, 944

W

Wald, Henri, 168, 1148, 1221
Walker, Brenda, 235, 411, 943,
1204, 1324
Wattremez, Michel, 27, 80, 1008,
1011
Wiesel, Elie, 1396, 1460
Wolf, Virginia, 834, 1535

X

Xenopol, A.D., 160, 256, 836, 947,
974, 977, 1062, 1088, 1152,
1174, 1187, 1211, 1512

Y

Yourcenar, Marguerite, 64, 459

Z

Zaciu, 16, 53, 195, 475, 562, 767,
790, 878, 963, 1023, 1225, 1238,
1354, 1493, 1533, 1565
Zafiu, Rodica, 532, 533, 761, 808,
1019, 1061, 1236, 1270, 1271,
1306, 1392
Zalis, Henri, 33, 37, 365, 386, 404,
409, 483, 506, 712, 766, 817,
933, 937, 940, 1057, 1063, 1068,
1146, 1154, 1268, 1372, 1410,
1426, 1481
Zamfir, Mihai, 16, 122, 267, 682,
726, 755, 808, 817, 876, 959,
1007, 1072, 1109, 1112, 1188,
1253, 1338, 1339, 1351, 1419,
1443, 1459, 1535, 1569, 1570
Zamfir, Vasile, 46, 187, 815, 1070
Zamfirescu, Dan, 256, 260, 363,
379, 492, 526, 657, 804, 936,
1056, 1062, 1179, 1195, 1251,
1263, 1416,
Zamfirescu, Duiliu, 490, 562, 943,
964, 1015, 1102, 1225, 1226,
1276, 1277, 1484
Zamfirescu, G.M, 491, 1335
Zamfirescu, Ion, 46, 191, 364, 757,
911, 912, 970, 1032, 1107, 1558
Zamfirescu, Vasile Dem, 307, 496,
526, 981, 1024, 1235,
Zamfirescu, Violeta, 31, 34, 39, 98,
125, 130, 136, 178, 181, 184,
207, 209, 267, 305, 361, 362,
540, 541, 555, 572, 639, 652,
656, 891, 936, 963, 993, 1002,
1023, 1364, 1367, 1396, 1397,
1504,
Zanc, Grigore, 41, 61, 136, 145, 329,
457

Zanca, Andrei, 17, 304, 324, 1069, 1232
 Zarifopol, Paul, 204, 294, 375, 512, 562, 1136, 1137, 1303, 1304, 1443
 Zăinescu, A.I., 11, 80, 113, 215, 236, 409, 498, 518, 551, 555, 653, 686, 825, 924, 1029, 1036, 1062, 1067, 1148, 1158, 1237, 1244, 1280, 1402, 1416, 1469
 Zăpârțan, Liviu, 70, 609, 684, 1542
 Zărnescu, Constantin, 20, 40, 160, 161, 271, 324, 371, 537, 756, 814, 854, 1015, 1016, 1045, 1230, 1379
 Zărnescu, Narcis, 28, 208, 258, 282, 426, 585, 631, 651, 837, 903, 971, 1081, 1175, 1429
 Zeca, Daniela, 1308
 Zidarov, Nikolai, 273, 324, 819, 1211
 Zilieru, Horia, 157, 224, 235, 638, 687, 770, 771, 886, 963, 971, 1023, 1047, 1075, 1082, 1209
 Zincă, Haralamb, 95, 205, 480, 662, 1061, 1080, 1114, 1506
 Zogas, Lambros, 1086, 1087, 1205
 Zoltán, Franyó, 95, 1482
 Zotta, Alexandru, 270, 1305
 Zub, Al., 81, 156, 224, 226, 304, 745, 860, 921, 974, 1002, 1168, 1209, 1232, 1235, 1243, 1282, 1329, 1330, 1332, 1350, 1424, 1426, 1517, 1539, 1551
 Zubașcu, Ion, 51, 502, 1188, 1464